M. VERVS AVRELIVS ANTONINVS
IMPERATOR ET PHILOSOPHVS.

ΜΑΡΚΟΥ
ΑΝΤΩΝΙΝΟΥ
ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ
ΤΩΝ ΕΙΣ ΕΑΥΤΟΝ,
ΒΙΒΛΙΑ ιβ.

Yorke. c. 1

MARCI ANTONINI
IMPERATORIS,

De rebus ſuis, ſive de eis quæ ad ſe pertinere cenſebat,

LIBRI XII.

Locis haud Paucis Repurgati, Suppleti, Reſtituti:

VERSIONE inſuper LATINA NOVA;

Lectionibus item variis, *Lociſq; parallelis* ad *Marginem* adjectis:

AC

COMMENTARIO PERPETUO

EXPLICATI atque ILLUSTRATI.

Studio Operâque

THOMÆ GATAKERI, Londinatis.

LONDINI:

Impenſis *Edw. Millingtoni*, in Vico vulgò dicto *Little-Britain.* Veneunt apud Bibliopolas *Londin.* & utriuſque Academiæ. 1697.

r

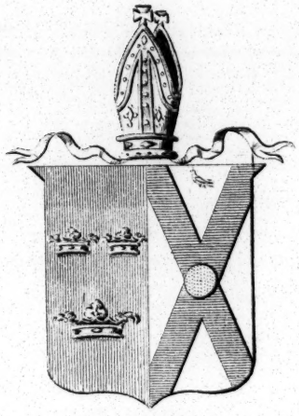

SUCCESSORIBUS SUIS
IN
SEDE ELIENSI
LEGAVIT
PRÆSUL MUNIFICUS
HON. IACOBUS YORKE
MDCCCVIII.

53-146-8
UNIVERSITY
LIBRARY
CAMBRIDGE

PRÆLOQUIUM,

IN QUO

De Disciplina Stoica, cum Sectis aliis, Peripatetica, & Academica Vetere, Epicurea verò præcipuè collata; deque eorum, qui hanc secuti sunt, quæ supersunt, Senecæ, Epicteti, Marci nostri cumprimis, scriptis disseritur: Operisque hujus totius ratio atque institutum exponitur.

SToicam *Disciplinam*, præ cæteris Philosophorum priscorum Sectis ad dogma Christianum proximè accessisse, è nostris qui censuerint, non desunt. Et Josephus quidem Judæus, ubi *vitæ suæ* rationem denarrat, de *Pharisæorum*; quam apud suos αἵρεσιν ἀκριβεστάτην fuisse [1] Paulus pronunciat, quamque horum uterque, & Josephus & Paulus, aliquando sectatus fuerat; [2] ἡ Φαρισαίων, inquit, αἵρεσις τῇ παρ' Ἕλλησι Στωικῇ λεγομένῃ. *Pharisæorum Secta ei est affinis, quæ Græcis Stoica nuncupatur.* Hieronymus verò noster verbis planè disertis; [3] *Stoici*, inquit, *nostro dogmati in plerisque concordant.* Et in multis quidem convenire, ambigi non potest, si quis instituti utriusque τὸν περὶ πράξεων regulas legésque secum invicem contulerit: in pluribus etiam, opinor, quàm Secta alia ulla; quum nulla, credo, comperta sit, quæ pietatis ac virtutis studium exercitiúmque aut pluris faciat, aut altiùs evehat, aut fortiùs spiret, aut acriùs urgeat, aut penitiùs inculcet, aut enixiùs provehat.

[1] Paul. apud Lucam, *Act.* 26. 5.

[2] Joseph. in *Vita sua de Bello Judaic.* libris *subjuncta.*

[3] *In Esaiam Comment. cap.* 11.

Hoc quo clariùs eluceſcat, de Sectis eminentioribus quibusdam cum ista collatis videbitur. Atq; hîc mitto Pythagoræ, [4] mysticam an magicam dixerim, disciplinam, cujus rudera duntaxat & λείψανα disjecta jam supersunt. *Aureum* enim *carmen*, quod hujus nomine prostat, ejusdem esse notæ censent eruditi cum Phocylidæ *Monitorio*; suppositititium utrumq;. Sed nec in ullo numero habendam exi-

[4] Videatur *Pythagoræ Vita*, apud Laert. l. 8. & ab Jamblico conscripta, *cap.* 13, 14, 23, 24. necnon *Jamblichi vita*, apud Eunap. in *Vit. Sophist.*

stimem,

ſtimem, aut Cynicorum affectatam illuviem, fœdáq; in propatulo etiam perpetrata [5] χειρουργήματα; (quos [6] *à Stoicis tunica tantùm diſtare*, haud ritè pronunciâſſe videtur Satyricus, quam illi [7] obſcœnitates iſtiuſmodi, ſordéſq; etiam, [8] tanquam à natura humana alienas, ſint averſati:) aut Academiæ etiam Novæ ἀκαταληψίαν, quæ cùm ſenſibus tam externis quàm & internis fidem omnem detrahat, [9] mentíſque pariter atque corporis oculos penitus revellat, hominem nec rationis particeps eſſe animal patitur.

Ad illos accedo, qui Philoſophiam nobis excultiorem dederunt, Scholáſq; frequentiores, ampliores, illuſtriores habuerunt. Ex his ſunt, qui è Platonis Gymnaſio prodiêre, *Academici Veteres*, & Peripatetici: quos, quia [10] *nominibus* ſolis *lociſq;* (cùm *Academiam* alteri, *Lycæum* alteri tenerent) à ſe invicem *diviſi*, *rebus* interim *conveniebant*, unà junxiſſe, compendio dabitur. Inter iſtos cumprimis emicuit Ariſtoteles. Is in ſcientiis diſciplíniſque omne genus tradendis, *Logicâ*, *Rhetoricâ*, *Poeticâ*, *Politicâ*, *Oeconomicâ*, *Ethicâ*, *Phyſiologicâ* [11], ad [12] miraculum uſq; tantum præſtitit, ut plus illi hac in parte totus eruditionis humanioris circulus debeat, [13] quàm priſcorum, non dico uni alteri alicui, ſed eis, quorum ſaltem ad ætatem hanc ſcripta perennârunt, etiam univerſis. Nam quòd [14] *Platonem* hujus Magiſtrum, familiæq; illius utriuſq; parentem, *excipere* ſolent, qui huic alioqui primas deferunt; haud advertiſſe ſatis videntur, Platonem non tam in diſciplinis ttadendis, quàm in ſui temporis [15] Sophiſtis, ſub perſona Socratis, defricandis, ludendis, traducendis, refellendis, horum phaleris detrahendis, fucis detergendis, tricis exolvendis, operam maxima ex parte collocâſſe. Unde natum, ut in *Dialogis* pleriſque, per anfractuoſas diſceptationum ambages, artificio ſingulari ſibi invicem implicatas & innexas, in immenſum ferme protractâ diſſertationis ſerie, veri certíque ſitiens lector, niſi quòd dictionis amœnitate, inventionis varietate, ſtructuræq; elegantiâ, quæ feſſum interim reficiant, dum delinitur detinetur, logis longis ac lacinioſis penè delaſſatus, cùm [16] quod pro certo

[5] De quo videri poterit, nî pudor prohibeat, Dio Pruſ. *orat.* 6. in *Diogen.* ſive, *de Tyran.* & Laert. *l.* 6. in *Diogen.* quo loco vim vocabuli non aſſecutum Ambroſ. Camald. Interpretem, non eſt mirum, quum H. Stephan. præterierit.

[6] Juvenal. *Sat.* 13.

[7] Proinde Zeno αἰσχίστων τοῖς τῶν κυνικῶν ἀναιδυντίαν, à Cratete deſecit. Laert. *l.* 7.

[8] Τὸ καθάπαξ ἐν τῇ φύσει τὸ ἀνθρώπου ἄτοπόν ἐστι· καὶ εἴ τινι ἄλλῳ, καὶ τούτῳ μᾶλλον ζώων χωρίζεται. Epictet. *diſſert. l.* 4. & per totum *cap.* 11. quod his verbis clauditur, Πᾶσα ἐνθυμὴ ἀπόπινος ἀνθρωπικὴ γίνεται· αὕτη δ' ἰσχύς ἐστι τῷ μὴ ἀνθρωπικὴ εἶναι.

[9] Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 5. & *l.* 2. *c.* 20. & Senec. *ad Lucil. ep.* 88.

[10] Cicer. *Academ. l.* 1.

[11] *Muſicam*, *Mathematicam*, *Medicam* non adjicio, quia periiſſe videntur, quæ de his ſcripſiſſe diſcimus ex Laertii laterculo: ſed nec Metaphyſicam, quia nomen priſcis illis ignotum; aliúdque planè ſonat τὰ μετὰ τὰ φυσικά.

[12] *Talem eſſe unum hominem miraculoſum eſt potiùs, quàm humanum.* Averroes in *Proœm. Phyſic.*

[13] *Ariſtoteles meo judicio in Philoſophia prope ſingularis.* Cicer. Academ. *lib.* 4.

[14] *Ariſtoteles, excepto Platone, Philoſophorum princeps.* Cicer. *de finib. lib.* 1. *Ariſtot. longè omnibus (Platonem ſemper excipio) præſtans ingenio & diligentiâ.* Idem *Tuſculan. lib.* 1.

[15] *Sophiſtas è Platone intelligimus luſos à Socrate.* Cicer. *de finib. lib.* 2.

[16] *Platonis in libris nihil affirmatur; & dum in utramque partem multa diſſeruntur, de omnibus quæritur, nihil certi dicitur.* Cicer. Academ. *lib.* 1.

ſtatuatur

ſtatuatur nihil occurrat, in quo pedem figat, nec jam animi pendens, opinatione dubitationéque omni depoſitâ, firmus conſiſtat, ac ſecurus acquieſcat, vix aut nè vix quidem tandem deprehendere queat.

Ariſtotelem itaque ſeligemus, qui in eis, quæ ad mores formandos, vitæque rationem ritè inſtituendam pertinent, (de his enim jam agimus) reliquorum nomine ſententiam ferat. Is poſt Platonem, cum agmine utroque dicto, in tres claſſes *Bona* diſpeſcit univerſa, *animi*, *corporis*, & quæ *extra horum utrumque* conſiſtunt, vitæ hujus adminicula. Quamvis autem *animi bona præſtantiſſima* eſſe cenſeat, & *per ſe* maximè eſſe *expetenda* concedat; tanti tamen poſteriora duo iſta facit, tantúmque [17] ad ſortem beatam conſtituendam momenti viriumque eis tribuit, ut [18] virum virtute licèt univerſâ inſtructum, ſed alteris illis orbatum ac deſtitutum, *beatorum* numero eximat, præſertim [19] ſi in adverſa graviora, calamitatéſque inſigniores inciderit; iſta ſiquidem, ubi incurſaverint, *beatitudinem*, quanquam, [20] *mutatu haud facilem*, [21] *intercidere* tamen, *abrumpere* & *corrumpere* prorſus.

At Stoici, adeò nihil hanc in partem efficaciæ corporeis externíſque iſtis permittebant, ut præ animi illis nec in *bonorum malorúmve* cenſu collocanda cenſerent; ſed pro rebus *mediis* prorſus haberent, quæ in neutram partem momenti multum conferrent: cùm [22] *nihil bonum* ſtatuerent, *niſi quod pium, juſtum, humanum, honeſtum foret*; *nihil malum, niſi quod impium, injuſtum, inhumanum, inhoneſtum* exiſteret. Proinde *miſerum* eſſe *inſipientem, iniquum, improbum, impium* quemque, quantumcunque, quæ aliis habentur, *bonis, corporeis exteríſque inſtructus ſuffultúſque vitam exegerit*; [23] *beatum* contrà *bonum piúmque* quemlibet, quantumcunque *malis*, quæ cæteris reputantur, *obſtrictus divexatúſque ævum tranſegerit*. Hunc denique ſolùm *ſapere*, verè *liberum* eſſe, *ſui compotem, numini charum, cujus ſub tutela curáque, cùm perpetim agat*, ſolùm poſſe [24] *ſecurum malíque omnis metu immunem*.

[17] Τῶι εὐδαιμονίαν ἐκ πολλῶν ἀγαθῶν συνίστημι. Ariſt. *Ethic. Magn. l.* 1. *c.* 2. Περισσεῖται γὰρ ὁ εὐδαίμων καὶ ἐν σώματι ἀγαθῶν, καὶ καὶ ἐκτὸς, καὶ τῆς τύχης. Idem. *Ethic. Eudem. l.* 6. *c.* 13. *Multi & magni Philoſophi hæc ultima bonorum juncta faciunt; ut Ariſtoteles, qui virtutis uſum cum vitæ perfecta proſperitate conjunxit.* Cic. *de fin. l.* 2.

[18] Ἀνὰ μὲν καὶ ἐκτὸς ἀγαθῶν ἐκ ἐνδέχεται εὐδαίμονα εἶ. Ariſt. *Eth. Mag. l.* 2. *c.* 8. [19] Οὐ μακάριός γε, ἂν περιπέσῃ συμφοραῖς. Ariſt. *Eth. Nicom. l.* 1. *c.* 10. Οἱ δὲ τραχέσιν καὶ τοῖς μεγάλοις συμπίπτοντα εὐδαίμονα εἶ φάσκοντες, ἐὰν ἦι ἀγαθὸς, ἁδὲν λέγουσι. Idem *Magn. l.* 6. *c.* 13. [20] Οὐκ εὐμετάβολος. [21] Θλίβει καὶ λυμαίνεται τὸ μακάριον. Ibid. idem *Eth. Nicom. l.* 1. *c.* 10. [22] Τῶν ὄντων, τὰ μὲν ἀγαθά εἶ. τὰ δὲ κακά· τὰ δὲ ἀδέτερα· ἀγαθὰ μὲν τὰς ἀρετὰς· κακὰ δὲ τὰ ἐναντία· ἀδέτερα δὲ, ἃ μήτε ὠφελεῖ, μήτε βλάπτει, οἷα ζωὴ, ὑγεία, ἡδονὴ, κάλλος, ἰσχὺς, πλοῦτος, δόξα, εὐημερία. Laert. *l.* 7. *Zenon.* Μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν, οἵδεν ἡ βαρβαρος φιλοσοφία. Clemens Alex. *ſtrom. l.* 5. Mox poſt nonnulla ejuſdem notæ interjecta, ταῦτα ἀθυλλεῖαν οἱ Στωικοί. *Unum bonum eſt, quod honeſtum eſt: cætera falſa & adulterina bona ſunt.* Sen. *Epiſt.* 71. *Nihil eſt bonum niſi quod honeſtum eſt.* Id. *Ep.* 120. Sed & Ambroſ. noſt. idem *Scripturam aſſerere, Offic. l.* 2. *c.* 3. *Media, ſive indifferentia vocamus, quæ nec bona, nec mala, morbum, dolorem, paupertatem, exilium, mortem.* Sen. *ep.* 82. [23] *Virtus ad vitam beatam per ſe ipſa ſatis eſt.* [Hac prædito] *adjice cæcitatem, debilitatem, dolores continuos & graves, non fit miſer, Quem tam multa mala in miſeram vitam non transferunt, nec ex beata quidem educunt.* Sen. *epiſt.* 91. [24] Διὰ τί γὰρ φοβηθήσεταί τι τῶν γινομένων ἐν ἀνθρώποις; ἀλλὰ πρὸς μὲν τὸν Καίσαρα συγχύσεις ἐκεῖνο παρέχειν ἐν ἀσφαλείᾳ διάγοντας, καὶ ἀκαταφρονήτως, καὶ δεδοικότας ἀεὶ ὅπως· τὸ δὲ τὸν θεὸν ἔχειν ποιητὴν καὶ πατέρα καὶ κηδεμόνα, οὐκ ἡμᾶς ἐξαιρήσεται λυπῶν καὶ φόβων; Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 9.

immunem degere, utpote [25] *cui mali nihil aut viventi aut morienti obtingere permissurus is sit,* [26] *cui ipse regendum se totum permiserit: nec posse itaque fieri, ut vel sorte beatâ unquam excidat, vel in calamitates ullas ejusmodi incidat, quæ beatitudinem incidendo miserum faciant.* Et hæc quidem fuêre Stoicorum dogmata, in quibus quatenus tam Peripateticos, quàm & Academicos veteres transcendebant, eò ad regulam populo Christiano præscriptam illis utrisque propiùs utique accesserunt.

Etiamsi autem concedere nequeam, quod post [27] Antiochum [28] Cicero, post Ciceronem [29] Augustinus, ab istis illos *vocabulis* tantùm *discrepantes rebus* interim *convenisse*, cùm hoc apud [30] Ciceronem Cato nervosè ac luculenter satis refellere videatur; nolim tamen diffiteri, quod Orator celeberrimus ille, [31] *honestum* saltem *inter hos certamen* fuisse, cùm *omnis* esset *de Virtutis dignitate contentio*; hoc tantùm interesset, quòd partes *primas* alteri, alteri *totas* integráque *Virtuti* concederent. Cæterùm Epicuri hortulos cum Zenonis porticu, *Voluptatis* Magistros cum *Virtutis* patronis, molles cum rigidis, discinctos & dissolutos cum altè cinctis, arctè strictis committi & in certamen descendere, [32] indignissimum planè videtur, & à ratione omni alienum non immeritò habeatur. Nec defuere tamen istud qui tentarent: idque, quod mirum magìs minúsque ferendum, ex eis etiam, qui Stoicis nomen dederant, horum saltem in classe locum ambiebant. Sed quid in hunc sensum proferatur, audiamus, ab eo qui Stoicus ipse haberi volebat.

[33] *Non est*, inquit, *quòd putes magnum, in quo dissidemus.* Exiguum scilicet spatiolum interjectum fuerat, quod utrosque à se invicem dispesceret, cùm *Virtuti* illi *totum* deferrent, *Voluptatem* isti pro *bono* vel *summo*, vel *solo* etiam haberent.

Sed, [34] *Quam*, inquit, *virtuti legem dicimus, ille dicit voluptati.* At Stoici *Virtuti legem non dicunt, à virtutis norma legem accipiunt* ipsi. Nec si eadem suis quæ & illi in nonnullis præcipiunt, ideo non longè à se invicem divisi existunt. Ecquis *Medicum* à *Philosopho* non distare multùm dixerit? Eadem tamen suis in victu vitáque communi præcipiunt isti, præscribunt illi. Medicorum principem & parentem audiamus. [35] Πόνοι, inquit, σῖτα, ποτὰ, ὕπνοι, ἀφροδίσια· πάντα μέτρια. *Labores, escæ, potiones, somni, venerea; moderata sunto omnia.* Ecquid aliud

[25] Ἓν τοῦτο διανοεῖσθαι δεῖ ἀληθὲς, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ κακὸν οὐδὲν οὔτε ζῶντι, οὔτε τελευτήσαντι, οὐδὲ ἀμελεῖται ὑπὸ θεῶν τὰ τούτων πράγματα. Socrat. apud Plat. in *Apol. Pro certissimo habeatur quod dicturus sum. Nec cuiquam bono quicquam mali evenire potest, nec vivo nec mortuo, nec unquam res eorum à Deo negligentur.* Cic. ex Plat. *Tuscul. l.* 1. & Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 26. ecquid hæc, quàm quæ Solomon Parœm. 1. 33. & Paulus Rom. 8. 28.

[26] Ἄγε δή μ', ὦ Ζεῦ, καὶ σύ γ' ἡ πρόνοια ἡ ὑπὸ σοῦ τιμὴ διατεταγμένη. Ὡς ἕπομαί γ' ἀόκνως. Cleanthes. ὅπου παῖδος ἐνκτέον ταῦτα. Epictet. *enchir. c.* 52. *dissert. l.* 3. *c.* 22. *Duc me parens, celsique dominator poli, Quocunque placuit: nulla parendi mora est; Assum impiger.* Sen. *epist.* 107.

[27] Cicer. *de Deorum nat. lib.* 1. [28] Cicer. *de finibus, lib.* 4. [29] August. *de Civit. Dei, lib.* 9. *c.* 4. [30] Cicer. *de finib. lib.* 3. [31] Cicer. ibid. *lib.* 2. [32] Χαλεπὸν, ἐλευθέρᾳ γυναικὶ πρὸς πόρνην μάχη. *dura res, Matronæ cum meretrice contestatio.* Menand. apud Cyril. *adversus Julian. lib.* 7. [33] Senec. *de Vit. beat. c.* 13. [34] Senec. *ibid.* [35] Hippocrat. *epidem. l.* 6. *sect.* 6. § 5. & ex Hipp. Galen. *Hortat. c.* 6.

Philoso-

Philoſophus, ſive Stoicus, ſive Epicureus etiam, ſive alius quilibet? ſed aliis planè rationibus, & diverſis prorſus, ſinguli. [36] *Finem* aiunt, *dare appellationem*, & *in re ethica formæ rationem habere.* Iſtic ergò vere uſurpatur, quod diverbio vulgari dicitur,

[37] Χωρὶς τὰ Μυσῶν ⁊ Φρυγῶν ὁρίσματα.
Fines Myſorum ſunt Phrygúmque diſſiti.

nec ſecus [38] *Medici & Philoſophici, Epicurei & Stoici* fines ſunt diviſi. Medicus ſiquidem valetudini proſpicit, ne in morbum mutet; Epicureus voluptati, nè in dolorem vertat; Stoicus virtuti, nè à tramite iſtius vel tantillum declinando, in vitium protinus proruatur. Toto denique, quod aiunt, cœlo à ſe invicem ſunt diſſiti, quorum alteri *Virtutem*, tanquam Reginam legitimam, Principem juſtam, cui cætera concedant omnia, in faſtigio ſummo collocant; *Voluptatem* huic vix in famulitium etiam admittunt, quæ vel ad pedes ſubſerviat, vel à tergo ſubſequatur; alteri *Virtuti* de Principatu dejectæ *Voluptatem* ſubſtituunt, [39] cui in ſolio regali ſedenti, ancillulæ inſtar, aſtet illa, hoc duntaxat officium ſuum ducens, Dominam in aurem admonere, caveat, ne quid perficiat, à quo dolor aliquis oriatur.

Sed, [40] *ſancta*, inquit, & *recta præcipit Epicurus*; imò *rigida* & *triſtia*, *fortia* etiam, *ſi propiùs acceſſeris.*

Et propiùs igitur accedamus, quò penitiùs & accuratiùs introſpiciamus. ídque eò lubentiùs, quia [41] multos monet Orator hac offuciâ allectos Epicureas partes ſequi, quia *recta & honeſta* ipſum plurimùm facere putant.

Sancta ergò ſcilicet præcipit is, cui [42] *numen rerum humanarum curam nullam planè gerit.* cui [43] πρᾶγμα ὁ θεὸς, ὅτε αὐτὸς ἔχει, ὅτε ἄλλοις παρέχει. [44] *negotii quicquam Deus nec ipſe habet, nec alteri exhibet.* quod impii illi olim fæcibus ſuis immerſi infixíque Judæi, [45] *Deus nec beneficio nec maleficio quenquam eſt affecturus*; [46] *nec propitius eſſe, nec iraſci cuiquam poteſt.* qui denique, utì gloriantur aſſeclæ ipſius, [47] *primus adverſus numen cæleſte oculos attollere* eſt *auſus*, [48] *omnémque funditus* (quantùm in ipſo fuerat) *religionem ſuſtulit.*

Recta verò ab eis quænam, aut quorſum quis expectet? *qui* [49] *amicitiam, fidem, juſtitiam, virtutem ullam, niſi* [50] *proprii vel emolumenti, vel oblectamenti intuitu, nec colant, nec colendam cenſeant*; (cùm

[36] Ὀείλεται ἕκαστον τῷ τέλει. Ariſtot. *Ethic. l.* 3. *c.* 7.

[37] Strabo *geogr. l.* 12.

[38] Χωρὶς τὰ στοιλοσόφων ⁊ ἰατρῶν, ὥσπερ τινῶν Μυσῶν ⁊ Φρυγῶν ὁρίσματα. Plut. *de valetud. præcept.* quod idem de *Vatibus* & *Philoſophis* uſurpavit Damaſcius in *Vit. Iſidori*, à Suida adductus, quem ex Photio alibi reſtitutum damus.

[39] Videatur Cleanthis pictura apud Cicer. *de fin. l.* 2.

[40] Senec. *ubi ſuprà epiſt.* 33. & alibi.

[41] Cic. *de fin. l.* 1.

[42] *Semota à rebus noſtris, ſejunctamque longè*; *Nec bene promeritis capitur, neque tangitur irâ.* Lucret. *l.* 1.

[43] Senec. Ἀποκολοκυνθ. τὸ μακάριον ⁊ ἄφθαρτον, ὅτε αὐτὸ πράγματα ἔχει, ὅτε ἄλλῳ παρέχει. ὥστε ὅτε ὀργᾶται, ὅτε χάριτι συνέχεται. Epicur. apud Laert. *lib.* 10.

[44] Cicer. *de nat. Deor. lib.* 1.

[45] Zeph. 1. 12.

[46] Cicer. *in Piſon.*

[47] Lucret. *de rer. nat. lib.* 1.

[48] Cicer. *de nat. Deorum, lib.* 1.

[49] *Quia hæc benevolentiam conciliant, & quod aptiſſimum eſt ad quietè vivendum, charitatem.* Torquat. apud Cic. *de fin. lib.* 1.

[50] *Quia tutiorem vitam, & voluptatem efficiunt pleniorem.* Idem *ibid.*

[51] *nihil horum per se bonum, suíque caussâ expetendum existiment; qui* [52] *honestum ipsum inanem sine re subjecta sonum, nec tam solidum, quàm splendidum nomen pronunciant; quin* [53] *nec flagitio, facinore, scelere ullo, quod voluptatem conciliet, lucellúmve pariat, propter se abstinendum statuunt, (cùm* [54] *hujusmodi nihil ex se malum reputent) nisi supplicii,* [55] *damni, mali alicujus insecuturi metu coërceantur; nec à numine hoc (à quo iram vindictámve ob istiusmodi quicquam, vel expectare, vel formidare vanitatis & superstitionis nomine, non damnant tantùm, verum etiam derident) sed* [56] *ab hominum conscientia, qui ab iniqua & scelesta perpetrantibus pœnas exigere, ac vindictam sumere, sive pro autoritate publica, sive pro viribus privatis valent; hos autem* [57] *latendi fiducia nulla possit unquam haberi.*

Sed pergamus, & *rigida* ac *tristia* ista Epicurea videamus, ut [58] *imperitorum scil. errore sublato,* ex horum patrono intelligamus, *ea quæ voluptuaria, delicata, mollis habetur disciplina, quàm gravis, quàm continens, quàm severa sit.* [59] Epicurus ergò ipse τὺς ἀκολάςυς & ἀσώτυς castigat & damnat, qui *voluptatis specie objectâ allecti, præsentium deliciarum blanditiis deliniti, cupiditatéque enormi corrupti & occæcati, luxuriis ac libidinibus constringendos se temerè tradunt, nec quid porrò eventurum sit, quos morbos, quos dolores excepturi sint, provident.*

Verùm quo fundamento istos reprehendat, extrema hæc satìs liquidò produnt. [60] *Luxuriam* utique *severus* iste, *per se, aut propter se reprehendendam non putat:* siquidem [61] *Voluptas omnis,* inquit, *bonum est:* (ità nec turpissima re ulla perceptam excludit) Et, [62] *si ea,* inquit, *quæ sunt luxuriosis efficientia voluptatum, liberarent eos Deorum & mortis & doloris metu, docerénteq;, qui essent fines cupiditatum, nihil esset eorum quod reprehenderem, cùm undique complerentur voluptatibus, nec haberent ulla ex parte aut dolens aut ægrum, aut malum.* Ità nec luxuriosos ob eam caussam reprehendit, quia luxuriosè vivant; probat potiùs ac collaudat, quia voluptatibus omni ex parte complentur; modò cætera caveant, quorum primum quidem & præcipuum est, ut omnem numinis è mentibus metum excutiant. Quâ ergò ratione castigat asotos istos damnátque Epicurus? quia utique [63] *Voluptates,* quas immodicè sectantur isti, *Voluptatem* ipsam *multis modis conturbant & corrumpunt,*

[51] Nè justitiam quidem rectè quis dixerit per seipsam optabilem; sed quia jucunditatem afferat. Idem *ib.* τὰς ἀρετὰς διὰ πλῆ ἡδονῆ αἱρεῖσθαι, ἃ δ' αὐτάς. Epicur. apud Laert. *l.* 10. *Nihil justum esse naturâ, & crimina vitanda esse, quia metus vitari non possit.* Sen. *epist.* 97.

[52] Torq. *ubi sup.*

[53] *Nihil tam turpe, quod hominum conscientiâ remotâ non facturus videatur.* Cic. *de fin. lib.* 2. Vid. Sen. *sup.*

[54] Ἡ ἀδικία οὐ καθ' ἑαυτὴν κακόν· ἀλλ' ἐν τῇ ἐπὶ πλῆ ὑποψίαν φόβῳ, εἰ μὴ λήσει τοὺς ἐφεστηκότας ἐπὶ τούτων ἐφεστηκόσι κολάσεις. Epicur. apud Laert.

[55] *Plus* hinc *in ipsa injuria detrimenti est, quàm in eis rebus emolumenti, quæ injuriâ patiuntur.* Torquat. *ubi sup.*

[56] Οὐκ ἔστι τὸν λάθρα τι ποιοῦντα πεφυλαγμένον ὅτι λήσει, κἂν μυριάκις ὑπὸ τῆ περιστάσει λανθάνῃ· μέχρι γὰρ ἀσαφοῦς ἄδηλον εἰ μὴ λήσει. Epic. apud Laert. *Eleganter Epicurus, potest nocenti contingere ut lateat, latendi fides non potest.* Sen. *epist.* 97. [57] *Tuta scelera esse possunt, secura non possunt.* Sen. ipse *ibid.* [58] Torquat. apud Cicer. *de finib. l.* 1. [59] Torquat. *ib.* [60] Torq. idem *ib.* & Cicer. *de finib. l.* 2. [61] Πᾶσα ἡδονὴ ἀγαθόν. Epicur. apud Laert. *l.* 10. [62] Epicur. in κυρίαις δόξαις Cicerone interprete, *de fin. l.* 2. Εἰ τὰ ποιητικὰ τῆς τῶν ἀσώτων ἡδονῶν ἔλυε τὺς φόβυς τῆς διανοίας, τύς τε τῆς μετεώρων καὶ θανάτυ καὶ ἀλγηδόνος, ἔτι τε τὸ πέρας τῆς ἐπιθυμιῶν ἐδίδασκεν, οὐκ ἂν πόθεν ἐχόμεθα ὅπι μεμφαίμεθα αὐτοῖς, πανταχόθεν ἐμπεπληρωμένοις τῆς ἡδονῶν, καὶ ὑδαμόθεν μήτε τὸ ἀλγεῖν, μήτε τὸ λυπούμενον ἔχουσιν, ὅπερ ἐστὶ τὸ κακόν. Laert. *l.* 10. [63] Τὰ πρῶτα ἡδονῶν ποιητικὰ πολλαπλασίως διαφέρει τὰς ὀχλήσεως τῆς ἡδονῶν. Epicur. *ibid.*

corrumpunt, dum istis procurandis & prosequendis, [64] *in morbos graves, in damna, in dedecora incurrunt, sæpe etiam legum judiciorúmque pœnis obligantur.* Hæc scil. *rigida*, hæc *severa*, hæc *tristia* sunt, quæ suis præcipit Epicurus. Voluptatibus vel fœdissimis, vel obscœnissimis indulgeant, totósque se dedant, concedit; caveant duntaxat, nè usu an abusu immodico, vel morbum contrahant, vel facultates profundant, vel infamiam attrahant, vel legibus indicta in se arcessant supplicia.

Sed temperantes, sobrii, bonæque frugis fuisse referuntur, ex eis qui *Voluptatis* tamen *patroni* ac *magistri extitêre*, eámq; pro *bono summo* habuerunt. [65] Gloriatur utiq; Epicurus ipse, *asse non toto se pascí; Metrodorum, qui nondum tantùm profecerit, toto.* [66] *diffluere se corpusculi voluptate profitetur, aquâ & pane vescentem, epuláq; sumptu magno comparatas despicere ac despuere:* [67] *aquam & polentam si habuerit, Jovi ipsi de felicitate controversiam facturum:* [68] *summam enim ista voluptatem exhibere, ubi indigentiâ affectus ea quis sumserit,* [69] *nec minorem voluptatem ex victu tenuissimo, & contemtissimis escis & potionibus percipi, quàm ex rebus ad epulandum exquisitissimis, ubi quicquid dolorem creat, eis sublatum fuerit.*

Et Eudoxo quidem, qui Epicuro prior, de *Voluptate* huic gemina tenuisse & tradidisse videtur, [70] *temperantiæ & sobrietatis in victu insignioris testimonium perhibet Aristoteles luculentum. quâ etiam* [71] *vitæ ratione fidem dogmati suo est ampliorem consecutus; utpote qui* [72] *non affectu vitioso, aut partium studio, sed judicio incorrupto* [73] *& veritatis vi victus* [74] *de principatu pro voluptate sententiam tulisset.* de Epicuro verò ambigi non immeritò potest; quem Timochares narrat, non *assem nec totum*, sed [75] *minam* integram *in victum diurnum quotidie impendere solitum*, ídq; [76] ipsum alibi de se esse professum. Aliud itaque fuisse videtur, quod ex usu communi, aliud quod per exercitium peculiare factitabat. [77] *Certos* utiq; *habebat dies, quibus malignè famem extingueret, visurus an aliquid deesset ex plena & consummata voluptate, vel quantum deesset, & an dignum quod quis magno labore pensaret,* sive, quibus tanquam [78] *ad palum exerceretur, nè imparatum fortuna deprehenderet,* & [79] *ut contra injurias fortunæ inter ejusdem beneficia firmaretur.* Hoc per intervalla fecisse videtur, quod Eudoxus forsan jugiter. Vi-

[64] Torq. apud Cicer. *de finib. lib.* 1.

[65] Senec. *ep.* 18.

[66] Βεβαίζω τὸ κατὰ τὸ σωμάτιον ἡδονῆς, ὕδατι καὶ ἄρτῳ χρώμενος καὶ σκορπίῳ τοῖς ἀπὸ πολυτελείας ἡδοναῖς. Epicur. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 17.

[67] Ἐξοίμως ἔχειν καὶ τοῦ Διὸς ἐναντίον εὐδαιμονίας ἀγωνίζεσθαι, μᾶζαν ἔχων καὶ ὕδωρ. Idem apud eundem, sed vitiatus, & sic restituendus. quam vocem ἀσπιδίας notat. Clem. Alex. *strom. l.* 1. ac ampliùs intendit & extendit Seneca *Epist.* 110. *Faciamus*, inquit, *oro te, etiamsi ista defuerint.* Et ipse *Epist.* 25. *Intra hæc quisquis desiderium suum clausit, cum ipso Jove de felicitate contendat.*

[68] Καὶ μᾶζα καὶ ὕδωρ τοῦτο ἀνταγωνίζεται διαθέσιν ἡδονῆς, ἐπειδὰν ἐνδείας τις αὐτὰ προσενέγκηται. Epic. *ibid.*

[69] Idem apud Ciceron. *de finib. lib.* 2. Οἱ λιτοὶ χυλοὶ ἴσῳ πολυτελεῖ διαίτῃ τοῦ ἡδονοῦ πρὸς ἀπορίαν, ὅταν ἅπαν τὸ ἀλγοῦν ἐξαιρεθῇ. apud Laert. *lib.* 10. [70] Διαφερόντως ἐοίκασι σώφρων εἶναι. Arist. *Ethic. lib.* 10. *cap.* 1. [71] Ἐπισθένουσι οἱ λόγοι. διὰ τοῦ τὸ ἦθος ἀρετοῦ. Ibid. [72] Οὐχ ὡς φίλοι τῆς ἡδονῆς. [73] Οὕτως ἔχειν καθ' ἀλήθειαν. *Ibid.* [74] Συναγορῆσαι περὶ τῆς ἀριστείων τῇ ἡδονῇ, *Ibid. lib.* 1. *cap.* 12. [75] Μνᾶν ἀπαλίσκειν ἡμερησίαν εἰς τοῦ τραπέζαν. Laert. *lib.* 10. [76] In *Epist. ad Leontium meretriculam, & ad disciplinæ suæ observantes Mitylenæos philosophos.* [77] Senec. *epist.* 18. ex Epicuri *ad Polyænum epist.* [78] Idem *ibid.* [79] *Ibid.*

ctum autem tenuem ſimplicémq; qua de cauſſa lautiori ac multiplici, perpetim uſurpatæ præſertim, præferendam exiſtimet, rationes ab ipſo proditas habemus. Et primo quidem loco, [80] *non ob luxum ipſum aut intemperantiam,* [81] quam *nec propter ſe fugiendam,* utì [82] *nec temperantiam propter ſe expetendam,* definiat; ſed *ob moleſtias graves, quæ indè provenire poſſint.* Quia nimirum ex largiore ac lautiore victu jugiter habito, ingentes in re familiari excitantur tempeſtates, quibus, dum epulandi modus nullus adhibetur, facultates funditus exhauriuntur, & *patrimonia* integra, quaſi [83] *pilæ in modum convoluta,* [84] *ovi ſorbilis inſtar,* ità penitus *deglutiuntur,* ut rerum omnium egeſtas ſumma protinus conſequatur. Sed nec in re familiari tantummodo tam gravia iſtinc emergunt, ſed & in corpore ipſo, [85] quod eſt illis *boni maliq; omnis,* quia *voluptatis & doloris,* utì mox videbitur, *ſedes præcipua.* [86] *Conſequuntur enim,* inquit, *magni dolores eos, qui voluptatem ratione ſequi neſciunt:* dum [87] *quæ deſiderantibus alimenta erant, onera fiunt plenis;* [88] *multóſq; morbos multa faciunt fercula;* & [89] *miſerabilior ex cruditatibus quàm ex fame enaſcitur macies;* eæ deniq; crapulam ebrietatémq; ſequuntur [90] *capitis vertigines,* oculorum ſuffuſiones, *cerebri æſtuantis verminationes,* artuum reſolutiones, corporis totius affectus moleſtiſſimi, [91] quos ſi vel præſentiſcerent homines, vel prævíſos haberent, negat ille apud Comicum Græcum, futurum, ut luxui vinolentiæq;, aut toties, aut tantopere indulgerent. Adhæc proſpectum hac ratione volebant, cùm ipſe, tum & ipſius aſſeclæ, *ut* [92] *cùm in ipſa ſecuritate animus ad difficilia ſe præparâſſet, nunquam expaveſcerent, quod ſæpiùs experti, priùs didicerant, minúſq; moleſtè id perferrent, ſi neceſſitas incideret, cui antè aſſueverant.* Porrò ut experiundo addiſcerent, [93] *quàm exiguum naturæ ſatisfaciat, quantúmq; ex iſtis voluptatis percipi poſſit,* [94] *ubi indigentiâ affectus quis ſumſerit ea.* Deniq; ut [95] *ex victu lautiore voluptas plenior* accreſceret, cùm [96] *voluptates uſus rarior commendare* atque [97] *intendere ſit natus;* frequentior autem, & continuus magìs multò ſenſum contrà obtundere atque hebetare conſueverit. ac proinde aſſiduam eſcæ delicatioris uſurpationem [98] *ſumtûs quàm oblectamenti amplius habere* pronunciant. [99] Acriores

[80] Οὐ δι' αὐτὰς, ἀλλὰ διὰ τὰ ἀκολουθοῦντα αὐτῶις λυπηρά. Epicur. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 17.

[81] Torq. apud Cic. *de finib. l.* 1.

[82] Idem *ibid.*

[83] Σφαῖραν ἀπέδειξε τὴν παχεῖαν οὐσίαν, ἢ πεὶν ἐταμῶς ἀπωλεῖα κατεμασήσατο. Alexis *Cnidiâ,* apud Athen. *lib.* 4.

[84] Ὥσπερ ὠόν τις ῥοφῶν, ὅπως σωιτροφήσῃ λέγεις, κἀξεκόκκυσεν. Nicomach. apud eund. *l.* 2.

[85] Videantur, quæ apud Cic. ex Epicuro *de finib. lib.* 2. paulò poſt exhibentur.

[86] Torq. apud Cic. ex Epicur. ſententia, *de finib. l.* 1.

[87] Senec. *ep.* 95.

[88] Idem *ibid.*

[89] *Ibid.*

[90] *Ibid.*

[91] Εἰ τῶ μεθύειν ἀεὶ θέλτερον τὸ κεφαλαλγεῖν Παραχρῆμ' ἡμῖν, ἢ δι' ἂν εἷς οἶνόν ποτε Προσῆτο πλεῖον τῶ μεθύειν· νυνὶ δ' ἡδὺν ὄντες τῆς μέθης ἔχειν, θεραπείρως τοῦ ἀκράτους πίνομεν. Alexis *Phryge.* Et in eandem mentem Clearchus *Corinth.* Εἰ τοῖς μεθυσκομένοις ἐκάστης ἡμέρας, Ἁλγεῖν συνέβαινε τὴν κεφαλὴν θεὸ τοῦ πεῖν τὸν ἄκρατον, ἧμεν ἂν ἥδεως ἕκαστον ἂν· νυνὶ δ' ἐπείρου γε τοῦ πόνου τὴν ἡδονὴν θεραμβάνοντες ἀτρεμοῦμεν τὰ λοιπά. Habet utrumque Athenæus in *Dipnoſophiſtis,* hoc *l.* 1. illud *l.* 15.

[92] Sen. *epiſt.* 18. θεὸ τὴν τύχην ἀφόβως παρασκευάζει. Epicur. apud Laert. *l.* 10.

[93] Epic. apud Senec. & Laert. *ibid.*

[94] Epicur. apud. Stob. *ſup.*

[95] Torq. apud Cicer. *de finib. l.* 1.

[96] Juv. *ſat.* 11.

[97] Τῶν ἡδέων τὰ ἀναιδέστατα ἡδύνειν μάλιστα πέφυκε. Democr. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 17.

[98] Τὰ δαπανήματα γὰρ τῆς μὲν ἐπιθυμίας ἐλάσσω ἐστὶ, πολυτέλεια δὲ. Alexis *Amante.* ſive Δαπάνη θέσεως, ἡδονὴ δ' ἐπ' ὀλίγον. Idem *Mentiente.* Athen. *l.* 10.

[99] *Acriores ſunt morſus intermiſſæ libertatis, quàm retentæ.* Cic. *offic. l.* 2.

utique

utique ad res placitas intermissas revertimur: esúique [1] *lenocinium* est *antecedens* esuries, ut liberationis *muneri metus.* [2] *Cibi* itaque *condimentum famem* Socrates dicebat, *potionis sitim.* quemadmodum autem ille [3] *ad cœnam vespertinam famem se obsonare* aiebat *ambulando*: Epicurus itidem [4] *ad epulas* insecuturas *appetitum vehementiorem,* [5] *famem maligniùs extinguendo, aucupabatur,* quò amplior ex lautitiis haberetur voluptas. Cæterùm ad virtutem veram, laudémque justam nihil habet momenti, quicquid non honesti caussâ, sed vel lubentiæ ampliori conciliandæ, vel molestiæ majori amoliendæ susciptur.

Ità *rigida, severa, tristia* vidimus; *fortia* videamus. *Fortis,* inquit, est Epicurus, *& fortia* loquitur: [6] *fortis, licèt manuleatus; fortis, sed stolâ indutus.* Ecqua re fortis? Quia non prudenter tantùm, sed & fortiter agit. Etiamsi enim [7] *Voluptatem omnem in se bonum, dolorem omnem in se malum* censeat; [8] *bono* tamen *quandoque tanquam malo utitur, & malo* vicissim *tanquam bono*; [9] prout expedire *vel non expedire visum fuerit.* [10] *siquidem & voluptatibus quibusdam quandoque se abstinet, ob molestias, quas admissæ essent parituræ*; [11] *& labores doloréque graviores etiam ac diuturnos nonnunquam sponte lubénsque sustinet, quò voluptatem indè ampliorem deinceps consequatur:* ([12] *istius* enim *consequendæ gratiâ universa & patrare & perpeti* disertè profitetur) quod non prudentis duntaxat, sed & fortis est.

Verùm non est illico *fortis* pronunciandus, quicunque asperi aut adversi quicquam subire sustinuerit. Alioqui *fortes amantes* cum [13] Nasone prædicemus, vel *amentes* etiam; quorum illi libidinis œstro perciti, nihil non laboriosum sustinent ultronei; illi per mentis errorem arrepti abreptíque, in nihil non periculi plenum [14] citra formidinem ullam proruunt. *Fortis* fuerit [15] Mutium agens maleficus, qui *tunicâ præsente molestâ,* in focum ardentem manum ultrò immittit. *Fortes* fuerint, qui [16] *vitæ tædio, quam vitæ genere inquietam sibi fecerint ipsi, ad mortem confugiunt*; adversus quos [17] Epicurus ipse pronunciat: *fortiùs* facturi, censente Epigrammatario, si [18] refugerit ille, [19] sustinerent isti. *Fortes* contrà, qui [20] vitæ cupidine nimiâ, cruciatûs & tormenti nihil subire ac perpeti recusent, [12] non tam quò *vitam ulteriùs protollant,* quam *quò mortem diutiùs protrahant. Fortis* fuerit Mæcenas,

[1] Senec. *de benef. l.* 1. *c.* 11.
[2] Cicer. *de finib. lib.* 2.
[3] Cicer. *Tuscul. l.* 5. ὅλον συνάγειν πρὸς τὸ δεῖπνον. Laert. *lib.* 2.
[4] Τοῖς πολυτελέσιν ἐπιθυμιῶν προσεχομένοις χρεῖττον ἡμᾶς διατίθησι. Epicur. apud Laert.
[5] Senec. *epist.* 18.
[6] Idem *ep.* 33. & *de vit. beat. cap.* 13.
[7] Πᾶσαν ἡδονὴν διὰ τὸ φύσιν ἔχειν οἰκείαν, ἀγαθὸν· καὶ ἀλγηδόνα πᾶσαν, κακόν. Epicur. apud Laert. *lib.* 10.
[8] Χρώμεθα τοῖς ἀγαθῷ κατὰ πᾶσας καιρὸς ὡς κακῷ· τοῖς δὲ κακῷ τὸ ἐμπαλιν ὡς ἀγαθῷ. *Ibid.*
[9] Τῇ συμμετρήσει καὶ συμφερόντων καὶ ἀσυμφόρων βλέψει ταῦτα πάντα κρίνομεν.
[10] Ἐστι γὰρ ὅτε πολλὰς ἡδονὰς παραιτούμεθα, ὅταν πλεῖον ἡμῖν τὸ δυσχερὲς ἐκ τούτων ἐπιφέρηται. [11] Καὶ πολλὰς ἀλγηδόνας ἡδονῶν κρείττους νομίζομεν ἐπειδὰν μείζων ἡμῖν ἡδονὴ παραμένῃ, πολλὴν χρόνον ὑπομείναντες τὰς ἀλγηδόνας. Id. *ib.* [12] Τούτου γὰρ χάριν πάντα πράττομεν. *Ib.* [13] *Amor. l.* 1. *eleg.* 9. [14] *Mente lapsi, mortem non metuunt.* Sen. *ep.* 36. [15] *In matutina nuper spectatus arena Mutius, imposuit qui sua membra focis, Si patiens fortisque tibi, Barbare, videtur, Abderitana pectora plebis habes.* Martial. *l.* 10. *ep.* 25. [16] Senec. *ep.* 24. [17] Idem *ib.* [18] *Nam cùm dicatur, tunicâ præsente molestâ, Ure manum, plus est dicere,* Non facio. Martial. *ubi sup.* [19] *Rebus in angustis facile est contemnere vitam: Fortiter ille facit, qui miser esse potest.* Id. *l.* 7. *ep.* 57. [20] *Optat ultima malorum, & quæ pati gravissimum est, vitæ longioris mercede.* Sen. *ep.* 101. [21] Θάνατον, ὃ βίου μαχεσάμενον πωεῖν. Plut. de ser. num. vindict. *Quid hujus vivere est? diu mori.* Sen. *ep.* 101.

molli-

[1] *Apparet mollem fuisse, non mitem.* Senec. *epist.* 114. cujus de eodem videri potest censura, cùm *ibi*, tum & *epist.* 19. & *epist.* 92.

[2] Apud Sen. *epist.* 101.

[3] Senec. *ibid.*

[4] August. *in Psal.* 34. & *epist.* 167.

[5] Καλῶ ἕνεκα ὁ ἀνδρεῖος ὑπομένει καὶ πράττει τὰ κατὰ τὴν ἀνδρείαν. Aristot. *ethic. l.* 3. *c.* 7.

[6] Torquat. apud Cicer. *de finib. lib.* 1.

[7] Τὴν ἀνδρείαν φύσει μὲν γίνεσθαι, λογισμῷ δὲ τῷ συμφέροντος. Epicur. apud Laert.

[8] Ἐὰν στρεβλωθῇ ὁ σοφὸς, εἶναι τὸν εὐδαίμονα. Idem *ibid.*

[9] Idem, apud Cicer. Tuscul. *lib.* 2. & *lib.* 5. & Senec. *epist.* 66.

[10] Μακαρίαν ἄγοντες τὴν ἅμα τελευταίαν ἡμέραν τοῦ βίου ἐγεσίμωνι γράφουσι. Epicur. *epist. ad Idomen.* Laert. *lib.* 10. Cicer. *Tusc. lib.* 2. & *de finib. lib.* 2. Senec. *epist.* 66. & 92.

[11] μεγάθος, Ibid. μνήμη, *Ibid.*

[12] Ἀνταπεστάλητο δὲ τούτοις τὸ κατὰ ψυχὴν χαίρειν, ὅτι τῇ περὶ γεγονότων ἡμῶν διαλογισμῷ

[13] Senec. *ep.* 9. [14] Idem *de vit. beat. c.* 4. [15] Idem *ibid.* [16] *Ibid. c.* 16. [17] Idem *ep.* 92.

[18] Ibid. [19] Cicer. *Tusc. l.* 5. [20] Tertull. ad Nat. *l.* 1. *c.* 18.

[21] Στεφάνους τε παρακελεύεται, καὶ ἀγωνιστικοῦ πάθους, ἀφ' ὧν ἀπολείπονται τῷ ἐν ἑαυτοῖς

mollitie infamis, si carmen illud horridum ex vero animi sensu emisit;

Debilem facito manu,
Debilem pede, coxâ:
Tuber astrue gibberum;
Lubricos quate dentes.
Vita si supereſt, bene est:
Hanc mihi, vel acutam
Subde, sustineo, crucem.

[3] *Suffigas*, inquit, *licèt, & acutam sessuro crucem subdas. est tanti vulnus suum premere, & patibulo pendere districtum, dum differat id, quod est in malis optimum, supplicii finem. Fortis* demùm fuerit, quicunque dura pertulerit, quò vel naturæ necessitatibus urgentibus satisdet, vel affectui vitioso alicui gratum faciat. [4] *Caussa*, aiunt, *non pœna, martyrem facit.* nec fortem arguunt perpessiones ipsæ, sed perpetiendi rationes. Ille duntaxat *fortis* jure censetur, [5] qui *honesti caussâ* istiusmodi strenuè pertulerit. Nunquam autem *honesti caussâ* quicquam perpeti sustinuerit, cui *honestum* ipsum voluptate semotâ, vel pro nihilo, vel pro re nihili habetur, utpote quòd [6] *umbram nescio quam* meram reputat, cui solidi nihil subsit; quique [7] *fortitudinem ex rei natura nullam* esse existimat, nisi quòd *utilitatis ratione dura tolerantur.*

Sed *fortia* tamen Epicurus loquitur, extántque hujus revera quædam vaniloquæ magìs quàm magnanimæ voces. *Sapientem* utiq; suum affirmat, [8] *etiamsi torqueatur beatum fore*; imò, [9] *si in Phalaridis tauro peruratur, exclamaturum, Quàm suave, quàm dulce hoc est? quàm hoc non curo?* Se verò decumbentem spiritúmq; extremum trahentem, [10] *supremum eundem & beatissimum vitæ diem agere* profitetur, [11] *cùm tanti vesicæ viscerúmque morbi cruciatúsque adessent ut nihil ad eorum magnitudinem posset accedere.* [12] *compensatam enim cum summis torminibus lætitiam, quam ex inventorum suorum memoria capiebat.*

Cæterùm, [13] *non quid dicat quis, sed quid sentiat, refert.* Et ista quidem is dicere poterat, cui [14] *unum bonum honestum, unum malum turpitudo*; cui [15] *nihil bonum malúmque sit, nisi bonus malúsque animus*; cui [16] *virtus sola ad vitam beatam sufficit, &* [17] *ipsa per se satìs est*; cui per cruciatus quoscunq;, quantoscunq; [18] *de sorte beata nihil defringitur,* nihil decedit, nihil deperit; cùm *virtus*, nec [19] *ad rotam* unà *ascendere*, nec *ad equleum* unà descendere, defugiat; nec ad [20] *tunicam incendialem* admotam, aut indutam etiam deserat, sed in ea comes individua

adhæreat

adhæreat, & [1] *per ignes* illos ipsos, qui corporis membra depascunt & absumunt, *colluceat*. his principiis imbutum istiusmodi proloqui [2] fas est, quum decretis dicta sint consentanea, nec à dogmate sermo dissentiat. Ecquis verò est adeò aut mentis impos, aut sensûs communis expers, qui hæc ex animi sententiâ protulisse, aut proferre potuisse credat eum, qui [2] *Voluptatem* statuit esse *summum bonum, dolorem* & cruciatum *summum malum,* [3] *omnésque,* etiam *animi voluptates & dolores, ad corporis voluptates & dolores pertinere* contendit; qui negat [4] *gaudere quenquam nisi propter corpus,* aut [5] *animi gaudium esse ullum, nisi quod à corpore oriatur, & ad corpus referatur*; qui denique diserte profitetur, [6] *nec intelligere quidem se posse, ubi sit, aut quid sit ullum bonum, præter illud, quod sensibus corporeis, ex cibis potionéque, formarum aspectu, aurium delectatione, & obscænâ voluptate percipiatur.*

[7] *Non est,* inquit poeta, *beatus, esse se qui non putat.* astipulatur Epicurus; nec, *qui non beatum se putat,* dixisse contentus, [8] *qui non beatissimum se judicat,* dixit. Quî autem, non jam, *beatum,* dico, *putare,* sed *beatissimum* etiam *judicare* se poterat, cùm non in *summo* tantùm *malo,* sed in summi mali gradu supremo, quo altiorem aut intensiorem dari posse negat, versatum se profitetur?

Sed diutiùs in hara hac, non quidem purganda, sed lustranda hæsimus. ab ea ad porticum, auræ liberiori ac salubriori captandæ, & contrà, quàm de se olim [9] Cynicus Lacedæmone Athenas proficiscens, ὁκ τῆς γυναικωνίτιδος εἰς ἀνδρεωνῖτιν, *à fœminis ad* [10] *viros, à mulierculis ad* [11] *mares,* transeamus.

Apud Stoicos ergò omnia, à veris saltem Epicureis illis, diversa; imò eis adversa plané.

Numen isti *cæleste* [12] *rerum humanarum curam gerere; nec universi tantummodo, sed hominum etiam singulorum, & rerum quoque singularum; rebus humanis præstò esse,* [13] *generique humano, non ad bona verè sic dicta duntaxat, sed & ad vitæ hujus commoda & adminicula suppetias ferre. Deum* itaque *ante omnia* [14] *colendum,* [15] *ad omnia invocandum,* [16] *per omnia cogitandum, in omnibus* [17] *agnoscendum, &* [18] *comprobandum,*

[1] Senec. *de benef. l.* 6. *c.* 4.
[2] Epicur. dogma apud Laert. *lib.* 10. & Cicer. *de finib. l.* 1, & 2.
[3] Cicer. *de fin. l.* 2.
[4] Torquat. *ib. l.* 1.
[5] *Ibid. lib.* 1. & 2.
[6] Οὐ γὰρ ἔγωγε ἔχω τὸ νοῆσαι τἀγαθὸν, ἀφαιρῶν τὰς διὰ χυλῶν ἡδονὰς, τὰς δ' ἀφροδισίων, καὶ τὰς δι' ἀκροαμάτων, καὶ τὰς διὰ μορφῆς. Epicur. *lib. de finib.* apud Laert. *lib.* 10. & Cicer. *de finib. l.* 2. & *Tuscul. l.* 3.
[7] Poeta nescio quis, apud Senec. *epist.* 9.
[8] Epicur. *ibid.*
[9] Ἐκ τῆς ἀνδρωνίτιδος εἰς τὴν γυναικωνῖτιν. Diogen. Laert. *lib.* 6.
[10] Ἡ ἀνδρωδεστάτη αἵρεσις Στωϊκή. Laert. *lib.* 6. in *Antisthen. Stoici virilem ingressi viam.* Sen. *de constant. sap. cap.* 1. *Stoicorum rigida & virilis sapientia.* Idem *ad Helv. cap.* 12.
[11] *Tantum inter Stoicos & cæteros sapientiam professos interesse, quantum inter fœminas & mares.* Idem *de constant. cap.* 1.
[12] Epictet. *dissert. lib.* 1. *cap.* 12. & *cap.* 14. & *cap.* 16. Marc. *lib.* 2. § 11. & *lib.* 6. § 43.
[13] Marc. *lib.* 1. § 17. & *lib.* 9. § 27. & § 40.
[14] Τὶ ἀρκεῖ ἄλλο, ἢ θεὸν μὲν σέβειν καὶ εὐφημεῖν, ἀνθρώπους δ' εὐποιεῖν. Marc. *lib.* 5. § 33.
[15] Ἐφ' ἅπασι δὲ θεὸν ἐπικαλεῖ. Idem *l.* 6. § 23. Καὶ πᾶν καὶ τὸ μικρότατον ὅπως ποιεῖν. Idem *lib.* 3. § 13.
[16] Ἐκ προσέξεως ἐπὶ πᾶξιν μεταβαίνειν σῳὰ μνήμη θεοῦ. Idem *lib.* 6. § 7.
[17] Οὔτε γὰρ ἀνθρώπινόν τι ἄνευ τῆς ὅτι τὰ θεῖα συναναφορᾶς εὖ πράξεις, οὔτε ἔμπαλιν. Idem *lib.* 3. § 13.
[18] Τοῖς θεοῖς σύμφωνον· ἐπαινοῦντα ὅσα ἐκεῖνοι διανέμουσι καὶ ἀποτελοῦσιν. Idem. *l.* 6. § 16. Ἐγὼ σοι ἀπ' ἀρχῆς τούτων πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἀπελογάσμαν. Epictet. *lib.* 2. *cap.* 16.

[1] Ποτὲ ὃ ἐγὼ ἡμάρτανον, νυνὶ δὲ ἓν ἐπὶ χάρις τῷ θεῷ. Id. *lib.* 4. *cap.* 4. Ἐφ' ἑκάστῳ ἥδ' ἐν κόσμῳ γινομένων, ῥᾴδιόν ἐστιν ἐξομιάσαι τὴν προνοίαν, ἂν δύο τις ἔχῃ, συμφανῆ τε συνοραπικὼ ἥδ γιγνομένων, καὶ τὸ εὐχάριστον. Id. *lib.* 1. *cap.* 6. & apud Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *c.* 4. ex quo emaculandi codices Epicteti. Idem *lib. ejusd. c.* 16. post recensita varia providentiæ divinæ apoteleſmata, Ταῦτα, inquit, τίς ἐξαρκεῖ λόγος ὁμοίως αὐτὰ ἐπαινεῖν, ἢ ᾄδεσθαι; οἱ γὰρ νῦν ἐχρῆν, ἄλλο τι ἔδει ἡμᾶς ποιεῖν ἢ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ, ἢ ὑμνεῖν τὸ θεῖον, καὶ εὐφημεῖν, καὶ ἐπιξέρχεσθαι τὰς χάριτας; ὅτε ἔδει καὶ σκάπτοντας, καὶ ἀρῶντας, καὶ ἐσθίοντας, ᾄδειν τὸν ὕμνον τὸν εἰς τὸν θεόν; Μέγας ὁ θεὸς, ὅτι ἡμῖν παρέχει ὄργανα ταῦτα, δι' ὧν τὸν γῆν ἐργασόμεθα. Μέγας ὁ θεὸς, ὅτι χεῖρας δέδωκεν, ὅτι καταπόσιν, ὅτι κοιλίαν, ὅτι αὔξεσθαι λελήθοτας, ὅτι καθεύδοντας ἀναπνεῖν. ταῦτα ἐφ' ἑκάστῳ εὐφημεῖν ἔδει καὶ τὸν μέγιστον καὶ θειότατον τὸν ὕμνον ἐφυμνεῖν ὅτι τὴν δύναμιν ἔδωκε τὴν παρακολουθητικὴν τούτων, καὶ ὁδῶν χρησιμῶν. Et quæ ſequuntur his gemina, homine Chriſtiano quovis non indigna; Chriſtum modò donatum nobis adjeciſſet. [2] Ἐγὼ ἔχω τινὶ ἐπιστέχθαι, τίνι πείσεσθαι δεῖ, τῷ θεῷ, Epictet. *diſſert. l.* 4. *c.* 12. Ἑκὼν σαυτὸν τῇ κλωθοῖ συνεπιδίδου, παρέχων συμπᾶσι, οἵοισί ποτε προῄρηται βέλεται. Marc. *l.* 4. § 33. [3] Ἀρεσκόμενος τοῖς ἐκ τῆς ὅλων ἐπιπεμπομένοις. Idem *ibid.* § 25. ἀποπαύζόμενος ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὰ συμβαίνοντα πάντα. Idem *l.* 3. § 4. Ἁπλῶς μηδὲν ἄλλο θέλε, ἢ ἃ ὁ θεὸς θέλει. Epictet. *l.* 2. *c.* 17. Προσπαλαίεται χά μοι τῷ ὁρμῷ τῷ θεῷ· ἃ ἐκεῖνος θέλει, κἀγὼ θέλω· ἃ ἐκεῖνος οὐ θέλει, κἀγὼ οὐ θέλω. Idem *l.* 3. *c.* 26. & *l.* 4. *c.* 7. [4] Κρεῖττον γὰρ ἡγοῦμαι, ὃ ὁ θεὸς θέλει, ἢ ὃ ἐγώ. Idem *ibid.* [5] Μόνον φιλεῖν τὸ ἑαυτῷ συμβαῖνον καὶ ἁρμοδιώτερον· τί γὰρ ἁρμοδιώτερον; Marc. *l.* 7. § 57. [6] Συμφέρει ἑκάστῳ, ὃ φέρει ἑκάστῳ ἡ τῶν ὅλων φύσις. Idem *l.* 10. § 10. [7] Καὶ τότε συμφέρει, ὅτε ἐκείνη φέρει. Ibid. [8] Τῷ θεῷ ἑπόμενον ἀφελῶς παρέχειν. Marc. *l.* 12. § 27. & 31. Προσκείσομαι διήκοντος καὶ ἀκόλουθος ἐκείνῳ, συνορέγομαι, ἁπλῶς συνθέλω. Epict. *l.* 4. *c.* 7. Cleanthis votum, huic toties repetitum; *Ench. c.* 52. *diſſert. l.* 2. *c.* 17. & *c.* 23. *l.* 3. *c.* 22. & *l.* 4. *c.* 4. [9] *Optimum eſt Deum, à quo omnia proveniunt, ſine murmuratione ſequi. malus miles eſt, qui Imperatorem gemens ſequitur.* Senec. *epiſt.* 107. [10] Ἣν ἂν χώραν καὶ τάξιν ἐγχείσῃς, μενεῖς ἐκείνην ἀποδαπεῖσαι θέλοντος ἢ ταύτην ἐγκαταλεῖψαι. Epict. *lib.* 3. *cap.* 24. poſt Socrat. in Platon. *apolog.* [11] Ἴδιον τῷ ἀνθρώπῳ ἐκ καρδίας φιλεῖν τοὺς ἀνθρώπους. Mor. *lib.* 7. § 12. Καὶ εὐνοεῖν αὐτοῖς, ὡς φύσει φίλοις. Idem *lib.* 7. § 29. [12] Καὶ κήδεσθαι αὐτῶν. Id. *lib.* 9. § 18. [13] Καὶ ἀνέχεσθαι αὐτῶν. Idem *lib.* 5. § 33. [14] Καὶ ἀπέχεσθαι αὐτῶν. Idem *ibid.* [15] Ὁ ἀδικῶν ἀσεβεῖ. Id. *lib.* 9. § 1. [16] Καὶ εὐποιεῖν. Idem *lib.* 5. § 33. [17] Κατεσκεύασαι τὰ λογικὰ ἀλλήλων ἕνεκεν τὸ μὲν ἧττον ἡγεμονεύοντον ἐν τῷ τῶ ἀνθρώπῳ φύσει τὸ κοινωνικόν ἐστι. Idem *lib.* 7. § 55. [18] Ἀρκεῖται ἡ φύσις λογικὴ, τὰς ὁρμὰς ἐπὶ τὰ κοινωνικὰ ἔργα μόνα ἀπευθύνουσα. Idem *lib.* 8. § 5. [19] Πασῶν κήδεσθαι Idem *l ib.* 3. § 4. [20] Ἀρκεῖ ἡ παροῦσα πρᾶξις κοινωνική. Idem *lib.* 9. § 6. Ἑαυτὸν ἀρκεῖσθαι δικαιοπραγοῦντι. Id. *lib.* 7. § 28. [21] Οὐδὲ οἶδεν ὃ πεποίηκεν. Idem *lib.* 5. § 6. *dediſſe dum daret, oblitus.* Senec. *de benef. lib.* 2. *c.* 6. [22] Οὐ λόγῳ ἀνθρώπε μάρτυρος. Marc. *l.* 3. § 5. *In omibus factis re, non teſte, moveri.* Cicer. *de fin l.* 2. [23] Μισθῷ γὰρ ἀνθρώπων τις ἄνθρωπον φιλεῖ, κατ' ἐπίνοιαν. Plut. *de amor. prol.* [24] Καταληκτικῶς διδόναι, ὥστε ἐξ αὐτῆς τῆς πράξεως, οὐδὲν ἀπειληφέναι πάντα τὸν καιρόν. Marc. *l.* 9. *fin.* [25] Ἐνὶ πάντα καὶ παρακαπαύειν, τῷ ἀπὸ πρᾶξεως κοινωνικῆς μεταβαίνειν ἐπὶ πρᾶξιν κοινωνικήν. Id. *l.* 6. § 7. & *l.* 5. § 6.

de omnibus laudandum & celebrandum; [2] *huic uni in omni negotio ſimpliciter obſequendum*, [3] *ab ipſo, quicquid obvenerit, animo promto ac lubenti excipiendum atque amplexandum*; [4] *nihil melius*, [5] *nihil convenientius*, [6] *nihil conducibilius*, [7] *nihil opportunius aut tempeſtivius, quàm id quicquid exiſtat, quod ipſe voluerit, exiſtimandum*; [8] *quocunque ducere viſum fuerit*, [9] *citra tergiverſationem aut murmurationem, ſponte ſequendum*; [10] *locum ſtationémque, quemcunque is aſſignaverit, ſtrenuè tuendum, enixè tenendum*, etiamſi *mortem millies oppetere oporteret.*

Hæc de *Numine* Stoici, & erga Numen affectu: de *Homine* quid, & officiis adverſus congenerem ſibi præſtandis?

Hunc & [11] *corditùs diligere, &* [12] *curare*, [13] *& ſuſtinere*, [14] *injuriâq; omni (ut quæ* [15] *impietatis etiam notam inurat) abſtinere, &* [16] *beneficentiâ proſequi*, [17] *nec ſibi ſoli genitum cenſere ſe, aut vivere, ſed* [18] *in commune bonum ac beneficum* [19] *cunctis, pro facultate viribúſque, ſemet exhibere*; [20] *re ipsâ, reíque bene geſtæ conſcientiâ, (*[21] *nec hac etiam ipsâ quadantenus reputatâ) citra* [22] *teſtem, aut* [23] *mercedis ſpem*, [24] *commodíve proprii intuitum, contentum agere*, [25] *à beneficio uno præſtito ad aliud tranſire*,

fructus

[1] *nec unquam benefaciendo defetiſci*; [2] ſed *vitæ telam, tanquam vivendi fructus hic ſit, benefactis ſibi invicem continenter annexis ità totam pertexere,* [3] *ut nuſquam interveniat* [4] *hiatus ullus vel minimus*; [5] *beneficii loco, quòd benefecerit habentem*; [6] *ſibiq; profuiſſe exiſtimantem, ſi alii cuiquam uſui eſſe potuerit*; [7] *nec extra ſe proinde quicquam vel laudis humanæ vel lucelli, aut aucupantem aut expetentem.* Adhæc [8] *nihil mentis cultu antiquius,* [9] *nihil honeſti ſtudio potius aut pretioſius habere:* [10] *ab eo* denique, *quod officii ſui eſſe nôrit,* [11] *nullâ vel vitæ, nedum alîus rei cujuſpiam, cupidine abducendum, nullâ mortis, cruciatúſve ullius, nedum damni aut detrimenti, formidine abigendum, ſe permittere.*

Hæc *Stoicorum* ſunt *decreta* & *præcepta*, & ipſorum principiis quidem planè congruentia, *ſancta, recta, ſevera, fortia*; *pietatem, caritatem, humanitatem, magnanimitatem* ſpirantia: quibus priora illa, quæ ſunt ſaltem verè Epicurea, nihil ſapiunt, nihil ſonant minús.

Sed adverſus Stoici nominis profeſſores objiciuntur, *raritas, hypocriſis, defectio, defectus.* de ſingulis videbitur.

Ac primo quidem loco *raritas* ſub animadverſionem venit. Pauciores utiq; omni ævo reperiri, qui diſciplinam hanc ſunt amplexati, quàm qui ad ſectas alias ſeſe applicuerint. Et hâc revera in parte triumphant ſplendidè, atq; efferunt ſeſe Epicurei, qui [12] Epicurum tot amicos & ſectatores nactum gloriantur, ut *nec urbes integræ eos capere* poſſent. agnoſcítq; qui in Torquato Epicurum oppugnat Cicero, [13] *populum, qui vim maximam, autoritatem minimam habet, cum Epicuro facere.*

Nec reverà quicquam iſtic mirandum occurrit. Notum eſt Stratonis Phyſici illud, [14] *Plures eſſe qui lavari, quàm qui ungi velint.* hoc eſt, ad thermas plures itare quàm ad palæſtras. [15] *Semitæ utique arctiori atque aſperiori pauciores inſiſtunt; latiore & læviore confertim inceditur.* [16] *Multitudo numerum habet; pondus non habet.* Calculi ubiq; numeroſiores ſunt quàm gemmulæ. Diverbium vetus eſt, [17] *Plures mali.* [18] *Turba peſſimi indicium eſt.* [19] *eximia, raritate commendat natura.* [20] *nec unquam*

[1] Καὶ μὴ κάμνειν. Id. *l.* 7. § 74.

[2] Τῆ ζῆν ἐπολαύειν, συμπάντα ἄλλο ἐπ' ἄλλῳ ἀγαθὸν. Marc. *l.* 12. § 29.

[3] Ὡς τε μήτε τὸ βεβαιότατον διάστημα ἀπολείπεται. Id. *ib.*

[4] Ἡ τις γὰρ πρᾶξις σε μὴ ἔχει τῷ ἀναφορᾶν, εἴτε πρεπτικῶς, εἴτε πρόῤῥωθεν, ἐπὶ τὸ κοινωνικὸν τέλος, αὐτὴ διαπᾶ τὸν βίον. Id. *l.* 9. § 23.

[5] Ἄνθρωπος εὐεργετικὸς πεφυκὼς ὁπόταν τι εὐεργετικὸν, ἢ ἄλλως εἰς τὰ μέσα συνεργητικὸν πρᾶξῃ, πεποίηκε πρὸς ὃ κατεσκεύασται, καὶ ἔχει τὸ ἑαυτοῦ. Id. *l.* 9. *fin.*

[6] Ὠφελούμενος, ἐν ᾧ ὠφελεῖ. Ibid. § 74.

[7] Ὅταν σὺ εὖ πεποιηκὼς ᾖ, καὶ ἄλλος εὖ πεποιηθὼς, τί ἔτι ζητεῖς τέταρτον, ὥσπερ οἱ μωροὶ,

τὸ καὶ δόξαι εὖ πεποιηκέναι, ἢ τὸ ἀμοιβῆς τυγχάνειν; *Ibid.* [8] Τὸ ἓν σοι κεφάλαιον τιμᾶν, τὸ τοῖς ἄλλοις χεῖρον, καὶ ὑφ' ἓ ὁ σὸς βίος διοικεῖται. Idem *lib.* 5. § 21. Πρὸς τοῦτο μόνον ἕναι ἀρκεῖ, καὶ τοῦτον γνησίως θεραπεύειν. Idem *l.* 2. § 13. [9] Μηδὲν κρεῖττον ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ δικαιοσύνης, ἀληθείας, σωφροσύνης, ἀνδρείας, &c. τούτων τἆλλα πάντα μικρότερα καὶ εὐτελέστερα. Idem *l.* 5. § 21. Τί τίμιον καταλείπεται; τὸ χρῆσθαι τῇ ἰδίᾳ κατασκευῇ κανεῖσθαι καὶ ἔχεσθαι. Idem *lib.* 6. § 16. [10] Ἐγὼ τὸ ἐμαυτοῦ καθῆκον ποιῶ· τὰ ἄλλα με ἡ φύσις ἀφίσεται. Idem *lib.* 6. § 22. Ὅπ ἂν πράττῃ, ἢ λέγῃ, ἐμὲ δεῖ ἀγαθὸν εἶναι. Idem *lib.* 7. § 15. Μνημονεύεις, ὅτι ἀγαθὸν σε εἶναι δεῖ, καὶ τί τοῦ ἀνθρώπου φύσις ἀπαιτεῖ, πρᾶξον τοῦτο ἀμέλαστρεπτί. Idem *l.* 8. § 4. [11] Μηδὲ κίνδυνον ὑπολογίζεσθαι ἢ ζῆν ἢ τεθνάναι ἄνδρα, ὅστις τι καὶ μικρὸν ὄφελος, ἀλλ' ἐκεῖνο μόνον σκοπεῖν, πότερον δίκαια ἢ ἄδικα πράττῃ, καὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἔργα, ἢ κακοῦ. Idem ex Plat. *apol. l.* 7. § 44. [12] Φίλοι τοσοῦτοι τὸ πλῆθος ὡς μηδ' ἂν πόλεσιν ὅλαις μετρεῖσθαι. Laërt. *l.* 10. [13] Cicer. *de fin. l.* 2. [14] Πλείους εἶναι τοὺ λούσθαι ἢ τοὺ ἀλείφεσθαι βουλομένους. [15] Matt. 7. 13, 14. [16] *Multi sunt, & quis numeret? ſtateram profer, appende: vide contra pauca grana quantam paleam leves.* Aug. *in Pſal.* 39. [17] Πλείους κακοί. Bias. Auſon. *Lud.* 7. *Sap.* [18] Senec. *de Vit. beat. c.* 2. [19] Id. *ep.* 42. [20] Id. *de Vit. beat. c.* 2.

cum rebus humanis tam feliciter eſt actum, ut meliora pluribus placerent.

Verùm ſicut in diſciplinam hanc ſe pauciores dedêre; ità ab eadem hac ad alias, Epicuream præſertim, complures deſciverunt, cùm ab aliis ad hanc rari deprehendantur tranſiiſſe.

Nec hoc certè quam illud mirum magis. Celebre ſatis eſt Arceſilai illud, qui percunctanti, cur à ſectis aliis ad Epicureos tam frequentes deficerent, non contrà viciſſim ab his ad illos, reſpondit, *Quia* [1] *è viris Galli fiunt, non autem è Gallis viri.* Gallorum nomine non gentem aliquam, ſed Cybeles myſtas, qui teſtâ Samiâ reſecti, virilitatem exuebant, volens intelligi. nos noſtris familiari magis dicterio diceremus, *Quia* [2] *è gallis capi fiunt, non è capis viciſſim galli.* Nec gnarum minùs, quod Caliſtoni meretriculæ Socrates, glorianti Philoſopho præferendam ſe, ipſum enim ſuorum neminem ad ſe pellicere poſſe, cùm ipſa illius ſectatores pleroſq; ad ſe, ſi id vellet, traducere valeret; [3] *Probabile admodum eſſe quod dicat: ipſam enim ad declivia homines deorſum propellere, cùm ipſe contrà ad arduа ſurſum impellat.* Ad voluptatem utique proclivis eſt via; ad virtutem [4] acclivis ſemita. cùm autem *ingenium humanum* ex vitio innato ſit ſponte ſuâ propenſum ac [5] *proclive à labore ad libidinem*, ecquid mirum complures, itineris tædio devictos, hac deſertâ, ad illam tranſcurrere.

Sed ex eis etiam qui in diſciplinæ hujus profeſſione perſtiterunt, extitiſſe haud paucos, qui à dogmate, quod mordicùs tamen tenebant, & enixè interim tuebantur, vitæ rationem diverſam & averſam planè inſtituerint; titulo habitúq; duntaxat ſpeciem Stoicam præferentes, cùm ex ſtudio vitæq; inſtituto Epicurei, aut aliud quid potiùs quàm Stoici jure cenſerentur, adverſus Stoicos, poſt [6] Lucianum, qui hoc nomine ſectam hanc paſſim inſectatur, ab aliis pariter intorquetur.

Nec eſt ſcil. hæc nova nupêrve nata, ſed antiqua querimonia, in ſecta unaquaq; repertos, [7] *citharis*, [8] *lyris*, [9] *tubis*, *lituis* compares, quæ *eorum* utique, *quæ aliis modulantur, canunt, crepant, perſonant*, [10] *nihil quicquam audiunt, percipiuntve ipſæ.* Et in aliis ſectis, non Stoicâ ſolâ, [11] compertum eſt deprehenſos, quod ex Pacuvio Macedo, *homines ignavâ operâ, & philoſophâ ſententiâ*; ſive, quod ex Epicteto Favorinus, [12] *Verbis tenus Philoſophos, factis procul.* Quin & inter nominis Chriſtiani profeſſores, quod Scriptores quoque ſacros & confeſſos & conqueſtos legimus, comparuêre, qui [13] *Numinis notitiam, quam dictis jactitabant, factis abdicarent*; qui [14] *pietatis, cujus larvam gerebant,*

[1] Ἐκ μὲ γὰρ ἀνδρῶν Γάλλοι, ἐκ δὲ Γάλλων ἄνδρες οὐ γίνονται Laert. *l.* 8.

[2] Varro *de re ruſtic. l.* 2. *c.* 7. & *l.* 3. *c.* 9.

[3] Καὶ μάλα γε εἰκότως· οὐ μὴν γὰρ ἐπὶ τοῦτο κατάγει αὐτὸς πάντας ἄγεις, ἐγὼ δ' ὅτι τοῦτο μᾶλλον ἔχειν διάζωμαι ὀρθὸν ἢ ἄνοδος ἢ ἀνήθης τοῖς πολλοῖς Æl. *hiſt. Var. l.* 3. *c.* 32.

[4] Prov. 15.24.

[5] Terent. *Andr.* 1. 1.

[6] In *Vitarum auctione*, de *ſectis*, *Micyllo*, alibi.

[7] Κιθαρῳδὸς μισθὸν διαφέρειν, τοῦτο αὐλῳδὸν λέγουσιν, ἐποίησαν δέ Diog. Laert. *l.* 6.

[8] Ὅμοιόν τι πάσχειν τοῖς λύραις, εἰ καλῶς ἡδυσμένοις ἄχ ἀκούσειν. de Peripateticis Cleanthes. Laert. *l.* 7.

[9] Σάλπιγγα Antiſthenem vocabat Diogenes: αὐτὸς γὰρ ἂν ἀκούειν ἡδυσμένος μέγιστον. Dio Pruſ. *orat.* 8.

[10] Μήτε ἀκούειν, μήτε αἰσθάνεσθαι Laert. *l.* 6.

[11] Gellius *Noct. Attic. l.* 13. *c.* 8.

[12] Ἀνάγκη τὸ πεφάνθαι, μέχρι τοῦ λέγειν. Idem. *l.* 7. *c.* 19.

[13] Θεὸν ὁμολογοῦσιν εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται. Paul. *ad Tit.* 1. 16.

[14] Ἔχοντες μόρφωσιν εὐσεβείας, τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἠρνημένοι. Id. *ad Tit. ep.* 2. 3. 5.

vim

vim virtutémque abnuerent, qui [1] *gratiam divinam in laſciviam verterent*; *qui* [2] *libertatem Chriſtianam nequitiæ improbitatíſque velamentum facerent*; [3] *libertatémque aliis pollicerentur, cùm in corruptelæ ſervitio agerent ipſi.* nec ex horum tamen moribus de religione Chriſtiana ſententiam ferre, æquum fuerit, quum politiæ Chriſtianæ iſti, nec viva, nec vera, nedum ſana, aut integra membra jure cenſeantur, ſed φύμαλα potiùs mera [4] & ἀποσήμαλα, ut cum Marco noſtro loquar, ſive [5] *vomicæ* & *carcinomata*, ut de ſuis Auguſtus. Haud eſt incelebre Cratetis illud, [6] *In malo Punico etiam probo, granum putre aliquod*; Varronis itidem, [7] *Nec in ſegete bona nullum ſpicum nequam* reperiri. In agro Dominico quoque [8] *zizania* ſteriléſque non *ſuccreſcunt* tantummodo, ſed [9] *dominantur* etiam aliquando avenæ: ex quibus tamen de ſegete tota judicari iniquiſſimum fuerit.

Quod denique præſcribitur, inſigniores etiam pleroſque non per omnia decretis præceptíſque ſuis conſentanea præſtitiſſe, ſed à norma reguláque, quam fixerant ipſi, in nonnullis declinâſſe.

Ecquem, quæſo, mihi dabis, ex eis etiam qui ſunt γνήσιοι Χριστιανοὶ, qui ab ea, quam profitetur, vitæ inſtituendæ ratione non quandoq; declinet. Ex eis inter hos fuerat, [10] qui *columnæ* & *exiſtimabantur* & revera exiſtebant, cujus ingenua vox illa, [11] *In multis offendimus omnes*; ſive *impingimus univerſi.* ad quæ verba [12] Beda noſter, *Non*, Offenditis, dixit; *ſed*, Offendimus, *inquit*; *&* In multis *præmiſit*; Omnes, *ſubjunxit*. Ex eiſdem & qui illud, [13] *Si dixerimus, quod peccatum non habemus, decipimus nos*, (dum [14] *peccantium* utique *numero excipimus*) *nec penes nos eſt veritas.* [15] *Nec*, habuimus, (inquit Auguſtinus) *Sed*, habemus, *dixit*; *ne de vita præterita*, (quæ *per ignorantiam* variáſque indè enatas *cupiditates* tota exacta eſt) *dictum quis ſuſpicetur*. Ex apoſtolis ipſis, qui Chriſtum proximè acceſſerant, quíque lateri ejuſdem comites individui adhæſerant, ut reliquos mittam, nec de proditore quicquam dicam, [16] *primi* & [17] *noviſſimi*, agmen qui ducit, & qui claudit, utriuſque etiam firmati jam, [18] nævi aliqui in tabulis ſacris proditi extant: ut apud exteros quoſvis diſciplinæ etiam ſeveriſſimæ profeſſores, ſectæque exactiſſimæ ſectatores, à dogmate aliena nonnunquam deprehendi, minùs mirum videri debeat. Oraculi vicem meritò ſibi vendicat Æſchyli illud,

[19] Ἁμαρτάνει κ᾽ ὁ σοφὸς σοφάτερος.
Sapiente qui plùs ſapiat, eſt cùm labitur.

[1] Τὴν τῆς θεᾶς χάριν μεταθέντες εἰς ἀσέλγειαν. Jud. ep. v. 4.
[2] Ἐπικάλυμμα ἔχοντες τῆς κακίας ἐλευθερίαν. Pet. ep. 1. c. 2. v. 16.
[3] Ἐλευθερίαν ἄλλοις ἐπαγγελλόμενοι, αὐτοὶ δοῦλοι ὑπάρχοντες τῆς φθορᾶς. Idem ep. 2. c. 2. v. 19.
[4] Marc. *l.* 2. § 16. Idem *lib.* 4. § 28.
[5] Sueton. *l.* 2. *c.* 85.
[6] Ἐν ῥοιᾷ καλῇ σαπρόν τινα κόκκον. Laert. *l.* 6.
[7] Varro *Leg. Mæn.* apud Nonium, in *Spicum.*
[8] Ζιζάνια. Matth. 13. 25. 27. de qua voce alibi diximus.
[9] De ſeculo ſuo, Salvian. *de Dei gubern. l.* 3. *Præter pauciſſimos quoſdam, qui mala fugiunt, quid eſt aliud penè omnis cœtus Chriſtianorum, quàm ſentina vitiorum?*
[10] Οἱ δοκοῦντες στῦλοι εἶναι, Paul. *ad Gal. c.* 2. *v.* 9.
[11] Πολλὰ πταίομεν ἅπαντες. Jacob. 3. 1. [12] Beda *in Jac. epiſt.* [13] Ἐὰν εἴπωμεν, ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς πλανῶμεν. Joan. *ep.* 1. *c.* 1. *v.* 8. [14] De Phariſæo Luc. 18. 15. Bern. *de grad. humil. & ſuperb. Dum in ſe ſingulariter exultat, aliis arroganter inſultat, & ſe ſolum decipit, quem ſolum excipit, dum alios damnat.* [15] Aug. in 1 Joan. [16] Matt. 10. 2. [17] 1 Cor. 4. 9. & 15. 8, 9. [18] Gal. 2. 11. Act. 15. 39. [19] Stob. *tom.* 2. *tit.* 3.

Stoici certè præceptis decretísque ſuis, [1] non tam quid ipſi valerent, aut aſſecuti jam eſſent, quàm ad quid contenderent, modíſque omnibus elaborandum atq; enitendum cenſerent, deſignatum volebant. quod & idem de ſe [2] Apoſtolus liberè ingenuéque profitetur.

Veruntamen ex eis qui ſectæ hujus in diſciplinam ſeriò ſedulóq; ſeſe dederunt, per ſingulas quaſq; fere ætates reperti ſunt, qui fide dignorum Scriptorum ſuffragiis conſenſu conſono atteſtantibus, ità dogmata ſua factis conſentaneis conſignata, decretáq; vitæ inſtituto æquabili fere comprobata exhibuerint, ut nominis etiam Chriſtiani profeſſoribus pleriſque pudorem incutere, ruborem ſuffundere meritò queat. In his fuere; poſt Zenonem, cui teſtimonium dat inſigne Athenienſium pſephiſma, quo [3] *virtutis ac temperantiæ nomine*, eò quòd [4] *vitâ ſuâ eis quæ diſſerebat congruente cunctis in exemplum expoſitâ, ad optima quæq; quoſq; incitaret*, [5] *imagine æreâ, coronâ aureâ donandum*, [6] *ſepulcrum ſumptu publico extruendum*, [7] *piláſque duas, quarum utriq; teſtimonium iſtud incideretur, erigendas*, decernitur: poſt hunc, inquam, alióſque qui in Schola hac eidem ſucceſſerant, emicuêre viri magni, diſciplinâ iſtâ imbuti, virtutis maſculæ imagines vivæ vivacéſq; conditionis eminentioris ratione, Scriptorum nobilium calamis celebrati, (ut Philoſophiam diſertè profeſſos præteream) Cato Uticenſis, Thraſeas Pætus, Helvidius Priſcus, & Marcus cumprimis Antoninus, qui iſta commentandi occaſionem nobis præbuit.

Verùm à diſciplina ipſa, ad eos, qui eam ſcriptis ſuis illuſtrârunt, hos præſertim quos reliquos habemus, tranſeamus. Ex eis præcipui fuerant Zeno & Chryſippus: quorum alter Stoam primus condidit; unde & Straboni, [8] ὁ τῆς Στωικῆς αἱρέσεως ἀρχηγέτης· & Galeno, [9] ὁ πατὴρ ἁπάσης τῆς περὶ Στωικῶν αἱρέσεως· *ſectæ Stoicæ totius princeps patérque*; & Balbo apud Ciceronem, [10] *Stoicorum pater*, dicitur. alter eandem adeò ſtrenuè felicitérque [11] *ſuffulſit*, ut de eo dictum fuerit.

[12] Εἰ μὴ γὰρ ἦν Χρύσιππος, οὐκ ἂν ἦν Στόα.
Chryſippus nî fuiſſet, nec Stoa foret.

Et complura quidem uterque reliquit ſcripta: alter iſte [13] *uſque ad ſeptingenta quinque* συγγράμματα, ſive [14] *opuſcula*: cùm [15] Epicuri πολυγραφίᾳ æmularetur, [16] quem tamen aſſecutum negant; cùm [17] *ad* [18] *volumina ter centena uſq*; iſte pertigerit, quorum quodlibet utiq; συγγράμματα complura complectebatur: alioqui Chryſippum πολυγραφίᾳ non æquâſſet, nedum Scriptorum numeroſitate anteceſſiſſet. Cæterùm

[1] *Non dicebant, quemadmodum ipſi viverent, ſed quemadmodum vivendum eſſet.* Sen. *de vit. beat. c.* 18.
[2] Οὐχ ὅτι ἔλαβον, ἢ τετελείωμαι· ἓν δέ, —ἐπεκτεινόμενος δὲ τοῖς ἔμπροσθεν διώκω. Paul. *ad Phil.* 3. 12, 14.
[3] Ἀρετῆς ἕνεκα καὶ σωφροσύνης. pſephiſma apud Laert. *l.* 7.
[4] Πρὸς τὰ βέλτιστα, ἐξηγούμενα τὸν ἴδιον βίον ἐνδεῖς ἅπασιν, ἀκόλουθον ὄντα τοῖς λόγοις, παρώρμα.
[5] Εἰκόνι χαλκῇ. χρυσῷ στεφάνῳ.
[6] Οἰκοδομῆσαι τάφον δημοσίᾳ.
[7] Ἐγγεγλάφθαι τὸ ψήφισμα στήλαις δυσί.
[8] Strab. *geogr. lib.* 14.
[9] Galen. *de dogmat. Hippoc. & Platon. l.* 2. *c.* 6.
[10] Cicer. *de nat. Deor. l.* 3. de *Zenone*, non *Cleanthe*, uti inadvertentiâ, an memoriâ, lapſus Lipſius, *manuduct. ad Stoic. philoſoph. diſſert.* 11.
[11] *Qui fulcire putatur porticum.* Cic. *Acad. l.* 4.
[12] Laert. *l.* 7.
[13] Idem *ibid.*
[14] Ità malim vertere, eo ſenſu, quo *poſt mortem opera, non opuſcula penſanda*, dixit Sidonius *l.* 8. *ep.* 4. quàm cum Lipſio, *volumina*.
[15] Ex Carneade, Laert. *l.* 10.
[16] Πάνυ μὲν ἀγαλλόμενος πλήθει βιβλίων. de Epic. Laert.
[17] Κυλινδεῖν δὲ φησὶ τετρακοσίους εἰσί. Laert. *ib.*
[18] Κυλινδεῖν, *volumina*, quæ *cylindri* figuram convoluta referebant. vocabulum notione eâ vix alibi repertum.

etrùm par ſcripta utriuſq; fatum ſunt experta. nec Zenonis ſiquidem, nec Chryſippi, quin nec ſeculi priſci illius è Stoa cujuſquam ſcriptum ullum integrum ad tempora noſtra perennavit. Superſunt fragmenta duntaxat, ἀποστασιομάχια, apud Plutarchum, [1] qui paſſim exagitat; Galenum, [2] qui plerumq; oppugnat; Laertium, [3] qui ſimpliciter recitat; Ciceronem, [4] qui in partem utramque diſceptat. Citerioris ævi ſuperant ex eis qui diſciplinam hanc ſunt aſſectati, quorum diſſertationes commentationéſque ad manus noſtras pervenerunt, Seneca, Epictetus, & Marcus noſter iſte.

Ætatis ratione Senecæ locum primum tribuo: quem dignitate tamen æſtimationéq; verâ è duobus illis alterutri poſthabendum exiſtimem. [5] Habet ille revera multa eximia, utilia, fortia, ſublimia; & arguta, ſubtiliáque complura; éſtque dignus admodum, qui non ab humanioris literaturæ tantùm, ſed à Theologiæ etiam ſtudioſis, ſedulò quidem, ſed judicio atque examine juſto adhibito, legatur. Verùm non eſt unius ejuſdémque ubiq; coloris; nec per omnia conſtat ſibi. Neque verò vitam attingo; quam Caſſius tamen arrodit, [6] *tanquam à dogmate præceptionibúſque quàm maximè diſſentaneam:* de ſcriptis ago. In his, [7] quàm fœdè Claudio, dum apud ſuperos, ex mente etiam Neronianâ, [8] *morabatur*; nec huic duntaxat, ſed & in gratiam illius, ejuſdem mancipio, [9] *licentiæ intolerandæ maſtigiæ*, Polybio, adulatur? quem tamen è vivis exemtum, [10] dictione Satyricâ & ſarcaſticâ, vernilitatis prægnate, acerbiſſimè proſcidit, & publicè ſubſannandum propinavit. De animæ corpore excedentis ſtatu, quàm repugnantia ſtatuit? dum τῇ ὑποδέσῃ δουλεύων, nunc [11] in ſedes cœleſtes integram ſubvehit, nunc [12] in flatum halitúmve merum diſpergit, tædæque inſtar, materiâ, quâ alebatur, abſumptâ, deficientis prorſus extinguit. Epicurum eſt ubi accuſat, increpat, deprimit, damnat, ut [13] *degeneris & humillimæ mentis, apud quem voluptas imperat hominem,* [14] *voluptatis Magiſtrum* ipſum, ſcholam, [15] *voluptatis officinam*, nuncupat. Eſt contrà, ubi (quo Lucilio ſuo forſitan hujus aſſeclæ, quem [16] *Virorum optimi* titulo ſubinde cohoneſtat, gratum faciat) eundem non excuſat tantùm, ut qui [17] *immeritus malè audiat & infamis ſit*; ſed comprobat etiam & collaudat, ut qui [18] *ſancta & recta* præcipiat, *& ſi propiùs acceſſeris*, triſtia. Deniq; quod *in* [19] Chry-

[1] In *Stoic. repugnant. de communi notitiis, & de paradox.*
[2] *In libris de dogmat. Hippocrat. & Platon.*
[3] *Lib. 7. in Zenon. & Chryſip.*
[4] In *Academ. Tuſcul. de finib. & de nat. Deor.*
[5] *Multæ in eo claræque ſententiæ; multa etiam morum gratiâ legenda. multa in eo probanda, multa etiam admiranda ſunt; eligere modò curæ ſit.* Fabius *inſtit. l.* 10. *c.* 1.
[6] Πάνυ ἐναντιώτατα, οἷς ἐφιλοσόφει ποιῶν ἠλέγχθη. Dio Caſſ. *l* 61. in Jo. Xiphil. *excerptis.*
[7] In *Conſolatorio ad Polybium.*
[8] *Morari* eum *inter homines deſiſſe*, productâ primâ ſyllabâ jocabatur. Suet. *l.*6. *c.*33.
[9] Cùm in ſcena Pantomimus illud protuliſſet, Ἀφόρητός ἐστιν οὗτος ἐμοὶ γαμῶν, μαστιγίας, omnium oculos in Polybium hunc defixos refert Dio Caſſ. *l.* 60.
[10] In ἀποκολοκυντώσει.
[11] *Ad Lucil. ep.* 102. *ad Polyb. conſol. c.*28. *ad Marc. conſol. c.*25. *ad Helv. c.*17.
[12] *Ad Lucil. ep.*54. cùm morti proximus videretur.
[13] *Ad Lucil. ep.*42.
[14] *Epiſt.*18.
[15] *Epiſt.*9.
[16] *Epiſt.*13. & 21. & 48. & *quæſt natur. præfac. l.*1.
[17] *De vit. beat. c.* 13.
[18] *Ibid.*
[19] *Chryſippi acumen nimis tenue retunditur, & in ſe ſæpè replicatur: etiam cum agere aliquid videtur, pungit, non perforat.* Sen. *de ben. l.*1. *c.* 4. *Chryſ. penes quem ſubtile acumen eſt, totum librum ſuum his ineptiis replet.* Ibid. *c.*3.

ſippo

sippo & [1] Zenone non semel reprehendit, contráque id [2] quod ipse præcipit, [3] ingenii acumini nimiopere indulgens, ad subtilitates rei vacuas non rarò delabitur, & argutiolis leviusculis, frigidis etiam ineptísque aliquoties ludit. Neque tamen hæc, quæ, nec primus, nec solus, dixi, sed me priores, eruditione & judicio cum primis pollentes, ità sumi velim, quasi [4] à Senecæ lectione (quem tyronibus studiosis de Scriptoribus eligendis legendísque consultus, inter alios commendare consueverim) abstentum quenquam, atque absterritum, aut quò de viri tanti (quem eruditi quique indolis ingeniíq; acerrimi nomine suspiciunt, imitandum etiam proposuisse sibi videntur haud pauci) magnitudine justâ quicquam detractum eam: sed quò ostendam, à virilitate illa Stoicis peculiariter ab ipso etiam adscriptâ (quam Chrysippus quoque subtilitate nimiâ enervâsse, eidem ipsi [5] cum aliis incusatur,) desciviſſe; nec duobus illis alteris (Epictetum & Marcum dico) aut scripto, aut facto etiam, parem sese præstitisse: qui in sorte diversa, vel adversâ etiam quàm maximè, in [6] servitii gradu infimo alter, summo alter in imperii fastigio, positi; disciplina hæc quanti sit, quantúmque in statu quovis possit, tum præceptionibus sanctissimis virtutis genus omne spirantibus, tum & vitæ formâ ad decreta sua accuratè compositâ uberrimè demonstrârunt. Et noster quidem (prout & [7] Epictetus eo prior, [8] cujus ex commentariis profeciſſe se profitetur) sui per omnia similis, *seriúsq;* ac *severus* (quod [9] ille poscit, licèt ipse non servaverit) ubique deprehenditur.

Denique, ut ad illud revertar, quod in pagina liminari ex Hieronymo monueram, ad disciplinam nostram quod horum utriusque scriptis monitísque propiùs accedat, in exterorum priscorum, quæ hodie extant, monumentis, nihil reperiri, fidenter pronunciari posse exisi-

[1] *Libet ridere ineptias Græcas; quas quamvis mirer, (mirere Lipſ.) nondum excuſſi. non vis ſeverius loqui, nec morituro riſum movere? adverſus mortem tam minuta jacularis? ſubulâ leonem excipis? acuta ſunt iſta quæ dicis. nihil eſt acutius ariſtâ. quædam inutilia & inefficacia ipſa ſubtilitas reddit.* de Zenone. Idem *epiſt.* 82.

[2] *Pro veritate ſimplicius agendum eſt. Ibid. At qui ingenia ſanare, & officiorum memoriam ingerere volunt, ſeriò loquantur, & magnis viribus agant.* Idem *de benef. l.* 1. *c.* 4.

[3] *Rerum pondera minutiſſimis ſententiis frangit.* Fabius *inſtit. l.* 10. *c.* 1.

Iniquiùs tamen illi, neſcio, qui apud Gellium (An Agellium, quod Lipſ. mavult) *Noct. Attic. l.* 12. *c.* 2. *Res atque ſententiæ, aut inepto inaníque impetu, aut ut levi & quaſi dicaci argutiâ,* &c. Moderatius Eraſmus, *præfat. ad Sen. Habent nonnihil veri, quæ doctiſſimi ſcriptores de illo pronunciârunt, ſubinde ludit in Græculos, & interdum abſque cauſſa. Naſonem aliquoties attingit, quod indulſerit ingenio ſuo. at magis ipſe indulget ingenio ſuo in oratione proſa ac ſeriis argumentis, quàm Ovidius in poematibus plerunque ludicris. Jam hoc ipſum, quod in Seneca cum primis laudatur, corruptum eſt. Inſectatur mores hominum liberè ſalſéque; ſed non ſemper in loco; interdum immodicè; tum aliquoties affectatiùs, iſque modis, ut non ità multum abſit à ſcurrilitate. quædam vitia ſic deſcribit, dum inſectatur, ut videatur ridere potiùs quàm odiſſe, atque doceat magis quàm deteſtetur. quin ubique plurimus videtur jocorum affectator, etiam in rebus maximè ſeriis, in quibus optarim illum aliquanto longiùs abeſſe ab inepti, obſcœnitate, vitióque ſcurrilitatis.* Hæc inter alia Eraſmus. mitto enim ea, quæ cùm Marci patris sint, Lucio filio, nomine communi deceptus, ascribit. Lipsius deniq; ipse, qui adversus priores duos illos Senecam defendere satagit, in Judicio super Senecam, ejusque script. *Ego Senecam uni versè admiratione magis quàm laude proſequendum arbitror. in partibus aliquid eſſe, quod cenſeas, aut cui ſuccenſeas, non nego. Sanè decidit interdum, aut à ſe mutat: ut in jocis aut dictis, quàm ineptus alibi, ſive affectatus eſt? in laudibus, vituperiis, ſine modo?* &c.

[4] Quod apud Gellium censores rigidi atque importuni illi, *Cujus libros attingere nullum pretium operæ ſit. Noct. l.* 12. *c.* 2.

[5] Notant eundem hoc nomine Plutarchus, Galenus, alii.

[6] Δοῦλος Ἐπίκτητος γόμιλω, κὴ σῶμ ἀνάπηρος, Καὶ πενίλω Ἰρὸς. Leonid. *epitaph.* Epictet.

[7] *Epict. verus ac Severus Stoicus & Stoicorum vel maximus.* Herodes apud Gell. *l.* 1. *c.* 2. *Philoſophorum maximus,* Favorinus *ibid. l.* 17. *c.* 19.

[8] *Marc. lib.* 1. § 7.

[9] Seneca *de benef. l.* 1. *c.* 4. & *epiſt.* 82.

mem

mem. Certè quæcunque Dominus ipſe Chriſtus in concionibus collationibúſque ſuis Hiſtoriæ Evangelicæ inſertis intextíſque, de [1] *mali cogitatione etiam abſtinenda*, de [2] *affectibus vitioſis ſupprimendis*, de [3] *ſermone otioſo non inſuper habendo*, de [4] *animo cumprimis excolendo, &* [5] *ad imaginem divinam effingendo*, de [6] *beneficentia ſimpliciſſimè exhibenda*, de [7] *injuriis æquanimiter ferendis*, de [8] *admonitione & increpatione cum moderatione cautionéque accurata exercendis*, de [9] *rebus quibuſlibet, adeoque vitâ ipsâ, ubi res ratióque poſcit, nihili habendis*, de aliis denique pleriſque [10] *pietatis*, [11] *caritatis*, [12] *æquitatis*, [13] *humanitatis officiis* [14] *quam exquiſitiſſimè obeundis exequendíſque*, præcepta dedit; apud noſtrum hunc eadem, perinde acſi illa lectitâſſet ipſe, in diſſertationum commentationúmque harum congerie inſperſa paſſim, nec ſine vehementia & vivacitate inſigni, quæ in præcordia ipſa penitiùs penetret, atque in animo infixos altiùs relinquat aculeos, inculcata ſubinde, Lector quivis ſedulus advertet, ingenuus agnoſcet.

Sed iſta forſitan dixerit quis, quorſum aliunde, ab extero præſertim, eóque fidei Chriſtianæ adverſo, petantur? quum è pagina ſacra, in qua proſtant, poſſit promtiùs haberi, & à Magiſtri ipſius ore profecta, cùm imperii autoritate potiore præcipiantur, tum & obſequii neceſſitate arctiore percipiantur.

Cui ego præſcriptioni poſſim verbulo occurrere; pari utique ratione rejici poſſe omnes in univerſum ab eruditis piíſque concinnatas Inſtrumenti ſacroſancti utriuſq; enarrationes: ut eodem tandem deveniatur, quo proceſſerant apud nos haud ità pridem, par ferè eminum, cerebri certè parùm ſani uterq; quorum alter præter paginam ſacram nihil aut legebat, aut lectitandum cenſebat; alter, poſtquam Anachoretæ cujuſpiam inſtar, cum ſuis domi ſe concluſerat, librorum (quam pro hominis privati ſorte cenſú amplam ſatìs habebat) ſupellectilem omnem, Bibliis ſacris exceptis, foco accenſo, flammis abſumendam tradidit; neuter ſanè, aut rundo juſto, aut exemplo bono, & quod imitatione ſuâ dignum orius quis ſanúſq; ſentiat.

Verùm enimvero ratione non unâ, lis eſſe poterit noſtri hujus in his, cum animadverſione ſeria njuncta, lectio ſedula.

Primò, quod quæ in Sermonibus Dominicis (quorum Capita præcipua duntaxat, αυτόψι plerunque apud Scriptores ſacros extant delibata & digeſta) ſummatim ferè propoſita habemus, iſtic latiùs diducta, fuſiùs explicata, magnâ argumentorum inſignium varietate firmata, illuſtrata, ingeſta, inculcata, ad vitæ uſum communem accommodata habeantur. quod ut eſt ſcriptis aliis cum iſto commune, ità in hoc genere haud paucis iſtud præcellit.

Tum

[1] Matth. 15. 19.
[2] Matth. 5. 22, 28.
[3] Matth. 12. 36.
[4] Matth. 5. 20. & 6. 33.
[5] Matth. 5. 45, 48.
[6] Matt. 6. 1, 3.
[7] Matth. 5. 39.
[8] Matth. 18. 15, 16.
[9] Luc. 14. 26, 33.
[10] Matth. 22. 37.
[11] Matth. 22. 39.
[12] Matth. 7. 12.
[13] Matt. 5. 44. Luc. 10. 37.
[14] Matth. 5. 19, 20.

Tum nec illud levis est momenti, quòd dogmatis Christiani æquitas rationi etiam ipsi consentanea deprehenditur, dum ab ipsis etiam extraneis & adversariis comprobata & collaudata demonstratur. [1] *Grave est*, ponderísq; non exigui (ut Isidorus Ægyptius) *testimonium ab inimicis profectum.* Et, (quod Dio Prusæus) [2] *Encomium ab eis, qui non suscipiunt, & suspiciunt tamen, palàm est illius,* sive personæ, sive disciplinæ, *laudem esse præstantissimam.* Non nesciebat hoc Apostolus, cùm ab [3] exterorum inscriptionibus scriptísque, ei quod asserebat & promulgabat, dogmati asserendo, testimonia advocabat. Nec parùm idcirco præcepti documentíque Dominici æquitati ac [4] *rationabilitati* (si ità loqui licuerit) apud quoslvis vindicandæ formandæq; conduxerit, quòd ab homine extero, nec nomini Christiano favente (cùm nec mysterii nostri gnarus esset, nec fidei rationes assequeretur) tanta tamen cum vehementia, argumentísq; tam validis, commendata ac confirmata habuerimus. [5] *Quis non intelligat,* (inquit gravis Autor) *bonam eos habuisse causam, qui eam apud medios judices obtinere potuerunt?* quid eam dixerit quis, quæ apud aversos & adversos etiam, ubi [6] hostes ipsi judices considerent, obtineat?

Adhæc divina in istis relucet & providentia & benignitas, quòd in homine à se dilapso imaginem sui non intercidere omnino & aboleri prorsus passus est, sed scintillulas quasdam asservavit reliquas; quas & disciplinis variis excitavit, & ad miraculum usque evexit: partim, [7] è societati humanæ conservandæ ac continendæ prospiceretur; nè [7] ei[illegible]ti prorsus homines, belluarum ritu, in exitium mutuum proruerent [illegible]iversi; quum [8] *absque disciplina nulla homine truculentior aut immanior [illegible]bellua:* partim, quò *Numini* [9] *dignoscendo,* [10] &*indagando,* his adminicu[illegible]djuti, possent operam dare; quæ si vel contemtim, vel neglectim hab[illegible]ent, [11] ἀναπολόγητοι planè haberentur. Verum est proculdubio Claravallensis illud, [12] *Imaginem divinam uri posse, exuri non posse.* [13] *Imaginem* [illegible]è animæ rationali primitus impressam funditus eradere, [14] *facem* in[illegible]ente hominis cœlitùs accensam penitus extinguere, nec vitiositas humana, nec malignitas diabolica valuêre: (tertium quiddam, [15] *flammas gehennales* adjecit ille) quam inter ruinas & incendia defectionem primitivam consecuta, in generis humani commodum, suorúmque beneficium servatam conforámque volebat bonitas divina.

Quin nec divinæ erga nos misericordiæ gratiæque planè gratuitæ testimonium monumentúmque luculentum minùs in istis oculis

[1] Σεμνὴ γὰρ ἡ παρὰ τῶν ἐχθρῶν μαρτυρία. Isidor. Pelus. *l.* 2. *epist.* 228. & *l.* 3. *ep.* 335.

[2] Τὸ γὰρ [μὴ] ὑποδεχομένων καὶ παιόντων ἐγκώμιον, ὅλον εἶναι κάλλιστον ἔπαινον ἐκείνης ἂν εἴη. Dio Prus. *orat.* 51.

[3] Act. 17. 23, 28.

[4] Λογικὴ λατρεία. Rom. 12. 1. ἔπεσε τῷ λόγῳ καὶ τῷ Θεῷ. Marc. *l.* 12. § 31. Aug. *ep.* 170.

[5] Μᾶλλον ἀστεργὸν μηδὲ ὑπεύθυνον, ὅταν ἅπαξ ἀποδειχθῇ. Polyb. *hist. l.* 1. & *legat.* 122.

[6] Ὁ ἄνθρωπος παιδείας μὴ τυχὼν, ἀγριώτατον γίνεται πάντων, ὅσα γῆ τρέφει. Plato *de legib. l.* 6.

[7] Τὸ γνωστὸν τοῦ Θεοῦ. Rom. 1. 19. & v. 21. γνόντες τὸν Θεόν.

[8] Εἰ ἄρα γε ἁπλαφήσειαν αὐτὸν καὶ εὕροιεν. Act. 17. 27.

[9] Rom. 1. 20.

[10] Bern. in *annunc. serm.* 1. [11] Gen. 1. 27. & 9. 6. [12] Prov. 20. 27. Rom. 2. 15. [13] *Imago in gehenna ipsa uri poterit, non exuri; ardere, non deleri.* Bern. *ubi sup.*

nostris

noſtris obverſatur; cum [1] eis, apud quos dotes tam eximiæ, tam admiratione penè omni ſuperiores, ſe produnt, præteritis, nobis, nobis, inquam, [2] in tenebris, umbráq; ferali ac letifera cum illis pariter conſidentibus, imò in vitiorum cœno altiùs longè demerſis, fœdiùs contaminatis, tenaciùs etiam ac pertinaciùs infixis, lumen illud ſalutiferum, [3] *Sermonis* ſui ſacri *Spiritûſque* ſancti ope operâq; uſus, [4] effulgere procuraverit; [5] quo prævio ac prælucente, per [6] ſeculi tenebricoſi hujus caliginem pluſquam Cimmeriam, aut * Ægyptiacam etiam, veritatis ſupernæ, vitæq; verè ſic dictæ, inter diverticula tam frequentia, à recto utrinq; abducentia, tramitem & invenire, & inventum ad itineris exitum uſq; tenere poſſemus; & abſq; quo per obliquas & tortuoſas mundi hujus nequiſſimi ac perturbatiſſimi ſemitas, ſine luce, ſine duce temere palantes, in exitii æterni voraginem horrendam præcipites tandem prolaberemur. Subit me certè ſubinde (ità iſta dum lego, affectum me ſentio, & ingenuè agnoſco) non ſtupor duntaxat, ſed horror etiam, cum arcani divini admiratione vehementiſſima conjunctus, ſeriò apud me reputantem, quàm longè in multis ab eo abſim, quod de ſe Vir iſte, veri ad ſalutem perducentis tramitis ignarus, de ſe profitetur, nec quin verè & ingenuè, ambigi poſſe videtur. Ut proinde & Marco & Epicteto altiùs aſſurgens, *Hymnum* [7] illius vel *maximo* majorem ac præſtantiorem decantare jugiter debeam; [8] *Magnus,* [9] *divéſq; miſericordiâ Deus, qui me miſerum,* [10] *cum gente humana universâ collapſum* [11] *& perditum, ſed cum paucis è turba reliqua* [12] *ſelectum,* [13] *maſsâ ſecretum,* [14] *mihi reſtituit,* [15] *ſibi reconciliavit,* [16] *Filium miſit,* [17] *qui redimeret;* [18] *Spiritum immiſit, qui* [19] *refingeret,* [20] *culpam omnino omnem remiſit, quo &* [21] *ſupplicio culpæ debito omni eriperet, & ſupplicii ſubeundi* [22] *metum dirum eximeret,* [23] *nequitiæ ſervitio liberum emiſit, quò* [24] *in famulitium ſuum adſciſceret, &* [25] *in filiorum ſuorum numerum cooptaret,* [26] *gratiam ſpiritualem impræſentiarum donavit,* [27] *gloriam cœleſtem deinceps* [28] *donaturum repromiſit.*

Eſt in his denique, quod ad altiora enitendi, nomen Chriſtianum profeſſis, calcar acerrimum ſubjiciat, cùm à fide ac familia ea exteros in tam celſa evaſiſſe adverterint; ac pudore meritò ſuffundat, quod in imis adhuc ſubſelliis ſubſiſtant hæreántq; cum adminiculis fortioribus firmioribúſq; tam amplis ad ea conſequenda inſtructi ſint, & adjutari, nî nolint ipſi, poſſint. Certè plùs poſſe naturæ jam collapſæ reliquas vires, diſciplinæ ſecularis accedentibus auxiliis, quàm gratiæ divinæ animis cœlitùs illapſæ, cujus operi etiam promovendo eadem illa pariter inſerviunt, pro dedecore inſigni non immeritò habeatur; éſtque quod probro eos, qui hujus participes

[1] Matth. 11. 25, 26.
[2] Eſai. 9. 2. Luc. 1. 79.
[3] Eſai. 59. 21.
[4] 2 Cor. 4. 6.
[5] Luc. 1. 79.
[6] Epheſ. 6. 12.
* Exod. 10. 22, 23.
[7] Epicteti *Hymnum* habes, ſupra ad marginem ex *diſſert. l.* 1. *c.* 16.
[8] Pſal. 145. 8, 9.
[9] Eph. 2. 4.
[10] Rom. 3. 19, 23.
[11] Matt. 18. 11.
[12] Matth. 20. 16. & 22. 14.
[13] Rom. 9. 21.
[14] Eph. 2. 5.
[15] Col. 1. 21.
[16] Gal. 4. 4.
[17] Apoc. 5. 9.
[18] Ezek. 36. 27.
[19] Joann. 3. 5. 2 Cor. 3. 18.
[20] Col. 2. 13.
[21] Rom. 8. 1. Gal. 3. 13.
[22] Rom. 8. 15. Heb. 2. 15.
[23] Rom. 6. 22.
[24] Eph. 2. 19.
[25] Rom. 8. 14, 15. Gal. 4. 6.
[26] Joan. 1. 16.
[27] Rom. 8. 18, 30.
[28] Rom. 6. 23. χάρισμα. donativum Tertul.

ticipes se ferunt, jure merito afficiat, cum hoc ipso nomine, nomini, quod profitentur, Christiano [1] opprobrio esse se senserint, quòd à nomine alienis hac in parte inferiores comperiuntur. Grande quippiam & insigne visus est, sibi saltem, protulisse, qui adversus mortis metum dissertatiunculam clausit monitu illo; [2] *Nec infantes, nec pueros, nec mente lapsos, timere mortem: & esse turpissimum, si eam securitatem nobis ratio non præstat, ad quam stultitia perducit.* futile revera & frivolum est. Pari siquidem ratione Epicurus probaverit, *Turpissimum esse, aut Numinis offensam subvereri, aut sceleris conscientiam formidare; cùm neutrum hoc timeant, vel infantes, vel amentes, vel fatui; eámque nobis securitatem non præstare sapientiam, ad quam inscitia & desipientia perducit.* [3] Fatui scil. laminam candentem contrectare non metuunt; [4] infantuli facis accensæ flammæ manum admovere non formidant. num turpissimum ideo horum alterutrum scientem prudentem timendo refugere, quia neutrum neutri illi timeant? Verùm turpe est revera, dedecus, opprobria, damna, exilia, vulnera, tormenta, mortem ipsam, mortéq; ipsâ pejores graviorésq; mortis moras, pro veritate divina, fide Christiana, asserenda, conscientia integra & intaminata custodienda, nî deficere & delinquere velimus interminata atque intentata; si defugere maluerimus, aut detrectare, nec mente promptâ, animo propenso alacriter constantérq; subire ac perpeti; cùm hæc omnia pro pietate fidéq; conservandâ, homines ethnici, & fortiter libentérq; sustinenda definierint, & ipsi strenuè sustinuerint. turpe est præcepta documentáq; Dominica, [5] *de sui ipsius abnegatione,* [6] déq; *suorum omnium, bonorum, opum, facultatum, necessitudinum, affectuum, vitæq; adeò ipsius abdicatione* gravia, molesta, dura, difficilia, tristia, rigida, iniqua conquerendo ducere homines Christianos; cùm à religione Christianâ alieni quoque, argumentis etiam validissimis adjectis, hæc eadem pia, justa, æqua, rationi rectæ consentanea, naturæque humanæ congruentia censuerint; nec eam nobis magnanimitatem aut æquanimitatem præstare fidem veram, ad quam ratio illos, recta quidem, nec renata tamen & recocta adhuc, perduxerit. Insignis igitur Scriptorum istiusmodi usus, apud Christianos etiam, nomine non uno, vel ista quæ diximus, vel istis paria, seriò perpendenti, liquidò comperietur.

Illud interim observatu non indignum fuerit, aliâ ratione Epicteti, aliâ Marci monumenta fuisse ad nos transmissa. Epicteti siquidem [7] ab ore differentis excepta, Arriani operâ sunt scripto tradita, eisdem ipsis, quantum assequi poterat, quibus ille differebat verbis. quo modo à Domino Christo, dum in terris inter mortales agebat,

habiti

[1] *Christiani in opprobrium & contumeliam Christi.* Salvian. *de provid. lib.* 4.

[2] Senec. *ep.* 36.

[3] Fatui mentio fit in *Legend. Pontific.* apud *Discipul. de Tempor.* qui ferri candentis massam sine læsione contrectavit imprudens. Credat qui volet.

[4] Ind. Joan. Chrysost. *de statuis orat.* 4. ait, eos qui mortem metuunt, peccatum non metuunt, παιδικὸν φόβον φοβεῖσθαι, puerulis compares, qui larvam timent, lucernam non timent.

[5] Matt. 16. 24. Luc. 9. 23.

[6] Luc. 14. 26, 33.

[7] Ὅσα ἤκουσεν αὐτοῦ λέγοντος, ταῦτα αὐτὸς ἐπειρᾶτο αὐτοῖς ὀνόμασιν, ὡς οἷόντε λῦν γεγράφειν. Arrian. *præfat. ad dissert.*

habiti sermones, (cùm [1] nihil ipse scripsisset) [2] ab audientibus memoriter conservati, Evangelistarum calamo, sed Spiritu Sancto assistente, & linguâ quidem aliâ, Græcâ utique, cùm is Syriacâ usus fuerit, sunt evulgati. Id quod tam de Enchiridio, quàm de *Dissertationum* libris, ex *Epistola* ejusdem *ad Masgalenum*, cui scriptum illud dedicabat Arrianus, licèt jam perierit, constare testatur, qui eam vidit, Simplicius. At Marci *dissertationes* & *commentatiunculas* istas, ex ipsius *Adversariis* desumta liquet. quo modo Regis Sapientissimi *Paræmiarum* partem non exiguam ab Ezechiæ Regis amanuensibus ex ipsius autographis fuisse descriptam, docet *Cap.* 25. præfixum lemma. In more namq; habebat Vir iste summus, studiis philosophicis, sive domi, sive militiæ agebat, intentus, quæ inter meditandum succurrebant, chartis, quas ad hos usus jugiter præstò habebat, illinere: nullâ rerum ipsarum serie continuâ constanter observatâ; sed pro locorum temporúmque, quibus vel ab ipso concipiebantur, vel aliunde in mentem memoriámq; se ingesserant, ratione digesta. patet hoc ex locis alicubi, quibus scripserat, nominatim designatis; cujusmodi sunt *libris*, vel *primo* & *secundo* adnexa, vel *secundo* potiùs *tertióque* (ut ego reor) præfixa lemmata, de quibus suo loco [3] disseruimus. Indè natum est, ut neque sibi invicem cohæreant pleraque (quanquam *Liber primus* uno quasi filo perpetuo totus pertexitur) eadémque sæpiùs iterata reperiantur, prout mentem sæpius pulsabant: nec succinctè tantùm, sed succisè quoque repræsentata reperiantur complura; (prout in Ciceronis *ad Atticum* aliósque *Epistolis*, Græca, formularúmque usitatarum haud pauca) quod ad rei ipsius notæ satìs ac familiaris memoriam refricandam & reficiendam suffecerat, cùm ad usum privatum maximè destinarentur. quin & ἀνέφαλα, & quasi abruptè inchoata nonnulla. quod & de Serpentis ad Evam dictione prima prout à Mose refertur, opinantur [4] Interpretes quidam eruditi. Indè aliis obscuriora multa, & de dictionis vel sensu vel scopo divinationes incertæ; cùm vel quæ adnotantis mens, vel quæ adnotandi occasio fuerit, conjicere difficile admodum existat. sed & de locis variis, quasi vel mutilatis vel depravatis suspiciones frustrà conceptæ, de lectione quasi non sincera & genuina vel integra solicitationes admissæ, immutationes tentatæ; cùm non aliter se habeant, quàm ab Autoris ipsius calamo primitùs prodierint. Verùm de istis, in *Commentario*, prout occasio dabitur, amplìùs videbitur.

Atque hæc quidem suffecerint, cùm de *Stoica disciplina* ipsa, tum & de eis hanc amplexis & secutis, quorum ad nos scripta pervenêre; Marco præsertim nostro, cujus impræsentiarum denuo edendi consilium

[1] Fictitiæ sunt enim *literæ* amœbææ *Agbari ad Christum*, *Christi ad Agbarum*, quomodo & *Senec.* ad *Paulum*. quarum meminere tamen Euseb. *hist. Eccles. l.* 1. *c.*13. & Hier. in *Script. Eccles. catalog.*

[2] Καθὼς παρέδοσαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γεγόμενοι. Luc. *præfat. Evang.*

[3] Cui adjectum velim, ex perpetuo dictionis contextu, tot temporum variorum res singulas complexo, domi potiùs per otium, quàm militiæ sub pellibus agenti *Librum primum* confectum conscriptúmq; videri.

[4] De hoc videri poterunt Tremellius & Junius; sed inprimis Piscator.

silium institutúmque paucis expositum ubi dederim, in limine Lectorem non sum diutius detenturus. Anni itaque ultra quadraginta jam excesserunt, ex quo, dum apud Juris nostratis Professores ac studiosos in Hospitio Lincolniensi, quod est in suburbano Londinensi situm, agentes, Præconis Evangelici munus sustinebam, in Marci Imperatoris scriptum hoc, à Viro doctissimo, & in negotio hoc exercitatissimo Gul. Xylandro Basileæ iteratò cum Græcis aliis quibusdam editum, inter codices à manu secunda (quod aiunt) venum expositos, incideram. Hoc nactus, per vacationem à munere publico autumnalem, ex Justitio solenni intercedente obvenientem, otium aliquod adeptus, dum ruri ago, cùm diligentiùs evolvissem, adeò meditationibus ac præceptionibus pietatem, gravitatem, caritatem, magnanimitatem, virtutis nullum non genus spirantibus, à capite ad calcem usque constipatum reperi, ut nec possem non perlecto summopere affici, nec lectione repetitâ etiam affectui satisfacere; cùm nihil in hoc genere apud exterum quenquam (Epicteto uno excepto; quo nec inferiorem, nisi quòd ille amplior est, Marcum nostrum censuerim) eximium magìs legisse meminissem. Cùm autem in multis vitiatum, mutilatum, lacerum, luxatum animadverterem, nec Versionem Xylandrianam Græcis commodè satis respondere, de recensione & pariter versione novâ instituendâ animum subibat cogitatio. Hæc meditanti ad manus venit scripti ejusdem editio altera Lugdunensis, à qua subsidium aliquod sperabam: sed frustra: cum Xylandriana ea, quâ usus fueram, inquinatiorem ac corruptiorem deprehenderem. jam autem ex viri doctiss. cujus *Versio* scripti hujus *Anglicana* post prodiit, D. Merici Casauboni *prolegomenis* Editioni Græcæ à se nuper adornatæ præfixis, è Xylandri priore Tigurina (cujus in Basileensis *Præfatione* mentionem ipse facit, quamque nisi in Viri Doctiss. manibus, cùm me comiter invisisset, quod in *Prolegomenis* illis ipse commemorat, nunquam oculis usurpavi) expressam edoctus sum. Cùm autem codicum penuriâ laborarem, partim ex ingenio, partim ex Suida scriptoribúsque aliis, qui ex libris his nonnulla laudaverant, partim eruditorum quorundam, quibuscum necessitudinem aut familiaritatem aliquam habebam, consilio opéque usus, loca quæ vitii quoquo modo suspecta videbantur, restituere annitebar. Quumque in Viri Illustriss. D. Cl. Salmasii *commentariis* nullo non literaturæ humanioris genere refertissimis, Marci nonnulla secius, quàm in eis, quos penes me habebam, codicibus expressa offendissem; unde editionem aliam aliquam secutum suspicabar; amici communis interventione usus, (aliter enim compellare ignotum

tum planè verecundia prohibebat) Virum Clariſſ. per literas conſulebam, quibus tum quid molirer ſignificabam, tum & de locis tam illis, quos ab ipſo aliter quàm aut Baſileenſis, aut Lugdunenſis habebat, exhibitos repereram, quàm aliis etiam, ad quos hæſitabam, ménſque tunc temporis ſuggerebat, nec conjecturis de quibuſdam propriis celatis, ſententiam illius cenſurámq; ſciſcitabar. Is pro eximia, quâ cumprimis pollet humanitate, inter cætera, in hæc verba ingenuè reſcripſit. *In tam utili ad vitæ præcepta ſcripto, & ad imbuendos virtute illâ forti & humanorum contemptrice animos, quam ponere operam deſtinas, ſummopere laudo. Editum illud ſcivi linguâ Anglicanâ à Merico Caſaubono, ſed ultra nihil. quid enim præſtiterit, præ illius linguæ ignorantia haud etiam ſcire mihi licuit. Hoc tamen mihi pronunciare certò poſſe videor, ſatis operæ eſſe in illo opere perfectè abſolvendo quæ non ſolùm duos, ſed etiam plures fabros diſtineat. ità ſpiſſa eſt materia, vix multis cuneis evincenda, vix optimis runcinis dedolanda. Haud alium puto autorem ex antiquitate Græca corruptiorem ad nos, injuriâ temporum, fortean etiam hominum, qui eum interpolârunt, tranſmiſſum. Ubique hiatus, & lacunæ, quæ tamen ſolidum mentiantur. Tranſpoſitiones etiam multis locis commiſſæ ab hominibus, uti videtur, ſciolis, qui ſententias plerumque minutis punctiunculis Stoico more ſignatas non capiebant. Præter ea, quæ obſervâſti, atque in ſchedam mihi miſſam conjeciſti, alia toto paſſim opere vitio laborant. & quædam ex his tibi impertienda duxi, ut locum expleant eorum, quæ à te propoſita diſſolvere non potui.* Hæc vir ſummus ille; qui & liberaliter admodum mecum, homine peregrino, nec de nomine etiam, opinor, antè noto, egit; cùm non de eis duntaxat, quæ quæſieram, ſed de aliis quoque, quæ inter ea diſquirenda occurrebant, nec requiſitus, animi ſui ſenſum ultroneus impertiretur; adjectâ inſuper invitatione humaniſſimâ, quâ ad alia quælibet ulteriùs operam præſtare promptum, *tempúſque* eo fine *negotiis aliis ſuffuraturum, nec imputaturum* profitebatur. Et de aliis quidem, pollicitatione tam liberâ, tam largâ animatus, per literas alteras Virum Clariſſimum ſum percontatus. Verùm per ſubitaneam illius occaſionibus quibuſdam Lugduno-Batavorum in Gallias ſuſceptam profectionem, (ſive literis meis ad manus illius non pervenientibus, ſive ab ipſo ad acceptas reſponſione in reditum dilatâ: ſimul per amici communis, cujus interventu uſus fueram, è partibus iſtis demigrationem, ſponſionis repetendæ opportunitate ſublatâ) factum eſt, ut à Viro Celeberrimo nihil ampliùs acceperim. Illud obiter monere viſum eſt, *Editione Argentinenſi* uſum ſe ſcribere, ſed quæ cum *Baſileenſi* per omnia convenire viſa ſit. Præter hunc operâ uſus ſum Viri Eruditiſſimi,

tiſſimi, linguarúmque peritiſſimi D. Arnoldi Bootii, Doctoris Medici, qui vir quantus in his ſit, *Animadverſionum Sacrarum* opus elaboratiſſimum uberrimè teſtatur. Is pro animi propenſione, & humanitate ſingulari, ſæpiùs conſulenti non deerat. Sed nec Virum Doctiſſimum, nec comitatis nomine illorum alterutri poſtponendum, D. Patricium Junium fas eſt mihi hîc præteritum, qui & conjecturas mihi ſuas communicavit; ſicut & ipſe illi viciſſim meas; & ubi ad Conventum Veſtmonaſterienſem evocatus fueram, in partibus illis occurrentem non ſemel de Antonino edendo ſolicitabat. Ab his autem aliiſque, quorum ſcripta pervolutaveram, quicquid accepi, ſuo cujuſque loco mentione factâ, animo liberrimo lubentiſſimóque acceptum cuique gratanter fero.

Verſione ſiquidem jam confectâ, de *Annotationibus* ſuccinctioribus porrò adjiciendis cogitare primò ceperam. pòſt de *Commentario* juſto & ampliore etiam, qui Scriptum tam inſigne dignum valde videbatur. Huic conficiendo inter curas operáſque paſtorales, quibus per annos ultra quadraginta eodem loci, quò ab Hoſpitio dicto tranſieram, jugiter diſtrictus inſudavi, niſi quòd ante ſexennium morbo gravi correptus, ad tempus aliquod intermittere, tum reverſus denuo remittere aliquid, demum incidere ferè prorſus, coactus fuerim, inter horas ſubſecivas, quæ & rariores intervenerant, & per intervalla diductiora redierant, dum intendo, in molem eam opus iſtud excreviſſe animadverteram, ut de evulgando ſpem omnem abjicerem; ſiquidem, contrà quàm in Flacciano illo, *urceus inſtitui* cùm cepiſſet, *rotâ currente, amphora exiit*; expertus utique, Bibliopolæ & Typographi noſtri, quàm ægrè aliquid etiam minoris negotii in hoc genere ſuſcipiant. Verùm cùm annos apud me delituiſſet haud paucos, amicorum tandem quorundam flagitatione frequente, qui & edendum poſcebant, & de impenſa ad id perficiendum proſpectum iri, fiduciam faciebant, eorum in manus quod confeceram totum contradidi, pro ipſorum optione, vel premendum, vel prelo ſubjiciendum, & in lucem publicam (quod ab illis jam eſt effectum) emittendum.

Ipſe in hoc opere quid præſtiterim; præſtare ſaltem conatus ſim (dextrére ac feliciter, an ſeciùs alii viderint) ſic habeas. Primo loco; poſt Scriptorum variorum, tam antiquioris quam & ævi recentioris de *Marco* Scripti hujus Autore *elogia* & *encomia*, déque *Scripto* hoc ipſo *teſtimonia* & *judicia*; Marci *contextus Græcus* exhibetur, (niſi ſi, dum affectus imponit, ſpes fallat) vitiis mendíſque, quibus antè paſſim ſcatebat, haud paucis ſublatis, repurgatior; lacunis,

cunis, quibus hiabat, ſuppletis aliquot, integrior; loco motis quibuſdam ad ſedes proprias revocatis, aptiùs haud paulò concinnatus & compoſitus; interpunctionibus neceſſariis, & ſectionibus, ſive paragraphis, (utì Juriſtæ loqui ſolent) commodis (quod Lugdunenſis infeliciùs paulò primus tentaverat) accuratiùs quàm antea, pro dictionis ſenſu genuino interſtinctus, pro materiæ ſubjectæ ratione diſtinctus: ad marginem adſcriptis lectionibus variantibus, locíſque parallelis, in quibus ſententiæ, formulæ, voculæ, vel eædem, vel geminæ, reperiuntur, ut nec ad *Commentarium* ampliorem in ſingulis quibuſque recurrere neceſſum eſſet; & Marcus ex Marco ipſo, vel explicatus, vel illuſtratus, haberetur. Adjecta eſt *Verſio Latina* nova, ad Græcum contextum eo, quo ſuperiùs eſt dictum, modo reſtitutum, accommodata. Sequitur *Commentarius* in Scriptum totum perpetuus, in quo Verſionis à prioribus diſcrepantis, mutationis, ſuppletionis, commiſſionis, diſtinctionis, expunctionis cujuſque ratio redditur; *verſionibus* etiam atq; *annotationibus* antegreſſis, prout occaſio ſe tulerat, examini ſubjectis, & pro ea, quæ probabilis tunc videbatur, ratione, vel admiſſis, vel rejectis: formulæ Marco uſurpatæ, ex aliis, vel Græcis, vel Latinis, (nam & ex ſermone Latino hominem Romanum, licèt Græcè ſcribentem, mutuari non eſt inſolens) ſacris etiam nonnullæ Scriptoribus explicantur. Sententiæ & dogmata ex aliorum itidem, vel conſentientium, vel diſſentientium & diſſidentium etiam, ſive ſcriptis, ſive dictis, ſive moribus factíſque, vel firmantur, vel illuſtrantur. ad eos, eorúmque loca, à quibus, & è quibus, Marcus mutuo ſumſerit, aut excerpſerit quicquam, quantum aſſequi datum eſt, digitus intenditur. de hominibus locíſque, quorum mentio alicubi occurrit, ex monumentis hiſtoricis, quæ in manibus habentur, prout in horum etiam ruderibus ruſpando deprehendi quicquam poterat, lux aliqua datur. Sacræ denique paginæ periochæ formulæque nonnullæ, prout occaſio intervenerat, obiter, vel è Marco ipſo, vel aliunde enarratæ, aliorum quoq; Scriptorum emendatæ inſuper complures repræſentantur. In his autem quamvis diligentiâ aliquâ ſim uſus, multa tamen ſedulitatem meam ſubterfugiſſe nullus ambigo; plura quoque reſtare, quæ cùm vel mihi forſitan ſine cauſſa ἀνίατα ſint viſa, vel dextrè minùs tentata aut curata fuerint, medici peritioris manum opémque requirant. Nihil in hoc genere, vel in alio ullo, prodit, cui non aliquid (meis quibuſque plurimum, ſat ſcio) adjecto opus ſit. latus amplúſque ſatìs adhuc patet iſtîc campus, in quo ingenia feliciora, cum laude fructúque

ctúque ſe exerceant. In meis his interim ſiquid præſtitum ſit, quod vel Theologiæ ſacræ candidatis, vel literaturæ humanioris ſtudioſis, vel aliis etiam quibuſcunque uſui eſſe poterit, laboris in eis ſuſcepti inſumtíque merces ampla ſatìs futura eſt. Siquid autem vel iſtîc, vel in Opere toto, (quod eveniſſe ſæpenumero ſuſpicor ipſe) humanitùs admiſſum occurrerit, quod notam ſequiorem ſeveriorémve mereri jure videbitur, Lectorem humanum rogatum pervelim, ut nè ſtricto jure agere volupe ſit, ſed [1] ſortis memor humanæ, humanitatíſque (prout in Schola loqui amant) ſuæ quoque ſibi conſcius, utpote qui, [2] *homo cùm ſit, humani nihil à ſe alienum* cenſere aut ſentire debeat, pro humanitate, quâ ingenitâ, quâ inſitâ, humaniter ignoſcat. Iſtam enimvero *diſſertatiunculam*, mente, ratione non unâ minùs validâ, oculo à ſenio caligante à lema lippiente; manu tam à frigore, (cùm nec rigens ignem propinquiorem ſuſtineam; quod nôrunt probè, qui me familiariter habent) quàm à morbo, tremulâ, (cùm ad manum amanuenſis nullus exiſteret) non tam concinnabam, quàm conſarcinabam, conſcribillabam magìs quàm conſcribebam, in agri Surreienſis pago Urbi natali adſito Rotherithienſi, menſe Januario, hyeme ſæviente, cui & gemina altera, [3] *ætatis* & *invaletudinis*, (quæ [4] rariùs ſejunctæ reperiuntur) acceſſerat; Anno à Virginis Θεοφόρῳ & Θεόκῳ conceptu ſalutifero (ſecundùm computandi ritum vulgò receptum) Milleſimo ſexcenteſimo quinquageſimo primo; Ætatis propriæ, non tam currentis, quam decurrentis & devergentis, ſeptuageſimo octavo.

[1] Τὸ μηδὲν ἀνθρώπειον ὄντως ἀλλότριον ἀνθρώπου, καὶ μόνῳ Θεῷ. Gregor. Naz. *orat.* 15.

[2] Terent. *ſe punient.* 1. 1.

[3] Κεφαλὴ τῆς βίου, ſenectutem dixere, Pythagoras, apud Laert. *l.* 8. Ariſtoteles in *Chriis*, Eratoſthenes, & Patrocles, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 117.

[4] — πῶς ἔχει, Μηδέποτ' ἐρώτα τοῦτ' ἑπὰν γέροντ' ἰδῇς, ἢ χαῦν πιν' ἢ δι' ἐυδὺς, ὅτι κακῶς ἔχει. Philem. apud Stob. & Maxim. *collectan. c.* 41. Τὸ γῆρας ὄζιν αὐτὸ νόσημα. Apollodor. *Senectus ipſa morbus eſt.* Ter. *Phorm.* 4. 1. Senec. ad illud Virgilii ex *georg. lib.* 3. *ſubeunt morbi, triſtiſque ſenectus. morbos & ſenectutem unà ponit; non immeritò: ſenectus enim inſanabilis morbus eſt. epiſt.* 108.

ΜΑΡΚΟΥ ΑΝΤΩΝΙΝΟΥ
ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ
Τῶν εἰς ἑαυτὸν Βιβλίον ά.

I. ABavo meo Vero accepisse agnosco moris esse candidi, & ab iracundia alieni.

II. A fama memoriaque genitoris mei modestam simul ac masculam indolem.

III. A matre, pietatis studium, & largiendi promptitudinem: nec à malo patrando tantùm, sed cogitando etiam continere. tum victu simplici, quique ab opulentorum more ac instituto abscedat quàm longissimè, contentum esse.

IV. A proavo, quòd publicas exercitationes adierim; quódq; bonis præceptoribus privatim sim usus; & quod in res istiusmodi impensè erogandum intellexerim.

V. Ab educatore, ne in certamine equestri Prasinæ, aut Venetæ factioni néve in gladiatorio Thraci aut secutori fautor fierem: aut labores sustinerem; minimo contentus agerem; operi manus admoverem: negotiis alienis me neutiquam immiscerem; nec delationem facilis ullam admitterem.

VI. A Diogneto, ne rebus inanibus studium impenderem: néve eis fidem adhiberem, quæ à præstigiatoribus magísq; de incantationibus, déque dæmonibus averruncandis, aliísque ejusmodi imposturis dicuntur: ne coturnices ad pugnam alerem, néve rebus istiusmodi animum adjicerem; útque liberè dicta æquanimiter sustinerem. eidem debeo, quòd philosophiæ me addixerim; quódque [a] Bacchium primum, tum [b] Tandasidem, & [c] Marcianum audiverim: quòd dialogos, puer adhuc, conscripserim; quódque pro stratis grabatulum ac pellem expetiverim; cæteráque institutionis Græcanicæ adminicula.

VII. A Rustico, quod in eam cogitationem devenerim, morum cor-

I. ΑΡΑ τῷ πάππῳ Οὐήρῳ, τὸ καλόηθες, καὶ ἀόργητον.

II. Παρὰ τῆς δόξης, καὶ μνήμης τῆς περὶ τὸν γονέα μου, τὸ [1] αἰδήμονα, καὶ [2] ἀρρενικόν.

III. Παρὰ τῆς μητρός, [3] τὸ θεοσεβές. καὶ [4] μεταδοτικόν· καὶ ἐφεκτικὸν οὐ μόνον τοῦ κακοποιεῖν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἔτι ἐννοίας γίνεσθαι τοιαύτης· ἔτι ὂν τὸ λιτὸν κατὰ τὸν βίον αὐτῆς, καὶ πόρρω τῆς πλουσιακῆς ἀγωγῆς.

IV. Παρὰ τοῦ προπάππου, τὸ μὴ [5] εἰς δημοσίας ἀγωνίας φοιτῆσαι· καὶ τὸ ἀγαθοῖς διδασκάλοις κατ' οἶκον χρήσασθαι. καὶ τὸ γνῶναι, ὅτι εἰς [6] τὰ τοιαῦτα δεῖ ὀκνηρῶς ἀναλίσκειν.

V. Παρὰ τοῦ τροφέως, τὸ μήτε Πρασινοῦς, μήτε Βενετικοὺς, μήτε παλμυλάριος ἢ [7] σκυτάριος ἡνιόχους· καὶ τὸ [8] φερέπονον· καὶ ὀλιγοδεεῖς, καὶ αὐτουργικόν· καὶ τὸ [9] ἀπολύτως ἐᾶν, καὶ [10] τὸ [11] δυσπρόσδεκτον διαβολῆς.

VI. Παρὰ Διογνήτου, τὸ ἀνενδοίαστον· καὶ τὸ [12] ἀπιστικὸν τοῖς ὑπὸ τῶν περιτρομούντων, καὶ γοήτων, περὶ ἐπῳδῶν, καὶ περὶ δαιμόνων ἀποπομπῆς καὶ τῶν τοιούτων λεγομένοις· καὶ τὸ μὴ [13] ὀρτυγοτροφεῖν, μηδὲ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐπτοῆσθαι· καὶ τὸ ἀνέχεσθαι παῤῥησίας· καὶ τὸ οἰκειωθῆναι φιλοσοφίᾳ· καὶ τὸ ἀκοῦσαι, πρῶτον μὲν [14] Βακχίου, εἶτα [15] Ταυδασίδου, καὶ [16] Μαρκιανοῦ, καὶ τὸ γράψαι διαλόγους ἐν παιδί· καὶ τὸ σκίμποδος καὶ δορᾶς ἐπιθυμῆσαι, καὶ ὅσα τοιαῦτα τῆς Ἑλληνικῆς ἀγωγῆς ἐχόμενα.

VII. Παρὰ Ῥουστικοῦ, τὸ γνῶναι φαντασίαν [17] τοῦ χρῆζειν διορθώσεως καὶ θερα-

[1] Confer. *l.* 6. §48. *l.* 9. §29.
[2] *L.* 2. § 5.
[3] *L.* 6. § 30.
[4] Inf. § 14.
[5] τὸ μὲ vel, τὸ εἰς. Mer.
[6] τοὺ τοιούτους. f. Jun.
[7] Σκυτάριος. Lipſ.
[8] *L.* 5. § 5. & *l.* 9. § 12.
[9] *L.* 3. § 5.
[10] *L.* 6. § 30.
[11] δυσπρόσδ.
[12] ἐπῳδ. Suid.
[13] ὀρτυγοκοπεῖν. Suid.
[14] Εὐτυχίου. for.
[15] Ἀνδρώνου. Caſ.
[16] Μαικιανοῦ. f.
[a] Eutychium, f.
[b] Andronem, f.
[c] Mœcianum, f.
[17] *L.* 7. § 12.

πείας

πείας τῆ ἥβης· ☪ [1] τὸ μὴ ἐπιδεδωκέναι εἰς ζῆλον σοφιστικὸν, μηδὲ τὸ συντρέφειν περὶ τὰ θεωρήματα, ἢ παρακελεύεσθαι, ἢ φιλοσοφιστικῶς ἢ ἀσκητικόν, ἢ [2] ἐνεργικὴν ἄνδρα ὑποδείκνυσθαι· ☪ τὸ ἀποδιδόναι [3] ῥητορικῆς ☪ ποιητικῆς, ☪ [4] ἀστρολογίας· ☪ τὸ μὴ ἐν [5] σολῇ κατ' οἶκον περιπατεῖν, μηδὲ τὰ τοιαῦτα ποιεῖν· ☪ τὸ τὰ ὑπηρόλια ἀφελῶς γεγράφειν, οἷον τὸ ὑπ' αὐτῆ τέτυ ἀπὸ Σινοέσσης τῆ μητρί μυ γεγραφέν· ☪ [6] τὸ πρὸς τὸς χαλεπήνοντας ☪ πλημμελήσασι μαλακῶς ☪ [7] συναλλάκτως ☪ συλλαλέκτως, ἐπειδὰν πάρεσα αὐτοὶ ἐπανελθεῖν ἐθελήσωσι, διακεῖσθαι. ☪ τὸ ἀκριβῶς διαγινώσκειν, καὶ μὴ ἀρκεῖσθαι πρώτοις νοήμασι, μηδὲ τοῖς [8] ὀλιγωρεῖσθαι ταχέως συγκαταθέσθαι. ☪ τὸ ἐντυχεῖν τοῖς Ἐπικτητείοις ὑπομνήμασιν, ὧν οἴκοθεν μεταδωκε.

VIII. Παρὰ Ἀπολλωνίυ, τὸ ἐλεύθερον ☪ [9] ἀναμφιβόλως ἀκύβδυτον· ☪ [10] πρὸς μηδὲν ἄλλο ἀποβλέπειν, μηδ' ἐπ' ὀλίγον, ἢ πρὸς τὸν λόγον ☪ τὸ [11] ἀεὶ ὅμοιον, ἐν ἀλγηδόσιν ὀξείαις, ἐν ἀποβολῇ τέκνυ, ἐν μακραῖς νόσοις· καὶ τὸ ὅτι παράδειγμα ζῶντος ἰδεῖν ἐναργῶς, ὅτι δύναται [12] ὁ αὐτὸς σφοδρὸς εἶναι ☪ [13] ἀνεμπόδιστος· ☪ τὸ ἐν ταῖς ἐξηγήσεσι μὴ δυσχερανικόν· ☪ τὸ ἰδεῖν ἄνθρωπον [14] σαφῶς ἐλάχιστον τοῦ ἑαυτῦ καλῶν ἡγέμονον τὴν ἐμπειρίαν, ☪ τὴν ἀνοχὴν τὴν πρὸς τὸ παραδιδόναι τὰ θεωρήματα· ☪ τὸ μαθεῖν πῶς δεῖ λαμβάνειν παρὰ δοκούσας χάριτας παρὰ φίλων, μήτε ἐξηπλάκτως ἀφ' [15] ὧν τα, μήτε θηριωδῶς παρατρέπονλα.

IX. Παρὰ Σέξτυ, τὸ [16] εὐμενές· ☪ τὸ παράδειγμα τῆ οἴκυ τῆ πατρονομευμένυ· ☪ τὸ τέλος ἔννοιαν τοῦ [17] κατὰ φύσιν ζῆν· ☪ τὸ ἀμετάπτωτον [18] σεμνὸν ἀπλάστως· καὶ τὸ συναστικὸν τῶν φίλων ἀνεκτικῶς· ☪ τὸ δυνατὸν τῶν

[1] Infr. § 16. & l. 6. 30.
[2] τὸ f.
[3] Infr. § 9, 11. & l. 9. § 12.
[4] ἐνεργ. Xyl.
[5] Infr. § 17. & l. 3. § 5.
[6] ἀστρολογ. Xyl. & Lugd.
[7] σολίῳ Suid.
[8] Infr. § 15.
[9] συναναλλάκτως, Suid. συναλλάκτως, Xyl.
[10] L. 5. § 36. & l. 9. § 3.
[11] ἀεὶ [αὐτὸν] vel ἀεὶ [ἄλλων] ἀλλ. Xyl.
[12] L. 3. § 9. & l. 9. § 7.
[13] Inf. § 16. & l. 3. § 6. & l. 2. § 16.
[14] Infr. § 16. & l. 11. § 21.
[15] Infr. § 16.
[16] L. 4. § 26.
[17] σαφῶς, F. Jun.
[18] τούτων, Jun.
[19] L. 3. § 4. & l. 9. § 11. & l. 11. § 9.
[20] Infr. § 17. & l. 3. § 4. & l. 4. § 49. & l. 5. § 29. & l. 7. § 55. & l. 10. § 15. & l. 12. § 32.
[21] L. 2. § 5. & l. 9. § 29.

rectione curationéq; indigere me: quódq; ad æmulationem ambitionémq; Sophisticam nullus declinaverim, vel de theorematibus aliquid conscribendo, vel oratiunculas hortatorias declamando, vel exercitia obire operásq; edere potis speciē præbendo, quo ad stuporem ac admirationem mei homines traherem. quòd rhetoricæ item, poeticæq;, & dictionis elegantioris studiis abstinuerim. ne togatus intra ædes obambularem, néve ejusmodi alia, quæ fastum resiperent, facerem. epistolas etiam simpliciter scriberem, ad normam scil. earum quas Sinuessâ ad matrem meam idem ipse dederat. adhæc ut placabilis & reconciliatu facilis essem, adversus eos, qui offensionis causam dederint, aut deliquerint aliquid. simulátq; illi in gratiam redire vellent. porrò ut accuratè legerem, nec comprehensione summariâ contentus essem; nec garrulis quibusvis temerè assentirer. huic deniq; debeo, quod Epicteti commentarios legerim, quorum is è domo suâ copiam mihi fecit.

VIII. Ab Apollonio, ut liber essem; firmúmq; ac certum citra fluctuationem omnem consilii ingenii; tenorem retinerem: neq; aliud quicquam, vel minimum, præter rationem solam, intuerer: ut idem semper essem, in doloribus acerrimis, in liberorum amissione, in morbis diuturnis. adhæc, quod in ipso, tanquam in exemplari vivo, evidenter cernere licuit, posse eundem, prout occasiones se dabant, & vehementissimum & remissum esse. sed & q^d in disciplinis tradendis neutiquam morosè se gereret: quódque hominem viderim, qui peritiam suam & in theorematibus tradendis solertiā, bonorum suorum minimum existimare se, palam faceret. ab isto didici, & quo modo beneficia, quæ dicuntur, ab amicis accipere oporteret, ut nec acceptis obnoxius fierem, nec citra sensum tamen omnem transmitterem.

IX. A Sexto, benevolum erga alios affectum: familiæ affectu paterno administratæ specimen: de vita naturæ convenienter instituendâ cogitationem: gravitatem item neutiquam personatam: & sedulam amicorum observationem: & imperitorum,

ritorum,eorúmq; qui citra conſiderationem opinione merâ ducuntur, tolerationem : & mores quibuſvis accommodatos,ita ut quamvis conſuetudo ipſius adulationem omnem ſuavitate vicerit, in veneratione tamen eiſdem ipſis eodem ipſo tempore non minùs extiterit.adhæc dilucidam ac methodicā cùm inventionem, tum & diſpoſitionem, decretorum ejuſmodi, quæ ad vitam rectè inſtituendam conducerent. quódq; nec iracundiæ,nec perturbationis alius alicujus,indicium exhibebat ;·ſed cum affectibus immunis prorſus exiſteret,ad affectum genuinum erat tamen propenſiſſimus : favere promptus,ſed ſine ſtrepitu variéq;, citra oſtentationem, eruditus.

X. Ab Alexandro Grammatico, increpationibus abſtinere ; nec probrosè excipere,ſi quis barbarū quid, vel ſolœcum, vel abſonum protulerit,ſed illud tantùm, quod dici debuerat,dextrè proponere ; ídq; ſub ſpecie vel reſpondendi, vel calculū dictis contribuendi, vel de re ipſa, non autem de dictione,unà deſpiciendi, vel per aliam aliquam iſtiuſmodi ſcitam, ſed quæ obliquè facta ſit, commonefactionem.

XI. A Frontone ut ſcirem, quæ invidentia, verſutia, ſimulatio tyrannidem conſequatur : quódq; ut plurimùm qui patricii nobis nuncupantur, ab affectu genuino alieniores exiſtant.

XII. Ab Alexandro Platonico,ne crebro,néve niſi neceſſitate adactus, aut dicto aut ſcripto ſignificem alicui,non vacare me : néve hoc modo ſub negotiorum diſtinentium prætextu officia ea, quæ vitæ hujus neceſſitudo à nobis exigit, ſolens deſeram.

XIII. A Catulo,ne inſuper haberem amicorum querimonias,etiamſi ratio earum nulla ſubeſſet,ſed in ſtatum ipſos priſtinum reſtituere anniterer : ut præceptores promptè impenséque prædicarem ; quod de Domitio atq; Athenodoto refertur; liberóſq; meos affectu ſincero proſequerer.

XIV. A fratre meo[a] Severo, fami-

ἰδιωτῶν. Καὶ τὸ [1] ἀθεώρητον τῶν οἰομένων· καὶ τὸ πρὸς πόλεις [2] εὐάρμοστον, ὥστε κολακείας μὴ πάσης προσωτέραν εἶναι τὴν ὁμιλίαν αὐτῶν, ἀλλ' ἐσημοτάτην ἢ ἀμφοῖν ἐκείνοις αὐτὴν αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν καιρὸν εἶναι. Καὶ τὸ καθαλλητικῶς καὶ [3] ὁδῷ ἁρμοδιουργικόν τε καὶ τακτικὸν τῶν εἰς βίον ἀναγκαίων δογμάτων· καὶ τὸ μηδὲ ἔμφασίν ποτε ὀργῆς, ἢ ἄλλου τινὸς παθους σημαίνειν, ἀλλὰ ἅμα μὲ ἀπαθέστατον εἶναι, ἅμα δὲ φιλοστοργότατον· καὶ τὸ εὔφημον, καὶ τοῦτο ἀψοφητί· καὶ τὸ πολυμαθὲς [4] ἀνεπιφθόνως.

[1] τὸ ἀθεωρήτου Salm. τῶν ἀθεωρήτως οἰομ. f.
[2] L. 6. § 16. B.
[3] L. 3. § 11. & l. 5. § 25. & l. 6. § 17, 26.
[4] Supr. § 7. & l. 7. § 67. & l. 9. § 29.

X. Παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ γραμματικοῦ, τὸ ἀνεπίπληκτον· καὶ τὸ [5] μὴ ὀνειδιστικῶς ὑπολαμβάνεσθαι τῶν βάρβαρον, ἢ σόλοικόν τι, ἢ ἀπηχὲς προενεγκαμένων, ἀλλ' ὑπὸ δεξίως αὐτὸ μόνον ἐκεῖνο, ὃ ἔδει εἰρῆσθαι, προφέρεσθαι· ἐν τρόπῳ ἀποκρίσεως, ἢ συνεπιμαρτυρήσεως, ἢ συνδιαλήψεως καὶ αὐτοῦ τοῦ πράγματος, ἐκεῖ περὶ τοῦ ῥήματος ἢ δι' ἑτέρας τινὸς τοιαύτης ἐμμελοῦς ὑπομνήσεως.

[5] Inf. § 16. & l. 11. § 13, 18.

XI. Παρὰ Φρόντωνος τὸ ὑποπτῆσαι οἷα ἡ τυραννικὴ βασκανία, καὶ ποικιλία, καὶ ὑπόκρισις· καὶ ὅτι ὡς ὑπόπτως οἱ καλούμενοι ἔνιοι τῶν ἡμῖν εὐπατρίδαι, [6] ἀστοργότεροί πως εἰσί.

[6] Infr. § 13.

XII. Παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ πλατωνικοῦ, τὸ μὴ πολλάκις, μηδὲ χωρὶς ἀνάγκης λέγειν πρός τινα, ἢ ἐν ὑποστολῇ γράφειν ὅτι ἀσχολοῦμαι μηδὲ ἀφ' οἱουδήποτε τρόπου συνεχῶς παραιτεῖσθαι τὰ κατὰ [7] τὰς πρὸς τοὺς συμβιοῦντας σχέσεις καθήκοντα, προβαλλόμενον [8] τὰ τοιαῦτα πράγματα.

[7] L. 3. § 1. & l. 8. § 27. & l. 11. § 18.
[8] Infr. § 15. & l. 6. § 11.

XIII. Παρὰ Κατύλου, τὸ μὴ ὀλιγωρῆσαι ἐχθροῦ φίλου αἰκισμένου τινός, κἂν τύχῃ ἀλόγως αἰκίσαμένου, ἀλλὰ πειρᾶσθαι καὶ ἀποκαταστάναι ἐπὶ τὸ σωφρονέστερον· καὶ τὸ περὶ τοὺς διδασκάλους ὀνομάσαι εὔφημον, οἷα τὰ περὶ Δομιτίου καὶ Ἀθηνοδότου ἀπομνημονεύματα· καὶ τὸ περὶ τὰ τέκνα [9] ἀληθινῶς ἀγαπητικόν.

[9] Supr. § 11.

XIV. Παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου [10] Σευήρου τὸ

[10] Οὐήρου Scal. & Salm.
[a] An. Vero.

[1] L. 6. §. 30. φιλοίκειον, & φιλάληθες, & [1] φιλοδίκαιον, & τὸ δι' αὐτῶν γνῶναι Θρασέαν, Ἑλβίδιον, Κάτωνα, Δίωνα, Βροῦτον, καὶ φαντασθῆναι λαβεῖν πολιτείαν ἰσονόμου, καὶ [2] ἰσότητα καὶ ἰσηγορίαν διοικουμένης, & βασιλείας τιμῶσης πάντων μάλιστα τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἀρχομένων· & ἓν καὶ αὐτὸ τὸ ἀμελές, & ὁμοίτροπον ἐν τῇ τιμῇ τῆς φιλοσοφίας· & τὸ εὐποιητικόν,

[2] Supr. §. 3, 4. & l. 6. §. 48. καὶ τὸ [2] εὐμεταδότον εὐκόπως· & τὸ εὔελπι, & τὸ πεφυλικὸν περὶ τὸ ὑπὸ τῶν φίλων φιλεῖσθαι· & τὸ ἀμετάκρυπτον πρὸς τοὺς κατὰ γνώσεως ὧν αὐτῶ τυγχάνοντας· & τὸ μὴ δεῖσθαι σοφισμῶ τινὸς φίλους αὐτῶ περὶ τοῦ τί ἥδηλεν, ἢ τί ἂν ἤθελεν, ἀλλὰ δῆλον εἶναι.

[3] Παρὰ Κλ. M. Mer. Παρὰ M. Salm. [4] περίφορον Lug. & Mer. περίφ. Xyl. & Jun. l. 2. §. 7.

XV. [3] Παρακλησις Μαξίμω, τὸ κρατῆσαι ἑαυτοῦ, & καὶ μηδὲν [4] παρίφορον εἶναι· & τὸ εὔθυμον ἔν τε τοῖς ἄλλοις [5] περισάσει, & ἐν τοῖς κόσμοις· & τὸ εὔκραιρον τοῦ ἤθους, & μειλίχιον, & γενναῖον· & [6] ἡ ἀβέλτερος καταγελαστικὸν περιπεσόντων· & τὸ πρᾶος αὐτῶ πιστεύειν, περὶ ὧν λέγοι, ὅτι ὑπὸ φρονεῖ, & περὶ ὧν περάττοι, ὅτι ἐκανῶς [7] περάττει· & τὸ [8] ἀθαύμαστον, & ἀνέκπληκτον, & [9] μηδαμοῦ ἐπειγόμενον, ἢ ὀκνοῦν, ἢ ἀμηχανοῦν, ἢ κατηφὲς ἢ [10] προσεπηρές, ἢ παλιν δυμούμενον, ἢ ὑφορώμενον· & τὸ εὐεργετικόν, & τὸ [11] συγγνωμονικόν· & τὸ ἀψυδές, & ἀληθείᾳ μᾶλλον ἢ [12] διῃρθυμένῳ φαντασίαν παρέχειν· & ὅτι ὑπὸ φήμη δῶ ποτέ τις ὑποφαῦναι ὑπ' αὐτοῦ, ὅτε ὑπέμεινεν δῶ κρείττονα αὐτὸν ὑπολαβεῖν· & τὸ εὐχαριστικὸν [13] ἐν χαρ. Sup. §. 7. & l. 3. §. 5. [1] εὐχαριστίζεσθαι.

[5] Sup. §. 12. & l. 9. §. 13, 39. [6] L. 9. §. 12. [7] περάτῃ. [8] L. 12. §. 13. [9] L. 7. §. 69. [10] προσεπηρῶς L. 11. §. 18. [11] Sup. §. 7. & l. 7. §. 26. [12] L. 7. §. 12.

XVI. Παρὰ τοῦ παιδὸς, τὸ ἥμερον, & [14] μυελικὸν ἀβαλύτως ὅπου τῶν ἐξητασμένων κειμένων· & τὸ [15] ἀκενόδοξον περὶ τὰς δοκούσας τιμάς· & τὸ [16] φιλόπονον, & ἐνδελεχές· & [17] τὸ ἀκουστικὸν τῶν ἐχόντων τι χρησιμωφελὲς εἰσφέρειν· & τὸ ἀπροσδεκτέπως εἰς τὸ καθ' ἀξίαν ἀπονεμητικὸν ἐκάστῳ· καὶ τὸ [18] ἀμπειρον, πῶς μὲν χρεία συνιστάσεως, πῶς δὲ

[13] ἐν χαρ. Sup. §. 7. & l. 3. §. 5. [14] L. 3. §. 5, 15. & l. 11. §. 9. [15] L. 6. §. 30. & l. 8. §. 1. [16] L. 5. §. 2. [17] L. 6. §. 30. [18] Sup. §. 8.

liares diligere; veri juſtíq; rationem habere. item quòd per eundē Thraſeam, Helvidiū, Catonem, Dionem, Brutum nôſſe ceperim; & quòd imaginem animo conceperim ſtatus popularis, in quo per æqualitatem juríſque æquabilitatem res adminiſtrentur; regníq;, in quo ſubditorum libertate nihil antiquius habeatur. ab eodem item didici, ſimpliciter vivere; in philoſophiæ cultu conſtanter perſiſtere; promptè benefacere, impensè largiri; ſpes bonas fovere; de amicorum dilectione nihil ambigere. quin & quòd ſi quorum mores minùs probaret, palā id præ ſe ferret; nec, quid vellet nollétve, familiarib⁹ conjectu difficile foret; adeò aperto erat pectore.

XV. A Maximo, mei compotem eſſe; nec ulla in re tranſverſum abripi. ſed & animo bono eſſe, cum in morbis, tum & in aliis caſibus adverſis; moribus eſſe probè temperatis, ſuavibus, verendis: negotia objecta citrà quiritationem conficere. adhæc quòd ita ſe gerebat, ut fidem quibuſvis faceret, quæcunq; diceret, ex animi ſententia dixiſſe; quæcunq; faceret, animo haud malo feciſſe. tum quòd nihil admirabatur, ad nihil obſtupeſcebat; nuſquam feſtinus, aut ſegnis erat; nuſquam perplexus, aut dejectus, aut ringi ſolitus: nec rurſus iracundiæ, aut ſuſpicionibus deditus. adhæc quòd benefacere promptus, & ignoſcere. q⁴ verax; quódq; hominis ejuſmodi ſpecimen dare videretur, qui perverti neſciret potiùs, quàm qui corrigi unquam opus haberet. quòd nemo quiſquam inventus ſit, qui vel contemptui ab illo haberi ſe exiſtimaret, vel præſtantiorem ſe illo opinaretur. deniq; quòd urbanitatis laudem neutiquam affectaverit.

XVI. A patre manſuetudinem, & in rebus accuratè jam decretis conſtantiam immotam. quòd in honoribus qui habentur, iſtis, gloriæ inani nihil conceſſerit; quòd laborib⁹ ferendis cùm libens, tum & aſſiduus, ſe dederit. q⁴ eos audire prompt⁹ fuerit, qui adferre quid poterant, quod in publicū conduceret: quódque nemo illum abducere quiverit, quin pro merito ſuo unicuiq; rependeret. quòd probè noverat, ubi vehementiùs, ubi remiſſiùs

missiùs agere opus esset: quòd ab adolescentium amoribus coercuerat se. quòd civiliter admodum se gessit. quòd amicis vel cœnandi secum, vel abstinendi optionem liberā permittebat, nec peregrè euntem comitari, nisi ipsis allubesceret, necesse erat: quòd affectum adversùs se pariter semper deprehendebant, etiamsi occasione aliquâ impediti, eum neutiquam essent comitati. quòd in consiliis, quid facto opus esset, accuratè perquirendo constanter insistebat, nec specie rerum obviâ quâvis acquiescens, indagationem incidebat. quòd etiam amicorum retinendi studiosus; nec fastidio mutans, nec insanè diligens. quòd in statu quocunq; sorte contentus, vultúq; serenus. è longinquo futuri præsagus; & de minimis quibusq; citra tumultum providus. acclamationes omnémq; adulationem reprimere: imperio quæ necessaria erant, sedulò custodire; sumptus cautè attemperare; de rebus istiusmodi sugillantes patienter sustinere. nec in Deis colendis superstitiosus, nec in hominibus, aut muneribus, aut blanditiis auram captans popularem; sed in rebus quibusq; sobrius, solidus, nusquam ineptus, aut novitatis studiosus. Porrò quòd ad vitam commodiùs transigendā conducentibus rebus, quarū copiam illi dapsilem sors suppeditabat, citra fastum, nec liberè tamen mīnus, utebatur; ut & præsentibus simpliciter frueretur, neq; absentiâ multùm desideraret. quòd nemo illum aut sophistam, aut vernaculum, aut scholasticum dixerit; sed virum maturum, consummatū, adulatione superiorem, rebus & propriis & alienis administrandis idoneum. adhæc quòd verè philosophantes in honore habebat, cæteris nihil exprobrabat. in congressib⁹ facilis & festivus, nec ad fastidium id tamen. corporis sui curâ tam probè attemperatâ, ut nec vitæ avidus videretur, aut elegantiæ studiosus, nec neglectui tamen id haberet; sed per suam ipsius diligentiam efficeret, ut medicorum pharmacis fomentísve externis quàm minimè indigeret. quod maximum est quod citra invi-

δμέσεως· καὶ τὸ παῦσαι τὰ περὶ τὰς ἐρωτικὰς πρὸς μειρακίων. ☙ ἡ κοινονομοσύνη ☙ τὸ ἐφεῖσθαι τοῖς φίλοις μήτε συνδειπνεῖν αὐτὸν πρόντας, μήτε συναποδημεῖν ἐπόμενος· [1] ἀεὶ δ' ὅμοιον αὐτὸν καταλαμβάνειν ὑπὸ τῆς ἀφορείας τινὰς ἀπολειφθέντων. ☙ [2] τὸ ζητικὸν ἀκριβῶς ἐν τοῖς συμβουλίοις, ☙ [3] ἐπίμονον ἀλλὰ μὴ [5] περαπέτη τῆς ἐρεύνης [6] ἀρκεσθεὶς ταῖς προχείροις φαντασίαις· καὶ τὸ φιλατρικὸν τῶν φίλων, ☙ μηδαμῶς ἀψίκορον, μηδὲ ὑπερμετρές· ☙ τὸ αὐταρκὲς ἐν πᾶσι, ☙ τὸ φαιδρόν· ☙ τὸ πόρρωθεν προνοητικόν· ☙ τῶν ἐλαχίστων προδιοικητικὸν [7] ἀπαραλόγως· ☙ τὸ τὰς ὑπιδοήσεις, ☙ πᾶσαν ἡλιακείαν ἐπ' αὐτῷ [8] καλλῶαι· ☙ τὸ φυλακτικὸν ἀεὶ τῶν ἀναγκαίων τῇ ἀρχῇ, ☙ ταμιευτικὸν τῆς ἀφθονίας, ☙ ὑπομονητικὸν τῆς ὑπὸ τοιούτων τινῶν καταπτάσεως. ☙ [9] ὃς μήτε περὶ τὰς θεὰς δεισιδαίμων, μήτε περὶ ἀνθρώπους δημοκοπικὸν, ἢ [11] ἀρεσκοβλακικὸν, ἢ ὀχλοχαρὲς, ἀλλὰ [12] νήφων ἐν πᾶσι, ☙ βέβαιον, ☙ μηδαμῶς ἀπειρόκαλον, μηδὲ καινολόμον· ☙ ὃς τοῖς εἰς [13] εὐμάρειαν βίον φέρουσί τι, ὧν ἡ τύχη πρόχειρα δαψιλείαν, χρηστικὸν ἀτύφως ἅμα ☙ ἀπροφασίστως, ὥστε παρόντων μὲν ἀνεπιτηδεύτως ἀπολαύειν, ἀπόντων δὲ μὴ δεῖσθαι· ☙ ὃς μήτε ἄν τινα εἰπεῖν, μήτε ὅλως [14] σοφιστὴν, μήτε ὅλως οἰκογλυκὺν βερνάκλωνα, μήτε ὅλως χολαστικὸν, ἀλλ' ὅλον ἄνδρα πεπειρωμένον, τέλειον, ἀκολάκευτον, προεστάναι δυνάμενον καὶ τῶν ἑαυτοῦ καὶ ἁπάντων. πρὸς τούτοις ὃν καὶ ὃς τιμητικὸν τῶν ἀληθῶς φιλοσοφούντων τοῖς [17] ἄλλοις [15] ἀκ ἐξονειδιστικόν. ἔτι δὲ εὐόμαλον, καὶ εὔχαρι ἀ καταφορῶς· καὶ ὃς τοῦ ἰδίου σώματος ὑπομελητικὸν ἐμμέτρως, ὅτε ὡς ἀπὸ τῆς φιλοζωίας, ὅτε πρὸς καλλωπισμὸν, ὅτε μὴ ὀλιγώρως· ἀλλ' ὥστε ἀφ' ἑνὸς ἰδίου προσέχειν, εἰς [16] ὀλίγα [17] ἰατρικὴν χρήζειν ἢ φαρμάκων καὶ ὑποθημάτων [18] ἐκτός. μάλιστα

[1] Supr. § 8.
[2] L. 6. § 30.
[3] ἐπίμονον ἄλλα ἀ φρ. Mer.
[4] ἄλλ' ἀ τὸ, Πε, Caf. ἄλλ' ἄ ποτε φρ. Boot. & Lug. καὶ ὅπ ἀ φρ. f.
[5] ἀ περαποσῆναι Jun.
[6] ἀρκεσθέντα, Jun.
[7] L. 11. § 3.
[8] συσαλ. Xyl.
[9] πνῶν.
[10] L. 6. § 30.
[11] L. 5. § 5.
[12] L. 4. § 28.
[13] L. 4. § 3.
[14] Sup. § 7. & L. 6. § 30.
[15] Sup. § 10.
[16] ὀλίγα πάνυ. Suid.
[17] ἰατρικῆς. Suid.
[18] ἐντὸς καὶ ἐκτός. Suid.

ὃ τὸ πᾶσαν χωρητικὸν ἀβασκάνως τοῖς δυνάμιν ἵνα κεκτημένοις, οἷον πλοῦ φασιακοῦ, ἢ [1] τοῦ τῆς ἐξ ἱστορίας νόμων, ἢ ἐνδῶν, ἢ ἄλλων τινῶν [2] πραγμάτων· καὶ συμπαθητικὸν αὐτοῖς, ἵνα ἕκαστοι κατὰ τὰ ἴδια προτερήματα εὐδοκιμῶσι. πρῶτα δὲ κατὰ τὰ πάτρια προάγων, [3] ἐπὶ αὐτὸ τοῦτο ὑπηρδύων φάνεσθαι, τὸ τὰ πάτρια φυλάττειν. ἐξ ὧν τὸ μὴ εὐμετακίνητον καὶ [4] ῥιπαστικὸν, ἀλλὰ καὶ τόποις, καὶ πράγμασι τοῖς αὐτοῖς ἐνδιατριπτικόν· καὶ τὸ μετὰ τὰς παροξυσμὰς τῆς κεφαλαγίας, νεανικὸν εὐθὺς καὶ ἀκμαῖον πρὸς τὰ συνήθη ἔργα· καὶ τὸ μὴ εἶναι αὐτῷ πολλὰ τὰ ἀπόρρητα, ἀλλὰ ὀλίγιστα καὶ σωφρονίστατα, καὶ ταῦτα ὑπὲρ τῶν κοινῶν μόνον· καὶ τὸ ἔμφρον καὶ μεμετρημένον ἔν τε θεωριῶν ἐπιτελέσει, καὶ ἔργων κατασκευαῖς, καὶ ἀγαπομάχαις, καὶ τοῖς [5] τοιούτοις ἀνθρώποις, [6] πρὸς αὐτὸ ὃ τὸ δέον προσχθῆναι [7] δεδορκότος, καὶ πρὸς τὸ ὅτι τοῖς προσχθεῖσι εὐδοξίαν. [8] ἐκ[εῖ]νων λέξης· [9] ἐκ φιλοικοδόμος· καὶ περὶ τὰς ἐδωδὰς ἐπινοητὴς, καὶ περὶ ἐσθῆτων ὑφαὶ καὶ χρόαι, καὶ περὶ στρωμάτων ὥρας· ἢ [10] ἀπὸ [11] χωρίου [12] σολῆ, μιᾶς ἀπὸ τοῦ κάτω ἐπαύλεως, [13] καὶ τὸν ἐν Λανουβίῳ τὰ πολλά· τῷ [14] τελώνῃ ἐν Τύσκλοις [15] παρακειμένῳ ὡς ἐχρήσατο, καὶ πᾶς [16] ὁ τοιοῦτος ζῆλος. οὐδὲν ἀπηνὲς, οὐδὲ μιαρὸν ἀδυσώπητον οὐδὲ λάβρον, οὐδ' [17] ὡς δή τινα εἰπεῖν ποτε, ἕως ἱδρῶτος· ἀλλὰ πάντα διειλημμένα λελογίσθαι, ὡς ὅτι σχολῇ, ἀπαρέσκως, τεταραγμένως, ἐῤῥωμένως, [18] συμφώνως ἑαυτοῖς. ἐφαρμόσαι δὲ δὴ αὐτῷ τὸ περὶ τοῦ Σωκράτους μνημονευόμενον, ὅτι καὶ ἀπέχεσθαι καὶ ἀπολαύειν ἐδύνατο τούτων, ὧν πολλοὶ πρός τε τὰς ἀποχὰς ἀδενεῖς, καὶ πρὸς τὰς ἀπολαύσεις ἐνδεικνῦσι ἔχουσι. τὸ δὲ ἰσχύειν καὶ [19] ἐπικαρτερεῖν καὶ ἀνενόχλητον ἑκατέρῳ δούλης ὄντος ἄριστον καὶ ἀήττητον ψυχῆς ἕξιν, οἷον ἐν τῇ νόσῳ τῇ Μαξίμου.

XVII. Παρὰ τῶν Θεῶν, τὸ ἀγαθὸς πάππον

[1] πλοῦ φασ.
[2] πρ. [ἐμπειρίαν] Jun.
[3] Sup. 7. 9. & l. 7. § 60.
[4] L. 5. § 5.
[5] τοιούτοις· [καὶ] ἀνθρώποις π. Xyl. τοιούτοις τοῖς ἀνθρώποις Mer. τοιοῦτοι ὄντες, ἀνθρώποις π. α. τ. Boot. τοιοῦτοι ὄντες πρ. α. τ. vel τοιούτοις· ἄνθρωπος ὢν πρ. α. τ. δι. Salm.
[6] L. 4. § 25. & l. 5. § 3. & l. 9. § 12. & l. 10. § 11, 12.
[7] δεδορκότος. f. Mer. δεδορκώς. Salm.
[8] ἐκ ἀορεὶ Lug.
[9] L. 60. § 30.
[10] ὅπ. χωρείου vel ὅπ. Λωρείου Salm. ἀπό.
[11] Λωρείου Lug.
[12] σόλῳ Lug.
[13] χρῶν ἐν. Salm.
[14] φελόνῃ Sal.
[15] παρακειμένῳ Salm.
[16] ὁ τοι. Boot.
[17] L. 6. § 30. & l. 9. § 12.
[18] Sup. § 8. & l. 6. § 30.
[19] ἐπικαρτ. vel ἐγκ. f.
[20] τοῦ θ. f.

dentiam eis concedebat, qui in facultate aliquâ claruerunt, sive oratoriâ, sive legum vel morum vel aliarum quarumvis rerum notitiâ: sed & operam illis conferebat suam ut pro eis, quibus maximè præcellebant, dotibus, existimationem singuli suam consequerentur. quòd, cùm secundùm majorum instituta omnia exequeretur, ne hoc quidem affectaverat, ut majorum instituta præcisè observare videretur. quod nec dimoveri proclivis, nec divagari, sed cum locis, tum & rebus eisdem, immorari consuetus. quòd post capitis, quibus affici solebat, dolores, recens statim vegetúsque ad consueta munera redibat. quòd arcana haud multa, sed pauca admodum & rarissima habebat; eáq; quæ ad rempublicam duntaxat pertinerent. prudentiam item & moderationem, in spectaculis exhibendis, fabricis extruendis, congiariis largiendis, aliísq; istiusmodi; utpote cùm is esset, qui non ad celebritatem ex rebus à se gestis acquirendam, sed id duntaxat quod facto erat opus, respiceret. non illi intempestivus balneorum usus; non ædificandi studium insanum, non de victu, non de vestium texturâ tincturáve, non de servitiorū specie exquisitâ curiositas. toga, quâ Lorii utebatur, à villa inferiore comparata: Lanuvii tunicatus plerunq; in Tusculano, sed q^a excusare solebat, pænulatus. totius deniq; vitæ facies hæc fuerat. nihil immite, nihil immodestū, nihil vehemens, aut de quo usurpari posset, q^d solet vulgò dici, *Ad sudorem usq;*: sed quasiper otium cum consideratione matura, placidè, compositè, strenuè, consentanee sibi invicem disposita universa: ità quadrabat in illum, quod de Socrate perhibetur, quòd & abstinere & frui rebus eis nôrat, quibus pleriq; nec per infirmitatem abstinere, nec frui citra intemperantiam possunt. posse autem in altero tolerantem, in altero temperantem se præstare; illud verò verè viri est animo consummato invictóq; planè præditi. deniq; quomodo in Maximi ægrotatione se gesserit.

XVII. Deis acceptum fero, quòd

bones

bonos avos, bonos parentes, bonam sororem, bonos præceptores, bonos familiares, necessarios, amicos, bona omnia ferè habuerim. tum quòd adversùs neminem eorū temerè aliquid deliquerim, etiamsi ità affectus fuerim,ut, si occasio incidisset, ejusmodi aliquid admisissem. cæterùm numinis beneficio factum est,quod nulla ex rerum concursu occasio contigerit, quæ affectum illum proderet. ab eisdem fuit, quòd apud avi concubinam nonsim diutiùs enutritus: quòd ætatis florem indelibatum servaverim,nec ante tempus justum virilitatis specimen dederim,sed ultra etiam quàm opus erat,id facere distulerim.quòd principi patrîq; eidem subditus fuerim,qui me à fastu omni alienum redderet ; fidémq; faceret, posse in aula ità degi, ut nec satellitio, nec vestitu insigniore,nec funalibus statuísq; istiusmodi,atq; apparatu consimili opus sit : sed posse eum, qui rebus præest, ità contrahere sese,ut ad privati speciem proximè accedat,nec propterea tamen,vel demissiùs,vel remissiùs se gerat in eis,quæ pro republica ad morem imperatorium sunt exequenda. quòd fratrem eum nactus sim, qui ad curam mei agendam suis moribus me extimularet, quíq; simul honore affectúq; erga me suo animum mihi oblectaret. quod liberi mihi neq; ingenio tardi,nec corpore distorti obtigere, quòd progressus non fecerim ampliores in rhetorica, poeticâ,studiísq; aliis ejusmodi quæ me forsan præpeditum detinuissent, si in eis me feliciter profecisse sensissem. quòd nutritios meos ad honores, quòd expetere ipsi videbantur mihi, maturè evexerim, nec spe distulerim, cùm juvenes adhuc essent, deinceps id facturum me.quòd Apollonium, Rusticum, Maximum nôrim. quòd de modo vitæ naturæ convenienter agendæ,claras satis ac frequentes eas, cogitatiònes in animo habuerim: ut, quantùm ad Deos attinet, ac suggestiones, adjutationes, inspirationes ab ipsis profectas, nihil obstet omnino, quo minùs juxta naturæ præscriptum con-

πως, ἀγαθὸς γονέας, ἀγαθὴν ἀδελφὴν ἀγαθὸς διδασκάλους, ἀγαθὸς οἰκείους, συγγενεῖς, φίλους, [1] σχεδὸν ἅπαντα χρ. ☙ ὃν πε- [1] [ἀγαθὰ] χ. f.
ρὶ ἑνὸς ἀυτῷ [2] προέπεσον πλημμελῆσαί τι, καί τοι [3] δυνάμενον ἔχων τοιαύτην, ἀφ' [2] προέπεσε Lug.
ἧς, εἰ ἔτυχεν, καὶν ἔπρεπε τοιοῦτο. τῷ [3] L. 11. § 18.
Θεῶν ὀφείλω τὸ μὴ δεηθῆναι ἐμοῦ τοιούτων πραγμάτων γραφῆς, ἵνα μὴ ἐμέλλε με ἐλέγξειν. ☙ τὸ μὴ πλέον ἐπιτραφῆναι τῇ παλλακῇ τοῦ πάππου. ☙ τὸ τὴν ὥραν δυνασῶσαι. ☙ τὸ μὴ [4] πρὸ ὥρας ἀνδρωθῆναι, [4] πρὸς Lug.
ἀλλ' ἔτι ☙ ἐπιδοῦναι τοῦ χρόνου. τὸ ἄρχοντι ☙ πατρὶ ὑποταχθῆναι, ὃς ἔμελλεν πρίσπα τὸν τύφον ἀφαιρήσειν μου, ☙ εἰς ἔννοιαν ἄξειν τοῦ, ὅτι [5] δύνατόν ἐστι ἐν αὐλῇ βιῶναι, μήτε δορυφορήσεων χρήζειν, μήτε ἐσθήτων ἐπιτηδείων, [6] μήτε λαμπάδων, ☙ καὶ [6] --δῶν Lug.
τοιούτων τοιῶν δέ πινων. ☙ τοῦ ὁμοίου κόσμου. ἀλλ' ἕξεσι ἐγγυτάτω ἰδιώτου συστέλλειν ἑαυτόν, ☙ [7] μὴ διὰ τοῦτο ταπεινότερον ἢ [7] μὴ διὰ Lug.
ῥαθυμότερον ἔχειν πρὸς τὰ ὑπὸ τῆς κοινωνίας ἡγεμονικῶς πραχθῆναι δέοντα. τὸ ἀδελφὸν [Δία μὴ] διὰ Mer.
τοιοῦτον τυχεῖν, δυναμένου μοῦ διὰ ἦθος ἐπεγεῖραί με πρὸς ἐπιμέλειαν ἐμαυτοῦ, ἅμα τ. f.
τε ☙ καὶ ☙ τοργῇ συφραίνοντός με· τὸ παρ- [8] Sup. § 7.
δία μοι ἀφυῆ μὴ γενέσθαι, μηδὲ [9] τὸ σωματίου διάτροφα. [8] τὸ [9] μὴ ἐπὶ πλέον με προκόψαι ἐν ῥητορικῇ, ☙ ποιητικῇ, καὶ τοῖς ἄλλοις [9] μὴ Lug.
ἐπιτηδεύμασιν, ἐν οἷς ἴσως ἂν κατεγήθην, εἰ [10] με. [11] Sup. § 8.
ἠσθόμην ἐμαυτὸν σύντομον προϊόντα. τὸ φρονί- 7. 15.
σαι, τὸν ῥήτορας ἢ ἀξιώματα καταστῆσαι, ἃ δὴ [12] Sup. § 9.
ἐδόκουν μοι ἐπιθυμεῖν, ☙ μὴ ἀναβαλέσθαι [13] ἐνεργ. Mer.
ἐλπίδι, τοῦ [10] μὴ, ἐπεὶ νέοι ἦκον ἔτι, ὕ- [14] L. 9. § 40.
στερον αὐτὸ πράξειν. τὸ γνῶναι [11] Ἀπολ- & l. 12. § 14.
λώνιον, Ῥέστιον, Μάξιμον. τὸ φιλοσοφῆσαι [15] ἐπιπονίαις Mer.
καὶ τὸ [12] μὴ φύσιν βίου [13] ἀναμῆσαι ☙ πολ- [16] ἢ δὲ Lug.
λάκις, οἷος τίς ἐστι· ὥστε ὅσον ἐπὶ τοῖς Θεοῖς, [17] L. 2. § 9. &
☙ τοῖς ἐκείνων ἀναδύσεσι ☙ [14] συλλήψεσι, l. 3. § 12. &
☙ [15] ἐπιπονίαις, [16] μηδὲν κωλύειν [17] ἤδη κατὰ l. 4. § 49. & l.
φύσιν 5. § 34. & l. 6.
§ 17, 8. & l.
8. § 36. & l. 9,
§ 11. & l. 10,
§ 32. & l. 11.
§ 9. & l. 12.
§ 8. 26.

φύσιν ζῆν μοι, ἢ ἀπολείπεσθαι ἔτι τούτων τοῖς τῆ ἐμαυτοῦ αὐλίαν, καὶ τοῖς τὸ μὴ δύνασθαι τηρεῖν τὰς ἐκ τῶν Θεῶν ὑποφήτας, καὶ μυσερὰ διδασκαλίας· τὸ [1] ἀντίσχοι μοι τὸ σῶμα ὅσον τοσοῦτον ἐν τοιούτῳ βίῳ· τὸ μήτε Βενεδίκτης ἅψασθαι, μήτε Θεοδότου· ἀλλὰ καὶ ὕστερον ἐν ἐρωτικοῖς πάθεσι γενόμενον ὑγιᾶναι· τὸ χαλεπαίνουσα πολλάκις Ῥουσίκῳ, μηδὲν πλέον πρᾶξαι, ἐφ' ᾧ ἂν μετέγνων. τὸ μέλλουσαν νέαν τελευτᾶν τὴν τεκοῦσαν, ὅμως οἰκῆσαι μετ' ἐμοῦ τὰ τελευταῖα ἔτη. τὸ ὁσάκις ἐβουλήθην βοηθῆσαί τινι πενομένῳ, μὴ εἰς ἄλλό τι χρήζοντί, μηδέποτε ἀκοῦσαί με, ὅτι οὐκ ἔστι μοι χρήματα, οὐδὲν γενόμενον· καὶ τὸ αὐτὸν ἐμοὶ χρεία ὁμοίου, ὡς οὐκ ἐτέρου μεταλαβεῖν, μὴ συμπεσεῖν· τὸ τὴν γυναῖκα τοιαύτην εἶναι, οἵαν μοὶ πεποίηται· τὸ ὁπηνίκα παιδεύσεων εἰς τοὺς παῖδα εὐπορῆσαι. τὸ [2] δι' ὀνειράτων βοηθήματα δοθῆναι, ἄλλα τε, καὶ ὡς μὴ πτύειν αἷμα, καὶ μὴ ἰλιγγιᾶν, καὶ [3] τότε ἐν Καιήτῃ ὥσπερ [4] χρήσῃ. [5] ὅπως τε ἐπεθύμησα φιλοσοφίας, μὴ ἐμπεσεῖν εἴς τινα σοφιστὴν, μηδὲ ἀποκαθῆσαι [6] ἐπὶ τοὺς συγγραφεῖς, ἢ συλλογισμοὺς ἀναλύειν, ἢ περὶ τοὺς μετεωρολογικοὺς καταγίνεσθαι. πάντα γὰρ ταῦτα θεῶν βοηθῶν καὶ τύχης δεῖται.

[1] L. 6. § 29.

[2] L. 9. § 11, 27.
[3] τοῦτο ἐν K. ὡς πειχείσαι. vel τότε ἐν K. συντυχῆσαι. Salm.
[4] χρήσῃ f. Xyl. χρῆσαι, Boot. χρησμὸν, Lug. χρύσῃ, Mer.
[5] [τὸ] ὅπως τε ἐπ. Sal. τὸ ὅπως ἐπ. f.
[6] -θῆσαι, Lug. θῆναι, f.

Τὰ ἐν Κουάδοις πρὸς τῷ Γρανούᾳ.

festim vivam, nisi ipse tandem in culpa sim, qui Deorum submonitiones, & tantùm non claras præceptiones neutiquam observem. quòd in vita, qualis ea fuerit, corpus mihi tam diu perduraverit. quòd nec Benedictam, nec Theodotum attingerem: sed & postea, ex affectibus amatoriis, quibus correptus fueram, ad sanitatem redierim. quòd cum Rustico sæpe succenserem nihil ultrà admiserim, cujus pœnitere me posset. quòd mater mea, quamvis juvenis esset decessura, mecum tamen novissimos ætatis annos transegerit. quòd quotiescunque animus fuit pauperi alicui, aut aliàs indigo, opem ferre, nunquam responsum est, non suppetere nummos mihi, unde id fieret: quódq; nulla mihi unquam talis necessitas obtigerit: ut ab alio sumere cogerer. quòd uxor ejusmodi mihi obvenerit, tam obsequens, tam amans, tam simplex. quod eâ fuerim illorum copiâ instructus, qui ad liberos educandos mihi idonei existerent. quòd per insomnia remedia mihi fuerint indicata, cùm alia, tum adversus sanguinis excreationem & capitis vertiginem; quod & Cajetæ aliquando factum est. quòd cum philosophandi cupiditas incessisset, non in sophistam aliquem inciderim, nec commentariis evolvendis, vel syllogismis resolvendis, vel meteorologicis discutiendis, tempus deses contriverim. etenim ista omnia Diis adjutoribus ac Fortunâ indigebant.

Quæ apud Quados ad Granuam.

ΒΙΒΛΙΟΝ β'.

LIB. II.

[1] Εἴωθε, Xyl.

[1] Ἕωθεν προλέγειν ἑαυτῷ, Συντύχομαι πολυπράγμονι, ἀχαρίστῳ, ὑβριστῇ, δολερῷ, βασκάνῳ, ἀνημέρῳ. πάντα ταῦτα συμβέβηκεν ἐκείνοις [2] διὰ τὴν ἄγνοιαν τῶν ἀγαθῶν καὶ κακῶν. ἐγὼ δὲ τεθεώρηκὼς τὴν φύσιν τοῦ ἀγαθοῦ, ὅτι καλὸν, καὶ τοῦ κακοῦ, ὅτι αἰσχρὸν, καὶ τὸν αὐτὸν

[2] Inf. § 13. & l. 3. § 11. & l. 7. § 22, 26. & l. 11. § 18.

MAnè prædicere memento tibi, Hodie futurum est, ut rem habeam cū curioso aliquo, ingrato, protervo, doloso, invido, illiberali. obveniunt illis ista omnia à bonorū malorúmq; insciti. ego verò, cùm & naturam boni nôrim, q[d] honestū, malíq; q[d] inhonestum sit, ipsámq; adeò delinquentis naturam, q[d] congener mihi

mihi sit, non tam quod sanguinis seminisq; ejusdē, quàm quòd mentis ac portionis divinæ mecum particeps; nec lædi posse me ab horum ullo compertum habeo; (neq; enim inhoneſtâ re aliquâ, me quisquam involverit) sed nec succensere congeneri possum, eúmve odisse. siquidem ad mutuas operas nati sumus; quo modo pedes, manus, palpebræ, dentium superiorum inferiorúmq; ordines. adversari itaq; sibi invicem præter naturam: adversantis est autem succensere & aversari.

II. Quicquid sum, constat id omne carunculâ, animulâ, & parte principante. proinde mitte libros. nec distrahere ampliùs: (nihil obstat, quòminùs hoc facias) sed tanquam qui jam statim moriturus sis, carnes istas contemnas. cruor est, & ossicula, & reticulum ex nervis, venulis arteriisq; contextum. Quin & animam considera, qualis sit. Spiritus est, sive aër, nec is semper idem, sed qui jugiter efflatus denuò resorbetur. tertium restat, pars illa principatum gerens. tu ergò sic tecum: senex es: partem tui principem servire ulteriùs ne siveris; sed nec motibus à communione humana alienis raptari, nec quicquam, quod fato destinatum tibi fuerit, vel jam ascitum aversari, vel futurum pavere.

III. Deorum opera providentiæ plena sunt. nec quæ fortunâ fiunt, absq; naturæ ope proveniunt, aut sine connexu implexúq; rerum earū quæ providentiâ dispensantur. indè profluunt omnia. accedit & necessitas quædam, & totius mundi, cujus tu pars es, utilitas. illud est autem parti unicuiq; bonum quod universū fert natura, quódque ad eandem conservandam conducit. porrò conservant mundum hunc, sicut elementorum, ita & concretorum ex his mutationes. Ista tibi sufficiant: decretorum vice jugiter sint. librorum verò sitim pelle; ut ne murmurans moriaris, sed verè propitius, Deóq; ex animo gratus.

Τῆ ἀμβλιδώνῃ φύσιν, [1] ὅτι μοι συγγενὴς, ἐκ αἵματος καὶ σπέρματος τοῦ αὐτοῦ, ἀλλὰ νῦν [2] θείας ἀποροίας μέτοχος, [3] ἔτι βλαβῆναί [4] ὑπό τινος αὐτῆς δύναμαι· αἰσχρῷ γάρ με οὐδεὶς ἐμβάλλει· [4] ἔτε ὀργίζεσθαι τῇ συγγενεῖ δύναμαι ἔτε ἀπέχθεσθαι αὐτῇ. [5] γεγόναμεν γὰρ πρὸς συνεργίαν, [6] ὡς πόδες, ὡς χεῖρες, ὡς βλέφαρα, ὡς οἱ ὀδόντες τῆς ἄνω καὶ τῆς κάτω ὀδόντος. [7] τὸ οὖν ἀντιπράσσειν ἀλλήλοις παρὰ φύσιν. ἀντιπρᾶξις ἦν τὸ ἀγανακτεῖν καὶ ἀποστρέφεσθαι.

II. [8] Ὁ, τί ποτε τοῦτό εἰμι, σαρκία ἐστὶ καὶ πνεῦμα κὸν, καὶ τὸ ἡγεμονικόν. [9] ἄφες τὰ βιβλία· [10] μηκέτι σπῶ. ἐ δέδοται· [11]. ἀλλ' [12] ὡς ἤδη ἀποθνήσκων, τῆς μὲν σαρκίων καταφρόνησον· [13] λύθρος καὶ ὀστάρια, καὶ κερκίφθμον, ἐκ νεύρων, φλεβίων, ἀρτηριῶν πλεγμάτιον. θέασαι ἦν καὶ τὸ πνεῦμα ὁποῖόν τι ἐστίν· [14] ἄνεμος· ἐδὲ ἀεὶ τὸ αὐτὸ, ἀλλὰ πάσης ὥρας ἐξεμέμψιον, καὶ πάλιν ῥοφύμενον· πέμπτον ἦν ἐστὶ τὸ ἡγεμονικόν. ὦδε [15] ἀπονοήθητι· [16] γέρων εἶ· μηκέτι τοῦτο ἐάσῃς [17] δυλεῦσαι. μηκέτι καθ' ὁρμὴν [18] ἀκινώνητον [19] νεύροσπασθῆναι· μηκέτι [20] τὸ ἐμβρυῶδες, ἢ παλὸν δυσχεραίνειν, ἢ μέλλον [21] ὑποδύεσθαι.

III. [22] Τὰ τῆς Θεῶν προνοίας μεστά. τὰ τῆς τύχης οὐκ ἄνευ φύσεως, ἢ [23] συγκλώσεως, καὶ ἐπιπλοκῆς τῆ προνοίᾳ διοικουμένων. [24] πόθεν τὰ ἐκεῖνον ῥεῖ· προέσεσι ἦν [25] τὸ ἀναγκαῖον, καὶ [26] τὸ τῷ ὅλῳ κόσμῳ συμφέρον [27] ἧς μέρος εἶ. [28] πόθεν ἦν φύσεως μέρει ἀγαθὸν, ὃ φέρει ἡ ἧς ὅλη φύσις, καὶ ὃ ἐκείνης ἐστὶ σωτικόν. [29] σώζουσι ἦν κόσμον, ὥσπερ αἱ τῶν στοιχείων, ὅτων καὶ αἱ συγκεκριμένων μεταβολαί. [30] ταῦτά σοι ἀρκείτω, ἀεὶ δόγματα ἔστω. [31] πέμπε ἦν βιβλίων ἀπόθου ῥίψον, ἵνα [32] μὴ γογγύζων ἀποθάνῃς, ἀλλὰ [33] ἵλεως ἀληθῶς, καὶ ἀπὸ καρδίας [34] εὐχάριστος τοῖς θεοῖς.

[1] L. 3. § 4, 11. & l. 7. § 22. & l. 9. § 22. & l. 12. § 26. [2] Inf. § 4. & l. 5. § 27. & l. 12. § 26. [3] L. 4. § 7, 8. & l. 11. § 18. [4] L. 5. § 22. & l. 7. § 26. [5] L. 3. § 4. & l. 4. § 3. & l. 5. § 16. & l. 7. § 55. & l. 8. § 56. & l. 11. § 18. [6] L. 7. § 13, 19. [7] Inf. § 16. & l. 7. § 24. [8] L. 3. § 16. & l. 6. § 32. & l. 12. § 3. [9] Inf. § 3. & l. 3. § 14. [10] Inf. § 7. & l. 4. § 3, 26. [11] -τω; f. L. 3. § 14. l. 9. § 29. [12] Inf. § 5, 11. l. 3. § 12. l. 7. § 29. [13] L. 3. § 3. l. 8. § 37. [14] L. 5. § 33. l. 6. § 15. [15] ἐπιν. f. [16] Inf. § 6. [17] L. 3. § 3. l. 7. § 55. l. 11. § 19. [18] L. 3. § 5. l. 7. § 72. l. 9. § 9, 23. [19] L. 3. § 5, 16. l. 6. § 16. l. 7. § 3, 29. l. 12. § 19 [20] Inf. § 5. l. 3. § 4, 16. [21] ὑποδύεσθαι f. [22] L. 4. § 27. l. 6. § 10, 38. l. 7. § 9. [23] L. 3. § 16. [24] Inf. § 17. l. 4. § 26. l. 6. § 36. l. 8. § 23. l. 9. § 39. [25] L. 4. § 9. l. 10. § 28. [26] Inf. § 12. l. 5. § 8. l. 8. § 50. l. 12. § 23. [27] Inf. § 4, 14. l. 9. § 39. l. 10. § 6. [28] L. 6. § 44. l. 10. § 20. l. 12. § 23. [29] L. 4. § 46. l. 6. § 15. l. 7. § 18, 25. [30] L. 3. § 13. [31] Sup. § 2. [32] L. 3. § 3. l. 8. § 18. l. 9. § 37. [34] Inf. § 17. l. 5. § 33. l. 8. § 45. l. 9. § 3. l. 12. § 36. [35] L. 4. § 48.

IV. [1] Μέμνησο ὃκ πόσυ ταῦτα δύναβάλῃ, & ὁποσάκις παρελθεσμίδη λαβὼν παρὰ τ θεῶν, ἢ χρᾷ αὐτᾶς [2]. δεῖ ὃ ἤδη ποτὲ αἰδεσθῆς, κόσμυ μέρος εἶ, & τίνος [4] διοικοῦντος τ κόσμον [5] ἀπόρροια ὑπέστης· & ὅλε [6] ὅρος ὄξί σοι περιγεγραμμένος ἔ χρόνυ, ᾧ ἐὰν [7] εἰς τὸ μὴ [8] ἀπαθεράσας χρήσῃ, οἰχήσεται, & οἰχήσῃ, & αὖθις σὺκ ἥξεται.

V. Πάσης ὥρας φρόνιζε σιβαρῶς [9] ὡς ῬωμαῖΘ, & [10] ἄρρίως, [11] τὸ ἐν χερσὶ μ' τ ἀκριβῆς & [12] ἁπλάς υ σεμνότητΘ, & φιλοσοργίας, & ἐλευθερίας, καὶ δικαιότητος ποιᾶσθαι· & [13] σχολὴ σεαυτῷ ἀπὸ πασῶν τ ἄλλων φαντασιῶν ποιεῖν. ποιεῖς ὃ, αν [14] ὡς ἑκάστῳ ἔ βίυ, ἑκάστῳ ποιᾶξιν ἐνεργῇς, [15] ἀπηλλαγμένῳ πάσης εἰκαιότητος, & ἐμπαθῆς ἀποστροφῆς ἀπὸ τ [16] αὐρεθέντΘ λόγυ, & ὑποκρίσεως, & φιλαυτίας, & [17] δυσαρεστήσεως πρὸς [18] τὰ συμπεμπόμενα. ὁρᾷς [19] πῶς ὀλίγα ἔστιν, ὧν κρατήσας τις, δύναται [20] εὔρυθμον & θεοφιλῆ βιῶσαι βίον· & γὰρ οἱ θεοὶ πλέον ἐδὲν ἀπαιτήσυσι τὸν ταῦτα φυλάσσονΤΘ.

VI. [21] Ὑγίαζε, ὑγίαζε [22] αὐτῷ, ὦ ψυχή· ἔ ὃ ἐμπόδων σεαυτῷ [23] ἐκεῖ κόμον ἐξεις. [24] εὖ γὰρ ὁ βίΘ ἑκάστῳ. [25] ὅτος δέ σοι περὶ θεοῦ διεύσυσα, μὴ αἰδυμούσῃ σεαυτῷ, ἀλλ' [26] ἐν παῖς ἄλλων ψυχαῖς πιθεμένῃ τῷ σῷ [27] συμποιεῖσθαι.

VII. [28] Περιασᾷ δέ σε τὰ ἔξωθεν ἐμπίπλονται & σχολὴ πάρεχε σεαυτῷ ἔ μεθυθάνειν ἀγαθὸν κ, καὶ παῦσαι [29] ῥεμβόμβυΘ. ἤδη ὃ & τ ἑπέραν [30] περιφορᾶν φυλακτέον. πληροῦσι γὰρ & λόγοι περίξεων, οἱ κεκμηκότες τῷ βίῳ, & [31] μὴ ἔχοντες σκοπὸν, ἐφ' ὃν πᾶσαν ὁρμὴν & κατάπαξ φαντασίαν ἀπολύσυσιν.

VIII. [32] Παρὰ μὲν τὸ μὴ ἐφικάνειν, δ

IV. Memento, quamdiu ista distuleris, & quoties opportunitates à Diis tibi oblatas neglexeris. tandem advertas oportet, cujusnam mundi pars sis, & cujusnam mundi rectoris propago. sed & præscriptum esse tibi temporis terminum: quod nisi ad animum serenandum accommodaveris, avolaturum est illud, te simul abrepto, nec deinceps redituram.

V. Cura hæc jugiter incumbat tibi, ut quicquid in manibus est, strenuè peragas, prout Romanum, virúmq; decet, cum exquisita, nec accersita tamen, gravitate, humanitate libertate, justitiâ: animúmq; interim ab aliis omnibus cogitationibus abducas. abduces autem, si tanquam vitæ tuæ novissimam, actionem unamquamq; peregeris; temeritate omni liberam, & declinatione per affectus vim à rationis dictamine; simulatione itidem, & amore sui, eorúmq; quæ à numine destinata sunt aversatione. Vides, quam pauca sint, quæ siquis tenuerit, prosperam ac divinam propemodum vitam degere detur. siquidem & dii ipsi nihil amplius exigent ab eo, ista qui observaverit.

VI. Ignominiâ, ignominiâ, inquâ, te afficis, ô anima. honorem autem tibi tuum vindicandi, haud erit amplius opportunitas. fugit enim unicuiq; brevis ætas. ea verò tibi propè confecta est, dum tui ipsius reverentiam nullam habes, sed in aliorum animis felicitatem tuam collocas.

VII. Ne te distrahant, quæ extrinsecus obveniunt tibi; sed otium tibi præstes, quo boni aliquid addiscas & huc illuc ferri desinas. cæterùm & alia hîc hallucinatio cavenda est. nugas siquidem agunt actuosi haud pauci, dum vitam agendo conterunt, sed scopum, ad quem conatus suos cogitationésq; omnes dirigant, sibi propositum nullum habent.

VIII. Vix, aut ne vix quidem

[1] L. 3. § 14. [2] τῖς Lug. An. [3] Sup. 3. l. 4. § 14. l. 8. § 7. [4] L. 6. § 1, 5. [5] Sup. § 1. [6] Inf. § 6. l. 4. l. 4. § 17, 28. l. 6. § 49. [7] μὴ εἰς τό. [8] L. 8. § 28. [9] ὁ Ῥωμ. Cas. L. 6. § 44. [10] L. 1. § 2. l. 3. § 5. l. 4. § 3. [11] L. 3. § 12. l. 6. § 2. l. 7. § 27, 29. [12] L. 1. § 9. l. 9. § 29. [13] L. 3. § 4. [14] Sup. § 2. Inf. § 15. l. 3. § 12. [15] Inf. § 13, 16. l. 3. § 4. l. 4. § 2. l. 12. § 20, 24. [16] κρείττονος. Lug. [17] Sup. § 2. [18] L. 3. § 4. & l. 6. § 39. [19] L. 4. § 3. l. 10. § 8. [20] L. 5. § 34. l. 7. § 67. l. 10. § 6. [21] Ὑγείζεις, vel, Ὑγιεις. [22] Inf. § 16. [23] Sup. § 4. [24] βεαχὺς Sal. εἰς Boot φύγει. f [25] Sup. § 2. l. 5. § 31. l. 10. § 15. [26] L. 6. § 40, 41. l. 12. § 4. [27] L. 5. § 36. [28] Μὴ περισπάτω σε Sup. § 24. l. 4. § 3, 26. & l. 8. § 1. [29] L. 3. § 4. l. 4. § 22. [30] παρεφ. Jun. L. 1. § 15. [31] Inf. § 16. l. 10. § 37. l. 11. § 20. [32] Inf. § 13. l. 3. § 4. l. 4. § 18. l. 7. § 55.

quisquam,

quiſquam, ideo infeliciter agere deprehenſus eſt, quia in alienis animis quid ageretur non animadverterit. cæterùm qui animorum ſuorum motus non attendunt, hi verò infeliciter agant, neceſſe eſt.

IX. Horum meminiſſe ſemper oportet: quæ univerſi, quæ tua natura ſit; quomodo hæc ad illam affecta, qualiſq; pars qualis univerſi exiſtat: quod etiam nemo ſit, qui prohibere te poſſit, quò minùs ea facias dicáſq; ſemper, quæ naturæ illi, cujus pars es, conſentanea fuerint.

X. Philoſophicè Theophraſtus, in peccatis inter ſe conferendis (prout vulgò conferri ſolent) dicit; graviora eſſe quæ per cupidinem, quàm quæ per iram admittuntur. etenim, qui iraſcitur, cum dolore quodam & contractione animi occultâ à rationis tramite declinare videtur: qui verò per cupidinem delinquit, quia voluptate vincitur, intemperantior quodammodo, & in peccando effœminatior videtur. rectè igitur, nec indignè philoſopho, pronunciavit, amplioris eſſe criminis, quod cum voluptate, quàm quod cum dolore admittitur. atq; omnino alter ei ſimilior exiſtit, qui prior læſus, doloris ratione ad iraſcendum adigitur: cùm is ſponte ſuâ ad lædendum feratur, qui ad perpetrandum quidquam cupidine ducitur.

XI. Ita quæq; facias cogitéſq; oportet, ut qui confeſtim è vita hac poſſis diſcedere. humanis autem excedere, ſiquidem Dii ſunt, nihil eſt grave. neq; enim malo ulli illi involvent te. ſi verò, vel nulli ſunt, vel nullam rerum humanarū curam gerunt, quid attinet tandem vivere in mundo vel Deorum, vel providentiæ inani? cæterùm & ſunt illi, & res humanas curant: & ne in ea, quæ verè mala ſunt, incidat quiſquam, in ipſius arbitrio prorſus poſuere. reliquorum ſiquid malum exiſteret, & de hoc utique pariter proſpexiſſent, quò in ipſo ſitum foret, in iſtud quoque ne incideret. at verò, quod hominem deteriorem non facit, vitam hominis deteriorem efficere quî poſſit? nec imprudens autem, nec pru-

ἐν τῇ ἄλλου ψυχῇ γίγνεται, ὃ ῥᾳδίως ἂν ὤφθη κακοδαιμονῶν· τὰς δ' τοῖς τῆς ἰδίας ψυχῆς κινήμασι μὴ προσκολουθοῦσας, ἀμάλακη κακοδαιμονεῖν.

IX. Τέτων ἀεὶ δεῖ μεμνῆσθαι· ἥκις ἡ τ ὅλων φύσις, καὶ τίς ἡ ἐμὴ, καὶ πῶς αὕτη πρὸς ἐκείνην ἔχει, καὶ [1] ὁποιόνδε μέρος, ὁποίου δ ὅλου ἔσται, καὶ ὅτι [2] οὐδεὶς ὁ κωλύων σε τὰ ἀεὶ κατὰ τὴν φύσιν, [3] ἧς μέρος εἶ, πρᾶττειν τε αὐτὸς καὶ λέγειν.

X. Φιλοσόφως [4] ὁ Θεόφραστος ἐν τῇ συγκρίσει τῶν ἁμαρτημάτων, ὡς δὴ κρεῖττον [5] κινότερον τὰ τοιαῦτα συγκρίνειε, φησὶ, βαρύτερα εἶναι τὰ κατ' ἐπιθυμίαν πλημμελήματα τῶν κατ' ὀργήν. ὁ μὲν γὰρ ὀργιζόμενος μετά τινος λύπης καὶ ἀνελευθέρας συσπάσεως φαίνεται τὸν λόγον ἀποστρεφόμενος· ὁ δὲ κατ' ἐπιθυμίαν ἁμαρτάνων, ὑφ' ἡδονῆς ἡττώμενος, ἀκολασώτερός πως φαίνεται, καὶ μαλακώτερος ἐν ταῖς ἁμαρτίαις· ὀρθῶς οὖν καὶ φιλοσοφίας ἀξίως ἔφη, μείζονος ἐγκλήματος ἔχεσθαι, ὃ μὲν ἡδονῆς ἁμαρτανόμενον, ἅτε τὸ μετὰ λύπης. ὅλως τε ὁ μὲν προσδικημένῳ μᾶλλον ἔοικε, καὶ διὰ λύπην ἀναγκαζομένῳ θυμωθῆναι· ὁ δὲ, αὐτόθεν πρὸς τὸ ἀδικεῖν ὥρμηται, φερόμενος ὅτι τὸ προσῆκόν οἱ κατ' ἐπιθυμίαν.

XI. [6] Ὡς ἤδη δυνατὸν ὄντα ἐξιέναι τοῦ βίου, οὕτως ἕκαστα ποιεῖν καὶ διανοεῖσθαι. τὸ δὲ [7] ἐξ ἀνθρώπων ἀπελθεῖν, [8] εἰ μὲν θεοί εἰσιν, οὐδὲν δεινόν· πάντως γὰρ σε τούτων οὐκ ἐμβάλλουσιν· [9] εἰ δὲ οὐκ εἰσὶν, ἢ οὐ μέλει αὐτοῖς τῶν ἀνθρωπείων [10] τί μοι ζῆν ἐν κόσμῳ κενῷ θεῶν, ἢ προνοίας κενῷ; ἀλλὰ [11] μὴν εἰσί, καὶ [12] μέλει αὐτοῖς τῶν ἀνθρωπείων· καὶ τοῖς μὲν κατ' ἀληθειαν κακοῖς, ἵνα μὴ περιπίπτῃ ὁ ἄνθρωπος, [13] ἐπ' αὐτῷ τὸ πᾶν ἔθεντο τῶν δὲ λοιπῶν εἴ τι κακὸν ἦν, καὶ τοῦτο ἂν προῖδοντο. ἵνα ἐπὶ παντὶ τὸ μὴ περιπίπτειν αὐτῷ. ὃ δὲ μὴ ποιεῖ ἀνθρωπον, πῶς ἂν τοῦτο βίον ἀνθρώπειον ποιήσειεν; [14] ἔτι δὲ κατ' ἄγνοιαν, ἔτι εἰδυῖα μὲν, μὴ δυνα-

[1] L. 5. § 24. l. 12. § 32.
[2] L. 1. § 17. l. 3. § 12. l. 5. § 10, 29, 34. l. 6. § 17, 58. l. 10. § 32, 33. l. 11. § 39.
[3] Sup. § 3, 4.
[4] -λάσφος Lug. An.
[5] L. 6. § 45.
[6] Sup. § 2, 5. l. 5. § 29. l. 6. § 30. l. 7. § 29, 69.
[7] L. 3. § 3.
[8] L. 9. § 28.
[9] εἰ γὰρ ἔτι Lug. An. εἰ δὲ ἤτοι f.
[10] L. 6. § 10.
[11] L. 12. § 28.
[12] L. 1. § 17. l. 6. § 44. & l. 9. § 11, 27.
[13] L. 8. § 55, 56. l. 9. § 40.
[14] L. 10. § 7.

μὴν ὃ προφυλάξασθαι, ἢ διορθώσασθαι τοῦτο, [1] ἢ τὸ ὅλων φύσις παρεῖδεν ἀν· [2] ὅτε αὖ τηλικοῦτον ἥμαρτεν, ἢ τοι πρὸ ἀδυναμίαν, ἢ πρὸ ἀτεχνίαν, ἵνα τὰ ἀγαθὰ & τὰ κακὰ [3] ὁπόσοις τοῖς τε ἀγαθοῖς ἀνθρώποις & τοῖς κακοῖς προυμένως συμβαίνῃ· θάνατος δὲ γε & ζωὴ, δόξα & ἀδοξία, [4] πόνος & ἡδονὴ, πλοῦτος & πενία, [5] πάντα ταῦτα ὁπόσοις συμβαίνῃ ἀνθρώπων τοῖς τε ἀγαθοῖς & τοῖς κακοῖς, [6] ὅτε καλὰ ὄντα, ὅτε αἰσχρά· ὑτ' ἄρ' ἀγαθὰ, ὅτε κακά ἐστι.

XII. Πῶς [7] πάντα ταχέως ἀναφανίζει, τῷ μὲν νόμῳ αὐτὰ τὰ σώματα, τῷ δ' αὐτῷ αἰῶνι αἰ μνῆμαι αὐτῶν; οἷά ἐστι τὰ αἰσθητὰ πάντα, & μάλιστα τὰ ἡδονῇ δελεάζοντα, ἢ τῷ πόνῳ φοβοῦντα, ἢ [8] τῷ τύφῳ δοξαζόμενα· πῶς [9] εὐτελῆ & εἰκαταφρόνητα, & ῥυπαρὰ, καὶ εὐφθαρτα, & [10] νεκρὰ, νοερᾶς δυνάμεως ἐφιζάνει. [11] τί εἰσιν ἕτοι ἂν αἰ ἐπολήψεις & αἱ φωναὶ, ἃ δυδοξίαν [12]. τί ἐστι τὸ ἀποθανεῖν· & ὅλ ἐὰν τις αὐτὸ μόνον εἰδῇ, & [13] τῷ μεριεμῷ τὰ ἐννοίας δοκούσῃ τὰ ἐμφανταζόμενα αὐτῷ, σκόλεκ ἄλλο τι ἐπολήψεται αὐτὸ εἶναι ἢ [14] φύσεως ἔργον. [15] φύσεως δὲ ἔργον, εἴ τις φοβεῖται, [16] παιδίον ἐστί· τοῦτο μὴν οὐ μόνον φύσεως ἔργόν ἐστιν, ἀλλὰ & [17] συμφέρον αὐτῇ πῶς ἅπτεται [18] θεοῦ ἀνθρώπου, & κῇ τὰ αὐτοῦ μέρος, & [19] ὅπῃ πῶς [20] ἔχει [21] διακεῖσθαι, τὸ δ' ἀνθρώπῳ τοῦτο μέρος.

XIII. Οὐδὲν ἀθλιώτερον τοῦ πάντα κύκλῳ ἐπιπερινοεμένου & [22] τὰ νέρθεν γαῖας φησιν, ἐρευνᾶν τὸν, & [23] τὰ ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν πλησίον δι' τεκμάρσεως ζητοῦντος, μὴ ἀρκούμενον ὃ ὅλη ἀρκεῖ πρὸς μόνῳ [24] τῷ ἔνδον ἑαυτοῦ δαίμονι εἶναι, & τοῦτον γνησίως θεραπεύειν. θεραπεία δ' αὐτοῦ [25] καθαρὸν πάθος διατηρεῖν & εἰκαιότητος, & δυσαρεστήσεως πρὸς τὰ ἐκ [26] θεῶν & δι' θεώπων γινόμενα.

[1] L. 6. § 1.
[2] L. 12. § 12.
[3] L. 4. § 39. l. 5. § 10.
[4] L. 6. § 33. & l. 9. § 1. 5. § 10.
[5] L. 6. § 34.
[6] L. 7. § 64. l. 8. § 1. l. 12. § 23.
[7] L. 3. § 10. l. 4. § 3. 14, 32, 33. l. 5. § 23. l. 6. § 36. l. 7. § 10, 19. l. 8. § 18. l. 9. § 29. l. 12. § 21, 32.
[8] L. 3. § 6. l. 6. § 13.
[9] L. 4. § 48. l. 5. § 10, 12, 33. l. 12. § 27, 31.
[10] L. 12. § 33.
[11] L. 6. § 59. l. 8. § 53. l. 9. § 34. l. 10. § 13, 19.
[12] [χρεί(ονται] f. ἀφαιρῶνται. Lug. An.
[13] L. 3. § 11. l. 4. § 21. l. 10. § 18. l. 11. § 2, 16.
[14] L. 4. § 5. l. 9. § 3. l. 10. § 36.
[15] Inf. § 17.
[16] L. 11. § 23.
[17] Sup. § 3.
[18] Θεοὺς ἀνθρώπους Lug. An.
[19] L. 12. § 2.
[20] ἔ. ὅ.
[21] ἔχον Bot.
[22] διάκηται vel διαχέηται p. διάκειται Bot.
[23] Pindarus apud Platon. Theætet.
[24] L. 11. § 1.
[25] Sup. § 8. 26.
[26] θεῶν Suid.

dens utiq; sed præcavere aut corrigere impotens, universi natura neglexit ista; nec errorem tam immanem admisisset unquam, sive per impotentiam, sive per imperitiam, ut bona ac mala, bonis malisque ex æquo hominibus, nullo facto discrimine, contingere pateretur. atqui mors, & vita, honor & ignominia, dolor & voluptas, opes & paupertas, ista omnia bonis pariter malisq; contingunt, cùm nec honesta ea nec inhonesta sint. nec bona itaque nec mala sunt.

XII. Facultatis rationalis est, considerare, quàm velociter evanescant omnia, in mundo corpora, in ævo eorundem etiam memoria: cujusmodi sint omnia quæ sub sensum cadunt; horúmque ea maximè, quæ vel voluptate alliciunt, vel dolore percellunt, vel cum fastu celebrantur; quàm vilia, quàm contemnenda, quàm sordida, caduca, mortua sint. quinam ii sint, quorum opiniones vocésq; claritatem largiuntur. quid sit ipsum mori; quódq; siquis rem ipsam per se intueatur, cogitationéq; ab illa submoverit ea omnia, quibus tanquam larvis horrendis instructa imaginationi nostræ se objicit, nihil esse aliud comperiet quàm opus naturæ. opus autem naturæ ullum quisquis expavescit, puer est. verùm enimverò mori non est opus tantùm naturæ, sed quod eidem & conducat, ejusdem deniq; facultatis fuerit, considerare, homo Deũ quomodo, & quâ sui parte contingat; quóq; pacto habitura se sit pars ista, ubi corpore soluta fuerit.

XIII. Nihil homine illo miserius est, qui omnia undiq; pervagatur, & cùm ea quæ subter terram sunt, q[a] ille ait, scrutatur, tum quæ in animis alienis, conjecturà nititur indagare; nec intelligit interim sufficere sibi, ut cum eo, quem intra se gerit, genio versetur, eúmq; legitimè colat. colet autem, si affectibus immunem custodierit, & temeritate alienum, nec offensum re aliquâ, quã vel Dii vel homines egerint, quæ e- τὰ μὲ γὰ ὀκ θεῶν ἀφέσιμα δι'

[24] Inf. § 17. l. 3. § 3, 5, 7, 16. l. 5. § 27. l. 12. § 26.
[25] [τῆτον] n. Suid. Sup. § 5. Inf. §

nim

nim Dii agunt, virtutis nomine, veneranda; quæ homines, cognationis ratione, sunt amica; sed & modo quodam miseranda quandoq; ob bonorum malorúmque ignorationem. nec sanè defectus hic minor est illo, qui alba & nigra internoscere prohibet.

XIV. Etiamsi ter mille annos victurus esses, & totidem insuper myriadas, illud tamen meminisse debes, nec ullam aliam vitam ab ea, quàm degit, amittere quenquam; nec aliam ab ea, quàm amittit, degere. eodem ergò redit longissimum ætatis spatium, cum eo quod est brevissimum. præsens siquidem tempus est omnibus æquale: & quod amittitur ergò, æquale est omnibus. eadémq; ratione id quod amittitur, momentaneum tantùm esse constat. neq; enim aut præteritum, aut futurum amittere quis potest. nam quis cuiquam id, quod non habet, abstulerit? horum itaq; duorum meminisse oportebit: alterius nimirum, quod omnia ab æterno consimilia fuerint, & in orbem ferantur: itaque nihil interesse, per centum, an per ducentos, an per tempus interminatum, eadem quis visurus sit. alterius verò, quòd is qui quàm diutissimè vixerit, & is qui quàm celerrimè mortuus fuerit, tantundem vitæ prorsus amittit uterq; præsens siquidem duntaxat uterq; tempus amittit cùm hoc duntaxat habeat, nec amittere possit quis, quod non habet.

XV. In opinione sita sunt omnia. docent hoc, quæ à Monimo dicta sunt. horum autem utilitas comparebit, si quis quæ festivè ab illo conscripta sunt, quatenus veritatem habent patrocinantem, admiserit.

XVI. Contumeliâ se afficit anima humana: inprimis, quando abscessus & quasi struma mundi, quantum in ipso est, evadit. abscessionem enim facit à natura, in cujus parte aliquâ reliquorum omnium cujusq; natura continetur, qui re aliquâ obveniente offenditur. deinde cùm vel hominem quemcunq; aversatur, vel lædendi consilio adversatur alicui. hujusmodi sunt autem irascentium animæ. tertiò contumeliâ se afficit,

ἀρετιμὸ· τὰ γὴ ἐξ ἀνθρώπων [1] φίλα ἀλλὰ συγγενικά· ἔστι γὴ ὅτε κὴ [2] βόπον ἵνα ἐλεεινὰ, [3] δι' ἄγνοιαν ἀγαθῶν ⁊ κακῶν. ἐκ ἐλάττων [4] ἡ πήρωσις αὕτη τ στερησιώσης ἔξ ἀμαυρότητος τ λευκ⁊ ⁊ [5] μέλανα.

[1] Sup. § 1. l. 3. § 4.
[2] L. 7. § 26.
[3] Sup. § 1.
[4] L. 4. § 29.
[5] μέλανα.

XIV. [6] Κἂν χιλία ἔτη βιάσεσθαι μέλλῃς, ⁊ τοσαυτάκις μύρια, ὅμως μέμνησο, ὅτι οὐδεὶς ἄλλον ἀποβάλλει βίον, ἢ τοῦτον ὃν ζῇ οὐδὲ ἄλλον ζῇ, ἢ ὃν [7] ἀποβάλλει. εἰς ταὐτὸ οὖν κατίσταται τὸ μάκιστον τῷ βραχυτάτῳ. τὸ γὰρ παρὸν πᾶσιν ἴσον, [8] [εἰ] ⁊ τὸ ἀπολλύμενον, [9] οὐκ ἴσον ⁊ τὸ ἀποβαλλόμενον φανερὸν ἀκαριαῖον δύναται φαίνεσθαι. [10] ἔτε γὰρ τὸ παρῳχηκὸς, ἔτε τὸ μέλλον ἀποβάλλοι τις. οὐ γὰρ οὐκ ἔχει πῶς ἄν τις τοῦτο αὐτοῦ ἀφέλοιτο· τούτων οὖν πρὸς δύο δεῖ μεμνῆσθαι· ἑνὸς μὲν, ὅτι [11] πάντα ἐξ αἰδίου ὁμοειδῆ, ⁊ δυὰ κυκλέμενα, ⁊ [12] οὐδὲν διαφέρει, πότερον ἐν ἑκατὸν ἔτεσιν, ἢ ἐν δισχιλίοις, ἢ ἐν τῷ ἀπείρῳ χρόνῳ τὰ αὐτὰ πίται ὄψεται· ἕτερον δὲ, ὅτι ⁊ [13] ὁ πολυχρονιώτατος, ⁊ ὁ τάχιστα τεθνηξόμενος, τὸ ἴσον ἀποβάλλει. [14] τὸ γὰρ παρὸν ὁρίζει μόνον, ὃ στερίσκεσθαι μέλλει, [15] ὅπερ γε ἔχει ⁊ τοῦτο μόνον. ⁊ οὐ μὴν ἔχει τις οὐκ ἀποβάλλει.

[6] L. 3. § 10. l. 4. § 47, 50. l. 9. § 28, 33. l. 12. § 26.
[7] [ἂν] ἀποβάλλῃ Suid.
[8] delet Suid.
[9] ὂν f.
[10] L. 6. § 32.
[11] L. 4. § 32. l. 6. § 37, 46. l. 7. § 1. l. 9. § 28, 35. l. 10. § 27. l. 11. § 1. l. 12. § 24.
[12] L. 4. § 15. l. 9. § 37. l. 12. § 35.
[13] L. 4. § 50. l. 9. § 33.
[14] L. 12. § 3.
[15] ὅσπερ vel ὥσπερ.

XV. Ὅλη [16] πρὸς ὑπόληψις. [17] δῆλα μὲν γὰρ τὰ περὶ [18] τὸν Κωικὸν Μόνιμον λεγόμενα· [19] δῆλον δὲ ⁊ τὸ χρήσιμον ἔτε λεγόμενον, ἐάν τις αὐτοῦ τὸ νόσιμον μέχρι τοῦ ἀληθοῦς δέχηται.

[16] L. 3. § 9. l. 4. § 3, 7. l. 7. § 14. l. 8. § 40, 47. l. 9. § 32. l. 11. § 18. l. 12. § 8, 22, 26.
[17] δηλοῖ f.
[18] τῷ Κωικῷ Μονίμῳ f.
[19] δηλοῖ f.

XVI. [20] Τὸ λύπη ἑαυτὸν ἢ τὸ ἀνθρώπου ψυχὴ, μάλιστα μὲν ὅταν [21] ἀπόστημα ⁊ οἷον φῦμα, τοῦ κόσμου, ὅσον ἐφ' ἑαυτῇ γένηται. τὸ γὰρ δυσχεραίνειν τινὶ τῶν γινομένων, ἀπόστασίς ἐστι τ φύσεως, ἧς ἐν μέρει, ἕκαστον τῶν λοιπῶν φύσεις περιέχονται· ἔπειτα ἔξ. [22] ὅταν ἄνθρωπον ἵνα ἀποστραφῇ, ἢ ⁊ ἐναντία φέρηται, ὡς βλάψοντα, οἷαί εἰσι αἱ τῶν ὀργιζομένων. τρίτον ὑβρίζει ἑαυτὸν, [23] ὅταν

[20] Sup. § 7.
[21] L. 4. § 29. l. 8. § 34. l. 9. § 23. l. 11. § 8.
[22] Sup. § 1.
[23] Inf. § 17. l. 3. § 4. l. 11. § 19.

πρμ ἡσυχῆ ἡδονῆς, ἢ πόνε. τέταρτον, [1] ὅτι τὰ ἑαυτοῦ ὑποκείνται, καὶ ὅτι πλάσεως, καὶ ἀναλήψεως καὶ ποιῇ, ἢ λέγῃ. πέμπτον, ὅταν προῇξιν καὶ ἑαυτῆς καὶ ὁρμὴν, [2] ἐπ' οὐδένα σκοπὸν αἰφῇ, ἀλλὰ [3] εἰκῇ, καὶ ἀπροσκόλευθήτως ὅπως ἐνεργῇ· [4] δέον καὶ τὰ μικρότατα, κατὰ τὸ ὅπ §31. [5] τέλος ἀναφορὰν γίνεσθαι· τέλος δὲ λογικῶν ζώων, ὃ [5] ἕπεσθαι τῷ [6] τῆς πόλεως καὶ πολιτείας τὸ πρεσβύτατος λόγῳ καὶ [7] θεσμῷ.

XVII. Τὸ ἀνθρωπίνε βίε, [8] ὁ μὲν χρόνος, στιγμή· [9] ἡ δὲ οὐσία, ῥέουσα· [10] ἡ δὲ αἴσθησις, ἀμυδρά· ἡ δὲ ὅλε τὸ σώματος [11] σύγκρισις, εὔσηπτος· ἡ δὲ ψυχὴ, [12] ῥόμβος· ἡ δὲ τύχη, δυσεκμάρτον· [13] ἡ δὲ φήμη ἄκριτον. συνελόντι δὲ εἰπεῖν, πάντα, τὰ μὲν τοῦ σώματος, [14] ποταμός· τὰ δὲ τῆς ψυχῆς, [15] ὄνειρος καὶ τύφος· ὁ δὲ βίος, πόλεμος καὶ ξένε ἐπιδημία· [17] ἡ ὑστεροφημία δὲ, λήθη. τί οὖν ὃ καθοδηγεῖ πέμψαι δυνάμενον; ἓν καὶ μόνον φιλοσοφία. τοῦτο δὲ, ἐν τῷ τηρεῖν [18] τὸν ἔνδον δαίμονα ἀδύβριστον, καὶ ἀσινῆ, [19] ἡδονῶν καὶ πόνων κρείττονα, [20] μηδὲν εἰκῇ ποιοῦντα, [21] μηδὲ διεψευσμένως καὶ μεθ' ὑποκρίσεως, [22] δεύτερον δεῖ τοῦ ἄλλον ποιῆσαί τι, ἢ μὴ ποιῆσαι· ἔτι δὲ [23] τὰ συμβαίνοντα καὶ ἀπονεμόμενα δεκτικὸν, ὡς ἐκεῖθέν ποθεν ἐρχόμενα, οὗθεν αὐτὸς ἦλθεν· ὅτι πᾶσι δὲ τὸ θάνατον [24] ἱλαρῷ τῇ γνώμῃ [25] προσμένοντα, ὡς οὐδὲν ἄλλο ἢ λύσιν τῶν στοιχείων, ἐξ ὧν ἕκαστον ζῶον συγκρίνεται. [27] εἰ δὲ αὐτοῖς τοῖς στοιχείοις μηδὲν δεινὸν ἐν τῷ ἕκαστον διαφθορῶς εἰς ἕτερον μεταβάλλειν, πῶς τὸ [28] ὑπολοιπὰ τῶν πάντων μεταβολὴν καὶ ἀφάνισιν; [29] κατὰ φύσιν γάρ· [30] οὐδὲν δὲ κακὸν κατὰ φύσιν.

cum voluptati vel dolori succumbit. quartò, cùm simulat, ac fictè vel falsò agit quicquam, loquiturve. quintò, quoties actionem aut conatum suum ad nullum certum scopum destinat, sed temerè agit, & nescia ipsa, quid velit. cùm etiam minutissima quæque ità sint agenda, ut ad finem ipsum referantur. finis autem animantium rationis participum hic est, ut civitatis ac politiæ antiquissimæ rationi legibúsque obsequantur.

XVII. Vitæ humanæ tempus, punctum est: materia, fluida: sensus, obscurus: corporis universi fabrica, putrescere prona: anima, vaga: fortuna, res imperveſtigabilis: fama, res incerta: & ut verbo dicam, omnia, corporis quidem, fluvius; animæ verò, somnium & fumus: vita, militia, & hospitis in peregrino mora: fama posthuma, oblivio mera. quidnam est ergò, quod hominem deducere & transmittere possit? res sola & unica est, philosophia. ea autem in hoc consistit, ut genium quis suum interim conservet integrum, contumeliâ ac læsione omni immunem, voluptate ac dolore omni superiorem, nihil temerè aut fictè simulatéq; agentem, sibi sufficientem, cùm ut alii faciant aut nè faciant quid, opus nihil habeat: porrò quæcunq; eveniunt ac destinantur sibi ità excipientem, tanquam indè obvenientia, unde venerit ipse: mente denique propitiâ placidâque mortem ipsam expectantem, tanquam elementorum eorum dissolutionem, ex quibus animal unumquodq; consistit. si autem elementis ipsis nihil grave contingit, quod in alterum unumquodq; eorum jugiter transmutatur, cur corporis universi mutationem ac dissolutionem metuat aut suspectam quis habeat? secundùm naturam quippe fit. nihil est autem malum, quod est naturæ consentaneum.

Τὰ εἰς ἑαυτόν [31].

Quæ Carnunti.

[1] Inf. § 17. l. 18. § 19. [2] Sup. § 7. [3] Sup. § 5. [4] L. 1. § 8. l. 3. § 6. l. 9. § 23. [5] L. 3. § 12, 16. l. 4. § 12. l. 12. § 31. [6] L. 3. § 11. l. 4. § 3, 4, 23. l. 6. § 44. l. 12. § 36. [7] L. 10. § 11. [8] L. 3. § 10. l. 4. § 26. l. 5. § 24. l. 6. § 36. [9] L. 5. § 33. [10] Ibid. [11] σύγκρασις Jun. [12] ῥέμβος. [13] L. 4. § 3. Xyl. [14] L. 4. § 43. l. 5. § 23. l. 6. § 15. [15] L. 6. § 31. [16] L. 10. § 31. l. 12. § 24, 27. [17] L. 3. § 10. l. 4. § 3, 19. l. 7. § 10. [18] Sup. § 13. [19] Sup. § 16. l. 8. § 8. [20] Sup. § 5. [21] Sup. § 16. [22] L. 4. § 29. [23] Sup. § 3. l. 8. § 23. l. 10. § 5. [24] Sup. § 3. l. 4. § 48. l. 5. § 33. [25] L. 5. § 10. l. 9. § 3. [26] L. 4. § 5. l. 7. § 32, 50. l. 8. § 25. [27] L. 8. § 18, 20. l. 10. § 7. [28] L. 4. § 37. [29] Sup. § 12. [30] L. 6. § 1, 33. l. 10. § 7. l. 11. § 34. [31] νέτῳ Lug.

LIBER III.

NON est hoc tantùm nobis cogitandum, singulis diebus absumi vitam, minorémq; ejusdem superesse portionem: sed & illud reputandum, quòd, si quis diutiùs vitam protraxerit, incertum sit, utrùm mentis vires pariter idoneas sit habiturus ad rerum intelligentiam, & ad contemplationem eam quæ ad rerum divinarum humanarúmq; peritiam contendit. nam si delirare cœperit, perspiratio forsan, & nutritio, & imaginatio, & appetitus, & istiusmodi reliqua, neutiquam deficient. ea verò vis, quâ sese uti possit, & officii sui numeros omnes absolvere, & quæ animo conceperit distinctè explicare, & de hoc ipso, an mortem sibi consciscere debeat, considerare, & ejusmodi universa, quæ rationem probè subactā desiderant, hæc, inquam, vis jam prorsus extincta jacebit. Festinandum itaq;, non hâc solâ ratione, quia mortem propiùs per momenta singula acceditur, sed hâc insuper, quia rerum cogitatus & intellectus ante mortem nos sæpenumero destituit.

II. Etiam istud est observatu non indignum, quod ea quoq; quæ à naturâ genitis superveniunt, gratiam suam quandam & venustatem obtinent. quemadmodum panis cùm coquitur particulas quasdam diffindi cernimus. attamen intercisa & hiantia ista, quamvis ab artis pistoriæ instituto aliena, decoris speciē quandā præ se ferunt, & comedendi desideriū suo modo irritant. fic[9] quoq; ubi plenè maturuerint, dehiscunt. sed & in olivis præmaturis, illud putredini vicinum, gratiam peculiarem quandam baccæ conciliat. spicæ itidem deorsum vergentes, & leonis superciliū, & aprorū ab ore diffluens spuma multáq; alia istiusmodi; quæ seorsim siquis intueatur, sunt venustate omni procul; quia tamen rebus naturalibus adnascuntur, & ornatum illis adjiciunt, & contemplantium quoq; animos afficiunt. proinde, siquis animum ac cogitationem nôrit altiùs defigere in ea quæ in u-

ΒΙΒΛΙΟΝ γ'.

ΟΥ χὶ τῦτο μόνον δϛ λογίζεσθαι, ὅτι καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀπομαλίσκεται ὁ βίος, ϗ μέρος ἔλαττον ἀυτῦ καταλείπεται· ἀλλά καὶ κεῖνο λογιστέον, ὅτι εἰ ὀπὶ πλέον βιώη τις, ὀκῆνό γε ἄδηλον, εἰ ἐξαρκέσ ὁμοία αὖθις ἡ διάνοια πρὸς τ συίεσιν τ̃ πραγμάτων, ϗ τ θεωρίας τ συλλεινέσης εἰς τ ἐμπειρίαν τ̃ τε θείων ϗ τ̃ ἀνθρωπείων. ἐαν γὰρ προλιπεῖν ἄρξηται, ὃ μὴ [1] ἁμπνεῖσα, ϗ πρέφεσθαι, ϗ φυλάσσεσθαι, [1] L. 6. § 16.
ϗ ὁρμᾶν, ϗ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα, σὺν ἀνδεήσ· ὃ γ' [2] ἑαυτῷ χρῆσθαι, ϗ [3] τὰς ϗ καθήκοντος [2] L. 5. § 21.
ἀριθμὰς ἀκριβῶν, ϗ τὰ προφαινόμενα διαρθρῶν, ϗ περὶ αὐτῦ ϗ, [4] εἰ ἤδη ἐξακτέον ἀυτὸν, ἐφισάνειν, ϗ ὅσα τοιαῦτα λογισμῷ συγγεγυμνασμένε πάνυ χρήζει, [5] πρὰ παντὸς ἐνυ. χρὴ οὖν [6] ἐπείγεσθαι, ϗ μόνον [7] τῷ ἐγγυτέρω ϗ θανάτε ἑκάστοτε γίνεσθαι, ἀλλὰ ϗ ἁμ ϗ τ ἐννόησιν τ̃ πραγμάτων ϗ τ̃ προσηκόντων πραπολήψεν.

l. 7. § 55.
[3] L. 1. § 12. *l.* 6. § 26.
[4] L. 5. § 29.
[5] L. 12. § 15.
[6] L. 2. § 4, 6.
[7] [διὰ] τὰ Jun.

II. Χρὴ ϗ τὰ τοιαῦτα προφυλάσσειν, ὅτι ϗ [8] τὰ ὀπτινόμενα τοῖς φύσ γινομένοις, ἔχῃ τι εὐχάρι ϗ ἐπαγωγὸν, οἷον ἄρτε ὀπτωμένε προῤῥήγνυταί τινα μέρη· ϗ ταῦτα ἔν τὰ διέχοντα ὕτως ϗ βόπον τινὰ προσῆκε τ ἐπάγγελμα τ̃ ἀρτοποιίας ἔχοντα, ὀπτωρέπῃ πως, ϗ προθυμίαν πρὸς τ βορὰν ἰδίως ἀναπνεῖ. πάλιν τε τὰ σῦκα, ὁπότε ὡραιόταται ἔσι, πέσχηνεν. ϗ ἐν ταῖς ὀρυπετέσι [9] ἐλάαις, αὐτὸ ὃ ἐγγὺς τῇ σήψι, ἴδιόν τι κάλλος τῷ κάρπῳ προσίδησιν. οἱ στάχυες γ κάτω νεύοντες, ϗ ὃ τ̃ λέοντος ὀφρύδιον, ϗ ὁ τῦ συὸς ἐκ τ̃ στόματος ῥέων ἀφρὸς, ϗ πολλὰ ἕτερα, κατ' ἰδίαν εἴ τις σκοποίη, πόῤῥω ὄντα τ̃ εὐειδ̃ς, ὅμως ἁμ ὃ τοῖς φύσ γινομένοις ἐπακολυθῆν, ϗωεπικοσμεῖ, ϗ ψυχαγωγῆ. ὥστε εἴπερ ἔχοι πάθος ϗ ἔννοιαν βαθυτέραν πρὸς τὰ ὅλα γινόμενα, σχεδὸν οὐδὲν ἂ-

καὶ δόξει αὐτῷ ἢ τῷ κατ' ἐπακολούθησιν συμβαινόντων ἡδέως πως ἁρμοσώσασθαι· ὅτως ἂν ἢ σημείων ἀληθῆ χάσματα, ἢχ ἥσσον ἡδέως ὄψεται, ἢ ὅσα γεγραφεῖς καὶ πλάσαι μιμήμενοι δεικνύουσιν. καὶ γεγὸς καὶ γέρων Θ. ἀκμαί κύνα καὶ ὥραν, καὶ ὃ ἐν [1] πᾶσιν ἐπαφρόδιτον, τοῖς ἑαυτῶ σώφροσιν ὀφθαλμοῖς ὁρᾶν δυνήσεται. καὶ πολλὰ τοιαῦτα ἐκ πολλῆ πιθανὰ, μόνῳ ἂν ᾧ πρὸς τὴ φύσιν, καὶ τὰ ταύτης ἔργα γνησίως ᾠκειωμένῳ [2] προπεσεῖται.

[1] πᾶσαν Mer.

[2] προσωσ.

III. Ἱπποκράτης [3] πολλαὶ νόσους ἰασάμενος, νοσήσας ἀπέθανεν. οἱ Χαλδαῖοι πολλῶν θανάτους προηγόρευσαν· εἶτα καὶ αὐτοῖς ὃ πεπρωμένον κατέλαβεν. [4] Ἀλέξανδρος, καὶ Πομπήϊος, καὶ Γάϊος Καῖσαρ, ὅλας πόλεις ἀνδρῶν τοσαυτάκις μυριάδας ἱππέων καὶ πεζῶν καταλήψαντες, καὶ αὐτοί ποτε ἔζησαν ὃ βίω. Ἡράκλειτος, περὶ τῆς τοῦ κόσμου ἐκπυρώσεως τοσαῦτα φυσιολογήσας ὕδατος τὰ ἐντὸς πλεωθεὶς βολβίτῳ καταχρισμένος ἀπέθανεν. Δημόκριτον μὲν οἱ φθεῖρες, Σωκράτην δὲ ἄλλοι φθεῖρες ἀπέκτειναν· τί ταῦτα; [6] ἀνέβης, ἔπλευσας, κατήχθης· ἔκβηθι. [7] εἰ μὲν ἐφ' ἕτερον βίον, οὐδὲν θεῶν κενόν, οὐδὲ ἀναίσθητον· εἰ δὲ ἐν ἀναισθησία, παύσῃ πόνων καὶ ἡδονῶν ἀνεχόμενος, καὶ [8] λατρείων τοσούτῳ χείρονι [9] ἢ ἀγγείῳ. [10] ἢ πρέπει ὃ ὑπηρετεῖν· ὃ μὲν γὰρ νοῦς καὶ [11] δαίμων, ὃ δὲ [12] γῆ καὶ λύθρος.

[3] L. 4. § 48. l. 6. § 47. l. 7. § 19. l. 8. § 25.

[4] L. 4. § 32, 48 l. 6. § 24, 47. l. 8. § 31.

[6] L. 10. § 7. l. 11. § 1.

[7] L. 2. § 3. l. 12. § 36.

[8] L. 2. § 11.

[9] L. 2. § 2. l. 11. § 19.

[10] L. 10. § 38.

[11] ὅσῳ ὃσῳ τὸ ἔσω. Bot.

[12] ὅσῳ π. Mer. ὕ, vel ἢ [ὑ] π. τ. ὕ. f. v. n.

IV. [13] Μὴ καταρρίψῃς ὃ ὑπολιπόμενον τοῦ βίου μέρος ἐν τῷ πρὸ ἐτέρων φαντασίαις, ὁπόταν μὴ τῆ ἀναφορᾶν ὅτι κ κοινωφελὲς ποιῇ. [14] ἤτοι γὰρ ἄλλου ἔργου στέρῃ, τυτέστι, φαντάζεσθαι μὴ Θ. τί ὁ δεῖνα πράσσει, καὶ κίν Θ. ἕνεκεν, καὶ τί λέγει, καὶ τί ἐνθυμεῖται, καὶ τί περιπάζει, καὶ ὅσα τοιαῦτα, ποιεῖ [15] ἀπορρέμβεσθαι τὸ ἰδίου ἡγεμονικοῦ φυλακῆς. [16] χρὴ μὲν οὖν καὶ ἐν ταύτῃ καὶ μέσην ἐν ὥρμῳ τῆ φαντασιῶν ἀποκλίσασθαι, πολὺ δὲ μᾶλλον τὸ περίεργον,

[13] L. 2. § 13.

[14] L. 2. § 2.

[15] L. 2. § 8, 13

[16] ἤδη γ. α. ε. Boot. ἤτοι γ. α. ε. vel ἢ γὰρ τὰ ε. περισπ. f. vid. Not.

[17] L. 2. § 7. l. 4. § 22.

[16] L. 2. § 5, 16

niverſo hoc fiunt, nihil ferè etiam in eis, quæ quaſi appendicis cujuſdam loco res naturales conſequuntur, deprehendet, quod non etiam cum oblectatione quadam hùic ipſi commendare ſeſe videatur. quin & idem ferarum rictus veros haud minore cum voluptate contuebitur, quàm pictorum fictorúmve arte per imitationem expreſſos. tam vetulæ item vetulíve maturitatem quandā ac decorem, quàm & quicquid in pueris venuſtatis animum allicientis deprehenditur, caſtis oculis ſpectare poterit. denique contingunt multa hujuſmodi, quæ non cuivis ſunt grata, ſed illi duntaxat qui adversùs naturam operáq; ejuſdem animum habuerit probè conciliatum.

III. Hippocrates, ubi multos ſuſtulerat morbos, morbo tandem & ipſe ſublatus eſt. Chaldæi, cùm multorum mortem prædixiſſent, morti demum & ipſi conceſſerunt. Alexander, Pompeius, C. Cæſar, cùm tot urbes funditùs evertiſſent, tot hominum myriades in prælio cecîdiſſent, ipſi quoq; tandem vitâ exceſſerunt. Heraclitus, de mundi conflagratione cùm prolixè diſſeruiſſet, aquâ intercute viſcera diſtentus, ſtercoréq; oblitus bubulo, interiit. Democritum pediculi; Socratem etiam pediculi, ſed alîuſmodi, ſuſtulerunt. quorſum iſta? navem conſcendiſti, navigâſti, appuliſti: egredere. ſi ad vitam alteram; nihil, nè ibi quidem, numinis eſt inane. ſin ſenſu caritus ſis, deſines voluptatibus ac doloribus diſtineri; deſines vaſi tanto deteriori inſervire. an non enim præſtantius eſt id quod inſervit? cùm alter mens & genius, alter limus & ſanies ſit?

IV. Quod ſupereſt vitæ reliqui, nè conteras in cogitationibus de rebus alienis, niſi ſiquid ad communem utilitatem ſpectaverit; puta, cogitando, quid iſte vel ille agat, & quorſum hoc vel illud agat, quid loquatur, quid cogitet, quid machinetur, & cætera. etenim operis alieni obſervatio, à mentis propriæ cuſtodiâ cogit evagari. oportet itaque in cogitationum ſerie fruſtraneum, & ſuperfluum omne declinare: curioſum

sum autem & malignum multò magis. assuefacere verò te debes, ut ea duntaxat cogites, de quibus siquis subitò te requisiverit, quid nunc in animo versas? liberè statim respondere queas, istud vel illud. unde palam fiat extemplò, esse omnia apud te simplicia, benevoláq; animalis sicut socialis, & cogitationes omnes neglectim habentis, quæcunq; voluptatem aut luxum ullo modo respiciant; aut æmulationem etiam, aut invidentiã & suspicionem, aut aliud quidlibet, de quo proloqui pudeat, hoc te vel illud in animo habuisse. Vir ità compositus, quò minùs in optimorum numero censeatur, jam nihil est, cùm deorum sacerdos ac minister quidam existat, eóq; quod intra se gerit, numine ritè utatur. quòd hominem utiq; præstet intaminatũ voluptatibus, dolore omni illæsum, contumeliâ intactum, improbitatis nè sentientem quidem; certaminis præstantissimi, ne ab affectu scilicet ullo subvertatur, athletam; justitiâ penitùs imbutum; ex animo prorsus amplexantem quæcúnq; ex lege divina illi attributa contigerint. qui rarò admodum, nec citra magnam aliquam atq; in commune utilem occasionem advertat, quid alius quispiam dicat, faciat, cogitet. suis enim duntaxat agendis intentus est; sibíq; ab universo destinata cogitat assiduè. & illa quidem honesta præstat, ista optima esse persuasum habet. sors enim unicuiq; assignata, & conducit ei, & in eum finem est eidem collata. meminit etiam, cognatum esse rationale omne: & naturæ ipsius humanæ rationem ab unoquoq; hoc exigere, ut hominum quorumvis curam habeat. porrò nec à quibuslibet existimationem esse capessendã, sed ab eis tantùm, qui naturæ consentaneam vitam agunt. qui seciùs vivunt, quales sint domi, quales foris, quomodo noctu, quomodo interdiu se gerant, quales cum qualibus volutentur, in memoria habet. itaque laudem illorum nihili pendit, qui nè sibi quidem ipsis placent.

καὶ κακόηθες· καὶ [1] ἐλιτέον ἑαυτὸν μόνα φαντάζεσθαι, ὧν εἴ τις ἄφνω ἐξανέροιτο, τί νῦν ἐνοῇς; μετ' παῤῥησίας ἂν ἐξαχρῆμα ἀποκείναιο, ὅτι τὸ, καὶ τὸ· ὡς ἐξ αὐτῆς σὺδὲς δῆλα εἶῃ, ὅτι πάντα [2] ἁπλᾶ καὶ [3] σύμμυητα, καὶ [4] ζῶα κοινωνικᾶ, καὶ ἀμαλῶς ἡδονικῆς, ἢ καθάπαξ ἀπολαυστικῆς φαντασμάτων, ἢ φιλονεικίας τινῶν, ἢ βασκανίας ἢ ὑποψίας, ἢ ἄλλου τινὸς, ἐφ' ᾧ μὴ ἐρυθριάσας ἐξηγέμην, ὅτι ἐν νῷ αὐτὸ εἶχες. ὁ γάρ τοι μὴν ὁ τοιοῦτος, [5] σὸν ἔκ τ' ἀσφαλεστέμην, τὸ ὡς ἐν ἀρίστοις ἤδη εἶῃ, ἱερούς τις καὶ ὑπουργὸς θεῶν, χρώμενος καὶ [6] τῷ ἔνδον ἱδρυμένῳ αὐτῷ, ὃ παρέχεται τὸν ἄνθρωπον [7] ἄχραντον ἡδονῶν, ἄτρωτον ὑπὸ παντὸς πόνου, πάσης ὕβρεως ἀμέπαφον, πάσης μιαίνεσθαι πονηρίας, ἀθλητὴν ἄθλου τοῦ μεγίστου, τοῦ ὑπὸ μηδενὸς πάθους καταβληθῆναι, δικαιοσύνῃ [8] βεβαμμένον εἰς βάθος, [9] ἀσπαζόμενον μὲ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὰ συμβαίνοντα καὶ ἀπονεμόμενα πάντα· μὴ πολλάκις ἴῃ, μηδὲ χωρὶς μεγάλης καὶ κοινωφελοῦς ἀνάγκης φανταζόμενον, [10] τί ποτε ἄλλος λέγει, ἢ πράττει, ἢ διανοεῖται. [11] μόνα γὰρ τὰ ἑαυτοῦ περὶς ἐνέργειαν ἔχει, καὶ [12] τὰ ἑαυτῷ ἐκ τῆς ὅλων συγκλωθόμενα διακοσμήσεως ἐννοεῖ· καὶκεῖνα μὲ καλὰ παρέχεται, [13] ταῦτα ἴῃ ἀγαθὰ ἔῃ πάντως [14] ἡ γὰρ ἑκάστῳ νεμομένη μοῖρα συνεμφέρεταί τε καὶ συνεμφέρει. μέμνηται ἴῃ, ὅτι ὁλικ [15] συγγενὲς πᾶν τὸ λογικόν· καὶ ὅτι [16] κηδεσθαι μὲ πάντων ἀνθρώπων κατὰ τὸ τοῦ ἀνθρώπου φύσιν ἔξιν· δόξης ἴῃ ἐχὶ τῆς παρὰ πάντων ἀνθεκτέον ἀλλὰ τοῦ [17] ὀλιγοστῶν καὶ τῶν βιόντων μόνον. οἱ ἴῃ μὴ ὕττως βιῶντες, [18] ὁποῖοί κνες οἴκοι τε καὶ ἔξω τῆς οἰκίας, καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, οἷοι μετ' οἴων φύρωνται. μεμνημένος ἀγαπτελεῖ· [19] ὃ τοίνυν σεσὲ τὸν παρὰ πάντων τοιούτων ἔπαινον ἐν λόγῳ τίθεται, οἵγε σεσὲ αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἀρέσκονται.

[1] Inf. § 12. *l.* 12. § 4.
[2] *L.* 11. § 15.
[3] Inf. § 12. *l.* 6. § 47. *l.* 9. § 10.
[4] *L.* 5. § 16, 30. *l.* 9. § 9.
[5] *L.* 8. § 22.
[6] Sup. § 3. Inf. § 5, 6, 7, 16. *l.* 2. § 13, 17.
[7] *L.* 2. § 16, 17.
[8] *L.* 5. § 16. *l.* 10, 34.
[9] *L.* 2. § 2. Inf. § 16. *l.* 4. § 1. 23, 25, 26. *l.* 10. § 11. *l.* 12. § 1, 3, 11.
[10] *L.* 2. § 8, 13.
[11] *L.* 7. § 67.
[12] *L.* 2. § 5.
[13] *L.* 10. § 1.
[14] *L.* 4. § 10, 23. *l.* 5. § 8. *l.* 10. § 20. *l.* 12. § 23.
[15] *L.* 2. § 1. Inf. § 11.
[16] Inf. § 6. *l.* 9. § 3. *l.* 10. § 6.
[17] *L.* 1. § 9.
[18] *L.* 9. § 18, 27. *l.* 10. § 13 *l.* 11. § 18.
[19] *L.* 6. § 57. *l.* 8. § 52, 53. *l.* 9. § 27.

UNIVERSITY LIBRARY CAMBRIDGE

V. Μήτε [1] ἀκέσιΘ· ἐνέργῃ, μήτε [2] ἀνηνώνητΘ·, μήτε [3] ἀνεξέταςΘ·, μήτε [4] ἀνηλεήμωΘ· μήτε [5] ἡμφίᾳ πῶ ἀμάνοιάν σε καλλωπιζέτω· μήτε πολυῤῥήμων, μήτε [6] πολυπεράγμων, ἔσο. ἔτι ὃ [7] ὁ ἐν σοὶ θεὸς ἔσῳ [8] πρεσβύτης ζώε [9] ἄῤῥενΘ·, καὶ πρεσβύτε, καὶ πολιτικὲ, καὶ Ῥωμαῖε, καὶ ἄρχοντΘ·, ἀνατεταχότος ἑαυτὸν, οἷΘ· ἂν εἴη τις [10] πρεμένων τὸ ἀνακλητικὸν ὁπὸ τοῦ βίε [11] εὔλυτΘ· μήτε ὅρκε δεόμενΘ·, μήτε [12] ἀνθρώπε τινος μάρτυρος. [13] ἐν ᾧ [14] ὃ φαιδρὸν, καὶ [15] ὃ ἀπερισπάστως τῆς ἔξωθεν ὑπηρεσίας, καὶ [15] τὸ ἀπερισπάστως ἡσυχίας, ἰδεῖν ἄλλοι πρέχυσιν· [16] ὀρθὸν οὕτω δεῖ θέλειν, ἐχὶ ὀρθέμενον.

V. Neq; invitus quicquam agas, neq; societatis communis immemor, nec nisi re probè priùs exploratâ, aggressus, nec affectibus abreptus. sed nec sensus tuos exornet sermonis elegantia; nec dictionis multæ fueris, nec negotii multi avidus. faxis verò, ut qui in te residet Deus, præses sit animantis masculi, ætate provecti, reipub. studiosi, Romani, principis; qui ita se composuerit, ut qui promptus decedere, classicum duntaxat, quò è vita avocetur, expectet. quíq; nec juramento proprio, nec alius cujusquam testimonio opus habeat. porrò vultus adsit hilaris; animúsq; ita comparatus, ut nec externo aliquo indigeas ministerio, nec tranquillitate ea, quam ab aliis suppeditari necesse sit. rectum deniq;, non surrectum ac suffultum esse oportet.

VI. [17] Εἰ μὲν κρεῖττον εὑρίσκῃς ἐν ᾧ ἀνθρωπίνῳ βίῳ δικαιοσύνης, ἀληθείας, σωφροσύνης, ἀνδρείας, καὶ καθάπαξ τοῦ [18] ἀρκεῖσθαι ἑαυτῇ τὸ ἀμάνοιάν σε ἐν οἷς κτᾶται τὸ λόγον τὸ ὀρθὸν παρέχεται, καὶ ἐν τῇ εἱμαρμένῃ, ἐν οἷς ἀπερισπάστως ἀπονεμομένοις εἰ τοῦτο, φημὶ κρεῖσσόν τι ὄψῃ, ἐπ' ἐκεῖνο ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τραπόμενΘ·, ἐκεῖνο ἀεί τε εὑρισκομένε ἀπόλαυε· εἰ δὲ μηδὲν κρεῖττον φαίνοιτο αὐτοῦ [19] τὸ ἐνιδρυμένε ἔν σοι δαίμονος, τάς τε ἰδίας ὁρμὰς ὑποτεταχότΘ· ἑαυτῷ, καὶ τὰς φαντασίας [20] ἐξεταζονίΘ·, καὶ [21] τὸ αὐθηπιλῆψ πείσεων, ὡς ὁ Σωκράτης ἔλεγεν, ἑαυτὸν ἀφειλκυκότος, καὶ [22] τοῖς θεοῖς ὑποτεταχότΘ· ἑαυτὸν, καὶ [23] τὸ ἀνθρώπων πραγματευόμενε· εἰ [24] τοῦτο πάντα τὰ ἄλλα μικρότερα καὶ εὐτελέστερα εὑρίσκεις, [25] μηδενὶ χώραν δίδε ἑτέρῳ, πρὸς ὃ ῥέψας ἅπαξ καὶ ἀποκλίνας, σὺ μὲν [26] ἀπρεπεστάτως δὲ ἀγαθὸν ἐκεῖνο τὸ ἴδιον καὶ ὃ σὸν πρᾶγμα δικαίως καὶ ἀντιπαθῶς γὰρ ᾧ λογικῷ καὶ [27] πολιτικῷ ἀγαθῷ, ὑπ' ἄθεμις, ὑπ' οὐκ ἔστιν ἐναγχυές, οἷον τὸ πᾶσι πολλοῖς ἔπαινον, ἢ ἀρχάς, ἢ πλοῦτον, ἢ ἀπολαύσεις ἡδονῶν, πρόσεχε τοῦτο, καὶν πρὸς ὀλίγον ἐναρμόζειν δόξῃ.

VI. Si quid in vitâ humana deprehenderis præstabili[9] justitiâ, veritate, temperantiâ, fortitudine; &, ut uno verbo absolvam omnia, animo ita affecto, ut in eis, quæ secundùm rationis dictamen peragenda sunt, sibimet ipsi, in eis quæ citra consilii proprii opem obveniunt, fato acquiescat. si quid, inquam, præstantius hoc adverteris, eò te vertas, eodémq; tanquam bono præstantissimo, quò fruaris, toto animo fac incumbas. sin præstabilius nihil offenderis, genio in te collocato, cùm ita fuerit comparat[9], ut motus suos omnes sibi subjecerit, & visa quæq; diligenter exploret, & à sensuũ affectionibus, q[a] Socrates dicebat, sese abstraxerit; Deis autem se regendum permiserit, hominibúsq; quibusvis curam lubens impendat. si animo sic affecto inferiora vilioráque cætera omnia deprehendis, nulli alii rei cuiquam locum concedas, ad quam animo devergente si inclinaveris quicquam, bonum illud proprium & peculiariter tuum quò minùs liberè colas præferásq; obstabit. bono siquidem rationali & publicum spectante nihil extraneum ex-adversum consistere fas est; vulgi, puta, existimationem, principatus, divitias, aut vitam voluptuariam. horum enim quisquam si vel minimum adjungere visum fuerit, prævalebit confestim & abripiet te. at tu simpliciter

[1] L. 5. § 1.
[2] L. 2. § 2.
[3] Inf. § 6. l. 8. § 2. l. 10. § 37.
[4] L. 2. § 2. l. 10. § 36.
[5] L. 1. § 7, 15. Inf. § 8.
[6] L. 1. § 5. l. 4. § 24.
[7] L. 1. § 3. l. 12. § 26.
[8] L. 5. § 27.
[9] L. 2. § 5.
[10] L. 9. § 3. l. 11. § 3, 20.
[11] ἐυλύτως f. ut Inf. §. 7. l. 8. § 33. Inf. §16.
[12] L. 7. § 67. l. 9. §. 29.
[13] ἓν Boot. ἔνι f. vel ἐνῇ.
[14] L. 10. § 12.
[15] L. 4. § 29. l. 7. § 16. l. 11. § 1.
[16] L. 7. § 12.
[17] Inf. § 7.
[18] L. 5. § 14, 15, 16. l. 9. § 20.
[19] L. 2. § 13. 17. Sup. § 3, 4, 5. Inf. § 7, 16.
[20] Sup. § 5.
[21] L. 5. § 26. l. 6. § 51. l. 7 § 55.
[22] L. 4. § 31, 34. l. 10. §14.
[23] Sup. § 4.
[24] L. 7. § 72.
[25] L. 1. § 8.
[26] L. 2. § 16.
[27] πολιπκῷ ut l. 7. § 72. l. 10. § 2. l. 11. § 21.
[28] L. 1. § 8. l. 2. § 16.

pliciter liberéq; id quod præſtantius eſt eligito,eíq; ſtrenuè adhæreſcito. præſtat autem id quod conducit. itaq; ſi conducere tibi videbitur,quatenus ratione præditus es, retineas ; ſin, quatenus animatus es tantùm, repudies ; judiciúmq; quò minùs externâ rerum facie ſpeciéque corrumpatur, integrum ſervare curæ ſit, quò rerum examen exquiſitiùs inſtituas.

VII. Nihil unquam in pretio pro utili habeas, quod eò te adigat, ut fidem fallas, modeſtiam deſeras, oderis quenquam, ſuſpectum habeas, execreris,ſimules,appetas quicquam quod parietes circumjectos velamentaq; deſideret. qui enim mentem geniúmq; eundem ſuum,& virtutis hujuſce ritus ſacros, cæteris omnibus antetulerit, is tragœdiam nullam excitat,non ingemiſcit, non ſolitudine, non frequentiâ opus habet : quod eſt maximum, victurus eſt, mortis nec appetens, nec metuens. quin nec tantillum intereſſe cenſebit, ſpatio temporis prolixiore an contractiore animâ ſuâ corpore inclusâ utatur. utpote qui, ſi ſtatim demigrandum fuerit,perinde promptus ſit decedere,ac aliud quid agere, quod modeſtè & decorè agi oporteat.hoc autem unum per vitam totam cavet religioſè, ne mens ſibi quicquam eorum ſubterfugiat, quæ animantis rationalis & civilis propria ſunt munera.

VIII. In hominis caſtigati atque expurgati animo, nihil ſuppurati, nihil impuri,nihil ſubdoli offendas. neq;verò vitam hujus non conſummatam fatum unquam abruperit. perinde ac ſi tragœdum dixerit quis ante fabulam peractam ſcenâ ceſſiſſe. quin nec ſervile quippiam in eodem aut affectatum deprehendas, aut addictum, aut abſciſſum, aut quod cenſuram refugiat, aut quod latebras requirat.

IX. Facultatem opinatricem venerare. in hoc enim ſita ſunt omnia, ut menti tuæ nulla inſit cogitatio, quæ vel naturæ, vel animantis ratione præditi conditioni

κατεκεάτησεν ἄφνω, ⁊ πρήνεγκεν. σὺ δέ, φημι, ἁπλῶς ⁊ ἐλευθερίως ἑλοῦ τὸ κρεῖττον, ⁊ [1] τέτυ ἀντέχυ. κρεῖττον ὃ δ' συμφέρον, [2] εἰ μὲ τὸ ὡς λογικῷ, τέτο τήρει· εἰ δὲ τὸ ὡς ζώῳ, ἀπόφυαι, ⁊ [3] ἀτύφως φύλαττε τ κρίσιν μόνον, ὅπως ἀσφαλῶς τὸ ἐξέτασιν ποιῆτ.

VII. [4] Μὴ τιμήσῃς ποτὲ ὡς συμφέρον σεαυτῷ, ὃ ἀναγκάσῃ σέ ποτε τ πίστιν παραβῆναι, τ αἰδῶ ἐγκαταλιπεῖν, μισῆσαί τινα, ὑποπτεῦσαι, καταράσασθαι, ὑποκρίνασθαι, ἐπιθυμῆσαί τινος [5] τοίχων ⁊ παραπετασμάτων δεομένυ. ὁ γὰ τ ἑαυτῷ [6] νοῦν ⁊ δαίμονα, ⁊ τὰ [7] ὄργια τ τέτυ ἀρετῆς προτελούμενον, [7] τραγῳδίαν ὲ ποιῇ, ὲ στενάζει, [9] οὐκ ἐρημίας, ὲ πολυπληθείας [10] δεήσε⁊. ὃ μέγιστον, ζήσῃ, [11] μήτε διώκων, μήτε φεύγων· [12] πότερον ἂ ὀλίγον ἢ πλέον ἀφαίρημα χρόνυ τ σώματος προεχομένη τῇ ψυχῇ, ἢ ἐὰ ἔλαττον ἀρήσε⁊, ὑπὲ ὁπῶν αὐτῷ μέλει. [13] καὶν γὰ ἤδη ἀπαλλάττεσθαι δέῃ, ὅτως [14] εὐλύτως ἄπῃσιν, [15] ὡς ἄλλό κ τ αὐθημόνως ⁊ κοσμίως ἐνεργεῖσαι δυναμένων ἐνεργήσεων· τέτο μόνον πρὸ ὅλυ τ βίυ εὐλαβέμενον, ὃ τ ἀφαίνοιτο [16] ἔν κινι τ οἰκείων νοερῶ πολικῶ ζώῳ [17] ζόπῃ γεγένηται.

VIII. [18] Οὐδὲν αὐ ἐν τῇ διανοίᾳ ὃ κεκολασμένυ ⁊ ἐκκεκαθαρμένυ πυῤῥὲς, οὐδὲ μιαρῷ μεμολυσμένον, οὐδὲ ὑπῶλον εὕροις. [19] ὑδὲ ἀσωτελῆ τ βίον αὐτῷ ἡ παρεμένη καταλαμβάνει, [20] ὡς ἂν κς εἴποι τ τραγῳδὸν, περὶ τὸ τελέσαι κὴ ἀφανίσαι, ἀπαλλάττεσθαι. ἕκ ὃ οὐδὲν δεῖλον, [21] ὑδὲ δὲ κομψὸν, οὐδὲ περισδεδεμένον, οὐδὲ [22] ἀπεχισμένον, οὐδὲ ὑπόδυνον [23] οὐδὲ ἐμφωλεῦον.

IX. [24] Τῷ ὑποληπτικῷ δυάμιν σέβε [25] ἐν ᾧ τύτῳ ὃ πᾶν, ἵνα ὑπόληψις μὴ ἡγεμονικῷ σε μηκέ ἐγγένηται ἀνακόλυθον [26] τῇ φύσῃ, ⁊ τῇ ὃ λογικῇ ζώε κατασκευῇ

1 L. 4. § 32.
2 L. 10. § 2. l. 12. § 31.
3 ἄπυθον f. L.
4 Sup. § 6.
5 Inf. § 8, 16.
l. 10. § 9.
6 Sup. § 3, 5.
7 ἔργα Lug.
8 ἔργα Annot.
L. 5. § 28. l. 9. § 29.
9 Sup. § 4, 5. Inf. § 8, 16.
10 δεήσεται Lug.
11 [τ θάνατον] μ. f. L. 9. §3.
12 Inf. § 12.
L. 2. § 14. Inf. § 8. l. 7. § 49. l. 10. §1.
13 L. 2. § 11.
14 Sup. § 5.
15 L. 6. § 2.
16 Sup. § 6.
17 ὅπῳ Lug.
18 L. 9. § 3.
19 Sup. § 7. l. 5. § 31. l. 7. § 69. l. 8. § 32. l. 10. § 1. l. 11. § 1, 3.
20 L. 12. § 36.
21 Sup. § 5. l. 4. § 51.
22 L. 8. § 34.
23 Sup. § 7.
24 L. 5. § 21. l. 6. § 16. l. 11. § 1.
25 L. 2. § 15.
26 .θος Lug.

σκοὺς· αὕτη ὁ ἐπαγγέλεται [1] ἀφροπῶσίᾳ, καὶ [2] τοῖς θεοῖς ἀκολουθίᾳ.

[1] L. 4. § 49. l. 7. § 55.
[2] L. 7. § 31.
[3] L. 7. § 31, 67 l. 10. § 11. l. 12. § 27, 31.

non sit consentanea. postulat autem ista, ut nihil temerè statuamus, ut hominibus benevoli, Deisq; obsequentes simus.

X. Πάντα ἓν ῥίψας, [4] ταῦτα μόνον τὰ ὀλίγα σπέρχε· καὶ ἐκ συμμνημόνευε, ὅτι [5] μόνον ζῇ ἕκαστος ὃ παρὸν τοῦτο, ὃ ἀκροτελευτᾶον· τὰ δ' ἄλλα, ἢ βεβίωται, ἢ ἐν ἀδήλῳ· μικρὸν μὲν οὖν ὁ ζῇ ἕκαστος, [6] μικρὸν δὲ τὸ γῆς γωνίδιον ὅπου ζῇ· [7] μικρὸν δὲ καὶ μακρὰ ὑστεροφημία, καὶ αὐτὴ δι' ἀμαθῶν τινων ἀνθρωπαρίων τάχιστα τελευτησομένων, καὶ σὲ οὐκ εἰδότων οὐδὲ ἑαυτούς, ἔτι γε ὃ πρόπαλαι τεθνηκότα.

X. Missis itaq; rebus cæteris, pauca ista apud te habeas. meminerisq; insuper, unumquemq; præsens tantummodo ætatis spatium, quod puncti instar obtinet, vivere: reliquum tempus vel jam exactum, vel in incerto planè situm. exiguū est itaq; quá vivit quisq; ; exiguus & telluris, in quo vitā agit angulus: exiguū quiddam, quæ & diutissimè prorogatur, posthuma fama; eáq; homuncionū morti celerrimè concedentium, quin ne seipsos quidem probè nôrint, nedum jam olim defunctum quempiam, successionibus propagata.

[4] L. 2. § 5.
[5] L. 2. § 14.
[6] L. 4. § 3. l. 6. § 36. l. 8. § 21. l. 12. § 32.
[7] L. 4. § 3, 19. l. 5. § 33. l. 7. § 6. l. 8. § 21. l. 9. § 30.

XI. Τοῖς ὑπ' εἰρημένοις παραινέσεσιν ἓν εἶδος προσέστω, [8] ὅπως ὅρον ἢ ὑπογραφὴν ἀεὶ ποιεῖσθαι τοῦ ὑποπίπτοντος φαντάσματος, ὥστε αὐτὸ ὁποῖόν ἐστι κατ' οὐσίαν [9] γυμνὸν, ὅλον δ' ὁλῶν [10] διηρημένως βλέπειν· καὶ ἴδιον ὄνομα αὐτοῦ, καὶ τὰ ὀνόματα ἐκείνων ἐξ ὧν συνεκρίθη, καὶ εἰς ἃ διαλυθήσεται, λέγειν πρὸ ἑαυτοῦ. [11] οὐδὲν γὰρ οὕτως μεγαλοφροσύνης ποιητικὸν, ὡς τὸ ἐλέγχειν [12] ὀρθῶς καὶ ἀληθείᾳ ἕκαστον τῶν ὑπὸ βίῳ ὑποπιπτόντων δυνάμει, καὶ τὸ ἀεὶ οὕτως εἰς αὐτὰ ὁρᾶν, ὥστε συνεμβάλλειν ὁποίῳ τινὶ τῷ κόσμῳ, ὁποίαν τινὰ τοῦτο χρείαν παρέχομενον, [13] τίνα μὲν ἔχει ἀξίαν ὡς πρὸς ὅλον, ἵνα ᾖ ὡς πρὸς τὸν ἄνθρωπον, [14] πολίτην ὄντα πόλεως τῆς ἀνωτάτης, ἧς αἱ λοιπαὶ πόλεις ὥσπερ οἰκίαι εἰσίν· [15] ἵν' ἔξῃ, καὶ ἐκ τίνων συνέκειται, καὶ [16] πόσον χρόνον πέφυκε παραμένειν τοῦτο, ὃν [17] τὸ φαντασίαν μοι νῦν ποιῆν· καὶ [18] τίνος ἀρετῆς πρὸς αὐτὸ χρεία, οἷον ἡμερότητος, ἀνδρείας, ἀληθείας, πίστεως, ἀφελείας, αὐταρκείας, τῶν λοιπῶν. ὥστε δεῖ ἐφ' ἑκάστῳ λέγειν, [19] τοῦτο μὲν πρὸς θεοῦ ἥκει· τοῦτο δὲ [20] κατὰ τὴν σύλληξιν, καὶ τὴν συμπνευομένην σύγκλωσιν, καὶ τὴν τοιαύτην συντύξιν τε καὶ τύχην· τοῦτο δὲ [21] πρὸς ἑταίρου καὶ συμφύλου καὶ συννόου, ἀγνοοῦντος

XI. Eis quæ dixi monitis salutaribus, istud unū adjectū sit: ut definitio sive descriptio fiat semper rei illius quæ sub cogitationem cadit; quò ipsa per se nuda ex natura sui, eadémq; integra, per partes sui universas, quale quid sit, distinctè possis dijudicare; útq; apud te perpendas, & quodnam sit nomen ejus, quæq; eorum ex quibus constat, & in quæ futurum est ut resolvatur denuò, nomina. nihil enim perinde magnanimitatem ingenerat, atq; expeditè veréq; discutere posse unumquodq; eorum quæ in vita contingunt; eadémq; sic intueri semper, ut mentē simul subeat, quali mundo qualem usum hoc præbeat, quamnam universi respectu dignitatem obtineat; quamnam, hominem quod attinet, qui civem agit civitatis supernæ illius cujus reliquæ civitates istæ quasi familiæ existunt; quidnam sit, & ex quibusnam principiis consistat, & quamdiu durare natū sit, quod phantasiam mihi afficit impræsentiarum: quanam item virtute adversus rem eam sit usus; mansuetudine puta, fortitudine, veritate, fide, simplicitate, frugalitate, an aliâ aliquâ. de singulis ergo rebus dicendū est; Hoc divinitùs venit; hoc à fati serie connexâ contextâq; vel à concursu fortuito istiusmodi: hoc à contribuli, congenere, sodale; qui ipse

[8] L. 2. § 12. l. 6. § 13. l. 7. § 68. l. 10. § 18 l. 11. § 2, 16. l. 12. § 8.
[9] L. 9. § 34. l. 12. § 2.
[10] L. 4. § 21.
[11] L. 10. § 11.
[12] L. 1. § 9.
[13] L. 6. § 3.
[14] L. 2. § 16.
[15] L. 2. § 12.
[16] L. 9. § 25.
[17] L. 12. § 18.
[18] L. 9. § 11, 42
[19] L. 2. § 3. l. 4. § 23.
[20] L. 4. § 26. l. 7. § 34.
[21] L. 2. § 1.

quidem

quidem quid naturæ suæ consentaneum sit nescit. cæterùm ego, cùm nôrim, ideo adversus illum benevolè justéq; me gero, juxta societatis legem à natura latam. interim tamen in mediis istis pro rei cujusq; æstimatione rationem ejusdem habeo.

XII. Si rationi rectæ obsecutus, id quicquid est, quod jam instat, sedulò, strenuè, placidè egeris, nec extra opus institutum accessorium aliquid respexeris; sed genium tuum purum integrúmq; servaveris, ac si illum statim redditurus esses: huic, inquam, si adhæseris, nihil ulteriùs expectans, nihil fugitans: sed quod præ manibus est juxta naturæ dictamen agere, & in dictis quibusq; animo heroico veritatem liberè proloqui contentus; prosperè planè victurus es. hoc autem quin facias, qui impediat, nullus est.

XIII. Quemadmodum chirurgi instrumenta & ferramenta sua ad curationes subitaneas semper habent ad manum: ita tu dogmata in promptu apud te habeas, quorum ope res cùm divinas tum & humanas dignoscas; & rem quamq; etiam levissimam, ità peragas, ut qui memineris duo ista esse invicè connexa. neq; enim, homines quod spectat, quicquam rectè egeris sine habito ad res divinas respectu: nec vice versâ.

XIV. Ne diutiùs evageris. neque enim futurum est, ut commentarios tuos perlegas, aut Romanorum ac Græcorum priscorum res gestas, aut ex autoribus variis excerpta, quæ, quò in senectute usui tibi essent, reposuisti. ad finem itaq; festina, & spes vanas mittens, si rationem tui ullam habes, tibi consule; quod licet.

XV. Nesciunt quàm variæ significationis sint vocabula ista, furari, serere, emere, quiescere, quid facto opus est videre, quod quidem non oculis corporeis, sed visu quodam aliusmodi efficitur.

XVI. Corpus, anima, mens. corporis sensus sunt, animæ affectus, mentis decreta. visorum imagines admittere, etiam pecudum commune est: affectibus tanquam fi-

μῶ τοι ὅλε λὶ αὐτῷ κ τ̄ φύσιν ὄζιν. ἀλλ' ἐγὼ ὐκ ἀγνοῶ. Διὰ τοῦτο [1] χρῶμαι αὐτῷ κ τ̄ τ̄ τ̄ κοινωνίας φυσικὸν νόμον, [2] εὐνόως, ⁊ δικάίως ἅμα μὴ τοι [3] τῷ κατ' ἀξίαν ἐν τοῖς μέσοις συσχάζομαι.

XII. Ἐὰν [4] σὺ παρὸν ἐνεργῇς, [5] ἐπόμενον ᾧ ὀρθῷ λόγῳ ἐπαιδαιμένως, εὐρώμενως, [6] εὐμενῶς, ⁊ μηδὲν περιπόρισμα ἀλλὰ [7] τ̄ ἑαυτοῦ δαίμονα καθαρὸν ἐσῶται τηρῇς, [8] ὡς εἰ ⁊ ἤδη ἀποδοῦναι δέοι· ἐὰν [9] τοῦτο σωλάπῃς, [10] μηδὲν περιμένων, μηδὲ φεύγων, ἀλλὰ τῇ παρέσῃ κ τ̄ φύσιν ἐνεργείᾳ, ⁊ τῇ ὧν λέγῃς ⁊ φθέγγῃ, ἡρωϊκῇ ἀληθείᾳ ἀρκέμενον, ζιζωήσῃς· [11] ἔστι γὰρ οὐδεὶς ὁ τοῦτο κωλύσαι διωάμενος.

XIII. Ὥσπερ οἱ ἰατροὶ ἀεὶ τὰ ὄργανα ⁊ σιδήρια παρέχεσθαι ἔχουσι πρὸς τὰ αὐφνίδια τῶν θεραπευμάτων· οὕτω [12] τὰ δόγματα σὺ ἕτοιμα ἔχε πρὸς τὰ θεῖα ⁊ ἀνθρώπινα εἰδέναι, ⁊ [13] πρὸς ⁊ τὰ μικροπαθῶν οὕτω ποιεῖν, ὡς τῆς ἀμφοτέρων πρὸς ἄλληλα συνδέσεως μεμνημένον. οὔτε γὰρ ἀνθρώπινόν τι [14] ἄνευ τοῦ ὅτι τὰ θεῖα συναναφορᾶς εὖ πράξεις, οὔτε ἔμπαλιν.

XIV. [17] Μηκέτι πλανῶ· οὐ γὰρ τὰ ὑπομνήματά σου μέλλεις ἀναγινώσκειν, οὐδὲ τὰς τ̄ ἀρχαίων Ῥωμαίων ⁊ Ἑλλήνων πράξεις, ⁊ τὰς ὑπ τῶν συγγραμμάτων ἐκλογάς, ἃς εἰς γῆρας σεαυτῷ ἀπέλιπες· [16] σπεῦδε οὖν ἐς τέλος, ⁊ τὰς κενὰς ἐλπίδας ἀφεὶς, [17] σαυτῷ βοήθει, εἴ τί σοι μέλει σαυτοῦ ὡς [18] ἔξεστιν.

XV. Οὐκ ἴασι, πόσα σημαίνει ὃ κλέπτειν, τὸ σπείρειν, τὸ ὠνεῖσθαι, τὸ ἡσυχάζειν, τὸ ὁρᾶν τὰ πρακτέα, [19] ἃ οὐκ ὀφθαλμοῖς γίνεται, ἀλλ' ἑτέρᾳ τινὶ ὄψει.

XVI. [20] Σῶμα, ψυχή, νοῦς· σώματος αἰσθήσεις, ψυχῆς ὁρμαί, νοῦ δόγματα. τὸ μὲν [21] τυπωθῆναι φαντασικῶς, ⁊ τ̄ βοσκημάτων

τὰ

[1] L. 6. § 23. l. 8. § 29, 43.
[2] εὐμενῶς Jun.
l. 6. § 46.
[3] L. 4. § 32. l. 6. § 3.
[4] L. 2. § 5. l. 8. § 2, 32, 36, 44. l. 9. § 1, 6. l. 12. § 1, 3.
[5] L. 10. § 12. l. 12. § 31.
[6] Sup. § 3. l. 4. § 25.
[7] L. 2. § 16.
[8] L. 2. § 5.
[9] τοῦτῳ. Mer.
[10] Sup. § 7.
[11] L. 1. § 17. l. 6. § 58. l. 7. § 16. l. 9. § 11.
[12] L. 2. § 3. l. 4. § 3. l. 6. § 48. l. 12. § 24.
[13] L. 12. § 29.
[14] L. 6. § 7, 23. l. 7. § 68.
[15] L. 2. § 2, 3, 7
[16] L. 2. § 4, 6. l. 4. § 17, 26. l. 6. § 47.
[17] L. 5. § 36.
[18] L. 2. § 2. l. 5. § 2, 5. l. 8. § 8, 55. l. 12. § 1.
[19] L. 10. § 26. l. 11. § 12.
[20] L. 2. § 2.
[21] L. 5. § 33. l. 6. § 16, 28.

τὸ ὃ [1] νοσφισασθαι ἐρημικῶς, ⸫ τῷ θηρίων, ⸫ τῷ ἀνδραγρίων, ⸫ Φαλάριδι ⸫ Νέρωνι· [2] τὸ [ὃ] τὴν νῦν ἡγεμόνα ἔχειν ὅτι τὰ φαινόμενα καθήκοντα, ⸫ τῷ θεὸς μὴ νομιζόντων, ⸫ τῷ τὴ πατρίδα ἐγκαταλειπόντων, ⸫ τῷ [3] ποιούντων, [4] ἐπειδὰν κλείσωσι τὰς θύρας· εἰ οὖν [5] τὰ λοιπὰ ἡμῖν ἁρμόζει πρὸς τὰ εἰρημένα, λοιπὸν τὸ ἴδιόν ἐστι τοῦ ἀγαθοῦ [6] φιλεῖν μὲ ⸫ ἀποδέχεσθαι τὰ συμβαίνοντα, ⸫ [7] συγκατατίθεσθαι αὐτῷ· [8] τὸν δὲ ἔνδον ἐν τῷ στήθει ἱδρυμένον δαίμονα μὴ φύρειν, μηδὲ θορυβεῖν ὄχλῳ φαντασιῶν, ἀλλὰ [9] ἵλεων διατηρεῖν, κοσμίως [10] ἑπόμενον ὡς θεῷ, [11] μήτε φθεγγόμενον ἃ μὴ πρὸς τὰ ἀληθῆ, μήτε ἐνεργοῦντα μὴ πρὸς τὰ δίκαια. [12] εἰ δὲ ἀπιστοῦσιν αὐτῷ πάντες ἄνθρωποι, ὅλως ἁπλῶς ⸫ ἀδημόνως ⸫ εὐθύμως βιοῖ; [13] ἔστε χαλεπαίνει τινὶ τούτων, [14] ἔστε πρασπέπτηται τὴν ὁδὸν τὴν ἀγέσης ὅπη τὸ τέλος τοῦ βίου, ἐφ' ὃ δεῖ ἐλθεῖν καθαρεύοντα, ἡσύχιον, [15] εὔλυτον, [16] ἀβιάστως τῇ ἑαυτοῦ μοίρᾳ συνηρμοσμένον.

1 L. 2. § 2.
2 Vide Not.
3 [πάντα] π. Lug. αἰσχρὸν ὂν πᾶν] π. Xyl. [ὂν πᾶν] π. f.
4 Sup. § 7, 8.
5 L. 12. § 31.
6 Sup. § 4.
7 L. 2. § 4.
8 Sup. § 3, 4, 5, 6.
9 L. 12. § 3.
10 Sup. § 12. l. 12. § 31.
11 L. 6. § 47. l. 12. § 1, 3, 29.
12 Sup. § 5. l. 7. § 62.
13 L. 2. § 1. l. 5. § 32.
14 L. 1. § 16. l. 11. § 8. l. 12. § 1, 14.
15 Sup. § 5, 7.
16 L. 10. § 28 l. 7. § 68.
17 L. 4. § 23.

diculis agitari, atque abripi, feris quoq; competit, & effœminatis, & Phalaridi, & Neroni, & Deos negantibus, & patriam deserentibus, & postquam fores sibi occluserint, quidlibet perpetrantibus. Si cætera ergò eorum, qui jam dicti sunt, communia fuerint, restat, ut viri boni hoc sit peculiare, in eis quæ officii sui esse videbuntur, mentis ductum sequi, & fatis volventibus casus vitæ intextos lubenter amplexari; genium verò intrà se in pectore situm, nec polluere, nec visorum congerie perturbare; sed placidum servare; huic tanquam Deo, decenter obsequi: nihil à veritate alienum proloquendo, nihil à justitiæ ratione devium exequendo. Quòd si nemo illi fidem adhibuerit, quòd simpliciter, modestè; tranquillè degat, neque id à quoquam ægrè ferre, aut à via ea, quæ ad vitæ finem ducit, ideo divertere: ad quem par est accedere purum, pacatum, promptum, sponte suâ fato suo sese accommodantem.

ΒΙΒΛΙΟΝ δ'.

LIB. IV.

1 L. 10. § 38.
2 L. 7. § 64.
3 ἐστήκει. Jun.
4 L. 3. § 4, 16.
5 ὑποτεί. Jun.
6 προκείμενα Xyl. προηγέμενα f. vel προηγμένα.
7 L. 5. § 20. l. 6. § 50. l. 11. § 37.
8 L. 6. § 50. l. 7. § 58, 68. l. 8. § 32.
9 L. 10. § 31.

ΤΟ [1] ἔνδον [2] προσιεῦον, ὅπου κατὰ φύσιν ἔχει, ὅτως [3] ἔσπε πρὸς τὰ συμβαίνοντα, ὥστε [4] ἀεὶ πρὸς τὸ δυνατὸν ⸫ διδόμενον μεταλλάττεσθαι ῥᾳδίως. ὕλαι γὰρ [5] ἀποτεταγμένῃ οὐδεμίαν φιλεῖ. ἀλλὰ ὁρμᾷ μὲ πρὸς τὰ [6] ἡγέμενα [7] μὴ ὑπεξαιρέσεως· [8] τὸ δὲ δυτειαγόμενον ὕλαι ἑαυτῷ ποιεῖ· [9] ὥσπερ τὸ πῦρ, ὅπου ὅπισθεν πῦρ ἐμπίπτοντων, ὑφ' ὧν δὲ μικρὸς ὁ λύχνος ἐσβέσθη· τὸ δὲ καιόμενον πῦρ, τάχιστα ἐξωκείωσεν ἑαυτῷ τὸ ὑποφερόμενον, ⸫ κατανάλωσεν, ⸫ ἐξ αὐτῶν ἐκείνων ὅπη μεῖζον ἤναθε.

QUÆ intra nos pars principatum obtinet, ubi secundùm naturam habuerit se, adversùs ea quæ contingunt ità est comparata, ut ad id quod potest & concessum est, facilè se transferat. neq; enim de materia certa ulla solicita est: sed ad ipsa etiam præposita cum exceptione fertur: & quicquid eorum loco adversi se ingerit, id pro materia, in qua exerceat se, habet: quemadmodum ignis validior, ubi ea, vel obvia facta, vel injecta, corripuerit, quæ lucernam exilem citò extinxissent, accommodat sibi & absumit, & ex eis ipsis incrementa capit.

II. Nihil

II. Nihil operis est frustra temerève exequendum, neq; aliter quàm ut artis regulis quàm exactissimè respondeat.

III. Recessus sibi requirunt multi multos, villas agrestes, litora, montes. istiusmodi loca & ipse plurimùm soles appetere. hoc autem totum vulgarium cum primis est hominū. cùm liceat, quocunq; ipse volueris tempore, in teipsum secedere. nusquam enim aut quietior aut otii amplioris cuiquam secessus datur, quàm in suam ipsius animam. præcipuè, si quis ea intra se reposita habuerit, quorum contemplatione summam extemplò tranquillitatē consequatur. tranquillitatem eam dico, quæ in animi probè compositi statu consistit. hoc itaq; recessu jugiter usus, te renova. habeas autem penes te brevia quædam & principalia documenta, quæ statim ubi succurrerint, omnem animi molestiam eluere tibi possint, remittántque te nihil ægrè ferentem eorum, ad quæ reverteris. ecquid est enim, quod ægrè ferre debeas? nunquid hominum improbitatem? perpendens tecum dogma illud, homines alterum alterius caussà natos esse; tum æquanimitatem esse justitiæ portionem; porrò invitos delinquere; deniq; quàm multi ubi inimicitiis exercendis, suspicionibus fovendis, odiis, litigiis, vitam exegissent, tandem defuncti & in cineres redacti sint, desine tandem tibi molestiam facessere. At universi ipsius administratio, & inde obvenientia, ægrè tibi faciunt. reduc tibi in memoriam disjunctivū illud, aut numinis providentiâ, aut atomorum concursu constant universa: vel ea etiam argumenta, quib⁹ liquidò demonstratur, mundum istū civitatis instar obtinere. Verùm tangunt angúntq; te ea quæ corpus attingunt. at tu considera, mentem tuam, ubi semel agnitâ vi propriâ, subduxerit sese, spiritui sive leniter sive asperè moto neutiquam immisceri. quibus adjicias licet &, quæ de dolore ac voluptate audieris aliquando, & assensu tuo comprobaveris. Sed gloriolæ cupido forsan te torquet. cogita quàm citò oblivione sepeliantur omnia, quámq; vastum chaos infiniti ævi utrinq; consistat:

II. Μηδὲν ἐνέργημα [1] εἰκῇ, μηδὲ ἄλλως ἢ [2] κατὰ θεώρημα συμπλεωϊκὸν τ τέχνης ἐνεργείσθω.

[1] L. 2. § 5.
[2] L. 8. § 32.

III. Ἀναχωρήσῃς [3] αὐτοῖς ζητοῦσιν, ἀγροικίας, κ αἰγιαλοὺς, κ ὄρη· εἰώθας ⁊ κ σὺ ζητοῦσιν τοιαῦτα μάλιστα ποθεῖν. ὅλου ⁊ τοῦτο ἰδιωτικώτατόν ἐστιν, ἐξὸν ἧς ἂν ὥρας ἐνδελήσῃς εἰς ἑαυτὸν ἀναχωρεῖν. ἐδαμοῦ γὰρ ἥσυχιώτερον, ἢ ἀπραγμονέστερον ἄνθρωπος ἀναχωρεῖ, ἢ [4] εἰς τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν· μάλιστα δ', ὅστις ἔχει ἔνδον τοιαῦτα, εἰς ἃ ἐσκύψας, ἐν παύσῃ [5] εὐμαρείᾳ εὐθὺς γίνεται· τί ⁊ εὐμάρειαν λέγω ἐτέραν ἄλλο, ἢ εὐκοσμίαν. [6] Συνεχῶς οὖν δίδου σεαυτῷ ταύτην τ ἀναχώρησιν, κ [7] ἀνάπαυε σεαυτόν. [8] βραχέα ⁊ ἔστω κ στοιχεῖωδη, ἃ ἐὰν ὑπομνησθῇς, ἀρκέσει εἰς τὸ πᾶσαν [9] ἀνίαν [10] ἀποκλύσαι, κ ἀποπέμψαί σε, [11] μὴ δυσχεραίνοντα ἐκείνοις, ἐφ' ἃ ἐπάνεισι. [12] λίαν γὰρ δυσχεραίνεις; τῇ τ ἀνθρώπων κακίᾳ; ἀναλογισάμενος τὸ κρῖμα, ὅτι [13] τὰ λογικὰ ζῷα ἀλλήλων ἕνεκεν γέγονεν· κ ὅτι [14] τὸ ἀνέχεσθαι, μέρος τ δικαιοσύνης· κ ὅτι [15] ἄκοντες ἁμαρτάνουσι· κ [16] πόσοι ἤδη διεχθρεύσαντες μισήσαντες, ἐσπιθύσαντες, ἀγαθοεργοῦντες ἐκτέθνηκαν, τετέφρωνται· παῦε ποτέ. ἀλλὰ κ [17] τοῖς ἐκ τ ὅλων ἀπονεμομένοις δυσχεραίνεις· ἀναπεισάμενος τὸ διεζευγμένον, [19] ἤτοι πρόνοια, ἢ ἄτομοι, ἢ ἐξ ὅλων ἀπεδείχθη, ὅτι [20] κόσμος ὡσπερεί πόλις. ἀλλὰ τὰ σωματικά σου ἅψεται· ἔλεγε [21] συνόντας ὅτι [22] ἐκ ὀπτικῶν λείως ἢ τραχέως κινουμένου πνεύματι ἡ διάνοια, ἐπειδὰν ἅπαξ ἑαυτὴν ἀποκλείσῃ, κ γνωρίσῃ τ ἰδίαν ἐξουσίαν, κ λοιπὸν ὅσα πρὸς πόνον κ ἡδονῆς ἀκήκοας, κ συνακτέον. ἀλλὰ τὸ δοξάριόν σε [23] περισπάσῃ. ἀποβλὼν εἰς [24] τὸ τάχος τ πάντων λήθης, κ [25] τὸ χάος τοῦ ἐφ' ἑκάτερα ἀπείρου αἰῶνος,

[1] L. 2. § 5.
[2] L. 8. § 32.
[3] αὐτοῖς.
[4] L. 7. § 59.
[5] L. 1. § 16.
[6] L. 6. § 11.
[7] L. 7. § 2.
[8] L. 2. § 5. Sup. § 3.
[9] ἀνίαν. Xyl.
[10] ἀπολύσ. Jun.
[11] L. 5. § 9.
[12] L. 12. § 12, 24.
[13] L. 2. § 1. l. 3. § 4.
[14] L. 5. § 33.
[15] L. 7. § 22, 63. l. 11. § 18.
[16] L. 7. § 58.
[17] Inf. § 48.
[18] L. 8. § 17.
[19] Inf. § 27.
[20] L. 2. §. 16.
[21] ἐννόησον. Lug.
[22] Inf. § 4, 23.
[23] περισπᾷ. Jun.
[24] L. 5. § 26. L. 2. § 7. Inf. § 19, 32, 33, 35. l. 5. § 33. l. 8. § 37. l. 9. § 30.
[25] Inf. § 50. l. 7. § 35.

κ

[1] Inf. § 33. l. 5. § 33.
[2] L. 2. § 17. l. 8. § 52, 53. Inf. § 16.
[3] L. 9. § 18.
[4] εὑρησεῖν.
[5] L. 9. § 30.
[6] L. 8. § 24. l. 10. § 17.
[7] L. 3. § 10.
[8] L. 6. § 59. l. 7. § 62. l. 8. § 53.
[9] L. 7. § 28.
[10] L. 2. § 2.
[11] Inf. § 32. l. 6. § 26.
[12] L. 8. § 3,4.
[13] L. 2. § 5. l. 3. § 5.
[14] L. 3. § 13.
[15] L. 5. § 19. l. 9. § 15. l. 11. § 11.
[16] L. 8. § 47.
[17] L. 2. § 12. l. 7. § 23, 25.
[18] μεταβαλλῆ. Jun.
[19] Inf. § 48. l. 6. § 56. l. 7. § 18.
[20] L. 8. § 6. l. 9. § 19. l. 10. § 7.
[21] L. 2. § 15.
[22] L. 7. § 8. l. 9. § 8.
[23] νοερόν.
[24] L. 2. § 16. Sup. § 3.
[25] L. 3. § 4.
[26] L. 9. § 8.
[27] L. 5. § 13.
[28] L. 11. § 35.
[29] L. 5. § 4, 13.
[30] L. 2. § 12.
[31] L. 5. § 4.

[1] Τὸ κενὸν τῆς ἀπηχήσεως, [2] τὸ εὐμεταβόλον, [3] ἄκεντον τῷ [4] ἐφ' ἡμῖν δοκεῖν ὄντων, [5] τὸ ξενὸν τοῦ τόπου ἐν ᾧ πολιτεύεται· [6] ὅλη τε γὰρ ἡ γῆ στιγμή, [7] καὶ τούτης πόσον γωνίδιον ἡ καθοίκησις αὕτη; καὶ ἐνταῦθα πόσοι, καὶ [8] οἷοί τινες οἱ ἐπαινεσόμενοι; λοιπὸν οὖν [9] μέμνησο τῆς ὑποχωρήσεως τῆς ἐς τοῦτο τὸ ἀρθρίδιον ἑαυτοῦ· καὶ πρὸ πάντων [10] μὴ σπῶ, [11] μηδὲ κατατείνου, ἀλλὰ ἐλεύθερος ἔσο, καὶ [12] ὅρα τὰ πράγματα [13] ὡς ἀνὴρ, ὡς ἄνθρωπος, ὡς πολίτης, ὡς θνητὸν ζῶον. Ἐν οἷς [14] πρεσβύτατοις εἰς ἃ ἐγκύπτῃς, ταῦτα ἔστω τὰ δύο, ἓν μὲν, ὅτι [15] τὰ πράγματα οὐχ ἅπτεται τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ἔξω ἕστηκεν ἀπρεμοῦντα· [16] αἱ δὲ ὀχλήσεις ἐκ μόνης τῆς ἔνδον ὑπολήψεως ἔπεσον δέ, ὅτι [17] πάντα ταῦτα ὅσα ὁρᾷς, ὅσον οὐδέπω [18] μεταβάλλει, καὶ οὐκ ἔτι ἔσται· καὶ [19] ὅσων ἤδη, μεταβολαῖς αὐτὸς παρατετύχηκας ἀπειράκις ἀπείρους. [20] ὁ κόσμος, ἀλλοίωσις· [21] ὁ βίος ὑπόληψις.

IV. Εἰ [22] τὸ [23] νοερὸν ἡμῖν κοινόν, καὶ ὁ λόγος καθ' ὃν λογικοὶ ἐσμεν κοινός· εἰς τοῦτο, καὶ ὁ προσακτικὸς τῶν ποιητέων, ἢ μή, λόγος κοινός· εἰ τοῦτο, κατὰ ὁ νόμος κοινός· εἰ τοῦτο, πολῖται ἐσμέν· εἰ τοῦτο πολιτεύματός τινος μετέχομεν· εἰ τοῦτο, [24] ὁ κόσμος ὡσπεὶ πόλις ἔοικε. ποίου γὰρ ἄλλου φήσει τις [25] τὸ τῶν ἀνθρώπων πᾶν γένος κοινοῦ πολιτεύματος μετέχειν; ἐκεῖθεν ἢ ἐκ τῆς κοινῆς ταύτης πόλεως, καὶ αὐτόθεν τὸ νοερὸν καὶ λογικὸν καὶ νομικὸν ἡμῖν, ἢ πόθεν; ὥσπερ γὰρ [26] τὸ γεωδὲς μοι ἀπό τινος γῆς ἀπομεμέρισται, καὶ τὸ ὑγρὸν ἀφ' ἑτέρου στοιχείου, καὶ τὸ πνευματικὸν ἀπό τινος πηγῆς, καὶ τὸ θερμὸν καὶ πυρῶδες ἔκ τινος [27] ἰδίας πηγῆς (οὐδὲν γὰρ ἐκ τοῦ μηδενὸς ἔρχεται, ὥσπερ [28] μηδὲ εἰς τὸ σὺν οὐκ ἀπέρχηται) οὕτω δὴ καὶ τὸ νοερὸν ἥκει πόθεν.

V. [29] Ὁ θάνατος τοιοῦτος, οἷον γένεσις, [30] φύσεως μυστήριον, [31] σύγκρισις ἐκ τῶν

tum quàm inanes planè applausus isti: quàm mutabile & judicii expers faventium vulgus; quàm angusto deniq; spatio laus ista terminetur. siquidem & terra tota puncti instar habet; hujusque ipsius angulus quàm exiguus incolitur; istîc autem agentium quota pars, & hi quales sunt, qui te celebraturi sint? proinde, memento tandem in particulam istam secedere: & cum primis, cave distraharis, cave obnitaris. liber esto potiùs, réspque ipsas intuere, ut vir, ut homo, ut civis, ut animal mortale. Ista autem duo præ reliquis ad manum tibi sint maximè, ad quæ jugiter intendas. alterum, quòd res ipsæ animam non attingunt, sed extrinsecùs immotæ manent: molestiæ autem ab opinione sola proveniunt. alterum verò, quòd universa quæ hîc vides, mox sunt mutatura, nec futura ampliùs. sed & perpende tecum, quàm multarum rerum mutationibus interfueris ipse. alteratione mundus constat, opinione vita.

IV. Si intellectu nobis communis est, etiā ratio quà rationales dicimur communis est. si ratio, etiam ea quæ quid agendum. quid omittendum præscribit, ratio communis est. si hæc, lex quoq; communis est. hoc si conceditur, cives sumus: & hoc dato, politiæ alicujus participes: & ex consequenti, civitatis instar mundus est. ecquam enim aliam excogitaverit quisquam politiam, cujus universum genus humanum sit particeps? unde ergo nobis intellectu, ratione, atq; adeò lege agere posse, nisi inde, à communi illa civitate? sicut enim quicquid in me terreum existit, à terra aliqua mihi pro parte mea obvenit; quicquid humidum, ab elemento diverso: quicquid aëreum, à fonte suo aliquo; quicquid calidum & igneum item à fonte aliquo peculiari: (nihil enim aut ex nihilo provenit, aut ad nihilum redit) sic & intellectus alicunde manat.

V. Tale quiddam mors est, quale nativitas; naturæ utrumque mysterium est. ex eisdem elementis concretio

concretio illîc, in quæ istîc resolutio. nihil omnino, cujus quenquā pudeat: cùm nil subsit, quod animali intellectu prædito non congruat, vel constitutionis ejusdem rationi repugnet.

VI. Ab ejusmodi hominibus fieri istiusmodi necesse est. siquis aliter vult esse, idem ficum succo acri carere velit. illud interim omnino memineris, brevi futurum, ut vestrum uterq; defungatur: tum paulò post nè nomina quidem utriusque superfutura.

VII. Opinionem tolle, tollitur simul & querimonia illa, læsus sum. hoc sublato, tollitur damnū omne.

βέβλαμμαι.

VIII. Quod hominem ipsum sese deteriorem non facit, nec vitam illius fecerit deteriorem; sed nec damno aut interiore aut exteriore affecerit.

IX. Commodi sui caussâ natura facere hæc cogitur.

X. Cogita, etiam justè contingere, quicquid contingit, id quod si sedulò observaveris, facilè deprehendes, non ex connexione duntaxat necessaria, sed ex ratione justa consequi universa, & tanquam ab eo, qui pro dignitate cuique suum tribuit, provenire. hoc itaq; prout cepisti, observare pergas; & quicquid feceris, bonum te præstes, quomodo bonus quis propriè dicitur. in omni actione tua serves istud.

XI. Tu nè ea opineris, quæ is autumat, qui contumeliâ te afficit; vel etiam quæ ille autumare te vult. verùm res ipsas, quomodo verè se habeant cogites.

XII. Duo ista in promptu tibi semper sunt habenda: alterum, nihil ut facias, nisi quod partis regere legémq; dare natæ ratio suggesserit, idque ad generis humani utilitatem. alterum, ut in partem diversam transeas, siquis affuerit, qui te corrigat, & sententiam tibi mutet. veruntamen sententiæ mutatio ista niti semper debet probabilitate aliquâ, vel justum esse, vel in publicum utile, vel aliud hujusmodi, id ad quod transitur,

ἀυτῆς στοιχείων [1] εἰς ταυτό. ὅλως δ' [2] σὺν ἐφ' ὧν αὖ τις αἰσχυνθείη. ὃ γὰρ φῶς ὃ ἔξωθεν τῷ νοερῷ ζώῳ, σὺδὲ φῶς τὸ λόγον τὰ πανσκότους.

1 [ἡ πάλυσις] εἰς f.

2 Inf. § 42. l. 2. § 11.

VI. Ταῦτα ἔτως ἔχει πρὸς τοιάυτων πέφυκε γίνεσθαι [3] ἐξ ἀνάγκης· ὁ δ' τοῦτο μὴ θέλων, θέλει [4] τὴ συκῆν ὀπὸν μὴ ἔχειν. ὅλως δ' ἐκεῖνο μέμνησο, ὅτι [5] ἔντος ὀλιγίστου χρόνου ἐς σὺ ἐς ἔτος πανθήξεσθε· [6] μετὰ βραχὺ δ' σὺδὲ ὄνομα ὑμῶν ἔσται λειφθήσεται.

3 L. 8. § 14.

4 Sup. § 15.

5 L. 7. § 22.

6 L. 5. § 33. Inf. § 33. l. 8. § 25.

VII. [7] Ἄφελον τὴ ἀπόλαυσιν, ἤρται δ', ἄφελον δ' βέβλαμμαι, ἤρται ἡ βλάβη.

7 L. 7. § 14. l. 8. § 40, 47. 49.

VIII. [8] Ὁ χείρω αὐτὸν ἑαυτοῦ δι' ἔθος ποιῇ, τοῦτο σὺδὲ τὸ βίον αὐτοῦ χείρω ποιῇ, [9] σὺδὲ βλάπτει, ἔτε ἔξωθεν, ἔτε ἔνδοθεν.

8 L. 7. § 64.

9 L. 2. § 1.

IX. [10] Ἠναγκάσθη [11] ἡ τοῦ Συμφέροντος [12] φύσις τοῦτο ποιῆσαι.

10 L. 2. § 3. l. 3. § 4.

11 ἕνεκα. f.

12 ἡ φ. f.

X. [13] Ὅλα πῶς δ' συμβαίνον, δικαίως Συμβαίνῃ· ὃ ἐὰν ἀκριβῶν [14] σὺ φυλάσσῃς, εὑρήσῃς, [15] ὃ λέγω μόνον κὴ δ' ἔξης, ἀλλ' ὅλα κὴ δ' δίκαιον, ἐς [16] ὡς δι' ὅλου τινὸς ἀπονέμοντος δ' κατ' ἀξίαν· σὺ φύλαττε ἐν ὡς ἤρξω· ἐς ὅ,τι ἂν ποιῇς, σωῖ τούτῳ ποίει, σωῖ τὸ [17] ἀγαθὸς εἶναι· κατ' ὃ νενόηται ἰδίως ὁ ἀγαθός. τοῦτο ἐπὶ πάσης ἐνεργείας σῶζε.

13 L. 3. § 4.

14 --σῶς.

15 Inf. § 45. l. 6. § 38.

16 L. 7. § 31. l. 10. § 25.

17 πῷ Lug.

XI. [18] Μὴ τοιαῦτα ὑπολάμβανε, οἷα ὁ ὑβρίζων κείνει, ἢ οἷά σε κείνῃν βέλεται· ἀλλ' ἴδε αὐτὰ [19], ὁποῖά κατ' ἀλήθειάν ἐςι.

18 Inf. § 18.

19 L. 3. § 11

XII. Δύο ταῖς [20] ἑτοιμάτοις ἔχειν ἀεὶ δεῖ· τὴ μὲ, πρὸς [21] τὸ πρᾶξαι μόνον, ὅσα δὴ ὁ τῆ βασιλικῆς ἐς νομοθετικῆς λόγος ὑποβάλλῃ, ἐπ' ὠφελείᾳ ἀνθρώπων. τὴ δ' [22] πρὸς τὸ μεταθέσθαι, ἐὰν ἄρα τις πρὸς ἢ διορθῶν κὴ μετάγων ἀπὸ κινος οἰήσεως. τὴ μὴν τοι μεταγωγὴν, ἀεὶ ἀπὸ κινος πιθανότητος ὡς [23] δικαίου, ἢ [24] κοινωφελοῦς γίνεσθαι, ἐς τὰ σὺν πλήσια τοιαῦτα μόνον

20 L. 3. § 13.

21 L. 2. § 16. l. 3. § 12, 16

22 L. 6. § 21, 30. l. 7. § 12. l. 8. § 16.

23 L. 10. § 12.

24 L. 7. § 5.

ἢ δεῖ, ἢ οὐκ [1] ἤδη ἢ [2] ἔνδοξον ἐφάνη.

XIII. [3] Λόγον ἔχεις; ἔχω. πῶς οὖν οὐ χρᾷς; [4] τοῦτο γὰρ τὸ ἑαυτῷ ποιοῦν ἐστιν, [5] τί ἄλλο θέλεις;

XIV. Ἐνυπέστης, [6] ὡς μέρος· [7] ἀναφανιεῖσθαι τῷ γεννήσαντι· μᾶλλον δὲ [8] ἀλλαγήσῃ εἰς τὸν λόγον αὐτοῦ τὸν σπερματικὸν πάντων [1] μεταβολῇ.

XV. Πολλὰ λιβανωτοῦ βωλάρια ὁμοίως τοῦ αὐτοῦ βωμοῦ, τὸ μὲν πρόσθεν, τὸ δὲ ὕστερον· [9] διαφέρει δ' οὐδέν.

XVI. Ἐντὸς δέκα ἡμερῶν [10] θεὸς αὐλοῖς δόξεις, οἷς νῦν θηρίον καὶ πίθηκος, ἐὰν ἀποκάμψῃς ὁμοίως τὰ δόγματα, καὶ τὸν σεβασμὸν τοῦ λόγου.

XVII. Μὴ ὡς μύρια μέλλων ἔτη ζῆν. [11] τὸ χρεὼν ἐπίρτηται. [12] ἕως ζῇς, ἕως ἔξεστιν, ἀγαθὸς γίνου.

XVIII. [13] Ὅσιον [14] ἀφελίᾳ κερδαίνει, ὁ μὴ βλέπων, τί ὁ πλησίον εἶπεν, ἢ ἔπραξεν, ἢ διενοήθη· ἀλλὰ [15] μόνον αὐτὸς ποιῇ, ἵνα αὐτὸ τοῦτο δίκαιον ᾖ, καὶ ὅσιον, [16] ἢ κατὰ [17] ἀγαθὸν μὴ [18] μέλαν ἦθος [19] φιλέπεται, ἀλλ' [20] ἐπὶ τὴν γραμμῆς πρέχειν ὀρθόν, μὴ διερριμμένον.

XIX. Ὁ φεύγων τὴν ὑστεροφημίαν ἐπόμενος, ἢ φοβούμενος ὅτι [21] ἕκαστος τῶν μεμνημένων αὐτοῦ τάχιστα καὶ αὐτὸς ἀποθανεῖται· εἶτα πάλιν καὶ αὗται ὁ ἐκείνων ἀποδεξάμενος, [22] μένει καὶ πᾶσα ἡ μνήμη ἀπὸ ἐπομένων καὶ σβεννυμένων προϊοῦσα. τοιόνδε δ' ὅτι καὶ ἀθάνατοι μὲν οἱ μεμνησόμενοι, ἀθάνατος δὲ ἡ μνήμη· [23] εἰ οὖν τοῦτο πρὸς σέ; καὶ οὐδὲν λέγω, ὅτι πρὸς τὸν τεθνηκότα; [24] ἀλλὰ πρὸς τὸν ζῶντα, εἰ ὃ ἔπαινος, πλὴν ἄρα δι' [25] οἰκονομίαν τινά; [26] πάρες γὰρ νῦν ἀκμῆς τὸ φυσικὸν δόσιν, ἄλλου τινὸς [27] ἐχόμενον λόγου λοιπόν.

XX. Πᾶν τὸ καλὸν ὁπωσοῦν καλόν, οὐδὲν ἔλαττον τοῦ καλόν ἐστι, καὶ [28] ἐφ' ἑαυτοῦ καταλήγει, οὐκ ἔχον μέρος ἑαυτοῦ [29] τὸν

non autem quod jucundum aut glorioſum exiſtat.

XIII. Ratione præditus es? Sum. cur ergo eâ non uteris? hæc enim ſi quod ſuum eſt fecerit, ecquid eſt amplius quod requiras?

XIV. Tanquam pars univerſi hujus, extitiſti. in id quod produxit te evaneſces. vel potiùs mutatione quâdam interveniente in rationem ſeminalem recipieris.

XV. Multæ thuris glebulæ in ara eadem; alia citiùs, alia ſeriùs decidit: citiùs autem an ſeriùs, nihil intereſt.

XVI. Intra decimum diem Deus illis ipſis videberis, quibus nunc pro bellua & ſimia haberis, ſi ad decreta rationíſque cultum te retuleris.

XVII. Tu nè tanquam annorum millia aliquot adhuc victurus, rem geras. inſtat fatum. dum vita ſuppetit, dum datur, bonus eſto.

XVIII. Quantum is otii lucratur ſibi, qui non animadvertit, quid proximus quis dixerit, egerit, cogitaverit; ſed quid ipſe tantùm agat, quò id juſtum ſit piúmq; nec, ut Agatho loquitur, mores nígros quod reſipiat. non eſt itaq; circumſpiciendum, ſed lineæ inſiſtendum, per quam citra evagationem omnem rectâ curras.

XIX. Qui de fama poſthuma ſolicitus eſt, non cogitat fore, ut unuſquiſq; eorum qui ipſius meminerint, mox fato ſit conceſſurus; & qui huic ſucceſſerit, ipſe pariter; donec tandem memoria omnis prorſus per ſuſpicientes eoſdémq; mox extinctos protelata, & ipſa prorſus extinguatur. finge, verò & immortales, qui tui meminerint, memoriámq; tui & ipſam immortalem fore, quid hoc ad te tamen? nec ad mortuum jam dico, ſed ad ſuperſtitem ipſum laus quid facit? niſi forſan ratione diſpenſationis cujuſdam. omittis enim intempeſtivè id quod in te natura poſuit, dum ab aliorum interim ſermonib⁹ pendes.

XX. Bonum etiam qualecunque, ex ſe bonum exiſtit, & in ſeſe terminatur, nec partem ſui ullam laudem habet.

---

1 L. 5. § 1.
2 L. 11. § 16.
3 L. 5. § 28. l. 11. § 39.
4 L. 6. § 22.
5 L. 5 § 6. l. 7. § 73.
6 L. 2. § 3.
7 L. 2. § 12.
8 Inf. § 21, 23. l. 6. § 24. l. 10. § 7.
9 L. 2. § 14. Inf. § 47.
10 Sup. § 3.
11 L. 2. § 4.
12 L. 8. § 22. l. 10. § 16.
13 L. 2. § 8. Inf. § 24.
14 ὠφελ.
15 Inf. § 25. l. 5. § 34. l. 7. § 55, 67.
16 καὶ ἀγ. Jun. δεῖ, κ. τ. Lug.
17 Ἀγάθωνα. Xyl. Lug.
18 μὴ νωθείας Jun. V. N. Inf. § 28.
19 φειτερέπεται Boot.
20 L. 5. § 14. l. 8. § 57. l. 10. § 11.
21 L. 3. § 10.
22 L. 2. § 17.
23 Sup. § 3.
24 Inf. § 51.
25 Inf. § 32.
26 παρεὶς, vel παρεῖσ f. παρεῖντες Boot.
27 ἐχόμενον f. ἔχριεν λόγον. Λοιπὸν, πᾶν. Boot.
28 L. 5. § 34. l. 9. § 31.
29 L. 6. § 2.

habet. itaq; laudando nec melius, nec deterius efficitur. atq; hoc de eis quoq; dico, quæ vulgari ſermone bona dicuntur: putà, de rebus corporeis artiúmq; operibus. quod igitur verè bonum, id nihilo ulteriùs indigebit. non magis quàm lex, quàm veritas, quàm benevolentia, quàm modeſtia. ecquid enim horum vel laude fit bonum, vel corrumpitur vituperio? ſmaragdus num deterior fit, niſi laudatur? quid aurum, ebur, purpura, pugio, floſculus, arbuſcula?

XXI. Animæ ſi perennant, quomodo eas ab æterno ceperit aër? quomodo verò, quæ ab ævo tam immenſo in ea condita ſunt, corpora terra capit? ſicut enim hîc corpora, ubi ad ſpatium aliquod temporis in terra permanſerint, mutata & diſſipata, cadaveribus aliis locum concedunt: ita & animæ, in aërem tranſlatæ, ubi aliquandiu ibi perſtiterint, mutantur, funduntur, ſuccenduntur, in ſeminalem univerſi rationem receptæ: locúmque hoc pacto faciunt aliis intra ſedes eaſdē inſuper recipiendis. hoc reſpondere licebit, ſi pro conceſſo ſumatur, animas corporibus eſſe ſuperſtites. quin & reputanda eſt non ſepultorum tantùm hoc modo corporum multitudo, ſed & animalium, quæ quotidie tum à nobis, tum à beſtiis, comeduntur. quàm ingens enim horum turba abſumitur, & in veſcentium viſceribus hâc ratione quaſi ſepelitur? & tamen capit hæc omnia locus iſte, dum partim in ſanguinem, partim in aëriam, igneamque naturam tranſmutantur. quænam eſt iſtîc veritatis notitia? elicitur ea per diſtributionem rei in materiam & formam.

ἡ ἱστορία τ ἀληθείας; [11] Ἀφαίρεσις εἰς τὸ ὑλικὸν, & εἰς τὸ αἰτιῶδες.

XXII. Noli divagari ſed in omni conatu tuo juſtitiæ ratio habeatur, in omni viſo intellectus integer ſervetur.

XXIII. Quicquid tibi convenit, ô Munde, convenit & mihi. nihil mihi immaturum vel ſerum eſt, quod eſt tibi tempeſtivum. fructûs inſtar id eſt omne mihi, quod tempeſtates tuæ, ô Natura, ferunt. à te omnia

ἔπαινον· ἔτε γῶν χεῖρον ἢ κρεῖττον γίνεται ὃ ἐπαινέμενον. τῶτό φημι & ὅτι τ κοινότερον καλῶν λεγομένων· οἷον ὅτι τ ὑλικῆς, & ὅτι τ τεχνικῆς καζασκευασμάτων. ὃ γ δὴ ὄντως καλὸν [1] κνΘ. χρείαν ἔχει, ἢ μᾶλλον ἢ νόμΘ, ἢ μᾶλλον ἢ ἀληθείας· ἢ μᾶλλον ἢ εὔνοια, ἢ αἰδώς. τί τέτων ἀφὰ ὃ ἐπαινεῖτ καλόν ἐστιν, ἢ ψεγόμενον φθείρε; [2] σμαράγδιον γὰ [3] ἑαυτῦ χεῖρον γίνε, ἐαὶ μὴ ἐπαινῇ; ἐ γ χρυσός, ἐλέφας, πορφύρα, μαχαίριον, αὐλύλλιον, δενδρύφιον;

XXI. Εἰ ἀναμένουσιν αἱ ψυχαὶ, πῶς αὐταὶ ἐξ αἰῶνος χωρεῖ ὁ ἀὴρ; πῶς γ ἡ γῆ χωρεῖ τὰ τ ἐκ τοσέτου χρόνου θαπτόμενα σώματα; ὥσπερ γὰ ἐνθάδε, [4] ἡ τέτων [5] τροφὸς ἦν ἵνα ὑπὸ ἀναμενούσῃ μεταβολὴ & ἀφάλυσις χώραν ἄλλοις νεκροῖς ποιεῖ· ὕτως αἱ εἰς τ ἀέρα μεθισάμεναι ψυχαὶ, ὅτι ποσὸν συμμείνασαι μεταβάλλεσι, & χέονται, & [6] ἀναλίσκον, [7] εἰς τ τῆς ὅλων σπερματικὸν λόγον ἀναλαμβανόμεναι, & τῶτον τ τόπον χώραν τ [8] προσωποποιουμένοις παρέχεσι. τῶτο δ' ἂν πις ἀποκρίναιτο, ἐφ' ὑπομονῇ [9] ὃ ταῖς ψυχαῖς ἀναμένειν. χρὴ γ μὴ μόνον ἐνθυμεῖσθαι τ πλῆθος τῆς θαπτομένων ἕτωσι σωμάτων, ἀλλὰ κὴ τ τῆς ἑκάστης ἡμέρας ἐσθιομένων ζώων, ὑφ' ἡμῶν τε & τῶν ἄλλων ζώων. ὅσος γὰ ἀριθμὸς καταναλίσκεται, & ἕτωσί πως θαπτέται ἐν τοῖς τῆς τροφομένων σώμασι, & ὅμως δέχεται ἡ χώρα [10] αὖ τη, ἀφὰ τὰς ἐξαμματώσης, ἀφὰ ταῖς εἰς ὃ ἀναῤῥῶδες ἢ πυρῶδες ἀλλοιώσης. τίς ὅτι τέτε [12] Μὴ ἀποῤῥέμεθα, ἀλλ' ὅτι πάσης ὁρμῆς [13] τὸ δίκαιον ἀποδιδόναι & [14] ὅτι πάσης φαντασίας ζώζειν τὸ καταληπτικόν.

XXIII. [15] Πᾶν μοι συναρμόζει, ὃ σοὶ εὐάρμοσόν ἐστι, ὦ κόσμε. [16] οὐδέν μοι πρόωρον, οὐδὲ ὄψιμον, τὸ σοὶ εὔκαιρον. πᾶν μοι καρπὸς, ὃ φέρυσιν αἱ σαὶ ὧραι, ὦ φύσις·

[1] [ἂ] πνΘ, vel πίνΘ

[2] *L.* 7. § 15.

[3] [ἐχ] ἑ. Lug.

[4] *L.* 2. § 3. *l.* 6. § 15.

[5] [μῦ] πόσιμα f.

[6] *L.* 12. § 5.

[7] *Sup.* § 14. *l.* 6. § 24.

[8] προσωπα.

[9] σὲ Lug.

[10] αὖπὰ f.

[11] *L.* 2. § 12. *l.* 7. § 29. *l.* 8. § 11. *l.* 12. § 10, 18, 29.

[12] *L.* 2. § 7. *l.* 3. § 4.

[13] *Sup.* § 18. *Inf.* § 32.

[14] *L.* 5. § 36. *l.* 7. § 54.

[15] *L.* 3. § 4, 16 *l.* 6. § 39, 44. 45. *l.* 7. § 57.

[16] *L.* 10. § 20. *l.* 11. § 13. *l.* 12. § 35.

[1] L. 6. § 36. l. 10. § 1.
[2] L. 8. § 50.
[3] Sup. 14, 21. l. 8. § 18.
[4] Sup. § 3.
[5] L. 3. § 11.
[6] Democritus.
[7] μηδὲν ἀμ. τῶν ἀν. Xyl.
[8] L. 11. § 19.
[9] L. 9. § 10. 12.
[10] Sup. § 18. l. 12. § 2.
[11] L. 2. § 16. l. 3. § 4.
[12] L. 1. § 16. Sup. § 13.
[13] L. 3. § 16. l. 7. § 66.
[14] L. 3. § 3, 12. l. 7. § 3.
[15] L. 7. § 16. l. 9. § 32.
[16] L. 7. § 31. l. 10. § 9.
[17] L. 9. § 4, 20, 38.
[18] L. 2. § 3. l. 5. § 8. l. 8. § 23, 27.
[19] L. 2. § 17.
[20] L. 2. § 4. l. 6. § 2. l. 8. § 44.
[21] L. 1. § 16. l. 6. § 31.
[22] L. 1. § 8.
[23] Inf. § 45. l. 6. § 10. l. 9. § 39. l. 12. § 14.
[24] L. 6. § 38.
[25] Inf. § 40.
[26] Sup. § 18.
[27] L. 5. § 11. l. 9. § 39.
[28] Inf. § 44, 46. l. 8. § 15, 49.

[1] ἐκ σῦ πόλις [2], ἐν σοὶ πόλις, [3] εἰς σὲ πόλις. Ἐκεῖνος μοὶ φησι, πόλι φίλη Κέκροπος· σὺ δ' οὐκ ἐρεῖς, ὦ [4] πόλι φίλη Διός;

XXIV. [5] Ὀλίγα πρᾶττε, [6] φησιν, εἰ μέλλεις εὐθυμήσειν. [7] μή ποτε ἄμεινον [8] τὰ ἀναγκαῖα πεφάνθαι, ἢ [9] ὅσα ὁ τῆς φύσεως πολιτικῆς ζώου λόγος αἱρεῖ, καὶ ὡς αἱρεῖ. τοῦτο γὰρ ἕκαστον μόνον τὸ ἀπὸ τοῦ καλῶς πεφάνθαι εὐθυμίαν φέρει, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ ὀλίγα πεφάνθαι. τὰ πλεῖστα γὰρ ὧν λέγομεν καὶ πράττομεν, οὐκ ἀναγκαῖα ὄντα ἐκ τοῦ περιόντος ἡσυχίαν [10] ἂν πολὺ μᾶλλον παρέχοι. ὅθεν δεῖ καὶ ἐπὶ ἕκασι ἑαυτὸν ὑποφωνεῖν, μή τι τούτων τῶν περιττῶν ἀναγκαίων; Δεῖ δὲ μὴ μόνον πράξεις περιαιρεῖν ἀνωφελεῖς, ἀλλὰ καὶ φαντασίας· ἔτως γὰρ οὐδὲ πράξεις παρεισρυήσονται ἀνωφελεῖς.

XXV. [11] Πείρασον, πῶς σοι χωρεῖ καὶ ὁ [12] ἀγαθὸς ἀνὴρ θεωρεῖται, ὃς [13] ἀρεσκόμενος μὲν τοῖς ἐκ τῶν ὅλων ἀπονεμομένοις, [14] ἀρκούμενος ἔν τε τῇ ἰδίᾳ [15] πράξει δικαίᾳ καὶ [16] διαθέσει εὐμενοῦς.

XXVI. [17] Ἑώρακας ἐκεῖνα; ἴδε καὶ ταῦτα. σεαυτὸν [18] μὴ ταράττε. [19] ἁπλοῦν σεαυτόν. ἁμαρτάνει τις; [20] ἑαυτῷ ἁμαρτάνει. συμβέβηκέ σοι τι κακῶς; [21] ἐκ τῶν ὅλων ἀπὸ ἀρχῆς σοι συγκατακέκριται, καὶ συνεκλώθετο πᾶσι συμβαίνειν. ὅ τι δ' ὀλίγον, [22] μακρὸς ὁ βίος. [23] κερδαλέον ἐστὶ πᾶν τὸ εὐλογιστικόν.

XXVII. [24] Ἤτοι κόσμος διατεταγμένος, ἢ συγκυκεών· συμπεφορημένος μέν, ἀλλὰ κόσμος. ἢ ἐν σοὶ μέν τις κόσμος ὑφίσταται δυνατόν, ἐν δὲ τῷ πολιτικῷ ἀκοσμία; καὶ ταῦτα, ἔτως [25] πάντων διακεκριμένων καὶ διακεχυμένων καὶ [26] συμπαθῶν.

XXVIII. [27] Μέλαν ἦθος, ἁπαλὸν ἦθος, θρασυκέλευθος ἦθος, [28] θηριώδες, βοσκηματῶδες, παιδαριῶδες, βλακικόν, κίβδηλον, βωμολόχον, καπηλικόν, τυραννικόν.

XXIX. Εἰ [29] ξένος κόσμῳ, ὁ μὴ γνω-

sunt, in te consistunt, ad te redeunt. O *Urbs amica Cecropis*, inquit illa: tu verò non dicturus es, O *urbs amica Jovis*.

XXIV. *Pauca agas*, inquit, *si tranquillus esse cupis*. an non præstiterat dixisse, quæ necessaria sunt agas, quæq; animantis civilis ratio dictat, & quo modo dictat. istud enim non eam duntaxat, quæ bona agendo, sed & eam, quæ pauca agendo comparatur, tranquillitatem producit. pleraq; enim eorum quæ dicere & facere consuevimus, cùm necessaria non sint, si amputaverimus, à negotiis multò vacabit magis, minúsq; perturbata futura est nobis vita nostra. oportet itaq; ad singula sibi suggerere, an non istud ex earum numero est, quæ non sunt necessaria? nec actiones tantùm, sed cogitationes etiam minùs necessariæ sunt recidendæ. siquidem id agendo fiet, ut nec actiones consequantur supervacaneæ.

XXV. Periculum facito, quomodo procedat tibi vita viri boni. eum dico, qui rebus ab universo sibi assignatis acquiescit, & proprià actione, quæ justa, affectione, quæ benevola sit, contentus agit.

XXVI. Illa vidisti? & ista vide. nè te conturbes. simplicem te præstes. peccat aliquis? sibi peccat. boni aliquid tibi obvenit? abinitio tibi, quicquid contingit, ab universo destinatum & fato certo assignatū est. huc summa redit; brevis est vita: quod instat tempus lucrandum est, consideratè justéq; agendo. in animo remittendo sobriè te geras.

XXVII. Mundus vel est ordine justo dispositus, vel miscela temeraria, congesta quidem ea, sed ut mundus sit tamen. quid enim? fierine potest, ut in te mundus quidam sit & dispositio concinna, in universo verò inconcinnitas mera? idque rebus omnibus ita quanquam discretis ac diffusis, conspirantibus tamen.

XXVIII. Mores nigri, effœminati, præfracti, belluini, pecuini, pueriles, stolidi, subdoli, scurriles, perfidi, tyrannici.

XXIX. Si peregrinus in mundo est,

est, qui ignarus est eorum, quæ in mundo existunt : perinde certè in mundo peregrinus est, qui ignarus est rerum quæ in eodem geruntur. profug⁹, qui rationem civilem fugit. cæcus, qui mentis oculos clausos habet. mendicus, qui alterius cujusquā indiget. neq; apud se habet, quicquid ad vitam conducat. abscessus mundi, qui abscedit, séq; à naturæ communis ratione sejungit, dum eis quæ contingunt offenditur. hoc enim, quicquid est, profert eadem, quæ à te protulit. abscissus civitatis, qui animam propriam à rationalium reliquorum anima, quæ una omnium est communis, abscindit.

XXX. Iste sine tunica philosophatur ; ille sine libro : alius quispiam seminudus. panes, inquit, cùm desint, rationi tamen insisto. mihi verò, inquit alter, cùm nec ex disciplinæ exercitio qui præberi solet, commeatus suppetat, persisto tamen.

XXXI. Quam didicisti artem, eam diligito, eidémq; acquiescito. quod autem vitæ reliquum est, ita exigito, ut qui Diis tua omnia ex toto animo commiseris ; nullíq; homini vel servum vel tyrannū te exhibeas.

XXXII. Cogita, verbi gratiâ, tempora sub Vespasiano acta, eadē prorsus omnia, quæ nunc sunt, deprehendes. nuptias contrahentes, liberos tollentes, ægrotantes, defungentes, militantes, ferias agentes, mercaturam exercentes, agros colentes, adulationi deditos, arroganter pervicaces, suspicionibus indulgentes, insidias struentes, mortem aliquorum expetentes, de rerum statu præsente quiritantes, opes congerentes, consulatûs, regníve appetentes. ita transiit, nec jam usquam est illorum vita : Rursus ad Trajani tempora te transferas. eadem denuo cuncta comperies. isti⟨-⟩ū quoq; vita morte jam commutata est. pari modo tempora alia notâ peculiari aliqua designata, vel etiam gentes totas contemplare ; simúlq; considera, quàm multi cùm in rebus istiusmodi enixè se contendissent, paulò post occiderint, & in elementa sua resoluti sint. illi verò cum primis sunt memoriâ recolendi, quos

εἰζων τὰ ἐν αὐτῷ ὄντα, ἢ χ ἧττον ξένος, ⁊ ὁ μὴ γνωρίζων τὰ γιγνόμενα· [1] φυγὰς, ὁ φεύγων τ πολικὴν λόγον· [2] τυφλὸς, ὁ καταμύων τῷ νοερῷ ὄμματι· [3] πτωχὸς, ὁ ἐνδεὴς ἑτέρου, ⁊ μὴ πόρρω ἔχων πρ' ἑαυτῷ τὰ εἰς τὸν βίον χρήσιμα. [4] ἀπόσπασμα κόσμου, ὁ ἀφιστάμενος, ⁊ χωρίζων ἑαυτὸν τ κοινῆς φύσεως λόγου, ὅτι τ δυσαρεστῆσαι τοῖς συμβαίνουσιν. [5] ἐκείνη γὰρ φέρει τοῦτο, ἡ ⁊ σὲ ἤνεγκεν· [6] ἀπόσχισμα πόλεως ὁ τ ἰδίαν ψυχὴν τ τῆς λογικῆς ἀποχίζων, [7] μίας ὔσης.

XXX. Ὁ μὲ χωρὶς χιτῶνος φιλοσοφῶν, ὁ δὲ χωρὶς βιβλίου, ἄλλος [8] ὕτως ἡμίγυμνος. ἄρτους οὐκ ἔχω, φησὶ, ⁊ ἐμμένω τῷ λόγῳ· ἐγὼ δὲ βοφαὶ τὰς ἐκ μαθημάτων οὐκ ἔχω, ⁊ ἐμμένω.

XXXI. [9] Τὸ τεχνίον, ὃ ἔμαθες φίλει, τούτῳ προσμάπτου. [10] τὸ δὲ λοιπὸν τὸν βίον διέξελθε, ὡς [11] θεοῖς μὲ ὅπιτε βοφῶς ⁊ σεαυτῷ πόρρω [12] ἐξ ὅλης τ ψυχῆς, ἀνθρώπων δὲ μηδενὸς [13] [14] μήτε τύραννον, μήτε δοῦλον ἑαυτὸν κατιδέσθαι.

XXXII. Ἐπινόησον λόγω χάριν τὰς ἐπὶ Οὐεσπασιανοῦ καιρὰς, [15] ὄψει [16] ταῦτα πόρρω· γαμοῦντας, παιδοβοφοῦντας, νοσοῦντας, ἀποθνήσκοντας, πολεμοῦντας, ἑορτάζοντας, ἐμπορευομένους, γεωργοῦντας, κολακεύοντας, [17] αὐθαδιζομένους, ὑποπτεύοντας, ἐπιβουλεύοντας, ἀποθνήσκοντάς τινας ὀχλουμένους, γογγύζοντας ἐπὶ τοῖς παροῦσιν, ἐρῶντας, ἀποστρεφομένους, ὑπατείας, βασιλείας ἐπιθυμοῦντας. ὑκοῦν [18] ἐκεῖνο μὲ ὁ τότων βίος, ὐκ ἔκ ἐστὶ μοῦ. Πάλιν ἐπὶ τὰς καιρὰς δὲ Τραϊανοῦ μεταβῆθι. πάλιν τὰ αὐτὰ πόρρω. [19] πέφυκε καὶ ἐκεῖνος ὁ βίος. ὁμοίως ⁊ τὰς ἄλλας ἐπιγραφὰς χρόνων ⁊ ὅλων ἐνοῦ ἐπιθεώρει ⁊ βλέπε, [20] πόσοι κατενλαδέντες, μὴ μικρὸν ἔπεσον, ⁊ [21] ἀναλύθησαν εἰς τὰ στοιχεῖα· ⁊ μάλιστα ὃ ἀναπλήτεον ἐκείνους, ὃς ἀυτὸς ἔγνως [22] κενὰ σοφούμενος,

[1] L. 10 § 25.
[2] L. 12. § 1, 13.
[3] L. 2. § 17. *l.* 3. § 5. *l.* 10. § 1. *l.* 11. § 1.
[4] L. 2. § 16.
[5] L. 2. § 3.
[6] L. 8. § 34. *l.* 9. § 23. *l.* 11. § 8.
[7] L. 9. § 8.
[8] ὕτος. f.
[9] L. 5. § 1, 9. *l.* 6. § 7, 43.
[10] L. 8. § 1. *l.* 7. § 46, 56.
[11] L. 3. § 6. Inf. § 34.
[12] L. 3. § 4.
[13] νὶ Lug. An.
[14] L. 7. § 66. *l.* 11. § 18.
[15] L. 2. § 14. *l.* 7. § 1.
[16] ταὐτὰ, vel τὰ αὐτά.
[17] L. 12. § 27.
[18] Sup. § 3, 19. *l.* 7. § 8.
[19] L. 8. § 25, 31.
[20] L. 3. § 3. Sup. § 3.
[21] L. 5. § 4. *l.* 7. § 50. *l.* 8. § 18.
[22] Sup. § 3.

[1] Sup. § 19. l. 9. § 26.
[2] L. 3 § 6. l. 8 § 5.
[3] L. 5. § 14. l. 8. § 7, 45.
[4] L. 8. § 19. l. 10. § 11.
[5] L. 8. § 32.
[6] L. 3. § 11. Sup. § 22.
[7] L. 5. § 9.
[8] L. 3. § 10. Sup. § 19.
[9] L. 8. § 25. l. 12. § 27.
[10] Odyss. α. v. 242. l. 6. § 47
[11] Sup. § 3, 19
[12] L. 6. § 47.
[13] Sup. § 18, 22 Inf. § 37, 48.
[14] L. 3. § 4, 16.
[15] L. 2. § 3.
[16] Inf. § 44.
[17] L. 6. § 38.
[18] L. 3. § 4, 6. Sup. § 31. l. 7. § 46. l. 10. § 8, 11, 14, 28.
[19] Sup. § 19. Inf. § 48. l. 3. § 10. l. 8. § 21, 25. l. 9. § 14.
[20] [ὅπ[vel [πῶς] π. vel mox.
[21] L. 7. § 18, 25. l. 9. § 32, 33.
[22] γίνεται.
[23] L. 7. § 23. l. 8. § 6. l. 10. § 34.
[24] L. 7. § 30. l. 10. § 26.
[25] φαντάζη.

ασωμένους, [1] ἀφέντας ποιεῖν ὃ χρὴ καὶ ἡ ἰδία κατασκευή, καὶ τούτῳ [2] ἀπαρίξ ἔχεσθαι, καὶ [3] τούτῳ ἀρκεῖσθαι. δικαίωμον ἦν ὧδε ὃ μεμνῆσθαι, ὅλῃ καὶ [4] ἡ ὑπηρετικὴ [5] καθ' ἑκάστην πρᾶξιν, [6] ἰδίαν ἀξίαν ἔχῃ καὶ συμμετρίαν· ὕστερον γὰρ [7] ἐκ ἀποδυσπετήσῃς, ἐὰν μὴ ὅπι πλέον ἢ πρέπον περὶ τὰ ἐλάττονα καταγίνῃ.

XXXIII. Αἱ πάλαι Σωκράτους λέξεις, γλωσσήματα νῦν. ὕστερον ἦν καὶ τὰ ὀνόματα τῶν πάλαι πολυϋμνήτων, νῦν δέ πον ἵνα γλωσσήματά ἐστιν, Κάμιλλος, Καῖσων, Οὐόλεσος, Λεοννάτος, κατ' ὀλίγον ὁ Σκιπίων, καὶ Κάτων, εἶτα καὶ Αὔγουστος, εἶτα καὶ Ἀδριάνος, καὶ Ἀντωνῖνος. [8] ἐξίτηλα γὰρ πάντα, καὶ [9] μυθώδη ταχὺ γίνεται· ταχὺ δὲ καὶ παντελὴς λήθη κατέχωσεν. καὶ ταῦτα λέγω ὅπι περὶ ἀνδρασῶν πάνυ λαμπρῶν. οἱ γὰρ λοιποὶ ἅμα τῷ ἐκπνεῦσαι, [10] ἄϊστοι, ἄπυστοι. τί ὁ καὶ ἔστιν ὅλως ἀείμνηστον; [11] ὄλον κενόν. [12] τὸ οὖν ἐστι, περὶ ὃ δεῖ σπουδὴν εἰσφέρεσθαι; εἷν τοῦτο, [13] ἀληθινοὶ διαλογισμοὶ καὶ πράξεις κοινωνικαί, καὶ λόγος οἷος μήποτε ἀληθεύσαις, καὶ διάθεσις [14] ἀσπαζομένη πᾶν ὃ συμβαῖνον, ὡς [15] δικαίωμον, ὡς [16] γνώριμον, ὡς [17] ἀπ' ἀρχῆς τοιαύτης, καὶ πηγῆς ῥέον.

XXXIV. [18] Ἑκὼν σεαυτὸν τῇ κλωθοῦ Συνεπιδίδου, πρέχων Συνῆσαι, οἷς κοί ποτε προαιρήσεται βέλεται.

XXXV. [19] Πᾶν ἐφήμερον καὶ ὃ μνημονεῦον, καὶ ὃ μνημονευόμενον.

XXXVI. Θεώρει διηνεκῶς, [20] πάντα [21] κατὰ μεταβολὴν γινόμενα [22] γίνεται· καὶ ἐνθύμει συνεχῶς, ὅτι [23] οὐδὲν οὕτως φιλεῖ ἡ τῶν ὅλων φύσις, ὡς ὃ τὰ ὄντα μεταβάλλειν, καὶ ποιεῖν νέα ὅμοια. σπέρμα γὰρ πάντων ἐστὶ πᾶν ὃ ὃν ἐξ αὐτοῦ ἐκφυόμενον. [24] οὐ γὰρ μόνα σπέρματα [25] φαντάζῃ τὰ εἰς γῆν, ἢ μήτραν καταβαλλόμενα· πολλοῦ γε τοῦτο ἰδιωτικόν.

ipse nôris aliquando se rebus inanibus distinuisse, cùm id interim facere, quod conditioni propriæ consentaneum erat, huic firmiter inhærere, eodémq; contentum esse, neglexerint. illud etiam istic meminisse oportet, in actione unaquaq; eam, quæ adhibetur, curam, pro rei dignitate ac congruentiâ esse attemperandam. ita fiet, nè quando fastidio corripiaris, si in rebus minoris æstimationis, non diutiùs, quàm par est, fueris occupatus.

XXXIII. Quæ fuerunt usitata quondam vocabula, glossematũ loco nunc habentur. pari modo & eorũ, qui quondam celeberrimi fuerunt, nomina, quasi glossemata quædam nunc facta sunt: Camillus, Cæso, Volesus, Leonnatus: paulò post Scipio, & Cato: tum Augustus etiam: dein Hadrianus, & Antoninus. evanida enim sunt omnia citóq; fabularum instar obtinent; mox & oblivione prorsus obruuntur. atq; hæc de eis dico, qui cum admiratione hominũ aliquando claruerunt. cæteri enim statim atque expiraverint, ignoti ac nè fando quidem auditi fiunt. porrò quidnam est hoc ipsum memoriam æternam consequi? mera vanitas. ecquid est igitur, in quod studium conferre par sit? unũ hoc, ut mens sit justa, actio socialis, dictio mentiri nescia, affectio quicquid contigerit amplecti prompta, ut necessarium, ut familiare, ut à principio fontéq; istiusmodi profluens.

XXXIV. Fato sponte tuâ te dedas; ei permittens, quibuscunq; libuerit rebus te destinet.

XXXV. Dieculæ ferè unius sunt, & quod commemorat & quod commemoratur.

XXXVI. Hoc jugiter consídera, omnia ista quæ fiunt, mutatione fieri. & assuesce te cogitationi isti, nihil æquè diligere universi naturam, ac ea quæ jam existunt mutare, & ex eis sic mutatis nova germina refingere. seminis enim rationem habet quandam quicquid est, ad id quod ex eodem futurum est. etenim semina ea sola opinari, quæ in terram uterúmq; dejiciuntur, plebeium est nimis.

XXXVII

XXXVII. Jamjam moriturus es: necdum ſimplex es, imperturbatus, poſſe extrinſecus lædi ſuſpicione immunis, cunctis propitius, juſtè agere unicam prudentiam ratus?

XXXVIII. Mentes illorum intuere, & ſtudia etiam, qualia fugiant, qualia proſequantur.

XXXIX. In alterius mente malum tuum non eſt ſitum. ſed nec in mutatione & alteratione corporis animam ambientis. ubi ergo? in ea nimirum parte tui; quæ de malis opinatur. iſta malum nihil opinetur, & bene ſe habitura ſunt omnia. etiamſi, quod huic proximum eſt, corpuſculum ſecetur, uratur, ſuppuretur, putreſcat, quieſcat tamen pars ea quæ de iſtis opinatur. h. e. nè cenſeat aut malum aut bonum eſſe, quod viro malo bonóq; pariter poteſt obvenire. quicquid enim & ſecundùm naturam & præter eandem viventi ex æquo contingit, id ipſum neq; ſecundùm neq; præter naturam eſt.

XL. Cogita jugiter, mundum eſſe animalis unius inſtar, quod materiam unam, animámq; unam obtineat: item quomodo ad ſenſum hujuſce, unum & illum, omnia referantur: unóq; quaſi impetu ferantur univerſa, & ad omnia producenda cooperentur; quis deniq; rerum connexus & contextus ſit.

XLI. *Animula es cadaver geſtans*; aiebat Epictetus.

XLII. Nihil mali eſt rebus mutationem ſubeuntibus, ſicut nec eis quæ mutatione interveniente conſiſtunt.

XLIII. Flumen quoddam & torrens rapidus eſt ævum, ex eis quæ hîc fiunt conſiſtens. ſimul enim atque comparuerit quicquam, abripitur; & aliud quidem abripitur, illud verò denuo inferetur.

XLIV. Quodcunque contingit, tam conſuetum támque notum eſt, quàm aut roſa vere, aut æſtate fructus. tale quiddam & morbus, &

XXXVII. [1] Ἤδη τεθνήξῃ, καὶ ὅπως ἔτι ἁπλοῦς, ἔτε ἀταράχως, ἔτε [2] δυύποπτος πρὸς τὰ βλαβίψαι δύνασθαι ἔξωθεν, ἔτε [3] ἵλεως πρὸς πάντας, ἔτε τὸ φρονεῖν [4] ἐν μόνῳ τῷ δικαιοπραγεῖν κατέμενε;

XXXVIII. [5] Τὰ ἡγεμονικὰ αὐτῶν διάβλεπε, καὶ [6] τῶν φρονίμων, [7] οἷα μὲ φεύγουσιν, οἷα δ' διώκουσιν.

XXXIX. [8] Ἐν ἀλλοτρίῳ ἡγεμονικῷ κακὸν σὸν οὐχ ὑφίσταται· οὐδὲ [9] μὲν ἔν τινι τῶν καὶ ἐπεφυκὸς τῷ περιέχοντι. ποῦ οὖν; [10] ὅπου δὲ περὶ κακῶν ὑπολαμβάνον σοι ἔξι. [11] τοῦτο οὖν μὴ ὑπολαμβανέτω, καὶ [12] πάντα εὖ ἕξει. [13] κἂν ὁ ἐγγυτάτω αὐτοῦ ὁτῳοῦν μάλιστα, τέμνηται, κάηται, διαπύσκηται, σήπηται, ὁρμᾶς δὲ ὑπολαμβάνειν περὶ τούτων μόριον, ἡσυχαζέτω. [14] τοιοῦτον ἔξι, [15] κρινέτω μήτε κακὸν εἶναι, μήτε ἀγαθὸν, ὃ ἐπίσης δύναται κακῷ δύδει καὶ ἀγαθῷ συμβαίνειν· ὃ γὰρ [16] καὶ τῇ κατὰ φύσιν βιοῦντι ἔπεσι συμβαίνει, ἔτε τοῦτο κατὰ φύσιν ἔξιν, ἔτε παρὰ φύσιν.

XL. Ὡς [17] ἓν ζῶον τὸν κόσμον, [18] μίαν οὐσίαν, καὶ [19] ψυχὴν μίαν ἐπέχον, συνεχῶς ἔπνοιαν· καὶ πῶς [20] εἰς αἴσθησιν μιᾶς τὰ τοῦτο, πάντα ἀναδίδοται· καὶ [21] πῶς ὁρμὴ μιᾶς πάντα πράττει· καὶ πῶς πάντα τὰ γινόμενα τῆς συναίτια· καὶ οἵα τις [22] ἡ συμπλοκὴ καὶ συμπάρυσις.

XLI. [23] Ψυχάριον εἶ βαστάζον νεκρόν, ὡς Ἐπίκτητος ἔλεγεν.

XLII. [24] Οὐδὲν ἔξι κακὸν, τοῖς ἐν μεταβολῇ γινομένοις· ὡς οὐδὲ ἀγαθὸν ἐκ μεταβολῆς ὑφισαμένοις.

XLIII. [25] Ποταμός τις ἐκ τῶν γινομένων ῥεῦμα βίαιον, ὁ αἰών. [26] ἅμα τε γὰρ ὤφθη ἕκαστον, καὶ παρενήνεκται· καὶ ἄλλο παραφέρεται, καὶ τοῦτο παρενεχθήσεται.

XLIV. Πᾶν δὲ συμβαῖνον ὕπερ [27] σύνηθες καὶ [28] γνώριμον, ὡς τὸ ῥόδον ἐν τῷ ἔαρι, καὶ ὀπώρα ἐν τῷ θέρει τοιοῦτον. καὶ νόσος,

[1] Sup. § 17. *l.* 10. § 1.
[2] *L.* 2. § 17. *l.* 7. § 53. *l.* 10. § 12.
[3] *L.* 8. § 26. *l.* 11. § 13.
[4] Sup. § 25.
[5] *L.* 9. § 18, 27.
[6] τὰς φρονίμους. *f.*
[7] *L.* 7, § 34. *l.* 10. § 13.
[8] *L.* 8. § 55, 56. *l.* 9. § 4, 38.
[9] μὴ
[10] *L.* 9. § 15.
[11] *L.* 2. § 15. Sup. § 7.
[12] *L.* 10. § 1.
[13] *L.* 7. § 68.
[14] τετέστ Xyl.
[15] *L.* 2. § 11. *l.* 11. § 11, 18.
[16] [τῇ κατὰ φύσιν] κῆ.
[17] *L.* 5. § 8.
[18] *L.* 7. § 9. *l.* 12. § 30, 32.
[19] *L.* 6. § 14. *l.* 9. § 8.
[20] Sup. § 27.
[21] *L.* 6. § 42.
[22] *L.* 6. § 38, 39. *l.* 8. § 23.
[23] *L.* 9. § 24. *l.* 10. § 23.
[24] Sup. § 5. *l.* 7. § 23. *l.* 9. § 21. *l.* 11. § 17.
[25] *L.* 2. § 17. *l.* 7. § 19.
[26] *L.* 5. § 23. *l.* 6. § 15.
[27] Sup. § 32. *l.* 7. § 1. *l.* 9. § 14.
[28] Sup. § 29. *l.* 7. § 29, 66, 68.

καὶ

καὶ θάνατος, καὶ βλασφημία, καὶ ὁπόσα ἄλλα τοῖς τοῦ σώματος συμφυῆ ἐστὶν ἐπιπολάζοντα.

[2] L. 5. § 23, 36. l. 7. § 73. l. 11. § 23.

XLV. [3] Τὰ ἑξῆς ἀεὶ τοῖς προειρημένοις οἰκείως ἕπεσθαι δεῖ· οὐ γὰρ οἷον καταλέξαι μόνον τὰ μέλη ἀκολουθίας τινὸς ἐστὶν ἀπαρτισμένης, καὶ μόνον τὸ κατὰ τὸν ἀναγκαῖον ἔχειν· ἀλλὰ [4] συμφέρεια εὔλογος· καὶ ὥσπερ [5] συντέτακται συμπεφορημένως τὰ ὄντα, οὕτως καὶ γινόμενα οὐ διαδοχὴν ἀλλὰ θαυμαστήν τινα οἰκειότητα ἐμφαίνει.

[3] Sup. § 27, 40.

[4] L. 6. § 10.

[5] L. 5. § 8. l. 7. § 9.

XLVI. Ἀεὶ τὸ Ἡρακλειτείου μεμνῆσθαι ὅτι [6] γῆς θάνατος ὕδωρ γίνεται, καὶ ὕδατος θάνατος ἀὴρ γίνεται, καὶ ἀέρος πῦρ, καὶ ἔμπαλιν. μεμνῆσθαι δὲ καὶ [7] τοῦ ὅτι λανθανόμενος ἡ ὁδὸς ἄγει· καὶ, ὅτι ᾧ μάλιστα διαπαντὸς ὁμιλοῦσι λόγῳ, τῷ τὰ ὅλα διοικοῦντι, τούτῳ διαφέρονται· καὶ [8] οἷς καθ' ἡμέραν ἐγκυροῦσι, ταῦτα αὐτοῖς ξένα φαίνεται· καὶ, ὅτι [9] οὐ δεῖ ὥσπερ καθεύδοντας ποιεῖν, καὶ λέγειν· καὶ γὰρ τότε δοκοῦμεν ποιεῖν καὶ λέγειν· καὶ [10] οὐκ οὐ δεῖ [11] παῖδας τοκέων, ὧν τοῦτ' ἔστι, κατὰ φιλίαν, καθάπερ εἰλήφαμεν.

[6] L. 7. § 47. l. 9. § 28. l. 10. § 11.

[7] L. 2. § 7.

[8] Sup. § 29. l. 12. § 1.

[9] L. 6. § 31.

[10] ὅπ δ. π. τ. [μεμνῆσθαι] οὐ κ. ἀ. τυτέσι κ. Sal. ὅ. οὐ δ. ὡς π. τ. κ. [ποκ. π. f.

[11] πυθαγορείους [μιμεῖσθαι] Boot

XLVII. Ὥσπερ εἴ τις σοι θεὸν εἶπεν, ὅτι αὔριον τεθνήξῃ, ἢ πάντως εἰς τρίτιον, οὐκ ἔτ' ἂν ὤφελε μέγα ἐποίει, τὸ εἰς τρίτιον μᾶλλον, ἢ αὔριον, εἰ μὴ ἐφάτως ἀλγυνῆς εἶ. [13] πόσον γὰρ ἔστι τὸ μεταξύ; οὕτως [14] τὸ εἰς πολλοστὸν ἔτος μᾶλλον, ἢ αὔριον, μηδὲν μέγα ἡγοῦ νόμιζε.

[12] L. 10. § 8.

[13] Inf. § 50.

[14] L. 5. § 24.

XLVIII. Ἔννοει συνεχῶς· [15] πόσοι ἤδη ἰατροὶ ἀποτεθνήκασι, πολλάκις τὰς ὀφρῦς ἐπὶ τῷ ἀρρώστων συνοφρυσάμενοι· [16] πόσοι μαθηματικοὶ, ἄλλων θανάτους, ὡς τι μέγα προειπόντες· [17] πόσοι φιλόσοφοι, περὶ θανάτου ἢ ἀθανασίας μυρία διαλεχθέντες· [18] πόσοι ἔναρξιν, πολλοὺς ἀποκτείναντες πόσοι τύραννοι, ἐξουσίᾳ ψυχῶν μετὰ δόξης φρυαγμάτων, ὡς ἀθάνατοι, κεχρηνται· καὶ πόσαι πόλεις, οἷον Ἑλίκη καὶ Πομπηία καὶ Ἡρκλάνον καὶ ἄλλαι ἀναρίθμητοι.

[15] L. 3. § 3.

[16] L. 8. § 25.

[17] L. 6. § 45. l. 7. § 19. l. 8. § 25.

[18] L. 3. § 3.

mors, & calumnia, & insidiæ, & quicquid fatuos homines vel exhilarat, vel contristat.

XLV. Subsequentia antecedentibus aptè annectuntur. neq; enim rerum enumeratio simplex est à se invicem discretarum, quæ necessitate tamen quadam contineantur; sed rationi-consentanea connexio; & quemadmodum ea quæ in mundo existunt, concinne admodum certo inter se ordine componuntur: ita & quæ fiunt, non successionem nudam, sed admirabilem quandam concinnitatem præ se ferunt.

XLVI. Dictum illud Heracliti in memoria semper habeatur; *terræ mors est, aquam fieri; aquæ mors est, aërem fieri; aëris verò, ignem fieri*: & è converso. illius quoq; meminisse profuerit, qui quò via duceret, oblitus est. quódq; pleriq; à ratione illa dissentiunt, quâ cum vel maximè conversantur jugiter, quâq; universa administrantur, & peregrina eis videntur, quibus quotidie occurrunt. item nihil tanquam per somnum agendum, dicendúmve, siquidem dormientes quoq; multa agere, & dicere videmur. sed nec puerorum instar quicquam agendū, h.e. ex mera traditionis ratione, quia à parentibus sic accepimus.

XLVII. Quemadmodum si Deorum quis prædiceret tibi, aut cras, aut summum perendiè, moriturum te, haud in magno poneres, nisi animi esses abjectissimi, perendiè potiùs quàm crastino mori. quantulum enim interesset? pari modo nec magni quicquam existimes, ad millesimum annum potiùs, quàm ad crastinum diem.

XLVIII. Crebrò apud te reputa, quot medici sint mortui, qui super decumbentes, tanquam conclamatos jam, supercilia contraxerint: quot mathematici, qui aliorum fata, quasi magnum quid esset id posse, prædixerint: quot philosophi, postquam de morte & immortalitate tam multa disseruissent: quot strenui bellatores, cùm multos trucidâssent: quot tyranni, postquam vitæ necisq; potestatem, tanquam extra mortis aleam positi, diro cum fastu exercuerant:

quot

quot etiam urbes, ut sic dicam intermortuæ sint; Helice, Pompeii, Herculanum, aliæq; innumerabiles. Percurre itidem quoscunq; noveris ipse, qui vice frequenti, alii alios ubi sepelierant, & ipsi tandem elati sunt: quámque exiguo hæc omnia tempore contigerint. horum summa huc redit, ut humana omnia semper sic aspicias, tanquam quæ diurna & vilia sint: quod enim heri mucus fuerat, cras salsura fit aut favilla. útq; temporis ideo punctum hoc insecabile naturæ convenienter transigas, ac propitius decedas; perinde ac oliva maturitatem adepta ceciderit, naturam quæ protulit collaudans, arboríq; è qua prodiit, gratias agens.

XLIX. Promontorii par esto, cui fluctus jugiter cùm allidantur, ipsum tamen consistit, undarúmque circumfusum sibi æstum compescit. Infelicem me, inquit ille, quòd mihi istud contigerit. imò, felicem me, quòd etiamsi contigerit, nil doleam tamen, nec aut præsentibus frangar, aut futura reformidem. accidere enim ejusmodi quid cuivis poterat: at non quivis citra animi ægritudinem casum ejusmodi tulisset. quamobrem ergo illud infelicitatis potiùs, quàm felicitatis istud loco habetur? num illud hominis infortunium dicis, quod naturæ humanæ neutiquam adversatur? aut naturæ humanæ adversari quicquam dixeris, quod secundùm ejusdem voluntatem contingit? quid autem ea velit, non est ut nunc discas. nunquid casus ullus prohibeat te, justum esse, magnanimum, temperantem, prudentem, temeritate, errore immunem, modestum, liberum, aut aliud quid eorum, quæ ubi affuerint, natura humana sua obtinet universa? memineris deinceps, quoties inciderit quicquam quod ad tristitiam impellat te, decreto hoc uti: Non est infelix casus iste, sed fortiter ferre hoc felicitatis est.

μῆνοι· πόσαι ᾗ πόλεις ὅλαι, ἵν' ἅπαξ εἴπω, [1] τεθνήκασιν, Ἑλίκη, Ⓒ Πομπήϊοι, Ⓒ Ἡρακλήμοι, Ⓒ ἄλλαι μυριάθμητοι. ἔπειτα ᾗ Ⓒ [2] ὅσους οἶδας, ἄλλον ἐπ' ἄλλῳ, [3] ὁ μὲν τοῦτον κηδεύσας, εἶτα [4] ἐξεταθη, ὁ ᾗ ἐκεῖνον· πόντα ᾗ ἐν βραχεῖ· τὸ γὰρ [5] ὅλα καθ' ἡμᾶς ἀεὶ τὰ μυριάκις ὡς [6] ἐφήμερα· καὶ [7] σύντελη καὶ ἐλάχιστα μὲν [8] μυξάριον, αὔριον ᾗ [9] ταρίχη, ἢ [10] τέφρα· [11] τὸ ἀκολουθοῦν οὖν τοῦτο ἕκαστα καὶ φύσιν διελθεῖν, Ⓒ [13] ἵλεων καταλῦσαι· ὥσπερ ἐλαία πεσοῦσα γλυκυμύη ἔπιπτεν, εὐφημοῦσα τὴν ἐνεγκοῦσαν, Ⓒ χάριν εἰδυῖα τῷ φύσαντι δένδρῳ.

XLIX. [d] Ὄμβριον εἶ τῇ ἄκρᾳ, ᾗ διαιωκῶς τὰ κύματα προσπήσεται· ἢ ᾗ ἔστηκε, Ⓒ περὶ αὐτὴν κοιμίζεται τὰ φλεγμαίνοντα τοῦ ὕδατος. Ἀτυχὴς ἐγὼ, ὅτι τοῦτό μοι συνέβη· ἐμμενῶ· ἀλλ' εὐτυχὴς ἐγὼ, ὅτι [14] τύπτει μοι συμβεβηκότος, ἄλυπος δὲ καταλῶ ἔτι ὑπὸ παρόντος φαντασίας, ἔτε ὑπὸ φοβούμενος. συμβαίνει μὲν γὰρ τὸ τοιοῦτο παντὶ ἐνδέχεται· ἄλυπος ᾗ ὁ πᾶς ὅστις τέτῳ δὴ διετέλεσεν. Ἀλλὰ τί οὖν ἐκεῖνο μᾶλλον ἀτύχημα, ἢ τοῦτο εὐτύχημα; λέγεις ᾗ ὅλως ἀτύχημα δύναται; ὃ οὐκ ἔστιν ἀποτύγχανμα τῆς φύσεως· ἢ δύναται; ἀποτύγχανμα ᾗ τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου εἶναί σοι δοκεῖ, ὃ μὴ [15] παρὰ τὸ βέλημα τῆς φύσεως αὐτῆς ἔρχεται; τί οὖν τὸ βέλημα, μεμάθηκας. [16] μήτι [οὖν] τὸ συμβεβηκὸς τοῦτο κωλύσει δίκαιον εἶναι; μεγαλόψυχον; σώφρονα; ἔμφρονα; [17] ἀπερίπτωτον; [18] ἀδάφθυρτον; ἀβλάβηνα; ἐλεύθερον; τἄλλα, [19] ἃ συμφέροντων ἡ φύσις ἡ τοῦ ἀνθρώπου [20] ἀπέχει τὰ ἴδια· μέμνησο λοιπὸν ὅτι πολλῷ τοῦ εἰς λύπην σε προαγομένου, τέτῳ χρῆσθαι τῷ δόγματι. [21] ἐκ οὐκ τοῦτο ἀτύχημα, ἀλλὰ τὸ φέρειν αὐτὸ γενναίως, εὐτύχημα.

[1] L. 10. § 18.
[2] Sup. § 3.
[3] Inf. § 50. l. 8. § 25.
[4] Sup. § 3.
[5] ὅλον Mer.
[6] Sup. § 35. l. 9. § 14.
[7] L. 2. § 12. l. 6. § 36.
[8] L. 6. § 13.
[9] L. 5. § 33.
[10] L. 12. § 27.
[11] L. 5. § 24.
[12] L. 1. § 9.
[13] L. 2. § 3.
[14] L. 9. § 40.
[15] L. 5. § 1.
[16] L. 5. § 29. l. 11. § 9.
[17] L. 3. § 9. l. 5. § 9.
[18] L. 2. § 17.
[19] ὧν σ.
[20] L. 8. § 32. l. 9. § 42. l. 11. § 1.
[21] ὅπ ἐχί.

[2] L. 9. § 3.

L. [1] Ἰδιωτικὸν μέν, ὅμως δ' ἀνυσικὸν βοήθημα πρὸς θανάτου καταφρόνησιν, ἡ ἀναπόλησις τῶν [2] γλίσχρως ἐνδιατριψάντων τῷ ζῆν· τί οὖν ἄλλοις πλέον, ἢ τοῖς ἀώροις;

[3] Καικιλιανὸς f.

πάντως πού ποτε κεῖνται, [3] Καδικιδιὸς, Φάβιος, Ἰουλιανὸς, Λέπιδος, ἢ εἴ τις τοιοῦτος, [4] οἳ πολλοὺς ἐξεκόμισαν, εἶτα ἐξενέθησαν. [5] ὅλον μικρὸν ἔστι τὸ διάστημα, καὶ τοῦτο δι' ὅσων, καὶ [6] μεθ' οἵων ἐξανλέμενον, καὶ ἐν οἵῳ σωματίῳ; [7] μὴ οὖν ὡς πρᾶγμα. βλέπε γὰρ ὀπίσω [8] τὸ ἀχανὲς τοῦ αἰῶνος, καὶ τὸ μέσον ἄλλο ἄπειρον. ἐν δὴ τέτῳ, [9] τί διαφέρει ὁ τρισήμερος τοῦ τριγηρίου;

[4] Sup. § 48.
[5] Sup. § 47.
[6] L. 5. § 10. l. 9. § 3. l. 10. § 36.
[7] L. 5. § 29.
[8] Sup. § 3. l. 5. § 24. l. 12. § 7
[9] L. 2. § 14. l. 9. § 33.

LI. [10] Ἐπὶ τὴν σύντομον ἀεὶ τρέχε· σύντομος δὲ ἡ κατὰ φύσιν. ὥστε [11] κατὰ τὸ ὑγιέστατον, πᾶν λέγειν καὶ πρᾶττειν. ἀπαλλάττει γὰρ ἡ τοιαύτη πρόθεσις, κόπων, στρατείας, καὶ πάσης [12] οἰκονομίας, καὶ [13] κομψείας.

[10] L. 5. § 3. l. 8. § 50.
[11] L. 8. § 30.
[12] Sup. § 19. l. 11. § 18.
[13] L. 3. § 5. l. 8. § 30.

L. Vulgare quidem hoc est, efficax tamen ad mortem contemnendam adminiculum, si eos recolas qui vitæ avidi fuerint eidem diu immorati. quid enim amplius illis, quam immaturè defunctis contigit? Omnino jacent alicubi defuncti & illi, Cadicianus, Fabius, Julianus, Lepidus, aut si quis alius hujusmodi, qui postquam multos extulerant, efferebantur & ipsi. exiguum enim omnino intercedit spatium; idq; per quot molestias, cum quibus hominibus, in quali corpusculo exantlatum? nè ergo pro re momenti alicujus habeto. si enim ævi præteriti immensitatem adverteris & futuri itidem infinitatem, quid tandem distabit, triduanus qui fuerit, ab eo qui secula tria transegerit?

LI. Viâ compendiosâ semper incedas. compendiosa est ea, quæ secundùm naturam est. in omni nimirum cùm dictione, tum actione veri rectíq; curam habere. etenim propositum istiusmodi molestiis, militiâq;, sed & dissimulatione ostentatione immunem præstabit.

ΒΙΒΛΙΟΝ ε'.

LIB. V.

[1] L. 8. § 12.

ΟΡθρου [1] ὅταν δυσκόλως ἐξεγείρῃ, πρόχειρον ἔχω, ὅτι ὀρθρεύω ἔργον ἐγειρόμενος. [1] εἰ οὖν δυσκολαίνω, εἰ πορεύομαι ἐπὶ τὸ ποιεῖν, ὧν ἕνεκεν γέγονα, καὶ ὧν χάριν παρῆγμαι εἰς τὸν κόσμον; ἢ ὅτι τοῦτο κατεσκεύασμαι, ἵνα κατακείμενος τοῖς σπλαγχνίοις ἐαυτὸν θάλπω; ἀλλὰ τοῦτο ἥδιον. [3] πρὸς τὸ ἡδέως οὖν γέγονας; ὅλως δὲ πρὸς τὸ ποιεῖν, ἢ πρὸς ἐνέργειαν; τὰ βλέπεις [4] τὰ φυτάρια, τὰ σπινθάρια, τὰς μυρμηκιὰς, τὰς ἀραχνίας, τὰς μελίσσας, τὰ καθ' αὐτὰς συνκοσμούσας κόσμον; οὐ [5] τὰ θέλεις [6] τὰ ἀνθρωπικὰ ποιεῖν; τὰ τρέχεις ὅτι τῇ κατὰ φύσιν; ἀλλὰ θεῖ καὶ ἀναπαύεσθαι θεῖ. ἔδω-

[2] L. 6. § 33.
[3] L. 4. § 12. l. 7. § 73. l. 8. § 2, 19. l. 9. § 42.
[4] Inf. § 6. l. 10. § 8.
[5] [θ'] ὲ f.
[6] L. 6. § 33. l. 8. § 26.

L. Manè, cùm gravatim exurgis, in promptu sit tecum hoc modo disserere; Ad opus humanum jam expergiscor. num verò ægrè feram, si ad ea agenda proficiscor, quorum gratiâ natus & in mundum productus sum? aut nunquid ad hoc conditus sum, ut stragulis involutũ decumbens me foveam? At hoc, inquis, oblectat magis. Nunquid ergo ad oblectandum te natus es? non autem ad faciendum aut agendum aliquid? an non arbusculas, aviculas, formicas, araneas, apiculas vides eam quam in mundo stationem obtinent, excolere satagentes? tu autem, quæ hominis sunt, facere recusas? & non properas potiùs ad id, quod naturæ tuæ convenit? At quiete quoq; opus est, inquis.

quis. Est fateor; sed quiescendi modum etiam natura præscripsit. præscripsit & edendi atq; bibendi. tu verò ultra modum, ultra id quod sufficit, in istis procedis. cæterùm in agendo secùs te geris, & intra id quod poteras, contines te. etenim verè temet non diligis. alioqui naturam tuam, quæq; illa vult, diligeres. siquidem artes suas qui diligunt artifices, earundem operibus etiam intabescunt, illuvie inediâq; affecti. tu verò naturam tuam minoris æstimas, quàm tornator tornaturam, aut histrio histrioniam, aut avarus argentum, aut ambitiosus gloriolam. & isti enim, ubi rebus hisce addicti fuerint, nec cibum, nec somnum capere magìs expetunt, quàm ista, ad quæ tam enixè feruntur, promovere: cùm tibi actiones societatem humanam spectantes sordeant magìs, quàm ut pari industriâ dignæ censeantur.

II. Quàm facile est imaginationem omnem vel turbulentam vel inconvenientem ita amoliri & abstergere, ut in summa statim tranquillitate consistas?

III. Nullum aut sermonem aut actionem indignum te censeas, qui naturæ fuerit consentaneus. neq; avertat ab eo te, quæ sequi possit, quorumlibet hominum reprehensio aut vituperatio. sed si dictu factúve honestum fuerit, indignum te nè existimes. habent enim illi mentem propriam, proprióq; ducuntur impulsu: quæ tu noli attendere, sed rectà perge, naturæ tum propriæ, tum & communi obsecutus. eadem enim est harum utriusq; via.

IV. Per ea quæ naturæ sunt consentanea incedo, donec occumbens tandem conquiescam, eô expirando, unde spiritum quotidie haurio, eóq; recidendo, unde & seminium mei pater, & sanguinem mater, & lac nutrix collegit; unde quotidianum per tot annos cibum potúmq; accepi; quod calcantem, & ad tam varios usus eo abutentem me sustinuit.

V. Acumen tibi non est, quod sit admirationi cuiquam. multa tamen sunt alia, de quibus dicere

κε ϗ τότε μέτρα ἡ φύσις ἔδωκε μήν τοι ⸫ ϗ ἐδώδην, ⸫ πόνον· ⸫ ὅμως σὺ, ὑπὲρ τὰ μέτρα, ὑπὲρ τὰ ἀρκοῦντα προχωρεῖς. [1] ἐν δὲ πράξεσι οὐ σοι ἔτι, ἀλλ' ἐντὸς ϗ δυνατοῦ. ἐν ᾗ φιλεῖς σεαυτόν. ἐπεί τοι ⸫ [2] τὴν φύσιν μᾶλλον, ⸫ [3] τὸ βέλημα ζώντης ἐφίλεις· ἄλλοι τε [4] τὰς τέχνας ἑαυτῷ φιλοῦντες, συγκαζωπίπτουσι τοῖς κατ' αὐτὰς ἔργοις, ἄλουτοι ⸫ ἄσιτοι. σὺ δὲ φύσιν τὴν ζαυτοῦ ἔλαττον ἡμᾶς, ἢ ὁ τορευτὴς τὴν τορευτικὴν, ἢ ὁ ὀρχηστὴς τὴν ὀρχηστικὴν, ἢ ὁ φιλάργυρος τὸ ἀργύριον, ἢ ὁ κενόδοξος τὸ δοξάριον· ⸫ ἔτοι, ὅταν [5] πράσσωσιν, ἔτε φαγεῖν, ἔτε ἡσυχάζειν θέλουσι μᾶλλον, ἢ ζαῦτα συνάυξειν πρὸς ἃ φέρονται. οἱ δὲ αἰσχυντικὴν πράξεις συντελέσασθαι φαίνονται, ⸫ ἥσσονος ἀτυχεῖς ἄξιαι;

II. Ὡς εὔκολον, [6] ἀπόσασις ⸫ [7] ἀπαλεῖψαι πᾶσαν φαντασίαν τὴν ὀχληρὰν, ἢ ἀνοίκειον, ⸫ εὐθὺς [8] ἐν πάσῃ γαλήνῃ εἶναι.

III. [9] Ἄξιον ἑαυτὸν κρῖνε παντὸς λόγου ⸫ ἔργου ϗ κατὰ φύσιν· ⸫ [10] μή σε πτοείτω ἢ [11] ἐπακολουθοῦσά τινων μέμψις ἢ [12] λόγος. ἀλλὰ [13] [14] ἐπαλὸν πεπρᾶχθαι, ἢ εἰρῆσθαι, μὴ σεαυτὸν ἀπάξιου. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ, [15] ἴδιον ἡγεμονικὸν ἔχουσι, ⸫ ἰδίᾳ ὁρμῇ χρῶνται· [16] ἃ σὺ μὴ προσβλέπε, ἀλλ' [17] εὐθεῖαν πόρευε, [18] ἀκολουθῶν τῇ φύσει τῇ ἰδίᾳ ⸫ τῇ κοινῇ· μία δὲ ἀμφοτέρων τούτων ἡ ὁδός.

IV. Πορεύομαι μέχρι τῆς φύσιν, μέχρι οὗ πεσὼν ἀναπαύσομαι, [19] ἐναποπνεύσας τῷ τούτῳ, [20] ἐξ οὗ καθ' ἡμέραν ἀναπνέω πεσὼν ἐπὶ τούτῳ, ἐξ οὗ ⸫ [21] τὸ σπερμάτιον ὁ πατήρ μου συνέλεξε, καὶ τὸ αἱμάτιον ἡ μήτηρ, ⸫ τὸ γαλάκτιον ἡ τροφὸς, [22] ἐξ οὗ καθ' ἡμέραν τοσούτοις ἔτεσι βόσκομαι, ⸫ ἀναδύομαι, ὃ φέρει με πατοῦντα, ⸫ εἰς τοσοῦτον ἀποχρώμενον ἑαυτῷ.

V. [23] Δειμύτητά σε σοὶ ἔχουσι θαυμάσαι; ἔστω· ἀλλὰ ἕτερα πολλὰ, ἐφ' ὧν σοὶ

[1] Inf. § 31.
[2] L. 8. § 26.
[3] L. 4. § 49.
[4] L. 4. § 31. l. 11. § 5.
[5] L. 12. § 3
[6] L. 4. § 3. l. 8. § 47. l. 12. § 22, 25.
[7] L. 7. § 29. l. 11. § 16, 19.
[8] L. 7. § 33. l. 12. § 22.
[9] L. 11. § 16. l. 12. § 17.
[10] L. 1. § 16. l. 4. § 25. l. 6. § 2.
[11] ὑπακολούθησα. Jun.
[12] λόγος. Jun.
[13] L. 12. § 17.
[14] εἰ κ.
[15] Inf. § 25. l. 8. § 56.
[16] L. 7. § 55.
[17] L. 8. § 57. l. 10. § 11.
[18] L. 6. § 14, 16. l. 9. § 2.
[19] L. 4. § 4, 21. l. 6. § 15. l. 7. § 50.
[20] L. 2. § 2.
[21] L. 10. § 26.
[22] Sup. § 7.
[23] L. 7. § 52, 67. l. 8. § 8.

ἔχῃς εἰπεῖν, ἢ γὰρ πέφυκα. ἐκεῖνα οὖν πα-
[1] L. 8. § 29. l. 9. § 11. l. 10. § 32. ρέχε, [1] ἅπερ ὅλα δῆλά ἐστί ἔν σοι, τὸ ἀκίβδηλον, σεμνόν, [2] φερέπονον, ἀφιλήδονον, ἀμεμψίμοιρον, [3] ὀλιγοδεᾶ, αὐμενῆ, ἐλεύθερον, τὸ ἀπέριττον, τὸ ἀφλύαρον, τὸ
[2] L. 1 § 16.
[3] L. 1 § 5.
[4] -νη. μεγαλεῖον. σὺν ἀγαθάνει[4], πόσα ἤδη πα-
[5] L. 9. § 37. ρέχεται διωάμενα; ἐφ' ὧν ἐδεμία ἀφυΐας ἢ ἀνεπιτηδειότης φέρασις, ὅμως ἔτι κάτω μένεις ἐκών; ἢ ὀργύζῃ, [5] ὅτι
[6] L. 4. § 50. χρόνεται, ἢ κολακεύῃ, ἢ τὸ σωμάτιον κα-
[7] L. 11. § 14. ταλιᾶσαι, ἢ [7] ἀρεσκεύεσθαι, ἢ [8] περιφρένε-
[8] περιπεδίεται Lug. σθαι, ἢ τοσαῦτα [9] ῥιπάζεσθαι τῇ ψυχῇ,
[9] L. 1. § 16. ἀφ' τὸ ἀφυὲς καταστικιάσαι, ἀγαλκάζῃς; ἔα, μὰ τὸς θεύς. ἀλλὰ τούτων μὲ πάλαι ἀπηλλάχθαι ἐδύνασο μόνον ἄν, εἰ ἄρα ὡς βραδύτερον, ἢ δυσαρεστητότερος κατανοήσεσθαι [10], ἢ τοῦτο ἂν ἀσκητέον, μὴ ἀφρενημεμψίμοιρον, μηδὲ ἐμφιλήδονον εἶναι τῇ
[10] -σκη, vel σκεάς. [μέλλης.]
[11] γνωθείᾳ f. νωθρείᾳ Lug. An. [11] νοθείᾳ.

VI. Ὁ μὲν ἔστιν, ὅτῳ τι δεξιὸν ποιήσῃ τινα προάξῃ, προχρῆσθαι ἢ λογίζεσθαι αὐτῷ τὸ χάριν· ὁ δὲ πρὸς τοῦτο μὲν ὁ προχρῆ-
[12] ἀλλὰ f. vel, ἄλλ' ὅς. σθαι, [12] ἄλλως μέν τοι πῶς ἑαυτῷ, ὡς πρὸς χρεώστην ἀφανοεῖται, ἢ οἷόν ἐστι πεποίηκεν· [13] ὁ
[13] L. 7. § 73. l. 9. § 42. δέ τις ἔοικεν τινὰ ἀεὶ οἶδεν ὃ πεποίηκεν· ἀλλὰ ὅμοιός ἐστιν ἀμπέλῳ βότρυα ἐνεγκοῦσῃ ἢ [14] μηδὲν ἄλλο προσεπιζητούσῃ, μὴ
[14] L. 4. § 13. τὸ ἅπαξ τὸν ἴδιον καρπὸν ἐνλωσαμένη.
[15] Sup. § 1. l. 10. § 8. [15] ἵππῳ δὲ ἁμιλλώμενον, κύνα ἰχνεύσαντα, μέλιττα μέλι ποιήσασαν, ἄνθρωπον δ' εὖ
[16] L. 6. § 7. l. 11. § 4 l. 12. § 29. ποιήσαντα, οὐ δεῖ διαβοᾶται, ἀλλὰ [16] μεταβαίνει ἐφ' ἕτερον, ὡς ἄμπελον ἐπὶ τὸ πάλιν ἐν τῇ ὥρᾳ τῶν βότρυα ἐνεγκεῖν. ἐν τούτοις οὖν δεῖ εἶναι, τοῖς δεῖ τινὰ ἀφανολυθοῦντας αὐτὸ ποιοῦσι; ναί· ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο, δεῖ παρακο-
[17] Inf. § 16. λουθεῖν. [17] ἴδιον γάρ, φησι, τοῦ κοινωνικοῦ, τὸ ἀγαθάνεσθαι οἷς κοινωνικῶς ἐνεργεῖ, ἢ,
[18] L. 11. § 15. νὴ δία, [18] βούλεσθαι ἢ τὸν κοινωνὸν ἀγαθέσθαι. ἀληθὲς μέν ἐστι ὃ λέγεις· τὸ δὲ νῦν

nequeas, non esse te ad ea aptum natum. hæc itaq; præsta, quæ in te omnino sunt sita, animum sincerum, gravem, laborum tolerantem, voluptatum abstinentem, sorte contentum, paucorum indigum, mitem, liberum, luxu alienum, serium, sublimem. an non intelligis quàm multa præstare cùm jam possis, ad quæ inhabilitatis naturalis aut ineptitudinis nullus suppetit prætextus, sponte tamen in eis inferior adhuc persistis? num & per conditionis naturalis defectum aliquem obmurmurare, restrictum esse, adulari, corpusculum tuum incusare, assentari, ostentare te, animo tantopere jactari, cogeris? nequaquam, per Jovem; sed his omnibus jam olim licuit tibi esse immunem. hoc tantummodo nomine si notari poteras, quòd tardiori hebetioríq; ingenio natus sis, exercitatione vitium istud corrigere conandum fuerat, hebetudinem tuam neq; insuper habendo, neque in eadem tibi complacendo.

VI. Est, qui ubi gratum quid alicui fecerit bneficium imputare proclivis sit. est, qui etiamsi imputare haud ita proclivis sit, pro debitore tamen apud se habet eum cui benefecit, quídq; fecerit, novit. est &, qui, quid fecerit, quodammodo nè novit quidem; sed viti sit similis, quæ racemum ubi tulerit, fructúmq; sibi proprium semel dederit, nihil ulteriùs requirit. sicut equus, ubi cucurrerit, canis venatus fuerit, apes mel confecerit; ità iste, ubi benefecerit, non clamore prosequitur, sed ad aliud ejusmodi opus se transfert; quemadmodum vitis ad racemos alios denuo suo tempore producendos. in horum ergo numero esse oportet, qui quid faciant, ipsi quodammodo nè intelligunt quidem? ita plané. At hoc ipsum, inquis, quid agas, intelligere necessarium est. est enim societatis legem colentis proprium hoc, ut sentiat se secundùm legem illam agere; útque velit etiam, per Jovem, eum quocum sic agit, id persentiscere. Verum est, fateor, quod dicis. Veruntamen,

quod

quod jam dictum est, si seciùs ceperis, ex eorum numero futurus es, quorum priore loco memineram. siquidem & illi rationis specie quadam probabili abducuntur. tu autem, si id quod dixeram rectè intelligere volueris, noli metuere, nè hac de caussâ benefaciendi occasionem ullam sis omissurus.

VII. Athenienssium votum erat, *Plue, plue, chare Jupiter, super Athenienssium arva & prata.* aut nihil omnino precari, aut hoc modo simpliciter & ingenuè precari par est.

VIII. Cujusmodi illud est, quod dici solet, *Æsculapium* huic vel illi *coordinasse*, ut equitet, ut frigidâ proluatur, ut discalceatus incedat: ejusmodi quiddam est, & quod huic vel illi coordinavit universi natura, ut morbo teneatur, corpore mutiletur, liberos amittat, aut aliud tale quippiam. siquidem & ibi *coordinavit* illud, sensum hunc habet, acsi diceretur, hoc ad illud ordinavit, tanquam quod ad ejusdem sanitatem conducat: atq; istîc pariter, quicquid unicuique contingit, ad illud ordinatur quodammodo quod fato congruum existat. atq; hinc est quod ea convenire nobis dicimus: quomodo lapides quadratos in mœnibus aut pyramidibus convenire dicunt artifices, cùm sibi invicem scitè compositi coaptantur. omnino enim una quædam est rerum omnium compages. & quemadmodum ex cunctis corporibus mundus iste, quô corpus ejusmodi sit, consummatur; ita ex caussis universis, quô caussa sit ejusmodi fatum conficitur. intelligunt hoc quod dico etiam rudissimi quiq;. dicunt enim *tulit hoc illi*, sors nimirum. hoc itaq; illi ferebatur; istúdq; illi coordinabatur. proinde ira excipiamus ista, quomodo ea solemus, quæ Æsculapius præceperit. multa siquidem & in illis aspera sunt, quæ sanitatis spe tamen libenter admittimus. ejusmodi itaq; quiddam videatur tibi, eorum quæ naturæ communi visa sunt, perfectio & consummatio, cujusmodi est valetudo tua. eodémq; modo, quicquid evenerit, quamvis

λεγόμενον [1] προσδέχῃ, ἀφ' τοῦτο ἔσῃ εἷς ἐκείνων, ὧν πρότερον ἐπεμνήσθην. ὁ γὰρ ἐκεῖνοι λογικῇ τινι πιθανότητι ἀφάγονται· ἐὰν σὺ θελήσῃς συνεῖναι τί ποτέ ἐστι τὸ λεγόμενον, μὴ φοβοῦ, μὴ ἀφ' τοῦτο ἀφέλιμος ἢ ἔργον κοινωνικόν.

[1] [ἀν] π. f.

VII. Εὐχὴ Ἀθηναίων, ὗσον, ὗσον, ὦ φίλε Ζεῦ, κατ' τὰ ἀρόσιμα τ' Ἀθηναίων καὶ τὰ πεδία. ἤτοι ἡ μὲν εὐχὴ, ἢν ἔστως ἁπλῶς καὶ ἐλευθέρως [2].

[2] Ἀτεχνῶς. Casaub.

VIII. Ὁποῖόν ἐστι τὸ λεγόμενον, ὅτι Συνέταξεν ὁ Ἀσκληπιὸς τούτῳ ἱππασίαν, ἢ ψυχρολουσίαν, ἢ ἀνυποδησίαν· [3] τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ, συνέταξεν τούτῳ ἡ τῶν ὅλων φύσις νόσον, ἢ πήρωσιν, ἢ ἀποβολὴν, ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων. καὶ γὰρ ὀνομ τὸ συνέταξεν, τοιοῦτον ἐσημαίνει, ἔταξε τοῦτο πρὸς τοῦτο, ὡς κατάλληλον εἰς ὑγίειαν. καὶ ὀκεῖνο τὸ συμβαῖνον ἑκάστῳ πέπεικέ πως πρὸς αὐτὸ καταλληλον εἰς τὴν εἱμαρμένην. [4] ἔστως γὰρ καὶ ἀλλαχοῦ συμβαίνειν ἡμῖν λέγομεν, ὡς καὶ τὰς τετραγώνους λίθους ἐν τοῖς τείχεσι, [5] ἢ ἐπὶ τὸ πυραμίδας συμβαίνειν οἱ τεχνῖται λέγουσι, συναρμόζοντας ἀλλήλοις τῇ ποιᾷ συνθέσει. Ὅλως γὰρ [6] ἁρμονία ἐστὶ μία. καὶ ὥσπερ [7] ἐκ πάντων τῶν σωμάτων ὁ κόσμος τοιοῦτον σῶμα συμπληροῦται· ἔστως ἐκ πάντων τῶν αἰτιῶν ἡ εἱμαρμένη τοιαύτη αἰτία συμπληροῦται νοῦσα ἢ ὁ λέγω, καὶ οἱ πλέον ἰδιῶται. φασὶ γὰρ, τοῦτο ἔφερεν αὐτῷ ἐκεῖνο [8] τοῦτο τούτῳ ἐφέρετο, καὶ τοῦτο τούτῳ συνετάττετο. δεχώμεθα δὴ αὐτὰ, ὡς [9] ἐκεῖνα [10] ὁ Ἀσκληπιὸς συνετάττει. πολλὰ γὰρ ἐν ἐκείνοις ἐστὶ τραχέα· ἀλλὰ ἀσπαζόμεθα τῇ ἐλπίδι τ' ὑγιείας· ταῦτόν μοι δοκείτω, ἄνυσις καὶ συντέλεια τῶν τῇ κοινῇ φύσει δοκούντων, οἷον ἡ σὴ ὑγιεία. καὶ ὅτως ἀσπάζου πᾶν τὸ γινόμενον, κἂν ἀπλυσίαν

[3] L. 3. § 4. *l.* 4. § 10, 33. *l.* 6. § 16. *l.* 10. § 20. *l.* 12. § 23.

[4] L. 4. § 23. *l.* 6. § 44, 45. *l.* 7. § 57. *l.* 9. § 39.

[5] κῶνον τ. Suid.

[6] L. 4. § 27.

[7] Sup. § 40.

[8] L. 6. § 44. *l.* 10. § 6, 20. *l.* 12. § 23.

[9] Inf. § 9.

[10] ἃ, vel [ἀ] ὁ

ον

εον δοκῇ, ἀλλὰ ὃ ἀεὶ ἄμεμπτον, [1] ὅτι τὸ τοῦ κόσμου ὑγιείᾳ, καὶ τὸ τοῦ Διὸς εὐοδίᾳ καὶ εὐφορίᾳ. ὑπὸ γὰρ τούτου τὸ [2] τοιοῦτο εἰ μὴ ἦν ὅλῳ συμφέρειν. οὐδὲ γὰρ ἂν τυχοῦσα φύσις φέροι τι, ὃ μὴ πρὸς ἁρμοσμόν τινα τῶν ὑπ' αὐτῆς κατὰ πλήθη ἔχει. ἐκεῖνο δὲ [3] δύο λόγους ἔχει ἐφ' ἑαυτοῦ. καὶ ὅτι συμβαῖνόν σοι. καὶ ἐφ' ἕνα μέν, ὅπου σοι ἐγίνετο, καὶ σοὶ συνεπέπλετο, καὶ πρὸς σέ πως εἶχεν, [4] ἄνωθεν ὁπὸ τῆς πρεσβυτάτων αἰτίων συγκλωθόμενον. καὶ ἕτερον ἦ, ὅτι [5] ὡς ὃ ὅλον διοικοῦντι τὴν οὐσίαν, καὶ τὴν συντελείας, καὶ νὴ Δία, τὴν Συμμονῆς αὐτῆς αἴτιόν ἐστι· πηροῦται γὰρ ὃ ὁλόκληρον, ἐὰν καὶ ὁπῇον ἀφαιρῇς τῆς συναφείας καὶ συνεχείας, ὥσπερ τῶν μερίων, ὅπω ἦ καὶ τῶν αἰτίων. [6] Ἀφαιροῦσεις ἦ ὅσον ἐπί σοι, ὅπου δυσαρεστῇς, καὶ βόπον τινὰ διαφθορᾶς.

IX. [7] Μὴ σκυθρώπαζε, [8] μηδὲ ἀπαυδᾶν, μηδὲ [9] ἀποδυσπετεῖν, [10] εἰ μὴ κατὰπυκνοῦται σοι ὃ ἀπὸ δογμάτων ὀρθῶν ἕκαστα πράσσειν· ἀλλὰ [11] ἀναπαύεσθαι, πάλιν ἐπὶ μίαν, καὶ [12] ἀσμενίζειν εἰς τὰ πλείω μὲν θεωρητικώτερα, καὶ [13] φιλεῖν τοῦτο, ἐφ' ὃ ἐπάνεργε· καὶ μὴ ὡς πρὸς [14] παιδαγωγὸν τὴν φιλοσοφίαν ἐπάνιέναι· ἀλλ' ὡς [15] οἱ ὀφθαλμιῶντες πρὸς μὲν σπογγάριον καὶ τὸ ὠὸν, ὡς ἄλλοθι πρὸς κατάπλασμα, ὡς πρὸς καταγόνησιν· ὕπως γὰρ ἂν [16] ἀπόδειξει τὸ πειθαρχεῖν τῷ λόγῳ, ἀλλὰ [17] πρόσημα παύσῃ αὐτῷ. μέμνησο γὰρ ὃ ἄλλο [18] φιλοσοφία μόνα θέλει ἃ ἡ φύσις σου θέλει· σὺ γὰρ ἄλλο ἢ θέλες [19] ἢ καὶ φύσιν. [20] τί γὰρ τούτων πρόσηνέστερον ; ἢ γὰρ ἡδονὴ ἢ ἀφή ; [21] τῆς σφαλῆς ; ἀλλὰ θεάσαι εἰ πρόσφορώτερον μεγαλοψυχία, ἀληθείᾳ, ἀπλότης, εὐγνωμοσύνη, ὁσιότης. ἀυτῶν γὰρ φρονήσεως τί πρόσφορώτερον ; ὅπου τὸ [22] ἄπαγον, καὶ [23] εὕρων ἐν πᾶσι [24] τὰ πρὸς κολυθητικῆς καὶ ὁπτικῆς δυνάμεως ἐνθυμηθῆς.

[1] L. 2. § 3. l. 10 § 1.
[2] τοιοῦτο f.
[3] L. 6. § 44, 49.
[4] L. 4. § 26. l. 8. § 23. l. 10. § 5.
[5] L. 2. § 3. l. 8. § 5.
[6] L. 4. § 29. l. 10. § 25. l. 11. § 8.
[7] Inf. § 10.
[8] L. 6. § 29. l. 7. § 70.
[9] L. 4. § 32.
[10] L. 9. § 29.
[11] L. 6. § 11, 12.
[12] L. 7. § 27.
[13] L. 4. § 3.
[14] L. 10. § 36.
[15] Sup. § 8.
[16] ἐπιδείξεις Boot. ὀπιδείσει σε, vel ὀπιδείσῃ τῷ π. Sal. ἐπὶ δείσει [εἰς] τὸ π. vel ὀπιζήσεις [ἢ] τὸ π. f.
[17] L. 4. § 31. l. 6. § 12.
[18] L. 6. § 30. l. 10. § 2. l. 11. § 20.
[19] ἢ f.
[20] L. 8. § 12.
[21] τῦσο Xyl.
[22] L. 4. § 49.
[23] L. 4. § 3. Inf. § 34. l. 10. § 6.
[24] L. 3. § 5. l. 7. § 4.

asperius visum fuerit, libens admittito, quandoquidem ad mundi integritatem Jovísque prosperitatem atque felicitatem ferat. neque enim tulisset is, nisi ad universi bonum contulisset. cùm nec natura quælibet quicquam ferat, quod non ei mundo, qui ab ipsa administratur, congruens existat. ità duplici ratione diligas oportet, quicquid evenerit tibi. alterà, quod tibi natum & tibi coordinatum, & ad te quodammodo affectum est, à caussis antiquissimis retro tibi contextum. alterâ, q^d universi gubernatori prosperitatis & consummationis, atque adeò permansionis ipsius procurandæ ex parte caussa sit. mutilatur enim integrum ipsum, si quid vel minimum abscindas à connexione & continuitate, ut partium universi, ita & caussarum. abscindis autem quantum in te est, quando molestè fers aliquid, tollísq; quodammodo.

IX. Noli ægrè ferre, aut animum despondere, aut stomachari, si juxta decreta recta agere volenti, haud perinde semper successerit. verùm, ubi excussum aliquando te sensseris, regredere, pluribúsque pro officii humani ratione gestis contentus sis ; atq; illud, ad quod regrederis, fac diligas. nec, tanquam ad pædagogum, ad philosophiam redeas ; sed quomodo ad ovum & penicillum, qui oculis laborant, quomodo ad emplastrum alius, alius ad perfusionem, confugit. ità nihil deerit ulteriùs, quod rationis obsequelæ conciliet te, sed eâ sponte tuâ acquiescens. illud autem memineris, philosophiam ea sola velle, quæ natura tua ipsa velit. tu verò aliud aliquid velis, quàm quod naturæ tuæ convenit ? ecquid enim istis blandius fuerit ? voluptas autem nonne hâc ratione nos fallit ? sed vide, gratiórne sit magnanimitas, liberalitas, simplicitas, æquanimitas, sanctitas. ipsâ verò prudentiâ quid gratius compereris, cùm facultatem intelligentiâ scientiâque in te præditam ejusmodi cogitaveris, quæ nusquam impingat, sed in omni re prosperè feratur ?

X. Res

X. Res quidem ipſæ adeò ſunt abditæ, ut philoſophis haud paucis, nec vulgaribus eis, omnino percipi nil poſſe viſum ſit, quin & Stoicis perceptu difficiles admodum videntur. éſtq; reverâ aſſenſus noſter omnis labilis & mutabilis. ubinam enim gentium eſt, qui ſententiam, falſus quandóq; non mutaverit? ad ſubjecta jam ipſa ſi tranſieris, quàm caduca, quàm vilia ſunt; quæq; etiam cinædo, ſcorto, latroni in poſſeſſionem cedere poſſint. mores autem eorum, quibuſcum degis, ſi adverteris, tales eſſe comperies, ut etiam gratiſſimum quemlibet vix ſuſtineas, ut nè adjiciam ſeipſum etiam vix ſuſtinere quenquam. in hujuſmodi itaque caligine ac ſorde, tantóq; materiæ, temporis, motuum, rerúmq; motarum fluxu, nihil poſſum comminiſci, quod æſtimatione ſtudióve dignum videatur. contrà potiùs ſolari ſe quemque par fuerit, diſſolutionem ſui naturalem operiendo, morémq; interea haud gravatè ferendo, dum duobus hiſce acquieſcit prorsùs; altero nimirum, nihil obtingere ſibi poſſe, quod non ſit univerſi naturæ conſentaneum; altero, in ſua eſſe poteſtate ſitum, ut nihil faciat præter genii Deíque ſui voluntatem. hanc enim tranſgredi qui cogat, nullus eſt.

XI. Quam ad rem animâ nunc utor meâ? hoc te jugiter interroga, ſimúlq; te percontare; Ecquid mihi nunc verſatur in parte mei illa, quæ principalis dici ſolet? aut cujuſnam ego nunc animam gero? num pueruli? num adoleſcentuli? num mulierculæ? num tyranni? num jumenti? num belluæ?

XII. Cujuſmodi ſint quæ pleriſq; bona videntur, hinc licet deprehendere. ſi quid eorum quæ reverâ bona ſunt mente quiſpiam conceperit, puta, prudentiam, temperantiam, juſtitiam, fortitudinem, iſta, inquam, ſi animo præconceperit, non ſuſtinebit adjectum huic audire quicquam, quod non rei bonæ probè congruat. at verò quæ vulgò λεγόμενα ἀγαθὰ, οἷον φέρησιν, ὠφελησιώλεω, δικαιοσύλεω, ἀνδρείαν. ἔσθ' ἂν ὅτῳ ἐφαρμόσῃ

X. Τὰ μὲ πεάγματα ἐν τοιαύτῃ βόθρῳ τινὰ ἐσκαλύφθαι ἔξιν, ὥστε φιλοσόφοις ὄχι ὀλίγοις οὐδὲ τοῖς τυχοῦσιν ἔδοξε ἢ παντάπασιν ἀκαταλήπτα εἶναι. πλὴν ἀυλοῖς γε τοῖς Στωικοῖς δυσκαταλήπτα δοκεῖ. ἐκ πάσης ἡμετέρας συγκαταθέσεως, μεταπτωτή· πῶς γὰρ οὐ μεταπτωτόν; [1] μέτειμι τοίνυν ἐπ' αὐτὰ τὰ ὑποκείμενα. ὡς [2] ὀλιγόχρονα, ἐκ [3] ὠνητὰ, ἐκ [4] διαφθαρτὰ ἐν κλίνῃ κιναίδου, ἢ πόρνης, ἢ λῃστοῦ ἴσως. μετὰ τοῦτο ἔπειτα δὲ τὰ τῶν συμβιούντων ἤθη, [6] ὧν μόλις ἔστι ἐκ τοῦ ἐγγυτάτω ἀνασχέσθαι, ἵνα μὴ λέγω, ὅλως ἐκ [7] ἑαυτόν τις [8] μόγις ὑπομένει· ἐν τοιούτῳ οὖν ζόφῳ, ἐκ [9] ῥύπῳ, ἐκ τοιαύτῃ [10] ῥύσει τῆς περὶ οὐσίαν, ἐκ τοῦ χρόνου, ἐκ τῆς κινήσεως, ἐκ τῶν κινουμένων, τί ποτ' ἔστι τὸ ἐπὶ μηδὲν ἀξιωθῆναι, ἢ τὸ ὅλως ἀσφαλισθῆναι διαμένον, ἐπ' ἔσπερας· τοὐναντίον γὰρ δεῖ προσμυθέμενον ἑαυτὸν [11] εὐμενῶς τῇ φυσικῇ λύσει, ἐκ [12] μὴ ἀχθεσθῆναι τῇ ἀφανισθῇ, ἀλλὰ τούτοις μόνοις [13] προσανατρέφειν· ἑνὶ μὲν ὅτι, ὅπερ [14] οὐδὲν συμβήσεταί μοι, ὃ οὐχὶ πᾶσι τοῖς ὅλων φύσιν ἔχουσιν. ἑτέρῳ δ', ὅτι [15] ἔξεστί μοι μηδὲν πράττειν παρὰ τὴν ἐμὴν [16] θεόν, ἐκ δαίμονα. [17] οὐδεὶς γὰρ ὁ ἀναγκάσων τοῦτον παραβαίνειν.

XI. Περὶ τί ποτε ἄρα νῦν λογισμῷ τῇ ἐμαυτοῦ ψυχῇ; πᾶν ἕκαστον τοῦτο ἐπανερώτα τὸν ἑαυτόν, καὶ [19] ἐξετάζειν, τί μοί ἔστι νῦν ἐν τούτῳ τῷ μέρει, ὃ δὴ ἡγεμονικὸν καλοῦσι; ἐκ τίνος ἄρα νῦν ἔχω ψυχήν; [20] μή τι παιδίου; μή τι μειρακίου; μή τι γυναικείου; μή τι τυράννου; μή τι κτήνους; μή τι θηρίου;

XII. [21] Ὁποῖά τινά ἐστι τὰ τοῖς πολλοῖς δοκοῦντα ἀγαθά, ἐκ ἐντεῦθεν λάβοις εἰ γάρ τις ἐπινοήσειν ὑπάρχειν τά τινα ὡς ἀληθῶς ἀγαθὰ, οἷον φρόνησιν, σωφροσύλην, δικαιοσύλην, ἀνδρείαν. ἔσθ' ἂν ὅτῳ ἐφαρμόσῃ

1 L. 8. § 22.
2 L. 7. § 1.
3 L. 4. § 48.
4 L. 2. § 11. l. 4. § 39..
5 L. 9. § 3.
6 L. 10. § 36.
7 L. 8. § 53.
8 μόλις Lug.
9 L. 9. § 14.
10 ῥύσει Inf. § 23. l. 6. § 15.
11 L. 2. § 17. Inf. § 33. l. 9. § 3.
12 Sup. § 9.
13 L. 6. § 12.
14 Sup. § 8. l. 8 § 4. l. 12. § 26.
15 L. 2. § 2. l. 3. § 14.
16 L. 3. § 3. Inf. § 27.
17 L. 2. § 9.
18 L. 8. § 2. l. 10. § 24, 37. l. 12. § 19. 33.
19 L. 10. § 37.
20 L. 4. § 28. l. 9. § 39.
21 L. 2. § 12. Inf. § 33.
22 πῶς ἀγαθῶν ὄντων ἐφ. Sal π, ὄντων πρὸ α' ἐκ. ἐ f.

μόνη· τὰ δὲ γε τοῖς πολλοῖς φαινόμενα ἀγαθὰ προεπινοήσας κε, ἀξακέστεται, καὶ ῥᾳδίως δέξεται, ὡς οἰκείως ὑπολεγόμενον τὸ τοῦτο ἔχειν κωμικοῦ εἰρημένον. οὕτως καὶ οἱ πολλοὶ φύσεως τάξονται τὴν διαφορὰν. ὁ γοῦν [1] τούτου μὴ προσέκοπεν καὶ ἀπεξύετο[2]· τὸ γὰρ ὅτι ἔστι πλούτου καὶ τῶν πρὸς τρυφὴν ἢ δόξαν συνειλημμένων ἀπρεπὲς κρίμα, ὡς ἐκνενικότως καὶ ἀφελέως εἰρημένον. προΐδη οὖν καὶ ἐρωτᾷ, εἰ κρατεῖ καὶ ἀγαθὰ καταληπτέον τὰ τοιαῦτα. ὧν προεπινοηθέντων, οἰκείως ἂν ὑπενέγκοι, τὸ τὴν κεκλημένον αὐλὰ, κατὰ τὴν εὐπορίαν σὺν ἔχειν ὅποι [3] χέσῃ.

XIII. [4] Ἐξ αἰτιώδους καὶ ὑλικοῦ συνέστηκα· [5] οὐδέτερον γὰρ τούτων εἰς τὸ μὴ ὂν φθαρήσεται· ὥσπερ οὐδὲ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος γέγονεν ἕκαστον ἡμῶν [6] καταταχθήσεται πᾶν μέρος ἐμὸν καὶ [7] μεταβολὴν εἰς μέρος τι τοῦ κόσμου· καὶ πάλιν ἐκεῖνο εἰς ἕτερον μέρος τοῦ κόσμου μεταβαλεῖ· καὶ οὕτω εἰς ἄπειρον. καὶ τοιαύτῃ μεταβολῇ κἀγὼ γέγονα, καὶ οἱ ἐμὲ γεννήσαντες, καὶ ἐπανιόντι εἰς ἄλλο ἄπειρον. οὐδὲν γὰρ κωλύει φάναι, καὶ [7] προνοίᾳ πεπερασμένας ὁ κόσμος διοικῆται.

XIV. Ὁ λόγος καὶ ἡ λογικὴ τέχνη [8] δυνάμεις εἰσὶν ἑαυταῖς ἀρκούμεναι, καὶ τοῖς καθ' ἑαυτὰς ἔργοις. ὁρμῶσι μὲν οὖν ἀπὸ τοῦ οἰκείου ἀρχῆς· [9] ὁδοῦσι δὲ πρὸς τὸ προκείμενον τέλος. καθὸ καὶ ὀρθοπραγίαι αἱ τοιαῦται προσαγορεύονται, [10] τὴν ὀρθότητα τῆς ὁδοῦ σημαίνουσαι.

XV. Οὐδὲν τούτων ῥητέον ἀνθρώπῳ, [11] ἃ ἀνθρώπῳ, καθὸ ἄνθρωπος, οὐκ ὀφείλει. οὐκ ἔστιν ἀπαιτήματα ἀνθρώπου, οὐδὲ ἐπαγγέλλεται αὐτὰ ἡ τοῦ ἀνθρώπου φύσις, οὐδὲ τελειότητες εἰσὶ τοῦ ἀνθρώπου φύσεως. ὁ τοίνυν οὐδὲ τὸ τέλος ἐν αὐτοῖς ἔχει τῷ ἀνθρώπῳ κείμενον, οὐδὲ συμπληρωτικὸν τοῦ τέλους τὸ ἀγαθόν. ἔτι εἴ τι τούτων ἦν ὑπόλοιπον ἐν ἀνθρώπῳ, οὐκ

[1] [ὑπὲ] τούτων, vel ἐπ' ἐκείνων m. f.

[2] --το τόδε ὅτι ὃ f.

[3] θήσῃ Boot.

[4] L. 2. § 2. l. 6. § 32.

[5] L. 4. § 4.

[6] L. 2. § 3. l. 6. § 15. l. 7. § 18 25. l. 8. § 18. l. 9. § 28.

[7] L. 10. § 7. l. 11. § 1.

[8] L. 4. § 13, 25. l. 7. § 18. l. 8. § 7. l. 11. § 1.

[9] Inf. § 34. l. 8. § 60.

[10] L. 4. § 18, 51.

[11] L. 8. § 12, 26.

pro bonis habentur, ubi animo præconceperit quis, auribus æquis accipiet, faciléq; admittet, tanquam aptè adjectum id, quod à comico quandóq; dictum est, ità etiam vulgus hominum differentiæ istius habent aliquam notitiam. alioqui enim non offenderet & tanquam dictu indignum repudiaretur, si de illis enunciaretur; cùm de divitiis eísq; fortunæ bonis quæ ad luxum pompámve ferunt, tanquam aptè scitéq; dictum admittamus. Eas nunc & quæras licet, utrùm in honore habendæ, aut in bonis censendæ sint res hujusmodi, quibus animo priùs conceptis illud commodè possit adjici, homini istis instructo præ opulentia sua *non suppetere, ubi ventris onus deponat.*

XIII. Formâ consto & materiâ. harum neutra in nihilum interibit, quemadmodum nec ex nihilo processit. omnis ergo pars mei, mutatione interveniente, in mundi partem aliquam pro ratione sui redigetur. & hæc rursus in aliam mundi partem mutabitur: & sic in infinitũ. mutationis autem hujusmodi operâ & ipse extiti, & qui me genuerant, atq; ita retro in aliud infinitum. nihil enim vetat, quo minus hoc dicam, etiamsi secundùm periodos finibus certis terminatas mundus iste digeratur.

XIV. Ratio ársq; ipsa rationalis, facultates sunt, quæ sibi operibúsq; suis ipsæ sufficiunt. à suo itaq; cientur prodeúntq; principio; at ad propositum sibi finem rectâ proficiscuntur. unde & rectè factorum appellationem sortitæ sunt actiones istiusmodi, quâ viæ rectitudo significetur.

XV. Nihil horum hominis esse dicendum est, quod non ad hominem quâ homo est, pertinet. ista enim nec ab homine exiguntur, nec pollicetur ea natura humana, nec ad eam perficiendam ferunt. nec proinde in istis consistit, aut naturæ humanæ finis, aut bonum aliquod quod ad finem hunc conficiendum conducat. tum siquid istorum ad hominem pertineret, hominis non esset

ea

habere, eíſque ſeſe opponere, nec laude dignus haberetur, qui iſtis minùs indigentem ſe præſtiterit. imò ne bonus quidem vir eſſet, qui ſibi horum alicui interdixerit, ſiquidem ea verè bona exiſterent. atqui contrà, quò quis horum híſque ſimilium plura ſibi detraxerit, aut ab aliis detracta æquanimiter ſuſtinuerit, eò melior meritò cenſetur.

XVI. Talis futura eſt mens tua, qualia ea ſunt quæ creberrimè cogitaveris. imbuitur enim cogitationibus anima. imbue ergò illam cogitationibus iſtiuſmodi. verbi gratiâ; ubicunque vivere, ibidem & bene vivere licere. in aula verò vivere licere: ergo & in aula bene vivere dari. & rurſus, cujus gratiâ quidque conditum eſt, ad id agendum eſſe conditum; ad quod autem agendum conditum eſt, ad id ferri: ad quod fertur verò, in eo finem ſuum ſitum habere: in quo autem finis rei cujuſque ſitus eſt, eodem utile bonúmque ejuſdem conſtare. bonum itaque animantis ratione prædíti, ſocietas eſt. ad hanc enim natos eſſe nos, ſupra demonſtratum eſt. an non enim liquet planè, deteriora quæque præſtantiorum gratiâ eſſe condita, præſtantiora ſui invicem? præſtant autem inanimatis quidem animata; ex animatis verò quæ ratione ſunt prædita.

XVII. Quæ fieri nequeunt ſectari, inſanum eſt. fieri autem non poteſt, quin iſtiuſmodi quædam improbi agant.

XVIII. Nihil cuiquam contingit, quin à natura habeat, ut id ferre poſſit. aliis eadem contigere, qui vel caſuum ſuorum ignari, vel animi magni ſpecimen dare cupidi, immoti illæſíque manſerunt. indignum eſt autem ignorantiam & arrogantiam prudentiâ plus poſſe.

XIX. Res ipſæ nullâ ratione animam attingunt; neque aditum ullum ad eam habent; neque mutare eam, aut movere poſſunt. ipſa ſola ſeſe mutat movétque. qualia autem decreta fuerint, quibus ipſa

δὴ [1] τὸ ὑφρονεῖν αὐτῷ, & [2] καταξανίσασθαι, ὅτι βέλτιον ἰῷ. εὐδὲ ἐπαγγετὸς ἰῷ, ὁ ἀνεργοδεῆ τέτων ἑαυτὸν παρεχόμενος. ὃσῳ γὰρ πλείω τις ἀφαιρεῖται ἑαυτῷ τέτων, ἢ τοιέτων ἑτέρων, ἢ & ἀφαιρέμενα [4] τι τέτων ἀνέχηται, τόσῳδε μᾶλλον ἀγαθός ἐςι.

[1] Inf. § 31. *l.* 8. § 8. *l.* 10. § 8.
[2] *L.* 8. § 39.
[3] *L.* 10. § 33.
[4] -νός.

XVI. [5] Οἷα δὴ πολλάκις φαντασθῆς, τοιαύτη σοι ἔσαι ἡ διάνοια· [6] βάπτεται γὰρ ὑπὸ τ φαντασιῶν ἡ ψυχή· βάπτε ἓν αὐτὸν, τῇ συνεχείᾳ τ τοιέτων φαντασιῶν οἷον, ὅτι [7] ὅπου ζῆν ἔςιν, ἐνῆν & εὖ ζῆν. ἐν αὐλῇ ἔν ζῆν ἔςιν· [8] ἔστιν ἄρα & εὖ ζῆν ἐν αὐλῇ· & πάλιν, ὅτι [9] ἕνεκεν ἑνὸς ἕκασον κατεσκεύασται [10], πρὸς ὃ ἕν κατεσκεύασται, πρὸς τέτο φέρεται. πρὸς ὃ φέρεται ἕν, ἐν τέτῳ τὸ τέλος. αὐτῷ· ὅπου ἕν τὸ τέλος, ἐνῆν καὶ τὸ συμφέρον, & [10] τὰγαθὸν ἑκάςῳ· [11] τὸ ἄρα ἀγαθὸν τῷ λογικῷ ζώῳ, κοινωνία. ὅτι γὰρ [12] πρὸς κοινωνίαν γεγόναμεν πάλαι δέδειχται. ἢ οὐκ ἦν ἐναργὲς, ὅτι [13] τὰ χείρω τῶν κρειττόνων ἕνεκεν, τὰ ἕν κρείττω ἀλλήλων; [14] κρείττω ἐν τῶν μὴ ἀψύχων, τὰ ἔμψυχα· τῶν ἐν ἐμψύχων τὰ λογικά.

[5] *L.* 7. § 3. *l.* 12. § 1.
[6] *L.* 3. § 4.
[7] *L.* 8. § 45. *l.* 10. § 33.
[8] *L.* 1. § 17. *l.* 8. § 9.
[9] *L.* 6. § 16, 40. *l.* 7. § 55. *l.* 8. § 12.
[10] [πρὸς τὸ κατεσκεύασται.]
[11] Sup. § 6. Inf. § 34. *l.* 6. § 7. *l.* 7. § 74. *l.* 9, 42.
[12] *L.* 2. § 1. *l.* 7. § 5.
[13] Inf. § 30. *l.* 7. § 55. *l.* 11. § 10.
[14] *L.* 6. 23.

XVII. Τὸ [15] τὰ ἀδύνατα διώκειν, μανικόν· [16] ἀδύνατον ἐν τὸ [17] τὸς φαύλος μὴ τοιαῦτά κνα ποιῶν.

[15] *L.* 6. § 50. *l.* 11. § 18, 33.
[16] Inf. § 28. *l.* 9. § 42. *l.* 12. § 16.
[17] ἓκ Lug.

XVIII. [17] Οὐδὲν οὐδενὶ συμβαίνει, ὃ ἐκεῖνο πέφυκεν φέρειν αὐτῷ. ἄλλῳ τὰ αὐτὰ συμβαίνει, & ἤτοι ἀγνοῶν ὅτι συμβέβηκεν, ἢ [18] ἐπιδεικνύμενος μεγαλοφροσύνῃ [19] σὺ σεθῇ, & ἀκάκωτος μένει· [20] δεινὸν ἓν ἄγνοιαν & ἀρέσκειαν ἰσχυροτέρας ἐν φρονήσεως.

[18] *L.* 8. § 46.
[19] *L.* 10. § 3.
[19] *L.* 6. § 10. *l.* 11. § 9.
[20] *L.* 8. § 48.

XIX. [21] Τὰ πράγματα αὐτὰ ἐφ' ὁπωσιῶν ψυχῆς ἅπτεται· [22] οὐδὲ ἔχει εἴσοδον πρὸς ψυχήν· [23] οὐδὲ τρέψαι, οὐδὲ κινῆσαι ψυχὴ δύναται· [24] πρέπει ἓν & κινῇ αὐτὴ ἑαυτήν· μένη· & οἷον δὴ κεκμάτων καταξιώσῃ

[21] *L.* 4. § 3.
[22] *L.* 8. § 41. *l.* 11. § 6.
[23] *L.* 6. § 52. *l.* 7. § 16.
[24] *L.* 6. § 8.

ἑαυτῷ, τοιαῦτα ἑαυτῇ ποιεῖ τὰ προσφερόμενα.

[1] L. 2. § 1.
[2] Inf. § 33.

XX. [1] Καθ' ὅσον μὲν λόγον ἡμῖν ἔστιν οἰκειότατον ἄνθρωπος, καθ' ὅσον [2] εὖ ποιητέον αὐτὸς δὲ ἀνεκτέον· καθ' ὅσον δὲ ἔνιά τινες εἰς τὰ οἰκεῖα ἔργα,

[3] L. 6. § 32. l. 8. § 56.

[3] ἕν τι τῶν ἀδιαφόρων μοι γίνεται ὁ ἄνθρωπος, οὐχ ἧττον ἢ ἥλιος, ἢ ἄνεμος, ἢ θηρίον.

[4] L. 8. § 32, 41.
[5] L. 3. § 12. Inf. § 34. l. 10. § 33. l. 11. § 9.
[6] L. 4. § 1.

[4] ὑπὸ τούτων δὲ ἐνέργεια μὲν τοι ἐμποδισθείη ἄν· [5] ὁρμῆς δὲ καὶ ἀναδέσεως, οὐ γίνεται ἐμπόδια [6] ἀφ' ἑτοίμου ὑπεξαίρεσιν, καὶ τοῦτο πρακτικῶς· μεταχέρεται γὰρ καὶ μεθίστησι πρὸς ὃ τὸ ἐνεργείας κώλυμα ἡ ἀφάνοια εἰς ὃ προηγούμενον· καὶ πρὸς ἔργον γίνεται ὃ δὲ ἔργον τοῦτο ἐφεκτικόν· καὶ πρὸς ὁδόν, ὃ τὸ ὁδοῦ ταύτης ἐνστατικόν.

[7] Inf. § 33.
[8] L. 6. § 5, 9.
[9] L. 3. § 9. l. 6. § 14, 16. l. 12. § 1, 19.
[10] L. 6. § 14.
[11] L. 3. § 1. l. 7. § 55.

XXI. [7] Τῶν ἐν τῷ κόσμῳ ὃ κρεῖττον κέρμα· ἔστι δὲ τοῦτο ὃ πᾶσι χρώμενον, καὶ [8] πρόσω διέπον· ὁμοίως δὲ καὶ [9] τὸ ἔν σοι ὃ κρεῖττον κέρμα· ἔστι δὲ τοῦτο, τὸ [10] ἐκείνῳ ὁμοφυές· καὶ γὰρ ὅτι σε [11] τὸ τοῖς ἄλλοις χρώμενον, τοῦτό ἐστι, καὶ ὁ σὸς βίος ὑπὸ τούτου διοικεῖται.

[12] Inf. § 35. l. 6. § 44, 54. l. 8. § 55. l. 10. § 6.
[13] L. 2. § 1. l. 7. § 26.
[14] [ἀνεκτέον δὲ] sive, [ἀλλὰ ἀνεκτ.] τὸ Inf. § 28. l. 10. § 4. l. 11. § 13.
[15] L. 4. § 43.
[16] L. 2. § 43.
[17] Sup. § 10.
[18] L. 7. § 18, 25. l. 9. § 19. l. 11. § 35.
[19] L. 8. § 6.
[20] Inf. § 33.
[21] μὴς τόδε f.
[22] L. 4. § 3. l. 12. § 7.
[23] L. 2. § 12.
[24] L. 4. § 44.

XXII. [12] Ὁ τῇ πόλει οὐκ ἔστι βλαβερόν, οὐδὲ τὸ πολίτῃ βλάπτει· ὅτι πάσης τῆς βεβλάφθαι φαντασίας τοῦτον ἔπαυε τὸν κανόνα. εἰ ἡ πόλις ὑπὸ τούτου μὴ βλάπτεται, οὐδὲ ἐγὼ βέβλαμμαι. εἰ δὲ ἡ πόλις βλάπτεται [13], οὐκ ὀργιστέον τῷ βλάπτοντι τῇ πόλει. [14] τί τὸ προσῆκον.

XXIII. Πολλάκις ἐνθυμοῦ, [15] τὸ τάχος τῆς διαφορᾶς τῶν ὑπεξαγωγῆς τῶν ὄντων τε καὶ γινομένων. [16] ἡ τε γὰρ οὐσία οἷον ποταμὸς ἐν διωσεκεῖ [17] ῥύσει, καὶ [18] αἱ ἐνέργειαι ἐν συνεχέσι μεταβολαῖς, καὶ τὰ αἴτια ἐν συνειλίαις [19] ζοπαῖς. καὶ σχεδὸν [20] οὐδὲν ἑστὼς, οὐ τὸ παρεγγύς [21]. τὸ δὲ [22] ἄπειρον τῶν τε προῳχηκότος καὶ μέλλοντος ἀχρόνες, [23] ᾧ πάντα ἀναφαντάζεται. πῶς οὖν ὁ [24] μωρὸς ὁ ἐν τούτοις

in se locum dederit, talia facit sibi adventitia quæque.

XX. Aliâ quidem ratione nobis conjunctissimus est homo; quatenus officii est nostri juvare illos ac sustinere. at quatenus in actionibus debitis obsistunt nobis quandoque, hac ratione inter res medias etiam mihi censetur homo; nihilo minus quàm aut sol, aut ventus, aut bellua. hæc enim omnia actum impedire mihi possunt. Verùm conatûs aut affectûs impedimentum non datur, exceptionis atque circumversionis beneficio, circumvertit enim mens transfértque effectionis impedimentum omne ad id quod est potius. ità fit ut & quod opus meum hoc inhibet, ad opus conducat; & ad viam conferat, quod viæ initæ obstabat.

XXI. Eorum quæ mundus complectitur, quod præstantissimum est colito. hoc est autem illud, quod cæteris omnibus utitur, quod reliqua omnia administrat. pari modo & quod in te præstantissimum est, colito. hoc est autem, quod superiori illi affine est. istud enim est, quod cæteris in te omnibus utitur; & à quo vita tua gubernatur.

XXII. Quod civitati non est noxium, nec civi nocet. hanc ad ea omnia regulam adhibe, quibus noceri tibi posse videbitur. si civitati ab hac re nihil nocetur, nec mihi: quin & etiamsi civitati nonnihil indè nocumenti accederet, ne sic quidem succensendum esset civitatem lædenti, sed ostendendum in quo delinquat.

XXIII. Sæpe cogita, quanta cum celeritate abripiantur & subtrahantur, quæ sunt siúntq; universa. est enim rerum natura instar fluvii cujusdam, qui in jugi sit fluxu. effectiones verò mutationibus continuis, & caussæ ipsæ conversionibus innumeris subjacent. nec quod consistat ferè quicquam est. cogita itidem vastum istud utrinque adjacens præteriti ac futuri temporis immensum, quo conduntur universa. quî igitur non pro fatuo merito habeatur, qui istis vel inflatur, vel cruciatur,

cruciatur, vel de re aliqua, quæ ad ſpatium perbreve moleſtiam exhibeat, quiritatur, quaſi diu id fiat.

XXIV. Memineris & naturæ univerſæ, cujus particulam exiguam admodum obtines; & ævi univerſi, cujus ſpatium breve & momentaneum tibi aſſignatum eſt; & fati, cujus quantilla es particula?

XXV. Peccat quis aliquid adversùs me? ipſe viderit: propriam habet diſpoſitionem, operationem propriam. ego nunc habeo, quod nunc habere me vult rerum natura; facióque quod nunc me facere vult natura mea.

XXVI. Quæ principatum ac dominium obtinet pars animæ tuæ, immota maneat, ad levem vel aſperum carnis tuæ motum: nec ſe carni immiſceat, ſed circumſcribat ſeſe, & intra membrorum limites coerceat affectiones iſtas. quòd ſi aliâ ratione ſe ad mentem ſubvexerint, quatenus nempe ea corpori unita eſt, tunc ſenſui, cùm à natura ſit, non eſt obnitendum, ſed ſiſtenda partis principalis cenſura, nè de his tanquam aut bonis aut malis ſententiam ullam ferat.

XXVII. Cum Deis vivendum. hoc autem faciet, qui animum exhibuerit ità jugiter affectum, ut rebus ſibi deſtinatis acquieſcat; faciátq; quæcunq; genius ille voluerit, quem ſui particulam à ſe avùlſam Jupiter cuique attribuit, præſidem ducémque eidem futurum. hic autem cujuſque mens eſt & ratio.

XXVIII. Num ſuccenſes ei qui hircum olet? num ei, cui halitum gravem os emittit? quid enim fecerit? ejuſmodi os huic, illi alæ ſunt, ut fieri nequeat quin tale quid ab utroque ſe proferat. at homo, inquis, ratione præditus eſt, poteſtque ſi advertat, dignoſcere quid delinquat. Bene tibi ſit. proinde, tu quoque ratione cùm ſis præditus, rationali facultate tuâ eandem in illo excitato, errorem oſtendito, commonefacito. ſiquidem enim te audiverit, ſanâſti eum, nec

φυσώμενον, ἢ σπώμενον, ἢ χεπλιάζοντα, ὡς ἔν τινι χεόνῳ ⸗ ὅτι μικεὸν ἀνοχλήσομαι.

XXIV. Μέμνησο τ̃ ⸗ συμπάσης ὑσίας, [2] ἧς ὀλίγιζον μετέχεις, ⸗ ὃ σύμπαν χεόνον, [3] βεαχὺ κ̀ [4] ἀκαθεκτον σοι ἀφώεισαι, ⸗ τ̃ εἱμαρμένης, ἧς πόσον εἶ μέεος; [2] L. 2. § 9. l. 12. § 32. [3] L. 4. § 26. [4] L. 4. § 48. l. 11. § 18.

XXV. [5] Ἄλλο ἁμαετάνει [6] τις εἰς ἐμέ. ὄψεται· [7] ἴδιόν ἔχει διάθεσιν, ἰδίαν ἐνέργειαν. [8] ἐγὼ νῦν ἔχω, ὃ με θέλει νῦν ἔχειν ἡ κοινὴ φύσις, ⸗ [9] πεάσσω ὃ με νῦν πεάσσειν θέλει ἡ ἐμὴ φύσις. [5] L. 4. § 26. l. 11. § 18. [6] πῆς Xyl. [7] Sup. § 3. [8] L. 4. § 34. l. 7. § 57. [9] L. 6. § 22.

XXVI. Τὸ ἡγεμονικὸν ⸗ πειεῦον τῆς ψυχῆς σου μέεος, [10] ἄπεεπτον ἔσω, ἀπὸ τ̃ ἐν τῇ σαεκὶ λείας ἢ τεαχείας κινήσεως· ⸗ [11] μὴ ζυγκεινέσθω, ἀλλὰ πειγεαφέτω [12] αὐτὸ, ⸗ πειοειζέτω [13] τὰς πείσεις ἐκείνας ἐν τοῖς μεείοις. ὅπερ ἂν ἀναδιδῶνται κ̀ τ̃ ἑτέεαν ζυμπάθειαν εἰς τ̃ διάνοιαν, ὡς ἐν σώματι ἡνωμένῳ, τότε πεὸς μὲν τ̃ αἴσθησιν, φυσικὸν ἔσται, ἀπείεατον δὲ καὶ ἑαυτῷ· [14] τ̃ δ' ἀπάληψιν, τ̃ ὡς πεὶ ἀγαθοῦ ἢ κακοῦ, μὴ πεοσκλινέτω τὸ ἡγεμονικὸν ἐξ αὐτοῦ. [10] L. 4. § 3. Sup. § 19. [11] L. 7. § 16, 67. l. 10. § 24. [12] αὐτὸ f. l. 7. § 68. [13] L. 3. § 6. l. 7. § 55. l. 8. § 26. [14] L. 4. § 8. l. 7. § 14.

XXVII. [15] Συζῆν θεοῖς· συζῇ δ' θεοῖς ὁ συνεχῶς δεικνὺς αὐτοῖς τ̃ ἑαυτοῦ ψυχὴν [16] ἀεσκομένην τοῖς ἀπονεμομένοις, [17] ποιοῦσάν δ' ὅσα βούλεται ὁ δαίμων, ὃν ἐκάστῳ [18] πεοσάπτων ⸗ ἡγεμόνα ὁ ζεὺς ἔδωκεν, [19] ἀπόσπασμα ἑαυτοῦ· ἔστ⸗ δὲ τοῦτο, ὁ ἑκάστου νοῦς ⸗ λόγος. [15] L. 10. § 1. l. 12. § 5. [16] L. 2. § 17. l. 3. § 16. l. 7. § 54. [17] Sup. § 10. [18] L. 3. § 5. [19] L. 2. § 4. l. 12. § 26.

XXVIII. [20] Τῷ γεάσσοντι μὴ ὀεγίζῃ; μήτι τῷ ὀζοστόμῳ ὀεγίζῃ; τί σοι ποιήσει; τοιοῦτον στόμα ἔχει, τοιούτας μάλας ἔχει, [21] ἀνάγκη τοιαύτην ἀποφοεὰν ἀπὸ τοιούτων γίνεσθαι. ἀλλ' ὁ λόγος ⸗ λόγον ἔχει, φησὶ, ⸗ καὶ διώκειν ζυνοσὸν ἐφιστάνων τί πλημμελῇ [22] εὖ σοι γνώσεται· τοιγαεοῦν κ̀ σὺ λόγον ἔχεις, κίνησον λογικῇ διαθέσει, λογικὴν διάθεσιν· [23] δεῖξον, ὑπόμνησον· εἰ γὰ ἐπαΐσῃ, πεεα- [20] L. 11. § 15. [21] Sup. § 17. [22] L. 4. § 13. l. 11. § 39. [23] Sup. § 22. l. 6. § 27. l. 8. § 59. l. 9. § 11. l. 10. § 4. l. 11. § 13.

πόλις, ἡ ἀρετὴ ὁμοία· [1 ἢ τε [2 τραγῳδὸς, ἢ τε πόρνη]

XXIX. [3] Ὡς ἐξελθὼν ζῆν δύναμαι, οὕτως ἐνταῦθα ζῆν ἔξεστιν. ἐὰν δὲ μὴ ὑπάρχῃ πάντα, τότε [4] καὶ τῷ ζῆν ἔξιθι· οὕτως μέν τοι, ὡς [5] μηδὲν κακὸν πάσχων. [6] καπνός ἐστι, ἀπέρχομαι. τί αὐτὸ [7] πρᾶγμα δοκεῖς; μέχρι δέ με τοιοῦτον οὐδὲν ἐξάγῃ, μένω ἐλεύθερον, [8] οὐδείς με κωλύσει ποιεῖν ἃ θέλω· θέλω δὲ [9] κατὰ φύσιν τὴν λογικὴν, καὶ κοινωνικὴν ζωήν.

XXX. Ὁ τοῦ ὅλου νοῦς κοινωνικός. πεποίηκε γοῦν [10] τὰ χείρω τῶν κρειττόνων ἕνεκεν· καὶ [11] τὰ κρείττω ἀλλήλοις συνήρμοσεν. ὁρᾷς [12] πῶς ὑπέταξε, συνέταξε, καὶ τὸ κατ' ἀξίαν ἀπένειμεν ἑκάστοις, καὶ [13] τὰ κρατιστεύοντα εἰς ὁμόνοιαν ἀλλήλων συνήγαγε.

XXXI. [14] Πῶς προσενηνέχθαι μέχρι νῦν θεοῖς, γονεῦσιν, ἀδελφοῖς, γυναικὶ, τέκνοις, διδασκάλοις, τροφεῦσι, φίλοις, οἰκείοις, οἰκέταις· εἰ πρός πάντας σοι μέχρι νῦν ἔστι τὸ μήτε τινὰ ῥῆξαι ἐξαίσιον, μήτε εἰπεῖν. ἀναμιμνήσκου δή, καὶ δι' οἵων διεληλύθας, καὶ οἷα ἤνεσας ὑπομεῖναι· καὶ ὅτι [15] πλήρης ἤδη σοι ἡ ἱστορία τοῦ βίου, καὶ [16] τελεία ἡ λειτουργία· καὶ πόσα ὤπαζε καλὰ· καὶ [17] πόσων μὲν ἡδονῶν καὶ πόνων ὑπερεῖδες· [18] πόσα δὲ ἐνδόξα παρεῖδες· [19] εἰς ὅσους δὲ ἀγνώμονας εὐγνώμων ἐγένου.

XXXII. [20] Διὰ τί συγχέουσιν ἄπειροι καὶ ἀμαθεῖς ψυχαὶ ἔντεχνον καὶ ὑπεύθυνα; τίς οὖν ψυχὴ ἔντεχνος καὶ ὑπεύθυνος [21]; ἡ εἰδυῖα ἀρχὴν καὶ τέλος, καὶ [22] τὸν ἀεὶ τῆς οὐσίας διήκοντα λόγον, καὶ ἀεὶ πομπὴν τῶν αἰώνων. [23] τί παιδιόθεν πεταγμένας [24] οἰκονομοῦνται τὸ πᾶν.

XXXIII. Ὅσον οὐδέπω [25] σποδὸς ἢ σκελετὸς, καὶ [26] ἤτοι ὄνομα, ἢ [27] οὐδὲ ὄνομα· [28] τὸ δὲ ὄνομα, ψόφος καὶ ἀπήχημα. τὰ δὲ

irâ ampliùs opus jam erit. [Nec tragœdus, nec scortum.]

XXIX. Quo modo vivere cogitas vitâ mox excessurus, eodem, si volueris, vivere jam licet: sin id minùs permiserint, quibuscum hîc degis, exeas licèt è vita; ità tamen, ne tanquam mali quid passus. si fumus molestus est mihi, discedo. cur hoc momenti alicujus esse videatur? interim verò dum nihil me ad educendum me adigit, liber maneo; utpote quem nemo prohibere possit, quo minùs faciam quæ velim; velim autem, quæ animantis ratione imbuti ad societatem nati naturæ sunt consentanea.

XXX. Universi mens communionis mutuæ amans est. itaq; deteriora quæq; præstantiorum causâ fecit: præstantiora sibi invicem conciliavit. vides ut res singulas ordine justo subdiderit, congesserit, pro dignitate sua suum cuiq; attribuerit, præstantissimas mutuo sibi invicem consensu devinxerit.

XXXI. Recole tecum quo modo te hactenus gesseris erga Deos, parentes, fratres, liberos, conjugē, præceptores, educatores, amicos, familiares, famulos; nunquid hactenus adversùs hórum aliquem, quod minùs deceat, quicquam vel facto, vel dicto etiam admiseris. recole quoq; quæ transegeris negotia, quibúsque sustinendis sufficeris. cogita & vitæ tuæ historiam jam esse consummatam, muneréque tuo te jam defunctum. recole itidem, quot præclara videris; quot voluptates ac dolores spreveris; quot pro gloriosis habita neglectui habueris; quot improbis denique æquum te exhibueris.

XXXII. Quorsum arte instructum ac peritum quenquam rudes animæ imperitæq; conturbent? verùm quænam est anima perita artéq; instructa? Ea quæ principii finisq; rerum est gnara rationísque illius quæ res omnes permeat, ac per ævum omne statis periodis universum hoc administrat.

XXXIII. Cinis jamjam futurus es, aut ossa nuda; noménque tantùm, vel ne nomen quidem tui, superfuturum est. nomen autem ip-

cv

[1] L. 4. § 31.
[2] L. 3. § 7. l. 11. § 18.
[3] L. 2. § 11. l. 11. § 3.
[4] L. 8. § 47.
[5] L. 2. § 11, 12 & f.
[6] L. 4. § 50.
[7] L. 1. § 16. l. 2. § 9. l. 8. § 48.
[8] L. 1. § 9. l. 3. § 4. Sup. § 16. l. 6. § 14.
[9] Sup. § 16.
[10] L. 8. § 59.
[11] Sup. § 8. l. 9. § 1.
[12] L. 9. § 9.
[13] L. 1. § 17. Sup. § 11. l. 6 § 48. l. 10. § 37.
[14] L. 2. § 14.
[15] L. 3. § 8.
[16] Sup. § 15.
[17] Sup. § 1.
[18] L. 7. § 65.
[19] L. 2. § 1. l. 3. § 16. l. 6. § 35.
[20] L. 19. § 18. l. 8. § 3.
[21] L. 4. § 40.
[22] Sup. § 13.
[23] Sup. § 21.
[24] L. 4. § 48.
[25] L. 12. § 27.
[26] L. 4. § 6. l. § 13.
[27] L. 4. § 3.
[28]

ſſum nihil eſt aliud quam ſonitus inanis & echo quædam. quin & illa ipſa, quæ in hac vita tanto habentur in pretio, vana ſunt, putida, exilia, canicularum inſtar invicem rixantium, aut puerulorum ſecum invicem litigantium, & ridentium modò, mox plorantium. Cæterùm fides, modeſtia, juſtitia & veritas, ad cœlum, à terra longè latéq; patente, ſeſe contulerunt. ecquid igitur reſtat quod te iſtîc detineat? ſiquidem res ſenſui ſubjectæ, mutari pronæ, & conſiſtere neſciæ; ſenſus ipſi hebetes & imagines falſas admittere proclives: animula ipſa, exhalatio à ſanguine emiſſa: apud eos, qui iſtiuſmodi ſint, celebrem eſſe, inane quiddā. quin ergo expectas placidus, vel extinctionem tui, vel tranſlationem? iſtius tempus donec obvenerit, quid ſuffecerit niſi ut Deos colas celebréſq;, hominib⁹ benefacias, ſuſtineas eos eiſdémque abſtineas; meminerſq; ea omnia, quæ extra corpuſculi animulæque tuæ terminos conſiſtunt, nec tua eſſe, nec in poteſtate tua ſita?

ἐν τῷ βίῳ πολυλέμητα, [1] κενεά, καὶ [2] σαθρεά, καὶ [3] μικρεά, καὶ [4] κυνίδια ἀλλαλακνόμενα, καὶ [5] παιδία φιλόνεικα, γελῶντα, εἶτα εὐθὺς κλαίοντα. πίστις δὲ καὶ αἰδὼς, καὶ δίκη, καὶ ἀληθεῖα, [6] θεοὺς ὄλυμπον, ἀπὸ γθονὸς εὐρυοδείης. τί ἔτι ἔστιν ὃ ἐνταῦθα κατέχον; εἰ γὰρ [7] τὰ μὲν αἰσθητὰ εὐμετάβλητα, καὶ [8] οὐκ ἐστῶτα· τὰ δὲ αἰσθητικὰ, [9] ἀμυδρὰ καὶ εὐπαθῆ τὰ πῶμα· αὐτὸ δὲ τὸ ψυχάριον, [10] ἀναθυμίασις ἀφ' αἵματος. [11] τὸ δὲ εὐδοκιμεῖν ἐν τοιούτοις, κενόν. [12] τί οὖν [13] προθυμεῖ; [14] ἄλεως [15] τὸ εἶτε σβέσιν εἴτε μετάστασιν. ἕως δὲ ἐκείνης ὁ καιρὸς ἐφίσταται, [16] τί ἀρκεῖ; τί δ' ἄλλο ἢ [17] θεοὺς μὲν σέβειν καὶ εὐφημεῖν· [18] ἀνθρώπους δὲ εὖ ποιεῖν, καὶ [19] ἀνέχεσθαι αὐτῶν καὶ ἀπέχεσθαι· ὅσα δὲ ἐκτὸς ὅρων τοῦ κρεατίου, καὶ τοῦ πνευματίου, ταῦτα μεμνῆσθαι [20] μήτε σὰ ὄντα, μήτε ὑπ' σοι;

[1] L. 4. § 32.
[2] L. 9. § 36.
[3] L. 6. § 36.
[4] L. 7. § 3.
[5] L. 9. § 24.
[6] Heſiod. *l.* 1. v. 195.
[7] L. 2. § 17. *l.* 6. § 4, 14.
[8] Sup. § 23.
[9] L. 2. § 17.
[10] L. 4. § 3.
[11] L. 4. § 33.
[12] πῶς ἔ. π. ἴλ.
[13] Sup. § 10.
[14] L. 2. § 3.
[15] L. 7. § 32.
[16] Sup. § 14.
[17] L. 6. § 10, 30.
[18] L. 5. § 20.
[19] Sup. § 20.
[20] L. 12. § 3.

XXXIV. Proſperè tibi res tuæ ſunt perpetuò proceſſuræ, ſi ritè incedere potueris, rectâque methodo & opinari & agere. communia ſunt animæ ratione præditæ, ſive Dei, ſive hominis, ſive alîus alicujus animantis duo iſta: alterum, quod ab alia re nulla poſſit impediri; alterum, quod in animi affectione actionéq; juſtâ bonum ſuum ſitum habeat, nec ultra hæc quicquam appetere neceſſe habeat.

XXXIV. Διώκειν ἀεὶ [21] εὐθεῖαν, εἶναι δὲ [22] ὁδοιδρομεῖν, εἶναι δὲ [23] ὁδῷ ὑπολαμβάνειν, δὲ πρόσεστιν [24] δύο ταῦτα κοινά, τῆς τοῦ θεοῦ, καὶ τῆ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ παντὸς λογικοῦ ζώου ψυχῆ· τὸ [25] μὴ ἐμποδίζεσθαι ὑπ' ἄλλου· καὶ τὸ [26] ἐν τῇ δικαίᾳ ἕξει καὶ πράξει ἔχειν τὸ ἀγαθόν, [27] καὶ ἐνταῦθα τὴν ὄρεξιν ἀπολήγειν.

[21] L. 2. § 5.
[22] Sup. § 14.
[23] L. 1. § 9.
[24] -σειεν. *al.*
[25] Sup. § 20.
[26] Sup. § 16.
[27] L. 4. § 20. *l.* 9. § 31.

XXXV. Εἰ [28] μήτε κακία ἐστὶ τοῦτο ἐμὴ, μήτε ἐνέργεια κατὰ κακίαν ἐμήν, [29] μήτε τὸ κοινὸν βλάπτεται, τί ὑπὲρ αὐτοῦ ἀφορέομαι; [30] τίς δὲ βλάβη τοῦ κοινοῦ;

[28] Sup. § 25. *l.* 7. § 22. *l.* 9. § 4.
[29] Sup § 22.
[30] L. 8. § 55.

XXXV. If neither this is my fault, nor the effect of my fault, nor the common is hurt, why am I concerned for it? what harm can there be to the common?

XXXVI. Μὴ [31] ὁλοχερῶς [32] τῇ φαντασίᾳ συναρπάζεσθαι· ἀλλὰ [33] βοηθεῖν μὲν κατὰ [34] δύναμιν καὶ κατ' ἀξίαν, κἂν εἰς τὰ μέσα ἐλαττοῦται, μὴ μένειν δὲ [35] βλαβῆ αὐτῷ φυλάζεσθαι, κακὸν γὰρ [36] ἔθος. ἀλλ' ὡς ὁ γέρων ἀπελθὼν τὸ δρέπανον ἀπῄτει, μεμνημένος. μὴ ῥόμβος· οὕτως οὖν καὶ ὧδε. ἐπεί τοι [37] γίνη καλὸν ὅτι τὸ ἐμβόλων

[31] L. 9. § 3.
[32] L. 4. § 22. *l.* 7. § 43.
[33] L. 6. § 30.
[34] L. 3. § 11.
[35] Sup. § 35.
[36] ἔθεν f.
[37] γίνη καλὸν Xyl.

ἀνθρώπε

[1] L. 9. § 29.
[2] L. 4. § 44.
[3] ἐ. π. εὐμ. Sal. ἡδύτερον ἂν, ὁ. ἡ εὐμ Boot.
[4] --ληφθεὶς Sal. & Boot.
[5] ἄνθρωπε, σὺ νέμεις· ἀγαθὴ ἡ μοῖρα, ἀγαθὴ ἡ εὐμ. ὁ. κατ. S
[6] L. 7. § 17.
[7] δοὶ τέφοι. S.

ἀλλ' ἔφεσαι, ἐπελάθου δὲ ταῦτα ἡμῖν; ναί· ἀλλὰ τούτοις πρειαττόντως. [1] Ἀφ' οὗ τοίνυν καὶ σὺ [2] μωρὸς ἡγῇ; [3] ἐγχωρεῖ μὲν πότε, ὅπως δήποτε καταλειφθεὶς[4], [5] εὔμοιρος ἀλλ' ὅμως ὁ [6] εὔμοιρος, ἀγαθὴν μοῖραν σαυτῷ ἀπονενείμας· ἀγαθὴ ἡ μοῖρα, ἀγαθαὶ [7] ἕξεις ψυχῆς, ἀγαθὴ ὁρμή, ἀγαθαὶ πράξεις.

homo, hæc quidnam ſint? memini ſatis, inquis; verùm ea ſunt, in quibus iſti pretium ſtudiúmque ponunt. num ergo & te fatuum eſſe neceſſe eſt, quia illi ſunt? quocunq; loco deprehenſus, felix futurus ſis. felix eſt autem qui ſortem ſibi bonam comparaverit. ſors vero bona ſi quid ſit quæras, ea moribus bonis, motibus bonis, bonis denique actionibus conſtat.

ΒΙΒΛΙΟΝ ζ'.

LIB. VI.

[1] Inf. § 5. l. 7. § 23.
[2] L. 2. § 11. l. 10. § 7.

Τῶν ὅλων οὐσία, εὐπειθὴς καὶ συγκεκριμένη, [2] ὁ δὲ ταύτῃ διοικῶν λόγος οὐδεμίαν ἐν ἑαυτῷ αἰτίαν ἔχει κακοποιΐας· κακίαν οὐκ ἔχει, οὐδὲ κακῶς ποιεῖ, οὐδὲ βλάπτεται ὑπ' οὐδενός. [3] πάντα δὲ κατ' ἐκεῖνον γίνεται καὶ περαίνεται.

[3] L. 3. § 11. Inf. § 8.

Niverſi materia obſequens eſt & parere prompta. mens rectrix ejuſdem, nullam in ſe maleficii cauſſam habet; cùm malitiam in ſe nullam habeat; neq; malefecit cuiquam, nec à quoquam læditur. ſecundùm hanc verò fiunt & perficiuntur univerſa.

[4] L. 1. § 16. l. 4. § 25. l. 5. § 3. Inf. § 7. l. 8. § 2.
[5] L. 7. § 44, 45, 46.
[6] L. 3. § 7. l. 10. § 8.
[7] L. 8. § 32. l. 9. § 6.
[8] L. 2. § 5. l. 3. § 12.

II. Μὴ διαφέρῃ, πότερον ῥιγῶν, ἢ θαλπόμενος· ὃ φρένων ποιεῖς· καὶ πότερον νυσταλέος, ἢ ἱκανῶς ὕπνου ἔχων· [4] καὶ πότερον κακῶς ἀκούων, ἢ εὐφημούμενος· καὶ [5] πότερον ἀποθνήσκων, ἢ πραττόντων τι ἄλλοιον. [6] μία γάρ τις βιωτικῶν πράξεων καὶ αὕτη ἐστὶν, καθ' ἣν ἀποθνήσκομεν· [7] ἀρκεῖ οὖν καὶ ὅτι ταύτης [8] ὃ πρόκειται εὖ θήσεις.

II. Pari loco habeas, frigore rigens, an calore fotus, quod eſt officii tui, feceris. item utrùm dormituriens, an ſomni ſatur; malè audiens, an collaudatus; moriens itidem, an aliud quid agens, nam ex vitæ hujus officiis, hoc eſt etiam, quòd morimur. & in hoc ergò ſufficit, quod præ manibus eſt ritè diſponere.

[9] L. 3. § 11. l. 5. § 36. l. 7. § 29, 30.

III. [9] Ἔσω βλέπε· μηδενὸς πράγματος μήτε ἡ ἰδία ποιότης, μήτε ἡ ἀξία, πρᾶγμα περιέχέτω σε.

III. Introſpice, cavéque ne rei cujuſquam qualitas dignitáſve propria te fugiat.

[10] L. 5. § 23. Inf. § 15.
[11] L. 8. § 25. l. 10. § 7.
[12] -αθήσεται. Lug.

IV. Πάντα τὰ ὑποκείμενα [10] ταχέως μεταβάλλει, καὶ [11] ἤτοι ἐκπυρωθήσεται [12], εἰτ' εἰς ἓν ἥνωται ἡ οὐσία, ἢ σκεδασθήσεται.

IV. Præſentia hæc omnia quàm citiſſimè mutabuntur; & vel in exhalationem abibunt, (ſiquidem unita ſit rerum omnium ſubſtantia) vel diſſipabuntur.

[13] L. 2. § 4. Sup. § 1. l. 10. § 25.

V. [13] Ὁ διοικῶν λόγος οἶδε πῶς διάκειμαι, καὶ τί ποιῶ, καὶ ὅτι τίνος ὕλης.

V. Novit mens univerſi rectrix, quomodo ſe habeat, quid faciat, & in qua materia verſetur.

[14] L. 7. § 15, 65.

VI. [14] Ἄριστος ζῆλος ὃ ἀμύνεσθαι μὴ δυνάμενος.

VI. Optimus injuriam ulciſcendi modus eſt, inferenti ne ſis ſimilis.

[15] L. 8. § 26, 42.
[16] L. 4. § 31.
[17] L. 5. § 6.
[18] L. 3. § 13. Inf. § 23.

VII. Ἐνὶ [15] τέρπου καὶ [16] παραπαύου, τῷ ἀπὸ πράξεως κοινωνικῆς [17] μεταβαίνῃ ἐπὶ πρᾶξιν κοινωνικήν, [18] σὺν μνήμῃ θεοῦ.

VII. Hoc uno te oblecta, in eóque acquieſce, ut ab una, quæ communitatem juvet, actione, ad alteram tranſeas, numinis memor.

VIII. Pars

VIII. Pars animæ principalis se susciat, se vertit; se facit, qualem ipsa voluerit; quæque contingunt quælibet, talia sibi videri facit, qualia ipsa voluerit.

IX. Secundùm universi naturam perficiuntur singula. neque enim secundùm aliam ullam, quæ vel exteriùs contineat, vel interiùs contineatur, vel extra etiam quasi appensa sit.

X. Universum aut est cinnus quidam rerum, nunc concursu fortuito invicem implexarum, mox dissipatarum denuò; aut est compages rerum in unum ordine justo convenientium, quæ providentiâ regatur. si prius illud, quid est, quod desiderem in temeraria miscela colluviéq; istiusmodi ulteriùs commorari? aut cur aliud quicquam mihi curæ sit, quàm ut quoquo modo in terram redigar? quorsum etiam perturbor? quicquid enim egero, superveniet aliquando dissipatio. sin quod posterius est positum, rectorem veneror, eodémque fretus, firmus animi consisto.

XI. Siquando à rebus circumstantibus per vim quandam adactum perturbari te senseris, citò ad te redi, nec plus quàm necesse est, ab animi tenore congruo recede. tenoris enim servandi valentior fies, ad eum jugiter recurrendo.

XII. Si novercam simul matrémque haberes, etiamsi & illam coleres, ad istam tamen frequentissimè te reciperes. harum instar habeant apud te, aula & philosophia. ad hanc sæpiùs accede, hac acquiesce, cujus ope, cùm quæ ibi occurrunt tibi futura sunt toleratu facilia, tum & ipse in eis toleratu facilis.

XIII. Quemadmodum de obsoniis atq; eduliis ejusmodi cogitare licet, hoc piscis esse cadaver, hoc avis, hoc suis: ac rursus de falerno, esse uvulæ succum; de purpura, esse oviculæ capillos conchylii cruore tinctos; de coitu, esse intestini fri-

VIII. [1] Τὸ ἡγεμονικόν ἐστι, ὃ ἑαυτὸ ἐγείρον καὶ τρέπον, καὶ ποιῶν μὲ ἑαυτὸ οἷον αὐ καὶ θέλῃ, [2] ποιεῖν ἢ ἑαυτῷ φαίνεσθαι πᾶν ὃ συμβαῖνον, οἷον αὐλὸ θέλῃ.

IX. [3] Κατὰ τὴν τῶν ὅλων φύσιν ἕκαστα περαίνεται. ἢ γὰ κατ' ἄλλην γέ τινα φύσιν, ἤτοι ἔξωθεν προσέχεσθαι, ἢ ἐμπεριεχομένην ἔνδον, ἢ ἔξω ἀπηρτημένην.

X. [4] Ἤτοι κυκεών, καὶ ἀνατμπλοκή, καὶ σκεδασμός· ἢ ἕνωσις καὶ τάξις, [5] πρόνοια. [6] εἰ μὲν οὖν τὸ πρότερα, λί καὶ ὑπομένω εἰκῇ συγκείμενα, καὶ φυρμῷ τοιούτῳ ἐνδιατρίβειν; τί δέ μοι καὶ μέλει ἄλλο τι πλὴν ὅπως ποτε [7] ἁγνὸς γένωμαι; λί γὰ καὶ παραλυθῶ; [8] ἥξει γὰ ἐπ' ἐμὲ ὁ σκεδασμός, ὃ λκ ἂν ποιῶ· εἰ δὲ διάπυρά ἐστι, [9] σέβω καὶ [10] ἐνισχύω, καὶ θαῤῥῶ [11] τῷ διοικοῦντι λ.

XI. Ὅταν ἀναγκαζόμενος [12] ὑπὸ τῶν περιεστώτων οἱονεὶ ἀγανακτῆσαι, [13] ταχέως ἐπάνιθι [14] εἰς ἑαυτόν, καὶ μὴ ὑπὲρ τὸ ἀναγκαῖα ἐξίστασο τοῦ ῥυθμοῦ. ἔσῃ γὰ ἐγκρατέστερος τῆς ἁρμονίας, τῷ συνεχῶς εἰς αὐτὴν ἐπανέρχεσθαι.

XII. Εἰ μητρυιᾷ τε ἅμα εἶχες καὶ μητέρα, ἐκείνῃ τ' ἂν ἐνδιέτριβες, καὶ ὅμως ἡ ἐπάνοδός σοι πρὸς τὴν μητέρα συνεχὴς ἐγίνετο. τοιοῦτόν σοι νῦν ἐστιν ἡ αὐλὴ, καὶ φιλοσοφία· ὧδε πολλάκις [15] ἐπάνιθι, καὶ [16] προσπαύου ταύτῃ, δι' ἣν καὶ τὰ ἐκεῖ σοι ἀνεκτὰ φαίνεται, καὶ σὺ ἐν αὐτοῖς ἀνεκτός.

XIII. Οἷον δὴ, τὸ [17] φαντασίαν λαμβάνειν ὅτι τὸ ὀψῶν, καὶ τὸ τοιούτων ἐδωδίμων· ὅτι νεκρός ἐστο ἰχθύο, ἔστο δὲ νεκρὸς ὄρνιθο, ἢ χοῖρο καὶ πάλιν, ὅτι ὁ Φάλερνο, χυλάριόν ἐστι σταφυλίο· καὶ [18] ἡ πορφύρο, τρίχια προβάτιο αἱματίῳ κόγχης δεδευμένα· καὶ ὅτι τὸ τῆς συνουσίας,

[1] L. 5. § 14. l. 11. § 1.
[2] L. 3. § 9. l. 5. § 19. l. 7. § 14. l. 12. § 25.
[3] Sup. § 1, 4.
[4] L. 4. § 27.
[5] [καὶ] πρ.
[6] L. 2. § 11.
[7] Iliad. π. v. 99.
[8] L. 7. § 46.
[9] L. 5. § 21, 33.
[10] L. 5. § 18.
[11] Sup. § 5, 9.
[12] L. 1. § 12. l. 11. § 9.
[13] L. 4. § 3. Inf. § 12.
[14] φὲς Lug. An.
[15] Sup. § 11.
[16] L. 5. § 9, 10.
[17] L. 3. § 11. Sup. § 3. Inf. § 14. l. 7. § 29, 30.
[18] L. 9. § 34.

συνουσίαν, ἐντεῦθεν παράπεμψις, καὶ μετὰ τινος σπασμοῦ [1] μυξαρίου ἔκκρισις· [2] οἷόν δὴ αὐτάί εἰσιν αἱ φαντασίαι καθικνούμεναι ἀυτῆς τῆς πραγμάτων καὶ διεξιοῦσαι δι' αὐτῆς, ὥστε ὁρᾶν ἄτινά ποτ' ἔστιν. [3] ὅπως δεῖ πρὸς ὅλον τὸν βίον ποιεῖν, καὶ ὅπου λίαν ἀξιοπρόσοπα φαίνεται πράγματα φαντάζεται), [4] ἀπογυμνῶν αὐτά, καὶ τὴν εὐτέλειαν αὐτῶν καθορῶν, καὶ πῶς ἰσοτίμαν, [5] ὑφ' ἣν σεμνύνεται), περιαιρῶν. [6] δεινὸς γὰρ ὁ τῦφος παραλογίσασθαι· καὶ ὅτε δοκεῖς μάλιστα περὶ τὰ σπουδαῖα καταγίνεσθαι, τότε μάλιστα καταγελᾶται. ὅρα γοῦν ὁ Κράτης, τί περὶ αὐτῆς ὁ Ξενοκράτους λέγει.

[1] L. 4. § 48.
[2] οἷαι vel οἷς.
[3] L. 10. § 26. l. 11. § 2.
[4] L. 2. § 12. l. 10. § 9. l. 12. § 8.
[5] ἐφ' f.
[6] L. 2. § 12. l. 3. § 6.

[7] Sup. § 13.

XIV. [7] Τὰ πλεῖστα ὧν ἡ πλῆθος θαυμάζει, εἰς ἡμιμάταια διάγει), τὰ ὑπὸ ἕξεως ἢ φύσεως συνεχόμενα, λίθους, ξύλα, συκᾶς, ἀμπέλους, ἐλαίας· τὰ δὲ ὑπὸ τῆς ὀλίγῳ μετριοτέρων, εἰς τὰ ὑπὸ ψυχῆς, οἷον, ποίμνας, ἀγέλας· τὰ δὲ ὑπὸ τῆς ἔτι χαριεστέρων, εἰς τὰ ὑπὸ λογικῆς ψυχῆς, ἣ μή τοι καθολικῆς, ἀλλὰ καθό τεχνική, ἢ ἄλλως πως ἐνεργείας, ἢ κἂν ψιλόν, τὸ πλῆθος διὰ πόδων κεκλῆσθαι. [8] ὃ δὲ ψυχῇ λογικῇ [9] καθολικῇ καὶ πολιτικῇ καὶ πᾶσι, ταῦτα ἔστι τὰ ἄλλων ὑπερέφεται· πρὸ ἁπάντων δὲ τὰ ἑαυτῆς ψυχῇ [10] λογικῶς καὶ κοινωνικῶς [11] ἔχουσιν, καὶ κινδύνων ἀφαιρεῖται, καὶ [12] τῆς ὁμοίας εἰς τοῦτο [13] ἀπεργεῖ.

[8] L. 3. § 9.
[9] L. 5. § 21. l. 12. § 30, 32.
[10] L. 5. § 29.
[11] ἴσχουσιν f. Inf. § 16.
[12] L. 5. § 21.
[13] Inf. § 42.

cuilibet, ut hoc ipsum præstet, operam itidem mutuatur suam.

[14] L. 5. § 23. Sup. § 4.
[15] L. 2. § 3. l. 7. § 25.
[16] ται [τὸν ἄπειρον αἰῶνα.]
[17] L. 2. § 17. l. 7. § 19.
[18] L. 5. § 10.
[19] Sup. § 23.
[20] L. 4. § 43.

XV. [14] Τὰ μὲν ἀπόντα γίνεσθαι, τὰ δὲ ἀπόντα γεγονέναι, καὶ τῶν γινομένων δέ τι ἤδη τὰ ἀπέσβη· [15] ῥύσις καὶ ἀλλοιώσις, ἀνανεοῦσι [τὸν ἄπειρον αἰῶνα] τὸν κόσμον διὰπαντὸς, ὥσπερ ἡ τοῦ χρόνου ἀεὶ νέα διάχυσις. ἐν δὴ τούτῳ [16] τῷ ποταμῷ, [17] τί ἄρα τις τούτων τῶν παραθεόντων ἐκτιμήσειεν, [19] ἐφ' ᾧ τινα σπουδὴν ἔξειν; ὥσπερ εἰκὸς τι τῶν παρατρεχόντων στρουθίων φίλον ἄρξασθαι· [20] τὸ δ' ἤδη ἐξ ὀφθαλμῶν ἀπολισθῆσαν. τοιοῦτον δή τι καὶ αὐτὴ

XV. Quædam fieri properant, quædam fuisse: & illius etiam quod fit, aliquid jam abscessit. fluxus & mutationes mundum perpetim renovant, sicut temporis successio nunquam intermissa ævum interminatum exhibet novum subinde. in hoc igitur flumine, in quo consistere non datur, quorsum quis horum sic præterlabentium quicquam in pretio habeat? perinde ac si avicularum prætervolantium aliquam diligere quis inciperet, cùm ea è conspectu statim abscesserit. hujusmodi res est & vita cujusque, quasi

quasi exhalatio nempe quædam à sanguine orta,& ab aëre spiritûs attractio. quale enim quiddam est aërem semel traxisse, mox reddere, quod momentis singulis facimus; tale quiddam est & totam illam respirandi facultatem, quam heri & nudiustertius in ortu acceperas, eò redonare, unde primò hauseras.

XVI. Non est æstimatione multâ dignum, aut perspirari, quod & plantarum est; aut respirare, quod & pecudum & belluarum est; aut à sensibus rerum imagines impressas admittere; aut ab affectibus sigillarium instar impelli; aut gregatim convenire; aut nutriri: hoc enim perinde est atque alimenti quod est superfluum excernere. ecquid est igitur, quod pretio aliquo dignum sit? num plausibus excipi? nequaquam. itaque nec linguarum strepitu excipi. quid enim sunt aliud vulgi acclamationes, quàm linguarum strepitus? ita cùm & gloriolam missam feceris,quid tandem supererit pretio dignum? hoc unum, opinor, secundùm conditionis suæ rationem, moveri séq; sistere, hoc est, ad quod studia reliqua artésq; nos ducunt. omnis enim ars ad hoc collimat, ut quicquid producit, ad opus illud aptum sit, ad quod productum est. siquidem vinitor qui vites colit, hoc qui equos domat, hoc qui canes curat, intendit. quin & puerorum institutiones & disciplinæ ad quid aliud contendunt? istìc ergo reperitur quod in pretio sit habendum. atq; hoc benè si habueris, nihil aliud quod acquiras, opus erit. non tu desines tandem in pretio alia multa habere? nec liber itaque futurus es, nec tibi sufficies, nec perturbationibus immunis eris. etenim necesse erit invidere, æmulari, eos suspectos habere, qui his privare te possunt, eis struere insidias, qui id, quod tu tanti æstimas, possident. omnino necesse erit macerari te, ubi horum tibi aliquid defuerit; & de Diis etiam sæpenumero conqueri. at contra mentem propriam si in veneratione ac honore habueris, & tibi gratum id te faciat. & commu-

ἡ ζωὴ ἐκφύσημα, οἷον [1] ἡ ἀφ' αἵματος ἀναθυμίασις, ⁊ [2] ἡ ἐκ τῆς ἀέρος ἀνάπνευσις. ὁποῖον γάρ ἐστι τὸ ἄπαξ ἐλκῦσαι τὸν ἀέρα ⁊ ἀποδῶναι, [3] ὅπερ καθ' ἑκάστην ποιοῦμεν, τοιοῦτόν ἐστι ⁊ [4] τὸ τῆς ὅλης ἀναπνευστικοῦ δύναμιν, ἣν χθὲς ⁊ πρώην ἀπολαβὼν ἀπέλιπες· ἀποδοῦναι ὀφείλεις, ὅθεν τὸ πρῶτον ἔσπασας.

[1] L. 5. § 33.
[2] L. 2. § 2.
[3] L. 8. § 54.
[4] L. 5. § 4.

XVI. [5] Τίμιον, ἔστι τὸ [6] δαπανᾶσθαι· ὡς τὰ φυτά· ἔστι [7] τὸ ἀναπνεῖν, ὡς τὰ βοσκήματα ⁊ τὰ θηρία· ἔστι [8] τὸ τυπώσεσθαι ⁊ᾗ φαντασίαις· ἔστι τὸ [9] νευροσπαστεῖσθαι καθ' ὁρμάς· ἔστι τὸ [10] ζωαγελάζεσθαι· ἔστι τὸ τρέφεσθαι· τοῦτο γὰρ ὅμοιον τῷ [11] ἀποκρίνειν τὰ ἀποτρώματα τῆς ζοφῆς. τί οὖν λῆμον; τὸ κροτεῖσθαι· ἐκεῖ. [12] σὴν δὲ καὶ τὸ ὑπὸ γλωσσῶν [13] κροτεῖσθαι· αἱ γὰρ αὐταὶ τῶν πολλῶν εὐφημίαι, [14] κρότοι γλωσσῶν. ἀφῆκας οὖν ⁊ τὸ δοξάριον, τί καταλείπεται τίμιον; δοκῶ μοι, τὸ κατὰ ἰδίαν καταστολὴν κινεῖσθαι, ⁊ [15] ἵστασθαι, ἐφ' ὃ ⁊ αἱ βιωφέλειαι ἄγουσι ⁊ αἱ τέχναι. [16] ἥ τε γὰρ τέχνη πᾶσα τοῦτο σκοπεῖται, ἵνα τὸ κατασκευασθὲν ὑπηρετικῶς ἔχῃ πρὸς τὸ ἔργον πρὸς ὃ κατεσκεύασται. ὁ τε φυτουργὸς ὁ ὑπομελούμενος τὴν ἄμπελον, ⁊ ὁ πωλοδαμνὴς, ⁊ ὁ τοῦ κυνὸς ὑπομελούμενος, τοῦτο ζητεῖ· αἱ δὲ παιδαγωγίαι, αἱ διδασκαλίαι ὑπὲρ τί ἀσχολοῦνται; ὧδε οὖν τὸ τίμιον. ⁊ τοῦτο μὲν δὴ εὖ ἔχει, οὐδὲν πλέον ἄλλων ποιήσει σεαυτῷ. [17] ὑ ποιήσει ⁊ ἄλλα πολλὰ λῆμα; ἔστ' οὖν ἐλεύθερον ἔσῃ, ἔστε αὐτάρκης, ἔστε ἀπαθής. ἀνάγκη γὰρ φθονῆσαι, ζηλοτυπῆσαι, ὑφορᾶσθαι τοὺς ἀφελέσθαι σοῖα δυναμένους, ὑπουλεῖν τοῖς ἔχουσι τὰ λῆμα τοῦ σοῦ· ὅλως πεφύρθαι ἀνάγκη τὸν ὁμοίων κενὸς ἐνδεῖ· προσέλθῃ δὲ πολλὰ ⁊ τοῖς θεοῖς μέμφεσθαι· [18] ἢ δὲ τὰ ἰδίαν ἀγαθοποιοῦσαν αἰδὼς ⁊ κρίσις, σεαυτῷ τε [19] ἀρεστὸν σε ποιήσει, ⁊ τοῖς κοινωνικοῖς

[5] Ὡς τὸ φυτὸν τιμιον. T. F. Bas. & Lug.
[6] L. 3. § 1.
[7] L. 8. § 54.
[8] L. 3. § 16.
[9] L. 2. § 2. Inf. § 29.
[10] L. 9. § 9, 39.
[11] L. 9. § 39.
[12] L. 8. § 52.
[13] L. 4. § 3. l. 5. § 33.
[14] L. 3. § 16. Sup. § 14.
[15] ἵστασθαι Sup. § 14.
[16] L. 5. § 14.
[17] Inf. § 41. l. 9. § 1.
[18] L. 3. § 9. l. 11. § 1.
[19] L. 8. § 53.

[1] L. 1. § 9. ηοῖς [1] συάρμοσον, & τοῖς θεοῖς σύμφωνον,
[2] L. 5. § 8. τυτέσιν, [2] ἐπαινοῦντα ὅσα ἐκεῖνοι θαυμάζουσι & θαττόχασιν.

[3] L. 9. § 28. XVII. [3] Ἄνω, κάτω, κύκλῳ, φορὰ τῶν στοιχείων. ἡ δὲ τῆς ἀρετῆς κίνησις ἐν οὐδεμιᾷ τούτων, ἀλλὰ θειότερόν τι, &
[4] Sup. § 14. [4] ὁδῷ [5] δυσεπινοήτῳ πορευθεῖσα [6] εὐοδεῖ.
[5] Inf. § 22.
[6] L. 7. § 53. l. 8. § 7.

XVIII. Οἷόν ἐστιν, ὃ ποιοῦσιν; τοὺς μὲ ὀπὶ τοῦ αὐτοῦ χρόνου, & μεθ' ἑαυτῶν ζῶντας αἰδεῶσθαι οὐφημεῖν ἐθέλουσιν· αὐτοὶ δὲ
[7] L. 3. § 10. l. 8. § 44. [7] τοῦτο τῷ μεταγλυεσέσθαι εὐφημηθῆναι, ὡς ἤδη εἶδον ποτέ, ἔτε ὄψονται, πολλοῦ ποιοῦνται. τοῦτο δὲ ἐγγύς ἐστι τῷ λυπηθῆναι αὖ, ὅτι μὴ & οἱ προγλυφέντες πρός σε λόγους εὐφήμους ἐποιοῦντο.

[8] L. 12. § 6. XIX. [8] Μὴ εἴ τι αὐτῷ σοι δυσκατάπόνητον, τοῦτο δὴ θεῷ ἀδύνατον ὑπολαμβάνειν. ἀλλ' [9] εἴ τι δὴ θεῷ δυνατὸν & οἰκεῖον, τοῦτο & σεαυτῷ ἐφικτὸν νόμιζε.
[9] L. 8. § 36, 46.

[10] L. 12. § 16. XX. Ἐν τοῖς γυμνασίοις & ὄνυξι [10] κατέλκυσέ τις, & τῇ κεφαλῇ [11] ἐρραγεὶς, πληγὴ ἐποίησεν. ἀλλ' ἔτε ὑπωμοσίαν ἐνεποιήσαμεν, ἔτε προσκόπτομεν, ἔτε ὑφορώμεθα ὕστερον, ὡς ἐπίβουλον· καίτοι φυλαττόμεθα, οὐ μὴν ὡς ἐχθρὸν, οὐδὲ μεθ' ὑποψίας, ἀλλ' ἐκκλίσεως εὐμενοῦς. [12] τοιοῦτόν τοι γλυκαίνω, & ἐν τοῖς λοιποῖς μέρεσι τοῦ βίου· πολλὰ παρενθυμούμεθα, ἵνα οἷον [13] προγυμναζόμενοι.
[11] προσραγεὶς An. Lug ἀῤῥαγεὶς, vel ἐπραγεὶς, vel ἐναγεὶς f.
[12] L. 4. § 3. Inf. § 26, 27. l. 7. § 22, 38. l. 10 § 6.
[13] L. 10. § 31. ἔξεστι γὰρ, ὡς ἔφην, ἐκκλίνειν, μηδὲ & ὑπονοεῖν, μηδὲ ἀπέχθεσθαι.

[14] L. 4. § 12. Inf. § 38. l. 8. § 16. l. 10. § 12. XXI. [14] Εἴ τίς με ἐλέγξαι, & πλανᾶσθαί μοι, ὅτι μὴ ὀρθῶς ὑπολαμβάνω, ἢ πράσσω, δύναται, χαίρων μεταθήσομαι· ζητῶ γὰρ τὴν ἀλήθειαν, ὑφ' ἧς οὐδεὶς πώποτε ἐβλάβη. βλάπτεται δὲ ὁ ἐμμένων τῇ ἑαυτοῦ ἀπάτῃ & ἀγνοίᾳ.

[15] τὸ f. XXII. Ἐγὼ [15] μὲν ἐμαυτοῦ [16] καθήκον ποιῶ· [17] τὰ ἄλλα με οὐ περιστᾷ· ἤτοι [18] ἄψυχα, ἢ ἄλογα, ἢ [19] πεπλανημένα, & [20] τὴν ὁδὸν ἀγνοοῦντα.
[16] L. 5. § 25. l. 7. § 15, 19.
[17] L. 2. § 7.
[18] L. 7. § 38.
[19] L. 9. § 42.
[20] L. 3. § 15.

nioni accommodum, & Diis consentientem, dum quæcunque illi attribuunt ac constituunt, laudas.

XVII. Sursum, deorsum, ih orbem feruntur elementa. virtutis verò motus nullâ harum viâ fertur. sed divinius est quiddam, viâque haud facili apprehensu progrediens, prosperè semper procedit.

XVIII. Quale, quæso, hoc est, quod faciunt homines? eos, qui eodem secum tempore vivunt, laudare cùm renuant; ipsi à posteris, qui eos nec nôrint unquam nec viderint, celebrari plurimi faciunt. hoc autem idem est prope, ac si quis contristaretur, quia homines prisci encomiis eum non sint prosecuti.

XIX. Noli, siquid tibi fuerit effectu difficile, opinari ideo, hominem nullum id posse. Sed siquid fuerit, quod possit quisquam, hominísque sit munus, id te quoque assequi posse existimes.

XX. Inter exercendum siquis unguibus lancinaverit, aut capite alliso plagam impegerit, nullam indignationis notam edimus, nec offendimur, nec tanquam insidiatorem deinceps suspectum hunc habemus. cavemus tamen nobis ab eo quantum possumus, sed nec tanquam ab hoste, aut tanquam suspicaces, verùm ita, ut animo pacato declinemus tantúm. eodem plane modo & in reliqua nos vita geramus. nè advertamus illis animum, quæ ab eis, qui nobiscum in vita quasi committuntur, hujusmodi nobis multa contingunt. licet enim illos cavere & declinare citra suspicionem ullam aut odium.

XXI. Si quis convincere me poterit, palámque mihi facere, quod in re ulla minùs rectè vel sentiam vel me geram, læto lubentíque animo mutabo. sector enim veritatem, à qua nemo unquam læsus est. læditur verò, qui in errore suo & ignorantia persistit.

XXII. Ego, quod mei est officii, exequor. reliqua me neutiquam solicitum habent. aut enim sunt in anima, aut rationis expertia, aut aberrantia, viæque nescia.

XXIII. Ani-

XXIII. Animantibus, adeóque omnibus in universum rebus ac subjectis rationis exortibus, utpote ratione præditus ipse qui sis, magno liberóque utaris animo. homines verò, cùm rationis sint tecum participes, tanquam societate tibi conjunctos, habeas. in cunctis verò opem divinam advoces: nec interesse existimes, quamdiu hæc facturus sis. suffecerint enim sic exactæ vel horæ tres.

XXIV. Alexander Macedo, ejusdémque mulio, simul ac mortui fuerant, ad idem planè redacti sunt. vel enim in easdem mundi rationes seminales recepti, vel in atomos pariter sunt dissipati.

XXV. Cogita tecum, quot intra nostrûm unumquemque, tam in corpore, quàm & in anima, uno eodemque temporis momento simul fiant. ità fiet, ne miraculo sit, si plura multa, vel cuncta potiùs quæ fiunt, in hoc uno, quem mundum utique vocamus, universo, simul producantur.

XXVI. Si quis te rogaverit, Antonini nomen quomodo scribatur, nunquid cum vocis intensione elementa singula proferres? quid igitur? si irascuntur tibi, num tu vicissim illis succensebis? & non potiùs literas singulas placidè enumerare perges? proinde & istîc pari modo memineris, officium omne quasi numeris quibusdam absolvi: quibus observatis, oportet te nec perturbatum, nec indignationem indignatione pensantem, sed rectà pergentem perficere quod præ manibus est.

XXVII. Crudele quiddam est, non permittere hominibus, ut ad ea ferantur, quæ ad se pertinere sibíque conducere opinantur. atqui hoc tu illis quodammodo non permittis facere, cùm peccare illos ægrè fers. feruntur enim prorsus, cùm peccant, ad ea de quibus ipsi sic opinantur. Verùm res, inquis, aliter se habet. tu itaque illos doce, errorémque illis ostende, sed absq; iracundiâ.

XXIII. Τοῖς μὲ ἀλόγοις ζώοις καὶ ὅλως πράγμασι καὶ ὑποκειμένοις, [1] ὡς λόγον ἔχων, λόγον μὴ ἔχουσι, χρῶ μεγαλοφρόνως καὶ ἐλευθέρως. τοῖς δὲ λογικοῖς, [2] ὡς λόγον ἔχουσι, χρῶ κοινωνικῶς. [3] ἐφ' ἅπασι δὲ θεὸν ἐπικαλοῦ· καὶ [4] μὴ διαφέρῃ πρὸς τὸ πόσῳ χρόνῳ ταῦτα πράξεις· ἀρκοῦσι γὰρ καὶ τρεῖς ὧραι τοιαῦται.

[1] L. 4. § 13. l. 5. § 36.
[2] L. 5. § 16, 30.
[3] Sup. § 7. l. 9. § 40.
[4] L. 9. § 33.

XXIV. [5] Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν, καὶ ὁ ὀρεωκόμος αὐτοῦ ἀποθανόντες εἰς τ' αὐτὸ κατέστησαν· [6] ἤτοι γὰρ ἐλήφθησαν εἰς τοὺς αὐτοὺς τοῦ κόσμου σπερματικοὺς λόγους· ἢ διεσκεδάσθησαν ὁμοίως εἰς τοὺς ἀτόμους.

[5] L. 3. § 3.
[6] L. 4. § 14. l. 7. § 32.

XXV. Ἐνθυμοῦ καὶ πόσα κατὰ τὸν αὐτὸν ἀκριβῆ χρόνον ἐν ἑκάστῳ ἡμῶν ἅμα γίνεται, σωματικὰ ὁμοῦ καὶ ψυχικά· καὶ ὕστερον εὐθυμότερος, εἰ πολὺ πλείω, μᾶλλον δὲ πάντα τὰ γινόμενα ἐν [7] τῷ ἑνὶ τε καὶ συμπάντι, ὃ δὴ κόσμον ὀνομάζομεν, ἅμα ἐνυφίσαι.

[7] L. 4. § 40. l. 5. § 8.

XXVI. Ἐάν τίς σοι παραβάλῃ, πῶς γράφεται τὸ Ἀντωνίνου ὄνομα, μὴ [8] κατεντεινόμενος παρ' ἕκαστον τῶν στοιχείων; τί οὖν; ἐὰν ὀργίζωνται, μὴ ἀντοργιῇς; μὴ ἂν ἐξαριθμήσῃ παρ' ἕκαστον τῶν [9] γραμμάτων; ὕστερον οὖν καὶ ἐνταῦθα μέμνησο, ὅτι [10] πᾶν κατόρθωμα ἐξ ἀριθμῶν τινων συμπληροῦται. τοῦτο δὲ πρᾶττε, καὶ μὴ θορυβοῦ, [11] μηδὲ τοῖς δυσχεραίνουσιν ἀντιδυσχεραίνοντα, [12] παραίνει ὁδῷ τὸ παρακείμενον.

[8] L. 4. § 3.
[9] παγμάτων Xyl.
[10] L. 3. § 1.
[11] Sup. § 20. Inf. § 21, 30. l. 5. § 31.
[12] L. 5. § 34.

XXVII. [13] Πῶς ὠμόν ἐστι, [14] μὴ ἐπιτρέπειν τοῖς ἀνθρώποις ὁρμᾶν ἐπὶ τὰ φαινόμενα αὐτοῖς οἰκεῖα καὶ συμφέροντα. καίτοι τόπον τινὰ ὑπὸ ζυγοχωρεῖς αὐτοῖς τοῦτο ποιεῖν, ὅταν ἀγανακτῇς ὅτι ἁμαρτάνουσι. φέρονται γὰρ πάντως ὡς ἐπὶ οἰκεῖα καὶ συμφέροντα αὐτοῖς. ἀλλ' οὐκ ἔχει οὕτως. διδασκε, καὶ [15] δείκνυε [16] μὴ ἀγανακτῶν. [17]

[13] Πῶς [ἐκ] ὠμόν, vel Ὠμόν πως ε.
[14] Inf. § 50. l. 7. § 58.
[15] L. 11. § 18.
[16] L. 10. § 4.
[17] L. 11. § 13.

XXVIII. Θάνατος [1] ἀπάτης ἀπὸ τῆς [2] ἀντιτυπίας, καὶ ὁρμητικῆς [3] νευροσπαστίας, καὶ διανοητικῆς διεξόδου, καὶ [4] τοῦ πρὸς τὰ σάρκα λειτουργίας.

XXIX. Αἰσχρόν ἐστι, ἐν ᾧ βίῳ [5] ὁ σῶμά σοι μὴ ἀπαυδᾷ, ἐν τούτῳ [6] τὴν ψυχὴν προαπαυδᾶν.

XXX. Ὅρα μὴ ἀποκαισαρωθῇς, [7] μὴ βαφῇς· γίνεται γάρ. τήρησον [8] οὖν σεαυτὸν [9] ἁπλῆν, ἀγαθὸν, ἀκέραιον, σεμνὸν, [10] ἀκόμψον, τοῦ δικαίου φίλον, θεοσεβῆ, εὐμενῆ, φιλόστοργον, ἐρρωμένον πρὸς τὰ πρέποντα ἔργα. [11] ἀγώνισαι, ἵνα τοιοῦτος συμμένῃς [12], οἷόν σε ἠθέλησε ποιῆσαι φιλοσοφία. [13] αἰδοῦ θεούς, [14] σῶζε ἀνθρώπους. [15] βραχὺς ὁ βίος· εἷς καρπὸς τῆς ἐπιγείου ζωῆς, εὐσέβειαι καὶ κοινωνικαὶ πράξεις. [16] πάντα, ὡς Ἀντωνῖνος μαθητής· σοῦ ἐκεῖνος τὴν πρὸς λόγον πρακτικὴν εὔτονον ἐκείνου, καὶ σοῦ ὁμαλὲς πάντα χοῦ, καὶ σοῦ ὅσιον, καὶ σοῦ [17] εὐάδιον τοῦ προσώπου, καὶ σοῦ μειλίχιον, καὶ σοῦ [18] ἀνεπίδοξον, καὶ σοῦ περὶ τὴν καταλῆψιν τῶν πραγμάτων φιλότιμον· καὶ [19] ὡς ἐκεῖνος σοῦ δύ τι ὅλως παρῆκεν, μὴ πρότερον εὖ μάλα κατιδών, καὶ σαφῶς νοήσας· καὶ ὡς [20] ἔφερεν ἐκεῖνος τὰς ἀδίκους μεμφομένους [21] μὴ ἀμεμφόμενος· καὶ ὡς [22] ἐπ' ὀλίγον ἐσωδύνει· καὶ ὡς [23] βραδὺς σοῦ ἐδέχετο· καὶ ὡς ἀκριβὴς ἰῶ ἐξετασὴς ἠθῶν καὶ πράξεων· καὶ [24] σοῦ ἀνειδιστὴς, ἀ ψοφοδὴς, ἀχ ὑπόπτης [25], ἀ σοφιστής· καὶ ὡς [26] ὀλίγοις ἀρκέμενος, οἷον οἰκήσει, στρωμνῇ, ἐσθῆτι, ὄψῳ, ὑπηρεσίᾳ· καὶ ὡς [27] φιλόπονος, καὶ μακρόθυμος· καὶ οἷος [28] μὲν ἐν τῷ μέρει ἐστέρας ἀπὸ τοῦ λιτοῦ διαπτύσαι, μηδὲ τοῦ ὑποκεῖναι τὰ πρωτεῖα τῶν πρὸς τοῦ ζητῆσαι ὥραν χρήζων· καὶ [29] ὁ βέβαιος καὶ ὅμοιος ἐν ταῖς φιλίαις αὐτοῦ· καὶ τὸ [30] ἀνέχεσθαι ἀνθαιρούντων παῤῥησιαστικῶς τὰς γνώμας αὐτοῦ, καὶ [31] χαίρειν εἴ τις δεικνύοι κρεῖττον· καὶ ὡς [32] θεοσεβὴς χωρὶς δεισιδαιμονίας· ἵν' [33] ἔτως συνειδήτω σοι ὅπως ἡ τελευταία ὥρα, ὡς ἐκείνῳ.

XXVIII. Mors finem imponit sensuum impressioni, & affectuum impulsui, & mentis discursui, & obeundo circa carnem ministerio.

XXIX. Turpe est in vitæ tuæ instituto, priùs animam tibi deficere, quàm corpus deficiat.

XXX. Cave ne in mores Cæsareos transeas, ne inficiaris. Solet enim hoc fieri. itaque serva te simplicem, bonum, integrum, gravem, serium, justi amantem, pium, placidum, affectu genuino præditum, in officio præstando strenuum. contende, talis ut persistas, qualem facere te philosophia volebat. Deos verere, homines tuere. brevis est vita. fructus unus hic terrestris vitæ istius, dispositio pia, actióque benefica. Tanquam Antonini discipulus, fac quæcunque facis. imitare constantem illius in rebus ritè gestis tenorem, in cunctis æquabilitatem, pietatem, vultûs serenitatem, comitatem, gloriæ inanis contemptum, in rebus indagandis studium; útque nihil omnino præterierit, priusquam sedulò considerâsset & liquidò perspexisset: útq; tulerit immeritò reprehendentes, nec eos vicissim redarguerit. ut nihil enixè aut festinè moliebatur: ut delationes non admiserit. ut morum actionúmque accuratus explorator fuerit; non conviciator, non meticulosus, non suspiciosus, non sophista. ut paucis contentus, tecto nempe, strato, veste, victu, servitio: ut laborum amans, irasci tardus, eodem loci ad vesperam usque, diætæ tenuis beneficio, manere potis; nec excernere, nisi tempore consueto, necesse habens. adhæc constantiam & æquabilitatem in amicitiis colendis. útq; sententiis ipsius liberè se opponentes sustinuerit; gavisus etiam, si quis melius quicquam proferret. deniq; ut citra superstitionem fuerit religiosus. hæc, inquam, imitare, ut probè conscio tibi, sicut illi olim superveniat hora novissima.

XXXI. Exper-

1 L. 9. § 21.
2 L. 3. § 16. Sup. § 16.
3 L. 2. § 2.
4 L. 3. § 3.
5 L. 1. § 17.
6 L. 5. § 9. l. 12. § 15.
7 L. 5. § 16.
8 -σν Lug.
9 L. 7. § 31.
10 L. 3. § 5.
11 L. 10. § 8.
12 L. 5. § 9.
13 L. 5. § 21, 33. l. 7. § 31.
14 L. 5. § 20. 36. l. 7. § 46.
15 L. 2. §. 4, 17.
16 L. 1. § 16.
17 εὔδιον Xyl.
18 L. 1. § 16.
19 Ibid.
20 L. 11. § 13, 18.
21 Sup. § 24.
22 L. 1 § 16. l. 10. § 12.
23 L. 1. § 5.
24 Sup. § 16.
25 Ibid.
26 Ibid.
27 Ibid.
28 μένειν ἐν τῷ [αὐτῷ] μ. Cas.
29 Ibid.
30 Ibid.
31 Sup. § 21.
32 L. 1. § 3.
33 L. 2. § 11. l. 5. § 29.

XXXI. Expergiſcere, téque revoca. & ſomno excuſſo, ubi intellexeris, ſomnia mera fuiſſe, quæ te conturbabant, iſta vigilans jam denuo intuere, quo modo illa es intuitus, quæ in ſomniis vidiſti.

XXXII. Ex corpuſculo atque anima conſto. corpuſculo indifferentia ſunt omnia. neque enim res diſtinguere novit. menti verò indifferentia ſunt, quæcunque non ſunt peculiaria ejuſdem opera. hæc omnia in poteſtate ſua ſita habet: & ex his etiam ea ſola ad eam pertinent, quæ circa id quod in manibus jam eſt, verſantur. futura enim & præterita illius opera, & ipſa eidem jam ſunt indifferentia.

XXXIII. Nullus eſt pedi aut manui præter naturam labor. dum pes quod pedis eſt, manus, id quod manûs eſt, faciat. pari modo nec homini quâ homo eſt, labor ullus eſt præter naturam, dum id quod hominis eſt, faciat. ſi autem præter naturam illi non eſt, nec malum eſt ei.

XXXIV. Quantâ voluptate perfunduntur etiam latrones, cinædi, parricidæ, tyranni?

XXXV. Nonne vides, ut artifices mechanici, etiamſi hominibus imperitis quadantenus concedant, artis tamen ſuæ rationem nihilominus enixè adversùs illos tueantur, nec ab ea quicquam abſcedere ſuſtineant? num ferendum ergo, architectum medicúmve artis ſuæ rationem pluris facere quàm hominem ſuæ, quæ eſt illi cum Diis ipſis communis?

XXXVI. Aſia, Europa, orbis ſunt anguli. mare quodvis orbis guttula; Athos mons, ejuſdem glebula; tempus inſtans omne, punctum ævi. parva omnia, caduca, evanida. proveniunt indidem univerſa, à mente communi illa vel directè profecta, vel per conſequentiam neceſſariam; etiam rictus leonis, & venena, & noxium quidvis, ſicut ſpina, & lutum, quæ rerum illarum ſpecioſarum ac pulcrarum appendices ſunt. noli ergo iſta ab eo quem colis aliena opinari: ſed

XXXI. [1] Ἀνάνηφε δὲ καὶ ἀνάκαλεῦ σεαυτόν. δὲ [2] ἐξυπνισθεὶς πάλιν δὲ ἐννόησας, ὅτι [3] ὄνειροί σοι ἰωώχλουν, πάλιν ἐγρηγορὼς βλέπε ταῦτα, ὡς ἐκεῖνα ἔβλεπες. [1] L. 7. § 2. [2] L. 4. § 46. [3] L. 2. § 17.

XXXII. [4] Ἐκ σωματίου εἰμὶ δὲ ψυχῆς. ᾧ μὲν οὖν σωματίῳ πάντα ἀδιάφορα· οὐδὲ γὰρ δύναται διαφέρειν. [5] τῇ δ' ἀφρονίᾳ ἀδιάφορα, ὅσα μὴ ἔξιν αὐτῆς ἐνεργήματα. ὅσα δὲ γε αὐτῆς ἔξιν ἐνεργήματα, [6] ταῦτα πάντα ἐπ' αὐτῇ ἔξιν. δὲ τέτων μόνων τοι, [7] ἃ περὶ μόνον ὃ παρὸν προσπαλαίεται· [8] τὰ γὰρ μέλλοντα καὶ παρῳχημένα ἐνεργήματα αὐτῆς, δὲ αὐτὰ ἤδη ἀδιάφορα. [4] L. 2. § 2. l. 5. § 13. [5] L. 5. § 20. l. 7. § 58. [6] L. 5. § 14. [7] L. 3. § 12. l. 7. § 54. [8] L. 12. § 1.

XXXIII. Οὐκ ἔστιν ὁ πόνος τῇ χειρὶ, οὐδὲ ᾧ ποδὶ παρὰ φύσιν, μέχρις ἂν ποιῇ ὁ πῶς [9] ὃ ᾧ ποδὸς, δὲ ἡ χεὶρ τὸ τ χειρός. ὕτως ἔν [10] οὐδὲ ἀνθρώπῳ ὡς ἀνθρώπῳ παρὰ φύσιν ἔξιν ὁ πόνος, μέχρις ἀν ποιῇ τὰ ἴδια ἀνθρώπου. [11] εἰ δ' παρὰ φύσιν αὐτῷ ἐκ ἔστιν, οὐδὲ κακὸν ἐκ ἔστιν αὐτῷ. [9] τὸ Lug. [10] L. 5. § 1. [11] L. 2. § 17. Sup. § 1.

XXXIV. [12] Ἡλίκας ἡδονὰς ἥδηται λῃσταί, κίναιδοι, παλιαλῖαι, τύραννοι; [12] L. 2. § 11. l. 5. § 10. l. 9. § 1.

XXXV. [13] Οὐχ ὁρᾷς πῶς οἱ βάναυσοι τεχνῖται ἀρμόζονται μὲν ἄχρι τινὸς πρὸς τὸν ἰδιώτας, οὐδὲν ἧττον μέντοι ἀντέχονται τῷ λόγῳ τ τέχνης, δὲ τέτῳ ἀποσῆναι ἐκ ἀποδύσονται; ἀ δεινὸν, εἰ ὁ ἀρχιτέκτων, δὲ ὁ ἰατρὸς μᾶλλον αἰδέσεται τ τ ἰδίας τέχνης λόγον, ἢ [14] ὁ ἄνθρωπος τ ἑαυτῦ, ὅς ἐστι πρὸς τὸν θεόν; [13] L. 4. § 31. l. 5. § 1, 32. [14] L. 11. § 5.

XXXVI. Ἡ Ἀσία, ἡ Εὐρώπη, [15] γωνίαι δὲ κόσμου· πᾶν πέλαγος, σταγὼν δὲ κόσμου· Ἄθως [16] βωλάριον τῦ κόσμου· πᾶν τὸ ἐνεστὼς τῦ χρόνου, [17] σταγὼν τῦ αἰῶνος. [18] πάντα μικρὰ, εὐπρεπῆ, [19] εἰναφανιζόμενα· [20] πάντα ἐκεῖθεν ἔρχεται, [21] αὐτὸ δὲ ἐκείνου τῦ κοινῦ ἡγεμονικῦ ὁρμήσαντος, [22], ἢ κατ' ἐπακολούθησιν. δὲ [23] ὃ χάσμα οὖν δὲ λέοντος, δὲ τὸ δηλητήριον, δὲ πᾶσα κακουργία, ὡς [24] ἄκανθα, ὡς βόρβορος, ἐκείνων [25] ὑπολείμματα τ σεμνῶν δὲ καλῶν. μὴ οὖν αὐτὰ ἀλλότρια τέτου, ὃ σέβῃ, φαντάζου· [15] L. 4. § 3. l. 8. § 21. [16] L. 12. § 32. [17] L. 2. § 14. l. 3. § 16. [18] L. 4. § 48. [19] L. 2. § 12. [20] L. 2. § 3. [21] L. 7. § 75. l. 9. § 28, 39. [22] -τὸς f. [23] L. 3. § 2. [24] L. 8. § 50. [25] L. 3. § 2.

φανταζου. ἀλλα [1] τ' πρώτων πηγὴν ἐπιλογιζου.

XXXVII. [2] Ὁ τὰ νῦν ἰδὼν, πάντα ἑώρακεν, ὅσα τε ἐξ αἰῶνος ἐγένετο, & ὅσα εἰς τὸν ἄπειρον ἔσται· [3] πάντα γὰρ ὁμογενῆ, & ὁμοειδῆ.

XXXVIII. Πολλάκις ἐνθυμοῦ [4] τὴν ἐπισυνδεσιν πάντων τῶν ἐν τῷ κόσμῳ, & σχέσιν πρὸς ἄλληλα. Τρόπον γάρ τινα πάντα ἀλλήλοις ἐπιπέπλεκται, & πάντα κατὰ τοῦτο φίλα ἀλλήλοις ἐστί. & γὰρ ἄλλο ἐξῆς ἐστι τοῦτο, ἀφ' τοπικὴν [5] κίνησιν & σύμπνοιαν, & [6] τὴν ἕνωσιν τῆς ὑσίας.

XXXIX. [7] Οἷς συγκεκλήρωσαι πράγμασι, [8] τούτοις ζωάρμοζε σεαυτόν. & [9] οἷς συνείληχας ἀνθρώποις, [10] τούτους φίλει, ἀλλ' ἀληθινῶς.

XL. [11] Ὄργανον, ἐργαλεῖον, Σκεῦος πᾶν, εἰ [12] πρὸς ὃ κατεσκεύασται ποιεῖ, εὖ ἔχει. κἂν τοι ὁ κατασκευάσας ἐκεῖνος ἐκεῖ ὄν· ὅτι ὃν πρὸ τῶν φύσεως ζωεχομένων, [13] ἔνδον ἐστί, & παραμένει ἡ κατασκευάσασα δύναμις· καὶ διὰ & μᾶλλον [14] αἰδεῖσθαι αὐτὴν δεῖ & νομίζειν, [15] ἐὰν κατὰ τὸ βέλτιστον ταύτης ἔχῃς & διεξαγάγῃς, ἔχειν σοι πάντα κατὰ νοῦν· ἔχει δὲ οὕτως & τῷ παντὶ κατὰ νοῦν τὰ ἑαυτοῦ.

XLI. [16] Ὅ,τι δὲ τῶν ἀπροαιρέτων ὑποπίπτῃ αὐτῷ ἀγαθὸν, ἢ κακὸν, ἀνάγκη κατὰ τὸ προϋπάρχον τοῦ τοιούτου κακοῦ, ἢ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ τοιούτου ἀγαθοῦ μεμφθήσεσθαι θεοῖς, & ἀνθρώπους ὃν μισῆσαι τοὺς αἰτίους ὄντας, ἢ [17] ὑποπτευομένους ἔσεσθαι, τῆς ἀπολύσεως, ἢ τοῦ προϋπάρχοντος· καὶ ἀδικοῦμεν δὴ πολλά, ἀφ' τοῦ πρὸς ταῦτα ἀφορᾶν. ἐὰν δὲ [18] μόνα τὰ ἐφ' ἡμῖν ἀγαθὰ & κακὰ [19] κινῶμεν, οὐδεμία αἰτία καταλείπεται, [20] ἢ τε θεῷ ἐγκαλέσαι, ἢ τε πρὸς ἄνθρωπον ἔχειν ἐχθραν πολεμίαν.

XLII. [21] Πάντες εἰς ἓν ἀποτέλεσμα συνεργοῦμεν, οἱ μὲ εἰδότως & ἐπιστάτως [22] ὥσπερ & τὸν καθεύδοντας.

[1] L. 3. § 11. l. 4. § 33. l. 8. § 23.
[2] L. 2. § 14. l. 11. § 1.
[3] Inf. § 46. l. 9 § 35.
[4] L. 4. § 40, 45. l. 7. § 9.
[5] κίν. Xyl. σύνησιν f. l. 4. § 34.
[6] L. 4. § 40.
[7] L. 4. § 23, 25. l. 5. § 8. l. 8. § 23.
[8] L. 3. § 16. l. 4. § 34.
[9] L. 10. § 36.
[10] L. 7. § 22, 31.
[11] L. 9. § 42. l. 10. § 38.
[12] Sup. § 16. l. 5. § 16.
[13] L. 3. § 3, 4, 5, 6, 16.
[14] L. 2. § 6. Sup. § 15.
[15] L. 9. § 1, 26.
[16] Sup. § 16. l. 9. § 1. l. 12. § 31.
[17] L. 4. § 37.
[18] L. 3. § 6, 7.
[19] κεινῶμεν
[20] L. 10. § 1.
[21] L. 4. § 40.
[22] -σιτως f.

rerum universarum originem tecum perpende.

XXXVII. Qui præsentia vidit, cuncta vidit, tum quæ ab æterno fuere, tum quæ in æternum futura sunt. cuncta enim & cognata sunt & uniformia.

XXXVIII. Perpende tecum jugiter rerum omnium, quæ in mundo sunt, connexionem mutuam, quamq; ad se invicem affectionem habeant. sunt enim omnia quodammodo sibi invicem implexa, atq; eâ ratione sibi invicem amica. alterum enim alterius consequens est, & per connexionem localem, & per conspirationem mutuam, & per materiæ continuitatem.

XXXIX. Quibus destinatus es rebus, eis te accommoda; & quibuscum vivere sortitus es, homines eos, idque veraciter fac diligas.

XL. Organum, instrumentum, vas quodlibet, si id ad quod conditum est facit, bene se habet. ibi tamen opifex, qui condiderat, jam abiit. at in eis, quæ à natura continentur, intus est, ibiq; resîdet, quæ ea condiderat, vis. proinde magis illam vereri oportet; existimandúmque tibi, si secundùm illius voluntatem te habueris degerísque, omnia tibi ex animi sententia se habere. sic autem & universo ex animi sententia sui habent de sua.

XLI. Siquid eorum, quæ extra arbitrium tuum sunt, bonum malúmve esse præsumpseris, necesse erit, ut ubi istiusmodi vel in malum incideris, vel bono excideris, Deos incuses, oderis homines, qui horum alterutrius tibi vel autores fuerint, vel etiam fore suspicaris. quin & multa iniquè agimus, dum ad ista contendimus. at si ea sola, quæ arbitrii sunt nostri, bona maláque censuerimus, nulla jam supererit amplius causa, aut Deum incusandi, aut inimicitias adversùs hominem quenquam gerendi.

XLII. Ad unum eundémque effectum operam conferunt universi suam, alii scientes ac intelligentes, alii effectionis inscii. quomodo dormientes quoq; Heraclitus,

οἶμαι,

opinor, operarios esse dixit,& ad ea quæ in mundo aguntur,operas conferre. alius verò alio modo operam confert. ex abundanti verò & is qui quiritatur, & qui in adversum nititur, & qui ea quæ fiunt, tollere conatur. nam & sic affectis mundus opus habebat. proinde cogita tandem, quorum in numerum te referas. siquidem rector ille universi omnino te probè utetur, téque in operariorum operásque mutuas conferentium partem recipiet. tu verò cave pars ejusmodi sis, qualis in fabula vilis & ridiculus versus ille, cujus meminit Chrysippus.

XLIII. Nunquid Sol pluviæ munus ambit, aut telluris Æsculapius? quid sidera ipsa, nonne diversa quamvis sint, ad unum tamen idémque efficiendum operas mutuas conferunt?

XLIV. Siquid de me eísque quæ mihi sunt obventura Dii consuluerint, omnino bene consuluerunt. etenim consilii expertem Deum nec cogitare facile fuerit. ut autem malè mihi facerent, ecquid eos impelleret? ecquid enim vel illis ipsis, vel universo, cujus præcipuè curam gerunt, inde accederet? quod si de me speciatim nihil consuluerint, at de rebus universi saltem omnino consuluerunt; quibus & mea cum consecutione necessaria cohæreant, amplecti hæc debeo eísque acquiescere. sin de nulla prorsus re consilia ineunt, quod tamen impium est credere,quorsum tunc immolemus, supplicemus, juremus, alia faciamus, quæ facimus singuli, tanquam si Deos præsentes & conversantes nobiscum habeamus? at si de nulla re, inquam, nostra consilia ineunt; quidni egomet mihi consulam? mihi autem deliberatio competit, de eo quod conducat mihi. conducit verò unicuique, quod est constitutioni & naturæ ipsius consentaneum. porrò natura mea rationalis & civilis est: civitas & patria quâ Antoninus Roma; quâ homo, mundus. hisce civitatibus quæ utilia, & mihi sunt bona.

οἶμαι, ὁ Ἡρακλειτ. ἐργάζας ἔιη λέγῃ, ἢ συνεργὸς τῶν ἐν τῷ κόσμῳ γινομένων. ἀλλ. ἢ κατ' ἄλλο τι συνεργεῖ· [1] ἐκ τοῦ ἀνειμένου ἢ [2] ἢ ὁ μεμφόμενος, ἢ ὁ ἀντικαίνειν πειρώμενος, ἢ ἀναιρεῖν τὰ γινόμενα. ἢ γὰρ [3] τοῦ τοιούτου ἔδεήθη ὁ κόσμος. λοιπὸν εἰς σαυτὸν ἀποβλεπε εἰς ἕκαστα ἃ ποιεῖς· ἐκεῖνος μὲν γὰρ πάντως σοι καλῶς χρήσεται [4] ὁ τὰ ὅλα διοικῶν, ἢ παραδέξεταί σε εἰς μέρος ἓν [5] τῶν συνεργῶν ἢ συνεργουμένων. ἀλλὰ σὺ μὴ τοιοῦτο μέρος γίνου, οἷον ὁ σὺντελὴς ἢ γελοῖον ἐν τῷ δράματι, ὃν Χρύσιππος μέμνηται.

XLIII. [6] Μὴ ὁ ἥλιος τὰ τοῦ ὑετοῦ ἀξιοῖ ποιεῖν; μήτε ὁ Ἀσκληπιὸς τὰ τῆς καρποφόρου; ἕκαστον δὲ τῶν ἄστρων ἕκαστον, ἐπεὶ [7] διάφορα μέν, συνεργὰ ὅμως πρὸς τὰ αὐτά;

XLIV. [8] Εἰ μὲν ἐβουλεύσατο περὶ ἐμοῦ ἢ τῶν ἐμοὶ συμβαινόντων οἱ θεοί, καλῶς ἐβουλεύσατο· [9] ἄβουλον γὰρ θεὸν οὐδὲν εὐπετὲς πιθανῶσαι· [10] κακοποιῆσαι δὲ με πῶς ἐπὶ τίνα αἰτίαν ἤμελλον ὁρμᾶν; τί γὰρ αὐτοῖς, ἢ τῷ κοινῷ, ὃ μάλιστα προνοοῦνται, ἐκ τούτου περιεγένετο; εἰ δὲ μὴ ἐβουλεύσατο κατ' ἰδίαν περὶ ἐμοῦ, περί γε τοῦ κοινοῦ πάντως ἐβουλεύσατο, οἷς [11] κατ' ἐπακολούθησιν ἢ [12] ζῶντα συμβαίνοντα, ἀσπάζεσθαι ἢ στέργειν ὀφείλω. εἰ δ' ἄρα περὶ μηδενὸς βουλεύονται, πιστεύειν μὲν ἔχ ὅσιον, ἢ μηδὲ θύωμεν, μηδὲ εὐχώμεθα, μηδὲ ὀμνύωμεν, μηδὲ τἆλλα πράττωμεν, ἅπερ ἕκαστα ὡς παρόντας ἢ συμβιοῦντας τοὺς θεοὺς πράττομεν. εἰ δὲ ἄρα περὶ μηδενὸς τῶν καθ' ἡμᾶς βουλεύονται, [13] ἐμοὶ μὲν ἔξεστι περὶ ἐμαυτοῦ βουλεύεσθαι· ἐμοὶ δὲ ἔστι σκέψις περὶ τοῦ συμφέροντος· [14] συμφέρει δὲ ἑκάστῳ, τὸ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ κατασκευὴν ἢ φύσιν. ἡ δὲ ἐμὴ φύσις λογικὴ ἢ πολιτικὴ· [15] πόλις δὲ [16] καὶ πατρὶς, ὡς μὲν Ἀντωνίνῳ μοι [17] ἡ Ῥώμη, ὡς δὲ ἀνθρώπῳ, ὁ κόσμος. [18] τὰς δὲ πόλεσιν ἐν ταύταις ὠφέλιμα, μόνα ἔστι μοι ἀγαθά.

[1] L. 7. § 56.
[2] L. 8. § 35. *l.* 10. § 28.
[3] L. 9. § 42.
[4] Sup. § 1, 5.
[5] Sup. § 14. *l.* 7. § 19.
[6] L. 4. § 27.
[7] L. 9. § 9.
[8] L. 3. § 4. *l.* 7. § 41. *l.* 9. § 28.
[9] L. 2. § 11.
[10] Sup. § 1.
[11] L. 5. § 8.
[12] L. 3. § 16.
[13] L. 9. § 28.
[14] Sup. § 16, 40.
[15] L. 2. § 16.
[16] L. 12. § 1.
[17] L. 2. § 5.
[18] L. 4. § 23. *l.* 5. § 27.

XLV.

[1] L. 5. § 8.

XLV. [1] Ὅσα ἑκάστῳ συμβαίνῃ, ταῦτα τῷ ὅλῳ συμφέρῃ· ἤρκῃ τοῦτο· ἀλλ' ἔτι ἐκεῖνο, ὡς ὅπισθεν ὄψῃ φυλάξας, ὅσα

[2] ἢ f.

ἀνθρώπῳ [2] ἢ ἑτέροις ἀνθρώποις. [3] κοινότερον ὂν νῦν τὸ συμφέρον ὅπι τὸ μέσον λαμβάνεσθω.

[3] L. 2. § 9.

[4] Ὥσπερ Lug. [v] Ὅπερ Xyl.

XLVI. [4] Ὅσπερ προσίσταταί σοι τὰ ἀμφὶ τὸ θέατρον καὶ τοῖς τοιούτοις χωρίοις, ὡς

[5] L. 2. § 14. Sup. § 37.

[5] ἀεὶ τὰ αὐτὰ ὁρῶμενα, καὶ ὃ ὁμοειδὲς, προσκορῆ τὴν θέαν ποιεῖ· τοῦτο καὶ ὅπι ὅλου τοῦ

[6] L. 7. § 1. l. 9. § 28.

βίου πάσχειν. [6] πάντα γὰρ ἄνω κάτω τὰ αὐτὰ, καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν. μέχρι πότου;

[7] L. 3. § 3. l. 4. § 48.

XLVII. Ἐννόει συνεχῶς [7] πόσους ἀνθρώπους, καὶ πόσοιον μὲ ὁπισθοθυμάτων, παντοδαπῶν ὃν ἔθνων, τεθνεῶτας· ὥστε κατιέναι τοῦτο μέχρι Φιλισίωνος, καὶ Φοίβου, καὶ Ὀριγανίωνος· μέλλει νῦν ὅπι τὰ ἄλλα φῦλα· ἐκεῖ ὃν μεταβαλεῖν ἡμᾶς δεῖ, ὅπου τοσοῦτοι μὲ

[8] L. 7. § 19.

δεινοὶ ῥήτορες, τοσοῦτοι ὃν [8] σεμνοὶ φιλόσοφοι, Ἡράκλειτος, Πυθαγόρας, Σωκράτης· τοσοῦτοι ὃν ἥρωες πρότερον· τοσοῦτοι ὃν ὕστερον στρατηγοὶ, τύραννοι· ὅπι τούτοις ὃν Εὔδοξος, Ἵππαρχος, Ἀρχιμήδης, ἄλλαι φύσεις ὀξεῖαι, με-

[9] L. 10. § 9.

γαλόφρονες, φιλόπονοι, παντοῖοι, [9] αὐθάδεις· αὐτῆς τῆς ὀπωρινῆς καὶ ἐφημέρου τῶν ἀνθρώπων ζωῆς χλιάσαι, οἷον Μένιππος· καὶ ὅσοι τοι-

[10] Inf. § 56. [11] L. 7. § 23. [12] L. 4. § 33. [13] L. 2. § 17. l. 4. § 33. [14] L. 3. § 16. [15] Sup. § 11. l. 9. § 11. l. 11. § 9. 18.

οῦτοι. περὶ πάντων τούτων ἔννοει, ὅκ [10] πάλαι κεῖνται· τί οὖν τοῦτο [11] δεινὸν αὐτοῖς; τί καὶ τοῖς [12] μηδ' ὀνομαζομένοις ὅλως; [13] ἓν ὧδε πολλοῦ ἄξιον, τὸ [14] μετ' ἀληθείας καὶ δικαιοσύνης [15] συμβῆ τοῖς φύσεως καὶ ἀδίκοις ἀμαθέσιν.

[16] L. 5. § 31. [17] L. 1. § 2. [18] L. 1. § 3, 14.

XLVIII. Ὁπόταν εὐφεάναι σεαυτὸν θέλῃς, [16] ἐνθυμοῦ τὰ προτερήματα τῶν συμβιόντων. οἷον, τοῦ μὲν, τὸ δραστήριον· τοῦ δὲ [17] τὸ αἰδήμον· τοῦ δὲ τὸ [18] συμπαθόδοτον· ἄλλου δὲ ἄλλό τι. ἔσθ' ὅτως εὐφραίνῃ, ὡς τὰ ὁμοιώματα τῆς ἀρετῆς ἐμφανόμενα τοῖς ἤθεσι τῆς συζώντων, καὶ ἀθρόα ὡς οἷόν τε συμπίπτοντα. δεῖ δὲ [19] προχείρα αὐτὰ ἔχειν.

[19] L. 3. § 13.

XLV. Quæcunq; unicuiq; contingunt, universo conducunt. hoc sufficere poterat. sed & illud adjiciatur, quod in universum observatione habitâ deprehendes, quicquid alicui conducit, etiam aliis conducere. conducibilis verò vocabulum in sensu communi nunc sumatur, cùm de rebus mediis adhibetur.

XLVI. Quemadmodum afficere te solent ea quæ theatro locísque ejusmodi repræsentantur, ut eadem semper uniformiter exhibita, spectandi satietatem pariant: eodem modo & in vita tota sis affectus. universa enim sunt sursum deorsum eadem, & ex eisdem. quousq; igitur?

XLVII. Istud jugiter cogita, omnis generis, omniumque tam studiorum, quàm & nationum, homines, mortem obiisse. descende hoc modo usque ad Philistionem, Phœbum, Origanionem. tum ad alias classes te transfer. eò nimirum nos concedere oportet, quò tot oratores diserti, tot philosophi verendi, Heraclitus, Pythagoras, Socrates; tot heroës prisci; tot hos secuti imperatores, tyranni: Eudoxus insuper, Hipparchus, Archimedes; alia acuta, sublimia, industria, versuta, arrogantia ingenia: ipsi vitæ hujusce caducæ & in dieculam durantis subsannatores, qualis Menippus, illiusque similes. hos omnes jam olim occubuisse memineris. at ecquid indè illis mali? ecquid & illis, quorum nè nomina quidem supersunt? unicum ergo istîc est, quod sit plurimi faciendum, ut veritatem justitiámque colens ipse, cum mendacibus injustísque benevolè degas.

XLVIII. Oblectare te siquando libuerit, virtutes eorum, qui tecum vivunt, cogita; hujus industriam, illius modestiam, alterius liberalitatem, alterius aliam aliquam. nihil enim animum oblectat magìs, quàm virtutum imagines in moribus eorum qui unà degunt nobiscum exerentes se, &, quàm fieri potest confertissimè, mentis oculis se ingerentes. in promptu itaque esto tibi istiusmodi.

XLIX. Nun-

XLIX. Nunquid quòd tot pondo, non autem trecentorum sis, ægrè fers? nec itaq;, quòd tot annos, non autem plures, victurus sis, ægrè feras. Sicut enim staturæ, sic & temporis, quantum assignatum est tibi, tanto contentus sis oportet.

L. Aliis quæ justa sunt, persuadere annitamur. Sed invitis etiam facito, quod jústitiæ ratio exegerit. quòd siquis vi adhibitâ obstiterit tibi, tu ad æquanimitatem & tranquillitatem te transfer, eóque quod obstat ad virtutis alterius exercitium fac utare. memineris etiam, quòd cum exceptione opus aggrediebare, nec id appetebas, quod fieri non potest. quid ergo? conatum istiusmodi. hunc autem assequeris, etiamsi ea quæ conatus fueras, non fiant.

LI. In actione aliena ambitiosus bonum suum situm opinatur: in passione sua voluptuarius: in actione sua vir prudens.

LII. Licet de re hac vel illa nihil opinari, atque ità animi perturbationem omnem effugere. neque enim habent in se res ipsæ vim ullam judicia nostra eliciendi.

LIII. Assuesce eis quæ ab alio dicuntur animum sedulò adhibere,& quantum poteris dicentis animo penitus interesse.

LIV. Quod examini non conducit, nec api conducit.

LV. Si gubernatori nautæ,medico ægroti maledicerent;ecquem alium auscultarent? aut quo modo exequerentur illi, quod navigantibus salutem pareret,ægrotantib⁹ sanitatem?

LVI. Quàm multi eorum, quibuscum in mundum intraveram,ex eodem jam excesserunt?

LVII. Aurigine affectis mel amarum videtur; à cane rabido morsis, aqua formidabilis: contrà pueris pila pulcrum quid. quare igitur cuiquam succenses? an minùs posse putas mentis errorem, quàm apud arquatum bilem, apud lymphaticum virus?

XLIX. Μήτι δυσχεραίνεις, ὅτι [1] τοσῶν δέ τινων λιτρῶν εἶ, καὶ οὐ πεντακοσίων· ὕστω δὴ καὶ ὅτι μέχρι [2] τοσῶνδε ἐτῶν βιωτέον σοι, καὶ οὐ μέχρι πλείονος· [3] ὥσπερ γὰρ τῆς οὐσίας, ὅσον ἀφωρίσταί σοι κέρδος, ὕστως καὶ [4] ὅτι τοῦ χρόνου.

[1] τοσῶν δὲ πνῶν.
[2] τοσῶνδε.
[3] L. 8. § 7.
[4] L. 2. § 4.

L. [5] Πειστέον πείθῃ αὐτούς. [6] πρακτέον ἢ καὶ πρὸς ἀκόντων, ὅπου τὸ δικαιοσύνης ὁ λόγος ὕστως ἄγῃ. ἐὰν μή τοι βίᾳ τις προσκρούσῃ ἐνίστασθαι, [7] μεταβαίνε ἐπὶ τὸ οἰκεῖον καὶ ἄλυπον, καὶ συσχέσει εἰς ἄλλην ἀρετὴν τὴν κωλύσαν· καὶ μέντοι καὶ [8] μὴ ὑποχωρήσεως ὁρμᾷς, [9] οὐκ ἐπὶ [10] πρὸς ἀδικουμένων σὸν [11] ὀρέγου. ἵνα οὖν; τὸ [12] τοιᾶσδε ἵνα ὁρμῆς. τοῦτο ἢ συσχάνεις, [13] ἐφ' οἷς προῄρησαι, [14], ταῦτα [15] γίνεσθαι.

[5] L. 3. § 11.
[6] L. 11. § 9.
[7] L. 4. § 1. l. 7. § 58.
[8] L. 5. § 20.
[9] καὶ ὅπ.
[10] L. 5. § 17.
[11] ἀρέγου
[12] τοιᾶσδε τινὸς
[13] [εἰ] ἐφ' Xyl. [κἂν] ἐφ' f.
[14] -θης f.
[15] [μὴ] γ. vel -τ. [ἐ] γ.

LI. [16] Ὁ μὲν φιλόδοξος ἀλλοτρίαν ἐνέργειαν ἴδιον ἀγαθὸν ὑπολαμβάνει· ὁ δὲ φιλήδονος, [17] ἰδίαν πάσιν, [18] ὁ δὲ νοῦν ἔχων, ἰδίαν πρᾶξιν.

[16] L. 2. § 7.
[17] L. 3. § 6. l. 10. § 33.
[18] L. 5. § 15, 34, 35. l. 9. § 16.

LII. [19] Ἔξεστι περὶ τούτου μηδὲν ὑπολαμβάνειν, καὶ μὴ ὀχλεῖσθαι τῇ ψυχῇ· [20] αὐτὰ γὰρ τὰ πράγματα οὐκ ἔχει φύσιν ποιητικὴν περὶ ἡμετέρων κρίσεων.

[19] L. 5 § 2. l. 7. § 2, 14.
[20] L. 5. § 19.

LIII. [21] Ἔασον σεαυτὸν πρὸς [22] ὃ ὑφ' ἑτέρου λεγομένου [21] γίνεσθαι [23] ἀπαρενθυμήτως, καὶ ὡς οἷόν τε ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ λέγοντος γίνου.

[21] L. 7. § 4, 30.
[22] τῷ vel -όμενον
[23] L. 10. § 8.

LIV. [24] Τὸ τῷ σιλλοῦντι μὴ Συμφέρον, οὐδὲ τῇ μελίσσῃ Συμφέρει.

[24] L. 5. § 22.

LV. Εἰ κυβερνῶντας [25] οἱ ναῦται, ἢ ἰατροὺς [26] οἱ κάμνοντες κακῶς ἔλεγον, ἄλλῳ τινὶ δοῦ προσεῖχον; ἢ πῶς αὐτοὶ ἐνεργοῖεν, τὸ τοῖς ἐμπλέουσι σωτήριον, ἢ τὸ τοῖς θεραπευομένοις ὑγιεινόν;

[25] -νῶντα Cant.
[26] -οντα. Cant.

LVI. [27] Πόσοι μεθ' ὧν εἰσῆλθον εἰς τὸν κόσμον, ἤδη ἀπεληλύθασιν;

[27] L. 4. § 3. Inf. § 59.

LVII. Ἰκτεριῶσι τὸ μέλι πικρὸν φαίνεται καὶ λυσσοδήκτοις τὸ ὕδωρ φοβερόν· καὶ παιδίοις τὸ σφαιρίον καλόν· [28] τί οὖν ὀργίζομαι; ἢ δοκεῖ σοι ἔλαττον ἰσχύειν τὸ διεφθαρμένον, ἢ τὸ χολίον τῷ ἰκτεριῶντι, καὶ ὁ ἰὸς τῷ λυσσοδήκτῳ;

[28] Sup. § 26, 27. l. 8. § 14. l. 11. § 18.

LVIII. [1] Κατὰ τὸν λόγον τῆς σῆς φύσεως, βίωσον σε ἐδεὶς κωλύσῃ· [2] πρὸς τὸν λόγον τῆς κοινῆς φύσεως, οὐδέν σοι ζημιήσεται.

LVIII. Quo minùs ſecundùm naturæ tuæ rationem vivas, nemo te coëgerit. præter rationem verò naturæ communis nihil tibi contigerit.

LIX. [3] Οἷοί εἰσιν, οἷς θέλουσιν ἀρέσκειν, καὶ [4] δι' οἷα πράγματα, καὶ δι' οἷων ἐνεργειῶν· ὡς [5] ταχέως ὁ αἰὼν πάντα καλύψει, καὶ [6] ὅσα ἐπάλυψεν ἤδη.

LIX. Perpende tecum, quales ſint quibus placere cupis, & quarum rerum potiundi cauſsâ id velis, quibúſque officiis iſta demereari-ris. item quàm citò ævum omnia condet, quótq; etiam res jam condiderit.

ΒΙΒΛΙΟΝ ζ'.

LIB. VII.

[1] Inf. § 58.

ΤΙ ἐστὶ κακία; τοῦτ' ἔστιν, [1] ὃ πολλάκις εἶδες. καὶ ὅπου παντὸς τοῦ συμβαίνοντος προχείρου ἔσῃ, ὅτι τοῦτό ἐστιν ὃ πολλάκις εἶδες.

[2] L. 2. § 14. l. 6. § 17, 46.
[3] L. 8. § 15. l. 12. § 26.
[4] L. 8. § 6.
[5] L. 6. § 37.
[6] Συνήθη καὶ
[7] L. 5. § 11. Inf. § 23. l. 12 § 24.
[8] L. 8. § 1.
[9] ὡς f.
[10] L. 6. § 52.
[11] L. 5. § 19.
[12] L. 3. § 5. Inf. § 12.
[13] L. 4. § 3.
[14] L. 6. § 31.
[15] L. 12. § 29.
[16] Inf. § 48. l. 9. § 24.
[17] L. 4. § 3.
[18] L. 5. § 33.
[19] -μωνὰς,
[20] L. 11. § 22.
[21] L. 2. § 2.
[22] L. 4. § 25. l. 8. § 5, 43.
[23] L. 5. § 16.

[2] ὅλως ἄνω κάτω τὰ αὐτὰ εὑρήσεις, [3] ὧν μεσταὶ αἱ ἱστορίαι αἱ παλαιαί, αἱ μέσαι, αἱ νῦν· ὧν νυνὶ μεσταὶ αἱ πόλεις, καὶ οἰκίαι· [4] οὐδὲν καινόν· [5] πάντα [6] καὶ συνήθη [7] ὀλιγοχρόνια.

II. Τὰ δόγματα πῶς ἄλλως δύνανται νεκρωθῆναι, ἐὰν μὴ αἱ κατάλληλαι αὐτοῖς [8] φαντασίαι σβεσθῶσιν; [9] ὡς δυνατόν σοι ἀναζωπυρεῖν ὅτι σοὶ ἔξεστι· [10] δύναμαι, καὶ τοῦτο οὐ δεῖ ταράττεσθαι. εἰ δύναμαι, τί ταράσσομαι; [11] τὰ ἔξω τῆς ἐμῆς διανοίας οὐδέν ὅλως πρὸς τὴν ἐμὴν διάνοιαν· τοῦτο πάθε, καὶ [12] ὀρθὸς εἶ. [13] ἀναβίωναί σοι ἔξεστιν· [14] ἴδε πάλιν τὰ φρονήματα, ὡς εὐφραίνεται· [15] ἐν τούτῳ γὰρ τὸ ἀναβιῶναι.

III. [16] Πομπῆς κενοσπουδία, ὅπου σκηνῆς δράματα, ποίμνια, ἀγέλαι, [17] διαδοξαστοί, [18] κυνιδίοις ὀστάριον ἐρριμμένον, ψωμίον εἰς τὰς τῶν ἰχθύων δεξαμενάς [19], μυρμήκων ταλαιπωρίαι, καὶ ἀλθοφορίαι, [20] μυίδιων ἐπτοημένων διαδρομαί, [21] σιγιλλάρια νυκτεροσπαραττόμενα. χρὴ ἓν ἐν τούτοις [22] εὐμενῶς μὲ καὶ μὴ φρυαττόμενον ἑστάναι. πλὴν ληθθῇ μέν τοι, ὅτι [23] τοσούτου ἄξιος ἕκαστός ἐστιν, ὅσου ἄξιά ἐστι ταῦτα περὶ ἃ σπουδάζει.

QUid eſt vitioſitas? hoc, quod ſæpe vidiſti. in omni caſu occurrat idem, hoc eſt quod ſæpè vidi. omnino ſurſum deorſum eadem deprehendes, quibus refertæ ſunt hiſtoriæ priſcæ, mediæ, præſentes; quibus civitates atque familiæ ſcatent. nihil eſt novi. conſueta & caduca ſunt omnia.

II. Dogmata in te aboleri quomodo poterunt, niſi cogitationes bis congruæ extinguantur? quas reſuſcitare tibi, quoties libuerit, licet. poſſum de re iſta. quod oportet, opinari. Si poſſum, quid perturbatur mihi animus? nihil quicquam ad mentem faciunt, quæ extra mentem ſunt ſita. hoc modo ſis affectus, & rectus conſiſtis. reviviſcere tibi licet. res ipſas intuere prout priùs vidiſti: hoc eſt enim reviviſcere.

III. Pompæ ſtudium inane, fabulæ ſcenicæ, greges, armenta, velitationes, catulis projectum oſſiculum, offula in piſcinam immiſſa, formicarum ærumnæ & bajulationes, muſculorum perterritorum diſcurſus, ſigillaria verticillis cita. hoc genus ſunt externa cuncta. in his igitur benevolum placidúmq; conſiſtere par eſt, non autem inſoleſcere: intelligere nihilominus, tanti quemque eſſe, quanti illud eſt in quo ſtudium poſuerit.

IV. In

IV. In ſermone, eis quæ dicuntur ; in conatu omni, eis quæ fiunt animum advertere oportet : & in altero quidem, quid deſignetur ; in altero verò, quorſum referatur, conſiderandum.

IV. [1] Δεῖ κατὰ λέξιν παρακολυθεῖν τοῖς λεγομένοις, καὶ κατ' ἐνέργειαν ὁρμαῖς γινομέναις. καὶ [2] ὅπῃ μὲ τοῦ ἑτέρου, ἐνδὺς ὁρᾶν, [3] ἔπῃ τίνα σκόπον ἡ ἀναφορά. ὅπῃ δὲ τοῦ ἑτέρου, παραφυλάσσειν, τί δὲ σημαινόμενον.

[1] Inf. § 30. *l.* 6. § 53.
[2] *Vide Not.*
[3] *L.* 2. § 16.

V. Sufficítne ad iſtud mens mea, necne ? ſi ſufficit, eâ tanquam inſtrumento ab univerſi natura mihi dato ad hoc efficiendum utor : ſi non ſufficit, aut opus illi concedo, qui me meliùs id efficere poteſt, niſi aliter ad officium meum pertinuerit ; vel quod poſſum facio, eo adſcito qui mentis meæ operâ uſus id poſſit, quod ad ſocietatem humanam eſt hoc ipſo tempore tempeſtivum ac utile. quicquid enim, vel per me, vel cum alio fecero, ad id duntaxat tendere fas eſt, quod eſt ſocietati utile & congruum.

V. Πότερον ἐξαρκῆ ἡ διάνοιά μου πρὸς τοῦτο, ἢ ὄ ; εἰ μὲ ἐξαρκῆ, χρῶμαι αὐτῇ πρὸς ὃ ἔργον, ὡς ὀργάνῳ παρὰ τ τῶν ὅλων φύσεως δοθέντι. εἰ δὲ μὴ ἐξαρκῆ, ἤτοι παραχωρῶ τοῦ ἔργου τῷ διναμένῳ κρεῖττον ἐπιτελέσαι, ἐὰν ἄλλως τοῦτο μὴ καθήκῃ· ἢ πράττω ὡς δύναμαι, [4] μετὰ παραλαβὼν τὸ δυνάμενον καὶ πρόσχρησιν τοῦ ἐμοῦ ἡγεμονικοῦ ποιῆσαι· ὃ εἰς τ κοινωνίαν νῦν καιρὸν [5] καὶ χρήσιμον. [6] ὅ,τι γὰρ ἂν δι' ἐμαυτοῦ, ἢ συὶ ἄλλῳ ποιῷ, ἅδε μόνον χρὴ σκοπεῖν, [7] εἰς ὃ κοινὴ χρήσιμον καὶ συάρμοστον.

[4] Inf. § 7.
[5] Inf. 54, 55.
[6] *L.* 8. § 2. *l.* 9. § 23.
[7] *L.* 4. § 12.

VI. Quàm multi qui celebres admodum olim extitêre, oblivioni nunc ſunt traditi ? quàm multi etiam eorum, qui iſtos celebraverant, jam olim penitus aboliti ſunt ?

VI. [8] Ὅσοι μὲ πολυύμνητοι ἠχούμενοι, ἤδη λήθῃ παραδέδονται ; ὅσοι δ' τούτους ὑμνήσαντες, πάλαι ἐκποδών ;

[8] *L.* 3. § 3, 10.

VII. Auxilii nè te pudeat. hoc eſt enim tibi propoſitum, ut quod eſt muneris tui facias, quomodo militi in dimicatione murali. quid ergo, ſi ad propugnaculum aſcendere ſolus, quia claudus es, nequeas, ab altero verò adjutus poſſis ?

VII. [9] Μὴ αἰσχύνε βοηθούμενος· πρόκειται γάρ σοι ἐνεργεῖν [10] ὃ ὑπάλλον, ὡς στρατιώτῃ ἐν πολεμαχίᾳ· πῶς οὖν ἐὰν σὺ μὲ χωλαίνων ὅπῃ τ ἐπαλξιν ἀναβαίνειν μήθ' μὴ δύνῃ, συὶ ἄλλῳ δ δυνατὸν ἢ τοῦτο ;

[9] Sup. § 5. *l.* 10. § 12.
[10] Sup. § 25.

VIII. De futuris ſolicitus nè ſis. accedes enim ad ea, ſi ita neceſſe fuerit, ratione inſtructus eâdem, quâ nunc ad præſentia uteris.

VIII. [11] Τὰ μέλλοντα μὴ ταραττέτω. [12] ἥξεις γὰρ ἐπ' αὐτά, ἐὰν δέηται, [13] φέρων τ αὐτὸν λόγον, ᾧ νῦν πρὸς τὰ παρόντα χρᾶ.

[11] *L.* 8. § 36.
[12] *l.* 12. § 1, 3.
[13] Inf. § 46.

IX. Omnia ſunt ſibi invicem implexa, & vinculo quodam ſacro ſibi invicem ſic devincta, ut nihil alterum ab altero ſit alienum. coordinantur enim ſimul, eundémq; mundum cohoneſtant. etenim & mundus unus, & Deus unus eſt in omnibus, & materia una, & lex una ; ratio nempe animantium intelligentium omnium communis ; & veritas una : ſiquidem & perfectio una animantium ſibi invicem congenerum, ejuſdemque rationis participum.

IX. [14] Πάντα ἀλλήλοις ὑπιπλέκεται καὶ ἡ συμπλοκὴ ἱερά, καὶ σχεδὸν οὐ [15] οὐδὲν ἀλλότριον ἄλλο ἄλλῳ· [16] συγκατατέτακται γάρ, καὶ [17] συγκοσμεῖ τ αὐτὸν κόσμον. [18] κόσμος τε γὰρ εἷς ἁπάντων, καὶ Θεὸς εἷς διὰ πάντων, καὶ [19] οὐσία μία, καὶ [20] νόμος εἷς, [21] λόγος κοινὸς πάντων τῶν νοερῶν ζώων, καὶ ἀλήθεια μία. εἴγε καὶ τελειότης μία τῶν ὁμογλώσσων, καὶ ὃ αὐτοῦ λογικοῦ μετεχόντων ζώων.

[14] Πάντα
[15] *L.* 9. § 1.
[16] *L.* 5. § 8.
[17] *L.* 4. § 23. Inf. § 48.
[18] *L.* 4. § 40.
[19] *L.* 2. § 16.
[20] *L.* 4. § 4.
[21] *L.* 9. § 1.

X. [1] Πᾶν ὃ ἔνυλον, ἀναφανίζεται τάχιστα τῇ τοῦ ὅλων οὐσίᾳ· & πᾶν αἴτιον, [2] εἰς τὴν τοῦ ὅλων λόγον ταχέως ἀναλαμβάνεται· καὶ [3] πάντας μνήμη ταχέως ἐγκαταχώννυται τῷ αἰῶνι.

XI. Τῷ λογικῷ ζώῳ ἡ αὐτὴ πρᾶξις [4] κατὰ φύσιν ἐστὶ, & κατὰ λόγον.

XII. [5] Ὀρθὸς, ἢ ὀρθούμενος.

XIII. Οἷόν ἐστιν ἐν ἡνωμένοις τὰ μέλη τοῦ σώματος, τοῦτον ἔχει ὁ λόγον [6] ἐν διεστῶσι τὰ λογικά, [7] πρὸς μίαν τινὰ συνεργίαν κατεσκευασμένα. μᾶλλον δὲ ἡ τούτου νόησις προσπεσεῖται, ἐὰν πρὸς ἑαυτὸν πολλάκις λέγῃς, ὅτι [8] μέλος εἰμὶ ἐκ τοῦ λογικοῦ συστήματος. ἐὰν δὲ ῥῷον στοιχεῖον [9] μέρος εἶ ἑαυτὸν λέγῃς, οὔπω ἀπὸ καρδίας φιλεῖς τοὺς ἀνθρώπους· οὔπω σε καταλήπτικῶς [10] [11] συμφαίνει τὸ εὐεργετεῖν· ἔτι ὡς πρέπον αὐτὸ φυλάττοις. οὔπω ὡς [12] αὐτὸν εὖ ποιῶν.

XIV. Ὃ θέλει, ἔξωθεν [13] προσπιπτέτω τοῖς παθητοῖς αὐτοῦ προσπτώσεως ταύτης δυναμένοις. [14] σὺ γὰρ, ἐὰν θελήσῃς, μέμψει τοὺς πάσχοντας· [15] ἐγὼ δὲ, ἐὰν μὴ ὑπολάβω ὅτι κακόν ἐστι συμβεβηκὸς, οὔπω βέβλαμμαι. [16] ἔξεστί δέ μοι μὴ ὑπολαβεῖν.

XV. [17] Ὃ, τι ἂν τις ποιῇ ἢ λέγῃ, [18] ἐμὲ δεῖ ἀγαθὸν εἶναι. ὡς ἂν εἰ ὁ χρυσοῦς, ἢ [19] ὁ σμάραγδος, ἢ ἡ πορφύρα τοῦτο ἀεὶ ἔλεγεν, [20] ὅ, τι ἂν ποιῇ, ἢ λέγῃ, ἐμὲ δεῖ σμάραγδον εἶναι, & τὸ ἐμαυτοῦ χρῶμα ἔχειν.

XVI. [21] Τὸ ἡγεμονικὸν, αὐτὸ ἑαυτῷ οὐκ ἐνοχλεῖ [22]. οἷον, λέγω, οὐ φοβεῖ [23] ἑαυτὸ [24] εἰς ὀπτασίαν. εἰ δέ τις ἄλλος αὐτὸ φοβῆσαι ἢ λυπῆσαι δύναται, ποιείτω. αὐτὸ γὰρ ἑαυτὸ ὑπολήψεται· [25] οὐ πρόσεισι εἰς τοιαύτας προπάτας. [26] τὸ σωμάτιον μὴ πάθῃ τι, αὐτὸ μεριμνάτω, εἰ δύναται, & λεγέτω, εἴ τι πάσχει· τὸ δὲ ψυχάριον, τὸ φοβούμενον,

X. Materiale omne, in universi ſubſtantiam quàm celerrimè evaneſcit: cauſſale omne, in univerſi rationem non minùs citò reſorbetur; memoria denique rei cujuſq; pari celeritate in ævo quaſi defoſſa ſepelitur.

XI. Animali ratione prædito eadem actio eſt, & ſecundùm naturam, & ſecundùm rationem.

XII. Aut rectus, aut erectus ſis.

XIII. Quo modo ſe habent in continuis corporis membra, eodem ſe habent in diſſitis quæ ratione ſunt prædita. ad mutuas enim rei eidem conficiendæ operas conferendas nata ſunt utraque. conſideratio hæc animum tuum magis attinget, ſi te frequenter ſic allocutus fueris, Membrum ſum ego compagis iſtius quæ ex ratione præditis componitur. ſin partem duntaxat eſſe te dixeris, homines ex animo nondum diligis, hoc ipſum benefacere per ſe nondum oblectat te: adhuc tanquam quod fieri deceat tantùm facis, nondum perinde acſi tibi ipſi benefacias.

XIV. Quicquid voluerit, eis extrinſecùs accidat, quæ caſibus iſtiuſmodi affici poſſunt. ipſa enim, quæ affecta ſunt, conquerantur, ſi velint. ipſe niſi malum cenſuero id quod contingit, nondum ſum læſus. in me autem ſitum eſt, nihil tale opinari.

XV. Quicquid vel fecerit vel dixerit quiſquam, probum eſſe me oportet. haud aliter, quàm ſi aurum aut ſmaragdus aut purpura ita jugiter diceret, Quicquid fecerit dixeritve quiſquam, ſmaragdum eſſe me oportet, nitoremque meum retinere.

XVI. Mens an non ipſa perturbat ſe? verbi gratiâ, an non ipſa in formidinem, in mœſtitiam impellit ſe? alius quis ſi terrefacere eam aut contriſtari poſſit, faciat. in ipſius voluntate ſitum eſt, ut nè ad motus iſtiuſmodi opinando ſe commoveat. corpuſculum nè quid patiatur, ſibi curæ habeat, ſi poſſit; & quando patitur quicquam, conqueratur. animula verò, quæ timet,

[1] L. 2. § 12. Inf. § 19.
[2] L. 4. § 14.
[3] Sup. § 5.
[4] L. 1. § 9. l. 9. § 9.
[5] L. 3. § 5. Sup. § 2.
[6] L. 9. § 9.
[7] L. 2. § 1.
[8] L. 8 § 7. l. 10. § 6.
[9] L. 2. § 3, 4.
[10] -λητικῶς l. 9. § 42.
[11] L. 8. § 26.
[12] Inf. § 74. l. 11. § 4.
[13] προσεπίπ. Lug. An.
[14] Inf. § 16, 33 l. 8. § 28.
[15] L. 4. § 7. l. 6. § 8.
[16] L. 6. § 52.
[17] L. 4. § 18, 19. l. 6. § 2, 22. l. 12. § 1.
[18] L. 8. § 5.
[19] L. 4. § 20.
[20] ὅ, πᾶν τις π.
[21] L. 5. § 19. l. 8. § 29, 40.
[22] χλεῖ;
[23] ζεῖ;
[24] [ἢ λυπεῖ;] εἰς ἐπ. ἢ κινεῖ;] Boot. [ἢ ἀγεῖ] εἰς ἀθυμίαν Sal.
[25] L. 5. § 26.
[26] Inf. § 33. l. 8. § 28.

timet, quæ dolet, quæ ſuper his omnino aliquid opinatur, nihil horum patietur, niſi ſi eam ipſe in judicium iſtiuſmodi demiſeris. nullius rei alterius per ſe indiga eſt mens, niſi ipſa ſibi indigentiam creaverit. eadémque ratione & perturbatione & impedimento omni immunis, niſi ipſa ſe perturbaverit aut impediverit.

XVII. Felicitas eſt bonus genius, ſive mens bona. quid igitur facis hîc, ô phantaſia? faceſſe hinc, per deos, utì acceſſiſti: nihil enim opus te habeo. more antiquo-acceſſiſti. nec ſuccenſeo tibi tamen. faceſſe tantúm.

XVIII. Cur mutationem quis metuat? ecquid enim fieri poteſt abſque mutatione? ecquid autem aut gratius aut familiarius univerſi naturæ? ipſe num balneo uti poteris, ni ligna mutationem ſubeant? num nutriri, ni edulia itidem mutentur? nunquid aliud utile quicquam perfici, niſi interveniente mutatione? an non vides ſimile quiddam eſſe & mutationem tui, nec univerſi naturæ minùs neceſſarium?

ὅπι ⸫ αὐτὸ δ' σὲ μεταβαλεῖν ὁμοιόν ἐςι, ⸫ ὁμοίως [12] ἀναγκαῖον τῇ τῶν ὅλων φύσει;

XIX. Per mundi ſubſtantiam, tanquam per torrentem, corpora tranſeunt univerſa, ipſa univerſo, prout membra ſibi invicem noſtra, coalita & eidem coöperantia. quot Chryſippos, quot Socrates, quot Epictetos jam dudum abſorpſit ævum iſtud? idem tibi de quovis tum homine, tum re ſuccurrat.

XX. Hoc unum me ſolicitum habet, nequid ipſe faciam, quod hominis conditio vel minùs velit, vel ſecus velit, vel nunc nolit.

XXI. Inſtat tempus, quo tu omnium oblitus eris; inſtat, & quo omnes tui.

XXII. Hominis eſt, etiam eos qui offendunt diligere. hoc fiet, ſi unà ſuccurrat tibi, tum eſſe tibi cognatos, tum inſcios invitóſque peecare: adhæc, paulò poſt utroſque veſtrûm morti conceſſuros,

δ' λυπήμενον, δ' ὧδε τέτων ὅλως ὑπολαμβάνον, ἔσθ' μὴ πάθῃ· [1] ἢ γὰρ ἕξεις [2] αὐτὸ εἰς κρίσιν τοιαύτην. [3] ἀφροσδές ἐςιν ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ, δ' ἡγεμονικὸν, ἐὰν μὴ ἑαυτῷ ἔνδηλον ποιῇ· ⸫ ταὐτὸν ⸫ ἀταράξον, ⸫ [4] ἀνεμπόδιςον, ἐὰν μὴ ἑαυτὸ ταράσσῃ ⸫ ἐμποδίζῃ.

XVII. [5] Εὐδαιμονία ἐςὶ, [6] δαίμων ἀγαθὸς, ἢ ἀγαθόν [7]. τί οὖν ὧδε ποιεῖς, [8] ὦ φαντασία; ἀπέρχου, [9] τὰς θεάς σοι, ὡς ἦλθες· ἐὰν γὰρ χρήζω ⟨σου. ἐλήλυθας δ' κατὰ δ' ἀρχαῖον ἔθος. οὐκ ὀργίζομαί σοι μόνον ἄπιθι.

XVIII. Φοβεῖταί τις μεταβολὴν; [10] τί γὰρ ἄνευ δ' χωρὶς μεταβολῆς γένοιτ' ἄν; [11] τί δὲ φίλτερον ἢ οἰκειότερον τῇ τῶν ὅλων φύσει; σὺ δ' αὐτὸς λέσαθαι δύνασαι, ἐὰν μὴ τὰ ξύλα μεταβάλῃ; πρόφλυαρ δ' δύνασαι, ἐὰν μὴ τὰ ἐδώδιμα μεταβάλῃ; ἄλλο δ' τι τῶν χρησίμων δύνασαι σωτελεσθῆναι χωρὶς μεταβολῆς; ἆρ' οὐχ ὁρᾷς οὖν, ὅτι ⸫ αὐτὸ δ' σὲ μεταβαλεῖν ὅμοιόν ἐςι, ⸫ ὁμοίως [12] ἀναγκαῖον τῇ τῶν ὅλων φύσει;

XIX. [13] Διὰ τῆς τῶν ὅλων ὑσίας, ὡς διὰ χειμάρρου διεκπορεύεται πάντα τὰ σώματα, [14] συμφυῆ ὅλῳ ⸫ συνεργὰ, ὡς [15] τὰ ἡμέτερα μέρη ἀλλήλοις. [16] πόσους ἤδη ὁ αἰὼν Χρυσίππους, πόσους Σωκράτης, πόσους Ἐπικτήτους καταπέπωκεν; δ' δ' αὐτὸ τὸν [17] ὅπι παντὸς ὑτινοσῦν τοι ἀνθρώπου τε ⸫ πράγματος φροντιστέον.

XX. [18] Ἐμὲ ἓν μόνον φοβερὰ, μὴ αὐτὸς ποιήσω, ὃ ἡ κατασκευὴ δ' ἀνθρώπου ὐ θέλει, ἢ ὡς ὐ θέλει, ἢ [19] ὃ νῦν ὐ θέλει.

XXI. [20] Ἐγγὺς μὲν ἡ σὴ φυὴ πάντων λήθη. ἐγγὺς δ' ἡ πάντων φυή σε λήθη.

XXII. [21] Ἴδιον ἀνθρώπου φιλεῖν ⸫ τοὺς πλησίον τας. τοῦτο δ' γίνεται, ἐὰν συμφροσύνη ᾖ σοι, ὅτι ⸫ [22] συγγενὴς, ⸫ [23] δι' ἄγνοιαν, ⸫ [24] ἁμαρτάνουσι, ⸫ ὡς [25] μετ' ὀλίγον ἀμφότεροι

[1] εἰ ὐκ ἀξεις vel παρέξεις αὐτὸ Salm.
[2] αὐτῷ Xyl.
[3] L. 3. § 5. l. 11. § 1.
[4] L. 5. § 20.
[5] L. 5. § 36.
[6] L. 10. § 13.
[7] -δὸν [ἡγεμονικόν.]
[8] Inf. § 29.
[9] [θεὰς] τ. Ϝ. σὺ Lug. An.
[10] L. 4. § 3,40 Inf. § 25. l. 8. § 6. l. 9. § 19.
[11] L. 8. § 35. l. 9. § 21.
[12] L. 2. § 3.
[13] Sup. § 10. l. 4. § 43. l. 5. § 23. l. 9. § 29.
[14] L. 6. § 41.
[15] L. 2. § 1. Sup. § 13.
[16] L. 4. § 48.
[17] Sup. § 50.
[18] L. 2. § 7. l. 6. § 22. l. 8. § 1.
[19] Sup. § 2. l. 4 § 23. l. 5. § 25.
[20] L. 4. § 19. Inf. § 34. l. 8. § 21.
[21] Inf. § 26. l. 8. § 8, 26. l. 9. § 27.
[22] L. 2. § 1. l. 3. § 4. 11.
[23] L. 2. § 1. l. 3. § 11.
[24] Inf. § 63. l. 4. § 3.
[25] L. 4. § 3.

φότεροι

φότεροι τεθνήξεται, ⸀ περὶ πάντων, ὅλως [1] ἐκ ἔβλαψέ σε. [2] ἢ γὰρ ἡγεμονικόν σε κρεῖττον ἐποίησεν, ἢ πρόσθεν ἦν.

[1] L. 2. § 1.
[2] L. 9. § 38.

XXIII. [3] Ἡ περὶ ὅλων φύσις, ἐκ τῆς ὅλης οὐσίας, [4] ὡς κηρῷ, νυνὶ μὲ ἵππάριον ἔπλασε· συγχέασα δὲ τοῦτο, εἰς δένδρου φύσιν συνεχρήσατο τῇ ὕλῃ αὐτοῦ· εἶτα εἰς ἀνθρωπάριον, εἶτα εἰς ἄλλό τι· [5] ἕκαστον δὲ τούτων πρὸς ὀλίγιστον ὑπέστη [6] δηνὰν ἢ οὐδὲν δὲ σαλευθῆναι φιλεῖ· ὥσπερ οὐδὲ δὲ συμπαγῆναι.

[3] Sup. § 18. Inf. § 25. l. 4. § 36.
[4] L. 6. § 1.
[5] Sup. § 1. l. 10. § 34.
[6] L. 4. § 42. l. 6. § 47. l. 8. § 20.

XXIV. [7] Τὸ δάκνον τῆς προσώπου λίθου πρὸς φύσιν, ὅπου [8] πολλάκις [9] ἀναποδήσειν ἢ πρόσχημα, [10] ἢ τὸ τελευταῖον ἀπεσβέσθη, ὥστε ὅλως ἐξαφθῆναι μὴ δύνασθαι· αὐτοῦ γὰρ τούτῳ πρόσκεισθαι περιττόν, ὅλως πρός τι λόγου. εἰ γὰρ καὶ ἡ συναίσθησις δὲ [11] ἀμβλύνεται οἰχήσεται, [12] τίς ἔτι τῆς ζωῆς αἰτία;

[7] L. 2. § 1. Sup. § 22. Inf. § 60, 65.
[8] L. 11. § 18.
[9] γίνηται,] ἀναποδήσει, καὶ τὸ πρ. τ. ἀ. Boot.
[10] εἰ Mer.
[11] -ται [μὴ] ἀ. Mer.
[12] L. 9. § 2. l. 10. § 8.

XXV. [13] Πάντα ὅσα ὁρᾷς, ὅσον οὔπω μεταβαλεῖ ἡ τὰ ὅλα διοικοῦσα φύσις, ⸀ ἄλλα ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ ποιήσει, ⸀ πάλιν ἄλλα ἐκ τῆς ἐκείνων οὐσίας, [14] ἵνα ἀεὶ νεαρὸς ᾖ ὁ κόσμος.

[13] Sup. § 23.
[14] L. 6. § 15. l. 8. § 50. l. 10. § 7. l. 12. § 23.

XXVI. Ὅταν τις ἁμάρτῃ τι εἰς σε, εὐθὺς ἐνθυμοῦ [15] τί ἀγαθὸν ἢ κακὸν ὑπολαβὼν ἥμαρτε. τοῦτο γὰρ ἰδὼν, [16] ἐλεήσεις αὐτόν, ⸀ [17] οὔτε θαυμάσεις, [18] οὔτε ὀργισθήσῃ. [19] ἤτοι γὰρ ⸀ αὐτὸς ὁ αὐτὰ ἐκείνῳ ἀγαθὸν εἶναι ὑπολαμβάνεις, ἢ ἄλλο ὁμοειδές. [20] ὀφείλεις οὖν συγγινώσκειν. [21] εἰ δὲ μηκέτι ὑπολαμβάνεις τὰ τοιαῦτα ἀγαθὰ καὶ κακά, ῥᾷον [22] εὐμενὴς ἔσῃ τοῖς πλημμελοῦσι.

[15] L. 6. § 27. l. 8. § 14. l. 11 § 18.
[16] L. 2. § 13.
[17] L. 8. § 14.
[18] L. 5. § 28.
[19] L. 10. § 30. l. 11. § 18.
[20] L. 1. § 15.
[21] L. 2. § 1.
[22] L. 11. § 13. Inf. § 52, 63.

XXVII. [23] Μὴ τὰ ἀπόντα ἐννόει, ὡς ἤδη ὄντα· ἀλλὰ τῶν παρόντων τὰ δεξιώτατα ἐκλογίζεσθαι, ⸀ τούτων χαίρειν ὑπομιμνήσκεσθαι, πῶς ἂν ἐπεζητεῖτο, εἰ μὴ παρῆν, ἅμα μέντοι φυλάττε, μὴ πρὸς [24] τὸ ὕστερον [25] ἀσυνείδητον αὐτοῖς, ἐθίσῃς ἐκεῖ μοῦ αὐτὰ, ὥστε ἐάν ποτε μὴ παρῇ παρεμπόδισις.

[23] L. 3. § 12. Sup. § 7. l. 8. § 32, 36.
[24] τὸ Lug. An.
[25] L. 5. § 9.

præ omnibus denique, nihil eos te læsisse. neque enim mentem tuam deteriorem facere possunt, quàm priùs fuerat.

XXIII. Universi natura ex communi rerum omnium materia, tanquam è cera, nunc equuleum effingit; quem mox denuo diffingit, ejusdémque materiâ ad arborem producendam abutitur; tum ad homuncionem, dein ad aliud quidpiam. horum autem quodlibet ad breve temporis spatium subsistit. istis autem, sicut arcæ, dissolvi nihilo magis molestum est, quàm compingi primò fuerat.

XXIV. Torvitas vultûs est valde præter naturam. ubi ei sæpius assueverit quis, immori solet; vultúsque decor ita inde extinguitur, ut denuo reaccendi omnino nequeat. ex hoc ipso autem intelligas licet esse præter rationem. Siquidem enim ita vultum quis obfirmaverit, ut peccati sensus omnis aufugerit, quorsum homo sic affectus vitam protrahat amplius?

XXV. Quæcunque vides, universa mox est mutatura universi rectrix natura, aliáque ex eorum materia effectura, & ex horum rursus alia, ut mundus perpetim renovetur.

XXVI. Cùm adversùs te quicquid peccaverit quis, considera statim, quid bonum malúmve esse ratus id egerit. hoc enim perspecto, misereberis illius, nec aut miraberis, aut succensebis. forsan enim vel idem illud, quod ille, vèl aliud quidpiam ejusmodi, ipse pariter cum illo bonum esse opinaris. hoc si fuerit, & illi te ignoscere oportet. sin ejusmodi nec bona nec mala censueris, ex errore animi delinquentem æquanimiter feras.

XXVII. Non tam quæ desunt tibi, quàm quæ adsunt, cogita. ex his autem selige quæ gratissima sunt tibi, quo reputes tecum quanto cum studio ea, ni jam adessent, tibi requireres. cave tamen interim, nè, dum istis lubenter acquiescis, eo in pretio habere assuescas te, ut siquando deesse contigerit, turberis.

XXVIII.

XXVIII. In temet convolutus esto. mens etenim rationalis ita est naturâ comparata, ut sibi sufficiat ipsa justè agens, & hoc ipso nacta sibi tranquillitatem.

XXIX. Imaginationes absterge: affectuum motus compesce: tempus præsens circumscribe: dignosce, quicquid vel tibi, vel alii cuiquam contingit. rem subjectam quámque divide & partire in formam & materiam. horam novissimam cogita. quod alteri peccatum est, ibi ubi extitit, relinque.

XXX. Eis quæ dicuntur, animum simul intende: in ea quæ fiunt faciúntve, mente altiùs descende.

XXXI. Exorna te simplicitate, modestiâ, affectu adversùs res medias indifferenti. genus humanum dilige. Deo obsequere.

--Certâ, inquit ille, decurrunt omnia lege.

quid verò si elementa sola? meminisse sufficerit, lege certâ pleraque ferri, aut paucis saltem duntaxat exceptis.

XXVIII. [1] Εἰς αὐτὸν ζωηλῶ. [2] φύσιν ἔχ τὸ λογικὸν ἡγεμονικὸν, ἑαυτῷ ἀρκεῖσις δικαιοπραγοῦντι, ⸫ ἀπ' αὐτὸ τοῦτο [3] γαλιλύω ἔχοντι.

XXIX. [4] Ἐξάλειφον τ φαντασίαν. [5] ζῆσον τ νῦν ἑκάστῳ. [6] περίγραφον ὃ ἐνεστὸς ⸫ χρόνε. [7] γνώριζον ὃ συμβαῖνον, ἢ σι, ἢ ἄλλῳ. [8] δίελε ⸫ μέρισον ὃ ὑποκείμενον, εἰς ὃ αἰκωδες ⸫ ὑλικόν. [9] ἐννόησον τ ἐξάπλω ὥραν. [10] τὸ σκαίνῳ ἁμαρτηθὲν, ὁκῆ καταλίπε, ὅπε ἡ ἁμαρτία ὑπέστη.

XXX. [11] Συμπρεκτείνειν τ νόησιν τοῖς λεγομένοις. [12] εἰσδύεσις τ νῶν εἰς τὰ γινόμενα ⸫ ποιοῦντα.

XXXI. [13] Φαίδρυνον σεαυτὸν ἁπλότητι ⸫ αἰδοῖ, ⸫ τῇ περὶς ὃ δικὰ μέσον ἀρετῆς ⸫ κακίας ἀδιαφορίᾳ. [14] φίλησον ὃ ἀνθρώπινον γένος. [15] ἀκολέθησον θεῷ

--ἐκεῖνο μέν φησιν, ὅλε [16] *πάντα νομοῖ.*

[17] *ἔπ εἰ* [18] *δαίμονα τὰ στοιχεῖα· ἀρκῆ ἕν*

μεμνῆσθαι, ὅτι τὰ πάντα νομοῖ ἔχ, ἢ [19] *δηλίαν ὀλίγα.*

XXXII. Περὶ θανάτε. [20] εἰ σκεδασμὸς, ἢ ἄτομοι, ἢ κένωσις, [21] ἤτοι σύστασις, ἢ μεταίτασις.

XXXIII. Περὶ πόνε. [22] τὸ μὲ ἀφόρητον, ἐξάγει· τὸ ὃ χρονίζον, φορητόν· ⸫ [23] ἡ ἐξάνοια τὸ ἑαυτῆς γαλιλύω κ [24] ἀπόληψιν ποιεῖται, ⸫ [25] ὃ χεῖρον τὸ ἡγεμονικὸν γένεν· [26] τὰ ὃ κακόμοια μέρη ὑπὸ τῦ πόνε, εἰ κ δύανται, τοῖς αὐτῦ ἀποφαινέσθω.

XXXIV. Περὶ δόξης. [27] ἴδε τὰς διανοίας αὐτῶν, οἷαι, κ οἷα μὲ φεύγεσι, οἷα ὃ διώκεσι. ⸫ ὅλε [28] ὡς αἱ λῖνες ἄλλαι ἐπιφορέμεναι κρύπτεσι τὰ πρόσθεν· ὕτως ⸫ ἐν τ βίῳ, τὰ πρόσθεν ὑπὸ τῶν ἐπιγενθέντων τάχισα σκαλύφθη.

XXXV. Πλατωνικόν. [29] [30] ᾧ ἔν ὑπάρχ διάνοια [31] μεγαλοπρεπὴς [32], ⸫ [33] θεωρία πάντος μὲ χρόνε, πάσης ὃ οὐσίας, [34] ἆρα

[1] *L.* 4. § 3. *l.* 6. § 11. *l* 8. § 48.
[2] *L.* 5. § 14. *l.* 6. § 31.
[3] *L.* 2. § 4. *l.* 8. § 28.
[4] Sup. § 17. *l.* 9. § 7.
[5] *L.* 2. § 2.
[6] *L.* 3. § 12. *l.* 6. § 32.
[7] *L.* 4. § 29. *l.* 6. § 3. *l.* 8. § 46.
[8] *L.* 4. § 21.
[9] *L.* 2. § 5, 11.
[10] *L.* 9. § 20, 38.
[11] Sup. § 4.
[12] *L.* 6. § 3.
[13] *L.* 4. § 26. *l.* 11. § 15.
[14] *L.* 3. § 9. *l.* 6 § 39. Sup. § 22. *l.* 11. § 16.
[15] *L.* 10. § 11. *l.* 12 § 27, 31.
[16] *L.* 3. § 11. *l.* 4. § 26. *l.* 6. § 33
[17] π δαὶ εἰ μό α Mer. ἔπ [μᾶλλον] εἰ δάμονα Boot.
[18] δαιμόνια Xyl
[19] ἢ δὴ λίαν Xyl. εἰ μὴ λ. Boot.
[20] ἢ Xyl. Mer.
[21] *L.* 5. § 33. *l.* 6. § 24. Inf. § 49. *l.* 8. § 25, 58. *l.* 10. § 7.
[22] L. 10. § 3.
[23] L. 5. § 2, Inf. 68.
[24] ὑπόλ.
[25] Inf. § 64. *l.* 4. § 7.
[26] Sup. § 15.
[27] L. 3. § 4. *l.* 4. § 38. *l.* 6. § 59. *l.* 9. § 18, 27.
[28] Sup. § 21. *l.* 4. § 14. 19. *l.* 5. § 33.
[29] *Plato pol. l.* 6.
[30] ᾗ ἔν.
[31] -νοίᾳ.
[32] πρόσθεια. [33] L. 4. § 48, 50. *l.* 6. § 36, 37. *l.* 9. § 30. *l.* 10. § 17. [34] οἵοντε οἷαι.

οἷαι.

οἴει τούτῳ μέγα τι δοκεῖν εἶναι τὸν ἀνθρώπινον
[1] L. 6. § 47. βίον; ἀδύνατον, ἦ δ' ὅς. ἀκοῦσαι δὲ [1] θάνατον
ὡς δεινόν τι ἡγήσεται ὁ τοιοῦτος; ἧκιστά γε.

[2] *Arrian. l. 4. c. 6.* XXXVI. Ἀνθισθενικόν. [2] βασιλικόν,
[3] εὖ μὲν πρᾶξαι, καλῶς δὲ ἀκοῦσαι.
[3] εὖ μὲν πρ. vel πρ. μ. εὖ.

XXXVII. Αἰσχρόν ἐστι, τὸ μὲν πρόσωπον
ὑπήκοον εἶναι, καὶ χαμαιλίζειν, καὶ καταπομπεύειν ὡς κελεύει ἡ Δημώνοια, αὐτὸν δ' ὑφ'
ἑαυτῆς μὴ χηματίζεσθαι καὶ καθαπομπεύεσθαι.

[4] *Eurip. Belleroph. l. 11. § 6.* XXXVIII. [4] Τοῖς πράγμασιν γὰρ [5] ἀκὴ
θυμοῦσθαι χρεών.
[5] L. 6. § 20, 22. Μέλει γὰρ αὐτοῖς οὐδέν.

XXXIX. Ἀθανάτοις τε θεοῖς καὶ ἡμῖν
χάρματα δοίης. (άχην.

[6] *Euripid. Hypsipyl.* XL. [6] Βίον [7] θερίζειν, ὥστε κάρπιμον
[7] L. 11. § 34. Καὶ [8] τὸ μὲν εἶναι, [9] τὸ δὲ μή.
[8] [9] τὸν Lug.
[10] L. 11. § 6. XLI. [10] Εἰ δ' ἠμελήθην ἐκ θεῶν καὶ
[11] ἐμοῦ Plut. παίδων' [11] ἐμοί,
[12] L. 6. § 4. *l.* 12. § 5. [12] Ἔχει λόγον καὶ τοῦτο.

[13] *Aristoph. Acharn.* XLII. [13] Τὸ γὰρ εὖ μετ' ἐμοῦ καὶ τὸ δίκαιον.
[14] L. 5. § 36. XLIII. [14] Μὴ συνεπιθρίαμβευε, [15] μὴ σφύζειν.
[15] Inf. § 69.

[16] *Plato Apolog.* XLIV. Πλατωνικά. [16] Ἐγὼ δὴ τούτῳ
δὴ δίκαιον λόγον ἀντείποιμι· οὐκ εὖ καλῶς
λέγεις, ὦ ἄνθρωπε, εἰ οἴει δεῖν κίνδυνον ὑπολογίζεσθαι τοῦ ζῆν, ἢ τεθνάναι ἄνδρα, ὅστις τι
[17] L. 3. § 6, 7. *l.* 6. § 2. καὶ σμικρὸν ὄφελος· ἀλλ' ὑπ [17] ἐκεῖνο μόνον
σκοπεῖν ὅταν πράττῃ πότερον δίκαια ἢ ἄδικα
πράττει, καὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἔργα ἢ κακοῦ.

[18] *Plato ibid.* XLV. [18] Οὕτω γὰρ ἔχει, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῇ ἀληθείᾳ, ὃ ἄν τις αὐτὸν τάξῃ
ἡγησάμενος βέλτιστον εἶναι, ἢ ὑπ' ἄρχοντος
ταχθῇ, ἐνταῦθα δεῖ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μένοντα
κινδυνεύειν, μηδὲν ὑπολογιζόμενον, μήτε
θάνατον, μήτε ἄλλο μηδὲν πρὸ τοῦ αἰσχροῦ.

[19] *Plato Gorg.* XLVI. [19] Ἀλλ', ὦ μακάριε, ὅρα μὴ
[20] ἢ τοῦ. ἄλλο ἐκ τοῦ γενναίου, καὶ τὸ ἀγαθόν, [20] ἢ τὸ ζῆν
ζῆν τε καὶ σώζεσθαι. μὴ γὰρ τοῦτο μέν, τὸ ζῆν
ὁποσονδὴ χρόνον, τόν γε ὡς ἀληθῶς ἄν-
[21] ἐυκτέον. δρα, [21] ἑαυτὸν δεῖ, καὶ ὃ φιλοψυχητέον, ἀλλ'

huic magnum quiddam putas posse videri hominis vitam? Fieri, inquit, non potest. Neque mortem igitur grave quid reputabit. Minimè verò.

XXXVI. Antisthenis illud. Malè audire, cùm benefacias, regium est.

XXXVII. Indignum est, vultum animo obsequentem, pro ejus imperio conformare & componere semet; ipsum autem animum ad suiipsius arbitrium non conformari & componi.

XXXVIII. *Nam neutiquam hominem rebus irasci decet!*
Nil quippe curant ipsæ.

XXXIX. *Diis leto exemptis ac nobis gaudia dones.*

XL. *Spicas velut frugiferas, sic vitam meti:*
Ut hic sit, ille non sit.

XLI. *Si me meúsque liberos Dii negligant,*
Hujus etiam constat ratio.

XLII. *Æquum bonúmq; à me est.*

XLIII. *Lamentantibus nè collamenteris, néve commovearis.*

XLIV. Platonis ista. Ego huic responsum hoc, justúmque illud, referrem. Parùm rectè censes, mi homo, si hominem, qui vel ullius sit usûs, existimas mortis vitæque discrimen in numero aliquo habiturum; nec hoc duntaxat consideraturum, id quod agit, justum an injustum, hominísque probi an improbi sit.

XLV. Ejusdem. Sic enim se revera habet, viri Athenienses; quocunq; loco semet collocaverit quis, statum eum sibi optimum ducens, aut à principe fuerit collocatus, eum hunc tueri (utì mihi videtur) oportet, etiamsi cum discrimine conjunctum id sit, nec ullius rei cujusquam, nè mortis quidem, præ eo quod est turpe, rationem habere.

XLVI. Ejusdem. Verùm, ô bone vir, illud videris, annon aliud quid generosum esse bonúmq; existat, quàm servare & servari. neq; enim hoc est, quod, vir verè qui sit, tantopere expetere debeat, ut temporis tantundem vivat; neque

vitæ

vitæ oportet avidum esse; sed istis Deo dimissis, & mulierculis etiam fide adhibitâ, fieri non posse ut fatum quisquam quoquo modo effugiat; hoc deinceps ei perpendendum, quomodo tempus hoc, quo victurus sit, quàm optimè exigat.

XLVII. Astrorum cursus contemplare, tanquam unà cum illis circumactus. elementorum etiam mutationes mutuas animo jugiter revolve. istiusmodi enim cogitationes vitæ hujus terrestris sordes expurgant.

XLVIII. Præclarum est & Platonis illud. Quin & de hominibus sermonem instituentem, contemplari oportet, quasi de specula quadam desuper, terrestria quoque ista, per cœtus, exercitus, agriculturas, nuptias, inducias, ortus, mortes, fori tumultus, loca deserta, barbarorum gentes varias, festa, funera, nundinas, miscelam omnigenam, mundúmque ex rebus contrariis conflatum & instructum.

XLIX. Præterita recole, tótque imperiorum mutationes. indè licet & futura prospicere. ejusdem enim generis omnino futura sunt; nec possunt eorum quæ nunc fiunt modulum transgredi. proinde par est, per annos quadraginta vitam perlustrare humanam, atque per annorum decem millia. quid enim ampliùs sis visurus?

L. *Retróq; meant, quæ terra dedit*
Iterum ad terram: ac quod ab æ-
therio
Venerat ortu, cæleste poli
Repetit templum.——

aut hoc est atomorum invicem implexorum dissolutio, aut elementorum sensus expertium dispersio.

LI. *Potu, cibóq; atq; id genus cupediis*
Cursum moramur, cita mors nè nos
obruat.
Divinitùs at spirantem auram
Pati necesse est cum labore & lacry-
mis.

LII. Est quisquam te luctæ peritior. at vide nè liberalior, nè modestior, nè ad casus quosvis obsequentior, nè adversùs aliorum errata placidior.

[1] Ὅπη πρέπλσμται πρὸς τὰ τούτων τῷ θεῷ, καὶ πρόσθυσμται τῇ γνωμῃξίν, ὅπι [2] τὸ εἱμαρμένλιι [3] σώζεις ἀν᾽ ἑκφύγοι, ὃ ὅπι τέτῳ σκεπτέον, τίνα ἀν᾽ τρόπον, [4] τοῦτον, ὃν μέλλει χρόνον βιῶναι, ὡς ἄριστα βιώῃ.

XLVII. [5] Περισκοπῆν [6] ἄστρων δρόμυς, ὥσπερ συμπεριθέοντα· καὶ [7] ταὶς τῶν στοιχείων εἰς ἄλληλα μεταβολαὶς συνεχῶς ἐννοῆν. ἀποκαθαίρυσι γὰρ αἱ τέτων φαντασίαι τὸ ῥύπον τῦ χαμαὶ βίυ.

XLVIII. Καλὸν δὲ τὸ Πλάτωνος· καὶ δὴ καὶ πρὸς ἀνθρώπων τὰς λόγυς ποιέμλυον, [8] ὅπισθεν δεῖ καὶ τὰ ὑπήνεμα, ὥσπερ πόθεν ἀνώθεν, κάτω ἀγέλαι, σπαρίδμαται, γεώργια, γάμυς, διαλύσεις, γλυπέσεις, θανάτυς, δικαστηρίων δόρυβον, ἐρήμυς χώρας, βαρβάρων ἔθνη ποικίλα, ἑορταὶ, θρῆνυς, ἀγορὰς [9], τὸ παμμιγὲς, καὶ τὸ [10] ἐκ τῶν ἀναλίσκων συγκεκριμένλμον.

XLIX. [11] Τὰ προγεγονότα δεῖ ἀναθεωρῆν· [12] τὰς τοσαύτας τῶν ἡγεμονιῶν μεταβολάς. ἔξεστι καὶ τὰ ἐσόμλνα προσεφορᾶν. [13] ὁμοειδῆ γὰρ πάντως ἔσαι, καὶ οὐχ οἷόν τε ἐκβλῆναι τῆς ῥυθμῆς τῶν νῦν γινομλύων. ὅθεν καὶ [14] ἴσον, τὸ τεσσαράκοντα ἔτεσιν ἱστορῆσαι τὸν ἀνθρώπινον βίον, ᾧ ὅπι ἔτι μύρια. τί γὰρ πλέον ὄψῃ;

L. Καὶ [15] τὰ [16] ἐκ γῆς μὲν φύντα, εἰς γᾶν᾽ [17] τὰ δ᾽ ἀπ᾽ αἰθερίυ βλαστόντα γένη, εἰς [18] αἰθέριον πάλιν ἦλθε πόλον. [19] ἢ τῦτο ἀμφίλυσις τῶν ἀτόμων ἀσυμπλοκῆς, [20] καὶ τοιῦτός ἐς σωρισμὸς τῶν ἀπαθῶν στοιχείων. (θρυλύμαι

LI. [Καὶ] [21] σίτοισι καὶ πότοις, καὶ [22] μαστ- Παρεχωρέποντες [23] ὀχλῶν, ὥστε μὴ θανῆν. Θεόθεν ἢ πνέοντ᾽ ἔχειν

[24] Ἀνάγκη πλῶσαι καμάτοις ἀνοδύρτοις.

LII. [25] Καθαλιώτερος [26] ἀλλ᾽ ἀεὶ κοινωνικώτερος, θεῖε αἰδημοσύνης, ἢ [27] εὐπαικτότερος ὅπι τοῖς συμβαίνυσιν, θεῖε [28] εὐμενέστερος πρὸς τὸ τῶν πλησίον πλημμέλματα.

[1] L. 4. § 31, 46 l. 12. § 1.
[2] Sup. § 8. Inf. § 51. l. 6. § 10.
[3] ἢ δὲ ἂν εἴης.
[4] L. 4. § 31. Inf. § 56. l. 8. § 1. l. 12. § 3.
[5] L. 8. § 26. l. 11. § 1.
[6] L. 11. § 27.
[7] L. 4. § 46. l. 9. § 28.
[8] L. 8. § 26. l. 9. § 30. l. 12. § 24.
[9] Sup. § 3.
[10] Sup. § 9.
[11] L. 6. § 46, 47.
[12] L. 8. § 31. l. 10. § 27.
[13] L. 6. § 37.
[14] L. 2. § 14. l. 12. § 35.
[15] Eurip. Chrysip.
[16] L. 5. § 4. l. 9. § 9. l. 10. § 7.
[17] L. 4. § 21. l. 6. § 15.
[18] ἀφάνιον Clem.
[19] Sup. § 32.
[20] ἢ, vel [ἢ] καὶ
[21] Eurip. Supplic.
[22] μαγδύμαοι Euripid. cod. μαγδύμαοι Plut.
[23] ὄλεθρον Grot.
[24] Sup. § 46.
[25] L. 5. § 5.
[26] -κώτερος [σ. ὑπί πς.] f.
[27] Inf. § 54.
[28] Sup. § 26.

LIII. [1] Ὅπου ἔργον ἐπιτελεῖσθαι δυνατὸν κατὰ τὸν [2] κοινὸν θεοῖς καὶ ἀνθρώποις λόγον, ἐκεῖ οὐδὲν δεινόν· ὅπου γὰρ [3] ὠφελείας τυχεῖν ἔξεστι [4] ἀπὸ τῆς εὐοδίας, καὶ κατὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ πρακτικοῦ ἐνεργείας, ἐκεῖ [5] ἐνδεμίαν βλάβην ὑφεστέον.

LIV. [6] Παντοχοῦ καὶ διὰ παντὸς [7] ἐπὶ σοί ἐστι, καὶ [8] τῇ παρούσῃ [9] συμβάσῃ θεοσεβῶς συναρέσθαι, καὶ τοῖς παροῦσιν [10] ἀνθρώποις κατὰ δικαιοσύνην προσφέρεσθαι, καὶ τὴν [11] παροῦσαν φαντασίαν ἐμφιλοπευστεῖν, ἵνα [12] μηδὲν ἀκατάληπτον παρεισρυῇ.

LV. [13] Μὴ παρορᾶν ἄλλου ἡγεμονικὰ· ἀλλ' ἐκεῖ βλέπειν [14] κατ' ἐμὲ, [15] ἐπὶ ἃ σε ἡ φύσις ὁδηγεῖ. ἥτε τοῦ ὅλου, διὰ τῶν συμβαινόντων σοι, καὶ ἡ σὴ, διὰ τῶν πρακτέων ὑπὸ σου. [16] πρακτέον ἕκαστον τὸ ἐξῆς τῇ κατασκευῇ· κατασκευάσαι δὲ τὰ μὲν λογικὰ τῷ λογικῷ ἕνεκεν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ πολλῶν ἄλλων, [17] τὰ χείρω τῷ κρειττόνων ἕνεκεν, [18] τὰ δὲ λογικὰ ἀλλήλων ἕνεκεν. τὸ μὲν οὖν προηγούμενον ἐν τῇ τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῇ, [19] τὸ κοινωνικόν ἐστι· δεύτερον δὲ, [20] τὸ ἀνένδοτον πρὸς τὰς σωματικὰς πείσεις. [21] λογικῆς γὰρ καὶ νοερᾶς κινήσεως ἴδιον [22] περιορίζειν ἑαυτῷ, καὶ μήποτε ἢ τῶν ἀφῶν μήτε αὐθορμήτου μήτε ὁρμητικῆς κινήσεως· ζωώδεις γὰρ ἑκάτεραι. [23] ἡ δὲ νοερὰ ἐνδέλεια πρωτεύειν, καὶ μὴ καταπεσεῖσθαι ὑπ' ἐκείνων· δικαίως γε. [24] πέφυκε γὰρ χρησικὴ πᾶσιν ἐκείνοις. τέλειον ἐν τῇ λογικῇ κατασκευῇ [25] τὸ ἀπρόπτωτον καὶ ἀνεξαπάτητον. τούτων οὖν ἐχόμενον τὸ ἡγεμονικὸν [26] εὐδέα πρεμινέτω, καὶ [27] ἐπὶ τὰ ἑαυτοῦ.

LVI. Ὡς ἀπεδυνηκότα δεῖ ἤδη μέτρειν ἑαυτῷ βεβιωκέναι, [28] τὸ λοιπὸν [29] ἐκ τοῦ περιόντος, ζῆσαι κατὰ τὴν φύσιν.

LVII. [30] Μόνον φιλεῖν τὸ ἑαυτῷ συμβαῖνον καὶ συγκλωθόμενον. [31] ἐπὶ γὰρ ἁρμοδιώτερον;

LIII. Ubicunque effici poterit opus ullum ſecundùm rationem eam, quæ mortalibus eſt cùm Diis ipſis communis, nihil ibi poteſt eſſe grave. ubi enim fructum conſequi licet actionis proſperè fluentis, & juxta conditionis propriæ naturam progredientis, nulla ibi ſupereſt damni ſuſpicio.

LIV. Omni loco omníque tempore, in te ſitum eſt, & caſu præſenti piè acquieſcere, & cum hominibus præſentibus ſecundùm jus fáſque verſari, & viſa præſentia peritè explorare, nequid incompertum clam ſubrepat.

LV. Nolito aliorum mentes circumſpicere, ſed eò rectâ intuere, quò natura te ducit; natura, inquam univerſi, in eis quæ tibi contingunt, & tua etiam, in eis quæ tibi ſunt agenda. illud autem eſt unicuique agendum, quod eſt conditioni ipſius conſentaneum. porrò, condita ſunt, reliqua quidem rationalium gratiâ, quemadmodum & in re omni alia, deteriora præſtantiorum; rationalia verò ſui invicem. itaque in hominis natura primum ac præcipuum eſt ſocietatem colere; ſecundum, corporis affectionibus neutiquam ſuccumbere. eſt enim hoc motus rationalis & intellectualis proprium, circumſcribere ſemet, & nec ſenſus nec affectus motibus unquam ſuperari: animalis enim uterque eſt. vis autem intellectualis principatum ſibi vendicat, nec ab eis in ordinem redigi patitur. jure quidem. etenim intellectus natus eſt eis omnibus uti. tertium in natura rationali eſt, lapſu & ſeductione immunem eſſe. his igitur adhærens mens rectâ procedat, habétque quicquid ſuum eſt.

LVI. Tanquam vitâ jam functus, ejuſdémque munere defunctus planè, quod reliquum eſt tanquam ex abundanti, naturæ convenienter fac vivas.

LVII. Id ſolum diligas, quod obvenit, & à fato deſtinatum eſt tibi. ecquid enim magis eſt congruum?

[1] L. 2 § 17. l. 5. § 3, 14. l. 6. § 2.
[2] L. 12. § 23.
[3] Inf. § 74.
[4] L. 6. § 17.
[5] L. 10. § 12.
[6] L. 5. § 16. l. 10. § 32.
[7] L. 2. § 11. l. 3. § 12.
[8] L. 6. § 2, 32.
[9] L. 5. § 27. l. 10. § 6, 11.
[10] Sup. § 28. l. 4. § 33.
[11] παρέσῃ.
[12] L. 4. § 22. Inf. § 55. l. 8. § 7.
[13] L. 2. § 8. l. 5. § 3.
[14] L. 8. § 60.
[15] Inf. § 56. l. 8. § 1.
[16] L. 5. § 16.
[17] Sup. § 30.
[18] Sup. § 13.
[19] L. 3. § 4. Inf. § 67. l. 9. § 23. l. 11. § 37.
[20] L. 3. § 6. Inf. § 64.
[21] L. 3. § 16. l. 5. § 26. l. 11. § 1.
[22] Inf. § 67.
[23] L. 2. § 2. l. 11. § 20.
[24] L. 5. § 21. Inf. § 68. l. 10. § 38.
[25] L. 3. § 9. l. 4. § 49. Sup. § 54.
[26] L. 5. § 14, 34. l. 6. § 26. l. 10. § 11, 12.
[27] L. 9. § 42. l. 11. § 1.
[28] Sup. § 46.
[29] L. 6. § 42.
[30] L. 3. § 4. Sup. § 54.
[31] L. 4. § 23, 33, 34.

LVIII. In omni casu eos ob oculos habeas, quibus eadem cùm contigissent, ægrè tulerunt, pro insueto habuerunt, quiritati sunt. at ubi tandem jam illi? nusquam plané. cur tu igitur horum similis esse velis? aut cur non potiùs motus alienos eis relinquas, qui his alios afficiunt, & afficiuntur ipsi; ipse totus in hoc intentus, quo modo casibus istiusmodi utare? etenim rectè uti poteris; virtutísque materiam tibi suppeditabunt. tu tantùm attende tibi, atque in omni actione tua bonum præstare te velis. denique in utroque horum memineris, medium quiddam esse illud, circa quod actio versatur.

LVIII. Ἐφ' ἑκάστῳ συμβάματι ἑαυτὸν παρασκεύαζε. πρὸς ὀμμάτων ἔχειν, [1] οἷς τὰ αὐτὰ συνέβαινεν, ἔπειτα ἠγανάκτουν, ἐξενίζοντο, ἐμέμφοντο· νῦν οὖν ἐκεῖνοι πῦ; ἀδάμβ· τί οὖν καὶ σὺ θέλεις ὁμοίως; ἐκεῖ δὲ [2] ταῖς μὲν ἀλλοτρίαις ὁρμαῖς καταλιπεῖν τοῖς πράττουσι τὰ πρεπόμενοι; [3] αὐτὸς δὲ πῶς χρῆσθαι αὐτοῖς ὅλῳ γίνεσθαι; χρῆσαι γὰρ καλῶς τῇ [4] ὕλῃ [5] σὺ ἔσαι μόνον [6] προσεχε, καὶ [7] θέλε σεαυτῷ καλὸς εἶναι, ὅπερ πολλοὶ ἂν προάσοιντο· καὶ μέμνησο [8] ἀμφοτέρων, ὅτι καὶ [9] διάφορον ἐφ' ᾧ ἡ πρᾶξις.

[1] L. 4. § 3, 32. l. 11. § 6, 18.
[2] L. 6. § 27. l. 9. § 26, 27.
[3] L. 6. § 50. Inf. § 68.
[4] L. 4. § 1.
[5] σοὶ f.
[6] πρ. σε. καὶ θ. κ.
[7] Sup. § 15. Inf. § 67.
[8] [ἐπ'] ἀμφ. f.
[9] ἀδιάφ. l. 6. § 32.

LIX. Introspice te. intus est boni fons, qui perenniter scatebit, si jugiter foderis.

LIX. [10] Ἔνδον βλέπε, ἔνδον [11] ἡ πηγὴ τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ ἀεὶ δυναμένην ἀναβλύειν ἐὰν ἀεὶ σκάπτῃς.

[10] L. 8. § 28. l. 10. § 38.
[11] Inf. § 62. l. 8. § 51.

LX. Corpus etiam fixum esse oportet, ut nec motu, nec gestu temerè jactetur. quale enim in vultu specimen sui exhibet mens, dum scitè eum atque decenter componit; tale quiddam & in toto corpore exigitur. cæterùm ista citra affectationem sunt observanda.

LX. Δεῖ καὶ τὸ σῶμα πεπηγυῖαν εἶναι μὴ διερρῖφθαι, μήτε ἐν κινήσει, μήτε ἐν σχέσει. [12] οἷον γὰρ τι ἐπὶ τοῦ προσώπου παρέχει ἡ ψυχὴ, συνετὸν αὐτὸ καὶ εὔχαριν συντηροῦσα, τοιοῦτο καὶ ὅλον τοῦ σώματος ἀπαιτητέον. πάντα δὲ ταῦτα [13] σοὶ τῷ ἀμεριμνοτάτῳ φυλακτέα.

[12] Sup. § 24. l. 11. § 15.
[13] L. 1. § 16.

LXI. Ars vivendi est luctatoriæ quàm saltatoriæ similior. cùm in hoc sit posita, ut adversùs contingentia improvisa in procinctu semper quis ac immotus consistat.

LXI. [14] Ἡ βιωτικὴ τέχνη παλαιστικῇ ὁμοιοτέρα ἢ ὀρχηστικῇ, καὶ τὸ πρὸς τὸ ἐμπίπτοντα καὶ ὑπερεγνωσμένα, ἕτοιμον καὶ ἀπλῶς ἑστάναι.

[14] L. 11. § 1. l. 12. § 9.

LXII. Crebrò tecum perpende, qualésnam sint à quibus probari & prædicari velis, qualíq; sint mente præditi. ità neq; aut incusabis eos, ubi impingunt inviti, nec approbationem eorum expetes, si opinionis affectuúmque fontes quos habeant, perspexeris.

LXII. Συνεχῶς ἐφιστάναι, [15] τίνες εἰσὶν οὗτοι ὑφ' ὧν μαρτυρεῖσθαι θέλεις, καὶ τίνα ἡγεμονικὰ ἔχουσιν. ἔτι γὰρ μέμψῃ [16] τοῖς ἀκουσίως ἁμαρτάνουσιν, ἔτι [17] ἀμαρτυρήσεως δέησῃ, [18] εἰ βλέπων εἰς [19] τὰς πηγὰς τῆς συναπλήψεως καὶ ὁρμῆς αὐτῶν.

[15] L. 4. § 3, 38 l. 6. § 59.
[16] Inf. § 63. l. 11. § 18. l. 12 § 12.
[17] L. 3. § 4, 5.
[18] εἰς βλέπων f. vel εἰ βλέπεις
[19] Sup. § 59.

LXIII. Omnis anima, inquit ille, *veritate privatur in vita*. quin & justitiâ pariter, & temperantiâ, & æquanimitate, & hujusmodi quâvis virtute. hoc jugiter meminisse cumprimis necessarium est. eris enim erga omnes mitior.

LXIII. [20] Πᾶσα ψυχὴ ἄκουσά, φησιν, στέρεται ἀληθείας· [21] ὥστε οὖν καὶ δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης, καὶ εὐμενείας, καὶ πάσης τοιούτου. ἀναγκαιότατον δὲ ἐστὶ διὰ παντὸς τοῦτο προσκεῖσθαι.

[20] Plato Sophist.
[21] Sup. § 62.

LXIV. In dolore omni hoc præsto sit, nec turpem eum esse, nec mentem gubernatricem facere deteriorem. neque enim eam, aut

LXIV. Ἐπὶ μὲν πάσῃ πόνῳ, προχείρου ἔστω, ὅτι [23] οὐκ αἰσχρὸν, [24] οὐδὲ τὴν ἡγεμονικὴν ἀχειρωθέντα χείρω ποιεῖ· ἔτε γὰρ καθ' ὑλικὴν

[23] L. 2. § 1, 11, l. 11. § 18.
[24] L. 4. § 8. l. 9. § 42.

ἔχειν, ἔτε καλὸν κοινωνικὸν, διαφθείρει· αὐτὸ μὲν τοι τῷ πλείστων πόνων, ὃ δὲ τῷ Ἐπικάρπῳ βοηθείτω, ὅτι [1] ἔτε ἀφόρητον, ἔτε αἰώνιον, ἐὰν τῷ ὅρων μνημονεύῃς, καὶ [2] μὴ προσδοκᾷς· καὶ εἰσὶ μέμνησο, ὅτι πολλὰ πόνῳ τὰ αὐτὰ ὄντα, λανθάνει δυσφορωτέρα γινόμενα, οἷον τὸ νυστάζειν, καὶ ὃ καυματίζεσθαι, καὶ τὸ ἀνορεκτεῖν· ὅταν οὖν κινήσῃ τύπον δυσφορεῖς, λέγε ἑαυτῷ, ὅτι [3] πόνῳ ἐνδίδως.

LXV. Ὅρα [4] μήποτε τοιοῦτον πάθῃς πρὸς τοὺς ἀπαιδεύτους, οἷον οἱ [5] ἀπαίδευτοι πρὸς τοὺς ἀπαιδεύτους.

LXVI. Πόθεν ἴσμεν, εἰ πολλοὺς Σωκράτης, καὶ ἀφόβους χρείττων ἦν· ἐγὼ ἀρκεῖ, εἰ Σωκράτης ἐνδοξότερον ἀπέθανεν, καὶ ἐνσοφώτερον τοῖς σοφισταῖς διελέγετο, καὶ καρτερικώτερον ἐν τῷ φρουρίῳ διενυκτέρευεν, καὶ [6] τὸν Σαλαμίνιον κελευσθεὶς ἄγειν γυναικώτερον ἔδοξεν ἀντιβλέπειν, καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐβρενθύετο· πρὸς δὲ καὶ [7] ὑποπτεύσειεν, εἴτε ἀληθὲς ἦν· ἀλλ' ὁποῖόν δὴ ποτέ, παιδί τινα τὸ ψυχρὸν εἶχε Σωκράτης, καὶ εἰ ἐδεύετο [8] ἀρκείας [9] ὁ δίκαιος ἦν τοῖς πρὸς αὐθρώπους, [10] ὅσιος τὰ πρὸς θεούς, μήτε εἰκῇ πρὸς τὸ παρόν ἀγανακτῶν, μηδὲ μὴν δυσκόλων κενὸς ἀγνοίᾳ, [11] μήτε τὰ ἀπονεμημένων ἐκ τοῦ ὅλου ὡς ξένον τι δεχόμενος, ἢ [12] ὡς ἀφόρητον ὑπομένων, [13] μήτε ταῖς τοῦ σαρκιδίου παθήσεσιν ἐμπρέπων συμπαθῆ τὸν νοῦν.

LXVII. Ἡ φύσις ἐν ὅπως συμπεπλεγμένῳ τὸ σὸν σύστημα [14] τῷ Συγκρίματι, ὡς μὴ ἐφεῖσα [15] περιορίζειν ἑαυτὸν, καὶ τὰ ἑαυτοῦ ὑφ' ἑαυτῷ ποιεῖσθαι, [16] πάντα δὲ ἐνδέχεται θεῖον ἄνθρωπον γενέσθαι, καὶ ὑπὸ μηδενὸς γνωρισθῆναι· τέτταρα μέμνησο ἀεί· καὶ ὅτι ταῦτα, ὅτι [17] ἐν ὀλίγοις κεῖται ὁ εὐδαιμόνως βιῶσαι· καὶ [18] μὴ ὅτι ἀπλῶσαι διαλεκτικὸς καὶ φυσικὸς ἔσεσθαι, διὰ τοῦτο ἀπογνῷς καὶ [19] ἐλεύθερος [20]

[1] Sup. § 33. l. 10. § 3.
[2] L. 8. § 49.
[3] Sup. § 55. l. 11. § 18.
[4] L. 5. § 31. l. 6. § 6, 26. Sup. § 15.
[5] ἀπάθ. f.
[6] Plato Apolog.
[7] ἄπιστ. f.
[8] L. 4. § 13, 25. l. 6. § 14. Sup. § 28.
[9] L. 11. § 20. l. 12. § 1.
[10] L. 4. § 31. Sup. § 1.
[11] L. 4. § 29, 44. Inf. § 68.
[12] L. 8. § 46.
[13] L. 5. § 26. l. 10. § 24.
[14] [σι] τ. α. f.
[15] Sup. § 55. l. 11. § 1.
[16] L. 3. § 4, 5. l. 10. § 9.
[17] L. 2. § 5.
[18] L. 5. § 5. l. 8. § 8.
[19] L. 4. § 49. l. 8. § 1.
[20] θεῖος. Mer.

quatenus materiale quiddam, aut quatenus societatis est studiosa, corrumpit. in plerisque verò horum Epicuri illud tibi adsit, nec intolerandum nec æternum esse, si terminorum memor fueris, nec opinionem adjeceris. illud etiam memineris, multa tædio nos afficere, quæ non advertimus eandem cum dolore rationem habere, verbi gratiâ, dormitare, quando vigilare libet, æstu affici, fastidio laborare. quoties ergo horum aliquid ægrè fers, dic tibi, dolori succumbere te.

LXV. Cave erga inhumanos sic afficiaris, quomodo ipsi erga homines solent.

LXVI. Unde constat nobis Socratem clarâ fuisse reliquisque præstantiore indole? neque enim hoc sufficit, quòd mortem gloriosissimè oppetebat; aut quòd cum sophistis acutissimè differebat; aut quòd in frigore summo patientissimè sub dio pernoctabat; aut quòd Salaminium illum sistere jussus, resistere generosissimè malebat; aut quod per compita fastuosè incedebat; quod tamen an verum fuerit, meritò dubitaveris. verùm illud considerare oportet, quo modo affectam animam habuerit Socrates. utrùm hoc contentus agere poterat, quod in rebus humanis justus, in divinis pius existeret, nec malitiæ cujusquam frustra indignatus, nec cujusquam insciticæ assentatus, nec ab universo assignatum quicquam, aut tanquam peregrinum quid excipiens, aut tanquam intolerandum sustinens, nec carunculæ affectionibus mentem passus coaffici.

LXVII. Non ita commisit natura compagem tui, ut tibi nequeas terminos figere, & quæ tui sunt muneris per te exequi. omnino enim fieri potest, ut divinus homo quis sit, & ignotus tamen cunctis degat. hoc semper memineris; sed & illud, paucissimis ad beatè vivendum opus esse. quódque etiamsi desperes dialecticæ aut naturalis scientiæ peritiam, nihil esse tamen quod animam despondeas, quasi liber & modestus

fieri

fieri nequeas, & communitatis cultor, & obsequens Deo.

LXVIII. Vi omni immunem, in summa animi hilaritate, vitam transigere licet; etiamsi quæ libuerit adversùs te vociferentur homines universi, etiamsi massæ istius corporeæ coalitæ & circundatæ tibi membra feræ discerpant. quid enim obstat, quo minùs inter hæc omnia mens tranquillam se servet, de rebus circumstantibus verè judicet, objectísque commodè utatur? ut judicium occurrenti ac irruenti rei cuivis dicat, Hoc es revera, etiamsi opinione aliusmodi esse videaris. usus dicat eidem, Te quærebam. etenim semper mihi præsens res omnis materiam præbet virtutis rationalis & socialis, artísque prorsus vel humanæ vel divinæ exercendæ. siquidem quicquid contingit, vel ad hominem spectat vel ad Deum, nec aut novum est, aut tractatu difficile, sed familiare & facile.

LXIX. Hoc in se habet morum perfectio, quod diem omnem tanquam novissimum exigit, nec aut festinat, aut torpescit, aut simulatè quicquam agit.

LXX. Dii, immortales cùm sint, non ægrè ferunt tamen, quod per ævum tam immensum ipsos oporteat omnino, tot talésque qui sint, improbos jugiter sustinere. imò quod amplius est, omnimodam horum curam gerunt. tu verò, qui mox es desiturus, malos tolerando defetisceris? idque cùm ex eorum ipse sis numero.

LXXI. Ridiculum est malitiam cùm tuam, quod potes, non effugias, fugere te velle, quod non potes, alienam.

LXXII. Quicquid intellectualis socialísque facultas, nec ad intellectum nec ad usum socialem facere deprehenderit, id ipsum inferius se meritò judicat.

LXXIII. Ubi bene tu alicui feciſti, & beneficio ille affectus est, quid stultorum instar tertium quippiam ultra hæc quæras, puta, beneficî hominis existimationem, aut beneficii accepti remunerationem?

καὶ αὐθήμων, καὶ [1] κοινωνικός, καὶ [2] εὐπειθὴς θεῷ.

[1] Sup. § 55.
[2] L. 3. § 6, 9.

LXVIII. [3] Ἀδιάτως ἀλγεῖν δύναται ἐν πλείστῃ θυμηδίᾳ, κἂν πάντες καταβοῶσιν ὅπερ βέλτιον, κἂν τὰ θηρία διασπᾷ τὰ μελύδρια ἁπλῶς τὸ περιτεθραμμένον τοῦτο φυράμα. [4] Τί γὰρ κωλύει ἐν πᾶσι τούτοις τὸ διάνοιάν σώζειν ἑαυτὴν ἐν γαλήνῃ, καὶ [5] κρίσιν περὶ τῶν προσπιπτόντων ἀληθῆ, καὶ [6] χρῆσιν τῶν ὑποβεβλημένων ἑτοίμην; ὥστε τὸ μὲ κρίσιν λέγειν ὧν προσπίπτουσι, [7] τοῦτο ὑπάρχειν κατ' ἰδέαν, καὶ ἐν δόξαν ἀλλοῖον φάναι· τὸ δὲ χρῆσιν λέγειν τῷ ὑποπίπτοντι, σὲ ἐζήτουν· [8] ἀεὶ γάρ μοι τὸ πρόχειρον, ὕλη ἀρετῆς λογικῆς καὶ πολιτικῆς, καὶ τὸ σύμπαν τέχνης δυνάμενον θεώρημα ἢ θεοῦ· πᾶν γὰρ τὸ Συμβαῖνον, [9] θεῷ ἢ ἀνθρώπῳ οἰκεῖόν ἐστι, καὶ [10] οὔτε καινὸν, οὔτε δυσμεταχείριστον, ἀλλὰ [11] γνώριμον καὶ εὐεργές.

[3] L. 4. § 39.
[4] Sup. § 33. l. 8. § 28.
[5] L. 8. § 47.
[6] L. 10. § 32.
[7] L. 3. § 11.
[8] L. 4. § 1. Sup. § 58.
[9] L. 3. § 13.
[10] Sup. § 1, 66.
[11] L. 4. § 33, 44.

LXIX. Τοῦτο ἔχει [12] ἡ τελειότης τοῦ ἤθους, [13] τὸ πᾶσαν ἡμέραν ὡς τελευταίαν διεξάγειν, καὶ [14] μήτε σφύζειν, [15] μήτε ναρκᾶν, [16] μήτε ὑποκρίνεσθαι.

[12] L. 3. § 7, 8.
[13] L. 2. § 11. Sup. § 56.
[14] Sup. § 43.

LXX. Οἱ θεοὶ ἀθάνατοι ὄντες, [16 3/8] δυσχεραίνουσιν, ὅτι ἐν τοσούτῳ αἰῶνι δεήσει αὐτοὺς πάντως ἀεὶ τοιούτων ὄντων καὶ τοσούτων φαύλων ἀνέχεσθαι· προσέτι δὲ καὶ [17] κήδονται αὐτῶν πολλοιῶς. σὺ δὲ [18] ὅσον οὐδέπω λήξειν μέλλων, [19] ἀπαυδᾷς; καὶ τοῦτο, [20] εἰς ὢν τῶν φαύλων;

[16 3/8] L. 1. § 15.
[15] L. 8. § 5.
[16] L. 9. § 11, 27.
[17] Sup. § 27.
[18] L. 8. § 5.
[19] L. 5. § 9. l. 12. § 15.
[20] L. 11. § 18.

LXXI. Γελοῖόν ἐστι τὴν ἰδίαν κακίαν μὴ φεύγειν, [21] ὃ καὶ δυνατόν ἐστι· τὴν δὲ τῶν ἄλλων φεύγειν, [22] ὅπερ ἀδύνατον.

[21] L. 8. § 55.
[22] Sup. § 4. l. 9. § 42.

LXXII. [23] Ὃ δύναται λογικὴ καὶ πολιτικὴ δύναμις εὑρίσκειν, [24] μήτε νοερὸν, [25] μήτε κοινωνικὸν, συλλόγως [26] καταδέεστερον ἑαυτῆς κρίνει.

[23] L. 3. § 8. l. 4. § 2.
[24] L. 8. § 2.
[25] L. 11. § 37.
[26] L. 3. § 6.

LXXIII. [27] Ὅταν σὺ εὖ πεποιηκὼς ᾖς, καὶ ἄλλος εὖ πάσχων, τί ἔτι ζητεῖς πρόσθεν τοῦτο, ὥσπερ [28] οἱ μωροὶ, τὸ καὶ [29] δόξαι εὖ πεποιηκέναι, ἢ τὸ ἀμοιβῆς τυχεῖν;

[27] L. 5. § 6. l. 9. § 42.
[28] L. 4. § 44.
[29] L. 8. § 1.

LXXIV.

LXXIV. Οὐδεὶς κάμνει ὠφελούμενος· ὠφέλεια δὲ πρᾶξις κατὰ φύσιν.

[1] L. 5. § 6. l. 6. § 29.
[2] Sup. § 13, 53.

[1] μὴ οὖν κάμνε [2] ὠφελούμενος, ἐν ᾧ ὠφελῇς.

LXXV. Ἡ δὲ ὅλη φύσις ἔστι τὸ κοσμοποιΐαν ὥρμησεν· νῦν δὲ [3] ἤτοι πᾶν ὃ γινόμενον κατ' ἐπακολούθησιν γίνεται, ἢ [4] ἀλόγιστα δὲ τὰ κυριώτατά ἐστιν, ἐφ' ἃ ποιεῖται ἰδίᾳ ὁρμὴν ὁ τῆς κόσμου ἡγεμονικόν. εἰς πολλά σε [5] γαληνώτερον ποιήσει, τοῦτο μνημονευόμενον.

[3] L. 6. § 38. l. 9. § 1, 28. l. 10. § 5.
[4] τὰ λογικὰ καὶ γιγνόμενα δὲ κ. vel ἃ λογισικὰ, τὰ κ. Mer.
[5] Sup. § 68.

LXXIV. Emolumentum capiendo nemo defatigatur. atqui emolumentum eſt actio omnis naturæ conſentanea. noli ergo defatigari emolumentum in eo capiendo, quod alteri præſtas.

LXXV. Ad mundum condendum univerſi natura olim ſe intendit. nunc verò, aut quicquid fit, conſequentiæ neceſſariæ lege certâ producitur, aut principalia etiam illa, ad quæ mundi mens peculiariter intenta eſt, ratione nullâ gubernantur. in multis tranquilliorem fecerit te, hoc in memoria ſi habueris.

ΒΙΒΛΙΟΝ η'.

LIB. VIII.

[1] L. 1. § 16.

ΚΑΙ' τοῦτο περὶ [1] ὃ ἀνενόδοξον φέρει, ὅτι οὐκ ἔστι δυνατὸν τὸν βίον ὅλον, ἢ τὸν γε ἀπὸ νεότητος φιλόσοφον βεβιωκέναι· ἀλλὰ πολλοῖς τε ἄλλοις, καὶ αὐτὸς σεαυτῷ δῆλος γέγονας, πόρρῳ φιλοσοφίας ὤν· πέφυρσαι οὖν ὥστε τὴν μὲ δόξαν τοῦ φιλόσοφος κλῆσαι, ἐκεῖ σοι ῥᾴδιον· ἀπαγωνίζεται γὰρ ἡ τοιαύτη σπουδὴ· ἐναρ οὖν ἀληθῶς ἑώρακας τὸ κεῖται τὸ πρᾶγμα, ὃ μὲ, [2] τί δόξεις, ἄφες. ἀρκέσθητι δέ, εἰ καλῶς [3] ὃ λοιπὸν τοῦ βίου, ἔσον δήποτε [4] ἦ σὺ φύσει θέλει βιώσῃ [5]: κατανόησον οὖν τί θέλει, καὶ [6] ἄλλο μηδὲν περισπάτω. πεπείρασαι γὰρ [7] πολλὰ πλανηθείς, εὑρεῖν δὲ εὐζωΐαν· οὐκ ἐν συλλογισμοῖς, οὐκ ἐν πλούτῳ, οὐκ ἐν δόξῃ, οὐκ ἐν ἀπολαύσει, εὑρεῖν· ποῦ οὖν ἐστιν; [8] ἐν τῷ ποιεῖν, ἃ ἀνθρώπου φύσις· πῶς οὖν ταῦτα ποιήσει [9]; ἐπὶ [10] δόγματα ἔχῃ, ἀφ' ὧν αἱ ὁρμαὶ καὶ αἱ πράξεις. ἵνα δόγματα; [11] τὰ περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν. ὡς [12] οὐδενὸς μὲ ἀγαθοῦ ὄντος, ἀνθρώπῳ,

[2] L. 7. § 73. l. 10. § 11.
[3] L. 7. § 46, 56.
[4] [ὡς] ἢ f.
[5] -σεις. Boot.
[6] L. 2. § 7. l. 7. § 20.
[7] L. 12. § 1.
[8] L. 7. § 54, 55, 56.
[9] -σει [ις] f.
[10] L. 3. § 13. l. 7. § 2.
[11] Inf. § 14.
[12] L. 2. § 11.

HOC etiam ad inanis gloriæ ſtudium minuendum conducit, quòd vitam totam, eam ſaltem quæ à juventute hactenus tranſiit, non potes præſtare philoſophicè ductam. ſiquidem cum aliis haud paucis, tum & tibiipſi compertum eſt, à philoſophia longè te abeſſe. conturbatæ ſunt itaque rationes tuæ: neque adeò aut facile eſt tibi philoſophi exiſtimationem comparare; & vitæ etiam inſtitutum adverſatur. proinde ſi verè perſpexiſti. in quo res ipſa ſita ſit, miſsâ exiſtimatione, in hoc duntaxat incumbe, ut vitæ quod ſupereſt, quantulumcunque id fuerit, pro naturæ tuæ ductu ac dictamine tranſigas. tu itaque illa quid velit, intuere, nec te aliud quicquam moleſtum habeat. etenim expertus jam es, per quàm multa divagatus vitam bonam beatámque nuſquam inveneris; non in ſyllogiſmis, non in divitiis, non in gloria, nec in voluptate, necullibi. in quonam ergo conſiſtit? in eis faciendis quæ exigit natura humana. at hæc quomodo quis faciat? ſi decreta nactus ſit, à quibus appetitiones actúſque iſtiuſmodi profluant. quænam, inquis, decreta? de bonis maliſque, ut nihil nimirum homini

mihi bonum censeat, quod non justum, temperantem, fortem, liberalem faciat; nihil malum, quod non istis contrarium.

II. In omni actione interroga te, quomodo ista mihi sese habet? num futurum est, ut ejus pœniteat me? prope adest tempus, quo moriturus sum, omniáque mihi transitura. quid ergo expeto ulteriùs, quàm ut illud quod impræsentiarum ago, opus sit animantis rationalis, socialis, eadémque cum Deo ipso lege agentis.

III. Alexander, Caius, Pompeius, quid ad Diogenem, Heraclitum, Socratem? isti siquidem res ipsas perspectas habebant, formásque earundem & materias. atq; hoc modo instructæ erant mentes horum. illis verò, cùm ea neutiquam perspecta haberent, de quàm multis solicitos esse necesse fuit? quàm multis rebus inservire?

IV. Eadem nihilominus facturos memineris, etiamsi tu te ruperis.

V. In primis nè commovearis. obveniunt enim secundùm rerum naturam universa: ipse autem paulò post, nullus, nusquam futurus es, quomodo & Hadrianus, & Augustus. tum rem ipsam penitiùs intuitus, eam in se considera. simul memineris, probum esse te oportere. quod autem hominis à te natura exigit, hoc constanter facito, quodque justissimum videbitur, loquitor; placidè duntaxat, modestè, citráque dissimulationem.

VI. Universi natura hoc solenne habet; quæ istîc existunt illò transferre, res mutare, hinc tollere, illîc deponere, omnia vices has subeunt: usitata sunt omnia, ut metuendum non sit, nequid novi emergat. Siremps denique omnibus de istis lex.

VII. Natura omnis sese prosperè procedente acquiescit, prosperè autem procedit rationalis natura, ubi in cogitando nec falsò, nec incertò assentitur, impulsus suos ad opera, quæ societatem juvent, sola dirigit, appetitiones & aversationes ad ea sola, quæ in nobis sita

ὃ ἐχὲ ποιῆ δίκαιον, σώφρονα, ἀνδρῆον, ἐλεύθερον [1], σοδενὸς ἧ κακῦ, ὃ ἐχὲ ποιῆ ταναντία τοῖς εἰρημένοις.

II. [2] Καθ' ἑκάστην πρᾶξιν ἐρώτα σεαυτὸν, πῶς μοι αὕτη ἔχει; μὴ [3] μετανοήσω ἐπ' αὐτῇ; [4] μικρὸν ὃ τέθνηκα, ὃ πάντ' ἐκ μέσου. [5] τί πλέον ὄπιζητῶ, εἰ [6] ὃ παρὸν ἔργον ζῶν [7] νοερῷ, ὃ κοινωνικῷ ὃ ἰσονόμῳ θεῷ;

III. [8] Ἀλέξανδρος ὃ ὃ Γάϊος, ὃ Πομπήϊος τί πρὸς Διογένην, ὃ Ἡράκλειτον, ὃ [9] Σωκράτην; [10] οἱ μὲν γὰρ εἶδον τὰ πράγματα, ὃ τὰς αἰτίας, ὃ τὰς ὕλας, ὃ τὰ ἡγεμονικὰ ἐπ' αὐτῶν [11] ταυτά· ἐκεῖ δ' ὅσων μερίμνια; ὃ [12] δουλεία πίσων;

IV. Ὅτι [13] οὐδὲν ἧττον τὰ αὐτὰ ποιήσουσι, κἂν σὺ διαρραγῇς.

V. Τὸ μὲν [14] μὴ ταράττου· [15] πάντα γὰρ κατὰ τὸν τῆς ὅλης φύσιν· ὃ [16] ὀλίγου χρόνου οὐδεὶς ὐδαμοῦ ἔσῃ· ὥσπερ οὐδὲ Ἁδριανὸς, οὐδὲ Αὔγουστος. ἔπειτα [17] ἀτενίσας εἰς τὸ πρᾶγμα, ἴδε αὐτὸ, ὃ συμνημονεύσας, ὅτι [18] ἀγαθόν σε ἄνθρωπον εἶναι δεῖ, καὶ [19] τί τῆς ἀνθρώπου ἡ φύσις ἀπαιτεῖ, πρᾶξον τοῦτο [20] ἀμέσως ἐπί· ὃ εἰπὲ, ὡς δικαιότατον φαίνεταί σοι· μόνον [21] εὐμενῶς, ὃ αἰδημόνως, ὃ [22] ἀνυποκρίτως.

VI. [23] Ἡ τῶν ὅλων φύσις τοῦτο ἔργον εἶχε, τὰ ὧδε ὄντα ἐκεῖσε μεταλθεῖναι, μεταβάλλειν, ἄρειν ἔνθεν ὃ ἐκεῖσε φέρειν. [24] πάντα ῥοπαί· [25] οὐκ ὥστε φοβηθῆναι, [26] μήτε κατόν· [27] πάντα συνήθη· ἀλλὰ ὃ [28] ἴσαι αἱ ἀπονεμήσεις.

VII. [29] Ἀρκεῖται πᾶσα φύσις ἑαυτῇ εὐοδέσῃ· φύσις ἧ λογικὴ εὐοδεῖ, [30] ἐν μὲν φαντασίαις, μήτε ψευδεῖ, μήτε ἀδήλῳ συγκαταθεμένη· [31] τὰς ὁρμὰς ἐπὶ τὰ κοινωνικὰ ἔργα μόνα ἀποδυνάσα· [32] τὰς ὀρέξεις ἧ ὃ ἐκκλίσεις τὰ ἐφ' ἡμῖν μόνον πεποιημένη.

[1] -δέων Mer. l. 7. § 67.
[2] L. 5. § 11.
[3] Inf. § 10.
[4] L. 7. § 70. Inf. § 5, 34.
[5] L. 5. § 3, 6.
[6] L. 6. § 2. l. 10. § 1.
[7] L. 7. § 72.
[8] L. 9. § 29.
[9] L. 7. § 66.
[10] L. 5. § 32. Inf. § 5. l. 9. § 25.
[11] ταῦτα Mer. τοιαῦτα Xyl.
[12] L. 9. § 29, 40. l. 10. § 19.
[13] L. 7. § 71. l. 12. § 26.
[14] L. 4. § 3. l. 5. § 23. l. 9. § 29, 37.
[15] L. 5. § 8, 10.
[16] Sup. § 2.
[17] Sup. § 3. l. 4. § 3.
[18] L. 7. § 15.
[19] L. 5. § 3. l. 7. § 55.
[20] L. 3. § 6. l. 4. § 32. l. 10. § 12. l. 11. § 9.
[21] L. 7. § 3.
[22] Sup. § 69.
[23] Sup. § 18. 23.
[24] L. 4. § 3. l. 5. § 23.
[25] ὥστε ἐχὲ f.
[26] L. 7. § 1. l. 9. § 35.
[27] L. 4. § 44.
[28] Inf. § 6.
[29] Inf. § 45. l. 5. § 1, 4, 34.
[30] L. 5. § 36. l. 7. § 54.
[31] L. 5. § 16.
[32] L. 6. § 50.

[1] L. 2. § 17. l. 3. § 4.
[2] L. 2. § 3, 4.
[3] L. 7. § 13.
[4] L. 5. § 20, 34.
[5] ὧ γ. Mer.
[6] Sup. § 6.
[7] L. 6. § 49.
[8] ὧδε Mer.

[1] τὸ ᾧ ὑπὸ τ῀ ἰδιωτ῀ς φύσεως ἀπονεμόμενον πᾶν ἀσπαζομένη· [2] μέρος γὰρ αὐτ῀ς ἐστιν· ὡς ἡ τ῀ῦ φύλλου φύσις τ῀ τ῀ῦ φυτ῀ῦ φύσεως. πλὴν ὅτι ἐκεῖ μὲν ἡ τ῀ῦ φύλλου φύσις μέρος ἐστὶ φύσεως ἀλόγου, καὶ ἀναισθήτου, καὶ ἐμποδίζεσθαι δυναμένης· ἡ ᾧ δ' ἀνθρώπου φύσις, [3] μέρος ἐστὶ [4] ἀνεμποδίστου φύσεως καὶ νοερᾶς καὶ δικαίας· [5] εἴγε [6] ἴσους καὶ κατ' ἀξίαν τὰς [7] μερισμὰς χρόνων, οὐσίας, αἰτίου, ἐνεργείας, συμβάσεως, ἑκάστοις ποιεῖ· σκόπει ᾧ, μὴ εἰ δὲ μὲν ὃ ἓν ἴδιον εὑρήσεις ὄντι φυτοῦ· ἀλλὰ εἰ συλλήβδην τὰ φυτὰ [8] τ῀ῦ ᾧ, πρὸς ἀθερα τὰ τ῀ῦ ἑτέρου.

[9] L. 3. § 14.
[10] L. 2. § 17. 5. § 15.
[11] L. 4. § 3.
[12] L. 2. § 1. l. 9. § 42.
[13] L. 3. § 4. l. 7. § 22, 70.

VIII. [9] Ἀναγινώσκειν σὺ οὐκ ἔξεσιν· ἀλλὰ ὑβρίζειν δυνήσῃ οὐκ ἔξεσιν· ἀλλὰ [10] ἡδονῶν καὶ πόνων κρατήσειν οὐκ ἔξεσιν· ἀλλὰ [11] τ῀ῦ δοξαρίου ὑπεροπτεῖν οὐκ ἔξεσιν· ἀλλὰ [12] δυσαθήτοις καὶ ἀχαρίστοις μὴ δυμ῀ῦσθαι, πρόσεστι [13] κηδεσθαι αὐτ῀ῖς ἔξεσιν.

[14] L. 5. § 16.
[15] σὺ Lug.

IX. Μηκέτι σε μηδεὶς ἀκούσῃ καταμεμφομένου [14] τὸν ἐν αὐλῇ βίον, μηδὲ [15] τὸν σεαυτ῀ῦ.

[16] Sup. § 2. l. 12. § 16.
[17] L. 6. § 45.
[18] Inf. § 39. l. 5. § 15.

X. [16] Ἡ μετάνοιά ἐστιν ὀπίληψίς τις ἑαυτ῀ῦ, ὡς [17] χρήσιμόν τι παρεικότος· ὃ ᾧ ἀγαθὸν χρήσιμόν τι δεῖ εἶναι, καὶ ὁπωσοῦν τ῀ῦ ἀγαθ῀ῦ καὶ καλ῀ῦ δύσεως· [18] οὐδεὶς δὴ δὴ καλὸς καὶ ἀγαθὸς αὐτὸν μετανοήσειν, ὅτι τι ἡδονικόν τινα παρεικέναι ἢ τι ἄρα χρήσιμον, ἢ τι ἀγαθὸν ἡδονή.

[19] L. 3. § 11.
[20] L. 4. § 21.

XI. [19] Τοῦτο τί ἐστιν αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τῇ ἰδίᾳ καταστάσει· [20] τί μὲ δ' ὑποστάσεως αὐτ῀ῦ καὶ ὑλικόν· τί ᾧ τὸ αἰκῶδες· τί ᾧ ποιεῖ ἐν τ῀ῷ κόσμῳ· πόσον ᾧ χρόνον ὑφίσταται.

[21] L. 5. § 1.
[22] L. 5. § 16. l. 7. § 55.
[23] Sup. § 15. Inf. § 26, 45, 46. l. 9. § 23.

XII. [21] Ὅταν δὲ ὕπνου δυσχερ῀ῦς ἐγείρῃ, δύναμιν νήσεις, [22] ὅτι κατὰ τὴν κατασκευὴν σε ἐστὶ, καὶ [23] κατὰ τὴν ἀνθρωπικὴν φύσιν, τὸ πρᾶξις κοινωνικὰς ἀποδίδοναι, τὸ ᾧ καθεύδειν, κοινὸν καὶ τ῀ῶν ἀλόγων ζώων· ὃ ᾧ κατὰ φύσιν ἑκάστῳ, τοῦτο οἰκειότερον καὶ προσφυέστερον, καὶ δὴ [24] καὶ προσηνέστερον.

[24] L. 5. § 9.

sita sunt, adhibet, à rerum natura deniq; quicquid assignatum fuerit, amplectitur. hujus enim pars est, ut folii natura pars naturæ est arboris. hoc tantùm interest, quod ibi folii natura pars est naturæ sensûs rationísque exortis, & impedimento obnoxiæ. cùm hominis natura pars sit naturæ impediri nesciæ, rationalis, justæ. hæc autem & tempora, & materiam, & formam, & facultates, & casus ex æquo distribuit singulis quibusque pro uniuscujusque dignitate. id quod deprehendere licebit, si non seorsim unum aliquod in re ulla consideraveris, sed istius omnia cum alterius alicujus confertim sumptis contuleris.

VIII. Adeò es illiteratus, ut nec legere possis. at potes contumeliâ abstinere, potes voluptate & dolore superiorem te præstare, potes gloriolam nihili facere, potes stupidis & ingratis non succensere, imò & illorum curam gerere.

IX. Nemo, aut vitam aulicam, aut tuam etiam, insimulantem te audiat.

X. Pœnitentia est suiipsius reprehensio quædam, ut qui utile aliquid omiserit. bonum autem quódque necessariò etiam est utile; quódque est ejusmodi, id viro bono probóque curæ esse oportet. at neminem virum bonum probúmque pœnituerit, quòd voluptatem u.quam ullam omiserit. neq; utile itaque, neque bonum voluptas est.

XI. Hoc quidnam in se est ex constitutione suâ? quænam illius substantia sive materia? quæ forma? quid in mundo facit? quamdiu consistit?

XII. Quando somnum gravatim excutis, reminiscere, & conditioni tuæ & naturæ humanæ consentaneum esse, ut actiones ad communitatem conducentes edas, cùm dormire etiam brutis animantibus commune sit. quod autem est naturæ cujusque consentaneum, hoc & familiarius, & aptius, & jucundius est utique.

XIII. Assiduè

XIII. Assidùè, in omni, quantum potes, viso menti oblato, considera, quænam ejus natura, ad mores quid faciat, quid in se habeat veritatis.

XIV. Ubi quenquam conveneris, statim tu tecum, Iste quænam habet de bonis malisq; decreta? qui enim de voluptate ac dolore, & efficientibus utriusq;, vel de fama & ignominiâ, morte & vitâ, decreta istiusmodi habeat, si hujusmodi fecerit, nihil mihi mirum novúmq; videbitur. simul & hoc succurret, necessariò facere illum quæ facit.

XV. Memineris, æquè turpe esse mirari quenquam tanquam de re insueta, quod ea mundus, quorum ferax est, profert; ac mirari quenquam, quòd ficus ficus ferat, aut mirari medicum, quòd quis febricitaverit, gubernatorem, quod ventus adversus flaverit.

XVI. Memineris, æquè tibi liberum esse sententiam mutare & corrigenti parere, atque in re cœpta ulla persistere. etenim & hæc tua est operatio, utpote quæ juxta intentionem judiciúmque tuum, atque adeò ex animi etiam tui sententiâ perficiatur.

XVII. Si tui istud est arbitrii, cur facis? sin alterius, quem incusas? atomos, an Deos? insani utrumque est. neminem igitur est incusandum. siquidem enim potes, rem ipsam corrige. sin minùs, quid tibi queri profuerit? nihil autem est agendum frustra.

XVIII. Nihil, quod moritur, mundo excidit. istîc autem si manet ac mutat, istîc & in sua, quæ & mundi & tui eadem sunt, elementa resolvitur. atque hæc quoque mutant, nec murmurant tamen.

XIX. Ad opus aliquod natum est unumquodque puta, equus, vitis. quid miraris? sol etiam ipse, Díque reliqui ad opus aliquod extitere. tu ergo ad quid? nunquid ad oblectandum te? cogita tecum an sensus communis id ferat.

XX. Natura rei cujusque rationem habet; tam finem, quàm ortum & durationem, quod attinet:

XIII. Διλωσεκῶς ⸫ ὅτι πάσης εἰ οἷόν τε φλυταισίας, [1] φυσιολογίαν, παλολογίαν, διαλελεκθύεσθαι. [1] L. 10. § 9.

XIV. [2] Ὦ, ἂν ἐντυγχάνῃς, οὐθὺς σαυτῷ σκόλεγε· ἔτω. ἵνα δόγματα ἔχῃ [3] περὶ ἀγαθῶν ⸫ κακῶν; [4] ἢ γὰρ περὶ ἡδονῆς ⸫ πόνου, ⸫ τῶν ποινικῶν ἑκατέρου, ⸫ περὶ δόξης, ἀδοξίας, θανάτου, ζωῆς τοιάδε [5] ἵνα δόγματα ἔχῃ, [6] σοῦτον θαυμαστὸν ἢ ξένον μοι δόξει, ἐὰν [7] γὰ δέ τινα πιῇ· ⸫ μεμνήσομαι, ὅτι [8] ἀναγκάζεται ὕτως ποιεῖν. [2] L. 7. § 62. l. 9. § 18. l. 11. § 18. [3] Sup. § 1. l. 7 § 26. [4] ἢ γ. Lug. εἰ Cas. ἢ ᾗ f. vel ὁ γ. [5] [γὰρ] πνα δ. ἔχων f. [6] L. 6. § 27. [7] [τάδε πνα [8] L. 4. § 6. l. 6 § 57. l. 10. § 30.

XV. [9] Μέμνησο, ὅτι, ὥσπερ [10] ἀξιοῦν ξενίζεσθαι, εἰ ἡ συκῆ σῦκα φέρει, ὕτως [11] εἰ ὁ κόσμος τάδε ἵνα φέρει, ὧν ὄχι φορός· ⸫ ἰατρῷ ᾧ ⸫ κυβερνήτῃ, αἰσχρὸν ξενίζεσθαι, εἰ πεπύρεχεν ἔτος, ἢ εἰ ἀνίσποια γέγονεν. [9] Μιμνήσκομαι Lug. [10] L. 4. § 6. l. 12. § 16. [11] L. 4. § 29. l. 12. § 1, 13.

XVI. Μέμνησο, ὅτι, ⸫ [12] ὃ μεταλαμβάνεσθαι ⸫ ἔπεσθαι τῇ διορθοῦντι, ὁμοίως ἐλευθερόν ὄχι. [13] σὺ γὰ ἐνέργεια κατὰ [14] τὴν ὁρμὴν ⸫ κρίσιν, ⸫ δὴ ⸫ κατὰ νῦν ἡ σὴν περαινομένην. [12] L. 4. § 12. [13] σὴ Lug. [14] σὼ Idem.

XVII. Εἰ μὲν· ὅτι σοί, τί αὐτὸ ποιεῖς; εἰ ᾧ ἐπ' ἄλλῳ, [15] τίνι μέμφῃ; τοῖς ἀτόμοις, ἢ τοῖς θεοῖς; ἀμφότερα μανιώδη· [16] σοῦτον μεμπτέον. εἰ μὲ γὰ δύνασαι, διόρθωσον τόδε πρᾶγμα αὐτό· εἰ ᾧ τοῦτο μὴ δύνασαι, πρὸς τί ἔτι σοι φέρει ὃ μέμφεσθαι; [17] εἰκῇ γὰ σοῦτον ποιητέον. [15] L. 4. § 3. l. 12. § 24. [16] L. 12. § 12. [17] L. 2. § 5. l. 3. § 4. l. 4. § 2

XVIII. [18] Ἔξω τοῦ κόσμου ὃ ἀποθανὸν ἢ πίπτει· εἰ ὧδε μένει κατὰ [19] μεταβάλλει, ὧδε ⸫ [20] διαλύεται. εἰς τὰ ἴδια ἃ στοιχεῖα ὄχι αὐτὰ ᾧ [21] μεταβάλλει, ⸫ [22] ἢ γογγύζει. [18] L. 4. § 23. Inf. § 50. [19] L. 5. § 13. [20] L. 4. § 32. Inf. § 25.

XIX. [23] Ἕκαστον πρός τι γέγονεν, ἵππος, ἄμπελος· τί θαυμάζεις; ⸫ ὁ ἥλιος [24] ἐρεῖ, πρὸς [25] τὶ ἔργον γέγονα, ⸫ οἱ λοιποὶ θεοί. σὺ οὖν πρός τί; ὃ ἡδέως; ἴδε εἰ ἀνέχεται ἡ ἔννοια. [21] L. 2. § 17. l. 9. § 19. [22] L. 2. § 3. [23] L. 5. § 1. [24] ἄρα πρός π f. [25] τί ἐ. γέγονε Lug.

XX. [26] Ἡ φύσις ἐξύχασαν ἐνάγει, σοῦτον κ ἔλαττον τ ἀπολήξεως, ἢ τ ἀρχῆς τε ⸫ διεξαγωγῆς [26] L. 2. § 4. l. 6. § 49.

διεξαγωγῆς, ὡς ἀμφιβάλλων τὴν σφαῖραν. τί ἐν ἀγαθὸν τῷ σφαιρίῳ ἀναφερομένῳ, ἢ κακὸν καταφερομένῳ ἢ ἐν πεπληγότι; τί ἢ ἀγαθὸν τῇ πομφόλυγι συνεστώσῃ, ἢ κακὸν διαλυθείσῃ; τὰ ὅμοια ἢ ἐπὶ λύχνου.

XXI. Ἔκτρεψον, καὶ θεάσῃ οἷόν ἐστι, γεραιὸς ἢ οἷον γίνεται, νοσῶν ἢ, πορνεύων· ἐντὸς καὶ ἐκπορεύεται. βραχύβιον ἢ καὶ ὁ ἐπαινῶν καὶ ὁ ἐπαινούμενος, καὶ ὁ μνημονεύων, καὶ ὁ μνημονευόμενος· πρὸς τοῦτο ἢ καὶ ἐν γωνίᾳ τούτου ἢ κλίματος, καὶ ἐνταῦθα πάντες συμφωνοῦσι, καὶ οὐδὲ αὐτὸς ἑαυτῷ· καὶ ὅλη ἢ ἡ γῆ στιγμή.

XXII. Πρόσεχε τῷ ὑποκειμένῳ, ἢ ἔργῳ δράματι, ἢ τῇ ἐνεργείᾳ, ἢ τῷ συμβαινομένῳ· δικαίως ταῦτα πάσχεις· μᾶλλον ἢ θέλεις ἀγαθὸς αὖθις γενέσθαι, ἢ σήμερον εἶ.

XXIII. Πρᾶσσω τι; πράσσω ἐπ' ἀνθρώπων εὐποιΐαν ἀναφέρων· συμβαίνει τί μοι; δέχομαι, ὅτι τοῦ θεοῦ ἀναφέρων, καὶ τῶν πάντων πηγὴν, ἀφ' ἧς πάντα τὰ γινόμενα συμπνεῖται.

XXIV. Ὁποῖόν σοι φαίνεται τὸ λέγειν; ἔλαιον, ἱδρώς, ῥύπος, ὕδωρ, γλιῶδες, πῆμα τοῦ σικχαμίνου. τοιοῦτον πᾶν μέρος τοῦ βίου, καὶ πᾶν ὑποκείμενον.

XXV. Λύκιλλα Οὔηρον εἶτα Λύκιλλα. Σέκουνδα Μάξιμον· εἶτα Σέκουνδα. Ἐπιτύγχανος Διότιμον· εἶτα Ἐπιτύγχανος. Φαυστῖνον Ἀντωνῖνος· εἶτα Ἀντωνῖνος. τοιαῦτα πάντα· Κέλερ Ἀδριανόν· εἶτα Κέλερ. οἱ δὲ δραματικοὶ ἐκεῖνοι, ἢ προγνωστικοὶ ἢ τετυφωμένοι πῆ; οὗτον, δριμὺς μὴ, Χιάραξ καὶ Δημήτριος ὁ Πλατωνικὸς, καὶ Εὐδαίμων, καὶ εἴ τι τοιοῦτος. πάντα ἐφήμερα, τεθνηκότα πάλαι· ἔνιοι μὲν ἤδη ἐπ' ὀλίγον μνημονευθέντες οἱ δὲ εἰς μύθους μεταβαλόντες· οἱ δὲ ἤδη ἐκ μύθων ἐξίπλοι· τέτων ἐν μεμνῆσθαι, ὅλε δεῖσθαι ἥτοι σπεδασθῆναι δὲ συγκριμάτιόν σε, ἢ σβεσθῆναι δὲ πνεύματιον, ἢ μεταχθῆναι, καὶ ἀλλαχοῦ καταχθῆναι.

quemadmodum & is qui pilam mittit, pilæ pariter rationem habet. ecquid autem pilæ, vel ſurſum miſſæ boni, vel deſcendenti cadentíque mali? ecquid & bullæ vel conſiſtenti boni, vel ſubſidenti mali? de lucerna idem dictum ſit.

XXI. Inverte corpus tuum, atq; inſpice, quale ſit, ubi ſenuerit; quale ſit, ubi morbidum fuerit; quale ſit, ſpiritum ubi efflaverit. brevis autem eſt vitæ & qui celebrat, & qui celebratur; & qui commemorat pariter, & qui commemoratur. adhæc & in plagæ iſtius angulo duntaxat id geritur; ubi etiam neq; omnes inter ſe conſentiunt, neque quiſquam ſibi. deniq; terra omnis puncti inſtar habet.

XXII. Animum adverte præſenti vel decreto, vel facto, vel dicto. meritò hæc pateris, qui bonus mavis cras fieri, quàm eſſe hodie.

XXIII. Facio quicquam? ita facio, ut ad homines juvandos referam. contingit mihi quicquam? ità excipio, ut ad Deos referam, fontémque rerum omnium, à quo, quæcunque fiunt, ordine præſtituto derivantur.

XXIV. Ipſum lavari quale quid tibi videtur? oleum, ſudor, ſordes, aqua, ſtrigmentum; putida omnia. tale quiddam eſt & vitæ pars quævis, & materia ſubjecta quælibet.

XXV. Lucilla Verum extulit; mox & Lucilla ipſa elata eſt. Secunda Maximum; mox & Secunda. Epitynchanus Diotimum; mox & Epitynchanus. Antoninus Fauſtinam; mox & Antoninus. Celer Hadrianum; mox & Celer. hujuſmodi ſunt omnia. quin & ſolertes illi, aut futurorum præſcii, aut faſtu inflati, ubinam jam ſunt? ſolertes inquam, quales Charax, Demetrius Platonicus, Eudæmon, & ſi quis alius ejuſmodi. omnia caduca ſunt, & jam olim morte ſepulta ſunt. alii nec brevem ſui memoriam ſunt conſecuti; alii in fabulas abierunt; alii etiam è fabulis evanuerunt. horum ergo memineris, aut compagem tui diſſipatum iri, aut extinctum ſpiritum, aut migraturum, atque alibi iri diſpoſitum.

XXVI. Ho-

[1] L. 7. § 23. l. 9. § 17. l. 10. § 5. l. 12. § 23. 36.
[2] Ἔστρεψον Lug. Στρέψον Annot. l. 3. § 11. Sup. § 11. l. 11. § 17.
[3] σὰντε, καὶ ἀποπεύσαν f. l. 9. § 2.
[4] L. 3. § 10. l. 7. § 6. l. 10. § 34.
[5] L. 3. § 10. l. 6. § 36.
[6] L. 4. § 3. l. 11. § 18.
[7] L. 3. § 4. Inf. § 53.
[8] L. 4. 3. l. 10. § 17.
[9] L. 4. § 32. l. 9. § 22.
[10] L. 5. § 10. l. 9. § 6.
[11] L. 7. § 4. l. 10. § 8.
[12] L. 9. § 26.
[13] L. 4. § 17.
[14] L. 10. § 6.
[15] L. 2. § 17.
[16] L. 6. § 36.
[17] L. 5. § 10. Inf. § 37. l. 9. § 14.
[18] L. 4. § 32, 33, 50. Inf. § 31, 37. l. 9. § 30. l. 10. § 27, 34.
[19] Inf. § 37.
[20] A. Φ. εἶτα A. K. A. εἶτα κ. τ. π. Salm.
[21] L. 4. § 48. l. 10. § 21.
[22] Χάραξ Lug. Ἱέραξ f.
[23] L. 9. § 29.
[24] L. 4. § 35, 48. l. 9. § 4.
[25] L. 5. § 33.
[26] L. 7. § 32.

XXVI. Homini volupe eſt, quæ hominis propria ſunt, facere. proprium autem eſt hominis, contribuli ſuo benevolum eſſe, ſenſuum motus inſuper habere, viſa probabilia diſcernere, univerſi naturam, eaq; quæ ſecundùm hanc fiunt, contemplari.

XXVII. Affectiones ſinguli quique tres habent; unam, ad cauſam ambientem, alteram, ad cauſam divinam, à qua proveniunt omnibus omnia; tertiam, ad eos quibuſcum in hac vita verſatur.

XXVIII. Dolor aut eſt corpori malum. quod ſi ſit, corpus id cenſeat. aut animæ. at illi licet etiam inter dolores ſerenitatem ſuam tranquillitatémque ſervare, nec opinari malum eſſe. omne enim judicium, & impetus, & appetitus, & averſatio intus eſt; quo mali nihil aſcendit.

XXIX. Imaginationes dele; ſæpe tecum ſic loquendo, In poteſtate mea nunc ſitum eſt, ut nulla in hac anima exiſtat improbitas, nulla cupiditas, nulla omnino perturbatio: ſed ut omnibus qualia reapſe ſint perſpectis, pro exiſtimatione ſua ſingulis utar. memento poteſtatis hujus à natura tibi tributæ.

XXX. Et in ſenatu, & apud quemlibet privatim, curæ ſit modeſtè potiùs quàm diſertè loqui. ſano verò apud omnes ſermone utare.

XXXI. Auguſti aula, uxor, filia, nepotes, privigni, ſoror, Agrippa, cognati, familiares, amici, Arius, Mæcenas, medici, popæ, aula tota morti conceſſit. tum ad alia te transfer; mortémque cogita, non unius hominis, ſed gentis totius, Pompeiorum putà. nec illud minùs, quod tumulis inſcribi ſolet, *Ultimus hic generis ſui.* dein reputa tecum, quàm anxiè egerint horum anteceſſores, ut ſucceſſorem aliquem ſibi ſuperſtitem relinquerent: cùm neceſſe tamen fuerit, ut aliquis tandem ultimus exiſteret. atque hîc rurſus gentis totius mortem conſidera.

XXVI. [1] Εὐφροσύνη ἀνθρώπου [2], ποιῆν τὰ ἴδια ἀνθρώπου. ἴδιον δὲ ἀνθρώπου [3] εὔνοια πρὸς τὸ ὁμόφυλον, [4] ὑπεροράσις τῶν αἰσθητικῶν κινήσεων, [5] ἀφαίρεσις τῶν φαντασιῶν, [6] ἐπιθεώρησις τῆς τῶν ὅλων φύσεως, καὶ τῶν κατ' αὐτὴν γινομένων.

XXVII. Τρεῖς [7] σχέσεις· ἡ μὲν πρὸς τὸ αἴτιον τὸ περικείμενον· ἡ δὲ πρὸς τὴν θείαν αἰτίαν, [8] ἀφ' ἧς συμβαίνει πᾶσιν πράγματι· ἡ [9] δὲ πρὸς τοὺς συμβιοῦντας.

XXVIII. [10] Ὁ πόνος ἢ τοῦ σώματός ἐστι κακόν· [11] ὑκῶν ἀποφαινέσθω· ἢ τῇ ψυχῇ· ἀλλ' [12] ἔξεστιν αὐτῇ τὴν ἰδίαν [13] αἰθερίαν καὶ [14] γαλήνιον διαφυλάσσειν, καὶ [15] μὴ ὑπολαμβάνειν ὅτι κακόν. πᾶσα γὰρ κρίσις, καὶ ὁρμὴ, καὶ ὄρεξις, καὶ ἔκκλισις, [16] ἔνδον· καὶ [17] οὐδὲν κακὸν ὧδε διαβαίνει.

XXIX. [18] Ἐξάλειφε ταὶς φαντασίας, συνεχῶς σεαυτῷ λέγων. [19] νοῦ ἐστ' ἐμοί ἔστιν, ἵνα ἐν ταύτῃ τῇ ψυχῇ μηδεμία πονηρία ᾖ, μηδὲ ἐπιθυμία, μηδὲ ὅλως ταραχὴ τις· ἀλλὰ [20] βλέπων πάντα ὁποῖά ἐστιν, [21] χρῶμαι ἑκάστῳ κατ' ἀξίαν. μέμνησο ταύτης [22] τῆς ἐξουσίας παρὰ φύσιν.

XXX. Λαλῆν, καὶ ἐν συγκλήτῳ, καὶ πρὸς πάντ' ὀντινῶν κοσμίως, [23] μὴ περιττῶς [24] ὑγιῆ [25] λόγῳ χρῆσθαι.

XXXI. [26] Αὐλὴ Αὐγούστου, γυνὴ, θυγάτηρ, ἔγγονοι, πρόγονοι, ἀδελφὴ, Ἀγρίππας, συγγενεῖς, οἰκεῖοι, φίλος, Ἄρειος, Μαικήνας, ἰατροὶ, θύται, ὅλης αὐλῆς θάνατος· εἶτα ἐπὶ [27] τὰς ἄλλας, μὴ κατ' ἔνος ἀνθρώπου θάνατον, οἷον Πομπηίων· καὶ κεῖνο ὃ ὑπογεγραμμένον τοῖς μνήμασιν, ἔσχατος. [28] ὁ ἴδιος γοῦς· ὑπολογίζεσθαι, πόσα ἐσπούδασεν οἱ πρὸ αὐτοῦ, ἵνα ἀφήσῃ τινὰ καταλίπωσιν. εἶτα, [29] ἀνάγκη ἔσχατόν τινα θανεῖν· πάλιν ὡσαύτως ὅλου γοῦς θάνατον.

[1] L. 6. § 7. l. 7. § 13.
[2] -που. f.
[3] L. 5. § 15, 16.
[4] L. 4. § 37. l. 7. § 22. l. 11. § 1. l. 12. § 30.
[5] L. 5. § 26.
[6] Sup. § 7. l. 5 § 36. l. 6. § 3.
[7] L. 7. § 47, 48.
[8] L. 1. § 12.
[9] L. 2. § 3, 17
[10] L. 11. § 18. l. 12. § 26.
[11] L. 7. § 16, 33.
[12] L. 5. § 2, 26. l. 7. § 68.
[13] L. 2. § 4.
[14] L. 7. § 28.
[15] Sup. § 47, 48.
[16] Sup. § 59.
[17] Sup. § 41, 48.
[18] Sup. § 29.
[19] Sup. § 5, 54. Sup. § 8.
[20] L. 3. § 11. Sup. § 11.
[21] L. 3. § 11. l. 11. § 18, 37.
[22] L. 5. § 5.
[23] L. 3. § 5.
[24] L. 4. § 51.
[25] -ῆ [ῦ] f. Γγ. λόγ. χρ. αὐλὴ A. Boot.
[26] Sup. 26. Inf. § 37.
[27] τὰ ἄλλα f.
[28] -απον. Lug. Annot.
[29] L. 4. § 50.

[a] L. 4 § 2, 25, 26. l. 12. § 35 36.
[b] L. 6. § 2, 32. l. 4. § 54. l. 9. § 6.
[c] L. 4. § 49.
[d] L. 2. § 9. l. 5. § 10.
[e] L. 5. § 20. Inf. § 41. l. 10. § 12.
[f] L. 4. § 1. l. 6. § 50.
[g] Inf. § 35.

XXXII. [1] Σωκλδέναι δεῖ τὸ βίον, κατὰ μίαν πρᾶξιν· καὶ [2] εἰ ἐκάστη τὰ ἑαυτῆς παρέχῃ ὡς οἷόν τε, ἀρκεῖσθαι· ἵνα δὲ [3] τὰ ἑαυτῆς ἀπέχῃ, [4] οὐδεὶς σε κωλῦσαι δύναται. ἀλλὰ γήσεταί τι ἔξωθεν; οὐδὲν εἰς γὰρ δικαίως καὶ σωφρόνως καὶ εὐλογίστως· [5] ἄλλο δέ τι ἴσως ἐνεργητικὸν κωλυθήσεται; ἀλλὰ [6] τῇ πρὸς αὐτὸ τὸ κώλυμα εὐαρεστήσῃ, καὶ τῇ ὑπὸ τὸ δι-δόμενον εὐγνωμόνι μεταβάσῃ εὐδὺς ἄλλη πρᾶξις ἀνὶ κα δίσεται, [7] ἐναρμόσασα εἰς τὴν σύνθεσιν, περὶ ἧς ὁ λόγος.

XXXII. In ſingulis actionibus vitam componere oportet; ut ſi unaquæque quantum datur, quod ſuum eſt tulerit, in eo acquieſcas. quo-minùs autem ferat, quicquid ſuum eſt, prohibere nemo poterit. ſed exterius aliquid obſtabit? nihil, quicquam, quo minus juſtè, ſobriè, conſideratè in ea te geras. ſed alius alicujus facultatis fortaſſis effectus impedietur. atqui dum impedimentum ipſum placidè fers, & ad id quod datur æquo animo te transfers, alia ſtatim prioris vice actio emergit, quæ ad eam, de qua ſermo inſtituitur, vitæ compoſitionem non minùs aptè conducat.

[8] L. 1. § 16.
[9] L. 3. § 5, 7, 16. l. 10. § 14.

XXXIII. [8] Ἀτύφως μὲ λαβεῖν, [9] εὐλύτως δὲ ἀφεῖναι.

XXXIII. Sic accipe, nè faſtuoſus fias; ſic poſſide, ut dimittere proclivis ſis.

[10] L. 4. § 29.
[11] Inf. § 43.
[12] L. 2. § 16. l. 3. § 8.
[13] L. 9. § 23.
[14] L. 2. § 3.

XXXIV. Εἴ ποτε εἶδες χεῖρα ἀποκεκομμένην, ἢ πόδα ἢ κεφαλὴν ἀποτετμημένην, χωρίς πού ποτε ἀπὸ τοῦ λοιποῦ σώματος κειμένην, [10] τοιοῦτον ἑαυτὸν ποιεῖ, ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ, [11] ὁ μὴ θέλων τὸ συμβαῖνον, ἢ [12] ἀποχίζων ἑαυτόν, ἢ [13] ὁ ἀκοινώνητόν τι πράγματος. ἀπέρριψάς πού ποτε ἀπὸ τῆς κοινῆς φύσεως ἐνώσεως ἐπεφυκυῖα γὰρ [14] μέρος· νῦν σεαυτὸν ἀπέκοψας. ἀλλ' ὧδε κομψὸν ἐκεῖνο, ὃ δύνασαι πάλιν ἑνῶσαι σεαυτόν. τοῦτο ἄλλῳ μέρει οὐδενὶ θεὸς ἐπέτρεψεν, ἀποκεκομμένῳ καὶ ἀπορραγέντι, πάλιν συνελθεῖν. ἀλλὰ σκέψαι τὴν χρηστότητα, [16] ἣν τετίμηκε τὸ ἀνθρώπινον· καὶ γὰρ ἵνα τὴν ἀρχὴν μὴ ἀπορραγῇ ἀπὸ τοῦ ὅλου, ἐπ' αὐτῷ ἐποίησε· καὶ ἀποῤῥαγὴν πάλιν ἐπανελθεῖν, καὶ συμφῦναι, καὶ τὸ μέρος τάξιν ἀπολαβεῖν ἐποίησεν.

XXXIV. Si quando manum abſciſſam vidiſti, vel pedem, aut caput etiam amputatum, & ſeorſim alicubi à reliquo corpore ſitum; talem planè ſe facit, quantum in ipſo eſt, qui abſcindit ſeſe, dum vel id quod contingit non vult, vel adversùs ſocietatis jus aliquid perpetrat. revulſum quodammodo abjeciſti te aliquò ab ea quæ ſecundùm naturam eſt unione. pars enim naturâ fueras: nunc verò temet abſcidiſti. cæterum iſtîc illud ſcitum eſt, quod unire te denuo licet. hoc autem nulli alii parti eſt à Deo conceſſum, ut revulſa ſemel & præciſa denuo coaleſcat. Verùm benignitatem ejus conſidera, quâ hominem cohoneſtavit; cùm & in ipſo poſuerit, nè primitùs ab univerſo revelleretur, & facultatem tribuerit, ubi fuerit revulſus, redeundi denuò; coaleſcendi, & partis ordinem, quem tenuerat, recuperandi.

[15] L. 11. § 8.
[16] ἣν Lug.

[17] τῆς φύσεως Xyl. τῆς πόλεως f.
[18] L. 6. § 42.
[19] L. 4. § 1. Sup. § 32.

XXXV. Ὡσπερ τὰς ἄλλας δυνάμεις ἕκαστος τὸ λογικὸν ζῷον ὅσον [17] ἡ τὸ λογικὸν φύσις, ὕπως καὶ ζωτίλιν πρὸς αὐτὴν εἰλήφαμεν. ὃν τρόπον γὰρ [18] ὁπόση πᾶν τὸ ἐνιστάμενον καὶ ἀντιβαῖνον ὑπαδιηρέτως καὶ καταπαυσὶ εἰς τὴν εἱμαρμένην, καὶ μέρος ἑαυτῆς ποιεῖ, ὕπως καὶ [19] τὸ λογικὸν ζῷον δύναται πᾶν κώλυμα ὕλην ἑαυτῷ ποιεῖν, καὶ χρῆσθαι αὐτῷ ἐφ' οἷόπερ ἂν καὶ ὥρμησε.

XXXV. Sicut reliquas facultates rationalium unuſquiſque ferè ab univerſi natura accepit; ita hanc nos ab eadem facultatem accepimus: quod quemadmodum illa quicquid obſtat & renititur, in uſum ſuum circumvertit, & in fato diſponit, atque ita partem ſui facit; ita & animal rationale, ex impedimento omni materiam creare ſibi poſſit, eóq; uti ad illud quod intenderat, quodcunq; tandem id futire.

XXXVI. Nè

XXXVI. Nè confundat te vitæ tuæ totius cogitatio: neque animo simul complectere, quot qualésq; moleſtias ſuperventuras eſſe tibi verisimile ſit. ſed ad præſentium unumquodque interroga te, quidnam hac in re eſt, quod ſubiri aut ſuſtineri nequeat? conſiteri námq; erubeſces. tum cogita tecum, nec quod futurum eſt, nec quod præteritum eſt, ſed id ſemper duntaxat quod præſens eſt, moleſtiam tibi faceſſere. minuetur autem iſtud, ſi ſeorſim per ſe circumſcriptum dederis, mentémque redargueris, ſi nè huic quidem ſoli tolerando ſuffecerit.

XXXVII. Nunquid etiamnum Veri tumulo aſſidet Panthea; aut Pergamus? nunquid Hadriani Chabrias, aut Diotimus? ridiculum foret. verùm, ſi aſſiderent, nunquid ipſi hoc ſentirent? aut ſi ſentirent, nunquid illos juvaret? aut ſi eos juvaret, nunquid hi immortales futuri eſſent? annon & iſtis deſtinatum eſt, ut primò ſeneſcant, tum moriantur? ecquid ergò facerent illi, mortuis iſtis? fœtor eſt hoc omne, & ſanies in ſacco.

XXXVIII. Si acutè cernere vales, acumine tuo utere, inquit ille, in rebus eis, quæ ſapientiam maximè exigunt.

XXXIX. In animantis rationalis conſtitutione virtutem nullam video, quæ juſtitiæ ſe opponat: at voluptati quæ opponat ſeſe, continentiam video.

XL. Si opinionem tuam ab eo, quod vexare te videtur, ſemoveris, ipſe in tutiſſimo mox conſiſtes. quis ipſe? Ratio. at non ſum ratio. eſto, ratio itaque nè vexet ſe. ſiquid autem aliud tibi malè habet, idipſum de hoc ipſo, ſi poterit, opinetur.

XLI. Sensûs impeditio, malum eſt naturæ animalis. motûs impeditio itidem ejuſdem eſt malum. eſt & aliud quod vegetativam conditionem pariter impediat, éſtq; malum ejuſdem. mentis quoque perinde

XXXVI. [1] Μὴ σε συ[ν]έχέτω ἡ τοῦ ὅλου βίου φαντασία· μὴ συμπεριλάβοι ὅπόσα οἷα τε ὄντα πολλὰ [2] ἐπιγενήσεσθαι· ἀλλὰ καθ' ἕκαστον τῶν προσόντων ἐφαπτόμενος σεαυτὸν, [3] λέγε τοῦ ἔργου τούτου ἀφόρητον τε καὶ ἀνύποιστον; αἰσχυνθήσῃ γὰρ ὁμολογῆσαι. ἔπειτα δὲ μεμνῆσθαι σεαυτὸν, ὅτι [4] οὔτε τὸ μέλλον, οὔτε τὸ παρῳχηκὸς βαρύ σε, ἀλλὰ ἀεὶ τὸ παρόν. [5] τοῦτο δὲ καταμικρύνεται, ἐὰν αὐτὸ μόνον περιορίσῃς, καὶ ἀπελέγχῃς τὴν ἀφρόνειαν, εἰ περὶ τοῦτο φιλὸν ἀντέχειν μὴ δύναται.

XXXVII. Μῶν νῦν περικάηται τῇ τοῦ [6] κυρίου σορῷ, Πάνθεια, ἢ Πέργαμος; τί δὲ τοῦ Ἀδριανοῦ, [7] Χαυρίας ἢ [8] Διότιμος; γελοῖον τί δ' εἰ παρεκάθηντο, ἕτοιμοι αἰσθάνεσθαι; τί δ' εἰ ἠσθάνοντο, ἕτοιμοι ἥδεσθαι; τί δ' εἰ ἥδοντο, ἕτοιμοι ἀθάνατοι ἦσαν; [9] ἀλλ' ἦ τέτυς πρεσβύτου μὲν γραῦς καὶ γέροντας γυναῖκας ἔτως εἶμεν δεῖ, εἶτα ἀποθανεῖν; τί οὖν ὕστερον ἔμελλον ἐκεῖνοι ποιεῖν τέτων ἀποθανόντων; [10] γραῖσων [11] πρὸς τοῦτο, καὶ λύθρον ἐν θυλάκῳ.

XXXVIII. [12] Εἰ δύνασαι ὀξὺ βλέπειν, βλέπε [13] κείνων, φησὶ, σοφωτάτοις [14].

XXXIX. Δικαιοσύνης καταξόμασαι καλλίω ἀρετὴν οὐχ ὁρῶ ἐν τῇ τοῦ λογικοῦ ζώου κατασκευῇ. [15] ἡδονῆς δ' ὁρῶ, τὴν ἐγκράτειαν.

XL. [16] Ἐὰν ἀφέλῃς τὸ σὸν ὑπόληψιν περὶ τοῦ λυπεῖν σε δοκεῖν, αὐτὸς ἐν τῷ ἀσφαλεστάτῳ ἔσῃ. τίς αὐτός; ὁ λόγος. ἀλλ' οὐκ εἰμὶ λόγος. ἔστω· οὐκοῦν [17] ὁ μὲν λόγος αὐτὸς ἑαυτὸν μὴ λυπείτω. εἰ δέ τι ἄλλο σοι κακῶς ἔχει, [18] ὑπολαβέτω αὐτὸ περὶ αὑτοῦ.

XLI. [19] Ἐμποδισμὸς αἰσθήσεως, κακὸν ζωικῆς φύσεως. ἐμποδισμὸς ὁρμῆς, ὁμοίως κακὸν ζωικῆς φύσεως. ἔστι δὲ ὡσαύτως καὶ ἄλλο ὁμοίως ἐμποδιστικὸν καὶ κακὸν τῆς φυτικῆς κατασκευῆς. ἔστω τοίνυν ἐμποδισμὸς

[1] L. 7. §. 8.
[2] ἐπιγενήσεσθαι.
[3] L. 7. § 14.
[4] L. 2. § 14.
[5] L. 11. § 2. Inf. § 46.
[6] Κύρου Lug. Ann. κύρης Sal.
[7] χαρείας Xyl. Mer.
[8] Sup. § 25.
[9] Sup. § 25.
[10] L. 2. § 2. l. 3. § 3. Sup. § 24.
[11] σοὶ ſ. l. 9. § 36.
[12] L. 10. § 12.
[13] Κείνων, vel Ζεύνων f. Sal.
[14] φώτασι. Xyl. τοῖς Sal.
[15] L. 5. § 15.
[16] Sup. § 28. Inf. § 47.
[17] L. 7. § 16. l. 11. § 20.
[18] Sup. § 28.
[19] Sup. § 32.

διομὸς νῦ, κακὸν νοερᾶς φύσεως. πόνῳ, πόνῳ ταῦτα ὅπι σεαυτῷ μετάφερε. πόνῳ, ἡδονὴ ἅπτεταί σου; [1] ὄψεται ἡ ἄθησις. ὁρμήσομαι ἔνστημα ἐγκύετο; [2] εἰ μὴ ἀνυπεξαιρέτως ὅπλας ἤδη ὡς λογικῦ κακόν· εἰ ὃ δὲ κοινὸν λαμβάνεις, ὅπως βέβλαψαι, σὺ ἐμπεπόδισαι. [3] τὰ μὲν τοι τῦ νῦ ἴδια ὑδεὶς ἄλλῳ εἴωθεν ἐμποδίζειν· [4] τέτῳ γὰρ ὑ πῦρ, ὑ σίδηρος, ὑ τύραννος, ὑ βλασφημία, ὑχ ἕτιῦν ἅπτεται· [5] ὅσον μὲν γὰρ σφαῖρος, κυκλοτερὴς μένει.

XLII. Οὐκ εἰμὶ ἄξιος. [6] ἐμαυτὸν λυπεῖν· σεαυτὸν γὰρ ἄλλον πώποτε ἐκὼν ἐλύπησα.

XLIII. [7] Εὐφραίνει ἄλλον, ἄλλο· [8] ἐμὲ δ', ἐὰν [9] ὑγιὲς ἔχω τὸ ἡγεμονικόν, [10] μὴ ἀποστρεφόμενον, μήτε ἀνθρώπου τινὸς, [11] μήτε τῶν ἀνθρώποις συμβαινόντων. ἀλλὰ [12] πᾶσι εὐμενέσιν ὀφθαλμοῖς [13] ὁρῶντα καὶ δεχόμενον, καὶ [14] χαίρουσι ἑκάστῳ κατ' ἀξίαν.

XLIV. [15] Τῦτον [16] ἰδὲ τὸ χρόνον σεαυτῷ χαρίζαι· [17] οἱ τὴν ὑστεροφημίαν μᾶλλον διώκοντες, ὑ λογίζονται, ὅτι ἄλλοι τοιῦτοι μέλλυσιν ὀπαῖνοι ἔσ, οἷοί εἰσιν ὕτοι ὓς βαρῦνται· κἀκεῖνοι ὁμοίως θνητοί. τί δ' ὅλως πρὸς σέ, ἐὰν ἐκεῖνοι [18] φωνὰς τοιαύτας ἀπηχῶσιν, ἢ ὑπόληψιν τοιαύτην περί σου ἔχωσιν.

XLV. [19] Ἄφον μὲ καὶ βάλλε ὅπου θέλῃς. ἐκεῖ γὰρ ἔξω [20] τὸ ἐμὸν δαίμονα ἵλεων, τῦτ' ἔστιν, [21] ἀρκούμενον εἰ ἔχει καὶ ἐνεργείᾳ τῇ τὸ ἕξης [22] τῇ ἰδίᾳ κατασκευῇ. [23] ἆρα τῦτο ἄξιον, ἵνα δι' αὐτὸ κακῶς μοι ἔχῃ ψυχὴ, καὶ χεῖρον ἑαυτῆς ᾖ, ταπεινυμένη, ὀρεγομένη, [24] σωδυομένη, πυρουμένη; καὶ τί εὑρήσεις τέτῳ ἄξιον;

XLVI. [25] Ἀνθρώπῳ οὐδενὶ συμβαίνει δύναται, ὃ ὐκ ἔστιν ἀνθρωπικὸν σύμπωμα· οὐδὲ βοΐ, ὃ ὐκ ἔστι βοϊκόν· οὐδὲ ἀμπέλῳ, ὃ

[1] Sup. 28, 40.
[2] L. 4. § 1. l. 5. § 20.
[3] Sup. § 32. Inf. § 47.
[4] Sup. § 28. l. 11. § 36.
[5] Inf. § 48. l. 11. § 12. l. 12 § 3.
[6] L. 7. § 16. Inf. § 47.
[7] L. 6. § 34. l. 10. § 10.
[8] Sup. § 26.
[9] L. 10. § 35.
[10] Sup. § 34.
[11] μήτε [π] Lug. An.
[12] Sup. § 7, 8. l. 4. § 25. l. 7. § 3.
[13] ὁρῶν f.
[14] Sup. § 29.
[15] Sup. § 17, 26.
[16] ἤδη. f.
[17] L. 2. § 17. l. 4. § 19.
[18] L. 4. § 3. l. 5. § 33.
[19] L. 10. § 15, 23, 33.
[20] L. 2. § 13. l. 3. § 5, 7, 16.
[21] Sup. § 7. l. 9. § 26.
[22] L. 5. § 16.
[23] L. 9. § 37.
[24] σωδυομένη f. vel σωμύσσω-μαι.
[25] L. 5. § 18. Sup. § 36.

impeditio, naturæ intellectivæ malum est. hæc jam tu omnia ad te transferas. dolor, voluptas attingit te? viderit sensus. aliquid molienti tibi obstitit quippiam? si citra exceptionem moliebaris, jam tuum, quâ rationalis malum est. at, si id quod communiter fieri solet, tibi proponebas, nondum aut læsus es, aut impeditus etiam, mentis utique propria quæ sunt, nemo alius impedire solet. hanc enim nec ignis, nec ferrum, nec tyrannus, nec vituperium, nec aliud quidlibet attingit, ubi facta fuerit sphæræ instar, teres tota atq; rotunda.

XLII. Indignum censeo, ut me ipse vexem, qui neminem unquam volens vexârim.

XLIII. Alia oblectant alios. me verò, si mentem sanam habuerim, quæ nec hominem quenquam, aut humanum quicquam aversetur; sed quicquid obvenit, oculo benigno aspiciat excipiátque, & pro sui existimatione singulis utatur.

XLIV. Hoc ipsum quod jam adest, tempus tibimet fac impertias. qui famam posthumam affectant potiùs, non cogitant, alios quosdam ejusmodi fore posteros illos, quales isti sunt, quos nunc gravatim ferunt. sed & utrique sunt mortales. quid autem tuâ interest si vocibus istiusmodi adstrepuerint illi tibi, aut existimationem hanc vel illam de te habuerint.

XLV. Tolle me, & quocunque libuerit projice. etenim illîc quoque genium meum habiturus sum propitium placidúmque; hoc nempe contentum, si pro conditionis suæ officio habere se ageréque possit. num hoc tanti est, ut hac de causa anima mea malè se habeat, ac deterior fiat, dum deprimitur, extenditur, confunditur, consternatur? ecquid reperiam, quod tanti sit?

XLVI. Nihil homini cuiquam contingere potest, quod non humanus sit casus; nec bovi, quod non bovis sit; nec viti, quod non

vitis

vitis sit; nec lapidi, quod non lapidis ipsius sit. Si ergo contingit id cuique, quod & usui & naturæ ejus est consentaneum, quid est, ægrè quod feras? neque enim quicquam tibi tulisset natura communis, quod ferri non posset.

XLVII. Siqua te angit res externa, non est ea ipsa, quæ molestiam facessit tibi, sed tuum ipsius de ea re judicium. hoc autem statim delere in te situm est. siquid vero in interna animi dispositione te angit, quis prohibere potest, quo minùs opinionem tuam corrigas? pari modo, si anxium te habet, quia hoc aut illud quod rectum tibi videtur, non facis, cur non facere potiùs quàm angi velis? sed obstat, inquis, valentius aliquid. nihil est ergò quod anxius sis. neque enim non agendi caussa in te est. sed nec vivere tanti est, ni id fiat. excede ergo è vita æquo animo, quo modo excederes si id agere daretur, simul etiam obstantibus ipsis propitius.

XLVIII. Memineris, inexpugnabilem fieri mentem, quando in se contracta, ipsa se contenta manet, dummodo nil faciat quod ipsa nolit, tametsi non ratione, sed obstinatione merâ instructa sit. quid ergò futurum est, si ratione in consilium adhibitâ consideratè de re aliquâ sententiam tulerit? propterea arx est quædam mens perturbationibus immunis. neque enim aliud ullum habet homo hoc validiùs communitum præsidium, ad quod ubi confugerit, in nullius potestatem possit deinceps venire. hoc qui non videt, imperitus; qui videt, nec eò recipit se, infelix est.

XLIX. Nihil ulteriùs tecum reputa, quàm quod visa primariò renunciaverint. nunciatur tibi, hunc vel illum tibi conviciatum. hoc nunciatum est. non & illud læsum esse te. videò, puerulum ægrotare, hoc video. at periclitari, non video. hoc igitur modo in primò visis consiste semper, nec ampliùs quicquam eis à te intus adjicias, & nihil tibi accidit, quod commoveat te. vel adjicias potiùs aliquid, ut qui

ὐκ ὄξιν ἀμπελικόν· οὐδὲ λίθῳ, ᾧ ὐκ ὄξι λίθῳ ἴδιον. [1] εἰ οὖν ἑκάστῳ συμβαίνει, ὃ [1] L. 10. § 3. l. 11. § 13.
ἐστὶ [2] ἔωθεν. καὶ πέφυκεν, ἐκ αὖ δυσχεραί- [2] L. 12. § 26.
νοις; [3] ἐ γὰ ἀφόρητόν σοι ἔφερεν ἡ κοινὴ [3] L. 6. § 19. l. 7. § 66.
φύσις.

XLVII. [4] Εἰ μὲ λυπῇ ἐκεῖνός σε λυ- [4] L. 4. § 7, 8. l. 5. § 26.
πῇ, οὐκ ἐκεῖνό σοι ἐνοχλεῖ, ἀλλὰ σὸν [5] περὶ αὐτοῦ κρίμα. [5] τοῦτο δὲ ἤδη ἐξαλεῖψαι [5] Sup. § 29.
[6] ὅτι ἔξεστιν. εἰ δὲ λυπεῖ σέ τι τῇ [6] L. 6. § 52. l.
σῇ διανοίᾳ, [7] τίς ὁ κωλύων διορθοῦσαι δὲ [7] L. 9. § 11. l.
δόγμα; ὅμως δὲ ἐὰν λυπῇ, [8] τί ἐχὶ τὸ [12. § 25.
δὲ ἐνεργεῖς ὑγιὲς ἔξεστί σοι φαινόμενον, τί ἐχὶ [8] πράττεις.
μᾶλλον ἐνεργεῖς, ἢ λυπῇ; ἀλλὰ ἰσχυρότερόν τι ἐνίσταται· [9] μὴ οὖν λυποῦ· ἐ γὰ [9] Sup. § 32, 42, 45.
ἄλλός σε ἡ αἰτία τοῦ μὴ ἐνεργεῖν. ἀλλὰ σὸν ἄξιον ζῆν, μὴ ἐνεργουμένου τοῦτο.
[10] ἄπαθι οὖν ἐκ τοῦ ζῆν εὐμενῶς, [11] ἢ κὰ [10] L. 5. § 29.
ὁ ἐνεργῶν ἀποθνήσκῃ, ἅμα [12] ἵλεως τοῖς [11] ἢ f.
ἐνισταμένοις. [12] L. 2. § 3.

XLVIII. Μέμνησο, ὅτι [13] ἀκαταμά- [13] Sup. § 41.
χητον γίνεται ὁ ἡγεμονικὸν, ὅταν [14] εἰς ἑ- [14] L. 7. § 28.
αὐτὸ συστραφὲν [15] ἀρκοῦν ἑαυτῷ, [16] μὴ ποι- [15] Sup. § 7.
οῦντι ὃ μὴ θέλει, [17] κἂν ἀλόγως πραττό- [16] L. 5. § 29. l. 10. § 33.
ξεται. τί οὖν [18] ὅταν μὲ λόγου τύχῃ πεπε- [17] L. 11. § 3.
σεμένος κρίνῃ περί τινος; ἀλλὰ τοῦτο ἀ- [18] L. 5. § 18.
κρόπολίς ἐστιν [19] ἢ ἐλευθέρα παντὸς διανοία· οὐδὲν γὰ ὀχυρώτερον ἔχει ἄνθρωπος, [19] L. 1. § 9.
ἐφ' ὃ καταφυγὼν [20] ἀσάλωτος λοιπὸν ἔσται. ὃς μὲ οὖν μὴ ἑωρακὼς τοῦτο, ἀμαθής· [20] L. 11. § 36.
ὁ δὲ ἑωρακὼς καὶ μὴ καταφύγων, ἀτυχής.

XLIX. [21] Μηδὲν πλέον σαυτῷ λέγε, [21] L. 7. § 64.
ὧν αἱ προηγούμεναι φαντασίαι ἀναγγέλλουσιν· ἤγγελταί μοι, ὅτι ὁ δεῖνά σε κακῶς λέγει. [22] ἤγγελται τοῦτο. τὸ δὲ, ὅτι βέβλαπταί σου τὸ σῶμα, οὐκ ἤγγελται· βλέπω, ὅτι νοσεῖ τὸ παιδίον; βλέπω. ὅλως δὲ μὴ κινδυνεύει, οὐ βλέπω. ὅπως οὖν μένε ἀεὶ ἐπὶ τῶν προώτων φαντασιῶν, καὶ μηδὲν ἔξωθεν ἐπίλεγε, καὶ οὐδέν σοι γίνεται· μᾶλλον δὲ ἐπίλεγε, [21] L. 4. § 7, 11

ὡς

[1] L. 4. § 29. l. 7. § 29, 66. ὡς [1] γινωσκων ἑκαστα τῷ ἐν τῷ κόσμῳ συμβαινόντων.

[2] L. 6. § 36. L. Σίκυος πικρός· ἄφες. [2] βάτοι ἐν τῇ ὁδῷ· ἔκκλινον. ἀρκεῖ. μὴ περισπείπῃς, τί δὴ & ἐγίνετο ταῦτα ἐν τῷ κόσμῳ; ἐπὶ καταγελασθήσῃ ὑπὸ ἀληθείᾳ φυσιολόγου, ὡς αὖ ὑπὸ τέκτονος & σκυτέως γελασθείης, καταγινώσκων, ὅτι ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ [3] ξέσματα & περικόμματα τῷ καταπιπραζομένων ὁρᾷς· καίτοι ἐκεῖνοί γε ἔχουσι που ἀυτὰ ῥίψωσιν· ἡ ὁ τῷ ὅλων φύσις, [4] ἔξω οὐδὲν ἔχει, ἀλλὰ τὰ γιγνόμενα ὑπ' αὐτῆς τέχνης ταύτης ὄντα, ὅτι περιοίσασα ἑαυτὴν, πάντα ὅσα ἔνδον ἔχει φθείρεται & γηράσκει & ἄχρηστον εἰς δοκεῖ, [5] εἰς ἑαυτὴν μεταβάλλει, & ὅτι [6] πάλιν ἄλλα νεαρὰ ἐκ τούτων ἀυτῇ ποιεῖ· ἵνα μήτε ὑσίας, ἔξωθεν χρήζῃ μήτε ὅπου ἐκβάλῃ τὰ σαπρότερα περισδέχῃ. ἀρκεῖ οὖν & χώρᾳ τῇ ἑαυτῆς, & ὕλῃ τῇ ἑαυτῆς, & τέχνῃ τῇ ἰδίᾳ.

[1] L. 4. § 29. l. 7. § 29, 66. Sup. § 18. [2] L. 6. § 36. [3] L. 3. § 2. [4] L. 4. § 23. Sup. § 18. [5] L. 7. § 25. [6] Sup. § 23.

[7] L. 3. § 16. [8] L. 7. § 66. Sup. § 13. [9] Sup. § 68. Sup. § 28. [10] Sup. § 1. l. 3. § 4. l. 7. § 15. [11] L. 12. § 1. [12] L. 6. § 30. [13] L. 7. § 59. [14] L. 11. § 9, 13.

LI. [7] Μήτε ἐν τῇ πράξεσιν ὀκνηρὸν μήτε ἐν τῇ ὁμιλίαις φύρειν· [8] μήτε ἐν τῇ φαντασίαις ἀλόγως· μήτε τῇ ψυχῇ καθάπαξ σωέλκειος· ἢ ἀνθόρνυος· μήτε ἐν ᾧ βίῳ ἀχολίας. [9] κλείνυσι, κρεμνοῖσι, καὶ ἁραις ἐλαίνυσι. τί οὖν ταῦτα πρὸς τὸ τὴν διάνοιαν μὴ ἀμιᾶν, φρενήρη, σώφρονα, δικαίαν; οἷον [10] εἴτις παρασὰς πηγῇ διαυγεῖ & γλυκείᾳ, βλασφημοίη αὐτὴν, ἡ ὁ ὑποσεται πύκμον ἀναβλύσαι· [11] κἂν πηλὸν ἐμβάλῃ, κἂν κοπρίαν, πάντα διαχεάσῃ αὐτὰ & ἐκκλύσῃ, & [12] ὑδαμῶς βαφήσεται. πῶς οὖν [13] πηγὴν ἀένναον ἕξεις, & μὴ φρέαρ; φύσε σεαυτὸν πάσης ὥρας εἰς ἐλευθερίαν, [14] μετὰ τοῦ σεμνῶς, & ἁπλῶς, & αἰδημόνως.

LI. Nec in actionibus languidus; nec in congressibus turbidus sis; nec in cogitationibus vagus; nec animâ præceps abreptus & temerè exiliens; nec in vita multis implicitus negotiis. occidunt, concidunt, diris te devovent. quid hæc obstant, quominùs mentem serves puram, prudentem, sobriam, justam? quemadmodum siquis fonti astans limpido ac dulci, conviciis eum incesserit, at illi nihilominùs laticem potui accommodum fundere non cessat. quin & si lutum quis simúmque injecerit, disperget citò diluétque eum, nec eodem inquinabitur. quomodo ergo fieri potest, ut fontem perennem in te, non puteum, habeas? si usu assiduo libertatem cum æquanimitate, simplicitate, modestiâ quasi nativam tibi reddideris.

[15] L. 4. § 29. LII. [15] Ὁ μὴ εἰδὼς ὅτι ἔστι κόσμος, οὐκ οἶδεν ὅπου ἐστίν. ὁ δὲ μὴ εἰδὼς πρὸς ὅ, τι πέφυκεν, οὐκ οἶδεν ὅστις ἐστὶν, οὐδὲ τί ἐστὶ κόσμος. ὁ δὲ ἕν τι τούτων ἀπολιπὼν, οὐδὲ πρὸς ὅ, τι αὐτὸς πέφυκεν εἶπoι. τίς σοι φαίνεται ὁ τῶν κεκτέντων ἔπαινον

[16] Sup. § 44.

LII. Qui nescit esse mundum, ubi sit nescit. qui nescit ad quid natus sit, nec quis ipse, nec quid mundus sit, novit. qui autem in horum alterutro deficit, nec ad quid ipse natus sit, dicere potest: qualis ergò tibi videtur is, qui vanos hominum eorum plausus vel

aversatus

aversatur vel aucupatur, qui nec ubi sint, nec qui sint ipsi, nôrunt?

LIII. Num in votis habes ab eo laudari, qui intra horulæ spatium ter semet execratur? num ei studes placere, qui nec sibi ipse placet? aut quomodo sibi placet, quem omnium ferè, quæ facit ipse, pœnitet?

LIV. Curæ tibi deinceps sit, non tam cum aëre ambiente te conspirare, quàm menti cuncta ambienti consentire. neque enim minùs vis illa intellectualis ubique diffusa est & permeat cuivis exposita qui attrahere eam potest, quàm aëria cuilibet cui respirationis est compos.

LV. Generatim malitia mundo non obest. particulatim nec alteri cuiquam. huic tantùm est noxia, cui concessum est ab ea immunem esse, quandocunque id ipse voluerit.

LVI. Arbitrio meo ex æquo res indifferens est arbitrium vicini mei, atque animula aut caruncula ejus. etiamsi enim quàm maximè alter alterius causâ mutuò nati simus, mentium tamen nostrarum cuilibet peculiaris sua constat potestas. alioqui vicini mei malitia malum me faceret: id quod Deo non est visum, nè alieni arbitrii esset miserum me facere.

ἔδοξε τῷ θεῷ, ἵνα μὴ ἐπ' ἄλλῳ ᾖ τὸ ἐμὲ ἀτυχεῖν.

LVII. Sol defundi videtur, & ubique quidem diffunditur, nec effunditur tamen. illa enim diffusio est extensio tantúm. itaque ab extendendo radii ejus nomen sortiti sunt. cujusmodi verò res sit radius, perspicere licet, si per angustum aliquod foramen lumen à Sole profectum in domicilium tenebricosum subingredi videris. rectà enim procedit, & refringitur quodammodo, ubi corpus aliquod solidum occurrerit, quòd aërem ultrà non admittit. ibi autem consistit, & nec delabitur, nec decidit. talem ergò mentis solutionem & diffusionem esse oportet, non effusionem utique, sed extensionem, quæque adversùs obvia quælibet impedimenta non violentam & impetuosam collisionem adhibeat, nec

φόβων [1] ἢ δίων, [ἢ] οἳ ἐλπὶ ὅπως εἰσὶν, ἔτε οἳ κνὲς εἰσι γινώσκουσι;

LIII. [2] Ἐπαινεῖσθαι θέλεις ὑπὸ ἀνθρώπου, τὸς ἕωρας ἑαυτῷ καταγωμύου; ἀρέσκει θέλῃς ἀνθρώπῳ, [3] ὃς σὺκ ἀρέσκῃ ἑαυτῷ; [4] ἀρέσκῃ ἑαυτῷ, ὁ μετανοῶν ἐφ' ἅπασι καθ' ἡμέραν;

LIV. Μηκέτι μόνον [5] συμπνεῖν τῷ περιέχοντι ἀέρι, ἀλλὰ ἤδη καὶ [6] συμφρονεῖν τῷ περιέχοντι πάντα νοερῷ· ἐν γὰρ ἧττον ἡ νοερὰ δύναμις πάντη κέχυται καὶ διαπεφοίτηκε τῷ σωθῆναι δυναμένῳ, ἢ πρὸς ἃ ἐφάπτεται τὸ ἀεροειδὲς τῷ δύνασθαι πνεῦσαι δυναμένῳ.

LV. Γενικῶς μέν, [7] ἡ κακία οὐδὲν βλάπτει τὸ κόσμον. ἡ δὲ κατὰ μέρος, [8] οὐδὲν βλάπτει τὸ ἕτερον. [9] μόνῳ δὲ βλαβερά ἐστι τούτῳ, [10] ᾧ ἐπιτρέπεται καὶ ἀπαλλάττεσθαι αὐτῆς, ὁπόταν θελήσῃ. ὅπως

LVI. [11] Τῷ ἐμῷ προαιρετικῷ οὐδὲν πλησίον προαιρετικὸν ἕτερον ἀδιάφορόν ἐστιν, ὡς καὶ τὸ πνευμάτιον αὐτὸ, καὶ τὸ ῥαγίδιον. καὶ εἰ ὄλκ μάλιστα [12] ἀλλήλων ἕνεκεν γεγόναμεν, ἀλλ' ὅμως τὰ ἡγεμονικὰ ἡμῶν ἕκαστον [13] τὴν ἰδίαν κυρίαν ἔχει. ἐπεί τοι [14] ἔμελλεν ἡ τοῦ πλησίον κακία ἐμοῦ κακὸν εἶναι. [15] ὅπερ ἦν τῷ θεῷ, ἵνα μὴ ἐπ' ἄλλῳ ᾖ τὸ ἐμὲ ἀτυχεῖν.

LVII. [16] Ὁ ἥλιος καταχεῖσθαι δοκεῖ, καὶ πάντη μὲν κέχυται, ἐμὶ δὲ συγκέχυται. ἡ γὰρ χύσις αὕτη τοῖς ἐστὶν ἀκτῖνες γὰρ καλοῦνται αἱ αὐγαὶ αὐτοῦ, ἀπὸ τοῦ συλλείνειν λέγονται. οἷόν δέ ἐστιν ἀκτὶς, ἴδοις ἂν εἰ διά τινος στενοῦ εἰς ἐσκιασμένον οἶκον ὁ ἀφ' ἡλίου φῶς εἰσδυόμενον διάσαιρε· γίνεται γὰρ [17] κατ' εὐθύ, καὶ ὥσπερ διαιρεῖταί τι πρὸς τὸ στερέμνιον, ὅταν τι αὐτῷ ἀπαντήσῃ, διαιρεῖ τὸ ἐπέκεινα ἀέρα· [18] συνεῖται γὰρ ἔξω, καὶ ὁ ἥλιος ἐπ' οὐδὲν ἔπεσε. τοιαύτην οὖν τὴν λύσιν καὶ διάχυσιν τῶν διανοίας εἶναι χρὴ, μηδαμοῦ ἔκχυσιν, ἀλλὰ τάσιν, καὶ [19] πρὸς τὰ ἀπαντῶντα κωλύματα, μὴ βίαιον μηδὲ ῥαδιάλωτον τὴν ἐπέρεισιν ποιεῖσθαι·

[1] ἢ δίων. Xyl. Lug. ἢ διώκων f. l. 11. § 11.
[2] L. 3. § 4. l. 4. § 3.
[3] L. 5. § 10.
[4] L. 6. § 16. Sup. § 10.
[5] L. 6. § 16. l. 9. § 8.
[6] L. 9. § 1. l. 10. § 21.
[7] L. 5. § 35.
[8] L. 2. § 1. l. 4. § 7.
[9] L. 9. § 4.
[10] L. 2. § 11. l. 7. § 71. l. 10. § 13.
[11] L. 5. § 20. 6. § 32.
[12] L. 2. § 1. Inf. § 59.
[13] L. 5. § 3. l. 12. § 3.
[14] L. 2. § 1. l. 5. § 35.
[15] L. 2. § 11.
[16] L. 12. § 30.
[17] Inf. § 60.
[18] L. 10. § 33.
[19] L. 6. § 50. l. 8. § 32. l. 10. § 12.

μηδὲ μὴ καταπίπτειν, ἀλλὰ ἵστασθαι, καὶ ὅπλα μπρὸν ὃ ὑδεχόμενον. αὐτὸ γὰρ ἑαυτὸ στερήσει τῆς αὐγῆς, ὃ μὴ πρόπεμπον αὐτήν.

LVIII. Ὁ τὸν θάνατον φοβούμενος, ἤτοι αἴσθησιν φοβεῖται, ἢ ἄλλησιν ἑτέραν. ἀλλ' [1] εἴτε σύνεσις ἄλλησιν, οὐδὲ κακοῦ τινος ἀλλήσῃ· εἴτε ἀλλοιοτέραν ἄλλησιν κτήσῃ, ἀλλοῖον ζῶον ἔσῃ, καὶ οὐ ζῆν οὐ παύσῃ.

[1] L. 7. § 32. Sup. § 25.

LIX. [2] Οἱ ἀνθρωποι γεγόνασιν ἀλλήλων ἕνεκεν. [3] δίδασκε οὖν, ἢ φέρε.

[2] Sup. § 56. l. 9. § 1. [3] L. 5. § 28. l. 9. § 11.

LX. Ἄλλως βέλος, ἄλλως νοῦς φέρεται· ὁ μέν τοι νοῦς, καὶ ὅπου οὐλαβεῖται, καὶ ὅπου πρὸς τὸ σκέψιν τρέφεται, [4] φέρεται κατ' οὐδὲν οὐδὲν [5] ἧττον, καὶ ὅπι ὃ προκείμενον.

[4] L. 6. § 16. Sup. § 57. [5] ἧττον e. r. w. [καὶ] οὐσί· μᾶ. [πέφυκεν] f.

LXI. [6] Εἰσέναι εἰς τὸ ἡγεμονικὸν ἑκάστου πρέχει [7] ὃ καὶ ἑτέρῳ πρὸς εἰσέναι εἰς τὸ ἑαυτοῦ ἡγεμονικόν.

[6] L. 9. § 17. [7] ἔχειν Boot.

etiam decidat, sed consistat, & illustret quicquid eam admiserit. privabit enim semet splendore illius, siquis eam non transmiserit.

LVIII. Qui mortem formidat, vel sensûs extinctionem, vel aliusmodi aliquem sensum formidat. atqui, si sensum nullum prorsus habueris, nec mali quicquam sensurus es; sin sensum aliusmodi, animal aliusmodi futurus es, nec vivere desines.

LIX. Homines alter alterius causâ nati sumus. itaque aut doce, aut sustine.

LX. Aliter sagitta, aliter mens fertur. mens enim tam cùm cavet, quàm cùm considerat, rectà fertur, nec minus ad scopum sibi propositum tendit.

LXI. In mentem alterius cujusque descende; sed & in tuam ipsius descendere quemlibet patere.

ΒΙΒΛΙΟΝ θ'.

LIB. IX.

[1] L. 2. § 1. l. 8 § 59.

Ἀδικῶν, ἀσεβῶν. [1] τὸ γὰρ πρὸς ὅλων φύσεως κατασκευασθέντας τοὺς λογικοὺς ζῶα ἕνεκεν ἀλλήλων, ὥστε ὠφελεῖν μὲ ἄλληλα κατ' ἀξίαν, βλάπτειν ὃ μηδαμῶς· ὁ [2] τὸ βέλημα ταύτης παραβαίνων, ἀσεβῶν δηλονότι εἰς τὴν πρεσβυτάτην πρὸς θεῶν· ἡ γὰρ τῶν [3] ὅλων φύσις, ὄντων ὄντι φύσις. [3] τὰ δὲ γε ὄντα πρὸς τὰ ὑπάρχοντα πρόσφατα οἰκείως ἔχει· ἔτι ὃ καὶ ἀλήθεια αὐτὴ ὀνομάζεται καὶ τῶν ἀληθῶν ἀπρόσπτων πρώτη αἰτία ὄντι. ὁ μὲν ἓν ἑκὼν ψευδόμενος ἀσεβῆς, καθόσον ἐξαπατᾷ ἀδικῆς· ὁ ὃ ἄκων, καθόσον ἀμφωνεῖ τῇ πρὸς ὅλων φύσει, καὶ καθόσον ἀκοσμεῖ, μαχόμενος τῇ ἓν κόσμῳ φύσει· μάχεται γὰρ ὁ ὅπι τὰ νοσήματα τοῖς ἀληθέσι φερόμενος πρὸς ἑαυτόν.

[2] L. 6. § 40. [3] L. 7. § 9.

QUI injustè agit, impiè agit. cùm enim universi natura animalia rationalia, sui invicem gratiâ condiderit, ut sibi invicem pro cujusque dignitate prosint, nec ullâ ratione sibi invicem obsint; qui naturæ placitum hoc violat, impiè prorsus agit adversùs numinum omnium antiquissimum. etenim universi natura, rerum est omnium natura. omnia autem quæ existunt necessitudine quâdam mutuâ sunt sibi invicem conjuncta. sed & eadem, quæ natura, veritas quoque nuncupatur; éstque prima omnium quæ vera sunt, caussa. itaque qui sciens volens mentitur, impiè agit, in quantum fallendo injustè agit; qui nolens nesciúsq;, in quantum universi naturæ dissentit, & in quantum mundi ordinem pulchrè compositum infringit, dum mundi naturæ adversatur enim, qui, quantum in se est, ad ea quæ veritati adversa sunt, fertur. à natura

natura siquidem subsidia jam olim acceperat, quibus neglectis factum est, ut falsa à veris nunc dignoscere nequeat. Quin etiam, qui voluptates, tanquam quæ sint bonæ, sectatur, dolores, tanquam quæ mala sint, fugit, impiè hic quoque agit. necesse est enim, ut is qui sic affectus fuerit, de rerum natura sæpe conqueratur, quasi ea bonis malisque præter meritum utriusque aliquid attribuat; cùm mali sæpenumero voluptatibus diffluant, eisque rebus, quibus eæ comparantur, abundent; boni contra in dolore versentur, atque in casus ejusmodi, qui dolorem solent parere, incidant. adhæc, qui dolorem timet, eorum aliquid timebit, quæ in mundo necessariò futura sunt. hoc est autem impium. & qui voluptatem sectatur, injuriam inferendo non abstinebit. hoc autem apertè impium. oportet autem, ad quæ rerum natura ex æquo se habet, (nec fecisse utique utraque, nisi ad utraque se ex æquo haberet) adversùs hæc eadem eum pariter esse ex æquo affectum, qui naturæ ductum sequi desiderat, quo naturæ consentire possit. quicunque ergò adversùs dolorem & voluptatem, vel mortem & vitam, vel gloriam & ignominiam, ad quæ rerum natura ex æquo se habet, non ex æquo afficitur, impiè hunc agere liquidò constat. per hoc autem quod dicitur universi naturam istis ex æquo uti, intelligo ista ex æquo uti evenire ex serie quadam rerum prodeuntium sibique invicem succedentium juxta antiquissimum quendam providentiæ motum, quo à principio illa ad hanc rerum omnium ordinationem & adornationem se contulit cùm rationes quasdam rerum futurarum apud se concepisset, & facultates quasdam existentiarum, transmutationum, & successionum istiusmodi fœcundas discrevisset.

ἀφορμὰς γὰρ παρειλήφει πρὸς τὴν φύσεως, ὧν ἀμελήσας οὐκ οἷός τέ ἐστι νῦν [1]διακρίνειν τὰ ψευδῆ ἀπὸ τῶν ἀληθῶν· καὶ μὴν [2]ὁ ταῖς ἡδοναῖς ὡς ἀγαθοῖς διώκων, τοὺς δὲ πόνους ὡς κακοὺς φεύγων, ἀσεβήσει. [3]ἀναγκαῖον γὰρ τοιοῦτον, μέμφεσθαι πολλάκις τῇ κοινῇ φύσει, ὡς παρ' ἀξίαν τι ἀπονεμούσῃ τοῖς φαύλοις, καὶ τοῖς πονηροῖς· ἀφ' ὧν πολλάκις τοὺς μὲν φαύλους ἐν ἡδοναῖς εἶναι, καὶ τὰ ποιητικὰ τούτων κεκτῆσθαι· τοὺς δὲ πονηροὺς, πόνῳ, καὶ τοῖς ποιητικοῖς τούτου περιπίπτειν. εἶτα δὲ ὁ φοβούμενος τοὺς πόνους, φοβηθήσεταί ποτε τὸ ἐσομένων τι ἐν τῷ κόσμῳ. τοῦτο δὲ ἤδη ἀσεβές. ὅ,τε διώκων τὰς ἡδονὰς, [4]τὸν ἀφέξεται τοῦ ἀδικεῖν. τοῦτο δὲ ἐναργῶς ἀσεβές. χρὴ δὲ πρὸς ἃ ἡ κοινὴ φύσις ἴσην ἔχει (οὐ γὰρ ἀμφότερα ἐποίει, εἰ μὴ πρὸς ἀμφότερα ἴσην εἶχε) πρὸς ταῦτα καὶ [5]τὸν τῇ φύσει βουλόμενον ἕπεσθαι, [6]ὁμοιωμόνας ὄντας, [7]ἴσην διακεῖσθαι. ὅστις ἂν πρὸς πόνους, καὶ ἡδονὰς, ἢ θάνατον καὶ ζωὴν, ἢ δόξαν καὶ ἀδοξίαν, οἷς ἴσην ἡ πρὸς ὅλων φύσις χρῆται, αὐτὸς ἴσην ἔχῃ, δῆλον ὡς ἀσεβήσει. λέγω δὲ χρῆσθαι τούτοις ἴσην τὴν κοινὴν φύσιν, διότι τῷ κατὰ τὸ [8]συμβαίνειν ἴσην κατὰ δὲ ἑξῆς γινομένοις, καὶ ἐπιγινομένοις ὁρμήν τινι [9]ἀρχαίαν τὴν προνοίας, [10]καθ' ἣν ἀπό τινος ἀρχῆς ὥρμησεν ἐπὶ τήνδε τὴν διακόσμησιν, συλλαβοῦσά τινας λόγους τῶν ἐσομένων, καὶ δυνάμεις γονίμους ἀφορίσασα, καὶ μεταβολῶν, καὶ διαδοχῶν τοιούτων.

[1] L. 8. § 26.
[2] L. 2. § 11.
[3] L. 6. § 16, 41.
[4] L. 11. § 18.
[5] L. 3. § 12. l. 6. § 55. l. 10. § 15.
[6] L. 8. § 54. l. 10. § 21.
[7] L. 11. § 16.
[8] L. 2. § 11. l. 6. § 34.
[9] L. 11. § 20.
[10] L. 7. § 75. Inf. § 28.

II. Gratius equidem foret, ut priùs defungeretur quispiam, quàm mendacitatem, simulationem, luxum, fastum delibâsset. secundus autem ab hoc gradus, horum saltem ut emori præoptet, quàm improbitati immorari. an nondum

II. Χαριέστερον μὲν οὖν ἀνδρὸς [11]ἄγουσιν ψευδολογίας, καὶ πάσης ὑποκρίσεως καὶ τρυφῆς καὶ τύφου γλιόμενον ἐξ ἀνθρώπων ἀπελθεῖν. τὸ δ' οὖν [12]προελέσθαι γε τούτων [13]ἀποπνεῦσαι, δεύτερον πλοῦς, [14]ἢ προσπεσεῖν

[11] Inf. § 37.
[13] L. 5. § 1.
[14] προσπεσεῖν ἢ προσκαθῆσθαι Lug.

προσκαθῆσθαι τῇ καρδίᾳ. καὶ ἵνα σε σὺν ἢ πεῖρα πείσῃ φεύγειν ἀπὸ τοῦ λοιμοῦ; λοιμὸς γὰρ διαφθορὰ διανοίας, πολλῷ γε μᾶλλον ἢ τοῦ περιεχομένου τόπου πνεύματος τοιάδέ τις δυσκρασία ἐστὶ ζωῆς αὐτῆ μὴ γὰρ ζώων λοιμὸς, καθὸ ζῶά ἐστιν· ἐκείνη δὲ ἀνθρώπων, καθὸ ἀνθρωποί εἰσιν.

III. Μὴ καταφρόνει θανάτου ἀλλὰ [1] εὐαρέστει αὐτῷ, ὡς καὶ τοῦτο ἑνὸς τῶν [2] ἃ ἡ φύσις ἐνθέλει. οἷον γάρ ἐστι σὺ νεάσαι, καὶ γηράσαι, καὶ τὸ αὐξῆσαι, καὶ ἀκμάσαι, καὶ ὀδόντας, καὶ γένειον, καὶ πολιὰς ἐνεγκεῖν, καὶ σπεῖραι, καὶ κυοφορῆσαι, καὶ ἀποκῶσαι, καὶ τὰ ἄλλα τὰ φυσικὰ ἐνεργήματα, ὅσα αἱ τοῦ σοῦ βίου ὧραι φέρουσιν, [3] τοιοῦτόν ἐστὶ θάνατος διαλυθῆναι. τοῦτο μὲν οὖν χρὴ ἀνθρώπου ἐστὶ λελογισμένου. [4] μὴ [5] ὀλοχερῶς, μηδὲ ὠσικῶς, μηδὲ ὑποφαίνως πρὸς τὸν θάνατον ἔχειν ἀλλὰ [6] περιμένειν ὡς [7] μίαν τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν· ὡς νῦν περιμένεις, πότε ἔμβρυον ἐκ τῆς γαστρὸς τῆς γυναικός σου ἐξέλθῃ, οὕτως ἐκδέχεσθαι τὴν ὥραν ἐν ᾗ τὸ ψυχάριόν σου τοῦ ἐλύτρου τούτου ἐκπεσεῖται. εἰ δὲ [8] ἰδιωτικὸν φάντασμα ἀφικάρδιον θέλεις μάλιστα σε εὐκόλως πρὸς τὸν θάνατον ποιήσῃ, ἢ ὅπως ἔσῃ [9] τὰ ἐπικήρυκα, [10] ὧν μέλλεις ἀφίστασθαι, καὶ [11] μεθ' οἵων ἠθῶν ἐνταῦθα ἔσῃ [12] ἢ ἐμπεφυρμένη. [13] πρόσπεσθαι μὲν γὰρ αὐτοῖς [14] καὶ πάσχειν δὲ [15] ὡράως φέρειν μεμνῆσθαι μάντοι ὅτι [16] σὺν αὐτοῖς ἀνθρώποις ὁμοδογματούντων ἡ ἀπαλλαγή ἐστιν, τοῦτο γὰρ μόνον ἐστὶν ἄρα, ἀνθέλκειν δὲ καὶ πλέγειν ἐν τῇ ζωῇ, εἰ συζῆν ἐφέτοις τοῖς τὰ [16] τοιαῦτα δόγματα πεπεποιημένοις. νῦν δὲ ὁρᾷς, ὅσῳ ὁ κόπος ἐν τῇ διαφωνίᾳ τῆς συμβιώσεως, ὥστε εἰπεῖν, θᾶττον ἔλθοις, ὦ θάνατε, μή πως καὶ αὐτὸς [17] ἐπιλάθωμαι ἐμαυτοῦ.

IV. [18] Ὁ ἁμαρτάνων ἑαυτῷ ἁμαρτάνει. [19] ὁ ἀδικῶν ἑαυτὸν κακοῖ, κακὸν ἑαυτὸν ποιῶν.

experientia tibi ipsa suadet, ut è peste istâ profugias? pestis est enim, mentis corruptio,& pernicioſa quidem magis ea, quàm aëris hujus circumfusi intemperies & alteratio ejusmodi. hæc enim animalium, quâ sunt animalia; illa hominum lues est, quâ sunt homines.

III. Mortem nolì contemnere, sed animo lubenti excipe, tanquam ex eorum quæ natura vult, numero quod sit. cujusmodi enim res est, adolescere, senescere, crescere, adultum esse, barbatum esse, dentire, canescere, serere, prægnantem esse, parere, aliâq; id genus opera naturalia,quæ vitæ tuæ secum ferunt ætates,ejusmodi planè res est & dissolvi. hominis est igitur considerati, nec temerariè, nec impetuosè, nec fastuosè adversùs mortem se gerere: sed tanquam opus naturale, eam præstolari, quo modo nunc præstolaris, donec uxoris tuæ utero fœtus prodeat. ità expectanda est hora, quâ animula tua involucro isti excidet. si autem vulgare vis pharmacum, quod cor tamen attingat, morti facilem cumprimis præstabit te, si consideraveris res subjectas à quibus morte divelleris, moréſque hominum quales sint quibus anima tua ulterius non immiscebitur. etiamsi enim offendi eis te neutiquam oportet, sed curare eos, placidéque ferre; meminisse tamen licuerit, quod ab hominibus haud idem tecum sentientibus discessurus es. hoc enim solum, siquid aliud, nos retraheret & in vita retineret, si cum eadem sentientibus vitam degere daretur. nunc autem vides, quanta molestia ex dissensu mutuo eorum quibuscum vivitur, oriatur. ut dicere liceat, *Properè accedas ô mors; nequando etiam ipse obliviscar mei.*

IV. Qui peccat, sibimet ipsi peccat qui injustè agit, sibi nocet, dum malum se facit.

[1] L. 2. § 3.
[2] L. 2. § 17.
[3] L. 3. § 7. l. 6. § 2.
[4] L. 3. § 7. l. 10. § 14.
[5] L. 5. § 36.
[6] L. 2. § 17. l. 5. § 10.
[7] L. 2. § 12, l. 4. § 5.
[8] L. 4. § 50.
[9] L. 8. § 22.
[10] L. 6. § 27, 28.
[11] L. 4. § 50.
[12] ἡ [ψυχὴ] f.
[13] L. 2. § 1. l. 6. § 26, 27.
[14] L. 3. § 4.
[15] L. 10. § 36. l. 11. § 9.
[16] αὐτὰ f.
[17] Inf. § 9.
[18] L. 5. § 25, 35.
[19] L. 8. § 55. l. 11. § 18.

V. Ἀδικῆς

V. Sæpenumero contingit ut injustè agat, tam qui non facit aliquid, quàm & qui facit.

VI. Sufficit præsens existimatio certa, & actio præsens communicativa, & affectio præsens casum omnem à prima rerum omnium caussâ provenientem lubentèr excipiens.

VII. Imaginationes absterge; motus compesce; appetitionem extingue; mentem in potestate sui contine.

VIII. In animantiâ irrrationalia, anima una distribuitur; in rationalia verò anima una intellectiva dispertitur. quemadmodum & terrestrium omnium una est terra; unâque luce cernimus omnes, & aëre uno spiramus, quotquot visûs vitæque participes sumus.

IX. Quæcunq; aliquid in commune participant, ad id quod est generis ejusdem secum promptè feruntur. ad terram mole suâ fertur terrestre quodvis; in idem confluit humidum omne; & aëreum itidem quodcunq;. ut necesse sit vi aliquâ intercludi ea, id nè faciant. sursum fertur ignis ob ignem elementarem. cum omni verò, qui istic est, igni adeò simul accendi proclivis est, ut materia omnis siccior paulò incendi prompta admodum sit, eò quòd minùs sibi admixtum habeat, quod incendium prohibeat. proinde & quicquid naturæ intellectualis est in commune particeps, ad sibi cognatum pariter, vel multò magis etiam, promptè fertur. quò est enim rebus aliis præstantius, hoc est promptius. ei quod sui generis est commisceri & cum eo quodammodo coalescere. hinc apud irrationalia existunt examina, armenta, pullorum educationes, & quasi amores quidam. etenim istis animæ insunt; itaque in subjecto præstantiori vis illa congregativa intensior reperitur, quàm in stirpibus, lapidibus, aut lignis. hinc & in rationalibus, respublicæ, amicitiæ, familiæ, concilia, item belli tempore fœdera, & induciæ. quin & in præstantioribus adhuc, licèt modo quodam à se in-

V. Ἀδικεῖ πολλάκις ὁ μὴ ποιῶν τι, ὡς μᾶλλον ὁ ποιῶν τι.

VI. [1] Ἀρκεῖ ἡ [2] παροῦσα [3] ὑπόληψις καταληπτικὴ, καὶ ἡ παροῦσα [4] ὁρμὴ κοινωνικὴ, καὶ ἡ παροῦσα διάθεσις [5] εὐαρεστικὴ πρὸς πᾶν τὸ [6] ἔξωθεν τὸν ἐκ τῆς αἰτίας συμβαῖνον.

VII. [7] Ἐξάλειψον φαντασίαν· παῦσαι ὁρμῶν· σβέσαι ὄρεξιν· ἐφ' ἑαυτῷ ἔχε τὸ ἡγεμονικόν.

VIII. [8] Εἰς μὲν τὰ ἄλογα ζῶα, μία ψυχὴ διήρηται· [9] εἰς δὲ τὰ λογικὰ μία νοερὰ ψυχὴ μεμέρισται· ὥσπερ καὶ [10] μία γῆ ἐστὶν ἀποτμήτων τὰ γεώδων, καὶ [11] ἑνὶ φωτὶ ὁρῶμεν, καὶ [12] ἕνα ἀέρα διὰ πνεύμεν, ὅσα ὁρατικὰ καὶ ἔμψυχα πέφυκε.

IX. [13] Ὅσα κοινῆ τινι μετέχει, φέρεται πρὸς ὁμόφυλον ἀπόδοσιν· [14] ὅ γε γεῶδες πρὸς γῆν ῥέπει καὶ τὸ ὑγρὸν πρὸς [15] συρρέον, καὶ ὁ ἀερῶδες ὁμοίως· ὥστε χρήζειν τοῦ διείργοντος καὶ βίας. τὸ πυρὶ δὲ ἀνωφερὲς διὰ τὸ στοιχειῶδες πυρὶ πρὸς τὸ ἐνταῦθα πρὸς τὸ συνεξάπτεσθαι ἕτοιμον ἔστω, ὥστε καὶ πᾶν τὸ ὑλικὸν τὸ ὀλίγῳ ξηρότερον, εὐέξαπτον εἶναι, διὰ τὸ ἐλαττον ἐγκεκρᾶσθαι αὐτῷ τὸ κωλυτικὸν πρὸς ἔξαψιν. καὶ τοίνυν [16] πᾶν τὸ κοινωνοῦν νοερᾶς φύσεως μέτοχον, πρὸς τὸ συγγενὲς ὁμοίως ἀποδύσῃ, ἢ καὶ μᾶλλον· ὅσῳ γὰρ ἐστὶ κρεῖττον πάντα τὰ ἄλλα, τοσούτῳ καὶ πρὸς τὸ συγκιρνᾶσθαι καὶ συγκεῖσθαι ἑτοιμότερον. οὐδὲν γοῦν [17] ὅπως μὴ πᾶν ἀλόγων εὑρέθη σμήνη, καὶ ἀγέλαι, καὶ νεοσσοτροφίαι, καὶ οἷον ἔρωτες· ψυχαὶ γὰρ ἤδη ἦσαν ἐνταῦθα, καὶ τὸ συναγωγὸν ἐν τῷ κρείττονι ὅπου εἰνόμουν εὑρέσθαι, οἷον ὅταν ὅπως φυτῶν ἦν, ὅταν ὅπως λίθων, ἢ ξύλων. ὅπως δὲ [18] πᾶν λογικῶν ζώων, πολιτεῖαι, καὶ φιλίαι, καὶ οἶκοι, καὶ σύλλογοι, καὶ ἐν πολέμοις συνθῆκαι καὶ ἀνοχαί. ὅπως δὲ πᾶν ἔτι κρειττόνων, καὶ ἀκδιεστηκότων τούτων κοινὰ ἔνωσις ἐστίν,

οἷα

[1] L. 8. § 7, 22. l. 7. § 54. l. 12. § 3.
[2] L. 6. § 2.
[3] L. 8. § 26.
[4] Inf. § 23.
[5] L. 3. § 6.
[6] παθὸν f.
[7] L. 7. § 29.
[8] L. 4. § 40. l. 12. § 30.
[9] L. 4. § 4. l. 7. § 9.
[10] Inf. § 9.
[11] L. 8. § 57. l. 12. § 30.
[12] L. 8. § 54.
[13] L. 5. § 4. l. 7. § 50.
[14] Sup. § 9.
[15] ὅπως τὸν ῥεῦν f. Lug. An.
[16] L. 5. § 16, 30. l. 12. § 26.
[17] L. 6. § 16. l. 11. § 18.
[18] Inf. § 23. l. 12. § 30.

οἷα [1] ὅτι ἐν ἄστροις· ὅτως ἡ ὅτι τὸ κρεῖττον ἐπανάβασις συμπάθημα, [2] καὶ ἐν διεζεύξαι ἐργάζεσθαι ἐδύνατο. ὅσα οὖν τῷ νῷ γινόμενον· [3] μόνα γὰρ τὰ νοερὰ νῷ [4] ὁπλέκηται πρὸς ἄλληλα ἀσυγχύτως καὶ συνδύσεως, καὶ τὸ σύρρουν ὧδε μόνον ἐ βλέπεται· ἀλλ' ὅμως καί τοι φεύγοντες ἀπολαμβάνονται. κρατεῖ γὰρ ἡ φύσις· ὀφθήσῃ δὲ ὃ λέγω παρατηρήσαντι. [5] δεῖ γὰρ εὑρεῖν μὲ ἀνθρώπου γεώδες μηδενὸς γεώδους ἀπολαμβάνον, ἢ ἄνθρωπον [6] ἀνθρώπου ἀπολαμβάνον.

X. [7] Φέρει καρπόν, καὶ ἄνθρωπος, καὶ θεὸς, καὶ ὁ κόσμος· ἐν τῇ οἰκείᾳ ὥρᾳ ἕκαστα φέρει. εἰ δὲ ἡ συνήθεια κυρίως [8] πέφυκεν ὅτι ἀμπέλου καὶ τῶν ὁμοίων, οὐδὲν τοῦτο· [9] ὁ λόγος δὲ, καὶ κοινὸν, καὶ ἴδιον καρπὸν ἔχει· καὶ γίνεται ἐξ αὐτοῦ τοιοῦτόν ἕτερα, ὁποῖόν ἐστιν ὁ λόγος.

XI. [10] Εἰ μὲ δύνασαι, μεταδίδασκε· εἰ δὲ μή, μέμνησο, ὅτι [11] πρὸς τοῦτο ἡ εὐμένεια σοι δέδοται· καὶ [12] οἱ θεοὶ δὲ συμμαχοῦσι τοῖς τοιούτοις εἰσίν· εἰς ἔνια δὲ καὶ συνεργοῦσιν, εἰς ὑγίειαν, εἰς πλοῦτον, εἰς δόξαν· ὅτως εἰσὶ χρηστοί. [13] ἔξεστι δὲ καὶ σοί [14] εἰ εἰπὲ, [15] τίς ὁ κωλύων;

XII. [16] Πόνει, μὴ [17] ὡς ἄθλιος, μηδὲ ὡς ἐλεεῖσθαι ἢ [18] θαυμάζεσθαι θέλων. ἀλλὰ μόνον ἓν θέλε, κινεῖσθαι καὶ ἴσχεσθαι, [19] ὡς ὁ πολιτικὸς λόγος ἀξιοῖ.

XIII. Σήμερον ἐξῆλθον πάσης προσπαθείας· μᾶλλον δὲ ἐξέβαλον πᾶσαν [20] προσπάθειαν· [21] ἔξω γὰρ οὐκ ἦν, ἀλλὰ [22] ἔνδον ἐν τῇ ὑπολήψει.

XIV. Πάντα [23] ταῦτα, [24] συνήθη μὲ τῇ πείρᾳ· [25] ἐφήμερα δὲ τῷ χρόνῳ. [26] ῥυπαρὰ δὲ τῇ ὕλῃ. [27] πρότα νῦν, οἷα ἐπ' ἐκείνων ὡς καταθάψομαι.

vicem diffitis, in aſtris nempe, unio tamen quædam exiſtit. ità ſortis præſtantioris eminentia etiam in diſtantibus affectionem ad ſe invicem mutuam producere valuit. vide interim quò res redierit. ſola enim rationalia mutui hujus in ſe invicem ſtudii ac conſensûs nunc ſunt oblita: confluxúſque ille apud iſta ſola non cernitur. veruntamen, fugiant licèt hoc homines, undique occupantur. prævalet enim natura. obſervando autem id, quod loquor, comperies. faciliùs enim quis terreni quippiam terrenæ rei nulli adjunctum repererit, quàm hominem ab homine omni prorſus ſejunctum.

X. Fructum fert & homo, & Deus, & mundus. & in propria tempeſtate fert horum unumquodque. etiamſi autem uſus formulam hanc loquendi viti ac ſimilibus præcipuè attribuerit, nihil tamen hoc obſtat, quo minùs & de illis dicatur. ratio verò fructum habet & communem & proprium. oriunturque ex ea alia ejuſmodi, cujuſmodi ipſa eſt ratio.

XI. Peccantem, ſi potes, meliora doceto. ſi minùs, memineris, hoc fine clementiam tibi datam eſſe; & Dii autem adversùs tales clementer ſe gerunt. in quibuſdam etiam opem eis porrigunt ſuam, ad ſanitatem nempe, divitias, gloriam conſequendam, adeò benigni exiſtunt. idem & tibi licet facere. aut dicas, quis te prohibeat?

XII. Laborem ſuſtine, non ut miſer, nec quo miſerationi vel admirationi ſis aliis. ſed hoc unum velis, ita moveri motúmve ſiſtere, prout ratio civilis exigit.

XIII. Hodie moleſtiâ me omni exemi. vel potiùs moleſtiam à me omnem abjeci. neque enim extra, ſed intra me, in opinione mea exiſtebat.

XIV. Eadem ſunt omnia, uſu familiaria, tempore diaria, materiâ ſordida. præſentia omnia, qualia apud illos quos ſepelivimus.

XV. [1] Τὰ

[1] L. 6. § 43. l. 11. § 27.
[2] L. 7. § 13.
[3] L. 11. § 18, 20.
[4] Sup. § 3.
[5] L. 12. § 30.
[6] L. 8. § 34.
[7] Sup. § 19. l. 11. § 1.
[8] πέφυκεν Lug.
[9] L. 4. § 24.
[10] L. 5. § 28. l. 8. § 59.
[11] Inf. § 42.
[12] L. 7. § 70. Inf. § 27.
[13] L. 5. § 5. l. 8. § 8.
[14] ἢ
[15] L. 3 § 12. l. 8. § 47.
[16] L. 1. § 5. l. 5. § 5.
[17] L. 1. § 15, 16.
[18] L. 1. § 7.
[19] L. 4. § 24. Sup. § 8.
[20] L. 1. § 15. Inf. § 41.
[21] L. 4. § 3.
[22] L. 10. § 38
[23] ταῦτα Inf. § 28. l. 7. § 1.
[24] L. 4. § 44.
[25] Sup. § 48.
[26] Inf. § 36.
[27] L. 2. § 14.

XV. Res ipsæ foris apud semet consistunt; nec de se quicquam aut nôrunt ipsæ, aut narrant nobis. quid ergo de eis pronunciat? mens.

XVI. Non in passione, sed actione situm est, rationalis ac civilis animantis bonum malúmque; quo modo nec virtus vitiúmve illius in passione, sed in actione consistit.

XVII. Lapidi projecto nihil est mali, quòd deorsum feratur; quòd sursum, nihil boni.

XVIII. Mentes hominum penitiùs introspice. videbis, quos judices pertimescas; quales etiam de semet judices sint.

XIX. In transmutatione universa existunt. tu quoque in jugi alteratione, & corruptione quadam versaris; & mundus tecum universus.

XX. Quod alteri delictum est, apud eum relinquendum est.

XXI. Actionis terminatio, intentionis aut opinationis cessatio, mors eidem est quædam. veruntamen nihil in se mali habet. ad ætates transi, puerilem putà, adolescentiam, juvenilem, senilem. & harum mutatio omnis mors est quædam. sed nunquid grave? transi rursus ad ætatem sub avo, tum sub matre, mox sub patre transactam: cúmque alias haud paucas differentias mutationésque deprehenderis, interroga te, ecquid in his grave sit. pari igitur modo nec grave quicquam in vitæ totius terminatione, cessatione, mutatione.

XXII. Recurrito ad mentem tuam, ad universi, ad delinquentis cujusvis. ad tuam, ut ipsam justam exhibeas: ad universi, ut recorderis, cujusnam sis pars: ad delinquentis cujusvis ut consideres, inscius an consultò deliquerit; cogitésque simul esse tibi cognatum.

XXIII. Sicut ipse es ad cœtum civilem complendum constitutus: ità actio tua quævis ad vitam ejusmodi consummandam referatur. quæcunque igitur actio tua ad fi-

XV. [1] Τὰ πράγματα ἔξω θυρῶν ἔστηκεν, αὐτὰ ἐφ' ἑαυτῶν, μηδὲν μήτε εἰδότα περὶ [2] αὑτῶν, μήτε ἀποφαινόμενα. [3] Ἱ οὖν ἀποφαίνεται περὶ αὐτῶν; Ὁ ἡγεμονικόν.

XVI. [4] Οὐκ ἐν πάσῃ, ἀλλ' ἐνεργείᾳ ὁ [5] τῦ λογικῦ πολικῦ ζώυ κακὸν ἢ ἀγαθόν· ὥσπερ οὐδὲ ἡ ἀρετὴ ἢ κακία αὐτῦ ἐν πάσῃ, ἀλλὰ ἐνεργείᾳ.

XVII. [6] Τῷ ἀναρριφέντι λίθῳ οὐδὲν κακὸν ὃ κατενεχθῆναι, οὐδὲ ἀγαθὸν ὃ ἀνενεχθῆναι.

XVIII. [7] Διέλθε ἔστω εἰς τὰ ἡγεμονικὰ [8] ἴνας κρίνας φοβῇ, [9] οἵους ἢ περὶ [10] αὐτῶν ὀνίας κρινάς.

XIX. [11] Πάντα ἐν μεταβολῇ. ἢ [12] αὐτὸς σὺ ἐν διαιωνίᾳ ἀλλοιώσει, καὶ κατά τι φθορᾷ· ἢ [13] ὁ κόσμος ὅλος.

XX. [14] Τὸ ἄλλυ ἁμάρτημα, ἐκεῖ ἀφῆ κατα λιπεῖν.

XXI. [15] Ἐνεργείας ἀπόληξις, ὁρμῆς, [16] ὑπολήψεως παῦλα, ἢ οἷον θάνατος, [17] οὐδὲν κακόν. μέλει δὲ νῦν ὅτι ἡλικίδιον, οἷον ἢ παιδικόν, ἢ τὸ μειρακίυ ἢ νεότητα, ἢ γήρας· ἢ γὰρ [18] τέτων πᾶσα μεταβολή, θάνατος· μήτι δεινόν; μέλει δὲ νῦν ὅτι βίον ἢ ὑπὸ τῷ πάππῳ, εἶτα ἢ ὑπὸ τῇ μητρὶ, εἶτα ἢ ὑπὸ τῷ πατρί· ἢ ἄλλας ἃς πολλὰς διαφορὰς ἢ μεταβολὰς ἢ ἀπολήξεις εὕρισκων, ἐπερώτα σεαυτόν, μήτι δεινόν. ὕτως τοίνυν οὐδὲ [19] ἡ τῦ ὅλυ συ βίυ λῆξις, ἢ παῦλα, ἢ μεταβολή.

XXII. [20] Τρέχε δὴ ὃ σεαυτῦ ἡγεμονικόν, ἢ ὃ τῦ ὅλυ, ἢ τὸ τέτυ. τὸ μὲ σεαυτῦ, ἵνα [21] νῦν δικαϊκὸν αὐτὸ ποιήσῃ· τὸ ὃ τῦ ὅλυ, ἵνα συμμνημονύσῃς [22] ἵνος μέρος ἐι. τὸ ὃ τέτυ, ἵνα ὑπτήσῃς [23] πότερον [24] ἄγνοια, ἢ γνώμη, ἢ ἅμα λογίσῃ ὅτι [25] συγκρύει.

XXIII. Ὥσπερ αὐτὸς σὺ [26] πολικῦ συσήματος. Συμπληρωτικὸς εἶ, ὕτως ἢ [27] πᾶσα πρᾶξίς συ συμπληρωτικὴ ἔστω ζωῆς πολικῆς. [28] ἥτις ἐὰν μὴ πρᾶξίς συ [29] μὴ ἐγγὺς

[1] L. 4. § 3.
[2] αὐτῶν.
[3] L. 4. § 39.
[4] L. 6. § 51.
[5] Sup. § 8, 9.
[6] L. 8. § 20.
[7] L. 7. § 62. l. 8. § 61.
[8] L. 5. § 32.
[9] L. 3. § 4. l. 8. § 53.
[10] αὐτῶν.
[11] L. 5. § 23. l. 7. § 18.
[12] Inf. § 21.
[13] L. 4. § 3.
[14] L. 7. § 29. Inf. § 38.
[15] L. 12. § 23.
[16] [καὶ] ὑπὸ.
[17] L. 2. § 17. l. 11. § 34.
[18] Sup. § 19. l. 11. § 35.
[19] L. 7. § 23.
[20] l. 8. § 20.
[21] L. 5. § 3. l. 8. § 7, 22.
[22] L. 3. § 16.
[23] L. 2. § 3, 4.
[24] L. 11. § 18.
[25] ἀγνοίᾳ.
[26] L. 2. § 1.
[27] Sup. § 9. l. 4. § 4.
[28] L. 2. § 16.
[29] ἥπις ἐὰν νῦν. ἥπις & νῦν delet An. L. 11. § 19.

ἔλκῃ

[1] L. 2. § 2. l. 4. § 29.
[2] ἀσυμφ. Salm.
[3] L. 5 § 33. l. 7. § 3.
[4] L. 4. § 41.
[5] L. 7. § 29. l. 10. § 26.
[6] L. 3. § 11. l. 10. § 9.
[7] L. 10. § 7. l. 12. § 30.
[8] L. 4. § 32. l. 10. § 33.
[9] L. 5. § 14, 15, 16.
[10] ποιῷ πν Θ Arg. ποιῦντι Lug.
[11] ἀλλ' ἀλλοῖα Boot. Ἀλλ' ὅταν ἄλλ Θ Sal.
[12] Inf. § 37.
[13] νάσῃ f.
[14] Sup. § 18. Inf. § 34.
[15] L. 4. § 3.
[16] L. 7. § 22.
[17] L. 11. § 9.
[18] Sup. § 11.
[19] L. 1. § 17.
[20] Inf. § 40. l. 11. § 10.
[21] τὰ αὐτὰ M. Sup. § 14.
[22] L. 4. § 32.
[23] L. 2. § 14.
[24] L. 7. § 1.
[25] Inf. § 35.
[26] L. 6. § 36.
[27] ἢ
[28] ἔν τι γίνεται, γρ. τ. Boot. τὶ ἐν τινι Sa. V. N
[29] ἄτομα Sal. f.
[30] ἐτ. [ἢ] ἀμ. f. Inf. § 39.
[31] L. 2. § 11.
[32] L. 6. § 44. l. 12. § 20.
[33] L. 6. § 59.
[34] L. 2. § 17.
[35] L. 7. § 34.
[36] Inf. § 29, 32, 33.

ἔχῃ τιὼ διαφορᾶν, εἴτε προσεχῶς, εἴτε πόρρωθεν ὅτι τὸ κοινωνικὸν τέλΘ., αὕτη [1] διαιρεῖ τ βίον, & ἐκ ἐᾷ ἕνα εἶναι, κὴ στασιώδης ἔξιν, ὥσπερ ἐν δήμῳ ὁ τὸ καθ' αὑτὸν μέρΘ. διϊστάμενος ἀπὸ τ τοιαύτης [2] συμφωνίας.

XXIV. [3] Παιδίων ὀργαί, & παίγνια, & [4] ψυχάρια νεκρὺς βαστάζοντα, ὥστε ἐνεργέστερον προσωπεῖσθαι τὸ τ νεκύας.

XXV. [5] Ἴδε ὅτι τ ποιότητα τῦ αἰῶνος, & ἀπὸ τῦ ὑλικῦ αὐτῷ προσεφάπτας διάσαι· εἶτα & [6] τ χρόνον περιόρισον, ὅσον πλεῖστον ὑφίστασθαι πέφυκε τοῦτο [7] τὸ ἰδίως ποιόν.

XXVI. [8] Ἀνέπλης μυρία, διὰ τὸ μὴ [9] ἀρκεῖσθαι τῷ Ζῷ ἡγεμονικῷ [10] ποιῦντι ταῦτα οἷα κατεσκεύασας· [11] ἀλλὰ [12] ἄλις.

XXVII. [13] Ὅπου ἄλΘ. ψέγῃ σε, ἢ μισῇ, ἢ ποιαῦτά τινα ἐκφωνῶσιν [14], [15] ἔρχου ἐπὶ τὰ ψυχάρια αὐτῶν, δίελθε ἔσω, & ἴδε ποῖοί τινες εἰσίν· ὄψῃ, ὅτι [16] δεῖ σε σπᾶσθαι, ἵνα τούτοις μέ ποτε πρέπῃ σε δόκῃ· [17] συνοφεῖν μῶν τοι ἀναῖς διό· [18] φύσει γὰρ φίλοι. & [19] οἱ θεοὶ ἤδη πανταχόθεν αὐτοῖς βοηθοῦσι, [20] δι' ὀνείρων, διὰ μαντείων, περὶ ταῦτα μῶν τοι, περὶ ἃ ἐκεῖνοι διαφέρονται.

XXVIII. [21] Ταῦτά ἐστι τὰ τῦ κόσμου [22] ἐγκύκλια, [23] ἄνω κάτω, [24] ἐξ αἰῶνος εἰς αἰῶνα. & [25] ἤτοι ἐφ' ἕκαστον ὁρμᾷ ἡ ἕξ ὅλου διάνοια· ὅσῳ ἐὰν ἔξιν, ἀποδέχου [26] τὸ ἐκείνης ὁρμητόν. [27] ἡ ἅπαξ ὥρμησε, τὰ ἄ λοιπὰ κατ' ἐπακολούθησιν· & [28] τί ἕν λέγει. βέλτιον γὰρ ἕκαστα [29] ἄτομοι, ἢ ἀμερῆ· τὸ ἓν ὅλον, [30] εἰ τις θεός, εὖ ἔχει πρῶτα· εἶτα τὸ ἑκῆς, [31] μὴ καί σου ἑκῆ. [32] ἤδη πρόδηλος ἡμᾶς γῆ καλύψει· εἶτα & [33] αὐτὴ μεταβαλεῖ· καὶ κεῖνα εἰς ἄπειρον μεταβαλεῖ· & πάλιν ἐκεῖνα εἰς ἄπειρον. [34] ταῦτ γὰρ ὅπως κυματώσεις τὴν μεταβολὴν & ἀλλοιώσεων ἐνθυμούμενός τις, & [35] τὸ τάχΘ, πολὺς ἔσται καταφρονήσει.

nem hunc vel immediatè vel mediatè non tendit, ita vitam tuam divellit, nec unam eandémque esse patitur, & est seditiosa, perinde ac in populo ille, qui factionis suæ homines à consensione istiusmodi in partes trahit.

XXIV. Puerulorum rixæ, & ludicra; & animulæ cadavera gestantes; ut vehementiùs afficiat quod in Mortualibus exhibetur.

XXV. Formæ qualitatem animo adi; & à materia abstractam contemplare: tum & tempus tecum definito ad quod plurimùm res sic affecta perdurare possit.

XXVI. Innumera perpessus es, quia non didicisti mente tuâ contentus esse agente ea ad quæ condita est, sed ad alia eadem abuteris.

XXVII. Ubi te alii vituperaverint, vel oderint, vel ejusmodi aliquid oblocuti fuerint, adi animulas eorum, penitiùs introspice cujusmodi sint. facilè videbis, nihil esse quod te angat, quicquid illi de te judicent. bene velle tamen illis oportet. sunt enim naturâ amici. quin & Dii ipsi omnimodam illis opem ferunt, per insomnia, per vaticinia, etiam in eis ad quæ feruntur illi.

XXVIII. Eadem planè sunt mundana omnia, sursum deorsum, à seculo ad seculum, in orbem redeuntia. mens autem universi vel ad singula quæque se promovet. quod si fuerit, ad quod illa se promoverit, tu excipe. vel semel operi se admovit; reliqua verò per consequentiam necessariam à primis illis ita profluunt, ut serie quadam continuâ unum quiddam constituant. vel atomi & corpora indivisibilia pro rerum principiis habenda erunt. denique si quis Deus est, omnia bene se habent. sive temerè ferantur; tu nè temerè feraris, mox futurum est ut tellus nos omnes condat: dein & ipsa in alia mutabitur: & ista in infinitum. mutabuntur: & ista rursus in infinitum. siquidem qui mutationes & alterationes fluctuum instar sibi invicem supervenientes, vicissitudinum harum celeritatem consideraverit, næ ille mortale quicquid est despectui habebit.

XXIX. Tor-

XXIX. [1] Χειμάρρους ἡ τὰ ὅλων αἰκία· πράγματα φέρει· ὡς [2] εὐτελῆ ἢ τὰ πολιτικὰ ταῦτα, καὶ, ὡς οἴεται, φιλοσόφως [3] παρακολουθοῦντα ἀνθρωπάρια[4], μυζῶν μεστά· αὔθρωπε, [5] τί ποτε ποίησον, ὃ νῦν ἡ φύσις ἀπαιτεῖ. [6] ὄρμησον, ἐὰν δίδῶται, καὶ [7] μὴ περιβλέπου, εἴ τις ἔσεται· μηδὲ τὴν Πλάτωνος πολιτείαν ἔλπιζε· ἀλλὰ [8] ἀρκοῦ, εἰ τὰ βραχύτατον πρόεισι· καὶ τοῦτο αὐτῷ τὸ ἔκβασιν, ὡς ἐ μικρόν τι ᾖ, δόξαν οὖ. [9] δόγμα γὰρ ἀνθρώπου τίς μεταβάλλει; χωρὶς δὲ δογμάτων μεταβολῆς, τί ἄλλο, ἢ [10] δουλεία στενόντων, καὶ πείθεσθαι πρόσκαιρα μυουμένων. ὕπαγε νῦν, καὶ [11] Ἀλέξανδρον, καὶ Φίλιππον, καὶ [12] Δημήτριον τὸν Φαληρέα μοι λέγε. ὄψομαι, εἰ [13] ἔσθ', τί ἡ κοινὴ φύσις ἤθελε, καὶ ἑαυτὸν ἐπαιδαγώγησεν. εἰ δὲ [14] ἑτεραλφήσεται. [15] ἀλλ' ἐάσεις με καθακέκλικε μιμεῖσθαι. ἁπλοῦν ἐστι καὶ [16] αἰδήμον τὸ φιλοσοφίας ἔργον. μὴ με ἄπαγε ὅπου [17] σεμνοτυφίαν.

XXX. [18] Ἀνωφελὲς ὅπου θεωρῶν ἀγέλας μυριάδας, καὶ πλεπὰς μυριάδας, καὶ [19] πλῶν παντοίων ἐν χειμῶσι καὶ γαλήναις, καὶ διαφορὰς γινομένων, συγγινομένων, ἀπογινομένων. [20] ὀπτάνει δὲ καὶ τὸ ὀπίσω ἄλλων πάλαι βεβιωμένον βίον, τὸ μετά σε βιωθησόμενον, καὶ τὸ νῦν ἐν τοῖς βαρβάροις ἔθνεσι βιούμενον. καὶ [21] ὅσοι μὲ οὐδὲ ὄνομά σου γινώσκουσιν, [22] ὅσοι δὲ τάχιστα ὀπλήσονται, [23] ὅσοι δὲ ἐπαινοῦντες ἴσως νῦν σε τάχιστα ψέξουσι· καὶ ὡς [24] ὅτι ἡ μνήμη ἀξιόλογόν γε, [25] ὅτι ἡ δόξα, ὅτι ἄλλο τι ὃ σύμπαν.

XXXI. [26] Ἀπαραξία μὲν, τὰ ἀπὸ τοῦ ἐκτὸς αἰτίας συμβαίνοντα. δικαιότης δὲ, ἐν τοῖς πραττομένοις τὰ ἐκ σῆς αἰτίας ἐνεργουμένοις τυπτέσιν, ὁρμὴ καὶ πρᾶξις, [27] καταλήγουσα ἐπὶ αὐτὸ ὃ κοινωνικῶς πράττει, ὡς τοῦτό σοι κατὰ φύσιν ὄν.

XXXII. Πολλὰ παρίστατο παρεμπεσόντα σοι διώσαι, [28] ὅλα ἐπὶ τῇ ἐνοχλοῦντων

[1] L. 2. § 17. l. 7. § 19.
[2] L. 2. § 12. l. 4. § 48.
[3] -φως Lug. An
[4] -ώπια.
[5] L. 8. § 26, 44.
[6] Sup. § 32.
[7] Sup. § 1.
[8] L. 5. § 9.
[9] L. 8. § 4.
[10] Sup. § 40.
[11] Sup. § 3.
[12] Sup. § 25.
[13] Sup. § 3.
[14] L. 3. § 7. l. 5. § 28.
[15] L. 5. § 36. l. 7. § 58.
[16] L. 1. § 2.
[17] L. 1. § 9.
[18] L. 7. § 48. l. 12. § 24.
[19] πλῶτον Xyl.
[20] L. 7. § 49.
[21] L. 3. § 10. l. 8. § 21.
[22] L. 4. § 19.
[23] L. 3. § 4. l. 4. § 3.
[24] L. 4. § 3, 19.
[25] L. 6. § 16.
[26] L. 7. § 54. Sup. § 6.
[27] L. 4. § 20. l. 5. § 34. Sup. § 23.
[28] L. 2. § 13. l. 11. § 18.

ὑπολήψῃ σε κείμενα· καὶ πολλὴν εὐρυχωρείαν ἀφειπούσης ἤδη σεαυτῇ, [1] τὸ [2] ὅλον κόσμον περιειληφέναι τῇ γνώμῃ, καὶ τὸν ἴδιον αἰῶνα περινοῆσαι, καὶ τὸ τοῦ πρ[ά]γ[μα]τ[ος] ἑκάστου πρόσγραμμα· [3] ταχεῖαν μεταβολὴν ὁπηνοῆσαι, ὡς [4] βραχὺ μὲν τὸ ἀπὸ γενέσεως μέχρι διαλύσεως, [5] ἀχανὲς δὲ τὸ πρὸ τῆς γενέσεως, ὡς καὶ τὸ μὴ τὴν διάλυσιν ὁμοίως ἄπειρον.

[1] L. 7. § 35.
[2] [τῷ] τὸν
[3] Sup. § 19, 28. Inf. § 33.
[4] L. 5. § 24.
[5] L. 4. § 3.

XXXIII. Παντα, ὅσα ὁρᾷς, [6] τάχισα φθαρήσεται. καὶ [7] οἱ φθείροντα αὐτὰ ὁπηδόντες, τάχισα καὶ αὐτοὶ φθαρήσονται. καὶ [8] ὁ ἐξαιτόγηρως ἀποθανὼν εἰς ἴσον καταστήσεται τῷ πρεσβύτῃ.

[6] Sup. § 28, 32.
[7] L. 8. § 25.
[8] L. 2. § 14. l. 4. § 50.

XXXIII. Corrumpentur brevi, quæcunque vides: corrumpentur brevi, & qui corrumpi hæc vident. & qui senectute extremâ confectus moritur, in eundem statum redigetur cum eo, qui immaturus obiit.

XXXIV. [9] Τίνα τὰ ἡγεμονικὰ τέτων, καὶ περὶ οἷα ἐσπουδάκασι, καὶ δι' οἷα [10] φιλοῦσι καὶ τιμῶσι. γυμνὰ νόμιζε τὰ ψυχάρια αὐτῶν. ὅτε δοκοῦσι βλάπτειν ψέγοντες, ἢ ὠφελεῖν ἐγκωμιάζοντες, [11] ὅση οἴησις.

[9] Sup. 18, 27.
[10] φιλοῦσι Lug.
[11] L. 11. § 18.

XXXIV. Animulas hominum nudas intuere, ut videas, quales mentes gerant, quibus rebus studeant, & quarum causâ alios diligunt ac honorent. tum quando vel vituperando obesse, vel laudando prodesse cuiquam videntur, quanto cum fastu id faciant.

XXXV. Ἡ ἀποβολὴ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν, ἢ [12] μεταβολή· [13] τέτῳ δὲ χαίρει ἡ τῶν ὅλων φύσις, [14] καθ' ἣν πάντα καλῶς γίνεται. [15] ἐξ αἰῶνος ὁμοειδῶς ἐγίνετο, καὶ εἰς ἄπειρον τοιαῦθ' ἕτερα ἔσται. [16] τί οὖν λέγεις, ὅτι ἐγίνετό τε πάντα, [17] καὶ ἀεὶ πάντα κακῶς ἔσται, [18] οὐδεμία ἄρα δύναμις ἐν τοσούτοις θεοῖς ἐξεύρεθη ποτὲ ἡ διορθώσουσα ταῦτα, ἀλλὰ κατακέκριται ὁ κόσμος ἐν ἀδιαλείπτοις κακοῖς συνέχεσθαι;

[12] L. 4. § 3. l. 8. § 18.
[13] L. 7. § 18.
[14] L. 4. § 45.
[15] Sup. § 28.
[16] L. 12. § 5.
[17] καὶ ὅτι
[18] L. 10. § 7.

XXXV. Nihil est aliud amissio quàm mutatio. hac autem gaudet natura, quæ nihil non rectè facit. ab æterno ista pariter facta sunt; & in æternum alia ejusmodi fient. ecquis ergò dixerit omnia & facta fuisse, & semper factum iri mala? nec penes Deos, qui tot fuerint, potentiam extitisse corrigendi ista, quo minùs mundus ad mala ista addiceretur, quibus perpetim teneretur implicitus?

XXXVI. [19] Τὸ ὑποκείμενον τῷ ἑκάστῳ ὑποκειμένης ὕλης, ὕδωρ, κόνις, ὀστάρια, [20] γρέασθαι· ἢ πάλιν, πῶροι γῆς τὰ μάρμαρα, καὶ ὑποστάθμη ὁ χρυσὸς, [21] ὁ ἄργυρος, καὶ [22] τρίχια ἡ ἐσθὴς, καὶ αἷμα ἡ πορφύρα, καὶ τὰ ἄλλα πάντα τοιαῦτα· καὶ [23] τὸ πνεύματικὸν δὲ, ἄλλο τοιοῦτον· καὶ [24] ἐκ τέτων εἰς ταῦτα μεταβάλλον.

[19] Sup. § 14. l. 5. § 33. l. 11. § 2, 17.
[20] L. 8. § 37.
[21] [καὶ] ὁ
[22] L. 6. § 13.
[23] L. 2. § 2.
[24] Sup. § 28. l. 10. § 1.

XXXVI. Quàm putida est subjecta rei cuique materia? aqua, pulvis, ossicula, sordes. aut rursus, calli terræ, marmora; sedimenta, aurum, ac argentum; pili, vestis; sanguis, purpura; & ejusmodi alia quævis. etiam quod formæ rationem obtinet, & ipsum aliud quiddam istiusmodi est; & ex aliis in alia transit.

XXXVII. [25] Ἄλυσις τοῦ ἀθλίου βίου, καὶ [26] ῥογχυσμοῦ, καὶ παιδισμοῦ. [27] τί ταράσσῃ; [28] τί τέτων καινόν; [29] τί σε ἐξίστησι; [30] τὸ

[25] Sup. § 2, 26.
[26] L. 2. § 3. l. 5. § 5.
[27] L. 5. § 23. Inf. § 39.
[28] L. 7. § 1.
[29] L. 12. § 19.
[30] L. 7. § 29.

XXXVII. Jam satis est vitæ calamitosæ, & obmurmurationis, & nugarum, quid perturbaris? ecquid in his novi? quid te tandem percellit?

percellit? num forma? hanc vide. num materia? & hanc. extra hæc autem nihil eſt. quin erga Deos itaque tandem aliquando ſimplicior meliuſque affectus ſis. perinde habet annis centum an tribus iſta nôris.

XXXVIII. Siquis deliquerit, penes ipſum eſt malum. fortaſſis autem nec deliquit.

XXXIX. Vel ab una mente, quaſi fonte communi, tanquam uni corpori ſuperveniunt univerſa: nec partem oportet de eis conqueri, quæ à toto fiunt. vel atomi obtinent, nec aliud eſt quicquam quàm cinnus & diſperſio temeraria. quid ergo perturbaris? num menti dices, mortua es, corrumperis, egeris, armentitia es, pecudis inſtar paſceris, in feram belluam tranſiiſti.

XL. Aut nihil poſſunt Dii, aut poſſunt. ſi nihil poſſunt, cur precaris? ſi poſſunt, cur non hoc potiùs ab eis prece poſcis, nequid horum cupias, nequid de horum ullo anxius ſis, quàm uthorum quicquam vel eveniat vel non eveniat? ſiquidem enim omnino hominibus opem ſuam conferre poſſunt, etiam ad hæc poſſunt. ſed dices fortaſſe, Deos iſta in poteſtate tua poſuiſſe, an non ergò potius fuerit eis quæ in poteſtate tua ſunt cum libertate uti, quàm ad ea quæ extra poteſtatem tuam ſunt, cum ſervitute animíque abjectione anxiè ferri? quanquam quis dixerit, Deos nobis opem non conferre ad ea etiam quæ in nobis ſita ſunt? iſta ergò Deos prece poſcere incipias; videbis quid futurum ſit. orat hic, quomodo fiet, ut illius mulierculæ concubitum obtineam? tu ora, quomodo fiet, ut illius concubitum nè concupiſcam? alter, quomodo illius imperium abjiciam? tu, quomodo ut nè abjicere opus habeam? alius, quomodo filiolum nè amittam? tu, quomodo nè amittere metuam? huc, inquam, omnino vota verte tua, & vide quid futurum ſit.

XLI. Ego, cum decumberem, inquit Epicurus, non de corporis

ἄλκον; ἴδε αὐτό. ἀλλ' ἡ ὕλη; ἴδε αὐτήν. ἔξω γὰρ τούτων οὐδέν ἐστιν. ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς θεοὺς ἤδη ποτὲ ἁπλούστερον καὶ ἡσυχαιότερον ἤθους. [2] ἴσον τὸ ἑκατὸν ἔτεσι, καὶ ὃ τρισὶ τοῦτα ἰσορῆσαι.

XXXVIII. [3] Εἰ μὲν ἥμαρτεν, οἶδ' ὅ τι καὶ ἐγώ. [4] τάχα δ' οὐκ ἥμαρτεν.

XXXIX. Ἢτοι [5] ἀπὸ μιᾶς πηγῆς νοερᾶς πάντα, [6] ὡς ἐνὶ σώματι, [7] ἐπισυμβαίνει· καὶ [8] ὃ δεῖ τὸ μέρος τοῖς ὑπὲρ τοῦ ὅλου γινομένοις μέμφεσθαι. ἢ [9] ἄτομοι, καὶ οὐδὲν ἄλλο, ἢ [10] κυκεὼν καὶ σκεδασμός. [11] τί οὖν ταράττῃ; [12] τῷ ἡγεμονικῷ λέγε[13], τέθνηκας, ἔφθαρσαι, [14] ὑποκείνῃ, [15] σωμαγε[16] λάζῃ, βόσκῃ.

XL. Ἢτοι οὐδὲν δύνανται οἱ θεοὶ, ἢ [17] [παρέχουσι] δύνανται. εἰ μὲν οὖν μὴ δύνανται, τί εὔχῃ; εἰ δὲ δύνανται, ἆρα τί ἐχὶ μᾶλλον εὔχῃ; δίδοναι αὐτούς, ὅ μήτε φοβεῖσθαί τι τούτων, μήτε ἐπιθυμεῖν τινὸς τούτων, μήτε λυπεῖσθαι ἐπί τινος τούτων [19], μᾶλλον [20] τῷ μὴ πράσσειν τι τούτων, ἢ [21] τῷ πράττειν; πάντως γὰρ εἰ δύνανται συνεργεῖν ἀνθρώποις, καὶ εἰς ταῦτα δύναιντ' ἂν συνεργεῖν. ἀλλ' ἴσως ἐρεῖς· τί [22] ἐπ' ἐμοὶ αὐτὰ οἱ θεοὶ ἐποίησε. εἶτα, τί κρεῖσσον ἡγεῖσθαι τοῖς ἐπὶ σοὶ μετ' ἐλευθερίας, ἢ [23] ἀφαφέρεσθαι πρὸς τὰ μὴ ἐπὶ σοὶ μετ' [24] ἀνελείας καὶ ταπεινότητος; ἵνα δὲ σοὶ εἴπω, ὅτι ἐχὶ καὶ [25] εἰς τὰ ἐφ' ἡμῖν οἱ θεοὶ συλλαμβάνουσιν; [26] ἄρξαι γοῦν παρὰ τούτων εὔχεσθαι, καὶ ὄψει ὅτι εὔχεσθαι, πῶς κοιμηθῶ μετ' ἐκείνης; σὺ, πῶς μὴ ἐπιθυμήσω τοῦ κοιμηθῆναι μετ' ἐκείνης; ἄλλος, πῶς στρηνιάσω ἐκείνῳ; σὺ, πῶς μὴ χρήζω τοῦ στρηνιᾶσαι; ἄλλος, [27] πῶς μὴ ἀποβάλω τὸ τεκνίον; σὺ, πῶς μὴ φοβηθῶ ἀποβαλεῖν; ὅλως οὕτω ἐπίτρεψον τὰς εὐχὰς, καὶ θεωρεῖ ἐκ γίνεται.

XLI. Ὁ Ἐπίκουρος λέγει, ὅτι ἐν τῇ νόσῳ

[1] ἐγὼ Xyl. γὼ Lug.
[2] L. 3. § 7. l. 6. § 23.
[3] Sup. § 4. l. 12. § 26.
[4] L. 11. § 18. l. 12. § 16.
[5] L. 2. § 3. l. 6 § 36.
[6] L. 4. § 40.
[7] L. 5. § 8.
[8] L. 2. § 3.
[9] Sup. § 28.
[10] L. 4. § 27.
[11] Sup. § 37.
[12] L. 4. § 28.
[13] τί λέγεις; τῷ ἡγ. Sal.
[14] ἀποκείνει Mer. νεις vel νῃ f.
[15] L. 6. § 16.
[16] λάζῃ Lug.
[17] [παρέχουσι] C. Inf. § 40.
[18] π δεῖται Lug. Annot.
[19] L. 4. § 49.
[20] τῷ
[21] τῷ
[22] L. 2. § 11.
[23] Sup. § 27.
[24] L. 8. § 3.
[25] L. 1. § 17. l. 12. § 14.
[26] L. 6. § 13.
[27] L. 10. § 35 l. 11. § 33. 34.

νόσῳ ἐὰν ἦσθα μοι αἱ ὁμιλίαι πρὸς τὴν τοῦ σώματος παλῶν, οὐδὲ πρὸς τὰς εἰσιούσας τοιαύτα ἐνα, φησὶν, ἐλάλουν. ἀλλὰ τὰ προηγούμενα φυσιολογῶν διετέλουν, καὶ πρὸς αὐτὴν τούτων, πῶς [1] ἡ ψυχὴ συμμεταλαμβάνοι τῆς ἐν τῷ σώματι τοιούτων κινήσεων ἀταραχεῖ, ὃ ἴδιον ἀγαθὸν τηροῦσα. οὐδὲ τοῖς ἰατροῖς ἐμπαρεῖχον, φησὶ, καταφεύγεσθαι, [2] ὡς τι ποιοῦσιν, ἀλλ' ὁ βίος [3] ἤρκει εὖ καὶ καλῶς. [4] ταῦτα οὖν σὺ ἐκείνῳ, ἐν νόσῳ, ἐὰν νοσῇς, καὶ ἐν ἄλλῃ τινὶ [5] περιστάσει. ὃ γὰρ μὴ ἀφίστασθαι φιλοσοφίας ἐν οἷς δήποτε τοῖς προσπίπτουσι, μηδὲ τῷ ἰδιώτῃ [6] καὶ φυσιολόγῳ [7] συμφλυαρεῖν, πάσης αἱρέσεως ξενικὸν, [8] πρὸς μόνῳ [9] τῷ νῦν πραττομένῳ βλέπειν, καὶ τῷ ὀργάνῳ δι' οὗ πράσσῃ.

1 L. 5. § 26.
2 -φρυάπτεσθαι, Sal. l. 7. § 3. l. 10. § 13.
3 ἤρετο Boot.
4 τ' αὐτὰ
5 Sup. § 13.
6 μὴ φυσ. vel, καὶ [μὴ] φ. vel, ἀφυσ. i. l. 10. § 9.
7 L. 7. § 43.
8 Sup. § 6.
9 [δὲ] τῷ

XLII. [a] Ὁπόταν τινὸς ἀναισχυντίᾳ προσκόπτῃς, εὐθὺς πιανάνου σεαυτῷ, [10] δυνατὸν οὖν ἐν τῷ κόσμῳ ἀναισχύντους μὴ εἶναι; οὐ δυνατόν. [11] μὴ οὖν ἀπαίτει τὸ ἀδύνατον. εἷς γὰρ καὶ οὗτός ἐστιν ἐκείνων τῶν ἀναισχύντων, οὓς ἀνάγκη ἐν τῷ κόσμῳ εἶναι· τὸ αὐτὸ καὶ περὶ πανούργου, καὶ περὶ παντὸς οὗ δήποτε ἁμαρτάνοντος. ἔσω σοι πρόχειρον. ἅμα γὰρ τῷ ὑπομνησθῆναι, ὅτι τὸ τοιοῦτον ἀδύνατόν ἐστι μὴ ὑπάρχειν, [12] συμπαθέστερος ἔσῃ πρὸς τὸν καθ' ἕνα. εὐχρηστον δὲ καὶ κἀκεῖνο εὐθὺς ἐννοῆσαι, [13] τίνα ἔδωκεν ἡ φύσις τῷ ἀνθρώπῳ ἀρετὴν πρὸς τοῦτο τὸ ἁμάρτημα. ἔδωκε γὰρ, ὡς ἀντιφάρμακον, πρὸς μὲν τὴν ἀγνώμονα τὴν παρατυχοῦσαν, πρὸς ἄλλον, ἄλλην τινὰ δύναμιν. ὅλως δὲ [14] ἔξεστί σοι μεταδιδάσκειν τὸν πεπλανημένον. πᾶς γὰρ ὁ ἁμαρτάνων, ἀφαμαρτάνει τοῦ προκειμένου, καὶ [15] πεπλάνηται. [16] τί γὰρ καὶ βέβλαφας; εὑρήσεις γὰρ μηδένα τούτων πρὸς ἃς παροξύνῃ, [17] πεποιηκότα τι τοιοῦτον, οἷ ἡ διάνοιά σου χρείαν ἔμελλε γενήσεσθαι. [18] ὃ γὰρ κακόν σε καὶ ὃ βλαβερὸν, ἐν

10 L. 6. § 41. l. 8. § 15.
11 L. 5. § 17. l. 7. § 71. l. 11. § 18, 33.
12 L. 1. § 9. l. 4. § 37. l. 7. § 63.
13 L. 3. § 11. Sup. § 11. l. 10. § 33.
14 L. 8. § 59. Sup. § 11.
15 L. 6. § 22.
16 L. 8. § 49, 55.
17 L. 2. § 1. l. 5. § 35. l. 7. § 22.
18 L. 4. § 39. l. 8. § 56.
19 L. 11. § 13.
20 L. 12. § 16.

affectionibus cum eis, qui inviſebant me, colloquia habebam, nec iſtiuſmodi ſermonibus illos alloquebar, verùm eis, quæ circa rerum naturam priùs meditatus fueram, differebam. atque in hoc præcipuè incumbebam, quò mens, etiamſi motuum in corpuſculo iſtiuſmodi particeps unà, imperturbata conſiſteret nihilominus, bonúmq; ſuum retineret. ſed nec medicis ità præbebam me, ut efferrent ſeſe, quaſi magni quid agerent. ſed vita mihi etiam tunc quàm optimè agebatur. eadem tu, quæ ille, ſive in morbo, ſi contigerit, ſive in alio quovis caſu adverſo, feceris. etenim hoc eſt ſectæ cujuſvis commune, in caſibus quibuſcunq; à philoſophia non abſiſtere, nec cum plebeiis hominibus naturæ rerum imperitis unà nugari: ſed rei tantùm præſenti agendæ intendere, & inſtrumento per q[d] fiat.

XLII. Quando alterius cujuſpiam impudentiâ offenderis, ſtatim ſic percontare te, Fieríne ergo poteſt, ut impudentes in mundo nè ſint? non poteſt. tu itaq; quod non poteſt, nè poſcas. eſt enim hic impudentium illorum unus, quos in mundo eſſe neceſſe eſt. idem in promptu tibi ſit, de fraudulento, infido, delinquente quolibet. ubi enim recordatus fueris, fieri non poſſe, quin exiſtat hoc genus hominum, mox erga ſingulos mitiùs te habiturus es. utile eſt admodum & ut apud te cogites ecquam homini virtutem natura dederit adversùs hoc vitium. dedit enim ea, tanquam antidotum, adversùs ſtolidum manſuetudinem, adversùs alium, aliam aliquam facultatem. omnino verò licet tibi deceptum meliùs edocere. quiſquis enim delinquit, à propoſito aberrat & deceptus eſt. tum tibi quid is obfuit? nihil enim horum, quibus ſuccenſes, quenquam feciſſe deprehendes, quod mentem tuam deteriorem reddat. tuum verò malum damnúmque in hoc ſolo conſiſtit. ecquid autem mali aut infueti fit, ſi ineruditus, quæ ineruditi

diti ſunt, fecerit? tu vide, annon te potiùs incuſare debeas, quod non expectaveris fore, ut hoc ille delinqueret; quodq; cum ratio occaſiones tibi juſtas ſuppeditet cogitandi, probabile eſſe illum hoc eſſe admiſſurum, tum tamen hoc oblitus, admiſiſſe illum admiraris. præcipuè verò quando, tanquam infidum aut ingratum aliquem incuſas, in temet cenſuram converte. peccatum enim proculdubio eſt tuum, ſive quod hominem ſic affectum credidiſti fidem tibi ſervaturum, ſive beneficium cùm dares, quod non abſolutè dediſti, nec tanquam qui totum actionis tuæ fructum jam ſtatim percepiſſes. quid enim ampliùs velle debebas, ubi homini benefeceras? annon hoc ipſum tibi ſufficit? quod eſt naturæ tuæ congruum ubi quid feceris, tum facti iſtiuſmodi mercedem quæris? hoc eſt perinde ac ſi oculus viſus mercedem poſcat, aut pedes inceſſus. quemadmodum enim membra iſta ad munus aliquod obeundum condita ſunt, quod ubi pro conditionis ſuæ ratione obierint, quicquid ſuum eſt adepta ſunt; ad eundem & homo cùm ad benefaciendum natus ſit, ubi beneficum quippiam aut quod in commune conducat, egerit, illud fecit ad quod conditus eſt, & quod ſuum eſt obtinuit.

τὰ τῦ ἀπαιδεύτυ ποιήσῃ; ὅρα μὴ [1] σαυτῷ μᾶλλον ἐγκαλῇν ὀφείλῃς, ὅτι ὑ προσεδόκησας παρ' αὐτῦ τοῦτο ἁμαρτήσεσθαι. σὺ μὲν γὰρ τὰ ἀφορμὰς ὅτι τῦ λόγυ εἶχες πρὸς ὃ ἐνθυμηθῆναι, ὅτι εἰκὸς ἦν τοῦτον τοῦτο ἁμαρτήσεσθαι, τὰ ὅμως ὅτι παραδόμενος [2] θαυμάζῃς εἰ ἥμαρτηκε. μάλιστα γὰ ὅταν ὡς ἀπίστῳ, ἢ ἀληθεύοντι μέμφῃ, εἰς ἑαυτὸν ἐπιστρέφε. προδήλως γὰ σὸν τὸ ἁμάρτημα, εἴτε πρὸς τοιαύτην ἢ ἀλήθειαν ἔχοντα ὑπέλαβες, ὅτι ὄψεσθαι, εἴτε τὴ πίστιν φυλάξῃ, εἴτε τὴ χάριν δώσεις, [3] μὴ καταλλήλως ἔδωκας, μηδὲ ὥστε ἐξ αὐτῆς τῆς πράξεως εὐθὺς ἀπειληφέναι πάντα τὸν μισθόν. [4] τί γὰ πλέον θέλεις εὖ ποιήσας ἄνθρωπον; [5] σὸν ἀρκῇ [6] σοι; κατὰ φύσιν τὸ σὸν ἐπράξας; τούτυ μισθὸν ζητεῖς; ὡς εἰ [7] ὁ ὀφθαλμὸς ἀμοιβὴν ἀπῄτῃ, ὅτι βλέπῃ· ἢ οἱ πόδες, ὅτι βαδίζουσιν. ὥσπερ γὰ ταῦτα πρὸς τόδε κ γέγονεν, [8] ἅπερ [9] κατὰ τὸ ἰδίῳ κατασκευῇ συνεργῦντα [10] ἀπέχῃ τὸ ἴδιον· ὕτως καὶ ὁ ἄνθρωπος. [11] συνεργητικὸς πεφυκὼς, ὁπότ' οὖν κ συνεργητικὸν, ἢ ἄλλως εἰς τὰ μέσα συνεργικὸν πράξῃ, [12] πεποίηκε πρὸς ὃ κατεσκεύασται, καὶ [13] ἔχει τὸ ἑαυτῦ.

[1] L. 10. § 4.
[2] L. 7. § 26. l. 8. § 14, 15.
[3] L. 5. § 6. l. 7. § 13.
[4] L. 7. § 73.
[5] L. 8. § 32.
[6] σοι [ὅτι] a. f.
[7] L. 2. § 1.
[8] ὅπερ
[9] L. 6. § 40.
[10] ἔχῃ Lug. An.
[11] L. 8. § 7, 12.
[12] L. 5. § 16. l. 6. § 16.
[13] L. 4. § 49. l. 7. § 55.

LIB. X.

ΒΙΒΛΙΟΝ ι'.

EQuando futura es, ô anima, bona, ſimplex, una, nuda, corpore te ambiente dilucidior? ecquando diſpoſitionem dilectioni & affectui genuino deditam degustabis? ecquando futura es plena, rei nullius indiga, nihil deſiderans ulteriùs, nihil expetens vel animatum vel inanime, quo frui tibi volupe ſit, neque tempus, in quo diutiùs fruaris, neq; locum, aut regionem, aut cœli blandam temperiem, aut hominum amicam ſocietatem; ſed ſtatu præſenti acquieſces, & præ-

[1] Ἔσῃ ποτὲ ἆρ', ὦ ψυχὴ, ἀγαθὴ, καὶ [2] ἁπλῆ, καὶ μία, καὶ [3] γυμνὴ, [4] φανερωτέρα τῦ περικειμένου σοι σώματος; ἡσθήσῃ ποτὲ ἆρα τ φιλληκῆς καὶ [5] ἕρπτικῆς διαθέσεως; ἔσῃ ποτὲ ἆρα [6] πλήρης, καὶ [7] ἀνενδεὴς, καὶ οὐδὲν ὅτι ποθῦσα, οὐδὲ [8] ὅτῳοῦν ἐμψύχῳ, ἢ ὅτι ἐμψύχῳ, ἢ ἀψύχῳ πρὸς ἡδονὴν ἀπολαύσῃς; [9] οὐδὲ χρόνῳ, ἐν ᾧ ὅτι μακρότερον δοκολαύσῃς; οὐδὲ τόπῳ, ἢ χώρας, ἢ ἀέρος συκρασίαι; οὐδὲ ἀνθρώπων συναρμόσαι; ἀλλὰ [10] ἀρκεσθήσῃ τῇ παρούσῃ κατασάσῃ, καὶ [11] ἡδήσῃ τοῖς παροῦσι, πᾶσι, καὶ

[1] L. 4. § 37. Inf. § 7. l. 11. § 18. l. 12. § 1.
[2] L. 6. § 30.
[3] L. 11. § 27.
[4] L. 12. § 2, 3.
[5] ἕρπτικῆς.
[6] L. 3. § 8. l. 5. § 3.
[7] L. 2. § 17. l. 3. § 5. l. 11. § 1.
[8] L. 11. § 37.
[9] L. 3. § 7.
[10] L. 7. § 54. l. 8. § 2. l. 9. § 6.
[11] L. 3. § 4. l. 4. § 23.

συμπείσῃ

συμπαίσῃς σεαυτὸ ὅλα πάντα σοι πάρεστι,

[1] πάντα σοι εὖ ἔχῃ, καὶ [2] παρὰ θεῶν πάρεστι, καὶ [3] εὖ ἔξῃ ὅσα φίλον αὐτοῖς, καὶ [4] ὅσα μέλλουσι δώσειν [5] ὅτι σωτηρία τοῦ τελείου [6] ζώου, τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ δικαίου, καὶ καλοῦ, καὶ [7] γεννᾷ πάντα καὶ συνέχει, καὶ περιέχει, καὶ περιλαμβάνει. [8] διαλυόμενα εἰς γῆσιν ἑτέρων ὁμοίων; ἔσῃ ποτὲ ἀρα τοιαύτη, οἵα [9] θεοῖς τε καὶ συνοικεῖν ἐν τοιούτοις ἔτω [10] συμπολιτεύεσθαι, ὡς [11] μήτε μεμφεσθαί τινα αὐτοῖς, μήτε καταγινώσκεσθαι ὑπ' αὐτῶν;

II. Παρατήρει [12] τί σε ἡ φύσις ἀπαιτεῖ, ὡς [13] ὑπὸ φύσεως μόνον διοικούμενος· εἶτα ποιεῖ αὐτὸ καὶ ποιήσειε, εἰ μὴ χεῖρον μέλλει διατίθεσθαί σε ἡ [14] ὡς ζῶον φύσις. ἔξῃς δὲ παραληπτέον, τί ἀπαιτεῖται σε ἡ ὡς ζῶον φύσις. καὶ πρῶτον τοῦτο παραληπτέον, εἰ μὴ χεῖρον μέλλει διατίθεσθαι, ἢ ὡς λογικοῦ φύσις. ἔστι δὲ [15] τὸ λογικὸν αὐξῆσαι καὶ πολιτικόν· τούτοις δὴ κανόσι χρώμενον, μηδὲν περιεργάζου.

III. [16] Παρὰ τὸ συμβαῖνον, ἤτοι ἕτως συμβαίνει, ὡς πέφυκας αὐτὸ φέρειν, ἢ ὡς ἃ πέφυκας αὐτὸ φέρειν. εἰ μὲν οὖν Συμβαίνει σοι ὡς πέφυκας φέρειν, μὴ δυσχέραινε· ἀλλ' ὡς πέφυκας φέρε. εἰ δὲ ὡς μὴ πέφυκας φέρειν, μὴ δυσχέραινε· φθαρήσεται γάρ σε ἐπιμαλῶς. μέμνησο μέντοι ὅτι [17] πέφυκας φέρειν πᾶν, πρὸς ὃ δύναται τῇ ὑπολήψει χρῆσθαι τῇ σῇ φορητὸν καὶ δυνατὸν αὐτὸ ποιῆσαι, καὶ φιλάσθαι δὲ συμφέρειν ἢ καθήκειν σεαυτῷ τοῦτο ποιεῖν.

IV. [18] Εἰ μὲν φάλλεται, διδάσκειν [19] συμενῶς, καὶ [20] τὸ παρεσφαλμένον δεικνύειν· εἰ δὲ ἀδυνατεῖς, [21] σεαυτὸν αἰτιᾶσθαι, ἢ μηδὲ σεαυτόν.

V. [22] Οὐκ ἄν σοι συμβαίνῃ, τοῦτό σοι ἐξ ἀϊδίου περικατεσκευάζετο· καὶ ἡ ὅλη πλοκὴ τῶν αἰτίων [23] συνέκλωθε τήν τε σὴν ὑπόστασιν ἐξ αἰδίου, καὶ τὸ τοῦτο σύμβασιν.

VI. [24] Εἴ τε ἄτομοι, εἴ τε [25] φύσις, πρῶτον

[1] L. 4. § 39.
[2] L. 3. § 11.
[3] L. 6. § 41. l. 7. § 41. l. 9. § 28. l. 12. § 5.
[4] L. 3. § 4.
[5] L. 2. § 3. l. 5. § 8.
[6] L. 4. § 40.
[7] Sup. § 23. Inf. § 14.
[8] L. 7. § 23, 25.
[9] L. 5. § 27.
[10] L. 3. § 11. l. 4. § 3. l. 12. § 36.
[11] L. 6. § 41. l. 12. § 12, 24.
[12] L. 3. § 6. l. 5. § 9.
[13] Inf. § 33.
[14] L. 3. § 6.
[15] L. 9. § 9, 16, 23.
[16] L. 7. § 33, 64.
[17] L. 8. § 46.
[18] L. 5. § 28. l. 9. § 11.
[19] L. 11. § 18.
[20] Sup. § 13.
[21] L. 9. § 42.
[22] L. 5. § 8. l. 7. § 75.
[23] L. 3. § 4, 11, 16.
[24] L. 9. § 28, 39.
[25] φύσει Xyl. φύσις f. l. 11. § 18.

sentibus oblectabere quibusq; & persuasum habitura es, cuncta tibi adesse cuncta tibi benè se habere; sed & à Deis provenire, benéque habitura, quæcunq; ipsis concedere visum est, & quæcunq; concessuri sunt, utpote quæ ad salutem faciant animantis, perfecti, probi, justi, honesti, quod cuncta ista, quæ ut alia similia indidem oriuntur, dissolvuntur, generet, contineat, ambiat, complectatur? ecquando ità affecta futura es, quò cum Deis hominibúsq; ità verseris, ut nec eos quicquam insimules, neque ab eis ipsa condemneris?

II. Observa quid natura tua exigat, quatenus à natura mera regitur. atque id facias & admittas, nisi natura tua, quâ es animal, inde deterior futura sit. tum observa, quid natura, quâ es animal, exposcat. & hoc quicquid est, concede tibi, nisi natura tua, quâ es animal rationale, deterius indè se habitura sit. quod est autem rationale, protinus est & civile. his regulis usus, nihil ulteriùs sategeris.

III. Quicquid contingit, vel ità contingit, ut id ferre natus sis, vel ut non sis, si contingit ita, ut ferre natus sis, nè gravatim te habeas, sed prout natus es, feras. sin ita contingat, ut ferre non natus sis, nec sic quidem graveris; ubi enim te absumpserit, & ipsum concidet. memineris tamen, naturâ esse comparatum te, ad quidlibet ferendum, quod in opinione tua situm est, ut tolerabile, faciat vel conducere tibi, vel officii esse, ut illud facias, censendo.

IV. Siquis fallitur, docendo comiter huic errorem suum indica. aut hoc si nequeas, te culpa, vel nec te etiam.

V. Quicquid tibi contingit, ab æterno destinatum est tibi. causárúmque series sibi invicem implexarum tui ipsius subsistentiam cum casu illo ab æterno conglomeravit.

VI. Sive atomi obtinent, sive natura regit universa; hoc primò

statuatur,

ſtatuatur, partem eſſe me univerſi à natura adminiſtrati. deinde, neceſſitudine me quadam partibus generis ejuſdem eſſe conjunctum. ſiquidem iſta recordatus; quatenus pars ſum totius, nihil ægrè feram ab univerſo mihi attributum. neq; enim parti poteſt eſſe noxium, quod univerſo conducit. neque habet quicquam univerſum, quod non ſibi conducat. cùm hoc naturæ omnes in commune ſortiantur: mundi verò natura & hoc ampliùs obtineat, quod à nulla cauſſa externa cogi poſſit, ut ſibi ipſi noxium quicquam producat. ubi ergo meminerim, partem eſſe me univerſi iſtiuſmodi, futurum eſt, ut quicquid evenerit, gratum mihi acceptúmque ſit. in quantum verò neceſſitudine quadam ejuſdem generis partibus conjunctus ſum, nihil facturus ſum, quod communionis jus violet: ſed cognatorum potiùs rationem habebo, omnémque conatum meum ad id dirigam, quod in commune conducat, & ab eo quod eſt huic contrarium, abſtinebo. his ita peractis, vita proſpera mihi fluat neceſſe erit, quemadmodum civi illi vitam proſperè fluere quivis exiſtimet, qui in actionibus quæ civitatis ſecum ejuſdem conſortibus utiles ſint, obeundis conſtanter perrexerit, & quicquid civitas ipſi attribuerit, gratanter acceperit.

τον κείσθω, ὅτι [1] μέρος εἰμὶ τοῦ ὅλου [2] ὑπὸ φύσεως διοικουμένου ἔστηται, ὅτι [3] ἔχω πως οἰκείως πρὸς τὰ ὁμογενῆ μέρη. τούτων γὰρ μεμνημένος, καθόσον μὲ μέρος εἰμί, [4] οὐδὲν δυσαρεστήσω τὸ ὃν τοῦ ὅλου ἀπονεμομένων. [5] οὐδὲν γὰρ βλαβερὸν τῷ μέρει, ὃ τῷ ὅλῳ συμφέρει. [6] οὐ γὰρ ἔχει τι τὸ ὅλον, ὃ μὴ συμφέρει ἑαυτῷ. πασῶν μὲν φύσεων κοινὸν ἐχουσῶν τοῦτο· τὴ δὲ κόσμου προσειληφυίας, ὅ μηδὲ [7] ὑπό τινος ἔξωθεν αἰτίας ἀναγκάζεσθαι βλαβερόν τι ἑαυτῇ ποιῆσαι. κατὰ μὲν δὴ τὸ μεμνῆσθαι, ὅτι [8] μέρος εἰμὶ ὅλου τοιούτου, [9] εὐαρεστήσω πάσι καὶ ἀποβαίνοντι. καθόσον δὲ [10] ἔχω πως οἰκείως πρὸς τὰ ὁμογενῆ μέρη, [11] οὐδὲν πράξω ἀκοινώνητον· μᾶλλον δὲ [12] σπουδάσω τὰ ὁμογενῆ, καὶ [13] πρὸς τὸ κοινῇ συμφέρον πᾶσιν ὁρμὴν ἐμαυτοῦ ἄξω, καὶ [14] ἀπὸ τἐναντίου ἀπάξω. τούτων δὲ οὕτω φραγνομένων, ἀνάγκη τὸν βίον [15] εὐροῆ· ὡς δὲ καὶ [16] πολίτου βίον εὔρυθμον ὑπονοήσαι, προϊόντος ἀφ' ἑαυτοῦ πράξεων τοῖς πολίταις λυσιτελῶν, καὶ ὅσα δὲ ἡ πόλις ἀπονέμῃ, τοῦτο ἀσπαζόμενος.

[1] L. 2. § 3, 4.
[2] Sup. § 2.
[3] L. 7. § 22.
[4] Inf. § 11. l. 5. § 27.
[5] Inf. § 20. l. 6. § 45.
[6] Inf. § 33. l. 8. § 55.
[7] Inf. § 7.
[8] L. 2. § 9. l. 4. § 14. l. 8. § 7. 9 L. 7. § 54, 57.
[10] Sup. § 13.
[11] L. 8. § 23. l. 9. § 8, 9, 23.
[12] L. 3. § 4.
[13] L. 9. § 31.
[14] L. 2. § 2.
[15] Sup. § 5.
[16] L. 6. § 45.

VII. Τοῖς μέρεσι τοῦ ὅλου, ὅσα, [17] φημί, περιέχεται ὑπὸ τοῦ κόσμου, [18] ἀνάγκη φθείρεσθαι. λεγέσθω δὲ τοῦτο σημαινικῶς [19] τοῦ ἀλλοιοῦσθαι. [20] εἰ δὲ (φημὶ) κακόν τι, καὶ ἀναγκαῖόν ἐστι τοῦτο αὐτοῖς, σὺν αἷς ὁ ὅλος καλῶς διεξάγοιτο, πῶς μεθ' εἰς [21] ἀλλοτρίωσιν ὄντων, καὶ πρὸς τὸ φθείρεσθαι διαφόρως κατεσκευασμένων. [22] πότερον γὰρ ἐπεχείρησεν ἡ φύσις αὐτὴ τὰ ἑαυτῆς μέρη κακῶν, καὶ παραπλησικὰ τῷ κακῷ, καὶ ἐξ ἀνάγκης ἔμπλωτα εἰς τὸ κακὸν ποιῆν, ἢ ἔλαθεν αὐτὴν τοιάδε τινα γινόμενα; ἀμφότερα γὰρ ἀπίθανα. εἰ δέ τις τὴν ἀφέλειαν τῆς φύσεως, τὸ πεφυκέναι ταῦτα ἐξηγεῖτο, καὶ ὡς γελοῖον, ἅμα μὲν φάναι [23] πεφυκέναι τὰ μέρη τοῦ ὅλου μεταβάλλειν,

[17] del. Lug. An.
[18] L. 2. § 3. l. 9. § 19.
[19] L. 4. § 3, 4, 5.
[20] L. 9. § 21. l. 12. § 23.
[21] ἀλλοίωσιν, Xyl.
[22] L. 2. § 11. l. 9. § 35.
[23] L. 8. § 18. l. 9. § 19.

μεταβάλλῃ, ἅμα ᾖ ὡς ἔπι τινι τῶν κατὰ φύ-
σιν συμβαίνοντι [1] δυσμαρές ἢ [2] δυσχεραίνῃ;
[1] L. 8. § 15.
[2] L. 2. § 17. l. 3. § 16.
ἄλλως τε, καὶ [3] τῆς ἀναλύσεως εἰς [4] ταῦτα
[3] L. 2. § 17. l. 4. § 5.
γινομένης, ἐξ ὧν ἕκαστον συνέστη. [5] ἢ τοι
γὰρ σκεδασμὸς στοιχείων ἐξ ὧν συνεκρίθη, ἢ
[4] ταυτὰ
[5] L. 6. § 4, 24
τροπή, [6] εἴ μὲ τερεμνίου εἰς τὸ γεῶδες, εἴ τι
[6] L. 17. § 30.
πνευματικοῦ, εἰς τὸ ἀεροῦδες. ὥστε καὶ ταῦτα
[7] ἀναληφθῆναι εἰς τὸ ἓν ὅλου λόγον, εἴτε
[7] L. 4. § 14.
[8] L. 5. § 13. l. 11. § 1.
[9] L. 3. § 3.
[10] L. 7. § 25.
κατὰ περίοδον [9] ἐκπυρωμένου, εἴτε [10] ἀϊδίοις
ἀμοιβαῖς ἀνακυκλουμένου· καὶ τὸ τερέμνιον τοῦ,
καὶ τὸ πνευματικὸν μὴ φαντάζου τὸ ἀπὸ τῆς γενέ-
σεως. πρῶ γὰρ τοῦτο ἐχθὲς καὶ πείνιον ἦμεραν,
[11] L. 5. § 4.
[12] L. 6. 15.
οὐκ ὂν σιτίον καὶ [12] ἐληκμένου ἀέρος τὸ ἐ-
παρόλιον ἔλαβεν. τοῦτο οὖν ὃ ἔλαβε, μετα-
βάλλῃ, ἐχ ὃ ἡ μήτηρ ἔτεκεν. οὐδὲν δι', ὅτι
[13] L. 9. § 25.
ἐκεῖνό σε λίθῳ περιπλέκῃ [13] ᾧ ἰδίως ποιᾷ,
σθένει ὄντι οἰμαι πρὸς τὸ νῦν λεγόμενον,

ſum mutare illas, tanquam quod præter rerum ipſarum naturam contingat, miretur & ægrè ferat: præſertim, alia ut mittam, cùm in eadem ipſa reſolvatur unumquodque, ex quibus conſtiterat. aut eſt enim elementorum, ex quibus concretum fuerat, diſſipatio, aut converſio, quicquid eſt ſolidi in terram, quicquid aërei eſt in aërem; ut & iſta in univerſi rationem redigantur, ſive illud certo temporis ſpatio revoluto deflagret, ſive viciſſitudinibus perpetuis jugiter renovetur. quin & ſolidum illud aut aëreum nè cogites, quod ab ortu primo extitit. hoc enim, quod nunc habes, omne heri ac nudiuſtertius ab alimentis aëréque attracto influxit. hoc ergo mutat, quod poſt acceptum eſt, non quod mater primò peperit. quanquam ponatur, illud ipſum te valde addicere huic peculiariter ſic affecto, nihil tamen obſtabit, quo minùs verum ſit quod jam dictum eſt.

VIII. Ὀνόματα δέδωσαι σεαυτῷ ταῦτα, ἀγαθὸς, αἰδήμων, ἀληθὴς, ἔμφρων, σύμ-
φρων, ὑπόφρων· φρόντιζε μήποτε μεθονομά-
ζῃ, καὶ ἀπολλύῃς ταῦτα τὰ ὀνόματα, καὶ
ταχέως ἐπιλίθῃ ἐπ' αὐτά. μέμνησο δέ, ὅτι
[14] L. 8. § 22.
[15] Sup. § 7, 26.
[16] L. 6. § 53.
[17] Sup. § 6. Inf. § 11.
[18] L. 5. § 25.
[19] Sup. § 26.
τὸ μὲ ἔμφρον, ἐβούλετό σοι [14] σημαίνειν [15] τὴν
ἐφ' ἕκαστα διάληπτικὴν ἐπίσασιν, καὶ [16] τὸ
ἀπρενθύμητον· τὸ δὲ σύμφορον, [17] τὴν ἐκάστου
ἀπόδεξιν τῆς κατὰ τὴν κοινὴν φύσεως ἀπονεμομέ-
νων· τὸ δὲ [18] ὑπόφορον, τὴν ὑπόστασιν τοῦ φορ-
τοῦντος μορίου [19] ὑπὸ λείου ἢ τραχέος κί-
νησιν τῆς ὕλης, καὶ τὸ δοξάριον, καὶ τὸν θάνα-
τον, καὶ ὅσα τοιαῦτα. ἐὰν οὖν διατηρῇς σε-
[20] L. 6. § 2. l. 8. § 1.
αυτὸν ἐν τούτοις τοῖς ὀνόμασι, [20] μὴ γλι-
χόμενος τοῦ ὑπ' ἄλλων καὶ ταῦτα ὀνομά-
ζεσθαι, ἔσῃ ἕτερος, καὶ [21] εἰς βίον εἰσελθού-
[21] L. 7. § 2.
σῃ ἕτερον. τὸ γὰρ ἔτι τοιοῦτον ἦν, οἷος μέ-
[22] L. 4. § 32.
χρι νῦν γέγονας, καὶ [22] ἐν βίῳ τοιούτῳ σπα-
ράσσεσθαι καὶ μολύνεσθαι, λίθῳ δυσὶ δυσαθή-
τῳ καὶ φιλοψύχῳ, καὶ ὁμοίοις τοῖς ἡμιθνήτοις
ἀπελουμένοις, οἵ τινες μεσοῦ τραυμάτων καὶ λύθρου, σφόδρα καλῶσιν, ὅμως

VIII. Nomina tibi ubi ſumpſeris iſta, boni, modeſti, veracis, prudentis, unanimis, magnanimi, cave nequando tranſnomineris, & amittas denuò nomina iſta, celeritérque (ſiquid tale contigerit) ad ea revertaris. memineris autem, prudentis nomen tibi denotare ſingularum rerum conſiderationem, animadverſionémque ſedulam. unanimis nomen, exceptionem eorum omnium ſpontaneam, quæ à natura communi fuerint aſſignata. magnanimi verò, ſubvectionem mentis ſupra omnem lenem aſperúmve carnis affectum, ſupra gloriolam, ſupra mortem, & ejuſmodi univerſa. Intra nomina igitur iſta ſi te continueris, nec ut alii his te titulis cohoneſtent concupiveris, alius jam futurus es, quam pridem fueras, aliámque initurus vitæ rationem. etenim talis perſiſtere, qualis hactenus fueris, & in vita iſtiuſmodi fœdè volutari ac diſcerpi, hominis eſt ſenſûs expertis planè vitæque nimis avidi, nec beſtiariis illis abſimilis, qui ſemiadeſi, vulneribus ſaniéque oppleti, in diem craſtinum

craſtinum tamen reſervari ſupplicant, iiſdem unguibus morſibúſque iidem ejuſmodi planè objiciendi. tu verò in nomina pauca hæc inde te. & ſiquidem in illis perſiſtere potes, perſiſtas, tanquam in fortunatorum inſulas quaſdam trajectus; ſin excidere, nec ſtatum tueri poſſe te ſenſeris, in angulum aliquem, ubi poſſis aliquid, audacter te conferas; vel etiam è vita omnino diſcedas, nec iratus tamen, ſed ſimpliciter, liberè, modeſtè, hoc unum duntaxat in vita memoratu dignum executus, quòd è vita ſic exieris. ad nominum autem iſtorum recordationem, multùm conducet meminiſſe Deorum, quódque nolunt illi ratione præditos ipſis adulari, ſed ſimiles ipſis fieri. meminiſſe &, ficum eſſe quæ ea quæ ficûs ſunt facit; canem, quæ canis; apem, quæ apis; & hominem pariter, qui quæ hominis.

IX. Mimus, bellum, terror, torpor, ſervitus, decreta illa ſacra tua, nî caveas, expungent quotidie, quæcunque è ſtudioſa rerum naturæ contemplatione concepta in mente recondis. oportet autem unumquodque ità & conſiderare & agere, ut & activa facultas conſummetur, & contemplativa ſimul exerceatur, & fiducia ex certa rei cujuſque ſcientia orta ſervetur, latens quidem, nec abſcondita tamen. tunc enim ſimplicitate, tunc gravitate frueris; tunc rei cujuſque notitiâ diſtinctâ, quid ex natura ſua exiſtat, quem locum in mundo habeat, quàm diu duratura ſit, ex quibus conflata ſit, quibus poſſit obvenire, qui dare eam & auferre poſſint.

X. Aranea muſcam ubi ceperit, ſe effert tanquam magni quid egerit; alius, ubi lepuſculum; alius, ubi reticulo apuam ceperit; alius, ubi apros; alius, ubi urſos; alius, ubi Sarmatas. nam & iſti, qui hos capiunt, quid latronibus diſtant, ſi mentes ac decreta utrobique ſpectaveris?

[1] εἰς τ' ἄριστον φυλαχθῆναι, ὥσθαι βλητὰ σώματα ποιοῦσι τοῖς αὐτοῖς ὄνυξι καὶ δήγμασιν. ἐμβίβασον οὖν σαυτὸν εἰς [2] τὰ ὀλίγα ταῦτα ὀνόματα. κἂν μὲν ἐπ' αὐτοῖς μένῃς δυνῇ, [3] μένε, ὥσπερ εἰς μακάρων νήσους μεταπεπομφώς. ἐὰν δέ τι ἄρθῃς ὃ οὐκ ἐκπίπτῃς, καὶ ἀφικοῦ ἀπροσκόπτως, ἄπιθι ἀταράχως εἰς γωνίδιόν τινα, ὅπου κρατήσεις· ἢ καὶ πρὸ τούτου πάντων [4] ἔξιθι τοῦ βίου, μὴ ὀργιζόμενος, ἀλλὰ ἁπλῶς καὶ ἐλευθέρως, καὶ αἰδημόνως, [5] ἵν' γε καὶ τοῦτο μόνον πεπράξας ἐν τῷ βίῳ, τὸ ὕστατος ἐξελθεῖν. πρὸς μέντοι τὸ [6] μεμνῆσθαι τῶν ὀνομάτων. μεγάλως συλλήψεταί σοι, τὸ μεμνῆσθαι θεῶν, καὶ ὅπως ὑπὸ βούλονται ἕκαστοι θέλουσιν, ἀλλὰ ἀξιοῦσθαι ἑαυτοῖς τὰ λογικὰ πάντα· καὶ ἔτι, τὸ μὴ συκῆν τὰ συκῆς ποιοῦντα, τὸ ὄνον κύνα, τὰ κυνός, [7] τὸ μέλισσαν, τὰ μελίσσης, [8] τὸ ἀνθρώπινον, τὰ ἀνθρώπου.

IX. [9] Μίμου, [10] πόλεμου, φοία, νάρκη, δουλεία, καθ' ἡμέραν ἀποπείσεται σὺ τὰ ἱερὰ ἐκεῖνα δόγματα, [11] ὁπόσα [12] [13] φυσιολογητὸς φαντάζῃ καὶ ὑπομένῃς· δύναται πᾶν [14] ὅταν βλέπῃς καὶ ἀναλογῇ, ὥστε καὶ τὸ θεωρητικὸν ἅμα συντελεῖσθαι, καὶ ἅμα τὸ πρακτικὸν ἐνεργεῖσθαι, καὶ τὸ ἐκ τοῦ πρὸς ἑκάστων ἐπιτήμης [15] αὐθαδὲς σώζεσθαι [16] λανθάνον, [17] ἐκεῖ κρυπτόμενον. [18] [19] πότε γὰρ ἁπλότητος ἀπολαύσῃς, [20] πότε τὸ σεμνότητος, [21] πότε τὸ [22] τὸ ἐφ' ἑκάστῳ γνωρίσεως, [23] κἀτὲ ἔξιν κατ' οὐσίαν, καὶ κόσα χώραν ἔχει ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ [24] ὅτι πόσον πέφυκεν ὑφίστασθαι, καὶ ἐκ τίνων συγκέκριται, καὶ τίσι δυνατὸν ὑπάρχειν, καὶ τίνες δυνατὸν αὐτὸ δοῦναί τε καὶ ἀφαιρεῖσθαι.

X. [25] Ἀράχνιον μῦν θηρᾶσθαι μεγαφρονεῖ, ἄλλος τις λαγίδιον, ἄλλος τις ὀρχὴν ἀφύλλου, ἄλλος τις ζυρίδια, ἄλλος τις ἄρκτους, ἄλλος Σαρμάτας. ὅτοι γὰρ οἱ λῃσταί, ἐὰν τὰ δόγματα ἐξετάζῃς;

[1] L. 4. § 15, 47, 50.
[2] L. 2. § 5.
[3] L. 6. § 30.
[4] Inf. § 32. l. 8. § 47.
[5] L. 6. § 2.
[6] L. 3. § 11.
[7] L. 5. § 1.
[8] L. 8. § 26.
[9] Λοιμὸς, Xyl.
[10] πόλεμος, Mer.
[11] πόσα
[12] L. 8. § 13.
[13] ἀτυφολογήτως f. l. 9. § 41. Inf. § 31.
[14] L. 8. § 26, 27
[15] L. 6. § 47.
[16] L. 7. § 67.
[17] L. 3. § 7, 8.
[18] Sup. § 1.
[19] [20] [21] πότε f.
[22] L. 7. § 29.
[23] L. 3. § 11.
[24] L. 9. § 25.
[25] L. 8. § 43

XI. [1] Πῶς εἰς ἄλληλα πρέπτα μεταβάλλῃ. θεωρητικὴν μέθοδον κτῆσαι. & [2] διαπεκῶς πρόσεχε, & συγχυμνάσθητι περὶ τοῦτο ὃ μέρος. [3] ἐὰν γὰρ ἔτω μεγαλοφροσύνης ποιητικήν· ἐξεδύσατο ὃ σῶμα, & ἐννοήσας, ὅτι [4] ὅσον ἐδέπω πρέπτα ταῦτα καταλιπεῖν ἀπόντα ἐξ ἀνθρώπων δεῖσι, [5 6] ἀνῆκεν ὅλον ἑαυτὸν, [7] δικαιοσύνῃ [8] μὲ εἰς τὰ ὑφ' ἑαυτῷ ἐνεργήματα, ἐν ᾧ τοῖς ἄλλοις συμβαίνουσι, τῇ τῶν ὅλων φύσει. [9] τί δ' ἐρεῖς, ἡ ὑπολήψει περὶ αὐτοῦ, ἢ πράξει κατ' αὐτὸ, ὑδὲ εἰς νοῦν βάλλει. δύο τούτοις [10] ἀρκέμενος αὐτὸς, [11] δικαιοπραγεῖν τὸ νῦν πρασσόμενον, & [12] φιλεῖν τὸ νῦν ἐπεμόμενον ἑαυτῷ [13] ἀπολίας ᾗ πάσας & αὐθαδείας ἀφῆκεν· & εἶδεν ἄλλο βέλει, ἢ [14] εὐθείᾳ περαίνειν [15] δρόμῳ & νόμῳ, & εὐθείᾳ πρανόνει [16] ἕπεσθαι τῷ θεῷ.

XII. [17] Τίς ὑπονοίας χρεία, [18] παρὸν σωφρονεῖν τὰ δέοντα πράττειν; κἂν μὲ συμφορᾶς, εὐμενῶς, [19 20] ἀμεταστρεπτὶ ταύτῃ χωρεῖν. ἐὰν ᾗ μὴ συνοράᾳς, ἐπέχειν, & [21] συμβούλοις τοῖς ἀρίστοις χρῆσθαι· [22] ἐὰν & ἕτερά τινα πρὸς ταῦτα ἐνίκα, προϊέναι κατὰ τὰς παρούσας ἀφορμὰς λελογισμένως, [23] εὐθύμιον δὲ φαινόμενόν σοι ἄρισον γὰρ καταλυσχήνει τοῦτο. ἐπεί τοι ἡ γε ἀποπλάνησις ἀπὸ τούτου [24] ἔσω, χολαγόν τι & ἅμα [25] ἀνυπόπτον ἔστι, & [26] φαιδρὸν ἅμα & σωφρονικὸς, [27] ὁ ᾧ λόγῳ τις πρὸς ἕπεσθαι.

XIII. Πανταχόθεν ἑαυτὸν, συγὸς δὲ ὕπνου γινόμενον, [28] μήτι διοισθ' οἱ, ἐὰν τὰ ἄλλων ἐνήματα τὰ δίκαια & καλῶς ἔχοντα; ὑ διοισθ. μήτι ἐπιλέλησαι, ὅτι οὗτοι οἱ ἐν τοῖς περὶ ἄλλων ἐπαίνοις & ψόγοις φρυαττόμενοι, [29] τοιοῦτοι μὲ ὄντι τ' κλίνης εἰσὶ, τοιοῦτοι ᾗ ὄντι τ' τραπέζης, οἷα ᾗ πεῖσιν, [30] οἷα ᾗ φεύγουσιν, οἷα ᾗ διώκουσιν, οἷα ᾗ κλέπτουσιν, οἷα ᾗ ἁρπάζουσιν, ὑ χερσὶ τοῖς πασιν, ἀλλὰ τῷ τιμιωτάτῳ ἑαυτοῦ μέρει, [31] ᾧ γένεται, ὅτου θέλει, πίστις, αἰδὼς, ἀλήθεια, νόμος, [32] ἀγαθὸς δαίμων;

XI. Methodo contemplativa instructus sis, quâ perspectum habeas, quomodo cuncta in se invicem mutent. huic jugiter attende, & in hac parte temet exerce. nihil enim ad animi celsitatem confert magis. corpus exuit, qui sic affectus est, reputánsque secum, mox esse sibi, relictis his omnibus, ab hominibus discedendum, totum sese permittit, justitiæ, in eis quæ ab ipso fiunt; universi naturæ, in eis quæ obveniunt ipsi. quid autem alius quispiam de ipso sive dicat, sive existimet, aut adversùs ipsum faciat, nè cogitat quidem. utpote qui duobus hisce etiam contentus sit, quicquid impræsentiarum agit, justum præstare, & quicquid impræsentiarum sibi obvenit, diligere: negotiis verò studiísq; reliquis omnibus missis, nihil aliud velit, quàm rectâ juxta legem proficisci, rectâq; proficiscentem Deum ipsum sequi.

XII. Ecquis suspicionis usus est, cùm quid fieri oporteat considerare præsto sit? & siquidem id perspexeris, placidè ac constanter eâ progredi; sin minùs, consistere, & optimos quosque in consilium adhibere; denique si aliud quippiam, quo minùs eâ procedas, obstiterit, prout occasiones præsentes se obtulerint, considerate progredi, ei quod justum tibi visum fuerit, adhærendo? hoc enim assequi, ut justè agas, optimum est: nec nisi ab hoc aberrando excideris. quietum quiddam, & agile tamen, alacre pariter & compositum est, quisquis rationi per omnia obsequitur.

XIII. Somno excusso statim percontare te, nunquid tuâ intererit, si justa bonáque ab alio aliquo fiant. nihil intererit. nunquid oblitus sis, quales isti, qui de aliis laudandis vituperandísque tantopere se efferunt, in lecto sint, quales ad mensam, quæ faciant, quæ fugiant, quæ sectentur, quæ suffurentur, quæ rapiant ad se, non manibus pedibúsque, quod dici solet, sed parte sui pretiosissimâ, quâ, ubi libuerit, consequi liceat fidem, modestiam, veritatem, legem, genium denique bonum.

XIV. Cuncta

[1] Sup. § 1. l. 9 § 32, 33.
[2] L. 4. § 36. l. 8. § 22.
[3] L. 3. § 11.
[4] Inf. § 15. l. 7. § 70.
[5] L. 4. § 34. Sup. § 8.
[6] ἀνῆκα Lug. An.
[7] L. 3. § 16.
[8] μὲ Lug.
[9] L. 3. § 5. l. 6. § 1.
[10] L. 7. § 28.
[11] L. 12. § 1, 2.
[12] L. 5 § 27. l. 9. § 6.
[13] L. 4. § 18. l. 12. § 2.
[14] L. 5. § 3.
[15] L. 2. § 16. l. 12. § 1.
[16] L. 7. § 31.
[17] L. 4. § 37. l. 7. § 53.
[18] Inf. § 33.
[19] L. 8. § 5.
[20] [κὴ] ἀμ. Boot.
[21] L. 7. § 5, 7.
[22] L. 6. § 50. l. 8. § 32.
[23] L. 4. § 12. l. 8. § 4.
[24] τούτου δὲ Bo.
[25] L. 4. § 12. l. 6. § 21.
[26] L. 3. § 5.
[27] Sup. § 12.
[28] L. 4. § 18. l. 6. § 32. l. 8. § 56.
[29] L. 3. § 4. l. 9 § 18. Inf. § 19. l. 11. § 18.
[30] L. 4. § 38.
[31] L. 8. § 55.
[32] L. 7. § 17.

XIV. Cuncta danti pariter ac recipienti naturæ, homo probè institutus ac modestus dicet, *Da quod vis; repete quod vis.* nec elatus hoc dicet, sed obsequens tantùm, & benevolo adversùs eam affectu.

XV. Exiguum est quod supereſt vitæ tuæ. vive tanquam in monte. nihil enim interest hîc an illîc, siquis ubicunque in orbe, tanquam in urbe, degat. viderint, nôrintq; homines, hominem verùm, qui naturæ convenienter vivat. sin non sustinent, occîdant. hoc enim satius est, quàm ita vivere, uti ipsi vivunt volúntve.

XVI. Nè ulteriùs occupere totus, disserendo qualis vir bonus sit, sed enitendo ut ipse sis.

XVII. Ævi totius, & naturæ totius cogitatio tibi crebrò occurrat. quodque particularia omnia, substantiam quod attinet, milii sunt instar; tempus quod attinet, terebri circumvolutio.

XVIII. Rerum præsentium unamquamq; advertendo, considera eam jam dissolutam, & in mutatione & quasi putrefactione quadam, aut dissipatione, constitutam, sive ut mori quodammodo nata sit.

XIX. Cogita, quales sint homines vescentes, dormientes, coeuntes, excernentes, alia ejusmodi agentes. rursus, quales, ubi inflantur, efferuntur, irascuntur, tanquam in sublimi siti aliquos increpant. paulò autem ante, quàm multis & quâ mercede, inserviebant; & paulò post, quo in statu futuri sunt.

XIV. Τῇ [1] πάντα διδόσῃ & ἀπολαμβανούσῃ φύσει, ὁ πεπαιδευμένος καὶ ἰαιδήμων λέγει· [2] δὸς ὃ θέλεις. [3] ἀπόλαβε ὃ θέλεις. λέγει δὲ τοῦτο [4] ὁ καταθερσυνόμενος, ἀλλὰ πειθαρχῶν μόνον & συνοῦσιν αὐτῇ. [1] Sup. § 1. l. 4. § 23. [2] L. 3. § 6. [3] L. 4. § 31. [4] L. 8. § 33. [5] L. 9. § 3. [5] L. 2. § 2, 6.

XV. [5] Ὀλίγον δεῖ σὺ ὑπολειπόμενον τοῦτο. [6] ζῆσον ὡς ἐν ὄρει. [7] ὅπου γὰρ διαφέρει οἰκεῖ ἢ ὧδε, ἐὰν οὕτως πάντα χῇ, [8] ὡς ἐν πόλει, τῷ κόσμῳ. ἰδέτωσάν με, ἰσορνισάτωσάν με οἱ ἄνθρωποι [9] ἀνθρώπων ἀληθινὸν [10] κατὰ φύσιν ζῶντα. εἰ μὴ φέρουσιν, ἀποκτεινάτωσάν με. [11] κρεῖττον γάρ, ἢ οὕτω ζῆν. Sup. § 11. [6] Inf. § 22, 23. [7] L. 8. § 45. [8] L. 4. § 3, 4. [9] Sup. § 8. [10] Sup. § 2. [11] L. 9. § 2.

XVI. Μηκέθ' [12] ὅλως περὶ τοῦ οἷόν τινα δεῖ & ἀγαθὸν ἄνδρα διαλέγεσθαι. ἀλλὰ [13] εἶναι τοιοῦτον. [12] ὅλως. [13] L. 4. § 17.

XVII. [14] Τοῦ ὅλου αἰῶνος, καὶ τῆς ὅλης οὐσίας συνεχῶς φαντασία, & ὅτι πάντα τὰ κατὰ μέρος, ὡς πρὸς [15] οὐσίαν, κεγχραμίς· ὡς δὲ [16] πρὸς χρόνον, τρύπανον πρισεροφή. [14] L. 7. § 35. l. 11. § 1. [15] L. 4. § 3. [16] L. 5. § 24.

XVIII. Εἰς ἕκαστον τῶν ὑποκειμένων ἐφίσανται, [17] ὀπτικὴν αὐτὸ δεῖ δύναμιν, & ἐν μεταβολῇ, & οἷον σήψει ἢ σκεδάσει γινόμενον, ἢ καθ' ὅλα ἕκαστον φθείρεται, [18] ὥστε θνήσκειν. [17] Sup. § 7. [18] L. 4. § 48. l. 9. § 21.

XIX. [18] Οἷοί εἰσιν ἐσθίοντες, καθεύδοντες, ἐρχόμενοι, ἀποπατοῦντες, τὰ ἄλλα. εἶτα οἷοι ἀνδρόμενοι, & γαυρούμενοι, ἢ χαλεπαίνοντες, & ἐξ ὑπερηφανίας ὀνειδίζοντες· πρὸ ὀλίγου γὰρ [20] ἐβούλοντο πόσοι, [21] καὶ διὰ οἷα· & [22] μετ' ὀλίγον, ἐν [23] τοιούτοις ἔσονται. [19] Sup. § 13. [20] L. 8 § 3. [21] L. 6. § 59. [22] L. 3. § 3. l. 4. § 48. l. 8. § 37. [23] ὁποίοις f.

XX. Confert cuique, quod fert cuique natura universi. & tum confert, quando illa fert.

XXI. Amat imbrem tellus. amat & almus æther. amat & mundus facere quicquid futurum est ut fiat. dico itaque mundo ipse, *ecquid tu amas? idem ipse amo.* annon illud ità & fit & dicitur vulgò *Amat*, hoc vel illud *fieri*.

XXII. Vel istîc vivis, & vitæ huic jam assueviſti; vel foris vadis, & hoc volebas; vel moreris, & munere defunctus es. præter ista nihil restat. bono itaq; sis animo.

XX. [24] Συμφέρει ἑκάστῳ, ὃ φέρει ἑκάστῳ ἡ πᾶσι ὅλων φύσις. & [25] τότε συμφέρει, ὅτε ἐκείνη φέρει. [24] L. 4. § 23. [25] L. 11. § 13.

XXI. [26] Ἐρᾷ μὲ ὄμβρου γαῖα· ἐρᾷ δὲ ὁ σεμνὸς αἰθήρ· [27] ἐρᾷ δὲ ὁ κόσμος ποιῆσαι ὃ μέλλει γίνεσθαι. λέγω οὖν τῷ κόσμῳ, ὅτι [28] σοὶ ξυνέρχομαι. μῶν οὐχ οὕτω καὶ ἐκεῖνο γίνεται & λέγεται, ὅτι [29] φιλεῖ τοῦτο γίνεσθαι; [26] Euripid. [27] L. 7. § 18, 25. [28] L. 9. § 1. [29] Sup. § 35.

XXII. Ἤτοι ἐνταῦθα ζῇς, καὶ ἤδη [30] εἰθισμένος· ἢ ἔξω ὑπάγεις, & τοῦτο ἤθελες· ἢ ἀποθνήσκεις, & [31] ἀπελείφθησαι. πᾶσι δὲ ταῦτα ἔδει· ἐκεῖνο εὐθύμει. [30] L. 12. § 6. [31] Sup. § 36.

XXIII. Ἐναργὲς ἔστω ἀεὶ ὃ, ὁἱκ τοιοῦτο [1] ἐκεῖνο ὁ ἀγρὸς ὅτι· ἢ πῶς [2] πάντα ὅτι τοιαῦτα ἐνταῦθα τοῖς ἐν ἄκρῳ τῷ ὄρει, ἢ ὅπου τοῦ αἰγιαλοῦ, ἢ ὅπου θέλεις. ἄντικρυς γὰρ εὑρήσεις τὰ τοῦ Πλάτωνος, [3] σπήλαιον ἐν ὄρει, φησί, [4] περιβαλλόμενον· [ἢ βάλλειν βλήματα]

XXIV. [5] Τί ὅτι μοι τὸ ἡγεμονικὸν μου· ἢ ποῖόν με ἐγὼ αὐτὸ ποιῶ νῦν; ἢ [6] περὶ ἐμέ ποτε αὐτῷ νῦν χρῶμαι· μήτε κενὸν νοῦ ὅτι; μήτι ἀπολελυμένον καὶ [7] ἀπεσπασμένον κοινωνίας; [8] μήτε προσπεπηγὸς ἢ ἀνακεκραμένον τῇ σαρκιδίῳ, ὥστε [9] τούτῳ συμπέπαται;

XXV. [10] Ὁ τὸν κύριον φεύγων, δραπέτης. κύριος δὲ ὁ νόμος· ἢ ὁ παρανομῶν, δραπέτης, ἅμα ἢ [11] ὁ λυπούμενος, ἢ ὀργιζόμενος, ἢ φοβούμενος, [12] ὃ βέλεταί τι γενόμενον, ἢ γενέσθαι, ἢ γινόμενον, τῶν ὅλων [13] τούτων πάντα διοικοῦντος πεπαγμένων, ὃς ὅτι νόμος, [14] νέμων, ὅσα ἑκάστῳ [16] ὅπως ἁρμόττει. ὁ οὖν φοβούμενος, ἢ λυπούμενος, ἢ ὀργιζόμενος, δραπέτης.

XXVI. [16] Σπέρμα εἰς μήτραν ἀφεὶς ἀπεχώρησε, ἢ λοιπὸν ἄλλη αἰτία παραλαβοῦσα ἐργάζεται, ἢ ἀποτελεσφορεῖ. [17] ἐξ οἵου, οἷον; πάλιν ἐκροφᾷ διὰ φάρυγγος· ἀφῆκε, ἢ λοιπὸν [18] ἄλλη αἰτία παραλαβοῦσα αἰσθήσεις, ἢ ὁρμὰς τὸ ὅλον ζωὰς ἢ ῥεύματα, ἢ ἄλλα (ὅσα ἢ οἷα;) ποιεῖ. [19] ταῦτα ἴσως τὰ ἐν τοιαύτῃ ἐκκαλύψει γινόμενα θεωρεῖν, ἢ τὴν δύναμιν ὅπως ὁρᾶν, ὡς ἢ [20] τὴν βίαν σημαίνομεν, ἢ τὴν ἀνωφερῆ, ὁρῶμεν, [21] οὐκ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἀλλ' οὐχ ἧττον ἐναργῶς.

XXVII. Συνεχῶς ὁπτέον, πῶς [22] πάντα τοιαῦτα, οἷα νῦν γίνεται, ἢ πρόσθεν ἐγίνετο· ἢ [23] ὁπτέον γραπτόμενα, ἢ [24] ὅλα δράματα ἢ σκηναὶ ὁμοειδεῖς, ὅσαι ὀπτέρας τε σοῦ, ἢ τὰς πρεσβυτέρας ἱστορίας ἔγνως, περὶ ὁμμάτων τιθεὶς· οἷον [25] αὐλαῖα ὅλα Ἀδριανοῦ, ἢ αὐλαῖα ὅλα Ἀντωνίνου, ἢ αὐλαῖα ὅλα Φιλίππου, Κρίσεως· πάντα γὰρ ἐκεῖνα τοιαῦτα ἦν, μόνον δι' ἑτέρων.

XXIII. Illud tibi semper constet, ejusmodi quiddam agrum esse, cujusmodi est locus alius quilibet. eadémque esse omnia istîc agentibus, quæ eis, qui in montium verticibus, vel in littorum crepidinibus, vel alibi ubicunque volueris, versantur. palam enim invenies Platonis illâ, *Urbis muro, ut caulæ septo circundatus.*

XXIV. Quidnam est mihi nunc mens mea? vel qualem ego eam præsto? ad quidnam eâ jam utor? nunquid est intellectu vacua? nunquid à societate communi soluta & revulsa? nunquid carunculæ ità agglutinata & permixta, ut cum illa mutetur unâ?

XXV. Qui dominum fugit, fugitivus est. dominus autem est lex. ergò qui legem transgreditur, fugitivus est. idem est & qui ideo angitur, vel irascitur, vel metuit, quod secus, quam ipse velit, aut factum sit, aut fiat, aut futurum sit eorum quicquam, quæ ab universi rectore sunt constituta, qui est ipse lex unicuique quod suum est tribuens. fugitivus est igitur, qui metuit, vel angitur, vel irascitur.

XXVI. In uterum semen qui misit, abscedit. hoc alia deinceps excipiens natura, fœtum fabricat & absolvit; ex quali qualem? alimentum rursus mater per gulam demittit; quod alia insuper caussa ubi exceperit, sensum, motúmque, adeóq; vitam ac vires & alia (quot ea numero & qualia?) conficit. hæc, tantâ licèt involvantur caligine; contemplari oportet, facultatémque ità intueri quæ ista facit, prout vim eam cernimus, quâ vel deorsum, vel sursum corpora feruntur, non oculis quidem externis, sed nec minùs clarè tamen.

XXVII. Cogita tecum jugiter, qualia nunc sunt omnia, talia priùs actitata; cogita & talia futura esse. propone tibi ob oculos, fabulas totas scenasque uniformes, quæcunq; vel ex notitia tua, vel ex historia antiqua cognita habueris; aulam Hadriani totam, totam Antonini, illam item Philippi, Alexandri, Crœsi. ejusdem planè modi fuerunt omnia illa, nisi quòd per alios agebantur.

XXVIII.

[1] τὸ [τό, οὗ] ἐκεῖνο f. [2] Sup. § 15. [3] Plato *Theaet.* [4] περιβαλλόμενον [περί] φρ. [5] L. 5. § 11. [6] L. 12. § 33. [7] L. 5. § 8. [8] L. 7. § 66, 67. [9] L. 5. § 26. [10] L. 4. § 29. [11] L. 11. § 8, 9. [12] ἔστι β. f. [13] L. 6. § 1, 15. [14] νέμων [πάντα] διοικοῦντος πεπαγμένων, ὃς ὅτι νόμος, νέμων [15] L. 4. § 10. [16] L. 7. § 7. [16] L. 5. § 4. l. 12. § 26. [17] L. 4. § 48. l. 6. § 13. [18] Inf. § 38. [19] L. 4. § 36. l. 7. § 29, 30. l. 9. § 25. [20] L. 12. § 30. [21] L. 3. § 15. l. 11. § 12. [22] L. 2. § 14. [23] L. 7. § 49. [24] L. 6. § 44. [25] L. 8. § 25, 31.

XXVIII. Hominem de re ullâ dolentem, atque ægrè ferentem quicquam, similem habe porcello, qui dum mactatur, calcitrat & vociferatur: cujusmodi est & qui decumbens tacitè solus secum sortem deplorat suam. considera & fato nos illigatos teneri: & rationali animali soli datum esse, ut eis quæ eveniunt, sponte obsequi possit; cùm sequi ipsum omnibus sit necessarium.

XXIX. Considerata seorsim, quam instituis, re omni, percontare te, num ideo mors gravis habenda sit, quia eâ te privet.

XXX. Ubi peccato alicujus offenderis, translatione factâ perpende tecum, annon ipse ejusmodi aliquid pecces. puta, argentum in bonis habendo, vel voluptatem, vel gloriolam, vel aliud istiusmodi. hoc enim si adverteris, ira statim tibi excidet. præsertim, si succurrerit unà, cogi hominem. quid enim faceret? aut, si poteris, tu illum vi illâ expedias.

XXXI. Satyrionem ubi videris Socraticum, Eutychem cogita vel Hymenem. & Euphratem ubi videris, Eutychionem cogita vel Sylvanum. & Alciphrone viso, Tropæophorum cogita; & Xenophonte, Critonem vel Severum. & temet ubi respexeris, Cæsarum aliquem. & in quolibet cogitando, geminum ei quempiam. tum mentem tibi subeat, Ubi nunc sunt illi? nusquam sané: aut ubi tandem? ità enim perspectum jugiter habebis, humana omnia fumum ac nihil esse, præsertim, si simul fueris recordatus, quicquid semel mutârit, per spatium temporis infinitum non esse ampliùs futurum. tu verò spatii illius quantulum occupas? cur ergo tibi non sufficit spatium hoc tam breve, prout te decet, transigere? quàm pulchram bene agendi materiam occasionémque subterfugis? quid enim sunt aliud hæc omnia, quàm mentis, quæ, hac in vita quæ contingunt, naturam eorum rimata, accuratè perspexerit, exercitationes. persiste ergò. dum & ista tibi familiaria effeceris, quo

XXVIII. Φλυτάζε πρὸς τὸ ἐφ' ᾧ λυπεῖται, ἢ δυσαρεστεῖται, [1] ὅμοιον τῷ θυομένῳ χοιριδίῳ, ἀπολακτίζοντι καὶ κλαυθμηρίζοντι. [2] ὅμοιον καὶ ὁ οἰμώζων ὅτι τῆς κλινιδίου μόνος σιωπῇ τὰ ἐνδεσιν ἡμῖν καὶ οἷς μόνῳ τῷ λογικῷ ζώῳ δέδοται, ὡς [3] ἐκουσίως ἕπεσθαι τοῖς γινομένοις. [4] τὸ γὰρ ἕπεσθαι φιλόν, πᾶσιν ἀναγκαῖον.

XXIX. Κατὰ μέρος ἐφ' ἑκάστῳ ὧν ποιῇ ἐφιστάνων, ἐρώτα σεαυτόν, [5] εἰ ὁ θάνατος δεινὸν διὰ τοῦτο φέρεται.

XXX. Ὅπου παροφθῇς ὅτι τινος ἁμαρτάνεις, ὑπὸ μεταβαὶ, ὅτι λογίζῃ, [6] λέγε παρόμοιον ἁμαρτάνεις· οἷον, ἀργύριον ἀγαθὸν εἶναι κρίνων, ἢ ἡδονὴν, ἢ τὸ δοξάριον, καθ' εἷς. τοῦτο γὰρ ὅτι βαλλων, ταχέως ὑπολήσῃ τὴν ὀργήν· συμπίπτοντος τοῦ, ὅτι [7] βιάζεται· [8] τί γὰρ ποιήσῃ; ἢ [9] εἰ δύνασαι, ἄφελε αὐτοῦ τὸ βιαζόμενον.

XXXI. Σατύριονα [10] ἰδὼν Σωκρατικὸν, φλυτάζε ἢ Εὐτυχεῖ, ἢ Ὑμήνα, καὶ Εὐφράτην ἰδὼν, Εὐτυχίωνα, ἢ Σιλουανὸν φλυτάζε· καὶ Ἀλκίφρονα, Τροπαιοφόρον φαντάζε· καὶ Ξενοφῶντα ἰδὼν, Κρίτωνα ἢ Σεβῆρον φαντάζε. καὶ εἰς ἑαυτὸν ἀποβλέπων, τῶν Καισάρων τινὰ φαντάζε, καὶ ἐφ' ἑκάστῳ ὃ ἀνάλογον, εἶτα συμπροσπιπτέτω σοι. [11] ποῦ οὖν ἐκεῖνοι; ἐδαμοῦ· ἢ [12] οὐδαμοῦ. οὕτως γὰρ συνεχῶς θεάσῃ τὰ ἀνθρώπινα, [13] καπνὸν, καὶ ὃ μηδέν. μάλιστα ἐὰν συμμνημονεύσῃς, ὅτι [14] ὃ ἅπαξ μεταβαλὸν οὐκέτι ἔσται ἐν τῷ ἀπείρῳ χρόνῳ. σὺ οὖν ἐν τίνι; τί δ' οὐκ [15] ἀρκεῖ σοι [16] ὃ βραχὺ τοῦτο κοσμίως διαπερᾶσαι; [17] οἶδα ὕλλω καὶ ὑποθέσεων φόβητρα; τί γὰρ ὄντι πάντα ταῦτα ἄλλο, πλὴν [18] γυμνάσματα λόγου [19] ἐφεκτικοῦ ἀκριβῶς καὶ [21] φυσιολόγως τὰ ἐν τῷ βίῳ; μένε οὖν, μέχρι ἐξοικειώσῃς σαυτῷ καὶ ταῦτα· [20]

[1] *L.* 11. § 18. *l.* 12. § 27.
[2] ὅμοιος
[3] *Sup.* § 8.
[4] *L.* 2. § 3. *l.* 4. § 42.
[5] *L.* 12. § 31.
[6] *L.* 7. § 26. *l.* 11. § 18.
[7] *L.* 5. § 28. *l.* 8. § 14.
[8] *L.* 12. § 16.
[9] *L.* 9. § 11.
[10] *forsan* f.
[11] *L.* 7. § 58. *l.* 8. § 25, 31. *l.* 12. § 27.
[12] ὅπου δή;
[13] *L.* 2. § 17.
[14] *L.* 4. § 3.
[15] *L.* 6. § 2. *l.* 9. § 6.
[16] *L.* 4. § 26.
[17] *L.* 7. § 58. 68.
[18] *L.* 6. § 20.
[19] *L.* 8. § 26.
[20] *L.* 10. § 9.

L ὡς

[1] Inf. § 35. [2] L. 4. § 1.

ὡς ὁ ἐρρωμένος στόμαχος πάντα ἐξοικειοῖ, [2] ὡς τὸ λαμπρὸν πῦρ, ὅ,τι ἂν βάλῃς, φλόγα καὶ αὐγὴν ποιεῖ.

[3] L. 11. § 13. [4] L. 12. § 1. [5] L. 5. § 5. [6] L. 8. § 32. Sup. § 33. [7] Sup. § 8.

XXXII. [3] Μηδενὶ ἐξέστω εἰπεῖν ἀληθῶς μήτε σὲ ὄντα, μήτε [4] ἁπλοῦν, μήτε ὅλως σὸν ἀγαθός· ἀλλὰ ψευδέσθω, ὅστις τάδε περὶ σὲ [5] παρήλπιστεν· [6] πάντα γὰρ τοῦτο ἐπὶ σοί. [6] τίς γάρ ὁ κωλύων ἀγαθὸν εἶναι καὶ ἁπλοῦν; σὺ μόνον κρῖνον [7] μηκέτι ζῆν, εἰ μὴ τοιοῦτος ἔσῃ. οὐδὲ γὰρ αἱρεῖ λόγος μὴ τοιοῦτον ὄντα.

[8] Sup. § 12, 31. [9] Sup. § 32. l. 11. § 9. [10] L. 9. § 26. [11] L. 6. § 51. [12] L. 5. § 16. l. 6. § 16, 40. [13] L. 6. § 7. l. 8. § 26, 43. l. 11. § 16. [14] L. 7. § 54. l. 8. § 45. l. 11. § 7. [15] Sup. § 2. [16] L. 5. § 10, 20. l. 8. § 7, 32, 41. [17] L. 7. § 73. l. 8. § 2. [18] L. 4. § 41. l. 12. § 33. [19] L. 4. § 7, 11. [20] L. 8. § 56, 57. [21] Sup. § 28. [22] Sup. § 55.

XXXIII. [8] Τί ἐστι δὲ ὅπερ ταύτης τῆς ὕλης δυνάμενον τὸ ὑγιέσαι τὸν προχειρίσαι, ἢ ῥηθῆναι; ὅ,τι γὰρ ἂν τοῦτο ᾖ, [9] ἔξεστιν αὐτὸ πρᾶξαι ἢ εἰπεῖν· καὶ μὴ προφασίζου, ὡς κωλυόμενος· ὑ προτέρου παύσῃ [10] στένων, πρὶν ἢ τοῦτο πάθῃς, ὅτι [11] οἷόν ἐστι τοῖς ἡδυπαθοῦσιν ἡ ῥυφή, τοῦτό σοι τὸ ὅπερ τῇ ὑποβαλλομένῃ καὶ ὑποπιπτούσῃ ὕλῃ [12] ποιεῖν τὰ οἰκεῖα τῇ σῇ ἀνθρώπου καταστάσει· [13] ἀπόλαυσιν γὰρ δεῖ ὑπολαμβάνειν, πᾶν ὅ ἔξεστι κατὰ τὴν ἰδίαν φύσιν ἐνεργεῖν. [14] πρόσκαιρον ἕν ἔξεστι· τῷ μὲν οὖν κυλίνδρῳ, ὑ πρόσκαιρον δίδοται φέρεσθαι τὴν ἰδίαν κίνησιν, οὐδὲ τῷ ὕδατι, οὐδὲ πυρί, οὐδὲ τοῖς ἄλλοις, ὅσα [15] ὑπὸ φύσεως ἢ ψυχῆς ἀλόγου διοικεῖται· τὰ γὰρ διείργοντα καὶ ἐνισάμενα πολλά. [16] νοῦς ἓν καὶ λόγος ἀφ' πάντος τοῦ ἀνθρωπίνου ἔστω προϊέναι δυνατόν, ὡς πέφυκε, καὶ ὡς θέλει. ταύτῃ τὴν ῥαστώνην περὶ ὁμματίων τιθέμενος καθ' ἣν ἐνεργήσεται ὁ λόγος ἀφ' πάντων, ὡς πῦρ ἄνω, ὡς λίθος κάτω, ὡς κύλινδρος κατὰ πρανοῦς, [17] μηκέτι μηδὲν ὀκνήτω. τὰ γὰρ λοιπὰ ἐγκόμματα ἤτοι τοῦ σωματικοῦ ἐστι [18] τοῦ νεκροῦ, ἢ [19] χωρὶς ὑπολήψεως, καὶ τὸ αὐτοῦ τοῦ λόγου ἐνδόσεως, [20] ὑ θραύει, [21] οὐδὲ ποιεῖ κακὸν ὑδετιοῦν· ἐπεί τοι καὶ [22] ὁ πάσχων αὐτὸ, κακὸς ἀφ' ἑαυτοῦ ἐγίνετο. ὅπερ γοῦν τὰ ἄλλων καταστροφῶν, πρᾶγμα ὅ,τι ἂν κακόν τινι αὐτῶν ξυμβῇ, οὗτος τοῦτο κρεῖττον γίνεται αὐτὸ τὸ πάσχον· ἐνταῦθα

modo ſtomachus robuſtus cuncta ſibi accommodat, igniſque validus, quicquid ingeſſeris, flammam indè ac fulgorem edit.

XXXII. Nulli liceat verè de te dicere, non eſſe te ſimplicem, aut non eſſe te bonum. ſed mentiatur, quiſquis horum quicquam de te opinatus fuerit. hoc autem totum in te ſitum eſt. quis enim te bonum ſimplicémve eſſe prohibuerit? tu tantùm ſtatuas, nec ulteriùs vivere, quàm talis futurus ſis. neque enim ratio id poſcit, nî talis ſis.

XXXIII. Ecquid eſt, quod de materia iſta rectiſſimè vel fieri vel dici poſſit? quicquid enim hoc fuerit, vel facere idipſum, vel dicere licet, nec obtendas impediri te. ante ingemiſcere non deſinas, quàm eò te adegeris, ut quod voluptuariis hominibus eſt luxu diffluere, hoc tibi fuerit de ſubjecta quaque oblata tibi materia ea facere, quæ humanæ conſtitutioni conveniant. etenim pro oblectamento eſſe tibi debet, quicquid ſecundùm naturam tuam agere tibi datur. datur autem hoc ubique. ſiquidem cylindro quidem non conceditur, ut motu proprio ubique feratur; ſed nec aquæ nec igni, nec alii rei cuiquam, quæ à natura mera, vel anima regitur irrationali. quæ enim coerceant & obſiſtant, multa ſunt. verùm mens & ratio per obſtantia quælibet prout nata eſt, & prout vult ipſa, procedit. tu ergo ob oculos iſtud habens, rationem per omnia facilitate ferri eâdem planè, quâ ignis ſurſum, lapis deorſum, per declive cylindrus, nihil quæras ulteriùs. reliqua enim obſtacula, vel ſunt corporis, quod cadaveris inſtar habet, vel opinione, & rationis inclinatione ſemotâ, non infringunt, aut mali quicquam efficiunt. alioqui ea quî patitur, malus fieret. atqui in aliis quidem operibus omnibus ita ſe habet, ut quicquid alicui horum mali contigerit, deterius illud faciat, quòd eo afficitur. iſtîc verò, ſi ità dicere licuerit,

cuerit, præstantior sit homo ac laude dignior, dum eis quæ objiciuntur, rectè utitur. in summa memineris, civem indigenam nihil lædere, nî civitatem lædat. civitatem nihil lædere, nî legem lædat. horum autem, quæ infortunia dicimus, nihil legem lædit. quod autem legem non lædit, nec civitatem, nec civem læserit.

XXXIV. Qui decretis veris imbutus est, hunc dictum brevissimum & è trivio arreptum quodlibet commonere suffecerit de mœrore metúve pellendo, quale illud est,

Sternit humi frondes alias vis aspera venti:
Ast alias natura parat, quæ vere virescent.
Sic hominum genus est: hic nascitur, occidit ille.

foliola sunt & filioli tui; foliola sunt & homunciones isti, qui tanto cum strepitu, tanquam fide digni, alios celebrant, vel è contrario diris devovent, vel clam vituperant & subsannant. foliola itidem, qui famam tui posthumam excepturi sunt. ista enim omnia verno tempore prodeunt; dein ventus ubi straverit, sylva horum vice novâ alia profert. commune autem omnium est, breve existendi spatium. at tu omnia, tanquam æterna futura, fugis appetísve. mora parvula, & lumina tibi condentur: eúmque qui te extulerit, alius aliquis lugebit.

διώκεις. [12] μικρὸν & καταμύσεις.

XXXV. Sani est oculi, cernere visibilia quævis, nec dicere, *Viridia velim.* hoc etenim lippientis est. sed & auditûs ac olfactûs est sani, ad sonos odoréve quosvis percipiendos promptum esse. & stomachi valentis, adversùs edulia quævis pariter se habere; sicut molam ad omnia, ad quæ molenda condita est. pari igitur ratione & mentis est sanæ, ad obvenientia quæq; idoneam esse. quæ verò dixerit, *Liberos mihi salvos velim*; &, *Omnes quicunque* τὰ συμβαίνοντα ἐτοίμως ἔχῃ, & ἢ ὡς ἐνωπιον, & [1] κρεῖττων γίνεται ὁ ἀνθρωπος, & [2] ἐπιμελέστερος, [3] ὀρθῶς χρώμενος τοῖς προσπίπτουσιν. ὅλως ἡ μέμνησο, ὅτι [4] ἡ φύσις πολίτιδι οὐδὲν βλάπτει, ὃ πόλιν ὠ βλάπτῃ· οὐδὲ γε πόλιν ὠ βλάπτῃ, ὃ νόμον ὠ βλάπτει· τούτων ἢ πᾶσι καλουμένων ἀκληρημάτων οὐδὲν βλάπτει νόμον. ὃ τοίνυν νόμον ὠ βλάπτῃ, ἔστι πόλιν, ἔστι πολίτιδι.

XXXIV. Τῷ [5] δεδειγμένῳ ὑπὸ τῆς ἀληθῶν δογμάτων, ἀρκεῖ & τὸ βραχύτατον, & ἐν μέσῳ κείμενον εἰς ὑπόμνησιν ἀλυπίας & ἀφοβίας. οἷον,

[6] Φύλλα τά μὲν τ' ἄνεμος χαμάδις χέει, ἄλλα δέ θ' ὕλη
Τηλεθόωσα φύει, ἔαρος δ' ἐπιγίγνετ' ὥρη·
Ὡς ἀνδρῶν γενεὴ, ἣ μὲν φύει, ἣ δ' ἀπολήγει.

[7] φυλλάριον ἢ ἡ τὰ πνία σου [8] φυλλάρια ἢ & ζῶντα τὰ ὑποδοῦντα ἀξιοπίστως, & ὑπομένοντα, ἢ ὅτι τῆς ἐνδυτίων καταρώμενα, ἢ ἡσυχῇ φέροντα, & χλοιάζοντα· φυλλάρια ἢ ὁμοίως, & [9] τὰ διαδεξόμενα ἢ ὑστερομένῳ· πρῶτα γὰρ ταῦτα ἔαρος ὑπήγνετο ὥρῃ· εἶτα ἄνεμος καταβέβληκεν· ἔπειθ' [10] ἡ ὕλη ἕτερα ἀντὶ τούτων φύει. [11] ἢ ἡ ὀλιγοχρόνιον κοινὸν πᾶσιν· ἀλλὰ σὺ πρῶτα, ὡς αἰώνια ἐσόμενα, φεύγῃς, & [13] ἢ ἡ ἐξενεγκόντα σε ἤδη, ἄλλος θρηνήσῃ.

XXXV. Τὸν ὑγιαίνοντα ὀφθαλμὸν πάντα ὁρᾶν δεῖ τὰ ὁρατὰ, & μὴ λέγειν, τὰ χλωρὰ θέλω· τοῦτο γὰρ ὀφθαλμιώντος ἐστί. & ἢ ὑγιαίνουσαν ἀκοὴν, & ὀσφρησιν εἰς πάντα δεῖ τὰ ἀκουστὰ ἢ ὀσφρητὰ ἑτοίμως ἔχειν. & [14] ἢ ὑγιαίνοντα στόμαχον πρὸς πάντα βρώσιμα ὁμοίως ἔχειν, ὡς μύλλῃ πρὸς πάντα ὅσα ἀλέσθαι καταπολιάσαι· & τοίνυν [15] ἢ ὑγιαίνουσαν διάνοιαν πρὸς πάντα δεῖ τὰ συμβαίνοντα ἐτοίμως ἔχειν. ἢ ἡ λέγουσα, [16] τὰ τέκνα σωζέσθω, & πάντες ἄνθρ-

[1] L. 4. § 1.
[2] L. 5. § 15.
[3] L. 7. § 68. l. 8. § 29.
[4] L. 5. § 22.
[5] δεδογμ. Xyl. & Lug. δεδευμ. l. 3. § 4.
[6] Homer. Il. ξ. v. 147.
[7] L. 11. § 34.
[8] L. 5. § 36. l. 8. § 21.
[9] L. 4. § 19.
[10] L. 7. § 23, 25.
[11] L. 5. § 10.
[12] L. 7. § 70. l. 8. § 2, 5.
[13] L. 4. § 50.
[14] Sup. § 31.
[15] L. 8. § 43.
[16] L. 9. § 40.

ὦπ, &c.

ὅ,τι δὴ προέξω ἐπαινέιτωσαν, ὀφθαλμός ἐστι τὰ χλωρὰ ζητῶν, ἢ ὀδόντες τὰ ἁπαλά.

[1] L. 5. § 10. l. 9. § 3.

XXXVI. [1] Οὐδείς ἐστιν ὅτως εὐπόλμος, ᾧ ἀποθνήσκοντι ἢ παρασήσονταί τινες ἀσπαζόμενοι ἢ συμβαίνον κακόν. ἀγαθὸς ἢ σοφὸς ἴσως. μὴ δὲ πανύστατον ἔσται λίαν ὁ καθ' αὑτὸν λέγων; ἀναπνεύσω [2] μόλις ποτε [3] ἀπὸ τούτου τοῦ παιδαγωγοῦ. Χαλεπὸς μὲν ἐδενὶ ἡμῶν ἴσως· ἀλλὰ ἡδαναίμην, ὅλη ἡσυχῇ καταγινώσκει ἡμῶν, ταῦτα μὲν οὖν ὅτι τοῦ ἀγαθοῦ. ἐφ' ἡμῶν δὲ πόσα ἄλλα ἐστίν, δι' ἃ πολὺς ὁ ἀπαλλακτιῶν ἡμῶν [4] τοῦτο ἂν ἐννοήσῃς ἀποθνήσκων, ἢ εὐκολώτερον ἐξελεύσῃ, λογιζόμενος, ἐκ τοιούτου βίου ἀπέρχομαι, ἐν ᾧ αὐτοὶ οἱ κοινωνοί, ὑφ' ὧν τὰ τοσαῦτα ἠγωνισάμην, ἐφρόντισα, αὐτοὶ ἐκεῖνοι ἐκδέξονταί με τάχιον, ἄλλως κἀγὼ τυχὸν ἐκ τούτου ῥᾳδίως ἐλπίζοντες. ἵ' δὴ οὖν καὶ αὐτέχριτος ἦ ἐντεῦθα μακαριστέας ἀφανεῖς; [6] μὴ μόλις τοι διὰ τοῦτο ἔλαττον συμένεις αὐτοῖς ἀπιδεῖ, ἀλλὰ [6] ὅ ἴδιον ἔθος ἀφαιρῶν, [7] φίλος, κἀ εὔνους, ὃ [8] ἵλεως, ἢ μὴ πάλιν ὡς ἀποστρεφόμενος· ἀλλ', ὥσπερ ἐπὶ τοῦ συνάπτοντος [9] εὐκόλως δ' ἀφαίρειον ἀπὸ σώματος ἀφίεται, τοιαύτῃ ἢ ἡ ἀπὸ τούτων ἀποχώρησιν δεῖ γίνεσθαι· ἢ γὰρ [10] τούτοις ἡ φύσις συνῆψε, ἢ συνέκρινεν. ἀλλὰ νῦν διαλύει; ἀφαλύομαι, ὡς ἀπὸ οἰκείων μέν, ἐ μὲν [11] ἀνθελκόμενος. ἀλλ' ἀείποτε ἄσως· [12] ἓν γὰρ ἢ τοῦτο πρὸς φύσιν.

[1] L. 5. § 10. l. 9. § 3.

XXXVI. Nemo quisquam adeò felix est, cui morienti non adstabunt aliqui, qui præsenti lætentur malo. bonus sapiénsque fuerit, annon ad extremum futurus est qui de illo dicat, *Respirabimus jam tandem à pædagogo isto. non erat reverà asper nostri cuiquam: sensi tamen tacitè illum damnásse nos.* hæc igitur de viro bono. at nos quod attinet, quàm multa sunt alia, ob quæ à nobis liberati desiderent haud pauci? hoc si inter moriendum cogitaveris, libentiùs discedes; cùm ità tecum rem putaveris, Ex ea vita discedo, in qua ipsi ejusdem mecum participes, pro quibus tam multa exantlavi, supplicavi, procuravi, illi, inquàm, ipsi elatum me optant, tanquam qui levamen forsan hinc aliquod sperent. cur ergo diutiùs istîc moram trahere quis cupiat? nec propterea tamen minùs illis propitius discedas, sed moris tui tenax, amicus, benevolus, mitis. quin rursus nec tanquam vitæ avulsus, sed, prout eis, quibus mortis felicitas quædam obtigit, animula à corpore leniter exolvitur, talis & tua ab istis etiam esto discessio. eis enim te natura annexuit & conjunxit. at nunc disjungit. disjungor itaque tanquam à necessariis, non abstractus tamen, sed sponte discedens. nam & hoc ex eis est, quæ sunt secundùm naturam.

[11] L. 3. § 5. [12] L. 2. § 12, 17.

XXXVII. [13] Ἐλισσον δὴ παντὸς, ὡς οἷόν τε, ὃ προαιρούμενος ἕκαστος, δηλῆσαι κἀ σαυτὸν, [13] ἔστος τοῦτο ὅτι τινὰ φέρῃ; ἄρξῃ δὲ ἀπὸ σαυτοῦ, ἢ [14] σαυτὸν πρῶτον ἐξέταζε.

[13] Sup. § 16. l. 7. § 4. [14] L. 3. § 5. l. 5. § 11.

XXXVII. Solenne tibi sit, in cujusque (quoad ejus fieri potest) actione omni, apud te quærere, *Istud iste quo fine facit?* à temet autem auspicare, téque primo loco scrutare.

[15] L. 2. § 2. [16] L. 7. § 59. l. 8. § 28. [17] L. 12. § 33 [18] Sup. § 3. [19] Sup. § 2, 3. [20] L. 3. § 3.

XXXVIII. Μέμνησο, ὅτι [15] ὁ νοερὸς σύμπας ἐστὶν ἐκεῖνο, [16] τὸ ἔνδον ἑκάστου κεκρυμμένον· [17] ἐκεῖνο ῥητορεία, ἐκεῖνο ζωή, [18] ἄνθρωπος, εἰ δεῖ εἰπεῖν, ἄνθρωπος. μηδέποτε συμπεριφυλάττε [19] τὸ περικείμενον [20] ἀγ-

XXXVIII. Memento illud quod te velut fidiculis citat, esse intra te reconditum quiddam. illud est fuadela, illud vita, illud (si fas dicere) homo est. nè cùm illo junctim contempleris unquam circumjectum,

vasis

vasis instar, conceptaculum hoc, & instrumenta hæc undique ex eodem efficta. sunt enim asciæ similia ista. hoc tantùm interest, quòd agnata sint. siquidem membrorum istorum, absque forma quæ ea cieat sistátque, non magis usus est, quàm radii textrici, aut scriptori calami, aut aurigæ flagelli.

γειῶδες, & τὰ ὀργάνια ζῶντα τὰ ὠφελιπλασμένα. ὅμοια γὰρ ἔχει σκεπάρνῳ. μόνον δ' διαφέροντα, καθόλε ὠφσφυῆ ἔχειν. ἐπεί τοι ὁ μᾶλλόν τι τούτων ὄφελός ἔχει τ μορίων, χωρὶς [1] τ κινέσης & ἰχνέσης αὐτὰ αἰτίας, ἢ τ κερκίδ@ τῇ ὑφαντείᾳ, & τῦ καλάμυ τῷ γράφοντι, & τῦ μαστίγυ τῷ ἡνιόχῳ.

[1] L. 5. § 21. l. 7. § 55. Sup. § 26.

LIB. XI.

ΒΙΒΛΙΟΝ ια'.

HÆ sunt animæ ratione præditæ proprietates. se cernit, fingit, artátque, ut lubet, qualemque vult ipsa, facit: fructum, quem profert, ipsa carpit. cùm arborum fructus, quódque istis in animalibus respondet, alii carpant. finem semper suum assequitur, ubicunque constiterit vitæ terminus. neque enim sic se habet, quo modo in saltando aut in fabulam agendo aliisque ejusmodi, in quibus siquid incideris, actio tota fit mutila; sed in quacunque parte, & ubicunque deprehensa fuerit, quod præcessit plenum prorsus & perfectum sibi facit: ut dicere liceat, *Ego quæ mea sunt, omnia habeo.* adhæc mundum totum pervagatur, &, quod ambit hunc, vacuum, figurámque ejusdem contemplatur, & in ævi immensitatem se porrigit, & universi per intervalla certa renovationem comprehendit & considerat; vidétque simul, quòd nihil novi visuri sint posteri nostri, sicut nec ampliùs quicquam viderunt anteceſſores nostri, sed ità fit quodammodo, ut quadraginta annos qui egerit, mentem modò aliquam habuerit, & res gestas animadverterit, ex uniformitatis ratione, & præterita omnia & futura viderit. propria sunt animæ rationalis & ista; proximos diligere, veracem, verecundam esse, nihil sibi præferre, quod & legis est proprium. ità inter rectam rationem & justitiæ rationem nihil interest.

Α' ἴδια τ λογικῆς ψυχῆς [1] ἐαυτὴν ἐρᾷ, [2] ἑαυτὴν διαρθροῖ, ἑαυτὴν ὁποίαν αἱ βέλῃ ποιεῖ, [3] τ καρπὸν ὃν φέρει αὐτὴ καρπῶται (τὰς γὰρ τ φυτῶν καρπὰς, & τὰ ἀνάλογον ὅπ τοῖς ζώοις, ἄλλοι καρπῶνται) [4] & ἰδίᾳ πέλας τυγχάνει, ὅπυ δ' τὸ τῦ βίυ πέρας ὅρις ᾖ. [5] ἐχ ὥσπερ ὅπ ὀρχήσεως & ἐμμελείσεως & τ τοιούτων ἀτελὴς γίνεται ἡ ὅλη πρᾶξις, ἐάν τι ἐλλίπῃ. ἀλλ' ὅπ πανταχὸς μέρυς, & ὅπυ δ' καταληφθῇ, [6] πλῆρες & ἀπροσδεὲς ἑαυτῆ τὸ προτεθὲν ποιεῖ· ὥστε εἰπεῖν, [7] ἐγὼ ἀπέχω τὰ ἐμά. ἔτι δ' [8] διέρχεται τ ὅλον κόσμον, & τὸ περὶ ἀυτὸν κενὸν, & τὸ σχῆμα αὐτῦ, & [9] εἰς τ ἀπειρίαν τῦ αἰῶν@ ἐκτείνεται, & [10] τ περιοδικὴν παλιγγενεσίαν τ ὅλων ἐμπερι-λαμβάνει, & προνοεῖ, & διατορεῖ, ὅλε [11] ἐδὲν νεώτερον ὄψονται οἱ μθ' ἡμᾶς, οὐδὲ πρεσβύτερον εἶδον οἱ περὶ ἡμᾶς. ἀλλὰ [12] γέρων κινὰ ὁ τεσσαρακονταέτης, ἐαν νῶν ὁπολαβεῖν ἔχῃ, πάντα τὰ γεγονότα, & τὰ ἐσόμενα ἑώρακε [13] κτ' τὸ ὁμοειδές. ἴδιον ᾗ λογικῆς ψυχῆς, & [14] τὸ φιλεῖν τὸν πλησίον, & ἀλήθεια, & αἰδὼς, & τὸ [15] μηδὲν ἑαυτῆς προτιμᾶν, ὅπερ ἴδιον & νόμυ· ὅτως ἄρ' ἐδὲν διλλύει τὸν λόγον ὀρθὸς, & [16] λόγος δικαιοσύνης.

[1] Inf. § 12. [2] L. 6. § 8. [3] L. 9. § 19. [4] L. 3. § 8. [5] L. 12. § 36. [6] L. 2. § 17. l. 3. § 5. [7] L. 4. § 29. [8] L. 7. § 35. l. 9. § 30. [9] L. 10. § 31. [10] L. 9. § 28. l. 10. § 7. [11] L. 6. § 37. l. 7. § 1. [12] L. 2. § 14. l. 12. § 35. [13] L. 7. § 49. [14] L. 6. § 16. l. 8. § 26. [15] L. 3. § 9. l. 5. § 21. [16] L. 10 § 1. l. 12. § 1.

II. Ὡδὴς ὄρπερπῆς, καὶ ὀρχήσεως, καὶ παλαιάν καταφρονήσῃς, ἐὰν τὴν μὲν ἐμμελῆ φωνὴν [1] καταμερίσῃς εἰς ἕκαστον τῶν φθόγγων, καὶ κατ' ἕνα σεαυτὸν, εἰ τούτων ἥττων εἶ· [2] ὡσαύτως γὰρ. ὅτι ὃ ὀρχήσεως ὃ ἀνάλογον ποιήσας καὶ ἐπὶ πυγμὴν ἢ πάλην. ὃ δ' αὐτὸ καὶ ὅτι τῆς παγκρατίου. ὅλως οὖν χωρὶς ἀρετῆς, καὶ τῶν ἀπ' ἀρετῆς, μέμνησο [3] ὅτι τὰ κατὰ μέρος πρέχειν, καὶ τῇ διαιρέσῃ αὐτῶν εἰς καταφρόνησιν ἰέναι· ὃ δ' αὐτὸ καὶ [4] ὅτι τὸν βίον ὅλον μετάφερε.

III. Οἵα ἐστὶν ἡ ψυχὴ [5] ἡ ἑτοιμος, ἐὰν ἤδη [6] ἀπολυθῆναι δέῃ τοῦ σώματος, καὶ [7] ἢ τοι σβεσθῆναι, ἢ σκεδασθῆναι, ἢ συμμεῖναι; ὃ ἂν ἕτοιμον τοῦτο, ἵνα ἀπὸ ἰδικῆς κρίσεως ἔρχηται, μὴ [8] κατὰ ψιλὴν ἀντίταξιν, ὡς οἱ Χριστιανοὶ, ἀλλὰ [9] λελογισμένως, καὶ σεμνῶς, καὶ ὥστε καὶ ἄλλον πεῖσαι, [10] ἀταραχώδως.

IV. Γεωποίησά τι κοινωνικῶς; [11] ἔχων ὠφέλημα. τοῦτο ἵνα αἰεὶ προχεῖρον ἀπόλαυε. καὶ [12] μηδαμοῦ παύου.

V. Τίς σου [13] ἡ τέχνη; ἀγαθὸν εἶναι. τοῦτο δὲ πῶς καλῶς γίνεται, ἡ ἐκ θεωρημάτων, [14] τῶν μὲν τοῦ ὅλου φύσεως, [15] τὰ δὲ ἰδίας τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῆς;

VI. Γρῶτον αἱ τραγῳδίαι παρήχθησαν ὑπομνηστικαὶ τῶν συμβαινόντων, καὶ ὅτι [16] ταῦτα οὕτω πέφυκε γίνεσθαι, καὶ ὅτι οἷς ὅτι τὰ σκηνῆς ψυχαγωγεῖσθε, τούτοις μὴ ἄχθεσθε [17] ὅτι τὰ μείζονος σκηνῆς. ὁρᾶτε γὰρ, ὅτι οὕτω δῆτα πρώτα περαίνειν, καὶ ὅτι φέρουσιν αὐτὰ καὶ οἱ κεκραγότες, [18] Ἰὼ Κιθαιρών, καὶ λέγεται δὲ ὑπ' ἐνίων καὶ πρὸς τὰ δράματα ποιηταῖς χρήσιμως. οἷόν ἐστιν ἐκεῖνο μάλιστα.

[19] Εἰ δ' ἐμελήθην ὑπ' αὐτῶν καὶ παῖδ' ἐμῷ,
Ἔχει λόγον καὶ τοῦτο. —— καὶ πάλιν,
[20] Τοῖς πράγμασιν γὰρ εὐφυμεῖσθαι. —Καὶ,
[21 22] Βίον θηρεύειν, ὥστε κάρπιμον στάχυν.

II. Cantilenam jucundam, saltationem, pancratium contemnes, si voce concinnâ in sonos singulos divisâ, de his sigillatim te percontatus fueris, *Num istud me victum habet?* erubescès enim id fateri. de saltationis motibus gestibusque singulis, de pancratio itidem, si gemina feceris, futurum est ut pari modo adversùs hæc afficiaris. itaque virtute solâ exceptâ & virtutis actionibus, in reliquis omnibus ad particulas seorsim consideratas recurrere memento, ut ab harum disjunctione res ipsas contemptum eas. hoc autem ipsum & ad vitam totam transferas.

III. Qualis est anima ea, quæ parata est jam statim, si oportuerit, è corpore emigrare, & vel extingui, vel dispergi, vel permanere? ità paratam dico, ut à judicio peculiari promptitudo hæc profluat, non ab obstinatione mera, pro Christianorum more: ut mortem obeas considerate, compositè, citra tumultum, quò & aliis idem suadere possis.

IV. Nunquid feci, quod in commune conducat? beneficium hoc ipso accepi. hoc tibi semper succurrat: nec desinas unquam.

V. Quam artem profiteris? bene vivendi. hoc quo modo meliùs fit, quàm documentorum ope, quorum alia sint de universi natura, alia de hominis conditione propria.

VI. Primò tragœdiæ invectæ sunt, quæ casuum & eventuum homines commonefacerent, quò & ista sic fieri nata monerentur; nec quibus in scena oblectarentur, ea in scena majori, gravatim sustinerent: cùm viderint non posse hæc aliter transigi, & quod perferant ea etiam illi qui exclamant, *Eheu, Cithæron.* & revera dicuntur à dramaticis poëtis utiliter nonnulla. quale illud est imprimis;

Si me meosque liberos Dii negligunt,
Hujus etiam constat ratio.

Et rursus,

Nam neutiquam hominem rebus irasci decet. Et,

Spicas velut frugiferas, sic vitam meti.

& cætera.

[1] L. 10. § 18.
[2] L. 8. § 36.
[3] L. 3. § 11.
[4] L. 6. § 13. l. 10. § 26.
[5] Sup. § 1. l. 2. § 5, 11.
[6] [δεῖ] ἀπ. f.
[7] L. 5. § 33. l. 8. § 25.
[8] Sup. § 48. l. 9. § 53.
[9] L. 3. § 1.
[10] L. 1. § 16.
[11] L. 7. § 13, 74.
[12] L. 5. § 6.
[13] L. 4. § 31. l. 6. § 35.
[14] Sup. § 1. l. 8. § 26. Inf. § 12.
[15] L. 5. § 16. Inf. § 20.
[16] L. 4. § 29. l. 7. § 50.
[17] L. 12. § 36.
[18] *Tragic. N. apud Arrian.* Epictet. l. 1. cap. 24.
[19] L. 7. § 41.
[20] Ibid. § 38.
[21] *Eurip. Hypsip.* Ibid. § 40.
[22] Βίον.

& cætera quæ sunt ejusmodi. Tragœdiæ succesſit vetus comœdia, quæ libertate magistrali instructa, nec obliquâ sed disertâ oratione usa, fastum dejicere non ineptè satagebat: quo fine & Diogenes ex his quædam adhibuit. considera & quæ deinceps fuerit media comœdia, & quorsum tandem introducta sit nova, quæ in inimicum artificium paulatim defluxit. (nam & ab istis utilia dici nonnulla, nemo est qui nesciat.) sed & quo spectet totum hoc poesios hujusmodi & fabularum agendi institutum.

τῆς ποιήσεως & δραματουργίας

VII. Quàm liquidò compertum habes, nullum aliud vitæ institutum ad philosophandum magis esse idoneum, quàm hoc in quo jam versaris?

VIII. Ramus à ramo cui proximè adhæsit abscissus, non potest non à stirpe totâ abscindi. ad eundem modum ergò & homo ab homine quovis rescissus, communitate totâ excidit. porrò ramum alius abscindit; homo verò se ipse à proximo suo separat, dum eum odit & aversatur: nec advertit interim, quòd unà semet à societate civili totâ absciderit. veruntamen hoc à societatis hujusce conditore Jove indultum sibi habet, quòd ei liceat denuo coalescere, cui priùs adhæserat, & ad universi complementum locum recuperare suum. quanquam hoc frequentiùs si fiat, dissociatio istiusmodi & difficiliùs resarcitur, & restitutio ægrè procedere consuevit. omnino denique non pariter se habent surculi duo, quorum alter à prima germinatione cohæsit, & cum stirpe reliqua constanter quasi conspiravit; alter post abscissionem insertus est: quem plantarum cultores dicere solent, *confruticari* quidem, sed non *configurari*.

IX. Qui ad rationis rectæ normam progredienti obsistunt tibi, sicut à rectè agendo avertere te nequeunt, ità nec benevolum erga illos affectum excutiant tibi. sed ad utrumque horum teneas te, ut

& ὅσα τοιαῦτα, μὴ ὑπὸ τὴν τραγῳδίαν ἡ ἀρχαία κωμῳδία παρήχθη, παιδαγωγικὴν παῤῥησίαν ἔχουσα, & τὴν ἀτυφίαν σὺν ἀχρήστῳ διὰ αὐτῆς τῆς συνῤῥήμῳσύνης ὑποπιμπλᾶσιν· πρὸς οἷόν τι & Διογένης ζητεῖ παρελάμβανε. μὴ ταῦτά τις ἡ μέση κωμῳδία, & λοιπὸν ἡ νέα πρὸς ἃ ποτε παρείληπται, ἢ κατ' ὀλίγον ὑπὸ τὴν ἐκ μιμήσεως φιλοτεχνίαν ὑπερῤῥύη, ὕπεισον. ὅτι μὲν γὰρ λέγεται & ὑπὸ τούτων ἔνια χρήσιμα, σὺν ἀγνοεῖται. ἀλλὰ ἡ ὅλη ὑπόθεσις τοιαύτης πρὸς τίνα ποτὲ σκοπὸν ἀπέβλεψε.

VII. Πῶς ἐναργὲς προσοίσει, ὃ μὴ εἰς ἄλλου βίου ὑπόθεσιν εἰς τὸ φιλοσοφεῖν ὕπερ ὑπόθεσιον, ὡς ταύτῃ ἐν ᾗ νῦν ὢν τυγχάνῃς;

VIII. Κλάδος τοῦ προσεχοῦς κλάδου ἀποκοπείς, ὃ δυνατὸν μὴ & τοῦ ὅλου φυτοῦ ἀποκεκόφθαι. οὕτω δὴ & ἄνθρωπος, ἑνὸς ἀνθρώπου ἀποχισθεὶς ὅλης τῆς κοινωνίας ἀποπέπτωκε. κλάδον μὲν οὖν ἄλλος ἀποκόπτει· ἄνθρωπος ὑπ' αὐτὸς ἑαυτὸν τοῦ πλησίον χωρίζει, μισήσας & ἀποστραφεὶς· ἀγνοεῖ ὑπὸ & τοῦ ὅλου πολιτεύματος ἅμα ἀποστέμνειν ἑαυτόν. πλὴν ἐκεῖνό γε δῶρον ὃ συστησάμενος τῆς κοινωνίδος Διός. ἔξεστι γὰρ πάλιν ἡμῖν συμφῦναι τῷ προσεχεῖ, & πάλιν τοῦ ὅλου συμπληρωτικοῖς γίνεσθαι. πλεοναχοῦ μὲν οὖν γινόμενον ὃ κακὸν τῆς τοιαύτης διαίρεσιν, δυσένωτον & δυσαποκατάστατον προχωρεῖν ποιεῖ. ὅλως τε οὐχ ὅμοιος ὁ κλάδος ὁ ἄνωθεν ἀρχῆς συμβλαστήσας, καὶ σύμπνους συμμείνας, τῷ μὴ τῆς ἀποκοπῆναι αἴσθησιν ἐκπεπτωκέναι. ὅ, ἡνίκα ποτὲ λέγουσιν οἱ φυτουργοί, ἐμφαίνειν μέν, μὴ ὁμοιοπαθεῖν δέ.

IX. Οἱ ἐνιστάμενοί σοι κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, ὥσπερ ἀπὸ τῆς ὑγιοῦς πράξεως ἀποστρέψαι σε οὐ δυνήσονται, οὔτως μηδὲ πρὸς αὐτοὺς εὐμενείας ἐκπροσωπῶμεν. ἀλλὰ φύλαττε ἑαυτὸν ἐπ' ἀμφοτέρων ὁμοίως, μὴ μόνον

[1] Inf. § 18.

[2] § 11.

[3] L. 2. § 16. l. 8. § 34.

[4] L. 5. § 8.

[5] L. 4. § 29.

[6] Inf. § 9, 20. ἀποστρ.

[7] L. 8. § 34.

[8] -ρώμαλον. Jun.

[9] ὁμοαυξεῖν, vel ὁμοιοπαθεῖν Boot ὁμοσωματεῖν Salm. ὁμοχωματεῖν f.

[10] l. 9. § 3.

[11] L. 3. § 16. l. 8. § 32. Sup. § 11. l. 6. § 47, 50.

μόνον ὅτι [1] τῆ συγκαθῆς κρίσεως καὶ προάξεως, ἀλλὰ καὶ ὅτι [2] τὰς ὁρμὰς ἐπιχειρῆσαι, ἢ ἄλλως διαφαίνοντας προσοπτικῶς. καὶ γὰρ [3] τοῦτο ἀδενές, τὸ χαλεπαίνειν ἀνθρώποις, ὥσπερ [4] τὸ ἀποσπᾶσθαι τῆς πράξεως, καὶ ἀνδρὶ ναυαγίῳ καταπλαγῆναι· ἀμφότερα γὰρ ὅμοια λιποτάκτας, ὁ μὲν ἀποστρέψας, ὁ δὲ [6] ἀλλοτριωθεὶς πρὸς τὴν φύσιν [7] συγγενῆ, καὶ [8] φίλον.

X. Οὐκ ἔστι κρείττων σοφία φύσεως τέχνης· καὶ γὰρ αἱ τέχναι τὰς φύσεις μιμοῦνται· εἰ δὲ τοῦτο, ἡ πασῶν τῶν ἄλλων τελειοτάτη καὶ φιλανθρωποτάτη φύσις, οὐκ ἂν ἀπολείποιτο τῆς τεχνικῆς συμπαθείας· [9] πᾶσαι δὲ γε τέχναι τῶν χειρόνων ἕνεκεν τὰ κρείττονα ποιοῦσιν· οὕτω καὶ [10] ἡ κοινὴ φύσις· καὶ δὴ ἔνθεν μὲν γένεσις δικαιοσύνης, ἀπὸ δὲ ταύτης αἱ λοιπαὶ ἀρεταὶ ὑφίστανται· ἃ γὰρ τηρηθήσεται τὸ δίκαιον, ἐὰν μὴ [11] προπετῶμεν πρὸς τὰ μέσα, ἢ [12] συνεξαπατώμενοι καὶ προπετοῖ καὶ [13] μεταπτωτικοὶ ὦμεν.

XI. Εἰ [14] οὐκ ἔρχεταί σε τὰ πράγματα, ὧν αἱ διώξεις καὶ φυγαὶ θορυβοῦσί σε, ἀλλὰ τρόπον τινὰ αὐτὸς ἐπ' ἐκεῖνα ἔρχῃ· [15] τὸ γὰρ κρίμα τὸ περὶ αὐτῶν, ἡσυχάζοντα, [16] κἀκεῖνα μὴ ἀνεμένοντα, καὶ [17] ὅτε διώκων ὅτε φεύγων ὀφθήσῃ.

XII. [18] Σφαῖρα ψυχῆς αὐτοειδής, ὅταν μήτε ἐκλείνῃ ἐπί τι, μήτε ἔξω συνέχηται, μήτε συνιζάνῃ, ἀλλὰ φῶς λάμπηται, [19] ᾧ τὴν ἀλήθειαν ὁρᾷ [20] τὰ πάντων, καὶ [21] τὸν ἐν [22] αὐτῇ.

XIII. [23] Καταφρονήσῃ με τις; ὄψεται. ἐγὼ δὲ ὄψομαι [24] ἵνα μήτι καταφρονήσεως ἄξιον πράσσων. ἢ λέγων εὐρίσκωμαι. μισήσῃ; ὄψεται. ἀλλὰ ἐγὼ [25] συμπὴς καὶ εὔνους πᾶσι, καὶ τούτῳ αὐτῷ ἕτοιμος [26] τὸ παρρησιάσασθαι δείξω, ἐκ [27] ὀνειδισικῶς, οὐδὲ ὡς κατηφὴς ὀργίλως ὅτι δύσχρηστος, ἀλλὰ γνησίως καὶ χρηστῶς, οἷος ὁ Φωκίων ἐκεῖνος,

[1] L. 5. § 18.
[2] L. 7. § 26, 56, & 5. l. 9. § 11, 42,
[3] Inf. § 18.
[4] L. 10. § 12.
[5] Sup. § 25.
[6] Sup. § 8. Inf. § 20.
[7] L. 2. § 1.
[8] L. 9. § 27.
[9] L. 7. § 55.
[10] L. 5. § 16.
[11] Inf. § 16. l. 9. § 27.
[12] L. 3. § 9.
[13] L. 5. § 10.
[14] L. 4. § 3.
[15] Sup. § 39.
[16] L. 9. § 15.
[17] Sup. § 1.
[18] L. 8. § 41, 48.
[19] L. 3. § 15.
[20] L. 8. § 26.
[21] Sup. § 1.
[22] αὐτῇ
[23] L. 5. § 25, 32.
[24] L. 10. § 1, 32.
[25] L. 4. § 37. l. 7. § 26. Sup. § 9.
[26] L. 5. § 22. l. 10. § 4.
[27] Inf. § 18. l. 6. § 30.

& in judicio actione quæ constanti persistas, & in mansuetudine erga illos, qui vel impedire te conantur, vel alio modo quopiam molesti tibi sunt. etenim tam hoc imbecillis est animi, succensere istis, quàm ab actione desistere, & consternatum succumbere. uterque enim ex æquo stationis desertæ reus est, & qui metu perculsus, & qui naturâ cognatum sibi atque amicum fuerit aversatus.

X. Nulla natura arte inferior est. naturam enim imitantur artes. hoc si datur, sequetur, naturam eam quæ est consummatissima, cæteráque omnes in se complectitur, artificis solertiæ neutiquam concedere. atqui in artibus omnibus deteriora quæque præstantiorum gratiâ fiunt? à communi ergo natura hoc idem fit. atque hinc sanè justitia oritur: ab hac verò reliquæ nascuntur virtutes. neque enim quod est justum æquumque servabitur, si vel ad res medias anxiè feramur, vel decepti facile & temerarii & inconstantes fuerimus.

XI. Si, quarum persecutio & fuga perturbat te, res eæ ad te non accedunt, sed ad illas ipse quodammodo accedis, cùm ipsæ interim immotæ maneant; judicium proinde tuum de eis quiescat, eásque nec prosequeris ampliùs, nec fugies.

XII. Uniformis prorsus est animæ sphæra, cùm nec ad exterius quicquam se extendit, nec cum eodem ullo intùs concurrit, nec considit & comprimitur; sed lumine illo illustratur, quo veritatem, tum rerum omnium cæterarum, tum & in ipsa sitam, cernit.

XIII. Contemnit me quisquam? ipse viderit. ego mihi cavebo, nequid contemptu dignum vel egisse vel dixisse deprehendar. odit me quisquam? ipse viderit. at ego mitis esse ac benevolus cuique pergam; & huic etiam ipsi, errorem ostendere promptus; neq; id contumeliosè, neque ut qui patientiam ostentare cupiam, sed ingenuè, benignè, quo modo Phocion ille, nisi

nisi si simulatè agebat. interiùs enim ità affectum esse oportet, ut ipsi Dii videant, hominem esse te, qui nihil quicquam indignè ægrè ve ferat. quid enim tibi mali contigerit, modò quod naturæ tuæ conveniat, id ipse facias? annon amplecteris, quod universi naturæ nunc est tempestivum, cùm homo sis ad hoc compositus positúsque, ut id fieri, quocunque tandem modo, velis, quod in commune conducat?

XIV. Qui se invicem contemnunt, iidem & sibi invicem assentantur: quíque se invicem transcendere cupiunt, sibi invicem se submittunt.

XV. Quàm putidus & insincerus est, qui dicit, *Ego simpliciter tecum agere statui.* quid facis, mi homo? quid prædicere opus est? res ipsa appareat, fronti inscriptam oportuit vocem hanc, in oculis ipsis relucere statim, quomodo animus se habeat: sicut in amantis oculo cuncta statim dignoscit amasius. talem planè virum simplicem bonúmque oportet esse, qualis is qui hircum olet; ut qui astiterit, simulac accesserit, velit, nolit ipse, protinus persentiscat. simplicitatis verò affectatio tortuosa est. amicitiâ lupinâ nihil est fœdius. hoc omnium maximè fugias. vir bonus, simplex, benevolus ità in oculis gerit hæc, ut neutiquam lateat.

XVI. Optimè vivendi facultas hæc est in anima sita, si adversùs res indifferentes indifferenter se habeat. indifferenter autem se habebit, si divisim & integrè earum unamquamque consideraverit, simúlque recordatus fuerit, quòd nihil horum cogere nos potest, ut hoc vel illud de ipso opinemur; nec accedit ad nos, sed quiescit; nos autem sumus, qui judicia de his proferimus atque nobis ipsis inscribimus, cùm nec inscribere in nobis situm sit, & si clanculum irrepserint, statim obliterare: quòdque ad breve admodum tempus opus futurum est cautelâ hac; tum vita terminabitur. ecquid est autem in

εἰ γὰ μὴ φρονεσποιεῖτο· τὰ [1] ἔξω γὰρ δὴ [1] L. 12. § 2.
τοιαῦτα ἐστί), & τὸν τῶν ὅλων βλέπειν δυνάμενον [2] φρὸς μηδὲν ἀηδυακλικῶς διακλιθέμενον, μηδὲ δεινοπαθοῦντα. [3] τί γὰρ [3] L. 6. § 27.
σοι κακὸν, εἰ ἀλόγως νῦν [4] ποιεῖ δ' [ἐπὶ] τῇ [4] ποιεῖς Mer.
φύσει σου οἰκεῖον; [5] ἢ δέχῃ δ' νῦν τῇ τῶν [5] L. 4. § 23.
ὅλων φύσει εὔκαιρον, [6] ἄνθρωπε τεταγμένε φρὸς δ' γίνεσθε δι' ὅτου δὴ τὸ κοινῇ [6] Inf. § 20. l. 5. § 8.
συμφέρον;

XIV. [7] Ἀλλήλων καταφρονοῦντες, ἀλλήλοις [8] ἀρεσκόμενοι, & ἀλλήλων ὑπερέχειν θέλοντες, ἀλλήλοις ὑποκαλακλίνονται. [7] L. 4. § 32. [8] L. 5. § 5.

XV. Ὡς αὐφρὸς & κίβδηλος, ὁ λέγων, ἐγὼ φρὸ κρίματος ἁπλῶς σοι φρόσφερε; τί ποιεῖς ἀνθρωπε; τοῦτο δὲ δεῖ φρολέγειν. [9] ἀυτῷ φαίνεσθαι. [10] ἐπὶ τοῦ μετώπου γεγράφθαι ὀφείλει σοὶ ὁ φωνή. [11] τοιοῦτον ἔχει, σοὶ ὁ ἐν τοῖς ὄμμασιν ἐξέχει· ὡς τῶν ἐρασῶν ἐν τῷ βλέμματι πάντα σοὶ γνωρίζει ὁ ἐραστής. τοιοῦτον ὅλως δεῖ τὸν ἁπλοῦν & ἀγαθὸν εἶναι, [12] οἷον γελάσωνα, [13] ἵνα ὁ ψαλάσας, ἅμα τῷ φρόσωπον, δῆλος ᾖ, ἄθικτος. ὑπόδυσις ἡ ἁπλότης· [14] σκάλμη ἐστὶν· οὐδὲν ἔστιν ἄμεινον λυκοφιλίας. πάντων μάλιστα τοῦτο φεύγε. ὁ ἀγαθὸς, & [15] ἁπλοῦς, & εὐμενὴς, ἐν τοῖς ὄμμασιν ἔχουσιν ταῦτα, & ὁ λανθάνει. [9] αὐτὸ f. [10] L. 7. § 60. [11] ὁποῖον f. vel τ. ἔχει; [12] L. 5. § 28. [13] L. 5. § 6. [14] σκαλωπὸς Xyl. σκαιὰ Boot. σκαμβὴ Sal. [15] L. 7. § 31. [16] διάζωσον f.

XVI. Κάλλιστα [16] ἡ ζωὴν, [17] διάμεινε αὐτὴ ἐν τῇ ψυχῇ ἑαυτῇ [18] φρὸς τὰ ἀδιάφορα ἀδιαφορῶν· ἀδιαφορήσει δὲ, ἑαυτῇ [19] ἕκαστον αὐτῶν θεωρῶν διηρημένως καὶ ὁλικῶς· & μεμνημένος, ὅτι [20] οὐδὲν αὐτῶν ὑποληψιν φρὸς ἀυτὸ ἡμῖν ἐμποιεῖ, [21] οὐδὲ ἔρχεται ἐφ' ἡμᾶς· ἀλλὰ [22] τὰ μὲν ἀτρεμεῖ· [23] ἡμεῖς δὲ ἑαυτοὶ, οἱ ταῖς φρὸ ἀυτῶν κρίσεις γινόμενοι, & οἷον [17] Sup. § 31. l. 8. § 8. Sup. § 9. [18] L. 2. § 11. l. 6. § 32. l. 9. § 1. [19] Sup. § 2. [20] L. 9. § 15. [21] Sup. § 11. [22] L. 4. § 3. [23] L. 5. § 19.
γεάφοντες ἑαυτοῖς [24] δέον μὲ μὴ γεάφειν, [25] δέον δὲ καὶ τῳ λάθῃ, οὐδὲν δέον ἀλεῖψαι. [24] L. 6. § 52. [25] L. 5. § 2.
ὀλ[26]ὀλίγου χρόνου ἔσται ἡ τοιαύτη φρόνοια, & λοιπὸν πεπαύσεται ὁ βίος. τί μῦτοι δύσκολον [26] L. 10. § 11. [15].

καλῶς

καλῶς ἔχει ταῦτα; [1] εἰ μὲν γὰρ κατὰ φύσιν ἔξει, χαῖρε αὐτοῖς, καὶ ῥᾴδια [2] ἔσται σοι· εἰ δὲ παρὰ φύσιν, [3] ζήτει καὶ ἔξει σοι κατὰ φύσιν. καὶ [4] ἐὰν τοῦτο σπεύδῃ, κἂν ἄδοξον ᾖ· [5] πάντα γὰρ συγγνώμη ὃ ἴδιον ἀγαθὸν ζητοῦντι.

XVII. [6] Πόθεν ἐλήλυθεν ἕκαστον, καὶ [7] ἐκ τίνων ἔκαστον ἐπισυμβαίνων, καὶ [8] εἰς τί μεταβάλλει, καὶ [9] οἷον ἔσται μεταβαλόν, καὶ ὡς [10] οὐδὲν κακὸν πείσεται.

XVIII. [Καὶ] περὶ τῶν, [11] εἰς ἃ πρὸς αὐτοὺς μοι χρῆσις. καὶ ὅλως [12] ἀλλήλων ἕνεκεν γεγόναμεν. καὶ κατ' ἄλλον λόγον, προστησόμενός γε αὐτῷ γέροντα, ὡς κριὸς ποίμνης, ἢ ταῦρος ἀγέλης. ἀνωθεν δὲ ἐπίδει, ἀπὸ δέ, [13] εἰ μὴ ἄτομοι, [14] φύσις ἡ τὰ ὅλα διοικοῦσα. εἰ τοῦτο, [15] τὰ χείρονα τῶν κρειττόνων ἕνεκεν· [16] ταῦτα δὲ ἀλλήλων.

Δεύτερον δέ, [17] ὁποῖοί τινές εἰσιν ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἐν ᾧ κλινάριῳ, τἄλλα· μάλιστα δέ, [18] οἵας ἀναγκαίας δογμάτων πειθοῦς ἔχουσιν· καὶ ὡτινασοῦν τούτων [19] μὴ οἴου τύφου ποιοῦσι.

Τρίτον, ὅτι εἰ μὲν ὀρθῶς ταῦτα ποιοῦσιν, [20] δήλον ὅτι ἃ δεῖ δυσχεραίνειν· εἰ δὲ σὺ ὀρθῶς, [20] δηλονότι [21] ἄκοντες καὶ [22] ἀγνοοῦντες. [23] πᾶσα γὰρ ψυχὴ ἄκουσα στερεῖται, ὥσπερ καὶ ἀληθοῦς, οὕτως καὶ τοῦ [24] κατ' ἀξίαν ἑκάστῳ προσφέρεσθαι. ἄρδην δὲ γοῦν ἀκούοντες ἄδικοι, καὶ ἀγνώμονες, καὶ πλεονέκται, καὶ καθόλου ἁμαρτητικοὶ πρὸς τοὺς πλησίον.

Τέταρτον, ὅτι καὶ [25] αὐτὸς πολλὰ ἁμαρτάνεις, καὶ [26] ἄλλο [27] τοιοῦτον εἶ καὶ [28] τάχα γε ἕξιν ποιητικὸν [29] ἔχεις, εἰ καὶ δι' ἀβέλτερίαν, ἢ δόξοκοπίαν, ἢ τοιοῦτό τι κακὸν ἀπέχῃ τῶν ὁμοίων ἁμαρτημάτων.

Πέμπτον, ὅτι [30] οὐδὲ εἰ ἁμαρτάνουσι κατείληφας. πολλὰ γὰρ κατ' [31] οἰκονομίαν γίνεται. καὶ ὅλως πολλὰ δεῖ πρότερον μαθεῖν, ἵνα τις περὶ ἀλλοτρίας πράξεως καταληπτικῶς τι ἀποφήνηται.

[1] L. 8. § 26. l. 10. § 33.
[2] ἔσαι f.
[3] L. 10. § 2.
[4] L. 4. § 12. l. 5. § 3.
[5] L. 6. § 27.
[6] L. 3. § 11.
[7] L. 9. § 36.
[8] L. 8. § 18. l. 12. § 24.
[9] L. 8. § 21. l. 10. § 19.
[10] L. 4. § 42.
[11] L. 8. § 27.
[12] L. 2. § 1.
[13] L. 9. § 39.
[14] L. 10. § 6.
[15] Sup. § 10.
[16] L. 5. § 16.
[17] L. 3. § 4.
[18] L. 8. § 14.
[19] L. 9. § 34.
[20] δῆλον ὅτι
[21] L. 7. § 62.
[22] L. 2. § 1.
[23] L. 7. § 63.
[24] L. 8. § 29.
[25] L. 7. § 26.
[26] Sup. § 70.
[27] λως f.
[28] L. 1. § 17.
[29] ἔχεις
[30] L. 9. § 38.
[31] L. 4. § 51.

his difficile? siquidem enim naturæ congrua sunt, eis oblecta te, & facilia futura sunt. sin præter naturam, investiga, quid sit naturæ tuæ congruum, & ad hoc te accinge, etiamsi minus gloriosum sit. venia enim cuique habenda est, qui bonum suum sectatur.

XVII. Cogita tecum, unde prodierit unumquodque, & ex quibus consistat, & in quid mutet, & ubi mutaverit, quale futurum sit, & quod mutando mali nil patitur.

XVIII. De eis qui adversus te delinquunt cogita: Primò, quam relationem ad illos habeas. quódq; alteri alterius causâ nati sumus: tu autem speciali quadam ratione etiam illis præfectus, ut gregi aries, armento taurus. quin & altiùs rem repete: vel atomos obtinere, vel naturam universa disponere. hoc si est, deteriora constat præstantiorum causâ esse condita, præstantiora sui invicem.

Secundò cogita, quales sint ad mensam, in lectulo alibi. præsertim verò, quas à decretis intus sitis necessitates perpetiantur: quantáq; cum prudentiæ opinione hæc ipsa, in quibus delinquunt, agant.

Tertiò, quòd, si hæc rectè faciunt, ægrè ferre non oportet: sin minùs, nolentes utique & nescientes agunt. omnis etenim anima, prout veritate privatur invita, sic etiam erga quemque pro dignitate cujusque gerendi se peritiâ. itaq; injustos, ingratos, avaros, vicinis injurios dici se non sustinent.

Quartò, quòd & ipse multa peccas, & aliàs ejusmodi es planè, quales illi sunt. atque etiamsi peccatis quibusdam abstineas, habes tamen intra te habitum talia perpetrare proclivem, licèt vel ignaviæ, vel famæ, vel alius alicujus ratione à peccatis paribus te cohibeas.

Quintò, quòd nec an peccáverint etiam, nôsti satis. multa enim per dispensationem geruntur. atq; omnino multa priùs edocearis oportet, quàm de facto alieno certi quicquam statuere possis.

Sextò

Sextò, quando quàm maximè indignaris, vel ægrè fers, memineris momentaneam esse vitam humanam, omnésque nos brevi componendos fore.

Septimò, non esse actiones aliorum, quæ nos conturbant; sunt enim hæ in mentibus ipsorum sitæ: sed opiniones tantùm nostras. istas igitur tolle, missóque de re ipsa, tanquam grave quiddam sit, judicio, ira protinus evanescet. sed quomodo tollam? reputando nihil tibi inhonestum contigisse. nisi enim malum id sit duntaxat quod inhonestum est, necesse futurum est, ut & tu multa pecces, & latro, vel quidlibet etiam, fias.

Octavò, cogita quanto graviora patiamur ex iracundia ac mœstitia, quàm de istis concipimus, quàm ex eis ipsis, quorum caussâ succensemus & angimur.

Nonò, mansuetudinem, insuperabilem esse, si genuina fuerit, non personata & fucata. quid enim fecerit tibi, qui vel maximè contumeliosus est, si mansuetè adversùs illum te gerere perrexeris, & si occasio tulerit, placidè illum admonueris, & eodem ipso, quo te lædere molitur, tempore quietus ipse hominem meliora docueris; *Noli sic agere mi fili; ad aliud nati sumus. mihi quidem noceri nequit. sed ipse læderis, mi fili.* monstraveris etiam scitè, & generatim ostenderis, nec apes ità se gerere, nec eorum ullum, quæ gregatim agere nata sunt, animantium. quin neque irrisoriè faciendum hoc, neque contumeliosè, sed cum genuino amoris affectu; neque animo quasi attacto & exulcerato, neque tanquam in schola, neque ut astanti alicui sis admirationi, sed ità semper, ut cum solo agas, etiamsi alii forsan circumstiterint nonnulli.

Capita novem ista in mente reposita habeas, tanquam dona quædam à Musis accepta; atque incipias tandem homo esse, dum vivis. Veruntamen ex æquo cavendum, sicut nè irascaris eis, ita etiam nè aduleris. utrumque enim societatis jus violat, & ad damnum tendit.

Ἕκτον, ὅτι [1] ὅταν λίαν ἀηδιακῇς, ἢ [2] δυσαθῇς, [2] ἀκαριαῖός ὁ ἀνθρώπειος βίος, καὶ [3] μετ' ὀλίγον πάντες [4] ὁμοπάθημεν.

[1] L. 7. § 58. [2] L. 4. § 48. [3] L. 12. § 21. [4] L. 4. § 3.

Ἑβδομον, ὅτι [5] οὐκ αἱ παροξύσεις αὐτῶν ἐνοχλοῦσιν ἡμῖν· [6] ἐκεῖναι γὰρ εἰσιν ἐν τοῖς ἐκείνων ἡγεμονικοῖς· ἀλλὰ [7] αἱ ἡμέτεραι ὑπολήψεις· [8] ἄφες οὖν ταύτας, καὶ θέλησον ἀφεῖναι τὸ ὡς περὶ δεινῶ κρίσιν, καὶ [9] ἀπαλλαγήσῃ τῆς ὀργῆς. πῶς οὖν ἀφῶ; λογισάμενος, ὅτι [10] σὸν αἰσχρόν. ἐὰν γὰρ μὴ [11] μόνον ᾖ τὸ αἰσχρὸν κακόν, [12] ἀνάγκη καί σε πολλὰ ἁμαρτάνειν, καὶ λῃστὴν καὶ παντοῖον γενέσθαι.

[5] Sup. § 11. [6] L. 5. § 25. [7] L. 7. § 16. [8] L. 4. § 7. [9] L. 5. § 22. [10] L. 2. § 1. [11] Sup. § 11. [12] L. 9. § 1.

Ὄγδοον, [13] ὅσῳ χαλεπώτερα ὑπομένουσιν αἱ ὀργαὶ καὶ λύπαι αἱ ὑπὲρ τοιούτοις, τοσοῦτόν ἐστιν ἐφ' οἷς ὀργιζόμεθα καὶ λυπούμεθα.

[13] L. 7. § 24.

Ἔνατον, ὅτι [14] τὸ εὐμενὲς ἀνίκητον, ἐὰν γνήσιον ᾖ καὶ μὴ [15] σεσηρὸς, μηδὲ ὑποκρισις. τί γάρ σοι ποιήσῃ ὁ ὑβριστικώτατος, ἐὰν μεταπλῇς [16] εὐμενὴς αὐτῷ, καὶ, εἰ ὕποι ἔτυχε παραίνῃ αὐτῷ καὶ [17] μεταδιδάσκῃς εὐχόλως πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὅτε καὶ ποιῆσαι σε ὑπαχθῇς; μὴ τέκνον· [18] πρὸς ἄλλο πεφύκαμεν. [19] ἐγὼ μὲν ὑμᾶς μὴ βλαβῶ, [20] οὐ δὲ βλάπτῃ, τέκνον. καὶ [21] δεικνύειν εὐαφῶς καὶ ὁλικῶς, ὅτι τοῦτο ὕποις ἔχει, ὅτι [22] καὶ μέλιτται μὴ τοιοῦσιν, ἀλλ' ὅλα ζῶα γεωργικὰ πέφυκε· καὶ δὴ [23] μὴ τὸν ἀγωνικῶς αὐτὸ ποιῆν, [24] μὴ τὸν ὀνειδιστικῶς, ἀλλὰ φιλοστόργως καὶ ἀδήκτως [25] τῇ ψυχῇ· καὶ [26] μὴ ὡς ἐν σχολῇ, μηδὲ ἵνα ἄλλοι ἀναγνῶσι δυνάμεθα· ἀλλ' [27] ἤτοι πρὸς μόνον, καὶ ἐὰν ἄλλοι ἔνεστήκωσι.

[14] Sup. § 13. [15] L. 1. § 15. [16] L. 3. § 11. [17] L. 5. § 28. [18] L. 2. § 1. [19] L. 10. § 33. [20] L. 9. § 4. [21] L. 10. § 4. [22] L. 9. § 9. [23] Sup. § 13. [24] L. 1. § 10, 16. [25] πῷ f. [26] L. 10. § 36. [27] ἀεὶ τοι Mer. ἀεὶ ὡς Xyl.

Τούτων τῶν ἐννέα κεφαλαίων μέμνησο, ὡς παρὰ τῶν Μουσῶν δῶρα εὐληφώς, καὶ [28] ἄρξαί ποτε ἄνθρωπος εἶναι, ἕως ζῇς· [29] φυλακτέον δὲ ἐπίσης τὴν ὀργίζεσθαι αὐτοῖς, καὶ κολακεύειν αὐτούς· ἀμφότερα γὰρ ἀκοινώνητα, καὶ πρὸς βλάβην φέρει.

[28] L. 10. § 1. [29] L. 12. § 1. L. 4. § 31.

πρόσχεσον

[1] Sup. § 9. πρόχειρον ὃ ἐν τῇ ὀργῇς, ὅπ. [1] ἐκεῖ δ' ἀνδρικὸν, ἀλλὰ δ' πρᾶον ἐ ἥμερον, ὥσπερ ἀνθρωπικώτερον, ὕπως ἐ ἀρρενικώτερον, ἐ ἰχυρ. ἐ νεύρων ἐ ἀνδρείας τύτῳ μέτεσιν, ἐκεῖ ᾧ ἀθυμακτῆσαι ἐ ἀσθενῆσαι. ὅσῳ γὰ ἀπαθείᾳ τῦτο οἰκειότερον, τοσύτῳ ἐ δυνάμει. ὥσπερ τι ἡ λύπη ἀδενὲς· ὕπως ἐ ἡ ὀργή. ἀμφότεροι γὰ τέτρωνται, ἐ [3] ἐνδεδώκασιν.

[2] L. 7. § 64.

adversùs iram verò præstò sit illud; iraſci haud virile esse; sed manſuetum placidúmque animi affectum, ut humanius quiddam, ità & maſculum magis. atque is certè, qui ità affectus est, robur animi nervoſque & fortitudinem penes se habet, non autem is qui indignatur & offenditur. quò enim propiùs hoc ad immunitatem ab affectibus omnem prorsus, eò etiam ad potentiam propiùs accedit. quemadmodum autem triſtitia, ſic & ira imbecillis est animi. utraque enim vulnus accepit, & ſuccubuit.

Εἰ ὃ βύλει, ἐ δέκαιον ᾠδὴ τῦ μυσηγέτυ δῶρον λάβε· ὅλε [3] ὃ [4] μὴ ἀξιῦν ἀμῤῥλύειν τὰς φαύλας μῆνιν. [5] ἀδυνάτυ γὰ ἐφίεται· ὃ ὃ συγχωρεῖν ἄλλοις μὴ ἔτι τοιύτυς, ἀξιῦν ὃ μὴ εἰς σὲ ἁμαρτάνειν, [6] ἄγνωμον ἐ τυραννικόν.

[3] L. 5. § 17.
[4] ἀξιῦν μὴ
[5] L. 7. § 71.
[6] L. 6. § 27.

Quod ſi volueris, etiam decimum à Muſarum præside donum accipe. velle improbi nè peccent, inſaniæ est. id enim quod fieri non potest, appetit. tum concedere, ut adversùs alios tales sint, sed nè in te peccent poſtulare, & ſtolidum est & tyrannicum etiam.

XIX. Τέτταρας μάλιστα ζοπὰς τῦ ἡγεμονικῦ φυλακτέον διηνεκῶς, ἐ ἐπειδὰν φανερὰς, [7] ἀπαλειπτέον, ὑπολέγοντα ἐφ' ἑκάστυ ὕτως· τῦτο ὃ φαύλισμα [8] σὸν ἀναλγῆτον. τῦτο [9] λυπηρὸν κοινωνίας· τῦτο [10] σὸν ἀπὸ Ζευῖ μέλλς λέγειν· ὃ γὰ μὴ ἀφ' ἑαυτῦ λέγει ἐν τοῖς ἀτοπωτάτοις νόμιζε. πέταρτον δέ ἐςι, καθ' ὃ σεαυτῷ [11] ὀνειδιεῖς, ὅπ τῦτο [12] ἡδυσμένε ἐςὶ ἐ ὑπακαλακλινομένε τῷ ἔνσοι [13] θειοτέρυ μέρυς τῇ ἀτιμωτέρᾳ ἐ [14] θνητῇ μοίρᾳ τῇ τῦ σώματος ἐ ταῖς τύτυ παχείαις ἡδοναῖς.

[7] Sup. § 16.
[8] L. 4. § 24.
[9] L. 9. § 23.
[10] L. 2. § 16.
[11] συνειδήσῃς f.
[12] L. 3. § 3.
[13] L. 12. § 19.
[14] L. 4. § 41.

XIX. Mentis affectiones quatuor potiſſimùm sunt jugiter cavendæ, & ubi deprehenſæ fuerint, confeſtim inducendæ, de ſingulis earum ſic cenſendo: cogitatio iſta non est neceſſaria; iſta ſocietatis inimica; iſtud non à te dicturus es. aliquid enim non à teipſo dicere, in rerum abſurdiſſimarum numero habeto. quartum esto, quicquid conſcientia tibi dictaverit, fore per illud, ut pars tui divinior devicta ſuccumbat viliori, corpori nempe mortali ejuſque craſſis voluptatibus.

XX. Τὸ μὴ πνευματίον σε, ἐ ὃ πυρώδες πρὸ ὃν ἐληλέαται, κἂν τοι φύσει ἀνωφερῆ ὄντα, ὅμως πειθόμενα τῇ τῦ ὅλων διατάξει, πρὸς κατέλειται ἐνταῦθα ἐν τῷ συγκειμένῳ. ἐ ὃ γεῶδες ὃ ὃ ἐν σοὶ πρῦ, ἐ τὸ ὑγρὸν, κἂν τοι κατωφερῆ ὄντα, ὅμως ἐστήκασι ἐ ἔσηκε τ' ἐχ' ἑαυτῦ φυσικῶν χάριν. ὕτως ἄρα κὰ τὰ στοιχεῖα ὑπακύει τοῖς ὅλοις, [15] ἐπειδήπε καθ' ἕξιν συνέβια, μένοντα δ' ἐκεῖθεν πάλιν τὸ ἐνδόσιμον τ' διαλύσεως συμένει· [16] ἐ δὴ ὃν ὧν μόνον τὸ τοιῦτον σε μέρος ἀπειθὲς

[15] L. 3. § 5.
[16] L. 9. § 9.

XX. Quicquid aëreum & igneum immixtum est tibi, etiamſi natura ſurſum feratur, utrumque ut tamen univerſi diſpoſitioni obſequatur, in maſſa compoſita iſtîc detinetur. quicquid itidem in te terreum & aqueum exiſtit, etiamſi naturâ deorſum vergat, attollitur nihilominus, & ſtationem occupat non ſuam uſqueadeo etiam elementa univerſo obtemperant, dum ibi, ubi per vim diſpoſita ſunt, manent, donec diſſolutionis ſignum detur. an non iniquum est ergo, mentem tantùm tuam imorigeram

morigeram esse, nec statione suâ acquiescere? & huic tamen nihil violentum injungitur, sed ea sola quæ ei secundùm naturam sunt. nec sustinet tamen, sed in contrarium fertur. motus enim omnis ad injurias, luxus, dolores, formidines. nihil est aliud, quàm à natura defectio. quin & mens, quoties eventum aliquem ægrè fert, stationem tunc suam deserit: ad æquanimitatem enim & pietatem est condita, non minùs quàm ad justitiam. siquidem & ista ad communionem tuendam faciunt; imò actionibus justis antiquiora sunt.

νωνησίας, μᾶλλον ἢ [9]

XXI. Cui non unus idémque semper vitæ scopus est, hic unus idémque per vitam totam esse non potest. non satis est quod dixi, nisi illud etiam adjeceris, qualis scopus hic esse debeat. quemadmodum enim opinio eadem non est de omnibus quæ vulgò hominum quoquo modo bona videntur, sed de certis quibusdam, communibus nempe: ad eundem modum & scopum illum qui est civilis & communioni congruus proponi oportet. qui enim ad istum conatus suos omnes direxerit, is actiones suas omnes sibi similes præstabit, & hoc modo semper idem futurus est.

XXII. Murem agrestem & domesticum cogita. hujusque pavorem ac trepidationem.

XXIII. Socrates plurimorum decreta *lamias* appellabat, puerulorum terriculamenta.

XXIV. Lacedæmonii in spectaculis suis, peregrinis in umbra sedilia collocabant, ipsi ubicunque obtigerat, considebant.

XXV. Perdiccæ accersenti excusabat se Socrates; *nè pessimo*, inquit, *exitio peream, cùm gratiam collatam referre nequeam.*

XXVI. In scriptis Epicureis præcipitur, ut in mente ac memoria semper habeamus antiquorum aliquem eorum, qui virtutem coluerint.

ἢ) καὶ ἀηδιακλεῖν τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ; καίτοι [1] οὐδὲν γε βίαιον τούτῳ ἐπιβάλλει). ἀλλὰ [2] μόνα, κατὰ φύσιν ἔχειν αὐτῷ· ἃ μὴν οὐκ ἀνέχεται, ἀλλὰ τὴν ἐναντίαν φέρεται. ἡ γὰρ ὁρμὴ τά τε ἀδικήματα καὶ τὰ ἀκολασήματα, καὶ τὰς λύπας, καὶ τὰς φόβους κίνησις, οὐδὲν ἄλλό ἐστιν, ἢ [3] ἀφισταμένου τῆς φύσεως. καὶ ὅσῳ δέ τινι τῷ συμβαινόντων δυσχεραίνει ὁ ἡγεμονικὸν, [4] καταλείπει καὶ τότε τὴν ἑαυτοῦ χώραν. πρὸς [5] ἱστάται γὰρ καὶ [6] θεοσέβειαν κατασκεύασεν, ἐκ ἧττον ἢ πρὸς [7] δικαιοσύνην. καὶ γὰρ [8] ταῦτα ἐν εἴδει ἐστὶ τῆς οἰκειοποιήσεως πρὸς δικαιοπραγήματων.

XXI. Ὦ, μὴ [10] εἷς καὶ ὁ αὐτός ἐστιν ἀεὶ τοῦ βίου σκοπός, ἔτι. [11] εἷς δὲ ὁ αὐλὸς δι' ὅλου τοῦ βίου ἢ) ἡ διώκειν· οὐκ ἀρκεῖ ὃ εἰρημένον, ἐὰν μὴ καὶ κεῖνο προσθῇς, ὁποῖον ἢ) δεῖ τοῦτον τὸν σκοπόν. ὥσπερ γὰρ ἐκ ἡ πρώτων τῶν ἐποσῶν πλείοσι δοκούντων ἀγαθῶν ὑπόληψις ὁμοία ἐστὶν, ἀλλ' ἡ τῶν τοιῶνδε κοινῶν, τυτέστι τῶν κοινῶν· οὕτω καὶ τὸν σκοπὸν δεῖ [12] τὴν κοινωνικὴν καὶ [13] πολικὴν ὑποτίθεσθαι· ὁ γὰρ εἰς τοῦτον πάσας τὰς ἰδίας ὁρμὰς ἀποθυμένων, πάσας τὰς προσήκουσας ὁμοίας ἀποδώσει, καὶ κατὰ τοῦτο [14] ἀεὶ ὁ αὐτὸς ἔσται.

XXII. Τὸν μῦν τὸν ὀρεινὸν, καὶ τὸν καταοικίδιον, καὶ [15] τὸν πόιδον τούτου καὶ ἔκπληξιν.

XXIII. Σωκράτης καὶ τὰ τῶν πολλῶν δείγματα, λαμίας ὀνόμαζε, [16] παιδίων δείματα.

XXIV. Λακεδαιμόνιοι τοῖς μὲν ξένοις ἐν τοῖς θεωρείοις ὑπὸ τῇ σκιᾷ τὰ βάθρα ἐτίθεσαν· αὐτοὶ δὲ ὅπου ἔτυχεν ἐκαθέζοντο.

XXV. Τῷ Περδίκκᾳ [17] ὁ Σωκράτης προῃτεῖτο μὴ ἔρχεσθαι πρὸς αὐτὸν, ἵνα, ἔφη, μὴ τῷ κακίστῳ ὀλέθρῳ ἀπόλωμαι, τυτέστι, μὴ εὖ παθὼν ἀδυνάτῳ ἀντιποιῆσαι.

XXVI. Ἐν τοῖς τῶν [18] Ἐφεσίων γράμμασι, προῃρεῖτο ἔκφατο, συνεχῶς ὑπομιμνήσκεσθαι τῶν παλαιῶν τινος τῶν ἀρετῇ χρησαμένων.

[1] L. 5. § 9.
[2] [a] n.
[3] Sup. § 8.
[4] Sup. § 9.
[5] Sup. § 4, 6.
[6] L. 7. § 66.
[7] L. 9. § 1.
[8] Sup. § 13.
[9] L. 9. § 1.
[10] L. 2. § 7, 16.
[11] L. 1. § 8.
[12] L. 5. § 16.
[13] L. 9. § 23.
[14] Inf. § 27.
[15] L. 7. § 3.
[16] L. 2. § 12.
l. 4. § 44. l. 7. § 68.
[17] L. 7. § 66.
[18] Ἐπιχειρείων f.

[1] L. 7. § 47.

XXVII. Οἱ Πυθαγόρειοι, ἔωθεν [1] εἰς τὸν οὐρανὸν ἀφορᾶν, ἵν' ὑπομιμνήσκωμεθα τῶν [2] ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως τὸ ἑαυτῶν ἔργον διανυόντων, καὶ τὴν τάξεως, καὶ τὴν [3] καθαρότητα, καὶ τὴν γυμνότητα. οὐδὲν γὰρ τοῦ κάλυμμα ἄστρῳ.

[2] Sup. § 21. l. 9. § 9.
[3] L. 10. § 1. l. 12. § 2.

XXVIII. Οἷος ὁ Σωκράτης ὑπεζωσμένος, ὅτε ἡ Ξανθίππη λαβοῦσα τὸ ἱμάτιον ἔξω προῆλθε· καὶ εἰπόντος τοῖς ἑταίροις αἰδεσθεῖσι καὶ ἀναχωρήσασιν, ὅτε αὐτὸν εἶδον ἔτως ἐσταλμένον.

XXVIII. Cogita Socrates qui fuerit pelle succinctus, quando Xanthippe veste ipsius sumptâ foras se proripuerat. quæque amicis suis dixerit, pudore suffusis pedémque retrahentibus, cùm sic indutum illum conspicarentur.

XXIX. Ἐν τῷ γράφειν καὶ ἀναγινώσκειν, ὑπ' ἄλλου μὴ πρότερον ἄρξεις, πρὶν ἂν ἄρχῃς τοῦτο πολλῷ μᾶλλον ἐν τῷ βίῳ.

XXIX. Nec in scribendo, nec in legendo aliis præcipias, nisi priùs præceptum fuerit tibi. in vita multò magis sic se habet.

[4] Tragic. N. Q. Philo de boni libert.

XXX. [4] Δοῦλος πέφυκας, ὃ μέτεστί σοι λόγου.

XXX. *Cùm liber haud sis, jus loquendi non habes.*

[5] Homer. Odyss. 1. v. 413.

XXXI. —[5] Ἐμὸν δ' ἐγέλασσε φίλον κῆρ.

XXXI. ——*at cor carum mihi risit.*

[6] Hesiod Oper. lib. 1. v. 184. [7] ἄρα τοῦ Hes.

XXXII. [6] Μέμφονται δ' [7] ἀρετὴν χαλεποῖς βάζοντες ἔπεσσιν.

XXXII. *Dura suos fundendo incessent verba parentes.*

[8] L. 5. § 17. Sup. § 18.

XXXIII. Σῦκον χειμῶνος ζητεῖν, [8] μαινομένου· τοιοῦτος [9] ὁ παιδίον ζητῶν, ὅτε οὐκ ἔτι δίδοται.

XXXIII. Insani est, ficum hyeme quærere. assidet huic, qui puerulum requirit, cùm non ampliùs conceditur.

[9] L. 9. § 40.

XXXIV. Καταφιλοῦντα τὸ παιδίον, ἔλεγεν ὁ Ἐπίκτητος, ἔνδον ὑποφθέγγεσθαι, [10] αὔριον ἴσως ἀποθανεῖν. δύσφημα ταῦτα; [11] οὐδὲν δύσφημον, ἔφη, φυσικῷ λόγῳ ἔργον σημαῖνον· ἢ καὶ τὸ σάκχαρα [12] θερίζεσθαι, δύσφημον.

XXXIV. Filiolum deosculanti præcipiebat Epictetus, intus apud se dicerer, *Cras forsan moriturus est.* at malè ominata sunt ista. mali ominis nihil est, quod munus naturale ullum designat. alioqui spicas etiam demeti, infaustum fuerit.

[10] L. 10. § 34.
[11] L. 2. § 17.
[12] L. 7. § 40.
[13] L. 9. § 21.

XXXV. [13] Ὄμφαξ, σταφυλή, σταφίς, [14] πάντα μεταβολαί, [15] οὐκ εἰς τὸ μὴ ὄν, ἀλλ' εἰς τὸ νῦν μὴ ὄν.

XXXV. Uva acerba, matura, passa; mutationes sunt omnia ista, non in id quod non est, sed in id quod nondum est.

[14] L. 5. § 23.
[15] L. 4. § 4.

XXXVI. [16] Λῃστὴς προαιρέσεως οὐ γίνεται, τὸ δὲ Ἐπίκτητος.

XXXVI. *Voluntatis latro nullus est*, inquit Epictetus.

[16] L. 8. § 41.

XXXVII. Τέχνῃ δή ἔφη [17] περὶ τὸ συγκαταθέσεως εὑρεῖν. καὶ ἐν ᾧ [18] περὶ τὰς ὁρμὰς τόπῳ τὸ προσηκόντως φυλάττειν, ἵνα [19] μὲν' ἐξαιρέσεως, ἵνα [20] κοινωνικῇ, ἵνα [21] κατ' ἀξίαν. καὶ [22] ὀρέξεως μὲν πάντα ἀπέχεσθαι· [23] ἐκκλίσεως δὲ περὶ μηδὲν τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν εἶναι.

XXXVII. Artem assensum præbendi inveniendam idem monebat. & conatus ità cohibendos esse, ut cum exceptione fiant, ut societatis jus spectent, ut pro rei cujusque dignitate adhibeantur. & appetitu quidem abstinendum prorsus: aversationem verò in re nulla adhibendam. quæ nostri juris non sit.

[17] L. 7. § 54.
[18] L. 8. § 7.
[19] L. 4. § 1.
[20] L. 7. § 72.
[21] L. 8. § 29.
[22] L. 10. § 1.
[23] Sup. § 25.

XXXVIII. Non est itaque, inquit, de re vulgari certamen, sed de eo, utrum insaniamus, nécne.

XXXIX. Socratis dictum. Quid vultis? rationalium, an irrationalium animas habere? rationalium. quorumnam rationalium? sanorum an pravorum? sanorum. quare ergo non quæritis? quia jam habemus. cur ergo pugnatis & contenditis invicem?

XXXVIII. Οὐ περὶ τοῦ τυχόντος οὖν, ἔφη, ὄζειν ὁ ἀγών, ἀλλὰ περὶ τοῦ [1] μαίνεσθαι, [2] εἰ μή.

XXXIX. Ὁ Σωκράτης ἔλεγε τί θέλετε; λογικὰν ψυχὰς ἔχειν, ἢ ἀλόγων; λογικῶν. τίνων λογικῶν; [3] ὑγιῶν ἢ φαύλων; ὑγιῶν. τί [4] οὖν ζητεῖτε; ὅτι [5] ἔχομεν. τί οὖν μάχεσθε καὶ διαφέρεσθε;

[1] L. 5. § 17.
[2] ἢ μή.
[3] L. 10. § 35.
[4] ἔχ [ε] Xyl. Lug.
[5] L. 4. § 13. l. 5. § 28.

LIB. XII.

ΒΙΒΛΙΟΝ ιβ'.

NISTA omnia, quæ per ambages assequi contendis, jam consequi potes, nî tibi ipse invideas. hoc autem fiet, si præteritum omne missum feceris, futurum omne providentiæ divinæ permiseris, & quod præsens est tantùm ad pietatis ac justitiæ normam direxeris: ad pietatis normam, dum quicquid destinatur tibi diligis; cùm & tibi hoc natura tulerit, & huic te: ad justitiæ, dum liberè & sine ambage ulla quæ vera sunt proloqueris, & quæ legi consentanea ac pro rei cujusque dignitate sunt, facis: nec impediverit te, quo minùs sic te geras, aut aliena sive vitiositas, sive opinio, sive sermo, aut sensus etiam cingentis te massæ istius carneæ. viderit enim id quod patitur. si igitur, cùm in exitu ferè jam sis, missis cæteris omnibus, id duntaxat, quod in te principatum gerit & divinum est, in pretio ac honore habueris; nec hoc metueris, nè vivere desinas aliquando, sed nè secundùm naturam vivere tandem occipias; mundo qui te protulit, dignum te præstabis, desinésque in patria tua peregrinus esse, eáque quæ quotidie eveniunt tanquam inopinata admirari, & ex hac vel illa re suspensus teneri.

II. Mentes omnes, vasis hisce corporeis, & corticibus, & sordibus Deus, denudatas intuetur. solâ

Πάντα ὁκεῖνα ἐφ' ἃ [1] ἀφὰ περιόδε εὐχῇ ἐλθῇν, [2] ἤδη ἔχειν δύνασαι, ἐὰν μὴ σαυτοῦ φθονῇς· τοῦτο δέ ὄζειν, ἐὰν [3] πᾶν τὸ παρελθὸν καταλίπῃς, καὶ [4] τὸ μέλλον ὅπως θέλῃς τῇ προνοίᾳ, καὶ [5] τὸ παρὸν μόνον ἀποδύνῃς [6] πρὸς ὁσιότητα καὶ δικαιοσύνην. ὁσιότητα μέν, ἵνα [7] φιλῇς τὸ ἀπονεμόμενον· [8] σοὶ γὰρ αὐτὸ ἡ φύσις ἔφερε, καὶ σὲ τοῦτο· δικαιοσύνην δέ, ἵνα [9] ἐλευθέρως καὶ χωρὶς [10] προσπλοκῆς λέγῃς τε τἀληθῆ, καὶ πράσσῃς τὰ [11] κατὰ νόμον, καὶ [12] κατ' ἀξίαν. [13] μὴ ἐμποδίζῃ δέ σε, μήτε [14] κακία ἀλλοτρία, μήτε [15] ὑπόληψις, μήτε φωνὴ, μηδὲ μὴν [16] αἴσθησις τοῦ περιτεθαμμένου σοι σαρκιδίου. [17] ὄψεται γὰρ τὸ πάσχον. ἐὰν δὲ [18] ὅτε δή ποτε πρὸς ἐξόδου ᾖ, πάντα τὰ ἄλλα καταλιπών, μόνον τὸ ἡγεμονικόν σου καὶ [19] τὸ ἐν σοὶ θεῖον κεμήσῃς. καὶ [21] τὸ μὴ παύσεσθαί ποτε ζῆν φοβηθῇς, ἀλλὰ τοῦναντίον [22] μηδέποτε ἄρξασθαι κατὰ φύσιν ζῆν· ἔστι ἄνθρωπος [23] ἄξιος θεοῦ [24] καὶ γνησίου τοῦ κόσμου, καὶ παύσῃ [25] ξένος ὢν [26] τῶν παρατρεχόντων, καὶ [27] θαυμάζων ὡς ἀπροσδόκητα [28] τὰ καθ' ἡμέραν γινόμενα, καὶ [29] προσκόπτων ὅτι τοῦδε καὶ τοῦδε.

II. [30] Ὁ Θεὸς πάντα τὰ ἡγεμονικὰ, γυμνὰ τῆς ὑλικῆς [31] ἀγγείων καὶ φλοιῶν καὶ κα-

[1] L. 8. § 1.
[2] L. 3. § 14. l. 8. § 55.
[3] Inf. § 2. l. 6. § 32.
[4] L. 7. § 8. 46.
[5] L. 3. § 12.
[6] L. 11. § 20.
[7] L. 3. § 16.
[8] L. 5. § 8.
[9] L. 7. § 31.
[10] L. 3. § 16.
[11] L. 10. § 11.
[12] L. 11. § 37.
[13] L. 5. § 34.
[14] Sup. § 35.
[15] Sup. § 3.
[16] L. 7. § 15.
[17] Sup. § 68.
[18] Sup. § 16.
[19] L. 6. § 2.
[20] L. 2. § 12.
[21] μὴ τὸ σ. l. 3. § 3.
[22] L. 10. § 1.
[23] Inf. § 5, 14.
[24] Inf. § 26.
[25] L. 4. § 29.
[26] L. 6. § 44.
[27] l. 8. § 15.
[28] L. 4. § 46.
[29] L. 9. § 26.
[30] L. 11. § 13.
[31] L. 10. § 38. Inf. § 8.

δαιμόνων ὁρᾷ. μόνῳ γὰρ τῷ ἑαυτοῦ νοερῷ
μόνων [1] ἅπτε] τῷ ἐξ ἑαυτοῦ εἰς ταῦτα [2] ἐρ-
ρυηκότων καὶ ἀπορρεόντων. ἐὰν οὖν καὶ
τοῦτο ἐνδύσῃ ποιόν, [3] τὸ πολλὰ περισπασμὸν
σεαυτῷ περιαιρήσῃς. ὁ γὰρ μὴ [4] τὰ περικεί-
μενα κρεάδια ὁρῶν, ἅπτε γε ἐοικότα, καὶ οἰ-
κίδιον, καὶ δόξιον. καὶ τὸ τοιαῦτα περιβολὴν
καὶ σκηνὴν διαφόρων, [5] ἀφολήσεται.

[1] ἐνοχλ. f. ut l. 4. § 18.
[2] L. 2. § 12.
[3] Sup. § 1. Inf. 26.
[4] L. 2. § 2, 7.
[4] Inf. § 3. l. 10. § 1, 38.

III. [6] Τρία ἐστὶν ἐξ ὧν συνέστηκας, σωμάτιον, πνευμάτιον, νοῦς. τούτων τὰ μὲν [7] μέχρι τοῦ ἐπιμελεῖσθαι δῆλα, σὰ δέ ἐστι τὸ τρίτον μόνον [8] κυρίως σόν. [9] ὃ ἐὰν χωρίσῃς ἀπὸ σεαυτοῦ, τοῦτ' ἔστιν, ἀπὸ τῆς ὑμενοίας, [10] ὅσα [11] ἄλλα ποιοῦσιν ἢ λέγουσιν, [12] ἢ [13] ὅσα αὐτὸς ἐποίησας ἢ εἶπας, καὶ [14] ὅσα ὡς μέλλοντα ταράσσῃς [15], καὶ ὅσα [16] τοῦ περικειμένου σοι σωματίου, ἢ [17] τοῦ συμφύτου πνευματίου, ἀφεραίρετα φράσεσιν, καὶ ὅσα ἡ ἔξωθεν περιρρέουσα δίνη ἐλίσσῃ, ὥστε [18] τὸν συνεμπεπλεγμένον ἐξηρμένον καθαρὸν τὸν νοερὸν δυνάμιν [19] ἀπόλυτον, ἐφ' ἑαυτῆς ζῆν, [20] ποιοῦσθαι τὰ δίκαια, καὶ [21] θέλουσθαι τὰ συμβαίνοντα, καὶ [22] λέγουσθαι ταὐληθῆ, ἐὰν χωρίσῃς, φημί, τοῦ ἡγεμονικοῦ τούτου τὰ περισπερτήματα ὅσα [23] περισπαθείας, καὶ [24] τοῦ χρόνου τὰ ἐπέκεινα, ἢ τὰ πεπρωγμένα, ποιήσῃς τι σεαυτὸν, οἷον ὁ Ἐμπεδόκλειος,

[25] Σφαῖρος [26] κυκλοτερὴς [27] μονῇ περιήθεϊ γαίων.

μόνον τε ζῆν ἐπιμελήσῃ [28] ὃ ζῇς, τοῦτ' ἔστι, [29] τὸ πρόσον, διωρίσῃ τόγε μέχρι τοῦ ἀποδοῦναι 30 ἀπολιπόμενον, ἀταράκτως καὶ εὐηνίως, καὶ [31] ἵλεως τῷ σαυτοῦ δαίμονι ἀφιέναι.

[5] ἀφολήσεται.
[6] L. 2. § 2.
[7] L. 5. § 33. l. 10. § 2.
[8] L. 10. § 38.
[9] δὲ
[10] L. 4. § 18.
[11] ἄλλοι
[12] καὶ
[13] L. 6. § 32.
[14] L. 7. § 7.
[15] -σεις σε
[16] Sup. § 2.
[17] L. 2. § 2.
[18] L. 4. § 26.
[19] [καὶ] ἀπ.
[20] L. 10. § 12.
[21] L. 2. § 17.
[22] L. 3. § 12.
[23] L. 5. § 1.
[24] Sup. § 1.
[25] L. 8. § 41.
[26] Σφαῖρ' ὡς Salm.
[27] δίνῃ περιηγεῖ Idem.
[28] L. 2. § 14. l. 3. § 10.
[29] L. 8. § 44.
[30] L. 7. § 46, 56.
[31] L. 3. § 16.

IV. Πολλάκις ἐθαύμασα, πῶς ἑαυτὸν ἕκαστος μᾶλλον πάντων φιλεῖ, [32] τὴν ὑπ' ἑαυτοῦ περὶ αὐτοῦ ὑπόληψιν ἐν ἐλαττόνι λόγῳ τιθέμενος, ἢ τὴν περὶ ἄλλων. ἐὰν γοῦν καὶ θεὸς ὑπισχνῆται, ἢ διδάσκαλος ἔμφρων, κελεύσῃ, μηδὲν καθ' ἑαυτὸν ἐνθυμεῖσθαι καὶ διανοεῖσθαι, [33] ὃ μὴ ἅμα γε γινώσκων ἐξοί-

[32] L. 2. § 6.
[33] L. 3. § 4.

enim mente suâ, illas à sese demanantes & derivatas, attingit. hoc idem tu si feceris, multâ temet molestiâ liberabis. qui enim circumjectam sibi carnem non respexerit, nec de vestitu, domicilio, fama, aut apparatu instructúque reliquo cogitando, negotium ullum facesset sibi.

III. Tria sunt, ex quibus constas, corpusculum, animula mens. horum priora duo hactenus sunt tua, utpote quorum cura commissa est tibi, tertium tantummodo propriè tuum est. proinde si à te, hoc est, à mente tua sejunxeris quæcunque alii dicunt faciuntque; & quæcunque ipse aliquando dixeris fecerísque & quæcunque te tanquam futura conturbant, & quæcunque vel circundati tibi corpusculi, vel huic coalitæ animulæ, arbitrii tui non sunt; denique quæcunque externa rerum vertigo jugis volvit, ita ut mens tua rebus fato obvenientibus exempta, pura ac libera apud se vivat, justa faciens, destinata volens, ac vera proloquens. si à mente, inquam, tua hæc sejunxeris, quæ ex affectu vehementiore ei adhærere solent, & temporis quicquid vel præteritum vel futurum est; fecerísque te talem, qualis mundus hic Empedocli dicitur,

Ὁ Ἐμπεδόκλειος,

Orbis habens instar jugi vertigine gaudens.

illúdque tantummodo, quod vivis, hoc est, quod impræsentiarum adest, vivere sategeris; poteris tandem, quod supereſt vitæ tuæ, ad mortem usque, tranquillè, generosè, genióque tuo propitius transigere.

IV. Sæpenumero sum miratus, quî fiat, ut cùm sese præ cæteris omnibus diligat unusquisque, suam tamen de se existimationem minoris faciat, quàm alienam. itaque si vel Deus vel præceptor prudens quis astans præceperit cuiquam, nè quid apud se cogitet mentéve agitet quod non simul ac conceperit proferat, nè ad dieculam

sam quidem id sustineret. ità proximos magis, quid de nobis sentiant, veremur, quàm nos ipsos.

V. Quî fit, ut Dii, qui pulcrè ac cum singulari erga genus humanum amore disposuerunt universa, hoc unum neglexerint, curare nempe, nè homines, boni cumprimis, quique frequentissima cum ipsis quasi commercia habuerint, atque per opera pia sacráque ministeria quàm maximè familiares ipsis extiterint, ubi semel defuncti sunt, non existerent amplius, sed omnino extinguerentut? hoc verò siquidem sic se habet, pro certo scias, aliter facturos eos fuisse, si aliter fieri oporteret. Si enim justum erat, & fieri poterat; & si juxta naturam, id natura protulisset. vel hinc ergò quod aliter se habet, si aliter saltem se habet, compertum habeas, fieri non oportuisse. vides enim, quòd in hujus rei indagatione de jure cum Deo disceptas. non autem de jure cum Deo disceptaremus, nisi optimi illi ac justissimi forent. qui sunt autem istiusmodi, nihil in mundi dispositione injustè atque irrationabiliter neglectum insuper habuissent.

VI. Illis etiam assuesce, quæ fieri posse desperas. nam & sinistra manus, cùm ad alia opera per desuetudinem inepta sit, frænum quàm dextra validiùs tenet; quia huic operi assuevit.

VII. Cogita qualem te, tum corpore, tum animâ, à morte deprehendi oporteat: vitæ etiam hujus brevitatem; ævi retrorsùm prorsúmque vastitatem immensam: materiæ denique cujusque imbecillitatem.

VIII. Formas corticibus nudatas contemplare: actionum item intentiones: quid dolor; quid voluptas; quid mors; quid gloria: quis cuique molestiarum autor: quo modo nemo ab alio quopiam impediatur: quod denique opinione constant omnia.

IX. In decretorum usu, pugili, non gladiatori similem esse te oportet. iste enim ense, quo utitur,

σῆ, οὐδὲ πρὸς μίαν ἡμέραν τοῦτο ἀνεκτὸν ἦν. ὅπως τὰς πέλας μᾶλλον αἰδέμεθα καὶ παντὶ τρόπῳ ἡμῖν φροντίσουσιν, ἢ ἑαυτούς.

V. Πῶς ποτε πάντα καλῶς καὶ φιλανθρώπως διακεῖσθαι οἱ θεοί, τοῦτο μόνον παρεῖδον, ὃ ἐνίοις τῶν ἀνθρώπων καὶ πάνυ χρησίμοις καὶ πλεῖστα πρὸς ὃ θεῖον ὥσπερ συμβόλαια θεμένοις, καὶ ἐπὶ πλεῖστα δι' ἔργων ὁσίων καὶ ἱερουργιῶν [1] συνήθεσι τῷ θείῳ γενομένοις, ἐπειδὴ ἅπαξ ἀποθάνωσι, μηκέτι αὖθι γίνεσθαι, ἀλλ' εἰς ὃ πέλας [2] ἀπεσβηκέναι; τοῦτο μὲν ἕτερον καὶ ὅπως ἔχει, εὖ ἴσθι, ὅτι [3] εἰ [ὡς] ἑτέρως ἔχειν ἔδει, ἐποίησεν ἄν. εἰ μὲν δίκαιον ἦν, ἦν δ' ἂν καὶ δυνατόν. καὶ εἰ κατὰ φύσιν, ἤνεγκεν ἂν αὐτὸ ἡ φύσις. ὅτι δὴ οὐ μὴ ὅπως ἔχειν, εἴπερ ὑχ ὅπως ἔχει, πιστόθεν σοι τὸ μὴ δεῆσαι οὕτω γίνεσθαι. ὁρᾷς γὰρ καὶ αὐτός, ὅτι τοῦτο πρὸς ἀντιλογίᾳ πρὸς τὸ θεῖον. ὑκ ἂν δ' οὕτω διελεγόμεθα τοῖς θεοῖς, εἰ μὴ ἄριστοι καὶ δικαιότατοί εἰσιν· [4] εἰ δὲ τοῦτο, οὐκ ἂν ἐν περιεῖδον ἀδίκως καὶ ἀλόγως ἠμελημένον τι ἐν τῇ διακοσμήσει.

VI. [5] Ἔθισε καὶ ὅσα ἀπογινώσκεις, καὶ γὰρ ἡ χεὶρ ἡ ἀριστερὰ πρὸς τἆλλα διὰ ἀνέθιστον ἀρρὸς ἔστι, τοῦ χαλινοῦ ἐρρωμένεστερον ἢ ἡ δεξιὰ κρατεῖ. τοῦτο γὰρ [6] ἔθισεν.

VII. [7] Ὁποῖον δεῖ καταλήφθῆναι τοῦ θανάτου καὶ σώματι καὶ ψυχῇ, [8] τί βεβαίωται δὲ βίῳ, [9] τί ἀχθήσεται δ' ὀπίσω, καὶ πρόσω αἰῶνος, [10] τί ἀδένειστον πάσης ὕλης.

VIII. [11] Γυμνὰ τὰ φλοιῶν θεάσασθαι τὰς αἰτιώδη· [12] τὰς ἀναφορὰς τῶν προάξεων· [13] τί πόνος· [14] τίς ἡδονή· [15] τί θάνατος· [16] τίς δόξα· [17] τίς ὁ ἑαυτοῦ ἀφροδίσιος αἴτιος· πῶς [18] οὐδεὶς ὑπ' ἄλλου ἐμποδίζεται· ὅτι [19] πάντα ὑπόληψις.

IX. Ὅμοιον δεῖ ἐν τῇ τῶν δολεμάτων χρήσει, [20] παλαιστῇ, καὶ μὴ μονομάχῳ

[1] L. 5. § 27. l. 10. § 1. Inf. § 23.
[2] L. 4. § 21.
[3] L. 9. § 35.
[4] L. 7. § 41.
[5] L. 6. § 19. l. 10. § 22.
[6] L. 10. § 22.
[7] L. 2. § 11.
[8] L. 5. § 24.
[9] L. 4. § 3, 48.
[10] L. 9. § 33, 36.
[11] Sup. § 2.
[12] L. 10. § 37.
[13] L. 7. § 33.
[14] L. 5. § 26.
[15] L. 7. § 33.
[16] L. 6. § 16.
[17] L. 9. § 26.
[18] L. 5. § 34.
[19] L. 2. § 15.
[20] L. 7. § 61.

μάχῳ· ὁ μὲν γὰρ θὴρ ξίφους, ᾧ χρῆται, ἀπολέθεται, ἢ ἀμαρᾶται· ὁ δὲ τὴν χεῖρα [1] ἀεὶ ἔχει, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἢ συρέψαι αὐτὴν δεῖ.

[1] L. 7. § 8.

X. [2] Τοιαῦτα [3] τὰ πράγματα ὁρᾶν, [4] διαιρῶντα εἰς ὕλην, αἰτίον, ἀναφορείν.

[2] Ποῖα αὐτά
[3] L. 2. § 12.
[4] L. 7. § 29.

XI. Ἡλίκην ἐξουσίαν ἔχει ἄνθρωπος, [5] μὴ ποιεῖν ἄλλο, ἢ ὅσα μέλλει [6] ὁ θεὸς ἐπαινεῖν, καὶ [7] δέχεσθαι παρὰ ὁ ἀπονέμηται αὐτῷ ὁ θεός.

[5] L. 8. § 29.
[6] L. 10. § 1.
[7] Sup. § 1, 3.

XII. Τὸ ἑξῆς τῇ φύσει, [8] μήτε θεοῖς μεμπτέον· [9] οὐδὲν γὰρ ἑκόντες ἢ ἄκοντες ἁμαρτάνουσι. μήτε ἀνθρώποις. [10] οὐδὲν γὰρ ἐκὼν ἄκοντες. ὥστε [11] οὐδενὶ μεμπτέον.

[8] L. 8. § 15.
[9] L. 2. § 11.
[10] L. 7. § 62.
[11] L. 8. § 17.

XIII. Πῶς [12] γέλοιος καὶ [13] ξένος, [14] ὁ θαυμάζων ὁτιοῦν τῶν ἐν τῷ βίῳ γινομένων;

[12] Sup. § 1.
[13] L. 1. § 15.
[14] L. 4. § 27. Inf. § 24.

XIV. [15] Ἢ τοι ἀνάγκη εἱμαρμένη, ἀπαραβατος τάξις, ἢ προνοια ἱλάσιμος, ἢ φυρμὸς [16] εἰκαιότητος ἀσυστατητος. εἰ μὲν ἀπαραβατος ἀνάγκη, τί ἀντιπίπτεις; εἰ δὲ πρόνοια δέησιν ἐπιδεχομένη τὸ ἱλάσκεσθαι, [17] ἄξιον αὐτὸν ποίησον [18] τῆς ἐκείνης βοηθείας. [19] εἰ δὲ φυρμὸς ἀνηγεμόνευτος, ἀσμένιζε, ὅτι ἐν τοιούτῳ τῷ κλύδωνι αὐτὸς ἔχεις ἐν σαυτῷ κἂν νοῦν ἡγεμονικόν. καὶν περιφέρῃ σε ὁ κλύδων, συμφερέτω σὺ σαρκίδιον, σὺ πνευμάτιον, τἆλλα. [20] τὸ γὰρ νοῦν ὑ παροίσει.

[15] Ἢ τοι
[16] εἰκαιότητος Lug. -ώτητος Ann.
[17] Sup. § 1.
[18] L. 9. § 40.
[19] Sup. § 28.
[20] Sup. § 3. l. 3. § 16.

XV. [21] Ἡ τὸ μὲν τοῦ λύχνου φῶς μέχρι σβεσθῇ, φαίνει, καὶ τὰ ἀνωλωθῆ καὶ δικαιοσύνη, [22] καὶ σωφροσύνη πρὸ ἀποσβέσεως.

[21] L. 6. § 29. l. 7. § 70.
[22] L. 3. § 1.

XVI. Ἐπὶ τῷ φαντασίαν πρὸ ἀγόντος, ὅτι ἥμαρτε [23]. τί δαὶ οἶδα, [24] εἰ τοῦτο ἁμάρτημα; εἰ δὲ καὶ ἥμαρτεν, ὅτι [25] κατέκρινεν αὐτὸς ἑαυτόν. καὶ ὅτως ὅμοιον τοῦτο τῷ [26] καταδρύπτειν τὸ ἑαυτοῦ πρόσωπον. ὅτι [27] ὁ μὴ θέλων τὸ φαῦλον ἁμαρτάνειν, ὅμοιος τῷ μὴ θέλοντι τὸ συκῆν ὀπὸν ἐν τοῖς σύκοις φέρειν, καὶ τὰ βρέφη κλαυθμυρίζεσθαι, καὶ τὸν ἵππον χρεμετίζειν, καὶ ὅσα ἄλλα ἀναγκαῖα. [28] τί γὰρ πάθῃ τὸν ἕξιν ἔχων τοιαύτην; εἰ δὲν ὀργὴν σὲ, [29] ταύτην θεράπευσον.

[23] τὸ [πς]
[24] L. 9. § 38.
[25] L. 8. § 10.
[26] L. 6. § 20.
[27] L. 4. § 6.
[28] L. 8. § 14.
[29] L. 10. § 30.

posito, ſtatim interficitur. ille autem manum ſemper præſtò habet, quâ vibratâ duntaxat opus eſt.

X. Res ipſas quales ſint intuere, in materiam, formam, finem dividendo.

XI. Quanta eſt hominis potentia, in cujus ſitum eſt arbitrio, ut nihil faciat, niſi quod Deus ipſe comprobaturus eſt, & quicquid Deus illi aſſignaverit, libens excipiat?

XII. Quicquid naturæ conſentaneum contingit, de eo nec Dii ſunt incuſandi; nihil enim vel ſponte vel inviti peccant: nec homines: nihil enim & ipſi ſponte. nulli ergo ſunt incuſandi.

XIII. Quàm ridiculus & peregrinus eſt, qui quicquam eorum quæ in vita hac fiunt miratur?

XIV. Aut eſt neceſſitas fatalis, & ordo inviolabilis, aut providentia placabilis, aut confuſio temeraria, & rectoris orba. ſi neceſſitas inviolabilis, quorſum reniteris? ſin providentia, quæ placari poſſit, auxilio divino dignum te præſta. ſi denique confuſio rectoris orba, ſat habe, quòd in æſtu iſtiuſmodi rectricem quandam intra te mentem habes. quòd ſi te æſtus corripuerit, carunculam, animulam, cætera alia abripieat: mentem duntaxat nè abripiat.

XV. An cum lucernæ lumen, uſquedum extinguatur, luceat, nec ſplendorem amittat ſuum; tu admiſſurus es, ut in te veritas, juſtitia, temperantia ante extinctum temet extinguatur?

XVI. Ubi obrepſerit tibi cogitatio, peccâſſe aliquem, hæc tu tibi, Unde novi, an peccatum hoc ſit; aut ſi peccavit, an peccati ipſe ſe reum peregerit? hoc enim perinde eſt, ac ſi faciem ſibi dilacerâſſet: tum illud memineris, eum qui improbos delinquere non vult, parem eſſe illi, qui ficum in ficubus ſuccum acrem gerere; & infantes vagire, & equùm hinnire, aliáque ejuſmodi quæ neceſſaria ſunt, nolit. quid enim fecerit, qui ſic affectus fuerit? hunc tu, ſi tantùm poſſe te putas, ſana.

XVII.

XVII. Nì decorum sit, nè feceris; nì verum sit, nè dixeris. ad ista enim duo semper intentio tua tendat.

XVIII. Considera semper, quid illud sit, quod cogitationem tuam afficit; curæque sit tibi hoc ipsum in formam, materiam, finem, & tempus, intra quod desiturum sit, distinguendo explicare.

XIX. Sentias tandem aliquando, aliquid esse in te præstantius ac divinius eis quæ affectus in te excitant, & quasi fidiculis quibusdam distrahunt te. quæ mihi, nunc dicas tibi, mens est? num metus? num suspicio? num libido? num aliud aliquid istiusmodi?

XX. Primò vide, nequid temerè, aut absq; certo aliquo fine. secundò, nè ad ullū alium finem, quā qui societati conducat referatur.

XXI. Cogita tecum, brevi fore, ut nec ipse ullus usquam futurus sis, nec quicquam eorum quæ vides, nec horum quisquam qui nunc vivunt. omnia enim mutare ac verti & interire nata sunt, ut nova alia serie perpetuâ producantur.

XXII. Omnia in opinione sita sunt: & hæc ipsa in te. quandocunq; ergo volueris, opinionem tolle, & sicut promontorium prætervecto tranquillitas, sic stabilia tibi futura sunt omnia, & sinus æstu immunis.

XXIII. Operatio unaquæq;, quæ tempore suo desinit, nihil inde mali patitur, quia desiit; nec autori ejus, cessationis hujus ratione, mali quicquam contingit. pari ergo modo actionum omnium complexio, quæ vita dicitur, si tempore suo desierit, nihil inde quicquam mali patitur, quia desiit. nec qui tempore opportuno seriem hanc terminavit, malè ideo afficitur. tempus autem & terminum assignat natura: eáq; quandoq; peculiaris, ut in senectute fit; semper verò communis, cujus partibus assiduè mutantibus novus perpetuò vegetúsq; mundus permanet universus. bonum autem semper ac tempestivum est, quod universo conducit. proinde vitæ cessatio non

XVII. [1] Εἰ μὴ καθήκει, μὴ ποιήσῃς· [2] εἰ μὴ ἀληθές ἐστι, μὴ εἴπῃς· ἧς γὰρ ὁρμὴ συέστω[3]. [1] L. 5. § 3. [2] L. 3. § 16. [3] Vid. Not.

XVIII. Εἰς ὃ πᾶν ἀεὶ ὁρᾷν, [4] τί ἐστιν αὐτὸ ἐκεῖνο ὃ τὴν φαντασίαν σοι ποιεῖν, καὶ [5] ἀναπύουσάν διαρθρῶσαι, εἰς τὸ εἶδος, εἰς τὸ ὑλικόν, εἰς τὴν διάρκειαν, εἰς τὸ χρόνον, ἐντὸς ὃν πεπαῦσθαι αὐτὸ δεήσει. [4] Sup. § 11. [5] Sup. § 8, 10.

XIX. Αἴσθου ποτὲ, ὅτι [6] κρεῖττόν ἐστι τῶν δαιμονιώτερον ἔχεις ἐν σαυτῷ, τῶν τὰ πάθη ποιούντων, καὶ κατάπαξ [7] τῶν νευροσπαστούντων σε. [8] τί μοι νῦν ἐστιν ἡ διάνοια; μὴ φόβος; μὴ ὑποψία; μὴ ἐπιθυμία; μὴ ἄλλό τι τοιοῦτον; [6] L. 5. § 21. [7] L. 2. § 2. [8] L. 5. § 11.

XX. Πρῶτον, δ' [9] μὴ εἰκῇ, μηδὲ ἄνευ ἀναφορᾶς. δεύτερον, τὸ [10] μὴ ἐπ' ἄλλό τι, ἢ ὅπερ τὸ κοινωνικὸν τέλος τὴν ἀναγωγὴν ποιεῖται. [9] L. 2. § 16. [10] L. 5. § 16.

XXI. Ὅλοι [11] μετ' ὀλίγου, οὐδεὶς ἐδαμοῦ ἔσῃ, οὐδὲ τούτων τι ἃ νῦν βλέπεις, οὐδὲ τούτων τις τῶν νῦν βιούντων [12] πρόσωπα γὰρ μεταβάλλει καὶ τρέπεται καὶ φθείρεται πέφυκεν, [13] ἵνα ἕτερα ἐφεξῆς γένηται. [11] L. 9. § 28. [12] L. 7. § 23. [13] Sup. § 25.

XXII. Ὅτι [14] πρᾶγμα ἡ κατάληψις· καὶ [15] αὐτὴ ὅπόσον σοί. [16] ἄρον ἔν, ὅτε θέλεις, τὴν κατάληψιν, καὶ, ὥσπερ κάμψαντι τὴν ἄκραν [17] γαλήνη, καθεσθὲν πρᾶγμα, καὶ κόλπος ἀκύμων. [14] Sup. § 8. [15] L. 6. § 52. [16] L. 8. § 40. [17] L. 5. § 2.

XXIII. Μία καὶ ἡλιοῦ ἐνέργεια καὶ κεκραμένη, [18] οὐδὲν κακὸν πάσχει, κἂν δὲ πέπαυται· οὐδὲ ὁ πρᾶξις τὴν πρᾶξιν ταύτην, κατ' αὐτὸ τοῦτο, καθ' ὃ πέπαυται, κακόν ἐστι πέπονθεν. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἐκ πάντων τῶν πράξεων σύστημα, ὅπερ ἐστὶν ὁ βίος, ἐὰν ἐν καιρῷ παύσηται, [19] οὐδὲν κακὸν πάσχει κατ' αὐτὸ τοῦτο, καθ' ὃ πέπαυται· οὐδὲ ὁ καταπαύσας [20] ἐν καιρῷ τὴν εἱρμὸν τοῦτον, κακῶς διατέθειται. [18] L. 9. § 21. [19] L. 5. § 29. [20] Inf. § 35. [21] Inf. § 36. l. 6. § 20.

[21] τὴν δὲ καιρόν, καὶ τὸν ὅρον δίδωσιν ἡ φύσις, ὁτὲ μὲν ἡ ἰδία, ὅταν ἐν γήρᾳ, πάντως δὲ ἡ τῶν ὅλων· [22] ἧς τὰ μέρη μεταβάλλοντα, [23] νεαρὰ ἀεὶ καὶ ἀκμαῖος ὁ σύμπας κόσμος διαμένει. [22] Sup. § 21. [23] L. 7. § 25. [24] L. 4. § 23.

[24] καλὸν δὲ ἀεὶ πᾶν καὶ ὡραῖον τὸ συμφέρον ᾧ ὅλῳ· ἡ δὲ καλάπαυσις οὐ βίου, l. 5. § 8.

ἐκφύσῃ

ἐπάξῳ [1] ᾧ ηκηὸν μὴ, ὅλε οὐδὲ αἰσχρόν· εἴωθε καὶ ἀσυμφέρετον, καὶ [2] οὐκ ἀκοινωνητον· ἀγαθὸν ὄ, εἴωθε [3] τῷ ὅλῳ κοίμηλον, καὶ [4] συμφέρον, καὶ συμφερόμενον. οὕτω γὰρ καὶ θεοφορητός, [5] ὁ φερόμενος κατὰ ταὐτὰ θεῷ, καὶ ὅτι ταὐτὰ τῇ γνώμῃ φερόμενος.

XXIV. Τρία ταῦτα δεῖ παρεῖναι ἔχειν· ὅτι μὲν ὧν ποιεῖς, εἰ [6] μήτε εἰκῇ μηδὲ ἄλλως ἢ ὡς αἱ [7] ἡ δίκη αὐτὴ ἐνήργησεν· ὅτι δὲ τὸ ἔξωθεν συμβαινόντων, ὅλε [8] ἤτοι κατ' ὄτυχίαν, ἢ κατὰ πρόνοιαν· [9] ἅτε δὲ τῇ ὄτυχίᾳ μεμπτέον, [10] ἅτε τῇ προνοίᾳ ἐκκλητέον. [11] δεύτερον, δὲ [11] ὁποῖον ἕκαστον ἀπὸ [12] σπέρματος, μέχρι ψυχώσεως, καὶ ἀπὸ ψυχώσεως, μέχρι δὲ τῆς ψυχὴν ἀποδοῦναι, καὶ [13] ἐξ οἵων ἡ σύγκρισις, καὶ [14] εἰς οἷα ἡ λύσις. τρίτον, [15] εἰ ἄνω μετέωρος ἐξαρθεὶς καθασκέψαιο τὰ δι' ἀθρόα, καὶ τὴν πολυτροπίαν ὅση κατημοιόσας· συμιδὼν ἅμα, καὶ ὅσον τὸ προσοικεῖν, συναιρείων καὶ συναθροίων· [καὶ] ὅλε ὁπάκις δι' ἐξαρθῆς, [16] ταὐτὰ ὄψῃ, [17] τὸ ὁμοειδὲς, [18] τὸ ὀλιγοχρόνιον, ὅτι τούτοις, [19] ὁ τύφος.

XXV. [20] Βάλε ἔξω τὴν ὑπόληψιν, σέσωσαι· τίς οὖν ὁ κωλύων ἐκβάλλειν;

XXVI. Ὅταν δυσφορῇς ὅτι κενὶ, ἐπελάθου δὲ, ὅλε [21] πάντα κατὰ τὴν πρὸ ὅλων φύσιν γίνεται· καὶ δὲ, ὅλε [22] τὸ ἁμαρτανόμενον ἀλλότριον. καὶ ὅτι τούτοις τοῦ, ὅτι [23] πρὸ τὸ γινόμενον ἀεὶ οὕτως ἐγίνετο, [24] καὶ γενήσεται, καὶ νῦν πανταχοῦ γίνεται· τοῦ, [25] ὅση ἡ συγγένεια ἀνθρώπου πρὸς πᾶν τὸ ἀνθρώπειον γένος. [26] ἡ γὰρ αἱματίου ἢ σπερματίου, ἀλλὰ νοῦ κοινωνία. ἐπελάθου ὅτι καὶ τοῦ, ὅτι [27] ὁ ἐκάστου νοῦς θεὸς, καὶ [28] ἐκεῖθεν ἐρρύηκε· τοῦ, ὅλε [29] οὐδὲν ἴδιον οὐδενός. ἀλλὰ καὶ τὸ τεκνίον, καὶ τὸ σωμάτιον, καὶ αὐτὸ τὸ ψυχάριον [30] ἐκεῖθεν· δὲ, ὅλε [31] πάντ' ὑπόληψις· δὲ, ὅλε [32] τὸ παρὸν μόνον ἕκαστος ζῇ, καὶ τοῦτο ἀποβάλλει.

XXVII. Συνεχῶς ἀπολλύν, [33] τοὺς

[1] L. 2. § 11. L. 8. § 1.
[2] L. 7. § 72.
[3] L. 10. § 20, 21.
[4] L. 2. § 3.
[5] Sup. § 5. L. 7. § 53.
[6] Sup. § 20.
[7] Sup. § 1.
[8] Sup. § 14.
[9] L. 8. § 17.
[10] Sup. § 12.
[11] Sup. § 10, 18.
[12] σπέρματος, vel σπορίμαιος f. l. 10. § 26.
[13] L. 3. § 11.
[14] L. 11. § 17
[15] L. 7. § 48, 49.
[16] L. 9. § 28.
[17] L. 6. § 37.
[18] L. 7. § 1.
[19] L. 6. § 13.
[20] Sup. § 22.
[21] L. 5. § 8.
[22] L. 4. § 26.
[23] L. 7. § 1.
[24] L. 8. § 4.
[25] L. 3. § 4.
[26] L. 2. § 1.
[27] L. 5. § 10.
[28] Sup. § 1, 2.
[29] L. 2. § 3.
[30] L. 4. § 23.
[31] Sup. § 22.
[32] L. 2. § 14.
[33] L. 7. § 58.

est malum cuiquam, quia nec inhoneſtum: ſiquidem nec optionis ſit noſtræ, nec communitatis legibus adverſetur. imò bonum eſt; ſiquidem univerſo tempeſtivum, eidémque conducens & congruum ita numine divino fertur, qui eâdem, quâ Deus, viâ fertur, mentéque ſuâ ad eadem fertur.

XXIV. Tria hæc in promptu habenda ſunt. in eis quæ agis, nequid fruſtra, aut ſecus fiat, quàm jus ipſum feciſſet. in eis verò quæ extrinſecùs eveniunt, vel fortè fortunâ quodq; vel providentiâ obvenire. atqui nec de fortuna conquerendum eſt, nec providentiam incuſandum. ſecundum, qualenam unumquodque ſit à ſatione uſq; ad animationem, ab animatione uſq; ad animam emiſſam. item ex quibus conflatur, & in quænam reſolvitur. tertium, ſi in ſublime ſubvectus res humanas deſpiceres, ubi varietatem earum quanta eſſet perſpexiſſes, ſimúlq; uno conſpectu comprehenderes, quantum undiquaque aëriorum & ætheriorum ſedes ſuas habeat, quòd quotieſcunq; ſubvectus eſſes, eadem ſemper occurrerent. ejuſdem enim generis ſunt omnia, & ævi brevis. & de his tamen inſoleſcimus.

XXV. Opinionem ejice; ſalvus es. ejicere autem ecquis impediat?

XXVI. Quando moleſtè fers quicquam; oblitus es, omnia ſecundùm univerſi naturam fieri. item peccatum alterius nihil ad te. adhæc, quicquid fit, ita ſemper factum, ſempérq; futurum, & nunc etiam ubique fieri. porrò, quæ homini cuivis cum toto genere humano intercedat cognatio. neq; enim tam ſanguinis aut ſeminis, quàm mentis exiſtit communio. oblitus es, & mentem cujuſq; Deum eſſe, & divinitùs defluxiſſe. &, nihil eſſe cujuſquam proprium; ſed & filiolum, & corpuſculum, & animulam ipſam indè prodiiſſe. ſed &, opinione conſtare cuncta. & quod tempus deniq; præſens tantùm cuiq; & vivitur, & amittur.

XXVII. Eos apud te crebrò recolas,

colas, qui re aliqua vehementer indignati fuerint, qui vel in summa gloria, vel in insigni miseria, inimicitia, fortunâ qualibet extitere. tum sciscitare, *ubi ista nunc sunt omnia?* fumus utique sunt, & cinis & fabula, vel nè fabula quidem. succurrat tibi simul & quicquid est ejusmodi, quale est Fabius Catulinus in agro, Lucius Lupus & Stertinius Bajis, Tiberius Capreis, & Velius Rufus; omnisque omnino cum existimatione in re ulla eminentia. quamque vile sit omne in quod studium tantopere impenditur. quantóque Philosophiæ magìs consentaneum in oblata sibi materia justum, temperantem, Deis obsequentem se simpliciter præstare. fastus dein de fastûs contemptu inflatus omnium est maximè intolerabilis.

XXVIII. Interrogantibus, ubi Deos conspicatus,· aut unde esse compertum habens, hos ità venearis, responsum sit: Primò etiam visu percipi possunt. deinde, animam meam, cùm nullus unquam viderim, in honore tamen habeo. pari igitur ratione & Deos, cùm eorum potentiam jugiter experiar, propterea & esse compertum habeo & veneror.

XXIX. In hoc vitæ salus sita est, ut unumquodque quid sit in universum discernas; quídq; materiæ, quid formæ habeat. atque ex animo toto justa facias, & vera dicas. quid enim supereſt, nisi vità frui, bonum bono ità adnectendo, ut nè minimum quidem intervallum bono vacuum relinquatur.

XXX. Unum solis est lumen, licèt parietibus, montibus, aliis innumerabilibus dispescatur: una materia communis, etiamsi corporibus peculiaribus affectionibus distinctis innumerabilibus dispescatur: una anima, etiamsi naturis innumerabilibus, & circumscriptionibus peculiaribus dispescatur. una anima rationalis, etiamsi dirimi videatur. aliæ ergò rerum dictarum particulæ, formæ nempe & materiæ sensûs expertes, necessitudinis vinculo non connectuntur sibi invicem. & ista tamen mens universi continet, & fa-

ὅτι τινι λίθῳ ἀηδιακλήσθησαι, [1] τὰς ἐν μεγίσταις δόξαις, ἢ συμφοραῖς, ἢ ἔχθραις, ἢ ὁποιαισοῦν τύχαις ἀκμάσθησαι. εἶτα ἐφισάνειν, [2] τῷ νῦν πρώτῳ ὀκεῖνα; [3] καπνός, [4] σποδός, [5] μῦθος, ἢ ὐδὲ μῦθος. συμμεροσωπήσατω ἢ τὸ τοιοῦτον πᾶν, οἷον, Φάβιος Κατυλλῖνος ἐν ἀγρῷ, Λύκιος Λοῦπος, Στερτίνιος ἐν Βαίαις, Τιβέριος ἐν Καπρίαις*, Οὐήλιος Ῥοῦφος, ὅλως ἡ περὶ ὀκοῦν [6] μετ' οἰήσεως διαφορά. [7] ὡς εὐτελὲς πᾶν τὸ κατακλεινόμενον. [8] ὅσῳ φιλοσοφώτερον, τὸ ὅτι τῆς δοθείσης ὕλης ἑαυτὸν δίκαιον, σώφρονα, [9] θεοῖς ἐπόμενον ἀφελῶς παρέχειν. ὁρᾷς [*] ὑπὸ αὐτυφίαν [*] τύφος τυφόμενος, πρώτων χαλεπώτατος.

* L. 3. § 3.
[2] L. 10. § 31.
[3] L. 2. § 17.
[4] L. 4. § 48.
[5] L. 8. § 25.
* Λύκιος Xyl. Mer.
* -φίαις.
[6] L. 9. § 34.
[7] L. 2. § 12.
[8] L. 7. § 58, 67
[9] L. 10. § 11.
* ὅτι, vel
* -φίας

XXVIII. Πρὸς τὸν ὀπιζητοῦντας, ποῦ ὁρῶ τοὺς θεούς, ἢ πόθεν καταληφθεὶς οἶς [10] εἰσὶν, ὅτι σέβεις; πρῶτον μὲν καὶ ὀφθῆναι ὁρατοί εἰσιν. ἔπειτα μέντοι οὐδὲ τὴν ψυχήν μου ἐμαυτῷ ἐώρακα, καὶ ὅμως [11] τιμῶ. ὕτως οὖν καὶ τοὺς θεούς, ἐξ ὧν τῆς δυνάμεως αὐτῶν ἑκάστοτε πειρῶμαι, ὁμοῦ τέτων οἷς τε εἰσὶ καταλαμβάνω, καὶ αἰδοῦμαι.

[10] L. 2. § 11.
[11] L. 3. § 9.

XXIX. [12] Σωτηρία βίου, [13] ἕκαστον διὰ ὅλου αὐτό τί ἐστιν ὁρᾶν, τί μὲν αὐτῷ τὸ ὑλικὸν, τί δὲ τὸ αἰτιῶδες· [14] ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς [15] τὰ δίκαια ποιεῖν, καὶ ἀληθῆ λέγειν· τί λοιπὸν ἢ [16] ἀπολαύειν τῷ ζῆν, [17] συναπτόντα ἄλλο ἐξ' ἄλλῳ ἀγαθόν, ὥστε [18] μηδὲ τὸ βραχύτατον διάστημα ἀπολείπειν;

[12] L. 7. § 2.
[13] Sup. § 18.
[14] L. 3. § 4.
[15] Sup. § 1, 3.
[16] L. 3. § 6.
[17] L. 5. § 6.
[18] L. 3. § 13.

XXX. [19] Ἑνὸς ἡλίου, κἂν [20] διήρηται τοῖχοις, ὄρεσιν, ἄλλοις μυρίοις· [21] μία ὕλη κοινὴ, κἂν διήρηται [22] ἰδίως ποιοῖς σώμασι μυρίοις· [23] μία ψυχὴ, κἂν φύσεσι διήρηται μυρίαις, καὶ ἰδίαις περιγραφαῖς· [24] μία νοερὰ ψυχὴ, κἂν διακεκριμένη δοκῇ. τὰ μὲν οὖν ἄλλα μέρη τῶν εἰρημένων, οἷον πνεύματα καὶ ὑποκείμενα, ἀναίσθητα καὶ ἀνοικείωτα ἀλλήλοις· καί τι καὶ κεῖνα [*] τὸν

[19] L. 9. § 8.
[20] L. 8. § 33.
[21] L. 4. § 40.
[22] L. 9. § 25.
[23] Inf. § 32.
[24] Sup. § 26.
* τὸ νοῦν f.

[2] L. 10. § 26. [*] ὅτι τὰ f. [2] L. 3. § 11. [3] L. 9. § 9.

εἶν συνέχῃ καὶ [1] τὸ [*] ἑπεσθαι αὐτὰ βέλτιον. διάνοια γὰρ ἰδίως [2] ὅτι τὸ ὁμόφυλον γένεται, συνίσταται, καὶ [3] ἐκ διέργεται τὸ κοινωνικὸν πάθος.

XXXI. Τί ὀποζητεῖς; τὸ διαγένεσθαι; ἀλλὰ τὸ αἰσθάνεσθαι; τὸ ὁρμᾶν; τὸ αὔξεσθαι; τὸ λήγειν αὖθις; τὸ φωνῆ χρῆσθαι; τὸ διανοεῖσθαι; [4] ἐκ τούτων πόθεν σοι ἄξιον δοκεῖ; εἰ γὰρ ἔστιν [5] συναλαφεύνηται, προέσθαι ὅτι πελυταῖον, τὸ [6] ἕπεσθαι τῷ λόγῳ [7] τῷ θεῷ. ἀλλὰ [8] μάχεται τῇ τιμᾷν ταῦτα, τὸ ἄχθεσθαι, [*] ἢ [9] διὰ τὸ πεφυκέναι φερήσεται ἐκ αὐτῆς.

[4] L. 3. § 6, 16. [5] L. 2. § 12. [6] L. 3. § 2. [7] Sup. § 27. [8] L. 9. § 1. [*] εἰ, [9] L. 10. § 28.

XXXII. [10] Πόσον μέρος τοῦ ἀπείρου καὶ ἀχρόνου αἰῶνος ἀπομεμέρισται ἑκάστῳ; [11] τάχιστα γὰρ ἀναφανίζεται τῷ ἀϊδίῳ. [12] πόσον δὲ τῆς ὅλης οὐσίας; πόσον δὲ [13] τῆς ὅλης ψυχῆς; [14] ἐν πόσῳ δὲ [15] βωλαρίῳ τῆς ὅλης γῆς ἕρπεις; πάντα ταῦτα ἐνθυμοῦ, μηδὲν μέγα φρονάζε, [16] ἢ τὸ [17] ὡς μοὶ ἡ τὴ φύσις ἄγει, ποιεῖν, [18] παρὸν δὲ, ὡς ἡ κοινὴ φύσις φέρει.

[10] L. 5. § 24. [11] Sup. § 23. [12] Sup. § 24. [13] Sup. § 24. [14] L. 6. § 14. [15] L. 3. § 10. [16] L. 6. § 36. [17] L. 10. § 2. [18] Sup. § 14, 21.

XXXIII. [19] Πῶς ἑαυτῷ χρῆται τὸ ἡγεμονικόν· [20] ἐν τούτῳ τὸ πᾶν ἔξι· τὰ δὲ λοιπὰ, εἰ περαίρετά ἐστιν, ἢ ἀπεραίρετα, [21] οὐκ ἔστιν ὅπου στῇ. [22] τὸ δὲ εὐκαιρον μόνον ἀγαθὸν καὶ τὸν πόνον κακὸν κρίνοντες, ὅμως πάντα καλεφεύνησομ.

[19] Sup. § 24. [20] L. 3. § 9. [21] L. 2. § 12. [22] L. 10. § 31.

XXXIV. Πρὸς θανάτου καλαφεύνησιν ἐγχειρικώτατον, ὃν [23] οἱ πλὴν ἡδονῶν ἀγαθὸν καὶ τὸν πόνον κακὸν κρίνοντες, ὅμως πάντα καλεφεύνησομ.

[23] L. 9. § 41.

XXXV. [24] Ὦ τὸ εὔκαιρον μόνον ἀγαθὸν, καὶ [25] ᾧ τὸ πλεῖους κατὰ λόγον ὀρθὸν ποιῆξεις ἀποδοῦναι τῇ ὀλιγοπραξίᾳ, ἐν ἴσῳ θέσει, καὶ [26] ᾧ τὸν κόσμον διαμῆσαι πλείονι ἢ ἐλάττονι χρόνῳ ὁ διαφέρει, τούτῳ οὐδὲ ὁ θάνατος φοβερόν.

[24] Sup. § 23. [25] L. 8. § 2. [26] L. 9. § 37. Inf. § 36.

XXXVI. [27] Ἀνδρώπε, [28] ἐπολίτευσω [29] ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ πόλει; τί σοι διαφέρει εἰ πέντε ἔτεσι; τὸ γὰρ κατὰ τὰς νόμους, ἴσον ἑκάστῳ. τί οὖν δεινὸν, εἰ τῆς πόλεως

[27] L. 10. § 1. [28] L. 3. § 11. [29] Sup. § 35.

cultas illa, cujus vi eodem loci feruntur. intellectus verò adversùs contribulem suum peculiariter afficitur, eidémque consociatur, nec potest communionis appetitus prorsus revelli.

XXXI. Quid expetis? num existere? num sentire, movere, crescere, denasci? an rursus voce uti, cogitare? ecquid horum tibi desideratur dignum videtur? si ergò contemptu digna satìs ista videntur omnia, ad illud perge, quod ultimum restat, Deo nempe ac rationi obsequi. atqui instituto huic repugnat, siquìs ægrè ferat, quòd istis morte privandus sit.

XXXII. Quantula pars infiniti ac immensi ævi unicuique assignatur? ab interminato enim quàm celerrimè absorbetur. quantula item totius materiæ? quantulum & animæ universæ? in quantula etiam telluris totius glebulâ repis? hæc omnia cum cogitaveris, nihil magnum reputa, hoc solo excepto, ut ea facias ad quæ natura tua te ducit, ea sustineas quæ natura communis infert.

XXXIII. Vide, quo modo se mens utatur tua. in hoc enim sunt omnia. reliqua, sive arbitrii tui sint, sive non sint, cadavera sunt & fumus.

XXXIV. Nihil magìs ad mortem contemnendam incitaverit, quàm si consideres, etiam eos qui voluptatem in bonis, dolorem in malis habent, eam tamen contempsisse.

XXXV. Cui illud tantummodò quod tempestivum est, bonum habetur; nec interesse putat, plures an pauciores rationi rectæ consentaneas actiones ediderit, mundumque longiori an breviori temporis spatio contemplatus sit; huic nec mors formidabilis esse poterit.

XXXVI. In hac magna civitate versatus es, homo. quid tua refert, si quinque duntaxat annos? etenim quod secundùm leges fit, id omnibus æquale est. ecquid igitur

gitur grave pateris, si te non tyrannus, nec judex iniquus, sed natura quæ induxit, emittat: perinde ac si histrionem prætor qui conduxerat, è scena dimitteret. sed actus fabulæ quinque nondum absolvi. rectè dicis. cæterùm in vita etiam tres actus fabulam integram faciunt. terminat enim hanc, qui ejusdem olim componendæ cùm fuerit, nunc & dissolvendæ autor est. neutrum autem horum à te est. discede ergò propitius. nam & qui te dimittit, propitius est.

ἀποπέμπει σε ὁ τύραννος, οὐδὲ δικαστὴς ἄδικος, ἀλλ' [39] ἡ φύσις, εἰσαγαγοῦσα; οἷον [39] L. 8. § 20.
εἰ κωμῳδὸν ἀπολύει [31] τῆς σκηνῆς ὁ στρατηγὸς λαβὼν στρατηγός· ἀλλ' οὐκ εἶπον τὰ πέντε μέρη, ἀλλὰ τὰ τρία· καλῶς εἶπας· [32] ὃν μυῶ τοι τὸν βίον τὰ τρία ὅλον τὸ δρᾶμά ἐστι. τὸ γὰρ τέλειον ὑπ' ἐνίων ὁρίζει, [33] ὁ τότε μὲν τῆς συγκρίσεως, νῦν δὲ τῆς διαλύσεως αἴτιος· σὺ δὲ ἀμφοτέρων· [34] ἄπειμι οὖν ἵλεως· ἵλεως γὰρ ὁ ἀπολύων ἵλεως.

[31] L. 11. § 6.
[32] L. 9. § 37.
[33] L. 11. § 20.
[34] L. 2. § 3.

Finis duodecim librorum Antonini.

Τέλος τῶν τοῦ Ἀντωνίνου ιϛ' βιβλίων.

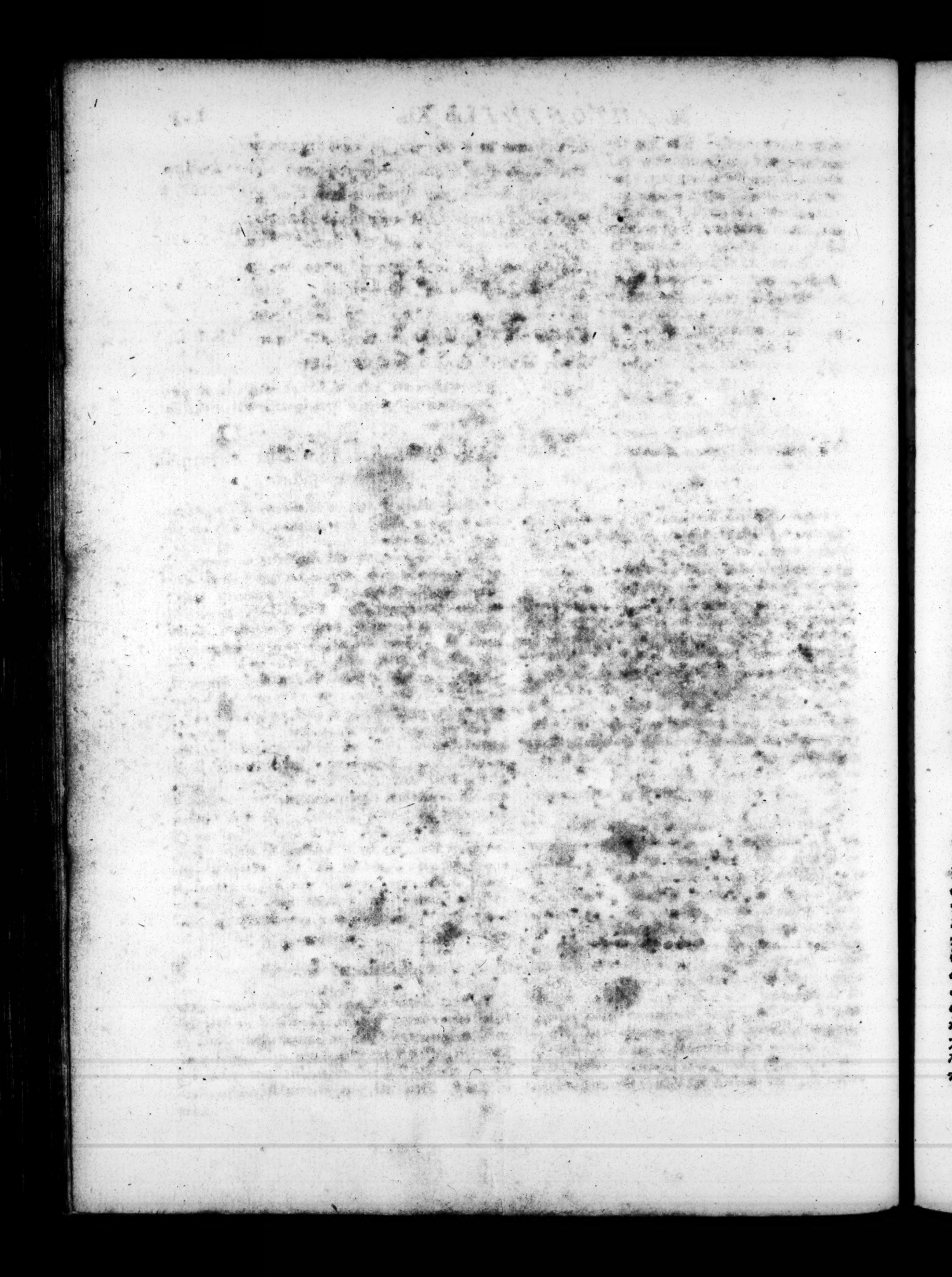

DE
Marco Vero Aurelio Antonino
IMPERATORE
ELOGIA & JUDICIA.

Suidas in Μαρκ.

Μ Α'ρκ. ὁ κ) Ἀντωνῖν. βασιλεὺς Ῥωμαίων, ὁ ἐπαινετὸς κ) πάντα φιλόσοφ.

Idem.

Μάρκος, βασιλεὺς Ῥωμαίων, ὃν ἐκπλήττεδαι σιωπῇ μᾶλλον, ἢ ἐπαινεῖν ῥᾴδιον. ἐκ παιδὸς γὰρ ἤδη τῆς ἡλικίας, εὐσεδῆ τε κ) ἡσύχιον βίον ἀσκησάμενος, ὥστε κ) δι' ὀλίγων τεκμηρίων τὸ σεμνὸν ἀφδη πώποτε. ἐπιμελῆ δ' ἦν φιλοσόφων τῶν ἀπὸ τῆς στοᾶς· κ) ἦν ἄρα ἐκείνων μιμητὴς, ἃ μόνον κ) τῶν ἦν δοκιμάτων ἀπτόμενος, ἀλλὰ κ) τῶν ἦν παιδευμάτων αὐλλογέα. τὸν τε γοῦν ἐπίλοιπον βίον ἐν ἀσκητηρίῳ πολλοῖς Ῥωμαίοις ἔδοξε, ἑλὼν τὴν οἰκοποίησιν τῶν ἡδονῶν ἀλλοιωδεῖς· κ) ἐπεὶ παρῆλδεν εἰς τὸν ἡγεμονίαν, κ) μοναρχίαν ἐξηγεμόν, κ) τὸν ἄπρεγμ δυναστείαν χαρεσόμενος, ἐκ ὑδρείαν ἀλαζονείαν ὑπῆλθε πώποτε· ἀλλ' ἦν ἐλάδρεως κ) λαμπρὸς ἐν τοῖς ἐνεργεσήμασι, ἀγαδὸς δ' κ) μέτριος ἐν ταῖς τῶν ἐνδῶν ἀσκήσεσι.

Idem de eodem.

Μάρκος βασιλεὺς Ῥωμαίων, ὁ ἐυσεδὴς ἐπαινεδείς. ὅτως εἶχε μὲν κ) τὰς ἄλλας ἀρετὰς ἐπαινεῖς· κ) ἔδοξε δὴ ἀπάντων τῶν κρίτων ἡγεμόνων τινὶ ἤρξε· πλεῖσον δ' ὢν ἐν ἐνεργείᾳ δῆλος. — αὐτὸς μὲν γὰρ πάντων μὲν ἀμῤῥτημάτων ἀπεῖχετο· τὰ δ' τῶν ἄλλων ἀμῤῥτήματα, κ) μάλιστα τῆς γυναικὸς, ἔφερε, κ) ὥστε ἐπολυπραγμόνει, ὥστε ἐκόλαζε. κ) εἰ μή τις χρηστόν τι ἔφραζεν, ἐπῄνει κ) ἐχρῆτο ἐς ἐκεῖνο αὐτῷ, τῶν δ' ἑτέρων ὁ φρασπεποιῆτο, κ) ὅτι ὁ φρασποιητὴς, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς πάντα ἔφραζε, φανερὸν. ἔτη γὰρ ἐκτὼ κ) πεντήκοντα, κ) μῆνας δέκα, ἡμέρας τε εἴκοσι κ) δύο ζήσας κ) τούτοις τὸ τε πρὶν Ἀντωνίνῳ συγγενὲς χρόνον συναίρεας, κ) αὐτὸς ἐννέα κ) δέκα ἔτη, κ) ἑνδεκα ἡμέρας αὐταρχήσας, ὅμοιος διὰ πάντων ἐφάνετο, κ) ἐν ὑδενὶ ἠλλοιώδη. ὥστε ὡς ἀληδῶς ἀγαδὸς ἀνὴρ ἦν, κ) ὑδὲν φρασποιητὸν εἶχε· πάμπολλα μὲν γὰρ κ) ἀπὸ παιδείας ὠφελήδη ἔν τε τοῖς ῥητορικοῖς, ἔν τε τοῖς ὁπ φιλοσοφίας λόγοις ἀσκηδείς —— πλεῖσον δ' ὅμως ἀπὸ τῆς φύσεως ἐξήρδη· κ) γὰρ πρὶν ἐκείνοις ὁμιλῆσαι, ἱκανῶς φρὸς ἀρετὴν ὥρμητο· τοῖς τε γὰρ συγγενέσι πᾶσι, πολλοῖς κ) δυνατοῖς πλησίοις τε ὢσιν, ὥτω τι ἐπ πᾶσι φὺν ἤρεσεν, ὥδ' ἀπὸ πάντων ἀγαπηδῆναι· κ) διὰ τοῦτο ἀπὸ τοῦ Ἀδριανοῦ, ὅτι μάλιστα εἰς τὸ χρ ποιηδεὶς, ἐκ ἀφεφρόνησεν. Ἑλλήνικῶν τε κ) Λατίνων, ῥητορικῶν τε κ) φιλοσόφων λόγων αἰεὶ διεπίμπλατο.

Dio Cassius hist. Rom. l. 71. ex Joan. Xiphilini epitome.

Ὁ μὲν Μάρκ, ἄρξας δὴ πάντων φῦ ἐν κρίτοις τινὶ ἡμερῶν ἄρξας, ὥτως μετέλλαξεν, εἴγε μὴ γὰρ κ) τὰς ἄλλας ἀρετὰς, πλεῖσον ἦ ἐν ἐυεργεσίᾳ δῆλος· αὐτὸς μὲν γὰρ ἀπάντων τῶν ἀμῤῥτημάτων ἀπεῖχετο, κ) ὥστε ἑκὼν ὥστε ἄκων ἐπλημμέλει· τὰ δ' δὴ τῶν ἄλλων ἀμῤῥτήματα, κ) μάλιστα τὰ τῆς γυναικὸς, ἔφερε, κ) ὥστε ἐπολυπραγμόνει, ὥστε ἐκόλαζε. κ) εἰ μή τις χρηστόν τι ἔφραζεν, ἐπῄνει κ) ἐχρῆτο ἐς ἐκεῖνο αὐτῷ, τῶν δ' ἑτέρων ὁ φρασποιῆτο, κ) ὅτι ὁ φρασποιητὴς, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς πάντα ἔφραζε, φανερόν. ἔτη γὰρ ἐκτὼ κ) πεντήκοντα, κ) μῆνας δέκα, ἡμέρας τε εἴκοσι κ) δύο ζήσας κ) τούτοις τὸ τε πρὶν Ἀντωνίνῳ συγγενὲς χρόνον συναίρεας, κ) αὐτὸς ἐννέα κ) δέκα ἔτη, κ) ἑνδεκα ἡμέρας αὐταρχήσας, ὅμοιος διὰ πάντων ἐφάνετο, κ) ἐν ὑδενὶ ἠλλοιώδη. ὥστε ὡς ἀληδῶς ἀγαδὸς ἀνὴρ ἦν, κ) ὑδὲν φρασποιητὸν εἶχε· πάμπολλα γὰρ κ) ἀπὸ παιδείας ὠφελήδη ἔν τε τοῖς ῥητορικοῖς, ἔν τε τοῖς ὁπ φιλοσοφίας λόγοις ἀσκηδείς —— πλεῖσον δ' ὅμως ἀπὸ τῆς φύσεως ἐξήρδη· κ) γὰρ πρὶν ἐκείνοις ὁμιλῆσαι, ἱκανῶς φρὸς ἀρετὴν ὥρμητο· τοῖς τε γὰρ συγγενέσι πᾶσι, πολλοῖς κ) δυνατοῖς πλησίοις τε ὢσιν, ὥτω τι ἐπ πᾶσι φὺν ἤρεσεν, ὥδ' ἀπὸ πάντων ἀγαπηδῆναι· κ) διὰ τοῦτο ἀπὸ τοῦ Ἀδριανοῦ, ὅτι μάλιστα εἰς τὸ χρ ποιηδεὶς, ἐκ ἀφεφρόνησεν. Ἑλλήνικῶν τε κ) Λατίνων, ῥητορικῶν τε κ) φιλοσόφων λόγων αἰεὶ διεπίμπλατο.

Herodianus histor. l. 1.

Τῷ βασιλεύοντι Μάρκῳ, ἀρετῆς μὲν πάσης ἔμελεν αὐτῷ· λόγων τε ἀρχαιότητος ἦν ἐραστὴς, ὡς μηδενὸς μήτε Ῥωμαίων μήτε Ἑλλήνων ἀπολείπεδαι. δηλοῖ δὲ ὅσα κ) εἰς ἡμᾶς ἦλδεν, ἢ λελεγμένα φρὸς αὐτοῦ ἢ γεγραφέντα. παρεῖχε δ' κ) τοῖς ἀρχομένοις ἑαυτὸν ὁπλικὸν κ) μέτριον βασιλέα, τὸν δ' φρσέαντας δεξιούμενος, κω-

λύων

γύαν τε τοῦ θεοῦ αὐτὸν δορυφόρως ὑποσοβεῖν τοῦ ἐντυγχάνοντας· μόνος τε βασιλέων φιλοσοφίαν ἢ λόγοις, ἢδὲ δογμάτων γνώσεσι, σεμνῷ ἦθει, καὶ βίῳ σώφρονι, ὁπλισώσατο· πολύ τε πλῆθος ἀνδρῶν σοφῶν ἤνεγκαν, ἢ ἧς ἐκείνοι χαρῶν φορᾷ. φιλεῖ γάρ πως αἰεὶ τὸ ὑπήκοον ζήλῳ τῆς τοῦ ἄρχοντος γνώμης βιᾶν.

Τὰς δυνατέρας ἐν ὥρᾳ ἡμουσώμεν ἐξέδοτο ἀνδρείοις τῆς συγκλήτου βελῆς τοῖς ἀείστοις, ἢ τοῖς, ἡνίκα μακραῖς διαδοχαῖς εὐπατείας, ἔδη τοῦ πλούτου περιβολαῖς λαμπρὸς, κοσμίως ἦν τὸν τρόπον, καὶ σώφρονας τὸν βίον, γαμβρὸς αὐτῷ ἡρέσθαι θέλων· ταῦτα γὰρ μόνα ψυχῆς ἴδια, καὶ ἀναφαίρετα ἡγεῖτο κτήματα.

Τελευτήσαντος ἦ Μάρκου ἐπειοὴ διεροίτησεν ἡ φήμη, πᾶν τε τὸ παρὸν γραπτοῦχον, καὶ τὸ δημῶδες πλῆθος ὁμοίως πένθει κατείχετο. ἢδέ τις ἦν ἀνθρώπων ὃς ὑπὸ Ῥωμαίων ἀρχοῦ, ὃς ἀδακρυτὶ τοιούτῳ ἀγγελίαν ἐδέχετο· πάντες ἦ ὥσπερ ἐκ μιᾶς φωνῆς, οἱ μὲν πατέρα χρηστὸν, οἱ ἦ ἀγαθὸν βασιλέα, ἡμναῖον δ' ἕτεροι σεβαστὸν, οἱ ἦ σώφρονα καὶ κόσμιον ἄρχοντα ἀνεκάλουν· καὶ ὐδεὶς ἐνεδίδετο

Aristides oratione in Regem.

Ἀλλ' ἐμοί γε δοκεῖ ἧς καλῶν εἶ), ἐν ἑορτῇ καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ, μεμνῆσθαί τι καὶ λέγειν, ὧν τῶν θεῶν καὶ φιλανθρώπου βασιλέως. ἃ γὰρ δὴ δίκαιός γε, μὴ ἐπαινεῖν αὐτὸν σεσελόμενοι, ἔπειτα ἀποκνήσωμεν λόγων, ἀλλὰ μὴ τὰ τοιαῦτα ἢ τὰ ὑπάρχοντα τὸ βασιλεῖ, ὥστε μηδένα εἰπεῖν ἀξίως ἂν δυνηθῆναι περὶ αὐτῆς. Ἐγὼ δ' ὅτε χρόνε πλῆθος ἱκανὸν, ὅτε λόγον ὐδένα ὁρῶ τῶν βασιλέως ἄξιον, ὐδὲ * ὅστις [* ὃς τις f.] αὐτὸν ἱκανῶς ἐγκωμιάσαι δυνήσεται.

Ἓν μὲν ἓν τοῦτο σεσῶν καὶ μέγιστον ὑπάρχει λέγειν περὶ αὐτῶ, ὅτι καὶ σεσῶτερον ἢ κλασῆναι εἰς τὴν ἀρχὴν, ἄξιος τῆς βασιλείας ἦν. — εἴτε γὰρ φόβῳ τῆ σεὸς αὐτὸν, εἴτε αἰδοῖ τῶ κρείττονος, εἴτε γνώμῃ τῆ βελτίστῃ καὶ δικαιοτάτῃ συγχωρεῖν οἴονται δεῖν, πῶς ὐκ ἐξ ἁπάντων τούτων φανερὸν, ὅτιπ' ἐχρὴν εἶ) τὸν βασιλέα.

Τὸν γὰρ μαθόντα ἃ χρῆ, καὶ πεπαιδευμένα, καὶ μηδενὸς ἧς καλῶν ἀμελήσαντα, μηδὲ ἀμαθῆ ἡμούμενον, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς τῆς ἀρετῆς μέρεσι κεκαλλωπισμένα τὴν ψυχὴν, εἰκὸς ἦν πάσης ἔξω ἡμεῖναι ἁμαρτίας. ταύτῃ τοίνυν τὴν παιδείαν, καὶ ὁ βασιλεὺς παιδευθείς, καὶ πάντων ἧς καλλίστων μεταχών, ἧς μὲν καὶ ἀπὸ φύσεως ὑπαρξάντων αὐτῷ, ἧς ἦ καὶ παιδείας ἡμουμένων, ἃ μέσως, ὐδ' ὥσπερ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν, ἀλλὰ σεσβαλὼν ἐκεῖσε, ἦν μὲν μέγα ὄφελος τῇ βασιλείᾳ καὶ πρὶν εἰς ταὐτὸν κεκλεῖσθαι. Ἐπεὶ ἦ ἡ πάντα διοικοῦσα σεφνοια καὶ διατάξασα, καὶ τοῦτον ἐκάθισεν εἰς τὸν βασίλειον θρόνον, τὸν δικαιότατον, καὶ ἐσιώτατον βασιλέων. — ὃς ἂν ἐμπειρότατος βασιλέων, καὶ γνώμη σεφέρων, — ἅτως ἐξηγεῖ ἦ καὶ δέ-πειτὸ τῆς ἀρετῆς, ὅτως χρῆ τεθπον· τὴν εὐσέβειαν μὲν καὶ δικαιοσύνην, ἔπ ἦ σωφροσύνην, καὶ ἐγκράτειαν, καὶ φρόνησιν, καὶ τὴν ἄλλην κοσμιότ γε ἀρεσθαι μὲν γὰρ ὥσπερ σεφυκέναι, ἀπὸ εὐσεβείας· διεξιὼν δὲ ἦ καὶ διὰ τῆς ἄλλων μερῶν τῆς ἀρετῆς. τίς μὲν γὰρ δικαιοσύνης; τίς ἦ φιλανθρωπίας; τίς ἦ τῆς ἄλλης ἀρετῆς τοσαῦτα δέγμαθ καὶ τοιαῦτα, ὅσα καὶ [οἷα] ὁ βασιλεὺς ὅτος ἐξεμάθηκε;

Ὁ δ' ἐπιδείξων, ὅτι καὶ ἰδιώτην ὄντα καὶ βασιλέα οἷόν τε ὄζι τὸν αὐτὸν διὰ τέλους εἶ), τοιοῦτον μὲν σεὸ τῆς βασιλείας παρασκευὸν ἑαυτὸν, ὥστε δικαίως ἀξιωθῆναι ταύτης· ἐν ἦ τῇ βασιλείᾳ, ὐκ ὀκνεῖς ἑαυτῶ, ἀλλὰ τῷ αὐτῷ νῷ καὶ τεθπῳ χρώμενος.

Verùm videnda integra oratio; quam, ad Commodum deflexione factâ, sic claudit.

Σὲ ἦ, ὦ παῖ ἡμναῖε ἡμναίων, κατ' ἴχνος εἶη βαίνειν τῶ πατρός. τοῦτο γὰρ ὡς γε ἐν βραχεῖ πλεῖστον εἰρήσθω.

Idem oratione in Romam.

Ὅ γε μὲν νῦν ἄρχων μέγας, οἷον ἀγωνιστὴς καλὸς ἀγαθὸς, τοσοῦτον ὑπεραίρει τοὺς σεὸ αὐτῶ [καὶ] τὸν πατέρα, ὅσον, ὐδ' εἰπεῖν ῥᾴδιον, ἑτέρους αὖτος ὑπεραίρει καὶ δὴ φαίη τις ἂν δικαιοσύνῃ καὶ νόμοις εἶ) τοῦτ' ὡς ἀληθῶς, ἦ μὴ κρίνειν ὅτος.

Idem in Panegyrico Cyzicena de Marci imperio.

Ἄξιον ἦ καὶ τῆς πόλεως ἕνεκα ὑμᾶς ζωσθῆναι ἐπαγγείλασθαι μὲν γὰρ τὸν ἀέσιον δὴ εἰς ἐκεῖνον τὸν χρόνον βασιλέων· ἥκει ἦ ὑμῖν τὸ ἔργον σεὸς τέλος ἐν τοῖς δὲ τοῖς καιροῖς, οἷ τὰ καλῶν αὖ κάλλιστα εἰλήχασι, καὶ ὥσπερ ἂν δικαιότατ' ἂν χαρισθείου τοιοῦτον ἔσηκος εἶη τοῖς θεοῖς, ἐπειδὴ ῥᾴδιον ἦν μεῖζον ἐξευρεῖν.

Σεβαστηροὶ μὲν σεβαστηροὶ ἦδη ἐν κινδύνοις σεφείλοντο· καὶ πόλεις ἀλλήλας ὑπὲ καιρῶν παρέλαβον· καὶ βασιλεῖς σεὸς βασιλέας φιλίας καὶ ζωσθῆναι ἐποιήσαντο, καὶ ὅτοι τῆς χρείας ὡς τὰ πολλὰ ἦσθησθένες, καὶ μίχει τότε κοινωνίας ἴσμεν ἡμουμένας. Βασιλεὺς ἦ ἑαυτὸν βασιλέα δὴ σεφείλετο ἑαυτῷ δῆλον, καὶ μόνος δὴ ἐν τῇ πάλαι αἰῶνος, ὐκ ἀρχὴ σεφιλαβεῖν μᾶλλον ἐζήτησε, ἢ βασιλέα σεφιλαβεῖν ὅτι πᾶσι τοῖς ἔσι. ὃ καὶ δὴ εἰς μνήμην ἥκοντα ἐν λόγῳ θαυμασότατον. καὶ πᾶσαν τὴν εὐμένειάν τε καὶ παιδείαν ἔχει συλλαβὸν, καὶ ὅτ' ἰδιώτης ὢδεὶς δύναται ζωσπᾶν, πόλις τε ἅπασα καὶ χώρα ἅπασα ἀνθρώπων ἐκπέπληκται.

Idem

Idem Palinodiâ in Smyrnam restauratam.

Τοῖς τε πάλαι ἀείσοις βασιλεῦσιν πάσας πόλεις ὑφ' ἑαυτοῖς ἔχων πλὴν καλλίστην οἰκίσαι φιλοτιμίαν ἔσχεν τῇ τε πόλει τὸ πλεῖστον ἀνεγερθῆναι, καὶ τοιούτους ἀρχηγέτας ὀνηγεόμενος, πλὴν συμφορᾶν εἰς εὐπραξίαν μετήλασε. πρότερον μὲν γὰρ Θησέα καὶ Ἀλέξανδρον ἤδομεν· τὸν μὲν θεὸν ἐν Ἕλλησιν ὄντα, φιλανθρωπότατον· τὸν δὲ συμπάντων βασιλέων μάλιστα δὴ θαυμαζόμενα τῆς εἰς τοὺς πολέμους τόλμης ἕνεκα. νυνὶ δὲ ἐπὶ λαμπροτέρους καὶ μείζονας οἰκίσεις προσβάλλομεν· οἷς πᾶσα μὲν γῆ καὶ θάλασσα ὑπήκοος, ἐκ πατέρων τε καὶ ἐξ ὧν αὐτοὶ προσκέκτηνται, σοφίας δὲ καὶ δικαιοσύνης, καὶ ἀληθείας, καὶ χρηστότητος, οὐκ ἔλαττον, εἰ μὴ καὶ πλέον τῆς ἐν τοῖς ὅπλοις ἰσχύος πεπείρανται.

Philostratus in vitis Sophistar. l. 2. in Philisco.

Ἀγωνίζετο δ' ἐπὶ Μάρκου αὐτοκράτορος ὁ τοῦ φιλοσόφου παῖς.

Idem in Herode.

Ἐπαίδαζε μὲν ὁ αὐτοκράτωρ Μάρκος καὶ Σέξτον τὸν ἐκ Βοιωτίας φιλόσοφον, θαμίζων αὐτῷ, καὶ φοιτῶν ὅτι δύναιτο. ἆρα δὴ ἦκεν ἐς τὴν Ῥώμην, ὁ Λύκιος ἤρετο τὸν αὐτοκράτορα σφοδρότερα, Ποῖ βαδίζει, ὦ ἔδ', ἦ; καὶ ὁ Μάρκος, καλόν, ἔφη, καὶ γεραίσκοντι τὸ μανθάνειν· ἐμοὶ δὲ πρὸς Σέξτον τὸν φιλόσοφον, μαθησόμενος ἃ ἔπω οἶδα. καὶ ὁ Λύκιος ἐξάρας τὴν χεῖρα ἐς τὸν οὐρανὸν, ἄ ζεύ, ἔφη, ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς γηραίσκων ἤδη δέλτου ἐξαλαύνει ἐς διδασκάλου φοιτᾷ, ὥσπερ οἱ παῖδες· ὁ δὲ ἐμὸς βασιλεὺς Ἀλέξανδρος, δύο καὶ τεσσαράκοντα ἐτῶν ἀπέθανεν.

Ibid.

Ὁ Μάρκος φύσει ἀνεξίκακος. *Quo loco, & Herodem Sophistam quâ patientiâ Marcus tulerit, refert.*

Idem in Theodoto.

Περέσχε δὲ καὶ τῆς Ἀδριανῶν νεότητος σωφρονεῖν ὅπη παῖς ἐν βασιλέως μοίραις. καὶ ὑπατικόν τι λόγιον ἄξιον· ὃ γὰρ πάντες οἱ διπλασιάσαντες τὸ ἀργύριον τοῦτο, λόγου ἄξιοι ἀλλ' ὅπου τοῦ μὲν Πλαγωνείου, καὶ τοῦ ἀπὸ τῆς ζοᾶς, καὶ τοῦ Πρειμίτου, καὶ * αὐτὸν Ἐπίκτητον [* αὐτῷ Ἐπιάρᾳ] σωφρονίζειν ὁ Μάρκος τοῦ Ἡρώδου κελεύει· τὸν δὲ ἄνδρα οὕτω τῆς σοφῆς αὐτῶν δόξης ἀπέχεσθαι τοῖς γέρουσι, ἀγωνίσασθαι τῆς πολιτικῶν σωφρονιστῶν λόγων, καὶ ῥητορικῆς ἀσκῆσαι.

Idem in Hermogene.

Ἑρμογένης ἐτῶν ἔτι γεγονὼς, ἐφ' ὅτῳ μέγα φρόνει τῆς τοῦ σοφιστοῦ δόξης, ὡς καὶ Μάρκῳ βασιλεῖ φιλοσοφεῖν ἔρωτα ἐνεποίησεν. ἐδίδαξε γὰρ ὅτι πλὴν ἀκεραίαν αὐτῷ ὁ Μάρκος· καὶ ἦλθε μὲν διαλεγόμενος. ἐθαύμαζε δὲ καὶ ἐδεδίει, δωρεὰς δὲ λαμπρὰς ἔδωκεν.

Idem in Aristide.

Ὠικίσθη δὲ καὶ τὸν Ἀριστείδην τῆς Σμύρνης, οὐκ ἀλαζὼν ἔπαινος, ἀλλὰ δικαιότατός τε καὶ ἀληθέστατος. πλὴν γὰρ πόλιν ταύτην ἀφανισθεῖσαν ὑπὸ σεισμῶν τε καὶ χασμάτων, ὕστερον ἀποφύσαντο πρὸς τὸν Μάρκον, ὡς τῇ μὲν ἄλλῃ μουσικῇ. θαυμαστὸν ὅπως ἐνάξαι τὸν βασιλέα. ὅτι δὲ πρὸ, ζεύγεσι ἐρήμοις αὐτὸν καταπνέυσι, καὶ θάκνας πρὸ βιβλίου ὅπως ἄξαι — Καὶ ὁ φημὶ ταῦτα ὡς ὑπὲρ καὶ τῆς βασιλέως, ἀνοικίσαι μὲν ἂν ἀπολωλυῖαν πόλιν, ὧν ὅσαν ἐθαύμασεν· ἀλλ' ὅτι αἱ βασίλειοί τε καὶ θεοπέσιοι φύσεις, ὧν προσαγείρῃ αὐτὰς ξυμβολίαι καὶ λόγοι, ἀναλάμπουσι μᾶλλον, καὶ πρὸς τὸ ποιεῖν ἐν ᾧ ὁρμὴ φέρονται *Eundem quàm familiariter Marcus habuerit, ibid. vide.*

Ibid. in Adriano.

Κατὰ δὲ τοὺς χρόνους, ὃς ὁ αὐτοκράτωρ Μάρκος Ἀδριανὸν μυστηρίων ἐξάλλῃ, ἐπεφύτευε μὲν ἤδη τῷ τῆς σοφιστῶν θεσμῷ ὁ ἀνὴρ οὗτος. ἐν μέρει δὲ ὁ Μάρκος τῆς τοῦ Ἀδριανῶν ἱερείας [ἐπίδει] μηδὲ τῶν ἐκείνου σοφίαν, ἀγνοῆσαι. καὶ γὰρ δὴ ἐπέταξεν αὐτὸν τοῖς νέοις, οὐκ ἀκεραίως βασανίσας, ἀλλὰ ξωνθέμενος τῇ αὐτοῦ φήμῃ. —— ἀγαθεὶς αὐτὸν ὁ αὐτοκράτωρ ἐπὶ μέγα ἦρε δωρεαῖς τε καὶ δώροις. καλῶ δὲ δωρεὰς μὲν, τάς τε σπίσεις, καὶ τὰς σφραγῖδας, καὶ τὰς ἀτελείας, καὶ τὸ ἱερῶσθαι, καὶ ὅσα ἄλλα λαμπρύνει ἄνδρας· δῶρα δὲ χρυσὸν, ἀργύριον, ἵππους, ἀνδράποδα, καὶ ὅσα ἐρμηνεύειν πλοῦτον ὧν αὐτόν τε ἀνέπλησε καὶ γένος τὸ ἐκείνου πᾶν.

Galenus de Theriaca ad Pisonem.

Τὸν θεῖον Μάρκον καὶ ἡμεῖς οἴδαμεν ἐνδεσμίως ποτὲ βασιλεύοντα, καὶ ἀκριβῶς ἑαυτὸν διὰ τῶν σύνεσιν τῇ συγκράσει τοῦ σώματος παρακολουθήσαντα.

Idem de libris suis.

Ἐπορεύθην μὲν ἐξ ἀνάγκης. ἐλπίζων δὲ τοιόνδε παραστήσειν. ἦκον γὰρ εἰς τὸν ἕτερον αὐτῶν τὸν πρεσβύτερον, εὐγνώμονά τε καὶ μέτριον, ἥμερόν τε καὶ πρᾷον, ὃς ἐκαθέζετο μοῦ ἀρχῆς Βῆρος, &c.

Idem

Idem lib. περὶ τῆ προγινώσκειν.

Χρησὸν τε ὄντα καὶ φιλάνθρωπον αὐτὸν ἑλληνίδι πεῖσαι καταλείπειν με ἐν τῇ Ῥώμῃ.

Marcellus in Regillæ Epitaph.

Καὶ βασιλεὺς Διὶ πατρὶ φυλῷ καὶ μοίρῃ ὅμοιος.

Athenæus Dipnosophistarum l. 1.

Ὁ πάνυ ἄριστος βασιλεὺς Μάρκος.

Zosimus histor. l. 1.

Ἐντεῦθεν ἄνδρες ἀγαθοὶ ἡγεμονίαν παραλαβόντες, Νερούας τε καὶ Τραϊανὸς, καὶ μετὰ τούτων Ἀδριανὸς, ὅτε ἐυσεβὴς Ἀντωνῖνος, καὶ ἡ σὺν ἀδελφῶν σωφρονεῖς Βῆρος καὶ Λούκιος, πολλὰ σὺν κοσμιότητι ἠξίωσαν διορθώσεως· καὶ ἔμοιγε, ἄφρ εἶχον ἀπολωλοκότες οἱ πρὸ αὐτῶν ἀνεκτήσαντο, ἀλλὰ καί τινα σὺν ὄγκῳ ἐπέστησαν.

Julianus in Symposio.

Ἔδοξε δὴ ἔν γε ὁ Μάρκος, τά τε ἄλλα θαυμάσιός τις ἦν, καὶ σοφὸς διαφερόντως, ἃ τε δίκαια διαγινώσκων, λέγειν θ' ὅπως χρὴ, καὶ σιγᾶν ὅπη καλόν.

Justinianus in Novellam tit. 22.

Τοῦτο δὴ ἔν μὲν ἀρξάμενος, καὶ φιλοσοφώτατος ἐθέσπισε Μάρκος.

Ibid. tit. 108.

Ὁ φιλόσοφος ἐν βασιλεῦσι Μάρκος.

Lucius apud Justinum apologiâ 1.

Οὐ πρέπουσα ἐυσεβεῖ αὐτοκράτορι, οὐδὲ φιλοσόφῳ Καίσαρος παιδὶ, οὐδὲ τῇ ἱερᾷ συγκλήτῳ κείνοις, οἳ Θυρσικὰ.

Justinus apologiâ 2. ad Adrianum, Antoninum Pium, Marcum, & Lucium.

Εὐσεβεῖς, καὶ φιλόσοφοι, καὶ φύλακες δικαιοσύνης, καὶ ἐραστὰ παιδείας ἀκούετε πάντα χῶ.

Melito lib. ad Imperatorem apud Euseb. hist. Eccles. l. 4. c. 26.

Σὲ δὴ καὶ μᾶλλον χρὴ τούτων τινὰ αὐτὰ σὺν οἷς ἔχομαι γνώμῃ, καὶ παλαί γε φιλανθρωπίᾳ καὶ φιλοσοφοτέρᾳ, πεπείσμενα πάντα πράττειν, ὅσα σε δέοιτο.

Athenagoras in legatione pro Christianis, ad M. Antoninum, & Commodum.

Αὐτοκράτορσι Μάρκῳ Αὐρηλίῳ, καὶ Λευκίῳ Αὐρηλίῳ Κομμόδῳ, Ἀρμενιακοῖς, Σαρματικοῖς, τὸ δὴ μέγιστον φιλοσόφοις· τὸ πρᾶον ὑμῶν καὶ ἥμερον, καὶ τὸ πρὸς ἅπαντα εἰρηνικὸν καὶ φιλάνθρωπον θαυμάζοντες, οἱ μὲν καθ' ἕνα ἰσονομεῖσθαι· αἱ δὲ πόλεις πρὸς ἀξίαν τῆς ἴσης μετέχουσι τιμῆς. καὶ ἡ σύμπασα οἰκουμένη ὑμετέρᾳ σωφρονεῖ βαθείᾳ εἰρήνῃ διαλαμπόμενον. —— τί δὴ δεῖ πρὸς ὑμᾶς πάντα λόγον κεκινηκότας, ἢ ποιητὰς μνημονεύειν, ἢ καὶ ἑτέρας δόξας ἐξετάζειν;

Ἴσως δὲ καὶ ὑμεῖς ταῦτα ἀξιολογώτερον, ὡς ἂν ἐν πᾶσι, καὶ σοφῶν πάντας τοῖς παλαιοῖς συνηνόμωσι.

Οἶδα γὰρ, ὅτι ὅσον σωφρονεῖσι καὶ ἐμοὶ τῆς βασιλείας πάντων ἐφέχετε, τοσοῦτον καὶ τῇ πᾶσαν παιδείαν ἀκριβῶν πάντων κρατεῖτε· ὥστε καθ' ἕκαστον παιδείας μέρος κατορθοῦντες, ὡς οὐδὲ οἱ ἐν αὐτῆς μέσῳ ἀποτεμνόμενοι.

Ὑμεῖς δὲ, ὦ πάντα ἐν πᾶσι φύσει καὶ παιδείᾳ χρηστοὶ, καὶ μέτριοι, καὶ φιλάνθρωποι, καὶ τῆς βασιλείας ἄξιοι.

Jo. Zonaras annal. tom. 2.

Ἦν μὲν ὁ Μάρκος ἀθρηνὴς τὸ στόμιον, ἐράλλαζε δὲ τοῖς λόγοις ὥστε, ὥστε καὶ αὐτοκράτωρ χρόμενος, ἐκ ἐδύνατο ἐς διδασκάλου φοιτᾶν, ἀλλὰ Σέξτῳ σωφρονεστάτῳ, τῷ Βαιωτῷ, καὶ Ἑρμογένει τῷ ῥήτορι συνομίλησε, μᾶλλον δ' ἀνελέσθαι τῆς Στοϊκῶν.

Οὕτω δὴ καὶ σωφρόνως καὶ ἐγκρατῶς ἦρχεν, ὥστε καὶ ἐν πολεμικοῖς πολέμοις μήτε τι θωπευτικὸν πρὸς τοὺς στρατιώτας εἰπεῖν, μήτε τι φόβῳ ποιῆσαι.

Ὅτε δὲ μὴ πολέμοις ἐσχόλαζεν, ἐδίκαζε, καὶ τοῖς ῥήτορσι πρὸς ὕδωρ λέγουσι πλεῖον ἐγχεῖν τὸ ὕδωρ ἐκέλευεν, ἵν' ἔχοι πάντοθεν τὸ δίκαιον ἀκριβῶν. ἐσπουδάκει δὲ καὶ φιλόπονος, ὡς καὶ νυκτὸς δικάζειν· καὶ οὐδὲν ἐν παρέργῳ ἔτ' ἐποίει, ἔτ' ἔγραφεν, ἔτ' ἔλεγε· μὰ δεῖν νομίζων τὸν αὐτοκράτορα ἐν παρέργῳ πράττειν μηδὲ τυπάλιχνον· καὶ πάντα σωφρόνως τυχὼν ἀθρηνῶς.

Λείψει δὲν ἀρχὰς μετήλλαξεν. —— ἐσπουδάκει δὲ καὶ φύσει ἀγαθὸς ἀνὴρ, πλεῖστα δὲ καὶ ὑπὸ παιδείας βελτίων ἐγένετο. ἃ μέν τοι ἀξίως τῆς ἀρετῆς ἐυδαιμόνησεν. ἐντεῦθεν δὲ μᾶλλον θαυμάσειεν ἄν τις αὐτὸν, ὅτι ἀλλοκότοις, καὶ ἐξαπίνοις χρησίμως προσέμισεν, αὐτός τε ἐφιλήθη καὶ τὴν ἀρχὴν διεσώσατο.

Constantin. Manasses in annal.

Οὗτος ἐν πάσῃ πέφυκτο σοφίᾳ καὶ παιδείᾳ
Καὶ χάρισι τῆς ἀρετῆς κατάκομος ὑπῆρχε.
Καὶ πᾶσιν ἀστυγλαΐζετο σὺν ἀρετῇ ἰδέαις.
Διὸ καὶ προσετέθειτο πᾶσι σοφοῖς ἐντίμως,
Καὶ σπουδῇσιν ἤσθετο τῶν μεγαλοψυχίας.

Adrianus

Adrianus apud Jul. Capitolinum in Marco.

Ab Adriano Annius Verissimus vocatus est.

Ad quem locum Is. Casaubonus.

Antè dicebatur Annius Verus. Hadrianus jussit dici Annium Verissimum. quare? σὺς τὸ τῷ Ῥωμαίᾳ ῥῆμα & ἔννοιαν, inquit Dio. hoc est, quod esset veritatis amantissimus & tenacissimus; magnum rectæ indolis argumentum, & animi verè generosi.

Jul. Capitolinus in Marco.

Marco Antonino in omni vita philosophanti viro, & qui sanctitate vitæ omnibus principibus antecellit, &c. Erat enim ipse tantæ tranquillitatis, ut vultum nunquam mutaverit mœrore vel gaudio. Philosophiæ deditus Stoicæ, quam & per optimos quosque magistros acceperat, & undique ipse collegerat.

Quamvis esset constans, erat etiam verecundus: erat frugi sine contumacia, verecundus sine ignavia, sine tristitia gravis.

In imperio ità civiliter se gessit, ut lenitatem Pii nemo desideraret.

Dabat totum se philosophiæ, amorem civium affectans.

Cum populo non aliter egit, quàm est actum in civitate libera.

Fuit per omnia moderatissimus, in hominibus deterrendis à malo, invitandis ad bona, remunerandis copiâ, indulgentiâ liberandis; fecitque ex malis bonos, ex bonis optimos. Cùm igitur in amore omnium imperâsset, atque ab aliis modò pater, modò frater, modò filius, ut cujusque ætas sinebat, diceretur, & amaretur, octavo-decimo anno imperii sui, sexagesimo & primo vitæ, diem ultimum clausit. tantúsque illius amor die regii funeris claruit, ut nemo illum plangendum censuerit; certis omnibus quod à diis commodatus, ad deos rediisset. Denique priusquam funus conderetur, ut plerique dicunt, (quod neque antea factum fuerat, neque postea) Senatus populusque non divisis locis, sed in una sede propitium Deum dixit.

Tantùm sanè valet boni principis vita, sanctitas, tranquillitas, pietas, ut ejus famam nullius proximi decoloret invidia. Denique Antonino, cùm suos mores semper teneret, neq; alicujus insusurratione moveretur, non obfuit gladiator filius, uxor infamis; Deúsque etiam nunc habetur.

Vir tantus & talis, ac diis vitâ & morte conjunctus.

Vulcatius Gallic. in Avidio Cassio.

*Antoninum hoc nomine (Dialogistæ) significans; qui tantùm enituit in philosophia, ut iturus ad bellum Marcomannicum, timentibus cunctis nè quid fatale proveniret, rogatus sit, non adulatione, sed seriò, ut philosophiæ præcepta ederet. nec ille * timuit, * [renuit Cas.] sed per ordinem paræneseon, id est, præceptionum, per triduum disputavit.*

Avidius Cassius apud eundem, & epistolâ ad generum suum.

Marcus homo sanè optimus, qui dum Clemens dici cupit, eos patitur vivere, quorum ipse non probat vitam.

Marcus Antoninus philosophatur, & quærit de elementis, & animis, & de honesto ac justo; nec sentit pro republica.

Idem in Opilio Macrino.

Marcus nomen illud sanctum (Antoninorum) vitæ genere auxisse videtur, Verus autem degenerâsse.

Aurel. Victor. in Breviario.

Iste virtutum omnium, cœlestísque ingenii exstitit ærumnísque publicis quasi defensor objectus

jectus est. Etenim nisi ad illa tempora natus esset, profectò quasi uno lapsu ruissent omnia statûs Romani.

A principio vitæ tranquillissimus, ut ab infantia vultum nec ex gaudio nec ex mœrore mutaverit.

Philosophiæ studens, literarumque Græcarum peritissimus.

Constat tantùm Marco sapientiæ, lenitudinis, innocentiæ ac literarum fuisse, ut is Marcomannos cum filio Commodo petiturus, philosophorum obtestantium vi circumfunderetur, nè se expeditioni aut pugnæ priùs committeret, quàm sectarum ardua & occulta explanavisset. ità incerta belli, ejus salute, doctrinæ studiis metuebantur: tantúmque illo imperante floruere artes, ut illam gloriam etiam temporum putem.

Quod de Romulo ægrè creditum est, omnes pari sensu præsumserunt; Marcum cœlo receptum esse.

Eutropius hist. Rom. l. 8.

Marcus Antoninus, quem facilius quis admirari quàm laudare possit.

A principio vitæ tranquillissimus, adeò ut in infantia quoque vultum neque ex gaudio neque mœrore mutaverit. Philosophiæ deditus Stoicæ: ipse etiam non solùm vitæ moribus, sed etiam eruditione philosophus. tantâ admiratione adhuc juvenis, ut eum successorem paraverit Adrianus relinquere.

Hic cum omnibus Romæ æquo jure egit; ad nullam insolentiam elatus est, imperii fastigio.

Cùm igitur fortunatam rempublicam, & virtute & mansuetudine reddidisset, obiit imperii anno xviii, vitæ Lxi, & omnibus certatim adnitentibus, inter deos relatus est.

Æl. Spartianus in Severo.

Sed ut omittamus adoptivos, nè nobis Antonini Pius & Marcus, numina reipublicæ occurrant.

Quid Marco felicius fuisset, si Commodum non reliquisset hæredem?

Pescennius apud eundem.

Amavit de principibus Augustum, Vespasianum, Titum, Pium, Marcum; reliquos fœmineos vel venenatos vocans.

Flavius Vopiscus in Caro.

Romana respub. Domitiani vulnerata immanitate, per Nervam atque Trajanum usque ad Marcum solito melior.

Idem in Aureliano.

Sed ex his, optimi, ipse Augustus, Flavius Vespasianus, Titus, Cocceius Nerva, Divus Trajanus, Divus Adrianus, Pius & Marcus Antonini.

Manlianus Statianus apud eund. in Probo.

Si rectè cogitemus, non nobis Aurelianus, non Alexander, non Antonini, non Trajanus, non Claudius, requirendi sunt, omnia in uno principe constituta sunt; rei militaris scientia, animus clemens, vita venerabilis, exemplar agendæ reipub. atque omnium prærogativa virtutum.

Gordianus senior referente Jul. Capitolino.

Scripsit præterea, quemadmodum Virgilius Æneidos, Statius Achilleidos, & multi alii Iliados, ità etiam ille Antonineidos; hoc est, Antoninum Pium, & Antoninum Marcum, versibus dissertissimis; libris triginta, vitam illorum, & bella, & publicè privatímque gesta perscribens.

Æl. Lampridius in Anton. Diadumeno.

Ut scirent omnes Antoninos pluris esse quàm deos,

deos, ac trium principum amorem, quo sapientia, bonitas, pietas consecrata sit; in Antonino pietas, in Vero bonitas, in Marco sapientia.

Idem in Heliogabalo.

Compensationem sibi lector faciet, cùm legerit Augustum, Vespasianum, Titum, Trajanum, Adrianum, Pium, & Marcum, contra hos prodigiosos tyrannos.

Alex. Severus Imper. referente Æl. Lampridio.

Antoninorum nomen, vel jam numen potiùs, quale fuerit, meminit vestra clementia. si pietatem, quid Pio sanctius? si doctrinam, quid Marco prudentius?

Diocletianus referente Jul. Capitolino.

Eum vos ipsi, sacratissime Imperator Diocletiane, inter numina vestra, non ut cæteros, sed specialiter veneramini; ac sæpe dicitis, vos vitâ & clementiâ tales esse cupere, qualis fuit Marcus; etiamsi in philosophia, nec Plato esse possit, si revertatur in vitam.

Constantinus Imper. referente Æl Lampr.

Quod [Antoninorum nomen] tu Constantine sacratissime, ità veneraris, ut Marcum & Pium inter Constantios Claudiósque, velut majores tuos, aureos formaveris, adorans virtutes veterum, tuis moribus congruentes, & tibi amicas charásque.

Ammianus Marcellinus rerum gest. lib. 21.

Marci illius dissimilis principis verecundi.

Tertullianus apologet. cap. 5.

Marcus Aurelius gravissimus Imperator. Quales ergò leges istæ, quas adversùs nos soli exequuntur impii, injusti, turpes, truces, vani, dementes? quas nullus Pius, nullus Verus impressit?

Paulus Orosius histor. l. 7. c. 17.

Marcus Antoninus gravissimus ac modestissimus Imperator.

Joan. Bapt. Egnatius de Rom. princip. lib. 1.

Quam læta felixque successio optimis, piis, philosophis, imperatoribus, referendis! nam hic eâ ingenii bonitate, hic virtutibus excelluit, ut exemplum desit. & ea temporum calamitas affuit, ut solus ærumnis publicis obstiterit. nisi enim hic præfuisset, majestas Romani nominis facilè tum concidisset.—Felicissimus certè princeps, nisi hæredem Commodum reliquisset.

Claudianus de Honorii consulatu 4.

Non tantis patriæ studiis ad templa vocatus,
Clemens Marce redis.—— Et mox:
——*omne tonantis*
Obsequium Marci mores potuêre mereri.

Ausonius in Cæsaribus.

Post Marco tutela datur, qui scita Platonis
Fecit ad imperium, patre Pio melior.

Joan. Aventinus annal. Bojor. l. 2.

Marcus Aurelius Antoninus Pius, ante Annius dictus, sapientissimus gravissimúsq; principum; omni virtutum genere se exercuit: literarum studio, nemini Græcorum Romanorúmque secundus. quamobrem philosophus & cognominatus est, & fuit.

Admodum clemens & civilis erga omnes, adeuntium cuivis dextram placidè dabat: Tranquillitati summæ successerat, quo manifesta fiunt rerum humanarum volumina,

sævissima tempestas: cui divinitùs Marci prudentia constantiáque objecta est. nisi hisce virtutibus præditus rector contigisset, de Romano imperio actum fuisset.

Conradus Urspergens. in Chron.

Hic omnes virtutes, & cœleste habebat ingenium, & in calamitatibus publicis factus est quasi defensor. & si in illis temporibus ipse non fuisset, sine dubio gloria Romana periîsset.

Martinus Polonus, in supputationibus.

Iste optimus fuit.

Philippus Bergom. supplement. Chron. l. 8.

Marcus Antoninus, qui & Verus, cognomento Philosophus: quem certè ob ejus præstantissimam virtutem, laudare plurimùm licet. quippe qui ad nullum rei eventum unquam se extulit. tantæ enim fuit soliditatis, ut ejusdem vultûs, quamvis fortunâ adversâ, semper fuerit habitus. literarúmque semper studiosus; & quàm maximè philosophiæ. nec propterea ipsa philosophia illum à rebus imperii & bellicis retardavit. propterea ità diligebatur amabatúrque, ut sacrilegi nomen incurreret, qui imaginem ejus domi non haberet. — Et omnibus acclamantibus inter deos relatus est.

Warn. Rolevinkus fasciculo temporum.

Hic bonus & victoriosus fuisse describitur. Dicitur quòd tantæ severitatis & constantiæ fuerit, quòd ad nullum eventum unquam vultum mutaverit, sive ex lætitia, sive ex mœrore, &c. dum adhuc esset puer. Tantæ fuit humanitatis, ut quâdam vice, cùm jam exhausto ærario nihil haberet quod militibus daret, nulli volens esse molestus, magis elegit vasa aurea & ornamenta uxoris, & alia supellectilia vendere. quàm senatum, vel provinciæ prægravare. sed victoriâ habitâ, & illa recuperavit, & provinciis tributa relaxavit.

Jo. Carion, Chron. lib. 13.

Princeps optimus fuit, sapiens, justúsque, modestus, beneficus, amans, & intelligens doctrinarum.

Fra. Petrarcha, de officio & virtutibus Imperatoriis.

Adde his M. Aurelium Antoninum longè sapientissimum. eum dico, qui philosophicum maluit quàm Cæsareum nomen.

Idem in Libro Augustali.

Fuit enim magnus philosophus, sanctitate vitæ omnibus præponendus; nunquam mutans vultum. qui vir tantæ virtutis, poterat dici felix, si uxorem Faustinam, & filium Commodum non habuisset.

Lilius Gyraldus, hist. de poetis dial. 3.

Fuit hic unus inter Cæsares omnes æquissimus, ac optimus, expressum illud certè in eo est, quòd à philosopho quæri solet, cur ex optimis parentibus pessimi plerunq; filii nascantur. Nam quò M. Antoninus melior & justior, eò filius Commodus immanior & sceleratior.

Sebast. Munsterus, Cosmograph. lib. 2.

Fuit M. Antoninus vir omnium virtutum, & sanctitate vitæ præcipuus, cœlestisque ingenii; in omni vita philosophiæ deditus.

Pandulph. Collenutius in panegyrico Maximilian.

Ipse rerum omnium sator, à quo princeps terrarum gubernaculis imponitur, — fessas res humanas

humanas pro ſapientiæ ſuæ luce, bonos interdum principes indulgendo ſublevat, erigit, ſolatur, fovet. Sic Octavium poſt civilium bellorum lachrymas dedit: ſic Veſpaſianum poſt Nerones; poſt Domitiani crudelitatem Trajanum & Antoninos; poſt Commodi furores Severum; poſt Heliogabali veſaniam, Alexandrum: ſic alios plures quaſi diſtinguendis malorum principum ordinibus, ſedandiſque reipub. fluctibus moderatores dedit.

Hæ virtutes (pietas, prudentia, juſtitia, manſuetudo, magnitudo animi, clementia, liberalitas) Auguſtum conſecrârunt; Trajanum, Antoninos, omneſque bonos principes, cœleſtes planè viros effecerunt.

Joan. Boterus de illuſtr. politia l. 1. c. 20.

M. Aurelius in imperio conſtitutus, nihil magis aut timuit, aut deprecatus eſt, quàm avaritiæ infamiam, quam ut deterrimum malum, & imperii labem deteſtatus ſemper fuerat.

Jo. Bodinus de republ. lib. 6.

Quis Aurelio Imperatore moderatiùs unquam ſe geſſit?

Ibid. lib. 4.

Commodum Imperatorem Aurelii patris virtus amabilem fecit: etſi patri omnino diſſimilis eſſet.

Bapt. Fulgoſus memorabilium l. 2. c. 5.

Legitur Antoninum philoſophum, propter doctrinam, virtutémque in eam veniſſe exiſtimationem majeſtatémque, ut eo imperante ferrent palàm, Platonis impletum eſſe verbum, quo dicebat; Tum orbem terrarum feliciter habiturum cùm contigiſſet, ut philoſophi rerum potirentur.

Idem l. 3. c. 2.

Fiduciæ ingentis verbum, ſed non majoris tamen, quàm illius virtus, & morum ſanctitas requireret. quod dixit, *Non ità nos cum diis hominibúſque gerimus, ut Auſidius unquam bello vincere nos deberet.*

Ibid. lib. 5. cap. 1.

Omnes clementiâ atq; humanitate, M. Antoninus philoſophus Imperator longè ſuperat-

Ibid. lib. 8. cap. 7.

M. Antoninus phil. Imp. ultra publicas curas quas nunquam deſeruit (cujus rei argumentum eſt, quod diu paratum tenuit Romanum imperium) plurimùm ſtudii literis impendit, cùm de philoſophia vel ſcriberet vel diſputaret. itaque ejus dicta ſcriptáque, inter philoſophos eo tempore magni facta fuerunt.

Cæſ. Baronius annal. tom. 2. ad an. 164.

Quod in philoſophia Stoicos ſectatus eſſet, ſic ſe vultu, animóq; compoſitum eſſe monſtravit, ut nec triſtibus & adverſis doleret, nec jucundis & proſperis lætaretur.

Rich. Dinothus de rebus & factis memorabilibus lib. 8. cap. 4.

M. Antoninus adeo philoſophiæ ſtudiis addictus fuit ut Stoicorum præcepta perfectè didicerit; in aliarum ſectarum placitis, non ſegniter verſatus. ita ut Philoſophus peculiari inter Imperatores cognomine fuerit vocatus.

Seth. Calviſius in opere chronologico.

Marcus Imperator ipſe philoſophus & philoſophis deditus, eos Romam evocat & ſtipendiis fovet.

Gul.

Gul. Canterus novar. lection. l. 7. c. 1.

Marcus Aurelius Antoninus Imperator optimus, atq; idem philosophus tantus, ut hoc meruerit proprium cognomen.

Just. Lipsius monit. politic. l. 1. c. 8.

M. Antonino Philosophi cognomen hæsit, quòd suprà alios in eo studio deditus esset. Stoicam etiam sectam professus: & quis tamen vitâ melior, imperio mitior, aut felicior dabitur?

Is. Casaubon. ad Athen. dipnos. l. 13. c. 8.

M. Antoninus Imperatore & nomine philosophus.

Idem ad Persii satyr. 1.

Sapientissimus ille Imperator Marcus ὁ ὢν βασιλεῦσι φιλοσοφώτατος.

Idem ad Capitolini Marcum.

Vir ille divinus, neque satis unquam vel cognitus, vel laudatus. Optimus, nec ambitiosus Princeps.

Sapientissimus Princeps, jam inde à puero philosophans.

Cl. Salmasius ad Capitolini Marcum.

Princeps optimus, in cujus vita, ac moribus nihil fictum aut simulatum.

Princeps Philosophus, Stoicæ philosophiæ plurimùm deditus: plurimus in philosophiæ studiis.

Meric. Casaubonus præfat. in versionem Marci Anglicanam.

Antoninus, opum ac magnitudinis secularis ratione, hoc Solomone longè major, quo regnorum plurium magnorum (ausim dicere) dominus, quàm oppidorum per totum regnum magnorum Solomon fuerat. Bonitatis verò ac sapientiæ nomine, ab omnibus dum viveret in ea æstimatione honoréque habitus, quâ nemo unquam vel ante ipsum, vel, quòd novimus, post ipsam fuerit.

Ad Antonini illustris hujusce laudem nunquam intermorituram dictum sit, prout scripserat vixisse.

Hæc igitur Antonini laus esto, prout dixerat scripserátque vixisse: meditationes illi actiones erant, cum sententiis actionibus conveniebat.

Nunquam ita conspirárunt scriptores in tribuendo cuiquam quæcunque poterant bonitatis, integritatis, innocentiæ, cujusvis deniq; tituli apud Ethnicos speciosissimi testimonia. Celebrant illum non tantùm ut principem optimum, sed simpliciter atque absolutè, ut hominem optimum, & philosophum optimum omnium qui unquam extiterunt. Estque hoc ipsius peculiare encomium; quòd cùm ita prædicetur, citra exceptionem ullam prædicatur. Si quid adversus illum in vulgus sparsum fuerit, tanquam rumorem merum commemorant, non tanquam apud ullos fide dignos fidem meruerit.

De

De hoc SCRIPTO.

Suidas in Μάρκ.

Οὗτος ἔγραψε τὸν ἴδιον βίον διαγωγὴν ἐν βιβλίοις ιε'.

Anonymus quidam εἰς βιβλίον Μάρκου, quod ex vetustis membranis exhibuit Cl. Salmasius ad Vulcatii Cassium.

Εἰ λύπης κρείσσων ἐθέλεις,
Τλῆ δὲ μάκαιραν ἀναπύσασθαι
Βίβλον, ἐπέρχεο εὐδυμίας.
Ἧς ἴσον γράμμα ὀλβίσειεν
Ῥεῖά κεν ὄλβου, ἐσσομένων,
Ὄντων, ἠδὲ παροιχομένων
Τερπνῶν ἀνίκητόν τε
Καρτὸς μηδὲν ἀρειοτέρων.

Nicephorus Callist. hist. Eccles. l. 3. c. 31. incertum tamen de hoc an alio aliquo.

Πλὴν γε εἰδέναι χρεών, ὡς ὁ Μάρκος Ἀντωνῖνος ἔστι καὶ βιβλίον παιδείας τοῦ παιδὸς Μάρκου ζωηδόπες πάσης κοσμικῆς ἐμπειρίας καὶ παιδείας μεστόν.

Themistius in Philadelpho.

Οὐδέ σοι φροντὶς ἦν Μάρκου θρεμμελιάπων, ἀλλ' εἴπ χρηστὸν ὁ δεῖνα ἦν αὐτοκρατόρων ῥῆμα φθέγξατο.

Jo. Carion. chronic. l. 3.

Extat M. Antonini liber de seipso, qui recens editus est. in eo libro sunt commonefactiones, de virtutibus principi necessariis, de justitia, de beneficentia, de patientia in ferendis injuriis.

Ibidem.

Marcus in libris de vita sua.

Lilius Gyraldus de poetis hist. dial. 3.

Dignus & [ut inter poetas connumeretur] Marcus Antoninus Pius, cognomento Philosophus. cujus licèt versus non legerim, tantæ tamen eruditionis, & doctrinæ fuit, ut meritò cum his laudandus sit.

Ejus certè librum græcè scriptum, legi. cujus titulus Μάρκου Ἀντωνίνου εἰς ἑαυτόν. *ex quo variam illius & multiplicem sapientiam facilè colligere possumus.*

Gul. Canterus novar. lect. l. 7. c. 1.

Duodecim conscripsit de officio suo libros; maximæ pietatis, humanitatis, temperantiæ, eruditionis, aliarum rerum præclararum testes plenissimos: Et cum quibus multorum philosophorum operosa præcepta collata meritò sordere possint.

Just. Lipsius ad Tacit. annal. l. 1.

Marcus Antoninus in libris Vitæ suæ.

Idem in Saturnal. l. 2. c. 24.

Antoninus Imperator in Vita sua.

Is. Casaub. in Jul. Capitolini Marcum.

In primo aureolorum Marci librorum:
Res humanas, non ridere, sed ritè suo pretio æstimare solitus hic vir sapientissimus.
Hoc ille nos docet divinis illis suis libris; non enim mihi tempero, quin mellitissimi doctoris verba adscribam.

Idem

Idem in Baronii annal. exercit. 1. § 10.

Multa in hanc ſententiam ſcribit M. Antoninus Imperator in ſuis illis divinis libris.

Idem in Perſii Sat. 1.

Quam ſententiam Imperator Marcus iis, quæ de ſe ſcripſit, ſæpe inſeruit.

Ibid. in Sat. 2.

Antoninus in tertio eorum quæ de ſe ſcripſit.

Et in Sat. 3.

Spectat eodem ſapientiſſ. Marci præceptum.

Cl. Salmaſius ad Capitolini Pium.

Marcus Antoninus de Vita ſua. Et mox, *Locus Marci Philoſophi inſignis eſt.*

Idem ad ejuſdem Marcum.

Marcus in vita enumerans omnes per quos, aut in literis aut in vita & moribus profecit.

Annotator Lugdunenſis.

Marci Philoſophi ſcriptio abſciſſa & horrida eſt, ſed firma & potens, quæ ſapit Imperatorem, & in qua multa ſilentur quæ ſuppleri oporteat. Utitur vocibus planè ſuis, quas raro apud alios autores invenias.

Jo. Rualdus in vit. Plutarch. c. 5.

M. Antoninus, in primo aureolorum librorum, quos de vita ſua compoſuit.

ANNO-

Annotationes in TITULUM.

ΜΑ'ΡΚΟΥ 'ΑΝΤΩΝΙ'ΝΟΥ Αὐτοκράτορος | De *Marco Antonino* Imperatore τῆς συγχαφῆς istius, utì Suidas vocat, autore, qui ab Antonino Pio Adriani jussu adoptatus, nominis id adeptus est, cùm ex patris avíq; paterni, *Annius Verus*, ex proavi materni nomine, *Catilius* ante diceretur, videndi cum primis Julius Capitolinus, & Dio Cassius à Joanne Xiphilino in compendium redactus ; Aristides etiam Rhetor, *oratione* εἰς βασιλέα, & in *Panegyrica Cyzicena*. Philosophiæ, Stoicæ cum primis, seriò deditum, etiamsi illi nulli dicerent, commentarii isti, quos præ manibus habemus, cumulatissimè testarentur; de quibus consuli poterunt Guiliel. Canterus *novar. lection. l.* 7. *c.*1. Cl. Salmas. *annot. ad Jul Capitol. Marc.* Is. Casaubon. *in Commentar. ad Pers. Sat* 1. Meric. deniq; Casaubon. (τῶ πλεῖς τὸ παιδίον) *in Prol. ad versionem suam Anglicanam.*

Τῶν εἰς ἑαυτὸν | *de vita sua*, Scaliger, Lipsius, Salmasius, Xylander; Suidam forsan secuti, qui τῶ ἐδίω βίω διαγωγὼ Marcum asserit scripsisse: quanquam aliud est *vitam suam* scribere, aliud *vitæ institutum* describere. Casaub. *de se.* ita fuerit εἰς ἑαυτὸν, *de se* ; quo modo εἰς αὐτὸν, *de eo.* Lucæ, *Act.* 2. 25. & Paulo ad *Eph.* 5. 32. εἰς Χειςὸν, καὶ εἰς ἐκκλησίαν, *de Christo & de Ecclesia.* quò facit & quod de Marco nostro Suidas, Λέγει καὶ ἄλλως μείζως ἐπαίνως εἰς αὐτὸν ὁ Δίων. & quod *ad* Latinum sic usurpari quandoq; monent Critici nostri. Plaut. *Aulul.* 3. 5. *Nimis lepidè fecit verba ad parsimoniam.* pro *de parsimonia.* & Symmach. *l.* 4. *ep.* 56. *postquam vos ad virtutem verba feciſtis*, i. e. *de virtute.* nec spernenda forsan Casaub. filii argutia, qui exponi postulat ex Apuleii dicto illo in *de Socratis Deo : Invenies in rationibus multa profusa, & in semet nihil, in sui, dico, dæmonis cultum.* Canterus, quod non improbem, *de officio suo*, h. e. *de eis*, quæ *ad ipsum* se spectare ac pertinere, sive officii sui esse ducebat: ego laxiùs tamen malim, *de rebus suis*, quo modo Pausan. in *Attic.* Τὰ μὲν ἐς Τολμίδην, τοιαῦτα ἐπιπωλαζόμενα ἔστα. Et in *Corinth.* de Medusa, τὰ δ' ἄλλα ἐς αὐτὴν, δόξαν εἰρημένα, *de Tolmidæ rebus ista accepimus; & aliæ res ejus dictæ sunt.* Et de Augea *Elian.* 1. Οἱ ἀποσεμνύοντες τὰ ἐς αὐτὸν, &c. *Qui res illius attollunt, non Elei, sed Helii*, i. e. Solis *filium fuisse dicunt.* & Eunapius de se in *Proæres.* Τὰ ἐς αὐτὸν δὲ τῦ θεῦ προνοίας πεπυσμένα, *Agnoscit scriptor ipse res suas divinæ providentiæ haud expertes fuisse.* Addere liceat & alteram conjecturam, licèt præ priore illa minùs placeat; posse τὰ εἰς αὐτὸν esse, *quæ propter se, in sui gratiam, in usum suum* descripserat, & in adversaria miserat. quo modo εἰς αὐτὼ V.C.Lud. de Dieu posse accepi existimat, Arabémque accepisse docet, apud Lucam *Evang.* 16. 16. *Propter ipsam in gratiam ipsius* : & Paulus Apost. *ad Tim.* 1. *ep.* 4. 10. dixit, εἰς τῦτο κοπιῶμεν, *hujus rei gratiâ laboramus.* Alii viderint : cæterùm Lil. Gyraldus *de Poetis l.* 8. titulum his verbis conceptum legisse ait ; Μ.'Αντωνίνυ ἐκ τῶν καθ' αὐτὸν. tanquam ista tantùm excerpta sint quædam ex eis *quæ apud se* in usum suum reposita habebat. & τὰ καθ' αὐτὸν ea nuncupantur quomodo Synesii *Dionem* inscriptum volunt, περὶ τῆς καθ' αὐτὸν, vel καθ' ἑαυτὸν (quod Vulgati codices κατ' αὐτὸν præferunt) διαγωγῆς. Themist. in *Philadelpho*, Τὰ Μάρκυ θεσπίσματα, i.e. *Marci præcepta*, nuncupâsse videtur. nisi fortè ad illa respexit *præcepta philosophiæ*, quæ *per ordinem paræneseon, quotidiano suorum convitio efflagitatus*, ut cum Fabio loquar, antequam expeditionem Marcoman. iniret, *per triduum* à Marco nostro *disputata* refert Vulcat. in *Avid. Cass.* vel etiam ad *Instit. Imperialis librum*, quem πάσης κοσμικῆς ἐμπειρείας καὶ παιδείας μέσον, *seculari peritiâ, & eruditione omnimodâ refertum*, Commodo filio reliquisse autor est Nicephorus Callist. *Hist. Eccl. l.* 3. *c.* 31.

Βιβλία ιϛ' | Ita Suid. ἐν βιβλίοις ιϛ'. quæ tamen distributio operis in *libros* 12. utrum à Marco ipso fuerit, an ab aliis, qui postea in unam congeriem coacta digesserunt, quæ ab illo per varias occasiones concepta, sparsímq; chartis commissa fuerant, (quod in Solomonis *paræmiis* factum novimus) ambigi potest non immeritò: atq; in istam partem mihi mens propendet magis.

Annotationes in Librum I.

§ 1. Ἀεὶ τῶ πάππῳ | Verbum ἔμαθον, aut aliquid tale ſubintelligendum, & iſtîc, & in ſequentibus quibuſdam tmematiis, monet Guil. Xylander. itaq; vertit, *Ab avo didici*, Suidâ forſan autore; qui quædam iſtinc delibans, vocabulum illud interſerit. Ego potiùs, quod latiùs pateat quidpiam ἔλαβον, aut εἶχον, *accepi, habui:* cùm ſequantur non pauca, quibus ἔμαθον illud competere nequeat, vel etiam fortaſſe pro argumento, de quo agitur, vario, varia ſubſtituere commodum fuerit vocabula.

Θυήρῳ. | *Avus Annius Verus, cujus in domo educatus eſt.* Jul. Capitol.

Καλόηθες | *Placidos mores.* Xyl. Ego *candidos* malim; ut τὸ καλόηθες τῷ κακοήθει opponatur, quod *malignitatis* ſignificationem obtinet. Vocabulum alibi non memini legiſſe.

§ 2. Τῆς μνήμης τῆς γεννήσαν|σ | *A memoria genitoris.* Eodem cum avo is cùm nomine, tum & cognomine gaudebat, *Annius Verus* itidem dictus. Capitol. *A memoria* verò *genitoris* dixiſſe videtur, quòd in ætate minori patrem amiſerit; utì ex eodem colligere licet: itaq; recordando potiùs perdiſcere adultior jam poterat, quæ apud patrem puer adhuc vidiſſet, quàm in ea ætate ita in animum defigere, ut penitiùs eis, quaſi imbueretur. Κάνθον ἡ μνήμη πρὸς τὰ ἴσα. Greg. Naz. *in Maccab.*

Τὸ αἰδήμον καὶ ἐρρενικὸν | De Marco pariter Capitol. *Sanè quamvis eſſet conſtans, erat tamen verecundus.* Et rurſus, *Erat frugi ſine contumacia, verecundus ſine ignavia, ſine triſtitia gravis.* De Catone pariter Saluſt. *in Catilin. Cum ſtrenuo virtute, cum modeſto pudore certabat.*

§ 3. Τῆς μητρὸς | Mater *Domitia Calvilla.* Capitol. eadem & *Lucilla* eidem poſt dicitur: & *Domitia Lucilla*, Spartiano in *Did. Julian.*

Θεοσεβὲς | Ita Timotheus ab Eunice matre aviáq; Loïde pietatem hauſiſſe perhibetur, Lucæ, *Act.* 16. 1. & Paulo, *ep.* 1. *ad Tim.* 4. 6. & *ep.* 2. 1. 5. & 3. 15. commemorantur & à Luca αἱ σεβόμεναι γυναῖκες. *Act.* 13. 50. Pronior nimirum cùm ad religionem, tum & ad ſuperſtitionem, ſexus ille ſequior. Perſius, *Sat.* 2. *v.* 31.

Ecce avia, aut metuens Divûm matertera----

& *Sat.* 5. *v.* 93.

Dum veteres avias tibi de pulmone revello.

De Antonino Pio à quo adoptatus, exquiſitiùs paulò *l.* 6. § 30. ὡς θεοσεβὴς χρεὼς δεισιδαιμονίας.

Καὶ μεταδοτικὸν | quod Apoſt. *ad Tim. ep.* 1. 6. 18. εὐμεταδότους εἶναι, *largiri promptum*: & Marc. *infra* § 14.

Καὶ τῶ ὅτι ἐννοίας ἁμαρτεῖν τοιαύτης | *Abſtinere non à perpetrando tantùm ſed ab intendendo malum.* Caſ. meliùs Xyl. *à cogitando.* quod ampliùs eſt. poteſt enim cogitare quis, quod non intendat tamen. Vid. § 9. Idem valent, ἐπὶ ἐννοίας τινος γίνεσθαί τινα, ἔννοιάν τινος γίνεσθαί τινι, & ἐννοεῖν τι τινα, *cogitare aliquid aliquem.* Eſt autē hoc ſanè religionis peculiare cumprimis, cogitatorum etiam religionem habere. Tertull. *in apol. c.* 36. dogma Chriſtianum referens; *Malè velle, malè facere, malè dicere, malè cogitare de quoquam, ex æquo vetamur.* Et Minutius in *Octav. Apud nos & cogitare, peccare eſt.*

Nam ſcelus intra ſe tacitum qui cogitat ullum,
Facti crimen habet.----Juvenal. *Sat.* 13. *v.* 209.

impurâ ſcil. *mente, licèt purâ manu:* ut Apul. *in apol.* Quin & quod Thales, autore Laërtio, quærenti, Εἰ λήσει θεὸς ἄνθρωπον ἀδικῶν, reſpondit, Ἀλλ' οὐδὲ διανοούμενος, *Nec cogitata numen latere poſſunt.* Idémq; cum primis diſcendum proponit Epictet. *diſſert. l.* 2. *c.* 14. Μαθεῖν δεῖ πρῶτον τοῦτο, ὅτι ὁ θεὸς καὶ πρόνοιά ἐστι ὅλων· καὶ ὅτι ἔστι λαθεῖν αὐτὸν, οὐ μόνον ποιοῦντα, ἀλλ' οὐδὲ διανοούμενον, ἢ ἐνθυμούμενον. Socrates (Xenophonte referente, *memorab. lib.* 1.) πάντα θεοὺς εἰδέναι τά τε λεγόμενα, καὶ πραττόμενα, καὶ τὰ σιγῇ βουλευόμενα. & Juſtinus *apolog.* 2. Θεὸν ἀδύνατον λαθεῖν τι, ὃ μόνον πραττόμενον, ἀλλὰ καὶ βουλευόμενον. Nimirum ut Clem. Alexand. *pædag. l.* 2. *c.* 10. Λήσεται ἴσως τὸ αἰσθητὸν φῶς τις· τὸ δὲ νοητὸν, ἀδύνατόν ἐστι λαθεῖν. ἢ, ὡς Ἡράκλει|τος, τὸ μὴ δῦναι ποτε πῶς ἄν τις λάθοι; imò, πῶς ἄν τι λάθοι; Quod Iſidorus *Peluſ. l.* 4. *ep.* 47. Τὸν ἀκοίμητον ὀφθαλμὸν οὐδεὶς λήσει, οὐδὲν λήσει. Siquidem, *Nihil Deo cluſum eſt, intereſt animis noſtris; & cogitationibus mediis intervenit.* Senec. *ep.* 83. quò reſpexerit forſan Minutius in *Octav.* ubi dixit, *Deus autor omnium, ac ſpeculator omnium, à quo nullum poteſt eſſe ſecretum, tenebris intereſt; intereſt cogitationibus, quaſi alteris tenebris.* Vide *l.* 6. § 30. & *l.* 12. § 2.

Τὸ λιτὸν καὶ πῶ διαιταν| Laudat & in Marco pariter Ariſtides, βίου εὐκολίαν, καὶ διαίτης εὐτέλειαν. Eam Chriſticolis commendat & Clemens Alex. *pædag. l.* 2. *c.* 12. his verbis, Περσήκει τοίνυν λιτότητα ἀσπάζεσθαι τοῦ χειρὸς λαμπρίονος. τῷ ὄντι γὰρ ἡ λιτότης ἀμωσύνης προμηθεῖται, ἐξισοῦσα τὰς πλεονεξίας, καὶ διὰ μὴ πυνθάνεσθαι πῶ ἔσθ' ὅτῳ μὴ περιπῶν χρημάτων χρεία. τὸ γὰρ λιτὸν, ἢ καὶ τὄνομα ἐμφαίνει, οὐκ ἐξέχει, οὐδὲ κατά τι ὀγκᾶται ἢ τυπᾶται· ὁμαλὸν ἔστ' ὅλον, καὶ λεῖον, καὶ ἴσον, καὶ ἀπέριττον, καὶ ταύτῃ ἱκανόν ἐστιν. quo loco forſan pro τυπᾶ Clemens τυφᾶ ſcripſerat. Vide quæ de Pertinace ex Herodiano poſt paulò exhibentur.

Τῆς πλουσιακῆς διαγωγῆς | Πλουσιακὸς dictum eadem

dem analogiâ, qua Ἀκαδημικὸς, pro quo vulgo Ἀκαδημαϊκὸς dicitur, *ad divites pertinens*, sive *divitibus solennis & familiaris*. Neq; enim H. Stephano, qui idem quod πλέσιος vel πλῆθος potiùs, esse vult, possum assentiri: malímq; *opulentos* quam *opulentiam*, cum Xyl. & Cas. *comitante* sive *consequente*, vertere. Est enim à πλέσιος, non à πλῆθος, efformatum. Παγχλωὶ autem πλεσιακλῶ Marcus dixit, quod δεῖγμα πλεσιακὸν Plutarch. *de avarit.* pompam illam epularum sumptuosam ac magnificam, quæ apud ditiores exhiberi solet. At Alexis apud Athenæum *l.*13. πλεσιακὸν κακὸν etiam *mollitiem* dixit versibus illis, quos Casaub. feliciùs quàm Stephanus restituit.

§ 4. Τῦ πρεπάππε. | *Proavus paternus, Annius Verus; maternus, Catilius Severus.* Capitol. illum opinor hîc voluit.

Τὸ μὴ εἰς δημοσίας διατριβὰς φοιτῆσαι | Τὸ με εἰς δημοσίας, sive τὸ εἰς δημ. &c. negativâ prorsus expunctâ legit Meric. Casaub. ductus illis præcipuè Jul. Capitolini verbis, *Frequentavit & declamatorum scholas publicas.* Quod est idem prorsus cum eo, quod de se Marcus istìc. De Pertinace Herodian. *l.*2. Οὕτω γὰρ μέτριος καὶ ἰσότιμος ἦν, ὡς καὶ τὸν υἱὸν αὐτῦ ἤδη μειράκιον ὄντα, μήτε εἰς τὸ βασίλειον αὐλὸν ἀναγαγεῖν, ἀλλ' ἔν τε τῇ πατρῴᾳ μένειν οἰκίᾳ, καὶ εἰς τὰ συνήθη φοιτῶντα, διδασκαλεῖα καὶ γυμνάσια, ἰδιώτου δίοντα, ὁμοίως τοῖς λοιποῖς παιδεύεταί τε καὶ πάντα πρᾶττειν, ἐδαμῶ τῦφον ἢ πομπὸν παρεχόμενον βασιλικόν. Ὅτι εἰς τὰ τοιαῦτα δεῖ ἐκτενῶς ἀναλίσκειν. | ἐκτενῶς ἀναλίσκειν potest esse, vel *promptè, alacriter*; sic enim Hesych: ἐκτενῶς, σπεδύμως, *vel studiosè, vehementer.* Suid. ἐκτενῶς, ὁλοψύχως, vel *impensè, prolixè.* Pollux, ἐκτενῶς, δαψιλῶς, quod & pro ἐκτενῶς Phrynicus substitui monet. Vult certè Marcus fieri contra planè quam Scoptica illa Cratetis Thebani, quam Laërtius exhibet, Ephemeride;

Τίθει μαγείρῳ μνᾶς δέκ', ἰατρῷ δράχμιλν·
Κόλακι τάλαντα πέντε, συμβύλῳ κοπρόν·
Πόρνῃ τάλαντον, φιλοσόφῳ τριώβολον.
Coquus minas decem, medicus drachmam ferat;
Talenta quinque scurra, fumum consulens;
Scortum Talentum, philosophus triobolum.

aut quam suo seculo fieri solitum non sine stomacho monet Juvenalis *Sat.*7. quo loco, post impensas in ædificia extruenda exornandáque immensas enarratas hæc subjicit:

Quanticunq; domus, veniet qui fercula doctè
Componit, veniet qui pulmentaria condit.
Hos inter sumptus, sestertia Quintiliana,
(Ut multum) duo sufficient. res nulla minoris
Constabit patri quàm filius. cui hic scil. erudiendo conducitur. Hàc autem ratione se tutabatur Aristip. quòd à discipulis pecunias mercedis loco vel exigeret, vel acciperet saltem notatus: ἀργύριον λαμβάνειν εἰπὼν, οὐχ ἵνα αὐτὸς χρῶτο, ἀλλ' ἵνα εἰδείη εἰς ἵνα δεῖ χρῆσθαι τοῖς ἀργυρίοις. refert Laërt. *lib.*2. Quin & de Alexand. Gramm. pariter Aristides: ἐμοὶ μέν τοι τέχνης οὐκ ἠρύνετο λαμβάνων· ἐδόκει γὰρ αὐτῷ λυσιτελεῖν τοῖς νέοις μαθημάτων εἵνεκα τολμᾶν σοφίζεσθαι. Et Libanius in *apolog.* Τὸ μὴ δῶναι, ῥᾳθυμοτέρους ποιεῖ. τὸ γὰρ ἐξεῖναι σοφῶς λαβεῖν, οὐδὲ σοφῶς ἐπαναγκάζει λαμβάνειν. ὃν γάρ τις ἡδέως πωλῶ, τοῦτο οὐκ ἀναγκάζει μὴ κλωμύθως. Nec incelebre illud à Philostrato laudatum Damiani Sophistæ dictum, cum mercede data neutiquam vulgari, Aristidem Adriánumq; Rhetores audivisset, Πολλῷ ἥδιον ἐς τοιαῦτα δαπανᾷν παιδικῷ, ἢ ἐς καλὰς τε καὶ καλὰς ὥσπερ ἕτοι. Laudantur Principes hoc nomine, Alexand. Macedo, qui præterquam quod in Philosophos Anaxarchum, Xenocrat. Callisthenem, alios, munificus admodum extitit, in unam illam Stagiritæ animalium historiam octingenta talenta dicitur contulisse. ut Athen. *dipnos. l.*9. Vespasianus, qui licèt alioqui pecuniæ avidior, *ingenia & artes vel maximè fovit, primúsq; è fisco Latinis Græcisq; Rhetoribus annua centena constituit*, Sueton. *l.*10. *c.*18. Anton. Pius, qui *Rhetoribus & Philosophis per omnes provincias & honores & salaria dedit.* Capitol. in *Pio.* quod & ab Alexan. Severo, quem post Marcum nostrum summæ suspiciendum Suidas censet, & *continuatum & dilatatum*, autor est Lamp. Marcus ipse, qui & Philosophos omne genus ἐπὶ μυείαις profitentes Athenis instituit, uti ex Lucian. & Philostr. *ad Capitol. Pium* docet Cl. Salmasius. Nec tacendi videntur, aut M. Scaurus civitatis princeps, qui *Lutatium Daphnidem Grammat.* IIIMDCC (vel ut Budæus, *de asse* CCCMDCC) *sestertiis emerat, pretio hominis in servitio geniti maximo ad hanc diem*, inquit Plin. *l.*7. *c.*39. quanquam à Q. Catulo, & *ducentis millibus nummûm emptum, ac brevi manumissum*, apud Sueton. habetur *de illustr. Gram. c.*3. Aut Leo Macelles, qui cùm annonam Eulogio Philosopho dari præcipienti, dixisset Eunuchus quidam, in milites potiùs ista esse insumenda, respondit; Εἶδε γοῦν ὅτι τῶ ἐμῶ χρόνῳ, ὥστε τὰ τῆς στρατιᾶς εἰς τοὺς διδασκάλους παρέχεσθαι, *Utinam meis id temporibus contingeret, ut militum stipendia ad doctores transferrentur.* Suidas. Cæterùm nolim omissum, quod doctiss. Patr. Junius pro εἰς τὰ τοιαῦτα, suspicatur εἰς τοὺς τοιέτους legi debere: utrumvis ceperis, eodem redibit: *in istiusmodi, vel homines instituentes*, vel *instituta* ipsa.

§ 5. Τῦ Θρέως | *Educatorem suum mortuum flevisse* Marcum, refert Capitolinus. Verùm is quis fuerit nullus dicit. Vide *infrà ad* § 8.

Μήτε πρασιανὸς, μήτε βενετιανὸς | Aurigarum factiones *Prasina* & *Veneta*, à vestium, quas habebant, coloribus sic nuncupatæ, de quibus videndi Tertul. *de spectac. c.* 9. Cassiodor. *Var. l.* 3. *ep.* 51. & Onuphr. *de Lud. Circens. c.* 10. De L. Vero Marci consorte, Capitol. *Amavit & aurigas, Prasino favens & Volucri equo Prasino aureum simulacrum fecerat,*

quod ſecum portabat. at Venetæ contra Vitellium, qui *quoſdam de plebe, quod Venetæ factioni clarè maledixerant, interemit.* Sueton. *l.* 9. *c.* 14. Marcus quod hiſce ſe neutiquam immiſcuerit, educatori ſuo, quiſquis is fuerat, acceptum refert. Plin. jun. 9. 6. de Circenſibus populóq; ad eos ſpectandos confertim jugiterq; confluente locutus. *Si tamen*, inquit, *aut velocitate equorum, aut hominum arte traherentur, eſſet ratio nonnulla: nunc favent panno, pannum amant: & ſi in ipſo curſu, medióq; certamine, hic color illuc, ille huc transferatur, ſtudium favórq; tranſibit, & repentè agitatores illos, quos procul noſcitant, quorum clamitant nomina, relinquent. tanta gratia, tanta autoritas in una viliſſima tunica; mitto apud Vulgus, quod vilius tunica eſt; ſed apud quoſdam graves homines.*

Παλμυλάειος ὁ σκυτάειος | Παλμυλάειος, *Palmularius.* Meurſ. *in Gloſſ.* & Παλμυλάειον, ὄνομα χώειον, Suidas. quod idem & de Βενεπαρὸς pronunciat. falſus uterque. Eſt enim Παλμυλάειον *Parmularius*, literâ aſperiore in leniorem immutatâ, ut κολίανδρον, *coriandrum*, κολίανδρον· *farcimen*, φαλκίμιλιον· *barca*, βάλκα· *cardinalis*, καλδινάειον· κείβανον, κλίβανον, *clibanus*; λείειον, *lilium*; γαργαρεὼν, γαργαλεὼν, *gurgulio*; μορμύρων, *myrmillo*: nec eſt proprium perſonæ, ſed ſectæ ſtudiíq; vocab. ſicut reliqua quæ iſtîc ſimul recenſentur. *Parma*, ſive *parmula* & *ſcutum*, inter arma gladiatoria, illa Thracum, iſtud Samnitum; utì ex Feſto & Livio docet Lipſius in *Saturnal. l.* 2. *c.* 9, & 11. Martialis magnitudine maximè diſcrepâſſe docet, *l.* 14. *epig.* 213.

Hæc quæ ſæpe ſolet vinci, quæ vincere rarò,
Parma, tibi ſcutum pumilionis erit.

& Nonius, *Parma ſcutum breve.* Quanquam Parmæ militares benè magnæ videantur fuiſſe. Polyb. *de diſcipl. Rom.* Περιφερὴς δὲ ὢν τὸ σῶμα, τρίποδον ἔχει τὴν ἀσπίδα. Et de Velitibus Liv. *l.* 38. *Hic miles tripedalem parmam habet.* σκυτάειον *Scutarius.* Xylan. & σκυτάειον, *ſcutarius, ſcutatus.* Meurſ. in *Gloſſar.* eandem ſcripturam agnoſcit & Suidas in Θρᾳκιαρὸς. quod ſi ſequimur, alterius factionis ſtudium deſignabitur, cui *ſcutum* parmæ loco fuerit. Verùm Lipſius hîc non σκυτάειον ſed σκυτάειον legit, ubi ſuprà *c.* 24. Ita *Parmularius*, qui Thracibus, *Secutorius* ſive *ſecutorianus, qui ſecutoribus favebat*; de quibus videri poterit Lipſius idem *ib. c.* 7. Martialis *l.* 9. *epig.* 70.

Vincenti parmæ cum ſua turba favet.

Hos autem Parmularios nuncupatos ex Sueton. diſcimus; qui *l.* 12. *c.* 10. *patremfamiliâs quendam, quòd Thracem Myrmilloni parem, munerario imparem dixerat*, refert à Domitiano *canibus objectum cum hoc titulo, impiè locutus Parmularius.* Ad quod facinus reſpexit in *Panegyr.* Plinius ubi dicit, *Jam quàm libera ſpectantium ſtudia? quàm ſecurus favor? nemini invietas, ut ſolebat, objecta, quòd odiſſet gladiatorem. nemo ſpectator ſpectaculum factus, miſeras voluptates unco & canibus expiavit.* Marcus ergo nulli gladiatorum factioni addictus: contra planè quam filius, imperii paterni, non & inſtituti, hæres; qui, ut Lamprid. *gladiatoribus convixit, & gladiatorem ſeſe perfectum exhibuit: Secutoribus* cum primis tam impensè favens, ut (Dione autore) eorundem armaturâ uteretur, & inter triumphalia nomina geſtiret audire, Πρωτόπαλ & Σεκυτόρων· qua de voce videatur, poſt Lipſ. & Scalig. V. Cl. Salmaſ. *in Lamprid.*

Τὸ αὐτουργικὸν | *Manibus propriis operari*; ſive *operi manus ipſummet admovere*, ſuíſq; id nonnunquam manibus exequi, quod alienis ſi vellet, poterat. De Danao Lucianus *dial. marin.* 6. Σχηπτροφορεῖ τὰς θυγατέρας, αὐτουργεῖν διδάσκει. Catonis majoris πρὸ αὐτουργίας prædicat Plutarchus, μὴ δεῖν οἰκέτῃ ἐργάζεσθαι ſoliti. De Quintio Dictatore apud Suid. autor innominatus, τὸν αὐτουργὸν ἠγάπα βίον. Pacatus *paneg. Theodoſ. Detrahit laudem patientiæ inopia: majoris exempli eſt labor ſine neceſſitate.* Laus ea Tramjani apud Suid. ex autore incerto, Καὶ ἐβέλετο δεῖξαι πάντα τοῖς ἄλλοις ὅπου τινα ποιεῖδζ. At verò mollitiem hominum, qui alienis ad omnia manibus utuntur, falsè tetigit Cynicus, qui (referente *l.* 6. Laërt.) ex his quendam à famulo calceari conſpicatus, dixit, ὅπως μανδεῖ εἶ, ἂν μή σε καὶ ἀπομύξῃ; τοῦτο δ' ἔσται παρασκευή σοι τὰς χεῖρας, *Nondum ſat beatus es, niſi te alter etiam emungat* (non utì Eraſm. reddidit, *abſtergat*) *quòd ſi mancus fueris, futurum eſt.* id q^d de Ariſtagora ſuſpicata eſt Gorgo puella Lacæna, quem cùm idem factitare animadverteret, ad patrem (Cleomenes is erat) converſa, Πάτερ, inquit, ὁ ξένος ἅτος χεῖρας οὐκ ἔχει, *Pater, hoſpes iſte manibus caret.* Plut. in Apoph. Itaq; adulatoriè nimis Conſtant. Panegyriſt. *Deceat te, Imperator, hoſtem ferire? imò non deceat laborare.* De Imperatore nim. cenſuit, quod de Deo ſenſit, qui Ariſtotelis nomen præfert, Autor *de Mundo c.* 6. Μὴ αὐτουργὸν εἶναι· μήτε καλὸν μηδὲ εὐχήμον αὐτουργεῖν τὰ ὅπῃ γῆς· τοῦτο γὰρ οὐδὲ ἀνθρώπων ἡγεμόσιν ἁρμόττειν, παντὶ δὲ τῷ πυνθάνεσθαι ἐφίεσθαι θεάγματι. Quod Apul. ſic ἀφαφερῶς, *Non ut orbem manibus ſuis inſtruxerit: talis quippe humilitas dejecti & minus ſublimis officii; nec cum homine quidem convenit qui ſit paululum conſcientiæ celſioris, qualis militiæ principes, & Curiæ proceres, & urbium ac domorum rectores, ut id ſuis manibus factum velit, quod ſit curæ levioris.* Atqui de Deo nos aliter docent literæ ſacræ, etiam τὰ ὅπῃ γῆς αὐτουργεῖν non dedignari prorſus; etiamſi ad plurima exequenda creaturarum miniſterio utatur. Quin & apud Hom. (qui id Heroibus ſuis dedecori non eſt futurum opinatus) αὐτουργοῦσιν ἥρωες, ſúntq; αὐτοδιάκονοι, ut Euſtat. monet *ad Il.* 1. αὐτουργοῦσιν Ulyſſ. & Achilles ipſe; αὐτουργῶν deprehenditur ab Ulyſſe Laërtes. quod obſervat Ælian. *hiſt. var. l.* 7. *c.* 5. eo utiq; ſemet exercent opere, quod in Cyro minore admiratus eſt Lyſand. apud Xenoph. in *Oeconomico*; & quo nihil

nihil regale magìs huic viſum refert in *Catone majore* Cicero, agri nempe colendi ſtudio. De Pittaco notum eſt ex nænia muliebri, ſive ἐκ τῆς ᾠδῆς ὀπιμυλίου, utì appellant Athenæus *l.* 14. Euſtath. *ad Od. υ.* & Pollux *l.* 7. *c.* 33. § 8. (apud quem tamen *l.* 4. *c.* 7. § 1. ὀπιμύειον ᾠδὴν perperam eſt edit. quod *Carmen ſeculare* interpres reddidit) quam, dum molam verſabant, quo laboris tædium tollerent, mulierculæ ſibi accinebant. Eam Plutarc. in 7. *ſapientûm ſympoſio* nobis hanc exhibet. Ἄλει, μύλα, ἄλει· καὶ γὰρ Πιτταϰὸς ἀλεῖ, μεγάλας Μιτυλλίας βασιλεύων. Inde Theodorum Scholaſticum objurgandi anſam arripit Iſidorus Peluſiota *l.* 1. *ep.* 470. Αὐτὸς μὲν ἐφύβριζον ἡγῇ πᾶσαν χειρόκμητον ἐργασίαν· ὁ Μιτυλληαῖος ὢν Πιτταϰὸς, καίτοι βασιλεὺς ὤν, τὸν μύλωνα ὑπέρχει, καὶ ἐναργῶς γυμναζόμενος, καὶ πρὸς ὄφελος ἐργαζόμενος. ubi vitioſè μήλωνα codices: nec ſaniùs interpres, *piſtrinum manibus ſuis extruebat.* imò, *in piſtrino ipſe operas obibat, ſimul ſeſe & exercens, & labore ſuo de victu proſpiciens ſibi.* Nam quod Theod. Zuingerus Theatri *vol.* 19. *l.* 2. *tit. de Mola*, Pittacum tradit molæ encomium conſcripſiſſe, quod ἐπιμύλιον nuncupârit, quo autore dicat neſcio. apud Ælian. quem certè laudat *var. hiſt. l.* 14. nihil ejuſmodi comparet. queritúrq; Pictorius ad Marbod. *de gemmis*, molæ laudes poetam nullum celebrâſſe. De Romanis priſcis Seneca *ad Helviam, c.* 10. *Scilicet majores noſtri, quorum virtus etiam nunc vitia noſtra ſuſtentat, infelices erant, quia ſibi manu ſuâ parabant cibum.* Et mox, *Scilicet minùs beatè vivebat Dictator noſter, qui Samnitum legatos audit, cùm viliſſimum cibum in foco ipſe manu ſua verſaret.* Manium Curium Dentat. dubio procul intelligit: quanquam Conſul ille, non Dictator. *Cibum viliſſimum* quem dicit, ῥαγυλίδας fuiſſe refert, ex Megacle *de viris illuſtribus*, Athenæus *l.* 14. & Plutarch. *in Apoph.* i. e. *rapa*, ut ex *Annal.* Plin. *l.* 19. c. 5. *rapum*, inquit, *torrentem in foco inventum.* Hiſtoriam tangit & Cicer. *de repub. l.* 3. à Nonio laudatus, & in *Catone majore.* Nec peccare puto Athenæum, (quod Pet. Victorius cenſet, *Var. lect. l.* 10. *c.* 5.) cùm Sabinos dicit, quos Samnites illi. poteſt enim fieri, nec eſt vero abſimile, Sabinos Samnitibus in ea legatione junctos fuiſſe: cùm ex L. Flori *epit. Livianâ l.* 11. compertum ſit, Curium iſtum tam Samnitibus cæſis, quam & Sabinis victis, & in deditionem acceptis, bis eodem anno triumphâſſe.

Δυσπρόσκλητον διαβολῆς | leg. δυσπρόσκλητον. De Antonino Pio, *l.* 6. § 30. ὡς διαβολαῖς ἂν ἐδέχετο. De Trajano itidem Dio, διαβολαῖς ἥκιστα ὑπῆϰτο. C. Caligulæ inter imperii exordia memoratu dignum dictum, facto etiam conſignatum, à Sueton. *l.* 4. *c.* 15. refertur. *Libellum de ſalute ſua oblatum non recepit, contendens nihil ſibi admiſſum cur cuiquam inviſus eſſet; negavitq; ſe delatoribus aures habere.* Præclarum & illud Domitiani, ab eodem in literas relatum, ſi in tenore cepto is perſtitiſſet, quod *fiſcales calumnias, magnâ calumniantium pœnâ repreſſit; adjectâ voce illâ memorabili,* PRINCEPS QUI DELATORES NON CASTIGAT, IRRITAT. De Marco noſtro, qui hîc conſtans, Capitolinus, *Suffragatoribus non citò credidit, ſed ſemper diu quæſivit quod erat verum. Quin & calumniis quadruplatorum interceſſit, appoſitâ falſis delatoribus notâ: delationéſq; quibus fiſcus augeretur, contempſit.* Optimè Menander à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 42. adductus, & poſt Stobæum ab Ant. *Meliſſ. l.* 1. *c.* 53. & à Max. *coll. c.* 10.

Ὅστις ὑπ' διαβολαῖσι πείθηται ταχύ,
Ἤτοι πονηρὸς αὐτὸς ὢν τὸν τρόπους,
Ἢ παντάπασι παιδαρίῳ γνώμην ἔχει.
Qui mentem addicit credulam calumniis,
Aut ipſe eſt pravis inquinatus moribus,
Aut certè ingenio nil ſupra puerum valet. Grot.

§ 6. Διογήτου | *Operam pingendo ſub Diogneto magiſtro dedit.* Capitol. Verùm de Diogneto iſto pictore, an philoſopho, an utroq; etiam, videndi Joſ. Scal. *com.* ad *Euſeb. Chron.* & Cl. Salm. *ad Capitol.* Philoſophum certè Marcus ipſe nullus appellat; potuítq; Marcum ad philoſophiæ ſtudium impellere, monitáq; iſtiuſmodi eidem ſuggerere, etiã qui philoſophiam non eſſet profeſſus. quanquam nec pingendi artificium quicquam impedit, quo minus & philoſophiam profiteretur, eadem ſaltem imbut⁹ fuerit, cùm interdiſciplinas liberales *picturæ* olim haberetur; unde de Hil. Bithyno Eunap. in *Priſco*, ὡς τῷ καθαρῷ τῆς ἄλλης παιδείας καὶ γεγραφικῶν ὕπω φιλοσοφήσαντα, ὥστε ἐν ἐπιδήκει ἐν ταῖς ἐκείνου χερσὶν ὁ Εὐφράνωρ. quæ verba Hadr. Junius ſic reddidit: *In arte pingendi adverſus liberalium artium vacuos ita philoſophatus eſt, ut appareat in illius manibus non eſſe extinctum Euphranorem.* cùm debuiſſet potius ſic vertere, *Qui præter ingenuam, ſive liberalem, reliquam diſciplinam, in pictura quoq; ità verſatus eſt, ut per ejus manus Euphranor adhuc ſupereſſe videretur.* τὸ καθαρὸν τῆς παιδείας, eſt ἡ καθαρὰ παιδεία, *ingenua ſive liberalis diſciplina.* φιλοσοφεῖν, *ſtudere, excerceri in ſtudio, exercitióve aliquo verſari.* Euphranor pictor nobiliſſimus, fictórq; idem ex Plinio notus ſatis, qui *l.* 34. 8. & *l.* 35. 11. videri poterit. Cæterùm in Hilario ſuperſtes, qua ratione dicatur, ex Fabio meliùs quam ex Plin. diſcas. Is *Inſt.* 12. *c.* 10. *Euphranorem admirandum fecit, quòd & cæteris optimis ſtudiis inter præcipuos, & pingendi fingendiq; idem mirus artifex fuit.* quod idem planè de Hilar. Eunapius.

Τὸ ἀκενόσπουδον | Citat quædam hinc Suidas ſub vocabulo iſto. Plut. *de commun. notion. c.* 17. Τίς ἂν ἐξήλωσε τὸν ἀνόητον ταῦτὸν τοῦτον φρόνοιαν, καὶ κενόσπουδον ὀπιμέλειαν; ἢ γὰρ ἐπὶ τοῖς μικροῖς σπουδὴ μέμψιν φέρει. Ariſtid. in *Panath.* Si autem ὀπὶ μικροῖς, certè ἐπὶ κενοῖς multò magis. poſſunt enim μικρὰ eſſe, etiam quæ κενὰ protinus non ſunt. Sunt autem κενὰ ſive *vana* & *vacua*, & hoc nomine indigna in quibus

ſtudium collocetur, vel τὰ τῆς παιδιᾶς καὶ γέλωτος, *res ludicræ*. quo nomine Laco quidam Athenienſes notabat, quos dicebat, μεγάλα ἀμῶτάνειν, ἢ παιδιὰ εἰς ἢ παιδίαν καταναλίσκοντας. Plut. *de glor. Athen.* ſive ἐ σωφρονεῖν τὴν πόλιν ἐν τοσαύτῃ παιδιᾷ παίζουσαν. Idem *Symp. l.* 7. *c.* 9. qui & rectè ſubjungit; Τῷ γὰρ ὄντι παίζοντα δεῖ παίζειν. Et Cato Maj. dicere ſolebat, πολὺ παιδίζοντας ἐν τοῖς γελοίοις, ἐν τοῖς παιδικοῖς ἥσσας καταγελάσεις. Idem in *Apoph.* Itaq; Iſocr. *ad Demon.* § 23. μήτε περὶ τὰ γελοῖα παιδίζων· μήτε περὶ τὰ παιδικὰ τοῖς γελοίοις χαίρων. Vel etiam τὰ περιττὰ καὶ μάταια, quæ licet ſeria ſint, fructus tamen & emolumenti *inania* exiſtunt, quales ματαιοτεχνίαι illæ, quas commemorant damnántq; ſimul, Galenus, *hortat. c.* 6. & Fabius, *Inſt. l.* 2. *c.* 21. ὧν τὸ τέλος ἡ βιωφελὴς, ut Iſidor. Pel. *l.* 3. *ep.* 185. quáſq; nihil eſſe aliud, quam χρόνου παραναλώματα, Ælian. pronunciat, *var. hiſt. l.* 1. *c.* 17. ſed & *triſtes* illæ *ineptiæ*, utì Cæcilius apud Senec. *ep.* 113. & *nugæ difficiles*, ut Martialis loquitur, *l.* 2. *epig.* 86. quas Seneca idem (licèt eiſdem ipſe indulgentior paulò, & in quibus Chryſipp⁹ nimius fuiſſe videtur) tantopere exagitat toties, *ep.* 45, 48, 49, 88, 106, & 111. & *de benef. l.* 5. *c.* 12. Vide *l.* 4. § 32. καὶ ἀσωμφώς. Optimè Plut. *de commun. notit. c.* 4. Ἄλλῳ γὰρ ὑδενὶ φιλοπόνῳ τὸν κενὸσπουδον ἀφορίζομεν ἐν τοῖς ἔργοις ὄντα πολλάκις, ἢ τῷ τὸν μὲν εἰς ἀναφελῆ πονεῖν καὶ ἀδιαφόρως, τὸν δ' ἕνεκα τῆς συμφερόντων, καὶ λυσιτελῶν.

Τὰ ἀπισπικὸν | Rectè: nec cur ἀπισδικὸν legiſſe Xyland. velit Mericus noſter, cauſam ullam video: etiamſi τὸ πισδικὸν infrà § 15. legatur. at Suidæ codices iſtinc omnino corrigendi, qui ὀπισπικὸν perperam exhibent: nam quod vir eruditus admitti poſſe exiſtimat; & περὶ τὸ ἐφιππάνειν ἤτοι ὀπισθίσαι deducit, quaſi eis Marc. ex parte ſaltem animum adjecerit; nec Gram. ratio id patitur, quæ παρὰ τὸ ἐφίππαδος τὸ ὀπισθιτὸν, (non τὸ ὀπισπὸν, quod ab ὀπίσαδος oritur,) & ὀπισθικὸν deducit: nec præter tantùm, ſed contra prorſus, autoris ipſius mentem eſſe videtur. Οὐδὲ γὰρ ὑδὼν συνεσίας καὶ χρησίας ὁ Μάρκος χαίρειν ἠξίου. Jo. Xiphil. in *M. Ant. Neq; enim magorum conſuetudini aut præſtigiis deditum fuiſſe Marcum quiſquam meminit.* & ipſe etiam hoc loco id apertè diffitetur. qua ratione ſubnixus Xiphil. idem fabulam illam refutatum it à Dione allatam, de pluviis in aquar. penuria inſigni, Arnuphis magi procuratione impetratis, de quibus inf. ad huj. lib. calcem dicetur. Quin & ſcripturam receptam probat Joſ. Scal. *in Euſeb.* qui & *ad Dionis Claudianiq; vaniloquentiam confodiendam, non poſſe telum teſtimonio hoc efficacius inveniri* autumat, *ſiquis omnem induſtriæ ſuæ vim intendat. Cui enim*, inquit, *potiùs quàm ipſi Marco de ſe ſcribenti, Magis nunquam fidem adhibuiſſe, & ab eorum vanitate ipſum avertiſſe Diognetum?* Accedit quod Paulus in *Digeſt. l.* 48. *tit.* 19. *de pœnis, l.* 30. *Marcum*, ait, *reſcripſiſſe, in inſulam relegandos, qui aliquid facerent, quo leves hominum animi ſuperſtitione numinis terrerentur.* quod Modeſtini nomine laudat Iſ. Caſaub. *ad Capitol.* Chriſtianos autem quòd hoc loco à Marco notatos Mer. exiſtimat, fieri poteſt reverâ ut ad illos etiam ſpectet illud περὶ δαιμόνων ἐποπομπῆς: de quibus Tertull. *apol. c.* 32. *Dæmonas adjurare conſuevimus, ut illos de hominibus exigamus.* Latiùs tamen ſe extendere Marci verba, & ad Ethnicas ſuperſtitiones pertingere, etiam pater ipſius ὁ μαγειρεὺς cenſet. Verùm de iſtis utcunq; ſe res habuerit, τὸ ὀπισπικὸν, cùm ſit planè vox nauci, nullâ ratione hîc admitti meretur: nec cur ſcriptura recepta aut mutetur aut ſolicitetur, quicquam comparet. Xylandri lapſum geminum habes *infra* § 11. ὀπισθίσαι.

Περὶ δαιμόνων ἐποπομπῆς | Hujus generis eſt ſuperſtitioſus mos ille, quo æris tinnitu luminaribus cœli laborantibus, utì rebantur ipſi, ſuccurrere ſolebant. Alex. Aphrodiſ. *probl. l.* 1. *p.* 46. Κινοῦσι γὰρ χαλκὸν καὶ σίδηρον, ὡς τοὺ δαίμονας ἀσπιλαίνοντες διὸ καὶ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον οἱ φωσῆρες ὑπ' ὀπιπέμπουσι τῇ γῇ ἀπορροίας ἀγαθοποιὸς, κωλυτικὰς τῆς φαύλων δαιμόνων. Paríq; ratione *Manes exigi* prodit Naſo *Faſt. lib.* 5.

Rurſus aquam tangit, Temeſæaque concrepat æra,
Et rogat ut tectis exeat umbra ſuis.
Cùm dixit novies, Manes exite paterni,
Reſpicit; & purè ſacra peracta putat.

Cui gemina planè Papicolarum ſuperſtitio, qui campanis tintinnabulíſq; pulſis dæmonas abigi credunt. Vide Paul. Girland. *de ſortileg.* & Hier. Magium *miſcell. l.* 4. *c.* 14.

Ὀρτυγοσοφεῖν | At Suidas non ὀρτυγοσοφεῖν, ſed ὀρτυγοκοπεῖν hîc legit. Id ludi genus Græcis familiare deſignat: de quo conſuli poſſunt Suid. *ib.* à Leopardo *l.* 1. *c.* 5. emendatus: Ariſtoph. Schol. *ad aves*, ab eodem laudatus: & Pollux *l.* 9. *c.* 8. à Meurſio *de lud. Græc.* adductus. Meminere Plato in *Alcibiad.* 1. Plut. *de legend. poet.* & Athen. *dipnoſoph. l.* 11.

Περὶ τὰ τοιαῦτα ἐπιδοῦναι | *rebus iſtiuſmodi deditum*, ſive *addictum*, eíſq; nimiopere affectum eſſe. Vide ad *l.* 4. § 19.

Τὸ ἀνέχεσθαι παῤῥησίας | De Marco Capitol. *Moderatè nonnullorum cavillationes ferebat: malè loquentium dictis, vel literis, vel ſermone, reſpondebat.* & de Marco Lucióq; pariter: *Adepti imperium ità civiliter ſe ambo egerunt, ut lenitatem Pii nemo deſideraret, cùm eos Marullus ſui temporis mimographus cavillando impunè perſtringeret.*

Βακχίῳ | *Bacchius* iſte quis fuerit, nuſquā comperio. neq; enim quenquā hoc nomine inter illos reperio, quib. Marc. noſter in diſciplinam ſe dediſſe perhibetur: Εὐτυχίῳ forſan ipſe ſcripſerit, quod in Βακχίῳ, literis fugientibus an confuſis, per exſcriptor. errorem

errorem transierit. *Eutychius Proculus Siccensis* certè inter Grammaticos Latinos, quibus Marcus usus est, à Capitol. ponitur. Verùm in re tam incerta quid statuas certi? Vide *l.* 10. § 31.

Ταυλίσιδος | Depravatum esse etiam nomen istud Casaub. *ad Capitol.* censet, & suspicatur *Andronem* posse reponi, quo *Magistro Musico ac Geometrâ* usus est Marcus. De *Basilide* haud minùs forsitan probabilis conjectura fuerit; quem Marco *præceptorem* quoq; extitisse, ex Eusebio autores sunt Geo. Monachus & Marianus Scotus.

Μαρκιανῦ | Quod si conjecturis indulgere libuerit, istîc nihilominùs oboriri possit suspicio, pro *Marciano Metianum* substituendum; de quo Capitol. *Studuit & juri, audiens L. Volusium Metianum.* Ea porrò mutatio proclivior fuerit, si cum Casaub. non Metianum sed Mæcianum legerimus. *ex leg.* 17. *de jure patronatus.* ut τὸ Μαρκιανῦ ἀντὶ τῦ Μαικιανῦ irrepserit, deflexione planè leviss imâ.

Τὸ γεύεσθαι διαλόγων | Ingenii sc. & calami exercitandi causâ. Alioqui tangit hominem Epictetus apud Arrian. *l.* 2. *c.* 1. qui hoc tanquam re magnâ gloriabatur, Ἰδὲ πῶς διαλόγους ζωπυρῶ. *Ecce quomodo dialogos componam.* Hinc autem *Dialogistam* Cassio Marcum dictum, referente Vulcatio, autumat Casaub. in *not. ad Vulcat.* Vide *ad* § 7.

Ἐν παιδὶ | *In puerili ætate*, Xyland. sive, *puer cùm essem.* phrasis insolens; nec illecta tamen. De Maximino Herodian. *l.* 6. Πρότερον μὲν ἐν παιδὶ ποιμαίνων, &c. pro quo Lucian. etiam ἐν παισὶ dixit, in *Necyomantia.* Ἐγὼ γὰρ ἄχρι μὲν ἐν παισὶν ἦν. quanquam ibi ἐν παισὶν εἶναι potest verti, *inter pueros versari, è puerorum numero esse.* Sed eodem planè modo Philostr. ἐν μειρακίῳ dixit *in Hermocrate Sophista*, ὡς μηδὲ δάκρυον ἐπ' ἀωρῳ τῷ Καλλίστῳ ἀφεῖναι ἐν μειρακίῳ ἀποθανόντι, *ut nec lacrymam emitteret Callisto ad mortem illius in adolescentia defuncti.* Observavit & Casaub. ad Athenæi *l.* 13. *c.* 8. Τὸ παῖς pro ἡλικία παιδικὴ usurpatum ab Hermesianacte Colophonio in *Elegia* illa quam *in Leontium* meretriculam composuit, ubi inter alia de Hesiodo,

Πόλλ' ἔμαθεν, πάσας ὃ λέγων ἀνεγεύσατο βίβλους
Ὕμνων, ἐν πρώτοις παιδὸς ἀνερχόμενος.

& in Praxinoë apud Theocritum *Idyll.* 15.

Ἵππον κὴ τὸν ψυχρὸν ὄφιν ταμάλιστα δεδοίκω
Ἐκ παιδός. ——

quod Marc. *Evang.* 9. 21. παιδόθεν. *à puero*, i. e. *à puerili ætate.* Paul. *ad Tim. ep.* 2. *c.* 3. *v.* 15. ἀπὸ βρέφους dixit. Plato Hipp. maj. ἐκ παίδων. ἐκ παίδων ἀρξόμενοι. quomodo Lucianus etiam, plurali usus numero, cùm de Demonacte solo, & Longin. in *de Fine*, apud Porphyr. in *Plotini vita*, cùm de se solo loqueretur. sed & quod ἐκ μειρακίου Epicurus dixit, in ep. ad Idomen. ap. Laërt. *l.* 10. verbis illis Σὺ δ' ἀξίως τῆς ἐκ μειρακίου παιδιᾶς πρὸς ἐμὲ καὶ φιλοσοφίαν, &c. id *ab adolescentia*, Cicero *de finibus*, *l.* 2. *Sed tu, ut dignum est tuâ erga me & philosophiam voluntate ab adolescentia susceptâ*, &c. Aliud tamen phrasis illa *ex puero*, apud Sidonium sonare videtur, ubi dixit *l.* 8. *ep.* 6. *Audivi eum adolescens, atq; adhuc nuper ex puero.* h. e. cùm nuperrimè *ex ephebis excessissem.* ut Ter. *And.* 1. 1. vel ut Cicer. *ad Brut. adolescentulus & penè puer.* Sidon. ipse *l.* 9. *ep.* 14. *adolescens, vel penè adhuc puer.* ut *ex* istic eam vim obtineat, quam in illis *Expræfectus, Exadvocatus*, &c. nec puerilem ætatem includat sed excludat potiús.

Σκίμποδος καὶ δορᾶς | i. *Pro stratis grabbatulum & pellem, cæteráq; Græcanica instituta; eorum nempe qui à Philosophis Stoicis instituebantur.* Casaub. *ad Pers. Sat.* 3. *v.* 53. faciunt huc quæ de Marco nostro Capitol. *Duodecimum annum ingressus habitum philosophicum assumpsit: & deinceps tolerantiam; cùm studeret in pallio, & humi cubaret, vix autem, matre agente, in strato pellibus lectulo cubaret.* quæ verba de *lectulis lucubratoriis, quibus pelle instratis philosophi studebant*, exponunt Casaub. & Salmas. de quibus vide sis illum *ad Sueton. l.* 2. *c.* 78. plenâ manu, vel etiam ὅλῳ τῷ θυλάκῳ congerentem, cui ego acervo adjiciam tantum illud Gellii ex *Noct. Att. l.* 19. *c.* 10. de Corn. Frontone; *Offendimus eum cubantem in scimpodio Græciensi; circum undiq; sedentibus multis doctrinâ, aut genere, aut fortunâ nobilibus.*

Ἑλληνικῆς ἀγωγῆς | quam & παιδείαν Ἑλληνικὴν, Plut. in *Alex.* de Barsene.

§ 7. Ῥυσίκε | *Audivit & præcipuè, Junium Rusticum, quem & reveritus est & sectatus, qui domi militiæq; pollebat, Stoicæ disciplinæ peritissimum, cum quo omnia communicavit publica privatáq; consilia.* Capitol. Alius ergo iste à Junio Rustico, cujus meminit Plutarch. *de curiositat.* quemq; Suetonius *l.* 12. *c.* 10. à Domitiano cæsum narrat, quod Pæti Thraseæ & Helvidii Prisci laudes edidisset, appellassétq; eos *sanctissimos homines.* Stoicus tamen uterq; unde priorem illum, quem & Plinius Arulenum, Regulus ille, ex Modesti elogio, *bipedum omnium nequissimus, Stoicorum simiam*, per contumeliam appellabat. Plin. min. *lib.* 1. *ep.* 5.

Τῦ χρήζειν διορθώσεως | Qua nimirum opus habent & præstantissimi quiq; unde & Basilius Cæsar, *ep.* 77. poscit à suis γεύματα, εἴπ ζφάλεται, διορθώμεθα. ἐκ ἀρνούμεθα γάρ, inquit, μυρίοις σφάλμασιν ὑποκεῖσθαι, ἄνθρωποι ὄντες, καὶ ἐν σαρκὶ ζῶντες. Seneca *epist.* 6. *Intelligo non emendari me tantùm, sed transfigurari: nec hoc promitto jam aut spero, nihil in me superesse, quod mutandum sit. quidni multa habeam quæ debeant corrigi, quæ extenuari, quæ attolli? & hoc ipsum argumentum est in melius translati animi, quòd vitia sua, quæ adhuc ignorabat, videt. quibusdam ægris gratulatio fit, cùm seipsos ægros esse senserunt.* Epictet. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. Εἰ βέλει ἀγαθὸς εἶναι πρῶτον πίστωσον, ὅτι κακὸς εἶ. Vide *ad l.* 11. § 39.

Ζῆλον σοφιστικὸν | quem exagitat passim apud Platonem Socrates ille Sophistomastix: de quo & Plutarch. Τὸν δ' πίφον, ὥσπερ καπνόν τινα φιλοσοφίας τοῦ σοφιστὰς ἀποσκεδάσας, &c. *lib. de Socratis genio.* Vide *l.* 7. § 66. Hoc autem genus hominum Dio Prusqui & ipse tamen Sophista audit; nunc *Pavonibus* confert; *orat.* 12. Ταὼς ποικίλης, δόξῃ καὶ μαθηταῖς ἐπαφρωμένης, οἷον παιδιᾶς. nunc *Spadonibus libidinosis: orat.* 4. Ὅτι οὐδὲν διαφέρει σοφιστὴς ἀνδρώπου ἐυτύχους ἀκολάστου. τούτων γὰρ φασιν οἱ ἀστρολόγοτατοι, ἄνδρες εἶναι καὶ ἐρᾶν τῆς γυναικῶν, καὶ συγκαθεύδουσιν αὐταῖς, καὶ ἐποχλοῦσι, μίγνυσθαι δὲ οὐδὲν πλέον, οὐδ' ἂν τὰς τε νύκτας καὶ τὰς ἡμέρας ζωῶσιν αὐταῖς καὶ παρὰ τοῖς σοφισταῖς πολλὰς εὑρήσεις γηρῶντας ἀμαθεῖς, πολὺ κάκιον πλανωμένους ἐν τοῖς λόγοις, ἢ τὸν Ὀδυσσέα φησὶν Ὅμηρος ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ σωτήριον εἰς ἅδου ἂν ἀφίκοιτο ὥσπερ ἐκεῖνος, ἢ γλαῦκος ὁ ἀνὴρ ἀγαθὸς λέγων τε καὶ ἀκούων.

Μηδὲ τοῦ σωφρόνειν | leg. forsan, μηδὲ τὸ σωφρ. alioqui contra Marci mentem sensus futurus est, si artic. τοῦ ad ἐκλεπλῶσαι, quod proximè præcessit, retuleris. neq; enim probare possum, quod ad φαντασίαν λαβεῖν referre videtur Cl. Casau. malim cum Mer. filio, qui sic legisse videtur, μηδὲ τῷ συγχέφειν, *neq; conscribendo*, vel *neq; ut conscriberem.* nisi fortean τοῦ fuerit ἀντὶ τοῦ ὡς.

Ἡ θεωρητικὴ λογάδεια διαλέγεται | Colligit hinc Casaub. *ad hist. Rom. pænituisse Marcum scripti* illius *dialogis comprehensi*, cujus meminerat *supra* § 6. quòd id genus scriptionis multa habeat φανταστόπληκτα, & *ad ostentationem comparata.* Citátq; idem sic Marci verba, Παρὰ Ρ. τὸ λαβεῖν φαντασίαν τοῦ χρήζειν θεωρητικὴ λογάδεια μὴ διαλέγεται. Viderint alii. Certè aliud est exercitationis causâ, aliud ostentationis & æmulationis, argumentum aliquod tractare. ut nè adjiciam, illud in ætate puerili factum, cùm adolescentis jam studia istîc attingantur.

Φαντασιοπλήκτως ἀσκητικὸν | Φαντασιοπλήκτως, Vocabulum, opinor, τῆς ἅπαξ λεγομένων. quod nusquam certè alibi legisse commeminerim. Φαντασιοπλήκτως ὀπαδεικνυσι est *cum eo apparatu, eóq; ostentationis studio aliquid moliri atq; edere, ut in stuporem & admirationem summam spectantes audientésve conjicias.* Ita φαντασία hîc eandem significationem obtinet, quam apud Lucam habet, *Act.* 25. 23. ubi Agrippa Rex, conjuge Reginâ comitante, μετὰ πολλῆς φαντασίας, i. *cum pompa insigni, speciosóq; admodum, sive splendidissimo, apparatu*, auditorium ingressus dicitur. Sed & apud Polyb. cujus vocabula solens usurpat Evangelista, in *Excerpt. l.* 16. de P. Scipione à Carthagine debellata reverso, μεγάλως εἶναι συνέβαινε τὴν φαντασίαν περὶ τὸν ἄνδρα, *magnam speciem ejus pompa habuit.* quem locum adducit Cl. Casaub. in notis ad *N. T.* Cui adjici possunt & illa à Camerario laudata, ex Posidonii narratione de Athenione apud Athenæum *l.* 5. οὐδενὸς οὐδὲ Ῥωμαίων ἐν τοσαύτῃ φαντασίᾳ κατακλιδῶνος τῆς Ἀσιακῆς, *tanto cum apparatu*, vel *tanta cum ostentatione.* ex Hippocrate, δεῖ εὐσχήμ. ποιέειν δ' κάρτα μηδὲν αὐτῆς περιεργως, μηδὲ μετὰ φαντασίης, *nihil curiosè, vel ostentatoriè facere.* ex Aristotelis *Rhetor. l.* 3. *c.* 1. Ἅπαντα ταῦτα φαντασίαν ὄζειν, *hæc omnia ad pompam & speciem tantum faciunt.* inde Clementi, *Pædag. l.* 3. *c.* 1. κάλλος φαντασιαστικὸν, *forma*, sive *decor ostentatorius*, sive *ostentationi expositus.* Et φαντάζεσθαι verbum, apud Herodotum *l.* 7. ubi Artabanus Xerxi, τὰ ὑπερέχοντα ζῶα κεραυνοῖ ὁ θεὸς, οὐδὲ ἐᾷ φανταζεσθαι, *neque patitur efferre & ostentare se*; quomodo plumis expansis pavi solent. Sed & τὰ ἐμφανταζόμενα Marco nostro *l.* 2. § 12. Vim vocabuli optimè explicabit nobis Dio *de Regno*, ubi Tyrannos ait, θαυματοποιεῖν ὡς ἐκπλήξει φαινομένους, *quasi miracula edant, cum aspicientium stupore visendos se præbere*; & ampliùs adhuc, si pro φαινομένους φανταζομένους dixisset. De exercitiis autem ad ostentationem adhibitis Epictetus in *dissertat. l.* 3. *c.* 12. Τὰς ἀσκήσεις οὐδεὶ διὰ τὴν παρὰ φύσιν καὶ θαυμαστὸν δόξαν ποιεῖσθαι· ἐπεί τοι τὴν θαυματοποιῶν οὐδὲν διοίσουσιν οἱ λέγοντες φιλοσοφεῖν. δύσκολόν ὄζι γὰ καὶ τὸ ὀλίγα θεωρεῖν· καὶ οὐ μόνον δύσκολον, ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνον. τούτου ἕνεκα δεῖ καὶ ἡμᾶς μελετᾶν, ὅπῃ ὀλίγα θεωρεῖν· ἢ φοίνικα ἰσάνειν, ἢ ἀνδρείαν περιλαμβάνειν; οὐδαμῶς· οὐκ ἔστι τὸ δύσκολον πᾶν καὶ ἐπικίνδυνον, ὑπὲρ οὗ δεῖ σπουδὴν ἀλλὰ τὸ φέρον τῷ προκειμένῳ ἐπιτηδεῖον. πῖ δ' ὄζι τὸ προκείμενον ἐπιτηδεῖον; ὀρέξει καὶ ἐκκλίσει ἀκωλύτως ἀναφέρειν. Quod autem dicit, ἀνδρείαν περιλαμβάνειν, Diogenem Cynicum notare videtur, qui *gelu cunctis rigentibus, statuas æneas inspectante populo circumjectis brachiis amplecti* solebat. Laërt. *l.* 6. Καὶ θέρους μὲν ὅτι φάμμῳ ζεσῇ ἐκυλινδεῖτο χειμῶνος δ' ἀνδριάντας κεχιονισμένους περιλάμβανε παντοδαπὸν ἑαυτὸν συνασκῶν. Itaq; vanitatem hominis perstringens Plato, cum aliquando περικεχυσμένος, i. *gelidâ undiq; perfusus* in turba media consisteret, miseranti populo, εἰ βέλεσθε, inquit, αὐτὸν ἐλεῆσαι, ὑποστῆτε. *Si misereri vultis illius, discedite.* Sed & alii hac ratione tolerantiæ gloriam ambiebant; uti ille apud Plut. in *apoph. Laconic.* cui Spartanus, οὐκ ἀλγεῖν, *dolorem inde percipere ullum neganti*, τί οὖν μίγα ποιεῖς; *quid ergo*, inquit, *magni facis?* Subjungit autem prioribus illis Epictetus, Ὅσα τῷ σώματι προσάγεται ὑπὸ τῆς γυμναζόντων αὐτὸ, ἂν μὲν ᾧ δέ πε ῥέπῃ πρὸς ὄρεξιν καὶ ἔκκλισιν, εἶπε ἂν καὶ αὐτὰ ἀσκητικά· ἂν δ' πρὸς ὑπόδειξιν, ἔξω γενόκώς ὄζι, (quod Plutarch. ἔξω βλέπων dixit; vide *ad l.* 9. § 29. quanquam leg. forsan, ἔξω νεύοντός ὄζι, *sunt ejus qui extra promineat*, Volph. ut cum sequentibus cohæreat aptiùs) καὶ ἄλλο τι διαμένῃ, καὶ διατὰς ζητοῦντος τοῦ ἐρᾶσθαι ὡς μεγάλα ἀνδρώπου. Concludit deniq; dissertationem suam Apollonii cujusdam monito, ὅτι ὅταν θέλῃς σωτὴρ ἀσκη-

ται,

σαι, δι᾽ ὧν ποτε καύμαλ[ο]ν, ἐφέλκυσαι βόγχον ψυχρῦ καὶ ἔκπυσον, καὶ μηδενὶ εἴπῃς. Apollonii verò isti[9], quisquis is fuerit, (vix enim crediderim esse, de quo proximè Marc[9]) dictū, videtur librariorū incuriâ perveniſse ad nos minùs sincerum. nec satis animo facit illud, ἐφέλκυσαι βόγχον ψυχρῦ. cogitabam aliquando βόγχον illud expungendū, vel etiam usum forsan Apollonii verbo βογχίσαι, quod ἀντὶ τῦ ῥοφῆσαι positum in *problemat.* Aristoteli tributis *l.7. q.*3. verbis illis, τὸ μὴ πίνειν, ἀλλὰ καὶ βογχίσαι. ut dixisse potuerit, ἐφελκύσας βόγχιον ψυχρόν. Verùm Etymol. quem Favorinus transcripsit, Βόγχος est ὀλίγον πόμα. & Hesychio, Βόγχος, ῥόφισμα. ῥόφημα, opinor. *Sorbitio*, pro eo quod sorbetur. hoc si admiserim[9], nihil mutato erit opus. *Frigidæ*, inquit, *aliquantulum sorbillando sumas, & nemini dixeris.* Epictetus ipse *lib. ejusd. c.*14. Ὅταν τις ὕδωρ πίνῃ ἢ ποιῇ τι ἀσκητικὸν, ἐκ πάσης ἀφορμῆς λέγει αὐτὸ πρὸς πάντας, Ἐγὼ ὕδωρ πίνω. διὰ τοῦτο ὕδωρ πίνεις, διὰ τὸ ὕδωρ πίνειν; ἄνθρωπε, εἰ σοι λυσιτελεῖ πίνειν, πίνε· εἰ δὲ μή, γελοίως ποιεῖς. εἰ δὲ συμφέρει σοι καὶ πίνεις, σιώπα. Οὕτως, ἐκ ἀρχεῖ τὸ μηδὲν ἁλγεῖν, ἂν μὴ κηρύσσῃς; Quin & vitium hoc corrigens, *enchir. c.*45. Μηδ᾽ ἂν ὕδωρ πίνῃς, ἐκ πάσης ἀφορμῆς λέγε ὅτι ὕδωρ πίνεις. κἂν ἀσκῆσαί ποτε πρὸς πόνον θέλῃς, σεαυτῷ, καὶ μὴ τοῖς ἔξω, μὴ τοῦ ἀνδριάντος θιγε λαμβάνε· ἀλλὰ [καὶ] δι᾽ ὧν ποτε [ἀ]φοδρῶς, ἐπίασαι ψυχρῦ ὕδατος καὶ ἔκπυσον, καὶ μηδενὶ εἴπῃς· ἐπίασαι ψυχρῦ ὕδατος hìc dixit, quod illic ἐφέλκυσαι βόγχον ψυχρόν. quanquam istìc non tam moderationis, quàm tolerantiæ exercitiū insinuari videtur, cùm de expuendo, non demittendo illud subjiciat. quomodo hydropicos qui curant, aquâ illos os colluere permittunt, quam demittere tamen prohibent. De statuis amplexandis quid voluerit, ex supra dictis patet satis. Quod eò magis moneo, quia Simplici[9] istìc ab Epicteti mente quàm longissimè aberravit. Vide Aristid. *in Eteon. ad l.* 9. §. 29. vide & *l.* 9. § 12.

Εὐεργετικὸν | ut ἐυποιητικὸν, *infrà* § 14. sed ἐνεργητικὸν, Xyland. optimè, opinor. ἐνεργητικὸν ἀνδρὸς ἐπιδείκνυσθαι, bifariam potest intelligi: vel de eo, qui *occupatissimum esse se simulat*, & qui *multis variisq; negotiis distineatur:* vel de eo qui *virium roborisq; corporei ostentandi gratiâ sese exercet.* Nos Anglicè sic distinguimus, ut alterum dicamus **A man of action**, h. e. *actuosum*; alterum, **An active man**, quasi *activum* dixeris. Prioris generis fuit Attalus ille, de quo Martial. *l.* 1. *epigr.* 80.

Semper agis causas; & res agis, Attale, semper:
Est, non est quod agas, Attale, semper agis.

de quo eodem videndus & idem *l.* 2. *epigr.* 7. Sed & Juridicus ille, de quo festivè Chaucerus noster in *fabulis* suis quas *Cantuarienses* indigitavit,

A busier man than he no where there nas:
And yet he seemed busier than he was.

Notat vitium hoc Seneca *ep.* 62. *Simulant occupationes, & augent, & ipsi se occupant.* Notat & Marcus noster, *infra* § 12. ubi morem tangit quorundā, qui, vel cùm ad suos scriberent, vel ab eis convenirentur occupationes & negotia prætendere solenne habebant. Ad posterius pertinet, q[a] de studio athletico verbis proximis dixerat: quò eodem & ista referri possunt. De Marco siquidem in istis quoq; non infeliciter versato, ex Cassio Xiphil. Τοσαύτη ἐυεξία ἀπ᾽ ἀρχῆς χρησάμενος, ὥστε καὶ ὁπλομαχεῖν, καὶ σὺς ἀγείρειν ἐν θήρᾳ καταβαλεῖν ὑπὸ ἵππου. Et Capitol. *Amavit pugilatum, luctamina, & cursum: & aucupatus, & pila apprimè lusit, & venatus est. Sed ab omnibus his intentionibus studium eum Philosophiæ abduxit, seriúmq; & gravem reddidit.* De Constantio maj. Libanius *orat.* 3. Οὐ γὰρ ᾠήθη δεῖν καθήμενος τρυφᾶν, ἀλλ᾽ ἐυθὺς ὑπὸ γραμμῆς ἐνεργὸς ἐδείκνυτο. Mox de Constantino, Ἀεὶ πρὸς ἔργοις ἦν τάς τε χεῖρας καὶ τὸν λογισμόν· καὶ ὅτε ἡμέρας φανείσης, ὅτε νυκτὸς ἐπελθούσης, ἔχει τις ἂν εἰπεῖν, ὅπ ἔλαγεν, ἢ ζωγραφοτέρων ἢ πάντως γε ῥητέρων.

Τὸ ἀποσιωπᾶν ῥητορικῆς, καὶ ποιητικῆς | Zeno certè Stoicus, autore Laërtio *l.*7. dicere solebat, μηδὲν εἶναι τῆς ποιήσεως ἀλλοτριώτερον πρὸς καταλῆψιν ἧς ὀφείλομεν. quin & idem non *rhetoricam* solùm, sed & *dialecticam* fugillâsse videtur, cùm diceret, Ἐοικέναι τοὺς διαλεκτικοὺς λόγους τοῖς ἀραχνίοις, ἃ καί τοι δοκοῦντα τεχνικόν τι ἐμφαίνειν, ἀχρηστά ὄζειν. Deniq; si Cassio Sceptico ab eodem adducto fides, πᾶν ἐγκύκλιον παιδείαν ἄχρηστον ἀπέφαινεν, *artium liberalium orbem integrum inutilem prorsus pronunciavit:* nec Seneca ipse hâc in parte à Zenone longè discessisse videtur: quem videas licèt *ep.*88. prolixiùs ista differentē. quanquā εὐχρηστεῖν καὶ τὰ ἐγκύκλια μαθήματα dixit Chrysip.; nec id omnino differi auſus est Seneca. Cæterùm Marcus, cùm istic, tum & *inf.* § 17. gratulatur sibi, q[d] vel ab istis abstimuerit, vel haud magnos in eis progressus fecerit, utpote quæ animū à graviorib[9] magisq; necessariis avocaturæ fuissent.

Ἀστειολογίας | Ἀσελγείας Xyland. Seneca *ep.*88. *Venio nunc ad illum, qui cælestium notitia gloriatur, &c.* Et Greg. Naz. *in Hieron.* Ταῦτα (philosophiæ utiq; præcepta salubria) τοῖς συλλογισμοῖς, καὶ τοῖς γεωμετρήμασι, καὶ τῷ κεχλωέναι πρὸς τὸν ἀστέρας, ἆρ᾽ ἂ μακρῷ προτιμήσει τις εὐφροσυνῶν; Ἐκεῖνο ἐνθυμητέος, ὅπ συναγόντων μὲν πάντων, ἢ γεωμετρούντων, ἢ ἀστρονομούντων, οὐδὲν ἂν ὁ βίος ἡμῖν ὠφελήθειη, ὅπ μὴ καὶ τὰ πάντα λυθείη). Ego tamen nihil istìc movendū censuerim: quum ἀστειολογία, *Sermonis elegantiam* sive *festivitatem* indicet; cujus studium cùm Rhetorica ac Poetica aptissimè conjungitur. Seneca *epist.* 75. ubi orationem, quam Philosopho vult convenire, describit: *Non delectent verba nostra, sed prosint: si tamen contingere eloquentia non solicito potest, aut si parata est, aut parvo constat, assit, & res pulcherrimas prosequatur. sit talis, ut res potiùs quàm se ostendat. aliæ artes ad ingenium totæ pertinent: hìc animi*

animi negotium agitur. Verùm, *eloquentiam* ut aliquâ ex parte admittat, *festivitatem* certè illam sive *urbanitatem*, quæ facetiis jocisq; plurimùm constat, quámq; in oratore probant laudántq; dicendi magistri, in philosopho Stoicorum gens severa vix ferat. Siquidem illi, ut Laërt. in *Zenon.* Αὐστηρός φασιν εἶναι πάντας τὸν σπουδαῖον, τῷ μήτε αὐτὸν πρὸς ἡδονὴν ὁμιλεῖν, μήτε παρ' ἄλλων τὰ πρὸς ἡδονὴν προσδέχεσθαι· καὶ ἄλλως ἢ εἶναι αὐστηρὸν, ἁπλαϊκώτερον λεγόμενον τοῦ αὐστηρῷ οἴνῳ, ᾧ πρὸς μὲν φαρμακοποσίαν χρῶνται, πρὸς δὲ πότησιν ὑπάνυ. Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 8. αὐστηρὸν λέγουσι τὸν σπουδαῖον, καθ' ὅσον ὅτε προσφέρει τινὶ, ὅτε προσίεται τὸν πρὸς χάριν λόγον. Itaq; Epictetus, *Enchir. c.* 32. ubi characterem typúmq; certum delineat, quem in congressibus ac conventibus observari postulat. § 13. Ἀπέχου δὲ καὶ τοῦ γέλωτα κινεῖν· ὀλισθηρὸς γὰρ ὁ τρόπος εἰς ἰδιωτισμόν, καὶ ἅμα ἐνδὺς τῷ αὐτῷ τοῦτῳ πρός σε ἧττον πλησίον ἀνύσαι. Marcus ipse *l.* 3. § 5. Μήτε κομψείᾳ τοῦ διανοεῖσθαί σε καλλωπίζεσθαι.

Τὸ μὴ ἐν στολῇ κατ' οἶκον περιπατεῖν | *domi neq; vestitu, neq; aliis hujusmodi rebus utendum.* Xyl. quod meritò notat Annotator. Lugdunensis. *Quasi verò*, inquit, *domi nudum ambulare oporteat. tu verte ne domi stolâ fœmineâ, vel talari, quale est Syrma Citharœdorum & Scenicorum, utaris. id enim est stola.* Fuit reverâ stola vestis muliebris. unde illud Tullii in Antonium *Philipp.* 2. *Sumpsisti virilem togam, quam statim muliebrem stolam reddidisti.* Et Petronii illud de cinœdo; *Quid ille alter, qui togæ virilis die stolam sumpsit?* ita enim restituenda trajectione vitiata dictio. Fuerit & *Citharœdorum* ac *Scenicorum Syrma*; (quanquā *Syrma* propriè non tam vestis ipsa.quàm pars vestis oblonga, quæ solū verrit, *cauda* quibusdam,nostris **train** dicta,aut ejusmodi saltem,qualis illa:) at fœmineo amictu, & Citharœdico aut Scenico multò minùs,nec domi,nec foris indutū conspici Marcū nostrum ullo modo oportebat. *Stolam* itaq; (ut nihil dicam de Medorum *stola* peculiariter sic dicta, quam describit Xenoph. *pæd. l.* 8.) laxiùs noster hîc usurpâsse videtur, pro *toga*, sive prolixiore quavis veste,quâ indutiin publicum procedere solebant. Aliam enim *domesticam* vestem habebant pleriq;, qui notæ saltem alicujus erant, aliam *forensem.* Cicero *de finibus l.* 2. *Aut ut vestitum, sic sententiam habeam, aliam domesticam, aliam forensem.* Cato *in carmine de moribus*, apud Gellium *l.* 11. *c.* 2. *Vestiri in foro honestè, mos erat; domi quod satis erat.* Plutarchus *Syllâ*, ἐνδὺτα ἄλλῳ μὲν οἰκουρῶν, ἄλλῳ δὲ εἰς ἀγορὰν προσερχόμενον, *Vestem aliam, cùm domi maneret, aliam cùm ad forum procederet.* Sueton. *l.* 9. *c.* 8. de Vitellio, *Subitò à militibus è cubiculo raptus, ità ut erat in veste domestica, Imperator est consalutatus.* De Maximo & Balbino Imper. Herodianus, Ἀγαπάζεσθαι τοὺς ὁρισβύτας, θαῤῥήξαντες δὲ ἂς εἶχον περὶ τοῖς σώμασιν ἐνδύτας λιτὰς, ἅτε οἰκοι διατρίβοντες, *Senem utrumq; corripiunt, lacerátisq; vestibus quas gerebant, vilioribus sanè, utpote domi se continentium,* &c. De Hunnis Ammian. *hist. l.* 31. *Nec est alia illis domestica vestis, alia forensis.* Itaq; tam domi forensi veste uti, curiositatis ac fastus, quàm foris domestica, ruditatis ac rusticitatis fuerit. Romanis *Forensis Toga.* Nonius *Toga à tegendo dicta, vestimentum, quo in foro amicimur*, quod & *Tectum* dictum antiquis tradit idem ex Titinnii *Geminâ*; (ita restituente Lud. Carrione *antiq. lect. l.* 1. *c.* 11.)

—— *si rus*
Cum scorto instituit ire, claves illicò
Abstrudi jubeo, tecti ne sit copia.

i. e. *Togæ rusticæ*, inquit Nonius: nimis forsan de suo liberalis. siquidem *togam*, quam in foro, sive foris,gestare solebant,Romani (quod Baifius *de re vest.* observat) ubi domū redierant, componere & seponere consueverant: nisi siqui fastuosiores forsan fuerant. Hoc autē quod à Rustico accepisse se Marcus scribit, potuisse & à Pio patre, observat Cl.Casaub. quem & *visum ab amicis cum privatis vestibus*, (i. e. *sine toga, tunicatum tantùm, aut, si frigus esset, pænulatum*) *& domestica quædam gerentem*, refert Capitolinus. Verto itaq;, *ne toga indutus intra ædes obambularem.* narrat enim de se Marcus, non præcipit. Nec illud prætereundum pro ἐν στολῇ Suidam hîc, ἐν στολίῳ legere. quod *vestem philosophicam* H. Stephanus esse vult, *ad stolæ instar talarem.* Amict⁹ certè istiusmodi usum, tanquam fastus gravitatísq; affectatæ indicium, in Pharisæis notat D.Christus, re eisdem planè cum Marco verbis; ἧς θελόντων ἐν στολαῖς περιπατεῖν, *qui stolis*, sive *togis*, vestibus prolixis ad talos demissis, induti, libenter *obambulant.* Marc. 12. 38. & Luc. 20. 46. Fastus itidem, sed & mollitiei simul,Flaccus *epod.* 4. in Mena Pompeii Magni liberto,

Videsne sacram metiente te viam,
Cum bis ter ulnarum togâ,
Ut ora vertat huc & huc euntium
Liberrima indignatio.

hujusCicero itidem in Catilinæ assectis,*Pexo capillo nitidos manicatis ac talaribus tunicis*, (ita Nonius,*tristis*, meritò exerto, reddit) *Velis amictos, non togis.*

Τὰ ὀπισθόλια ἀφελῶς γεγράφειν | Seneca *ep.* 75. Lucilio conquerenti, quòd minùs accuratè scriberet, *Qualis sermo meus esset, si unà sederemus aut ambularemus, illaboratus & facilis; tales esse epistolas meas volo, quæ nihil habeant accersitum, nec fictum.* Philostratus item de *charactere epistolico*; Ἐχέτω δὲ τὸ εὔσχημον ἐν τῷ μὴ ἐσχηματίσθαι. Εἰ γὰρ σχηματισθήσῃ, φιλοπαιγμοσύνης δόξομεν· φιλοπαιγμοσύνη δὲ ἐν ὀπισθολῇ μειρακιώδης, Quin & idem ex Regibus Marcum asserit in hoc scriptionis genere primas tulisse: πρὸς γὰρ, inquit, τῷ κεκιμωλῶσθαι τὸν λόγον, καὶ τὸ ἑδραῖον τῶν ὀθονίων ἐντεταμένων τοῖς γράμμασι, *Siquidem præter limatum*

in

in verbis judicium, (quod de Fabiano Senec. *ep.*100. *Electa verba ſunt, non captata.*) *morum etiam conſtantiæ ac ſtabilitatis indicia in literis illius elucent.*

Εὐαναχλήτως, ἢ εὐδιαλέκτως | Locum hunc citat, ſed miſerè depravatum, Suidas in vocabulo, εὐαναχλήτως, quod ille exiliter & jejunè nimis συμπαθῶς interpretatur. eſt vocabulū à re militari petitum. Siquidem τὸ ἀναχλητικὸν, *claſſicum*, dicitur illud, *quo à pugna vel fuſorum proſecutione milites revocantur.* quanquam Xenoph. etiam de canibus indagatoriis uſurpavit in κυνηγετικῷ verbis iſtis; τὰ δ' ὀνόματ' αὐτῶν πάνυ βραχέα, ἵνα εὐανάκλητα ᾖ. *ut revocatu faciles ſint.* h. e. quæ ad venantis vocem ſignúmve datū à fera perſequenda facilè revocentur. εὐαναχλήτως itaq; ἔχειν, ut Suidas habet, ſive διακεῖσθαι, ut Marcus iſtic, is dicitur, *qui ad claſſicum illud exaudiendum promptus,* ad pugnam intermittendam ſponte ſuâ proclivis eſt: qualis Laco ille de quo ad *l.*3. §5. tralatitiè verò, qui ad ſimultates privatas deponendas ſolvendáſq; facilem ſeſe exhibet,& εὐδιαλλάκτως pariter. quod pro εὐδιαλέκτως Xyland. in *annot.* repoſuit. etſi in contextu *alloquii facilitatem exhibendam* verterit. Cæterùm Suidæ codices εὐαναδιδάκτως exhibent, quòd, ſi verbum iſtiuſmodi alicubi legeretur, pro εὐαναλλάκτως irrepſiſſe crederem. interim Xylandri emendationi acquieſco. Εὐαναχλήτως itaq; ἢ εὐδιαλλάκτως διάκειν), qui ſunt *reconciliatu faciles.* quibus opponuntur οἱ δυσδιάλυτοι Ariſtoteli *Ethic.* 4. 5. dicti, qui ad offenſiones & diſſentiones ſolvendas difficiliùs adducuntur. De re ipsâ præceptum habemus dominicum, Luc. 17. 3, 4. ἐὰν ἁμάρτῃ εἰς σε ἀδελφός σε, ἐπιτίμησον αὐτῷ· ἢ ἐὰν μετανοήσῃ, ἄφες αὐτῷ, &c. Sed & Dionis Pruſ. monitum non aſpernandum *Orat.* 38. Μὴ πάσχωμεν ὅμοιόν τι τοῖς ἄφροσι τῶν παίδων, οἵ τινες αἰδέμονες, μὴ δυνῶσι μάτην ὀργίζεσθαι τοῖς πατράσιν ἢ ταῖς μητράσιν, ἐὰν βάλωνται καταλλάττεσθαι ῥᾳδίως. Deniq;, ut Seneca, *Agam.*

Det ille veniam facilè, cui venia eſt opus.

Ἐπειδὰν πάντα αὐτοὶ ἐπανελθεῖν ἐθελήσωσι· πάντα iſtud non agnoſcunt Suidæ codices, & eſt forſan ſuperfluum. neq; enim tam redeundi in illis, qui læſerant, quàm in gratiam recipiendi, in læſo celeritas eſt, quæ in laudem eidem cedit.

Καὶ τὸ ἀκριβῶς ἀναγινώσκειν | ἀκριβῶς *accuratè, diligenter,* ſingula pentitando. Cui opponitur mox τὸ ὁλοχερῶς διανοεῖν, quando *ſummatim capita duntaxat delibantur & leviter percurruntur.* Ad Marci mentem planè Fabius *inſtit. l.* 10. *c.* 1. *In lectione certius judicium. Lectio enim libera eſt, nec actionis impetu tranſcurrit: ſed repetere ſæpiùs licet, ſive dubites, ſive memoriæ affigere velis.* repetimus *autem & tractamus, & ut cibos manſos ac prope liquefactos dimittimus quò faciliùs digerantur. ita lectio non cruda, ſed multa iteratione mollita, & velut confecta, memoriæ imitationiq; tradatur.* Et mox, *Sed diligenter, ac penè ad ſcribendi ſolicitudinem, legendum eſt.*

Καὶ μὴ ἀρχεῖσθαι διανοοῦντα ὁλοχερῶς | *neq; omnino conſiderationem ſummariam ſatis putandum.* Xyl. *perceptionem,* malim. nam editor Lugdun. cur ſincerum vas incruſtare, vel corrumpere potiùs voluerit, *conſiderationem accuratam,* pro *ſummaria* ſubſtituendo, niſi Marci mentem invertere & pervertere prorſus curæ habuit, ariolari nullus poſſum. Quanquam τὸ ὁλοχερῶς in alio planè, quàm quo Marcus hîc uſus eſt, imò contrario prorſus ſignificatu uſurpatum, haud rarò deprehendo. Dioſcoridi ſiquidem 5.82. ὁλοχερῶς συνθλάσαι, uti Marcel. Virg. vertit, eſt *penitus contundere:* ſive, ut idem *lib. eodem c.* 92. εἰς ὁλοχερέστατα μέρη θλάσαι, *in minutiſſimas partes conterere,* ſive *confringere,* ut ὁλοχερέστατα μέρη ſint, quæ λεπτομερέστατα idem alibi: & ὁλοχερῶς κοπίντα *l.* 2. *c.* 90. quæ λεπτοκοπημένα, *l.* 5. *c.* 85. Veruntamen eodem, quo hîc, ſenſu apud Clementem Alex. reperias, *Strom. l.*7. Ἀκριβῆ καὶ εἰλικρινῆ, ὅσα διηλεῖ μὲν, μυρισμὸν δ' οὐκ ἀνάγει. παντὶ γὰρ τοῦ αἱρετικοῦ ἐνδείκνυται, ὀνόματι μὲν παθὼς καὶ ὑπὲρ ἐπιθεσπεσίας· τῷ δὲ ὄντι λογίων ἀκριβῆ σαφήνειαν λεπτουργεῖν καὶ καλλιεπεῖν ἐξαπατηθέντας· ὡσὶ δὲ καὶ τὰ ἔργα δικαιοσύνης ὁλοχερέστερον, ἀλλ' ἀκριβέστερον, μετερχομένους· εἴγε καὶ μετέλθοιεν. quo loco quemadmodum & apud Marcum iſtic, τὸ ἀκριβέστερον καὶ τὸ ὁλοχερέστερον ſibi invicem opponuntur. τὸ ἀκριβὲς καὶ τὸ λεπτουργεῖν, tanquam συνώνυμα, ἐπὶ ταὐτὸ καλλήλοις ponuntur: cum apud Dioſcoridem aliter prorſus ſe habeant. Itaq; ὁλοχερὴς διανόησις eſt *perceptio ſummaria & ſuperficiaria,* quæ generatim & confusè facta ſit, cui ἀκριβὴς ἀνάγνωσις apud Marcum noſtrum, λεπτουργία quoq; apud Clementem, quâ ſingula quæq; etiam minutiora, inter legendum, expenduntur, adverſatur. Ita in Sexti Empir. illis *Pyrrhon. hypoth. l.* 1. *c.* 13. ὡς ἂν ὁλοχερέστερον εἴποις. ὁλοχερέστερον εἰπεῖν eſt *generalius* & minùs diſtinctè *loqui.* ita etiam τὸ ὁλοχερῶς τοῦ κατὰ μέρος ἀντιτίθεται, apud Polyb. *l.* 2. ποτὲ μὲν κατὰ μέρη, ποτὲ δ' ὁλοχερῶς συμπίπτοντων. Et Epicurus apud Laërt. *l.* 10. in *ep. ad Herodot.* Τοῖς μὲν δυναμένοις ἕκαστα τοῦ περὶ φύσεως ἡμῖν ἀναγεγραμμένων ἐξακριβοῦν, μηδὲ τὰς μείζους τοῦ ζωτικαγμένων βίβλων διαδρᾶν, ἐπιτομὴ τῆς ὅλης πραγματείας, εἰς τὸ καλαχεῖν τοῦ ὁλοχερεστάτων δόξῶν τὴν μνήμην ἱκανῶς, αὐτοῖς παρεσκεύασα. Et mox, Καὶ δὴ καὶ τὸ κατὰ μέρος ἀκρίβωμα πάνυ ἐξαρεθήσει), τοῦ ὁλοχερεστάτων τύπων ἐμπεπειλημμένων καὶ μνημονευομένων. qui locus noſtrum cum primis illuſtrat. Siquidem accuratæ fuſioríq; rerum tractationi epitomen ſumma rerum capita tantùm complectentem opponit, ſive κεφαλαιώδεσι ὑποτυπώσει, ut ipſe loquitur. Aliter paulò, nec multò ſecùs tamen, τῷ ὁλοχερῶς

Marcus

Marcus usus videtur *lib.* 4. § 36. & *lib.* 9. § 3.

Μηδὲ τοῖς περιλαλοῦσι ταχέως συγκαταπίπτωμεν | περὶ [ἄλλων], vel περὶ [αὐτῶν] λαλοῦσι, Xyland. ut vel de *calumniatoribus*, vel de *ardelionibus*, quos Græci περιαυτολόγους, cautio data intelligatur. Verùm retineri potest istud περιλαλεῖν, ut *blaterones*, garruli, nugacésque designentur. Aristophan. *concionatr.*

Μὴ περιλαλῶμεν. ———

Idémq; de Euripide in *Nebulis*, si Laërtio *l.* 2. in *Socrate* credimus, [Εὐριπίδης δ' ὁ τὰς τραγῳδίας ποιῶν] τὰς περιλαλούσας, ὅτῳ ὄζει τὰς σοφάς. atq; ita Suidas adductis etiam Marci ipsius verbis. περιλαλοῦσιν ἀντὶ τοῦ περιπολογοῦσι, φλυαροῦσι. Hinc περιλαλήματα, vocabulum eidem restituendum, in Καταγλωττίσματα, pro quo perperam ibi περιλαλήματα legitur. Sic enim Etymologus, χωμύλματα, περιλαλήματα. & Suidas alibi, Κομψὸν, περίτεχνον, περίλαλον. Cui suffragatur & quod Scholiastes *ad Sophoclis Antigon.* Κόμψε, περιλάλει κομψὸς ὢν ἔλεγον, ὡς νῦν ἡμεῖς τραπέζης καὶ πολυλάλης φαμέν. quæ novissima laudans D. Heinsius, in *ad Cor. ep.* 1. *c.* 13. *v.* 4. τραπέζης καὶ περιλάλης legit. Inde & Aristoph. in *Ranis*, Ἀπεριλάλητον. quod Schol. pessimè, ὃν οὐκ εἰδότα λαλεῖν, est interpretatus. Vide Gellium *l.* 1. *c.* 15. meliùs Suidas ὃν οὐκ ἄν τις περιλαλήσοι, *quem loquacitate vel superare vel compescere nullus possit.*

Τὸ ἐντυχεῖν | *quod inciderim.* Cas. meliùs forsan, *nactus sim*; cum non casu fortuito, sed amici hominis Marci commodo prospicientis, beneficio an officio, commentariorū illorum compos sit factus. quo sensu & ἐντυγχάνειν pro *adipisci* usurpatur. Verùm Xyl. vertit, *quod commentarios legerim.* nec spernenda ea versio. siquidem γεγράμμαι ἐντυγχάνειν est *scriptum legere.* Apud Herodianum *l.* 4. Antoninus Severi filius, κελεύει Μακρίνῳ ἀποσάντι καὶ ἰδιάσαντι, ἐντυχεῖν τοῖς γεγράμμασι, καὶ εἴ τι ἐπεῖγον εἴη, δηλῶσαι αὐτῷ, *Macrinum jubet, ubi secesserit, literas ad se datas sibiq; in manum traditas, privatim legere, & si quid contineant, quod properato opus sit, id sibi indicare.* atq; ita accipere licuerit etiam in illis Dioscorid. in *præfat. Oper.* Παρακαλῶ δέ σε, καὶ τοὺς ἐπιδεξομένους τοῖς ὑπομνήμασι, *qui commentarios istos lecturi sint*, tam potest verti, quàm, *qui in eosdem inciderint, vel eosdem nacti fuerint.*

Τοῖς ἐπικτητείοις ὑπομνήμασι | Ita in operis *proœmio* indigitat Arrianus ipse *dissertationes Epicteti*, quas diligentiæ illius debemus. Idémq; quod haud perindè vulgò innotescit, *Enchirid.* quoq; concinnavit ex ejusd. *dictis collectaneis*, quod ex *epist.* ad Masgalenū quendam, qui commentarium illum inscripsit, constare monet Simplicius in *prolegomenis* ad eundem. Verùm periisse videtur *epistola* illa, unà cum Philosophi ipsius *vita*, quam & prolixè descripsisse Arrianū eundem ex eodē autore discim⁹: qui cū Epicteto superstes fuisse videatur, & post obitum ejusd. tum *dissertationes dictáq; collectanea*, tum & *historiam* illam conscripsisse, haud sit probabile, quòd Suidas refert, Epictetum ipsum ad Marci imperiū pertigisse. Vide *ad l.* 7. § 10. & *l.* 8. § 31.

§ 8. Ἀπολλωνίῳ | *Usus est & Apollonio Chalcedonio (Chalcidensi*, Salmas. & Casaub. quanquam & Eusseb. χαλκεδόνιον.) *Stoico Philosopho.* Jul. Capitolin. qui & in imperatoriam dignitatem jam adscitum ad domū Apollonii discendi causâ ventitâsse testatur. De eodem idem in *Pio*, *Cùm Apollonium, quem Chalcide acciverat, ad Tiberianam domum, in qua habitabat, vocâsset, ut ei Marcum Antoninum traderet, atq; ille dixisset, Non magister ad discipulum debet venire, sed discipulus ad Magistrum*; *risit eum, dicens, Faciliùs fuit Apollonio à Chalcide Romam venire, quàm à domo sua in palatium: cujus avaritiam etiam mercedibus notavit.* Quin & Lucian⁹ eundem à Demonacte Cynico perstrictum meminit, cùm de ipso accomitatu ejus ad Imperatorem proficiscentis, per ludibrium diceret, *En Apollonium & Argonautas ejus:* quasi vellus aureum petiturus, h. e. quæstûs causâ, se ad aulam regiam conferret. Hunc autem Apollonii *Nicomediensem* Dio eur dicat, alii disputant. Ac fieri potest ut *Arriani* nomen interciderit, quem & *Philosophum* vocat Eusebius, & *Nicomediensem* fuisse testatur, & inter Marci nostri magistros recenset. Cæterùm Apollonius idem hîc esse videtur, quem Epiphan. *l.* 2. *tom.* 1. *hæres.* 56. Ἀντωνῖνος ἐταῖρον vocat, & à quo Bardesanem de fide deserenda frustra solicitatum refert.

Ἀναμφιβόλως ἀκύβδητον | De hoc ipso, inter alia, loco, cùm clariss. virum Dom. Cl. Salmasium, cui ob operam in hoc opere defungendo lubentissimè ac candidissimè præbitam, plurimùm debere me semper agnoscam, per epistolam consuluissem, is in hæc verba responsum dedit; Τὸ ἀναμφιβόλως ἀκύβδητον. *Hominis est qui certo semper proposito & consilio res agit; qui non fluctuat in deliberatione sua, nec quicquam incertis fortunæ casib⁹ eorum quæ acturus est committit: quod qui faciunt,* κυβδᾶν τοῖς πράγμασι *Græci eos dicunt.* τὸ ἀκύβδητον *igitur in eo est, qui nihil aggreditur, nisi cujus certus est futurus eventus.* κυβδᾶν ἐν τῷ βίῳ *Græci dicunt, qui vitam suam periculis exponunt.* Κυβδᾶν & κύβον ἀναρρίπτειν πολέμου, *ille dux vel Imperator dicitur, qui prælium cum hoste committit, de exitu securus, quem fortunæ commendat. Incertus auctor apud Suidam:* Τῷ στρατηγῷ ἀδωσάλα ἔχοντι κύβον ἀναρρίψαι πολέμου τοσούτου. *Polybius apud eundem:* Οἱ μὲν ἀλογισίαν καὶ μανίαν ἔφασαν εἶναι, τὸ παραβάλλεσθαι καὶ κυβδᾶν τῷ βίῳ, *quod ipse exponit,* Παραλόγως τινὰ πράττειν καὶ ῥιψοκινδύνως. (quibus adjici potest, quod Suidas idem: Κυβδᾶν, κύβον, εἰς κίνδυνον πρόπετῆ· μὴ παραβάλλεσθαι, (καὶ) κυβδᾶν τῷ βίῳ. Et rursus, Ἐγκυβερνᾶν τοῖς πράγμασι, τὸ ῥιψοκινδύνως τι πράττειν, καὶ ἁπλέγειν, ἐρρίφθω κύ-

& quod tamen ad τὸ κυβιςᾶν κυείως τὸ ὅλῃ κεφαλῆς ῥίπτειν, rectiùs ille retuliſſet) *qui certâ itaq; ratione omnia agere inſtituit, is* τὸ ἀκύβευτον *habet.* Κυβεία *etiam* ἀνθρώπων *eodem ſenſu uſurpatur ab Apoſtolo eo loco quem notâſti.* (ſimul enim de loco illo *Eph. c.* 4. *v.* 14. quæſieram) *puerorum enim ætas improvida, qui nondum certæ rationis uſum habent, paulo momento huc & illuc impellitur.* κυβείαν ἀνθρώπων *Apoſtolus appellat actiones hominum temerarias & fortuitas, quæ nullo certo conſilio explicantur. Veteres tamen* κυβείαν παιγνίαν *interpretati ſunt. quod minùs placet. nam de* παιγνίᾳ *ſequitur ſtatim. Eo referenda hæc Suidæ gloſſa.* Κύβεια, παιγνία. *Interpres quoq; Arabs exponit,* خديعة *quod eſt fallacia & aſtutia, certè in ludo teſſerario,* ἀφ' κύβων. *ut veteres iis ludebant, non ſolùm fortuna locum habebat, ſed etiam ars, cùm id quod malè ceciderat ex teſſerarum jactu, arte corrigebant; ut ex Platone & aliis auctoribus explicavimus ad hiſtoriam Auguſtam.* Hæc vir ille illuſtriſſ. Cujus verbis noviſſimis & illud adjici poteſt, non artem ſolam in jactibus diſponendis, ſed fraudem etiam in procurandis, in eo ludi genere frequenter nimis intervenire: quò & Apoſt. forſan reſpexerat. Eò certè loci, more ipſi non inſolente, ῥητοικῶς πάνυ, metaphoras, tanquam teſſellas quaſdam, orationi ſuæ varias intexuit. prima eſt à puerulis ducta, quos pomis, crepundiis, rebus leviculis quibuſvis pellicias facilè & traducas quo ipſe velis. altera à navibus, quæ ἀνερμάτιστοι, & *juſto ſine pondere labant,*

Pérq; mare inſtabiles nimiâ levitate feruntur,

ut Naſo *Met. l.* 2. tertia, poſteriorem hunc ſi admittimus ſenſum, ab aſtutiâ ac fraudib⁹ aleatorum, quibus ludi ignaris aut improvidis facilè imponunt; prout Lyſandri dictum celebre illud docet, q^d quidam tamen Philippo Maced. ut Ælian. 12. 7. alii Dionyſ. majori, ut Plutarchi nom. autor *de Alex. l.* 1. tribuunt; Τὰς μὲν παῖδας κύβοις καὶ ἀστραγάλοις, τοὺς δ' ἄνδρας ῥήμασι καὶ ὅρκοις ἐξαπατᾶν δεῖν. Plut. in *apoph.* & *in Lyſan.* & *Sympoſ. l.* 9. *c.* 20. & Dio Pruſ. *orat.* 74. itaq; κυβείαν, Eraſm. *verſutiam*; Auguſt. *illuſionem* reddidit. *de Civ. Dei l.* 22. *c.* 18. Apoſtolus ipſe forſitan per παιγνίαν expoſitum volebat. Ad eum autem Apoſtoli locum reſpexiſſe videtur Clem. Alex. in *hortat.* ubi myſteria exotica appellat, μαγικὰ ἀνθρώπων ἀπίστων σοφιςήματα, καὶ πλάνης ἀκράτου κυβευτήρια. quæ verba noviſſima cùm exſcriptorum incuria exciderint, ex Euſebio *præp. l.* 1. *c.* 5. Clementi ſunt reſtituenda. Verùm de loco Apoſtoli viderint eruditi: Marci mentem quin vir literatiſſimus clariſſimè explicaverit, ambigi vix poteſt.

Πρὸς μηδὲν ἄλλο βλέπειν | Vide *ſuprà ad* § 7. ex Epict. *l.* 3. *c.* 12. Idem *Enchir. c.* 50. Σωκράτης ἔτως ἀπετελέσθη, ὥστε πάντων προσώπων ἑαυτὸν, μηδενὶ ἄλλῳ προσέχων, ἢ τῷ λόγῳ.

Μηδ' ἐπ' ὀλίγον | Vide *ad l.* 3. § 6. Syneſ. *de providen.* Ὥσπερ ἡ ὁδῶν ἡ προὔπτη ῥίζα καταβραχὺ λεχθῶσα, προϊοῦσα πλέον ἀεί τι ποιεῖ, καὶ τελευτῶσα καταντᾷ εἰς πλεῖστον τὸ ἀντικείμενον ὅτως ἴδοι τις ἂν καὶ ὅλῃ νέων γνώμων, καὶ τὸ σμικρὸν εἰς διαφορὰν, πλεῖστον ἀφίστησι προϊόντας.

Ἀεὶ ὅμοιον | Vide *infrà ad* § 16. Senec. *ep.* 20. *Maximum hoc eſt & officium ſapientiæ, & indicium, ut ipſe ubiq; par ſibi idémq; ſit.* De Marco noſtro Dio *l.* 71. Ὅμοιος διὰ πάντων ἐφύλετο, καὶ ἐν ὀδύναις ἠλλοιώθη, quod eſt illi argumento, ὅτι ὑπ' ἀσθενείας, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς πάντα ἔπραττε. ὅτως, inquit, ὡς ἀληθῶς ἀγαθὸς ἀνὴρ ὢν, καὶ ὀδὲν προσποιητὸν εἶχε. De eodem Suidas, Ἐκ προόπτης γὰρ ἥδε τῆς ἡλικίας εὐσταθῆτε καὶ ἡσύχιον βίον ἐπασκησάμενος, ὅτε κατ' ὀδένα, ὅτε καθ' ἡδονὴν τραπεὶς τὸ πρόσωπον ὤφθη πώποτε. Capitolin. item, *Erat ipſe tantæ tranquillitatis, ut vultum nunquam mutaverit mœrore vel gaudio.* Et Aur. Vict. *A principio tranquilliſſimus, adeò ut ab infantia (in infantia* quoque Eutrop.) *vultum nec ex gaudio, nec ex mœrore mutaverit.* Cui geminum de Socrate marito ſuo Xanthippe dictum refert Ælian. 9. 7. Ὡς ὅμοιον ὢν τὸ τοῦ Σωκράτους πρόσωπον, καὶ προϊόντος ἐκ τῆς οἰκίας, καὶ ἐπανιόντος ἀεὶ διαθῆ. quod de eodem Epictet. *diſſert. l.* 3. *c.* 5. Τὸ αὐτὸ πρόσωπον ἀεὶ καὶ ἐπφέρειν, καὶ εἰσφέρειν. & *l.* 1. *c.* 25. ἓν ἔχων πρόσωπον ἀεὶ διατέλει. Plinius *l.* 7. *c.* 19. *Ferunt Socratem clarum ſapientiâ, eodem ſemper viſum vultu, nec aut hilaro magis aut turbato.* Hinc Seneca *epiſt.* 104. ubi Socratem *ſenem perpeſſitium, per omnia aſpera* (quæ & recenſet quamplurima) *jactatum dixerat: Hæc,* inquit, *uſq; eo animum Socratis non moverunt, ut ne vultum quidem moverint, illam mirabilem laudem & ſingularem uſque ad extremum ſervavit: non hilariorem quiſquam, non triſtiorem Socratem vidit. æqualis fuit in tanta inæqualitate fortunæ.* Idémq; *de ira l.* 2. *c.* 6. *Quid indignius, quàm ſapientis affectum ex alienâ pendere nequitiâ? deſinet ille Socrates poſſe eundem vultum domum referre, quem domo extulerat.* De Socrate tamen Hieronymo fidem non faciunt. Sic enim *adv. Pelag. l.* 3. *Eundem ſemper vultum habere non poſſumus, quod de Socrate falsò Philoſophi gloriantur, quanto magis animum?* Eraſm. *in Annot. ad eund. Is agelaſtos eſt dictus, ſemper eodem vultus habitu, nec alio fuit, cùm ebiberet cicutam, quàm quo ſolebat vinum bibere.* De Alexandro Mammææ filio, Lamprid. *Fronte ſemper pari, & lætus ad omnia.* De ſe tale quidpiam pollicetur Flaccus ad *Florum, l.* 2. *ep.* 2.

——— *Ego utrùm*
Nave ferar magnâ an parvâ, ferar unus & idem.

Quanquam de Marco Dio refert, quòd Fauſt. uxoris mortem ἰσχυρῶς ἐπένθησε, *vehementius luxerit:* πλέον ἢ προσῆκεν, *pluſquam convenerat*; Julian. qui hoc nomine Marcum notat in *ſympoſ.* & Capitol. quòd *educatorem ſuum mortuum fleverit*; unde *cùm ab aulicis miniſtris notaretur ab oſtentatione pietatis,* dixerit Pius

lius, *Permitte illi, ut homo sit; neq; enim vel philosophia, vel imperium tollit affectus.* ut in hoc saltem vel Apollonio vel Socrati dispar videatur. Verùm Dio de animi moderatione sinceritatéque minimè fucatâ, non de affectibus istiusmodi, locutus videtur. Capitolinus quî secum constare possit, ipse viderit. Cæterùm Suidas, vel alius quis apud Suidam, Apollon. Tyanensi tribuit, quæ de Chalcidensi Marcus istîc, in Αει. Αεὶ χρὴ τὸν σοφὸν εἶ ὅμοιον, ἐν ἀλγηδόσιν ὀξείαις, ἐν ἀποβολῇ τέκνων, ἐν μακρᾶς νόσοις. οἷος ἦν Ἀπολλώνιος ὁ Τυανεύς. Ad quem locum Portus mirum in modum sed incassum, se torquet.

Ἐπὶ φρονήσεως ζῶντος | Ennodius, *l.* 1. *ep.* 1. *Domi habes, unde adhortationis meæ viva sumas exempla.* Quam autem vim habeant *viva exempla* ista docet Seneca *ep.* 6. *Plus tibi*, inquit, *viva vox, & convictus, quàm oratio proderit. in rem præsentem venias oportet. primùm, quia homines amplius oculis quam auribus credimus. deinde quia longum est iter per præcepta, breve & efficax per exemplum. Zenonem Cleanthes non expressisset, si eum tantummodò audisset. Vitæ ejus interfuit, secreta perspexit, observavit illum, utrùm ex formula sua viveret. plus Plato ex moribus quàm ex verbis Socratis traxit. Metrodorum & Hermachum & Polyænum, magnos viros, non schola Epicuri, sed contubernium fecit.* Itaque Aristides in *Alexandri Epitaph.* ex Platone, *Phædr.* concludit, Παιδιὰν εἶναι δοκεῖν τὰ ἐν τοῖς χάρμασι, πρὸς τὰς ὁμιλίας αὐτὰς τῶν σοφῶν ἀνδρῶν.

Ὅτι δύναται ὁ αὐτὸς χαροπότατός τε εἶ, καὶ ἀνειμένος | *Posse eundem & vehementissimum esse, & remissum esse.* pro rerum scil. in quibus versatur, varietate. quod de Pio infra § 16. De Patre suo Gregor. Naz. in *epitaph.* Ἀλλ' ὦ ὁ αὐτὸς, ἥμερος ὁμοῦ, εἰ καί τις ἄλλος· ἐνεργὸς ἦ κατὰ τὸ ἥμερον. δύο γὰρ τούτων ὡς τὰ πολλὰ μαχομένων ἀλλήλοις καὶ ἀντικαθισταμένων, ἁπλότητός καὶ τραχύτητος, καὶ τῆς μὲ τὸ ἥμερον ἐχούσης μετὰ τοῦ ἀπερίκλειστου, τῆς ἢ τὸ περικλειστικὸν δίχα τοῦ φιλανθρώπου, ἐκείνῳ ζηλωτῇ θαυμασίως ἀμφοτέρων· περᾶναι μὲν ὡς αὐτικῷ, μετὰ τῆς ἡμερότητος· ὑφεῖναι ἢ, ὡς ἀπερίκλειστος, μὴ τῆς ἐντελείας.

Τὸ ἐν ταῖς ἐξηγήσεσι μὴ δυσχεραντικὸν | *Ut in percipienda doctrina me non morosum præberem.* Xyl. tanquam in differentes audiendo morositatem eam notaret, quam in auditorib. haud paucis observat multisq; exagitat Plut. *lib. de audiendo.* at Cas. cui assentior potiùs, *in disciplinis tradendis morositate omni immunem* vult intelligi; utpote qui audientium ac discentium, vel importunitate, vel incapacitate, neutiquam offenderetur. Siquidem ut ex Philemone Comico Theophilus *ad Autolyc. l.* 3.

Χαλεπὸν ἀκροατὴς ἀσυνέτως καθήμενος·
Ὑπὸ γὰρ ἀνοίας ἑαυτὸν λέληθεν.
Molesta res est fatuus auditor sedens:
Se namq; præ stupore non redarguit.

Vide *infra* § 9. Τὸ ἀνεκτικὸν καὶ ἡμερον.

Καὶ τὸ ἰδεῖν ἄνθρωπον σαφῶς | *Sed circumspicerem de homine.* Xyland. ut cum clausula priore cohæreat. quod non videtur. *exemplar verum hominis.* Cas. ad verbum, *& quod vidcrim hominem.* pro σαφῶς autem σοφῶς legendum conjicit doctissim. Junius. utrumlibet constare poterit. vel quòd *manifestè* id is sentire se ostendebat, vel quod sapienter agebat, quod id *sentiret.*

Ἐλάχιστον δεῖν ἑαυτὸν κρίνων ἡγεμόνος τινὸς ἐμπειρίας | Eodem sensu Heracl. apud *Laert. l.* 9. Πολυμαθίην νόον ἔχειν οὐ διδάσκει· Ἡσίοδον γὰρ ἂν ἐδίδαξε καὶ Πυθαγόρην. Quod Philosophi dictum ab Ambrosio Camald. Laërtii interprete pessimè acceptum; à Gell. cujus codicibus jamdiu exciderat, in *præfatione* operis adductum, restituit simul explicátq; Salmas. *exercit. in Solin.* Apud Athenæum *dipnosoph. l.* 13. secius paulò sic effertur; Πολυμαθῆ νόον ἔχειν, οὐ διδάσκει. quo loco etiam Hipponis Athei, & Timonis Phliasii in eandem ferè sententiam dictum refertur, quo pronunciatur, τῆς

Πολυμαθησιοσύνης οὐκ εἶναι κενεώτερον ἄλλο. Clemens itidem *Stromat. l.* 1. ubi Platonis illud, tanquam ex *Demodoco*, quod in Ἐρασταῖς, legitur (ubi Socrates πολυμάθειαν aliud à *philosophia* esse multis contendit) adduxisset; Μὴ δὴ ἡγεῖ τὸ φιλοσοφεῖν λέγειν, ὥσπερ τοὺς τέχνας κυπτάζοντα ζῆν, οὐδὲ πολυμαθοῦντα, ἀλλὰ ἄλλο τι. Subjungit, Ἥδει γάρ, οἶμαι, ὡς ἄρα ἦδη πολυμαθῆ νόον ἔχει· ὁ διδάσκει καθ' Ἡράκλειτον. qui locus cùm sit depravatissimus, ex M.S. Hœschelius legendo, ὡς ἄρα πολυμάθειά νόον ἔχειν, ex parte satis feliciter restituit; sed mendum omnium fœdissimum intactum reliquit. legendum ergo, Πολυμάθεια, νόον ἔχειν οὐ διδάσκει. atq; ita fortasse etiam Athen. scripserat. Deniq; tanquam Democriti idem ferè laudat Stobæus *tom.* 2. *tit.* 4. Πολλοὶ πολυμαθέες, νόον οὐχ ἔχουσι. quod apud nostros vulgari dicterio est celebre, *Peritissimos quosq; non & prudentissimos esse*, **The greatest clerks are not always the wisest men.** Cæterùm Apollon. bonorum suorum minimum censet, quod alii in se summum reputant: hi verò inane prorsus ac futile quiddam pronunciant. Vide *infra* § 9. Τὸ πολυμαθὲς ἀνεπιφάντως. Optimè verò sive Democritus sive Heraclitus (alterius enim dictum esse nullus ambigo, etiamsi nomen nullum adscriptum extet) apud Stob. *tit.* 34. Πολυμαθίη καίρια μὲν οὐ φελέει, καίρια δὲ βλάπτει τὸν ἔχοντα. οὐ φελέει μὲν τὸν δεξιὸν ἄνδρα· βλάπτει δὲ τὸν ῥηϊδίως φωνεῦντα πᾶν ἔπος, καὶ ἐν παντὶ δήμῳ. Nec dispar Aristip. illud, ὅτι πολυμαθίᾳ σεμνυνομένῳ Ὥσπερ οὐκ οἱ πλεῖστα ἐθίοντες καὶ γυμναζόμενοι ὑγιαίνουσι μᾶλλον ἢ τὰ δέοντα προσφερόμενοι· ὅτως οὐκ οἱ πολλὰ, ἀλλ' οἱ χρήσιμα ἀναγινώσκοντες, εἰσὶ σπουδαῖοι. Porphyrius deniq; *de abstinent. l.* 1. ὐκ ἔστιν ἡ εὐδαιμονικὴ ἡμῖν σοφία, λόγων ἄθροισις, καὶ μαθημάτων πλῆθος, ὡς ἄν τις ὑπολάβοι — ὅτω γὰρ ἔδει ἂν ἐκπόνου

λυε τοὺ πᾶν μάθημα συμάγοντας, εἶναι δυδαίμονας. νῦν δ' ἔχ ὅπως πᾶν μάθημα ἢ συμπλεγῆ τινὶ διαφείαν, ἀλλ' ἐδὲ τὰ φὸς ἡμᾶς ὄντως ὄντων, ἐὰν μὴ φρονῇ, καὶ ἡ κατ' αὐτὰ φυσίωσις καὶ ζωή. Audiant Chriſtiani, ab ore hominis nomini Chriſtiano infenſi, dogma ſanè Chriſtianiſſimum.

Πῶς δεῖ λαμβάνειν τὰς δοκέσας χάριτας | τὰς δοκέσας χάριτας, ſicut *infra* § 16. τὰς δοκέσας πομάς. & *l.* 4. § 3. Τῶν ἐυφημεῖν δοκέντων. quia hoc loco multa vulgò habentur, quæ Stoici eo nomine neutiquam dignanda cenſent. Ars eſt quædam in beneficiis dextrè tam accipiendis, quàm & largiendis. Plut. *de Socratis genio*, Ἡ χάρις ἔχ ἵππου δρομάδι τῷ λαμβάνονλι ἢ τῷ διδόνλι, ἐξ ἀμφοῖν τελειῦται φὸς τὸ καλόν. ὁ ᾗ μὴ δεξάμενο, ὥσπερ ζφαῖραν ἐῦ φερομένην, καπιχνεῦσαν ἀτελῆ πισῆσαν. Eandem imaginem aliò tranſtulit Plutarch. idem in *lib. de audiendo*, Ὥσπερ ἐν τῷ ζφαιρίζειν τῷ βαλόντι δεῖ συγκινέμενον ἐυρύθμως φέρεδαι τὸν δεχόμενον· ἔτως ὁπὶ πᾶν λόγων ὅδί τις ἐυρυθμία καὶ φὸς τὸν λέγοντα, καὶ φὸς τὸν ἀκροώμενον, ἂν ἑκάτερο τὸ φεσῆκον αὐτῷ φυλάξῃ. Seneca, *de benefic. l.* 2. *c.* 17. *Volo Chryſippi noſtri uti ſimilitudine de pilæ luſu: quam cadere non eſt dubium aut mittentis vitio, aut accipientis. tunc curſum ſuum ſervat, ubi inter manus utriuſque, aptè ab utroque & jactata & excepta, verſatur.* Laudat hoc nomine Lacedæmonios apud Herodotum *l.* 4. Anacharſis, τέτοισι ᾗ εἶναι μέγοισι σωφρόνως δεῖναί τε καὶ δέξεως λόγον.

Διὰ ταῦτα | D. Junius vult ταῦτας, χάριτας, ſcil.

§ 9. Σέξτε | *Audivit & Sextum Chæronenſem Plutarchi nepotem.* Capitolin. & Eutrop. ἀδελφιδῆν. Euſeb. τὸν ἐκ Βοιωτίας. Dio, Suidas & Philoſtr. in *Herod.* Quæri forſan poſſit an idem ſit, qui Pyrrhonias opiniones ſcripto propugnat. negant in *Plut. vit. c.* 5. Rualdus, & *ad hiſt. Aug.* Salmaſ. qui & Sexto Afro iſtud tribui monent. negat & *ad hiſt. eand.* Caſaubon. qui *ad Laërt. vit.* tamen ſecus ſtatuerat.

Οἶκε τῷ παζονομεμένῳ | *domus ad arbitrium patrisfamilias inſtitutæ.* Xyl. quo ferè ſenſu Suidas. Παζονομέμενοι, οἱ τοὺ παρὰ ἧν παζόντων παραδεδομένους νόμους τηρῦντες. nili quod hîc ad majorum jam defunctorum, illîc ad ſuperſtitum adhuc parentum leges vivitur. Ita certè Plato primos mortales ait, *de leg. l.* 3. Ἔθεσι καὶ τοῖς παζείκοις νόμοις ἐπομένους, *inſtitutis legibuſq; patriis vixiſſe.* mox q; ubi de Cyclopibus Homeri illud ex *Odyſſ.* 1. laudaverat,

——θεμιςύει ᾗ ἕκας Παίδων ἠδ' ἀλόχων,

à *patrio* hoc regimine *regium* dicit profluxiſſe, in quo ſcil. primo ætati honos ille deferebatur, διὰ τὸ ἐν ἀζχῇ ἐκ παῖδας καὶ μηδὲς γεγονέναι, οἷς ἐπόμενοι, καθάπες ὄζνιθες, ἀγέλας ἐποίησαν, παζονομέμενοι καὶ βασιλείαν πασῶν δικαιοτάτην βασιλεύομενοι. quem locum Suidas, opinor, explicare volebat. Verùm meliùs Caſaub. *domum patrio affectu gubernatam* intelligit: in qua Dominus domus, etiam quoad ſervos & famulos, non titulo tenùs tantùm ſed re verâ, paterfamilias exiſtit. non eâ quidem ratione, quâ Martiali, *l.* 1. *ep.* 85. quia

Domúmq; & agros implet equitibus vernis,
Pater familiæ verus eſt Quirinalis.

Sed quâ Seneca ex majorum mente monet, *ep.* 47. *Vide*, inquit, *quam omnem invidiam majores noſtri dominis, omnem contumeliam ſervis detraxerint. dominum patrem familiæ appellarunt; Servos, quod etiam in mimis adhuc durat, familiares.* Verus ergo paterfamiliæ, qui & erga ſervos paterno more ſe gerit, Plinius *l.* 5. *ep.* 19. *Eſt mihi ſemper in animo, & Homericum illud,* πατὴς δ' ὡς ἤπιος ἦεν; *& hoc noſtrum, paterfamilias.* Tertull. *apolog. c.* 34. *Gratius eſt nomen pietatis, quàm poteſtatis: etiam familiæ magis patres, quàm domini vocantur.* Cæterùm fruſtra vocantur, niſi nomini ſuo reipſa reſpondeant. Qualem autem hic Marcus Sexti domum, tale Dionyſii regnum voluit eſſe Dio, σωφροσύνη καὶ δικαιοσύνη μετ' ἐυμενείας παζονομέμενον. Plut. *Dion.* Atq; hoc eſt quod in Ulyſſe ſuo celebrat Homer. *Odyſſ.* Ϛ'. *v.* 47.

Τοῖς δεσιν βασίλευε· πατὴς δ' ὡς ἤπιος ἦεν.

& *ibid. v.* 234. & ε. *v.* 12.

Λαῶν οἷσιν ἄναστ· πατὴς δ' ὡς ἤπιος ἦεν.

His, quos rexit, mitis erat populis, patris inſtar.

Ad illud autem Homeri oculum habuit Libanius *or.* 14. ubi narrat ſe de Florentio Cilices quoſdam percontatum, εἰ μέμνηται ἧν φὸς Ὀδυσσέως εἰρημένων Ὁμήρῳ, καὶ ὅτις ἰῶ φὸς τοὺ Ἰθακησίους. ab eis reſponſum retuliſſe, his verbis, quæ quo mentem genuinam indicem, ſubjicio: καὶ λίαν ἔφασαν· καὶ ὅτε δεῖν ἥδεως, ὅτε πλήττειν. ubi δεῖν ἥδεως illud cum vitioſum eſſe autumaret Vir doctiſſ. Fed. Morell. ἥδεως expuncto, ἥδεσ ſubſtituit: vertitq; *illi admodum ſe meminiſſe dixerunt, & neq; opus eſſe lætari, neq; ferire.* quæ ſanè verba quid ſibi velint, Oedipo aliquo, qui explicet, opus eſt. mitto quod *ipſos meminiſſe* refert, lapſu gemino cum eo, quo εἰ μέμνη ἦ antè verterat, *nunquid meminiſſent*, cùm de Florentio præſide ab ipſis Libanius, non de ipſis, quæſiviſſet. Tum an *non lætari opus* habebant, qui præfectum φὸς τοὺ ἀζχομένους (Libanium audis) ἥμεζον βέλπιόν τε, Ulyſſis inſtar, nacti eſſent. Verùm ſanus ac ſincerus eſt locus, quem vitii ſuſpectum vir doctiſſ. habuit, qui in Libanio & creberrimè, & turpiſſimè lapſus deprehenditur. de Florentio utiq; reſpondent Libanio *illum admodùm meminiſſe*; (eorum ſcil. quæ de Ulyſſe à Poëta dicta ſunt) réq; ipsâ exhibere. *neq;* enim *aut vincire libenter aut ferire*, h.e. *nec in vincula conjicere, nec plectere quenquam proclivem eſſe.* ita τὸ δεῖν uſurpavit & Plato *in Crat.* ubi ἅπτειν & δεῖν, *nectere & vincire*, ſive *ligare*, idem

ferè

ferè esse affirmat. Quod autem in Ulysse Homer⁹, idem in Cyro prædicat apud Xenophon. *pæd. l.* 8. his verbis Chrysantas. Πολλάκις μὲν δὴ κἀγὼ ἄλλοτε καταγόησα, ὅτι ἄρχων ἀγαθὸς ἐδὲν διαφέρει πατρὸς ἀγαθοῦ. οἵ τε γὰρ πατέρες φεύγουσι τὴν παίδων, ὅπως μήποτε αὐτῶν πάγαθὰ δεήσει. Κῦρός τέ μοι δοκεῖ νῦν συμβουλεύειν ἡμῖν, ἐφ' ὃν μάλιστα εὐφραινόμενοι διατελοίημεν. & Xenophon ipse, *libro eodem*, ὥσπερ τὴν ἀρχομένων πατὴρ καλέμενος addit etiam, & à servis, τὴν εἰς τὸ δουλεύειν καταπαυσασμένων. Idem hoc de se, ad populum ipsum provocatione factâ, profitetur Tullius Rex, apud Dion. Halicarn. *l.* 4. Πᾶσι τοῖς πολίταις, ὡς πατὴρ παισὶ χρώμενος. Quódq; ille de Cyro, de Antonino nostri patre Pausanias in *Arcadic.* Τοῦτον Εὐσεβῆ τὸν βασιλέα ἐκάλεσαν οἱ Ῥωμαῖοι, δόπ ἐς τὸ θεῖον τιμῆ μάλιστα ἐφαίνετο χρώμενος· δόξῃ δ' ἐμῇ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Κύρου φέροιτο ἂν τῷ φρονιμωτέρῳ, πατὴρ ἀνθρώπων καλούμενος. idem & in Justiniano celebrat Procop. *de structuris orat.* 1. & Arcadio commendat Synesius *de Regno.* Libanius, *orat.* 12. Ἐοικέναι δεῖ πατρὶ τὸν βασιλέα. Et Erasmus *in institut. princip. Bonus princeps non alio animo debet esse in suos cives, quàm bonus patersamilias in suos domesticos. quid enim aliud est regnum quàm magna familia? quid Rex nisi plurimorum pater?* Hic opponuntur οἱ παραβαίνοντες τὰ πάτρια, καὶ δεσποτικωτέρας ἀρχὰς ὀρεγόμενοι. Aristot. *polit. l.* 5. *c.* 10. Hoc nomine Cambysem notant Persæ, cum dicerent, ὡς Δαρεῖος μὲν ἦν κάπηλος· Καμβύσης δὲ δεσπότης· Κῦρος δὲ πατήρ, *Darium institorem esse*, quia nundinabatur omnia ; *Cambysem* herum, quia asper & insolens ; *Cyrum patrem*, quia mitis, bonus, benignus, beneficus. Herodot. *l.* 3. Optimè Th. Morus noster.

Legitimus immanissimis
Rex hoc tyrannis interest :
Servos tyrannus quos regit,
Rex liberos putat suos.

Putat? imò *habet*. pro liberis habet, & habet liberos. Idem : *Princeps pius nunquam carebit liberis :*
Totius est regni pater.
Princeps abundat ergo felicissimus
Tot liberis quot civibus.

Καὶ πρὸς ἔννοιαν | omisit Xyl. *propositum*, Cas. reddidit. *cogitationem*, oportuerat. Vide § 3.

Τῷ κατ' φύσιν ζῆν | Refert Laert. *l.* 7. in *Zenon. Cittiens.* Zenonem primum in *lib. de nat. hominum* statuisse, Τέλος εἶναι τὸ ὁμολογουμένως τῇ φύσει ζῆν, quod idem esse τῷ κατ' ἀρετὴν ζῆν. ὅπ ἄγει φησὶ παύτην ἡμᾶς ἡ φύσις. (quod & Cic. *Offic. l.* 3. *Quod à Stoicis dicitur, convenienter naturæ vivere, id habet hanc, ut opinor, sententiam, cum virtute congruere semper.*) Eum secutum Cleanthem *l. de volup.* Hecatonémq; & Posidonium *lib. de finib.* Verùm Jo. Stobæus *collect. tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 5. Zenonem asserit τὸ τέλος dixisse, τὸ ὁμολογουμένως ζῆν. quod cùm posteriores deficientiùs dictum existimarent, Cleanthem primùm τὸ τῇ φύσει adjeciisse. Subjicit autem ipse, ἰσοδυναμεῖν ταῦτα, τὸ κατὰ φύσιν ζῆν, καὶ τὸ καλῶς ζῆν καὶ τὸ εὖ ζῆν. Retinuerunt istud deinceps Stoici. Noster *l.* 3. § 4. Τῶν ὁμολογουμένως τῇ φύσει βιόντων. quod Cicero *de finib. l.* 3. *Congruenter naturæ convenienterq; vivere.* Senec. *epist.* 5. *Nempe propositum nostrum est, secundùm naturam vivere.* Et *de vit. beat. c.* 31. *Solemus dicere summum bonum esse secundùm naturam vivere.* Philo Jud. *de migrat.* Τοῦτό ἐστι τὸ ὄντως τοῖς ἄκρως φιλοσοφήσασιν ἀδόμενον τέλος, τὸ ἀκολούθως τῇ φύσει ζῆν· γίνεται δ', ὅταν ὁ νοῦς εἰς πᾶσαν ἀρετὴν ἀτραπὸν ἐλθὼν κατ' ἴχνος ὀρθὸς λόγος βαίνῃ, καὶ ἕπηται θεῷ, πᾶσι φησὶ τοῖς παραγγέλμασιν αὐτοῦ διαμεμνημένος, καὶ πάσας ὁμοῦ καὶ παντοίας ἔργοις τε καὶ λόγοις βεβαιούμενος. Idem vult esse, *secundùm naturam vivere, rectæ rationis semitam tenere, & Deum sequi mandatis ipsius per omnia obsequendo.* Vide *infrà ad* § 16, & *ad lib.* 2. § 9, & *lib.* 4. § 42, & *ad lib.* 5. § 39.

Τὸ σεμνὸν ἀπλάστως | Ita *l.* 2. § 5. μὴ σεμνόπηθος ἀπλάστως. Vide notas ibi. Contra L. Vero imperii cum Marco consorti, *callidam severitatis simulationem* impingit Jul. Capitol. in *Marc.* Nec à nota saltem aliquâ hac in parte Marcum ipsum immunem evasisse idem indicat, dum refert *datum ei vitio, quod & fictus fuisset, nec tam simplex quàm videretur, aut quàm vel Pius vel Verus fuisset.* Vero certè *simplicitatem* tribuit Al. Severus, ubi Antoninorum virtutes peculiares commemorans, dixit, *Quid Pio sanctius? quid Marco prudentius? quid Vero simplicius? quid Bassiano fortius?* Lamprid. Quin & de Vero Capitolinus ipse in *Pio : Amavit tamen Antoninus Pius simplicitatem ingenii, puritatémq; vivendi : hortatúsq; est ut imitaretur & fratrem.* ubi *puritatem vivendi*, καθαριότητα, i. e. *munditiem*, interpretatur Cas. quæ vitio quandoq; affinis est. Verùm Capitolino de Vero secum convenire quî possit, viderint alii. mihi locus ille prior in Marco mendi suspectus est : nisi si ita accipi debeat, quòd ad Marci mores per tempus aliquod ille se specie saltem tenus accommodaverit. ut fuerit quod in senatoribus quibusd. Plin. perstringit. 6. 13. *temporaria gravitas, vel potiùs gravitatis imitatio.* eò inclinarem lubens, nisi ut vitium ingenitum autor notâsset. Quod autem de Sexto Marcus hîc, de Liciniano quæstore pariter Sidonius Apollinar. *l.* 3. *epist.* 7. *Nihil affectatum simulatúmque ; vera potius severitas, quàm severitatis imitatio.* Vide *infrà ad* § 14. φιλανθρ.

Τὸ σοφιστικὸν πρὸς φίλων | *In consulendo amicis sagacitatem.* Xyl. ut σοφίζεσθαι hic sit *conjectari* & *conjectando sagaciter indagare*, quid quis velit, quóve opus habeat. Atq; ita Marcus usus est *infrà* § 14. Μὴ δεῖσθαι σοφισμῶν τοὺς φίλους. sed meliùs Cas. *Amicorum ingenia sedulò observare.* ut σοφίζεσθαι istîc sit *obser-*

observare, & *observando rationem alicujus habere*, quò ad ingenium ejusdem se accommodet. Etenim σχολάζειν τινὸς, est *rationem alicujus habere*. Galen. *de fractur. l.* 1. Ἐγὼ γὰρ, ὅταν μὲν παρὼν παρόντι συναναγινώσκω τὶ βιβλίον, ἀκριβῶς σχολάζειν δύναμαι τῷ μέτρῳ τῆς ἐξηγήσεως, ἀποβλέπων ἐπάστοτε πρὸς τὸν τοῦ μανθάνοντος ἕξιν. ὅταν δ' ὑφ' ἑαυτῷ πάσιν, ἔτε τὰ ἄδεια παρεσκεύασμένα, ἔτε τὰ χείρω σχολάζομαι. τὸ μὲν γὰρ τοῖς πλείοσιν ἀσαφὲς ἔχει· τὸ δὲ ἀνιᾶν τοὺς χρονίζοντας ἐν τοῖς σαφέσιν. ἄδειον δὴν ἡγοῦμαι τὴν μέσην ἕξιν ἐχόντων σχολάζειν. *In privata lectione accuratam prorsus habeo discentis rationem; in scriptis nec optimè nec pessimè imbuti, sed mediocrium tantùm rationem habeo.* Polybius *hist. lib.* 6. Ἡ μὲν σύγκλητος πάλιν ἡ τηλικαύτην ἔχουσα δύναμιν, ἐν τοῖς κοινοῖς πράγμασιν ἀναγκάζεται προσέχειν τοῖς πολλοῖς, καὶ σχολάζειν τῷ δήμῳ. *Senatus multitudinem respicere, populique rationem habere cogitur.* Et mox; Ὁμοίως γε μὴν πάλιν ὁ δῆμος ὑποχρεώς ἐστι τῇ συγκλήτῳ, καὶ σχολάζειν ταύτης ὀφείλων, καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν. *Populus Senatui obnoxius est, ejusdémque rationem habere, sive eundem observare necesse habet.* Et rursus; Ὀφείλουσι δὲ ἀεὶ ποιεῖν οἱ ἡγεμονεύοντες τὸ δοκοῦν τῷ δήμῳ, καὶ μάλιστα σχολάζειν τῆς τούτου βουλήσεως. *Id exequi quod populo videbitur, ejusq; voluntati sese accommodare.* Marcus ipse *l.* 3. § 11. Τῷ κατ' ἀξίαν συσχολάζομαι. *Simul rationem habeo cujusque pro existimatione sua.* & *l.* 10. § 6. σχολάζομαι τῷ ὁμογλώσσῳ. *Cognatorum mihi rationem habeo.* & *l.* 8. § 3. ἡ φύσις ἐσχόλασεν. *natura uniuscujusq; rei rationem habet, curam gerit.*

Κηδεμονικῶς | *Sedulò, studiosè, cum cura cautionéque benevolâ & amicâ.* Polyb. ibid. Τὸν μὲν ἐχθρῶς καὶ ἀπαλλάκτως, τὸν δὲ φιλικῶς καὶ κηδεμονικῶς ἔχον. Inde oxymoron Clementis illud *Pædag. l.* 1. *c.* 8. Ἀλλ' ἐδὲ ἀλλότριον τῆς σωτηρίας λόγῳ, κηδεμονικῶς λοιδορεῖας. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο τῆς θείας φιλανθρωπίας φάρμακον· εἰ γὰρ ψόξαι χρὴ, καὶ λοιδορεῖας δεῖ. & *c.* 9. Νωθέτησις μὲν ἔν ὅτι, ψόγος κηδεμονικὸς, νῦν ἐμποιητικός. Facetè Alexis *Midone* (referunt Athen. *l.* 15. & Eustath. *ad Odyss.* ν'.)

Ὁ πρῶτος εὑρὼν μετὰ λυχνούχου περιπατεῖν
Τῆς νυκτὸς, ὡς τις κηδεμὼν τῶν δακτύλων.
Qui primus docuit cum laterna incedere
Noctu, digitorum egregius curator fuit. Grot.

Καὶ τὸ ἀνεκπικὸν τῶν ἰδιωτῶν | *Facilitatem erga privatos.* Xyl. parùm commodé. ἰδιῶται enim, homines *imperiti*, qualis plebs esse plerumq; solet. Sic Lucas *Act.* 4. 13. ἀγράμματοι καὶ ἰδιῶται. & Athenæus *l.* 4. ὁ ἐυτελέστατος ἰδιώτης, πρόσεστι καὶ ἀναλφάβητος. Sed & Chaldæo Paraphrastæ, & Judæis Doctoribus הדיוט istinc pro *vili, plebeio, rudi, literarum imperito.* Talium imperitiam & stoliditatem *sustinere* posse, artis laudisq; est haud infimæ. Pythagoras apud Stobæum *tom.* 2. *tit.* 10. Μεγάλης δεῖ παιδείας, τὸ ἀπαραδείτους διαλαθεῖν φέρειν. Vide *supra* § 8.

Καὶ τὸ ἀδιαπόρητον τῶν οἰομένων | Locus depravatus, & Xylandro conclamatus. Annotator Lugdun. *Interpretor*, inquit, *ut ea spectare non cuperem, quæ opinione tantùm constant.* οἴεσθαι *enim est opinari.* Est reverâ; sed οἰόμενα pro *opinabilibus* vix, opinor, quisquam admiserit. Addit idem; *Vel, ut spectare non cuperem eos qui magnificè de se sentiunt.* οἴημα *enim & οἴησις apud Plutarchum, Laërtium & Dionysium significat præsumptionem &* ἔπαρσιν. Meric. Casaub. Τῶν οἰομένων nomine τοὺς ἰδιώτας designari existimat. idémq; hîc de Sexto prædicare Marcum, quod Epictetus *Enchir. c.* 68. hisce verbis præcepit; Μὴ λάλει τὸ πολὺ ἐν ἰδιώταις περὶ τῶν διαφημάτων. Q^d genus vitii notans Cicero *de Orat. l.* 2. *Omnium autem*, inquit, *ineptiarum, quæ sunt innumerabiles, haud scio an ulla sit major, quàm illorum, qui solent quocunq; in loco, quoscunq; inter homines visum est, de rebus, aut difficillimis, aut non necessariis argutissimè disputare.* Verùm id mihi animo insidere nequit, cùm in clausula proximè antegressa τῶν ἰδιωτῶν meminerit; nec verisimile videatur Marcum de eisdem prorsus agentem, verbulo tantum unico interjecto, vocabulum alterum usurpâsse voluisse. Sed hæc ex ipsis verbis, prout exhibentur, quî elici posset iste sensus, intelligo. Cl. Salm. οἱ οἰόμενοι *sunt*, inquit, *qui res*, τῇ οἰήσει, i. e. *opinione tantùm metiuntur. notum illud, Sapientis non esse dicere, Non putabam. non tantùm sic delicta sua multi excusant ac defendunt, sed etiam* τὸ *putabam in multis aliis locum habet. Putabam sic rem casuram, aut non putabam. Puto tamen locum hunc non vacare vitio. legendum fortasse,* καὶ τὸ ἀνεκπικὸν τῶν ἰδιωτῶν, καὶ τὸ ἀδιαπόρητα τῶν οἰομένων. i. e. *Qui facilè ferret idiotas ac rerum imperitos; sed & inconsiderationem eorum, qui leviter res perpendunt, & solam* οἴησιν *pro attentione & districtiori examinatione afferunt.* Conjecturam meam adjicere licuerit, à D. Salmasii vestigiis paulùm admodum deflectendo, à sensu nihil, legerim, καὶ τῶν ἀδιαπορήτως οἰομένων, *eósq; qui citrà considerationem opinantur, & de rebus quibusvis temerè statuunt.*

Καὶ τὸ πρὸς πάντας εὐάρεστον | Quod de se Apostolus 1 *Cor.* 9. 20. Ἐγενόμην τοῖς Ἰουδαίοις, ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω· τοῖς ὑπὸ νόμον, ὡς ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερδήσω· τοῖς ἀνόμοις, ὡς ἄνομος (μὴ ἄνομος θεῷ ἀλλ' ἔννομος Χριστῷ) ἵνα κερδήσω ἀνόμους· ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσιν, ὡς ἀσθενὴς, ἵνα τοὺς ἀσθενεῖς κερδήσω· τοῖς πᾶσι γέγονα τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινας σώσω. & 10. 33. Πάντα πᾶσιν ἀρέσκω, μὴ ζητῶν τὸ ἐμαυτοῦ συμφέρον, ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶσι. *In licitis omnibus nimirum omnibus placere & satisfacere satagebat; omnia factus omnibus; non amittendo fidem; sed ostendendo pietatem.* Gregor. Rom. *pastor. l.* 2. *c.* 5. & *regist. l.* 1. *ep.* 24. *Compassione misericordiæ, non simulatione fallaciæ.* Augustin. *ad Hieron. ep.* 1. *Nunc ad licita condescendens, nunc à licitis se cohibens;*

bens : nunc moralia docens, nunc mystica differens. Gilbert. *in Cant. Serm.* 27. qui videndi ulteriùs in locis adnotatis : sed & Irenæus *adv. Valent. l.* 3. *c.* 5. & Oecumenius ex Chrysost. Theodoret. Phot. aliísq; 1*Cor.* 9. Estq; sanè ars quædam, nec contemnenda, nec obvia passim, eóq; laude dignior, quò plerumq; rarior comparet, accommodandi sese gnaviter citra decori leges imminutas quibuscunq;, ad ipsorum, quibus id datur, emolumentum procurandum, offensionémve declinandam. quam & Marco *indulgentiæ* nomine tributam à Capitol. censet Cl. Casaub., & εὐαρμοσίαν τῆς τρόπων interpretatur ex Platone *de Repub. l.* 3. Cæterùm ista degenerat & in vitium devergit, ubi in mores se induit, quæstúsque vel blanditiæ causâ adhibetur. quod genus hominum nunc Chamæleonti assimilatur, qui *colorem subinde mutat, reddítque quemcunque proximè attingit.* Plin. *l.* 8. *c.* 33. & Solin. *c.* 43. Ità Plut. *de adulat.* Ὥσπερ τῆς θηείων, ὅσα πεφυκότα τὴν χρόαν τρέπεσθαι, ζωγραφοῦνται τοῖς ὑποκειμένοις χρώμασι καὶ χωρίοις, ἀλλοτρίοις χρώμασι, χάριν οἰκείων, κοσμούμενα. nunc Polypo ; qui & *colorem mutat ad similitudinem loci.* Plin. *l.* 9. *c.* 29. Ὡς τὴν χροιὰν, ἧς ἂν πλησιάσῃ, πέτρας ὁμοιῶν. Plut. *natur. quæst.* 19. Vide & Lucian. *dialog. marin.* 5. inde Pindarus *ibid.* & *de animal. solert.* ab eodem adductus. Πανταὶ θηρὸς χρωτὶ μάλιστα νέον φορμέρων, πᾶσιν πολίεσσιν ὁμιλεῖ. ubi forsan tamen legendum, ὁμίλει· ut præcepti monitíve rationem habeat ; quale & Theognidis illud, eidem cùm ibidem, tum & περὶ πολυφιλίας, laudatum :

Πολύποδος νόον ἴσχε πολύφρονος, ὃς ποτὶ πέτρῃ
Τῇ φορέῃ ὁμιλήσῃ, τοῖος ἰδεῖν ἐφάνη.

quæ in Theognidis tamen, quas nunc habemus, *elegiis* aliter paulò sic concipiuntur,

Πολύπου ὀργὴν ἴσχε πολυλέμου, ὃς ποτὶ πέτρῃ
Τῇ φορέσῃ, τοῖος ἰδεῖν ἐφάνη.

Quam lectionem secutus est, qui in Philostratum Ægyptium, Philostrato Lemnio referente in *vit. Sophist. l.* 1. per παρῳδίαν istud transtulit ;

Πολύπου ὀργὴν, ἴσχε Φιλοστράτου, ὃς Κλεοπάτρῃ
Νῦν φορέσας, τοῖος ἰδεῖν ἐφάνη.

At contra Phocylides ;

Μηδ' ὡς πολύφρων πολύπους χρῆν χρόον ἀμείβειν.

Ióq; Tragic. apud Athen. *l.* 7.

Σπεύδω μεταλλάξασθαι πολύπους χρόος.

Quin & de viro verè bono Greg. Nazian. *orat.* 27. Ὥστε θεῖόν τι πάσχων, καὶ τὸ τῷ θεῷ φιλάδελφον λέγειν, Ἐγὼ γὰρ ὁ αὐτός εἰμι, καὶ ἂν ἀλλοίωμαι. ἔσται μεταποιηθήσεται, ἀλλὰ μεταπεθήσεται, ἀλλὰ συμμεταπεσεῖται τοῖς καιροῖς καὶ τοῖς πράγμασιν, ἄλλοτε ἄλλον γινόμενον, καὶ πολλὰς μεταλαμβάνων χρόας, ὥσπερ τὰς ἐν πέτραις οἱ πολύποδες, οἷς ἂν ὁμιλήσωσι. Verùm nulla imago vitiosum istud τῆς κολάκων καὶ ἀρίστων τὸ ἐυάρμοστον depingat meliùs, quàm Plutarchi illa *lib. de adulat.* ab aquis desumpta ; quæ per fluxilem labilémq ; quam obtinent, naturam, vel vasis cujuslibet concipientis, vel corporis immersi cujusvis, figuram confestim induunt. Ὁ γὰρ κόλαξ, inquit, ἅτε δὴ μίαν ἕξιν ἦθος οὐκ ἔχων μόνιμον, οὐδὲ ἑαυτοῦ βίον ζηλῶν αἱρετὸν, ἀλλ' ἑτέρῳ καὶ θεῷ ἕτερον πλάττων καὶ μορφαμόζων ἑαυτὸν, οὐκ ἁπλῶς, οὐδὲ εἷς, ἀλλὰ παντοδαπός ἐστι καὶ ποικίλος, εἰς ἄλλον. ἐξ ἄλλου τύπου, ὥσπερ τὸ μεταῤῥέον ὕδωρ, ἀεῤῥέων ἀεὶ καὶ μεταχηματιζόμενος τοῖς ὑποδεχομένοις. Vide *ad l.* 5. § 36. & *l.* 7. § 42.

Κολακείας οὐδὲ πάσης φορτικωτέραν εἶδε τὴν ὁμιλίαν αὐτοῦ | Quod de Dexippo Sophista (opinor) apud Suidam nescio quis, Ὁ αὐτὸς σεμνότατος ὢν καὶ ἀναιδεστάτατος, ὅμως ἐπίδοξος ἦν ἐν ταῖς ὁμιλίαις, οὐδενὸς ἧττον διὰ τὸ χάριεν δοκεῖν θαυμαζομένων.

Αἰδεσιμώτατον ἅμα αὐτοῖς εἰκείοις | De Bruto Cicero in *Oratore* § 35. *Admirabilis fama virtutum incredibilium, quæ specie dispares, prudentiâ conjunguntur. Quid enim tam distans, quàm à severitate comitas ? quis tamen unquam te aut sanctior est habitus, aut dulcior ? quid tam difficile, quàm in controversiis dijudicandis ab omnibus diligi ? consequeris tamen, ut eos ipsos, quos contra statuis, æquos placatósq ; dimittas. ita efficis, ut cum gratiæ causâ nihil facias, omnia tamen sint grata, quæ facis.* De Agricola Tacitus : *Nec illi, quod est rarissimum, aut facilitas auctoritatem, aut severitas amorem deminuit.* Et Seneca *de beat. c.* 8. *Virum sapientem* ait fore, in his quæ agit, *cum comitate magnificum.* De Marco pariter Capitol. *Philosophia serium & gravem reddidit : non tamen prorsus abolitâ in eo comitate, quam præcipuè suis, mox amicis, atq; etiam minùs notis exhibebat.*

Καὶ ὁδῷ ξυρετικόν τε καὶ ταχικὸν | formula Marco nostro admodum familiaris ; *quâ certâ ratione methodóq ;* aliquid institutum designatur. ita ὁδῷ ὑπολαμβάνειν *l.* 5. § 34. &, ὁδῷ περαίνειν. *l.* 6. § 26. &, ὁδῷ καὶ ἀληθείᾳ ἐλέγχειν. *l.* 3. § 11. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 16. Deum ait dedisse nobis τὴν ἄωλαμψιν τὴν ἀπὸ τῶν ἀκολουθητικὴν τούτων, (externa vult) καὶ ὁδῷ χρησικήν. Aristides *palinod. in Smyrn.* Πάντα ὁδῷ ὥσπερ ὁδῷ κεχωρηκέναι φαίνεται. Apud Plut. *de commun. notit. præfat.* Stoici quidam Arcesilaum Academicósq ; appellant, λυμεῶνας ἅμα ἐν φιλοσοφίᾳ, καὶ δογμάτων ὁδῷ βαδιζόντων ἀναιρέσεως. Zeno Citt. apud Laërt. *l.* 7. Τὴν φύσιν εἶναι πῦρ τεχνικὸν, ὁδῷ βαδίζον εἰς γένεσιν. quod Cicero de Nat. Deor. *l.* 1. *ad gignendum progredientem viâ*, & *ibid.* χωρεῖς τε αὐτῆς (de Dialectica loquitur) ἐκ εἴδη ὁδῷ ἐρωτᾶν καὶ ἀποκρίνεσθαι· ubi Casaub. ὁδῷ, i. e. *viâ & ratione*, ut solet loqui Cicero. Sanè *viam* & *rationem* conjunxit Cicero in *Verrin.* 2. *viam & artem in Bruto.* Sed & in *de finib. l.* 2. qui est locus huic geminus, *Omnis in quærendo, quæ viâ quadam & ratione habetur oratio*, &c. Confirmat autem istinc Ruald. in *Plut. vit.* Sextum istum non esse Empiricum illum, qui disciplinas omnes oppugnatum & eversum ibat.

Mul-

Μηδὲ ἔμφασιν ποτε | quod Cicer. *de fato. ut nemo in eo libidinis vestigium viderit.* de Stilpone Megarico loquitur.

Ἅμα τε ἀπαθίστατον εἴη, ἅμα ἢ φιλοστοργότατον | Ita scil. exemplo suo ostendit Sextus, quod Seneca *de Clement. l. 2. c. 5. Secta Stoicorum, licèt apud imperitos malè audiret tanquam nimis dura, nullam benigniorem leniorémq; esse, nullam amantiorem hominum.* posséq; φιλοστοργίαν uberrimam etiam cum summa ἀπαθείᾳ consistere simul. Infandum interim facinus ac ridiculum simul patravit editor bonus ille Lugdunensis, qui ἀπεχθίστατον pro ἀπαθίστατον nobis hoc loco suppositit. dignúmq; patellâ operculum adjecit Annotator, cùm ἀπεχθὴς, quod propriè *odiosum* significat, hîc *odio vacuum* designare adnotavit. cum lectionis genuinæ hominem monere posset adjecta interpretatio. res scil. admiratione digna fuerit, esse hominem eundem & odio vacuum & ad amorem propensum. Verùm ut idem & affectuum perturbationibus cum maximè immunis, & ad amorem genuinum interim propensissimus existeret, miraculi propè loco haberi poterat. Siquidem ut vulgato dicterio dici solet,

Amare & sapere vix Deo conceditur.

Τὸ εὔφημον καὶ τοῦτο ἀφωνητὶ | *quòd benè passim audiret, idq; sine strepitu.* quum *nec ipse* scil. *sibi plauderet*, ut de Tacito Plin. *l. 9. ep. 14.* & aliorum plausus etiam nihil moraretur, sed supprimeret potiùs, quod de Servatore nostro Matth. 9. 30. & Luc. 5. 14. Contra quàm Cicero, qui cùm elogia & encomia ab aliis sedulò aucupabatur, & solicitè emendicabat, tum & suas ipse laudes aliis quibusq; materiis intercalares subinde facere gestiebat. quàm Crescens Cynicus, quem Justinus *apol. 1.* non φιλόσοφον, sed φιλόδοξον, καὶ φιλόκομπον vocat. quanquam usu venit ferè, ut quod de Agricola Tacitus *ipsâ dissimulatione famæ fama fiat auctior.* quod & Christo Domino contigisse monent Matth. *ibid. v.* 31. & Luc. 5. 15. De Catone Salust. in *Catilin. Esse, quàm videri, bonus, malebat: ità, quò minùs gloriam petebat, eò magis adsequebatur.* Atq; hoc sensu τὸ εὔφημον istîc interpres uterq; accepit, ac si τὸ εὔδοξον esset. in quorum & ego sententiam lubens concederem, si τὸ εὔφημον uspiam ita usurpatum occurreret. Verùm cùm pro *faventia*, i. e. faustâ expetitione, aut honorificâ existimatione, externis indiciis palam factâ, quæ solet aliis exhiberi, frequentissimè adhibeatur, nec hîc secùs à Marco sumptum existimem. eò magis, quia *infr.* § 13. ità prorsus accepit. itaq; verterim, *favere promptum, sed sine strepitu.* ut medium quendam affectum, candidum moderatúmq; simul, designet, qualem in auditore Plutarchus desiderat: μήτε ἄπεπτον καὶ ἀτενῆ, οἱήμαι δ' ὑπάλυκι μισὸν, μήτε ὀφρυῶν καὶ γέλωτα κινοῦντα, μήτε φωνὴν ἐυγνώμονος μάρτυρα φιλοκοΐας σημαίνουσαν, ἀλλὰ σιγῇ καὶ βαρύτητι καταπλάττῳ καὶ γαληνισμῷ δηλοῦσαν ἐυδοξίαν ἐυσταθὴς καὶ βέβαιος ἔρως ἀνδρός· ὅτε αὖ πάλιν ἐλαφρόν τινα καὶ ὀργεώδη, καὶ ῥᾳθυμα καὶ συλλαλοῦντα ἐφιεμένων καὶ κυκαλῶντα. qui nec aliis laudem meritam deferre, ubi occasio datur, detrectat, & eandem tamen exhibet sine partium studio, ac sine contentione aut vociferatione minùs decorâ. Horum autem sensuum optionem liberam ego lectori relinquo.

Τὸ πολυμαθὲς ἀνεπιφάντως | *absque ostentatione.* cui contrarium τὸ φαντασιοπλήκτως ἐπιδεικνυμένως, καὶ ἐπιτηδεύειν φαίνεσθαι, ut noster *suprà* § 7. & *infrà* § 16. τὸ ἐπιδεικτικὸν καὶ φαντικὸν, ut Casaubon. qui videndus ad illa Pers. *Sat. 1. v. 70.*

Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter?
At pulchrum est digito monstrari, & dicier, Hic est.

id est, δακτυλοδεικτεῖσθαι· ut Philo loquitur. Senec. *ep. 16. Non est Philosophia populare artificium, nec ostentationi paratum.* Vide *suprà* § 8. τῷ ἐμφανείαν, &c.

§ 10. Ἀλεξάνδρῳ τῷ γραμματικῷ | *Usus præterea Grammaticis, Græco, Alexandro,* &c. Capitolin. De Alexandro isto vise sis in eundem Aristidæ Sophistæ *sermonem epitaphium.*

Τὸ ἀνεπίπληκτον | De Alexandro Aristides. Μόνος ἢ ἰδιώτας τε οὐκ ἤλεγχε, καὶ παρὰ τοῖς λέξεσιν εἰς τὰ πρῶτα ἐθαυμάζετο.

Μὴ ὀνειδιστικῶς | Ita *l. 11.* § 13. τὸ παρρωμένον λέξαι, οὐκ ὀνειδιστικῶς.

Παρυποπτήσεως | Qualem Socratis disciplinam laudat Plutarch. *de adulat. & amic.* ὃς ὕστερος ἀτρέμα τοῦ νέους ἤλεγχεν, ὡς μηδ' αὐτὸς ἀπηλλαγὼς ἁμαθίας, ἀλλὰ μετ' ἐκείνων οἰόμενος δεῖν ἐρευνᾶν ἐπιμελέστερον, καὶ ζητεῖν τὸ ἀληθές. Et *Platonic. quæst. 1.* δόκων ζητεῖν κοινῇ τὴν ἀλήθειαν.

§. 11. Φρόντωνος | *A Frontone*; quem cur *Frontinum* hîc Mer. Cas. vocare maluerit, nescio. aliter enim constanter historici omnes. Et Frontinus Rhetor Alexandri, qui post Marcum diu vixerat, præceptor fuit. De Marco Capitolinus: *Oratoribus usus est, --Latino, Frontone Cornelio, --Cui & statuam in Senatu petiit.* & Dio *l. 71.* ἐν τοῖς ῥητορικοῖς τὸν Φρόντωνα τὸν Κορνήλιον. quem eundem & *l. 69.* idem hoc elogio ornat; ὃς τὰ πρῶτα τῶν τότε Ῥωμαίων ἐν λόγοις ἐφέρετο. Et Panegyrici Maximiniano dicti autor; *Fronto Romanæ eloquentiæ, non secundum, sed alterum decus.* ut Ciceroni, quem primum omnes agnoscunt, non secundum sed parem velit. A *gravitate* laudat Sidonius *l. 4. ep. 3.* qui & *Marcum Frontonem* appellare videtur, *l. 8. ep. 10.* cùm tamen *Marci Frontonis* alterius, *viri Consularis*, meminerit Gellius *l. 2. c. 26.* qui eodem tempore vixerit, nec nostro interim tacito, quem *Frontonem Cornelium*, quasi ab altero illo distinguendo, appellat, *l. 19. c. 8.* Eandem cum Sidonio *gravitatis* laudem Frontoni huic tribuit & Hieronymus, *epist.*

ad Ruſticum: quo loco, falſus eſt Eraſmus, (erroris ducem ſecutus forſan Joannem Sarisber. Policrat. *l.* 8. *c.* 14.) quòd *Jul. Frontonem*, cujus meminit Juvenalis *Sat.* 1. *v.* 12. & præter Juvenalem Tacitus *hiſtor. l.* 1, & 2. ab Hieronymo deſignatum cenſet. *Siccitatis* nomine notat Macrobius, vel apud Macrobium Euſebius, *Saturnalium lib.* 5. *cap.* 1. *Quatuor ſunt*, inquit, *genera dicendi: copioſum, in quo Cicero dominatur; breve, in quo Saluſtius regnat: Siccum, quod Frontoni adſcribitur: Pingue & floridum, in quo Plinius ſecundus quondam, & nunc nullo veterum minor noſter Symmachus luxuriatur.* Dignitate Conſulari à Marco fuiſſe ornatum, autor eſt Auſonius in *grat. act. Gratian.* Ex Frontonis ad Marcum Imper. epiſtolâ (utì videtur,) ſive oratione aliquâ, citat hæc Chariſius *inſtit. grammatic. l.* 2. *Mihi ſatis abundèq; honorum eſt, quos mihi quotidiano tribuis.* Nec illud omiſſum velim, videri Frontonem hunc adverſus Chriſtianos vel ſcripſiſſe, vel egiſſe, ex Minutio Felice, cujus hæc in *Octavio* verba; *Sic de iſto & tuus Fronto, non ut affirmator, teſtimonium fecit; ſed convicium, ut orator, aſperſit.*

Ἐπισῆπτε | *ut ſcirem.* Xyl. potiùs *ut conſiderarem, animadverterem.* eſt enim ab ἐφίσημι, non ab ἐπίσταμαι. Vide *ſuprà* § 6. ἀπιστικόν.

Οἷα ἡ τυραννικὴ βασιλεία, καὶ ποικιλία, καὶ ὑπόκρισις | Polyb. *hiſt. l.* 2. αὐτὸ γὰρ τὄνομα [τὰ τυράννου] δεδίοικε πᾶσι δυσεξάπατον ἔμφασιν, καὶ πάσας παρειλήφε τὰς ἐν ἀνθρώποις ἀδικίας καὶ παρανομίας. Thyeſtes apud Senecam,

Ut nemo doceat fraudis & ſceleris vias,
Regnum docebit.---

&, *Ubicunq; tantùm honeſta dominanti licent,*
Precariò regnatur.---

&, ---*ſanctitas, pietas, fides,*
Privata bona ſunt: reges, quâ volunt, eant.

Scilicet ut idem *Agamemn.*

Id eſſe regni maximum pignus putant,
Si quicquid aliis non licet, ſolis licet.

& Lepidus apud Saluſt. *Omnia retinendæ dominationi honeſta eſſe.* Cæterùm regnum illi cùm dicunt, tyrannidem intelligunt. Quum enim, ut Ariſtot. *polit. l.* 2. Πρώτη καὶ θειοτάτη, ἡ βασιλεία. *Regnúmq; res ſit inter Deos hominéſq;* (Ethnicum pro ritu ſuo loquentem habes) *pulcherrima.* Livius *l.* 2. unde & Plato *polit.* 9. pronunciat, ὡς παντὶ δῆλον, ὅτι πόλεως τυραννευθείσης μηδὲν ἔκ ἐστιν ἀθλιωτέρα, βασιλευομένης δ' ἐκ εὐδαιμονεστέρα. nil rurum, ſi (quod Polybius *l.* 6.) συμφέρονται καὶ συγχωροῦσι πάντες οἱ μόναρχοι, καθ' ὅσον οἷοί τ' εἰσὶ, τῇ τῆς βασιλείας ἐνόμαπ. ſi inquam, *monarchæ quivis*, tyranni quoq; quantum poſſunt, *ementito regni nomine abutantur.* Inter *tyrannum* interim, *regémq;* juſtum quantum interſit, nemo meliùs Dione Pruſ. docebit, *oratione* quæ *de Regno* eſt, 1, & 3. & quæ eſt *de tyrannide*, 6. cui Syneſium adjungere licet, *lib. de regno.* & è recentioribus Eraſmum in *inſtitutione principis Chriſtiani.* Sed nec tyrannum quiſquam accuratiùs depinxerit. quàm Plato id præſtitit, *politic. l.* 8. & 9.

Βασκανία [*tyrannicam invidentiam* dicit; ſive quâ illis invidetur.

De qua Statius *l.* 5. *Syl.* 1.

Quiſnam impacatâ conſanguinitate ligavit
Fortunam invidiámq; Deus?---

Et in eandem ferè mentem Tragicus in *Theb.*

Simul iſta mundi conditor poſuit Deus,
Odium atque regnum.--

Et Attius apud Cicer. *Offic. l.* 3.

Multi iniqui atq; infideles regno, pauci ſunt boni.

Unde Lycus apud M. Senecam, *Herc. fur.* 2.2.

Ars prima regni eſt, poſſe te invidiam pati.

& de Dionyſio Siculo tyranno, Corinthi agente, Juſtinus, *l.* 21. *Laborabat invidiam præteritorum, contemptu præſentium demere; expertus, quàm inviſa tyrannorum forent etiam ſine opibus nomina.* Sive etiam ipſam *tyrannorum invidentiam*, quâ illi cùm ſeſe invicem inviſos, tum & bonos quoſvis etiam exoſos, habent. Siquidem ut Claudian. *de Honor. Coſſ.* 4.

---*Sors iſta tyrannis*
Convenit, invideant claris, fortéſq; trucident.

Ὑπόκρισις | *Hypocriſin* dicit *tyrannicam*, quâ illos cum primis diligere & in pretio habere ſe ſimulant, quos quàm maximè oderunt. Tiberius, de quo ampliùs *infr. ad* § 14. *nullam, ut rebatur, ex virtutibus ſuis magìs quam diſſimulationem diligebat.* Tacit. *annal. l.* 4. De Domitiano itidem Caſſius, Ἄνδρωπον ἐφίλησε μηδὲ ἀληθῶς ἕδένα, πλὴν γυναικῶν τινων. ἐπλάθετο ἢ ἀγαπᾷν ἀεὶ, ἢ ἀεὶ μάλιστα ἐπισφάξαι ἤθελεν· de quo eodem & eundem videas *ad l.* 10. § 17. exempla, quibus id comprobatum dederit, habes apud Suetonium 12. 11. Sed & quâ cuncta *ſimulare ac diſſimulare* ſolenne habent, ubi id è re ſua eſſe putant. De Alexandro 6. Pontifice Romano, filióq; ejuſdem Valentino, (quem Nic. Machiavelius tanquam exemplar Principibus imitatu digniſſimum proponit, *de princip. c.* 11.) tradit Guicciardinus, *hiſt. l.* 6. adeò ſimulatione ac diſſimulatione celebres, ſive infames potiùs, fuiſſe, ut quaſi proverbiali dicterio vulgò jactaretur, *Pontificem nunquam quod diceret, facere; Valentinum nunquam quod faceret, dicere.* Nec aliunde illud Sigiſmundi Cæſaris effatum; *Neſcit regnare, qui neſcit diſſimulare.* Æn. Sylv. *in Panorm. l.* 1. Elegantiſſimè vir illuſtriſſimus Dan. Heinſius *Herode act.* 2. *Scen.* 2.

Non tot receſſus abditos æther habet,
Non inferi, non terra, non totum mare,
Quot aula, quam deſerta vis recti fugit:
Impervia aliis ſemper eſt, ſemper ſuis.

Huic & ὑπόκρισιν αὐλικὴν illam adjicere licet,

καθ' ἑω̃ (inquit Julian. *epist.* 12. expertus ipse forsan, nec ejusd. expers, ejeret licèt, quum Basilium eâ ipsâ tam blandè compellet & ad se invitet, quem non poterat non odisse) ἐπαινέσεις, μισέσει τηλικοῦτον μῖσος, ἡλίκον οὐδὲ τοὺς πολεμιωτάτους. & Polybius *hist. l.* 4. Καινὸς γὰρ δή τις ἔτος ἔυρηται θηρ@ διαβολῆς, τὸ μὴ φέροντας, ἀλλ' ἐπαινέσας λυμαίνεσθαι τοὺς πέλας. ἔυρησαι γὰρ μάλιστα καὶ θεῶτον τοιαύτῃ κακοηθείᾳ καὶ βασκανίᾳ καὶ δόλ@, ἐν ἧ̃ περὶ τὰς αὐλὰς διατρίβοντων, καὶ τῆς τοιούτων πρὸς ἀλλήλους ζηλοτυπίας καὶ πλεονεξίας. Hoc est, quòd in *vita Agricolæ* Tacitus: *Pessimum inimicorum genus, laudantes.*

Εὐπατρείδαι ἀσφαλέστερον | De Tiberio Sueton. *l.* 3. *c.* 52. *Filiorum, neque naturalem Drusum, neque adoptivum Germanicum patriâ charitate dilexit.* Scil. ut Naso *Metam. l.* 2.

Non bene conveniunt, nec in una sede morantur
Majestas & amor.——

Certè qui istiusmodi hominum æmulationes fœdas diráſq;, quas cum natura sibi conjunctissimis exercuere, quarum prægnans est omnis omnium ætatum, omniúmq; gentium historia, animo recoluerit, oraculi vicem obtinere meritò censebit, quod à Frontone noster hîc se accepisse profitetur.

§ 12. Ἀλεξάνδρ@ τῷ Πλατωνικῷ | Plures hoc nomine tum philosophos, tum Sophistas recenset Suidas. Verùm noster iste an ex illis sit, certò statuere nullus habeo. Alexandri Cilicis Sophistæ inter cæteros meminit, de quo latiùs etiam Philostratus in *vit. Soph. l.* 2. qui πηλοπλάτων dictus fuerit. Platon. nimirum, si non dogmate, dictione saltem æmulatus videtur. unde declamantem ubi audiverat quidam ex Herodis Attici Sectatoribus, τὸν μὲν πηλὸν ἔυρηκέναι dixit, τὸν δὲ Πλάτωνα ζητεῖν. A Marco autem accitum, *ab epistolis Græcis* eidem fuisse, autor est Philostratus. qui & Favorini γνησιώτατον ἀκροατὴν extitisse eum ait. Favorinus autem iste in eorum albo censetur, qui & *philosophi* simul & *sophistæ* etiam habebantur. Fieri itaque potest ut Alexander ille is ipse sit, quem hic Marcus *Platonicum* appellat. Meminit & Galenus *lib.* περὶ τῦ θεραπεύειν Alexandri cujusdam, qui eisdem temporibus Romæ vixerit, Damascenus. Cæterùm istum ait γινώσκειν μὲν τὰ τῦ Πλάτων@, ἀλλὰ τοῖς Ἀριστοτέλους θεραπεύειν μᾶλλον· & φιλονεικείας nomine à pleriſq; notatum. Ad priorem illum itaq; potiùs inclinaverim.

Ἡ ἐν ὑπηρεσίᾳ γενέσθαι | Non ineptè istud in Alexandrum illum conveniat, cujus operâ ad epistolas Marcus est usus.

Ὅτι ἄσχολός εἰμι | Vide *suprà* § 7. Ἀσχολ@ ὁ μὴ ἐυκαιρῶν. σχολὴ γὰρ ἡ ἐν τῇ λεγομένῃ σωπηδείᾳ ἐυκαιρία. Suidas. qui & hæc ipse Marci subjungit. Cicer. *ad Attic. l.* 1. *ep.* 11. *Vereor, ne puidum sit, scribere ad te quàm sim occupatus.*

Τὰ κατὰ τὰς πρὸς τοὺς συμβιῶντας σχέσεις καθήκοντα | Epictet. *Enchirid. c.* 29. Τὰ καθήκοντα ὡς ὑπὸ πᾶσι τοῖς σχέσεσι θεωρεῖται. *Officia ut plurimùm pro relationibus & qualitatibus personarum* (quas invicem gerunt) *definiuntur.* σχέσεις autem, sive *relationes* & affectiones mutuæ, vel sunt naturales, vel adscititiæ. Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 2. διότι ἔχει τινὰ σχέσιν, ὁ περὶ τὸ καθῆκον. ὃ δεῖ γὰρ μὴ ἐν ἀπαιδίᾳ, ὡς ἀνδράρια, ἀλλὰ τὰς σχέσεις τηρεῖν τὰς φυσικὰς καὶ ἐπιθέτους, ὡς εὐσεβῆ, ὡς υἱὸν, ὡς ἀδελφὸν, ὡς πατέρα, ὡς πολίτην. quod idem habet & *lib.* 2. *cap.* 14. Cæterùm de his ampliùs vide sis Simplicium in *Commentario ad Epicteti Enchiridium*, & Casaubonum *ad Persii Sat.* 3. *v.* 70. Sed & Marcum ipsum *infr. lib.* 8. § 27. & *l.* 11. §. 18.

Τὰ θεωρῶντα πράγματα | id est, ut Demost. *Olynth.* 1. ἅπ' ἂν ἡμᾶς θεωρῇ τὰ πράγματα. quæ autem Marcus θεωρῶντα πράγματα, ea Plutarch. θεωρητικὰ πράγματα dixit *de superstit.* Τοιαύτη μὲν ἐν τοῖς ἀσελήτοις καὶ θεωρητικοῖς λεγομένοις πράγμασι καὶ χαρίεσι ἡ δεισιδαιμονία· βελτίων δὲ καὶ ἐν τοῖς ἡδίοσι τῆς ἀθεότητ@. Clemens simpliciter τὰ θεωρητικά. Ità *Strom. l.* 7. τῆς ἀνδρείας, sive *fortitudinis* munus inter cætera statuit, τὸ θεωρητικὰ ὑπομένειν. & *lib.* 5. Pios sæpenumero ad virtutis exercitium Deo permittente, τοῖς θεωρητικοῖς θεοπίπτειν. denique *lib.* 4. ἓν μάλα τοῖς θεωρητικοῖς ἅπασιν δίον τε ἓν καλῶς χρῆσθαι τῷ γνωστικόν. Galen. in *hort. ad art. c.* 2. θεωρήσεις πραγμάτων dixit. Κἂν τῷ βίῳ μειζόνων ναυαγίων περὶ πολλὰς οἰκίας γεγονότων, ἢ περὶ τὰ σκάφη καὶ θάλασσαν, οὐκ ὀρθῶς γινώσκοντός ἐστιν, ὑπηρέτην ἑαυτὸν ἐν τοιαύταις θεωρήσεσι πραγμάτων τυφλῇ δεήσομαι, μηδ' αὐτῇ βεβαίως ἐσπειρώσῃ. Idem *de sanit. tuend. l.* 2. *cap.* 1. Πολλοῖς γὰρ ἤδη ἀνθρώπων μὴ θεωρήσεως πραγμάτων ὁ βί@ καὶ βλαπτὸς μᾶλλον ἀναγκαῖόν ἐστιν αὐτοῖς, ἀποθνῄσκειν δ' ὑγιαίνοντας. inde βίος θεωρητικὸς, Origeni *adversus Celsum l.* 1. *Vita negotiis molestiisque implicita*; cui opponitur ὁ ἀπολαυστικός. Sed & Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* ex Stoicorum sensu; Τῶν καθηκόντων τὰ μὲν ἀνθ' ὑπερβολὴν θεωρήσεως· τὰ δὲ θεωρητικὰ πράγματα iridem pro *negotiis* & *molestiis.* ità Aristophan. *ranis act.* 1. *scen.* 4.

Τίς ἐς ἀναπαύλας ἐκ κακῶν καὶ πραγμάτων;
Quis in requiem ex malis vult & molestiis?

Menander in *Agricola*, ab Aristoph. *Schol.* adductus *ad Plut. act.* 3. *Scen.* 2.

Ἐν πράγμασιν, ἐν μάχαις.——
Molestis in negotiis, in præliis.

Epicurus apud Laërtium, in *Epic.* & Senecam, in *Claud.* Πράγματα ὁ θεὸς, ὅτε αὐτὸς ἔχει, ὅτε ἄλλοις παρέχει. id est, vertente Cicerone *de Nat. Deorum lib.* 1. *Negotium Deus nec ipse habet, nec aliis exhibet.* Eodem sensu & θεωρήσεις dicuntur

cuntur. Vide *infrà* § 15. *l.* 6. § 11. & *l.* 9. §. 13.

§ 13. Κατύλλ | Inter *Stoicos*, quos audiverit, *Cinnam Catullum* ponit Capitolin. quo loco Catullum legi postulat Cl. Salmasius.

Τὸ περὶ τοὺς διδασκάλους ἐνδόμυχον εὐσεβεῖν | Senec. epist. 73. *Verè philosophus præceptores suos veneratur & suspicit, quorum beneficio illis se vitiis exuit.* Sive, *illis in viis exiit.* altera lectio à Mureto est, à Lipsio altera. Idémque *epist.* 64. *Quidni ego magnorum virorum & imagines habeam, & natales celebrem? quidni illos honoris caussa semper appellem? Quam venerationem præceptoribus meis debeo, eandem illis præceptoribus generis humani, à quibus tanti boni initia fluxerunt. Si Consulem videro aut Prætorem, omnia quibus honor haberi solet, faciam; equo desiliam, caput adaperiam, semitâ cedam. Quid ergo? M. Catonem utrumque, & Lælium sapientem, & Socratem cum Platone, & Zenonem Cleanthémque in animum meum sine dignatione summa recipiam? Ego verò illos veneror, & tantis nominibus semper assurgo.* Juvenal. *Sat.* 7. *v.* 206.

Dii majorum umbris tenuem & sine pondere terram
Spirantésque crocos, & in urna perpetuum ver,
Qui præceptorem sancti voluere parentis
Esse loco —

Talis Marcus noster, qui, ut Capitol. *Tantum honoris magistris suis detulit, ut imagines eorum aureas in larario haberet, ac sepulcra eorum aditu, hostiis, floribus semper honoraret.* Talis & Alexander, qui, aut Plutarchus est autor, Aristotelem præceptorem cum primis coluit, ἐχ ἧττον τῶ παῖδὸς ἀγαπᾶν dictitans, ὡς δι' ἐκεῖνον μὴ ζῶν, ἀλὰ τοῦτον ὂ καλῶς ζῶν. Cui sententiæ astipulatur & Aristoteles ipse apud Laërt. his verbis. Τῶν γονέων τοὺ παιδεύσαντας ἐπιμοτέρως ἒχ ἧκ μόνον γεννησάντων τοὺ δὲ τὸ ζῆν, τοὺ ὂ τὸ καλῶς ζῆν παραχέιλας. Et Plut. *adverſ. Colot.* Τὸ μὴ ζῆν οἱ γονεῖς μὴ ἧκ θεῶν ἡμῖν ἔδωκαν· ἔδοξε ὂ ἧκ φιλοσόφων δίκης ἢ νόμου σωθρὸν οἰόμενα, λόγον ἀπιδυμιῶν κολασιὰ λαβόντες, εὖ ζῆν. Et Aristides *pro Themistocl.* Τοῖς ὑπηρετήσασιν εἰς τὸ ἧθος, ἢ δι' ὧν ἐσῶτον ἤλθομεν εἰς φῶς, τύτοις τὸ σεμνότατο μεγίστω χάριν ἡγέμεθα δεῖν ἔχειν, μὴ τοὺ ὅτι τύτων σεμνότερος θεός· εἰ τίνων τοῖς γονεῦσι δ' αὐτὸ τὸ εὖ μόνον τοσύτο ἔχομεν χάριν, ἢ ὁμολογῶμεν ὀφείλειν χρέα πάντων χρεῶ φερόμεθα, πῶς ὐκ ἐκείνοις πλέω τι πειρᾶσθαι χρὴ δοκεῖν, ὅτι τινες ὐ τὸ ζῆν μόνον, ἀλὲ τῆς σωτηρίας αἴτιοι κατέστησαν, ἀλλὰ ἢ βελτίους ἀντὶ χειρόνων εἰργάζοντο εἶ).

Τὸ περὶ τὰ τέκνα ἀληθῶς ἀγαπητικόν | quod in eis rarius, qui sunt in dignitatibus summis constituti. Sicut enim illi plerumq; ἀστοργότεροι, utì noster monuit *suprà* § 11. Cicer. *ad Attic. l.* 7. *epist.* 2. *Filiolâ tuâ te delectari lætor, & probari tibi στοργὴν φυσικὴν esse τὴν πρὸς τὰ τέκνα.*

§ 14. Τοῦ ἀδελφοῦ μὺ Σευήρυ | Οὐήρυ legendum aliquando suspicatus eram ex Dione Cass. & Jul. Capitolino, apud quos *Verus*, non *Severus*, Marci frater, adoptione tamen, non genere, (nam Ceionii Commodi filius hic fuit) & imperii consors, toties occurrit. Quin & Jos. Scaliger in *animadv. ad Euseb.* & Cl. Salmasius in *annot. ad Capitol.* sic corrigendum uterque censuit. Errorem consimilem in Galeni, Theophili, Epiphanii, aliorúmq; scriptis, apud quos ἀντὶ τῦ Βήρυ, ἤτοι Οὐήρυ, Σέβηρυ, ἢ Σεύήρυ, pro *Vero Severus* reperitur, observârunt Gulstonus noster, *ad Galen.* Scalig. *ad Euseb.* Salmas. *ad Capitol.* Petav. *ad Epiphan.* Verùm cùm Verus ille vitæ impurissimæ, & flagitiosissimæ, moribus perditissimis ac profligatissimis fuerit; non video qui potuerit in tam fœtido fœculentóq; sterquilinio virtutum istiusmodi seges ulla, nedum tam ampla, quàm istîc depingitur, deprehendi. *Claud.* itaq; *Severum* philosophiæ Peripateticæ διασώτην, quē inter cæteros audivisse Marcum nostrum autorem habemus Capitolinum, intellexisse fors fuerit. Eóq; magis hunc voluisse videri possit, quòd hujus ipsi, à quo tamen multa traxerit necesse est, nuspiam alibi meminerit. Sed nec istud satisfacit, cùm nec quâ ratione *fratrem* illū appellaret, occurrat; & fratris quasi germani & genuini infrà rursus meminisse videatur § 17. alioqui, quid si pro ἀδελφῦ legamus φίλυ? ut *amicus* non *frater* indigitetur Severus iste: quo modo Nabud Nathanides Solomonis *Regis amicus. Reg. l.* 3. *c.* 4. *v.* 5. Verùm istud potiùs Jun. Rustici fuerit; de quo vide sis quæ ex Capitolino *suprà* adduximus *ad* § 7. & quæ apud eundem de eodē sequuntur. Proinde caligine septis undiq; nihil lucis cùm affulgeat, nihil certi renunciare datur. Ego itaq; ἐπέχω, & (quod in ambiguis solet) mihi *non liquere*, ingenuè profiteor. Addito tamen, potuisse Marci consanguineum aliquem qui *proavi materni* utriusq; communis (*Catilius Severus* dictus is, Capitol.) nomen gesserit, *fratris* nomine designari. alii viderint.

Φιλοίκειον | De Vero Capitolinus, enumeratis omnibus ejus magistris in diverso genere scientiarum, *Hos omnes*, inquit, *amavit unicè, atq; ab his invicem dilectus est.* Atq; hoc esse τὸ φιλοίκειον, quod à Fratre suo Vero didicisse Marcus profitetur, censet Salmas. *ad Capit.* ambigo tamen. Marci verò τὸ φιλοίκειον habemus à Capitolino his verbis, commendatum, dixerim, an perstrictum? *Jam in suos tantâ fuit benignitate, ut cùm in omnes propinquos cuncta honoris ornamenta contulerit, tum in filium Commodum, & quidem scelestum atque impurum, citò nomen Cæsaris & mox sacerdotium, statimque nomen Imperatoris, ac triumphi participationem, & consulatum.*

Φιλάληθες | *Simplicitatem* certè Vero tribuisse Severum, eandémq; in illo adamâsse Pium monuimus

mus *suprà ad* § 9. sed & Capitolin. de eodem, *Erat*, inquit, *morum simplicium, & qui adumbrare nihil posset.* Verùm istud infirmitatis potiùs ἢ ἠλιθιότητος ἦτοι εὐηθείας, quàm candoris ingenui ἢ φιλαληθείας fuerit. *nihil potuisse*, dicit; *nihil voluisse adumbrare*, non dicit. Siquidem idem eidem alibi impingit, (quòd & suprà notavimus) *callidam severitatis simulationem*: quâ nimirum per imperii initia, graviter se, & ad Marci mores egerit. Cæterùm *membrana tenuis, & bracteata* tantùm (ut cum Seneca *ep.* 115. loquar) erat illa severitas, cujus fucus facilè deprehendi poterat. nec personam illam diu sustinuit; sed ad ingenium indolémq; pravam citò deflexit. docuítq; verum esse, quod Greg. Naz. *orat in Jul.* 1. Ὡς ὃ δὲν σχηματοειδὲς, μόνιμον, i. e. *quæ simulata sunt diuturna esse non posse.* ut Ambrosius *de Offic. l.* 2. *c.* 22. Ego interim non video (quod & priùs monui) quomodo Capitolinus sibi ipsi constet, qui in Vero modò *simplicitatem* prædicat, modò *callidam simulationem*, tanquam vitium illi ingenitum, notat. At Marcum hac ratione *pro Vero Verissimum* appellabat Adrianus. Cass. & Capitol.

Φιλοδήκιον | Verùm Pio an Marco (nam ambiguè locutus est) *fidem, non & amorem exhibuisse*, autor est Capitolinus. Est autem *fides justitiæ pars*; ut Cicero, *Offic. l.* 1. Cæterùm *fides* ab *amore* sejuncta, φιλοδηκίᾳ elogium neutiquam meretur. Utrumq; autem hoc & φιλαλήθεις & φιλοδήκιον interpres Anglic. (quâ ratione motus, mihi incertum) omisit.

Θερσίταν | De Thrasea Pæto, Tacit. *annal. l.* 16. Dio Cass. in *Neron.* & in *Dioclet.* Suetonius *l.* 6. *c.* 37. & *l.* 12. *c.* 10. Arrian. in *Epictet. dissert. l.* 1. *c.* 1.

Ἑλβίδιον | De Helvidio Prisco, Thraseæ genero, Tacit. *ibid.* & *hist. l.* 4. Dio Cass. in *Vespas.* Sueton. *l.* 10. *c.* 15. & *l.* 12. *c.* 10. Arrian. *l.* 1. *c.* 2. & *l.* 3. *c.* 26. & Plin. min. *l.* 9. *ep.* 23.

Κάτωνα, Δίωνα, Βροῦτον | De his, præter cæteros historicos, fusissimè Plutarchus; qui ex professo res gestas horum omnium descripsit. Verùm quid cum heroibus istis L. Vero, homini *vitiorum Cajanorum, & Neronianorum, & Vitellianorum æmulo, & in pluribus Neroni*? Capitolini sunt de Vero verba. Nero scil. alter Thraseam Marco conciliaverit, & in notitiam ipsius eum insinuaverit? Accedit, quod ex hìc positis videri possit, Marcum Lucio in disciplinam quandoq; datum; & ab eodem in eis, quæ referuntur istîc, aliquâ saltē ex parte, institutū. Verùm repugnat planè sententiæ huic, tum utriusq; ætas, cùm Marco Luciū anteceſſerit, utpote qui Pii filiam ideò duxerit uxorem, quòd Lucio, cui ab Hadriano destinata fuerat, impar ætate videbatur, filiámq; suam Lucillā nomine eidem Vero jam transnominato nuptum dederit: tum etiam quòd Lucio hic, post septimum annum in familiam Aureliam traductus, *Marci moribus & autoritate formatus* perhibetur. Vide Capitolinum in *Marco* (sed à Salmasio restitutum) & in *Vero*. Alius igitur est necessariò Marci frater requirendus, in quem ista possint competere.

Πολιτείας ἰσονόμε | Πολιτείαν ἰσόνομον & nostet istîc, & Plut. in *sap.* 7. *sympos.* appellat τὴν δημοκρατείαν. in qua singulis quibusq; civibus jus ex æquo competit. Ἰσονομίαν eandem appellat Herodot. apud quem Otanes *l.* 3. Πλῆθος δ' ἄρχον, οὔτε τοῦτο μὴν ὄνομα πάντων κάλλιστον ἔχει ἰσονομίην. Eúmq; secutus Thucydides, qui *l.* 3. Οἱ δὲ τὰς πόλεις σφετέρας κτίσαντες, εὐθὺς ὀνόματος ἐκάτεροι εὐτυχεστάτους, πλήθους τε ἰσονομίας πολιτικῆς, καὶ ἀειστοκρατίας σώφρονος σφίσι σπουδὴν, τὰ μὲν κοινὰ λόγῳ διεξιόντες, ἄθλα ἐποιοῦντο, &c. Quanquam autem, ut *Sen. ep.* 30. *Prima pars æquitatis est æqualitas.* non immeritò tamen Plutarchus, Πασῶν ἀδικιῶν μεγίστην εἶναι τὴν ὀχλικὴν ταύτην ἰσότητα, pronunciat, in *sympos. probl. l.* 8. *c.* 2. &, *æqualitate istâ nihil inæqualius*; Plin. min. *l.* 2. *ep.* 12. Nec sanè minùs veritati consonum quicquam, quàm Lactantii illud *inst. l.* 5. *c.* 14. *Ubi non sunt universi pares, æquitas non est.* Itaque non infrunitè Lycurgus, monenti *democratiam* induceret, *Tu*, inquit, *eam primò domi tuæ institue.* Plut. *sap. sympos.* & in *apoph.* qui & eo nomine eundem laudat, *sympos. probl. l.* 8. *c.* 2. quod *proportionem arithmeticam*, tanquam δημοκρατικὴν καὶ ὀχλικὴν, repudians, *geometricam* ejus loco in rempubl. à se efformatam induxit. Ἡ μὲν γὰρ, inquit, ἀριθμῷ τὸ ἴσον, ἡ δὲ λόγῳ τὸ κατ' ἀξίαν ἀπονέμει. Vide Casaubon. *ad Sueton. l.* 2. *c.* 51. Potest tamen & πολιτεία ἰσόνομος à Marco dicta videri, *in qua juxta legum præscripta jus cuiq; ex æquo redditur.* Ita Plinius in *panegyr. Trajano*: *Dicitur actori, atq; etiam procuratori tuo, In jus veni, sequere ad tribunal, nam tribunal quoq; excogitatum principatui*, (ità Lipsius) *est par cæteris. Sors & urna fisco judicem assignat. eodem foro utuntur principatus & libertas. quæ præcipua tua gloria est, sæpe vincitur fiscus; cujus mala causa nunquam est, nisi sub bono principe.* Sed & de Marco ipso Eutropius, *Hic cum omnibus Romæ æquo jure egit.* Cæterùm tale potius est regium regimen, quale verbis sequentibus depingit.

Τὸ ἐλευθεῖον ἧς ἀρχομένων | Claudianus *in Stilicon.*

Fallitur egregio quisquis sub principe credit
Servitium, nusquam libertas gratior extat.

Optimè itaq; Euripides *Ægeo*, à Stobæo laudatus, *tom.* 2. *tit.* 47.

Ἀνδρὸς δ' ὑπ' ἐσθλοῦ καὶ τυραννεῖσθαι καλόν.

Perferre regnum rege sub bono juvat.

Certè Marcus noster, si Capitolino credimus, *cum populo non aliter egit, quàm est actum sub civitate libera.* Itaq; cùm pecunias ex publico ad bella gerenda à Senatu postularet, Ἡμεῖς γὰρ, inquit, ὅτως ἔδεν

ἴδιον ἔχωμεν, ὥστε καὶ ἐν τῇ ὑμετέρᾳ οἰκίᾳ οἰκεῖμεν. refert Caſſius. Quin & de eodem Ariſtides, Φιλανθρωπία γε μεὶν πις μείζων ταύτης καὶ φανερωτέρα, ἢ καταπεπηχὸς ἅπαν τὸ ὑπήκοον, καὶ ὑπὸ φόβε δεδιὸς λελωβημένον, πολλῶν ἤδη καθηκόντων θεῖ ὄντων καὶ ὑπακουόντων καθ' πάσας τὰς πόλεις, εἴ πις φθέγξαιτό τι, ἐλεύθερον ἦ ὃ ἐξὸν ὅτε φρονῆσαί τι ὅτε εἰπεῖν οἷόν τε ὂν· ἀνηρημένης τῆς σώφρονος καὶ δικαίας παῤῥησίας, τρέμοντος ἢ ἐκάστε, σκιὰν ἀπάλλαξε τὸ φόβε τότε, καὶ ἐλευθέρωσε τὰς ἁπάντων ψυχὰς, ἐντελῆ καὶ ὁλόκληρον ἀποδὺς τιμὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς. Laus eſt Nervæ apud Tacitum, in *vita Agricolæ*, quòd *res olim diſſociabiles miſcuerit, Principatum & libertatem.* laus eadem & Marco noſtro, hiſce autoribus, debetur.

Τὸ ἀμελὲς | *Curis vacuum*, Xyl. ad ſequentia refert M. Caſ. *tenorem conſtantem in philoſophiæ ſtudio æſtimationéq; obſervare, curis diſtractionibuſq; aliis neutiquam interruptum.* forſan tamen *corporis neglectum* Marcus voluit. Si tamen locus integer fuerit. ſiquidem τὸ ἀμελὲς alioqui in vitio plerumq; ponitur. quin & infrà § 17. talem ſe habuiſſe fratrem prædicat, qui moribus ſuis πρὸς ὁπωμίλειαν ἑαυτῷ excitaret ipſum.

Ὁμότονον ἐν τῇ πιθῇ τῆς φιλοσοφίας | De Pio certè Aurel. Victor. *Adeò æqualis probiſq; moribus, utì planè docuerit, eô demum fortunatas urbes fore, ſi regna ſapientiæ ſint.* Reſpexit ad celeberrimum Platonis illud, quod Oraculi vicem jam diu obtinuit, nunquam bene cum rebus humanis actum iri, aut civitates probè conſtitutas fore, πρὶν ἂν ἢ τὸ γένος φιλοσοφούντων ὀρθῶς τε καὶ ἀληθῶς γένος εἰς ἀρχὰς ἔλθῃ τὰς πολιτικὰς, ἢ τὸ γένος δυναςδούντων ἐκ τύχης φιλοσοφήσῃ, *epiſt. 7. & polit. l. 6.* Ἐὰν μὴ, ἢ οἱ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν ἐν τῇδε πόλεσιν, ἢ οἱ βασιλεῖς τε καὶ δυνάσαι φιλοσοφήσωσι γνησίως τε καὶ ἱκανῶς, καὶ τοῦτο εἰς ταυτὸν ξυμπέσῃ δυνάμις τε πολιτικὴ, καὶ φιλοσοφία. Quod Hierocles *de Providentia l.* 2 apud Photium *cod.* 252. ſic expreſſit, Τοὺς φιλοσόφους ἄρχοντας τῶν πόλεσιν ἐφεσάναι, ἵνα λήξωσί ποτε τῶν κακῶν· καὶ ὡς ἐκ ἂν ποτε εὐδαιμονήσει πόλις, εἰ μὴ αὐτῶν διαφύγοιεν οἱ τῷ θείῳ παραδείγματι χρώμενοι. Ex Juliani mente Gregorius Naz. στηλιευτ. 1. Χρῆναι γὰρ φιλοσοφίαν καὶ βασιλείαν, ὡς ὁ ἐκείνων λόγος, εἰς ταὐτὰ συνελθεῖν. Cicero *ad Quint. frat. ep.* 1. ſic extulit. *Tum deniq; fore beatas reſpublicas, ſi aut docti & ſapientes homines eas regere cepiſſent, aut qui regerent, omne ſuum ſtudium in doctrina ac ſapientiâ collocâſſent. hanc conjunctionem videlicet poteſtatis ac ſapientiæ, ſaluti cenſuit civitatibus eſſe poſſe.* Juſtinus in *apolog.* 2. Ἔφη γάρ πε καὶ πις ἦν παλαιὸς, Ἂν μὴ οἱ ἄρχοντες φιλοσοφήσωσι, καὶ οἱ ἀρχόμενοι, ὐκ ἂν εἴη τὰς πόλεις εὐδαιμονῆσαι. de principibus ſubditiſq; ſimul pronunciavit, quod de illis ſolis Plato dixerat. præſumpſiſſe Platonem forſan exiſtimavit, principe philoſophante, idem & populum facturum. Ita certè de Numa Plutarchus: Ἐναργὲς ἐξελέγχει παράδειγμα καὶ τεκμήριον τῆς Πλατωνικῆς φωνῆς, ὡς ὕστερος ἐκεῖνος ὐκ ὀλίγοις χρόνοις γενόμενος ἐτόλμησεν ἀρεῖναι θεὶ πολιτείας, ὡς μία κακῶν παῦλα καὶ λύσις ἀνθρώποις ὄψιν ἔκ πινος τύχης θείας, εἰς ταὐτὸ διανοίᾳ φιλοσόφῳ βασιλικῇ συμπεσοῦσαν δυνάμιν, ἐγκρατῆ καὶ ὑπερδέξιον τῆς κακίας τιθὺ ἀρεσθὺ καθαιρῆσαι. μακάριος μὲν γὰρ αὐτὸς ὁ σώφρων ὡς ἀληθῶς μακάριοι ἦ οἱ ζωήκοοι ἦδη ἐκ τῆς σωφρονοῦντος στόματος ἰόντων λόγων. τάχα γὰρ ὐδὲ ἀνάγκης πνὸς δεῖ θεὸς τὸν πολλὸν, ὐδὲ ἀπειλῆς, αὐτοὶ ἦ τιθὺ ἀρετιθὺ ἐν εὐδήλῳ παραδείγματι καὶ λαμπρῷ τῷ βίῳ τὸ ἄρχοντος, ἑκουσίως σωφρονοῦσι καὶ συγκαπάζονται θεὸς αὐτόν. De Oſiride pariter Syneſius *de provident.* Καὶ θεραπείαν ἦν Ὄσιρις ἠξίε πμᾶν παιδείαν γὰρ ἀρετῆς ᾤετο πηγὴν εἶ). unde per Ægyptum totam eo regnante virtutem adeo floruiſſe ὡς ἐοικέναι τιθὺ χώραν ἀρετῆς διδασκαλείῳ, ἦ παίδων θεὸς ἕνα βλεπόντων τὸν ἡγεμόνα, καὶ δρώντων τε ἓν ὅ, τι ὁρῷεν, καὶ λεγόντων ἓν ὅ, τι ἀκούσειν | Idem Syneſius *ad Arcad. Imper. de regno*, Ὑπὲρ φιλοσοφίας ἓν ἡῦγμαι καὶ εὖη γε τυχεῖν τῆς εὐχῆς, ἵν Πλάτων εὐξάμενος ὐκ ἐτύχησεν. ἰδιωτί σε τῇ βασιλείᾳ θεσπληφότα φιλοσοφίαν. Quod in Arcadio optaverat Syneſius, in Juſtiniano contigiſſe refert Agapetus in *Paræn.* Ἐφ' ἡμῶν ἀνεδείχθη τῆς εὐζωίας ὁ χρόνος, ὃ θεσπέπι πε ἦν παλαιῶν ἔσεσθ, ὅταν ἢ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν, ἢ βασιλεῖς φιλοσοφήσωσι· καὶ γὰρ φιλοσοφοῦντες ἠξιώθησε βασιλείας, καὶ βασιλεύσαντες ὐκ ἀπέσητε φιλοσοφίας. Cæterùm quæ ille videre optaverat, iſte vidiſſe ſe profitetur, id in Marco noſtro ab omnibus agnitum eſt. Huic etenim, Capitolino referente, *ſententia Platonis ſemper in ore fuit: Florere civitates, ſi aut Philoſophi imperarent, aut Imperatores philoſopharentur.* Nec in vita, quàm in ore, minùs; quum, ut idem autor eſt, *honoribus in ſe receptis, philoſophiæ operam vehementer dederit; tantúmque in eo philoſophiæ ſtudium fuerit, ut adſcitus jam in Imperatoriam dignitatem, tamen ad Philoſophorum domos diſcendi causâ ventitaret.* quod & Caſſius etiam his verbis affirmavit, Λέγεται καὶ αὐτοκράτωρ ὢν, μὴ αἰδεῖσθαι, μηδὲ ὀκνεῖν ἐς διδασκάλε φοιτᾶν. Quin & conſpicatũ hoc Luciũ quendam, philoſophum & ipſum, ad cœlum manibus ſublatis, exclamâſſe refert Philoſtratus in *Herode*, & ex Philoſtrato Suidas, Ὦ Ζεῦ, ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς γηρῴσκων ἤδη, λέπτον ἐξαφάμμος, ἐς διδασκάλε φοιτᾷ ὥσπερ οἱ παῖδες! *Proh Jupiter, Romanorum Rex ſeneſcens jam, libro ad latus appenſo, ſicut pueri ſolent, ad præceptoris ædes itat!* Verùm tantum abeſt ut hoc ſibi Marc' dedecori putârit, aut à verè ſapientibus ei notam aliquam attraxerit, ut contrà ſtudium philoſophiæ conſtans & indefeſſum nomen illi celeberrimum conciliârit. Itaque non immeritò forſan & Dioclet[illegible]anus, Capitolino referente, *vitâ & clementiâ talem ſe capere, qualis fuerit Marcus, etiamſi philoſophiâ*

phiâ nec Plato esse possit, si revertatur in vitam. Quin & à Casaubono nostro ad Pers. Sat. 1. elogio honoratissimo planè amplissimóq; isto ornatur: *Sapientissimus ille Imperator Marcus,* ὁ ἐν βασιλεῦσι φιλοσοφικώτατος. In eam deniq; propter doctrinam virtutémq; existimationem venisse dicitur, ut eo imperante ferrent palam, *Platonis impletum esse verbum, quo dicebat, Tum orbem terrarum feliciter habiturum, cùm contigissent ut Philosophi rerum potirentur.* Fulgos. *memorab. l.* 2. *c.* 5. De Leone cognomine Sapiente, Baronius, *annal. tom.* 10. *ann.* 911. ubi orationem ejusdem quandam piam admodum ac eruditam recitaverat: *Ità planè cùm vel Philosophi Christiani regnant, vel reges philosophantur.* E nostris, De Henrico I. Guilielmus Malmesbur. *l.* 5. *Fuerunt illi (ut verè confirmo) literæ, quamvis tumultuariè libatæ, magna supellex ad regnandi scientiam, juxta illam Platonis sententiam, quâ dicit, Beatam esse rempublicam, si vel Philosophi regnarent, vel reges philosopharentur.* Et de Jacobo Rege Andr. Dunæus, ἐν τῇ δεξιώσει. Πέφυκε σωφθεῖν ὁμῶ, μεγάλη τε ἔξουσία καὶ ἀσυγκὴ φρόνησις· ἧς συζυγίας ὑδὲν χρυσοῦ ἐν τῷ βίῳ μακαριώτερον. ὡς ὅταν εἰς ταυτὸν τὸ φρονεῖν τε καὶ σωφρονεῖν ἡ μεγίστη δωρεὰ ἐν ἀνθρώποις ξυμπέσῃ, τότε πολιτείας ἀείστης, καὶ νόμων θεῖ τοιούτων φύσει γράφεσθαι, φησὶ που Πλάτων. Denig; in hanc eandem mentem Doctores Hebræi: איזהו אדם ראוי למלוך ואמר חכם או מלך שירדוש החכמה *Ecquis homo est regno dignus? vel sapiens, vel rex sapientiæ studiosus.* Quanquam Platonis sententiam illam, tot autoribus tantísque comprobatam, ridet exagitátq; multis apud Athenæum *dipnosoph. l.* 5. Masurius, Themistius etiam censuræ subjicere est ausus. Sic enim ille *ad Jovianum Imp. orat.* 12. Πλάτωνι μὲν ἦν, εἰ καὶ τἄλλα πάντα θεῖος καὶ αἰδοῖος, ἀλλὰ τοῦτόν γε ἀτεχνῶς ἀποκεκινδυνευμένον θεσπίσαι λόγον, ὅτι μὴ πρότερον τὰ κακὰ λήξει τοῖς ἀνθρώποις, πρὶν ἂν ἢ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν, ἢ βασιλεῖς φιλοσοφήσωσιν. Mox Aristotelem Platoni opponens, qui dixerit è contrario, φιλοσοφεῖν μὲν τὸν βασιλέα, οὐκ ὅπως ἀναγκαῖον ἦν, ἀλλὰ καὶ ἐμποδών· τὸ δὲ φιλοσοφεῖσθαι ἀληθινῶς ἐντυγχάνειν, εὐπετὲς καὶ εὐπόριστον. hunc probans, ἔργων γὰρ ἀγαθῶν, inquit, πρὸ βασίλειαν ἐπέπλησεν, οὐχὶ ῥημάτων. quasi in verbis, non in factis philosophia consistat. Concludit ipse; Ἀγαπῶμεν ἄν, εἰ φανείη ποτε βασιλεὺς, οὐκ αὐτὸς αὐτουργῶν φιλοσοφίαν, τοῖς δὲ φιλοσοφεῖσθαι ἀληθῶς εὐπειθὴς καὶ ὑπήκοος. Atqui à regibus sacræ philosophiæ, an theosophiæ, studium etiam codex divinus exigit, *Deut.* 5. *c.* 17. *v.* 16, 17. Cæterùm, missis his, quæ hîc Marcus, quî possint Lucio competere, non video, cujus vita, tum principis, tum & privati, à philosophica disciplina fuit semper alienissima.

Τὸ προσῆκον θεῖ τῷ ὑπὸ θεῶν φίλων φιλεῖσθαι] Apud Livium *l.* 22. Acedux Hispanus; *vult sibi quisque credi; & habita fides ipsam plerumque obligat fidem.* Et Seneca, *epist.* 3. *Fidelem si putaveris, facies.* De amore pariter habeas. Imò idem de utroque Plut. in *præcept. conjugal.* Ποιεῖ γὰρ καὶ τὸ πεισθῆναι, δοκεῖν πεπείσθαι· καὶ τὸ φιλεῖν, φιλεῖσθαι.

Τὸ ἀνεπίκρυπτον] Verum reverâ Capitolinus (quod & suprà non semel monuimus) ait fuisse *morum simplicium,* & *qui adumbrare nihil posset.* nec tamen eum esse existimo, de quo Marc. istîc. Certè fratrem suum, quisquis is fuerit, talem Marcus hîc depingit, qualem Achillem (puto) Ennius apud Gellium *lib.* 19. *c.* 8. — *eo ego,* inquit, *ingenio Natus sum, amicitiam atque inimicitiam in fronte promptam gerere.* De Clearcho itidem Xenophon, *expedit. lib.* 2. Τὸ συνὸν, τό τε φαιδρὸν ἀυτῷ ἐν τοῖς προσώποις ἔφασαν φαίνεσθαι. vid. *l.* 11. § 15.

Τὸ μὲ δεῖσθαι σοφισμῶν τοὺ φίλους ἀυτῷ, περὶ τῶν πρακτέων, ἢ μή ἐστι πρακτέα] Contrà prorsus quàm Dominianus, qui κρυψίνους Dioni Cassio prædicatur. & quàm Tiberius multò magis; qui sensus ità privatos obtegere est solitus, ut ancipiti eventu, quid expeteret, quid averseretur, ariolari suos necesse fuerit, & gravissimam sæpe officiis eis offensionem incurrerent, quibus potissimùm demereri se posse sperabant. Eum nobis sic Cassius *l.* 57. depingit. Φύσει δὲ ἰδιωτάτῃ ἐκέχρητο. ὥστε γὰρ ὧν ἐπιθύμει πρᾶξαι τοιοῦτό τι, καὶ ὧν ἔλεγε, οὐδὲν ὡς εἰπεῖν ἐβούλετο· ἀλλ' ἐναντιώτατος τῇ προαιρέσει τοὺ λόγους ποιούμενος, πᾶν τε ὃ ἐπόθει ἠρνεῖτο, καὶ πᾶν ὃ ἐμίσει προσεποιεῖτο· ὠργίζετό τε ἐν οἷς ἥκιστα ἐθυμοῦτο, καὶ ὀλιγωρεῖ, ἐν οἷς μάλιστα ἠγαπάκει, ἐδόκει δέ· ἠλέει τε οὓς σφόδρα ἐμίσει, οὓς σφόδρα ἐκόλαζε, καὶ ἐχθρὸς ἔπασχεν, οἷς συνεγίνωσκε· τόν τε ἔχθιστον ὡς οἰκειότατον ὄζια ὅτε ἐώρα, καὶ τῷ φιλτάτῳ ὡς ἀλλοτριωτάτῳ προσεφέρετο· τό τε σύμπαν, οὐκ ἦξίου τὸν αὐτάρχην λανθάνειν ὢν προνεῖ εἶναι· καὶ εἰ μὴ μόνα ταῦτ' εἶχεν, ἀφύλακτος ἂν τοῖς εἰς πεῖραν αὐτῷ ἐλθοῦσιν ἦν· πρὸς γάρ τοι τὸ ἐναντιώτατον πάντα ἀναλαμβάνοντες, οὐ τῷ ἴσῳ τό τε μὴ βέλεσι καὶ τῷ αὐτὸν πάνυ ποθεῖν, καὶ τῷ ὀργίλῳ δοκεῖν πινὸς τὸ μὴ ἐφίεσθαι ἐνόμιζον· γνοὺς δὲ ὠργίζετο, εἴ τις αὐτῷ σωτὴρ φανερὸς ἐγίγνετο· καὶ πολλοὺς ὑδὲν ἄλλο σφίσιν, ἢ ὅτι σωτῆρσιν αὐτὸν, ἐγκαλέσαι ἔχων, ἀπέκτεινε. ὥστε χαλεπὸν μὲν ἦν αὐτῷ σωθῆναι· πολλὰ γὰρ ἅτε πρὸς τὸ λεγόμενον, ἀλλὰ μὴ πρὸς τὸ βουλόμενον σωφρονοῦντες ὁι, ἐσφάλλοντο. χαλεπώτερον δὲ σωθέναι. τῷ τε γὰρ ἐπιθύμοῦσιν αὐτῷ καταφωρᾶν, καὶ τότε καὶ ἀληθεύειν αὐτῷ ὑποπτεύοντο. μόνος δὲ, ὡς εἰπεῖν, ὅστις ποτ' ἀνιαρότατον ὄζι, ἐλεγχόμενος ἤνεσε· καὶ ὅτι ἠγνόησε τῷ φύσιν αὐτῷ, ὥστ' ἠλεγξεν· οὕτω γὰρ, ὅτε πρόσοιτο αὐτῷ ἠπατημένος· ὅτε ἐνδεικνύμενος νοεῖν ἃ ἔφασκεν, ἐμισήθησαν πάνυ· μάλιστα γὰρ πολλοὺ ἄχθεσθαι παρεῖχεν, εἴ τε τις ἐναντίοιτο βίᾳ ἐλεγχόμενος, εἴτε καὶ σοφίζοιτο. τὰ μὲν γὰρ ἀληθῶς ἡσθῆναι, τὸ δὲ δοκεῖν βέλεσθαι, πάντως τε πᾶσι πρὸς ἑκάτερον

ἐκάτερον ἐναντιωμένους εἶχε, καὶ διὰ τοῦτο, τοῦ μὲν τῆς ἀληθείας, τοῦ δὲ τῆς δοκήσεως ἕνεκα ἤχθαιρε. Sed & de Domitiano, Cassius idem, *lib.* 67. Καί τοι καὶ τοῦτο δεινότατον ἔχων, ὅτι καὶ κολακεύεσθαι ἤθελε, καὶ ἀμφοτέροις ὁμοίως ἤχθετο, καὶ τοῖς θεραπεύουσι, καὶ τοῖς μή· τοῖς μὲν, ὅτι ἀνωφελεῖς, τοῖς δὲ ὅτι κολαφεστὴν ἐδόκουν.

§ 15. Παράκλησις Μαξίμου | *Maximus me adhortatus est.* Xyl. Verùm addititium videtur [κλῆσις] illud. lego, Παρὰ, ut supra. atque ità citare comperio If. Casaubonum *ad vitam Marci.* Legere tamen videtur Salmas. *ibid.* Παρὰ Κατύλου καὶ Μαξίμου. Sed cum *Catuli* suprà § 13. meminerit, quare denuò, præter morem suum, eundem reponeret, caussam nullam video. minúsq; jam placere sibi, quod olim voluerat, vir candidissimus profitetur. Meric. Cas. Παρὰ Κλ. Μαξίμου, *à Claudio Maximo. Cl. Maximus* inter *Stoicos* à Capitolino recensetur, quibus Marcus noster in disciplinam se dederit. Verùm nec viro clarissimo ea lectio probatur; quum nec in aliis citandis duplici nomine sit usus, παρὰ Οὐήρου, παρὰ Διογνήτου, παρὰ Ῥουσίκου, παρὰ Σέξτου, παρὰ Φρόντωνος, παρὰ Κατύλου. *Ergò & hìc scripsit,* inquit, παρὰ Μαξίμου. *Et sic legendum censeo.* Cui accedit & *ad Capitolinum* Casauboni patris calculus, qui *solis cognominibus Catulum Maximúmque* monet, *à Marco in hoc scripto nuncupatos.* Etiamsi autem Μάξιμον Τύριον Eusebius in *canone chronico* (uti ex Georgio monacho patet, qui eundem transcripsit) inter Marci nostri præceptores collocaverit: unde & supplendus videtur Marian. Scotus, apud quem *Maximi* nomen intercidit, *Tyrii* remansit; vix adducor tamen ut credam quod Viri illustres Jos. Scaliger *notis in Euseb.* & Jac. Capellus *histor. Eccles. cent.* 2. autumant, *Maximum* hunc, *Tyrium* illum esse, cujus extant διαλέξεις, cùm iste quantus quantus est, totus *Platonicus* esse videatur, illum *Stoicum* extitisse consentiunt autores. Sed & *Tyrium* istum sub Commodo, non sub Marco, Romæ διατρίψαι Suidas prodiderit.

Τὸ κρατεῖν ἑαυτοῦ | *ut suo exemplo meipsum regerem.* Xyl. ad verbum, *se continere,* vel, *sui continentem,* sive *potentem esse,* ut Flaccus, *carm. l.* 3. *od.* 29. & Seneca, *ad Marc. c.* 20. vel etiam, *Sibi imperiosum,* ut Flaccus idem *Serm. l.* 2. *c.* 7.

Quisnam igitur liber? Sapiens, sibi qui imperiosus.

Sic κρατεῖν τῆς χειρὸς apud Plutarchum Aristides, de Themistocle quem peculatus reum agebat, ex Tragico an Comico aliquo;

Σοφὸς μὲν ἀνὴρ, τῆς δὲ χειρὸς οὐ κρατῶν.

Sapiens quidem vir, sed manus non continens.

h. e. manum (à publico, sive alieno) continere ac cohibere haud potis. Et κρατεῖν ὀργῆς. Dionysius Halicarn. apud Stob. tom. 2. tit. 20. Ὅτι μεγάλου καὶ δοκοῦντος εἶναι κρατεῖν ὀργῆς, ἡ φρόνησις καὶ ἡ φυλακὴ τοῦ μὴ ἁμαρτεῖν μείζων. Ὀργῆς κρατεῖν dixit, quod ὀργὴν κατέχειν Menand.

Ὅσος τὸ κατέχειν ὀξὺ τὴν ὀργὴν πόνος;

Cohibere quantus impetum est iræ labor!

Rex sapientissimus, *Proverb. c.* 16. *v.* 32. *Potior est longanimis robusto; & qui in animum suum imperium obtinet, expugnante civitatem.* Græc. Κρείσσων ἀνὴρ μακρόθυμος ἰσχυροῦ· ὁ δὲ κρατῶν ὀργῆς, καταλαμβανομένου πόλιν. Optimè, Siquidem, ut Plut. *de ira cohib.* Ἀνθρώπων μὲν κρατῆσαι, καὶ χείροσι βελτίοσιν, ὑπῆρξε· τὸ δ' ἐν ψυχῇ σῶσαι καὶ θυμῷ, τέρμων μεγάλης ὄντι καὶ νικητικῆς ἰσχύος. Socratis dictum est; à Stobæo relatum tom. 1. *l.* 2. tit. 7. μείζω μὲν ἀρχὴν εἶδον τὴν βασιλείαν, ἀείζω δὲ τὸ ἑαυτὸν ἄρχειν. & de Alexandro Plut. τὸ νικᾶν τοὺς πολεμίους, τὸ κρατεῖν ἑαυτοῦ βασιλικώτερον ἡγεῖτο. Seneca, *de Benef. l.* 5. *c.* 7. *Gentes facilius est barbaras impatientesque alieni arbitrii regere, quàm animum suum continere, & tradere sibi.* &, *epist.* 75. *Hæc est absoluta libertas, in seipsum habere maximam potestatem. inæstimabile bonum est suum fieri.* Et, *epist.* 113. *Sibi imperare maximum est imperium.* Et, *quæst. nat. l.* 3. *Nulla major est victoria, quàm vitia domuisse. innumerabiles sunt, qui urbes, qui populos habuere in potestate; paucissimi, qui se.* Horat. *Carm. l.* 2. *od.* 2.

Latiùs regnes avidum domando
Spiritum, quàm si Libyam remotis
Gadibus jungas, & uterque Pœnus
Serviat uni.

Et Claud. *de* 4. *Cons. Honor.*

—— tunc omnia jura tenebis,
Cum poteris rex esse tui. —

Rectiùs enim is appellabitur Rex, (qui hoc præstiterit,) *quàm Tarquinius, qui nec se nec suos regere potuit.* Cic. *de fin. l.* 3. Dio Prus. *Orat.* 49. Τοῦτό γε ὄντως φιλοσόφου τὸ ἔργον, ἢ αὐτῷ ἀρχή. Τῷ δὲ τὴν ἀρχὴν ταύτην ἰσχυρῶς καὶ ἐγκρατῶς ἔχοντι, καλὸν ἤδη καὶ συμπάντων ἀνθρώπων κρείττω γίνεσθαι. Et rursus, Ὁ τοίνυν φιλόσοφος αἰεὶ αὐτῷ ἄρχει· ὁ τῷ παντὶ χαλεπώτερον, ἢ συμπάντων μὲν ἑλλήνων, συμπάντων δὲ βαρβάρων βασιλεύειν. Vide *l.* 2. § 2. & *l.* 11. § 29.

Κατὰ μηδὲν παείφορον | ità Basil. Verùm παείφορον vox est nauci. παράφορον D. Junius vult. quod Xyl. etiam legisse videtur, quum *præcipitem* vertit. Est enim παράφορος propriè qui *transversus abripitur*; eíq; optimè opponitur, qui in suo sui imperio se continet. ità Herod. *l.* 8. de quibusdam qui fluvium tranare volentes in aquas unà cum equis se dederant, παρενεχθέντες ἀπόλοντο. *Vi fluminis abrepti perierant.* indè ἡ παράφορος à torrente flumine translatum, *l.* 5. § 23. & *l.* 12. § 14. ὁ κλύδων παραφέρει, *æstus abripere,* dicitur. at Lugd. παείφορον exhibet. quod secutus M. Casaub. *circumactum*

cumactum reddidit. atq; ità περιφέρεσθαι etiam usurpatur ab Apostolo, de hominibus instabilibus, qui cùm judicio certo nulli nitantur, ab aliis facile circumaguntur, *ad Ephes. c. 4. v. 14.* κλυδωνιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ διδασκαλίας. metaphora ducta à navibus ἀνδραπόδοις, uti priùs dictum, ad § 8. Sed prius illud magìs arridet. Vide *l. 2. § 7.*

Ἐν τοῖς ἄλλοις περισάσι | περισάσεις istîc, ut Galeno suprà ad § 12. adducto, pro *rebus* ejusmodi nos *circumstantibus*, quæ negotium nobis molestiámq; aliquam facessant. de qua vocabuli hujus significatione dicetur ulterius ad *l. 9. § 13.*

Τὸ εὔκαρπον τῆς ἤθους | *mores benè tempearti.* sive *morum insigne temperamentum.* De Ausidio Cicero *ad famil. l. 12. ep. 37. Est autem ità temperatis moderatisque moribus, ut summa severitas, summa cum humanitate jungatur.* Idem de Lentulo *ad Attic. l. 4. epist. 6. Virum bonum, & magnum hominem, & in summa magnitudine animi, multâ temperatum humanitate.* Tractum videtur ab aëris constitutione temperata, quando nec æstu torret, nec vexat frigore. Æschines (hujus enim esse docent Laert. Athen. alii) *Axiocho*: ὅτε γὰρ χεῖμα σφοδρὸν. ὅτε θάλπος ἐγίνετο, ἀλλ' ἔυκρατος ἀὴρ ἔκειτο, ἀπαλαῖς ἡλίου ἀκτῖσιν ἀνακιρνάμενος. Potest & à vino aquâ mitigato in quibus miscendis si justa ratio habita fuerit, (artis autem id esse docet Athenæus *l. 10.*) ἀφαιρήσει ἡ κρᾶσις τοῦ οἴνου τὸ βλάπτον, ἁ σωιρεῦσα τὸ χρήσιμον. Plut. *de leg. poet.* Inde οἶνος ἔυκρατος, Polluci *l. 6. c. 3.*

Οὐ ῥᾳθύμως καὶ ἐργασικὸν ἦν περὶ τῶν πραγμάτων | *Ut quæ instituissem, expeditè, nec magnâ cum molestia perficerem.* Xyl. *Negotia, quæcunque ea fuerint, cùm exquisitè, tum sine quiritatione, exequi.* M. Casaub. Eóq; sensu τὸ καθεργάζεσθαι usurpâsse Xenophon videtur, *memorab. l. 4.* Καίτοι γε τοσούτῳ ταῦτα ἐκείνων δυσκαθεργαστότερα φαίνεται, ὅσῳ περ πλειόνων περὶ ταῦτα πραγματευμένων, ἐλαφρῶς οἱ καθεργαζόμενοι γίγνονται. Thucydid. etiam *l. 4.* Οὕτω τῇ παρούσῃ εὐτυχίᾳ χρώμενοι, ἠξίουν σφίσι μηδὲν ἐναντιοῦσθαι, ἀλλὰ καὶ τὰ δυνατὰ ἐν ἴσῳ καὶ τὰ ἀπορώτατα μεγάλῃ τῇ ὁμοίως καὶ ἐνδεεστέρᾳ παρασκευῇ καθεργάζεσθαι. Vide *l. 9. §. 12.* Usurpatur & de cibis digerendis concoquendisq;: unde alimenta εὐκατέργαστα, *concoctu facilia*, & δυσκατέργαστα, *concoctu difficilia*, in medicorum scriptis frequentissima. & indè forsan mutuatum fuerit.

Πάντας αὐτῷ πιθέσθαι | De Xenocrate Laërt. *l. 4.* Ἦν δὲ καὶ ἀξιόπιστος σφόδρα. ὥστε μὴ ἐξὸν, ἀνώμοτον μαρτυρεῖν, τούτῳ μόνῳ συνεχώρουν Ἀθηναῖοι. *Tantæ apud suos fidei existimationem obtinuit, ut quod nemini cuiquam alioqui licitum, huic etiam injurato testimonium perhibere Athenienses permitterent.* Vide *ad l. 3. §. 5.* Eâdem ferè apud eosdem autoritate fidéque pollebat Aristides: sed & apud Romanos Cato Uticensis. Unde factum, ut de rebus fide omni prorsus indignis παρoιμιωδῶς diceretur, Τοῦτο μὴ δὲ Κάτωνος λέγοντος πιστὸν ἔστιν. *Hoc nec Catone prædicante fidem meretur.* Plut. *in Caton.* Malè autem Xyl. istîc, *Dicebat sibi verba facienti*, &c. quasi hoc de se prædicâsse Maximus diceretur, quod tam à Maximi moribus quàm & à Marci mente alienum est.

Ὅτι ὁ καλῶς πράξας | Geminum de Jesu nostro elogium populi apud *Marc. c. 7. v. 37.* καλῶς πάντα πεποίηκε. Sed & de Davide dictum *hist. Regum l. 2. c. 3. v. 36. Populo rectum videbatur, quicquid rex fecerat.*

Τὸ ἀθαύμαστον καὶ ἀνέκπληκτον | alterum horum interpres Ang. omisit. Vide *l. 12. §. 13.* Zenonis placitum est apud Laërt. *l. 7.* τὸν σοφὸν μὴδὲν θαυμάζειν. Quin & Zenone prior Democrit. apud Stob. *tom. 2. tit. 3.* Σοφίαν ἀθαμβον, ἀξίαν πάντων καὶ πρωτάτην, pronunciavit. Nec Democrito in hoc prorsus quicquam adversatur Heraclitus; Βλαξ ἀνθρωπος ὑπὸ παντὶ λόγῳ ἐπτοῆσθαι φιλεῖ. quod usurpat Plutarch. *de Poet. leg. c. 10.* & *de audiend.* Verùm illi moderantiús. At utroq; isto antiquior longè Pythagoras, Zenoni planè σύμφορος, hunc sese ex philosophia fructum percepisse professus est, τὸ μηδὲν θαυμάζειν, *quòd nihil admiraretur*, sive *quòd nihil admiratione suâ dignum duceret.* quod tamen perperam à quibusdam acceptum monet Plut. *de audiend.* Hinc Horat. *l. 1. epist. 6.*

Nil admirari prope res est una, Numici,
Soláque, quæ possit facere & servare beatam.

Ex adversùm tamen Plato in *Theæteto*: Μάλα φιλοσόφου τοῦτο τὸ πάθος, τὸ θαυμάζειν· οὐ γὰρ ἄλλη ἀρχὴ φιλοσοφίας ἢ αὕτη· καὶ ἔοικεν ὁ τὶν Ἶριν Θαύμαντος ἔκγονον φήσας, οὐ κακῶς γενεαλογεῖν. Cui & Clemens Alex. calculum contribuit tuum, *Stromat. l. 2.* Τῆς ἀληθείας ἀρχὴ, inquit, τὸ θαυμάζειν, ὡς Πλάτων ἐν Θεαιτήτῳ λέγει. καὶ Ματθαίας ἐν παραδόσεσι παραινῶν, Θαύμασον τὰ παρόντα· βαθμὸν τοῦτον προτιθεὶς τῆς ἐπέκεινα γνώσεως ἀποδείκνυσι. ἢ καὶ τὸν καθ' Ἑβραίους εὐαγγελίῳ, Ὁ θαυμάσας, βασιλεύσει, γέγραπται· καὶ ὁ βασιλεύσας ἀναπαύσεται. Nec in hac parte à Magistro suo dissentiens Aristot. περὶ τὰ φυσικὰ, *l. 1. c. 2.* Διὰ τὸ θαυμάζειν οἱ ἄνθρωποι καὶ νῦν καὶ τὸ πρῶτον ἤρξαντο φιλοσοφεῖν, ἐξ ἀρχῆς τὰ πρόχειρα τῶν ἀπόρων θαυμάσαντες, εἶτα κατὰ μικρὸν προϊόντες, καὶ περὶ τῶν μειζόνων διαπορήσαντες. Et mox: Ἄρχον μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ θαυμάζειν πάντες. Verùm conciliari poterunt istæ, quæ ex diametro repugnare sibi invicem videntur, sententiæ; si de tyrone philosopho Platonis istud, de veterano sapientiæ jam apicem summum assecuto, priora illa acceperimus. Cyrus deniq; Persas suos ità instituisse refert Xenophon, *l. 8.* Ὡς μηδὲ μεταστρόφους φανερὸς εἶεν, ὡς ἐδὲν θαυμάζοντες.

Καὶ μηδαμοῦ ἐπειγόμενον, ἢ ἀνάγκη | quod *lib. 7.*

§ 69.

69. dixit, μήτε ζοῦζειν, μήτε νυκτᾶν.

Ἢ ἀμηχανῆν | ἀμηχανεῖν propriè *in eis esse angustiis, è quibus nullâ ratione, nullâ machinâ expedire vel extricare te possis.* itaq; verto *perplexum esse.*

Ἢ φρονιμοὺς | Suspecta vox. forsan φρονιμοὺς, ut gemina litera altera exscriptoris vitio excederit, quo modo in φρονιμωτικιζομένους, *l.* 4. § 16. Xyl. *neq; mœstitiæ, neq; gaudii nimium.* Cas. *ridere,* vertit; sed ita ut *risûs excessum* designet. Mihi aliò inclinat animus. σεσηρέναι est quod Latinis *ringi,* vel etiam *dentibus renidere.* usurpatur plerumq; de *risu simulato,* qualis eorum, qui Græcis antiquis γναθμοῖς ἀλλοτρίοις, recentioribus ξεναῖς παρειαῖς γελᾶν, utì Eustath. *ad Odyss.* σ'. *malis alienis ridere,* Latinis dicuntur, ut Flacco *Sat.* 3. *l.* 2. vel etiam de *indignatione, dissimulata* quidē, sed quæ istiusmodi oris habitu re prodat, qui cùm *risum,* vel *irrisionem præ se ferat,* ab animo tamen exacerbato proveniat. ità *ringi* Latinis, non simpliciter *irasci,* utì exiliter nimis Nonius, sed *tacitum stomachari, cùm aliud præ te feras,* utì Donatus in Terentiano illo *Phorm.* 2.2. ubi *risui vero* opponitur;

——— *ille ringitur, tu rideas.*

Sidonius *carm.* 23. *v.* 87.

Multum ringitur otiosa virtus.

Marcus noster *l.* 11. § 18. Τὸ εὐμενὲς ἀνίκητον, ἐὰν γνήσιον ᾖ καὶ μὴ σεσηρὸς, μηδὲ ὑποκεκριμένον. *Si verum ac genuinum fuerit, non personatum & ementitum.* quale eorum, qui vultu oríſq; habitu externo offensionis speciem nullam læsi proferunt, sed injuriarum despectum quendam præ se ferunt, cùm animus tamen intùs odiis occultis æstuet. Apud Suidam, Procopius, opinor, Ἐν τοῖς ἀνεκδότοις, Λίαν δὲ ἐς αὐτὸν ἡ Θεοδώρα ἠγριαίνετο καὶ ἐσεσήρει. *Valdè adversus eam exacerbata erat, & ringebatur.* ut sit istîc προσεσηρέναι, sive σεσηρέναι πρός τι. *ad rem aliquam,* sive *ad occasionem aliquam ringi,* h. e. vel exacerbari vel renidere aliquem, ad risum quendam adscititium composito vultu, cum animo tamen angeretur. id quod *affectationem caninæ æquanimitatis stupore formatam,* nuncupâsse videtur Tert. *de Pat. c.* 2.

Καὶ τὸ συγγνωμονικὸν | De Demonacte Lucianum vide ad *l.* 5. § 22. Præclara sanè Catonis majoris, referente Plutarcho, vox illa, Πᾶσιν ἀεὶ τοῖς ἁμαρτάνουσι χωρὶς ἑαυτοῦ δοῦναι συγγνώμην. Cui gemina Plinii minoris ista, *l.* 8. *ep.* 22. *Optimum & emendatissimum existimo, qui cæteris ita ignoscit, tanquam ipse quotidie peccet; ita peccatis abstinet, tanquam nemini ignoscat.* Concinna & Senecæ illa, *de benef.* 1. 10. *Hoc tu cave, tanquam maximum crimen, ne admittas: ignosces tanquam levissimo, si admissum est.* &, *ad Mart. c.* 4. *Nec quicquam pulchrius existimo in fastigio collocatis, quàm multarum rerum veniam dare, nullius petere.* In quam ferè sententiam de Marco Dio Cass. *l.* 71. Αὐτὸς μὲν ἀπάντων τῶν ἁμαρτημάτων ἀπεῖχετο, καὶ ὅτε ἑκὼν ὅτε ἄκων ἐπλημμέλει τὰ δὲ ἄλλων ἁμαρτήματα, καὶ μάλιστα τὰ τῆς γυναικὸς, ἔφερε, καὶ ὅτε ἐπολυωρεῖσθαι, ὅτε ἐπόλαζε. Cæterùm Stoicorum placitis ista adversari prorsus videntur. Censent siquidem illi ut Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* sapientes, ἐλεήμονας μὴ εἶναι· συγγνώμης τε ἔχειν μηδενί. Et Stob. Collectan. *tom.* 2. *tit.* 46. Φασὶ μηδέποτε συγγνώμης ἔχειν μηδενὶ, τὸν νοῦν ἔχοντα· καὶ δεόντως λέγεσθαι τὸ μηδὲ συγγνώμης ἔχειν τοῖς ἁμαρτάνουσι. Hæc tum commemorat, tum & exagitat Cicero *Or. pro Muræna. Fuit quidem summo ingenio vir Zeno, cujus inventorum æmuli Stoici nominantur. hujus sententiæ sunt & præcepta hujusmodi; sapientem gratiâ nunquam moveri; nunquam cujusquam delicto ignoscere. neminem misericordem esse, nisi stultum & levem. Viri non esse, neq; exorari, neq; placari.* Et mox, *Supplices aliqui veniunt, miseri & calamitosi? sceleratus & nefarius fueris, si quidquam misericordiâ adductus feceris. Fatetur aliquis se peccâsse, & ejus delicti veniam petit? nefarium est facinus ignoscere; exorari, scelus; misereri, flagitium.* Et rursus sua illorum præceptis opponens. *Nihil ignoveris. Imo aliquid, non omnia. Nihil gratiæ caussa feceris. Imò ne resistito* [al. *persisto*] *gratiæ, cùm officium & fides postulabit. Misericordiâ commotus ne sis. sed tamen est etiam in dissolvenda severitate laus aliqua humanitatis.* Agnoscit, sed explicare ac mollire conatur Seneca *de clement. l.* 2. *c.* 5. *Scio malè audire apud imperitos sectam Stoicorum tanquam nimis duram. Objicitur enim illi, quod sapientem negat misereri, negat ignoscere. hæc si per se ponantur, invisa sunt. videntur enim nullam spem relinquere humanis erroribus, sed omnia delicta ad pœnam deducere. Quod si est, quid hac sectâ durius, quæ dediscere humanitatem jubet, portúmque adversùs fortunam certissimum, mutuum auxilium claudit? sed nulla secta benignior leniórq; est, nulla amantior hominum, & communibus bonis attentior.* Et, *c.* 7. *At, quare non ignoscat, dicam. Venia est pœnæ meritæ remissio. ei igitur ignoscitur, qui puniri debuit. Sapiens autem nihil facit, quod non debet; nihil prætermittit, quod debet. Itaq; pœnam quam exigere debet, non donat: sed illud, quod ex venia consequi vis, honestiore tibi viâ tribuit. Parcit enim sapiens, consulit, & corrigit. idem facit, quòd si ignosceret, nec ignoscit. quoniam qui ignoscit, fatetur aliquid se, quod fieri debuit, omisisse. Aliquem verbis tantùm admonebit, pœnâ non afficiet, ætatem ejus emendabilem intuens: aliquem invidiâ criminis manifestè laborantem, jubebit incolumem esse; quia deceptus, quia per vinum lapsus: hostes dimittit salvos, aliquando etiam laudatos, si honestis caussis pro fide, pro fœdere, pro libertate in bellum accincti sunt. Hæc omnia non veniæ sed clementiæ opera sunt.* Verùm hæ sunt Stoicorū argutiolæ spinosæ, & subtilitates supervacaneæ, quas Marcus noster, solidior quàm subtilior, minùs curâsse videtur: imò meræ sunt, Senecâ ipso censente, λογομαχίαι. Sic enim ipse demum

ibidem.

ibidem. De verbo, ut mea fert opinio, quæstio est; de re quidem convenit. Sed de istis ampliùs, ad *lib.* 2. § 13. De Pio certè Capitolin. *Ad indulgentias promptissimus fuit.* Et, *His quos Adrianus damnaverat, in Senatu indulgentias petiit.* Idémque de Marco. *Fuit per omnia moderatissimus, in hominibus deterrendis à malo, invitandis ad bona, remunerandis copiâ, indulgentiâ liberandis: fecitque ex malis bonos, ex bonis optimos: moderatè etiam cavillationes nonnullorum ferens.* & rursus: *Erat mos iste Antonino, ut omnia crimina minori supplicio quàm legibus plecti solent, puniret: quamvis nonnunquam contra manifestos & gravium criminum reos inexorabilis permaneret.* Κἂν ἄρα συμβῇ ποτε τιὼ πιμωείαν ὑποχεῖν, ἃ τὸ παθεῖν καὶ δῦναι δίκιω δεινὸν νομίζεσιν, ἀλλὰ μὴ μείζω σεφανα θεῖν, κέρδος πόθεν; Aristid. de eodem. De Agricola Tacitus, *Omnia scire, non omnia exequi: parvis peccatis veniam, magnis severitatem commodare: nec pœnâ semper, sed pœnitentiâ sæpiùs contentus esse.* Vide *infrà* § 16. τὸ ἥμερον.

Καὶ ἀδιαστόφως μᾶλλον ἢ διορθωμένε φαντασίαν παρέχειν | *magisq; constantiam erroris securam, quàm erroris correctionem præ se tulisse.* Xyl. obscuriùs paulò. Hoc vult. Cùm sit prima felicitas, à recti norma ne minimum quidem, vel discedere, vel distorqueri: secunda, siquis quoquo modo deflexerit, ὡς διορθώσεως χρήζειν, (ut ipse de se dixerat, suprà § 7.) ad rectitudinis statum pristinum denuò reduci; quùm, *quod naturâ bonum est, neq; emendari, neq; corrigi se poscat*, ut *l.* 2. Arnobius; eam in Maximo rectitudinis firmitatem & stabilitatem extitisse, ut ope alterâ istâ nihil opus habuerit, τιὼ διόρθωσιν ἐ δεχόμενον, quod de Deo Aristot. *de mund. c.* 6. ita saltem *in bonum transfiguratus*, ut *nihil in eo supereſſet, quod mutandum videretur*, ut Seneca, *ep.* 6. In quem eundem sensum & illa accipi possunt, quæ habentur *l.* 3. § 5. Ὀρθὸν ἔν εἴ χρὴ, ἐχὶ ὀρθούμενον. Et *l.* 7. § 7. Ὀρθὸς, ἢ ὀρθούμενος. Neq; enim ἀδιαλειψίαν sive *pertinaciam* illam Marcus noster in Maximo aut offenderat, aut si offendisset, prædicaret; quâ nihil in natura sua magis laudare ac probare palam profitebatur, portentum illud hominis, Caius Caligula, ut Sueton. *l.* 4. *c.* 29. cùm nihil sit hâc magis aut devitandum, aut detestandum; ab eâq; Marcus & ipse se cum primis abhorrere doceat, *l.* 6. § 21. & alios itidem seriò sedulóq; dehortetur, *l.* 4. § 12.

Οὔτε ὑπόμενεν ἂν κρείττονα ἀυτὸν ὑπολαβεῖν | Miranda de hominis præstantiâ aliorum omnium consensio, cui nemo quisquam deprehensus est, qui exæquare se ausus esset. Stupenda etiam, non suspicienda duntaxat, in tanta universorum existimatione, hominis modestia, qui neminem quenquam unquam neglectui aut despectui habuerit.

Καὶ τὸ εὐχαειντίζειν | Nec occurrere alibi vocem hanc existimo; & hoc loco mihi suspecta est plané. Siquidem χαειντισμὸς sive *urbanitas*, parum distare videtur, vel ab ἀσελγολογία, quam repudiat Marcus *suprà* § 7. vel à κομψεία, etiam, quam non semel damnat. *l.* 3. § 5, & 8. & *l.* 4. § 51. unde τὸ χαειντίζειν καὶ τὸ κομψεύεσθαι à Platone conjunguntur, *polit. l.* 4. εἰ ἔτι μᾶλλον χαειντίζοιτο ὁ ταῦτα λέγων, κομψεύοιτο. quin & Suidas τὸ καταπροσῳδεῖν exponit per χαειντίζειν. quod Marco itidem in vitio ponitur, *l.* 5. § 5. forsan tamen existimaverit quis, τὸ εὖ istud adjectum, urbanitatem ita condire posse, ut suo modo suáq; tempestate adhibita, (quod non observant οἱ χαειντιζόμενοι ἐν μὴ χαείνῃ χωρῷ, utì Dionys. Halic. in *Lysia* loquitur) etiam citra Stoicæ severitatis violationem ullam locum suum obtineat. quum τὸ εὐχαρι in Pio prædicet ipse *infr.* § 16. Xyl. *liberaliter quoq; facetum esse.* quod tam à Maximi instituto, quàm & à Marci, puto, ingenio, aberat procul. Verùm ego Marco ipso autore, τὸ εὖ χαειντίζειν rescribere non dubitem; atq; ita Marcum ipsum scripsisse, pignore etiam interposito, contendere ausim. τὸ χαειντίζειν certè in sequiorem partem usurpari, docent, cum ex Aristophanis illo, χαειντίζεις (πίζῃ f.) καὶ καταπαίζεις ἡμᾶς καὶ βαμολοχᾷῃ. apud Etymologum & Suidam; qui & χαειντιζόμενοι exponunt εὐτραπελιζόμενοι, σκώπτοντες. tum & ex Glossario, ubi χαειντίζειν, *Carinari. Carinari* autem in Isidori *Glossis* est *illudere.* Et *Carinantes* ap. Festum, *probra objectantes*, sive *objicientes.* quibus accedit quod *Carinare*, Servius *ad Æn. l.* 8. *obtrectare.* adductis Ennii illis,

---*neq; me decet hanc Carinantibus edere chartis.*

&, *Contra Carinantes verba atq; obscœna profatus.*

ubi in priore versu pro *hanc, haic*, sive *hæc* Merula; in altero, pro *atque, aiquè*, sive *æquè*, Castricom. legendum censet. porrò *Carinare à navium carinis dictum* vult Festus, an hujus mutilator Paulus, *quod ut infima navis pars carina; ita sortis infimæ homines, quibus scommata id genus jacere usus esset.* at Jos. Scaliger, & hunc secuti Merula *ad Ennium*, & *ad Strabonem* Casaubonus, *carinari* Latinis eodem modo dictum statuunt, quo Græcis γαυλίζειν. nec indicant tamen unde nominis id tractum velint. à *Carinis* ne loco in urbe sic dicto; an à *navium carinis*, ut ad nautis usitata convitia respiciat, de quibus Flaccus *Serm. l. Sat.* 5.

Tum pueri nautis, pueris convitia nautæ
Ingerere.----nam Festo quæ tribuitur notatio nec nauci est. ego sanè à χαειντίζειν ipso *carinari* vel deductum, vel corruptum nullus ambigo.

§ 16. Τῆς παιδὸς | *Patrémne* velit naturalem, *Annium Verum*, de quo suprà § 2. an adoptivum, *Antoninum Pium*, ambiget forsan quispiam. Verùm hunc potiùs designatum existimem, cum quia ille Marco nostro impube adhuc, excessisse videtur; ut ex Capitolino conjicere est; tum quia hæc eadem (quæ

&

& magna ex parte ſunt principis potiùs, quàm privati hominis, virtutes) pleraque ferè de Pio enunciata deprehenduntur *l.* 6. § 30. idem ſtatuit & Caſaub. *ad Marci vitam.* Interim falſus eſt Theodoretus, ſi Pii gnatum Marcum exiſtimavit, quod verba ipſius ſonare videntur, *therapeut. l.* 9. ubi poſtquam de Hadriano dixerat, καὶ Ἀντωνῖνος, inquit, καὶ Βῆρος ὁ ἐξ ἐκείνου. & Acciaolus, *Antoninus qui Hadriano ſucceſſit, quique ex eo genitus eſt Verus.* Marcum enim potiùs quàm Luciũ deſignatum opinor, cùm eo loci, tum & operis ejuſd. *l.* 6. ubi Imperatorum Series ità digeritur, Ἁδριανὸς, καὶ Ἀντωνῖνος ὁ θεῖος, καὶ Βῆρος, καὶ Κόμμοδος. Cæterùm de Vero neutro verum eſt, *ex Pio* fuiſſe *genitum.*

Τὸ ἥμερον | De Pio, Capitolin. *Erat moribus clemens, ingenio placidus & mitis. Nulli acerbus, cunctis benignus.* Eutrop. & Aurel. Victor. *Adeò manſuetus, ut inſtantibus patribus, ad eos qui contra eum conjuraverant, perſequendos, compreſſerit quæſtionem. uſque eò autem mitis fuit, ut cùm ob inopiæ frumentariæ ſuſpicionem lapidibus à plebe Romana perſtringeretur, maluerit ratione expoſitâ placare, quàm ulciſci ſeditionem.* Marcum pariter prædicat Galenus in *commentar. de libris ſuis*, εὐγνώμονά τε καὶ μέτριον, ἥμερόν τε καὶ θεῖον. Clementiam Marci celebrat cum aliis & Capitol. Sed præcipuè Ariſtides & Dio. Ille *orat. in Regem*; Ὧν γὰρ, inquit, πλεῖστος ὁ βασιλεὺς, ἡμερότητι καὶ ἐπιεικείᾳ διενήνοχεν ἁπάντων βασιλέων. Iſte in *Marco*, ὅτῳ τι, inquit, καθαρεὺς διὰ πάντων, καὶ χρηστὸς καὶ εὐσεβὴς ἐφάνη, ὡς ἔγεφλε τῇ βυλῇ μηδένα μήτ' Καισίῳ συναραμμένων τεθνάναι. Μὴ γὰρ γένοιτο, ἔφη, μηδένα ὑμῶν ἐπ' ἐμοὶ, μήτε τῇ ἐμῇ, μήτε τῇ ὑμετέρᾳ ψυχῇ σφαγῆναι. καὶ τέλος ἔφη, ὅτι ἂν μὲν τύτυ τύχω, παύσω θεὸς τὸν θάνατον. Unde in Senatu acclamatum ei refert Vulcat. in *Caſſ. Antonine pie, Dii te ſervent. Antonine clemens, Dii te ſervent.* Vide *ſuprà* § 15. Τὸ συγγνωμονικόν.

Μεγαλικὸν ἀσαλεύτως ἐπὶ τῇ ἐξεταζομένῃ κειδένται | Ita *l.* 6. § 30. Τὸ ὑπὲρ τῆς τῷ λόγῳ θεραπευομένων ἔυτονον. Verùm cave iſtîc intelligas ἀδιαστρεψίαν illam, quam Cajum Imperator in ſe maximè probâſſe, ex Sueton. ſupra monuimus, ad § 15. aut Neronis etiam pervicaciam, dixerim an præcipitantiam obſtinatam, cui illud Caſſio referente, ſubinde in ore, Περὶ ὧν ἂν ἅπαξ τι εἴπω, μηκέτι μοι αὖθις πύθῃ. Siquidem ut Seneca, *de benefic.* 4. 38. *Hoc verò ſuperbæ ſtultitiæ perſeverantia eſt, Quod ſemel dixi, qualecunque eſt, fixum ratúmque ſit.* Quomodo apud Antiphan. ille in *Gorgytho*, referente Athenæo *l.* 8.

Ἥδιον γ' ἀπεχθάνω ἂν, ὧν θεραπεύομαι,
Ἢ κολακεύων γλαυκὸν θεοῖσιτ' ἂν κεραίον.

Nec ſtultitiæ tantùm, ſed & inſcitiæ proprium. Syneſ. *in calvit.* de plebe imperita: Καὶ γὰρ ἀμαθεῖς ὄχλος, ἀκρογωνιαῖοι εἰσι, καὶ χαλεπὸν θεραπεῦσαι τὴν ἀπόπων θεραπείων ὡς' ἂν τις τὴν πατείων ἐξευρεῖν, ταχὺ πεῖται τὸ κάρειον. Verùm rationibus veris certiſq; ſubnixam conſtantiã intelligit in rebus accuratè perpenſis, & veritati æquitatíq; conſentaneè conſtitutis. Rectè Senec. *ep.* 23. *Conſtituendum eſt quid velimus, & in eo perſeverandum. Nam illi, qui ex aliis propoſitis in alia tranſiliunt, aut nè tranſiliunt quidem, ſed caſu quodam tranſmittuntur, quomodo habere quidquam certum manſurúmve poſſunt?* Et, *de Beat. c.* 8. *Fidens ſit animi: ſed fiducia ejus non ſine ſcientia ſit, non ſine conſtantia. ita maneant illi ſemel placita, nec ulla in decretis ejus litura ſit.* A conſtantia certè laudat Pium Capitolinus; uti mox videbitur. Verùm de argumento iſto habetur elegans ſanè Epicteti diſſertatio apud Arrian. *l.* 2. *c.* 15. ubi inter alia hæc habet. Τοῖς κειδεῖσιν ἐμμένειν δεῖ, ὑ πάσιν ἀλλὰ τοῖς ὀρθῶς. — ὑ θέλεις τὸν ἀρχὸν ποιῆσαι καὶ τὸ θεμέλιον, τὸ κείμαι σκέλαδε, πότερον ὑγιὲς ἢ ὐχ ὑγιὲς, καὶ ὅτω λοιπὸν ἐποικοδομεῖν αὐτῷ τὸν εὐλογίαν, τὸν ἀσφάλειαν; ἂν δ' σαθρὸν ὑσκήσῃ καὶ καταπῖπτον, ὐκ οἰκοδόμημά τι ὂν, ὅσῳ ἂν πλείονα καὶ ἰσχυρότερα ἐπιθῇς, τοσύτῳ θᾶττον καβενεχθήσεται. Vide *ad l.* 8. § 16.

Τὸ ἀκενόδοξον περὶ τὰς δοκούσας τιμάς | idem & *l.* 6. §. 30. De Pio Victor. *Appetentiâ gloriæ carens & oſtentatione.* Quin &, Capitolino teſte, *menſes* Septembrem *atque* Octobrem cùm *Antoninum atque Fauſtinum* (ab ipſius uxoríſq; ſuæ nominibus) *appellandos decreviſſet Senatus, id Antoninus reſpuit.* quanquam cæteroquin honoris ſibi ſuíſve ab eiſdem oblatum delatũmque, quod legitur, aſpernatus. Vide *infrà*, § 17.

Τὸ φιλόπονον | Verùm iſta potiùs Ælii Adriani laus fuerit, de quo Victor: *Immenſi laboris: quippe qui provincias omnes pedibus circumierit, agmen comitantium prævertens.* Sed & hanc laudem etiam Marco tribuit Dio: Vide *infrà ad illa*, ὑ φειδωνίαν. Capitolinus item verbis illis: *Magno igitur labore, etiam ſuo, gentes aſperrimas vicit.*

Τὸ ἀκυστικὸν τῶν ἐλόντων τι κοινωφελὲς εἰσφέρειν | De eodem *l.* 6. § 30. Τὸ ἀνεμπόδιστον ἀνιδιαιτήτων παρρησιαστικῶς τῶν γνώμων αὐτῷ, καὶ χαίρειν, εἴ τις δικαίου βέλτιον. Optimè Agamemnon *Iliad.* ξ'. *v.* 107.

Νῶι δ' ἔπη, ὃς τῆς γ' ἀμείνονα μῆτιν ἐνίσσει,
Ἠ νέος, ἠὲ παλαιός· ἐμοὶ δέ κεν εὐμενέοι εἴη.

Sophocl. Antigon.

Ἄναξ, σέ τ' εἰκὸς, εἴ τι χρήιζον λέγει,
Μαθεῖν, σέ τ' αὖ τῶδ' ἔν γὰ εἰρῆσθ' ὀρθῶς ἔχειν.

Et rurſus:

Μὴ νῷν ἓν ἦδος μῦθον ἐν σαυτῷ φόρει,
Ὡς φῂς σὺ, κ' ὐδὲν ἄλλο, τῶτ' ὀρθῶς ἔχειν.
Ἀλλ' ἀνδρὸς, κἄν τις ᾖ σοφὸς, τὸ μανθάνειν
Πολλ' αἰσχρὸν ὐδὲν, καὶ τὸ μὴ τείνειν ἄγαν.

Et denuò,

Καὶ τῶν λεγόντων ἓν, κακὸν τὸ μανθάνειν.

Et

Et ibid.

Ἓν σοι φρονῆσαι, ἓν λέγω· τὸ μανθάνειν
Δ' ἄδηλον ἓν λέγουσ', εἰ κέρδος φέρει.

Anacharsis apud Plutarchum in *Sympoſio*, cùm quæreretur, ecquid regem maximè illuſtrem faceret, reſpondiſſe dicitur, Εἰ μόνος φρόνιμος εἴη. *Si ſolus ſapuerit.* quod mihi videtur à ratione quàm longiſſimè diſſitum. Itaque malim, quod Stobæus exhibet 2. 48. Εἰ μὴ μόνος φρόνιμος εἴη. Si non ſolus ſapuerit. ſi ſapientiâ ſuâ non fuerit confiſus nimis, dum ſe ſolùm ſapere exiſtimat. Quod de Tireſia Homer. *Odyſſ.* κ'. *v.* 495. de Scipione Cato apud Plut. in *apoph.* & *Polit.* De Chryſippo alii apud Laërt. *l.* 7.

Οἷος πέπυται· τοὶ δ' ὀπιδαὶ ἀΐσσουσι.

Et Callimach. hymn.

Μῆνος ποπύοντος.

Qualis Creon depingitur à Strattide in *Phœniſſ.* apud Athen. *l.* 14.

Οὐδὲν σωίζει πᾶσα Θηβαίων πόλις,
Οὐδέν ποτε. —

Et à Sophocle in *Antigon.*

Οἱ πολλοί δε χ' ἁδαξόμεσθα δὴ
Φρονεῖν πρὸς ἀνδρὸς πολιτῶ δ' τῶν φύσιν;

Siquidem, ut apud eundem Creontem filius patrem prudentior monet;

Ὅστις γὰρ αὐτὸς ἢ φρονεῖν μόνος δοκεῖ,
Ἢ γλῶσσαν ἰσῶ μὴ 'χειν ἄλλος, ἢ ψυχὴν ἔχειν,
Οὗτοι διαφυχθέντες ὤφθησαν κενοί.

& Euripidis *Æolo* apud Stob. *tom.* 2. *c.* 22.

— τούτῳ δ' ἀνδρὶ μήτ' ἐμοὶ φίλος,
Μήτε ξυνοίκῳ, ὅστις αὐτόφρων φρονῶν
Πέφυκε, δούλης τοῦ φίλης ἡγούμενος.

Ità qui ſolus ſapit, bis deſipit; dum aliorũ conſilia reſpuit & deſpuit, aliorúmq; conſortia abs ſe abdicat. quibus duobus nihil poteſt eſſe principibus perniciosius. fit denique; quod Plato *ad Dion. epiſt.* 4. & ex Platon. Plut. *de adulat.* & in *præcept. polit.* αὐθάδεια ἐρημίᾳ ξυοίκος. De Marco noſtro Capitol. *Semper ſanè cum optimatibus, non ſolùm bellicas res, ſed etiam civiles, priuſquam faceret aliquid, contulit.* denique, ſententia illius præcipua ſemper hæc fuit, *Æquius eſt, ut ego tot & talium amicorum conſilium ſequar, quàm ut tot & tales amici meam unius voluntatem ſequantur.* Optimè L. Æmylius apud Livium *l.* 44. *Non ſum is qui non exiſtimem admonendos duces eſſe: imò eum, qui de ſua unius ſententia omnia gerat, ſuperbum judico magìs quàm ſapientem.*

Τὸ ἀπαρασχέπαστος εἰς τὸ κοῖλ' ἀξίαν ἀπονεμητικὸν ἠθέρ | De eodem *l.* 6. § 30. Ὡς ἀκριβὴς ἰδεῖν ἐξετασὴς ἠδῶν καὶ πρέξεων. Capitol. *Fuit ſanè eâ conſtantiâ, ut ſeptenis & novenis annis in provinciis bonos præſides detineret.*

Τὸ ἔμπειρον, ποῦ μὲν χρεία ἐντάσεως, ποῦ δ' ἀνέσεως | *Diligens agri cultor, mitis, largus; & omnia hæc cum menſura.* Capitol. Vide *ſuprà* quæ de Apollonio § 8. Seneca, *epiſt.* 89. *Impetus ex dignitate rei cujuſque concipitur, proinde remiſſior acriórve, prout illa digna eſt peti.*

Τὸ παῦσαι τὰ θεῖ τοῦ ἔρωτας τῆς μιερᾶχίων | quibus ſcil. cum Hadrianus, tum & Trajanus nimioperè addicti: utì ex Dione liquet & Capitolino. Vide *infrà* § 17. Θεωδότε.

Ἡ κοινονοημοσυνὴ | *quod utilitati publicæ omnes cogitationes impendebat.* Xyl. Κοινονοημοσυνὴ vocabulum compoſitione novâ, vel à noſtro fabricatum, vel à ſuis receptum. hoc enim Stoicis familiare fuiſſe deprehendet, qui in eorum quæ ſuperſunt fragmentis verſatus fuerit, nova ſubinde prout uſus poſtulabat, compoſitionis Grammaticæ ope, comminiſci & procudere vocabula. Inſolens itaq; vox iſta; & rei propemodum inſolentis. Nam quod Paulus conqueritur *ad Philip. c.* 2. *v.* 21. Πάντες τὰ ἑαυτῶν ζητοῦσιν. *Quæ ſua ſunt, plerique quærunt:* (quod charitatis eſſe negat idem Apoſt. *ad Cor. ep.* 1. 13. 5. οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς) in ore ſubinde habentes, vel Davidicum illud *Pſal.* 4. 6. *Quis nobis commodi aliquid repræſentabit?* vel Theocriticum iſtud ex *Idyll.* 16.

Αὐτῷ μοί τι γλύκιστο. —

Et quod Pindarus *Nem.* 1. Gregor. Naz. *in Julian. l.* 1. & Greg. Presb. in *vit. Naz.* Τὸ ὀικεῖον πόζει πᾶν· τῶ δ' δημωφελὴς καὶ κοινῆ διαφέροντος ὀλίγη τοῖς καθ' ἕνα φερητής. Herodian. *l.* 2. hoc eſt, ut Tacit. *Annal. l.* 17. *Privata cuique ſtimulatio, vile decus publicum.* Ità quod idem *ibid. peſſimum veri affectus venenum, ſua cuique utilitas.* Et quod Livius *hiſtor. l.* 20. *Privatæ res ſemper officcere, officiéntque publicis conſiliis.* Dum, Ἐν βραχεῖ μὲν μοίρῳ σκοπῶσι τῆς κοινῶν οἱ πλεῖστοι· τῷ δ' πλείστοι τὰ οἰκεῖα θεραπεύσιν. ὥστε τῷ ἰδίῳ λανθάνειν τὸ κοινὸν ἀβελέως φθειρόμενον. Thucyd. *hiſt. l.* 1. &, quod Lyſias *adv. Philon.* Παρέντες τῷ τῆς πόλεως κοινὸν ἀγαθὸν, ὅτι τὸ ἑαυτῆς ἴδιον κέρδος ἦλθον, διὰ τὸ μὴ τὴν πόλιν, ἀλλὰ ἑαυτὸν, πατρίδα αὐτοῖς ἡγεῖσθαι. Πόλει δ' ἄρχειν, ὁ αὐτῷ δεῖ. Euripid. *Heracl.* vide & Ariſtotel. *polit. l.* 2. *c.* 3. Eò igitur laudabilior fuerit in Antonino κοινονοημοσυνὴ iſta, quò in pleriſque rarior: quâ *potior* habetur *privatis vel rebus vel neceſſitudinibus reſpublica*, ut Liv. *l.* 24. &, *communia propriis præjudicant*, ut Bernard. *de temp. Serm.* 58. ἃ χρὴ τὰ ἴδια τῆς κοινῶν, ἀλλὰ τὰ κοινὰ τῆς ἰδίων προτιμητέον. Apollon. Tyan. *epiſt.* 66. Eam principi ſuo Claudian. his verbis commendat, in *Honor. Coſ.* 4.

— *conſule cunctis,*
Non tibi: nec tua te moveant ſed publica vota.

Eam certè in Pio cum primis prædicat Capitolinus his verbis: *Tantâ ſanè diligentiâ ſubjectos ſibi populos rexit, ut omnia & omnes, quaſi ſua eſſent, curaret. itaque provinciæ ſub eo cunctæ floruerunt. Ibid.* & in Catone, Lucanus *l.* 2.

— *urbi*

——*urbi pater est, urbique maritus;*
In commune bonus.——

In Galba, Plaut. in *Galb.* Ὁ δὲ Γάλβας ἀεὶ μὲν δῆλος ἦν πρὸς τὸ ἴδιον τὸ κοινὸν προάγων. In Severo; Galenus *ad Pison. de Theriac.* Νομίζεται τὸ μέγιστον εἶναι τῆς βασιλείας μέρος, τὸ τὴν κοινὴν σωτηρίαν. In Athenienſibus priſcis Demoſth. *Olynth.* 3. Οὐδὲ εἰς ἀσωτίαν ἐτρέπετο, αὐτοῖς τὰ τῆς πόλεως· ἀλλὰ τὸ κοινὸν αὔξειν ἕκαστος ἤθετο δεῖν. In Lacedæmoniis cum primis, Plut. in *Lycurg.* Τὸ δ' ὅλον, inquit, εἴθιζε τοὺς πολίτας μὴ βούλεσθαι μόνοις εἶναι κατ' ἰδίαν ζῆν, ἀλλ' ὥσπερ τὰς μελίττας, τῷ κοινῷ συμφυεῖς ὄντας ἀεί, καὶ μετ' ἀλλήλων εἰλουμένους περὶ τὸν ἄρχοντα, μικρᾶς δεῖν ἀξιοῦντας ἑαυτοῖς ὑπ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ φιλοτιμίας, ὅλους εἶναι τῆς πατρίδος. vide *l.* 7. § 4.

Cæterùm in diverſum abit & reclamat hîc Xylandro de vocabuli hujus interpretatione par illud in republica literaria honoratiſſimum, Iſaac. Caſaubonus & Claud. Salmaſius, in eruditiſſimis ſuis *ad hiſtoriam Auguſtam commentariis.* Ille, *Propria,* inquit, *Marco vox eſt iſta, eruditiſſimo interpreti minùs intellecta. Sic autem appellat civilitatem, & virtutem illam, per quam cenſeri communi cum cæteris civibus jure æquo animo aliquis patitur. Herodianus vocat* τὸ μέτριον καὶ ἰσόμοιρον. vide pòſt in Λατηρτίκον τῶν φίλων. Iſte pariter pro eo vult ſumi quem *communem ſenſum* vocat Juvenal. *l.* 3. *Sat.* 8. verbis iſtis;

Hæc ſatis ad juvenem, quem nobis fama ſuperbum
Tradit & inflatum plerumque Nerone propinquo.
Rarus enim fermè ſenſus communis in illa
Fortunâ.

Significat, inquit, *modeſtam illam, moderatam, uſitatam, & ordinariam, ut ità dicam, hominis mentem, quæ in commune quodammodò conſulit, nec omnia ad commodum ſuum refert, reſpectúmque etiam habet eorum cum quibus verſatur, modeſtè, modicéque de ſe ſentiens.* Eodémq; refert uterq; quod in ſequentibus adjicitur, tanquam vocabuli iſtius interpretamentū, de facilitate animi in concedendo amicis, nè ſe comitarentur, aut ſecum convivari cogerentur, ſi id ipſi nollent: quam & in Marco notat Galenus, qui in *comment.* τοῦ περὶ εὐγνώμοσυνην, φιλανθρωπίας καὶ χρηστότητος ἐν τῷ περὶ ἰδίων βιβλίῳ, μετριότητα καὶ συγκαμοστωΐαν, nuncupat. Juvenali Senecam adjungere licet, *ad Lucil.* ſuum *epiſt.* 105. *Odium ex offenſa ſic vitabis, neminem lateſſendo gratuitò: à quo te ſenſus communis tuebitur.* De Tho. Moro noſtro Eraſmus *epiſt. ad Ulr. Huttenum, Nemo minùs ducitur vulgi judicio: ſed rurſus nemo minùs abeſt à ſenſu communi.* Nec multùm diſtat quod Apoſtolus *ad Rom. c.* 12. *v.* 16. Μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονοῦντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι. *Communem ſenſum* in Trajano hunc prædicat Plin. in paneg. *non de tyranno, ſed de cive; non de domino, ſed de parente loquimur. unum ille ſe è nobis putat; nec minùs hominem ſe quàm hominibus præeſſe meminit.* In Marco Eutrop. *hiſt. Rom. l.* 8. *Hic cùm omnibus Romæ æquo jure egit: ad nullam inſolentiam elatus eſt imperii faſtigio.* Etiam poſt imperium collatum & ſuſceptum, τῷ αὐτῷ νῷ καὶ τρόπῳ χρώμενος. Ariſtid. *orat. in Marc.* De Claudio Sueton. *l.* 5. *c.* 12. *In ſemet parcus atque civilis, præ nomine Imperatoris abſtinuit,* nimios honores recuſavit. Sed *c.* 35. *non ſine nota aliqua, jactator civilitatis.* De Pio ipſo Jul. Capitolinus, *Imperatorium faſtigium ad ſummam civilitatem deduxit.* De Marco denique noſtro Capitolin. idem, *In imperio ità civiliter ſe geſſit, ut lenitatem Pii nemo deſideraret.* Et mox; *Cum populo non aliter egit, quàm eſt actum in civitate libera.* Déque eodem Joan. Aventinus *annal. Boior. lib.* 2. *Admodum clemens & civilis erga omnes, adeuntium cuivis dextram placidè dabat.*

Καὶ τὸ ἐφεῖσθαι τοῖς φίλοις μήτε συνδειπνεῖν αὐτῷ πάντως | Lamprid. de Alexandro Severo: *Cum amicis tam familiariter vixit, ut communis eſſet eis ſæpe conſeſſus, iret & ad convivia eorum: aliquot autem haberet quotidianos etiam non vocatos. quotidiani igitur illi convivæ imperatorum, etiam non vocati aderant, & adeſſe quodammodo cogebantur, quòd ſine illis eſſe non poſſet princeps.* non tenuit autem hunc morem Marcus, ſed amicos liberabat hac neceſſitate veniendi, & gratiam illis faciebat ſecum convivandi, ubi ipſis collibuerat; Patrem Pium, ut hoc loco ipſe teſtatur, imitatus, quòd ſequiùs tamen interpretati ſunt quidā, & ad mores Marci arrogantes referre conati ſunt, qui faſtigium principis ſervare cuperet. *Dederunt crimini,* inquit Capitolinus, *quod aulicam arrogantiam confirmaverit, ſubmovendo amicos à ſocietate communi atque à conviviis.* Salmaſ. *ibid.*

Μήτε συναποδημεῖν | dicere nimirum ſolebat, *Grævem eſſe provincialibus comitatum principis etiam nimis parci.* Capital. Verùm Marcus hac ratione Pium prædicat profectionem communem amicis condonâſſe, ne illis ipſis gravis potiùs ac moleſtus officio minùs neceſſario exiſteret. quo nomine Marcum item commendat Galenus locis paulò ante adductis. Χρηστόν τ' ὄντα, inquit, καὶ φιλάνθρωπον αὐτὸν ἐθωπεύθαι τοῖσι καλεῖσθαι ἐν τῇ Ῥώμῃ μὲ.

Ἀεὶ δ' ὅμοιον αὐτὸν καλαμβάνεσθαι ὑπὸ τῆς ἰδιᾶς χρείας πρὸς ἀπολειφθέντων | M. Caſaub. de negotiis accipit, quæ cum neceſſaria aliqua occaſione interveniente, priuſquam confici poſſent, abrumpere cogebatur, eundem illū, h. ē. pariter affectum, pariáque ſentientem, ubi ad illa jamdiu intermiſſa rediret, ſemper deprehenderent. At Xyl. (cui accedo potiùs, ſuadente dictionis ipſius ſerie) de perſonis, amicis putà, familiaribus, miniſtris; quòd etiam cum neceſſitate aliqua eum comitati non fuerant,

rant, aut etiam ob cauſſas neceſſarias, quo minùs id poſſent, ab ipſo, cùm aliquò proficiſceretur diutius forſan abfuturus, relicti, eundem tamen tam abſentes quàm præſentes experti ſint. Vitium illud notâſſe videtur crebrum nimis, à quo Pius immunis fuerit, quo abſentium amicorum rationem nullam aut exiguam ſaltem habere ſolent plerique, quos præſentes tamen colere cum primis præ ſe ferant. Quò trahit Athenæus *dipnoſoph. l.* 5. tritum ſermone vulgari illud, quod ille τῶν μισανθρωποτάτων τῶν παροιμιῶν indigitat;

Τηλοῦ φίλοι ναίουσες, οὐκ εἰσὶν φίλοι.

Amici, amici non ſunt, qui degunt procul.

Et reverâ ſicut apud Romanos *lege Pompeiâ, ab honorum petitione abſentes ſubmovebantur*; Suet. *l.* 1. *c.*28. ità & pleriſque, bonis etiam candidíſque, abſentium benè meritorum quoq; oblivio quandoq; obrepit. Cæterùm quod in Pio Marcus hîc prædicat, Epicuri dogma vult eſſe Laërt. *l.* 10. qui ſapientem dixerit, húncque ſolum, Χάειν ἕξειν φίλοις καὶ παρεῦσι καὶ ἀπεῦσιν ὁμοίως, διά τε ὁδοῦ. ὅτε μὴ πὴς στρεβλοῦται, ἔνδα καὶ μύξει καὶ ὀιμώξει. deſcripſi & quæ ad præſens negotium nihil faciunt, quòd loco malè habenti medelam tentarem. Sic vertit Ambroſ. Camaldun. *Gratiámque amicis præſentibus æquè ac abſentibus habiturum ſapientem, ſolum, atque item in itinere: quum tamen cruciatur, & ingemiſcet & ejulabit.* Verùm, quid hoc eſt, *in itinere gratiam habere?* aut quò ſpectat? tum quæ arena ſine calce? aut quàm bella commiſſura illa? *quum tamen cruciatur*, &c. quid enim iſtud ad gratiam amico habendam? eò, utì videtur, reſpexiſſe voluit, quod antè dictum fuerat, Κἂν στρεβλωθῇ δ' ὁ σοφὸς, εἶ) αὐτὸν εὐδαίμονα. forſan autem illud, διά τε ὁδοῦ, ad ſequentia pertinebat; ut ſenſus ſit, *etiam in itinere, ſi quem torqueri viderit, commiſeratione attactum, ſortem hominis deploraturum.* Sed reverâ prioribus illis poſtrema iſta ſic conjungenda autumo, ut legatur; Κἂν στρεβλωθῇ δ' ὁ σοφὸς, εἶ) αὐτὸν εὐδαίμονα· ὅτε μόνοι στρεβλοῦται, ἔνδα καὶ μύξει καὶ ὀιμώξει. ità ſenſus erit, *ſapientem, etiamſi in tormentis quoque conſtitutus beatus ſit, inter torquendum tamen ingemiſcere atque ejulare.* μύζειν *ingemiſcere.* de Delphino Ariſtot. *hiſt. animal. l.* 8. *c.* 2. ἔξω ἢ ζῇ πολὺ χείνον, μύζων καὶ στένων. atque indè μυσμὸς, ὁ στεναγμός. Suid. tum ſubjungenda, μόνον τε χάειν ἕξειν τὸν σοφὸν, &c. quæ ad præſens inſtitutum pertinent.

Καὶ τὸ ζητητικὸν ἀκριβῶς — καὶ ὀλίμονον· ἀλλ' ἐ τὸ παραπίση | Ex conjectura adſcripſi, καὶ ὅπ ἐ παραπίση, ejuſmodi aliquid exigente ſenſu, & dictionis ſerie. Verùm D.Bootius mavult, ἀλλ' ἔ πὸτε παραπίση· quod & Annotator Lugd. cenſuit. D. Jun. ἐ παραπολῦσαι & ἀκριδέσερα. Illud autem Merici, ὀλίμονον ἄλλω, quod de *patientia* vult intelligi *in aliis audiendis*, ego concoquere non poſſum: ſicut nec, quod ex paternis commentariis adducit, ἀλλ' ἐ τὸ, Παραπίσῃ, &c. acſi alterius cujuſpiam dictum citaretur. De Pio pariter iterum Marcus *l.* 6. §. 30. Καὶ τὸ περὶ καταλήψεων παραμάτων φιλόπμον· καὶ ὡς ἐκεῖνο ἐκ ἄν π ὅλως παρῆκεν, μὴ παρέτερον ἓν μάλα καλιδὼν καὶ σαφῶς νοήσας. Ubi vides & ſententiam eandem; & geminam huic, quam nos damus, ſeriem etiam dictionis. De eodem Jo. Xiphilin. Λέγεται ἢ ὁ Ἀντωνῖνος ζητητικὸς γενέσθαι, καὶ μηδὲ περὶ τὰ μικρὰ καὶ τὰ τυχόντα τῆς ἀκριβολογίας ἀφίεσθαι ὅθεν αὐτὸν οἱ σκώπτοντες καὶ κωμικοπερίεργον ἐκάλουν. Nec hac in parte Pio diſpar Marcus; de quo Caſſius, Δικάζων τὰς τε πίστεις καὶ τὰς ἀναγκαίστεις ὅτι μακρότερον ἐποιεῖτο, ὥστε παραχρῆμα τὸ δίκαιον ἀκριβῶν. —— φιλόπονος γὰρ, καὶ ἀκριβῶς πᾶσι τοῖς τῇ ἀρχῇ προσήκουσι προσεφέρετο· καὶ ὅδεν ἐν παρέργῳ ὅτε ἔλεγεν, ὅτε ἔγραφεν, ὅτε ἐποίει· ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ περὶ τὰ βραχύτατα ἡμέρας ὅλας ἀνήλισκεν, ὥκ ἀξιῶν τὸν αὐτοκράτορα ἓξ ἐπιδρομῆς τι προῖεσθαι. Pertinet autem huc Platonis illud in *Phædon.* Ἐμοὶ δοκεῖ περὶ τῆς τοιῦτων, τὸ μὲν σαφὲς εἰδέναι ἐν τῷ νῦν βίῳ, ἢ ἀδύνατον εἶ), ἢ παγχαλεπόν τι. τὸ μέντοι καὶ τὰ λεγόμενα περὶ αὐτῆς μὴ ὥκὶ παντὶ τρόπῳ ἐλέγχειν, καὶ προαφίεσθαι πρὶν ἂν παντελῶς σκοπῶν ἀπείπῃ τις, πάνυ μαλθακοῦ εἶ) ἀνδρός.

Τὸ διατρητικὸν τῆς φιλίας | *l.* 6. §. 30. τὸ βέβαιον καὶ ὅμοιον ἐν ταῖς φιλίαις. De Auguſto Sueton. *l.* 2. *c.* 66. *Amicitias neque facilè admiſit, & conſtantiſſimè retinuit.* Et de Conſtantio Liban. *Orat.* 3. Εἰς μὲν τὸν τῆς ὑπηδείων καλάλογον, ὐδένα προπετῶς ἐγγράφων· ὃς ἢ ἐγγράψειεν ἅπαξ, ὐκ οἰδὼς ἐξαλείφειν· ὐδ' ἀναλίσκων χρόνῳ τὸ φίλτρον, ἀλλ' ὑπείγων τῇ σωκείᾳ τὸν πόδον. Solonis id monitum, Φίλυς μὴ ταχὺ κλῶ· ὃς δ' ἂν κλήσῃ, μὴ ἀποδοκίμαζε. Laert. *l.* 1. De Pio Capitol. *Amicis ſuis in imperio ſuo non aliter uſus eſt, quàm privatus.* Et rurſus; *Convivia cum amicis & privata communicavit & publica. Frequentavit & ipſe amicorum ſuorum convivia.* Verùm hæc potiùs ad civilitatem referenda fuerint.

Καὶ μηδαμοῦ ἀψίκορον, μηδὲ ὑπιμανὲς | ſcil. *furor* & *faſtidium*, ſive *amor inſanus*, & *præpropera ſatietas*, apud animos verſatiles per vices obtinent, ſibíq; invicem ſuccedunt. ità Thamarem ſororem Amnon Davidis filius, quam paulò antè inſanè deperierat, expletâ libidine, mox penitiſſimè eſt averſatus. *Hiſt. Reg. l.* 2. *c.* 13. *v.*15. Πτίωαὶ γὰ αἱ φρένες ἐρώντων καρδίαι, inquit Clemens *pædag. l.*2. *c.*10. καὶ σβέννυται μετανοίᾳ τὰ φίλτρα· τρέπεται ἢ πολλάκις τὸ φιλεῖν εἰς τὸ μισεῖν, ὁπότε ἂν αἴδηται τῆς καταγνώσεως ὁ κόρος. Apud Senecam Tragœd. *Medea*, 3. 1.

Si quæris odio miſera quem ſtatuas modum,
Imitare amorem. —

Ità quod Plato *politic. l.* 8. Τῷ ὄντι τὸ ἄγαν τὸ ποιεῖν, μεγάλως φιλεῖ εἰς τἐναντίον μεταβολὴν ἀναπολοῦν. Hoc eſt quod in juvenibus notat Ariſtoteles

Rhetor. l. 2. c. 12. Οἱ νέοι ᾗ ἐυμετάβολοι καὶ ἀψίκοροι πρὸς τὰς ὁπιδυμίας καὶ σφόδρα μὲν ἐπιθυμοῦσι, ταχὺ δὲ παύονται. Est autem ἀψίκοροι metaphoricè ab eis translatum, qui cibos statim, ubi minimum libârunt, satiati repudiant. Suid. ἀψίκοροι, ἐυμετάβλητοι, ἢ ὁ ταχὺς καὶ ἅμα τῷ ἅψασθαι κορεννύμενος. qui & Marci verba mox subjungens σωπηρὸν δεῖ εἶ πρὸς τοὺς φίλους, καὶ μηδαμοῦ ἀψίκοροι. Eum secuti interpretes ad Pii adversùs amicos affectum referunt haud incommodè. quanquam potest etiam latiùs sumi, ut reliquum etiam vitæ institutum respiciat.

Τὰ αὐταρκῆ ἐν παιδί | ὡς ὀλίγοις ἀρκέμενος. *l. 6. § 30.* neque enim assentior Xylandro vertenti, *In omnibus omnia sua in se reposita habebat.* nec ea mens Marci, istîc saltem. malim, vel *modico*, vel *sorte contentus.* Epicur. *ad Menæc.* Τὸν αὐτάρκειαν ᾗ ἀγαθὸν μέγα νομίζομεν· οὐχ ἵνα πάντως τοῖς ὀλίγοις χρώμεθα· ἀλλ' ὅπως, ἐὰν μὴ ἔχωμεν τὰ πολλὰ, τοῖς ὀλίγοις χρώμεθα, πεπεισμένοι γνησίως, ὅτι ἥδιστα πολυτελείας ἀπολαύουσιν οἱ ἥκιστα ταύτης δεόμενοι.

Τὸ φαῦλον | τὸ ἔυδιον τῆς φροσώπου. *ibid.*

Τῶν ἐλαχίστων φροδοτικητικόν | Nec in hoc Pio dispar Marcus, qui *cunabulis post puerorum lapsum culcitras subjici jussit. unde hodiéque rete prætenditur.* inquit Capitol. Ità *Philosophia* (ut apud Senecam *epist.* 17. Cicero) *& in maximis opitulatur, & ad minima descendit.* Verùm in Capitol. Salmasius pro *cunabulis, funambulis* legendum contendit; quem vise sis *ad Marci vitam.*

Καὶ πᾶσαν κολακείαν ἐπ' αὐτῷ ταλιῦσαι | συσταλιῦσαι Xyland. Verùm mutatu nihil opus: cùm & στέλλειν & ταλιῦσαι simplex, *comprimendi, reprimendique* significationem obtineat. ità medicis dicuntur pharmaca quædam κοιλίαν στέλλειν, *ventrem supprimere*, ut Alexandro Aphrodisæo, an Tralliano (hoc enim vult Mercurial. *gymnast. l. 1. c. 11.*) in *præfat. problem.* idémque alibi, αἷμα δὲ ταλὲν· *cùm autem sanguis repressus fuerit.* De Alexandro Mammææ Lamprid. *Salutabatur autem nomine, hoc est, Ave Alexander: si quis caput flexisset, aut blandiùs aliquid dixisset, utì adulator vel abjiciebatur, vel videbatur.*

Τὸ φυλακτικὸν τῆς ἀναγκαίων τῆ ἀρχῆ | Hujus rei documentum esse potest, quòd *salaria multis subtraxit, quos otiosos videbat accipere, dicens, Nihil esse sordidius, quàm si rempublicam ii arroderent, qui nihil in eam suo labore conferrent.* Capitol. qui & de Marco: *In largitionibus pecuniæ publicæ parcissimus fuit: quod laudi potiùs datur, quàm reprehensioni.*

Καὶ ταμιευτικὸν τῆς χρημάτων | *Sumptus procurabat.* Xyl. *Impensarum ratiocinatorium custodiebat.* Cas. qui & de *Imperii ratiocinario* accipit, quod apud se Pius habuerit. de quo & Capitol: *Rationes omnium provinciarum scivit & vectigalium.* indéque χρηματιστικὸν πείσῃ dictum, quòd in istis exigendis districtiùs ageret. Verùm de diverbii illius occasione suprà diximus. Malim & istic τὸ ταμιευτικὸν τῆς χρημάτων, de *sumptuum erogatione moderandâ & attemperandâ*, quàm de redituum rationibus exquisitè conficiendis interpretari. Pium scil. in illis *condum* magìs quàm *promum* se exhibuisse.

Καὶ ὑπομονητικόν | Ità *l. 6. § 30.* τὸ μακρόθυμον· καὶ ὡς ἔφερεν ἐκεῖνος τοὺ ἀδίκως αὐτὸν μεμφομένους μὴ ἀντεμεμφόμενος.

Ἐπὶ ᾗς τοιούτων τονῶν | τόνον istîc *rigorem* significare vult Mericus. Verùm τόνων, non τονῶν, esset à τόνος· & *rigores* dicere durius paulò videatur. Xylander πινῶν legit, cui calculum do, operarum mendum merum subesse opinatus.

Μήτε περὶ τοὺ θεὸς δεισιδαίμων | Ita *l. 6. § 30.* de Pio: θεοσεβὴς χωρὶς δεισιδαιμονίας.

Μήτε περὶ ἀνθρώπους δημοκοπικόν | quod de eis usurpatur, qui muneribus ac viscerationibus populum demereri studio habent. Plut. *præcept. polit.* Τὸν μὲν ἓν λύκον ἔφασι ᾗς ὠτων κρατεῖν· δῆμον δὲ καὶ πόλιν ἐκ ᾗς ὠτων ἄγειν δεῖ μάλιστα μὲν, καθάπερ ἔνιοι ᾗς ἀγυμνάστων περὶ λόγων, (leg. λόγως) λαβὰς ἀμέσους καὶ ἀτέχνως ζητοῦντες ἐκ τοῖς πολλοῖς τῆς γαστρὸς ἔλκουσιν, εὐωχοῦντες, ἢ τῷ βαλαντίῳ δίδοντες, ἢ πυρρίχας πυας, ἢ μονομάχων θεάματα παρασκευάζοντες ἀεὶ, δημαγωγοῦσι, μᾶλλον δὲ δημοκοποῦσι. δημαγωγία γὰρ ἡ διὰ λόγου πειθομένων ὄχλου ἐστὶν· αἱ δὲ τοιαῦται πλανοδίοις ᾗς ὄχλου, ἡδὲν ἀλόγων ζώων ἄγραις καὶ βυκολήσεως διαφέρουσιν. nec multò post idem genus hominum perstringens: Οὗτος ἁπάντων ἐρώντων ἰσχυρότατος ἅμα καὶ δεινότατός ὅτιν ὁ πόλεσι καὶ δήμοις πρὸς ἕνα δὲ ἀρετὴν ἐσμενόμενος. αἱ δὲ ὑπὸ θεάτρων, ἢ νεμήσεων, ἢ μονομάχων φιλοδόξυμοι πυαὶ καὶ φιλοδημάρτυρες, ἑταιρικῶς ἐοίκασι κολακείας ὄχλου, ἀεὶ τῷ διδόντι καὶ χαριζομένῳ θεσμοδιώντων ἐφίεσθαι πνα καὶ ἀβέβαιον δόξαν. δημοκοπίαν & δημαγωγίαν distinguit, ut illa sit populi favorem muneribus captantium, ista orationibus.

Νήφον ἐν πᾶσι | *præcipuè sobrius.* Capitol. Verùm hoc restrictius. Apostolus *ad Timoth. ep. 2. c. 4. v. 5.* Σὺ δὲ νῆφε ἐν πᾶσι. Et *ad Thessal. ep. 2. c. 3. v. 6.* χρησοῦ μὴ νήφοντι. De Scipione Polyb. *l. 10.* ἀσχήνως καὶ νήπλης. quod ob vocabuli insolentiam observo magis.

Παρόντων μὲν ἀνεπιδόλητος ἅπασιν, ἀπόντων δὲ μὴ δεῖσθαι | Ità paulò pòst, καὶ ἀπόχρεως, καὶ ἀπολαύειν ἐδύνατο. Quod de Aristippo ferè Laert. *l. 2.* Ἀπέλαυε μὲν γὰρ ἡδονῆς ᾗς παρόντων, οὐκ ἐδίδου δὲ πόνῳ τὴν ἀπόλαυσιν ᾗς τῶν παρόντων. Sensit nimirum, quod idem *ibidem*, ἄπορον τὸ κρατεῖν καὶ μὴ πᾶσαις ἡδονῶν, ἄειρον, ἐ τὸ μὴ χρῆσθαι. De Aristippo tamen Flaccus *l. 1. epist. 17.*

Tentantem majora, ferè præsentibus æquum.

Quod Isocrates Demonico § 19. στέργε μὲν τὰ παρόντα, ζήτει δὲ τὰ βέλτιον. Ἀπει-

Ἁπάντων ἧττον μὲν δεῖσ | τότε γὰρ δεδιέναι, ὅταν δὲ τὸ μὴ παρεῖναι ἀλγῶμεν. Epicur. *ad Menæc.*

Καὶ τὸ μήτε ἄν τινα εἰπεῖν | rectè Xyl. *Nemo fuit, qui eum esse diceret.* id est, verè dicere posset: per opprobrium scil. neque enim ἐγκωμιαστικὰ sunt quæ sequuntur, ut eruditus interpres Anglicanus opinatur; Sed σκωπτικὰ potiùs καὶ διασυρτικά.

Μήτε ὅτι σοφιστὴς | Alluſit ad ζῆλον σοφιστικόν, quem ſuprà attigerat, § 7. De eodem *l.* 6. § 30. ὁ σοφιστής. Et Capitolin. *Fuit vir formâ conſpicuus, ingenio clarus, — Singularis eloquentiæ, nitidæ literaturæ, — & hæc omnia cum menſura, & ſine jactantia.* Nam quod vir doctiſſimus *Sophiſtæ*, aut *Scholaſtici* etiam nomen in meliorem partem hîc accipi laudíſque loco haberi opinatus eſt, ab autoris mente quàm longiſſimè aberravit. quod & illud ex *l.* 6. planiſſimè adſtruit. Marci ſenſum optimè explicabit Plutarch. *de audiend.* ubi ſophiſtarum ingenium praxínq; depingens; Ὁ μὲ γὰρ, inquit, Μελάνθιος, ὡς ἔοικε, περὶ τῆς Διονύσου τραγῳδίας ἐρωτηθεὶς, ἐκ ἔφη καταδεῖν αὐτῷ τοῦ πλῆθ ὀνομάτων ὅτι σεμνοτεμνόμενοι· αἱ ἢ πλεῖ πολλῶν διαλέξεις καὶ μελέται σοφιστῶν, ἃ μόνον τοῖς ὀνόμασι φορτικόσμασι χρῶνται πρὸς διανοημάτων, ἀλλὰ καὶ τῷ φωνῷ ἐπιμελείας τινὶ καὶ μαλακότητι καὶ τραχύσεσιν ἐφηνιῶντες ἐκβακχεύουσι καὶ παραφέρουσι τοὺς ἀκροωμένους, κενῷ ἡδονῷ διδόντες, καὶ κενωτέραν δόξαν ἀντιλαμβάνοντας. Clemens itaque *ſtrom. l.* 1. Ἡ ἢ σοφιστικὴ, inquit, τέχνη, δυάμις ὄζι φανταστικὴ, διὰ λόγων δοξῶν ἐμποιητικὴ ψυδῶν, ὡς ἀληθῶν. παρέχει γὰρ πρὸς ὑπὸ πειθὼ τῷ ῥητορικῷ· πρὸς τὸ ἀγωνιστικὸν ἢ τῷ ἐριστικῷ. ἀντικρὺς γὰρ ἦν ὁ Πλάτων κακοτεχνίαν προσεῖπεν τῷ σοφιστικῷ· ὅ, τε Ἀριστοτέλης ἐπόμβρῳ, κλεπτικῷ τινα αὐτῷ ἀποφαίνεται· ἄτε τὸ ὅλον τῆς σοφίας ἔργον πλαττῶς ὑφαιρεμένην, καὶ ἐπαγγελλομένην σοφίαν, ἵνα ἐκ ἐμβλέπωσιν. ἐν βραχεῖ ἢ εἰπεῖν, καθάπερ τῆς ῥητορικῆς ἀρχὴ μὲν τὸ πιθανόν· ἔργον ἢ, τὸ ἐπιχείρημα· καὶ τέλ, ἡ πειθώ· ὕτω τῆς ἐριστικῆς ἀρχὴ μὲν, τὸ δόξαν· ἔργον ἢ τὸ ἀγώνισμα· καὶ τέλ, ἡ νίκη. τὸν αὐτὸν γὰρ τρόπον καὶ τῆς σοφιστικῆς ἀρχὴ μὲν τὸ φαινόμενον· ἔργον ἢ δηλόν· τὸ μὲν ἐν ῥητορικῆς, διεξοδικὸν φαινόμενον· τὸ ἢ ἐν διαλεκτικῆς, ἐρωτηματικόν· τέλ ἢ αὐτῆς ἡ ἔμπλεξις. Vide Platonem in ſophiſta, qui totam illam diſſertationem ſatìs prolixam in hoc genus animalium definiendo inſumpſit, cujus inſtituti rationem prodit nobis Plutarch. inſignem nimirum nugatorum iſtorum per Græciam eo ſeculo feracitatem, qui acceptâ à juventute potiſſimùm pecuniâ ſapientiam edocturos ſeſe pollicebantur, cùm nihil minùs quàm quod profitebantur præſtarent. Sic enim ille *Plat. quæſt.* 1. Καὶ γὰρ ὥσπερ ὁπ᾽ νύκτος, τότε φορᾶς σωτῆρι σοφιστῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι· καὶ τότοις οἱ νέοι πολὺ τελέντες ἀργύριον, ἰσήματος ἐπληρέντο, καὶ δοξοσοφίας, καὶ λόγων ζήλε, χαλεπὸν καὶ διατεθαὶς ἀπρόκτους ἐν ἔρωσι καὶ φιλοπαιγμοσύναις ἄγοντες, καλὸν ἢ καὶ χρήσιμον ἔδ᾽ ὁπῶν. Itaq; Dio Pruſ. *orat.* 4. Eunuchis iſtos confert, quos, ut illa apud Comicum, *aiunt mulierum eſſe amatores maximos, ſed nihil poſſe*; ſaltem, ſiquid quàm maximè moliti fuerint, nihil procreare, eſt certo certius. Vide *ſuprà ad* § 7. & *ad l.* 9. §. 29.

Μήτε ὅτι οἰκογλυὺς ἐρωτικός | Οἰκογλυὺς ad verbum, qui Hebræis יליד בית *Jerem. c.* 2. *v.* 14. quanquam Mericus noſter gloſſema eſſe merum cenſet, quod è margine in textum irrepſerit. Verùm de hoc alii viderint. Servi interim, ut Moſis Græcus interpres, *Geneſ. c.* 17. *v.* 13. vel ſunt ἀγοραῖοι, vel οἰκογλυεῖς. eandem habes diſtinctionem apud Tragicum in *Oedipo Rege*; ubi opilio regius ἦν δοῦλος, ἐκ ὠνητὸς, ἀλλ᾽ οἰκοτροφεύς. Hi Latinis *Vernæ, vernulæ, vernaculi*, quod hic noſter uſurpavit. De Macrino Capitol. *In vernaculis vel aulicis, tam impius, tam aſper, ut ſervi illum ſui non Macrinum dicerent, ſed Macellinum.* Seneca de *benefic. lib.* 6. *cap.* 11. *Alter apud proximum circulatorem reſedit, & dum vagus atque erro vernaculis congregatur & ludit,* &c. Horum autem, cùm ſub oculos ipſorum educarentur parvuli, petulantiâ & procacitate oblectabant ſeſe familiariter patroni. Talis ille, qui Senecæ *ep.* 12. *Non cognoſcis me?* inquit. *Ego ſum Felicio, cui ſolebas ſigillaria afferre, Philoſiti villici filius, deliciolum tuum.* Martial. *l.* 14. *epigr.* 54.

Si quis plorator collo tibi vernula pendet,
Hæc quatiat tenerâ garrula ſiſtra manu.

Et de Erotio *vernula* ſua, ſic enim appellat *l.* 5. *epigr.* 38. *Deflere non te vernulæ pudet mortem? ibid. ep.* 35.

Inter tam veteres laudat laſciva patronos,
Et nomen blæſo garriat ore meum.

Seneca *de provident. cap.* 1. *Cogita filiorum nos modeſtiâ delectari, vernularum licentiâ; illos diſciplinâ triſtiori contineri, horum ali audaciam.* Indè *vernæ procaces* dicti Horatio *Serm. lib.* 2. *Sat.* 6. & *vernilitas* ἀντὶ τῆς βωμολοχίας. Martial. *lib.* 1. *epigr.* 42.

Urbanus tibi, Cæcili, videris.
Non es, crede mihi. quid ergo? Verna es.

Et *l.* 10. *epigr.* 3.

Vernaculorum dicta, ſordidum dentem,
Et fœda linguæ probra circulatricis.

Cicero *Bruto.* § 172. *Ego memini T. Tincam Placentinum, hominem facetiſſimum, cùm familiari noſtro Q. Granio dicacitate contendere. Sed Tincam, non minùs multa ridiculè dicentem, Granius obruebat neſcio quo ſapore vernaculo.* Ammianus *hiſt. l.* 17. *Julianum appellantes loquacem talpam, literiorem Græcum, & huic congruentia plurima atque vernacula jactantes.* De Vitellio Suetonius *l.* 9. *c.* 14. *Nullis tamen infenſior quàm vernaculis & mathematicis.*

tis. quam ſcripturam tamen ſolicitat Joſ. Scalig. propugnat Juſt. Lipſius. De mancipiis pariter Senec. *de Sap. conſtant. c.* 11. *Nos mancipiorum noſtrorum urbanitas, in dominos contumelioſa, delectat: quorum audacia ità demum ſibi in convivas jus facit, ſi cepit à domino.* Quòd autem ex Epicteto *diſſert. l.* 4. *c.* 2. ἥδιον τοῖς σωφροσι, ſive *officioſum atque obſequioſum* hominem, vir doctus hic deſignari exiſtimavit, nullâ id certè ratione niti videtur; cùm iſtud τὸν ἄρεσκον magìs quàm *vernulam* ſapiat; & procacem potiùs, ac pro *vernularum* more leviculè ſe gerentem Marcus voluiſſe videatur; ſive ut Plautinâ linguâ loquar, ex *Mil.* 4. 2.

Cavillatorem facetum magìs quàm convivam commodum.

Meliùs certè Ann. Lug. *dicaculus, quales ſunt vernulæ.*

Μήτε ὅτι σχολαστικὸς | *homo de ſchola*, Xyl. atque ità Cicero *de Orat. l.* 2. *homo de ſchola, atque à magiſtro, & Græcis literis eruditus.* De Maximinis patre & filio Alexander Mammææ in *epiſt. ad matrem*, quam Capitol. in *Max. min.* exhibuit; *Sed timeo, nè ſoror mea Græcis munditiis erudita, barbarum ſocerum ferre non poſſit; quamvis ipſe adoleſcens & pulcher, & ſcholaſticus, ad Græcas munditias eruditus eſſe videatur.* Quo loco, *barbaro ſcholaſticus* opponitur, h. e. cultu liberaliore ſtudiiſque imbutus literariis. prout cl. Caſaub. adnotavit. Verùm iſtîc τῷ ἀνδρὶ πεπείρῳ, i. *viro maturo* ὁ σχολαστικὸς ἐνπίπτειν· ut eum deſignet qui *in ſcholis ſub præceptore* adhuc *agat*, aut agere etiam opus habeat. indè Plutarch. *de audiend.* μελέτας σχολαστικάς. quo loco notat, τοὺς τὰς ἡδὺ παιζόντων καὶ παιγνιζόντων ἐν ταῖς σχολαστικαῖς μελέταις φωνὰς ὅτι τοὺς φιλοσόφους μιμεῖσθαι. Vel ejuſmodi etiam, qui *pro ſcholaſtico ſe venditet.* quod *in mundialibus ſcriptoribus* (ità autor loquitur) in *epiſt. ad Salon.* reprehendit Salvianus. *Omnes*, inquit, *in ſcriptis ſuis cauſſas tantùm egerunt ſuas; & propriis magìs laudibus, quàm aliorum utilitatibus conſulentes, non id facere adniſi ſunt, ut ſalubres ac ſalutiferi, ſed ut ſcholaſtici ac diſerti haberentur.* Facítque huc, quod ſequitur, τὸ ἀκολάνδιτον. Quin & *ſcholaſticus* quandoque pro *declamatore* ſive *rhetore* adhibetur, qui in *ſchola*, tanquam in *ſcena*, confictas cauſſas controverſiáſque tractat, & ab *oratore* diſterminatur, qui in foro judiciario veras agit. Virgil. iſtorum diſciplinis vale-dicens;

Ite hinc inanes Rhetorum manipli; ite hinc
Inflata rore non Achaico verba;
Et vos, Sile, Albuti, Arquitique, Varróque,
Scholaſticorum natio madens pingui,
Ite hinc, inanis cymbalon juventutis.

Tacitus, an Fabius, *de cauſſ. corrupt. eloquent. At nunc adoleſcentuli noſtri deducuntur in ſcenas ſcholaſticorum, qui rhetores vocantur.* Eas mox ex Cicerone, *ludum impudentiæ* nuncupat, addítque ſimul: *Deducimur in ſcholas, quibus non facilè dixerim, utrúmne locus ipſe, an condiſcipuli, an genus ſtudiorum plus mali ingeniis afferant. nam in loco nihil reverentiæ, ſed in quem nemo niſi imperitus æquè intrat. in condiſcipulis nihil profectûs, cùm pueri inter pueros, & adoleſcentuli inter adoleſcentulos pari ſecuritate dicant & audiantur. Ipſæ verò exercitationes magna ex parte contrariæ: — Suaſoriæ, & controverſiæ. — Sequitur autem ut materiæ abhorrenti à veritate declamatio quoque adhibeatur.* In eandem ferè mentem Petronius in Satyric. iſtorum exercitamenta inſectando; *Hæc ipſa tolerabilia eſſent, ſi ad eloquentiam ituris viam facerent: nunc & rerum tumore, & ſententiarum vaniſſimo ſtrepitu, hoc tantùm proficiunt, ut cùm in forum venerint, putent ſe in alium terrarum orbem delatos: & ideò ego adoleſcentulos exiſtimo in ſcholis ſtultiſſimos fieri, quia nihil ex eis quæ in uſu habemus, aut audiunt, aut vident; ſed piratas cum catenis in littore ſtantes, ſed tyrannos edicta ſcribentes,* &c. — *ſed mellitos verborum globulos, & omnia dicta factáque quaſi papavere & ſeſamo ſparſa: qui inter hæc nutriuntur, non magìs ſapere poſſunt, quàm bene olere, qui in culina habitant.* & quæ ſeq. Fabius ipſe denique *inſtitut. l.* 12. *c.* 11. *Nam ut de noſtris potiſſimum ſtudiis dicam, quid attinet tam multis annis, quanquam in more eſt plurimorum (ut de iis, à quibus magna in hoc pars ætatis abſumitur, taceam) declamitare in ſchola? cùm ſatis ſit modico tempore imaginem veri diſcriminis, & dicendi leges comperiſſe. quod non dico, quia ſit unquam omittenda dicendi exercitatio; ſed quia non ejus ſpecie conſeneſcendum. cognoſcere enim, & præcepta vivendi perdiſcere, & in foro nos experiri potuimus, dum ſcholaſtici ſumus.* indè *ſcholaſticæ epiſtolæ* Plinio *l.* 9. *ep.* 2. quæ ficta habent argumenta, & exercendi ſtyli cauſſâ exarantur. *Niſi fortè volumus ſcholaſticas tibi, atque (ut ita dicam) umbraticas literas mittere.* Plinius idem *l.* 2. *ep.* 3. de Iſæo. *Diebus & noctibus nihil aliud agit, nihil audit, nihil loquitur. annum ſexageſimum exceſſit, & adhuc ſcholaſticus tantùm eſt. quo genere hominum nihil aut ſimplicius, aut ſincerius, aut meliùs. nos enim, qui in foro veríſque litibus terimur, multum malitiæ, quamvis nolimus, addiſcimus. ſchola & auditorium, & ficta cauſſa, res inermis & innoxia eſt.* At non ſunt tamen ejuſmodi iſta, quæ virum maturum, vel arguant, vel deceant. Eſt enim is, qualem Romanum ſapientem Fabius deſcribit, *inſtit. l.* 12. *c.* 2. *qui non ſecretis diſputationibus, ſed rerum experimentis, atque operibus, ſe verè civilem virum exhibeat.* Marci interim mentem genuinam iſta niſi clariſſimè aperiant, ego nihil video. Neque enim laudi, quod eruditus interpres Angl. exiſtimavit, ſed vitio, quod & annotator Lugd. obſervavit, vituperio ſaltem, *ſcholaſtici* nomen iſtîc tribuitur. Quanquam reticere religio eſt, quod Epict. habet *diſſert. l.* 1. *c.* 11. Ὁρᾷς ἂν, ὅτι σχολαστικόν σε δεῖ φιλεῖσθαι (τοῦτο τὸ ζῷον, ᾧ πάντες καταγελῶσιν) εἰ δὲ μὴ θέλεις ὑπόσχεσθαι τοῦ σεαυτὸν

ἀυτῦ δογμάτων ποιεῖσ; Hoc nimirum vocabulo vulgò perſtringebantur, qui ad ſtudia ſeveriora animum ſeriò advertebant. Verùm tamen qui Scholaſticis tricis totos ſe dederent, pro ſtolidis ſtultíſque idem habebat. Sic enim *l.* 3. *c.* 26. Ἄρον ἐκεῖνα τὰ μὴ σχολαστικῶν ἢ μὴ μωρῶν.

Περιεσάναι ἑωυάμενον ἢ μὴ ἑαυτῦ ἢ ἄλλων | *Qui & ſeipſum regere & alios poſſet.* Xyl. & Caſ. contrà quàm Tarquinius ille, *qui nec ſe nec ſuos regere potuit:* ut Cicero *de fin. l.* 3. Vide *ſuprà ad* § 15. Verùm articulum μὴ expungere videntur illi, quod ego nolim. Verto, *& ſuis & aliorum rebus præfici dignus*; vel, *rebus & propriis & alienis adminiſtrandis idoneus.* Hoc eſt, quod Xenophon. in Oeconom. Οἰκονόμε ἀγαθοῦ ἔργον ἐῖ ἓυ οἰκεῖν τὸν ἑαυτῦ ὄικον· ἢ τὸν ἄλλε δὴ ὄικον, εἰ ὁπηρέτοι τις αὐτῷ, δύναιτ' ἄν, εἰ βέλοιτο, ἓυ οἰκεῖν, ὥσπερ ἢ τὸν ἑαυτῦ.

Τὸ τιμητικὸν μὴ ἀληθῶς φιλοσοφέντων | quibus *honores & ſalaria detulit.* Capitol. Vide *ſuprà ad* § 4.

Τοῖς ἢ ἄλλοις | Quales Epictetus olim dixerat philoſophos, ἀνὰ τῦ πρόπειν μέχει τῦ λέγειν, i. *factis procul, verbis tenús.* Gellius *noct. Attic. l.* 17. *c.* 19. de quibus feſtivè Iſidorus Peluſ. *l.* 5. *ep.* 28. Εἰ τις ἐν λόγοις φιλοσόφων, ἔργοις ἀφιλόσοφ ὀφθείη, ἐυλόγως δὲ ὁ λόγ τὸν τοιῦτον περιστίεται. aut etiam quales Herodes Atticus dixerat, *nihil habere philoſophi, præter barbam & pallium.* Gell. ibid. *l.* 9. *c.* 2. de quibus Fabius *inſtit. l.* 1. in *præfat. Noſtris temporibus ſub hoc nomine maxima in pleriſque vitia latuerunt. non enim virtute ac ſtudiis, ut haberentur philoſophi laborabant; ſed vultum & triſtitiam, & diſſentientem à cæteris habitum, peſſimis moribus prætendebant.* Tales autem, utì videri poſſit, nonnulli, imò non pauci etiam, ſub Marco obrepebant, Τῷ τῆς φιλοσοφίας περιμάλι καταχρώμενοι, (ut Dionis in *Veſpaſ.* verbis utar) cùm philoſophiæ titulo vitia obtegerent ſua. Teſtis Dio idem in *Marco*, παμπληθεῖς, inquit, φιλοσοφῆν ἐπλάττοντο, ἵν' ὑπ' αὐτῆ πολιτεύωνται. Indè factum, ut *fama fuerit, quòd ſub Philoſophorum ſpecie quidam rempub. vexarent & privatos. quod ille tamen purgâſſe dicitur.* Capitol.

Οὐκ ἐξονειδιστικόν | Ità *l.* 6. § 30. Οὐκ ὀνειδιστής. *Apollonii* tamen *Chalcidenſis avaritiam mercedibus notavit.* Capitol. Vide *ſupr. ad* § 8.

Τὸ εὐόμιλον ἢ ἐυχαρὲς ἢ χαλακόρως | De Lacyda philoſopho pariter Laërtius *l.* 4. Ἀνὴρ σεμνότατ — ἐυχαρὴς δ' ἄλλως ἢ εὐόμιλ. *Vir erat gravíſſimus, in congreſſibus tamen facilis & feſtivus.* Idem de Pio Marcus, partem alteram quod attinet, dictione temperatâ: ἐυχαρὴς, ὁ χαλακόρως. *feſtivus, ſed non immodicè,* ſive *ad faſtidium uſque.* contrà quàm Cicero, de quo Plutarch. Ἡ ἢ περὶ τὰ σκώμματα ἢ τὴν παιδιὰν ταύτην ἐυτραπελία, δικανικὸν μὲν ἐδόκει ἢ γλαφυρὸν χρώμ δ' αὐτῆ χαλακόρως, πολλὰς ἐλύπει, ἢ κακοηθείας ἐλάμβανε δόξαν. *immodico urbanitatis abuſu multos offendit.*

Τὸ τῦ ἰδίε σώματ ἐπιμελητικὸν ἐμμέτρως | Galen *de valetud. conſerv. l.* 3. de Antonino Pio an Marco, Ὁ γὲν, ὧν ἴσμεν, αὐτοκρατόρων ἑτοιμότατα πρὸς τὴν τῦ σώματ ὀπιμέλειαν ἀφικόμην Ἀντωνῖν, &c. De Socrate Xenophon *comment. l.* 1. Ἀλλὰ μὲν ἢ τῦ σώματ αὐτός τε ὐκ ἠμέλει, τύς τε ἀμελῦντας ὐκ ἐπῄνει. Viſe ſis quæ ſequuntur.

Διὰ τὴν ἰδίαν περιοχὴν, εἰς ὀλίγα ἰατρικῶν χρῆζειν | De Andronico Imperat. Nicetas Chron. *l.* 2. *c.* 13. Ἦν ἢ τὴν τοῦ σώματ φυλὴν εὐφυὴς, ἀγητὸς τὸ εἶδ, ὄρθι ἀναβαίνων, τὴν ἡλικίαν ἠρῳϊκὸς, καὶν τῷ βαθεῖ γήρᾳ τὴν ὄψιν νεοειδὴς, ὑγιεινότατός τε ἀνθρώπων, ὅτι μηδ' ὀψοφάγος περιῶν λῦ, ἢ ἀκρατῶς ἔχων κοιλίας, ὡς ζωροπότης ἢ τένθης, ἀλλὰ χτ τοὺς Ὁμηρικὺς ἥρωας, μάλιστα τοῖς ὀπτοῖς περιέκειτο τῷ πυρί. ὅθεν δὴ ἐρυσιπέλατά τις αὐτὸν ἐπεδάσατο. ἀλλ' εἴ ποτε πλημμελῶς εἶχε στομάχυ, παπαρείῳ μόγῳ τε ἢ νηστείᾳ ἢ τῷ βραχέως ἐνοχλῆν ἀπεκρύετο, ψωμῷ ἄρτ ἢ ὀίνῳ κεκράσματι, κλινόσης τῆς ἡμέρας, ὀπτερῶν τὴν θεραπείαν τῦ σώματ· ὑκῆν ὐκ ἀνιπόδοτῳ ἐχρήσατο πώποτε, εἰ μὴ ἅπαξ ἐν τῇ βασιλείᾳ, ἢ εἰς τῦτο μὴ ἰατρῶν τότε ἐποτρυνάντων ἄκοντα, φαμένων, εἰ ἢ μὴ δι' ὑσκηψάσαν καχέξιαν, ἀλλ' ἓν προφυλακῆς χάριν τὸ ἀνύσιμον χρεὼν περιενέγκασθαι φάρμακον. De Aureliano pariter Vopiſcus; *Convivium de aſſaturis maximè fuit. vino* [*ruſſo*, Salm.] *rufo maximè delectatus eſt. medicum ad ſe cùm ægrotaret, nunquam vocavit; ſed ipſe ſe inediâ præcipuè curabat.* Et de Tiberio Sueton. *l.* 3. *c.* 68. *Valetudine proſperrimâ uſus eſt, tempore quidem principatûs penè toto, propè illæsâ: quamvis à trigeſimo ætatis anno arbitratu eam ſuo rexerit, ſine adjumento conſiliove medicorum.* Indè Tacit. *annal. l.* 6. *Ludere ſolitum* refert *medicorum artes, atque eos qui poſt triceſimum annum ad internoſcenda corpori ſuo utilia vel noxia alieni conſilii indigerent.* quod tamen Plutarchus commemorans in *præcept. ſalubr.* Ὡς ἀνὴρ ἐξήκοντα μεσογὼς ἔτη, ἢ περείναν ἰατρῷ χεῖρα, καταγέλαστός ὅτι. quo loco fruſtra Lipſius περιήκοντα legi poſtulat, quali vitiati ſint codices; cùm pari modo dictum illud autor idem exhibeat in *libello de ſene politico*, nec ſcopus loci aliter legi permittat. fuerit itaq; ſcriptoris potiùs ἁμάρτημα μνημονικὸν, quàm exſcriptoris σφάλμα γραφικόν. Plato certè, *politic. l.* 3. Τὸ ἰατρικῆς δεῖσ, ὅτι μὴ πραγμάτων ἕνεκα, ἢ πυγῶν ἐπιρείων νοσημάτων περιπεσόντων, ἀλλὰ δι' ἀρχίαν τε ἢ δίαιταν ἰῶ διηλθομεν, (Συρακοσίαν τράπεζαν ἢ Σικελικὴν ποικιλίαν ὄψων ἢ Κορινθίαν κόρον ἢ τὴν τοιαύτην σίτησιν) ῥημάτων τε χαὶ πνημάτων

ὥσπερ λίμνας, ἐμπλαμβώσας, φύσεις τε καὶ κατάρρους νοσήμασιν ὀνόματα τιθέναι ἀναγκάζειν τοὺς κομψοὺς Ἀσκληπιάδας, ἐκ αἰσχρὸν δοκεῖ; Multùm hac in parte valet proba corporis ipsius constitutio. Philo *de vit. Mos. l.* 1. Τὰ ἐνεκτικὰ τῆς σωμάτων καὶ πᾶσι τοῖς μέρεσιν ἐυκίνητα, φερομένων ἀπαλλάττει τοὺς ἀλείπτας, ὅδεν ἢ βραχέα παρέχοντας τῆς εἰς ἐπιμέλειαν· ὥσπερ καὶ γεωργοὺς τὰ ἔυβλαστα καὶ τὰ ἐυφυῆ δένδρα, βελτίω μᾶλλον δι' ἑαυτῆς. Nec minùs tamen temperantia, seduláq; tutela. Senec. epist. 58. *Illud simul cogitemus, si mundum ipsum, non minùs mortalem quàm nos sumus, providentia periculis eximit, posse tandem aliquatenus nostrâ quoque providentiâ longiorem prorogari huic corpusculo moram, si voluptates, quibus pars major perit, potuerimus regere & coercere. Plato ipse ad senectutem se diligentiâ pertulit. Erat quidem corpus validum ac forte sortitus, & illi nomen latitudo pectoris fecerat: sed navigationes ac pericula multum detraxerunt viribus: parsimonia tamen, & eorum quæ aviditatem evocant modus, & diligens sui tutela, perduxit illum ad senectutem, multis prohibentibus caussis.* Huic & Gorgiam Leontinum adjungere licet, de quo Clearchus vitarum *l.* 10. referente Athenæo *dipnosoph. l.* 12. Ὅτι δὲ τὸ σωφρόνως ζῆν, ἡδὺν ὀγκώκουλα τῷ φρονεῖν συνεῖσιεν.

Ἡ φαρμάκων καὶ ἐπιθημάτων ἐκτός | Suidas, qui per præceptionis formulam, transcripsit ista, voculis duabus auctiorem dedit. ἐντὸς καὶ ἐκτὸς, ut illud ad *pharmaca*, istud ad *epithemata* referatur.

Τὸ φιλοχωρητικὸν ἀβασκάνως | Contrà quàm Dionysius Siculus ille, de quo Plut. *de tranquil.* ἐκ μικρὰ μέντοι ὢν τῆς τότε τυραννων, ἀλλ' ὅτι φιλοξένως τῶ ποιητῆ μὴ βέλτιον ἦδει μηδὲν, μηδὲ περιλῦ ἐν τῷ διηγεῖσθαι Πλάτωνα, ὀργισθεὶς καὶ παροξυνθεὶς, τὸν μὲν εἰς τὰς λατομίας ἐνέβαλε, τὸν δὲ ἀπέδοτο πέμψας εἰς Αἴγιναν. Contrà quam Hadrianus, de quo Cassius, & ex Cassio corrigendus Suidas; Φιλοπαίγμων τε ἀπλῶς ἐχρῆτο, καὶ κατ' αὐτὸ καὶ τ' ἄλλα πάντα καὶ τὰ βραχύτατα ἐπετηδευσε· καὶ ἔδην ὅτε ἐκ εἰρωνικὸν, καὶ πολεμικὸν, καὶ βασιλικὸν, καὶ ἰδιωτικὸν εἰδέναι ἔλεγεν. ἐκ τούτων δὴ καὶ τῆς ἔν τινι περιέχοντας, πολλὰς μὲν καθεῖλε, συχνὰς δὲ καὶ ἀπώλεσε. βελόμενος γὰρ πάντων ἐν περιεῖναι, ἐμίσει τοὺς ἔν τινι ὑφαίρουντας. *professores omnium semper, ut doctior, risit, contempsit, contrivit; cúmq; eis ipsis professoribus & philosophis, libris vel carminibus invicem editis, sæpe certavit.* Capitolinus in *vita Hadriani*; quo loco & Favorini festivum dicterium refert, qui arguentibus amicis quod Hadriano de verbo quodam reprehendenti sine caussa, cessisset; *Non rectè suadetis*, inquit, *qui non patimini me illum doctiorem omnibus credere, qui habet triginta legiones.* Idem tamen, Philostrato referente, tria ista paradoxa dictitabat sibi in vita contigisse; Γαλάτης ὢν, ἑλληνίζειν· Εὐτυχὴς ὢν, μοιχείας κρίνεσθαι· βασιλεῖ διαφέρεσθαι, καὶ ζῆν.

Ἡ τῆς τῶν ἐξ ἱστορίας νόμων, ἢ ἐθῶν, ἢ ἄλλων τινων θεωρημάτων | transponenda illa τῆς τῶν, legendúmque τῶν τῆς ἐξ ἱστορίας νόμων, liquet. Verùm & deesse vocula aliqua videtur, cui articulus prior innitatur. Itaque ἐμπειρίαν post θεωρημάτων supplet D. Junius: qui & ἱστορίας nomine non *historiam* vult intelligi, sed *peregrinationem* & *locorum dissitorum lustrationem.* ego *notitiam* opinor quoquo modo acquisitam. ità Marcus ipse cepit *l.* 4. § 21. ἡ ἱστορία τῆς ἀληθείας. & *l.* 9. § 3. ἴσην τὸ ἕκαστον ἔτεσι, καὶ τὸ τρισὶ, ταῦτα ἰσορρόπα. & *l.* 10. § 15. ἰδέτωσαν, ἰσορροπάτωσαν.

Οὐδὲν αὐτὸ τοῦτο ἐπιτηδεύων φαίνεσθαι | nihil enim putidius affectationis affectatione, imitationisque ostentatione. Contrà verò quod Plut. *Sympos. l.* 1. *c.* 1. ὃ μόνον ἐκάστης ἀδικίας ἔξω ἐστὶν, ὡς φησι Πλάτων, μὴ ὅλα δίκαιον, εὖ δοκεῖν, ἀλλὰ καὶ σωφρόνως ἄκρας, φιλοσοφοῦντα, μὴ δοκεῖν φιλοσοφεῖν. Vide *l.* 7. § 60. σὺν τῷ ἀνεπιτηδεύτῳ.

Τόποις καὶ θεάμασι τοῖς αὐτοῖς ἐνδιατριβικόν | Seneca Lucilio *epist.* 69. *Mutare te loca, & de alio in alium transilire nolo. primùm quia tam frequens migratio, instabilis animi est. coalescere otio non potes, nisi desinas circumspicere & errare. ut animum possis continere, prius corporis tui fugam siste. deinde plurimùm remedia continuata proficiunt. interrumpenda non est quies.* Et *epist.* 2. *Ex his quæ mihi scribis, & ex his quæ audio, bonam spem de te concipio. non discurris, nec locorum mutationibus inquietaris. ægri animi ista jactatio est. primum argumentum compositæ mentis existimo, posse consistere, & secum morari: nusquam est, qui ubique est. nihil æquè sanitatem impedit, quàm remediorum crebra mutatio. non venit vulnus ad cicatricem, in quo crebrò medicamenta tentantur. non convalescit planta, quæ sæpè transfertur. nihil tam utile est, quod in transitu prosit.*

Ἐντε θεωρείων ἐπιτελέσει | Et istîc Marcus Pii æmulus, *Gladiatoria spectacula omnifariam temperavit: Et gladiatorii muneris sumptui modum fecit. temperavit etiam Scenicas donationes.* Capitol.

Καὶ ἔργων κατασκευαῖς, καὶ δαπανωμαῖς | *In operum extructionibus, congiariisque.* Xyl. illis siquidem *magnificentiam*, istis *munificentiam* suam Imperatores Romani ostentare ac venditare solebant. Cæterùm vir doctiss. Patr. Junius *operum distributiones* mavult intelligi.

Καὶ τοῖς τοιούτοις ἀνθρώποις, θεὸς αὐτὸ ἦ τὸ δέον θεραπεῦσαι δεδοκότος. | Xyl. legisse videtur: καὶ τοῖς τοιούτοις [καὶ] ἀνθρώπῳ θεὸς αὐτὸ ἦ &c. Meric. καὶ τοῖς τοιούτοις· τοῖς ἀνθρώποις, &c. qui & δεδοκότος pro δεδοκότος legi posse suspicatur. D. Boot. καὶ τοῖς τοιουτοτρόποις, ἀνθρώπῳ θεὸς αὐτὸ τὸ δέον θεραπεῦσαι δεδοκότος· &c. ut genitivus ἀνθρώπῳ ab ἔμφασιν, quod præcessit, regatur. Salmas. καὶ τοῖς τοιούτοις. tum aliâ orationis facie, ἀνθρώπῳ ἦ θεὸς

πρὸς αὐτὸ τὸ λέον πρ. λεδρικώς. Vel etiam, καὶ τοῖς τοιούτοις. πρὸς αὐτὸ τὸ λέον, &c. ut suprà. De sensu satis constat: Moderatum fuisse Pium in iis omnibus exhibendis, quibus animi hominum plausúsq; captari solent: hominémq; ejusmodi qui respiceret ad id quod agi oporteret, non ad gratiam gloriámve quæ indè consequeretur. De T. Aristone Plin. min. *l.* 1. *ep.* 22. *Ornat hæc magnitudo animi, quæ nihil ad ostentationem, omnia ad conscientiam refert: rectéque facti, non ex populi sermone mercedem, sed ex facto petit.* hoc est, quod Naso *Tristium l.* 5. *eleg.* 14.

— pretium cui virtus ipsa petitum.

Plinius idem ipse, *l.* 1. *ep.* 8. *Majore animo honestatis in conscientia quàm in fama reponitur.* Liberaliter satis de se *ad Constantium* in *Claudio* Trebellius; *Testis est, tua conscientia, & vita mea, nihil unquam cogitâsse, dixisse, fecisse gratiosum.* De se id perhibenti fidem habeat, qui volet. Interim quod de Pio Marcus hîc, pro viri optimi charactere Epictetus habet, *dissert. l.* 3. *c.* 24. οὐκ οἶδ' ὅτι ἀνὴρ καλὸς καὶ ἀγαθὸς, οὐδὲν ποιεῖ τῆ δόξαι ἕνεκα, ἀλλὰ τῶ πεπεῖσθαι καλῶς; Vide *lib.* 3. § 12. & *lib.* 9. § 42.

Οὐκ ἐν ἀωρεὶ λόγης | *Non utebatur alieno tempore balneis.* Xyl. quomodo illi, qui, ut Flacc. *l.* 1. *epist.* 6.

— crudi tumidique lavantur.

Pers. *Sat.* 3.

Turgidus hic epulis atque albo ventre lavatur,
Gutture sulphureas lentè exhalante mephites.

Et Juven. *Sat.* 1.

Pœna tamen præsens, cùm tu deponis amictus
Turgidus, & crudum pavonem in balnea portas.
Hinc subitæ mortes, atque intestata senectus.

Vult lavisse semper horâ balneari, & sibi commodâ & iis qui circa ipsum. Casaub. ad Capitol. ἐν illud, quod exhibet Basil. omittit Salm. & Lugd. retinet Casaub. ego vel expunxerim, vel, si retinere visum, ἀωρείᾳ legerim; quomodo Græc. *Psal.* 119. *v.* 146. πεφθάσα ἐν ἀωρείᾳ. Sed illud, puto, potius.

Οὐχὶ φιλοικοδόμος | ὀλίγοις ἀρκούμενος, οἷς οἰκήσει, σκιμπῆ, ἐδῆτι, τροφῆ, ὑπηρεσίᾳ. *l.* 6. § 30. De Augusto Sueton. *l.* 2. *c.* 73. *Instrumenti ejus & supellectilis parsimonia apparet etiam nunc, residuis lectis atque mensis, quorum pleraque vix privatæ elegantiæ sunt, nè toro quidem cubuisse aiunt, nisi humili & modicè instrato.*

Οὐ περὶ τὰς ἐδωδὰς ὀπινοπτικός. | *non circa victum curiosus, aut studiosus. anxius,* Xyl. ὀπίνοια, ὀπινόδημα. Hesych. ὀπινοπτὴς, vox insolentior, qualia apud Marcum non pauca.

Οὐ περὶ σωμάτων ὄργας | *non de formæ corporis elegantia anxius.* Xyl. quem & Cas. sequitur. de Pio ipso uterque accepit. ut sit idem quod priùs de eodem dixerat, ὁ πρὸς καλλωπισμὸν τῆ ἰδίᾳ σώματος ὀπωσιληπικόν. Ego aliter prorsus velle existimo, nec idem (quod Marcus non solet) repetitum. Verto itaque *non circa corporum*, id est, famulitii & servitiorum, *speciem.* σώματα enim pro *servis* sive *famulis* dicebant. Antholog. *l.* 1. *c.* 12.

Σώματα πολλὰ τρέφειν, καὶ δώματα πολλ' ἀνεγείρειν,
Ἅδαπτον εἰς πενίλω δόξιν ἑτοιμοδάτῳ.
Corpora multa alere, ac simul ædes condere multas.
Multam ad pauperiem per breve pandit iter.

Corpora, i.e. *Servos.* In eam mentem accipio Menandrianum illud quod ad *l.* 3. § 3. plenius exhibebitur,

Αὐτῆς τε δόξης, καὶ κάλλους τῆς σωμάτων.

Harpocration in Πάνδημος, ex Nicandri *Colophoniac. l.* 6. ait Solonem σώματα ἀγορασθέντα ἐνυφεστῶ, ἐπὶ τέγης ξῆσαι διὰ τοὺς νόμους, &c. quo nomine à Philemone Comico in *Delphis* laudatur, referente *l.* 13. Athenæo. Aristoteles *Rhetor. l.* 1. *c.* 5. externam felicitatem constituit ἐν εὐδενείᾳ κλημάτων καὶ σωμάτων, καὶ δωρέμεως φυλακικῆς τε καὶ πρεκλικῆς τέτων. mox σωμάτων illud quasi explicans quid velit, ἀνδραπόδων, inquit, πλήθει, καὶ μεγέθει, καὶ κάλλει διαφερόντων, ut frustra sit Pollux, qui *l.* 3. *c.* 7. § 2. σώματα ἁπλῶς, inquit, οὐκ ἂν εἴποις, ἀλλὰ δοῦλα σώματα. Romanorum autem curiositatem, an luxuriem, in servitiis speciosissimis undique conquirendis, excolendis, disponendis, tangit inter cæteros, Juvenal. *Sat.* 5. *v.* 55.

Flos Asiæ ante ipsum pretio majore paratus,
Quàm fuit & Tulli census pugnacis, & Anci,
Et nè te teneam, Romanorum omnia Regum
Frivola. — nescit tot millibus emptus
Pauperibus miscere puer. Sed forma, sed ætas
Digna supercilio. —

Et Seneca *Epist.* 95. *Transeo puerorum infelicium greges: quos post exacta convivia, aliæ cubiculi contumeliæ expectant. transeo agmina exoletorum, per nationes coloréque descripta, ut eadem omnibus levitas sit, eadem primæ mensura lanuginis, eadem species capillorum, nequis cui rectior est coma, crispulis misceatur. transeo pistorum turbam, transeo ministrorum, per quos signo dato ad inferendam cœnam discurritur. Dii boni! quantum hominum unius venter exercet?* Greg. Naz. *de amor. pauper. orat.* 16. Παῖδας μὲν παρεσάναι τοῦ μὴ ἐν κόσμῳ καὶ ἐφεξῆς, ἀνέτως τὰς κομὰς, καὶ θηλυδρίας, καὶ τῇ χρῶτι φοσώπον κέρᾳ φειδιεργασμένους πλεῖον ἢ ὅσον συμφέρει, λίχνοις ὀφθαλμοῖς κεκοσμημένους. τοὺς δὲ τὰς κύλικας, ἐπ' ἄκρων δακτύλων ἔχοντας, ὡς οἷόν τε ἐνυφεπέσθαι καὶ ἀσφαλέσθαι τοῦ δὲ ὑπὲρ κεφαλῆς ἄνεμον ταῖς ῥιπίσι σοφιζομένους, καὶ ταῖς ἐκ χειρῶν αὔραις τὸ πλῆθος τῆς συφκῶν ἀναψύχοντας.

Ἡ ἀπὸ χωρίου σολή | *locus iste*, siquis alius, inquit, clariss. Salmasius, *in hoc scripto corruptissimus.* Itaque Mericus noster, lacunâ contextui suo interjectâ, ut depositum, consultò prorsùs omisit. σολὴ pro *comitatu* Xylander accepit. Sed & Annotator

Lugdun. qui στόλος legi postulat. frustra. cùm de *vestitu* agatur. Salmas. ad Capitol. ἐπιχώριος, legit. Casaub. ἀπὸ χωρίου, retinet. de sensu utriq; convenit, placuisse Pio vestem τὴν ἐπιχώριον, *indigenam*, non exoticam, sive τὴν ἀπὸ χωρίου, hoc est, *qualis vulgò fiat*, & quidem ἀπὸ τῆς ἐπαύλεως, *è villa propria*, & *ferè de reditibus Lanuvinis*. ita Casaubon. *ad vitam Pii*. De Augusto istiusmodi quiddam Sueton. *l.* 2. *c.* 73. *Veste non temerè alia quàm domestica usus est, ab uxore & sorore & filia neptibúsque confecta.* De se Seneca, *de tranquill. cap.* 1. *Placet non ex arcula prolata vestis, non mille ponderibus aut tormentis splendere cogentibus pressa; sed domestica & vilis, nec servatu nec sumenda solicitè.* De Pio Capitolin. *Visus est sanè ab amicis & cum privatis vestibus*, &c. Cæterùm editio Lugdun. pro χωρίου nobis Λωρίου exhibet. Hoc si non sit typothetarum mendum, quod suspicari forsan quis possit, *Lorium* villam designat, in qua Pius & educatus, & versatus plurimùm, cùm palatium ibi construxisset, & tandem etiam defunctus est, autore Capitolino. Hanc autem sequendo lectionem, Salmasius mavult, ἢ ἐπὶ Λωρίου στολή· ut de *toga* accipiatur, quâ *in secessu Lorinæ villæ* uti solitus erat. eam togam ipsi venisse dicit ἀπὸ τῆς κάτω ἐπαύλεως. de qua proximè videndum.

Ἀναίγκασα ἀπὸ τῆς κάτω ἐπαύλεως | τὸ κάτω istud Casaub. omittit. D. Boot. legit, διαγωγὴ ὅλη ἦν κατ' ἀγρὸν ἐπαύλεων, id est, *commoratio ruri in villis*. ut κατ' ἀγρὸν adjectum sit, quò *villæ* istæ à *suburbanis* distinguerentur. Constat autem è Capitolino, Pium in agris atque propriis fundis plurimùm vixisse, etiam postquam imperium tenuit. ἔπαυλις certè hîc, non *casa*, ut Xyl. vertit, sed *villa*. Philo in *vit. Mosis l.* 1. λείας ὑ πολλῆς ἄγαν ἐυποροήσωσες, ἔκ τε τῆς βασιλείας, ἢ ἦν ἰδιωτικῶν κατ' ἀγρὸς ἐπαύλεων. Idémque *de vit. contempl.* τὴν μὴ ἐν ἀσφαλείαν αἱ ἐν κύκλῳ παρέχουσιν ἐπαύλεις τε ἢ κῶμαι. *Credidi aliquando*, inquit clariss. Salmasius, *vicum hoc nomine Romæ appellari, in quo vulgares togæ fiebant ac venum ibant. citerioris & ulterioris vici mentio apud Sextum. quidni & similiter inferior & superior ex ratione situs? dicit igitur hunc Imperatorem, cùm Lorii esset, usum esse vili ac vulgari togâ, quales venibant in vico inferiore Romæ. an potiùs ἡ κάτω ἔπαυλις villa aliqua rustica infra Lorium, ubi ejusmodi togæ fiebant? ἔπαυλις certè villam, & etiam pagum significat. quicquid sit, oportet vilem esse & vulgarem togam, non imperatoriam, quæ in Lorii secessu utebatur. hæc enim exempla affert, ut ostendat, ἐκ ἐπινοητὸν fuisse τοῦτο ἐνδύτων ὑφὰς ἢ χρόας.*

Καὶ ἦν ἐν Λανυβίῳ | Casaub. nihil mutat; & ad vestis materiem refert, sive locum unde ea petebatur, ut suprà visum. At Salmasius, *Notat*, inquit, *quibus in locis quem habitum usurpare solitus fuerit*, iraq; lectionem duplicem proponit. vel ut legatur, ἀχίτων ἐν Λ. τὰ πολλὰ, τῷ φελόνῃ ἐν Τ. π. ἐχρήσατο· velítque Marcus *Sine tunica Lanuvii egisse Pium: more, ut videtur, antiqui Catonis, qui solo campestri accinctus, super id togam accipiebat; & quidem etiam cùm prætor jus redderet, ut ex Val. Maximo constat l.* 3. *c.* 6. *& Asconio. quod idem in Catone minore etiam Plutarchus notat,* καταβὰς εἰς τὴν ἀγορὰν ἀνυπόδητος ἢ ἀχίτων, ὥσπερ πατῆσαι μὴ θέμις σωφρόνων. Vel etiam ἐν χιτῶνι Λανυβίῳ τὰ πολλὰ, sive χιτῶν ἐν Λ. τὰ π. *ut in sola tunica secessum illum Lanuvinum transegisse dicatur; quomodo plerumque Romani ruri solebant & in provinciis: Hinc tunicata quies, tam sæpe Martialì commendata & laudata l.* 10. *ep.* 51. Hæc ille.

Ἐν Λανυβίῳ | *Lanuvium* Italiæ oppidum juxta viam Appiam situm, de quo Strabo *l.* 5. ubi Λανύβιον pro Λανούϊνιον Casaubonus reposuit. *In villa* interim *Lanuvinæ natum Antoninum Pium* autor est Capitolin. &, *è municipio Lanuvino ortum*, Victor Aurelius. quanquam Casaub. in Capit. codices Manuscriptos *Laviniâ* exhibere testatur, eundémq; locum existimat designari, ubi autor idem de Marco: *Ex Asia & Syria reverso, exinde Lavinium profectus est.* Certè *Lanuvium* & *Lavinium* idem esse utrumq; Jos. Scaliger contendit, Car. Sigonio *ad Livii l.* 8. refragante, & renitente.

Τῷ τελώνῃ ἐν Τύσκλοις παρητιμήσῳ ὡς ἐχρήσατο | *Inter Lanuvinos plerumque Tusculano publicano utebatur, etiam deprecante.* Xyl. ut ad *comitatum* referatur. Annot. Lugd. *lego*, inquit, παρητύμβως. *quasi excusans & deprecans utebatur.* Salmas. τῷ φελόνῃ ἐν Τύσκλοις, an Τύσκοις, παρητιμήσῳ ἐχρήσατο. *cùm in Tuscos, an Tusculanos, agros secederet, non jam tunicatus ibi agebat, ut Lanuvii, sed penulam superinduebat: quod cùm faceret, excusabat tamen se, & quasi veniam deprecabatur, hoc est, quod ait,* παρητιμήσῳ ἐχρήσατο. *Penula*, inquit Nonius, *est vestis, quam supra tunicam accipimus. eâ adversus pluviam maximè munire se solebant.* Juvenal. *Sat.* 5. *v.* 78.

—fremeret sæva cùm grandine vernus
Juppiter, & multo stillaret penula nimbo.

Indè Varroni petitus jocus in *virga divina*, dum virtutis τὸ αὐτάρκες prædicat; *Non est quærenda homini, qui habet virtutem, penula in imbri.* contrà planè quàm Lucil. *l.* 15. qui *penulam per imbrem iter obeunti, sapientiâ ipsâ utiliorem* esse pronunciat. certè etiam sapienti, vel in imbre vel in frigore, Stoicis ipsis fatentibus, saltem εὐχρηστὸς futura est: quum ut Philo *de provident.* apud Euseb. *præpar. l.* 8. *c. ult.* ὑστὸ μὴ ὄντος ἀνάγκη τὸν σοφὸν, εἰ ἐν ὑπαίθρῳ διάγοι, καταδέχεσθαι βορέου ἢ ψυχρὸν καταπνέοντος, ῥίγει παθεῖναι ἢ ψύχει. Sed & L. Galbæ, cuidam penulam roganti, *Non possum commodare, domi maneo*; cùm cœnaculum ejus perplueret. alteri item

item ejusdem usum poscenti, *Non pluit? non est opus tibi: si pluit, ipse utar.* Refert Fabius *instit. l.* 6. *c.* 4.

Καὶ πᾶς ὁ τοιοῦτος ὑπο | Xyl. (quem & secutus est Mer.) cum sequentibus conjungit, dum sic reddit; *Omnibus in ejus moribus nihil inerat inhumanum.* Verùm præcedentia potiùs claudere videntur. Itaq; D. Boot. legit, καὶ πᾶς ὁ ὑπο τοιοῦτος. *Totius deniq; vitæ facies erat, qualem suprà depinximus.*

Ἕως ἰδρῶτος | *Suspecta* ista & *salebrosa* Xylandro. Sed immeritó. est dictum proverbiale, à medicis mutuatum, quo exercitii modum illi mensurámq; justam ac legitimam in affectibus quibusdam præscribunt. Memini V. cl. Tho. Plaisirum adolescente me sacræ Theologiæ apud Cantabrigienses nostros professorem, Apostoli verba *ad Hebr. c.* 12. *v.* 6. enarrantem ex Autore medico (cujus nomen jam excidit) protulisse monitum aliquod istiusmodi, *Ad ruborem, non ad sudorem*; cùm Apostolus de fidelibus eo loci dicere visus sit, *Ad sudorem, non ad sanguinem.* Quò videri possit allusisse, quod de Diogene Cynico Laërtius, Xeniadæ, domini sui liberos exercuisse, οὐκ ἀθλητικῶς, ἀλλ' ἐρυθήματος χάριν καὶ εὐεξίας, *non athletico more, sed quantum ad ruborem bonamque corporis habitudinem conduceret.* nisi quòd ἐρύθημα ibi colorem vividum valetudinis indicem potiùs designare doceat adjuncta εὐεξία. Hoc proculdubio Marcus hîc voluit, Pium nulla in re nimium fuisse. ita *lib.* 6. § 29. ὡς ἐπ' ὀλίγον ἔσφαλεν.

Οὐδὲν ἁπλοῦς | Inde forsan *Pius* dictus, quòd verè natura clementissimus; & nihil temporibus suis asperum fecit. Siquidem & *sub Adriano, cùm consiliis illius adesset, mitiorem sententiam semper ostendebat, & principatûs sui initio cùm multi accusarentur, & ad supplicium nominatim etiam deposcerentur, neminem tamen interfici passus est, cùm diceret, non oportere se principatum suum factis ejusmodi auspicari. Quin & deinceps, seditiones ubicunq; factas, non crudelitate, sed modestiâ & gravitate compressit.* Capitol. & Xiphil.

Συμφώνως ἑαυτοῖς | De eodem *l.* 6. § 30. Τὸ ὁμαλὲς παντα χοῦ. & de Apollonio supr. §. 8. Τὸ ἀεὶ ὅμοιον. Quod de historia Lucian. Χρὴ ὅμοια τὰ πάντα καὶ ὁμόχροα εἶναι, καὶ ζωῆδον τῇ κεφαλῇ τὸ ἄλλο σῶμα, ὡς μὴ χρυσοῦν μὲν τὸ κεφάλιον εἶη, δώραξ δ' πάνυ γελοῖον ἐκ ῥακῶν ποδεν, ἢ ἐκ λεπτῶν σαπρῶν συγκεκαπυμένον, καὶ ἡ ἀπὶς οἰωνίνη, καὶ χλεϊνη περὶ τὰς κνήμας. De poemate Horat. in *art.*

Denique sit quodvis simplex duntaxat & unum:
Primo ne medium, medio ne discrepet imum.

& de persona idem,

——*servetur ad imum*
Qualis ab incepto processerit, & sibi constet.

De Stoica philosophia Cicer. *de finib. l.* 5. *Mirabilis est apud Stoicos contextus rerum. respondent extrema primis, media utrisque, omnia omnibus.* De vita Senec. *epist.* 20. *Exigit philosophia, ut ipsa inter se vita unius, sine actionum dissensione, coloris sit.* Idémq; *epist.* 23. *Verum bonum unde subeat, interrogas? ex placido vitæ & continuo tenore unam prementis viam.* Et *ep.* 31. *Huc & illud accedat, ut perfecta virtus sit, æqualitas ac tenor vitæ per omnia consonans sibi.* Et *epist.* 120. *Virtutem ostendit constantia, & omnium inter se actionum concordia; quando idem semper quis est, & in omni actu par sibi.* Et mox: *Magnam rem puta, unum hominem agere: præter sapientem autem nemo unum agit. cæteri multiformes sunt. modò frugi tibi videbimur & graves, modò prodigi & vani; alternis Catones, alternis Vatinii mutamus subindè personam, & contrariam ei sumimus, quam exuimus. hoc ergò à te exige, ut qualem institueris præstare te, talem usq; ad exitum serves.* Et *ep.* 35. *Ante omnia hoc cura, ut constes tibi.* Hoc est quod Zeno voluit, cùm finem statueret, Τὸ ὁμολογουμένως ζῆν, i. e. καθ' ἕνα λόγον καὶ σύμφωνον ζῆν. ut Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 5. Vide supr. ad § 9. Sed & *l.* 11. § 27. Ambros. *epist.* 82. *Vetus dictum est, Adsuesce unus esse: ut vita tua quandam picturam exprimat, eandem servans semper imaginem, quam acceperit.* Optimè Aristoteles, *Ethic. Nicom. l.* 9. *c.* 4. Ἔοικε γὰρ, καθάπερ εἴρηται, μέτρον ἕκαστον ἡ ἀρετὴ καὶ ὁ σπουδαῖος εἶναι. ὅτου γὰρ ὁμογνωμονεῖ ἑαυτῷ, καὶ ἧττον αὐτῷ ὀρέγεται καὶ πᾶσαν πλὴν ψυχήν. De Adriano contrà Aurel. Victor. *Varius, multiplex, multiformis, ad vitia atq; virtutes quasi arbiter genitus; impetus mentis quodam artificio tegens.* Et Æl. Spartian. *Idem severus, lætus; comis, gravis; lascivus, cunctator; tenax, liberalis simulator; sævus, clemens; & semper in omnibus varius.* De Avidio idem Cassio Vulcatius: *Fuit his moribus, ut nonnunquam trux & asper videretur, aliquando mitis & lenis; sæpe religiosus, aliàs contemptor sacrorum; avidus vini, interim abstinens; cibi appetens, & inediæ patiens, veneris cupidus, & castitatis amator.* At de Epaminonda & Agesilao Plutarch. *lib. de adulat.* Πλείοσις ὁμιλήσαντες ἀνθρώποις καὶ τόποις καὶ βίοις, τὸ φρονοῦν ἦθος αὐτοῖς παντα χοῦ, καὶ σολῇ, καὶ διαίτῃ, καὶ λόγῳ καὶ βίῳ διεφύλαττον. Et de Platone; Ἐν Συρακούσαις, οἷος ἐν Ἀκαδημίᾳ· καὶ πρὸς Διονύσιον, οἷος πρὸς Δίωνα.

Τὸ περὶ τὸν Σωκράτης | De Socrate Xenophon *memorial. l.* 1. Αὐτὸς δ' πρὸς τοῦτα (τὰ ἀφροδίσια) φανερὸς ἦν ἔτω παρεσκευασμένος, ὥστε ῥᾴδιον ἀπέχεσθαι τῶν καλλίστων καὶ ὡραιοτάτων, ἢ οἷς ἄλλοι τῶν αἰσχίστων καὶ ἀωρεστάτων. περὶ μὲν δὴ βρώσεως καὶ πόσεως καὶ ἀφροδισίων ἔτω κατεσκευασμένος ἦν. καὶ ὥστο ἂν ἥδιον ἀνικήτως ἢ ἡττᾶσθαι πολλὰ ἐπὶ τούτοις πράγματα φοβούμενον, λυπεῖσθαι δ' πολὺ ἔλαττον. Atque hunc locum forsan præ oculis habuit Marcus, cùm ista scriberet.

Καὶ

Καὶ ἀπέχεσθαι καὶ ἀπολαύειν | Quod de se Apostolus *ad Philip. c.* 4. *v.* 12. Οἶδα δὲ ταπεινοῦσθαι, οἶδα καὶ περισσεύειν· ἐν παντὶ καὶ ἐν πᾶσι μεμύημαι, καὶ χορτάζεσθαι καὶ πεινᾶν, καὶ περισσεύειν καὶ ὑστερεῖσθαι· quod suprà, πάντων μὲν ἄπειρος, ὀλίγων δὲ μὴ ἀμοιρος.

Τὸ δὲ ἰσχύειν καὶ ἔτι καρτερεῖν | Ἔτι quid hic velit, nullus video. ἐπικαρτερεῖν forsan scripserat Marcus, vel quod usitatius est, ἐγκαρτερεῖν, ut mox ἐννήφειν.

Οἷον ἐν τῇ νόσῳ τῇ Μαξίμου | Istud an ad superiora respectum habeat, quod Xylander censuit, ambigi potest. commodè posse vix videtur. Ego itaq; tanquam distinctum quid posui. De Demonacte Cynico refert Lucianus, quòd cùm cætera ἀπαθὴς planè videretur, μόνον αὐτὸν ἠνία φίλου νόσος ἢ θάνατος· ὡς ἂν καὶ τὸ μέγιστον ᾖ ἐν ἀνθρώποις ἀγαθῶν, πρὸ φιλίαν ἡγούμενον. Tale quippiam in Pio Marcus forsan adverterat. & οἷος forsan legendum fuerit.

§ 17. Παρὰ θεῶν | Piè Marcus noster hîc divinæ procurationi plurima adscribit, quæ fortunæ pleriq; solent tribuere.

Πάππους | *Avus paternus, Annius Verus* (de quo *supr.* § 1.) *maternus, Calvisius Tullus.* Jul. Capitol.

Γονέας | Vide *supr. ad* § 2, 3.

Ἀδελφὸν | *Habuit & sororem natu minorem, Anniam Cornificiam.* Capitol.

Διδασκάλους | quorum *supr.* meminerat, § 5, 6, 7. &c. quibus & alios adjicere licet ex Jul. Capitolino. Origenes *ad Celf. l.* 3. Καὶ Ἕλληνες ἢ φύσεσι, καὶ ἐν τοῖς νομιζομένοις εἶναι σοφωτάτοις, κατὰ πολλὰ πρὸ εὐτυχίαν εἶναι αἰτίαν· οἷον τὸ διδασκάλων τοιῶνδε, καὶ τὸ παιδεύεσθαι τοῖς χρείττοσι· ὄντων καὶ ἄλλως τὰς ἐναντίας αἱρέσεις διδασκόντων· καὶ τὸ ἀναθρέφῆς τῆς ἐν βελτίοσι. πολλοῖς γὰρ καὶ τὰ τῆς ἀναθρέφῆς τοιαῦτα γεγόνασι, ὡς μηδὲ φαντασίαν ἐπιτρέπειν ἄλλων κρειττόνων λαβεῖν· ἀλλ' ἀεὶ καὶ ἐκ παιδὸς τῆς ἡλικίας, ἤτοι ἐν παιδικοῖς ἢ ἀκολάστων ἀνδρῶν, ἢ διατριβῆς, ἢ ἐν ἄλλῃ τινὶ κωλύσει τοῦ ψυχὸν ἀναβλέπειν κακοδαιμονίᾳ. τὰς δὲ τούτων αἰτίας, πάντως μὲν εἰκὸς ἢ ἐν τοῖς τῆς προνοίας λόγοις πίπτειν ἢ αὐτὰς εἰς ἀνθρώπους, ἐκ ἐυχερές. Vide sectionis istius verba novissima, deprehendes cum Origenianis istis quàm suavissimè concinnere. De Platone Plut. in *Mario:* Πλάτων μὲν ἔν ἅδῃ φησὶ τὸ τελευτᾶν γεγόμενα, ὑμνεῖ τὸν αὐτὸ δαίμονα καὶ τοῦ τυχοῦ, ὅτι πρῶτον μὲν ἀνθρωπος, εἶτα Ἕλλην, ὃ βάρβαρος, ὧδε ἄλογον τῇ φύσει θηρίον γεγόνατο πρὸς ἢ τούτοις, ὅτι τοῖς ζωηφόροις χεύνοις ἀπωλύτησεν ἡ γένεσις αὐτῶ. At Lactantius *institut. l.* 3. *c.* 18. *Plato aiebat se gratias agere naturæ; Primùm quòd homo natus esset, potiùs quàm mutum animal: deinde quòd mas, potiùs quàm fœmina; quòd Græcus, quàm Barbarus: postremò, quòd Atheniensis, & quòd temporibus Socratis.* Quo contendit ipse, immeritò tamen, *Nunquam quicquam dictum esse in rebus humanis delirius.* Idémq; *ib. c.* 19. ubi Socratem acriùs, & in quibusdam iniquiùs etiam paulò, perstrinxerat; *In cujus temporibus natum se homo sapiens gratulatur.* Quod autem in Platone tantopere exagitat Lactantius, id is à Socrate accepisse videtur; qui, ut Dio Prus. *or.* 64. Ἐπὶ πολλοῖς αὐτὸν ἐμακάριζε, καὶ ὅτι ζῶον λογικὸν, καὶ ὅτι Ἀθηναῖος. Socrates à Thalete; qui, ut Laërt. *l.* 1. Ἔφασκε τριῶν τούτων ἕνεκα χάριν ἔχειν τῇ τύχῃ· πρῶτον μὲν ὅτι ἄνθρωπος ἐγενόμην, καὶ ὄ θηλυς· εἶτα, ὅτι ἀνὴρ, καὶ ὄ γυνή· τρίτον, ὅτι Ἕλλην, καὶ ὄ βάρβαρος. Postremum tantummodo de suo addidit Plato. Nec reticendum quod Judæi habent in precibus suis virorum peculiaribus: *Benedictus esto, Domine Deus, quòd me virum creâsti, non mulierem: quòd Israelitam, non alienigenam.*

Σχεδὸν ἅπαντα ἔχειν | supplendum, ἀγαθὰ, quod excidisse existimem. ut sit [ἀγαθὰ] σχεδὸν ἅπαντα ἔχειν.

Τῶν θεῶν ἢ εὐποιΐα | Digna Christiano quovis providentiæ divinæ, quâ factum fuerit, ut ne peccatis occuparetur, cùm peccare prona dispositio non deesset, agnitio. Agnoscit ipse de se, quod Deus Abimeleco; *Ego te cohibui, ne peccares, Genes. c.* 20. *v.* 6. Habent his paria è nostris; Bern. *de temp. serm.* 79. *Prima miseratio quod à multis adhuc peccatis in seculo positum custodivit. quis enim non videat, quòd sicut in multis cecidi, sic & in alia poteram cecidisse peccata, nisi omnipotens pietas conservâsset?* Qui & argumentum idem tractat fusiùs, *de diverf. serm.* 13. Augustin. homil. 23. *Hic multa commisit, & multorum debitor factus est; ille gubernante Deo pauca commisit. cui deputat ille, quod demisit, huic & iste deputet, quod non commisit. Adulter non fuisti in vita illa tua præterita, plenâ ignorantiâ? Hoc tibi dicit Deus tuus; Regebam te mihi, servabam te mihi, ut adulterium non committeres. Suasor defuit? ut suasor deesset, ego feci. Locus & tempus defuit? & ut hæc deessent, ego feci. Affuit suasor; non defuit locus; non defuit tempus: ut non consentires, ego terrui. Agnosce ergò gratiam ejus, cui debes & quod non admisisti. Mihi debet iste, quod factum est & dimissum vidisti: mihi debes & tu, quod non admisisti. Nullum est enim peccatum quod facit homo, quod non possit facere alter homo, si desit rector à quo factus est homo.* Piissimè, & ad nostri mentem plenissimè.

Περέπεσον πλημμελῆσαί τι | Lugd. περέπεσε. quod probare non possum. Xyl. *quòd nihil deliqui.* pleniùs rectiúsq; Cas. *quòd nihil temerè aut præcipitanter deliquerim.* περπίπτω, *procido, præceps feror.* indè περπετὴς, *præceps:* & περπετῶς, *præcipitanter, temerè, inconsideratè.* Vide *l.* 3. § 9. ἀπερισκεψίαν. alioqui suspicare quis posset, scripsisse Marcum περέφθασα. Sicut paulò inferiùs, τὸ φθάσαι τοῦ θεοφεὰς ἐν ἀξιώμασι καταξῆσαι.

Μὴ

Μὴ πλέον ἐκτεφρῶσαι παρὰ τῇ παλαιᾷ τὸ πάππου | Siquidem *in domo avi ſui Veri educatus eſt* in ætate teneriore, utì Capitol. docet. Pari autem ratione gratulatur Alcmon Poeta ſibi, in *epigrammate* (quod Alexandro Ætolo *exercit. in Solinum* Salmaſius vindicat) apud Plut. *de exilio*, quòd origine Lydus cùm eſſet, Sardibus tamen diutius educatus non ſit, ubi luſcus forſan ſacerdos, aut Gallus tympanotriba evaſiſſet; ſed Spartam nactus puerilis indolis formatricem, ubi Muſarum diſciplinis initiatus & enutritus fuerit.

Καὶ τὸ τῶν ὥρεων διασῶσαι | ὥρα *flos ætatis*, ut *Ver anni*. unde Periclis illud ab Ariſtotele *rhetor. l.* 1. *c.* 7. & *l.* 3. *c.* 10. laudatum, Τῶν νεότητα τῶν ἀπολωλυίαν ὑπὸ πολέμου ὥσπως ἠφανίδς ἐκ τῆς πόλεως, ὥσπερ εἴπις τὸ ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐξέλη. Tempeſtas nimiùm quàm lubrica, & lapſibus expoſita. Præſertim ubi natalium ſplendor, ſtatus honeſtior, educatio delicatior, res lautior, & forma venuſtior acceſſerint. Πολλοὶ γὰ διὰ τὸ κάλλος ὑπὸ ἡλικιῶν ὡραίοις φθορικωμνικότων διαφθείρονται. Socrates apud Xenophont. *memorial. l.* 4. Inde Juven. *Sat.* 10.

I nunc, & juvenis ſpecie lætare tuâ, quem
Majora expectant diſcrimina. ——

Τὸ μὴ περὶ ὥρας ἀνδρωθῆναι | Lugd. περὶς ὥρας, perperam. Verùm aliud hîc ὥρα, ab eo quod ſupra. ὥρα enim iſthîc, non tam *flos ætatis*, quàm ὁ καιρὸς, *tempus opportunum* & *idoneum* rei alicui vel aggrediendæ vel abſolvendæ. Timon Phliaſius de Dionyſio Heracleota, qui & Metathemenos dictus, quòd ætate devergente à ſecta Stoica ad Epicuream traniſiſſet, apud Athen. *l.* 13.

Ἡνίκ' ἔχλω διώειν, νυῶ ἄρχεται ἡδυόεσθαι.
Ὥρη ἐρᾶν, ὥρη τε γαμεῖν, ὥρη τε πίπαυσθαι.

Ita Thales, referente Stobæo *tom.* 2. *tit.* 68. Conjugium ſuadentem matrem eluſit; natu minor cùm eſſet, ὔπω καιρὸς· *nondum tempus*: provectior factus, ἐκέτι καιρὸς· *non ampliùs tempus* eſſe, ſive nuptiis *idoneam ætatem* jam præteriiſſe, reſpondendo. Beneficii ergo non contemnendi loco ducit Marcus, quòd non præmaturè ſe rebus venereis dederit. hoc eſt enim hoc loco τὸ ἀνδρωθῆναι, *virum fieri*, ſive virilitatis ſpecimen dare. quomodo γυναῖκα γίνεσθαι, *mulierem fieri*. Ità Democritus dicitur puellam, quam pridiè παρθένον, cùm nocte proximâ vitiata eſſet, poſtridiè γυναικὸς nomine ſalutâſſe. Laërt. *l.* 9. & Cicero objurgantibus, quòd puellam virginem homo ſexagenarius duxiſſet, *Cras*, inquit, *mulier erit*. Fabius *inſtit. l.* 6. *c.* 4. Clariſſimè Heſych. Ἀνδρώσαις, συζήσαις· &, Ἀνδρωθεῖσα, ἀνδρὶ συνοικήσασα, διακορηθεῖσα, i. e. *virum experta*, ut Flaccus; *devirginata*, ut Petronius. In hunc ſenſum uſurpavit Hippocrates in *lib.* περὶ παρθενίων. Locus eſt inſignis, ſed ab Anutio infeliciter tentatus, & ſub correctionis prætextu corruptus planè. Verba ſic habent; Αἱ δὲ παρθένοι, ὁκόσησιν ὥρη γάμε φθορνδρόμωαι, τῶτο μᾶλλον πάσχεσι. ea contra editorum priùs omnium conſenſum ſolicitat vir doctiſſimus, & cui Medicorum pater princépſque ille alioquì plurimùm debet, & ex Regio MS. ὥραι reſcribi poſtulat. Vertit autem, *Virgines, quibus propè nuptiarum tempus inſtat ut viro conjungantur.* explicat in Oeconomia; *quæ ad nubiles annos & virilitatem prope accedunt.* h. e. *quæ propè ſunt maturæ viro, & virilitatem aut maturam viro ætatem ingrediuntur.* Verùm primò, *virilitatem*, ſive *virilem ætatem*, de virgine dictam nuſquam deprehendi exiſtimo. Tum ἀνδρῶδες Græcis, ubi de muliere uſurpatur, non *viro maturam eſſe*, ſed *virum experiri* ſignificat. Porrò cùm ὁκόσησιν ὥρη γάμε dixiſſet; quid opus erat, ἐκ τοῦ φθείροντος, quod idem prorſus valeret, τὸ παρανδρόμωαι, ſubjicere? quod conciſa nimis reſpuit dictio Hippocratica. Deniq; aliud eſt ἀνδρῶδες, aliud παρανδρῶδες, utì mox indicabitur. Nihil igitur mutatum ego quidem velim, ſed admiſsâ lectione jam olim receptâ, commatiſq; notulâ duntaxat poſt γάμε, interlitâ, ſic verterim. *Virgines quibus nubendi tempus adeſt, ni virum experiantur, affectui iſti magis fiunt obnoxiæ.* Atq; hanc eſſe genuinam Hippocratis mentem, è ſequentibus planè perſpicuum fit. Siquidem ubi incommoda ea recenſuerat, quæ ex affectu iſto virginibus jam *viro tempeſtivis*, ut Horatius loquitur, quas ἀνδρὸς ὡραίας Græci dicunt, obtingere conſueverunt, remedii loco ſubjungit, Κελεύω δ' ἔγωγε τὰς παρθένους ὁκόταν τὸ τοιῦτον πάθωσιν, ὡς τάχιστα ξυνοικῆσαι ἀνδρί· ἢν γὰ κυήσωσιν, ὑγιέες γίνονται. εἰ δὲ μὴ, αὐτέων ἅμα τῇ ἥβῃ, ἢ μικρὸν ὕστερον ἁλώσεται, εἴτε μὴ ἀνδρωθῶσι. Præcipit ſic affectis, ut quàm primùm nubant ſiquidem indè futuram conceptûs ſpem; qui malo iſti medeatur: quod niſi virum expertas affectaturum eſt probabile. ita τὸ ἀνδρωθῆναι eſt, Hippocrate ipſo interprete, ἀνδρὶ συνοικῆσαι. τῷ ἀνδρῶδες verò q. e. virum experiri, eodem autore, opponitur τὸ παρανδρῶδες. h. e. *à viro præteriri, neglectim haberi*, & *viri*, ſive *thalami*, ut Marcus, *nuptiarum*, ut Flaccus, *expertam eſſe*. & παρθένοι φθορανδρόμωαι, quas ὑφρημέρους τῶν γάμων Anaxandrides dixit, referente *rhetor. l.* 3. *c.* 10. Ariſtotele. Nihil certius, nihil clarius.

Ἀλλ' ἔτι καὶ ὑπολαβεῖν τοῦ χρόνου | *Sed tempus expectavi.* Xyl. ſed nec ὑπολαβεῖν ejuſmodi aliquem habet ſignificatum; & ἔτι illud aliud prorſus innuere videtur. Rectiùs M. Caſaub. *Sed longiùs etiam, quàm neceſſe erat, diſtuli.* Ita ὑπολαβεῖν τοῦ χρόνου erit de tempore, quod liberum datur, aliquid ſumere, quo cùm poſſis frui, nolis tamen. Phraſis duriuſcula, fateor, & inſolens. Sed ea proculdubio Marci mens iſthîc, non quam Xyl. voluit.

Δυνατόν ἐστιν ἐν αὐλῇ βιῶντα | Ita *l.* 5. § 16.

Δυνα-

Δωματὸν ἄρχε καὶ οὕτω ζῆν ἐν αὐλῇ· quem locum vide.

Ἐσθῆτων σημειωτῇ | sive σημειωδῶν, ut Lugd. quod usitatius est, & eodem recidit. utrumq; enim *vestes notabiles* & *insigniores* sive *splendidiores* designat. Hoc eo, quoniam, ut Jesus noster, *Luc. c. 7. v. 25.* Οἱ ἐν ἱματισμῷ ἐνδόξῳ καὶ τρυφῇ ὑπάρχοντες, ἐν τοῖς βασιλείοις εἰσίν. Ἐσθῆτας σημειώδεις, inquit Annotator Lugd. vocat *imaginibus textas, pictas, palmatas,* χρυσοσήμους, *auro vel purpurâ clavatas.* De Augusto Sueton. *l. 2. c. 73. Togis usus est neq; restrictis, neq; fusis; clavo nec lato, nec angusto.* De Antonino Pio Capitol. *Visus est sanè ab amicis cum privatis vestibus, & domestica quædam gerens.* Et de Alexandro Severo, Lamprid. *Gemmas de calceamentis & vestibus tulit, quibus usus fuerat Elagabalus. veste albâ usus est, nec auratâ, penulis togisque communibus.*

Μήτε λαμπάδων καὶ ἀνδριάντων τοιῶν δέ τινων | Just. Lipsius ad Tacit. *annal. l. 1. principatûs insignia* intelligi vult, inter quæ *ignis prælatio.* Herodian. in *Commodo* de Lucilla sorore ejus, καὶ τὸ πῦρ προεπόμπευεν αὐτῆς. Et de Marcia ejusdem Concubina, πάντα ὑπῆρχεν, ὅσα σεβαστῇ, πλὴν τοῦ πυρός. De Pertinace, Καπλδειν ὅτι τὸ Ζωνάδειον, ὅτε τὸ πῦρ ἐάσας ἑαυτῷ προπομπεῦσαι, ὅτε τἄλλο ἅπαν βασιλικῶν συμβόλων εἰς ὕβριν ἀφῆκαι. Quibus addas licet & ex eodem de Nigro, καὶ προπομπεύοντος τοῦ πυρός. Eum *ignem lampadem* fuisse affirmat ex hoc Marci nostri loco; quarum usum, ut *in Deorum cultu*, sic & *in Imperatorum*, extitisse. Accidit huic & Annotator Lugdun. *Lampadas*, inquit, vocat, *quæ præferebantur Imperatoribus, ut ignis Regibus Persarum.* Corippus de adventante Imperatore in theatrum,

—— prænuncius ante
Signa dedit cursor, posita de more lucerna.

Verùm Meric. Casaubon. in adversum contendit; *lampadesq;* & *statuas* sive *imagines* eodem refert, ad *simulacra* scil. *lampadas manibus gestantia*, de quibus Lucret. *l. 2.*

Si non aurea sunt juvenum simulacra per ædes
Lampadas igniferas manibus retinentia dextris,
Lumina nocturnis epulis ut suppeditentur.

Et Lucretio prior, poetarum princeps, *Odyss. η. v. 100.* Alcinoi aulam describendo,

Χρύσειοι δ' ἄρα κοῦροι, ἐϋδμήτων ἐπὶ βωμῶν
Ἕστασαν, αἰθομένας δαΐδας μετὰ χερσὶν ἔχοντες,
Φαίνοντες νύκτας κατὰ δώματα δαιτυμόνεσσιν.

Ubi Eustath. χρυσείους κούρους, ἀνδρείαντας exponit. Ideo autem Marcum τοιῶν δέ τινων adjecisse, *ut à vulgaribus, quæ in ædibus plebeiis etiam plerisque reperiuntur, imagines hasce distingueret.* Ego verò inter summos istos viros arbitrum me neutiquam interponam: aliorum, uter Marci mentem attigerit propiùs, per me judicium fuerit.

Ἐγνωτάτῳ ἐθέλοντι συζῆν ἑαυτόν, | De Marco Capitolin. *Adoptatus in aulicam domum omnibus parentibus suis tantam reverentiam, quantam privatus, exhibuit, erátq; haud secùs rei suæ quàm in privata domo parcus ac diligens; pro instituto patris volens agere, dicere, cogitare.* Et Aristid. *orat. in regem:* Ἐπέδειξεν, ὅτι καὶ ἰδιώτην ὄντα καὶ βασιλέα, οἷόν τε ὂν τὸν αὐτὸν εἶναι διὰ τέλους. τοιοῦτον μὲν περὶ τῆς βασιλείας φρόνημα ἑαυτὸν, ὥστε δικαίως ἀξιωθῆναι ταύτης· ἐν ᾗ τῇ ἐκ ἐκείνης ἑαυτῷ, ἀλλὰ τῷ αὐτῷ νῷ τε καὶ βίῳ χρώμενος. De Pio pariter Capitolinus; *Imperatorium fastigium ad summam civilitatem deduxit. nec omnino quicquam de vitæ privatæ qualitate mutavit. vindemias privati modo cum amicis egit. quum sibi & filiis honores peteret, omnia quasi privatus fecit. quin & Senatui tantum detulit Imperator, quantum cùm privatus esset, deferri sibi ab alio principe optabat.* De civilitate hac quam in Augusto laudat Sueton. *l. 2. c. 51.* Vide Casaubonum ibidem. Sed & quæ superiùs ad § 16. κοινονομοσύνη.

Καὶ νὴ διὰ τοῦτο ταπεινότερον | Lugd. νὴ διά. Sed legendum μὴ διά. Sive ut M. Cas. νὴ διὰ μὴ διὰ τοῦτο. Rem quod attinet; *nihilo demissior?* imò tantò major, tantò augustior. Siquidem, ut scitissimè, sed & verissimè, Plinius in *panegyr. Cui nihil ad augendum fastigium supereſt, hoc uno modo crescere potest, si se ipse demittat, securus, magnitudinis suæ.* neque enim ab ullo periculo fortuna principum longiùs abest, quàm humilitatis. De Pio Capitolinus, postquam *civilitatem* ejus descripserat, utq; species imperatorias superfluás à se amandaverat; *& tamen*, inquit, *ingenti autoritate apud omnes gentes fuit.*

Ἀδελφῷ | Marci fratrem hunc adhuc quærimus, nec reperire hactenus potuimus.

Δωαμένου μὲν διὰ ἦθος ἐπιχειρεῖ με | At tantùm ab eo abfuit Lucius, ut Marcum moribus suis ad rem bene gerendam excitaret; ut contrà *post illius obitum Marcus solus rempublicam tenuerit, multò melior & feracior ad virtutes: quippe qui nullis Veri jam impediretur aut simulatis callidæ severitatis erroribus, aut his, quibus præcipuè displicebat Marco jam inde à primo ætatis suæ tempore, vel institutis mentis pravæ, vel moribus.* Capitolin.

Τιμῇ καὶ στοργῇ ἐυφραίνοντός με | *Honorem* quidem *Marco exhibuisse Lucium, si susciperet, obsecutum, ut legatum proconsuli. vel præsidem imperatori* (ad quæ verba videndus Salmas.) autor est Capitol. qui de *amore* tamen idem negare videtur.

Ἐν οἷς ἴσως ἂν κατεχέθην | Senec. *de brevit. vit. c. 14. Dubitare se Fabianus noster aiebat, an satiùs esset nullis studiis admoveri, quàm his implicari.* Ipse Senec. *ibid. c. 13. De illis nemo dubitabit, quin operosè nihil agant, qui in literarum inutilium studio detinentur.* Idémque *epist. 88. Ista liberalium artium consectatio molestos, verbosos, intempestivos*

trmpestivos, sibi placentes facit ; & ideò non discentes necessaria, quia supervacua didicerunt. Vide *suprà ad* § 7.

Παιδία | *Filios* habuit *Verum*, quem septennem amisit ; *Commodum*, cui imperium reliquit, patri per omnia dissimillimum ; & *Antoninum* huic geminū, qui quadrimus est elatus ; cùm tamen parem astrorum cursu Commodo Mathematici promisissent. *filias* plures, quarum Commodus tres superstites reliquit. Cass. Capitol. Lamprid. Vulcat. *Lucillam & sorores.* Lampr. in *Com. Fadillam.* Vulcat. nominat.

Μὴ ἀφυῆ, μηδὲ κατὰ τὸ σωμάτιον διάρροφα | Et fuit reverâ Commodus *formâ corporis justâ*, ut Lampridius, sed ingenio moribúsque planè distortissimis.

Τὸ μὲν ἐπιπλέον με φροντίσαι ἐν ῥητορικῇ καὶ ποιητικῇ | Τὸ μὲν Lugd. perperam. Vide *suprà* § 7. De re Musica perinde Philippus Macedo, qui filio, quem scitè admodum canere acceperat, *An non te tui pudet*, inquit, *qui nôris tam bellè canere* ? Vide Stratonici dictum à Ptolemæo reprehensi, ad *l.* 4. § 31. Psaltæ item cujusdam ad Philippum, an Antigonum, ad *l.* 6. § 35.

Τῶ μὴ ἐπεὶ νέοι αὐτοὶ ἦσαν | Pro μὴ, μὲ adscripsi, sensu exigente.

Ἀπολλώνιον | de quo suprà § 8.

Ῥούφον | suprà § 7.

Μάξιμον | suprà § 15.

Τῶ κατὰ φύσιν βίῳ | vid. suprà ad § 9.

Ἐναργῶς | *Perspicuè.* Xyl. *efficaciter.* Cas. ἐνεργῶς. crebra apud autores Græcos vocabulorum horum ab exscriptoribus permutatio occurrit. Ego tamen istic nihil mutem.

Ἐπινοίας | *Cogitationes injectas.* Xyl. ἐπιπνοίας malim. atque ità Cas. *inspirationes.*

Μηδὲν κωλύειν ἦδη | Lugd. ἢ δὴ, quod & ferri potest, quia ἢ alterum sequitur. Vide ad *l.* 2 § 9.

Τὰς ὀπ ἧς θεῶν ὑπομνήσεις καὶ μονονυχὶ διδασκαλίας | Plato *Philebo*, philosophiam esse ait, θεῶν εἰς ἀνθρώπους δόσιν. Cicero *Tuscul. l.* 1. *Philosophia quid est aliud, nisi, ut Plato ait, donum, ut ego, inventum Deorum* ? Senec. *epist.* 90. *Deorum immortalium munus est, quòd vivimus ; philosophiæ, quòd bene vivimus. itaq; tantò plus nos huic quàm diis, quantò majus bonum est bona vita quàm vita, pro certo deberemus, nisi ipsam dii philosophiam tribuissent.* Hæc eò retulerim, quòd διδασκαλίας noster dicit : ὑπομνήσεις verò pro occasionibus singulatim *suggesta* intellexerim. Hinc formulæ illæ apud Homer. *Iliad.* τ'. v. 485. & ψ'. v. 270.

——— θεὸς ἔμβαλε θυμῷ.

& *Odyss.* τ'. v. 10.

——— τὸ δ' ἐνὶ φρεσὶν ἔμβαλε δαίμων.

Ità in sacra pagina de Artaxerxe Memore Esdras c. 7. v. 27. *Indidit eam animo Regis rem Deus*, & Nehemias *c.* 2. *v.* 12. & *c.* 7. *v.* 5. *Indidit Deus meus animo meo.* Vide ad *l.* 2. § 11. ὑπομνήσεις verò καὶ διδασκαλίας ità distinguere videtur, ut illæ per signa quædam obscuriora, istæ per indicia clariora, quasi disertè præcipiendo quid facto opus sit, procedant. Galen. *de opt. sect. c.* 11. ex Empiricorum sententia : Τὰ καταλαμβανόμενα, ἃ μὴ αἰδήσει καταλαμβάνεται, ὡς τὸ ἔρυθρον· ἃ δὴ ὑπομνηστικῶς, ὡς τὰ διὰ σημείων τινῶν καταλαμβανόμενα. ἐνδεικτικῶς δὴ ἃ δὲν καταλαμβάνεται ὑπόμνησιν ἀπὸ τῆς ἐνδείξεως, apertè distinguit.

Τὸ ἀνεχὲς μοι τὸ σῶμα | Αὐτὸς μὲν γὰρ ἀδυνὴς ἦν τῷ σώματι. Dio *Habuit enim corpus valetudinarium.* quod studio intentiori Capitolinus adscribit. *Tantum*, inquit, *operis & laboris studiis impendit ut corpus afficeret, atq; in hoc solo pueritiæ ejus reprehenderetur.* Sed & Cassius, Ἐκ τῆς πολλῆς, inquit, ἀσχολίας τε καὶ ἀσκήσεως ἀδυνέσατον τὸ σῶμα ἔσχε· καί τοι τοιαύτη ἐυεξίᾳ ἀπ' ἀρχῆς χρησάμενος, ὥστε καὶ ὁπλομαχεῖν, καὶ σὺς ἀγείρας ἐν θήρᾳ καταβαλεῖν ὑπὸ ἵππου. Et mox ; Οὔτε ἔρρωτο, καὶ κακοῖς πλείοσι δὴ πᾶσιν, ὡς εἰπεῖν, πλὴν ἡγεμονίας περιέπεσεν. quæ postrema illustrant, quod adjecit hîc Marcus, ἐν τῷ τοιούτῳ βίῳ. Nec tacendum quod apud Suidam scriptor innominatus, ubi de Marci corpore imbecilliori dixerat, subjungit, Καὶ τοῦτο ἐξ ἀδυνεσάτου καρτερικώτατον ἀπέδειξε. Tribuit autem hoc Cassius theriaci, quod quotidiè sumebat, beneficio. De quo videri poterit Galenus, qui hunc Marci morem diligentiùs narrat, *de antidot. l.* 1. *c.* 1.

Μὴ ἅψασθαι | ἅπτεσθαι eo sensu, quo Apostolo *ad Cor. ep.* 1. *c.* 7. *v.* 1. Καλὸν ἀνθρώπῳ γυναικὸς μὴ ἅπτεσθαι. Clemens *pædag. l.* 2. *c.* 10. Μηδὲ μιᾷ ἅπτεσθαί τινος τὸ σῶφρον τῆς ἑαυτῆς γυναικός. *Prov. c.* 6. *v.* 29. Οὐκ ἀθῳωθήσεται πᾶς ὁ ἁπτόμενος αὐτῆς. *quisquis eam attigerit, haud futurus est insons.* de uxore aliena. Eadem mente θιγεῖν & θιγγάνειν usurparunt. Plut. *Alex.* Παρμενίωνος θυγατρὸς παμμίκτου καλῆς καὶ ἡνιαίας ἅψασθαι γυναικός. ——— ἀλλ' Ἀλέξανδρος ἔτε τούτων ἔθιγεν, ἔτε ἄλλην ἔγνω γυναῖκα πρὶ γάμου, πλὴν Βαρσίνης.

Βενεδίκτης | Ex pallacis aulicis videtur ista fuisse.

Θεοδότη | ex numero exoletorum iste. Vide *supr.* §. 16.

Τὸ χαλεπήναντα Ῥησίνῳ, μηδὲν πλέον προῖξαι, ἐφ' ᾧ ἂν μετέγνων | Faciunt huc, Abigajelis Davidem Nabali infensum mitigantis interpellatio, Regisq; ipsius tum mulierculæ, tum & Deo ipsi eo nomine benedicentis acclamatio, *Historiæ Reg. l.* 1. *c.* 25. *v.* 31, 32, 33. Atq; hoc est, quod Apostolus monet, *ad Ephes. c.* 4. *v.* 26. Ὀργίζεσθε, καὶ μὴ ἁμαρτάνετε. de quo loco alibi diximus.

Μέλλουσαν γὰρ τελευτᾶν πλὴν τεκνῶσαι | Obiisse videtur,

videtur ex Capitolino Marci mater, antequam filius imperium Pio defuncto adiret: quâ tamen ætate fato concesserit, incertum.

Οἰκῆσαι μετ' ἐμοῦ τὰ τελευταῖα ἔτη | Capitol. *Ab Adriano adoptatus, jussúsque in Adriani privatam domum migrare, invitus de maternis hortis recessit.*

Ὅπου οὐκ ἔστι μοι χρήματα | Quòd nec defuerit unquam, unde aliquid poscenti se subveniret; nec eò fuerit redactus, ut ab aliis flagitare cogeretur, pro magno ducit beneficio. Agnoverat nimirum illud Servatoris nostri; Μακάριόν ἐστι διδόναι, μᾶλλον ἢ λαμβάνειν. *Act.* 20. 35. & quod optimum quemq; censere Greg. Nàzianz. asserit *orat. pro pauper.* Τὸ εὐποιεῖν τῷ πάσχειν πιστότερον· καὶ βεβαιοδοτότερον κέρδος ἕλεσθε.

Τὴν γυναῖκα τοιαύτην | *Habuit uxorem Anniam Faustinam consobrinam suam.* Capitol. Et reverâ, qualis istîc depingitur uxor, numinis donum, haud è minimis, haud è multis, censeri meritò possit. Verùm an ejusmodi Marci nostri Faustina exiterit, licèt Pii filia, Marcus ipse viderit. Certè si vera narrant Cassius & Capitolinus, nihil minùs illa fuerit.

Τὸ ἐπιτήδειον ἔφεσιν ἐς τὰ παιδία εὐπορῆσαι | Ità Philippus Macedo *epist. ad Aristotelem.* Ἴσθι γεγονότα μοι υἱόν· πολλῶν ἕνεκα τοῖς θεοῖς χάριν ἔχω, οὐχ ὅπως ὅτι τῇ γνώσει τὸ παιδὸς, ἀς ἐπὶ τῷ κατὰ σὲ ἡλικίαν αὐτὸν γεγονέναι. ἐλπίζω γὰρ αὐτὸν ὑπὸ σοῦ τραφέντα καὶ παιδευθέντα ἄξιον ἔσεσθαι καὶ ἡμῶν καὶ τῆς ἐμοὶ πραγμάτων διαδοχῆς. *Filium mihi genitum scias; quo nomine Diis gratias ago, non tam proinde quia natus, quàm quòd eum nasci contigerit temporibus vitæ tuæ. Spero enim fore, ut à te edoctus eruditúsque, dignus evadat, qui & nobis, & rebus à nobis susceptis succedat.* Refert Gellius *l.* 9. *c.* 3. Commodum autem Marcus *& suis præceptis, & etiam magnorum atque optimorum virorum operâ erudire conatus est. habuit literatorem Græcum, Onesicratum; Latinum, Capellam Aristium: orator ei Anteius Sanctus fuit. Sed tot disciplinarum magistri nihil ei profuerunt.* Lamprid.

Τὸ δ' ὀνειράτων βοηθήματα | De remediis istiusmodi per insomnia indicatis superstitiosa multa in *sermonibus sacris* Aristides; sed & Cicero *de divinat l.* 1. tangit & noster, *l.* 9. § 27.

Καὶ τοῦτο ἐν Καιήτῃ ὥσπερ χρήσῃ | Locus mutilus; quod & Xylander monuit. *forsan,* inquit in *notis,* ὥσπερ χρήσῃ, *quomodo utaris.* At in versione *sicut Choræsæ*: ac si loci alicujus nomen proprium esset. quò inclinat & Mericus; sed ut viri, non loci, appellatio sit, & χρύσῃ legatur. quasi dicat Marcus, *Cajetæ, quæ in regione Campana maritimum est oppidum, se Deis vota facientem, fausta retulisse; prout & Chrysæ Phœbi sacerdoti olim contigerat supplicanti πυρὶ δῖνα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης. Il.* α'. Eruditus vir D. Bootius χρῆσαι legendum suspicatur: χρῆσις idem quod χρησμὸς, ut χρηματισμὸς interdum pro χρηματισμὸς dicitur. ut sensus sit, *quemadmodum sibi divinitùs remedia ad quosdam morbos monstrata fuerunt, ità etiam cùm Cajetæ aliquando agens versaretur in periculo alicujus morbi alterius ve casûs, auxilium, quo eum depelleret, ostensum fuisse, idque tanquam oraculo, cùm alias in ea urbe oracula nulla edi solerent.* Idem ferè vult Annotator Lugd. qui legit, καὶ τοῦτο ἐν Κ. ὥσπερ χρησμόν. ac vertit, *Hócq; Cajetæ tanquam oraculum quoddam.* Clariss. Salm. *sine aliquo* παραπέμπῳ (quales Marcus istîc loquitur) ὀνείρῳ *sanum fieri locum vix posse* censet. *conjecturam* tamen *duplicem* adjungit, legendum scil. vel καὶ τοῦτο ἐν Καιήτῃ εὐτυχῆσαι, ut *loci* meminerit, in quo monitum illud à numine acceperit: vel, καὶ τοῦτο ἐν Καιήτῃ, ὡς εὐξάμενος, ut & *remedii* præcepti mentio fiat, quod *circumlinere* sibi aliquid jussûs sit. In re tam ambigua ipse statuere nihil ausim.

Ὅπως τε ἐπιθύμησα | [τὸ] ὅπως τε ἐπιθ. sic ut in præcedentibus passim. Salmas. forsan, τὸ, ὅπως ἐπιθ. ut τε ex τὸ factum sit.

Ἀποκαθῆσαι ἐπὶ τοῦ συγγεγραφῆς [Lugd. ἀποκαθῆσαι. forsan ἀποκαθῆζε. usitatius autem ὅτι τοῖς συγγεγραφόσι diceretur. Sed & Thucydides *l.* 1. καθίζειν ὅτι τῷ ἔσται, dixit. Epictet. *dissert. l.* 2. *c.* 6. οὐκ ἐπὶ τοσούτῳ, τοσούτων μὴ ἀκηκοέναι, τοσαῦτα ἢ γεγραφέναι, τοσούτῳ ἧττον ἀφηκα καθικέσθαι γεγονότος ἐπὶ πολὺ ἀξίου. Verum ἀποκαθῆζε, quo Marcus hic usus videtur, distertius est vocabulum. Significat enim *desidem & ignavum assidere.* Pollux *l.* 3. *c.* 24. inter *ignaviam* ac *desidiam* denotantia vocabula, ἀποκαθῆσθαι & ἀποκαθίζεσθαι collocat. Vetus Edictum Censorium ex Suetonio *de clar. Rhetor.* à Gellio *l.* 15. *c.* 11. exhibitum: *Renunciatum est nobis, esse homines, qui novum genus disciplinæ instituerunt; ad quos juventus in ludum conveniat: eos sibi nomen imposuisse Latinos Rhetoras: ibi homines adolescentulos totos dies desidere.* hoc est, quod Marcus, ἀποκαθῆσθαι.

Θεῶν βοηθῶν καὶ τύχης δεῖται | Expressisse videtur, quod Plato *de leg. l.* 4. & ex Platone Maximus Tyr. *orat.* 3. & Stobæus *tom.* 2. *tit.* 58. Θεοὺς μὲν πάντα καὶ μετὰ θεῶν τύχην καὶ καιρούς τ' ἀνθρώπινα διακυβερνᾶσθαι ξυμπάντα. quanquam τύχης nomine *providentiam divinam* intelligere videtur, vel *casus* potiùs *fortuitos* rerúmq; contingentiam providentiâ divinâ dispositam & gubernatam. quomodo & Solomon rex usurpavit, *Eccles. c.* 9. *v.* 11. quo loco, quod Plato τύχην καὶ καιρούς, Solomon עת ופגע dixit. Stoici enim omnia fato fieri statuebant; & fortuita etiam quæ dicuntur, eodem referebant. Ità Aristoteles Rhetor. *l.* 2. *c.* 19. § 8. Ἐν δ' ἀκολουθεῖ βέλτιον ἦθος τῇ εὐτυχίᾳ, ὅτι φιλόθεοι εἰσι, καὶ ἔχουσι πρὸς τὸ θεῖον πως πιστεύοντες, διὰ τὸ γιγνόμενα

μόνα ἀγαθὰ ἀπὸ τῆς πύλης. Vide & Marcum *l.* 3. § 11. Plinius minor, *lib.* 4. *epist.* 8. *Sed nimirum quæ sunt in manu hominum, & mihi & multis contigerunt. illud verò, ut adipisci arduum, sic etiam sperare nimium est, quod dari non nisi à Diis potest.*

Τὰ ἐν Κυάδοις | Ambigi potest, utrùm ad antecedentia lemma istud, an ad subsequentia pertineat. Ex usitata siquidem formula, si antegressa spectaret, dicendum videatur, τάδε ἐν Κυάδοις, *apud Quados ista*; concepta nimirum vel conscripta sunt. Istud autem, Τὰ ἐν Κυάδοις, h. e. *Quæ apud Quados*, agenti scil. concepta & conscripta; tituli præfixi potiùs, quam subjunctæ clausulæ significationem præ se fert. Atq; in hanc partem hoc in loco M. Casaub. accepisse videtur; in libro proximo exeunte illam alteram secutus. Ipse interim ea disceptatione in medio relictâ, ad hunc locum libro primo terminum dare nihil quicquam dubitavi: cùm & huc usq; seriem quandam continuam, quæ hîc planè inciditur, autor ipse tenuerit, miscelam deinceps meram exorsus; & sectiuncula illa ipsa, à qua liber secundus in hactenus excusis inchoatur, ad proximè præcedentia respectum habeat satis clarum.

Κυάδοις | *Quadi* Germaniæ populus, de quibus Ptolemæus *geogr. l.* 2. & Tacitus in *tractatu de morib. German.* Adversùs istos Marcomannis junctos non sine prospero successu bella gessisse Marcum nostrum, autores sunt Dio Cassius & Jul. Capitolinus. Sed & Lucian. in *pseudomanti*, cujus hæc sunt verba, ὅτε θεὸς Μάρκῳ ἤδη τοῖς Μαρκομάννοις καὶ Κυάδοις ξυνεπλέκετο. Eam expeditionem celebriorem reddiderunt Christianorum suppliciis impetrati cœlitùs imbres, cùm exercitus siti ferè confectus jam esset, Meminere Tertull. *ad Scapul.* & *in apolog. c.* 5. & ex eodem atq; Apollinario Euseb. *hist. Eccles. lib.* 5. *cap.* 5. & *Chron. lib.* 1, & 2. Niceph. Callist. *l.* 4. *c.* 12. Zonar. *Annal. tom.* 5. Xiphilinus in *Marc.* Oros. *hist. l.* 7. *c.* 15. Otho Frising. *chron. l.* 3. *c.* 25. Jo. Aventin. *annal. Boior. l.* 2. alii. quanquam istud Cassius, Armuphis Ægyptii, vel Juliani, ut apud Suidam alius nescio quis, Magicis procurationibus, Marci ipsius precibus Capitolinus, moribus pietatíq; Claudianus, Christiano nomini iniquiores, adscribant. Videatur Scalig. *ad Euseb. chron.* & Xiphilin. *supr. ad* § 6.

Ad Librum II.

§ 1. Ὥσπερ παρέλεγεν | δεῖ, (ut *l.* 3. § 1.) καὶ, μέμνησο, (ut *l.* 8. § 13.) vel tale quid, subintelligendum. q^d cùm in scriptis istiusmodi est frequentissimum, tum nostro istîc cum primis familiare. Cæterùm Xyl. ὥσπερ legit, vertítq;, *solebat is sibi prædicere.* Sed monentis potiùs quid velit, quàm quid assuevenit narrantis, dictio videtur. quin nec in persona tertia, quam dicunt Grammatici, de se Marcus loqui assolet.

Σωφρονίζομαι παρέργως, ἀχαρίστως | Seneca, *de ira l.* 2. *c.* 10. *Placidus sapiens & æquus erroribus, non hostis, sed correptor peccantium, hoc quotidie procedit animo; Multi mihi occurrent vino dediti, multi libidinosi, multi ingrati, multi avari, multi furiis ambitionis agitati. Omnia ista tam propitius aspiciam, quàm ægros suos medicus.*

Παρὰ τὴν ἄγνοιαν | Creberrimè istud inculcat noster, utì in locis collatis videre licet. vide *infr. ad* § 13. Sed & Epictetum latiùs idem disserentem, *l.* 1. *c.* 18. & *c.* 28. Lactant. *instit. l.* 5. *c.* 8. *Mali sunt ignoratione recti & boni.*

Ἐγὼ δὲ πεπαρρησίασμαι | Ita *l.* 3. § 11. ἀλλ' ἐγὼ οὐκ ἀγνοῶ. quod & urget vehementiùs, dilemmate usus. *l.* 7. § 26. Vel insciti à rerum pari & ipse laboras; & pariter affecto ignoscendum: vel perspicaciâ majore imbutus es; & caliganti æquior esse debes. Vide & *infr. ad* § 13.

Τὴν φύσιν τοῦ ἀγαθοῦ, ὅτι καλόν, καὶ τὴν κακίαν, ὅτι αἰσχρόν | Imò solum illud bonum, hoc solum malum esse. Sic enim statuunt Stoici, apud Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Hecato *de bonis l.* 3. & Chrysip. *de honesto*; Μόνον τὸν καλὸν ἀγαθὸν εἶ· καὶ τὸ πᾶν ἀγαθὸν καλὸν εἶ· καὶ ἰσοδυναμεῖν τὸ καλῷ τὸ ἀγαθόν. & Seneca, *epist.* 76. *Unum est bonum, quod honestum.* De Helvidio Prisco Tacit. *hist. l.* 4. *Doctores sapientiæ secutus est, qui sola bona, quæ honesta; mala tantùm quæ turpia; potentiam, nobilitatem, cæteráque extra animum, neque bonis, neque malis annumerant.* Vide *infr. ad* § 11.

Συγγενὴς, καὶ αἱματικῷ καὶ σπερματικῷ τοῦ αὐτοῦ | Ita *l.* 12. § 26. Ὅση ἡ συγγένεια ἀνθρώπου πρὸς πᾶν τὸ ἀνθρώπινον γένος. ὃ δὲ αἱματίου καὶ σπερματίου, ἀλλὰ τοῦ κοινωνίας. Non hac duntaxat, aut præcipuè ratione: sed & istâ tamen. Paulus Apost. apud Lucam *Act. c.* 17. *v.* 26. Ἐποίησέ τε ἐξ ἑνὸς αἵματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων. Et Lactant. *instit. l.* 6. *c.* 10. *Si ab uno homine, quem Deus finxit omnes orimur, certè consanguinei sumus.* Itaque τὸ μίσος

μόνον hîc ſubintelligendum, cujus frequens paſſim Ellipſis. Xenoph. expedit. *l.* 3. Οὐδένα γὰρ ἄνθρωπον δεσπότην, ἀλλὰ τοὺς θεοὺς προσκυνεῖτε. *Hominem Dominum nullum, ſed Deos ſolos adoratis.* Ita ſupplet Chriſtus apud Matth. *Evang. c.* 4. *v.* 10. Κύριον τὸν θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. quod omiſsâ particulâ illâ Moſes dixerat, *Deut. c.* 6. *v.* 13. *Dominum Deum tuum adorabis, eidémque ſervies.* Paulus *ad Rom. c.* 4. *v.* 9. Ὁ μακαρισμὸς οὗτος ἐπὶ τὴν περιτομὴν, ἢ καὶ ἐπὶ τὴν ἀκροβυστίαν; *Beatificatio iſta ad circumciſos (ſolos) an & ad præputiatos pertinet?* Quod Caſtellio, cùm minùs adverteret, perperam reddidit; *Hæc beatitudo in circumciſionem ne cadit, an potiùs in præputium?*

Ἀλλὰ νῦν | Syneſ. *de provident.* Ἔστι γὰρ ἑ μία ψυχῶν καὶ σωμάτων συγγένεια. ἐ γὰρ τὸ τοῖν αὐτοῖν ἐπὶ γῆς ἐκφῦναι γονέοιν, τοῦτο προσήκει ψυχαῖς, ἀλλὰ τὸ ἐκ μιᾶς ῥιζῶσαι πηγῆς. qui tamen fontes, unde deriventur animæ, duos ſtatuit; terreſtrem alterum, alterum cœleſtem; indè Oſiridi, Typhoni hinc animam contigiſſe. At contrà Lucret. *l.* 2. & Lucretio σύμφορος Lactant. *inſtitut. l.* 6. *c.* 10. eodem, quò Marcus iſtîc collineans; *Si ab uno Deo,* inquit, *inſpirati omnes & animati ſumus, quid aliud quàm fratres ſumus? & quidem conjunctiores, quòd animis, quàm qui corporibus.* itaq; non errat Lucretius, cùm dicit;

Deniq; cœleſti ſumus omnes ſemine oriundi:
Omnibus ille idem pater eſt. ———

Subjungit Lact. noſtro conſentiens: *Ergo pro belluis immanibus habendi ſunt, qui hominibus nocent.* —*Ob hanc enim neceſſitudinem germanitatis docet nos Deus, malum nunquam facere, ſemper bonum.* Idémq; *l.* 5. *c.* 8. ex Cicerone *de legib. l.* 1. *Sicut unâ eadémq; naturâ, mundus omnibus partibus inter ſe congruentibus cohæret ac nititur: ſic omnes homines inter ſe naturâ confuſi, pravitate diſſentiunt; nec intelligunt ſe eſſe conſanguineos, & ſubjectos omnes ſub unam eandémq; tutelam. quod ſi teneretur, Deorum profectò vitam homines viverent.*

Καὶ θείας ἀπομοίρας μέτοχος | Θεία ἀπόμοιρα i. e. *portiuncula divina,* ὁ νοῦς, i. e. *mens,* ſive *anima rationalis* hîc dicitur. ſicut infr. § 4. τοῦ τὸν κόσμον διοικοῦντος ἀπόῤῥοια. & *l.* 5. § 27. τοῦ Διὸς ἀπόσπασμα. de quibus, ſuis locis dicetur. Eadem Epicteto diſſert. *l.* 1. *c.* 1. Τοῦ Διὸς μέρος. Senecæ *epiſt.* 92. *Dei pars eſt.* & *de otio ſapient. Divini ſpiritûs pars ac veluti ſcintilla quædam.* Horat. *Serm. l.* 2. *Sat.* 2.

——— *divinæ particula auræ.*

quo modo Ammianus, tanquam ex Phyſicorum ſententia, *l.* 21. *Sol mens mundi noſtras mentes ex ſeſe, velut ſcintillulas, diffunditat.* Et Manilio Aſtron. *l.* 2.

——— *pars ipſa deorum eſt.*

Plutarch. *quæſt. Platonic. l.* 1. Ἡ δὲ ψυχὴ νοῦ μετασχοῦσα καὶ λογισμοῦ, οὐκ ἔργον ἐστὶ τοῦ θεοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ μέρος, ἐκ' ἐκείνου, ἀλλ' ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἐξ αὐτοῦ γέγονε. Saniùs Auguſtinus, *epiſt.* 157. *Animam, Dei non particulam eſſe, ſed creaturam.* & *de anim. orig. lib.* 1. *c.* 4. & *l.* 3. *c.* 3. *ab illo, non de illo factam.* quem & ampliùs viſe ſis *de civit. Dei l.* 13. *c.* 24. Tertull. *de reſurrect. c.* 7. *Deus animæ ſuæ umbram, ſpiritûs ſui auram, oris ſui operam, viliſſimo alicui commiſerit?* Animam loquitur humanam corpori inditam. Pulcherrimè Gregor. Naz. Auguſtino ſenſu conſentiens, quamvis modo loquendi diſpar, *apol.* § 33. Περὶ ψυχὴν ἡ αἰσθὴσις, τοῦ ἐκ θεοῦ καὶ θείαν, καὶ τῆς ἄνωθεν εὐγλωττίας μετέχουσαν, καὶ πρὸς ἐκείνου ἐπειγομένου, εἰ καὶ πρὸ χείρονι ζωωδέστητι. Modeſtiſſimè Epiphanius, in *ancorat.* § 55. Οὔτε μέρος θεοῦ λέγομεν εἶναι τὴν ψυχὴν, ὅτι ἀλλότριον τῆς ἀμφυσήματος. (ita enim legendum autumo, quod ἀμφυσήματος vulgò legitur) πῶς γὰρ τὸ λεπτὸν τοῦτο νοεῖται θεῷ μόνῳ ἔγνωσται. Sed & Syneſius *epiſt.* 105. τὸν νοῦν indigitat τὴν ἐν τῇ ψυχῇ μοῖραν τὴν θείαν.

Οὔτε βλαβῆναι ὑπό τινος αὐτὴν δύναμαι | Argumentum à noſtro crebriùs repetitum, utì in collatione indicatum, noſtris etiam non inſolens, qui lædi neminem, niſi à ſeſe, poſſe contendunt. Habes à Joanne Chryſoſt. fusè pertractatum, Edit. Savill. *tom.* 7. *orat.* 2. cujus titulus; Ὅτι τὸν ἑαυτὸν μὴ ἀδικοῦντα οὐδεμία ἀδικεῖ δύναται. Inter exteros verò Maximus Tyrius *diſſertationem* eadem de re ingenioſam admodum inſtituit, numero 2am. quâ & Socratis dictum illud celeberrimum laudat, à Platone in *apol.* poſitum, à Plutarcho *de tranquill.* ab Epicteto *enchiridio extremo,* & *diſſert. l.* 1. *c.* 29. & *l.* 3. *c.* 23. à Clemente *Strom. l.* 4. repoſitum, à Thraſea etiam apud Dionem in *Nerone* uſurpatum. Ἐμὲ μὲν Ἄνυτος καὶ Μέλιτος ἀποκτεῖναι μὲν δύνανται, βλάψαι δ' οὔ. *Me Anytus & Melitus occidere quidem poſſunt, ſed lædere non poſſunt.* In eundem hunc ſenſum & Dominus noſter de ſuis apud Lucam *Evang.* 21. quibus etiamſi prædiceret, fore ut morte ipsâ multarentur (καὶ θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν § 16.) ſubjicit tamen, nihil indè ad ipſos damni, ne vel minimum quidem, rediturum. καὶ θρὶξ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν οὐ μὴ ἀπόληται. *nec capillus è capite veſtri cujuſquam periturus eſt.* v. 18. οὐ γὰρ δήμιος, inquit Maximus, ἀγαθῷ ἀνδρὶ ὑπὸ πονηροῦ βλαβῆναι. quod Plato, οὐ γὰρ θεμιτὸν ἀμείνονι ἀνδρὶ ὑπὸ χείρονος βλάπτεσθαι. *neque enim jus fáſque patitur, ut vir bonus quiſpiam ab improbo quoquam lædatur.* Vide ad *l.* 9. § 4. Itaq; cum noſtro conſentiens planè Joan. Chryſoſt. *in Matth. orat.* 87. Εἰ δὲ οὐδὲν πάσχεις δεινὸν, πόθεν ὀργίζῃ τῷ μηδέν σε δεδιότι κακόν; *Si mali nil pateris, cur ei ſuccenſes, qui te malo non affecit?* Julianus deniq; *de Cyniſm. orat.* 2. Κἂν τις ἕτερος ἔχῃ πρὸς αὐτὸν κατάραν, οἶμαι, πολλοὶ πρὸς θεοὺς. ἐκείνῳ μὲν οὐκ ἔστιν ἐκβρόντησον,

δὴ

ὥδε γὰρ βλαβερὸς αὐτὸς ἢ ἄλλῳ, βαρύταλον ὀπθεὶς τίμημα τῷ τῆς κρείττονος ἀγνοίαν, ἔρημος τῆς ἐκείνου φρονήσεως.

Αἰσχρῶ γάρ με ὑδεὶς περιβάλλει | αἰσχρῷ περιβάλλειν, ut & κακῷ περιβάλλειν, *infrà* § 11. metaphora ab amictu sumpta, qui corpori circumjicitur, quóq; corpus ipsum involvitur. qualis illa Psalmæ *Psal.* 109. 18, 19. ἐνεδύσατο καθάρειαν ὡς ἱμάτιον. — γενηθήτω αὐτῷ ὡς ἱμάτιον, ὃ περιβάλλεται. *turpi*, inquit, *aliquo nemo me involverit.* quia virtutem scil. nemo eripere cuiquam potest, in qua sola τὸν καλὸν, & in cujus solius privatione τὸ αἰσχρὸν Stoici collocant. Λέγουσι μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν εἶ· εἶ δὲ τοῦτο ἀρετή. Laërt. *Zenon.* & Senec. *de vit. beat. c.* 22. *Sapientibus nostris unum bonum est virtus.* &, *de constant. c.* 5. *Unum malum illis est turpitudo.* Vide Cicer. *Parad.* 1. qui & idem *ad Attic. l.* 10. *epist.* 4. *Nihil esse bonum, nisi quod honestum: nihil malum, nisi quod turpe sit.* itaq; τὸ αἰσχρῷ περιβάλλειν, & τὸ κακῷ περιβάλλειν, Marco nostro idem sunt. Maximus Tyr. *orat.* 2. Ἀδικία ὅτιν ἀφαίρεσις ἀγαθοῦ. τὸ δὲ ἀγαθὸν τί ἂν εἴη ἄλλο ἢ ἀρετή; ἡ δὲ ἀρετὴ ἀναφαίρετον. οὐκ ἀδικηθήσεται τοίνυν ὁ τὴν ἀρετὴν ἔχων· ἢ οὐκ ἔστιν ἀδικία, ἀφαίρεσις ἀγαθοῦ. ὑδὲν γὰρ ἀγαθὸν ἀφαιρετὸν, ὑδὲ ὑπόλοιπον, ὑδὲ ἕλετὸν, ὑδὲ λητὸν. Eodémq; Chrysostomus, in argumento hoc, telo pugnat. Telephus Accianus apud Macrob. *Saturn. l.* 6. *c.* 1.

— nam si regnum à me fortuna atque opes
Eripere qui vit, at virtutem non quiit.

Λητὸς γὰρ φρονήσεως ὁ γίνεται. Epictetus apud nostrum. *l.* § 36. *Prædo virtutis nullus est.* Itaque Maximus: Ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος καθαγιάσεται γέλασα ἀκραιφνῆ, ὁρῶν τοὺς ἀδίκους ἐπ' αὐτὸν ὡρμημένους ἀσθενῆ, οἰομένους τι δράειν, δρῶντας δ' ὐδέν. ἀλλὰ καὶ ἀπιμαζόντων ἐκείνων, βοήσεται τὸ τοῦ Ἀχιλλέως. *Iliad.* ι'. 604.

— φρονέω δ' ἐπιμῆθαι Διὸς αἴσῃ.

καὶ ἀφαιρυμένων τὰ χρήματα, φρήσεται ὡς παίγνια καὶ ἀεργάλεα ἀφαιρυμένους. καὶ ὑποδανεῖται, ὡς ὑπὲρ πυρετοῦ καὶ λίθου, ὐδὲν ἀγανακτήσει πρὸς τοὺς ἀποκλίνοντας. Senec. *de constant sap. cap.* 5. *Injuria propositum hoc habet, aliquem malo afficere: malo autem sapientia non reliquit locum. unum enim malum illi est turpitudo: quæ introire eò, ubi jam virtus honestúmq; est, non potest. injuria ergo ad sapientem non pervenit. nam si injuria alicujus mali patientia est; sapiens autem nullius mali est patiens; nulla ad sapientem injuria pertinet.* Vide ad *l.* 8. § 1.

Οὔτε ὀρίζεσθαι τῷ συγγενεῖ δύναμαι, οὔτε ἀπέχθεσθαι αὐτῷ | Epictet. *Enchirid. c.* 42. Πᾶν φρᾶγμα δύο ἔχει λαβάς, τὴν μὲν φορητὴν, τὴν δ' ἀφόρητον. ὁ ἀδελφὸς ἐὰν ἀδικῇ, ἐντεῦθεν αὐτὸ μὴ λάμβανε, ὅτι ἀδικεῖ. αὕτη γὰρ λαβὴν ὅτιν αὐτοῦ ἀφορητή· ἀλλὰ ἐκεῖθεν μᾶλλον, ὅτι ἀδελφὸς, ὅτι σύντροφος καὶ λήψῃ αὐτὸ, καθ' ὃ φορητόν ὅτιν. Idem *dissert. l.* 3. *c.* 10. Οὐκ ἔδει οὕτω μοι φρονεῖν, ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐκεῖνος ὄψεται. ἐγὼ δ' ὡς ἂν φρονήσῃ αὐτὸς, ὡς δεῖ χρήσομαι τοῖς πρὸς ἐκεῖνον. τοῦτο γὰρ ἐμόν ὅτι, ἐκεῖνο δ' ἀλλότριον· τοῦτο ὐδεὶς κωλύσει οὐδὲ βλάψει· ἐκεῖνο κωλύεται. Vide *l.* 5. § 22.

Γεγόναμεν πρὸς συνεργίαν | Quod *l.* 4. § 3. τὰ λογικὰ ζῶα ἀλλήλων ἕνεκεν γεγόναμεν. & *l.* 8. § 56. Οἱ ἄνθρωποι γεγόνασιν ἀλλήλων ἕνεκεν. & *l.* 5. § 16. πρὸς κοινωνίαν γεγόναμεν. & *l.* 7. § 13. πρὸς μίαν τινὰ συνεργίαν. Vide *infra ad* § 2. Senec. de *ira l.* 1. *c.* 5. Homo in adjutorium mutuum generatus est. & epist. 95. *Natura nos cognatos edidit, cùm ex eisdem & in eadem gignerit. hæc nobis amorem indidit mutuum, & sociabiles fecit: illa æquum justúmque composuit: ex illius constitutione miserius est nocere quàm lædi: & illius imperio paratæ ad juvandum manus. iste versus & in pectore & in ore sit:*

Homo sum: humani nihil à me alienum puto. Ter. *Heaut.* 1. 1. *Habeamus in commune, quòd nati sumus. Societas nostra lapidum fornicationi similima est; quæ cæsura, nisi invicem obstarent; hoc ipso sustinetur.*

Ὡς πόδες | Ideò, πᾶν τὸ ὀπίσω ἐξ ἀνάγκης ἀρτίως ἔχει τοὺς πόδας. Aristot. *de animal. incess. c.* 8. & *hist. anim. l.* 1. *c.* 5. & *problem. l.* 10. *q.* 18. & 23. Hierocles. Ἐν τῷ περὶ φιλαδελφίας apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 81. Οἱ ἀδελφοὶ τρόπον τινὰ τὰ αὐτῶν μέρη τυγχάνουσιν, ὥσπερ οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ τὰ σκέλη, καὶ αἱ χεῖρες, καὶ τὰ λοιπά. ὥσπερ ἓν οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ αἱ χεῖρες, εἴωθεν ἕκαστον ἰδίαν ψυχὴν καὶ νῦν λάβοι, πρεπόντως ἂν τὰ λοιπὰ πάσῃ μηχανῇ διὰ τὴν εἰρημένην κοινωνίαν, τῷ μηδ' αὐτὰ τὸ ἴδιον ἔργον οἷά τε εἶ παρέχειν καλῶς δίχα τῆς τῶν ἑτέρων παρουσίας· ὥστε καὶ τοὺς ἀνθρώπους γε ὄντας, καὶ τὴν ψυχὴν (forsan ψυχικὴν μίαν. Vide *ad l.* 4. § 4. *annot.* 1. & § 29. *annot. ult.* & *l.* 9. § 8. & *l.* 12. § 30.) ὁμολογοῦντας ἔχειν, μηδὲν παρεῖναι πρόφασιν, ὥστε τοῦ δέοντος φροντίζειν τοῖς ἀδελφοῖς. καὶ γὰρ αὖ καὶ πλεῖόν τι τῶν τῆς τὰ μέρη συλλαμβάνειν ἀλλήλοις ἀδελφοὶ πεφύκασιν· οἵ τε γὰρ ὀφθαλμοὶ μὴν ὁρῶσιν ἀλλήλοις παρόντες παρόντα, καὶ χεὶρ συνεργάζεται παρέσῃ χερὶ παρέσαι· ἡ δὲ ἀδελφῶν σύμφυξις ἀλλήλοις πολυχρονέστερα πώς ὅτι φαίνεται· καὶ τὰ κοινῇ διαφέροντα, καὶ δεσηκότες πάμπαν, μίγα δ' ὑπάρχουσιν ἀλλήλοις ὅτελος, κἂν μυρίον ἢ τὸ διάστημα. Ita enim locus ille insignis, sed fœdissimè vitiatus, ex parte saltem restitui poterit. Basil. Cæs. *epist.* 68. Ἀκριβῶς εἰδότες ὅτι πλέον ἡμεῖς τῆς ἐνδεούσης τῆς ἀδελφῶν ὁπλισίας δεόμεθα, ἢ ὅσον ἡ ἑτέρα τῆς χειρὸς τῆς ἑτέρας. ἐπεὶ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς τοῦ σώματος ἡμῶν καθασκευῆς, τὸ ἀναγκαῖον τῆς κοινωνίας ὁ κύριος ἡμᾶς ἐδίδαξεν ὅταν πρὸς αὐτὰ ταῦτα ἀποβλέπωμεν τὰ μέλη ἡμῶν, ὅτι ἓ [ὐδὲν ἑαυτοῦ

ἑαυτῷ πρὸς ἐπέργασιαν αὔταρκες. ὥστε καὶ ἂν πῶς ἀσφαλῶς βασίσεις, μὴ συμπαρεκτείνου τῷ ἑτέρῳ ὅτ' αὐ ὀφθαλμὸς ὑγιῶς ἴδοι, μὴ κοινωνὸν ἔχων τὸν ἕτερον, καὶ μετ' αὐτοῦ συμφώνως περιβάλλων τοῖς ὁρατοῖς. καὶ ἀκοὴ ἀκριβεστέρα, ἢ δι' ἀμφοῖν τοῖν πόροιν τὸν φωνὴν δεχομένη· καὶ ἀνάληψις κρατιστέρα τῇ κοινωνίᾳ τῆς δακτύλων. καὶ ἁπλῶς ἁπλῶς ἴδοις ἂν ὅτι τῆς φύσεως, ὅτε μὴ ἐκ περιουσίας κατορθωμένων ὁρᾷ, ἀλλὰ τῆς μὴ ὁμοφύλων συμπλοκὰς ἐπιτελούσης. Cæterùm de usu finéque Marcus, de necessitate Basilius loquitur.

Ὡς χεῖρες | De manibus Galen. *de usu part. l.* 1. Σύμμαχον ἑτέρᾳ πρὸς ἕτερον ἡ φύσις ἐποίησε. ταύτῃ ἄρα καὶ πρὸς ἀλλήλας νενεύκασιν· ἀλλήλων γὰρ ἕνεκα γεγόνασιν. Indè nata proverbialia illa Menandrianum apud Gnomologum;

Ἀνὴρ γὰρ ἄνδρα, καὶ πόλις σώζει πόλιν·
Χεὶρ χεῖρα νίπτει, δάκτυλός τε δάκτυλον.
Servat virum vir, civitatem civitas:
Digitum lavátque digitus, & manum manus.

Epicharmeum apud Æschinem in *Axioch.* & Stob. *tom.* 2. *tit.* 10.

Ἁ χὴ χεὶρ τὰν χεῖρα νίπτει· δός τι, καὶ τι λάμβανε.
A manu manus lavatur: da quid, & quid accipe.

quanquam quod Stob. νίπτει, Æsch. νίζει habet. Erasm. & Grot. νίζει malunt. ut sit, *A manu manus fricatur.* sive ut vulgò efferri solet, *Manus manum fricat.* Denique Euripideum illud in *Heraclid.*

— μῶς ἡ χειρὸς ἀδρανὴς μάχη.
Invalida pugna est, una quam gerit manus.

Virgilius an Septimius in *Moreto:*

Admovet indè manus operi, partitus utrique:
Lævæ ministerio, dextra est intenta labori.
Hæc rotat assiduis gyris, & concitat orbem.
Interdum fessæ succedit læva sorori,
Alternátque vices.—

Ὡς βλέφαρα | quæ ad oculi tegmen & tutelam amicè conspirant.

Ὡς ἂν συίσχοι τὴν ἀλόνην | qui veluti in mola catillus & meta, mutuas sibi invicem operas jugiter præstant.

Τὸ ὠργίσθαι ἀλλήλοις παρὰ φύσιν | Senec. *de ira l.* 2. *c.* 31. *Illud ante omnia cogita, fœdam esse & execrabilem vim nocendi, & alienissimam homini, cujus beneficio etiam sæva mansuescunt.* Apud Xenophontem *commentariorum l.* 2. Socrates fratres duos dissidentes his verbis alloquitur. Νῶν μὲν ὅτω διδακτέον, ὥσπερ εἰ τὰ χεῖρε, ἃς ὁ θεὸς ἐπὶ τὸ συλλαμβάνειν ἀλλήλοιν ἐποίησεν, ἀφειμένω τούτω, τεθνηκότο πρὸς τὸ διαχωλύειν ἀλλήλω· ἢ εἰ τὼ πόδε θεῖεν μοίρᾳ πεποιημένω πρὸς τὸ συνδρεῖν ἀλλήλοιν, ἀμελήσαντε τούτω, ἐμποδίζοιεν ἀλλήλω. ἐκ ἂν πολλὴ ἀμαθία εἴη καὶ κακοδαιμονία τοῖς ἐπ' ὠφελείᾳ πεποιημένοις ὅτι βλάβῃ χρῆσθαι; καὶ μὴν ἀδελφώ γε, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὁ θεὸς ἐποίησεν ὅτι μείζονι ὠφελείᾳ ἀλλήλοιν, ἢ χεῖρε καὶ πόδε, καὶ ὀφθαλμὼ, καὶ τἄλλα ὅσα ἀδελφὰ ἔφυσεν ἀνθρώποις.

§. 2. Σαφέστερον δὲ, καὶ πλαστικώτερον καὶ τὸ ἐγκωμιαστικὸν | Eandem distributionem habes sæpiùs repetitam. *l.* 3. § 16. & *l.* 6. § 32. & *l.* 12. § 3. Idem ferè aliis verbis Apost. *ad Thessal. ep.* 1. *c.* 5. *v.* 23. Τὸ πνεῦμα, καὶ ἡ ψυχὴ, καὶ τὸ σῶμα. quo loco τὸ σῶμα est quod Marco hic σαφέστερον ἡ ψυχὴ, quod πλαστικώτερον τὸ πνεῦμα, quod τὸ ἐγκωμιαστικόν.

Ἄφες τὰ βιβλία | Vide *infrà ad* § 3. sed & Epictet. *dissert. l.* 4. *c.* 4.

Μηκέτι σπῶ | Ita *l.* 4. § 3. πρὸς παιδὸς μὴ σπῶ, μηδὲ καλεντεύνω. quod eleganter admodum sic expressit Pers. *Sat.* 5. *v.* 154.

En quid agis? duplici in diversum scinderis hamo.
Hunccine an hunc sequeris? subeas alternus oportet
Ancipiti obsequio dominos; alternus oberres.

Οὐ δέδοται | *Non datum est.* Xyl. et Lugd. *Non licet.* nam quod *Nè studе*, reddidit Annotator Lugd. &, μηκέτι σπούδαζε, mavult legi; à Marci mente alienum est. M. Cas. *Non est futurum. non dabitur.* quod exponi vult ex illis *l.* 3. § 14. Μηκέτι πλανῶ. ὡς γὰρ τὰ ὑπομνήματά σου μέλλεις ἀνοίγεσθαι, &c. *Noli te fallere. neque enim futurum est ut Commentariorum tuorum & excerptorum, vel alienorum de antiquitus gestis rebus scriptorum, evolvendi & perlegendi copia tibi suppetat.* & est reverâ probabilis satìs expositio. Videatur tamen an non forsan ἐρωτηματικῶς legi debeat, ἢ δέδοται; *annon datur? annon est in potestate tua positum,* ut hoc facias? h. e. ut distractione & perturbatione omni immunem te reddas. Ita *l.* 4. § 1. τὸ δυνατὸν καὶ δεδόμενον. & *l.* 9. § 29. ὄμνυσον, ἐὰν δέδωται. Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 26. δέδοταί σοι τοῦτο; & ἐφ' ὅσον ἂν δίδῃ τις ἢ, καὶ ἐφ' ὅσον ἂν δίδοται· & Rufus Thraseæ apud eundem *lib.* 1. *c.* 1. ἢ δῆλος μελετᾷν, ἀρκεῖσθαι τῷ δεδομένῳ; hinc δόσις φυσικὴ. *lib.* 4. § 19. quâ nimirum

——*natura beatis*
Omnibus esse dedit, siquis cognoverit uti.

Claud. *in Ruffin. l.* 1. Occurrit nimirum objectioni vulgari illi, de qua Seneca, *epist.* 104. eodémq; planè, quo Seneca, modo occurrit. *Totiens,* inquit hic, *mihi occurrunt isti, qui non putant fieri posse, quicquid facere non possunt, & aiunt nos loqui majora, quàm quæ natura humana sustineat. At quantò ego de illis meliùs existimo? ipsi quoque hæc possunt facere; sed nolunt. Denique quem unquam ista destituêre tentantem? cui non faciliora apparuere in actu? non quia difficilia sunt, non audemus; sed quia non audemus, difficilia sunt.* Quem vide amplius *ad l.* 6. § 19. Eodem planè sensu Hebræi Doctores in *Patrum dictis c.* 3. § 15. הרשות נתונה *Potestas data est.* τοῦ αὐτεξουσίου scil.

Λύδεσ | Ita *l.* 3. § 3. ζῇ καὶ λύδεσ. & *lib.* 8.

§ 37.

§ 37. χρέσων πᾶν τοῦτο, ἢ λύθρον ἐν θυλάκῳ. Eustath. *ad* Il. ζ. λύθρῳ, ὃ τῷ αἵματι μιασμὸς ἀναμιμνῄσκων τῇ πόνει. *cruor pulveri commistus.* dictum à λύω, unde & λύμα, τὸ κόπισμα· per theta scribi, ut à λύτρον distinguatur. Eadem ferè & *ad* Il. λ. & *ad* Odyss. χ. Utrumque autem, & λύθρος & λύθρον dici monet idem *ad* Il. ϒ. pleniùs paulò Heracleo in *Schol. ad* Il. υ. Τὸ μὴ κονιορτῷ ἢ ἱδρῶτι ἀνθρώπειον αἷμα, λύθρος καλεῖται· *sanguis pulveri & sudori commistus.* itaque de athletis usurpat Clem. Alex. *Strom. l.* 2. Verùm istîc potiùs est Marco idem quod ἰχὼρ αἱματίου, Oppiano κυνηγ. *l.* 2. *v.* 279. *sanies cruenta.* σῆψις δὲ αἵματος, ἰχώρ. Clem. Alex. *protrept.* quanquam *cruorem* vult tantum & *sanguinem* ipsum: sed quem ad rei vilitatem exprimendam sic nuncupat.

Κροκύφαντον | *reticulum* malim cum Xylandro, quàm cum H. Stephano *peplum.* tum quia κροκύφαντον τῷ κεκρυφάλῳ idem statuit Eustath. *ad Iliad.* χ. tum quia sequitur mox, ἐνδύων, φλεβίων, ἀρτηριῶν πλέγμάτιον. κροκύφαντον autem dictum vult Schol. *ad Aristoph. Vesp.* ὅτι διὰ κρόκης ὑφαίνεται. Ex quo Suidas corrigendus, apud quem perperam legitur, ὅτι διὰ κρόνου ὑφαίνεται. Verùm illis omnibus constanter, contrà quàm nostrò, κροκύφαντος formâ masculâ dicitur. *Reticuli* verò nomine, nec *omentum*, licet id Polluci ἐνδύων πλέγμα dicatur; nec *cutem* ipsam, cum Merico nostro, designari istîc existimo; sed *contextum* illum, integrum, (cute tamen non exclusâ prorsus; siquidem τὸ δέρμα ἐκ φλεβῶν καὶ νεύρων, καὶ ἀρτηριῶν, *cutis* etiam ex istis consistit, Aristot. nom. *de spir. c.* 5.) qui per corpus totum permeat, *venarum, nervorum, arteriarum* intercursantium, sibique invicem implexorum, quo corporis moles quasi continetur & constringitur: ὃ δὴ καὶ περιπεφόμφωκε τὸ νῦν κύριον πλέγμα· inquit Plato in *Timæo.* ad quæ verba forsan & Marcus respexerit, ubi πλεγμάτιον idem nuncupat. de eo loco videri poterit Galenus in explicatione eorum quæ *in Platonis Timæo* medicè sunt dicta.

Ἄνεμος | *Anima* ergò *ventus* sive *spiritus* & *flatus* Stoicis: quod confirmat Laert. *l.* 7. & Plut. *de Philos. placit. l.* 4. *c.* 3. Ità Marcus denuò, *l.* 6. § 14. ὅλον ἢ ἀφ' αἵματος ἀναδυμίασις, καὶ ἡ ἐκ τῆς ἀέρος ἀναπνοῆς. Quin & Tertull. *de anim. c.* 5. *Et Stoicos allego, qui spiritum dicunt animam: penè nobiscum. penè*, inquit: non prorsus. nec hoc tamen, quasi nostri non & *spiritum* dicant, ex Salomone *Eccles. c.* 12. *v.* 7. & aliis: sed quia aliâ ratione sive *spiritum* sive *flatum animam* nos dicimus; non tanquam aëreum quiddam sit, ut Marcus istîc, qualis spiritus ille quem spirando trahimus; sed *spiritum*, quia propriam quandam habet *naturam corporis expertem, & mundanæ molis elementis omnibus excellentiorem substantiam*, ut Augustin. epist. 28. *flatum*, quia *Deo est insufflante* creata. ut ex Mose *l.* 1. *c.* 2. *v.* 7. idem *de Civit. Dei l.* 13. *c.* 24. quo etiam loco, nè Stoicis calculum dare suum videretur, qui de substantia divina mentem saltem derivatam tradiderunt, subjungit: *sicut autem nos possumus non de nostra natura, qua homines sumus, sed de isto aere circumfuso quem spirando & respirando ducimus ac reddimus, flatum facere, cùm sufflamus: ità omnipotens Deus non de sua natura, neque de subjacente creatura, sed etiam de nihilo potuit facere flatum, quem corpori hominis inserendo inspirâsse vel insufflâsse commodissimè dicitur, incorporeus incorporeum, sed immutabilis mutabilem, quia non creatus creatum.* Lactantius certè contrà planè quàm Marcus hîc, *de opific. Dei c.* 17. *Animam qui ventum putant, hoc falluntur, quòd ex aere spiritum ducentes vivere videamur. Varro itaque definit: Anima est aer conceptus ore, defervefactus in Pulmone, tepefactus in corde, diffusus in corpus. hæc apertissimè falsa sunt. Anima non est aer ore conceptus: quia multò prius gignitur anima, quàm concipi aer ore possit.* Et hoc contrà quàm Stoici, qui à partu animam in corpus insinuari statuebant; quod & Lactant. *ibid.* monet; & Plut. *de Stoic. contradict. c.* 38. Vide *l.* 12. § 24. Attamen in *Carminibus* Orpheo attributis dicitur, πλὴν ψυχὴν ἐν τῷ ὅλῳ εἰσέναι, ἀναπνεόντων φορυμδῶν ἀπὸ τῆς ἀνέμων. Aristot. *de anim. l.* 1. *c.* 5. Latinis etiam *Animus* & *Anima* παρὰ τὸν ἄνεμον. Serv. *ad Æn. l.* 1. & Pseudo-Cypr. *de dupl. Martyr.* Quin & *animas ventis tribui* multis docent, Joan. Zinzerling. in *promuls. critic.* & Meurs. *Critic. Arnob. l.* 3. *c.* 3. ad illa Arnobii; *Nunquid suas animas expiraverunt venti? Animam* enim dictam, *quod corpus animat*, ut Pseudo-August. in *defin. orthod. c.* 20. & *de spir. & anim. c.* 9. præposterum est planè; cùm contrà hoc ab illo duci dicique manifestum sit. Vide ampliùs ad *l.* 5. § 4.

Πάσης ὥρας | *in horas* Xyl. & § 5. *Singulis horis.* idem. *Singulis horarum momentis.* Cas. *omni tempore, jugiter.* ut *l.* 8. § 53. Hinc tractum illud in tibicines, sive subulones dicterium, cujus *l.* 8. meminit Athenæus:

Ἀνδρὶ μὲν αὐλητῇ θεοὶ νόον οὐκ ἐνέφυσαν·
Ἀλλ' ἅμα τῇ φυσῇ καὶ νόος ἐκπέταται.

Est tibicinibus mens cælitus indita nulla:
Nam simul ac instant, avolat illa simul.

Ἐξεμέσθων | Ità Maro *Æn. l.* 9. *v.* 354.

Purpuream vomit ille animam.——

idem enim ipsum in morte semel fieri, quod in respiratione fit jugiter, vult Marcus noster, *l.* 5. § 4. sicut autem *animam evomere*, ità *spiritum expuere* dixere. Seneca *de ira l.* 3. *c.* 43. *Jam ipsum spiritum expuimus interim, dum trahimus.* quæ tamen verba aliter distinguit Lipsius. Idem (si idem, nam Marco potiùs tribuunt haud pauci) in *Thyeste v.* 244.

Ferro peremptus spiritum inimicum expuat.

& *Troad. v.* 1168.

Ubi hanc anilis expuam leti moram.

Unde & in *Herc. Oetæo. v.* 1467. Jo. Zinzerling. *promulſ. c.* 14. vocabulum idem reſtituendum contendit, pro eo quod *expulit* vulgò legitur,

Ictus ſagittis qui tuis vitam expuit.

Varro, περὶ Ἐξαγωγῆς· *Andromeda vincta, & propoſita ceto, non debuit patri ſuo, homini ſtupidiſſimo, in os expuere vitam?* Val. item Flaccus *Argonaut. l.* 3. *v.* 97.

——*purpuream ſingultibus expuit auram.*

quod Statius *Thebaid. l.* 5. *v.* 262. *animam ſingultare* dixit;

Semineces pueri trepidas in limine vitæ
Singultant animas.——

Epiphanius verò in *Ancorat.* § 76. etiam *mentem expuere* dixit verbis illis: Οἱ λέγοντες, ἡμᾶς ἢ χεῖρας ἢ τὸν ἔγκυμον, (*Corinth. ep.* 1. *c.* 2. *v.* 16.) τὸν νοῦν οὐ θέλουσιν ἔχειν, καὶ ὅτι ἐξεπύησαν.

Cæterùm *purpuream animam vomere* dixit Maro pro eo quod Homerus, αἷμα ἐμέειν, *ſanguinem vomens* dixerat *Iliad.* ὁ. *v.* 11. itaque Servius notat *ſecundùm eos dictum, qui volunt ſanguinem eſſe animam: cùm alibi aliorum opinionem ſequatur, qui dicunt ſpiritum eſſe animam: ut eſt,*

——*in ventas vita receſſit.*

Καὶ πάλιν ῥοφέμβων | quod ψυχορροφεῖν uno vocabulo dici poſſit. quanquam id alio ſenſu uſurpari monet Suidas, ἀντὶ τοῦ τὴν ψυχὴν ἐκπίνειν. pro *animam*, id eſt, *ſanguinem, exorbere.* quomodo Ariſtoph. in *nebul.* de cimicibus, quos Corinthios, eùm κόρεις vellet, per jocum nuncupat;

Δάκνουσι δ' ἐξέρπυντες οἱ Κορίνθιοι,
Καὶ τὴν ψυχὴν ἐκπίνουσι.

Hinc autem delirium Stoicum de animæ natura refutantem Plutarchum *de commun. notit. c.* 41. vide ad *l.* 3. § 16. Quod autem dicit καὶ πάλιν ῥοφέμβων, id in *ænigm.* 72. de utre ſic extulit ſympoſius;

Non ego continuò morior, dum ſpiritus exit:
Nam redit aſſiduè; quamvis & ſæpe recedat.

Ὦ ἂν ἀπονοήσῃτι | forſan ὀπτονοήσῃτι, *animadverte, conſidera.* niſi ſi ἀπονοεῖσθαι hoc ſignificatu reperiatur alicubi. nam contrarium prorsùs paſſim obtinet.

Γέρων εἶ | Senec. *ep.* 76. *Perge Lucili, & propera, nè tibi accidat, quod mihi, ut ſenex diſcas: imò ideò magis propera, quoniam id nunc aggreſſus es, quod perdiſcere vix ſenex poſſis.* Et, *epiſt.* 19. *Si potes, ſubduc te iſtis occupationibus: ſin minùs, eripe. Satis multum temporis ſparſimus; incipiamus in ſenectute vaſa colligere. in freto viximus; moriamur in portu.* Et, *ep.* 68. *Utinam quidem hoc propoſitum ſequi olim fuiſſet animus tibi: utinam de vita non in conſpectu mortis ageremus. Sed nunc quoque non moremur. quod facere ſolent, qui ſeriùs exeunt & volunt tempus celeritate reparare, calcar addamus: Et quando, inquis, tibi proderit illud, quod in exitu diſcis, aut in quam rem? in hanc, ut exeam melior.* Præclarè Epicurus ipſe, *epiſt. ad Menæc.* Μή τε νέος τις ὢν μελλέτω φιλοσοφεῖν· μήτε γέρων ὑπάρχων, κοπιάτω φιλοσοφῶν· ὅτε γὰρ ἄωρος ὑδείς ἐστιν, ὅτε πάρωρος, πρὸς τὸ κτῆσιν ψυχῆς ὑγιαίνον. Ὁ δὲ λέγων, ἢ μήπω τοῦ φιλοσοφεῖν ὑπάρχειν ὥρᾳν, ἢ παρῆληλυθέναι τὴν ὥρᾳν, ὅμοιός ἐστι τῷ λέγοντι, πρὸς εὐδαιμονίαν ἢ μὴ παρεῖναι τὴν ὥρᾳν, ἢ μηκέτ' εἶ) [τὴν ὥρᾳν Clem.] ὥστε φιλοσοφητέον καὶ νέῳ [νεωτέρῳ Cl.] καὶ γέροντι· τῷ μὲν ὅπως γηράσκων νεάζῃ τοῖς ἀγαθοῖς διὰ τὴν χάριν [χαρᾶν f.] ἣν γεγόνοτων· τῷ δὲ, ὅπως νέος ἅμα καὶ παιδὸς ᾖ, διὰ τὴν ἀφοβίαν ἣν μελλόντων. Refert Laertius vit. *lib.* 10. & Clemens, *ſtrom. l.* 4. vide ad § 4.

Μηκέτι τοῦτο ἐάσῃς δουλεῦσαι | *mentem*, inquit, *nè patiaris ſervire*: vel *corpori* nimirum, vel *cupiditatibus.* Ἡ γὰρ νοερὰ ἐθέλει προηγεῖσθαι καὶ μὴ καταπλήττεσθαι, μήτε ἀλόγοις, μήτε ὁρμητικῆς κινήσεως. Noſter *l.* 7. § 55. hoc eſt autem δουλεῦσαι· ᾧ γάρ τις ἥττηται, τούτῳ καὶ δεδούλωται· Petr. *ep.* 2. *c.* 2. *v.* 19. Itaque noſter *infra* § 16. Χρείζει ἑαυτοῦ ἡ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ, ὅταν ἡσσᾶται ἡδονῆς ἢ πόνου. τοῦτο γὰρ ἤπιωμένου ὄζει καὶ ὑποκαταπλινομένου τῷ ἑνὶ σοι θειοτέρου μέρους τῇ ἀπιμοτέρᾳ καὶ θνητῇ μοίρᾳ τῆς τοῦ σώματος, καὶ ταῖς τούτου παρείαις ἡδοναῖς. Idem *l.* 11. § 18. *Extrema* autem *eſt ſervitus, cum animæ vitiis deditæ rationis propriæ poſſeſſione ceciderint.* Boeth. Conſul. Et, ἀνδραποδωδέστατοι, οἱ ταῖς ἡδοναῖς δουλεύοντες· Iſidor. *Pel. l.* 2. *ep.* 147. Itaque Joan. Chryſoſt. *tom.* 8. *orat.* 13. Εἴ τις κρατεῖ μοῦ ἀνδρώπων, δουλεύει ᾗ παθεσιν, ἐγώ γ' ἂν πάντων ἀνδρώπων δουλικώτερον εἴποιμι. Et Clemens Alex. *Strom. l.* 2. Τὸ ὑποτιτεῦν καὶ φθαρῆναι τοῖς πάθεσιν, ἐκάτη δουλεία. Κακίστη γὰρ φθορὰ κακίστοις δεσπόταις δουλεία. Socrates apud Xenoph. *memorial. l.* 4. Hoc voluit Seneca ubi dixit, *ſibi ſervire, græviſſima ſervitus eſt. Proœm. l.* 3. *quæſt. nat.* Qui & idem, *epiſt.* 65. *Quem in hoc mundo locum Deus obtinet, hunc in homine animus: quod eſt illi materia, id nobis corpus eſt. Serviant ergò deteriora melioribus.* Plato *Phædon.* Ἐπειδὴν ἐν τῷ αὐτῷ ὦσι ψυχὴ καὶ σῶμα, τὸ μὲν δουλεύειν καὶ ἄρχεσθαι ἡ φύσις προστάττει, τῇ δὲ ἄρχειν καὶ δεσπόζειν. ἢ ὃ δοκεῖ σοι, τὸ μὲν θεῖον οἷον ἄρχειν τε καὶ ἡγεμονεύειν πεφυκέναι, τὸ δὲ θνητὸν ἄρχεσθαι καὶ δουλεύειν;—— καὶ δὴ τῷ μὲν θείῳ καὶ ἀθανάτῳ καὶ νοητῷ καὶ μονοειδεῖ καὶ ἀδιαλύτῳ, καὶ ἀεὶ ὡσαύτως καὶ κατὰ ταὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ, ὁμοιότατον εἶ) ψυχὴν τῷ δὲ ἀνθρωπίνῳ καὶ θνητῷ καὶ ἀνοήτῳ καὶ πολυειδεῖ καὶ διαλυτῷ, καὶ μηδέποτε κατὰ τὰ αὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ ὁμοιότατον αὖ εἶ) σῶμα. Viſe noſtrum ulterius *l.* 3. § 3. & *ad l.* 8. § 3.

Καθ' ὁμιλῶ ἀκοινώνητον | *L.* 6. § 16. κατ' ὁμιλῶ ſimpliciter. & *lib.* 3. *c.* 16. ὁμιλητικῶς. ὁμιλῶ ἀκοινώνητον, *vim non communem*, vertit H. Calaub. *ad*

ad Perſ. Sat. 5. eámque intelligit, quæ, ut Perſius, —— *extrinſecus intrat & nervos agitat.* Xyland. *alieno impetu raptari.* atque eſt illud reverâ, τὸ νευροσπαστεῖσθαι· de quo mox dicetur. Verùm ὁρμὴ ἀκοινώνητος videtur potiùs *motus*, ſive *impetus*, aut *impulſus* ejuſmodi denotare, *qui à naturæ communis generiſve humani communione ac commoditate alieni ſint.* quod & Mer. Caſaubonus advertiſſe videtur, qui *affectus motúſque neutiquam ſociabiles* vertit. Inculcat enim Marcus paſſim, eſſe hominem ζῷον κοινωνικόν *l.* 3. § 4. & *l.* 5. § 16. 30. & *l.* 9. § 9. actiones ejuſdem motúſque exigit, ut ſint ὁρμαὶ καὶ πρόξεις κοινωνικαὶ *l.* 9. § 23. & *l.* 11. § 37. damnat ubique τὸ ἀκοινώνητον. *l.* 3. § 5. *l.* 7. § 72. *l.* 9. §. 9. 23. & *l.* 11. § 8. denique *l.* 7. § 55. Περαιτέρω, inquit, ἐκτείνω τὸ ἔξης τῇ καθαστούσῃ κατασκευάσαι ὃ τὰ λογικὰ ἀλλήλων ἕνεκεν. τὸ δὲν προηγούμενον ἐν τῇ τοῦ ἀνθρώπου καθαστούσῃ, τὸ κοινωνικὸν ὄζειν. Vide *ſupra ad* § 1.

Νευροσπαστεῖσθαι | *neuroſpaſtorum more impelli*, & in diverſa motu alieno moveri. Vocabulum à noſtro ſæpe uſurpatum; utì ex locis collatis patere poterit; tractum à *ſigillaribus* ſive *neuroſpaſtis*, quæ cùm per ſe ἀκίνητα exiſterent, verticillis quibuſdam nervíſque movebantur. horum meminit & noſter *l.* 7. § 3. dum res ludicras contemptúque digniſſimas recenſet; ad quem locum de eis uberiùs & opportuniùs dicetur. De uſu vocabuli ad rem Ethicam tralati videatur Caſaub. *ad Perſii* illud *Sat.* 5. *v.* 128.

Te nihil impellit, nec quicquam extrinſecus intrat,
Quod nervos agitet? ——

quod ex Horatio expreſſum monet, qui *Serm. lib.* 2. *Sat.* 7.

Tu mihi qui imperitas, aliis ſervis miſer, atque
Duceris ut nervis alienis mobile lignum.

vel ex Platone potiùs ab utroque deſumptum; cujus hæc verba, *legum l.* 1. Τὰ παίγνια ἐν ὑμῖν οἷς νεύρα ἢ μικρὰ ἀγάλματα τινὲς ἐνῦσαι, σωστί τε ἡμᾶς, καὶ ἀλλήλαις ἀνθέλκουσιν, ἐναντίαι ἕουσαι, ἐπ' ἐναντίας πρόξεις. Hinc & Tertulliano *adv. Valentin. c.* 18. *ductus ſigillarius. A qua*, inquit, *occultò nihil ſentiens ejus, & velut ſigillario extrinſecus ductu, in omnem operationem movebatur.* Et *motus ſigillarius* eidem, *de anima c.* 6. *velut ſigillario motu, ſuperficiem intus agitante.* Gellius, in Favorini *adversùs Genethliacos* diſſertatione, *l.* 14. *c.* 1. comprehensâ; *Ut planè homines, non, quod dicitur, λογικὰ ζῶα· ſed ludicra & ridenda quædam νευρόσπαστα eſſe videantur, ſi nihil ſuâ ſponte, nihil arbitratu ſuo faciunt; ſed ducentibus ſtellis & aurigantibus.* Vide *ad l.* 10. § 37. Quod autem hoc loco dixit Marcus, καθ' ὁρμὴν ἀκοινώνητον νευροσπαστεῖσθαι, ipſe optimè explicat *l.* 3. § 5. ubi vetat, ἐκπεσεῖν μήτε ἀκοινώνητον, μήτε ἀνθελκόμενον. hoc eſt enim τὸ νευροσπαστεῖσθαι, quod ἀνθέλκεσθαι ὡσανεὶ νεύρεσί που, ut Plato. Dio Pruſ. *orat.* 30. μυρία πάθη ἔχειν ἐν ἑαυτῇ, καὶ δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς, ὑπὸ τούτων ἀεὶ καταπείνεσθαι καὶ ἑλκύεσθαι.

Μηκέτι τὸ εἱμαρμένον, ἢ παρὸν δυσφεύγειν | hoc eſt, quod Rufus ſuprà apud Epictetum, ἀρχὴν τοῦ δεδομένου. & *l.* 3. § 4. ἀσπάζεσθαι τὰ συμβαίνοντα καὶ ὑπονεμόμενα. quod autem hîc μὴ δυσφεύγειν, idem *infrà* § 5. μὴ δυσφορεῖν, dixit.

Ἢ μέλλον ὑποδύεσθαι | *vel impendens ſubterfuge.* Xyl. quem & Mer. ſequitur. at ὑποδύεσθαι, eſt *ſubire*; quod eſt *ſubterfugiendi* verbo prorsùs adverſum. forſan ergò ὑπεκδύεσθαι legerant; quod eſt *clam elabi.* verùm non eſt iſtud in cujuſquam poteſtate ſitum, ut effugiat τὸ εἱμαρμένον· ſed nec τὸ μέλλον ὑπεκδύεσθαι commodè ſatìs diceretur. malim ergò, ὑποδείσαντες, *nec futura pavere*; ὑποδεὴς enim ὑπόφοβος. Suid.

§ 3. Τὰ μὴ ἐπ' ἐμοὶ θεῶν προνοίας μεσά | Ἄβυσσον γὰρ θεὸν ἐκ ἐπινοῆσαι ῥᾴδιον. Infrà *l.* 6. § 44. qualem tamen fingebant ſibi Epicurei.

Τὰ τῆς τύχης ἐκ ἄνευ φύσεως καὶ συγκλώσεως | *non ſine natura aut conſilio*, etiam *fortuita* quæque. itaque Ariſtot. phyſic. *l.* 2. *c.* 6. Ἔστι τὸ αὐτόματον καὶ ἡ τύχη αἴτια, ὧν ἂν ἡ νοῦς γένηται αἴτιος, ἢ φύσις, ὅταν κατὰ συμβεβηκὸς αἴτιόν τι γένηται τούτων αὐτῶν. Et *c.* 5. Ὅσα τε ἀπὸ διανοίας, καὶ ὅσα ὑπὸ φύσεως προσχθείη, ὅταν κατὰ συμβεβηκὸς γένηται, ὑπὸ τύχης φαμὲν εἶ. Ità τὸ ὑποκείμενον, ſive ſubjectum caſus fortuiti cujuſvis eſt, vel à natura, vel à conſilio profectus actus aliquis. Cauſſam verò rerum omnium primam ſummamq; ſi ſpectemus; illius providentiâ diriguntur ac gubernantur, etiam quæ maximè fortuita videntur. quod de ſorte ipſa, quâ nihil incertius, rex ſapientiſſimus pronunciat, *Prov. c.* 16. *v.* 33. Deum ergò, ac diſpoſitionem divinam ſi ſpectemus, quod Senec. *de provid. c.* 5. *veniunt cuncta*; *non incidunt.* quod & idem Marcus mox.

Συγκλώσεως καὶ ἐπιπλοκῆς | Vide ad *l.* 3. § 11. σύγκλωσιν, & § 16. συγκλωσθόμενα.

Πάντα ἐκεῖθεν ῥεῖ | Ità de prima principéque mente, *l.* 6. § 36. πάντα ἐκεῖθεν ἔρχεται. de providentia divina *l.* 8. § 27. ἀφ' ἧς συμβαίνει πᾶσι πάντα. Vide & *l.* 9. § 35. de fato Liban. *orat.* 31. μείζω τε καὶ ἐλάττω, πάντα ἐκεῖθεν. Apoſtolus pariter de Deo, *ad Rom. c.* 11. *v.* 36. Ἐξ αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα. Et *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5. *v.* 18. Τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ. Laudat itaque cum primis Chryſippus Homericum illud, *Il.* ὁ. *v.* 109. de Jove enunciatum;

Τῷ ἔχεθ' ὅπῃσιν ὅμμι κακὸν πέμπουσιν ἑκάστῳ,
Ἢ ἀγαθόν. ——

Pendet ab hoc, quodcunque malúmve bonúmve quibúſq;
Immiſſum fuerit. ——

Plut. *de Stoic. contrad. c.* 47. quanquam ἢ ἀγαθὸν illud apud Homerum non habetur, ſed videtur eſſe Chryſippi; cui non infrequens illud, Homericis à ſe laudatis de ſuo aliquid liberaliùs adjicere.

Περίστει ἢ κὴ ἀναγκαῖον | *Neceſſarium*, & quoad nos : quia *hanc rerum conditionem mutare non poſſumus*, ut Seneca *epiſt.* 107. & quoad Naturam ipſam quoque, ſi Stoicis credimus, *quæ aliter non poteſt*, ut noſter hîc *l.* 4. § 9. tum quia *artifex materiam mutare non potuit, ut* Seneca *de provident. c.* 5. tum quia *nec aliter univerſi commodo conſuli*, ut Chryſippus *de natur. l.* 2. apud Plut. *de Stoic. contradict. c.* 31. & *de commun. notit. c.* 13. Vide *infrà* ad § 11.

Τὸ τῷ ὅλῳ κόσμῳ συμφέρον | Quæ ſibi invicem adverſa ſunt, ad totius tamen bonum & incolumitatem conſpirant & conducunt. Τῶν ἐναντίων ἡ φύσις γλίχεται, κὴ ἐκ τούτων ἀποτελεῖν τὸ σύμφωνον. Ariſtot. nomine autor *de mundo c.* 5. quem latiùs hoc *ibidem* proſequentem viſe ſis. Sen. *epiſt.* 107. *Contrariis rerum æternitas conſtat.* Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 12. Διέταξεν ὁ θεὸς θέρος ἔαρ κὴ χειμῶνα, κὴ φορὰν κὴ ἀφορίαν, κὴ ἀρετὴν κὴ κακίαν, κὴ πάσας τὰς τοιαύτας ἐναντιότητας εἰς συμφωνίαν τοῦ ὅλου. De malis, & malitiâ etiam ipsâ, Chryſipp. *de juſtit. l.* 1. Κακίαν ἢ καθόλου φῆσι, ὅτε ὑγιαίνον εἶναι, ὅτ' ἔχει καλῶς ἀρθρώσεως & *de diis l.* 2. Ὅτι τὰ κακὰ ἀπονέμεται κατὰ τὸν Διὸς λόγον· ἤτοι ὅτι κολάσεις, ἢ κατ' ἄλλην ἔχουσάν πως πρὸς τὰ ὅλα οἰκονομίαν. Et *de natur. l.* 2. Γίνεται κὴ ἡ κακία πως κατὰ τὸν φύσεως λόγον· κὴ ἵν' ὕπως εἴπω, ἐκ ἀνάγκης γίνεται πρὸς τὰ ὅλα. Refert Plut. de Stoic. contradict. *c.* 31,32. qui ſubjungit tamen Δεινὸν τοῦτο, τὸ κὴ γίνεσθαι τινὰ κακίαν κὴ κολάζεσθαι κατὰ τὸν τοῦ Διὸς λόγον. Non abhorrent tamen etiam noſtri. Auguſtinus apud Proſp. *ſent.* 140. ex *Civit. Dei l.* 11. *c.* 18. unde & Proſper corrigendus. *Nullum Deus vel angelorum vel hominum crearet, quem malum futurum eſſe præſciſſet, niſi pariter nôſſet, quibus eos bonorum uſibus commendaret, atque ità ordinem ſeculorum tanquam pulcerrimum carmen, etiam ex quibuſdam quaſi antithetis honeſtaret.* Videri poſſunt, quæ de eodem argumento habet idem *ibid. c.* 22. Idem *de Geneſ. ad lit. l.* 11. *c.* 9. à Petro Longobard. *ſent. l.* 2. *diſt.* 21. § 1. laudatus. *Cur eos creavit, quos tales futuros eſſe præſciebat? quia ſicut prævidit, quid mali eſſent facturi, ſic etiam prævidit, de malis factis eorum, quid boni eſſet ipſe facturus.* Et in *Enchir. c.* 96. *Quamvis ea quæ mala ſunt, in quantum mala ſunt, non ſint bona : tamen ut non ſolùm bona, ſed etiam ſint & mala, bonum eſt. Nam niſi eſſet hoc bonum, ut eſſent & mala, nullo modo eſſe ſineretur ab omnipotente bono : cui proculdubio quàm facilè eſt quod vult facere, tam facile eſt quod non vult eſſe non ſinere.* Videatur Magiſter *Sent. l.* 1. *diſt.* 46. § 4.—10. Aug. idem denique *adv. Jul. l.* 5. *c.* 3. *Non enim quenquam malorum Deus temerè ac fortuitò creat, aut quid de illis boni operetur ignorat, cùm & hoc ipſum bonum operetur, quòd in eis humanam creat naturam, & ex eis ordinem ſeculi præſentis exornat.* Vide *ad l.* 5. § 8.

Οὐ μέρος εἶ | Ità paſſim noſter. Vide *infrà ad* § 9. & *ad l.* 7. § 13.

Παντὶ ἢ φύσεως μέρει ἀγαθόν | Vide *l.* 4. § 23. & *l.* 10. § 20.

Σώζεσι ἢ κόσμον αἱ μεταβολαί | Elegantiſſimè Autor *de mund. c.* 5. Τῶν ὅλων μέρεις, τὰ μὲν γίνεται, τὰ ἢ ἀκμάζει, τὰ ἢ φθείρεται· κὴ αἱ μὲν γενέσεις ἐπαναπέλλουσι τὰς φθοράς· αἱ ἢ φθοραὶ κωφίζουσι τὰς γενέσεις. μία ἢ ἐκ πάντων περαινομένων σωτηρία διατελεῖ, ἀντιπαρεξαγωγῶν ἀλλήλοις, κὴ τότε μὲν κρατούντων, τότε ἢ κρατουμένων, φυλάττει τὸ σύμπαν ἀδιαφθορον δι' αἰῶνος. Maxim. Tyr. *diſſert.* 25. Ἃ ἢ ἡμεῖς καλοῦμεν κακὰ κὴ φθοράς, κὴ ἐφ' οἷς ὀδυρόμεθα, ταῦτα ὁ τεχνίτης καλεῖ σωτηρίαν τοῦ ὅλου· μέλει γὰρ αὐτῷ τοῦ ὅλου. τὸ ἢ μέρος ἀναγκαίως κεκόφθαι ὑπὲρ τοῦ ὅλου. quem & vide ulteriùs *ad l.* 5. § 46. Tertull. *de paillio c.* 2. *Diverſa in unum; ex demutatione diverſa ſunt. Denique diverſitatis diſcordiam vices fœderant. ità mutando erit mundus omnis, qui & diverſitatibus corporatus, & vicibus temperatus.* Idem *apologet. c.* 48. *Lux quotidie interfecta reſplendet, & tenebræ pari vice decedendo ſuccedunt. Sidera defuncta revivi-ſcunt. Tempora ubi finiuntur, incipiunt. Fructus conſumuntur, & redeunt. Certè ſemina, nonniſi corrupta & diſſoluta, fœcundiùs ſurgunt. omnia pereundo ſervantur : omnia de interitu, reformantur.* Et *de reſurr. c.* 12. *Reverâ fœnore interitu, injuriâ uſurâ, damno lucro, univerſa conditio recidiva eſt. Quodcunque conveneris, flit : quodcunque amiſeris, nihil non iterum eſt. Omnia in ſtatum recidunt, cùm abſceſſerint : omnia incipiunt, cùm deſierint. ideò finiuntur, ut fiant. nihil deperit, niſi in ſalutem.* Vide noſtrum, *l.* 5. § 8. & *l.* 6. § 15. & *l.* 8. § 18. & *l.* 12. § 23.

Τιὼ ἢ τῶν βιβλίων ἀλλαν ῥίψον ! Ità *ſuprà* § 2. Ἄφες τὰ βιβλία. Iſidorus Sophiſta Damaſcio referente, apud Photium *codic.* 242. Βιβλίων τὸν ὁμαδὸν παρῃτεῖτο, πολυδοξίας μᾶλλον αὔπον ὄντα, ἢ πολυνοίας. *Librorum copiam repudiabat, tanquam opinionis magis quàm mentis augendæ inſtrumentum.* Senec. *de tranq. c.* 9. *Quo mihi innumerabiles libros & bibliothecas, quarum dominus, vix totâ vitâ ſuâ indices perlegit? onerat diſcentem turba, non inſtruit : multóque ſatiùs eſt paucis te autoribus tradere, quàm errare per multos.* Idem *ad Lucil. epiſt.* 45. *Librorum iſtic inopiam eſſe quereris. non refert quàm multos, ſed quàm bonos habeas. qui quò deſtinavit pervenire cupit, non per multa vagetur. non ire iſtud, ſed errare eſt.* & *ep.* 88. *At enim delectat artium notitia multarum. Tantum itaque ex illis retineamus, quantum eſt neceſſarium. an tu exiſtimas reprehendendum, qui ſupervacua uſu ſibi comparat, & pretioſarum rerum pompam in domo explicat; non putas eum, qui occupatur in ſupervacua literarum ſupellectile? Plus ſcire velle quàm ſit ſatis, intemperantiæ*

rantiæ genus est. & *ep.* 2. *Illud vide, nè ista lectio multorum autorum, & omnis generis voluminum, habeat aliquid vagum & instabile. certis ingeniis immorari & innutriri oportet, si velis aliquid trahere, quod in animo fideliter sedeat. nusquam est qui ubique est. In peregrinatione vitam agentibus hoc evenit, ut multa hospitia habeant, nullas amicitias. idem accidat necesse est eis, qui nullius se ingenio familiariter applicant, sed omnia cursim & properantes transmittunt. non prodest cibus, nec corpori accedit, qui statim sumptus emittitur. nihil æquè sanitatem impedit, quàm remediorum crebra mutatio. non venit vulnus ad cicatricem, in quo crebrò medicamenta tentantur. non convalescit planta, quæ sæpe transfertur. nihil tam utile est, quod in transitu prosit. distrahit animum librorum multitudo: itaque cùm legere non possis quantum habueris, sat est habere quantum legas. sed modò, inquis, hunc librum evolvere volo, modò illum. Fastidientis est stomachi, multa degustare: quæ ubi varia sunt & diversa, inquinant, non alunt. probatos itaque semper lege: & si quando ad alios divertere libuerit, ad priores redi.* Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 26. Νῦν ὁ μὲ δυνάμενοί τινες τὸν λαμὸν καθαπίνειν, σωτάξεις ἀγορεύοντες, ὀπιδάλλονται ἐαυτόν. διὰ τοῦτο ἐμεῖσιν, ἢ ἀπεπέψιν. Et Polyb. *hist. l.* 3. Ἀγνοεῖσι φάρμακόν τι πάσχοντες τοῖς λιχνοῖς τῆς δειπνητῆς. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι πάντων ἀπογλύπτοι τῆς φαγεμάτων, ὅτε μὲν τὸ παρὸν ὑδενὸς ἀληθινῶς ἀπολαύσι τῆς βρωμάτων, ὑπ' εἰς τὸ μέλλον ὀφέλιμον ἐξ αὐτῆς τινὰ ἀνάδοσιν καὶ προφὴν νομίζοντα, πᾶν ὃ τύναντίον. ὅτε τινὰ ἀγνοσιν τὸ παραπλήσιον ποιοῦντες, ὅτε τῆς παραυτίκα διαγωγῆς ἀληθινῶς, ὅτε τῆς εἰς τὸ μέλλον ὠφελείας σχολάζοντα.

Ἴλεως ἀληθῶς | Ita *l.* 4. § 48. ἵλεων καταλῦσαι. & *l.* 5. § 33. Τί ὁ ἀσεμνύεις ἵλεως, & *l.* 8. § 47. ἅπαξ ἐυμενὴς καὶ ἵλεως. & *l.* 12. § 36. ἵλεως ἅπαξ. De Socrate Plato in *Phædon.* & ex Plat. Plut. *de malit. infelic.* καὶ ὃς λαβὼν, (cicutæ poculum, quo interiit, vult) καὶ μάλα ἵλεως, —μάλα ἐυχερῶς καὶ ἐυκόλως ἐξέπιε. De Cephisodoro à vulnere moribundo, Plut. idem *de Socrat. genio*; Τῷ Πελοπίδᾳ τὴν δεξιὰν ἐνέδηκε, καὶ τοὺ ἄλλους ἀπασπάζομαι ἅμα, ἵλεως ἐξέπνευσε. Apul. *de Philosoph.* *Jam ille diem mortis suæ propitius, nec invitus expectat.* Senec. *epist.* 30. *Magna res est hæc & diu discenda, cùm adventat hora illa inevitabilis, æquo animo abire.* & *ep.* 61. *Bene mori est libenter mori.* Vide *l.* 3. § 5. ἔυλυτος.

Ἐυχάρεισος τοῖς θεοῖς | quòd eleganti similitudine expressit *l.* 4. § 48. Ὥσανεὶ ἐλαία πίπτουσα γλυκεῖα, ἔπιδεν, ἐυφημοῦσα τὴν ὀνασκοῦσαν, καὶ χάριν εἰδῶα τῷ φυσαντι δένδρῳ. Præclarissimè in hanc sententiam Clemens *Strom. l.* 4. Ἀπολιπὼν ὃ τὴν οἴκησιν καὶ τὴν κλῆσιν, καθαίρων καὶ τὴν ἕξιν, ἀφραπαδῶς· προθύμως τῷ ἀπάγοντι τὸ βίε σωεπόμενος· ἑκαμῶς ὀπίσω κατ' ὀλιγίαν ἀφορμὴν ὀπιστρεφόμενος· ἐυχάρεισήσας μὲν ἐπὶ τῇ παροικίᾳ, ἐυλογῶν ὃ ὅτι τῇ ἐξόδῳ. Sed & Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 18. Τί δ' ὁ νόμος ὁ θεῖος; τὰ ἴδια τηρεῖν, μὴ ἀλλοτείων μὴ ἁπτοιεῖσθαι. ἀλλὰ διδομένοις μὲν χρῆσθαι, μὴ διδόμενα ὃ μὴ ποθεῖν· ἀφαιρεμένε δέ τινος, ἀποδιδόναι ἐυλύτως, καὶ αὐτόθεν χάριν εἰδότα, ὅ ἐχρήσατο χρόνῳ. & *l.* 3. *c.* 26. Οὐχὶ ἐκεῖνός σε εἰσήγαγεν, ὡς συμπολιτεύσοντα ἑαυτῷ καὶ σωεφορτάζοντα πρὸς ὀλίγον; ὃ θέλεις ἦν, ἕως δέδοται σοι, θεασάμενος τὸν πομπὸν καὶ τὸν παήγυριν; εἶτα ὅταν σ' ἐξάγῃ, πρόθυμος πρόσκωσον, καὶ ἐυχάρεισήσας ὧν ἤκουσας καὶ εἶδες; Vide & quæ Epictet. idem *l.* 3. *c.* 5. *ad l.* 6. § 30. repræsentanda.

§ 4. Μέμησο ἐν πόσῳ ταῦτα ἀναβάλλῃ | *distuleris ista* Xyland. rectè. Sincerum enim vas incrustant, Lugdunensis editor, dum ἀναβάλλῃ exhibet; annotator, dum ἀναβάλλεις substituit. Democritus apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 29. Τὸ ἀεὶ μέλλειν ἀτελέας ποιεῖ τὰς πράξεας. *Cunctatio jugis actiones imperfectas facit.*

Ἀιεὶ δ' ἀμβολιδρὸς ἀνὴρ ἄτῃσι παλαίει.
Dilator nunquam non conflictabere damnis.

Hesiod. *oper. l.* 1. & ex Hesiodo Epictet. *l.* 2. *c.* 18. Epicurus apud Stob. *ibid. tit.* 16. Γεγόναμεν ἅπαξ, δὶς δὲ οὐκ ἔστι γενέσθαι· δεῖ δὲ τὸν αἰῶνα μηκέτ' εἶναι. σὺ δὲ τῆς αὔριον οὐκ ὢν κύριος, ἀναβάλλῃ τὸν καιρόν. ὁ δὲ πάντων βίος μέλλησιν παραπόλλυται. *Semel nati sumus: bis nasci non licet. sed finiri ævum necesse est. Tu verò cùm nec crastini sis dominus, tempus (quod datur) tempestivum differs, ità cunctorum vita cunctatione disperditur.* Dum ut Manil. *l.* 4.

Victuros agimus semper, nec vivimus unquam.

scitéque ac festivè Flaccus *epist.* 2.

——*qui recte vivendi prorogat horam,*
Rusticus expectans dum defluat amnis. at ille
Labitur, & labetur in omne volubilis ævum.

Senec. *epist.* 45. *Multos ipsa transiit vita, dum vitæ instrumenta conquirunt. nullius non vita spectat in crastinum. quid in hoc sit mali quæris? infinitum. non enim vivunt, sed victuri sunt. omnia differunt. etiamsi attenderemus, tamen nos vita præcurreret: nunc verò cunctantes, quasi aliena transcurrit; & ultimo die finitur, omni perit.* Idem *de vit. brev. c.* 9. *Maxima jactura vitæ, dilatio est. illa primum quemque extrahit diem: illa eripit præsentia, dum ulteriora promittit. maximum vivendi impedimentum est, expectatio, quæ pendet ex crastino. perdis hodiernum. quod in manu fortunæ positum est, disponis: quod in tua, dimittis. quò spectas? quò te extendis? omnia quæ ventura sunt, in incerto jacent, protinus vive.* Spectant horsum Martialis illa toties repetita, quibus ille tamen ad vitam ἀπολαυστικὴν suos nequiter instigat, monita; *l.* 1. *ep.* 16.

Non est, crede mihi, sapientis dicere, Vivam.
Sera nimis vita est crastina: vive hodie.

Et *l.* 5. *ep.* 60.

Cras te victurum, cras dicis, Postume, semper.
Dic mihi, cras illud, Postume, quando venit?
Cras vives: hodie jam vivere, Postume, serum est.
Ille sapit, quisquis, Postume, vixit heri.

&, *Quisquam vivere, cùm sciat, moratur? ibid. ep.* 21. &, —*properat vivere nemo satis. l.* 2. *ep.* 90. & *l.* 8. *ep.* 44.

Titulle, moneo, vive semper: hoc serum est.
Sub pædagogo ceperis licèt, serum est.
At tu, miser Titulle, nec senex vivis.

Vide ad § 2. γέρων εἶ. Nigrinus pariter, referente Luciano, Παφήνει τοῖς σωφροσι, μὴ ἀναβάλλεσθαι τὸ ἀγαθὸν, ὅσῳ τοῦ πολλοὺς ποιεῖν, προθεσμίας ὁριζομένους ἑορτὰς, ἢ πανηγύρεις, ὡς ἀπ' ἐκείνων ἀρξομένους τοῦ μὴ φαύλους, καὶ τοῦ τὰ δέοντα ποιήσειν. ἐξὸν γὰρ ἀμέλλητον εἶναι πρὸς τὸ καλὸν ὁρμήν. *Præcipiebat auditoribus suis nè bonum differrent, id quod multi faciant, præstituentes sibi diem certum aliquem, festum puta solenne conventúmve celebrem, ad quem nihil amplius mentiri, eáque quæ oporteat exequi incipiant. postulabat enim ut semotâ cunctatione omni, quod honestum esset, aggrederentur.* Sed & dilationem geminam tangens taxánsque Gregor. Naz. *orat. de Bapt.* Τί τὸ καὶ τὸ σκέπτῃ, καὶ προφάσεις προφέρεις ἐν ἁμαρτίαις; ἵνα τὰ φῶτα τὸ πάθημοι πιμώτερον· τῷ πνίγοντι ἐκδέξομαι. Basilius Cæs. *exhort. ad Bapt.* Τί ὀκνεῖς, καὶ βυλάῃ, καὶ διαμέλλεις; περιφρεῖς διὰ βίου; κατάσκοπος μέχει γήρως; πίρυσι, τὸν παρόντα καιρὸν ἐξεδέχου· νυῦ πάλιν, ἀναμένεις τὸν ἐπόντα. ὅρα μὴ εὐρεθῇς μακροτέρας τῆς ζωῆς τὰς ὑποσχέσεις ποιούμενος. ἴσκ οἶδας, τί τέξεται ἡ ὀπίσω· μὴ ὑπολάβῃς τὰ μὴ σά. Epictetus denique *enchir. c.* 50. Ἂν τοίνυν ἀμελήσῃς, καὶ ῥαθυμήσῃς, καὶ ἀεὶ ὑπερθέσεις ἐξ ὑπερθέσεων ποιῇς, καὶ προθέσεις ἐκ προθέσεων, καὶ ἡμέρας ἄλλας ἐκ ἄλλας ἐείζῃς, μεθ' ἃς σεμνύξεις σαυτῷ, λήσεις σαυτὸν ἐ προκόψας, ἀλλ' ἰδιώτης διατελέσεις καὶ ζῶν καὶ ἀποθνήσκων. Vide *ad l.* 3. § 4. & *l.* 8. § 22.

Ὀπυσάκις προθεσμίαν λαβὼν, ἐ χρᾶ αὐτῇς | *Nihil adest*, inquit Xyland. *ad quod illud* αὐτῇς *referri possit.* itaq; mutila esse suspicatur ista. Sed immeritò. Adest enim ad quod referatur, προθεσμία collectivè sumpta. éstque transitio à numero ad numerum haud infrequens. Sic enim Pythagoras in *aur. carm.*

Βυλοῦ ὃ μὴ ἔχῃ, ὅπως μὴ μωρὰ πέλῃται.

Euripid. *Helen.*

—ὅστις ἐν παθοῖς χρηστοῦ γενοῦ,
Εἰς ταυτὸν ἦλθε τοῖς τεκοῦσι σὺ τέρπεις.

Synes. in *laud. Calvit.* Εἰ ὃ καὶ ἡ παροιμία σοφόν· πῶς δ' ἐγὼ σοφὸν, ὃν Ἀριστοτέλης φησὶ, ὅτι παλαιᾶς οἶσι φιλοσοφίας ἐγκαταλείμματα; &c. Liban. *in Florent. orat.* 14. Διαφέρει ὃ ἥδε γυναικὸς ἐ φαύλης ἐς ἐγὼ πολλάκις εἶδον τῷ σμίλῳ εἰς ἔργον ἀφορμὰς, ὁμωνύτας ἐν αὐτῇ τὰ πάντα εἶναι σφίσιν. Epiphan. *hæres.* 67. § 4. Αἱ ἐδωδαὶ αἱ καλλίους, δεδόμθαί πνι πνεύματι, πικραὶ ἐν τῷ σόματι αὐτῆς φαίνονται. Dio, an Xiphilinus, in *Severo*: Δεινοῖς πόλε κινδύνοις, ὡς ἡ λίμνη μεγάλως ἐκφέρει. Marcus ipse *l.* 4. § 50. ἢ εἴ τις τοιοῦτος, ὁῖ πολλὰς ἐξωμόγκαν. & *l.* 5. § 6. ubi dixerat. ὁ Ν τις τρόπον τινὰ ἐδὲ ὅιδεν. — &, ἀνθρωπ ὃ' ἐυπιήσας. Subjungit, ἐν τούτοις ἂν εἶ δεῖ. Virgil. *Æn. l.* 8.

Fulmen erat, toto genitor quæ plurima cælo
Dejicit in terras.——

Terent. Eunuch. 1. 2.

——*eunuchum dixti velle te,*
Quia solæ utuntur his reginæ.——

Et in prologo:

Si quisquam est, qui placere se studeat bonis
Quàm plurimis, & minimè multos lædere;
In his poeta hic nomen profitetur suum.

Cicer. pro Milone: *Si tempus est ullum hominis necandi, quæ multa sunt.* In sacra pagina, Rex Psaltes *Psalm.* 127. *v.* 5. de liberis agens, quos sagittis superiùs contulerat: *Beatus vir ille, qui pharetram suam istis impleverit: non confundentur, ubi cum adversariis suis in porta disceptabunt.* Et *Psalm.* 140. *v.* 9. *Nè concedas improbo desiderium ipsius; cogitationem sceleratam ejus nè provehas: alioqui efferent illi sese.* Rex Paræmiastes *c.* 24. *v.* 24. *Dicentem improbo, Justus es, execrabitur populus: — corripientibus verò illos, pulcrè erit.* Paulus denique *ad Tim. epist.* 1. *c.* 2. *v.* 15. Σωθήσεται ὃ διὰ τεκνογονίας, ἐὰν μείνωσιν ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ, &c. quod posterius membrum non ad *liberos*, utì Hieronymus voluit *ad Salvin.* & *adv. Jovin. l.* 1. *q.* 1. sed ad *mulieres* ipsas referendum esse, claret per se satìs, & ab interpretibus pleriſque tum antiquioribus tum & recentioribus agnoscitur. Nihil itaq; opus, cum Annotatore Lugd. pro αὐτῇς istîc αὐτοῖς reponere: *non uteris*, inquit is, *illis, quæ in aliud tempus differs.* imò, *non uteris occasionibus & opportunitatibus ad ista tibi divinitùs concessis.* Vide *l.* 4. § 29. Nequeo tamen manum de tabula, nisi & si Petri illud ex *epist.* 2. *c.* 3. *v.* 1. cùm tam geminum sit Marci huic, quàm est ovum ovo, lac lacti, adjecero: ταύτην ἤδη δευτέραν ὑμῖν γράφω ἐπιστολὴν, ἐν αἷς διεγείρω ὑμῶν ἐν ὑπομνήσει τὴν εἰλικρινῆ διάνοιαν. *Secundam hanc epistolam scribo, in quibus*, vel, *quibus, mentem sinceram vobis monitione repetitâ suscito.*

Τίνος κόσμου μέρος εἶ | Idem ferè *suprà* § 3. & *infrà* § 9. & *l.* 10. § 6. Vide *ad l.* 3. § 4. & Casaub. *ad Pers. Sat.* 3. *v.* 72.

—*humanâ quâ parte locatus es in re.*

Τίνος διοικήσεως τὸν κόσμον ἀπόῤῥοια | secundùm partem potiorem dictum hoc, mentem videl. quam θείαν ἀπόμοιραν superiùs dixerat, § 1. Ità Sapientiâ Pseudo-Solomoni, sive is Philo, ut veteres quidam, sive alius quis fuerit, dicitur. *c.* 7. *v.* 15.

ἀπόῤῥοια

ἀπόῤῥοια τῆς τῦ πνῦ ὀκεάνεως δόξης. Et Clemens Alex. in *hortat.* Πᾶσιν γὰρ ἁπλῶς ἀνθρώποις, μάλιστα δὲ τοῖς περὶ τὸν λόγον ἐνδιατρίβουσιν, ἐνέσται πως ἀπόῤῥοια θεϊκή. Idemque *Strom. l.* 5. ex Platonis ſententia, τὸν νῶν ἐν τῇ ψυχῇ θείας μοίρας ἀπόῤῥοιαν ὑπάρχειν.

Ὅσος ἔστι σοι παρειμένος τῷ χρόνῳ | Ita Job. 7. 1. *Annon eſt tempus præfinitum homini?* id enim צבא deſignat, à re militari tractum vocabulum. atque ita reddidit Junius *ibid. c.* 14. *v.* 14. Idem *c.* 14. *v.* 5. *Præciſi ſunt dies hominis: & penes Deum numerus menſium ejus: ipſe terminos vitæ illius conſtituit, quos tranſgredi nequeat.* Fuſcus apud M. Senecam *Suaſor* 2. *Statuta naſcentibus in finem vitæ dies eſt.* L. Senec. ad Marc. *conſol. c.* 20. *Fixus eſt cuique terminus; manebit ubi poſitus eſt; nec illum aut diligentia aut gratia promovebit.* Idemque *Herc. fur.*

Certo veniunt ordine Parcæ:
Nulli juſſo ceſſare licet,
Nulli ſcriptum proferre diem.

Vide *ad l.* 8. § 20. & *l.* 12. § 23.

Ὦ, ἐὰν εἰς τὸ μὴ ἀπαυθεάσαι χρήσῃ | Legendum tranſpoſitis voculis, ᾧ ἐὰν μὴ εἰς. τὸ ἀπαυθεάσαι χρήσῃ, vel, ᾧ ἐὰν εἰς τὸ ἀπαυθεάσαι μὴ χρήσῃ. Vulgaris ſiquidem lectio autoris menti ex diametro eſt adverſa. Eſt autem τὸ ἀπαυθεάζειν, αἰθρίαν ἤτοι εὐδίαν ἄγειν, *ſerenare*, ſive *nubibus diſcuſſis ſerenitatem inducere:* cui opponitur ζωνεφεῖν, quod eſt τὰ νέφη ζωάγειν, *nubes cogere*, & obducere, ſive obnubilare. docet id Suidas ex Ariſtophanis iſto,

— τί γὰρ ὁ Ζεὺς ποιεῖ;
Ἀπαυθεάζει τὰς νεφέλας, ἢ ζωνεφεῖ;
— *Jupiter quid nunc agit?*
Cœli faciem ſerenat, anne obnubilat?

ἔστι δ' ἡ αἰθρία ὕδλν ἄλλο πλὴν αἰὴρ ἀνέφελος καὶ ἀνόμιχλος, ἀντίπαλος ὢν τῇ ὁμίχλῃ. Autor *de Mund. ad Alex. c.* 3. De mentis ſerenitate Marcus noſter hîc uſurpavit; eodem quo de Superis ſenſu Lucret. *l.* 2.

— *proh ſancta Deûm tranquillâ pectora pace,*
Quæ placidum degunt ævum, vitámq; ſerenam!

Et de ſole, ſed nimium quàm ſoli tribuens, Plin. *l.* 2. *c.* 6. *Hic cœli triſtitiam diſcutit, atque etiam humani nubila animi ſerenat.* id eſt, ἀπαυθεάζει. Sicut contra *caligare* Pacuvius de triſtitia dixit, in Atalanta,

Quid iſtuc? voltum quæ caligat triſtitas?

ita lege, pro eo quod apud Nonium perperam editur, *alligat triſtitias.* quo loco legendum & *Triſtitas* (non *Triſtitias*) *pro triſtitia*, & διαθολῶν Apollonius apud Philoſtratum *l.* 1. *c.* 5. de vino, διαθολῶν τὸν ἐν τῇ ψυχῇ αἰθέρα. *Sudum ac ſerenum mentis obturbare*, ſive *turbidum ac nubilum reddere.* Et Boethius *conſolat. l.* 1. *c.* 7.

Nubila mens eſt,
Hæc ubi regnant.

Et de vultu quidam apud Gellium *l.* 1. *c.* 2. *Ac ne oris quidem aut vultus ſerenitatem Stoici hominis unquam ullâ poſſe ægritudine obnubilari.* Denique αἰθριάζω καὶ γαλιώω eodem ſenſu in eodem argumento uſurpavit Marcus, *l.* 8. § 28. Miror autem quid editori Lugdunenſi in mentem venerit, ut quæ Xyl. rectè verterat, *Quod quidem tempus ſi non impenderis tranquillitati animi parandæ*; corrumpere voluerit ſic reddendo, *Quod q. t. ſi otioſus intra parietes conſumpſeris.* Verùm non uno in loco bonum ille Xylandrum noxâ iſtiuſmodi afflixit.

Οἰχόμεται καὶ οἰχήσῃ. | Senec. *de vit. brev. c.* 9. *Clamat ecce maximus vates, & velut divino furore inſtinctus, ſalutare carmen canit;*

Optima quæque dies miſeris mortalibus ævi
Prima fugit. —

quid cunctaris? inquit, quid ceſſas? niſi occupas, fugit: cùm occupaveris tamen fugiet. itaque cum celeritate temporis, utendi velocitate certandum eſt. velut ex torrente rapido, nec ſemper caſuro, citò hauriendum eſt. & *ad Lucil. ep.* 108. *Egregium illud Virgilii;*

— fugit irreparabile tempus.

Et, *Optima quæque dies, —* &c.

Prima fugit —

Nunquam dies dicit ire, ſed fugere: quod currendi genus concitatiſſimum eſt. quid ergo ceſſamus nos ipſi concitare, ut velocitatem rapidiſſimæ rei poſſimus æquare? Vigilandum eſt: niſi properamus, relinquimur. agit nos, agitúqrue velox dies. inſcii rapimur. omnia in futurum diſponimus; & inter præcipitia lenti ſumus.

Καὶ αὖθις οὐκ ἥξεται | Cicero de *finib. l.* 2. *Non poteſt eſſe ſæpiùs dies, qui ſemel fuit.* Lucret. *l.* 1.

—fugit irrevocabilis ætas.

Et Virg. *Georg. l.* 3.

—fugit irreparabile tempus.

Et *Æneid. l.* 10.

—breve & irreparabile tempus
Omnibus eſt vitæ.—

— ut, Stygis irremeabilis unda.

Eidem *l.* 6. Ovid. *art. l.* 3.

— eunt anni more fluentis aquæ.
Nec quæ præteriit, curſu revocabitur unda,
Nec quæ præteriit, hora redire poteſt.

Auſon. *epigr.* 13.

Nec revocare potes, qui periere, dies.

Auguſtin. *in Pſalm.* 38. *Momentis tranſvolantibus cuncta rapiuntur: torrens rerum fluit: nihil de præterito revocatur.* Seneca *epiſt.* 123. *Fluunt dies: & irreparabilis vita decurrit.* Et *de vit. brev. cap.* 8. *Nemo reſtituet annos; nemo iterum te tibi reddet. ibit, quâ cepit, ætas, nec curſum ſuum revocabit aut ſupprimet.* Audaciùs paulò, denique, Phædrus *fab.* 89.

—tempus

— *tempus elapſum ſemel*
Non ipſe poſſit Juppiter reprehendere.

Quod autem illi de *tempore* in univerſum, de *occaſione*, quæ eſt, ut Cicero *de invent. l.* 5. *pars temporis habens in ſe alicujus rei idoneam faciendi aut non faciendi opportunitatem*, haud minùs aptè dici poteſt. Poſidipp. *anthолog. l.* 4. *c.* 14. εἰς Καιρὸν ἄγαλμα.

Ἦ ῥ' κόμην τί κατ' ὄψιν; ὑπαὶ ἰάσωλι λαβέσθαι.
Νὴ Δία, τἀξόπιθεν φεὺξ τί φαλακρὸν πέλει;
Τὸν γὰρ ἅπαξ πλωύσι φθαρέντα μὲ ποιεῖν,
Οὔτις ἔτ' ἰμείρων δεύξεται ἐξόπιθεν.

Calliſtratus item *imagin.* 6. Ἡ καιρὸς τὸ μετώπου κόμη· τὰ δ' ὄπιθεν πλοκάμων ἐλεύθερα. ὅτι φευκτόν ἐστιν αὐτὸν, λαβέσθαι ῥᾴδιον· παρελθόντα δέ, εἰ μὴ θᾶττον ἀκμὴ ζωσεξέρχεται, καὶ οὐκ ἔστιν ὀλίγῳ ῥᾳθύμῃ λαβεῖν τὸν καιρόν. Salubriter ergo Gregor. Nazianz. Δεῖ μὴ φείδεσθαι τὸν καιρὸν, ἵν' πάλιν τυχεῖν ἀμήχανον.

§ 5. Φεύγῃς σιδαρῶς | *Enixè curato.* Caſ. ut cùm φεύγῃς conjungatur. at Xyl. *ut fortiter peragas.* tanquam ſi ad φεύξειν, quod ſequitur, referatur. & huc potiùs accedo.

Ὡς Ῥωμαῖος καὶ ἀνδρίως | Caſaub. *ad Perſ. Sat.* 1. adductis iſtis noſtri verbis, in quibus tamen, Ὁ Ῥωμαῖος legit, (quod γεφυρικὸν an μνημονικὸν σφάλμα fuerit, incertum eſt) *Mollia*, inquit, *facta, dictáque nec Romano nec maſculi ſpiritûs viro conveniunt.* Noſter *infra l.* 3. § 5. Ὁ ἔν σοι θεὸς ἔσω φυλάττῃς ζῶν ἄνδρειος καὶ Ῥωμαῖος, & *l.* 4. § 3. Ἐλεύθερος ἔσο, καὶ ὅσα τὰ φύγματα, ὡς ἀνὴρ Ῥωμαῖος. Vide & Gilbert. Cognatum *adag.* Ἀνὴρ Ῥωμαῖος. & Guilielm. Xylandrum *ad Plut. Paul. Æmilium.* Caſſiodor. *l.* 2. *ep.* 3. *Vixit inter nos, non conſuetudine peregrinâ; ſed gravitate Romanâ.* Nec *gravitatis* tantùm, ſed *ſtrenuitatis* nomine prædicantur *Romani.* unde Cordi Cremutii illud, qui C. Caſſium *Romanorum ultimum* dixit. Tacit. *l.* 4.

Τὸ ἐν χερσὶ | i. e. τὸ παρὸν, *id quod in manibus*, vel *præ manibus eſt.* ut *infra l.* 3. § 12. & *l.* 6. § 2. Livius, *l.* 4. *Cùm tantum belli in manibus eſſet.* & *l.* 26. *omittere id quod in manibus erat, bellum coegerunt.* Plin. min. *l. ep.* . *Non vacat, quia vindemiæ in manibus.* Senec. *de benefic. l.* 4. *c.* 1. *Nihil tam neceſſarium, aut magis cum cura dicendum, quàm quod in manibus eſt.* Plaut. Bacchid. 4. 3. *Reddidi patri omne aurum, mihi quod fuerat præ manu.* Atq; eſt reverâ Τὸ παρὸν μόνον *in manu noſtra.* Senec. *ſupr. ad* § 4. *de brev. vit. c.* 9. *Quod in manu fortunæ poſitum eſt, diſponis; quod in tua, dimittis.* Quod autem ἐν χερσὶ hîc Marcus, Pindarus τὸ ποδὸς, & τὸ παρὰ ποδὸς dixit. Vide ad *l.* 4. § 21. quod Terent. *Adelph.* 3 3. *quod ante pedes eſt*, dixit, *Iſtuc eſt ſapere, non quod ante pedes modò eſt*
Videre, ſed etiam illa, quæ futura ſunt.

Ἁπλότητος σεμνότητος | commendat *gravitatem ſimplicem* ac *genuinam*; cui opponitur ἡ καταπλαγὸς βαρύτης, ut Plut. *de audiend.* quam & σεμνότητα πεπλασμένην, Iſocrates in *Archidamo*; ὄγκος πλαστὸν τὸ σεμνότητος ὑποκείσιν, Clemens dixit, *pædag. l.* 3. *c.* 11. i. e. *gravitas ficta*, ſive *vultûs ſeveritas aſſimulata*, ut Ammian. *l.* 14. ſive *callida ſeveritatis ſimulatio*, ut Capitol. in *Marc.* quâ *nihil ineptius* pronunciat Petronius. ita *frontem aſſeverare*, dixit Apuleius, *metamorph. l.* 8. i. e. *fictæ ſeveritatis perſonam induere*, ut Caſſiod. *l.* 1. *ep.* 4. ita enim malim, quàm *inducere*, quòd vulgati exhibent. De Sexto *ſupr. l.* § 9. τὸ σεμνὸν ἁπλάστως. De P. Craſſo Cicero in Bruto § 282. *Erat ſine arrogantia gravis, & ſine ſegnitie verecundus.* De Perſeo Rege contra Polybius apud Suidam, κατὰ τὴν ἐπίφασιν εἶχεν ὑπόκωφον, *Vultûs ſpeciem præ ſe ferebat ad ſeveritatem compoſitam.* Vide *ad l.* 3. § 2. Et de Ariſtippo Tertullian. *apolog. c.* 46. *Ariſtippus in purpura ſub magna gravitatis ſuperficie nepotatur.* Plut. in *Pericle.* Τὰς δὲ τῆς Περικλέους τὴν σεμνότητα, δοξοκομπίαν τε καὶ τῦφον ὑποκαλύψας, ὁ Ζήλων παρεκάλει καὶ αὐτός τι τοιοῦτον δοξοκομπεῖν, ὡς τῆς περιποιήσεως αὐτῆς ἧττον καλῶν ὑποποιούσης τινα λελυδωτος ζῆλον καὶ ζωηδείαν.

Ἂν ὡς ἐμάτιον τὸν βίον ἑκάστου φορεῖν ἐνεργῶς. | Pulcherrimum plurimíq; momenti monitum. quod & *infra* denuò inculcatur, § 11. Ὡς ἤδη δυνατὸν ὅλον ἐξιέναι τοῦ βίου, ὅταν ἕκαστα ποιεῖν καὶ διανοεῖσθαι. Et *l.* 3. § 12. Ἐὰν τὸ παρὸν ἐνεργῶς ἑαυτῷ δαιμόνιον, ἐρρωμένως, &c. καὶ τὸν ἑαυτοῦ δαίμονα καθαρὸν ἐξώτατα τηρῇς, ὡς εἰ καὶ ἤδη ἀποδοῦναι δεῖ. Et *l.* 7. § 29. ἐνυπόκωφον τῷ ἐμάτιον ὄφαν. In eandem ſententiam Zaleucus in *legum* ſuarum *proœmio*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 42. Δεῖ ἕκαστον παρ' ἑκάστου φορεῖν ἀεὶ ζωοικείως τὸν τῆς τελευτῆς καιρὸν, ὡς δὴ παρόντα. ὅτῳ γὰρ ἂν μάλιστα τὸ καλὸν καὶ τὸ δικαίως φρονεῖν. Seneca *epiſt.* 114. *Quicquid facies, reſpice ad mortem.* Idémq; de ſe *ep.* 61. *Hoc animo tibi hanc epiſtolam ſcribo, tanquam cum maximè ſcribentem mors evocatura ſit. paratus exire ſum.* Vide & *ad l.* 3. § 12.

Ἀπὸ τοῦ αἱροῦντος λόγου | ἀπὸ τοῦ κρείττονος λόγου. *à meliore ratione.* reſcribi poſtulat Annot. Lugd. nam interpres uterque τοῦ αἱροῦντος illud inſuper omnino habuit. Verùm nec mutandum quicquam, & vertendum, *à dictante ratione*, ſive *à rationis dictamine.* Uſitatum eſt λόγος αἱρεῖ, i.e. ἀξιοῖ, *dictat, poſcit, exigit.* Vide *ad l.* 4. § 19. Reſtituenda vox eadem apud Epictetum *enchir. c.* 50. ubi διαιροῦντα λόγον, ἀντὶ τοῦ αἱροῦντα, perperam legitur. Vide *ad l.* 3. § 4.

Συμμεμοιραμένα | quod *l.* 3. § 16. ζυγκεκραμένα.

Ὁρᾷς ὡς ὀλίγα | Antiſthenes apud Laert. *l.* 6. Τῷ ἀρετῷ δεῖ ἔργων ἕδους, μήτε λόγων πλείστων δεομένῳ, μήτε μαθημάτων. Hinc Alexandro Diogenes

ogenes apud Dionem Prus. *orat.* 4. Καὶ σὺ, ἐπεὶ ὥσπερ ὕπτιος πέφυκας, ἐὰν τύχῃς ὑπτιάζων ἀνδρὸς, ἱκανή σοι ἔστω μία ἡμέρα, πρὸς τὸ σωισθῆναι τὸ πρᾶγμα μὴ τοῦ τέχνου, μὴ δὲ ἔτι δεήσῃ ποικίλων σοφισμάτων ἢ λόγων. Senec. *epist.* 106. *Paucis opus est ad mentem bonam literis.* Et *epist.* 94. *Infinita, inquis, præcepta sunt. Falsum est: nam de maximis & necessariis rebus non sunt infinita. tenues autem differentias habent, quas exigunt tempus, loca, personæ. sed his quoque dantur præcepta generalia.* Fabius *institut. l.* 12. *c.* 11. *Brevis est institutio vitæ honestæ beatæq;, si credas.* (*cedas* f. siquidem in voluntate plurimum positum contendit) *longam enim facit operam, quod repugnamus.* De Antonio Niceph. Callist. *hist. eccles. l.* 8. *c.* 40. Γεγίμματα ἦ μὴ μαθὼν, οὐδὲ τὸν εἰδότα διὰ θαύματος εἶχε. νῦν δ' ἀγαθὸν, ὡς γεγραμμάτων πρεσβύτερον καὶ πίστων εὑρετὴν, μάλα ἐπῄνει. μηδὲ γὰρ εἶ) τύπων ἀνάγκη, τῷ νῷ ἐρρωμένως ἔχοντος. Vide *l.* 7. § 66.

Εὕρυν καὶ θεοῦ βιῶσαι βίον | Εὔρυν βίον dixit, & istîc, & *l.* 10. § 6. pro *vita beata, prospera, in qua omnia ex voto succedant & quasi fluant*; metaphora ab eis quæ secundo flumine feruntur. Ita Stoici reliqui. Jo. Stob. ecl. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. §5. Zenon. ait εὐδαιμονίαν finiviſſe εὐροίαν βίου· eaq; definitione usos etiam Cleanthem, Chrysippum, eorúmq; posteros. Chrysippus certè τέλος ἦν τελῶν, referente Laërtio *l.* 7. in *Zenon. Citt.* Εἶναι δ' αὐτὸ τοῦτο τέλος τοῦ εὐδαίμονος ἀρετὴν καὶ εὐροίαν βίου, ὅταν πάντα πράττηται κατὰ τὴν συμφωνίαν τοῦ παρ' ἑκάστῳ δαίμονος πρὸς τὴν τοῦ ὅλου διοίκησιν βούλησιν. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 1. Οὐκ ἄλλως τὸ εὐροῦν καὶ ἀπαθὲς κεκίνηται τῷ ἀνθρώπῳ ἢ ὃν ὀρέξει μὲν μὴ ἀποτυγχάνοντι, ἐν ἐκκλίσει δὲ μὴ περιπίπτοντι. Et mox: Ἡ αἵρεσις ταύτην ἔχει τὴν ἐπαγγελίαν, εὐδαιμονίαν ποιῆσαι, καὶ ἀπάθειαν, καὶ εὐροίαν. Inde verbum εὐρεῖν istis oppido quàm familiare. Vide *infra, ad l.* 5. § 34. & *l.* 10. § 6.

Θεοειδῆ | i. e. θεοειδῆ. *Vitam divinam, divinæ parem.* Ita Homer. *Odyss.* ζ'. *v.* 121. & θ'. *v.* 576. νῦς θεοειδὴς, *mens divina, Deo similis.*

— καί σφιν νόος ἔσκε θεοειδὴς.

& θυμὸς θεοειδὴς. *Odyss.* τ'. *v.* 365. *animus divinus.*

— θεοειδέα θυμὸν ἔχοντα.

& Apollon. *Argonaut. l.* 2. ἄνδρες θεοειδεῖς, *homines divini, Deo similes,* in illis;

Ζεὺς αὐτὸς τὰ ἕκαστ' ὀπιδέρκεται· ἠδὲ μιν ἄνδρες
Λήθομεν ἔμπεδον, οἵ τε θεοειδέες, ἠδὲ δίκαιοι.

Et Marco perinde βίος θεοειδὴς, *vita divina, ei quæ deorum est par prorsus.* Vide hac in parte typhum Stoicum *ad l.* 3. § 7.

§ 6. Ἔθειζε, ὕθειζε αὐτὸν, ὦ ψυχή | Prava sanè dictio, depravatáq; proculdubio lectio. neque enim è fæce hominum quisquam, nedum Marcus noster, ut *ipsa sese contumeliâ afficiat, animam* sanus hortetur suam. legendum, vel ὕθεισις, vel, quod malim, ὑθείζεις. ut corripientis, non adhortantis sit. Nam quòd lectionem receptam secutus, quasi εἰρωνικῶς dictum M. Casaub. accipit, mihi neutiquam vero simile videtur. Marcus siquidem nusquam ironiis usus deprehenditur. Plato *de leg. l.* 5. Τιμᾷ ἦ τοὺ ψυχοὺ αὐτῆς, ὡς ἔστιν εἰπεῖν, ἥκιστ' ἂν εἰς ὀρθῶς ἔχει. quo loco & quibus rationibus animas suas contumeliosè habeant pleriq;, cùm honorare videantur, multis differit docétque; quo modo & noster *infra* § 16.

Εὖ γὰρ ὁ βίος ἐκάστῳ | M. Casaub. legendum autumat, Εὖ γὰρ ὁ βίος ἐκάστῳ [παρ' ἑαυτῷ] vel etiam, repetito quod mox sequitur, [αἰδημόνῳ ἑαυτόν.] ut sensus sit, *felicitas cujusque pendet à se*; vel *felicitas cujusq; in eo consistit, ut reverentiam sui habeat.* Verùm nec video, quomodo verba ipsa hunc sensum exhibere possint: & proclivior mihi ac germanior emendatio futura videtur, si legamus, prout ad marginem ex conjectura adscripsimus; φύγει γὰρ ὁ βίος ἐκάστῳ. Pers. *Sat.* 5. *v.* 153.

Vive memor leti. fugit hora: hoc quod loquor inde est.

Naso *Fast. l.* 5.

Tempora labuntur, tacitisq; senescimus annis;
Et fugiunt fræno non remorante dies.

& *Amor. l.* 1. *el.* 8.

Labitur occultè, fallitq; volatilis ætas:
Et celer admissis labitur annus equis.

i. e. quàm concitatissimè ac contentissimè fugit. Itaq; *Metam. l.* 10. subjungit, idem planè locutus,

Et nihil est annis velocius ———.

& *el.* 11. *Dum loquor, hora fugit.* ———

Quod Horat. *Carm. l.* 1. *Ode* 11.

— *Dum loquimur fugerit invida*
Ætas: carpe diem, quàm minimùm credula postero.

Silius *bell. Pun. l.* 15.

— *currit mortalibus ævum;*
—*fugit hora rapitque*
Tartareus torrens.—

Pulcerrimè Anacreon. *carm.* 4:

Τροχὸς ἅρμασι γὰρ οἷα,
Βροτοὺς τρέχει κυλισθείς.
Rota nam velut curulis,
Properat volucris ætas.

Sen. Herc. fur.

Properat cursu vita citato:
Volucrique die rota præcipitis
Vertitur anni.

Idémq; si idem utriusq; autor, *epist.* 99. *Respice celeritatem rapidissimi temporis: cogita brevitatem hujus spatii, per quod citatissimi currimus.* Quin & *ad Marc. Consol. c.* 10. quod ad nostri mentem proximè accedit: *Rapina rerum omnium est; (miseri nescitis?) & fuga, vivere.* Vide *suprà ad* § 4. οἴχεται. Hoc si minùs placuerit, habeas D. Arn. Bootii ingeniosam sanè, nec temerè aspernandam, conjecturam, ut legatur; Εἷς γὰρ ὁ βίος ἐκάστῳ. *Unica enim*

enim est uniculique vita : nec altera ulla, istic saltem, expectanda. Epicurus supra, Γεγόναμεν ἅπαξ· δὶς ὃ οὐκ ἔστι γενέσθαι ;

Nec nasci bis posse datur. — Silius *l.* 15.

id quod Euripides voluit, ubi dixit in *Alcest.*

Ψυχὴ μιᾶς ζῆν, οὐ δυοῖν ὀφείλομεν.

Unam agere vitam, non duas nobis datur.

Quem & in *supplic.* idem pluribus conquestum suprà monuimus. Verba ipsa, quia ad lectionem istam illustrandam cum primis faciunt, exhibere istic neutiquam pigebit.

Οἴμοι· τί δῆτα βεβοτῶσιν οὐκ ἔστιν τόδε,
Νέους δὶς εἶναι, κἀγγέρουσι αὖ πάλιν ;
Ἀλλ' ἐν δόμοις μὴ ὧν τι μὴ καλῶς ἔχῃ,
Γνώμαισιν ὑστεραίοις ἐξορθούμεθα.
Αἰῶνα δ' οὐκ ἔξεστιν. εἰ δ' ἡμῖν νέοις
Δὶς κἀγγέροντες, εἴ τις ἐξημάρτανεν.
Διπλᾶς βίου λαχόντες, ἐξορθούμεθ' ἄν.

id est, vertente Grotio :

Proh fata! cur non est datum mortalibus
Duplici juventâ, duplici senio frui ?
Intra penates siquid habet incommodè,
Fas seriore corrigi sententiâ :
Hoc vita non permittit. at qui bis foret
Juvenis senéxque, siquid erratum foret
Priore, id emendaret in cursu altero.

Idémq; *ibid.* — τοῦτο γὰρ μόνον βροτοῖς
Οὐκ ἔστι τ' ἀνάλωμ' ἀναλωθὲν λαβεῖν,
Ψυχὴ βεβιαία· χρημάτων δ' εἰσὶν πόροι.
— *unicum mortalibus*
Hoc est, semel quod perditum recipi nequit,
Hæc vita : reliqua copia est reparabilis.

εἰσὶ δέ τινες, οἱ τὸν παρόντα μὴ βίον ὡς ζῶσιν· ἀλλὰ προσκαίζουσῃ πολλῇ ἀσωτίᾳ, ὡς ἕτερόν τινα βίον βιωσόμενοι, ὡς τὸν παρόντα καὶ ἐν τούτῳ προλειπόμενον ὁ χρόνος οἴχεται. Antiphon. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 16. ubi leg. forsan προϊεμένου. Gesn. προλειπόμενον. Quibus adjici possunt & Bionis errorem hunc corrigentia illa ex *Idyl.* 5.

Εἰ μὲν γὰρ βιότῳ διπλόον χρόνον ἀμῖν ἔδωκεν,
Ἦ Κρονίδας, ἢ Μοῖρα πολύξεστος, ὡς ἀνέωγε
Τὸν μὲν ἐς εὐφροσύναν καὶ χάρματα, τὸν δ' ἐνὶ μόχθῳ,
Ἦν τάχα μοχθήσαντά ποτ' ὕστερον ἐσλὰ λέχοιμι·
Εἰ δ' ἅμα θεοὶ κατένευσε ἕνα χρόνον ἐς βίον ἐλθεῖν
Ἀνθρώποις, καὶ τὸν ὁ βραχὺς καὶ μήνια πάντων,
Ἐς πόσον, ἄ δειλοί, κάματος κ' εἰς ἔργα πορεῦμες ;
Nam si vivendi nobis geminata dedisset
Tempora seu Fatum, seu Juppiter esset ut ævi
Altera lætitiæ pars, altera dicta labori,
Responsura quies tandem sudoribus esset.
Sin vitæ spatium miseris mortalibus unum
Concessere Dei, modicóque id fine coercent,
Quid juvat in tristes animos impendere curas ?

Grot. Itaq; Lucian. *de merced. conduct.* τίνα ἄλλον ὁ μαίσιος ἐμαυτῷ βιώσομαι βίον, τὸν παρόντα τοῦτον ἀλλὰ βεβιωκώς ; Attamen, ut scitè Martial. *l.* 10. *ep.* 23.

Ampliat ætatis spatium sibi vir bonus : hoc est
Vivere bis, vitâ posse priore frui.

Cæterùm Cl. Salmasius lectionibus hisce omnibus præfert ; βραχὺς ὁ βίος ἐκάστῳ. quomodo Hippocrates *aphorism.* 1. Sed & Marcus ipse *l.* 4. § 26. Ego in medio ista lectori relinquo.

Οὗτος δέ σοι χαλὸν διώυσας | quod *supra* § 2. dixerat : γέρων εἶ. tanquam ipse se alloquatur. Et *l.* 10. § 15. ὀλίγον δεῖ τὸ ὑπολειπόμενον τοῦτο.

Μὴ αἰδημόνει σαυτῷ | De Catone Plutarchus in *Apophtheg.* Μάλιστα ἔφη ἐνόμιζε δεῖν ἕκαστον αἰδεῖσθαι ἑαυτόν. μηδὲν γὰρ ἑαυτῷ μηδέποτε χωρὶς ἔθει. Unde emendandus Stobæus, *tom.* 2. *tit.* 31. apud quem pro μηδένα, μηδὲν legitur. Theophrast. *ibid.* Αἰδοῦ σαυτὸν, καὶ ἄλλον οὐκ αἰσχυνήσῃ. Musonius itidem : Αἰδοῦς πρὸ πάσης ἀξιοῦ ἴσης, ἐὰν πρῶτον ἄρξῃς σαυτὸν αἰδεῖσθαι. Omniúmque optimè Democritus : Φαῦλον, κἂν μόνος ἦς, μήτε λέξῃς, μήτε ἐργάσῃ. μάθε δὲ πολὺ μᾶλλον σεαυτὸν αἰσχύνεσθαι. Idémq; *ibid. tit.* 46. Μηδὲν τι μᾶλλον τοὺ ἀνθρώπους αἰδεῖσθαι ἑωυτοῦ· μηδέ τι μᾶλλον ὀκνηρίζειν κακὸν, εἰ μέλλοι μηδεὶς εἰδήσειν, ἢ εἰ πάντες ἄνθρωποι. ἀλλ' ἑωυτὸν μάλιστα αἰδεῖσθαι, καὶ τοῦτον νόμον τῇ ψυχῇ καθεστάναι, ὥστε μηδὲν ποιεῖν ἀνεπιστήτειον. Quod Isocrat. *ad Demonic.* Μηδέποτε μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσας, ἔλπιζε λήσειν. καὶ γὰρ ἂν τοὺ ἄλλους λάθῃς, ἑαυτῷ γε συνειδήσεις. *Quid autem proderit non habere conscium, habenti conscientiam ?* Ex Seneca Lactant. *institut. l.* 6. *c.* 24. At verò, ut Diphilus, si Stobæo *tit.* 24. referenti, Philistio, si Maximo *c.* 40. fides ;

Ὅστις γὰρ αὐτὸς αὑτὸν οὐκ αἰσχύνεται
Συνειδὼς αὑτῷ φαῦλον ἁμαρτήματι,
Πῶς τόν γε μηδὲν εἰδότ' αἰσχυνθήσεται ;
Qui non veretur ipse semet, conscius
Sibi mali facinoris, quod commiserit,
Hic quomodo alios nescios reverebitur ? Grot.

Vide *l.* 12. § 4. & Galenum *ad l.* 10. § 9.

§ 7. Περισπᾷ τί σε τὰ ἔξωθεν· ἐμπίπτοντα | Scriptura mendi manifesta. Mer. Cas. transpositâ unâ voculâ legere videtur, Τί περισπᾷ σε ; *cur te distrahant ?* &c. Ego malim, restitutâ quæ excidit negante particulâ, (quia sequitur καὶ) [Μὴ] περισπάτω σε, &c. *ne distrahant te.* quod & Xylandrum secutum video. Sic *l.* 8. § 1. ἄλλο μηδὲν περισπάτω. Et *l.* 4. § 3. Ἀλλὰ τὸ δοξάριόν σε περισπάσει. Et *l.* 7. § 20. Ἐμὲ ἓν μόνον περισπᾷ. Basil. Cæsar. *in Psal.* 45. Τίς γὰρ μεριμνῶν τὰ τῆς κόσμου, καὶ ἐμβαδύνων τοῖς περισπασμοῖς τῆς σαρκὸς, δύναται τοῖς τοῦ θεοῦ λόγοις προσέχειν, καὶ τῇ ἀκριβείᾳ τῶν τηλικούτων διανημάτων ἀρκεῖν ; Interpretes Græci *Eccles. c.* 1. *v.* 13. τὸ עִנְיָן reddunt περισπασμόν. Latinus, *distentionem.* eò quòd *in varias solicitudines mens hominis distenta lanietur.* Hieron. Vide *supra* § 2. μηκέτι ποῶ.

Καὶ χολὴ πάρεχε σαυτῷ | καὶ, ἀντὶ τοῦ ἀλλά. copulativa

copulativa loco adversativæ. Sic in *Evang.* Matt. *c.* 12. *v.* 43. ζητῶν ἀνάπαυσιν, καὶ οὐχ εὑρίσκει. *requiem quærit, sed non invenit.* & *c.* 16. *v.* 4. γενεὰ πονηρὰ σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ. *generatio prava signum requirit: verùm signum illis non dabitur.* Luc. *c.* 4. *v.* 2. καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις· καὶ συντελεσθεισῶν αὐτῶν, ὕστερον ἐπείνασε. *Nihilque per dies illas comedebat; sed eis consummatis posteà esuriit.* & *c.* 20. *v.* 19. Καὶ ἐζήτησαν ἐπιβαλεῖν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας· καὶ ἐφοβήθησαν τὸν λαόν. *Quærebant manus ei injicere; verùm à populo metuebant sibi.* *Act.* *c.* 7. *v.* 42, 43. Μὴ σφάγια καὶ θυσίας προσηνέγκατέ μοι; — καὶ ἀνελάβετε τὴν σκηνὴν τοῦ Μολόχ. *Num victimas hostiásque obtuliſtis mihi?* — *Sed Molochi tabernaculum bajulâſtis.* Plato *Theætet.* adducendus *infra ad* § 13. πᾶσαν πάντη φύσιν ἐρευνωμένοι καθ' ἑκάστου ὅλου, εἰς τε σμικρὸν ἔγγυς οὐδὲν αὐτῶν συγχωροῦντες. *Omnem ubique universi totius naturam perscrutantes; verùm ad eorum quæ sunt propè, nihil sese demittens.* Senec. *epist.* 57. exhibendus *ad lib.* 4. § 21. *Permeare non posse, & statim spargi.* pro, *sed statim spargi.*

Παύσαι ῥεμβόμενος | Sic *l.* 4. § 22. Μὴ ἀποῤῥέμβεσθαι. & *l.* 3. § 4. ποιεῖ ἀποῤῥέμβεσθαι. ῥέμβεσθαι & ἀποῤῥέμβεσθαι *à re instituta,* vel etiam *abs*q; *certa re ulla instituta, temerè huc illuc divagari.* Jo. Chrysost. *in epist.* 1. *ad Timoth. homil.* Τῇ γὰρ πολλάκις ἀλλαχοῦ ῥεμβομένῃ, καὶ χεὶρ αὐτόματος ἕλκει. *Mente sæpenumero alibi divagante; sponte interim movetur manus.* Plutarch. *de curios.* Δεῖ δὲ μὴ καθάπερ θεραπαινας ἀναγωγὰς, ἔξω ῥέμβεσθαι τοῦ σώματος, ἀλλ' ἀποπεμπομένους ὑπὸ τῆς ψυχῆς ὅπου τὰ πράγματα, συνυγχάνειν αὐτοῖς ταχὺ καὶ διαγγέλλειν εἶτα πάλιν ἐντὸς εἶναι τῷ λογισμῷ, καὶ προσέχειν αὐτῷ. Idémque eodem, quo noster hîc sensu, qui à corpore ad animum transtulit, *de commun. notit. c.* 13. Νήφων γὰρ οὐδὲ εἷς ὅτι πρὸς ἀρετὴν, ἀλλὰ ῥεμβόμεθα πάντες ἀμμουσοῦντες καὶ κακοδαιμονοῦντες. Expressit autem pulchrè, quod noster hîc, Senec. *de tranquil. c.* 12. *Circumcidenda est concursatio,* [*circumcursatio* potiùs] *qualis est magnæ partis hominum, domos, & theatra, & fora pererrantium, alienis se negotiis offerunt, semper aliquid agentibus similes, horum si aliquem exeuntem domo interrogaveris; Quò tu? quid cogitas? respondebit tibi; Non mehercule scio: sed aliquos videbo, aliquid agam. sine proposito vagantur, quærentes negotia: nec quæ destinaverunt, agunt; sed in quæ incurrerunt. Inconsultus illis vanúsque cursus est: qualis formicis per arbusta repentibus; quæ in summum cacumen, deinde in imum, inanes aguntur.* Idémq; *epist.* 95. *Vita sine proposito vaga est.* i. e. ῥεμβός. ut Marcus *infr.* § 17. Vitam autem istiusmodi graphicè itidem depingit nobis Ennius in *Iphigenia* à Gellio *l.* 19. *c.* 10. laudatus, quem à Scriverio, Salmasióq; emaculatum restitutúmq; exhibemus.

Otio qui nescit uti, plus habet negotii,
Otii minus, quam cùm est negotium in negotio.
Nam cui quod agat institutum est, is nullo negotio
Id agit; studet ibi, mentémq; atq; animum delectat suum.
Otioso in otio animus nescit, quid quidem velit.
Hoc ita est, neq; nunc domi nos, neq; nunc militiæ sumus.
Imus huc, hinc illuc: cùm illuc ventum est, ire illinc lubet.
Incertè errat animus; præterpropter vita vivitur.

h. e. ut vir clariss. εἰκῇ βιοῦται.

Τὴν ἑτέραν παραφορὰν φυλακτέον | D. Jun. παραφοραν mavult: quomodo de Maximo *l.* 1. §15. dixerat, χρὴ μηδὲν παράφορον. παραφορὰ reverà *mentis errorem, hallucinationem, delirium, desipientiam* creberrimè denotat: unde & à Gorrhæo pro *leviori mentis emotione*; & à Fœsio, pro *graviore* etiam in medicorum libris sumi observatum est. Cæterùm & παραφορὰν nihilo minùs pro *errore, mentisq; obturbatione* usurpari Budæus testimoniis haud paucis comprobat. inter quæ illud est ex Græcis Solomonis interpret. *Eccles.* 2. 12. ἰδεῖν σοφίαν καὶ παραφορὰν καὶ ἀφροσύνην. Et rursus ibid. *c.* 2. *v.* 2. τῷ γέλωτι εἶπα παραφορὰν. *risum reputavi errorem.* Vulg. quibus & adjici potest illud, *c.* 7. *v.* 26. γνῶναι ἀσεβεῖς ἀφροσύνην καὶ παραφορὰν. itaq; nihil forsan mutandum fuerit.

Μὴ ἔχοντες σκοπὸν | *Infra* § 16. inter ea, quibus anima contumeliam sibi facit, hoc ponit, Ὅταν παῤῥίξῃν τινα ἑαυτῆς καὶ ὁρμὴν ἐπ' οὐδένα σκοπὸν ἀφῇ; Pers. *Sat.* 3. *v.* 60.

Est aliquid quò tendis, & in quod dirigis arcum?
An passim sequeris corvos testáque, lutóque,
Securus quò pes ferat, atque ex tempore vivis?

Metaphora ἀπὸ τῶν ἀσκοπα τοξευόντων, ut Lucian. in *Toxari.* quod nos dicimus, to shoot at rovers, seu at randome. Vide Casaubon. *ad Pers.* & *infra* ad § 16. & *ad l.* 10. § 27.

§ 8. Παρὰ τὸ μὴ ἐφιζάνειν, τί ἐν τῇ ἄλλῃ ψυχῇ | Cohibere vult τὸ ἀλλοτριοεπισκοπον, ut Petrus loquitur, *epist.* 1. *c.* 4. *v.* 15. ut istîc, sic *infra* § 13. & *l.* 3. § 4. & *l.* 4. § 18. & *l.* 7. § 55.

Τὰς δὲ τοῖς τῆς ἰδίας ψυχῆς κινήμασι μὴ παρακολουθοῦσας | Qui suiipsius animi motibus non obsequitur. Xyl. imò, *qui motus non assequitur.* quod & M. Casaubonum observâsse video. παρακολουθεῖν, sicut & simplex ἀκολουθεῖν, est eorum, quæ dicuntur aut aguntur etiam, *ex animadversione observationéq; diligenti, intelligentiam consequi.* Id unico tantùm, cùm frequentissimum sit, ex Galeni scriptis loco firmatum fuerit, quem *ad l.* 5. § 5. *infra* exhibebimus. Quin & Xyl. ipse τὸ παρακολουθεῖν *intelligere* vertit. *l.* 7. § 24. Et Sextus Empir. *adv. disciplin. l.* 1. *c.* 13. duo ista ἐν τῇ παραλλήλῳ posuit: Πῶς

γὰρ

χάρ τις δυνάται τῶν ἀφορισμένων ἰατρικῶν Ἡσύχιον Ἰωνίαν, ἢ Πλάτωνι ἀκολουθῆσαι; Indè Marco *l.* 5. § 9. ἡ ἀκολουθητικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ δύναμις. Vide & *l.* 7. § 4.

§ 9. Τίς ἡ τῶν ὅλων φύσις, καὶ τίς ἡ ἐμή | Vide *supra ad l.* 1. § 9. Laërt. *Zenon. Citt.* Φύσιν δὲ Χρύσιππος μὲν ἔξακόυει, ἡ ἀκολούθως δεῖ ζῆν, τοῦτ' ἔστι κοινῇ, καὶ ἰδίᾳ τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ δὲ Κλεάνθης τὴν κοινὴν μόνην ἐνδέχεσθαι φύσιν, ἢ ἀκολουθεῖν δεῖ, ὑπέπτωκε τοῦ ἐπὶ μέρους. Conciliat utrumq; Marcus noster, qui idem planè utrumq; statuit esse, *juxta naturam propriam & juxta communem vivere.* Vide *l.* 5. § 3.

Καὶ ὀπωσοῦν μέρος ὁποῖον τοῦ ὅλου | Vide *supr. ad* § 3. & Casaubon. *ad* illud *Persii Sat.* 3. *v.* 12.

— *quem te Deus esse*
Jussit, & humanâ quâ parte locatus es in re.

Οὐδεὶς ὁ κωλύων | Hoc passim inculcat, *bonam mentem nihil impedire posse.* Ita *l.* 1. § 17. μηδὲν κωλύειν κατὰ φύσιν ζῆν. & *l.* 3. § 12. οὐδεὶς ὁ τοῦτο κωλύσαι δυνάμενος. & *l.* 4. § 49. μὴ κωλύσεις δίκαιον εἶναι, μεγαλόψυχον, σώφρονα, ἔμφρονα, &c. & *l.* 5. § 29. οὐδείς με κωλύσει ποιεῖν ἃ θέλω. & *l.* 6. § 58. κατὰ λόγον τῆς σῆς φύσεως βίον σε οὐδεὶς κωλύσει. & *l.* 9. § 10. εἰπὲ τίς ὁ κωλύων. & *l.* 8. § 47. τίς ὁ κωλύων διορθῶσαι τὸ δόγμα; & *l.* 12. § 25. τοῦτο οὐδεὶς τίς κωλύσει ἐκβάλλειν; & aliis verbis *l.* 8. § 41. τὰ τῷ νῷ ἴδια οὐδεὶς ἄλλος εἴωθεν ἐμποδίζειν. & *l.* 11. § 9. Οἱ ἐπιχαίνοντες ποιοῦσί σοι κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, ἀπὸ τῆς ὑμῶν ποιήσεως ἀποτρέψαι σε οὐ δυνήσονται. & *l.* 12. § 8. οὐδεὶς σοῦ ἄλλο ἐμποδίζει. quod & ipsum *l.* 5. § 34. & *l.* 10. § 32. Νοῦς καὶ λόγος διὰ παιδὸς τοῦ ἀνυπερβλήτου κατὰ πρόσταξιν δύναται, ὡς πέφυκε, καὶ ὡς θέλει. Hoc est autem verè liberum esse. Epict. *dissert. l.* 1. *c.* 12. Ἐλεύθερός ἐστιν, ᾧ γίνεται πάντα κατὰ προαίρεσιν, καὶ ὃν οὐδεὶς δύναται κωλύσαι. Et fastuosiùs, vixque piè satis idem *ibid. c.* 1. τοῦ προαίρεσιν ἣν ἔδωκεν ὁ Ζεὺς νικῆσαι δύναται.

Ἧς μέρος εἶ | Idem *supra* § 3, & 4. & *infra* § 16. Apud Laertium *Zenon. Citt.* Chrysippus *de finib.* Μέρη γὰρ εἶναι αἱ ἡμέτεραι φύσεις τῆς τοῦ ὅλου.

§ 10. Φιλοσόφως ὁ Θεόφραστος | *Philosophicè Theophrast.* Xyl. rectè φιλοσόφως, id est, φιλοσοφίας ἀξίως. utì ipse se Marcus mox explicat. itaque ut cum Annot. Lugd. φιλόσοφος ὁ Θεόφραστος legamus, quod suadeat nihil est. nec est commoda satis loquendi formula.

Ὡς ἄν τις κοινότερον ταῦτα συγκρίνειε | *Quatenus ex communiore hominum sensu & sententiâ vulgari ista quis inter se contulerit.* Ita Senec. *epist.* 59. *Permitte mihi uti verbis publicis, nec illa ad significationem Stoicam revoca.* & *epist.* 82. *Malè nunc sic accipe, quemadmodum à populo dici solet.* Hoc autem ideò Marcus istic, quia Stoici *peccata omnia paria* prorsùs esse statuebant. Eodem modo *l.* 6. § 45. κοινότερον ἢ νῦν τὸ συμφέρον ἐπὶ τῶν μέσων λαμβανόμενα. Contra *l.* 4. § 10. καθὸ νενόμικεν ἴδιος.

Βαρύτερα τὰ κατ' ἐπιθυμίαν πλημμελήματα | Idem multis contendit Aristoteles *Ethic. Nicomach. l.* 7. *c.* 6. nimirum, ὅτι ἧττον αἰσχρὰ ἀκρασία ἡ τοῦ θυμοῦ, ἢ ἡ τῶν ἐπιθυμιῶν· καὶ ὅτι αἰσχίων ἡ περὶ ὀπιθυμίας ἀκρασία, τῆς περὶ τὸν θυμόν.

Ὁ γὰρ θυμὸς μετὰ λύπης | Ita Arist. ubi priùs, ὑβρὶς ὑβρίζει μετὰ λύπης· ὁ δ' ὀργὴ ποιεῖ πᾶς, ποιεῖ λυπούμενος· ὁ δ' ὑβρίζων, οὐδ' ἡδονῆς. Et *Rhetor. l.* 2. *c.* 2. Ἔστω δὴ ἡ ὀργὴ, ὄρεξις μετὰ λύπης τιμωρίας φαινομένης, &c. & *ibid. c.* 5. Ἡ ὀργὴ μετὰ λύπης.

Ὀρθῶς ἔν | Ita quod Flaccus *Serm. l.* 1. *Sat.* 1.

Queis paria esse fere placuit peccata, laborant,
Cùm ventum ad verum est: sensus moresq; repugnant,
Atque ipsa utilitas, justi quoque mater & æqui.

Τὸ μὴ ἡδονῆς | Hoc argumento contendit Septimius noster, gravioris esse reatûs, adulterium perpetrâsse, quàm pœnarum metu abnegâsse Christum. *de pudicit. lib. extremo. Urget nos dicere rei indignitas. contaminata potiùs corpora revocabis quàm cruentata? quæ pœnitentia miserabilior, titillatam prosternens carnem, an verò laniatam? quæ justior venia in omnibus caussis quam voluntarius, an quam invitus peccator implorat? nemo volens negare compellitur; nemo nolens fornicatur. nulla ad libidinem vis est, nisi ipsa: negat, quod libet, cogi. negationem porrò quanta compellunt ingenia carnificis, & genera pœnarum? quis magis negavit, qui Christum vexatus, an qui delectatus amisit? qui cùm amitteret, doluit; an qui cùm amitteret, risit?*

Ὁ μὲν προπηλακισμὸς | Ἐπὶ φαινομένῃ γὰρ ἀδικίᾳ ἡ ὀργή ἐστιν. Aristot. *Ethic. Nicom. l.* 5. *c.* 8. & *Eundem. l.* 4. *c.* 6. Itaque quod ex Aristarcho Athenæus *dipnosoph. l.* 13. ex Chæremonis *Therside* Suidas; ex Menandri *Olynthia* Zenobius *paræm.* à Demosthene etiam, vel quisquis is est, in *orationis adversùs Neæram* ingressu ipso, usurpatum;

Οὐχ ὡς κατάρχων, ἀλλὰ τιμωρούμενος.
Ut non qui prior incipiat, sed se vindicans.

iratus quisq; facere videtur, quod facit. hoc autem excusationis defensionisque satis justæ speciem præ se ferre videtur. Demosth. idem ipse ἀνεπίφθονον αὐτῷ τιμωρεῖσθαι τὸν κατάρχοντα. Plat. *Gorg.* δικαίως χρῆσθαι τούτοις (armis scil. viribúsq;) ὅτι νῦν πολεμίους ἀδικοῦντας, ἀμυνομένους, καὶ κατάρχοντας. Belisarius apud Procop. *Vandalic. l.* 2. necessarios adoriri coactus, ἔχοιεν ἂν τῷ καιρῷ παρεσκευάσθαι, ὥσπερ καὶ τῆς μάχης ἄρχοντες αὐτοὶ, ἀλλ' ἀμυνόμενοι ἐς τὸν κίνδυνον καθίστασθαι. Thucyd. *l.* 2. δικαιοῦντες τοῖς αὐτοῖς ἀμύνεσθαι, ὅπερ καὶ ἐκεῖνοι κατῆρξαν. Ideo & Aristoteles ubi suprà, *intemperantiam iracundiâ*, non αἰσχίονα tantùm, sed & ἀδικωτέραν, pronunciat.

Φιλόμυ-

Θεσπέσιος ἐπὶ τὸ μεῖζον πᾶσι κατ' ἐπιθυμίαν | pessimo consilio ista à superioribus avulsa cum periocha sequente commisit editor Lugd. quâcum nihil commune habent.

§ 11. Ὡς ἤδη δυνατὸν ἐξιέναι τοῦ βίου | Vide *supra ad* § 5. & *infra ad l.* 3. § 8. Ex Pythagoræ præceptis illud erat, Συμβῆναι ὁσημέραι τὸ σῶμα τῶν ἀρισμῶν. (leg. τῶν σφαιρικῶν ἀριθμῶν, quod alii, τὰ σχήματα ἀεὶ συμβεβηκέναι ἔχειν) eo significans ὡς ἀποθνήσκειν ἢ τινὰ τελεῖσθαι χρὴ δεῖν ἀεὶ συνεπιβαίνοντα τοῖς ἀνθρώποις τὴν ἐκεῖ πορείας. Porphyr. apud Stob. *tom.* 1. *l. tit.* 1. 40. Senec. *epist.* 93. *Non ad eum diem me aptavi, quem ultimum mihi spes avida promiserat, sed nullum non tanquam ultimum aspexi.* & *epist.* 101. *Sic formemus animum, tanquam ad extrema ventum sit. nihil differamus: quotidiè cum vita pariter faciamus. Vita nostra non promineat, sed in se colligatur.*

Ἐξιέναι τοῦ βίου | quod ἐξιέναι τοῦ ζῆν, & ἐξελθεῖν simpliciter. *l.* 5. § 29. Plin. *l* 3. *ep.* 9. *Videtur voluisse exire de vita, cùm defendi non posset.*

Ἐξ ἀνθρώπων ἀπελθεῖν | Plato *Apolog.* οἷον ἀποδημῆσαι, ὁ θάνατος. Et Plut. *ad Apollon.* Ἀποδημία μεγίστη τοῦ θανάτου, καὶ τῆς εἰς τοὐναντίον παλιβδὶς πορείας. qui & Socratem dixisse perhibet, παρακαλῆσαι εἶναι τὸν θάνατον, ἢ ὅτι τῷ βαδίσαντι ἄνω, ἢ ἀποδημίᾳ μακρᾷ καὶ πολυχρονίῳ, &c. Joan. ὁ χρυσορρήμων de *statuis orat.* 5. Τί ποτέ ὅτι θάνατος; ἀποδημία μέσπαιρος· ὕπνος μακρότερος τοῦ ζῆν. Simocrat. *epist.* 25. ὅτι μακρὸν ἀποδημίαν οἱ τεθνηκότες ἀπέλιπον. De Proteo Philosopho Marcellinus *histor. l.* 29. *cùm mundo digredi statuisset.* Et de Constantio *l.* 22. *mundo citius digressurum.* De Demonacte Lucian. πάντων ἀποχόμενος, ἀπῆλθε τοῦ βίου. Tertull. *de patient. c.* 9. *Profectio est, quam mortem putamus.* Hieron. *ad Salvin. Sic extulit, ut eum profectum crederes, non amissum. Non emori, sed emigrare.* Idem *in Nepotian.* ut de Metello Velleius *hist. l.* 1. *de vita migrare potius quàm mori.* Et *abiit, non obiit.* Ambros. de Theodos. *Mors siquidem migratio est.* Cicer. *Tusc. l.* 1. *aut finis, aut transitus.* Senec. *epist.* 65. imò, *non finis, sed transitus.* Cyprian. *de mortal. Non est exitus, sed transitus.* quomodo Christus apud Joan. *c.* 13. *v.* 1. μεταβαίνειν αὐτὸν τοῦ θανάτου καλεῖ, uti observant Jo. Chrysost. & Theodoret. Et *exitus* tamen, sed sensu suo; quomodo ἔξοδος dicitur, Lucæ *c.* 9. *v.* 31. & Petro *epist.* 2. *c.* 1. *v.* 15. *Excessus* scil. *de corpore.* ut Tertull. *de resur. c.* 43. Itaque quod dubitanter Senec. *ep.* 63. *Fortasse quem putamus periisse, præmissus est.* Sed audentiùs *ep.* 99. *Quem putas periisse, præmissus est.* Et *ad Marc. c.* 19. *Dimisimus illos; imò consecuturi præmisimus.* Fidentissimè nostri; nec immeritò, firmiore fulcro subnixi; *Præcesserunt, non decesserunt.* August. *de diverss. serm.* 43. *præmissi, non amissi.* Idem *epist.* 6. & 120. Claudam locum hunc Cypriani monito in *orat. de mortal. Non sunt lugendi fratres nostri accersione dominicâ de seculo liberati; cùm sciamus eos non amitti, sed præmitti, recedentes præcedere; ut proficiscentes & navigantes desiderari eos debere, non plangi.* Vide & *infrà ad* § 17. & *l.* 11. § 3.

Κακῶν γάρ σε οὐκ ἂν φθάλοιεν | Consimili phrasi *supra* dixerat, § 1. αἰχμῶ γάρ με οὐδεὶς φθάλλει. Deum autem neminem posse malo afficere statuunt Stoici, quia ipse bonus. Noster *l.* 6. § 1. Ὁ τῶν ὅλων θεὸς ἀπὸ πάντων λόγος, οὐδεμίαν ἐν αὐτῷ αἰτίαν ἔχει τοῦ κακοποιεῖν. κακίαν γὰρ οὐκ ἔχει, οὐδέ τι κακῶς ποιεῖ· οὐδὲ βλάπτεται τι ὑπ' ἐκείνου. Est reverâ Deus non ἀγαθὸς duntaxat, sed μόνος ἀγαθός. Matth. 19. 17. quod Hermes Trismeg. *Pœm. c.* 6. Τὸ ἀγαθὸν ἐν οὐδενί, εἰ μὴ ἐν μόνῳ τῷ θεῷ· μᾶλλον δὲ τὸ ἀγαθὸν αὐτός ἐστιν ὁ Θεός. Et Tertull. *adv. Marc. l.* 2. *c.* 6. *Bonus naturâ Deus solus. qui enim quod est sine initio habet, non institutione habet illud, sed naturâ.* Meliùs multò quàm Senec. *epist.* 95. *Dii immortales nullam didicere virtutem, cum omni editi; & pars naturæ eorum est, esse bonos.* Porrò *cùm Deus optimus, diabolus pessimus, non magis à bono aliquid mali, quàm à malo boni aliquid potest editum videri.* Tertull. *de patient. c.* 5. Porphyrius item, *de abstin. ab esu animant. l.* 2. Δεῖ ἐμπεδῶς πιστεῦσαι, ὅτι ὅτε τὸ ἀγαθὸν βλάπτει ποτε, ὅτε τὸ κακὸν ὠφελεῖ. ὁ γὰρ διεμάτης, ὡς φησὶ Πλάτων, τὸ ψύχειν, ἀλλὰ τοῦ ἐναντίου· οὐδὲ τοῦ ἀληθοῦς τὸ βλάπτειν· τὰ γὰρ ἐναντία οὐκ ἐστὶ τὸ αὐτὸ ἂν ποτε γένοιτο. δικαιότατον γὰρ πάντων τὸ θεῖον, ἐπεὶ οὐδὲ ἂν ἦν θεῖον. Senec. *epist.* 95. *Quæ causa est Diis benefaciendi? natura. errat, si quis putat illos nocere velle: non possunt. nec accipere injuriam queunt, nec facere. Lædere etenim lædique conjunctum est. Summa illa ac pulcerrima omnium natura, quos periculo exemit, nec periculosos quidem fecit.* Et *de ira l.* 2. *c.* 27. *Quædam sunt, quæ nocere non possunt, nullámque vim nisi beneficam & salutarem habent: ut Dii immortales, qui nec volunt obesse, nec possunt. natura enim illis mitis & placida est, tam longè remota ab aliena injuria, quàm à suâ. Itaque Deos nemo sanus timet. furor est enim metuere salutaria.* Idem *de benef. l.* 4. *c.* 19. Cautè tamen, & *cum grano salis*, quod dicitur, ista admittenda. Nam ut Senec. idem *epist.* 95. *Hi nec dant malum, nec habent: Cæterùm castigant, & coercent, & pœnas irrogant, & aliquando specie mali puniunt.* Itaq; Deus & ob majestatem suspiciendus, & ob bonitatem verendus, & ob justitiam etiam formidandus est. Qui & (quia justus) quod Tertull. *adv. Marc. l.* 2. *c.* 2. *tunc maximè est optimus, cùm tibi non bonus. sicut sol tibi, etiam quando non putas, optimus & utilis; & cùm acrior & infestior, rationi tamen suæ par est.* Verùm Marcus istic *malum* Stoico more pro *vitio* accepit, quod illis *solum malum*, non *summum* tantùm.

tantúm. in quem ſenſum & Jacobus Apoſt. *c.* 1. *v.* 13. dixit: Ὁ θεὸς ἀπείραστός ἐστι κακῶν· πειράζει δὲ αὐτὸς οὐδένα.

Ἢ δὴ εἴπ | Ex conjectura adſcripſi, εἰ δὴ ἤτοι. at Annot. Lugd. vult εἰ δὴ ἔτι, *ſi jam non ſunt.* vel ἤτοι, inquit, *certè non ſunt.* Verùm ſenſus proclivis eſt, *ſi verò, vel non ſunt, vel nulla eis de nobis eſt cura.* ἤτοι, & ἢ apud Marcum paſſim ſibi invicem reſpondent.

Τί μοι ζῆν ἐν κόσμῳ κενῷ θεῶν, ἢ προνοίας κενῆς; | In eandem ſententiam *l.* 6. § 10. Τί γὰρ ὄφελος ἐκείνῳ ζυγκείμαι καὶ φυσικῷ τούτῳ ἐνδατεῖσθαι; 10

Ἀλλὰ καὶ εἰσὶ | *Eſſe Deum,* ſive *Deos,* ut ille pro ſuo ritu loqui amat, unde conſtet, vide *l.* 12. § 38.

Καὶ μέλει αὐτοῖς ἡμῶν ἀνθρωπείων | Obſervat Briſſon formulam illam receptam (utpote quæ è naturæ ipſius penetralibus prodierat) quâ *Deos eſſe* proclamabant. *Eſt cœleſte numen. Es magne Jupiter.* Manlius apud Liv. *l.* 8. & *l.* 3. *Pro ſe quiſque, Deos* 20 *eſſe, & non negligere humana, fremunt.* Ita conſtanter Stoici. Quò magis miror Theophilum Antioch. *ad Autolyc. l.* 2. dicere; Ἔνιοι μὲν τῆς σοφῆς ἀρχῆνται καὶ τὸ ὅλως θεὸν εἶναι· ἢ εἰ καὶ ἔστι, μηδενὸς φασὶ φροντίζειν τὸν θεὸν, πλὴν ἑαυτοῦ. in qua ſententia etiam Chryſippum affirmat cum Epicuro planè conſenſiſſe. Cæterùm in adverſum prorſus Stoici unanimiter concedunt, & contendunt etiam acerrimè adverſus Epicureos, quos hoc nomine perſtringunt & oppugnant paſſim. Senec. *præfat. ad quæſt.* 30 *nat. l.* 1. *Nec hæc intra vulgum dementia eſt;* (ἄνοιαν & Theophilus nuncupat) *ſapientiam quoque profeſſos contigit. Sunt qui putent ſibi ipſis animum eſſe, & quidem providum ac diſpenſantem ſingula, & ſua, & aliena: hoc autem univerſum, in quo nos quoq; ſumus, expers eſſe conſilii, & aut ferri temeritate quadam, aut naturâ neſciente quid faciat.* At non ſic οἱ ἐκ τῆς σοφῆς. Ἄβυλον γὰρ θεὸν οὐδὲ ἐπινοῆσαι ῥᾴδιον inquit, noſter *l.* 6. § 44. Epictetus *diſſert. l.* 1. *c.* 12. ubi varia aliorum de diis judicia retulerat, primum aſſe- 40 rentium, μηδ' εἶναι τὸ θεῖον· ſecundum, εἶναι μὲν, μὴ προνοεῖν δὲ μηδενός· tertium, εἶναι, καὶ προνοεῖν, ἀλλὰ μόνα μεγάλων καὶ οὐρανίων· quartum, καὶ ἐπὶ γῆς, καὶ ἐν οὐρανίοις, (ἀνθρωπίνων, leg. ex Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 6.) εἰς κοινὸν δὲ μόνον, καὶ οὐχὶ δι' ἕκαστον ἐπίσης. ultimo loco illud, quod Stoicorum eſt, Ulyſſis apud Homerum verbis, à Socrate alicubi uſurpatis proponit, ὅπ' οὐδέ σε λήθω κινύμενος. Verùm legendum κινυμένος, tam ex Stobæo, quàm & ex Homero. Sic enim Minervæ Ulyſſes *Iliad.* κ'. *v.* 278.

——— ἦ τέ μοι αὐτὴ
Ἐν πάντεσσι πόνοισι παρίστασαι· οὐδέ σε λήθω
Κινυμένος. ———

ubi Euſtath. ex priſcorum ſententia; κινύμενος, ὅτε δεῖ, καὶ νῦν κινούμενος καὶ διαλογιζόμενος. Et certè de Socrate Xenophon *memorial. l.* 1. Σωκράτης δὲ πάντα μὲν ἡγεῖτο θεοὺς εἰδέναι, τά τε λεγόμενα, καὶ πραττόμενα, καὶ τὰ σιγῇ βουλευόμενα· πανταχοῦ δὲ παρεῖναι καὶ σημαίνειν τοῖς ἀνθρώποις περὶ πάντων ἀνθρωπείων πάντων. Quin & Socrates idem in Platonis *Phædone*; Τὸ δέ γέ μοι δοκεῖ εὖ λέγεσθαι, τὸ θεοὺς εἶναι ἡμῶν τῶν ἐπιμελουμένους, καὶ ἡμᾶς τῶν ἀνθρώπους ἓν τῶν κτημάτων τοῖς θεοῖς εἶναι. Et *de legib. l.* 10. quem locum ob oculos videtur habuiſſe Epictetus, cùm ſuperiora illa diſſereret, quandoquidem ibi etiam variæ illæ & recenſentur & refutantur ſententiæ, Ἀλλ' οὐδὲν τάχ' ἂν ἴσως εἴη χαλεπὸν ἐνδείξασθαι τοῦτό γε, ὡς ὀπτελεῖς ζωικρῶν εἰσι θεοί, οὐχ ἧττον ἢ τῷ μεγέθει διαφερόντων. ἤκουον γάρ που, καὶ παλαιῶν τοῖς νῦν λεγομένοις, ὡς ἀγαθοί γε ὄντες πᾶσαν ἀρετὴν, τιὼ τῶν πάντων ἐπιμέλειαν οἰκειοτάτην αὐτῶν ἔσαν κέκλησθε. Et poſt, Οὐκοῦν δὴ τά γε ἀνθρώπινα πρόγματα τῆς τε ἐμψύχου μετέχει φύσεως ἅμα, καὶ θεοσεβέστατον αὐτὸ ὄζει πάντων ζώων ἄνθρωπος. θεῶν γε μὴν κτήματα φαμὲν εἶναι πάντα ὁπόσα ἁπτὰ ζῶα, ὥσπερ καὶ τὸν ὑφανὸν ὅλον. πῶς γὰρ οὔ; ἦ δὴ τοίνυν ζωικρὸς ἢ μεγάλα τις φάτω ταῦτα εἶναι τοῖς θεοῖς. ἑκάτερος γὰρ τοῖς κεκτημένοις ἡμᾶς ἀμελεῖν ἂν εἴη προσῆκον, ἐπιμελέσταται γε ὄντες καὶ ἀείσοις. Deniq; in Epinom. hoc pro fundamento ſtatuitur; Ὡς εἰσὶ θεοὶ, ὀπτελούμενοι πάντων, σμικρῶν καὶ μειζόνων. Verùm de iſtis, quia eos advocarat Epictetus, ad Stoicos redeamus. Epictetus loco ſuperiùs adducto: Εἰ μὴ εἰσὶ θεοὶ, πῶς ὄζει τέλος, ἕπεσθαι θεοῖς; εἰ δὲ εἰσὶ μὲν, μηδενὸς δ' ἐπιμελούμενοι, καὶ ὅτω πῶς ὑμῖν ἔσται; ἀλλὰ καὶ ὄντων, καὶ ὀπτελουμένων, εἰ μηδεμία διάδοσις εἰς ἀνθρώπους ὄζειν ἐξ αὐτῶν, καὶ νὴ Δία γε καὶ εἰς ἐμὲ, πῶς ἔτι καὶ ὅτως ὑμῖν ὄζει; Senec. *de benef. l.* 6. *c.* 23. *Cogitavit nos ante naturam quàm fecit: nec tam leve opus ſumus, ut illi potuerimus excidere.* Naturæ nomine *Deum* vult. Ipſe ſe explicet, *epiſt.* 95. *Deus ipſe humano generi miniſtrat; ubique & omnibus præſtò eſt.* Et mox: *Nunquam ſatis perfectum erit, niſi qualem debet Deum mente conceperit, omnia habentem, omnia tribuentem, beneficia gratis dantem.* Et rurſum: *Primus eſt Deorum cultus, Deos credere. deinde reddere illis majeſtatem ſuam, reddere bonitatem, ſine qua nulla majeſtas eſt: ſcire, illos eſſe qui præſident mundo, qui univerſa vi ſuâ temperant, qui humani generis tutelam gerunt, interdum curioſi ſingulorum.* Quo loco cave, *interdum* illud aliter quàm pro *interim* accipias. In eandem, ſed pleniùs, ſententiam Auguſt. *Confeſſ. l.* 3. *c.* 11. *Bonus omnipotens ſic curat univerſos tanquam ſingules, ſic ſingulos tanquam ſolos.* Et Gregor. Rom. *in Job. l.* 25. *c.* 19. *Sic intendit ſingulis, acſi vacet à cunctis; & ſic ſimul intendit omnibus, ac ſi vacet à ſingulis.* Quod preſſiùs Ariſtides *in Panathen.* πάντων, ὡς μόνων ἐκάστων, ἐφικνεῖται. Nec eleganter minùs è noſtris quidam, I. Barn. Potter in *conc. funebr.* & Georg

Hacvil.

Hacvil. *in Pſal.* 102. *v.* 2.] qui providentiam divinam ſimilem dixerunt εἰκόνι τεχνικῶς πάνυ γεγραμμένῃ, τῇ τοὺ παείοντας πάντας ὁρώσῃ, ut Gregor. Nazianz. *orat. in Athan. epitaph.* h. e. *imagini eo artificio concinnatæ, ut in aſtantium unumquemq; oculos defigere videatur*; imò ſic aſtantium unumquemque intueri videatur, acſi ipſum ſolummodo intueretur. Balbus deniq; ex Stoicorum ſententia, (nam de Chryſippo, quem hac ipſa de cauſſa taxat Plutarchus, tanquam qui numen κινόαστυδον faciat, dicetur ad *l.* 7. § 32.) apud Ciceron. *de nat. Deor. l.* 2. *Nec verò univerſo generi hominum ſolùm, ſed etiam ſingulis à diis immortalibus conſuli & provideri ſolet.* Vide *ad l.* 1. § 4, 17. & *l.* 6. § 30.

Ἐπ' αὐτῷ τὸ πᾶν ἕστηκε | Humanis viribus nimium quantum hac in parte Stoici videntur tribuiſſe: ſed nec iſti ſoli. Cicero *Paradox.* 2. ex Stoicorum mente: *Nemo poteſt non beatiſſimus eſſe, qui eſt totus aptus ex ſeſe, quíq; in ſe uno ſua ponit omnia.* Et ad *Luc. famil. l.* 5. *ep.* 13. *Hanc laudem ſapientiæ ſtatuo eſſe maximam. non aliunde pendere; nec extrinſecus aut bene aut male vivendi ſuſpenſas habere rationes.* Senec. *epiſt.* 31. *Unum bonum eſt, quod beatæ vitæ cauſſa & firmamentum eſt, ſibi fidere.* Excuſatius hoc forſan, ſi eo ſenſu ſumeretur, quo Plato dixit in *Epitaph.* Ὅτῳ γὰρ ἀνδρὶ εἰς ἑαυτὸν ἀνήρτηται πάντα τὰ πρὸς εὐδαιμονίαν φέροντα, ἢ ἐγγὺς τούτου, καὶ μὴ ἐν ἄλλοις ἀνθρώποις αἰωρεῖται, ἐξ ὧν ἢ εὖ, ἢ κακῶς πεφύκασι πλανᾶσθαι ἀνάγκαζε καὶ τὸ ἐπείνου, τούτῳ ἄρισα παρεσκεύαζεν ζῆν, — ἀλλὰ τὸ αὐτῷ πεποιθέναι. id eſt, vertente Cicerone, *Tuſcul. l.* 5. § 36. *Nam cui viro ex ſeipſo apta ſunt omnia, quæ ad beatè vivendum ferunt, nec ſuſpenſa aliorum aut bono caſu aut contrario, pendere ex alterius eventis & errare coguntur; huic optimè vivendi ratio comparata eſt; — quod ſemper in ſeipſo omnem ſpem reponat ſui.* Quanquam religioſiùs Julian. *in Conſtant. orat.* 2. Ὅτῳ ἀνδρὶ εἰς τὸν θεὸν ἀνήρτηται πάντα, &c. *Cui viro ex Deo apta ſurt omnia*, &c. Verùm ulteriùs progreditur Seneca, non ut *hominum* tantùm *opes operámq;*, ſed ut *numinis* etiam *opem* excludat. *Turpe eſt*, inquit, *etiamnum Deos fatigare. quid votis opus eſt? fac te ipſum felicem.* Et rurſus, *Hoc eſt ſummum bonum; quod ſi occupas, incipis Deorum eſſe ſocius non ſupplex. Quomodo, inquis, iſto pervenitur? Tutum iter eſt, jucundum eſt, ad quod natura te inſtruxit. dedit tibi illa, quæ ſi non deſerueris, par Deo ſurges.* & *epiſt.* 41. *Facis rem optimam, & tibi ſalutarem, ſi, ut ſcribis, perſeveras ire ad bonam mentem. quàm ſtultum eſt optare, cùm poſſis à te impetrare? non ſunt ad cælum elevandæ manus.* &c. Idem tamen *epiſt.* 10. *Votorum tuorum veterum licèt Diis gratiam facias; alia de integro ſuſcipe: roga bonam mentem, bonam valetudinem animi; deinde corporis.* Hoc eſt quod Juvenal. *Sat.* 10. *v.* 356.

Orandum eſt, ut ſit mens ſana in corpore ſano.

qui ſubjicit tamen *v.* 363.

Monſtro quod ipſe tibi poſſis dare. Semita certè
Tranquillæ per virtutem patet unica vitæ.

Et Flaccus *l.* 1. *epiſt.* 18.

Hæc ſatis eſt orare Jovem, qui donat & aufert,
Det vitam, det opes: æquum mî animum ipſe parabo.

Sed & Cotta Academicus apud Ciceronem *de Nat. Deor. l.* 3. *extremo*; quo loco latius iſta diſſeruntur: *Judicium hoc omnium mortalium eſt, fortunam à Deo petendam, à ſeipſo ſumendam eſſe ſapientiam.* Et rurſus; *Atque hoc equidem omnes mortales ſic habent; ommem commoditatem proſperitatémque vitæ à Diis ſe habere: virtutem autem nemo unquam acceptam Deo retulit.* Impiè planè, falſóq;. Quanquam in eandem ferè mentem Syneſ. *de provident.* Μηκέτ' ἂν ἐνόχλει τοῖς θεοῖς, οἰκοθεν, ὦ ἐθέλης, σωζόμενος καὶ σώζεσθαι. αὐτὸς γάρ τις ἔφυς καὶ ἑαυτῷ τῶν τοιούτων (τῶν εὐδαίμονος βίου) ταμίας, ἀγαθὸς εἶναι βουλόμενος. Pium magis quod Marcus *l.* 9. § 40. etiam ad iſta manum nobis ſuam numen porrigere. In quam ſententiam & Seneca ipſe *epiſt.* 41. *Bonus vir ſine Deo nemo eſt. an poteſt aliquis niſi ab illo adjutus exurgere? ille dat conſilia magnifica & erecta. in unoquoque bonorum virorum,*

Quis Deus incertum eſt, habitat tamen Deus.

(quod non ex *Naſon. metam.* utì Lipſius opinatur; ſed *ex Maronis Æn. l.* 8. ſumptum eſt) niſi quòd in ambiguo reliquiſſe videtur, de numine ipſo divino, an de animo humano cœlitus indito, quem & cum noſtro *Deum* familiariter appellat, intelligi hæc voluerit. Vide *l.* 5. § 10. Certè, quod Plut. *de Stoic. contradict. c.* 27. ex fundamentis à Stoico etiam dogmate deſumptis: Εἴπερ ὁ θεὸς ἀρετὴν μὲν οὐ δίδωσιν ἀνθρώποις· ἀλλὰ τὸ καλὸν αὐθαίρετόν ὄντι· πλοῦτον δ' καὶ ὑγίειαν χορηγὸς ἀρετῆς δίδωσιν· οὐκ ὠφελεῖ. *Deus ſi non virtutem hominibus largiatur, ſed eam ſibi ipſi tribuant mortales; opes vero corporiſque valetudinem citra virtutem largiatur; næ ille hominibus nihil quicquam prodeſt.* Veriſſimum nihil ominus, quod noſter *infrà l.* 8. § 56. & *l.* 9. § 40. *Non eſſe in alius cujuſquam poteſtate, ut malum miſerúmve quenquam faciat.* Οὐδεὶς γὰρ ὁ δύναται ἀναγκάζων, *nemo ſiquidem eſt, qui cogere quenquam poſſit ut recti bonique rationem tranſgrediatur. l.* 5. § 10. nec verum certúmve minùs, *Nullius cujuſquam felicitatem ab aliorum dictis, factis, perpeſſionibus pendere:* quod & Marcus *infra* §. 17. eis verbis voluit; ἀνεγκλῆ τὸν ἄλλον ποιῆσαί τι, ἢ μὴ, &c.

Μὴ δύναμόν τι | Obſervat M. Caſ. rectè tangere iſtìc, & ex parte corrigere Marcum, Stoicum dogma quoddam minùs pium, & potentiæ divinæ imminutivum, quo cenſebant illi ideo bona maláq; externa hæc quibuſvis ex æquo obvenire, quòd Deus aliter iſta diſponere nequibat. Ita Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 1. Πάντες ὁμοίως ἔχουσι πρὸς ἀρετὴν καὶ κατόρθωσιν ἀπάντων

ἀπάντων καὶ κωλυτῶν οἱ θεοὶ μόνον ἐφ' ἡμῖν ἐποίησαν τοῦ χρῆσιν τοῦ ὀρθοῦ τῆς φαντασίας, τὰ δ' ἄλλα οὐκ ἐφ' ἡμῖν. ἄφαγε ὅτι οὐκ ἤθελον; ἐγὼ μὲν δοκῶ, ὅτι εἰ ἐδυνάσατο, καὶ ἐκεῖνα ἂν ἡμῖν ἐπέτρεψαν· ἀλλὰ πάντως οὐκ ἐδυνάσατο. Senec. *epist.* 58. *Mittamus animum ad ea quæ æterna sunt; miremur in sublime volitantes rerum omnium formas, Deúmque inter illa versantem & providentiam, quemadmodum quæ immortalia facere non potuit, quia materia prohibebat, defendat à morte, ac ratione vitium corporis vincat.* Et *de benef. l.* 2. *c.* 29. *Quicquid nobis negatum est, dari non potuit. — magna accepimus, majora non cepimus.* Vide *suprà ad* § 3. φύσεως ὃ καὶ ἀναγκαῖον.

Δόξα καὶ ἀδοξία | *Famam* & *infamiam* in *mediis* ponit. Vide *ad l.* 4. § 19. Stoici ἄτυφόν φασιν εἶναι τὸν σοφόν. ἴσως γὰρ ἔχει φησί τι τὸ ἔνδοξον καὶ ἄδοξον. Laërt. *l.* 7. *in Zenon.* & ex Laërtio corrigendus Suidas, qui pro τὸ, τὸν exhibet.

Πόνος καὶ ἡδονὴ | Gregor. Nyss. *orat. catech.* 8. Ἐκεῖνο τῇ φύσει μόνον ὄντι ἀγαθόν, ὃ ἡ αἴσθησις οὐκ ἐφάπτεται· καὶ μόνον ἐκεῖνο καλόν, ἡ τῶν ἀγαθῶν ἀλλοτρίωσις· πόνοις δὲ καὶ ἡδοναῖς τὸ καλὸν καὶ τὸ κακὸν κεῖνται, τῆς ἀλόγου φύσεως ἴδιόν ὄντα, ἐφ' ὧν τῶν ἀληθῶς καλῶν ἡ κατανόησις, διὰ τὸ μὴ μετέχειν αὐτὰ νῦν καὶ διανοίας, χώραν οὐκ ἔχει.

Πάντα ταῦτα ἐπίσης συμβαίνει τοῖς τε ἀγαθοῖς καὶ τοῖς κακοῖς | Idem hominum sapientissimus, *Eccles. c.* 9. *v.* 2. *Omnia justis & sapientibus, quæ aliis omnibus, contingunt; & unus idémque est bonis atque malis eventus. Cuivis potest accidere, quod cuiquam potest.* P. Syrus apud Senec. *de tranquil. c.* 11. & *ad Mart. consol. c.* 9. Senec. ipse *ibid. c.* 17. *Moveret hoc me, si esset cuique pro moribus fortuna, nunquam mala bonos sequerentur. Nunc video exempto discrimine, & eodem modo, malos bonósque jactari.* Nimirum, ut Hieron. *adverss. Jovin. l.* 2. *q.* 4. *In eodem mari navigantibus eadem tranquillitas est, eadem tempestas.* Piè prudentérque Augustin. *de Civit. Dei lib.* 1. *cap.* 8. *Placuit divinæ providentiæ præparare in posterum bona justis, quibus non fruentur injusti; & mala impiis, quibus non excruciabuntur boni. ista verò temporalia bona & mala utrisque voluit esse communia, ut nec bona cupidiùs appetantur, quæ mali quoque habere cernuntur; nec mala turpiter evitentur, quibus & boni plerumque afficiuntur.* quibus gemina ferè habet Gregorius Rom. *pastor. l.* 3. *c.* 1. Hom. *Odyss.* ζ. *v.* 188. apud Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 3. reponendus:

Ζεὺς δ' αὐτὸς νέμει ὄλβον ὀλυμπιος ἀνθρώποισιν
Ἐσθλοῖς, ἠδὲ κακοῖσιν, ὅπως ἐθέλῃσιν ἑκάστῳ.
Divitias pariter justísque malísque supremus
Jappiter ipse sui pro numinis arbitrio dat. Grot.

Οὔτε ἄρ' ἀγαθὰ, ὅτε κακὰ | Concludit hinc, externa ista nec in *bonorum*, nec in *malorum* esse numero habenda, quia promiscuè possunt vel *bonis* vel *malis* contingere. Isocrat. *ad Demon.* § 32. Τοσούτῳ κρείττων δικαιοσύνη χρημάτων, ὅσῳ ἐκείνων μὲν τοῖς φαύλοις μέτεστι, ταύτης δ' οὐ τοῖς μοχθηροῖς ἐδυνάτον μεταλαβεῖν. Vult ille bonum istud præstantius esse, Stoici *solum & singulare.* Senec. *epist.* 71. *Summum bonum est, quod honestum est. & quod magis admireris, unum bonum est, quod honestum est. Cætera falsa & adulterina bona sunt.* quod & latiùs prosequitur *epist.* 76. & 85. Idem *epist.* 120. *Hæc duo (bonum & honestum) apud alios diversa, apud nos tantùm divisa. ista duo quidem facimus, sed ex uno. nihil est bonum, nisi quod honestum est. quod honestum est utique bonum. Bonum putant aliqui esse, quod utile est. itaque hoc & divitiis, & equo, & vino, & calceo nomen imponunt: tanta est apud illa vilitas boni, & adeò usque ad sordida descendit. Nihil nobis bonum videtur, quo quis & malè uti potest. Vides autem divitiis, nobilitate, viribus quàm multi malè utantur.* & *epist.* 117. *Id medium atque indifferens* (hoc est, *nec bonum nec malum*) *vocamus, quod tam malo contingere quàm bono potest; tanquam pecunia, forma, nobilitas.* Et *epist.* 87. *Quod bonum est, bonos facit: fortuita bonum non faciunt. ergo non sunt bona.* quod idem & Cicero *Paradox.* 1. *Potestne bonum cuiquam malo esse? aut potest quisquam in abundantia bonorum ipse esse non bonus? atqui ista omnia talia videmus, ut etiam improbi habeant, & absint probis.* Et rursus *ibidem*; *Verum est ergo, quod contemptissimo cuique contingit, bonum non esse.* E nostris Basil. Cæsar. *in Psalm.* 1. Τούτων οὐδέν ὄζιν ἀγαθὸν τῇ ἑαυτῆς φύσει, ἃ μόνον καθόπ ῥᾳδίαν ἔχει πρὸς τὰ ἐναντία μεταβολὴν, ἀλλ' ὅτι μηδὲ ἀγαθὸς δύναται τοῦ κεκτημένους ἀποτελεῖν. Augustin. *concion. solem.* 236. *Bona sunt ista, unde facias bene; non quæ te faciant bonum. non quæ bonum faciant, sed unde bonum fiat.* Vide *l.* 4. § 39. & *l.* 5. § 10. & *l.* 8. § 1.

§ 12. Πάντα ταχέως ἀναφανίζεται | Ita *l.* 4. § 14. Ἀναφανίσῃ τὸ χρυσίσαιτο. & *l.* 6. § 9. Πᾶν τὸ ἔνυλον ἀναφανίζεται τάχεται τῇ πρὸ ὅλων οὐσίᾳ. & *l.* 9. § 33. Πάντα ὅσα ὁρᾷς τάχεται φθαρήσεται, καὶ οἱ φθειρόμενα αὐτὰ ὀλιγόντες τάχεται καὶ αὐτοὶ φθαρήσονται.

Ἡ τοῦ τύφου διαβεβοημένα | Ita *l.* 6. § 13. Δεινὸς γὰρ ὁ τύφος παραλογισής. Vide & *l.* 12. § 24.

Ὧν αἱ ἀποληψεις καὶ αἱ φωναὶ, τοῦ ἐνδόξου | *supplendum*, παρέχουσι, *faciunt*, aut aliud ejusmodi. Ista enim malim, quàm cum Annot. Lugd. ἀφαιροῦσι, *auferunt.* nisi si utrumque, quod & potest, *supplere* libuerit. Vide *infra* § 17. & *l.* 3. § 4.

Τὰ ἐμφανταζόμενα αὐτῷ | *Quibus, tanquam larvis horrendis, instructa mors imaginationi nostræ semet objicere assolet.* Sensuum prægnans vocabulum. Vide *l.* 1. § 7. φαντασιοκλήτως. Ita Epictet. *dissert.*

sert. l. 2. c. 6. Ποίαν δυσκολίαν ἔχει, τὸ ψυχρὸν φθεγξῶμαι; τὸ ὂν φθεῖρον ἢ μάχαιρά ἐστιν, ἢ λοιδός, ἢ θάλασσα, ἢ κεφαλή, ἢ πύρωσις. τί σοι μέλει, ποίᾳ ὁδῷ καταβῇς εἰς ἅδου; ἴσαι πᾶσαί εἰσιν. εἰ δὲ θέλεις ἀκοῦσαι τὰληθῆ, ζωποιωτέρᾳ, ὦ πέμπει ὁ πύρωσις. ὑδέποτ' ὑδεὶς πύρωσις ἐξ μησί τινα ἔσφαξε πυρετὸς δὲ καὶ ἀναιμωτὶ πολλάκις. λόφος ὅτι ταῦτα πάντα, καὶ κόμπος κενῶν ὀνομάτων. quibus gemina habet & *l. 4. c. 7.* Quod autem de morte istic Marcus, de rebus quibusvis externis idem *infra l. 6. § 13.* ἕτως δεῖ παρ' ὅλον τὸν βίον ποιεῖν, καὶ ὅτε λίαν ἀξιοπρόσωτα φαντάζεται, ἀπομιμεῖν αὐτὰ, καὶ πρὸς ἰσοτίαν, ἐφ' ᾗ σεμνύεται, περιαιρεῖν. Plutarch. *de exil.* τούτων (ὧν ἡ φύσις οὐδὲν ἔχει κακὸν, ἀλλὰ ὅλον καὶ πᾶν τὸ λυπεῖν ἐκ κενῆς δόξης ἀναπέπλασται) δεῖ, καθάπερ τοῖς δεδοικόσι τὰ φασματώδη παιδίοις, ἐγγὺς καὶ κατὰ χεῖρα ποιοῦντες καὶ ἀναστρέφοντες ἐπίζωμεν καθαφανεῖν, ἕτως ἐγγὺς ἀπομύσαι καὶ διαπεῖσαι τὸν λογισμὸν, τὸ σαθρὸν καὶ τὸ κενὸν καὶ τεταγωδημένον ἀποκαλύπτειν. Senec. *ep.* 24. *Illud ante omnia memento, demere rebus tumultum, ac videre quid in quaq; re sit: scies nihil esse in istis terribile, nisi ipsum timorem. quod vides accidere pueris, hoc nobis quoque majusculis pueris evenit. illi quos amant, quibus assueverunt, cum quibus ludunt, si personatos vident, expaveſcunt. Non hominibus tantùm, sed & rebus persona demenda est, & reddenda facies sua. Quid mihi gladios & ignes ostendis, & turbam carnificum circa te frementium? tolle istam pompam, sub qua lates, & stultos territas. mors es, quam nuper servus meus, quam ancilla contempsit. quid tu rursus mihi flagella & eculeos magno apparatu explicas? quid singulis articulis singula machinamenta, quibus extorqueantur, aptata, & mille alia instrumenta excarnificandi particulatim hominis? pone ista, quæ nos obstupefaciunt. jube conticeſcere gemitus, & exclamationes & vocum inter laceratione elisarum acerbitatem. nempe dolor est, quem podagricus ille contemnit, quem stomachicus ille in ipsis deliciis perfert, quem in puerperio puella perpetitur.* Et epist. 14. *Timetur inopia; timentur morbi; timentur quæ per vim potentioris eveniunt. ex his omnibus nihil magis nos concutit, quàm quod ex aliena potentia impendet. magno enim strepitu & tumultu venit. naturalia mala, quæ retuli, inopiæ atque morbi, silentio subeunt, nec oculis, nec auribus quidquam terroris incutiunt. ingens alterius mali pompa est: ferrum circa se & ignes habet, & catenas & turbam ferarum, quam in viscera immittat humana. cogita hoc loco carcerem & cruces, & eculeos, & uncum; & adactum per medium hominem, qui per os emergat, stipitem; & distracta in diversum actis cruribus membra; illam tunicam alimentis ignium & illitam & intextam; quicquid aliud præter hæc, commenta sævitia est. non est itaque mirum, si maximus hujus rei timor est, cujus & varietas magna, & apparatus terribilis est. nam quemadmodum plus agit tortor, quò plura instrumenta doloris exposuit; specie enim vincuntur, qui patientiâ restitissent: ita ex his, quæ animos nostros subigunt & domant, plus proficiunt, quæ habent quod ostendant. illæ pestes non minùs graves sunt; famem dico & sitim, & præcordiorum suppurationes, & febrem viscera ipsa torrentem. Sed latent. nihil habent, quod intentent, quod præferant. hæc, ut magna bella, aspectu paratúq; vicerunt.* Idem *quæst. nat c. 59. Contemne mortem, & omnia, quæ ad mortem ducunt contempta sunt; sive illa bella sunt sive naufragia, seu morsus ferarum, seu ruinarum subito lapsu procidentium pondera. numquid ampliùs facere possunt, quàm ut corpus ab anima resolvant? hæc nulla diligentia vitat, nulla felicitas domat, nulla potentia evincit.* Et *ibid. l. 6. c. 32. Quid ad me quàm sint magna, quibus pereo? ipsum perire non est magnum.* Vide *ad l. 7. § 68.*

Φύσεως ἔργον | Ita *l. 11. § 34.* φυσικὸν ἔργον. *l. 4. § 5.* φύσεως μυσήριον. & *l. 9. § 3.* φυσικὸν ἐνέργημα. Senec. *in quæst. natur. l. 6. c. 32. Mors naturæ lex est: mors tributum, officiúmq; mortalium.*

Παιδίον δεῖ | Senec. *epist. 110. Talis est animorum nostrorum confusio, qualis Lucretio visa est. (l. 2.)*

Nam veluti pueri trepidant, atque omnia cæcis
In tenebris metuunt: ità nos in luce timemus
[Interdum, nihilo quæ sunt metuenda magis, quàm
Quæ pueri in tenebris pavitant, fingúntq; futura.]

Quid ergo? non omni puero stultiores sumus, qui in luce timemus? & *epist. 36. Deniq; finem faciam si hoc unum adjecero, nec infantes, [fatuos f.] nec pueros, nec mente lapsos timere mortem: & esse turpissimum, si eam securitatem nobis ratio non præstat, ad quam stultitia perducit.* Vide eundem supra ex *ep. 24.* & *de Constant. c. 4. ad l. 8. § 48.* Vide & *ad l. 4. § 3.* ὡς ἀνήρ. Epictet. *dissert. l. 3. c. 24.* Πρὸς ταῦτα ὑπὸ θεῶν εἰς τὴν πόλιν ταύτην εἰσηγμένος, καὶ ἤδη ἤδη ἀνδρὸς ἔργον ὀφείλων ἀπεδύσω, πίτδας ὑποδεῖς καὶ μάμμιλλα, καὶ κάμπτει σε καὶ ἀποδυλιῶν κλαίουσα γυῖαια μωρά; ἕτως ὑδέποτε παύσῃ παιδίον, ὢν νήπιον; ἐκ οἶδ' ὅτι ὁ τὰ παιδία ποιῶν, ὅσῳ πρεσβύτερος, τοσούτῳ γελοιότερος; Vide *l. 11. § 23.* Idem *ibid. c. 19.* ἕτω καὶ αὐξηθέντες φανούμεθα παιδία. παῖς γὰρ ἐν μυσικοῖς, ὁ ἄμυσος· ἐν γεωμετρικοῖς, ὁ ἀγεώμετρος, ἐν βίῳ, ὁ ἀπαίδευτος.

Καὶ συμφέρον αὐτῇ | Quia scil. rerum natura rerum mutationibus istis constat; ut *sup. § 3.* Et scit Musa rhetor, referente M. Senec. *præfat. controv. l. 5.* de nobis, *Mortibus vivimus*; ità mortibus mundus renovatur vigétque, uti noster *lib. 6. § 15.*

Πῶς ἄπτεται θεῶν ἄνθρωπος, καὶ κατὰ τί ἀπ' αὐτῶν μέρος | Pendent à superioribus ista; ut novam istinc sectiunculam ordiri neutiquam sit consentaneum.

Hæc enim quæ ſequuntur, ex eorum ſunt numero, quæ Marcus nobis diligentiùs conſideranda in periocha iſta proponit: quâ nimirũ parte homo Deũ attingat, &c. neq; enim opus eſt, ut receptam cum Annot. Lugd. lectionem ſolicitemus, & ἀνηρτῆφοντις legamus, θεὸς ἀνθρώπῳ. quanquam & Marcus *l.* 12. § 2. *de Deo*, μόνῳ τῷ ἑαυτῆ νοερῷ μόνων ἅπτεσθαι ἐξ ἑαυτῆς, &c. Plut. *Numâ*, ἐκ ἐφάπτεσθαι θεῦ δύνατον ἄλλως ἢ νοήσει. Dionyſius, ὠνομολιμαῖος *de divin. nomin. c.* 1. Τοῖς ἀφθέγκτοις καὶ ἀγνώστοις ἀφθέγκτως καὶ ἀγνώστως ζωτεπόμεθα, κατὰ τὰ χρείττονα τῶν καθ' ἡμᾶς λογικῆς καὶ νοερᾶς δυνάμεως καὶ ἐνεργείας ἕνωσιν. Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 3. Δύο ταῦτα ἐν τῇ φύσει ἡμῖν ἐγκατεμίγνυται, τὸ σῶμα μὲν, κοινὸν πρὸς τὰ ζῶα, ὁ λόγος ἢ καὶ ἡ γνώμη, κοινὸν πρὸς τοὺς θεούς. De anima rationali Galen. in *hortator. c.* 2. Ὦ, μόνῳ ἔμψυχον ἐν ἡμῖν κοινωνούμενον θεοῖς. Et *ibid c.* 7. Τὸ δὲ ἔμψυχον ἀνθρώπων γένος, ὦ παῖδες, ἐπικοινωνεῖ θεοῖς τε καὶ τοῖς ἀλόγοις ζώοις; τοῖς μὲν καθόσον λογικόν ἐστι, τοῖς δὲ καθόσον θνητόν. βέλτιον ἂν εἴη τῆς πρὸς τὰ χείττονα κοινωνίας ἀπολαύοντας, ἐπιμελήσεσθαι παιδείας. ἧς τυγχάνοντες, τὸ μέγιστον ἔμψυχον ἀγαθῶν ἕξομεν. Porphyr. apud Euſeb. *præparat. Evangel. l.* 3. *c.* 9. Ψυχὴ μὲν ἔν λογικὴ καὶ ἀθάνατος, καὶ νῆες ἀπαθὴς ἐν ἀνθρώπῳ φύσει, εὖ μοι δοκεῖ λέγεσθαι εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν ἀποσώζειν θεῦ καθόσον ἄϋλος καὶ ἀσώματος, νοερά τε καὶ λογικὴ τῷ ὄντι ζωὴ ἔστηκεν, ἀρετῆς ἕσα καὶ σοφίας δεκτική. Feſtivè Clem. *Strom. l.* 3. de homine; Ἔοικεν δ' οἶμαι, Κενταύρῳ θετταλικῷ πλάσματι, ἐκ λογικῆ καὶ ἀλόγῳ συγκειμένῳ, ψυχῆς καὶ σώματος· ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμα, γλιῶ τε ἐοικέναι, καὶ σποδιᾷ εἰς γλιῶ. τέτακται δὲ ἡ ψυχὴ πρὸς τὸν Θεὸν, ἢ γε διὰ τῆς φιλοσοφίας τῆς ἀληθοῦς παιδαγωγία.

Καὶ ὅταν πῶς ἔχῃ διακέηται | Xyl. *præterea quomodo afficitur eo tactu pars illa.* Verùm verſionis rationem nullam dat, unde quid legerit ariolemur. M. Caſaub. legit διαχέηται vertiq; *quomodo pars ea afficitur, quando diffundi videtur.* addit & conjecturam alteram, legi poſſe, ὅταν πῶς ἔχει ἢ διάκειται. ut poſterius vocabulum ſit prioris ἐξηγητικὸν, vel à Marco ipſo. vel à gloſſematario aliquo. D. Boot. ὅταν πῶς ἔχον διάκειται, *quomodo ſe habeat, & afficiatur pars iſta.* Ego malim, tranſpoſitis vocibus locíſq; ſuis redditis, quò ſenſus conſtet, καὶ πῶς ἔχῃ ὅταν διάκηται, *quomodo ſe habeat anima, ubi permeaverit, ſive pertigerit*; ad Deum ipſum nimirum, vel ad locum eum, quicunq; ille tandem fuerit, ſibi divinitùs deſtinatum, poſtquam à corpore ſejuncta fuerit; εἰς τὸν οἰκεῖον ἱδρυθεῖσα τόπον, utì Æſchines in *Axiocho.* vel etiam cum Merico, ὅταν διαχέηται, ſed ſenſu diverſo; *ubi diffuſa & diſſipata fuerit*, corporis nimirum compage ſolutâ. Marcus lucem præfert, qui *l.* 4. § 21. ὅτι ποσὸν συμμείνασα μεταβάλλοι καὶ χέοιτο. Senec. *ep.* 88. *Innumerabiles ſunt quæſtiones de animo. unde ſit; qualis ſit; quando eſſe incipiat; quàm diu ſit; an aliunde aliò tranſeat, & domicilium mutet, ad alias animalium formas aliáſque conjectus: annon ampliùs quàm ſemel ſerviat, & emiſſus vagetur in toto: utrùm corpus ſit, annon ſit; quid ſit facturus, cùm per nos aliquid facere deſierit: quomodo libertate ſuâ uſurus, cùm ex hac effugerit cavea: an obliviſcatur priorum, & illîc nôſſe ſe incipiat, cùm de corpore abductus in ſublime ſeceſſit.* Varias autem hac in parte Stoicorum ſententias (neq; enim ſatis ipſis inter ſe conveniſſe videtur) apud Lipſium legas licet, *Phyſiolog. Stoic. lib.* 3. *cap.* 14. Ambiguè noſter ubique feré. Sed & Seneca, & Socrates ipſe; utì oſtendemus ad *lib.* 4. § 16. Salmaſius interim titulum fuiſſe iſta ſuſpicatur tractatûs alicujus, qui jam perierit, inſequentis.

§ 13. Καὶ τὰ νέρθεν γᾶς, φησὶν, ἐρευνῶν | Pindari verba ſunt, à Socrate in Platonis *Theæteto* de genuino philoſopho uſurpata, cujus verba *infr.* ad *l.* 11. § 1. ſunt exhibenda. Uſurpârunt & poſt Socratem ex Platone Porphyr. *de abſtin. animal. l.* 1. Galen. *hortator. ad artes c.* 1. Clemens Alex. *Strom. l.* 5. Et ex Clem. Euſeb. *præpar. Evang. l.* 13. *c.* 13. Theodoret. *therap. l.* 12. Verùm aliter illi omnes quàm noſter iſtîc; qui non virtuti, ſed vitio dat, quòd iſtorum curioſi homines, vitæ mentíſque ſuæ inſpiciendi ac diſcutiendi negligentiores exiſtant. Pari ferè modo artes illas, quæ *liberales* vulgò dicuntur, exagitat Seneca *ep.* 88. *Metiri me geometres docet latifundia. potius doceat, quomodo metiar, quantum homini ſit ſatis. Numerare docet me Arithmetica, & avaritiæ commodare digitos. potiùs doceat, nihil ad rem pertinere iſtas computationes: non eſſe feliciorem, cujus patrimonium tabularios laſſat: imò quàm ſupervacua poſſideat, qui infeliciſſimus futurus eſt, ſi quantum habeat, per ſe computare cogatur. Quid mihi prodeſt ſcire agellum in partes dividere, ſi neſcio cum fratre dividere? quid prodeſt colligere ſubtiliter pedes jugeri, & comprehendere etiam ſiquid decempedam effugit, ſi triſtem me facit vicinus potens, & aliquid ex meo abradens? Doces me, quomodo nihil perdam ex finibus meis? at ego diſcere volo, quomodo totus hilaris amittam.* Et reverâ, ut Auguſt. *Confeſſ. l.* 5. *c.* 4. leviuſculè inflexus. *Dubitare ſtultum eſt, quin fidelis homo, quamvis nec ſaltem ſeptentrionis gyros noverit, melior ſit, quàm menſor cœli, & numerator ſyderum, & penſor elementorum, & negligens ſui.* cùm ille, *tui*, dixerit, Deum allocutus.

Τὰ ἐν τοῖς πλησίον ψυχαῖς διὰ τεκμάρσεως ζητοῦντος | Vel phyſiognomonas notat, qui ex indiciis externis de aliorum ingeniis conjecturam facere profitentur: vel innatum illud generi humano vitium perſtringit, quo in alienos affectus cordíſq; receſſus intimos induere ſeſe pleriq; geſtiunt; *curioſum genus ad cognoſcendam vitam alienam deſidioſum ad*

corrigendam

corrigendam ſuam, ut ſcitè Auguſt. *confeſſ. l.* 10. *c.* 2.

Πρὸς μόνῳ τῷ ἔνδον | Opportunum itaq; hîc monitum illud Homericum *Odyſſ. Λ. v.* 392.

Ὅσσι τοι ἐν μεγάροισι κακὸν νόον ἀγαθόν τε τέτυκται.

quem verſum Socrates præ omnibus ſemper rebus ſibi cordi eſſe dicebat, ut Gellius ſcripſit *noct. Attic. l.* 4. *c.* 6. eidémq; in ore crebrum fuiſſe, tradidit Demetrius Byzantius, utì Laërt. *l.* 2. quò à naturæ rerum aliarum phyſicâ ſpeculatione abduceret homines ad ethicæ ſive moralis philoſophiæ ſtudium, quâ animum cujuſque proprium diſcutiendi, dignoſcendi, corrigendi, perpoliendi, modus methodúſq; commonſtratur. quin & eo fine uſurpatum, à Diogene, prodit Diocles apud Laërt. *l.* 6. in *Menedem. Cynic.* ab Ariſtippo, Euſeb. *præpar. Evang. l.* 1. *c.* 5. Laudant & Plutarch. in *præcept. Salub.* & *de Commun. notit. c.* 10. Sext. Empir. *de philoſoph l.* 1. *c.* 1. & *l.* 10. *c.* 1. Dio Pruſ. *orat.* 40. Optimè Plut. *de Curioſ.*

Τί τ' ἀλλότριον, ἄνθρωπε βασκαίνεις τάδε,
Καλὸν ὀξυδερκεῖς, τὸ δ' ἴδιον παραλείπεις;
μετάθες ἔξωθεν, καὶ μετάρσιον εἴσω πίλει πολυπραγμοσύνην.

Τῷ ἔνδον ἑαυτῆς δαίμονι | *Mentem* cujuſq; nunc *dæmonem*, nunc & *Deum* dicit. Sic *l.* 3. § 3. Ὁ μὲν γὰρ νοῦς καὶ δαίμων. & § 16. τὸν ἔνδον ἐν τῷ στήθει ἱδρυμένον δαίμονα. & *l.* 5. § 27. ὁ δαίμων, ὃν ἑκάστῳ ψυχρότατα καὶ ἡγεμόνα ὁ Ζεὺς ἔδωκεν. & *ibid.* § 10. τὸν ἐμὸν θεὸν καὶ δαίμονα. & *l.* 3. § 5. ὁ ἐν σοὶ θεός. Plato in *Timæo*: Τὸ δὴ θεὸν τὸ κυριώτατον παρ' ἡμῖν ψυχῆς εἶδος διανοεῖσθαι δεῖ τῇ ὄν, ὡς ἄρα αὐτὸ δαίμονα θεὸς ἑκάστῳ δέδωκε τοῦτο. ὃ δὴ φαμὲν οἰκεῖν μὲν ἡμᾶς ἐπ' ἄκρῳ τῷ σώματι, ψυὴν δὲ πῇ ἐν ἕρανῷ συγγένειαν ὑπὸ γῆς ἡμᾶς αἴρειν, ὡς ὄντας φυτὸν, οὐκ ἔγγειον, ἀλλ' οὐράνιον.

Καὶ τοῦτον γνησίως θεραπεύειν | Plato *Timæo* poſt ſuperiora illa: Τὸν δὲ ἀεὶ θεραπεύοντα τὸ θεῖον, ἔχοντά τε αὐτὸν εὖ μάλα κεκοσμημένον τὸν δαίμονα ξυοίκιζον ἐν αὐτῷ, διαφερόντως εὐδαίμονα εἶη. θεραπεία δὲ δὴ πάντῃ παντὸς μία, τὰς οἰκείας ἑκάστῳ ἕφας καὶ κινήσεις, ἀποδιδόναι· τῷ δ' ἐν ἡμῖν θείῳ ξυγγενεῖς εἰσὶ κινήσεις, αἱ τῆς παντὸς διανοήσεις καὶ περιφοραί· Apul. *de Socrat. gen. Si quotidiana eorum æra diſpungas, invenies in rationibus multa prodigè profuſa, & in ſemet nihil, in ſui, divo, dæmonis cultum.* Et Senec. *ep.* 41. *Sacer intra nos ſpiritus ſedet, malorum bonorúmq; noſtrorum obſervator & cuſtos. hic prout à nobis tractatus eſt. ita nos ipſe tractat.*

Καθαρὸν πάθος | τοῦτον κ. τ. Suidas in Εἰκαῖον. qui & mox θεῦ pro θεῶν. Affectus autem Stoicos prorsùs ſuſtuliſſe, nulli non notum.

Καὶ εἰκαιότητος | Εἰκαῖον, μάταιον, ἀνωφελές. Suid. adductis Marci verbis hiſce.

Φίλα δὲ συγχύσεων | Eam nimirum, de qua *ſuperiùs* § 1. Sed & *l.* 9. § 27. φύσει γὰρ φίλοι. Et *l.* 11. § 8. φύσει συγγνώμων καὶ φίλον.

Τρόπον τινὰ ἐλεεινά | Ita *l.* 7. § 26. *Ubi quis in te peccaverit, cogita ſtatim apud te, quid illud fuerit, quod bonum malúmve ratus, id culpæ admiſerit:* τοῦτο γὰρ ἰδὼν ἐλεήσεις αὐτόν. *hoc enim perſpecto, miſereberis hominis*, quod tali nimirum opinione imbutus ſit. Et ſunt reverà improbi homines οἴκτου μᾶλλον ἢ φθόνου ἄξιοι, (contra quàm de rebus ſuis Andocides *orat. de reditu.*) *miſeratione potius quàm indignatione digni. Nam ſicuti corporum languor, ita vitioſitas quidam eſt quaſi morbus animorum. cùm itaque ægros corpore minimè dignos odio, ſed potiùs miſeratione judicemus, multò magis non inſequendi, ſed miſerandi ſunt, quorum mentes omni languore atrocior urget improbitas.* Boeth. *Conſol. phil. l.* 4. *c.* 4. Et Hilar. *in Pſal.* 118. § 7. *Sanctus quiſque cum cæditur, non humilitatis ſuæ qui cæſus eſt, ſed inſolentiæ ejus qui cædit, miſeretur: ut à veſano filio pater, ut ab amente ægroto medicus contumeliam paſſus dolorem, non ex eo quod perpeſſus fuerit, ſentit; ſed ob id, quod ille quem ſanum eſſe cuperet, injuriam ſibi veſanus intulerit.* Libanius itidem *orat.* 12. Τὸν ἁμαρτάνοντα ἄνθρωπον, ἢ κολάζειν νόμος, ἀλλ' ἐλεεῖν, καὶ πειρᾶσθαι τέχνῃ τῇ περὶ ἰατρῶν ἐπανορθοῦν. ὁδοὺς ὁ πόθος τὸν μανόμενον. ὁδὲ ἕλκωμα νόσῳ ποιέμενος, πῶς νόσον κατηγορεῖ. Stoicis autem improbi omnes amentes habentur. Ita Epictetus *diſſert. l.* 1. *c.* 18. Πεπλάνηται δὲ ἀγαθῶν καὶ κακῶν. χαλεπαίνειν ἂν δεῖ αὐτοῖς, ἢ ἐλεεῖν αὐτούς; quaſi diceret, iſtud potiús. Et Marcus *l.* 7. § 25. δεῖ δὲ συγγινώσκειν *ignoſcere oportet.* Sed & *l.* 1. § 15. τὸ συγγνωμονικὸν, à Maximo, qui & Stoicus ipſe, didiciſſe ſe profitetur. Verùm cautè iſtîc & cum reſtrictione aliqua, τρόπον τινὰ ἐλεεινὰ, id eſt, *modo quodam miſeranda* dixit, nè in dogma Stoicum peccare videatur, quod ſtatuit ἔλεον εἶναι πάθος, καὶ συσταλὲν ἄλογον, *miſericordiam eſſe ægritudinem ſive perturbationem, contractionémque animi, à ratione alienam.* itaque τὸν σοφὸν ἐλεήμονας μὴ εἶναι· *Sapientes non eſſe miſericordes.* Laërt. *lib.* 7. in *Zenone.* de quo & Lactant. *inſtitut. lib.* 3. *c.* 22. *Illud ſatis ad coarguendum hominis errorem, quòd inter vitia & morbos miſericordiam ponit.* Cicero *orat. pro Muren.* ex Zenonis ſententia, *cujus inventorum æmuli ſint Stoici, Neminem miſericordem eſſe, niſi ſtultum & levem.* cùm Plato & Ariſtoteles contra docuerint, *Viri boni eſſe miſereri.* Quin & Euripid. contra prorſus quàm Stoici, in *Antiopa* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 3.

Ἔνεστι δ' οἴκτος, ἀμαθίᾳ μὲν οὐδαμῶς,
Σοφοῖσι δ' ἀνδρῶν. καὶ δὲ οὐκ ἀζήμιον
Γνώμῃ ἐνεῖναι τοῖς σοφοῖς λίαν φρόνον.

Non imperiti motus eſt miſereſcere,

Sed est viri sapientis, noxæque imminet,
Cùm sapere sese qui putant, sapiunt nimis.

Et Senarius Græcus,

Ἀνδρὸς πονηροῦ ἀπλάγχνον ἡ μαλάττεται.
Misereſcere haud scit impii cordis rigor.

Nec incelebre, aut insciturn, Phocionis illud apud eundem, *tit.* 1. Οὔτε ἐξ ἱεροῦ βωμὸν, ὅτε ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἀφαιρετέον τὸν ἔλεον· *Nec è templo aram*; (ad quam miseris & vexatis receptus sit;) *nec ex vita humana tollendam misericordiam.* Istâ siquidem sublatâ, quod Plin. *l.* 7. *c.* 19. *Exit hic animi tenor aliquando in rigorem quendam torvitatémq; naturæ duram & inflexibilem, affectúsque humanos adimit.* Verùm Stoicorum dogma istud Seneca clarissimè explicat, *de clement. l.* 2. *c.* 4, 5. *Misericordiam plerique ut virtutem laudant, & bonum hominem vocant misericordem: hæc autem vitium animi est. Est enim vitium pusilli animi, ad speciem alienorum malorum succidentis. itaque pessimo cuique familiarissima est.* Et mox: *Misericordia est ægritudo, ob alienarum miseriarum speciem. ægritudo autem in sapientem virum non cadit.* Denique *c.* 6. *Misericordia vitium est animorum, nimis miseriæ faventium: quam siquis à sapiente exigit, propè est, ut lamentationem exigat, & in alienis funeribus gemitus.* Porrò ista, quia durius asperiúsque dicta videri poterant, mitigare conatur idem *ibidem*, ubi subjicit, *c.* 5. & 6. *Sapiens ergo non miseretur; quia & sine miseria animi non fit. Cæterùm omnia, quæ qui miserentur, dolentes facerent, hic libens & alacri vultu faciet. Succurret alienis lacrymis, non accedet: dabit manum naufrago, exuli hospitium, egenti stipem: donabit lacrymis maternis filium, & catenas solvi jubebit, & ludo eximet; & cadaver etiam noxium sepeliet. at faciet ista tranquillâ mente, vultu suo. Ergò non miserebitur sapiens, sed succurret, sed proderit, in commune auxilium natus ac publicum bonum, &c.* Itaque Plut. *de tranquill.* Ἔνιοι γὰρ φιλοσόφων τὸν ἔλεον ψέγουσι πρὸς ἀτυχοῦντας ἀνθρώπους γινόμενον, ὡς καλὸν ἐπὶ βοηθεῖν, ἢ σωθῆναι καὶ σωτηρίδοναι τοῖς πλησίον ὄντος· ἃ δὲ μεῖζόν ἐστιν, ἐπὶ αὐτῷ ἀμβλυνόντων καὶ λακειμώνων φαύλως τὸ ἦθος αἰδημονοῦντας ἀδυμεῖν καὶ λυπεῖσθαι ἐῶσιν, ἀλλὰ θεραπεύειν ἀνάλυπος τὴν καρδίαν. Scilicet talem volunt esse sapientis affectum, qualem nostri *misericordiam divinam* prædicant. Qui, ut autor libri *de patient.* sub Augustini nomine, sive Hugo is de S. Victore, sive alius quis est. *c.* 1. *Zelat sine aliqua molestia, iraſcitur sine aliqua perturbatione, miseretur sine aliquo dolore, patiens est sine ulla passione. Si, tanquam nostra, illa cogitamus, in illo nulla sunt.* Videatur Anselm. *prosolog. c.* 8. & Thom. Aquin. *summ. l.* 1. *q.* 21. *a.* 3. Quin. & Aug. ipse *de morib. Eccles. Cathol. l.* 1. *c.* 27. *Quare illa omnia, quibus hujuscemodi malis incommodisve resistitur, qui officiosè atque humaniter præbent, misericordes vocantur, etiamsi sapientes usque adeò sint, ut jam nullo animi dolore turbentur. nam quis ignoret ex eo appellatam esse misericordiam, quòd miserum cor faciat condolentis alieno malo?* Quanquam reverà *misericordia* potiùs dicta, *quòd cordi sit aliena miseria.* Zanch. *de natur. Dei, l.* 4. *c.* 4. *q.* 1. Verùm pergit Aug. *Et quis non concedat ab omni miseria liberum esse debere sapientem, cùm subvenit inopi, cùm vestit nudum, cùm peregrinum tecto excipit, cùm oppressum liberat, cùm denique humanitatem suam usque ad sepulturam porrigit mortuorum? etiamsi id faciat mente tranquillâ, nullis aculeis doloris instinctus, sed adductus officio bonitatis, misericors tamen vocandus est. huic enim nihil obest nomen, cùm absit miseria.* Verùm & ea Græco vocabulo abest. quod & Zanchius observavit. itaque de nomine tantùm controversia est. Veruntamen mox Stoicos obliquè perstringens, quibuscum tamen de re ipsa consentire planè videtur; *Stulti verò*, inquit, *cum misericordiam quasi vitium devitant, quia officio satis moveri nequeunt, si nec perturbatione commoventur, congelascunt potiùs rigore inhumanitatis, quàm rationis tranquillitate serenantur. Itaque multò prudentiùs Deus etiam ipse misericors dicitur: qui quemadmodum dicatur, restat intelligere iis, qui sese idoneos religione studióq; præstiterint.* Vides, utì Senecæ gemina ferè, quoad sensum, loquatur; de vocabuli usu duntaxat Senecæ neutiquam concedens. Nam quod *retract.* 1. 7. de sapientibus quod hìc dictum est, *non sic accipiendum* monet, *quasi definierit, in hac vita esse tales sapientes, quandoquidem non, cùm sint; sed etiamsi sint, dixerit.* Nec hoc à Stoico dogmate abhorrere prorsus videtur, qui, *quis sapiens sit, aut fuerit*, inquit Cicero *Academ. l.* 4. *nec ipsi solent dicere.* quique *sapientem*, vel sapientis ideam potiùs, *talem nobis delineant, qualem nemo mortalis est unquam consecutus*, ut idem *de amicit.* Ἔστι γὰρ οὐκ ἀδαμός γῆς, οὐδὲ γέγονεν, ut Plut. *de Stoic. contradict. c.* 13. Quanquam audentiùs Senec. *de sapient. constant. c.* 7. *Non est, quod dicas, ità ut solet, hunc sapientem nostrum nusquam inveniri. non fingimus istud humani ingenii vanum decus, nec ingentem imaginem falsæ virtutis concipimus, sed qualem confirmamus, exhibuimus & exhibemus.* Non te certè, Seneca; quod & ipse alibi fateris. Ad veritatem propiùs accessere illi, qui (Stobæo referente *collectan. tom.* 1. *lib.* 2. *tit.* 4. §. 8.) κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους σοφόν τινα γεγονέναι νομίζουσι· hoc est, *primis temporibus*, ante lapsum nimirum primævum, *sapientem existimant quendam extitisse.* Verùm hæc utcunque se habeant, patet hinc interim, cur noster istîc oratione suspensâ usus, τόπον τινα, non ἁπλῶς, ἐλεεινὰ dixerit.

Δι' ἀγοιαν | Vide *supr.* §. 1. & *lib.* 11. §. 18. Polyb. *hist.* 12. Δεῖ τοὺς μὴ κατ' ἄγνοιαν παραπίπτοντας διδόναι συγγνώμην· τοὺς δὲ κατ' ἐπιβουλὴν, ἀπαραλλάκτως ἔχειν. Sic Pers. *Sat.* 3.

——*caret culpâ, nescit quid perdat.*——

Verùm

Verùm in istis distinctiones quasdam adhibet Aristot. *Ethic. l.* 3. *c.* 1. primò siquidem distinguit περὶ τῆς ἀγνοίας. Ἀγνοεῖ μὲν ὃν πᾶς ὁ μοχθηρὸς, ἃ δεῖ πρᾶξαι, καὶ ὧν δὲ μὴ ἀφεκτέον· καὶ διὰ τοιαύτας ἁμαρτίας ἄδικοι καὶ ὅλως κακοὶ γίνονται. τὸ δ' ἀκούσιον βέλεται λέγεσθαι, ὅταν εἴ τις ἀγνοεῖ τὸ συμφέρον· ἡ γὰρ ἐν τῇ προαιρέσει ἄγνοια, αἰτία τῆς ἀκουσίας, ἀλλὰ τῆς μοχθηρίας. ὅλως δὲ οὐ καθόλου λέγονται δὲ διά γε ταῦτα· ἀλλ' ἡ καθ' ἕκαστα, ἐν οἷς καὶ περὶ ἃ ἡ πρᾶξις· ἐν τούτοις γὰρ καὶ ἔλεος καὶ συγγνώμη· ὁ γὰρ τούτων τι ἀγνοῶν, ἀκουσίως πράττει. Secundò distinguit inter τὸ δι' ἄγνοιαν, καὶ τὸ ἀγνοοῦντα πρᾶξαι. Ἕτερον δ', inquit, ἔοικε καὶ τὸ δι' ἄγνοιαν πρᾶξαι, καὶ ἀγνοοῦντα πρᾶξαι. ὁ γὰρ μεθύων ἢ ὀργιζόμενος, οὐ δοκεῖ δι' ἄγνοιαν πράττειν, ἀλλὰ διά τι τῶν εἰρημένων· οὐκ εἰδὼς δ', ἀλλ' ἀγνοῶν. Clemens Marco σύμφωνα planè, *Strom. l.* 4. Κἂν μισῶσι τὸν ἐκλεκτόν τινες, οἷόν ἐστι τὴν ἄγνοιαν αὐτῶν, οἰκτείρων τῆς ἁμαρτίας τὴν γνώμην αὐτῶν Epictet. *l.* 1. *c.* 28. Τί χαλεπαίνεις αὐτῇ, ὅτι πεπλάνηται παλαίπωρος περὶ τῶν μειζόνων; οὐχὶ δ' εἶθ' ἅμα μᾶλλον ἐλεεῖς, ὡς τὸν τυφλὸν ἐλεεῖμεν, ὡς τὸν χωλὸν, ὅτι τὸν τὰ κυνία τεταφλωμένους καὶ ὑποκεχωλωμένους; Obiter monendum, apud Suidam hinc restitui posse vocem ἐλεεινὰ, quæ periochen istam recitanti in Δαίμων, excidit; sicut & in sequentibus negativa.

Οὐκ ἐλάττων ἡ πήρωσις αὕτη | quâ laborant ii, quos πεπηρωμένους περὶ ἀρετὴν Philosophus dixit, *Ethic. l.* 1. *c.* 9. Hæc est illa sive πήρωσις sive τυφλότης, non corporis, sed *mentis cæcitas*, de quâ & noster *infrà l.* 4. § 23. τυφλὸς, ὁ καμμύων τῷ νοερῷ ὄμματι· quam & sacra pagina passim tangit. Esai. *c.* 6. *v.* 9, 10. & *c.* 42. *v.* 18, 19. Matth. *c.* 13. *v.* 13, 15. & *c.* 15. *v.* 14. Joan. *c.* 9. *v.* 39, 40. & *c.* 12. *v.* 40. Luc. *Act. c.* 28. *v.* 26, 27. Paul. *ad Ephes. c.* 4. *v.* 18. Petr. *ep.* 2. *c.* 1. *v.* 9. Joan. *Apoc. c.* 3. *v.* 17. Eam Marcus non immeritò corporeâ illâ nihilo minorem, imò majorem deteriorémque multò, pronunciat. Καὶ γὰρ ἔστι, τὸ κυνιώντα ὃν ἐν αὐτοῖς, διάνοιαν πεπηρωμένα, ἧς βαθὺ σκότος ἀφροσύνη καλέχειν. Philo *de provident.* apud Euseb. *præpar. Evang. l.* 8. *c.* 14. Ἄγνοια δ' χαλεπωτέραν τῆς ἐν τῷ σώματι πήρωσιν ὑπερέχουσα τῇ ψυχῇ, πάντων ἁμαρτημάτων αἰτία γίνεται. Idem *de ebriet.* Epictetus etiam *dissert. l.* 1. *c.* 18. ubi eandem, quam Marcus hîc, causam agit: Ἀλλ' ἐκεῖνον τὸν πεπλανημένον καὶ ἐξηπατημένον περὶ τῶν μειζόνων, καὶ ἀποτετυφλωμένον, ὅτι τῷ διακριτικῷ τῶν λευκῶν καὶ μελάνων, ἀλλὰ τῷ γνώμῃ τῷ διακριτικῷ τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν μὴ ἀπολλύειν· πῶς ἀπανθρωπον τοῦτο; καὶ ἐκείνῳ ὅμοιον· τοῦτον ἓν τὸν τυφλὸν μὴ ἀπολλύειν, καὶ τὸν κωφόν; μείζων γὰρ βλάβη ἡ τῶν μειζόνων. Flaccus *l.* 1. *epist.* 10.

Non qui Sidonio contendere callidus ostro
Nescit Aquinatem potantia vellera fucum,
Certiùs accipiet damnum, propiúsve medullis;
Quàm qui non poterit verum distinguere falso.

Contrà Antonius Didymum ob cæcitatem corpoream tristiùs paulò se habentem, cùm tamen mentis acumine cumprimis polleret, *Miror*, ait, *prudentem virum ejus rei dolere damno, quam formicæ & muscæ & culices habent; & non lætari illius possessione, quam Sancti soli & Apostoli meruerunt. Ex quo pervides,* (Hieronymi sunt *ad Castrutium*) *quod multò melius sit spiritu videre, quàm carne; & illos oculos possidere, in quos peccati festuca non possit incidere.* Vide *l.* 3. § 14.

§ 14. Τὸ γὰρ παρὸν πᾶσιν ἴσον· εἰ καὶ τὸ ὁπωσοῦν πολλὸν οὐκ ἴσον· καὶ τὸ ἀποβαλλόμενον ὅπως ἀκαρὲς ἀναφαίνεται! Corrupta ista esse monitu nihil opus. corrigere forsan haud ità proclive fuerit. Suidas in Ἀκάρειον (pro quo tamen, Ἀκαριαῖον substituendum esse liquet) sic habet: Τὸ γὰρ παρὸν πᾶσιν ἴσον· καὶ τὸ ὁπωσοῦν πολλὸν οὐκ ἴσον· καὶ τὸ ἀπολλύμενον ὅπως ἀκαριαῖον φαίνεται. Quid si legerimus? Τὸ γὰρ παρὸν πᾶσιν ἴσον· καὶ τὸ ὁπωσοῦν πολλὸν ἓν ἴσον. καὶ τὸ ἀποβαλλόμενον ὅπως ἀκαριαῖον ἀναφαίνεται. ab autoris mente certè ista neutiquam discedunt: hoc enim vult; *Nihil refert, vitam quis diutissimè protrahat, an brevissimè defungatur. idem siquidem prorsus est, quod uterque istorum tum superando vivit, tum moriendo amittit; atque idipsum punctum temporis insecabile duntaxat. quum enim tempus præsens idem utrique sit, nec amitti possit nisi quod impræsentiarum habetur; idem necesse est id sit, quod uterque moriendo amittit. Illud autem est insecabile quiddam. & hoc igitur.* Ita *l.* 12. § 26. Τὸ παρὸν μόνον ἕκαστος ζῇ, καὶ τοῦτο ἀποβάλλει. Communicavi conjecturam hanc meam viro clariss. D. Salmasio, qui de aliis locis requisitus, pro liberalitate sua, & de isto sententiam suam responso inseruit, cui probari cùm videam, non jam ampliùs pro mera conjectura habeo.

Εἰς ταὐτὸ ἓν καθίσατε | Ità *lib.* 9. § 33. Καὶ ὁ ἐκλογίζεσθαι ὑπὲρ ἀνὼν εἰς ἴσον καθίστησι τῷ παρόντι. Sen. *quæst. nat. l.* 6. *c.* 32. *Hæc omnia feres constanter, si cogitaveris nihil interesse inter exiguum tempus & longum. horæ sunt quas perdimus. puta dies esse, puta menses, puta annos: perdimus illos, nempe perituros, quid, oro te, refert, num perveniam ad illos? fluit tempus, & avidissimos sui deserit. nec quod futurum est, meum est, nec quod fuit: in puncto fugientis temporis pendeo: & magni est modicum fuisse. eleganter Lælius ille sapiens dicenti cuidam, Sexaginta annos habeo: Hos, inquit, dicis sexaginta, quos non habes? nè ex hoc quidem intelligimus incomprehensibilis vitæ conditionem & sortem temporis semper alieni, quòd annos annumeramus amissos.* Quæ postrema favere possent superioris clausulæ lectioni vulgatæ, quam Mer. Casaub. etiam admisit, εἰ καὶ τὸ ὁπωσοῦν πολλὸν οὐκ ἴσον· ut *tempus præteritum, quod jam amis-*

sum dst, inæquale esse concedatur, cùm longius his, illis brevius extiterit: si id Marci illatio ullo modo pateretur. Verùm is illud tantùm amitti, quod habetur, contendit: & utrumque *insecabile* esse concludit, & quod amittitur & quod habetur.

Ἀκρειαῖον | *Infrà* § 17. Τῶ ἀνθρωπίνω βίω ὁ χρόνος σῖσιμός. & *l.* 3. § 10. Μόνον ζῆ ἕκαστος τὸ παρὸν τοῦτο τὸ ἀκρεμμόνιον· τὰ ἢ ἄλλα ἢ βεβίωται, ἢ ἐν ἀδήλῳ. Senec. *de brev. vit. c.* 10. *Singuli tantùm dies, & hi per momenta præsentes sunt.* & *ibid. In tria tempora vita dividitur; quod est, quod fuit, quod futurum est. Ex his quod agimus breve est, quod egimus certum, quod acturi sumus dubium.* Et in hoc igitur sensu verum est, quod Poeta nescio quis, apud eundem. *ibid. c.* 2.

Exigua pars est vitæ, quam nos vivimus.

quod esse ex Menandri *plocio* traductum, unde istud Stobæo *tom.* 2. *tit.* 108. laudatur,

Μικρόν τι τὸ βίω καὶ στενὸν ζῶμεν χρόνον;

docet Janus Rutgersius *Var. lect. l.* 4. *c.* 17.

Ὃ γὰρ ἐκ ἔχει, πῶς ἂν τις τοῦτο αὐτῷ ἀφέλοιτο | Hinc proverbialia illa, Plaut. *Asin. act.* 1. *scen.* 1. *v.* 79.

——— *maximas nugas agis.*

Nudo detrahere vestimenta me jubes.

Tène ego defraudem, cui ipsi nihil est in manu?

Apul. *fabul. Milesi. l.* 1. *Quid viatori de summa paupertate latrones auferre possunt? an ignoras, inepte, nudum nec à decem palæstritis despoliari posse?* Joannes ille oris aurei *in Matth. homil.* 83. *nec à centum.*

Ἡ ὑπ' ἀκόης, inquit, τῆς παροιμίας λεγούσης, ὅτι τὸν πένητα καὶ γυμνὸν οὐδὲ ἕκαστον ὁμῶ σωληθέντες δύνανται ἀποδῦσαί ποτε.

Πάντα ἐξ ἀϊδίου ὁμοιοῦται | Ità *l.* 6. § 37. Πάντα ὁμοιοῦται καὶ ὁμοιοῦται. & § 46. ἀεὶ τὸ αὐτὸ καὶ τὸ ὅμοιον ἔσται. & *lib.* 9. § 35. ἐξ αἰῶνος ὁμοιοῦσθαι ἐγίνετο, καὶ εἰς ἄπειρον τοιοῦτ' ἕτερα ἔσται. & *lib.* 7. § 1. πάντα συμπέση, καὶ οὐδὲν καινόν. & *l.* 12. § 26. πᾶν τὸ γενόμενον ἔστιν ἀεὶ ἐγίνετο, καὶ γενήσεται, καὶ ἐπ' ἄπειρον παραχθὲν γένοιτο. Idem tractat argumentum & *l.* 4. § 32. & *l.* 10. § 27. Lucret. *l.* 3.

———*eadem sunt omnia semper.*

Ἀνακυκλήμασι | Sic *l.* 9. § 28. Ταῦτα ὅτι τὰ τῆς κόσμου ἐγκύκλια, ἄνω κάτω, ἐξ αἰῶνος εἰς αἰῶνα. Aristot. *Physic. l.* 4. *c.* 14. & *Problem. l.* 17. *q.* 3. Καθάπερ φασὶ, κύκλον εἶναι τὰ ἀνθρώπινα. quo loco & Alcmæonis illud festivum commemoratur, τοὺς ἀνθρώπους διὰ τοῦτο ἀπόλλυσθαι, ὅτι οὐ δύνανται τὴν ἀρχὴν τῇ τέλει συνάψαι· hoc est, ἐπανακάμπτειν πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν, καὶ συνεχὲς ποιεῖν. itaque *circulationem* istam intelligendam de rebus, non numero, sed specie iisdem recurrentibus, & Plato *Timæo*: τοῦτο ἕν μία πᾶν, οὐ τρέχειν ἀριθμῷ, μίμησις. Senec. *epist.* 24. *Nullius rei finis est: sed in orbem nexa sunt omnia: fugiunt ac sequuntur. diem nox premit, dies noctem: æstas in autumnum desinit, autumno hyems instat, quæ vere compescitur. omnia transeunt, ut revertantur. Velut in orbe aut pilâ, motu ordo mutatur, & quæ sequebantur præcedunt, & quæ occidebant oriuntur; omnia, quomodocunq; ierint, in idem revertuntur.* Idem *de benef. l.* 5. *c.* 8. Tertull. *de resurr. c.* 12. pòst superiùs exhibita *ad* § 3. *Totus hic orbis revolubilis rerum*, &c. Tacit. *annal. l.* 3. *Rebus cunctis inest quidam velut orbis.* Et Aurel. Victor. in *Aurelian. Cuncta in orbis modum verti: nihilque accidere, quod rursum naturæ vis ferre nequeat ævi spatio.* ità restituit sententiam optimam, pessimè habitam Cl. Salmasius *ad Spart. Sever.* Sophocl. *Trachin.* Ἐπὶ πᾶμα γὰρ χαρὰ πᾶσι κυκλοῦσιν, ὥσθ' ἑρπὸς ἀρκτὸς στρεφάδης κέλευθοι. Et Aristot. *Ethic. lib.* 1. *c.* 10. Τὰς τύχας πολλάκις ἀνακυκλεῖσθαι περὶ πολὺ αὐτός.

Οὐδὲν διαφέρει | *Nihil*, inquit, *refert per breve aliquod temporis spatium, an in perpetuum ista videris.* quare? quia nimirum, ut *l.* 6. § 36. Ὁ πάντων ἰδὼν, πάντα ἑώρακεν, ὅσα τε ἐξ ἀϊδίου ἐγένετο, καὶ ὅσα εἰς τὸ ἄπειρον ἔσται. πάντα γὰρ ὁμογενῆ καὶ ὁμοειδῆ. Ità *l.* 9. § 37. Ἴσον τὸ ἕκαστον ἔτεσι, καὶ τὸ πεντακισχίλια ἰσορρόπησε. & *lib.* 12. § 35. Τὸν κόσμον θεωρῆσαι πλέονι ἢ ἐλάττονι χρόνῳ, οὐδὲν διαφέρει. Ità quod Senec. *ep.* 101. *Nihil interest inter diem & sæculum.* Vide & *l.* 3. § 7. & *l.* 7. § 49. Menander *supposititio*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 122.

——— τοῦτον εὐτυχέστατον λέγω,
Ὅστις θεωρήσας ἁλύπως, Παρμένων,
Τὰ σεμνὰ ταῦτ' ἀπῆλθεν, ὅθεν ἦλθεν ταχύ·
Τὸν ἥλιον, τὸν κοινὸν αἰθέρ', ὕδωρ, νέφη,
Πῦρ· ταῦτα κἂν ἑκατὸν ἔτη βιώσεται,
Ὁρᾷ παρόντα· κἂν ἐνιαυτοὺς σφόδρ' ὀλίγους,
Σεμνότερα τούτων ἕτερα οὐκ ὄψεται ποτέ.

i. e. Vertente Grotio:

——— *hunc credo felicissimum,*
Qui cùm spectârit, Parmeno, placidè Deûm
Augusta dona, redit citò unde venerat:
Jubar, inquam, solis publicum, nubes, aquas,
Ignem. namque annos quamvis centum vixerit,
Eadem videbit: sítque licèt ævi brevis,
Tamen istis nihil est conspicari pulcrius.

Ità Epictet. *l.* 2. *c.* 16. conquerenti exuli quòd Athenas non videret: Πότε ἦν Ἀθήνας πάλιν ὄψωμαι, καὶ τὴν ἀκρόπολιν; τάλας ὑπ' ἐρεῖ σοι, σὺ βλέπεις καθ' ἡμέραν; κρεῖττόν τι ἔχεις ἢ μεῖζον ἰδεῖν τοῦ ἡλίου, τῆς σελήνης, τὸν ἀέρων, τῆς ὕλης, τῆς θαλάσσης;

Ὁ τυχὼν τεθνηξόμενος | Deprehenditur vox eadem hæc *l.* 3. § 10. de qua liceat mihi bona cum venia dissentire ab Hen. Stephano, licèt rerum Græcarum peritissimo; qui τεθνήξομαι vult esse *futurum secundum*, sive *paulò pòst futurum*, ut Grammatici vulgò nuncupant, à θνήσκω eosque notat, qui thema fingunt inauditum, τεθνήκομαι nimirum, cujus futurum sit τεθνήξομαι. Quum tamen neutrum horum necessarium sit ad vocabuli istius analogiam statuendam.

endam. Siquidem, ut monet Euſtath. *ad Iliad.* μ. *more Syracuſanis familiari, ex præteritis præſentia ſæpenumero formantur.* Sic κέκληγα κεκλήγω, πέπληγα πεπλήγω, ἔσηκα ἐσήκω, τέθνηκα τεθνήκω. Sicut ergò ἐσήκω ἐσήξω, & in media voce, ἐσήξομαι. Unde Sopater *epiſt. ad Hemeter.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 46. Τίς ἦν ὅτῳ χρὴ Σιμωνίδῃ λόγον τεράγωνον, ὃς χρὴ πᾶσαν τύχην καὶ πραγμάτων μετάσασιν ἀσφαλῶς ἑσήξεται; & Marcus *lib.* 10. § 36. ἐδεῖς ὅζιν ὅτως ἔυπορος, ᾧ ἀποθησουσι ἢ παρεσήξονται τινες ἀπαζόμενοι τὸ συμβαῖνον κακόν. Ità τεθνήκω τεθνήξω. Unde Marcus *l.* 7. § 22. ὡς μετ' ὀλίγον ἀμφ' ὀτεῳοι τεθνήξετε. ut τεθνήξω illud in Ariſtoph. *Acharn.* cur ſit Stephano ſuſpectum, nihil ampliùs exiſtat. quod & apud Suidam autor innominatus.

Τοῖς δ' ἐπέσεσι φόβον, ὡς αὐτίκα τεθνήξοντος. | Et in voce media τεθνήξομαι. *lib.* 4. § 37. Ἤδη τεθνήξῃ. Et *ibid.* § 47. Εἴ τίς σοι θεῶν εἶπεν, ὅτι αὔριον τεθνήξῃ. unde participium τεθνηξόμενος, quo noſter etiam non ſemel uſus eſt. Clem. *Strom. l.* 4. Ὑπακόων τοῖς ἐντολαῖς βιώσεταί τε, καὶ ἐὰν δέῃ, τεθνήξεται· ὅθεν ἂν εἴη διὰ θανάτου ζωοποιηθῆναι. Quod & Tatian. *adv. Græc.* τοῦτον μόνον (Deum vult) ἀρνεῖσθαι κελεύομεν, ᾧ πειθόμενοι, τεθνήξομαι δὲ μᾶλλον. Lucian. *Anthолog. l.* 1. *c.* 12.

Ὡς τεθνηξόμενος, ἧς σῶν ἀγαθῶν ἀπόλαυε·
Ὡς δὲ βιωσόμενος, φείδεο σῶν κλεάνων.

§ 15. Πᾶν ὑπόληψις | Et πάντα ὑπόληψις. Nihil iſtis apud noſtrum crebriùs occurrit. ità *l.* 12. § 8, 22, 26. & *l.* 4. § 3. Ὁ βίος ὑπόληψις. & *l.* 3. § 9. Ἐν ταύτῃ τὸ πᾶν. Senec. *epiſt.* 78. *Omnia ex opinione ſuſpenſa ſunt. — tam miſer eſt quiſque, quàm credit.* Vide *ad l.* 8. § 47.

Δῆλα | δηλοῖ, forſan; *oſtendunt, probant hoc.* Ità de Marco noſtro Herodianus: δηλοῖ δ' ὅσα καὶ εἰς ἡμᾶς ἦλθεν, ἢ λεχθέντα πρὸς αὐτοῦ, ἢ γραφέντα. Mendum par apud Theophr. tollas licet, *de cauſſ. plant. l.* 6. *c.* 27. Τὸ φυτὸν τοῦτο ξενον μᾶλλον δὴ ἄλλων. δῆλον (leg. δηλοῖ) δ' ἡ ξενοφυλλία, καὶ ἡ μικρομορφία, καὶ ἡ χρόα τοῦ καρποῦ. πάντα γὰρ ταῦτα ξενότητος.

Τὰ πρὸς τὸν κυνικὸν Μόνιμον λεγόμενα | De *Monimo* Cynico Diogenis ac Cratetis Sectatore, Laert. *l.*6. quænam autem vel ad iſtum vel adversùs iſtum ſcripta (ità enim verba, prout habentur, ſonant) Marcus hîc reſpexerit, mihi tam incertum eſt, quàm quod eſt incertiſſimum. M. Caſauboni interim ſententiam hactenùs probo, ut Monimi ipſius ſcripta deſignari exiſtimem. non tamen ut in eis per *dialogiſmum* ſub aliena perſona iſtud Monimo dictum dicatur, cùm Monimi ipſius dogma fuerit. Itaque legendum literulà unicâ immutatâ, τὰ πρὸς τοῦ Κυνικοῦ Μονίμου λεγόμενα, *quæ à Monimo Cynico dicta ſunt.* neque enim eſt, quod de Syntaxi ambigat quiſquam, cùm familiaris admodum ea ſit. Sic enim, præter Herodianum ſuperiùs adductum, Homerus *Iliad.* α. *v.* 159.

Τίμων ἀρνύμενοι —
Πρὸς Τρώων. —

id eſt, παρὰ τῶν Τρώων. *Schol. Pœnas ſumentes, vel exigentes, à Trojanis.* Et *Odyſſ.* ζ'. *v.* 207.

— πρὸς γὰρ Διός εἰσιν ἅπαντες.
Omnes enim à Jove ſunt.

Et Clemens *Strom. l.* 1. κολάζονται πρὸς τοῦ νόμου οἱ τούτων αἴτιοι. *Horum autores à lege puniuntur.* Et Sophocles,

— ἐπαίνου τεύξεται πρὸς γῶν ἐμοῦ.
— *à me certè laudem feret.*

Et apud Tragicum Caſſandra, referente Plutarcho in *præcept. polit.*

Καὶ πρὸς παθόντων, κἂν κακοῖσι κειμένων
Σοφὴ κέκλημαι· πλὴν παθεῖν δ' μαίνομαι.
Ab his, qui in ipſa inciderunt jam mala,
Sapiens perhibeor: mala nondum expertis, furens.

Cæterùm ad Pyrrhonios ſive Scepticos inclinâſſe Monimus videtur. quanquam enim admittere illum in familiam iſtam Sextus Empiricus renuit; idem tamen inter πρὸ τοῦ κριτήριον ἀνελόντας i.e. *eos qui veritatis dijudicandæ medium certum ſuſtulerint,* Monimum Canem recenſet, *lib.* 1. *adv. Logic. c.* 2. eúmque aſſerit, τῇ σκιαγραφίᾳ ἀπεικάσαι τὰ ἔντα τοῖς τε κατ' ὕπνους ἢ μανίαν παραπίπτουσι ταῦτα ὁμοιῶσαι· id eſt, *ea quæ ſunt, picturæ adumbratæ conſuliſſe, noſtras eorundem perceptiones, eis quæ dormientibus aut mente captis ſe ingerunt, geminas prorsùs cenſuiſſe.* Quin & dogma ejus quod fuerit, clariùs indicat autor idem *adv. eoſd. l.* 2. *c.*1. Μόνιμος ὁ Κύων τύφον εἶπε τὰ πάντα· ὅθεν οἶμαι δεῖ μὴ ὄντων, ὡς ὄντων. *Monimus Canis typhum eſſe dixit omnia.* (nam Hervetus cur *typhonem* pro *typho* ſubſtitueret, nihil erat) *id eſt autem, opinio eorum quæ non ſunt, ac ſi eſſent revera.* quod aliis verbis Xenophanes dixit ab eodem *loco ſuperiore*, & *Pyrrhon. hypotyp. l.* 2. *c.* 4. adductus.

Αὐτὸς ὅμως οὐκ οἶδε· δόκος δ' ὀπὶ πᾶσι τέτυκται.
Certi aliquid nemo novit; ſed opinio cuncta eſt.

nec immeritò vana opinio *typhi* nomine nuncupata eſt. ἡ γὰρ ὑπόληψις τῆς γνώσεως φυσιοῖ· καὶ τύφε ἐμπίπλησιν· ut Clem. *Strom. l.* 1. ex Apoſt. *ad Cor. ep.*1. *c.*8. *v.* 1,2. Lucem hinc obiter claram medelámque dabimus certiſſimam Menandri verbis à Laertio ex *Equiſone* (non ex *Cithariſta*, quod fruſtra Cl. Caſaub. ariolatus eſt) adductis, quæ viros inſignes inaniter hactenus torſerunt. Ea in Laertii codicibus ità exhibentur:

Τὸ γὰρ ὑπολειφθὲν τύφον εἶ πᾶν ἔφη.

Quod Ambroſ. Camald. vertit;

Nam cuncta faſtum dixit eſſe cætera.

præter peram, ſcil. *aut tres etiam*, quas habere dixerat, *peras.* Verùm id ſeriem orationis non pati cùm adverteret

verteret Grotius in *excerpt.* is hoc modo definxit:

Τὸ γὰρ ὑπολαμβὰν τυφλὸν εἶναι πᾶν ἔφη.

ac si mens esset;

Cæcum esse dixit omne quod præsumitur.

& tanquam *Lavernionem* perstrictum vult à Comico philosophum. Ac felici quidem in priore vocabulo conjecturâ usus est: τῦφον in τυφλὸν quòd mutavit, fefellit divinatio. Legendum ergò Sexto præeunte,

Τὸ γὰρ ὑπολαμβὰν τῦφον εἶναι πᾶν ἔφη.

Typhum esse dixit omne quod præsumimus.

id est, *opinionem meram certitudinis inanem.* nec aliud ferè, verba si spectemus, Marcus hîc. πᾶν ὑπόληψις. nam mentem si attendimus, aliud planè. Quæri igitur potest quomodo Marco cum Monimo, Stoico cum Sceptico convenire queat: cùm certitudinem nulla secta aut exertiùs professa sit, aut enixiùs propugnaverit, quàm Zenonia & Chrysippea. Verùm hoc vult Marcus, ea, quæ à Monimo sunt adhibita ad dogma suum de *opinione mera* statuminandum, ostendere simul, multum imò totum fere in hoc consistere, quibusnam quisque opinionibus inbutus fuerit. Vide *infr.* § 17. ὄνειρος καὶ τύφος.

Ἐάν τις αὐτῷ τὸ νόσιμον μέχει τῶ ἀληθῶς λέγηται | *Si quis quod ab illo suaviter ac jucundè dictum est, eatenùs amplectatur, quatenus est veritati consentaneum.* Quod ideò dictum, quia Monimus, Laertio teste, γέγραφε παίγνια τινὰ λεληθότα μεμαγμένα, i. e. *ludicra quædam scripsit, quibus seria subessent.* Id quod & de Socrat. Galen. *de usu part. l.* 1. *c.* Αὐτὴ γὰρ ἡ Σωκράτους μῶσα, μιγνύειν ἀεὶ πῶς παιδιὰν ἐν ἑκάστοις σπουδαίοις. Quin & de Diogene in Cynismo Julian. Imper. Μὴ τοιοῦτόν τι πάσχωμεν, ὅσα ἔπαυσε, ταῦτα αὐτὸν ἐπαυδακέναι νομίσωμεν. ἔστι μοὶ γάρ τι καὶ ἐν ἐκείνοις ὃν ἀχθηστον. Senec. *epist.* 58. ubi de ideis Platonicis differuerat; *Quid,* inquis, *ista subtilitas mihi proderit? Si me interrogas; nihil. Sed quemadmodum ille cælator oculos diu intentos ac fatigatos remittit, &, ut dici solet, pascit: sic nos animum aliquando debemus relaxare, & quibusdam oblectamentis reficere. Sed ipsa oblectamenta opera sint: ex his quoque, si observaveris, sumes quod fieri possit salutare, hoc ego facere soleo: ex omni natione, etiamsi à philosophia longissimè aversa est, eruere aliquid conor, & utile efficere.* cur autem τὸ ἥδὺ loco τῦ νόσιμον legi voluerit Annot. Lugd. nullus assequor; præsertim cùm τὸ νόσιμον ductâ à reditûs ad suos jucunditate metaph. idem significare agnoscat.

§ 16. Ἄχθεται ἑαυτῷ ἡ ψυχή | Ità *suprà* § 6. Ἄχθεις, ἄχθεις αὐτῷ, ὦ ψυχή.

Ἀπόσημα καὶ οὐ φῦμα τῦ κόσμου | Ità *lib.* 4. § 23. Ἀπόσημα κόσμου, ὁ ἀφισάμενος, καὶ χωρίζων ἑαυτὸν τῆς τῆς κοινῆς φύσεως λόγου. Eum, qui vel sorti suæ ab universi Domino assignatæ non acquiescit, vel hominem aliquem sibi congenerem aversatur, *apostemati* sive *abscessui* confert. Galen. *therapeutic. ad Glaucon. l.* 2. Ἀποσήματα vocant Medici τὰς διαθέσεις ἐκείνας, ἐν αἷς ἀλλήλων ἀφίστανται τὰ μόρια ἀλλήλων χαίροντα σώματα. Φύματα verò idem *ad Epidem. l.* 6. definit, τοὺς ἔξω φύσιν ὄγκους τόπων ἄνω τῆς ἔξωθεν αἰτίας γινομένους· μάλιστα δὲ τοὺς πρὸς τὸν ἐκτὸς τόπον ἐπαναχορμένους· ἀπὸ τῆς ἐν τῇ γῇ φυομένων sic dictos. licentiùs tamen ista quandoque sumuntur: & τὸ φῦμα ἀντὶ τῦ ἀποσήματος usurpatur. hinc in historia illa celebri sive Promethei Thessali, ut Plut. *de adul.* & Simplic. *in Aristot. Physic. l.* 2. sive Jasonis Pheræi, ut Cicer. *de nat. Deor. l.* 3. Et Valer. Max. *l.* 1. *c.* 8. (nam Phaleræum perperam exhibent codices Pliniani *l.* 7. *c.* 50.) quod Græci illi φῦμα, Latini *vomicam, tuber* dixit Sen. *de benef. l.* 2. *c.* 19. prout & Celsus φύματα *tubercula* vertit, *l.* 5. *c.* 18. § 13, 16, 17.

Ἧς ἐν μέρει | Vide *supr.* ad § 9.

Ἐπ' ὀλίγα σκοπόν | Vide *suprà ad* § 7. & *ad l.* 10. § 36. Basil. Cæsar. *orat.* 24. Καί τοι πάνα ἔχει λόγον, συγχωρήσω μοὶ ὀκ εἰκῇ τοῖς παθήμασιν ἐφιέναι, ἀλλὰ πρὸς ὅρμας εὐδωίαν τὸ σκάφος· καὶ τοξότου τινὸς σκοπὸν βάλλειν καὶ μοὶ δοκῶ καὶ χαλκοῦ τινα ἢ τεκτονικὸν ὄργανα τῦ καὶ τοῦ τέχνου ἐφίεσθαι τέλους· ἡμᾶς δὲ καὶ τοιούτων δημιουργῶν ὑπολείπεται, πρός γε τὸ σωφρόνως διωκεῖν τὰ ἡμέτερα; ὃ γὰρ δοκῶ μοὶ χειρωνακτοῦ ὄντι πέρας τῆς ἐργασίας, τοῦτο ὁ ἀνθρώπινος βίος σκοπὸς ὀκ ἔστι, πρὸς ὃν ἀφορῶντα πάντα ποιεῖν καὶ λέγειν χρὴ, τόν γε μὴ τοῖς ἀλόγοις προστοιχέναι μέλλοντα. ἢ ὅπως ἂν εἰπωμεν ἀτεχνῶς καὶ οὐ πλοίων τὰ ἀνερμάτιστα, ὑδενὸς ἡμῖν ἐπὶ τῆς ψυχῆς οἰάκων καθεζομένου, εἰκῇ καὶ τὸν βίον ἄνω καὶ κάτω περιφερόμενοι. Senec. *epist.* 95. *Hæc nemo faciet quemadmodum debet, nisi habuerit, quò referat. proponamus oportet finem summi boni, ad quem nitamur, ad quem omne factum nostrum dictúmque respiciat. veluti navigantibus, ad aliquod sidus dirigendus est cursus. Vita sine proposito, vaga est.* & *ep.* 71. *Ignoranti quem portum petat, nullus suus ventus est.* Hæc à navigantibus translata sunt. Metaphora, quâ noster hîc usus est, à *sagittariis* est desumpta; de quibus Senec. id. *epist.* 71. *Scire debet quid petat ille, qui sagittam vult mittere; & tunc dirigere, & moderari manu telum: errant consilia nostra, quia non habent quò dirigantur.* Et *ep.* 94. *Qui jaculari discit, destinatum locum captat, tum manum format ad dirigenda quæ mittit.* Et Aristot. *Ethic. Nicom. l.* 1. *c.* 11. Ἆρ' οὖν καὶ πρὸς τὸν βίον ἡ γνῶσις τῦ τέλους μεγάλως ἔχει ῥοπὴν καὶ καθάπερ τοξόται, σκοπὸν ἔχοντες, μᾶλλον ἂν τυγχάνοιμεν τοῦ δέοντος. Et Eudem. *l.* 1. *c.* 2. Δεῖ ἅπαντα τὸν διωκόμενον ζῆν καὶ τινὰ αὐτῷ προαίρεσιν. δεῖ δή τινα σκοπὸν τῶ καλῶς ζῆν, πρὸς ὃν ἀποβλέπων, ποιήσεται πάσας τὰς πράξεις· ὡς τό γε μὴ σωτετάχθαι τὸν βίον πρός τι τέλος, ἀφροσύνης πολλῆς σημεῖόν ὄζει. Itaque Cicero, *de finib. l.* 1. *Quid est in vita tantopere quærendum, quàm quis sit finis, quod extremum, quod ultimum, quò sint omnia benè vivendi, rectéque faciendi consilia referenda?*

referenda? Et Marcus eremit. *de leg. spir.* § 54. Ὁ ἀπρόπτως ὁδοιπορῶν, μεταμεληθήσεται.

Εἰκῇ. | *temerè*, hoc est, ἄνευ ἀναφορᾶς, ut *l.* 12. § 20. *citra respectum habitum ad finem aliquem certum.* Epictet. *l.* 3. *c.* 23. Ἕκαστον γὰρ τῶν γινομένων ὑφ' ἡμῶν, ἂν μὴ ὅτι μηδὲν ἀναφέρωμεν, εἰκῇ ποιήσομεν, ἐὰν δ' ἐφ' ᾧ μὴ δεῖ, δεσφθαμένως.

Καὶ ἀπροσκολουθήτως | *Nullâque consequentiâ.* Xyl. Sed hoc esset ἀνακολούθως potiùs. *Sine justa ratiocinatione & consideratione, ad finem communem consequatur, necne.* Cas. προσκολουθεῖν *intelligere, intelligendo assequi vel consequi.* ἀπροσκολουθήτως igitur ἐνεργεῖν, est *facere aliquid, nescius quid agas, aut quid velis.* Sicut ἀπροσκολουθήτως εὖ ποιεῖν, *ità bene facere cuiquam, quasi nescias, aut non advertas quid agas. l.* 5. § 6.

Δέον γὰρ τὰ μικρότατα κατὰ τὸν ὅλον τὸ τέλος ἀναφορὰν γίνεσθαι | Siquidem ut noster ipse *l.* 9. § 22. Ἡ πρᾶξις μὴ ἔχῃ τὸν ἀναφορὰν, αὕτη διασπᾷ τὸν βίον· *Omnis actio, quæ ad finem debitum respectum,* vel propinquum vel remotum saltem, *non habuerit, vitam nostram quasi in partes distrahit,* sibique minimè per omnia consentientem reddit. Plutarch. *de profect. indic.* Καὶ γὰρ αἱμασιάν τινα καὶ δεῖγμὸν οἰκοδομῶσιν ὃ διαφέρει ξύλον τὸ τυχὸν, ἢ λίθον ἐπιβαλεῖν χαλκοῦν, ἢ σίδηρον ὑποθεῖναι προσπεσοῦσαν ἀπὸ μηχανῆς, οἷα ποιοῦσιν οἱ φαῦλοι, πᾶσαν ἐργασίαν καὶ πρᾶξιν, ὡς ἔτυχε, συμφορήσαντες εἰς ταυτὸ καὶ συμβάλοντες· ἀλλ' ὀίγε σπουδάζοντες, οἷς ἥδη, καθάπερ ἱερᾶς τινος οἰκοδομήματος καὶ βασιλικῆς τοῦ βίου κεκρότηται χρυσέα κρηπὶς, ὐδὲν εἰκῇ σπεύσονται τῶν γινομένων, ἀλλ' ὅλῃ ἀπὸ σκοπῆς τῷ λόγῳ σπεύσουσι καὶ σπουδάσουσιν ἕκαστον.

Καὶ τὰ μικρότατα | Epictet. *dissert. l.* 2. *c.* 11. Κανόνα εὐρόντες, ἀπροσκόπτως χρώμεθα, δίχα αὐτῷ μηδὲ τὸν δάκτυλον ἐκλείποντες. Julian. Imper. *orat.* 1. Νόμος ὅτι παλαιὸς ἅπασι τοῖς πρώτοις φιλοσοφίαν ἀνθρώποις φήναντος ὑτωσὶ κείμενος, ἅπαντας πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ πρὸς τὸ καλὸν βλέποντας, ἐπιτηδεύειν ἐν λόγοις, ἐν ἔργοις, ἐν ξυνουσίαις, ὅπῃ πᾶσιν ἁπλῶς τοῖς κατὰ βίον ἄκροις καὶ μείζοσι τοῦ καθ' ἡμέραν πάντως ἐφίεσθαι. ubi Petav. pro ἄκροις, μικροῖς substituit. at Suart. *analect. l.* 3. *c.* 17. ἄκροις retinendum contendit, & tenuissima quæque & exilia maximè eo vocabulo vult designari.

Τὸ ἕπεσθαι τῇ τῆς πόλεως καὶ πολιτείας τῆς πρεσβυτάτης λόγῳ καὶ θεσμῷ | Orbem, *urbis* ac *civitatis* instar habere vult: in qua homines universi, cives cùm sint, civitatis istius legibus ac institutis conformiter per omnia agere ipsos oporteat. Hanc autem iconem, quæ pulcerrima est sanè, frequenter admodum usurpat. Ità *l.* 3. § 11. ἀνθρώπους πολίτας εἶναι πόλεως τῆς ἀγωτάτης, ἧς αἱ λοιπαὶ πόλεις, ὥσπερ οἰκίαι εἰσίν. & *l.* 4. § 3. Ὁ κόσμος ὥσπερεὶ πόλις. & *ibid.* § 23. Διὸς πόλις. & *l.* 6. § 44. πόλις καὶ πατρίς μοι, ὡς ἀνθρώπῳ, ὁ κόσμος. & *l.* 12. § 36. ἀνθρωπε, ἐπολιτεύσω ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ πόλει. Ad nostri planè mentem Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 12. Πάντα ὧν ταῦτα ὁ κοσμος καὶ ἀγαθὸς ἐπεσκεμμένος, τῷ αὐτῷ γνώμῃ ὑποτέτακται τὰ δι' οἰκείων τὰ ὅλα καθάπερ οἱ ἀγαθοὶ πολῖται τῷ νόμῳ τῆς πόλεως. Idémque *l.* 3. *c.* 24. Τίς τοῦτο ἐπιπέπομφεν; ὁ ἡγεμὼν, ἢ ὁ στρατηγὸς, ἢ πόλις, ἢ τῆς πόλεως νόμος. δεῖ γάρ με ἀεὶ τῷ νόμῳ πείθεσθαι ἐν παντί. Chrysippus *de finib. l.* 1. a Laertio *lib.* 7. in *Zenon.* laudatus: Ἴσον ὄζι τὸ κατ' ἀρετὴν ζῆν, τῷ κατ' ἐμπειρίαν τῆς φύσει συμβαινόντων ζῆν· μέρη γάρ εἰσιν αἱ ἡμετέραι φύσεις τῆς τοῦ ὅλου. διόπερ τέλος γίνεται τὸ ἀκολούθως τῇ φύσει ζῆν· ὅπερ ὄζι καθ' ἀρετὴν αὐτὸ, καὶ τὸν τῶν ὅλων, οὐδὲν ἐνεργοῦντα ὧν ἀπαγορεύειν εἴωθεν ὁ νόμος ὁ κοινὸς, ὅπερ ὄζιν ὁ ὀρθὸς λόγος διὰ πάντων ἐρχόμενος, ὁ αὐτὸς ὢν τῷ Διὶ καθηγεμόνι τούτῳ τῆς τῶν ὄντων διοικήσεως ὄντι. Vide *ad l.* 10. § 1. Autor *de Mundo c.* 6. ubi de politiæ humanæ ratione ac instituto pluribus disseruerat; ὅτως ὑπολειπτέον καὶ περὶ τῆς μείζονος πόλεως, λέγω δὴ τῆσδε τῆς κόσμου. νόμος μὲν γὰρ ἡμῖν ἰσοκλινὴς ὁ θεὸς, ὀδεμίαν ὑποδεχόμενος διόρθωσιν ἢ μετάθεσιν· κρείττων δ' οἶμαι καὶ βεβαιότερος ἦν ἐν κύρεσιν ἀναγεγραμμένων· ἡγεμόνα δὴ ἀκινήτως αὐτὸν καὶ ἐμμελῶς, ὁ σύμπας διοικονομεῖται διάκοσμος ὑφηνῆ καὶ γῆς, &c. Et Philo *de Joseph.* Ἡ μὲν γὰρ μεγαλόπολις, ὅδε ὁ κόσμος ὄζι, καὶ μιᾶ χρῆται πολιτείᾳ καὶ νόμῳ ἑνί. λόγος δὲ ὅτι φύσεως θεσπεσίκος μὲν ὢν θεωκτέον, ἀπασχολικὸς δ' ὢν ὑ ποιητέον. αἱ δ' κατὰ τόπους αὗται πόλεις, ἀποίκαποί τε εἰσὶν ἀειδεμῶ, καὶ πολιτείαις χρῶνται διαφερόσαις, καὶ νόμοις ὐχὶ τοῖς αὐτοῖς. Vide *l.* 7. § 9. & *l.* 11. § 20.

§ 17. Ὁ μὲν χρόνος σῖγμή | Σπιγμὴ χρόνε, Græci; & *punctum temporis*, Latini, pro spatio angustissimo dixere: utì observat Donatus *ad Terent. Phorm.* 1. 4. translatione à Mathematicis factâ, quibus σῖγμὴ sive σημεῖον id dicitur ὃ μέρος ὐδέν· ut Euclid. *element. l.* 1. § 1. ideóque est insecabile, nec pro quanto habetur. Eóque sensu noster hîc; Τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, ὁ μὲν χρόνος σῖγμή· & *l.* 6. § 36. πᾶν τὸ ἐνεστὼς τοῦ χρόνου, σῖγμὴ τοῦ αἰῶνος. Ità Plut. *de puer. educ.* Σπῖγμὴ χρόνου, πᾶς ὁ βίος. & Senec. *epist.* 49. *Punctum est quod vivimus; & adhuc puncto minus*: quod à Simonide forsan acceptum est. illius enim Plutarchus dictum hoc in *Consol. ad Apollon.* refert: ὅτι τὰ χίλια καὶ τὰ μύρια ἔτη, σῖγμή τις ὄζιν ἀόριστος, μᾶλλον δ' μόριόν τι βραχύτατον σῖγμῆς. Quod autem illi σῖγμὴν, id est, *punctum*, Jo. Chrysost. *in epist. ad Philip. orat.* 2. ῥοπὴν, id est, *momentum*, dixit. Ῥοπὴ ὄζιν ἅπας ὁ βίος. ὡς μίαν γὰρ ῥοπὴ, φησὶν, ὁ πᾶς ἡμῶν αἰὼν πρὸς τὸν αἰῶνα τὸν ἄπειρον. Vide *suprà*, *ad* § 14. & *infrà ad l.* 5. § 24. & *l.* 6. § 36.

Ἡδὲ ὑσία, ῥέουσα | *L.* 5. § 35. Τὰ αἰσθητὰ ὁμοῦ μεμιγμένα, καὶ ὐχ ἑκάτερα. De Stoicis Plut. *de commun. notit. c.* 39. Συγχωρεῖν ὅτοι, τὰς μὲν ἐν μι-

ξει:

ρει πάσας ὕσιας ῥεῖν καὶ φέρεσθαι, τὰς μὲν ἐξ αὐχμηρᾶς μεδιείσας, τὰς δ', ποδὲν ὑπόνλα φερομένας οἷς δ' φερόμεσι καὶ ἄπεισιν ἀριθμοῖς ἢ πλήθεσι, ταῦτα μὴ διαμένειν, ἀλλ' ἕτερα γίνεσθαι ταῖς εἰρημέναις φερομέναις, ἐξαλλαγὴν τῆς ὕσιας λαμβανομένης· αὐξήσεις δ' καὶ φθίσεις, ἃ δὴ λέγω ὑπὸ Στωικῶν γενικῶς θαι, τὰς μεταβολὰς ταύτας λέγεσθαι· θνήσεις δ' καὶ φθορὰς μᾶλλον αὐτὰς ὀνομάζεσθαι φερομένου. ὅτι τῶν καθεστώτας εἰς ἕτερον ἐκβιάζεσι· τὸ δ' αὔξεσθαι καὶ τὸ μειοῦσθαι, πάθη σώματός ὄζιν ὑποκειμένου καὶ διαμένοντος. Quid Platonici? Maxim. Tyr. *dissert.* 28. Πᾶν σῶμα ῥεῖ καὶ φέρεται ὀξέως,, Εὐείπε λέγω, ἄνω καὶ κάτω. νυῦν μὲν ἐκ νηπιότητος εἰς ἥβην οἰδαίνον, νυῦν δ' ἐξ ἥβης εἰς γῆρας ὑπονοσοῦν καὶ ὑποφερόμενον. Senec. *epist.* 58. *Quæcunque videmus ac tangimus, Plato in illis non numerat, quæ esse propriè putat. fluunt enim, & assiduâ diminutione atque adjectione sunt. nemo nostrûm idem est in senectute, qui fuit juvenis: nemo est manè, qui fuit pridie. ego ipse dum loquor mutari ista, mutatus sum.* Et mox: *De homine dixi, fluidâ materiâ & caducâ, & omnibus obnoxiâ casibus. Mundus quoque æterna res & invicta, mutatur, nec idem manet.* Nec dissentiunt etiam Epicurei. Lucret. *l.* 4.

Dico igitur rerum effigies, tenuesque figuras,
Mittier ab rebus summo de corpore earum:
Quæ quasi membranæ summo de cortice rerum
Dereptæ volitant ultro citróque per auras.

Et *lib.* 2.

Nam certè fluere atque recedere corpora rebus
Multa, manus dandum est. ——

Et *lib.* 5.

Principio omnibus à rebus quascunque videmus,
Perpetuò fluere ac mitti fateare necesse est
Corpora. ——

Et mox:

Usque adeò omnibus ab rebus res quæque fluenter
Fertur, & in cunctas dimittitur undique partes.
Nec mora nec requies interdatur ulla fluendi.

Inde Claudian. *in Mallii Coss.*

——*Jempérque fluentis Materiæ.*——

Ἡ δ' αἴσθησις ἀμυδρά· | Ita *l.* 5. § 35. Τὰ δ' αἰσθητήρια ἀμυδρά, καὶ εὐπαθῆ πρὸς τύπωσιν.

Ἡ δ' ὅλη τῶν σωμάτων σύγκρισις, εὐσηπτος | *Corporis totius fabrica, putrescere apta,* sive *putredini obnoxia.* Σύγκρασις Junio magis placet, pro eo quod σύγκρισις exhibetur. utrumlibet, Marco etiam autore, legas, qui *l.* 7. § 66. Ἡ φύσις ἔχ ὅπως συνεκέρασε τὸ συγκείμενόν σε. Æschines Axiocho: Τῆς συγκείσεως ἅπας διαλυθείσης, καὶ τῆς ψυχῆς εἰς τὸν οἰκεῖον ἱδρυθείσης τόπον. Vide & Epicharmum *ad l.* 7. § 40. sed & *l.* 3. § 11. ἐκ πόνων συγκέκριται. & *l.* 4. § 5. ubi vox eadem, σύγκρισις ἐκ δὴ αὐχμηρῶν στοιχείων. In eandem cum Marco istîc mentem, Senec. *ad Marc. c.* 11. *Putre ipsa fluidúmque corpus: ex infirmis fluidisque contextum: ipso situ & otio iturum in tabem.* Vide *ad l.* 4. § 5. Itaque non *suillo* tantùm *generi*, quod dixere veteres, ut Varro *de re rustic. l.* 2. *c.* 4. Cicero *de finib. l.* 5. Plin. *hist. natur. l.* 8. *c.* 51. Stoici quidam, Plutarch. *Sympos. l.* 5. *c.* 10. Cleanthes; Clemens *Strom. l.* 7. Chrysippus; Cicer. *de nat. Deor. l.* 2. & Porphyr. *de animal. non comed. l.* 3. aut piscibus duntaxat; quod Philo Jud. *lib. de mund. opif.* sed & animantibus quibusvis (humano etiam generi) *animam, nè putresceret corpus, pro sale datum,* haud absurdè dici poterit. Plaut. *Trinum. Act.* 5. *Sc.* 4.

——*nos homunculi,*
Salillum animæ, quam cùm extemplo amisimus, &c.

Ad quem locum interpretes: *Vasculum salis sumus,* i.e. *corpuscula animata: quia corpora sunt animarum vascula; anima verò corpori salis vice. quemadmodum enim carnes pecudum, si diu serventur sine sale, putrescunt: ita & corpora, efflatâ animâ, putore corrumpuntur.* Scitè itaq; Plut. *Sympos. l.* 5. *c.* 10. Τὸ ἅλας τῶν σωμάτων τὸ νεκρὸ διατηρῶν ἄσηπτα καὶ μόνιμα πολὺ χρόνον, ἀντιπάσχει τῷ θανάτῳ, καὶ ὐκ ἐᾷ παντελῶς ἐξολέσθαι καὶ ἀφανισθῆναι τὸ θνητόν. ἀλλ' ὥσπερ ἡ ψυχὴ, θειότατον ὄσα ἡμῖν ἡμετέρων, τὰ ζῶα συνέχει καὶ ῥεῖν ὐκ ἐᾷ τὸν ὄγκον· ὅτως ἡ τῶν ἀλῶν φύσις τὰ νεκρὰ παραλαμβάνουσα, καὶ μιμουμένη τὸ τῆς ψυχῆς ἔργον, ἀντιλαμβάνεται φερομένων ἐπὶ πλεῖον φθορᾶν, καὶ κρατεῖ καὶ ἴσησιν, &c.

Ἡ δ' ψυχὴ ῥέμβος | Ita restituit Xyland. cùm ante ῥόμβος legeretur. ῥέμβος, *vagus, sive divagatio.* nam & abstractè sumitur. Plut. *de exil.* πολὺ ἄλλο καὶ ῥέμβον. inde ῥεμβεσθαι. *supr.* § 7. καὶ ἀποῤῥέμβεσθαι, *infr. l.* 4. § 22. Casaubonus tamen *ad Adriani vitam,* ῥόμβος legit; sed *vagam* exponit, ex Athanasii illo, τὸν πολλὰ ῥεμβομένην.

Ἡ δὲ τύχη δυσέκμηστον | *Fors, conjectu difficilis:* ob casûs fortuiti incertitudinem nimiam. Itaque τύχῃ dixere Anaxagoras & Stoici, ἄδηλον αἰτίαν ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ. Epicurus, ἀσύστατον αἰτίαν φερομένοις, χρόνοις, τόποις. Plut. *de placit. philosoph. l.* 1. *c.* 29. & Philo *de constit. Princ.* ἡ τύχη ἀβέβαιον καὶ ἀίδρυτόν τι πρᾶγμα. Theophrastus denique, referente Plutarcho *ad Apollon.* Ἀσκοπος ἡ τύχη, καὶ δεινὴ παρελέσθαι τὰ προπαρημμένα, καὶ μεταῤῥῖψαι τῶν δοκούσαν εὐημερίαν, ὐδένα καιρὸν ἔχουσα πάντων. & Plut. ipse *de poet. leg. c.* 7. in hoc *Fortunam Fatúmque,* τύχῃ καὶ εἱμαρμένῃ, convenire, quòd in utroque τὸ ἀσυλλόγιστον ἡμῖν τῆς αἰτίας existat.

Ἡ δὲ φήμη ἄκριτον. | Ità *l.* 4. § 3. Τὸ ἐυμετάβολον καὶ ἄκριτον δὴ ἐυχερείᾳ δοκούντων. *Fama,* inquit, *est judicii expers quiddam.* Siquidem, ut Senarius antiquus habet,

Ἰσχυὸν ὄχλος ὄζιν, ὐκ ἔχει δ' νοῦν.
Res nempe valida turba est, sed mentis carens.

Ab

Ab iſtiuſmodi ergo profecta, pérque eorum ora volitans fama, nil mirum, ſi fuerit, ut Virgilius cecinit, *Æn. l.* 1.

Tam ficti pravíque tenax, quàm nuncia veri,

aut recti etiam dilaudatrix. Vide *ſupra* § 12.

Τὰ μὲν τῦ σώματος, ποταμός. | Ita *l.* 4. § 43. ποταμός τις καὶ ῥεῦμα βίαιον, ὁ αἰών. & *l.* 5. § 23. Ἡ γὰρ ὑσία, οἷον ποταμὸς, ἀπωθεῖ ῥέουσι. & *l.* 6. § 15. Ἐν ᾧ τότῳ τῷ ποταμῷ. Sicut autem his in locis res humanas & corporeas *fluvium* quendam, quia in perpetuo ſunt fluxu; ita eaſdem alibi, ob fluxûs illius curſum rapidiſſimum, χειμάῤῥων etiam, i. e. *torrentem* appellat. *l.* 7. § 19. Διὰ τῆς ψυχῆς ὅλων ὑσίας ὡς διὰ χειμάῤῥυ διεκπορεύεται πάντα τὰ σώματα. & *l.* 9. § 25. Χειμάῤῥους ἡ ψυχὴ ὅλων αἰτία. Senec. *ep.* 58. *Corpora noſtra rapiuntur fluminum more.* Et ex Origen. *in Pſal.* 1. Methodius *orat. de reſurr.* Apud Epiphan. *hæreſ.* 64. § 14. Οὐ κακῶς ποταμὸς ὠνόμασεν τὸ σῶμα, διότι ὡς ὑγρὸς τὸ ἀκμαῖος, τάχα δὲ ὀλίγων ἡμερῶν τὸ πρεσβύτερον ὑγρονεύμονον ταυτόν ὄζιν. Cæterùm etiam τὸ τῆς ψυχῆς *fluminis* inſtar habere Heraclitus cenſuit, ſi Numenio fides. Sic enim is *de bono l.* 1. apud Euſeb. *præpar. Evang. l.* 15. *c.* 17. de Heraclito locutus, Βελόμενος γὰρ ἐμφανίσαι, ὅτι αἱ ψυχαὶ ἀναθυμιώμεναι νοεραὶ ἀεὶ γίνονται, ἔλεγεν αὐτὰς τοῖς ποταμοῖς, λέγων ὅτως· Ποταμοῖσι τοῖσιν αὐτοῖσιν ἐμβαίνουσιν ἕτερα καὶ ἕτερα ὕδατα ῥέει. καὶ ψυχαὶ δὲ ὑπὸ τῆς ὑγρῶν ἀναθυμιῶνται. Vide *ad l.* 4. § 37. Arnold. Bonavallenſ. *de op.* 6. *dier. c.* 7. *Aquarum nomine hominum generationes intellige; quæ ſicut de fonte in rivum, de rivo in fluvium labuntur: ita homines de conceptu in partum, & de infantuli ætate in ſenium inquieto volumine properant & decurrunt.* Verùm Marcum noſtrum autumo Platonis illa in *Timæo* reſpexiſſe, quibus animas ait in ortu primo εἰς σῶμα ἐπίῤῥυτον καὶ ἀπόῤῥυτον inditas & innexas. & mox de eiſdem, αἱ δὲ εἰς ποταμὸν ἐνδεδεῖσαι πολλὼ, &c. ubi *corpus* diſertè *flumen* appellat. Vide ad *l.* 10. § 28.

Τὰ δὲ τῆς ψυχῆς ὀνείρως | Homer. *Odyſſ.* λ. *v.* 221.

Ψυχὴ δ' ἠΰτ' ὄνειρος ἀποπταμένη πεπότηται.

Avolat illa, velut ſomnum quæ fallit imago.

Ita *l.* 6. § 31. ὅτι ὄνειρόί σοι ὑφάχλην. *Vana*, ſcil. *quaſi per ſomnum viſa*, animos afficere ſolent humanos, & dormientibus velut illudere. Refert Laërt. *l.* 6. ex Hecatonis *Chriarum l.* 1. Metroclem, poſtquam Crateti in diſciplinam ſe dederat, commentariis ſuis in ignem miſſis, dixiſſe,

Τὰ δ' ἐς' ὀνείρων νεοτέρων φαντάσματα.

Hæc ſomniorum ſunt imaginacula.

Quin & Euripideum illud ex *Iphigen. Tauric.*

Ψυδεῖς ὄνειροι χαίρετ', ὦ δόλιν ἦτ' ἄρα.

Valete vana, nil eratis, ſomnia.

de vanis animi affectibus ac perturbationibus, uſurpârunt, tum Clem. Alex. in *protrept.* tum & Plut. *de profect. indic.* quem exhibebimus *infra ad l.* 6. § 31. Optimè Baſilius Cæſar. *ep.* 42. τὰ ἀνθρώπινα ταῦτα σκιᾶς ὄζιν ἀμυδρότερα, καὶ ὀνείρων ἀπατηλότερα· & quæ ſequuntur. Plutarch. ipſe eam quam iſtîc de rebus divinis notitiam habemus, *inſomnii* rationem obtinere aſſerit. In *tract. de El. Delph.* ὡς ἡ νῦν ἐν τῷ καλλίστῳ τῆς ἐνυπνίων τὸν Θεὸν ἐνιεροπολοῦντες· & *in Erotic.* Δεῖ ἡ ὡς διὰ τῆς ἐνυπνίων ἡ ψυχὴ ἀπαλάζεται καὶ τέθηπε τὸ καλλιστον καὶ θειότατον·

Ἀμφὶ ἡ οἱ δολόεντα φιλόφρονα ἔδον ὄνειρα. Maxim. Tyr. animi totam in hoc corporis domicilio degentis vitam. *diſſert.* 28. Ὡς ἄρα ὁ ἐν γῇ βίος τῶν τῆς ἀνθρώπων ψυχῶν ὀνείρῳ ἔοικε μακρῷ καὶ πολυέλει. eóq; illam de Epimenide fabulam refert.

Καὶ τύφος | τύρος hîc quod alibi καπνὸς, *l.* 10. § 31. & *l.* 12. § 27. Eſt enim τύφος κωφὸς idem quod καπνὸς, *fumus*; etiamſi pro *faſtu* frequentiùs καὶ μεταφορικὸν uſurpetur. indè notat Euſtath. *ad Odyſſ. β'.* τυφογέροντας καὶ τυφλαυχὲς *ſenes* σκωπτικῶς nuncupari, ſive quod ob peritiam variam experientiâ longâ multiplicíq; conquiſitam faſtuoſiùs plerumq; gerere ſe ſoleant; ſive, διὰ τὸ δεῖν ἤδη τύφεσθαι ὅπου νεκρικῶς κείεσθαι τοὺς τοιούτους, *quaſi jam in fumum dari eos, concrematis* nimirum *cadaveribus, oporteat.* De Socrat. Plut. *lib. de Socrat. Dæmon.* Τὸν ἡ τύφον, ὥσπερ τινα καπνὸν φιλοσοφίας, εἰς τοὺ σοφιστὰς ἀποσκεδάσας. Et Apollon. *Argonaut. l.* 2. de apibus agens, quod & Xylander obſervavit,

——ἐπίκωφος ἡ λιγυοέντι

Καπνῷ τυφόμεναι πέτρης ἐκὰς ἀΐσσουσιν.

Ubi Schol. καπνῷ τυφόμεναι, ἀντὶ τῦ καπνιζόμεναι. ſed & terra Troica Euripidi in *Hecub.* dicitur, καπνῷ τυφομένη κατερείπεται. Poteſt tamen Marcus hîc, ad Monimi placita, cujus paulò antè meminerat, reſpexiſſe, qui τύφον καὶ ὄνειρον πάντα ἐῖναι pronunciaverat. Vide *ſupra ad* § 15. *Sapientiæ Solomonis* autor *c.* 2. *v.* 2. Καπνὸς, ἡ πνοὴ ἐν ῥισὶν ἡμῖν. καὶ ὁ λόγος, σπινθὴρ ἐν κινήσει καρδίας ἡμῶν. Et Lucret. *l.* 3.

——*naturam animai*

Diſſolvi, ceu fumus in altas aëris auras.

Ὁ ἡ βίος, πόλεμος | Ita vulgò vertunt illud Jobi *c.* 7. *v.* 1. *Militia eſt vita hominis ſuper terram.* Certè Chriſtiani hominis vita, in ſacris literis, tanquam *jugis militia* paſſim prædicatur. Vide Paulum *ad Epheſ. c.* 6. *v.* 12. Petrum *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 11. Jacob. *c.* 4. *v.* 1. Minut. Octav. *Quod corporis humana vitia ſentimus & patimur, non eſt pœna, militia eſt.* Cyprian. *l.* 1. *ep.* 5. *Adhuc in ſeculo ſumus, adhuc in acie conſtituti.* Chryſoſt. *in Act. orat.* 15. Ἀγὼν ὄζιν ὁ παρῶν χρόνος. πόλεμος ὄζι καὶ ἐμάχη. Et *in* 1. *ad Theſſ. hom.* 3. Πολέμει κομᾷς; πᾶς ὁ τῦ βίυ χρόνος. Et in *Geneſ. orat.* 3. Διαπαντὸς ἡμῖν ὄζιν ὁ πόλεμος, καὶ ἀναπαυλὰν οὐδέποτε ἔχων. Auguſt. *adv. Julian. l.* 4. *c.* 16. *Nullum ſine bello inteſtino*

teſtino diem ducis. Epictetus ipſe *diſſert. l.* 3. *c.* 24. στρατεία τὸ χρῆναι. στρατεία τίς ἐστιν ὁ βίος ἑκάστου, καὶ αὐτη μακρὰ καὶ ποικίλη. Et Hierocles, περὶ φιλαδελφίας. Apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 81. Ὅλως δ' ἐνθυμητέον, ὡς βίος ἡμῖν κινδυνώδης μακρός τις εἶναι καὶ πολυετὴς πόλεμος. Senec. *ep.* 96. *Vivere, militare eſt.* & *ep.* 51. *Nobis quoq; militandum eſt: & quidem genere militiæ, quo nunquam quies, nunquam otium datur.* & *de provident. c.* 5. *Optimum quemq; militare & operas edere.*

Καὶ ξένος ἐπιδημία | In Senecæ *excerpt. Morieris. peregrinatio eſt vita. multùm cùm deambulaveris, domum redeundum eſt.* Hoc & ſacra pagina ſubinde inculcat. Apud Moſem *lib.* 1. *c.* 47. *v.* 9. Jacobus Patriarcha Pharaoni: *Dies annorum peregrinationis meæ ſunt centum triginta anni: pauci maliq; fuerunt dies annorum vitæ meæ; neque attigerunt dies annorum vitæ patrum meorum, quibus illi ſunt peregrinati.* ad quem locum Auguſt. *qu.* 156. *incolatus dicitur ſanctorum vita.* David Rex, *Pſal.* 39. *v.* 12. *Peregrinus ſum iſtîc & inquilinus, prout & majores omnes mei,* hoc eſt, πάροικοι καὶ παρεπίδημοι. ut Petrus Apoſtolus *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 11. alluſione habitâ ad ſortem ipſorum, quibus epiſtolam ſuam inſcripſerat, tunc temporis παρεπιδήμων. Argutiùs tamen forſan, quàm ſolidiùs Hieronym. *de terr. promiſſ. Sancti terræ Judaicæ non habitatores, ſed accolæ & peregrini; ubique terræ habitatores peccatores intelliguntur.* Optimè & accommodatiſſimè ad rem præſentem Paulus Apoſt. *ad Corinth. ep.* 2. *c.* 5. *v.* 6. 8. Εἰδότες ὅτι ἐνδημοῦντες ἐν τῷ σώματι, ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ κυρίου. —— εὐδοκοῦμεν μᾶλλον ἐκδημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος, καὶ ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν κύριον. Quem locum reſpiciens Bernard. *de conſider. ad Eugen. l.* 5. *Repatriâſſe erit hoc; exîſſe de patria corporum in regionem ſpirituum. ipſa eſt Deus noſter maximus ſpiritus, maxima manſio ſpirituum beatorum: à quo interim abſumus dum iſtîc ſumus.* Vide *ſupr. ad* § 11.

Ἡ ὑστεροφημία ἧς λήθη | rationem, cur *oblivionem* dixerit *famam ſuperſtitem*, petas licet, ex *l.* 3. § 10. & *l.* 4. § 35. & *l.* 7. § 5, 10. Solomon itidem *Eccleſ. c.* 1. *v.* 11. *Nulla eſt præteritorum memoria: nec etiam poſteriorum quæ futura ſunt, ulla futura eſt apud eos qui in poſterum ſunt, memoria.*

Παρεπίμψαι δικαίως | Metaphora, vel à *deductione honorifica*, vel à *funebris pompæ & exequiarum ſolennitate* traducta. De Platone Laërt. *lib.* 3. Ἐπάφη δ' ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ, καὶ παρεπέμφθη παντὶ πρὸς αὐτόν. *Una*, inquit, *eſt virtus, quæ magnificè tranſmittere poteſt, non ad rogos, ſed ultra rogos ad poſteros.* quomodo de ſe Ennius, apud Cicer. *Tuſc. l.* 1.

Nemo me lachrymis decoret, nec funera fletum
Faxit. cur? volito vivu' per ora virûm.

Et Naſo *Ponti l.* 3. *eleg.* 2.

Corpora debentur mœſtis exanguia buſtis:
Effugiunt ſtructos nomen honórque rogos.
Occidit & Theſeus, & qui comitavit Oreſtem;
Sed tamen in laudes vivit uterque ſuas.

Et Maro *Æn. l.* 10.

——ſed famam extendere factis,
Hoc virtutis opus.——

Senec. *ep.* 93. *Laudemus itaque & in numero felicium reponamus eum, cui quantulumcunq; temporis contigit, bene collocatum eſt. Vidit enim veram lucem; non fuit unus è multis. & vixit, & viguit. —— Quid quæris, quamdiu vixerit? vixit ad poſteros uſque; tranſiliit, & ſe in memoriam dedit.* Nec *ad poſteros* tantùm, ſed *ad Superos* etiam: Maro *Æn. l.* 6.

—— ardens evexit ad æthera virtus.

Flaccus *carm. l.* 3. *Od.* 2.

Virtus recludens immeritis mori
Cœlum, negatâ tentat iter viâ; &
Spernit humum fugiente pennâ.

Silius *bel. Pun. l.* 3. *—ire per ora*
Nomen in æternum paucis mens ignea donat,
Quos pater æthereis cœleſtûm deſtinat oris.

Et *l.* 15. Sub perſona virtutis:

Me cinctus lauro perducit ad aſtra triumphus.

Manil. *Aſtron. l.* 1.

An ſortes animæ, dignatáque nomina cœlo,
Corporibus reſoluta ſuis, terrâque remiſſa
Huc migrant ex orbe, ſuúmque habitantia cœlum,
Æthereos vivunt annos, mundíque fruuntur.

Lucan. *l.* 9. de Pompeio:

At non in Pharia manes jacuere favilla;
Non cinis exiguus tantam compeſcuit umbram:
Proſiluit buſto, ſemiuſtáque membra relinquens
Degenerémque rogum, ſequitur convexa Tonantis,
Quâ niger aſtriferis connectitur axibus aër.
Quódque patet terras inter Lunæque meatus
Semidei manes habitant, quos ignea virtus
Fecit, & æternos animum collegit in orbes.

Senec. *Herc. Oet. Act.* 4. *Scen.* 4.

Sed locum virtus habet inter aſtra.

Et *Act.* 5. *Scen.* 4. Hercules. *—virtus mihi*
In aſtra & ipſos fecit ad Superos iter.

Ibid. Scen. 2.

Non eſt gemendus, nec gravi urgendus nece,
Virtute quiſquis abſtulit fatis iter.
Æterna virtus Herculem fieri vetat.

Et *Scen.* 5.

Nunquam Stygias fertur ad undas
Inclyta virtus. vivite fortes;
Nec Lethæos ſæva per amnes
Vos fata trahent; ſed cùm ſummas
Exiget horas conſumpta dies
Iter ad Superos gloria pandet.

Euripid. *Andromach.*

Οὔ τοι λείψανα τῶν ἀγαθῶν
Ἀνδρῶν ἀφαιρεῖται χθών.

Τὰ δ' ἀρετὰ καὶ θανῶσι λάμπει.
Quod reliquum bonis
Post mortem ſupereſt, nulla abolet dies.
Virtus incolumis poſt cineres micat. Grot.

Idem *Temen.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. & Sext. *adv. Gram. c.* 13.

Ἀρετὴ δ', κἂν θάνῃ τις, οὐκ ἀπόλλυται·
Ζῇ δ' οὐκ ἔτ' ὄντος σώματος. κακοῖσι δ'
Ἅπαντα φρέδα ζωθανόντ' ὑπὸ χθονός.
Virtus, & ubi quis interit non interit;
Sed vivit & poſt corpus. at ſiquis malus
Intereat, ejus cuncta ſub terram cadunt. Grot.

Præclarè Socrates apud Platonem *Phædone*: Εἰ μὲν ἐμοὶ ὁ θάνατος τοῦ παντὸς ἀπαλλαγὴ, ἕρμαιον ἂν ἐμοὶ τοῖς κακοῖς ἀποθανοῦσι, τοῦ δὲ σώματος ἅμα ἀπαλλάχθαι, καὶ τῆς αὐτῆς κακίας, μετὰ τῆς ψυχῆς. νῦν δὲ ἐπειδὴ ἀθάνατος φαίνεται ἐοῦσα, ἄλλη ἀποφυγὴ κακῶν, οὐδὲ σωτηρία, πλὴν τοῦ ὡς βελτίστην τε καὶ φρονιμωτάτην γενέσθαι. οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἔχουσα εἰς ᾅδου ἡ ψυχὴ ἔρχεται, πλὴν τῆς παιδείας τε καὶ τροφῆς· αἃ δὴ καὶ λέγεται μάλιστα ὠφελεῖν ἢ βλάπτειν τὸν τελευτήσαντα εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς ἐκεῖσε πορείας. Senec. *ep.* 98. *Egregiè Metrodorus in epiſtola ad ſororem: Mortale eſt omne mortalium bonum, de his loquitur bonis ad quæ concurritur. nam illud verum bonum non moritur. certum eſt ſempiternúmque, ſapientia & virtus. hoc unum contingit immortale mortalibus.* & *epiſt.* 93. *Vis ſcire quid inter hunc interſit vegetum contemptorémq; fortunæ, functum omnibus vitæ ſtipendiis, atque in ſummum bonum evectum, & illum cui multi anni tranſmiſſi ſunt? alter poſt mortem quoque eſt, alter ante mortem periit.* Itaque Antiſthenes dicere ſolebat, τοὺν βιλομένους ἀθανάτους εἶ, δεῖν ζῆν εὐσεβῶς καὶ δικαίως. & Pindarus *Olymp.* 8.

Ἴσασι τοι λάθεται, Ἁμέρᾳ πρᾶξας ἀνήρ.
Orci obliviſcitur, quiſquis congrua geſſerit.

Atque hæc quidem de virtute vera veriſſimè dicta fuerint. Cæterùm quod de *jure juſtitiáq;* Cicero *Offic. lib.* 3 § 69. Veræ germanæque virtutis *ſolidam miſeri* illi *& expreſſam effigiem nullam tenebant, umbrâ & imagine ſolâ efferebantur.*

Τηρεῖν τὸν ἔνδον δαίμονα ἀνύβριστον | *animum* ſive *mentem* vult, quam & *dæmonem* ſive *genium* ſuprà dixerat, § 13. & quomodo contumeliâ afficiatur, monuerat § 16. Sic *l.* 3. § 16. τὸν ἔνδον ἐν τῷ σήθει ἱδρυμένον μὴ φύρειν, &c. vide ad *lib.* 6. § 30. Dio Pruſ. *orat.* 4. Ὁ ἰδὼν ἔφασε νῦς, ἔτος ὄζει δαίμων τοῦ ἔχοντος ἀνδρός. Sed & Plat. in *Philebo*, ἀθέως κέκληκε μυστικῶς, τοὺν τὸν θεὸν τὸν ἔνοικον αὐτοῖς, τὸν λόγον, διαφθείροντας καὶ μαίνοντας, τὸ ὅσον ἐφ' αὐτοῖς, ἐν τῇ παιδῶν οἰκειώσει. Clemens *pædag. l.* 4. *c.* 10.

Ἀσινῆ, ἡδονῶν, καὶ πόνων κρείσσονα | Quod *l.* 3. § 4. ἄχραντον ἡδονῶν, ἄτρωτον ὑπὸ παντὸς πόνου. Senec. *epiſt.* 75. *Non cupiditas nos, non timor pellet: inagitati terroribus, incorrupti voluptatibus, nec mortem horrebimus, nec Deos.*

Ἀνενδεῆ τοῦ ἄλλου ποιῆσαί τι, ἢ μὴ | Ita *l.* 10. § 1. πλήρης καὶ ἀνενδεής. contra quàm, ὁ μὴ ἔχων παρ' ἑαυτῷ πάντα τὰ εἰς τὸν βίον χρήσιμα, *l.* 4 § 20. Vide Platon. in *Epitaph. ſupr. ad illa* § 11. ἐπ' αὐτῷ τὸ πᾶν.

Τὰ συμβαίνοντα καὶ ἀπονεμόμενα | Signatè dictum. utì & *l.* 3. § 4. τὰ συμβαίνοντα καὶ ἀπονεμόμενα πάντα. & *l.* 7. § 66. τὰ ἐπὶ πᾶσι ὅλων ἀπονεμόμενα· & *l.* 6. § 16. ὅσα ἐκείνοι διανέμουσι. quia nimirum πάντα νομίζι. ut *infra l.* 7. § 31. καὶ ὑπὸ παντὸς ἀπονέμοντος τὸ κατ' ἀξίαν. *l.* 4. § 10.

Ὡς ἐκεῖθέν ποθεν ἐρχόμενα, ὅθεν αὐτὸς ἦλθεν | Vide *ſupra ad* § 3.

Ἴλεως τῇ γνώμῃ θεραπεύοντα | Ita *l.* 5. § 33. πῶς θεραπεύεις ἵλεως; vide *ſupra ad* § 3. At quomodo hoc præſtitit Cato tuus, Seneca? quem tantopere ſuſpicis, & de quo tamen, *ep.* 24. *Impreſſit deinde mortiferum corpori vulnus. quo obligato à medicis, cùm minus ſanguinis haberet, minus virium, animi idem, jam non tantùm Cæſari, ſed ſibi iratus, nudas in vulnus manus egit, & generoſum illum contemptorémque omnis potentiæ ſpiritum, non emiſit, ſed ejecit.*

Λύσιν ἧς σοιχείων | Mors σοιχείων λύσις· ut contra γένεσις ſive *ortus*, ἐκ ἧς σοιχείων σύγκρισις. *l.* 4. § 5. Sic *l.* 7. § 50. ἡ διάλυσις ἧς ἐν ταῖς ἀτόμοις ἀντεμπλοκῶν, ἢ καὶ σκορπισμός τις ἧς ἀπαθῶν σοιχείων. quod *l.* 8. § 25. σκεδαθῆναι τὸ συγκεκμάσθαι dixit; mortémq; σοιχείων ἐξ ὧν ζωγκείθη σκεδασμόν. *l.* 10. § 7. Ita Epicharm. apud Plut. *ad Apollon.* ζωγκείθη καὶ διακείθη. *Concretum eſt*, in ortu ſcilicet; & *diſcretum eſt*, in interitu nempe.

Ἕκαστον εἰς ἕτερον διαιτικῶς μεταβάλλειν | *alterum in alterum mutando tranſire.* Vide *l.* 5. § 13. Ita *l.* 8. § 18. καὶ αὐτὰ δὴ μεταβάλλει καὶ ἀπογύζει. Vide & *l.* 10. § 7.

Ὑπόδηλη | *Siniſtrè ſuſpicetur.* Xyl. *metuat.* Caſ. haud incommodè uterq; nam ὑφορώμενος, ὑπονοῶν, φοβούμενος. Heſych. ὑποδέδς ergo tam φοβεῖσθαι, quàm ὑπονοεῖν. ſiquidem ſuſpicionis pediſſequa ſolet eſſe formido. Vide *l.* 4. § 37. & *l.* 7. § 53. & *l.* 10. § 12.

Κατὰ φύσιν | Ita *ſuprà* § 12. φύσεως ἔργον. & *l.* 10. § 36. ἡ φύσις διαλύει. & *l.* 9. § 3. ἐν τούτῳ ὧν ἡ φύσις ἐθέλει. Ita & Ariſtot. *phyſ. l.* 5. *c.* 6. Ἐπὶ γένεσιν ὁ καὶ φθορᾶς ὁ αὐτὸς λόγος ὅτε γὰρ ἡ μὲν γένεσις κατὰ φύσιν, ἡ δὲ φθορὰ παρὰ φύσιν τὸ γὰρ γενᾶν κατὰ φύσιν· pari ratione καὶ τὸ τελευτᾶν Ita & Joan. Chryſoſt. *de ſtatuis* 5. Εἰ διὰ τοὺν τελευτήσαντας ἀλγεῖς, ἀλγεῖ διὰ τοὺν ἐθίοντας καὶ διὰ τοὺν πίνοντας. ὥσπερ γὰρ τοῦτο φυσικὸν, οὕτω κἀκεῖνο. μὴ λυπείτω σε τὰ τῆς φύσεως· λυπείτω σε δὲ τὰ τῆς πονηρᾶς προαιρέσεως.

Οὐδὲν

Οὐδὲν ἧ κακὸν κατὰ φύσιν | Ita *lib.* 11. § 34. Οὐδὲν δύσφημον φυσικῷ τινι ἔχει σημαντικόν. & *lib.* 6. § 33. Εἰ δὲ φύσιν ἐκ ἔστιν, οὐδὲ κακόν.

Τὰ ἐν Καρνύντῳ | De inscriptionibus istiusmodi vide quæ *ad finem libri primi* adnotavimus. Lug. Καρνύτῳ sicut & Aurelii Victoris codices, in *breviario*, *Carnuto*. Verùm illud, opinor, potius. Est autem Καρνοῦς, Καρνοῦντος, ut Ptolemæus *geograph. l.* 2. sive Καρνοῦντον, ut Marcus hîc, quod ad Latinorum *Carnuntum* propiùs accedit; *Pannoniæ* oppidum, cujus meminit & Plinius *hist. nat. l.* 4. *c.* 12. & *l.* 37. *c.* 3. & Ammian. *hist. l.* 30. qui *Illyriorum* tamen oppidum dicit: ad quod Marcum nostrum triennio jugiter militum delectum habuisse, cùm bellum Marcomannicum præ manibus haberet, autor est Orosius *histor. l.* 7. *c.* 15. & Eutropius; *Cùm apud Carnuntum*, inquit, *jugi triennio perseverâsset, bellum Marcomannicum confecit.* Quin & Dio Cassius (an Jo. Xiphilinus?) in M. Antonino narrat, eundem, cùm per totam ferè vitam bello illo implicitus teneretur, τὴν Παιονίαν ὁρμητήριον, *Pæoniam pro stativis, sive pro eo loco, in quo copias suas contineret, & ex quo in adversarios excursiones subinde faceret*, habuisse. Verùm apud Dionem aut Παννονίαν legendum fuerit, aut *Pæoniam* autor pro *Pannonia* acceperit; quomodo Seb. Munsterus *cosmogr. l.*4. de Hungaris agens, *Pannones* asserit olim *Pæonas* dictos; & Guil. Xylander apud Strabonem *Pæoniam* cum *Pannonia* confundit; cùm tamen Strabo ipse *geogr. l.*7. diversas has esse longéq; à se invicem dissitas tum regiones, tum gentes, disertè statuat. Ego prius illud lubentiùs admiserim, librarii subesse culpam, qui lapsu calami proclivi, pro *Pannonia Pæoniam* exhibuerit: (nisi si à Xiphilino erratum est) non solùm, quia *Pæonia* (cùm Axio flumini adjacens, & Macedoniæ contermina, ejusdémq; etiam portio habita fuerit, ut Homer. in *Bæot.* Justin. *l.* 7. Liv. *l.* 45. Strabonis è *l.*7. *excerpt.* Cassius ipse *l.* 49.) situs non patitur, ut eo fine usui esse Marco potuerit adversùs gentes illas Istri accolas militanti: verùm etiam quòd *Pannoniam* postea autor idem tanquam sedem exercitûs Marciani commemorat. cui accedit, quod Capitolinus narrat in *Marco*, *Marcum Pannonias, Marcomannis, Sarmatis, Vandalis, simul etiam Quadis extinctis, servitio liberâsse*; & in *Vero*, *composito, in Pannonia bello, in urbem destinatum esse.* Illud deniq; palmarium argumentum in hac causa fuerit, quod Cassius idem, non ille operâ alienâ contractus, sed integer *hist. l.*49. (quo loco se post patrem etiam *Pannoniæ* præfuisse commemorat) Græcorum quorundam, qui commiscebant ista, errorem ipse refert, rejicit, refellit. Ex eorum autem numero fortean Herodianus fuerit, qui Marcũ scripsit ἐν Παιονίᾳ, in morbum novissimum, unde & obiit, incidisse. Sed & Philostratus is, qui sophistarum vitas descripsit. Iste siquidem in *Herode* de Marco agens; Ἐκάθητο, inquit, ἐς τὴν Παιονίαν ἔθνη, ὁρμητήριον τῆς Σιρμίου χώρου. & rursus, μὴ τὰ ἐν τῇ Παιονίᾳ. quo utroq; loco *Pannoniam* esse intelligendam docent, & Marci historia, & *Sirmium* ipsum *Pannoniæ inferioris* oppidum, uti testantur Ptolemæus *l.* 2. & Plinius *l.* 3. *c.* 25. cùm *Probi* Imperatoris *natalibus*, ut Æl. Vopiscus; tum & *Marci obitu*, qui spiritum ibi hausit novissimum, uti Tertullian. *apol. c.* 25. factum illustrius. Nec tacendum, quod Strabo *l.* 7. *Segestícam Pannoniorum urbem* dicet esse, εὐφυὲς ὁρμητήριον τοῖς ἐπὶ Δακοὺς πολέμῳ, *locum idoneum & opportunum admodum, unde Daci bello impetantur.* qui & ipsi ex Strabone vicini fuisse videntur gentibus illis, quas subegisse Marcus perhibetur. *Carnunti* ergo apud *Pannonios* agens Marcus horum nonnulla commentatus est: *non inter strepitus Baianos fremitúsq; balnearios, aut clamores vociferationesq; Circenses*, quod tanquam magnum quiddam de se prædicat Seneca *ep.* 56, & 83. sed inter motus bellicos, ac tumultus militares, philosophiæ studiis seriò sedulóq; deditus.

Ad Librum III.

§ 1. Α.Δ' ἑκάστῳ ἡμέρᾳ ἀναλίσκεται ὁ βίος | Flaccus *ep.* 2. *l.* 2. *Singula de nobis anni prædantur euntes.* *Anni*, inquit ille: imò & *dies, horæ, momenta* ipsa. *Singuli dies aliquid subtrahunt viribus.* Sen. *ep.*26. & Memor, si Scaligero credimus, non Seneca certè, *Octavia* 2. 2. *Florem decoris singuli carpunt dies.* Quod de *viribus* ille, de *decore* iste, de *vita* Marcus. Sed & Seneca *ad Lucilium ep.* 24. *Memini te illum locum aliquando tractâsse, non repentè nos in mortem incidere, sed minutatim procedere. Quotidie morimur. quotidie enim demitur aliqua pars vitæ: & tunc quoq; cùm crescimus, vita decrescit. usq; ad hesternum quicquid transiit tempus, periit. hunc ipsum, quem agimus, diem cum morte dividimus. Quemadmodum clepsydram non extremum stillicidium exhaurit, sed quicquid ante defluxit:*

fluxit: ſic ultima hora, quâ eſſe deſinimus, non ſola mortem facit, ſed ſola conſummat. tunc ad illam pervenimus, ſed diu venimus. Et *epiſt.* 120. *Vide in quanta cæcitate mens noſtra ſit. Hoc quod futurum dico, cùm maximè fit, & pars ejus magna jam facta eſt. nam quod viximus tempus, eo loco eſt, quo erat antequam viximus. erramus autem, qui ultimum timemus diem: cùm tantundem in mortem ſinguli conferant. non ille gradus laſſitudinem facit, in quo deficimus; ſed ille profitetur. ad mortem dies extremus pervenit, accedit omnis. carpit nos illa, non corripit.* & *epiſt.* 4. *Ex quo natus es, duceris.* Vide eundem *ad Marc. c.* 20. *ad l.* 9. § 21. Manil. *Aſtron. l.* 4.

Naſcentes morimur, finiſque ab origine pendet.

Morus noſter:

Nugamur, mortémque procul, procul eſſe putamus:
At mediis latet hæc abdita viſceribus.
Scilicet ex illa, quâ primùm naſcimur, horâ,
Prorepunt junctо vitáque mórſque pede.
Partem aliquam furtim quâ ſe metitur, & ipſam
Surripit è vita quælibet hora tuâ.
Paulatim morimur: momento extinguimur uno:
Sic oleo lampas deficiente perit.
Ut nihil interimat, tamen ipſo in tempore mors eſt:
Quin nunc, interea dum loquimur, morimur.

hoc eſt noviſſimum, quod Flaccus *l.* 1. *Od.* 11.

— dum loquimur, fugerit invida Ætas —

& Perſ. *Sat.* 5. *v.* 153.

Vive memor leti: fugit hora; hoc quod loquor indè eſt.

& quod in Camilli Aquilei *epitaphio* legitur,

Illa eadem vitam quæ inchoat, hora rapit,

Expreſſum è Senecæ illis in *Herc. fur.* 3. 3.

Et carpſit hora vitam, prima quæ dedit.

Quòd ſi ex illo quiſque incipit mori, ex quo in ipſo agi ceperit ipſa mors, id eſt, vitæ detractio, profectò ex quo eſſe incipit in hoc corpore, in morte eſt. quid enim aliud ſingulis momentis agitur, donec ea conſummata mors, quæ agebatur, impleatur, & incipiat jam tempus eſſe poſt mortem, quod cùm vita detraheretur, erat in morte? Aug. *de Civit. Dei l.* 13. *c.* 10.

Μέρος ἔλαττον αὐτῷ καταλείπεται | Aug. *de Civit. Dei l.* 13. *c.* 10. *Quicquid temporis vivitur, de ſpatio vivendi demitur; & quotidie minus minúſq; reſtat.* Idem *de verb. Dom. ſerm.* 17. & *de temp.* 113. *Cùm creſcunt pueri, quaſi accedunt illis dies, & neſciunt quia minuuntur: & ipſa eſt falſa computatio. creſcentibus enim decedunt potiùs dies quàm accedunt. conſtitue enim homini nato, verbi gratiâ, 80 annos: quicquid vivit, de ſumma minuit.* Idem latiùs proſequitur & *de Verb. Dom. Serm.* 1. Gregor. *moral. l.* 13. *c.* 27. *Ipſa ſuis augmentis vita ad detrimenta impellitur: & indè deficit, unde proficere videtur.*

Ἄδηλον, εἰ ἐξαρκέσει ἡ διάνοια | Nempe, ſi *morbo mens ſepelitur*, ut Apul. in *apolog.* aut, ut Tertull. *de anima, prodigitur. Phrenitis*, inquit, *mentem prodigit.* Ideò vult maturiùs ſtudiis bonis incumbendum, quia nec vitæ prolixioris certitudo; & hæc etiamſi prorogetur, incidere poſſint, quæ intelligentiæ vim vigorémque imminuant, imò uſum liberum ſuperſtiti etiam penitus tollant.

Τὸ μὲν διαπνεῖσθαι | *Spirare.* Xyland. *reſpiratio.* M. Caſ. verùm aliud longè eſt τὸ διαπνεῖσθαι, quod à Marco ipſo etiam *plantis* tribuitur. & ἀπὸ τῆς ἀναπνοῆς diſertè diſtinguitur *infrà l.* 6. § 15. Ariſtot. *problem. l.* 1. *q.* 21. Ὅσῳ γὰρ ἂν ἐν πλείονι ἀραιότητι, τοῦτο ἐν τῷ σώματι διαπνοὴ διὰ τῶν ἀρτηριῶν. Idémq; (ejuſd. ſaltem nomine; ſunt enim qui Alexandro potiùs accenſeant) *de ſpiritu c.* 5. Τὸ γὰρ πνεῦμα ἐν φλεβὸς καὶ νεύρου καὶ ἀρτηρίας. — ἐξ ἀρτηρίας δέ, ὅτι διαπνοὴν ἔχει. quam ἀπὸ τῆς ἀναπνοῆς autor idem diſterminat. *ibid. c.* 4. Galenus itidem *commentar. in Hippocrat. de diæt. ſalubr.* ubi illud Hippocr. *aphor.* 18. *ſect.* 1. adduxerat. Θέρεος καὶ φθινοπώρου στόμα λυσφερώτατα φέρεσι, χειμὼν ῥῆξα, ἦρος δεύτερον. Ex *aphor.* 15. rationem dicti ſubjungens, Αἱ κοιλίαι, inquit, χειμῶνος μὲν ἧσσον θερμόταται φύσει. (quæ verba ſunt Hippocratis) διότι τὸ ἐκτὸς ψυχρὸν ὂν ἐναποσέχει στεγανῶν, καὶ κατακλείει τὸ ἔμφυτον θερμὸν ἐν τῷ βάθει τοῦ σώματος· ἐν δὲ τῷ θέρει διαφορεῖται μὲν τοῦτο διὰ τῆς διαπνοῆς· διὰ τῆς ἀναπνοῆς δὲ ἕλκεται τὸ ἐκτὸς ψυχρὸν θερμόν· ὀνομάζω δὲ ἀναπνοὴν μὲν, τὴν διὰ τοῦ στόματος· ἔξω τε καὶ εἴσω φορὰν τοῦ πνεύματος· διαπνοὴν δὲ, τὴν δι' ὅλου τοῦ σώματος ὁμοίως γιγνομένην. Idémq; explicatiùs ὑγιεινῶν *l.* 1. *c.* 12. Τὸ μὲν δὴ λεπτότατον ἐκπέπωκε ῥᾳδίως ἐκκείνεται, πρός τε τῆς ἐμφύτου θερμότητος εἰς ἰδέαν ἀτμοῦ λυόμενον, ὑπό τε βιαίας κινήσεως ἀθεώρως ἐκπεπυρούμενον. ὀνομάζεται δὲ τὸ μὲν ὅπνος ἐκκειδὴν ἑδρώς· τὸ δὲ ἕτερον, ἱδρὼς ἔχον ὄνομα, ὅπερ ἥδε γινώσκεται τοῖς πολλοῖς, ἅτε τὴν ὄψιν ἐκφεύγον ὑπὸ λεπτότητος, ἄδηλος αἰσθήσει διαπνοὴ κέκληται πρὸς αὐτῆς τῆς φερούσαντων αὐτὴν τῷ λογισμῷ· κατὰ τὴν δὲ ἄδηλον αἴσθησιν διαπνοὴν ἐκκείνεταί τι καὶ τῶν παχυτέρων ἐκπωμάτων. Ἀναπνοὴ ergò *reſpiratio*, quæ pulmonum opera perficitur, quâq; aer ſive ſpiritus externus iſte per os, tanquam per oſtium aliquod, introducitur, emittiturq; denuo. διαπνοὴ ſive *perſpiratio*, quâ non ſpiritus tantùm illi per arterias diſtribuuntur, ſed vapor quaſi quidam illis diffunditur (quomodo Moſchio referente Tertull. *de anima c.* 15. *animam* dixit *per totum corpus ventilari*) idemq; per poros ſive meatus quoſdam obſcuros occultâ quadam ratione latentur exhalatur. quod & Auguſt. obſervavit *de ver. relig. c.* 40. Vide & Galen. eundem *in Hippocr. aphor. l.* 2. § 28. Hinc εὔπνους τόπος, & εὔπνουν σῶμα. Ariſtoteli *problem. l.* 2. *q.* 10. Εὔπνους ὁ τῆς κεφαλῆς τόπος. *facilè perſpirabilis eſt capitis locus.* quod indè confirmat, τῷ μανὸν εἶναι, *quòd cutem raram habeat.* Et mox *q.* 10. Ὁ τόπος ἀραιὸς καὶ ἰσχνὸς διὰ φύσιν. Idem *l.* 1. *q.* 53. & *l.* 5. *q.* 34.

(quo loco eadem, sed vitiata, reponuntur, ex priore loco corrigenda:) ὥσπερ γὰρ ἡ πόλις ὑγιεινὴ καὶ πνεῦμα τὸ εὔπνους· οὕτω καὶ σῶμα τὸ εὔπνους. hoc est, τὸ εὖ διαπεφυκός. & *l.* 8. *q.* 4. ἕξις ἕωθες καὶ εὐδιοδία. Sicut apud Theophrastum *de causs. plant. l.* 1. *c.*17. εὐδιοδία καὶ εὔπνοα itidem conjunguntur. ità enim legendum, non ἔυδηλα, quod Gazam fefellit, Jul. Scalig. jamdudum monuit. *Ibid. l.* 38. *q.* 3. & 4. ἡ εὔπνοια εὐχροιαν ποιεῖ. sed & εὐδιάπνευν eidem *de part. anim. l.* 3. *c.*9. Διὰ μαλακότητα γὰρ τῆς χαλαζίας, εὐδιάπνευν γίνεται τὸ ὑγρόν. Idem ergò ferè est de spiritibus ac vaporibus usurpatum διαπνοὴ quod de cibis alimentisq; crassioribus ἀνάδοσις, vel διαφόρησις. quanquam hæc etiam eodem sensu, quo & διαπνοὴ, sumitur. Unde Budæo explicante, οἱ εὐδιαφόρητοι sunt οἱ ῥᾳδίως διαπνεόμενοι. quibus opponuntur οἱ δυσδιάπνευστοι. Theophr. *de causs. plant. l.* 1. *c.* 2. διὰ τὸ μὴ εὐξήρανσιον εἶναι τῇ πυκνότητι τῆς πόρων· διὸ καὶ δυσδιάπνευστον. Ex priùs dictis autem διαπνοὴ duplex elicitur; altera, quâ spiritus sive vapores illi per totum corpus diffunduntur; altera, quâ eorundem superflua & excrementitia per poros sive meatus exteriores extruditur. utramq; unico vocabulo τῆς διεκπνοῆς complexus est Theophrast. *de causs. plant. l.* 2. *c.* 17. Cùm autem unà cum materia illa supervacanea etiam quod est utile & conducibile ex parte sensim exhalet, idq; copiosiùs, ubi pori sive meatus illi laxiores extiterint; id quod noxam sæpenumero insignem parit, unde interitus etiam quandoq; consequitur; hinc factum est ut τὸ διαπνεῖσθαι *pro perire* & *interire* quoq; usurpetur; cujus exempla alibi daturi sumus. Monet istud Gal. *in Hippoc. aph. l.* 1. §. 15. Οὐδείς ἐστιν, ὃς ἡμῶν διαπνεῖσθαι τὰ τῆς ζώων σώματα, τῇ διὰ τῆς ἀδήλων αἰσθήσει διαπνοὴ πόρων. Et mox: Τὸ μὲν περιττὸν ἀλπῶν, ἃ τὰ περιττὰ μόνον, ἀλλὰ καὶ πάνυ ὁμοίως ἐκεῖνοι, διαφορεῖν ἅμα τοῖς περιττοῖς τῆς ἐν τῷ ζώῳ, καὶ τὰ κατὰ φύσιν ἐν αὐτῷ περιεχόμενα, κατὰ τὸν ὑπὸ τῆς ἰατρῶν ὀνομαζομένου ἄδηλον ἀναπνοήν. Spectátque eodem ejusdem monitum illud ὑγιεινῶν *l.* 2. *c.* ubi de frictionum speciebus agens; Βλάπτοιεν δ' ἄν, inquit, ἧττον τὸ λεῖον, ὅσῳ τὸ σκληρόν τε καὶ πυκνὸν ἐκπεπόμφασι· ὥστε γὰρ ἂν εἴη δυσαπόδεκτον. ὡς εἶναι καὶ διαπνεῖσθαι τὸ τοιοῦτον καλῶς ἠδύναλο, σκληρόταλον αὐτὸ καὶ πυκνότατον ἀπεργαζόμενα. νυνὶ δ' ἐπειδὴ πρὸς ἄμφω χρὴ παρασκευάζεσθαι καλῶς αὐτὸ, καὶ πρὸς τὴν τῆς ἔνδοθεν περιττωμάτων διαπνοὴν, καὶ τὴν τῆς ἔξωθεν ὁμιλούντων βίαν, ἄριστον ἂν εἴη τὸ μέσον ἑκατέρων τῆς ὑπερβολῶν. εἰ δ' ἄρα ποτὲ μὴ φυλάττοιτο τοῦτο, βέλτιον τὸ σκληρότερόν τε καὶ πυκνότερον, τοῦ μαλακωτέρου καὶ ἀραιοτέρου. τὸ μὲν γὰρ τῆς διαπνοῆς ἐλλιπὲς, ἐπανορθώσασθαι γυμνασίοις οἷόν τε. τὸ δ' τῆς ἑτέρας διαθέσεως εὐεπιφύλακτον ὑπὸ τῆς ἔξωθεν αἰτῶν, ὅτ' ἐπανόρθωσίν τινα ἑτέραν ἐτοίμην ἔχει. καὶ πρόσεστιν αὐτῷ βλάβη τις ὁ μικρὸν, διαφορουμένων πολλάκις, οὐ τῆς περιττωμάτων μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς τροφῆς. Quanquam recentiores quidam medici ità distinguunt ista, ut inutilis materiæ *perspirationem*. utilis verò *diffiationem* indigitent. Nec illud silendum διαπνοῆς occasione hujusce ansam arripuisse Sanctorium quendam Justinopolitanum novam *Staticæ* dictæ *Medicinæ* rationem comminiscendi; quam libro peculiari, quem *Statigomastiga* inscripsit, demolitum ivit Hippolytus Obicius Ferrariensis. Sed nec, quod Plato in *Timæo* aliam quandam διαπνοὴν statuisse videtur, quâ aër exterior per meatus occultos in corpus se insinuet, quo sufficiatur id quod expiratione abierit. Διὸ δὴ (inquit, nimirum, ὅτι κενὸν οὐδὲν) τὸ δὴ συνὸν καὶ τὸ τοῦ πνεύμονος ἔξω μεθιὲν τὸ πνεῦμα, πάλιν ὑπὸ τοῦ περὶ τὸ σῶμα ἀέρος, εἴσω διὰ μανῶν δὴ σαρκῶν δυομένου καὶ περιελαυνομένου, γίνεται πλῆρες. αὖθις δ' ἀποχερπόμενον ὁ ἀὴρ, καὶ διὰ τοῦ σώματος ἔξω ἰὼν, εἴσω τὸν ἀναπνοὴν περιωθεῖ, καὶ τὸν τοῦ σώματος, καὶ δὴ μυκτήρων διοδον.

Τὸ δ' ἑαυτῷ χρῆσθαι | Senec. *epist.* 58. *Multis iners vita sine usu jacuit sui.* Et *ep.* 60. *Vivit is, qui se utitur. qui verò latitant & torpent, sic in domo sunt, tanquam in conditivo. horum licèt in limine ipso nomen marmori inscribas; mortem suam anteceſſerunt.*

Τὴν τοῦ καθήκοντος ἀριθμὴν ἀκριβῆ | Ità *lib.* 6. § 26. Πᾶν καθῆκον ἐξ ἀριθμοῦ τινων συμπληροῦται. Laërt. *lib.* 7. in *Zenone*: Καλὸν δ' λέγεσι τὸ τέλειον ἀγαθὸν, ὃ δὴ τὸ πάντας ἀπέχειν τοὺ ὁπζητυμένους ἀριθμοὺς ὑπὸ τῆς φύσεως, ἢ τὸ τέλειον σύμμετρον. Stob. *excerpt. tom.* 1. *lib.* 2. *tit.* 3. § 8. Κατόρθωμα δ' εἶναι λέγεσι καθῆκον πάντας ἐπέχον τοὺ ἀριθμοὺς, ἢ τέλειον καθῆκον. Quod Cicer. *Offic. l.*3. *Illud autem officium, quod rectum iidem appellant, perfectum atque absolutum est, &, ut iidem dicunt, omnes numeros habet.* & *de fin. l.* 3. *Quæ nos recta, aut rectè facta, illi autem appellant κατορθώματα, omnes numeros virtutis continent.* & *de divinat. l.* 1. § 23. *Quidquam esse potest casu factum, quod omnes in se habet numeros veritatis?* Senec. *ep.* 71. *Idem esse dicebat Socrates veritatem & virtutem. quomodo illa non crescit, sic nec virtus quidem. habet numeros suos, plena est.* & *epist.* 115. *Non potest quisquam nisi ab initio formatus, & tatâ ratione compositus, omnes exequi numeros, ut sciat, quando oporteat, & in quantum, & cum quo, & quemadmodum.* Plinius deniq; min. in *panegyr. Omnes comitatis numeros obibat.* Quòd autem virtuti ac veritati *numeros* attribuunt, tractum à *numeris saltatoriis* censet cl. Casaubonus; siquidem Latini solent pro ὀρχεῖσθαι dicere, *in numerum exultare*: ut Lucret. *l.* 2.

Ludunt, in numerúmque exultant sanguine læti.

vel *ad numerum moveri.* Persius *Sat.* 5. *v.* 122.

Hæc miscere nefas; nec cùm sis cætera fossor,
Tres tantùm ad numeros satyrum moveare Bathylli.

ubi

ubi *fossor*, imperitus, insipiens. *Satyrum moveri*, sive *saltare ad tres numeros Bathylli*; δῖς ἢ τρεῖς καλῶς ὀρχήσασθαι τὸν Βάθυλλον *duos aut tres staticulos ex arte facere & perfectè*. Idem & apud Ciceronem simile *parad.* 3. *Histrio si paulo se movit extra numerum, aut si versus pronunciatus est syllabâ unâ brevior aut longior, exibilatur & explodituŕ: in vita, quæ omni gestu modulatior, omni versu aptior esse debet, ut in syllaba te peccare dices?* Hæc pleraque *ad Pers.* Casaub. At Lipsius *palæstræ* peculiare vocabulum esse contendit in *motibus illis & formatione flexúque membrorum*: atq; indè formulam hanc desumptam. Ità Demetrius Cynicus, apud Senecam *de benefic. lib. 7. c. 1. Magnus luctator est, non qui omnes numeros nexúsque perdidicit, quorum usus sub adversario rarus est; sed qui in uno se aut altero bene & diligenter exercuit.* In eandem sententiam Fabius *instit. lib. 12. c. 2. Palæstrici doctores illos, quos numeros* (ità Lipsius *nervos*, malè) *vocant, non idcirco discentibus tradunt, ut iis omnibus quæ didicerunt in ipso luctandi certamine utantur; sed ut subsit copia illa, ex qua unum aut alterum, cujus se occasio dederit, efficiant.* Juvenal. de muliere ad palum se exercente, *Sat. 6. v. 250.*

Atque omnes implet numeros. ——

De Amesia Sentia caussam suam apud populum agente Val. Max. *l. 8. c. 3. Partésque omnes ac numeros defensionis, non solùm diligenter, sed & fortiter executa.* ità restituit ex Manuscriptis St. Pighius, quod priùs, *Motúsque omnes ad nervos*, legebatur. Quod autem istîc πάντας τοὺς ἀριθμοὺς ἀνελεῖν, ἢ ἐπέχειν, id Lucianus πάσας τὰς γραμμὰς ἀπεικειλῶσῃ, dixit, in *imaginib.* Καλλίστη μὲν, ἢ πάσας τὰς γραμμὰς ἀπεικειλυῖα. translatione *a pictura* petita, cui manus novissima ità est admota, ut nihil ampliùs desiderari possit.

Τὸ φανταζόμενα διαρθρῶν | *Quæ animo concepit, in ordinem collocare.* Xyl. *imaginationes subitaneas corrigere.* Cas. quod est διορθῶν. malim, *animo præconcepta distinctè explicare.* Aristot. *Ethic. l. 1. c. 7.* δεῖ γὰρ ἴσως ὑποτυπῶσαι περὶ αὐτῆς, εἶτα ὕστερον ἀναγεγράφειν. δόξειε δ' ἂν παντὸς εἶναι περαγαγεῖν καὶ διαρθρῶσαι τὰ καλῶς ἐχόντα. Idem περὶ μὴ τὰ φυσικά. *l. 2. c. 6.* εἰ μὴ καλῶς διαρθροῦσιν οἱ λέγοντες. & *l. 1. c. 5.* σαφῶς μὲν οὐ διήρθρωται. Metaphorâ ductâ *à re physica, fœtûs* scil. in utero *dearticulatione*, vel etiam *ab arte obstetricia*, in qua mulieres ejus gnaræ *artus* infantis recens editi *explicant, confingunt*, & *ad situm figurámque debitum componunt.* in scriptis autem Hippocraticis τὸ διορθοῦν & τὸ διαρθροῦν librariorum incuriâ crebrò invicem permutantur.

Εἰ ἦδη ἐξακτέον αὐτόν | *Utrùm educere atque exigere se oporteat.* è vita scil. Ità & Clemens usurpavit, *Strom. l. 4.* de hæreticis quibusdam, qui martyrio se ultrò objiciebant, ἐπιπηδῶντες τῷ θανάτῳ· Τέτυε ἐξάγειν ἑαυτὸν ἀμάρτυρες, λέγομεν, καὶν δημοσίᾳ κολάζωνται. quo loco τὸ ἀμάρτυρες (quod obiter adnotamus) non est cum λέγομεν, (utì Sylburgius putavit) sed cum ἐξάγειν ἑαυτὸν conjungendum. *dicimus eos ità sibi mortem accersere, ut martyres tamen non sint, nec martyrium obire dici debeant.* ἐγὼ, inquit, τὸν χαρακτῆρα σώζειν τῆς μαρτυρίας φημί. Vide *ad lib. 11. § 3.* & mox ex Cl. Heinsii restitutione: Αὐτίκα εὔλογον ἐξαγωγὴν τῷ ἀσεβεῖν συγχωρεῖσι καὶ οἱ φιλόσοφοι, ἅτε τὸ φέρειν ὅτω τηρήσειεν αὐτὸν, ὡς μηκέτ' ἀπολελεῖφθαι αὐτῷ μηδὲ ἐλπίδα τῆς φέρειν. Vid. *l. 8. § 47.* Philosophi isti cum primis sunt Stoici. istorum enim hoc est dogma, licere, imò oportere, quandoque è vita sese educere. & εὔλογον ἐξαγωγὴν eam nuncupabant, *cùm justa caussa*, quam illi censebant, *demigrandi daretur.* ut Cic. *Tuscul. l. 1.* Jo. Stob. *Collectan. tom. 1. l. 1. tit. 4. § 8.* Φασὶ δέ ποτε καὶ τὴν ἐξαγωγὴν ἐκ τοῦ βίου τοῖς ἀσεβέσιν καθήκοντως καὶ πολλοῖς τρόποις. Pleniùs planiúsque Laert. in *Zenone.* Εὐλόγως τε φασὶν ἐξάξειν ἑαυτὸν τοῦ βίου τὸν σοφὸν, ὑπὲρ πατρίδος, καὶ ὑπὲρ φίλων, καὶν ἐν σκληροτέρᾳ γίγνηται ἀλγηδόνι, ἢ πηρώσεσιν, ἢ νόσοις ἀνιάτοις. Senec. *epist. 70. Sapiens vivit, quantum debet, non quantum potest. videbit ubi victurus sit, cum quibus, quomodo, quid acturus. — Si multa occurrunt molesta & tranquillitatem turbantia, emittit se. nec hoc tantùm in necessitate ultima facit, sed cùm primùm illi ceperit suspecta esse fortuna. nihil existimat suâ referre faciat finem an accipiat.* Et *epist. 17. Si necessitates ultimæ inciderint, exiliet è vita, & molestus sibi esse desinet.* Idem *epistol. 58. Itaque de isto feremus sententiam, an oporteat fastidire senectutis extrema, & finem non opperiri, sed manu facere. propè est à timente, qui fatum segnis expectat: sicut ille ultra modum deditus vino est, qui amphoram exiccat, & fœcem quoque exorbet. de hoc tamen quæremus, pars summa vitæ, utrum fœx vitæ hæc sit, an liquidissimum ac purissimum quiddam; si modò mens sine injuria est, & integri sensus animum juvant, nec defectum & præmortuum corpus est. plurimum enim refert, vitam aliquis extendat an mortem. at si inutile ministeriis est corpus, quid ni oporteat educere animum laborantem? & fortasse paulò antè quàm debet faciendum est, nè cùm fieri debeat, facere non possis. & cùm majus periculum sit malè vivendi, quàm citò moriendi, stultus est qui non exigui temporis mercede, magnæ rei aleam redimit.* Et mox: *non relinquam senectutem, si me totum mihi reservabit; totum autem ab illa parte meliore. at si cœperit concutere mentem, si partes ejus convellere, si mihi non vitam reliquerit sed animam; prosiliam ex ædificio putrido ac ruenti. Morbum morte non fugiam, duntaxat sanabilem, nec officientem animo: non afferam mihi manus propter dolorem. Sic mori, vinci est. hunc tamen si sciero perpetuò mihi esse patiendum; exibo;*

non propter ipſum, ſed quia impedimento mihi futurus eſt ad omne propter quod vivitur. imbecillus eſt & ignavus, qui propter dolorem moritur : ſtultus, qui doloris cauſsâ vivit. Cato apud Cicer. *de finib. lib.* 3. *Sed cùm ab his (quæ ſecundùm naturam ſunt) omnia proficiſcantur officia : non ſine cauſſa dicitur, ad ea referri omnes noſtras cogitationes, in his & exceſſum è vita, & in vita manſionem. in quo enim plura ſunt, quæ ſecundùm naturam ſunt, hujus officium eſt in vita manere : in quo autem ſunt plura contraria, aut fore videntur, hujus officium eſt, è vita excedere. ex quo apparet, & ſapientis aliquando eſſe officium, excedere è vita, cùm beatus ſit ; & ſtulti manere in vita, cùm ſit miſer.* Hanc autem ſententiam, quæ & Chryſippea eſt, exagitat Plut. *de commun. notit. c.* 10. & *c.* 29. Quod pro fundamento ſubſternitur, ità Stob. expreſſit. τοῖς καθήκουσι καὶ τοῖς παρὰ τὸ καθῆκον, μεταξύ τι τοῦ ζῆν καὶ τοῦ θνήσκειν. Vide *infr. lib.* 5. § 29. Sed & Lipſ. *manuduct. l.* 3. *cap.* 22. Dogma ipſum exagitavit & Ter. Varro in *Satyra Menippea*, cui titulus Περὶ Ἐξαγωγῆς· unde paucula adhuc ſuperſunt fragmina, quæ argumenti totius guſtum dent aliquem. Refutavit feliciter ſatis Alexander Aphrodiſ. in *libello*, quo diſſerit εἰ αὐτάρκης ἡ ἀρετὴ πρὸς εὐδαιμονίαν, oſtenditque ex ipſorum principiis ἄλογόν τε καὶ ἄτοπον ὅλως, τὸ εὔλογον ὀνομαζομένῳ τῷ Ἐξαγωγῷ. Πῶς εὔλογος, inquit, Ἐξαγωγὴ πρὸ τοῦ ἀρετὴν ἔχοντι, ἐν μακρείῳ βίῳ ὄντι ; ὡς γὰρ ἄτοπον τὸ λέγειν τὸν Δία ἐθέλειν ἀποθανεῖν· ἕτως ἄτοπον καὶ τῷ ἐπίσης τούτῳ μακρείως ζῶντα (audis faſtûs Stoici verba ; de quo *ad* § 7.) ἑαυτὸν ἐξάγειν εὐλόγως τούτου τοῦ βίου. τὸ γὰρ μήτε παρόντος πινὸς κακοῦ, μήτε προσδοκωμένου, τῆς τε ἄκρας εὐδαιμονίας τοῦ αὐτὸν ὄντος, τὸν βίον ἀπολιπεῖν, καὶ αὐτοῦ τὴν ἀρετοῦ, βούλεσθαι, θαυμάσιον, καὶ παρὰ λόγον μαχόμενον. πῶς γὰρ εὔλογον τοῦ ἀρετοῦ τοῦδ' ἐπιδέεσθαι τοῦ σοφοῦ; ὅδε γὰρ ὥσπερ ὅτι μὴ ἄλλων πινὸς, ἕτω ἢ καὶ εὐδαιμονίας εὔλογον ἄλις ἔχειν. ὅδεις γὰρ κόρος εὐδαιμονίας καὶ ἀρετῆς. εἰς ἄπειρον γὰρ ἡ τελῶν ὄρεξις· καὶ ἐκ ἐπ' ἄλλό τι αὐτὴ ἡ ἀναφορά. Ità abſurdum eſſe dogma contendit ; utpote quod nec rationi ipſi, nec ipſorum etiam principiis conſentaneum exiſtat. éſtq ; reverâ pietati veræ religioníq ; ſanæ prorſus adverſum. Agnoſcunt hoc & exteri. Socrates apud Platonem *Phædone* : ὡς ἔν τινι φρουρᾷ ἐσμὲν οἱ ἄνθρωποι· καὶ ἃ δεῖ αὐτοῦ ἐκ ταύτης ἐξάγειν, ὅδε ἀποδιδράσκειν. Et tanquam ex Africani perſona Cicero *de repub. l.* 6. apud Macrob. *in Scip. ſomn. l.* 1. *c.* 13. *Piis omnibus retinendus animus eſt in cuſtodia corporis ; nec injuſſu ejus à quo ille eſt vobis datus, ex hominum vita migrandum eſt ; nè munus aſſignatum à Deo defugiſſe videantur.* Idem ipſe *Tuſc. l.* 1. *Vetat dominans ille in nobis Deus, injuſſu hinc nos ſuo diſcedere.* Et in *Caton. Vetat Pythagoras injuſſu imperatoris, id eſt, Dei, de præſidio & ſtatione vitæ decedere.* Apul. *de philoſoph. Sapiens corpus non relinquet invito* [illegible] *etſi in ejus manu eſt mortis facultas, &* [illegible] *ſe terrenis relictis conſecuturum eſſe meliora, petiendum iſtud lex divina decreverit, acc*[illegible] *men eum mortem non debere.* Plura habes ap[illegible] *manuduct. lib.* 3. *c.* 23. & *in Tacit. hiſt. lib.* [illegible] ſtris eleganter Lactant. *inſtitut. l.* 3. *cap.* 18. *cida nefarius eſt, quia hominis extinctor eſt : leri obſtrictus eſt, qui ſe necat ; quia hominem mò verò majus eſſe id facinus exiſtimandum eſt tio Deo ſoli ſubjacet. Nam, ſicut in hanc noſtra ſponte venimus ; ita rurſus ex hoc corporis, quod tuendum nobis aſſignatum eſt, juſſu recedendum eſt, qui nos in hoc corpus ina diu habitaturos, donec jubeat emitti. Et ſi inferatur, æquâ mente id ferendum eſt, cùm innocentis anima inulta eſſe non poſſit ; hab judicem magnum, cui ſoli vindicta integra* Piè item admodum diſertéque Auguſt. *de lib.* 1. *cap.* 27. *Hoc dicimus, hoc aſſerimus, omnibus comprobamus, neminem ſpontaneam ſibi inferre debere, velut fugiendo moleſtias les, nè incidat in perpetuas : neminem prop peccata ; nè hoc ipſo incipiat habere graviſſi prium, quem non polluebat alienum : nemin ſua peccata præterita, propter quæ magis hâc eſt, ut poſſint pœnitendo ſanari : neminem ſiderio vitæ melioris, quæ poſt mortem ſperat reos ſuæ mortis poſt mortem vita non ſuſcip una cauſſa, propter quam ſe quis occidat ; n tum irruat, vel blandiente voluptate, vel ſæ lore. hanc ſi admittimus, cur non baptiza mus, ſe illico interimant ? tunc enim tem vendi omnia futura peccata, cùm omnia præterita. porrò hoc ſi quis putat, non dico, insanit. hoc ergò quia nefas eſt dicere, nef fectò ſe occidere. nam ſi hoc ſponte faciendi cauſſa eſſe poſſet, proculdubiò juſtior quàm i ſet. quia verò nec illa eſt, ergò nulla eſt.* V idem in *epiſt.* 61. & ſub ejuſdem nomin raſmum fefellerit, Hugo Victor. *de patie* qui his verbis concludit : *ſi paricida eò quàm quilibet homicida, quia non tantùm hom rùm etiam propinquum necat ; & in ipſis quantò propinquiorem quiſque peremerit, tantò immanior ; ſine dubio pejor eſt, qui ſe occidit mo eſt homini ſeipſo propinquior. Et quomod judicabitur, cui dictum eſt, Diliges proxim tanquam te, ſi homicidium committit in ſeipſo, hibetur in proximo ?* Vide Epictetum, & ipſum, *l.* 5. § 10. & *l.* 9. § 3.

Ἐφιστάνειν | Epicurus apud Senec. *epiſt* ditare, utrum commodius ſit, vel mortem t nos, vel nos ad eam. Et de viro ſapiente 70. *Cùm primùm illi ceperit ſuſpecta eſſ diligenter circumſpicit, numquid illo die d*

ſit. Plin. min. *l.* 1. *epiſt.* 22. *Impetu quòdam & inſtinctu currere ad mortem, commune cum multis: deliberare verò, & cauſſas ejus expendere, útque ſuaſerit ratio, vitæ mortíſque conſilium ſuſcipere vel ponere, ingentis eſt animi. Deliberationem* ea de re ſeriam inſtituit Tullius Marcellinus apud Senecam *epiſt.* 77. *cogitationem & conſultationem* Titus Ariſtio apud Plin. *epiſt. ſupradictâ.* Verùm hoc delirus & mente motus, vel per morbum, vel per ætatem, inquit Marcus, jam non poteſt.

Περαποσβέννυται | Ita *l.* 12. § 15. περαποσβήσεται, de quo Lucretii illud uſurpari poterit, *l.* 3.

Mortua cui vita eſt prope jam vivo atque videnti.

atque hoc eſt, quod Seneca *de tranq. c.* 3. *Ultimum malorum cenſet, ex vivorum numero excedere, antequam moriare.*

Χρὴ ἓν ἐπείγεσθαι | Vide Senec. *ep.* 76. *ad lib.* 2. § 2.

Τῷ ἐγγυτέρῳ τὸ θανάτου ἐκάστοτε γίνεσθαι | D. Jun. ſ. διὰ τό. Verum τῷ cum verbo infinito idem valet ac διὰ τό. Alexand. Aphrodiſ. *problem. lib.* 1. *qu.* 36. τῷ τὸν ἀεὶ αὐτὸν ἀέρα ποιεῖσθαι. id eſt, διὰ τό. *eò quod aër eis circumfuſus afficitur.* Theophr. *de cauſſ. plant. l.* 1. *c.* 16. Μεγάλας ἐνδὺς διαφορὰς ἔχουσιν οἱ καρποὶ, τῷ ξυλώδεις, ἢ γεώδεις, ἢ ξηροὶ, ἢ λιπαροὶ τὴν φύσιν εἶ). *eò quòd vel lignoſi, vel terrei, vel ſicci, vel pingues ſint naturâ.* Idem *ibid. l.* 6. *c.* 5. Εἰ μὴ ἄρα καὶ τοῦ πόρους ἐνταῦθα ἄν τις αἰτιάσαιτο, τῷ μὴ ἁρμόττειν. *niſi ſi quis poros in cauſſa eſſe exiſtimaverit, eò quod minùs ſint congrui.* quem locum fruſtra ſolicitat Clariſſ. Jul. Scaliger. & *c.* 14. Ἐπεὶ καὶ τὰ γ' ὀγ τοῖς ἁλμώδεσι φύομενα, τῷ ἔχειν ἁλμυρίδα τινὰ, οὐκ ἄλογον,——ἔνια καὶ εὐχυλώτερα καὶ βελτίω γίνεσθαι. *eò quòd ſalſedinem quandam habeant.* Atque hæc de Syntaxi. Sententiam quod attinet; Aug. *de Civit. Dei l.* 13. *c.* 10. *Ex quo quiſque in iſto corpore morituro eſſe ceperit, nunquam non in eo agitur, ut mors veniat. Hoc enim agit ejus mutabilitas toto tempore vitæ hujus, ut veniatur in mortem. nemo quippe eſt, qui non ei poſt annum ſit, quàm ante annum fuit, & cras quàm hodie, & hodie quàm heri, & nunc quàm paulò ante propinquior, ut omnino nihil ſit aliud tempus vitæ hujus, quàm curſus ad mortem.* Senec. *ad Marc. c.* 20. *Habebit quiſque, quantum illi dies primus adſcripſit. ex illo quo primùm lucem vidit, iter mortis ingreſſus eſt, acceſsítque fato propior: & illi ipſi qui adjiciebantur adoleſcentiæ anni, vitæ detrahebantur.——quò facilius obrepat mors, ſub ipſo vitæ nomine latet. incrementa ipſa ſi bene computes, damna ſunt.* Idémq; *epiſt.* 120. *Quotidie propiùs ab ultimo ſtamus; & illò unde nobis cadendum eſt, hora nos omnis impellit.*

Nam vita morti propior eſt quotidie. Phædrus *fab. l.* 4. Quod Poeta recentior pluribus ſic exſulit:

Velut ſecundo vecta navis flumine
Senſim propinquat littori: ſic indies
Vivendo morti appellimur propinquiùs.

Hinc Gregor. Rom. *l.* 6. *ep.* 26. *Vita noſtra navigationi eſt ſimilis, is namq; qui navigat, ſtat, ſedet, jacet, vadit, quia impulſu navis ducitur. ita ergo & nos ſumus, qui ſive vigilantes, ſive dormientes, ſive tacentes, ſive loquentes, ſive ambulantes, ſive quieſcentes, ſive volentes, ſive nolentes, per momenta temporum quotidie ad finem tendimus.*

§ 2. Τὰ ὀπτηνόμενα | Quæ & ὀπτήματα dicuntur, *l.* 6. § 36. *Quæ rebus eis, quas vel natura vel ars ex intentione primaria producit, aut caſu aut neceſſariò etiam, ſed præter intentionem utriuſque ſuperveniunt aut interveniunt.* Maxim. Tyr. *diſſert.* 25. Καθάπερ ἐν ταῖς τῶν τεχνῶν χειρουργίαις, τὰ μὲν ἡ τέχνη προηγουμένως δρᾷ, ἐπιζητουμένη τὸ τέλος, τὰ δ' ἕπεται τῇ χειρουργίᾳ, ἃ τέχνης ἔργα, ἀλλ' ὕλης πάθη, αἰνιγμῆρές τε ἐξ ἀκμονος, καὶ ἐκ βαύνου αἰθαλώσεις; καὶ ἄλλο δ' ἄλλης πάθος, ἀναγκαῖον μὲν τῇ ἐργασίᾳ, ἃ προηγούμενον δ' οὖν τῇ τεχνίτῃ· ὅτως ἀμέλει καὶ ὅσα περὶ γλῶν πάθη γίνεται, ἃς καλοῦμεν κακῶν ἀνθρωπίνων ἐμβολάς, ἐνταῦθα ἡγητέον ἀναίτιον καὶ τὴν τέχνην, εἶναι δ' ταῦτα τῆς τοῦ ὅλου δημιουργίας ὥσπερ πνεῦς ἐπομβρίας καὶ ἀναγκαίας φύσεις. quod idem ferè Philo *de provident.* (habes apud Euſebium *præpar. l.* 8. *c. ult.*) Αἱ μὲν στοιχείων μεταβολαὶ ταῦτα γεννῶσιν, ἃ προηγούμενα ἔργα φύσεως, ἀλλ' ἐπόμενα τοῖς ἀναγκαίοις, καὶ τοῖς προηγουμένοις ἐπακολουθοῦντα. Idémq; *ibid.* ad Marci mentem aptiſſimé: Ὅσα δ' ὁμοιοσχήματα ἐπακολουθήματα, οὐκ ἔργα φύσεως προηγούμενα, φυσικοῖς δ' ὑπομβαίνοντα ἔργοις, οἷον ἀλλὰ παρέχει πνὰ καὶ ταῦτα χρείαν ἀναγκαίαν τοῖς φρονιμωτέροις.

Ἄρτος ὀπτώμενος | *Cùm panis pinſitur.* Xyl. at *panis* non pinſitur, ſed *far* vel frumentum ad panem. Varro de *ling. Lat. l.* 4. *Pilum, quod eo far pinſunt. id ubi fit, piſtrinum.* & *de re ruſtic. l.* 1. *c.* 63. *Far, quod in ſpicis condideris per meſſem, promendum hyeme, ut in piſtrino pinſatur & torreatur.* Idem Nonio laudante, in Ταφῇ Μενίππου· *Nec piſtorem ullum noſſent, niſi eum qui in piſtrino pinſeret farinam.* Sed nec *farina* pinſitur, ſed *far*, unde *farina* fiat. *far* ergo reſcribendum. Sic enim & idem *ibidem* ex *de vita P. R. l.* 1. *Nec piſtoris nomen erat, niſi ejus qui ruri far pinſebat.* Verto itaque, *panis cùm coquitur.* nec ſum inſcius Græcis aliud ἕψειν, aliud ὀπτᾶν ſonare. Ex Philochoro Athen. *l.* 14. de Athenienſibus, Ταῖς ὥραις θύοντες οὐκ ὀπτῶσιν, ἀλλ' ἕψουσι τὰ κρέα. contra planè quàm Hebræis indictum, cùm agnum paſchalem immolarent, *Exod. c.* 12. *v.* 9. Diogenes etiam eodem *l.* 8. referente, quærenti uter piſcis præſtaret, *congrus* an *lupus*, ὁ μὲν ἑφθὸς, ὁ δ' ὀπτός. quod nos Angli diceremus, the one boiled, and the other broiled. Itaq; ſi vocabuli Græci ſignificatum peculiarem ſequamur, *panes torrere* potiùs, quàm *coquere* diceremus,

& *fruges* quidem *toſtas* etiam Latini dicunt, utì & *far* ſuprà *torreri* Varro. Maro *Æn. l.* 1.

——*frugeſque receptas*
Et torrere parant flammis & frangere ſaxo.

Verùm *panes*, ut nec *pinſere*, ſic rariuſculè *torrere*, ut plurimùm *coquere* dicunt. Plin. *l.* 18. *c.* 11. *Panis varia genera*;——*à coquendi ratione, ut furnacei, vel artoptitii, aut in clibanis cocti.* Varro *de vit. P. R. l.* 1. *Cocula, quæ coquebant panem, primùm ſub cinere, poſteà in furno.* Cato *de re ruſtic. c.* 74. *Panem depſtitium, ubi bene ſubegeris, defingito, coquitóque ſub teſtu.* & *c.* 75. *Libum in foco caldo ſub teſtu coquito leviter.* & *c.* 76. *Placentam videto bene & otiosè percoquas.* Vocabulo etiam eodem, Nonio referente, uſus eſt Cicero, quo Xenophontis illud ex *Oeconom.* exprimeret, ἡ ὑ γῆ ὀπῶ το ὑπὸ τῆ ἡλίᾳ, *terram ab ſole percoqui.*

Περθυμίαν σεῖς τὼ τεφρὼ ἰδίως ἀναχινεῖ | Ità Naſo *remed. l.* 2.

Non facilè eſuriens viſâ retinebere mensâ:
Et multùm ſalsus incitat unda ſitim.

alii *multam.* quid ſi *nullam* legerimus? ut ſit ſenſus; *ſitim ſuſcitat, etiam ubi nulla prius fuerit.*

Τὰ σῦκα, ὁπότε ὡραιότατά ὄζι, κέχηνε | Naturæ viſcil. ſed & artis ope nonnunquam, quæ ἐπιτομὸς dicta, Theophraſt. *l.* 2. *c.* 9. *Ficetis caprificus permiſcetur. is culices parit, qui ad ficum adſitam volantes, morſúque crebro ficuum ora* (an *corio*, ut Dalechamp.) *aperientes, atque ità penetrantes, intus ſolem primò ſecum adducunt, cerealéſque auras immittunt foribus apertis.* Plin. *hiſt. nat. lib.* 15. *cap.* 19. τὸ χαίνειν autem & de *malis punicis* uſurpavit Caſſianus Baſſus, ſub Conſtantini Cæſaris nomine, ex Africano, *geopon. lib.* 10. *cap.* 30. Ὥσε ῥοιὰς μὴ χαίνειν.

Δρυπεῖσι ἐλαίαις | Δρυπεπέσι, Xyland. alii, δρυπετέσιν. illud potius, ſi aut notationem reſpicimus, aut Grammaticis fidem adhibemus. dictas enim δρυπεπεῖς ſive ἐλαίας, ſive ἐλάδας, παρὰ τὸ πίπτειν τὰς ἐν τῷ δένδρῳ παπαινομένας, monet Euſtath. *ad Il.* β. & *Odyſſ.* μ. & Suidas. at verò δρυπεῖς, παρὰ τὸ πίπτειν, τὰς ἀπὸ δένδρε πεπωκυίας, ὠμὰς, Heſych. nec diſſentit Plinius *hiſt. nat. l.* 12. *c.* 27. *Drupa vocatur, priuſquam cibo matura ſit, jam tamen colorem mutans.* & *lib.* 15. *c.* 1. *Quantò maturior bacca, tantò pinguior ſuccus, minúſque gratus. optima ætas ad decerpendum inter copiam bonitatémque, incipiente baccâ nigreſcere. noſtri vocant Drupas*, Græci verò *Drypetas*: vel, ut alii codices, *drypetidas.* Obiter reſtituenda in Theophraſt. de *cauſſ. plant. l.* 6. *c.* 11. vox δρυπεπεῖς, vel δρυπεῖς ſaltem, ubi perperam in excuſis Venet. ὑδρεπεῖς, Lugd. δρυφερεῖς, legitur.

Τὸ ἐγχυὺς τῇ σήψει | Καὶ γὸ ἡ δρυπεπὴς ἐν σήψει. Theophr. *de cauſſ. plant.*

Ἡδύ τι κάλλος | Senec. *epiſt.* 12. *Gratiſſima ſunt poma, cùm fugiunt. pueritiæ maximus in exitu decor eſt: deditos vino potatio extrema delectat, illa quæ mergit, quæ ebrietati ſummam manum imponit. quod in ſe jucundiſſimum omnis voluptas habet, in finem ſui differt. jucundiſſima eſt ætas devexa jam, non tamen præceps. & illam quoque in extrema tegula ſtantem, judico habere ſuas voluptates: aut hoc ipſum ſuccedit in locum voluptatum, nullis egere.*

Ὅι σάγες ὑ κάτω νεύουσες | Quod eſt grauditatis gravitatiſque indicium. Plut. *de profect. indic.* Ὅι μὲν ἐν γεωργοὶ πρὸ σαγόνων εἶδον ὀρῶσι τὸν κεκλιμένες καὶ νεύουσας ἐπὶ γῆν, τὸν δ' ὑπὸ κυφότητος αἰεμένες ἄνω, κενὸς ἡγῶνται καὶ ἀλαζόνας. ὅτω δὴ καὶ πρὸς φιλοσοφεῖν βελομένων νέων, οἱ μάλιστα κενοὶ καὶ βάρος ὐκ ἔχοντες, θερσος ἔχυσι, καὶ χῆμα, καὶ βάδισμα, καὶ πρόσωπον ὑπερφίας καὶ ὀλιγωρείας μεσὸν, ἀρειδύσης ἀπάντων· ἀρχόμενοι ὑ πληρᾶσθαι καὶ συλλέγειν καρπὸν ὑπὸ πρὸ λόγων, τὸ σοβαρὸν καὶ φλοιῶδες ἀποτίθενται. De vite pariter Senec. *epiſt.* 41. *Vitem laudamus, ſi fructu palmites onerat, ſi ipſa ad terram, pondere eorum quæ tulit, adminicula deducit.* quò reſpexit forſan interpres Anglicanus, qui cùm *uvas* verterit, non σάγας ſed σαφυλὰς legiſſe videtur. Ità Homer. de loco vitibus conſito, *Il.* σ. *v.* 561.

——σαφυλῇσι μέγα βείθκσαν ἀλωήν.

& de arboribus itidem pomiferis, *Odyſſ.* τ. *v.* 112.

——βείθκσι ὑ δένδρεα καρπῷ.

quod Lucret. *l.* 1.

——*creſcunt ipſæ, fructúque gravantur.*

ſed & de papavere, *Iliad.* Δ. *v.* 306.

Μήκων ὡς ἑτέρωσε κάρη βάλεν, ἥτ' ἐνὶ κήπῳ
Καρπῷ βειθομένη.——

Segetem autem iſtiuſmodi inter pulcerrima ſimul ac jucundiſſima ponit Tragicus neſcio quis apud Platon. *epiſt.* 1. verbis his:

Οὐ χρυσὸς ἀγλαὸς ασανιώτας,
Ἐν θαλάμῳ δυσελπίσῳ βίᾳ,
Οὐδ' ἀδάμας, οὐδ' ἀργύρᾳ κλίναι,
Ἀνδρώπων δοκιμαζόμεν' ἀσεβήσει σεῖς ὄψεις;
Οὐδὲ γαίας εὐρυπέδε χόνιμοι
Βείθουσες εὐθαρκεις γῆαι,
Ὡς ἀγαθῶν ἀνδρῶν ὁμοφρόνων νόησις.

Vide *Pſal.* 64. *v.* 13.

Τὸ τῆ λέοντος ὀπισκώιον | Ἐπισκύνιον nunc in *torvitatis* indicio. Ità de Leone uſurpavit Homerus *Iliad.* ρ. *v.* 136.

Πᾶν δέ τ' ὀπισκύνιον κάτω ἕλκει ὄσσε καλύπτων.
Lumina demiſſúmque ſupercilium obnubebat.

de Harpalyco Theocritus *Idyll.* 24. *v.* 116.

—— τὸν δὴ ἂν τήλοθι λάϊνον
Θαρσαλέως τις ἔμεινεν ἀειδόμενον ἐν ἀγῶνι·
Τοῖον ὀπισκύνιον βλοσυρῷ ἐπικεῖτο σετώπῳ.
——*procul quem contra nemo tueri*
Conſtans ſuſtinuit, grave cùm certamen obiret:
Tale ſupercilium torvæ incubuit faciei.

aliquan-

aliquando & in *gravitatis* ac *severitatis*. ità de Zenone Zenodotus apud Laërt. *l.* 7.

Ζωίων σὺ πολιῷ σεμνὸς ὀπισκυνίῳ.

Spectandus cano Zeno supercilio.

Cicero *pro P. Sext. Nam quid ego de supercilio dicam? quod tum hominibus non supercilium, sed pignus reipublicæ videbatur. tanta erat gravitas in oculo, tanta frontis contractio, ut illo supercilio respub. tanquam Atlante cœlum niti videretur.* Ità τὸν τὰς ὀφρῦς αἰεργίαν accipio in Diphili illis apud Athen. *l.* 2. ubi vini vim depingens, inter alia,

Τὸν τὰς ὀφρῦς αἰεργίαν συμπείθεις γελᾶν,

De homine loquitur gravi & severo; non de tristi mœroríſque pleno, ut Victorius vult, *Var. lect. l.* 8. *c.* 1. quandoque in *fastûs* etiam & *superbiæ*. Plin. *hist. nat. lib.* 11. *cap.* 37. de *supercliiis: Hæc maximè indicant fastum. Superbia aliubi conceptaculum, sed hîc sedem habet. in corde nascitur, huc subit, hîc pendet. Nihil altius simul abruptiúsque invenit in corpore, ubi solitaria esset.* Itaque Demetrius Phaler. referente *l.* 5. Laërtio; μὴ μικρὸν εἶ μέρος τὰς ὀφρῦς. ὅλῳ γὲν ὀπισκοπῆσαι δυνάσῃ τῷ βίῳ. Est autem τὸ ὀπισκύνιον, (quod vocabulum H. Stephano excidisse mirum, cùm τῦ σκύνιον tamen meminerit) τὸ ἐπάνω τῆς ὀφρύων μέρος, ut Eustathius; τὸ ἐπάνω τῆς ὀφθαλμῆ ὀφρύδιον, ἢ τὸ μετόφρυον, ut Hesych. vel etiam τὸ σωοφρύωμα τῦ μετώπε, ut Heracleo Scholiastes; *oculis incumbens supercilium*, vel etiam *superciliorum in fronte commissura*. distinctiùs paulò Pollux, *l.* 2. *c.* 4. § 25. τὰ ὑπράνω τῆς βλεφάρων, σκύνια· ὅθεν καὶ τὰ ὑπὲρ τὰς ὀφρῦς γείσα, ὀπισκύνια. *quæ palpebris imminent, sive palpebrarum partes superiores*, σκύνια *unde* ὀπισκύνια, *suggrundarum instar prominentes circa frontem superciliorum projectus.* quâ ratione Aristot. etiam *de part. animal. l.* 2. *c.* 15. τὰς ὀφρύας καὶ βλεφαρίδας οὐ γέισωμα esse dixit. Et Apul. *de dogmat. Platon. Superciliorum sepes præmuniunt oculos, nè desuper proruat, quod teneras visiones molleſque perturbet.* Ὀφρῦς *frons*: & indè Latina vox non à *foraminibus oculorum*, ut Isidor. *orig. l.* 11. *c.* 1. aut *quòd in ea siti sint oculi, qui sunt quasi fores & fenestræ animi*; ut Jungus noster *in Psal.* 131. nec à φερυπὶς, *quòd ea fronte contracta indicetur*, ut alii. σκύνιον, *cilium*. & hoc à Græcis deductum: non *à celando oculos*, ut Isidor. ubi suprá. aut à *cilendo*, id est, movendo, ut Balbus in Cathol. Gloss. *Cinum*, ὀπισκύνιον imò σκύνιον potiús. quod & *Scenam* dixisse Apuleium *Miles. l.* 11. autumat Scipio Gentil. *parerg. l.* 1. *c.* 37. Vocabuli id, apud Prudent. in Romani martyrio, restituit Scalig. *Auson. lect. l.* 2. *c.* 1.

Cinos supinat, obvias offert genas.

quo loco *Quinos* perperam legebatur. *Cinum* autem, *cilum*, & *cilium*, inquit Herald. *adverſ. l.* 1. *cap.* 4. σκύνιον *cilium*, ut νίτρον λίτρον, νυμφὴ *lympha*, τειχνὴ *trichila*, si Scaligerum sequimur; nam reclamat Salmasius. atque hoc malo, quàm quod Guichard. in *harmon. lingu.* à κοχλὶς, quod est tamen τὸ ἄνωθεν βλέφαρον Polluci. ὀπισκύνον, *supercilium*. Plin. loco superiùs laudato: *Extremum ambitum genæ superioris antiqui cilium vocavere: unde & supercilia. Episcynion* etiam è Latinis Tertull. usurpavit. *de pallio c.* 4. *Jamdudum censoriæ intentionis episcynio dispersio.* Aspectûs autem in *Leone torvitas* non est decora minùs, quàm in homine vultûs *gravitas*. Itaq; eos, qui hoc nomine Basilium notabant, perinde facere ait Greg. Naz. in *epitaph.* ex quo mutuatus est Isid. Pelus. *l.* 3. *epist.* 99. ὥσπερ ἂν τὸν λέοντα αἰτιῶντός τις, ὅτι βλοσυρὸν, ἀλλὰ μὴ πθήκειον, βλέπει.

Ὁ δὴ συῶν ἐν τῷ στόματι ῥέων ἀφρός | de *equo* pariter, ac *cane*. indè tanta pictoribus solicitudo de spuma scitè exprimenda. quo in conatu sortem arti tulisse suppetias, Protogene canem, Nealce equum depingente, autor est Plin. *l.* 35. *c.* 10. quanquam istud Apelli adscribant Dio Prus. *orat.* 63. Et Sext. Empiric. *Pyrrhon. hypothes. l.* 1. *c.* 12.

Σωφρονισμοῖ | Vide quæ ex Augustino adduximus ad *lib.* 2. § 3. sed & eundem *de vera religione c.* 40.

Ἡδέως πως διασωίσασθαι | *eleganter factum esse.* Xyl. ut vel ἀστείως legerit, vel ἡδέως eodem sensu ceperit. Glossar. Διασωίζομαι, *constituo, instituo.* potest tamen istîc & in *commendandi* sive *conciliandi* significatu sumi, qui τῷ σωίζασθαι solennis est. idque secutus videtur Cas. quum vertit, *in quo oblectamentum ac volupe aliquid offendat.*

Ὅσα γεγραφῆς ἢ πλάσῃ μιμήμασι δεικνύσιν | Aristotel. *politic. l.* 1. *c.* 4. Τῦ χαίρειν τοῖς μιμήμασι πάντας, σημεῖον, τὸ συμβαίνον ὅτι δὴ ἔργων. ἃ γὸ αὐτὰ λυπηρῶς ὁρῶμεν, τύτων τὰς εἰκόνας τὰς μάλιστα ἠκριβωμένας χαίρομεν θεωροῦντες· οἷον θηρίων τε μορφὰς δὴ ἀγριωτάτων, καὶ νεκρῶν. Plutarch. *de poet. leg. c.* 12. Γεγραμμένων σαῦραν ἢ πίθηκον ἢ Θρῄτα πρόσωπον ἡδόμεθα καὶ θαυμάζομεν, ὡς καλὸν, ἢ ὡς ὅμοιον. Et mox: Ὑὸς βοῦν καὶ φόρον προβολίας καὶ πνιγμάτων ῥοῖζον καὶ θαλάττης κτύπον ἀκούοντες, ἐνοχλύμεθα καὶ δυσχεραίνομεν· ἂν δέ τις πιθανῶς ταῦτα μιμῆται, καθάπερ Παρρασίων τὸν ὦν, καὶ Θεόδωρος τὰς προβολίας, ἡδόμεθα. καὶ νοσώδη μὲν ἄνθρωπον καὶ ὕπουλον, ὡς ἀτρεπὲς δέαμα φεύγομεν· τὸν δ' Ἀεισχρῶν Φιλοκτήτην, καὶ τὸν Ζελανίων Ἰοκάσην ὁμοίως φθίνοντι καὶ ἀποθνήσκοντι πεποιημένους ὁρῶντες, χαίρομεν. Idem de his gemina habet *Sympos. l.* 5. *c.* 1.

Γεγὼς καὶ γέροντος ἀκμὴν πνα καὶ ὥραν | Siquidem, præterquam quod de Agathone Euripides olim, ut Plut. in *Alcibiad.* & in *amator.* τῆς καλῶν καὶ τὸ μετόπωρον καλόν· est & in ipsa canitie speciosum quiddam; quam idcirco non minùs esse senibus decori, quàm adolescentibus vires ornamento, testatur Rex sapientissimus, *Parœm. c.* 20. *v.* 29. quo loco pro viribus sapientiam, quæ in ætate illa minùs viget, perperam

peram ſubſtituerunt interpretes Græci, dum vertunt; Κόσμῳ νεανίαις, σοφίᾳ δὲ ἄξια τῶν πρεσβυτέρων, πολιαί. Nec omittendum Chryſippi illud, qui inter virtutis opera ponit, *lib. de Jove*, τὸ ἐγκρατῶς ἀποχέσθαι συναπαιτούσης γαστρός. quaſi τὸ ἐπαφρόδιτον aliquid etiam iſtiuſmodi ſilicernuis ineſſet. καὶ τὸ σωφρόνως συναπαιτοῦσαν ἀποτείλασθαι πρεσβύτην. quod certè majus quiddam meritò duci poſſet, quam σώφρονα ὀφθαλμοῖς τοιούτοις ὁρᾶν συνάδειν. Utrumq; refert Plut. *de Stoic. Contradict. c.* 9. & *de commun. notit. cap.* 3.

Τὸ ἐν παισὶν ἐπαφρόδιτον | M. Caſ. quare πᾶσιν legere voluerit, cauſſam nullam video. rectè Xyl. *puerorum, amori aptum, florem.* ſive, *quicquid in pueris conſpici poteſt*, quod in animis impudicis fœdum accendere poſſit amorem. opponitur enim τὸ ἧβῆ παίδων ἐπαφρόδιτον, τῇ ἧβῇ γενόμενον ὥρᾳ.

Σώφρονα ὀφθαλμοῖς | Sophocles in prætura Periclis collega cùm prætereuntis pueri formam impenſiùs laudâſſet, Pericles, Ὦ Σοφόκλεις; inquit, ἃ τὰς χεῖρας μόνον δεῖ καθαρὰς ἔχειν τὸν στρατηγὸν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὄψεις. Plut. *Pericl.* quod in *vitis Rhetorum* tamen Iſocrati ab eodem (ſi idem ſaltem eſt, quod ego nullus credo) tribuitur. id eſt, vertente Cicerone *offic. l.* 1. *At enim prætorem, Sophocles, decet, non ſolùm manus, ſed etiam oculos abſtinentes habere.* Et Valerio Max. latiùs diducente; *l.* 4. *c.* 3. *Prætoris non ſolùm manus à pecuniæ lucro, ſed etiam oculos à libidinoſo aſpectu continentes eſſe debere.* quod καθαρὰς ὄψεις Plutarch. id σώφρονας ὀφθαλμοὺς noſter iſtic. quod oculos tales habere illi, id Stobæus, ὄψιν ἔχειν παρ' ἑαυτῷ. qui tamen τὸ τῆς σώφρονος vocabulum non omiſit prorſus. ità enim extulit *tom.* 2. *ſub tit.* 17. Ὦ Σοφόκλεις, τὸν σώφρονα στρατηγὸν οὐ μόνον τὰς χεῖρας, ἀλλὰ καὶ ὄψιν ἔχειν παρ' ἑαυτῷ δεῖ. Nam quod Eraſm. *l.* 5. *in Peric. apoph.* 21. *linguam continentem* reddit, non video, quâ ratione motus id fecerit. Opponuntur autem iſtis à Petro *epiſt.* 2. *c.* 2. *v.* 14. ὀφθαλμοὶ μεστοὶ μοιχαλίδος· quales notat, vetátque Dominus apud Matth. *c.* 5. *v.* 28. Scilicet ut Clemens Alex. *pædag. l.* 3. *c.* 11. Περὶ γὰρ παιδὸς τῷ σώματος ἀναφθείρεσθαι οἱ ὀφθαλμοί. *Et impudicus oculus impudici cordis eſt nuncius.* Aug. *epiſt.* 109. videndus cum primis. Indè ſcitum illud Rhetoris cujuſdam, qui impudicum an impudentem quendam dixit, οὐ κόρας, ἀλλὰ πόρνας ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἔχειν. Plut. *de verecund.* Luſit nimirum à vocabuli vario ſignificatu, quod & *puellam*, & *pupillam oculi* deſignat: quomodo & Cynicus, qui Didymoni medico adulterii nomine infami virginis cujuſdam oculum curanti, Ὄρα, inquit, μὴ τὸν ὀφθαλμὸν τῆς παρθένου ἰατρεύων, τὸν κόρον φθείρῃς. Laert. *lib.* 6. in *Diogene.*

Οὐ παντὶ πιθανά | *Non cuivis credibilia.* interpres uterque. malim, *non cuivis grata.* gratiam, decorem, venuſtatem, voluptatem ſuprà inculcaverat. πιθανὸν, *gratum, blandum, lepidum, elegans.* hujuſmodi enim cum primis ſunt perſuaſoria. unde dictum Ariſtot. τὸ κάλλος πιστοὺς ὀπτιλίους συναπεργάζεται. Laërt. *l.* 5. Grammaticus quidam à Budæo laudatus; Πιθανὸν κάλλος, τὸ ἡδύ, καὶ τὸ τοῦ ὁρῶντος πεῖθον θαυμάζειν. Lucian. alicubi, πολὺ τὸ πιθανὸν καὶ ἐπαγωγόν. *blanditiæ multum & illecebræ.* Ariſtid. καλοὶ γὰρ ἔτοι κόσμοι καὶ μάλα πιθανοὶ τῷ πλήθει. *plebi grata.* Gregor. Naz. σπλιτ. 1. Καὶ ὧδ' λέγειν ἀπάνθρωπον αὐτῷ τὸ φιλάνθρωπον, καὶ τὸ πιθανὸν βίαιον. De Phæace Plut. in *Alcib.* Ἐντελεστικὸς γὰρ ἦν καὶ πιθανὸς ἐδόκει μᾶλλον, ἢ φέρειν ἀγῶνας ἐν δήμῳ δυνατός. *blandus magis ac conventibus privatis idoneus, quàm forenſia certamina potis ſuſtinere.* de Alcibiade item. τῇ δὲ φωνῇ τὴν τραυλότητα ἐμπρέπειν, καὶ τῷ λάλῳ πιθανότητα φέρεσθαι, χάριν ἐπιτελοῦσαν. *linguæ bleſitatem decuiſſe ſatis, & gratiam haud injucundam ſermoni præbuiſſe.* Ità capiendum opinor illud Apoſtoli *ad Coloſ. c.* 2. *v.* 4. μή τις ὑμᾶς παραλογίζηται ἐν πιθανολογίᾳ. *nè quis vos verbis blandis*, ſive *ſermonis blanditiâ ſeducat.* ut ſit idem ferè ἐν πιθανολογίᾳ παραλογίζεσθαι quod ἀπὸ χρηστολογίας καὶ εὐλογίας ἐξαπατᾶσθαι eidem *ad Rom. c.* 16. *v.* 18. quanquam & ad dictionis elegantiam, & artificium rhetoricum referri poſſit: de quo Baſil. *in hexaem. orat.* 3. Ὅσῳ τὸ ἐν τοῖς σώφροσι κάλλος τοῦ ἐπιεικοῦς σεμνότερον· τοσοῦτον καὶ ἡμῖν ἡμετέρων λόγων πρὸς τοὺς ἔξωθεν τὸ διάφορον. οἱ μὲν γὰρ κατλωσχημονοῦν τὸ πιθανὸν τοῖς λόγοις ἐπάγουσιν· ἐνταῦθα δὲ γυμνὴ τεχνασμάτων ἡ ἀλήθεια παρίσταται. *Sublimitate ſermonum*, Vulg. interpres reddidit. *ſermone blando*, Bud. *fuco ſpecioſo rationis humanæ*, Vatabl. *ſermonis probabilitate*, Leo Jud. & Beza. quibus non repugnaverim prorsùs, quia πληροφορία σωτῆρος *verſ.* 2. præceſſerat. malim tamen *ſermone plauſibili*, aut *perſuaſibili.*

Καὶ τὰ τούτης ἔργα | *Et omnia ejus opera.* M. Caſ. ac ſi eſſet, καὶ τὰ πάντα αὐτῆς ἔργα. quod non eſt neceſſe.

Περιπορεῖται | leg. περιπατεῖται· *multa ejuſmodi occurrent.* quod interpretes cùm non adverterent, clauſulam iſtam parùm commodè cum præcedentibus commiſerunt.

§ 3. Ἱπποκράτης | Idem de medicis in genere. *l.* 4. § 48.

Πολλὰς νόσους ἰασάμενος | *Quum multos ſanâſſet morbos.* Xyl. malim, *ſuſtuliſſet.* Celſ. *præfat. l.* 1. *quia non interſit, quid morbum faciat, ſed quid tollat.* Naſo *Ponti l.* 1. *eleg.* 4.

Tollere nodoſam neſcit medicina podagram.

Οἱ χαλκοῦοι | De prognoſtis gemina, *lib.* 8. § 25.

Ἀλέξανδρος καὶ Πομπήιος | De *regibus, imperatoribus, tyrannis* in genere itidem *l.* 4. § 48. & *lib.* 6.

lib. 6. § 47. Basil. Cæs. in illud, *Attende tibi.* Περιβλέψασθαι τοὺ φρὸ σῦ ἐν ταῖς ὁμοίαις φαντασίαις ἐξεταζόντας. ποῦ οἱ τὰς πολιτικὰς δυναστείας φαντασθέντες; ποῦ οἱ συμμαχόπαλοι ῥήτορες; πῦ οἱ τὰς παταγύρεις διαπλέοντες; οἱ λαμπροὶ ἱπποτρόφοι; οἱ σοφισταί; οἱ σατεφάται; οἱ τύραννοι; ὁ πάντα κόνις; ὁ πάντα μῦθος; ὃν ἐν ὀλίγοις ὀστέοις τὰ μνημόσυνα τῆς ζωῆς αὐτῆς; Vide *lib.* 6. § 22. Menander in *certamine cum Philistione an Philemone* à Jan. Rutgersio *var. lect. l.* 4. evulgato.

Ὅταν εἰδέναι θέλῃς σεαυτὸν ὅστις εἶ,
Ἐμβλεψον εἰς τὰ μνήματ', ὡς ὁδοιπορεῖς.
Ἐνταῦθ' ἔνεστιν ὀστέα καὶ κάφη κόνις
Ἀνδρῶν βασιλέων, καὶ τυράννων, καὶ σοφῶν,
Καὶ μέγα φρονούντων ὅτι γλύει καὶ χρήμασιν,
Αὐτῆς τε δόξῃ, καὶ κάλλει τῆς σωμάτων·
Καὶ ὁδὲν αὐτῆς τῆς δ' ἐπίσχεσε χρόνον.
Κοινὸν τὸν Ἅιδην ἔχον οἱ πάντες βροτοί.
Πρὸς ταῦθ' ὁρῶν γίνωσκε σαυτὸν, ὅστις εἶ.
Novisse si vis, qualis aut quisnam sies;
Hominum sepulcra, quæ secus viam, inspice.
His ossa, pulvis atque inanis clauditur,
Regum, tyrannorum, & virûm sapientium,
Superbientûmque opibus & propagine,
Suâque gloriâ, atque formâ corporum.
Communis est dis omnibus mortalibus.
Hæc intuendo discito qualis sies.

Cur autem τῆς σωμάτων *corporum* αὐτολεξεὶ malim quàm *corporis* cum Rutgersio & Grotio reddere, discas licet ex *annotatis ad l.* 1. § 16. περὶ σωμάτων ὥρας. certè antithesis illa inter αὐτῆς δόξαν, & τῆς σωμάτων κάλλους, sensum eum quem ibi posui, exigere videtur. alioqui per metri rationem nihil obstabat, quo minùs tam τῷ σώματος quàm τῆς σωμάτων dicere potuisset. Ὅλας πόλεις ἀρδην τοσαυτάκις ἀνελόντες, καὶ πολλὰς μυριάδας καλακόψαντες.

Ἡρακλειτος | De *philosophis* in genere pariter *l.* 4. § 48. & *l.* 6. § 47. & *l.* 7. § 19. & *l.* 8. § 25.

Περὶ τῆς τοῦ κόσμου ἐκπυρώσεως | Ità Laert. *l.* 9. ex Heracliti sententia, Ἕνα δὴ τὸν κόσμον, φησὶ καῦσαί τε αὐτὸν ἐκ πυρὸς, καὶ πάλιν ἐκ πυρὸς σθαι καθά πινας περιόδους ἐναλλαξ τὸν σύμπαντα αἰῶνα. Ab Heraclito forsan Stoici. Vide Lipsium *Physiolog. Stoic. l.* 2. *c.* 22, 23. nec nostri dissentiunt, nisi quòd *conflagrationem unicam* duntaxat agnoscunt. Vide Petr. *epist.* 2. *cap.* 3. *vers.* 7, 10, 12, & quæ congessimus in *Orat. de Noæ obedientia in Hebr. cap.* 11. *v.* 7.

Ὕδατος τὰ ἔνιος πληρωθεὶς | Festivè; hominem qui *de mundo igne absumendo* primus dogma protulerit, ipsum *aquâ* interiùs *inundante oppletum*, diem extremũ obiisse. *Aquâ oppletum* certè obiisse consentiunt plerique, ab aqua, quâ opplet⁹ sit, non desunt qui negent. Siquidẽ, ut Laert. *l.* 9. refert, pleriq; aquâ intercute cùm laboraret, à medicis aiunt quæsivisse, εἰ δυνατὸν ἐξ ἀπομυξείας αὐχμὸν ποιῆσαι, *num ex diluvio siccitatem inducere possent.* Atq; ità Plut. in *præc. salub.* quod cùm illi quid vellet non intelligerent, in boum stabulũ condidisse se fimo circumquaq; obrutũ, quo humorem, si id fieri posset, evaporaret. id cùm neutiquam succederet à morbo interiisse. Hermippus verò medicos percontatũ esse, *numquis eorum compressis intestinis humorem educere valeret.* quod fieri posse negantib⁹, ad solem stercore bubulo oblitum, vel obrutum potiùs, ipsum se exposuisse. ità decumbentẽ, ab exiccato induratóque fimo convulsis artubus diem obiisse, Tatianus; à canibus dilaceratum esse tradit Neanthes. Cæterùm Hippobotus & Aristo etiam, referente Sotione, hydrope curatà, superstitẽ, alio nescio quo morbo interiisse, in scriptis suis sunt testati.

Δημόκειτον δ' οἱ φθεῖρες | Atqui Laert. *l.* 9. ex Hermippo, senio confectum duntaxat obiisse, cùm animâ penè defectâ panis è furno calidi vapore per triduũ in vita se continuisset, quo Cerealibus superstes esset. de pediculis nè χρὴ quidem. cùm tamen *l.* 1. Pherecidẽ juxta quosdam morbo fœdo hoc periisse. quod cum epistola ipsius ad Thaletem data, tum & Aristoteles confirmat *histor. animal. l.* 5. *c.* 31. & *l.* 3. ex Philone & Myroniano de Platone idem retulerit, unde *Platonis pediculi*, in proverbium abierint. de aliis qui pari fato defuncti sint Plin. *hist. nat. l.* 11. *c.* 33. & alii. de Democrito nusquam legisse memini. Lucretius etiam contrà *l.* 3. & ex Lucretio Lactant. *institut. l.* 3. *c.* 18.

Denique Democritum postquam matura vetustas
Admonuit memorem motus languescere mentis,
Sponte suâ leto caput obvius obtulit ipse.

déque eodem Anton. *Meliss. l.* 1. *c.* 58. (quo autore tamen, nescio) ὅτι νοσήσας καὶ ληθάργῳ φθαρεὶς, ὡς ἀνέκλεγεν, ὑδέν με, ἔφη, ἐξαπατήσει ἡ φιλοζωία, καὶ ἐξήγαγον ἑαυτὸν τοῦ βίου. Quæ cum Laërtii narratione haud planè conveniunt. Cæterùm etiamsi diversa à se invicem de Democriti obitu tradant autores isti, at à Marco istìc omnes dissentiunt.

Σωκράτην δ' ἄλλοι φασὶν | *Falsum est*, inquit Xyland. itaque substituit, *historiam* (utì ait) *secutus, Socratem cicuta absumpsit.* Verùm illud, ἄλλοι Xylandr. monere poterat, de *aliusmodi pediculis* Marcum locutum, qui philosophum illum sustulerint. Anytum mirum nî & Melitum voluerit; quos *pediculos* non absurdè nominat, quasi animalcula vilissima, nulli prorsus usui, nisi hominibus infestandis & conficiendis. Nec abludit quod Epictetus *l.* 2. *c.* 9. Οἱ μὲν ἡμῖν μεγάλα θηρία εἰσὶν οἱ δὲ θηρίδια κακοήθη καὶ μικρὰ, ἀφ' ὧν ὄζειν εἰκὸς ἐστίν, λέων με καὶ φαγέτω. Tyrannos & militares viros *leonibus, lupis*, animantibus feris, sed generosioribus aut robustioribus confert; sycophantas, delatores, & id genus hominum, *animalculis vilissimis*, sed noxiis, cujusmodi sunt *viperæ, vermiculi*, &c. De lenonibus paria Plautus *Curcul. act.* 4. *sc.* 2.

Item

Item genus eſt lenonium inter homines, meo quidem animo,
Uti muſcæ, culiceſque, pedeſque, pulicéſque.
Odio & malo & moleſtiæ; bono uſui eſtis nulli.

Ubi *pedes* pro *pediculis*, quod & Non. Marcellus ità alibi uſurpatum monuit. Sed & de paraſitis atq; adulatoribus feſtivè admodum Anaxilaus apud Athenæum *l.* 6.

Εἰσὶν ὑ κόλακες ἧσ' ἐχόντων ὐσίας
Σκώληκες· εἰς ὃν ἄκακον ἀνθρώπων τρόπον
Εἰσδὺς ἕκασ⊙ ἐδίετ' καθήμεν⊙,
Ἕως ἅρ', ὥσ⊙ πνεῦν, ἀποδείξῃ κενόν.
Ἔπειθ' ὁ μὲν λέμμ' ὄστιν· ὁ δ' ἕτερος λάκνει.

Adulatores, quos adulant, divitum
Sunt veluti vermes. namque in hominem ſimplicem
Seſe inſinuando, huic aſſidentes exedunt,
Triticeum ut granum, donec vacuefecerint.
Ità hic jam gluma eſt: ille alios admordicat.

Ἐνέβης, ἔπλευσας, κατήχθης· ἔκβηθι | *Navigationi vitam* confert: (quâ imagine uſus eſt & Epictetus *Enchir. c.*7. exhibendus *infr. ad* § 5. ſed aliâ ratione) *mortem portui.* quomodo & Plut. *de tranquill.* Ἐγ⟨ὺς ὁ λιμὼν, κ) πάρεσιν ὑπονήξαθαι τῷ σώμα⊙, ὥσ⊙ ἐφολκίῳ μὴ σέγον⊙. Juncus itidem *lib. de ſenect.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 113. Δοκεῖ δέ μοι ἑκάτερος αὐτῶν (ὅ, τε γέρων ἀποθανὼν, κ) ὁ νέος) ἐοικέναι τοῖς ἀγωνιζομένοις δρόμον, ἢ τοῖς πλέουσι κ) ὁ μὲν διελθὼν τὸ μέγα πέλαγ⊙, ὅσ⊙ εἰ λέγω τὸν βίον, κατάρας ἐπί τινα λιμένα, τῇ κυβερνήτῃ κελεύσαι⊙, ἀπέδη τῆς νέως· ἢ πῃ διασωνισάμεν⊙ ἐν τῷ σαλίῳ, κ) τῷ σεφάνῳ τυχὼν, ἀποτάττεται τοῖς ἀγῶσιν. ὁδὶ ἕτερ⊙ ἐν μέσῳ τῷ πόρῳ τῆς θαλάττης διεφθάρη, μὴ διελθὼν τὸν σροκείμενον αὐτῷ πλοῦν, ὅσ⊙ ἢ πολλάκις ἔυξατο. ἴσ⟨ε σρέχων ἐν τῷ σαλίῳ, καλαπεσὼν, ἀσεφάνω⊙ ἐξεκομίθη. Et Junco ſaniùs Seneca *epiſt.* 70. *Noviſſimè incipit oſtendi publicus finis generis humani. Scopulum eſſe illum putamus, dementiſſimi? portus eſt, aliquando petendus, nunquam recuſandus. in quem ſiquis intra primos annos delatus eſt, non magis queri debet, quàm qui citò navigavit. alium enim, ut ſcis, venti ſegnes ludunt ac detinent, & tranquillitatis lentiſſimo tædio laſſant. alium pertinax flatus celerrimè perfert. alios vita velociſſimè adduxit, quo veniendum erat etiam cunctantibus: alios maceravit & coxit.* Vide eund. *ad Polyb. c.* 28.

Ἐνέβης | Ἐμβαίνειν, *navem conſcendere.* Apud Suidam autor innominatus; Ἐνέβη ὑ ναῦν ἀποχεῶσαν τοῖς ἐπιέρεις. Liban. *orat.* 11. Ὥσ⟨ε τὰ μὲν ἀναστάσαντες, (f. ἀναστάσαντες) τὰ ὑ ἀνσκλασήσαντες, ἐνέβαινον εἰς τὰς ναῦς ἐν ὀφθαλμοῖς Κυπείων· τὰ παλαιὰ μὲν ὡς νεκρὰ φερόμενοι· τὰ ὑ ἄρτι δεξάμενα τιὼ τέχνῃ ἐν τῇ δόξῃ ἧσ' ἀρχαίων ἀφέντες *ut partim accelerando, partim reſtituendo, evexerint ad naves,* &c. Morell. imò, *ut hiſce revulſis, illis ſubſtitutis, naves conſcenderint.* de ſimulacris loquitur per fraudem ſubreptis.

Ἐι μὲν ἐφ' ἕτερον βίον | Ità de ſtatu animarum poſt mortem ambigendo paſſim Marcus ſermonem inſtituit. Vide *ad l.* 4. § 14. & *l.* 7. § 32. Sed & Plut. *ad Apollon. pag.* 190. quem: quia prolixior eſt in hoc argumento, tranſcribere piget. Sen. *epiſt.* 71. *Aut in meliorem emittitur vitam, lucidiùs tranquilliúſque inter divina manſurus: aut certè ſine ullo futurus incommodo, naturæ ſuæ remiſcebitur, & revertetur in totum.*

Παύσῃ πόνων | Gemina his habes *lib.* 6. § 28. Θάνατ⊙ πόνων ἀπόλυσις· ἀλλὰ κ) τοῦτων. unde τελευτὴ λυσίπον⊙ Pindaro dicta. Plut. *ad Apollon.* & *ibid.*

Ἄλγ⊙ γὰ ὄνλως ὐδὲν ἅπτεται νεκρῶν.
Nam morte functos nullus attingit dolor.

quod Æſchylo tribuit Stob. *tom.* 2. *tit.* 121. & Sophocl. *Trachin.*

Τοῖς γὰ θανοῦσι μόχθ⊙ ὐ σροσγίνεται.
Nam morte functos nullus aſſequitur labor.

Lucret. *l.* 3.

Tu quidem, ut es lecto ſopitus, ſic eris ævi
Quod ſupereſt, cunctis privatu' doloribus ægris.

Senec. *epiſt.* 24. *Moriar? hoc dicis, deſinam ægrotare poſſe; deſinam alligari poſſe; deſinam mori poſſe.* Cæſar. apud Saluſt. in *Catilin. Mortem ærumnarum requiem, non cruciatum eſſe: eam cuncta mortalium mala diſſolvere: ultrà neque curæ, neque gaudio locum eſſe.*

Καὶ ἡδονῶν ἀνεχόμεν⊙ | Πόνων κ) ἡδονῶν ἀνέχεσθαι, *dolores voluptatéſque ſuſtinere.* quaſi non ſit minor moleſtia iſtis, quàm illis diſtineri. Certè quo modo Terentiana illa parturiens, *Adeph.* 3. 4.

—*Miſeram me; differor doloribus:*

eodem planè Plautinus adoleſcens, gaudii prægnans, *Trucul.* 4. 1.

—*ut ego lætus ſum, & lætitiâ differor!*

difertè Seneca *epiſt.* 39. *Quis hoſtis in quemquam tam contumelioſus fuit, quàm in quoſdam voluptates ſuæ ſunt? quorum impotentiæ atque inſanæ libidini ob hoc unum poſſis ignoſcere, quod quæ fecere, patiuntur.* Celebre eſt Antiſthenis illud, Μανείην μᾶλλον, ἢ ἡδείην. *Inſanire detur potius, quàm voluptate affici.* Refert Laërt. *l.* 5. & Sext. *comment. l.* 10. *c.* 2. & *Pyrrhon. hypotheſ. lib.* 3. *cap.* 22. Hinc Clemens *Strom. l.* 5. & ex Clem. Euſeb. *præpar. lib.* 13. *c.* 13. Ἀνσφέρης ὑ μανῆναι μᾶλλον, ἢ ἡδῆναι αἱρεῖτα. Et ab eadem mente Senec. *epiſt.* 82. *Malè tibi eſſe malo, quàm molliter.* Sophocles itaq; jam ſenex, cùm ab eo quæreretur, num rebus Venereis adhuc uteretur, Εὐφήμει, inquit, ὦ ἄνθρωπε· ἀσμενέσαλα μόλ' τοι αὐτὸ ἐσέφυγον, ὥσ⊙ λυσῶντά τινα κ) ἄγριον δεσότην ἀσοφυγών· *Bona verba, mi homo: libentiſſimè iſtinc, tanquam à domino agreſti ac furioſo profugi.* Plato *Polit. l.* 1. Cicer. *de ſenect.* Val. Max. *lib.* 4. *cap.* 3.

*cap.*3. Plut.*de avarit.* & *de ſene polit.* Clemens *pædag. l.* 2. *c.* 10. Stob. *tom.* 2. *tit.* 113. ubi videnda etiam Junci de eodem argumento diſſertatio. Quod autem ille ſenectuti beneficium tribuit, morti Marcus hîc, & quidem meritò magìs, adſcribit. Spectat horſum Cratetis feſtivum illud, quod Laërt. *l.*5. & Suid. in *Crat.* exhibent.

Ἔρωτα παύει λιμὸς εἰ δ' μὴ, χρόνος·
Ἐὰν δ' τούτοις μὴ δυῇ χρῆσθαι, βρόχος.
Fames amorem ſedat ; aut ſaltem dies :
Si non medentur iſta, idem laqueus facit.

Λαγῳὸν τοσούτῳ χείρονι | Plut. *ad Apollon.* Ὁ μεπλαγὴς δευτερον βίον μετείληφεν, ἀπαλλαγεὶς τῆς τῦ σώματος λαγῳείας, καὶ ἧς ἀηδύτατον ἕνεκα τούτυ φρονήσεως καὶ συμφορῶν. Et *ibid.* Τὸ δὲ μὴ δεδεμένῳ σαρκὶ καὶ τοῖς πάθεσι ταύτης διάγειν, ὑφ' ὧν καταστόμωμα ὁ νοῦς τῆς ἀνιπτῆς ἀναπίμπλαται φλυαρίας, εὐδαιμόνιόν τι καὶ μακάριον. quo loco & ex Platonis *Phædone*, ἀσχολίας καὶ φλυαρίας recenſet varias, quibus ſervitii hujus ratione obnoxia fit anima. Cujus illud inter alia : Μυρίας ἡμῖν ἀσχολίας παρέχει τὸ σῶμα. Vide Senec. *epiſt.* 65. *ſupr. ad l.* 2. § 2. vide & *infr. l.* 6. § 28. Sed & Gregor. Naz. *ad l.* 2. § 1. τῷ χείρονι συνεδέθη. & Tertull. *ad l.* 7. § 66. Hinc querulæ voces illæ quorundam apud Epictetum *diſſert. l.* 1. *c.* 9. ἐκπίπτομεν ἐκ τοῦ σωματίου τούτου δεδεμένοι, καὶ τοῦτο τρέφοντες, καὶ ποτίζοντες, καὶ ἀναπαύοντες, καὶ καθαίροντες, εἶτα δ' αὐτὸ συμφερόμενοι τοῖσδε καὶ τοῖσδε. Ipſe apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 119. Θαυμαστὴ ἡ φύσις, καὶ, ὡς φησι Ξενοφῶν, φιλόζωος. τὸ γοῦν σῶμα, τὸ πάντων ἀνδρεῖαλον καὶ ῥυπαρώτατον, σέργομεν καὶ θεραπεύομεν. Εἰ γὰρ ἔδει πέντε μόναις ἡμέραις διαπεδᾶσαι τὸ τοῦ γείτονος σῶμα, ἐκ ἂν ὑπεμείναμεν. ἔρρα γὰρ οἷόν ἐστι, ἔνδεν ἀναστάντα, τρέχειν τοὺ ὀδόντας τοὺ ἀλλοτρίους, καί τι δεῖ ἀναγκαίων ποιήσαντα ἀπονίζειν ἐκεῖνα τὰ μέρη. τῷ ὄντι θαυμαστόν ἐστι φιλεῖν τοιοῦτόν τι, ᾧ πάντα λειτουργοῦμεν καθ' ἑκάστην ἡμέραν. νάπῃ τινὶ τὸν ὀδόντα· εἶτα κενῷ τί τούτυ βαρύτερον ; ἀλλὰ θεῷ δεῖ με ὑπηρετεῖν. διὰ τοῦτο ᾠμῶ, καὶ ἀνέχομαι λέων τὸ δύσκολον τοῦτο σωμάτιον, χορτάζων, σκέπων· ἕως αὐτὸς εἴπῃ, Ἄρες αὐτὸ ἤδη, καὶ μηκέτι τοιοῦτον ἔχε. ubi νάπῃ Geſnerus vertit, *ſarcio.* cùm *farcio* potiùs debuiſſet. hoc eſt enim, non illud, licèt uſitatum minùs, τὸ πνατῶ, quod & τὸ σάττω, infercio. Sed & iſtud forſan autor ipſe uſurpaverit.

Τῷ ἀγγείῳ | Corpus ἀγγεῖον ſive *vaſculum* appellat, quomodo σκεῦος Apoſtolus *ad Theſſal. epiſt.* 1. *c.* 4. *v.* 4. Neque enim Eſtio noſtro *in decalog. leg.* 7. accedo, qui τὸ σκεῦος ſive *vas* vult eo ſenſu ibi accipi, quo apud Comicum ſumitur, in *Pœnul. act.* 4. *ſcen.* 2. ubi Milphio :

Facio quod manifeſto mœchi haud fermè ſolent.
— refero vaſa ſalva.—

Ità *anima vas, corpus,* Lucretio *l.* 3.

— corpus, quod vas quaſi conſtitit ejus.

Cicer. *Tuſcul. l.* 1. *Corpus eſt quaſi vas animi, aut aliquod receptaculum.* Idémque *Lactant. l.* 7. *c.*12. Vide & *l.* 10. § 38. & *l.* 12. § 2. M. Caſ. *domicilium* ſive *caſam* vertit; quod à Marci ſchemate longiuſculè abſcedit.

Ἢ πλείεσι τὰ ὑπηρετῆν | Xyl. *quinetiam quod ſervit, id ſupererit.* Verùm hoc Marcus hîc non aſſerit. in priore membro tanquam incertum poſuit. in poſteriore, quaſi non ſupereſſe dato, qui futurum tunc ſit, diſſerit. Locus eſt proculdubiò perperam habitus. Legendum opinor vel, ἃ πλείεσι, *quo illud quod inſervit præſtantius eſt* : vel, ἢ [ἃ] πλείεσι τὸ ὑπηρετῆν ; *annon præſtantius eſt id quod inſervit ?* firmare videntur, quæ ſequuntur. Senec. *epiſt.*65. *Major ſum, & ad majora genitus, quàm ut mancipium ſim mei corporis : quod equidem non aliter aſpicio, quàm vinculum aliquod libertati meæ circundatum.* Vide & *infrà lib.* 5. § 21. & *lib.* 11. § 19. Verùm D. Boot. mavult, ὅσῳ δεῖ τὸ ὑπηρετῆν· & exponit, *quod inſervire debet.* ut τὸ λαγῳεύειν animo, τὸ ὑπηρετεῖν corpori adſcribatur. M. Caſaub. ὅσῳ πλείεσι τὸ ὑπ' *deſines vaſculo inſervire tantò deteriori, quantò id quod inſervit præſtantius exiſtit.* At clariſſ. Salmaſ. hæc mutilata ſuſpicatur ; cùm in autore iſto disjunctivum ἢ non reperiatur, quin præcedat ἤτοι. ex inſequentibus itaque ſententiâ ſuppletâ, locum totum ſic reconcinnat, ἤτοι γὰρ ἄλλο ἔργον στέρῃ, ὁπόταν μὴ πρὸς ἀναφορὰν ὅτι τι κοινωφελὲς ποιῇ· ἢ πλείεσι τὸ ὑπηρετῆν· *aut aliud quod agas, non habes, cùm relationem non facis ad aliquid in commune profuturum ; aut quod ſervire debet in te dominatur.* πλείεσι τὸ ὑπηρετῆν, *ſuperiores fert, ſuperat.* Grammatici πλείεσθαι πλεονάζεσθαι interpretantur. unde πλείονα τῆς πόλεως. & πλείεσθαι, πλεονάζεσθαι. Incertus autor apud Suidam ; ἔστε ἑτέρως πλείεσθαι στρατηγῦ δεομένῳ καὶ ἀμάχου παντάπασι. Accederem libens, niſi obſtaret, quod de animæ ſtatu poſt mortem ſermo inſtituatur. itaque ἐπέχω, animúſque inclinat potiùs ad ſententiam D. Bootii, ſi liberiùs refingendi detur licentia, ut legatur, ὅσῳ εἰκὸς ὑπηρετεῖν. *quod inſervire æquum eſſet.* viderint alii.

Νῦς καὶ δαίμων | Vide *ſuprà ad l.* 2. § 13.

Γῆ καὶ λύθρῳ | Vide *ad lib.* 2. § 2.

§ 4. Ἐν τοῖς πλεῖ ἑτέρων φαντασίαις | Curioſitatem coercet. ut *ſuprà l.* 2. § 8, 13.

Ἤτοι γὰρ ἄλλο ἔργον στέρῃ — ποιεῖ ἀπερρέμβεσθαι τῆς τοῦ ἰδίου ἡγεμονικοῦ προαιρέσεως | lego : ἤ τοι γὰρ ἄλλο ἔργον πέρησις, vel ἢ γὰρ τοῦ ἄλλο ἔργον πέρασις. quanquam vir eruditus, quod ſuprà monuimus, antegreſſis iſta interſerit. At D. Bootius pro ἤτοι vult ἦδη legi. *dehortatur,* inquit, *ab inquiſitione in alienos mores. poterat aliquis quærere, quid in eo mali ? occurrit, damnum eſſe præſentaneum ; quia jam, eodem videlicet temporis ſpatio quod id facis, privaris ſive impedi-*

ris

ris ab alio opere. quod autem opus id sit, mox declarat, ὃ τῆς ἰδίας ἡγεμονικῆς φροντίσεως. Verùm de istis aliorum judicium esto.

Τυτέσι, φανταζόμῳ | Σολοικοφανὲς sive ἀγροικόλλιλον, καὶ ἀκαχόλεδον esse videtur; quod locutionis genus apud autores etiam celebriores occurrit quandoque, atq; in hoc quasi tumultuario & αὐτοσχεδιαστικῷ scribendi genere jure veniam mereatur: in pagina Stoica præsertim; cùm his Chrysippus *de rheton. l.* 1. permiserit, autore Plutarcho *de Stoic. contradict. c.* 25. καὶ σολοικισμοὺς, ἐφ' οἷς ἄλλοι ἂν αἰσχυνθείησαν οὐκ ὀλίγοι, *etiam Solœcismos eos admittere in scriptis suis, quorum alios haud paucos dispuderet.* Verùm sic Homer. *Il.* β'. *v.* 350.

Φημὶ γὰρ ἔν κε λαγεδοὺ ἐυκτιμένῃ Κερυνῶνι, &c.
Ἀσφάτῳ ἐπιδέξι', ἐναίσιμα σήματα φαίνων.

Et ibi Eustath. ex Euripide:

Πάλαι δέ σ' ἐξερωτῶσι δῆλον
Σχολή μ' ἀπεῖργε. — & — πολλὰ γὰρ
Πάλαι προσκόψασ', ὡς πόνος πολλοῖς με δεῖ.

Terent. *Eunuch. act.* 5.

P. *Cur ergò in his ego te conspicor regionibus?*
T. *Vobis fretus.* — Idémque
Nos omnes, quibus est alicunde objectus labor,
Omne quod est interea tempus, priusquam id rescitum est, lucro est.

Hujusmodi videntur esse in sacra pagina, illud Lucæ *Evang. c.* 22. *v.* 20. Τοῦτο τὸ ποτήριον, ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵματί μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον. Illud item Joannis *Apoc. cap.* 1. *v.* 5. Καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ μάρτυς ὁ πιστὸς, &c. & mox: τῷ ἀγαπήσαντι, καὶ λύσαντι ἡμᾶς, καὶ ἐποίησεν ἡμᾶς βασιλείαν καὶ ἱερεῖς. Sed & illud ejusdem *Evang. cap.* 1. *vers.* 14. Καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρὸς, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας. de quo tamen loco Beza videatur, qui prius membrum παρὰ πατρὸς facit; & Heinsius ad Nonnum, qui cum Theophylacto πλήρη legit. Illud etiam Pauli *ad Coloss. c.* 3. *v.* 16. Ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ ἐνοικείτω ἐν ὑμῖν πλουσίως, διδάσκοντες καὶ νουθετοῦντες ἑαυτούς, &c. Syntaxin denique huic geminam habes & *l.* 4. § 48. ἄλλον ἐπ' ἄλλῳ, ὁ μὲν τοῦτον κηδόμενος, &c. & *l.* 8. § 31. Αὐλὴ Αὐγέᾳ, χυνὴ, δυγάτηρ — ὅλης αὐλῆς δάναος. Verùm potest istic, non parenthesis ab autore, sed metathesis sive transpositio ab excriptore, subesse. atq; in hanc demum ipse partem propendeo; totámq; periochen ità existimo & esse concipiendam, & à Marco ipso fuisse conceptam: Μὴ καταφρονήσῃς τὸ ὑπολισθάνοντος τοῦ βίου μέρος ἐν ταῖς τοῦ ἑτέρων φαυλότησι τυπτέσι, φανταζόμῳ τί ὁ δεῖνα πεποίηκε, καὶ τί ἔπαθεν, καὶ τί λέγει, καὶ τί ἐνθυμεῖται, καὶ τί τεχνάζεται, καὶ ὅσα τοιαῦτα. ἡ γὰρ τοῦ ἄλλου ἔργου τήρησις, ποιεῖ ἀπορρέμβεσθαι τῆς τοῦ ἰδίου ἡγεμονικοῦ παρατηρήσεως. Ità concepto, tam in proclivi sunt omnia, quàm est imber cùm pluit.

Ποιεῖ ἀπορρέμβεσθαι | Ità *lib.* 4. § 22. μὴ ἀπορρέμβεσθαι. Vide *ad l.* 2. § 7.

Τὸ εἰκῆ καὶ μάτην | Vide *l.* 2. § 16.

Ἐν τῷ εἱρμῷ τῶν φαντασιῶν | *In cogitationum serie.* ubi scil. cogitatio cogitationem serit: prout usu venire solet.

Πεφεῦγας | *Fugere, & declinare.* Xyland. quo sensu Paulum vult usurpâsse *ad Timoth. epist.* 2. *c.* 2. *v.* 16. verbis illis; τὰς δὲ βεβήλους κενοφωνίας περιΐστασο. quo loco & Latinus interpres Vulgatus ità vertit, *Devita*: sicut & in illis *ad Tit. c.* 3. *v.* 9. Μάχας νομικὰς περίΐστασο. An antiqui tamen autores sic usi fuerint. nescire se profitetur. Cæterùm ex exteris, haud valdè antiquis tamen, loca suppeditant non pauca viri clarissimi Is. Casaubonus *ad Athen. l.* 15. *c.* 5. & Andr. Dunæus *ad Joan. Chrysost. in epist. ad Tit. orat.* 6. & *ad Hebr. orat.* 38. quibus τὸ φεύγειν significet, φυγοπονεῖν, ἐκκλίνειν, *Vitare, fugere, fugiendo declinare.* Ego tamen in locis illis ex Apostolo productis malim τὸ περίΐστασο in *cohibendi*, sive *coercendi* significatione sumere. quomodo Beza & Stephanus reddidêre, quum utrumque utrobiq; monet Apostolus & Timotheum & Titum, ut *vaniloquia profana* ille, *litigia legalia* iste, in aliis potiùs *compescat*, quàm ut ipse alteruter *devitet.* quod patet ex verbis ad Timotheum proximis *ver.* 17. alioqui τῷ φυγοπονεῖν vocabulo utitur, ubi virum sanctum illum admonet, quid ipsi cavendum sperneńdúmq; velit. *epist.* 1. *c.* 4. *v.* 7. & *epist.* 2. *c.* 2. *v.* 23. Oecumenius utramque significationem admittit, *in epist. ad Tim.* περίΐστασο, ἢ φυγοπόνει, ἢ μειωτικῶς ἴσασο, εἰς τὸ παῦσαι καὶ κωλύσαι. Et *in ad Tit.* ἐπιτέλλεις καὶ παραιτοῦ. De Apostoli loco quid sentiam dixi: de Marci loco isto Xylandro non invitus concesserim. Verùm de istis alibi fusiùs pleniúsq; ea disserui, quibus istîc recitandis commentariũ istum necessariò minùs nolim oneratum.

Μόνα φαντάζεσθαι, πρὶ ὧν εἴ τις ἄφνω ἐπανέροιτο | Vult nihil cogitari, quod proloqui pudeat pigeátve. cujus contrarium tangit notátq; in plerisque *l.* 12. § 4. Hoc autem argumento sani nihil honestíve Alcæum animo volutare Sappho concludit; quæ dicenti illi,

Θέλω τί τ' εἰπῆν· ἀλλά με κωλύει αἰδώς.
Dicere velim aliquid, præpediret ni pudor.

respondit (Aristotele referente *Rhetor. lib.* 1. *c.* 9. Scaligero *ad Cirin.* restituente,)

Αἰ δ' ἦχε σ' ἐτλῶν ἴμερος ἢ καλῶν,
Καὶ μηδὲν εἰκῆ γλῶσσ' ἐνύκα κακὸν,
Αἰδὼς κεν οὐκ ἔχην σ' ὄμματ',
Ἀλλ' ἔλεγες περὶ τῷ δικαίῳ.
At si boni quid cor tibi tangeret,
Nec turpe linguæ suggereret malum,
Audacter absque omni pudore
Proloquereris honesta quævis.

Quod autem de cogitatis istîc Marcus noster, de eisdem

dem Marcus alter *Offic. l.* 3. *Vir bonus, non modò facere, sed ne cogitare quidem quidquam audebit, quod non audeat prædicare.* Quin & de consultis idem *lib. eod. Ea deliberanda omnino non sunt, in quibus est turpis ipsa deliberatio. atque etiam in omni deliberatione celandi atque occultandi spes opinióque removenda est.* De votis Persius, *Sat.* 2. *v.* 3, &c.

——*non tu prece poscis emaci,*
Quæ nisi seductis nequeas committere Divis.
Haud cuivis promptum est, murmúrque humilesq; 10
susurros
Tollere de templis, & aperto vivere voto.

Contrà scil. quàm *bona pars procerum tacitâ quæ libat acerrâ*; &, *Labra movet metuens audiri* — ut Horat. *l.* 1. *epist.* 16. Itaq; Pythagoras suos monebat, μὴ φωνῆς ἔυχεσθαι, i. e. *clarâ voce precari.* Οὐχ ὅπ τὸ θεῖον ᾤετο μὴ δύασθαι τὴν ἠσυχῆ φθεγξομένων ἐπαΐειν, ἀλλ' ὅπ δικαίας ἐβούλετο εἶ) τὰς εὐχάς. Clemens *Strom. l.* 4. prope finem. Ita Senec. *epist.* 10. *Tunc scito esse te omnibus cupiditatibus solutum,* 20 *cùm eò perveneris, ut nihil Deum roges, nisi quod rogare possis palam. nunc enim quanta dementia est hominum? turpissima vota diis insusurrant: si quis admoverit aurem, conticescent, & quod scire hominem nolunt, Deo narrant.* Et mox: *Sic vive cum hominibus, tanquam Deus videat: sic loquere cum Deo, tanquam homines audiant.* Respexit horsum Macrob. *Saturn. l.* 1. *c.* 7. ubi dixit: *Præceptum est philosophiæ: sic loquendum esse cum hominibus, tanquam dii audiant; sic cum diis, tanquam homines audiant.* Hinc Martial. 30 *l.* 1. *epigr.* 40.

Si quis erit recti custos, imitator honesti,
Et nihil arcano qui roget ore deos.

De factis, vitâq; totâ, Seneca idem *epist.* 43. *Tunc felicem te esse judica, cùm poteris in publico vivere, cùm te parietes tui tegent, non abscondent; quos plerumque circundatos nobis judicamus, non ut tutiùs vivamus, sed ut peccemus occultiùs. Rem dicam ex qua mores æstimes nostros. Vix quenquam invenies, qui possit aperto ostio vivere. janitores conscientia nostra, non su-* 40 *perbia, opposuit. Sic vivimus, ut deprehendi sit, subitò aspici. Quid autem prodest recondere se, & oculos hominum aureſque vitare? bona conscientia turbam advocat; mala etiam in solitudine anxia atque solicita est. Si honesta sunt quæ facis, omnes sciant: si turpia, quid refert neminem scire, cùm tu scias? Oh te miserum, si contemnis hunc testem.* Idemq; *de vit. beat. c.* 20. *Populo teste fieri credam, quicquid me conscio* (excusi pessimè, *nescio*) *faciam.* Galen. *de affect. cur. c.* 5. Ἀνεψχθήτω σε ἡ θύρα διαπαντὸς τῆς οἰκήσεως· 50 ἔξέστω τοῖς σωηθέσιν εἰσέναι πάντα χωρὶν, ἢν ἔ-τως ἧς παρεσκευασμένος. δεῖ ἓν δαρρεῖν, ὡς ὑπὸ τὴν εἰσόδων ἐνεισκεῖ μηδενὶ κεκλεισμένου ἁμαρτήματι. ὡς δ' ἄλλοι πάντες ἂν οἱ φθελοῦντες εἰς τὸ δημόσιον ἄπαντα πειρῶνται φράττειν κόσμια· ἔτω καὶ σὺ κατὰ πὼ ἰδίαν οἰκίαν φρόνησις. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὴ αἰδήμονοι τοῦ ἄλλους [τοῖς ἄλλοις f.] ἁμαρτάνειν τι φοβεῖσθαι, μόνος ἑαυτὸς ἐκ αἰδεῖσθαι· σὺ δ' σαυτὸν αἰδῆ μᾶλιστα, πειθόμενος τῇ φάντι, Πάντων δ' μαλις' αἰσχύνεο σαυτόν. De se denique fidenter satis, verè nécne ipse viderit, profitetur Apuleius in *apolog. Nihil unquam cogitâsse, quod eloquì non auderet; nullúmque suum factum vel dictum extare, de quo disserere publicè non possit.* Vide *ad lib.* 1. § 3. & *infrà* § 7. & 15. & *l.* 6. § 16.

Εἴ τις ἄρνω διανέρχοιτο | Facit huc Zenonis monitum illud: Πάντα φοβεῖσθαι, ὡς ὑπολογισομένους ὀλίγον ὕστερον παιδαγωγοῖς. Galen. *de affect. cur. c.* 4. De viro bono ac justo Cicero apud Lactantium *l.* 17. *c.* 24. *Itaque talis vir, non modò facere, sed nè cogitare quidem quicquam audebit, quod non audeat prædicare.* Vide & quæ sequuntur ibidem.

Ἀπολαυστικῶν φαντασμάτων | Vide *infrà ad* § 6. ὑπολαύειν.

Οὐκ ἔπ ὑποβλιθόμενος τὸ ὡς ἐν ἀείσοις ἤδη ἔχ] Notat procrastinationem studii & conatûs ad optima enitendi, ut istìc, ità *l.* 8. § 22. verbis illis; Μᾶλλον ὦ θέλεις ἀγαθὸς αὔριον γενέσθαι ἢ σήμερον ἐγένου. Epictet. *Enchir. c.* 50. Ἐς ποῖον ἔπ χρόνον ἀναβάλῃ, τὸ πὼ βελτίστων ἀξιῶν σεαυτὸν, καὶ ἐν μηδενὶ παραβαίνειν τὸν διαιρεθέντα λόγον; quo loco pro διαιρεθέντα, αἱρεθέντα legendum ex Marco monuimus, *ad l.* 2. § 5. Vide & Epicurum *epist. ad Menæceum, ad lib.* 2. § 4.

Ἱερεύς τις | Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 4. de Stoicis; Λέγουσι ὦ καὶ ἱερέα μόνον ἐγένον τὸν σοφὸν, φαῦλον ὦ μηδένα. Porphyr. *de abstinent. lib.* 2. Ὁ ὄντως φιλόσοφος, τῷ ὄπ πᾶσιν θεοῦ ἱερεύς. Ità viri sancti quiq; in pagina sacra nuncupantur, Βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς τῷ θεῷ *Apoc.* 1. *v.* 6. & *c.* 5. *v.* 10. &, ἱερεῖς τῦ θεῦ, *ibid. c.* 20. *v.* 6. &, ἱερατεύμα ἅγιον καὶ βασιλικὸν, Petr. *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 5, 9. quod eodem recidit; ut eruditè docet Casaub. *ad Athen. l.* 1. *c.* 9.

Καὶ ὑπηρέτης θεῶν | Ità Epictet. *lib.* 3. *cap.* 24. Diogenes, τῦ Διὸς διάκονος. Et viri boni, τῦ θεῦ διάκονοι καὶ μάρτυρες. *ibid. c.* 26. Et Galeno in *hortator. cap.* 2. ὕπαρχοί πινες καὶ ὑπηρέται τοῦ θεοῦ.

Τῷ ἔνδον ἱδρυμένῳ | Vide *ad l.* 2. § 17. & *infrà* § 15.

Πάσης ὕβρεως ἀνέπαφον, πάσης ἀναίδηλον πονηρίας | *Intactum à libidine, insciumque omnis malitiæ.* Xyl. ut ad ipsius affectum utrumque referatur, & libidine omni & malitiâ alieni. Cas. *immunem omni injuriâ, sive contumeliâ, quam ipse sibi inferat,* ex *l.* 2. § 16. *incapacem mali ullius, ab aliis* scil. *illati.* neutrum satìs arridet. Ego de *molitionibus alienis* utrumque ceperim. ὕβρεως ἀνέπαφον, *injuriâ* sive *contumeliâ intactus.* Siquidem injuria ad sapientem non pervenit. Senec. *de constant. sap. c.* 5. *Nulla ad sapien-*

ſapientem injuria pertinet. majore enim intervallo à contactu inferiorum abductus eſt, quàm ut ulla vis noxia uſque ad illum vires ſuas perferat. Ibid. c. 4. ἀναίσθητον πονηρίας, *improbitatis*, alienæ ſcil. *ne ſenſu quidem ullo affectus.* hoc eſt, adversùs eam perinde affectus ac qui ne ſentiat quidem, πονηρίαν ſumit, quomodo ἀμαρτίαν Apoſt. *ad Hebr c.* 12. *v.* 4. οὔπω μέχρις αἵματος ἀνθειστήκατε, πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ἀνταγωνιζόμενοι.

Ἀθλητὴν ἄθλου τοῦ μεγίστου | Viros bonos, virtutiſq; ſtudioſos *athletas* nuncupari ſolenne eſt. Demoſthen. *contra Ariſtogit.* τῶν καλῶν ἔργων ἀθλητήν. Philo *de Joſeph.* Ἀθλητής εἰμι τῆς ἀρετῆς· ἐκεῖ γεγύμασμαι πολλαῖς κακοπαθείαις, ἀλώμενος, ξενιτεύων, ἀπτόων, ἀναγκαζόμενος, ἄχει καὶ ψυχῆς ἐπιβαλλόμενος ὧν ἤκιστ' ἐχρῆν. Idémque πρὸς ἄθλων. Οἱ μὲν παρελθόντες ὡς εἰς ἱερὸν ἀγῶνα, ἀθληταὶ ἀρετῆς ἀνδρείσκοντο. Et monachos *aſcetas*, Ἀρετῆς ἀθλητὰς appellat. Theodoret. *hiſtor. lib.* 5. *c.* 20. Epictet. *lib.* 1. *c.* 18. ἔστι μοί ὅζιν ὁ ἀνίκητος ἀθλητής· quem & *l.* 2. *c.* 18. contendens cum aliis athletis; χαῖρε προσέδοξε, ἐγὼ τοὺς σαφῶς τύτους παίκλας (πύκλας leg. niſi forſan per ludibrium ita nuncupare placuit) καὶ παγκρατιαστὰς, ἐμὲ τοὺ ὁμοίως αὐτοῖς τοὺ μονομαίχους Salsè Diogenes apud Laërt. *l.* 6. Περὶ μὲν τὸ παῤῥησιάζειν καὶ λακτίζειν ἀγωνίζεσθαι τοὺς ἀνθρώπους· πρὸς δὲ καλοκἀγαθίας ἄδηλα. Leo etiam Spartanus, referente Plutarcho, conſpicatus curſores circa carceres ſatagentes, alter alterum qui præverteret, Ὅσῳ μᾶλλον, inquit, οἱ δεσμῶται σπουδάζουσι πρὸς τὴν ταχύτητα, ἢ πρὸς τὴν δικαιοσύνην; Vide Platon. *epiſt.* 4. *ad l.* 7. § 51. Atqui, ut Philo de *provident.* apud Euſeb. *præpar. l.* 8. *c.* 14. Μαθέτωσαν δὲ καὶ ὅσοι ἐπ' εὐπονίᾳ πεφύσιωται, μὴ ὑφαυχεῖν, ἀποβάντες εἰς τὰς ἧττον ἀνημέρων καὶ ἀπιθάνων ζώων ἀμυθήτους ἀγέλας, αἷς ἰσχὺς καὶ ῥώμη συγγεγόνασι. ἧττον γὰρ ἀτοπωτάτων ὅζιν, ὁπόσα θηρίων ἀρετῇς, καὶ ταῦτα παραδημερεύμενον ὑπ' αὐτῆς, ἄνθρωπον ὄντα σεμνύεσθαι. Itaque Ariſtot. *polit. l.* 8. *c.* 4. Τὸ καλὸν, ἀλλ' ὃ τὸ θηριώδες, δεῖ προσαγωνιστεῖν· ὃ γὰρ λύκος, ὃδὲ ἧττον ἄλλων θηρίων τι ἀγωνίσαιτο ἂν ἀθλίως καλὸν κίνδυνον, ἀλλὰ μᾶλλον ἀνὴρ ἀγαθός. Et Senec. *epiſt.* 124. *Quid vires corporis alis & exerces? pecudibus iſtas majores ferísque natura conceſſit.* ---- *Vis tu, relictis in quibus vinci te neceſſe eſt, dum in aliena niteris, ad bonam reverti tuum? Quid hoc eſt? animus ſcil. emendatus ac purus, æmulator dei, ſuper humana ſe extollens, nihil extra ſe ſui ponens.* En tibi Marci noſtri ἆθλον μέγιστον· en ἄθλου μεγίστου ἀθλητά. Vin' tamen maximo iſto majus? Audi Apoſtolum *ad Timoth. epiſt.* 1. *c.* 6. *v.* 12. Ἀγωνίζου τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως· ἐπιλαβοῦ τῆς αἰωνίου ζωῆς· & *ad eundem epiſt.* 2. *c.* 4. *v.* 7. Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισμαι· τὸν δρόμον τετέλεκα· τὴν πίστιν τετήρηκα. λοιπὸν ἀπόκειταί μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος. & *ad Philipp. c.* 3. *v.* 14. κατὰ σκοπὸν διώκω, ἐπὶ τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Habes certamen præclariſſimum, & in exitu feliciſſimum. Indè Patribus antiquis Chriſtiani omnes, martyres cum primis, *Dei*, *Chriſti*, *fidei*, *pietatis athletæ* dicti.

Τῶν ὑπὸ μηδενὸς πάθους καταβληθῆναι | A luctatoribus tranſlatum vocabulum: de quo dicetur ampliùs, *ad l.* 7. § 52. Vide & *ad l.* 7. § 61. Acutiſſimè pariter atque elegantiſſimè Johannes Chryſoſt. *in ad Epheſ. orat.* 22. Παλαίωμεν καὶ διαπαντὸς κατέχωμεν· ἂν παλαίοντες ἐξέλθωμεν, νενικήκαμεν. ὃ γὰρ ὡς ἐπὶ τῆς ἀθλητῆς, ὕπτιος καὶ ἐνταῦθα. ἐκεῖ μὲν γὰρ, ἂν μὴ καταβάλῃς, ὃ νενίκηκας. ἐνταῦθα, ἂν μὴ καταβληθῇς, νενίκηκας, ἂν μὴ καταβληθῇς, κατέβαλες. ὁμοίτως. ἐκεῖ μὲν γὰρ ἀμφότεροι ὑπὲρ νίκης σπουδάζετε, καὶ ὁ ἕτερος καταβληθῇ, ὁ ἕτερος στεφανῦται. ἐνταῦθα δ' οὐχ ὕτως· ἀλλ' ὁ διάβολος ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ἥττης σπουδάζει. ὅταν ἓν αὐτὸν ἀφέλωμαι τῦτο ὑπὲρ ὃ σπουδάζει, ἐνίκησα. ὃ γὰρ ὥστε καταβαλεῖν, ἀλλ' ὥστε συγκαταβαλεῖν ἐπείγεται· αὐτὸς γὰρ ἥδη βέβληται, καὶ ἐν τῇ ἀπωλείᾳ ὄζιν· ὥστε ἂν μὴ καταβάλω, μὴ καταβληθῶ δ', νενίκηκα. Diogenes Olympionicam quendam conſpicatus in ſcortum quoddam oculos defixum, Ἴδε κριὸν ἀφειμάνιον, ὡς ὑπὸ πυκνότητος κορασίου τραχηλίζεται· *En arietem Martium, quomodo à vili puella proſternitur.* Laërt. *l.* 6. ſive, ut Plut. *de curioſ.* Ὁρᾶτε τὸν ἀθλητὴν ὑπὸ παιδισκαείου τραχηλιζόμενον· *Videte athletam ab ancillula eliſum.* Idémque in Iſthmiis coronam victoribus tribui ſolitam, tanquam ſibi meritò magis debitam poſcebat. Πολλὰς γὰ, ἔφη, ἀνταγωνιστὰς νενίκηκα καὶ μεγάλους, ὐκ οἷα ταῦτά ὄζι τὰ ἀνδράποδα, τὰ νῦν ἐνταῦθα παλαίοντα καὶ διακόνοντα καὶ τρέχοντα· τῷ παντὶ δ' χαλεπωτέρους, πενίαν, καὶ φυγὴν, καὶ ἀδοξίαν· ἔτι δ' ὀργὴν τε, καὶ λύπην, καὶ ἐπιθυμίαν, καὶ φόβον, καὶ τὸ πάντων ἀμαχώτατον καὶ καὶ δυσμαχώτατον θηρίον, ὕπνον καὶ μαλθακὸν, ἡδονήν· ἣ ἴδεις ὅτε τῆς Ἑλλάδος, ὅτε τῆς Βαρβάρων ἄξιον μάχεσθαι καὶ θνήσκειν, τὴν ψυχὴν κρατήσας· ἀλλὰ πάντες ἥπλωται καὶ ἀπειρήκασι πρὸς τὸν ἀγῶνα τῦτον, Πέρσαι, καὶ Μῆδοι, καὶ Σύροι, καὶ Μακεδόνες, καὶ Ἀθηναῖοι, καὶ Λακεδαιμόνιοι, πλὴν ἐμοῦ. Dio Pruſ. *orat.* 9. Magnificè admodum & gloriosè te prædicas, ô Cynice, verùm cogita tecum, quàm turpe ſit, poſtquam hæc omnia ſuperaveris, à faſtu, quem Plato tibi non ſine cauſſa objecerat, ſuperari; ut ne adjiciam, quàm miſerandum ſit, poſt iſta omnia conculcata, diabolo mancipatum teneri.

Διακοσύνη βεβαμμένον εἰς βάθος | hoc eſt, quod Perſius *Sat.* 2. *verſ. penult.* dixit;

Compoſitum jus fáſq; animi, ſanctóſq; receſſus
Mentis, & incoctum generoſo pectus honeſto.

ubi incoctum pectus, animus non leviter tinctus colore

colore virtutis, sed perfectè, &, ut Græci dicunt, ἐς βάθος ac δυσποιῷ βαφῇ Thomas Mag. in *collect.* Δυσποιὸς, ἢ εἰς βάθος βεβαμμένη βαφή. ita Marcus istîc: Et Plut. *de Stoic. contradict. cap.* 5. διὰ βάθους ἐγκεράννυσθαι τοῖς φυσικοῖς λόγοις. Senec. *epist.* 36. *Perseveret modò colere virtutem, perbibere liberalia studia; non illa, quibus perfundi satis est, sed hæc quibus tingendus est animus.* Et *nat. quæst. l.* 1. *c.* 3. *Purpura, interest, quamdiu macerata sit; --- sæpius mersa sit & excocta, an semel tincta.* Idémque *ep.* 71. *Quemadmodum lana quosdam colores semel ducit, quosdam nisi sæpius macerata & recocta non perbibit: sic alias disciplinas ingenia, cùm accepêre, protinus præstant; hæc nisi altè descendit, & diu sedit, animum non coloravit, sed infecit; nihil ex his quæ promiserat, præstat.* Huic βαφῇ, quæ nunquam remittit, (unde δυσποιά τε καὶ ἀναπόνιπτα, Synesio *epist.* 44.) contraria est ὑποτυφὴ, ex eadem tinctorum officina vox petita. (quò & Clemens alluſit *Strom. l.* 1. ubi philosophiam dicit εἰς παγκόσμιον τῆς ἀληθείας, *ad veritatis veræque virtutis tincturam suscipiendam* hominum animos præparare, προτυπῶσαν καὶ προσύφασαν τὸ ἦθος, *mores præfigurando & præsubigendo*, quomodo lana ad colores imbibendos præparatur.) ἀρετῆς autem ὑποτυφὴν Fabius *instit. l.* 10. *c.* 2. Sic expressit: *Non sufficit imaginem virtutis effingere, & solam, ut sic dixerim, cutem, vel potiùs illas Epicuri figuras, quas è summis corporibus dicit effluere.* Hæc ferè Casaub. ad Pers. adjicias licet, opponi etiam huic βαφῇ δυσποιῷ colorationem illam, quam à sole contrahere obsérvat in eodem ambulantes Cicero *de orat. l.* 2. in cute tantùm & superficie corporis exteriore exceptam, non ulteriùs altiúsve in interiora penetrantem. οὐ γὰρ ἀναγκαῖον ἦν τὴν χρόαν μελάνων εἶναι πάντα μέλανα, *neque enim necesse est, qui cutem nigram habent, reliqua omnia* (etiam interna) *pariter habere colorata.* Aristot. *de gener. animal. l.* 2. *c.* 2. quo loco Herodotum refutat, qui *l.* 3. Æthiopum genituram nigram esse dixerat. Ita Plato *ep.* 7. Οἱ δ' ὄντως μὴ φιλόσοφοι, δόξας δ' ὑπεκρεωσμένοι, καθάπερ οἱ τὰ σώματα ὑπὸ τῆς ἥλιος ὑπεκκαυμένοι. Nec sileri digna ejusdem illa *politic. l.* 4. quibus de fortitudine, sed fusiùs, gemina his quæ de justitia strictim Marcus hîc, disserit; ἔχειν οἶδα ὅτι οἱ βαφεῖς, ἐπειδὰν βουληθῶσι βάψαι ἔρια, ὥστε εἶναι ἀλουργά, πρῶτον μὲν ἐκλέγονται ἐκ τοσούτων χρωμάτων μίαν φύσιν τὴν τῶν λευκῶν· ἔπειτα προκαθαίρουσιν οὐκ ὀλίγῃ παρασκευῇ διεργασάμενοι ὅπως δέξονται ὅτι μάλιστα τὸ ἄνθος· καὶ ἔτω δὴ βάπτουσι· καὶ ὃ μὲν ἂν τύχῳ τῷ ἕτερῳ βαφῇ, δυσποιὸν γίγνεται τὸ βαφέν. καὶ ἡ πλύσις ὕστ' ἄνδρ' ῥυμμάτων, ὅτε μετὰ ῥυμμάτων δύναται σὺν τῷ ἄνθος ἀφαιρεῖσθαι· ἃ δ' ἂν μὴ οἶδα οἷα γίγνεται, ἐάν τέ τις ἄλλα χρώματα βάπτῃ, ἐάν τε καὶ ταῦτα μὴ προδιεργασάμενος, ὅπη ἕκαστα καὶ γαλοῖα; πιθανὸν τοίνυν ὑπολαβεῖν καὶ ἡμᾶς ἀμύαμον ἐργάζεσθαι καὶ ἡμᾶς, ὅταν ἐξελεγόμενοι τοὺς γραπτὰς καὶ ἐπιδιδόντες μουσικῇ καὶ γυμναστικῇ· καὶ ἀνδρὶ οὐκ ἄλλο μηχανᾶσθαι, ἢ ὅπως ἡμῖν ὅτι κάλλιστα τοὺς νόμους παιδεύοντες δέξοιντο, ὥσπερ βαφὴν, ἵνα δυσποιὸς αὐτοῖς ἡ δόξα γίγνοιτο καὶ πρὸς δεινῶν καὶ πρὸς ἡδονῶν καὶ πρὸς ἄλλων, διὰ τὸ πιθανὸν τε φύσιν καὶ πιθανὸν λόγον ὑπηρετεῖαν ἐσηκέναι· καὶ μὴ αὐτοῖς ἐκπλυσίαν πιθανὸν βαφὴν τὰ ῥύμματα ταῦτα, δεινὰ ὄντα ἐκκλύζειν, ἥ τε ἡδονὴ, παντὸς χαλασταίη δεινοτέρα ἔσα τοῦτο δρᾶν καὶ κονίας, λύπη τε καὶ φόβος καὶ ὑπόμνια, παντὸς ἄλλα ῥύμματος. πιθανὸν δ' τοιαύτην δυσάμυον καὶ σωτηρίαν διαπαντὸς δόξης ὀρθῆς ἀνδρείαν ἔγωγε καλῶ καὶ τιθεμαι. virtus itaque ubi penitiùs hoc modo se in animum induerit, quod de Musica Aphrodis. *problem. l.* 1. *q.* 121. quasi συνεσπῶται τῇ ψυχῇ καὶ φύσις καθίσαται, ut Gregor. Nazianz. *orat.* 13. *animúsque in ea quæ didicit, transfiguratur.* ut Senec. *epist.* 6. & 94. Et *sicut lanarum colores, quibus simplex ille candor mutatus est, elui non possunt:* Fabius *institut. l.* 1. *c.* 1. *nec illarum conchylia quisquam in pristinum candorem revocet.* ita, *Difficulter eraditur, quod in hunc modum rudes animi perbiberunt.* Hieron. *ad Lætam.* Itaque *adv. Rufin.* idem: *Si literas didicisses, oleret testa ingenioli tui, quo semel fuisset imbuta. lanarum conchylia nullæ aquæ diluunt.* Et de talibus Greg. Nazianz. pronunciat, ἐργωδέστερον ἐστὶ τὸ μεταπεσεῖν, ἢ ἡμέσθαι ἀπ' ἀρχῆς ἀγαθόν. Alluſit eodem & Plutarch. cùm in *Dione* de Dionysio diceret, τὴν βαφὴν ἐκ ἀνιέντα τῆς τυραννίδος, ἐν πολλῷ χρόνῳ δυσποιὸν ὄσαν καὶ συνέκπλυσιν. Attulit & Clemens *strom. l.* 6. Καθάπερ γὰρ τοῖς ἐείοις ἡ σὺψις τῆς βαφῆς ἐμμένασα, τὴν ἰδιότητα καὶ παραλλαγὴν προς τὰ λοιπὰ παρέχει ἔεια· ὕτως καὶ τῆς ψυχῆς, ὁ μὲν πόνος παρῆλθε, μένει δὲ τὸ καλόν· καὶ τὸ μὲν ἡδὺ καταλήπεται, ἀναμάρτητα δ' αἰσχρόν. αὗται γὰρ ἑκατέρας ψυχῆς χαρακτηριστικαὶ ποιότητες, ἀφ' ὧν γνωρίζεται. Quod non advertens eruditus interpres Hervetus, aliter longè accepit, quàm autor ipse voluerat, & ac si lana colore aliquo intincta & imbuta, ad alius eundem transferre diceretur, cùm ille tincturæ moram diuturnam post operam in macerando tingendóq; insumptam designatam vellet. Alluſisse videtur Musonianum illud à Gellio *l.* 16. *c.* 1. Laudatum. Ἂν τι προσῇς καλὸν μὴ πόνῳ, ὁ μὲν πόνος οἴχεται, τὸ δὲ καλὸν μένει· ἂν τι ποιήσῃς καλὸν μετὰ ἡδονῆς, τὸ μὲν οἴχεται, τὸ δὲ αἰσχρὸν μένει. Quod Cato in *oratione Numantiæ habita* sic extulit. *Si quid vos per laborem rectè feceritis, labor ille à vobis citò recedet, benefactum à vobis, dum vivitis, non abscedet. Sed siqua per voluptatem nequiter feceritis, voluptas citò abibit, nequiter factum illud apud vos semper manebit.* Vide *ad l.* 5. § 16. & *l.* 6. § 30. μὴ βαφῆς. & *l.* 10. § 34. τῇ δεδυμένῳ.

Ἀπαζόμενον δὲ ὅλης τῆς ψυχῆς τοι συμβαίνοντα

Ita

Ita *l.* 2. § 17. & *infr.* § 16. & *l.* 4. § 23, 25, 26. & *l.* 12. § 11. Vide & *l.* 4. § 31. ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς.

Συσκιωδόμημα | Vide *infr.* § 11, 16. & *l.* 4. § 26, 34.

Καὶ κεῖνα μὴ καλὰ παρέχεται | Ita Epictet. *differt. l.* 4. *c.* 10. Ἄρκεῖ μοι, ὧν ἔχω ἐξουσίαν. ταῦτά με δεῖ καλλίστα διαπεπρᾶσθαι.

Ταῦτα ἡ ἀγαθὰ εἰ πέπρωται | ὡς ὑπὸ τῆς ἀϊδίου γνώμης ἐπιτελούμενα. Epictet. *Enchirid. c.* 38. Ita Charidemus Dionis Pruſ. *orat.* 30. Τὰ μὲν θεῶν ἔργα, δῶρα καλῶς ὀνομάζει (Hom. *Il.* γ'. *v.* 65.) ὡς ἅπαντα ἀγαθὰ ὄντα, καὶ ἐπ' ἀγαθῷ γιγνόμενα. Expreſſit quod Apoſtolus *ad Rom. c.* 8. *v.* 28. Οἴδαμεν δὲ ὅτι τοῖς ἀγαπῶσι τὸν θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς τὸ ἀγαθόν. Vel Ezechiæ potiùs regis illud, Eſaiæ *c.* 39. *v.* 8. *Bonum eſt, quod locutus es, verbum Domini.* bonum eſt, quicquid Deus vult, qui ſummè bonus niſi bonum velle non poteſt. Vide *ad l.* 2. § 11. & *l.* 4. § 10. & *l.* 6. § 44. & *l.* 9. § 35. & *l.* 10. § 1.

Ἡ γὰρ ἐκάστῳ νεμομένη μοῖρα | ἡ εἱμαρμένην ſive *fatum* cum Stoicis noſter paſſim inculcat. V. *l.* 5. § 8.

Συνεμφέρεταί τε καὶ συνεμφέρῃ | Locus mihi ſubobſcurus, eóq; magis quòd vocabula à Marco hîc uſurpata, niſi ſint, quod ſuſpicari forſan quis poſſit, vitiata, nuſquam alibi deprehendiſſe meminerim. Xyl. *Et conſtat aliunde, & ſecum aliud adfert.* Verſio textu ipſo etiam obſcurior. Tentemus an è Marco ipſo elicere poſſimus mentem ejus. *L.* 12. § 23. ἀγαθὸν ἦ, inquit, εἴπερ τῷ ὅλῳ καιρίων, καὶ συμφέρον, καὶ συμφερόμενον. *Bonum eſt, ſiquidem univerſo opportunum, & conducens, & collatum,* vel *congruum.* Et *l.* 10. § 20. Συμφέρει ἑκάστῳ, ὃ φέρει ἑκάστῳ ἡ τοῦ ὅλων φύσις. *Confert cuique, quod fert cuique natura univerſi.* Et *l.* 4. § 9. ἠναγκάζετο ἡ τοῦ συμφέροντος φύσις τοῦτο ποιεῖν. *Cogebatur hoc facere natura conducibilis,* vel *natura ea quæ in commodum inferebat.* denique *l.* 5. § 8. formulas illas urget, à vulgari ſermone petitas, τοῦτο ἔφερεν αὐτῷ. *hoc illi tulit:* & τοῦτο τούτῳ ἐφέρετο, id eſt, συνετάττετο. *hoc illi latum,* id eſt, *præſcriptum eſt,* à medico nimirum, tanquam utile & ſalutare. &, de univerſi natura, imò Jove ipſo, οὐκ ἂν τοιοῦτό τι ἔφερεν, εἰ μὴ τῷ ὅλῳ συνέφερεν, *non tuliſſet ejuſmodi aliquid, niſi univerſo id contuliſſet.* Illud itaq; forſan & hîc voluit, *Et præſcriptum eſt,* à mundi nimirum adminiſtratore Deo; *& conducit etiam:* (ut idem ſit τὸ συνεμφέρει quòd τὸ συμφέρει) vel, *Et in nos infertur, & nos etiam ſecum fert;* eò nimirum quò deſtinamur. Senſum priorem ſecutus eſt M. Caſ. qui vertit, *& inevitabile eſt, & utile.* eodémque faciunt, tum Marci ipſius verba proximè antegreſſa, ταῦτα ἡ ἀγαθὰ εἰ πέπρωται. tum & Sophoclis illud, *Oedip. Colon.*

Τὸ φέρον δὴ θεῦ, καλῶς
Χρὴ φέρειν.
Quod fata ferunt, id ferre decet. Grot.

ubi Schol. ἐμφαίνει τοῖς ἐγνωσμένοις παρὰ θεῶν. φέρειν γὰρ, φησὶ, χρὴ τὸ ἐκ θεῶν εἱμαρμένον καλῶς. Ad poſteriorem illud Palladæ, in antholog. *l.* 1. *c.* 13. Et Stob. *tom.* 2. *tit.* 98.

Εἰ τὸ φέρον σε φέρει, φέρε κὴ φέρε· εἰδ' ἀναγκαῖς,
Καὶ σαυτὸν λυπεῖς, κὴ τὸ φέρον σε φέρει.
Si te fata ferunt, ferto fertórque. gravatim
Si fers, te crucias; nec minus illa ferunt.

Vel ut Maximus exhibet *collectan. c.* 18.

Ὡς κε θέλῃ τὸ φέρον σε φέρῃν, φέρε· εἰδ' ἀπιθήσεις;
Καὶ σαυτὸν βλάψεις, κὴ τὸ φέρον σε φέρει.
Quòd tua ferre volunt te fata, ferare. recuſas?
Te lædis; læſum ſic quoque fata ferent.

Quod utrumq; in verſione ſua expreſſit elegantiſſimè H. Grotius;

Si quem fors agat atque ferat, ferat atque feratur:
Ni ferat, & feret hunc fors, magis & feriet.

Nec unquam ſatis prædicatum Cleanthis votum illud, quod ὅπῃ παλὸς θεόκειται. vult eſſe Epictetus *Enchir. c.* 52.

Ἄγε δέ μ', ὦ ζεῦ, καὶ σύ γ' ἡ πεπρωμένη
Ὅποι ποθ' ὑμῖν εἰμὶ διατεταγμένος·
Ὡς ἕψομαί γ' ἄοκνος· ἢν δὲ μὴ θέλω,
Κακὸς γενόμενος οὐδὲν ἧσσον ἕψομαι.

Seneca ſic reddidit *epiſt.* 107. & ex Seneca Aug. de *Civit. Dei, l.* 5. *c.* 8.

Duc me, parens celſique dominator poli,
Quocunque placuit. nulla parendi mora eſt:
Aſſum impiger. fac nolle. comitabor gemens:
Malúſque patiar, quod bono licuit pati.

Vide *l.* 10. § 28. Addo tertiam D. Boot. interpretationem, qui τὸ συνεμφέρειν in *accommodandi* ſenſu hîc ſumit; ut hoc ſit quod Marcus velit, *fatum & nobis accommodari, & facere etiam ut noſmet ipſos eidem accommodemus.* in quam ferè ſententiam Marcus *l.* 4. § 23. Πᾶν μοι σωφρόνει, ὅ σοι εὐάρμοστόν ἐστιν, ὦ κόσμε. Et *l.* 5. § 8. Τὸ συμβαῖνόν σοι ἐφαρμόσθη σοί, καὶ ἐφὸς σέ πως ἦλθεν. Et *l.* 3. § 16. ἀδιαλύτως τῇ ἑαυτοῦ μοίρᾳ συνηρμοσμένον. Et *l.* 7. § 57. μόνον φιλεῖν τὸ ἑαυτῷ συμβαῖνον καὶ συγκεκλωσμένον. τί γὰρ ἁρμοδιώτερον; in hanc denique ſententiam quam proximè, *l.* 12. *c.* 1. σοὶ γὰρ αὐτὸ ἡ φύσις ἔφερε, καί σε τύτῳ. Tu quiſquis es, quamcunq; ex iſtis ipſe volueris, amplectare per me licet; aut potiorem aliquam, ſi comminiſci potueris.

Συγχωρεῖς πᾶν τὸ λογικὸν | λογικῶν appellatione Deũ atq; Dæmonas ſimul cum hominibus intelligit. Iſtîc autem conjunctionis illius tantummodo meminit, quæ ratione prædita invicem aſtringit omnia. alibi ſæpius nexum & conjunctionem cum univerſo mundo inculcat; ut *l.* 2. § 4. Caſ. *ad Perſ. Sat.* 3.

Κήδεται μὲν πάντων | *Aliorum,* inquit, *curam gerere, eſt naturæ conſentaneum.* Ita *infra* § 6. τῷ ἀνθρώπων φύσικῶς. & *l.* 9. § 3. κήδεται δεῖ. & contra, *l.* 2. § 1. τὸ ἀνθρωπείως ἔχειν φύσιν. Impia itaque, & humanitatem quaſi abjurantis & amolientis

amolientis à se, Caini vox illa, *Numquid ego custos sum fratris mei?* Gen. c. 4. v. 9. Ad quæ verba Joannes ille ὁ χρυσορρήμων *in Gen. orat.* 19. cum Marco nostro planè consentiens; Καὶ τοιοῦτοί σοι κτῆ ἀκολασίαν ἅπασα ἐπέσφαλται, καὶ κτῆ τὸν τῆς φύσεως νόμον, ἐκβαλῶν σε καὶ φύλακα εἰς τῆς τῦ ἀδελφῦ σωτηρίας. τῦτο γὰρ ἡ φύσις ἐπέτρεπε. Et Ambros. *de Caini & Abel. lib. 2. cap. 9. Recusat fraternæ munus custodiæ, quasi exors naturæ.* Contrà Julian. Imper. de se *epist.* 12. Ἐπεὶ καὶ ἐκεῖνος, ἀλλ' ἑαυτῦ μᾶλλον, ἢ καὶ ὑπὲρ ἄλλων ἀπάντων, ὡς εἰκὸς, ἐκήδετο. De Demonacte Lucianus: Φίλῳ μὲν ἴσως ἅπασι καὶ ἐκ ἔστιν ὅν τινα ἐκ οἰκείων ἐνόμιζεν, ἄνδρωπόν γε ὄντα. Ità Apostol. *ad Galat. cap. 6. v. 10.* ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας. Facit huc & parabola illa Lucæ *c.* 10. quâ ostendit D. Jesus τὸν πλησίον ἡμῶν quemvis esse, cui, cum ope nostrâ indigeat, subvenire possimus.

Δόξης δ' ἐκλὶ τῆς παρὰ πάντων | Plato *Lachet.* ἔστι μέν τοι ὁ ἔπαινος ὅτι καλὸς, ὦ ἀνδρῶν ἀξίων πεδύεσθαι. Hector apud Nævium,

Lætus sum laudari me abs te, pater, laudato viro.

Cicer. *Tusc. l. 4. § 67.* & *epist. famil. l. 5. ep. 12.* & *l. 15. ep. 6.* ubi subjungit: *Ea est enim profectò jucunda laus, quæ ab iis proficiscitur, qui ipsi in laude vixerunt.* Idémque Seneca explicans, *epistol.* 102. *Cùm Tragicus ille apud nos ait; Magnificum esse laudari à laudato viro; laude digno, ait.* Et ibid. *Claritas, bonorum virorum secunda opinio est. vel laus est à bono bonis reddita.* & mox: *claritatem* à *gloria* distinguens; *Gloria multorum judiciis constat, claritas bonorum.* Itaq; Lucilius *Sat.* 14. apud Nonium profitetur,

Paucis se malle & sapientibus esse probatum,
Ἢ πᾶσιν γεκύεσσι καταφθιμένοισιν ἀνάσσειν.

Τῶν ὁμολογεμένως τῇ φύσει βιόντων | Quod *naturæ convenienter vivere*, Flaccus, *l. 1. epist. 10.* & Cicero *Offic. l. 3.* Idémque *de Finib. l. 3. Congruenter naturæ convenientérque vivere.* & *Tusc. l. 5. Congruere naturæ, cúmque ea convenienter vivere.* Vide *ad l. 1. § 9.*

Οἱ δὲ μὴ ὅπως βιῶσιν, ὁποῖοι | Idem ferè *lib. 9. § 18, 27.* & *l. 10. § 13.* & *l. 11. § 18.* Cicero *pro domo sua: Laudatio hominis turpissimi, mihi ipsi erat penè turpis.* Senec. *epist. 52. Quid lætaris, quod ab hominibus iis laudaris, quos non potes ipse laudare?* Idem in *excerpt. Non potest ullam autoritatem habere sententia, ubi qui damnandus est, damnat. Malis displicere, laudari est.* Bern. *epist. 248. Non potest bonus non esse, qui bonis placet: nec minus validum argumentum mihi videtur, quòd bonus sit, si malis è regione displiceat.* At editor Lugdun. hîc negativam omisit, in dictionis Marcianæ fraudem non ferendam.

Καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν | *Noctúque & interdiu.* ità Marinus in Proculo *cap. 3. ad lib. 4. § 50.* repræsentandus; νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν. quo loco non erat, quod Heraldus *animad. in Iambl. c. 4.* Scripturam editam submoveret, & μεθ' ἡμέρας substitueret. etenim μεθ' ἡμέραν est *interdiu*, ut Marco istîc, ità aliis passim. Aristoph. *Pluto* 4. 3.

Οἴμοι πάλαι ἀπόλλυμαι μεθ' ἡμέραν.
Væ misero mihi, spolior istîc interdiu.

Demost. *in Midiam.* Καὶ γὰρ ἐχθρὸς ἦν, καὶ μεθ' ἡμέραν εἰδὼς ὕβριζεν. *& interdiu*, sive *ipsâ luce, sciens prudénsque contumeliâ afficiebat.* Polyb. *lib. 1.* πλειόνων ἢ πλειόνων ἀδικημάτων καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν. &, ποτὲ μὲν μεθ' ἡμέραν, ποτὲ δὲ νύκτωρ ὑπαναιδόμενος, Plut. in *Publicol.* Ὥστε μεθ' ἡμέραν τοὺς Ῥωμαίους ὁρῶντας, &c. nihil tritius aut pervulgatius. Adjiciam tamen unum amplius locũ ex Luciani *cataplo*, quia ad Marci mentem facit. ibi Lychnus sive *Lucerna*, Rhadamantho coram adversùs Megapentheum testimonium perhibens; Ἐγὼ τὰ μεθ' ἡμέραν μὲν ἐκ οἶδα· ἃ γὰρ παρ' ἐμοῦ δὴ νυκτὸς ἐποίει καὶ ἔπραττεν, οἷα λέγειν. Vide *l. 10. § 13.*

Οἵοις μεθ' οἵων φύρεσθαι | *Ac quibus se hominibus admisceant.* Xyl. Et potest reverâ ex necessitudinibus & familiaritatibus de hominum affectu conjectura sæpenumero haud vana fieri. juxta illud Phœnicis Euripidei, quod laudant Æschines *adversus Timarch.* Diodor. Sic. *l. 12.* & Plin. min. *l. 4. ep. 27.*

Ὅστις δ' ὁμιλῶν ἤδεται κακοῖς ἀνὴρ,
Οὐ πώποτ' ἠρώτησα, γινώσκων ὅτι
Τοιοῦτός. ἐσθ' οἵοις περ ἥδεται συνών.
Si quis malorum pascitur consortio,
Inquirere ultrà parco; compertum hoc habens,
Talem esse quemque, quàli amicitiâ utitur. Grot.

Cæterùm haud plenè satis Marci verba expressit is. pleniùs exactiúsque Cas. *quales cum qualibus volutantur*, sive commiscendo sese invicem fœdant & inquinant. Est enim metaphora à limo lutóve, quod è terra fit, humido aliquo commaceratâ. unde & φύρεσθαι non est tantùm μίγνυσθαι, vel μαλάττεσθαι, sed & μαλακίζεσθαι &, φυρμὸς, ῥύπος, μίασμα, μολυσμός. Hesych. unde forsan & nostrum, quo Cas. usus est hîc, **motl**. Vide *l. 7. § 67.*

Παρὰ τοιούτων ἔπαινον | Cicer. *de fin. lib. 2, Nihil est turpius quàm sapientis vitam ab insipientium sermone pendere.* Idémque *de Oratore perfect.* § 41. *Ego cùm à nostro Catone laudabar, vel reprehendi me à cæteris facilè patiebar. Sic Socrates videtur testimonio Platonis aliorum judicia debere contemnere.* Senec. *epist. 52. Quanta dementia ejus est, quem clamores imperitorum hilarem ex auditorio dimittunt?* Apud eundem Epicurus *epist. 29. Nunquam volui populo placere. nam quæ ego scio, non probat populus; quæ probat populus, ego nescio.* Subjungit Seneca; *Idem hoc omnes tibi ex omni domo conclamabunt, Peripatetici, Academici, Stoici, Cynici.*

nuci. quis enim placere poteſt populo, cui placet virtus? malis artibus popularis favor quæritur. ſimilem te illis facias oportet. non probabunt, niſi agnoverint. conciliari niſi turpi ratione amor turpium non poteſt. Idem *epiſt.* 92. *Eleganter Demetrius noſter ſolet dicere, eodem loco ſibi eſſe voces imperitorum, quo ventre redditos crepitus. Quid enim, inquit, meâ refert, ſurſum iſti an deorſum ſonent? Quanta dementia eſt vereri, nè infameris ab infamibus?* Epicuri illud ob oculos habuiſſe videtur Clemens, cùm iſta ſcriberet, *Strom. lib.* 1. Οὔ ποτε ἄρα ὀφειλήσου τοῖς πολλοῖς ἀρέσκειν· ἃ μὲν γὰρ ἐκείνοις εἰδείλων, ἐκ ἀσκῶμεν ἡμεῖς. ἃ δ' ἡμεῖς ἴσμεν, μακρὰν ὄντα τῆς ἐκείνων διαθέσεως. qui locus cùm corruptelæ manifeſtus ſit; ità interpretari Herveto viſum, ac ſi pro ἐκείνοις εἰδείλων, ἐκείνοις ἥδει, vel ἐκεῖνοις ἀνδάνει legiſſet; Sylburg. ἐκείνοις εἰδείμεν, ἀσκεῖν, ſcil. reponendum poſſe exiſtimat, ut ſit, *quæ nos novimus illos exercere.* mihi neutrum ſatisfacit. forſan potiùs, ἐκεῖνοι εἰδεῖεν, *quæ illi nôrint*; ut in membro altero, ἡμεῖς ἴσμεν, *quæ nos ſcimus.* Vide *l.* 4. § 3.

Οὐδ' αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἀρέσκονται | Vide *lib.* 8. § 52, 53. Senec. *epiſt.* 9. *Niſi ſapienti ſua non placent. omnis ſtultitia laborat faſtidio ſui.* Et *de tranquill. c.* 2. *Unus effectus eſt vitii, diſplicere ſibi.* & *epiſt.* 47. *Hoc habent inter cætera boni mores; placent ſibi & permanent. Levis eſt malitia, ſæpe mutatur, non in melius, ſed in aliud.* Ariſtot. item *Ethic. l.* 9. *c.* 4. Διαφέρονται ἑαυτοῖς οἱ φαῦλοι· καὶ ἕτερον μὲν ἐπιθυμοῦσιν, ἄλλα δὲ βούλονται. Vide ſis cætera.

§ 5. Μήτε ἀκούσιος | Apud. Ariſtotel. *Rhetor. l.* 2. *c.* 24. neſcio quis.

Εἰ γὰρ ὑβρίζειν τοῖς κακῶς δεδρακόσιν
Ἀκούσιος, δίκαιον εἰς ὀργὴν πεσεῖν·
Οὔτ' εἴ γ' ἀναγκασθείς τις εὖ δράσαι τινί,
Μεμπτὸν ὄζει τῷ δ' ὀφείλειν χάριν.
Si noſtra in illum ſe ira non recte ferat,
Qui non ſuâ aliquid ſponte commiſit mali;
Nec qui coactus alteri benefecerit,
Ullum meretur aut honorem aut gratiam. Grot.

Vide *l.* 4. § 34. Auguſtinus *confeſſ. l.* 1. *c.* 12. & ex eodem Petr. Lomb. *ſentent. l.* 2. *diſtin.* 40. § 2. & Proſper. *ſent.* 172. *Nemo invitus benefacit, etiamſi bonum eſt quod facit.* Idémque *in Joan. Evang. tract.* 43. *Quod quis invitus vel neceſſitate facit, non bene facit. Sapientem* verò *invitum nihil facere,* Stoicum dogma eſt. Cicero *paradox.* 5. *Soli hoc contingit ſapienti, ut nihil faciat invitus, nihil coactus.*

Μήτε ἀκοινώνητος | Quod ubiq; damnat. Vide ad *l.* 2. § 2. Gregor. Naz. *in Baſil. epitaph.* Μήτε τὸ φιλόσοφον ἀκοινώνητον, μήτε τὸ πρακτικὸν ἀφιλόσοφον. Senec. *de beat. c.* 20. *Sic vivam, quaſi ſciam aliis me natum: & naturæ rerum hoc nomine gratias agam.* & *ep.* 48. *Non poteſt quiſquam beatè degere, qui ſe tantùm intuetur, qui omnia ad utilitates ſuas convertit. alteri vivas oportet, ſi vis tibi vivere. Hæc ſocietas diligenter & ſanctè obſervanda eſt, quæ nos omnes omnibus miſcet, & judicat aliquod eſſe commune jus generis humani.*

Μήτε ἀνεξέταστος | Ità Baſil. Cæſar. *epiſt.* 44. Οὐδὲν ἀνεξέταστος πρᾶξαι. Et *epiſt.* 54. Πάντα μὲν λόγον, πᾶσαν δὲ πρᾶξιν καθήκουσαν περιπεμφθῆναι. Vide & *infr.* § 6. & *l.* 8. § 2. & *l.* 10. § 37. Idémque *in Eſaiam.* & apud Simeon. Logothet. *orat.* 21. Χρὴ δὲ, ὥσπερ διηγοῦμαι, τὸν λόγον πᾶσι ἀνωτάτω χώραν παρ' ἡμῖν λαχόντα, ἔνδοσα κρίνειν καὶ ἐξετάζειν τά τε δεκτέα καὶ μή, καὶ συγκαταθέσει τῇ πρέποντι, καὶ ταῖς ὁρμαῖς τῆς ψυχῆς μὴ ἀκρίτως ὁπωσοῦν ἐπιτρέπειν. ἀνεξαπάτητος γὰρ ἕκαστος, ἐν οἷς ὄζιν ἀπρεπέστερον. Galen. *hortat. c.* 6. Itaque ἐκ τοῦ μὴ ἀνεξετάστου, τὸ ἀπρεπέστατον καὶ ἀνεξαπάτητον γίγνεται, de quo Marcus *l.* 7. § 55. At contrà Apelles hæreticus referente apud Euſebium *hiſt. Eccleſ. l.* 5. *c.* 13. Rhodone, Μὴ δεῖν ὅλως ἐξετάζειν τὸν λόγον, ἀλλ' ἕκαστον, ὡς πιστὸς ἐκκλησιαζόμενον. quod eſt prorſus interdicere homini, animal nè ſit rationale, ſaltem nè ratione, quâ eum conditor Deus inſtruxit, utatur. nec multùm abſcedunt aut ſuperſtitioſi Judæuli, qui, ut refert Hieronymus à ſancta fide in *Hebræomaſtig. l.* 2. *c.* 2. ex Moſis verbis *l.* 5. *c.* 17. *v.* 11. perperam acceptis, tradunt, quòd, *ſi ſapientes dixerint tibi, dextram eſſe ſiniſtram, vel contrà, credi ſervaríque debeat*; aut ſupercilioſi Jeſuitæ, qui, referente Paulo Soarpio in *Hiſtor. de Interdict. Pauli* 5. *adv. Venet. l.* 2. in *Regulis* Potavii relictis ann. 1606. *reg.* 3. aſſerunt, *Si Pontifex Romanus nigrum eſſe definierit, quod oculus album eſſe renuncia verit, aut vice versâ, illius definitioni eſſe acquieſcendum.* atqui hoc eſt etiam oculos hominibus eruere, non rationis tantùm uſum eripere.

Μήτε ἀνθελκόμενος | *Neque patere te retrahi.* Xyl. *nec cum reluctatione,* Caſ. Malim, *neque affectibus abreptus.* quod Jacob. Apoſt. *c.* 1. *v.* 14. ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας ἐξελκόμενος. Et Marcus *infr.* § 15. ὁρμητικῶς ἀνθρωπαγκόμενος. Eodem vocabulo uſus eſt Plato *leg.* 1. τὰ παίδια αὖ τοῖ τε ἡμᾶς καὶ ἀνθέλκουσι. Vide *l.* 2. § 2.

Μήτε κομψεία | Ità § 8. Οὐδὲ κομψόν. & *l.* 4. § 51. καὶ τῆς κομψείας. & ἀκομψον. *l.* 6. § 38. quæ δὲ τῆ φιλοπαίκτῃ καὶ χαριέντος. uſurpari monet Pollux *l.* 5. *c.* 45. Ariſtoph. *nubib.* 2. 1.

Πρῶτον μὲν εἰ κομψὸν ἐν συνουσίᾳ.
Primò quidem ut ſis lepidus in congreſſibus.

Idem *avib.* 1. 3.

Μὰ γὼ νόημα κομψότερον ἤκουά πω.
Noema nunquam audiveram elegantius.

Ubi Schol. κομψεία, ἐλαφεία, ἀστειότης, *feſtivitas, urbanitas.* Euripid. apud Ariſtot. *Polit. l.* 3. *c.* 4.

Μή μοι τὰ κομψ', ἀλλ' ὧν πόλει δεῖ.
Speciosa mitte; prome queis urbi eſt opus. Grot.

Ariſtot. *de Cælo l.* 2. *c.* 13. κομψῶς μὲν, οὐκ ἀληθῶς

δῶς δέ. *argutè quidem, haud verè tamen.* In ſermonis autem elegantia aut feſtivitate ſtudium poni Marcus alibi vetat. Vide *l.* 1. § 7. ἀστειολογίας. & *l.* 8. § 30. εὐτελεστέρως. Plato in *Politic.* Κἂν δοκῇ παιδιὰν τὸ μὴ σπουδάζειν ἐπὶ τοῖς ὀνόμασιν. πλεοσώτερον εἰς τὸ γῆρας ἀναφανήσῃ φρονήσεως. Latiùs tamen extendit idem *epiſt.* 10. Τὸ γὰρ βέβαιον καὶ πιστὸν καὶ ὑμᾶς, τοῦτο ἐγὼ φημι εἶναι τῷ ἀληθινῷ φιλοσοφίαν· τὰς δ' ἄλλας τε καὶ εἰς ἄλλα τεινούσας σοφίας τε καὶ δεινότητας, κομψότητας οἶμαι προσαγορεύων, ὀρθῶς ὀνομάζειν. Aliud eſt τὸ κομψόν *l.* 8. § 34. Senec. *ep.* 115. *Oratio vultus animi eſt: ſi circumtonſa eſt & fucata, & manufacta, oſtendit illum quoque non eſſe ſincerum, & habere aliquid fracti. non eſt ornamentum virile, concinnitas.* Sed de ſententiarum potiùs ratione Marcus iſtîc. Cæterùm, μήτε κομψείαν ἢ διάνοιάν σε καλλωπιζέτω, Xyl. cùm reddidit, *nè in cogitationibus tuis aſtutiam ſectaris*; à Marci mente nimiùm quantum receſſit. διανοίας σχήματα, ſive *figuræ ſententiarum* rhetoricæ magiſtris quid ſint, docet Fabius *inſtit. l.* 9. *c.* 1.

Πολυρρήμων | Epictet. *Enchir. c.* 32. § 1. Καὶ σιωπὴ τὸ πολὺ ἔξω, ἢ λαλείσθω τὰ ἀναγκαῖα, καὶ δι' ὀλίγων. Juvenal. *Sat.* 2. *v.* 14.

Rarus ſermo illis, & magna libido tacendi.

Πολυπράγμων | Vide *l.* 4. § 24. De ſapientibus ex Stoicorum ſenſu Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Ἀπραγμονάς τε εἶναι· ἐκκλίνειν γὰρ τὸ καθῆκον. Plut. *de Stoic. contrad. c.* 16. ait, Chryſippum *vitarum l.* 4. τὸν σοφὸν λέγειν ἀπραγμονά τε καὶ ἰδιοπράγμονα εἶναι· Verba Chryſippi, Οἶμαι γὰρ ἔγωγε τὸν φρόνιμον καὶ ἀπράγμονα εἶναι, καὶ ὀλιγοπράγμονα, καὶ τὰ αὑτῷ πράττειν. ὁμοίως τῆς τε αὐτοπραγίας καὶ ὀλιγοπραγμοσύνης ἀρετῶν ὄντων. Idem *lib. de eligend. propt. ſe.* τῷ γὰρ ὄντι φαίνεται ὁ κατὰ τοῦτο βίος ἀκίνδυνόν τι καὶ ἀσφαλὲς ἔχειν· ὃ πάνυ δὴ πολλῶν δυναμένων τοῦτο ζωπυρεῖν. itaque Tertull. *de pall. c.* 5. non *Epicuros* tantùm, ſed & *Zenonas quietis magiſterium* dicit. Quanquam Tigellinus impurus ille Neronis Palpo, apud Tacitum *annal. l.* 14. Stoicæ ſectæ objicit, quòd *turbidos & negotiorum appetentes faciat.* Siracides *c.* 38. *v.* 26. Ὁ ἐλαττούμενος πράξει αὐτῷ, σοφισθήσεται.

Ὁ ἔν σοι θεός | Mentem nunc *dæmonem*, ut *l.* 2. § 13. & *infr.* § 6. nunc & *Deum* dicit, ut hoc loco, ſic *l.* 12. § 26. ὁ ἑκάστου νοῦς θεός. ibi plura vide.

Περσάπης | Ità *l.* 5. § 27. περσάπτω καὶ ἠγεμόνα.

Ἀρρενος | Vide *lib.* 2. § 5. De Zenone apud Laërt. *l.* 2. Zenodotus:

Ἀρρενα γὰρ λόγον εὗρες ——

Maſcula enim verba inveniſti — vel

Maſculam enim vitæ rationem tu reperiſti.

Et Senec. *epiſt.* 33. *Totus contextus illorum virilis eſt.* Apud Perſium *Sat.* 5. *v.* 144. *Maſculam bilem*, i. e. *Maſculum animum criminis loco luxuria objicit juveni in ſuis caſtris militanti.* Caſaub. ibi.

Ἀνατεταγότος | *qui ſe ita comparaverit.* Xyl. vel *compoſuerit.* ἀνατάξασθαι, ὑπερεπίσασθαι. Heſ. & Suid.

Περιμένων τὸ ἀνακλητικόν | Tranſlatum videtur à re militari: quod & Suidas cenſet, ubi locum hunc laudat, niſi quòd τὸ ἀνακλητικὸν illud eſſe *claſſicum* exiſtimet, *quo εἰς πόλεμον οἱ ῥᾴθυμοι ἀνακαλοῦνται, ignaviores ad prælium in eundem incitantur*; cùm ſit potiùs, ut Budæus, *quo receptui ſignum datur, & à pugna, fuſorúmve proſecutione milites revocantur.* quomodo Plut. in *apopth. Lacon.* Ἄλλος ὅτε παρατάξεως τοῦ πολεμίου τὸ ξίφος καθαφέρειν μέλλων, ἐπεὶ τὸ ἀνακλητικὸν ἐσήμηνεν, ἐκέπ κατήνεγκε. quod idem & de Chryſanta Perſa narrat, in *collatione Pelopidæ & Marcelli*, & in *capit. Rom. quæſt.* 39. à Cyro eo nomine laudato; ex Xenophont. *pæd. l.* 4. Ita & Pollux *onomaſt. l.* 1. *c.* 9. § 19. ubi τὸ εἰς ἔφοδον opponit τῷ ἀνακλητικῷ. Et clariùs adhuc *l.* 11. *c.* 11. παρακελευστικὸν, ᾧ τὸ κατὰ τοὺς τῆς μάχης συμβολοὺς· ἀνακλητικὸν δέ, τὸ ἐκ τῆς μάχης ἀνακαλεῖν. Ita Diodor. Sicul. *l.* 17. *c.* 7. Ἀνεκαλέσατο τῇ σάλπιγγι τοὺς στρατιώτας. & Polyb. *l.* 1. ἀνακλητικὸς τοῦ ἑαυτοῦ παρήγγειλε τοῖς σαλπιγξί· & Plut. in *Fabio*: Τῇ σάλπιγγι σημῆναι ἀνάκλησιν. quod Syneſ. in *Calvit.* κελεῦσαι ἀνακλητικὸν ἠχῆσαι τὰς σάλπιγγας. Sed & Longus *Paſtoral. lib.* 4. de Caprario, cujus cantibus capræ aſſueverant: Πρῶτα μὲν ὀλίγον ἐνέπνευσε, καὶ αἱ αἶγες ἔστησαν, τὰς κεφαλὰς ἀράμεναι· εἶτα ἐνέπνευσε τὸ νόμιον, καὶ αἱ αἶγες ἐνέμοντο κάτω· αὖθις λιγυρὸν ἔδωκε, καὶ ἀθρόαι καπεκλίθησαν· ἐσύρισέ τε καὶ ὀξὺ μέλος, αἱ δ', ὥσπερ λύκοι φοβοῦνται, εἰς τὴν ὕλην κατέφυγον· μέσον ὀλίγον ἀνακλητικὸν ἐφθέγξατο καὶ ἐξελθοῦσα ἡ ὕλη, πλησίον αὐτῶν, τῶν ποδῶν ζωπύρημον. Sed & apud eundem *l.* 1. Dorcona pelle lupinâ invadentes canes ἀνακλήσει σωτῆρος ἡμερῶσαι Daphnis fertur. Idémq; *l.* 2. Λαβὼν τὴν σύριγγα, συρίζει μέσον, ὡς ἐρῶν· ἐρωτικὸν, ὡς πείθων· ἀνακλητικὸν, ὡς ὀπτῆρα. Eodem reſpexit Epictetus *diſſert. l.* 1. *c.* 29. Ἐὰν δ' ὁ θεὸς σημήνῃ τὸ ἀνακλητικὸν ὡς τῷ Σωκράτει, πειθαρχεῖν δεῖ τῷ σημαίνοντι, ὡς στρατηγῷ. Idem *l.* 3. *c.* 13. Ὅταν ᾖ μὴ παρέχῃ τὰναγκαῖα, τὸ ἀνακλητικὸν σημαίνει, τὴν θύραν ἤνοιξε, καὶ λέγει σοι, ἔρχου. Et *c.* 26. Τί ἦν, ἐὰν μὴ παρέχῃ βοράς; πῶς γὰρ ἄλλο, ἢ ὡς ἀγαθὸς στρατηγὸς, τὸ ἀνακλητικὸν μοι σεσήμαγκε; πειθόμαι, ἀπολυθῶ, ἐπιθυμῶ· τὸν ἡγεμόνα, ὑμνῶν αὐτοῦ τὰ ἔργα. Et *c.* 24. Ἂν μὲ ἐκεῖ πέμψῃς, ὅπου κατὰ φύσιν διαγωγὴ ἐκ ἔστιν ἀνθρώπῳ, ἔσομαί σοι ἀπιθὴς· ἔξειμι δὲ οὐ· ὡς σοῦ μοι σημαίνοντος τὸ ἀνακλητικὸν, ἐπιθάνεμαι ὅπου μοι χρεία ἐκ ἔχεις. Poteſt & à re nautica ſumptum videri. quâ imagine eâdem ferè in argumento eodem uſus eſt Epictetus *Enchir. cap.* 7. Καθάπερ ἐν πλῷ, τοῦ πλοίου καθορμισθέντος, ἂν ἐξελθὼν ὑδρεύσασθαι, ὁδοῦ μὲν πάρεστιν, καὶ κοχλίδιον

ἀναλέξῃ ἢ βολβάριον, πεπαῦς [al. πεπέφθαι] ὃ δεῖ τῷ διάνοιαν ὅτι τὸ πλοῖον, ἢ σωτὴρ ἐπιστρέφεσθαι, μή τοι σε γε ὁ κυβερνήτης καλέσῃ, ἢ τότε πάντα ἐκεῖνα ἀφιέναι, ἵνα μὴ δεδεμένῳ εἰσβληθῇς, [ἐμβληθῇς vulg. perperam.] ὡς τὰ σκεύη. ἔτω καὶ ἐν βίῳ, ἐὰν δέωνται ἀντὶ βολβίου καὶ κοχλιδίου γυναικάριον καὶ παιδίον, ὑδὲν κωλύσει. ἐὰν δὲ ὁ κυβερνήτης καλέσῃ, τρέχε ὅτι τὸ πλοῖον, ἀφεὶς ἐκεῖνα πάντα, μηδὲν ὑπιστρεφόμενος· ἐὰν δὲ γέρων ἦς, μηδὲ ἀπαλλαγῆς ποτε τοῦ πλοίου μακρὰν, μή ποτε καλέσῃ σε ἀλίπους. Vide ad *l.* 9. § 3. & *l.* 11. § 20. quo loco, quod ἀναχλητικὸν istîc, ἐνδόσιμον idem dici videtur.

Εὔλυτος | Citat Suidas è Marco istа, sed non explicat. Sic *infr.* § 7. εὐλύτως ἀπεισι. & § 16. εὔλυσον. Potest autem τὸ εὔλυτον istud à *vestitu* sive *calceatu* translatum videri, qui quò minùs arctè astringitur, eò faciliùs exolvitur & exuitur. De Iphicrate Diodor. Sicul. *l.* 15. Τὰς δὲ ὑποδέσεις τῆς στρατιώτας ἐυλύτους καὶ κόφας ἐποίησε, τὰς μέχρι τοῦ νῦν ἰφικρατίδας ἀπ' ἐκείνου καλουμένας. Indè Luc. 3. *v.* 16. λύειν τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος. quem locum tractans, & more suo in allegoriam trahens, Clemens *Strom. l.* 5. χρῆναι γὰρ τοὺς καθαιρουμένους ἀπολύειν τὸ σῶμα τοῦ, καὶ τῆς τούτου ἁμαρτημάτων τοῦ ψυχοῦ, ὥσπερ τοῦ δεσμοῦ τὸν πόδα. Ità Lucr. *l.* 1.

—*vita quoque omnis*
Omnibus è nervis atque ossibus exoluatur.
—*veluti cùm lubrica serpens*
Exuit in spinis vestem.—

Sicut idem *l.* 4. & *l.* 3.

—*vestemque relinquere ut anguis,*
Gauderet.—de anima corpus exuente. De Diogene Cynico Epictet. *l.* 3. *c.* 26. ἐλεύθερος ἦν, ὃν ἀπεβεβλήκει πάσας τὰς τῆς δουλείας λάβας· πάντα εὔλυτα εἶχε, πάντα μόνον προσκρεμάμενα. *omnia appensa tantùm, non adstricta habebat.* Interpres enim doctissimus perperam reddidit; *Omnia à seipso pendentia.* Potest & à *fructibus maturis*, quæ sponte suâ decidunt, quum immatura valdiùs adhæreant. Theophr. *de caus. plant. l* 5. *c.* 4. Πεπαυδεὶς γὰρ ὁ καρπὸς, αὐτόματος ἀπορρεῖ προσὶ τὸ πεπαυδῶσθαι, μᾶλλον ἔχουσι καὶ προσκρεμᾶσθαι. Vide *l.* 12. § 3. Cicer. *de Senect. sicut poma ex arboribus, si cruda sunt, vi avelluntur, si matura & cocta, decidunt: sic vitam adolescentibus vis aufert, senibus maturitas.* quod Senec. *epist.* 30. *Senectus leniter emittit, non repente avulsum vitæ, sed minutatim subductum.* Vide *l.* 9. § 3. Aptissimè ad Marci mentem; Idem in *Oedip.* 4. 2.

Animam senilem mollis exolvit sopor.

Contendi autem possunt cum Marci istis Epicteti illa *dissert. l.* 2. *c.* 6. Ἀλλὰ χρυσάσπας μὲν πρόειν ἄλλων τὸν πολέμιον, ἐπειδὴ τῆς σάλπιγγος ἤκουσεν ἀναπαλύσας, ἀνέχεν. ἔτω προαιρετέον ἔδοξεν αὐτῷ, τὸ τῷ στρατηγῷ πείσασθαι, ἢ τὸ ἴδιον ποιεῖν. ἦμωμὸ ὃ ὑδεὶς θέλει, ὑδὲ τῆς ἀνάγκης καλύσης, εὐλύτως ὑποκύσαι αὐτῇ· ἀλλὰ κλαίοντες καὶ στένοντες πάχομαι ἃ πάχομαι· & fortasse istîc etiam εὐλύτως fuerat. Vide ad *l.* 8. § 33. *l.* 9. § 3.

Μήτε ὅρκῳ δόμῳ | Juramentum omne viro ejusmodi, qualem Marcus istîc delineat, variis rationibus neutiquam necessarium videri possit. Ac primò quidem διὰ τὸ ἀξιόπιστον. quia, cùm veracem se jugiter ac constantissimè exhibuerit, etiam injurato à quibusvis fides adhibebitur. καὶ γίγνεται τοιούτοις ἀνθ' ὅρκων ὁ τρόπος· ut Libanius *orat.* 28. In quam sententiam argutè Clemens *Strom. l.* 7. Τὸ ἀληθεύειν καὶ τὸν ὅρκον, καὶ συμφωνίας τῆς καὶ τὸ ἀληθὲς γίνεται· τὸ εὐορκεῖν [ità Heinsius. quod vulg. εὑρεῖν.] ἓν συμβαίνει καὶ τῷ κατορθώσιν τῷ ἐν τοῖς καθήκουσι. πῶς τοίνυν ἔτι τὸ ὅρκου χρεία, τῷ καὶ ἀκρον ἀληθείας βιοῦντι; Clarius Isidor. Pelus. *l.* 2. *epist.* 148. Ὁ τῷ εὖ βιόντων λόγος ὅρκου πολὺ κρείττων τοῖς πολλῶν τῷ ἀκριβοῦντων σεφανοῦται ψήφοις. ἔκεν, εἰ πιστεύεσθαι βουλόμεθα, εὖ βιῶμεν. Sed & Pythagoras, sectatoribus suis præcipiebat, Μὴ ὀμνύναι θεούς· ἀσκεῖν γὰρ αὐτὸν δεῖν ἀξιόπιστον παρέχειν. Laert. *l.* 8. Quod Gregor. Naz. in *Iamb.*

Ὅρκον ὃ φεύγε πάντα. πῶς ἔν πείσομαι;
Λόγῳ, τρόπῳ τε τὸν λόγον πιστωθήσῃ.

De Essenis Josephus *captiv. Jud. lib.* 2. *c.* 12. πᾶν μὲν τὸ ῥηθὲν ἰσχυρότερον ὅρκου· τὸ δὲ ὀμνύειν αὐτοῖς περίεισι, χεῖρον τι τῆς ἐπιορκίας ὑπολαμβάνουσι. ἤδη γὰρ δὴ κατεγνῶσθαι φασὶ τὸν ἀπιστούμενον ἄνευ θεοῦ. Cicero *pro Balbo*: *Athenis aiunt, cùm quidam apud eos, qui sanctè gravitérque vixisset, & testimonium publicè dixisset, & ut mos Græcorum est, jurandi causâ ad aras accederet, unâ voce omnes judices, nè is juraret, reclamâsse.* Xenocrates is fuit, utì docet Laërt. *l.* 4. in *Xenocr.* Ἦν δὲ, inquit, καὶ ἀξιόπιστος σφόδρα· ὥστε μὴ ἔξὸν ἀνώμοτον μαρτυρεῖν, τούτῳ μόνῳ συνεχώρησαν Ἀθηναῖοι. Sed & Val. Max. *memorab. l.* 2. *c.* 10. qui hoc ipsum ubi retulerat, subjunxit; *Judices, quod sibimet ipsis postmodum dicendæ sententiæ loco remissuri non erant, sinceritati ejus concedendum existimârunt.* Vide quæ de Maximo Marcus *l.* 1. § 15. Plaut. *Amphitr. Act.* 1. *Scen.* 1. *v.* 281.

Nam injurato scio plùs credet mihi, quàm jurato tibi.

Ità quod apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 27. Æschylus;

Οὐκ ἀνδρὸς ὅρκοι πίστις ἀλλ' ὅρκων ἀνήρ.
Dat fidem vir juramento, non juramentum viro.

sive ut Grotius reddit,

—*vir sacramento fidem*
Debet mereri, non sacramentum viro.

Deinde, διὰ τὸ ἀπρεπέστατον καὶ τὸ ἀφελές. quia, cùm sit sponte suâ æqui bonique tenacissimus, juramento nihil opus habiturus sit, cujus religione ad officium suum præstandum adigatur. Etenim quemadmodum de legibus Demonax Cynic. ap. Lucian. οἱ ἀγαθοὶ νόμοι οὐ δέονται, nimirum, ποιοῦντες ἑκουσίως διὰ

διὰ τὸν λόγον, ἃ ἄλλοι ἄκοντες διὰ τὸν νόμον. οἱ γὰρ ἀληθῶς φιλοσοφοῦντες μόνοι ποιοῦσιν ἑκουσίως, ἃ ποιοῦσιν ἄκοντες οἱ λοιποὶ διὰ τὸν νόμον, ὥσπερ ὑπὸ πληγῆς κυνὸς ἢ μαλεᾶ φόρῳ τινὶ ἥδονὴν ἀποτρεπόμενοι, καὶ πρὸς τὸ δεινὸν ἀποβλέποντες. Xenocrates apud Plut. *adv. Colot.* & *de virt. moral.* Et Constantius Imper. *orat. pro Themistio:* Εἰ δυνατὸν ἦν πᾶσιν ἀνθρώποις φιλοσοφεῖν, τῆς ἐκ τῶν νόμων ἀνάγκης ἐκ μέσου οὔσης. ὧν γὰρ νυῦν διὰ τὸ δέον ἀπέχονται, ταῦτα ἂν ἑκόντες ἐκ προαιρέσεως. Itaque Aristippus, Τί πλέον ἔχουσιν οἱ φιλόσοφοι, requisitus, respondit, referente Laërtio; Ἐὰν πάντες οἱ νόμοι ἀναιρεθῶσιν, ὁμοίως βιώσομαι. *Eodem quo nunc vivunt modo victuros philosophos, etiamsi leges omnes tollerentur.* Siquidem id suâ sponte facient, quod legibus facere coguntur. De juramento pariter dici poterit; nihil istoc viro bono opus, quò ad id quod est officii sui obeundum, vel impellatur, vel obstringatur: quum sponte suâ facturus sit illud, quod alii vix etiam juramenti vinculis constricti exequantur. Ità M. Fabius fugientibus cohortibus post Q. Fabium in prælio occisum; *Hoc jurâstis* inquit, *milites? fugientes vos in castra rediturosne? adeò ignavissimos hostes magis timetis, quàm Jovem Martémque per quos jurâstis? at ego injuratus aut victor revertar, aut propè te hîc, Q. Fabi, dimicans cadam.* Liv. *l.* 2. De Numa Livius idem *l.* 1. *Eâ pietate omnium pectora imbuerat, ut fides ac jusjurandum, propulso legum ac pœnarum metu, civitatem regerent.* Cæterùm Fabium fides pietásq; in patriam etiam citra juramentum in officio continebant. Atq; hoc est quod Solon, ut Laert. *l.* 1. Κλοιοκαλδίαν ὅρκου πιστοτέραν ἔχειν. Quanquam nec *injuratus* prorsus vir bonus: *sacramento*, non vulgari tamen illo, adactus, sed sanctiore etiam, si quid in istis aliud alio sanctius æstimatur, quódq; facit, ut illius idcirco nullus indigeat. Senec. *epist.* 37. *Quod maximum vinculum est ad bonam mentem, promisisti virum bonum. Sacramento rogatus es.* & *epist.* 65. *Sapiens, assectatórque sapientiæ, velut sacramento rogatus,* &c. Et *de vit. beat. c.* 15. *ad hoc sacramentum adacti sumus.* Cæterùm ego sensui, quem priore loco proposueram, ἐμμένω. Tertio deniq; (id quod Marcum istîc cum primis velle, nullus ambigo) διὰ τὸ αὐτάρκης καὶ ἀπροσδεής· quia eo sit animo eâque sui fiduciâ, ut juramentum interponere nihil habeat necesse, si dicenti fides derogata fuerit; cùm ab aliorum de sese opinionibus ac judiciis bonum suum ac beatitatem neutiquam pendere persuasum habeat. quò spectat & quod sequitur, ut nec juramentum proprium, ità nec testimonium alienum, sic affecto, usui (necessario saltem) futurum.

Μήτε ἀνθρώπου μάρτυρος | Ità *l.* 7. § 62. ἔστι ὑπομαρτυρήσεως δεήσῃ. Et *infrà* § 16. εἰ δὲ ἀπιστοῦσιν αὐτῷ, &c. *parum pensi habiturum, etiamsi non ipsi fidem adhibuerint, talem esse revera, qualem præ se fert.* Τί δ' ἐρεῖ τις ἢ ὑπολήψεται περὶ αὐτοῦ, ὃ δ' εἰς νοῦν βάλλεται. *lib.* 10. § 11. aliud est autem quod *lib.* 9. § 29. μὴ φοβεῖσθε, εἴπῃς εἴσεται.

Ἓν ὃ τὸ φαιδρόν | Vitiosa proculdubio scriptura. ambigua satìs emendatio. Eruditus vir D. Boot. vult ἓν ὅ, quasi dicat: *hoc unum cum primis attendatur*, vel *agatur*. quomodo Apost. *ad Philip. c.* 3. *v.* 13. ἓν δέ. *Unum hoc* est quod ago, quod attendo. Ego existimaverim legi posse, ἓν ὅ, vel, quia id forsan poetarum est peculiare, ἔνι ὅ, ἐνὴ τὸ ἔνεστι ὅ, *inest autem* hujusmodi, quam suprà delineaveram, animi constitutioni *alacritas* jugis καὶ αὐτάρκεια. Vel si cui minùs hoc arriserit, quia moniti seu præcepti rationem præcedentia habent, ἐνῇ ὅ, aut ἐνέστω ὅ, *insit autem*, aut *inesto verò*, &c. Cæterùm aliorum arbitrium esto. ego nihil statuerim.

Τὸ φαιδρόν | Apul. in *apolog.* *Cæterùm Platonica familia nihil novimus nisi festum & lætum, & solenne & superum & cœleste.* Senec. *epist.* 60. *Talis est sapientis animus, qualis mundi status super Lunam: semper illîc serenum est.*

Ὀρθὸν ἓν ἓν χρὴ, ἐχὶ ὀρθούμενον | *Rectum igitur esse oportet, non autem erectum.* hoc est: qui *recto* ipse per se jugiter consistat *incedátque talo*, ut Horatius loquitur, *l.* 2. *ep.* 1. non qui lapsus, vel lapsabundus alienâ manu erigi opus habeat; quomodo de Hectore Homer. *Il.* η. *v.* 272.

—— ὁ δ' ὑπτίος ἔξετανύσθη

Ἀσπίδι ἐγχριμφθείς· τὸν δ' αὖ ἐπ' ὄρθωσεν Ἀπόλλων.

Et de Euryalo, *Il.* ψ. *v.* 694.

Ὡς πλαγχθεὶς ἀνέπαλτ'· αὖταρ μεγάθυμος Ἐπειὸς
Χερσὶ λαβὼν ὄρθωσε. ——

Sophocles *Oedip. Colon.*

Γέροντα δ' ὀρθοῦν, φλαῦρον, ὃς νέος πίσυ.

Frustra, in juventa lapsus, erigitur senex.

Plutarch. *ad præfect. indoct.* Οὔτε γὰρ πίπτοντος ὄζειν ὀρθοῦν, οὔτε διδάσκειν ἀγνοοῦντα. *Neque enim aut erigere alios idoneus est, qui ipse cadit; aut docere, qui ipse nescit.* Vide *ad l.* 1. § 15. Suid. Ὀρθὸς λέγεται καὶ ὀρθιος. Μάρκος. Ὀρθὸν ὄ (f. δεῖ) ἐν καὶ μὴ ὀρθούμενον. Verùm sæpiùs istîc jam nominatus & deinceps nominandus, non sine grati animi significatione, D. Boot. aliorsum hæc accipit. *Esset*, inquit, *plus quàm Stoica rigiditas, ἀναμαρτησίαν exigere à sectatoribus sapientiæ, cùm illa non nisi ipsis sapientibus competat. deinde sibi ipsi contradiceret, ut qui passim monet à peccatis quidem cavendum esse omni curâ & diligentiâ; sin in aliqua prolabaris, resurgendum esse, & meliora monstranti obtemperandum.* Vide *l.* 4. § 12. & *l.* 5. § 9, 10. & *l.* 6. § 11, 21. & *l.* 8. § 16. *Quin & l.* 7. § 12. *iisdem verbis, quæ hîc difficultatem pariunt, sed sensu diverso,* Ὀρθὸς, ἢ ὀρθούμενος. *Sensus itaque, ni fallor, hic est.* Ὀρθὸς inter alia valet, quod Latinis *erectus* vel *surrectus*; τὸ ἑστάμενον καὶ ἄνω βλέπον, καὶ μὴ συγκυφὸς, ut

Græci Grammatici exponunt. Ità Xenoph. in *Sympoſ.* Μετὰ ἢ τοῦτο κύκλῳ ἐσιὼν ἔβλεπον θείους ξιφῶν ὀρθῶν. Theophr. *l.* 5. *de cauſſ. c.* 4. κατὰ τὸν τοιοῦτον, ὅταν ὀρθὰ φαθῇ, πολὺ ὕδωρ ἀείρει. Lucian. δεῖ γὰρ ὅτι μαθεῖν σωόντων, μηδ' ὅπως κακίζης ἔχων ὀρθός. Vult igitur Marcus, *è diſciplinæ ſuæ placitis, ut rectus inſiſtas, idque per te, ità ut externis veluti fulcris non indigeas: alioqui fore,. ut ſemper verſeris in metu ruinæ, videlicet fulcris illis (honore, divitiis, liberis, &c.) in quæ te inclinabas, ac quibus te probè ſuffultum putabas, ſubductis; quod facillimè ac multis occaſionibus fieri poteſt.* igitur hæc verba nihil aliud volunt, quàm illud triſtiſſimum Stoicorum dogma, *Viro ſapienti debere omnem felicitatem intra ſeſe repoſitam eſſe, ità ut non pendeat à rebus externis, extra ipſius poteſtatem ſitis.* Itaque ſic interpretor, *Oportet ut ſtes erectus, non ut erectus tenearis ab aliis.* Vide Platon. in *Menex.* ſupr. *ad l.* 2. § 11. Marcus ipſe *l.* 7. § 2. Τοῦτο πάντα, καὶ ὀρθὸς εἶ. favent huic interpretationi, & antegreſſa illa, τὸ ἀπροσδεὲς τῆς ἔξωθεν ὑπηρεσίας, &c. quibus adjungi poſſunt & Epicteti illa, *l.* 3. *c.* 24. Ταῦτα ἔχων ἀεὶ ἐν χερσὶ, καὶ πρὸς μὲν αὐτὸς οὐδὲν σαυτῷ, καὶ οὐχήσεις πολλῶν, οὐδενὶ μήσῃ τῶν παρεμπεσόντων τῷ ὑπερφυῶς. Ità fuerit, ſed à corpore ad animum traductum, quod de ſe Umbricius apud Satyricum *ſat.* 3.

—*pedibus me*
Porto meis, nullo dextram ſubeunte bacillo.

§ 6. Εἰ μὲν κρεῖττον εὐείσχεις | Ità Epictet. *lib.* 4. *c.* 9. Εἰ πρὸ ἄλλα τούτων μείζονα ζητεῖς, ἴσθι ἃ ποιεῖς.

Ἀρκεῖσθαι ἑαυτῇ | *ſuprà* § 5. teſte nullo, ope operâve nullâ indigens. Vide *l.* 9. § 26.

Καὶ ἐν τῇ εἰμαρμένῃ | Vide an non [ἐν] illud inducendum ſit: ut ſententia ſic procedat, ἀρκεῖσθαι ἑαυτῇ, in eis quæ rationis ope adminiſtrantur, καὶ τῇ εἱμαρμένῃ, in eis quæ ἀπροαιρέτως contingunt vel decernuntur potiùs.

Τῷ ἀρίστῳ εὐεικοφόρῳ ἀπόλαυε | Ità *l.* 12. § 29. dixit ἀπολαύειν τὸ ζῆν. Senſuum prægnans dictio. Eſt enim ἀπολαύειν, ſive *frui*, cum oblectatione quadam in re adepta prorſus acquieſcere. Ideo *mediis uti, fine frui* dicimur. indè tritum illud in ſchola Theologica, *peccatum in hoc omne conſiſtere, quòd aut fruimur utendis, aut utimur fruendis.* Videatur Auguſt. *de doctrin. Chriſt. l.* 1. *c.* 22, 32, 33. Et *de Trin. l.* 9. *c.* 8. & *l.* 10. *c.* 10, 11. & 83. *quæſt.* 30. Petr. Longob. *ſent. l.* 1. *diſt.* 1. & Thom. Aquin. *Sum. part.* 1. 2. *quæſt.* 11. *art.* 3, 4. Verùm Marco ipſo nemo meliùs τὸ ἀπολαύειν iſtud nobis explicaverit. Is *l.* 10. § 32. ἀπόλαυσιν, inquit, δεῖ ἀπολαμβάνειν, πᾶν ἃ ἕξεσι κατὰ τὴν ἰδίαν φύσιν ἐνεργεῖν· ἀπόλαυσιν ſive *fruitionem oportet ducere, quicquid ſecundùm naturam ſuam exequi datur.* hoc autem quomodo fiat, ibidem docet. nempe, cùm eo loco iſta nobis ſunt, οἷον ὅτι τοῖς ἡδυπαθοῦσιν ἡ ψυχὴ, quo *deliciæ & luxus ſunt hominibus voluptati deditis*, qui in ea nimirum ſummum bonum ſtatuunt, & quorum vita βίος ἀπολαυστικὸς dicitur Ariſtoteli *Ethic. Nicom. l.* 1. *c.* 5. & *Eudem. l.* 1. *c.* 4. & ipſi ἀπολαυστικοί. *ibid. lib.* 2. *c.* 4. quo ſenſu & ἀπολαυστικὰ φαντάσματα, *ſuprà* § 4. quæ ἡδονικὰ *ibidem.* Senec. *de benef. l.* 4. *c.* 13. *Viri officium eſt, inter alia, & beneficium dare. quare ergò dat? nè non det,* (q. d. nè officio ſuo deſit) *nè occaſionem benefaciendi perdat. vobis voluptas eſt, inerti otio aſſuefacere corpuſculum, & ſecuritatem ſoporis ſimillimam appetere, & ſub denſa umbra latitare, tenerrimiſque cogitationibus, quas tranquillitatem vocatis, animi marcentis oblectare torporem, & cibis potionibúſque intra hortorum latebram corpora ignaviâ pallentia ſaginare: nobis voluptas eſt dare beneficia, vel laborioſa, dum aliorum labores levent; vel periculoſa, dum alios è periculis extrahant; vel rationes noſtras aggravatura, dum aliorum neceſſitates & anguſtias laxent.*

Εἰ ἢ μηδὲν κρεῖττον φαίνεται | Quod Flac. *l.* 1. *ep.* 12. —*ſi cuncta putas unâ virtute minora.*

Τῷ ἐνιδρυμένῳ ἐν σοι δαίμονι | Vide *lib.* 2. § 13.

Τὰς φαντασίας ἐξετάζοντος | Explicat, quod ſuprà dixerat § 5. μήτε ἀνεξέταστος. Epictet. *l.* 3. *c.* 12. Ὡς γὰρ ὁ Σωκράτης ἔλεγε, ἀνεξέταστον βίον μὴ ζῆν· ὕτως ἀνεξέταστον φαντασίαν μὴ προσδέχεσθαι ἀλλὰ λέγειν, ἐκδίξαι, ἄφες, ἰδὼ τίς εἶ, καὶ πόθεν ἔρχῃ· ὡς οἱ νυκτοφύλακες, δεῖξόν μοι τὰ συνθήματα· ἔχεις τὸ σύμβολον τὸ ἀπὸ τῆς φύσεως, ὃ δεῖ τὴν παραδεχομένην ἔχειν φαντασίαν; Cæterùm etiam ſupra miraculum omne cautionem ἀκριβεστάτην idem proponit, *l.* 3. *c.* 2. ἵνα μηδ' ἐν ὕπνῳ λάθῃ τις ἀνεξέταστος παρελθοῦσα φαντασία, μηδ' ἐν οἰνώσει, μηδὲ μελαγχολῶντος. quæ & eadem ferè habet *l.* 2. *c.* 17. quo loco, nec immeritò, iſtud poſcenti ſuccurrit, σὺ θεὸς εἶ, ὦ ἄνθρωπε· σὺ μεγάλας ἔχεις ἐπιβολάς. neque enim reverà natura humana fert iſta; ſed nec divina patitur.

Τῶν αἰσθητικῶν πειστῶν, ὡς ὁ Σωκράτης ἔλεγε, ἑαυτὸν ἀφειλκυκότος | πεῖσιν Suidas τὴν ἀπειθῆ, id eſt, *ſuadelam, ſuaſionem* interpretatur. atq; ità Xyl. iſtic accepit, & *perſuaſionem* reddidit. Verùm πεῖσις, pro *morbo, affectu*, ſive *perpeſſione* quavis corporeâ, haud infrequens deprehenditur in medicorum aliorúmq; etiam ſcriptis. Hippocr. *de loc. in hom.* εἴ τις βάλεται τῷ σώματος ἀπολαῶν μέρος κακῶς ποιέειν τὸ σμικρότατον, πᾶν τὸ σῶμα αἰδίσεται τὴν πεῖσιν, ὁκοίη ἄν τις ᾖ. Galen. *de Sect. optim. c.* 10. § 18. ἐπὶ ἥπατι πεῖσει, καὶ ἐπὶ σπλῆνι πείσει. *in hepatis & ſplenis affectibus:* ſive, *in hepate atque in liene affecto.* Alex. Aphrodiſ. *problem. l.* 1. *q.* 138. τοπικὴ γὰρ γίνεται τῆς νεύρων τῆς γλώττης πεῖσις. *eſt enim topica nervorum linguæ affectio.* Caſius *problem. q.* 59. ἡ χολερὰ πεῖσίς ἐστι τοῦ στόματος. *Cholera ventriculi affectio*

fectio est. Marco etiam noſtro familiaris admodum ea vox. nam *l.* 7. § 55. πείσεις σωματικὰς, quas iſtîc αἰδηπικὰς, appellat, & *lib.* 5. § 26. τὰς πείσεις ἐν τοῖς μοείοις. & *lib.* 6. § 51. voluptuarium hominem dixit, ἡδίαν πεῖσιν, id eſt, *corporis ſui affectionem* ſive *paſſionem*, pro ſuo ſummo bono habere. Sed & apud Sextum Empiric. *adv. Logic. l.* 1. *c.* 2. ubi ex Stoicorum ſententia dicitur, τὸ ἡγεμονικὸν ἑτερεῖδαι χ' πᾶσιν. Et ἑδίαμα πείσεως ἔν τῳ φαντασίᾳ quam & πάπωσιν ἐν ψυχῇ ex eorundem mente *ibidem* definit: de qua vide *infr.* § 16. reſtituenda eſt huic vocabulo ea ſignificatio: cùm Gentianus interpres *perſuaſionem* paſſim verterit. mutanda inſuper & corrigenda vox eadem apud Plut. *de irac. cohibend.* ubi πᾶσις ὁμοιικὴ vulgò exhibetur, quod viros eximios Joan. Hartungum, Deſ. Eraſmum, Gilb. Cognatum in fraudem illexit, dum nunc *Obedientiam*, nunc *Perſuaſionem Homericam* vertunt, novúmque indè proverbium exculpunt: quum πείσει, non πᾶσις, legendum ſit, cùm ex Plut. eodem *de Loquac.* & Homero ipſo *Odyſſ. υ'. v.*23. tum & ex Syneſio *de Calvit.* ubi dicit, πήμασιν ἐν πείσῃ, φασὶ, τῷ καρδίαν. ità enim legendum, non ἐν πάσῃ, quod Beat. Rhenanum, & hunc ſecutum Hadr. Junium fefellit, qui ad *Piſæa certamina* alluſum autumabant quum πείσῃ ibi, quomodo & in Homeri loco illo, unde iſtud autores illi mutuati ſunt, σοινίον ἀσχαλάων, i. e. *funis anchoralis* ſit. quod & Paul. Leopardus monuit *emend. l.* 15. *c.* 19. malè enim Euſtathius πᾶσαν ibi τῷ σειρᾷ interpretatur. meliùs Heracleonis *ſcholia*, quæ cum ſint hoc loco fœdiſſimè depravata, ità reſtauranda ſunt. Ἐν πείσῃ, ἀντὶ τοῦ χ' χάρεσιν. ἐν ἔτι ἰῷ ἐν κινήσει, ἀλλ' ἐν δεσμοῖς ἔμμεν. Aſtipulatur Heſychius, qui Poetæ verba adducens, Πείσῃ, inquit, πεισματικῇ χώρᾳ. Et mox: Πείσματα, χοινίαι ἀπόγεια, πρυμνήσια. Talem nempe vult animi ſtatum, qualem deſcribit apud Plut. *de virt. moral.* neſcio quis verbis hiſce; quæ etiam, quo emaculem, libentiùs laudo;

——ἠΰτε (ερπτω vulgó.]

Ναῦς, ὅτις ἐν μὲ γῆς * ἀνήρμηϖ ἐρέσσοις, [* ἀνήρ-
Πνεῖ δ' ἔρος, ἡμῖν δ' ἐυκρατεῖ τὰ πείσματα.

Verùm latiùs evagati ſumus: ad Marcum revertamur. Apud Platonem à Socrate ubi omnino uſurpetur vocabulum iſtud, nondum reperio. παθημάτων duntaxat αἰδηπῶν, quod τῶν πείσεων αἰδηπικῶν fortean æquipolleat, meminit Plato in *Timæo*. Itaque verba illa, ὡς Σωκράτης ἔλεγε, ad ſequentia potiùs referenda exiſtimo, deſignarique locum illum Platonis ex *leg. l.* 1. (unde & *ad l.* 2. § 2. quædam ſuprà delibavimus) ubi is ſub Hoſpitis Athenienſis perſona; poſtquam τὰ πάθη, ſive *affectus*, dixerat, *inſtar nervorum* vel *funiculorum* quorundam, *nos in diverſas partes alternis diſtrahere, nunc ad virtutem*, quæ ex altera; *nunc ad vitium*, quod ex altera parte ſit ſitum; ſubjungit, μιᾷ φησὶν ὁ λόγος δεῖν ἕλξεων ξυνεπόμενον ἀεὶ, χ' μηδαμῇ ἀπολειπόμενον ἐκείνης, ἀνθέλκειν τοῖς ἄλλοις νεύμασις ἑκάσων. ut ſit ἀνθέλκειν hîc noſtro quod ἀνθ[illegible] ibi Platoni; quod & noſter forſan ſcripſ[illegible] Illud tantùm inter Platonem Marcúmq; intereſſe poteſt; quòd ille *affectibus* nos virtutem versùs *attrahi*, & attrahentibus nos tradere totos voluerit; hic ab *affectibus* ipſis nos prorſus *abſtractos* velit, quos vitiorum loco habebant Stoici, Peripatetici non item. Perpendat inſuper & lector ſagax, an non iſta, ὡς ὁ Σωκράτης ἔλεγε, loco ſint mota, cùm priorib⁹ illis, τὰς φαντασίας ἐξετάζοντος, proximè ſubjuncta eſſent.

Τοῖς θεοῖς εὐποτεταχότος ἑαυτόν | Vide Cleanthis votum, *ad* § 4. Et Marcum *ſupr.* § 5. Epictet. *l.* 4. *c.* 3. Ἐλεύθερος γὰρ εἰμί, χ' φίλος τοῦ θεοῦ, ἵν' ἑκὼν πείθωμαι αὐτῷ. σὺ δ' ἄλλων ὑδένος ἀντιποιεῖδαί με δεῖ, ἢ σώματος, ἢ κλήσεως, ἢ ἀρχῆς, ἢ φήμης, ἁπλῶς ὑδενός. — ὑδὲν διάσαμαι παρελθεῖν σὴν ἐντολὴν αὐτοῦ. — τοῦτο τοῖς διατάγμασι ὑποτεταγμένον ἔδει, ἢ τοῖς Μασυείᾳ χ' Καπίωνι. ecquid pium magís?

Τῶν ἀνθρώπων φυσικηδεμόνα | Hoc enim exigit à nobis humana natura, ſive humanitas ipſa. Vide *ſupr.* § 4.

Τοῦτο πάντα τὰ ἄλλα μικρότερα χ' εὐτελέστερα | Vide *l.* 7. § 72. Jo. Chryſoſtom. in *Matth. orat.* 49. alludens ad Chriſti illud *ibid. c.* 6. *v.* 33. χ' ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. Καὶ γὰρ προσδέκη ταῦτα ἐκείνων. ὥστε εὐτελῆ ταῦτα χ' μικρὰ, πρὸς ἐκεῖνα ὑπερβαλόμενα, κἂν μεγάλα ᾖ. Ex Platone Plut. *de util. ex inimic.* & *adv. Colot.* Ἅπας γὰρ ὁ νόμος γῆς χ' νοῦ γλίσχρος, ὡς ἀντάξιον ἀρετῆς. Itaque Solonis illud ſemper ad manum, imò in mente habendum monet, cujus etiam in *lib. de profect. indic.* & *de tranquill.* meminit; & Stob. integrum *tom.* 2. *tit.* 1. exhibuit; quo modo & in Theognidis monitis reperitur, *v.* 315.

Πολλοὶ μὲν πονηροὶ πλοῦτον, ἀγαθοὶ δ' πένονται·
Ἀλλ' ἡμῖν αὐτοῖς ἢ διαμειψόμεθα
Τῆς ἀρετῆς τὸν πλοῦτον. ἐπεὶ τὸ μὲν ἔμπεδόν ἐδιν,
Χρήματα δ' ἀνθρώπων ἄλλοτε ἄλλος ἔχει.

Dites ſæpe mali, bonoſque adſtigit egeſtas:
At mihi virtutis munera divitiis
Permutare nefas. manet uſque immobilis illa:
At fluxas nunc hic, nunc habet alter opes.

quod Marcus etiam verbis mox ſequentibus adfirmat. Baſilius item Cæſar. *orat.* 24. & ex eodem Simeon Magiſt. *orat.* 1. Τὰ μὲν ἄλλα πρὸς κλημάτων, ἢ μᾶλλον πρὸς ὀλίγον, ἢ χ' ὑπνοσῦν πρὸς ὀπτυχόντων ἔδιν, ὅσπερ ἐν παιδιᾷ κύβων, τῷδε κἀκεῖσε μεταβαλλόμενα. μόνη δ' κλημάτων ἡ ἀρετὴ ἀναφαίρετον, χ' ζῶντι χ' τελευτήσαντι ἐξαρκοῦσα. Ὅθεν δ' χ' Σόλων μοι δοκεῖ σοφῶς τοῦ εὐπόρους εἶπεῖν, τὸ, Ἀλλ' ἡμῖν αὐτοῖς ἢ διαμειψόμεθα, &c. Rectè omnino. Siquidem, ut Plato *Phædone*;

Νομίσματα μὴ μείζω θεὸς ἐλάττω καλλάβητε· ἐκεῖνο γὰρ μόνον τὸ νόμισμα ὀρθὸν, ἀντὶ, ὃ δεῖ πάντα ταῦτα ὠνέμενά τε καὶ πωλούμενα καλλάβεσθαι, φέγγησις.

Μὴ δὲ χώραν δῶς ἑτέρῳ | Χώραν διδόναι, ἐγχωρεῖν, παραχωρεῖν, cedere, concedere, admittere, inque semet ipso locum præbere. Ità usurpat apud Athenæum *dipnosoph. l.* 9. Posidippus in *Saltatricib.*

—τῷ κίνῳ χώραν δίδε. *Vanitati da locum.* id est, vanus esto & pompaticus. Casaub. *ib. c.* 5. Aristides *ad Rhod. de concord.* ὃ δώσει χώραν τοῖς παροξυσμοῖς. *non dabit locum exacerbationibus*; hoc est, non admittet in se, eísve superatum & abreptum sese dabit. Liban. orat. 19. *pro saltatoribus adv. Aristidem:* καὶ μηδαμῶ δοῦναι χώραν αἰτίᾳ. *Et locum criminationi neutiquam dedisse.* Greg. Naz. *orat.*

Οὐ χώραν δίδως ὀδυρμοῖς. *non das locum luctibus.* non luctui & lamentationi dedis te. Non absimilis phrasis, sed sensu paulò diverso Paulus, *ep. ad Ephes. c.* 4. *v.* 27. μήτε δίδοτε τόπον τῷ διαβόλῳ. *nec locum dederitis*, i. e. ansam occasionémq; præbueritis, vel *diabolo*, id est, *Satanæ*, ut Chrysostomus & pleriq; interpretes, vel etiam *calumniatori*, ut Erasmus. Et *ad Roman. c.* 12. *v.* 19. δότε τόπον τῇ ὀργῇ. *locum date*, id est, permittite, *iræ*, hoc est, vindictæ divinæ. Ità Chrysost. & ex eodem Theophyl. & Oecumen. συγχώρησον τῷ θεῷ ἐπεξελθεῖν· τοῦτο γὰρ τὸ, δότε τόπον τῇ ὀργῇ. aliter itaque illic multò, quàm in Posidippi verbis, sumitur; quod vir doctissimus neutiquam advertisse videtur.

Οὐκ ἐπ' ἀθεμιτάτοις | Ità Apostol. *ad Corinth. ep.* 1. *c.* 7. *v.* 35. πρὸς εὐπάρεδρον τῷ κυρίῳ ἀπερισπάστως. De Cynico item Epictet. *lib.* 3. *cap.* 22. Ἀθέμιτον εἶναι δεῖ ὅλον πρὸς τὴν διακονίαν τοῦ θεοῦ quo etiam loco forsan ἀθεμιτάτως scriptum fuerit. Quod autem hîc ἀθεμιτάτως, idem *l.* 4. § 26. ἀπείρ dixit. Sed & Athenag. *de resurr. mort.* πάλιν ὃ ζωῆς ἔμφρονος καὶ λογικῆς κτίσεως οὐκ ἂν εἴποι τις εἰκῇ, τὸ τούτοις ἀθεμιτάτως συναναιωνίζειν, οἷς μάλιστα καὶ πρώτως ὁ φυσικὸς συνήρμοσται τῇ τε θεωρίᾳ τοῦ ὅλου, καὶ τῷ ἐκείνῳ δεδουλωμένων ἀπαύστως ἐπαγάλλεσθαι. Hæc de usu vocabuli sensum quod attinet. Optimè Epictet. *l.* 4. *c.* 2. Εἰ τοῦτο κρεῖττον, ὑπόδυσον αὐτόθεν ὅτι τάχος, μηδὲ σὲ πρεμιτάτωσαν οἱ ἕτεροι διαλογισμοί. ὑδεῖς γὰρ ἀναμφοτερίζων δικαίως πρόκοπος, hoc est, quod Jacob. *epist. c.* 1. *v.* 8. Ἀνὴρ δίψυχος, ἀκατάστατος ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ. Vehementiùs idem *ibid. c.* . Ἁπλῶς ἔχε ἐκείνο μέμνησο, ὅτι πᾶν ὃ ἔξω τῆς προαιρέσεως τῆς σαυτοῦ πτῶσις, ἀπόλεσαι τὸ προαίρεσιν. forsan, ὅτι εἰ πᾶν ὑπὲρ, &c.

Ἀνακαθῆσθαι γὰρ τῇ λογικῇ καὶ πολιτικῇ ἀγαθῇ, ἣ δεῖμις ἐστ' ὑπὲρ ἑτερηλιάς | Ità lego; cùm codices excusi pro πολιτικῇ perperam ποιητικῇ habeant. Sic enim *l.* 7. § 72. ἡ λογικὴ καὶ πολιτικὴ δύναμις. & *l.* 10. § 2. ἔστι γὰρ τὸ λογικὸν ἀνθρώπου καὶ πολιτικόν. Vide & *infrà* § 8. & *l.* 11. § 21. Est autem τὸ ἀνθυπακαθῆσθαι vocabulum istîc ἐμφατικώτατον. hoc enim insinuat, nihil quicquam omnino dignum esse, quod *ex-adversum* virtuti etiam *consideat*, id est, quoquam modo cum ea in comparationem veniat, vel in collatione compareat. Liban. *orat.* 28. Τὸ μὴ εἶναί μοι τὸν ἀνθυπακαθήμενον. *cùm nemo esset qui ex-adversum mihi consideret.* quo vocabulo & in vita sua non semel est usus, pro eo quod Apostolus τὸν ἀντικείμενον dixit, *ad Thess. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 4. tralatum à re bellica, copiísque militaribus in conspectu hostium considentibus; utì ex Xenophonte Budæus docet. cui adjici potest ex Zosimi *lib.* 2. illud, συχνὰς μὲν ἡμέρας ἀνθεκαθέζετο τὰ σφετέρα. quanquam Libanius εἰς τὰς καθέδρας, ἤτοι θρόνους, ἢ ἐν τοῖς λόγοις διατεινόντων καὶ ἐπιδεικνυμένων, *ad cathedras sive thronos orationes conficientium & specimen facultatis suæ exhibentium* respexisse videatur. Optimè Epictet. *l.* 1. *c.* 2. Ὁ γὰρ ἄπαξ εἰς τοῦτο ἥκων τοιούτων σκέψιν καὶ τὰς ἐκτὸς ἀξίας συνκαθεὶς καὶ ψηφίζων, ἐγγὺς ὅτι ἐπιλελησμένων τὸ ἰδίου προσώπου.

Πάντα ταῦτα | *Hæc omnia.* Xyl. *horum quicquam* potiùs. suprà enim ὑδ' ἕν dixit. ità כל Hebræis. Ezec. *c.* 18. *v.* 11, 13. וחוא את כל אלח לא עשח *Etiamsi omnia ista non admiserit; sed in montibus comederit, vel uxorem proximi sui polluerit*, &c. *non est victurus*, את כל התועבות האלה עשח *quia ex abominandis istis ullum pertraverit.* את מאחר מאלה id est, *unum quodpiam ex eis*, *v.* 10. ità solvitur τὸ ἐναπομφαίνες. *Exod. cap.* 20. *vers.* 10. in *lege Sabbataria* לא תעשה כל מלאכה & Græc. ὃ ποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον. *nè facito opus ullum*, sive *operis quicquam*, *in ea. Exod. c.* 34. *v.* 10. בכל רגוים ἐν παντὶ ἔθνει. Lat. *nec in ullis gentibus.* sive, *in ulla gente. Psal.* 147. *v.* 20. *non sic fecit* לכל גוי Græc. παντὶ ἔθνει. Lat. *omni nationi*, id est, *ulli.* Demosth. *in Mid.* πάντα μᾶλλον ἢ ταῦτα λεκτέον. *quidvis potiùs quàm ista dicendum.* Lat. interpres *Deut. cap.* 5. *v.* 8. *Non facies tibi sculptile, neque similitudinem omnium quæ in cælo sunt*, id est, *ullius*, sive *cujusquam eorum quæ in cælo sunt.*

Κἂν πρὸς ὀλίγον | Inter cætera profectûs in virtutis studio stadióque, indicia, ponit istud Plutarchus; Τὸ μηδὲν ἔτι μικρὸν ἡγεῖσθαι τὴν ἀμαρτανομένων, ἀλλ' ὀξυλαβεῖας καὶ προσέχειν ἅπασιν. ὥσπερ γὰρ, inquit, οἱ τὸ πλεῖστον ἀπεσνωκότες, ἐν ὑδενὶ πάντα τὰ μικρὰ δαπανήματα, μηδὲν οἰόμενοι ποιεῖν μέγα τὸ μικρῷ τινι προστιθέμενον, ἢ δ' ἐλπὶς ἐγγυτέρω τοῦ τέλους βαδίζουσα τὴν πλούτου σωμάτων τὴν φιλοπλουτίαν· ὕτως ἐν τοῖς πρὸς ἀρετὴν προάσμασιν, ὁ μὴ πολλὰ συγχωρῶν τῷ, τί γὰρ τὸ παρὰ τοῦτο; καὶ νῦν μὲν ὕτως, αὖθις ἢ βέλτιον, ἀλλὰ φροντίζων ἐκάστω, κἂν εἰς τὸ μικρότατον ἡ κακία ποτὲ τὴν ἁμαρτημάτων ἐνδύσα συγγνώμην πρείζηται, δυσ-

ἀναχέτῃ

ἀναγκῆς καὶ δυσκολαίνων, ἀλλὸς ὅτιν ἤδη τὸ καθαρὸν κλώμυθ ἑαυτῷ, καὶ ἐπ' ὀπωτῶν ἀξιῶν ῥυπαίνεσθαι. τὸ ὃ μηδὲν οἴεσθαι, κατ' Αἰσχυλον, μίγα, μηδ' ἔχειν, ἐυχερεῖς πρὸς τὰ μικρὰ ποιεῖ καὶ ὀλιγώρους. Vide *supr. ad l.* 2. § 16. sed & *l.* 1. § 8.

Κατεκράτησεν ἄφνω | Tatian. Assyr. *adv. Græc. c.* 47. Τῷ γὰρ πονηρίας σύστασιν ἐοικυῖαν τῇ τῆς βεκχωτάτων σπερμάτων ἴσμῳ· ἅ τε διὰ μικρᾶς ἀφορμῆς τὸ πονηρὸν κρατυνθέντος. Epict. *diss. l.* 4. *c.* 3. Ὀλίγων γὰρ χρεία δεῖ πρὸς τὴν ἀπώλειαν, τὴν πάντων ἀναρπάσαι, μικρᾶς ἀποσφῆς τὸ λόγε. ἵν' ὁ κυβερνήτης ἀνατρέψῃ τὸ πλοῖον, οὐ χρεία ἔχει τῆς αὐτῆς σοφίας, ὅσης εἰς τὸ σῶσαι· ἀλλὰ μικρὸν πρὸς τὸν ἄνεμον ἂν ὀπτρέψῃ· [ὀπτρέψῃ f. permiserit, non obverterit, ut Volph.] κἂν μὴ αὐτὸς ἐκὼν, ὑποπαρενθυμηθῇ σ', ἀπώλετο. τοιοῦτόν ὅτι καὶ ἐνθάδε μικρὸν ἂν ὑπονυσάζῃς, ἀπῆλθε πάντα. Idémque *Enchir. c.* 50. Ὅπου παρὰ μίαν ὕπλαν καὶ ἔνδοσιν, ἢ ὠ, ἢ ἀπόλυται προκοπή, ἢ σώζεται. Ità restituit Is. Casaubonus; quem non audio tamen vertentem, *semel vectum esse & cessisse*, aut non, destruit quod perfectum est, vel servat. προκοπὴ siquidem *profectum*, non *perfectum* sonat. at quod perfectum est non proficit. Sed eâ forsan mente Laert. *l.* 7. *Zenon.* Δοκεῖ ὃ αὐτοῖς μήτε τὴν διαφωνίαν ἀφίσασθαι φιλοσοφίας· ἐπεὶ τῷ λόγῳ τούτῳ περιελεῖν ὅλον τὸν βίον, ὡς καὶ Ποσειδώνιος ἐν τοῖς περιεπτικοῖς. quem locum tamen minùs sincerum existimo. Non dissimile his quod de pictura Aristid. πρὸς τοὺς ἐξοχωμένους· ἡ γραμμὴ σωθεῖσα τὸ πᾶν ἔσωσε. *linea una servata totum servat.* minùs enim clarè Canter. *linea observata totum absolvit opus.* Senec. *epist.* 85. *Si in nostra potestate non est, an sint affectus; nè illud quidem est, quanti sint. si ipsis permisisti incipere, cum caussis suis crescent, tantique erunt, quanti fient. Adjice nunc, quòd ista, quantumvis exigua sint, in majus excedunt. nunquam pernicioſa servant modum. quamvis levia initia morborum, serpunt; & ægra corpora minima interdum mergit accessio. Illud verò cujus dementiæ est credere, quarum rerum extra nostrum arbitrium posita principia sunt, earum nostri esse arbitrii terminos? quomodo ad id finiendum satis valeo, ad quod prohibendum parùm valui? cum facilius sit excludere, quàm admissa comprimere.* Et *epist.* 116. *Nullum vitium est sine patrocinio; nulli non initium est vergundum & exorabile: sed ab hoc latiùs funditur. non obtinebis ut desinat, si incipere permiseris. imbecillis est primò omnis affectus: deinde ipse se concitat, & vires, dum procedit, parat: excluditur facilius quàm expellitur.* Aristot. *politic. l.* 6. *c.* 4. Ὀλίγον μὲν πονηρὸν παρεφθαρμένον· πολὺ δὲ γιγνόμενον ἐν ὀφθαλμοῖς μᾶλλον ὅτι. Marcus eremit. *de leg. spirit.* § 91. Τὰ μικρὰ ἁμαρτήματα ἐξετελίζει ὁ διάβολος· ἄλλως γὰρ ἐπὶ μεῖζον κακὸν ἀγαγεῖν οὐ δύναται. Et § 128. Μὴ ἀφῇς ἀνεξάλειπτον ἁμαρτίαν, κἂν βεκχωτάτην τυγχάνῃ, ἵνα μὴ ὕστερον ἐπὶ μεῖζον κακὸν καθασύρῃ σε. Gregor. Naz. *orat.* 31. Τὸ κατὰ μέρος ὑφελκόμενον, ἀνεπαίσθητον μὲν τῷ πρὸς τὸ παρὸν ἔχει βλάβην, εἰς τὸ κεφάλαιον δὲ τῆς κακίας ἀπαρτᾷ. Qui & in *monitis* ergò *ad Virgines. Carm.* 4.

Μὴ μικρὸν ἐν κακίῃ δείνε ποτέ· μηδὲ τὸ μικρὸν
Τυφθοῖς ἀνλιοῶσα, χρεώσιν ὕποτε κύρσοις.

Joannes ὁ χρυσορρήμων, *in epist. ad Rom. orat.* 12. Τῷ ἀρχῷ φυλαττώμεθα, καὶ τὰ μικρὰ φεύγωμεν κακά· τὰ γὰρ μεγάλα ἀπὸ τούτων πίπτει. ὁ γὰρ καθ' ἕκαστον ἁμάρτημα μανθὼν λέγειν, οὐδὲν παρὰ τοῦτο, κατὰ μικρὸν πάντα ἀπολεῖ. τοῦτο γὰρ τὴν κακίαν εἰσήγαγε τοῦτο τὰς θύρας ἀνέῳξε τῷ λησῇ τοῦτο τῆς πόλεως τὰ τείχη κατέβαλε, τὸ καθ' ἕκαστον λέγειν, οὐδὲν φλαῦ τοῦτο. οὕτω καὶ ἀπὸ τῆς σωμάτων τὰ μέγιστα αἱρέσει νοσήματα, ὅταν τὰ μικρὰ καταφρονῇ. Idem *in Matth. orat.* 49. Μὴ τοίνυν λέγε, οὐδὲν παρὰ τοῦτο, οὐδὲν παρ' ἐκεῖνο. τοῦτο γὰρ, τοῦτο πάντα ἀπώλεσεν. Et rursus: Τὸ πάντων αἴτιον τῆς κακῶν τοῦτο, τὸ καὶ μικρὰ ταῦτα δοκεῖν εἶ τὰ ἁμαρτήματα, καὶ διὰ τοῦτο ἀμελεῖσθαι. Idem *ibid. orat.* 86. Διὸ χρὴ πάντα ποιεῖν, ὥστε τὰς ἀρχὰς τῆς ἁμαρτημάτων ἀναιρεῖν. μὴ γὰρ δὴ πρὸς τὴν φύσιν ἴδῃς τοῦ ἁμαρτήματος, ὅτι μικρὰ, ἀλλ' ὅτι μεγάλα γίνεται ῥίζα ἀμελουμένη. εἰ γὰρ χρή τι καὶ θαυμαστὸν εἰπεῖν, ὃ τοσαύτης δεῖ σπουδῆς τὰ μεγάλα πλημμελήματα, ὡς τὰ μικρὰ καὶ εὐτελῆ. ἐκεῖνα μὲν γὰρ αὐτὴ ἡ φύσις τῆς ἁμαρτίας ὑποτρέφεται φλαυκλάζει τὰ δὲ μικρὰ αὐτῷ τούτῳ εἰς βαθυμίαν ἐμβάλλει, καὶ ὑκ ἀφίησι γενναίως διανίστασθαι πρὸς τὴν αὐτῆς ἀναίρεσιν· διὸ καὶ ταχέως γίνεται μεγάλα καθυδύσαντα πολλῆ. τοῦτο καὶ ἐν τοῖς σώμασι συμβαῖνον ἴδοι τις ἄν· — καὶ πάντα δὲ τὰ κακὰ ἐκ τούτου ἴδοι τις ἂν γινόμενα. οὐδεὶς γὰρ ταχέως ἀθρόον ὅτι τὴν κακίαν ἐκπηδᾷ. ἔχει γὰρ, ἔχει πνα αἰσχύνην ἐγκειμένην ἡμῖν ἡ ψυχὴ, καὶ πρὸς τὰ κακὰ αἰδῶ, καὶ ἀθρόον ὑκ ἂν τοσοῦτον ἀναισχυντήσειεν, ὡς ὑφ' ἓν ἅπαντα ῥίψαι, ἀλλ' ἠρέμα καὶ κατὰ μικρὸν ὑπάλλυται, ὅταν ἀμελῇ· — ὑπὸ μὲν ὧν τῆς μικρῶν ἕτω τὰ μεγάλα εἰσάγει ὁ πονηρὸς δαίμων ἐκεῖνος· ἀπὸ δὲ τῆς μεγάλων τὸ ὑπομνήσκειν, ἀλλὰ πάντως μέθοδον ὑκ ἐλάττονα τῆς προτέρας εὑρών. Idem in *orat. de statuis* 19. Τὸ ὀλίγον τοῦτο ἀμεληθὲν, καὶ τὸ λοιπὸν ἅπαν καθαιρεῖ. πολλάκις γὰρ οἰκίας οἰκοδομήσαντες ἄνθρωποι, καὶ τὸν ὄροφον ἐπιθέντες, μιᾶς κεραμίδος ὑποτειναχθείσης μὴ ποιησάμενοι πρόνοιαν, ὁλόκληρον τὸν οἶκον ἀπώλεσαν. καὶ ὅτι ἱματίων ὃ τὸ αὐτὸ τοῦτο συμβαῖνον ἴδοι τις ἄν. καὶ γὰρ ἐκεῖ μικρὸν ῥῆγμα γινόμενον, καὶ μὴ ῥαφὲν, πολὺ τὸ σχῖσμα ἐποίησε· τοῦτο καὶ ἐπὶ τῆς χειμάῤῥων συμβαίνει πολλάκις· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι μικρᾶς ἂν ὑπλάδωνται μόνον εἰσόδου, ὁλόκληρον τὸ ῥεῦμα εἰσάγουσιν. Et *in ep.* 1. *ad Corinth. orat.* 8. οὐδὲν μέσον κενὸν ἀφίησιν εἶ), ὃ ὃ τὸ μικρόπαλον· ὁ γὰρ μικρὸν ἀποσᾶς, καὶ πολὺ πλεῖον ἀποσήσεται· καὶ γὰρ τὸ σῶμα, ἂν μικρὸν ἀπὸ ξίφους διάσασιν δέξηται,

του, διαφθείρεται. καὶ ἡ οἰκοδομὴ, κἂν μικρὸν διαλάνῃ, καταλύεται· καὶ τῆς ῥίζης τὸ κλῆμα, κἂν μικρὸν ἀποκοπῇ, γίγνεται ἄκαρπον. ὥστε τὸ μικρὸν τοῦτο οὐκ ἔστι μικρὸν, ἀλλὰ πολὺ τὸ ὅλον ὄζιν. ὅταν οὖν μικρόν τι πλημμελήσωμεν, ἢ καὶ βαδυμήσωμεν, μὴ παρίδωμεν τὸ μικρόν· ἐπεὶ ταχέως παρῆλθεν τοῦτο μέγα γίνεται. ὅτου καὶ ἰμάτιον ἀρχὴ λαβὸν ῥήγνυται καὶ ἀμεληθὲν, ὅλον τὸ σῶμα περισήγαγε. καὶ ὄφρα ὀλίγων κερμάτων καταπεσόντων παρῆλθεν, ὁλόκληρον τὸν οἶκον κατώκεγκε. ταῦτ' οὖν ἡμεῖς λογιζόμενοι, μηδέποτε μὴ μικρῶν καταφρονῶμεν, ἵνα μὴ εἰς τὰ μεγάλα ἐμπέσωμεν. Jason. Siracides *Soph.* c. 19. v. 1. ὁ ὀλιγωρῶν τὰ ὀλίγα, καὶ μικρὸν πεσεῖται. Quem locum laudans Augustin. *de Trinit. l.* 12. *c.* 11. *Non ad turpissima simul & semel prosilitur.* (quod Juvenal. *Sat.* 2. *v.* 83.

Nemo repentè fuit turpissimus.)

Sed quomodo coluber nec apertis passibus, sed squamarum minutissimis nisibus repit: sic lubricus deficiendi motus negligentes minutatim occupat, & qui spernit modica, paulatim decidet. Idémque *homil.* 42. *Vel levia, vel minuta nè contemnantur. de minutis guttis flumina implentur, per angustas rimulas insudat aqua, navis impletur; & si negligatur sentina, mergitur navis. Quid autem interest ad naufragium, utrùm uno grandi fluctu navis operiatur, an paulatim subrepens aqua in sentinam, & per negligentiam derelicta atque contempta impleat navem atque submergat?* Idem *epist.* 108. Et *in Joan. tract.* 12. *Etiam minuta si negligantur, occìdunt. minutæ sunt guttæ, quæ flumina implent. minutæ sunt arenæ grana; multa tamen imposita premit & opprimit. hoc facit sentina neglecta, quod facit fluctus irruens. paulatim aqua per sentinam intrat, sed in diu intrando & non exhauriendo mergit navem.* Videri non indignus idem *in orat. dominic.* & *in Psal.* 118. *conc.* 3. & *de diverſ. ſerm.* 12. & 34. & *in Psal.* 39. & Ruffin. *ibid.* Accedit quod de *peccatorum paritate* disserunt Stoici. Cicer. *Paradox.* 3. *Est peccare quasi transilire lineas. quod cùm feceris, culpa commissa est: quàm longè progrediare, cùm semel transieris, ad augendam transeundi culpam nihil pertinet.* Nec abnuit Demosthen. *Philipp.* 3. Τὸ γὰρ εὐσεβὲς καὶ τὸ δίκαιον, ἂν τ' ὀλίγῳ μικρῷ τις, ἂν τ' ὀλίγῳ μείζονι παραβαίνῃ, τὴν αὐτὴν ἔχει δύναμιν. Certè quod Jo. Chrysost. *in Act. orat.* 24. Ἐν λύρᾳ παραφωνίαν καὶ παντάπασιν ἐκβακχεύσωμεν, ἂν ἀμεληθῇ τὸ τυχὸν, τὸ πᾶν ἠμέληται καὶ διέφθαρται. Claudantur ista monito illo Hippocratico, quod tam in re *Ethica* quàm in *Medica* est observatu digniſſimum, Μηδὲν εἰκῇ, μηδὲν ὑποφαῦλον. *epidem. l.* 6. *c.* 7. § 17.

Ἐλᾶν τὸ χρεῶν | Pythagoræ monitum; ἐλᾶν βίον ἄδικον· ἤδη δ' αὐτὸν ἡ σωφροσύνη παύσει. Plut. *de sanit.* & *de tranquill.* & *de Exil.* Galen. *de affect. dignoſc.* & *cur. c.* 6. Stob. *tom.* 2. *tit.* 29. Quod Senec. *de vit. beat. c.* 8. *Præceperunt veteres, optimam sequi vitam, non jucundissimam: ut rectæ ac bonæ voluntatis, non dux, sed comes voluptas sit.* Basil. Cæs. *orat.* 24. Μηδὲ ὅτι χαλεπὰ ταῦτα καὶ πόνε δεόμενα, διὰ τοῦτ' ἀποκνήσωμεν· ἀλλ' ἀναμνησθέντες τῆς παραινέσεως, ὅτι δεῖ βίον μὲν ἄδικον ἔκφυγεῖν, ἤδη δὲ προσδοκᾶν τὴν σωτηρίαν ἡμῖν ἔσεσθαι, ἐγχειρεῖν τοῖς βελτίοσι. Allusit eodem Niceph. Callist. *hist. Eccles. l.* 8. *c.* 40. de Antonio Eremita agens, Εἰδώς γε μὴν τὸν ἄδικον βίον τῇ σωτηρίᾳ ἤδη ἐσόμενον, εἰ καὶ χαλεπός τις εἴη παραθεῖναι. Diogenes apud Laert. *l.* 6. Δέον ἦν, ἀντὶ τῆς ἀλγεινῶν πόνων τοὺς κατὰ φύσιν ἑλομένους, ζῆν εὐδαιμόνως, ἀφεῖναι τὰς ἀνοήτους καὶ κακοδαιμονεστάτας. καὶ γὰρ αὐτῆς τῆς ἡδονῆς ἡ καταφρόνησις ἥδιστα θεραπεύεται· καὶ ὥσπερ οἱ σωφρονιστέντες ἥδιον ζῶσιν, ἀνιδρῶς ὅτι τἐναντίον μετάσιν· οὕτως οἱ τἐναντίον ἀσκηθέντες, ἥδιον αὐτῆς τῆς ἡδονῶν καταφρονοῦσι, vid. *l.* 12. § 6.

Καὶ τοῦτο ἀντέχει | Ità *l.* 4. § 32. ἀπείκει ἔχει. Quod Paulus *ad Thess. epist.* 1. *c.* 5. *v.* 21. Πάντα δοκιμάζοντες, τὸ καλὸν κατέχετε. Clemens *Strom. l.* 1. ex nescio quo scripto. Γίνεσθε γὰρ δόκιμοι τραπεζῖται· τὰ μὲν ἀποδοκιμάζοντες, τὸ δὲ καλὸν κατέχοντες. Epictet. *Enchir. cap.* 50. Πᾶν τὸ βέλτιον φαινόμενον ἔστω σοι νόμος ἀπρόσκλητος. Vide Sect. proximam. Seneca *epist.* 16. *Plus operis est in eo, ut proposita custodias, quàm ut honesta proponas. perseverandum est,* &c. Vide *l.* 10. § 8.

Κρεῖττον γὰρ τὸ συμφέρον | Plato *polit. l.* 5. Κάλλιστα γὰρ δὴ τοῦτο καὶ λέγεται καὶ λελέξεται, ὅτι τὸ μὲν ὠφέλιμον καλόν· τὸ δὲ βλαβερὸν αἰσχρόν. Idem in *Alcibiad.* 1. multis disserit, τὰ καλὰ καὶ ἀγαθὰ συμφέροντα εἶναι. Cicero ex Posidonii sententia *offic. l.* 3. *Nunquam potest utilitas cum honestate pugnare.* Et mox: *Accepimus, Socratem solitum execrari eos, qui primùm hæc naturâ cohærentia, opinione distraxissent. cui quidem ità sunt Stoici assensi, ut quidquid honestum esset, id utile esse censerent; nec utile quidquam, quod non honestum.* Vide *l.* 6. § 43.

Τὸ ὡς λογικῷ | Vide Marcum pleniùs de his sese explicantem *l.* 10. § 2.

Ἀπύφως φύλαττε τὴν κείσιν μόνον | *Judicium integrum retine.* Xyl. qui & clausulam sequentem vertere neglexit. M. Cas. *à conclusione ista species omnes externas & apparentias plausibiles diligenter arceto.* Vúltque respexisse Marcum ad *typhum*, quem δεινὸν φαντασιοῦν appellat. *l.* 6. *c.* 12. Assentior. Veruntamen vertere malim, *judicium tantummodo à typho*, sive *pompâ externâ*, quâ fascinari solet & corrumpi, *immune servare curæ sit*, quo rerum istarum examen exquisitiùs instituas. addo etiam posse τύφος nomine τὴν οἴησιν, sive *opinationem vanam* intelligi: quo modo Monimum usurpâsse Sextus monuit ad *l.* 2. § 15. exhibitus. Cæterùm utrovis sensu ceperis, videtur ἄτυφον potiùs quàm ἀπύφως legendum. Basilius Cæsar. *orat.* 12. Ἐπειδή τι ἔχομεν παρ' ἑαυτοῖς κεκτῆσθαι φυσικὸν, δι' ὃ τὰ καλὰ δεῖ πανταχοῦ διακρίνομεν,

διακείνομαι, ἀναγκαῖον ἡμῖν ἐν τῇ ἐκλογῇ τῆς φαντασιῶν ὁρᾶς ποιεῖσθαι τῆς φαινομένων τὰς διακρίσεις, καὶ οἷόν τινα δικαστὴν, ἴσην καὶ δικαιοτάτην γνώμην τοῖς ἐναντίοις βεβαιόντα, πείθεσθαι μὲν τῇ ἀρετῇ, καταδικάζειν δὲ τῆς κακίας. οἷον πορνείας καὶ σωφροσύνης παρά σοι κείνεται· καὶ ὑπηλὸς φαντάζεται σε ὁ νοῦς πεπιεσμένῳ τὸ δικαστήριον· καὶ ἡ μὲν ἡδονὴ ζωπυρεῖ τῇ πορνείᾳ· ὁ δὲ φόβος τῇ θεᾷ τῇ σωφροσύνῃ ζωπύρατα. ἐὰν μὲν ἐν καταδίκῃσις τῆς ἁμαρτίαν, ὡς ἂν νικήσαι τῆς σωφροσύνης, εὐθέως ἐποίησω τῆς κρίσιν τῆς φαντασίας· ἐὰν δὲ τῇ ἡδονῇ δῷς τῆς ῥοπῆς, σεσηπυίαν ἀποφήνῃς τῆς ἁμαρτίαν, σκολιὸν ἐποίησω τὸ κρίμα.

§ 7. Ὁ ἀναισχύνει σε ποτε τῆς πίστιν παρασπᾶσθαι] Justin. *apol.* 2. Ἐκ παντὸς τρόπου, καὶ σὺ τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς, τὸν φιλαλήθη, κἂν δεινᾶς ἀπειλῶσι, τὰ δίκαια λέγειν τε καὶ πράττειν αἱρεῖσθαι δεῖ. Polyb. *l.* 4. Ἀλλά μοι δοκοῦσιν οἱ γνήσιοι τῆς ἀνδρῶν, καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν ἅπασι τοῖς πλείοσι καὶ μᾶλλον ποιεῖσθαι τῆς καθήκοντος. Cicer. *Offic. l.* 1. *Nemo justus esse potest, qui mortem, qui dolorem, qui exilium, qui egestatem, timet, aut qui ea quæ sunt contraria, æquitati anteponit.* Juvenal. *Sat.* 8. *v.* 80.

— ambiguæ si quando citabere testis
Incertæque rei, Phalaris licèt imperet, ut sis
Falsus, & admoto dictet perjuria tauro,
Summum crede nefas animam præferre pudori,
Et propter vitam vivendi perdere causſas.

Senec. *ep.* 88. *Fides sanctissimum humani pectoris bonum est, nullâ necessitate ad fallendum cogitur, nullo corrumpitur præmio. Ure, inquit, cæde, occide; non prodam: sed quò magis secreta quæret dolor, hoc illa altiùs condam.* Idémque *ep.* 76. *Vir bonus, quod honestè se facturum putaverit, faciet, etiamsi laboriosum erit; faciet, etiamsi periculosum erit. rursus quod turpe erit, non faciet, etiamsi pecuniam affert, etiamsi voluptatem, etiamsi potentiam. ab honesto nullâ re deterrebitur; ad turpia nulla spe invitabitur.* Huc animosa illa nescio cujus in Euripidis *Telepho* verba; quæ Stob. *tom.* 2. *tit.* 13. exhibet.

Ἀγάμεμνον, ὦδ' εἰ πέλεκυν ἐν χειρῖν ἔχων,
Μέλλοι τις εἰ πρὸ χλόον ἐμβαλεῖν ἐμόν,
Σιγήσομαι, δίκαια γ' ἀντειπεῖν ἔχων.
Non, si minante jam securigerâ manu
Cervix sub ictu staret, Agamemnon, mea,
Munitus æquo liberam vocem premam. Grot.

Illa etiam mulieris, sed virilia prorsus, apud Tragicum incertum verba:

Ἃ δ' ἐκπυθέσθαι τῆς ἐμῆς χρῄζεις φρενὸς,
Οὔτ' ἂν καλαίδων, ὅστε κεντὸς ἐξ ἄκρου
Δεινὸς καθεὶς πείσαις εἰς ἄκρας πόδας·
Πύθοις ἄν, ὦδ' εἰ δεσμὰ πολλὰ προσβάλοις.
Quæ suscitari de meo vis pectore,
Non si cremes me, aut dente si ferri aspero
Seces ad imos vertice à summo pedes,
Non cuncta vincla si aggeras, intelliges. Grot.

Refert Clemens *Strom. l.* 4. quo loco & quamplurima constantiæ in hoc genere suspiciendæ exempla congessit: è quibus complura & Tertullianus habet in *ep. ad Martyr.* Vide & *ad l.* 6. § 48.

Τοίχων καὶ φαντασμάτων δόμων] Plut. *Sympos. l.* 7. *c.* 5. Οὐδεμία σοῦ τούτων ἡδονῶν ἀπόκρυφος ἔστιν, οὐδὲ σκότος δόμων, καὶ σοῦ τοίχων περιεστώτων, ὡς αἱ γυναῖκες λέγουσιν. Vide quæ ex Seneca supra adduximus *ad* § 4. verba illa; Μόνα φαντάζεσθαι, πρὸ ὧν εἴπις ἄφνω ἐπαύρεσθαι, τί νοῦ διανοῇ; μὴ παῤῥησίας φρεσχῆμα ἂν ἀποκείναιο, ὅπ τὸ, καὶ τό. Facit huc quod Dominus noster apud Joan. *c.* 3. *v.* 20. Πᾶς ὁ φαῦλα πράσσων μισεῖ τὸ φῶς, &c. *Qui malè agit quisque, lucem odit.* Scilicet ut Seneca *ep.* 122. *Gravis malæ conscientiæ lux est.* Et Bernard. de *consider. at. l.* 5. *Et turpium pœna Deus est. lux est enim. & quid tam invisum obscœnis flagitiosisque mentibus?* Siquidem ut Apostolus ad *Ephes. c.* 5. *v.* 12. Τὰ κρυφῇ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν, αἰσχρόν ἐστι καὶ λέγειν. *Turpe est ac pudendum etiam profari illa, quæ in occulto isti perpetrant.* Τὰ δὲ πάντα ἐλεγχόμενα ὑπὸ τοῦ φωτὸς φανεροῦται· πᾶν γὰρ τὸ φανερούμενον, φῶς ἐστι. *Omnia autem manifesta fiunt, cùm in lucem protracta ab eadem arguuntur. Etenim lux est, quæ res omnes conspicuas facit.* ità siquidem malim locum illum interpretari. ut τὸ φανερούμενον significatum transeuntem habeat, & πᾶν eidem in regimine substituatur; quàm cum Syro & Latino veteri interprete, quos Zanchius & Bezæ sequuntur, *Omne quod manifestatur*, sive *conspicuum facit, lumen est*; ut τὸ πᾶν adjectum sit τὸ φανερούμενον. vel etiam, quod omnium minimè probandum videtur, cum Græco Scholiaste, cui Piscator adhæret, *Quicquid manifestum*, sive *conspicuum fit, lux est.* ut τὸ φανερούμενον non emanantis, sed immanentis significationem obtineat. Verùm ista eruditioribus dijudicanda & censenda dimitto. Hinc verò τὰ τοῦ σκότους ἔργα, *tenebrarum opera*, peccata quælibet nuncupantur eidem Apostolo, *ad Rom.* 13. 12. & *ad Ephes.* 5. 11, 13. sed & τὰ νυκτὸς, *noctis, nocturna. ad Thessal. ep.* 1. *c.* 5. *v.* 6, 7. improbósq; Job. 24. 13, 17. ait *tenebras optare & aucupari, diem odisse, lucem matutinam pro umbra letali habere.* Itaq; ex illorum voto Horat. *l.* 1. *ep.* 16.

— pulcra Laverna,
Da mihi fallere, da justum sanctúmq; videri,
Noctem peccatis, & fraudibus objice nubem.

Epictet. *l.* 3. *c.* 22. Οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι τοὺς τοίχους περιβέβληνται, καὶ τὰς οἰκίας, καὶ τὸ σκότος, ὅταν τι τοιοῦτον ποιῶσι, καὶ τὰ κρύφια πολλοὶ ἔχουσι. τὸν δὲ κυνικὸν ἀντὶ πάντων δεῖ ἀποκρύπτειν τὴν ἑαυτοῦ. Sophocl. *Electr.*

— πῶς τόδ', εἰ καλὸν,
Τέρπον σκότος δεῖ;
Siquidem est honestum opus hoc, quid est tenebris opus?

Quò

Quò & illud Martial. *l.* 11. *epigr.* 2.

— regula morum,
Quicquid & in tenebris non jumus. —

Elegantissimè Tertullianus *apolog. c.* 1. *Quod verè malum est, nè ipsi quidem, quos rapit, defendere pro bono audent. Omne malum aut timore, aut pudore natura profudit. Denique malefici gestiunt latere, devitant apparere; trepidant deprehensi, negant accusati; nè torti quidem facilè, aut semper, confitentur.* Quæ eadem ferè habet & *ad Nationes l.* 1. *c.* 1. Cæcilius apud Minut. *Honesta semper publico gaudent, scelera secreta sunt.* Plutarchus denique apud Stobæum *tom.* 2. *tit.* 6. ex *libro adversùs voluptatem:* Τί δ' ὃ πάντων ὁρώντων ἀκρασιάζεις, ἀλλὰ κὴ σαυτὸν αἰδέμενος φεύγεις, νυκτὶ κὴ σκότῳ τοῖς ἁμαρτήμασι πεδίον πλὴν ὕβρεως; ὑδεὶς γὰρ τῶν καλῶν ἔργων σκότος προβάλλει, τὸ φῶς αὐτοῖς μαρτυρεῖν αἰρουμένοις· ἀλλὰ ὅλον ἅμα τὸν κόσμον ἥλιον ἡγεῖσθαι, πρὸς ἃ καταρθοῖ, βέλτιτ' ἄν. ἅπασα ἡ καλία ὁρᾷς γυμνὴ φυλάττεται, σκέπην προβαλομένη τὰ πάθη. Vide *infra* § 8. & 16. & *l.* 10. § 9.

Τὸν ἑαυτῆς νοῦν κὴ δαίμονα | Vide *supra l.* 2. § 13.

Καὶ τὰ ὄργια τῆς τότε ἀρετῆς | *Sacra virtutis ejus.* Xyland. rectè. à mysteriis Ethnicis translatio. ἔργια Lugdun. edit. malè. nec meliùs *Annotat.* ἔργα.

Τραγῳδίαν ὃ ποιεῖ | *Neque tragicè se gerit,* quod τραγῳδεῖν dicit *l.* 9. § 29. eodémque videtur spectare, quod *l.* 5. § 28. dicit, ὅτε τραγῳδὸς ὅτε πόρνη. vel, *neque tragicis de se materiam suppeditat.* Τί γὰρ ἄλλο δεῖ τραγῳδίας, ἢ ἀνθρώπων πάθη τεθαυμακότων τὰ ἐκτὸς, διὰ μέτρου τινὸς ἐπιδεικνύμενα; Epictetus *l.* 1. *c.* 4. *Quid enim aliud est Tragœdia, quàm metro quodam expressi, externa ista admirantium hominum affectus?* Hoc autem cùm non admittat iste, quem hîc Marcus depingit, tragœdiæ argumentum fieri non potest.

Οὐκ ἐρημίας, ὃ πολυπληθείας δέησεται | Malim cum Lugd. δεήσεται. *Nec solitudine opus habebit;* quia *ubicunque est, & quocunque loco consistit, sibi ipsi vacat, & suus est:* ut Senec. *ep.* 62. *Nec ullus hominum aviúmque concentus interrumpit cogitationes bonas, solidásque, & jam certas.* Idem *ep.* 56. Vel etiam, quia quod supra monuerat, *nihil faciat, quod aliorum conscientiam aspectumque refugiat.* Sed nec *multitudine*; cùm *nemine teste aut spectatore indigeat,* ut *supra* § 5. sed *conscientiâ sit contentus suâ. supra* § 6. & Senec. *ep.* 8. insuper etiam ejusmodi sit, *qui sibi tutò credi possit*; contra quàm *imprudentes, quorum nemo est, qui relinqui sibi debeat.* idem *ep.* 10. Huc Antisthenis illud, qui interrogatus, quid ex philosophia lucri cepisset, respondit, Τὸ δύνασθαι ἑαυτῷ ὁμιλεῖν. *quòd posset secum, ubicunque foret conversari & colloqui.* Laërt. *l.* 6. Senec. *q. nat. l.* 4. *præf. Turbam rerum hominumque desiderent, qui se pati nesciunt. tibi tecum optimè convenit.* quanquam nec δεήσει illud est incommodum prorsus. Siquidem timent conscientiam ac frequentiam hominum vitántque, qui parietibus eam excludere satagunt; quod superiùs tetigerat. Solitudinem autem pavorem infligere, nemini non est notissimum.

Ζήσει μήτε δίκων, μήτε φεύγων | Deesse aliquid nemo non viderit. & suspicetur quis legendum μήτε δίκων [π] μήτε φεύγων. quo modo *infra* § 12. dixit, μηδὲν ἀσεμνύων, μηδὲ φεύγων. Verùm aliud est ἀσεμνύειν, aliud δίκειν. nec idem utrobique sensus est. vel etiam quo modo *l.* 11. § 11. ὅτε δίκων, ὅτε φεύγων, cùm de eis priùs egisset, quorum *αἱ δίκαι κὴ φυγαὶ* perturbant nos. Verùm, quia aliò quæ sequuntur spectant. malim, [ἢ θάνατον] μήτε δίκων μήτε φεύγων. Commentarii vicem præstabit, præter proximè hîc adjecta, *l.* 9. *periocha* 3. Est quod Martial. *l.* 10. *epig.* 47.

Summum nec metuit diem, nec optat.

Siquidem ita formatus est, ut *illi nec amor vitæ, nec odium sit; nec vita tædio sit, nec mors timori.* Senec. *ep.* 65. & 78. Itaque *nec spe mortis patienter dolet: nec tædio doloris libenter moritur. hunc fert, illam expectat.* Idem *ep.* 98.

Πότερον ᾧ ὀλίγον ἢ πλέον διάστημα | Nihil, inquit, sapienti interèrit, diuturniorem an breviorem in corpore moram faciat. quia nimirum vitam semper perfectam & consummatam habet: ut *infrà* § 8, & 12 & *l.* 10. § 1. Vide & *l.* 2. § 14. Chrysippus apud Plutarch. *de Stoic. contradict. c.* 23. Ὅτι παρὰ τὸν πλείονα χρόνον ἥδιον μᾶλλον εὐδαιμονήσειν, ἀλλ' ὁμοίως κὴ ὅπως τοῖς τὸν ἀμερῆ χρόνον εὐδαιμονίας μεταλήψειν. Et *de commun. notit. c.* 7. Ὅτι ἀγαθὸν ὁ χρόνος οὐκ αὔξει προσγινόμενος, ἀλλὰ κἂν ἀκαρὲς τι ὥρας ἡδὺ παρῇ φανῆναι, ἥδιον προῖς εὐδαιμονίαν ἀπολειφθήσεται τὸν τοῦ αἰῶνα χρωμένου τῇ ἀρετῇ, κὴ μακαρίως ἐν αὐτῇ καταβιῶντος. cùm tamen idem alibi asserat: ἥδιον δὲ ἀρετῆς ὄφελος ὀλιγοχρονίου. Cicero *de finib. l.* 2. *Qui bonum omne in virtute ponit, is potest dicere, perfici beatam vitam perfectione virtutis. negat enim summo bono adferre incrementum diem.* Et *l.* 3. *Recta affectio, item convenientia, denique ipsúm bonum, quod in eo positum est ut naturæ consentiat, crescendi accessionem nullam habet. Ut enim opportunitas non fit major productione temporis: sic hæc, de quibus dixi non sunt temporis productione majora. Ob eámque caussam Stoicis non videtur optabilior, nec magis expetenda beata vita, si sit longa, quàm si brevis. Ut si cothurni laus sit, ad pedem aptè convenire, neque multi cothurni paucis anteponerentur, neque majores minoribus: sic quorum omne bonum convenientiâ atque opportunitate finitur, nec plura paucioribus, nec longinquiora brevioribus anteponentur.* Senec. *epist.* 101. *Mens stabilita scit, nihil interesse inter diem & seculum.* Et *epist.* 85. *Beata vita una est. in optimo illam statu ponit qualitas sua, non magnitudo. itaque in æquo est longa & brevis,*

brevis, diffusa & angustior; in multa loca, multásq; partes distributa, & in unum coacta. qui illam numero æstimat, & mensurâ & partibus, jam illi, quod habet eximium, eripit. Quid est autem in beatâ vita eximium? quòd plena est. finis, ut puta, edendi bibendique satietas est. hic plus edit, ille minus: quid refert? uterque jam satur est. hic plus bibit, ille minus: quid refert? uterque non sitit. Hic pluribus annis vixit, hic paucioribus: nihil interest, si tam illum multi anni beatum fecerunt, quàm hunc pauci. Idémque *epist.* 74. *Summum bonum nec infringitur, nec augetur. in suo modo permanet, utcunque fortuna se gessit. Sive illi senectus longa contigit, sive citra senectutem finitus est, eadem mensura summi boni est, quamvis ætatis diversa sit. Utrùm majorem an minorem circulum scribas, ad spatium ejus pertinet, non ad formam. licèt alter diu manserit, alterum statim obduxeris, & eum in quo scriptus est pulverem solveris, in eadem uterque forma fuit. Quod rectum est, nec magnitudine æstimatur, nec numero, nec tempore: non magis produci, quàm contrahi potest. Honestam vitam ex centum annorum numero in quantum voles corripe, & in unum diem coge; æquè honesta est.* & *epist.* 78. *Mors licèt immatura sit, licèt mediam præcidat ætatem; perceptus longissimè fructus est. — Scit tempore honesta non crescere.* Et *de benef. l.* 5. *c.* 17. *Ut prorogetur tibi dies mortis, nihil proficit ad felicitatem: quoniam morâ non fit beatior vita, sed longior.* Hinc illud è porticu non εὔδοξον tantùm, sed παράλογον etiam, (ut Cleanthis in contrarium dictione utamur, ex Epicteti *dissert. lib.* 4. *cap.* 1.) sive ἄλογον planè καὶ ἄτοπον prorsus, ὑπερέχειν ἀρετῇ τὸν Δία τὸν Δίωνα. Chrysippi verba sunt apud Plut. *de commun. notion. c.*29. sive, τὴν μὲν ἀγαθῶν εὐδαιμονίαν τῆς θείας εὐδαιμονίας μηδὲν διαφέρειν· καὶ κατὰ μηδὲν αἱρετωτέραν εἶναι, μήτε καλλίω, μήτε σεμνοτέραν τὴν τοῦ Διὸς εὐδαιμονίαν τῆς τῶν σοφῶν ἀνδρῶν· Idem apud Stob. *eclog. tom.* 1. *lib.* 2. *tit.* 3. § 8. Sextius item apud Senecam *ep.* 73. *Jovem plus non posse quàm bonum virum.* Inculcat passim & Seneca ipse *epist.* 59. *Sapiens cum Diis ex pari vivit.* & *epist.* 31. *Dedit tibi natura illa, quæ si non deserueris, par Deo surges. hoc est summum bonum, quod si occupas, incipis Deorum esse socius, non supplex.* Verùm unde paritas ista? Indè nimirum, quia *Bonus tempore tantùm à Deo differt.* Idem *de provident. c.* 1. & *epist.* 73. *Jupiter quo antecedit virum bonum? diutius bonus est.* & *epist.* 53. *Quid inter te & Deos interfuturum sit, quæris? diutius erunt.* Et *de constant. Sap. c.* 8. *Sapiens, exceptâ mortalitate, similis est Deo.* At ista temporis aut diuturnitatis distantia ad virtutem aut beatitudinem nihil habet momenti, sed in æquilibrio prorsus rem ipsam relinquit. Siquidem, *Tantùm sapienti sua, quantùm Deo omnis ætas patet. magniq; est artificis clausisse totum in exiguo.* Senec. *epist.* 53. Et *epist.* 73. *Quemadmodum ex duobus sapientibus qui senior decessit, non est beatior eo, cujus intra paucos annos terminata virtus est; sic Deus non vincit sapientem felicitate, etiamsi vincat ætate.* Et Cicer. *de nat. Deor. l.* 2. *E virtutibus vita beata existit, par & similis Deorum, nulla re, nisi immortalitate, quæ nihil ad bene vivendum pertinet, cedens cœlestibus.* Epictetus denique *dissert. l.* 1. *c.* 12. Κατά γε τὸν λόγον ἓν ἓν χείρων τοῦ Διός, οὐδὲ μικρότερος εἰ. λόγῳ γὰρ μέγεθος οὐ μήκει, οὐδ' ὕψει κείνεται, ἀλλὰ δόγμασιν. Vah τῆς φλυαρίας, καὶ τῆς ἀσεβείας. Itaque cautè legendi isti; nec tantum illis tribuendum, ut pro divinis, quod à multis fieri solet, habeantur. Verùm ab istis vel deliriis ridendis, vel proterviis execrandis Marcus noster immunis videtur. Illud interim observatu non indignum in hoc dogmate de beatitudinis diuturnitate Stoicis gemina Epicurum etiam ipsum censuisse. Apud Laert. *lib.* 9. in *Select. Sentent.* Ὁ ἄπειρος χρόνος ἴσον ἔχει τῷ ἡδονῷ καὶ ὁ περιορισμένος. Quod pleniùs Cicero *de finib. lib.* 2. *Negat Epicurus diuturnitatem temporis ad beatè vivendum aliquid afferre: nec minorem voluptatem percipi in brevitate temporis, quàm si illa sit sempiterna.* Sive ut idem *lib.* 1. *nec majorem voluptatem ex infinito tempore ætatis percipi posse, quàm ex hoc percipiatur, quod videmus esse finitum.* Nec relatu indignum planè Themistii illud, quo Chrysippeum hoc vellicat, *orat.* 12. Χρύσιππος ἄρχει τοῦ ῥήματος ἔοικε ἀνδρείζεσθαι; παντὸν δικαίου φάσκων ἀνδρὶ σοφῷ μίαν ἡμέραν, μᾶλλον δὲ καὶ μίαν ὥραν, πολλοῖς ἐνιαυτοῖς. οὐδὲ γὰρ ἰδιώτῃ φιλοσοφοῦντι κατὰ τὸ ἔργον, ἄνεσις ἀρκεῖν δοκοῦσι, καθάπερ ἀστραπὴ ἐλλάμψασαν τῷ ἀρετῷ εὐδὺς ἐπισβῆναι ἀνδρὶ δι',

Ὦ, λαοὶ ὀπιπτεύφατε, καὶ τόσα μέμηλε, καὶ ᾧ πᾶσαν μὴ γῆν, πᾶσαν δὲ θάλασσαν κοινωνεῖν ἀνάγκη τοῦ ἀγαθῶν, πῶς ὦ βέλτιστε χρύσιππε, ὃ σωθήσῃ τὸν χρόνον καὶ ἔξω τῆς φύσεως; ὅσῳ γὰρ ἐκεῖνο μακρότερον ποιεῖς, τοσούτῳ μακροτέραν ποιεῖς τὴν τοῦ ἀνθρώπων εὐδαιμονίαν. Peripatetici planè in adversum ibant. Aristotel. *Ethic. l.* 1. *c.*7. Μία χελιδὼν ἔαρ οὐ ποιεῖ, οὐδὲ μία ἡμέρα· ὥστω δὴ οὐδὲ μακάριον καὶ εὐδαίμονα, μία ἡμέρα, οὐδὲ ὀλίγος χρόνος. Verùm hoc illi, quia ad beatitudinem constituendam externa advocabant; quibus exui denuo & excidere daretur. quod Stoici omninò repudiabant.

Εὐλύτως ἀπιέναι] Ità *supr.* § 5. Εὐλυτος. Sen. *epist.* 24. *Vir fortis ac sapiens, non fugere debet ex vita, sed exire.* Et *epist.* 54. *Sapientis est exire, non ejici.* Quemadmodum enim Marcus hic εὐλύτως ἀπέναι, ità Epict. *l.* 2. *c.* 6. Εὐλύτως ἀπαλλάσσειν.

Ὡς ἄλλό τι τῶν αἰδημόνως καὶ κοσμίως ἐνεργεῖσθαι δυναμένων] Ut aliarum rerum, sic & mortis etiam dextrè obeundæ quasi ars & virtus quædam est peculiaris. Senec. *epist.* 26. *Egregia res est mortem condiscere.* & *epist.* 30. *Magna res est, & diu di-*

scenda.

ſcenda, cùm adventat hora illa inevitabilis, æquo animo abire. & *epiſt.* 62. *Antè ad mortem, quàm ad vitam præparandi ſumus.* & *de brevit. Vit. cap.* 7. *Totâ vitâ diſcendum eſt mori.* & *epiſt.* 30. *Mortem venientem nemo hilaris excipit, niſi qui ſe ad illam diu compoſuerat. Itaque compone te,* inquit, *ad diem illum, quo remotis ſtrophis ac fucis, de te judicaturus es, utrùm loquare fortia an ſentias: numquid ſimulatio fuerit & mimus, quicquid contra fortunam jactaviſti verborum contumacium. — Mors de te pronunciatura eſt.* Idem *epiſt.* 26. Et mox: *Supervacuum forſitan putas id diſcere, quo ſemel utendum eſt? hoc eſt ipſum quare meditari debeamus. Semper diſcendum eſt, quod an ſciamus, experiri non poſſumus.* & *epiſt.* 30. *Hoc philoſophia præſtat; in quocunque corporis habitu fortem, in conſpectu mortis hilarem lætúmque, nec deficientem, quamvis deficiat. — Hoc facit Baſſus noſter. Eo animo vultúque finem ſpectat, quo alienum ſpectare nimis ſecuri eſſe putares. — Videtur mihi proſequi ſe, & componere, & vivere tanquam ſuperſtes ſibi, & ſapienter ferre diſcidium ſui.* Vide *l.* 9. § 3.

Τῶτο μόνον | Xylandrum non audio cum ſequentibus iſta committentem. ſequor potiùs Caſaubonum, qui prioribus agglutinat.

Νοσῶ πολιτικῶ ζώω | Quod *ſupr.* λογικὸν ϗ πολιτικόν. § 6.

Τρωπῇ | Annot. Lugd. τρόπῳ. atq; ità prorſus accepit interpres uterque. Sed falſus uterq; τρωπὴ ſiquidem hîc *fuga.* Cavet ἐν τρωπῇ ϗμένῃς, *in fuga eſſe,* id eſt, *fugere, ſubterfugere.* metaphora ab eis qui πρεπόμενοι, in prælio ſuperati *in fugam vertuntur.*

§ 8. Κεκολασμένα | *Caſtigati.* explicat vim vocabuli philoſophus *ethic. Nicom. lib.* 3. *c.* 12. τὸ ὑ πολύτον (τὸ μετρίως ἔχ) ϗ ὀλίγας τὰς ὀρεξεις, ϗ τὰ λύγῳ μηδὲν ἐναντιᾶσθαι) εὐπειθὲς λέγομεν ϗ κεκολασμένον. Marcum σύμφορον habiturus, ſi pro moderatis affectibus, nullos ſubſtituere concedatur. Cæterùm hinc λιτὰ κεκολασμένη, pro *accurata & exquiſita victûs ratione* uſurpatur. Plut. in *Lycurg.* & Lucian. in *Hermot.* & ῥίπτωρ κεκολασμένος, ὁ λεπτολογώτατος, ϗ ἠκριβωμένος. Pollux *l.* 4. *c.* 3. & ἵππος κεκολασμένος τὴν γαστέρα, λεπτὸς τὴν σπαρνα. & γαστὴρ κεκολασμένη *venter reſtrictus.* Liban. *orat.* 19. eſt autem metaphora à ſtirpibus vitibúſve ducta, quibus cùm flagella luxuriantia, aut ſarmenta ſuperflua demuntur, κολάζεσθαι, i. e. *caſtigari* perhibentur. ità Theophraſt. *de cauſſ. plant. l.* 1. *c.* 21. Ὕδρα κολαζόμενα dicuntur, οἷς τὰ περιττὰ ἀφαιρῶνται, uti *ibid. c.* 17. id eſt, *quibus ſupervacua detrahuntur,* ut Columell. *l.* 4. *c.* 6. aliud eſt *corrigere,* & aliud rurſus *caſtrare*; quod utrumq; uſurpavit Cato *c.* 33. & ex Catone Plin. *l.* 17. *c.* 22. apud quem *porrigere* perperam legitur. Quin & Latinis *caſtigatum* dicitur, quicquid immodicâ omni luxurie atq; exuberante redundantiâ immune, intra decori limites juſtos coercetur & conſiſtit. Ità *pectus caſtigatum,* Naſo in *amor. l.* 1. *eleg.* 5.

Quàm caſtigato planus ſub pectore venter?

contrà quàm quod in equo laudat Maro *Georg. l.* 3.

Luxuriátque toris pectus. —

frons caſtigata, Statio *Sylvar. l.* 2. *poem.* 1.

Et caſtigatæ collecta modeſtia frontis.

juba caſtigata, eidem *Thebaid. l.* 9. de equo;

Colla ſedent, nodis & caſtigata jubarum
Libertas. —

Carmen caſtigatum Flacco in *arte*:

— carmen reprehendite, quod non
Multa dies, & multa litura coercuit, atque
Perfectum decies non caſtigavit ad unguem.

ambitioſa nimirum *recidendo ornamenta*; utì idem *ibidem.*

Πυῶδες | Id eſt, σαπρὸν ϗ διεφθαρμένον. tale ſiquidem quiddam eſt τὸ πύον, ut Ariſtot. *de gener. animal. l.* 4. *c.* 8. qui ideo Empedoclem ἀκμεγλωσσίας arceſſit, quòd τὸ γάλα πύον λευκὸν, *lac, pus candidum* dixerit, ſicut & *topic. l.* 4. *c.* 5. quod οἶνον ὕδωρ σεσηπὸς, *vinum, aquam putrefactam.* Ad animum tranſtulit, utì Marcus iſthîc, ità Senec. *epiſt.* 68. *In pectore collectio & vomica eſt.* Eſt enim vomica materiæ purulentæ collectio. Idémq; *epiſt.* 80. *Horum, qui felices vocantur, hilaritas ficta eſt, aut gravis & ſuppurata triſtitia: & quidem gravior, quia interdum non licet palam eſſe miſeros; ſed inter ærumnas cor ipſum exedentes, neceſſe eſt agere felicem.* Horat. itidem. *Serm. l.* 1. *Sat.* 7.

— Regis Rupili pus atque venenum.

pro livore & virulentia.

Τῆτηλον | In Theſpeſii apud Plutarch. *de Inferis fabula,* dicuntur in animis ſceleratorum à Juſtitia mulctatis, ὕλας ϗ μώλωπας ἐμμένειν. de hypocritis autem boníq; ſimulatoribus feſtiva ſubjicit, quomodo Juſtitiæ ſatellites cum illis agant. Ὅσοι ὑ φενάκαις ϗ δόξαν ἀρετῆς περιβαλλόμενοι διεβίωσαν κακία λανθάνουσα, τύπτις ὀπτόνως ϗ ὀδυνηρῶς ἰώμενον ἕτεροι περιεσῶντες ἐπιτρέπεται τὰ ἔντος ἕξω τῆς ψυχῆς, ἐλυσσωμένους ϖρὸς φύσιν ϗ ἅμα καμπτομένους, ὥσπερ αἱ θαλάττιαι σκολόπενδραι καταπίοσαι τὸ ἄγκιστρον ἐπιζώπουσιν αὐτάς. ἐνίους ὑ ἀναλέγοντες αὖθις ϗ ἀναπύοντες, ἀνεδείκνυσαν ὑπούλους ϗ ποικίλους, ἐν τῷ λογιστικῷ ϗ κυρίῳ τὴν μοχθηρίαν ἔχοντας.

Ἀσωλεῖ τὸν βίον ἀπᾶς | Senec. *epiſtol.* 32. *Conſidera, quàm pulcra res ſit, conſummare vitam ante mortem; deinde expectare ſecurum reliquam temporis ſui partem, in poſſeſſione beatæ vitæ poſitum: quæ beatior non fit, ſi longior.* Idem *epiſt.* 98. *Ipſe vitæ plenus eſt, cui adjici nihil deſiderat ſuâ cauſſâ, ſed eorum quibus utilis eſt. liberaliter facit quòd vivit.* Et *epiſt.* 93. *Non ut diu vivamus, curandum eſt; ſed ut ſatis. Nam ut diu vivas, fato opus eſt; ut ſatis, animo.*

mo. Longa est vita, si plena est. impletur autem, cùm animus sibi bonum suum reddidit, & ad se potestatem sui transtulit. Quid illum octoginta anni juvant, per inertiam exacti? non vixit iste, sed in vita moratus est. — interest mortem ejus ex quo die numeres. At ille obiit viridis. Sed officia boni civis, boni amici, boni filii executus est; in nulla parte cessavit. licèt ejus ætas imperfecta sit, vita perfecta est. Et mox: *Non ideo plures annos mihi accedere recusaverim, nihil tamen ad beatam vitam defuisse dicam, si spatium ejus inciditur. non enim ad eum diem me aptavi, quem ultimum mihi spes avida promiserat; sed nullum non tanquam ultimum aspexi. Quid me interrogatis, quando natus sim? an inter juniores adhuc censear? habeo meum. Quemadmodum in minore corporis habitu potest homo esse perfectus: sic & in minore temporis modo, potest esse vita perfecta. — Quæris quod sit amplissimum vitæ spatium? usque ad sapientiam vivere. qui ad illam pervenit, attigit non longissimum finem, sed maximum.* Idem *ep.* 77. *Iter imperfectum erit, si in media parte, aut citra petitum locum steteris: vita non est imperfecta, si honesta est. Ubicunque desines, si bene desinis, tota est.* Et *epist.* 101. *Qui quotidie vitæ suæ summam manum imposuit, non indiget tempore: — scit nihil interesse inter diem & seculum; — singulos dies, singulas vitas putat. qui hoc modo se aptavit, huic vita sua quotidie fuit tota.* Contrà, ut idem *ibidem*; *Maximum vitæ vitium est, quòd imperfecta semper est, quòd etiam aliquid ex illa differtur.* Ex Epicuro idem *ep.* 13. *Inter cætera mala, hoc quoq; habet stultitia proprium, semper incipit vivere. — Quàm autem fœda est hominum levitas, quotidie nova vitæ fundamenta ponentium, novas spes etiam in exitu inchoantium? — quid turpius, quàm senex vivere incipiens?* Vide *l.* 2. § 4. 11. & *suprà* § 7. & § 12. & *l.* 7. § 56, 69.

Ὡς ἂν τις εἴποι τὸν τραγῳδόν | Vide *l.* 11. § 1. & *l.* 12. § 36. Senec. *epist.* 77. *Quomodo fabula, sic vita; non quàm diu, sed quàm bene acta sit, refert. nihil ad rem pertinet, quo loco desinas. quocunque voles desine: tantùm bonam clausulam impone.* Matial. *l.* 8. *ep.* 77.

Qui sic vel medio finitus vixit in ævo,
Longior huic facta est, quàm data vita fuit.

Καὶ γὰρ ὁ ἀγαθὸς ὑποκείσῃς πανόμῳ ὅτε δεῖ, σώζεται μᾶλλον, ἢ ὑποκεινόμῳ φῶτα κριόν. Epictet. *lib.* 4. *c.* 1. Rectè Varro in *Modio*. *Non eos optimè vixisse, qui diutissimè, sed qui modestissimè. Non enim vivere bonum est, sed bene vivere.* Sen. *ep.* 70. At, *Nemo* (inquit idem *ep.* 22.) *quàm bene vivat, sed quàm diu, curat: cùm omnibus possit contingere, ut benè vivant; ut diu, nulli.*

Ἀποχισμῶν | Vide *l.* 8. § 34.

Ἐμφωλεύον | Philo *Allegor. l.* 2. Ὁ φαῦλος δοκεῖ ἐν τῷ θεῷ ἐν τόπῳ, μὴ φθείρεσθαι, ἀλλὰ περιεχόμενον· ὃ χαίρειν καὶ οἴεται ἀποκρύπτεσθαι, ὡς κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος ἐκ ὄνος τῷ αὐτῷ, καθ' ὃ φωλεύειν λέγονται. Translatio est à *serpentum* usu petita, qui in *specus* ac *cavernas* abdere se solent. Expressit hoc graphicè Tertullian. *adversus Valentinian. c.* 3. *Abscondat se serpens, quantùm potest; totámque prudentiam in latebrarum ambagibus torqueat; altè habitet, in cæca detrudatur; per anfractus seriem suam evolvat, tortuosè procedat, nec semel totus, lucifuga bestia. Nostræ columbæ domus simplex; etiam in editis semper & apertis, & ad lucem. Nihil veritas erubescit, nisi solummodo abscondi.* Senec. *epist.* 97. *Bona conscientia prodire vult & conspici, ipsas nequitia tenebras timet.* Vide *supr.* § 7. & *infrà* § 15. & *ad l.* 10. § 9. λανθάνον, ὃ κρυπτόμενον.

§ 9. Τῷ ὑπολειπικῷ λογικῷ σέβε | Vide *l.* 5. § 21.

Ἐν ταύτῃ τὸ πᾶν | Vide *lib.* 2. § 11, 15. Epictet. *lib.* 1. *c.* 11. Ἐν γὰρ ταὐτόν ἐστιν ὅτι πάντων, τὸ αὐτὸν τοῦ ποιεῖν τι ἡμᾶς ἢ μὴ ποιεῖν. Senec. *ep.* 78. *Omnia ex opinione suspensa sunt.*

Ἵνα ὑπόληψις τῷ ἡγεμονικῷ σου μηκέτι ἐγγένηται ἀνακόλουθον τῇ φύσει | M. Casaub. *nequid opinio tua in mente tua generet naturæ contrarium.* quasi μήτι & ἐγγένηται legerit. Xyl. *ut pars tui principalis nihil unquam animo concipiat, quod est naturæ alienum.* Sensus in aperto est, Verborum, prout exhibentur, versio haud item. Lugd. quod rarò solet, literulâ immutatâ omnia reddidit proclivia, dum ἀνακόλουθος legit, ὑπόληψις scil. *nè qua opinio ultrà menti innascatur*, vel *in mente excitetur, quæ naturæ neutiquam consentanea sit.* Vide *l.* 1. § 9.

Αὕτη ὃ ἐπαγγέλλεται | *Illius autem est munus.* Xyl. Malim, *postulat autem*, sive *exigit ista.* ἐπαγγέλλεται, ἀξιοῖ. Suid.

Ἀφροπωσίαν | Ἀφροπωσίαν definit Zeno apud Laërt. *l.* 7. ἐπιστήμην τοῦ πότε δεῖ συγκαταθέσεως καὶ μή. *Scientiam, quâ quis nôrit, quando assensum adhibere vel inhibere oporteat.* Est igitur ἡ ἀφροπωσία, sive ut *lib.* 4. § 49. & *lib.* 7. § 55. τὸ ἀφρόπωτον, *à temeritate vacuitas*, ut Xylander, (qui φροπωσίαν, quæ vox tamen vix, opinor, reperitur, idem esse monet cum eo. quod φροπότητα frequentiùs dicitur) hoc est, *à temerè assentiendi proclivitate ac præcipitantia immunitas.* Hinc Clitomachus apud Cicer. in *Lucullo*; *Herculis quendam laborem exantlatum à Carneade, quod, ut feram & immanem belluam, sic ex animis nostris assensionem, id est, opinationem & temeritatem, extraxisset.* hoc est autem τῆς ὑπολήψεως καταληπτικῆς, ut Marcus loquitur, *l.* 9. § 6. τῆς φαντασίας ἐμφιλοτεχνούσης, ἵνα μήτι ἀκατάληπτον παρεισρυῇ· *l.* 7. § 54. *Sedulò caventis, nè quid minùs liquidò comprehensum clàm surrepat:* sive μήτε ψευδεῖ, μήτε ἀδήλῳ συγκαταθεμένης, *lib.* 8. § 7. *nec falso, nec incerto assentientis:* quâ ratione & ἀφρόπωτος dicitur. Quanquam strictiùs paulò quandoque

doq; τὸ προπίπτειν usurpâsse videntur Stoici, qui referente Plutarcho *de Stoic. contradict. c.* 49. τοὺς προπιπτόντας τῇ ἑτέρᾳ καὶ μὴ ἐπέχοντας, ἁμαρτάνειν λέγουσι· ἂν μὴ ἀδήλοις ἔγκωσι, προπίπτοντας· ἂν ᾖ φιλόσοφοι, φιλοσόφους· ἂν ᾖ κοινῶς ἀγαλλήπτοις, δοξάζοντας. ubi rectè Petr. Valentianus *in Academic.* προπίπτοντας reponit, pro eo quod προσπίπτοντας vitiosè legitur. emendationem adfirmo ex ipsius Chrysippi ἐν τῷ περὶ τοῦ Διὸς verbis, à Plut. *ib. c.* 9. repræsentatis; quibus inter τὰ καθ' ἕξεις τὰς ἀρετὰς ἔργα recenset ista, ἀνδρείως τὸν δάκτυλον ἐκτεῖναι, καὶ ἐγκρατῶς ἀναχέσθαι δυσαπαλλάκτως ὑγροῦ καὶ ἀπροπτώτως ἀκοῦσαι τοῦ τὰ τεῖα τέτρηκα μὴ εἶ τελέως. quo loco tamen liberiùs laxiúsq; usurpari videtur τὸ ἀπρόπτωτον. Et disertiùs etiam in Stoicorum placitis à Stobæo coacervatis, *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 8. ubi τὸ προπίπτειν exponitur, περὶ καταλήψεως συγκατατίθεσθαι. Et in eundem sensum Epictet. *dissert. l.* 4. *c.* 1. Τίς θέλει ζῆν ἐξαπατώμενος, προπίπτων; qui locus Volphio negotium sine caussâ facessit. Fallitur ergò Budæus, (& Budæum secutus Stephanus) cùm ἀπροπτωσίαν legit apud Laërtium, (tanquam sit à προπίπτω, quod *impingere* significet) & ad *lapsum* in vitæ actionibus refert. Neque enim τῷ προπίπτειν eo sensu usurpati exemplum ullum exhibetur. Stoicósque palam est, tria ista, τὸ ἀπρόπτωτον, τὸ ἀδιάπτωτον, τὸ ἀπρεπίπτωτον itâ solitos distinguere, ut τὸ ἀπρόπτωτον, ad συγκατάθεσιν, sive *opinionem*, τὸ ἀδιάπτωτον, ad πρᾶξιν, sive *actionem*, τὸ ἀπρεπίπτωτον, ad πεῖσιν, sive *perpessionem* referrent; dum *sapientem, nec falli, nec labi, nec lædi* posse contendebant. Videatur Stobæus *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 3. § 3, & 8. Marcus autem τὸ ἐξαπάτητον καὶ προπτωτικὸν καὶ ματαπτωτικὸν conjunxit. *l.* 11. § 9. Epictetus verò *l.* 2. *c.* 8. ista φιλοσόφου νεῦρα facit, ὄρεξιν ἀναπότακτον, ἔκκλισιν ἀπρόπτωτον, ὁρμὴν κατάσκοπον, πρόθεσιν ὑπομονῆς, συγκατάθεσιν ἀπροπτώτου. Idémque *l.* 1. *c.* 4. hominis opus constituit in tribus hisce; ἐν ὀρέξει καὶ ἐκκλίσει, ἵν' ἀναπότακτος ᾖ· ἐν ὁρμαῖς καὶ ἀφορμαῖς, ἵν' ἀναμάρτητος· ἐν προθέσει καὶ ἐποχῇ, ἵν' ἀνεξαπάτητος.

Τιὼ πρὸς ἀνθρώπους οἰκείωσιν | Vide *supr.* § 4.

Τιὼ τοῖς θεοῖς ἀκολουθίαν | Vide *l.* 7. § 31, 67.

§ 10. Πάντα ἐν ῥίψασ | Vide *l.* 2. § 7. Senec. *epist.* 17. *Projice omnia ista, si sapis, imò ut sapias; & ad bonam mentem magno cursu ac totis viribus, tende. Si quid est, quo teneris, aut expedi, aut incide.* Et *ep.* 5. *Quòd pertinaciter studes, & omnibus omissis hoc unum agis, ut te quotidie meliorem facias, probo & gaudeo; nec tantùm hortor ut perseveres, sed etiam rogo.* Et *epist.* 72. *Non cùm vacaveris, philosophandum est: omnia alia negligenda, ut huic assideamus. —— resistendum est occupationibus: nec explicandæ, sed submovendæ sunt. tempus quidem nullum est parùm idoneum studio salutari.* Et *epist.* 88. *Magna & spatiosa res est sapientia: vacuo illi loco opus est. —— Non dabit se in has angustias virtus. laxum spatium res magna desiderat. expellantur omnia: totum pectus illi vacet. —— ut habere possit liberum hospitium, supervacua ex animo tollenda sunt.*

Μόνον ζῇ ἕκαστος τὸ παρὸν τοῦτο τὸ ἀκμαιότατον | Vide *l.* 2. § 14, 17. & *l.* 12. § 3. Apud Ælianum *l.* 14. *c.* 6. Aristippus: Μόνον ἡμέτερον εἶναι τὸ παρὸν, μήτε τὸ παρεληλυθὸς μήτε τὸ προσδοκώμενον. τὸ μὲν γὰρ ἀπολωλέναι· τὸ δὲ ἄδηλον εἶναι, εἴτε ἔσται. Plut. *de commun. notion. c.* 37. Οὐκ ἔστι νῦν τὸ παρῳχημένον καὶ οὐδέπω νῦν τὸ μέλλον. *Quod præteriit, non est: quod futurum est, nondum est.* Augustin. *Confess. lib.* 11. *cap.* 14. & *in Psalm.* 38. Senec. *de brev. vit. c.* 10. *In tria tempora vita dividitur; quod est, quod fuit, & quod futurum est. ex his, quod agimus breve est; quod acturi sumus, dubium; quod egimus, certum.* — Siquidem *singuli tantùm dies, & hi per momenta præsentes sunt.* Et mox: *Præsens tempus brevissimum est; adeò quidem, ut quibusdam nullum videatur. in cursu enim semper est; fluit, & præcipitatur. antè desinit esse quàm venit. nec magis moram patitur, quàm mundus, aut sidera, quorum irrequieta semper agitatio; nunquam in eodem vestigio manet. solum igitur ad occupatos præsens pertinet tempus; quod tam breve est, ut arripi non possit; & idipsum illis, districtis in multa, subducitur.* Censorin. *de die natal. c.* 15. *Ævum est immensum, sine origine, sine fine, nec ad quemquam magis hominem quam ad alterum pertinet. hoc in tria dividitur tempora, præteritum, præsens, futurum: ex quibus præteritum initio caret, exitu futurum: præsens autem, quod medium est, adeò exiguum & incomprehensibile est, ut nullam recipiat longitudinem, neque aliud esse videatur, quàm transacti futuríque conjunctio; adeò porrò instabile, ut ibidem sit nunquam; & quicquid transcurrit, à futuro decerpit, apponítque præterito.*

Ἐν ἀδήλῳ | Solomon *Eccles. cap.* 10. *vers.* 14. & *c.* 11. *v.* 2. *Ecquis novit quid futurum sit?* Anacreon. *Carm.* 24.

Χρόνον ἔγνων, ὃν παρῆλθον·
Ὃν δ' ἔχω δρεμεῖν, οὐκ οἶδα.

Pittacus apud Laërt. Τί ἀφανές; τὸ μέλλον. Isocr. *ad Demonic.* τὸ μέλλον ἀόριστον. Plut. *adversˆ. Colot.* Ἄδηλον τὸ μέλλον. Seneca *ad Mart. c.* 23. *Omne futurum incertum est.* Pindar. *Olymp. Od.* 12.

Σύμβολον δ' ὅτι ἐπιχθονίων
Πιστὸν, ἀμφὶ πρεσβυτᾶν ἐσ-
-σομένων εὗρε πόθεν.

Horat. *Carm. l.* 3. *od.* 29.

Prudens futuri temporis exitum
Caliginosâ nocte premit Deus.

Μικρὸν μὲν ἕν ὃ ζῇ ἕκαστος | *Parvum* & concisum est admodum, hac ratione, *quod vivimus*; quia ad momenti τὸ ἀκμαῖον atq; *insecabile* restringitur. Verùm cæteroqui etiam haud longa aut diuturna esse vita

vita poteſt, etiamſi ortu obitúque, tanquam cancellis ſeptíſq; quibuſdam, eam definiamus, & ab illo ad iſtum pertingentem conſideremus. Vide *l.* 4. § 26. & *l.* 11. § 16. *conſiderat.* 6.

Μικρὸν ἦ τὸ τῆς γῆς γωνίδιον, ὅπως ζῇ | Ita *l.* 6. § 36. Ἡ Ἀσία, ἡ Εὐρώπη γωνία τοῦ κόσμου. Et *l.* 8. § 21. καὶ ἐν γωνίᾳ τούτου τοῦ κλίματος. Et *l.* 12. § 32. ἐν πόσῳ βωλαρίῳ τῆς ὅλης γῆς ἕρπεις.

Μικρὸν ἦ ἡ μοχθηρία ὑστεροφημία | Διὰ τὸ πάχος τῆς πάντων λήθης. *l.* 4. § 3. βραχύβιον γὰρ καὶ ὁ ἐπαινῶν καὶ ὁ ἐπαινούμενος, καὶ ὁ μνημονεύων, καὶ ὁ μνημονευόμενος *l.* 8. § 21. Vide *l.* 2. § 17. & *l.* 4. § 3, 19. & *l.* 7. § 6. Cicer. *de republ. l.* 6. in *Somn. Scip. Ipſi autem, qui de vobis loquuntur, quàm diu loquentur? quinetiam ſi cupiat proles illa futurorum hominum deinceps laudes uniuſcujuſque noſtrûm à patribus acceptas poſteris proderе, tamen propter eluviones exuſtionéſque terrarum, quas accidere tempore certo neceſſe eſt, non modò non æternam, ſed nè diuturnam quidem gloriam aſſequi poſſumus.* Et mox: *Sed loquentur de te. Sermo autem omnis iſte, & anguſtiis cingitur iis regionum, quas vides, nec unquam de ullo perennis fuit; & obruitur hominum interitu, & oblivione poſteritatis extinguitur.*

§ 11. Τοῖς ἦ εἰρημένοις παρασήμασι. | Xyl. *præceptis.* ac ſi παραλήμμασι, παραλείσμασι, vel παραινέμασι legiſſet. M. Caſ. *auxiliis.* éſtque reverâ παρίσασδαι *aſtare, adeſſe, auxiliari.* itaq; quanquam παράσημα hoc ſenſu nuſquam occurrat, fieri poteſt tamen, ut Marcus eo iſtîc uſurpaverit. ut παρασήματα hîc dixerit, quæ *infra* βοηθήματα *l.* 4. § 50. quia τὸ παρίσασδαι eſt βοηθεῖν. poteſt forſitan & *documentis* reddi. nam παράσασιν, quod ejuſdem eſt originis, etiam pro *documento* ſumi quandoque docet Budæus.

Γυμνὸν | Vide *ſupra l.* 2. § 12. & *l.* 9. § 34.

Διηρημένως | Vide *l.* 4. §. 21.

Οὐδὲν γὰρ ἴσον μεγαλοφροσύνης ποιητικὸν | Idem *l.* 10. § 11. Vide Calaubon. *ad Perſ. Sat.* 3. *v.* 72.

Ὀρθῷ καὶ ἀληθείᾳ. | Vide *ad l.* 1. § 9.

Πολίτῃ ὄντα πόλεως τῆς ἀνωτάτης | Vide *ad l.* 2. § 16. & *ad l.* 4. § 3, & 23. & *ad l.* 6. § 44. In eundem ſenſum Epictetus *diſſert. l.* 2. *c.* 10. Πολίτης εἶ τοῦ κόσμου, καὶ μέρος ἀπ' αὐτοῦ. *Mundi civis, ejuſdémque pars es.* Idémque *l.* 1. *c.* 9. Τί ἄλλο ἀπολείπεται τοῖς ἀνθρώποις, ἢ τὸ τοῦ Σωκράτους, μηδέποτε πρὸς τὸν πυθόμενον, ποδαπός ἐστιν, εἰπεῖν, ὅτι Ἀθηναῖος ἢ Κορίνθιος, ἀλλ' ὅτι Κόσμιος; Quod Cicer. *Tuſcul. l.* 5. *Socrates cum rogaretur, cujatem ſe eſſe diceret, Mundanum,* inquit, *totius enim mundi ſe incolam & civem arbitrabatur.* Et *de finib. l.* 4. ex Stoicorum ſententia: *Mundum hunc omnem, oppidum eſſe noſtrum. ut Cicceiis qui habitet, hunc omnem mundum ſuum municipium eſſe exiſtimet.* Diogenes pariter apud Laërt. *l.* 6. interrogatus unde eſſet, reſpondit Κοσμοπολίτης. de quo Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Πᾶσα γῆ πατρὶς τῷ ἐκείνου. Ἐξαίρετος ἦ ἀθηναία. Et Baſilius Cæſar. *epiſt.* 41. ad Maximum Philoſophum, Ζῶ ἦ πολίτην σεαυτὸν τῆς οἰκουμένης ἐποίησας. *Tu te mundi totius civem effeciſti.* Senec. *epiſt.* 68. *Sapienti rempubl. ipſo dignam dedimus,* id eſt, *mundum.* Verùm ſint illi *mundani, ſive mundi cives.* hoc nos illis Chriſtiani libenter concedimus. At nos potiùs, qui *è mundo* nos eſſe diffitemur, Joan. 15. 19. & 17. 16. Sumus reverâ, quod Marcus iſtîc, τῆς πόλεως τῆς ἀνωτάτης πολῖται· ἡμῶν γὰρ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς. ut Paulus *ad Philip. c.* 3. *v.* 20. *Municipium noſtrum in cælis eſt.* Siquidem, ut Tatianus Aſſyrius *adv. Græc. c.* 33. κόσμου μὲν ἡ κτίσις ἐστὶ, καλή. τὸ ἦ ἐν αὐτῷ πολίτευμα, φαῦλον. Nobíſque, quod Seneca *epiſt.* 102. *Patria eſt, quodcunque ſuprema & univerſa circuitu ſuo cingit.* ut verè liceat nobis Luciani illud in *Hermot.* uſurpare; Ὁρᾷς ὡς ἡ μάτιν, ἀλλ' ὅσοι μικρῶν κώμιον, πολῖται ὀνομάζονται ἡμέρας ἕνα καλῆς καὶ εὐδαίμονος πόλεως. liceat cum Anaxagora (Laërtio *l.* 2. referente) digito in cœlum intendentes dicere, Αὕτη πατρίς. *iſta nobis eſt patria, civitas iſta.* Siquidem Chriſtiani quiq; genuini ſunt οὐρανοπολῖται, ut Iſidorus Peluſ. *l.* 2. *epiſt.* 251. *cives* nimirum, τῆς ἄνω καὶ ἐπουρανίου Ἱερουσαλήμ, *ſupernæ cæleſtiſque illius Hieruſalemi, quæ eſt fidelium ſanctorúmque univerſorum metropolis:* ut Apoſtolus *ad Galat.* 4. 26. & *ad Hebr.* 12. 22. οὐρανοπόλεως nomine dignior longè, quàm Marci, quâ Antoninus, ut ipſe loquitur, *patria*; quam eo nomine inſignire Athenæo viſum eſt, *dipnoſoph. l.* 1. Rectè Philo *de agricult.* Παροικεῖν, ἢ κατοικεῖν ἤλθομεν. τῷ γὰρ ὄντι πᾶσα ψυχὴ ξένη σώματι, πατρίδα μὲν οὐρανὸν, γῆν ἦ ξένην ἔλαχε. Itaque eò revertuntur, ubi hinc recedunt, πατρίδα μὲν τὸν οὐράνιον χῶρον, ἐν ᾧ πολιτεύσαι, ξένον ἦ τὸν βίον, ἐν ᾧ παρῴκησαν, νομίζουσι. Idem *de lingu. confuſ.* Clemens denique *Strom. l.* 4. *extremo*: Λέγουσι γὰρ καὶ οἱ Στωϊκοὶ, τὸν μὲν οὐρανὸν κοινὴν πόλιν· τὰς ἦ ἐπὶ γῆς οἰκεῖσθαι ἀκέφαλος πόλεις· λέγεσθαι μὲν γὰρ, οὐκ εἶναι δέ. ἀσυμβίωτον γὰρ ἡ πόλις, καὶ ὁ δῆμος ἀσύμφορόν τι σύστημα καὶ πλῆθος ἀνθρώπων ἀπὸ νόμου διοικουμένων.

Τί ἔστι,-- τὸ νῦν φαντασίαν μοι νυνὶ ποιῆν | *Quid eſt, quod modò cogitationem animo meo attulit.* Xyl. *quid eſt, in quo defixa eſt nunc phantaſia mea.* Caſ. malim, *quid ſit, quod phantaſiam meam afficit impræſentiarum.* ut & ſententia continuetur, ad συμπεσάλλειν reſpiciens: & τὸ ποιῆν, à ποιόω, non à ποιέω ducatur. Vide Aphrodiſ. *ſupr. ad* § 1. & Marc. *l.* 12. § 18. quanquam & φαντασίαν ποιεῖν etiam dicitur. Nemeſian. *de nat. hom. c.* 6. Ex Stoicorum ſententia; φαντασίαν μὲν λέγοντες τὸ πάθος τῆς ψυχῆς, τὸ ἐνδεικνύμενον αὐτό τε, καὶ τὸ

πεποιηκὸς φαντασόν. ὃς γὸ ἐν τοῖς αἰδημονείοις ἐγγίνεσθαι πάθος, ὅταν αἰδήμων ᾖ τινα καὶ ἐν τῇ ψυχῇ, ἅταν ἐνοήσαι εἰκόνα γὸ ἐν ἑαυτῷ λέγει τὸ νοητόν. φαντασὸν ᾖ, τὸ πεπεικὸς τὴν φαντασίαν αἰδήμονα. Utrovis modo sumpseris, eodem recidet.

Αὐταρκείας | *Ex qua totus ex me aptus sum.* Xyl. Sed hoc laxum nimis; quum de virtute aliqua peculiari agatur. *Contentatione.* Cas. ego, *frugalitate.* ita Polybius usurpavit, Budæo referente; Ἄξιος ἀπὸ ἀρχῆς ἐπαινεῖσθαί τε καὶ θαυμάζεσθαι, καὶ λίαν ᾖ τῆς αὐταρκείας τὸ βίον. *frugalitatis nomine cum primis.*

Τοῦτο μὲν ὃδε θεῶν ἔχει | Ita *l.* 2. § 3. πάντα ἀναίδην ῥεῖ. Vide & *l.* 8. § 20. & *l.* 9. § 1. & *l.* 10. § 1. Ἀπὸ θείας αἰτίας συμβαίνει πᾶσι πάντα. Idem *l.* 8. § 23. Exagitat Stoicos passim Plutarchus in libris *de Stoicis contradictionibus*, & *de communibus notitiis*; quod etiam mala humana, bella, cædes, pestes, & consimilia (quæ illi tamen malorum loco non habebant) Deo adscriberent, & divinitus contingere assererent. Verùm Stoicis hac in parte suffragium contribuit suum codex sacer haud semel. Apud Esaiam 45. 7. Deus ipse: *Ego sum, qui & lucem produco, & tenebras obduco: qui statuo pacem, malumque creo. Ego Jova ista omnia facio.* Jeremias Thren. *c.* 3. *v.* 37, 38. *Ecquo dicente existit quicquam, nisi Dominus id præceperit? Ex ore altissimi annon prodit, tam malum quodq; quàm & bonum?* Amos 3. 6. *An erit malum in civitate, quod Jova non effecerit*; Itaque sicut de *bono* Psaltes, *A Domino factum est istud, Psal.* 118. *v.* 23. Ità de *malo* pariter vates: *A Domino extitit istud.* Historiæ Regum *l.* 3. *c.* 12. *v.* 24. Job sanctus, tam prædonum manu abacto pecore, quàm & gregibus igne cœlitus misso absumptis, liberisque ædium ruinâ turbine impulsarum oppressis; *Dominus*, inquit, *dedit*; *Dominus abstulit.* Jobi 1. 21. Uxorique per animi impotentiam, cùm ulcere fœdo jam oppletus in cinere volutaretur, minùs sana consilia suggerenti; *Scilicet bonum à Domino acceperimus*; & *non malum etiam laturi simus?* Ibid. 2. 10. Denique Rex pius à maledico rabula convitiis impetitus: *Iste*, inquit, *maledixit, quia Dominus edixit.* Reg. *l.* 2. *c.* 16. *v.* 12. Itaque *Obmutueram*, ait, *silentiúmque mihi indixeram, quia tu, Domine, illud feceras.* Psal. 39. 9. Nec refragantur exteri. Homer. *Od.* ν'. *v:* 237.

Ζεὺς ἀγαθόν τε κακόν τε δίδοῖ. —
Ipse bonúmque malúmque Jovis dat. —

Idémque *Odyss.* δ'. *v.* 63.

— δίδου δ' ἀγαθόν τε κακόν τε.
— *dabat ipse bonúmque malúmque.*

Et *Iliad.* ο'. *v.* 109.

Τῷ ἔχεν' ὅ,τι κεν ὔμμι κακὸν πέμψησιν ἑκάστῳ
Ἠ ἀγαθόν. —

Ita siquidem legit Chrysippus, secus quàm nunc habetur, à Plutarcho *de Stoic. contradict. cap.* 47. adductus.

Ipse malum quodcunq; bonúmve immiserit ulli,
Acceptum huic fertur. —

Sophocl. *Ajace Lorar.*

Ξυὼ τῷ θεῷ πᾶς τις γελᾷ κἀδύρεται.
Quivis dolet, vel ridet, ut visum Deo.

Idémque *ibid.*

Ἐγὼ μὲν οὖν τις ταῦτα κἀ τὰ πάντ' ἀεὶ
Φάσκοιμ' ἂν ἀνθρώποισι μηχανᾶν θεός.
Ego hæc & alia quæ accidunt mortalibus
Venire cuncta nutu dixerim Deûm.

Vide Epict. *l.* 3. *c.* 24. *ad l.* 2. § 16.

Κατὰ σύλληψιν τὴν τῶν συμπεπλεγμένων σύγκλωσιν | Ita *l.* 2. ἐκ ἀνάγκης φύσεως τινὸς καὶ συγκλώσεως. *supra* § 4. & *infra* § 16. συγκλωθόμενα. Allusit ad Parcarum (quæ & indè Καλαμοκλῶθες Homero dictæ *Odyss.* η'. *v.* 197.) stamina ducentium & fata intexentium figmentum poeticum. Ità & *l.* 4. § 21. συγκαθείμαρτό σοι καὶ ξυνεκλώσθετο. Et *l.* 5. § 8. ξυγκλώσθεται. & *l.* 8. § 20. συμπεπλέκται. Seneca pariter *epist.* 107. *Quare impigri atque alacres excipiamus imperia*; *nec deseramus hunc operis pulcerrimi cursum, cui quicquid patimur, intextum est.* Figmentum autem de Parcis illud autor libri *de mundo*, qui sub Aristotelis nomine prostat, *c.* 7. Sic explicat: Τρεῖς μὲν αἱ μοῖραι, καθ' ὃν χρόνον ἐπεπλεγμέναι γήμασι τὰ μὲν, ἐξειργασμένον τὸ δὲ, μέλλον τὸ δὲ, ἀπαρτιζόμενον. τέτακται δὲ καθ' μὲν τὸ γεγονὸς, μία τῶν μοιρῶν, ἄλογος· ἐπεὶ τὰ παρελθόντα πάντα ἀπρεπῆ ἔξι καὶ δὲ τὸ μέλλον, λάχεσις εἰς πάντα γὸ ἡ καθ' φύσιν μέλει λῆξις· καθ' δὲ τὸ ἐνεστὼς, κλωθὼ, συμφαίνουσα τε καὶ κλώθουσα ἑκάστῳ τὰ οἰκεῖα. ταῦτα δὲ πάντα ὄζιν, ἐκ ἄλλο τι, πλὴν ὁ Θεός. quod & Platonem dicere. Sed & Chrysippus apud Theodoret. *therap. l.* 6. Τὴν μὲν προσημένην, προσασμένην δὲ καὶ συντετελεσμένην διοίκησιν τὴν δὲ Εἱμαρμένην, εἰρομένου τινὰ, εἶτ' ἐξ ἀϊδίου βουλήσεως, εἴτε καὶ ἐξ οἵας δήποτε αἰτίας τὰς δὲ Μοίρας ὀνομάσθαι ἀπὸ τοῦ μεμεῖσθαι καὶ καταμεμῆσθαί τινα ἡμῶν ἑκάστῳ τὸν δὲ ἀριθμὸν τῶν Μοιρῶν, τὰς τρεῖς χρόνους παραπλῆσαι, ἐν οἷς κυκλεῖται τὰ πάντα, καὶ δι' ὧν ὁλοτελεῖται καὶ Λάχεσιν μὲν κεκλῆσθαι, παρὰ τὸ λαγχάνειν ἑκάστῳ τὸ προσφερόμενον. Ἄτροπον δὲ, καὶ τὸ ἀπαρέγκλητον καὶ ἀμεταθέτου τοῦ μεσμοῦ. Κλωθὼ δὲ, ἀπὸ τὸ συγκλώθεσθαι καὶ ξυπείρεσθαι τὰ πάντα.

Σωτῆρά τε καὶ πόχλον | Vide *ad l.* 1. § 17. *extremum*, & *l.* 7. § 31.

Συμφύλα καὶ συγγενῆ | Vide *supra* § 4.

Ἀγνοῶν | *supra l.* 2. § 1.

Ἐγὼ ἐκ ἀγνοῶ | *Ibid.*

Χρῶμαι αὐτῷ | Marci dictum in hanc eandem sententiam laudat Suidas in Marco. Ποιῆται μέν τινι ἀνθρώπους ὁποίους βούλεται ἔχειν, ἀδιάλλακτον ἔστι τοῖς δὲ θεοῖ προσήκει, ἐς ὅ, τι ἂν τις αὐτῷ τῷ κοινῷ χρήσιμον ᾖ, χρῆσθαι.

Eu-

Ἐυνοις D. Junius mavult ἐυμοιρῶς. Sicut *supr.* § 4. πάντα ἁπλᾶ καὶ ἐυμοιρῆ. & *infr.* § 12. ἐυοιρῶς. quibus addas licet, *l.* 6. § 45. ἐυμοιρῆ. Verùm nihil obstat, quo minùs εὔνους istîc retineatur. sicut *l.* 9. § 26. Ἐυνοεῖν μάλιστα αὐτοῖς δεῖ. etiamsi enim Phrynichus in *Atticismis*, ἔυνους ἔχειν dici vetet, εὐνοϊκῶς loco illius usurpari jubeat; non est tamen Marcus noster elegantiarum istiusmodi curiosus.

Κατ' ἀξίαν | Ità Epictet. *l.* 2. *c.* 23. Ἀλλὰ τιμὴ ἀξίαν ἑκάστῳ ἀποδίδωσιν. Vide *l.* 4. § 32. & *l.* 8. § 29, 43. Τῷ καλῷ, hoc est, *honesto*, sive *virtuti*, quod in solio majestatis collocabant, utpote quod *summum*, imò *solum*, *bonum* censebant, μεγίστην ἀξίαν, i. e. *maximam dignitatem*, sive, ut Stoicè loquamur, *æstimationem* tribuebant Stoici. Cætera omnia, etiamsi pro *adiaphoris* rebúsq; *mediis* ducerent, utpote quæ verè boni partem nullam obtinerent, quædam tamen ex eis in pretio atq; æstimatione aliquâ habebant, quæ ideò προηγμένα, vocabulo à Zenone excogitato, i. e. *producta*, ut Senec. *ep.* 74. *promota* sive *præposita*, ut Cicero *de finib. l.* 3. nuncupabant. Ideo autem istis ἀξίαν τινὰ, i. e. *æstimationem pretiúmque* aliquod tribuebant, ut Laert. *l.* 2. διὰ τὸ μέσον τινὰ δύναμιν ἢ χρείαν ἔχειν, συμβαλλομένην πρὸς τὸ κατὰ φύσιν βίον, i. e. *quia mediam quandam vim usúmve haberent, ad vitam secundùm naturam agendam conducentem.* Ex istis rursus, Τὰ μὲν ἔχειν πολλὴν ἀξίαν, τὰ δὲ βραχεῖαν, *alia majoris æstimanda, alia minoris* censebant; ut Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 6. Et Sen. *epist.* 82. *Est & horum, quæ media appellamus, grande discrimen.* Atque hoc est, quod Marcus, tum istîc, tum alibi, τὸ κατ' ἀξίαν in rerum usu observandum inculcat. Illud interim observatu non indignum, Stoicos, cùm in vocabulorum usu, usq; ad ineptias etiam, non minutias tantùm, superstitiosi existerent, sicut *promota* sive *præposita* illa, λαπτὰ μὲν, ἀλλ' οὐκ αἱρετὰ, οἰκεῖα, ἀλλ' οὐκ ἀγαθά, χρήσιμα ἤτοι εὐχρηστα, ἀλλ' οὐκ ὠφέλιμα, dici sanxerunt; quod ridet Plut. *de commun. notit. c.* 17. ità τιμὴ ἀξίαν, ubi de *adiaphoris* usurpatur, noluisse reddi, *dignitatem*, sed *æstimationem*; quâ voce usus est Cicero *de fin. l.* 3. vel *pretium*; quâ usus est Seneca *de vita beat. c.* 22. *Pretium quidem*, inquit, *aliquod erit*; *certè dignitas non erit.*

Συνοχάζομαι | *Conjecturam facio.* Xyl. malim, *rationem habeo.* Vide Τὸ συλλογιστικὸν, *l.* 1. § 9.

§ 12. Τὸ παρὸν | Vide *ad lib.* 6. § 2. Flacc. *carm. l.* 3. *od.* 29.

——*quod adest memento*
Componere æquus,——

Ἑπόμενον τῷ ὀρθῷ λόγῳ | Ità *l.* 10. § 12. Τῷ λόγῳ καὶ πᾶν ἑπόμενον. Et *l.* 12. § 31. ἕπεται τῷ λόγῳ καὶ τῷ θεῷ.

Καὶ μηδὲν παρεμπόρδημα | *Neq; præter istud quod proposueris tibi, accessorium aliquid vel captaveris vel admiseris.* deesse videtur verbum aliquod, ποιῇ, puta, vel ἐπιζητῇς. Est autem τὸ παρεμπόρδημα vox à re mercatoria tralata: significátque propriè *negotiationem aliquam ei, quæ primariò instituitur, accedentem, vel incidentem etiam*; & ex consequenti, *lucrum è negotiatione istiusmodi acquisitum*; ut Budæus interpretatur. cui debemus quæ sequuntur, ex Basil. *epist.* 73. de adversariis suis. Ἐμπορικὸν βίον μεταχειζόμενοι, παρεμπόρδημα ποιοῦνται τιμὴ μετέρων διαλυμή. *Vitam mercatoriam sive nundinariam exercentes, negotiationi suæ isti accessoriam faciunt vestri obtrectationem.* Et ex Lucian. *de histor. conscrib.* Οἶμαί σε ἐν ὑποδεδέχθαί μοι βυλόμενον, τὸ μόνον ποιητὴν ἀγαθὸν εἶναι τὸν Ὅμηρον, τῷ δώρῳ παρεμπόρδημα πεποιῆσθαι τὸν Δημοσθένην. *Videris mihi, cùm hoc unum proposuisses, ut ostenderes mihi Homerum bonum esse poetam, dono muneríve promisso accessorii, sive mantissæ, loco adjecisse Demosthenem.* quibus adjicias licet illud Clementis Alex. *pædag. l* 3. *c.* 10. qui de exercitiis agens; ubi dixerat, ἄλλοις ὁ δὲ παλὸς αὐτάρκης, ἀγεὼν δὲ βασίζουσιν, ἢ εἰς ἄσυ καταῦσιν. adjecit, εἰ δὲ καὶ σκαπάνης ἀφαιροῦτο, οὐκ ἀφηνιᾶς τοῦτο παρεμπόρδημα οἰκονομικὸν γυμνασίου γεωργικοῦ. *præter exercitii, quod intenditur, beneficium, etiam rei familiari emolumenti aliquid accedit obiter.* Cæterùm D. Junius, nihil deesse apud Marcum opinatur, pro nomine duntaxat participium substitui debere, ut sit μηδὲν παρεμπορδόμενον· quid si verbum reponamus, παρεμπορδῇ? quia sequitur ἀπὸ παντός. Est autem τὸ παρεμπορδίζειν, quod Gregor. Naz. *orat. in Basil.* de Saule agens, qui dum asinos investigat in diadema incidit, τὸ πάρεργον, sive τὸ παρὰ τὸ ἔργον ἐμπορδίζειν dixit. βασιλείαν εὑρήσει μεῖζον τοῦ ἔργου τὸ πάρεργον ἐμπορδισάμενον. De sensu constat, qui idem futurus est, quocunq; ex dictis modo legerimus. Quod Marcus voluit, optimè expressit Clemens *Strom. l.* 4. ubi de gnostico agens, Οὐ θεοσκέπτεται, inquit, εἴ τι λυσιτελὲς ἕξοδον ἕπεται κέρδος ἢ ἀπόλαυσις αὐτῷ ἀγαθὸν ὂν τοῦ ὄντως ὄντος ἔργου ἐλκόμενον καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀγόμενον, διοστεῖ, ὅθεν ὑδὲ εἰ καὶ ὑπόθεσιν ἐξουσίαν λάβοι παρὰ τοῦ θεοῦ πρᾶξιν τὰ ἀπαγορδόμενα, ἀπιμέρητός τε ὢν ὑδὲ εἰ καὶ μισθὸν τὰ μαχαίρων ἀγαθὰ λήψεσθαι ὅτι τοῖς ὑπαγγελίαν θεοσλάβοι· ἀλλ' εἰ καὶ λήσεσθαι τὸν θεὸν ἐφ' οἷς πράττει, πειθόμενον ὅμως ἀδωίαλον πρᾶξαί τι φθορᾶς ἢ λόγον τὸν ὀρθὸν ἐκβιάσαι ποτ' ἂν τὸ ὅλως καλὸν καὶ αἱρετὸν ἐξ ἑαυτοῦ, καὶ ταύτην ἀγαπητὴν εἶναι πᾶς ἑλόμενον. Vide *l.* 1. § 16. & *l.* 9. § 39.

Τὸν ἑαυτοῦ δαίμονα | Idem *infra* § 16. Vide ad *l.* 2. § 14.

Καθαρὸν ἐστῶτα | Clemens *Strom. lib.* 4. Εὖ γὲν καὶ κεῖνο εἴρηται, Ἴδε μὴ λεγέτω, ἀλλὰ νόει καθαρὸς ἀγνεία δὲ οἶμαι, τελεία, ἡ τοῦ νοῦ καὶ τοῦ ἔργων καὶ τοῦ διανοημάτων, θεοῦ ὄν, καὶ τοῦ λόγων ἐναλικείνεια, καὶ τελειοῦσα, ἡ καὶ τὰ ἐνάρετα

ἀναμάρτησία éſtque hæc revera καθαρότης ἐσῶσα, ut cum Marco loquamur, quam depingit Clemens. Cæterùm cùm iſta in carne conſtitutis ſit ἀνέφικτος planè, ideò rectè ſubjungit, ἰκανὴ δ', οἶμαι, ἀνθρώπῳ κάθαρσις, μεμάνθαται ἀκριβὴς καὶ βεβαία

Ὡς εἰ καὶ ἤδη ἀποθνῄσκειν δόξει | Vide *ad l.* 2. § 5. 11. Epictet. *Enchir. c.* 22. Ὁ θάνατος οὐδὲν ἀφαλὲς ἔχει σοι καθ' ἡμέραν, καὶ ὅδ' ἦν ὅδ' ἔποτε πεφευγὼς ἐνδυμηθήσῃ. ὅτε ἄρα ὀφθυμήσεις πρός. Senec. *ep.* 101. *Qui hoc modo ſe aptabit, cui vita ſua quotidie fuit tota, ſecurus eſt.* Flacc. *carm. l.* 3. *od.* 29.

——ille potens ſui
Lætúſque deget, cui licet in diem
Dixiſſe, Vixi.——

Ἐὰν τοῦτο σωκάτῃς | *Ità ſi perſeveres.* Xyl. at Caſ. *ſi huic*, genio nempe tuo, *adhæſeris.* acſi τούτῳ σωκάτῃς legeris. σωκάτειν pro *hærere* vel *adhærere* Theophraſto uſurpatum *de plant. l.* 4. *c.* 9. Φύεται δὲ καὶ ἕτερον ἐν τοῖς ἕλεσι καὶ ταῖς λίμναις, ὃ δὲ σωκάτει τῇ γῇ. *In lacubus ac paludibus naſcitur, ſed terræ non adhæret:* Ὥσθ' ἅμα ῥιζῶν, αἱ καθ' ἕκαστον ὀχοῦνται, πᾶξιν οὐκ ἔχουσι. ut de plantis iſtiuſmodi Gregor. Naz. στηλιτ. 1.

Μηδὲν ἀσμένως | Senec. idem *ep.* 12. *Ille beatiſſimus & ſecuriſſimus eſt ſui poſſeſſor, qui craſtinum ſine ſolicitudine expectat.* Et *epiſt.* 1. *Sic fiat, ut minus ex craſtino pendeas, ſi hodierno manum injeceris.* Porphyr. *de abſtinent. l.* 1. Οὕτως ἐκ αὐτοῦ τοῦτο ἐπὶ πλέον παθήσει, ἐκ τὸν χρόνον, ὡς θεσπίσασθαι αὐτῷ μεῖζον ἀγαθὸν· ἀλλ' ἐν αὐταρκείᾳ τῇ παρόντος καὶ γεγονότος ἤδη μένει· ἐὰ δ' ἀγωνιάσει, μὴ τὸν πλείονα χρόνον ἀσμένιζειν.

Εὐζωήσεις | Ariſtot. *ethic. Nicom. lib.* 1. *c.* 8. Συμφέρει δὴ τῷ λόγῳ, καὶ τὸ εὖ ζῆν καὶ τὸ εὖ πράττειν τὸν εὐδαίμονα· ἅμα δ' εὐζωία τις εἰρηται, καὶ εὐπραξία. Et Alex. Aphrodiſ. *de virtut. ſufficient.* Τὸ εὖ ζῆν, καὶ τὸ εὖ βιῶν, καὶ πᾶν εὐζωίαν, εὐδαιμονίαν φασὶν εἶναι. Et mox; Λέγεται εὖ ζῆν ὁ χρώμενος ἀρετῇ, καὶ ζῶν κατ' ἀρετὴν καὶ πράττων τι· ἐν δὲ πράξει ποιᾷ ἡ εὐζωία ἀνθρώπου.—— ἐν ταῖς χρησικαῖς δὴ ἐνεργειῶν καὶ πράξεων ἡ εὐδαιμονία καὶ ἡ εὐζωία. Itaq; εὐζωεῖν, quod eſt noſtri peculiare vocabulum, eſt *felicem eſſe*, ſive *felicem degere*, quod in virtute prorſus ſitum Marcus hîc ſtatuit, contrà quàm Aphrod. qui concludit ibidem; ὅτι ἐκ αὐτάρκης ἡ ἀρετὴ πρὸς εὐζωίαν τε καὶ εὐδαιμονίαν.

Οὐδεὶς κωλύσει | Vide *ſupr. ad l.* 2. § 9.

§ 13. Ὥσπερ οἱ ἰατροὶ ἀεὶ τὰ ὄργανα καὶ σιδήρια πρόχειρα ἔχουσι | Solebant Stoici ſuos monere, ut eorum quæ in ſcholis didiciſſent ſumma capita ſic memoriæ infigerent, ut illa ſemper ad manum haberent, & ad omnem occaſionem eis uterentur. hæc ſunt, quæ πρόχειρα βοηθήματα Epictetus appellat. neq; alio fine *Enchiridium* ab illo, an ab alio quodam ipſius ſectatore Arriano dixerit; forſan, ut ex Simplicio videtur, eſt ſcriptum, quod & nomen teſtatur, *Manuale*: nam *Pugionem* qui reddidere, ab autoris mente aberrârunt prorſus. Itaque Marcus hîc medicos & chirurgos imitandos dicit: & ut illi parata ſemper artis ſuæ inſtrumenta habent; ità in promptu habenda dogmata. prout Caſaub. *ad Perſ. Sat.* 3. obſervavit. Eodem alluſit Epictetus locis à Caſaubono *ibidem* indicatis; *diſſert. l.* 1. *c.* 27. Τὰς προλήψεις ἐναργεῖς καὶ ἐσπαρμένας καὶ προχείρους ἔχειν δεῖ. Et *l.* 3. *c.* 10. Ἐκόσε δόγματος, ὅταν ἡ χρεία παρῇ, πρόχειρον αὐτὸ ἔχειν δεῖ· ἐν ἀείσῳ, τὰ περὶ ἀείσου· ἐν βαλανείῳ, τὰ τοῦ βαλανείου· ἐν τῇ κοίτῃ, τὰ περὶ τῆς κοίτης. Verùm, quod Bernardus olim conqueſtus eſt, *de conſid. l.* 2. *Sic ſe habent plerumque mortalium corda. quod ſcimus, cùm neceſſe non eſt, in neceſſitate neſcimus.* Per moniti iſtius utique inadvertentiam atque incuriam.

Οὕτω τὰ δόγματα σὺ ἕτοιμα ἔχε | Indè ἑτοιμότητας vocat (*l.* 4. § 3.) hujuſmodi præcepta ad uſum ſemper parata. Apud Seneçam *de benef. l.* 7. *c.* 1. Demetrius Cynicus; *Plus prodeſſe, ſi pauca præcepta ſapientiæ teneas, ſed illa in promptu tibi & in uſu ſint, quàm ſi multa quidem didiceris, ſed illa non habeas ad manum.* Idémque, *Hæc utraque manu tenere proficientem jubet, nec uſque dimittere, imò affigere & partem ſui facere, eáque quotidianâ meditatione produci, ut ſuâ ſponte occurrant ſalutaria, & ubiq; ac ſtatim deſiderata præſtò ſint.* Et Seneca ipſe *epiſt.* 94. *Subinde reducendus es in memoriam: non enim repoſita præcepta eſſe debent, ſed in promptu.* Et hæc Caſaub. *ibid.*

Πᾶν καὶ τὸ μικρότατον | Monitum auro, non aurichalco tantùm, contrà, minimè charum, ut in minimis etiam ac leviſſimis quibuſque, quatenus nimirum rei ſubjectæ fert ratio, tam divini, quàm & humani officii reſpectus habeatur. Idem prorſus, licèt aliis verbis, Apoſtolus ad *Corinth. ep.* 1. *c.* 10. *v.* 31, 32. Εἴτε ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, εἴτε τί ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν θεοῦ ποιεῖτε. ἀπρόσκοποι γίνεσθε καὶ Ἰουδαίοις καὶ Ἕλλησι καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ. Sed & Epictetus, à quo Marcus forſitan ſumpſerit, *diſſert. lib.* 2. *cap.* 19. Εἰς τὸν θεὸν ἀφορῶντας, ἐν πάντι μικρῷ καὶ μεγάλῳ. R. Joſes. in *Pirke Aboth. c.* 2. § 12. בל מעשיך יהיו לשם שמים *Fiant opera tua omnia ob nomen cœli*, i. e. propter Deum cœli Dominum fiant.

Τῆς ἀμφοτέρων πρὸς ἄλληλα συνδέσεως | Res divinæ ac humanæ, cùm quoad theoriam, tum & quoad πρᾶξιν ſunt invicem conjunctæ. Minuc. in *Octav. Ità cohærentia, connexa, concatenata ſunt iſta; ut nec Homo quid ſit, unde ſit, quare ſit, hoc ipſum explorare & eruere, ſine univerſitatis inquiſitione poſſimus; & niſi divinitatis rationem diligenter excuſſeris, neſcias humanitatis.* quod Calvin. *inſtit. lib.* 1. *c.* 1.

Multis

Multis vinculis inter se ita connexæ sint cognitio Dei & cognitio nostri, ut utra alteram præcedat, & ex se pariat, non facilè sit discernere. De praxi Joann. *ep.* 1. *c.* 4. *v.* 21. *Hoc mandatum à Deo habemus, ut qui Deum dilexerit, etiam fratrem suum diligat.* qui & crebrò ab alterius horum dilectione vel posita vel negata, ad alterius vel statuendam vel tollendam concludit.

Οὔτε ἀνθρώπινόν τι ἄνευ τῆς ὄντως τὰ θεῖα σωαναφορᾶς | Hoc est, quod & nostri jugiter inculcant, In Deo, & propter Deum, hominem esse diligendum.

§ 14. Μηκέτι πλανῶ | *Non erra ampliùs.* Xyl. & M. Cas. forsan meliùs, *Nè evageris diutiùs:* ut sit idem hîc πλανᾶσθαι, quod ὑποῤῥέμβεσθαι, *supr.* § 4. utrumvis sensum verba ferent.

Τὰ ὑπομνηματά σου | Deo ipse se gratias agnoscit debere, quòd non istis diuturniùs assederit. *l.* 1. § 17.

Ἂς εἰς τὸ γῆρας σωτῆρ ἀπόθεσο | Commentarios, inquis, componis, multáq; ex antiquis autoribus excerpta congeris, quæ in senectute sc. evòlvere cogitas, & ad vitæ tuæ usum accommodare, cùm vita ipsa interim defluat, ad cujus usum ista comparas. Hoc est quod Cato major disciplinam Isocraticam suggillans dicebat, γηρᾷν παρ' αὐτῷ τοὺς μαθητὰς, ὡς ἐν ᾄδῃ χρησομένους ταῖς τέχναις, καὶ δίκας ἐρῶντας. Plut. in *Cat.* Pari ratione Hermotimum tuum ludos facit Lucianus. Cùm enim philosophorum scriptis evolvendis sectísque ac sententiis discutiendis tot annos assignàsset, ut octogenarius necessariò priùs fuerit futurus, quàm veritatis cognitionem certam, si quando tamen, assequi posset. Καὶ τίς, inquit, ἐσγυητής ὄζι σοι, ὅπι βιώσῃ τοσοῦτα; ἔπειτα ἐς πόσον ἔτι τὸν λοιπὸν χρόνον ἀπολαύσεις αὐτῶν, γέρων ἤδη, καὶ παντὸς ἡδέος ἔξωρος ὤν, καὶ τὸν ἕτερον πόδα, φασὶν, ἐν τῇ σορῷ ἔχων; εἰ μή τι ἐς ἄλλον βίον παρασκευάζεις σεαυτὸν, ὡς ἐς ἐκεῖνον ἐλθὼν, ἄμεινον διαγάγοις, εἰδὼς ὅν τινα τρόπον χρὴ βιῶν.

Σπεῦδε ὅν εἰς τὸ τέλος | Senec. *epist.* 27. *Non quidem cessatur adhuc, sed non festinatur. multum restat operis, in quod ipse necesse est vigiliam, ipse laborem tuum impendas, si effici cupis.* vel ut Lipsius legit; *Non quidem cessaturo, sed festinaturo multum restat operis.*

§ 15. Οὐκ ἴσασι | Ab his verbis interpretes novum paragraphum exorsi, sic vertunt: *Nesciunt quàm multa significet vocabulum Furari, &c.* Eam lectionem sequi si libuerit, habeas D. Bootii explicationem: Dicit idiotas nihil rectè intelligere; neq; *furtum*, quod de pecuniis solùm aliísq; talibus audiunt, cùm majus ac pejus sit *furtum*, aliquem in errorem conjicere, atq; ità veritatem *furari*: nesciunt quid sit *serere*, *emere*, cùm ista in vitæ ac corporis subsidium data, isti in longè alios usus, ad satisfaciendum voluptatibus suis, atq; ad procudendas divitias: nesciunt quid sit *quiescere*, cùm illi non aliam nôrint *quietem*, quàm si à nulla re extrinsecus incidente turbentur, cùm vera *quies* non alibi quàm in animo quærenda sit, ubi in mediis quoq; negotiorum atq; periculorum fluctibus manet imperturbata: non intelligunt quid sit, *facere quæ agenda sunt*, utpote qui omnia ex propriis commodis atq; affectibus metiantur. has autem res dicit illos non perspicere, quia utut oculis bene valeant, è mente tamen laborant, ad quam harum rerum dignotio pertinet. Confer cum *sect.* 33. *l.* 10. Hæc ille. Fieri potest tamen ut interpunctione locus laboret, & periodi nota, post ὐκ ἔξεσιν, quod præcesserat, tollenda sit. Quod si admiserimus, sensu continuato sententia sic concepta fuerit, ὡς ἔξεσιν ὐκ ἴσασι, ut τὸ ἴσασι illud, participium, non verbum sit, & Marci mens existat ista: *Id quod faciendi potestas est etiam nescientibus, quàm varia sint vocabulorum istorum significata.* quasi diceret: Possunt sibi ipsis ad bene vivendum suppetias ferre, etiam qui Grammaticas de vocum significatis præceptiunculas, vel Dialecticas etiam de eisdem argutiolas minùs callent. Vide *ad l.* 1. § 6, 7, 17. & *l.* 5. § 5. & *l.* 7. § 67. & *l.* 8. § 8. & Senec. *epist.* 45, 48, 49. qui & idem *epist.* 88. *Grammaticus circa curam sermonis versatur; &, si latiùs evagari vult, circa historias; jam ut longissimè fines suos proferat, circa carmina. quid horum ad virtutem viam sternit? syllabarum enarratio, & verborum diligentia, & fabularum memoria, & versuum lex ac modificatio? quid ex his metum demit, cupiditatem eximit, libidinem frænat?* Et inter alia multa, *epist.* 45. *Quid mihi vocum similtudines distinguis, quibus nemo unquam, nisi dum disputat, captus est? res fallunt. istas discerne.* & *epist.* 48. *Hoc mihi ab istis subtilibus præcipi malo, quid amico præstare debeam, quid homini, quàm quot modis Amicus dicatur, & Homo quàm multa significet.* Hoc est disertè, quod istîc Marcus, si hoc modo concinnare libuerit. Ego tamen re in medio relictâ, Syntaxin receptam secutus sum.

Ἕτερά τινι ὄψει | *Mentis* scil. *oculo.* quem *suprà* tetigit *l.* 2. § 13. & *infr. l.* 4. § 29. Vide & *lib.* 10. § 26. & *l.* 11. § 12. De isto Psaltes, *Psal.* 119. *v.* 18. *Aperias oculos meos.* Et Christus Paulo, *Act. c.* 26. *v.* 18. ἀνοῖξαι ὀφθαλμὺς αὐτῶν. Et Paulus *ad Ephes. c.* 1. *v.* 18. πεφωτισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας ὑμῶν. De Livio Druso. Val. Max. *l.* 18. *c.* 7. *Senem illum natura, cæcum fortuna potuit facere: at neutra interpellare valuit nè non animo & videret & vigeret.* Plato in *Symp.* Ἡ τοι τῆς διανοίας ὄψις ἄρχεται ὀξὺ βλέπειν, ὅταν ἡ τῶν ὀμμάτων τῆς ἀκμῆς λήγειν ἐπιχειρῇ. Et Theodoret. *therapeut. l.* 1. χρεία τοίνυν ἡμῖν καὶ νοερῶν ὀμμάτων, εἰς τὸ τῶν νοητῶν καθαίρεσιν. καὶ καθάπερ δεόμεθα τῶν σώματος ὀφθαλμῶν εἰς τὸ θεωρεῖαν τῶν ὁρατῶν, ὅτω δήπου χρήζομεν πίστεως, εἰς τὸ ἐποπτείαν τῶν θείων μᾶλλον ἢ ὥσπερ ὀφθαλ-

ὀφθαλμὸς λέγεται φαντὸς ἐπιδεικτικὸς τὰ ὁρατά, ὅτε δὲ καὶ ὁ νοῦς λέγεται πίστεως ἐπιδεικτικὸς τὰ θεῖα, καὶ τῷ φέρειν τύπων δόξαν φυλακτικὸς βεβαίαν.

§ 16. Σῶμα, ψυχὴ, νοῦς | Eandem habes distributionem *suprà l.* 2. § 2. & *infr. l.* 12. § 3. Parilis distributio & in sacris literis reperitur, *ad Thess. epist.* 1. *c.*5. *v.*23. σῶμα, ψυχὴ, πνεῦμα, qui & νοῦς *Rom. c.* 7. *v.* 25.

Τυποῦσθαι φαντασικῶς | Ità *l.* 5. § 35. τὰ αἰσθητήρια ἀμυδρὰ καὶ ἐυδιάτυπωτα. Laert. *lib.* 7. in *Zenon.* ex Chrysipp. *de anim. l.* 12. Φαντασία ἐστὶ τύπωσις ἐν ψυχῇ. νοεῖται δὲ ἡ φαντασία, ἡ ἀπὸ ὑπάρχοντος καὶ τὸ ὑπάρχον ἐναπομεμαγμένη καὶ ἐναποτετυπωμένη καὶ ἐναπεσφραγισμένη. qui tamen monet, ὃ δεκτέον τῷ τύπωσιν, οἱονεὶ τύπον σφραγιστήρος. ἐπεὶ ἀνένδεκτόν ἐστι πολλοὺς τύπους καὶ τὸ αὐτὸ πάλιν τὸ αὐτὸ γίνεσθαι. Apud Euseb. *præpar. l.* 11. *c.*17. Numenius *de bono l.* 1. ex Zenonis sententia; Αἰσθητικῷ δὲ αὐτίκα (τῷ ψυχῷ) ἔοικεν, ὅτι τυποῦσθαί γε δύναται ὑπὸ τῶν ὄντων καὶ ὑπαρχόντων διὰ τῶν αἰσθητείων, καὶ παραδέχεσθαι τὰς τυπώσεις. Apud Suidam autor incertus; ἡ φαντασία ἀπὸ τῆς αἰσθάνεσθαι λαμβάνει τὴν αἴσθησιν τοῦ τύπου, ἐν ἑαυτῇ τύπους ἀναπλάττει. eandem νοῦν παθητικὸν Aristoteli dictam; νοῦν μὲν ὡς ἔνδον ἔχουσαν τὸ γινώσκειν, καὶ ἁπλῇ μεταβολῇ ὥσπερ ἐκεῖνο ἐπιδέχεσθαι· παθητικὸν δὲ, διότι μὴ τύπων καὶ οὐκ ἀσχηματίστως. Sextus Empir. *adv. Logic. lib.* 1. *c.* 2. de Stoicis agens: Φαντασία ἔν ὅτι καθ' αὐτὸν, τύπωσις ἐν ψυχῇ. quo tamen loco de modo rei sententias eorundem discrepantes subjungit. Et Plut. adversus eosdem disserens *de commun. notit. c.* 41. Φαντασία τις ἡ ἔννοιά ἐστι· φαντασία δὲ τύπωσις ἐν ψυχῇ· ψυχὴ δὲ φύσις ἀναδυμίασις, ἣν τυποῦσθαι μὲν οὐκ ἐρρωδῆς διὰ μανότητα, δεξαμενὴν δὲ πηρῆσαι τύπωσιν ἀδιάτυπον. ῥᾴδιον γὰρ ἂν τις μᾶλλον ὕδατος φερομένου διανοηθείη σήματα καὶ τύπους καὶ εἴδη διαφυλάττειν, ἢ πνεῦμα φερόμενον ἐν τοῖς ἄτμοις καὶ ὑγρότησιν, ἑτέρῳ δὲ ἔξωθεν ἐνδιαλεχθῆς οἷς ἀρχῷ καὶ ἀλλοτρίῳ πνεύματι κεκινημένον. Philo in *allegor. l.* 1. Τὸ ζῶον τῷ μὴ ζῴῳ δυσὶ φέρεται, φαντασίᾳ καὶ ὁρμῇ. ἡ μὲν γὰρ φαντασία συνίσταται, καθ' ἣν ἐκτὸς προσβολὴν τυποῦται νοῦς δι' αἰσθήσεως· ἡ δὲ ὁρμὴ τὸ ἀδελφὸν τῆς φαντασίας καθ' ἣν τῷ νοῦ τονικῶς δύναμιν, ἣν τείνας δι' αἰσθήσεως ἅπεται τοῦ ὑποκειμένου καὶ πρὸς αὐτὸ χωρεῖ, γλιχόμενος ἐφικέσθαι καὶ συλλαβεῖν αὐτό. Idem *ibid.* Τὸ ἡγεμονικὸν ἡμῶν πανδεχές ἐστι, καὶ ἔοικε κηρῷ πάντας τοὺς τύπους καλούς τε καὶ αἰσχροὺς δεχομένῳ. Et paulò post, Ὥσπερ ἐν τῷ κήρῳ δυνάμει μὲν εἰσι πᾶσαι αἱ σφραγῖδες ἐνδελεχείᾳ δὲ μόνη ἡ τετυπωμένη· οὕτω καὶ ἐν τῇ ψυχῇ κεφαλαίου ὑπαρχόντος, πάντες οἱ τύποι φαντάζονται δυνάμει· ἀποτελεσματικὸς δὲ κρατεῖ ὁ εἰς χαρακτῆρας ἐν αὐτῷ, ἕως μὴ ἀπαλειφηται ὑφ' ἑτέρου ἀκριβεστέρου καὶ ἐναργέστερον καὶ μᾶλλον ἐπιχαράξαντος. Idémque *de numin. immutab.* Φαντασία δέ ἐστι τύπωσις ἐν ψυχῇ. ἃ γὰρ εἰσήγαγεν ἑκάστη τῶν αἰσθήσεων, ὥσπερ δακτύλιός τις ἢ σφραγὶς ἐναπεμάξατο τὸν οἰκεῖον χαρακτῆρα· κηρῷ δ' ἐοικὼς ὁ νοῦς, τὸ ἐκμαγεῖον δεξάμενος ἄκρως παρ' ἑαυτῷ φυλάττει, μέχρις ἂν τὸν τύπον λεάνασα λήθη ἢ ἀνάμνησις ἀμυδρὸν ἐργάσηται, ἢ παντελῶς ἀφανίσῃ. Τὸ δὲ φανὲν καὶ τυπῶσαν, τότε μὲν οἰκείως, τότε δὲ καὶ ὡς ἑτέρως διέθηκε τῷ ψυχῷ. quæ Philonis verba, tanquam è *lib. de mundo* sumpta, H. Stephanus thesauro suo, memoriâ lapsus, inseruit, ubi frustrà quæras. Origen. *ad Cels. l.* 1. Τί ἄτοπον, τὰ τυπούμενα τὸ ἡγεμονικὸν ἐν ὀνείρῳ, διὰ τί ποτε οὐ τυποῦν καὶ ὕπαρ πρὸς τὸ χρήσιμον τοῦ ἐν ᾧ τυποῦται; Quin & Aristoteles ipse, *de memor. c.* 1. ubi quærit quomodo res, quum absint ipsæ, memoriâ comprehendi possint. τὸ φάντασμά ἐστιν ὅμοιον, ὥσπερ τύπος, ἡ γραφή τις. Et rursus: Δῆλον γὰρ ὅτι δεῖ νοῆσαι τοιοῦτον τὸ γινόμενον διὰ τῆς αἰσθήσεως ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ τῷ μορίῳ τοῦ σώματος τῷ ἔχοντι αὐτόν, οἷς ζωγραφούμενά τι, τὸ πάθος, ὃ φαμὲν τὴν ἕξιν εἶναι μνήμην. ἡ γὰρ γινομένη κίνησις ἐνσημαίνεται οἷς τύπον τινὰ τοῦ αἰσθήματος, καθάπερ οἱ σφραγιζόμενοι τοῖς δακτυλίοις. διὸ καὶ τοῖς μὲν ἐν κινήσει πολλῇ διὰ τὸ πάθος ἢ δι' ἡλικίαν ἔσαν, ὃ γίνεται μνήμη, καθάπερ ἂν εἰς ὕδωρ ῥέον ἐμπίπτοντος τοῦ κινήσαντος καὶ τῆς σφραγίδος· τοῖς δὲ διὰ τὸ ψύχεσθαι, καθάπερ τὰ παλαιὰ τῶν οἰκοδομημάτων, καὶ διὰ σκληρότητα τοῦ δεχομένου τὸ πάθος, οὐκ ἐγγίνεται ὁ τύπος.

Καὶ τῶν βοσκημάτων | Aristot. *de anim. l.* 3. *c.* 3. τῶν ἀνείων οὐδενὶ ὑπάρχει πίστις· φαντασία δὲ πολλοῖς. Et mox: τῶν ἀνείων ἐνίοις φαντασία μὲν ὑπάρχει λόγος δὲ οὔ. Indè apud Laert. *l.* 7. ex Stoicorum mente distributio illa: Φαντασιῶν αἱ μὲν λογικαὶ, αἱ δ' ἄλογοι. λογικαὶ μὲν, αἱ τῶν λογικῶν ζώων· ἄλογοι δὲ, αἱ τῶν ἀλόγων. illas νοήσεις dici, has nomine peculiari carere.

Νοερασταὶ δὲ | Vide *ad l.* 2. § 2. *l.* 7. § 3. & *l.* 12. § 19.

Καὶ τῶν ἀνδρογύνων | *Androgyni* etiam Ciceroni dicti, *de divinat. l.* 1. qui (ut Livius *l.* 27. loquitur) *ambiguo inter marem & fœminam sexu sunt nati.* Xyland. vel potiùs, qui *utriusque naturæ*, ut Plin. *l.* 7. *c.* 2, & 3. sive *utriusque sexûs*, qui & *Hermaphroditi* dicti. Gell. *l.* 9. *c.* 4. Verùm *ambigui sexûs* haud absre Livius; quia *in his sic uterq; sexus apparet, ut ex quo potiùs debeant accipere nomen, incertum sit.* August. *de civit. Dei. l.* 16. *c.*8. Διφυεῖς καὶ ἀνδρογύνους appellat Philostratus in *Favorino.* De hyæna Clemens Alex. *pædag. lib.* 2. *c.* 10. Οὔκουν οὐδὲ τῷ ὕαινα μεταβάλλειν τὴν φύσιν πιστεύσομέν ποτε. οὐδὲ γὰρ αἰδοῖα ἔχει τὸ αὐτὸ ζῶον ἅμα ἄμφω, ἄῤῥενος καὶ θήλεως, καθάπερ ἱστορήσαντες τερατολογοῦσιν, καὶ τεῖτιν ταύτην μεταξὺ θηλείας καὶ ἄῤῥενος, ἀνδρόγυνον καινοτομοῦσιν

νοτομῆντες φύσιν. Tales tamen extitiſſe haud paucos gentium omnium hiſtoriæ teſtantur. Cæterùm aliâ ratione ἀνδρόγυνον ab initio conditum Adamum fingunt Talmudiſtæ Judaici. bicorporem enim planè,& à parte quidem anteriore marem, à poſteriore fœminam, utriſq; quaſi glutino quodam per dorſi ſpinam ſibi invicem commiſſis, fabulantur extitiſſe. id quod partim ex *Geneſ. c.* 1. *v.* 27. partim ex *Hymn.*139. *v.*5. non juxta rei veritatem ac Spiritûs ſancti mentem piè ſimplicitérq; enarratis, ſed miſerè detortis, ridiculéq; atq; irreligiosè habitis elicitum eunt. de quo commento videri poterunt Moſes Maimonides in *perplexorum edoctore*, & Manaſſes Iſraelitides in *Conciliatore ad Geneſ. quæſt.* 8. eandem fabulam & ſub Ariſtophanis perſona in *Sympoſio* ſuo Plato, à quo & Mercurius Larvatus ille in *Pæmandro* mutuatus eſt, verbis iſtis propoſuit: Ἀνδρόγυνον γὰρ ἦν τότε μὲν ἰδέα καὶ ὄνομα, ἐξ ἀμφοτέρων κοινὸν τῶν τε ἄρρενος καὶ θήλεος· νυνὶ δ' οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἢ ἐν ὀνείδει τὸ ὄνομα κείμενον. ἐν ὀνείδει, inquit, κείμενον, i. e. probrosè nunc ſumitur nomen hoc. ſiquidem non ſolùm pro corpore portentoſo natis ſumitur, verùm etiam pro mollibus, effœminatis, imbellibus. Ἀνδρόγυνος, ἀθενὴς, ἀνίσχνος. Heſych. Et Pollux de *cinædis* uſurpari docet, *l.* 6. *c.* 30. Ità Theodoret. *therapeut. l.* 8. de Baccho; Γυνὶς ὢν, καὶ θηλυδρίας, καὶ ἀνδρόγυνος. Et Clem. *pædag. l.* 3 *c.* 2. Ἀνέρρεψε τῷ Ἑλλάδι ἡ βάρβαρος φιλοκοσμία, καὶ ἡ ἀνδρόγυνος τρυφή. de Paride loquitur. Philo etiam *de vit. contempl.* (quo loco Platonis quoq; fabulam illam obiter tangit) Ἀνδρείαν μὲν τὴν βιωφελεστάτην ἀρετὴν καὶ πόλεμον καὶ κατ' εἰρήνην ἀφανεῖ μένος, θήλειαν δ' νόσον ταῖς ψυχαῖς ἀφροζόμενος· καὶ ἀνδρογύνους παρασκευάζων, ὃς ἐχθρὸν πᾶσι τοῖς θεοῖς ἀλκὴν ὁπλισάμασι συγκροτεῖσθαι. Quin & γυνάνδρους eoſdem dictos reperio. Suidas. Γυναμδρεῖς, κίναιδος. Ὁ γυναμδρεὺς τε καὶ μάλθων πύρανν. ἀντὶ τοῦ ἔκλυσ. Sed & Νῶν Valentinianum, quem Irenæus *ad Valent. c.* 1. *Maſculo fœminam*, Tertullianus *adverſ. eoſdem c.* 10. *Fœminam-marem* dixit. Inq; hanc partem cepiſſe Marcum iſtîc ex conjunctis & conſociatis manifeſtum fit. Quanquam nolim cum interprete Anglicano redditum, *& monſtris, quales Phalaris Neróque fuerant:* de iſtis ſiquidem diviſim loquitur, etiamſi in hoc ipſo conſentientibus, quod *neuroſpaſtorum* more moveantur. Cæterùm aliâ, & adversâ prorſus, ratione Androgynem dictam Amæſiam Sentiam refert Val.Max. *l.* 8. *c.* 3. quia *ſub ſpecie fœminæ virilem animum gerebat.* Cùm iſti planè contrà: quod elegantiſſimè notavit epigrammate quodam quo portenta hominum iſtiuſmodi perſtrinxit anonymus quidam, *Florilegii l.* 2. *c.* 5.

Ἀνέρας ἠρνήσαντο, καὶ οὐκ ἐγγύοντο γυναῖκες·
Οὔτ' ἄνδρες ἐγάσιν, ἐπεὶ πάθον ἔργα γυναικῶν·
Οὐδὲ γυναῖκες ἔασιν, ἐπεὶ φύσιν ἔλαχον ἀνδρῶν.

(quod de Eunuchis ſpontaneis Epiphan. *l.* 2. *tom.* 1. *hær.* 58. §3. ὅτε μὲν ἄνδρες εἰσὶ, διὰ τὸ ἀφηρημένον· ὅτε γυναῖκες φαίνονται εἶναι, διὰ τὸ φθορὰν φύσιν.) denique,

Ἀνέρες εἰσὶ γυναιξὶ, καὶ ἀνδρόγυνοι εἰσὶ γυναῖκες.

Ità Curio pater in *oratione* quadam, J. Cæſarem *omnium mulierum virum, & omnium virorum mulierem* appellavit. Sueton. *l.* 1. *c.* 52. Et de Verre Cicero *Verr.* 2. *Vir inter mulieres, inter viros muliercula.* Idemque de Clodio *pro domo ſua: Impurus atque impius, qui contra fas inter viros ſæpe mulier, & inter mulieres vir fuiſſet.* Vide & de Alcibiade quod Pherecrates *ad l.* 4. § 3. ὡς ἀνήρ. *Ad Roman. c.* 1. *v.* 27. Jo. Chryſoſtomus. Εἶπε ἠπειλῆ ποιεῖν πάσχειν ἄνδρας καὶ λοχᾶσθαι, ἐκ ἂν ἐπλήσθημεν θυμοῦ; ἀλλὰ χαλεπώτερα ἑαυτοὺς κατειργάσαντο, οἱ τὰ τοιαῦτα λυπῶντες. ἐ γὰρ ὅζιν ἴσον, εἰς γυναικείαν μεταβαλεῖν φύσιν, καὶ μόνα ἄνδρα γνῶναι γυναῖκα· μᾶλλον δὲ μήτε τοῦτο, μήτε ἐκεῖνο.

Τὸ δὲ τὸν νῶν ἡγεμόνα | Iſta loco mota ac luxata, καὶ τυφλῶ δῆλον. Quid enim? *mentis rationiſque ductum* (juxta Solonis monitum apud Laert. *l.* 1. Νῶν ἡγεμόνα ποιοῦ) *ſequi atheos, in numen, in patriam impios, maleficos quoſq;* Marcus noſter unquam dixerit? Itaque poſt illa, καὶ τοὺς ἀνδρογύνους, καὶ Φαλαρείδος καὶ Νέρωνος, ſubjungendum immediatè, καὶ τοὺς θεοὺς μὴ νομιζόντων, καὶ τοὺς τῷ πατεῖσθαι ἐσκοταλιπόντων, καὶ τοὺς [ὁπῶν] ποιούντων, ἐπειδὰν κλείσωσι τὰς θύρας. tum periodus nova inchoanda; & particulâ unicâ expunctâ, alterâ interjectâ legendum: Εἰ ἔν τὰ λοιπὰ κοινὰ ὄζι πρὸς τὰ εἰρημένα, λοιπὸν ἴδιόν ὄζι τῶν ἀγαθῶν, τὸ τὸν νῶν ἡγεμόνα ἔχειν ὅτι τὰ φαινόμενα καθήκοντα, καὶ φιλεῖν μὴ, &c. Marci mentem quiſquis fuerit aſſecutus, calculũ dare ſuũ nullus detrectabit.

Καὶ τοὺς ποιοῦντων ἐπειδὰν κλείσωσι τὰς θύρας | Deeſſe aliquid liquidò conſtat. Annot. Lugd. πάντα reponit. Xyland. in verſione ſua, *Nihil non turpe*, interſeruit. ut ſit, καὶ τοὺς [αἰσχρὸν ὁπῶν] ποιούντων. ego ſufficere opinor τὸ ὁπῶν· ut ſit, τοὺς [ὁπῶν] ποιούντων. *etiam eorum qui quidlibet*, ſive, *nihil non, perpetrant*, quodcunq; illud fuerit, *ubi foribus occluſis hominum conſpectum ſummoverint & excluſerint.* De iſtiuſmodi Apoſtolus *ad Epheſ. c.* 5. *v.* 12. Τὰ κρυφῆ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν, αἰσχρὸν ὄζι καὶ λέγειν. Præclarum autem & opportunum hîc illud Epicteti monitum *diſſert. l.* 1. *c.*14. Ὅταν κλείσητε τὰς θύρας, καὶ σκότος ἔνδον ποιήσητε, μέμνησθε μηδέποτε λέγειν, ὅτι μόνοι ἐσμέν· ἔ γὰρ ἔστε· ἔνδον ὁ Θεὸς ἔνδον ὄζι, καὶ ὁ δαίμονες δαίμων ὄζι· καὶ τίς τούτοις χρεία φωτὸς, εἰς τὸ βλέπειν τὶ ποιεῖτε; *Ubi fores clauſeritis, tenebráſque vobis intrà feceritis, nolite dicere, ſolos jam eſſe vos: neque enim eſtis: ſed & Deus intus eſt, & genius veſter* (hoc eſt, *mens* ipſa, ut Marcus mox) *intus eſt. quid autem lumine opus eſt iſtis, quo conſpiciant ea quæ perpetratis?*

Huc faciunt Senarii illi celebres; Menandri apud Clem. *Strom. l.* 5. Et Euseb. *præpar. l.* 13. *c.* 13. (quem Philemoni tamen tribuunt Justin. *de Monarch.* & H. Steph. in *Comic. fragm.*)

Ὁ γὰρ θεὸς βλέπει σε πλησίον παρών.

& apud Plutarch. *adverſ. Colot. c.* 9.

Πέλας γὰρ ἐστὶν ὁ θεὸς ἔγγυθεν βλέπει.

& apud veterem Gnomologum, *tit.* 28.

Πάντῃ γάρ ἐστι, πάντα τε βλέπει θεός.
Adeſt ubique, nilque non ſpectat Deus.

Vide & *ſupr. ad* § 4. & 7. ſed & *ad lib.* 1. § 3.

Φιλεῖν μὲν καὶ ἀσπάζεσθαι τὰ συμβαίνοντα | Vide *ſuprà* § 4. & *l.* 6. § 44. & *l.* 10. § 21. Seneca *epiſt.* 96. *Nihil unquam incidet, quod triſtis excipiam, quod malo vultu.*

Συγκλωθόμενα | Idem *ſuprà* § 4. Vide ad § 11. & *ad l.* 4. § 26.

Τὸν δὲ ἔνδον ἐν τῷ στήθει ἱδρυμένον δαίμονα | Vide *ad l.* 2. § 13. & 17. Piè Porphyr. *de abſtinent. l.* 4. ab Euſebio etiam *Præpar. l.* 4. *c.* 8. adductus, de pio quovis: Ὁ δ' αὐτὸς δ' ἑαυτῷ θεραπεύων τὸν θεὸν, ὃς ἐν τοῖς ἀληθινοῖς αὐτοῦ καλάγγοις ἵδρυται, καὶ τοῦ αἰωνίου βίου λήψεται ἀποδήκας ὅλως ἐκεῖ συβρύσας, &c. ἱδρύεσθαι, ὥσπερ ἐν ἕδει, *In pii anima, ſed & in corpore, tanquam in delubro quodam, collocari atque habitare* vult *numen divinum.* quod & Apoſtolus inſinuat, ubi *Dei, Spiritûſque ſancti templa, ſanctos,* atque adeò eorundem *corpora,* nuncupat; *ad Cor. ep.* 1. *c.* 3. *v.* 16. & *c.* 6. *v.* 19.

Εἰ δ' ἀπῆσαν | Vide *ſuprà ad* § 5.

Τῇ ἑαυτοῦ μοίρᾳ σωτηριοσμύρον | Vide *l.* 4. § 23. & *l.* 7. § 57.

Ad Librum IV.

§ 1. Τὸ ἔνδον κυριεῦον | hoc eſt, τὸ ἡγεμονικόν. quod & σεμνότατον appellat, *l.* 3. § 5. & *l.* 7. § 64. τῶν κυβερνῶσαν. & *l.* 4. § 12. τῷ βασιλικῷ καὶ νομοθετικῷ. Stoic. apud Laert. *l.* 7. *Zenon.* Ἡγεμονικὸν δ' ἐστὶ τὸ κυριώτατον τῆς ψυχῆς. Cicer. *de nat. deor. l.* 2. *Principatum id dico, quod Græci* ἡγεμονικὸν, *quo nihil in quoque genere nec poteſt, nec debet eſſe præſtantius.*

Πρὸς τὸ δυνατὸν καὶ διδόμενον μεταπίπτειν | Ita *l.* 5. § 20. πεπτώκασι γὰρ καὶ μεθίσησι πᾶν τὸ τῆς ἐνεργείας κώλυμα ἡ διάνοια εἰς τὸ σεσημασμένον. Τῆλιν γὰρ ὑποτεταγμένῃ ὕλῃ μέριμναν φιλεῖ | *Neque enim materiam aliquam ſibi propriam ſubjectam habet.* Xyl. *Nunquam enim certo alicui ſubjecto abſolutè ſeſe addicit & applicat.* Caſ. ad Marci mentem propiùs. quanquam ὑποτεταγμένῃ ὕλῃ poſſis reddere, *attributam & aſſignatam ſibi materiam.* at D. Junius vult ὑποτεταγμένην *ſubjectam ſibi materiam,* quod & Xyl. forſan legerit. Hoc eſt quod vult, de materia circa quam ſe exerceat non eſt ſolicitus; neq; enim hoc in poteſtate ipſius ſitum eſt, eligere quam ipſe velit; ſed quomodo circa eandem ſe gerat. *materiam ergò aſſignatam ſibi nullam diligit,* quia *mediam* quiddam eſſe novit; in hoc totus eſt, quomodo naturæ convenienter eâ uti poſſit, artémque ſuam in ea ritè elaboranda exercere, Epictet. *l.* 2. *c.* 5. Δεῖ γὰρ πάντως περί τινα ὕλῃ ἐκτὸς ὑλῶν φιλοτεχνεῖν, ἀλλ' ἐκ ἐκείνῃ ἀποκρόμενον, ἀλλ' οἷα ἂν ᾖ ἐκείνη, τῷ περὶ αὐτὴν φιλοτεχνίαν ἐπιδεικνύοντα. ἕτως καὶ ὁ ὑφάντης ἐκ ἔρια ποιεῖ, ἀλλ' ὅια ἂν παραλάβῃ, περὶ αὐτὰ φιλοτεχνεῖ. Hoc intereſt inter eam de qua Marcus hîc, cæteraſque artes; quòd illæ certam aliquam materiam habent, circa quam verſantur; iſta nullam reſpuat. Syneſ. *de providենt.* Βίῳ γὰρ ἁδεῖς, οἰκείῳ ἡμῶν· ἀλλοτρίῳ δ' ἔξωθεν περικείμεθα· ἡμῖν δὲ τὸ χρώμενον ἔνδοθεν, ἀμείνως καὶ χείρως αὐτοὶ ποιοῦντες τε καὶ διαμύοντες, ἀγωνιζομὲν ζώντων δραμάτων. ταῦτ' ἄρα ὥσπερ ἑδῶτάς ἐστιν αὐτὸς ἀμφιέσασθαι καὶ μεταμφιέσασθαι. Vide ampliùs *ad l.* 12. § 36.

Ὁρμὰ μὲν ὑπεξαιρέσεως | Hoc eſt, *cum exceptione,* quales illæ apud Senecam *de ſap. ſeceſſ. c.* 30. Epicuri; *Non accedet ad rempub. ſapiens, niſi ſiquid intervenerit.* Zenonis; *Accedet ad rempub. ſapiens, niſi ſiquid impedierit.* Verùm ad Marci mentem explicatiſſimè Seneca idem *de benefic. l.* 4. *c.* 34. *Sapiens ad omnia cum exceptione veniet, ſi nihil inciderit, quod impediat. Ideo omnia illi ſuccedere dicimus, & nihil contra opinionem accidere: quia præſumit animo, poſſe aliquid intervenire, quod deſtinata prohibeat. Imprudentium iſta fiducia eſt, fortunam ſibi ſpondere.* Cæterùm *ſapientis eſt* (ut idem *de tranquill. c.* 13.) *ſemper de fortuna cogitare, & ſibi nihil de fide ejus promittere. Navigabo, niſi ſiquid inciderit: &, Prætor fiam, niſi ſiquid obſtiterit: &, Negotiatio mihi reſpondebit, niſi ſiquid intervenerit. Hoc eſt, quare ſapienti nihil contra opinionem dicamus accidere: non illum caſibus hominum excepimus, ſed erroribus: nec illi omnia, ut voluit, cedunt, ſed ut cogitavit. In primis autem cogitavit, aliquid poſſe propoſitis*

positis ſuis reſiſtere. Marcus *infr. l.* 5. § 20. Ὀρθῶς ὃ κὴ διαθέσεως ὁ γίνεται ἐμπόδια, διὰ πῶ ὑπεξαίρεσιν κὴ φρίδοπίν. & *l.* 6. § 50. Μέμνησο, ὅτι μεθ' ὑπεξαιρέσεως ὁρμᾶς. Vide & *l.* 11. § 37. Epictet. *Enchir. c.* 2. § 2. Μόνῳ ὃ τῷ ὁρμᾶν κὴ ἀφορμᾶν χρῶ, κάφως μὴν τοι, κὴ μετ' ὑπεξαιρέσεως. quo loco vir doctiſſ. Hier. Volſius malè vertit, *cum diminutione.*

Πρὸς τὰ ἡγέμενα | *Ad ea quæ propoſita ſunt.* Xyl. *ad ea quæ intendit & proſequitur.* Caſ. Neutrum ſatisfacit. neq; enim ἡγεῖσθ aut in *proponendi*, aut in *proſequendi* ſenſu uſpiam reperitur. forſan ex *l.* 5. § 20. τὰ προηγέμενα legendum fuerit, vel etiam τὰ προηγμένα. *ad ea, quæ potiora videntur*; ſive *ad præpoſita* etiam, ut ipſi loquuntur, *cum exceptione quadam ſertur.* & ad ea multò magis, quæ nec ad iſtum quidem æſtimationis gradum promoverint. Vide *ad l.* 3. § 11. κατ' ἀξίαν. Xyl. προκείμενα legiſſe videtur. ut *l.* 5. § 14.

Τὸ ὃ ἀνθεισαγόμενον ὕλλω ἑαυτῷ ποιεῖ | Ità *id quod offertur ei.* Xyl. *quicquid, contrà quàm intenderat, contingit.* Caſ. quod ejus vice contrà immittitur, ſive introducitur. ἀνθεισάγειν· *in alterius vicem introducere.* Clemens *Strom. l.* 3. Μὴ ὑποδέχεσθαι γάμον κὴ παιδοποιΐαν, μηδὲ ἀνθεισάγειν τῷ κόσμῳ συζυγίσονλας ἑτέρας, μηδὲ ὀλιγορηγεῖν τῷ θανάτῳ τεφρῶ. Verùm ſtrictiùs paulò hoc loco, opinor, pro eo quod alterius vice ità introducitur, ut eidem adverſetur: quomodo νόμον ἀντεισφέρειν, eſt *legem legi obrogare*, ſive *quæ prioris loco obtineat, contrariam ferre.* Ità *l.* 7. § 58. & 68. & *l.* 8. § 31. Senec. *de provident. cap.* 4. *Calamitas virtutis occaſio eſt.* quod & *ibidem c.* 2. 3, 4. fuſiſſimè diſſerit. Idem *epiſt.* 85. *Sapiens ipſe ſemper in actu eſt, non in effectu: tunc maximus, cum illi fortuna ſe oppoſuit.——per totam vitam opus ejus extenditur. Ità nulla fortuna, nulla res, actus ſapientis excludit. Id enim ipſum agit, quo alia agere prohibetur. ad utroſque caſus aptus eſt; bonorum rector, & malorum victor. Sic, inquam, ſe exercuit, ut virtutem tam in ſecundis, quàm in adverſis exhibeat: nec materiam ejus, ſed ipſam intuetur. — Tu illum putas premi malis? utitur. non ex ebore tantùm Phidias ſciebat facere ſimulacra; faciebat ex ære. ſi marmor illi, ſi adhuc viliorem materiam obtuliſſes, feciſſet quale ex illa fieri optimum poſſet. ſic ſapiens virtutem, ſi licebit, in divitiis explicabit; ſin minùs, in paupertate: ſi poterit, in patria; ſi minùs, in exilio: ſi poterit, imperator; ſi minùs, miles: ſi poterit, integer; ſi minùs, debilis. quamcunque fortunam acceperit, aliquid ex illa memorabile efficiet.* Quod Ariſtot. *Ethic. lib.* 1. *c.* 10. Τὸν γὰ ὡς ἀληθῶς ἀγαθὸν κὴ ἔμφρονα πάσας οἰόμεθα τὰς τύχας εὐχερῶς φέρειν, κὴ ἐκ τῆ ὑπαρχόντων αἰεὶ τὰ κάλλιστα πράξειν· καθάπερ κὴ στρατηγὸν ἀγαθὸν, τῷ παρόντι στρατοπέδῳ χρῆσθαι πολεμικώτατα. κὴ σκυτοτόμον, ἐκ τῆ δοθέντων σκυτῆ κάλλιστον ὑπόδημα ποιεῖν· τὸν αὐτὸν ὃ τεθέντα κὴ τὰ ἄλλας τεχνίτας ἅπαντας. Gregor. Naz. *orat.* 28. Ὁ φιλόσοφ εὐδοκιμεῖ τοῖς πάθεσιν, κὴ ὕλλω ἀρετῆς ποιεῖται τὰ λυπρὰ κὴ τοῖς ἐναντίοις ἐγκαλλωπίζεται. Clemens *Strom. l.* 4. Θαυμάζειν ὃ ἄξιον κὴ τῆ Στωικῶν, οἵ πνες φασὶ, μηδὲν πρὸς ψυχὴν ὑπὸ τῶ σώματ συμπάθειαν, μήτε πρὸς κακίαν ὑπὸ τῆς νόσε, μήτε πρὸς ἀρετὴν ὑπὸ τῆς ὑγιείας· ἀλλὰ ἀμφότερα ταῦτα λέγυσιν ἀδιάφορα εἶ). καί τοι κὴ Ἰὼβ, ἐγκρατείας ὑποβολῆ κὴ πίσεως ὑπερογῆ, πένης μὲν ἐν πλυτῳ, ἄτιμ ὃ ἐξ ἐνδόξε, αἰχρὸς ὃ ἐν καλοῦ, κὴ νοσερὸς ἐξ ὑγιεινῆ ῥωμένθ, ἡμῖν τοί ὄζι παράδειγμα ἀγαθὸν ἀναγεγραμμένθ· δυσωπῶν τὸν πειράσαντα, εὐλογῶν τὸν πλάσαντα· φέρων ὅτω τὰ δύτερα, ὡς τὰ πρότερα· διδάσκων εὖ μάλα τοῖς πειρατικοῖς ἅπασι οἷόν τε εἶ) καλῶς χρῆσθαι τὸν γνωστικόν. Vide *infrà* § 49. & *l.* 10. § 31.

Τὸ ὃ λαμπρὸν πῦρ τάχιστα ἐξωκείωσεν ἑαυτῷ τὰ ὀπτρούμενα | Hanc ob cauſſam *Ignem*, cùm omnia abſumat, (unde παμφάγε πυρὸς ὕλαι, Philo. Vide ad § 21. & νᾶμα παμφάγε πυρὸς, Euripid. *Medeâ*) *feram* eſſe *animatam* cenſebant Ægyptii Herodot. *lib.* 3. Αἰγυπτίοισι νενόμισται πῦρ θηρίον εἶ) ἔμψυχον· πάντα ὃ αὐτὸ καταδαμεῖν, τἀφ' ἂν λάβῃ· πλῆθόν ὃ αὐτὸ τῆς βορῆς, συναποθνήσκειν τῷ καταδαμάσαντι. Hinc Agur Hebræus, inter ea quæ nunquam exaturantur, aut, *ohe, jam ſatis eſt*, diſcere nata ſint, *Ignem* commemorat, *Prov. c.* 30. *v.* 16. Et Plin. *hiſt. nat. l.* 2. *c.* 107. *Quæ eſt illa natura, quæ voracitatem in toto mundo aviditſſimam ſine damno ſui paſcit?* Eàdem autem, quâ iſtic, imagine uſus eſt Marcus & *l.* 10. § 30. Ὡς τὸ λαμπρὸν πῦρ, ὅ, τι ἂν βάλῃς, φλόγα ἐξ αὐτῆ κὴ αὐγλὼ ποιεῖ. Nec diſſimili Plutarchus, licèt in argumento diverſo, *de ſene polit.* Τὸν φθόνον ἔνιοι τῆ καπνῷ παρεικάζυσι· πολὺς γὰ ἐν τοῖς ἀρχομένοις διὰ τὸ φλέγεσθαι προεκπίπτων, ὅταν ἐκλάμπωσιν, ἀφανίζεται. Et in *politic. præcept.* Οὔτε πῦρ φησιν ὁ Ἀείσων καπνὸν ποιεῖν, ἅτε δόξαν φθόνον, ἰῶ ἐυθὺς ἐκλιμπάνη κὴ ταχέως. Itaque idem *de invid. & odio.* Αἱ ὃ τῆ εὐτυχημάτων ὑποχαὶ κὴ λαμπρότητες τὸν φθόνον ἀποσβεννύυσιν. Verùm diversâ planè in eadem materiâ Seneca *de provident. cap.* 2. *Quemadmodum tot amnes, tantum ſupernè dejectorum imbrium, tanta medicatorum vis fontium, non mutant ſaporem maris, nec remittunt quidem; ità adverſarum impetus rerum viri fortis non vertit animum. manet in ſtatu; & quicquid evenit, in ſuum colorem trahit.* Epictet. *lib.* 3. *c.* 20. Τετέχθαι τὸ τῶ Ἑρμῆ ῥαδίον. ἴθι θέλεις, φησὶν, ἄψαι, κὴ χρυσῆν ἔσαι. ἄ, ἀλλ' ὃ θέλεις, φέρε, κἀγὼ αὐτὸ ἀγαθὸν ποιήσω. —— Κακὸς παῖς; αὐτῷ. ἀλλ' ἐμοὶ ἀγαθός· κακὸς γείτων; αὐτῷ· ἀλλ' ἐμοὶ ἀγαθός· γυμνάζει με τὸ εὔγνωμον, τὸ ἐπιεικές· φέρε νόσον, φέρε θάνατον, φέρε ἀπορίαν, φέρε λοιδορίαν,

δεείαν, δίκλιν ἀεὶ πρὸ ἐμάτων, πάντα ταῦτα τὸ ῥαθύμῳ τῷ Ἑρμῇ ἀφέλημα ἔσχε. τὸν θάνατον τί ποιήσεις; τί γὰρ ἄλλο, ἢ ἵνα σε κοσμήσῃ; ἢ ἵνα δείξῃ τῷ ἔργῳ δι' αὐτῆς, τί ὄφις ἄνθρωπος τὸ βελόμαπ τῆς φύσεως φοβερολόφων; τίνι νόσον τί ποιήσεις; δείξω αὐτῆς τίνι φύσιν· διαφέρω ἐν αὐτῇ, ἐυσταθήσω, ἐυρεθήσω. — τί ἔτι ἄλλο ζητεῖς; πᾶν ὃ ἂν δῶς, ἐγὼ αὐτὸ ποιήσω μανδήσιον, ἐυδαιμονικὸν, σεμνὸν, ζηλωτόν. Euge, Epictete! erubescamus Christiani.

Καὶ ἐξ αὐτῆς ἐκείνων ἐπὶ μεῖζον ἤδη | Scil. ut Naso *tristium l.* 4. *eleg.* 3.

Quæ latet, inque bonis cessat, non cognita, rebus,
Apparet virtus, arguiturque malis.

Epictet. *l.* 1. *c.* 6. Ἢ τί οἴει ὅτι Ἡρακλῆς ἂν ἀπέβη, εἰμὴ λέων τοιοῦτος ἐγένετο, καὶ ὕδρα, καὶ ἔλαφος, καὶ σῦς, καὶ ἀδικοί τινες ἄνθρωποι; Senec. *epist.* 13. *Cicuta Socratem magnum fecit. Catoni gladium assertorem libertatis extorque, magnam partem detraxeris gloriæ.* Idem *de provid. c.* 3. *Magnum exemplum, nisi mala fortuna non invenit.* De P. Popilio, Cicer. *pro domo sua: Fortis & constans in optima ratione civis P. Popilius semper fuit: tamen ejus in omni vita nihil est ad laudem illustrius, quàm calamitas ipsa.* Et de Q. Metello: *Q. Metelli præclarum imperium in re militari fuit, egregia censura, omnis vita plena gravitatis: tamen hujus viri laudem ad sempiternam memoriam temporis calamitas propagavit.*

§ 2. Μηδὲν εἰκῇ | Vide *lib.* 2. § 5. Plut. in *pædag.* Καλὸν γάρ τοι, μηδὲν εἰκῇ μήτε λέγειν, μήτε πράττειν. Cicer. *Offic. l.* 1. § 10. *Omnis autem actio vacare debet temeritate & negligentiâ.*

Κατὰ θεώρημα συμπληρωτικὸν τῆς τέχνης | *Secundum contemplationem, quâ artis defectus compleatur.* Xyl. imò, *ut artis regulis undequaque plenissimè respondeat.* Vide *lib.* 8. § 32. Ab *artificibus* tractum, qui etiam in minutissimis quibusq; artis suæ & præcepta observant, & specimen edunt. Ità Apelles ex lineæ unicæ ductu solo Protogeni innotuit. Plin. *l.* 37. *c.* 10.

§ 3. Ἀναχωρήσεις αὐτοῖς ζητοῦσιν | *Secessus sibi quærunt, & solitudines.* Frustra. Audi Basilium Cæsar. *epist.* 1. Κατέλιπον μὲν τὰς ἐν ἄστει διατριβὰς, ὡς μυρίων κακῶν ἀφορμὰς, ἐμαυτὸν δ' ὅπως ὑπολιπεῖν ἠδυνήθην. ἀλλ' ὁμοίος εἰμὶ τοῖς ἐν θαλάσσῃ ὑπὸ τῆς τῶν πλῶν ἀπειρίας ἀπολυμένοις καὶ ναυπηγοῦσιν. οἱ τῷ μεγέθει τῶν πλοίων συγχραίνουσιν, ὡς πολιὸν τὸν σάλον παρεχομένῳ, κἀκεῖθεν ἐπὶ τὸν λέμβον ἢ τὸ ἀκάτιον μεταβαίνοντες, παντάχοῦ ναυπηγοῦσι καὶ ἀπορροῦνται· συμμετέχεται γὰρ αὐτοῖς ἡ ἀνδρία καὶ ἡ χολή. τοιοῦτον ἔν τι καὶ τὸ ἡμέτερον. τὰ γὰρ ἔνοικα πάθη συμφοιτέρουσι, παντάχοῦ μὴ δυνάμενον ὁμοίων θορύβων ἐσμέν. ὥστε οὐδὲν μέγα τῆς ἐρημίας ἀπωνάμεθα τούτης. Et Isidor. Pel. *l.* 1. *epist.* 191. Ἡμεῖς τὰς πόλεις ὡς θορυβώδεις πεφεύγαμεν· καὶ θορύβους ὀνῆς τῆς ἐρημίας εὑρήκαμεν. Basilius quod dixit, Plutarchum imitatus videtur, cujus hæc sunt, *de tranquil.* Ἀλλ' ὥσπερ οἱ δειλοὶ καὶ ναυπηγοῦσι ἐν τῷ πλεῖν, εἶτα ῥᾴδιον οἰόμενοι διάξειν, ἐὰν εἰς γαυλὸν ἐξ ἀκάτου, καὶ πάλιν ἐὰν εἰς τριήρη μεταβῶσιν, οὐδὲν περαίνουσι, τῷ χολῷ καὶ τῷ δειλίαν συμμεταφέροντες ἑαυτοῖς· ὕτως αἱ πρὸ βίων ἀπιστοταλήψεις οὐκ ἐξαίρουσι τῆς ψυχῆς τὰ λυποῦντα καὶ ταράττοντα. Senec. *epist.* 82. *Quid prodest fecessisse, tanquam non trans maria nos solicitudinum caussæ persequantur? quæ latebra est, in quam non intret metus mortis? quæ tam munita, & in altum subducta vitæ quies, quam non dolor territet? Quocunque te abdideris, mala humana circumstrepent. multa extrà sunt, quæ circumeunt nos, quo aut fallant, aut urgeant: multa intus, quæ etiam in media solitudine exæstuent.*

Ἰδιωτικώτατον | Ut *infrà* § 50. ἰδιωτικὸν, *vulgare.* atque ità hîc verterim, *vulgarium cum primis hominum est.*

Εἰς ἑαυτὸν ἀναχωρεῖν | Senec. *de Sap. fecess. c.* 27. *Proderit primò in seipsos fecedere.* Νῦς μὲν γὰρ μὴ σκεδαννύμενον ὅτι τὰ ἔξω, μηδὲ ὑπὸ πρὸ αἰθητείων ὅτι τὸν κόσμον διαχεόμενον, ἐπάνεισι μὲν πρὸς ἑαυτὸν, δ' ἑαυτῷ ὢν πρὸς τὸν θεὸν ἔννοιαν ἀναβαίνει. Basil. Cæsar. *epist.* 1. *Non multùm autem ad hoc locus confert, nisi se sibi præstet animus, qui secretum & in occupationibus mediis, si volet, habebit. at ille qui regiones eligit, & otium captat, ubique, quo distringuatur, inveniet.* Sen. *epist.* 104. *Quid prodest mare trajicere, & urbes mutare? si vis ista, quibus urgeris, effugere, non alibi sis oportet, sed alius.* Idem. scil. ut Flaccus *l.* 1. *ep.* 11.

Cælum, non animum, mutant, qui trans mare currunt.

Vide *ad l.* 8. § 9.

Ἔνδον ἔχων τοιαῦτα | Δόσματα nimirum πρόχειρα καὶ ἕτοιμα, h. e. *in promptu & quasi ad manum* semper in mente recondita, de quibus *l.* 3. § 13.

Εἰς ἃ ἐσκύλας | *Ad quæ introspiciens.* Sic *infr.* ἐν ᾧ τοῖς προχειροτάτοις, εἰς ἃ ἐγκύψεις, &c. τὸ παρακύπτειν etiam eâdem notione usurpavit Jacobus Apostolus *c.* 1. *v.* 25. Ὁ δὲ παρακύψας εἰς νόμον. utrumque autem, τό τε ἐγκύπτειν καὶ τὸ παρακύπτειν, *metaphoram* in se habet traductam ab eis qui *caput inclinant*, quò accuratiùs ac penitiùs intueantur rem aliquam, vel in locum aliquem introspiciant.

Ἐν πάσῃ ἐυμοιρίᾳ ἐυδὺς γίνεται | Secessus, inquit, iste, quo in se ipse quis secedit, séq; ipse ac sua lustrat, secessuum omnium quietissimus ac placidissimus futurus est illi, qui pectus decretis atq; institutis ejusmodi instructum habuerit, quæ animum statim tranquillum ac bene compositum constituant. Aliter affecti, nihil mirum, si, quod Plut. *de Curios.* τὸν ἴδιον βίον, ὡς ἀτερπέστατον διαμα, φεύγειν ὐκ ὑπομένουσι, δι' ἀνακλάσεως τὸν λογισμὸν, ὡς φῶς,

φῶς, ἐφ' ἑαυτὸν, καὶ ἀπαγαγεῖν. quum possit de illis dici, quod ex Euripidis *Philoctete* (ut Dio Prus. *orat.* 59. docet) autor idem usurpavit,

Δύσμορφα πάντα τἄνδον ὄζειν εἰσιδεῖν.
Sunt universa, quæ intus his, deformia.

Itaque, ἡ ψυχὴ αὐτῆς γέμουσα κακῶν παντοδαπῶν, καὶ φείπουσα καὶ φοβερίζουσα τὰ ἔνδον, ἀκπηδᾷ δύρεται, καὶ πλανᾶται περὶ τ' ἀλλότρια. Idem *ibid.*

Εὐμάρειαν λέγω ἄδην ἄλλο, ἢ εὐκοσμίαν | Observat Suidas εὐμάρειαν apud Marcum εὐκοσμίαν significare. hunc locum in animo habuit βίου εὐμαρειά τις, utì Marcus ipse, *l.* 1. § 16. ideo autem per εὐμάρειαν quid istìc designatum velit, monet: quia est &, quæ quibusvis obtingere potest.

Σωεχῶς ἐν δίδυ σαυτῷ ταύτῃ τῇ ἀναχώρησιν | *L.* 6. § 11. Ταχέως ἐπάνιθι εἰς ἑαυτόν. Senec. *epist.* 15. *Quicquid facies, citò redi à corpore ad animum.* Et *epist.* 25. *Tunc præcipuè in te ipse secede, cùm esse cogêris in turba, si bonus vir, si quietus, si temperans es: alioquin in turbam à te recedendum est. istìc enim malo viro propiùs es.*

Ἀνανέου σαυτόν | *Renova te*; vel *renova memoriam tui*, eorúmque quæ apud te habes repositа. ut mox, ἀνανεωσάμενος. vel *recrea te.* Sic enim *renovare* etiam Latinis in usu pro *reficere* sive *recreare.* Fabius *institut. l.* 6. *c.* 4. de Risu. *Tristes solvit affectus, & animum ab intentione rerum frequenter avertit, & aliquando etiam reficit, & à satietate vel à fatigatione renovat.* Id Matius uno verbo *recentare* diceret. Nonius: *Recentari honestè positum pro novari* (sive, *renovari*) *quod est Græcis* ἀνανεοῦσθαι. Matius:

Jam jam albicascit Phœbus, & recentatur.

ex quo forsan emendari poterit Alex. Trallianus *l.* 11. § περὶ φθορμάτων. Λαμβανέτωσαν ἢ ῥοσάτῳ, ἢ ἀμυγδάτῳ, ψυχείζοντες ὡσαύτως, καὶ σάκχαρ εἰώθασι ποιεῖν οἱ Ῥωμαῖοι τὸ καλούμενον ῥαικεντάτον. leg. ῥεχεντάτον. ut sit *Recentatum* idem quod τὸ ψυχειδὲν, *quod refrigeratione renovatum* & quasi *recens denuo factum* sit. Quanquam & ῥαικεντάτον illud ferri potest, eodem commate, quo apud Suidam Ῥαίκτωρ, pro *Rectore*, ex Græcorum recentiorum scriptis legitur.

Βούλεα ἃ ἔχω | Vult illa, sive *decreta* sive *præcepta*, de quibus suprà (eò enim ista referenda sunt) *brevia* esse; qualia illa, inquit Casaubon. *ad Pers. Sat.* 3. quæ κομματικὺς λόγους appellant philosophi.

Καὶ στοιχειώδη | *Elementaria*, id est, *elementorum vicem obtinentia*; ut Xyland. sive, *quæ elementa contineant doctrinæ universæ*; ut Casaub. quid si *summaria* dixerimus? quæ rerum *summulas* comprehendant. Talia sunt *decem* illa *verba* Dominica, utì Moses appellat, *Deut. c.* 10. *v.* 4. quæ legis æternæ *Summulam* in se continent. Aristotel. ἢ μὴ τὰ φυσικὰ *l.* 4. *c.* 3. Τὸ μικρὸν καὶ ἀπλῆν, στοιχεῖον λέγεται, ὅθεν ἐλύλυθε τὰ μάλιστα καθόλε στοιχεῖα ἔχ, ὅτι ἕκαστον αὐτῶν ἓν ὂν καὶ ἁπλῦν, ἐν πολλοῖς ὑπάρχει.

Εἰς τὸ πᾶσαν αὐτὸν ἀποκλύσαι | *Quæ totum perfundant animum.* Casaub. Verùm τῆς ψυχῆς, i. e. *animi* nulla in præcedentibus fit mentio; nec occurrit quicquam, quod τὸ αὐτὸν istud respiciat. Quin & ambigi possit, an ἡ ψυχὴ ἀποκλύζεσθαι dici possit citra ἀκυρολογίαν πᾶσα. Ego itaq; ad Xylandr. potiùs accedo, qui vertit, *Quæ omni te molestiâ liberent.* ut ἀνίαν, aut legerit, aut legendum saltem censuerit: quod & ipse nullus ambigo. itaq; reddiderim, *Quæ anxietatem omnem eluere & extergere valeant.* ἀποκλύζεται ἡ ψυχὴ, ἀποκλύζεται ἡ ἀνία. Liban. *vit. suâ*: ἔκ τε τῆς ῥᾳδίως τὸν λυπῆσαι ἀποκλύζειν. D. Jun. ἀπολύσαι mavult; quod & *dissolvere*, sive *diluere*, vertas.

Τὸ κείμα | Κείμα hîc, utì *l.* 5. § 19. & 47. & *l.* 8. § 4. idem est quod δόγμα. *ibid. l.* 9. § 29. *decretum*, prout Seneca reddit, *epist.* 95. ità κέκεικα, *decrevi*: Corellii Rufi ad mortem spontaneam obfirmati vox, apud Plin. *l.* 1. *epist.* 12. quod de Didone Virgil. *Æn. l.* 4.

Decrevitque mori.——

& κέκειται, *decretum est.* Vide Epictet. *l.* 2. *c.* 15.

Τὰ λογικὰ ζῶα ἀλλήλων ἕνεκα | Vide *supr. ad l.* 2. § 1. Plato *ad Archyt. epist.* 9. Ὅτι μὲν ἓν ἥδιστόν ὄζειν ἐν τῷ βίῳ, τὸ τὰ αὑτῶ πράττειν, ἄλλως τε καὶ εἴ τις ἔλοιτο τοιαῦτα πράττειν οἷα καὶ σὺ, χαλεπὸν παντὶ δῆλον. ἀλλὰ καὶκεῖνο δεῖ σε ἐνθυμεῖσθαι, ὅτι ἕκαστος ἡμῶν, ὐχ αὑτῷ μόνον γέγονεν, ἀλλὰ τῆς γενέσεως ἡμῶν τὸ μέν τι ἡ πατρὶς μερίζεται, τὸ δέ τι οἱ γεννήσαντες, τὸ δ' οἱ λοιποὶ φίλοι. Quod Cicer. *offic. l.* 1. *Non nobis solùm nati sumus: ortûsque nostri partem patria vendicat, partem parentes, partem amici.* Idémque *de finib. l.* 2. *Atque, ut ad Archytam scripsit Plato, non sibi soli se natum meminerit, sed patriæ. ut perexigua pars ipsi relinquatur.* Latius multò Gregor. Naz. *orat. in Heronem*: Πανταχῆ χρὴ πρὸ καθ' ἑαυτὸν καὶ τὸ κοινὸν συλλαμβάνειν, ψυχῆς εὖ τελεωτάτης τε καὶ φιλοσοφωτάτης ἐνόμιζεν· οὐδὲ χρὴ ἑαυτῷ γεγενῆσθαι μόνον ἕκαστον ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν, ὅσοι τῆς αὐτῆς μετέχουσι φύσεως, καὶ θεοῦ τοῦ αὐτοῦ, καὶ ὅτι τοῖς αὐτοῖς γεγόνασιν. Hoc est quod de Catone Lucan. *l.* 2.

Nec sibi, sed toti genitum se credere mundo.

Pulcrè Seneca *epist.* 48. *Consortium rerum omnium inter nos est: nec secundi quicquam singulis, nec adversi. in commune vivitur. Non potest quisquam beatè degere, qui se tantùm intuetur, qui omnia ad utilitates suas convertit: alteri vivas oportet, si vis tibi vivere. Hæc societas diligenter & sanctè observanda est, quæ nos omnes omnibus miscet, & judicat aliquid esse commune jus generis humani.* Vide *ad l.* 1. § 16. κοινονοημοσύνη.

Τὸ ἀνέχεσθαι μέρος τῆς διχομοσύνης | Ità *l.* 5. § 33. ἀνέχεσθαι καὶ ἀπέχεσθαι.

Ἀκούσες

Ἀκονῆες ἀμῶτάνυσι | Idem habet *l.* 7. § 22. & *lib.* 11. § 18. cujus ſententiæ rationem reddit, *l.* 7. § 63. & *l.* 8. § 14. ibi viſe.

Διαδρηπδένῆες | *Confoſſi.* Xyland. Malim, *velitantes, ſeſe mutuò impetentes.* Δορατίζομαι, δόρασι μαχόμαι. Heſych. Et Salmaſ. *in Solin.* διαδορατίζεσθαι, *haſtis velitari*: ut διαξιφίζεσθαι, *gladiis certare*; διακερατίζεσθαι, *cornibus pugnare.* indè διαδορατισμοὶ, *velitationes*: *infrà l.* 7. § 3. Senec. *de brev. vit. c.* 20. *Interim dum rapiuntur & rapiunt, dum alter alterius quietem rumpit, dum mutuò ſunt miſeri; vita eſt ſine fructu, ſine voluptate, ſine ullo profectu animi: nemo in conſpicuo mortem habet.* Vide *ad l.* 7. § 22.

Ἐκτέταῆαι | *Extenſi.* i. e. *mortui, defuncti, ſunt.* & *infrà* § 48. εἶτα ἐξετάθη. *deinde ipſe extentus*, i. e. *defunctus eſt.* & *l.* 11. § 16. ἢ μετ' ὀλίγον πάντες ἐξετάθημεν. *& paulò pòſt omnes extendimur.* i. e. *defuncti jacemus.* Tractum à geſtu ſive conlocatione mortuorum, quibus non pedes tantùm, ſed & corpus totum dirigitur atque extenditur. Homer. *Il.* φ. *v.*119. de Lycaone ab Achille cæſo;

Κεῖτο ταθείς.——
Extenſus jacuit.——

quod idem & de Harpalione dictum *Il.* ι. *v.* 655. & de Sarpedone *Il.* π. *v.* 485.

——κεῖτο τανυσθείς.

Eodem retuliſſe priſcos Grammaticos & τὸ ὀρεχθῆναι, i.e. *porrigi*, docet Euſtath. in illis *Il.* ψ. *v.*30.

Πολλοὶ μὲν βόες ἀῆχροὶ ὀρέχθεον ἀμφὶ σιδήρῳ
Σφαζόμενοι.——

ὀρέχθεον, inquiunt, ἀντὶ τοῦ ἀναιρεμένοι ὠρέγοντο, ἤτοι ἐξετείνοντο, ἢ κατὰ τὸν ποιητὴν εἰπεῖν, τανύοντο. Apollonius Argonaut. *l.* 1. *v.* 1040.

——πολεῖς δ' ἐπαρηγόνες ἄλλοι
Ἐκτανεν.——

ἀντὶ τοῦ ἐκτάθησαν. quod vel à κτείνομαι, vel ab ἐκτείνομαι, analogiâ pariter favente, deduci poteſt. Phlegon. *de mirabil.* Τοσοῦτα εἰπόντα, φθέγμα ἐγένετο νεκρὸς, ἐξετάτο τε ὅλη τῆς κλίνης ἐμφανὲς τὸ σῶμα. Euripid. *Hippolyt. coronat.* de Phædra, poſtquam ſuſpendio perierat:

Ὀρθώσατ' ἐκτείνοντες ἄθλιον νεκρόν.
Miſerum cadaver dirigendo extendite.

Et mox:

Ἤδη γὰρ, ὡς νεκρὸν, νιν ἐκτείνουσι δή.
Cadaveris nunc inſtar, illa extenditur.

Indè & Latinis *calces extendere*, de mortuis. Perſ. *Sat.* 3. *v.* 105.

In portum rigidos calces extendit.——

Et *extendere* ſimpliciter, pro *occidere*. Statius *Theb. l.* 1. *v.* 700. de Phœbo;

——*tu matris honori*
Terrigenam Tityon Stygiis extendis arenis.

extendis, i. e. ἐκτείνεις, κτείνεις· ſi Tornorupæum ſequimur. nam & alia inſuper Tityi *extenſio* celebris habetur. Cæterùm ſic de Arcentis filio à Mezentio occiſo, Maro *Æn. l.* 9.

——*multâ porrectum extendit arenâ.*

Cui & geminum eſt illud Diodori *l.*16. *extremo*, de Philippi Macedonis percuſſore Pauſania, τὸν βασιλέα νεκρὸν ἐξέτεινεν. Moribundi item, ſive animam agentis mortíſque proximi poſitus formulâ eâdem exprimitur. de Alexandro ex ſanguine copioſiùs emanantè deliquium paſſo, Curtius *l.* 9. *c.* 5. *Linquíque animo Rex, & caligine oculis effusâ, veluti moribundus extendi.*

Τετίρεωνται | *In cineres redacti ſunt*, ſive *cineſacti ſunt*, ut Lucretius loquitur *l.* 3. & ex Lucretio Nonius habet. reſpexit ad buſta, de quibus ibi Lucretius. Sic *infrà* § 39. τάειχος, ἢ τέφρα. Alluſit eò Bio Boriſthenit. qui, Laërtio *l.* 4. autore κατεγέλασε φὴς τοὺς ἀνθρώπους κατακαόντων μὲν, ὡς ἀναιδήτους· παρακαόντων δ', ὡς αἰσθανομένους. clauſulam alteram interpres Ambroſius omiſit prorſus, cùm quid vellet, aſſequi nequiret: Eraſmus ſic reddidit, *damnabat homines qui ſic exurerent, quaſi ſenſu vacarent*; *ſic adurerent, quaſi ſentirent.* & ad bellatores ferro flammâq; omnia vaſtantes retulit. Verùm ſenſu neutiquam idoneo. Forſan κατακλαίοντας, vel ἐπικλαίοντας, fuerat. *damnabat eos, qui defunctos ſuos cremabant, ac ſi ſenſu vacarent*; *deflerent interim, ac ſi flammarum vim perſentiſcerent.* Porrò illud miraculo ferè deputari poteſt, quod fertur corpori reliquo in cineres redacto, dentes integros ſupereſſe. Dio Pruſ. *orat.* 4. Ἀλλὰ καὶν ἐμφήσῃ τις τὸν ἄνθρωπον, ὥσπερ τὸν ἡρακλέα φασὶν αὐτὸν ἐμπρῆσαι, μένειν αὐτῷ τὰ δόγματα ἐν τῇ ψυχῇ καθάπερ, οἶμαι φὴς καταπεμμάρων νεκρῶν τοὺ ὀδόντας φασὶ διαμένειν, τᾶ ἄλλα σώματος διαπεπρηντος ὑπὸ τοῦ πυρός. Plin. *lib.* 7. *c.* 16. *Dentes tantùm invicti ſunt ignibus, nec cremantur cum reliquo corpore.* Hinc Tertull. *de reſurr. c.* 42. *Conſtat & dentes incorruptos perennare*; *quæ ut ſemina retinentur fructificaturi corporis in reſurrectione.* Ità iſta, ut cum Platone loquar in *Phædone*, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀθάνατά ἐστιν. & tamen, quod ſubjicit Plinius *ibidem*, *Iidem flammis indomiti, tabe cavantur pituitæ.*

Ἀναγεωσάμενος | Quod ſuprà ἀναλογισάμενος. *tecum reputans, animóque revolvens*, ſive *in memoriam reducens tibi.* ità Suid. Ἀναγεωσάμενος, ἀναμνησθεὶς, εἰς ἔννοιαν ἐλθών. Subintelligendum in clauſula tum membri hujus, tum & inſequentium, ταῦτα ποτέ. quod ſuperiora clauſerat, vel ejuſmodi aliquid. alioqui ſuſpenſa futura eſt ſententia, nec ſuppetet quippiam, in quod vel τὸ ἀναγεωσάμενος iſtîc, vel τὸ ἐννοήσας, ἢ τὸ ἀπιδὼν illîc ſe reclinet. nam quod Annot. Lugd. pro ἐννοήσας, ἐννόησον legi poſtulat; non ſatìs fuerit, niſi & τὸ ἀπιδὼν pari modo immutaveris. nam quod iſtîc legere ſe profitetur, μίμησον, ὅπως ὁ θεὸς ἀναγεωσάμενος, Delium poſt natatorem. Τὸ

Τὸ διαζευγμένον | De quo & *infra* § 27. quo modo autem huc faciat, docet apertiùs *l.* 11. § 18.

Ὅτι ὁ κόσμος ὥσπερ πόλις | *Quòd mundus civitatis instar obtinet.* Et quid tum postea? Nimirum nos autem omnes ejusdem cives. nec civi incommodum quicquam debet videri, quod in civitatis commodum cedat. quo argumento non semel utitur Marcus. *inf.* § 4. & 23. & *l.* 5. § 22. & *l.* 6. § 44. & *l.* 10. § 6. Ejusmodi aliquid excidisse istîc verisimile est. Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Ὅτι ὁ κόσμος οὗτος μία πόλις ἐστί. quod & frequenter inculcat. Minuc. in *Octav. Non possis pulcrè gerere rem civilem, nisi cognoveris hanc communem omnium, mundi civitatem.*

Λείως ἢ τραχέως | *Lævia* corpori grata sunt, *aspera* offendunt. Mens autem, inquit, neutri istorum se immiscet, si ad ea duntaxat, quæ sui sunt muneris, attenderit, & intra proprios sese cancellos circumscripserit. Sen. *ep.* 78. *Illud autem est, quod imperitos in vexatione corporis malè habet: non assueverunt animo esse contenti: multum illis cum corpore fuit. Ideò vir magnus ac prudens animum diducit à corpore, & multùm cum meliore & divina parte versatur: cum hac querula & fragili, quantum necesse est.*

Ἐπειδὴ ἅπαξ ἑαυτὸν ἀπολάβῃ | *Cùm semel seipsam collegerit.* Xyl. *recollegerit.* Casaub. Malim *secesserit*, vel *abduxerit se*; ut ad recessus sive secessus illos, de quibus egerat, alludum sit. Marc. *Evang. c.* 7. *v.* 33. καὶ ἀπολαβόμενος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὄχλου κατ' ἰδίαν. *Cùm à turba illum abduxisset.* Ubi tamen Vulg. *apprehendens*, ἀπολαβόμενος. prout & Complut. exhibet.

Τῶν ἰδίαν ἔξωθεν | De qua *l.* 5. § 14. & *l.* 7. § 28.

Τὸ τάχος τῆς πάντων λήθης | Vide *supr. l.* 2. § 17. & *infr.* § 19. 33.

Τὸ χαῦνον τῶν ἐφ' ἑκάτερα ἀπείρων | Vide *infr.* § 41. Stoici apud Laert. *l.* 7. *Zenon.* Τοῦ χρόνου, τὸν μὲν παρῳχηκότα καὶ τὸν μέλλοντα, ἀπείρους. τὸν δὲ ἐνεστῶτα, πεπερασμένον.

Τὸ κενὸν τῆς ἀπηχήσεως | Vide *infr.* § 33. & *l.* 5. § 33. & *l.* 6. § 16. Festivè Juvenal. *Sat.* 14. *v.* 156.

——— *tunicam mihi malo lupini,*
Quàm si me toto laudet vicinia pago.

Τὸ ἐυμεταβόλον | Vide *infra l.* 8 § 52. Cicer. *pro domo suâ. Hoc in imperita multitudine est vitiosissimum, varietas & inconstantia, & crebra tanquam tempestatum, sic sententiarum commutatio.* Senec. *epist.* 102. *Putas tu posse sententiam unam omnium esse? non est unius una.* Flaccus *Epist. l.* 1. *epist.* 1. *Iidem eadem possunt horam durare probantes?*

Καὶ ἀκεῖνον | Vide *lib.* 2. § 9. & *lib.* 9. § 18. Porphyr. *de abstinent. l.* 1. Οὔτε τῷ συμφέροντι, οὔτε τῷ ἰδίῳ, οὔτε τῷ κοινῷ σωτῆρι, ὁ πολὺς ὅστε ἐθῶν φαύλων καὶ ἀτόπων κεῖσθαι πλεῖστα δυνάμενον. Tacit. *annal. l.* 17. *Plebi non judicium, non veritas.* Cicer. *pro Planc. Non est consilium in vulgo, non ratio, non discrimen, non diligentia. non judicat semper populus; sed movetur plerunque gratiâ, odit precibus. denique si judicet, non delectu aliquo, aut sapientiâ ducitur ad judicandum, sed impetu, & quadam etiam temeritate. ex opinione plurima, ex veritate pauca judicat.* Plin. min. *l.* 2. *ep.* 14. *Scito eum pessimè dicere, qui maximè ab his laudatur.*

Itaq; Asopodorus Musicus, cùm in proscenio consistens, tibicinem in scena canentem coronæ plausu ingenti exceptum audiret, Δῆλον, ὅτι μέγα κακὸν γέγονε. *Apparet*, inquit, *hinc, hunc hominem malum ingens admisisse.* ὡς ἂν οὐκ ἄλλως ἐν τοῖς πολλοῖς ἐυδοκιμήσαντος· *acsi aliàs turbæ neutiquam probaretur*, inquit Athenæus, qui & refert *l.* 14. sed & Hippomachus gymnasta, cùm discipulo suo artis athleticæ specimen exhibenti populus frequens acclamâsset, virgulâ attactum his verbis corripuit; Ἀλλὰ σύ γε κακῶς, οὐκ οὐκ ὡς ἐχθρῷ ἐποίησας, ὅτῳ ἐχθρῷ ἄμεινον ᾠδεῖν. οὐ γὰρ ἐπῄνεσαν ἔτι τεχνικόν σε δεόντως. Ælian. *l.* 2. *c.* 6. qui & *l.* 14. *c.* 18. Hippomachi tibicinis factum geminum refert, dictúmque; Κακῶς ἤυλησας· οὐ γὰρ ἂν ἔτί σε ἐπῄνουν. Phocion etiam Athenienses, cùm dicentem populus universus collaudâsset, & quasi uno ore applausisset, ad amicos conversus, requisivit ab eis, μή πι κακόν τι λέγων, ἐμαυτὸν λέληθα; *numquid perperam dictum inscio excidisset.* Antisthenes item Cynicus dicenti cuidam, Πολλοί σε αἰνοῦσι· *Collaudant te multi*: Τί γὰρ κακὸν πεποίηκα; *Ecquid*, inquit, *mali feci?* Laert. *l.* 6. (quod tamen Demetrio Phalereo tribuit Bruson. *memorabil. l.* 3. *c.* 3.) Idémque ab improbis quibusdam collaudatus; Ἀγωνιῶ, μή τι κακὸν εἴργασμαι. *Quàm vereor*, inquit, *nè mali quippiam admiserim!* ὅταν γὰρ φαῦλοι τοὺς ἀγαθοὺς ἐπαινεῖν ἐθέλωσιν. Isidor. Pel. *l.* 2. *ep.* 220. *Neque enim malus quispiam* (& sunt *plures mali*) *bonos laudare sustineat.* Itaque Antagoras, an Antigenes, apud Anton. *Meliss. lib.* 1. *cap.* 51. & Maxim. *Collect. cap.* 41. Ὅταν ἐπαινῶσί με πολλοί, τότε νομίζω μηδενὸς ἄξιος εἶναι· ὅταν δὲ ὀλίγοι, ἀγαθὸς ἄνθρωπος. Quin & Anaxagoras, referente Aristotele, *ethic. Nicom. lib.* 10. *cap.* 9. Ὅτι οὐκ ἂν θαυμάσειεν, εἴ τις ἄτοπος φανείη τοῖς πολλοῖς· ἔστι γὰρ κείνοισι τοῖς ἐκτὸς, τούτων αἰθαρόμοιοι μόνον. Idémq; eodem *Eudem. l.* 1. *c.* 4. referente; interroganti improbo cuidam, Τίς ὁ εὐδαιμονέστατος, *quisnam esset felicissimus*; respondit, Οὐδείς, ὃν σὺ νομίζεις· ἀλλ' ἄτοπος ἄν τις σοὶ φανείη (ubi forsan ἀλλ' ὅς legendum) *Nemo quisquam eorum, quem tu existimas; sed qui absurdus tibi videretur.*

Τῶν ἐφ' ἡμῖν δοκούντων | leg. τῶν ἐυτυχημάτων δοκούντων. Sensu exigente. & bene δοκούντων adjecit; quasi vocibus illi favere videantur, non reverâ faveant. Sicut enim Sen. *ep.* 60. *nihil interesse*, dixit, *inter*

inter amicorum vota & inimicorum odia; &, *parentum vota pro execrationibus haberi*, utpote quæ sint *eò inimiciora, quò cessere feliciùs*: Siquidem, ut idem *epist.* 31. *Bono animo malè precantur.* ità Clemens Alex. *Strom. l.* 7. Ἡ μὲν πολλῶν εὐρημία, δυσφημίας ὀλίγον διαφέρει *Vulgi*, inquit, *encomia sæpenumero à vituperiis nihil distant*; quum & pravo sæpissime nitantur fundamento, essque in quos conferuntur dedecori potiùs quàm decori existant. Aristides itaq; cùm præter morem suum populo quædam indulsisset, & eo nomine magnopere ab eis efferretur; ὅτε μὲν, inquit, πῶς ἢ καλῶς ὑμῖν ἦρξα, στρατηλατήσας ἐπεὶ δὲ πολλὰ μὲν κοινῶν καλῶς ἐπεξεῖμι τοῖς κλέπτουσι, θαυμαστὸς εἶ δοκῶ πολίτης· αὐτὸς μὲν ἐν αἰσχύνομαι τῇ ναῦ τιμῇ μᾶλλον, ἢ τῇ στρόβιλο καλαδίκῃ. σωφρονοῦμαι δ' ὑμῖν, παρ' οἷς ἐνδοξότερόν ὄζι τὸ σώζειν τὰ δημόσια τὸ χαρίζεσθαι τοῖς πονηροῖς. Vide *ad l.* 3. § 4.

Τὸ στενὸν τῆς τίπτε, ἐν ᾧ φειδόμεθα | Pari planè ratione adversus famæ nominisq; cupiditatem pugnat M. Cicero *de repub. l.* 6. in *Somnio Scipionis*; ubi Africanum Corn. Scipionem sic alloquentem inducit: *Tu quàm celebritatem sermonis hominum, aut quàm expetendam gloriam consequi potes? vides habitari in terra raris & angustis in locis: & in ipsis quasi maculis, ubi habitatur, vastas solitudines interjectas: hósque qui incolunt terram, non modò interruptos ità esse, ut nihil inter ipsos ab aliis ad alios manare possit; sed partim obliquos, partim aversos, partim etiam adversos stare vobis, à quibus expectare gloriam quidem nullam potestis.* tum ubi docuerat, *quanta pars terræ, vel pruinâ ità obrigeat, vel solis ardore torreatur, ut cultum ac incolatum respuat omnem*, concludit tandem; *Ex his ipsis cultis notísque terris, num aut tuum aut cujusquam nostrûm nomen, vel Caucasum hunc, quem cernis, transcendere potuit, vel illum Gangem transnare? quis in reliquis Orientis aut abeuntis solis ultimis, aut Aquilonis Austrive partibus tuum nomen audiet? quibus amputatis, cernis profectò, quantis in angustiis vestra gloria se dilatari velit.* Boethius item *Consol. lib.* 2. *c.* 7. *Fama quàm sit exilis & totius ponderis vacua, sic considera. Omnem terræ ambitum ad cæli spatium, puncti constat obtinere rationem*: id est, *ut si ad cælestis globi magnitudinem conferatur, nihil spatii prorsus habere judicetur. Hujus igitur tam exiguæ in mundo regionis quarta ferè portio est, quæ à nobis cognitis animantibus incolatur. Huic quartæ, si quantum maria paludésque premunt, quantúmque siti vasta regio distenditur, cogitatione subtraxeris, vix angustissima inhabitandi hominibus area relinquetur. In hoc igitur minimo puncti quodam puncto circumsepti, atque concluss, de pervulganda fama, de proferendo nomine cogitatis? At quid habet amplum, magnificúmque gloria, tam angustis exiguísque limitibus arcta? Adde quod hoc ipsum brevis habitaculi septum plures incolunt nationes, linguâ, moribus, totius vitæ ratione distantes: ad quas tum difficultate itinerum, tum loquendi diversitate, tum commercii insolentiâ, non modò fama hominum singulorum, sed nè urbium quidem pervenire queat. Vidésne igitur quàm sit angusta, quàm compressa gloria, quam propagare ac dilatare laboratis?* Vide & *l.* 9. § 30.

Ἡ γῆ στιγμή | Cicer. *Tuscul. lib.* 1. *Persuadent Mathematici terram in medio mundi sitam, ad universi cæli complexum, quasi puncti instar obtinere, quod κέντρον illi vocant.* Senec. *ad Marc. c.* 20. *Terram hanc cum populis urbibúsque, & fluminibus, & ambitu maris, puncti loco ponimus, ad universa referentes.* Idémque *quæst. nat. præfat. l.* 1. *Punctum est istud, in quo navigatis, in quo bellatis, in quo regna disponitis.* Et rursus; *Hoc est illud punctum, quod inter tot gentes ferro & igni dividitur.* Macrob. *in Somn. Scip. lib.* 2. *cap.* 9. *Licèt apud nos Atlanticum mare, magnum vocetur, de cælo tamen despicientibus non potest magnum videri: cùm ad cælum terra signum sit, & punctum quod dividi non possit in partes.* Ammian. *hist. l.* 15. *Ambitus terræ totius, quæ nobis videtur immensa, ad magnitudinem universitatis instar brevis obtinet puncti.* Plut. *de exil.* ex Stob. *tom.* 2. *tit.* 40. restitutus ac suppletus: Τί δὲ τῆς οἰκουμένης μέρος, ἢ τῆς γῆς ἅπασης, ἕτερον ἑτέρᾳ μακρὰν ὄζι, ὡς ἀποδεικνύουσιν οἱ μαθηματικοὶ σημεῖα λόγον ἔχουσαν ἀδιαιρέτου πρὸς τὸν ὅλον; ἀλλ' ἡμᾶς ὥσπερ μύρμηκας ἢ μέλιτταν, μυρμηκιᾶς μᾶς ἢ κυψέλης ὀπισθίους ἀδημονοῦντας καὶ ξενοπαθοῦντας, οὐκ εἰδότες, ὡδὲ μεμαθηκότες οἰκεῖα τὰ πάντα ποιεῖσθαι καὶ νομίζειν, ὥσπερ ὄζι. Σημεῖον dixit, quod στιγμὴ Marcus, κέντρον Cicero, *punctum* Seneca, *signum* Macrobius, eleganter autem utì istîc γῆ στιγμὴ, ità πέλαγος σταγών, Marco dicitur, *l.* 6. § 36.

Γωνίδιον | Vide *l.* 3. § 10.

Ἐς τοῦτο τὸ ἀρδείδιον | In *cor* nimirum: de quo Plin. *hist. nat. lib.* 11. *c.* 37. *Ibi mens habitat.* (quanquam de *cerebro* idem *ibid. Hîc mentis est regimen.*) quódq; ejusdem domicilium statuebant Stoici. quos Plutarch. *de commun. notit. c.* 40. hoc nomine exagitat, quòd cùm ἀρετὰς, κακίας, τέχνας, μνήμας, φαντασίας, ὁρμὰς, πάθη, σώματα esse statuerent, τόπον πᾶσι τούτοις ἕνα τὸν ἐν τῇ καρδίᾳ πόρον στιγμιαῖον ἀπόλιπον, ὅπου τὸ ἡγεμονικὸν συνέλκυσι τὰς ψυχάς. Laert. *lib.* 7. in *Zenone*: Τὸ ἡγεμονικὸν εἶ ἐν τῇ καρδίᾳ. Plutarch. *de philosoph. placit. l.* 4. *c.* 5. ubi de principalis loco agit. Πλάτων, Δημόκριτος, ἐν ὅλῳ τῷ κεφαλῇ. Ἐμπεδοκλῆς, περὶ τὸ μήνιγγα τῆς ἐγκεφάλου, ὧν ὑπογραφὰς λέγει. Ἡρόφιλος ἐν τῇ τῆς ἐγκεφάλου κοιλίᾳ, ἣ πνεῦμά ὄζι καὶ βάσις Παρμενίδης, ἐν ὅλῳ τῷ θώρακι, καὶ Ἐπίκουρος. Οἱ Στωικοὶ πάντες ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ, ἢ περὶ καρδίαν πνεύματα. Διογένης ἐν τῇ ἀρτηριακῇ κοιλίᾳ τῆς καρδίας, ἣ πνεῦμά ὄζι πνευματικόν. Ἐμπεδοκλῆς, ἐν τῷ αἵματι συγκρίσει οὐ

ὃ,

ἢ, ἐν τῷ τραχήλῳ τῆς καρδίας· οἱ δ', ἐν τῇ δεξιᾷ καρδίαν ὑμῶν. ἧς νεωτέρων δέ τινες, διήκειν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι τοῦ διαφράγματος. Πυθαγόρας, τὸ μὲν ζωτικὸν, περὶ τὴν καρδίαν, τὸ δὲ νοερὸν περὶ τὴν κεφαλήν. Hujus itaq; potiùs fuerat, quàm Stoicorum, quod idem *ib. c.* 21. Αὐτὸ δὲ τὸ ἡγεμονικὸν, ὥσπερ ἐν κόσμῳ, καθηκεῖ ἐν τῇ ἀνωτέρᾳ σφαιροειδεῖ κεφαλῇ. Tertull. *de anim. c.* 15. *Christiani apud Deum de utroque deducimur, & esse principale in anima, & certo in corporis recessu consecratum.* Et mox: *Simul utrumque dilucet, & esse principale in anima, & in eo thesauro corporis haberi, ad quem Deus respicit;* (*corde* nimirum) *ut neque extrinsecus agitari putes principale istud, secundùm Heraclitum; neque per totum corpus ventilari, secundùm Moschionem; neque in capite concludi, secundùm Platonem; neque in vertice potiùs præsidere, secundùm Xenocratem; neque in cerebro cubare, secundùm Hippocratem; sed nec circa cerebri fundamentum, ut Herophilus; nec in membranulis, ut Strato & Erasistratus; nec in superciliorum meditullio, ut Strato Physicus; nec in tota lorica pectoris, ut Epicurus: sed quod & Ægyptii renunciaverunt ei, & ille versus Orphei vel Empedoclis; Namque homini sanguis circumcordialis, est sensus.* (versus is apud Etymologum, sed depravatior, in Αἷμα, apud Stob. *tom.* 1. *tit.* 40. ex Porphyrio *de Styge*, emendatior, reperitur;

Αἷμα γὰρ ἀνθρώποις περικαρδίον, ὅτι νόημα.)

etiam Protagoras, etiam Apollodorus & Chrysippus hæc sapiunt. Idem *de resurr. c.* 15. *Adeò non sola anima transigit vitam, ut nec cogitatus auferamus à collegio carnis. Siquidem in carne, & cum carne, & per carnem agitur ab anima, quod agitur in corde. hanc denique carnis speciem, arcem animæ Dominus in suggillationem cogitatuum taxat,* Matth. *c.* 9. *v.* 4. *Sed etsi in cerebri, vel in medio superciliorum discrimine, vel ubi philosophis placet, principalitas sensuum consecrata est, quod hegemonicon appellatur, caro erit omne animæ cogitatorium.* Cicer. *Tuscul. lib.* 1. § 18. *Aliis cor ipsum animus videtur. ex quo excordes, vecordes, concordesque dicuntur: & Nasica ille prudens bis Consul, Corculum; &*

Egregiè cordatus homo, Catus Æliu' Sextus.

Empedocles animum esse censet cordi suffusum sanguinem. aliis pars quædam cerebri visa est animi principatum tenere. aliis nec cor ipsum placet, nec cerebri quandam partem esse animum; sed alii in corde, alii in cerebro dixerunt animi esse sedem & locum. Plato triplicem finxit animum; cujus principatum, id est, rationem in capite, sicut in arce, posuit: & duas partes separare voluit, iram & cupiditatem; quas locis discluſit; iram in pectore, cupiditatem subter præcordia locavit. A Timæo Locro sumpsit id Plato; cujus in *lib. de anim. mundi* hæc sunt. Τὰς ἀνθρωπίνας ψυχὰς τὸ μὲν λογικὸν καὶ νοερὸν περὶ τὰν κεφαλὰν ἱδρυται μόνον, ὡς τἄλλα μέρεα τᾶς ψυχᾶς καὶ τὸ σωμάτιον ὑπηρετᾶν τούτῳ, καθάπερ ὑπ' αὐτῷ τῷ σκάνει ἅπαν· τῷ δ' ἀλόγῳ μέρει, τὸ μὲν θυμοειδὲς, περὶ τὰν καρδίαν. Τὸ δ' ἐπιθυμητικὸν, περὶ τὸ ἧπαρ. quod & in Timæo suo ipse fusiùs pertractavit. Vide ad *l.* 2. § 13. Sed & Galen. *de dogmat. Hip. & Plat. l.* 6. *c.* 2. & Apul. *de Plat. dogmat.* Suffragari Stoicis, Lipsio in Stoic. Physiol. *l.* 3. *c.* 18. existimatur Hippocrates; cujus ista ex libello *de corde* profert. Γνώμη δὲ ἥδε ἀνθρώπῳ πέφυκεν ἐν τῇ λαπῇ κοιλίᾳ, καὶ ἄρχει τῆς ἄλλης ψυχῆς. Is locus forsan & Sylburgium in eundem errorem induxit; qui in *notis ad Clem. Alex.* de Hippocrate idem affirmat. Verùm contrariam planè partem ex professo tenet & tuetur Hippocrates; (prout & Tertullianus verè dixit.) hæc enim ipsius ex tractatu *de sacro morbo* ipsissima sunt verba; Κατὰ ταῦτα νομίζω τὸν ἐγκέφαλον δύναμιν πλείστην ἔχειν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. ἕτος γὰρ ἡμῖν ὅτι ἧς ἀπὸ τοῦδε μανόμεθα ἐρεθιζόμενοι, καὶ ὑπαίνων τυγχάνομεν. τῷ δὲ φρονέομεν αὐτῷ· ὁ ἀὴρ παρέχεται. οἱ δ' ὀφθαλμοὶ καὶ τὰ ἄκρα, καὶ ἡ γλῶσσα, καὶ αἱ χεῖρες, καὶ οἱ πόδες, οἷα ἂν ὁ ἐγκέφαλος γινώσκῃ, τοιαῦτα ὑπηρετέουσι. γίνεται γὰρ πᾶσι τοῦ σώματι τῆς φρονήσιος, ὡς ἂν μετέχῃ τοῦ ἠέρος, ἐς δὲ τῷ σώμασιν, ὁ ἐγκέφαλός ἐστιν ὁ διαγγέλλων. Et paulò post: Διόπερ φημὶ τὸν ἐγκέφαλον εἶναι τὸν ἑρμηνηΐην τῷ ξυνέσιος· αἱ δὲ φρένες ἄλλως ὄνομα ἔχουσι τῇ ψυχῇ κεκτημένον, καὶ τοῦ νόμου, τοῦ δὲ ὅτι ἐκ, οὐδὲ τῇ φύσει, οὐδὲ οἶδα ἔγωγε, ὅτεο μοῦσαν ἔχουσιν αἱ φρένες, ὥστε φρονέειν τε καὶ νοεῖν. ἐπεὶ αἰσθάνονται γε οὐδενὸς πρότερον ἧς ἐν τῷ σώματι ἐνεόντων· ἀλλὰ μάτην τοῦτο τὸ ὄνομα ἔχουσιν καὶ τοῦ αἰτίου· ὥσπερ τὰ πρὸς τῇ καρδίῃ, ἄφρα ὥτα καλέεται, οὐδὲν εἰς τοῦ ἀκοὴν ξυμβαλλόμενα. Λέγουσι δέ τινες, ὡς φρονέομεν τῇ καρδίῃ καὶ τὸ ἀνιώμενον τοῦτό ἐστι, καὶ τὸ φρονπίζον. τὸ δὲ οὐκ ὅπως ἔχει. ἀλλ' ἡ καρδίη αἰσθάνεταί τε μάλιστα καὶ αἱ φρένες. τῆς μυότοι φρονήσεως ἑκατέρω μέτεισιν· ἀλλὰ πάντων τούτων ὁ ἐγκέφαλος αἴτιός ἐστιν. Hæc prolixiùs paulò transcribenda censui, quò Hippocratis in controversia ista quæ fuerit sententia, liquidiùs posset innotescere. Nam *de corde libelli*, nec Galeno, nec Erotiano mentio ulla in recensione operum medici principis illius: itaq; nec ad illum autorem referendum statuit Anutius Fæsius, quo nemo quisquam de Hippocrate ampliora meritus videtur. Stoicorum verò non tam sententiam ridet Galen. quàm frivola ac nugatoria prorsus à Chrysippo ad eam statuminandam adducta argumenta; quæ ille revera, cùm non immeritò exagitat, tum fusissimè etiam solidissiméque refutat, *de Hippocr. ac Platon. dogmat. l.* 2. Adducit & Stoicis consentientes Lipsius, Ausonium in *Monosyllab.*

Mens, quæ cœlesti sensu rigat emeritum cor.
Cor vegetum, mundi instar habens, animæ vigor & vis.

Et Lucretium *l.* 3.

Consilium,

Consiliym, quod nos animum mentémq; vocamus,
Idque situm mediâ regione in pectoris hæret.

Adducit & Gregorium Nyssenum Sylburgius; cujus in *orat.* 1. *in fest. Pasch.* hæc sunt: Ἔστι τις ὅτι τῆς νοῦ ἡ καρδία· ἐν ταύτῃ γὰρ τὸ ἡγεμονικὸν εἶδος πεφύτευται. Verùm Gregor. Nyss. *in lib. de opific. hom. c.* 12. & 14. oppugnat eos exagitátq; qui vel in corde vel in capite sedem mentis constituunt, & per corpus totum diffusam contendit. Δεῖξαι ἡμῖν ὁ λόγος προέθετο τὸ, μὴ μέρει τινὶ τῆς σώματος ἐνδεδέσθαι τὸν νοῦν· ἀλλὰ πάσης τῆς οὐσίας ἐφάπτεσθαι, καὶ ἀλλήλαις τῇ φύσει τῆς ἀποκειμένης μέρεσι ἐνεργοῦντα τῷ κίνησιν. Et, Ζητάτω τοίνυν πᾶσα σοχαστικὴ ματαιολογία τῆς μοείοις περὶ σωματικοῖς τῶν νοητῶν ἀποκλεόντων ἐνέργειαν. ὧν οἱ μὲν ἐν καρδίᾳ τὸ ἡγεμονικὸν εἶδος τίθενται, διὰ τὸ δοκεῖν πως τῷ μέσῳ τῆς ψυχῆς σώματος ἐπέχειν χώραν αὐτῷ· ὡς τῆς θερμαντικῆς κινήσεως εὐκόλως ἐν τῷ μέσῳ θερμαινομένης τὸ σῶμα, καὶ ὅπως εἰς ἐνέργειαν θερμύσης. οἱ δὲ τῇ ἐγκεφάλῳ τὸν νοῦν ἐνδιατεθεῖσθαι φασίν· ὥσπερ ἀκρόπολίν τινα τοῦ παντὸς σώματος τῷ κεφαλῷ δεδομένης θεοῦ τῆς φύσεως λέγοντες ἐνοικεῖν ἢ ταύτῃ, καθάπερ τινὰ βασιλέα τὸν νοῦν, βίον πᾶσιν ἀγγελιαφόροις, ἢ ὑπασπισταῖς, τοῖς αἰσθητηρίοις ἐν κύκλῳ δορυφορέμενον. In posteriore hoc sensu è nostris collocandi, Clem. Alex. *Pædagog. l.* 1. *c.* 2. ἐνδρονίζεται ἢ ὁ λογισμὸς ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ. & *Strom. l.* 5. adductis Mosis verbis ex *Genes. c.* 2. *v.* 7. Ψυχῇ ἢ τῷ λογικῷ πνεῦσαι ἐμπνεύσαντα ὑπὸ τοῦ θεοῦ εἰς πρόσωπον· ἐνταῦθα γὰρ ἱδρῦσθαι τὸ ἡγεμονικόν. Ambros. *hexaem. l.* 6. *c.* 9. *Caput tanquam arcem, in qua regalis habitet sapientia, juxta dictum propheticum. Ipsa siquidem mens, quasi in aula imperiali illic locata est, secundùm plurimorum sententiam, & maximè Solomonis.* Idem *de Noe & Arc. c.* 7. & loco superiore: *Non immeritò igitur huic quasi consultori suo cætera membra famulantur, & circumferunt illud servili gestamine sicut numen, atque in sublime locatum vehunt. inde censoriâ potestate quò vult dirigit quorundam obsequia famulorum, & præcepta singulis obeunda decernit. Videas imperatori suo singula gratuito stipendio militare. alia portant, alia pascunt, alia defendunt, & ministerium suum exhibent; parent ut principi, ancillantur ut domino. indè velut quædam procedit tessera, quam debeant pedes obire regionem; quæ militiæ munia manus consummandis operibus exequantur; quam venter abstinendi vel edendi formam teneat disciplinæ.* Synesius item *de provid. orat.* 1. *infrà ad* § 22. exhibendus. Philonem enim quod attinet, quem Clementi σύμψηφον opinati sunt Hœschel. & Sylburg. nec quicquam hîc statuit, & aliò potiùs, eodem nempe, quò Nyssenus, inclinat. Siquidem in *lib. de sacrif. Cain, & Abel,* ad quem locum illi digitum intendunt. Ubi ἐγκέφαλον ἢ καρδίαν nusquam altari imposita legi dixerat: rationem subjungit, ἅτε ἐν τῷ ἑτέρῳ τούτων τὸ ἡγεμονικὸν ἀναπολόγητα. *in altero,* inquit, *in utro,* non dicit. nec ambiguè minùs eadem de re loquitur, in *lib. de Caini insidiis.* Vide *ad l.* 5. § 27. nam in *lib. de insomn.* perstringit eos, qui vel istam vel illam ei sedem assignant. Ποῦ ἢ ἐμπεφώλευκε νοῦς αὐτῷ; ἆρα οἶκον κεκλήρωται; Οἱ μὲν γὰρ τὴν ἀκρόπολιν ἐν ἡμῖν ἀνιέρωσαν αὐτῷ τὴν κεφαλὴν, φρὲν λιῶ καὶ αἰσθήσεις λογᾶσιν· εἰκὸς δὲ νομίσασθες ἐγγὺς, οἷα μεγάλου βασιλέως, ἐφεδρεύειν τοὺς δορυφόρους. οἱ δ' ὑπὸ καρδίας αὐτὸν ἀγαλματοφορεῖσθαι διανοηθέντες, γνησιομαχῆσιν. Ipse quid? *lib. de agricult.* Τὸ μὲν ἄτμητον ὅλον δ' ὅλων ἑαυτὸν, ἐπεφυκὸς νοῦς. *Mentem totam per totum corpus diffundi* affirmat: prout & Nyssenus, ubi ex professo argumentum hoc pertractat. unde forsan suspicio oboriri possit, non esse Nysseni γνήσιον fœtum, *orationem* illam *panegyricam.* Joan. Chrysost. itidem *cordis sedem* assignare animæ videatur, si fragmentum illud quod ex *oratione in Susannam* Hœschelius edidit, spectemus. Ἔστι γὰρ, inquit, ἡ ψυχὴ καθάπερ παρθένος ἐν θαλάμῳ τινὶ, ἐν μέσῃ τῇ καρδίᾳ ἡσυχάζουσα, καὶ ὑπὸ μηδὲν πέπλοις αἰσθήσεων, ὥσπερ ὑπό τινων περιπετασμάτων δορυφορουμένη. Verùm ipse περὶ τῆς ἀκροαλήπτου, *orat.* 5. nihil in hoc negotio certò statui posse contendit. Ὅπως ἡμῖν ἔστιν ἐν τῷ σώματι, οὐδὲ τοῦτο ἴσμεν εἰπεῖν. τί γὰρ ἔχει τις ἂν εἰπεῖν; ὅτι παρεκτείνεται τῷ τοῦ σώματος ὄγκῳ; σωμάτων γὰρ ἴδιον τοῦτο.——ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἐν ὅλῳ τῷ σώματι, ἀλλ' ἐν μέρει τινὶ συμπεπλεκῆσαι, ἀνάγκη ἕνεκεν τὰ λοιπὰ γίνεσθαι μέρη· τὸ γὰρ ἄψυχον πάσης ἕνεκεν. ἀλλ' οὐδὲ τοῦτό ἔστιν εἰπεῖν· ἀλλ' ὅτι μὲν ἔστιν ἐν τῷ σώματι ἴσμεν, τὸ δὲ πῶς, οὐκ ἴσμεν. Vide in eandem mentem & Lactant. *de opific. Dei c.* 16.

Μὴ σοῦ | Vide *l.* 2. § 2. sic *infrà* § 32. κατὰ σοφιστάς.

Μηδὲ καταντοῦ | *Nè vehementiùs contendas te.* quemadmodum Naso *Pont. l.* 1. *eleg.* 6.

Non libet in tales animum contendere curas.

vel etiam, *nè in adversum contendas. nè obnitaris,* fato nimirum, ac dispositioni divinæ. Sed illud potiùs. ut *infrà* § 32. πόσοι καταντήσαντες. & *lib.* 6. § 24. μὴ καταντικόψῃς. & *l.* 12. § 27. ὡς ἐντελὲς πᾶν τὸ καταντικόψαν.

Ὅσα τὰ φαντάσματα | Senec. *epist.* 104. (ex Mar. *Æn. l.* 6.

Terribiles visu formæ, letúmque labórque?
Minimè quidem, si rectis oculis intueri illa possit, & tenebras perrumpere. Multa per noctem habita terrori, dies vertit ad risum. cur timeat laborem vir, mortem homo? & *epist.* 110. *Tanti putemus oculos intendere: jam apparebit, quàm brevia, quàm incerta, quàm tuta timeantur.* Vide *ad l.* 2. § 12. & *l.* 7. § 67.

Ὡς ἀνὴρ | Quod *supr. l.* 2. § 5. ὡς ἄρρην. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 2. Pugil quidam cùm de vita periclitaretur, nisi membrum virile chirurgi manu abscin-

abscinderetur; suadente fratre philosopho ut id fieri permitteret, recusavit, obfirmatóq; animo est mortuus. Percontante autem quodam, quomodò id fecisset, *ut philosophus*, an *ut athleta* responsum est, Ὡς ἀνήρ. *Ut vir.* Euripid. *Cyclope.*

—— ἀλλ' ὅπως ἀνὴρ ἔσῃ.
—— *ut vir sis, vide.*

(quod uno verbo Hebræi תחאושׁשׁו Esaiæ *c.* 46. *v.* 8. & Græci, ἀνδρίζεσθε. Apost. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 16. *v.* 13.) Idémque *Philoctete*, à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 29. & Dione Prus. *orat.* 59. laudatus, unde suppleri potest, quod Aristoteles omiserat *ethic. Nicom. l.* 6. *c.* 8. & *Eudem. l.* 5. *c.* 8. contrà planè quàm Lambinus censuit,

Τὸς γὰρ θεωρὸς καὶ τὸ θεάσασθαι πλέον
Τιμῶμεν, ἄνδρας τ' ἐν πόλει νομίζομεν.

quod μεταφορίζων Dio, τοὺς γὰρ φανερὸς, inquit, ἢ πλείονων ἅπτεσθαι τολμῶντας, ἡδὺν τύτους ἅπαντες θαυμάζομεν, ἢ τῷ ὄντι ἄνδρας ἡγούμεθα. quasi reliqui, nomine tenùs tantùm sint *viri*. Cicero in *Bruto*, § 250. *Vidi Mitylenis nuper virum, atque, ut dixi vidi planè virum.* Senec. *ep.* 98. *Restituamur, ut possimus dolores, quocunque modo corpus invaserint, perferre, & fortunæ dicere; Cum viro tibi negotium est; quære quem vincas.* Æmylius apud Livium *l.* 45. *Is demum vir erit, cujus animum nec prospera flatu suo efferet, nec adversa infringet.* Senec. item *de sap. constant. c.* 1. *Tantum inter Stoicos & cæteros sapientiam professos interesse, quantum inter fœminas & mares, non immeritò dixerim.* Et mox: *Stoici virilem ingressi viam.* Et Lucian. de sectis: Ἧκουον ἀπάντων λεγόντων, ὡς οἱ μὲν Ἐπικούρειοι φιλήδονοί εἰσιν· οἱ Περιπατητικοὶ δὲ, φιλόπλουτοι· οἱ Πλατωνικοὶ δὲ, φιλόδοξοι· περὶ δὲ τῶν Στωικῶν πολλοὶ ἔφασκον, ὅτι ἀνδρωδέστατοι. indè Laërt. *l.* 6. *initio.* Τὴν Στωικὴν ἀνδρωδεστάτην dixit. Quin & Arcesilaus interrogatus quî fieret, ut ab aliis sectis ad Epicureos multi deficerent, ab Epicureis nulli ad cæteros descisceren, responsit, Ἐκ μὲν γὰρ ἀνδρῶν γάλλοι γίνονται· ἐκ δὲ γάλλων ἄνδρες οὐ γίνονται. *Quia ex viris Spadones* (qui & *evirati*) *ex Spadonibus verò viri neutiquam fiant.* De Xenocrate Laërt. *l.* 4.

Ὁ πάντα πάντῃ Ξενοκράτης ἀνὴρ γεγώς.

Contrà de Antonio Plutarch. ἔνθα δὲ φανερὸν αὐτὸν ἐποίησεν, ὅτε ἄρχοντος, ὅτε ἀνδρὸς, ὅτε ὅλως ἰδίοις λογισμοῖς διοικοῦντος. Ennius apud Cicer. *offic. l.* 1. §. 61.

Vos etiam juvenes animos geritis muliebres,
Illáq; virgo viri.——

De Alcibiade Pherecrates, referente Athenæo, *lib.* 12.

Οὐκ ὢν ἀνὴρ γὰρ Ἀλκιβιάδης, ὡς δοκεῖ,
Ἀνὴρ ἁπασῶν ἦν γυναικῶν ὅτι νυῖ.
Nec vir putatus Alcibiades antehac,
Vir subitò factus fœminarum est omnium. Grot.

vel ad mentem forsan poetæ propiùs,

Nunc Alcibiades, cùm nè vir quidem siet,
Factus videtur mulierum vir omnium.

ut sit oxymoron, omnium esse mulierum virũ eum, qui nè vir quidem sit. Vide ad *l.* 3. §. 16. ἀνδρογύνων. Verùm istud in sensum obscœniorem dictum. Alexander Molossus, cùm in Italiam transiret, dixisse fertur, se quidem *ad Romanos ire, quasi* ἀνδρωνῖτιν, *Macedonem isse ad Persas, quasi* γυναικωνῖτιν. Gell. *l.* 17. *c.* 21. Diogenes itidem Lacedæmone Athenas proficiscens, in itinere quónam concederet percontanti, respondit, Ἐκ τῆς ἀνδρωνίτιδος εἰς τὸν γυναικωνῖτιν. *Ex andronitide in gynæceum.* Quanquam & Spartanis ipsis *virilitatis* nomen ægrè satis & gravatim impertitus videtur. Siquidem interrogatus, ποῦ τῆς Ἑλλάδος ἴδοι ἀγαθοὺς ἄνδρας; *quânam in regione Græciæ viros bonos vidisset*, respondit, Ἄνδρας μὲν οὐδαμοῦ· παῖδας δὲ ἐν Λακεδαίμονι. *Viros quidam nusquam: pueros autem Lacedæmone.* Idémque cùm in Olympia præco proclamaret, Νικᾷ Διώξιππος ἄνδρας. *Vincit viros Dioxippus.* ὁ μὲν δὴ ἀνδραποδα ἄνδρας ἡγεῖτο· ἐγὼ. *Ille verò*, inquit, *mancipia: at ipse viros.* Laërt. *l.* 6.

Τὰ πεφυγμένα οὐκ ἄπεστι τῆς ψυχῆς] Idem *l.* 5. § 19.

Ἀλλ' ἔξω ἔσηκεν ἀπερειδόμενα] Ità *l.* 9. §. 15. ἔξω ὀφρύων ἔσηκεν. & *l.* 11. § 11. οὐκ οἶδ' ὅτι σε ἔρχεται.

Αἱ δὲ ὀχλήσεις ἐκ μόνης τῆς ἔνδον ὑπολήψεως] Idem *l.* 8. § 47. nisi quod hîc ὑπόληψις, i. e. *opinio*, ut Senec. *epist.* 76. ibi κεῖμα & δόγμα, i. e. *decretum*, ut idem *epist.* 95. dicitur. Cicero Stoicum agens *Tuscul. l.* 3. *c.* 25. *Opinione turbamur: nam & metus opinio magni mali impendentis; & ægritudo est opinio magni mali præsentis; & quidem recens opinio talis mali, ut in eo rectum videatur angi: id autem est, ut is qui doleat, oportere opinetur se dolere.*

Πάντα ταῦτα ὅσα ὁρᾷς, ὅσον οὐδέπω μεταβαλλει] Idem *l.* 7. § 23. Vide & *l.* 2. § 12. Seneca *epist.* 71. *Quid enim mutationis periculo exemptum est? non terra, non cælum, non totus hic rerum omnium contextus, quamvis Deo agente ducatur, non semper tenebit hunc ordinem; sed illum ex hoc cursu aliquis dies dejiciet. certis eunt cuncta temporibus: nasci debent, crescere, extingui. Quæcunque vides supra nos currere, & hæc quibus innixi atque impositi sumus, veluti solidissimis, carpentur ac discurrent. nulli non Jenectus sua est. inæqualibus ista spatiis cõdemnatura demittit.*

Καὶ οὐκ ἔτ' ἔσται] *non erunt amplius.* id scil. quod priùs fuerant. Vide *l.* 11. § 35.

Ὁ κόσμος, ἀλλοίωσις] hoc est, ἐν διωκεῖται ἀλλοιώσει. ut *l.* 9. § 19. ità Plato in *Theæt.* τὸ πᾶν κίνησις, ἄλλο παρὰ τῦτο οὐδέν. quod mox explicans, dicit, πάντα ἀεὶ μεταβάλλει &, πάντα ἀεὶ γί-

γνεσθ. quod Hippocrates *de diæt. l.* 1. Ξυμμισγόμενα καὶ διαλυόμενα ἀλλοιοῦται. Vide *ad l.* 10. § 7. Tertull. *de pallio c.* 2. *Certè habitum vertere naturæ solius solenne munus est. fungitur & ipso mundus iste, quem incumbimus. metatio certè nostra, totum versiforme est. dies & nox invicem vertunt. Sol stationibus annuis, Luna modulationibus menstruis varias. Syderum distincta confusio interdum dejicit aliquid, interdum resuscitat. cæli ambitus, nunc subdivo splendidus, nunc nubilo sordidus: aut imbres ruunt, aut siqua missilia cum imbribus, dehinc subtillum, & denuo sudum. Sic & mari fides infamis, dum & flabris æquè mutantibus, de tranquillo probum, de flustris temperatum, & extemplo de decumanis inquietat. Sic & terram si recenseas temporatim vestiri amantem, propè sis eandem negare, memor viridem cùm conspicis flavam, mox visurus & cavam. Cæteri quoque ejus ornatus siquid, non aliud ex alio mutant, & montium scapulæ decurrendo, & fontium venæ cavillando, & fluminum viæ abhumando. mutavit & totus mundus aliquando, aquis omnibus obsitus. Sed & enatando rursùs in forma: mutavit rursus orbis, alius idem.* Vise sis eundem argumentum idem pereleganter prosequentem, *de resurrect. carn. c.* 12. Vide & *l.* 2. § 3. & *l.* 8. § 6.

Ὁ βίος ὑπόληψις | *Vita tota in opinione consistit.* quod *l.* 2. § 15. πᾶν ὑπόληψις.

§ 4. Τὸ νοερὸν ἡμῖν κοινὸν | quod *suprà l.* 3. § 4. συγγενὲς πᾶν τὸ λογικόν. Et adhuc plenius, *l.* 9. § 8. Εἰς τὰ λογικὰ ζῶα μία νοερὰ ψυχὴ μεμέρισται.

Ὁ κόσμος ὡσανεὶ πόλις | Idem *supr.* § 3. Vide ad *l.* 3. § 11. *Epictet. l.* 3. *c.* 24. ὅτι ὁ κόσμος ἔστι μία πόλις ὅτι καὶ ἡ ὕσια, ἐξ ἧς δημιούργηται, μία. Tertull. *apolog. c.* 38. *Unam omnium rempublicam agnoscimus mundum.* Cicer. *paradox.* 2. *Exilium non est eis terribile, qui omnem orbem terrarum unam urbem esse ducunt.*

Τίνος γὰρ ἄλλου — κοινοῦ πολιτάρχου;] nullius certè alius homines indiscriminatim universi. at Christicolas alius, τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. utì Paulus *ad Philip. c.* 3. *v.* 20.

Ἐκεῖθεν | de communi isto animarum rationalium fonte, idem ferè *l.* 9. § 8. hoc est, quod *l.* 2. § 4. dixerat, esse *mentem* cujusque τῆς τοῦ κόσμου διοικητικῆς ἀπόῤῥοιαν. *defluxum quendam mentis mundi gubernatricis.* Vide *infrà* § 40.

Ἀπὸ πηγῆς τινος | Arnob. *l.* 2. ex Stoicorum an Platonicorum sententiâ; *Uno ex fonte omnium nostrûm defluunt animæ.*

Οὐδὲν ἐκ τοῦ μηδενὸς ἔρχεται· ὥσπερ μηδὲ εἰς τοῦτο ἐν ἀπέρχεται. | Ità *l.* 5. § 13. Contrà quàm Eurip. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 122.

— τὸ μηδὲν εἰς οὐδὲν ῥέπει.
— *nil quod erat, in nil abit.*

& quàm Tertull. *adversus Hermog. Omnia ex nihilo edita, in nihilum perventura.* Pers. *Sat.* 3.

— *gigni*
De nihilo nihil; in nihilum nil posse reverti.

Philo *de mundo.* Ὥσπερ γὰρ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος οὐδὲν γίνεται, οὐδ' εἰς τὸ μὴ ὂν φθείρεται. ἐκ τοῦ γὰρ οὐδαμῆ ὄντος ἀμήχανόν ὅτι γοῦν τί τότε ὂν ἐξαπολεῖται, ἀνιλύσιον καὶ ἄπαυστον. Qui locus Ludov. Nagoralæ vitii suspectus habetur. itaque legi postulat pro ἀνιλύσιον, ἀνήπυστον, & ἄπιστον pro ἄπαυστον. Ocellus Lucan. *de univers. c.* 1. § 11. Ἀμήχανον γὰρ τὸ ὂν ἐκ τοῦ μὴ ὄντων ἀποτελεῖσθαι, ἢ εἰς τὸ μὴ ὂν ἀναλυθῆναι. Epicurus pariter *epist. ad Herodotum* apud Laërt. *l.* 10. Πρῶτον μὲν, ὅτι οὐδὲν γίνεται ἐκ τοῦ μὴ ὄντος, πᾶν γὰρ ἐκ παντὸς ἐγίνετ' ἂν, σπερμάτων γε οὐδὲν προσδεόμενον. καὶ εἰ ἀφανίζόμενον εἰς τὸ μὴ ὄν, πάντα ἂν ὑπολώσει τὰ προσόντα, ἐκ ὄντων εἰς ἃ διελύετο. Quod Lucretius Epicuri μυσταγωγὸς καὶ ἐξηλωτὴς *lib.* 1.

Principium hinc quojus nobis exordia sumet:
Nullam rem è nihilo gigni; nil posse creari
De nihilo. —

Et mox: *Nam si de nihilo fierent; ex omnibus rebus*
Omne genus nasci posset, nil semine egeret.

Sed & Democritus apud eund. *l.* 9. Μηδὲν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος γίγνεσθαι, μηδὲ εἰς τὸ μὴ ὂν φθείρεσθαι. Aristoteles etiam *physic. l.* 1. *c.* 4. Τὸ γιγνόμενον ἐκ τοῦ μὴ ὄντων γίγνεσθαι ἀδύνατον. καὶ γὰρ ταύτης ὁμολογουμένως τῆς δόξης πάντες οἱ περὶ φύσεως. Et rursus *c.* 8. Κοινὴ δόξα τοῦ φυσικῶν, οὐδὲν γίγνεσθαι ἐκ τοῦ μὴ ὄντος. & *de gener. & corrupt. l.* 1. *c.* 3. Ὅ μάλιστα φοβούμενοι διετέλεσαν οἱ παλαιοὶ φιλοσοφήσαντες, τὸ ἐκ μηδενὸς γίνεσθαι παρὰ πάντων. Atque huc pertinet, quod de priscis philosophis idem *Physic. l.* 1. *c.* 8. Οἱ περὶ φιλοσοφίαν παλαιοὶ ζητοῦντες τὴν ἀλήθειαν, — φασὶν ὅτε γίνεσθαι τοῦ ὄντων οὐδὲν, ὅτε φθείρεσθαι. neq; enim simpliciter, aut produci aut corrumpi quicquam, ei negabant; sed nihil aut è nihilo produci, aut in nihilum evanescere; verùm substantiam ipsam semper manere, novis affectibus sibi invicem succedentibus, asserebant. quod & Aristot. ipse agnoscit, τοῦ μὴ τὰ φυσικὰ *l.* 1. *c.* 3. Τῶν δὲ παλαιῶν φιλοσοφησάντων οἱ πλεῖστοι τὰς ἐν ὕλης εἴδει μόνον ᾠήθησαν εἶναι πάντων. ἐξ ὧν γάρ ἐστιν ἅπαντα τὰ ὄντα, καὶ ἐξ ὧν γίγνεται πρῶτα, καὶ εἰς ὃ φθείρεται τελευταῖον, τῆς μὲν οὐσίας ὑπομενούσης, τοῖς δὲ πάθεσι μεταβαλλούσης, τοῦτο στοιχεῖον καὶ ταύτην τὴν ἀρχὴν φασὶν εἶναι τοῦ ὄντων καὶ διὰ τοῦτο, ὅτε γίνεσθαι οὐδὲν οἴονται, ὅτε ἀπόλλυσθαι, ὡς τῆς τοιαύτης φύσεως ἀεὶ σωζομένης. Itaque Cicero *de divinat. l.* 2. § 37. *Non ergò omnium interitus atque obitus natura conficiet: & erit aliquid, quod aut ex nihilo oriatur, aut in nihilum subitò occidat. quis hoc physicus dixit unquam?* De posteriore membro Vide *l.* 11. § 35. Vide & *l.* 8. § 18. & *l.* 10. § 7.

§ 5. Ὁ

§ 5. Ὁ θάνατος τοιοῦτος, οἵᾳ γένεσις | Siquidem, ut Aristot. *de gener. & corrupt. l.* 1. *c.* 3. Ἔστιν ἡ θατέρου γένεσις ἀεὶ, ὅτι τῶν ὄντων, ἄλλου φθορὰ καὶ ἄλλου φθορά, ἄλλου γένεσις. *Generatio unius, corruptio alterius; & corruptio unius, generatio alterius.* At Apollonius Tyan. *epist.* 66. Θάνατος οὐδεὶς οὐδενὸς, ἢ μόνον ἐμφάσει. καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ γένεσις οὐδενὸς, ἢ μόνον ἐμφάσει· τὸ μὲν γὰρ ἐξ οὐσίας τραπὲν εἰς φύσιν, ἔδοξε γένεσις· τὸ δὲ ἐκ φύσεως, εἰς οὐσίαν καὶ ταυτὰ, θάνατος. ὅτε γινομένου κατ' ἀλήθειάν τινος, ὅτε φθειρομένου ποτὲ μόνον ὂν ἐμφανὲς ὄντος, ἀορίστου τε ὑστερον, τοῦ μὲν διὰ παχύτητα τῆς ὕλης, τοῦ δὲ διὰ λεπτότητα τῆς οὐσίας, ὅσης μὲν ἀεὶ τῆς αὐτῆς, κινήσει δὲ διαφερούσης καὶ στάσει. Porphyrius apud Stob. *tom.* I. *l.* 1. *tit.* 40. ex Pythagoreorum sententia, Τὸν δικαίως ἀναιρεθέντα, φησὶ τὸ ἀποθνῆσκον τοῦτον τὸν λόγον ἔχειν, ὃν ὁ γηνῶν ἔχει πρὸς τὸ γηνώμενον. ἑκατέρων γὰρ εἶδος τῆς ψυχῆς μεταβολὴ πρὸς μὲν εἰς σῶμα, γένεσιν· πρὸς δὲ ἀπὸ σώματος, θάνατον. Φύσεως μυσήριον] Ita *l.* 2. § 12. φύσεως ἔργον. Senecæ *excerpt. Morieris. ista hominis natura est, non pœna.*

Σύγκρισις ἐκ τῶν αὐτῶν στοιχείων εἰς ταυτά] deesse videntur voces aliquot, necessariò supplendæ, ut sensus sit integer. [καὶ διάκρισις] εἰς ταυτά. vel ut *l.* 10. § 7. [καὶ διάλυσις] εἰς ταυτά. Ità Aristot. *de gener. & corrupt. l.* 1. *c.* 1. Συνιόντων καὶ διακρινομένων (τῶν στοιχείων) ἡ γένεσις συμβαίνει καὶ ἡ φθορά. Et *c.* 2. γίνεσθαι καὶ φθείρεσθαι συγκεινόμενα καὶ διακεινόμενα. Ibidémq; Democritus & Leucippus, διακρίσει, καὶ συγκρίσει, γένεσιν καὶ φθοράν, definiunt. Empedocli quoq; ὅτι φύσις οὐδενός ἐστιν, Ἀλλὰ μόνον μίξις τε διάλλαξίς τε μιγέντων. quod idem & τῶν ἐν τοῖς φυσικοῖς, *l.* 4. *c.* 1. reperitur. de quo tamen videatur Plutarchus *adv. Colot.* Epictet. *lib.* 4. *c.* 7. Ἀλλ' ἤδη καιρὸς ἀποθανεῖν. μὴ τραγῴδει τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ εἰπὲ ὡς ἔχει. ἤδη καιρὸς τῷ ὕλῳ, ἐξ ὧν συνῆλθεν, εἰς ἐκεῖνα πάλιν ἀναλυθῆναι. καὶ τί δεινόν; τί μέλλει ἀπόλλυσθαι ἐν τῷ κόσμῳ; τί ῥηθὲν καινὸν, παράλογον; Vide *l.* 5. § 4. & 13. & *infr.* § 30. & *l.* 7. § 50. & *l.* 8. § 18.

Ἐφ' οἷς ἄν τις αἰσχυνθείη] ἃ γὰρ τὸ πυρέξειν αἰσχρὸν, οὐδὲ τὸ ἀποθνήσκειν. Dio Prus. *orat.* 33. & Marc. *l.* 12. *c.* 23. ἡ κατάπαυσις τοῦ βίου ἀ κακὸν, ὅτι οὐδὲ αἰσχρόν.

Οὔτε φοβεῖ τὸ ἐξῆς τοῦ νοερῶ ζώῳ] quia scil. est θνητὸν ζῶον *supr.* § 3. Itaque Anaxagoras, nunciatâ filii morte; ἤδειν, ὅτι θνητὸν ἐγέννησα υἱόν. Plut. *ad Apollon.* & *de manſuet.* vel, ut idem *de tranquil.* & Galen. *de dogm. Hippocr. & Plat. l.* 4. *c.* 13. ἤδειν θνητὸν γεγονότα. vel etiam ut Laërt. *l.* 1. qui liberos plures simul amissos refert, ἤδειν αὐτοῦ θνητοὺς γεγονότας. Et Ælian. *lib.* 3. *cap.* 2. ἤδειν θνητοὺς γεγεννηκότας. ubi tamen legendum γεγεννηκώς, ex Dion. Prus. *orat.* 37. & Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 24. Cicer. *Tuscul. l.* 3. *Sciebam me genuisse mortalem.* Val. Max. *l.* 5. *c.* 10. *Ego illum ex me natum sciebam esse mortalem.* At turpissimè ac scelestissimè hominis monstrum merum Gallienus ille Imperatoris nomine indignus, qui (ut refert Trebellius) ubi de Valeriano patre comperit, quòd à Persis captus esset, id quod philosophorum optimus de filio amisso dixisse fertur, *sciebam me genuisse mortalem*, de patre dixit Imperatorum pessimus, *sciebam patrem meum esse mortalem.* ità cùm patris miserias ludibrio haberet, non defuit tamen Annius Cornicula, qui eum quasi *constantem principem* laudaret. Cæterùm, quod Sen. *epist.* 99. *Cui nasci contigit, mori restat.* & *epist.* 30. *Vivere noluit, qui mori non vult. vita enim cum exceptione mortis data est.*

Οὐδὲ φοβεῖ τὸν λόγον τῆς παρακολουθῆς | quia, ἡ τοῦ σώματος σύγκρισις ἔναπτος. *l.* 2. § 17. Et, ut Epictetus *infr.* § 14. ψυχάριον εἶ βαστάζον νεκρόν. Senec. *ad Marc. c.* 11. *Mortalis nata es; mortales peperisti. putre ipsa fluidúmque corpus, & casibus morbisque repetita, sperâsti tam imbecillâ materiâ solida & æterna gestâsse?* Et mox: *Quid est homo? quodlibet quassum vas, & quodlibet fragile. jactatu, non tempestate magnâ, ut dissideris, est opus. ubicunque arietaveris, solveris. Quid est homo? imbecillum corpus & fragile, nudum, suapte naturâ inerme, alienæ opis indigens, ad omnem fortunæ contumeliam projectum: cùm benè lacertos exercuit, cujuslibet feræ pabulum, cujuslibet victima: ex infirmis fluidísque contextum; frigoris, æstûs, laboris impatiens: ipso rursus situ & otio iturum in tabem: alimenta metuens sua; quorum modò inopiâ, modò copiâ rumpitur: anxiæ solicitæque tutelæ; precarii spiritûs & malè hærentis.* Plut. *ad Apollon.* Τί δὲ θαυμαστὸν, εἰ τὸ τιμητὸν τέτμηται, εἰ τὸ πικτὸν πέπικται, εἰ τὸ καυστὸν κέκαυται, εἰ τὸ φθαρτὸν ἔφθαρται; Augustinus jam morti propinquus, acceptis cladibus, quæ per barbarorum incursiones passim contigerant, sapientis cujusdam sententiâ se consolabatur dicens; *Non erit magnum, quod cadunt ligna & lapides, & moriuntur mortales.* Posidon. in *vit. Aug.*

§ 6. Ταῦτα ἄτως | Abrupta ista; nec cum prioribus cohærentia, & ἀκόλουθα insuper. Monitum continent & munimentum adversùs injurias & contumelias ab improbis illatas: *Talia*, inquit, *ab istiusmodi perpetrari solenne est.* Senec. *Excerpt. Malè de te loquuntur homines. sed mali. moverer, si judicio hoc facerent. nunc morbo faciunt. faciunt, quod solent. quibusdam enim canibus sic innatum est, ut non pro feritate, sed pro consuetudine latrent.* Ista autem cum præcedentibus malè conferruminavit editor ille Lugdunensis.

Ἐξ ἀνάσης | *aliter nequeunt.* Gregor. Naz. *de pace orat.* 3. Κακῶς λέγουσιν, ἐπειδὴ καλῶς οὐκ ἔμαθον. Quod idem apud Laërtium *l.* 2. Socrates. Sed & Leotychides Aristonis Laco, apud Plut. *in apophth.* Οὐ θαυμάζω καλῶς μὲν λέγειν ὑμᾶς ἂν

αὐτὴν διωτθεῖν. Senecæ *excerpt. Malè de te loquuntur. Benè neſciunt loqui.* Ità *ſup.* § 3. Ἄκοντες ἁμαρτάνουσι. Et *l.* 8. § 12. ἀναγκάζονται ὅτους ποιοῦν. Et *l.* 10. §. 29. βιάζεται. Pari modo ille apud Epicharmum in *Hercul. fur.* ſe excuſat, referente Euſtrat. *in Ariſtot. ethic. l.* 3. *c.* 5.

Ἀλλὰ μὰν ἐγὼ ἀναγκαίως τά δὲ πάντα ποιέω.

Hæc ego ex neceſſitate facio, quæ facio, omnia. Grot. Neq; tamen Zenonis ſervulo præſcriptio ea proderat, qui cùm ob furtum à Domino caſtigatus, εἰ μετὰ μοι κλέψαι, *in fatis ſibi* diceret *fuiſſe, ut furaretur*; reſpondit ille, Καὶ δεδῆσθαι *in fatis iiſdem fuiſſe & ut cæderetur.* Sed nec Spartani ſervo, qui cùm inter flagella, ſubinde clamaret, Ἄκων ἥμαρτον, *Invitus peccavi*; regeſſit herus, Ἄκων τοίνυν κολάζου. *invitus ergò plectere.* Vide *ad lib.* 7. § 63.

Θέλει τῷ σκιλῷ ὀπὸν μὴ ἔχειν] Idem planè *l.* 12. § 16. affine quippiam & *l.* 8. § 15. Lactis autem ſive liquoris ficulnei meminiſſe videtur; ὅτι συκῆς ὀπὸς πάντων δεμύτατος. ut Ariſtot. *problem. l.* 20. *c.* 18. ſive, ut Plin. *l.* 23. *c.* 7. quoniam *fici ſuccus lacteus aceti naturam habet: itaque coaguli modo lac contrahit.* quod aliter paulò Dioſcoridi. *l.* 1. *c.* 149. πικρός ὅτι γάλακτος, ὥσπερ ἡ πτία· λύει δὲ τὸ πιπτὸς, ὥσπερ τὸ ὄξος. Sed & aliis dotibus haud paucis ſuccus is nobilis, quas apud eoſdem videre licet. Ad Marci mentem Senec. *de ira l.* 2. *c.* 10. *Non iraſcetur ſapiens peccantibus. quare? quia ſcit neminem ſapientem naſci, ſed fieri. Scit pauciſſimos omni ævo ſapientes evadere. quia conditionem humanæ naturæ perſpectam habet. nemo autem naturæ ſanus iraſcitur. quid enim ſi mirari velit, non in ſylveſtribus dumis poma pendere? quid ſi miretur ſpineta ſentéſque non utili aliquâ fruge compleri? nemo iraſcitur, ubi vitium natura defendit.*

Ἐντὸς ὀλιγίστου χρόνου καὶ σὺ καὶ ὅτος τεθνήξεσθε] Ità *l.* 7. § 22. μετ' ὀλίγον ἀμφότεροι τεθνήξεσθε. Senec. *de ira lib.* 3. *c.* 42. *Nulla res adversùs iram magis proderit, quàm cogitatio mortalitatis. ſibi quiſque, ut alteri, dicat; Quid juvat tanquam in æternum genitos iras indicere, & breviſſimam ætatem diſſipare? Quid ruimus in turbam? quid certamina nobis accerſimus? quid imbecillitatis obliti, ingentia odia ſuſcipimus, & ad frangendum fragiles conſurgimus? jam iſtas inimicitias, quas implacabili gerimus odio, febris aut aliud malum corporis vetabit geri. jam par accerrimum media mors dirimet. quid tumultuamur, & vitam ſeditioſi conturbamus? ſtat ſuper caput fatum, & pereuntis dies imputat, propiúsque ac propiùs accedit. iſtud tempus quod alienæ deſtinas morti, fortaſſe* [haud] * *citra tuam eſt.* [* *circa* Lipſ.] Et rurſus: *Quin potiùs vitam brevem colligis, placidámque & tibi & cæteris præſtas. quin potiùs amabilem te, dum vivis, omnibus; deſiderabilem, cùm exceſſeris, reddis. Quid ſervo, quid domino? quid regi, quid clienti tuo iraſceris? ſuſtine paullum. venit ecce mors, quæ nos pares faciat. Ridere ſolemus inter matutina arenæ ſpectacula, tauri & urſi pugnam inter ſe colligatorum; quos cùm alter alterum vexârit, ſuus confector expectat. Idem facimus. aliquem nobiſcum alligatum laceſſimus: cùm victo victorique finis æquè maturus immineat. numquid amplius iſti cui iraſceris, quàm mortem optas? etiam te quieſcente morietur. perdis operam: facere vis, quod futurum eſt. Quieti potiùs pacatique, quantulumcunque ſupereſt, tranſigamus. ſive de ultimis ſuppliciis cogitas, ſive de levioribus, quantulum eſt temporis, quò aut ille pœnâ ſuâ torqueatur, aut tu malum gaudium ex aliena percipies? jam ipſum ſpiritum expuimus interim, dum trahimus. dum inter homines ſumus, colamus humanitatem: non timori cuiquam, non periculo ſimus. detrimenta, injurias, convitia, vellicationes contemnamus, & magna animo brevia feramus incommoda. dum reſpicimus, quod aiunt, verſamúſque nos, jam mortalitas aderit.* Pervulgatum eſt illud, ad quod ille reſpexit, quódque Ariſtoteles exhibet, *rhetor. lib.* 2. *c.* 21.

Ἀθάνατον ὀργὴν μὴ φύλαττε θνητὸς ὤν.

Iram cave immortalem mortalis geras.

Sive, ut Gnomolog. vetus;

Ἀθάνατον ἔχθος μὴ φύλαττε θνητὸς ὤν.

Mortalis odia nè gere immortalia.

Quod latiùs extulit Euripid. in *Philoctet.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 20.

Ὥσπερ γὰρ θνητὸν καὶ τὸ σῶμ' ἡμῖν ἔφυ·
Οὕτω προσῆκεν, μηδὲ τὴν ὀργὴν ἔχειν
Ἀθάνατον, ὅστις σωφρονεῖν βούλεται.

Mortale quando corpus eſt homini datum;
Nec odia debet gerere immortalia,
Quiſquis magiſtrâ ſapere naturâ volet. Grot.

Romanis, ab Hetruſcis miſſi de Tarquinio legati, apud Dionyſium Halicarn. *l.* 5. Δεῖν ἀνθρώπους ὄντας, μηδὲν ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν φρονεῖν, μηδὲ ἀθανάτους ἔχειν τὰς ὀργὰς ἐν θνητοῖς σώμασιν. Et Marcio mater apud eundem *lib.* 8. ubi Deos etiam, per gravia atque atrocia peccantibus iratos, muneribus precibúſque leniri dixerat, εἰ μὴ σὺ, inquit, ἀξιοῖς, τὰς μὲν τῶν θεῶν ὀργὰς θνητὰς εἶναι, τὰς δὲ τῶν ἀνθρώπων, ἀθανάτους. Creon tamen apud Sophoclem in *Oedip. Colon.*

Θυμῷ γὰρ ἥδιστον γῆρας ὄστις ἄλλο πλὴν θανεῖν.

Iræ ſenectus unica eſt, vitæ exitus.

Et ulteriùs etiam Phalaris *epiſt.* 51. Τῶν μὲν τῶν ἄλλων ἔχθρας ὅσοι τι κακὸν μὲ δεδράκασιν, ὡς παρεσκεύασαι, κἂν ὁπλαδρόμῳ θνητὸν γὰρ ὄντας, ἀθάνατον ὀργὴν ἔχειν, ὡς φασί τινες, ἃ προσῆκεν. τῆς μὲν τοι, Πύθων, εἰς ἐμαυτὸν δυσμενείας, ἃ μόνον ζῶν, ἀλλ' ἃδ' ἂν ἀποθανὼν, ὃ πᾶσι συμβαίνει τοῖς τετελευτηκόσιν, ὁπλαδρόμῳ.

Οὐδὲ ὄνομα ὑμῶν ὑπολειφθήσεται] Vide *infr.* § 33. & *l.* 8. § 25. Heſiod. *oper. l.* 1. *v.* 153.

Βύσσος

Βῆσαν ἐς εὐρώεντα δόμον κροκρῦ ἀΐδαο,
Νώνυμοι.——

quo loco (ut obiter adnotem) εὐρώεντα malim vertere, *situ obsitum*, quàm cum interpretibus, *latum*.

§ 7. Ἄρον τλῆ ὑπόλοιπον, ἤρτται τὸ, βέβλαμμαι | Idem ferè *l.* 7. § 14. & *l.* 8. § 35, 41, 47. & *l.* 12. § 22, 25. Huc illud Menandri, apud Plutarch. *de tranquill.* & *de exil.* & apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 109.

Οὐδὲν πέπονθας δεινὸν, ἂν μὴ σεσοφιῇ. 10
Nil passus es mali, ipse ni præ te feras.

Epictet. *Enchirid. c.* 29. Σὲ γὰρ ἃ βλάπτει, ἂν μὴ σὺ θέλῃς. τότε ἢ ἔσῃ βεβλαμμένος, ὅταν ὑπολάβῃς βλάπτεσθαι.

§ 8. Ὁ χείρω αὐτὸν ἑαυτῷ ἄνθρωπον ἢ ποιεῖ | quod *l.* 7. § 64. ὃδε τλῆ διάνοιαν τλῆ κυβερνῶσαν χείρω ποιεῖ. quia scil. *Animus cujusque, is est quisque.* Cicer. *Somn. Scip.* Vide *l.* 2. § 1.

§ 9. Ἠνάγκασαν | Ita *l.* 2. § 3. Πρόσισι δὲ τὸ ἀναγκαῖον. ibi vide. commation autem hoc superioribus adfigit Cas. sequentibus præfigit Xyl. cùm neutra satìs cohæret. dictionis series hiulca est, & deesse aliquid videtur. ad sequentia potiùs dicti mens vergit: ut rationes varias simul congerat, ob quas æquanimiter contingentia quæque ferre oporteat; quia nempe necessaria, utilia, justa.

§ 10. Ὅτι πᾶν τὸ συμβαῖνον, δικαίως συμβαίνει! Ità solent excerpta sua, vel χρησιμοπαθείας, vel adnotata ordiri, Ὅτι τόδε, καὶ τόδε, ut videre est passim apud Photium, Eustathium, alios. Aliquando tamen pleniùs, Ἰσέον ὅτι, aut ejusmodi aliud quid, quale & istìc subintelligendum. Quod autem *omnia quæ contingunt nobis, justè contingere* dicit, intelligendum est, quoad primam caussam. Nec abhorret ab hoc philosophia Christiana, sed cumprimis inculcat. Psaltes *Psal.* 119. *v.* 139. *Justus es, Domine, justáque sunt judicia tua.* & *v.* 75. *Novi, Domine; recta esse judicia tua; justéque te afflixisse me.* Et *Psal.* 145. *v.* 17. *Justus est Dominus in omnibus viis suis, sanctúsque in operationibus suis.* Vates etiam Jerem. *c.* 12. *v.* 1. etiamsi ægrè ferre videatur, quod bonis malè, malis bene sit; hoc tamen pro fundamento immoto prorsus substernit, *Tu, Domine, certè justus es.* Sen. *epist.* 107. *Quæcunque fiunt, debuisse fieri putet; nec velit objurgare naturam.* & *epist.* 96. *Solet fieri. parum est. debuit fieri. decernuntur ista, non accidunt.* Galen. *in Hippocr. de fract. l.* 1. § 2. Ὅταν ἐκάστῳ σκόπωμεν τὸ οἰκεῖον φυλάττειν, δικαίως ἔχει τι καὶ διαιτᾶσθαι. οἰκεῖον δ' οὐδὲν ἄλλο πλὴν τὸ κατὰ φύσιν. ad Marci mentem aptissimè.

Κατὰ τὸ ἑξῆς | *Secundùm rerum ac caussarum* ἀκολουθίαν, sive *connexionem ac concatenationem* quandam, quam imaginabantur Stoici. Vide *infr.* § 45. & *l.* 6. § 38.

Ὑπὸ πνὸς ἀπαντήσαντος τὸ κατ' ἀξίαν | Nihil poterat piè magìs ac religiosè dici, quàm omnia provenire à caussa quadam suprema, assignante quasi certâ lege cuique, quod ipsi maximè sit congruum. Vide *l.* 7. § 31. & *l.* 10. § 25.

Σοὶ τὸ ἀγαθὸς εἶ) | Syntaxis τῷ poscit. Sicut *l.* 7. § 66. ἀρκεῖσθαι τῷ λόγῳ ἔοικε). atque ità Lugd. *Bonum* autem fore dicit, si justè evenientibus se sponte summiserit. quod Cleanthes suprà, *ad l.* 3. § 4.

Malúsque patiar, quod bono licuit pati.

Καλὸ γενόμενον ἰδίως ὁ ἀγαθός | *Virum bonum*, dicit; non *quomodo omnes candidatos bonos viros dicimus, quomodo obvios, si nomen non succurrit, dominos salutamus:* ut Senec. *epist.* 3. sed *perfectam, absolutum; quem malum facere nulla vis, nulla necessitas possit.* Idem *epist.* 34. Itaque τὸ ἰδίως γενόμενον, istìc opponitur τῷ κοινότερον λεγομένῳ, *l.* 2. § 10. aliúdque hìc τὸ ἴδιον, aliud τὸ ἰδιωτικὸν, *infr.* § 50. Fabius *instit. l.* 12. *c.* 1. cùm Oratorem *virum bonum* definivisset. *Ego secundùm communem loquendi consuetudinem sæpe dixi dicámque perfectum Oratorem esse Ciceronem, ut amicos & bonos viros, & prudentissimos dicimus vulgò, quorum nihil nisi perfectè sapienti datur. Sed cùm propriè & ad legem ipsam veritatis loquendum erit, eum quæram oratorem, quem & ipse quærebat.*

§ 11. Μὴ τοιοῦτα ὑπολάμβανε | Senec. *de sap. constant. c.* 17. *Genus ultionis est, eripere ei qui fecit contumeliæ voluptatem. Solent dicere; Miserum me. puto, non intellexit! adeò fructus contumeliæ in sensu & indignatione patientis est.* Tertull. *de patient. c.* 8. *Nempe idcirco quis te lædit ut doleas: quia fructus omnis lædentis in dolore læsi est. ergò cum fructum ejus everteris non dolendo, ipse doleat necesse est amissione fructûs sui.*

§ 12. Ἐπιμόνητας | i. e. δόγματα ἔπιμα. ut *l.* 3. § 13.

Ὁ τῆς βασιλικῆς καὶ νομοθετικῆς λόγος | i. e. τὸ ἡγεμονικὸν, sive *mentis*, quam & τὸ κυβερνῶσαν, *suprà* § 1. & τλῆ κυβερνῶσαν, *l.* 7. § 64. vocat. Vide Ambros. *Hexaemer. lib.* 6. *cap.* 9. *suprà ad* § 3. Verùm nobis, *Unus est Rex idem & Legislator, Jova.* Esaiæ *c.* 33. *v.* 22. cujus & legem νόμον βασιλικὸν Jacobus indigetat. *c.* 2. *v.* 8.

Μεταδίδοται | Vide *ad l.* 1. § 15, 16. & *l.* 6. § 21. Notum illud Hesiodium *oper. l.* 1. *v.* 291.

Οὗτος μὲν πανάριστος, ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει,
Φρασσάμενος τά κ' ἔπειτα καὶ εἰς τέλος εἰσορόωτο·
Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται·
Ὅς δέ κε μήτ' αὐτὸς νοέῃ, μήτ' ἄλλου ἀκούων
Ἐν θυμῷ βάλληται, ὁ δ' αὖτ' ἀχρήϊος ἀνήρ.
Ille quidem ante omnes, per se ipse quid utile, quid non,
Qui videt, & longè fines prospectat agendi:
Qui bene consultis didicit parere, secundus.
At qui consiliis pollet nihil ipse, nec audit
Suadentes alios, nullos homo vivit ad usus.

Ità vertit apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 3. & 4. Grotius; quem mirum αὐτῷ repoſuiſſe denuo, cùm in Stobæo priùs αὐτὸς legeretur. præſertim cùm & in verſione illud potius expreſſerit, & Heinſium audire potuerit, de ſcriptura gemina monentem *in notis ad Heſiodum*: ubi & hæc habet; ὁ αὐτὸς νοῶν πάντα, *eſt*, ὁ καθ' ἑαυτὸν πάντα αὐτὸς, τυτέστι, κατ' αὐτὸν, σοφὸς ὤν. Ὁ αὐτὸς νοήσας, *itaque dixit Heſiodus, hoc eſt, qui ipſe; non autem*, ὁ αὐτῷ, *qui ſibi, ſapit*, juxta illud Euripideum:

Μισῶ σοφιστὴν, ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός.
Odi profeſſum ſapere, ſibi qui non ſapit.

à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 3. relatum, à Ciceron. *famil. l.* 13. *epiſt.* 15. Lucian. in *apolog.* Plut. *de latend.* ab Alexandr. apud eundem in *Alex.* uſurpatum. opponitur autem ὁ αὐτὸς νοήσας, τῷ διὰ ἑτέρου πρὸς νουθετήσεως σοφῷ γενέσθαι. Eandem hanc lectionem confirmat Ariſtides rhetor, in *orat. Platon.* 1. non quidem ut vulgò legitur, ſed ut à Photio exhibetur, *biblioth. cod.* 247. qui ubi Heſiodia illa recitaverat, ſubjungit: Πρῶτον μὲν ἔθελο τὸν αὐτὸν εὑρήσθαι τὰ βέλτιστα. ἔλαττον δὲ ἁμαθία, τὸν ἅτε σωιέντα, ἅτε πειθόμενον. μέσον δὲ ἀμφοτέρων, ὥσπερ ἐν ἀριθμῷ δύοις, τὸν τῷ σωιέντι πειθέσθαι, τοσούτῳ χείρω τοῦ νοήσαντος, ὅσῳ βελτίω τοῦ μετ' εἰπόντος, μήτε πειθόμενον. Et mox: Τὸν μὲν τοιοῦτον ἀνδρα, ὡς θεὸν καὶ θεῶν ἐγγὺς πρῶτον καὶ κράτιστον μὲν ἔθελο, ὃς καὶ αὐτὸς πάντα νοήσει· τὸν δὲ ἀκούσαντα καὶ μαθόντα δεύτερον. Sed & Ariſtoteles *ethic. Nicom. lib.* 1. *c.* 4. & Diogenes Laert. *l.* 7. apud quem Zeno Heſiodi verſiculos illos non ſine nota aliqua refingit, ut dicatur,

Κεῖνος μὲν παίδευσος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται·
Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος, ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει.

Κρεῖττον γὰρ εἶναι τὸν ἀκοῦσαι καλῶς λεγόμενον τὰ λεγόμενα καὶ χρῆσθαι, τῷ δ' αὐτῷ τὸ πᾶν σωκοήσοντος. τῷ μὲν γὰρ εἶναι μόνον τὸ σωτῆναι πρὸς δ' εὖ πειθόντι προσεῖναι καὶ τὴν πρᾶξιν. Quod etiamſi Themiſtio *in orat. quinquenal.* placuiſſe video; mihi tamen eodem loco habetur, quo Zenonis ejuſdem cavillum illud, quo Phocylidis monitum nemini non probatum eludere conabatur. (κόσμος. Μηδὲ δίκλιν δικάσῃς, εἰν γ' ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς. de quo videri poterit Plutarch. *de Stoic. contrad. c.* 4. Verùm propiùs acceſſit Artabanus apud Herodot. *l.* 7. Ἴσον, inquit, ἐκεῖνο παρ' ἐμοὶ κέκριται, φρονέειν τε εὖ, καὶ τῷ λέγοντι χρηστὰ ἐθέλειν πείθεσθαι. Cæterùm Heſiodo ſuffragatur prorſus Ariſtoteles *ethic. Nicom. l.* 1. *c.* 4. quo loco non primus tantùm verſiculus ad autoris mentem ritè efformatus reperitur; ſed & quartus, qui hoc admiſſo, prout ſuperiùs retulimus, emendandus fuerat, integer exhibetur. ſiquidem μήτ' αὐτὸς ibi legitur, quod μηθ' αὐτῷ apud alios, etiam qui mendum prius ſuſtulerant, mendosè habetur. Greg. etiam Naz. *ep.* 43. Ἀγιάσθητι δὴ, (τοῦτο γὰρ εἰπεῖν μέτριον) εἰ μήτε αὐτὸς σωφρονεῖς τὸ δέον ὁ τῆς σωφρονεῖν δίκης ἐμοὶ ἐπαινεῖν μείζων· μηδ' ἄλλῳ εὖ εἰπόντι καθακολουθήσεις· ὁ τῆς δευτέρας. Baſil. Cæſ. *orat.* 24. Εἰ μὲν οὖν σφόδρα ἀκριβῶς τὰ λεγόμενα, τῆς δευτέρας ἐστὶ ἐπαινεμένων ἔσεσθε παρ' Ἡσιόδῳ τάξεως. εἰ δὲ μή, ἐγὼ μὲν οὐδὲν ἂν εἴποιμι δυσχερές· αὐτοὶ δὲ μέμνησθε τῶν ἐπῶν δηλονότι, ἐν οἷς ἐκεῖνος φησὶ· ἄριστον μὲν εἰ τὸν παρ' ἑαυτῷ τὰ δέοντα ξυνορῶντα· ἐσθλὸν δὲ κἀκεῖνον, τὸν τοῖς παρ' ἑτέρων ὑποδεχθεῖσιν ἐπόμενον· τὸν δὲ σφὸς ὐδέτερον ὀπίσσω, ἀχρεῖον εἶναι σφὸς ἅπαντα. Jo. Chryſoſt. *in epiſt.* 2. *ad Cor. orat.* 18. Ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνος ὁ τὰ συμφέροντα εἰπὼν, σοφὸς ἔτως ἡμεῖς οἱ κατὰ δεξάμενοι, καὶ αὐτοὶ σωτῆρος καὶ εὐγνωμοσύνης καρπωσάμενα ἔπαινον. ubi, quod monet Dunæus noſter, illum primæ notæ σοφὸν, hunc ſecundæ σωτὸν nuncupat. Cicero *pro Cluent. Sapientiſſimum eſſe dicunt eum, cui quid opus ſit ipſi veniat in mentem: proximè accedere illum, qui alterius bene inventis obtemperet. in ſtultitia contrà eſt. minùs enim ſtultus eſt is, cui nihil in mentem venit, quàm ille, qui quod ſtultè alteri venit in mentem, comprobat.* Minutius apud Liv. *l.* 22. *Sæpe ego audivi, eum primum eſſe virum, qui ipſe conſulat, quid in rem ſit: ſecundum eum, qui bene monenti obediat: qui nec ipſe conſulere, nec alteri parere ſcit, eum extremi ingenii eſſe. nobis quoniam prima animi ingenii que negata ſors eſt, ſecundam ac mediam teneamus, & cùm imperare diſcimus, parere prudenti in animum inducamus.* Senec. item *de benefic. l.* 5. *c.* 21. *Moneri velle ac poſſe ſecunda virtus eſt.* ſive ut ſcholia Manuſcripta in codice meo, (nam & Lipſius locum mancum eſſe advertit) *Non moneri*, (hoc eſt, *monitu non indigere*) *prima virtus eſt: velle ac poſſe ſecunda.* Et mox: *Animus, quod paucis, ſui rector, optimus: proximi ſunt, qui admoniti in viam redeunt.* Tales eſſe nè pudeat pigeátve, Marcus vult iſtîc; non quales Nicetas Conſtantinopolitanos ſuos deſcribit in *Iſaac & Alex. c.* 1. μετ' αὐτόθεν τοῖς ἐπαινετοῖς προσχωρῆσαι, μηθ' ἑτέρῳ πειθομένους εἰσηγεμένῳ τὰ λώονα. Facit huc Philippidæ Comici in *Ananeoſi*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. illud;

Ὅτ' ἂν ἁμάρτάνῃς τι χαῦ ἠπιώμενος·
Μάλιστα γὰρ ὕτω σώζεται τὸ συμφέρον.
Nè turpe vinci, ſiquid erràris, puta:
Hæc namque vera eſt ad bonam frugem via. Grot.

Sophocl. *Antigon.*——ἔγωγε φημὶ φρονεῖσθαι πολὺ,
Φυῶσι τὸν ἄνδρα πάντ' ὀνησίμους πλέω·
Εἰ δ' ἔν (φιλεῖ γὰρ τοῦτο μὴ ταύτῃ ῥέπειν)
Καὶ φῶς λεγόντων εὖ κακὸν τὸ μανθάνειν.
Hoc mî videtur, expedire plurimum,
Scientiâ plenus ſi quiſque exiſteret:
Sin minus hoc, (namq; huc res haud nata eſt vergere)
Bonum eſt à bene monente quovis diſcere. Grot.

Et *ibidem*:

Ταῦτ' ἔν, τέκνον, φρόνησον· ἀνθρώποισι γὰρ

Τοῖς

Τοῖς πᾶσι κοινὸν ὀρθῶς τὸ ἁμαρτάνειν.
Ἐπεὶ δ' ἁμάρτῃ, κεἶνος ἐκάτερ' ἐς' ἀνὴρ
Ἀβέλτερ' ἠδ' ἄνολβος, ὅστις ἐς κακὸν
Πεσὼν ἀκεῖται, μηδ' ἀκίνητος πέλει·
Αὐθαδία τοι σκαιότητ' ὀφλισκάνει.
Hæc ut modesto pectore evolvas, rogo:
Errare cunctis insitum mortalibus:
At ille nec sine mente, nec vacuus spei,
Remedia qui receptat implicitus malis,
Nec pertinaciam addit errori suo. Grot.

Senec. *Agamemn.* 2. 2.

Remeemus illuc, unde non decuit prius
Abire; sed nunc casta repetatur fides.
Nam sera nunquam est ad bonos mores via.
Quem pœnitet peccâsse, penè est innocens.

Andocides *orat. de reditu:* Καὶ εὐτυχέστατοι μὲν, οἳ ἐλάχιστα ἐξαμαρτόντες σωφρονέστεροι ἦ, οἳ ἂν πάντα μεταμιμώσκωσι. Gregor. Naz. *in patr. sum.* Τὸ μὲν μηδὲν ἁμαρτεῖν, ὄντως ὑπὲρ ἄνθρωπον, καὶ μόνου θεοῦ. τὸ δ' ἐξαμαρτάνοντας ὀπισρέφειν ἀνθρώπων μὲν, ἀλλ' ὀπωικῶν, καὶ τῆς σωζομένης μοίρης· τὸ γὰρ ἀθεράπευτον, τῆς πονηρᾶς καὶ ἀντικειμένης ὄντι φύσεως, καὶ ἦδη ὑπ' ἐκείνης ἐνεργουμένων. Idem in *Apolog.* Κἂν εἰ τὸ πρῶτον τῷ λόγῳ μὴ σώζοιεν, ἀλλὰ τό γε δεύτερον ἐκεῖνο, τὸ ἁμαρτάνοντας μεταπείθειν. τὸ μὲν γὰρ ἀρρωστῆσαι, τῆς κοινῆς φύσεως, καὶ τῆς ἀσθενείας τῆς ἀνθρωπίνης, ἣ πάντων ἅπτεται, καὶ ἦδη λίαν ἰσχυρῶν τὸ σῶμα καὶ τὴν διάνοιαν· τὸ δ' ὑπερραθυμῆσαι, καὶ εἰς ἀλλήλους ἐπαναπεσεῖν, τοῦτο λογισμοῦ, καὶ τῆς χάριτος. Idem *irenic.* 1. & *adv. Julian.* 2. Μέγα μὲν τὸ μηδὲ τὴν ἀρχὴν τυχεῖν ἁμαρτάνοντας, ἢ μὴ τὰ μέγιστα· ἐπειδὴ τὸ παντελῶς ἀναμάρτητον, ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἔταξεν ὁ θεός· δεύτερον ἦ, ὡς ἐμοί γε δοκεῖ, τὸ παίσαντάς τι καὶ παυσαμένους, ἐπαινέσαι. Isidor. Pel. *lib.* 1. *ep.* 381. Κάλλιστον μὲν τὸ μὴ ἁμαρτάνειν, καὶ θεοῦ θεὸν ἔχον ἐγγύτατα· καλὸν ἦ καὶ τὸν ἁμαρτόντα γνωσιμαχῆσαι, καὶ ταχέως ἐξαναστῆσαι τῷ πτώματος. Idemque *ibid. ep.* 435. Τὸ ἀναμάρτητον θεοῦ μόνου, καὶ ἐν ἀνθρώποις οὐχ ὑπάρχει. τὸ ἦ μηδενὸς ἐφάπτεσθαι ἦδη κατ' γνώμην ἀδικημάτων, ἀνθρώπου ὄντι εὐαγοῦς καὶ τὸ μὴ πολλοῖς προπίπτειν ἦδη ἀκουσίοις, οἰκεῖον ἦδη ἐγγίσαι θεῷ βουλομένου· καὶ τὸ ἧττον μὲν ἐκείνων, ῥᾷον ἦ πολλοῖς, τὸ μὴ ἐπὶ μέγιστον ἐμπεσεῖν τοῖς ἁμαρτήμασιν. Cyprian. *epist.* 3. *Primus gradus felicitatis est, non delinquere: secundus, delicta cognoscere. illa innocentia quæ servat; hæc medela, quæ sanat.* Gregor. Rom. *in Job. l.* 6. *c.* 17. *Prima virtus peccata non perpetrare, sed vitare: secunda, perpetrata corrigere.*

Κοινωφελῶς | Vide *l.* 1. § 16. κοινονομοσωΐη. & *l.* 7. § 4.

Οὐχ ὅπ ἡδὺ | Aug. *contr. Julian. lib.* 5. *cap.* 7. ubi illud Lucani *l.* 2. de Catone elogium retulerat.

In commune bonus: nullosque Catonis in actus
Surrepsit, partemque tulit sibi nata voluptas.

quoniam, inquit, *& quod non faciebat sine voluptate non faciebat propter voluptatem.* Cicer. *Academ. l.* 4. § 140. *Virtus esse nulla potest, nisi sit gratuita. nam quæ voluptate, quasi mercede aliquâ, ad officium impellitur, ea non est virtus, sed fallax imitatio simulatióque virtutis.* Senec. *de vit. beat. c.* 10. *Sapiens nihil voluptatis caussâ faciet.* Alluſum eſt forſan ad Gorgiæ Leontini dictum, qui interroganti, τίνι διαίτῃ χρώμενος ὅτως ἐμμελῶς καὶ μὴ αἰσχίστως τοσοῦτον χρόνον ζήσειεν, reſpondit, ὑδὲν πώποτε ἡδονῆς ἕνεκα πρᾶξας ex Clearcho *vitarum l.* 2. Athen. *dipnoſoph. l.* 12. Apud Plut. in *Stoic. Contradict. c.* 18. Chryſippus ἐν τῷ περὶ πολιτείας, ὑδὲν ἡδονῆς ἕνεκα πρᾶξειν, ὑδὲ φιλοπαιδάσειν τοὺς πολίτας. Antiſthenes verò ſuis præcepit, μηδὲ δάκτυλον ἐκτεῖναι ποτὲ, ἕνεκα ἡδονῆς, *ut ne digitum quidem voluptatis caussâ unquam extenderent.* Theodoret. *therapeut. l.* 12. cujus illud item celebratur; Μανείλω μᾶλλον, ἢ ἡδείλω. *Furere malim, quàm voluptate perfundi.* Laert. *l.* 7. Sext. Empir. *adv. Ethic. cap.* 2. & *Pyrrhon. hypoth. lib.* 3. *cap.* 23. Clem. *Strom. l.* 2. Theodoret. *therapeut. l.* 3. Gell. *l.* 9. *c.* 5. Veruntamen etiam Stoici ipſi in hanc partem ſeceſſionem quandoq; feciſſe viſi ſunt. quod de Ariſtone Magiſtro ſuo feſtivè Eratoſthenes apud Athen. *l.* 7. Τὸν τῆς ἡδονῆς καὶ ἀρετῆς μεσότοιχον διορύπτοντες, καὶ ἀναφαινόμενοι παρὰ τὴν ἡδονήν. Neque tamen ullo modo admittendum, quod Epiphanii codices habent, *adv. hæres. l.* 3. *tom.* 2. *epilog.* § 9. Chryſippum ſtatuiſſe τὸ τέλος πάντων τὸ ἡδυπαθὲς ἦ). nec id ſanè Epiphanius unquam dixerit. Verùm aut vitiata iſta, & ἀπαθὲς pro ἡδυπαθὲς legendum; aut loco mota, & Diogeni Rhodio, cujus dogma proximè refert, quocum iſtud probè convenit, τὰ σύμπαντα συνίσασθαι ἐξ ἡδονῆς. *voluptate constare omnia*, tribuendum. Cæterùm in dogmatum priſcorum illorum recenſione Epiphaniana haud pauca iſtiuſmodi, vel depravata, vel perperam relata occurrunt.

Ἢ ἔνδοξον | Contrà quàm illi, *qui nihil honestum esse putant, nisi quod in vulgus glorioſum.* Cicer. *Academ. lib.* 4. Senec. *de beat. cap.* 20. *Nihil opinionis caussâ, omnia conscientiæ facta.* Et *epist.* 113. *Nihil sit illi cum ambitione & fama: sibi placeat.* De T. Ariſtone Plin. min. *l.* 1. *ep.* 22. *Nihil ad ostentationem, omnia ad conscientiam refert.* Vide *lib.* 1. § 16. & *l.* 5. § 3. & *l.* 6. § 2.

§ 13. Τί ἔν ὦ χρῆ; | Bernard. *de bon. deser.* & *in Cant. serm.* 34. *Ipsis etiam bestiis bestialior est homo,* (hoc eſt, ut Simocat. *epist.* 13. Τῶν ἀλόγων ἀλογώτερος) *ratione vigens & ratione non videns.*

Τί ἄλλο θέλεις; | Puta laudem, aut mercedem. ut *l.* 7. § 73. & *l.* 9. § 42. Vide & *l.* 9. § 26. & *l.* 10. § 11.

§ 14. Ὡς μίσ. | Vide *l.* 2. § 3.

Ἐναφανισθῆναι | Vide *l.* 2. § 12.

Ἀναληφθῆναι | Verbum idem de Domino Jesu, sed sensu paulùm diversa usurpatur, Marc. *c.* 16. *v.* 19. Luc. & *Act. c.* 1. *v.* 2,11,12. Et indè ἀνάληψις, de ejusdem ascensione usurpata Luc. *Evang. c.* 9. *v.* 51. Verùm in istis τὸ ἀνὰ *subvectionis* significatum obtinet, ut rectè Beza; non *restitutionis*, uti Budæus & Erasmus de voce altera, sed ratione tamen haud eâdem uterq;, censuerunt. quum Marco nostro *reditum* & *resumptionem* designet. quomodo & mors Salomoni *reditus* dicitur sive *receptio*, ubi *corpus* asserit *ad terram unde sumptum est, reverti, spiritum ad Deum, à quo prodierit, recipi. Eccles. c.* 12. *v.* 7. Vide *l.* 7. § 49.

Εἰς τὸν λόγον αὐτῆς τὸν σπερματικὸν | id est, *Deum* ipsum, unde decisus, & cujus pars es. Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* de Deo. ὥσπερ ἐν τῇ γονῇ τὸ σπέρμα περιέχεται, ἕτω καὶ τοῦτον σπερματικὸν λόγον ὄντα τῆς κόσμου, &c. Vide & *infr.* § 21, 23.

§ 15. Τὸ μὲν προηγμένον, τὸ δ' ὕστερον | Vide *infr.* § 47, & 48, & 50. Senec. *epist.* 99. *Respice celeritatem rapidissimi temporis, cogita brevitatem hujus spatii, per quod citatissimi currimus. observa hunc comitatum generis humani eódem tendentis, minimis intervallis distinctum, etiam ubi maximus videtur.* Et *epist.* 49. *non possunt longa intervalla esse, in ea re, quæ tota brevis est.*

§ 16. Ἐντὸς δέκα ἡμερῶν θεὸς αὐτοῖς δόξεις | Novi esse videntur argumenti ista: nihil statuo tamen. Possunt autem intelligi, vel de mutatione ac metamorphosi illâ stupendâ, quam in sapiente suo prædicabant Stoici, & exagitat Plut. in *Stoic. paradox.* utpote quâ ὁ χθὲς ἔχθιστος ἅμα καὶ κάκιστος, τὴμερον ἄφνω μεταβέβληκεν εἰς ἀρετὴν, καὶ γέγονεν ὀπὴ ῥυσῆ καὶ ὠχρᾷ καὶ λυχρᾷ γέροντι, εὐφρεπὴς, θεοειδὴς, καλλίμορφος. ὁ κάκιστος περὶ δείλης ἄρτιος ὁ καταδαρδεὶς ἔμπληκτος, καὶ ἀμαθὴς, καὶ ἀκόλαστος, καὶ δῆλος, καὶ πένης, καὶ ἄπορος, αὐθημερὸν ἐνίσαται καὶ βασιλὶς, καὶ ὄλβιος γεγονὼς, σώφρων τε καὶ δίκαιος, καὶ βέβαιος, καὶ ἔνδοξος. ὃ ἤδεια φύσις, ὅτ' ἤδη ἐν σώμασι νέοις καὶ ἁπαλοῖς, ἀλλ' ἐν ἀσθενεῖ καὶ ἁπαλῇ ψυχῇ καὶ ἀνάνδρῳ καὶ ἀβεβαίῳ, πᾶν τέλειον ἄκραν φεύγουσιν, ἰσόθεον διάθεσιν, καὶ ἀμετάπτωτον ἕξιν ἐρῶσαι, καὶ ὀξαίφνης ἥρως τις, ἢ δαίμων, ἢ θεὸς ἐκ θυείης τῆς κόσμου ἠρόμενος. vel etiam de vulgi mutabilitate, καὶ ὅτι τὸ συμπαθὲς ἦν τὸ εὐρημένον δοκοῦντων, *Jupr.* § 3. quibus hodiè quis bellua aut simia, eisdémque rursus intra paucos dies idem genius aut Deus. Ità Athenienses populo, ut Aristoph. *equit.*

Ὁ νῦν μὲν ὢδεὶς, αὔριον δ' ὑφημίας.
Qui nullus hodie, cras futurus summus est.

De Menedemo Laert. *l.* 7. Τὰ μὲν πρῶτα καθαφρονεῖτο, χίων καὶ λῆρος ὑπὸ τῆς Ἐρετρίων ἀκόης· ὕστερον δ' ἐθαυμάσθη, ὥστε καὶ τὴν πόλιν ἐγχειρίσασθαι. Insigne autem inconstantiæ popularis istius exemplum in Christi famulis sacra pagina suppeditat. Paulus & Barnabas Lystris à populo *pro diis habiti humanâ formâ indutis*; Οἱ θεοὶ ὁμοιωθέντες ἀνθρώποις κατέβησαν πρὸς ἡμᾶς. iidem paulò pòst λιθασθέντες, *lapidibus impetiti*, & pro mortuis jam habiti, extra urbem projiciuntur. Lucas *Act. c.* 14. *v.* 10, 18. Contrà Paulus idem à Melitenis pro *homicida* vel *facinoroso* habitus, quem *Nemesis* ultrix à tergo insequeretur, dum viperam è manu pendentem conspicantur; mox tamen idem ab iisdem pro *numine* suspicitur, ubi bestiam absque læsione ulla excussam vident. μεταβαλλόμενοι ἔλεγον θεὸν αὐτὸν εἶναι. *Ibid. c.* 28. *v.* 4, 6. Meliùs autem hîc Guil. Xyland. *Intra decimum diem Deus videberis eis, qui te nunc bestiam & simiam putant, siquidem ad præcepta & venerationem mentis reflectas*, &c. quàm Mer. Casaub. qui è contrario sic extulit; *Intra decem dies Deus habeberis, qui, si ad dogmata rationisque venerationem redieris, nihilo te bruto mero aut simiâ præstantiorem censebunt.* Pro Xylandro calculum dabit Epictetus, cujus hæc sunt verba, *Enchir. c.* 23. quæ & Marcus forsan ob oculos habuit cum hæc scriberet, certè Marci mentis explicandæ commentarium exhibent luculentissimum. Φιλοσοφίας ἐπιθυμεῖς; προλαβὲ εὐθέως, ὡς καταγελασθησόμενος, ὡς κεκλαυσμένων σε πολλῶν, ὡς ἐρήνων, ὅτι ἄφνω φιλόσοφος ἡμῖν ἐπανελήλυθε, καὶ πόθεν ἡμῖν αὕτη ἡ ὀφρύς; σὺ δὴ ὀφρυῶ μὴ μὰ χῆν· ἀρκεῖ δὴ βελτίων σοι φαινομένων ἅπαξ ἔχε, ὡς ὑπὸ τοῦ θεοῦ τεταγμένος εἰς ταύτην τὴν χώραν καὶ τάξιν. ἰσχυρὸν δή, ὅτι ἐὰν ἐμμείνῃς τοῖς αὐτοῖς, οἱ καταγελῶντές σε πρότερον, ὕστερον θαυμάσονται· ἐὰν δὲ ἡττηθῇς αὐτῶν, διπλοῦν προσλήψῃ καταγέλωτα. Vide *ad l.* 9. § 34. & *l.* 10. § 8. & *l.* 11. § 16.

§ 17. Μὴ ὡς μύρια μέλλων ἔτη ζῆν | Nec ista cum prioribus videntur cohærere. *Ne*, inquit, *tanquam annos innumerabiles victurus adhuc*, te geras: istud enim, aut ejusmodi aliquid necessariò supplendum est. Senec. *ad Marc. c.* 11. *Quantos tumultus hoc tam contemptum animal movet? in quantas cogitationes oblitum conditionis suæ venit? immortalia, æterna volutat animo, & in nepotes ac pronepotes disponit; cùm interim longa conantem mors eum opprimit.* Bernard. *ad Eugen. de consider. l.* 2. *Qui longiora sibi vitæ metitur tempora, nonne verè ingreditur iter exterminii, transiens vitæ terminos productiori solicitudine? indè est quòd homines in præsentia à se exules per oblivionem, in alia per inanem solicitudinem migrant secula, non profutura, imò nec futura. at prudens homo longioris vitæ non abducetur incerto.* Vide *infr.* § 32.

Τὸ χρεὼν ἐπείγεται | *Festinandum est: instat à tergo mors.* Senec. *ad Marc. c.* 10. τὸ χρεὼν, mors, naturæ debitum. Synes. *epist.* 12. εἰ μὴ τὸ χρεὼν ἔφθασε.

ἔφθασε. *nisi mors præveniſſet.* Vide *lib.* 2. § 4. & *l.* 6. § 30. & *infrà* § 26.

Ἕως ζῇς, ἕως ἔξεσι | Quod Apoſtolus *ad Galat. c.* 6. *v.* 10. ὡς καιρὸν ἔχωμεν, ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθόν. & quod Petronianus ille, ſed ſenſu ſequiore; *Ergò vivamus, dum licet eſſe bene.*

§ 18. Ὅσιον ἀχολίαν | imò εὐχολίαν. ità *infrà* § 24. εὐχολώτερος. & *lib.* 12. § 2. εὐχολήσεται Magnam ſibi tranquillitatem conciliat, qui aliena dicta, facta, cogitata non attendit. Contrà, ut Rex ſapientiſſimus *Prov. c.* 26. *v.* 17. *Prehendit auribus canem, qui liti alienæ immiſcet ſe.* In ejuſmodi ergò homines quadrat diverbium à Zenobio ac Suida relatum, Ἀνδεὶ Λύδῳ πραγμάτια ἐκ ἦν, ἀλλ' αὐτὸς ἐξελθὼν ἐπορίσατο. *Lydo negotia cùm nulla eſſent, foras profectus conquiſivit.* Vide *ad libr.* 2. § 7. & *l.* 3. § 4.

Ἀλλὰ μόνον τί αὐτὸς ποιεῖ | Vide *ad lib.* 2. § 8, 13.

Ἡ χεὶ τὸν ἀγαθὸν | Xylandro libens accedo, qui pro ἀγαθὸν, Ἀγάθωνα ſubſtituit, cujus illud, τὸ μέλαν ἦθος, quod ſequitur, fuerit. Annot. Lugd. ampliùs mutat, vúltque, δεῖ χεὶ τὸν Ἀγάθωνα. Verùm D. Junius ἀγαθὸν illud retinendum cenſet: totúmque locum, uti mox dicetur, reconcinnat.

Μὴ μέλαν ἦθος πεφυλάξεις | *Non circumſpicit nigros mores.* Xyland. *aliorum*, nimirum. Meric. ut activo ſenſu verbum accipiatur. atque ità *l.* 7. § 55. Μὴ πεφυλάξῃ ἀλλότρια ἡγεμονικά. & *l.* 5. § 3. ἃ σὺ μὴ πεφυλάξῃς, ἀλλ' εὐθείαν πέραινε. Cæterùm D. Boot. mavult πεφειδέσεις legi, ut reſpondeat τῷ τρέχειν ὀρθὸν, quod mox ſequitur. *Ne eorum inſtar, qui nigris ingeniis ſunt præditi, circumagaris, & obliquus ac tortuoſus incedas.* D. Junius denique neq; de *Agathone*, neque de *moribus nigris* iſtîc quicquam vult dici. Sic itaque conjecturâ ſanè probabili admodum, mutatione haud enormi, locum autumat poſſe reſtitui, ut cum præcedentibus cohæreat; καὶ ὅσιον, καὶ ἀγαθὸν· μὴ χεὶ νωθείας πεφυλάξεις, &c. *ut quod facit, ſit juſtum, & pium, & bonum: neque cum pigritia & ſegnitie*, ſive *quod ſegnium ac pigrorum eſt, circumſpiciat*; *ſed rectà procedat.* Quid ſi Xylandri lectione ex parte admiſsâ, ſic concinnaverimus? ἢ χεὶ τὸν Ἀγάθωνα μὴ μέλαν ἦθος ἦ. δεῖ δὲ μὴ πεφυλάξεις, &c. Viderint alii.

Ἐπὶ τῆς γεφμιῆς | *Quaſi ad lineam ductam.* Sic Tertull. *adv. Marc. l.* 4. *c.* 17. *Lineæ inſiſtere*, pro in inſtituto perſiſtere ac permanere. & *adv. Hermog. c.* 39. *Lineis excidere.* pro, ab inſtituto & propoſito deerrare & divagari. quod à re Geometrica tractum cenſet Hadr. Jun. *cent.* 6. *adag.* 75. à re Gymnica, Petr. Faber *agoniſt. l.* 2. *c.* 7. cui potiùs accedo.

Τρέχειν ὀρθὸν | Ità *l.* 5. § 14. κατορθώσεις ὀνομάζονται, τὸ ὀρθοπλα τῆς ὁδὸν σημαίνεται. quod *l.* 8. § 57. κατ' εὐθὺ φέρεσθαι. & *l.* 10. § 11. εὐθεῖαν περαίνειν. Apoſtolus *ad Galat. c.* 2. *v.* 14. ὀρθοποδεῖν. ſicut Lucas, ſed citra metaphoram iſtiuſmodi, *Act. cap.* 16. *v.* 11. & *cap.* 21. *v.* 1. εὐθυδρομεῖν.

Μὴ πλανήμενον | *Non vagum.* Xyland. nunc in hanc partem, nunc in illam procurrentem, & incerto quodam animi æſtu jactatum & abreptum, & quaſi disjectum. quod in ſacris Scripturis occurrit toties, *neque ad dextram neque ad ſiniſtram*, i.e. neutrobique *declinando. Deut. c.* 2. *v.* 27. & *c.* 5. *v.* 32. & *c.* 17. *v.* 11, 20. & *c.* 28. *v.* 14. *Prov. c.* 4. *v.* 25, 26, 27. *Joſh. c.* 1. *v.* 7. & *c.* 23. *v.* 6. *Reg. hiſtor. l.* 1. *c.* 6. *v.* 12. & *l.* 2. *c.* 2. *v.* 19, 21. & *l.* 4. *c.* 22. *v.* 2. & *Annal. l.* 2. *c.* 34. *v.* 2. *Eſai. c.* 30. *v.* 21. quia τρέχειν ὀρθὸν præceſſerat. Poteſt tamen ab oculorum affectione ſumptum eſſe; eâ nimirum, quam Galen. *comment. in Hippocr. prognoſt.* 1. ἵππον dici teſtatur, quando oculi ſunt ἀσθενικοὶ, καὶ κινούμενοι πλανῶσι. id vitium aliquando inſitum, aliquando eſt adventitium. de iſto Hippocr. *prænot. Coac.* § 218. πονηρὸν καὶ, τὸ τὰς ὄψεις πυκνὰ πλανᾶσθαι. hoc eſt, ὀφθαλμοὺς πλανήμενους ἔχειν. Et huc alluſum fuerit, ſi πεφυλάξεις retineatur.

§ 19. Ὁ πεὶ τὸ ὑστεροφημίαν ἐπσπουδηκὼς | Retundi meritò digna vanitas illorum, qui de nomine ſuo propagando & ad poſteros tranſmittendo ſolicitè ſatagunt. nec tamen, quam ſui ſit memoriam relicturus, cùm & in honorem numinis & in bonum publicum conducat, incurioſum prorſus eſſe quenquam fas eſt. Optimè Plato *epiſt.* 2. Ἀνάγκη γὰρ, ὡς ἔοικε, μέλειν ἡμῖν καὶ τῶν ἐπειτα χρόνων· ἐπειδὴ καὶ τυγχάνουσι κατά τινα φύσιν, οἱ μὲν ἀνδραποδωδέστατοι ἄδην φροντίζοντες αὑτῶν, οἱ δ' ὀλιγαρκέστατοι, τῶν ποιητῶν, ὅπως ἂν εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον εὖ ἀκούσουσιν. Verùm ἐπσπουδὴς πεί τι, eſt rei alicui nimiopere addictum eſſe, ut ad eam quaſi attonitus & perculſus conſiſtas, aut ſaltem pro re eximia & admiratione dignâ habeas: quomodo erga famam poſthumam affici, eſt à ratione omni alienum. Socrates apud Plat. in *Phædone*, σωφροσύνην definit, τὸ μὴ πεὶ τὰς ἐπιθυμίας μὴ ἐπσπουδάζειν, ἀλλ' ὀλιγώρως ἔχειν καὶ κοσμίως. *Cupiditatibus non eſſe vehementius addictum, ſed parvi pendere & modeſtè habere.* Ariſtot. *hiſt. animal. lib.* 6. *c.* 18. καὶ πάντων ὧν ἡμεῖς ζώων κοινὸν, τὸ πεὶ τὴν ὀπθυμίαν καὶ τὴν ἡδονὴν ἐπσπουδάζειν, τὴν ἀπὸ τῆς ἁφῆς μάλιστα. Ibid. *l.* 9. *c.* 3. Οὕτω δὲ σφόδρα καὶ οἱ πέρδικες, καὶ οἱ ὄρτυγες ἐπόλωται πεὶ τὴν ἁφὴν, ὡς εἰς τοὺ θηρεύοντας ἐμπίπτουσι, καὶ πολλάκις καθάπτονται ὅτι τὰς κεφαλάς. quod Plin. *l.* 10. *c.* 33. vertit, *Rabie quidem tantâ feruntur.* quomodo Flacc. *ſerm. l.* 2. *Sat.* 3.

Inſanit veteres ſtatuas Damaſippus emendo.

hoc eſt, ἐπσπούδηται πεὶ τοὺ ἀνδριάντας. Marcus ipſe *l.* 1. § 6. μηδὲ πεὶ τὰ τοιαῦτα ἐπσπουδάσαι. *neque rebus iſtiuſmodi addictum eſſe.*

Ἐκεῖνος

Ἕκαστος γὰρ μιμημάτων | Vide *ad lib.* 2. § 17. & *infrà* § 35.

Διὰ ἐπῳημάτων | *Per attonitos inani famâ.* Xyl. ut de gloriam ambientibus dictum sit. non accedo. hunc enim jam rebus humanis exemptum præsumit. Meliùs Cas. *per admirantes.* alius est ὁ περὶ τὴν ὑστεροφημίαν ἐπῳημῶν, *qui de fama posthuma laborat, & circa eam insanit quodammodo.* alii οἱ ἐπῳημῶντες istîc, *qui eum* virâ jam functum *admirantur, celebrántque quasi cum stupore quodam.* Heraclitus apud Plut. *de leg. Poet.* Βλαξ ἄνθρωπος ὀπὶ παρὶ λόγῳ ἐπῳᾴδῃ φιλεῖ. quod idem *lib. de audiend.* τῶν θαυμασιῶν esse ait, *eorum qui nihil non admirari laudibusque efferre solenne habent.*

Τί ἔν τοῦτο πρὸς σε; | Senec. *epist.* 77. *Ad nos nihil pertinebit posterorum sermo.* Boeth. *consol. l.* 2. *c.* 7. *Quid est quod ad præcipuos etiam viros, qui virtute gloriam petunt, de fama post resolutum morte supremâ corpus attineat? nam si, quod nostræ rationes credi vetant, toti moriuntur, nulla est omnino gloria: cùm is, cujus ea esse dicitur, non extet omnino. Sin verò sibi mens bene conscia terreno carcere resoluta, cælum libera petit, nonne omne terrenum negotium spernet, quæ se, cælo fruens, terrenis gaudet exemptam?* Festivè lusit in hanc mentem, quisquis fuit, *Anthol. l.* 3. *c.* 6.

Ὄνομά μοι. τί ἢ τοῦτο; πατεῖς δέ μοι. ἐς τί ἢ τοῦτο;
Κλεινὴ δ' εἰμὶ γένος. εἰ γὰρ ἀφανεστάτη;
Ζήσας ἐνδόξως, ἔλιπον βίον. Εἰ γὰρ ἀδόξως;
Κεῖμαι δ' ἐνθάδε νῦν. τίς πινι ταῦτα λέγεις;

Πρὸς τὸν ζῶντα τί ὁ ἔπαινος; | siquidem, δόξα καὶ ἀδοξία, τῶν ἀδιαφόρων εἰσίν. ut *supr. l.* 2. § 11. Deinde; ut Aristot. *ethic. l.* 1. *c.* 5. Δοκεῖ ἡ τιμὴ ἐν τοῖς τιμῶσι μᾶλλον εἶναι, ἢ τῷ τιμωμένῳ. itaque non est οἰκεῖόν τι. Vide *infr.* § 20.

Δι' οἰκονομίαν τινά | hoc est, ὡς μὴ μόνον πρὸς ἕξιν, ἀλλὰ καὶ ἀξιόπιστον φαίνῃς, Clem. *pædag. l.* 3. *c.* 11. Itaque Julian. *de viduit. c.* 22. *Nobis necessaria est vita nostra, aliis famæ nostræ.* Et Aug. nom. *ad fratr. in erem. orat.* 52. *Conscientia nobis necessaria est, fama proximo: qui conscientiâ fidens famam negligit, crudelis est.* Verùm ut nostri mentem meliùs assequamur, dogma Stoicum περὶ δόξης καὶ ἐπαίνου, sive de *fama* & *laude*, penitiùs paulò est introspiciendum. Illi, ut Laert. *l.* 7. in *Zenone*, ἐν τοῖς ἀδιαφόροις, i. e. *in rebus mediis*, quæ nec bonæ nec malæ sunt, ista ponebant: quod & noster facit, *l.* 2. § 11. Verùm ἀδιάφορα illa cùm distinguerent, in τὰ προηγμένα καὶ τὰ ἀποπροηγμένα, in *præposita & rejecta*, ut Cicero vertit: de quibus vide *ad l.* 3. § 11. in *præpositis*, i.e. *quæ æstimationem & pretium aliquod haberent*, ut Senec. *de beat. c.* 22. τὴν εὐδοξίαν habebant. Cùm autem rursus *præposita* sive *præferenda* illa in tres ordines dispescerent, ut quædam *per se præponenda* dicerentur, quædam *propter usum*, quædam *propter utrumq*; περὶ τῆς εὐδοξίας, *de bona fama*, in quo trium istorum ordine ei sedem tribuerent, inter se Stoici dissentiebant. Siquidem, ut Cic. *de finib. l.* 3. § 57. Chrysippus & Diogenes, *Utilitate detractâ, nè digitum quidem ejus causâ porrigendum esse dicebant*, (atque hoc est, quod Marcus hîc dixit, εἰ μὴ δι' οἰκονομίαν τινά) qui autem post eos fuerunt, cùm Carneadem sustinere non possent, *Propter se præpositam & sumendam* esse dixerunt, esseque *hominis ingenui & liberaliter educati, velle bene audire, à parentibus, à propinquis, à bonis etiam viris*, idque *propter rem ipsam*, non *propter usum*: dicúntque, *ut liberis consultum volumus, etiamsi posthumi futuri sint, propter ipsos*; *sic futuræ post mortem famæ, tamen esse propter rem, etiam detracto usu, consulendum.* Verùm si cui otium & animus est, adeat Senecæ *epist.* 102. in quâ is de *claritate*, quam à *fama* secernit, utrùm *bonum* sit necne, argutiolis Stoicis adscitis, fusissimè disceptat. Dio quidem Prus. *orat.* 24. Ἐπεὶ τό γε ἐπαινεῖσθαι καθ' ἑαυτὸ ὥσπερ ἀνθρώπων, οἷοί περ εἰσὶν οἱ πολλοί, ἢ τὸ ἥδεσθαι ἐν τοῖς τοιούτοις, ἢ τὸ ἡδέως ζῆν, οὐδὲν ἂν διαφέροι πρὸς εὐδαιμονίαν, τὸ ψέγεσθαι, καὶ μηδὲν ἰσχύειν, καὶ ἐπιπόνως ζῆν. Attamen, ut Galen. *therapeut. l.* 7. *c.* 1. Ὁ γάρ τοι καὶ πολλῶν ἀνθρώπων ἔπαινος, εἰς μὲ ἕξεώς τινας ὀπτήδειον ὄργανον ἐνίοτε γίγνεται τοῖς ζῶσιν· ἀποθανόντας δ' οὐδὲν ὀνίνησιν, ὥσπερ οὐδὲ καὶ ζώντων ἐνίους. Marcus ipse etiamsi haud multum istud alioqui facere videatur, *l.* 3. § 16. & *infrà* § 51. hac tamen ratione, prout testatur Capitolinus, *Erat famæ suæ curiosissimus: & malè loquentium dictis, vel literis vel sermone respondebat.* Idémque, *Nihil magis timuit & deprecatus est, quàm avaritiæ famam: de quâ se multis epistolis purgat.* Nec silendum hîc Chrysippi illud in *lib. de rhetoric.* Οὕτω ῥᾳδιουργεῖν καὶ πολυπράγμονα τὸν σοφὸν, ὡς καὶ τῆς πλάτης ὄντος ἀγαθοῦ, καὶ τῆς δόξης, καὶ τῆς ὑγιείας. Plut. *de Stoic. contradict. c.* 1. dum nimirum ad aliorum rationem captúmque sese accommodat. éstq; ista etiam οἰκονομία τις, ut Marcus hîc loquitur. Vide *ad l.* 11. § 18. Πολλὰ κατ' οἰκονομίαν γίνεται.

Πάρες γὰρ νῦν | Xyl. *Omitte enim naturæ munus huic tempori non conveniens, de quo suo loco erit differendum.* Verùm ista ex contextûs verbis quâ ratione erui possint non video. Lego itaq; παρεῖς. *omittis enim nunc & amittis*, τὴν φυσικὴν δόσιν, *quod natura tibi concessit.* nimirum, ut quod tui est officii agas, tuâ solius conscientiâ contentus degas, omniáque tua in te posita habeas. ut *suprà* § 3, 8. & *l.* 2. § 11, 13. & *infr.* § 29. sic *infr.* § 32. ἀφέντας ποιεῖν τὸ καθ' ἑαυτὸν καθαστόλων, καὶ τούτῳ ἀρκεῖσθαι. & *lib.* 6. § 16. τὸ καθ' ἑαυτὸν καταστόλων κινεῖσθαι, καὶ ἵστασθαι. Vide *l.* 5. § 36.

Ἄλλε πνὸς ἐχόμενον λόγε λοιπόν. | lego, ἐχόμενος. *dum ab alterius sermone pendes.* nisi si placuerit cum D. Bootio legere; παρέντες, & ἔχομεν λόγον, *omittimus quod nostrum est, dum alterius rei,* quæ

quæ ſcil. parum ad nos facit, *rationem habemus.* Senſus utrumvis admiſeris, idem futurus eſt. Cæterùm τὸ λοιπὸν illud vult idem eſſe novæ periochæ initium; ut legi debeat, Λοιπὸν, πᾶν τὸ καλὸν ὁπωσοῦν καλὸν, &c. *Denique quicquid pulcrum eſt, ità ex ſe pulcrum eſt, ut aliena laus ei nihil adjiciat.* cui libens aſſentior. Siquidem pari modo Marcum bis uſurpâſſe *ſuperiùs* § 3. deprehendo. quanquam & τὸ λοιπὸν ſatìs crebrò etiam ſententiam claudit. Sic Epictet. *l.* 1. *c.* 29. Σιώπα λοιπόν. *Taceto deinceps.* Et Chryſoſt. *in Rom. orat.* 8. Δείξας τοίνυν ἀπὸ τῆς Ἀβραὰμ τοῦτο, καὶ τὸν Δαβὶδ ἐπάγει λοιπόν, &c. Itaque diſtinctionem receptiorem in verſione ſecutus ſum.

§ 20. Πᾶν τὸ — καλὸν ἐξ ἑαυτοῦ καλόν | Itaque Galen. *hortator. c.* 8. Τὸ ἀληθινὸν κάλλος ἀκριβῶς ἐξετάζεται αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ θεωρούμενον ἀπάντων γυμνωθέν. Vide *l.* 6. § 40. & *l.* 9. § 31.

Οὐκ ἔχον μέρος τι ἑαυτοῦ τὸν ἔπαινον | Eſt enim ὁ ἔπαινος τοῦ ἔξω. ut *ſupr.* § 19.

Οὔτε γῶν χεῖρον ἢ κρεῖττον τὸ ἐπαινούμενον | Gregor. Naz. *de pace orat.* 3. Ἐμὲ δ' οὐκ ἀμείψουσιν οἱ ἐυφημοῦντες, ἢ δυσφημοῦντες, ὥσπερ οἱ βορρᾶται μᾶλλον ἀναμιγνύτες, ἢ μύρῳ βόρβορον, καὶ τὰς ποιότητας τῇ ὑπαιξίᾳ συγχέοντες, ἵνα δυσχερέν τι ὡς μεθυσαμένῳ· ἢ πολλὰ ἂν κατέβαλον χρήματα τοῖς ἐπαινέταις, εἰ μὴ βελτίω τοῖς ἐπαίνοις εἰργάζοντο. νυνὶ δ' οὐκ ἔστω τοῦτο ἔχει. πόθεν; ἀλλ' ὅπερ εἰμὶ, τοῦτο μένω καὶ δυσφημούμενος καὶ θαυμαζόμενος. Apud Plut. *de adulat.* Bio. Εἰ τὸν ἄγγον ἔμελλεν ἐξικνεῖσθαι εὔφορον ποιεῖν καὶ εὔκαρπον, οὐκ ἂν ἐμάρτανεν ἐδόκει, τοῦτο ποιῶν μᾶλλον ἢ σκάπτων καὶ φορέγματα ἔχων. ὁ τοίνυν δὴ ἄνθρωπος ἄτοπος ἂν εἴη ἐπαινῶν, εἰ τοῖς ἐπαινουμένοις ὠφέλιμός ὄζει καὶ πάμφορος. Verùm hoc rejicit, ſubjicitque Plutarch. Ὁ μὲν γὰρ ἀχρὸς ὑπ' ἰκτέρου χείρων ἐπαινούμενος· ἄνθρωπον δ' τυφῶσι καὶ ἀπολλύουσιν οἱ ψευδῶς καὶ παρ' ἀξίαν ἐπαινοῦντες. Cæterùm è contrario, *Virtutem laudatam creſcere, & immenſum calcar gloriam habere, nec parvas animo vires addere*; Naſo monuit *Ponti l.* 4. *el.* 2. & *triſt. l.* 5. *el.* 12. Sed hoc eſt, quod Marcus vult, nihil rei cujuſquam bonitati, eo ipſo quod laudatur, vel accedere vel decedere.

Τὸ δ' δι' ὅλως καλὸν τινος χρείαν ἔχει. | Leg. τὸ δ' δι' ὅντως καλὸν [ὃ] τινος χρείαν ἔχει, ſenſu exigente & contextûs ſerie. niſi ſi ἐρωτηματικῶς legere placuerit, τίνος χρείαν ἔχει; *ecquâ re indiget?* Sed illud potius adjecta poſcere videntur. τὸ ὄντως καλὸν Stoicis eſt *virtus* ſola. Vide ad *l.* 2. § 1.

Σμαράγδιον γὰρ ἑαυτῷ χεῖρον | Annot. Lugd. negativam hîc ſine cauſſa interſerit, quum oratio etiam in *edit. Lugd.* ſit erotematica. σμαράγδιον autem diminutè dixit, ut & mox, μαχαίριον, δενδρύφιον, ἀνθύλλιον. & *l.* 2. § 2. & *l.* 7. § 3. ἐσθίειον. & *infr.* § 41. ψυχάριον. qualia ab Ariſtophane in *Babyloniis* uſurpata Ariſtoteles monet *rhetor. lib.* 3. *c.* 2. χρυσδάριον, ἱματιδάριον, λοιδορημάτιον, νοσημάτιον. eáque πρὸς τὸ ἔλαττον ποιεῖν, *ad rem* quâ de agitur, *deprimendam & elevandam* conducere plurimùm. nec alio fine uſurpat Marcus noſter. Vide *infr.* § 48.

Εὐφυΐα | Vide *ad l.* 2. § 5.

§ 21. Χωρεῖ ὁ ἀὴρ | indè enim *animam* eſſe tenebant Stoici *l.* 2. § 2. eodémque reverti. *l.* 7. § 50.

Πῶς ἡ γῆ | *Et quomodo terra* Xyl. ac ſi quæſtio propoſita continuetur. cùm ſit ſubjectio, & reſponſio, licèt interrogandi formulâ enunciata; quod & Caſ. advertit. q.d. idem de animis in aërem emiſſis ſentias, quod de corporibus terrâ conditis.

Πρὸς ἄλλο τινα ὑπομονητικὸν | *In alium, qualiſcunq; is fuerit, ſubſiſtendi modum.* Caſ. quod neſcio an vocabulum iſtud ferre poſſit. ego Xylandro aſſentior vertenti, *quum aliquandiu in terra delituêre*, vel *permanſêre.* idem enim his verbis de animis, vult dicere, quod de corporibus mox illis, πρὸς ἥντινα ὑπομονήν.

Ἐπὶ ποσὸν συμμείνασαι | Animam corpore exutam *longævam* quidem, non *æternam* tamen aut *immortalem* prorsùs Stoici ſtatuebant. Laërt. *l.* 7. in *Zenone*: Τὴν ψυχὴν μὴ θάνατον ὑπομένειν· φθαρτὴν δ' εἶναι. Cic. Tuſcul. *l.* 1. §. 77. *Stoici vitæ uſuram nobis largiuntur, tanquam cornicibus: diu manſuros (aiunt) animos, ſemper, negant.* Verùm nec hac in parte ſecum invicem conveniebant. Nam, ut Laërt. *ibid.* Κλεάνθης μὲν πάσας ὑπομένειν φησὶ μέχρις ἐκπυρώσεως. Χρύσιππος δὲ τὰς τῶν σοφῶν μόνον. *Cleanthes univerſas ad mundi conflagrationem uſque permanere: Chryſippus verò ſapientum duntaxat.* Seneca tum ſaltem etiam beatorum animas interituras; *ad Marc. c.* 26. *Nos quoque felices animæ, & æterna ſortitæ, cùm Deo viſum erit iterum iſta moliri, labentibus cunctis, & ipſi parva ruinæ ingentis acceſſio, in antiqua elementa vertemur.* Apud Euſeb. *præpar. l.* 15. *c.* 17. Numenius *de bono l.* 1. (quem cur, *de noſtris*, appellet Lipſius *phyſiolog. Stoic. l.* 3. *c.* 11. Ubi horum pleraque retulit, ego nullus aſſequor) ex Stoicorum ſententia; διαμένειν τὰς τῶν σπουδαίων ψυχάς· Et mox: Τὴν δὲ ψυχὴν ἡμετέραν τε καὶ φθαρτὴν λέγουσιν· οὐκ εὐθὺς δὲ τοῦ σώματος ἀπαλλαγεῖσαν φθείρεσθαι, ἀλλ' ὑπομένειν πινὰς χρόνους καθ' ἑαυτήν. τὴν μὲν τῶν σπουδαίων, μέχρι τῆς εἰς πῦρ ἀναλύσεως τῶν πάντων· τὴν δὲ τῶν ἀφρόνων, πρὸς πόσους τινὰς χρόνους. Reſpexit horſum Dionyſius Halicarn. (etiamſi leviculè nimis Lipſius, qui vel hoc argumento Stoæ vindicat, niſi ſi Stoicus ſtatim cenſendus, quiſquis Stoicum dogma aliquod recenſet.) ubi dixit, *antiq. l.* 8. Εἰ δὲ ἄφθαρτοι μέχρι τοῦ παντὸς συγχύσεως αἱ ψυχαὶ πᾶσαι ἦσαν, καθάπερ οἴονταί τινες, ἢ χρόνον, μὴ τὴν ἀπαλλαγὴν τινα τῶν σωμάτων, ἐνδιαμένουσι, μήκιστον μὲν αἱ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν, ἐλάχιστον

ὑ αἱ ἀφ' ἡμῶν, &c. Respexit & Tacitus in *gricola*, ab eodem adductus; (quem tamen nemo, opinor, Stoicum fuisse suspicabitur) ubi ait; *si, ut sapientibus placet, non cum corpore extinguuntur animæ Magnæ.* Nam quòd, ut Seneca *epist.* 57. *existimabant animam hominis magno pondere extritam, permeare non posse, & statim spargi, quia non fuerit illi exitus liber.* quod & Statius *Theb. l.* 6. de auri scrutatore montis ruinâ oppresso;

——*latet intus, monte soluto*
Obrutus, ac penitus fractum obductúmque cadaver
Indignantem animam propriis non reddidit astris.

Ridet ac refutat Senec. *ibid. Quemadmodum enim,* inquit, *flamma non potest opprimi: nam circa id diffugit, quò urgetur: quemadmodum aer verbere aut ictu non læditur; nec scinditur quidem: sic animus, qui ex tenuissimo constat, deprehendi non potest, nec intra corpus affligi: sed beneficio subtilitatis suæ, per ipsa, quibus affligitur, erumpit.* Servius verò, unde habeat, nescio, quod de Stoicis asseruit *ad Æn. l.* 3. dicere eos *tam diu durare animam, quamdiu durat & corpus.* ideoque *Ægyptios sapientiæ peritos, condita diutiùs reservare cadavera,* (quasi scil. à Stoa dogma istud arripuerint) *ut anima multo tempore perduret, & corpori sit obnoxia, nec citò ad alia redeat.*

Μεταβάλλεται, ἢ χέονται, ἢ ἐξαπτονται | Non ergò usque ad ἐκπύρωσιν, sive *conflagrationem*, ut illi superiùs adducti, permanere vult Marcus noster: sed *solvi, immutari, refundi, redaccendi*, ut aliis succedentibus & subeuntibus quotidie locum faciant: prout de corporibus dixerat in terram resolutis. Atque hoc est fortasse quod Epiphanius voluit, ubi de Stoicis dixit *l.* 1. *hær.* 5. μετασχισμούς τε ψυχῶν ἢ μετενσωματώσεις ἀπὸ σώματος εἰς σῶμα ἀδιαλείπτους σωμάτων, ἢ δι' αὖ πάλιν εἰσδύσεις ἢ ἀνάπαλιν χωνεμβύσεις. Et ex Epiphanio Joan. Damascen. in *lib. de hæres. Stoici animum de corpore in corpus migrare volunt.* Quo nomine Pythagoreis adjungit Stoicos Lactantius *institut. lib.* 3. *c.* 18. *Superesse animam post mortem Pythagorici & Stoici dixerunt: eáque non nasci, sed insinuari in corpora, & de aliis in alia migrare.* Ambigit certè Senec. *ep.* 65. *Semel,* inquit, *hæc mihi videnda sint, an sæpe.* Verùm aliud longè hac in parte Stoicus noster hîc, quàm Pythagoras olim censebat. nec consentiunt sibi invicem in Stoicorum dogmate recensendo, aut Epiphanio Lactantius, cùm ille *animas* dicit ἀνάπαλιν χωνεύεσθαι; iste, non *nasci*, sed *insinuari* duntaxat; aut etiam sibi ipsi Epiphanius, in eo quod subjungit; μίσγεσθαι δὲ θεῷ ἢ ἀθάνατον τὴν ψυχὴν ἡγοῦνται· quomodo enim *immortalem* statuunt, quam *nasci sæpiùs* contendunt? Utrumq; verò Stoicis falsò tributum ab Epiphanio asserit Dionys. Petav. Habent tamen aliquid Stoici dogmati Pythagorico affine, quòd ex animarum materia quasi conflata & recocta novas procudi & produci statuunt. Verùm hac ratione, non magis *animæ* quàm *corpori immortalitatem* asserunt, non minùs *animæ* quàm *corpori corruptionem* & *mortalitatem* adscribunt. Atque hac ratione forsan accipi voluit, quod, referente Luciano, Demonax Cynicus, interroganti, εἰ ἀθάνατος ἡ ψυχή, respondit, Ἀθάνατος, ἀλλ' ὡς πλείστα. Vide *l.* 8. § 18. Tale quid & Oraculum apud Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 4. de Animis;

Ἄλλος δ' ἐξ ἄλλου γενόμενος, ἦδ' ἀναλύσας,
Ψυχῆσι γονίμοις φύσεως ἀφραδέεσσι χαυοῖς.
Ex alio tamen est alius, semperque novatur,
Naturæ insinuans sese genitalibus arvis. Grot.

Servius interim, loco superiùs recensito, *Stoicos* ait *mediam viam secutos, cùm Plato animam perpetuam dixerit, & ad diversa corpora transitum facere statim pro meritis vitæ prioris: Pythagoras verò, non* μετεμψύχωσιν, *sed* παλιγγενεσίαν *esse dicat, hoc est, redire,* sed *post tempus.*

Ἐξάπτονται | *Connectuntur.* Xyland. perperam. Verto, *accenduntur*, vel *succenduntur.* Senec. pariter *epist.* 54. *Nos quoque, & accendimur, & extinguimur.* Allusum est ad eorum dogma, qui *animam igneam* statuebant. in quo censu cum aliis haud paucis & Stoici. Plut. *de Philos. placit. l.* 4. *c.* 3. *de Animæ natura:* Οἱ ἀπὸ Ἀναξαγόρου ἀφροειδῆ ἔλεγον. οἱ Στωικοὶ πνεῦμα θερμόν. Δημόκριτος πυρώδες σύγκριμα. Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 46. Ἀναξαγόρας, Ἀναξιμένης, Ἀρχέλαος, Διογένης, ἀφροειδῆ. Οἱ Στωικοὶ, πνεῦμα νοερὸν, θερμόν. Παμφίλης ὑ ἢ Πάμφιλος, πυρώδη. Δημόκριτος, πυρώδες σύγκριμα. Ἀπολλωνιάτης, ἐκ πυρὸς εἶδ. Διογένης ὁ Ἀπολλωνιάτης, ἐξ ἀέρος Ἵππων ἐξ ὕδατος. quo loco pro Πάμφιλος leg. Ἵππασος. Sic enim Theodoret. *therapeut. lib.* 5. Ἀναξιμένης ἢ Ἀναξίμανδρος ἢ Ἀναξαγόρας ἢ Ἀρχέλαος, ἀφρώδη τὴν ψυχὴν τιθῶ φύσιν εἰρήκασιν· οἱ δέ γε Στωικοὶ, πνεῦμα πλείω, πλείστοις μετέχουσαν τῆς θερμῆς. Παμφίλης ὑ ἢ Ἵππασος ἢ Ἡρακλείδης πυρώδη· ὁ ὑ Ἡρακλείδης, φωτοειδῆ· Ἐμπεδοκλῆς ὑ τεττάρων πνοῶν ποιοτήτων κρᾶμα, πυρώδους ἢ ἀερώδους ἢ πνευματικῆς ἢ τετάρτης πνοῆς ἀναπονοώσης· ὁ ὑ Ἐμπεδοκλῆς μίγμα ἐξ αἰθερώδους ἢ ἀερώδους ἕσεως· Κριτίας ὑ, ἐξ αἵματος ἢ ἐξ ὑγροῦ. De Democr. etiam Aristot. *de anim. l.* 1. *c.* 2. πῦρ τι ἢ θερμὸν φησιν αὐτὴν εἶδ. Tertull. *de anima c.* 5. *Animam effingunt Hipparchus & Heraclitus, ex igni; Hippon & Thales, ex aqua; Empedocles & Critias, ex sanguine; Epicurus, ex atomis; Critolaus & Peripatetici ejus, ex quinta nescio qua substantia: Stoici, penè nobiscum, spiritum prædicant;* verùm hunc igneum. Apud Laërt. *l.* 7. Zeno & Posidonius, Πνεῦμα ἔνθερμον εἶδ τὴν ψυχήν. Galen. *de anim. seq. corp. temperat. cap.* 4. Stoicis animam esse κρᾶσιν ἐν συμμετρίᾳ γινομένην τῆς ἀερώδους ἢ πυρώδους οὐσίας. Cicer. *Tuscul. lib.* 1. *Zenoni Stoico animus ignis videtur.* Et *de natur. Deor.*

Deor. l. 3. Omnia Stoici ſolent ad igneam naturam referre; Heraclitum, opinor, ſecuti. Et mox: *Dicunt omnem vim eſſe ignem. itaque & animantes cùm calor defecerit, interire: & in omni naturâ rerum id vivere, id vigere, quod caleat.* Ità Chryſippus *de provid. l. 1.* Διόλου γὰρ ὢν ὁ κόσμος πυρώδης, εὐδὺς καὶ ψυχή ἐστιν ἑαυτῷ καὶ ἡγεμονικόν. Idemque de Sole pariter, quem ἔμψυχον καὶ πύρινον, aſtríſque, quæ etiam *animata* cenſebat, *de natur. l. 3.* Οἱ δ' ἀστέρες ἐκ θαλάσσης μὲν τῆς ἡλίου ἀνάπλουσι. Quem idcirco hoc nomine exagitat Plut. *de Stoic. contrad. c. 38.* & *de commun. notit. c. 41.* quod cùm *animam* ſtatuat τῇ ψυξικῇ καὶ πυκνώσει, οἷ ψυμώσεστιν, hoc eſt, *infrigidatione, & condenſatione, ferri inſtar, quod obfirmandi cauſsâ, candens etiamnum, aquâ tingitur, produci*; unde & ψυχὴ παρὰ τὴν ψύξιν dictam. (vide *ad l. 12. § 24.*) idem tamen, ὅταν ἐκπύρωσις γένηται, διόλου ζῆν καὶ ζῶον εἶναι, *tunc vivere cuncta atque animari dicat, cùm ignitio quaſi quædam obvenerit*; itaq; ποτὲ μὲν τὴν ἀναψυξιν, ποτὲ δὲ τὴν ψυξιν, ἀρχὴν ἐμψυχίας ποιεῖν, *nunc infrigidationem, nunc accenſionem principium animationis conſtituere.* cúmque animam, quàm πῦρ νοερὸν, i. e. *ignem intelligibilem* definit, ψυξει τινὶ produci velit; torqueri poſſe in Chryſippum, quod Cleanthes olim reſpondit, narranti cuidam, vidiſſe ſe ἐγχέλεις ἐν ὕδατι θερμῷ ζώσας, *anguillas quæ in aqua calida degerent*; ἰκεῖν ἐν ψυχρῷ αὐτὰς ἐφήσομεν. *In frigida igitur coquemus eas.* Sed & Porphyr. *ad Boethium de anima*, apud Euſeb. *præpar. l. 15. c. 8.* Πῶς δ' ἐκ αἰθερώδους γένους, ὁ πνεῦμά πως ἔχειν αὐτὴν ἀποδιδοὺς, ἢ πῦρ νοερὸν, τῇ ψυξει καὶ οἷ βαφῇ τὸ εἶδος ἀναφθὲν, ἢ σωσθέν; Verùm de ignea animæ natura Stoicis conſentiunt, Phurnutus, an Cornutus, *de Deis c. 3.* Καὶ γὰρ αἱ ἡμέτεραι ψυχαὶ πῦρ εἰσι. Varro *de ling lat. lib. 4. Ignis à naſcendo, quòd hinc naſcitur omne: & quòd naſcitur, igneſcit; ideò calet: ut qui denaſcitur, ignem amittit, ac frigeſcit.* Et ibid.

Ova parire ſolet genu' pennis condecoratum;
non animas, ut ait Ennius.

Indè venit, pullis divinitus inſinuans ſe,
Ipſa anima: ——

ſive, ut Zeno Cittieus, animalium ſemen ignis, qui anima & mens; qui calor è cælo, quia hîc innumerabiles & immortales ignes. Itaque Epicharmus Ennii de mente humana dicit;

Iſtic eſt de Sole ſumptus ignis, iſque mentis eſt.

Sic enim Scaliger reſtituit. Idemque Ennius in *Epicharmo* à Priſciano *l. 6.* prolatus:

Terra corpus eſt; at mentis ignis eſt.

Virgilius *Æn. l. 6.*

Igneus eſt ollis vigor, & cæleſtis origo.

E noſtris etiam Lactant. *de opific. Dei c. 8. eo* (*capite* ſcil.) *mens, & ignis ille divinus, tanquam cælo, tegitur.* Cùm autem anima ignis haberetur, quo accenſo homines vivere, extincto emori neceſſe exiſteret; enatum eſt hinc delirium illud, de quo Servius *ad Æn. l. 1. Grave* nimirum *eſſe, perire naufragio, quia anima eſt ignea, & perire videtur in mari.* id quod tangit etiam Syneſius in *epiſt. 3.* digitum ſimul intendens ad dictum quoddam Homericum, quod huc trahi ſolebat; *Odyſſ. δ. v. 511.*

Αἴας δ' ὄλετο, ἐπεὶ πιεν ἅλμυρὸν ὕδωρ.
Ajax diſperiit, poſtquam bibit æquoris undam.

Εἰς τὸν ἅπαντα ὅλον σπερματικὸν λόγον ἀναλαμβανόμενα | Laert. *l. 7.* in *Zenone*; de Stoicis agens: Δοκεῖ δ' αὐτοῖς τὴν ψυχὴν αἰθερικὴν εἶναι τὸ συμφυὲς ἡμῖν πνεῦμα· φθαρτὴν δ' εἶναι· τὴν δὲ ἅπαντα ἄφθαρτον, ἧς μέρη εἶναι τὰ ἐν τοῖς ζώοις. Quid clarius? Hinc tamen *immortalem eſſe animam* concludebat Pythagoras, referente Laertio *lib. 8.* Εἶναι δὲ τὴν ψυχὴν ἀπόσπασμα τοῦ αἰθέρος —— ἀθάνατόν τε εἶναι αὐτὴν· ἐπειδὴπερ καὶ τὸ ἀφ' οὗ ἀπέσπασται, ἀθάνατόν ἐστι. Numenius *de bono l. 1.* Εἶναι δὲ τὴν ψυχὴν ἐν τῷ ὅλῳ φασὶν, ὃ καλοῦσιν αἰθέρα· —— τὰς δὲ λοιπὰς περιφυκέναι ταύτῃ. Et mox: Ἔνιοι δὲ τὴν μὲν τοῦ ὅλου ἀΐδιον· τὰς δὲ λοιπὰς συμμίγνυσθαι δὴ τελευτῇ εἰς ἐκείνην. Videmus hîc, quis ſit ille λόγος σπερματικὸς, de quo iſtîc, & *ſupr.* § 14. & denuò *l. 6.* § 24. Unam ſcil. animam communem & univerſalem ſomniabant Stoici, unde reliquæ omnes eſſent quaſi deciſæ ſive quæ reliquarum omnium fons quidam exiſteret; in quem etiam denuò quaſi refunderentur. Vide *ſupra* § 4. *infr.* § 23. & 34. & *l. 9.* § 7. Verùm Mercurius Ægyptius, referente Tertulliano *de anim. c. 33.* dicit, *animam digreſſam à corpore non refundi in animam univerſi, ſed manere determinatam.*

Ταῖς προσιοικειζομέναις | *Adventantibus.* Xyl. *inſuper excipiendis*, atque intra ſedem eandem recipiendis. Sed quoquo modo verteris, legendum videtur, προσωποικιζομέναις. nam Caſ.dum vulgatam ſequitur ſcripturam, Marci mentem minus cepit. Parmendum apud Tatianum *adv. Græc. c. 29.* animadvertere licet. Πῶς ὕλη καλὸν προσωπάσειν τὴν εἰς τὸν μιμητὰς βοήθειαν, καὶ μὴ πρὸ θεῶ; leg. προσωπάσειν. iterata litera ſcriptorem minùs cautum fugerat. Quod autem de animabus Marcus, idem de hominibus pariter Epictet. *l. 3. c. 26.* Ἐξελθὲ πρὸς ἄλλους τόπον. δεῖ γνῶναι καὶ ἄλλας, καὶ ἰδεῖν καὶ σὺ ἐγκύρσεις, καὶ γνωμικὰς ἔχειν χρείαν, καὶ οἰκήσεις, καὶ τὰ ὀπτάσια. ἂν δ' οἱ προσποι μὴ ὑπεξάγωσι, τί ὑπολείπεσαι;

Ἐφ' ὑποθέσει τῇ τὰς ψυχὰς διαμένειν | Nihil itaque certi hîc ſtatuit Marcus. Sed & ambiguè paſſim loquitur. *l. 3.* § 3. εἰ μὴ εἰς ἕτερον βίον. & *lib. 6.* § 24. ἤτοι ἐλήφθησαν εἰς τὸν τοῦ κόσμου σπερματικὸν λόγον, ἢ διεσκεδάσθησαν εἰς τὸν ἀτόμους. & *l. 7.* § 32. ἤτοι σβέσις ἢ μετάστασις. quibus gemina habet, & *l. 7.* § 50. & *l. 8.* § 25, 58. & *l. 10.* § 7. Nec aliter Seneca, qui veſtigium quâ fi-

gat

gat, incertum planè se prodit; nunc in hanc partem, nunc in alteram inclinans, prout argumenti, in quo versabatur, ratio trahere aut propellere videbatur. Polybium de fratre defuncto compellans, *c.* 28. *Nè invideris fratri tuo: quiescit tandem tutus, tandem æternus est. fruitur nunc aperto & libero cælo: ex humili & depresso in eum emicuit locum, quisquis ille est, qui solutas vinculis animas beato recipit sinu. Erras: frater tuus non perdidit lucem, sed securiorem sortitus est. non reliquit ille nos, sed antecessit.* Helviam matrem de filii exilio mœrore plenam refocillans; *c.* 17. *Qualem me cogites, accipe. lætum ac alacrem, velut optimis rebus. Sunt autem optimæ, quum animus —— ad summa prorumpit, & pulcherrimo divinorum spectaculo fruitur, æternitatisque suæ memor, in omne quod fuit, futurúmque est omnibus seculis, vadit.* Marciæ de filii excessu dejectæ animum erigens *c.* 25. *Non est quòd ad sepulchrum filii tui curras. pessima ejus, & ipsi molestissima istîc jacent, ossa cinerésque: non magis illius partes, quàm vestes, aliáque tegumenta corporum. Integer ille, nihílque in terris relinquens, fugit, & totus excessit: paulúmque supra nos commoratus, dum expurgatur, & inhærentia vitia sitúmque omnem mortalis ævi excutit; deinde ad excelsa sublatus, inter felices currit animas; excipitque illum cœtus sacer, Scipiones, Catonésque, utique contemptores vitæ, & mortis beneficio liberi.* & quæ sequuntur. Lucilio itidem ubi animum vult addere, & adversùs mortis formidinem confirmare, *epist.* 102. *Cùm venerit dies ille, qui mixtum hoc divini humanique secernat, corpus hoc ubi inveni, relinquam: ipse me diis reddam. nec nunc sine illis sum, sed gravi terrenóque detineor. per has mortalis ævi moras, illi meliori vitæ longioríque proluditur. quemadmodum novem mensibus nos tenet maternus uterus, & præparat, non sibi, sed illi loco in quem videmur emitti, jam idonei spiritum trahere, & in aperto durare: sic per hoc spatium, quod ab infantia patet in senectutem, in aliam naturæ sumimur partem. alia origo nos expectat, alius rerum status. nondum cœlum nisi ex intervallo pati possumus. Proinde intrepidus horam illam decretoriam prospice: non est animo suprema, sed corpori. Dies iste, quem tanquam extremum reformidas, æterni natalis est. Depone onus. quid cunctaris, quasi non priùs quoq; relicto, in quo latebas, corpore exieris? Hæres, & reluctaris. tum quoque magno nisu matris expulsus es. gemis, ploras. & hoc ipsum flere, nascentis est. Sed tunc debebat ignosci. rudis & imperitus omnium veneras: ex materno viscerum calido mollique fomento, afflavit aura liberior. Nunc tibi non est novum separari ab eo, cujus antè pars fueris. æquo animo membra jam supervacua dimitte; & istud corpus inhabitatum diu pone. scindetur, obruetur, abolebitur. quid contristaris? ità solet fieri. pereunt semper velamenta nascentium. quid ista sic diligis, quasi tua? istis opertus es, Veniet, qui te revelet, dies, & ex contubernio fœdi atque obsidi ventris educat. Hinc nunc quoque tu, quantùm potes, subvola: jam hinc altius aliquid sublimiúsque meditare. Aliquando naturæ tibi arcana retegentur: discutietur ista caligo; & lux undique clara percutiet. tunc in tenebris vixisse dices, cùm totam lucem totus aspexeris: quam nunc per angustissimas oculorum vias obscurè intueris, & tamen admiraris tam procul. quid tibi videbitur divina lux, cùm illam suo loco videris? hæc cogitatio nihil sordidum animo subsidere sinit, nihil humile, æternitatem proponere.* Vides, quàm magnanimè, quàm magnificè se effert, dum mulierculis solamina adhibet: dum Lucilium suum altiùs erigere conatur: dum Tyranni liberto fœdissimè adulatur: ὡς χωλὸς ὑπεξαιρέσεως ἀναμφισβήτως de istis pronunciat. Verùm, ut idem ille *epist.* 82. *Magna hæc verba excidunt, cùm mors propiùs accessit.* Vis igitur, quibus animam jam agens, rationibus ac cogitationibus ipse se suffulciebat: & (si Lucretio saltem fidem adhibemus, qui de morti propinquis cecinit *l.* 3.

Nam veræ voces tum demum pectore ab imo
Ejiciuntur, & eripitur persona, manet res.)

Quid reverà Seneca ipse hac in parte senserit? Audi Lucilium suum alibi sic alloquentem, *ep.* 54. *Uni morbo quasi assignatus sum. satis apte dici suspirium potest. nullum mihi videtur molestius. aliud enim quicquid est, ægrotare est. hoc est animam agere. itaq; medici hanc, meditationem mortis vocant. faciet aliquando spiritus ille, quod sæpe conatus est. Ego verò & in ipsa suffocatione non desii cogitationibus lætis ac fortibus acquiescere. Quid hoc est? inquam. tam sæpe mors experitur me? faciat. at ego illam diu expertus sum. Quando? inquis. antequam nascerer. Mors est, non esse. id, quod antè fuit: sed quale sit, jam scio.* (ità sunt distinguenda, quæ in excusis, serie continuatâ, sensu nullo bono, leguntur) *hoc erit post me, quod ante me fuit. Si quid in hac re tormenti est, necesse est & fuisse antequam prodiremus in lucem: atqui nullam sensimus tunc vexationem. Rogo, non stultissimum dicas, si quis existimet lucernæ pejùs esse cùm extincta est, quàm antequam accenderetur? nos quoque accendimur, & extinguimur: medio illo tempore aliquid patimur: utrinque verò alta securitas est.* Libet illud Tragici ex Phœnissis hîc usurpare,

Ὦδ' Οἰδίπους πᾶ ϗ τὰ κλεῖν' αἰνίγματα;

& Homericum illud *Odyss. π. v.* 181.

Ἄλλοῖός μοι, ξεῖνε, φάνης νέον, ἠὲ πάρος περ.

quantùm enim Seneca iste ab illo mutatus; qui de *animæ immortalitate* tam erectè, tam elatè disserebat; tam disertè, tam clarè, tam fidenter pronunciabat? Etenim quid ista sunt aliud quàm quod Euripides *Troad.*

Τὸ μὴ φυῆναι τῷ θανεῖν ἴσον λέγω.
Non esse natum, & mortuum esse, idem puto.

Quod Lucretius *l.* 3.

Respice item, quàm nil ad nos antacta vetustas
Temporis æterni fuerit, quàm nascimur, antè.

Hor

Hoc igitur ſpeculum nobis natura futuri
Temporis exponit poſt mortem denique noſtram.

quod Plinius *hiſt. nat. l.* 7. *c.* 55. *Omnibus à ſupremo die eadem, quæ ante primum: nec magis à morte ſenſus ullus, aut corpori, aut animæ, quàm ante natalem.* quod ipſi denique in eadem *ad Marciam conſolatione* excidit, *c.* 19. *Mors nos in eadem tranquillitate, in qua antequam naſceremur jacuimus, reponit.* Itaque paſſim fluctuabundus, anceps, ambiguus. *epiſt.* 63. *Fortaſſe; ſi modò ſapientum vera fama eſt, recepitque nos locus alius; quem putamus periiſſe, præmiſſus eſt.* Et *epiſt.* 76. *Si modo ſolutæ corporibus animæ manent, felicior illis ſtatus reſtat, quàm eſt dum verſantur in corpore.* Idem *epiſt.* 117. *Cùm de animarum æternitate diſſerimus, non leve momentum apud nos habet conſenſus hominum, aut timentium inferos, aut colentium.* Verùm iſta ipſe rejicit, ridet, pro fabulis habet, *epiſt.* 82. & *ad Marc. c.* 19. Imò ſomnii fermè loco ponit dogma hoc ipſum, ſive ὑπόληψιν potiùs. Ità enim *epiſt.* 102. *Quomodo moleſtus eſt jucundum ſomnium videnti, qui excitat: aufert enim voluptatem, etiamſi falſam, effectum tamen veræ habentem: ſic epiſtola tua mihi fecit injuriam. revocavit enim me cogitationi aptæ traditum, & iturum, ſi licuiſſet, ulteriùs. Juvabat de æternitate animarum quærere; imò meherculè credere. credebam enim facilè opinionibus magnorum virorum, rem gratiſſimam promittentium magis quàm probantium. dabam me ſpei tantæ. — ſubitò experrectus ſum.* Ità & à Stoicis ſuis ſecedit Seneca, dum *non probatis*, utì ipſe cenſet, *aſſentitur temerè*, tum & ad Scepticos inclinat, dum in quo inſiſtat, *nihil certi* habere profitetur. Quid divinus ille Plato, aut Socrates potiùs, quo nemo in hoc negotio aut fortiùs aut fidentiùs aut efficaciùs etiam verſatus videtur? Diſſertationem ſcil. uberrimam ſpecioſiſſimámque in *Phædone* aggreſſurus his verbis præfatur: Ὡς κινδυνεύω ἐγωγε ἐν τῷ παρόντι δεῖ αὐτῷ τοῦτο ὁ φιλόσοφος ἔχειν, ἀλλ' ὥσπερ οἱ πάνυ ἀπαίδευτοι, φιλονείκως· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ὅταν δεῖ τε ἀμφισβητῆσαι, ὅπῃ μὴ ἔχει δεῖ ὧν ἂν ὁ λόγος ᾖ, ὁ φροντίζουσιν, ὅπως ἂν αὐτοὶ ἔσονται, ταῦτα δόξει τοῖς παροῦσι, τοῦτο διαπονοῦνται. καὶ ἐγώ μοι δοκῶ ἐν τῷ παρόντι τοσοῦτον μόνον ἐμείνων διοίσειν. ὁ γὰρ ὅπως τοῖς παροῦσιν ἃ ἐγὼ λέγω δόξει ἀληθῆ εἶ διαπονήσομαι, εἰ μὴ εἰη πάρεργον, ἀλλ' ὅπως αὐτῷ ἐμοὶ ὅτι μάλιστα δόξει, ὅτως ἔχειν· λογίζομαι γάρ, ὦ φίλε ἑταῖρε, (καὶ θέασαι ὡς πλεονεκτικῶς) εἰ μὲν τυγχάνει ἀληθῆ ὄντα ἃ ἐγὼ λέγω, καλῶς δὴ ἔχει τὸ πειθέσθαι· εἰ δ' ἀπιστόν ὅτι τελευτήσαντι, ἀλλ' ἓν γοῦν γε τοῦτον τὸν χρόνον αὐτὸν τὸν πρὸ θανάτου ἧττον τοῖς παροῦσιν ἀηδὴς ἔσομαι ὀδυρόμενος· ἢ δ' ἀγνοιά μοι αὕτη ὑ ξυνδιατελεῖ (κακὸν γὰρ ἂν ἦν) ἀλλ' ὀλίγον ὕστερον ἀπολεῖται. Quid illa ejuſdem in *apologia* extrema? Ἀλλὰ γὰρ ἤδη ὥρα ἀπιέναι, ἐμοὶ μὲν ἀποθανουμένῳ, ὑμῖν δ' βιωσομένοις· ὁπότεροι δ' ἡμῶν ἔρχονται ὅπῃ ἄμεινον πρᾶγμα, ἄδηλον παντὶ πλὴν ἢ τῷ θεῷ. *Sed tempus eſt jam hinc abire, me, ut moriar, vos, ut vitam agatis: utrum autem ſit melius, Dii immortales ſciunt; hominem quidem ſcire arbitror neminem.* Cicer. *Tuſc. l.* 1. qui & ipſe in hoc argumento *probabilia tantùm conjecturâ ſequi* ſe profitetur, *cùm ultrà quò progrediatur, quàm ut veriſimilia dicat non habeat; certa dicturos, qui & percipi ea poſſe dicunt, & ſe ſapientes eſſe profitentur.* Quò faciunt & quæ loco ſuprà dicto Socrates ille idem paulò antè poſuerat: Τὸ γάρ τοι θάνατον δεδιέναι, ὦ ἄνδρες, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν, ἢ δοκεῖν σοφὸν εἶ μὴ ὄντα. δοκεῖν γὰρ εἰδέναι ἐστὶν ἃ οὐκ οἶδεν· οἶδε μὲν γὰρ οὐδεὶς τὸν θάνατον, &c. Diſſertationem deniq; de argumento hoc ſuam, his tandem verbis (quod & Lactantio, *Inſtitut. l.* 7. *c.* 8. obſervatum) concludit, *Harum ſententiarum quæ vera ſit, Deus aliquis viderit.* quid ſunt autem, inquam, hæc omnia, niſi ignorantiæ hac in re propriæ ingenua confeſſio, claram ſatìs & illorum perſtrictionem in ſe continens, qui certi aliquid de ea ſtatuerent? Nec ſunt aliuſmodi, quæ in Phædone Magnus idem ille de ſe, ad ſuos; Νῦν ὑ ἔυ ἴσθ', ὅτι παρ' ἄνδρας τε ἐλπίζω ἀφίξεσθαι ἀγαθούς· καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἂν πάνυ διϊσχυρισαίμην. ubi & de ſtatu animæ poſt mortem diſſertationem illam prolixam ſic claudit: Καλὸν τὸ ἄθλον, καὶ ἡ ἐλπὶς μεγάλη. τὸ μὲν δὴ ταῦτα διϊσχυρίζεσθαι ὅτως ἔχειν ὡς ἐγὼ διεληλυθα, ἀ πρέπει νῦν ἔχοντι ἀνδρὶ. ὅτι μέντοι τι ἢ ταῦτ' ὀρθῶς, ἢ τοιαῦτ' ἄττα, περὶ τὰς ψυχὰς ἡμῶν καὶ τὰς οἰκήσεις, ἐπεί τοι ἀθανατόν γε ἡ ψυχὴ φαίνεται ἔσα, τοῦτο καὶ πρέπειν ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ ἄξιον κινδυνεῦσαι οἰομένῳ ὅτως ἔχειν. καλὸς γὰρ ὁ κίνδυνος. Sunt enim utique & hæc, prout priora illa, optantis ſperantíſq; potiùs, quàm ſpondentis ſtatuentíſve, vera eſſe quæ opinatur: & in minore damno ponentis, etiamſi falſa autumet. Scitè proinde Tert. de anim. *c.* 1. *Adeò omnis illa tunc ſapientia Socratis, de induſtria venerat conſultæ æquanimitatis, non de fiducia compertæ veritatis.* Ità ſummi illi philoſophi, ſapientiæ nomine turgidi, animæ æternitatem vitámq; futuram, *fide dimidiatâ*, ut Minutius loquitur, credebant, & quaſi per nebulam iſta intuebantur; conjecturis meris atq; humanis ſuſpicionibus nitentes. At nos Chriſtiani λόγον βεβαιότερον, cui inſiſtamus, habemus, ut Petrus *ep.* 2. *c.* 1. *v.* 19. quibus *non caro & ſanguis*, ſed *Deus Pater, qui in cœlis eſt*, Matth. *c.* 16. *v.* 17. & *filius*, qui *in ſinu patris exiſtit*, Joan. *c.* 1. *v.* 18. & ſpiritus, qui τὰ βάθη τοῦ θεοῦ *ſcrutatur ad* Cor. *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 10. ea liquidò patefecerunt. Quo nomine nobis virtutis, veritatis, fidei, pietatis, ſanctitatis ſanctè colendi neceſſitas major incumbit; qui iſtarum præmia, fide certâ ſubnixi, ſpiramus. *Rom. c.* 8. *v.* 24, 25. & *Hebr. c.* 11. *v.* 1. nec *ſpes* nobis *incerti*, ut illis, quod *Senec. ep.* 10. Sed certiſſimi *nomen eſt boni. Rem. c.* 5. *v.* 5. Præſertim cum illi, præmiorum iſtorum

ſtorum incerti, iſtis tamen etiam ad mortem uſq; Haborandum atque inhærendum cenſuerint.

Θάπτεται ἐν τοῖς τρεφομένων σώμασι | Alluſiſſe videtur huc in dogmate Pythagorico explicando Ovidius *Metamorph. l.* 15. *v.* 84.

Heu, quantum ſcelus eſt in viſcere viſcera condi ;
Congeſtóque avidum pingueſcere corpore corpus ?

Clariùs de Metio Suffetio Ennius *annal. l.* 2. apud Priſcian. *l.* 6.

Vulturis in ſylvis miſerum mandebat hemonem.
Heu, quàm crudeli condebat membra ſepulcro ?

Lucret. *lib.* 5. de homine à feris diſcerpto ac depaſto ;

Pabula viva feris præbebat dentibus hauſtus,
Viva videns vivo ſepeliri viſcera buſto.

Attius Atreo, apud Ciceron. *Offic. l.* 1.

Natis ſepulcrum eſt ipſe parens.

Naſo de Tereo *Metamorph. l.* 6.

Flet modo, ſeque vocat buſtum miſerabile nati.

Lycophron de Pelope :

Οὗ πάπτον ἐν γαμφαῖσιν ἐνναία ποτὲ
Ἔρεμνον ἐεννὺς θυεία ξιφηφόρος,
Ἄσαρκα μυΐλας ἐτύμβευσεν τάφῳ,
Τὸν ὠλενίτιν χόνδρον ἐνδαιδαλμένον.

Cujúſque avum quondam in molaribus ſuis
Hercynna Educa, quæ gerit ſeceſpitam,
Fartim minutal frendicans, tumulo indidit,
Humeri vorax epulata cartilaginem. Scal.

Idem de cadaveribus à feris dilaniatis & devoratis :

Πολλῶν γὰρ ἐν κολαιχόοις τυμβεύσεται,
Βρωθεὶς πολυτρήχοισι καμπίων γνάθοις
Νήστιμος ἰσμός.——

Nam plurimarum ventre funerabitur
Serratidentum fauce camparum abditum
Examen ingens.——

Et de Saturno :

Τύμβῳ γενὼς πέπτωκεν ὠμόφρων σπορᾶς.

Prolis ſepulcrum triſte ſemiferus ſuæ. Joſ. Scal.

De ſe Ignat. *ad Roman.* κολακεύσατε τὰ θηρία, ἵνα μοι τάφος γένωνται, καὶ μηδὲν καταλίπωσιν ἀπὸ τοῦ σώματός μου, ἵνα μὴ κοιμηθεὶς, βαρύς τινι ὦ περισπούδαστος. Val. Max. de Artemiſia *lib.* 4. *c.* 6. *Quid de illo inclyto tumulo loquare, cùm ipſa Mauſoli virum ac ſpirans ſepulchrum fieri concupierit, eorum teſtimonio, qui tam extincti oſſa potione aſperſa bibiſſe tradunt ?* Apul. *fab. Miles. l.* 5. *At hîc jam tua eſt exiſtimatio, utrùm ſororibus pro tua cara ſalute ſolicitis adſentiri velis, & declinatâ morte nobiſcum ſecura periculi vivere, an ſæviſſimæ beſtiæ ſepeliri viſceribus.* Quintilian. *declamat.* 12. *Æſtuent adhuc intra pectus ſepulta ventribus noſtris cognata viſcera.* Nicol. Clemang. *epiſt.* 33. *Patre in ſcropharum alvis impiiſſimâ crudelitate ſepulto.* Neocericus innominatus ;

Alit cadaver alites, alit feras :
Vivum ſepulcrum mortuo ſic obtigit.

Prout & Andreas Cæſar *in Apocal. c.* 16. *A canibus devoratos, canum ventres viva ſepulcra ſortitos.* Quod Τρηκνίαν ταφὼ, Diogenes dixit. Stob. *tom.* 2. *tit.* 123. eò quòd Hyrcanis id ſolenne in propinquis ſuis ; qui & eo fine canes alebant, quos κυνίας ἐνταφίους nuncupabant. Ex Oneſicrito Strabo *geogr. l.* 11. Hâc ratione γύπες, ἔμψυχοι τάφοι Gorgiæ dicti : quem eo nomine perſtringit Hermogen. *de ideis l.* 1. *c.* 5. & Dionyſ. Longin. *de ſublim.* Venter item τάφος καὶ πάλαιστρος, non *buſtum* aut *ſepulcrum* tantùm, ut ſuprà, ſed *Orcus* & *Tartarus* Plut. *Conviv.* Τῷ γὰρ ὄντι τοῦτό ἐστι τὸ μίασμα τῆς σαρκὸς ἡμῖν, καὶ ὁ τάρταρος, ὡς ἐν Ἅιδῃ, δεινῶν πινων ῥευμάτων, καὶ πυρίμαλος ὁμοῦ καὶ πυρὸς συμπεφυρμένου, καὶ νεκρῶν πελάσεως. *Ciborum conditura,* ἐνταφιασμός. Idem *de eſu carn. orat.* 1. Ἡμεῖς ὑπὸ ὕπνου ἐν τῷ μαφόρτῳ τρυφῶμεν, ὥστε ὄψον τὸ κρέας περσαγορεύομεν, εἶτα ὄψων ἐπὶ αὐτὸ τὸ ὄψον λεόμεθα, ἀναμιγνύντες ἔλαιον, οἶνον, μέλι, γάρον, ὀξος ἡδύσμασι Συριακοῖς, Ἀραβικοῖς, ὥσπερ ὄντως νεκρὸν ἐνταφιάζοντες. Et Porphyr. *de abſtinent. l.* 2. Ἦτε γὰ ὁ τῦ παιδὸς ἱερεὺς, αὐτὸς τάφος γίγνεται νεκρῶν σωμάτων ὑπομένει ; Ità denique de Jona à balena abſorpto Baſil. Seleuc. *orat.* 12. Ὧ Ἰωνᾶς ἐν ζῶντι τάφῳ φερόμενος, νηχόμενον οἰκῶν δεσμωτήριον, ἐγκαυκώμενον φάρυγξι θανάτου χρεῖον οἰκῶν, νεκρῶν παιδοχεῖον, ὃ ζώντων, οἰκῶν γαστέρα θανάτου μητέρα.

Καὶ ὅμως λέγεται ἡ χάρις αὐτὴ | Forſan αὐτὰ, ut de *ventre* intelligatur : alioqui de terra ſumendum fuerit. De *ventre* autem feſtivè Diphilus in *Paraſito* apud Athen. *l.* 6.

——παλαιπωρώτερον ἐδέν ὅτι γὸ
Τῆς γαστρὸς, εἰς ὃν πορῶτον ἂν πάντ' ἐμβάλοις,
Ἀλλ' ἄχ ἕτερον ἀγγεῖον. ἐν πήρᾳ φέρεις
Ἄρτους ἄν, ἀλλ' ἐ ζωμὸν, ἢ διαφθερεῖς·
Εἰς ἀυρίδα μάζας ἐμβαλεῖς, ἀλλ' ἐ φακῆ·
Οἰνάριον εἰς λάγηνον, ἀλλ' ἐ χάρακα.
Εἰς πῦρ θεοῖς ἐχθρὸν ἢ ταύτῃ ἐισφορεῖς
Τὰ πάνθ' ἑαυτοῖς ἐδὲν ὁμολογούμενα.

——*nam certè ventre nihil eſt miſerius :*
In illum cuncta conjicis : at in vas aliud
Idem non liceat : panem fers in manticâ,
Jus non fers ; aliter manticam corruperis :
In utrem villum immittis, non & carabum.
At in illum Diis inviſum compingi ſolent
Etiam quæ inter ſe nil habent commercii. Grot.

Alius quidam :

Heu, quàm ſtupenda nos agit voracitas !
Quicquid ferarúmve, pecoriſve paſcitur,
Quicquid volucrum aerem pennis quatit,
Quicquid profunda piſcium maria incolit,
Quicquid reponit terra frugum, fructuum,
Noſtris id omne ut ſepeliatur ventribus ?

Seneca *epiſt.* 89. *Profunda & inſatiabilis gula, hinc maria ſcrutatur, hinc terras. alia hamis, alia laqueis,*

queis, alia retium veritis generibus cum magno labore perſequitur. nullis animalibus, niſi ex faſtidio, pax eſt.

Δέχεται | indè αἱ τῆς γαστρὸς δεξάμεναι. Philo de agric. Ἡ μὲν γὰρ γῆ πᾶν σπόριον τε καὶ ποτὸν ἀφελῶς οὐδὲν ὁρμήσασα, τάτ' ἤδη συγκεκριθέντα ἐπιλέξεται, καὶ πᾶναν ἄληκτον καὶ ἄπαυστον ἴσχει τὴν ἀπόντων, ὡς καὶ αἱ τῆς γαστρὸς ἀποπληρωθῶσι δεξάμεναι, μαρχῶσαν ἔτι καὶ μαιμῶσαν τὴν ἀεὶ κενὴν ἐπιθυμίαν ἀνελλέπεσι καὶ ἀνιφοιτᾷν, μή τί πᾳ παρεφαδὲν λείψανον ἄφετον, ἵνα καὶ τοῦτο παμφάγε πυρὸς δίκην ἐπιλιχμήσηται.

Διὰ τὰς ἐξαιματώσεις | ad verbum, *ob ſanguificationes*: quia pars nimirum in ſanguinem convertitur. Alex. Aphrodiſſ. *problem. l.* 1. *q.* 118. Vegetativæ animæ operationes recenſens; τὰς πέψεις τὴν τροφῶν, καὶ τὴν χυμῶν τὰς μεταβολὰς, καὶ τὰς ἐξαιματώσεις, καὶ ἀναδόσεις, τὰς θρέψεις, τὰς ὁμοιώσεις. Galen. *ad Glauc. l.* 2. Γεννᾶσι δ' ἡμῖν τὸ μελαγχολικὸν περίττωμα ἐν ἅπασι καὶ τὴν ἐξαιμάτωσιν, ἀνάλογον τῇ καὶ τὸν οἶνον τρυγί. Et inde ἡ ἐξαιματωτικὴ, *ſanguinem generandi facultas*. Aphrodiſſ. *ibid. l.* 2. *q.* 63. Ἡ θερμὴ καὶ ὑγρὰ συμμέτρως κρᾶσις τοῦ ἥπατος βλαστάνει τὴν ἐξαιματωτικὴν δυνάμιν, ἣ φυλάσσει κατὰ πᾶσι· ἡ δὲ ἐξαιματωτικὴ γονὰ τὴν ἐξαιμάτωσιν· ἡ δ' ἐξαιμάτωσις, δείκνυσι τὸ ἔργον, αὐτὸ τὸ αἷμα. Idem & αἱμάτωσις. Galen. *de dogmat. Hipp. & Plat. l.* 8. *c.* 7. Ἡ πέψις ἡ σπόρων, ἢτ' ἀνάδοσις, ἢδ' αἱμάτωσις, ἢτε θρέψις. Idémque, Αἱματοῦται ἡ τροφὴ καὶ τὸ ἧπαρ. *In jecore alimentum in ſanguinem vertitur.* Scitè Clemens Alex. *pædag. l.* 1. *c.* 6. ut oſtendat ex ſanguine lac conſiſtere. Εἰ τοίνυν ἡ μὲν κατεργασία τῆς τροφῆς ἐξαιματοῦται, τὸ δὲ αἷμα ἐκγαλακτοῦται, παρακολουθεῖ γίνεσθαι τὸ αἷμα τὸ γάλακτος. Et mox, ut totam corporis humani fabricam ex ſanguine; καὶ δὴ τὸ καθ' ἡμᾶς σῶμα πρῶτον ὑγρὸν ὄτι σύστασις γαλακτοειδής. ἔπειτα ἐξαιματωμένη σαρκοῦται ἡ σύστασις αὕτη· πηγνυμένη δὲ ἐν τῇ ὑστέρᾳ ὑπὸ τοῦ φυσικοῦ καὶ θερμοῦ πνεύματος, ὑφ' οὗ διαπλάττεται τὸ ἔμβρυον, ζωογονεῖται. Vide *l.* 10. § 25.

Εἰς τὸ ἀερῶδες ἢ πυρῶδες | ſcil. διὰ τῶν ἀτμίδων καὶ τῶν ἀναθυμιάσεων, *per vapores & exhalationes*, quorum illi ad *aëream*, an *aqueam* potiùs, iſtæ ad *igneam* naturam propiùs accedunt. Vide Ariſtot. *meteor. l.* 1. *c.* 3.

Διαίρεσις εἰς τὸ ὑλικὸν καὶ εἰς τὸ αἰτιῶδες | hoc eſt, *in materiam & formam*, ut vulgò dicitur. De eadem hac diviſione monet & *l.* 7. § 29. & *l.* 8. § 11. & *l.* 12. § 29. addit tamen membrum tertium, τὸν ἀναφορέα, *l.* 12. § 10. & quartum etiam, τὸν χρόνον, *ibid.* § 18. Verùm iſta duo ſunt τῶν ἔξω τοῦ ὑποκειμένου. duo illa tantùm τὰ συνιστάντα. Laërt. *l.* 7. in Zenon. Δοκεῖ δ' αὐτοῖς ἀρχὰς εἶναι τῶν ὅλων δύο, τὸ ποιοῦν, καὶ τὸ πάσχον. τὸ μὲν οὖν πάσχον εἶναι τὴν ἄποιον οὐσίαν, τὴν ὕλην· τὸ δὲ ποιοῦν, τὸν ἐν αὐτῇ λόγον, τὸν θεόν. τοῦτον γὰρ ὄντα αἴδιον διὰ πάσης αὐτῆς δημιουργεῖν ἕκαστον. Vide *l.* 12. § 30. Seneca *epiſt.* 64. *Dicunt Stoici noſtri, duo eſſe in rerum natura, ex quibus omnia fiant, cauſſam & materiam. materia jacet iners, res ad omnia parata, ceſſatura, ſi nemo moveat. cauſſa autem, id eſt, ratio, materiam format, & quocunque vult verſat: ex illa varia opera producit.* Et poſt aliis verbis: *Nempe univerſa ex materia & ex Deo conſtant. Deus iſta temperat, quæ circumfuſa rectorem ſequuntur & ducem. Potentius autem eſt quod facit, quod eſt Deus, quàm materia, patiens Dei.* Lactant. *Inſtit. l.* 7. *c.* 3. *Stoici naturam in duas dividunt partes. unam, quæ efficiat; alteram, quæ ſe ad faciendum tractabilem præſtat. in illa prima eſſe vim faciendi; in hac materiam: nec alterum ſine altero eſſe poſſe.* Reliqua paulò pòſt exhibebimus.

§ 22. Μὴ ἀποῤῥέμβεσθε | Vide *ad l.* 2. § 7. *ne aberres, vel tantillum, aut ab æquitate in conatibus, aut à veritate in aſſenſionibus.*

Ἐπὶ πάσης ὁρμῆς τὸ δίκαιον ὑποδύεται | Vide Senec. *ep.* 89. *infr. ad* § 32.

§ 23. Πᾶν μοι σωφρονίζει, ὅ σοι εὐάρμοστόν ὄζι, ὦ κόσμε | quia nimirum ipſe mundi pars ſum. Mundus autem Stoicis Deus ipſe. Vide *ad l.* 10. § 21. Plut. *de Philoſoph. placit. l.* 1. *c.* 7. Θεὸν καὶ κόσμον, καὶ ἀστέρας, καὶ τὴν γῆν λέγουσι τὸν δ' ἀνωτάτω πάντων, νῦν ἐν αἰθέρι. Epiphan. *hæreſ. præfat.* Στωικοὶ τὸν αἰθητὸν τοῦτον κόσμον θεὸν νομίζουσιν. & *l.* 1. *hær.* 5. de eiſdem: Φάσκοντες εἶναι νῦν τὸν θεὸν, ὃ πανὸς τοῦ ὁρωμένου κύτους, ὑφανοῦ τε φημὶ καὶ γῆς, καὶ ἄλλων, ὡς ἐν σώματι ψυχή. Arius Didymus in *epitom.* apud Euſeb. *præpar. l.* 15. *c.* 11. Οἱ Στωικοὶ δ' ὅλον τὸν κόσμον, σωτῆρα τοῖς μέρεσιν αὐτοῦ, προσαγορεύουσι θεόν. Seneca *quæſt. nat. l.* 2. *c.* 45. *Vis Deum mundum vocare? non falleris. Ipſe enim eſt totum quod vides, totus operibus ſuis inditus, & ſe ſuſtentans vi ſuâ.* Idem *epiſt.* 94. *Totum hoc, quo continemur, & unum eſt. & Deus eſt: & ſocii ejus & membra ſumus.* Manil. *aſtronom. l.* 1.

Quâ pateat mundum divino numine verti,
Atque ipſum eſſe Deum.——

Plin. *nat. hiſt. l.* 2. *c.* 1. *Mundum & hoc, quod nomine alio cœlum appellare libuit, cujus circumflexu teguntur cuncta, numen eſſe credi par eſt.* Pertinet huc Æſchyli illud, apud Clement. *Strom. l.* 5. & Euſeb. *præpar. l.* 13. *c.* 13.

Ζεύς ὄζιν αἰθὴρ, Ζεὺς δὲ γῆ, Ζεὺς δ' οὐρανός·
Ζεύς τοι τὰ πάνθ', ὅ' ὥ τι καὶ δι' ὑπερτίθεται.
Æthera, tellúſque, & poli arx eſt Jupiter:
Eſt cuncta; & iſtis quicquid eſt ſublimius.

Cui affine Ennii illud ex *Epicharmo* à Varrone laudatum. *l.* 4.

Iſtic eſt is Jupiter, quem dico, quem Græci vocant

Aerem; qui ventus est, & nubes, himber postea,
Atque ex himbre frigus; ventus pòst fit, aer denuo.
Hæcce propter Jupiter sunt ista, quæ dico tibi.

Pertinent & Euripidis illa toties repetita, à Cicerone *de natura Deor. l.* 2. § 65. Plut. *de exil. ad princ. indoct.* & *physic. quæst.* 29. Lucian. *Jove Tragœd.* Athenag. *in legat.* Clem. Alex. *hortat.* & *Strom. l.* 5. Euseb. *præpar. l.* 13. *c.* 13. Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 3. aliis.

Ὁρᾷς τὸν ὑψῆ, τὸν δ' ἄπειρον αἰθέρα,
Καὶ γῆν πιέζ ἔχονθ' ὑγρᾶς ἐν ἀγκάλαις;
Τοῦτον νόμιζε Ζῆνα, τὸν δ' ὑγρᾶ θεόν.

Quod Cicero licentiùs vetit;

Vides sublime fusum immoderatum æthera,
Qui tenero terram circumvectu amplectitur,
Hunc summum habeto divûm, hunc perhibeto Jovem.

castigatiùs Grotius:

Sublime fusum cernis immensum æthera,
Cujus tenetur uvidis amplexibus
Terra? hoc putato numen, hoc perhibe Jovem.

Et ex Euripide Ennius in *Thyeste* (unde & ex Euripidis tragœdia cognomine fuisse desumpta, proclivis est conjectura) apud Cicer. *de nat. Deor. l.* 2. & 3. Apul. *de mund.* Festum in *sublime*:

— *adspice hoc*
Sublime candens, quem vocant omnes Jovem.

Uterque Chrysippum expressit; qui, ut Cicero ibidem, *disputavit, Æthera esse eum, quem homines appellant Jovem.* Quod & Plato Comicus;

Ἀὴρ, ὃν ἄν τις ὀνομάσειε κἀ Δία.
Aer, quem nuncupare quis Jovem queat.

Respexit eadem & Lucretius verbis versibúsque illis *lib.* 5.

Denique jam tuere hoc, circum superáque, quod omnem
Continet amplexu terram: quod procreat ex se
Omnia; quod quidam memorant; recipitq; perempta.

Cato apud Lucan. *l.* 9.

Jupiter est quodcunque vides, quocunque moveris.

Idem de *Deo* dogmà Judæis Ethnici affingebant. cùm enim simulacra nulla admitterent, manus tantùm inter precandum cœlos versùs expanderent, *Cœlum eis* pro *numine* habere autumabant. Diodorus Sic. *l.* 40. apud Photium *cod.* 244. de Mose Judæorum legislatore verba habens; Ἄγαλμα δὲ θεῶν τὸ σύμπολον οὐ κατεσκεύασε, διὰ τὸ μὴ νομίζειν ἀνθρωπόμορφον εἶναι τὸν θεόν· ἀλλὰ τὸν περιέχοντα τὴν γῆν ὑγρὸν μόνον εἶναι θεόν, καὶ τῶν ὅλων κύριον. Indè illud Juvenalis *Sat.* 14.

Nil præter nubes, & cæli numen adorant.

Cœli numen, i. e. cœlum ipsum, quod numen illis est. ut numina Deorum, pro Diis ipsis. quo modo de Judæis iisdem Petronius,

Et cæli summas advocet auriculas.

quanquam nec desunt, qui *lumen* legant. Sed ad exteros, Stoicos maximè, redeamus. Varro apud Aug. *de Civit. Dei l.* 7. *c.* 6. *Deum se arbitrari animam mundi: & hunc ipsum mundum esse Deum.* quæ verba explicans Augustinus: *Sicut hominem sapientem, cùm sit ex animo & corpore; tamen ab animo dicimus sapientem: ità mundum Deum dici ab animo, cùm sit ex animo & corpore.* Ea explicatio Augustiniana lucem dat verbis, cùm Chrysippi apud Ciceronem, ubi suprà; *Vim divinam in ratione esse positam, & universæ naturæ animo atque mente: ipsúmque Mundum Deum dici, & ejus animi fusionem universam.* tum & Senecæ *quæst. nat. præfat. Quid est Deus? Mens universi. Quid est Deus? Totum, quod vides; & quod non vides, totum.* Atque hæc est διαίρεσις εἰς τὸ ὑλικὸν καὶ τὸ αἰτιῶδες, de qua *supr.* § 21. Distinctiùs paulò Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Λέγουσι δὲ κόσμον τειχῶς αὐτόν τε τὸν Θεὸν, ἐκ τῆς ἁπάσης οὐσίας ποιὸν (licut πρὸς ὕλαν ἄποιον contrà dicunt) ὃς δὴ ἄφθαρτός ἐστι καὶ ἀγέννητος, δημιουργὸς ὢν τῆς διακοσμήσεως· καὶ αὖπάλιν ὅ πρὸς διακόσμησιν ἅμα αἰτίων καὶ τέλειον, τὸ συνεκτικὸς ἅπαντος ἄμφοιν. Verùm sexfariam dici Κόσμον, sive Mundum, ex Diodoro monet Jos. Scalig. quem vide sis *ad Manil. l.* 5. ubi inter cætera, Κόσμος, ὄξιν ὁ διακοσμήσας πάντα· ἔοικε δὲ νῦν ἡ περίοικα λέγειν.

Οὐδέν μοι πρόωρον, οὐδὲ ὄψιμον, τὸ σοὶ δοκοῦν | Propert. *l.* 3. *eleg.* 3.

Optima mors, parcâ quæ venit ipsa die.

i. e. τῇ προφανείᾳ. Scalig. de cæteris singulis pariter. Ità *l.* 11. § 13. ὃ δὴ λέγει τὸ νῦν τῇ ἅμα ὅλων φύσει ἔυκαιρον;

Πᾶν μοι καρπὸς | Ità *l.* 2. § 3. Παντὶ δὲ φύσεως μέρει ἀγαθὸν, ὃ φέρει ἡ τοῦ ὅλου φύσις. & *lib.* 10. § 20. Συμφέρει ἐκάστῳ, ὃ φέρει ἑκάστῳ ἡ τῶν ὅλων φύσις. καὶ τότε συμφέρει, ὅτε ἐκείνη φέρει. καρπὸς autem ilticè pro *emolumento*, quod ex re quapiam provenit, ut fructus ex stirpe vel arbore. Ità Apostol. *ad Philip. c.* 1. *v.* 22. καὶ τοῦτό μοι καρπὸς ἔργου. καρπὸς ἔργου, quod *operæ pretium* Latinis. Vide *l.* 6. § 30.

Ὦ φύσις | quomodo *Mundum*, ità & *Naturam Deum* dicebant. Senec. *de benefic. l.* 4. *c.* 7. *Quid enim aliud est Natura quàm Deus, & divina ratio, toti mundo & partibus ejus inserta?* & *quæst. nat. l.* 3. *c.* 45. *Vis illum Naturam vocare? non peccabis. est enim ex quo nata sunt omnia, cujus spiritu vivimus.* Ità isti (Lactantii sunt verba superiùs paulo positis statim subjuncta) *uno Naturæ nomine res diversissimas comprehenderunt, Deum & Mundum, artificem & opus. dicúntque alterum sine altero nihil posse; tanquam Natura sit Deus Mundo permistus. nam interdum sic confundunt, ut sit Deus ipsa mens Mundi, & Mundus sit corpus Dei.*

Ἐκ σοῦ πάντα, ἐν σοὶ πάντα, εἰς σὲ πάντα | Meliùs ista Apostolus noster de *Deo, ad Rom. c.* 11. *v.* 36. Ὅτι ἐξ αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα. Vide *l.* 12. § 26. Pacuvius *Chryse* apud Varron. *ling. Lat. l.* 4. & Cicer. *de divinat. l.* 1. & 2.

Hoc

Hoc vide circum, supráque, quod complexu continet
Terram: noſtri cælum memorant, Graii perhibent
Æthera.
Quicquid eſt hoc, omnia id animat, format, auget,
alit, creat,
Sepelit, recipitque in ſeſe omnia; omniúmque idem eſt
pater.
Indidémque eadémque oriuntur, de integro eadémque
occidunt.

Iſta enim cum primis illis connexa vult Joſ. Scalig. quæ Voſſius mavult adnecti verſiculo ejuſdem illi ex Nonio, & Varrone *ibid.* (*jugat.*

Mater eſt terras; eas parit corpus, animam æther ad-

Ἐν σοὶ πάντα | Ἐκτὸς γὰρ τῶν παντὸς οὐδέν. οὐ γὰρ τί ὄζειν, ἐν τῷ παντί ὄζει. Ocellus Lucan. *de univerſ. c.* 1. § 8.

Ὦ πόλι φίλη Κέκροπος | Ex Tragœdo aliquo, de Civitate Athenienſi dictum.

Ὦ πόλι φίλη Διός | Mundum appellat Διὸς πόλιν. quomodo & Dio Pruſ. *orat.* 36. Τῦ Διὸς πόλιν μᾶλλον ἢ οἶκον, quippe cujus ipſe Rex ſit potiùs, quàm paterfamilias: etiamſi Epictet. *l.* 3. *c.* 22. Ἐν τῇ μεγάλῃ πόλει ταύτῃ ἔστι πῆ καὶ οἰκοδεσπότης. Eſtque reverâ illa Διόσπολις multò potiùs nuncupanda, quàm illa Ægyptiaca, de qua Stephanus Byzant. Verùm potiore adhuc jure, ἡ τῦ Θεῦ πόλις illa, de qua Pſaltes *pſalm.* 87. *v.* 3. Apoſtolus *ad Hebr. c.* 12. *v.* 22. Joannes, *Apoc. c.* 3. *v.* 12.

§ 24. Ὀλίγα φρῆναι, φησὶν, | *dicere ſolent.* Caſ. φασὶ. imò, *inquit ille*, φησί. Quis autem hoc dixerit, docet nos Senec. *de ira l.* 3. *c.* 6. *Proderit nobis illud Democriti ſalutare præceptum, quo monſtratur tranquillitas, ſi neque privatim, neque publicè multa, aut majora viribus noſtris egerimus.* Et *de tranquill. c.* 12. *Hoc ſecutum puto Democritum, ità cæpiſſe*; (hoc eſt, volumen egregium, quod περὶ εὐθυμίας inſcripſit, ut Sen. *ibid. c.* 2. ab hoc monito exorſum) *Qui tranquillè volet vivere, nec privatim agat multa, nec publicè.* Græca integra exhibet Stobæus *tom.* 1. *tit.* 100. Τὸν εὐθυμεῖσθαι μέλλοντα, χρὴ μὴ πολλὰ πράτειν, μητὲ ἰδίᾳ, μητὲ ξυνῇ, μηδ' ὅσα ἂν φερτὰ, ὑπέρ τε δύναμιν αἱρεῖσθαι τῷ ἑαυτῦ καὶ φύσιν. Marcus noſter, *lib.* 3. § 5. Μητὲ πολυπράγμων, μητὲ πολυφεόγμων ἔσο. Euripides pariter:

Ὁ πολλὰ φρονῶν, οὐκ ἐν ἀσφαλεῖ βίῳ.
Res agere multas, tuta vitæ haud eſt via. Lipſ.

Idémque *Antiopâ*: apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 58.

Ὅστις δ' ἀφρονεῖ πολλὰ, μὴ φρονεῖν παρὸν,
Μῶρος, παρὸν ζῆν ἡδέως ἀφροσύνομαι.
Qui multa ſatagit, nulla ubi neceſſitas,
Quum ſuaviter, agens nil, vivat, deſipit.

Et in Oenomao:

Ὁ πλῆσα φρονῶν, πλεῖθ' ἁμαρτάνει βέλτιον.
Peccare quiſque plus ſolet, quò plus agit. Grot.

Verùm Democriti illud rejicit Plutarch. *de tranquil.* in ipſo ferè libri limine. Ὁ μὲν ἓν εἰπὼν, ὅτι δεῖ τὸν εὐθυμεῖν μέλλοντα, μήτε πολλὰ πράτειν, μήτε ἰδίᾳ, μήτε ξυνῇ, φερτὸν μὲν ἡμῖν πολυτελῆ τὴν εὐθυμίαν κατέθηκεν, ἡμιόλιον οὐσίαν ἀπεργαζόμενον. ἔπειτα καὶ φιλοδόξους ὄζει, τὸ εὐθυμεῖν τῦ μὴ πολλὰ πράτειν ἀντιτάττων. ἔστι γὰρ εὐθυμοτέρους ἴδειν γυναῖκας ἀνδρῶν, οἰκείᾳ τὰ πολλὰ συνύσας. εἰσὶ δ' οἳ καὶ τὸ μὴ φιλοσοφεῖν αὐτὸ πολλάκις εἰς ἀθυμίαν κατίθηκεν. Nec abs re Ennius in *Iphigenia*, apud Gellium *lib.* 19. *c.* 10.

Otio qui neſcit uti, plus habet negotii,
Otii minus, quàm cùm eſt negotium in negotio.
Nam cui quod agat inſtitutum eſt, nullo negotio
Id agit, ſtudet ibi; mentem atque animum delectat
ſuum.
Otioſo in otio animus neſcit quid quidem velit.
Hoc ità eſt: neque domi nunc nos neque nunc militiæ
ſumus.
Imus huc, hinc illuc, cùm illuc ventum eſt, ire illinc
lubet.
Incertè errat animus; præterpropter vita vivitur.

Ità verſus elegantes ſanè ſed miſerè deartuatos refingunt collatis ſymbolis viri clariſ. Hug. Grotius, Cl. Salmaſius. & Joan. Voſſius; qui Chori verba eſſe monet, qui militibus conſtabat Græcis, de otio ſuo, dum ob maris malaciam Aulide moram trahebant conquerentium. Sed & Marcus hìc Democriti præceptum refingit, & ad recti normam τεχνικῶς πάνυ defingit. Vide & *l.* 3. § 5.

Μήποτε ἄμεινον, τ' ἀναγκαῖα φρονεῖν | Fruſtra Xylander, quem & Caſ. eſt ſecutus, iſta, dum Marci mentem non eſt aſſecutus, immutavit, & conjecturam ſuam in textum intulit, μηδὲν ἄμεινον τῶν ἀναγκαίων φρονεῖν. At Marcus; Democritus, inquit, *conſulit ei, qui tranquillum animi ſtatum obtinere vult, ut nè multa agat: at tu vid', nè ad hunc finem conducat potiùs, ut neceſſaria quis agat, & quæ conſtitutioni ſuæ ſunt accommoda.* Deeſt ὄρα, vel βλέπε, vel ejuſmodi quippiam: quod non animadverſum Xylandrum in fraudem induxit. Prout & ſimilis elipſis ab Apoſtolo uſurpata, *ad Tim. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 25. in verbis ſuis; Ἐν πραΰτητι παιδεύοντα τῦς ἀντιδιατιθεμένους, μήποτε δῷ αὐτοῖς ὁ Θεὸς μετάνοιαν, &c. *cum lenitate erudientem eos*, expectando ſive experiendo, *num aliquando Deus illis ſit reſipiſcentiam daturus*; non obſervata, vulgato interpreti impoſuit, anſámq; dedit vertendi, *Eis qui reſiſtunt, nequando Deus det illis pœnitentiam*, quaſi eo modo dictum ſit, quo illud Matth. *c.* 13. *v.* 15. μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ σιωσι τοῖς ὠσὶ καὶ ἐπιστρέψωσι quum, ut rectè Iſidor. Pel. *l.* 2. *epiſt.* 270. μετανοίας ἐλπίδα, οὐκ ἀναίρεσιν ἐμφαίνει. Contrà planè, quàm in Eſaiæ loco *c.* 6. *v.* 9. ab Evangeliſta prolato; in quo interpretando lapſus eſt è contrario bonus Iſidorus. quin & idem D. Jo. Leiſildum τὸν μαχοίτην fugiens, in cauſſa fuit, quod Apoſtoli verba illa interpretatus eſt de

oppoſita prorsùs voluntati divinæ in natura humana diſpoſitione, quâ homines ità affecti ſunt, ut reſipiſcentiam dare parato numini renitantur. quod eò moneo, in eundem lapidem nè impingat quiſquam denuò. Occurrunt ellipſes huìc geminæ in ſcriptis ſacris apud Moſem *l.* 1. *c.* 3. *v.* 22. & *c.* 11. *v.* 4. & *c.* 42. *v.* 4. Matthæum Evang. *c.* 25. *v.* 9. Lucam. *Act. c.* 5. *v.* 39.

Τ' ἀναſχαῖα περάσειν | Supervacuas & minimè neceſſarias occupationes reſcindere monet, eſſque duntaxat intendere, quæ aliquâ ſaltem ratione neceſſaria exiſtant. quod monitum & rurſus repetitum dat, *l.* 12. § 18. At nobis *in ſupervacuis*, non *ſubtilitas*, ut Senec. *epiſt.* 106. *Sed tempus*, imò *vita ferè tota*, ut idem *epiſt.* 49. & 88. *teritur*: dum, quod olim Agatho ſcitè dixit, apud Athen. *dipnoſoph. l.* 5. & Clem. *Strom. l.* 5.

Τὸ μὴ πάρεργον, ἔργον ὡς, ποιώμεθα·
Τὸ δ' ἔργον, ὡς πάρεργον ἐκπονώμεθα.

Operosè id agimus, agere quod non eſt opus:
At in eo quod opus eſt, opera perfunctoria eſt. Grot. Eodémque alludens Iſidor. Pel. *l.* 5. *epiſt.* 108. Τὰ μὲν ἔργα, πάρεργα εἶναι ἡγώμεθα· τὰ δὲ πάρεργα, ὡς ἀναſχαῖα, ἀνύομεν. Vide *infr. ad* § 21.

Λόγος αἱρεῖ | *ratio deligit.* Xyl. *mandat & injungit.* Caſ. meliùs. λόγος αἱρεῖ, *ratio dictat, evincit, poſtulat, exigit.* Sic & *l.* 10. § 32. Οὐδὲ γὰρ αἱρεῖ λόγος. *neque enim ratio poſcit.* & *l.* 2. § 5. ἀπὸ τοῦ αἱροῦντος λόγου. *à ratione dictante*, ſive *rationis dictamine.* Herodot. *l.* 2. Καὶ δὴ καὶ ὁ λόγος ὅπως αἱρέει. *ratio ipſa dictat, evincit.* Gregor. Naz. apud Suidam: Καὶ ὁ λόγος αἱρεῖ, μὴ πιθέναι περάσκομμα. *ratio ipſa poſtulat.* Apud. Plutarch.. *Conſol. ad Apollon.* Plato: Ὥσπερ ἐν πόλεσι κύσιν, περὶς τὰ παπαιώτατα πίθους τὰ ἑαυτῆς μεῖγματα, ὅπη λόγος αἱρεῖ βέλτιν' ἔχειν. *prout ratio evincit optimè habiturum.* Et Plut. ipſe *de commun. notion. c.* 19. Ἀξίαν ἧς ἔχει πρὸς μείζω, ὁ πολλάκις αἱρεῖ λόγος ἀντὶ τοῦ μὴ ἀγαθοῦ περάσεως. *ratio poſtulat.*

Ἀπὸ τοῦ κατὰ περάσειν εὐθυμίαν | Ità Plut. *de tranquill.* Δεῖ δὴ μὴ πλήθει, μηδὲ ὀλιγότητι περαγμάτων, ἀλλὰ τῷ κατὰ καὶ τῷ αἱρετῷ τὸ εὔθυμον ὁρίζειν καὶ τὸ δύσθυμον. τὴν γὰρ κατὰ λόγον ἡ παράλειψις οὐκ ἦπον ἢ τὴν φαύλων ἡ πρᾶξις ἀνιαρὸν ὅτι καὶ παρακόδες. Idémque *de ſene polit.* Ubi Cani tibicinis dictum poſuiſſet, ἀγνοεῖν τοὺς ἀνθρώπους ὅσῳ μᾶλλον αὐτὸν αὐλῶν ἢ ἕτερος εὐφραίνει λαμβάνειν γὰρ ἂν μισθὸν, ἂ δεῖται, τοὺς ἀκούειν ἐθέλοντας. Subjungit; Ἆρα οὐκ ὀπτοῦμεν ἡλίκας ἡδονὰς αἱ ἀρεταὶ τοῖς χρωμένοις ἀπὸ τῆς κατὰ πράξεων καὶ τῆς κοινωνικῶν ἔργων καὶ φιλανθρώπων παρασκευάζουσιν; ἃ κινοῦσι, δὲ δρύπτουσαι, ὥσπερ αἱ εἰς σάρκα λεῖαι καὶ περσηνεῖς γιγνόμεναι κνήσεις· ἀλλ' αὗται μὲν οἰστρώδες καὶ ἀβέβαιον καὶ μεμιγμένον φόβῳ ἔχουσιν αἱ δὲ ὑπὸ τοῖς κατὰ ἔργοις ἃ ταῖς Ἐπικούρου χρυσαῖς πέφυκεν, ἀλλὰ τοῖς Πλατωνικοῖς ἐκείνοις καὶ ἀρχαίοις πάρεσι ὅμοια, πλὴν ἀνθρώπου μίγδος καὶ φόνημα καὶ γήθους λαμβάνουσαι ἀναφέρουσι.

Εὐσχολώτερος | *majore otio utetur.* Xyl. *otii multum lucrabitur.* Caſ. Verto, *quietior*, vel *à negotiis quietior, futurus eſt.* Εὔσχολος, ἥσυχος. *quietus.* Et εὐσχολῶν, ἡσυχίαν ἄγων, ᾧ ἡ διάνοια ἀπραγμάτευτος. Vide Epict. *ad l.* 11. § 19. & *l.* 12. § 2. εὐσχολώτερος καὶ ἀπραγμονέστερος ἔσῃ, pro eo quod initio dixerat, εὐθυμήσει.

Ἀλλὰ καὶ φαλακίσεως | reſecari vult non actiones tantùm non neceſſarias, verùm & *cogitationes.* quomodo & *ſupr. l.* 3. § 4. Ità Dominus noſter, non ſolùm πᾶν ῥῆμα ἀργὸν, *verbum quodque otioſum*, Matth. *c.* 12. *v.* 36. Sed & *cogitationes vanas* ac *inanes*, amandandas monet. Jer. *c.* 4. *v.* 14.

Οὕτως γὰρ ἂν πρόξεις παρέλκουσι ἐκπολυθήσονται | radice nimirum ipsâ evulsâ. Siquidem, ut Auguſt. *de perſever. c.* 13. *Cogitantes agimus, quicquid agimus; & cogitantes loquimur, quicquid loquimur.* atque *ex cordis abundantia*, non *os* tantùm *loquitur*, Matth. *c.* 12. *v.* 34. Sed & *manus operatur.* Ibid. *cap.* 15. *v.* 19. Chryſippi dictum apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 3. πᾶσαν διάνοιαν εἶναι λόγων πηγάν. *orationis fontem eſſe cogitationem.* Verùm non *orationis* tantùm is, ſed & *operationis fons* exiſtit: itaque qui hunc cuſtodierit, pro Solomonis monitu, *Prov. c.* 4. *v.* 23. etiam ſermones actionéſque ſuas in poteſtate habebit.

§ 25. Πείρασον, πῶς σοι χωρεῖ | Epictet. *l.* 4. *c.* 1. Πείρασόν γ' ἂν ἔστιν αἴρεσιν ἢ πεῖρας. Et *l.* 2. *c.* 19. Τὸ πρώτιστον ἠσύχασον καὶ τὰς ἡμέρας ἀείθμει, ἃς ἂν ἀγρύπνης. καθ' ἡμέραν εἰώθειν ὀργίζεσθαι· νῦν παρ' ἡμέραν· εἶτα παρὰ δύο· εἶτα παρὰ τρεῖς. ἂν δὲ τριάκοντα παραλίπῃς, θεὸν θύσον τῷ θεῷ. ἡ γὰρ ἕξις ἐκλύεται πρώτιστα εἶτα καὶ πάντελῶς ἀναιρεῖται· σπεῦσον ἂν ἐλυπήθην, ἀλλ' αὔριον, ἀλλ' ἐφεξῆς δυοῖν καὶ τεσσάροιν· ἀλλὰ περιτέλεσον χρόνον τινὰ ἐρεθιστικῶν. γίνωσκε, ὅτι κομψῶς σοι ἔχει.

Πῶς σοι χωρεῖ | *quomodo quadret.* Xyl. & Caſ. malim, *quomodo procedat, quos progreſſus tecum faciat.* Apud Suidam hiſtoricus: ἃ χωρούντων αὐτῷ ἦδη ἐν ζηκελίᾳ πραγμάτων κατὰ νοῦν. *Cùm res illi ex animi ſententia non procederent.*

Ἀρεσκομένου | Vide *l.* 3. § 4. & *l.* 10. § 1.

Ἐκ τῆς ὅλων ἀπονεμομένοις | Vide *ad lib* 7. § 31.

Ἀρκυμένου τῇ ἰδίᾳ πράξει | Vide *l.* 3. § 6. & *l.* 5. § 34. & *infr.* § 51.

§ 26. Ἐφέρασας ἐκεῖνα | Antegreſſis ità annectit iſtud Caſ. ut ad vitæ prioris ſeciùs adminiſtratæ experientiam referatur. Ego potiùs monita ſuperiùs data reſpicere opinor: ut *lib.* 3. § 11.

Ἁμαρτάνει τις; ἑαυτῷ ἁμαρτάνει | Ità *l.* 9. § 4. ὁ ἁμαρτάνων ἑαυτῷ ἁμαρτάνει. & § 38. Εἰ μὲν ἥμαρτεν,

ἥμαρτεν, ἐμεῖ τὸ κυκεών· Itaque, τὸ ἄλλο ἁμάρτημα, ἐμεῖ δεῖ καταλιπεῖν. *ibid.* § 20. Clem. *Strom. l.* 4. ἡ ἀσχολασία ὑπ' ἄλλου τινὸς ἂν δοξάζοιτο εἶναι κακόν, ἢ τῷ ἀσχολαζομένῳ.

Ἀπ' ἀρχῆς σοι συγκαθήμαρτο καὶ συνεκλάθετο | Vide *supr.* § 10. *l.* 3. § 11. & *infrà* § 34. Apud Lucianum Protesilaus in νεκυικοῖς. Οὐ γὰρ ἐγὼ τούτων αἴτιος, ἀλλ' ἡ Μοῖρα, καὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς ὅτως ἐπικλῶσα. Ità passim Homer. de Ulysse. *Odyss. α.* v 16.

Ἀλλ' ὅτε δὴ ἔτος ἦλθε περιπλομένων ἐνιαυτῶν,
Τῷ οἱ ἐπεκλώσαντο θεοὶ οἶκόνδε νέεσθαι.

Apud eundem Telemachus *Odyss. γ.* v. 208.

Ἀλλ' ἔ μοι τοιοῦτον ἐπέκλωσαν θεοὶ ὄλεθρον.

Ulysses *ibid. λ.* v. 138 à Tiresia scisciatur,

——τὰ μὲν ἄρ πω ἐπέκλωσαν θεοὶ αὐτῷ.

Eumæus *ibid. π.* v. 64.

Πλαζόμενος· ὡς γάρ οἱ ἐπέκλωσεν τάδε δαίμων.

Alcinous *ibid. ϑ.* v. 579.

Τὸν μὲν θεοὶ μὺν τεῦξαν, ἐπεκλώσαντο δ' ὄλεθρον
Ἀνθρωπόποις, ἵνα ἦσι καὶ ἐσσομένοισιν ἀοιδή.

Achilles denique *Il. ω.* v. 525. quem locum laudat Plut. *de legend. poet. c.* 4. & *c.* 6. & in *consol. ad Apollon.*

Ὡς γὰρ ἐπεκλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι,
Ζώειν ἀχνυμένοις. ——

Leo Imper. in *oraculis* apud Jan. Rutgers. *Var. lect. l.* 5. *c.* 8.

Σπύλος γὰρ ὀφθεὶς ἐν πόλοις κεκλωσμένος.

Senec. *de benefic. l.* 6. *c.* 23. *Dii in prima illa constitutione, cùm universa disponerent, etiam nostra viderunt, rationémque hominis habuerunt. in nostras utilitates in principio rerum præmissa mens est, & is ordo mundo datus, ut appareat curam nostri non inter ultima habitam.* Idem *de provident. c.* 5. *Fata nos ducunt, & quantum cuique restet, prima nascentium hora disposuit. caussa pendet ex caussa. privata ac publica longus ordo rerum trahit. non incidunt cuncta, sed veniunt. Olim constitutum est, quid gaudeas, quid fleas. & quamvis magna videatur varietate singulorum vita distingui, summa in unum venit.*

Βραχὺς ὁ βίος | Flaccus *serm. l.* 2. *Sat.* 6.

Dum licet, —— vive beatus :
Vive memor quàm sis ævi brevis.——

R. Simeon in Pirke Aboth.

חיום חצר והמלאכה מרבה

Dies brevis, & opus multum. Et Ben-Syræ magistro ob ætatem repellenti, *An nescis diem brevem, & opus multum esse?* Drus. in *apophth.* Hippocr. *aphor.* 1. Ὁ μὲν βίος βραχύς· ἡ δὲ τέχνη μακρή. Senec. *de brev. vit. c.* 1. *Major pars mortalium de naturæ malignitate conqueritur, quòd in exiguum ævi gignimur, quod hæc tam velociter, tam rapidè dati nobis temporis spatia decurrant; adeò ut exceptis admodum paucis, cæteros in ipso vitæ apparatu vita destituat. Indè illa maximi medicorum exclamatio est; Vitam brevem esse, artem longam.* Et *c.* 16. *Tempus breve est & præceps : multóque fit brevius vitio nostro.* Vide *l.* 5. § 24. Βραχὺ καὶ ἀκμαιότατον διάστημα. Zeno apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 96. Οὐδενὸς ἡμᾶς ὕτω πένεται, ὡς χρόνου. Quod Laërt. *l.* 7. in Zenon. Μηδενὸς ἡμᾶς ὕτως ἐῖ ἐνδεεῖς, ὡς χρόνου. βραχὺς γὰρ ὄντως ὁ βίος, ἡ δὲ τέχνη μακρά, καὶ μᾶλλον ἡ τὰς τῆς ψυχῆς νόσους ἰᾶσαι δυναμένη. Lucian. *de sectis :* χρὴ δὲ μηδένα καιρὸν παριέναι, εἰδότας ἀληθὲς τὸ τοῦ Κῴου ἰατροῦ, ὡς ἄρα βραχὺς μὲν ὁ βίος, μακρὰ δὲ ἡ τέχνη. καί τοι ἐκεῖνος ἰατρικῆς πέρι ταῦτ' ἔλεγεν, συμμαθεστέρᾳ πράγματος. φιλοσοφία δὲ καὶ μακρῷ τῷ χρόνῳ ἀνέφικτος, ὃν μὴ πάνυ τις ἐγρηγορὼς, ἀτενὲς ἀεὶ καὶ χρεὼν ἀποβλέπῃ εἰς αὐτήν. Itaque Philo *de vita contemplat.* Χρόνος δὲ φαίνεται καλὸν· ἐπειδὴ καὶ τὸν ἰατρὸν Ἱπποκράτην, Ὁ μὲν βίος βραχὺς ἡ δὲ τέχνη μακρά. Seneca *de brev. vit. c.* 32. *Mon multum accepit homo temporis, etiamsi totum illud sibi vindicat. Cui licèt nihil facilitate eripi, nihil negligentiâ patiatur excidere, tamen ad immortalium cognitionem nimis mortalis est.* & *epist.* 48. *Etiamsi multum supereſſet ætatis, parcè jam dispensandum erat, ut sufficeret necessariis. nunc quæ dementia est, supervacua discere in tanta temporis egestate?* Allusit ad Zenonis illud superiùs relatum. Et. *epist.* 117. *Non tam benignum ac liberale tempus natura nobis dedit, ut aliquid ex illo vacet perdere. Ex hoc tempore tam angusto, & rapido, & nos auferente, quid juvat majorem partem mittere in vanum?* Contrà tamen Methodici (secta ea est medicorum) Galeno referente, *de sectis c.* 6. Τῷ γε βραχὺν εἶναι τὸν βίον, τὴν δὲ τέχνην μακρὰν ὀνειδίζουσι· τὸ ναὶ τὸν οὐδὲν ἄπαν, αὐτὴν μὲν βραχεῖαν εἶναι, τὸν δὲ βίον μακρόν. Sed & Seneca ipse *de brev. vit. c.* 1. *Non accepimus brevem vitam, sed fecimus : nec inopes ejus, sed prodigi sumus. non exiguum temporis habemus, sed multum perdimus. satis longa vita, & in maximarum rerum consummationem largè data est, si tota bene collocaretur.*

Κρανίου τόπος | Vide *ad l.* 2. § 6. & *supr.* § 17. & *l.* 6. § 2. Plinius *epist.* 7. *l.* 3. *Sed tantò magis hoc quicquid est temporis futilis & caduci, si non datur factis; nam horum materia in aliena manu; nos certè studiis proferamus : & quatenus nobis denegatur diu vivere, relinquamus aliquid quo nos vixisse testemur.* Sen. *epist.* 49. *Infinita est velocitas temporis, quæ magis appareat respicientibus. Nam ad præsentia intentos fallit : adeò præcipitis fugæ transitus levis est. Punctum est quod vivimus, & adhuc puncto minus. cujus brevitatem aliquando futuram cogitemus. Non solebat mihi tam velox tempus videri; nunc incredibilis cursus apparet : sive quia admoveri lineas sentio, sive quia attendere cepi, & computare damnum meum. Eò magis utique indignor; aliquos ex hoc tempore, quod*

quod ſufficere nec ad neceſſaria quidem poteſt, etiamſi cuſtoditum diligentiſſimè fuerit; in ſupervacua majorem partem erogare. Non vaco ad iſtas ineptias, ingens negotium in manibus eſt. mors me ſequitur, fugit vita. adversùs hæc me doce aliquid. effice ne ego mortem fugiam, vita me non effugiat. Hoc eſt quod Ἐξαγοραζεῖς τὸν καιρὸν, i. e. *occaſionem*, ſive *opportunitatem redimere*, dixit Apoſtolus *ad Epheſ. c. 5. v. 16.* Plut. in *pædag.* Σπεῦσον χαίρειν πᾶς ὁ βίος ὅτι. ζῆν καὶ ὃ παραζῆν ἀφαιρεῖται. παραζῆν dixit, quod Ennius Iphigen. apud Gell. *l. 19. c. 10.* à V. C. Salmaſio *in exercit. Plinian.* reſtitutus;

——— *præterpropter vitam vivitur.*

Quod Senec. *de brev. vit. c. 9. Perdis hodiernum. quod in manu fortunæ poſitum eſt, diſponis; quod in tua, dimittis.* Ità quod Plaut. Pſeudol. 2. 3.

Certa amittimus, dum incerta appetimus: atque hoc evenit,
In labore atque in dolore ut mors obrepat interim.

Νῆφε ἀνειμένῳ | Julian. Impet. *epiſt. 12.* Ἔνδειν ἔξεσιν ἡμῖν, ἀνειμένοις τε ἀναπαύεσθαι, καὶ ἀναπαύσει μὴ ταλαιπωρεῖσθαι. Et Gregor. Naz. *in Baſilium.* Τῷ ἄνεσιν ἔκλυσιν μὴ ποιήσασθαι. hoc eſt, *frontem remittere, non reſolvere. Multum autem intereſt, remittas aliquid, an ſolvas.* Seneca *de tranquil. c. 15.* Itaque Ambroſ. *offic. l. 1. c. 20. Cavendam, nè dum animum relaxare volumus, omnem harmoniam & quaſi concentum ſolvamus.* Et Martin. Dumienſ. *de morib. Sapiens animum habebit, aliquando remiſſum, nunquam ſolutum.* Valer. Max. *l. 8. c. 8. Otium induſtriæ ſubnecti debet, non quo evaneſcat virtus ſed quo recreetur.* Et Cicer. *Offic. l. 2. Ludendi modus quidam retinendus eſt, ut nè nimis omnia profundamus, elatique voluptate in turpitudinem dilabamur.* Quod de Muſica præcipiebat Pratinas,

Μὴ σώτονον δίωκε, μήτ' ἀνειμένῳ.
Intenſior nec eſto, nec ſolutior.

Ἀνειμένῳ | Vide *ad l. 5. § 1.* Senec. *de tranq. c. 15. Danda eſt remiſſio animis: nec in eadem intenſione æqualiter retinenda mens, ſed ad jocos revocanda. meliores acrioréſque requieti ſurgent. ut fertilibus agris non eſt imperandum; citò enim exhauriet illos nunquam intermiſſa facunditas: ità animorum impetus aſſiduus labor frangit; vires recipient paulum reſoluti & remiſſi. naſcitur enim ex aſſiduitate laborum, animorum hebetatio quædam & languor.* Ariſtot. *ethic. l. 10. c. 4.* Πάντα τὰ ἀνθρώπεια ἀδυνατεῖ σωτηρίως ἐνεργεῖν. Ovid *epiſt. 4.*

Quod caret alternâ requie, durabile non eſt:
Hæc reparat vires, membráque feſſa levat.

Itaque *ſapientis eſſe, remittere interdum aciem rebus gerendis intentum.* Aug. *de Muſic. l. 2. c. 14.* Siquidem ut Naſo *Ponti l. 1. el. 5.*

Otia corpus alunt, animus quoque paſcitur illis:
Immodicus contrà carpit utrumque labor.

Et Stat. *Sylv. l. 4.*

——— vires inſtigat, alitque
Tempeſtiva quies: major poſt otia virtus.

Hinc de *arcu lyrâque* imago illa tantopere celebrata. Dio in *æconom.* apud Stob. *tom. 2. tit. 62.* Αἱ ἀνέσεις παρασκευάσεις εἰσὶ καὶ τόξου, καὶ λύρας, καὶ ἀνθρώπου, ἀκμάζει δὶ ἀναπαύσεως. *Ibid. tit. 3.* Socrates: Ὁ βίος, ὥσπερ ὄργανον, ἀνέσει καὶ ἐπιτάσει ἁρμοττόμενος, ἡδέων γίνεται. Democritus apud Anton. *Meliſſ. l. 2. c. 45.* Ὥσπερ ὄργανον ἄνεσιν καὶ ἐπίτασιν λαμβάνον ἡδὺ γίνεται οὕτω καὶ ὁ βίος. quod idem Plutarcho tribuit Maxim. *Collectan. c. 32.* Verùm in *collectaneis* illis autorum nomina ſæpius permutata, confuſa, depravata deprehendas. Plutarch. *in Pædag.* Ὁ βίος ἡμῶν εἰς ἄνεσιν καὶ ἀναδολὴν δίδηται καὶ ἡ ἀνάπαυσις τῶν πόνων ἄρτυμά ἐστι. (id quod idem in *Lycurg.* Παιδιὰ πόνου ἄδυσμα. quo eodem ſchemate uſus eſt & Ariſtot. *ethic. l. 9. c. 10.*) καὶ τὰ τόξα, καὶ τὰς λύρας ἀνίεμεν, ἵνα ἐπιτείναι δυνηθῶμεν. καθόλου ὃ σάζεται, σῶμα μὲν, ἐνδείᾳ καὶ πλησμονῇ, ψυχὴ δὲ ἀνέσει καὶ πόνῳ. Amaſis apud Herodot. *l. 7.* Τὰ τόξα οἱ κεκτημένοι, ἐπεὰν μὲν δέωνται χεῖρας, ἐντανύουσι· ἐπεὰν δ' χρήσωνται, ἐκλύουσι· εἰ γὰρ δὴ τὸν πάντα χρόνον ἐντεταμένα εἴη, ἐκρήγνυ ἂν ὥστε ἐς τὸ δέον ἐκ ἂν ἔχοιεν αὐτοῖσι χεῖρας· οὕτω δὴ καὶ ἀνθρώπου κατάστασις, εἰ ἐθέλοι καταπαίζειν ἀεὶ, μηδὲ ἐς παιγνίδιον τὸ μέρος ἑαυτὸν ἀνιέναι, λάθοι ἂν ἤτοι μανεὶς ἢ ἀποπληκτικὸς γενόμενος. Gregor. Naz. *poſt redit. ex agro:* Εἰωθα πως τοὺς πόνους ἀεὶ ταῖς τοιαύταις διαλύειν ἀνέσεσιν. ἐπεὶ μηδὲ νευρὰ φέρει τὸ σώφρονον ἀεὶ τεινόμενόν τε καὶ δεῖταί τι μικροῦ τῆς γλυφίδος ἐκλύειν, εἰ μέλλοι ταδήσεσθαι πάλιν, καὶ μὴ ἄχρηστος ἔσεσθαι τῇ τοξότῃ, μηδὲ ἀνόνητον ἐν καιρῷ χρήσεως. Naſo *epiſt. 4.*

Arcum ni ceſſes tendere, mollis erit.

Æſopus Phædri *l. 3. fab. 53.*

Citò rumpis arcum, ſemper ſi tenſum habueris:
At ſi laxâris, cùm voles, erit utilis.
Sic luſus animo debet aliquando dari,
Ad cogitandum melior ut redeat tibi.

De Joanne Evangeliſta gemina his referunt Abraham Abbas apud Joan. Caſſian. *collat. 24. c. 21.* Thom. Aquin. *ſum. p. 2a. 2æ. q. 168. a. 2.* & Hen. Herp. *ſpecul. aur. in præcept. 3. ſerm. 2.* ſed & de Antonio Eremitâ baliſtæ exemplum eodem trahente, Antonin. *ſum. 2. par. 2. tit. 1. c. 23. § 1.* & Guil. Pepin. *de confeſſ. tract. 2. par. 3. c. 6.* ex *Vitis patrum.* Quod autem ex adverſo, Plut. *de ſene polit.* Τόξον μὲν ἐπιτεινόμενον ῥήγνυται. ψυχὴ δὲ ἀνιεμένη. Unde de Theophraſto Laërt. *lib. 5.* Ῥήγνυς σοφίης τόξον ἀνίεμενον. hoc eſt, ut Publius Syrus:

Arcum intenſio frangit: animum remiſſio.

id de ſolutiore illa remiſſione capiendum eſt, quam vitandam cavendámque hìc Marcus monet.

§ 27. Ἥτοι

§ 27. Ἤτοι κόσμος διατεταγμένος | Vide *infr.* § 45. & *l.* 2. §. 3. Plin. *hist. nat. l.* 2. *c.* 4. *Quem* κόσμον *Græci nomine ornamenti appellaverant, eum nos à perfecta absolutâque elegantia, mundum. nihil enim omnium rerum melius est mundo, nihil præstabilius, nihil pulcrius. utpote in quo universa ità constituta sunt, ut neque ad usum meliora esse potuerint, neque ad speciem pulcriora.* Cicero *de Nat. Deor. l.* 2. & Senec. *ad Helv. c.* 8. *Mundo nihil neque majus, neque ornatius, rerum natura genuit.* Autor *de Mund. c.* 2. Κόσμος μὲν ἔν ὅτι σύγημα ἐξ ἐναντίων καὶ γῆς, καὶ ἥλιος ἐν τούτοις περιεχομένων φύσεων· λέγεται δὲ καὶ ἑτέρως κόσμος, ἡ τῶν ὅλων τάξις τε καὶ διακόσμησις ὑπὸ θεοῦ τε καὶ διὰ θεὸν φυλαττομένη. & Eustath. *ad Il. α.* Κόσμος ἡ τάξις ἐκ τοῦ κομῶ. ἀφ' ἧς καὶ ὁ πάντων περιεκτικὸς, κόσμος, ὅτι αὐτὸν εὐτάκτως ἡ θεόνοια ἔταξεν. Apul. *de mund. Mundus est ordinata ordinatio, Dei munere.* & rursus: *Quid mundo præstantius? Lauda, quam putas speciem: portio à te laudabitur mundi. admirare quam voles temperantiam, ordinationem, figuram. hic & per hunc illud quodcunque est, invenietur esse laudandum. nam quid, oro te, ornatum atque ordinatum videri potest, quod non ab ipsius exemplo imitatura sit ratio? unde* κόσμος *Græcè nomen accepit.* Tertull. *apolog. c.* 17. *Quod colimus, Deus unus est, qui totam molem istam cum omni instrumento elementorum, corporum, spirituum, verbo, quo jussit, ratione, quâ disposuit, virtute, quâ potuit, de nihilo expressit, in ornamentum majestatis suæ: Unde & Græci nomen mundo* κόσμον *accommodaverunt.* Greg. Naz. *de pace* 1. Κόσμος τέ ὅτι ὅπερ λέγεται καὶ κάλλος ἀθεόητον.

Ἡ κυκεών | *Cinnus.* Ità *l.* 6. § 10. Ἤτοι κυκεὼν καὶ ἀντεμπλοκὴ, καὶ σκεδασμός. quibus verbis κυκεὼν quid velit, explicat. & *l.* 9. § 39. κυκεὼν καὶ σκεδασμός.

Συμπεφορημένος μὴ, ἀλλὰ κόσμος | Vide Heraclitum *infra.*

Ἐν σοὶ μή τις κόσμος | *in te* scil. qui es μικρὸς κόσμος τις. (quomodo τὸν σμικρὸν κόσμον, τὸν ἄνθρωπον dixit Clem. Alex. in *hortator.* & *Mundi instar habere fabricam humani corporis.* Ambros. *hexam. l.* 6. *c.* 9.) & *majoris illius imaginem geris.* Macrob. *in Somn. Scip. lib.* 1. *c.* 12. *Ideò physici Mundum magnum hominem, & hominem brevem mundum esse dixerunt.* Si est ergò, inquit, in te fabricâque tui ordinata rerum dispositio, in mundo ipso multò magis. Siquidem, ut Tertull. *de resurr. carn. c.* 30. *Etsi figmentum veritatis in imagine est, imago ipsa in veritate est sui; necesse est esse priùs sibi, quàm alii configuretur. de vacuo similitudo non competit; de nullo parabola non convenit.* Idem *adv. Hermogen. c.* 40. *Confusa res erat, nunc verò composita est. & vis ex compositis incomposita præberi? nulla res speculum est alterius non coæqualis. nemo se apud tonsorem pro homine mulum inspexit: nisi si, qui putat in hac extructione mundi dispositâ jam & comptâ, informem & incultam materiam respondere. quid hodie deforme in mundo? quid retrò speciatum in materia; ut speculum sit mundus materiæ? cùm ornamenti nomine sit penes Græcos Mundus, quomodò inornatæ materiæ imaginem refert? Nec materiæ certè mundus imago esse poterit, si compositus ille & exornatus, confusa verò & inornata ista; nec homo mundi, si in homine ordinata partium membrorúmque dispositio, in mundi compage nullo ordine legéve certâ dispositâ, sed commissa commistáque temerè universa.* Quanquam mundum non minorem, sed majorem imaginis divinæ ratione haud absurdè prorsùs dixit Greg. Naz. *in Pasch.* τὸν ἄνθρωπον ὁ διακριτὴς, οἷόν τινα κόσμον ἕτερον ἐν μικρῷ μέγαν ὀπὶ γῆς ἵστησι. At verò Synes. *de provident.* 1. non *hominem* tantùm integrum, sec *caput hominis* ipsum *mundum minorem* indigitat, in quo *mens* tanquam *numen* quoddam resideat. Ἄνω μὲν ἐν ἀστέρες, κάτω ὧν κεφαλαὶ σφαιροειδεῖς διεπλάσθησαν, ἵν' εἶεν οἷκοι ψυχῶν ἐν κόσμῳ κόσμοι μικροί. Respexit, opinor, id quod in philosophor. placitis Plutarchi nomine evulgatis, *l.* 4. *c.* 21. Stoicis perperam tribuitur; τὸ ἡγεμονικὸν αὐτὸ, ὥσπερ ἐν κόσμῳ, κατοικεῖν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ σφαιροειδεῖ κεφαλῇ. Quod autem ille de *capite*, de *corde* Auson. *monosyll.*

Cor vegetum mundi instar habens.——

Vide *supr. ad* § 3. Quomodò autem Marcus istic illos perstringit, qui quem in semetipsis agnoscunt ordinem, ornatum, eundem mundo, cujus & ipsi sunt partes, negant: pari modo & Epicuri sectatores Senec. *præfat. quæst. nat. l.* 1. hoc ipso notat nomine, quòd cùm *animum* putent esse sibi ipsis, eúmque *providum & singula dispensantem, universum* interim, in quo & ipsi sunt, *expers* esse *consilii ac temerè ferri* contendunt. Vide *ad l.* 2. § 11.

Ἐν ᾧ πάντα ἀκοσμία; | Nihil minús. Autor *de mundo.* Κόσμον δ' ἐπύμως τὸ σύμπαν, ἀλλ' οὐκ ἀκοσμίαν ὀνομάσας ἄν. Reverà, ut Plut. *de anim. gener.* Ἀκοσμία δ' ἦν πρὸ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως. Erant siquidem primò omnia, ut Moses *l.* 1. *c.* 1. *v.* 2. תהו ובהו id est, ut Naso *Metam. l.* 1.

——*rudis indigestáque moles.*

Nec quicquam nisi pondus iners, congestáque eodem
Non bene junctarum discordia semina rerum.

Verùm *hanc Deus* (is est *melior potiórque natura* illa) *litem diremit, molem discrevit:* καὶ ἐντεῦθεν κόσμον ἡ πρὶν ἀκοσμία ἐλάμβανεν. ut Gregor. Naz. διὰ τὴν τάξιας. Atque hoc est quod Anaxagoras apud Laërt. *lib.* 2. Πάντα χρήματα ἦν ὁμοῦ. εἶτα νοῦς ἐλθὼν, αὐτὰ διεκόσμησε. Sive ut Timon in *Sillis*;

Πάντα συνεσφήκωσεν ὁμοῦ τεταραγμένα πρόσθεν.

Et apud Hermiam in διασυρ. Ἀρχὴ πάντων ὁ νοῦς· καὶ ἔστος αἴτιος καὶ κύριος ἦν ὅλων καὶ παρέχει τάξιν τοῖς ἀτάκτοις, καὶ κίνησιν τοῖς ἀκινήτοις, καὶ διάκρισιν

κειμενον τοῖς μεμιγμένοις, καὶ κόσμον τοῖς ἀκόσμοις. Demonax Cynicus (referente Luciano in *vita ejusdem.* & Antonius *Meliss. l. 2. c. 76.*) dissentientibus quibusdam de mundi anima ac figura, Ὑμεῖς, inquit, περὶ τοῦ κόσμου πολυπραγμονεῖτε, περὶ ὧν τῆς ἑαυτῶν ἀκοσμίας οὐ φροντίζετε. Indè argumentum arripuit Dio, quo Dionysium ad virtutis studium impelleret, ὅπως διακοσμηθεὶς τὸ ἦθος εἰς ἀρετὴν λόγων, καὶ πρὸς τὸ δεύτερον ἀφομοιωθεὶς παραδείγμασι τῶν ὄντων καὶ καλλίστου, ᾧ τὸ πᾶν ἡγεμόνι πειθόμενον ἐξ ἀκοσμίας κόσμῳ ὄζει, πολλοῦ μὲν εὐδαιμονίαν ἑαυτῷ μηχανήσηται, πολλοῦ δὲ τοῖς πολίταις, ἡνιόχοις βασιλεὺς ἐπὶ τυράννου. Plut. *Dion.*

Διακεκριμένων καὶ διακεχυμένων | Vocem harum priorem Lugd. omisit. quo id consilio incertum mihi. Sen. *quæst. nat. l. 7. c. 27. Tota hujus mundi concordia ex discordibus constat.* Et *epist. 107. Contrariis rerum æternitas constat.* Heraclitus apud Aristotelem *Ethic. l. 8. c. 1.* Τὸ ἀντίξουν συμφέρον· καὶ ἐκ τῶν διαφερόντων καλλίστην ἁρμονίαν. Idémque apud Autorem *libri de mundo c. 5.* Ξυνάφειαι ἅλα καὶ ὅλα· συμφερόμενον καὶ διαφερόμενον σωζόμενον καὶ διαῴδον· καὶ ἐκ πάντων ἓν, καὶ ἐξ ἑνὸς πάντα. Et ex eodem Apuleius: *Sic totius mundi suorum instantia initiorum inter se impares conventus, pari nec discordante consensu Natura veluti Musicam temperavit. namque uvidis arida, & glacialibus flammida, velocibus pigra, directis obliqua confudit; unúmque ex omnibus, & ex uno omnia, juxta Heraclitum constituit,* &c. Quod & Autor idem *ibidem* variis à re politica, pictura, musica, grammatica imaginibus illustrat. Τὸ πολιτικῆς ὁμονοίας τὸ θαυμασιώτατον, ὅτι ἐκ πολλῶν μίαν, καὶ ὁμοίαν ἐξ ἀνομοίων ἀποτελεῖ διάθεσιν, ἀποδεχομένη καὶ πᾶσαν φύσιν καὶ τύχην. ἴσως δὲ καὶ τῆς ἐναντίον ἡ φύσις γλίχεται, καὶ ἐκ τούτων ἀποτελεῖν τὸ σύμφωνον, ἐκ τῶν ἀνομοίων. ὥσπερ ἀμέλει τὸ ἄρρεν σωτήριον πρὸς τὸ θῆλυ, καὶ οὐχ ἑκάτερον πρὸς τὸ ὁμόφυλον· καὶ τῆς πρὸς τὸν ὁμόνοιαν διὰ τῆς ἐναντίον σωτῆρος, οὐ διὰ τῆς ὁμοίων. ἔοικε δὲ καὶ ἡ τέχνη τῷ φύσιν μιμεῖσθαι τοῦτο ποιεῖν. ζωγραφία μὲν γὰρ, λευκῶν τε καὶ μελάνων, ὠχρῶντε καὶ ἐρυθρῶν χρωμάτων ἐγκεραυνοῦσα φύσεις, τὰς εἰκόνας τοῖς πρωτοτύποις ἀποτέλεσε συμφώνους. μουσικὴ δὲ, ὀξεῖς ἅμα καὶ βαρεῖς, μακρούς τε καὶ βραχεῖς φθόγγους μίξασα, ἐν διαφορᾶις φωναῖς μίαν ἀπετέλεσεν ἁρμονίαν· γραμματικὴ δὲ, ἐκ φωνηέντων καὶ ἀφώνων γραμμάτων κρᾶσιν ποιησαμένη, τῷ ὅλῳ τέχνῳ ἀπ' αὐτῆς συνέστηκε. θεὸς δὲ καὶ τῷ τῆς ὅλων σύστασιν διὰ τῆς τῶν ἐναντιωτάτων ἀρχῶν κράσεως μίαν διεκόσμησεν ἁρμονίαν. ξηρὸν γὰρ ὑγρῷ, θερμὸν δὲ ψυχρῷ, βαρεῖ τε κοῦφον μετὸν, καὶ ὀρθὸν περιφερεῖ, τὸ ὅλον διεκόσμησε μία διὰ πάντων δήκασα ἁρμονία, ἐκ τῶν ἀμίκτων καὶ ἑτερείων τὸν σύμπαντα κόσμον δημιουργήσασα, τάς τε ἐναντιωτάτας ἐν αὐτῷ φύσεις ἀλλήλαις ἀναγκάσασα ὁμολογῆσαι, καὶ ἐκ τούτων μηχανησαμένη τῷ παντὶ σωτηρίαν. Quæ Latinè ab Apuleio versa vide *ad l. 7. § 48.* Synes. *de insomn.* Ἔστι τις ὡς ἐν συγγενείᾳ τοῖς μέρεσι καὶ διηρθρωσε. ὃ γὰρ ὄζειν ὁ κόσμος τὸ ἁπλῶς ἓν, ἀλλὰ τὸ ἐκ πολλῶν ἕν· καὶ ἔστιν ἐν αὐτῷ μέρη μέρεσι πρεσβύτερα καὶ μαχόμενα, καὶ τῆς στάσεως αὐτῆς εἰς πλοῦ τοῦ παντὸς ὁμόνοιαν συμφωνούσης, ὥσπερ ἡ λύρα σύστημα φθόγγων ὄζειν ἀντιφώνων τε καὶ συμφώνων· τὸ δὲ ἐξ ἀντικειμένων ἓν, ἁρμονία καὶ λύρας καὶ κόσμου. Plut. *de amic. multit.* Ἡ περὶ ψυχὰς καὶ φόρμιγγας ἁρμονία δι' ἀντιφώνων ἔχει τὸ σύμφωνον. Tertull. *apologet. c. 48.* [*Divina*] *ratio universitatem ex diversitate composuit, ut omnia æmulis substantiis sub unitate constarent, ex vacuo & solido, ex animali & inanimali, ex comprehensibili & incomprehensibili, ex luce & tenebris, ex ipsa vita & morte.* Et *de pallio c. 2. Mundus iste ex diversis substantiis officiisque constat. diversa in unum; ex demutatione diversa sunt. denique diversitatis discordiam vices fœderant. ità mutando mundus est, qui ex diversitatibus corporatus, & vicibus temperatus.* Ità est *rerum omnium*, utì idem mox *ibidem, distincta confusio.* Gregor. Naz. *in Julian. 1.* Πάντα διεῖλε, καὶ συνέδησε, καὶ τὸ πᾶν τοῦτο κόσμον ἕνα ἐκ πλειόνων πεποίηκε.

Καὶ συμπαθῶν | Ità *l. 6. § 37.* φίλα ἀλλήλοις, καὶ σύμπνοιαν ἔχοντα Manil. *Astron. l. 2.*

Totúmque alterno consensu vivere mundum.

De corpore humano pariter Hippocrates *de aliment.* Ξύῤῥοια μία. ξύμπνοια μία. ξυμπαθέα πάντα. de quo videatur Galen. *de facult. nat. l. 1. c. 5.* & *l. 3. c. de differ. febr. l. 2. de usu puls. l. 1. de causs. puls. l. 2.* & *de usu part. l. 1.* Vide *infr. § 42.* Apud Sextum Empir. *adv. Physic. l. 1. c. 2.* Philosophi quidam: Ἐπεὶ οὖν ὁ κόσμος σῶμά ἐστιν, ἤτοι ἡνωμένον ἐστὶ σῶμα, ἢ ἐκ τῶν διεστώτων· ἔστε δὲ οὐκ ἐκ τῶν διεστώτων, ὡς δείκνυμεν ἐκ τοῦ περὶ αὐτὸν συμπαθειῶν, ἐξ ὧν συμφανὲς, ὅτι ἡνωμένον τι σῶμα καθέστηκεν ὁ κόσμος. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἐκ σωματομένων ἢ διεστώτων, ὃ συμπάσχει τὰ μέρη ἀλλήλοις ὅτι ἂν τῶν ἡνωμένων συμπάθεια τίς ἐστιν. ἡνωμένου τοίνυν ἐστὶ σῶμα ὁ κόσμος.

§ 28. Μέλανα ἦθος | Ad *sectionem* 18. pertinere ista olim ariolabar, unde librariorum culpâ subducta fuissent: à Marco verò interpretamenti loco subjuncta quibus sc. explicatum ibat, quid μέλανος ἦθος nomine designatum vellet, utpote quod latiùs ibi sumeret, quàm usus vulgaris pateretur, aut quàm Agatho, à quo ipse mutuatus esset, usurpaverat. quomodo *tyranni* nomen Seneca *de animo impotenti, cupido, delicato, epist. 114.* Vide *ad § 25.* Sed & *nigri* vocabulum hoc ipsum, *epist. 48. Per istud* (nugas tricásque dixerat) *philosophiæ sunt nigræ & turpes, infaméque, etiam ad album sedentibus, exceptiones.* Ità Xylander existimavit, quum verterit, *Mores nigri vocantur mores effœminati,* &c. Verùm

rùm fieri poteſt, quod & aliis placuiſſe video, ut πειοχλὼ integram iſta conficiant, quâ Marcus ſcil. *mores* varios ſive diſpoſitiones atq; ingenia recenſuerit, quos ſtylo ſuo perſtringeret, vitandóſq; moneret; *nigros* ſcil. *effœminatos, præfractos, belluinos*, &c. Sicut autem *candor* pro *ingenuitate* & *ſynceritate*; & *mores candidi* pro *ingenuis, ſynceris, integris, benignis, benevolis*. Ovid. *triſt. l.* 3. *eleg.* 6.

Quique eſt in charis animi tibi candor amicis.

Idémq; *Pont. l.* 4. *el.* 14.

Tam felix utinam, quàm pectore candidus, eſſem.

& alibi. ——*ſed ſunt tua pectora lacte,*
Et non calcatâ candidiora nive.

Horat. *epod.* 11.

Contráque lucrum nil valere candidum
Pauperis ingenium.

& *epiſt.* 4.

Albi noſtrorum ſermonum candide judex.

& *l.* 1. *Satyr.* 5.

— *animæ, quales neque candidiores*
Terra tulit. ——

Ità *mores nigri*, pro *malignis, improbis, malevolis* dicti. Salsè Solon, apud Laert. *l.* 1.

Πεφυλαγμένος ἄνδρα ἕκαστον,
Ὅστις μὴ κρυπτὸν ἔγχος ἔχων
Καρδίῃ, φαιδρῷ φρονέοντι προσώπῳ,
Γλῶσσαν δὲ οἱ λιχμυθον
Ἐκ μελαίνας φρενὸς γεγωνῇ.
Tu virum caveto quemque,
Abditum nè geſtet enſem
Corde, vultu dum te amico
Intuetur, & biſulcâ
Blandâ promit dicta linguâ
Mente ab intus nigricante.

Horat. *ſerm. l.* 1. *Sat.* 4.

——— *abſentem qui rodit amicum*;
Qui non defendit alio culpante; *ſolutos*
Qui captat riſus hominum, famámque dicacis;
Fingere qui non viſa poteſt; *commiſſa tacere*
Qui nequit, hic niger eſt. ———

Et mox:

Hic tibi comis, & urbanus, libérque videtur,
Infeſto nigris. ———

Et rurſus ubi hominem induxit, ità amicum prædicantem, ut tamen interim tectè ſubdoléq; notam illi aliquam affigat;

— *hic nigræ ſuccus loliginis, hæc eſt*
Ærugo mera. ——

De Sexto Clodio Cic. *pro Cæcin. Nec minùs niger, nec minùs confidens, quàm ille Terentianus Phormio.* Pindarum tamen *in Pythiis od.* 4. φρένας λευκὰς, ſive *alba præcordia*, pro *fatuis ſtolidiſque* poſuiſſe monet Hadr. Jun. *cent.* 3. *adag.* 32. qui fallitur tamen, quod φρένας μελαίνας, ſive *nigra præcordia*, pro *prudentiæ* argumento haberi opinatur, ubi Homerus eas Hectori tribuit, *Il.* ζ. *v.* 83. cùm *fortitudinis* ſint potiùs, neq; enim illa, ſed iſta eſt Hectoris laus. Indè proverb. οὐκ ἔστιν λευκῶν ἀνδρῶν ὄρνις. *Candidorum virorum nullus eſt uſus.* quaſi imbelles illi plerumque ac inutiles ſint. qualis Nireus,

— ὃς κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθεν,
Ἀλλ' ἀλαπαδνὸς ἦεν — *Il.* β. *v.* 673.

& Paris, cui ſcil. — κάλλος
Εἶδος ἔην, ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ γε βίῃ φρεσίν, οὐδέ τις ἀλκή. *Il.* γ. *v.* 45.

Πεπειρεσιελὲς | ἦθος, *mores præduri, præfracti, rigidi, refractorii.* Ità Sophocl. *Ajac. Lorar.*

— πεπειρεσιελεῖς φρένες.

i.e. αἱ ἄγαν σκληραί. *Schol.* à *ferro* tranſlatum tragicus ipſe innuit, ubi mox ſubjungit,

— ὃς ἐπαρτέρων,
Βαφῇ σίδηρος ὡς.

Et in *Antigon.* ubi ingeniorum iſtiuſmodi exitum edocet:

Ἀλλ' ἴσθι τοι, τὰ σκληρ' ἄγαν φρονήματα
Πίπτει μάλιστα· κἠν τὸν ἐγκρατέστατον
Σίδηρον ὀπτὸν ἐκ πυρὸς περισκελῆ,
Θραυσθέντα κἠ ῥαγέντα πλεῖστ' ἂν εἰσίδοις.
Præfracti at animi plurimum, ſcias velim,
Cadere aſſolent: & ipſa vis ferri igneis
Exacta flammis rigidi & intractabilis,
Diſcedit icta ſæpe, & in partes abit. Grot.

quamquam & de quibuſvis rebus uſurpatur, quæ ſic exaruerunt, ut præduræ fiant. παρὰ τὸ σκέλλειν. Poſſunt & περισκελὲς ἦθος, *mores difficiles, moleſti* & *moroſi* dici. Siquidem περισκελὴς Heſychio, non σκληρὸς tantùm, ſed & δυσχερὴς exponitur. Ità Theophr. *de cauſſ. l.* 2. *c.* 4. ὁ περισκελὴς ἀνὴρ· cui opponitur, Ὁ εὐκεφαλὴς κἠ μαλακός, *ibid.* & *c.* 2. & Hippocr. *de Ulcer.* Φάρμακα περισκελῆ· *medicamenta moleſta, & aſpera.* ſive δάκνοντα κἠ ἐρεθίζοντα σφοδρῶς. utì Galen. explicat, *ad Glauc. l.* 2. & Philochorus apud Athen. *l.* 14. κνώδεα περισκελῆ, *æſtus ardoréſque graves & moleſti.* Cæterùm apud Menandrum à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 96. repræſentatum, περισκελῶς φέρειν, non eſt, *ægrè ferre*, quod cl. Caſaub. cenſuit, nec *æquè*, quod Geſnerus reddidit, ſed *obſtinatè* potiùs, ex priore vocabuli uſu, & *infracto* adversùs fortunam animo, quod & Grotius advertit, & ipſa Comici dictio docet, ſi ponatur integra. ea enim ſic habet:

Πρὸς ἅπαντα δειλὸν ὁ πένης ὄζει πράγματα,
Καὶ πάντας αὐτὸς ὑφορᾶται προσλαμβάνειν.
Ὁ γὰρ μετρίως φρονῶν, περισκελέστερον
Ἅπαντα τἄνδρεια, λαμπρεία, φέρει.
Mens timida ſemper pauperi eſt; atque omnibus
Se ſuſpicatur eſſe deſpicatui.
At quorum res ſunt, Lampria, meliuſculæ,
Animo obſtinatiore perdurant mala. Grot.

Θηλυδρίας, βοσκημάτων δίκης | Vide *ad l.* 5. § 11.

Παιδαρεωδέστερος | *Viris quoque puerilia ac muliebria ingenia ſunt.* Senec. *de iræ, l.* 1. *c.* 16.

§ 29. Πε-

§ 29. Ξένους κόσμῳ | Quia τὰ κόσμου ξένα ipsi videntur. *infra* § 46. Vide & *l.* 8. § 15. & *l.* 12. § 1. & 13. *Peregrini* enim videtur esse, quæ civitatis, in qua agit, sint solennia, ignorare. Huc illud Luc. *c.* 24. *v.* 18. Σὺ μόνος παροικεῖς Ἰερουσαλὴμ, καὶ οὐκ ἔγνως τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ; Itaque & Petrus Apostol. *epist.* 1. *c.* 4. *v.* 12. pios persecutionem à mundanis perpessos (cùm ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔξειν, i.e. *in mundo* atque à mundo, qui ipsos odio habiturus sit, *afflictos fore* Dominus ipse præmonuerit, in *Evangelio* Joan. *c.* 15. *v.* 18. & *c.* 16. *v.* 33.) vetat ξενίζεσθαι τῇ ἐν αὐτοῖς πυρώσει πρὸς πειρασμὸν γινομένῃ, ὡς ξένου αὐτοῖς συμβαίνοντος. Itaque hac in parte, prout Marcus istic, non vult Christianos esse ξένους κόσμου. Alioqui ξένοι κόσμου καὶ παρεπίδημοι, *peregrini & inquilini mundi* istius, quoad vitæ rationem & institutum, prædicantur pii omnes, idq; illis laudi ducitur. Autor *ad Heb. c.* 11. *v.* 13. & Petr. idem *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 11. Joan. Chrysost. in *epist. ad Hebr. orat.* 24. Ἡ πρώτη ἀρετὴ, καὶ ἡ πᾶσα ἀρετὴ, τὸ ξένον εἶναι τοῦ κόσμου τούτου καὶ παρεπίδημον, καὶ μηδὲν κοινὸν ἔχειν πρὸς τὰ ἐνταῦθα πράγματα, ἀλλ' ἀπηρτῆσθαι αὐτῆς, ὥσπερ ξένων. vel ut alii, ὥσπερ ξένου.

Φυγὰς | δραπέτης idem *l.* 10. § 25. Philo *allegor. lib.* 2. φυγὰς ὁ φαῦλος, *fugitivus vitiosus* quivis.

Τυφλὸς, ὁ χαλαμῶν τῷ νοερῷ ὄμματι | i. e. τοῖς τῆς καρδίας ὀφθαλμοῖς. ut Paulus *ad Eph. c.* 1. *v.* 18. sive τῷ νοήματι. ut idem *ad Cor. ep.* 2. *c.* 4. *v.* 4. Ità Petrus, *ep.* 2. *c.* 1. *v.* 9. τυφλὸς ὢν καὶ μυωπάζων. Unde diverbium Domino Christo usurpatum; Matth. *c.* 15. *v.* 14. Ὁδηγοί εἰσι τυφλοὶ τυφλῶν. τυφλὸς δὲ τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται. Et Paulo *ad Rom. c.* 2. *v.* 19. τυφλῶν ὁδηγός. Et Angelo Ecclesiæ Laodicenæ Dominus Joannis *Apoc. cap.* 3. *v.* 17. Οὐκ οἶδας ὅτι τυφλὸς εἶ. Vide *suprà ad lib.* 2. § 14. Sophocles *Oedip. rege.*

Τυφλὸς τά τ' ὦτα, τόν τε νῶν, τά τ' ὄμματα.
Mentémque & aures cæcus est, & lumina.

Τῷ νοερῷ ὄμματι | Autor *de Mund. cap.* 1. Ἡ γῆν ψυχὴ διὰ φιλοσοφίας λαβοῦσα ἡγεμόνα τὸν νῶν, καὶ θείῳ ψυχῆς ὄμματι τὰ θεῖα καθαλαβοῦσα, &c. Vide *ad l.* 3. § 15.

Πτωχὸς | Ità de Ecclesiæ Laodicenæ Angelo, *Apoc. c.* 3. *v.* 18. πτωχὸς, καὶ τυφλός. *mendicus & cæcus.*

Ὁ ἐνδεὴς ἑτέρου | Vide *lib.* 3. § 5. & *l.* 9. § 6. & *l.* 11. § 1. Epictet. *dissert. l.* 4. *c.* 8. Εἰ μέ τις βιάζεται δύναται, ἐγὼ οὐδὲν ποιῶ· εἰ ἄλλον περιμένω ἵνα με ὠφελήσῃ, ἐγὼ οὐδὲν εἰμί. *Si me quis lædere potest; nihil ago; si alterius opem expecto, qui me juvet; nihil sum ego.*

Ἀπόσημα κόσμου | Ità *l.* 2. § 16. Ἀπόσημα καὶ οὐ φῦλα τοῦ κόσμου.

Ἐκείνη γὰρ φέρει τοῦτο, ἣ καί σε ἤνεγκεν | Ità *l.* 12. § 1. Σοὶ γὰρ αὐτὸ ἡ φύσις ἔφερε, καί σε τύτῳ. τοῦτο, cum τοῖς συμβαίνουσι priùs dixisset. transitio à numero ad numerum, plurali ad singularem: sicut vice versâ ab hoc ad illum *l.* 2. § 4. Ità Plato *Hipp.* Καὶ πῶς ἂν οἱ ἐκόντες ἀδικοῦντες, καὶ ἑκόντες ἐπιβουλεύοντες, καὶ κακὰ ἐργαζόμενοι, βελτίους ἂν εἶεν ἢ οἱ ἀκόντων, οἷς πολλὴ δοκεῖ συγγνώμη εἶναι, ἐὰν μὴ εἰδώς τις ἀδικήσῃ, ἢ ψεύσηται, ἢ ἄλλό τι κακὸν ποιήσῃ. Paulus *ad Cor. epist.* 1. *c.* 4. *v.* 1. Οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἄνθρωπος, ὡς ὑπηρέτας Χριστοῦ, καὶ οἰκονόμους μυστηρίων θεοῦ. ὧδε λοιπὸν ζητεῖται ἐν τοῖς οἰκονόμοις, ἵνα πιστός τις εὑρεθῇ. Sic & *ad Galat. c.* 6. *v.* 1. Ὑμεῖς οἱ πνευματικοὶ, καταρτίζεσθε τὸν τοιοῦτον, σκοπῶν σεαυτὸν, μὴ καὶ σὺ πειρασθῇς. Salust. in Catilin. *Interea servitia repudiabat, cujus rei initio ad eum magnæ copiæ concurrebant.* Terent. *Eunuch.* 2. 1.

Adeóne homines immutarier ex amore, ut non cognoscas eundem esse?

Id. *Cujus maximè mos est consimilis vestrûm, hi se ad vos applicant.*

Plaut. *Pseud.* 3. 2.

Si quò hic gradietur, pariter progrediminor.
Manum si protollet, pariter proferto manum.

Usum hujus enallages, qui & Hebræis familiaris (de quo videantur Fr. Jun. *ad Proverb. c.* 13. *v.* 1. & Jo. Drus. *quæst. l.* 3. *c.* 33.) in distributionibus solennem, monet M. Seneca *Suasor.* 2. qui ubi Corn. Severi illud de militibus Romanis laudaverat,

——— *stratique per herbam,*
Hic meus est, dixere, dies. ———

Illud, inquit, *Porcellus Grammaticus arguebat in hoc versu, tanquam solœcismum, quòd cùm plures induxisset, diceret, Hic meus est dies, non, Dies hic est noster. & in sententia optima accusabat id quod erat optimum. — nam quasi proverbii loco est; Hic dies meus est. & cùm ad sensum retuleris, ne Grammaticorum quidem calumnia habebit locum. dixerunt enim, non omnes simul, sed singuli ex his, Hic meus est dies.* Nec secùs in *Historia* sacra *Reg. lib.* 4. *cap.* 5. *v.* 13. de Naomane, *Allocuti sunt eum servi ejus, dicentes, Pater mi*, &c. i.e. horum quasi seorsum singuli. Sic hoc loco τοῦτο, i. e. τούτων ἢ συμβαινόντων ἕκαστον. Sed de istis alibi fusiùs disseruimus.

Ἀπόχρισμα πόλεως | Hinc illud *l.* 3. § 8. Οὐδὲν ἀπεχρισμένον. Cas. *qui in civitate seditionem suscitat.* Xyl. *frustum à civitate amputatum.* ego malim, quo uno verbo exprimam, insolenti forsan uti vocabulo, quale & Marci ipsum est, sed analogiâ eâdem, quâ *abscessus*, formato, *abscissum civitatis*, vertere. Ejusmodi autem hominem nunc *membro abscisso*, *l.* 8. § 34. nunc *ramo avulso*, *l.* 11. § 8. nunc *civi seditioso*, *l.* 9. § 23. similem pronunciat. Quin & τῷ ἀποσήματος vocabulum etiam de cive istiusmodi usurpavit Plutarch. *in præcept. polit.* Δεῖ γὰρ ἐχ-

θρὸν

θεὸν μηδένα νομίζειν πολίτην, ἂν μὴ τις, οἷος Ἀεισίων, ἢ Νάβις, ἢ Καπλίνας, νόσημα καὶ ἔπόσημα πόλεως ἐγγύηται.

Μιᾶς ψυχῆς | *Animam* totius *unam* ſtatuebant Stoici, cujus ſingulæ omnes quaſi membra eſſent. Vide *ſupr.* § 21. & *infr.* § 40. & *l.* 9. § 8.

§ 30. Χωρὶς χιτῶνος φιλοσοφεῖ | *Alius ſine toga philoſophatur.* Xyl. imò, *ſine tunica.* Ità Cynici. Salmaſ. ad Tertull. *de pallio. Græci generis omnes cùm tunicam, tum interulam ſimul indutui habebant, haud minùs quàm Romani ſub toga. Soli Cynici præter omnium Græcorum morem, tunicam non gerebant,* ſed interulam tantúm. Lucian. in *Cynico dialogo*: Τί ποτε, ὦ ἑτος, πώγωνα μὲν ἔχεις καὶ κόμην, χιτῶνα δὲ οὐκ ἔχεις; Dio Chryſoſt. περὶ χρείας *orat.* 72. Τὰς γὰρ μὲν καπήλους ἐκείνους ὁρῶντες πρὸ τῆς καπηλείου ἀναζωσαμένους, ὅταν ποτε παίζωσι καταγελῶεν ἂν τούτων, εἰ μὴ ἅτος ἐνεσκευασμένος εἶεν, ὡς οἰκεῖα τῇ χρείᾳ τὰ παρόντα τῇ ἐργασίᾳ, ἣν μεταχειρίζονται. ἐπεὶ δέ τινα ἴδωσιν ἀχίτωνα ἐν ἱματίῳ, κοιλίᾳ τε τῷ κεφαλῇ καὶ τὰ γύεια, οὐκ οἷοί τε εἰσὶ πρὸς τούτους ἡσυχίαν ἄγειν, οὐδὲ σιγῇ παρέρχεσθαι· ἀλλ' ἐρίζουσι, καὶ ἐρεθίζουσι, καὶ ἤτοι κατεγέλασαν, ἢ ἐλοιδόρησαν, ἢ ἐνίοτε ἔλκουσιν ἐπιλαβόμενοι· καὶ ταῦτα εἰδότες, ὅτι τοῖς κομῶσι φιλοσόφοις ξυνηθὲς ὄζιν ἡ στολὴ αὕτη, καὶ ὅπου τινα ἀποδεδειγμένη. *Philoſophis,* inquit, *conſuetus hic habitus*; Cynicis nimirum, non & cæteris. Et hæc illis cauſſa pallii duplicandi, quòd ſine tunicis eſſent. Unde Diogenem tunicam petentem juſſit Antiſthenes, πρῶτον ἀποδύσασθαι. (Indè Teles apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 49. de Metrocle jam Cynico: ἡμεῖς μὲν ζητοῦμεν παχύτερον ἱμάτιον· ἐκεῖνος δὲ διπλώσας τὸν τρίβωνα φορεῖ, ὅπου τινὰ δύο ἱμάτια ἔχων.) De Antiſthene Laërtius; τῷ ἱματίῳ ἐχρῆτο μόνῳ· quod ſcil. *tunicam non haberet.* idémq; de Cynicis, τρίβωσι μόνοις χρῶνται· ἀχίτωνες itaque erant Cynici, & qui Cyniſmum profiteri volebant, tunicam deponebant. Vetus epigramma,

Ἑρμοδότου τόδε δόγμα τὸ πάνσοφον· εἴπερ ἀχαλκεῖ,
Μηκέτι πεινάτω, δεὶς τὸ χιτωνάριον·

Hermodoti ſapiens dogma hoc: ſi defuerit cui Æs, poſitâ tunicâ, nè amplius eſuriat.

hoc eſt, ſi quis eſurit, & viam reperire vult, quâ non amplius eſuriat, depoſitâ tunicâ habitum Cynici capeſſat. perperam viri docti δεῖδε χιτωνάριον accipiunt ibi pro *induere.* Hinc Juven. *Sat.* 13. *v.* 121.

— *& Stoica dogmata tantùm*
A Cynicis tunicâ diſtantia. —

quia Stoici tunicas, ut reliqui philoſophi, & Græci omnes geſtabant, quibus carebant Cynici. Hæc ibi ferè Salmaſ. & *ad Marci* noſtri *vitam* à Capitolino delineatam. quæ non advertit vir doctiſſimus Jo. Cameron in *prælect. ad Matth. cap.* 18. *v.* 15. ubi dixit, *Stoicos à Cynicis pallio diſtâſſe.* à Satyrici *Scholiaſte* forſan *Vetere* deceptus, qui *Cynicos pallio uſos* negat. *pallium* enim utrique Sectæ amictus ex æquo communis erat. Quin & Romanos priſcos ἀχίτωνας egiſſe, autor eſt Gellius *lib.* 7. *c.* 12. *Viri,* inquit, *Romani primò ſine tunicis togâ ſolâ amicti fuerunt.*

Χωρὶς βιβλίου | Vide *ad lib.* 2. § 2. Clemens *Strom. l.* 4. Ἔξεστι δὲ τῷ καθ' ἡμᾶς πεπολιτευμένῳ καὶ ἄνευ γραμμάτων φιλοσοφεῖν. Quin & è noſtris quidam de *librorum ſupellectile* interrogatus; *Fabricam mundi,* Creatúraſq; eodem comprehenſas *librorum* vicem abundè ſibi ſupplere reſpondit. Τὸ ἐμὸν βιβλίον ἡ φύσις τῶν γενομένων· καὶ πάρεστιν, ὅτε βούλομαι, τοῦ λόγους ἀναγινώσκειν τοῦ θεοῦ. *Natura,* inquit, *rerum mihi liber eſt; in quo Dei oracula, ubi libuerit, legere licet.* Ex Evagrii ſcripto Nicephorus Calliſti *l.* 11. *c.* 43. Eum autem qui hoc dixerat, Antonium is *Juſtum* appellat, quem alii cum Sozomene *Magnum*: qui & *hiſt. Eccl. l.* 1. *c.* 13. de eodem, γράμματα μὲν οὐδὲ ἠπίστατο, οὐδὲ ἐθαύμαζεν· ἀλλὰ νοῦν ἀγαθὸν, ὡς προσβύτερον τῶν γραμμάτων, καὶ αὐτὸν τούτων εὑρετὴν ἐπήνεσεν. *literas nec nôrat, nec ſuſpiciebat: Sed mentem bonam, tanquam eis antiquiorem, ipſámque earundem inventricem collaudabat.*

Ἄλλος ἅτος | Malim, ἄλλος ἅτος. *alius quiſpiam.* Ità Demoſth. *adv. Midiam*: ἄλλος ἅτοσί τις ἀναισθὴς, &c. Liban. *orat.* 22. καί τις ἅτος ἕτερος.

Ἡμίγυμνος | De Cynicis Cyprian. *orat. de patient. Exerti ac ſeminudi pectoris invereconda jactantia.* De Alcidamante Cynico Lucian. in *Symposio*: Ἐς τὸ δάφος καθαλὼν ἑαυτὸν, ἔκειτο ἡμίγυμνος. Senec. *epiſt.* 62. *Demetrium virum optimum, mecum circumfero, & relictis conchyliatis, cum illo ſeminudo loquor, illum admiror.* At de eodem *ep.* 20. *Ego certè aliter audio, quæ dicit Demetrius noſter, cùm illum vidi nudum, quantò minus quàm ſtramentis incubantem? tunc enim non præceptor veri, ſed teſtis eſt.* De Chriſtianis Cæcilius apud Minucium: *Purpuras deſpiciunt ipſi ſeminudi.* Cæterùm peculiari quâdam ratione *Cynici ſeminudi*; nimirum, *quia* (Cl. Salmaſii verba habes, *ad Tertull. pall.*) *partem pallii de ſub dextro humero ſuper ſiniſtrum rejiciebant; & ſic excluſo dextro, obvelato ſiniſtro erant: ità pallium Cynicum humerum lævum duplici textu tegebat, & dextrum nudabat, cùm commune in utroque humero ſimplex ſederet.* Ammianus *in Cynicum antholog. lib.* 2. *c.* 52. πωγώνιον, ὦμον ἔξω. indè ἐξωμὶς veſtis, quâ ei utebantur. Sextus Empir. *Pyrrhon. hypotheſ. lib.* 1. *c.* 14. § 10. Καὶ ὁ μὲν Διογένης ἀπὸ ἐξωμίδος φησὶν ἡμεῖς δὲ ὡς εἰώθαμεν. Et ab hac Cynici Ἐξωμίδαι. Lucian. βίων προσέσει, de Cynico, ἅτος, ὁ τὸν τρίβωνα ἐξωμιδωτός, ὁ ἐξωμίας. fruſtra eſt vir Cl. H. Stephanus, quum ad humerorum altitudinem refert. Indè

&

& de Cynicis Tatian. *cap.* 41. Θατέρῳ δὲ ὤμων ἐξαμελῶσι. quem *nudum* ſcil. *& exertum*, ut Cyprianus, habebant.

Ἄρδις ἐκ ἔχω | Hoc vult. nihil impedire, quo minùs quiſpiam, etiam in ſumma rerum omnium indigentia, operam det Philoſophiæ, in eâque perſiſtat. Sen. *ep.* 17. *Licet ad philoſophiam etiam ſine viatico pervenire.* Legas ſis totam epiſtolam. Epictet. *Enchir. c.* 11. § 1. Ἐὰν σεσκόψαι θέλοις, ἄφες τοὺ τοιύτους διαλογισμούς· ἐὰν ἀμελήσῃ σοῦ ἐμοῦ, οὐκ ἔχω διατροφάς. κρεῖσσον γὸ λιμῷ ἀποθανεῖν, ἢ ζῆν ἐν ἀφοδύτοις παρακινόμενον.

Τροφὰς τὰς ἐκ παιδευμάτων | *Educationis bonæ inſtructionisque alimenta.* Caſ. *Ex diſciplinis ſuis alimenta.* Xyl. huic potiùs accedo.

§ 31. Τὸ τεχνίον ὁ ἔμαθες, φίλει | Senarius proverbialis ab Ariſtophane in *Veſpis*, à Stratonico (ſed cum levi inflexione) apud Athen. *lib.* 8. uſurpatus.

Ἕρδοι τὶς, ἣν ἕκαστος εἰδείη τέχνιν.

Straton. Ἄρδοι. Quod Cicero *Tuſcul. l.* 1.

Quam quiſque nôrit artem, in ea ſe exerceat.

Horat. *l.* 1. *epiſt.* 14.

Quam ſcit uterque, libens cenſebo, exerceat artem.

Apoſtolus ipſe *ad Corinth. epiſt.* 1. *cap.* 7. *v.* 20,24. Ἕκαστος ἐν τῇ κλήσει, ἐν ᾗ ἐκλήθη, μενέτω παρ' τῷ θεῷ.

Τέτῳ περισσαπαύε | Intra limites iſtius te contine: nec ad alias artes, aliáve ſtudia animum adjicias; eíſve te intermiſceas. quod Apoſtolus appellat, τὰ ἴδια πράσσειν, *ad Theſſ. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 11. Apelles ſutorem, quem *de crepidarum anſis* reprehendentem lubenti gratóq; animo pridiè audierat, *de cruris efformatione* poſtridiè cavillantem monuit, *Nè ſutor ſupra crepidam judicaret.* quod & ipſum in proverbium venit. Plin. *hiſt. nat. l.* 35. *c.* 10. Martial. pariter *l.* 3. *epig.* 16.

——*ſed te, mihi crede, memento*
Nunc in pellicula, cerdo, tenere tua.

Alluſit ad Proverbium; *intra pelliculam ſuam ſe continere.* Stratonicus itidem Mynaco ſutori de re Muſica ſecum diſceptanti, ὃ περισσὸν εἶναι αὐτῷ, ἔφη, ἅπ ἀνώτερον τῆ σφυρῆ λέγει. *parum ſe facere, quid ille dicat, cùm ſupra talum loquatur.* Athen. *l.* 8. nam quod Mynacum *fabrum* opinatus eſt Eraſmus, & *ultra malleum* locutum à Stratonico dictum, in eo falſum eſſe ſummum illum virum, docet Leopard. *emend. l.* 10. *c.* 2. Quin & idem Ptolemæo de re citharíſtica litem intendenti, Ἕτερόν ἐστιν, ὦ βασιλεῦ, σκῆπτρον, ἕτερον δὲ πλῆκτρον. *Aliud eſt*, inquit, *ô Rex, ſceptrum, aliud autem plectrum.* Apelles etiam Megabyzo aulico, ut Plutarch. *de adulat.* Alexandro ipſi, ut Plin. loco ſup. memorato, de pictura diſſerenti; Ὁρᾷς τὰ παιδάρια ταυτα τὴν μηλίδα τρίβοντα; πάνυ σοι προσέχε τὸν νῦν σωπῶντι, καὶ τὸν περφύρεον ἐναύμαζε καὶ τὰ χρυσία. νυῦ δέ σε καταγελᾷ, ὅτι ὧν ὁ μεμάθηκας ἀρξαμένους λαλεῖν. admonuit nempe *deriſui eſſe illum pueris, qui colores terebant.* Sed & Baſilius Cæſar: Demoſtheni Valentis imperatoris culinæ præfecto de re Theologica, ſed imperitè barbaréque, cum Epiſcopo diſceptanti; ſubridens, Ἐθεασάμεθα καὶ Δημοσθένη ἀγεγράμματον. *Etiam Demoſthenem*, inquit, *illiteratum vidimus.* ampliúſq; ſuccenſenti; Σὸν ὄζει τῆς σῆς ψυχῆς καρυκίας φροντίζειν. δογμάτων γὸ θείων ἐπαίειν ὁ δύνασαι, βεβυσμένας ἔχων τὰς ἀκοάς. *Tuum eſt pulmentorum condituram curare: neque enim dogmata potes audire divina, qui aures ſordibus oppletas geris.* Narrat Theodoret. *Hiſt. Eccleſ. l.* 4. *c.* 19. Nec ſupprimi dignum illud Butleri noſtri medicinæ nomine celeberrimi, quem cum Juridicus quidam inſignis in convivio frequenti de re medica jactantiùs paulò ſe efferens, ſubinde compellaret, quærerétq; inter alia, quonam in Galeni opere dictum quoddam inveniretur, reſpondit, *In decimo tertio Henrici octavi*; alludens ad leguleiis noſtris ſolennem legum capita citandi formulam. tanquam jure ſuo contentum, intráq; limites ejuſdem ſe continentem, in meſſem medicam falcem mittere, neutiquam oportuerit. Verùm, contrà quàm Pindarus apud Plut. *de virt. mor.* & *de tranquill.*

Ἐν ἅρμασι μὲν ἵππος, ἐν δ' ἀρότρῳ βοῦς.
Currum equus, aratrum bos trahat.
Optat ephippia bos piger, optat arare Caballus.

Flaccus *l.* 1. *epiſt.* 14.

——*nec quiſquam* ferè, *quam ſibi ſortem*
Aut ratio dederit, aut fors objecerit, illâ
Contentus vivit; laudat diverſa ſequentes.

Idem *Serm. l.* 1. *Sat.* 1. Ità:

Cui placet alterius, ſua nimirum eſt odio ſors.

Idem *ep.* 14. In hoc, quod nunc præ manibus habemus, negotio, id cum primis uſu venire, idem monet *l.* 2. *ep.* 1.

Navem agere ignarus navis timet: abrotonum ægro
Non audet, niſi qui didicit, dare: quod medicorum eſt
Promittunt medici: tractant fabrilia fabri:
Scribimus indocti doctíque.——

Atqui ut Plut. de tranq. ὃ πάντα πάντων ὄζιν. ἀλλὰ δεῖ τῷ Πυθικῷ γράμματι πειθόμενον, αὐτὸν γνῶναι. εἶτα χρῆσθαι πρὸς ἓν ὁ πέφυκε, καὶ μὴ ἄλλον ἄλλοτε βίον ζῆλον ἕλκειν, καὶ παραβιάζεσθαι τὴν φύσιν. Vide *l.* 6. § 43. & *l.* 7. § 5.

Περισσαπαύε | Apoſt. *ad Rom. c.* 2. *v.* 17. Ἰουδαῖος ἐπονομάζῃ, καὶ ἐπαναπαύῃ τῷ νόμῳ.

Θεοῖς μὲν ἐπιτετροφὼς τὰ σαυτοῦ πάντα | Socrates apud Platon. in *Criton.* & apud Epictet. *Enchir. cap. ult.* & *diſſert. l.* 1. *c.* 4. & *l.* 3. *c.* 22. Εἰ ταύτῃ τοῖς θεοῖς φίλον, ταύτῃ γενέσθω. David noſter; *Faciat me Dominus, quod illi viſum fuerit. Reg. hiſt. l.* 2. *c.* 15. *v.* 26. Cujus & monita paſſim pia iſtiuſmodi, גול על־יהוה דרכך *Devolve ſuper Deum viam tuam. Pſal.* 37. *verſ.* 5. &

Pſal.

Pſal. 55. *verſ.* 22. השלך על-יי יהבך *Rejice ad Deum munus omne tuum.* Et Solomon filius; *Prov. c.* 16. *v.* 3. גול אל-יי מעשיך *Devolve ad Deum opera tua.* Et Petrus Apoſt. *ep.* 1. *cap.* 5. *verſ.* 7. Πᾶσαν τὴν μέριμναν ὑμῶν ἐπιῤῥίψαντες ἐπ' αὐτόν. Vide *infr. ad* § 34. Sed & Juvenal. *Sat.* 10. *v.* 346. *ad l.* 5. § 7.

Ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς | Phraſis Marco familiaris, ità *ſupr. l.* 3. § 4. ἀποσπώμενον ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὰ συμβαίνοντα. & *l.* 12. § 29. ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὰ δέοντα ποιεῖν, καὶ ταλαιπωρεῖν λέγειν. & *l.* 2. § 3. ἀπὸ καρδίας εὐχάριστος. Quod idem in ſacra pagina toties occurrit. *Deut. cap.* 6. *Verſ.* 5. *Diliges Dominum Deum tuum* בכל-לבבך ובכל-נפשך. Ubi Græcus interpres; ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου. Sed & Lucas *Evang. c.* 10. *v.* 27. & Marc. *c.* 12. *v.* 30. At Matth. *Ev. c.* 22. *v.* 37. Ebraiſans magis; ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ.

Ἀνθρώπων ὦ μηδενὸς | Annot. Lugd. μηδένι. quorſum, quæſo?

Μήτε τύραννον, μήτε δοῦλον | Neque præter jus fàſque quendam opprimendo, neq; præter decorem alicui inſerviendo. Illud Apoſt. *ad Theſſ. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 6. Τὸ μὴ ὑπερβαίνειν καὶ πλεονεκτεῖν ἐν τῷ πράγματι τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. Iſtud idem *ad Corinth. ep.* 1. *c.* 7. *v.* 23. Μὴ γίνεσθε δοῦλοι ἀνθρώπων. Atque hoc forſan fuerit, quod Marcus voluit verbis illis, *l.* 5. §. 28. ὅτε τραγῳδὸς, ὅτε τύραννος. Laxiùs *tyranni* nomine abuſus Seneca *ep.* 114. *Animus noſter modò rex eſt, modò tyrannus. rex, cùm honeſta intuetur, ſalutem ſibi commiſſi corporis curat, & nihil imperat turpe, nihil ſordidum: ubi verò impotens, cupidus, delicatus eſt; tranſit in nomen deteſtabile ac durum, & fit tyrannus.* Illud interim obſervetur, quæ hîc ſejuncta Marcus poſuit, *tyrannicè* nimirum *agere* & *ſerviliter aſſentiri*, in eiſdem perſonis conjunctim frequentiſſimè deprehendi. De Pſeudoprophetis Judas Apoſt. *epiſt. v.* 16. Τὸ στόμα αὐτῶν λαλεῖ ὑπερογκα. θαυμάζοντες πρόσωπα ὠφελείας χάριν. De iiſ temporis Epiſcopis Iſidor. Pel. *l.* 2. *ep.* 125. Ὡς τὰ πολλὰ, οἷς μὲν ἄρχουσι, τοῖς δὲ δουλεύουσι καὶ τοῖς μὲν ἐπιτάττουσι, τοῖς δὲ ὑπηρετοῦσι καὶ τοῖς μὲν κακῶς ποιοῦσι, τοῖς δὲ χαίζονται· τοῖς μὲν ἐπιτείνουσι, τοῖς δὲ ὑποπτεύουσι καὶ φοβοῦνται μὲν τούτους, μισοῦνται δὲ ὑπὸ τούτων. De Carthaginienſibus Plut. *præcept. polit.* Καρχηδονίων δήμῳ ἦθος ὑπήκοον τοῖς ἄρχουσι, βαρὺ τοῖς ὑπηκόοις, ἀηδονέστατον ἐν φόβοις, ἀγειώτατον ἐν ὀργαῖς. De Perſei Regis aulicis, Livius *hiſt. l.* 45. *Servire regibus humiliter, aliis ſuperbè imperare aſſueti.* Et de turba in genere, *l.* 24. *Hæc natura multitudinis eſt; aut ſervit humiliter, aut ſuperbè dominatur.* Hinc illa Senecæ expoſtulatio, *de benef. lib.* 3. *c.* 28. *Servum tu quenquam vocas, libidinis & gulæ ſervus, & adulteræ, imò adulterarum commune mancipium? negas tibi beneficium à ſervo tuo poſſe dari, cui oſculum alieni ſervi beneficium eſt? quæ eſt tanta animi diſcordia? eodem tempore ſervos deſpicis, & colis: imperioſus intra limen, atque impotens; humilis, fortis; & tam contemptus, quàm contemnens. neque enim ulli magis objiciunt animos, quàm qui improbè tollunt; nulliſque ad calcandos alios paratiores, quàm qui contumelias facere accipiendo didicerunt.* Ità quod Peripateticus quidam apud Procop. in *ineditis.* Τὰ ἐναντιώματα ἐν ἀνθρώπῳ φύσει ξυμβαίνει εἶναι, ὥσπερ ἐν ἅπασι χρωμάτων τὴν μίξιν. quod & Marcus ipſe monuiſſe videtur. *l.* 11. § 14.

§ 32. Ταῦτα πάντα | forſan ταυτὰ, ut mox, τὰ αὐτὰ. *eadem quæ nunc vides.* Vide *ad l.* 2. § 14.

Αὐθαδολόμους | *Jactabundos.* Caſ. hoc eſt, ἀλαζονευομένους. *præfractos ſe geſſiſſe.* Xyl. Malim, *arroganter pervicaces*, vel *contumaces.*

Ἀποθανεῖν τινας εὐχομένους | *Mori optantes.* Caſ. quod Joannes *Apoc. c.* 9. *v.* 6. ἀποθανεῖν ἐπιθυμοῦντας dixit. & Xyl. *votis mortem vocâſſe.* Verùm aliud, opinor, Marcus voluit. *aliorum mortem voto*, ſive *prece expetentes.* quod, optione datâ, non petiviſſe Salomonem, Deo gratum fuit. *Amal. l.* 2. *c.* 1. *v.* 11.

Οὐκ ἔπ' ἀδαμῶ | Idem argumentum tractat, *l.* 8. § 25. & 31. Vide & *ſupr.* § 3. & *l.* 7. § 58. & *infr.* § 33.

Ἐπιγεγραφὰς χρόνων | *Periodos.* Caſ. περιγραφὰς. Malim, *ſignaturas*, ſive *ſignationes*, eo ſenſu, quo Tacitus an Fabius *de cauſſ. corrupt. eloq. Primùm hoc rogabo, quos vocetis antiquos, quam oratorum ætatem ſignatione iſtâ determinetis:* ut ἐπιγεγραμμαὶ χρόνων, ſint *tempora* regis alicujus imperio, aut ejuſmodi notâ aliquâ inſigniore *deſignata.*

Κατενδεδεγμένες | *Cùm ad ſummum contendiſſent.* Xyl. *Cùm hoc aut illud enixè contendiſſent.* Caſ. optimè. Vide *ſupr.* § 3. μηδὲ κατενδείνειν.

Ἔπεσον, καὶ ἀνελύθησαν εἰς τὰ στοιχεῖα | quod Pſaltes *Pſal.* 146. *v.* 4. *Abſcedit ſpiritus; ad pulverem ſuum redit: eo ipſo die intercidunt omnia cogitata ejus.*

Κενὰ σωμάτων | Vide *lib.* 2. § 2. *ſuprà* § 3. μὴ σῶ.

Ἀφέντας | ità *ſuprà* § 19. παρέπεμψε δὲ ἀκαίρως πάλιν φυσικῶν δόξαν.

Ἡ ἐπιστροφὴ καθ' ἑαυτὴν θεωρεῖν | Ἐπιστροφὴ hîc Marco, quod προσοχὴ Epicteto *diſſert. l.* 4. *c.* 12. Τί ἐγὼ θέλω τῶν προσοχῶν φυλάττειν; σπουδὴν πᾶσαν δέλω. τί ἔστι; ἃ δεῖ προσέχειν; ἄσαι. τί ἐν κωλύει προσέχειν, μὴ τὸ θαυμεῖν τι μέρος τοῦ βίου, ἐφ' ὃ ἑαυτὸν διατείνει τὸ προσέχειν. Saltem προσοχὴ illa jugis, via eſt ad ἐπιστροφὴν talem qualem Marcus hîc præſcribit, præſtandam; quâ nimirum poſt ſeriam rei cujuſq; conſiderationem ad ſedulam debitámque

ámq; pro rei natura & dignitate circa eam se gerendi curam animus accingitur. Vide ad sequentia Senecam. Vide &*l.* 10. § 11. Quod autem περοχὴ ὁλικὴ Epictetus, id συνέχεια ὁλοσχερὴς περοχῆς ἐν τῷ ἡγεμονικῷ appellat Hesychius noster *in ascetic. c.* 1. § 7.

Ἰδίαν ἀξίαν ἔχει καὶ συμμετρίαν | i. e. pro rerum, circa quas versatur, & in quibus exercetur, naturâ locóq; se gerit. Vide *l.* 1. § 6. Sic *l.* 3. § 11. ἅμα μὲν τοι τῆς κατ' ἀξίαν ἐν τοῖς μέσοις συνοχέζομαι. Hoc est, quod Lucilius, referente Lactantio *institut. l.* 6. *c.* 5.

Virtus, Albine, est pretium persolvere verum
Queis ni versamur, queis vivimu', rebu' potesse.
Virtus est homini, scire id, quod quæque habeat res:
Virtus, quærendæ rei finem scire modúmque:
Virtus, divitiis, pretium persolvere posse:
Virtus, id dare, quod reipsa debetur honori.

Senec. *epist.* 89. *Philosophiæ moralis pars prima est, inspectio suum cuique distribuens, & æstimans quanto quidque dignum sit, maximè utilis. quid enim est tam necessarium, quàm pretia rebus imponere? secunda, de impetu: tertia, de actionibus. primum enim est, ut quanti quidque sit, judices: secundum, ut impetum ad illa capias ordinatum temperatúmque: tertium ut inter impetum tuum actionémque conveniat, ut in omnibus istis tibi ipsi consentias. tunc enim vita sibi concors est. ubi actio non destituit impetum; impetus ex dignitate rei concipitur, perinde remissus acriórve, prout illa digna est peti.*

Οὐκ ἀποδυσπετήσεις | *Non ægrè feres, animo concides.* Sic *l.* 5. § 9. μὴ ἀποδυσπετεῖν.

Ἐὰν μὴ ὀλίγου ἧττον ἢ περοῖκε σοὶ τὰ ἐλάσσω κεκλαγέναι | *Si non pluris quàm par est, rem ullam feceris; vel plus quam dignum est, in ea studii posueris.*

§ 33. Αἱ πάλαι συνήθεις λέξεις, γλωσσήματα νῦν | Malè accepit ista Xyland. cùm vertit. *Usitata quondam vocabula, nunc interpretationis loco sunt.* Imò, interpretatione potiùs opus habent. Hinc Sext. Empiric. *adv. Grammat. l.* 1. *c.* 13. Διήνεγκε ἢ οὐδὲν, ἢ βαρβάρου λέξεως ἑρμηνευτὰς γίνεσθαι, ἢ τῶν καθ' γλῶσσαν περιεργασθέντων, ὁμοίως ὄντας ἀσυνήθεις ἡμῖν. Et, *Qui glossemata interpretati sunt:* inquit Varro *de ling. Lat. l.* 6. Galenus in *glossario Hippocratico*, ità enim potiùs quàm *lexico* dixerim, cùm in ipso limine ipse Τὴν λέξιν à *glossa* distinguat: Ὅσα τοίνυν ἐστὶν ὀνομάτων, ἐν μὲν τοῖς πάλαι χρόνοις ἦν συνήθη, νυνὶ δ' οὐκέτι ἔστι, γλῶτται καλοῦσι. Fabius etiam *institut. lib.* 1. *c.* 14. *Glossemata, voces minus usitatas; glossas, linguam secretiorem, interpretatur.* Dionysius Halicarn. *de compos. nomin.* Ἔστι τις ὀνομάτων ποιητικὴ, γλωττηματικῶν τε καὶ ξένων καὶ τετριμμένων, οἷς ἥδιστα πολλοὶ χρῶνται. Idemq; in Thucydidis historia observat quædam γλωσσηματικὰ, καὶ ἀπηρχαιωμένα, καὶ συνειθισμένα τοῖς πολλοῖς. Plut. *de Isid. & Osirid.* Οὐ δεῖ δὲ θαυμάζειν τὴν ὀνομάτων πρὸς εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἀνάπλασιν. καὶ γὰρ ἄλλα μυρία τοῖς μεθισταμένοις ἐκ τῆς Ἑλλάδος συμβαίνει, μέχρι νῦν φθείρει καὶ ξενίζει παρ' ἑτέροις, ὧν ἕνεκα τὴν ποικίλην ἀναγκαίως διαλλάττουσιν οἱ βαρβαρίζοντες, οἱ γλώττας τὰς τοιαύτας περιεργαζόμενοι. Hoc ideò Plut. quia γλῶσσαν πρὸς ἀπηρχαιωμένον διάλεκτον dixere, ut Eustath. *ad Il. a.* & γλώσσας, ἀπειλήφασι ὅσας τὰς βαρβάρων φωνὰς, Clem. *Strom. l.* 1. quas à *dialectis* idem ibidem disterminat. Atque hinc ὁ γλώσσῃ λαλῶν, Apostolo *ad Cor. ep.* 1. *c.* 14. *v.* 4. i. e. *linguâ barbarâ & peregrinâ*, ideóque minùs intellectâ. cui ea de caussâ silentium indicit, *v.* 28. Ἐὰν μὴ ᾖ διερμηνευτής. i. e. *ni interpres adfuerit. Glossematis* autem vox, quam ex nullo Græco scriptore afferri Hen. Stephanus asserit, apud nostrum hoc loco, nec semel usurpata, reperitur. Horat. *in arte poetic.* ad nostri mentem, & à rebus & personis ad sermones ac verba argumentatus. quemadmodum Marcus hîc ἀνηρεσφως à verbis ac sermonibus ad personas réspue ipsas:

Ut sylvæ foliis pronos mutantur in annos;
Prima cadunt: ità verborum vetus interit ætas;
Et juvenum ritu, florent modò nata vigéntque.
Debemur morti nos nostráque. sive receptus
Terrâ Neptunus, classes aquilonibus arcet,
Regis opus; sterilísque diu palus aptáque remis,
Vicinas urbes alit, & grave sentit aratrum:
Seu cursum mutavit iniquum frugibus amnis
Doctus iter melius. mortalia facta peribunt:
Necdum sermonum stet honos & gratia semper.
Multa renascentur, quæ nunc cecidere, cadéntque
Quæ nunc sunt in honore vocabula, si volet usus,
Quem penes arbitrium est, & jus, & norma loquendi.

Vide *ad l.* 10. § 34.

Κάτωνος | De quo videndus Livius *l.* 5. & 6. & Plutarch. qui *vitam* illius conscripsit.

Καίσων | Cæsonis nomine insignes plures extiterunt. è quibus Cæso Fabius, de quo Liv. *l.* 2. *Unus ille vir ipse Consul rempub. sustinuit*; &c. Cæso Quintius, legis Agrariæ, prout alter ille, oppugnator; de quo Liv. idem *l.* 3. *Unus impetus tribunitios popularésque procellas Justinebat.* Dictos autem *Cæsones. à cæso matris utero, qui necatis matribus nati sunt, tradunt.* Plin. *hist. nat. l.* 7. *c.* 9. Et Val. Prob. *de nomin.* Unde & *Cæsaris* nomen ortum sumpsisse, sunt qui opinentur, ut Æl. Spartian. in *Æl. Vero*, & Serv. *in Æn.* 10. aliis tamen in alia euntibus.

Οὐόλεσος | Sævitiâ atque immanitate insignis præ cæteris hoc nomine Volesus Messala; (ità Lipsius ex Tacit. *l.* 3.) de quo Senec. *de ira l.* 2. *c.* 5. *Volesus nuper sub Divo Augusto proconsul Asiæ, cùm CCC unâ die securi percussisset, incedens inter cadavera cultu superbo, quasi magnificum quiddam conspiciendúmque fecisset, Græcè proclamavit; Orem regiam!*

Quid

Quid hic rex fecisset? non fuit hoc ira, sed majus malum & insanabile.

Λεοννάτος | Λεονάτος Suidæ; qui Philippo Macedoni sanguine materno conjunctum refert fuisse, & ab eodem unà cum Alexandro filio, cui coætaneus erat, educatum, τότε φρόνημα ὑπέρογκον, cùm *ingenio tumido admodùm* extitisse, tum & regiæ pompæ post mortem Alexandri æmulum. Leonatus item Curtio, qui unà cum Perdicca tutorem destinatum Alexandri filio ex Roxane futuro. *lib.* 10. § 7. Justino etiam, qui ab Athenienſibus tandem in prælio vulneratum obiisse, *lib.* 13. Verùm Diodoro Sicul. qui & exitum ejusdem *l.* 18. narrat, Λεοννάτος, sive *Leonnatus*, ut Marco hîc, dicitur. Sed & Arriano *de gest. Alex. l.* 6.

Ἐξίτηλα | Vide *supr.* § 19.

Μυθώδη | Vide *l.* 8. § 25. & *l.* 12. § 27. allusisse videtur ad temporum distinctionem Varronianam illam, quâ ea in ἄδηλον, μυθικὸν & ἱστορικὸν dividuntur. Vide Censorinum *de die natal. c.* 21. & Scalig. *annot. in Euseb. Chron.*

Παντελὴς λήθη κατέχωσεν | *Lib.* 2. § 17. ἡ ὑστερόφημος λήθη. Alluſit interim περὶ τὴν τῶν πραγμάτων κατάχωσιν, tanquam memoria ipsorum, sicut corpora, quasi terrâ congestâ & superinjectâ obruta, unà cum eisdem intercidisset. Vide *Psalm.* 9. *v.* 7.

Ἄϊστοι, ἀπυστοί | Adspexit Telemachi verba apud Homer. *Odyss. α'. v.* 242. de Ulysse patre, cujus de exitu nihil quicquam à quoquam resciscere poterat;

Οἴχετ' ἄϊστος, ἀπυστος. —

Ubi Eustath. τὸν τελείως ἀφανῆ σημαίνει· ὃν οὐδεὶς ἴσταταί τις, ὅτε αὐτὸς ἰδὼν, ἢ ἀκοὴ παρὰ πίστεως ἤτοι μαθήσεως.

Τί γὰρ ἔξω ὅλως τὸ ἀείμνηστον; ὅλον κενόν. | Idem vult hic à Marco dici Casaub. *ad Pers. Sat.* 1. quod est à Solomone antiquitus dictum

הבל הבלים הכל הבל

Vanitas vanitatum; & omnia vanitas. quo ille & exordio & epiphonemate *Ecclesiasten* suum & inchoavit & concluſit. contendit autem Casaubonus & cum exordio Persiano illo,

— *ô quantum est in rebus inane!*

Solomone verò prior Davida pater ejusdem de homine ad Adæ protoplasti Abelisque secundo geniti nomina alludens; אדם לְהֶבֶל דָּמָה *Adam Abeli compar est*, id est, *homo vanitati. Psal.* 144. *v.* 4. & *Psal.* 39. *v.* 6. כל־חבל כל־אדם *Totus Abel est omnis Adam.* id est, *qui vis homo totum vanitas.* Gr. interpr. τὸ σύμπαν ματαιότης πᾶς ἄνθρωπος. Poterat cum Marco nostro vertere, ὅλον κενὸν πᾶς ἄνθρωπος. Xylander verò, quem & Mericus secutus est, ista ità est interpretatus; *Quanquam quid est omnino cujus sit memoria sempiterna? omnia sunt inania.* tanquam Marci dictum illud ei geminum esset, quod Solomon idem habet, *Eccles. c.* 1. *v.* 11. *Neque præteritorum est memoria, neque futurorum etiam apud eorum posteros erit.* Verùm Marci mentem neuter assecutus videtur. Neq; enim aut rerum humanarum in genere vanitatem notare in animo Marcus hîc habuit, sed eam tantùm quæ in futura claritate deprehenditur: Siquidem, præter τὸ τῆς ὑστεροφημίας ὄξιτηλον, *famæ postumæ memoriam fugitivam & evanidam*, quam supra tetigerat; etiam hoc dato, posse hominum rerúmq; ab eis gestarum memoriam in ævum omne extendi, *merum inane* tamen quiddam futurum τὸ ἀείμνηστον illud. Ità *supr.* § 3. Τὸ κενὸν τῆς ἀπηχήσεως. & *l.* 5. § 33. τὸ εὐδοκιμεῖν παρὰ τοιούτοις κενόν. Vide & *supr.* § 19. & *l.* 6. § 10.

Τί ἕνεκα ὄξει, φθεῖρε ὃ δεῖ σπουδῇ εἰσφέρεσθαι; ἐν τάχει | quare ἐν τάχει; quia τάχος μόνον ὄξει τὸ παραπέμψασι δαιμόνιον. *l.* 2. § 17. quia ἐν τάχει πολλοῦ ἄξιον. *l.* 6. § 47.

Ὡς ἀναγκαῖον | Vide *l.* 2. § 3.

Ὡς γνώριμον | Vide *infr.* § 44. & 46. Seneca *de tranquill. cap.* 11. de viro forti ac prudente: *Eodem animi robore præstabit, nequid ex his quæ eveniunt, subitum sit. quicquid enim fieri potest, quasi futurum prospiciendo, malorum omnium impetus molliet. qui ad paratos expectantésque nihil afferunt novi; securis & beata tantùm spectantibus* [*sperantibus* f.] *graves eveniunt. morbus enim, captivitas, ruina, ignis, nihil horum repentinum est: Sciebàm in quàm tumultuosum me contubernium natura clusisset. totiens in vicinia mea conclamatum est; totiens præter limen immaturas exequias fax cereúsque præcessit: sæpe altiùs ruentis ædificii fragor sonuit: multos ex his quos forum, curia, sermo mecum contraxerat, nox abstulit, & vinctas ad sodalitium manus copulatas intercidit. mirer aliquando ad me pericula accessisse, quæ circa me semper erraverunt?* Vide *ad lib.* 7. § 61.

Ὡς ἀπ' ἀρχῆς τοιαύτης καὶ πηγῆς ῥέον | Ità *lib.* 2. § 3. πάντα ἐκεῖθεν ῥεῖ. Plè admodum Charidemus apud Dion. Prus. *orat.* 30. Τὰ μὲν καθ' ἡμᾶς ὅπως γέγονεν, ὡς ἔδοξε τῷ θεῷ. καὶ ὃ μηδὲν ὂν ἐκείνοις γιγνομένοις κωλύειν ἡγεῖσθαι, μηδὲ λυπηρῶς φέρειν. Vide *ad l.* 10. § 1.

§ 34. Ἐκὼν σεαυτὸν τῇ κλωθοῖ σωπηδόν | Vide Cleanthis votum *ad l.* 3. § 4. Epicteti *ad l.* 7. § 41. Sen. *epist.* 37. *Quod maximum vinculum ad bonam mentem promisisti virum bonum. Sacramento rogatus es, eadem honestissimi hujus, & illius turpissimi autoramenti, verba sunt, uri, vinciri, ferróque necari. Ab illis qui manus arenæ locant, & edunt ac bibunt, quæ per sanguinem reddant, cavetur ut ista vel inviti patiantur: à te ut volens libénsque patiaris. & epist.* 107. *Ad hanc legem animus noster aptandus est: huic æquatus, huic pareat. optimum est pati quod emendare non possis; & Deum, quo autore cuncta proveniunt, sine murmuratione comitari.*

mitari. malus miles est qui imperatorem gemens sequitur. Paratos nos inveniat atque impigros fatum. hic est magnus animus, qui se Deo tradidit: at contrà ille pusillus ac degener, qui oblustatur, & de ordine mundi malè existimat, & emendare mavult deos, quàm se. Idem *ep.* 71. *Magnus animus Deo pareat; & quicquid lex universi jubeat, sine cunctatione patiatur.* Et *de provident. l.* 5. *Boni viri laborant, impenduntur, impenduntur, & volentes quidem. non trahuntur à fortuna: sequuntur illam, & æquant gradus. Si scîssent, anteceſſiſſent.* Mox, ubi Demetrii vocem illam adjecit, *Hoc unum, Dii immortales, de vobis queri posſem, quòd non antè mihi voluntatem vestram notam feciſtis. prior enim ad illa veniſſem, ad quæ nunc vocatus adsum.* Subjungit; *Vultis liberos ſumere? illos vobis ſuſtuli. Vultis aliquam partem corporis? ſumite. non magnam rem promitto. Citò totum reddam. Vultis ſpiritum? quid ni? nullam moram faciam, quò minùs recipiatis, quod dediſtis. à volente feretis, quicquid petieritis. quid ergò eſt? maluiſſem offerre, quàm tradere. quid opus fuit auferre? accipere potuiſtis. Sed nè nunc quidem auferetis: quia nihil eripitur, niſi * retinenti: [* renitenti. f.] nihil cogor, nihil patior invitus: nec ſervio deo, ſed aſſentio.* Idem *epiſt.* 61. *Da operam, nè quid unquam invitus facias. quicquid neceſſe eſt, futurum eſt. repugnanti, non volenti neceſſitas eſt, in volente neceſſitas non eſt. Ità dico, qui imperia libens excipit, partem acerbiſſimam ſervitutis effugit, facere quod nolit. Non qui juſſus aliquid facit, miſer eſt, ſed qui invitus facit. Animum componamus, ut quicquid res exigit, id velimus.* Et *epiſt.* 54. *Nihil invitus facit ſapiens: neceſſitatem effugit, quia vult quod ipſa coacturà eſt.* Itaq; quod Periander apud Auſon.

Faxis, ut libeat quod eſt neceſſe.
& — *velis, quodcunque neceſſe eſt.*

ſed & pleniùs Martial. *l.* 10. *ep.* 47.

Quod ſis eſſe velis, nihilque malis.

Παρέχων σωυτὸν εἰς τοῦτο κατατετάχθαι, τὸ πείθεσθαι τῷ θεῷ, καὶ εἶναι πᾶσι τοῖς γινομένοις, καὶ ἀκολουθεῖν ἑκόντα, ὡς ὑπὸ τῆς ἀεὶσης γνώμης ἀπηρτισμένοις. | Vide *lib.* 3. § 4. & § 11. & *ſupr.* § 29. & *l.* 10. § 14, 21. Senec. *de provident. c.* 5. *Quid eſt boni viri? præbere ſe fato.* Quin & piè admodum, & ſupra quod ab Ethnico ſperari poterat, Epictet. *Enchir. c.* 38. Δεῖ σωυτὸν εἰς τοῦτο καταστατάχθαι, τὸ πείθεσθαι τῷ θεῷ, καὶ εἶναι πᾶσι τοῖς γινομένοις, καὶ ἀκολουθεῖν ἑκόντα, ὡς ὑπὸ τῆς ἀεὶσης γνώμης ἀπηρτισμένοις. & differt. *lib.* 2. § 17. Μηδὲν ἄλλο θέλε, ἢ ἃ ὁ θεὸς θέλει, καὶ τίς σε κωλύσει; τίς ἀναγκάσει; πλὴν ὄρεξίν σε καὶ πλὴν ἔκκλισιν τοῦ θεῷ χαίσαι ἐκεῖνο φοβοῦ. ἐκεῖνο κυβερνάτω· μετ' ἐκεῖνο τετάχθω, καὶ πᾶ ἔτι δυσχήσεις; *Deum* dicit, quod Marcus κλωθὼ i.e. *fatum*: quia *fatum* Stoicis aut *Deus* ipſe, aut ſaltem *Lex Dei.* Senec. *quæſt. nat. l.* 2. *c.* 45. *Vis illum Fatum vocare? non errabis. hic eſt in quo ſuſpenſa ſunt omnia; cauſſa cauſſarum.* & *de benefic. lib.* 4. *cap.* 7. *Hunc eundem & fatum ſi dixeris, non mentieris: nam cùm fatum nihil aliud ſit, quàm ſeries implexa cauſſarum, ille eſt prima omnium cauſſa, ex qua cæteræ pendent.* Idem rurſus *de provid. c.* 5. *Ille ipſe omnium conditor ac rector ſcripſit quidem fata, ſed & ſequitur. Semper paret, ſemel juſſit.* Quæ dicta notat Lipſius ex opinione, quâ cenſebant *Jovem dictare*; (unde illud, *Fatur, & eſt fatum*) *Parcas* autem (ut Capella *l.* 1.) *ſcribas ejus, ipſius decreta in æreas tabulas referre.* & *nat. quæſt. lib.* 2. *c.* 35. *Ordinem rerum fati æterna ſeries rotat, cujus hæc prima lex eſt, ſtare decreto.* Epictetus idem apud Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 7. Μὴ ζήτει τὸ τὰ γινόμενα γίνεσθαι, ὡς θέλεις· ἀλλὰ θέλε, ὡς τὰ γινόμενα γίνεται, καὶ εὐροήσεις· ità enim legendum, pro eo quod codices exhibent perperam nullóque ſenſu, unde & interpres omiſit prorſus, εὐρήσεις. atque inde etiam corrigendi Epicteti codices impreſſi, qui *Enchir. c.* 13. unde Stobæus hæc decerpſit, exhibent etiam depravatiùs, quoad ſcripturam ſaltem, εὐποιήσεις. εὐροήσεις opponitur τῷ δυσροήσεις, quod *ſuprà* poſitum eſt. Emendationem confirmant Laertii illa *l.* 7. in *Zen.* Εἶναι δ' αὐτὸ τοῦτο τὸν τοῦ εὐδαίμονος ἀρετὸν, καὶ εὔροιαν βίου, ὅταν πάντα πραττηται κατὰ τὸν συμφωνίαν τοῦ παρ' ἑκάστου δαίμονος πρὸς τὸν τοῦ ὅλου διοικητοῦ βούλησιν. Idem Epictetus & *diſſert. l.* 3. *c.* 26. Ἐγὼ δ' πώποτε ὁ θέλων ἐκωλύθην, ἢ ἠναγκάσθην μὴ θέλων. προσκεκαπτάκασι γάρ μοι τὸν ὁρμὸν τῷ θεῷ. θέλει τι; κἀγὼ θέλω. ὃ βούλεται; ὃ θέλω. καὶ τίς ἔτι με κωλύσαι δύναται παρὰ τὸ ἐμοὶ φαινόμενον, ἢ ἀναγκάσαι; ὁ μᾶλλον ἢ τὸν Δία. Ibid. Οὕτως ἐφίσησο καὶ ἐννόει, ὅτι ἐὰν τῷ θεῷ προσκατάξῃ τις ἑαυτὸν, διελεύσεται ἀσφαλῶς. πῶς λέγεις προσκατάξαι; ἵν' ᾧ ἂν ἐκεῖνος θέλῃ, καὶ αὐτὸς θέλῃ, καὶ ὃ ἂν ἐκεῖνος μὴ θέλῃ, τοῦτο μηδ' αὐτὸς θέλῃ. πῶς ἂν τοῦτο γένοιτο; πῶς γὰρ ἄλλως, ἢ ὅταν ἐκλαμβάνω τὰς ὁρμὰς τοῦ θεοῦ καὶ τὴν διοίκησιν. & *l.* 1. *c.* 12. Πῶς ἂν ἐπιμείνω ἐγὼ ἐν παντὶ τῷ θεῷ; πῶς ἂν εὐαρεστήσω τῇ θείᾳ διοικήσει; πῶς ἂν γνοίην ἐλευθερος; ἐλευθερος γάρ ἐστιν, ᾧ γίνεται πάντα κατ' προαίρεσιν, καὶ ὃν οὐδεὶς δύναται κωλύσαι. τί οὖν; ἀπόνοιά ἐστιν ἐλευθερία; μὰ γένοιτο. μανία γὰρ καὶ ἐλευθερία εἰς ταυτὸν ἥκει ἔργατα. Ἀλλ' ἐγὼ θέλω πᾶν τὸ δοκοῦν μοὶ ἀποβαίνειν, κἂν ὁπωσοῦν δοκῇ. Μαινόμενος εἶ, παραφρονεῖς. οὐκ οἶδας, ὅτι καλὸν ἡ ἐλευθερία ἐστὶ καὶ ἀξιόλογον; τὸ δ' ὡς ἔτυχέ με βούλεσθαι, τὸ δ' ὡς ἔτυχε δόξαντα γίνεσθαι, τοῦτο μανίωδες, καὶ μόνον οὐκ εἰ κακὸν, ἀλλὰ καὶ πάντων αἴσχιστον εἰ. πῶς γὰρ ὅτι γεγραμματικῶν ποιοῦμαι; βούλομαι γράφειν ὡς θέλω τὸ Δίωνος ὄνομα; οὐ. ἀλλὰ διδάσκομαι θέλειν ὡς δεῖ γράφεσθαι. τί ἐπὶ μισθῶν; ὡσαύτως. τί ἐν τῷ καθόλου, ὅτου τέχνη τις καὶ ἐπιστήμη ἐστίν; εἰ δ' μὴ, ἀδύνατος ἦν ἄξιον τὸ ἐπισασθαί τι, εἰ τοῖς ἐκτὸς βελήσεσι προσημοίζετο. ἐνταῦθα ἔν μόνον ὅτι τοῦ μείζους καὶ κυριωτάτου τῆς ἐλευθερίας, ὡς ἔτυχεν, ἐφεῖται μοι θέλειν; οὐδαμῶς. ἀλλὰ τὸ παιδεύεσθαι, τοῦτ' ἐστι, μανθάνειν ἕκαστα ὅτω θέλειν ὡς γίνε-

γίνεται. πῶς ἢ γίνεται; ὡς διέταξεν αὐτὰ ὁ διατάξας. Hinc Thymæridas apud Jamblichum in *vit. Pythag.* amico, qui discedenti tanquam fausta omnia precatus, dixerat, Ὅσα βέλει, παρὰ τῆς θεῶν γένοιτό σοι. *Dii tibi dent, quæcunque velis.* regessit, εὐφήμει· ἀλλὰ βελοίμιλω μᾶλλον, ὅσα μοι παρὰ τῆς θεῶν γίνηται. *Bona verba, quæso. Velim ipse potiùs, quæcunque dii dederint.* Hoc est quod Rufus Thraseæ in Epicteti *dissert. l.* 1. *c.* 1. Οὐ θέλεις μελετᾶν ἀρκεῖδς τῷ δεδομένῳ; *Non vis discere in eo quod est tibi datum; acquiescere?* Sic è nostris Eli sacerdos, *Reg. hist. l.* 1. *c.* 3. *v.* 17. Κύριος αὐτός· τὸ ἀγαθὸν ἐνώπιον αὐτῦ ποιήσει. *Dominus ipse est: faciat, prout ipsi bonum videbitur.* & *l.* 2. *c.* 10. *v.* 12. Joab imperator; Κύριος ποιήσει τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῦ. *Faciat Dominus quod placuerit ipsi.* Judas Maccabæus, *Maccab. hist. l.* 1. *c.* 3. *v.* 60. Ὡς δ' ἂν ἢ θέλημα τῦ οὐρανῦ, ἕτω ποιήσει. *Faciat Deus prout ipse voluerit.* Siquidem *cælum* ibi pro Deo; sicut Matth. *c.* 21. *v.* 25. & Luc. *c.* 15. *v.* 21. Pii illi, *Act. c.* 21. *v.* 14. Τὸ θέλημα τῦ κυρίε γενέδω. *Fiat Domini voluntas.* Jesus Dominus, prout suos Deum orantes docuit dicere; Γενηθήτω τὸ θέλημά σε. *Fiat voluntas tua.* Matth. *c.* 6. *v.* 10. & Luc. *c.* 11. *v.* 2. sic & ipse Patrem suum comprecatus, Matth. *c.* 26. *v.* 39. & Marc. *c.* 14. *v.* 36. Πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ. *Veruntamen non quod ego volo, sed quod tu vis, fiat.* Vide, (inquit Jo. Gerson. *consol. l.* 2. *c.* 1.) *utrum æquius sit, aut te voluntati divinæ conformando subdere, aut ut ipsa tuæ subserviat voluntati.* Sed & Seneca, sed idiomate suo, id est, naturali, locutus; *epist.* 93. *Utrum æquius judicas, te naturæ, an tibi parere naturam?* Respondeat Epictetus *dissert. l.* 4. *c.* 7. Ἀεὶ μᾶλλον θέλω τὸ γινόμενον· κρεῖττον γὰρ ἡγοῦμαι, ὃ ὁ θεὸς θέλει, ἢ ὃ ἐγὼ θέλω. Et *l.* 2. *c.* 7. Ἄλλο γάρ τι θέλεις, ἢ τὸ ἄμεινον; ἄλλο δέ ἐν τὸ ἄμεινον, ἢ τὸ τῷ θεῷ δοκεῖν; Augustinus item *epist.* 149. *Rectum est enim quicquid Domino placet. Et nos potiùs si nolumus quod ille vult culpandi sumus, quàm ille non rectè aliquid facere vel sinere existimandus est.* Itaque quod Senec. *ep.* 74. *Placeat homini, quicquid Deo placuit. Sic enim homo ab humanis in divina dirigitur, cùm voluntati humanæ voluntas divina præfertur.* Aug. *in Joan. tract.* 52. Vide & *l.* 10. § 14.

Συννῆσαι | sicut & συγκλῶσαι καὶ συμμηρύσαι, *innere*, sive *innectere* & *intexere*; tractum à fabulosis Parcarum fusis. Sic *infr.* § 40. Οἷα τις ἡ σύννησις καὶ συμμήρυσις. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 12. Σκέλος ἔν μοι ψυχρὸς πεπηγωμένον; ἀνδρεφόδου, εἶτα δι' ἓν σκελύδριον τῷ κόσμῳ ἐγκαλεῖς; οὐκ ὀλιγώσεις αὐτὸ τοῖς ὅλοις; οὐκ ἀποσήψῃ; ὃ καίρων οὕτω χωρήσεις τῷ δεδωκότι; ἀγανακτήσεις ἢ καὶ συναφεσήσεις τοῖς ὑπὸ τῦ Διὸς διατεταγμένοις, ἃ ἐκεῖνος μετὰ τῶν Μοιρῶν παρεσῶν καὶ ἐπικλωθασῶν σε τῷ γένεσιν ὥρισε καὶ διέταξεν; Vide *l.* 3. § 11. & *supr.* § 26.

§ 35. Πᾶν ἐφήμερον | Ità *l.* 9. § 14. Πάντα ἐφήμερα. Verùm istîc de personis, ibi de rebus: de hominibus ipsis hîc, ibi de humanis. de utrisq; Thucydides *l.* 2. ἐφήμερα τά τε σώματα καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως. Vide & *l.* 8. § 25. Allusum est autem ad animalculi illius historiam, de quo Aristot. *l.* 5. *c.* 19. Περὶ τὸν Ὕπανιν ποταμὸν ζῶον πτερωτόν, τετράπτυν ζῇ καὶ πέτεται μέχρι δείλης. καταφερομένε δὲ τῦ ἡλίε ἀπομαραίνεται, καὶ ἅμα δυομένῳ ἀποθνήσκει, βιῦν ἡμέραν μίαν· διὸ καὶ καλεῖται ἐφήμερον. Et Ælian. *l.* 2. *c.* 4. qui & vini fœcibus innasci tradit; Ζῶα ἐφήμερα ὕτω κέκληται, λαβόντα τὸ ὄνομα ἐκ τῦ μέτρε τῦ χρόνε τὸν βίον. Plin. *l.* 11. *c.* 36. *Ad Hypanim Ponti fluvium volucre quadrupes, nec ultra diem unum vivit, unde & Hemerobion vocatur.* De eisdem Cicer. *Tusc. l.* 1. *Ex bestiolis quæ unum diem vivunt, quæ horâ octavâ mortua est, provecta ætate mortua est; quæ occidente sole decrepita. confer nostram longissimam ætatem cum æternitate, in eadem propemodum brevitate, quâ illæ bestiolæ, reperiemur.* Plutarch. item *consol. ad Apollon.* Ἐπεὶ καὶ τῆς ζώων ἐκείνων, ἅτερ ἴσως, τοὺς Πόντιον γεγόμενα, τὸν ζωὸν ἔχειν ἡμερησίαν, ἕωθεν μὲν γενώμενα, μέσης δ' ἡμέρας ἀκμάζοντα, δείλης δὲ γηρῶντα, καὶ τελευτῶντα τὸ ζῆν, ἐκ καὶ κἀκείνων ἴσως ἂν τὸ καθ' ἡμᾶς πάθος, εἴτε ψυχή τις ἀνθρωπίνη καὶ λογισμὸς ἐκάστοις ἐνῆν, καὶ ταὐτὰ δὴ πᾶν γ' ἂν συνέπιπτεν; ὥστε τὰ μὲν μέσης τῆς ἡμέρας ἐκλείποντα θρήνυς παρέχειν καὶ δάκρυα, τὰ δὲ διημερεύσαντα πάντως ἂν εὐδαιμονίζεδς. Indè ad hominem translatum; Eustath. ad illud *Odyss.* φ. *v.* 85.

Νήπιοι, ἀγχεμάχαι, ἐφημέρια φρονέοντες·
Καλὸν ἐφήμερα ζωύρια μίαν μόνον ἡμέραν ζῶντα. λέγεται δὲ τὸ ἐφήμερος καὶ ὅτι ἀνθρώπε. Ità Silenus apud Aristotelem in *Eudemo*, referente Plutarcho *ad Apollonium* genus humanum vocat Δαίμονος ἐπιπόνε καὶ τύχης χαλεπῆς ἐφήμερον σπέρμα. Certè Gregor. Naz. *Carm. de natur. human.* ἐφημερίους simpliciter pro hominibus posuit, ubi dixit;

——σὺ δὲ σὺ πάμπαν
Γλῶσσαν ἐφημερίων ἔκφυγες ἀφραδέων.

Sicut Homerus βροτοὺς sive mortales pro eisdem, ubi adjecto epitheto passim dicit, θνητοῖσι βροτοῖσι. & quod amplius est, ἀνθρώποις βροτοῖσι. Sed & Pindarus, teste Scholiaste *ad* ille Aristophan. *in Nubib.*

——τί με καλεῖς ὦ ἐφήμερε;
——*quid tu me vocas, homo?*

in illis, Ὦ πάλαι ἐφήμερε. Antipho apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 96. Τὸ ζῆν ἔοικε φορᾷ ἐφημέρῳ. τό τε μῆκος τῦ βίε ἡμέρᾳ μιᾷ. ἐφήμερον igitur πᾶν. i. e. totum genus humanum, quia βραχύβιον καὶ ὀλιγοχρόνι-

ραχέγνιον, ob vitæ brevitatem; quasi animalculi illius instar, unius tantùm diei sint. Aliâ ratione ἐφήμεροι καὶ ἡμερόβιοι dicuntur, qui *in diem vivunt*, de crastino neutiquam soliciti. quo sensu Clemens *Pædag. l.* 1. *c.* 12. D. Christi præceptum illud Matt. *c.* 6. *v* 34. Μὴ μεριμνᾶτε εἰς τῆς αὔριον, explicans; ait Christiani hominis vitam esse βίον αὐτάρκη καὶ ἐφήμερον. Diogenémque ἡμερόβιον indè dictum autor est ex Satyro *de viris illustr.* Hieron. *adv. Jovinian. l.* 2. & in partem sequiorem ità vocantur etiam, qui præsentia tantùm spectant, futuros interim rerum exitus minimè prospicientes. Suidas: Ἐφημέριοι βροτοὶ, καθημερινὰ εἰδότες, ἃ πρόκειται τὸ μέλλον. atque ità accipiendum Homeri illud, ἐφημέρια φρονέοντες. de scenicis & palæstricis Neronianis Plut. in Galb. ἀνηλώκεσαν γὰρ οἱ πλεῖστοι τῶν λαβόντων ἐφήμερον καὶ σαπρικὸν τοῦ βίου ἀνθρωπον. quod Persius *Sat.* 3. *v.* 68. *ex tempore vivere: in diem vivere* Cicero *de orat. l.* 2. qui barbarorum esse hoc ait. *Si barbarorum*, inquit, *est in diem vivere, nostra consilia sempiternum tempus spectare debent.* At brutorum, Gregor. Naz. in *Julian.* 1. Οἷς τὸ ζῆν τοῦτο νομίζειν μόνον, καὶ οὐκ ἐξικνεῖσθαι τῇ διανοίᾳ πρὸς τὰ ἐκεῖθεν, οὐδὲ εἶναί τινα νομίζουσι τῇ ὑπὲρ βεβιωμένων λογισμὸν καὶ ἀνάδοσιν· ἀλλὰ ζῶσι βίον ἀλόγων, τὸ πρὸς ἡμέραν καὶ τὸ παρὸν ἀεὶ βιωδιόντες.

Καὶ τὸ μνημονεῦον | Vide *suprà* § 19. & *l.* 7. § 5. Cas. ista quomodo cum sequentibus committit, videas licet, si otium est. Mihi Xylandri dispositio magìs arridet.

§ 36. Πάντα κατὰ μεταβολὴν γινόμενα γίνεται | leg. ὅτι πάντα — γίνεται. ut in membro proximè sequenti, ὅτι οὐδὲν ἔστως φιλεῖ.

Κατὰ μεταβολὴν | Ità *l.* 7. § 18. Τί γὰρ δύνανται χωρὶς μεταβολῆς γενέσθαι; Vide *ibid.* § 25. & *l.* 6. § 15.

Οὐδὲν ἔστως φιλεῖ ἡ τῶν ὅλων φύσις | Ità *l.* 7. § 16. Τί καὶ φίλτερον τῇ τῶν ὅλων φύσει; & *l.* 9. § 32. Χαίρει τούτῳ ἡ τῶν ὅλων φύσις. Tertull. *de pall. c.* 2. *Certè habitum vertere naturæ totius solemne munus est.*

Ποιεῖν νέα ὅμοια | ἵνα ἀεὶ νεαρὸς ᾖ ὁ κόσμος. *l.* 7. § 25.

Σπέρμα γὰρ τρόπον τινά | quia istud ex illo nascitur. Ità σπέρμα τῆς γενέσεως, τὸν ὕλην dixit Hermes *ad Tatium* citante Stobæo *tom.* 1. *lib.* 1. *tit.* 14. Et παντοσπερμίαν τῶν στοιχείων, τὸν φύσιν, Democritus & Leucippus, apud Aristot. *de cœlo l.* 3. *c.* 4, &

— *discordia semina rerum,*

Naso *Metam. l.* 1. sed & sensu adhuc latiore Plinius in *panegyr. Habet has vices conditio mortalium, ut adversa ex secundis, ex adversis secunda nascantur. Occultat utrorumque semina Deus; & plerumque bonorum malorúmque causse sub diversa specie latent.* Et Demosth. *pro Coron.* Ὁ γὰρ σπέρμα τῶν ἁπάντων, οἷον τῆς φύσεως κακῶν αἴτιος. *Qui semen*, i. e. caussam, occasionémve, *præbuit, is malorum indè enatorum autor meritò habetur.* Hoc est quod Paulus *ad leg. Aquil. l.* 22. *Pandect. l.* 9. *tit.* 2. *c.* 30. *Qui occasionem præstat, ipse damnum feciss videtur.* Cicer. *Philip.* 2. *Ut igitur in seminibus caussa est arborum & stirpium: sic hujus luctuosissimi belli semen tu fuisti.* De Corinthiorum beneficentia Apostolus ad eosdem *ep.* 2. *c.* 9. *v.* 10. Ὁ δὲ ἐπιχορηγῶν τὸ σπέρμα τῷ σπείροντι, καὶ ἄρτον εἰς βρῶσιν χορηγήσει, καὶ πληθυνεῖ τὸν σπόρον ὑμῶν, καὶ αὐξήσει τὰ γενήματα τῆς δικαιοσύνης ὑμῶν. Synesius etiam *ad Arcad. Imper. orat. de regno*: Ἐγὼ δ' ἂν δίκαιον εἴην ὑπολαβεῖν πρῶτος ἐμαυτῷ σπερμάτων τῆς βλάσης, οἷόν σε πλάττω βασιλέα, τοιοῦτο πειρώμενον. Senec. *ep.* 120. *Natura nobis semina scientiæ dedit; scientiam non dedit.* & Cicer. *de finib. l.* 5. *In pueris virtutis semina, scintillulas igniculos videmus.* Naso *Trist. l.* 2.

— *ludi quoque semina præbent*
Nequitiæ.

Τὰ εἰς γλῶ ἢ μήτραν καταβαλλόμενα | indè σπέρμα καταβολὴ, de Sara usurpatum Apostolo *ad Hebræos c.* 11. *v.* 11. de quo multa gratìs argutantur interpretes, Piscator cumprimis. τὰ εἰς γλῶ καταβαλλόμενα dixit, quomodo Chrysippus apud Laertium in *Zenone*, εἶ τὸ σπέρμα πνεῦμα καὶ λόγος ἐστὶν, ὡς δοκεῖ τισὶ, καὶ ἔστιν ἐκ τῆς εἰς τὸν γλῶ καταβαλλομένων σπερμάτων, ἃ παλαιοδένδρα οὐκ ἔστι φύεται. quod de obscœnis Onanis æmulis, cur intelligi velit Lipsius *physiol. Stoic. l.* 3. *c.* 6. caussam nullam video. de humano reverà locutus fuerat; sed à Satorum seminio argumentum duxit, quo firmaret de illo quod dixerat. Vide *ad l.* 6. § 15.

§ 37. Ἥδη πεδήξη | Vide *suprà*, § 12. & *l.* 2. § 6. & *l.* 10. § 1. Plut. Stoicas tricas ridens, *de commun. notit. c.* 37. ἕκαστος ἡμῶν, ὡς ἔοικε, γέγονε μὴ ἀρξάμενος τοῦ ζῆν καὶ πεδήξεται, μὴ παυσόμενος.

Ἀνύποπτος τοῦ βλασφῆσαι | Vide *l.* 2. § 17. & *l.* 7. § 53. & *l.* 10 § 12.

§ 38 Τὰ ἡγεμονικὰ αὐτῆς διάλεπε | Videri possit Marcus repugnantia planè præcipere; cùm *supr. l.* 2. § 8. & *infrà l.* 7. § 55. prohibeat, περιβλέπειν ἀλλότρια ἡγεμονικά, i. e. *aliorum animos intueri*: istìc autem illos eosdem considerare jubeat. Verùm ipse ista optimè conciliat, *l.* 3. § 4. ubi hoc vetat fieri, χωρὶς μεγάλης καὶ κοινωφελοῦς ἀνάγκης, *sine justa utiliq; caussa.* Non vult itaq; ut aliorum animos sensúsq; intimos indagemus, aut per meram curiositatem divagando, aut de nobis factísq; nostris quid senserint, sensurive sint, solicitè cogitando: vult tamen, ut eosdem nobis ob oculos ponam⁹, quò minùs ipsorum opinionibus moveamur, & vel encomia captemus, vel vituperia curemus: cùm in eis

eis bonum noſtrum neutiquam conſiſtat: quod ſubjungitur protinùs § 33.

Καὶ τοὺ φροντίμους | *& prudentes.* Xyland. ego ſuſpicor Marcum τὰς φροντίδας ſcripſiſſe, *& curas eorum.* eò magìs, quia ſequitur, οἷα φεύγουσι, διώκουσι· Ità Perſius Satyram ſuam exorſus eſt:

O curas hominum!

curæ autem hominum in rebus fugiendis & expetendis maximè ſe produnt.

§ 39. Ἐν ἀλλοτρίῳ ἡγεμονικῷ κακὸν σὸν οὐχ ὑφίσεται | neque ergò meliorem te, neque deteriorem efficere poteſt opinio de te aliena.

Οὐδὲ μὲν ἔν πυ τετρῆ καὶ ἑτερώσει τὸ περιέχον|ὃ | οὐδὲ μιὸν, leg. τὸ περιέχον autem hîc *cælum* intelligit Xylander, atque ità τὸ περιέχον pro cœlo ſive aëre ambiente crebrò ſumitur. Polyb. *l.* 1. Πρὸς ὃ τὴν θάλατταν καὶ τὸ περιέχον, ὅταν παροξύνωνται καὶ βιαιομαχῶσι, μεγάλοις ἐλαττώμασι περιπίπτουσι. Theophraſt. *de cauſſ. plant. l.* 1. *c.* 9. δεῖ γὰρ μὴ προσεῖναι μηδὲ κωλύειν τὴν προσβολὴν ὑπὸ τοῦ περιέχοντος. & *c.* 17. Εἰς πλοῖον γὰρ καὶ μικρὰ μεμειγμένων ἧττον ἀρχῶν, ἐυκίνητα γίνεται τῷ περιέχοντι πρὸς βλάσιν. & Marcus, τὸν περιέχοντα ἀέρα, dixit *l.* 8. § 54. Hæc igitur, ſi Xyl. ſequimur, Marci mens eſt futura, ab aëris ambientis ſtatu vario, etſi rerum aliarum bona maláve habitudo pendeat, quod in ſtirpibus Theophraſtus obſervat; at hominis, quâ hominis, non item. Multum ſanè valet aëris cœlíque ambientis affectio, & locorum indè profecta diſpoſitio, ad ingenii etiam indoliſque humanæ, affectuum etiam ſtudiorúmque varietatem producendam. Ità Virgil. *Georg. lib.* 1.

Verùm ubi tempeſtas & cœli mobilis humor
Mutavere vias; —
Vertuntur ſpecies animorum & pectora motus
Nunc alios, nunc concipiunt alios. —

unde & Plin. *l.* 2. *c.* 6. *Solem, dum cœli triſtitiam diſcutit, etiam humani nubila animi ſerenare,* dixit. Quin & Polybius *lib.* 4. de Arcadibus ſuis: ἡ μὴ ἰδίων αὐτοῖς παρέπεται διὰ τὴν τοῦ περιέχοντος ψυχρότητα καὶ συνότητα τὴν πλεῖστον ἐν τοῖς τόποις ὑπάρχουσαν, ᾧ σωρεζομοίους πεφύκαμεν πάντες ἄνθρωποι κατ' ἀνάγκην. ὃ γὰρ δι' ἄλλων, διὰ τούτων τὴν αἰτίαν καὶ τὰς ἐθνικὰς καὶ τὰς ὁλοχερεῖς διαφάσεις πλεῖστον ἀλλήλων διαφέρουσιν, ἤθεσί τε καὶ μορφαῖς καὶ χρώμασιν, ἔτι δὲ ταῖς τῶν σωμάτων ποιότησι τοῖς πλείστοις. Cicero *Agrar.* 2. *Non ingenerantur hominibus mores tam è ſtirpe generis ac ſeminis, quàm ex iis rebus, quæ ab ipſâ natura loci, & à vitæ conſuetudine ſuppeditantur, quibus alimur & vivimus.* & quæ ſequuntur. nam argumentum hoc latiùs perſequitur. Idem *de fato: Inter locorum naturas quantum interſit, videmus. alios eſſe ſalubres, alios peſtilentes: in aliis eſſe pituitoſos & quaſi redundantes, in aliis exiccatos atque aridos: multáque ſunt alia, quæ inter locum & locum plurimùm differunt. Athenis tenue cælum; ex quo acutiores quoque putantur Attici: Craſſum Thebis; itaque pingues Thebani & valentes.* Philo *de provident.* apud Euſeb. *præpar. l.* 8. *c. ult.* de Græcia: Μόνη γὰρ ἡ Ἑλλὰς ἀφθόνως ἀνθρωπογονεῖ, φυτὸν ἐρέμνιον, καὶ βλάστημα θεῖον ἠκριβωμένον, λογισμὸν ἀποτίκτουσα οἰκειότροπον ὀπιπήμη. τὸ δ' αἴτιον, λεπτότητι ἀέρος ἡ διάνοια πέφυκεν ἀκονᾶσθαι. διὸ καὶ Ἡράκλειτος οὐκ ἀπὸ σκοποῦ φησιν, ἕ γῆ ξηρὴ, ψυχὴ σοφωτάτη καὶ ἀρίστη. Ego corpus potiùs ipſum intelligi exiſtimo, quod animam quaſi ambit. atque ità etiam Caſ. accepit. de hoc enim mox verba facit; de cœlo nihil. τῷ ψυχῷ τὸ σῶμα περιέχειν dicit; quomodo τὸ ζῶον, τῷ ψυχῷ ἐπέχειν, § 34. Sed & τῷ σώματι τὸν ψυχὸν περιέχεσθαι, *lib.* 3. § 7. Cæterùm & iſtîc quæri poterat, quomodo verum ſit, hominis malum à corporis ſtatu non pendere, quum pro corporis affectionibus variis animus etiam pariter affici videatur. Ariſtot. *Phyſiognom. cap.* 1. Ὅτι καὶ διάνοιαι ἕπονται τοῖς σώμασι, καὶ ἐκ εἰσὶν αὐτοὶ μεθ' ἑαυτὰς ἀπαθεῖς ὅταν ἧ τὸ σώματος κινήσεων, τοῦτο δὴ δῆλον πάνυ γίνεται, ἔν τε ταῖς μέθαις καὶ ταῖς ἀῤῥωστείαις. πολὺ γὰρ ἐξαλλάττουσαι φαίνονται αἱ διάνοιαι ὑπὸ τοῦ τὸ σώματος παθημάτων. καὶ τἐναντίον ὃ τοῖς τῆς ψυχῆς παθήμασι τὸ σῶμα συμπάσχον φανερὸν γίνεται. φόβοις τε ἔρωτας, καὶ τὰς λύπας, καὶ τὰς ἡδονάς. Et rurſus *c.* 4. Δοκεῖ δέ μοι ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα συμπαθεῖν ἀλλήλοις· καὶ ἡ τῆς ψυχῆς ἕξις ἀλλοιοῦται σωμαλλοιοῖ τῷ τὸ σώματος μορφῷ. πάλιντε ἡ τὸ σώματος μορφὴ ἀλλοιοῦται σωμαλλοιοῖ τῷ τῆς ψυχῆς ἕξιν. quod Lucil. *Sat. l.* 26.

Animo qui ægrotat, videmus corpore hunc ſignum dare:
Tum doloribus confectum corpus animo obſiſtere.

Verùm reſpondebit Marcus ne iſta τῷ περαίρεσιν immutare, etiamſi operationem impediant. Vide *l.* 5. § 20. Vide & *l.* 10. § 1. & *l.* 12. § 2.

Ὅπερ τὸ ὑπολαμβάνον | id eſt, ὅπερ διάγαμις ὑπολαμβανική, de qua *l.* 3. § 9. ἐν τῷ ἡγεμονικῷ.

Τοῦτο μὴ ὑπολαμβανέτω | quod *ſupr.* § 7. ᾧ ἔσον τῷ ὑπόληψιν, ἦται τὸ, βέβλαμμαι.

Τοιοῦτόν ὄζι | leg. τετέζι. atque ità Xyl. cujus verſionem admiſit Lugdunenſis, ſed mendum retinuit.

Ὃ γὰρ καὶ τῷ καὶ φύσιν βιοῦντι ἐπίσης συμβαίνει | deeſt alterum diſtributionis membrum, ità ſupplendum; ὃ γὰρ [τῷ παρὰ φύσιν] καὶ τῷ κ. φ. β. reſpondent enim duo hæc membra ſuperioribus illis, καλῷ ἀνδρὶ καὶ ἀγαθῷ. Vide *ad l.* 2. § 11.

Οὔτε τοῦτο καὶ φύσιν ὄζιν, ὔτε παρὰ φύσιν | Seneca, *epiſt.* 66. *Media quæ nihilo magis ſecundum naturam, quàm contra naturam ſunt.* Vide tamen ibidem eundem de iſtis ſubtiliùs paulò argutiúſque diſſerentem ac diſtinguentem.

§ 40. Ἓν ζῶον τὸν κόσμον | Syneſ. pariter *de*

insomn. ἐν ἑνὶ ζώῳ τῷ κόσμῳ. Thales ἔμψυχον τὸν κόσμον primus dixisse videtur. Laërt. *l.* 1. Pythagoras item, κόσμον ἔμψυχον, νοερόν. Idem *l.* 8. & *l.* 7. in *Zenon.* Ὅτι ὁ κόσμος, καὶ λογικὸν, καὶ ἔμψυχον, καὶ νοερόν. Ex Chrysippi Apollodori, & Posidonii sententia. id indè probant, quia τὸ ζῶον τοῦ μὴ ζώου κρεῖττον· ὄντος δὲ τοῦ κόσμου κρεῖττον. ζῶον ἄρα ὁ κόσμος. *præstantius est animans non animante: at mundo nihil præstantius: mundus itaque est animal.* Et rursus; Τὸν ὅλον κόσμον ζῶον εἶναι ἔμψυχον καὶ λογικόν. Sed & Hermes *Pœmand. c.* 10. Ὁ μὲν κόσμος θεῶν, ὁ δὲ ἄνθρωπος δαίμων τὸν κόσμον. Et Plato (quod Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 25.) τὸν κόσμον ζῶον ἔμψυχον ἔννουν τε dixit, eodem quo Stoici argumento usus. Verba hæc sunt in *Timæo.* Θέμις δ' ἐκ ἦν ἔστ' ἔστι τῷ ἀρίστῳ δρᾶν ἄλλο πλὴν τὸ κάλλιστον. λογισάμενος δὴ εὕρισκεν ἐκ τῶν φύσει ὁρατῶν, οὐδὲν ἀνόητον τοῦ νοῦν ἔχοντος ὅλον ὅλου κάλλιον ἔσεσθαί ποτ' ἔργον· νοῦν δ' αὖ χωρὶς ψυχῆς ἀδύνατον παραγενέσθαι τῷ. διὰ δὴ τὸν λογισμὸν τόνδε, νοῦν μὲν ψυχῇ, ψυχὴν δ' ἐν σώμασι συνιστὰς, τὸ πᾶν συνετεκταίνετο, ὅπως, ὅτι κάλλιστον εἴη κατὰ φύσιν ἄριστόν τε ἔργον ἀπειργασμένος. ὕτως ἦν δὴ κατὰ λόγον τὸν εἰκότα δεῖ λέγειν, τόνδε τὸν κόσμον, ζῶον ἔμψυχον ἔννουν τε, τῇ ἀληθείᾳ διὰ τοῦ θεοῦ γένεσθαι πρόνοιαν. Hoc est, ut Cicero *de universo: Fas autem nec est, nec unquam fuit, quicquam nisi pulcherrimum facere eum, qui esset optimus. quum rationem igitur habuisset, reperiebat nihil esse eorum quæ naturâ cernerentur non intelligens intelligente in toto genere præstantius: intelligentiam autem nisi in animo, nullâ aliâ in natura posse reperiri. quo circa intelligentiam in animo, animum conclusit in corpore. Sic ratus est opus illud effectum esse pulcherrimum. quam ob caussam non est cunctandum profiteri, si modò investigari conjecturâ potest, hunc mundum animal esse, idque intelligens, & divinâ providentiâ constitutum.* Idem *Timæum* suum sic claudit. Θνητὰ καὶ ἀθάνατα ζῶα λαβὼν, καὶ συμπληρωθεὶς ὅδε ὁ κόσμος, ὕτω ζῶον ὁρατὸν, τὰ ὁρατὰ περιέχον, εἰκὼν τοῦ νοητοῦ, θεὸς αἰσθητὸς (vel ut alii volunt εἰκὼν τοῦ νοητοῦ, θεὸς αἰσθητὸς,) μέγιστος καὶ ἄριστος, κάλλιστός τε καὶ τελεώτατος γέγονεν, εἷς οὐρανὸς ὅδε, μονογενὴς ὤν. Julian. *Orat.* 4. Ὁ σύμπας κόσμος ἔν ὅτι ζῶον, ὅλον δὲ ὅλῃ ψυχῆς καὶ νοῦ πλῆρες, τέλειον ἐκ μερῶν τελείων. Inde Nicephorus Gregoras *hist. l.* 4. *c.* 14. Ἓν γὰρ ὁ κόσμος σῶμα συμφυὲς, ἐκ μερῶν καὶ μελῶν, ὡς ὁ ἄνθρωπος, φάναι, συσκείμενον. Quinetiam animalis istius partes membraq; si vis, præcipua saltem, habebis apud Plutarchum *de facie Lunari*; *Solem cor, Lunam jecur, stellas oculos, Terram ventrem, Mare vesicam.* Seciùs paulò quàm Sarapidis oracului apud Macrob. *Saturn. l.* 1. *c.* 20.

Οὐρανὸς κόσμου κεφαλὴ, γαστὴρ δ' ἁλὸς ὕδωρ,
Ταῦτα δέ μοι πόδες εἰσὶ, τὰ δ' ὕπατ' ἐν αἰθέρι κεῖται,
Ὄμμα τε παγχρύσεον, λαμπρὸν φάος ἠελίοιο.

Mî cælum caput est; mare venter, terra pedes sunt;
Sunt aures æther; oculus Sol omnituens est.

Quin & sexum, eúmque geminum assignat Jarchas ex Indis sapientibus. Siquidem de mundo quærenti Apollonio respondebat. ζῶον τὸν κόσμον· ζωογονεῖν γὰρ τὰ πάντα· ἀμφοῖν, ἄρσενός τε καὶ θηλείας φύσεως· αὐτὸν γὰρ αὖτῳ ξυγγινόμενον, τὰ μητρός τε καὶ πατρὸς εἰς τὴν ζωογονίαν τρέφειν. Philostr. *l.* 3. *c.* 11.

Μίαν οὐσίαν] Ità *l.* 12. § 30. μία οὐσία κοινὴ· materia nimirum prima. Laërt. *lib.* 7. in *Zenon.* & Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 14. οὐσίαν δέ φασι τῶν ὄντων ἁπάντων τὴν τροφὸν ὕλην.

Ψυχὴν μίαν] quam & καθολικὴν vocat *l.* 6. § 14. & τοῦ ὅλου νοῦν *l.* 5. § 30. & τὸ τοῦ κόσμου ἡγεμονικόν. *l.* 7. § 75. Vide *supr. ad* § 21. & 29. Laërt. *l.* 7. in *Zen.* Ἓμψυχον δὲ τὸν κόσμον, καὶ λογικὸν ἐκ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς, ἐκείθεν ὥσπερ ἀποτυπώματος. Et *ibid.* Τὸν δὲ κόσμον οἰκείως καὶ νοῦν καὶ πρόνοιαν, εἰς ἅπαν αὐτοῦ μέρος διήκοντος τοῦ νοῦ, καθάπερ ἐφ' ἡμῶν τῆς ψυχῆς. Theophilus itidem *ad Autolyc. l.* 2. de Stoicis: Ἄλλοι δ' αὐτὸ δι' ὅλου χεχωρηκὸς πνεῦμα, θεὸν δογματίζουσι. Et Cleanthes apud Hermiam in *irrif. philos.* Τῷ ψυχῷ δὲ ὅλον τὸν κόσμον διήκειν· ἧς μέρος μετέχοντας ἡμᾶς ψυχᾶσθαι. Quin & Plato in *Cratylo* ex Anaxagoræ sententia, τὸν Δία, νοῦν διὰ πάντων ἰόντα. Manil. *Astron. lib.* 2.

—*cum spiritus unus*
Per cunctas habitet partes, atque irriget orbem,
Omnia pervolitans.— Et Maro *Æn. l.* 6.
Principio cœlum, ac terram, camposque liquentes,
Lucentémque globum Lunæ, Titaniáque astra,
Spiritus intùs alit: totámque infusa per artus
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.

Spiritum autem hunc disertè *Deum* nuncupat (quod & Minutius in *Octavio*, & Salvianus *de provident. l.* 1. *c.* 1. advertere) *Georg. l.* 4. verbis illis,

—*Deum namque ire per omnes*
Terrásque, tractúsque maris, cœlúmque profundum.

Pythagoreo etiam (Lactantio referente, *de ira Dei c.* 11.) *Deus mens est incorporalis, quæ per omnem rerum naturam diffusa & intenta, vitalem sensum cunctis animantibus tribuit. Spiritus per omnia, maxima, minima, æquali intentione diffusus.* Senec. *ad Helv. c.* 8. *Spiritus permeator universitatis.* Cleanthes apud Tertull. *Apolog. c.* 21. Hinc illud Arati.

—μεσταὶ δ' Διὸς πᾶσαι μὲν ἀγυιαὶ·
Πᾶσαι δ' ἀνθρώπων ἀγορηαὶ· μεστὴ δ' ἅλα καὶ λιμένες· πάντῃ δ' Διὸς πεπλήσμεθα πάντες.

Et Maro, *Eclog.* 3. —*Jovis omnia plena.*

Atqui Zenonem hoc nomine notat Tatianus *adv. Græc.* quòd secundum illius rationes, ὁ θεὸς ἐν ἀμάθειαις τε καὶ σκώληξι καὶ ἀῤῥητουργίαις καταγίνεται. De Deo ipse: Πνεῦμα ὁ θεὸς, ὃ διῆκον διὰ τῆς ὕλης, πνευμάτων δὲ ὑλικῶν, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ χυμάτων κατασκευάσης. Sed & de Stoicis Clemens in *hortat.* διὰ πάσης ὕλης, καὶ διὰ τῆς ἀπιμοτάτης τὸ θεῖον διήκειν

ἥκειν λέγοντας. & *Strom. l.* 1. adjectâ etiam censurâ suâ: σῶμα ὄντα τὸν Θεὸν διὰ τῆς ἀπιστάτης ὕλης πεφοιτηκέναι λέγουσιν· ὃ καλῶς. & rursus *Strom. l.* 5. Φασὶ σῶμα εἶ τὸν Θεὸν οἱ Στωικοὶ, καὶ πνεῦμα κατ' οὐσίαν, ὥσπερ ἀμέλει καὶ τὴν ψυχήν. quod utrumq; ex sacris scriptis hausisse illos autumat, Ἀλλ' οἱ μὲν, inquit, δήκειν διὰ πάσης τῆς οὐσίας τὸν Θεὸν φασιν· ἡμεῖς δ' ποιητὴν αὐτὸν μόνον καλοῦμεν, καὶ λόγῳ ποιητήν. (quod & suprà Tatianus.) hoc autem, Deum omnia permeare, ex eo, quod in *Sapientiæ Solomonis libro, c.* 7. *v.* 24. de sapientia dicitur, δήκει καὶ χωρεῖ διὰ πάντων, perperam accepto, traxisse, cùm non de æterna Dei, eadémque Deo, sapientiâ enunciatum id sit. Verùm, & de ista Prisci plerique sumunt; nec ab autore isto sumpsisse sectæ illius conditores verosimile est, cùm sint eo dubio procul antiquiores. Cæterùm quòd *corpus* illi, haud sané. quanquam & Tertullianum Deum corpus dixisse monet, simul & refellens, Aug. *de Genes. ad lit. l.* 10. *c.* 25. atq; ità reverà ille *adv. Prax. c.* 7. *Quis negabit Deum corpus esse, etsi Deus spiritus est? Spiritus enim corpus sui generis.* Verùm *Corpus* ille (quod & August. *ad Quodvultdeum c.* 86. agnoscit) *Substantiam* intellexit. Sic enim *adv. Hermog. c.* 35. *Ipsa substantia corpus est rei cujusque.* & *de carn. Christ. cap.* 11. *Omne quod est, corpus est sui generis. nihil est incorporale, nisi quod non est.* At quod *omnia permeare Deum* haud malé. Siquidem de se Deus ipse per Jeremiam vatem *c.* 23. *v.* 24. *Annon cælum & terram impleo ipse.* Hieron. *ad Marcell. q.* 5. *In omnibus infusus, & circumfusus, ut cuncta penetret interior, & contineat exterior.* Et Hildebert. in *Symbol. Intra omnia, nec incluſus: extra omnia, nec excluſus.* Hinc celebre illud, quod Jo. Gerson habet *in Cantic. Mariæ Conc.* 3. & Trismegisto Alex. Halens. *p.* 1. *q.* 7. *m.* 1. Empedocli tribuit Jo. Tritenhem. *ad Cæsar. q.* 1. *Deum esse sphæram intelligibilem, cujus centrum ubique, circumferentia nusquam sit.* Contrarium fermè Jul. Scaliger Trismegisto asserit, sed explodit ipse, *de subtil. exerc.* 363. *Pigmentum fallax,* inquit, *Trismegisti illud,* Deus est cujus medium in centro, circumferentia ubique. *pessimè. namque medium assignat infinito. & circumferentiam qui dat, finitum facit. tum si ubique erit circumferentia, erit etiam in medio. & idem fiet centrum cum circumferentia.* Et illud reverà potiùs artificij pigmentum an figmentum, infinitati divinæ depingendæ. Clemens ipse ex Pythagoræ sententia, quam & probare videtur, in *hortatorio*; Ὁ μὲν Θεὸς εἷς· ᾧ ὅπερ ὄν, ὃν, ὡς τινες ὑπονοοῦσιν, ἐκτὸς τοῦ διακοσμήσαντος, ἀλλ' ἐν αὐτῷ ὅλῳ, ἐν ὅλῳ τῷ κύκλῳ ἐπίσκοπος πάσης γενέσεως, κρᾶσις τῶν ὅλων· πάντων πατὴρ, νοῦς, καὶ ψυχώσις τοῦ ὅλου κύκλου, πάντων κίνησις. quod ille Θεοῦ ὀπτικὴν, de Deo dictum contendit. Cæterùm Stoici ità universum hoc Deum permeare, ut numen cum mundo unum ὑπομιγὲν constituerent. Vide *supr.* § 23. quod est à pietate Christianâque disciplinâ alienum.

Εἰς αἴδιον μίαν τιὼ τάτε, πάντα ἀναδίδοται] Vide *supr.* § 27.

Ὁρμὴ μία πάντα φέρει] Apostolus *ad Rom. c.* 8. *v.* 28. Πάντα συνεργάζονται· *cooperantur omnia.* & Marcus *l.* 6. § 42. Πάντες εἰς ἓν ἀποτέλεσμα συνεργοῦμεν.

Πάντα πάντων τῶν γινομένων σωτῆρα] Ità *l.* 5. § 8. σωτῆρια καὶ σωτήρια, ὥσπερ τῶν μορίων, ὅτω ὃ καὶ τῶν αἰτιῶν. Eleganti similitudine illustrat hoc Clemens, *Strom. l.* 1. Οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι οἱ καθέλκοντες τιὼ ναῦν, ὃ πολλ' αἴτια λέγουσιν· ἂν, ἀλλ' ἐκ πολλῶν αἴτιον ἓν· ἐκ ἔστι γὰρ αἴτιον ἕκαστον τοῦ καθέλκειν τιὼ ναῦν, ἀλλὰ σωτὴρ τοῖς ἄλλοις αἰτία καὶ σωτήρ. τάχα δ' καὶ τὸ σωτήριον αἴτιον.

Οἷα πνοὴ καὶ συμπάθεια] quod alibi ἱερὰν σωτῆρα vocat. *l.* 7. § 9. καὶ σωτηρίαν καὶ σωτάξιν εὔλογον, *infrà* § 45. Vide & *suprà* § 27. & 33.

§ 41. Ψυχάριον εἶ βαστάζον νεκρόν] Arnobius *l.* 2. *Quid sunt homines, nisi animæ corporibus illigatæ?* at Epicteto *homo est animula bajula,* sive *gestatrix cadaveris,* h. e. corporis. quod χωρὶς πνεύματος νεκρὸν ὄζειν. Jacob. *c.* 2. *v.* 26. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 19. Τῷ νεκρῷ δέ μι κεῖσθ δὲ λάσε αὐτόν. Idémque *l.* 3. *c.* 10. *de corpore*; Τὸ ἐκ ἐμὸν, τὸ φύσει νεκρόν. Et *ibid. c.* 22. Πῶς δ μέγα ἢ ἀξιόλογον, τὸ φύσει νεκρὸν, ἡ γῆ, ὁ πηλός; Numen *de bono l.* 1. apud Euseb. *præpar. Evang. l.* 15. *c.* 14. Ἐπεὶ δ τὰ σώματα ὄντι φύσει τεθνηκότα καὶ νεκρὰ, καὶ πορρωμύα, καὶ ὠδ' ἐν ταὐτῷ μόνοντα, ἆρ' ἐκ ἐκ τῆ καθέξοντος αὐτοῖς δεῖ; Heraclit. *ad Alcidam. ep.* 1. Ἡ ψυχὴ ἐφανόθεν καταλυθεῖσα, ἐπειδάλλετο ῥέον σῶμα τεθνειὸς τῦτο. Hermes *ad Tat.* apud Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 40. Ψυχὴ δὲ ἐνδεθεῖσα ὀχεῖται τὸν τρόπον τῦτον· ὁ νῦς ἐν τῷ λόγῳ· ὁ λόγος ἐν τῇ ψυχῇ· ἡ δὲ ψυχὴ ἐν τῷ πνεύματι· τὸ πνεῦμα δὲ διοῖκον (leg. δῆκον) διὰ φλεβῶν καὶ ἀρτηριῶν, καὶ αἵματος, κινεῖ τὸ ζῶον, καὶ ὥσπερ τρόπον τινὰ βαστάζει. Arnob. iterum *ubi suprà. Audetis ridere nos, quod animarum nostrarum provideamus saluti, id est, nobis ipsis? quid enim sumus homines, nisi animæ corporibus clausæ?*

§ 42. Οὐδὲν κακὸν τοῖς ἐν μεταβολῇ] Vide *suprà* § 5. & *l.* 7. § 22.

§ 43. Πόλεμός τις καὶ ῥεῦμα βίαιον ὁ αἰών] Ità *l.* 2. § 17. τὰ τῷ σώματος πόλεμός. & *l.* 6. § 15. ἐν δὴ τύτῳ τῷ πολέμῳ. & *l.* 7. § 19. Διὰ τῆς δῆ ὅλων ὁδίας, ὡς διὰ χειμάῤῥυ, διεκπορεύεται πάντα. Naso *artis l.* 3.

——*eunt anni more fluentis aquæ.*

& *Metamorph. l.* 15.

——*assiduo labuntur tempora motu,*

Non ſecus ac flumen: nec enim conſiſtere flumen,
Nec levis hora poteſt.——

Baſil. *homil.* 24. Ποταμὸς ὁ βίος ἡμῶν, ῥέων ἐνδελεχῶς καὶ κύμασιν ἀλλήλοις πλημμυρέμενος. Τὸ μὲν γὰρ παρέρρυτεν ἤδη, τὸ δ' ἔπι πορεύεται. Auguſtin. *de Trin. l.* 4. *c.* 16. *Quaſi fluvio quodam decurrit genus humanum.* Quin & Heraclitus apud Laërtium *l.* 9. ῥεῖν τὰ ὅλα ποταμοῦ δίκην. Cujus & celebre admodum effatum illud, quod Heraclides Pont. *de allegor. Homer.* ſic extulit: Ποταμοῖς τοῖς αὐτοῖς, ἐμβαίνομέν τε καὶ οὐκ ἐμβαίνομεν· εἰμέν τε καὶ οὐκ εἰμέν. Ariſtot. ex parte explicat *polit. l.* 3. *c.* 2. Πότερον ἕως ἂν ᾖ τὸ γένος τὸ αὐτὸ εἶδος καὶ τοιοῦτον, τῷ αὐτῷ εἶ φατέον πόλιν, καίπερ ἀεὶ τοῦδε μὲν φθειρομένων, τοῦδε δὲ γιγνομένων· ὥσπερ καὶ ποταμοὺς εἰώθαμεν λέγειν τοὺς αὐτοὺς, καὶ κρήνας τὰς αὐτὰς, καίπερ ἀεὶ τὰ μὲν ἐπιγιγνομένων ὑδάτων, τὰ δὲ ἐπιλειπόντων. Plato in *Cratylo*; & indè Stobæus *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 24. Λέγει πού Ἡράκλειτος, ὡς πάντα χωρεῖ, καὶ οὐδὲν μένει· καὶ ποταμοῦ ῥοὴν ἀπεικάζων τὰ ὄντα, λέγει, ὡς δὶς εἰς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἂν ἐμβαίης. Plut. *natur. quæſt.* 2. Τὰ μεγάλα καὶ ποτάμια νάματα σφόδρα δεῖ καὶ νεογιῆ· Ποταμοῖς γὰρ δὶς τοῖς αὐτοῖς οὐκ ἂν ἐμβαίης· ὡς φησὶν Ἡράκλειτος· ἕτερα γὰρ ἐπιῤῥεῖ ὕδατα. Et de *ſera vindict.* ἢ λήσομεν εἰς τὸν Ἡρακλείτειον ἄπαντα πεφυκότα ποταμὸν ἐμβαλόντες, εἰς ὃν οὐ φησι δὶς ἐμβαῖναι, τὸ πάντα κινεῖν καὶ ἑτεροιοῦν τὴν φύσιν μεταβάλλουσαν. Et ad notitri mentem aptiſſimè, *lib. de E I Delph.* Ποταμῷ γὰρ οὐκ ἔστιν ἐμβαῖναι δὶς τῷ αὐτῷ, κατ' Ἡράκλειτον· οὐδὲ θνητῆς οὐσίας δὶς ἅψασθαι κατ' ἕξιν· ἀλλ' ὀξύτητι καὶ τάχει μεταβολῆς σκίδνησι καὶ πάλιν συνάγει, φοιτᾶσι καὶ ἄπεισι. Δῆλον οὖν εἰς τὸ ἓν φαίνειν τὸ μεῖνόμενον αὐτῆς, &c. Senec. *epiſt.* 58. *Corpora noſtra rapiuntur fluminum more. quicquid vides, currit cum tempore. nihil ex his quæ videmus, manet. Hoc eſt quod ait Heraclitus*; In idem flumen bis non deſcendimus. *manet idem fluminis nomen, aqua tranſmiſſa eſt. Hoc in amne manifeſtius eſt quàm in homine. Sed nos quoque non minùs velox curſus prætervehit* Verùm, ut Ariſtoteles *metaphyſ. l.* 3. *c.* 5. Ὁ Κράτυλος Ἡρακλείτῳ ἐπετίμα εἰπόντι, Δὶς τῷ αὐτῷ ποταμῷ οὐκ ἔστιν ἐμβῆναι· αὐτὸς γὰρ ᾤετο, οὐδ' ἅπαξ.

Ῥεῦμα βέβαιον | *torrens* etiam. atq; ità *l.* 7. § 19. χειμάῤῥους. Ovid. *remed. l.* 2.

Flumine perpetuo torrens ſolet altiùs ire.

ſed & rapidiùs. unde diverbium familiare, χειμάῤῥοις ῥέουσι. *torrentis in morem.* de eis uſurpatum, qui ingenti impetu quaſi provoluti, omnia ſecum corripiunt. Seneca pariter, *torrenti rapido* tempus aſſimilat, *de vit. brev. c.* 9. & Aug. *in Pſal.* 38. *Torrens rerum fluit. cuncta rapiuntur.* Vide *ad lib.* 2. § 4.

Ἅμα τε δὲ φθειρόμενον, καὶ παραγινόμενον | Quod de ſeminibus quibuſdam Theophr. *de cauſ. plant. l.* 3. *c.* 7. ὡς φαίνεται καὶ ἅμα πίπτον ἄλλοι ἕπεται. Et de externis iſtis Joan. Chryſoſt. *tom.* 5. *orat.* 19. Ποταμίων ῥευμάτων μιμεῖται φύσιν· ὁμοῦ τε φαίνεται καὶ παραγγέλλει· ὁμοῦ κατέχεται, καὶ ἀποπλεῖ. Eleganti ſimilitudine illuſtrat iſtud Marcus noſter, *l.* 6. § 15. Ità, non de Marcello tantùm, aut de Cejonio Commodo, ut Adrianus apud Spartian. aut de Quintillo Claudii Imper. fratre; de omnibus in univerſum tum perſonis, tum rebus ipſis, verùm eſt Virgilianum illud, *Æn. l.* 6.

Oſtendent terris hunc tantùm fata, nec ultra
Eſſe ſinent.——

Jo. Chryſoſt. *in Oziam orat.* 4. Μὴ ἴσατέ τι ἡμῶν ἀνθρωπίνων, ἀλλ' ὥσπερ ἡμῶν ποταμίων ῥευμάτων μιμεῖται τὸν δρόμον· ὁμοῦ τε γὰρ ἐφάνη, καὶ σκιᾶς εὐκολώτερον ἡμᾶς καταλιμπάνει. Et de tempore Baſil. Cæſar. *de creat. orat.* 1. Συμφυὴς ἅμα τῷ κόσμῳ, καὶ τοῖς ἐν αὐτῷ ζώοις τε καὶ φυτοῖς, ἡ τῆς χρόνου διέξοδος ὑπέστη, ἐπειγομένη ἀεὶ καὶ παραῤῥεῦσα, καὶ μηδαμοῦ παυομένη τοῦ δρόμου. ἢ γὰρ τοιοῦτος ὁ χρόνος, ὃ τὸ μὲν παρελθὸν ἠφανίδη, τὸ δὲ μέλλον ὅπου πάρεστι, τὸ δὲ παρὸν, πεῖν γνωσθῆναι, διαδιδράσκει τινὶ αἰσθήσει· τοιαύτη δέ τις καὶ τῆς γενομένων ἡ φύσις· ἢ αὐξανομένη πάντως, ἢ φθίνουσα, τὸ δὲ ἱδρυμένον καὶ σάσιμον οὐκ ἔχουσα.

Καὶ ἄλλο παραφέρεται, τὸ δ' ἐνεχθήσεται | & *aliud ſubſequitur, mox item aliud ſuccedet.* Xyl. *aliud ſuccedit, & hoc etiam protinùs diſparebit.* Caſ. quorum alter quare παραφέρεται iſtîc verterit *ſuccedere*, alter *ſubſequi*, cùm in membro præcedente uterque *præterire* reddiderit, me latet. ego malim, *aliud abripitur*, ſive *tollitur*, *aliud ſtatim infertur.* Παραφέρειν *abripi* Lucian. Ἄν τινα τῷ χειμῶνι ὁ ποταμὸς παραφέρῃ, ὠδεῖν καὶ τοῦτον ὅτι κεφαλὴν βαπτίζοντα. Plut. *de orac. defect.* in hoc ipſo argumento. Τῷ χρόνῳ, καθάπερ ῥεύματος, ἅμα παραφέροντος. indè, τὸ παράφορον *l.* 1. § 15. & τὸ τάχος τῆς παραφορᾶς. *lib.* 5. § 23. Verùm quia non ἐνήνεκται ſed ἐνεχθήσεται in futuro dixerit, ideo ad Marci mentem propiùs exiſtimo, ut reddatur, prout ipſa ſonant vocabula, & *aliud* quidem quiddam *abripitur*, *illud verò* (quod utiq; priùs abreptum fuerat) *inferetur* denuo. ut in orbem velit res agi; &, quod in motu circulari fit, quæ abierint per vices denuo revertantur & redeant. Vide *ad l.* 2. § 14. ἀνακυκλούμενα & *ad l.* 9. § 28. ἐγκύκλια.

§ 44. Πᾶν τὸ συμβαῖνον ὕτω σώιδες καὶ γνώεμον | Vide *ſupr.* § 29, 32. & *infr.* § 46. Senec. *epiſt.* 107. *Nihil horum inſolitum, nihil inexpectatum eſt. offendi rebus iſtis tam ridiculum eſt, quàm queri quod ſpargaris in publico, aut inquineris in luto.* Uſitata & uſu familiaria jam facta, nec officiunt, nec afficiunt etiam. hinc Ariſtotel. *problem. lib.* 1. *q.* 45. Τὰ γὰρ συνήθη, οὐκέτι φέρεται, ἀλλὰ τεφρὰ γίνεται.

§ 45. Σωκράτης.

§ 45. Σωάφεια εὔλογος | *Lib.* 6. § 38. ὅπι-σωάφεσις. & *l.* 7. § 9. σύνδεσις ἱερά. Vide *suprà* § 40.

Σωτέτακται | Vide *l.* 5. § 8.

§ 46. Γῆς θάνατος, ὕδωρ ζωή ἐστι | Inter Heracliti dogmata, apud Laërt. *l.* 9. τιὼ μεταβολιὼ ὁδὸν ἄνω κάτω· τόν τε κόσμον γίνεσθαι κατ' ταὐτιω. πυκνούμενον γὰρ τὸ πῦρ ὑγρότητα σωισταμένου τε γίνεσθαι ὕδωρ· πηγνύμενον δὲ τὸ ὕδωρ, εἰς γιὼ τρέπεσθαι· πάλιν τε αὐτιὼ τιὼ γιῶ χεῖσθαι, ἐξ ἧς τὸ ὕδωρ γίνεσθαι. &c. Quod Ocellus Lucan. *de univers.* c. 1. § 14. Πῦρ μὲν εἰς ἓν σωδραμόντων, ἀέρα ἀποκρινᾶ, ἀὴρ δὲ ὕδωρ, ὕδωρ δὲ γιὼ. ἀπὸ γῆς δὲ ἡ αὐτὴ περίοδος τῆς μεταβολῆς, μέχρι πυρὸς, ὅθεν ἤρξατο μεταβάλλειν. Plut. *de E I Delph.* ὃ γὰρ μόνον, ὡς Ἡράκλειτος ἔλεγε, πυρὸς θάνατος, ἀέρος γένεσις, καὶ ἀέρος θάνατος, ὕδατος γένεσις· ἀλλ' ἐπ σαφέστερον ἐπ' αὐτῶν ἴδιος ἂν. Vide *ad l.* 9. § 21. Eodem pertinent, quæ apud eundem, *de Orac. defect.* leguntur ista; Ὥσπερ ἐκ γῆς ὕδωρ, ἐκ δὲ ὕδατος ἀὴρ, ἐκ δὲ ἀέρος πῦρ γινώμενον ὁρᾶται, τῆς ἐσίας ἄνω φερομένης· ἔστως ἐκ μὲν ἀνθρώπων εἰς ἥρωας, ἐκ δὲ ἡρώων εἰς δαίμονας, οἱ βελτίονες ψυχαὶ μεταβολιὼ λαμβάνουσιν. &c. Idem *de prim. frigid.* Ἐπεὶ δὲ ἡ φθορὰ μεταβολή τις ἐστὶ πρὸς φθειρομένων εἰς τἐναντίον ἐκβαίνων, σκοπῶμεν, εἰ καλῶς εἴρηται τὸ, Πυρὸς θάνατος, ἀέρος γένεσις· διήκει γὰρ τὸ πῦρ, ὥσπερ ζῷον, ἡ βία σβεννύμενον, ἢ δ' αὖτε μαραινόμενον. ἡ μὲν ἓν σβέσις ἐμφανεστέραν ποιεῖ τιὼ εἰς ἀέρα μεταβολιὼ αὐτῆ, &c. Maxim. Tyr. *dissert.* 25. Ὁρᾷς τὸ πάθος, ὃ σὺ μὲν καλεῖς φθοράν, τεκμαιρόμενος τῇ πρὸ ὀφθαλμῶν ὄψει, ἐγὼ δὲ σωτηρίαν, τεκμαιρόμενος τῇ πρὸ διανοίᾳ μελλόντων· μεταβολιὼ ὁρᾷς σωμάτων καὶ ῥεύσεως, ἀλλαγιὼ ὁδῶν ἄνω καὶ κάτω, καὶ τὸν Ἡράκλειτον καὶ αὖθις αὖ ζῶντας μὲν τὸν ἐκείνων βίον, (θάνατον leg. ex sequentibus liquet) ἀποθνήσκοντας δὲ τιὼ ἐκείνων ζωιώ. ζῇ πῦρ τῆς γῆς θάνατον, καὶ ἀὴρ ζῇ τὸν πυρὸς θάνατον· ὕδωρ ζῇ τὸν ἀέρος θάνατον, γῆ τὸν ὕδατος. διαδοχιὼ ὁρᾷς βίων, καὶ μεταβολιὼ σωμάτων, καινουργίαν τῶν ὅλων. Verùm apud Clementem Alex. *Strom. l.* 6. feciùs paulò, sive Heracliti ista, sive ejusdem iisdem propinqua, leguntur; ψυχῆσιν θάνατος, ὕδωρ γενέσθαι ὕδατι θάνατος, γιῶ γενέσθαι, ἐκ γῆς δὲ ὕδωρ γίνεται, ἐξ ὕδατος δὲ ψυχή. Quorum priora & Philo refert, multísque explicat *lib. de mund. immortal.* ubi & ψυχὴν pro *aëre* accepisse monet Heraclitum; *mortísque* nomine μεταβολιὼ, non ἀναίρεσιν designâsse. Inter alia, quibus ista enarrat, Τὰ στοιχεῖα, inquit, τῷ κόσμῳ ταῖς εἰς ἄλληλα μεταβολαῖς, τὸ παραδοξότατον, θήσειν, δοκοῦντα ἀπαδαναπίζεσθαι, δολιχδρομεῖν ἀεὶ, (διαυλοδρομεῖν melius dixisset, prout & alibi locutus est) καὶ τιὼ αὐτιὼ ὁδὸν ἄνω καὶ κάτω σωεχῶς ἀμείβοντα. ἡ μὲν γὰρ συστάντος ὁδὸς ἀπὸ γῆς ἄρχεται· πυκνωμένη γὰρ εἰς ὕδωρ μεταβάλλει τιὼ μεταβολιὼ τὸ δὴ ὕδωρ ἐξατμιζόμενον εἰς ἀέρα. ὁ δ' ἀὴρ λεπτυνόμενος εἰς πῦρ. ἡ δὲ κατάντης ἀπὸ κεφαλῆς, σωίζοντος μὲν πυρὸς κατὰ τιὼ σβέσιν εἰς ἀέρα· σωιζομένου δ', ὁπότε σωθλίβοιτο, εἰς ὕδωρ ἀέρος. ὕδατος δὲ τιὼ πολλιὼ ἀνάχυσιν κατὰ τιὼ εἰς γιὼ πυκνωμένου μεταβολιώ. De eodem videri poterit & R. Moses Maimonides *de fundamentis legis cap.* 4. § 10, 11. Heraclitum autem vult Clemens hæc ab Orpheo sumpsisse, qui Heraclito prior cecinerit;

Ἔστιν ὕδασι ψυχή, θάνατος δ' ὑδάτεσσιν ἀμοιβή.
Ἐκ δ' ὕδατος γαῖα, τὸ δ' ἐκ γαίης πάλιν ὕδωρ.
Ἐκ τοῦ δὲ ψυχὴ ὅλον αἰθέρα ἀλλάσσεσθαι.

Quibus subnecti non indigna, quæ ex Heraclitì ejusdem sententiâ etiam Plut. *ad Apollon.* habet. Ἡ, φησιν Ἡράκλειτος, ταυτόν ἐστι ζῶν καὶ τεθνηκος, καὶ τὸ ἐγρηγορὸς καὶ τὸ καθεῦδον, καὶ νέον καὶ γηρασκον· τάδε γὰρ μεταπεσόντα, ἐκεῖνά ἐστι, κἀκεῖνα πάλιν μεταπεσόντα, ταῦτα. Vide *ad l.* 2. § 3. & *l.* 5. § 8. & *l.* 8. § 18. & *l.* 10. § 19.

Καὶ τῷ ὁπλανθανομένῳ ἢ ἡ ὁδὸς ἄγει | Videtur vel ad historicum aliquid, vel ad dictum aliquod proverbiale respexisse, de homine ignaro, quò via, quam insistit, ducat. Accommodari potest, vel ad eos, qui nullo certo vitæ actionúmq; fine proposito sibi, temerè huc illuc divagantur. quemadmodum Senec. *epist.* 71. *Ignoranti quem portum petat, nullus suus ventus est.* Vide *l.* 2. § 16. Vel ad eos etiam qui ad bonum aliquod tendere sese opinantur, cùm ad exitium suum properiter eant. qualis fatuus ille, quem depingit rex sapientissimus, *Paræm. c.* 7. v. 22. *qui mactam sequitur, tanquam bos, qui ad mactationem abit, aut tanquam stultus, qui ad cippum ducitur, vel tanquam avis, quæ ad laqueum festinat; nescius vitam suam peti.* Vide & *lib.* 6. § 20. τὸν ἀγνοοῦντα ὁδόν. Suboritur tamen ista pensiculatiùs recogitanti suspicio, locum haud esse satìs integrum, & Heracliteum etiam istîc, quomodo & in sequentibus, dictum aliquod quasi δακτυλοδεικτοῦντος, ejusmodi fortean, quale de via sursum deorsúmq; ferente superiùs allatum est.

Ὧν μάλιστα διηνεκῶς ὁμιλοῦσι λόγῳ, τῷ τὰ ὅλα διοικοῦντι, τούτῳ διαφέρονται | Nec hæc abscedunt longè ab Heraclitì illis, quæ Sextus Empiric. habet *adv. Logic. lib.* 1. *c.* 2. Δεῖ ἕπεσθαι τῷ ξυνῷ. τὸ λόγῳ δὲ ἐόντος ξυνοῦ, ζώουσιν οἱ πολλοὶ, ὡς ἰδίαν ἔχοντες φρόνησιν· ἡ δ' ὅτιν οὐκ ἄλλό τι, ἀλλ' ἐξήγησις τοῦ τρόπου τῆς τοῦ παντὸς διοικήσεως. διὸ καθ' ὅ, τι ἂν αὐτοῦ τῆς μήμεως κοινωνήσωμεν, ἀληθεύομεν· ἃ δ' ἂν ἰδιάσωμεν, ψευδόμεθα. A ratione prima ac suprema, cujus numine reguntur, discrepant & dissentiunt, sive cùm eadem litigant, dum privatas rationes, ab universali & communi illa diversas, perperam assectantur.

Οἷς καθ' ἡμέραν ἐγκυροῦσι, ταῦτα αὐτοῖς ξένα φαίνεται | quod *l.* 12. § 1. dixit, θαυμάζων, ὡς

ἀπροσδόκητα, τὰ καθ' ὑμέραν γινόμενα. *tanquam Peregrina & inusitata habent ea, quæ quotidiè solent occurrere.* ideò eis offenduntur, primæque causſæ de illis litem intendunt. Hoc est fortasse Heracliti illud apud Clem. *Strom. l.* 2. ὃ γὰρ ὀφείλουσι τοιαῦτα πολλοὶ, ὁκόσοι ἐγκωρεσδύουσιν. præsertim, si ὁκάσοις legas; quod & rectum existimem. Vide *supr.* § 29. & § 44. & *l.* 8. § 15. Senec. *epist.* 107. *Id agendum est, neque nobis inopinatum sit: & quia omnia novitate graviora sunt, hæc cogitatio assidua præstabit, ut nulli sis malo tyro.* Et mox 3 *Nihil miremur eorum, ad quæ nati sumus: quæ ideò nulli querenda, quia paria sunt omnibus.* Idem *epist.* 91. *Inexpectata plus aggravant. novitas adjicit calamitatibus pondus. nec quisquam mortalium non magis, quod etiam miratus est, doluit. ideò nobis nihil improvisum esse debet, in omnia præmittendus est animus: cogitandúmque, non quicquid solet, sed quicquid potest fieri. tota ante oculos sortis humanæ conditio ponatur: nec quantum frequenter evenit, sed quantum plurimùm potest evenire, præsumamus animo, si nolumus opprimi, nec ullis inusitatis, velut novis, obstupefieri. in plenum cogitanda fortuna est.* Idem *ad Marc. c.* 9. *Unde tanta nobis pertinacia in deploratione nostri? quod nihil nobis mali, antequam eveniat proponimus, sed ut immunes ipsi, & aliis pacatius ingressi iter, alienis non admonemur casibus, illos esse communes, tot præter domum nostram ducuntur exequiæ: de morte non cogitamus. tot acerba funera: nos togam nostrorum infantium, nos militiam, & paternæ hæreditatis [illegible]sionem animo agitamus. tot divitum subita paupertas in oculos incidit: & nobis nunquam in mentem venit, nostras quoq; opes æquè in lubrico positas. quis unquam res suas, tanquam perituras, adspexit? quis unquam nostrûm de exilio, de egestate, de luctu cogitare ullus est? quis non, si admoneatur ut de istis, ut suis, cogitet,* (ita lego ex Schol. M. S.) *tanquam dirum omen respuat, & in capita inimicorum, aut ipsius intempestivi monitoris, abire illa jubeat? necesse est itaque magis corruamus, qui quasi ex inopinato ferimur. Non putavi futurum. Quicquam tu putas non futurum, quod multis scis posse fieri, quod multis vides evenisse?*

Cuivis potest accidere, quod cuiquam potest.

Ille amisit Liberos: & tu amittere potes. ille damnatus est: & tua innocentia sub ictu est. hic nos error decipit, hic effæminat, dum patimur, quæ nunquam pati nos posse prævidimus.

Ὥσπερ καθεύδοντας | hoc est, quod Aristoteles *de philosoph. l.* 8. apud Euseb. *præpar. l.* 14. *c.* 17. καθάπερ ἐν ὕπνῳ, ζῆν εἰκῇ καὶ ἀμελήκτως. Imò quod Heraclitus etiam, quem & illic forsan Marcus in animo habuit, apud Sextum loco superiùs memorato; Τοὺς δ' ἄλλους ἀνθρώπους λανθάνει, ὁκόσα ἐγερθέντες ποιοῦσιν, ὅκωσπερ ὁκόσα εὕδοντες, ἐπιλανθάνονται. Senec. *de provid. c.* 5. *Languida ingenia, & in somnum itura, vel in vigiliam somno simillimam.* Lucret. *l.* 3.

Qui somno partem majorem conteris ævi,
Et vigilans stertis, nec somnia cernere cessas,
Atque animi incerto fluitans errore vagaris.

Itaque non incommodè prorsus Xylander hîc: *vult perficiendum strenuè, quod recto consilio agendum susceperimus; neque in medio actu desistendum aut titubandum. nam in somnis sæpe imaginamur nobis aliquid agere, nihil tamen efficimus.* Homer Iliad. χ. *v.* 199.

Ὡς δ' ἐν ὀνείρῳ οὐ δύναται φεύγοντα διώκειν,
Οὔτ' ἄρ' ὃ τὸν δύναται ὑποφεύγειν, οὔθ' ὃ διώκειν·
Ὡς ὃ τὸν οὐ δύναται μάρψαι ποσὶν, οὐδ' ὃς ἀλύξαι.

Oppian. *piscat. l.* 2. de torpedine:

Οἷον δ' ὀρφναίοισιν ἐν εἰδωλοῖσιν ὀνείρων
Ἀνδρὸς ἀτυζομένοιο, καὶ ἐμβρόμοιο φόβοιο
Θρώσκει μὲν καρδίη, τὰ δ' γύαλα παλλομένοιο
Ἀσθμὴς ἄπτ' δεσμὸς ἐπειγομένοιο βαρύνει·
Τοίων γειομήδων τεχνάζει ἰχθύσι νάρκη.

Maro *Æneid. l.*

Ac velut in somnis, oculos ubi languida pressit
Nocte quies, nequicquam avidos extendere cursus
Velle videmur: & in mediis conatibus ægri
Succidimus, non lingua valet, non corpore notæ
Sufficiunt vires, nec vox, aut verba sequuntur.

Vide Plutarch. *ad Præfect. indoct.*

Ὅτι δεῖ παῖδας τοκέων, ὧν τοῦτ' ἐστι, καὶ φίλον, καθάπερ παρεληλύθασιν | Locus insigniter depravatus, cujusq; medicinam penè desperat peritissimus omnium, quos ego nôrim, istorum sanandi artifex: clarissimum Salmasium, etiamsi nullus nominarem, quem velle deberem, agnoscent mecum, qui in istudiis istis exercitati fuerint, ni ærugo mera candorem illis omnem exederit. Tentavit tamen is medelam dare, partim loco suo emota, quædam restituendo, partim supplendo, quod excidisse visum, & in proximè præcedentibus haud semel, occurrit, τὸ μεμνῆσθαι. ut sic legatur, καὶ ὅτι δεῖ παῖδας τοκέων μεμνῆσθαι, ὃ καὶ φίλον, τυτέσι, καθάπερ παρεληλύθασιν. Sensúsque sit, *Oportere pueros parentum meminisse, non simpliciter quidem, hoc est, quatenus vulgò nobis præcipitur,* nimirum parentum memoria hæc nobis debet inesse eo fine, ut sciamus, quomodo illi ex hac vita abierunt, ita etiam nobis abeundum; aut aliquid simile. Cæterùm tentandi & nobis post Machaonem quoq; venia, spero, condonabitur. Quid si ergò sic restituere velimus? ὅτι δεῖ [ὥσπερ] παῖδας, τυτέσι, καὶ φίλον, καθάπερ οὐ τοκέων παρεληλύθασιν. *non oportere nos agere puerorum instar, hoc est, merè nudéque,* absque justo diligentique examine; *juxta illud,* quicquid tandem fuerit, *quod à parentibus nostris accepimus.* ut καὶ φίλον idem hîc Marco valeat, quod καὶ φίλην πίστιν καὶ ἄλογον Origeni *adv. Cels. lib.* 1. Velítque rejici πλὴν ματαίαν ἀναστροφὴν πλὴν πατροπαραδότου, ut Petrus loquitur, *ep.* 1. *c.* 1. *v.* 18. Occurrit itaq; exceptioni illi, quam benè monentibus rectioráque monstrantibus opponere solet vulgus hominum; Faciemus prout

fecere

fecere majores noſtri, & prout ab eiſdem nos accepimus. Sic enim Judæi idololatræ, Jerem. *c.* 44. *v.* 17. Sic Pontificii, non minùs etiam quàm illi eodem crimine innexi. Sic ethnici, primis Chriſtiani nominis temporibus, apud Clement. in *hortator.* Ἀλλ' ὅτι πατέρων, φασὶ, παράδοσιν ἡμῖν ἔθος ἀναγέπειν οὐκ εὔλογον. Symmach. *l.* 10. *ep.* 43. *Sed majorum ſervandus eſt ritus.* Et Tibull. *lib.* 2. *eleg.* 1.

——*fruges luſtramus & agros,*
Ritus ut à priſco traditus extat avo.

quibus regeri quid poſſit, conſulantur Clemens *ib.* & Ambroſ. *ep.* 31. quâ Symmacho reſpondet: nam tranſcribere nimis prolixum fuerit. Optimè Juſtinus *apolog.* 2. Τὸς κατ' ἀλήθειαν εὐσεβεῖς καὶ φιλοσόφους μόνον τιμᾶν καὶ ἀγαπᾶν ὁ λόγος ὑπαγορεύει, παραιτουμένους δόξαις παλαιῶν ἐξακολουθεῖν, ἂν φαῦλαι ὦσιν. Rectéque Theodoret. *therapeut. l.* 1. Ἀνδρῶν δὲ γε σωφρονούντων ἴδιον, μὴ σφαλῆναι δυνάμενον, μηδὲ ἕδραν σφαλερὰν πατοῦντας, ἀλλὰ ζητεῖν τὰληθὲς, καὶ τὸ χρήσιμον παντὶ τρόπῳ συλλέγειν. qui & Socratis illud Critoni dictum ſubjungit; Ὡς ἐγὼ, ὦ μόνον νυνὶ, ἀλλὰ καὶ ἀεὶ τοιοῦτος, οἵῳ σοὶ φίλῳ ἐμοὶ ἑνὶ ἄλλῳ πείθεσθαι, ἢ τῷ λόγῳ, ὃς ἂν μοι λογιζομένῳ βέλτιστος φαίνοιτο. Illud interim adjicere lubet, horſum etiam ſpectare videri, quod apud Plutarchum toties repetitum ex Heraclito dictis occurrit. *de poet. leg. regul.* 10. & *de audiend.* Βλάξ ἄνθρωπος ὅστις πρὸς λόγῳ ἐπιπονεῖσθαι φιλεῖ. monet enim, inquit Plut. τὰ πρὸς λόγῳ πλάττον, ὥσπερ ποίημα, παραδίδοναι ἑαυτὸν, ἀλλ' ἀπιστεῖν καὶ ἀνερωτᾶν, καὶ πολλὰ διακρούεσθαι μὴ ἐκ ἀληθοῦς, ἀλλ' ἀφελείας λεγομένου, ut ſit idem cum Solomonis illo, *Paræm. c.* 14. *v.* 15. *Fatuus credit omni verbo.* Sive verum, ſive falſum; ſive utile, ſive noxium. Piſcat. vel etiam, *omni rei.* ut Jun. Quum *nihil magis præſtandum ſit,* (ut Senec. *de beat. cap.* 1.) *quàm ne pecorum ritu ſequamur antecedentium gregem, pergentes, non quâ eundum eſt, ſed quâ itur. nec ullâ re nos majoribus malis implicet, quam quòd ad rumorem componimur; optima rati ea, quæ magno aſſenſu recepta ſunt; quorumque exempla nobis multa; nec ad rationem, ſed ad ſimilitudinem vivimus. Ità, quod in ſtrage hominum magna evenit, cùm ipſe ſe populus premit, nemo ità cadit, ut non alium in ſe attrahat: primi exitio ſequentibus ſunt. hoc in omni vita accidere videas licet. Nemo ſibi tantùm errat; ſed alii erroris cauſſa & autor eſt. nocet enim applicari antecedentibus: & dum unuſquiſque mavult credere, quàm judicare; nunquam de vita judicatur, ſemper creditur; verſátque nos & præcipitat traditus per manus error; alienſque perimus exemplis.* hoc eſt, κατὰ φιλὸν, καθότι κελεύομεν, ποιεῖν τε καὶ πιστεύειν. Cæterùm Marci mentem an attigerimus, aliorum eſto judicium. De ſenſu idem cenſet eruditiſſimus D. Bootius. Verùm is pro πυθαγορείας τοκέων, legit πυθαγορείων, vel potiùs πυθαγορείους, ut ſit πυθαγορείους μιμεῖσθαι, quibus ſolenne fuit illud, Αὐτὸς ἔφα. *Ipſe dixit.* quod probarem pronus, niſi à ſcriptura vulgata recederet longiùs, & mutatione leviori negotium confici poſſe videatur. Cæterùm de Platone pariter Ariſtides *Apolog. pro quatuorviris:* Εἴ τις τῇ Πλάτωνος δόξῃ τῶν πάντων ἰσχυρίζοιτο, — πῶς οὐχὶ ληρήσει, μὴ σφοδρὰ ἐξεταζόντων, εἴ τι κατ' ἀξίαν λέγει, ἀλλ' ὥσπερ πᾶσι, ἀρκεῖν τοῦτ' ἀπολαμβάνων, ὅτι φαίη Πλάτων; Marci mentem planè expreſſit.

§ 47. Αὔριον τεθνήξῃ, ἢ πάντως εἰς τεῖτλον | *cras, aut ſummum perendiè moriturum te.* Cicer. *ad Attic. l.* 12. *epiſt.* 43. *Scies fortaſſe cras, ſummum perendié.* Socrati par ferè monitum divinitùs datum refert Laertius *l.* 2. quum enim in ſommis quidam viſus eſt illi dixiſſe ex *Iliad.* λ'. *v.* 363. illud.

Ἤματί κεν τριτάτῳ φθίμενον ἐείσαο ἶκον.

conjecit indè *perendiè moriturum ſe.* εἰς τεῖτλον, inquit, ἀποδανοῦμαι. conjecturæ rationem, eâ quam Eraſmus dedit, probabiliorem è Nannio *miſcel. l.* 8. *c.* 36. & Caſaub. *ad* Laert. petas licet.

Οὐκ οἶδ' ἂν παρὰ μέγα ἐπαίης | Senec. *epiſt.* 93. *Nunquid feliciorem judicas eum, qui ſummo die muneris, quam eum qui medio occiditur? nunquid aliquem eſſe tam cupidum vitæ putas, ut jugulari in ſpoliario, quàm in arena malit? non majore ſpatio alter alterum præcedimus. mors per omnes it: qui occidit, conſequitur occiſum. minimum eſt de quo ſolicitiſſimè agitur. quid autem ad rem pertinet, quamdiu vites, quod vitare non poſſis?* Et *quæſt. nat. l.* 2. *c.* 59. *Omnes reſervamur ad mortem. totum hunc quem vides populum, quouſque cogitas eſſe? citò natura revocabit & condet. nec de re, ſed de die quæritur. eodem citiùs tardiùſve veniendum eſt. quid ergo? non tibi timidiſſimus omnium videtur, & inſipientiſſimus, qui magno ambitu rogat moram mortis? nonne contemneres eum, qui inter perituros conſtitutus, beneficii loco peteret, ut ultimus cervicem præberet? idem facimus. in omnes conſtitutum eſt capitale ſupplicium. magno æſtimamus tardiùs mori. Quid porrò prodeſt paucos dies aut annos lucrifacere? Quid tanquam de magno detrimento times? nemo multum ex ſtillicidio poteſt perdere.* Idem *epiſt.* 37. & 70. Apud Platonem in *Phædon.* Socrates de eis, qui venenum hauſturi, moram aliquam ac dilationem expetebant; Εἰκότως τοῦτο ποιοῦσι. κερδανεῖν γὰρ οἴονται καὶ ἔγωγε εἰκότως ἃ ποιοῦσι. οὐδὲν γὰρ οἶμαι κερδαίνειν, ὀλίγον ὕστερον πιὼν, ἄλλο γε ἢ γέλωτα ὀφλήσειν παρ' ἐμαυτῷ, γλιχόμενος τοῦ ζῆν, καὶ φειδόμενος ἐδενὸς ἔτι ἐνόντος. At contra Micyllus apud Lucianum in *Cataplo*; ὃ πάνυ με ἡ τοῦ Κύκλωπος ἐμείνη εὐφραίνει δωρεὰ, τὸ ὑποχεῖσθαι, ἔφη, πυμάτον ἐγὼ τὸν ἕτερον κατέδομαι. ἂν τε γὰρ πρῶτον, ἂν τε πύμαστον, οἱ αὐτοὶ ἀδόντες περιλοιποσιν. Epict. *l.* 2. *c.* 1. Τί ἂν ἀγανακτεῖς, εἰ νυῖ; εἰ γὰρ μὴ νυῖ, ὕστερον. Vide *l.* 6. § 10.

τὰ

Τὸ εἰς πολλοστὸν ἔτος μᾶλλον ἢ αὖριον, μηδὲν μέγα | Vide *lib.* 10. § 8. & *supr.* § 15. Plut. *de ſera vindict.* Ἐπεὶ τοῖς γε θεοῖς πᾶν ἀνθρωπίνου βίου διάστημα, τὸ μηδὲν ὄφελος. καὶ τὸ γοῦν, ἀλλὰ μὴ πρὸ ἑξήκοντα, τοιοῦτόν ὄφλημα, οἷς τὸ δείλαιος, ἀλλὰ μὴ πρωΐ, χρεωλυτεῖν ἢ χρεμαννύμενον τὸν πονηρόν. Et Zoſim. *hiſt. lib.* 2. Πᾶς χρόνος τῷ θείῳ βραχὺς ἀπότε ὄντι καὶ ἐσομένῳ.

§ 48. Πόσοι μὴ ἴασιν | Vide *l.* 3. § 3. & *lib.* 6. § 45. & *lib.* 7. § 19. & *lib.* 8. § 25. Lucret. *l.* 3.

Hoc etiam tibi tute interdum dicere poſſis:
Lumina ſis oculis etiam bonus Ancu' reliquit,
Qui melior multis, quàm tu, fuit, improbe, rebus.
Indè alii multi reges, rerúmque potentes
Occiderunt, magnis qui gentibus imperitárunt.
Ille quoque ipſe, viam qui quondam per mare magnum
Stravit, itérque dedit legionibus ire per altum,
Ac pedibus ſalſas docuit ſuper ire lacunas;
Et contempſit aquis inſultans murmura ponti,
Lumine adempto, animam moribundo corpore fudit.
Scipiades, belli fulmen, Carthaginis horror,
Oſſa dedit terræ, proinde ac famul' infimus eſſet.
Adde repertores doctrinarum atque leporum:
Adde Heliconiadum comites: quorum unus Homerus
Sceptra potitus, eâdem aliis ſopitu' quiete eſt.
Denique Democritum, poſtquam matura vetuſtas
Admonuit memorem motus langueſcere mentis,
Sponte ſuâ leto caput obvius obtulit ipſe.
Ipſe Epicurus obit, decurſo lumine vitæ,
Qui genus humanum ingenio ſuperavit, & omnes
Præſtrinxit, ſtellas exortus ut æthereus Sol.

Lucretium, Epicureum hæc loqui memineris. Illud interim ὡς ἐν παρόδῳ notetur, alluſiſſe videri primoribus hiſce verbis ad Achillis verba illa apud Poetarum principem *Iliad.* φ'. *v.* 107. quæ & Calliſthenem ſibi occinere ſolitum, ubi Alexandri animum abs ſe alienatum ſenſerat, quò adversùs mortis metum mentem ſibi obfirmaret, autor eſt in *Alex.* Plutarchus,

Κάτθανε καὶ Πάτροκλος, ὅπερ σέο πολλὸν ἀμείνων.

Τὰς ὀφρῦς ὑπὸ τῆς ἀρρωστίας συνάψαντες | contractis ſcil. in triſtitiæ gravitatiſque indicium ſuperciliis, morti propinquos ſignificare volebant ægrotos, & pro conclamatis jam habendos.

Ἐξουσίᾳ ψυχῶν | Quia nimirum jus habent vitæ & necis. Hinc faſtuoſum illud Pilati Joan. *Evang.* c. 19. *v.* 10. Ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; οὐκ οἶδας ὅτι ἐξουσίαν ἔχω σταυρῶσαί σε; At Diogenes Perdiccæ mortem, ni ad ſe accederet, minitanti, οὐδὲν μέγα, καὶ γὰρ κάνθαρις ἢ φαλάγγιον τοῦτ' ἂν ποιήσειεν. *Nihil*, inquit, *hoc magni, cum cantharis & phalangium, muſca & aranea, idem poſſint.* Laert. *lib.* 6. Theodorus pariter Cyrenæus Lyſimacho idem interminato, *Enimvero magnifica res tibi contigit, quia cantharidis vim aſſecutus es.* Refert Cicero *Tuſcul. l.* 5. & Val. Max. *l.* 6. *c.* 2. Vel, ut Seneca, *de tranquill. c.* 14. *Habes, cur tibi placeas: hemina ſanguinis in tua poteſtate eſt.*

Ὡς ἀθάνατοι | At Anaxagoras, renunciato morti addictum ſe à ſuis, Ἆρα κἀκείνων κἀμοῦ πάλαι ἡ φύσις κατεψήφισται. *Eundem in utrumque noſtrum jam olim natura calculum tulit.* Laert. *l.* 2. Et Socrates pariter, dicenti, Θάνατόν σε κατέγνωσαν. *Morti te addixerunt.* κἀκείνων ἡ φύσις. *& ipſos natura.* Laert. *ibid.* Ad Marci mentem Plin. *l.* 7. *c.* 7. *Tu, qui te Deum credis, aliquo ſucceſſu tumens, tanti* (lucernæ odore extinctæ) *perire potuiſti, atque etiam hodie minoris potes.*

Πόσαι δὲ πόλεις ὅλαι | De urbibus opidísq; montium concurſu colliſis, terræ motu proſtratis, hiatu abſorptis, maríſve incurſu hauſtis ſubmerſísq; videri poterit Plinius *hiſt. natur. l.* 2. *c.* 83, 84, 88, 91, 92. & Strabo *geograph. l.* 1. Ariſtotelis nom. *de mund. c.* 6. Τὰ ὅλα τῆς γῆς εὐτρεπῆ ὄντα, πολλὰς ἐτεροιώσεις καὶ πάθη ἀναδέδεκται· σεισμοί τε γὰρ ἤδη βίαιοι, πολλὰ μέρη τῆς γῆς ἀνέρρηξαν· ὄμβροι τε κατέκλυσαν, ἐξαίσιοι καταῤῥαγέντες· ὁπὸ δὲ ῥευμάτων καὶ ἀναχωρήσεις, πολλάκις καὶ ἀπείρους ἐθαλάττωσαν, καὶ θαλάττας ἠπείρωσαν· βίαί τε πνευμάτων καὶ πυρώσεις, ἔστιν ὅτε πόλεις ὅλας ἀνέῤῥηξαν· πυρκαϊαί τε καὶ φλόγες, αἱ μὲ ἐξ ἀρχῆς ἡμύμνιαι φέρεσθαι, ὥσπερ φασὶν, ὑπὸ Φαέθοντος τὰ πρὸς ἕω μέρη κατέφλεξαν· αἱ δὲ πρὸς ἑσπέρας ὑπὸ γῆς ἀναδύσασαι καὶ ἐπιρυήσασαι, κατέλαβον ἤδη ἐν Λίπαρᾳ κεραμίων ἀναῤῥαγέντων, καὶ ἀνὰ πλῆθος φερομένων, χειμάῤῥου δίκην. Ariſtides περὶ φανικικῶ Σμυρναϊκῷ. Ἀκίνδυνον δ' οὐδὲν, φασὶ, πρὸς ἐν ἀνθρώποις· ἀλλὰ καὶ γῆ θάλατταν λέγεται, καὶ θάλατται ἠπείρους· καὶ πόλεις, αἱ μὲν ὑπὸ γῆς ἔδυσαν, αἱ δὲ ὑπὸ ῥευμάτων ἀφανίων τε καὶ παντοίων ἠφανίσθησαν. Vide eundem de Smyrnæ clade in περιηγήσει ὅτι Σμύρνη, de Rhodi in *Rhodiaca.* Tertull. *apolog. c.* 20. *Quod terræ vorant urbes, quod inſulæ maria fraudant, quod regna regnis compulſant,* &c. & *c.* 40. *Quantæ clades orbem & urbes ceciderunt? Legimus Hieramnapen.* (leg. Hieran. & Anaphen; ex Strab. *l.* 10. Plin. *l.* 2. *c.* 87. & *l.* 4. *c.* 12. & Ammian. *lib.* 17.) & *Delon, & Rhodon, & Con inſulas multis cum millibus hominum peſſum abiiſſe. Sed & mare Corinthium terræ motus ebibit: & vis undarum Lucaniam Italiæ abſciſſam in Siciliæ nomen relegavit.* Quibus gemina habet & *adv. nation. l.* 1. *c.* 9. ubi tamen perperam pro *Delos, Delphos* legitur. Sed & *de pallio cap.* 2. ubi inter alia, *Inter inſulas nulla jam Delos, arenæ Samos; & Sibylla non mendax.* Alluſit ad Sibyllinum illud;

—— καὶ Δῆλος ἄδηλος,
Καὶ Σάμος οὐ Σάμος ἔσται. ——

Seneca *nat. quæſt.* 6. *l.* 1. *Non homines tantùm, qui brevis & caduca res naſcimur, urbes oræque terrarum*

&

& littora, & ipſum mare in ſervitutem fati venit. & *l.* 3. *c.* 16. *Sunt abrupti in infinitum hiatus, qui ſæpe illapſas urbes receperunt, & ingentem in alto ruinam condiderunt.* Itaq; mirum dixiſſe eundem, ubi incendium Lugdunenſe Lucilio ſuo narrat, *ep.* 91. *Terrarum vix unquam tam gravis & perniciosus fuit motus, ut tota oppida everteret. nunquam denique tam infeſtum ulli exarſit incendium, ut nihil alteri ſupereſſet incendio. Tot pulcherrima opera, quæ ſingula illuſtrare urbes ſingulas poſſent, una nox ſtravit: una nox fuit inter urbem maximam & nullam. Denique diutius illam tibi periiſſe, quàm perilt, narro.* Mirum, inquam, hoc Senecæ excidiſſe, vix unquam tam gravem & pernicioſum terræ motum extitiſſe, cùm ipſe idem dicat loco ſuperiùs nominato; *Aſia duodecim urbes ſimul perdidit.* & in eadem ipſa epiſtola haud ità multò pòſt ſubjiciat: *Quoties Aſiæ; quoties Achaiæ* (ubi fortean, pro *quoties, quot*, legendum) *urbes uno tremore ceciderunt? quot opida in Syria? quot in Macedonia devorata ſunt? Cyprum quoties vaſtavit hæc clades? quoties in ſe Paphus corruit? frequenter nobis enunciati ſunt totarum urbium interitus. Et nos, inter quos frequenter iſta nunciantur, quota pars omnium ſumus?* Idem mox, *ibid. Omnium iſtarum civitatum, quas nunc magnificas ac nobiles audis, veſtigia quoque tempus eradet. Non vides quemadmodum in Achaia clariſſimarum urbium jam fundamenta conſumpta ſint, nec quicquam extet, ex quo appareat illas ſaltem fuiſſe? Non tantùm manu facta labuntur, non tantùm humanâ arte atque induſtriâ poſita vertit dies: juga montium diffluunt, totæ deſedere regiones. Operta ſunt fluctibus, quæ procul à conſpectu maris ſtabant. Vaſtavit ignis colles, per quos elucebat; eroſit, & quondam altiſſimos vertices, ſolatia navigantium ac ſpeculas, ad humilem arenam deduxit. Ipſius naturæ opera vexantur. & ideò æquo animo ferre debemus urbium excidia. Caſura omnia extant: omnibus exitus manet; ſive interna vis flatúſque præcluſi violentè pondus, ſub quo tenebantur, excuſſerint; ſive torrentium in abdito vis obſtantia effregerit; ſive flammarum violentia compaginem ſoli ruperit; ſive vetuſtas, à qua nihil tutum eſt, expugnaverit minutatim; ſive gravitas cæli ejecerit populos, & ſitus deſerta corruperit. enumerare omnes fatorum vias, longum eſt: hoc unum ſcio; omnia mortalium opera mortalitate damnata ſunt: inter peritura vivimus.* Adjici poterant his, ni fabuloſa meritò haberentur, quæ de Atlantide inſula Plato in *Timæo*, & ex Platone Philo *de mundo*: Ἡ δὲ Ἀτλαντὶς νῆσος, ἅμα Λιβύης καὶ Ἀσίας μείζων, ἡμέρᾳ μιᾷ καὶ νυκτὶ, σεισμῶν ἐξαισίων καὶ κατακλυσμῶν γενομένων, δύσα κατὰ θαλάττης, ἐξαίφνης ἠφανίσθη. Sed & Tertullianus *apolog. c.* 40. *Memorat & Plato majorem Aſiæ vel Africæ terram Atlantico mari ereptam.* Et *ad nation. l.* 1. *c.* 9. *Vel quam Plato memorat majorem Aſiâ aut Africâ in Atlantico mari merſam.* Et rurſus, *de Pall. c.* 2. *In Atlantico Libyam aut Aſiam adæquans quæritur.* Quanquam & fabuloſis iſtis aliquid etiam veri ſuberat. Siquidem quæ temporibus illis quaſi demerſa latebat, noviſſimis his emerſit quodammodo, & in notitiam ſe dedit, ultra mare Atlanticum, Libyam aut Aſiam, ut ille loquitur, adæquans terra, forſan etiam ἅμα Λιβύης καὶ Ἀσίας μείζων, præſertim ſi utriuſque hujus quantum Platonis diebus innotuerat ſumpſerimus, certè *Europæo orbe potior inſula*, ut cum Ammiano loqui fidenter licet.

Ἵν' ἔτω εἴπω, πεδήκασιν | Ità *lib.* 10. § 19. Ἕκαστον πέφυκεν ὥσπερ ἀνήκειν. Gregor. Naz. *ep.* 39. *ad Olymp.* Δεινὸν μὲν καὶ ἀνδρὸς θάνατος· πολλῷ γε δεινότερον, πόλιν ἀποθανεῖν. Serv. Sulpitius (quod & Xyl. obſervavit) *in conſolatoria ad Ciceronem epiſtola, quæ ad famil. l.* 4. *ep.* 5. habetur. *Ex Aſia rediens, cùm ab Ægina Megaram verſùs navigarem, cœpi regiones circumcirca proſpicere; poſt me erat Ægina, ante Megara, dextra Piræeus, ſiniſtra Corinthus: quæ opida quodam tempore florentiſſima fuerunt, nunc proſtrata & diruta ante oculos jacent. Cœpi egemet ſic cogitare: Hem, nos homunculi indignamur, ſiquis noſtrûm interiit aut occiſus eſt, quorum vita brevior eſſe debet, cum uno loco tot opidorum cadavera projecta jaceant?* Et Sulpitium imitatus Ambroſius *ad Fauſtin. ep.* 8. *Doles quòd dudum florentiſſima repentè occiderit. Verùm hoc nobis commune eſt, non ſolùm cum hominibus, ſed etiam cum civitatibus terriſque ipſis. nempe de Bononienſi veniens urbe, à tergo Claternam, ipſam Bononiam, Mutinum, Rhegium derelinquebas; in dextra erat Brixillum, à fronte occurrebat Placentia, veterem nobilitatem ipſo adhuc nomine ſonans; ad lævam Apennini inculta miſeratus, & florentiſſimorum quondam populorum caſtella conſiderabas, atque affectu relegebas dolenti. tot igitur ſemirutarum urbium cadavera, terrarúmque ſub eodem conſpectu expoſita funera non te admonent unius, ſanctæ licet & admirabilis fœminæ deceſſionem conſolabiliorem habendam? præſertim cum illa in perpetuum proſtrata & diruta ſint; hæc autem ad tempus quidem erepta nobis meliorem illic vitam exigat.* De Sodoma & Gomorrha pariter Tertullian. *de pallio c.* 2. *Hactenus Sodoma, & nulla Gomorrha, & cinis omnia, & propinquitas maris juxtà cum ſolo mortuum ivit.* ità ex M. S. reſtituit Cl. Salmaſ. *mortuum ivit.* i. e. mortua eſt. Alluſit autem ad *maris mortui* appellationem. Inſulas etiam *Tenon* & *Delon*, alteram *vivere* adhuc, alteram *non* item, dixit Antipater *in epigr. anthol. l.* 1. *c.* 18.

Νῦν δὲ σὺ μὲν ζώεις, ἡ δ' ὐκ ἔπ. τίς κεν ἐώλπει
Ὀφθαλμῶν Τηΐου δῆλον ἐρημοτέρην;

quod tamen carmen Alphæo Mitylenæo tribuit Cl. Salmaſ. *ad Tertull. Pall. Vivere* autem quod dicitur, cur non & *mori* dicatur? aut quid eſt aliud *non amplius vivere*, quàm *mori*? Sicut autem urbes *mori* ità & *ſepeliri* dicuntur. Mitto Maronianum illud *Æneid. l.* 2.

Inve-

Invadunt urbem ſomno vinóque ſepultam.
urbem enim pro incolis poſuit: Incertus poeta in *Hectoris epitaph.*

——cum quo ſua Troja ſepulta eſt:
Conduntur pariter, qui periere ſimul.

De Cremona Tacitus *hiſt. lib.* 3. *Cæterum aſſidere ſepultæ urbis ruinis, noxia tabo humus, haud diu permiſit.* ſed & *domum ſepultam* Catullus, at aliâ ratione. ad *Manlium ep.* 64.

Tecum unà tota eſt noſtra ſepulta domus.

& quemadmodum *civitatum cadavera* illi, ità ex antiquis neſcio quis earundem *ſepulchra* dixit, *buſta* Plinius, de Athenis, Mycenis, aliiſq; urbibus jam dirutis ille epigr. hoc,

Hæ ſunt, quas meritò quondam eſt mirata vetuſtas:
Magnarum rerum magna ſepulchra vides.

Iſte *l.* 2. *c.* 93. *Motus enim terræ ſileantur, & quicquid eſt, ubi ſaltem buſta urbium,* (ſepultarum M.S.) *extat.* Quin & quomodo Marcus *civitates mori* dixit, ubi devaſtantur: ità è contrario Ariſtides reviviſcere eaſdem, ubi inſtaurantur denuo. Αἰτῶ γὰρ Σμύρναν (inquit Marco noſtro, Commodóque ſupplex pro Smyrna reſtituenda) παύσασθαι μὲν τῇ πόλει χάειν, ὡς ἀναλιῶναι δ' ὑμᾶς. eandémq; ab eis reſtauratam, φοίνικος δίκην, ἀναβιώσασθαι, *palinodiâ in eandem compoſitâ.* & *orat. in Romam:* Ἀλλ' ἀτειχῶς γε τὸν Παμφύλιον μῦθον, ἐν ᾧ μὴ Πλάτωνος, οὗ δὴ τῇ πυρᾷ ἤδη κείμεναι αἱ πόλεις, ὑπὸ τῆς θείας ἀλλήλας ἐκείσης καὶ ταραχῆς, ἀθρόαν ἐδέξαντο πλὴν ἡγεμονίαν. καὶ ἐξαίφνης ἀνεβίωσαν. Hiſtoriam an fabulam Eris Armenii gente Pamphylii reſpexit, quam narrat Plato *polit. l.* 10. & à Platone mutuati Val. Max. *l.* 1. *c.* 8. Macrob. *in ſomn. Scip. l.* 1. *c.* 2. Clem. *Strom. l.* 5. Æneas Gaz. *de anim. immortal.* ex Platone corrigendi noviſſimi duo, cum apud alterum θεὸς pro ἠὼς, apud alterum Ἀρμόνιον pro Ἀρμωνίου ſit ſcriptum. Vide Leopard. *emend. l.* 9. *c.* 2. Cæterùm ſicut urbibus etiam *mortem* Marcus, & *mortalitatem* Seneca ſupra laudatus; ità partibus quibuſdam corporis humani *immortalitatem* quandam & immunitatem à morte Plato tribuit in *Phædone*; Ἔνια δὲ μέρη τοῦ σώματος καὶ ἐὰν σαπῇ, οἷον τε ἂν ἀεὶ ἐκφῦναι πάλιν ἔκ τινος τοιούτου μέρους. ὥστε καὶ νεῦρα καὶ τὰ τοιαῦτα πάλιν ὅμως, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀθανατίζει. de cadaveribus loquitur Ægyptio more conditis. Quin & Tertull. *de reſurr. c.* 42. *Nec gigantum autem antiquiſſima cadavera devorata conſtabit, quorum crates adhuc vigent.* & mox: *Conſtat, non tantum oſſa durare, verùm & dentes incorruptos perennare; quæ ut ſemina retinentur fructificaturi corporis in reſurrectione.* de dentibus certè Plinius *l.* 7. *c.* 15. *Dentes tantùm inviſti ſunt ignibus, nec cremantur cum reliquo corpore.* Subjicit tamen, *Iidem flammis indomiti, tabe cavantur pituitæ. Vivere* itaq; in iſtis eſt perdurare, ſive perennare, *mori* autem corrumpi, deficere, deſtrui. *Moriendi* vocabulo uſus eſt Marcus, quia de morte hominum diſſerebat: *vitæ* & *immortalitatis* Plato & Tertullianus, quia animæ immortalis futuræ ille, ille carnis ad vitam reſurrecturæ cauſſam agebat.

Ἑλίκη | *Helice*, Achaiæ urbs, de qua Strabo *geogr. l.* 1. Βῦρα ἢ καὶ Ἑλίκη, ἣ μὲν ὑπὸ χάσματος, ἡ δ' ὑπὸ κύματος ἠφανίσθη. & *l.* 8. κατεκλύσθη δὲ Ἑλίκη δυσὶν ἔτεσι πρὸ τῆς Λεύκτρων· ὑπὸ σεισμοῦ γὰρ τὸ πέλαγος κατέκλυσεν αὐτήν. quo loco ex Heraclide calamitatis illius, cùm hiſtoriam, tum & cauſſam ab ira Neptuni fabuloſam commemorat. Adjungit idem *l.* 1. & Buræ Bizonam Illyricam urbem, Ἣς κατεπόθη (inquit *l.* 7.) πολὺ μέρος ὑπὸ σεισμοῦ. ut in priore loco lectionem receptam mutare nihil ſit neceſſe, ut σεισμοῦ ſubſtituatur, cum eadem exiſtat utrobique. Plin. *hiſt. nat. l.* 2. *c.* 92. *Helicen & Buram in ſinu Corinthio pontus abſtulit.* Senec. *natur. quæſt. l.* 6. *c.* 26. *Illa vaſta concuſſio, quæ duas ſuppreſſit urbes, Helicen & Burin, citra Ægæum conſtitit.* de quarum interitu, cùm Ephorum ſcripſiſſe, idem refert *quæſt. nat. l.* 7. *c.* 16. tum & Calliſthenem cladem eam libro peculiari deſcripſiſſe. *Ibid. l.* 6. *c.* 23. & *l.* 7. *c.* 5. Ipſe eodem trahit, quò Marcus iſtîc, *l.* 6. *c.* 32. *Ego,* inquit, *perire timeam, cùm terra ante me pereat? Helicen Burimq; totas mare accepit. Ego de uno corpuſculo timeam? Supra opida duo navigatur. duo autem, quæ novimus, quæ in noſtram noſtriam memoria literis ſervata perduxit. quàm multa alia aliis locis miſera ſunt? quot populos aut terra in ſe, aut mare incluſit?* Ovid. *Metamorph. l.* 15.

Si quæras Helicen, & Burin, Achaidas urbes,
Invenies ſub aquis.——

Meminere etiam cladis iſtius Ariſtotelis nomine, Autor *de Mundo c.* 4. Ariſtoteles ipſe *Meteorolog. l.* 2. *c.* 7. Diodor. Sicul. *l.* 15. Pauſan. in *Achaic.* Polyb. *hiſt. l.* 2. Euſeb. *anno* 1137. Oroſ. *l.* 3. *c.* 3. Favorinus apud Stobæum *tom.* 2. *tit.* 105. qui ubi Simonidis illud retuliſſet, quod & è threnis ejuſd. autor idem ſeorſim commemorat, (éſtq; locus alter ex altero ſupplendus) & attingit quoq; Dio Pruſ. *orat.* 74.

Ἄνθρωπος γὰρ ἐών, μή ποτε φήσῃς, ὅ, τι γένηται αὔριον,
Μηδὲ ἄνδρα ἰδὼν ὄλβιον, ὅσσον χρόνον ἔσσεται·
Ὠκεῖα γάρ, ἥτε ταυροπλεύρου μίας
Οὖσας, ἀμετάστατος.

Clauſulæ illi, Μηδὲ ἄνδρα, ſubjungit, ἀλλὰ μηδὲ οἶκον. ὥσπερ ἀμέλει ὁ ποιητὴς διεξέρχεται, πλὴν ὅτι Σκοπάδων ἀθρόαν ἀπώλειαν. ἤδη γὰρ καὶ πόλεις, παρ' ὃ προσεδόκησαν ἀνάσσοις γεγόνασιν αἰφνίδιον· αἱ μὲν ὑπὸ πυρός· αἱ δ' ὑπὸ σεισμοῦ· αἱ δὲ τῆς θαλάττης ἐπελθούσης. πῶς μοι Ἑλίκη; κατεπόθη. ποῦ Βῦρα; καὶ αὐτὴ κατεπόθη· δύο πόλεις Ἑλλησίδες ἀπολοῦσ', ὥσπερ πλέουσα. quo loco ὁ ποιητὴς non eſt Homerus, ut Geſnerus eſt opinatus, ſed Simonides, qui Scopadarum interitum ex ædium ruinâ (cui miraculo quodam ereptum Simonidem ipſum ſubductum referunt

ferunt. Cicero *de Orator. l.* 2. Val. Max. *l.* 1. *c.* 8. Fabius *l.* 11. *c.* 2. Suidas. alii) nec interitum tantùm deflevit, ſed res geſtas etiam (utì ex Theocrito *Idyl.* 16. videre eſt) carmine celebravit. neq; tamen ideò neceſſe arbitror, cum Leopardo *emendat. l.* 10. *c.* 10. pro ἀμέλει, ἐν μέλει reſcribere, quia melicus Simonides. quum ἀμέλει, *utique*, *verbi gratiâ*, poſſit commodè ſatìs conſiſtere. Philo itidem *lib. de Mund. immortal.* qui & Helicæ Buræque tertiam addit Ægyram his verbis :

Κατὰ Πελοπόννησον φασι τρεῖς πόλεις,
Αἴγειραν, Βῆρά τε, καὶ Ὑπάτην Ἑλίκειαν,
ἐνδαίμονας τὸ πάλαι γεγενημένας, πολλῇ τῇ πλάγιᾳ ὑπακουσθεῖσαι φορᾷ. Verùm *Ægiram* Plinius illarum cladi ſuperfuiſſe ſignificat. Sic enim loquitur *hiſt. nat. l.* 4. *c.* 5. *Achaiæ opida, Helice, Bura ; in quæ refugere, hauſtis prioribus, Sicyon, Ægira, Ægion, Erineos.* Nec ſubticendum, quod de Helice Ælian. *hiſt. animal. l.* 11. *c.* 19. Μελλόσης ὦ, inquit, οἰκίας καταφέρειν αἰθημπῶς ἔχουσιν οἵτε ἐν αὐτῇ μένες, καὶ μὴ τοι καὶ γαλαὶ, καὶ φαίνουσι τὴν καταφορὰν, καὶ ἐξοικίζονται. τοῦτό τοι καί φασιν ἐν Ἑλίκῃ γενέσθαι. πρὸ πάντε γὰρ ἡμερῶν τῆς ἀφανισθῆναι τὴν Ἑλίκην, ὅσοι μὲς ἐν αὐτῇ ἦσαν καὶ γαλαὶ, καὶ ὄφεις, καὶ σκολόπενδραι, καὶ σφονδύλαι, καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα ἐστὶ τοιαῦτα, ἀθρόα ὑπεξῆει τῇ ὁδῷ τῇ εἰς Κορίαν ἐκφορήσῃ. ἐπεὶ δὲ ἀνεχάρησαν τὰ προειρημένα ζῶα, νύκτωρ γίνεται σεισμὸς καὶ σωιζάνει ἡ πόλις, καὶ ὑπακύσαντος πολλοῦ κύματος, ἡ Ἑλίκη ἠφανίσθη. Ammianus denique rerum geſtarum *l.* 17. ubi Nicomediæ urbium Bithyniæ matris cladem, quam Conſtantio rerum potito pertulit, miſerabilem pluribus deſcripſerat ; *Fiunt*, inquit, *terrarum motus modis quatuor : aut enim braſmatiæ ſunt, qui humum intùs ſuſcitantes, ſurſum propellunt immaniſſimas moles, ut in Aſia Delos emerſit, & Hiera, & Anaphe, & Rhodus, & Eleuſin in Bœotia. & apud Tyrrhenos Vulcaniæ inſulæque plures : vel climatiæ ; qui limis ruentes & obliqui, urbes & ædificia, montéſque complanant : aut chaſmatiæ, qui grandiori motu patefactis ſubitò voratrinis, terrarum partes abſorbent ; ut in Atlantico mari, Europæo orbe potior inſula, & in Criſæo, Helice, & Bura, & in Ciminia Italiæ parte opidum Succunienſe, ad Erebi profundos hiatus abacta æternis tenebris occultantur. Inter hæc tria genera terræ motuum mycematiæ ſonitu audiuntur minatorio, cum diſſolutis elementa compagibus ultrò adſiliunt, vel relabuntur conſidentibus terris. tunc enim neceſſe eſt velut taurinis reboare mugitibus fragores fremitúſque terrenos.* Buræ atque Helicæ exitii ratione pares facit Sardes Bianor *in epigram. anthолog. l.* 1. *c.* 70.

Σάρδεις, αἳ τὸ πάλαι Γύγεω πόλις, αἳ τ' Ἀλιάττεω,
Σάρδεις, ἃς βασιλεῦ Περσῶν ἐν Ἀσίαδι &c.
Αἱ κείσῳ τὸ παλαιὸν ἐπλημμύρησαθ' ὑπ' ἀλγέων,
Ὅλβον Πακτωλὸς ῥεύματι ἐξάμενος.
Νῦν δ' ὅλαι λύσσιοι ἐς ἓν κακὸν ἐρπαθέουσι,
Ἐς βυθὸν ἐξ ἀχανὲς χάσματος ἐλθοῦσαι,
Βῆρα καὶ εἰς Ἑλίκην κεκλωσμένα· αἱ δ' ἐνὶ χέρσῳ
Σάρδιες, ἐν βυθίαις εἰς ἓν ἔκειθε τέλος.

Sardibus obtigit hæc clades ſub Tiberii imperio : refert Strabo *l.* 12. ſed non ſolis. Plinius *l.* 2. *c.* 84. *Maximus terræ, memoriâ mortalium, extitit motus Tiberii Cæſaris principatu, duodecim urbibus Aſiæ unâ nocte proſtratis.* de numero, Tacito *l.* 2. cum Plinio convenit. Euſebius verò tredecim numerat & nominat, quarum una forſan reliquis celebris minús.

Καὶ Πομπήϊοι | *Pompeii* Campaniæ opidum, Plin. *l.* 3. *c.* 5. De hoc Senec. *nat. quæſt. l.* 6. *c.* 1. *Pompeios, celebrem Campaniæ urbem, in quam ab altera parte Surrentinum Sabianúmque littus, ab altera Herculanenſe conveniunt, maréque ex aperto conductum amœno ſitu cingit, deſediſſe terræ motu, vexatis quæcunque adjacebant regionibus, audivimus ; & quidem diebus hibernis, quos vacare à tali periculo majores noſtri ſolebant promittere. Nonis Febr. fuit hic motus, Regulo & Virginio Conſulibus.* & *c.* 27. *Aiunt ſexcentarum ovium gregem exanimatum in Pompeiana regione.* Strictim Tacitus *annal. l.* 15. *Motu terræ, celebre Campaniæ opidum Pompeii, magnâ ex parte proruit.* Cæterùm & altera urbis iſtius clades nihilo minùs inſignis memoratur, de quâ infrà dicendi locus dabitur.

Καὶ Ἡρακλάνιον | *Herculaneum* etiam Campaniæ opidum, Plinio *ibid.* Seneca de Pompeiorum motu locutus, loco ſuperiùs adducto : *Campaniam nunquam ſecuram hujus mali, indemnem tamen, & totiens defunctam metu, magnâ ſtrage vaſtavit : nam & Herculaneenſis opidi pars ruit, dubiéque ſtant etiam quæ relicta ſunt.* & *ibid. c.* 26. ubi dixerat ex Calliſthenis ſententia, *inſulas eſſe certioris ſoli, urbéſque eò tutiores, quò propiùs ad mare acceſſerunt. falſa*, inquit, *hæc eſſe, Pompeii & Herculaneum ſenſere.* De utroque Dio Caſſius *lib.* 66. in *Tito.* ubi Veſuvii montis incendium immane deſcripſerat ; Καὶ πόλεις δύο ὅλας, τότε. Ἡρακλάνειον καὶ τὸν Πομπήϊον, ἐν διατρῷ τῇ ὁμίλῳ αὐτῆς καθημένω, κατέχωσε. Duplex ergò tum Pompeios, tum & Herculaneum clades afflixerat : à terræ motu altera, altera ab igne, qui è monte vicino eruperat. illa ſub Nerone contigit, iſta ſub Tito. prior Senecæ, Dioni poſterior memoratur. Marcus utram voluerit, ambigi poteſt. hanc magìs, opinor, quia poſt priorem illam revixiſſe quodammodo videtur, graviori malo reſervata. de hac certè Tertullianus *de pallio c.* 2. poſtquam Sodomæ ac Gomorrhæ cladem retulerat ; *Ex hujuſcemodi nubilo & Tuſcia Vulſinios priſtinos deuſta, quò magìs de montibus ſuis Campaniæ ſperet, erepta Pompeios.* Sed & in *apologet. c.* 40. *Vulſinios de cœlo, Pompeios de ſuo monte perfudit ignis.* quod cum idem eiſdem planè verbis in ſcripto

adversùs

adversùs nationes l. 1. *c.* 9. reponatur; eò loci tamen vir doctissimus Jac. Gothofredus, cujus diligentiæ Tertulliani fœtum hunc postliminio receptum debemus, in codice MS. *Tarpeios*, non *Pompeios* legi testatur; idémque vocabulum in *Apologetico* restituendum contendit. ut Tarpe civitas Italiæ: cujus Stephanus Byzant. meminit, utrobique intelligatur, unde Ταρπαῖον ὄρος, & gentilitium nomen Ταρπῶ. id eò magìs urget; primò, quia Pompeiorum clades sub Nerone demum contigerit, cùm autor de eis cladibus agere proposuerit, quæ disciplinâ Christianâ erant antiquiores. deinde quia terræmotu illa facta sit, cùm hæc, de qua Tertullianus, igne contigerit. Verùm & Tarpæ istius nomen obscurum satìs videtur, nisi si quis montem Tarpeium huc transferre velit, quod *nisi per somnum* fieri posse Gothofredus ipse negat; nec clades hujus ulla istiusmodi scripto consignata deprehenditur. tum Pompeios non terræ motu tantùm prorutos, etiam igne perfusos, cineribúsque obrutos constat. potuítque Tertullianus memoriâ lapsus, posterioris etiam, inter multas alias, cladis alicujus mentionem fecisse.

Ὁ μὲν τῶν κηδόσας | Sententia ἀνακόλουθος, qualem suprà observavimus, *lib.* 3. § 4. de argumento autem hoc ipso paria habes, *infr.* § 50. & *l.* 8. § 23.

Εἶτα ἐξετάθη | à gestu defunctorum tractum. Vide *supr. ad* § 3. Ἐκτέτασαι.

Πάντα ἦ ἐν βραχεῖ | ità *infr.* § 50. ὅλον μυκτήρ ὅτι τὸ διάστημα. Vide & *supr.* §. 15.

Τὸ γὰρ ὅλα καταδεῖν ἀεὶ | M. Casaub. τὸ γὰρ ὅλον καταδεῖν ἀεὶ, &c. q. d. *hæc est summa rei, ut humanas res semper intuearis, tanquam transitoria & vilia.*

Τὰ ἀνθρώπινα ὡς ἐφήμερα | Ità *lib.* 9. § 14. πάντα ταῦτα ἐφήμερα. & *supr.* § 29. πᾶν ἐφήμερον. Euripid. *Phœniss.* à Plut. *ad Apollon.* & Stob. *tom.* 2. *sit.* 105. laudatus;

Ὁ δ' ὄλβος ἐ βέβαιος, ἀλλ' ἐφήμερος.

Fortuna fluxa est; vixque durat in diem.

Et apud eundem Hecuba;

Τὸν πάντα δ' ὄλεθον ἦμαρ ἓν μ' ἀφείλετο.

Quibus, altero alludi poterat ad Ephemeron, plantam sic dictam, si Nicandri Scholiastæ fides, διὰ τὸ ἕωθεν ἀναδιδόναι, τῇ ἦ μεσημβρίᾳ τελειοῦσθαι, πρὸς ἑσπέραν ἦ αὐαίνεσθαι· vel, ut ego potiùs existimem, quod florem ferat, citò deciduum, ut vix in diem alterum duret. nec abludit Moses, qui *uno die totam vitam hominis concluserit*, ut Philippus presb. *in Job. l.* 1. dum genus humanum *herbæ campestri* comparat, *quæ manè succrescit, vesperi succiditur. Psal.* 90. *v.* 5, 6. altero ad aliam eidem cognominem, indè dictam, ut *ad Dioscorid. c.* 700. ex Theophrasti sententia Herm. Barbarus, *quod intra diem jugulet*: sive, διὰ τὸ ἡμέραν ὅλην μὴ δύνασθαι ἐξαρκεῖν πολὺ πίοντας αὐτὸ, vel φαγόντας etiam. quemadmodum de Pharico Nicander ipse *l.* 2. *v.* 400.

——— ἐν δὲ μονήρει

Ῥηϊδίως ἀκτῖνι βαρὺ κατεναίρεται ἀνδρί.

indè Suidas, Ἐφήμερον δηλητήριον, τὸ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἀναιροῦν. Vide quæ ex Sophocle, Sosiphane, Euripide, aliísque paulò superiùs retulimus.

Ἐχθὲς μὲν | Heri, id est, nuper, sive nuperrimé. quo sensu & Job. *c.* 8. *v.* 9. χθιζοὶ γὰρ ἐσμέν. *hesterni enim sumus.* & *Histor. Reg. l.* 2. *c.* 15. *v.* 20. Ἐχθὲς παρεγένοντας. *heri*, id est, nuper, *accessisti.* Vide *ad l.* 10. § 7.

Μυξάριον | Piscem aliquem innui existimavit Xylander, quia τάριχος sequitur. itaque vertit, *quod heri fuit pisces, cras erit salsamentum aut cinis.* Nec mirum adeò crassè hallucinatum Xylandrum, quum & Henr. Stephanus eundem errorem erraverit; qui in *Thesauro* suo apud M. Aurelium μυξάριον nomen piscis esse pronunciavit, *saperdam* forsan vel *ichthyocollam.* Verùm utrumque aliud docere poterat Marcus ipse, qui *l.* 6. § 13. τὴν σωφροσύνην definivit, ἐντερείοις ἀλγήσειν καὶ μετὰ πυὸς ἀποσμῆξαι μυξαρίῳ ἔκκρισιν. *intestini affrictionem & cum convulsione quadam muci excretionem.* respexit dubio procul utrobique ad genituram humanam, quæ mucum referre videtur, quámq; R. Aquiba in Pirke Aboth, טִפָּה סְרוּחָה hoc est, ut Palladas in *antholog. epigr. l.* 1. *c.* 81. μαργὰν ῥανίδα, sive *guttulam fœdam*, appellat. *limum* dixit Tertull. *de pudicitia, c.* 6. *non ex seminis limo, non ex concupiscentiæ fimo*: &, *lacteas sordes*, Rigaltio refingente, idem *ibidem.* quo modo & Jobus honestiori paulò usus imagine *cap.* 10. *v.* 10. sic Numen alloquitur, *An non* כחלב *sicut lac fudisti me*; *& tanquam caseum coagulâsti me?* Plin. *hist. nat. lib.* 7. *c.* 7. *Miseret atque etiam pudet æstimantem, quàm sit frivola animalium superbissimi origo.* Stoicis autem diminuentis formulæ vocabula frequentia & familiaria, nemo non novit, qui in scriptis ipsorum est vel leviusculè versatus. ità apud cùm Marcum nostrum, tum & Epictetum creberrimè deprehendas, μυξάριον, ὀνάριον, ὀσάριον, ὀργιδάριον, ῥιδάριον, φυτάριον, ψυχάριον, ἀνθρωπάριον, σωμάτιον, πλεσιάτιον, πνευμάτιον, αἱμάτιον, σαρκίον, σαρκίδιον, ἀνδύλλιον, δενδρύφιον, & innumera ejusmodi. quæ eo fine illi usurpâsse videntur, quo διὰ μέσων καὶ ἀδιαφόρων istorum contemptum quendam innuerent, quámque ea susque deque ipsi haberent, eis loquendi formulis subindicarent. Vide *supr.* § 20.

Τάριχος ἢ πίσσα | Ità de Protesilao Artayctes apud Herodotum *l.* 9. ὅτι πεπνεὼς καὶ τάριχος ἐὼν, δῶμαν θεῶν ἔχει τὸν ἀδικέοντα πίνειν. τάριχος propriè *salsamentum.* dubitavi aliquandò an *succidiam* verterem, quia de carnibus agitur, cùm *salsamentum* de piscibus præcipuè usurpetur. *Salsuram* malui, quia *succidiam* ad suillas carnes restringi,

gi, *ſalſuram* à Columella, *l.* 8. *c.* 17. & *lib.* 12. *c.* 53. latiùs extendi, animadverteram. Verto itaque, *Jalſura vel favilla.* Tertull. *de reſurr. carn. c.* 27. *Sepulchra cellas promas dixit* (Eſaias *c.* 26. *v.* 20.) *quia in cellis promis caro ſalita & uſui repoſita ſervatur, depromenda illinc ſuo tempore. proinde enim & corpora medicata condimentis ſepulturæ, mauſoleis & monumentis ſequeſtrantur, proceſſura indè cùm juſſerit dominus.* Reſpexit Marcus ad mores ritúſque, quos circa defunctorum cadavera obſervabant Ægyptii, & cum Græcis pariter Romani; quorum alteri condiebant ſuorum corpora, alteri cremabant. Euſtath. *ad Il.* α'. Ἕλληνες μὲν τοὺς νεκροὺς ἔκαιον, τὰ ὀστᾶ μόνα καταχώσαντες καὶ θάπτοντες εἰς μνήμιον ἢ κιβωτίον· Αἰγύπτιοι δὲ τοὺς νεκροὺς ἐταρίχευον, ἵνα ὅλον τὸ σῶμα (an σῶμα) τῷ ποτὲ ζῶντι ἔχωσιν εἰς μνήμης ζώπυρον. ità apud illos cadaver fit ταρίχη, id eſt, *Jalſura*, ſive *mummia*, uti appellant recentiores Medicorum filii, ab Arabico *Mum*, id eſt, *Cerâ*; quia ceromate etiam in eo negotio utebantur; apud iſtos τέφρα, i. e. *favilla* vel *cinis*. De Ægyptiis Herodot. *l.* 3. à Stobæo etiam relatus *tom.* 2. *tit.* 121. Τὸν νέκυν ταριχεύουσι, ἵνα μὴ κείμενος ὑπὸ ἑρπετῶν καταβρωθῇ. Et Sextus Empir. *Pyrrhon. hypotheſ. l.* 3. *c.* 24. Αἰγύπτιοι δὲ τὰ ἔντερα ἐξελόντες, ταριχεύουσιν αὐτούς. qui & Perſas ait, νίτρῳ ταριχεύειν. Ex Chryſippo Cicero *Tuſc. lib.* 1. § 108. *Condiunt Ægyptii mortuos, & eos domi ſervant: Perſæ etiam cerâ circumlitos condiunt.* quod κηρῶσαι Herodotus *l.* 1. dixit. Verùm *condunt*, non *condiunt* legi poſtulat Victorius *var. lect. l.* 10. *c.* 6. Sic enim Herodotus; καλαχηρώσαντες δὴ ὧν τὸν νέκυν Πέρσαι, γῇ κρύπτουσιν. Hinc Plato in Phædon. Συμπιτὸν δὲ τὸ σῶμα καὶ ταριχευτὸν, ὥσπερ οἱ ἐν Αἰγύπτῳ ταριχευόμενοι, ὀλίγα ὅλον μένει ἀμήχανον ὅσον χρόνον. Et Lucian. in *Necyomant.* apud inferos vidiſſe ſe in defunctorum congerie, τοὺς μὲν παλαιοὺς πινας καὶ εὐρωπῶντας, καὶ ἀμφιλυκεῖς, τοὺς δὲ νεωτέρους, καὶ σωτερικώτας, καὶ μάλιστα τοὺς Αἰγυπτίων αὐτοῦ, διὰ τὸ πολυταφικὸς τῆς ταριχείας. Indè ταριχευταὶ Diodoro Sic. *l.* 1. dicti, qui id muneris obibant. Quin & de Api bove, quem colunt Ægyptii, Nymphodorus Amphipolita *lib. de ritibus moribúſve Aſianis*, à Clemente *Strom. lib.* 1. laudatus; Τὸν Ἆπιν τὸν ταῦρον τελευτήσαντα καὶ ταριχευθέντα, εἰς σορὸν ἀποτίθεσθαι. Unde *Sarapis*, quaſi *Soroapis* dicatur. Et de Oſiride Athenagoras in *legat.* ſive *apolog. pro Chriſtianis*: ὃ μόνον ὁ τάφος τοῦ Ὀσίριδος δείκνυται ἀλλὰ καὶ ταρίχια. *Oſiridis apud Ægyptios, non ſepulchrum tantum, ſed & conditura oſtenditur.* Itaque apud Tacit. *hiſtor. lib.* 5. de Judæis, quod vulgò legitur, *Corpora condere, quàm cremare, è more Ægyptio. Condire* malim. Vide Moſen *l.* 1. *c.* 50. *v.* 2. Et Joan. *Evang. c.* 19. *v.* 39. Ad ritum cremandi alludens Marcus *ſupr.* § 3. ἐκτέταμαι, τετίφρωμαι. De utroque Lucian. adjectis etiam gentium aliarum ritibus aliis, in *diſſert. de luctu.* Ὁ μὲν Ἕλλην ἔκαιεν· ὁ δὲ Πέρσης ἔθαπτεν· ὁ δὲ Ἰνδὸς ὑάλῳ περιχείει ταριχεύει δὲ ὁ Αἰγύπτιος. Quo loco (ut id obiter adnotem) ὑάλῳ nomine, nec, cum Eraſmo, *adipem ſuillam*; & *ſtercus ſuillum* multò minùs; deſignari exiſtimem; (quamvìs alterum è duobus neceſſariò intelligendum cenſeat M. Caſaub.) quum neutrum horum uſquam ità nuncupari comperiam. Sed nec aſſentiri poſſum Lilio Gyraldo, *de Var. ſepult. rit.* pro ὕαλον, μύελον, quod *medullam* is interpretatur, legenti. ὕδωρ potiùs ex Gorrhæo, *electri ſive ſuccini genus, vitri inſtar, pellucidum*, intellexerim: quod & Plinius *l.* 37. *c.* 3. à Germanis *gleſſum* (glaſs noſtrum agnoſcas) indéque *l.* 4. *c.* 16. *inſulas*, quæ & *Electrides*, *Gleſſarias*, monuit appellari. *electrum* autem ſive *ſuccinum* apud Indos copiosè haberi Cteſias prodit in *Indicis*; unde excerpta habes in Photio *cod.* 72. Quanquam & vitro etiam incluſa cadavera ſuorum, χρώσαντας, (id eſt, χρίω χείσαντας, quod de Britannici corpore veneno ſublati à Nerone factum refert Dio *lib.* 61.) *cum calce*, ſive *creta* priùs *illeviſſent*, vel ταριχεύσαντας (ut Diodor. Sic. *lib.* 2. *c.* 15.) *ubi ſalſamenti inſtar condiviſſent*, aſſervare ſolitos Æthiopes, autor eſt *ibidem* Herodotus. idémque narrans Strabo *l.* 17. Οἱ δ' οἶκοι κατέχουσι περιχέοντες ὕαλον. & Diodor. *l.* 2. περιχρίσαντες αὐτοὺς μέλιτι ὕδατι. ità enim legendum, quod libri ὕλῃ perperam exhibent. qui & ex Cteſia ſubjicit, priùs aureâ, vel argenteâ, vel fictili, pro defuncti opibus ſtatúque, thecâ quadam, ad corporis dimenſiones ac lineamenta accuratè effictâ, includi ſolita refert cadavera, quàm *vitro* ſive *ſuccino* perfunderentur. *Indorum* autem nomine *Æthiopes* apud veteres veniſſe, ut alios nè dicam, docebit Marionis illud de Nilo, quem ab Indis fluere ait, *Georg. lib.* 4.

Uſque coloratis amnis devexus ab Indis.

Videatur Joſ. Scalig. *de emend. temp. l.* 7. in *Comput. Æthiop.* Sed &, ὡς ἄποικοι Ἰνδῶν Αἰθίοπες παρεδώκασι, *Æthiopas ab Indis ortos ac profectos ritúſque patrios retinuiſſe*, vulgò creditum ex Philoſtrato diſcimus in *vit. Apollon. l.* 6. *c.* 8. Verùm aliud eſt περικλείειν, *includere*, aliud περιχείειν, *inungere*, quod, ut *calci* ſive *cretæ* convenire poſſit, *vitro* commodè ſive *ſuccino*, vix poteſt. quid ſi ergò, vel pro ὑάλῳ χρίω, vel pro περιχείει περικλείει legatur, ut ſit, vel *gypſo oblinunt*, vel, *vitro includunt*? addam & aliam conjecturam, ὑάλῳ περιχέειν, quàm ὕαλον περιχέειν, quod Strabo habet, ritè dicitur. Quanquam ſi qui codices illud μυέλῳ exhiberent, leviculâ mutatione poſſet in μέλιτι defingi. melle autem inuncta, quo diutiùs ſervarentur, cadavera, nemini ferè non eſt notiſſimum. De Aſſyriis Herod. *l.* 1. Ταφαὶ δέ σφι ἐν μέλιτι. Lucret. *l.* 3.

Nam

Nam si in morte malum est, malis morsúque ferarum
Tractari; non invenio, quî non sit acerbum
Ignibus impositum calidis torrescere flammis;
Aut in melle situm suffocari; atque rigere
Frigore, cùm in summo gelidi cubat æquore saxi;
Urgeríve supernè obtritum pondere terræ.

Varro περὶ ταφῆς apud Nonium in *Vulgus*: *Quare Heraclides Ponticus plus sapit, qui præcepit ut comburerent; quàm Democritus, qui ut in melle servarent: quem si vulgus secutus esset, peream, si centum denariis calicem mulsi emere possimus.* Plin. *hist. nat. l.* 23. *c.* 24. *Mellis natura talis est, ut putrescere corpora non sinat.* Idémque *l.* 7. *c.* 3. *Hippocentaurum Claudii Cæsaris principatu allatum illi ex Ægypto in melle vidimus.* Refert Xenophon. *Comment. Græc. l.* 5. Agesipolis Spartani regis *cadaver melle conditum*, quò Spartam reduceretur ad regalem sepulturam. Agesilai verò, per mellis penuriam, *cerâ obductum*, autor est Plut. in *Agesil.* Silius autem Italicus, qui varia itidem sepulturæ apud gentes varias genera *belli Punici l.* 13. recenset, à Ponti incolis ora suorum *murrhata*, id est, *myrrhâ condita, in longum ævum reponi* adfirmat. Cæterùm de Luciani loco viderint eruditiores: quibus & conjecturas hasce nostras liberè censendas libenter relinquimus. Quod autem Marcus istîc, τάεκχος ἢ τέφρα, idem eidem, sed inverso ordine, *l.* 5. § 33. σποδὸς ἢ σκέλεθος dicitur.

Τὸ ἀκρεμμόνιον | Vide *ad lib.* 2. § 10. & *suprà* § 26.

Κατὰ φύσιν διελθεῖν | Vide *l.* 1. § 9. & 16. & *l.* 2. § 9.

Ἵλεως κβλαδσαι | Vide *lib.* 2. § 3. κβλαδσαι dixit, quod ἀναλδσαι Paulus *ad Philippens. c.* 1. *v.* 23. Sed & Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 9. Ὅταν ὁ θεὸς ἀπολύσῃ ὑμᾶς τῆς ὑπηρεσίας ταύτης, τότε ἀναλύσετε πρὸς αὐτόν.

Εὐφημῆσαι | ità *l.* 2. § 3. εὐχάρεις. Epictet. *l.* 3. *c.* 26. πείθομαι, ἀκολουθῶ, ἐπιφημίζω τὸν ἡγεμόνα. Senec. *epist.* 30. *Jam verò si cui contigit, ut illum senectus leniter emitteret, non repentè avulsum vitæ, sed minutatim subductum, nè ille gratias agere Diis omnibus debet, quòd satiatus ad requiem homini necessariam, lasso gratam, perductus est.*

§ 49. Ὅμοιον ἐπὶ τῇ ἄκρᾳ | Similitudine eâdem usus est Attius, & ex Attio, cùm Papirius Pætus *ad Ciceronem*, tum & Cicero ipse ad *Pætum famil. lib.* 9. *ep.* 16. *Illam Attii similitudinem non modo jam ad invidiam, sed ad fortunam transferam: quàm existimo levem & imbecillem, ab animo firmo & gravi, tanquam fluctum à saxo frangi oportere.* Seneca alias item adjecit, *de constant. sap. c.* 3. *Quomodo quorundam lapidum inexpugnabilis ferro duritia est, nec secari adamas, aut cædi vel deteri potest, sed incurrentia ultrò retundit: quemadmodum quædam non possunt igne consumi, sed flammâ circumfusâ, rigorem suum habitúmque conservant. quemadmodum projecti in altum scopuli mare frangunt, nec ipsi ulla sævitiæ vestigia, tot verberati seculis ostentant: ità sapientis animus solidus est, & id roboris collegit, ut tam tutus sit ab injúria, quàm illa quæ retuli.* Idem *de vit. beat. c.* 27. Socratem sic loquentem inducit: *Duritia silicis nulli magìs, quàm ferientibus nota est; nec ulli magìs intelligunt, quanta sit virtus mea, quàm qui vires ejus lacessendo senserunt. præbeo me, non aliter quàm rupes aliqua in vadoso (undoso, Lipsius) mari destituta, quam fluctus non desinunt undecunque moti sunt verberare; nec ideò aut loco eam movent, aut per tot ætates crebro incursu suo consumunt.* Eustath. *ad Il.* β'. *v.* 396. Ἰσέον ὃ ὅτι ἔστι ποτὲ τὸν στερεὸν ἄνδρα καὶ κυνδυίοις ἀπειακλόνητον, τοιούτῳ σοφῷ λαῷ σκοπέλῳ εἰκάσαι, ὃν ὕπερ κύματα λείπει.

Παντοίων ἀνέμων, ὅταν ἔνθα καὶ ἔνθα ῥιώνται,

Atque ità de Achivis Homer. *Il.* ο'. *v.* 618.

Ἶσον γὰρ πυργηδὸν ἀρηρότες, ἠΰτε πέτρη
Ἠλίβατος, μεγάλη, πολιῆς ἁλὸς ἐξοχὰ ἔσσα,
Ἥτε μύει λιγέων ἀνέμων λαυκανιὰ κέλευθα,
Κύματά τε τρεφόεντα, τά τε πρηστῆρι φέρεται αὐτῇ·
Ὣς Δαναοὶ Τρῶας μένον ἔμπεδον, οὐδὲ φέβοντο.

De Latini constantia Maro *Æn. l.* 7.

Ille velut pelagi rupes immota resistit:

(quem de Homero versiculum usurpavit Macrob. *Sat. l.* 6. *c.* 3.)

Ut pelagi rupes magno veniente fragore,
Quæ sese multis circumlatrantibus undis
Mole tenet: scopuli nequicquam, & spumea circum
Saxa fremunt, laterique illisa refunditur alga.

Et de Mezentii fortitudine *l.* 10.

Ille velut rupes, vastum quæ prodit in æquor,
Obvia ventorum furiis, expostáque ponto,
Vim cunctam atque minas perfert cælique marísque,
Ipsa immota manet.——

Achelous apud Nasonem *Metamorph. l.* 9. *v.* 39.

Me mea defendit gravitas: frustráque petebar;
Haud secùs ac moles, quam magno murmure fluctus
Oppugnant, manet illa, suóque est pondere tuta.

De Andronico majore Nicephorus Gregoras *Hist. Rom. l.* 8. *c.* 10. Πολλῷ γὰ τὰ περίγυαλα εἰληφὼς διατρέχοντος κυκεῶνος, οἷος ἂν διαθέμοι νεφέλας ὀμνύκα εἴη στερφῶν ἀπαρκτίας, καὶ μικρᾷ πάνυ ἐθνῶν ἐφ' ἡμᾶς κινεμόνων, ὅπω σφοδρῶς, ὥσπερ ὅς φασι κεφαλαγκίας Νείλε, μόνος αὐτὸς τὰς ἐμβολὰς εἰς σεαυτὸν ἀναδεχόμενος, ἑστῶσι φερνήμασι, παρασπασίως περιλῆπ, πολλῶν περιτρεχυμμένων κυμάτων, ἀκυμάντῳ μένοντι, &c. Nicetas Chon. in *Manuel. l.* 2. *c.* 1. Ἀλλ' ἀνδράσιν εὐτυχὴν νῷ διοικεμένοις, ἀπεκρύβη, ὡς εἰ μὴ περιόντα περισέβαλεν ἀπανάκλη. Idem in *Alex. Man. c.* 13. de Theodosio Patriarcha; ὅτε γὰ ἡ Ἀνδρονίκε μεγαλειότης καὶ σομφασμὸς, ὃν ἡ μὲν ἀπὸ λύγων ἐσυφήλιξε δώαμις

δωάμις, ὧδ' αἱ ἀπειλαὶ διεπέρξαν ἀλλ' ἦν ἀπήνακλ⊙, ὡς ἐκεῖνο⊙ ὁ θεῖος ὁ⊙, θεὶ ὃν ἀεὶ κῦμα ὀρθὸν ἴσαται, κὴ ἄλμη θεσμορμίσσα· ὁ δ' εἰς ἀφρὸν θαλύων, κὴ μακρὸ χλάειν ἐὸν τιὼ ἠμέσαν θάλασσαν, ὁπ τῆς αὐτῆς ἐσπείκλαι βάσιος. Et de Alemanno quodam milite, in *Isaac. l. 2. c. 7.* Γεγηθὼς ἐπορθεῖτο, ἀπήνακλ⊙ κ τ θεῖνα ἢ θεῖος ὁλον πγα τοῖς τῦ βαρβαρικῦ ἐκείνυ ξυλλόγυ βλήμασιν. De Roberto Comite Gloceſtrenſi Henrici primi filio Guilielm. Malmesbur. *hiſtor. novell. l. 2.* *Quamvis & Rex ipſe & cuncti principes, magno amiſſu ſatagerent, Comitem in ſua vota traducere,*

Ille, velut pelagi rupes immota, reſiſtens,

omnes eorum conatus, vel irritos fecit, vel rationabiliter compeſcuit. Gregor. Naz. *orat.* 27. Ὁ αὐτὸ δ' ἑαυτὸ πμῆ τε κὴ θεῖπων τὸ κρὸν, ἐπειδὴ τῦ ἐςῶτος ἐρᾷ, ἐςῶσαν ἔχει κὴ τιὼ θεῖ αὐτὸ θεθυμίαν, ὥςε δεῖόν π πάσχων, κὴ τὸ τῦ δεῦ δωάζ λέγειν, ἐγὼ μ ὁ αὐτὸς εἰμὶ, κὴ ὐκ ἀλλοίωμαι. ἔκειν μεταποιηθήσεται, ὐδὲ συμμετατεθήσεται τοῖς καιροῖς κὴ τοῖς θεσῶσιν, ἄλλοτε ἄλλ⊙ ῥυόμ⊙, κὴ πολλὰς μεταλαμβάνων χρόας, ὥσπερ τὰς ἧῆ πετρῶν οἱ πολύποδες, εἷς ἂν ὁμιλήσωσ' μῶν μ ὁ αὐτὸς ἀεὶ, πάγ⊙ ἐν ὑ πεπηγὸς, κὴ ἐν σρεφομένοις ἄσφ⊙. πέτρα πις, οἶμαι, θεὸς ἐμβολὰς ἀνέμων τε κὴ κυμάτων, ὅτε πλαυσομένη, κὴ δαπανῶσα θεὶ ἑαυτὸν τὰ θεσπίπτοντα. Idémque *orat.* 28. procellam deſcribens: Ἡ μὲν θάλασσα ἀνέμυ μεγάλυ πνέοντος διηρείρετό τε κὴ ἐπερθέτο ἧῆ μ ὑ κυμάτων τὰ μὲν πόρρωθεν ἀνισάμενα κὴ χῖ μικρὸν χορυφύμενα, εἶτ' ἐλαπύμενα θεὸς ταῖς ἀκταῖς ἐλύετο, τὰ μ ταῖς γείτοσι πέτραις θεσπιπτοντα κὴ ἀποκρυόμενα, εἰς ἀχλὺν ἀφρώδη κὴ λιλαῖὸν ἐσκορπίζετο. ἔνθα χάλικες κὴ φυκία κὴ κήρυκες κὴ ἧῆ ὀςρέων τὰ ἐλαφρότατα ἐξωθῦτο κὴ ἀπεπτύετο· ἔσ μ κὴ ἠρπάζετο πάλιν ἀναχωρῆντος τῦ κύματος. αἱ μ ἦσαν ἄσειστοι κὴ ἀτίνακτοι, ὐδέν γε ἧσσον ἢ διοχλῆντος ὐδενὸς, πλὴ ὅσον πῖς κύμασι. mox ubi ſimiles in vita humana procellas emergentes narraverat; ἧῆ πειραζομένων, inquit, οἱ μὲν ἐδόκην μοι ὡς τὰ κυφότατα κὴ ἄπνοα παρασύρεσθ, κὴ ὐδὲ μικρὸν ἀντέχειν θεὸς τὰς ἐπιῤῥοίας· ὐδὲ γὰρ ἔχειν ἐν ἑαυτοῖς σερρότητα κὴ βάσις λογισμῦ σώφρον⊙ κὴ τοῖς θεσπίπτουσιν ἀντιβαίνοντας. Οἱ μ ἐπὶ πέτρᾳ τῆς πέτρας ἐκείνης ἄξιοι, ἐφ' ἧς βεβήκαμεν, κὴ ἣ λαγχάνομεν, ὅσοι φιλοσόφ χρώμενοι λόγῳ, κὴ ὑπαναδεδηκότες τιὼ ἧῆ πολλῶν ταπεινότητα, πάντα φέρουσιν ἀσείσως κὴ ἀπαθέντως, κὴ διαγελῶσι μᾶλλον ἢ ἐλεῶσι τὸν σειομένυς, τὸ μὲν ὑπὸ φιλοσοφίας, τὸ μ ὑπὸ φιλανθρωπίας. Joan. Chryſoſt. *in Matth. orat.* 84. Οὕτω κὴ ἡ νίκη λαμπροτέρα γίνεται, ὅταν πάντων ἧῆ δρώντων θεινώμεθα· ὃ κὴ μάλιστα ἰχῦ⊙ τεκμήριον. ἔτι κὴ αἱ θαλάτται πέτραι, πρὸ παίδων τὰ κύματα θαλύουσιν· ὅτι κὴ οἱ ἄλλοι πάντες ἀνεκηρύχθησαν, κὴ ἐστεφανώθησαν, κὴ λ μικρὸ τρόπαια ἔστησαν, τιὼ ἀθεσγίμενα τῶν νικᾶντες νίκλω. Indè proverbiale hemiſtichium;

——ὀχλεῖς μάτλω με, κῦμ' ὅτως.

Cyprian. *epiſt.* 3. *Manere debet apud nos frater, fidei robur immobile; & ſtabilis atque inconcuſſa virtus, contra omnes incurſus atque impetus oblatrantium fluctuum, velut petræ objacentis fortitudine ac mole, debet obſiſtere.* Huic aliam addere licet imaginem, haud minùs elegantem, ex Euripidis Antigone, exhibente Stobæo *tom. 2. tit.* 126.

Τίς γὰρ πετραῖον σκοπελὸν ὑπάζων δρεῖ,
Ὀδυνάοισι δόσει;
Molem quis autem ſaxeam haſtâ verberans,
Citat dolorem?

Cui non abſimile Plautinum illud *Curcul.* 3. 1.

Noli, amabo, verberare lapidem, nè perdas manum.

ſcil. ſaxum qui cædit, nec illud lædit, & noxam parit ſibi.

Συμβῆναι μὲν γὰρ τὸ πολῖτον πατρὶ ἐδυάτο | Geminum planè huic Antiphanis illud apud Stob. *tom. 2. tit.* 108.

Τὸ μὲν ἀτυχῆσαι, παντὸς εἶναί μοι δοκεῖ
Ἀνδρὸς δ', ἐνεγκεῖν ἀτυχίαν ὀρθῶς τέχνῃ.
Namque eſſe infortunatum cujuſvis puto:
Adverſa rectè tolerare, id verò viri. Grot.
Ἐνταῦθα ἀνὴρ γὰρ ἀνδρὸς ὅτι διάφορος,
Ἐν τῷ τό, τε καλὸν εὖ φέρειν, κὴ ταναδόν.
Hoc enim alio alius præſtat, quòd conſtantiùs
Bonam malámque didicit fortunam pati. Grot.

Philemon. *ibid.*

Ἂν γνῷς τί ἐς' ἄνθρωπος, εὐδαίμων ἔσῃ.
Τέθνηκέ τις· μὴ δεινὸν ἔσῳ τοῦτό σοι.
Κακοῦταί τις, ἢ κακοῦταί τις· ἠτυχηκέ τις·
Βέβηκε τις· οἰμώζει τις· ἡ φύσις φέρει
Ἅπαντα ταῦτα. φεῦγε τὰς λύπας μόγον.
Si noveris homo quid ſit, ſat felix eris.
Interiit aliquis: nè ſit cordolium tibi.
Hæc peperit, hæc non peperit: eſt alius miſer:
Hic tuſſit: ille plorat: hæc ſert omnia
Natura ſecum. tu tantùm luctu abſtine. Grot.
Τοῦτο εὐτύχημα | —λέγω γὰρ κὴ τὰ δύσφορ', εἰ τύχοι
Κατ' ὀρθὸν ἐξίοντα, παῖ' ἂν εὐτυχεῖν.

Ille apud Suidam, & Stobæum.

——*quippe cuncta, quamvis triſtia,*
Rectè expedita, ritè fauſta dixerim.

Itaque Philemon:

Ἄνθρωπος ὢ δίπηχυν ὐκ ἔς' ὐδὲ εἷς,
Ὃς μὴ κακόν π γέγονεν ἢ γεγύσεται.
Ὃ ποιέων δ' ἐλάχιστον τὸ γεγονὸς φόβον,
Ἀμφότερον ἔτος, εὐτυχεῖ τε κὴ φρονεῖ.
Nullum invenire eſt uſpiam mortalium,
Mala qui non ſit ſenſurus, aut jam ſenſerit.
At qui quod fert fortuna, quàm minimi facit,
Utrumque, & ſapiens hicce & fortunatus eſt.
Ὃ ὐκ ἔστιν ἀπότλυγμα | ἀπότλυγμα, *fruſtratio*

aberratio ubi quis à fine scopóque sibi proposito excidit; eúmq; neutiquam assequitur. hoc itaq; loco naturæ humanæ ἀποτύμα dicitur, quod ità eidem adversatur, ut impediat quo minùs finem sibi propositum assequatur. at hoc in natura humana, inquit, nihil externum suâ vi potest efficere. neq; est itaq; istiusmodi aliquid pro infortunio hominis habendum. Hoc eodem argumento (utì refert Plut. *de tranquil.*) Metrocli Cynico occlusit os Stilpo Megarensis: potuítque eo Marcus etiam hîc respexisse. Quum enim Metrocles illi filiæ suæ impudicitiam exprobraret, Ἐμὸν ἔν, inquit ille, ἁμάρτημα τοῦτό ἐζτιν, ἢ ἐμείνης; & respondente Metrocle, ἐμείνης μὲν ἁμάρτημα, σὸν δ' ἀτύχημα· regessit ille: Πῶς λέγεις; ἔχει ἁμαρτήματα καὶ διαπτώματά ἐζτι; τὰ δὲ διαπτώματα, ἔχ ἕν διαπτώματα, καὶ ἀποτύγματα; τὰ δ' ἀποτύγματα ἔχ, ὧν ἀποτύγματα ἀτυχήματα; Ità, inquit Plut. τῷ λόγῳ καὶ φιλοσόφῳ καιρὸν ἀπέδειξεν ὕλαγμα τιὼ τῆ Κυνικῆ βλασφημίαν. Refert & Laërt. *lib.* 2. idem objicienti cuidam, dicentíque, ὡς κατακύνοι αὐτόν· respondisse, ἢ μᾶλλον, ἢ ἐγὼ ταύτιω κοσμῶ. *Non magis est illa mihi probro, quam ego illi sum ornamento.* Atque sensus verborum Marci iste cum sequentibus conspirat optimè, quibus interrogat an casus istiusmodi prohibere quenquam possint, quo minùs justus, magnanimus, reliquarúmque virtutum cultor existat. Possunt tamen & aliâ ratione intelligi, ut *aberrationes* sive *frustrationes*, ἀποτύγματα naturæ humanæ, negentur esse hujusmodi contingentia, quia præter naturam humanam ejusdémque rationem neutiquam contingant. Vide *supr.* § 33.

Τί ἔν τὸ βύλημα μεμάθηκας | Oratio defecta videtur. Itaque Xyl. vertere neglexit. forsan sic distinguendum. Τί ἔν τὸ βύλημα; μεμάθηκας. *quidnam est igitur quod vult natura? didicisti* jam pridem; ipse satis nôsti. quid id autem sit, in sequentibus indicat; sed & *l.* 5. § 1. Epictet. Enchir. *c.* 32. Τὸ βύλημα τῆς φύσεως καταμαθεῖν ὄζτι, ἐξ ὧν ἃ διαφερόμεθα πρὸς ἀλλήλους. Et *dissert. l.* 1. *c.* 17. τί ἔν θαυμαζόν ὄζτι; νοῆσαι τὸ βύλημα τῆς φύσεως. Alex. Aphrodis. *de beatit.* τὸ καὶ φύσιν, τὸ καὶ τὸ βύλημα τῆς φύσεως ἀκύειαι.

Ἀπερίπωτον | Vide *ad l.* 3. § 9.

Ἀδιάφθορον | Sic *l.* 2. § 17. μηδὲν ποιῆζαι διαφθορικόν, καὶ μετ' ὑποκρίσεως, *ut nihil ficti simulatique subsit*: & *supr.* § 33. λόγ ο οἷ μήποτε διαφθορᾶς. *Sermo mendacio omni immunis.* Istìc autem, τὸ ἀδιάφθορον, vel agendi, vel patiendi significatum habere possit: prout & *l.* 1. § 15. τὸ ἀφθαρές. Utrovis sumpseris, ad Stoicam disciplinam spectat. Siquidem illi, ut Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* aiebant, μὴ δοξάζειν τὸν σοφὸν, τυτέζι ψευδῆ συγκαταθήσεζθαι μηδενί. Explicatiùs Stob. *tom.* 1. *lib.* 2. *tit.* 4. § 8. Λέγουζι δὲ μὴ ψεύδεζθαι τὸν σοφὸν, ἀλλ' ἐν παῖζαι ἀληθεύειν. ὃ γὰρ ἐν τῷ λέγειν τὸ ψεῦδος τὸ ψεύδεζθαι ὑπάρχειν, ἀλλ' ἐν τῷ διαψεύζαζθαι τὸ ψεῦδος λέγειν, καὶ ἐπὶ ἀπάντων δὲ τῶν παρομοίων. τῷ μὲν τοι ψεύδει ποτὲ συγχώρησιν νομίζειν αὐτὸν καὶ πολλὰς τοιάζαις ἀνάγκας συγκαταθέσεως· καὶ γὰρ καὶ ἐμπειρίαν τῶν ἀνθρώπων, καὶ καὶ τιὼ τῶ συμφέροντος φεύγεζαι, καὶ κατ' ἄλλας οἰκονομίας τοῦ βίου πολλάς. ψεῦδος δ' ὑπολαμβάνειν ἐνίοτε φαζὶ τὸν σοφόν. ἐνίοτε γὰρ παρέζαι ἀκαταλήπτῳ τινὶ συγκαταθήσεζθαι, διὰ τὸ μηδὲ δοξάζειν αὐτὸν, μηδ' ἀγνοεῖν μηδέν. Et *ibid.* ἔτε ἐξαπατᾶται, ἔτε ἐξαπατᾷ ἄλλον, ἔτε διαψεύδεται, ἔτε ἀγνοεῖ, ἔτε λανθάνει [αὐτόν τι, sive τι αὐτὸν,] ἑαυτὸν, ἔτε καθόλε ψεῦδος ὑπολαμβάνει. Verùm hoc est Dei solius, qui verè ἀψευδὴς solus, ut Paulus *ad Tit. c.* 1. *v.* 1. cæterùm ut idem *ad Rom. c.* 3. *v.* 4. πᾶς ἄνθρωπος ψεύζης. etiam Stoicorum sapientissimus.

[a]Α συμπαθόντων | leg. forsan, ὧν συμπαθόντων, *quæ si affuerint.*

Ἡ φύσις ἢ τῆ ἀνθρώπε ἀπέχει τὰ ἴδια | Ità *l.* 9. § 42. ἀπέχει τὸ ἴδιον. Et *lib.* 11. § 1. Ἐγὼ ἀπέχω τὰ ἐμά· phrasis emphatica, quâ non tantùm suum quod est assecutus quispiam indicatur, sed ità id omne quod suum ducit, plenum & integrum assecutus, ut in eo planè acquiescat, nec quicquam ampliùs requirat, utpote quum illud sibi sufficere existimet. Ità Matth. *c.* 6. *v.* 25. ἀπέχουζι τὸν μιζθὸν αὐτῶν. & Luc. *c.* 6. *v.* 24. ἀπέχετε τιὼ παρέκλησιν ὑμῶν. interpretatur Theophylact. πᾶν ἀπέλαβον. *totam mercedem suam acceperunt*; *totam habent. totam consolationem vestram accepistis*; totam habetis. ut quòd ampliùs sperent expecténtve, sive præmii sive solatii, aut illi aut isti, nihil prorsus sit reliquum. & apud Marc. *c.* 14. *v.* 41. Ἀπέχει, Sufficit. quam versionem firmant Henr. Stephan. & Theod. Beza, adducto Anacreontico illo; Ἀπέχει. βλέπω γὰρ αὐτιώ. *Sat est, sufficit: ipsam enim video*, cui adjungit & Dunæus noster ex Sept. versione, *Num. c.* 16. *v.* 3. ἐχέτω ὑμῖν. quod mox *v.* 7. ἱκανόν ἐζτω ὑμῖν. *Sufficiat vobis.* Synes. *calvit.* Τύτοις (τοῖς ζωχάφοις) ἂν τις ἐνδῶ μοιχὸν ἢ κίναιδον ἐν πίνακι γεγράφθαι, κομήτιω ὑπολαβών, ἀπέχει τὸ πάθημα. *habet totum id quod injunctum est*; *nihil ampliùs requirit.* Cui libens subjunxerim illud ejusdem de militia rapaci, ex *orat. de regn.* [b]Ὅζις ἔν ἐμοὶ τὸν μὴ ἀλλόφυλον ἐχθρὸν ἀπεργάζεται, αὐτὸς δ' ἃ τὰ μέτεια μοι χρῆται, ἔτ ο ὐδὲν μοι δοκεῖ διαφέρειν πιὼς, εἰ αὐτὸ τοῦτο τοῦ λύκυ ὡς πορρωτάτω διώκοντ ο ς, ἵνα αὐτὸς ὅλη χολῆς κεκαθάρθη τιὼ πόμιλιω, νῦν ἀπέχειν τῆς φυλακῆς τὸν μιζθὸν τῷ χαλακτ ο ὐμφορεύμενον. ubi ἀπέχειν τὸν μιζθὸν idem est, quod Lucæ Evangelistæ *c.* 3. *v.* 14. in Jo. Baptistæ responso ἀρκεῖζθαι τοῖς ὀψωνίοις. His adjicere licebit, & illud Plutarchi in *Solone* (quod Scultet. quoque advertit *exercit. Evang. l.* 2. *c.* 30.) ὁ γὰρ ἐν γάμῳ παρεῖναι τὸ κοινὸν, ἃ τέκνων ἕνεκα, ζπλάγχνα ὄζτιν, ἀλλ'

ἡδονῆς

ἡδονῆς, ἀγόμενος γυναῖκα· τὸν δὲ μακρὸν ἀπέχει, καὶ παῤῥησίαν αὐτῷ πρὸς τοὺς γνωμένους οὐκ ἀπολείπει, οἷς αὐτὸ τὸ γένεσθαι πεποίηκεν ὄνειδος. Et Athanasii (si is autor est) illud *in serm. de semente.* ubi illos exagitat, qui quò nobili alicui viro se concilient, templum adeunt, ibiq; conspicandos se præbent. προέχουσιν εἰς τιμὴν ἐκκλησίαν, ἵνα ἀνθρώπῳ δείξωσι τὸ πρόσωπον. ἐξῆλθεν ὁ σπείρων, σωεξῆλθεν ὁ ὑποκείμενος, καὶ ἀπέχει τὸν μακρὸν· δι' ἀνθρώπων ἦλθεν, ἀνθρώπῳ ἤρεσε. φθορὰ δεῦρο ἥδιον ἔλαβεν· ἐν γὰρ ἐκείνῳ ἔδειξε τιμὴ διάνοιαν. Nec præteriri digna hîc Dunæi nostri subtilitas, qui ad Apostoli illud *ad Philip. c.* 4. *v.* 18. ἀπέχω πάντα, καὶ περισσεύω, πεπλήρωμαι Hæc tria inquit, prorsus idem declarant: nam ἀπέχω πάντα, non est, *accepi omnia quæ misistis:* esset enim ταυτολογία quod subjungitur, δεξάμενος παρ' Ἐπαφροδίτου τὰ παρ' ὑμῶν· sed significat his verbis sibi abundè satisfactum esse. *Habeo*, inquit, jam *omnia* quæ velim, nihil amplius desidero, satìs supérq; est. ità Pindarus *Isthm.* 5. In his, inquit, duobus est summa felicitas, εὖ πρᾶξαι, λόγον ἐσθλὸν ἀκοῦσαι. Hæc si habes, μὴ μάτδε Ζεὺς ψευδῆς, πάντ' ἔχεις. hoc est quod Paulus ἀπέχειν.

Οὐχ ὅπ τοῦτο ἀτύχημα, ἀλλὰ τὸ φέρειν αὐτὸ ψυχαίως, εὐτύχημα] Transponendum opinor, legendúmque. ὅπ ἀ τοῦτο, sive ὅπ ἀχὶ τ. &c. Vide *supra ad* § 1. & *ad l.* 7. § 58. Epictet. *dissert. l.* 2. *c.* 10. ἀ γὰρ θάνατος, ἢ πόνος φοβερὸν (ἢ καὶ πονηρόν) ἀλλὰ τὸ φοβεῖσθαι πόνον ἢ θάνατον. laudatur itaque, qui dixit,

Οὐ καταθανεῖν γὰρ δεινὸν, ἀλλ' αἰσχρῶς θανεῖν.
Neque enim est mori miserum, sed turpiter mori.

sive ut Gnomologus extulit,

Τὸ γὰρ θανεῖν οὐκ αἰσχρὸν, ἀλλ' αἰσχρῶς θανεῖν.
Mors ipsa non est fœda, sed fœdè mori.

Tacitus Stoicorum placita tangens, *annal. l.* 6. *Neque mala vel bona, quæ vulgus putet. multos qui conflictari adversis videantur, beatos; ac plerosque, quanquam magnas per opes, miserrimos; si illi gravem fortunam constanter tolerent; hi prosperâ inconsultè utantur,* Bias apud Laërt. *l.* 1. Ἀτυχῆ εἶδε, τὸν ἀτυχίαν μὴ φέρονθα. Senec. *Herc. fur.* 2. 2.

L. *Quemcunque miserum videris, hominem scias.*
A *Quemcunque fortem videris, miserum neges.*

Vide Senecam Philosophum istud fusissimè disputantem, *epist.* 66. & *ep.* 67.

§ 50. Ἰδιωτικὸν | non ἴδιον, ut *supr.* § 8. sed κοινότερον, ut *l.* 2. § 10. argumentum *vulgare*, non Stoicorum *peculiare*, qui altiora spirant, & validioribus firmamentis adversùs vitæ hujusce cupidinem incedunt muniti. itaque ἄτεχνον καὶ ἰδιωτικὸν conjunxit Hermog. *de invent. l.* 2. *c.* 1.

Τῶν γλίσχρως ἐνδιατεινάντων τῷ ζῆν | γλίσχρως ἐνδιατείνειν τῷ ζῆν, non est simpliciter, quod Xylander autumat, *diu vivere*, sive *vitam in longissimum tempus extrahere*; sed *vitæ quasi pertinaciter inhærere*, & ægrè gravatímq; ab ea divelli. hoc enim τὸ γλίσχρως illud designat. Apud Suidam autor innominatus: Ἀλλ' ἐγώ τις ἄρα δυσαπάλακτος ἦν ἀπὸ τῆς τοιούτων, καὶ γλίσχρως ἔπ εἰχόμην τῆς αὐτῆς ἀληθείας, ἅτε ὡς ἀληθῶς ὄναρ πλουτήσας. Est enim τὸ γλίσχειν, quod & Xylander ipse nos monet, ipsúmque significatûs hujus τῆς γλίσχρως monere poterat, *lentum, tenáxque*; idque τῆς γλίας τρόπον, *glutinis instar*; unde forsan & vocabulum istud ortum habuerit. itaque τὸ γλίσχειν καὶ κολλᾶσθαι, tanquam συνώνυμα copulantur, ab Aristot. *problem. l.* 2. *q.* 22. & γλισχραίνεσθαι, *cunctari*, vel potiùs *lentum & tenacem esse*. Sunt itaque οἱ γλίσχρως ἐνδιατείνοντες τῷ ζῆν, οἱ γλιχόμενοι τοῦ ζῆν, ut Aristot. loquitur *politic. l.* 3. *c.* 4. Δῆλον δ', ὡς καρτεροῦσι πολλοὶ κακοπάθειαν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, γλιχόμενοι τοῦ ζῆν· ὡς ἐνούσης πώς εὐημερίας ἐν αὐτῷ καὶ γλυκύτητος. quod ille γλίσχρως, Plato γλισχρῶς ὀπτυομένην dixerat in *Critone*: Ὅπ ἢ γέρων ἀνὴρ μικρὸν χρόνον τὸν βίον λοιπὸν ὄντος, ὡς τὸ εἰκὸς, ἐτόλμησας οὕτω γλισχρῶς ἐπιθυμεῖν τοῦ ζῆν, νόμους τοὺς μεγίστους παρεβάς; ἴσθι ὃς ἐρεῖ; Affectum autem, quem noster hîc notat, graphicè depinxisse videtur Plut. in lib. *de tranquill.* his verbis: Τὸν μὲν γὰρ ἀνόητον ὁ τοῦ θανάτου φόβος, ὥςπ ὁ τοῦ ζῆν πόθος, ἐκκρέμασε τοῦ σώματος ποιεῖ περιπλεγμένον, ὥσπερ τὸν Ὀδυσσέα τῷ ἐρινεῷ, δεδικότα τινὰ χαλεπὸν ὑποκειμένου,

Ἐνθ' ὅτε μίμνειν ἄνεμος, κτ' ἐκπλεῖν ἐᾷ,
καὶ πρὸς ταῦτα δυσαρέστως, καὶ πρὸς ἑκάτερα δεισιδαίμονος ἔχοντα. De Ulysse quod refert, habetur *Odyss. μ. v.* 432. Senarius est ex Æschyli *Philoctete*, proverbii vicem adeptus, quod ex Diogeniano discimus; & ab Aristæneto *l.* 1. *ep.* 27. usurpatus: in quo τὸ ἐκπλεῖν est à Grotii manu in *excerptis*, cùm vulgò πλεῖν tantùm legatur. Sin Plutarchi illa minùs placent, quia mortis formidini magìs quàm vitæ cupidini affectum illum tribuit, Antiphanes advocetur, cujus è *Geminis* ista apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 122. leguntur:

—— ὠδεῖς πώποτε,
Ὦ δέσποτ', ἀπέδαν', ἀποθανεῖν θέλοντα ὧν.
Τὸς γλιχομένους δ' ζῆν καλαπᾷ τὸ σκέλος
Ἄκοντας ὁ Χάρων.——
—— *nemo unquam here,*
Moriendo alacrem vitæ imposuit terminum:
Sed avidos vitæ pedibus Orcus detrahit
Restantes frustra.——

Vel Lucianus, qui in *Cataplo*, de tyranno quodam: Ἀποσώμενος οὐκ ἐθέλω· ὁ γὰρ οἶδ' ὅπως, καθάπερ ἰξῷ τινι, προσέχεται τοῖς τοιούτοις ἡ ψυχὴ, καὶ οὐκ ἐθέλει ἀπαλλάττεσθαι ῥᾳδίως, ἅτε αὐτοῖς πάλαι προσπεπηκυῖα. μᾶλλον δὲ ὥσπερ ἄῤῥηκτός τις ἐστὶ ὁ δεσμὸς ὤν, ᾧ δεδεμένοι συμβέβηκεν αὐτοῖς. quem & amplius ibidem vise sis. Spectat horsum & quod in Evangelio Luc. *c.* 12. *v.* 20. de locupl ete illo dicitur, qui

opinione ſuâ ſpéq; inani vitæ ſpatium ſibi ad annos plures protelaverat, Ἄνθρωπε, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σε ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ. *Amens homo, nocte hâc ipſâ repetent à te animam tuam.* Siquidem, ut Caſaub. *ad Theophr. charact. c.* 11. αἰτεῖν eſt *poſcere à volente*; ἀπαιτεῖν, *à nolente.* Andocides φεὶ κηδόσθαι (an φεὶ ἀδείας, ut ex Harpocrat. vult G. Canter. *nov. lect. l.* 8. *c.* 4.) Ταῦτ' ὑμᾶς, εἰ μὲν βούλεσθε αὐτῶ εἰ δὲ μὴ βούλεσθε, ἀπαιτῶ. De utriſque Seneca *epiſt.* 4. *Vitam multi ſic complectuntur & tenent, quomodo qui à torrente rapiuntur ſpinas & aſpera. plerique inter mortis metum & vitæ tormenta miſeri fluctuant; & vivere nolunt, & mori neſciunt.* De his Epictetus, Θαυμασοὶ ἄνθρωποι, μήτε ζῆν θέλοντες, μήτε ἀποθνήσκειν. Cui non diſpar illud apud Cyprianum *de mortalit.* à ſatellite cœleſti non ſine indignatione inſigni infremendo emiſſum, *Pati timetis, exire non vultis: quid faciam vobis?* Hos itaq; hiſque ſimiles notat Marcus, vitæ nimio plùs avidos καὶ φιλοψυχοῦντας, ideoq; omnibus modis mediiſq; ſatagentes, quo eam quàm diutiſſimè protelare poſſint. quò ſpectant & Euripidis verſiculi, quos *l.* 7. § 51. ſed mutilos Marcus exhibet. Vide *ad l.* 10. § 8.

Τί ἓν αὐτοῖς πλέον ἢ τοῖς ἀώροις; | In eadem planè conditione ſunt, inquit, iſti vitæ tantopere cupidi, etiamſi id quod tam enixè expetunt, fuerint aſſecuti, ut ad annos numeroſos ſpiritum prorogârint, quâ illi ipſi, qui immaturo fato defunguntur. quare? primùm, quia nihil intereſt citiùs an ſeriùs è vita migraveris, cùm aliquando migrandum ſit: cùm intervalli illius quod ab ortu ad obitum pertingit diſtantia, quæcunq; ea tandem fuerit, ad æternitatis utrobiq; adjacentia ſpatia rationem nullam obtineat. deinde, quia etiamſi quàm diutiſſimè vixerint, tamen uvæ *acerbæ inſtar*, ut Eliphaz *Job. c.* 15. *v.* 33. aut *pomi immaturi, vitæ* quaſi *avelluntur*: ut Senec. *epiſt.* 30. non *tanquam exeant de vita*, ſed *tanquam extrahantur.* Idem *de brev. vit. c.* 11. Cicer. *de ſenect. Quaſi poma ex arboribus, ſi cruda ſunt, vi avelluntur; ſi matura & cocta, decidunt: ſic vitam adoleſcentibus vis aufert, ſenibus maturitas.* Verùm vitæ cupido immoderata iſtos pariter ſe habere facit, ſenes an juvenes defungantur: quos itaque ridens Luciani Diogenes; Τί ἓν ἄν τις ἐπ λέγοι φεὶ τὴν γέρων, ὁπόταν οἱ παλαιοὶ φιλόζωοι εἰσὶν, ὡς ἐχεῖν διώκειν τὸν θάνατον, ὡς ἐν τῷ γήρᾳ κακῶν φάρμακον; denique; quia mors eodem in ſtatu utrumq; conſtituet. καὶ γὰρ ὁ ἐκπυγήσας ἀποθανὼν ἐς ἴσην καθίσταται τῷ σεσωφρονικότι. *l.* 9. § 33.

Καδιανὸς | Corruptum credo nomen iſtud: forſan Καικιλιανὸς, *Cæcilianus*, vel Καθιδιανὸς *Catidianus* fuerit. Καθίδιος καὶ Καθιδιανὸς, ὀνόματα κύρια. Suid. Quanquam longævus utrovis nomine nullus occurrit: Occurrit à priore illo parum deflexo, Καικίλιος Καλλιπιανὸς, uti Suidas habet. Καλλικῖνος, ut Caſaubonus *ad Athen. l.* 6. *c.* 21. in hoc cenſu meritò collocandus, ſi (quod Suidas refert) ἐπὶ τῶ Σεβαςῶ Καίσαρος, καὶ ἕως Ἀδριανῶ, *ſub Auguſto Cæſare & ad Adrianum uſque* Cæcilius iſte Siculus rhetor Romæ ſophiſticen an rhetoricen profeſſus eſt: cùm inter utriuſq; horum imperium ſeculum ſolidum intercedat.

Φάβιος | Inter μακροβίους *Q. Fabium Maximum* commemorat Plinius *nat. hiſt. l.* 7. *c.* 48 quem 63. *annis Augurem fuiſſe* refert. Val. Max. *l.* 8. *c.* 13. *Q. Fabius Maximus duobus & ſexaginta annis auguratûs ſacerdotium ſuſtinuit, robuſtâ jam ætate id adeptus: quæ utraque tempora, ſi in unum conferantur, facilè ſeculi modum expleverint,* Et Livius *hiſt. lib.* 30. *Eodem anno Q. Fabius Maximus moritur, exactæ ætatis; ſiquidem verum eſt augurem duos & ſexaginta annos fuiſſe, quod quidam autores ſunt.* Ità Livius ac Maximus, Plinio minus uno anno adſcribunt.

Οἱ πολλοὶ ἔζησαν, εἶτα ἔζωσαν | Ità *ſupr.* §. 48. ὁ τοῦτον καθελόμενος, εἶτα ἔζησεν.

Ὅλον μακρὸν ὂν τὸ διάστημα | μικρόν, Lugd. ab exemplari, an à typothetæ lapſu, incertum iſtud opinor. Vide *ſuprà* § 15. & 47. & 48. Senec. *epiſt.* 49. *Non poſſunt longa intervalla eſſe in ea re, quæ tota brevis eſt.*

Καὶ τοῦτο εἰ ὄσον | Cicero ad Luceium, *famil. l.* 5. *epiſt.* 15. *In longa vita nihil eſt niſi propagatio miſerrimi temporis.* Cæcilius *Plocio* (indè enim eſſe docet Nonius in *advenire*) à Cicerone in *Catone* relatus,

Diu vivendo multa, quæ non vis, vides.

Itaq; Auguſtin. *de tempore* (utì vocant) *Serm.* 113. *Quid eſt diu vivere, niſi diu torqueri?* Illúdq; poetæ, neſcio cujus pro oraculo habet Seneca *de brev. vit. c.* 2.

Exigua pars eſt vitæ, quam nos vivimus.

Cæterùm omne ſpatium non vita, ſed tempus eſt. Idémque *epiſt.* 49. *Poteſt fieri, imò ſæpe fit, ut qui diu vixerit, parùm vixerit.* & *epiſt.* 99. *Ex hoc tam exiguo temporis ſpatio, quod ætatem vocamus humanam, quantum lacrymæ, quantum ſolicitudines occupant? quantum mors, antequam veniat, optata? quantum valetudo? quantum timor? quantum teneri, aut rudes, aut inutiles anni? dimidium ex hoc edormitur. adjice labores, luctus, pericula, & intelliges etiam in longiſſima vita minimum eſſe quod vivitur.* Martial. *lib.* 6. *epigr.* 70.

At noſtri bene computentur anni;
Et quantum tetricæ tulere febres,
Aut languor gravis, aut mali dolores,
A vita meliore ſeparetur;
Infantes ſumus, & ſenes videmur.

Senec. *epiſt.* proximè citatâ: *Hoc quod inter primum diem & ultimum jacet, ſi moleſtias æſtimas, etiam puero longum; ſi velocitatem, etiam ſeni anguſtum.*

Luci-

Lucianus, Pueri quinquennis epitaphio, *Anthолog. l. 3. c. 9.*

Ἀλλά με μὴ κλαίοις· ἡ γὰρ βιότοιο μετέχον
Παῦρα, καὶ παύρων οὐ βιότοιο κακῶν.
Nemo tamen me flere velit; quia tempora vitæ ut
Pauca tuli, vitæ sic mala pauca tuli.

Euripid. *Alceſtid.*

Ὁ βίος ἀληθῶς, ὦ βίος, ἀλλὰ ξυμφορά.
Haud vita verè eſt vita, calamitas mera eſt.

Idémque apud Plut. *ad Apollon.* reſtituente Grotio;

Ὁ βίος γὰρ ὄνομ' ἔχει, πόνος δ' ἔργῳ πέλει.
Vita hæc vocatur vita, reverà eſt labor.

& Menand. *Citharist.* apud Plut. *de tranq.* Laërt. *l. 7.* in *Zenon.* & Stob. *tom. 2. tit. 98.*

Ἆρ' ὄζει συγγενές τι λύπη καὶ βίος·
Τευφερῷ βίῳ σωίεσιν· ἐνδόξῳ βίῳ
Πάρεσσιν. ἀπόρῳ συγκαλαγηρᾴσκει βίῳ.
Res ſunt cognatæ, vita & anxietudines.
Vitam ſequuntur mollem; vitæ fulgidæ
Non abſunt; vitæ conſeneſcunt pauperi.

Plinius denique *l. 7. c. 50. Incertum ac fragile nimirum eſt hoc munus naturæ, quicquid datur nobis: malignum verò & breve etiam in iis, quibus largiſſimè contingit, univerſum utique ævi tempus intuentibus. quid quod æſtimatione nocturnæ quietis, dimidio quiſque ſpatio vitæ ſuæ vivit? pars æqua morti ſimilis exigitur, aut pœnæ, niſi contingit quies. nec reputantur infantiæ anni, qui ſenſu carent, non ſenectæ in pœnam vivacis. tot periculorum genera, tot morbi, tot metus, tot curæ, toties invocata mors, ut nullum frequentius ſit votum. Natura verò nihil hominibus brevitate vitæ præſtitit melius.*

Καὶ μετ' οἴων] Vide *l. 5. § 10.* & *l. 9. § 3.* & *l. 10. § 36.* & adde piorum quærimonias illas *Pſal. 120. v. 5, 6.* & *Pſal. 55. v. 6, 7.* & *Pſal. 57. v. 4.* & *Jerem. c. 9. v. 2, 3.*

Ἐξαντλέμφυον] A ſentina navis, quæ moleſtiæ multum exhibere ſolet exhauriendâ tractum, & eleganter hîc poſitum, ad vitam moleſtiis laboribúſque creberrimis infeſtam deſignandam. Pari modo τὸ ἀντλεῖν καὶ ἐξαντλεῖν uſurpatum alibi deprehendas. Æſchyl. *Prometh.*

Ἐγὼ δ' ἵν' πλοῦ παρῆσαν ἀντλήσω τύχης.

Idémque *feriis.*

Τὰ μὲν γὰρ ἄλλα πλημμύρως ἤντλουν κακά.

Euripid. *Creſphont.*

——— ἄλλαι μύριαι
Τὸν αὐτὸν ἐξιώτλησαν, ὡς ἐγὼ, βίον.

Et in *Cyclope:*

Παπαῖ. τὸν αὐτὸν δαίμον' ἐξαντλεῖς ἐμοί.

Marinus in *Proculo c. 3.* Δυτέρα δ' ἰσχὺς σωματικὴ, ἀπαθὴς μὲν τοῦ χειμώνων καὶ καμάτων, ἀτρεπτος δὲ καὶ τοῦ πῆς μοχθηρᾶς καὶ ἡμελημμένης διαίτης, καὶ πόνων ἐκείνων, ὃς νυκτωρ τε καὶ μετ' ἡμέραν ἐξιώτλει. quem locum fruſtra ſolicitat Heraldus in *Iambl. c. 4.* Vide *ad l. 3. § 4.* νύκτωρ τε καὶ μετ' ἡμέραν. Plaut. *Amphitr.* (ſi Plauti ſaltem ea ſint) *Act. 4. Sc. 4. v 20.* & Nonius Attio tribuit.

Fata iſtæc me premunt, pertolerarem vim tantam cladéſque
Exantlarem impatibiles.-----

Lucil. *Sat. l. 30.* apud Nonium;

Quantas quotque modo ærumnas, quantóſque labores
Exanclâris.-----

Ennius *Andromach.*

Quantis cum ærumnis illum exanclavi diem?

Cicero *de divinat. l. 2. § 64.*

Tot nos ad Troiam belli exantlabimus annos.

Et apud eundem *Tuſcul. l. 2. § 20.* Attius *Trachin.*

O multa dictu gravia, perpeſſu aſpera,
Quæ corpore exanclavi, atque animo pertuli!

Exanclare, ſive *exantlare*; utrovis enim modo ſcribas, ciccum haud interduis; idem eſt quod Græcis τὸ ἐξαντλεῖν. ut rectè Stephanus monuit: nec opus fuit, ut hâc rejectâ, aliam ei originem darent Turneb. *adverſ. lib. 3. c. 10.* & Camerar. *problem. cent. 5. q. 5.*

Μὴ ἔν ὡς πρᾶγμα] Oratio elliptica; forſan mutilata. *Nè igitur mortem pro re difficili accipe.* Xyl. & ſic *l. 5. § 29.* τί αὐτὸ πρᾶγμα δοκεῖς; malim tamen, *Nè igitur vitam diuturniorem, tanquam rem alicujus pretii aut momenti habeas, aut enixius expetas.* ut *ſuprà § 46.* & *l. 12. § 32.* μηδὲν μέγα. —*quid quaſi magnum*, inquit ille apud Perſium *Sat. 5.*

Nempe diem donas?

quid itidem tu quaſi magnum quid poſcis, aut optas? Vide Senecam *infrà.* & *l. 6. § 9.* Ità Stoicus quidam Tullio Marcellino, (referente Senecà *epiſt. 77.*) *Noli torqueri, tanquam de re magna deliberes. non eſt res magna vivere. Omnes ſervi tui vivunt, omnia animalia. Magnum eſt honeſtè mori, prudenter, fortiter. Mori velle, non tantùm prudens, & fortis, aut miſer, ſed etiam faſtidioſus poteſt.*

Βλέπε γὰρ ὀπίσω τὸ ἀχανὲς] Iſtud non ſemel inculcat Marcus; *ſuprà § 3.* & *l. 5. §. 24.* & *l. 12. § 7.* Senec. ad *Marc. c. 20. Omnia humana brevia & caduca ſunt, infiniti temporis nullam partem occupantia. Terram hanc cum populis, urbibuſque, & fluminibus, & ambitu maris, puncti loco ponimus. minorem portionem vita noſtra, quàm partem puncti habet, ſi tempori comparetur omni; cujus major eſt menſura quàm mundi, utpote cùm ille ſe intra hujus ſpatium toties remetiatur. quid ergò intereſt id extendere, cujus quantumcunque fuerit incrementum, non multum aberit à nihilo.*

Καὶ τὸ μετόπωρον ἄλλο ἀπειρον] Baſil. Cæſar. *epiſt. 60.* Κἂν ὅλον τις εἴποι τὸν ἀνθρώπινον βίον, σμικρότατον διάσημα παντελῶς συγκείσει ἐκείνῳ ἀπεράντῳ αἰῶνος τῷ ἐν ταῖς ἐλπίσιν ὑποκειμένῳ. Philo *de Joſeph.* Ὡκύμοροι δ' εἰσὶ πάντες ἄνθρωποι καὶ γὰρ ὁ μακροβιώτατος, ὀλιγοχρονιώτατος ἀντιξεταζόμενος αἰῶνι.

Τί διαφέρει ὁ τειήκοντα τῦ τειγερνίτε | Senec. *epist.* 77. *Nulla vita est non brevis. nam si ad naturam rerum respexeris, etiam Nestoris & Statiliæ brevis est; quæ inscribi monumento suo jussit, annis se nonaginta novem vixisse.* & *epist.* 99. *Omnes, quantum ad brevitatem ævi, si universo compares, & juvenes & senes in æquo sumus. minus enim ad nos ex omni ætate venit, quàm quod minimum esse quis dixerit. quoniam quidem minimum aliqua pars est: hoc quod vivimus, proximum nihilo est. Ibid. Qui consenuit, quantulo vincit infantem? propone profundi temporis vastitatem, & universum complectere. deinde hoc, quod ætatem vocamus humanam, compara immenso. Videbis quàm exiguum sit quod optamus, quod extendimus.* Πᾶς γὰρ ἔτός γε ὁ ἐκ παιδὸς μεχρὶ φρενβύτε χρόνῳ πρὸς πάντα ὀλίγῳ τις ἂν εἴη. Plato *de repub. l.* 10. Τότε πολὺ διήνεγκεν ἡ μακρὸν, ὥδ' ἂν διαφέρειν δοκεῖ πρὸς τὸν ἄπειρον ἀφορῶσιν αἰῶνα. καὶ γὰρ ὁ μακρότατος βίος ὀλίγος ὅτι καὶ στιγμῆς πρὸς τὸν ἄπειρον αἰῶνα. Plut. *ad Apollon.*

Τῦ τειγερνίτε | Alluſit ad ætatem Neſtoris, qui tria hominum ſecula degiſſe perhibetur: unde τειγέρων & τειγρήνιος dictus Athen. *dipnoſoph. l.* 10. Πλεῖσον δ' ἔπε δῶ μὺν ἡρώων Νέστωρ ὁ τειγέρων, & epigramma *anthолog. l.* 3. *c.* 10.

——ἔθανεν χὼ τειγέρων Πύλιος.

§ 51. Ἐπὶ τῷ σώτομον ἀεὶ τρέχε | Vide *l.* 12. § 1. Jactare ſolebant Cynici σωτομωτάτην πρὸς εὐδαιμονίαν ὁδὸν reperiſſe ſe. Vide Cratetis *epiſt.* 6. Sed & epigrammatarius apud Laërt. *l.* 6. Diogenem prædicat ſolum oſtendiſſe mortalibus ζωῆς οἶμον ἐλαφρότατον. Quanquam, Galenus, *de errat. curand. c.* 3. ῥᾴστην καὶ σώτομον ἐπ' ἀρετὴν ὁδὸν pro eo quod diſciplinam Cynicam eſſe magiſtri hujus profitebantur; veriùs cenſuiſſe affirmat alios quoſdam, qui σύντομον ἐπ' ἀλαζόνειαν ὁδὸν eſſe dixerunt. Quod autem Marcus *viam compendioſiſſimam* ſemper inſiſtere conſulit, aliud conſilium ſuggerere videtur Julianus *de cyniſm. orat.* 2. qui prædicantibus hoc idem Pſeudocynicis quibuſdam, τὴν σύντομον ὁδὸν καὶ σύντονον ὅτι τῇ ἀρετῇ ſeſe inſiſtere. (quod & Plutarchus de profeſſione Cynica in *Amatorio*, σωτονον ὁμῶ καὶ σώτομον εὑρηκέναι πορείαν ἐπ' ἀρετὴν·) ὄφελον, inquit, καὶ ὑμεῖς τὴν μακρὰν ἐπορεύεσθε. ῥᾷον ἂν δι' ἐκείνης ἤλθετε. οὐκ ἴσε ὅτι μεγάλας ἔχυσι αἱ σώτομαι τὰς χθεπότητας; ὥσπερ ἐν ταῖς λεωφόροις, ὁ μὲν τὴν σώτομον ἐλθεῖν δυνάμενος, ῥᾷον ἐκπεσεῖται τὴν κύκλῳ ἐκεῖ μέντοι τὸ ἀναπαλιν ὁ κύκλῳ πορευθεὶς, ἔλθοι ἂν πάντως, καὶ τὴν ὀρθοτομον. Cæterum ille eos alloquebatur, qui nihil præſtabant minùs, quàm quod profitebantur, cùm à virtutis ſede, ſemitiſq; etiam ad eam ducentibus, quàm longiſſimè eſſent diſſiti, viáſq; eas ſectarentur quæ à virtute ipſa inſiſtentes abducerent. deinde aliter ſe habet iſtîc, quàm in itineribus corporeis, in quibus via compendioſiſſima eſt ſæpenumerò prorſus intercluſa; cùm iſtîc nulli ſit niſi ſuo vitio ſuâq; pravitate ſtoliditatéq; obvallata. Quin & Julianus ipſe ὁδὸν σώτομον eandem ibi agnoſcit, quam & Marcus hîc, τὴν κατὰ φύσιν.

Σώτομος ἡ κατὰ φύσιν | nimirum quia εὐθεῖαν περαίνει. *l.* 5. § 3. *rectâ incedit.* Via autem recta, eadem & breviſſima. Optimè Veemeſius noſter *de leg. mor. l.* 1. *exerc.* 1. *Lex divina, lex recta. Pſ.* 19. *v.* 8. *in Mathematicis linea rectiſſima, linea breviſſima. Via itaque ad beatitudinem breviſſima eſt legis divinæ, quæ eſt rectiſſima, obſervatio.*

Κατὰ τὸ ὑγιέστατον | Ità *l.* 8. § 30. ὑγιεῖ λόγῳ χρῆσθαι. Vide & Platonem *ep.* 10. *ad l.* 3. § 5. adductum.

Πάσης οἰκονομίας | Vide *ſupr.* § 19. Εἰ μὴ δι' οἰκονομίαν τινα. & *l.* 11. § 18. πολλὰ κατ' οἰκονομίαν γίνεται. itaque Caſaubono potiùs aſſentior, qui *diſſimulationem*, quàm Xylandro, qui *rei familiaris curam*, reddidit.

Κομψείας | *Solicitudine*, Xyl. *oſtentatione*, Caſ. meliùs. ſiquidem κομψεία illâ, ſive dictionis elegantiam, ſive ſermonis feſtivitatem deſignet, jactare ſe atque oſtentare ſoliti ſunt, qui auram captabant popularem. unde κομψεύειν & pro *oſtentare ſe*, & pro *adulari* etiam uſurpatur. Heſych. κομψεύεται, κολακεύει. poſſis & *verſutiam* vertere. Siquidem, ut Erotian. in *lexic. Hippocr.* Οἱ Ἀττικοὶ τὴν παγκρατίαν κομψείαν καλοῦσι, καὶ τὸ σφοδρὸν κομψόν. Vide *l.* 3. § 5.

Ad Librum V.

§ 1. "Ορει | Idem tractat argumentum *l.* 8. § 12.

Ὧν ἕνεκεν γέγονα | *l.* 2. § 1. γεγόναμεν πρὸς συμπνοίαν.

Ἵνα καταπείμενος τοῖς στρωμασιν | Plut. *de tranquill.* adversùs Democriti ſententiam diſſerens, quâ negotiis abſtinere ſe monet eum, qui vult tranquillè degere. Πρῶτον μὲν inquit, ἡμῖν πολυτελῆ τὴν εὐθυμίαν καθίστησι, γινομένην ὠνίον ἀπραξίας· οὐ ἀῤῥάστω, παραινῶν ἑκάστῳ,

Μὴν ὦ παλαίπωρ' ἀτέμας σοῖς ἐν στρωμνίοις, i. e.

Mancas, miſer, quietus in ſtragulis tuis,

πειρᾶ-

θεσπέλλων τὸ σαρκίδιον. Versiculus sumptus est ex Euripidis *Oreste*: quo & eodem fine usus est in *lib. de Sene polit. & adv. Colot. c.* 8.

Πρὸς τὸ ἥδεως ἓν γέγονας; | Ità *l.* 8. § 19. Σὺ ἓν πρὸς τί; τὸ ἥδεως; ἴδε, εἰ ἀνέχεται ἡ ἔννοια. Cicer. Offic. *l.* 1. § 103. *Neque enim ità generati à natura sumus, ut ad ludum jocúmque facti esse videamur; sed ad severitatem potiùs, & ad quædam studia graviora atque majora.* Aristot. *Ethic. l.* 10. *c.* 6. ἄτοπον γὰρ τὸ τέλος εἶναι παιδιάν· καὶ πρᾶγμα τοίνυν τῷ παίζειν χαίρειν· σπουδάζειν γὰρ καὶ πονεῖν παιδιᾶς χάριν, ἢ λίαν παιδικόν· παίζειν δ' ὅπως σπουδάζῃ, κατ' Ἀνάχαρσιν, ὀρθῶς ἔχειν δοκεῖ. ἀναπαύσει γὰρ ἔοικεν ἡ παιδιά· ἀδυνατοῦντες οὖν συνεχῶς πονεῖν, ἀναπαύσεως δέονται· ἡ δὲ τέλος ἡ ἀνάπαυσις· γίνεται γὰρ ἕνεκα τῆς ἐνεργείας. Et mox: Βελτίω τε λέγομεν τὰ σπουδαῖα τῶν γελοίων, καὶ μετὰ παιδιᾶς, καὶ τῶν βελτίονος ἀεὶ καὶ μείζω καὶ ἀνδρώπου σπουδαιοτέραν τινὰ ἐνέργειαν.

Οὐ βλέπεις τὰ φυτάρια | Gemina his, *l.* 8. § 19. & *infr.* § 6.

Τὸς μύρμηκας | Ad *formicas* ablegat pigrum inertémque hominem & Solomon Rex *Proverb. c.* 6. *v.* 6, 7. & Flaccus, *Sat.* 1.

Parvula (nam exemplo est) magni formica laboris,
Ore trahit quodcunque potest, atque addit acervo,
Quem struit haud ignara ac non incauta futuri.

Maro item *Æneid. l.* 4. de eisdem;

It nigrum campis agmen, prædámque per herbas
Convectant calle angusto; pars grandia trudunt
Obnixè frumenta humeris; pars agmina cogunt,
Castigántque moras: opere omnis semita fervet.

Aristot. *hist. animal. l.* 9. *c.* 38. Τῶν δ' ἐντόμων ζώων ἐργατικώτατα, τὸ τῶν μυρμήκων γένος, καὶ τὸ τῶν μελιττῶν· ἡ μὲν ἓν τῶν μυρμήκων ἐργασία πᾶσίν ἐστιν ὀπτοπολῆς ἰδεῖν. καὶ ἀεὶ μίαν ἀτραπὸν πάντες βαδίζουσι, καὶ τὴν ἀπόθεσιν τῆς τροφῆς καὶ ταμιείαν. [ποιοῦνται.] Ἐργάζονται γὰρ καὶ ταῖς νυξὶ ταῖς πανσελήνοις. Naso *Metamorph. l.* 7. *v.* 658.

——parcum genus est patiénsque laborum,
Quæsítique tenax, & quòd quæsita reservet.

Vide Simocat. *epist.* 61.

Τὰς ἀράχνας | Et de ista Agur ὁ σοφὸς, in *Solom. Proverb. c.* 30. *v.* 27. *Aranea manibus prehendit.* id est, *pedibus*, inquit Junius, *qui utrinque ità constituti sunt, ut patula hominum manus, ad tractanda fila, & escam retibus suis deprehendendam.* Plin. *hist. nat. l.* 11. *c.* 14. *Araneorum natura digna vel præcipuâ admiratione. genus eruditâ operatione conspicuum. orditur telas. tantique operis materiæ uterus ipsius sufficit. tam moderato ungue, tam tereti filo, & tam æquali deducit stamina, ipso se pondere uti.* Vide quæ sequuntur. Aristot. *hist. Animal. l.* 9. *c.* 39. Ὑφαίνει μὲν (τὸ γὰρ ἀραχνίων γένος) πρῶτον μὲν πλατεῖαν πρὸς τὰ πέραντα παραλόθεν· εἶτα σημνίζεται ἀπὸ τοῦ μέσου· λαμβάνει δὲ τὸ μέσον ἱκανῶς· ὅπου δὲ τύπτοις ὅσπερ κέντρα ἐμβάλλει· εἶτα συνυφαίνει, &c.

Τὰς μελίσσας | Plin. *hist. lib.* 11. *c.* 5. *Apibus principatus, & præcipua admiratio. mella contrahunt: favos confingunt, & ceras! ad usus vitæ laborem tolerant, opera conficiunt, rempublicam habent, consilia privatim, ac duces gregatim: & quod maximè mirum sit, mores habent: nihil novere nisi commune.* Ἔστι δὲ πρὸς τινὰ ἐργασίαν αὐτῶν καὶ τὸν βίον πολλὴ ποικιλία. Aristot. *hist. animal. l.* 9. *c.* 40. Quem igitur vide sis ibi. Sed & Maronem *Georg. l.* 4. canentem, *quâ illæ ——arte recentes*

Excudunt ceras, & mella tenacia fingunt.

qui & *Æn. l.* 1. de Tyriis colonis urbem sibi condentibus.

Qualis apes æstate novâ per florea rura
Exercet sub sole labor, cùm gentis adultos
Educunt fœtus, aut cùm liquentia mella
Stipant, & dulci distendunt nectare cellas;
Aut onera excipiunt venientûm; aut agmine facto,
Ignavum fucos pecus à præsepibus arcent:
Fervet opus; redolentque thymo fragrantia mella.

Τὸν καθ' αὑτὰς συγκοσμοῦσας κόσμον | κόσμος hîc Marco *constitutio.* prout Hesych. κόσμος, κατάστασις sive *politia*, quomodo apud Thucydidem Scholiastes κόσμον exponit πολίτειαν. Alio sensu Aristoteles, citante Galeno *de usu part. l.* 1. dixit, ἅπαντα τὰ ζῶα κεκοσμῆσθαι τὸν ἐνδεχόμενον κόσμον. Verùm Marcus κόσμος vocabulum videtur eo libentiùs usurpâsse, quasi non homo tantùm μικρός τις κόσμος existat, sed & animalcula illa μικρὸν κόσμον τινὰ, aut mundi saltem icunculam quandam, non politiam duntaxat, apud se habeant, quam & illa pro suo ingenio modulóq; excolant. ut τὸν καθ' αὑτὰς κόσμον συγκοσμεῖν, sit accingere se ad *mundi* partem eam, quæ ipsis assignatur, quasi mundandam, id est, excolendam, quicquid in ipsis est, & ab ipsis exigitur, ad eum exornandum ac perficiendum, quasi mutuâ quadam conspiratione præstare contendentes. ità *l.* 7. § 48. Τὸ παμμιγὲς, καὶ τὸ ἐξ ἐναντίων συγκοσμούμενον. potest & reddi, *ordinem suum*, sive qui est illis attributus, cunctis operis excolentes. nam & in ea significatione ὁ κόσμος usurpatur. Sed prius illud arridet magis. quia relationem respectúmque, quem ad universi naturam res quæq; habent, Marcus passim inculcat. istò Xyl. inclinat. illò Cas. sic *infr.* § 5. τῷ ὑπ' αὐτῆς διοικουμένῳ κατάλληλον, κόσμῳ scil.

Τὰ ἀνθρωπικὰ ποιεῖν | alioqui nec homo quidem hominis saltem nomine dignus, futurus. Marcus *infr. l.* 10. § 8. Εἶναι τινὰ μὲν συκῆν, τὰ συκῆς ποιοῦσαν· τὸν δὲ κύνα, τὰ κυνός· τινὰ δὲ μέλιτταν, τὰ μελίττης· τὸν δ' ἄνθρωπον, τὰ ἀνθρώπου. Vide & *l.* 6. § 33. Aristot. *Ethic. lib.* 10. *cap.* 6. Ἑκάστῳ δὲ ἡ κατὰ τὴν οἰκείαν ἕξιν αἱρετωτάτη ἐνέργεια.

Ἀλλὰ δεῖ καὶ ἀναπαύεσθαι | Παίζα γὰρ τὰ ἀνθρώπεια ἀδυνατεῖ σωφρόνως ἐνεργεῖν. Aristot. *ethic. lib.* 10. *cap.* 4. & *ibid. c.* 6. Ἀδυνατοῦντες ἐν σωφρόνως πονεῖν, ἀναπαύσεως δέονται. Et *politic. l.* 8. *c.* 3. Ὁ γὰρ πονῶν δεῖται ἀναπαύσεως. διὰ τοῦτο δεῖ εἰσάγειν καιροφυλακτοῦντας τὴν χρῆσιν, ὡς φαρμακείας χάριν. Hinc festivum illud Democriti, à Stobæo relatum, *tom.* 2. *tit.* 16. Βίος ἀνέορτος, μακρὴ ὁδὸς ἀπανδόκευτος. *Vita sine feriis, via longa absque diversoriis.* Senec. *epist.* 3. *Inter se ista miscenda sunt; & quiescenti agendum; & agenti quiescendum est. Cum rerum natura deliberat. illa dicet tibi, se & diem fecisse & noctem.* Vide *ad l.* 4. § 26.

Ἔδωκε καὶ τοῦτο μέτρα ἡ φύσις | Rectè Hieron. *Potes hoc facere: sed non est hoc opus tuum.* Cicer. *Offic. l.* 1. § 103. *Ludo autem & joco, uti illis quidem licet: sed sicut somno, & quietibus cæteris, tum cum gravibus seriisque rebus satisfecerimus.* Dio in *chriis*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 34. Τῷ γε λοιπῷ, καθάπερ ἁλὶ, περισμικρίως δεῖ χρῆσθαι. Aristot. *ethic. l.* 9. *c.* 10. Οἱ πρὸς ἡδονὴν ἀγκῶσιν ὀλίγοι, ὥσπερ ἐν τῇ τροφῇ τὸ ἥδυσμα. Vide *ad l.* 4. § 21. E nostris Gabri. Barelet. in *quadrages. hebd.* 4. *serm.* 2. *Delectatio ad vitam, ut sal ad cibum. peccant mulieres, cùm jusculæ nimis condiunt sale.* Et Thom. Aquin. *Sum. part.* 2a. 2æ. *q.* 168. *a.* 4. *Parum de delectatione sufficit ad vitam pro condimento; sicut parum de sale sufficit in cibo.* Huc Dionysii Sophistæ illud: χρὴ τῆς μέλιτος ἀκρῷ δακτύλῳ, ἀλλὰ μὴ κοίλῃ χειρὶ γεύεσθαι. Philostr. *vit. Sophist. l.* 1. Flacc. *Sat.* 1.

Est modus in rebus; sunt certi denique fines,
Quos ultra citráque nequit consistere rectum.
Nec lusisse pudet; sed non incidere lusum.

Idem *epist.* 14. Ἡ φύσις ὥσπερ ὄρεξιν ἑαυτῇ καὶ τοῖς προσήγμασι τέτευκε· καὶ δεῖ τὸν ἄειστα ζῆν ἐθέλοντα τὴν ἡδονὴν δὲ γνῶσιν ἀφεῖναι τε καὶ φιλεῖν, καὶ ζῆν ἐθέλειν ἐντὸς ἧς ὅρων. Man. Palæolog. *ad fil. præcept.* § 40. Et Porphyr. *de abstinent. l.* 1. Ἀορισταῖν δὲ ἑδαμῶς δεῖ, ἀλλ' ἔχειν ὅρους καὶ μέτρα ἐν τοῖς τοιούτοις. Optimè Senec. *epist.* 114. *Alter se plus justo colit, alter se plus justo negligit. tam hunc dicam peccare, quàm illum.*

Ὑπὲρ τὰ μέτρα | Casaub. *ad Athen. l.* 3. *c.* 29. *Vetus dictum est, non oportere ἡδύσμασι uti, ceu ἐδίσμασι. hoc est, scitamentis tanquam eduliis uti.* Nec illud minùs vulgatum, *Non esse medicamenta alimentorum instar adhibenda.* Siquidem τὰ φάρμακα, τὰ κυφίζοντα τοὺς νοσοῦντας, ὀπτεύεται καὶ λυμαίνεται τοὺς ὑγιαίνοντας. Plut. *adv. Epicur.* Itaque Alcidamantem notat Aristoteles *rhetor. l.* 3. *c.* 3. οὐχ ὡς ἡδύσμασι χρησάμενον, ἀλλ' ὡς ἐδίσμασι, τοῖς ὁλοδέτοις. Damnátque Clemens *Strom. l.* 1. τὴν σκληρὰν τροφῆς, ὡς μὴ καλὴν, τὴν πλείω χρόνον τρεφόντων ἔχουσαν τὰ ἡδύσματα. hoc est, in qua πλέον ἡδύσματος ἢ ἐδίσματος existit. de lusu ac quiete, quæ sunt vitæ operisq; condimenta, & lassitudinis indè contractæ aut oborientis saltem medicamenta quædam, idem dictum fuerit.

Οὐ γὰρ φιλεῖ σεαυτόν. | Reverà improbus nemo se verè amat. Ità (τὸ δὴ λεγόμενον, εὐδόξον μὲν, ἀ φιλογον δέ. uti Cleanthes apud Arrian. *dissert. l.* 4. *c.* 1.) malus quivis cum primis φίλαυτος est, quod Plato docet *de leg. l.* 5. nec est verè φίλαυτος tamen. Siquidem, quod Græci interpretes habent, *Psal.* 11. *v.* 5. Ὁ ἀγαπῶν τὴν ἀδικίαν, μισεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν. Et quod Rex sapientissimus *Parœm. c.* 8. *v.* 36. οἱ μισοῦντες τὴν σοφίαν, ἀγαπῶσι θάνατον. *Qui diligit iniquitatem, odit animam suam; quique odit sapientiam, diligit mortem.* Atqui, ut Clemens *pædag. l.* 3. *c.* 11. Πῶς σεαυτὸν ἀγαπᾷς, εἰ μὴ φιλοζωεῖς; *quomodo se amat, qui vitam non diligit?* Optimè Augustin. *in Joan. tract.* 78. *Impius & diligere se dicitur, quoniam iniquitatem, quâ iniquus est, diligit. & idem rursus odisse se dicitur, quoniam quod ei nocet, hoc diligit. odit ergò in se naturam, diligit vitium.* Ità, quod *affectu* (sed pravo) *amor est, effectu* (& hoc verò) *odium est.* Bernard. *de convers. c.* 4. Denique, quòd Marcus istîc, Non se amat, qui non amat bonum suum. bonum autem hominis est in bonis actibus versari. *lib.* 5. extremo.

Τὰς τέχνας ἑαυτῷ φιλοῦντες | Epictet. *l.* 2. *c.* 22. Περὶ ἅπας ἑαυτὸν ἄσκει, φιλεῖ ταῦτα. Et Theodoret. *therap. lib.* 6. Ὁ χειροτέχνης ἀγαπᾷ τὴν τέχνην, καὶ τοὺ πόνους οἷς συγκαλήρωται. Canus tibicen (referente Plut. *lib. de sene polit.*) dicere solebat, ἀγωνεῖν ἀνθρώπους, ὅσῳ μᾶλλον αὐτὸν αὐλῶν, ἢ ἑτέρους ἐπαινέσει. λαμβάνειν γὰρ ἂν μισθὸν, ἃ δίδωσι, τοῦ ἀκούειν ἐθέλοντας. Quin & Eudoxus Mathematicus, eodem autore in *Comment. adv. vitam Epicur.* Εὔχετο, παραστὰς τῷ ἡλίῳ, καὶ καταμαθὼν τὸ χρῶμα τοῦ ἄστρου, καὶ τὸ μέγεθος, καὶ τὸ εἶδος, ὡς ὁ Φαέθων, καταφλεγῆναι.

Συγκατατήκονται τοῖς κατ' αὐτὰς ἔργοις | Hoc est quod Euripides, in periocha illa toties laudata, toties decantata, apud Plat. in *Gorg.* & in *Alcib.* 2. Arist. *rhet. l.* 1. *c.* 11. & *problem. l.* 18. *q.* 6. Plut. *de garrul.* & *Sympos. l.* 1. *c.* 4. & *l.* 2. *c.* 1. Gellius *noct. Attic. l.* 10. *c.* 22.

—λαμπρὸς ἐν
Τούτῳ δ' ἕκαστος, καὶ πῇ τοῦτ' ἐπείγεται,
Νέμων τὸ πλεῖστον ἡμέρας τούτῳ μέρος,
Ἵν' αὐτὸς αὑτῷ τυγχάνει * βέλτιστος ὤν. * *al.* κρείσσων.

Hac re triumphat quisque, in hanc innititur,
In hac diei maximam partem terit,
In qua ipse sentit maximè se excellere.

ità malim quàm cum Grotio in *excerptis*, qui τυγχάνῃ, *legit.*

Ut ipse sese evadat excellentior. Siquidem eam mentem autoris fuisse, ex antiquis illis, qui laudarunt, scriptoribus, penitiùs intuenti liquebit. quan-

quanquam nec inficior παρῳδῆσαι licere, eo etiam leviter immutando, quod & quidam ex eis quos citavimus fecerunt, non inconcinnè detorquere. Quod autem συγκλατήκεσθαι Marcus hîc dixit, idem σφετερικέναι frequentiùs dici ſolet, pro ſtudio alicui ità eſſe addictum, non tantùm ut ab eo avelli quis nequeat, ſed ut in eo etiam enixiùs & obſtinatiùs *perſequendo*, conſumat & quaſi *tabefaciat* ſeſe. Syneſ. *de Calvit.* Δακτύλοι ὅτι σκαφίσι καὶ σφυρίοις ἀντὶ καλάμων τετείφασι· εἰ μὴ κάλαμον λέγοις ἀντὶ τοῦ γεφύρου τὸ ἐν βέλει τοῦτο μόνον δὲ ἔδην θαυμαστὸν, εἰ καὶ σφετέτηκεν. Vide *l.* 10. § 23. μήτι σφετερικός. Sed & σωτετηκέναι eodem ſenſu dictum Euripidi ab Ariſtotele laudato *ethic. eudem. l.* 7. *c.* 2. & 5. & *magn. l.* 2. *c.* 11.

Κακὸς κακῷ ὅ σωτέτηκεν ἡδονῇ.
Malus malo lubentia colliquitur.

hoc eſt, quod Lycorin ſuam affatus Gallus apud Maronem *eclog. ult.*

——— *hîc ipſo tecum conſumerer ævo.*

Aliud eſt quod Clemens *Strom. l.* 4. de muliere conjugata, Πᾶσα γὰρ ἀγαθὴ γυνὴ, ἥτις ἀνδρὶ σωτέτηκε, σωφρονεῖν ὁπίσαται. Expreſſit eleganter, quod Moſes *lib.* 1. *cap.* 2. *v.* 24. דבק Matth. *cap.* 19. *v.* 5. & Paulus *ad Epheſ. cap.* 5. *v.* 31. σφοκολλᾶσθαι dixit.

Ἅλυτοι καὶ ἄσιτοι | De Nicià Pictore Plut. in *Comment. adv. vitam Epicur.* Οἱ φιλογεφυρῶντες ὅτως ἄγαν τῇ παθητότητι τῆς ἔργων, ὥστε Νικίαν γεφύροντα τὴν Νέκυιαν, ἐρωτᾶν πολλάκις τοὺς οἰκέτας, εἰ εἰσῆκεν. Idémque *lib. de ſene polit.* Νικίας ὁ ζωγεφύρος ὅτως ἔχαιρε τοῖς τῆς τέχνης ἔργοις, ὥστε τοὺς οἰκέτας ἐρωτᾶν πολλάκις, εἰ λέλυται καὶ εἰσῆκεν. Meminit & Stob. *tom.* 2. *tit.* 29. De Archimede Plut. idem in *eod. contr. Epicur. Comment.* Ἀρχιμήδην ὑπὸ βίας τῆς διαγραμμάτων ἀποσπῶντες σωμήλειφον οἱ σφάττοντες· Ὁ δὲ ὀλὴ τῆς κοιλίας ἔγραφε τὰ σχήματα σλεγίδι. Idémq; *de ſen. polit.* Ἀρχιμήδην ὑπὸ τῇ σαυτῇ σφοσκείμενον ὑποσπῶντες βίᾳ, καὶ ὑποδύοντες, ἤλειφον οἱ σφάττοντες. ὁ δὲ ὑπὸ τῶν σώματος ἀλιλειμμένος ἔγραφε τὰ σχήματα. Et in *vit. Marcel.* Οὔκουν ἔδ' ἀπέσπασε τοῖς σφοὶ αὐτοῦ λογισμάτοις ὄζειν, ὡς ὑπ' οἰκείας δὴ τινος καὶ σωοίκου θελγόμενος ἀεὶ σειρῆνος, ἐλέλησο καὶ σίτε καὶ σφαπείας σώματος. βίᾳ δὲ πολλάκις ἑλκόμενος ἐπ' ἄλειμμα καὶ λουτρὸν, ἐν τῇ ἐφάρας ἔγραφεν σχήματα δὴ γεωμετρικῶν, καὶ τῷ σώματος ἀλιλειμμένος δίηγε τοῦ δακτύλου γεφυμὰς, ὑπὸ ἡδονῆς μεγάλης κάτοχος ὢν καὶ μουσόληπτος ἀληθῶς. De Carneade Philoſopho gemina refert Val. Max. *l.* 8. *c.* 7. *Carneades laboriosus & diuturnus ſapientiæ miles; ſiquidem nonaginta expletis annis, idem illi vivendi & philoſophandi finis fuit; ità ſe mirificum doctrinæ operibus addixerat, ut cùm cibi capiendi cauſſâ recubuiſſet, cogitativnibus inhærens, manum ad menſam porrigere obliviſceretur: ſed eum Meliſſa, quam uxoris loco habebat, temperato inter ſtudia non interpellandi, ſed inediæ ſuccurrendi officio, dexteram ſuam neceſſariis uſibus aptabat.* Nec tacendum, quia iſtuc quàm maximè facit, artis operi immortui Archimedis illius fatum, de quo Marcellus in obſidione Syracuſana, ejus operâ machiniſq; ad miraculum ſtupendis impeditus diu fruſtratúſq; exclamavit; Οὐ παυσόμεθα σφὸς τὸν Βεωμετρικὸν τοῦτον Βειδρεω πολεμῶντες; ὃς τὰς μὲν ναῦς ἡμῖν καθίζων σφὸς τὸν θάλασσαν, πύζων μετ' ἀχμῆς ἐκβέβληκεν· τοὺς δὲ μυριάδας ἐκατόνταχειρας ὑφαίρει, ποσῶτα βάλλων ἅμα βέλη καθ' ἡμῶν. Sed & Plut. in *Marcell.* Τῷ δὲ ὄντι πάντες οἱ λοιποὶ Συρακόσιοι σῶμα τῆς Ἀρχιμήδης παρασκευὴς ἦσαν. ἡ δὲ κυβῶσα πάντα καὶ σρέφουσα, ψυχὴ μία, &c. Perruptis ſiquidem tandem per vim Syracuſis, dum artis ſtudiis ſuæ nimiopere intentus perſiſtit, nec hoſtem urbis compotem factum advertit, & à milite gregario occiſus perhibetur. Plut. *Marcel.* Ἔτυχε μὲν δὲ αὐτός τι καθ' ἑαυτὸν ἀνασκοπῶν ὀδὶ διαγράμματος καὶ τῇ διανοίᾳ δεδωκὼς ἅμα τόν τε νοῦν καὶ τὴν ὄψιν, ὑ σφόδετο τὴν καταδρομὴν τῶν Ῥωμαίων, οὐδὲ τὴν ἅλωσιν τῆς πόλεως· ἄφνω δὲ ὄπισθεν αὐτῷ σραπώτης καὶ κελεύοντος ἀκολουθεῖν σφὸς Μάρκελλον, οὐκ ἐβούλετο πρὶν ἢ τελέσαι τὸ σρόβλημα καὶ καταστῆσαι σφὸς τὴν ἀπόδειξιν· ὁ δὲ ὀργισθεὶς καὶ ἀσασάμενος τὸ ξίφος, ἀνεῖλεν αὐτόν. ἔτεροι μὲν οὖν λέγουσιν ἐπισπεῦσαι μὲν οὐδὲν, ὡς ἀποκτενοῦντα, ξιφήρη τὸν Ῥωμαῖον ἰδόντα δεῖσαι καὶ ἀντιβολεῖν ἀναμεῖναι βραχὺ χρόνον, ὡς μὴ καταλείπῃ τὸ ζητούμενον ἀτελὲς καὶ ἀθεώρητον· τὸν δὴ ὑ φρονήσαντα διαχρήσασθαι. Livius *hiſt. l.* 25. *Archimedem memoriæ proditum eſt, in tanto tumultu, quantum capta urbs in diſcurſu diripientium militum ciere poterat, intentum formis, quas in pulvere deſcripſerat, ab ignaro milite quis eſſet interfectum.* Val. Max. *l.* 8. *c.* 7. *Dum animo & oculis in terram defixis formas deſcribit, militi, qui prædandi gratiâ domum irruperat, ſtrictóq; ſuper caput gladio, quiſnam eſſet interrogabat, nomen ſuum indicare non potuit. ſed protracto manibus pulvere, Noli, inquit, obſecro iſtum diſturbare: ac proinde quaſi negligens imperii Victoris, obtruncatus, ſanguine ſuo artis ſuæ lineamenta confudit.* Cicer. *de finib. lib.* 5. § 50. *Quem ardorem ſtudii cenſetis fuiſſe in Archimede, qui dum in pulvere quædam deſcribit, nè patriam quidem captam eſſe ſenſerit.* De manuariis artificibus Liban. *orat.* 31. Αἱ μὲν δὴ χειρουργοὶ τέχναι, εἴτε ἄλλαι, καὶ οἱ τὸν χαλκὸν ἐλαύνοντες, ἀργυροί τε αὐτοὶ, καὶ ἀργυρίας, οἷς σφοσήκουσιν εἶποι διώκοντος μὲν ὕσνου, φεύγοντες δὲ ἕλίαν ἐπιθυμῶσι. De viro itidem contemplationibus divinis dedito Baſil. Cæſ. *epiſt.* 5. Ἐκείνῳ τῷ κάλλει σφιλαμπόμενος, καὶ ἐλλαμπόμενος, καὶ αὐτῆς φύσεως λήθην λαμβάνει, μήτε σφὸς τροφῆς φρονῖδα, μήτε σφὸς σφιβολαίων μέριμναν τοῦ ψυχοῦ καθελκόμενος.

Ὁ φιλάργυρος τὸ ἀργύριον | Οἱ κερδαίνοντες ὃ κομιῶ-

χοπῶσιν, ut Plut. *de ſen. polit. qui pecuniis numerandis lucrandiſque nunquam defatigatos ſe ſentiunt.*

Ὁ κενόδοξος τὸ δοξάριον | Themiſtocles poſt Miltiadis pugnam, victoriámque Marathoniam, ἐκ ἐᾶ με καθεύδειν, οὐδὲ ῥᾳθυμεῖν, τὸ Μιλτιάδου τρόπαιον. Plut. in *apophth.* & in *Themiſt.*

Ὅταν περιπαθῶσι | *cùm vehementiùs iſtis addicti fuerint.* Vide *ad l.* 12. § 3.

Οὔτε φαγεῖν, ὔτε κοιμηθῆναι | Ità Diotima Socrati in *Platonis Sympoſ.* Τὸς καλὸς ὁρῶν ἐκπέπληξαι, καὶ ἕτοιμος εἶ σὺ καὶ ἄλλοι πολλοὶ, ὁρῶντες τὰ παιδικὰ, καὶ ξυνόντες ἀεὶ αὐτοῖς, εἴ πως οἷόντ' ἦν, μήτ' ἐσθίειν, μήτε πίνειν, ἀλλὰ θεᾶσθαι μόνον καὶ ξυνεῖναι. De aleatoribus gemina Liban. *orat.* 31. Τίς πώποτε οἰκέτην ὕπνος ἠνάγκασεν ἀγρυπνεῖν, ὡς ἐκεῖνο τὸ ἀῤῥώστημα τοὺ κεκυφότας τε καὶ μαχομένους ἀπεσέρησεν ὕπνε, πεῖσον μὴ ἀγορᾶς ἀμελεῖν, πεῖσον ἢ λυσιτῶν ὑπερορᾶν ἤδη δέ πε καὶ τροφῆς αὐτῆς· σωπείρουσι γὸ οἱ φιλόκυβοι νύκτας ἡμέραις ἄσιτοι καὶ ἄποτοι· καὶ ἡδονῆς ἡδονὴ πλείστη.

§ 2. Ὡς εὔκολον ἀπώσασθαι καὶ ἀπαλεῖψαι πᾶσαν φαντασίαν | Vide *l.* 7. § 29. & *l.* 8. § 29, 47. & *l.* 11. § 16, 19. & *l.* 12. § 25.

Ἐν πάσῃ γαλήνῃ ἐῇ | Ὥσπερ κάμψαντι τὸν ἄκρον, ut eſt, *l.* 12. § 22.

§ 3. Μή σε παρεισπέσῃ | *Neque te avertat.* Xyl. vel *ſeducat.* ut ſit idem τὸ παρεισπεῖν, quod τὸ παρεμπεσεῖν, καὶ ἠπεροπεύειν. atque ità Homerus uſurpavit *Il.* α. *v.* 555. ubi Jovi Juno,

Νῦν δ' ἀγνῶς δείδοικα κατ' φρένα, μή σε παρείπῃ
Ἀργυρόπεζα Θέτις.

hoc eſt, *ne te ſeduxerit, pellexerit.*

Ἐπακολουθοῦσα | *Conſequentes* Xyl. & Caſ. at D. Jun. ἐπικολυόσα legi mavult. *prohibentes.* utrumvis conſtare poteſt.

Μέμψις | Senec. *epiſt.* 81. *Si gratum eſſe non licebit, niſi ut videar ingratus, ſi reddere beneficium non aliter quàm per ſpeciem injuriæ, potero; æquiſſimo animo ad honeſtum conſilium, per mediam infamiam tendam. Nemo mihi videtur pluris æſtimare virtutem, nemo illi eſſe magis devotus, quàm qui boni viri famam perdidit, nè conſcientiam perderet.* & *ep.* 113. *Non vis eſſe juſtus ſine gloria? at mehercule ſæpe juſtus eſſe debebis cum infamia. & tunc, ſi ſapis, mala opinio bene parta delectat.* Vide *l.* 6. § 2.

Μέμψις ἢ λόγος | D. Jun. ἢ φόβος. quod valdè placet.

Ἃ σὺ μὴ θεωρεῖτε | Vide *ad l.* 2. § 8.

Εὐθεῖαν πέραινε | *Rectâ progrediaris, viâ rectâ inſiſtas.* ità *l.* 7. § 55. εὐθέα περαινέτω. & *l.* 10. § 11. εὐθεῖαν περαίνειν διὰ τὸ νόμε, καὶ εὐθεῖαν περαίνοντ ἕπεδζ τῷ θεῷ.

Ἀκολουθῶν τῇ φύσει τῇ ἰδίᾳ καὶ τῇ κοινῇ | Vide ad *l.* 1. § 9. Stoicis τὸ τέλος, i. e. *propoſitum, ſive ſummum bonum* eſt, τὸ τῇ φύσει ἀκολουθεῖν, ſive τὸ κατ' φύσιν ζῆν. *naturæ ductum ſequi & ſecundùm naturam vivere.* Verùm quæ ea natura eſſet, cujus ductum ſequerentur, in hoc haud ſatìs ipſis inter ſe conveniebat. Siquidem ut Laert. *l.* 7. in *Zenon.* Φύσιν Χρύσιππος μὲν ἐξακέσει, ἢ ἀκολούθως δεῖ ζῆν, τόν τε κοινὸν, καὶ ἰδίως τὸν ἀνθρωπίνον· ὁ δὲ Κλεάνθης τὸν κοινὸν μόνον ἐκδέχεσθαι φύσιν, ᾗ ἀκολουθεῖν δεῖ, ἐκεῖ ἧ τὸν ὑπὸ μέρος. Marcus Chryſippum ſequitur, eodémque utramque *naturam*, & *univerſalem* & *humanam*, collimare & quaſi collineare, contendit. Vide *l.* 6. § 13.

§ 4. Ἀναπαύσομαι | Ità 6. § 28. θάνατος ἀνάπαυλα. Charon apud Ariſtoph. in *Ran.*

Τίς ἐς ἀναπαύλας ἐκ κακῶν καὶ πραγμάτων;
Quis ad requiem ex malis vult & moleſtiis?

Joan. *Apocal. c.* 14. *v.* 13. ἵνα ἀναπαύσωνται ἐκ τῶν κόπων. Herodian. *l.* 1. de Marco noſtro; νυκτός τε καὶ ἡμέρας ὀλιγίστας μιᾶς ἀνεπαύσατο. Tractum ab eo, quod *mortem ſomno* ſimilem perhibeamus. Naſo, *amor. l.* 2. *el.* 9.

Stulte, quid eſt ſomnus gelidæ niſi mortis imago?
Longa quieſcendi tempora fata dabunt.

Ἐναποπνιγόμενος | Vide *ad lib.* 2. § 2. & *lib.* 4. § 21. & *l.* 6. § 15. & *l.* 7. § 50. & *l.* 9. § 2. Ità Homer. θυμὸν ἀποπνείουσα dixit, Il. δ'. *v.* 524. & ν'. *v.* 654. Eodémque ſenſu in ſacra pagina ἐκπνεῦσαι, Marc. *c.* 15. *v.* 35, 39. & Luc. *c.* 23. *v.* 36. quod Matth. *c.* 26. *v.* 50. ἀφιέναι τὸ πνεῦμα. Joan. *c.* 19. *v.* 30. παραδιδόναι τὸ πνεῦμα. Latini pariter, *efflare animam*, dicunt. & apud Cicer. *Tuſcul. l.* 2. Attius in *Trachin.*

Frendens efflavit graviter extremum halitum.

Πεσὼν ἢ ὅπῃ τύχῃ | *In Senariis gnomicis:*

Γῆ πάντα τίκτει, καὶ πάλιν κομίζεται.
Tellus ut edit, ità reſumit omnia.

Plin. *hiſt. Natur. l.* 2. *c.* 63. *Terræ uni rerum naturæ partium, eximiæ propter merita cognomen indidimus maternæ venerationis. illa nos naſcentes excipit, natos alit, ſemélque editos ſuſtinet ſemper; noviſſimè complexa gremio jam à reliqua natura abdicatos, tum maximè, ut mater, operiens.* Ennius item in *Epicharmo*, à Varrone relatus *de ling. Lat. l.* 4. & *l.* 8.

Quæ dedit, illa capit, neque diſpendi facit hilum.

de quo verſu videatur Joſ. Scaliger *ad Varron.* ſed & *infr. ad. l.* 8. § 18.

Πατῆται | indè *terram*, olim *terram*, volunt dici, *quod incedentium pedibus teratur.* Ælius, Varro *de ling. Lat. l.* 1. Iſidor. *orig. l.* 4. *c.* 1. Junil. *in Geneſ.* Honor. *in imag. mund. c.* 3. Hinc Ambroſ. *Epitaph. Theodoſ. Adhuc in terris es, quas teris.* & *in cælo poſſides.* Et Etymolog. Βάτιν, τὸν γῆν, Μεσσήνιοι. ità *Adarcatis* Ops à calcando, quod Hebræis דרך dicitur. Fr. Jun. *in Tertull.* & ארץ terra eiſdem à רעץ Paræus *in Geneſ.* Verùm alii aliunde. Joſ. Scal. à Græco δείρα *tera, terra*, ut δὰς, δαδὸς, *teda*, δάσκια, *teſqua.* H. Stephan. ab

ἔερ,

ἔρχ, *t* præfixâ. Avenar. *Lexic.* & Guichard. *Harmon. ling.* ab Hebraico ארץ *erets*. Schindler. *pentaglot.* ab Arabico ארא *terra, lutum.* Canin. *Hellenism.* à Punico *ert, tera*, ut ἔρση *ros*, factâ metathesi.

§ 5. Δειμύπτά σε | *Austeritatem tuam.* Xyl. *acumen* potiùs *ingenii*, & *sagacitatem*, M. Cas. Mercurium describens Galenus in *hortator. c.* 2. φαιδρὸς τὰς ὄψεις· δέδορκε δ' δειμύ· ubi aliud est δειμὺ δεδορκέναι, quàm δειμὺ βλέπειν Aristophani. Siquidem τὸ δειμὺ βλέπειν, Comico idem est, quod τὸ ὑπόδρα ἰδεῖν passim Homero: id est, *torvum tueri*: unde & δειμὺ βλέμμα Herodiano, *vultus torvus ac truculentus.* at δειμὺ δεδορκέναι Galeno, *acre* sive *acriter*, verùm μὴ φαιδρότητ@, *cum hilaritate* sive *festivitate* quadam, *intueri.* ut τὸ δειμὺ, tum τὸ σωφρονοῦν illud designet, quod vocabulo isto Euripidem significâsse ex Aristophane Grammatico observat Eustath. *ad Odyss.* γ'. quo sensu & Herodianus dixit, δειμυπέρως ὡς πρὸς τὰς ἐννοίας τῶν ὑπὸ τῶν ἀναπολῶν ἀνθρώπων. tum etiam simul comprehendat τὸ ἡδὺ illud, quod Homeri seculum secutos Rhetores eo nomine nuncupâsse docet idem Eustath. *ad Iliad.* λ'. quum τὰς ἐννοίας καὶ λέξεις illas δειμαίας dicerent, αἷς γλυκύτης ὑπεῖνεται. Atque ità Marcum hîc cepisse nullus ambigo. quod uno vocabulo expressisse haud facul fuerit. Julian. *orat.* 5. Christianos perstringens, ἐμοὶ δ' δοκεῖ τοῖς πόλεσι πρέπειν μᾶλλον τὰ τοιαῦτα, ἢ τούτοις τοῖς κομψοῖς, ὧν τὸ ψυχρότερον δειμὺ μόν, ὑγιὲς δ' οὐδὲν ἔχει. Geminum autem huic argumentum habes, *infr. l.* 7. § 52. & *l.* 8. § 8.

Οὐκ αἰσθάνῃ πόσα ἡδὺ παρέχεται σωφρόν@ | Hoc est quod Joannes ille ὁ χρυσορρήμων passim inculcat, non tam ἀδιαφορίαν καὶ ἀθυμίαν, quàm ῥᾳθυμίαν καὶ ὀλιγωρίαν obstare, quo minùs vitam rectè piéque instituant plerique. *de Compunct. ad Demetr.* Apostolorum exempla ad imitationem proposita hoc prætextu repellentibus, quòd paria illis neutiquam possint, Εἰ μόν, inquit, νεκροὺς ἀναστῆσαι ἐκελεύομεν, ἢ ὀφθαλμοὺς ἀνοῖξαι τυφλῶν, ἢ κωφοὺς ἀκοῦσαι λεπρούς, ἢ χωλοὺς ἀνορθῶσαι, ἢ δαίμονας ἐκβαλεῖν, καὶ τὰς ἄλλας τὰς τοιαύτας ἰάσεις νόσους, καμοὶ ἂν εἶχε τὰ τῆς ἀπολογίας ταύτης ἡμῶν· εἰ δ' πολιτείας ἔξέτασις παρέκειτο νῦν, καὶ ἀκριβοῦς ἐπίδειξις, ποῖον ταῦτα πρὸς ἐκεῖνον ἂν ἔχοι λόγον; καὶ γὰρ καὶ σὺ δείπνου ἀπόλαυσας χαρίεν@ βαπτιζόμεν@, καὶ πανδίκαι@ μετέχεις, εἰ καὶ μὴ πρὸς τὸ τὰ σημεῖα ποιεῖν, ἀλλ' ὅσον ἀρκεῖ πρὸς τὸ πολιτείαν ὀρθὴν καὶ ἀκεραίαν λαβεῖν, ὥστε ῥᾳθυμίας μόνον τῆς ἡμετέρας ὄφειν ἡ διαφθορά. Et *in Genes. orat.* 14. Πολὺ τῆς ἐντολῆς τὸ ἀνεπαχθές· ἀλλὰ δεινὸν ἡ ῥᾳθυμία. ὥσπερ αὖτη καὶ τὰ εὔκολα, δύσκολα ἡμῖν φαίνεται ποιεῖ· ὅτως ἡ ἀκηδὴ καὶ ἡ ἀκηνεμία καὶ τὰ δύσκολα, εὔκολα ἡμῖν ἀποφαίζεται. Idem *in Psal.* 111. Τὴν δυσκολίαν οὐχ ἡ τῶν ἐπιταγμάτων φύσις, ἀλλ' ἡ τῶν πολλῶν ῥᾳθυμία ποιεῖν εἴωθεν. ὡς εἴ τις μετὰ σφοδρυμίας σκοποῖ, κἀφὰ καὶ ῥᾴδια αὐτὰ ὄψεται ὄντα. Et mox: ἡ ῥᾳθυμία τῶν πολλῶν καὶ τὰ εὔκολα, δύσκολα ἀποφαίνει· ἡ δ' σπουδὴ καὶ δυσκολώτατα, ῥᾴδια. Videantur plura *in Cor. ep.* 1. *orat.* 2. & 9. Et *ad Philip. orat.* 2. ubi illud crebrò ingerit, prout noster istic. hoc vel illud non potes, at istud potes, &c.

Γλιχθῆναι | *cunctari.* Xyl. malim *tenacem esse.* Vide *ad lib.* 4. § 44. γλίχροι, *tenaces.* Aristot. *Ethic. lib.* 4. *c.* 1. Οἱ μὲν ἐν ταῖς τοιαύταις συνηθείαις, οἷς φιλόκαλοι, γλίχροι, κίμβικες, πάντες τῇ δόσει ἐλλείπουσι· Obiter vocabulum istud apud Laertium restituemus. Is. *lib.* 4. de Lacyde. Τοῦτον φασὶ καὶ περὶ τὴν οἰκονομίαν γλυκύτατα ἐσχηκέναι· quod Ambrosius Camaldun. reddidit, *Aiunt illum & circa rem familiarem se fædissimè habuisse.* Vigerus, *ad Eusebium*, *lepidissimè* mavult. Cæterùm tu me sponsore rescribito, γλιχρότατα ἐσχηκέναι. Sic enim de eodem ex Numenio Eusebius *præparat. lib.* 14. *c.* 7. Ἦν μὲν δὴ Λακύδης γλιχρότερος, καί πνα τρόπον ὁ λεγόμεν@ οἰκονομικός. *Erat is paulò sordidior. Vigerus. malim, tenacior.* nos diceremus, somewhat near, and a great husband. miror autem virum eruditissimum vitiosam eam lectionem non animadvertisse, cùm Eusebium simul sub oculos haberet. nec possum probare, quòd Οἰκονομικὸς literâ majusculâ præfixâ scribit, vúltque certum aliquem eo tempore notissimum designari, qui ἀπὸ τῆς ἀκριβεστέρας οἰκονομίας οἰκονομικὸς vulgò nominabatur. Cùm revera Οἰκονομικὸς istic appellativum, sive epitheton commune sit; eúmque designet, qui est *rei familiaris, dispensandæ, curandæ, tuendæ peritus*, vel *qui negotio huic addictus est*, eidem sedulò intentus. De Polypo pisce Aristoteles *hist. animal. l.* 9. *c.* 37. Ὁ δὲ πολύπους, ἀνόητος μέν ἐστι· οἰκονομικὸς δ' ἐστί· πάντα γὰρ συλλέγει μὲν εἰς τὸν θαλάμιον, ἐὰν τυγχάνει κατοικῶν. Quod Plinius *l.* 9. *c.* 29. *Cum alioqui brutum habeatur animal, in re quodammodo familiari callet. omnia in domum comportat.* nec de Lacyde aliter enunciatur.

Ἀρέσκεσθαι | *Sortem tuam improbare.* Xyl. at hoc esset potiùs δυσαρεστεῖν, καὶ οὐκ ἀρέσκεσθ@· malim ergò ἀρεσκόεσθαι, ut *lib.* 11. § 14. *assentari, blandiri.* quod est finitimum τῷ κολακεύειν, verùm honestius paulò vocabulum. Sed nec mutari forsan quicquam necesse fuerit. Siquidem & τῷ ἀρέσκεσθ@ hoc eodem sensu usus videtur Plutarch. in *pædagog.* οἱ μὲν τὰς δὴ ἀρεσκομένων ἠθῶν κολακείας, εἰσὶ δ' οἱ δεομένοις χαριζόμενοι φίλοις. indè οἱ ἄρεσκοι, οἱ πάντα πρὸς ἡδονὴν ἐπαινοῦντες, καὶ οὐδὲν ἀνιστεινοντες, ἀλλὰ δὴ οἰόμενοι δεῖν ἄλυποι τοῖς ἐντυγχάνουσιν εἶ. Aristot. *Ethic. lib.* 4. *cap.* 6. qui & τὸν ἄρεσκον τῷ κόλακ@ accuratiùs distin-

distinguens, *ibid. l.* 2. *c.* 7. περὶ δὲ τὸ λοιπὸν ἡδὺ ἐν τῷ βίῳ, ὁ Ἀριστόλλων, εἰ μὴ ὀδηνὸς ἕνεκα, ἀρέσκου· εἰ δ' ὠφελείας τῆς αὐτοῦ κόλαξ. ut commodum ſuum adulator ſive Colax, oblectamentum alienum aſſentator ſive blandus iſte reſpiciat. Indè & ἀρέσκεια, ἕντεξις ἐκ ὅτι τῷ βελτίονι ἡδονῆς πομπικὴ ἀσκή. Theophraſt. *ethic. charact.* 5. ad quem Caſaub. videndus. Cæterùm iſto *blanditiæ* ſive *comitatis blandæ* nomine adulationem ſuam obvelâſſe quoſdam, ex Anaxandride Comico monet Athen. *dipnoſ. lib.* 6. his verbis: Τούτῳ δὲ τῷ κολακείαν πρὲς, ἐκπερεπόμενοι τὄνομα, ἀρέσκειαν προσαγορεύσι· ὡς καὶ Ἀναξανδρίδης ἐν Σαμίᾳ,

Τὸ γὰρ κολακεύειν, νυνὶ ἀρέσκειν ὄνομ' ἔχει.
Adulatio habet nunc nomen blanditiam.

De Pythagora Laert. *l.* 8. Ἀπεῖχετο καλαγέλωτος, καὶ πάσης ἀρεσκείας, οἷς σκωμμάτων καὶ διηγημάτων φορτικῶν. Quod autem Caſ. ad obſequia corpuſculo præſtanda refert, quò ipſius cupiditatibus ſatisfiat, minùs probabile videtur.

Περιφρονεῖσθαι | *Levem eſſe.* Xyl. adducens cùm Suidam exponentem τὸ περιφρονεῖσθαι, προπετεῖν· & περιφρένειαν, βλακείαν καὶ προπετείαν, tum & illud Apoſtoli *ad Corinth. epiſt.* 1. *cap.* 13. *v.* 4. ἡ ἀγάπη οὐ περιφρονεῖται. quod ille interpretatur, *Charitas non eſt levis, aut nugax.* At verò bonus ille editor Lugdunenſis, pro περιφρονεῖσθαι, quod rectum fuerat, ſed ipſi fortean minùs intellectum, προπερεύεσθαι ſubſtituit. perperam omnino, & ex proprio, opinor, cerebro. Verùm mirum quantum diſſideant à ſe invicem enarratores in vocabulo iſto apud Paulum Apoſtolum, vel interpretando vel explicando. Chryſoſt. οὐ προπετεύεται. *non eſt temeraria.* Vetus interpres, cui & Beza accedit, *Non agit perperam.* tanquam ſi à Latinis ea vox ad Græcos tranſierit. Syrus, *Non tumultuatur.* Tertull. *de patient. c.* 12. *Non protervum facit.* Eraſm. *Non eſt procax.* Alii, *Non eſt inconſtans.* Alii, *Non agit improbè.* Alii, *Non eſt fucata.* Alii, *Non adulatur.* Ego crediderim commodiſſimè poſſe verti, *Non effert ſe*; non eſt jactationi aut vanæ oſtentationi dedita. Ità Græcus Schol. primo loco: Οὐκ ἀλαζονεύεται. Heſych. Περίφρων, μὴ βλακείας ἐπιθυμῶν. περιφρονεύεται, καταπαίρεται. Suidas etiam, Περίφρων, ὁ μὴ βλακείας ἐπιθυμῶν. Idem tamen inter alia: Περιφρεία, ὃ μὴ διὰ χρείαν, ἀλλὰ διὰ καλλωπισμὸν περιλαμβάνεται. Et Concil. Nicen. 2. *Can.* 15. Πᾶν γὰρ ὃ μὴ διὰ χρείαν, ἀλλὰ διὰ καλλωπισμὸν περιλαμβάνεται, περιφρείας ἔχει κατηγορίαν, ὡς ὁ μέγας ἔφη Βασίλειος. Reperiuntur autem illa Baſilii verba (ſi modo Baſilii Cæſarienſis ſint, & non potiùs Euſtathii Sebaſtienſis, ut opinantur quamplurimi, *aſcetica* illa) *reſponſ. part.* 2. *ad quæſt.* 49. Ità illi à Baſilio an Euſtathio, iſte, ut probabile eſt, à Clemente Alex. habuit. Is enim *pædag. lib.* 3. *c.* 1. Apoſtoli locum exponens: περιφρεία, inquit, ὁ καλλωπισμὸς περιπόητος καὶ ἀχρειότητος ἔχων ἔμφασιν. Verùm latiùs multò patet vocabuli hujus uſus ſenſúſque, quàm ut ad veſtitum duntaxat, quo tamen etiam ἐναβρυνόμενοι ſolent οἱ ἀλαζόνες καὶ κατὰ βλακείας ἐπιθυμοῦντες, reſtringi debeat. Docet id Cicero *ad Attic. l.* 1. *ep.* 10. *Ego autem ipſe*, inquit, *Dii boni, quomodo ἐνεπερφρονησάμην novo auditori Pompeio.* id eſt, quomodo me oſtentavi, & quaſi juveniliter jactavi, omnibus adhibitis fucis & ornamentis orationi meæ, quaſi exultavi, & placere illi ſtudui: inquit Petr. Victorius. Accedit quod Stephanus *de dialect. c.* 16. § 1. monet, Sophoclis Scholiaſten, περιπύρους, κομψὺς, interpretari, & περιπυρεύειν, κομψεύεσθαι· apud quem πέρφρων & περφρεύεσθαι legendum, nulli poteſt eſſe ambiguum. Græcam ſi damus originem, malim cum Dunæo noſtro à περὶ duplicato, quàm à περιφέρειν cum Stephano derivare. Verùm plura de vocabulo iſto qui voluerit, adeat pòſt H. Steph. *theſaur.* Jo. Druſ. *obſerv. l.* 7. *c.* 7. Muret. *var. lect. l.* 14. *c.* 7. Andr. Dunæum noſtrum *notis ad Savilii Chryſoſt. in* 1. *Cor.* 13. Heinſium denique, qui poſt iſta à me adnotata prodiit, *exercit. ſacr. ad* 1. *Cor. cap.* 10.

Εἰ ἄρα ὡς βραδύτερος καὶ δυσπαρακολουθητότερος καταγινώσκειν | aut leg. καταγινώσκη, aut ſupplendum verbulum aliquod, fortean, δυνάσαι, ex clauſula proximè præeunte, aut μέλλεις, aut συμβαίνει, aut ejuſmodi aliud quippiam. Eſt autem ὁ δυσπαρακολούθητος, *qui difficulter rem propoſitam comprehendit & aſſequitur.* Sicut contrà εὐπαρακολούθητος, ὁ ὀξὺς εἰς τὰ πραγματα καὶ ὁ νωχελὴς· Heſych. *qui res facile aſſequitur.* Suidas in Σκιὰς, ὅτως ἐκπλήσσουσι τοὺς ἀμαθεῖς καὶ δυσπαρακολουθήτους. In *ſectione* proxima, ἀπαρακολουθήτως εὖ ποιεῖν, dicuntur, qui quaſi *neutiquam aſſequuntur, aut intelligunt*, hoc eſt, non attendunt prorsùs, id quod agunt. Et mox; Ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο δεῖ παρακολουθεῖν. *Sed neceſſe eſt illud ipſum quod fit nôſſe, & intelligentiâ aſſequi*, ſive αἰσθέσθαι, ut ſtatim ipſe ſe interpretatur. Epictet. *l.* 1. *cap.* 5. ὥστε μηδὲ παρακολουθεῖν, μηδὲ συνίεναι μηδέν. & *lib.* 3. *cap.* 26. καὶ γὰρ τοῖς ἐναργῶς φαινομένοις παρακολουθεῖς; Galen. *de errat. dignoſ. & cur. cap.* 1. Ἔνιοι δ' ὅτως ἀγύμναστοι περὶ λόγους ὄντες, ὡς μὴ παρακολουθεῖν τοῖς ἀκούσιν ὑφ' ἡμῶν λεγομένοις (π. α. τ. ὑ. ἢ. λεγομένοις, leg. ut Marc. *lib.* 7. § 4. παρακολουθεῖν τοῖς λεγομένοις) Idémque *ibid.* mox; φαίνονται γὰρ ὄντως, καθάπερ οἱ ὄνοι τῆς λύρας, ὅτω καὶ αὐτοὶ μηδ' ὅλως, οἷς εἶπον, ἠκολουθηκότες. Eodem ſenſu τῷ παρακολουθεῖν verbo uſus eſt Lucas *Evangel. c.* 1. *v.* 3. Ἔδοξε κἀμοὶ παρηκολουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς. hoc eſt, *omnia ab initio uſque accuratè intelligentiâ aſſecuto.* quæ Evangeliſtæ verba contendit Budæus cum illis Demoſthen. περὶ παραπρεσβ. ὁ τάττε πονηρήματα εἰδὼς καὶ παρηκολουθηκὼς ἅπασι, κατηγορῶ. Et rurſus; Ἐκεῖνος ὁ καιρὸς καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἐ

μόνον

μόνον ἕνεκα ἡδονῆς πλήσιον ἄνδρα ἐκάλει, ἀλλὰ καὶ παρηκολουθηκότα ἐξ ἀρχῆς τοῖς πεπραγμένοις. ut hîc & ἄνωθεν illîc, quod istîc ἐξ ἀρχῆς. Eodem sensu usurpat Paulus Apost. *ad Timoth. epist.* 1. *c.* 4. *v.* 6. ἐντρεφόμενος τοῖς λόγοις τῆς πίστεως καὶ τῆς καλῆς διδασκαλίας, ἣ παρηκολούθηκας. & *epist.* 2. *cap.* 3. *v.* 10. Σὺ δὲ παρηκολούθησάς μου τῇ διδασκαλίᾳ, &c. quo loco cur Erasmi, *assectatus es*, malit doctiss. Scultetus, quàm Vulgatæ ac Bezæ, *assecutus es*, caussam nullam video ratio siquidem, quam assignat, haud est firma satis. *Ad sequendum atque imitandum hortatur. at quomodo sequi poterit, qui jam assecutus dicitur?* responsio proclivis est. aliud est notitia & intelligentia, aliud usu & actu assequi: vel, si brevius vis. aliud nosse, aliud posse. illud Timotheus jam assecutus erat, istud haud itidem adeptus. monet itaq; Apostolus, ut quæ de se nôsset, ἅπερ αὐτὸς μιμούμενος, ἢ ἐξ ἀκοῆς ἐσοφίσας, ea imitari adniteretur. Vide & *l.* 2. § 9. & *l.* 7. § 3, 4.

Μὴ παρενθυμεῖδου | *Nè eam subinde cogitares.* Xyl. *nè eâ nimiùm afficiaris.* Cas. imò, *non negligens, non neglectim habens*, sed quantum in te est, tarditatem hebetudinémque tuam corrigere & sanare contendens. παρενθυμεῖσθαι, *animum non advertere, negligere, neglectim habere.* de gubernatore Epictet. *lib.* 4. *cap.* 3. Κἂν μὲν αὐτὸς ἐκλαλήσῃ, ὑπὸ παρενθυμίαν ἦν, ἀπώλετο. *Si vel parum neglexerit, animum non adverterit.* Marcus ipse *l.* 6. § 20. πολλὰ παρενθυμούμεθα, *negligamus multa, non animadvertamus.* & *lib.* 10. § 8. τὸ ἀπαρενθύμητον, *animadversionem sedulam, à negligentia & inadvertentia immunem.* & *l.* 6. § 50. πρὸς τὰ ὑφ' ἑτέρου λεγόμενα, γίνεσθαι ἀπαρενθυμήτως, *Sedulò attendere atque animum adhibere eis quæ ab alio dicuntur.* Epict. *l.* 1. *c.* 2. Τί ἐν, ἐπειδὴ ἀφυής εἰμι; ὑποστῶ τῆς ἐπιμελείας τούτου ἕνεκα; μὴ γένοιτο. Ἐπίληπτος χρίσεων Σωκράτης ἐκ ἔστιν· εἰ δὲ μή, ὁ χείρων. τοῦτό μοι ἱκανὸν ἔσται. ὁδὶ γὰρ Μίλων ἔσομαι, καὶ ὅμως ἐκ ἀμελῶ τοῦ σώματος· ὁδὶ Κροῖσος, καὶ ὅμως ἐκ ἀμελῶ τῆς κλήσεως· ὁδὶ ἁπλῶς ἄλλου τινὸς τῶν ἐπιμελουμένων, διὰ τοῦτο ὑπογυμνάζω τὰς ἀκρας, ἀφιστάμενος. Flacc. *epist.* 1.

Non possis oculo quantum contendere Lynceus;
Non tamen idcircò contemnas lippus inungi:
Nec quia desperes invicti membra Glyconis,
Nodosâ corpus nolis prohibere chiragrâ.
Est quâdam prodire tenus, si non datur ultrà.

Ità cum Graio nostro lubens lego, non, *quodam*, quadantenus saltem procedere & proficere licet.

Μηδὲ ἐμφιλοσοφήσῃ τῇ νωθείᾳ | leg. ναθείᾳ, vel ut Annot. Lugd. νωθρείᾳ. *neque tarditate & insciti â, sibi complacentem.* quod haud paucorum vitium est. Vide Solomon. *Prov. c.* 1. *v.* 22. Aug. in illud *Psal.* 36. *v.* 3. *Noluit intelligere. Videtis, quia voluntati illud tribuit: sunt qui volunt intelligere, & non valent: sunt & qui nolunt intelligere; idò non intelligunt.*

§ 6. Πρόχειρος λογίσασθαι αὐτῷ τὸ χάριν | Χάριν λογίσασθαι, *beneficium imputare.* quod ab exprobratione quadam haud multum distat. Juvenal: *Sat.* 6. *v.* 179. de uxore insigniori,

Quæ tanti gravitas? quæ fama, ut se tibi semper
Imputet?

Martial. *l.* 5. *ep.* 82.

Non totam mihi, si vacabis horam
Dones, & licet imputes, Severe;
Dum nostras legis exigisque nugas.

& *l.* 2. *epigr.* 48.

Imputet ipse Deus nectar mihi; fiet acetum,
Et Vaticani perfida vappa cadi.

Senec. *de benef. lib.* 2. *c.* 17. *Multi sunt tam pravæ naturæ, ut malint perdere quæ præstiterunt, quàm recepisse, superbi & imputatores.* & *l.* 6. *c.* 12. *Quædam quæ homines sibi præstant, aliis imputant.* Tria scil. Marcus beneficia collocantium genera ponit. primum est eorum, qui palàm imputant: secundum eorum, qui etiamsi id palam non faciant, apud se tamen tanquam de debito cogitant: tertium eorum, qui tantùm abest ut imputent, ut nè cogitent quidem.

Ἄλλως μήποτε | f. ἀλλὰ vel ἀλλ' ὡς· nisi si illud linea proxima huc irrepserit.

Ὡς δεῖ χρεώστου διανοεῖται | At Senec. *de benefic. l.* 1. *c.* 2. *Domus beneficia, non fœneremus. dignus est decipi, qui de recipiendo cogitavit, cùm daret.* hoc est, quod Marcus hîc, ὡς δεῖ χρεώστου διανοεῖται. Et mox: *Beneficiorum simplex ratio est: erogantur tantùm, non computantur. si reddet aliquid, lucrum est; si non reddet, damnum non est. Ego illud dedi ut darem. nemo beneficia in calendario scribit: nec avarus exactor ad horam & diem appellat. nunquam illa vir bonus cogitat, nisi admonitus à reddente. turpis fœneratio est, beneficium expensum ferre.* Idem. *l.* 3. *c.* 14. *Interitura est rei tantæ dignitas, si beneficium mercem facimus.* & *lib.* 4. *c.* 3. *Beneficium virtutis est, & turpissimum id caussâ ullius rei dare, quàm ut datum sit. se intueri & commodum suum, istud non est beneficium, sed fœnus.* & *c.* 14. *Non est beneficium quod in quæstum mittitur. hoc dabo, hoc recipiam; auctio est. ut ait Ovidius,*

Quæ quia non licuit, non dedit, illa dedit:

Eodem modo, qui beneficium ut reciperet, dedit, non dedit. Et Cleanthes *ibid. l.* 6. *c.* 13. *Multum à beneficio distat negotiatio.* Dominus Christus, Luc. *c.* 6. *v.* 35. Ἀγαθοποιεῖτε, καὶ δανείζετε, μηδὲν ἀπελπίζοντες. & *v.* 34. Ἐὰν γὰρ δανείζητε παρ' ὧν ἐλπίζετε λαβεῖν, ποία ὑμῖν χάρις ἐστί;

Οὐδὲ οἶδεν ὁ πεποίηκεν | Senec. *de benef. lib.* 2. *c.* 6. *Quàm dulce quàm pretiosum est, si gratias sibi agi non est passus, qui dedit; si dedisse, dum dat, oblitus est?* Chilo apud Auson.

Tu bene si quid facias, non meminisse fas est.

Verùm quadrat ad hoc Domini Servatoris præceptum hyperbole elegantissimâ conceptum, Matth.

c. 6. v. 6. Ποιοῦντος ἐλεημοσύνην, μὴ γνώτω ἡ ἀριστερὰ, τί ποιεῖ ἡ δεξιά. *Facientis eleemosynam nesciat sinistra quid dextra faciat.* Ambrosius *offic. l.* 1. *c.* 30. quò & Euthymius inclinat, ità interpretatur, quasi dictum esset, *ut frater tuus, qui est tanquàm dextra tua, quod facis nesciat.* Sic facias, ut *proxima nesciat uxor*, uti Persius loquitur. Meliùs Jo. Chrysost. *orat.* 19. Οὐ χεῖρες αἰνίττεται, ἀλλ' ὑποκριτικῶς αὐτὸ τέθεικεν. Εἰ γὰρ οἷόν τι ὄζει, φησι, καὶ σαυτὸν ἀγνοῆσαι, παιδεύσασον ἔχω σοι τοῦτο, κἂν αὐτὰς δυνατὸν ἦ τὰς διακονουμένας χεῖρας λαθεῖν ἔχω, ὡς πολλοὶ φασιν, ὅτι τοῦ σαυτὸς δεῖ κρύπτειν ἀνθρώπους· πάντας γὰρ ἐσταῦθα λανθάνειν ἐπέλαβεν. Nam quod de *dextra*, quæ sit *amor divinus*, *sinistra*, *quæ favor humanus* existat, argutantur Hieronym. *in Matth.* Hilar. *ibid.* Aug. *in Psal.* 121. & *in* 1. *Joan. tr.* 6. & *de temp.* 60. Gregor. *in Job. lib.* 3. *c.* 21. Theophylact. *in Matth.* alii; est merum ipsorum commentum. Rectiùs Clem. *Stro. l.* 4. Ἀλλ' ἐάν αὐτὸς ὁ ἐλεῶν, ὅτι ἐλεεῖ, γινώσκειν ὀφείλει. Aliud est quod Senec. *de benef. l.* 6. *c.* 8. *Beneficium aliquis nesciens accepit, nemo à nesciente.* Beneficium nisi sciens volénsq; dare nequit: verum beneficium qui dat, quoad beneficii præstiti imputationem, perinde affectus esse potest, acsi quid faciat fecerítve nescius sit. atque hoc est, quod post Christum nostrum, Marcus voluit. Geminâ planè mente Plato in *Theæteto*, de Philosopho genuino. Ταῦτα μᾶλλον αὐτὸν λέληθεν, ἢ οἱ τῆς παλαίστης λεγόμενοι χόες. καὶ ταῦτα πάνυ, ἐάν ὅτι ἂν οἴδεν, οἴδεν. ἐάν γὰρ αὐτῷ ἀπέχεται τῶν ἐνδοκιμεῖν χάριν, &c. Optimè formulæ istius sensum expressit.

Ὁμοιόν ἐστιν ἀμπέλῳ | ità mox: ὡς ἄμπελος.

Μηδὲν ἄλλο ὑφορώμενος | Vide *ad lib.* 7. § 73.

Οὐκ ἐπιδοᾶται | Quod Dominus Christus Matth. *cap.* 6. *v.* 2. ὅταν ποιῇς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσῃς.

Μεταβαίνει ἐφ' ἕτερον | Vide *l.* 6. § 7. & *l.* 11. § 4. & *lib.* 12. § 29. Senec. *de benef. lib.* 1. *cap.* 2. *Qualiscunque priorum eventus est, persevera in alios conferre. Meliùs apud ingratos jacebunt. nè cessaveris; opus tuum perage, & partes boni viri exequere. alium re, alium fide, alium consilio, alium præceptis salubribus adjuva.* & *lib.* 4. *cap.* 14. *Ad beneficium non adducit cogitatio avara, nec sordida, sed humana & liberalis, cupiens dare etiam cùm dederit, & augere novis ac recentibus vetera.* Hoc est quod suo more, id est, Comico, Plaut. *Trinumm. Act.* 2. *Sc.* 2. *v.* 39.

Is probus est, quem non pœnitet quàm sit probus:
Benefacta benefactis aliis pertegito, nè perpluant.

Seriò magìs alius quispiam apud Plut. *de sene polit.* & *adv. vit. Epicur.*

Καὶ μήπω παυσώμεθα δρῶντες εὖ βροτούς.

Vide *lib.* 7. § 73. Plin. *lib.* 3. *ep.* 5. *Antiquiora beneficia subvertas, nisi illa posterioribus cumules.*

Ἐν τούτοις ἐν δεῖ εἶ | Interrogantis tanquam ex aliena persona, esse volunt hæc verba, Xyl. & editor Lugd. affirmantis ac præcipientis ex sua Casilud malim, quia subsequentia, ναί. ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο, &c. subjectionis sive responsionis formam habent.

Ἀπαρακολουθήτως | *Sic ut non possint intelligi*: Xyl. imò potiùs, *sic quasi non intelligant ipsi.* ut in præcedentibus. ὥστε οἴδεν. Sic *l.* 2. § 15. sed ratione diversâ ἀπαρακολουθήτως ἐνεργεῖν. Vide *supra ad* § 5. συναπαρακολουθητότερος.

Βούλεται γὰρ τὸν κοινωνὸν εὐεργέτην | Ità reverà beneficia conferenda, ὡς εὐφραίνεσθαι, *ut sentiat sibi gratiam factam is cui benefit*, ut *infrà l.* 11. § 15. Verùm ut beneficii autorem, quis is fuerit, dignoscat, nihil quicquam est necesse. Senec. *de benefic. l.* 2. *c.* 9. *Interdum & ipse qui juvatur fallendus est: ut habeat, nec à quo acceperit, sciat.* Exemplum subjicit Arcesilai, qui amici pauperis, sed paupertatem per verecundiam dissimulantis, ac per ægritudinem decumbentis, pulvillo sacculum clam subjecit, ut quod desiderabat, inveniret potiùs quàm acciperet. Ctesibium hunc nominat Laert. *l.* 4. Apellem Chium Plut. *de adul. & amic.* quem & fraude amicâ utilíq; deprehensâ, dixisse, Ἀρκεσιλάου τὸ παίγνιον, ille; Ἀρκεσιλάου τυτὶ τὸ κλέμμα, iste refert. *Ibid.* Plut. Τῇ τῆς φίλου χάριτι ἐπιδεικτικὸν οὐδὲν ἔπεστιν· ἀλλὰ πολλάκις, ὥσπερ ἰατροῦ λαθὼν ἐπιτιθέασι, καὶ φίλου ὠφέλησιν ἐντυχὼν ἢ διαλυσάμενος, ἀγνοοῦσι ἐπιμεληθείς. Sed ad Senecam redeamus paria Marco interrogantem. *Quid ergò? ille nesciet à quo acceperit? Primùm nesciat, si hoc ipsum beneficii pars est. Denique ille nesciet accepisse se: ego sciam me dedisse. Parum est, inquis. Parum, si fœnerare cogitas, sed si dare, quo genere accipienti maximè profuturum erit, dabis. contentus eris te teste: alioquin non benefacere delectat, sed videre benefeciisse. Volo, inquis, sciat. debitorem quæris. Volo utique sciat. Quid si illi utilius est nescire? si honestius? si gratius? non in aliam partem abibis? Volo sciat. Ità tu hominem non servabis in tenebris? Beneficia in acta non mitto. quid? ego illi sum indicaturus me dedisse; cùm inter prima præcepta & maximè necessaria sit, nè unquam exprobrem, imò nè admoneam quidem? hæc enim beneficii inter duos lex est, alter statim oblivisci debet dati, alter accepti nunquam.*

Τὸ δὲ νῦν λεγόμενον παρεκδέχῃ | *non intelligis.* Cas. sic ex Polybio Suidas, ἐκ ὀρθῶς τοῦ ἡμετέρους ἐκδέχῃ λόγους. i. e. νοῦς, ὑπολαμβάνεις. Suidas. *excipe.* Xyl. ut sit παρεκδέχεσθαι, idem quod ἐκδέχεσθαι, *excipere.* neutrum satis arridet. ego conditionalem particulam deesse puto, [ἂν] παρεκδέχῃ, *si seciùs ceperis.* Ità enim significat τὸ παρεκδέχεσθαι. Eusebius *hist. eccles. l.* 3. *c.* 39. Papiam narrat, τὰς ἀποστολικὰς παρεκδεξάμενον διηγήσεις, *ex relationibus Apostolicis seciùs acceptis*, commentitia multa tradi-

trà̀didisse. quod verbum & in H. Stephani thesaurum poterit immitti.

Εἰ ὑ θέλεις σωθῆναι | forsan σωθέναι. *intelligere.* quanquam & σωθῆναι eo sensu usurpatum invenias. Ità enim Herodot. *l.* 5. Ἐγώ μοι δοκέω σωθῆναι τὴ ἐθέλει λέγειν ἡμῖν τὸ χρηστήριον. Demosth. *pro Coron.* ὅτε ὑμᾶς οἴμαι μανθάνειν, ὅτ' αὐτὸς ἐσυνάμην σωθῆναι. ubi tamen quidam codices σωθέναι. Herodian. *lib.* 2. de Germanis. Ὥσπερ τὰ σώματα γιγαντόπλοι καὶ μεγάλοι εἰσὶν, ὕτω καὶ τὰς διανοίας παχεῖς, καὶ μὴ ῥᾳδίως σωθῆναι δυνάμενοι, εἴτι μετὰ πανουργίας ἢ δόλε λέγοιτο ἢ πραχθείητο. Clemens *Strom. l.* 1. Ἀλλὰ καθάπερ καὶ ἄνθ' γραμμάτων πρὸν εἰδ̀ναι φαμέν. ὅπως σωθῆναι τὰ ἐν τῇ πίστει λεγόμενα ὐκ οἶόν τε μὴ μαθόντα, ὁμολογοῦμεν. & *l.* 4. Οὔτε τὰς ψυχὰς τὰς μὴ θανάτε τοῦ ὁσίως βεβιωκότων, οὔτε τὰς κολάσεις τοῦ ἀδίκως καὶ ἀσελγῶς πεπολιτευμένων σωθῆναι βέλονται. Et apud Suidam in *Sexto* autor incertus, μηδὲ σωθῆναι τὸ λεγόμενον δυνηθείς.

Μὴ φοβοῦ, μὴ παρὰ τοῦτο | forsan, μηδὲ θάρρει τοῦτο. *Ne metuas, neve hac de caussa opus aliquod sociale omittas.* Veruntamen nihil temerè mutatum velim.

§ 7. Ὕσον, ὦ φίλε Ζεῦ | Indè Ζεὺς ὕπατος, ὄμβριος, idémque Ὕης & Δεύς, & Ὕων dictus Hesych. Ὕης, Ζεὺς ὄμβριος. Aristot. nom. *de mund. cap.* 7. Ὕπατος ὑπὸ τοῦ ὑέτου καλεῖται. & Phurnut. *de Deis c.* 3. Παρά τινι ὑ καὶ Δεὺς καλεῖται, πάντα ὑπὸ τοῦ δύειν πλὴ γῆν. Lucian. *dialog. Jov. & Gan.* Διὸς ὑ ἐκ ἤκουσας ὄνομα, ἐδὲ βωμοὺς εἶδες ἐν τοῦ Γαργαφοῦ τῷ ὄρει; Pausan. in *Attic.* meminit βωμοῦ ὀμβρίε Διός. Athenis verò refert esse γῆς ἄγαλμα, ἐκ δύσης ὕσαι οἱ τὸν Δία· εἴτε ὄμβρε δῶσαν Ἀθηναίοις, εἴτε καὶ τοῖς πᾶσιν Ἕλλησι συμβὰς αὐχμός. At de Ægypto Nilum allocutus Tibull. *l.* 1. *eleg.* 7.

Te propter nullos tellus tua pastulat imbres;
Arida nec pluvio supplicat herba Jovi.

Et Schol. *ad Pindar. Pyth. od.* 4. Κρονίδην πλὴ Νεῖλόν φησιν ὡς Παρμένων, Αἰγύπτιε Ζεῦ Νεῖλε, ἀναλογεῖν γὰ τοῖς τοῦ Διὸς ὄμβροις τὸ τοῦ Νείλε ὕδωρ, καὶ ὥσπερ ἀντίστροφόν τινα τοῦτον τοῦ Διὸ ἐῆ. Verùm Deus verus vivúsque solus est Ζεὺς ὑέτιος. non Nilus, non nubes ipsæ, non ulla apud extraneos in pretio habita Deunculorum mendacia atque mendicabula. Vide Jerem. *cap.* 14. *v.* 22. Job *c.* 38. *v.* 25, 28, 34, 37. Psal. 65. *v.* 10, 11, 12. Zech. *c.* 10. *v.* 1.

Κατὰ τὴς ἀρέσας τοῦ Ἀθηναίων | Existimat Xylander improbare Marcum istic commune illud & damnosissimum vitium, quo plerique ea tantùm expetant, quæ sibiipsis privatim prosint; nihil soliciti de communi bono: & Athenienses notare, utpote qui injustè & illiberaliter suis tantùm agris pluviam & fertilitatem poscerent, reliquorum hominum nullam rationem habentes. At contrà planè preces isiusmodi probat Marcus, quibus homines non sibi solis privatisq; suis rebus, sed civitati reiq; publicæ universæ, in qua degunt, à numine fausta prosperáq; comprecantur; quales fuisse monet Athenienssium illas. quos etiam in supplicationibus suis, non suæ tantùm regionis, sed totius insuper Græciæ; memores fuisse ex Pausania suprà didicimus. Verùm quod Gregor. *in Job. lib.* 18. *cap.* 3. & Hieron. nom. *in Thren. c.* 3. *v.* 41. quæ indè constat Hieronymi non esse, quia ex Gregorio mutuantur. *Et oratione operatio, ut operationi fulcienda est oratio.* itaq; precibus opera sunt adjicienda. & tam pro bono publico conatus adhibendi, quàm supplicationes concipiendæ. Habéntq; reverà locum hîc Menæcei pro patria se devoventis illa à Xylandro etiam laudata, ex Euripidis *Phœnissis*;

Εἰ γὰ λαβὼν ἔγωγ', ὅ, τι διαύτοῦ πε
Χρηστὸν, θέλοι τοῦτο, κ' εἰς κοινὸν φέροι
Πατρίδι, κακῶν ἂν αἱ πόλεις ἐλασσόνων
Πειρῶντο, τὸ λοιπὸν εὐτυχοῖεν ἄν.
Si quisque quantum quiverit boni, lubens
Patriæ offerat, donetque publicæ rei;
Minus malorum civitates prenderet,
Et ampliores redderentur indies.

Siquidem, ut rectissimè Andocydes *orat. ad v. Alcibiad.* διὰ μὲν τοῦ τοὺς ἰδίων ἐπιμελουμένους ἥδὲν αἱ πόλεις μείζους καθίστανται διὰ ὑ τοὺ τοῦ κοινῶν, μεγάλαι κ ἐλδόξαι γίγνονται. Vide *ad lib.* 1. § 16. & *l.* 7. § 4.

Ἤτοι ὃ δεῖ εὔχεδ, ἢ ὅτως ἁπλῶς κ ἐλδόξως | ἐλδοξείως legit Casaub. *ad Pers. Sat.* 2. qui & τὸ ἁπλῶς κ ἐλδοξείως εὔχεδ, orationem simplicem & liberalem opponi censet τῇ εὐχῇ ἐμπορικῇ i.e. *preci emaci*, ut Persius loquitur: quam interpretatur, vel eam quæ habet conjunctum sacrificium majoris alicujus victimæ, aut votum rei consecrandæ; quod sit velut pretium diis repensum, ut fit in emptione contrahenda; vel quæ toties fuit repetenda, & tam assiduè ac λιπαρῶς κ ἐκτενῶς facienda, ut hoc ipsum pretii loco censeri possit; quia, ut ait Seneca, *Nulla res cariùs constat, quàm quæ precibus empta est.* Mihi videtur Marco, τὸ ἁπλῶς εὔχεδ, *orationis simplicitatem* quandam denotare, qualis illa Athenienssium formula, quæ generali quadam ac familiari ratione Jovem compellat, nec terminos illi rerum tribuendarum anxiè solicitéque præscribit. qualis itidem ea formula, quam amicis suis poeta quidam præscripsit, à Platone in *Alcibiad.* 2. laudatà;

Ζεῦ βασιλεῦ, τὰ μὲ ἐδλὰ κ ἐυχομένοις, κ ἀνδίκοις
Ἄμμι δὸς, τὰ ὃ δεινὰ κ ἐυχομένοις ἀπαλέξοις.

vel, ut *Anthолog. l.* 1. *c.* 31. habetur

——τὰ ὃ δεινὰ κ ἐυχομένων ἀπερύκοις.
Tu rex summe, dato nobis bona, sive rogemus,
Seu non: at mala vel poscentibus usque negato.

Sed & Laconum, qui ut Plato *ibid.* κ ἰδία κ δημοσίᾳ

μεσίᾳ ἐκέσοτε Ἀσκληπίου ἐυχὼ εὔχεσθαι, τὰ καλὰ ὅτι τοῖς ἀγαθοῖς τοὺ θεὸς δίδοναι πολλοὶ σοὶ σφίσιν αὐτοῖς. Unde & Jupiter Ammon dixerit, βέλεσθε αὐτῷ τιὰ Λακεδαιμονίων ἐυσεβίαν εἶ μᾶλλον, ἢ τὰ σύμπαντα ἦν ἑλλήνων ἱερά. Quin & Xenophon *de Socrate memorial. l.* 1. Εὔχεσθαι ἔφη τοὺς θεοὺς τοὺ θεὸς ἁπλῶς τἀγαθὰ δίδοναι οἷς τοὺ θεὸς κάλλιστα εἰδότας, ὁπόια ἀγαθά ἐστι. Respexit eodem Juvenal. *Sat.* 10. *v.* 346.

Nil ergo optabunt homines? si consilium vis,
Permittes ipsis expendere numinibus, quid
Conveniat nobis, rebúsque sit utile nostris.
Nam pro jucundis aptissima quæque dabunt Dii.
Charior est illis homo, quàm sibi.——

Atque hoc est quod R. Simeon in *Pirke Abot. c.* 2. § 13. אל תעש תפלתך קבע *Orationem tuam fixam nè feceris.* hoc est, nolis inter orandum terminos numini figere, legémque quid facturus sit, Deo præstituere; sed vota tua simpliciter, prout illi visum fuerit, præstanda ipsi permittito. At τὸ ἐλευθερίως εὔχεσθαι, sive *liberaliter* precari, (ità enim cum Xylandro malim, quàm cum Merico, *liberè*) est ejusmodi orationem adhibere, quæ alios etiam contribules, conterraneos, aut extraneos etiam nobiscum unà comprehendat, qualis ea est, quam hîc Marcus retulit, Attica supplicandi ratio: qualis itidem, quam Xylander hîc adducit, Persarum veterum de quibus Herodot. *l.* 1. apud quos lege sic cavebatur; ἑαυτῷ μὲν δὴ τὸ δύνασθαι εὐδαίμονα μόνῳ, ἢ οἱ ἐγγίνεται ἀγαθά. ὁ δὲ πᾶσι τοῖσι Πέρσησι κατεύχεται εὖ γίνεσθαι, καὶ τῷ βασιλέϊ· ἐν γὰρ δὴ τοῖς ἄπασι Πέρσῃσι οὗτος γίνεται. Sed liberalior his Christianorum litania. Paulus *Timotheo epist.* 1. *c.* 2. *v.* 1. præcipit ποιεῖσθαι δεήσεις, προσευχὰς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας, ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων. Liberalissima verò omnium λειτουργία Judaica, si Philoni credimus, *de monarch. lib.* 2. Τῶν μὲν γὰρ ἄλλων οἱ ἱερεῖς ὑπὲρ οἰκείων καὶ φίλων καὶ πολιτῶν αὐτὸ (αὐτῶν forsan) μόνον εἰώθασι τὰς τ' εὐχὰς καὶ θυσίας ἐπιτελεῖν. ὁ δὲ τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερεὺς, ὃ μόνον ὑπὲρ ἅπαντος ἀνθρώπων ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῆς τῶν φύσεως μερῶν, γῆς, ὕδατος, ἀέρος καὶ πυρὸς, τάς τ' εὐχὰς καὶ τὰς εὐχαριστίας ποιεῖται, τὸν κόσμον, ὅπερ ἔστι τῶν ἀληθείας, παιδεία εἶ ἑαυτὸν νομίζων, ὑπὲρ ἧς ἱκεσίας καὶ λιτᾶς εἰώθειν ἐξευμενίζειν τὸν ἡγεμόνα, ποτνιώμενος τῆς ὀπαδικῆς καὶ ἴλεω φύσεως αὐτῷ μεταδιδόναι τῷ ἡμουμένῳ.

§ 8. Συνέταξεν ὁ Ἀσκληπιὸς τοῦτο] Συντάττειν, *injungere, præcipere, præscribere*, quomodo ægrotis medici hoc vel illud sumendum. Plut. in *Pomp.* Ἐπειδὴ νοσοῦντι συνέταξε κίχλαν ὁ ἰατρός. quod in *apophth.* νοσοῦντι κίχλαν ὁ ἰατρὸς λαβεῖν συνέταξε. éstq; vocabulum hoc frequentiús. Sed altero illo potiùs usus Marcus videtur, quo συνταξιν ἢ σώτασμα ποιόν τι designaret. itaque verto, quo Marci mentem exprimam, insolenti licèt vocabulo, *coordinavit*. alioqui συντάττειν etiam simpliciter pro *præcipere* sumitur. Suid. Συντάξας, ἐστειλάμενος. adductis ex Polybio istis; Συντάξας, ἐλαύνειν κατὰ σπουδὴν ὅσον ἔχει δυνάμεως.

Ὁ Ἀσκληπιὸς] Æsculapium medicinæ præsidem Deum per insomnia remedia sibi suggerere opinabantur. in quo argumento frequens admodum est Aristides in orationibus sacris. *Orat.* 1. ἀλυσίαν συγκαθεῖναι ὁ Διός. & *ibid.* ἀσπίδων ἐπιτάξεις. & *Orat.* 2. ἀνυπόδητον προσελθεῖν, &c.

Συνέταξεν τούτῳ ἢ τὴ ὅλη φύσις γόσον] Ità *l.* 4. § 45. συντεταχέναι ἡμοσωμάτους τὰ ὅλα. & *lib.* 6. § 16. ὅσα οἱ θεοὶ ὑπονέμουσι καὶ διατάττουσι. Verùm istic ad rem medicam respectum habet, quasi medicinæ rationem universa ista obtineant. Plato Sophist. Ἰατρική τις ἢ κολαστική. Aristotel. *Ethic. lib.* 2. *c.* 3. Ἰατρικά τις ἢ παιδεία. Idémque *rhetor. lib.* 1. *c.* 14. Et Æneas Gaz. *de anim. immort.* Ἴασις ἢ κόλασις. *Medicina quædam est correptio divina.* Ambros. *in Psal.* 37. & Hieron. *in Ezech. Quæ putatur pœna, medicina est. sicut enim quædam datur cathartica, ut noxius humor, qui inest corporibus, egeratur: sic & dominus dat calicem tormentorum meracissimum, ut quicquid fellis amaritudinisque est, auferat à peccatoribus, & pristinæ eos restituat sanitati.* Optimè Simplicius distinguit *in Epicteti Enchirid.* ad duo artis medicæ munera respiciens, vel ægritudinem profligandi, vel valetudinem sanitatémque conservandi; mala externa, calamitatésque omne genus esse, ἢ νοσήσεων διορθώσεις, ἢ ὑγιεινοῦσιν γυμνασίας, *vel ægrorum medicamina, vel sanorum exercitia.*

Καταλληλον εἰς τιὰ εἱμαρμένην] *ad fatum*, sive *fato, congruens & consentaneum.* Ità καταλληλα φάρμακα, *medicamenta congruentia*, Dioscoridi. & τροφαὶ τοῖς νοσοῦσι καταλληλοι, *alimenta ægrotantibus congruentia.* referente Budæo. & Marco nostro φαντασίαι καταλληλλαι. *cogitationes* vel, *apprehensiones congruæ. l.* 7. § 2.

Ὡς καὶ τοὺ λίθους συμβαίνειν] Vide *l.* 4. § 23. & *lib.* 7. § 57. Ludit autem hîc in ὁμωνυμία verbi συμβαίνειν, quod & *evenire* & *convenire* significat. Verùm de hoc usu vocabuli in re architectonica, nihil dum comperi. nisi quod Fabius *institut. l.* 9. *c.* 4. *Fit sæpe*, inquit, *aspera & dura & dissoluta & hians oratio, si ad necessitatem ordinis sui verba redigantur. differenda igitur quædam & præsumenda; atque ut in structuris lapidum impolitorum, loco quo convenit, quidque ponendum.* quod hîc *convenire*, alibi *congruere* dixit, eadem utrobiq; imagine usus: *Non enim ad pedes verba dimensa sunt. idéoque ex loco transferuntur in locum, ut jungantur quo congruunt maximè, sicut in structura saxorum rudium etiam ipsa enormitas invenit, cui applicari, & in quo possit*

possit insistere. Suidas hæc ipsa Marci verba nobis exhibet sub hoc titulo: (quod idem & apud Hesychium legitur) Συμβαίνοντα, συμφωνοῦντα. quo sensu apud eundem autor innominatus: Τοῦτο δεῖ σκοπεῖν, εἰ συμβαίνει τοῖς λόγοις τὰ πράγματα. Et Synes. *epist.* 58. ἐνταῦθα ἡ ἡ γλῶττα τῇ γνώμῃ συμβαίνει. Et Aristid. *orat.* δεῖ τὰ παραδείγματος· ὡς δ' ἀπαιτῆς, ἵππε μὲν δέσμον, χῆμα ἡ τῆς καρδίας ὄγκε, παραδείγματα οὐχὶ συμβαίνοντα. Et Liban. *orat.* 28. μάτεργις ἀδικῶν ἃ συμβαίνουσι τῷ νόμῳ. Jo. Chrysost. *in ad Cor. ep.* 2. *orat.* 30. ἔστι καὶ τὸ αὐτὸ φρονεῖν, καὶ μὴ εἰρηνεύειν, ὅταν ἐν τοῖς δόγμασι συμβαίνωσί τινες, ἐν ᾧ τοῖς βίοις ἀλλήλοις διαφέρωσιν. Theodoret. item, *therap. l.* 1. fidem ad τὰ νοητὰ speculanda necessariam contendit; ἐπειδήπερ οὐδὲ εἰκόνα δεῖξαι αὐτοῖς συμβαίνουσαν οἷόν τε. Idémque *l.* 11. de prædictionibus propheticis. Ἐξετάσατε τοίνυν τὰς τῶνδε δεῖ γεγραμμένας προῤῥήσεις. κἂν εὕρητε ἀληθεῖς, καὶ τοῖς πράγμασιν ἐναργῶς ξυμβαινούσας, δέξασθε ἀδεῶς ἐκεῖνα τὰ δεῖ μελλόντων τεθεσπισμένα. & ante omnes hos Plato in *Protag.* Ἐγὼ μὲν οὖν καὶ δοκῶ καὶ συμβάλλω, συμβῆναι ὑμᾶς, ὥσπερ ἐγὼ διαπεφῆ ὑμῖν συμβιβάζοντων εἰς τὸ μέσον. Æschylus denique à Plutarcho in *Theseo* laudatus,

——— τοιῶνδέ τις συμβήσεται;
Τίν' ἀντιτάξω τῇδε; τίς φερέσσυρ;

Ἁρμονία δεῖ μία | Sext. Empir. *adversʃ. Music. lib.* 6. *c.* 1. Καθ' ἁρμονίαν διοικεῖσθαι τὸν κόσμον. Vide *ad l.* 7. § 48.

Ὁ κόσμος τοιοῦτον σῶμα συμπληροῦται | Vide *l.* 4. § 40.

Ἐκ πάντων μὲν αἰτίων ἡ εἱμαρμένη | Senec. *de benef. l.* 4. *c.* 7. *Nihil aliud est fatum quàm series implexa causarum.* Vide *lib.* 6. § 37. & *l.* 7. § 8. & *l.* 10. § 4. Tacitus *annal. l.* 6. *Sed mihi hæc & talia audienti, in incerto judicium est, fatóne res mortalium & necessitate immutabili, an forte volvantur. quippe sapientissimos veterum, quique sectam eorum æmulantur, diversos reperies. ac multis insitam opinionem, non initia nostri, non finem, non denique hominem Diis curæ. ideo crebrima & tristia in bonos, læta apud deteriores esse. Contrà alii, fatum quidem congruere rebus putant; sed non è vagis stellis, verùm apud principia, & nexus naturalium causarum. ac tamen electionem vitæ nobis relinquunt, quam ubi elegeris, certum immixtentium ordinem. —— nec plurimis mortaliuм eximi, quin primo cujusque ortu ventura destinentur.* Epicureos & Stoicos delignari apertissimum est.

Τοῦτο ἔφερεν αὐτῷ | Vide *ad l.* 3. § 4. & *l.* 10. § 20. & *l.* 12. § 23.

Ὡς ἐκεῖνα ὁ Ἀσκλήπιος | leg. ὡς ἐκεῖνα, ἃ Ἀσκλήπιος, vel [ἃ] ὁ Ἀσκλ. σωτάπει.

Πολλὰ γὰρ καὶ ἐν ἐκείνοις δεῖ τεραχέα | Plato *Gorgiâ.* Ἆρ' ἐν τῷ ἰατρείῳ ἡδὺ δεῖ, καὶ χαίρουσιν οἱ ἰατρευόμενοι; οὐκ ἐμοίγε δοκεῖ. Ἀλλ' ὠφέλιμόν γε. Firmic. *de errore Gent.* *Morbo pro salute hominis solicita medicina se opponit; asperi cibi, amari potus ingeruntur: & si convaluerit malum, ferrum & ignis adhibetur.* Ità Senec. *Agamemn.* 2. 1.

Et ferrum & ignis sæpe medicinæ loco est.

Naso *remed. l.* 1. *v.* 225.

Dura aliquis præcepta vocet mea: dura fatemur
Esse: sed ut valeas multa dolenda feres.
Sæpe bibi succos, quamvis invitus, amaros
Æger: & oranti mensa negata mihi est.
Ut corpus redimas ferrum patieris & ignem:
Arida nec sitiens ora lavabis aquâ.
Ut valeas animo quicquam tolerare negabis?
At pretium pars hæc corpore majus habet.

Prudent. *de Coron. hymn.* 10.

Horretis omnes hasce carnificis manus?
Num mitiores sunt manus medentium.
Laniena quando sævit Hippocratica?
Vivum secatur viscus, & recens cruor
Scalpella tingit, dum putredo abraditur.
Putate ferrum triste chirurgos meis
Inferre costis, quod secat salubriter.
Non est amarum, quo reformatur salus.
Videntur isti carpere artus tabidos;
Sed dant medelam rebus intus vividis.

Quod Senec. *ad Marc. c.* 22. *Adjice lacerationes medicorum ossa vivis legentium, & totas in viscera manus demittentium, non simplici dolore pudenda curantium.* Tertull. in *Scorpiac. c.* 5. *Est hæc perversitas hominum, salutaria excutere, exitiosa suscipere, periculosa quæque medicamina vitare, mori denique citiùs quàm curari desiderare* (transpono, *peric. quæq; desiderare, med. vit. mori d. c. q. c.* Vel sic etiam; *med. vit. peric. quæque des. mor. den. cit. q. cur.* at Rigalt. *periculosa quærere, medica malè vitare,* &c.) *& est planè quasi sævitia, medicina de scalpello, déque cauterio, de sinapis incendio. non tamen secari, & inuri, & extendi, morderique idcirco malum, quia dolores utiles affert. nec quia tantummodo contristat, recusabitur; sed quia necessariò contristat, adhibebitur. horrorem operis fructus excusat. ululans denique ille, & gemens, & mugiens inter manus medici, postmodum easdem mercede cumulabit, & artifices optimas prædicabit, & sævas jam negabit. Et si martyria desæviunt, sed in salutem; licebit & Deo in vitam æternam per ignes & gladios & acerba quæque curare.* Senec. *de provident. c.* 3. *Illud dico, ista quæ tu vocas aspera, quæ adversa & abominanda, primùm pro ipsis esse quibus accidunt; deinde pro universis, quorum major Diis cura est, quàm singulorum. difficillimum videtur, quod primum dixi, pro ipsis esse quibus eveniunt ista, quæ horremus ac tremimus. pro ipsis est, inquis, in exilium projici, in egestatem deduci, liberos, conjugem efferre, ignominiâ affici, debilitari?*

si miraris, hoc pro aliquo esse, miraberis quosdam & igne curari, nec minùs fame ac siti. Sed si cogitaveris tecum, remedii causâ quibusdam & radi ossa & legi, & extrahi venas, & quædam amputari membra, quæ sine totius pernicie corporis hærere non poterant; hoc quoque patieris probari tibi, quædam incommoda pro his esse, quibus accidunt. tam mehercules, quàm quædam quæ laudantur atque appetuntur contra eos esse, quos delectaverunt; simillima cruditatibus, ebrietatibúsque, & cæteris quæ necant per voluptatem. Idem *de ira lib.* 1. *c.* 1. *Quid ergo? non aliquando castigatio necessaria est? quidni? non enim nocet, sed medetur specie nocendi. quemadmodum quædam hastilia detorta, ut corrigamus, adurimus, & adactis cuneis, non ut frangamus, sed ut explicemus, elidimus: sic ingenia vitio prava, dolore corporis animique corrigimus. Nempe medicus primò in levibus vitiis tentat non multùm ex quotidiana consuetudine inflectere, & cibis, potionibus, exercitationibus ordinem posse re, ac valetudinem tantùm mutatâ vitæ dispositione firmare: proximum est, ut modus proficiat. Si modus & ordo non proficit, subducit aliqua & circumcidit. Si nè adhuc quidem respondet, interdicit cibis, & abstinentiâ corpus exonerat. Si frustra molliora cessèrunt, ferit venam, membrísque, si adhærentia nocent, morbúmque diffundunt, manus affert. nec ulla dura videtur curatio, cujus salutaris effectus est.* Idemque *de benefic. l.* 5. *c.* 20. *Beneficia multa tristem frontem & asperam habent; quemadmodum secare & urere ut sanes.* Simplicius *in Epictet. Cruciatus vehementissimos in morbis, etiam plebeii homines ultro admittunt, cùm se, mercede etiam medicis numeratâ, secandos urendósque præbent. Si corporum medicinam exercentem, eúmque urentem & secantem, atque ipsos carnifices imitantem, non malum sed bonum dicimus, atque adeò gratias agimus, & mercedem numeramus; cur in medicina Dei non acquiescimus?* Clemens *Strom. l.* 1. Θὺ γὰρ ὁ μὲν τὼ τῦ σώματος νόσον ἀπάγων, ἐυρχέτης δόξει ψυχῆς ἢ ἀδημίας ὁ πειρώμενος ἀπαλλάτειν ἃ μᾶλλον ἂν εἴη κηδεμών, ὅσῳπερ ψυχὴ σώματος ἐπιμότερον. ἀλλ' ἕνεκα τῆς μὲν τῦ σώματος ὑγιείας ἕνεκα, καὶ νομὰς καὶ καύσεις, καὶ φαρμακοποσίας ὑφισάμεθα. καὶ ὁ ταῦτα πρασσόμενος σωτὴρ καὶ ἰατρὸς τε κεκλῆται ἐ φθόνῳ τινὶ, ἐδὲ δυσωπεία τῇ πρὸς τὸν πάσχοντα, ὡς δ' ἂν ὁ τῆς τέχνης ὑπαγορεύει λόγος καὶ μέρη τινὰ ἀποτεμνων, ὡς μὴ τὰ ὑγιαίνοντα συναφθείρειεν αὐτῷ. τῆς δ' ψυχῆς ἕνεκα ἐχ ὁμοίως ὑποστησόμεθα; &c. Et Theodoret. *therapeut. l.* 1. Οἱ μὲν τὸ σῶμα ἐκ εὖ διακείμενοι, καὶ τὼ νόσον δυσχεραίνουσι, καὶ τῆς ὑγείας ἐμέρησαν, καὶ τοῖς ἰατροῖς εἴκασιν, ἃ μόνον ἥπια προσφέρουσι φάρμακα, ἀλλὰ κἂν τέμνωσι, κἂν καίωσι, κἂν λιμώττειν κελεύωσι, κἂν πικρῶν πινῶν καὶ ἀηδῶν μεσὰς προσφέρωσι κύλικας· καὶ διὰ τοιαύτης ἀνιαρᾶς ἐπιμελείας τὼ ὑγίειαν ἀπεργάζονται, μιδὲν τοῖς ἔτως ἀκεμένοις ὀφείλοντες.

Dionys. Halicarn. *epist. ad Pomp.* Οἱ ἰατροὶ τέμνουσι καὶ καίουσι τὰ διεφθαρμένα τῦ σώματος, εἰς βάθος τὰ καυτήρια καὶ τὰς τομὰς φέροντες. Idémque Deus, ut Nicephor. Gregor. *histor. Rom. l.* 8. *c.* 18. Ὅταν γὰρ ἐθέλη κολάζειν ὃς ἂν ἐθέλοι, παλαιῶν τε καὶ νέων ἁμαρτημάτων πτέμνω ἔκτισιν, οἷα σοφὸς ἰατρὸς τομὼ καὶ καυτῆρα τοῖς δυσιάτοις ἐπάγει πληγάς. Porphyr. *de abstinent. l.* 1. Εἰ δ' ἔδει καὶ ἀλγηδόνας ὑπομένειν ἕνεκα τῆς ἀληθινῆς σωτηρίας, ἆρ' ἂν ὑπεμείναμεν; ἔ γὰρ δὴ, ὅπε νοσήματος στέρεσθαι δεῖ, πανδαλόντες πανδ' ὑπομένομεν, τεμνόμενοι, φοινισσόμενοι, καιόμενοι, πικρὰ φάρμακα πίνοντες, καθαιρόμενοι διὰ γαστρὸς, δι' ἐμέτων, διὰ ῥινῶν; ἐχὶ δ' τῦ ἐνδὸν χάριν νοσήματος, ὡς ἂν τὸν ὑπὲρ ἀθανασίας ἀγῶνα ἀθλῦντες καὶ θεῦ συγκρίσις, πανδ' ὑπομενῶμεν εὐλόγως, εἰ καὶ μετ' ἀλγηδόνων ποιεῖσθαι τὰς ὑπομονὰς ἐχρῆν; Cydonius *de mort. contemn.* Τί γὰρ κωλύει καὶ τὸν ἰατρὸν τοῖς λόγοις τύτοις χαλίζειν, οἱ τοῖς σώμασιν ἐκ ἄλλως ἐπικεῖσι, ἢ τῦ ἀηδῶν καὶ ἐδέειν καὶ πίνειν καὶ ἀπρεπῶς, καὶ πάντα τρόπον χρῆσθαι τῦ κάμνοντος ἀναγκάζοντες; οἷς τῦ τύτον τὸν τρόπον ἡμᾶς λυπεῖν, καὶ μιδὲς μεγάλης τελῶμεν, καὶ ἐυεργεσίας αὐτοί τε καὶ οἷς ἡμετέρων μέλει, [ὀφειλομεν. Seiler.] Joan. Chrysost. *in Psal.* 148. Τὸν θεὸν ὁμοίως ἀνυμνεῖν χρὴ, καὶ κολάζοντα, καὶ ἀνιέντα κολάσεως. ἀμφότερα γὰρ κηδεμονίας, ἀμφότερα ἀγαθότητός ἐστιν· ὥστε ἔν ἰατρὸν ἐ τρέφοντα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄγχοντα λιμῷ, ἐκ εἰς ἀγρὸν μόνον ἐξάγοντα, ἀλλὰ καὶ ἐν οἴκοις πε καθακλείοντα, ἐκ ἀλείφοντα μόνον, ἀλλὰ καὶ καίοντα καὶ τέμνοντα θαυμάζομεν· εἰ γὰρ καὶ ἐναντία τὰ γινόμενα, ἀλλὰ σοφὸς ἐν ὁρᾷ τέλος· ὕτω καὶ τὸν θεὸν ὑπὲρ ἁπάντων ἀνυμνεῖν χρή. καὶ πολλῷ πλέον, ὅσῳ ὁ μὲν θεὸς, ὁ δ' ἄνθρωπος· καὶ ὅτι τὰ μὲν τύτων πολλάκις καὶ εἰς τἐναντίον ἐξέβη, τὰ δ' τῦ θεῦ μὴ σφαλερύσης γίνεται σοφίας καὶ κηδεμονίας. Basil. Cæsar. *orat.* 8. Ὡς ἐυδοκίμης ὁ ἰατρὸς, κἂν πόνος κἂν ἀλγηδόνας ἐμποιῇ τῷ σώματι τῇ νόσῳ δὲ μάχεται, ἐχὶ τῷ κάμνοντι· ὕτως ἀγαθὸς ὁ θεὸς, ὁ τὼ σωτηρίαν τῷ παντὶ διὰ τῆς μεικτῶν κολάσεων διοικήμενος· καὶ δὲ ὃν ἀποκτείνει, ζωοποιεῖ καὶ δι' ὧν παιδεύει, ἰᾶται. καὶ παιδεύει μὲν σαρξ, ἵνα ἰαθῇ ψυχή. θανατῦται δ' ἁμαρτία, ἵνα ζήσῃ δικαιοσύνη. σὺ δ' τῷ ἰατρῷ μὲν ἁδὲν ἐγκαλεῖς, τὰ μὲν τέμνοντι, τὰ δὲ καίοντι, τὰ δ' παντελῶς ἐξαιρῦντι τῦ σώματος. ἀλλὰ καὶ χρήματά πε ἀποτελεῖς, καὶ σωτῆρα σφαγορεῖς, ὅτι ἐν ὀλίγῳ μέρει τὼ νόσον ἴσησι, πολὺ εἰς ὅλον τὸ σῶμα τὸ πάθος διαχυθῆναι. ὅταν δ' ἴδῃς πόλιν ὁπωσδασισθεῖσαν τοῖς ἐνοικῦσιν, ἢ πλοῖον αὐτανδρον καὶ θαλάσσης θαλυδεν, καὶ τῦ ἀληθινῦ ἰατρῦ καὶ σωτῆρος γλῶσσαν κινεῖν βλάσφημον ἐκ ὀκνεῖς.

Τῆς ὑγιείας] Aug. *epist.* 48. *Dilectione, non odio flagellat nos Deus; non studio nocendi, sed desiderio sanandi.* Διὰ τὸ συμφέρον, εἰς τὸ μεταθε-

θεῖν

ζῆν τῆς ἁγιότητος αὐτῷ, Apoſt. *ad Heb. c.* 12. *v.* 10. ἵνα ζήσωμεν, *v.* 9. & *v.* 11. Πᾶσα δὲ παιδεία πρὸς μὲν τὸ παρὸν οὐ δοκεῖ χαρᾶς εἶναι, ἀλλὰ λύπης· ὕστερον δὲ καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι' αὐτῆς γεγυμνασμένοις ἀποδίδωσι δικαιοσύνης.

Ἐπὶ τούτῳ τῷ κόσμῳ ὑγίειαν | Ideo ſubeunda vult æquo animo iſta omnia, quia ad univerſi bonum faciant. Ità Senec. *ep.* 74. *Nihil indignetur ſibi accidere; ſciátque illa ipſa quibus lædi videtur, ad conſervationem univerſi pertinere, & ex his eſſe quæ curſum mundi officiúmque conſummant.* Heraclit. *epiſt.* 2. *ad Amphidam.* Οὐκ ἴσασιν, ὅτι θεὸς ἐν κόσμῳ μεγάλα σώματα ἰατρεύει, ἐπανισῶν αὐτῷ τὸ ἄμετρον· τὰ θρυπτόμενα ἐνοποιεῖ· τὰ ὀλισθήσαντα ὑποφθὰς πίζει· συνάγει τὰ σκιδνάμενα· φαιδρύνει τὰ ἀφεπῆ· κρίνει τὰ ληφθέντα· διώκει τὰ φεύγοντα· φωτὶ μὲν ἀναλάμπει τὸ ζοφερόν, πεφατοῖ δὲ τὸ ἄπειρον· καὶ μορφοῖ μὲν ἐπιβάλλει τοῖς ἀμόρφοις, ὄψεως δὲ ἀναπίμπλησι τὰ ἀναίσθητα. διὰ πάσης γὰρ ἔρχεται τῆς ὑσίας, πλήττων, ἁρμοζόμενος, διαλύων, πηγνύς, χέων. τὸ μὲν ξηρὸν εἰς ὑγρὸν τήκει, καὶ εἰς λύσιν αὐτὸ καθίστησι· καὶ λιβάδας μὲν ἐκθυμιᾷ, παχύνει δὲ χαλαθέντα τὸν ἀέρα· καὶ συνεχῶς τὰ μὲν ἄνωθεν διώκει, τὰ δὲ κάτωθεν ἱδρύει. ταῦτα κόσμου καὶ κόσμε διακοσμεία. Et Maxim. Tyr. *diſſert.* 25. Ἃ δὲ ἡμεῖς καλοῦμεν κακὰ καὶ φθορεῖς, καὶ ἐφ' οἷς ὀδυρόμεθα, ταῦτα ὁ τεχνίτης καλεῖ σωτηρίαν τοῦ ὅλου· μέλει γὰρ αὐτῷ τοῦ ὅλου τὸ δὲ μέρος ἀνάγκη κακοῦσθαι ὑπὲρ τοῦ ὅλου. Vide *ad l.* 4. § 40. In eandem ſententiam Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 12. Σκέλος ἓν μοι ῥεῦμα πεπρωμένον; Ἀνδράποδον· εἶτα δὲ ἓν σκελύδριον τῷ κόσμῳ ἐγκαλεῖς; οὐκ ἀποδώσεις αὐτὸ τοῖς ὅλοις; ἐ χαίρων ἀφαχωρήσεις τῷ δεδωκότι; οὐκ οἶδα, ἡλίκον μέρος πρὸς τὰ ὅλα; τὰ δὲ μέρη τοῖς ὅλοις εὔκλεια ἔχει καλῶς. Idem *l.* 4. *c.* 7. Qui & *l.* 2. *c.* 5. Πῶς λέγεται τὸ ἀπόλυτος πνα κατὰ φύσιν, καὶ παρὰ φύσιν; ὥσπερ ἂν εἰ ἀπόλυτοι ἦμεν. τὸ γὰρ ποδὶ κατὰ φύσιν ἐστὶν ἐρᾶν τὸ καθαρᾶν εἶναι. ἀλλ' ἐν αὐτὸν ὡς πόδα λάβῃς, καὶ ὡς μὴ ἀπόλυτον, καθήξει αὐτὸν καὶ εἰς πλοῦν ἐμβαίνειν, καὶ ἀκάνθας πατῆσαι, καὶ ἔσται ὅτε ἀποκοπῆναι ὑπὲρ τοῦ ὅλου. τοιοῦτόν τι καὶ ἐφ' ἡμῖν ὑπολαβεῖν δεῖ. τί οὖν; ἀνθρωπε. εἰ μὲν ὡς ἀπόλυτον σκοπεῖς, κατὰ φύσιν δοκεῖ ζῆσαι μέχρι γήρως, πλουτεῖν, ὑγιαίνειν· εἰ δ' ὡς ἄνθρωπον σκοπεῖς, καὶ μέρος ὅλου τινός, δι' ἐκεῖνο τὸ ὅλον νῦν μέν σοι νοσῆσαι καθήκει, νῦν δὲ πλεῦσαι, καὶ κινδυνεῦσαι, νῦν δ' ἀπορηθῆναι, πρὸ ὥρας δ' ἔστιν ὅτε ἀποθανεῖν. Vide ſuperiùs paulò Baſil. Cæſar. & Senec. *de provident. c.* 3. ſed & eundem, ſi lubet & otium eſt, operis *ejuſdem c.* 5. argumentum iſtud pertractantem. De corporis membris itidem Theodoret. *therapeut. l.* 1. Πᾶσαν μηχανὴν, inquit, ἐπινοοῦσιν οἱ ἰατροὶ, ὅπως τὸ πάθος ἐξελάσωσι, καὶ τινὰ πρότερον τῶν μελῶν ἁρμονίαν ἀποδῦναι τῷ ὅλῳ.

Τὴν τοῦ Διὸς εὐνοίαν καὶ εὐπροαιρεσίαν | Hoc inter Stoicorum non παρόδοξα tantùm, ſed θρύλλητα etiam meritò reputes, quòd malis hiſce etiam numinis divini felicitatem provehi ſomniabant. quanquam & ad gloriam divinam illuſtrandam conducere iſta, nec nos inficiamur. eôque argumento ad mala fortiter, æquanimiter, alacriter toleranda, Dei ſervos invitant, inſtigant Apoſtoli, Joannes *Evang. c.* 21. *v.* 19. Paulus *ad Philip. c.* 1. *v.* 20. Petrus *epiſt.* 1. *c.* 4. *v.* 14. Verùm mundum illi pro Deo habebant; quem & iſtîc deſignari ſequentia docent. Vide *ad l.* 4. § 23.

Στέργειν χρὴ τὸ συμβαῖνον | ſuprà, ἀποδέχε πᾶν τὸ γινόμενον. lic *l.* 6. [illegible]44. ἀποδέχεσθαι καὶ στέργειν ὀφείλω. plus eſt τὸ στέργειν quàm τὸ ἀποδέχεσθαι. uti eò loci oſtendimus. Vide & *l.* 6. § 49. Ariſtot. *ethic. Eudem. l.* 7. *c.* 10. Ὥστε δεῖ στέργειν αὐτὸν τοῦ τύχου.

Συνκλωθόμενον | Vide *ſuprà ad l.* 2. § 3. & *l.* 4. § 26.

Τῆς συμπνοίας | Ità *l.* 2. § 3. σώζεσθαι δὲ κόσμον οἱ μεταβολαί.

Ἐὰν καὶ ὀπὴν διακόψῃς | Lucan. *l.* 6.

——*à prima deſcendit origine mundi*
Cauſarum ſeries: atque omnia fata laborant,
Si quidquam mutâſſe velis.——

Τῆς συναφείας καὶ συνεχείας | Vide *l.* 4. § 40. Manil. *Aſtron. l.* 2. de mundo:

Machina cognatis membris contexta ——

Διακόπτεις | Vide *ad l.* 4. § 29.

§ 9. Μὴ σκυθρώπαζε | *faſtidire.* Xyl. *ægrè ferre.* Caſ. propriè, *nauſeare.* quanquam Phrynich. in *vocab. Attic.* τὸ σκυθρώπαζε notat, ὡς τὸ ὄντι ναυτίας ἄξιον τύγχανα. σκυθρὸς, ἀηδὴς, Heſych. ἀνόρεκτος, Suid. Plutarch. ab eodem laudatus, *lib. de utilit. ex inimic. cap.* οἱ σκυθροὶ καὶ νοσώδεις, ἄρτον καὶ ὕδωρ προσφερόμενοι ναυτιῶσιν. Vide *ad l.* 10. § 34.

Εἰ μὴ καταπυκνοῖ | quod *l.* 9. § 29. ἀρκοῦ, εἰ καὶ τὸ βραχύτατον προῇσι. *Nè animum abjicias, ſi non confertim ſive jugiter tibi omnia ex voto & propoſito ſuccedant, ſed mediocribus etiam progreſſibus & interruptis etiam aliquoties contentus eſto.* Siquidem, ut Cicero *de orat. perfect. Prima ſequentem, honeſtum eſt in ſecundis tertiiſque conſiſtere.*

Non poſſis oculo, quantum contendere Lynceus;
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
Nec, quia deſperes invicti membra Glyconis,
Nodoſâ corpus nolis prohibere chiragrâ.
Eſt quoddam prodire tenus, ſi non datur ultra.

Flaccus *Epiſt. l.* 1. *ep.* 1. Quin & de ſe Sen. *de vit. beat. c.* 17. *Exigo à me, non ut optimis par ſim, ſed ut malis melior. hoc mihi ſatis eſt, quotidie aliquid ex vitiis meis demere, & errores meos objurgare. non perveni ad ſanitatem, nè perveniam quidem. delinimenta magis quàm remedia podagræ meæ compono; contentus, ſi rariùs accedit, & ſi minùs vehementer torquet.* Quin &, ut Plutarch. *de profect.* Heſiodi illud,

Εἰ γάρ κεν ἢ σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ καταθεῖσ;
Καὶ δαίμα τὸν ἔρδοις, τάχα κεν μέγα ἢ τὸ γένοιτο.
Si quamvis modicum modico superaddere pergas,
Idq; iterum atq; iterum, magnus consurget acervus.

ὁ περὶς ἀρχυρίου μόνον αὔξησιν εἴρηται καλῶς, ἀλλ' εἰς ἅπασα ποιεῖ, μάλισα δ' εἰς ἀρετῆς ἐπίδοσιν, πολὺ ἢ τελέσιεργον ἔθος τὸ λόγε περιλαμβάνοντος.

Ἀλλ' ὁμιλητέα] quomodo Chrysippus ἐν τοῖς περὶ ἀνομολογίας, à Plutarcho *de virt. mor.* laudatus: Τὰ ὀπτανόμενα παῖδι ὁμιλεῖ τοῦ λογισμοῦ εἰς τὰς ἐναντίας προαιρέσεις βιαίως περισπῶντα.

Πάλιν ἐπανιέναι] Vide § 25. Habes autem Epicteti pulcherrimam de argumento isto dissertationem apud Arrian. *l.* 1. *c.* 25. qui & summatim *l.* 4. *c.* 9. Πρῶτον μὲν κατάγνωθι τὴν ὀχλικῶν. εἶτα κατάγνως μὴ ἀπογνῷς σεαυτῶ, μηδὲ παίδης τὸ τῶν ἀγελαίων ἀνθρώπων, οἱ ἅπαξ ἐνδόντες, εἰς ἅπαν ἐπίδωκαν ἑαυτούς· ἀλλὰ μάθε τὸ τῶν παιδοτριβῶν· πέπωκε τὸ παιδίον· ἀναστὰς, φησι, πάλιν πάλαιε, μέχρις ἂν ἰσοστοιηθῇς. τοιοῦτόν τι ἢ σὺ πάθε. Hebræi doctores in codice *Sanhedrin*. *Qui discit legem, nec redit ad eam, similis est homini, qui serit, sed non metit.* Vide *l.* 6. § 10.

Ἀσμενίζειν εἰς τὰ πλείω] *æquo animo pleraque humana ferre.* Xyl. at Cas. de actibus sive affectibus propriis interpretatur, quibus, pro humana infirmitate, crebrò sit expositus. neutrum placet. ἀσμενίζειν εἰς τὰ πλείω ἀνθρωπικώτερα, *est pluribus humaniter actis acquiescere, contentum esse.* quod de aliis censendis Flaccus *l.* 1. *Sat.* 3.

Æquus compensat vitiis bona; pluribus hisce,
Si modò plura illis bona sunt, inclinet. ——

quod Liban. *orat.* 4. δὸς τῷ πλείονι πλὼ ῥοπλὼ, ἀσμενίζειν, *contentum esse, libenter acquiescere.* Æschin. *ep.* 5. Ἀλλὰ ἢ σφόδρα ἀσμενίζω τῇ συμφορᾷ· ἢ ἐρχῇ μοι δικεῖ τὸ βίε ἡ ἀπαλλαγὴ τῆς αὐτόθι πολιτείας. quod & mox interpretatus ipse, ὑπεραγαπῶ, inquit, τὰ παρόντα. Marcus itidem *l.* 7. § 27. μὴ δὲ τὸ ἅπαξ ἀσμενίζειν αὐτοῖς· *nè dum istis libenter acquiescis.* indè ἀσμενιστὸν ἢ φιλητὸν, Clemen. Alex. *pædag. l.* 1. *c.* 3. & ἀσμενιστέον, *acquiescendum.* Hippocrati. Marcus ipse *l.* 12. § 14. ἀσμενίζε, gratum habe, contentus esto. & *l.* 7. § 27. διὰ τὸ ἅπαξ ἀσμενίζειν αὐτοῖς.

Ὡς περὶς παιδαγωγὸν] i. e. ægrè & gravatim: quomodo ad pædagogum scholamve pueri commeant, qui ludum talarium literario præoptant. Vide *l.* 10. § 35. De Clearcho Xenophon *expedit. l.* 2. Τὸ ἐπήχθετο ἢκ ἔχον, ἀλλ' ἀεὶ χαλεπὸς ἢ ὠμὸς ἦν. ὥστε διέκειντο περὶς αὐτὸν οἱ στρατῶται, ὥσπερ παῖδες περὶς διδάσκαλον· ἢ δὲ φιλία μὲν ἢ εὐνοία ἀπεμόα ἐλίγον ἦν, &c. Ambros. *hexam. l.* 6. *c.* 6. *Ita sunt hæc ut pædagogi parvulis, amari videntur, acerbi & molesti, formidabiles verbere, libertatem lasciviendi negant, necessitatem, disciplina exigunæ, pueriles animos, nè luxu diffluant, terrore constringunt.* Persius de se *Satyr.* 3. *v.* 43.

Sæpe oculos, memini, tangebam parvus olivo,
Grandia si nollem morituri verba Catonis
Reddere, non sano multùm laudanda magistro,
Quæ pater adductis sudans audiret amicis.
Jure: etenim id summum, quid dexter senio ferret
Scire, erat in voto; damnosa canicula quantùm
Raderet; angustæ collo non fallier orcæ;
Nè quis callidior buxum torquere flagello.

Vide Persii *glossas*; & Turneb. *adversar. l.* 23. *c.* 22. Alioqui tanquam ad pædagogum, ad philosophiæ præceptorem accedere oportet, ut discamus, non ut oblectemur: μειρακύλοις, ὡς ἢκ εἰς διατεῦν, ἀδὲ ᾠδεῖον, ἀλλ' εἰς σχολὼ ἢ διδασκαλεῖον ἀφικται. Plut. *de profect.* contrà quàm illi, quos, ut Seneca *ep.* 108. *Inquilinos philosophorum, non discipulos dixeris. qui veniunt ut audiant, non ut discant; sicut in theatrum voluptatis causâ ad delectandas aures, oratione, vel voce, vel fabulis ducimur. —qui cum pugillaribus veniunt, non ut res excipiant, sed verba: quæ tam sine profectu alieno discant, quàm sine suo audiant. — quibus philosophi schola diversorium est otii. nec id agunt, ut aliqua illic vitia deponant, ut aliquam vitæ legem accipiant, ad quam suos mores exigant; sed ut oblectamento aurium perfruantur.* Ità *assuescit animus delectare se potius quàm sanare: & philosophiam oblectamentum facere, cùm remedium sit.* Idem. *ep.* 117.

Ἀλλ' ὡς ὀφθαλμιῶντες] Vult nos ad philosophiam recurrere, tanquam laborantes ad medicinam, quæ dolorem mitiget, morbum amoveat. Nam quod Xylander annotat de præceptis salutaribus in promptu habendis, quod suprà *l.* 3. § 13. monuerat, est hîc planè ἀπερισκόπησον. Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 23. Ἰατρεῖόν ἐστι τὸ φιλοσόφε σχολεῖον. ἃ δεῖ ἡδέως ἐξελθεῖν, ἀλλ' ἀλγήσαντας. ἔρχεδε γὰρ, ἃ ὑγιεῖς, ἀλλ' ὁ μὲν ὦμον ἐκβεβληκὼς, ὁ δ' ἀπόστημα ἔχων, ἃ ὃ κεφαλὴν ἐγὼ· εἶτ' ἐγὼ καθίσας ὑμῖν λέγω νουθετήματα ἢ ἐπιφωνήματα, ἵν' ὑμεῖς ἐπαινέσαντές με ἐξέλθητε, ὁ μὲν τὸν ὦμον ἐπιθέρων οἷον εἰσιόντα, ὁ δ' τὴν κεφαλὴν ὡσαύτως ἔχουσαν, ὁ δ' τὸ ἀπόστημα. & *ibid.* aliis insuper adjectis imaginibus. Φιλόσοφος δ' ἐπ' ἀνθρώπασιν παρακαλεῖ; ἢχὶ ὡς ὁ Ἥλιος ἄγει αὐτὸς ἐφ' ἑαυτὸν, ἢ τροφὴ, ὅτῳ δ' ἢ ὅτου ἄγει τοῦ ὠφελησομένους; ποῖος ἰατρὸς παρακαλεῖ, ἵνα τις ἐνδὸ αὐτῷ θεραπευθῇ; καί τοι νυνὶ ἀκούω, ὅτι ἢ οἱ ἰατροὶ καθέζονται ἐν Ῥώμῃ· πλὼ ἐπὶ ἐμοῦ παρεκαλοῦντο. De philosophia Marcus, de philosopho Epictetus.

* *Ità interpungo, quæ perperam continuant codices Vulgati.*

Τὸ σπογγάριον] *penicillum.* De spongiis Plin. *nat. histor. l.* 31. *c.* 11. *Mollissimum genus earum penicilli, oculorum tumores levant ex musso impositi. iidem abstergendæ lippitudini utilissimi: eósque tenuissimos & mollissimos esse oportet. impenuntur spongiæ*

giæ ipſæ epiphoris ex poſca. Nec mutandus iſte Plinii locus, quod quidam volunt, ut legatur, *genus earum è quibus penitilli.* nam præterquam quod Pliniana Syntaxis id non patitur, lectionem receptam ex Celſo firmamus, qui *penicillum* docet *ſpongiolam* ejuſmodi dici, & huic uſui adhiberi. *de re medic. l. 6. c. 6. § 1. Neque ab ratione abhorret etiam penicillo potiſſimùm uti expreſſo; ſi levior impetus eſt, ex aquâ; ſi major, ex poſca.*

Καὶ τὸ ᾠὸν | Plin. *l. 29. c. 3. Ova per ſe infuſo candido oculis epiphoras cohibent, urentéſque refrigerant. quidam pro aqua miſcent collyriis. inſantibus contra lippitudines vix aliud remedium eſt.* Sed de multiplici ad oculos ovi uſu conſulatur Celſus, *l. 6. c. 6.*

Κατάπλασμα | Φάρμακα τὰ μὲν πιτὰ, τὰ δὲ χειτὰ, τὰ δὲ ὀπίπαστα. Euſtath. *ad Il. Δ.* Verùm quartum genus quod is omiſit, adjecit Scholiaſtes *ad Ariſtoph. Plut.* τὰ μὲν πιτὰ, τὰ δὲ χειτὰ, τὰ δὲ παστὰ, τὰ δὲ πλαστά. πιτὰ ſunt, *quæ potantur*; χειτὰ *quæ inunguntur*; παστὰ ſive ὀπίπαστα, *quæ inſperguntur*; πλαστὰ ſive καταπλάστα, *quæ illinuntur*, unguentis craſſiora: unde & καταπλάσματα nuncupata ſunt.

Καταιόνησιν | *perfuſionem.* cujus in re medica uſus frequens & multiplex. Euſtath. *ad Odyſ. Δ.* ex Athenæi *dipnoſ. l.* 1. Λύει δὲ κάματον καὶ ἡ καταιόνησις ἡ ἐπὶ κεφαλῆς. Theodoret. *therapeut. l.* 1. de medicis inſanos curantibus. καὶ δεσμὰ φερουσφέρουσι, καὶ καταιονῶσι βίᾳ τὰς κεφαλάς. Et mox: Καὶ μὴν, φησὶ, ὡς ἀῤῥωστοῦντας καταιονήσομεν, καὶ τὰ σωτήρια καὶ παιώνια φερουσενέγκωμεν φάρμακα. Et *l.* 4. Οὐκ ἀπαυδῶμεν, ἀλλὰ τῇ ἀπορρίᾳ τὸ λόγου καταιονῶμεν τῆς ἀπιστίας τὸ πάθος. Et *l.* 6. Καί τοι καὶ τοὺς ἰατροὺς ἐκείνους θαυμάζετε, οἳ ἐκ ἄλλοις φερουσφέρειν τινὶ θεραπείαν κελεύουσιν ἀλλ' αὐτοὶ τῆς ἀμπελώνης γυμνάμενοι, καὶ τὸν χαμαιπίτυον διαθησάμενοι, τὸν σίδηρον μεταχειρίζονται, καὶ τινὶ τυμβῳ ἐπιφέρουσι, καὶ συσσωμίας ἀνέχονται, καὶ τῶ ἰχῶρος δέχονται τὰς ῥαγάδας, καὶ καταιονῶσι τῇ ἀπορρίᾳ, καὶ φάρμακα ἐπιπάσσουσιν, &c. Dio Pruſ. *orat.* 17. Τὰ γοῦν φλεγμαίνοντα μὴ σωμάτων, ἐκ ἐυθὺς ἐνέδωκε φερουσφέρειν τινὶ θεραπείᾳ καταιόνησιν, ἀλλ' ἂν σωεχῶς ποιῇ τις, ἐμαλάχθη καὶ ῥᾷον ἔχειν· ἐκεῖν ὁμοίως καὶ τινὶ ἐν τῇ ψυχῇ μὴ πολλῶν φλεγμονὴν, ἀγαπητὸν, εἴ τις δύναιτο θεραύειν, διηνεκῶς τῷ λόγῳ χρώμενος. qui locus, quum noſtrum cum primis illuſtret, à Naogeorgo tamen ità eſt verſus, ut id minùs compareat, quum ἀγαπητὸν reddit, *rem gratam fecerit*, pro eo quod debuit, *ſuffecerit, ſufficiens fuerit, ſat habuerit, ſi crebris allocutionibus aliquid profecerit*, quomodò Marcus iſtîc, *nè ægrè ferat, ſi non confertim omnia ex voto proceſſerint*; & *lib.* 9. § 25. ἀρκῶ, *contentus eſto, ſi vel paululùm res proceſſerit.* Ità τὸ ἀγαπητὸν ſumitur in illo Epicuri dicto, apud Laërt. *l.* 10. Ζωσεὶν δ' (φασὶν) ἤρεσε μὴ ἐλλιπεῖν. ἀγαπητὸν δ', εἰ μὴ βλάψειεν. *Coitus, aiunt, nunquam prodeſt: ſat fuerit, ſi non obſit.* at bonus interpres Camaldunenſis, quod eſt illi ſolenne nimis, cum antegreſſis committens iſta ſic vertit, *neque item oratoriæ daturum operam, dicens illam nihil quidem unquam profuiſſe, plurimùm verò etiam obfuiſſe.* Sed nec tempero mihi, extra oleas jam evagatus, quin & his proxima illa in verſione Ambroſiana attingam; *Probos quoque amaturum ſapientem negat; neque ſepulturæ curam habiturum: neque à Deo amorem immitti Diogenes refert.* an Epicurum putamus tam exiſtimationis ſuæ prodigum fuiſſe, ut negaret *ſapientis eſſe probum quemquam diligere?* tum quorſum hîc *Diogenis* ſcita? Verùm interpunctio vitioſa forſan interpreti impoſuit. Laërtii dictio, voculas primores reſtituente Cl. Caſaubono, ſic ſe habet. τούς τε οἰκέτας κολάσειν· (quod vulgò ἔτε κολ. οἰκ. legitur) ἐλεῆσαι (σειν, malim) μόνοι, καὶ συγγνώμην τινὶ ἔξειν καὶ ἀπροσδοκήτων· ἐρασθήσεσθαι τὸν σοφὸν ὑπὸ δοκεῖ αὐτοῖς· οὐδὲ ταφῆς φροντιεῖν· οὐδὲ διόπεμπτον εἶναι τὸν ἔρωτα, ὡς Διογένης ἐν τῷ ιϛ φησίν. *Servos ſupplicio quidem affecturum: miſerturum tamen, veniam ipſorum quibuſdam habiturum, qui probi fuerint. amaturum ſapientem non exiſtimant: nec ſepulturæ rationem habiturum: nec amorem à Deo immitti: utì Diogenes* (qui Epicuri dogmata collegit) *l.* 12. *refert.* Cæterùm & iſta aut loco mota & tranſpoſita liquet, aut certè nullo planè ordine habito, per Satyram tumultuariè Laërtius Epicuri ſui placita congeſſit. quis enim non videt illa, ἐρασθήσεσθαι τὸν σοφὸν ὑπὸ δοκεῖ αὐτοῖς· & οὐδὲ διόπεμπτον εἶναι τὸν ἔρωτα· quibꝰ de ſepultura illud nullâ planè ratione interjectum eſt, eodem prorſus pertinere?

Οὐδὲν ἐπιδείξει τὸ πειθαρχεῖν τῷ λόγῳ | locus, ut mihi videtur, mendi manifeſtus: emendatio haud perinde proclivis. leg. forſan, οὐδὲν ἔτι δεήσει [εἰς] τὸ π. *nihil amplius opus erit, quod inducat te ad obſequendum rationi.* vel etiam, οὐδὲν ἐπιζητήσεις [ἢ] τὸ πειθ. *nihil amplius*, vel, *nihil aliud, deſiderabis, niſi ut rationi obſequaris*, ἢ, pro εἰ μὴ, *niſi*, ut Joan. *c.* 13. *v.* 10. quod & Euſtath. obſervat. in Νίκιαν. Sic *l.* 10. § 33. μηκέτι μηδὲν ἐπιζήτει. Nec abſcedit multùm D. Salmaſ. qui legendum cenſet, vel οὐδὲν ἐπιδεήσει σε πειθαρχεῖν τῷ λόγῳ. vel οὐδὲν ἐπιδεήσῃ τῷ π. τ. λ. *non opus habebis, non indigebis rationi parere.* At D. Boot. ἐπιδείξεις mavult. Sen. *epiſt.* 103. *Ipſam philoſophiam non debebis jactare*: & mox; *Licet ſapere ſine pompa.* atque eò etiam Caſ. abit.

Ἀλλὰ φερουναπαύσῃ αὐτῷ | Ità *lib.* 6. § 12. καὶ φερουναπαύσῃ ταύτῃ. de philoſophia itidem. Sed & de arte *lib.* 4. § 34.

Μόνα θέλει, ἃ ἡ φύσις σε θέλει | Hoc eſt quod Juvenal. *Sat.* 14. *v.* 322.

Nunquam aliud natura, aliud ſapientia dicit.

Veriſſimè, ſi conditam, non corruptam intelligas.

Vide *infr.* § 29. & *lib.* 1. § 9. & *lib.* 11. § 20.

Σὺ δ' ἄλλο ἤθελες ἢ κατὰ φύσιν | *Tu autem aliud quippiam volebas.* Xyl. *quàm illud* scil. *quod est secundùm naturam.* M. Caſ. erotematicè effert. *Tu aliud vis quàm quod est secundùm naturam?* forsan leg. ἄλλο ἤθελες ἢ κ. φ. quanquam & receptam lectionem retineri posse censet Salmaſ. *at tu aliud volebas, quod secundùm naturam non est.* Vide *l.* 8. § 10.

Τί γὰρ τούτων θρασυνέστερον | Senec. *de ira l.* 2. *c.* 13. *Non, ut quibusdam dictum est, arduum in virtutes & asperum iter est. plano adeuntur. Non vanæ vobis autor rei venio. facilis est ad beatam vitam via. multò difficilius est facere ista, quæ facitis. quid enim quiete otioſius? quid irâ laborioſius? quid clementiâ remiſſius? quid crudelitate negotioſius? vacat pudicitia: libido occupatiſſima est. omnium denique virtutum tutela facilior est; vitia magno coluntur.* Idem hoc argumentum, ὅτι δυσκολώτερον μὲν τῆς ἀρετῆς ἡ κακία· κρούτερον δ' οὐδὲν ἧττον τῆς κακίας ἡ ἀρετή· inculcat pluribus in locis, plurimísque docet argumentis, Joan. Chryſoſt. *in Matth. cap.* 11. *v.* 28, 30. *orat.* 38. *ibid. orat.* 56. *in Coloſſ. orat.* 8. *in Philipp. orat.* 14. *in Pſal.* 124. alibi.

Ἡ γὰρ ἡδονὴ οὐχὶ διὰ τοῦ σφάλλει; | leg. cum Xyl. διὰ τοῦτο σφ. quia θρασυνέστερόν τι blandius quiddam esse videtur, cùm nihil minùs existat. Senec. *epist.* 8. *Et fera, & piscis spe aliquâ oblectante decipitur.* Indè Platonis dictum, *Escam malorum esse voluptatem, quâ capiantur homines, ut hamo pisces.* Cicer. *de Senect.* Sed & Plaut. *Mercat.* 5. 3. tanquam sapientum dictum, hoc idem sic extulit.

Voluptas est malorum esca; quòd eâ non minùs homines,
Quàm hamo capiantur pisces.—— (*nes,*

qui tamen versus, cum aliis eisdem adjunctis, in editionibus quibusdam neutiquam comparent.

Τὸ ἀπλανὲς | quod alibi τὸ ἀδιάπλωτον· aliud est enim τὸ ἀπερίπλωτον. *l.* 7. § 4. Vide *ad l.* 3. § 9.

Καὶ εὕρεσιν | Vide *l.* 2. § 5. & *lib.* 4. § 3. & *infr.* § 34. & *l.* 10. § 6.

§ 10. Παντάπασιν ἀκαταλήπτα | *imperceptibilia,* sive *imprehensibilia.* Gellius *l.* 11. *c.* 5. & *l.* 14. *c.* 1. Laërtius *lib.* 9. Pyrrhonem ait primùm induxisse τὸ τῆς ἀκαταληψίας καὶ ἐποχῆς εἶδος. Eum paribus ferè passibus secutus est Arcesilaus. Siquidem & ipse asseruit, περὶ πάντων ἐπέχειν δεῖν· εἶναι γὰρ πάντα ἀκατάληπτα. Euseb. *præpar. l.* 14. *c.* 3. de quo videndus *ibid. c.* 4. & 5. Numenius Pythag. *l.* 1. *de Academic. à Plat. dissens.* Verùm is τὰ περὶ τῆς ἐποχῆς καὶ τῆς ἀκαταληψίας δόγματα, Socrati, Platoni, Parmenidæ & Heraclito accepta ferebat: ut Plut. *adv. Colot. c.* 8. Et sanè celebre est Socratis illud, τοῦτο μόνον οἶδέναι, ὅτι οὐδὲν οἶδα. *nihil scire se nisi hoc unum, quòd nihil sciret.* Laërt. *l.* 2. Plut. *adv. Colot. c.* 5. & Lactant. *institut. l.* 3. *c.* 27. qui & *ibidem* adjicit; *Hinc Academiæ disciplina manavit; si tamen disciplina dici potest, in qua ignoratio & discitur & docetur.* Et *c.* 4. *Socrates eúmque secuti Academici scientiam sustulerunt, novámque non philosophandi constituerunt philosophiam.* Itaque Aristocles *de philos. l.* 8. apud Euseb. *præpar. l.* 14. *c.* 17. Ἐγὼ μὲν οὐδὲ φιλοσοφίαν οἴομαι δεῖν ὀνομάζειν αὐτὸ, ἀναιρούσαν γε δὴ τὰς τῆς φιλοσοφεῖν ἀρχάς. quanquam restrictiùs paulò de se Socrates ipse apud Platon. in *Apolog.* & Lucian. *de sect.* ἃ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἴομαι εἰδέναι· *quæ non novi, nec nôsse opinor me.* At de Heraclito disertè Stob. *tom.* 2. *tit.* 21. ὅτι ἥδει ἑαυτὸν μηδὲν εἰδότα. *ideo juvenis cùm esset sapientiorem reliquis habitum esse, quòd se nihil scire, scire se profiteretur.* Cæterùm idem, ut Laërt. *l.* 9. νέῳ ὢν ἔφασκε μηδὲν εἰδέναι· τέλειον μέντοι γνώμονα ἐγνωκέναι. *juvenis cum esset, nihil scire se; vir factus, nihil non nôsse dicebat.* De se Isidorus Pelus. *lib.* 3. *epist.* 241. Ἐγὼ γὰρ οἶδα σαφῶς, ὅτι οὐδὲν οἶδα. *Ego pro certo hoc novi, nihil me nôsse.* Nec abscedit multùm Apostolus, ubi dicit, *ad Corinth. epist.* 1. *c.* 8. *v.* 2. Εἴ δέ τις δοκεῖ εἰδέναι τι, οὐδέπω οὐδὲν ἔγνωκε, καθὼς δεῖ γνῶναι. *Si quis opinatur nôsse se quicquam, nondùm is quicquam, prout nôsse debet, novit.* Anaxarchus verò istis longiùs progressus, μηδὲ αὐτὸ τοῦτο εἰδέναι, ὅτι οὐδὲν οἶδε. *nec hoc quidem scire aiebat se, quòd nihil sciret.* De Homero Senec. *epist.* 88. *Modò Stoicum illum faciunt virtutem solam probantem, & voluptates refugientem; ——modò Epicureum, laudantem statum quietæ civitatis, & interconvivia cantúsque vitam exigentis; modò Peripateticum, bonorum tria genera inducentem; modò Academicum, incerta omnia dicentem.* At certè Pyrrhonii, sive Sceptici, Academiæ novæ fundatores aut fautores, Homerum ipsum, nec Homerum solùm, sed Hesiodum, Archilochum, Euripidem, & antiquissimos fere quosq; vel poeseos, vel sapientiæ nomine celebratos, in patres suas attrahere satagebant: ut docet Laërt. in *Pyrrh.* De Homero videatur, qui Plutarchi nomine de eodem extat libellus. Exagitans istos Seneca idem *epist.* 88. *Audi quantum mali faciat nimia subtilitas, & quàm infesta veritati sit. Protagoras ait, de omni re in utramq; partem disputari posse ex æquo; & de hac ipsa, an omnis res in utramque partem disputabilis sit. Nausiphanes ait, ex his quæ videntur esse, nihil magis esse, quàm non esse. Parmenides ait, ex his quæ videntur, nihil esse in universum.* [*unum esse universum.* Lipsſ.] *Zeno Eleates omnia negotia de negotio dejecit; ait nihil esse. Circa eadem ferè Pyrrhonii versantur, & Megarici, & Eretrici, & Academici, qui novam induxerunt scientiam, nihil scire. Hæc omnia in illum supervacuum studiorum liberaluim gregem conjice. Illi mihi non profuturam scientiam tradunt: hi spem omnem scientiæ eripiunt. Satiùs est supervacua scire, quàm nihil. Illi non præferunt lumen per quod acies dirigatur ad verum: hi oculos mihi effodiunt. Si Protagoræ credo, nihil in*

rerum

rerum natura est, nisi dubium. Si Nausiphani, hoc unum certum est, nihil esse certi. Si Parmenidæ, nihil est præter unum: si Zenoni, nè unum quidem. Quid ergò nos sumus? quid ista quæ nos circumstant, aiunt, sustinent? Tota rerum natura umbra est aut inanis aut fallax. Non facilè dixerim, utrùm magis irascar illis, qui nos nihil scire voluerunt; an illis, qui nè hoc quidem nobis reliquerunt, nihil scire. Eosdem traducens & Epictetus *dissert. l.* 1. *c.* 5. inter alia: Καταλαμβάνεις ὅτι ἐχέφρονες; ἔ, φησιν. ἐγὼ γὰρ, ὅταν ἐν τοῖς ὕπνοις φαντάζωμαι ὅτι ἐχέφρονες. οὐδὲν ἂν διαφέρει αὕτη ἡ φαντασία ἐκείνης; οὐδὲν ἔστι τούτῳ διαλέγομαι καὶ ποῖον αὐτῷ πῦρ, ἢ ποῖον αὐτῷ σίδηρον προσάγω, ἵν' εἰδῇ ὅτι νενέκρωται; εἰδανόμῳ δ', προσποιεῖται; ἔστι χείρων δεῖ τῆ νεκρᾷ. Vult ferro & igne cum istiusmodi, non rationibus aut disceptationibus agi. Et *l.* 2. *c.* 20. istorum professionem derisui habens, ità sua proponentes & venditantes inducit; Ὦ ἄνθρωποι, συγκατάθεσθε, ὅτι οὐδεὶς συγκατάθεται· πιθάνατα ἡμῖν, ὅτι οὐδεὶς πιθανὸς οὐδενί. —γίνωσκε, ὅτι οὐδὲν ὄφελος γνῶναι· —μάθε παρ' ἐμοῦ, ὅτι οὐδὲν ἐνδέχεται μαθεῖν. ἐγώ σοι λέγω τοῦτο, καὶ διδάξω, ἐὰν θέλῃς. Et *ibid.* posteà indignabundus: Οἱ παλαιπωροι Ἀκαδημαϊκοὶ τὰς αἰσθήσεις τὰς αὐτῆς ἀποβαλεῖν ἢ ἀποτυφλῶσαι οὐ δύνανται, καίτοι τοῦτο μάλιστα ἐπιθυμοῦντες. τίς ἡ ἀπορία; λαβών τις παρὰ τῆς φύσεως μέτρα καὶ κανόνας εἰς ὑπόμνησιν τῆς ἀληθείας, οὐ προσφιλοτεχνεῖ τούτοις προσεῖναι καὶ προσμαχάσασθαι τὰ λείποντα· ἀλλὰ πᾶν τοὐναντίον, εἰπὲ καὶ ἐναργὲς τῆς ἀληθείας, ἐξαιρεῖν πειρᾶται καὶ ἀπολλύειν; Et denuo, non sine stomacho: Ὦ μεγάλης ἀναισχυντίας καὶ τρυφῆς. ἄνθρωπε, τί ποιεῖς; αὐτὸς ἑαυτὸν ἐξελέγχεις καθ' ἡμέραν, καὶ οὐ θέλεις ἀφεῖναι τὰ ψυχρὰ ταῦτα ὑπομνήματα; ἐάσιον, σὺ φέρεις τινὶ χεῖρα; εἰς τὸ σῶμα, ἢ εἰς τὸν ὀφθαλμόν; λυόμενον, σὲ ἐμβαίνεις; πότε τινὶ χύτραν εἶπες λοπάδα, ἢ τινὶ τορνίλιν ὀβελίσκον; Et festiviùs rursum: Εἴ τινα αὐτῆς δέλτα ἤμελλον, εἰ καὶ μὴ ἔδει με καθ' ἡμέραν ὑπ' αὐτῆς ἐκπλήττεσθαι, ἐγὼ ἂν ἐστρέβλων αὐτόν. βάλε ἐλάδιον, πυθάριον, εἰς τὸ βαλανεῖον. ἔψαλον ἂν χαλκοῦν, καὶ ἀπελθὼν χύτραν τῆς κεφαλῆς αὐτῆ κατέχεον. τί τοῦτο; φαντασία μοι ἐγένετο ἐλαίου ἀδιακρίτως ὁμοιότητι, νὴ τὸν σὸν τύχην. δὸς ὧδε τὸν πιθανόν· ἵνεγκα ἂν αὐτῷ χαλκοῦς παρῳδίαν ὀξυγάρου. οὐκ ἦτησα τὸν πιθανόν; ναὶ, κύριε. τοῦτο πιθανὸν ἐστί. τοῦτο οὐκ ἔστιν ὀξύγαρον; τί μᾶλλον ἢ πιθανόν; λάβε καὶ ὄσφρανθητι· λάβε καὶ γεῦσαι. πόθεν ἔχω εἰδέναι, εἰ αἱ αἰσθήσεις ἡμᾶς ψεύδονται; τρεῖς, τέσσαρες ἢ σωφρόνων εἰ ἔχον ὁμογνώμας, ἀπάγξασθαι ἂν αὐτὸν ἐποίησα ῥηγνύμενον, ἢ μεταθεῖναι. νῦν δ' ἐστρυφῶσιν ἡμῖν, τοῖς μὲν παρὰ τῆς φύσεως δεδομένοις πᾶσι χρωμένοις, λόγῳ δ' αὐτὰ ἀναιρεῖσθαι. Deinde, ubi demonstrârit, quomodo isti deliramentis hisce suis omnem boni, mali, honesti, turpis, decori, indecori distinctionem tollant, & ad flagitia ac facinora quævis non semitam, sed viam amplissimam muniant; concludit tamen cinædis ipsis, quibuscum & *l.* 1. *c.* 5. commiserat, esse minùs sanabiles: Πολὺ, νὴ Δία, μᾶλλον τοὺς κιναίδους ἐλπίσειέ τις ἂν μεταπείσειν, ἢ τοὺς ὅτι τοσοῦτον ἀποκεκωφωμένους καὶ ἀποτετυφλωμένους ἧς περὶ αὐτοὺς κακῶν. Quòd autem denunciat Epictetus se, si Scepticorum istorum alicui in servitutem daretur, olei loco garum, ptissanæ oxygarum exhibiturum; ità Colotes, ubi Socratem quasi ἀκαταληψίας patronum reum egerit, ἀντὶ σιτίων καὶ ἄρτων χόρτον παρέβαλλεν, *panum esculentorúmque loco fœnum apponit*; quæritq; ab eodem, πῶς εἰς τὸ στόμα τὸ σιτίον, οὐκ εἰς τὸ οὖς, ἐνετίθεσαν, *quare in os potiùs quàm in aurem cibum ingerat.* Plut. *adv. Colot.* Quòd rursus, se tribus quatuórve conservis conspirantibus adjutum, ità miserum hominem ludificaturum, ut vel ad suspendium vel dogma novum se conferat; id in Lacyde contrà planè contigerat; is enim à servulis sæpe delusus, (longior est fabula, quàm ut integram describere animus ferat: ex Numenio apud Eusebium qui volet petat, *præpar. l.* 14. *c.* 6.) dum, anulum sive clavem, quo omnia obsignabat, quâ immittere solebat, observato, quæ volebant è cellula surripiebant; cùm fraudem nullâ ratione deprehendere valeret, ad ἀκαταληψίαν tandem miserus adactus est. Servulorum astum, non effectum narrat Laërtius *l.* 4. ex Eusebio, quod obiter monitum velim, emendandus: quod enim apud illum in editis habetur, Lacydem περὶ οἰκονομίαν γλυκύπαλα ἐσχηκέναι· legendum est, non γλυκύπαλα, sed γλισχρόπαλα ἐσχηκέναι. docent, quæ ibidem statim annectuntur. Firmant & Numenii illa apud Euseb. Ἦν δ' ὑπογλισχρότερος, καί τινα τρόπον ὁ λεγόμενος οἰκονομικὸς, ὃν ὁ εὐδοκιμῶν περὶ τοῖς πολλοῖς. Cæterùm de Scepticis istis eorúmque placitis qui plura volet, adeat Laërt. *l.* 9. in *Pyrrhon.* Sext. Empir. *adv. disciplin.* & *hypothes. Pyrrhon.* Plut. *adv. Colot.* Ciceron. *Academ.* Tertull. *de anim. c.* 17. Lactant. *institut. l.* 3. Augustin. *contra Academic.* Petr. Valent. *Academic.* Lipsi. *Stoic. philosoph. l.* 2. *c.* 4. De Deo interim Greg. Naz. *in Christi natal.* & rursus *in Pasch.* Ἄπειρον τὸ θεῖον καὶ ἀνεφίκτητον· καὶ τοῦτο πάντῃ καταληπτὸν αὐτοῦ μόνον ἡ ἀπειρία. quasi dixisset, καταληπτὸν μόνον, τὸ ἀκατάληπτον εἶη.

Αὐτοῖς γὰρ τοῖς Στωικοῖς | qui cum primis se Academicis hac in parte opponebant: ideo τῆς ἐναργείας σφόδρα, *evidentiæ*, quæ est τῇ ἀκαταληψίᾳ adversa, *patroni ac propugnatores*, à Plutarcho dicti, *de commun. notit. c.* 39. (ubi malè codices excusi ἐνδοξείας habent) & Chrysippus ab Aristocreonte in *epigrammate* (utì idem *de Stoic. contradict. c.* 1.) ἧς Ἀκαδημαϊκῶν σφαγγαλίδων κοπίς. *laqueorum* sive *nexuum Academicorum secespita.* alluxit ad Demosthenis dictum illud, quo Phocionem orationum suarum κοπίδα appellare solebat. Plut. in *Phoc.* & in *polit. præcept.*

Δυσκαταληπτα | Et Stoici ergò magna in incertitudine ac difficultate, an obscuritate, pleraq; censent versari: unde & de Chrysippo jactare solebant, τὴν πάντων ὁμοῦ τὴν Ἀκαδημαικῶν λόγους εἰς ταὐτὸ συμφορηθέντας, οὐκ ἀξίους εἶναι προσέχειν, οἷς Χρύσιππος ἔγραψεν εἰς διαζολὴν τὴν αἰσθήσεων. quod Plut. tamen. ἢ ἀπειρίας, ἢ φιλαπίας εἶναι pronunciat, *de contradict. Stoic. c.* 6. fatetur tamen fuisse Chrysippum, τὴν ὡσπερ δεσμάτων κατήγορον δεινότερον ἢ σωτήρογον. Verùm non hoc Stoicis solis proviſum, sed & aliis. Audiamus Lactantium *instit. l.* 3. *c.* 27. *Anaxagoras pronunciat circumfusa esse tenebris omnia. Empedocles augustas esse sensuum semitas queritur; tanquam illi ad cogitandum rhedâ & quadrigis opus esset. Democritus quasi in puteo quodam sic alto, ut fundus sit nullus veritatem jacere demersam. nimirum stultè, ut cætera. non enim tanquam in puteo demersa est veritas; quò vel descendere vel etiam cadere illi licebat: sed tanquam in summo montis excelsi vertice, vel potiùs in cælo, quod est verissimum. quid enim est, cur eam potiùs in imum depressam. diceret, quàm in summum levatam? nisi fortè mentem quoque in pedibus, aut in imis calcibus constituere malebat potiùs quàm in pectore aut in capite.* Democriti dictum de veritate in fundo, sive in profundo demersâ, refert Cicer. in *Lucul.* Sen. *quæst. nat. l.* 7. *c.* 32. sed & Laërt. *in Pyrrhon. l.* 9. his verbis: Ἐτῇ ὃ ἐδὲν ἴσμεν· ἐν βυθῷ γὰρ ἡ ἀλήθεια. ità enim legendum ex Sexto Empir. *adv. Logic. l.* 1. *c.* 2. qui κατ' ἀλήθειαν interpretatur id quod est à Democrito dictum: cùm utrobiq; tamen αἰτία corruptè habeatur. Dissertissimè verò ex eodem *de Pyrrhon. hypothes. l.* 1. *c.* 30. ubi etiam in excusis ἐτῇ legitur, & ἀντὶ τῦ ἀλήθεια à Democrito positum à Sexto dicitur. Optimè Aristoteles τὴν μὲν τὰ φυσικὰ *l.* 1. *min. c.* 1. Ἡ περὶ τῆς ἀληθείας ἀπιστία, τῇ μὲν χαλεπὴ, τῇ δ' ῥᾴδια. σημεῖον δέ, τὸ μήτε ἀξίως δυνάσθαι τυγχάνειν αὐτῆς, μήτε πάντας ἁπατυγχάνειν. Et mox debilitatem humani caussatus ingenii: Ὥσπερ γὰρ καὶ τὰ τὴν νυκτερίδων ὄμματα πρὸς τὸ φέγγος ἔχει τὸ μεθ' ἡμέραν ὕπνον καὶ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς ὁ νῦς πρὸς τὰ τῇ φύσει φανερώτατα πάντων. Cicero apud Lactant. *l.* 3. *c.* 14. *Mihi autem, non modò ad sapientiam cæci videmur, sed ad ea ipsa, quæ aliqua ex parte cerni videantur, hebetes & obtusi.* Et *Academic. l.* 4. *Omnis cognitio multis est obstructa difficultatibus, eáque inest, & in ipsis rebus obscuritas, & in judiciis nostris infirmitas, ut non sine caussa & doctissimi & antiquissimi invenire se posse quod cuperent diffisi sint.* Certè in plerisque quod magnus ille Scaliger *de subtil. exerc.* 307. § 21. *Sicut à ciconia vulpes delusa, vitreum quem lambimus, pultem haud attingimus*; rerum corticem potiùs quàm res ipsas apprehendimus. Vide Basilium Cæsar. *epist.* 168.

Ἐάν τι ἡμετέρα συγκατάθεσις μεταπτωτή | A Scepticorum dogmate ista haud longè abeunt. Sed nec quod Sen. *epist.* 65. *Fer ergò judex sententiam, & pronuncia, quis tibi verisimillimum videatur dicere, non quis verum dicat. id enim tam supra nos est, quàm ipsa veritas.*

Πῦ γὰρ ὁ ἀμεταπτωτος; | Quod Cicer. *ad famil. l.* 9. *ep.* 2. *Quis est tam Lynceus, qui in tantis tenebris nihil offendat, nusquam incurrat?* Verùm nusquam ergò terrarum sapiens vester, nusquam quisquam verâ aut scientiâ aut virtute imbutus. Siquidem Stoici, ut Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 4. ἐπιστήμην, sive *scientiam*, definiunt, κατάληψιν ἀσφαλῆ καὶ ἀμεταπτωτον ὑπὸ λόγυ· *Comprehensionem firmam & immutabilem ratione innixam.* Vel, ἕξιν φαντασιῶν δεκτικὴν ἀμεταπτωτον ὑπὸ λόγυ. *Habitum sive dispositionem phantasiarum receptivam, à ratione firmitatem eam habentem, ut non possit convelli*, sive *quam convellere ratio nulla possit.* Eámque sapienti tribuunt suo, quem habere asserunt (Plutarchi sunt verba *de Stoic. paradox.*) νῦν τέλειον, ἄπταιστον φρόνησιν, ἀδόξαστον ἐπιστήμην, καὶ ἀμετάπτωτον ἕξιν· *Mentem perfectam, prudentiam summam, scientiam opinatione immunem, habitum mutationis expertem.* Quos tamen exagitat autor idem *de commun. notit. c.* 41. quod τὰς ἐννοίας ὑποκειμένας τινὰς ὀρεζόμενοι νοήσεις, μνήμας ἢ μονίμους καὶ σφικτὰς τυπώσεις, τὰς ἢ ἐπιστήμας καὶ παντάπασι πηγνύντες, ὡς τὸ ἀμετάπτωτον καὶ βέβαιον ἐχούσας, εἶτα τούτοις ὑποτίθενται βάσιν καὶ ἕδραν οὐσίας ὀλισθηρᾶς καὶ σκεδαστῆς καὶ φερομένης ἀεὶ καὶ ῥεούσης· qualem esse animam humanam asserunt. Vide *l.* 2. § 2. Interim potest hoc consistere, ut nemo sit prorsus ἀμεταπτωτος, nec tamen πᾶσα ἡμετέρα συγκατάθεσις μεταπτωτή· cùm possint ab eo certò comprehendi non pauca, qui de multò pluribus tamen incertus existat.

Ὡς ὀλιγόχεργα | *l.* 7. § 1. ὀλιγοχέργια. sed & ὀλιγόχεργα. ut πολύχεργα, Theophr. *de caus. plant. l.* 5. *c.* 25.

Εὐτελῆ | Ὡς πολλῶν παντὸς εὐτελέστερα. Jo. Chrysost. *ad Olymp. epist.* 13, & 17.

Ἐν κτήσει κακαίδυ | Vide *l.* 2. § 11. & *l.* 4. § 39. Sen. *epist.* 81. *Quod contemptissimo cuique contingere ac turpissimo potest, bonum non est. opes autem, & lenoni & lanistæ contingunt. ergò non sunt bona.* Euripides *Æolo*, laudatus à Plut. *de leg. poet. c.* 16. Athen. *dipnos. l.* 4. Sext. Empiric. *adv. Gramm. l.* 1. *c.* 13. Stob. *tom.* 2. *tit.* 5. & *tit.* 93.

Μὴ πλοῦτον εἴπῃς· οὐ γὰρ θαυμάζω θεόν,
Ὃν οὐκ ἂν ὁ κάκιστος ῥᾳδίως ἐκτήσατο.

Laudare Plutum parcè: non veneror Deum,
Qui pessimorum sæpe fit possessio. Grot.

Hinc Plato *de legib. l.* 5. Πλουσίους δὲ αὖ σφόδρα καὶ ἀγαθοὺς, ἀδύνατον. Et Cicer. in *orat. Corneliana* 2. à seipso adductus in *Orat. perfect.* & à Fabio *institut. l.* 9. *c.* 4. *Nam neque me divitiæ movent: quibus omnes Africanos & Lælios multi venalitiarii mercatoresque*

catoréſque ſuperârunt: neque veſtis aut cælatum aurum & argentum; quo noſtros veteres Marcellos Maximósque multi Eunuchi è Syria Ægyptóque vicerunt: neque verò movent me ornamenta iſta villarum; quibus L. Paulum & Mummium, qui rebus his urbem Italiámque omnem referſerunt, ab aliquo video perfacilè Deliaco aut Syro potuiſſe ſuperari.

Τὰ δὴ συμβιώσιμα ἤδη | Hinc illud *lib.* 4. § 50. μεθ' οἵων. Vide & *l.* 9. § 3. & *l.* 10. § 36.

Ὧν μόλις δεῖ καὶ τὸ χαριεστάτου ἀναχέσθαι | Χαριεστάτου illud, vel ad eum referri poteſt cujus mores ferantur. *vix eſt etiam gratiſſimi & urbaniſſimi iſtorum mores ferre.* vel ad eum etiam, qui viventium unà mores ferat. quod *vix fecerit etiam qui gratiſſimè ac maxima cum comitate ſe geſſerit.* Sed illud potiùs. Vide *l.* 10. § 35.

Ἑαυτόν τις μόγις ὑπομένει | Vide *l.* 3. § 4. & *l.* 8. § 53. Senec. *epiſt.* 53. *Incredibilia ſunt quæ tulerim, cùm me ferre non poſſem.*

Ῥήσει τῆς τε οὐσίας καὶ τοῦ χεῖρον | leg. ῥάσει, vel ῥύσει, ut *infra* § 24. ἡ τε οὐσία; οἷς ποταμὸς, ἐν δὲ πυνθανομένοις ῥύσει.

Περιμένειν τὴν φυσικὴν λύσιν | Vide *ſupr. l.* 3. § 1. Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 9. Ἄνθρωποι, ἐνδέξασθε τὸν θεόν· ὅταν ἐκεῖνος σημήνῃ καὶ ἀπολύσῃ ὑμᾶς ταύτης τῆς ὑπηρεσίας, τότε ἀπολύεσθε πρὸς αὐτόν· ἐπὶ δὲ τοῦ παρόντος ἀνάχεσθε ἐνοικοῦντες ταύτην τὴν χώραν, εἰς ἣν ἐκεῖνος ὑμᾶς ἔταξεν· ὀλίγος ἔσται ὁ χρόνος ἕτος τῆς ἐνοικήσεως, καὶ ῥᾴδιος τοῖς ἔτι διακειμένοις. Apud Ciceron. *de repub. l.* 6. P. Scipioni dicenti, *Quid moror in terris? quin huc ad vos venire propero?* reſpondet Paulus pater; *Non eſt ità. niſi enim, cùm Deus hic, cujus templum eſt omne quod conſpicis, iſtis te corporis cuſtodiis liberavit, huc tibi aditus patere non poteſt.*

Μὴ ἀχάλλειν τῇ διατριβῇ | Quod Eliæ forſan obrepſit. *Hiſtor. Reg. lib.* 3. *c.* 19. *v.* 4, 14. Jonæ certò, *c.* 4. *v.* 3, 9. Contrà Paulus, qui etiamſi ad Chriſtum tranſmigrare quàm primùm cum primis cuperet, *ad Philip. c.* 1. *v.* 23. tamen ut Aug. *in Joan. epiſt.* 1. *Serm.* 9. *patienter vivit; libenter moritur.* atque ut Clem. *Strom. l.* 3. ἐνδείξατο σαφῶς, τῆς μὲν ἐξόδου τὸ σώματος, τὴν πρὸς θεὸν ἀγάπης τελείωσιν εἶναι· τῆς δὲ ἐν σαρκὶ παρουσίας, τὴν ἐυχάριστον εἶναι διὰ τὸν σωθῆναι δεομένους ὑπομονήν. ita enim locus ille reſtituendus videtur.

Οὐχὶ κατὰ τὴν δὴ ὅλην φύσιν | vid. *l.* 2. § 3. & *ſup.* § 8.

Ἐξεστί μοι μηδὲν προσπεσεῖν | Plut. *de tranquill.* ubi Menandri illud attulerat,

Οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ζῶντα, τοῦτ' ὃ πείσομαι,

Subjungit ſtatim; Ἀλλ' ἔστιν εἰπεῖν ζῶντα, τοῦτο ὃ ποιήσω, ὃ φάσομαι, ὃ ῥᾳδιουργήσω, ὃκ ἀποστερήσω, ὃκ ἐπιβουλεύσω. τοῦτο γὰρ ἐφ' ἡμῖν κείμενον, ὃ μηδὲν, ἀλλὰ μέγα πρὸς εὐθυμίαν πάρεστιν.

Θεὸν καὶ δαίμονα | Τὸ ἡγεμονικὸν, ſive *mentem* vult, quæ nunc *Deum* ſive *numen*, nunc *Dæmonem* ſive *Genium* appellare conſuevit. Vide *ad lib.* 2. § 13. & *l.* 3. § 5. & *infr.* § 27. & *l.* 12. § 26. Clemens *Strom. lib.* 2. Ταύτῃ τοι καὶ Πλάτων ἐν Φιλήβῳ, ἀθύρει κέχλικε μυσικῶς, τὸν τὸν θεὸν τὸν ἔνοικον αὐτοῖς, τὸν λόγον, διαφθειρομένους καὶ μαίνοντας, τὸ ὅσον ἐφ' ἑαυτοῖς, ἐν τῇ ψυχῇ παθῶν οἰκειώσει.

Οὐδεὶς γὰρ ὁ ἀναισχήσων τοῦτον παρακαίειν | Vide *lib.* 2. § 9. & *lib.* 10. § 32, 33. Pelagius *ad Demetriad.* quod ſub Hieronymi nomine proſtat: (illius enim eſſe conſtat ex Oroſii *apologet.* & Auguſt. *de grat. Chriſti l.* 1. *c.* 37.) *Neque verò apertâ contra nos pugnat acie ſpiritus nequam; nec publicâ nobiſcum fronte congreditur; ſed dolo vincit ac fraude, noſtráque contra nos utitur voluntate. de conſenſu adverſariorum vires accipit, noſtróque vino, ut dici ſolet, jugulat gladio. infirmus hoſtis eſt, qui non poteſt vincere niſi volentem. dat ille quidem conſilium; ſed noſtrum eſt vel eligere vel reſpuere, quod ſuggerit. non enim cogendo, ſed ſuadendo nocet: non extorquet à nobis conſenſum, ſed expetit.* Hieron. ipſe *in Matth. c.* 4. *v.* 6. *Diabolus qui ſemper omnes cadere deorſum deſiderat, perſuadere poteſt, præcipitare non poteſt.* & *ibid ad c.* 15. *v.* 19. *Diabolus adjutor & incenſor malarum cogitationum eſſe poteſt; autor eſſe non poteſt.* Et *in Epheſ. c.* 4. *v.* 27. *Poteſtas diaboli non in illius temeritate, ſed in tua eſt voluntate. paratus irrumpere, oſtium pulſat: ſed tu niſi aperueris, ingredi non poteſt.* Aug. *hom.* 12. *Suadere diabolus & ſolicitare poteſt, cogere omnino non poteſt. dat ille conſilium; ſed noſtrum eſt vel eligere vel repudiare quod ſuggerit.* Et *de diverſ. Serm.* 20. *Etſi diabolus aliquando aliquid ſuggerit, conſentientem tenet, invitum non cogit.* & *in Pſal.* 91. *Habet ille aſtutiam ſuadendi, non poteſtatem cogendi.* & *in Joan. tract.* 12. *Non habet cogendi potentiam, ſed perſuadendi verſutiam.* Si autem nec Spiritus nequam cogere poteſt, quis poterit? Hinc Herculis magnanimæ voces illæ in Euripidis *Syleo*, quas *ad l.* 8. § 38. exhibebimus. ibi plura vide ſis.

§ 11. Πρὸς τί ποτε ἄρα νῦν χρῶμαι | Geminabis *lib.* 8. § 2. & *lib.* 10. § 24, 37. & *l.* 12. § 19. iſta autem, quæ periocham hanc ordiuntur, hinc avulſa, ſuperiori attexuerat Lugd. ille operis, non tam editor, quàm mutilator.

Τίνι ἄρα νῦν ἔχω χρήσομαι; | Vide *l.* 4. § 28. & *l.* 9. § 39.

Παιδία | cui ſcil. ἦθος παιδειῶδες. *l.* 4. § 28.

Γυναικεία | cui ἦθυ ἦθος. *ibid.*

Κτήνη, θηρία | utpote cui ἦθος βοσκηματῶδες, ἢ θηριῶδες. *l.* 4. § 28. Sive cujus τὸ ἡγεμονικὸν βόσκεται, ἢ τιθηνεῖται. *l.* 9. § 39. Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 3. Ἀλλ' ἔχεις τι χρεῖττον καὶ κυριώτερον; τί δὲν ἀφεὶς ἐκεῖνο, τούτοις προσέδησας; διὰ ταύτην τὴν συγγένειαν (quam cum animantibus corporis reſpectu habemus, ab ea quam mentis ratione cum

cum Deo obtinemus) οἱ μὲν ἀποκλίναντες, λύκοις ὅμοιοι γινόμεθα, ἄπιστοι καὶ δόλιοι καὶ βλαβεροί· οἱ δὲ λέουσιν, ἄγριοι καὶ θηριώδεις καὶ ἀνήμεροι. οἱ πλείους δὲ ἡμῶν, ἀλώπεκες, καὶ ὡς ἐν ζώοις, ἀτυχήματα. τί γὰρ ὄζιν ἄλλο λοίδορος καὶ κακοήθης ἄνθρωπος, ἢ ἀλώπηξ, ἢ τι ἄλλο ἀτυχέστερον καὶ ταπεινότερον; ὁρᾶτε οὖν, καὶ φεύγετε, μήτι τῶν ἀποδῆτε τῆς ἀτυχημάτων. Idem *lib.* 4. *c.* 5. Ἐπίσκεψαί σε τὸ ταμεῖον· ἴδε πόσας δυνάμεις ἔχων ἐλήλυθας, μήτι τῷ θηριώδει, μήτι τῷ μυσαχθηκτικῷ. Et mox: δυσχερές ὄζιν, ὁ ἀπολωλεκὼς τὸ εὔγνωμον, τὸ πρᾶον· ταῦτα γὰρ τὰ ἀνθρωπικά. τοὺς χαρακτῆρας ἐν τῇ διανοίᾳ, οἵους καὶ ἐπὶ τῆς νομισμάτων, ἂν μὲν εὕρωμεν, δοκιμάζομεν· ἂν δὲ μὴ εὕρωμεν, ῥιπτέμεν. τί οὖν λέγεις, ὅτι ἄνθρωπός ὄζιν ὁ ὀργίλος, ὁ μνησίκακος; μὴ γὰρ ἐκ φύσεως μορφῆς κείνεται τῆς ὄντων ἕκαστον. ἐπεὶ ὕτω λέγε καὶ τὸ κύνειον, μῆλον εἶ). ἐκ ἀρκεῖ δὲ ἡ ἐκτὸς θεωρουμένη· ἐκεῖν ἀδὲ πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἡ ῥὶς ἔξαρκεῖ, καὶ οἱ ὀφθαλμοί. ἀλλ' ἂν τὰ δόγματα ἔχῃ ἀνθρωπικά· ὕτος ἐκ ἀκούει λόγε, ὃ παρακολουθεῖ ἐλευθέρως, ὄνος ὄζί. τύτε τὸ αἰδήμον ἀπονενέκρωται, ἄγρηστός ὄζι, πάντα μᾶλλον ἢ ἄνθρωπος. ὕτος ζητεῖ, τίνα ἀπαιτήσας λακτίσῃ, ἢ δάκῃ, ὥστε ἀδὲ φάγατον, ἢ ὄνος, ἀλλὰ τί ποτε ἄγριον θηρίον. Iamblich. *de temperant.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 5. Ὅλως γὰρ ἡ τῆς παιδῶν ἀμελὴς ὑπηρέτεια, ἀδὲ ἀνθρώπους ἐφίησιν εἶ τοὺς ἀνθρώπους. φεύγει δὲ πᾶν ἀλύσιτον αὐτοῦ ἕλκει φύσιν, καὶ θηριώδη καὶ ἄτακτον. Origen. *in Ezech.* *orat.* 3. argutatus ſuper illud Hebræorum אִישׁ אִישׁ quod tamen nihil aliud eſt illis, quàm eſt *Quiſquis* Latinis. *Omnes homines nati ſumus homines: ſed non omnes homines, homines ſumus. eſt homo homo; & eſt homo non homo. eſt homo jumentum,* Pſal. 49. *v.* 20. *eſt homo ſerpens,* Matt. *c.* 3. *v.* 7. *eſt homo equus,* Jer. *c.* 5. *v.* 8. *homo exteriùs; jumentum, ſerpens, equus interiùs. is tantummodo eſt homo homo, & duplicat nomen hominis, qui tam ſecundum interiorem hominem, quàm ſecundùm exteriorem homo eſt.* Clemens item *Strom. lib.* 4. Τοὺς φιλησύχους καὶ φιλοσωμάτους, καὶ θηρία μᾶλλον ἢ ἀνθρώπους, τοὺς παρομοιωθέντας τοῖς κτήνεσι, θηλυμανεῖς ἵππους. ὄνος ὑβρισὴς ὁ ἀκόλαστος· λύκος ἅγιος, ὁ πλεονέκτης· καὶ ὄφις ὁ ἀπατεών. Et Jo. Chryſoſt. *in Gen. orat.* 12. Διὰ τύτο καὶ ἡ θεία γραφὴ φησὶ τὰ παθήματα τὰ ἐνοχλήσαντα, ὕτω καὶ τοὺς τῶν ἀλόγων φησὶ χαρακτῆρας, πολλαχοῦ δὲ καὶ τῶν θηρίων, τοῖς λόγῳ τετιμημένοις ὀνείδισι. ποτὲ μὲν κύνας καλοῦσα διὰ τὸ ἀναίσχυντον καὶ ἰταμόν· (Eſaiæ *c.* 56. *v.* 10.) ποτὲ δὲ ἵππους διὰ τὸ λάσιον· (Jerem. *c.* 5. *v.* 8.) ποτὲ δὲ ὄνους, διὰ τὴν ἀγνωμοσύνην καὶ τὴν ἄνοιαν· (Pſal. 49. *v.* 12.) ποτὲ δὲ λέοντας καὶ παρδάλεις, διὰ τὸ ἁρπακτικὸν καὶ πλεονεκτικόν· ποτὲ δὲ ἀσπίδας, διὰ τὸ δολερόν· (Pſal. 140. *v.* 3.) ποτὲ δὲ ὄφεις καὶ ἔχεις, διὰ τὸν ἰὸν καὶ τὴν πονηρίαν· (Matth. *c.* 3. *v.* 7.) &c. Senec. *epiſt.* 60. *Hos, ut ait Saluſtius, ventri obedientes, animalium loco numeremus, non hominum.* Et *epiſt.* 103. *Erras, ſi iſtorum tibi qui occurrunt, vultibus credis: hominum effigies habent, animas ferarum.* Τέρατα τῆς φύσεως, βαρβαρικὴ ἀνδρόπωσις· ut, ex Empedocle Theophylact. Bulgar. *epiſt.* 44. Faciunt huc Diogenis illa, nulli non memorata; quod in medio foro, mero meridie, inter turbas confertiſſimas, accensâ face, quid quæreret requiſitus, reſpondit, Ἄνθρωπον ζητῶ. *hominem quæro.* quòd cùm homines ad ſe invitâſſet, confluentes multos baculo abegit, ſimul dictitans, Ἀνθρώπους ὐκάλεσα, ἃ καθάρματα. *Homines vocabam, non quiſquilias.* quòd è balneo prodiens, ut Hecato in *chriis*, vel ab Olympia reverſus, ut alii perhibent, quærenti an plurimi homines ibi eſſent, reſpondit, Πολὺς μὲν ὄχλος, ὀλίγοι δὲ ἄνθρωποι. *turba quidem multa; verùm homines pauci.* Laert. *l.* 6. Quibus finitima habet & Joan. Chryſoſt. *tom.* 8. *orat.* 11. de Jeremia ex *c.* 6. *v.* 10. Ἐν μέσῳ πλήθει, ὥσπερ ὑδρὸς παρόντος, ὕτως ἐβόα. Πρὸς τίνα λαλήσω; τί λέγεις; τοσοῦτον πλῆθος ὁρῶν, ἐρωτᾷς, πρὸς τίνα λαλήσεις; ναί, φησὶ τὸ πλῆθος γὰρ σωμάτων ὄζιν, ἀλλ' ὐ πλῆθος ἀνθρώπων. ἀνθρώπους γὰρ τοὺς ἐπὶ τῆς ἀρετῆς ὐ δεῖ καλεῖν· ὐ γὰρ εἴ τις σῶμα ἀνθρώπου καὶ φωνὴν ἔχει, ὕτος ἄνθρωπος. ἀλλ' εἴ τις ψυχὴν ἀνθρώπου καὶ λογισμὸν ἔχει ψυχῆς. Et de Eſaia, ex *c.* 50. *v.* 2. Εἰς τίνα πόλιν τῆς Ἰουδαίων τινὰ μετεπόλιν εἰσελθὼν τίνα πολυάνθρωπον, ἐν μέσαις ταῖς ἀγοραῖς ἑστὼς, τῷ λόγῳ πάντας αὐτὸν θεωρεῖν τοὺς, ἦλθόν, φησι, ἐβόα, καὶ ὐκ ἦν ἄνθρωπος. Siquidem erant illi, ut idem *tom.* 5. *orat.* 19. Ἄνθρωποι μὲν τὸ ὄνομα, ὐκ ἄνθρωποι δὲ τὸ φρόνημα. Philemon. *Agyrtâ*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 2.

Ὦ πῶς πονηρόν ὄζιν ἀνθρώπου φύσις
Τὸ σωίζειν; ἃ γὰρ ἂν τις ἐκτήσῃ νόμῳ.
Οἴει τι τῆς ἄλλων διαφέρειν θηρίων;
Διαφέρει ὐδὲ μικρὸν, ἀλλὰ χρῶμαι.
Πλάττ' ὄζι ταῦτα, τοῦτο δ' ὀρθὸν θηρίον.
Quàm prava tota eſt indoles mortalium,
Quæ cæteroqui non egeret legibus?
Tun' credis hominem relliquis animantibus
Differre? nihilum diſtat; hoc dempto tamen,
Quod alia cùm ſint prona, rectum animans homo eſt.

Grot. Eleganter Chryſoſt. in illud Pſaltæ *Pſal.* 49. *v.* 20. *Homo jumento compar factus eſt.* Serm. *de aſcenſ. Dom. Deterius eſt comparari jumento, quàm naſci jumentum.* Nempe quia, ut Aug. *in Pſal.* 103. *conc.* 4. *Quod illi natura eſt, homini crimen.* Vel, ut Bern. *de bon. deſer. quod illis natura eſt, homini culpa.* Ideò Bern. idem *ibid.* & *in Cant. ſerm.* 34. *Ipſis etiam beſtiis beſtialior eſt homo, ratione vigens, & ratione non vivens.* Vide *l.* 10. § 8.

§ 12. Οὐκ ἂν ταῦτα φρονήσας, ἐπ' ἀκύσας θωυθείη τ', κατὰ τῷ ἀγαθῷ γὸ ἐφαρμόσει | Periocha toto ferè iſta miſerè diſturbata, depravata, mutilata eſt. Itaque Xylandrum nihil iſtîc aſſecutum,

tum, haud mirum est. legendum forsan, ἐκ ἂν τοῦτα προεπινοήσας, ἔπ ἀκοῦσαι δυνηθείη τι, ὅσῳ τῷ ἀγαθῷ ἐκ ἐφαρμόσει. *Siquis*, inquit, *eorum aliquod quæ verè bona sunt*, puta justitiam, temperantiam, prudentiam, fortitudinem, *animo ac cogitatione præceperit, his semel mente præceptis nihil vel ipse subjungere, vel adjectum ab alio quopiam audire justinebit, quod non aptissimè cum boni natura consistat.* Membrum proximum, huic ἀνιπερέφον, lectionem hanc firmare videtur.

Τὸ ὑπὸ τῆς κωμικῆς | *à Comico dictum:* illud utique quod in periochæ hujus clausulâ extremâ ponitur.

Οὐ γὰρ ἂν τοῦτο μὴν ὑ προεσέκοπτεν ἡ ἀπηξιοῦτο· τὸ ἢ ὅτι τῆς πλούτου | Lego, ὑ γὰρ ἂν τοῦτο μὴν [ἐπ' ἐκείνων] ὑ προεσέκοπτεν ἡ ἀπηξιοῦτο· ὅτι ἢ τῆς πλούτου, &c. Sive ad Scripturam vulgatam propiùs accedendo, quod D. Salmasio visum magìs, ὑ γὰρ ἂν ὅτι τούτων μὴν ὑ προεσέκοπτεν, &c. forsan & sequentia tunc ità concepta fuerint. ὑ προεσέκοπτεν ἡ ἀπηξιοῦτο τόδε· ὅτι ἢ τῆς πλ. &c. *Alioqui*, inquit, *Comici istud non offenderet & ut indignum repudiaretur, si de bonis illis verè bonis enunciatum fuisset; contrà admitteretur & plausu exciperetur, tanquam commodè admodum ac urbanè dictum, ubi de divitiis eisque bonis usurpatur, quæ bonorum loco vulgus hominum habet.*

Τὸν κεκηλιδωμένον αὐτὰ, ὑπὸ τῆς εὐπρεπείας ἐκ ἔχειν ὅπως χέσῃ | Cujusnam Comici istud sit, mihi haud liquet. Aristophanis forsan fuerit, cujus multa interciderunt. Hoc innuit, omnia apud illum nescio quem per summam opulentiam jam ità esse exornata & depicta, ut locus, in quo ventris onus deponatur, nullus supersit. Quomodo Aristippus, si Laert. *l.* 2. credimus, vel Diogenes potiùs, si Galeno *in hortat. c.* 5. (Cynicam enim proterviam redolet magìs, quàm urbanitatem Aristippeam) in locupletis cujusdam faciem inspuisse legitur, quod in ædibus omni ex parte splendidissimè exornatis locum, in quem sputum demitteret, nullum deprehenderet. Cæterùm D. Salmas. ἀπρεπείας mavult, ut à divite aliquo infelice & luxurioso in scena pronunciatum sit, qui dixerit, Se ὑπὸ τῆς ἀπρεπείας ἐκ ἔχειν ὅπως χέσῃ. quod à tali viro dictum populus pronis auribus & cum plausu accepit. at de prudente, aut justo, aut forti ac temperante non ità facilè diceretur, nec dictum cum favore & attentione audiretur. Utrovis modo legeris, Aristophaneum illud in Concionatricibus resipit, ubi Praxagoræ maritus, Ἀλλ' ἐν καθαρῷ πῶς ποῦ τις ἂν χέσας τύχοι, *At in vacivo alicui ubi cacare dabitur?* D. Bootius verò legendum existimat, ὅπως θήσῃ αὐτά. ut sit locupletis alicujus, cum illo Lucæ *c.* 12. *v.* 17. conquerentis, non suppetere ampliùs, ubi opes suas reponat. quod de externis istis commodè satìs dictum censeretur, eum qui ista possideat, præ nimia copia non habere, quid agat. at de verè bonis, justitia, temperantia, &c. enunciatum, ineptum planè etiam vulgo hominum haberetur. Hæc ille.

§ 13. Ἐξ εἰπώδους καὶ ὑλικῆς | hoc est, *ex forma & materia*; ex anima & corpore. Vide *l.* 2. § 2. *l.* 4. § 21. & *l.* 6. § 32.

Οὐδέτερον τούτων εἰς τὸ μὴ ὄν | Vide *lib.* 4. § 4. Jul. Scalig. *ad lib.* 1. *de Plant. Si è nihilo nihil fieri potest; igitur id quod est aliquid, in nihilum reverti nequit. Par enim ratio creationis & corruptionis.*

Πᾶν μέρος ἐμόν | Vide *l.* 7. § 50.

Εἰς μέρος τι τοῦ κόσμου | Vide *l.* 8. § 18. & *l.* 10. § 7. Gregor. Nyssen. *orat. catechet. cap.* 8. Λύεται τὸ αἰσθητὸν, ἐκ ἀφανίζεται. ἀφανισμὸς μὲν γὰρ, ἡ εἰς τὸ μὴ ὂν μεταχώρησις· λύσις δ' ἡ εἰς τὰ τοῦ κόσμου στοιχεῖα πάλιν, ἀφ' ὧν τὸν σύστασιν ἔλαβε, διάλυσις. τὸ δ' ἐν τούτοις γλυκύμυρον ἐκ ἀπόλωλε, κἂν ἐκφύγῃ τὸν καταληψιν τῆς ἡμετέρας αἰσθήσεως.

Εἰς ἕτερον κόσμου μέρος μεταβαλεῖ | *mutabit*, i.e. mutatione interveniente, si mutatum, transibit. μεταβάλλειν *mutare*, pro μεταβάλλεσθαι *mutari*. Sic Plato *polit. lib.* 8. Ὅτι πᾶσα πολιτεία μεταβάλλει ἐξ αὐτῆς ἔχοντος τὰς ἀρχὰς, ὅταν ἐν αὐτῷ τούτῳ ἡ στάσις ἐγγένηται. Aristot. *polit. l.* 5. *c.* 1. ἐκ πάντων δ' αἱ πολιτεῖαι μεταβάλλουσιν,——καὶ ἐκ ποίων εἰς ποίας μάλιστα μεθίστανται. Et *ibid. c.* 3. κἂν εἰς ἄλλο ζῶον μεταβάλλοι μορφὴν. & μεταβάλλουσι δ' αἱ πολιτεῖαι καὶ ἄνευ στάσεως. & *c.* 4. Μετέβαλε γὰρ ἡ πολιτεία ἐκ δύο νεανίσκων στασιασάντων, &c. Theophrast. *de causs. plant. l.* 6. *c.* 10. Μεταβάλλειν καὶ ἀποκαθίστασθαι πάλιν συμβαίνει μὲν ὡσαύτως ἁπάντως καὶ δ' μάλιστ' ὅταν ἡ θαλαττωθῇ, ἢ ὅτι τῆς τοῦ ἄρρενος ἐπιπολῆς παραχυθῇ. quo loco & τὸ παραχυθῆναι passivè pariter usurpatur. de vino loquitur. ità passim usurpat Marcus ipse, *l.* 2. § 17. *l.* 4. § 3. propè finem. & § 16. & *l.* 8. § 15. *Mutare* itidem Latinis passivè sumitur. Livius *l.* 5. *Annona nihil mutavit.* & *lib.* . *Animi mutaverant.* Tertull. *de pallio c.* 2. *Mutavit & totus orbis aliquando.* &, *mutavit rursus orbis, alius idem.* &, *Læta mutant.* &, *Laudans orbem mutantem, quid denotas hominem?* & *c.* 3. *Chamæleon mutare totus, nec alius, valet.* μεταβάλλειν etiam simpliciter pro *sedem mutare, de loco in locum migrare.* Vide *ad l.* 6. § 45. ἐκεῖ δὴ μεταβαλεῖν ἡμᾶς δεῖ. *eodem concedere, migrare nos oportet.*

Ἤδη εἰς ἄπειρον | Vide *l.* 2. § 3. & *l.* 6. § 15.

Κατὰ τοιαύτην μεταβολὴν καὶ γῆ ὑπάρξει | Vide *l.* 4. § 5. & *l.* 7. § 18.

Κἂν κατὰ περιόδους πεπερασμένας | Etiamsi, inquit, mundus per finita quædam intervalla dissolveretur, nec in æternum integer persisteret, generationis tamen & corruptionis series vel sic etiam in infinitum prorogaretur. Vide *l.* 10. § 7. Apud Laert. *l.* 7.

l. 7. *Zenon.* Stoici volunt, Deum mundi conditorem, χρόνων πειὰς περιόδους, ἀναλίσκειν εἰς ἑαυτὸν τὴν ἅπασαν οὐσίαν, καὶ πάλιν ἐξ ἑαυτοῦ γεννᾶν. Indè περιοδικὰς illæ παλιγγενεσίας quarum meminit Marcus *l.* 11. § 1. quáque Philo *de mundo* his verbis oppugnat: Ἀμήχανον παλιγγενεσίαν τὸν κόσμον λαβεῖν, μηδενὸς ἐντελυφωμένου σπερματικοῦ λόγου, πάντων ὑπὸ πυρὸς, αὐτοῦ τοῦ ἐνδείας. Tatian. *adv. Græc.* c. 41. Ἐκπύρωσιν ἀποδαίνειν καιρὸς λέγει. ἐγὼ δὲ εἰσάπαξ. Et latiùs, οὐχ ὡς οἱ Στωικοὶ δογματίζουσι, κατά τινας κύκλους περιόδους γινομένων ἀεὶ καὶ ἀπογινομένων τῶν αὐτῶν, οὐκ ὀλίγόν τι χρήσιμον· ἅπαξ δὲ τῶν καθ' ἡμᾶς αἰώνων πεπερασμένων, καὶ εἰς τὸ παντελὲς διὰ μόνων τῶν ἀνθρώπων τὴν σύστασιν ἕστεσθαι, χάριν κείσεως. Cæterùm non Stoicis solis hoc placuit, sed & longè ante Stoicam disciplinam enatam, Heraclito; qui ἐκπυροῦσθαι τὸν κόσμον κατά τινας περιόδους ἐναλλὰξ, asserebat, autore *l.* 9. Laertio.

§ 14. Ὁ λόγος καὶ ἡ λογικὴ τέχνη | Non est assecutus Xylander, quid Marcus hîc vellet, cum opinatus est id voluisse, quod Aristot. *eth. l.* 1. *c.* 1. & Plato *in Lachete*, non esse in rebus ad vitam humanam pertinentibus eam certitudinem atq; constantiam, quæ est in scientiis & artibus. Etenim aliud est prorsus, quod hîc Marcus monet, nec semel aut iterum tantùm alibi inculcat; rationem nimirum artémque rationalem, (de qua *l.* 11. § 5. τίς σε ἡ τέχνη; ἀγαθὸν ἔῃ.) esse ejusmodi facultates, quæ sibi ipsis sufficiant, nec ullius rei extra se adminiculo opus habeant, vel ad opus suum exercendum, vel ad finem suum consequendum. Vide *l.* 4. § 40.

Κατορθώσεις | *rectas effectiones.* Cic. *fin. lib.* 3. κατορθώματα Stoicis *rectè facta*; quibus opponuntur σκολιὰ καὶ στρεβλὰ, sive ut Pers. *Sat.* 3. *v.* 51. *curvi mores*, qui ad rectè rationis obrussam non sunt exacti. Casaub. ad Pers.

Τὴν ὀρθότητα τῆς ὁδοῦ | de qua *l.* 4. § 51.

§ 15. Ἐπιβάλλει | *Homini, quà homo est, convenit.* Xyl. & Cas. malim, *ad hominem, quà homo est, pertinet*, sive *quod ad officium hominis spectat, quà homo est.* atque ità mox Cas. vertit, ὧν ἐπιβάλλον τῷ ἀνθρώπῳ. *ex eis esset, quæ ad hominem pertinerent.* Vide *ad l.* 7. § 7. Galenus *de optim. sect. cap.* 11. Ἡ δὲ τοιαύτη κείσις φιλοσόφοις, καὶ οὐκ ἰατροῖς ἐπιβάλλει. *Judicium istiusmodi ad Philosophos, non ad Medicos pertinet.*

Οὐκ ἔστι ἀπαθήματα ἀνθρώπου | Epictet. *lib.* 4. *c.* 5. Ἐπίσκεψαί σε τὸ ταμιεῖον, ἴδε τίνας δυνάμεις ἔχων ἐλήλυθας. ἵππῳ ἔν ποτ' ἀθλίῳ ὄντι; ὅταν μὴ δύνηται κοκκύζειν, ἀλλ' ὅταν μὴ τρέχειν. ὁ δὲ κύων, οὐχ ὅταν πέτεσθαι μὴ δύνηται, ἀλλ' ὅταν μὴ ἀγχόνειν· μή ποτ' ἔν τινι καὶ ἀνθρώπῳ δυσχερές ἐστιν, οὐχ ὁ μὴ δυνάμενος λέοντας πνίγειν, ἢ ἀνδριάντας ἐπιλαμβάνειν· ἢ γὰρ θεὸς τοῦτο δυνάμεις τινὰς ἔχων ἐλήλυθε ἢ ἀφ' ἑστίας φύσεως· ἀλλ' ἀπολωλεκὼς τὸ εὐγνωμον, τὸ ἡγεμονικὸν, τοῦτον στωμυλήσας θρηνεῖν, εἰς ὅσα καιρὸς ἐλήλυθεν· ἐγὼ, μὰ Δία, τὸν φυτὰ, ἢ τὸν τεθνηκότα· ἀλλ' ᾧ ζῶντι συμβεβήκει ἀπολέσαι τὰ ἴδια, ἢ τὰ παρεῶα, τὸ ἀγρίδιον, καὶ τὸ οἰκίδιον, καὶ τὸ παιδικεῖον, καὶ τὰ δουλάρια· τούτων γὰρ ἔδει ἴδιον τῷ ἀνθρώπῳ ὄντι. & quæ sequuntur.

Ὑπερφρονεῖν | Vide *lib.* 8. § 8. Longin. *de sublim.* οὐδὲν ὑπάρχει μέγα ἔτι τὸ καταφρονεῖν ὅτι μέγα, οἷς πλοῦτοι, τιμαὶ, δόξαι, τυραννίδες· καὶ ὅσα δὴ ἄλλα ἔχει πολὺ τὸ ἔξωθεν θαυμαζόμενον, οὐκ ἂν τῷ γε φρονίμῳ δόξειεν ἀγαθὰ ὑπερβάλλοντα, ὧν αὐτὸ τὸ περιφρονεῖν ἀγαθὸν ἔστι μέγιστον. θαυμάζεσθαι γὰρ δεῖ ἐχόντων αὐτὰ μᾶλλον τοὺς δυναμένους ἔχειν, καὶ διὰ μεγαλοψυχίαν ὑπερορῶντας.

Κατεξανίστασθαι | Vide *l.* 8. § 39. omisit Xyl.

Οὐδὲ ἐπαινετὸς ὧν | At cum primis laude dignus censetur, qui externa ista vel contempserit, & pro supervacaneis habuerit, vel honesti caussâ libens etiam à se abdicaverit. Epict. *enchir. c.* 15. Ἂν δέ τι παρὰ τὰ δέοντά σοι μὴ λάβῃς, ἀλλ' ὑπεξίδῃς, τότε οὐ μόνον συμπότης δὴ θεῶν ἔσῃ, ἀλλὰ καὶ συνάρχων. οὕτω γὰρ ποιῶν Διογένης, καὶ Ἡράκλειτος, καὶ οἱ ὅμοιοι, ἀξίως θεοῖ τε ἦσαν καὶ ἐλέγοντο. Sen. *epist.* 18. (ex Maron. *Æneid.* 8.)

Aude hospes contemnere opes, & te quoque dignum
Finge Deo ——

Nemo alius est Deo dignus, quàm qui opes contempsit. Socrates apud Laert. *l.* 2. & Xenoph. *memorabil. l.* 3. τὸν ἐλαχίστων δεόμενον, ἔγγιστα ἔῃ θεῶν.

Ἐλαπωτικὸς | Bona ista neutiquam esse, indè probat, quia tum bonus nequaquam esset, qui se istis ulla ex parte privaret, séq; ab illis cohiberet: cùm boni ea sit ratio, ut quò majus ampliúsq;, eò etiam meliùs ac laudabilius sit. Eodem argumento adversus voluptatem depugnat Seneca *de vit. beat. c.* 14. *Voluptas nocet nimia: in virtute non est verendum, nè quid nimium sit. Non est bonum, quod magnitudine laborat suâ.* Et adversus iram, *de ira l.* 1. *c.* 13. *Quæ habenda sunt in bonis, quò majora, eò meliora & optabiliora sunt. Si justitia bonum est, nemo dicet meliorem futuram, si detractum ex ea fuerit: si fortitudo bonum est, nemo illam desiderabit ex aliqua parte deminui. Ergò & ira, quò major hoc melior. quis enim ullius boni accessionem recusaverit? atqui augeri illam inutile est: ergò & esse. non est bonum, quod incremento malum fit.*

Ἡ ἀφαιρούμενόν τι τούτων ἀνέχηται | Omisit clausulam hanc Latinus interpres. mendum scripturæ subesse liquet. leg. ἢ ἀφαιρούμενός τι. Tam sustinere æquanimiter damna rerum istarum, quàm ab eis se continere, virtutis est. Hoc est, vel plus hoc etiam quod Apostolus de Hebræis fidelibus. *c.* 10. *v.* 34.

Καὶ

Καὶ τῶν ἀρπαγῶν τῶν ὑπαρχόντων ὑμῶν μὴ χαρᾶς προσδέξασθε. Itaque Joannes ὁ χρυσορρήμων *in epist. 1. ad Thess. orat. 3.* Εἰκότως τοῦτον μᾶλλον θαυμάζομεν τὸν ἐπιεικείας ἐυχαείστως φέροντα, ἢ τὸν ἑκόντα διδόντα. Et *de statuis 1.* Τῷ γὰρ ἐλεημοσύνῃ δῶναι, τὸ τοιούτοις προσπεσόντα προσήγμασιν (de Jobi damnis verba facit) ἐυχαειστῆσαι τῷ θεῷ, πολλῷ μεῖζόν ἐστι. ἐ γὰρ ἄν τις ἐλεημοσύνῃ δῶμι, ἀλλὰ κἂν ἄν τις ἑτέρων ἁφαιρεθέντες ἐνέγκωμι ἡμεῖς, καὶ ταῦτα πολλοὶ ἡμῖν φέρει τὸν καρπὸν, καὶ δοκιμωτέρους ἢ ποιεῖ, καὶ πλείονα προξενεῖ τὸν μισθόν. Et mox: Τῷ γὰρ ἐν πλούτῳ ζῶντα ποιεῖν ἐλεημοσύνῃ, τὰ πάντα ἁφαρπαγέντα ἡμεῖς ἐνεγκεῖν καὶ μετ' ἐυχαειστίας πολλῷ μεῖζόν ἐστι.

§ 16. Οἷα ἂν πολλάκις φανείης] Clemens *Strom. l. 4.* Ὁ ἄνθρωπος, κατὰ τύπωσιν ἐγγινομένην τῇ ψυχῇ, ὧν αἰσθάνεται, χαρακτηρίζεται. Itaque Jeremias de Judæis *cap. 2. v. 5. Vanitatem sectando vani evaserunt.* Et Xyland. *in præfat. ad Marc. Apud sani judicii homines tanti unumquemque fieri, quanti sunt eæ res pretii, in quibus is operam suam industriamque ponit.*

Βάπτεται γὰρ ὑπὸ τῶν φαντασιῶν ἡ ψυχή] Ità *l. 6. § 30.* μὴ βαφῆς. γίγνεται γάρ. Epictet. *l. 3. c. 3.* Οἷόν ἐστιν ἡ λευκάνη τοῦ ὕδατος, τοιοῦτον ἡ ψυχὴ οἵᾳ ἡ αὐγὴ ἡ προσπεσοῦσα τῷ ὕδατι, τοιοῦτον αἱ φαντασίαι.

Ἔστιν ἄρα καὶ εὖ ζῆν ἐν αὐλῇ] Pii 2. Papæ dictum à Platina refertur: *Ut in mare flumina omnia; sic vitia in magnas aulas influere.* De aula itaque Papali Bern. *ad Eugen. lib. 4. Plures in eâ probavimus defecisse bonos, quàm profecisse malos.* Hinc Epigrammaticum cujusdam (nomen enim non succurrit) illud,

Paucos beavit aula; plures perdidit:
Sed hos quoque ipsos, quos beavit perdidit.

Licet tamen etiam in aula, inquit Marcus, bene vivere. licet in aula Neronis etiam piè & christianè. *Philip. c. 4. v. 22.* neque necessarium ideo prorsus, ut quod *l. 1.* Lucanus,

——*exeat aulâ,*
Qui velit esse pius.——

De se Julianus in aula agens *epist. 12.* Σωφρονεῖν ἀλλήλοις ἐκ μὲν τῆς αὐλικῆς συνοικείσεως μόνης, ἀλλὰ μὴ τῆς ἀλλήλοις προσηκούσης ἐλευθερίας. Vide *l. 1. § 17.* & *l. 8. § 9, 45.* Senec. *epist. 28. Bene vivere omni loco positum est. nam quid tam turbidum fieri potest quàm forum: ibi quoque licet quietè vivere, si necesse sit.* & *epist. 55. Non multùm ad tranquillitatem facit locus. animus est qui commendat omnia. Vidi ego in villa hilari & amœna mœstos: vidi in medio solitudine occupatis similes.* & *epist. 104. Puta veniisse te Athenas, puta Rhodum: elige arbitrio tuo civitatem: quid ad rem pertinet, quos illa mores habeat? tuos offeres.* & *epist. 51. Neminem Canopus esse frugi vetat.* Sic ergò componendus est animus, utì Flaccus *l. 1. epist. 11.*

Ut quocunque loco fueris, vixisse libenter
Te dicas.——

ut quocunque fueris, bene agere possis. Clemens *Strom. l. 1.* Ὡς ἐν πενίᾳ βίου ὀρθῶς ζῆσαι· ἔστω ἢ κἂν ἐν πλουσίᾳ ἕξεται.

Οὗ χάριν ἕνεκεν ἕκαστον κατεσκεύασται· πρὸς ὃ ἢ καλεσκεύασται, πρὸς τοῦτο φέρεται] Deest prioris membri clausula posterior, ità supplenda ἕνεκεν ἕκαστος κατεσκεύασται, [πρὸς τοῦτο κατεσκεύασται] Vide *l. 6. § 16, 40.* & *l. 7. § 55.*

Ὅτι πρὸς κοινωνίαν γεγόναμεν πάλαι δεδεμένοι] *L. 2. § 1.* & *l. 3. § 4.* & *l. 4. § 3.* Sic & *l. 11. § 18.* ἀλλήλων ἕνεκεν γεγόναμεν. Hierocles *de nupt.* apud Stob. *tom. 2. tit. 67.* Ἅπαν τὸ ἡμῖν ἔφυ πρὸς κοινωνίαν. *Sic enim mihi perspicere videor, ità natos esse nos, ut inter omnes esset societas quædam, major autem, ut quisque proximè accederet: itaque cives potiores sunt quàm peregrini, & propinqui quàm alieni.* Cicer. *de amic.* Vide *l. 9. § 7.* Basil. Cæs. an Eustath. Sebast. *regul. prolixior. ad quæst. 3.* Τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι ἥμερον καὶ κοινωνικὸν ζῶον ὁ ἄνθρωπος, καὶ οὐχὶ μοναστικὸν, οὐδὲ ἄγελον; οὐδὲν γὰρ ἴδιον τῆς φύσεως ἡμῖν, ὡς τὸ κοινωνεῖν ἀλλήλοις, καὶ χρῄζειν ἀλλήλων, καὶ ἀγαπᾶν τὸ ὁμόφυλον.

Τὰ χείρω τῶν κρειττόνων] Vide *infr. § 30.* & *l. 6. § 23.* & *l. 7. § 55.* & *l. 11. § 18.*

Κρείττω τῶν μὲν ἐμψύχων τὰ ἄψυχα] Ex Chrysippo Laert. *l. 7.* Τὸ ζῶον τοῦ μὴ ζῴου κρεῖττον. Plutarch. item *de Isid. & Osir.* Μηδὲν ἄψυχον ἐμψύχου, μηδὲ ἀναίσθητον αἰσθανομένου κρεῖττον. ità enim legendum, contrà planè quàm ibi in vulgatis habetur, ἔμψυχον ἀψύχου. Hinc Aug. *de duab. anim. contr. Manich. c. 3. & 4. Muscæ animæ Solis Lunæque Luci; Muscam* ipsam hac ratione *Soli* ipsi *Lunæque* præferre videtur.

Τῶν δὲ ἐμψύχων τὰ λογικὰ] Plato *Timæo.* Οὐδὲν ἀνόητον τοῦ νοῦν ἔχοντος ὅλου ὅλου κάλλιον. Dionys. *de divin. nomin. c. 5.* τῶν ὄντων μὲν τὰ ζῶντα. τῶν δὲ ὅσα ζῇ, τὰ αἰσθητικὰ καὶ τούτων τὰ λογικὰ ὑπερέχουσι.

§ 17. Τὸ τὰ ἀδιώατα διώκειν, μαντικόν] *Lib. 6. § 50.* ἀδιωάτων ὄκνα ἀφέγγε. Pindar. *Nem. od. 11.*

Ἀτρεστὸν ἐρώτων ὀξύτερα μανίαις.

Et *od. 8.*

——κενεῶν ἐλπίδων χαυνὸν τέλος.

Gorgias *apolog. pro Palamed.* Μανία γάρ ἐστιν ἔρως ἐπιχειρεῖν ἀδιωάτοις. Epictet. *lib. 3. c. 24.* Τὰ μὲν διωατὰ ἐφίεσθαι, ἀνθρωποδώδες καὶ ἠλίθιον, ξένε, θεομαχοῦντος. Bias etiam apud Laert. *l. 1.* Νόσον ψυχῆς, τὸ τῶν ἀδιωάτων ἐρᾶν Plut. *de trang.* ἐκ ἤκουσα τοίνυν εὐθυμίαν κωλύει τὸ μὴ συμμέτροις χρῆσθαι πρὸς τὰ ὑποκείμενα διωάμεσιν, ὀρμαῖς, ὥσπερ ἰσχίοις, ἀλλὰ μείζοσιν ἐφιεμένους ταῖς ἐλπίσιν,

ἐλπίσιν, εἴτ' ἀποτυχάνουσας, αἰτᾶσθαι δαίμονας καὶ τύχην, ἀλλὰ μὴ τὴν αὐτῶν ἀδελτηείαν. ὅδε γὰρ ὁ τοξεύειν τῷ ἀφέντῃ βελόμενος, καὶ τῷ βοὶ λαγὼ κωνηγέειν, λυσιχὴς ὄζιν· ὅδε τοῖς χείροις καὶ σαγήναις ἑλάφους μὴ λαμβάνουσι, μηδὲ εἰς δαίμων ἐναντιοῦται μοχθηρὸς, ἀλλ' ἀδελτηεία καὶ μοχθηρία τοῖς ἀδυνάτοις ἐπιχειροῦσι. Vide *l.* 7. § 4.

Ἀσύμφορον γὰρ τὸ τοῦ φαύλου μὴ τοιαῦτά τινα ποιεῖν | Ità *l.* 11. § 18. Τὸ ἀξιοῦν μὴ ἀμύρτάνειν τοὺς φαύλους, μανικὸν· ἀδυνάτων γὰρ ἐρίεται. Vide & *infr.* § 28. & *l.* 9. § 42. & *l.* 12. § 16.

§ 18. Οὐδὲν ὅλως συμβαίνει, ὃ καὶ ἐκεῖνο πέφυκεν φέρειν αὐτῷ | Trantponendas opinor voculas duas; ὃ καὶ ἐκεῖνο φέρειν πέφυκεν αὐτῷ. Vel immutandas potiùs, ut ſic legatur; ὃ καὶ ἐκεῖνος πέφυκεν φέρειν αὐτό. *nihil homini cuiquam contingit, quod ipſum is non natus ſit ferre.* id eſt, quod non à natura habeat, ut ferre poſſit. neq; enim interpretibus aſſentior, alteri, qui ad naturæ deſtinationem; alteri, qui ad ordinarios in rerum natura eventus refert: cùm ad ferendi poteſtatem à natura tributam reſpexiſſe Marcum ſubſequentia doceant, quibus alios eadem pertuliſſe monet, vel per ignorantiam, vel per oſtentationem. Vide *l.* 8. § 46. & *l.* 10. § 3.

Ἤτοι ἀγνοῶν | Sive rei ipſius ignarus. neque enim nondum reſcita quenquam movere poſſunt infortunia etiam graviſſima. Hinc Euripidis illud *Antiopâ*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 99.

Φέρω δ' ὃ πάσχω καὶ τόδ' ὐ μικρὸν κακόν.
Τὸ μὲν εἰδέναι γὰρ ἡδονὴν ἔχει τινα
Νοσοῦντα· κέρδος δ' ἐν κακοῖς ἀγνωσία.
Intelligo quæ patior: haud leve hoc malum.
Quædam eſt voluptas abſtrahi à ſenſu mali;
Intérque damna quæſtus ignorantia eſt. Grot.

Sive etiam rei naturam non intelligens, aut quid indè poſſit ipſi mali vel moleſti ſaltem obtingere. Ità Ariſtot. *ethic. l.* 3. *c.* 8. Ἀνδρεῖοι γὰρ φαίνονται καὶ οἱ ἀγνοοῦντες. Et Epictet. *l.* 4. *c.* 7. Τί ποιεῖ φοβερὸν τὸν τύραννον; οἱ δορυφόροι, φησὶ, καὶ αἱ μάχαιραι αὐτῆς, καὶ οἱ ὑπὲρ κοιτῆς, καὶ οἱ ἀποκλείοντες τοὺς εἰσιόντας. διὰ τί οὖν, ἂν παιδίον αὐτῷ προσαγάγῃς μὴ ἔχον δορυφόρων ὄψιν, ὑ φοβεῖται; ἢ ὅτι οὐκ οἰδάνεται τούτων τὸ παιδίον; ἂν οὖν καὶ δορυφόρων τις οἰδάνηται, καὶ ὅτι μαχαίρας ἔχουσιν, ἐπ' αὐτὸ ἦ τοῦτο προσέρχηται αὐτῷ, θέλων ἀποθανεῖν διά τινα αἰτίαν, καὶ ζητῶν ὑπ' ἄλλου παθεῖν αὐτὸ εὐκόλως, μήτι φοβεῖται τοὺς δορυφόρους; θέλω γὰρ τοῦτο, δι' ὃ φοβερά εἰσιν. ἂν δέ τις μήτ' ἀποθανεῖν, μήτε ζῆν θέλων ὅλως ἅπαντος, ἀλλ' ὡς ἂν δίδωται, προσέρχηται αὐτῷ, τί κωλύει μὴ δεδοικότα προσέρχεσθαι αὐτόν; ὅδεν. Indè Sen. *epiſt.* 36. ubi ſubmonuerat, *nec infantes, nec pueros, nec mente lapſos, timere mortem,* ſubjungit, *Eſſe turpiſſimum, ſi eam ſecuritatem nobis ratio non præſtat, ad quam ſtultitia perduxit.*

Ἡ ἐπιδεικνύμενος μεγαλοφροσύνην | Senec *epiſt.* 78. *Athletæ quantum plagarum ore, quantum toto corpore excipiunt? ferunt tamen omne tormentum gloriæ cupiditate. nec tantùm quia pugnant, iſta patiuntur, ſed ut pugnent. exercitatio ipſa tormentum eſt.* Tertull. *ad Martyr. epiſt. c.* 4. *Timebit forſan caro gladium gravem, & crucem excelſam, & rabiem beſtiarum, & ſummam ignium pœnam, & omne carnificis ingenium in tormentis. Sed Spiritus contrà ponat ſibi & carni, acerba licèt iſta, à multis tamen æquo animo accepta, imò & ultrò appetita, famæ & gloriæ cauſsâ, nec à viris tantùm ſed etiam à fœminis. Lucretia vim ſtupri paſſa, cultrum ſibi adegit in conſpectu propinquarum, ut gloriam caſtitati ſuæ pareret. Mutius manum ſuam dextram in ara cremavit, ut hoc factum ejus fama haberet. Minus fecerunt Philoſophi: Heraclitus, qui ſe bubulo ſtercore oblitum exuſſit: item Empedocles, qui in ignes Ætnæi montis deſiliit; & Peregrinus, qui non olim ſe rogo immiſit: cùm fœminæ quoque contempſerint ignes. Dido cùm poſt virum dilectiſſimum nubere cogeretur: item Aſdrubalis uxor, quæ jam ardente Carthagine, nè maritum ſuum ſupplicem Scipionis videret, cum filiis in incendium patriæ devolavit. Regulus dux Romanus captus à Carthaginienſibus, cùm ſe unum pro multis captivis Carthaginienſibus compenſari nollet, maluit hoſtibus reddi, & in arcæ genus ſtipatus, undique extrinſecus clavis transfixus, tot cruces ſenſit. beſtias fœmina libens appetiit, & utique horridiores; aſpides ſerpentes, tauro vel urſo, quas Cleopatra immiſit ſibi, nè in manus inimici perveniret. Sed mortis metus non tantus eſt, quantus tormentorum. Itaque ceſſit carnifici meretrix Athenienſis, quæ conſcia conjurationis, cùm propterea torqueretur à tyranno, & non prodidit conjuratos, & noviſſimè linguam ſuam comeſtam in faciem tyranni expuit; ut nihil agere ſe ſcirent tormenta, & ſi ultra perſeverarent. Apud Lacedæmonios ante aram nobiles quique adoleſcentes flagellis affliguntur, aſtantibus parentibus, & propinquis, & uti perſeverent adhortantibus. ornamentum enim & gloria deputabitur, majore quidem titulo, ſi anima potiùs ceſſerit plagis, quàm corpus. Omitto nunc gloriæ cauſſam. eadem omnia ſævitiæ & cruciatûs certamina jam apud homines affectatio quoque & morbus quidam animi conculcavit. quot otioſos affectatio armorum ad gladium locat? certe ad feras ipſas affectatione deſcendunt; & de morſibus & de cicatricibus formoſiores ſibi videntur. jam & ad ignes quidam ſe autoraverunt, ut certum ſpatium in tunica ardente conficerent. alii inter venatorum taureas ſcapulis patientiſſimis inambulaverunt.* In eandem ſententiam multa habet, & ex iſtis quædam repetita, in *apologet. c.* 50.

Εὐσταθεῖ | *Fortiter, conſtanter perfert.* Plut. *Lycurgo*: Οὔτε γὰρ φόβον ὅτε θυμὸν ἐγγίνεσθαι πλεονεκτοῦντα τοῖς ὕπω διακειμένοις εἰκὸς ὄζιν, ἀλλ' εὐσταθὲς φρόνημα μετ' ἐλπίδος καὶ θράσους. Idem in

Publicol. de Horatio in Capitolii dedicatione, etiam *filii morte nunciatâ, perſiſtente*: Θαυμαστὸς ὁ ἀνὴρ τῆς εὐσταθείας. Vide *ad l.* 6. § 10.

Δεινὸν ἓν ἄγνοιαν καὶ ἀρέσκειαν ἰσχυροτέρας ἓν φρονήσεως | Senec. *epiſt.* 76. *Concupita vulgò & formidata, inconſulto impetu plerique calcârunt. Inventus eſt qui flammis imponeret manum; cujus riſum non interrumperet tortor*; (ſervus in domini ultionem Aſdrubalis interfector, de quo Val. Max. *memor. lib.* 3. *c.* 8. Juſtin. *hiſt. lib.* 44. Liv. *hiſt. lib.* 21. & ruſus Senec. *epiſt.* 78.) *qui in funere liberorum lacrymam non mitteret; qui morti intrepidus occurreret. amor, ira, cupiditas, pericula depoposcerunt. Quòd ſi hoc poteſt brevis obſtinatio animi aliquo ſtimulo excitata; quantò magis virtus, quæ non ex impetu, nec ſubitò, ſed æqualiter valet*, cui *perpetuum robur eſt*? quem & ex *epiſt.* 36. *ſuprà* adductum viſe ſis: & ex *epiſt.* 4. *ad lib.* 12. § 34. Tertull. *ad martyr. c.* 4. *Igitur ſi tantum terrenæ gloriæ licet de corporis & animi vigore, ut gladium, ignem, crucem, beſtias, tormenta contemnant ſub præmio laudis humanæ; poſſum dicere, modicæ ſunt iſtæ paſſiones ad conſecutionem gloriæ cæleſtis, & divinæ mercedis. Tanti vitreum? quanti verum margaritum? quis non libentiſſimè tantum pro vero habeat erogare, quantum alii pro falſo? Hæc non ſine cauſſa Dominus in ſeculum admiſit, ſed ad nos, & nunc exhortandos, & in illo die confundendos, ſi reformidaverimus pati pro veritate in ſalutem, quæ alii affectaverunt pro vanitate in perditionem.*

§ 19. Τὰ πράγματα | Idem *ſupr. lib.* 4. § 3. & *infr. l.* 11. § 16.

Οὐδὲ πρᾶξαι, οὐδὲ κινῆσαι | Idem *lib.* 6. § 49. & *l.* 7. § 15. & *l.* 11. § 11, 16.

Οἷων ἂν κειμένων | Hoc eſt quod ſuprà ſæpiùs, in opinione judicióque noſtro totum ſitum eſſe. *l.* 2. § 15. & *l.* 3. § 9. & *l.* 4. § 3, 7. & *l.* 8. § 47. & *l.* 11. § 16.

§ 20. Εὖ ποιητέον καὶ ἀνεκτέον | *Infr.* § 33. ἀνθρώπους ἢ εὖ ποιεῖν, καὶ ἀνέχεσθαι αὐτῶν καὶ ἀπέχεσθαι. *Charitas vera eſt, amare quos toleras, tolerare quos amas.* Gregor. Rom. *in Job. lib.* 10. *c.* 5. & *in Evang. hom.* 35. Epict. *l.* 3. *c.* 13. Εἶκον πᾶσι, φέρε χωρῶ, ἀνέχομαι· ὅπως αὐτοῦ ὠφέλει· καὶ μὴ κατέξεσα αὐτῶν τὸ σωτῆς φλέγμα. Iſocrat. *Panathen.* Τὰς φρενήρεις καὶ δικαίους ὁμιλίας τοῖς ἀεὶ πλησιάζουσι, καὶ τὰς μὴ τῶν ἄλλων ἀνδρῶν καὶ βαρύτητας εὐκόλως καὶ ῥᾳδίως φέρειν· σφᾶς δ' αὐτοὺς, ὡς δυνατὸν ἐλαφροτέρους καὶ μετεωροτέρους τοῖς συμβᾶσι παρέχειν.

Καθ' ὅσον ἢ ἐνίσανται | Ità *l.* 8. § 41. ὁρμήσεως ἔγκλημα ἐγίνετο; & *lib.* 11. § 9. οἱ ἐνισάμενοι.

Ἓν τῇ τῶν ἀδιαφόρων | Vide *l.* 6. § 32. & *l.* 8. § 56.

Ἐνέργεια μὲν τοι ἐμποδιστέα | Vide *lib.* 8. § 32.

Ὁρμῆς καὶ διαθέσεως ἐ γίνεται ἐμπόδια | Vide *l.* 8. § 41. & *l.* 10. § 33.

Διὰ τὴν ὑπεξαίρεσιν | De qua *lib.* 4. § 1. & *l.* 6. § 50.

Καὶ τὴν περίψημιν | De qua *ibidem.*

Περιτρέπει γὰρ καὶ μεθίστησι | Ità Plut. *de tranquill.* Ἔξεσι γὰρ μεθιστάναι τὴν πάλιν ἐν τῇ ἀβυλίᾳ τῶν.

Εἰς τὸ προηγούμενον | *Ad ea quæ præceſſerunt.* Xyl. haud ſatìs commodé. *ad illud quod intendit.* Caſ. ex mente forſan Marci, ſed non ad ſenſum vocabuli. malim, *ad id quod eſt potiùs.* Vide *ad l.* 3. § 1.

Περὶ ἔργου γίνεται τὸ τῷ ἔργῳ ἐφεκτικόν | Ità Paulus *ad Philipp. c.* 1. *v.* 12, 13. Τὰ κατ' ἐμὲ μᾶλλον εἰς προκοπὴν τοῦ εὐαγγελίου ἐλήλυθεν, &c. eleganter autem Marcus, illud ait ad opus noſtrum cum primis eſſe conducibile, quod opus ipſum impedit, illud ad viam perficiendam conferre cum primis, quod in via nobis obſiſtit. hoc enim τὸ περὶ ἔργου & περὶ ὁδοῦ ſignificat: utì multis exemplis docent Budæus in *Comment.* & Dunæus noſter *ad Demoſth. de pace*, quæ ab illis petas licet. Indè Heſiod. *l.* 2.

Ἠὼς ἣ πρηΰνει μὲν ὁδόν, πρηΰνει δ' ἣ καὶ ἔργα.

Aurora & confert ad iter, confert ad opuſque.

Gregor. Naz. *in Cyprian.* Οἶδε γὰρ καὶ διὰ τῆς ἐναντίων τὰ ἐναντία οἰκονομεῖσθαι, ἵνα καὶ μᾶλλον θαυμάζηται.

§ 21. Τὸ κεφάλαιον τίμα | Diogenes [perperam Diotogenes in excuſis] Pythagoricus *de regno*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 48. Δεῖ γὰρ τὸ ἄρχον τοῦ τὸ ἀρχὸν πιθέσθαι, καὶ τὸ ἀγεμονῶν τοῦ τῶν ἀγεμονευομένων.

Τὸ πᾶσι κεφάλαιον, καὶ πάντα λέγειν | numen ſcil. τὸ τὸν κόσμον διοικοῦν. *l.* 2. § 4. & *l.* 6. § 5. ὁ διοικῶν λόγος. & § 42. ὁ τὰ ὅλα διοικῶν. & *infr.* § 32. ὁ οἰκονομῶν τὸ πᾶν. quod Senec. *epiſt.* 71. *cuncta temperans Deus.* Manil. *l.* 2.

Infuſumque Deum cœlo terriſque fretoque,
Ingentem æquali moderantem fœdere molem.

Τῶν ἓν σοι τὸ κεφάλαιον τίμα | quod *ſuprà lib.* 3. § 9. Τῷ ἐπολητικῷ δυνάμει σέβου. & *lib.* 6. § 16. ἡ τῆς ἰδίας διανοίας αἰδὼς καὶ τιμή. & *lib.* 12. § 1. μόνον τὸ ἡγεμονικόν σου καὶ τὸ ἓν σοι θεῖον τιμήσῃς. & *lib.* 7. § 55. ἡ νοερὰ ἐθέλει φερπτὰ εἶναι, καὶ μὴ κατακρατεῖσθαι. Cicer. *de repub. l.* 6. in *ſomn. Deum te ſcito eſſe. Siquidem Deus eſt, qui viget, qui ſentit, qui meminit, qui prævidet, qui tam regit & moderatur, & movet id corpus, cui præpoſitus eſt, quàm hunc mundum princeps ille Deus: & ut ipſum mundum ex quadam parte mortalem Deus æternus, ſic fragile corpus animus ſempiternus, movet.* Senec. *epiſt.* 65. *Quem in hoc mundo locum Deus obtinet, hunc in homine animus: quod eſt illìc materia, id nobis corpus eſt. Servions ergò deteriora melioribus.*

melioribus. Isocrat. *ad Demonic.* § 33. Μέγιστον γὰρ ἐν ἐλαχίστῳ, νοῦς ἀγαθὸς ἐν ἀνθρώπου σώματι.

Τὸ ἐκείνῳ ὁμολογεῖς | Quod *l.* 12. § 1. Τὸ ἓν σοι θεῖον. & *l* 6. § 3. vice versâ, τὸ τῇ ψυχῇ ὁμολογεῖς, *Deum.* Τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν. Aratus in *phænom.* ab Apostolo laudatus, *Act. c.* 17. *v.* 28. secundùm partem nimirum meliorem nostri.

Τὸ τοῖς ἄλλοις χρώμενον | Ità *l.* 7. § 55. πέφυκα γὰρ χρηστικὴ πᾶσιν ἐκείνοις. *aliis omnibus utitur:* se etiam *l.* 3. § 1. τῷ ἑαυτῷ χρῆσθαι. Epictet. *dissert.* *l.* 1. *c.* 1. Τῶν ἄλλων δυνάμεων, εὑρήσεις αὐτὴν αὐτῆς θεωρητικήν· ἡ τοίνυν εὐλὲ δοκιμαστικὴν, ἢ ἀποδοκιμαστικήν. ἡ γραμματικὴ μέχει τίνος κέκτηται τὸ θεωρητικόν; μέχει τοῦ διαγνῶναι τὰ γράμματα. —— αὐτὴ ἂν αὑτὴν θεωρεῖ τις αὐτήν; εὐδαμῶς. ἀλλ' ὅταν μὲν ἀντιγράφειν τῷ ἑταίρῳ δέῃ, τούτῳ τί γραπτέον, ἡ γραμματικὴ ἐρεῖ. πότερον ἢ γραπτέον τῷ ἑταίρῳ, ἢ οὐ γραπτέον, ἡ γραμματικὴ οὐκ ἐρεῖ· καὶ περὶ τῆς μελλούσης ὥσαύτως ἡ μουσική. πότερον δὲ ᾀδτέον νῦν ἢ κιθαριστέον, οὐκ ἐρεῖ. τίς ἂν ἐρεῖ; ἡ καὶ αὐτὴν διαφθείρασα, καὶ τἆλλα πάντα. αὕτη δ' ἔστι τίς; ἡ δύναμις ἡ λογική. μόνη γὰρ αὕτη καὶ αὐτὴν καταναήσασα παρέλιπεν, τίς τέ ἐστι, καὶ τί δύναται, καὶ πόσα ἀξία ἐστὶν ἐλήλυθε, καὶ τὰς ἄλλας ἁπάσας. τί γὰρ ἔστιν ἄλλο τὸ λέγον, ὅ, τι χρυσίον καλόν ἐστι; αὐτὸ γὰρ τὸ λέγει. δῆλον, ὅτι ἡ χρηστικὴ δύναμις ταῖς φαντασίαις. τί ἄλλο, τὸ μουσικὴν, γραμματικὴν, τὰς ἄλλας δυνάμεις, διακείνον, δοκιμάζον, τὰς χρήσεις αὐτῆς καὶ τοὺ καιροὺς φυλακτικόν; ἓν ἄλλο. ὥσπερ ἓν ἦν ἄξιον, τὸ κρῖναν ἁπάντων καὶ κυριεῦον οἱ θεοὶ μόνον ἐφ' ἡμῖν ἐποίησαν τὴν χρῆσιν τοῖς ὀρθοῖς ταῖς φαντασίαις. τὰ δ' ἄλλα, οὐκ ἐφ' ἡμῖν. Idem *l.* 2. *c.* 23. Ἄνθρωπε, μήτε ἀχάριστος ἴσθι, μήτε πάλιν ἀμνήμων τῆς χρειττονείας· ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τοῦ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν, καὶ νὴ Δία, ὑπὲρ αὐτοῦ ζῆν, καὶ τῆς σωφρονεῖν πρὸς αὐτὸ, ὑπὲρ καρπῶν ξηρῶν, ὑπὲρ οἴνου, ὑπὲρ ἐλαίου εὐχαρίστει τῷ θεῷ. μέμνησο δὲ ὅτι ἄλλο τί σοι δέδωκε κρεῖττον ἁπάντων τούτων, τὸ χρησόμενον αὐτοῖς, τὸ δοκιμάζον, τὸ ἀξίαν ἑκάστου λογιούμενον. τί γὰρ ὄζει τὸ ὑποφαινόμενον ὑπὲρ ἑκάστης τούτων τῆς δυνάμεως, πόση τις ἀξία ὄζειν αὐτῆς; μήτι αὐτὴ ἑκάστη ἡ δύναμις; μήτι τῆς ὀρεκτικῆς πρὸς ἡμᾶς λεγούσης τι περὶ ἑαυτῆς; μήτι τῆς ἀνεκτικῆς; — ἀλλ' ὡς διάφοροι καὶ δῆλαι τεταγμένοι εἰσὶν ὑπηρετεῖν τῇ χρηστικῇ τῶν φαντασιῶν. — πῶς ἂν δύναταί τις ἄλλη δύναμις κρείσσων εἶναι ταύτης, ἡ καὶ ταῖς λοιπαῖς διακόνοις χρῆται καὶ δοκιμάζει αὐτὴ ἕκαστα; — τίς γὰρ ἐκείνων οἶδε τίς ὄζειν αὕτη καὶ πόση ἀξία; τίς ἐκείνων εἶδεν, ὁπότε δεῖ χρῆσθαι αὐτῇ, καὶ πότε μή; τίς ὄζειν ἡ ἀνοίγουσα καὶ κλείουσα τοὺ ὀφθαλμούς, καὶ ἀφ' ὧν ἢ δεῖ ἀποστρέφουσα, τίς ἢ προσάγουσα; ἡ ὀρεκτική; ἡ. ἀλλ' ἡ προαιρετική. τίς τὰ ὦτα ὀπτκλείουσα καὶ ἀνοίγουσα; — οὐκ ἄλλη ἡ προαιρετικὴ δύναμις, — πότερον εἰπεῖν ἀμείνον, ἢ σωφρόνως, καὶ ὅπως ἀμείνον ἢ ἐκείνως, καὶ τοῦτο φρόνιμον ἢ ἀ φρόνιμον, καὶ τὴν χρείαν ἑκάστου, καὶ τοὺ χρείαν ἑκάστου, τίς ἄλλη λέγει ἢ ἡ προαιρετική; καὶ δύναται τὸ διακονοῦν κρεῖσσον εἶναι ἐκείνου ᾧ διακονεῖ; ὁ ἵππος τοῦ ἱππέως; ἢ ὁ κύων τοῦ κυνηγοῦ; ἢ τὸ ὄργανον τοῦ χειριστοῦ; ἢ οἱ ὑπηρέται τοῦ βασιλέως; τί ὄζει τὸ χρώμενον; προαίρεσις. τί ἐπιμελεῖται πάντων; προαίρεσις. τί ὅλον ἀναιρεῖ τὸν ἄνθρωπον, ποτὲ μὲν λιμῷ, ποτὲ δ' ἀγχόνῃ, ποτὲ δ' εἰς κρημνούς; προαίρεσις. εἶτα τούτου τί ἐναντιώτερον ἀνθρώποις ὄζει; καὶ πῶς οἷόν τε τοῦ ἀκωλύτου τὰ κωλυόμενα;

Ὁ σὸς βίος ὑπὸ τούτου διοικεῖται | Vide de his plura apud Epictetum loco superiùs allato.

§ 22. Ὁ τῇ πόλει ὠφέλιμος | Habes his gemina, *infrà* § 35. *lib.* 6. § 44, 54. *lib.* 8. § 55. & *l.* 10. § 6.

Εἰ δὲ ἡ πόλις βλάπτεται, οὐκ ὀργιστέον τῷ βλάπτοντι τὴν πόλιν. τί γὰρ παραιτώμενον | Mutila esse hæc, res ipsa clamat. olim opinabar deesse negativam, εἰ δὲ ἡ πόλις ἡ βλάπτεται, οὐκ ὀργιστέον τῷ μὴ βλάπτοντι τὴν πόλιν eo motus, quòd *infrà* dicitur § 35. τίς δὲ βλάβη τοῦ κοινοῦ; tanquam communitas ipsa lædi non possit. Jam sententiam muto, & postrema sic suppleo, οὐκ ὀργιστέον τῷ β. τ. π. [δεικτέον δὲ] sive, [ἀλλὰ δεικτέον] τί τὸ παραιτώμενον. quomodo *l.* 7. § 26. ἐνεμωνὴς ἔσῃ τῷ παραιτώμενῳ. & *l.* 11. § 13. καὶ τούτῳ αὐτῷ ἕτοιμος τὸ παραιτώμενον δεῖξαι. ut dicat, etiamsi detur lædi civitatem, tamen non esse lædenti succensendum, sed citra iracundiam commonstrandum errorem. De Demonacte Lucian. Τῶν μὲν ἁμαρτημάτων καθήπτετο. τοῖς δὲ ἁμαρτάνουσι συνεγίνωσκε. καὶ τὸ παράδειγμα ἐφ' ἧς ἐκτῶν ἠξίει λαμβάνειν, τὰ μὲν νοσήματα ἐωμένων, ὀργῇ δ' ἐπὶ τοὺς νοσοῦντας ὡς ἐχθρῶν. Euripid. *Bellerophon.* Suidâ laudante;

—— τὸ μὲν νοσοῦντι συμφορὰς κακόν.

Senec. *de constant. sap. c.* 13. *Quis phrenetico medicus irascitur? quis febricitantis, & frigida prohibiti maledicta, in malam partem accipit? hunc affectum adversùs omnes habet sapiens, quem adversùs ægros suos medicus: quorum nec obscœna, si remedio egent, contrectare, nec reliquias & effusa intueri dedignatur, nec per furorem sævientium excipere convicia. scit sapiens omnes hos qui togati purpuratique incedunt, valentes coloratósque, malè sanos esse: quos non aliter videt, quàm ægros intemperantes. itaque nè succenset quidem, siquid in morbo petulantiùs ausi sunt adversùs medentem.* Idemque *de irâ l.* 1. *c.* 15. *Corrigendus est itaque qui peccat, & admonitione, & vi, & molliter, & asperè: meliórque tam sibi quàm aliis faciendus, non sine castigatione, sed sine ira. quis enim, cui medetur, irascitur? & ibid. l.* 2. *c.* 9. *Non est irascendum erroribus. quid enim, si quis irascatur in tenebris parum vestigia certa ponentibus? quid siquis surdis, imperia non exaudientibus? quid si pueris? quid si illis irasci velis qui ægrotant, senescunt, fatigantur? hac conditione nati*

sumus

sumus, animalia obnoxia non paucioribus animi quàm corporis morbis. Vide *ad l.* 2. § 1.

§ 23. Τὸ πάχος τῆς ἀζωροερᾶς | τῦ χείμε, καὶ διὰ ῥέμματος, ἅτε ἀζωρέοντος. Plut. *de Orac. defect.* Gemina his habes *l.* 4. § 43. & *l.* 6. § 4, 15. & *l.* 7. § 18.

Οἷον ποταμὸς ἐν Λιμναίῃ ῥύσει | Vide *ad l.* 4. § 43. Flaccus, *Carm. l.* 3. *od.* 29.

— quod adest memento
Componere æquus, cætera fluminis
Ritu feruntur, nunc medio alveo
Cum pace delabentis Etruscum
In mare; nunc lapides adesos,
Stirpésque raptas, & pecus, & domos
Volventis una, non sine montium
Clamore, vicinæque sylvæ,
Quum fera diluvies quietos
Irritat amnes. —

Ἐν συνεχεῖ μεταβολαῖς | Vide *l.* 7. § 18, 25. & *l.* 10. § 18. & *l.* 11. § 35. πάντα μεταβολαί.

Ἐν μυείαις τετραπλαῖς | *l.* 8. § 6. πάντα τετραπλᾶ.

Οὐδὲν ἑστὼς | ità *infr.* § 33. συμπάλλεται καὶ ὄχ ἑστῶτα. Naso *Metamorph. l.* 15.

——*nihil est toto quod perstet in orbe:*
Cuncta fluunt.——

Augustinus *in Joan. tract.* 38. *In omnibus actionibus & motibus nostris, & in omni prorsus agitatione creaturæ, duo tempora, præteritum & futurum. præsens quæro, nihil stat. quod dixi jam, non est, quod dicturus sum, nondum est.* Hinc Plato Theæteto: ἔστι γὰρ οὐδέποτ' οὐδὲν, ἀεὶ δὲ γίγνεται. & Plut. de *E. Delph.* Ἡμῖν μὲν γὰρ ὄντως τὸ ἓν μέτεστιν οὐδὲν, ἀλλὰ πᾶσα ἀνθρωπίνη φύσις ἐν μέσῳ γενέσεως καὶ φθορᾶς ἀμυδρόν φάσμα παρέχει καὶ δόκησιν ἀμυδρὰν καὶ ἀβέβαιον αὐτῆς· ἂν δέ τινα διάνοιαν ἐπάρωσης, λαβεῖν βουλόμενος, ὥσπερ ἡ σφοδρὰ πρόσοψις ὕδατος τὴν πόσιν εἰς ταὐτὸ καὶ σωθῆναι διαῤῥέον ἀπόλυσι τὸ περιλαμβανόμενον, ὕτω καὶ παθημάτων μεταβάντων ἐνδύσει τινὶ ἄγαν ἐπάρχειαν ὁ λόγος ἀποσφάλλεται, τῇ μὲν εἰς τὸ γενόμενον αὐτῦ, τῇ δὲ εἰς τὸ φθειρόμενον, οὐδενὸς λαβεῖν μᾶλλον, οὐδ' ὄντος ὄντως δυνάμενος. Et mox: Μένει δὲ οὐδὲν, οὐδ' ἔστιν ἓν, ἀλλὰ γιγνόμεθα πολλοὶ περὶ ἓν φάντασμα καὶ κοινὸν σημαινόμενον, ὕλης περιλαυνομένης καὶ ὀλισθαινούσης. Aliâ ratione Basil. Cæs. *orat.* 12. & Simeon *Cancellar. orat.* 21. ὅτε τὰ δεξιὰ καὶ περιττὰ δόξαι τοῖς πολλοῖς, τὸ ἑστὼς καὶ μόνιμον ἔχει, ὅτε τὰ περίεργα καὶ περιττὰ τῶν πραγμάτων καὶ κατορθῶν παῖδες ὑδρεῦσαι· ἀλλὰ πάντα σάλῳ τινὶ καὶ κλόνῳ, καὶ μεταβολαῖς ἀδοκήτοις ὑπόκειται. & quæ sequuntur.

Οὐδὲν ἑστὼς, καὶ τὸ παρεστὼς. τὸ δὲ ἄπειρον | Vitiosa interpunctio, quæ & Xylandrum in fraudem induxit. leg. οὐδὲν ἑστὼς καὶ τὸ παρεστὼς τόδε ἄπειρον, &c. Consule versionem. Vide *l.* 4. § 3, 50. & *l.* 12. § 7.

Ὦ, πάντα ἐναφανίζεται | Vide *l.* 2. § 12. & *l.* 11. § 32.

Πῶς ἂ μωρὸς, ὁ ἐν τούτοις φυσιόμενος, ἢ ἀνοήμων | Vide *l.* 4. § 44. & *l.* 7. § 73. Horum autem stultitiam icone pulcherrimâ depingit nobis Dion. Chrysost. *orat.* 67. Εἶπε δή τοίνυν ἄνθρωπος, οἷος ζῆν ποιεῖ τὸν αὐτῦ σκιὰν, ὥστε αὐξομένης μὲν αὐτῆς ἐπαίρεσθαι καὶ μεγαλαυχεῖσθαι· βραχυτέρας δὲ γιγνομένης, λυπεῖσθαί τε καὶ ὀκνεῖν ταπεινότερον, καὶ τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσῳπερ ἂν ἐλάττων γένηται· ἢ πολύ γε ἂν εἴη τῆ Μαρίτῃ σοφώτερος. τῆς γὰρ αὐτῆς ἡμέρας, ὅτε μὲν λυποῖτ' ἄν, ὅτε δὲ χαίροι· ποτὲ μὲν ἐπεσθὲν ἴδοι τὸν σκιὰν τῶν ἐναντίων πάνυ μακρὸν, ἅμα τε καταπίπτων, καὶ ἅμα ἐν τοῖς τείχεσι πύργων ἁδὲν μείζω, ἅλλον ὅτι χαίροι ἄν, ὡς αὐτὸς ὑξαπίνης γενοιτο τῆς Ἀλωιάδος ἴσος· καὶ εἰς τὸν ἀγορὰν βαδίζοι ἄν, καὶ εἰς τὰ διάτεγα, καὶ παντάχοσε τῆς πόλεως, ὅπως ἂν ὑπὸ πάντων βλέποιτο ἄν· ποτὲ δὲ πλήθουσαν ἀγορὰν ἀρχοιτ' ἂν σκυθρωπότερος αὐτῦ γίγνεσθαι, καὶ ἀναχωρεῖν. τὰς δὲ μεσημβρίας, αἰσχυνοίτ' ἂν ὀφθῆναι ἀνθρώπῳ τινὶ, καὶ ἔνδον μόνος ἂν εἰσκλεισάμενος, ἐπειδὴ ἐν ποσὶ βλέπειν τὸν σκιὰν παρῇ. ποτὲ δ' ἅλλῳ δὴ ἀναλαμβάνοι αὐτὸν, καὶ γανυότερος φαίνοιτο ἂν ἀεὶ ποῖς ἑαυτοῦ ἐργον. πάνυ μοι δοκεῖς ἄτοπον διάθεσιν, καὶ ἄνδρα διαπλάττων ἠλίθιον. ὑκοῦν ὁ τῇ δόξῃ προσέχων, οὐδέν τι βελτίων, ἀλλὰ πολὺ ἀθλιώτερος. πολλάκις γὰρ ἂν, πλείας μεταβολὰς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ μεταβάλοιτο· καί τοι, ὄχ ὥσπερ ἐκεῖνος ἐν τεταγμέναις ὥραις ποιν, ἀλλὰ καὶ δείλης, καὶ ἑωθεν, οὐδὲν αὐτὸν κωλύσει μὴ δυσχόλεστον ἄνθρωπον εἶναι, νυῖ μὲν φερόμενον καὶ πετόμενον ὑψηλότερον τῆς νεφῶν, ἂν πύχωσι μαρτυρήσαντες αὐτόν τινες καὶ ἐπαινέσαντες, νυῖ δὲ συστελλόμενον καὶ ταπεινύμενον· πολὺ πλείας αὐξήσεις τε καὶ φθίσεις τῆς ψυχῆς αὐτῆ λαμβανούσης, ἐμοὶ δοκεῖ, ἢ τῆς σελήνης.

§ 24. Τῆς συμπάσης ὐσίας, ἧς ὀλίγιστον μέρος | Vide *l.* 10. § 17. & *l.* 12. § 32. Senec. *epist.* 91. *Quota pars omnium sumus?*

Βραχὺ καὶ ἀκριβὲς διάστημα | Vide *l.* 2. § 17. & *l.* 4. § 26, 48. & *l.* 11. § 18. ἀκριβῦς ὁ ἀνθρώπειος βίος. Diodor. Sicul. *histor. l.* 1. Πάντες γὰρ ἄνθρωποι διὰ τὸν τῆς φύσεως ἀσθένειαν, βιῦσι μὲν ἀκριβές τι μέρος τῦ παντὸς αἰῶνος, τετελευτήκασι δὲ πάντα τὸν ὕστερον χρόνον. Aristid. *in Eteon.* Βίος δὲ πᾶς ἀνθρώπου βραχὺς, καὶ ὃ πολλῦ πονος ἄξιος εἰς ἀεὶ μνῆμῆ λόγων. ἀλλ' ἐάν τε Ἀρμοδίου ἐάν τε Τίμωνος λέγῃ τις, ἐάν τε τὸν τὰς τρεῖς ἡμέρας διαρκέσαντα Νέστορα τὸν Πύλιον, πάντας τούτους χρόνους σωθεὶς, εὑρήσει ἐλάττω μέρος ὄντας τῆ παντὸς αἰῶνος, ἢ ὅσον εἰπεῖν.

§ 25. Ἄλλος ἁμαρτάνει τι εἰς ἐμὲ | Xyl. legisse videtur, Ἄλλος ἁμαρτάνει τις εἰς ἐμέ. *Peccat alius quis adversùm me.* Verùm lectionem receptam solicitare nihil est necesse; *Peccat quidpiam alius adversùs me.* Ego, siquid esset mutandum, legerem potius;

tiùs; Ἄλλος ἁμαρτάνει. τί οἰς ἐμέ; *Peccat alius. quid hoc ad me? ipse viderit.* Verùm nihil movebit. *l.* 4. § 26. & *l.* 9. § 4. ἑαυτῷ ἁμαρτάνει *sibi peccat.* Epictet. *l.* 2. *c.* 13. Τί ἂν σοι μέλει περὶ τῆς ἀλλοτείων; ὐκ ἐκείνου ἁμάρτημα; πῶς γὰρ ἔ; Δύναται δ' ἄλλου μὴ εἶναι ἁμάρτημα, ἄλλου δὲ κακόν; ἔ. τί ἂν ἀγωνιᾷς περὶ τῆς ἀλλοτείων;

Ὄψεται | *Viderit ipse.* αὐτὸ μελέτω. quasi dicat, Quid ad me? sive, nihil id ad me pertinet. Sic Cic. *Acad. l.* 4. *Viderit hoc Epicurus.* Naso *Art. l.* 1.

Viderit Atrides, —— q. d. nihil ad me.

causſam ipse suam tueatur. & *l.* 3.

Viderit utilitas. —— q. d. utilitatem ipse nihil moror. Sic *l.* 8. § 41. & *l.* 9. § 27. & *l.* 11. § 13. & *l.* 12. § 1.

Ἰδίαν ἔχει διάθεσιν | *Supr.* § 3. ἴδιον ἡγεμονικὸν ἔχουσι.

Ἐγὼ νῶ ἔχω ὅ με θέλει νῶ ἔχειν | Hoc Argumento compescit suos rex pius à viro nequam ac nefario maledictis impetitus. *Regum hist. l.* 2. *c.* 16. *v.* 12. *Sinite istum: Ipse enim maledixit, quia id Dominus edixit.* Vide *ad l.* 4. § 34.

Καὶ περίσσω, ὅ μι νῦν περίσσειν | Ità *l.* 6. § 22. Ἐγὼ ὃ ἐμαυτῷ καθῆκον ποιῶ. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 12. Ἐκεῖνοι μὲν ποιήσουσι τὰ φαινόμενα αὐτοῖς ἡμεῖς δ' ὃ ἐστὶν ἴδιον καὶ φύσιν ἔχομεν. Sen. *ep.* 103. *Tu ità cogita, quod ex homine periculum sit; ut cogites, quod sit hominis officium. alterum intuearis, nè lædaris; alterum, nè lædas. commodis omnium læteris, movearis incommodis: & memineris quæ præstare debeas, quæ cavere.* Verùm ista non ad Stoicam amussim exacta prorsus.

§ 26. Κατὰ τὰς ἐν τῇ σαρκὶ λείας ἢ τραχείας κινήσεως | i. e. *à voluptate vel dolore.* eadem periphrasis *suprà l.* 4. § 3. λείως ἢ τραχέως κινεμένω. Epictet. *dissert. l.* 2. *c.* 1. Πόνος τί ὅτι; μορμολύκειον. σκέψον αὐτὸ καὶ κατάμαθε. τραχέως κινεῖ τὸ σαρκίδιον, εἶτα πάλιν λείως. ἂν σοι μὴ λυσιτελῇ, ἀπόθεσο ἠνοιχέναι ἂν λυσιτελῇ φέρε. Senec. *de beat. c.* 15. *Quomodo hic potest Deo parere, & quicquid evenit bono animo excipere, nec de fato queri, casuum suorum bonus interpres, si ad doloris voluptatumque puncti insulas concutitur?* Vide *l.* 10. § 8.

Μὴ συγκεινέσθω | *Nè admittat persuasiones.* Xyl. tanquam si de principalis partis judicio agatur, quod in casibus istiusmodi inhibendum toties inculcat Marcus *l.* 4. § 39. & *l.* 8. § 28, 44. & *l.* 11. § 9, 16. & istìc etiam in mox subjunctis, τὸν ὑπόληψιν μὴ συγκεινέσθω. Verùm meliùs Cas. *nè immisceatur*, sive *nè immiscat se.* Vide *l.* 7. § 67. & *l.* 10. § 24.

Περιγραφέτω αὐτὰ | *Circumscribat eas.* Xyl. Verùm αὐτὸ potiùs legendum, atque ità Cas. *circumscribat se.*

Τὰς πείσεις | *Persuasiones*, Xyl. *perpessiones*, vel *affectiones* potiùs; de quibus & *l.* 3. § 6. & *l.* 7. § 55.

Πρὸς τὸν ἀΐδιον φυσικὸν ἔσον ἀνεμπόδιστον ἀνηναίνειν | fruſtra enim id foret. Senec. *de ira l.* 2. *c.* 2. *Omnes enim motus, qui non voluntate nostrâ fiunt, invicti & inevitabiles sunt: ut horror frigidâ aspersis, ad quosdam ictus aspernatio, ad pejores nuncios subriguntur pili, & rubor ad improba verba suffunditur, sequiturque vertigo prærupta cernentes. quorum, quia nihil in nostra potestate est, nulla quò minùs fiant ratio persuadet. Sensum enim hominis nulla exuit virtus.* Idem *epist.* 85. & *epist.* 11. *Nullâ sapientiâ naturalia corporis aut animi vitia ponuntur. quicquid infixum & ingenitum est, lenitur arte, non vincitur. quibusdam etiam constantissimis in conspectu populi sudor erumpit, non aliter quàm fatigatis & æstuantibus solet: quibusdam tremunt genua dicturis: quorundam dentes colliduntur, lingua titubat, labra concurrunt. hæc nec disciplina, nec usus unquam excutit: sed natura vim suam exercet; & illos vitii sui etiam robustissimos admonet. inter hæc ruborem esse scio, qui gravissimis quoque viris subitus offunditur. magis quidem hoc in juvenibus apparet, quibus & plus caloris est, & tenera frons: nihilominus veteranos & senes tangit. ----non accidit hoc ab infirmitate mentis, sed à nativitate rei; quæ inexercitatos etsi non concutit, movet, naturali in hoc facilitate corporis pronos. nam ut quidam boni sanguinis sunt, ità quidam incitati & mobilis, & citò in os prodeuntis. Hæc nulla sapientia abigit. alioquin haberet rerum naturam sub imperio, si omnia eraderet vitia. quæcunque attribuit conditio nascendi, & corporis temperatura, cùm multùm se diúque animus composuerit, hærebunt. nihil horum vitari potest, non magis quàm arcessi. ---nihil adversùs hæc sapientia promittit, nihil proficit: sui juris sunt; injussa veniunt, injussa discedunt.* Idem *epist.* 57. *Illius quoque in quem jus fortuna perdidit, ferietur animus, mutabitur color. quædam enim nulla virtus effugere potest: admonet illam natura mortalitatis suæ. itaque & vultum adducet ad tristitiam, & inhorrescet ad subita, & cæligabit, si vastam altitudinem in crepidine ejus constitutus despexerit. non est hic timor, sed naturalis affectio inexpugnabilis rationi.*

Τὸν ὑπόληψιν μὴ συγκεινέσθω τὸ ἡγεμονικὸν | In eandem sententiam Stoicus quidem apud Gellium *l.* 19. *c.* 1. eâdem ferè affectione, quâ Senecâ *epist.* 57. in crypta Neopolitana, in procella vehementiori dum navigat, ipse correptus, ex Epicteti dissertationum ab Arriano digestarum, qui nunc non prostat, *l.* 5. *Visa animi, quæ φαντασίας Philosophi appellant, quibus mens hominis primâ statim specie accidentis animum rei pellitur, non voluntatis sunt, neque arbitraria, sed vi quadam suâ inferunt sese hominibus. noscitandi probationes autem, quas συγκαταθέσεις vocant, quibus eadem visa noscuntur ac dijudicantur, voluntariæ sunt, fiúntque hominum arbitratu. propterea cùm sonus aliquis formidabilis, aut cælo, aut ex ruina, aut repentinus nescius* [ullius] periculi

periculi nuncius, vel quid aliud ejusmodi factum ; sapientis quoque animum paulisper moveri, & contrahi, & pallescere necessum est. non opinione alicujus mali perceptâ, sed quibusdam motibus rapidis & inconsultis, officium mentis atque rationis prævertentibus. mox tamen ille sapiens ibidem τὰς τοιαύτας φαντασίας, *Visa istæc animi sui terrifica non approbat hoc est,* ὃ συγκατίθεται ἀλλ' ἀποπιδοξάζει, *sed objicit respuitque : nec ei mutuendum esse in his quicquam videtur. Atque hoc inter insipientis sapientisque animum differre dicunt, quòd insipiens qualia sibi esse primo animi sui pulsu visa sunt sæva & aspera, talia esse verè putat, & eadem incepta, quæ quasi jure metuenda sint ; suâ quoque assensione approbat,* καὶ ἀποπιδοξάζει. *Sapiens autem, tùm breviter & strictim colore atque vultu motus est,* ὃ συγκατίθεται, *sed statum vigorémque sententiæ suæ retinet, quam de hujuscemodi visis semper habuit, ut de minimè metuendis, sed fronte falsâ, & formidine inani territantibus.* Senèca etiam *epist.* 71. *Non educo sapientem ex hominum numero, nec dolorem ab illo, sicut ab aliqua rupe nullum sensum admittente, submoveo. memini ex duabus partibus illum esse compositum. altera est irrationalis : hæc mordetur, uritur, dolet. altera rationalis : hæc inconcussas opiniones habet, intrepida est & indomita.*

§ 27. Συζῆν θεοῖς | *L.* 10. § 1. θεοῖς συμπολιτεύεσθαι. In sacra pagina itidem, התהלך את־האלהים *Ambulare cum Deo.* de Enocho dictum, *Genes. c.* 5. *v.* 24. Aliud est, quod apud Minucium Octavius, de Deo : *Non tantùm sub illo agimus ; sed cum illo, ut propè dixerim, vivimus.* Quanquam dictionem emollire aut deminuere nihil fuit necesse. ampliùs ac fidentiùs Paulus Athenis, referente Lucâ *Act. c.* 17. *v.* 28. ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν, καὶ κινούμεθα, καὶ ἐσμεν. Sed & Minuc. ipse alibi ; *Non solùm in oculis ejus, sed & in sinu vivimus.* Verùm istud, inquam, aliud est ab eo quod hîc Marcus. istud enim necessitatis, illud voluntatis est.

Ἀρεσκομένῳ μὴ τοῖς ἀπονεμομένοις | Vide *l.* 2. § 17. & *l.* 3. § 16. & *l.* 4. § 33. & *supr.* § 8. & *l.* 10. § 11. & *l.* 12. § 11.

Ὁ δαίμων | Vide *l.* 2. § 13. & *l.* 3. § 12, 16. & *supr.* § 10. & *l.* 12. § 26.

Ἀπόσπασμα ἑαυτῆς | In eundem sensum *lib.* 2. § 1. ἀπόμοιρα, & § 4. ἀπόῤῥοια, quo istîc ἀπόσπασμα τοῦ Διός, humana mens dicitur. Laërt. *lib.* 7. in Zenon. ex Stoicorum sensu ; Ἔμψυχον δὲ τὸν κόσμον, ὅλον ἐκ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς, ἐκεῖθεν ἔσης ἀποσπάσματος. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 14. Αἱ ψυχαὶ μὲν ὅσαι εἰσὶν ἐνδεδεμέναι καὶ σωματοῖς τῷ θεῷ, ἄτε αὐτοῦ μέρεα ὄσαι καὶ ἀποσπάσματα. Et *l.* 2. *c.* 8. Θεῶν ἔργα κἀκεῖνά ὅζιν, ἀλλ' ὃ προηγέμενα, ὃδὲ μέρη θεῶν. Ζὺ δὲ προηγέμενον ἦ, σὺ ἀπόσπασμα εἶ τοῦ θεοῦ· ἔχεις τι ἐν σαυτῷ μέρος ἐκεῖνο. Pythagoras apud Laërt. *l.* 8. Εἶναι δὲ τὸν ψυχὸν, ἀπόσπασμα αἰθέρος. Cujus sententiam impugnans Cicero *de nat. Deor. l.* 1. *Pythagoras, qui censuit Deam animum esse, per naturam rerum omnium intentum & commeantem, ex quo nostri animi carperentur, non vidit distractione humanorum animorum discerpi & dilacerari Deum ; & cùm miseri animi essent, quod plerisque contingeret, tum Dei partem esse miseram, quod fieri non potest.* Philo *de insomn.* Ἐν ἀνθρώποις ὁ νοῦς ἀπόσπασμα θεῖον. Idémq; *de Cajni insid.* Πῶς γὰρ εἰκὸς βεβαχὼ ὅτως ὄντα τὸν ἀνθρώπινον νοῦν μιώσγει, ἢ καρδία βεβαρέσθω ὄγκοις ἐγκαταλιμφθέν, μόγδος ἔρανὸ καὶ κόσμε χωρῆσαι τοσοῦτον, εἰ μὴ τῆς θείας καὶ εὐδαίμονος ψυχῆς ἀπόσπασμα ἦν ὁ διαφερτόν ; Quod Manilius *astronom. l.* 2.

Quis cœlum possit, nisi cœli munera nôsset,
Et reperire Deum, nisi qui pars ipsa Deorum est ?

Versum primum, utì vulgò concipitur, quid velit, non assequor. ego sic potiùs concipiendum consuerim,

Quis cœlum possit, nisi cœli munere, nôsset ?

Cicer. *de divinat. lib.* 1. *A natura divina haustos animos & delibatos habemus.* Et *Tusc. l.* 5. *Humanus animus decerptus ex mente divina.* Et Manichæi disertè, referente Epiphanio *hæres.* 66. § 9. πλὴν ψυχὴ μέρος θεοῦ ἐστι, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἀποσπασθεῖσα. cautiùs paulò Hermes in *Pœmandr. c.* 12. Ὁ νοῦς οὐκ ἔστιν ἀποτετμημένος τῆς ὑπόστασεως τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ὅσπερ πλωμός, καθάπερ τὸ τοῦ ἡλίου φῶς. Quod Philo *de Cajn. insid.* proximè post superiùs adducta ; Τέμνεται γὰρ οὐδὲν τοῦ θείου κατ' ἀπάρτησιν, ἀλλὰ μόνον ἐκτείνεται· Verùm neuter tamen cautè satis. Vide *ad l.* 2. § 1. & 4.

§ 28. Τῷ γεφύρᾳ | ità restituit. Xylander, cùm in membranis θεφύρᾳ reperisset. γεφύρα, ὁ γεφύρᾳ ὄζος, ut Aristot. *problem. l.* 4. *q.* 21. & *l.* 13. *q.* 9. Sive ὁ κινάβρας ὄζος, ὅσπερ ὁ τράγος, ut de Cyclope Lucian. *in Galat.* unde & τραγομάσταλος Aristophani in *pace*, qui ; cum Gorgonio Horatiano, *hircum olet.* γεφύρας, quo vocabulo Marcus quoque usus est *l.* 9. § 36. fœtor ille, qui *hirsutis*, ut est apud Horatium, *cubat gravis hircus in alis.* αὐτὸν ἡμῶν τὸν γεφύρον ἔχ ὑπομένουσι. De Persis Alexandri milites pugnam inituri. Plut. in *apopth.* quo loco tamen H. Stephanus non γεφύρον, sed γεφύρον legit, & ἀλαλαγμὸν, sive clamorem ac vociferationem à militibus in congressione acierum edi solitum interpretatur, qui Vegetio *l.* 3. *c.* 18. & Ammiano *l.* 16. *c.* 12. & *l.* 26. *c.* 10. & *l.* 31. *c.* 8. *barritus* dicitur. Pollux *l.* 2. *c.* 4. § 14. ἡ ἐν τοῖς τράγοις δυσωδία, καὶ ἡ ἐν ταῖς μασχάλαις γυναικὸς καλεῖται, καὶ γεφύρος. Et Etymologus. Γεφύρος, ὁ ἐν τοῖς ἐρίοις τῆς προβάτων σωματώδης ῥύπος, καὶ ἡ τῆς μασχάλης δυσωδία. Et Suidas è Marco

noſtro emaculandus: Τράγος, ἢ δυσοσμία ἀπὸ τράγων. καὶ τράγων ἄνθρωπος, ὁ δύσοσμος. τῷ τράγων μὴ ὀργίζου. leg. τῷ τράγωνι μήπ ὀργίζῃ; locum enim iſtum dubio procul adduxerat. quem Xyl. etiam (quem Caſ. quoq; ſequitur) ſic verterat; *Nè iraſcaris ei qui hircum olet, aut cui anima fœtet.* Ego verò ἐρωτηματικῶς legendum, vertendúmque omnino cenſuerim. *Nunquid ei iraſceris, qui hircum olet? nunquid ei, cui anima fœtet?* Sicut in lana ſuccidiore ſordes contractæ gravem mittunt odorem, ità ex pilorum hirſutie ac ſudore crebrò ſordes in alis collectæ: qualis hircis cùm ſit familiaris, à lanis ad hircos, ab hircis ad homines tranſlata vox eſt. Ad Marci mentem pulchrè Gregor. Naz. Περὶ εὐταξίας. Ἔνεγκέ τι τῆς τοῦ ἀδελφοῦ δυσωδίας, ἢ ὄσμης, ἢ δοκήσεως, ὁ τῷ πάθματικῷ μύρῳ συγκεχεσμένος, ἵνα μεταδῷς τούτῳ τῆς σῆς εὐωδίας. ἐκ ἔστιν ἐχίδνης ἰὸς ἢ κακία, ἵν' ὁμοῦ τῷ πληγῶναι ἀφελῇς ὀδύνας, ἢ κὰ διαφθαρῇς, κὰ διὰ τοῦτο ἧττόν σοι συγχώρημα φύγοντι τὸ θηρίον ἢ ἀποκλείσοντι· ἀλλ' εἰ μὴ εἷς δυνατὸς, καὶ κοινὸν θεράπαινον· εἰ δὲ μή, τό γε ἀσφαλὲς ἔχεις, ἐν τῷ μηδὲν αὐτὸς τῆς μοχθηρίας μεταλαβεῖν. ὀσμή τίς ἐστιν ἀνδρὸς. τὸ ἐκείνου πάθος, ἣν ἀπελάσει τυχὸν τὸ σὸν εὐῶδες ὑπερνικῆσαν ταχὺ, ἂν ἐλέγξω τι τοιοῦτον ὑπὲρ τῆς ὁμοδούλου κὰ συγγενοῦς συμπαθείας. &c. Hinc meretricularum ſcommata illa, apud Athenæum *l.* 13. Θαῤῥεῖς τρὸς γέροντα πορδομένην ἑρασθῆναι, ἐπεί τις αὐτῷ ἥρατο πῆ πορδέται, εἶπεν,

Λίγει σωκίκυσα τὸν Παρδίονα.

Φρύνη σωδειπνοῦσα ποτὲ γέροντι, ἔρασα φοείνλω, Λάβε, εἶπε, κὰ κατάτρεχε. alluſit altera ad vocabulum αἰγὸς, quum *capram* ſignificet, quod Ægæi nomen includere videtur; altera ad τράγος, quod *hircum* deſignat, quaſi τράγη, hoc eſt, *hirce* dixiſſet.

Τῷ ὀζοσόμῳ | Ità Lucian. *Anthолog. l.* 2. *c.* 14.

ὀζόσμιος ἐξορχιστής.

— *cui ſcilicet ægris*
Faucibus exuperat gravis halitus, —
Gutture ſulphureas lentè exhalante Mephites.

utì Perſ. *Sat.* 3. unde *guttur meditatorium efficitur latrinarum*, ut Hieron. *adv. Jovinian. l.* 2. dum nimirum,

Τὸ στόμαχῳ πεφυκὸς πάντων ὄζει,

ut ille in *Anthолog.* loquitur. ut poſſint illi *ex veteri Stoicorum decreto æquè liberi crepitus atque ructus eſſe.* utì Cicero ad Pætum ſuum jocatur, *lib.* 9. *epiſt.* 21.

Ἀνάγκη τοιούτῳ ἀποφορεῖν | corpus ità affectum non poteſt non ejuſmodi odorem emittere: nec improbi animus talibus dogmatibus imbutus, non ejuſmodi actiones & operationes edere. Vide *ſupr.* § 17. & *l.* 11. § 18. & *l.* 12. § 16.

Εὖ σοι γένοιτο | formula ironica: quâ & Epict. *l.* 2. *c.* 5. & alibi utitur. Sed & nos Angli; well fare thee. aliud eſt quod Xyl. *bene res habet.* εὖ ἔχει. *l.* 10. § 1.

Δεῖξον | Vide *ſupr.* § 22.

Εἰ γὰρ ἐπαΐει, θεραπεύσεις | Ità Dominus Chriſtus, Matth. *c.* 18. *v.* 15. Ἐάν σε ἀκούσῃ, ἐκέρδησας τὸν ἀδελφόν σε.

Οὔτε τραγῳδὸς, ὅτε πόρνη | Iſta iſtîc quid velint, ego neſcire me fateor. cum ſequenti periocha committunt plerique, ità vertit Xyl. ac ſi legiſſet, ὅτε ὡς τραγῳδὸς ὅτε ὡς πόρνη, ὃς ἐξελθὼν ζῆν δυνατὸν, οὕτω ἐνταῦθα ζῆν. Vertit enim, *Non ità hîc vivendum eſt tibi, ut tragœdo aut ſcorto, qui egrediens vivere cogitat.* quod ego planè quid ſit, non capio. M. Caſ. *Ubi nec vociferator nec ſcortator futurus eſt.* [qui iſtud?] *quomodo vivere ſtatuis, ubi ad locum ejuſmodi ſeceſſeris, ubi horum neuter exiſtat, ità iſtîc licuerit.* D. Salmaſ. ſic legit. ὅτε τραγῳδὸς, ὅτε πόρνη, ὡς ἐξελθόντι ζῆν δυνατὸν. οὕτως ἐνταῦθα ζῆν ἔξεστι. *neque hiſtrio, neque ſcortum ſcenicum ità in theatro vivere cogitant, ut inde exeant. Sic & hîc etiam vivere licet.* Si tragœdus, inquit, & ſcortum, qui operam ſuam ſcenæ addixerunt, perpetuò in eo exercitio, quamvìs turpi & infami vivere deſtinant, nec ab eo vitæ genere recedere cogitant; quid ni & liceat nobis manere in hac turbulenta vitæ rutuba? Audeamus in loco penè conclamato & noſtram, licèt minùs dextram forſan, conjecturam interjicere. Quid ſi voluit Marcus, quod *l.* 4. § 31. μὴ τύραννον, μήτε δοῦλον· quódque Plato *epiſt.* 7. μήτε ἀπεχθάνεσθαι μάτην πεπεῖσθαι, μήτε δὴ κολακεύοντά γε, ὑφορᾶσθαι αὐτοῖς. Vide *l.* 11. § 18. Ità certè uſurpavit τὸ τραγῳδεῖν *l.* 9. *c.* 29. εἰ δ' ἐτραγῴδησαν, ὑβρεῖς με κατακέκεικε μιμεῖσθαι.

§ 29. Ὡς ἐξελθὼν ζῆν δυνατὸν | Turpe & periculoſum eſt in eo ſtatu vivere, in quo nolis mori. Verùm nihil impedit, inquit Marcus noſter, quo minùs quiſque in eo ſtatu vivat, in quo mori ac defungi deſiderat atque in animo ſuo habet. Vide *ſupr. l.* 2. § 11. & *infr. l.* 11. § 3.

Ἐξελθὼν | *exiens*, è vita ſcil. ut *l.* 2. § 11. ἐξιέναι τοῦ βίου. pro *mori*. ἐξελθεῖν & ἀπελθεῖν ſimpliciter pro *mori*. Ità Epictet. *l.* 2. *c.* 15. σωθῆναι ἵνα ἐξέλθῃς. Liban. *Monod. in Daphn. Apoll. templ.* οὐ νυμφίε πνὲς, πλεκομένων ἤδη στεφάνων, ἀπελθόντος. nam quod M. Caſ. de *Seceſſione*, ſive ἀναχωρήσει intelligit, qualem *l.* 4. § 3. loquitur; mihi neutiquam probandum videtur.

Τότε καὶ τοῦ ζῆν ἔξεισι | Ità *l.* 8. § 47. ἄπειθι ὅθεν ἐκ τοῦ ζῆν. Stoicum hoc dogma, pietati parùm conſentaneum: de quo vide *ad l.* 3. § 1. Apud Stobæum *tom.* 2. *tit.* 1. Muſonius, opinor, ἐὰν μὲν ὀκνοῦντι πεντεδίκοις, μένειν ἐν τῷ βίῳ· εἰ δὲ μὴ, ῥᾳδίως ἀπαλλάττεσθαι, ὥσπερ ἐκ πανηγύρεως, ὅταν καὶ ἐκ τοῦ βίου. καθάπερ καὶ ἐξ οἰκίας, φησὶν ὁ Βίων, ἐξοικιζόμενοι, ὅταν τὸ ἐνοίκιον ὁ μισθώσας ἢ καμιζόμενος,

μαζόμῳ, τὴν δύεχν ἀφέλῃ, τὸν κέραμον ἀφέλῃ, τὸ φρέαρ ἐγκλείσῃ. ὅτω καὶ ἐν τῷ σωματίῳ ἐξοικίζομαι, ὅταν ἡ μιαίνουσα φύσις, τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀφαιρῆται, τὰ ὦτα, τὰς χεῖρας, τοῦ πόδας, ἐκ ὑποκμῶ· ἀλλὰ ὥσπερ ἐκ συμποσίου ἀπαλλάττομαι, ἁδὲν δυσχεραίνων, ὅτω καὶ ἐκ τοῦ βίου, ὅταν ἡ ὥρα ᾖ. ἔμβα πορθμίδος ἔρημα. quæ noviſſima cùm mendo neutiquam vacent, aliis emendanda relinquo. Epictet. *l.* 2. *c.* 16. Ὦ, καὶ ἔξεστιν, ὅταν θέλῃ ἐξελθεῖν τοῦ συμποσίου, καὶ μικρὰ πάζειν, ἐπ' ὅτῳ ἀνῆται μίαν, ἐκὶ ὡς παιδίῳ παρμόρει, μέχρις ἂν ψυχαγωγῆται; nec iſta vitii expertia, quod interpretem fugit, ſed emendatu ſatìs proclivia. leg. ὡς παιδία, ut pueri, qui ludum, quamdiu volupe eſt, protelant, ubi tædio ceperit eſſe, incidunt. Vide eund. ipſum *l.* 1. *c.* 24. ad *l.* 8. § 44. Epicurus ipſe apud Ciceron. *de fin. l.* 1. *Dolores, ſi tolerabiles ſint, feramus: ſin minùs, æquo animo è vita, tanquam theatro, ex eamus.* Senec. *epiſt.* 98. de ſene neſcio quo: *Hic tam turpe putat mortem fugere, quàm ad mortem confugere. quid ergo? non, ſi ſuadebit res, exibit? quid ni exeat? ſi nemo jam eo uti poterit? ſi nihil aliud quàm dolori operam dabit?* & *epiſt.* 70. *Nil melius æterna lex fecit, quàm quòd unum introitum nobis ad vitam dedit, exitus multos.* Idémque *epiſt.* 12. *Epicurus dixit*: Malum eſt in neceſſitate vivere: ſed in neceſſitate vivere, neceſſitas nulla eſt. *Quidni nulla ſit? patent undique ad libertatem viæ multæ, breves, faciles. agamus Deo gratias, quòd nemo in vita teneri poteſt. calcare ipſas neceſſitates licet.* Idem (ſi idem ſaltem) *Thebaid.* 1. 1.

Eripere vitam nemo non homini poteſt:
At nemo mortem.——

Plin. *hiſt. nat. l.* 28. *c.* 1. *Ex omnibus bonis, quæ homini natura tribuit, nihil melius tempeſtivâ morte: in eâque id optimum, quòd illam ſibi quiſque præſtare poteſt.* Bacchi illud in Euripidis *Bacchis v.* 498.

Λύσει μ' ὁ δαίμων αὐτὸς, ὅταν ἐγὼ θέλω.

huc accommodat Flaccus *l.* 1. *epiſt.* 17.

Ipſe Deus, ſimulátque volam, me ſolvet. Opinor,
Hoc ſentit, Moriar, mors ultima linea rerum eſt.

Ὡς μηδὲν κακὸν πάσχων | Ità & Epictet. *l.* 1. *c.* 25. Μόνον μηδὲν βαρέμῳ ποίει, μηδ' ὑπολαμβάνων ἐν κακοῖς εἶ). quia ſcil. nihil ineſt mali, aut in vitæ moleſtiis, aut in morte ipſa; cùm iſta omnia ſint adiaphora. *l.* 2. § 11, 12. & *l.* 4. § 5, 42. Epictet. *lib.* 3. *c.* 8. Ἀφεῖλεν αὐτῷ (ὁ Ζεὺς) τὸ εὖ καμῶ. ἔξεσί σοι πάχοντι ταῦτα εὐδαιμονεῖν. τὴν δύεχν σοι ἤνοιξεν· ὅταν σοι καὶ ποιῇ ἔξελθε, καὶ μὴ ἐγκάλει. Senec. *de Provident. c.* 2. *Cato, quâ exeat, habet.*

Καὶ καπνός ὅτι, ἀπέρχομαι | *ac fumi inſtar abeat.* Xyl. nullo planè ſenſu. legendum, εἰ καπνός ὅτι, ἀπέρχομαι. *Si me fumus* in loco aliquo, ubi verſari tunc contingit, *vexat*, maléque habet, *diſcedo, exeo.* Alluditur ad diverbium, quo tria notantur, quæ domo exigant, *fumus, ſtillicidium, & mulier rixoſa.* Vide Druſ. *Proverb. claſſ.* 2. *l.* 1. *adag.* 213. & Bern. *de diverſ. ſerm.* 14. Vide & *l.* 8. § 47. Emendationem ex Epicteto adfirmo, cujus iſta ſunt, *diſſert. l.* 1. *c.* 25. καπνὸν πεποίηκεν ἐν τῷ οἰκήματι. ἂν μέτριον, μένω· ἂν λίαν πολύν, ἐξέρχομαι. τοῦτο γὰρ δεῖ μεμνῆσθαι καὶ κρατεῖν, ὅτι ἡ θύρα ἤνοικται. quod noviſſimum in ſuis ſubinde inculcat, *l.* 1. *c.* 9. & *c.* 24. & *l.* 2. *c.* 1. Et paulò poſt ſuperiora illa: Ἀλλὰ πολύς μοι καπνὸς φαίνεται, τὸ ἐν Γυδέοις οἰκεῖν. ἀποχωρῶ, ὅτι μὲ οὐδεὶς κωλύσει οἰκεῖν· ἑκάστη γὰρ ἡ οἴκησις πατὴ ἤνοικται. Lucem autem, quaſi è fumo, fœnerabuntur iſta alii cuidam Epicteti loco, *l.* 4. *c.* 10. Ἀλλ' οὐκ ἔξω φαγεῖν. εἰ ὅτω τάλας εἰμὶ, λιμῷ τὸ ἀποθνῄσκειν. ἕτος δ' ἔστιν λιμῷ πάντων, ὁ θάνατος· αὕτη ἡ καταφυγή. διὰ τοῦτο οὐδὲν δεῖ ἐν τῷ βίῳ χαλεπὸν ὄζειν. ὅταν θέλῃς ἐξέλθες, καὶ ὁ καπνίζει. Et iſthîc enim ab ædibus fumo infeſtis eadem eſt tranſlatio.

Τί αὐτὸ πρᾶγμα δοκεῖς; | *quid hoc rei eſſe putas?* Xyl. imò, *cur hoc grave ducis,* (vitâ ſcil. diſcedere) aut tanquam moleſtum quiddam horreſcis? ità ſiquidem τὸ πρᾶγμα uſurpari docuimus ad illud *ſuprà lib.* 4. § 50. μὴ ἦν ὡς πρᾶγμα. ità Plato in *Sympoſ.* Ἐαν ᾖ φαῦλη, οὐδὲν δὴ πρᾶγμα. Epictet. *diſſert. l.* 4. *c.* 7. Ἀλλ' ἤδη καιρὸς ἀποθανεῖν. μὴ τεραγώδει τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' εἰπὲ ὡς ἔχει· ἤδη καιρὸς τῷ ὕλῃ, ἐξ ὧν συνῆλθεν, εἰς ἐκεῖνα πάλιν ἀναλυθῆναι. καὶ τί δεινόν; τί μέλλει ἀπόλλυσθαι ἐν τῷ κόσμῳ, τί γλυκὺ καινὸν, φιλόλογον; & *l.* 2. *c.* 1. Ἂν μὲ λυστελῇ, ἡ θύρα ἤνοικται.—πρὸς πάντα γὰρ ἐναίχθαι δεῖ τὴν δύεχν, καὶ πρᾶγμα οὐκ ἔχομεν. Senec. *epiſt.* 70. *Vita non ſemper retinenda eſt, non enim vivere bonum eſt, ſed bene vivere. Itaque ſapiens vivit, non quantùm poteſt, ſed quantùm debet.*— *Si multa occurrunt moleſta, & tranquillitatem turbantia, emittit ſe.* — *nihil exiſtimat ſuâ referre, faciat finem an accipiat, tardiùs fiat an citiùs. non tanquam de magno detrimento timet. nemo multum ex ſtillicidio poteſt perdere. citiùs mori, vel tardiùs, ad rem non pertinet: bene mori, vel malè, ad rem pertinet. bene autem mori, eſt effugere malè vivendi periculum.* & *epiſt.* 17. *Si quid te vetat bene vivere, bene mori non vetat.* Sed de hoc vide ſis *ad l.* 3. § 1.

Οὐδείς με κωλύσει ποιεῖν ἃ θέλω | Vide *l.* 4. § 49. & *ſupr.* § 10. & *l.* 8. § 48.

§ 30. Ὁ τῶ ὅλε νῶς | Vide *ſupr.* § 21. & *l.* 6. § 1.

Τὰ χείρω τῆς προαιρέσεως ἔνεκεν | *ſupr.* § 16.

Ὑπέταξε, σωώταξε | *ſupr.* § 8. & *l.* 3. § 4.

Τὰ κεφαλαιώδη εἰς ὁμόνοιαν | Vide *l.* 9. § 9.

§ 31. Πῶς προσηνέχθαι μέχρι νυῦ θεοῖς, γονεῦσι | Democritus apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 3. Αἱ

μεγάλαι τέρψεις, ἀπὸ τῶ διαδῦναι τὰ κοινὰ ἧς ἔργων, γίνονται. Martial. *l.* 10. *epigr.* 23. de M. Antonio.

Præteritósque dies, & totos respicit annos.
Nulla recordanti lux est ingrata gravísque:
Nulla fuit, cujus non meminisse velit.
Ampliat ætatis spatium sibi vir bonus: hoc est
Vivere bis, vitâ posse priore frui.

De aliis autem Marcus aliorúmque bene gestis *l.* 6. § 48. quod de se suísque istîc.

Μήτε τινὰ ῥέξαι ἐξαίσιον, μήτε εἰπεῖν | *neminem unquam vel facto vel dicto læsisse.* Syntaxis gemina Homericæ illi *Odyss. σ. v.* 15.

Δαιμόνι' ἤτέ τι σε ῥέζω κακὸν, ἤτ' ἀγορεύω.

Οἷα ἤρκεσας ἀσομεῖναι | Hoc nomine Deo gratias agnoscit deberi, *l.* 1. § 17. διὰ τὸ ἀνηκεῖν τὸ σῶμα ἐπὶ τοσοῦτον ἐν τούτῳ βίῳ. *quòd laboribus tot tantísque exantlandis par fuerit, in corpusculo tam infirmo.*

Πλήρης ἤδη σοι ἰσορία τῆ βίε | Vide *l.* 3. § 8. & *l.* 9. § 33. & *l.* 10. § 1. Lucret. *l.* 3.

Cur non, ut plenus vitæ convivа recedis?

De Pollio Stat. *Sylv. l.* 2. *v.* 127.

----dubio quem non in turbine rerum
Deprendet suprema dies; sed abire paratum,
Ac plenum vitæ----

Καὶ τελεία ἡ λειτυργία | Vide *l.* 12. § 36.

Ἀσυνώμονας εὐσυνώμων | Ità restituit Xyl. quod in membranis ἀσυνώμων sensu planè adverso legebatur.

Θέλω ἤ κατὰ φύσιν | Vide *supr.* § 9.

§ 32. Διὰ τὸ συγχύσαι | Anacharsis illud in Græcis, quos cæteroqui suspiciebat, quasi rationi minùs consentaneum notabat, ὅτι παρ' αὐτοῖς ἀγωνίζονται μὲν οἱ τεχνῖται· κρίνουσι δ' οἱ μὴ τεχνῖται. *quòd in certaminibus de peritis imperiti judicarent.* Quod respexit Tertullianus, *apolog. c.* 1. *Quanto magis, hos Anacharsis denotâsset imprudentes de prudentibus judicantes, quàm immusicos de musicis?* Horum ergò judicia peritum prudentémque quemlibet contemptim habere vult Marcus noster. Cui accedit Demetrius Cynicus, qui, ut Seneca *epist.* 91. dicere solebat, *eadem loco sibi esse voces imperitorum, quo ventre redditos crepitus.* Varro Margopoli:

----stultos contemnite docti.

Vide *l.* 2. § 1. & *l.* 3. § 11. & *l.* 6. § 34.

Ἄτεχνοι καὶ ἀμαθεῖς ψυχαί | rerum naturæ ac conditionis ignari. Auson. *lud.* 7. *sap.*

Bias Prieneus dixit; Οἱ πλεῖστοι κακοί.
Quod est Latinum; Plures homines sunt mali.
Sed imperitos scito; quos dixit malos.

Et mox:

Bias Prieneus dixit; Οἱ πλεῖστοι κακοί.
Latinè dictum suspicor, Plures mali.
Dixisse nollem. Veritas odium parit.
Malos sed imperitos dixi & barbaros,
Qui jus, & æquum, & sacros mores negligunt.

Epictet. *l.* 1. *c.* 29. Εἶτα μυσικὸς μὲν οὐκ ἐπιτρέπεται αὐτῶ ἀποφαινομένω περὶ τῆς νήτης, εἰ ὑπάτη ἐστίν· ὁ δὲ γεωμετρικὸς, ἂν ὀκνεῖνη τὰς ἀπὸ κέντρε ἐπὶ τὸν κύκλον προσπίπτουσας μὴ εἶναι ἴσας· ὁ δὲ τῆς ἀληθείας παιδευόμενος, ἀνθρώπε ἀπαιδεύτε ἐπιτρεφήσεται, ὀκνεῖνός τι περὶ ὁσίε καὶ ἀνοσίε, καὶ ἀδίκε καὶ δικαίε; ὧ πολλῆς ἀδικίας καὶ πεπαιδευμένον. Vide reliqua. Idem *l.* 4. *c.* 5. Τί οὖν; ἀθλεῖς με καταφρονεῖας; ὑπό τινων; ὑπὸ εἰδώτων; καὶ πῶς καταφρονήσουσιν οἱ εἰδότες τῆ φρενὸς καὶ αἰδήμονος; ἀλλ' ὑπὸ ἧς ἀγνοούντων; τί σοι μέλει; ὅ γε γὰρ ἄλλω τεχνίτη ἧς ἀτέχνων. Vide & eundem *ad l.* 9. § 26. ἀμαθεῖς autem ψυχαὶ, *animæ imperitæ*, pro hominibus imperitis. quod est Hebræis ac Hebraisantibus valde familiare. Vide *ad l.* 1. § 16. ubi σώματα, id est, *corpora*, pro *servitiis*. Moses *lib.* 2. *cap.* 1. *v.* 5. *Fuerúntque omnes animæ, quæ è Jacobi femore prodierunt, septuaginta animæ.* quod Stephanus apud Lucam *Act. c.* 7. *v.* 14. Græcam secutus versionem, ἐν ἑβδομηκονταπέντε ψυχαῖς. Idémque *c.* 27. *v.* 37. ἦμεν δὲ ἐν τῷ πλοίῳ αἱ πᾶσαι ψυχαὶ διακόσιαι ἑβδομηκονταέξ. Paul. *ad Rom. c.* 13. *v.* 1. Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω. Nec abhorrent Latini. Tertull. *de anima c.* 13. *Enimverò quis non animæ dabit summam omnem, cujus nomine totius hominis mentio titulatas est?* Quantas animas pasco? *ait dives. &, animas salvas optat gubernator.* Cicer. *familiar. l.* 14. *epist.* 14. *Vos meæ charissimæ animæ, quàm sæpissime ad me scribite.*

Ἡ ἰδιώτα ἀρχὴ καὶ τέλος | Vide *l.* 8. § 3.

Τὸν διὰ τῆς ὑσίας διήκοντα λόγον | Animam scil. œcumenicam, vel catholicam potiùs, de qua *supra* § 30. & *l.* 4. § 40. & *l.* 6. § 14.

Κατὰ περιόδους πεπερασμένας | sive κατὰ περιόδους πεπερασμένας, ut Apostolus *Act. c.* 17. *v.* 26. Vide tamen *supra* § 13.

Οἰκονομοῦντα τὸ πᾶν | Vide *supra* § 21.

§ 33. Σποδὸς, ἢ σκελετὸς | *cinis, aut sceletus:* quod *supr. l.* 4. § 48. Τάφος, ἢ τέφρα. ibi vide. Apud Plutarchum Antonius postridie de rerum summa cum Cæsare decertaturus ad cœnam suos jubet, προθυμότερον εὐωχεῖν· ἄδηλον γὰρ εἰ τοῦτο ποιήσουσιν αὖριον, ἢ διακόπτας ἑτέρους ὑπομείνουσιν, αὐτὸς δ' εἰσέπεσε σκελετὸς καὶ τὸ μηδὲν γεγόμενος. Teles Pythagoricus, *de exilio*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 40. Ἡμεῖς μὲν καὶ ἐνθεῖν καὶ ἔξαλλαξ οἰκοῦμεν· οἱ δὲ σκελετόδυσαντες ἔνδον ἔχουσιν, ὡς κενόν τι, καὶ ἐνέχυρα τοῦ νεκροῦ λαμβάνουσιν.

Ἤτοι ὄνομα, ἢ ὄντως ὄνομα | Vide *l.* 4. § 33. & *l.* 12. § 27. μῦθος, ἢ ὄντως μῦθος.

Ψόφος καὶ ἀπήχημα | *Lib.* 4. § 3. τὸ κενὸν τῆς ἀπηχήσεως. & *l.* 6. § 16. κενὸς γλωσσῶν.

Κενὰ, καὶ σαπρὰ, καὶ μικρά | Vide *lib.* 2. § 12.

§ 12. & *l.* 6. § 13, 26. & *l.* 7. § 3. & *l.* 9. § 36.

——πρὸς Ὄλυμπον | Ex Hesiodi *oper. l.* 1. v. 195. de quarto agens seculo:

Καὶ τότε δὴ πρὸς Ὄλυμπον ἀπὸ χθόνος εὐρυοδείης
Ἀθανάτων μετὰ φῦλον ἴτον, προλιπόν τ' ἀνθρώ-
Αἰδὼς καὶ Νέμεσις.—— (πους,

Et Arat. *Phænom.*

Καὶ τότε μισήσασα Δίκη κακίων γένος ἀνδρῶν,
Ἔπρεπ' ἰοῦσα.

quod Fest. Avienus:

Sic justa in populos mox Virginis inculpatæ
Exarsere odia, & cælum pernicibus intrat
Diva alis. ——

& Cicero.

Deseruit properè terras justissima virgo,
Et Jovis in regno, cælique in parte resedit.

Refert Lactantius, sed ità in vulgatis, quasi Ciceronem istud negare dicatur. *Sed non, ait Cicero, & Jovis in regno, &c.* cùm deberet esse, *sed non, ut ait Cicero.* hoc, inquit, non est verum, quod Cicero dixit, Jovis in regno Justitiam resedisse, cùm Jupiter ipse injustissimè se gesserit. De eodem hoc Naso *Metamorph. l.* 1. *v.* 129.

—fugere pudor, verúmque fidésque.

& mox, *v.* 149.

—& virgo cæde madentes
Ultima cælestûm terras Astræa reliquit.

Juvenalis itidem. *Sat.* 6.

—ad superos Astræa recessit,
Hac (pudicitiâ scil.) *comite; atque duæ pariter fugere sorores.*

Scilicet, ut Lactant. *instit. l.* 5. *c.* 5. *Hi planè intellexerunt, abesse justitiam à rebus humanis; eámque finxerunt offensam vitiis hominum, cessisse terrâ, in cælúmque migrâsse.* Alluśit huc Val. Flaccus *Argonaut. l.* 2. de procellis cladibúsque agens cœlitus immissis;

——tunc flagitat iras
In populos, Astræa Jovem, terrísque relictis
Invocat assiduo Saturnia sidera questu.

Alluśit & Maro ipse *Georg. l.* 2. ubi de agricolis dixit;

——extrema per illos
Justitia excedens terris vestigia liquit.

Indè ludens Lucian. *in bis accusato* τῷ Δίκῃ inducit Jovem patrem nè in terram denuo mittatur deprecantem verbis illis: Αὖθις ἐς τὴν γῆν, ἵν' ἐξελαυνομένῳ σοὶ πρὸς αὐτῆς, δεσπότα, πάλιν ἐν τὸν βίον, τὴν ἀδικίαν ἐπιγλώσσου ἑ φέρων; Cæterùm, Marco nostro imperante, δίκην καὶ αἰδῶ ἀποδιδῶσι κάθοδον εἰς ἀνθρώπους. *justitiam ac verecundiam ad homines regressas*, asserit Aristides *orat. in Romam.* Idémque de Severi cum filio Antonino imperio cecinit Oppianus ἁλιευτ. β. prope finem,

——νῦν γάρ σε, Δίκη, θρέπτειρα πολήων
Γηγάσκω μεσόπαυ σωήσιον ἠδὲ σωοῖκον,
Ἐξ ἧς μοι κραίνοις μέγαν θρόνον ἐμβεβαῶτες
Ἄμφω πατρός τε πατὴρ καὶ φαίδιμος υἱός.

Scripta enim hæc Severo superstite, etiamsi non antè defunctum jam publicata. Quin & idem planè futurum pronunciat Porphyr. *de abstinent. l.* 3. si ad victum simplicem ac innoxium reduci posset genus humanum. Ἦ δῆλον, inquit, ὡς εὐδαιμονήσομεν ἀδικίας μὲν ἐξοικισθείσης ἀπ' ἀνθρώπων, δικαιοσύνης δὲ πολιτευομένης καὶ παρ' ἡμῖν, καθαρᾶς καὶ ἐν ἠρεμίᾳ. Cæterùm Didymus Cynicus apud Plut. *de orat. defect.* Θαυμαστὸν ὄντως, εἰ τοσαύτης εἰς [ἡμᾶς] κακίας ἐπικεχυμένης, ἓ μόνον, ὡς πρεῖπεν Ἡσίοδος, αἰδὼς καὶ νέμεσις τὸν ἀνθρώπινον βίον ἀπολελοίπασιν, ἀλλὰ καὶ πρόνοια θεῶν συνδιασαμένη τὰ χρησιμεία παντελῶς οἴχεται. Ità enim restituendum locum illum autumo: nisi quis & ἔδειν interjiciendum existimet, ut sit θαυμαστὸν ἔδειν· ea enim dubio procul Cynici mens est. Vise Ammian. *l.* 22. *c.* 10. *p.* 239. & *l.* 25. *c.* 6. de Juliano. Vise & sis Hieronym. *adv. Pelagium l.* 3. *c.* 5. quem viduæ cuidam in epistola ad eam data adeò fœdè adulatum refert, ut *justitiam, quæ esse jam non nisi in cælo credatur, apud illam solam dicat inveniri in terris.*

Τὰ μὲν αἰδητὰ, ἐυμετάβλητα, καὶ οὐκ ἐστῶτα | *Suprà* § 23.

Τὰ δὲ αἰδητικὰ ἀμυδρὰ, καὶ ἐυπαθῆ πάντα | Vide *ad l.* 2. § 17. & *l.* 6. § 16.

Ἀναθυμίασις ἀφ' αἵματος | Ità *l.* 6. § 15. ἢ ζωὴ ἐκφύσει, ἢ ἀφ' αἵματος ἀναθυμίασις, καὶ ἡ ἐκ τοῦ ἀέρος ἀνάπνευσις.

Τὸ δὲ ἐυδοκιμεῖν παρὰ τοιούτοις κενόν | *l.* 3. § 4. & *l.* 4. § 3, 33.

Τί οὖν περιμένεις; ἵλεως τιθοῦ | *Quid ergò aliud operiris, nisi vel* &c. Xyl. frustra legendum enim, ἢ περιμένεις, &c. *Cur non propitio lubentíque animo mortem expectas, sive ea destructio est sive demigratio?*

Εἴτε σβέσιν, εἴτε μετάστασιν | Ambiguè loquitur istic Marcus, utì sæpe alibi. Vide *supr. ad l.* 4. § 21. sed & *l.* 8. § 25. & *l.* 11. § 3.

Σβέσιν | sic *l.* 4. § 21. ἐξάπτονται. quia igneum quiddam animam existimabant. Ignis autem & accendi & extingui dicitur.

Θεὺς μὲν σέβειν καὶ ἐυφημεῖν, ἀνθρώπους δὲ εὖ ποιεῖν | Eadem monita salutaria, *l.* 6. § 30. Vide ibi adnotata.

Ἀνέχεσθαι αὐτῶν καὶ ἀπέχεσθαι | Ità *l.* 4. § 3. τὸ ἀνέχεσθαι μέρος δικαιοσύνης. & *suprà* § 20. ἐυπιστέον καὶ ἀνεκτέον. Epictetus solitus est dicere, (utì ex Favorini relatione Gellius, *noct. Attic. l.* 17. *c.* 19.) *duo esse vitia multò omnium gravissima & terrima, intolerantiam & incontinentiam.* itaque *futurum pleraque impeccabilem, vitámque victurum tranquillissimam, qui hæc duo verba cordi habeat, eáque sibi imperanda atque observanda curet,* Ἀνέχου καὶ ἀπέχου. *Sustine & abstine.* Atqui Tertullianus etiam *incontinentiam*

tinentiam ſub *intolerantia* comprehendit, *continentiam* ſub *tolerantia* contineri contendit. *de patient. c.* 5. *Ut compendio dictum ſit, omne peccatum impatientiæ aſcribendum. malum impatientia eſt boni. nemo impudicus, non impatiens pudicitiæ, & improbus probitatis, & impius pietatis, & inquietus quietis. ut malus unuſquiſque fiat, bonus perſeverare non poterit.* Et *ibid. c.* 15. *Omnia Dei placita tuetur patientia*, &c.

Μήτε σὰ, μήτε ὅτι σοί | Eucher. in *orat. hortat. Eſto tu*, inquit, *tibi charior, quàm tua.* Verùm Marcus hic iſta, & quicquid extra corpuſculi animulæq; fines conſiſtit, *tua* eſſe tibi negat. ſed & Lucilius apud Senecam *epiſt.* 8.

Non eſt tuum, fortuna quod fecit tuum.

& Publius Syrus,

Alienum eſt omne, quicquid optando venit.

ideo nimirum, quia, ut Lucilius idem,

Dari bonum quod potuit, auferri poteſt.

In eandem ſententiam Bernard. *de bon. deſer. Divitiæ iſtæ nec veræ, nec veſtræ ſunt. ſi veſtræ ſunt, vobiſcum auferte. Quod enim hîc relinquitur, non noſtrum ſed alienum eſt.* Ambroſ. *epiſt.* 9. Baſil. Cæſar. explicans illud Moſaicum, Προσέχε σαυτῷ τυτέστι, μήτε τοῖς σοῖς, μήτε τοῖς σοῖ σε inquit; ἀλλὰ σαυτῷ μόνῳ. ἄλλο γὰρ ἐσμὲν ἡμεῖς αὐτοὶ, καὶ ἄλλο τὰ ἡμέτερα, καὶ ἄλλο τὰ σοὶ ἡμᾶς. ἡμεῖς μὲν ἔσμεν ἡ ψυχὴ καὶ ὁ νοῦς· ἡμέτερον δὲ τὸ σῶμα, καὶ αἱ διὰ τοῦτο αἰσθήσεις· σοὶ ἡμᾶς ὁ τὰ χρήματα, καὶ τέχναι καὶ ἡ λοιπὴ τοῦ βίου κατασκευή. Cæterùm Epictetus nec reculam, nec corpuſculum etiam, tuum eſſe tibi conceſſerit. Siquidem, illud etiam explicans, quod Marcus hîc, μήτε ὅτι σοί, ſic infit, *diſſert. l.* 1. *c.* 1. Τί λέγει ὁ Ζεύς; Ἐπίκτητε, [ità diſtinguendum, ſecùs quàm in vulgatis] εἰ οἷόν τε ἦν, καὶ τὸ σωμάτιον ἄν σου, καὶ τὸ κτησίδιον, ἐποίησα ἂν ἐλεύθερον καὶ ἀπαρεμπόδιστον· νυνὶ δὲ μή σε λανθανέτω. τοῦτο σὸν οὐκ ἔστι σόν. Cui concinit & Pythagoras referente Stobæo *tom.* 1. *tit.* 1. Πέπεισο, μὴ εἶναι σὸν κτῆμα, ὅτῳ μὴ ἐντὸς διανοίας ἔχεις. Epictetus idem *enchir. c.* 1. § 2. Τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν ὅτι φύσει ἐλεύθερα, ἀκώλυτα, ἀπαρεμπόδιστα· τὰ δ' οὐκ ἐφ' ἡμῖν, ἀσθενῆ, δοῦλα, κωλυτὰ, ἀλλότρια. ἐὰν ἓν τὰ φύσει δοῦλα ἐλεύθερα οἰηθῇς, καὶ τὰ ἀλλότρια ἴδια, ἐμποδισθήσῃ, — μέμψῃ καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους. ἐὰν δὲ τὸ σὸν μόνον οἰηθῇς σὸν εἶναι, τὸ δ' ἀλλότριον, ὡσπερ ἔστιν, ἀλλότριον, οὐδείς σε ἀναγκάσει· οὐδέποτε, οὐδείς σε κωλύσει, οὐ μέμψῃ οὐδένα, οὐκ ἐγκαλέσεις τινὶ, οὐκ ὢν πράξεις οὐδὲ ἕν, οὐδείς σε βλάψει, ἐχθρὸν οὐκ ἕξεις· οὐδὲ γὰρ βλαβερόν τι πείσῃ. Vide & Marcum ipſum *l.* 12. § 3, 26.

§ 34. Εὐροῆν | Vide *l.* 2. § 5. *l.* 10. § 6. Epict. *diſſert. l.* 1. *c.* 1. εὐθυμεῖται καὶ εὐροεῖται. & *c.* 4. εὐροῶς καὶ ἀταράχως βιώσεται. Ei opponitur τὸ δυσροεῖν. Epictet. *l.* 1. *c.* 28. Ὅταν τὸ θεῖον καὶ μόνον αἰτῖον ᾖ τῇ καταρθοῦν ἢ ἁμαρτάνειν, τῷ εὐροεῖν ἢ δυσροεῖν, τῷ ἀτυχεῖν ἢ εὐτυχεῖν. cùm res ſcil. ex voto & animi ſententia non ſuccedunt, non fluunt. ab eis tractum, qui æſtu adverſo conflictantur. Idem *l.* 2. *c.* 17. Θέλεις τὰ δυνατὰ, καὶ τὰ σοὶ δυνατά; τί ἔν ἐμποδίζῃ; διὰ τί δυσροεῖς; ἃ φεύγεις τὰ ἀναγκαῖα; διὰ τί ἓν ἀποπίπτεις τινί; διὰ τί δυστυχεῖς; διὰ τί θέλοντός σε τὸ, ἃ γίνεται, καὶ μὴ θέλοντος, γίνεται; ἀπόδειξις γὰρ μεγίστη δυσροίας καὶ κακοδαιμονίας.

Ὀδεύειν | *ſuprà* § 14.

Ὁδῷ ὑπολαμβάνειν | *certam in opinando rationem methodúmque obſervare.* Vide *ad l.* 1. § 9.

Καὶ περάτειν δύο ταῦτα | Diſtinctio plena poſt περάτειν eſt collocanda. quod & advertit Caſ. dum non attendit Xyl. ſententiam corrupit.

Καὶ παντὸς ζώου λογικοῦ | hoc ideo, quia philoſophi λογικὸν ζῶον, ſive *animal ratione inſtructum* non homini ſoli, ſed Deo etiam, dæmonibus & heroibus genus commune conſtituebant; utì ex Plut. *de orac. ceſſat.* Xylander hic monet.

Τὸ μὴ ἐμποδίζεσθαι ὑπ' ἄλλου | *ſupr.* § 10. & 20. & *l.* 3. § 12. & *l.* 12. § 8. Epictet. apud Stobæum *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 7. ex *enchirid. c.* 13. Νόσος σώματός ἐστιν ἐμπόδιον· προαιρέσεως οὐ, ἐὰν μὴ αὐτὴ θέλῃ. χώλανσις σκέλους ἐστὶν ἐμπόδιον, προαιρέσεως δὲ οὐ· καὶ ἔχομεν οὐ πρὸς ἐμποδίοντων ἄλλου τινὸς ἐμπόδιον, σοὶ οὐ.

Τοῦ ὀρέξεως ἀπολήγειν | Vide *l.* 4. § 37, 49. & *l.* 6. § 50. & *l.* 7. § 28. & *ſuprà* § 14.

§ 35. Εἰ μήτε καλὸν ὄζει | Vide *ſuprà* § 25.

Μήτε τὸ κοινὸν βλάπτεται | Vide *ſupr.* § 22.

Τίς οὖν βλάβη τῷ κοινῷ; | Vide *l.* 8. § 55. Epictet. *diſſert. l.* 4. *c.* 7. Τί μέλλει ἀπόλλυσθαι ἤδη ἐν τῷ κόσμῳ; ſi tibi vita etiam erepta fuerit?

§ 36. Μὴ ὁλοχερῶς τῇ φαντασίᾳ συναρπάζεσθαι | Hoc velle videtur, nè in opem egenis afflictíſve aliis quibuſvis, qui ejuſdem indignet, ferendo, id ſtatim admittamus, quod imaginatio forſan nobis noſtra ad aſpectum primùm ſuggeſſerit: miſerum nimirum hominem illum eſſe, ſive mali aliquid illi obtigiſſe; unde & nos ipſi pariter afficiamur. id quod *l.* 7. § 43. dixit, μὴ συνεπιθρηνῶν, μηδὲ συφύζειν. Epictet. *enchir. c.* 16. Ὅταν κλαίουσα ἰδῇς τινα ἐν πένθει, ἢ ἀποδημοῦντα τέκνα, ἢ ἀπολωλεκότα τὰ ἑαυτοῦ, προσέχε μή σε ἡ φαντασία συναρπάσῃ, ὡς ἐν κακοῖς ὄντος αὐτοῦ τοῖς ἐκτός· ἀλλ' εὐθὺς διαίρει πρὸς σεαυτὸν, καὶ λέγειν ἕξω προέχειρον, ὅτι τοῦτον θλίβει, ἀλλὰ, τὸ δόγμα τὸ περὶ τούτων. locum integrum apposui, quia minùs integer videtur, quo integritati reſtituam ſuæ. Excidiſſe aliquid Hier. Volſio ſuboluit: ſed in ſupplendo parùm feliciter verſatus eſt. in annotatis interſerit, ἄλλο γὰρ ἡ θλίβει. cujus rationem ſubjungit, ὅτι ἄλλο ἅπτεται: *Alium*, inquit *non angit, quia non tangit*, ut ſit quod Comicus,

Facile

Facilè omnes, cùm valemus, recta consilia ægrotis damus.

Tu si hic sis, aliter senties.

sed & illis interjectis, adhuc claudicabit sententia. etsi interjiciantur, sensum alium multò magis idoneum, & Epicteti menti consentaneum, redderent: qualem versio ipsa representare videtur. *Istud afficit, non casus ipse; alium enim non affligit,* [vel potiùs *non affligeret*] *sed concepta de eo opinio.* Verùm supplendum ampliùs ex Stobæo *tom. 2. tit.* 115. Ὅτι τοῦτον βλάπτει, ἃ τὰ συμβεβηκότα· ἄλλον γὰρ ἃ βλάπτει· ἀλλὰ τὰ δόγματα. qui & pro τοῖς ἐκτὸς legit ἀνθρώπου. & illa διαίρει ἀφ' ἑαυτοῦ omisit prorsus. quæ & mihi suspecta. Generaliùs paulò Epictet. idem *dissert. l.* 4. *c.* 10. Μὴ φεῦ τὸ ἁπάγειν τὸν φυσικὸν κανόνα, φοβηθῆναι ἐν τῷ συγκαταπεσεῖν. & *l.* 2. *c.* 18. Τὸ φοβερὸν ὑπὸ τῆς ὀξύτητος μὴ σωφρονιεῖς, ἀλλ' εἰπὲ, ἔκπληξαί με μικρόν, φαντασία· ἄφες ἴδω, πόσον εἶ, καὶ φεῦ πόνος· ἄφες σε δοκιμάζω. Redonanda eidem eadem vox hæc *enchir. cap.* 20. Ὅρα μήποτε ἰδών τινα φοβηθῇς, ἢ ἄλλως ἐνδοκιμοῦντα, μαχεῖσης, ὑπὸ τῆς φαντασίας σωφρονισθείς. pro eo quod codices perperam, σωπεπεισθείς. Sic enim ipse mox *c.* 21. Τοιγαροῦν ἐν φοβεροῖς πειροῦ, ὑπὸ τῆς φαντασίας μὴ σωφρονισθῆναι· Idem *enchir. c.* 33. à Stobæo *tom. 2. tit.* 17. Ex quo codices Epicteti emendandi; laudatus: Ὅταν ἡδονῆς τινος φαντασίαν λάβῃς, ὅσπερ καὶ ὀκνεῖ σε ἄλλων φαντασιῶν φύλαττε, μὴ σωφρόνιζε ταχέως· ἀλλ' ἐκδέξαι με τὸ φέγμα. καὶ μικρὸν ἀναβολὴν αὐτοῖς παρὰ σαυτοῦ λαβών, ὀνειδόμησον τὴν φαντασίαν, καὶ ὃς ἔχεις κανόνας καὶ πειρῶ κρατεῖν τῆς ἡνιῶν.

Ὁλοχερῶς | *Omnino.* Xyl. ut sit, Ὁλοχερῶς ὁλοτελῶς· quomodo Suidas exponit. Sed cum σωφρονίζεσθαι conjungit, *nè in totum abripi nos sustineamus*; cùm Bootius τὸ μὴ adhærere malit, *nè ulla ex parte abripi nos patiamur.* Ego ὁλοχερῶς istîc, ut & *l.* 9. § 3. ἀντὶ τοῦ φερετῶς, *temerè, temerariè* positum existimem. ut ὁλοχερῶς σωφρονίζεσθαι idem sit Marco, quod ταχέως σωφρονίζεσθαι Epicteto. re scil. ipsâ non satìs sedulò & accuratè perpensâ. Vide *ad l.* 1. § 7. & *l.* 9. §. 3.

Ἀλλὰ βοηθεῖν χρὴ δυνάμει | Ità Cicer. *Tuscul. l.* 4. *Cur misereare potiùs quàm feras opem, si id facere possis? an sine misericordia liberales esse non possumus? non enim ipse suscipere ægritudinem propter alios debemus, sed alios, si possumus, levare ægritudine.* Et Plut. *de tranquill.* Ἔνιοι δὴ φιλοσόφων (Stoicos notat) καὶ τὸν ἔλεον φεύγουσι πρὸς ἀτυχήσας ἀνθρώπους γινόμενον, ὡς καλὸν τὸ βοηθεῖν, ἢ τὸ σωζειν καὶ συνεπιδοῦναι τοῖς πλησίον ὄντος. Quod autem in casibus istiusmodi quoad alios observandum præcipit Marcus, idem & quoad nosipsos Epictet. *l.* 1. *c.* 27. Τεταραχῶς αἱ φαντασίαι γίνονται ἡμῖν. ἢ γὰρ δεῖ τινα εἶτως, ὡς φαίνεται· ἢ οὐκ ὄντα, ἐδὲ φαίνεται ὅπ δεῖν· ἢ ἔστι, καὶ ἃ φαίνεται· ἢ οὐκ ἔστι, καὶ φαίνεται· λοιπὸν ἐν πᾶσι τούτοις εὐτυχεῖν ἔργον ὀξὺ τῷ πιπτοντι. ὅ, τι δ' ἂν ᾖ τὸ ἧττον, ἐκείνῳ δεῖ προσάγειν τὴν βοήθειαν.

Κἂν εἰς τὰ μέσα ἐλαττῶνται, μὴ μήποτε βλάβην | *Si in mediis istis* (quæ nec bona nec mala sunt) *detrimenti aliquid sustinuerint, nè eos lædi existimes.* ἐλαττοῦσθαι est τὸ ἔλαττον ἢ τοι ἐλάττω φέρεσθαι, sive ἔλαττον ἔχειν. ut Epictet. *l.* 3. *c.* 15. (qui locus & *ad l.* 8. § 1. allatus, cum & illum illustrat, & cum eo qui hîc sequitur Platonis sororiat.) i.e. *minùs consequi, detrimentum damnúmque aliquod sustinere.* Siquidem is hoc eodem sensu τὸ ἐλαττοῦσθαι usurpavit, *polit. l.* 8. Φθόνον δὲ καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τιμὰς καὶ δίκας, καὶ δίκον ἐλαττοῦσθαι ὥστε φέγμα μὴ ἔχειν. Et Dio Prus. Τίς δὴ ἐλαττοῦσθαι βουλομένων, καὶ τὴν δοκοῦσαν ἥτταν ῥᾳδίως ὑπομένειν, ἢ πολλαπλάσια δὴ ἄλλων ἐκτήσαλο; & *orat.* 64. Τῆς γὰρ ὑμετέρας μετέξουσιν ἀρετῆς, καὶ τὴν αὐτὴν ἐλαττώμενοι. Allusisse videtur Marcus ad illa Epicteti *l.* 2. *c.* 10. Ἀλλ' ὅπως τὸ σωματικὸν ἐλάττωμα ᾖ εἰς κῆπον, ἐκεῖ ἡ βλάβη· ὅπως εἰς τὴν προαίρεσιν ἀδεμία βλάβη; Marcus ipse *suprà* § 15. ὁ ἐλαττωτικὸς ἑαυτῷ ἐν τούτοις, ἀγαθὸς *bonus habetur, qui minùs sibi in istis concedit.*

Κακὸν γὰρ ἔδος | Forsan fuerit, κακὸν γὰρ ἐδέν· *nihil enim mali subest,* cùm ista nec bona nec mala, sed media sint, quibus privantur illi. Potest tamen ferri istud, κακὸν ἔδος. Sic enim Plutarch. *de exil.* Μὴ σκόπει τὰ γυῖ δάκρυα καὶ τὰς ὀπθρλιώσεις τῆς εἰσιόνσης, ἔδει τινὶ φαύλῳ περαινομένας τοῖς ἔκασον. Faciuntq; eodem quæ Epictetus habet loco superiùs laudato: Εἰ ἔδος ὄζι τὸ βλίσον, τοῖς ἐκεῖνο τὴν βοήθειαν ἀνδείσκειν πειρατέον. Τί δ τοῖς ἔδος ὄζιν ἐνείσκειν βοήθημα; τὸ ἐναντίον ἔδος· δῆλον δὴ λεγόνσων, Τάλας ἐκεῖνος· ἀπώλετο ὁ πατὴρ ἀυτῦ, ἢ μήτης ἔξεκόπη· ἄκυσον δὴ ἐναντίων λόγων· ἀπάσασον σεαυτὸν τούτων δὴ φωνῶν· ἀντίδες τὴν ἔδει τὸ ἐναντίον ἔδος. Sed prius tamen illud magis placet.

Ἀλλ' ὡς ὁ γέρων | Fabellam aliquam seu historiolam respexisse videtur, de sene, qui pueruli alumni sui rhombum, sive ludicrum aliquod, animi causâ poscebat, non quòd ipse expeteret, aut momenti alicujus esse duceret, cùm παιγνιῶδές τι esse cognosceret: sed quò pusio ipsum beneficio aliquo affecisse se opinaretur. ità solemus nos ab infantulis nostris ejusmodi petere ludibundi, quò illi nobis gratificari videantur. est enim istîc ῥόμβος, quod & Salmas. monuit, non *rhombus*, utì Xyl. vertit, sed puerilis *turbo*, quem & σεῖμβον dixere. Hinc inter Bacchi infantuli crepundia, utì ex Orpheo Clemens in *protrept.*

Κῶνος, καὶ ῥόμβος, καὶ παίγνια κομπασίγυια,
Μῆλά τε χρύσια καλά. &c.

Ἐπεί τοι γίνῃ καλῶν ἐπὶ τῆς ἐμβόλων | Xyl. *quoniam boni aliquid fiat in rostris.* tanquam si esset, ἐπεί τι γίνεται καλόν. Cas. *quid facit*, aut *quorsum sit clamor omnis ad rostra iste?* ut aliter etiam legisse videa-

videatur. Ego, etsi in loco suspecto, nihil muto; sed καλῶν illud pro participio habeo, non pro nomine. Verto itaq; *Quando ad rostra clamitans fueris*, sive honorem ac dignitatem aliquam aut tibi ipsi, aut cui faves cuipiam ambiendo, sive litem aliquam vel propriam vel alienam prosequendo. Verùm D. Salmas. καλὸς mavult, i. e. *splendidè vestitus & pulcer*: ut allusum sit ad magistratus, qui pro rostris splendidè amicti concionem habebant. ἔμβολα sive ἔμβολοι, *rostra*: locus in foro Romano, navium Antiatium, quas in pugna ceperant, rostris instructus; utì Livius *l.* 8. Περὶ τοῦ καλουμένου ἐμβόλου εἰς τὴν ἀγορᾶν. Polyb. *l.* 6. &, ἀναβὰς εἰς τοῦ ἐμβόλου. *ib.* & apud Suidam autor incertus, Τὸν δὲ παρακαλοῦντα πρὸς τὸν πόλεμον στρατηγὸν καλοῦσιν ἀπὸ τοῦ ἐμβόλου, ἐποιεῖτο τοὺς λόγους. *Prætorem, qui populum ad bellum hortabatur, cùm detraxisset, verba ipse faciebat*, vel, *concionem ipse habebat*. quem locum Suidam de aciei genere, quod apud Tacticos ἔμβολον dicitur, perperam cepisse, monuit & toties hîc nominandus mihi clariss. Salmas.

Ἄνθρωπε, ἐπελάθου | hoc tibi, inquit, occurrat, ubi in foro consistis, locum forsan honestiorem dignitatemve aliquam vel tibiipsi vel alii cuiquam enixiùs ambiens: O *homo, an istarum rerum conditionis oblitus es*, quòd ea, tanquam si boni quidpiam eis inesset, tam studiosè persequaris? sive, *Nescis, ô homo, qualia hæc sint*? pulcrum putas ac beatum magistratum capessere, ac pro rostris concionari, & affari populum?

Ναὶ ἀλλὰ τύπτοις θεατὰ δίδαξα | Respondet, quasi ex ambientis persona. Agnosco revera esse ejusmodi, qualia tu suggeris; adiaphora scil. Verùm ea sunt, quæ isti in æstimatione cum primis habeant; quæque ambiunt & affectant omnes.

Διὰ τοῦτ' ἂν κἀγὼ μωρὸς γένωμαι | Regerit huic: *An ideo & te stultum fieri*, & inter stultos nomen tuum profiteri necesse est, quia stolidè sese illi habuerint? Quod in *Scolio* apud Athen. *l.* 15.

Σωφρονεῖν μοι μαινομένῳ μαίνεσθαι σωφρονοῦντα.
Tu velis mecum insanire, sano ego consipiam tibi.

Et Callias apud Clem. *Strom. l.* 6.

Φασὶ μὴ μαινομένων
Χαίρειν μαίνεσθαι ἅπαντας.
Apud insanos omnibus aiunt
Esse insanire decorum. Grot.

Vide & Apollodorum *Adelph. ad l.* 9. § 3. Atqui ut Menelao Agamemn. apud Euripidem in *Iphigen. Aulid. v.* 406.

Συνωφρονεῖν σοι βούλομ', ἀλλ' ὐ σωφρονεῖν.
Consipere, non consurere sum promptus tibi. Grot.
Consipere, non desipere tecum debeo. Lips.

Eodémque alludens Plut. de amico genuino;

Συνωφρονεῖν χρὴ, ἠχὶ σωφρονεῖν ἔφυ.

Et ex Sophocle:

Οὐ γὰρ σωφρονεῖν, ἀλλὰ συμφιλεῖν ἔφυ.

Καὶ νὴ Δία, συγκαλοφρονεῖν καὶ συμφιλοκαλεῖν, ἢ σωφρονίζειν ἢ δὲ συμφιλοσοφεῖν. Marcus ipse *supra* § 29. Εἰ δὲ ἐτερατεύοντο, ἐδεῖς με καλαπλήξει μωροὺς autem i.e. *stultos*, *supr. l.* 4. § 38. pronunciaverat eos omnes, quos res istiusmodi solent, συγχαίρειν ἢ λυπεῖν, si concedantur & adsint, lætos; si negentur, tristes faceret.

Ἐγκύμων ποτὲ, ὅπου δήποτε καλαιφθεὶς, εὐμοίρης ἀνθρωπος | Locus morbi manifestus; sed cui citra codicum opem haud facilè medicina fiat. Mer. Casaub. illud ἐγκύμων ποτέ ad priora refert, eôq; periocham vult claudi. vertit itaq;, *Fueram quandoq;* [id sufficiat.] In *præfatione* sic ἀλλαφρόζει; *Num & tu idcirco stultus futurus es? sufficit quod tam diu etiamnum fueris.* Xyl. sequentibus conglutinat, reddítque; *Aliquando, utcunque relictus, factus sum felix*, ut ὅπως δήποτε, non ὅπου δήποτε legendum fuerit. quod, si cui admittendum videbitur, malim; *Qui nunc nescio quo pacto neglectim habeor, fuit quando felicior eram, sortémque ferebam meliorem.* Ut verba sint indignè ferentis, aliis jam posthaberi se, cùm prælatus aliquando fuerit. qualis illa Menandriana apud Sext. Empir. *Pyrrhon. hypoth. l.* 1. *c.* 19.

Τί γὰρ ἐγὼ καλελειπόμην;

Verùm Casaub. καλαληφθεὶς, non καλαλειφθεὶς legit, vertítque ἀλλαφροσκῶς, *Mors me, ubicunque voluerit, deprehendat: ipse felix futurus sum.* Atque ità Marcus *l.* 12. § 7. Ὁποῖον δεῖ καλαληφθῆναι ὑπὸ τοῦ θανάτου. Et simpliciter Epictetus *lib.* 3. *cap.* 5. Τί θέλεις ποιῶν καλαληφθῆναι; videndus ad *lib.* 6. § 30. Lectionem eam probat D. Boot. sed pro ἐγκύμων mavult χρόνιος ἂν ποτέ. ut sit sensus; *Quocunque loco deprehensus, felix fueris*, sive *esse poteris*: in tua est potestate situm, ut sis felix, quemadmodum *l.* 11. § 1. dicit, in mentis potestate situm esse, ut vitam sibi plenam ac consummatam efficiat, ὅπου ἂν καλαληφθῇ, *ubicunque* vel *quandocunque morte superveniente deprehensa fuerit.* Vel, γίνου ποτέ. *Fias aliquando vir felix*: fac te felicem. istud tibi acquire, ut, quocunq; loco deprehensus fueris, felix sis. Hoc verò sensu admisso, à superioribus ista sejungenda sunt, ut periocham integram cum eis quæ sequuntur conficiant. D. Salmas. denique sic concinnat, ut dialogismus prior continuari videatur. Ἐγκύμων ποτὲ εὐμοίρης. Ἄνθρωπε, σὺ δὲ εὐμοίρης, ὅπου δήποτε καλαληφθεὶς, ἀγαθὸν μοῖραν σεαυτῷ ἀπονείμας. *Felix aliquando fui. Mi homo, tu verò felix, ubicunque deprehensus, si bonam ipse tibi sortem feceris.* quod quomodo fiat, mox subjicit. Hoc est quod Plaut. *Trinum.* 2. 2.

Nam sapiens quidem pol ipse fingit fortunam sibi.

Cicer. in *paradox.* 5. *Nec est ulla res, quæ plus apud sapientem polleat quàm ipsius voluntas atque judicium, cui quidem etiam, quæ vim habere maximam dicitur, Fortuna ipsa cedit, sicut sapiens poeta dixit;*

Suis ea cuique fingitur moribus.

At

At quis is poeta sapiens? Forsan docebit id nos Salustius. Is etenim *orat. ad Cæsar.* 1. *Res*, inquit, *docuit id verum esse, quod in carminibus Appius ait,*

Fabrum esse suæ quemque fortunæ.

Sed & Corn. Nepos in *vita Attici*;

Sui cuique mores fortunam fingunt.

Et de Catone Livius *lib.* 39. *In hoc viro tanta vis animi ingeniique fuit, ut quocunque loco natus esset, fortunam sibi ipse facturus fuisse videretur.*

Τὸ ὑ εὐμοιρες, ἀγαθὼ μοῖραν σεαυτῷ ἐπονείμας | Istis aut corrigit Marcus sententiam hominis, qui ideo felicitatem tribuebat sibi, quòd in dignitate aliqua petenda res ex voto nonnunquam successerant. aut exponit etiam clariúsque explicat, nè quis perperam accipiat, quid τὸ εὐμοιρες vocabulo intelligi velit. Εὔμοιρες, inquit, sive *felix* (unde & *l.* 2. § 6. εὐμοιρία *felicitas*) is verè dicitur, qui μοῖραν ἀγαθὴν, id est, *sortem bonam sibi nactus est.* Sors autem bona, non in mediis istis, sed in bona mentis dispositione, bonísque conatibus atque actibus indè profluentibus, consistit. Vide *l.* 7. § 17. In his etiam ἀγαθοὶ τρόποι pro ἀγαθαὶ τύχαι rescribendum monet D. Salmas.

Ad Librum VI.

§ 1. Τῶν ὅλων ὑσία εὐπειθὴς καὶ εὐπλαστός | *Universi materia est obsequi ac fingenti parere prompta.* Verùm hoc in dubium vocat Seneca *quæst. natur. l.* 1. *præfat.* ubi inter alia quærendum proponit; *Deus materiam ipse sibi formet, an datâ utatur:—Deus quicquid vult efficiat, an in multis rebus illum tractanda destituant; & à magno artifice pravè formentur multa, non quia cessat ars, sed quia id, in quo exercetur, sæpe inobsequens arti est.* Idemq; fidentiùs in adversam partem, *de provident. c.* 5. *Quare Deus tam iniquus in distributione fati fuit, ut bonis viris paupertatem, vulnera, & acerba funera adscriberet? non potest artifex mutare materiam. hæc passa est. quædam separari à quibusdam non possunt, cohærent, individua sunt.* Scilicet Deum nesciebant illi materiæ autorem, quam illi Deo suo coævam somniabant. nec mirum si inobsequentem experiretur, in quam lege creandi jus nullum obtineret. Videatur *adversùs Hermogenem*, qui paria illis sentiebat, Tertullianus.

Ὁ ὑ τοιοῦτος διοικῶν λόγος | Vide *supr. l.* 4. § 40. & *l.* 5. § 21, 20. & *infr.* § 4.

Οὐδεμίαν ἐν ἑαυτῷ αἰτίαν ἔχει τοῦ κακοποιεῖν | Ὁ δὲ θεὸς ἀπείρατός ἐστι κακῶν. Jacob. *c.* 1. *v.* 13. Vide *ad lib.* 2. § 11. Quomodo ergò, inquies, ipse de se? Esaiæ *c.* 45. *v.* 7. *Ego Dominus creans malum.* & Amos *cap.* 3. *v.* 6. *An erit malum in civitate, quod Dominus non effecerit?* Respondet Basilius Cæsar. *orat.* 8. κτίζει κακὰ τυτέστι, μεταχοσμεῖ αὐτὰ καὶ εἰς βελτίωσιν ἄγει· ὥστε ἀποδέκτα τὸ ἐπὶ κακῷ, τὴν τοῦ καλοῦ φύσιν μεταβαλεῖν. ὥσπερ τὸ κλίζειν, *Psal.* 51. *v.* 10. & *ad Eph. c.* 2. *v.* 10. ἐκ ἐν τῷ μὴ ὄντας παράγειν, ἀλλὰ τοὺς ὄντας μεταχοσμεῖν. Verùm respondet secundò, distinguendo de malis. Κακὸν, τὸ μὲν ὡς πρὸς τὸν ἡμέτερον αἰῶνα· τὸ ὑ ὡς πρὸς τὸν ἑαυτοῦ φύσιν. τὸ μὲν ἐν ὡς φύσει κακὸν, ἐξ ἡμῶν ἤρτηται· κακὸν ὑ τὸ ἡμᾶν ἐπίπονον καὶ ὀδυνηρὸν πρὸς τὸν αἰῶνα τοῦτον τῷ φθείρειν καὶ ἀγαθῷ διαφορᾷ, πρὸς τὸ συμφέρον ἡμῖν ἐπάγεται. Et rursus: Τὸ μὲν κυρίως κακὸν ἡ ἁμαρτία, ὅθεν μάλιστα ὀρθῶς τῆς τοῦ κακοῦ προσηγορίας ἄξιον, ἐκ τῆς ἡμετέρας προαιρέσεως ἤρτηται· ἧς ὑ λοιπῶν, τὰ μὲν ὡς ἀγωνίσματα, εἰς ἐπίδειξιν ἀνδρείας προβάλλεται· τὰ ὑ, ὡς διορθώματα ἧς ἡμαρτημένων ἐπάγεται· τὰ ὑ, ὡς παραδείγματα, ὀλοὶ τῷ σωφρονεστέρως πεπᾶσι τοῦ πρὸς ἁμαρτίαν ὀλολιθήτως. Gregor. Rom. *in Job. l.* 3. *c.* 6. *Neque enim mala, quæ nullâ suâ naturâ subsistunt, à Domino creantur: sed creare se mala Dominus indicat, cùm res bene conditas nobis malè agentibus in flagellum format; ut ea ipsa & per dolorem, quo feriunt, delinquentibus mala sint; & per naturam, quâ existunt, bona. Unde & venenum, mors quidem est homini, sed tamen vita serpenti.* Tertull. *adv. Marcion. l.* 2. *Quia mala dicuntur, & delicta, & supplicia, conditorem malorum intelligi volunt, ut malitiæ autor renuncietur. Nos adhibitâ distinctione utriusque formæ; separatis malis delicti & malis supplicii, malis culpæ & malis pœnæ; suum cuique parti definimus autorem, malorum peccati & culpæ diabolum, malorum pœnæ & supplicii Deum creatorem, ut illa pars malitiæ deputetur, ista justitiæ malo condenti judicia adversùs mala delicta. de his ergò creator confitetur malis, quæ congruunt judici; quæ quidem illis mala sunt quibus rependuntur: cæterùm suo nomine bona, quà justa, & bonorum defensoria & delictorum inimica.* Ità Irenæus *adv. Valent. l.* 4. *c.* 77. *Mala vis in quos incidunt; bona quia ex Dei judicio procedunt.* Et August. *epist.* 120. *c.* 19. *Mala non peccata, sed supplicia. Malum autem malo non malè redditur: nam & ei cui redditur malum est, quia supplicium est; & ei à quo redditur bonum est, quia rectè factum ejus est.* Idem *ad Pelag. ep. l.* 2. *c.* 7.

Πάντα

Πάντα καλ' ἐκεῖνον γίνεται | Vide *lib.* 2. § 2, 17. Vide & de passerculo, de pilo, Domini nostri pronunciata, Matth. *c.* 10. *v.* 29, 30.

§ 2. Κακῶς ἀκούων, ἢ ἐυφημούμενος | Vide *l.* 4. § 25. & *l.* 5. § 3. & *infr.* § 7. & *l.* 7. § 36. & *l.* 8. § 2. & *l.* 10. § 11. Epictet. *enchir. c.* 49. Ὅσα φορτίδεται, τούτοις, ὡς νόμοις, καὶ ὡς ἀσεβήσων φυλακισόμενος, ἔμμενε. ὁ, τι δ' ἂν ἐρῇ τις σοὶ σῷ, μὴ ὑπερέρευ· τοῦτο γὰρ οὐκ ἔτ' ὄντι σόν.

Μία ἡ βιωτικῶν φροντίδων | Vide *lib.* 3. § 7. Sen. *ep.* 77. *Quid? tu nescis unum esse ex vitæ officiis, & mori?*

Τὸ παρὸν εὖ θέσθαι | Hoc est quod noster passim inculcat; *l.* 3. § 10, 12. & *l.* 4. § 26. & *infr.* § 32. & *lib.* 7. § 6, 29. & *l.* 8. § 2. Pittacus, τί ἄριστον; interroganti, respondit, τὸ παρὸν εὐπρεπεῖν. Laert. *l.* 1. quod postea in proverbium abiit. Suidas. τὸ παρὸν εὐπρεπεῖν. παροιμία. qui & subjungit Platonis locum è *Gorgia*. Καὶ, ὡς ἔοικεν, ἀνάγκη μοι, κατὰ τὸν παλαιὸν λόγον, τὸ παρὸν εὖ ποιεῖν, καὶ αὐτὸ δέχεσθαι τὸ διδόμενον παρ' σε. Et Cratini ex *Pylæa*.

Ἀνδρὸς σοφοῦ χρὴ, τό γε παρὸν φρονεῖν, ὡς καλόν,
Εἰς ὑστεραίαν εὖ πιθέσθαι.——
Sapientis hoc opus est probè disponere,
Quod impræsentiarum adest.——

Apud Procopium *Gottic. l.* 1. Vitiges;

Ἐμοὶ γάρ τις παλαιὸς εἰσέρχεται λόγος,
Τὸ παρὸν εὖ πιθέναι, κηδίων.

Basil. Cæsar. *in Esai.* & ex eodem Simeon cancellar. *orat.* 21. Μὴ πολυφρασμόνει τὸ μέλλον, ἀλλὰ τὰ παρόντα φρόνει τὸ χρήσιμον διατίθεσο. Αἰσχρὸν γὰρ τὸν παρόντα καιρὸν φρεμβάζειν, ὕστερόν ποτ' ἀναπαλαίειν τὸ παρελθόν, ὅτε οὐδὲν ἔσται πλέον ἀνιωφελοῦς. Bas. idem, *orat.* 24. Et Sim. *or.* 1. Apud Athenæum *l.* 10. incertus autor;

Ἐπὶ τοῖς παροῦσι τὸν βίον διάπλεκε.
Vitam explica ex præsentibus rebus tuam.

Hesych. Τὸ παρὸν εὖ πίθεσθαι, παροιμία, ἧς καὶ Πλάτων ἐν Γοργίᾳ μνημονεύει. In adagii autem illius expositione lapsum Erasmum restituit Stephanus. Spectant eodem Pindari illa; *Isth. Od.* 8.

Τὸ δ' ἐν θεῷ ποσσὶ ἄρειον αἰεί,
Χρῆμα πᾶν· δόλιος γὰρ αἰὼν,
Ἐπ' ἀνδράσι κρέμαται
Ἐλίσσων βιότου πόρον.

Et *Pyth.* 10.

Τῶν δ' ἕκαστος ὀρέγει,
Τυχὼν κεν ἀρπαλέαν ἐλθεῖ φρεντὶ τὰν παρ' ποδός.
Τὰ δ' εἰς ἐνιαυτὸν ἀτέκμαρτον φρενοῦσθαι.

Aristippi etiam monitum apud Ælian. *l.* 14. *c.* 6. ἐφ' ἡμέρᾳ τὸν νοῦν ἔχειν, καὶ αὖ πάλιν τῆς ἡμέρας ἐπ' ἐκείνῳ τῷ μέρει, καθ' ὃ ἕκαστος ἢ φρόντιστέον τι, ἢ ἐννοεῖν μόνον χρὴ ἡμέτερον τὸ παρὸν, μήτε τὸ φθάνον, μήτε τὸ φροσδοκώμενον. Senec. *epist.* 101. *Ille ex futuro suspenditur, cui irritum est præsens.* Denique quod Lucianus in Νεκυομαντείᾳ, ex Tiresia Menippo datum fingit consilium, Τοῦτο μόνον ἐξ ἅπαντος θεσθαι, ὅπως τὸ παρὸν εὖ θέμενος, ἀφραδεμίης τὰ πολλὰ, καὶ μὴ μηδὲν ἐπισκιάζῃς.

§ 3. Ἔσω βλέπε | Aliud hîc, ἔσω βλέπε· aliud ἔνδον βλέπε *l.* 7. § 59. ibi vult hominem in mentem suam introspicere; istîc in rerum externarum naturam ipsam internam, missâ specie externâ. Vide *l.* 3. § 11. & *l.* 5. § 36. & *l.* 7. § 29, 30.

Ἡ ἀξία | Vide *l.* 3. § 11.

§ 4. Πάντα τὰ ὑποκείμενα | *Omnia quæ subjecta sunt.* Xyl. *Substantiæ omnes.* Cas. Malim, *præsentia hæc omnia.* τὰ ὑποκείμενα, *præsentia.* quod *lib.* 9. § 23. Πάντα ὅσα ὁρᾷς. Vide *ad l.* 8. § 24.

Τάχιστα μεταβάλλει | Vide *l.* 5. § 13, 23, 33.

Ἤτοι ἐκθυμιαθήσεται | Vide *l.* 8. § 25. & *l.* 10. § 7. Lugd. ἐκθυμιαθήσεται. tanquam ab ἐκθυμιάζομαι. quod nescio an legatur. ἐκθυμιάθαι, *in fumos, exhalationes, vapores abire.* quomodo ea solent, quæ adolentur. est ergò ἐκθυμιαθήσεται Marco hîc, quod בלר בעשן Psaltes dixit, *Ps.* 37. *v.* 20. ubi Scripturam receptam cur solicitaret Piscator nihil erat.

Εἴπερ ἥνωται ἡ οὐσία | *Siquidem compacta sit eorum substantia.* Xyl. ut de subjectis singulis intelligatur. at Cas. *si in unam eandémque substantiam redigenda sint omnia:* Vel, *si rerum omnium substantia sit inter se unita, & in unum compacta.* firmat simul & explicat Marcus ipse, § 9. ἡ ἕνωσις καὶ τάξις.

§ 5. Ὁ δοικῶν λόγος | *Supr.* § 1. incertum est autem, istáne ad priora illa pertineant, an aliò spectent, & seorsim ponenda fuerint. Illud Casaubono, hoc Xylandro placuit. quod & ipse secutus sum. De sensu convenit. Menti universi rectrici, quid de singulis faciat, & quo fine quidque faciat, & quale id sit, in quo se vímque suam exerceat, satìs perspectum ac prospectum esse; etiamsi ista nos quàm creberrimè lateant.

§ 6. Ἄριστος ὅπλος τὸ ἀμύνεσθαι | Aurea gnome. Diogenes interroganti, Πῶς ἀμύνωμαι τὸν ἐχθρόν; respondit, Αὐτὸς καλὸς καγαθὸς γενόμενος. Refert Plutarch. *de util. ex inimic.* qui & *de legib. poet. c.* 5. Πρὸς δὲ τὸν γελῶντα. Ποτὲ τὸν πονηρὸν οὐκ ἄρτιον ὅπλον ἡ πονηρία, ὅταν τινὰ σωφρονοῦντα καὶ δίκαια τοῖς πονηροῖς, τὸ τῆς Διογένους παραδοθῇν ὄντιν. ἐρωτηθεὶς γὰρ ὅπως ἂν τις ἀμύναιτο τὸν ἐχθρόν· Αὐτὸς, ἔφη, καλὸς καγαθὸς γενόμενος. Atque hoc est quod ille apud Comicum nescio quem (autore eodem *de exil.* referente) qui cùm de infelicitate sua querentem amicum τῷ πύκτῃ ἀμύνεσθαι jussisset, interrogatus quâ ratione id effectum

effectum daret, Φιλοσόφως, respondit. Quin & Epictetus apud Maximum *collectan. c.* 28. interrogatus, πῶς ἂν τις τὸν ἐχθρὸν λυπήσῃ· respondit, ἑαυτὸν φρασκάζων βέλτιστα ποιεῖν. Idémque Plut. *de util. ex inimic.* Σύ τοι διάφερε τῆς κακῶν, ἔξεστι γάρ, ἂν θέλῃς ἀνιᾶν τὸν μισοῦντα. Isidor. Pelus. *l.* 2. *ep.* 296. ἔδει ὅτω κολάζει τοὺς ὑβριστὰς, ὡς τῆς ὑβριζομένων ἀνεξικακίας· τὸ γὰρ ἀγαπᾶσθαι καὶ δυσχεραίνειν, τῶν ἀληθῶς ἐστὶ τὰς ὕβρεις. τὸ δὲ καταγελᾶν αὐτῆς, τοῦ μηδὲν σωφρονῆσαι πονηρὸν, ἀπόδειξίς ἐστιν ἐναργεστάτη. Et *l.* 3. *ep.* 181. Δύο ταῦτα ὑβριζόμενον νόει· τό, τε μηδὲν ὅτω λυπεῖν τοὺς ὑβριστὰς, ὡς τῆς ὑβριζομένων ἀνεξικακίαν τό, τε ὅτως ἀμύνασθαι αὐτοὺς μὴ δυνάσθαι, ὡς ἀρετῆς ἀσκῆσαι. Et mox, allato Diogenis dicto, superiùs memorato: ὁ πίνων ἀρετῆς καὶ ἀνεξικακίαν ἀσκῶν, χαρίεις τοῖς ἐχθροῖς δόξει πλησίος. ὁ δὲ καὶ συγχώρησιν τοῖς ὑπὸ φθόνου βεβρωμένοις νέμων, καὶ εὐχόμενος αὐτοὺς ἀνενεγκεῖν ἐκ τῆς τοιαύτης μανίας, καὶ μὴ μόνον ἀμύνασθαι μὴ ἐθέλων, ἀλλὰ καὶ συμπάσχων τοῖς ὑπὸ τῆς κακίας χειρωθεῖσιν, ὅτος τῷ ὄντι δόξειν ὁ εἰλικρινῶς φιλοσοφῆσαι δοκιμώτατος. Vide Regem sapientissimum, *Paræm. c.* 25. *v.* 22. & Apostolum *ad Rom. c.* 12. *v.* 20.

Τὸ μὴ ἐοικέναι | Jasoni Medæa apud Euripidem;

Ἀλλ' ἐσμὲν, οὐκ ἐσμὲν, οὐκ ἐρῶ κακὸν,
Γυναῖκες· οὐκουν χρὴ σ' ὁμοιοῦσθαι κακῷ,
Οὐδ' ἀντιτείνειν νήπι' ἀντὶ νηπίων.
Sumus quidem mulieres, quod sumus; malum
Haud dixerim. Similem te tamen fieri malis
Non decuit, aut fatuis fatua rependere.

Verùm versiculum primum Grotius in excerptis aliter distinxisse videtur, dum vertit;

Sumus mulieres, quale non dicam malum:
Sumus. Sed haud te decuit æquatum malis,
Dementiâ certare cum dementibus.

Marcus noster *lib.* 7. § 15. Ὅ, τι ἂν τις ποιῇ ἢ λέγῃ, ἐμὲ δεῖ ἀγαθὸν εἶναι.
—*ridiculum est enim*
Odio nocentis perdere innocentiam.

Dio apud Plut. Εἰ δ' ἠρακλείδης ἄπιστος καὶ κακὸς διὰ φθόνον, ἔστι καὶ Δίωνα δεῖ δυμῷ διαφθεῖραι τῇ ἀρετῇ. τὸ γὰρ ἀνταπωφεῖσθαι, τῷ φρασθῆναι κακῶς, νόμῳ δικαιότερον εἶναι, φύσει γινόμενον ὑπὸ μιᾶς ἀσθενείας. Epictet. *l.* 2. *c.* 10. Ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἑαυτὸν ἔβλαψε, πρὸς ἐμέ τι ἄδικον ποιήσας, ἐγὼ ἐμαυτὸν μὴ βλάψω, πρὸς ἐκεῖνον ἄδικόν τι ποιήσας; Augustin. *in Psal.* 54 *Quid tibi prodest, quia exigis quas pertulisti injurias? ultio te reficit? ergò de malo alieno gaudebis? passus es malum. ignosce, nè duo sitis mali.* Et *in Joan. ep.* 1. *tract.* 8. *Odit te inimicus. si odisti illum & tu, contrà reddis malum pro malo. quid facis reddens malum pro malo? unum ægrotum flebam, qui te oderat. jam duo plango, si & tu odisti.* Idem *epist.* 5. *Paratus igitur esse debet homo justus & pius, patienter eorum malitiam sustinere, quos fieri bonos quærit, ut numerus potiùs crescat bonorum, non ut pari malitiâ se quoque numero addat malorum.* Apostolus *ad Rom. c.* 12. *v.* 21. Μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νίκα ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν. Guigo *meditat. c.* 15. *Quàm pulcra ars vincere in bono malum! contraria enim contrariis superantur. positus es quasi signum ad retundenda jacula inimici*; id est, *ad destruendum malum oppositione boni.* Senec. *de benef. lib.* 7. *cap.* 31. *Vincit malos pertinax bonitas.* Et *lib.* 7. *c.* 31. *Assiduitas meriti pertinacis evincet.* Et *de ira lib.* 2. *c.* 34. *Irascetur aliquis? tu contra beneficiis provoca. cadit statim simultas ab altera parte deserta. nisi par non pugnat. Si utrinque certabitur, ille est melior, qui prior pedem retulit: victus est, qui vicit.* Sallust. *Jugurth. Bono vinci satius est, quàm malo more injuriam vincere.* Val. Max. *lib.* 4. *c.* 2. *Speciosiùs aliquantò injuriæ beneficiis vincuntur, quàm mutui odii pertinaciâ pensantur.* Vide *infr.* § 26. & *lib.* 7. § 68.

§ 7. Ἐνὶ τέρπει καὶ φρασαιατοῦι | Vide *lib.* 5. § 34.

Μεταβαίνειν | Vide *l.* 5. § 6.

Σιωπῇ μήμῃ δεῖ | Vide *lib.* 3. § 13. & *infr.* § 23. Dignum quod referatur hîc, Epicteti illud *dissert. lib.* 1. *c.* 16. Εἰ γὰρ νῦν εἴχομεν, ἄλλο τι ἔδει ἡμᾶς ποιεῖν καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ, ἢ ὑμνεῖν τὸ θεῖον καὶ εὐφημεῖν, καὶ διεξέρχεσθαι τὰς χάριτας; οὐκ ἔδει καὶ σκάπτοντας καὶ ἀρῶντας καὶ ἐσθίοντας, ᾄδειν τὸν ὕμνον τὸν εἰς τὸν θεόν; μέγας ὁ θεὸς, ὅτι ἡμῖν παρέχειν ὄργανα ταῦτα δι' ὧν τῷ γῷ ἐργασόμεθα. μέγας ὁ θεὸς, ὅτι χεῖρας δέδωκεν, ὅτι καταπόσιν, ὅτι κοιλίαν, ὅτι αὔξεσθαι λεληθότως, ὅτι καθεύδοντας ἀναπνεῖν. ταῦτα ἐφ' ἑκάστῳ ἐφυμνεῖν ἔδει, καὶ τὸν μέγιστον καὶ θειότατον ὕμνον ἐφυμνεῖν, ὅτι τῷ δυναμιν ἔδωκε τῷ παρακολουθητικῷ, καὶ ὁδῷ χρηστικῷ. Quid ille non fecisset, si adjicere potuisset, μέγας ὁ θεὸς, ὅτι τὸν χειρὸν ἡμῖν δέδωκεν; sed ulteriùs porro audire nè pigeat. Τί οὖν; ἐπεὶ οἱ πολλοὶ ἀποστρέφονται, οὐκ ἔδει πανὰ εἶναι τὸν ταύτῃ ἐμπληξόντα τῷ χάραν, καὶ ὑπὸ πάντων δεδόντα τὸν ὕμνον τὸν εἰς τὸν θεόν; τί γὰρ ἄλλο δυνάμενος γέρων χωλὸς, εἰ μὴ ὑμνεῖν τὸν θεόν; εἰ γὰρ ἀηδὼν ἦμην, ἐποίουν τὰ τῆς ἀηδόνος· εἰ κύκνος, τὰ τοῦ κύκνου· νῦν δ' ἐγὼ λογικός εἰμι ὑμνεῖν με δεῖ τὸν θεόν. ποιῶ αὐτό. οὐδ' ἐγκαταλείψω τῇ τάξιν ταύτην, ἐφόσον ἂν δίδωται. καὶ ὑμᾶς εἰς τὴν αὐτὴν ταύτην φύσιν παρακαλῶ. Contende cum istis quæ Psaltes regius habet, *Psal.* 34, & 103, & 104, & 145. Epictetus idem, referente Maximo *collectan. c.* 52. Σωφρονέστερον νόει τὸν Θεὸν, ἢ ἀναπείθου. quod sub Gregorii Naz. nomine Antonius *Melissa. l.* 1. *c.* 54. sic extulit; Μνημονευτέον Θεοῦ μᾶλλον ἢ ἀναπειστέον. Rursúsque idem apud Maxim. Ἀναπείθω ὁ περὶ Θεοῦ λόγος καὶ οὐ ἡμέραν, μᾶλλον

ἢ τὰ πάντα. Idem denique apud Anton. Ἐὰν ἀεὶ μνημονεύῃς, ὅτι ᾧ ἐγκαλεῖ καὶ ψυχὴ ἢ σῶμα Θεὸς παρέσχηκεν ἕκαστος, ἐν πάσαις σε ταῖς ὁρμαῖς καὶ ταῖς ὀργαῖς, ὃ μὴ ἁμάρτῃς, ἕξεις ὑπὸ τὸν θεὸν συνοίκον.

§ 8. Τὸ ἡγεμονικὸν ὅτι τὸ ἑαυτὸ ἐγείρον καὶ πρέπον | *Supr. l.* 5. § 14. & *l.* 11. § 1.

Ποιῶν ὑπ' ἐαυτοῦ φαίνεσθαι πᾶν τὸ συμβαῖνον | Vide *l.* 3. § 9. & *l.* 7. § 2, 14.

§ 9. Κατὰ πλὴν τὴν ὅλην φύσιν ἕκαστα περαίνεται | *supr.* § 1, 4.

§ 10. Ἦτοι κυκεών | Idem *l.* 4. § 27.

Ἔρωτες καὶ τάξις, ὀργάνια | leg. [καὶ] ὀργάνια.

Τί καὶ ἐπιθυμῶ εἰκαίῳ συγκείμαι | Ita *l.* 2. § 11. Τί μοι ζῆν ἐν κόσμῳ ὀργάνας κενῷ ;

Αἶα γίνεσθαι, Αἶα, γαῖα, *terra.* Porrò *in terram verti*, sive *terram fieri*, pro *mori* ; ex consequenti. ità in sacra pagina. *Gen.* 3. *v.* 19. *in terram reverteris*, pro morieris. & *Eccles. c.* 12. *v.* 7. *Et pulvis in terram, quod priùs fuerat, redierit.* & *Ps.* 22. *v.* 15. *In pulverem mortis reduces me.* & *Psal.* 146. *vers.* 4. *Quo die spiritus eorum recesserit, ad terram suam revertuntur.* Allusum monet Xylander. ad illud Menelai. *Iliad. η. v.* 99.

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε.

Vos in aquam & terram cunctos convertier opto.

Plut. *adv. Epic. vit.* Τὸ γὰρ ἀναιδησεῖν τὸ λυθὲν, (ità ex ipso superiùs Plutarcho restituto) καὶ μηδὲν εἰς ὠφελείας ἡμᾶς τὸ ἀναιδητὸν, ἐκ ἀναιρεῖ τὸ τῆς θανάτου λύπης, ἀλλ' ὥσπερ ἀπόδειξιν αὐτῆς ποιησάμενον αὐτὸ τοῦτό ἐστιν ὁ δέδοικεν ἡ φύσις,

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε, πλὴν εἰς τὸ μὴ φρονεῖν μηδὲ αἰσθάνεσθαι διάλυσιν τῆς ψυχῆς. Idem, ejusdem saltem nomine, *de Homeri vita* ac *poesi* differens, ait verbis hisce poetam σημαίνειν πλὴν ἀνάλυσιν εἰς τὰ γηΐνα στοιχεῖα τοῦ παντός, indè Xenophanem traxisse dogma suum illud, πάσης ὀρχὰς εἶναι τὸ ὕδωρ καὶ πλὴν γῆν. Et Alexand. Aphrodis. *problem. l.* 1. *q.* 79. Τὰ νεκρὰ, inquit, σώματα, ξηρὰ καὶ ψυχρὰ πέφυκεν. itaque Homerum, cùm nosset τὰ μὲν δύο στοιχεῖα φλογερὰ, ὡς λεπτομερῆ καὶ κουφότατα, (ignem scil. & aërem) τὰ δὲ δύο (terram scil. & aquam) βαρυμόρια εἶναι τοῖς νεκροῖς σώμασι dixisse,

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε.

id est, ξηρόταλοι καὶ ψυχρόταλοι. ità siquidem legendum quod codices vulgati perperam exhibent, mendo manifesto ; ξηρόταλοι καὶ ὑγρόταλοι. Simpliciùs Hesych. Ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε. διαλυθείητε, ἀποθάνοιτε. & Eustath. νεκρωθείητε, καὶ τῷ μὴ ζωογόνα πνεύματα σώζεσθε σεσηθείητε γένοισθε δὲ γῆ καὶ ὕδωρ, ἃ δὴ ἐναπομένει τοῖς νεκροῖς σώμασι. Subjungit tamen alios exponere, ἀντὶ τοῦ ἀνησυχιάσθε (ἀνησυχίαν autem loco suprà citato habet Aprodis.) τετέσιν εἰς τὰ βαρύτερα τῶν στοιχείων καὶ ἀκίνητα καὶ ὑμῖν ὅμοια ἀναλυθείητε.

Ἥμισυ αὖτις ἕκαστοι ἀκήρατοι. —— alios autem, duobus elementis hîc nominatis etiam duo reliqua comprehensa & subintelligenda ; sicut in illo Hesiodi *oper.* 1. ubi ad Pandoram conficiendam,

Ταῖαν ὕδει φύρειν, —Vulcano injungitur. nec alio sensu dixisse Xenophanem,

Πάντες γὰρ γαίης τε καὶ ὕδατος ὀμφώμεθα.

In proverbium autem usu frequenti ac familiari devenisse Homericum illud monent Grammatici. quo alluserit παροιμίας Val. Cato in *diris*, observante Scaligero, ubi dixit,

Quamvis ignis eris, quamvis aqua, semper amabo.

Cæterùm Marcus hîc elementum unicum duntaxat expressit, terram : quomodo & Euripides, in illis ex Chrysippo à Cicerone mutuatis,

Reddenda est terræ terra ; tum vita omnibus
Metenda ut fruges ; sic jubet necessitas.

Est Euripidis in *Hypsipyle*, utì ex Stobæo discimus, *tom.* 2. *tit.* 108.

—— κἄστι δ' ἄχθονται βροτοὶ
Εἰς γῆν φέρουσες γῆν· ἀναγκαίως δ' ἔχει
Βίον τρείζειν, ὥστε κέρτιμον τάχυ.

Vide *lib.* 7. § 40. & *l.* 11. § 6. Scribit interim Tullius ex Antiochi relatione, Carneadem solitum Chrysippum reprehendere, quòd Euripideum carmen illud laudaret : negabat enim (quod & Plut. suprà) genus hoc orationis quicquam omninò ad levandam ægritudinem pertinere. id enim ipsum dolendum esse dicebat, quòd in tam crudelem necessitatem incidissemus. Illud adjecerim fieri posse, ut alîus alicujus poetæ hemistichium fuerit, quod hîc Marcus usurpavit,

—— ὅπως ποτὲ γαῖα γένηται.

Ἥξει γὰρ ἐπ' ἐμὲ ὁ σκεδασμὸς, ὅ, τι ἂν ποιῶ | Pindarus apud Plut. in *Marcell.*

Τὸ γὰρ πεπρωμένον
Οὐ πῦρ, ὑ σιδηρᾶν χώσει τεῖχος.

Arcere namque fata, nec
Ignis, nec æneus valet murus.

Archinus apud Clement. *Strom. l.* 6. Πᾶσι μὲν ἀνθρώποις ὀφείλεται ἀποθανεῖν, ἢ φεύγειν ἢ εἰς ὕστερον. Demosthen. *de Coron. ibid.* & apud Lucian. in *Demosth.* Πᾶσι γὰρ ἀνθρώποις τέλος τοῦ βίου θάνατος, κἂν ἐν οἰκίσκῳ τις αὐτὸν κατείρξας τηρῇ· δεῖ γὰρ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐξιέναι μὲν ἅπασιν ἀεὶ τοῖς κινδύνοις, φέρειν δὲ, ὅ, τι ἂν ὁ θεὸς διδῷ χαλεπὸν. quod ab Homero mutuatum, Clemens & Plut. *de Homero*, volunt, qui dixerit, *Il.* ζ. *v.* 488.

Μοῖραν δ' ὅ πινά φημι πεφυγμένον ἔμμεναι ἀνδρῶν,
Οὐ κακὸν, ὐδὲ μὲν ἐσθλὸν, ἐπὴν τὰ πρῶτα γένηται.

At nemo (fidens dico) fatum effugit unquam,
Esto malus, bonus esto ; humano sanguine cretus.

Idem tanquam ex Achillis mente : *Il.* 1. *v.* 318.

Ἴση μοῖρα μένουσι, κὴ εἰ μάλα τις πολεμίζει.

Bellan-

Bellantemque manet sors æqua domique manentem.

& *v.* 320.

Κάτθαν' ὅμως, ὅτ' ἄρχος ἀνὴρ, ὅτε πολλὰ ἐοργώς.
Tam, cui nil gestum est, obit, ac qui multa patravit.

quem versum in ore frequentem habuisse Demonactem auctor est Lucianus.

Et *Iliad.* μ. *v.* 322. sub Idomenei persona;

Ὦ πέπον, εἰ μὲν δὴ πόλεμον δεῖ τόνδε φυγόντες,
Αἰεὶ δὴ μέλλοιμεν ἀγήρω τ' ἀθανάτω τε
Ἔσεσθ', οὔτέ κεν αὐτὸς ἐνὶ πρώτοισι μαχοίμην,
Οὔτε κέ σε στέλλοιμι μάχην εἰς κυδιάνειραν·
Νῦν δ' (ἔμπης γὰρ κῆρες ἐφεστᾶσιν θανάτοιο
Μύριαι, ἃς οὐκ ἔστι φυγεῖν βροτὸν, οὐδ' ἀλαπάξαι)
Ἴομεν, ἦέ τῳ κῦδος ὀρέξομεν ἦέ τις ἡμῖν.

O pepo, si letique exors, duræque senectæ
Vita foret, bellum subterfugientibus istis,
Non equidem aut acies primas ipse inter obirem,
Nec celebranda tibi mandarem munera Martis.
Nunc cum circumstent nos mille pericula mortis
Extrà etiam pugnas, & inevitabile fatum,
Ibimus, aucturi famam nobisve, aliisve.

Unde Plutarchus etiam sumpsisse vult Æschylum ista;

Ἀλλ' ὅτε πολλὰ πεπόμαται ἐν στέρνοις λαβών,
Θηήσεται τις, εἰ μὴ τέρμα σωτηρίοι βίου·
Οὐτ' ἐν σέγῃ τις ἤμυσε παρ' ἑστίᾳ
Φθάνει τι μᾶλλον τὸν παρεσμὸν μόρου.

Non tela siquis pectus intra acceperit,
Morietur, ævi fata nisi dent terminum:
Nec ad focum quis considens in ædibus,
Fatum hoc magis sibi destinatum effugerit.

In quam eandem sententiam & Euripid. Ægeo, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 119.

——— καταθανεῖν δ' ὀφείλεται
Καὶ τῷ κατ' οἶκους ἑστίᾳ ἡμένῳ πόνων.
——— *morti est debitus,*
Etiam laborum immunis qui sedet domi.

Et Simonides *ibid.*

Ὁ δ' αὖ θάνατος ἔφικε καὶ τὸν φυγόμαχον.

quod Flaccus *l.* 3. *Od.* 2.

Mors & fugacem persequitur virum.
Nec parcit imbellis juventæ
Poplitibus, timidoque tergo.

Tyrtæus, ut H. Stephanus, an Callimachus, ut Camerar. an Callinus, ut Stob. *tom.* 2. *tit.* 51.

Οὐ γὰρ κως θάνατόν γε φυγεῖν εἱμαρμένον ὄρσιν
Ἀνδρ', ἢν δ' εἰ πρόγονον ἢ γλυκὺ γήραος ἀθανάτου.
Πολλάκι δηιότητα φυγὼν καὶ δοῦπον ἀκόντων
Ἔρχεται ἐν δ' οἴκῳ μοῖρα κίχεν θανάτου.

A fato nulli mortis sit gratia; non si
Autores generis sit numerare Deos.
Sæpe fugâ elapsum circumstrideutia tela,
In lare privato, mors inopina rapit.

Solon apud Demosth. *de legat. malè obit.*

Οὕτω δημόσιον κακὸν ἕρχεται οἰκαδ' ἑκάστῳ·
Αὐλείοις δ' ἔτ' ἔχειν ἐκ ἐθέλουσι θύραι.

Τὴν δ' οὐδὲν ἔρκος ἀπέρδρειν, εὖρε δ' ἡ πάντων·
Εἴ γέ πις ἢ φόβητρον ἐν μυχῷ ἢ θαλάμῳ.

Cujusque irrumpit pestis popularis in ædes:
Valvæ ferratæ nec prohibere valent.
Septum etiam sublime supersilit, atque latentem
Prendit, sive habeat angulus aut thalamus.

Martial. *l.* 4. *epigram.* 60.

Nullo fata loco possis excludere, cùm mors
Venerit, in medio est Tibure Sardinia.

& Propert. *l.* 3. *eleg.* 17.

Ille licèt ferro cautus se condat & ære;
Mors tamen inclusum protrahit indè caput.

Vide *ad l.* 7. § 46. August. *de diverf. serm.* 28. *Mors differri potest; auferri non potest.* Et *de Verb. Apost.* 18. *Mortem differunt ista, non auferunt. Sed etsi tardiùs quis moritur, ideo non moritur?* Idem *de temp.* 74. *Quid autem ad rem pertinet, quamdiu vites, quod evitare non possis?* Senec. *epist.* 93. *Quid interest quàm citò exeas, unde exeundum est? ibid.*

Vide *l.* 4. § 50.

Εὐσταθῶ] Verbum Stoicis familiare, quâ *constantem* illi & *immotum prorsus animi tenorem* designabant. eundem & εὐσταθείαν appellabant, & τὸ εὐσταθές. Vide *l.* 5. § 18. & Epictet. *differt. lib.* 1. *c.* 29. & *l.* 2. *c.* 5. & *l.* 3. *c.* 9. & *c.* 24. Ὁ γὰρ θεὸς πάντας ἀνθρώπους ὁρᾷ τὸ εὐδαιμονεῖν, ἐν τῷ εὐσταθεῖν ἐποίησε. quo loco tamen, prout & apud nostrum, potest *status animi placidus & tranquillus* designari, qualis est æquoris in malacia. Καὶ γὰρ γαλήνη ἔσα, ἡ εὐσταθὴς τὸ πέλαγος. Lucian. ideo & idem *l.* 2. *c.* 5. εὐσταθῶς καὶ ἀταράχως conjunxit: &, quod huic cognatum noster, *l.* 12. § 22. περὶ πάντα ἀτάραχος καὶ κόλπος ἀκύμων.

Θαρρῶ τῇ διοικήσει] *Psal.* 112. *v.* 7. de viro pio. *Stabile est cor ejus, confisum in Domino.* hoc est, ἐστήρικται ἡ καρδία αὐτοῦ, ut Græc. interpres; ἐλπίζουσα ἐπὶ τὸν κύριον· vel Marci nostri verbis, εὐσταθεῖ καὶ θαρρεῖ τῷ κυρίῳ.

§ 11. Τὰ μὲν δὴ δεικνύοντα] Quæ *lib.* 1. § 12. δεικνύτα πράγματα. & § 15. δείγματα dixit.

Ταχέως ἐπανιέναι] Ità *lib.* 5. § 9. ἐπιχειρήσαι πάλιν ἐπανιέναι. Vide & sectionem huic proximam.

Ἐπανιέναι εἰς ἑαυτόν] Ità de filio prodigo Dominus, Luc. *c.* 15. *v.* 17. Εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθών, *ad semetipsum reversus.* quasi extra se positus antè fuisset, cùm cupiditatibus ac libidinibus abripiendum se præberet. Publ. Syrus:

Homo extra corpus est suum, cùm irascitur.

imò extra mentem potiùs: juxta illud Plut. *adv. iracund.*

Ὁ δὲ θυμὸς, ἐκ ἧς φησιν ὁ Μελάνθιος,

Τὰ δεινὰ πράττει τὰς φρένας μετοικίσας,
ἀλλ' ἐξοικίσας τελέως καὶ ἀποκλείσας. Sicuti contrà, ὁ λογισμὸς τὰ δίκαια πράττει καὶ μίτεια, πλὴν ὀργῆς καὶ τοῦ θυμοῦ ἐκποδὼν ἀεὶμένου. Idem de *provid.*

vid. divin. Quod & de reliquis etiam affectibus Chryſippus in *lib.* περὶ ἀνομαλογίας, referente eodem in *tract. de virt. moral.* Τὰ ἐπιγινόμενα πάθη, inquit, ἐκκρέει τοῦ λογισμοῦ. idque Menandri teſtimonio comprobat, cujus iſta ſunt ;

Οἴ μοι, πάλαι ἔγωγε, τῇ ποθ' αἱ φρένες
Ἦσαν ἐκεῖνον ἦσαν ἐν τῷ σώματι
Τὸν καιρὸν, ὃ ταῦτ', ἀλλ' ἐκεῖν' αἱρεμβόμοις
Eheu me miſerum, quamnam in partem corporis
Mens noſtra ſe proripuit illo tempore,
Cùm nimiùm vecors hæc ego illis prætuli? Grot.

Indè phraſis obtinuit, inquit Plut. *in collat. terreſtr. & aquatil.* δεῖ δὴ παραφρονήσαν, μὴ εἰ) παρ' αὐτοῖς, ἀλλ' ἐκπεπηδηκέναι δὴ λογισμῷ. Vult itaque Marcus, ſicubi tale quid contigerit, quàm celerrimè ut ad te redeas. Cicero *ad Attic. l.* 7. *ep.* 3. *Id quod animum induxerat, pauliſper non tenuit ; ſed citò ad ſe rediit.*

Ἔστι γὰρ ἐγκρατέστερος | Reſarciendo jugiter poſt remiſſiones atq; interturbationes animadverſas, validior evadet animi tenor. Ità oſſa confracta, ſi fuerint probè reſtituta, robuſtiora fiunt. Sed & *athleta, quicunque magni ſpiritûs, nec projecit animum projectus ; & quoties cecidit, contumacior ſurrexit.* Sen. *de benef. l.* 2. *c.* 13. Et *quæſt. nat. l.* 3. *præfat. Fideliſſimus eſt ad honeſta ex pœnitentia tranſitus.* Et quod Plutarch. in *amator.* Ὡς ὁ ἥλιος ἐκ νεφῶν καὶ μετ' ὀμίχλων θερμότερος ἔτως ἔρως μετ' ὀργὰς καὶ ζηλοτυπίας ἐρωμένῳ διαλλαγήτω, ἡδίων καὶ θερμότερος. Plaut. item *Amphitr. act.* 3. *ſc.* 2.

Iræ interveniunt ; redeunt rurſus in gratiam.
Verùm iræ ſi quæ forte eveniunt hujuſmodi
Inter eos, rurſum ubi reventum in gratiam eſt,
Bis tantò amici ſunt inter ſe quàm priùs.

§ 12. Ὥδε πολλάκις ἐπάνιθι | Senec. *epiſt.* 103. *Quantùm potes, in philoſophiam ſecede. Illa te ſinu ſuo proteget : in hujus ſacrario eris aut tutus, aut tutior.* Vide & *ſupr.* § 10.

Περιπατοῦντα ταύτῃ | Vide *l.* 5. § 9. & § 34. & *ſupr.* § 7.

§ 13. Νεκρὸς ἔτος ἰχθύος | *Cadaver piſcis.* Plut. *de eſu carn. l.* 1. Ἐγὼ δ' θαυμάζω τίνι πάθει καὶ ποίᾳ ψυχῇ ἢ λόγῳ ὁ θεῖος ἄνθρωπος ἥψατο φόνου σώματι, καὶ πεφυκότος ζῴου χείλεσι θεσπέσιον ἥψατο σαρκός. καὶ νεκρῶν σωμάτων καὶ εἰδώλων θεοειδῶν τραπέζας, ὅλα καὶ τεθολῶ θεσπέσιον εἰπεῖν [ἐτόλμησε] τὰ μικρὸν ἔμπροσθεν βρυχώμενα μέρη καὶ φθεγγόμενα καὶ κινούμενα καὶ βλέποντα. Ità enim reſtituendum exiſtimo locum illum, quem aliter Stephanus. Νεκύες γὰρ κοπρίων ἐκλεπτότεροι, καθ' Ἡράκλειτον· χρέας ἂν πᾶν νεκρὸν ὄζοι, καὶ νεκρὸς μέγας. Idem *Sympoſ. l.* 4. *c.* 4. Indè νεκρόκοσμοι μάγειροι eidem in libello ſuperiore dicti : & *in ſap. conviv.* Ὄγκιος, πάρτα ἐός πις νεκρῶν θεῖπλεως. *Orcus quidam cadaveribus conſtipatus, venter* dicitur. Vide *ad l.* 4. § 21.

Χυλὸν ἄμπελου | ſive *ſanguis uvæ* ; ut Jacobus Patriarch. apud Moſem *l.* 1. *c.* 49. *v.* 11. & Moſes ipſe *l.* 5. *c.* 32. *v.* 14. i.e. αἷμα σταφυλῆς. ut Jaſon Siracid. *c.* 39. *v.* 26. & *c.* 50. *v.* 15. & *Maccab. hiſt. l.* 1. *c.* 6. *v.* 34. At Caſſiodor. *Var. l.* 12. *ep.* 4. de vino acinatico, ſuo more laſciviens : *Hyemale muſtum, uvarum frigidus ſanguis, in rigore vindemiæ, cruentus liquor, purpura potabilis, violaceum nectar.* Ad noſtri mentem propiùs Heſiod in *Bucolic.* referente Fulgent. *mythолog. l.* 3. *c.* 1,

——βοτρύων δρόσον αἱματόεσσαν.

Et propiùs adhuc Empedocles, ab Ariſtotele notatus, *Topic. l.* 4. *c.* 5. ab autore etiam *problemat. natur.* ſub Plutarchi nomine *q.* 2. laudatus, qui cum Empedocle vult πίνειν eſſe σῆψιν πυρὰ,

——ἐν ξύλῳ σαπὲν ὕδωρ.

Eſt enim, ut ex Platone autor idem *q.* 5. Ὁ χυμὸς ὕδωρ ἠθμωμένον διὰ φυτῶν. Itaque Athen. *dipnoſoph. l.* 1. Ἀφ' ὕδατος ὁ οἶνος φύεται. ὕδατι γὰρ ἕτερόν ἐστιν οἶνος, ἢ ὕδωρ ὑπ' ἀμπέλου πεποιωμένον. Et Nemeſ. *de natur. hominum.* Ἀπὸ τῆς αὐτῆς νοτίδος, ἐν τῇ μὲν ἀμπέλῳ οἶνος συνίσταται, ἐν δὲ τῇ ἐλαίᾳ τὸ ἔλαιον. Sext. Empir. *Pyrrhon. hypotheſ. l.* 1. *c.* 14. § 1. Ὑδωρ ἐν τῷ μογοειδὲς, ἀναβλυζόμενον εἰς τὰ δένδρεα, ὅπως μὲν γένεται φλοιὸς, ὅπως δὲ κλάδος, ὅπως δὲ καρπὸς, καὶ ἤδη οἶνος, καὶ ῥοιὰ, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον. Epiphan. in *ancorat.* § 66. Ὁ ὑετὸς δένδρεσι καὶ φυτοῖς συμφυσιούμενος καταγλάζεται, καὶ καρπῶν καθ' ὁμοιότητα ἕκαστον· καὶ ἐν μὲν τῇ ἐλαίᾳ ἔλαιον πον γίνεται· ἐν δὲ ἀμπέλῳ οἶνος χεσίζεται· ἐν δὲ συκῇ σῦκον γλυκαίνεται. Gregor. Nyſſen. *de homin. opific.* Τὸ γὰρ αὐτὸ ὑγρὸν, πικραίνεται ἐν τῷ ἀψινθίῳ, ἐν συκῇ δὲ καταγλυκαίνεται· διὰ τῆς ἀμπέλου δὲ βότρυς καὶ οἶνος γίνεται. Ἀπὸ τῆς γῆς γὰρ τῆς ἀμπέλου τὴν νοτίδα ἑλκύσασα, ὁ οἶνος συνίσταται, Jo. Chryſoſt. *in tit. Orat.* 3.

Τειχία θεσπέσια | Plin. *hiſt. nat. l.* 9. *c.* 47. *Ut boves victum hominum excolunt ; ità corporum tutela pecori debetur.* Hinc Demonax Cynicus, cùm adoleſcentem quendam ἐπὶ ὑπαργύροις ſplendidè veſtitum, animadverteret de purpuræ laticlavio ſeſe efferentem, apprehenſâ veſte. Τοῦτο, inquit, μέν τοι θεοῦ σῦ θεσπέσιον ἐφόρει, καὶ λίαν θεσπέσιον· Diogenem Canem forſan imitatus, qui adoleſcentulo cuidam pariter affecto priùs dixerat, ὦ παῖδιον, μειράκιον, ὅτι θεσπέσιε δορᾶ σεμνυόμενος. Refert Anton. *Meliſſ. l.* 2. *c.* 74. ubi dicti gratiam tollunt prorſus, qui pro δορᾶ, ἀρετῇ ſubſtitutum eunt. In eandem mentem Sotades, (quod apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 22. & Maxim. *c.* 56. reperitur ;)

Ἂν ἐνιματῇς, ταῦτα θεοῦ σε θεσπέσιον εἴχεν.
Si veſte nites, at hanc priùs oves tulere.

Philo *de provident.* laudante Euſebio *præpar. l.* 8. *cap. ult.* Ἐδῆτές γε μὲν, θεσπέσιοι εἰσὶν, ὡς οἱ ποιηταί φασιν, ἄνθρωπος. Neotericus quidam ;

Pur-

Purpureis, te effers, quòd amictus veſtibus? ante
Te geſtavit ovis, cùm tamen eſſet ovis.
Sericeis, effers, quòd amictus veſtibus? ante
Te bombyx habuit; tum quoque vermis erat.

Αἱματίνῳ κόγχῳ δεδαμμένα | indè *conchyliata* nuncupantur. De conchis iſtis, quorum ſanguine an ſanie, purpura tingitur, videantur Ariſtot. *hiſtor. animal. l.* 5. *c.* 15. Plin. *hiſt. nat. l.* 9. *c.* 36. & *ibid. c.* 38. & Ælian. *hiſt. animal. l.* 16. *c.* 1. Naumach. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 94.

Εἵματα δ' εἰναλίης ἐρυθαίνεται αἵματι κόχλης.
At, quo lana rubet, ſanguis de murice fluxit.

Et Lucian. *in Cataplo*, μακαρίζων ἐπὶ τῷ αἵματι τῷ ἐν τῇ Λακωνικῇ θαλάττῃ κοχλίων. de tyranni purpura loquitur. Optat. *adv. Donatiſt. l.* 5. *Sic alba lana regalem tranſit in purpuram, quomodo catechumenus in fidelem: utique dum incipit eſſe quod non erat, deſinit eſſe quod fuerat.* (ità enim interſtinguenda ſunt iſta) *lana & colorem mutat, & nomen. & homo & vocabulum mutat, & mentem. Conſiderata ſunt effecta: retractanda ſunt efficientia. Dicis à te datum eſſe, quòd homo fidelis effectus eſt: ſi hoc totum eſt, dicat & operarius artifex purpuræ, quòd non*

——— *admixto ſanguine piſcis,*
Purpuram ſolo tactu conficiat. ———

Ἐντεῦθεν Διογένειος | Huc Diogenis αὐτοσχεδιαστικὸν illud, Εἶδε καὶ τὴν κοιλίαν ἣν διαπεπλασμένος καὶ πεινῶν. Laërt. *l.* 6. ſive ut Plut. *de Stoic. contradict. c.* 18. ex Chryſippi *politia*, Εἶδε καὶ τὸν λιμὸν ὅτων ἀπτεσθαι τὰ γαστρὸς ἐδωδίμων. Et quod Socrates apud Xenophont. *memorab. l.* 1. de Critia, ὅτι ὑϊκὸν δοκοίη πάχειν, ὀλιγουρίων ἐνδεὴς ὢν ἐπιθυμεῖν ἐνδεὴς ὢν, ὥσπερ τὰ ὑΐδια τοῖς λίθοις.

Μετὰ τοῦ ἀπασμοῦ | Itaq; Hippocrates, referente Gellio *l.* 19. *c.* 2. Τὸν μίξιν ſive συνεσίαν dixit eſſe μικρὸν ἔκπληξιν. Eſt autem *epilepſia*, παθος τοῦ σώματος ἀπασμός, *corporis totius convulſio* quædam. Galen. *de loc. affect. c.* 2. & Fæſius *ad Hippocrat. de morb. vulg. l.* 2. *tom.* 5. quanquam dictum illud Democrito tribuit Clem. Alexan. *pædag. l.* 2. *c.* 10. Eryximacho, Stob. *tom.* 2. *tit.* 6. qui & Democriti non abſimilem, aliam tamen, de eadem *ibid.* ſententiam refert, Ἀπωσίη, ἔκπληξιν μικρήν, *Apoplexiam* autem definit Celſus *l.* 3. *c.* 27. *reſolutionem nervorum totius corporis.* Et *Epilepſiâ graviorem* etiam pronunciat Gorrhæus. Cæterum nec illud ſilentio prætereundum, quod contra monent Oribaſius *collect. l.* 6. *c.* 38. & Aëtius *l.* 3. *c.* 8. Ὅτι καί τινας ἐπιλήπτους ἔπαυσε τὸ μίσγεσθαι quod illi, nec ſoli, elicuiſſe videntur ex Hippocratis verbis hiſce, *de morb. vulgar. l.* 6. *tom.* 5. § 25. Τὰς ἐπαυξέας νόσους, μίξις. quæ aliter tamen longè interpretatur Galenus.

Μυξαίης ἕκκεισις | Vide *l.* 4. § 48. ἐχθὲς μὲ μυξάεσαν. inde per ſtuporem illud, *l.* 10. § 26. ἐξ οὗ οὐ; Οἷαν δὴ αὖ | lege vel οἵαν δὴ, vel οἷ δὴ, *quale, quiddam*, ſive *quemadmodum*; quia ὅτως ſequitur.

Ἀπομιμεῖν | Vide *l.* 2. § 12. & *l.* 3. § 11. Quod de dictione Longin. *de ſublim.* μή τινα μεγέθους φαντασίαν ἔχοντα, ἢ πολὺ παρίσκει τὸ εἰκῇ παρατραπλαπόμενον, ἀναπυσόμενα ἢ, ἄλλως εὐείσκοιτο χαῦνα, ὧν τῷ θαυμάζειν τὸ περιφερεῖν ἐνηνέγκειν. Et *ibid.* κἂν ἕκαστον αὐτῶν φέρῃς αὐγὰς ἀνασκοπῆς, ἐν τῷ φοβερῷ κατ' ὀλίγον ὑποχωρεῖ πρὸς τὸ εὐκαταφρόνητον.

Τῷ ἢ σεμνύει | ἐφ' ᾧ potiùs. Vide *l.* 12. § 27.

Δεινὸς γὰρ ὁ τύφος παρελθεῖν | Τῦφος, *Typhus*, (quo vocabulo utuntur etiam inferioris ætatis ſcriptores Latini, Arnobius, Auguſtinus, alii) *pompa, faſtus:* quo nomine comprehenditur, quicquid rei alicui obtenditur, quò vel deſiderabilius, vel admirabilius, vel formidabilius videatur. *fucum*, Xyl. reddidit. & *offucium* reverà *faciunt*, ut cum Plinio loquar, repræſentationes iſtiuſmodi. Cæterùm aliud eſt τῦφος, aliud φῦκος, quod is forſan legerit. Philo *in decalog.* Οὐδὲν γάρ ἐστιν ὃ μὴ κενοδοξίαν τὰ γήϊνα τῶν ὑδάτων παρεμπεφυρότων, ταλαντῶν τ' εἰκότων, ἃ φύσει μὲν κατεψεύσατο, πλάναις δ' ὑποβάλλει φαντασίας πρὸς ἀπάτην ὁρώντων· ὃ γὴ ὁ πάντων ὀπιθενόταλος φύσει τύφος, ὃν τινες πεπήπασι καὶ περσκιωῦσαι, τὰς κένας δόξας σεμνοποιοῦντες, διὰ χρυσῶν στεφάνων καὶ ἀλεκτρίδων, καὶ πλήθους θεραπόντων καὶ ὀχημάτων, ἐφ' ὧν οἱ λεγόμενοι μακάριοι καὶ εὐδαίμονες μετέωροι φέρονται· &c. Ἐπιθελότατον dixit, quod Marcus δεινὸν φιλοσοφεῖν. Vide *l.* 2. § 12.

Ὁ Κράτης | Crates iſte Athenienſis, an Thebanus, qui & Cynicus? hic opinor. Cæterùm Crates hic de Xenocrate quid dixerit, non reperio. Siquidem Xyl. à Græcis receſſit, dum vertit, *quid de hoc Crates, quid Xenocrates dicat.* Videri poteſt ex antegreſſis Cynicum, ſuo, h. e. canino more, Xenocrati faſtum objeciſſe, prout Diogenes objecerat aliquando Platoni, cùm illum tamen ἀτυφώτατον extitiſſe aſſerat Laërt. *l.* 4.

§ 14. Τὰ πλεῖστα | eódem ſpectat hæc perioche, quò & prior illa.

Τὰ ὑπὸ ἕξεως ἢ φύσεως ζωεχόμενα | *Si ſub habitu vel natura continentur.* Xyl. qui conditionalem cur interſereret, nihil erat: *comprehendi poſſunt ſub rebus merè naturalibus vel naturaliter affectis.* Caſ. potiùs, *quæ ab habitu vel natura continentur.* neq; enim ſunt hæc generum capita, quibus comprehenduntur; ſed formarum, quibus continentur, differentiæ. Cæterùm requiri poteſt non immeritò, quomodo ligna aut lapides, ὑφ' ἕξεως, i. e. *ab habitu* (hoc enim ζωεῖως vox ea ſonat) *contineri* dicatur. Ἕξιν itaq; Galenus obſervat, præter uſitatiora illa ſignificata, dupliciter ſumi; aliquando pro *ſolida ipſa corporis compage*, quâ partes fluidæ magìs, continentur. ità *de febr. differ. l.* 1. inde ἑκτικὸς πυρετὸς, *febres hecticas*,

ticas, nominis id adeptas vult, ὅτι ἡ ἕξις τῶ σώματος αὐτῶ κρατεῖν φασιν· tum ἕξις quid significet, explicando, subjungit; ὅτω γὰρ εἰώθασιν ὀνομάζειν τὰ στερεὰ, τοῖς ὑγροῖς ἀνταναιρούμενα. *ita vocant solidas corporis partes, quò ab humidis distinguant, sive in partium distributione humidis oppositas.* aliquando verò pro *spiritu* sive *forma*, quæ *partes rei cujusque continet.* ità H. Stephanus autor est eundem alibi ἕξιν definire πνεῦμα ζωϊκὸν καὶ συνεκτικὸν τὰ μέρη, *spiritum illum, qui partes compingit & continet. spiritûs* autem appellatione *formam* designari, alibi docemus. Vide *ad l.* 12. § 30. Sed & ἕξις πνευματικὴ eadem Philoni dicta *de mundi immortalitate*, verbis illis; Ἀνθρακὶς μὲν ἔν ὅτι, πῦρ ἐν ὑσίᾳ γεώδει, ὃ ὅταν ἕξεως πνευματικῆς περιφλόγωσε καὶ ἐλλοχᾷ δι' ἄλης ἄχρι περάτων τεταμένον. Unde & ἕκτικὴ ζωὴ ex Platonicorum sententia Nemesio, *de nat. hom. l.* 2. Ζῆν μὲν λέγουσι καὶ πάντα ἄψυχα ἑκτικῶ ζωῶν. καθ' ὃ συνέχεται ὑπὸ τῆς τοῦ παντὸς ψυχῆς, τῷ ἓν (sive ut alii legunt εἰς τὸ ἓν) καὶ μὴ διαλύεσθαι. Et κυριολεκτικῶς magis Philo, ἕκτικὴ δυνάμις νῦς, inquit, πολλὰς ἔχει δυνάμεις, ἑκτικὴν, φυσικὴν, ψυχικὴν, λογικὴν, διανοητικήν. Et mox, Ἡ μὲν ἕξις κοινὴ καὶ τῶν ἀψύχων ὅτι λίθων καὶ ξύλων, ἧς μετέχει καὶ τὰ ἐν ἡμῖν ἐοικότα, ὑσία. Ἕξις igitur hoc in loco, vel *compagem corpoream vitæ inanem*, vel *formam* potiùs *meram*, sive *spiritum* ζωτικῆς δυνάμεως, i. e. *facultatis vitalis* (strictiùs loquendo) exortem designaverit: quam ψιλὴν ἕξιν, quasi *meram ὕπαρξιν* sive *existentiam*, Sextus nuncupat, & ἀπὸ τῆ φύσεως Marcus isthîc distinguit. Siquidem in eandem planè mentem Sextus Empir. *adv. Mathem. l.* 8. *c.* 2. quo loco his gemina planè leguntur ista. Τῶν ἡνωμένων σωμάτων, τὰ μὲν ὑπὸ ψιλῆς ἕξεως συνέχεται, ὡς λίθοι καὶ ξύλα. τὰ δὲ ὑπὸ φύσεως, καθάπερ τὰ φυτά. τὰ δὲ ὑπὸ ψυχῆς, τὰ ζῶα. Philo itidem *de numin. immutab.* gradus quosdam rerum naturalium constituens; Τῶν σωμάτων, inquit, ὁ μὲν ὅλων ποιητὴς, τὰ μὲν ἐνεδύσατο ἕξει, τὰ δὲ φύσει, τὰ δὲ λογικῆ ψυχῆ. idemque *de mundi immortalitate* diserтius adhuc; Τῶ ἕνωσιν μὲν δεσμικόν, τῶν ξύλων μὲν καὶ λίθων ἕξιν, σαρκῶν τε καὶ δένδρων φύσιν, ψυχὴν δὲ ζώων ἁπάντων, ἀνθρώπων δὲ νῦν καὶ λόγον. Vides omnino cum Marco istîc, ἕξιν *lignis & lapidibus*, φύσιν *satis stirpibúsq;* tribui: habésq; res quatuor, sed eas sibi invicem subordinatas, quibus compages omnis corporea continetur, partésq; ejusdem sibi invicem uniuntur; ἕξιν, φύσιν, ψυχὴν, νῦν· ἕξιν λίθων, φύσιν φυτῶν, ψυχὴν ζώων, νῦν ἀνθρώπων. eodem planè ordine, quo hîc Marcus. quin, nè quid desit eorum, quorum Marcus hîc meminit, subjungit, ἀφεστὼς δὲ σαφῶς ἁπάντων τελειοτάτην· quod est idem prorsus cum illo Marci, ὁ ψυχὴν λογικὴν καθολικὴν καὶ πολιτικὴν πᾶσι. Adjici potest, quòd non Philo tantùm & Galenus dixere σπέρμα sive *semen* in φύσιν primò, tum in ζῶον transire; id quod Aristoteles dixit, ζῆν τὸ θνητὸν φυτῶ βίον, *de gener. anim. l.* 3. *c.* 2. sed & Stoici ipsi, τὸ σπερμα *semen*, πνεῦμα *spiritum* esse: hunc in utero fotum, φύσιν primò; tum ab aëre refrigeratum, ψυχὴν fieri. ità σπέρμα ὑπὸ τῆ φύσεως, ἡ φύσις ὑπὸ τῆ ψυχῆς distinguunt: & *semen* sive πνεῦμα volunt dici, donec in utero vitam vegetativam adeptum sit. Vid. *ad l.* 10. § 26. & *l.* 12. § 24. Accedit & quòd Zeno ἕξιν sensu isto accepisse videtur, apud Laërt. *l.* 7. ubi dicit, Τὴν ψυχὴν, δι' ὧν μὲν, ὡς ἕξιν κεχωρηκέναι, ὡς διὰ τῆ ὀστῶν καὶ τῆ νεύρων. δι' ὧν δὲ, ὡς νῦν, ὡς διὰ τῆ ἡγεμονικῆ. Vide *ad l.* 12. § 30. inde ἑκτικῶς διαμένειν, Porphyrio dictum *de abstinent. l.* 4. Οὕτως γὰρ καὶ λίθος ξηρὸν, τὸ αὐτὸν τῶ συμμένειν εἰπεῖς ἂν καὶ τὸ (τῆς f.) ἑκτικῶς διαμένειν· καὶ φυτὸν, ἡ διατηρῆσαν ἐν τῷ αὔξειν ἢ καρποφορεῖν· καὶ ζῶόν σώματος, ἡ τηρῆσαν ὠσῆ ἡ σύσασιν. *Ea igitur*, inquit, *quæ vel formâ merâ continentur, ut ligna & lapides; vel naturâ* (i. e. animâ vegetativâ ἀπὸ τῆ φύειν, sic dictâ, unde φυτὰ *plantæ*) *ut ficus, vites, oleæ, &c.* Vide & Marcum ipsum *l.* 10. § 2. ubi φύσιν μόνην ἀπὸ τῆ ζῴου φύσεως distinguit. Non erat itaq; quòd vir summus in *ad Epictet. & Simplic. notis*, aut voces illas ἕξιν & ἑκτικὸν apud Philonem ac Clementem mendi suspectas haberet; & ἔσιν atq; ἑστικὸν rescribendum præscriberet; aut Philonis solius arbitraretur esse ἕξεως vocabulum hac ratione usurpatum, quum & Sexti, & Zenonis etiam, aliorumque itidem existere sit clarissimè demonstratum.

Τὰ ὑπὸ τῆ ὀλίγῳ μετειωτέρων | *quæ sub arctioribus aliquantò.* Xyl. & mox: *Siqua paulò plus haberent gratiæ*: perperam, & præter Marci mentem, ad res retulit, quod de hominibus dictum est. οἱ μετειώτεροι, *qui modestiores & moderatiores sunt.*

Ψυχὴν, λογικὴν καθολικὴν | Vide *l.* 4. § 40. & *l.* 5. § 21. & *l.* 12. § 30, 32.

Ἔχουσιν καὶ κινουμένην | forsan ἴσχουσιν. ut *infr.* § 16. κινεῖσθαι καὶ ἴσχεσθαι. nam & ἴσχειν παθητικῶς quandoque usurpatur. Arianus de Indiæ fluminibus, Χειμῶνός ἴσχουσιν, ὀλίγοι τε γίνονται.

Τὸ ὁμογενεῖ συνεργεῖ | *Congeneri suo coöperatur*, vel homini, ut *l.* 2. § 1. vel Deo etiam, ut *l.* 5. § 21. de illis Xyl. intellexit, de isto Cas. ego utrumque opinor respexisse.

§ 15. Τὰ μὲν ἀπόλλυσι γίνεσθαι | Διατί; ἵνα ἡ τελειοδὸς ἀνύπαρκτα τῆ κόσμῳ. χρεία γὰρ ἔχει, τῆ μὲν ἐνισταμένων, τῆ δὲ μελλόντων, τῆ δ' ἠνυσμένων. Epictet. *l.* 2. *c.* 1. Idemq; *l.* 3. *c.* 24. ἀνάγκη περίοδόν τινα εἶναι καὶ περιχώρησιν ἄλλων [ἄλλων potius] ἄλλοις, καὶ τὰ μὲν διαλύεσθαι, τὰ δὲ στήνεσθαι, τὰ μὲν μένειν ἐν τῷ αὐτῷ, τὰ δὲ κινεῖσθαι. Ocellus *de univers.* Τὸ μὲν διαλλαγὴ γεγονότων, τὸ δὲ γένεσις ὑπογεγονότων. Empedocles apud Aristotel. *Physic. l.* 8. *c.* 1.

—— ἦ μὲν ἓν ἐκ πλεόνων μεμάθηκε φύεσθαι·
Ἦδ' αὖ πάλιν διαφύτος ἐὼς, πλέον ἐκτελέθουσι·

Τῆ

Τῇ μὲν γίγνονταί τε, καὶ ἐς σφίσιν ἔμπεδος αἰών·
Τῇ δ' ἀλλάσσονται διαμφὶς, ὄφρ' ἅμα λήγει·
Ταύτῃ δ' αἰὲν ἔασιν ἀκίνητοι καὶ κύκλος.

Vide *l.* 5. § 23. & *supr.* § 4.

Ἀνατέτραπται τὸν ἄπειρον αἰῶνα τὸν κόσμον | Loco mota sunt illa τὸν ἄπειρον αἰῶνα, ad sequentis clausulæ extremum rejicienda, & post παρέχεται collocanda. *mutationes rerum orbem perpetuant, ut temporum successiones ævum æternum præstant.* Vide *l.* 2. § 3. & *l.* 7. § 25. Naso *Metamorph. l.* 15.

Ipsa quoque assiduo labuntur tempora motu,
Non secus ac flumen. neque enim consistere flumen,
Nec levis hora potest: sed ut undâ pellitur unda,
Urgetúrque eadem veniens, urgétque priorem:
Tempora sic fugiunt pariter, paritérque sequuntur,
Et nova sunt semper. nam quod fuit antè, relictum est,
Fitq; quod haud fuerat; momentáq; cuncta novantur.

Τῷ ποταμῷ | Vide *l.* 2. § 17. & *l.* 4. § 43. & *l.* 5. § 23.

Τί ἂν τις ἐπιμίσειεν | Vide *l.* 5. § 10.

Ἐφ' ᾧ εἶναι οὐκ ἔξεστιν | Ità *l.* 5. § 23. ὧδέν ἐστιν. Παρέρχει γὰρ τὸ χῶμα τῷ κόσμῳ τοῦτο. Paulus *ad Cor. ep.* 1. *c.* 7. *v.* 31. Et Joan. *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 17. Ὁ κόσμος παράγεται καὶ ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ. ὁ δὲ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, μένει εἰς τὸν αἰῶνα.

Τῶν παραπεπτωκότων στρυφνίων φιλεῖν | Solomon *Proverb. c.* 23. *v.* 5. *An oculos tuos conjicies in ea quæ nè sunt quidem? (in ea quæ mox non futura sunt.* Jun.*) nam omnino comparant alas divitiæ, instar aquilæ pernicissimæ, quæ cœlum versùs avolat.* ubi *oculos conjicere* idem esse Solomoni, quod Davidi *cor apponere, Psal.* 62. *v.* 12. monet Drus. *Prov. class.* 2. *l.* 1. *Prov.* 105. Euripid. *Inone*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 105.

Τὸ πόθῳ δ' ὁ πλοῦτος.——

Et in *Meleagr. ibid. tit.* 75.

—— πλοῦτε μοὶ ὠκεῖα πέφυξ.

Et Simonides in *næniis* ab eodem laudatus *tit.* 105.

Ὠκεῖα γὰρ, ὅτε ταυπέτεται
Μύας ἔτως, ἡ μετάστασις.

Plato in *Euthydem.* Ἀλλ' ἐσμὼ πάνυ γελοῖοι, ὥσπερ τὰ παιδία τὰ τοὺ κορυβάντα· ἀεὶ οἰόμενα ἕκαστον αὐτῶν αὐτίκα λήψεσθαι, οἱ δ' ἀεὶ ὑπεξέφυγον. Pulchrè Guigo *meditat. c.* 5. § 14. *Vide quomodo capiatur anima rebus corporeis, & capta crucietur, utpote in puero. capitur enim viso passere: quem cùm acceperit, subjacet tot casibus, quot passer ipse: quomodo autem est tuta, priusquam talibus capiatur? ea enim quæ placent, tenent illam, ut possit adversis multari.* De homine humanísque rebus universis Gregor. Naz. *epitaph. in Cæsar.* Ὅναρ ἐσμὼ ἢ σκιάμωον, φάσμά τι μὴ κρεῖττόμωον, πῆσις ὀρνέου παρερχομένου, νεῶς ὅτε θαλάσσης ἴχνος· ἢ ἔχνος, κόνις, ἀτμὶς, ἐωθινὴ δρόσος, ἀνέμου κωφοῦ φυόμωον, καὶ κωφῷ λυόμωον.

Τὸ δ' ἥδη ἐξ ὀφθαλμῶν ἀπελήλυθεν | Ità *l.* 4. § 43. ἅμα τι γὰρ ὤφθη ἔκαστον, καὶ παρῆλθε καὶ Senec. *epist.* 104. *Avium modo transvolant, citiùsque quàm venerant, abeunt.* Gregor. Naz. *pro paupere.* Πιστὸν μηδὲν τῶν ἐνταῦθα τοῖς ἀνθρώποις, μηδὲ πολυχρόνιον, ἀλλ' ἄλοτε ἄλλως μεταβαλόμωα καὶ μεταβάλλοντα, καὶ ἄνω καὶ κάτω φερόμωά τε καὶ ἀνατρεπόμωα, καὶ πρὶν ληφθῆναι ἀπόντα καὶ φθάνοντα. Et *in pascha*: πρὶν κρατηθῆναι φθάνοντα, καὶ πρὶν νοηθῆναι διαδιδράσκοντα. Hieronymus *in Esaiæ c.* 38. *Omnis seculi felicitas, dum tenetur, amittitur. Imò, antequam tenetur, elabitur.* Minut. *apolog.* Et August. *in Psal.* 38. *Antè abeunt priusquam veniant: & cùm venerint, stare non possunt. agunt se, sequuntur se, & non se tenent. nihil de præterito revocatur; nihil quod transiturum est, expectatur. nondum habetur, dum non venit; nondum tenetur, dum venerit. & est, & non est: nec esse possumus dicere, quod non stat; nec non esse, quod venit & transit.*

Ἡ ἀφ' αἵματος ἀναθυμίασις | Idem *l.* 5. § 33. In sacra pagina, *vita animalis sanguis* esse dicitur, & *in sanguine vita consistere.* Vide Mosen. *l.* 1. *c.* 9. *v.* 4. & *l.* 3. *c.* 17. *v.* 11, 14. Τλῶ δ' ψυχὼ ἀναθυμίασιν εἶδ), Heraclitus dixit. Aristot. *de anim. l.* 1. *c.* 2.

Ἡ τῆς ἀέρος ἀνάπνοσις | Ità *l.* 2. § 2. & *l.* 5. § 4. Esajæ *c.* 2. *v.* 22. *Nolite ampliùs homini fidere, cujus vita, ut flatus in naribus est. quantuli enim is est æstimandus?* Senec. *ad Marc. c.* 11. *Homo, anxiæ solicitæque tutelæ, precarii spiritûs, & male inhærentis; quem pavor repentinus, aut item ex improviso sonus auribus gravis excutit.* Et Calvin. *institut. l.* 1. *c.* 11. § 4. *Terrenus homuncio singulis ferè momentis vitam exhalat.* Et mox: *Animam evanidam in singula momenta precariò trahimus.*

Ὅσα παρ' ἕκαστον ποιῶμεν | Vide Empedoclis versus apud Aristot. *de respirat. c.* 3. & Platon. in *Timæo.* Senec. *epist.* 54. *Invasit me repentè mala valetudo. suspirium aptè dici potest. brevis valde & procellæ similis impetus est. quis enim diu expirat? omnia corporis aut incommoda aut pericula per me transierunt: nullum mihi videtur molestius. quid ni? aliud enim, quicquid est, ægrotare est: hoc, est animam agere. itaque medici hanc meditationem mortis vocant. faciet aliquando spiritus ille, quod sæpe conatus est.* At quod Senecæ molestum, Marco nostro familiare, quasi assiduum quiddam videtur. Aug. *de orig. anim. lib.* 3. *c.* 4. *Præter alimenta solida & fluxa, unde est cibus & potus, hoc tertium nobis Deus alimentum circumfudit aurarum, quas ità carpimus, ut sine cibo & potu diu esse possimus; sine hoc tertio, quod nobis aura, quæ undique circumsistit, spirantibus & respirantibus exhibet, nec exiguo temporis spatio possumus vivere. Sicut autem cibus & potus non solùm ingredi debet, verum etiam per meatus ad hoc institutos egerendi sunt, nè utroque læ-*

dant, vel non intrando, vel non exeundo: ità hoc tertium flabile alimentum, quia in nobis manere non finitur, nec immorando corrumpitur, ſed egeritur mox ut ingeritur, non alios, ſed eoſdem meatus, id eſt, os, aut nares, aut utrumque, & quâ intraret, & quâ exiret, accepit. In teipſo proba tibi ipſe quod dico. emitte ſpiritum flando; & vide utrum dures ſi non receperis: recipe reſpirando; & vide quas patiaris anguſtias ſi non rurſus emiſeris. hoc igitur facimus, quando utrem inflamus, quod facimus ut vivamus. niſi quòd tunc paulò plus ducimus, ut paulò plus emittamus, ut ſpiritum flabilem, id eſt, ventum in utrem implendum & extendendum non quietè ſpirandi & reſpirandi, ſed anhelandi impetu coarctemus. niſi ergo quòd impendis ad utrem implendum, ad te itidem alendum aditu patefacto redierit, quid tibi, non ſolùm unde illum inflare, ſed unde tu poſſis vivere, remanebit? Hinc illud Epicharmi apud Clem. *Strom. l.* 5. Αἱ φύσιες ἀνθρώπων, ἀσκοὶ πεφυσημένοι. Vide & *l.* 8. § 54.

Πᾶσαι ἀποπνευστικὴ δυνάμιν ὑποδῦναι | Hinc eæ formulæ & in ſacris ſcriptoribus. ἀφῆκε τὸ πνεῦμα. *Spiritum emiſit.* Matth. *c.* 27. *v.* 50. &, παρέδωκε τὸ πνεῦμα, *Spiritum tradidit.* Joan. *c.* 19. *v.* 30. & ἐξέπνευσε, *expiravit.* Marc. *c.* 15. *v.* 37. & Luc. *c.* 23. *v.* 46. Lucian. etiam *in votis*: ἀφυσήσας τὸ ψυχάριον ἄπεισι. *animâ efflatâ abiit.*

§ 16. Ὡς τὰ φυτὰ, τίμιον ἔτι τὸ διαπνεῖσθαι | Malè luxata & confuſa iſta: ſed reſtitutio proclivis. leg. Τίμιον, ἔτε τὸ διαπνεῖσθαι, ὡς τὰ φυτά. *Æſtimatione dignum eſt, non perflari, quod & plantarum ſive ſtirpium eſt.* Τὸ διαπνεῖσθαι, autem de ſtirpibus uſurpatum apud Xenophontem habemus in *ſympoſ.* Verbis hiſce à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 19. adductis; ab Athenæo etiam *l.* 11. laudatis; apud quem emendatiora, quàm in vulgatis Xenophontis codicibus, exhibentur: Δοκεῖ μοί τοι μοι τὰ ὑπ' ἀνδρῶν σώματα [συμπόσια τοῦτα, codices. malè.] τὰ αὐτὰ πάσχειν, ἅπερ καὶ τὰ ὑπὸ τῆ γῆ φυομένων· καὶ γὰρ ἐκεῖνα ὅταν μὲ αὐτὰ ὁ θεὸς ἄγαν ἀθρόως πατάξῃ, ἐ δύναται ὀρθοῦσθαι, ἐδὲ ταῖς αὔρεσις διαπνεῖσθαι. Id Latinis *perflari* dicitur. Columella *l.* 4. *c.* 19. *Fructúſque ſummotus à terra, minùs putreſcit: & hoc uno modo perflatur ventis, qui nebulam & rorem peſtiferum celeriter adſiccant, multúmq; ad defloreſcendum, & ad bonitatem vini conferunt.* & *c.* 18. *Quæ diſtinctio plus Solis & venti vitibus præbet.* & *c.* 7. *Nam & ſic faciliùs inſolatur humus, & fructus percoquitur, perflatúmque ſalubriorem habet.* Id quod Plin. *l.* 7. *c.* 21. de certo Vitis genere: *Melior ea vino, quando ſibi ipſa non obumbrat, aſſiduóque ſole coquitur, & afflatum magis ſentit.* Διαπνοὴ in animantibus quid ſit, quídque ἀπὸ τῆς ἀναπνοῆς diſtet, ex Ariſtotele ac Galeno docuimus, *ad l.* 3. § 1. Nec omittendum videtur, quod Xenophon loco ſuperiùs adducto in collationis membro altero τῆ ἀναπνεῖν meminit, quaſi iſtud in animantibus τῆ διαπνεῖσθαι illi in arboribus reſpondeat. Οὕτω δ' ἂν ἡμῖν, inquit, ἦν μὲ ἀθρόον τὸ ποτὸν ἐγχέωμεν, ταχὺ ἡμῶν καὶ τὰ σώματα καὶ αἱ γνῶμαι σφήλειν, καὶ ὥσπ' ἀναπνεῖν, καὶ ὅπ λέγειν τι δυνησόμεθα. Etiamſi verò τὸ διαπνεῖσθαι iſtud, quod hîc *ſtirpibus* tribuitur, diſtat multùm reverà ἀπὸ τῆ διαπνοῆς illius quæ animantium peculiaris eſt; in hoc tamen conſentiunt, quòd ſpiritu ſive flatu quodam utrumq; perficitur, & quod ad conſervationem τῆ διαπνεομένε, cujuſcunq; generis illud fuerit, utrumq; conducat. Verùm præter διαπνοὴν illam externam, quæ ab aura liberiore ſtirpibus eis obvenit, quæ locis patentioribus ſuccreſcunt, aliam etiam internam nobis Theophraſtus inſinuat, quâ per ſingulas ſtirpis cujuſq; partes, animæ, quam vegetativam dicimus, virtute, ſpiritus quaſi vitalis quidam diffunditur, ejuſdémque itidem pars excrementitia diſſipatur & diſpellitur. Is enim *de cauſſ. plant. l.* 5. *c.* 15. ubi de morbo quodam piceæ arbori familiari, quam δάδωσιν vocat, verba faciens hæc habet; Ἔοικε δὲ παπλήσιον τὸ συμβαῖνον τῆ ἐπὶ τῆς ζώων, ὅταν ἀσθμαχωδῶσιν· ἐ γὰρ δύναμις ἔλκειν τὸν πνεῦν, διὰ ὅλως τὸ πνεῦμα χρῆσθαι, διὰ τὸν σύμφραξιν καὶ τὸν πύκνωσιν ἐκείνα τε ἀποπνίγονται, καὶ αἱ πτῆκες. διὸ καὶ ὅ κακῶς οἱ ὀρείτυποι τέκνωμα τίθενται. φασὶ γὰρ ἀποπνίγεσθαι τὸν πόκλον διὰ τὸν πότητα. πάντα γὰρ, ὡς ἔοικε, δεῖται πνεύματός τινος, ἢ μανώσεως, ἢ πόρων. Et *l.* 6. *c.* 15. ἐπὶ πάντων γε διαφθάντων, ἀπόλλυσι τὰ δένδρα συμπνιγόμενα καὶ ἐκμαίαν ἔχοντα δίοδον τῆ πνεύματ. Quin & Jul. Scalig. *ad l.* 5. *c.* 20. ad illud Theophr. *c.* 15. de arboribus dictum ætate diuturnâ exareſcentibus, ὥσπερ ὑποπνεόντων καὶ μαραινομένων· *Metaphora*, inquit, *eſt ab animalibus, quibus ſpirandi, atque vitæ idem finis eſt, ac quanquam & πνέουσι plantæ; tamen utuntur beneficio* διαπνοῆς. *Omne enim vivens* διαπνεῖται. *calor enim vitalis eget in multis refrigeratione, in omnibus inſtauratione. inſtauratur autem cæleſti calore circumfuſo, qui ſeſe induit in omnia. Pereunt ergo plantæ quaſi ſuffocatæ, ubi* πνεῦμα δίοδον ἐκ ἔχει *pereunt itidem, quaſi expirantes, ubi copioſiùs illud* ἐξαλμίζεται. quod & ὑποπνοὴν πνα Theophr. dixit *l.* 2. *c.* 20. De feminibus quibuſdam Galenus περὶ ζορῶν δυνάμεως *l.* 1. *c.* 10. Πεπλωματικὴν ὑγρότητα ταῦτα ἔχει, καὶ διὰ τῦτο μὴ τὴν συκωσιδῆν ἐ φεσπκεν αὐτοῖς χρῆσθαι, καλαθυμένων δ' ἐν πίσοις ξηροῖς ἐᾶσιν ἐν χρόνῳ πλείονι, τὸ μὲν τ διαπνεῦσαι τῆς περιττῆς ὑγρότητ, τὸ δὲ τ πυρδῆσαι, μίκρις ἂν ξηραινόμενα περιαλῆ μικείως. (quo loco quod Galen. διαπνεῦσαι, Theophraſt. ἀποπνεῦσαι dixit *de cauſſ. plant. l.* 3. *c.* 7. ἐκ ἐυδὺς ἀλοαδέντα τὰ σπέρματα βελτίω ἢ χερνιδέντων, ἀλλὰ τὰ νέα ἢ ἔνων. ἀλλὰ δεῖ πνα λαβεῖν ἐν ἑαυτοῖς οἷον πῖδιν καὶ δυνάμιν, ἀποπνεύσονθ

σωντος τῦ ἀλλοτρίω.) sequitur apud Medicum; Ἀποῤῥεῖ γὰρ ἀπάντων φυσῆ τε καὶ σπερμάτων καὶ καρπῶν, ἐπειδὰν συσκιασθέντα κεῖται, πρῶτον μὲν ὅσον ἐν αὐτοῖς ὑδατῶδές τε καὶ λεπτὸν ἀφίσταται, μετὰ ταῦτα δὲ καὶ αὐτῆς τι τῆς κατὰ φύσιν ὑγρότητος. Quin & quod διαπνεῖσθαι hoc sensu autoribus suprà laudatis, idem ἐξανεμᾶσθαι quibusdam dici Theophrastus idem autor est in *histor. plant. l.* 8. *c.* 10. ἐὰν πνεῦσις, inquit, μεγάλη καὶ πλείω χρόνον ἐπιγένηται, ξηραίνει καὶ ἀφαυαίνει· ὃ καλοῦσί τινες ἐξανεμᾶσθαι. quod Plin. *l.* 18. *c.* 17. *tunc enim exinaniunt grana.* quem locum Hesychius ob oculos habebat, quum ἐξανεμᾶσθαι, ξηραίνεσθαι exponeret. ipse ἐξατμίζεσθαι dixit, *de causs. plant. l.* 1. *c.* 1. quo loco ἐξηνημένως utrumque conjunxit, διαπνεῖται καὶ ἐξατμίζεται. atque hoc est quod de aëre ventis agitato Vitruv. *l.* 1. *c.* 6. *Vitiosis corporibus detrahit succum, & efficit ea exiliora.* Eodem sensu acceperim ego & τὸ ἐξανεμᾶσθαι, quo loco de conceptu agens Aristot. *hist. animal. l.* 10. *c.* 3. hæc habet: Εἰσὶ δέ τινες αἱ πάχεσί τι τοιοῦτον, ὃ καλοῦσι ἐξανεμᾶσθαι· ὅτι ἢ τὸ τοιοῦτον πάθος, ὅταν συγγένωνται τῷ ἀνδρὶ, ὥστε περιέμφυσαι δῆλαι τὸ σπέρμα, ὥστε κυΐσκεσθαι· διὸ καὶ καλεῖται ἐξανεμᾶσθαι. etiamsi enim vir Maximus interpretetur *frustrari*; sicut ἀνεμώμια ὠὰ dicuntur *ova irrita*: eodémq; respexisse velit Maronem, cum *equas* dixit *vento gravidas* fieri: ipsum etiam philosophum verbis illis *l.* 7. *c.* 4. πνευματικῶν γιγνομένων ἐν ὑστέραις, vim τῦ ἐξανεμᾶσθαι declarâsse. aliquid tamen amplius eô loci hocce vocabulo subindicari saltem autumo. cùm nec idem πάθος utrobiq; describatur, sed loco altero, quod congressum præcedat, altero verò, quod subsequatur: & philosophus ipse verbis priùs adductis subjungat statim; αἴτιον δὲ τῦ πάθους ἡ ὑστέρα, ὅταν ᾖ λίαν ξηρά. ἐλκύσασα γὰρ ἐκ τοῦ αὐτῆς τὸ ὑγρὸν, ἀφίησιν ἔξω· τὸ δὲ καταξηραινόμενον. hoc est, quod Theophr. ξηραίνεται καὶ ἀφαυαίνεται. Verùm de hoc alii viderint. Haud dissimiliter certè Hippocrates τὸ ἐξαερᾶσθαι usurpavit, *lib. de natur. puer.* ἐξαερᾶται γὰρ ὑπὸ τῦ ἀνέμου, καὶ τὸ πνεῦμα δι' αὐτῦ διηθεῖ. de aqua loquitur: cui & ipse, nec huic soli, sed terræ quoq; *transpirationem* quandam ibidem tribuit. Siquidem rationem assignans, cur terræ inferiora hyeme calescant, πυκνοτέρη δέ ἐστιν ὑπὸ τούτου (ὅπου πίεζει ἐφ' ἑαυτῆ) καὶ οὐκ ἔχει διαπνοὴν ἀδιαλείπτως. Et mox de rebus congestis compressísque quibusvis, ὑπὸ σφῶν αὐτῶν ἐνδερμαίνεσθαι, καὶ ἐν τάχει κάρτα σήπεται. ἐν γὰρ δίεισι τὸ πνεῦμα δι' αὐτῶν, ἅτε πυκνῶν ἐόντων. Ità *perspirationis* cùm defectus, tum & excessus, nocumentum tam animatis quàm & inanimatis inferre solet. Proinde, quia in *perspiratione* ista, ubi nimia fuerit, partes etiam utiles decedunt, & vis naturalis deperit, indè natum videtur, ut τὸ διαπνεῖσθαι, quod & antè monuimus, in *interitûs* significatione non rarò usurpetur. Ità de animantibus, Aristotel. *de anim. l.* 1. *c.* 5. Δοκεῖ γὰρ τύναντίον μᾶλλον ἡ ψυχὴ τὸ σῶμα σωτηρεῖν· ἐξελθούσης γὰρ διαπνεῖται καὶ σήπεται. Et Plato *Phædon.* itidem de corpore: ᾧ περισπᾶται διαλύεσθαι καὶ διαπίπτειν καὶ διαπνεῖσθαι. de planitiis; Theophrast. *de caus. l.* 6. *c.* 23. Τὰ μὲν ὖν τοιαῦτα πάντα, πολυειδῆ ὄντα εὐσμότερα· τὰ δὲ ἀδενῆ, ταχὺ διαπνεῖται, καθάπερ τὰ ἰα. *cito evanescunt, evaporantur.* de fructibus Aristot. *problem. l.* 22. *q.* 17. ἐκ μὲν πολυχύλων (caricas loquitur) διαπίπτουσι καὶ ἐξικμάζουσι μᾶλλον τῦ ὑγροῦ τὸ πλεῖον τῦ γλυκέος. de seminibus Chrysippus *physic. l.* 2. referente Laërt. *lib.* 7. in *Zenon.* πνεῦμα ἔστι τὸ ὅταν τὸ σπέρμα, ὡς ὅλον ἐκ μὲν εἰς τὸ γλῦ καταδεχόμενόν σπερμάτων, ἃ παλαιωθέντα οὐκ ἔτι φύεται, διαπνευστικῆς αὐτοῖς τῆς δυνάμεως. alterum enim post φύεται, ὡς ὅλον, inducendum prorsus videtur, nisi siquis in ὅλου ὁπ mutandum censuerit. Cæterùm aliis ego dispiciendum libens proposuerim τὸ διαπνεῖσθαι Clementi Alex. quid velit, quod dæmonibus ille tribuit, *Strom. l.* 7. quo loco τὸ διαπνεῖσθαι, καὶ ἐμπνεῖσθαι, καὶ περιπνεῖσθαι, καὶ ἀναπνεῖν à se invicem disterminat, primúmque dæmonibus, secundum aquatilibus, tertium insectis, quartum animantibus pulmonum ope aerem attrahentibus assignare videtur. Mihi interim suspicio oboritur, locum mendo neutiquam immunem esse, legique debere πρῶτον διαπνεῖται, ὡς τὸ ὅλῳ ὑγρῶν, vel τὸ ὅλῳ πνεύμονι (non autem τὸ ὅλῳ θυμῶνι) γένῳ. eò magis, quia & stirpibus istîc Marcus τὸ διαπνεῖσθαι attribuat; nec verisimile sit à *dæmonibus* exorsum Clementem, cum in reliquis gradatim ab inferioribus ad superiora ascendat, ab aquatilibus ad insecta, ab insectis ad animantia perfectiora. Viderint eruditi.

Τυπῶσθαι | τυπῶσθαι, sive *impressionem quandam admittere* in se ab externis objectis, sensus tam exteriores, quàm & interiores dicuntur. indè ἀνθυπτάζει αἰσθητική. *infrà* § 26. & αἰσθητήρια ἐυσθενῆ τύπωτα. *l.* 5. § 33. Epictet. *lib.* 1. *c.* 6. ἐπιπίπτοντες τοῖς αἰσθητοῖς, τυπώμεθα ὑπ' αὐτῶν. Ex Chrysippo *de anim. l.* 12. Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Φαντασία δέ ἐστι τύπωσις ἐν ψυχῇ, τυτέσιν ἀλλοίωσις· ἡ γὰρ δεκτέον τὴν τύπωσιν οἱονεὶ τύπον σφραγιστῆος· ἐπεὶ ἀνένδεκτόν ἐστι πολλὰς τύπους ἅμα τὸ αὐτὸ γίνεσθαι· γοεῖται δ' ἡ φαντασία ἡ ἀπὸ ὑπάρχοντος καὶ τὸ ὑπάρχον ἐναπομεμαγμένη, καὶ ἐναποτετυπωμένη, καὶ ἐναπεσφραγισμένη.

Νοερασταῖσθαι | & *infr.* § 28. νοερασταικὴ ὁρμητική. Vide & *l.* 2. § 2. Τὰ νοεράστατα ὄργανα κινεῖται μὲν καὶ πεπαυμένου τῦ τῆς ἀρχῆς τῆς κινήσεως ἐνδόντος τῇ μοχλαγῇ κινεῖται δ' οὐκ ἐπ' ἄπειρον· ἡ γὰρ οἰκοθεν ἔχει τῆς πρώτης τῆς κινήσεως. ἀλλ' ἕως ἡ δοθεῖσα δυνάμις ἰσχύει, καὶ οὐκ ἐκλύεται τῇ φορᾷ. Synes. *de provident. l.* 1.

Κενὸς γλωσσῶν | Ità *l.* 4. § 3. τὸ κενὸν τῆς ἀπηχήσεως. Vide & *l.* 8. § 52. κενὸν γλωσσῶν

quod Marcus i.e. *ſtrepitum*, Euripides κόμπον, quaſi *ſtridorem* dixit; cujus hæc ſunt in *Hecuba*:

Ὡς εἰς τὸ μηδὲν ἥκομεν, φροντίσματος
Τοῦ πρὶν στένοντες; ἢ τί δῆτ' ὀλούμεθα,
Ὁ μὲν τις ἡμῶν πλουσίοις ἐν δώμασιν,
Ὁ δ' ἐν πολίταις τίμιος κεκλημένος;
Τὰ δ' ὄντ' ἄλλως φροντίδων βυθούμεθα,
Γλώσσης τε κόμπον.——
Ut ad nihil devenimus jam, priſtino
Orbati faſtu? & interim inſoleſcimus?
Hic ædè divite, civium ille plauſibus?
At hæc nihil ſunt aliud quàm curæ meræ,
Stridórque linguæ inanis.——

Τί καταλείπεται τίμιον | Baſil. Cæſ. *epiſt.* 42. Τῷ ὄντι μόνον ἀσφαλὲς καὶ ἐπαινετὸν τὸ διαρκὲς ἀγαθόν. τοῦτο δέ ἐστιν ἡ παρὰ θεοῦ τιμή. τὰ δὲ ἀνθρώπινα ταῦτα, σκιᾶς ἐστιν ἀμυδρότερα, καὶ ὀνείρων ἀπατηλότερα. οὔτε γὰρ νεότητος ἧς ἡδιόνων ἀνθῶν ὀξύτερον καταῤῥεῖ. καὶ ὥρα σώματος ἢ νόσῳ ἢ γήρᾳ μαραίνεται· καὶ πλοῦτος μὲν ἄπιστος, δόξα δὲ εὐμετάπτωτος· αἵ τε δὴ τὰς τέχνας διαπονήσεις τῷ χείρῳ τούτῳ σωματαρτίζονται· ἀλλὰ καὶ τὸ πεπαιδεῦσθαι ἅπασιν οἱ λόγοι ἄχει τῆς ἀκοῆς τλῶ χάριν ἔχουσι. ἀρετῆς δὲ ἄσκησις, τίμιον μὲν κτῆμα τῷ ἔχοντι, ἥδιστον δὲ θέαμα τοῖς ὁπωσχάνοις· ἧς ἐπιμελούμενος ἄξιον σεαυτὸν κατασήσεις ἧς ἐν ἐπαγγελίαις ἀποκειμένων ὑπὸ θεοῦ ἀγαθῶν. Verùm de mercede iſta Marcus noſter an quicquam ſomniârit etiam, incertum eſt. Vide *l.* 4. § 33. & *infr.* § 47.

Πρὸς ὃ καταπεπόνηκας | Vide *l.* 5. § 16.

Ἀνάγκη καὶ φθονεῖν | Idem *infrà* § 41. Τί γὰρ θαυμαστὸν, εἴ τις νομίζει ἧς ἀγαθῶν μέτεστον, ἑτέρῳ μὴ παρεῖναι; Cato min. *Plut.*

Καὶ τοῖς θεοῖς μεμφεσθαι | *Ibid.* & *lib.* 9. § 1. μεμφεσθαι τῇ κοινῇ φύσει. Epictetus *enchir. c.* 3. Ἐὰν τὰ φύσει ἄλλα ἀλλότρια οἰηθῇς, καὶ τὰ ἀλλότρια ἴδια, ἐμποδισθήσῃ, πενθήσεις, ταραχθήσῃ, μέμψῃ καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους. ἐὰν δὲ τὸ σὸν μόνον οἰηθῇς σὸν εἶναι, τὸ δὲ ἀλλότριον, ὥσπερ ἐστὶν, ἀλλότριον, οὐδείς σε ἀναγκάσει οὐδέποτε, οὐδείς σε κωλύσει, οὐ μέμψῃ οὐδένα, οὐκ ἐγκαλέσεις τινὶ, οὐκ ἔχων πρᾶξιν οὐδεμίαν, ἐκθεὸν οὐκ ἔξεις, οὐδείς σε βλάψει.

Ἡ τῆς ἰδίας διανοίας αἰδὼς καὶ τιμὴ | Vide *l.* 2. § 6. μὴ αἰδεσθήσῃ σεαυτοῦ. & *l.* 3. § 9. τλῶ ὠφελητικῶ δυνάμεως σέβου. & *l.* 5. § 21. ἧς ἔν σοι τὸ κρίνειν τίμα. Vide & *l.* 3. § 4, & 7.

Σεαυτῷ τε ἀρέσον | Contra quàm pleriq; hominum, οἵτε οὐδὲ αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἀρέσκουσι. *l.* 3. § 4.

Ἐπαινέσῃ ὅσα ἐκεῖνοι διανέμουσι | utpote quæ ἀγαθὰ εἶναι πέπεισται. *l.* 3. § 4.

Καὶ διατετάχασιν | Vide *l.* 5. § 8.

§ 17. Ἄνω, κάτω, | De aqua Demoſth. *adv. Callicl.* ἡ μὲν ἂν εὐοδῇ, φέρεται κάτω· ἢ δ' ἂν ἐνστῇ τι, τοιαῦτα ὑφαίρειν ἀνάγκη. Scilicet, Ὅταν τὸ ὑπὸκὸν μὴ ᾖ, φέρεται εὐθύ. Ariſtot. *de Cælo l.* 4. *c.* 3. ubi autem occurrit τὸ ἐμποδίζον τι, à via curſúq; proprio declinat & deviat. Verùm non ſic ἡ τῶ ἀρετῆς κίνησις. ea ſiquidem *rectà ſemper procedit. l.* 5. § 14. ſive κατ' εὐθύ. ut *l.* 8. § 61. ea ubiq; εὐοδεῖ. Vide *l.* 8. § 6. Etenim, ᾧ σοφῷ εὔοδοι ἔσονται ῥοαὶ ξύλων. quod tanquam Solomonis citat Baſil. Cæſar. *in princip. Proverb.* καὶ πάντα ὅσα ἂν ποιῇ, κατευοδωθήσεται. *Pſal.* 1. *v.* 3. Καὶ γὰρ ὅσαι πρᾶξεις ἀσχολίας ποιητικαὶ, ταύτας ὁ κύριος παραπέμψει καὶ σώματι τόνον, καὶ ψυχῇ ῥᾳθυμίαν, καὶ συνεργασιῶν εὐμάρειαν, καὶ τλῶ εἰς πάντα τὸν βίον εὐοδίαν, τοῖς τὰ πνευματικὰ πρεσβύτερα ποιουμένοις δεδρᾶς. Baſil. idem in *hexamer. orat.* 3. Ἰτὰ, τῇ ἀρετῇ πᾶν ἄπορον πέλαγος.

Invia virtuti nulla eſt via.

εὐοδεῖν ergò, eſt εὐόδως πορεύεσθαι, ut Marcus ipſe *lib.* 1. § 17. *progreſſus bonos facere*, ſive *feliciter, proſperè, cum ſucceſſu bono progredi.* cui opponitur τὸ δυσοδεῖν, *malè, moleſtè, parùm ſecundè progredi.* Epict. *l.* 3. *c.* 19. ὧδ' ὅταν δυσοδῶμεν, αὐτοὺς αἰτιᾶσθαι. quod vocabulum haud temerè alibi reperias, & ἡ δυσοδία. δυσοδίαν τῷ λόγῳ παρέχουσι καὶ δυσκολίαν, αἱ βυλαὶ καὶ κρίσεις καὶ δίαιται ἐμπαθεῖς. Plut. *de virt. moral.*

§ 18. Εὐφημεῖν ἐθέλουσιν | Triplex notat in eiſdem pleriſque vitium; primò invidiam atque livorem, quòd coætaneis ſuis laudem commeritam tribuere detrectant; dum quiſque, ut Flacc. *l.* 2. *ep.* 1.

——*niſi quæ terris ſemota ſuiſque*
Temporibus defuncta videt, faſtidit & odit.

tum iniquitatem; quòd εὐφημίαν eam, quam aucupantur ipſi, aliis denegant: in regulam æquitatis illam peccantes, quæ præcipit, ut *aliis facimus, quæ nobis fieri velimus.* Matth. *c.* 7. *v.* 12. tertiò vanitatem; quòd à poſteris, quibus inviſi ignotíque fuerint, celebrari tantopere concupiſcunt: cùm pari loco ſit, jam defunctum quod attinet, poſt obitum ab eis qui ſuperfuerint ipſis, quàm ante ortum ab eis qui multis ſeculis ipſos anteceſſerint, fileri. Cicer. in *ſomn. Scip.* *Quid intereſt ab eis, qui poſtea naſcentur, ſermonem fore de te, cùm ab iis nullus fuerit, qui antè nati ſint, qui nec pauciores, & certè meliores fuerunt viri?* Vide *l.* 3. § 10.

§ 19. Μὴ εἴ τι αὐτῷ σοι δυσκολαίνοντι | Senec. *epiſt.* 71. *Non putant fieri, quicquid facere non poſſunt: ex infirmitate ſua de virtute ferunt ſententiam. quid miraris, ſi uri, vulnerari, occidi, alligari juvat? aliquando etiam libet. luxurioſo frugalitas pœna eſt; pigro ſupplicii loco labor eſt; delicatus miſeretur induſtrii; deſidioſo ſtudere, torqueri eſt. eodem modo hæc ad quæ omnes imbecilli ſumus, dura atque intoleranda credimus, obliti quàm multis tormentum ſit vino carere, aut primâ luce excitari. non iſta difficilia ſunt naturâ; ſed nos fluidi & enerves. magno animo de rebus magnis judicandum eſt: alioqui videbitur illarum vitium eſſe quod noſtrum eſt.* Idem *epiſt.* 116. *Occurres hoc loco mihi illâ publicâ contra Stoicos voce: Nimis magna promittitis; nimis dura præcipitis.* (quomodo illi

lli Joan. *c.* 6. *v.* 60. σκληρός ἐστιν οὗτος ὁ λόγος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν;) *nos homunciones sumus: omnia nobis negare non possumus. Scis quare non possumus ista? quia nos posse non credimus. Imò aliud est in re. vitia nostra, quia amamus, defendimus, & malumus excusare illa, quàm excutere. Satis natura homini dedit roboris si illo utamur, si vires nostras colligamus, ac totas pro nobis, certè non contra nos, concitemus. nolle in caussa est: non posse prætenditur.* Et *epist.* 98. *Quare deficimus? quare desperamus? quicquid fieri potuit, potest.* Clemens Alex. *Strom. l.* 2. Ὅταν ὑπέρτονον ᾖδειν ὁ νόμος λέγηται, ὅτως ἀκούω, ἵνα μή τινες ἔκτονον καὶ ὑπόχρεων ᾄσωσιν, οὐχ ὡς ὑπέρτονον, ἀλλὰ τοῖς μὴ βουλομένοις ἀναλαβεῖν τὸν θεῖον ζυγὸν, τούτοις ὑπέρτονον· τοῖς γὰρ αὐτόνοις καὶ ἀδυνάτοις, τὸ μέτριον ὑπέρτονον δοκεῖ· καὶ τοῖς ἀδίκοις ἀκροδρύαμον, τὸ ἐπιβάλλον. ὅσοις γὰρ διὰ τὸ φιλικῶς πρὸς ἁμαρτίας ἔχειν ἡ συγγνώμη παρεισέρχεται, ὅτοι τὴν ἀλήθειαν, ἀπιστίαν ὑπολαμβάνουσι καὶ τὴν αὐτάρκειαν, ὑποτομίαν καὶ ἀνελεῆ, τὸν μὴ συναμαρτάνοντα, μηδὲ συγκαταπίπτοντα. Et mox: Καίτοι εἰ μηδέπω πιστεῖν τὰ προσταττόμενα ὑπὸ τοῦ νόμου οἷοί τε ἐσμέν· ἀλλά τοι σιωπῶντες, ὡς ὑποδείγματα ἡμῖν ἔκκεινται κάλλιστα ὑπ' αὐτῶν, πρέφειν καὶ αὔξειν τὸν ἔρωτα τῆς ἀληθείας δυνάμεθα· καὶ τῇ δ' ὠφελούμεθ' ἂν κἂν δύαμιν προσλαμβάνειν, τὰ μὲν προκαλούμενοι, τὰ δὲ μιμούμενοι, τὰ δὲ συναγωνιούμενοι. Vide & *ad l.* 2. § 2. & *ad l.* 7. § 2.

Ἀδυνάτου ὑπολαμβάνειν] Epictet. *l* 3. *c.* 14. Δύο ταῦτα ἐξελεῖν δεῖ ἀνθρώπων, οἴησιν καὶ ἀπιστίαν. οἴησις μὲν ἔν ὅτι, τὸ δοκεῖν μηδενὸς προσδεῖσθαι· ἀπιστία δέ, τὸ ὑπολαμβάνειν μὴ δύνατον εἶναι εὑρεῖν τι, τοσούτων θεωρητικῶν. quo loco, quod lapsu frequenti ac familiari apud scriptores istos contigit, pro εὑρεῖν διεῖν perperam scribitur; docet id, quod sequitur, τοσούτων θεωρητικῶν, quæ εὐεξίαν istam impedire possint; de quo vocabulo vide *ad l.* 1. § 12. Hoc est, quod in Q. Sextio laudat Seneca *epist.* 64. *Hoc egregium Sextius habet, quod & ostendet tibi beatæ vitæ magnitudinem, & desperationem ejus non faciet. scies illam esse in excelso, sed volenti penetrabilem: ut illam admireris, & tamen speres.* Certè Sextium ipsum ἀπιστίας καὶ ἀνελπιστίας morbo isto per initia laborâsse autor est Plutarchus in *lib. de profectûs indiciis*; Ὡς δυσαθύμως καὶ χαλεπῶς τὸ πρῶτον, ὀλίγου δεῖσαι καταβαλεῖν ἑαυτὸν ὑπὸ πόνου καὶ δύσκολίας τοῦ λόγου, *adeo ut molestiâ ac difficultate rei propè devictus, parùm abfuerit quin animum despondens à tecto quodam præcipitem se dederit.* ità enim malim autoris verba reddere, quàm aut cum Xylandro, *de biremi quadam sese in mare abjecerit*; vel cum Lipsio, *de nave in mare se præcipitaverit.* magis siquidem consentaneum est in ædibus agentem, quàm navigantem cum molestia illa conflictatum. δῆρες Atticis idem. quod reliquis Græcis ὕδρων, *summa pars ædium.* Thomas Mag. *in Collect.* Διῆρες, οὐχ ὑδρῶον. firmat id ex Euripidis *Phœnissis*; ubi Antigone dicitur,

——μελάθρων ἐς δῆρες ἔβατον,

in summam ædium partem conscendisse, unde Argivum contueri exercitum posset. Accedit & Vetus Grammaticus apud Budæum: Διῆρες, Ἀττικῶς τὸ ὑπερῷον· τὸ δὲ κατώγαιον, ξυνοικία λέγεται. Eò autem magis idoneus Sextius, qui aliis animos adderet, cùm difficultates illas & expertus esset, & constanter pergendo perviciisset. Dio Prus. *orat.* 16. Καί τοι τῶν λυπηρῶν ἕκαστος, ἀπὸ τοῦ συμβεβηκὸς, φησὶν εἶναι δεινότατον καὶ μάλιστα ἄξιον λύπης· καὶ γὰρ τῶν φερόντων ἕκαστος, ὃ φέρει, τοῦτ' εἶναι δοκεῖ βαρύτατον. ἔστι δὲ ἀδενὲς τοῦτο καὶ φαῦλον σώματος· τὸ γὰρ αὐτὸ ἕτερος λαβὼν ἂν ἰσχυρότερος, ῥᾳδίως οἴσει.

Εἶπ ἀνθρώπῳ δύνατον] Vide *l.* 8. § 44. Joannes ille aurei oris, multis in locis hoc inculcat, deesse hominibus non tam facultatem quàm voluntatem viros sanctos imitandi, cùm illi nobis, ut de se Paulus & Barnabas apud Lucam *Act. c.* 14. *v.* 15. & Jacobus *ep. c.* 5. *v.* 17. ὁμοιοπαθεῖς planè, ejusdémque naturæ consortes fuerint. Ideo etiam infirmitates eorundem, ταῦτα πάθη καὶ τὰ παθήματα, esse scripto consignata, ἵν' ὅταν παρακαλῶμεν ὑμᾶς (inquit, *de statuis orat.* 1. *rat.* 7.) πρὸς τὴν ἐκείνων ἀρετὴν μὴ νομίζοντες διὰ τὴν τῶν κατορθωμάτων ὑπερβολὴν ἑτέρας αὐτοὺς πεπεισμένους φύσεως, ἀποκνήσητε πρὸς τὴν μίμησιν. Et mox: Πρὸς τὸ μὴ λέγειν ὑμᾶς εἰς τὴν αὐτὴν πολιτείαν παρακαλυμβόους, ὅτι ἐκείνοις φύσεως ἑτέρας μέτεσχον, ἢ ὅτι οὐχ ἥσσων ἄνθρωποι, διὰ τοῦτο ὁμοιοπαθεῖς λέγει, ἀπὸ τῆς τῶν παθῶν κοινωνίας δεικνύων αὐτοὺς ἀνθρώπους ὄντας καθ' ἡμᾶς. Οὔτε γὰρ οἱ παλαιοὶ δίκαιοι τὸν νόμον βιάσασθαι, ἀπὸ δρυὸς ἦσαν παλαιφάτου, οὐδ' ἀπὸ πέτρης. Clem. *Strom. l.* 2. sed & Chrysost. *de compunct. ad Demetr.* ἢ τῆς αὐτῆς φύσεως καὶ ἕτεροι μετεῖχον; ἢ διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ παρῆλθησαν εἰς τὸν βίον ἡμῶν; ἢ ταῖς αὐταῖς ἐτράφησαν τροφαῖς; ἢ τὸν αὐτὸν ἀνέπνευσαν ἀέρα; ἢ παραδείγμασιν ἐχρήσαντο τοῖς αὐτοῖς, &c. Plin. min. in *panegyr. Melius homines exemplis docentur, quæ inprimis hoc in se boni habent, quòd approbant quæ præcipiunt, fieri posse.* Salvian. *ad Eccles. catholi. l.* 3. *Adjuvari se exemplis exoptat humana infirmitas, quò facilius ipsa etiam nunc faciat, quæ alios feciisse antè cognoscat. Dum admonetur auditu ætas omnis, fieri posse quod factum est.* Cypr. *ad Donat. l.* 2. *ep.* 2. Et, *Ex aliorum factis fieri posse credunt quod fortè dum putant fieri non posse, pigrescunt.* Aug. *epist.* 134. Itaq; Bern. *de resurrect. Serm.* 3. *Sermo quidam vivus & efficax, exemplum operis est; facilè persuadens quod intendimus, dum factibile probat esse quod suademus.* Vide Aug. *de Civit. Dei l.* 5. *c.* 18. & Bern. *in Vigil. Petr. & Paul. de S. Clem. Rom. Pont. & in fest. Andr. Serm.* 2. Vide & Marc. *l.* 12. § 13.

§ 20. Ὀργὴ καταδυσφόρησις] Epictet. *dissert.*

l. 3. *c.* 15. Εἶτα ἐν ἀγῶσι παρεγένεσθαί ὄζειν, &c. unde & athletis ὀφθαλμοὶ πεπωρυγμένοι, Galen. *hortator. c.* 11. & Pausan. in *Lacon. de pube Spartana*: Μάχονται ἢ κὴ χερσὶ, κὴ ἐμπεδῶνται λάξ. λάκησί τι, κὴ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀντερύπησι. Philostrat. tamen *imagin. l.* 2. in *Arrichion.* Καὶ σφυρῷ παραπαλαίσει, κὴ τὴν χεῖρα στρέψει, παρσύνῃ τε τὸ παίειν κὴ ἐναλλὰξ πωπὶ γὰρ τὸ παγκρατάζειν ἔργα, πλὴν τοῦ δάκνειν κὴ ὀρύττειν. aliis igitur saltem nec ista interdicta, unde καλαβρύπτας antagonistam non poterat non creberrimè contingere. quod Varro, *descobinari supercilia* dixit, apud Nonium, ex *Satyr. Va victis. Pugilis spectatores, qui miserum putatis vinci, quæro à vobis, si adversarius supercilia mihi cestis descobinârit, num quis vestrûm sua mihi est daturus?* Ità Apollon. *Argon. l.* 2. *v.* 109.

Δρύπτε δ' τῷ βλέφαρον, γυμνὴ δ' ὑπελείπετ' ὀπωπή. Vide *ad l.* 12. § 16.

Καὶ τῇ κεφαλῇ ἐρρᾶγεις | Mendum subesse suspicatur Annot. Lugd. παρσαγεὶς legit; & exponit, *caput capiti affringens.* quod minùs placet; quia à Scriptura vulgata longiùs abscedit. Ego, si quid mutandum videretur, ἐρρᾶγεις, vel ἐναραγεὶς legerim. & *capite collisus*, verterim. Verùm ἐρρᾶγεις forsan pro ἐναραγεὶς fuerit, quod apud Libanium in *vitæ suæ historia* reperitur. Τοῖς ἐν μέσῳ δὴ κόνων λίθοις ἐναραξῆσαι τῷ κεφαλῷ, δεινωσαι τὸν ἐξάφαλον. Pausan. in Messen. Οἱ κεῖοι δὲ τὸν βωμὸν αὐτόματοι κὴ βίᾳ τὰ κέρατα ἐναράξαντες, ἀπεθάνοσι. Quò alludit putat à Diogene Cynico Petr. Faber, *agonist. l.* 1. *c.* 11. quando Olympionicam, κεῖον ἀρσενόμενον, i. e. *arietem Martium* dixit; referente Laërtio *l.* 6. quia luctatores nimirum arietino quodam more capita conferebant, frontésque collidebant συννεύοντες ὥσπερ οἱ κεῖοι. De Athletis Anacharsis apud Lucian. *de exercit.* κὴ τὰ μέτωπα συναράξουσιν, ὥσπερ οἱ κεῖοι. indè *arietare* dictum, pro *adversis frontibus concurrere*, sive *collidere*. quod de prœliantium congressu usurpavit Sen. *de ira l.* 2. *c.* 3. *Magno imperatori, antequam inter se acies arietarent, cor exiluit.* de nubium conflictu; *quæst. nat. l.* 5. *c.* 13. *Nubes resolvit modò ipsa arietatio, ut magnorum inter se corporum attritus.* (id quod Lucretio *l.* 6.

——*nubes*
Frontibus adversis concurrere——)

de dentium collisu; *de ira l.* 3. *c.* 4. *dentes inter se arietati.* de oppositionibus hominum mutuis; quò & Marcus istic respexit; *ep.* 103. *Non arietant inter se, nisi in eodem ambulantes.* de fortuitis casibus, quibus corpora humana sunt obnoxia; *ad Marc. c.* 11. *Jactatu, non tempestate magnâ, ut dissideris, est opus. ubicunque arietaveris, salveris.* Apud Tertull. in *Scorpiac. c.* 6. ubi de athletis agit; *pugni quassant, calces arietant.* quo loco, *calvæ arietant*, legi vult Faber *agonist. l.* 2. *c.* 9. ego nihil mutandum existimem. de ædificiis terræ tremore commissis, Plin. *nat. hist. l.* 2. *c.* 82. *Innoxium, & cùm concurrentia tecta contrario ictu arietant; quoniam alter motus alteri renititur.* Quanquam nec arietum tantùm duntaxat est conflictatio illiusmodi, sed & taurorum. Virg. *Æn. l.* 12.

Cùm duo conversis inimica in prælia tauri
Frontibus incurrunt. —

Martial. *l.* 4. *epigr.* 35.

Frontibus adversis molles concurrere damas
Vidimus, & fati sorte jacêre pari.
Unde leves animi tanto caluêre furore?
Sic pugnant tauri; sic cecidêre viri.

Itaque & istis pugiles conferri solent: De Amyco & Polluce decertantibus Apollon. *Argonaut. lib.* 2. *v.* 86.

Στάντε δ' βαιὸν ἀπωθεν ἀπωμύξαντο μετώπῳ
Ἰδρῶ, ἅλις καμάτοιο δύτμήμα φυσιόωντε·
Ἂν δ' αὖτις συνόρουσαν ἐναντίοι, ἠΰτε ταύρω
Φορβάδος ἀμφὶ βοῒ κεκοπότε δηϊάσθην.

De Hercule & Acheloo pariter colluctantibus Naso *Metam. l.* 9.

Digredimur paullùm, rursúsque ad bella coimus,
Inque gradu stetimus, certi non cedere: erátque
Cum pede pes junctus, totóque ego pectore pronus
Et digitos digitis, & frontem fronte premebam.
Non aliter vidi fortes concurrere tauros,
Cùm prætium pugnæ toto nitidissima saltu
Expetitur conjux. ——

De Hercule denique Antæóque Lucan. *bell. Phars. lib.* 4.

Conseruere manus & multo brachia nexu,
Colla diu gravibus multùm tentata lacertis,
Immotúmque caput fixâ cum fronte tenetur.

Quanquam nec illud omissum velim quod Synesius commemorat *orat. de calvit.* circulatorem quendam vidisse τῆς κεφαλῆς τῷ ῥώμῃ ἐπιδεικνύμενον, διακωλύεσθαι δεδιδαγμένῳ κεῖῳ, πορρώθεν εὖ μάλα τὸν πίτυλον καλασείοντι. de quo planè dixeris, quod alibi Synesius, τὸ κεφάλιον ἀπειρηγάσθαι ἀντ' ὀϊὸς σίφλου.

Οὔτε ἐπισημαινόμεθα | observat hîc Xylander τὸ ἐπισημαίνεσθαι in malam partem usurpatum, prout & apud Appianum ἐμφυλίων *l.* 5. de milite, qui ludis publicis in subsellia equitum ascenderat, verbis illis: ὁ δῆμος ἐπεσημήνατο. *populus murmure indignitatem rei detestatus est*; vel *indignationem suam significavit & expressit.* cui adjici potest illud ex Polyb. *l.* 6. ἐπισημαίνεσθαι τὸ μυόμενον κὴ δυσαρεστεῖσθαι τοῖς παροῦσι. Vide *ad l.* 7. § 49. Epictet. itidem *enchir. c.* 24. Κόραξ ὅταν μὴ αἴσιον κεκράγῃ, ——τούτων ἐμοὶ οὐδὲν ἐπισημαίνεται, ἀλλὰ ἢ σωματίῳ μικρῷ, ἢ κτησιδίῳ μικρῷ, ἢ τῷ δοξαρίῳ, ἢ τοῖς τέκνοις, ἢ τῇ γυναικί. ἐμοὶ δὲ πάντα αἴσια σημαίνεται, ἐὰν ἐγὼ θέλω. Cùm tamen plerumque in partem meliorem accipiatur. Sicut Polyb. *l.* 1. Τὰς παραλόγους κὴ παρ' ἐλπίδα ἐπισημαίνειν. *actiones illegiti-*

legitimas acclamatione approbare, sive *acclamando approbationem illarum significare*. & l. 2. τὰ καλὰ καὶ δίκαια οὐκ ἔργων ἐπισημαίνεσθαι. Et rursus; Τίς οὐκ ἂν ἐπισημήναιτο καὶ θαυμάσειε τὸ προσηκόντως ἐπὶ τούτοις ἠγμένα; Indè ἐπισημασία pro *applausu & acclamatione*. Polyb. *lib.* 6. Εἰκὸς μὲν τὸν τοιοῦτον ὑπὸ τοῦ πλήθους ἐπισημασίας τυγχάνειν εὐνοϊκῆς καὶ προσηκούσης· τὸν δὲ παντελῶς τοὐναντίον, καταγνώσεως καὶ προσκοπῆς. Cicer. *ad Attic. lib.* 1. *epist.* 13. *Mirandas ἐπισημασίας sine ulla pastoritia fistula auferebamus*. h. e. sine sibilo ullo, quod displicentiæ nota est.

Οὔτε προσκόπτομεν | *neque offendimur*. Xyl. atque ità τὸ προσκόπτειν aliquoties usurpatum deprehendere est apud Novi instrumenti scriptores προσκόμματα. Paulus ad *Rom. cap.* 14. *ver.* 21. ἐν ᾧ ὁ ἀδελφός σου προσκόπτει ἢ σκανδαλίζεται. Et Petrus *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 8. οἳ προσκόπτουσι τῷ λόγῳ, sed & Polyb. *l.* 6. συναρεσκεῖν καὶ προσκόπτειν, & συναρεσκεῖας καὶ προσκόπτειν conjungit non semel. potest tamen verti, *non irruimus, non impetum in eum facimus*. ità enim sumitur *Matth. c.* 7. *v.* 27. quo loco dicuntur procellæ turbinésque προσπίπτειν τῇ οἰκίᾳ. Sed illud potiùs opinor. In gemina ferè caussa Senec. *de ben. l.* 6. *c.* 9. *Quid est iniquius homine qui eum edit, à quo in turba calcatus, aut respersus, aut quò nollet impulsus est?* Idem, sed alia ratione, ab athletis exercentibus iram summotum it. *de ira l.* 2. *c.* 14. *Nec, cùm ira suadet, feriunt; sed, cùm occasio. Pyrrhum maximum præceptorem certaminis gymnici solitum aiunt his quos exercebat præcipere, nè irascerentur. ira enim perturbat artem, & quà noceat tantùm, non quà caveat, aspicit.* At Septimius noster eâdem, quâ Marcus, ratione, nisi quòd agonothetam non antagonistam loquitur, *Scorpiac. c.* 6. *Quâ nulla sunt prælia nonnulla vulnera.* (ità enim distinctim legendum claritatis gratiâ) *pugni quassant, calces arietant, cestos dilaniant; nemo tamen agonis præsidem sugillaverit. sed, quantum livores illi & cruores & vibices negotiantur, intendat. pyctes ipse non queritur dolere se; nam vult. corona premit vulnera, palma sanguinem obscurat; plus victoriâ tumet, quàm injuriâ. hunc tu læsum existimabis quem vides lætum? sed nec victus ipse de agonothetâ casum suum exprobrabit.* Proinde frustrà fuit Anacharsis, qui Græcos mirari se dicebat, πῶς καὶ μὴ ὑβριζόντων νομοθετοῦντες, τοὺς ἀθλητὰς τιμῶσιν ἐπὶ τῷ πάσχειν ἄλλους. neque enim est ὑβριστικὴ ἡ pulsatio illa mutua, sed virium ac virtutis peritiæque specimen.

Πολλὰ παρεγκωμιάζομεν | *idem de aliis sentiamus*. Xyl. nec aliter Casaub. verùm παρεγκωμιάζειν est *negligere, neglectim habere, non animum advertere*. Vide ad *lib.* 5. § 5. verto itaque, *neglectim habeamus, non advertamus*. Quò facit Solomonis monitum *Eccles. c.* 7. *v.* 21. *Ad omnia quæ de te dicuntur*, (vel etiam adversùs te perpetrantur) μὴ δῷς καρδίαν σου, *animum nè adhibeto, nè advertito. nec si famulum tuum tibi maledicentem audieris.* Sed Davidis Regis ad instar, *Psal.* 38. *v.* 13, 14. *Reg. l.* 2. *c.* 16. *v.* 11, 12. *Surdâ aure* præterito. *decus* enim *est homini injuriam illatam*, non ulcisci, aut advertere etiam, sed *præterire* prorsus. *Præm. c.* 19. *v.* 11. Ità Cato in balneo à quodam per imprudentiam percussus, veniam petenti, offensámque deprecanti, *At ego percussum me non memini*. Notúmq; ex Plutarcho Bionis illud, quod indicium suis dedit, quò in virtutis studio profectus feciſſe se dignosceret, si adversùs conviciantes ità affecti forent, tanquam ab eis audiviſſent,

Ὦ ξέν', ἐπεὶ δὴ τε κακῷ δὴ τ' ἄφρονι φωτὶ ἔοικας,
Οὐδέ τε, καὶ μάλα χαῖρε. δίκαι νύτοι ὄλκια δοῖεν.

h. e. *tanquam benignè ac benevolè compellati*.

Τῶν οἷον προγυμναζομένων | Senec. *de ira l.* 2. *c.* 8. *Non alia quam in ludo gladiatorio vita est, cum iisdem viventium pugnantiúmque.* Et *de provident. c.* 4. *Verberat nos, & lacerat nos fortuna? feramus. non est sævitia, certamen est.* Elegantissimè Epictet. *l.* 3. *c.* 20. Ἔξιν ἀπὸ πάντων ὠφελησθῶμεν, καὶ ἀπὸ τοῦ λοιδορεῖσθαι. τί δ' ὠφελεῖ τὸν ἀθλητὴν ὁ προγυμναζόμενος; τὰ μέγιστα. καὶ ὅπως [ὅτι leg.] ἐμοῦ προγυμναστὴς γίνεται· τὸ ἀνεκτικόν με γυμνάζει, τὸ ἀόργητον, τὸ πρᾷον. ἔ; ἀλλ' ὁ μὲν τὸ τραχήλιόν μου καταπίπτων, καὶ τὸ ὀφθαλμόν με καὶ τὸν ὦμον καταπίζων, ὠφελεῖ με, καὶ ὁ ἀλείπτης καλῶς ποιῶν λέγει, ἄρον ὑπὲρ ἀμφοτέρας; καὶ ὅσῳ βαρύτερός ἐστιν ὁ ἐπιών, τοσούτῳ μᾶλλον ὠφελοῦμαι ἐγώ; εἰ δέ τις πρὸς ὀργησίαν με γυμνάζει, οὐκ ὠφελοῦμαι; Eundem ex *l.* 2. *c.* 6. Vide *ad l.* 9. § 12. Sed & Tertull. *Scorpiac. c.* 6.

§ 21. Εἴ τις ἐλέγξαι | Cicero *de fin. lib.* 1. *Certè pertinax non ero: tibique si mihi probabis ea quæ dicis, assentiar.* Hieron. *apolog. ad Pammach. Reprehensores non audio; sequor magistros.*

Χαίρων μεταδώσομαι | Vide *lib.* 1. § 16. & *lib.* 4. § 12. & *lib.* 8. § 16. De Pio *infrà* § 29. Τὸ ἀνέχεσθαι ἀντιβαινόντων παῤῥησιαστικῶς ἢ γνωμαίς ἀιτιᾶ, καὶ χαίρειν εἴ τις δεικνύοι κρεῖττον. Cicer. *Tuscul. lib.* 2. § 5. *Nos refelli redarguique patiamur. quod hi ferunt animo iniquo, qui certis quibusdam destinatis sententiis quasi addicti & consecrati sunt, eâque necessitate constricti, ut etiam quæ non probare soleant, ea cogantur constantiæ caussâ defendere.* Et *Academ. l.* 4. § 9. *Plerique errare malunt, eamque sententiam quam adamaverunt, pugnacissimè defendere, quàm sine pertinacia, quid constantissimè dicatur, exquirere.* Pulcrè Senec. *de benef. l.* 4. *c.* 38. *Non est levitas ab errore jam cognito discedere. hæc verò superbæ stultitiæ perseverantia est, Quod semel dixi, qualecunque est, fixum ratúmque sit.* Et Vincent. Victor. apud Aug. *de orig. anim. l.* 2. *c.* 16. *Optimi est propositi, laudandique consilii, facilè ad veriora*

tradùci. Aug. ipſe *ep.* 210. *Turpe eſt mutare ſententiam, ſed veram & rectam. nam ſtultam noxiámve & laudabile & ſalubre eſt.* Eadem certè ingenui cujuſvis vox, parilis profeſſio. Ambroſ. *epiſt.* 31. *Nullus mihi pudor eſt, ad meliora tranſire.* Hieron. *in Eſai. cap.* 19. *Melius reor etiam proprium errorem reprehendere, quàm dum erubeſco imperitiam confiteri, in errore perſiſtere.* Aug. cum primis; *ep.* 7. *Si quid vel incautiùs vel indoctiùs à me poſitum eſt, quod non ſolùm ab aliis, qui videre id poſſunt, reprehendatur, verùm etiam à meipſo; (quia & ego ſaltem poſtea videre debeo, ſi proficio) nec mirandum, nec dolendum eſt, ſed potiùs ignoſcendum atque gratulandum, non quia erratum eſt, ſed quia improbatum.* Et in *retract. præfat. Neque enim quiſquam niſi imprudens, ideo quia mea errata reprehendo, me reprehendet.* Idémque *de anim. orig. l.* 4. *c.* 1. *Neque enim negare debeo, ſicut in ipſis moribus, ità multa eſſe in opuſculis meis, quæ poſſint juſto judicio, & nullâ temeritate culpari.* Ludov. Vives *præfat. ad Aug. Civit. Ego me neutiquam ægrè fero vel admoneri, vel etiam reprehendi: (meliorem mentem det Deus:) imò debere me multùm profitebor potiora ſuggerènti, & doctè atque amicè ſuggerenti. nam & meipſum non pigebit mutare ſententiam, ſi vel ſtudium vel ætas alia docuerit meliora.* Eraſm. *in Cor. epiſt.* 1. *c.* 7. *Non gravatim à meipſo diſſentiam, ſi quis adferat quod ſit rectius, etiamſi ſit idiota qui doceat. Non enim etiam à minore quolibet refugienda vel dedignanda correctio.* Aug. *epiſt.* 19. Et de ſe *ep. quad.* apud *Grat. cap.* 24. *q.* 3. *c.* 1. *Ego ſenex à juvene, & epiſcopus tot annorum à collega nedum anniculo, paratus ſum doceri.* Joan. Zinzerling. *promulſ. critic. Moneri candidè, caſtigari, ex errore in viam reduci, malè dicta obelo configi, ægrè nullus fero. imò in ære me ejus futurum profiteor, quiſquis candidè* hoc *fecerit.* Terentian. *de ſyll. c.* 2.

Corrigenda ſiqua ſanè viſa vobis hîc erunt,
Non ero ſtultè repugnans, aut amans pravè mea,
Quin ſtatim culpanda delens, præbeam rectis locum.

Præclarè denique Greg. Nazian. Si Maximo credimus *collect. c.* 31. nam Epiphan. *hæreſ.* 64. § 43. ex Methodio *de reſurrect.* eadem planè adducit. Μεῖζον γὰρ ἀγαθὸν τὸ ἐλεγχθῆναι τῆ ἐλέγξαι νομίζω. ὅσῳ μεῖζόν ἐστι, τὸ αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι τῆ κακῆ τῆ ἄλλον ἀπαλλάξαι. Vide ad *lib.* 10. § 37. Quod autem hoc loco Marcus de ſe ſcripto pollicetur, idem & facto præſtitiſſe Capitolinus atteſtatur. *Erat,* inquit, *famæ ſuæ curioſiſſimus, requirens ad verum quid quiſque de ſe diceret, emendans quæ benè reprehenſa viderentur.* Verba ſenſuum prægnantia. *Requirens,* inquit, *ad verum*; non qualis Gallicus ille, de quo Martial. *l.* 8. *ep.* 76.

Dic verum mihi, Marce; dic, amabo:
Nihil eſt quod magis audiam libenter;
Oras, Gallice, me, rogáſque ſemper.
Durum eſt me tibi, quod petis, negare.
Vero verius ergò, quid ſit audi:
Verum, Gallice, non libenter audis.

&, *emendans quæ benè reprehenſa.* Apellem ſcil. imitatus, qui, ut Plin. *hiſt. nat. l.* 35. *c.* 10. vitium in pictura à ſutore juſtè notatum emendavit, quem tamen poſtea ſine cauſſa juſta cavillantem non tulit.

Ζητῶ γὰρ πῶ ἀλήθειαν | Piè, modeſtè, ingenuè Aug. *de Trin. lib.* 2. *proœm. Nullus reprehenſor formidandus eſt amatori veritatis. etenim aut inimicus reprehenſurus eſt, aut amicus. Si ergò inimicus inſultat, ferendus eſt. amicus autem, ſi errat, docendus; ſi docet, audiendus.*

Ὑφ' ἧς οὐδεὶς πώποτε ἐλάθη | Menand. *Suppoſit.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 11.

Ἀεὶ κρεῖττόν ὄζει τ' ἀληθῆ λέγειν
Ἐν παντὶ καιρῷ· ταῦτ' ἐγὼ παρεσχύω
Εἰς ἀσφάλειαν τοῦ βίου πλεῖστον μέρος.
In ore omni conducibile eſt quovis tempore,
Verum proloquier: idque in vita ſpondeo
Securitatis eſſe partem maximam. Grot.

§ 22. Ἐγὼ δ' ἐμαυτῷ καθῆκον ποιῶ | *Ego id quod eſt mei officii facturus ſum,* quicquid alii fecerint. Ità & *l.* 5. § 25.

Τὰ ἀλλά με ὐ θέλγουσι | *Non cruciant, non diſtinent, non morantur.* Vocabulum Marco familiare. Vide *l.* 2. § 2. & 7.

Πεπλανημένα | Vide *lib.* 9. § 2. Εἰ ταῖς ἀληθείαις ἐπίθεσθε, ὅτι δεῖ τὰ ἀγαθὰ σὺ ὁ ἐπιτυγχάνων εἶ, ἐκεῖνοι δ' ἀποπλάνηται, οὐδ' ἐνθυμῆ τί λέγεσθε σύ. Epictet. *l.* 4. *c.* 6. Et Senec. *de ira l.* 1. *c.* 14. *Quantò humaniùs, mitem & pacatum animum præſtare peccantibus; & illos non perſequi ſed revocare? errantem per agros ignorantiâ viæ, melius eſt ad rectum iter admovere, quàm expellere.* Et *ibid. Peccantes ergò quid habet cur oderit, cùm error illos in hujuſmodi delicta compellat? non eſt autem prudentis errantes odiſſe: alioquin ipſe ſibi odio erit.* Vide *l.* 11. § 18.

Τῶ ὀδὸν ἀγνοῆσαι | quam ſcil. Δυσπινόητον ſuprà dixerat § 17.

§ 23. Χρῶ | Vult καθ' ἀξίαν πᾶσι χρῆσθαι. *l.* 3. § 11. & *l.* 5. § 36.

Ἐφ' ἅπασι δ' ὁ θεὸς ὁμιλεῖ | Pium monitum, ſi Ethniciſmi πολυθέα reſecetur. Gregor. Naz. *apologet.* Τάξις ἀείσι, παντὸς ἀρχομένου καὶ λόγου καὶ πράγματος, ἐκ Διὸς τι ἄρχεσθαι, καὶ εἰς Δία ἐπανάγεσθαι. παρ' ὃ κακὸν, ἅπαν, καὶ ἄρχεται, καὶ εἰς τέλος ἔρχεται. Idem *de pace orat.* 1. & in *Acroſtic.*

Ἀρχὴ ἁπάντων καὶ τέλος πόλει Διόν.

Marcus erem. *leg. ſpirit.* § 45. Δεῖ πάσης τῆς πράξεως προηγεῖσθαι τὸν θεσμοθέτην. Et *ibid.* § 3. Κατορθοῦτε σὺ πάσης πραγματείας, ὁ κατορθῶν παντὸς ἀγαθοῦ, ὅπως καὶ Διὸν ἡδοίατο τὸ θεσπέσιον. Philo *de mundo immortal.* Ἐπὶ παντὸς ἀσύλου καὶ καθαροῦ θεάματος Διὸν καλεῖν ἄξιον. Joan. Chryſoſt.

Chryſoſt. *tom.* 8. *orat.* 15. Μηδὲν μητὲ ποιῶμεν, μητὲ λέγωμεν, πρὶν ἢ τὸν Θεὸν παρακαλέσαι καὶ συνεφάπτεσθαι ἡμῖν ἐν χερσὶν ἡμῶν ἁπάντων. & mox: Τὸν Θεὸν ἀεὶ συμπαραλαμβάνοντες μείζονα ἡμῖν περιποιώμεθα ἁπάντων. Apud Platonem Timæus: Ἀλλὰ τοῦτο δή γε πάντες ὅσοι καὶ κατὰ βραχὺ σωφροσύνης μετέχουσιν, ὁπῇ πέφυκε καὶ μικρᾷ καὶ μεγάλῃ πράγματι θεὸν ἀεί τινα καλεῖσθαι. Plato ipſe *epiſt.* 8. Ἀπὸ γὰρ θεῶν χρὴ πάντα ἀρχόμενον ἀεὶ λέγειν τε καὶ νοεῖν. Socratis præceptum apud Xenophont. in *œconom.* Πειρᾶσθαι σὺν τοῖς θεοῖς ἄρχεσθαι παντὸς ἔργου. Theodectes apud Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 3.

Ἀπὸ τῶν θεῶν ἀρχὼ ὁ ποιεῖσθαι φρένον.

Epictet, *diſſert. l.* 2. *c.* 18. Μέγας ὁ ἀγὼν ὅτι, θεῖον τὸ ἔργον· τῷ θεῷ μίμησον. ἐκεῖνον ὅπλασαι βοηθὸν καὶ ὁδηγὸν τοῦ, ὡς τοὺς Διοσκόρους ἐν χειμῶνι οἱ πλέοντες. Vide & eundem *l.* 3. *c.* 22. Demoſth. *epiſt.* 1. Παντὸς ἀρχομένου σπουδαίου λόγου καὶ ἔργου, ὑπὸ τῶν θεῶν ἰσταλαμβάνω φυσικὸν ἄρχεσθαι. Cicer. *de legib. l.* 2. § 18. *A diis immortalibus nobis agendi capienda primordia.* Idémque in *Vatin. Omnium rerum à diis immortalibus principia ducuntur.* In mente habuit Arati exordium;

Ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα, τὸν ὐδέποτ' ἄνδρες ἐῶμεν
Ἄρρητον.——

Quod & Theocrit. idem coævus *Idyl.* 17.

Ἐκ Διὸς ἀρχώμεθα, καὶ εἰς Δία λήγετε, Μοῖσαι.

Ex quo & Virgil. *eclog.* 3.

Ab Jove principium, Muſæ.——

Plin. min. in *Panegyr. Bene ac ſapienter majores inſtituerunt, ut rerum agendarum, ità dicendi initium à precationibus caperetur. quòd nihil ritè, nihilque providenter homines ſine Deorum immortalium ope, conſilio, honore auſpicarentur.* L. Cuſpidius ſic orditur Teſtamentum: (extat apud Fabricium *antiquit. l.* 1.) *Numine invocato, abſque cujus nutu neque quicquam ritè inchoari, neque rectè perfici poteſt.* Siquidem, ut Menander;

Θεὸς συνεργῶν πάντα ποιεῖ ῥᾴδια.
Οὐδὲν ὁ χωρὶς δαίμονος σθένει βροτός.
Rem facilè quamvis peragit adjutor Deus:
Mortalis abſque numinis ope nil valet.

Sive ut eleganter Gregor. Naz. in *jamb.*

Θεοῦ διδόντος ὐδὲν ἰσχύει φθόνος·
Καὶ μὴ διδόντος ὐδὲν ἰσχύει πόνος.
Volente, livor nil obſtabit invidus:
Nolente, nil labor præſtabit improbus.

Vide *ſupr. ad* § 7.

Πρὸς τὸ πόσω χρόνω | Vide *ad l.* 3. § 7. & *l.* 9. § 33.

§ 24. Εἰς ταὐτὸ κατέσησαν | Ateas rex Scytha, ut Plut. in *ſene polit.* ſive Theras, ut idem (modò idem utriuſque ſcripti pater extiterit) in *apophth. nihil ſe ab equiſone ſuo* diſtare aiebat, *ubi otium ageret.* Marcus nihil Alexandrum à mulione ſuo, ubi diem uterque ſuum obierit. *Pari*, inquit, *loco, ſtatúque mors utrumque conſtituit.* In *anthology. l.* 3. *c.* 13.

Μάνης σεσὶ ἀνὴρ ἰῶ, ζῶν ποτὲ νυῦ ὁ τεθνηκὼς
Ἴσον Δαρείῳ τῷ μεγάλῳ δύ' ἀστα.

ſcilicet, πάντων μία κόνις. Lucian. in *dialog. defunct.* apud quem & Charon furore poetico correptus fundit iſta:

Κάτθαν' ὁμῶς ὅ τ' ἄτιμος ἀνὴρ, ὅς τ' ἔλαχε πύργους·
Ἐν δ' ἰῇ τιμῇ Ἴσος κρείων Ἀγαμέμνων
Θερσίτῃ δ' ἶσος θάπτο πὺξ ὑπέροπλος.
Πάντες δ' εἰσὶν ὁμῶς νεκύων ἀμφίγυοι κεφαλαί,
Γυμνοί τε ξυροί τε κατ' ἀσφοδελὸν λειμῶνα.

Senec. *ad Marc. c.* 11. *Et quæ veneraris, & quæ deſpicis, unus exæquabit cinis.* &,

Πάντες ἶσον νέκυες· ψυχῶν ὁ θεὸς βασιλεύει.
Κοινὸς χῶρος ἅπασι, πένησί τε καὶ βασιλεῦσι.

Phocylid. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 19.

Omnia mors æquat: ſolus Deus imperat umbris,
Et tam pauperibus ſedes quàm ditibus una eſt. Grot. *Mors æquat omnes.* Sen. *ad Marc. c.* 10. & *de ira, l.* 3. *c.* 43. *Quid ſervo? quid Domino? quid regi? quid clienti tuo iraſceris? venit ecce mors, quæ nos pares faciat.* Et *epiſt.* 91. *Impares naſcimur, pares morimur: æquat omnes cinis.* Baſil. Cæſ. *orat.* 3. Ἔσχωψον ἐν τοῖς τάφοις, εἰ δυνήσῃ διακρίναι, τίς ὁ οἰκέτης, καὶ τίς ὁ δεσπότης, τίς ὁ πτωχὸς, καὶ τίς ὁ πλούσιος. διάκρινον, εἴ τίς σοι δύναμις, τὸν δέσμιον, ἀπὸ τοῦ βασιλέως· τὸν ἰσχυρὸν, ἀπὸ τοῦ ἀδυνάτου· τὸν εὐτραπῆ, ἀπὸ τοῦ δυσειδοῦς. *Quis enim diſcernat ſpecies mortuorum? redoperi terram, & dic ibi quis dives, quis pauper ſit. diſcerne inopes & potentes, ſi potes.* Ambroſ. *hexam. l.* 6. *c.* 8. & *de Naboth. c.* 1. *Conditor ille juris humani,* (inquit Senec. *ibid.*) *non natalibus nos, nec nominum claritate diſtinxit, niſi dum ſumus. ubi verò ad finem mortalium ventum eſt, Diſcede, inquit, ambitio: omnium quæ terram premunt, ſiremps lex eſto.* Id quod Pſaltes *Pſal.* 82. *v.* 6, 7. *Ego dixi, Dii eſtis, & filii celſiſſimi vos omnes: attamen tanquam è plebe quilibet, pariter eſtis occubituri.* Plaut. *Trinum.* 2. 4.

——*verum nos homunculi*
Salillum animæ qui cùm extemplo amiſimus,
Æquo mendicus atque ille opulentiſſimus
Cenſetur cenſu ad Acherontem mortuus.

Theodoret. *therapeut. l.* 8. de Cyro, Dario, Xerxe, Alexandro, Veſpaſiano, Trajano, Hadriano, Antonino: Οὗτοι πάντες, ζῶντες μὲν ἦσαν θεοκλεεῖς, καὶ τοὺς βαρβάρους ἐνίκων, καὶ μὴν τὰς νίκας, πομπὰς ἐπετέλουν καὶ ἑορτάς· ἐπειδὴ δὲ ἐτελεύτησαν, ὐδὲν τῆς πολλῶν διαφέρουσιν. De Crœſo Silius *lib.* 13.

Dives apud Superos: ſed mors æquabat egenis.

Lucian. in *Necyomant.* de defunctis. Τὸ διαγινώσκειν ἕκαστον, ὐ πάνυ τι ῥᾴδιον· ἅπαντες γὰρ ἀτεχνῶς ἀλλήλοις γίνονται ὅμοιοι, τῆς ὀστέων γυμνασμένων.

ἐκεῖνο

ἐκεῖσε δ' ἐπ' ἀλλήλοις ἀμαυροὶ καὶ ἄσημοι, καὶ ὀλίγον ἔτι τῆς παρ' ἡμῖν φυλάττοντες· ἀμέλει πολλῶν ἐν ταὐτῷ σκελετῶν κειμένων, καὶ πάντων ὁμοίων ἠπόρησεν ἂν ὁ ἐμαυτὸν, ᾧ τινι διακείναιμι τὸν Θερσίτου ἀπὸ τοῦ καλοῦ Νιρέως, ἢ τὸν μεταίτου Ἴρον ἀπὸ τοῦ Φαιάκων βασιλέως, ἢ Πυρρίαν τὸν μάγειρον ἀπὸ τοῦ Ἀγαμέμνονος. ὀλίγον γὰρ ἔτι τῆς παλαιῶν γνωρισμάτων αὐτοῖς παρέμεινεν, ἀλλ' ὅμοια τὰ ὀστᾶ λοιπὰ, ἄδηλα καὶ ἀνεπιγέγραφα, καὶ ὥσπερ ὀλίγος ἔτι διακείνεται δυνάμενα. Et mox: Οἶμαί σε καὶ τῆς σκιώδους πολλάκις ἐφεστάναι τοῦ τεχνικοῦ ὑποκειτὰς τύπους, πρὸς τὰς χρείας τῆς διαθέσεως, ἄρτι μὲν Κρέοντας, ἐνίοτε δὲ Πειρίθους ἢ Ἀγαμέμνονας. καὶ ὁ αὐτὸς, εἰ τύχοι, μικρὸν ἔμπροσθεν. μάλα σεμνῶς τὸ τοῦ Κένταυρος ἢ Ἐρεχθέως σῶμα μιμησάμενος, μετ' ὀλίγον οἰκέτης φαίνεται ὑπὸ τοῦ ποτοῦ κεκλασμένος. ἤδη δὲ πέρας ἔχοντος τοῦ δράματος, ἀπολυσάμενος ἕκαστος αὐτῶν τὴν χρυσόπαστον ἐσθῆτα, καὶ τὸ περιαυχένιον ἀποδέμενος, καὶ μεταβὰς ἀπὸ τῆς ἐμβατῆς, πένης καὶ ταπεινὸς φαίνεται, ἐκ τοῦ Ἀγαμέμνων ὁ Ἀτρέως, ἐκ Κρέων ὁ Μενοικέως, ἀλλὰ Πῶλος ὁ Χαιρεκλέους Σκυθὶς ὀνομαζόμενος, ἢ Σάτυρος ὁ Θεογείτονος Μαραθώνιος. τοιαῦτα καὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα. Vide *l.* 11. § 6. Non incommodè igitur aut incongruè *calculis computatoriis* similes feruntur mortales, qui inter computandum obolum alter, alter talentum præfert, idémq; nunc istius, nunc illius pro computantis arbitrio vicem sustinet; putatione demum finitâ, in eundem sacculum pyxidémve immissi, eodem planè loco numeróq; habentur universi. quæ collatio pulcerrima, cùm à Polybio de vita aulica præcipuè fuerit usurpata *hist. l.* 5. his verbis: Οὕτως γὰρ, inquit, εἰσίν ἔνιοι φαινόμενοι ταῖς ὄντως τῆς ἀξιακίου ψήφοις. ἐκεῖνοί τε γὰρ καὶ τὰ τῶν ψηφίζοντος βάλλουσιν, ἄρτι χαλκοῦν, καὶ παραυτίκα τάλαντον ἰσχύουσιν· οὔτε δὲ τὰς αὐλὰς καὶ τὸ τῶν βασιλέως νεῦμα μαθόντες καὶ παρασπάδας ἐλεεινοὶ γίνονται. ab interprete Latino eúmque secuto Bisciolâ est miserè depravata, pro *calculis putatoriis, suffragia* nobis supponentibus, dum sic reddunt, *Hi enim similes sunt suffragiis, quæ in publicis consiliis dari solent. nam, ut illic pro eorum qui consulunt voluntate, quæ modò ænea fuerunt, nunc aurea dantur, &c.* quæ à Polybii mente & verbis etiam longissimè abeunt.

Στωϊκοὶ λόγοι | Ex Stoicorum sententia Laert. *l.* 7. in Zenon. Ἔστι δὲ φύσις ἕξις ὑφ' αὑτῆς κινουμένη καὶ σπερματικοὺς λόγους, &c. Plut. item *de Philosoph. placit. l.* 1. *c.* 7. & Athenagor. *legat. pro Christ.* Θεὸν πῦρ τεχνικὸν ὁδῷ βαδίζον ὅτι γενέσει κόσμου * ἐμπεριειληφὸς πάντας τοὺς σπερματικοὺς λόγους, καθ' οὓς ἕκαστα καθ' εἱμαρμένην γίνεται. quo loco σπερματικοὶ λόγοι, sive *seminales rationes* pro ideis quibusdam sumi videntur, quales Plato imaginatus est in Deo. A quo nec abhorret. Joan. Damasceni illud, *de fide orthod. c.* 13. Πάντων αἴτιος, καὶ πάντων τοῦ λόγους τῶν ὄντων, καὶ τὰς αἰτίας ἐν ἑαυτῷ περιέχει. Vide *l.* 4. § 14. & *l.* 7. § 32. & *l.* 8. § 25. & *l.* 10. § 7. Sen. *epist.* 71. *Aut in meliorem emittitur vitam, aut naturæ suæ remiscebitur, & revertetur in totum.* Servius *in Æn. l.* 3. *Romani cadavera comburebant, ut statim anima in generalitatem, id est, in suam rediret naturam.* quo loco cur *materiam* pro *natura* posuerit clariss. Casaub. *ad Baron. appar.* nescio.

* Ità leg. ex *Athen.* monuit *Lips.* Phys. Stoic. l. 1. c. 6.

§ 25. Πόσα κατὰ τὸν αὐτὸν ἀκριβῆ χρόνον | Si consideraveris, inquit, quàm multiplicia variaq; uno eodémq; temporis momento in mundo minore tuo anima exequatur, minùs miraberis Deum sive animam universi in mundo majore illo tam innumeris peragendis sufficere. à minore isto ad majorem illum ratiocinatur, sicut istîc; ità & *l.* 4. § 27. Vide & *supr.* § 4. Epict. *l.* 1. *c.* 14. Ἀλλὰ σὺ μὴ θεὶ τῆς θείας διοικήσεως, καὶ θεὶ ἑκάστῳ τῶν θείων ὁμοῦ καὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἐνδυμεῖσθαι δύνασαι, καὶ ἅμα μὴ αἰδημόνως ἀπὸ μικρῶν πραγμάτων κινεῖσθαι, ἅμα δὲ διανοητικῶς, ἅμα δὲ τοῖς μὲν συγκαταθετικῶς, τοῖς δὲ ἀναιρετικῶς ἢ ἐφεκτικῶς; τύπους τε τοσούτους ἀφ' ὅτου πολλῶν πραγμάτων ἐν τῇ αὐτῇ ψυχῇ φυλάττεις, καὶ ἀπ' αὐτῶν κινούμενος εἰς ὀπτασίας ὁμοειδεῖς ἐμπίπτεις τοῖς πρόσθεν τετυπωκόσι. τέκνα τε ἄλλα ἐπ' ἄλλαις, καὶ μήμας ἀπὸ μικρῶν πραγμάτων διασώζεις· ὁ δὲ θεὸς οὐχ οἷός τε ὅτι πάντα ἐφορᾶν, καὶ πᾶσι συμπαρεῖναι, καὶ ἀπὸ πάντων τινὰ ἴσχειν διάδοσιν. Habet & Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 5. sed valde depravata.

§ 26. Μὴ κατεντεινόμενος | omisit planè Xyl. *annon mente est in re defixâ.* Cas. imò, *num cum vocis intensione*, sive *contentione, literas singulas proferres?* affirmatè interrogat, & interrogando negat. non ità proferres. quorsum enim? *μὴ*, num. ut *l.* 5. § 28. & *infr.* § 42. *κατεντείνεσθαι intendere, contendere vehementer.* ut *lib.* 4. § 3. *μηδὲ κατεντείνε.*

Τί ἂν ἐὰν ὀμνύωσι | *de vocabuli Scriptura litem moveant,* &c. Cas. *si qui irascuntur.* Xyl. quasi hypothesin de nominis Scriptura non continuet his verbis, sed proposito suo accommodet. Verùm aliò trahit illud *γεγραμμένων*, pro quo ille *πραγμάτων* minùs necessariò substituit.

Πᾶν καθηκον ὑξ ἀειδμῆς πνων | Vide *ad l.* 3. § 1. *τοῦ τὸ καθῆκοντος ἀειδμὲς ἀκειδῆ.*

Μηδὲ τοῖς συχαίνουσιν ἀντισυχαίνοντα | quod *l.* 5. § 33. *ἀνέχεσθαι αὐτῶν καὶ ἀπέχεσθαι.* Ità de Domino Christo Petrus *epist.* 1. *c.* 2. *v.* 23. ὃς λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει. Hoc est quod Paulus *ad Rom. c.* 12. *v.* 21. Μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ. Guido Carthus. *meditat. c.* 1. *Cur rapis in te id quod in alio tibi displicet? iram scilicet. iraſceris ergò, quia ille iraſcitur. imò jam tibi iraſcere, quia iraſceris. Si ira ipsa tibi verè displiceret, non admitteres illam, sed fugeres*

fugeres & fugares. Et *cap.* 15. *Turbaris, quia ego turbatus sum. turbatus turbatum reprehendis. ego quidem corrigor, nec amplius hoc malum faciam. tu autem quid facies de hoc tuo vitio quo non solùm mihi mederi non vales, sed nec ferre salutem potes?* Et *cap.* 16. *Charitate, sapientiâ repletur frater, nec communicas. irâ, odio, furore repletur, nec evadere potes quin communices. insanus sanis indiget, qui eum vel servent vel curent. Cogita, si omnes homines irâ semper & insaniâ urgerentur, quid tibi agendum esset. numquid ideò turbari deberes? cur ergò, cùm unus aliquando turbatur, turbaris? medicinam ei debes, non turbationem. quomodo enim insaniendo curetur?* Vide *supr.* § 6. & *infr.* § 30. & *l.* 7. § 65. & *l.* 11. § 18.

Περαίνειν ὁδῷ | Vide *ad l.* 1. § 9. & *l.* 4. § 18. & *l.* 5. § 3, & 14.

§ 27. Πῶς ὠμόν ὄζι | imò Πῶς ὐκ ὠμόν ὄζι; Sive Ὠμόν πως ὄζι. alterutrum Marcum scripsisse certissimum est. illud Cas. hoc Xyl. secutus est. Adi *lib. hujus* § 57.

Ἐπὶ τὰ φαινόμενα αὐτοῖς οἰκεῖα | Aristot. *topic. lib.* 3. *cap.* 1. Πάντα γὰρ τοῦ ἀγαθοῦ ἐφίεται. & latiùs *ethic. Nicom. lib.* 1. *cap.* 1. Πᾶσα τέχνη καὶ πᾶσα μέθοδος, ὁμοίως δὲ πρᾶξίς τε καὶ προαίρεσις, ἀγαθοῦ τινος ἐφίεσθαι δοκεῖ· διὸ καλῶς ἀπεφήναντο τἀγαθὸν, οὗ πάντα ἐφίεται. Sed distinctiùs clariúsque, prout Marcus istîc; *ib. l.* 3. *cap.* 5. Πάντες ἐφίενται τῷ φαινομένῳ ἀγαθῷ, καὶ τοῦτο ἔστιν πάντα προΐεσθαι πάντες. Hoc est quod Schola, *Nihil appetitur, nisi sub specie & ratione boni.* Epictet. *l.* 3. *c.* 7. Ὡς ἀδύνατόν ὄζι τὸν φύσει φαινομένῳ συγκατατίθεσθαι, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀληθοῦς ἀπονεύσαι· οὕτως ἀδυνάτον ὄζι τὸν, τῷ φαινομένῳ ἀγαθῷ ὀρεχθῆναι. Et *l.* 4. *c.* 5. Φύσις αὖτη παντὸς, τὸ δύνασθαι τὸ ἀγαθὸν, φεύγειν τὸ κακόν. τὸν ἀφαιρούμενον δατέρῳ, καὶ πρεσβεύοντα τῷ ἐναντίῳ, τοῦ ἡγεῖσθαι πολέμιον, ὀπίσθιον, κἂν ἀδελφὸς ᾖ, κἂν υἱὸς, κἂν πατήρ. τοῦ γὰρ ἀγαθοῦ συγγενέστερον οὐδέν. Idémque *l.* 1. *c.* 28. Ὅστις ἓν τοῦτο μέμνηται καθαρῶς, ὅτι ἀνθρώπῳ μέζον πάσης προάξεως φαινόμενον· λοιπὸν, ἢ καλῶς φαίνεται, ἢ κακῶς· εἰ καλῶς, ἀνέγκλητός ὄζιν· εἰ κακῶς, αὐτὸς ἑζημίωται· ὁ δυσὶ γὰρ ἄλλοις μὲν ἔστι ὁ παλαιστής, ἄλλος δ' ὁ βλαπτόμενος· οὐδενὶ ὀργιστέον. Idem denique *enchirid. c.* 41. & apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. ex quo quædam dantur emendatiora: Ὅταν τις κακῶς τι ποιῇ, ἢ κακῶς σε λέγῃ, μέμνησο ὅτι καθήκειν αὐτῷ οἴεται ποιεῖν ἢ λέγειν. οὐκ οἷόν τε οὖν ἀκολουθεῖν αὐτὸν τῇ σοι φαινομένῃ, ἀλλὰ τῇ ἑαυτοῦ. ἀλλὰ κακῶς αὐτῷ φαίνεται· πίπτει οὖν ἑαυτῷ; ἐκεῖνος. πίπτει δὲ βλάπτει; ὁ ἑαυτοῦ τρόπος. ἀπὸ τούτων οὖν ὁρμώμενος, πρᾴως ἔξεισι πρὸς τὸν λοιδορηθέντα. ὠφελήσῃ γὰρ ἐκ παντός, ὅτι ἔδοξεν αὐτῷ. Vide *l.* 11 § 18.

Καὶ συμφέροντα | Epictet. *l.* 2. *c.* 22. Πᾶν ζῶον οὐδενὶ ἄλλῳ ὧν ἀκολουθεῖ, ὡς τῷ ἰδίῳ συμφέροντι. ὅτι δὲ τοῦτο φαίνεται αὐτῷ ἐμποδίζειν, ἂν τ' ἀδελφὸς ᾖ τοῦτο, ἂν τε πατὴρ, ἂν τε τέκνον, ἂν τ' ἐρώμενος, ἂν τ' ἐραστὴς, ἴσθι, προσάλλεται, καταφρονεῖ· οὐδὲν γὰρ ὧν φιλεῖν πέφυκεν, ὡς τὸ αὐτῷ συμφέρον· τοῦτο πατὴρ, καὶ ἀδελφὸς, καὶ συγγενὴς, καὶ πατρὶς, καὶ θεός. ὅταν οὖν οἰώμεθα τοῦτο ἐμποδίζειν ἡμῖν οἱ θεοὶ δοκοῦσι, κἀκείνους λοιδορῶμεν. Vide sis quæ sequuntur, pulcherrima sanè: sed & quæ in eandem sententiam disserit, *ejusdem libri cap.* 26.

Δίδασκε καὶ δείκνυε | Vide *l.* 5. § 22, 28. & *l.* 10. § 4. & *l.* 11. § 12. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 18. δεῖξον ἐμοὶ πάλιν, καὶ ὄψει πῶς ἀφίσταμαι τῶν ἁμαρτημάτων.

Μὴ ἀναπαύσῃ | Pulchrè Symmach. *l.* 9. *ep.* 105. *Nullius tam vehemens nequitia est, ut motu meo digna sit.* Vide *ad l.* 5. § 22.

§ 28. Θάνατος ἀνάπαυλα | Huc Charonis κήρυγμα apud Aristoph. *ranarum* 1. 4.

Τίς ἐς ἀναπαύλας ἐκ κακῶν καὶ πραγμάτων;
Quis ad requiem ex malis vult ac molestiis?

Αἰδημοσύνης ἀνυποστασίας | Vide *sup.* § 16. *l.* 3. § 15.

Νωθρότητος | Vide *l.* 2. § 2. & *l.* 3. § 15.

Διανοητικῆς δεξιότητος | *Mentis erroribus.* Cas. *cogitationibus.* Xyl. *discursui*, malim.

Τῆς πρὸς τὸ σάρκα λειτουργίας | Vide *l.* 3. § 3. σὰρξ, sive *caro* pro corpore, prout Apostolo ad *Philipp. c.* 1. *v.* 22, 24.

§ 29. Τῷ ψυχρῷ προσαυδᾶν | Vide *ad l.* 3. § 1. προσποσβέννυσθαι. Sed & *l.* 12. § 15. Hoc est quod de gymnasta Galen. ὑγιεινῶν *lib.* 2. *cap.*

Εἶναι δηλονότι καὶ τὸν γυμναζόμενον, ὅτε δυσκόλως, ὡς ἔτι προθυμεῖσθαι γυμνάζεσθαι, καμνούσης ἤδη τῆς δυνάμεως, ὅτ' ἄδυνον, ὡς ἀπαρρεῖσθαι, ἔτι πονεῖν δυνάμενον. Idémque Plut. *de sen. politic.* ὧν προαποθνήσκει τὸ φιλάνθρωπον καὶ φιλόκαλον, καὶ προαπαυδᾷ τὴν ἀναγκαίων ὀπὸ θυμίας ὁ τῶν καλῶν ζῆλος, ὡς τὰ σωματικὰ μέρη καὶ θεῖα τῆς ψυχῆς ἐξιτηλότερα τῶν παθητικῶν καὶ σωματικῶν ἐχούσης. ὅθεν οὐδὲ λέγειν καλὸν, οὐδὲ ἀποδέχεσθαι τῶν λεγόντων, ὡς κερδαίνοντες μόνον ὁ κοπιῶμεν. Philo in *vit. Mos. l.* 1. Ὡς δὲ βραχεῖ τὰ σώματα αὐτοῖς ἀπαρρεῖν, ἅτε καὶ τῆς ψυχῆς προαναπαυόσης. Atqui hoc turpe nimis censet Marcus noster, animum concidere, dum corpori vires ullæ suppetunt. Vult itaque quod vulgo dici solet, *In actu moriendum.* Hoc enim præcipiunt Stoici. Senec. *epist.* 8. *Ubi præcepta illa vestra, quæ imperant in actu mori?* Et *de otio Sapient. c.* 1. *Certè Stoici vestri dicunt. Usque ad ultimum vitæ finem in actu erimus: non desinemus communi bono operam dare, adjuvare singulos, opem ferre etiam inimicis, mente, manu.* (ita Lips.) *nos sumus, qui nullis annis vacationem damus; & quod ait ille vir disertissimus,* (Virg. *Æn. l.* 9. *de Latinis.*

Canitiem galeâ premimus.——

nos sumus apud quos usque eò nihil ante mortem otiosum

est,

est, ut sires patiatur, non sit ipsa mors otiosa. Vid. *l.* 7. § 73. Cicer. *de Senect. Senectus non modò languida & iners non sit, verùm etiam sit operosa, & semper pro eis, quas habet, viribus, agens aliquid & moliens.*

§ 30. Ὅρα μὴ ἀποχαιρωθῇς | hoc est, *cave* nè postquam ad imperium adscitus fueris, instituti pristini vitæque philosophicæ oblitus, quasi Cæsarianus quidam efficiaris, & *in Cæsarum mores totus transeas.* quales autem Cæsares atque Imperatores Romani plerique extiterint, & quomodo sese in imperio gesserint, notius est, quàm ut dicto opus sit: & obliquè notat Marcus ipse, *l.* 1. § 11. Certè de Marco Petrarch. *lib. de Imper. offic. Philosophicum maluit quàm Cæsaream cognomen.* Et Eutropius: *Ad nullam insolentiam elatus est imperii fastigio.* Et Capitolin. *Suos mores semper tenuit.* Sed omnium disertissimè Aristid. *orat. in Marc.* ubi Pausaniæ mores adversos planè descripserat, Ὁ δ', inquit, ἐπέδειξεν, ὅπ ἢ ἰδιώτω ὄντα ἢ βασιλέα οἷόν τε ἦν τὸν αὐτὸν εἶναι διὰ τέλους· τοιοῦτον μὲν πρὸ τῆς βασιλείας παρεχὼν ἑαυτὸν, ὥστε δικαίως ἀξιωθῆναι τούτης· ἐν ᾗ τῇ βασιλείᾳ οὐκ ἐπέσχε ἑαυτῷ, ἀλλὰ τῷ αὐτῷ νῷ ἢ λόγῳ χρώμενος. Ἀποχαιρωθῆναι vocabulum Marco connectum, prout *Charmidari* & *Recharmidari* Plauto, *Trinum. act.* 4. *Sc.* 2.

Proin tu itidem ut Charmidatus es, rursum recharmida.

sicut enim *Recharmidari* Comico, est *in Charmidem reverti*; ità ἀποχαιρωθῆναι, pro eo quod est, in *Cæsarem converti, Cæsarem,* sive *Cæsarianum fieri, in mores Cæsarianos transire.* Marco istîc novè dictum; sed eâdem analogiâ; quâ ἀποσαρκῶσαι, *in carnem concrescere,* Aristot. *probl. l.* 1. *q.* 53. & *l.* 5. *q.* 34. quâ ἀποθηριῶσαι, *feram bestiam fieri,* Polyb. *l.* 1. Et Epicteto *l.* 1. *c.* 5. quâ ἀποδενδρῶσαι, *in stirpis,* sive, *arboris naturam transire*; quod de eis Plotinus extulit qui facultati altrici excolendæ toti se dedunt: Suidas in Κόσμος. de Daphne in arborem conversa, Lucian. *hist. ver. l.* 1. de hedera usurpavit, Theophrastus *hist. plant. l.* 3. *c.* 18. *arborem fieri,* vertit Plinius *lib.* 16. *cap.* 34. & ἀποκισσῶσαι, *hederascere,* sive *hederam fieri*; his eisdem *ibidem.* & ἀποπαπποῦσθαι, *in pappos converti*; eidem Theophr. *l.* 7. *c.* 11. quâ ἀποκαλπῶσαι, Autori *de mundo c.* 3. quod *Sinuari,* Apuleius, sive, *in sinus absumi*; quâ ἀπογῆσαι, *in terram redigi,* Philoni *de mund. immort.* ἀπολιθῶσαι, *in lapidem transire,* Aristot. *problem. l.* 24. *q.* 11. quod de Academicis Epictetus *l.* 1. *c.* 5. ἀποπυρῶσθαι, *igniri,* Autori *de mund. c.* 4. & ἀπανθρακῶσθαι, *in carbones redigi,* Lucian. *dial. marin.* 10. quâ denique ἀποθεῶσθαι, *Deum fieri*; quo modo Amelius apud Theodoretum *therap. l.* 2. ἀμέλει ἢ ἀναλυθέντα πάλιν ἀποθεῶσθαι ἢ θεὸν εἶναι, οἷον ὧδε πως τὸ εἰς τὸ σῶμα ἢ πάλιν σάρκα ἢ τὸν ἄνθρωπον καταχθῆναι. sive, *inter Deos referri*: qui Romanorum Imperatoribus honos haberi solitus. unde de nostro Lucianus in *Pseudomant.* Θεὸς Μάρκος ἤδη. & Tertullianus *apolog. c.* 34. *Maledictum est ante apotheosin Deum Cæsarem nuncupare.* allusit eò Seneca cùm Claudio illudens ἀποκολοκυντώσιν tanquam ἀποθέωσιν dixit, idque tituli Satyræ suæ in ejusd. obitum conscriptæ dedit, ut Dio Cass. testatur *l.* 60. de quo videndus V. Cl. Heinsius. Frustrà siquidem est hîc Xyl. cùm τὸ ἀποχαιρωθῆναι suspicatur significari, *imperio aut rerum summâ deponi.* quem tamen secutus est Jo. Meursius in *Lexic. Græcobarb.* ubi τὸ ἀποχαιρωθῆναι, adducto etiam Marci loco hoc ipso, *à Cæsaris dignitate dejici,* exponit. Sed & Annotator Lugd. *de Cæsaris statu dejici.* ut ἀποχαιρωθῆς sit *imperium amittere,* ac *Cæsareatu quasi devestiri*; quomodo ἀποπαρθενωθῆναι, sive ἀποπαρθενοῦσθαι Hippocrati *de aer. loc. & aq.* est *virginitatem deponere,* sive *devirginari,* ut Petronius loquitur. & quomodo ἀπολελειτουργῆσθαι Marco *l.* 10. § 21. *munere defunctum esse, & ab eodem jam cessare.* cùm eandem in istis τὸ ἀπὸ vim obtineat, quàm τὸ ἐξ huic finitimum in illis, ἐξυδατῶσθαι, *in aquam liquescere,* Dioscorid. *l.* 1. *c.* 88. ἐξελαιοῦσθαι, *in oleum verti,* Theophrast. *de caus. plant. l.* 6. *c.* 9, & 11. ἐξαερῶσθαι *in aerem abire,* cùm eidem *lib.* 1. *c.* 27. tum & Luciano *de mort. Peregr.* & Hippocrati *de nat. infant.* ἐμπυρῶσθαι, *igniri,* & *in ignem transire*: unde ἐκπύρωσις Stoica, quâ autumabant illi fore, ut ignis tandem omnia absumeret, & in substantiam suam redigeret; quod εἰς ἑαυτὸ μεταβαλεῖν ἢ ἐκλαμβάνειν Plutarchus dixit, *de esu carn.* 1. & *de commun. notion. cap.* 27. ἐξανδρῶσθαι, *virum fieri, in virum evadere*; Suid. quod idem ἀπανδρῶσθαι, in *virum evadere ex puero,* Clemens *Strom. lib.* 1. *in virum ex fœmina converti,* dixit Theodorus in *Theolog. Orient.* ἐξανδραποδίζεσθαι, *ex libero in servitutem redigi,* Plutarch. *Anton.* ἐκθεῶσθαι denique, *Deum evadere,* Clem. *pædag. lib.* 1. *cap.* 12. nec aliâ ratione *uniones exaluminati,* pro *alumine tincti,* Plinio dicti *l.* 10. *c.* 35.

Μὴ βαφῇς | *Nè mergaris & obruaris.* Xyl. imò *nè tingaris, nè inficiaris:* nè mores aulici *genuinum animi candorem obfuscent:* quod *inquinamentum combibere,* Septimius dixit, *de spectac. c.* 14.

Ὡς ὅτε τίς τ' ἐλέφαντα γυνὴ φοίνικι μίγνῃ.

ut Hom. loquitur *Il.* Δ. *v.* 141. i. ut Maro *Æn. l.* 12.

Indum sanguineo veluti violaverit ostro
Siquis ebur.——

quod nos diceremus, **that you be not stained.** nam quod Græci μαίνειν & βάπτειν, nos dicimus **to stain.** Eum autem Homeri locum respexit Plut. *de EI Delph.* ubi dixit, eâdem usus, quâ hîc metaphoricè Marcus, voce; Τὸ ἓν εἰλικρινὲς ἢ καθαρὸν. ἕτερα γὰρ μίξει πρὸς ἕτερον ὁ μιασμός. ὥς πού ἢ Ὅμηρος ἐλέφαντά τινα φοινισσόμενον βαφῇ μαίνεσθαί φησι ἢ τὰ μυθεύμενα τῆς χρωμάτων οἱ βαφεῖς φθείρειν, ἢ φθορὰν τινὰ μίξιν ὀνομάζουσι. Unde

Unde emaculandus autor idem in *Sympos. l.* 8. *c.* 5. Πάντα τὰ μεμιγμένα τῆς ἀμίκτων ὀπισθαλέστερα πρὸς σῆψιν ὅτι ποιεῖ μᾶλλον ἡ μίξις μᾶλλον, ἢ ἧττον μεταβολὴ μεταβολῆς δέ τις ἡ σῆψις. διὸ τὰς τε μίξεις τῶν χρωμάτων οἱ ζωγράφοι φθορὰς ὀνομάζουσι, καὶ τὸ βάπτειν διὰ πολλῶν κέκληκεν ὁ ποιητὴς μιαίνειν legendum. Sicut & Latinis itidem *tingere*, *inficere*, & colore aliquo *tincta* dicuntur *infecta*. Idem in *Roman. problem. c.* 26. Μόνον ἓν τὸ λευκὸν, εἰλικρινὲς καὶ ἀμιγὲς καὶ ἀμίαντον ὅτι βαφῆ καὶ ἀμίμητον. Sed & Porphyr. *de abstinent. lib.* 4. Καὶ ὁ μολυσμὸς καὶ ἡ μίανσις ὅλοι τῷ μίξιν τῆ ἑτερογλώσσῳ πρὸς ἕτερον· καὶ μᾶλλον ὅταν δυσέκνιπτον ᾖ πάντα. ὅθεν καὶ ὅλη τῆς βαμμάτων, ἃ δὴ διὰ μίξεων σωίζονται, εἴδους ἄλλου ἄλλῳ συμπλεκομένου, μιαίνειν φασίν.

Ὡς δ' ὅτε πίς τ' ἐλέφαντα γυνὴ φοίνικι μίηνη.
καὶ ἔμπαλιν τὰς μίξεις φθορὰς οἱ ζωγράφοι λέγουσιν. ἢ ἧ συμπέφυκε τὸ ἄμικτον καὶ καθαρὸν, ἄφθαρτον καὶ ἀκραιφνὲς καὶ ἀκήρατον. Eâdem hac metaphorâ usus est Marcus *lib.* 5. § 16. ubi dixit; βάπτεται γὰρ ὑπὸ τῆς φαντασίας ἡ ψυχή. & *lib.* 3. § 4. Sed in partem meliorem acceptâ, ubi de viro bono, δικαιοσύνῃ βεβαμμένον εἰς βάθος. Vult ergò, καθαρὸν μένειν διάνοιαν, ut *l.* 8. § 48. aut, ut mox sese ipse explicat, ἁπλῆν καὶ ἀκέραιον. Senec. *epist.* 59. *Elui difficile est. non enim inquinati sumus, sed infecti*, i. e. οὐ μεμιασμένοι, ἀλλὰ βεβαμμένοι.

Γίνεται γὰρ] scil. Vulgari dicterio dicitur, *Honores mutant mores*. Polybius (Suidâ citante) Πάντας μὲν γὰρ οἱ βασιλεῖς καὶ φίλους περιποιεῖσθαι καὶ συμμάχους τοῦ κοινωνήσαντας τῆς αὐτῆς ἐλπίδων· καταφρονοῦσι δ' τῆς περὶ ξένων ἀξιοπιστίας ὁ συμμαχικῶς ἀλλὰ δεσποτικῶς χρῶνται τοῖς πεδύσασιν (ità enim ista legendum autumo). Ἀλλὰ οὐ δεῖ, περὶ μὲν τῆς βασιλείας χρησόν τι καὶ μέτριον ἴδιος ἐμφαίνειν ἑαυτὸν βασιλέα ἢ ὑποδεχθέντα, χαλεπὸν καὶ βίαιον εἶναι τοῦτο τοῦ ἀρχομένου. inquit Aristides *orat. in Marc.* Qui & vitium hoc notat in Pausania Cleombroti F. Ὃς οἶκον μὲν ὠνᾶτο, ἐσωφρόνει· at imperator designatus, & cum imperio foris agens, ἐπελέλησο μὲν τῆς οἴκοι, ἐπελέλησο δὲ αὐτοῦ· παντὶ ἢ μᾶλλον ἔοικεν, ἢ ἀνδρὶ Σπαρτιάτῃ, χαλεπὸς μὲν ὢν καὶ βίαιος περὶ τοὺς συμμάχους· ἀκόλαστος ἢ καὶ ὑβριστὴς περὶ τοὺς ξένους· τυραννικὸς ἢ περὶ τὸν τρόπον. Graphicè verò admodum idem χαρακτηρίζει Euripid. in *Iphigen. Aulidens.* sub personâ Menelai Agamemnonem alloquentis:

Οἶδ', ὅτ' ἐπεύδαζες ἄρχειν Δαναΐδας πρὸς Ἴλιον
Τῷ δοκεῖν μὲν ἐγὼ χρήζων, τῷ δ' βέλεσι θέλων,
Ὡς ταπεινὸς ἦς, ἁπάσης δεξιᾶς προσηγμένων,
Καὶ θύρας ἔχων ἀκλείστους τῷ θέλοντι δημοσίᾳ,
Καὶ δίδοὺς προσιοῦσιν ἐξῆς πᾶσι, κ' εἰ μήπω θέλοι,
Τοῖς τρόποις ζητῶν πείθειν τὸ φιλόπολιν ἐν μέσῳ.
Κᾆτ' ἐπεὶ κατέσχες ἀρχὰς, μεταβαλὼν ἄλλος τρόπος,
Τοῖς φίλοισιν οὐκέτ' ἦσθα τοῖς πρὶν ὡς πρόσθεν φίλος,
Δυσπρόσιτος, ἔσω τε κλείθρων ἀπάνιος. ἄνδρα δὲ χρὴ
τὸν ἀγαθὸν, προσιόντα μεγάλα, τοῦ τρόπου μεθιστάναι.
Ἀλλὰ γὰρ βέβαιον εἶ) τότε μάλιστα τοῖς φίλοις,
Ἡνίκ' ὠφελεῖν μάλιστα δυνατός ὄσιν εὐτυχῶν.
Scis, puto, Trojam petentis principatum Græciæ
Velle cùm nolles videri, maximè velles tamen,
Ut modestus, & benignus, dexteras prensaveris.
Tunc tuæ semper patebant civibus cunctis fores.
His dabas responsa blandus, hos salutabas prior;
Moribus tibi quò parares gloriam in medio sitam.
Nunc sed imperii potito vertitur vitæ modus:
Non amicos nunc priores, ut solebas, diligis:
Durus inprimis adiri, nec frequens inter lares.
Non decet mutare mores magna qui tenentem virum,
Cujus hoc magis probanda tunc amicis est fides,
Quò magis florens amicis adjuvandis sufficit. Grot.

Scilicet, quod Menander in *Gubernat.* à Prisciano *l.* 18. relatus.

Ἐπιλάθετ' αὐτὸν ὅστις ἦν·
Oblitus est se ipse, qui esset.

(vide *l.* 9. § 3.) quod de Largio Macedone Plin. min. *l.* 3. *ep.* 14. *Superbus dominus & sævus, & qui servisse patrem suum parùm, imò minimum, meminisset.* Ità, quod Martial. *l.* 11. *ep.* 6.

Ardua res hæc est, opibus non tradere mores.

Et Augustin. *homil.* 13. & *conc. solenn.* 205. Apostoli illa *ad Tim. ep.* 1. *c.* 6. *v.* 17. Τοῖς πλουσίοις παράγγελλε μὴ ὑψηλοφρονεῖν, respiciens: *Primus ac peculiaris divitiarum vermis est superbia.* Idémque *conc. solenn.* 212. *Morbus divitiarum est superbia. grandis animus, qui inter divitias isto morbo non tenetur. magnus dives est, & major divitiis suis, qui non ideo magnum se putat, quia dives est.* Οἱ γὰρ πολλοὶ, κἂν αὐτὸ μόνον αὖξα βεβαιᾶ τὴν εὐτυχίας περιπέσῃ φυσῶσι καὶ πνέουσι μεγάλα, καταλαζονεύονται τῆς ἀφανεστέρων, καθάρματα καὶ περιττώματα καὶ γῆς ἄχθη, καὶ ὅσα τοιαῦτα, ἀποκαλοῦσιν, ὥσπερ τὸ ἀκλινὲς τῆς εὐσεβείας ἐν βεβαίῳ παρ' αὐτοῖς εὖ μάλα σφόδρα σπουδάζοντες, μηδὲ μέχρι τῆς ὑστεραίας ἴσως διαμένοντες ἐν ὁμοίῳ. Philo *de vit. Mosis l.* 1. de talibus & Sosiphanes apud Strobæum *tom.* 2. *tit.* 22.

Ἂν δ' εὐτυχῆτε, μηδὲν ὄντες, εὐθέως
Ἴσ' ἐραννῷ φρονεῖτε. —
Si saverit fortuna, cùm sitis nihil,
Cælo levatis capita. —

Pium itaque illud Placillæ Imperatricis Theodosio conjugi datum monitum, Ἀεί σε, ὦ ἄριστε, προσήκει λογίζεσθαι, τί μὲν ἦσθα πάλαι, τί δ' ἐγένου νῦν. Theodoret. *hist. Eccles. l.* 5. *c.* 18. Vide *ad lib.* 10. § 19.

Τήρησον σεαυτὸν ἁπλῆν, ἀγαθὴν] Vide *lib.* 2. § 17. Paulus Timotheo, *epist.* 1. *c.* 5. *v.* 22. Σεαυτὸν ἁγνὸν τήρει. & Jacob. *c.* 1. *v.* 27. ἄσπιλον ἑαυτὸν τηρεῖν. & Joan. *epist.* 1. *cap.* 5. *v.* 18. τηρεῖ ἑαυτὸν.

ἑαυτόν. Epictet. *l.* 2. *c.* 8. Τί δ' ὅτι ὑ μόνον σε κατεσκέδασεν, ἀλλὰ καί σοι μόνῳ ὅπως δοτε κὴ παρεκαθέδετο, ὕδὲ τοῦτο ὑ μιμνήσκῃ; ἀλλὰ κὴ καταισχύνεις τὼ ὀπιθοπλώ; εἰ δέ σοι ὀρφανόν τινα ὁ Θεὸς παρέδετο. ὅπως ἂν αὐτῦ ἐμέλεις; θρασύδειλέ σοι σεαυτόν, κὴ λέγει, Τοῦτόν μοι φύλαττε τοιοῦτον, οἷον πέφυκεν, αἰδήμονα, πιστόν, ὑψηλόν, ἀκαταπλήκτον, ἀπαθῆ, ἀταράχητον· εἶτα σὺ ὑ φυλάττεις;

Ἄκομπον | Vide *l.* 3. § 5.

Ἀγώνισαι, ἵνα τοιῦτῳ συμμείνῃς | Est hîc revera, si dextrè accipias, ὁ καλὸς ἀγὼν ille, quem decertare Timotheum hortatur Apostolus; decertâsse jam se testatur ipse. ἀγωνίζω, inquit, τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως. *epist.* 1. *c.* 6. *v.* 12. &, τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισμαι. *ep.* 2. *v.* 4. *c.* 7. neque enim sine certamine jugi sedulóque ad salutem pertingitur. ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν. inquit Dominus; Luc. *c.* 13. *v.* 24.

—*labor ad nitendum intrare volenti.*

Silius *bell. Punic. l.* 15.

Ἵνα τοιῦτῳ συμμείνῃς | Ità *l.* 10. § 8. μήποτε μετανοιάζῃ κὴ ἀπολλύοις. Plin. min. *l.* 1. *ep.* 23. *Tuam personam tibi imponas: quæ sapienti viro ità aptanda est, ut perferatur.*

Αἰδῶ Θεός. | Numinis reverentia jure merito primas hîc obtinet, utpote quæ sit *sapientiæ*, non תחלה *principium* duntaxat, *Prov. c.* 9. *v.* 10. sed & ראשות *caput, principale*, ac *præcipuum*; *Prov. c.* 1. *v.* 7. imò *sapientia ipsa*; Job *c.* 28. *v.* 28. & *summa totius. Eccles. c.* 12. *v.* 13. Itaque exigenda vita cuique μὴ αἰδῶς Θεοῦ κὴ εὐλαβείας. Apostolus *ad Hebr. c.* 12. *v.* 32. atque ut Silius *bell. Punic. l.* 15.

Idem justitiæ cultor, quæcunque capesses,
Testes factorum stare arbitrabere divos.

Nam mihi pro certo constat, omnium mortalium vitam divino numine inviſi. neque bonum neque malum facinus cujusque pro nihilo haberi, sed ex natura diversa præmia bonos malósque sequi. Salust. *ad Cæsar.* & Juvenc. *hist. Evang.*

Nil absente Deo loquimur: nil abdita clausum
Pectoris antra tegunt. cernit Deus omnia præsens.

Prudent. *cathemer. hymn.* 2.

Speculator adstat desuper:
Qui nos diebus omnibus,
Actúsque nostros prospicit,
A luce prima in vesperum.
Hic testis, hic est arbiter,
Hic intuetur, quicquid est,
Humana quod mens concipit:
Hunc nemo fallit judicem.

Aug. *de verb. Dom. orat.* 10. *Oculum in te non intendit suum, qui fecit tuum?* Plaut. *captiv.* 2. 2.

Est profectò Deus, qui quæ nos gerimus, auditque & videt.
Is utì tu me hîc habueris, proinde tuum illîc curaverit.

Bene merenti bene profuerit, malè merenti par erit. Boeth. *consol. l.* 5. *extremo: Manet etiam spectator desuper cuncctorum præscius Deus, visionisque ejus præsens semper æternitas cum nostrorum actuum futura qualitate concurrit, bonis præmia, malis supplicia dispensans. aversamini igitur vitia, colite virtutes. magna vobis est, si dissimulare non vultis, necessitas indicta probitatis, cùm ante oculos agitis judicis cuncta cernentis.* Autor Oculi *moralis*, sive is Robertus Capito Lincoln. sive quis alius; *c.* 15. § 2. ubi Bernardi illud adduxerat; *Quovis loco, quovis angulo reverentiam habe angelo, qui te custodit, nè illo præsente facere audeas, quod me præsente non auderes. Hic est*, inquit, *magni consilii Angelus, cui patens est omnis angulus. Unde quidam;*

Cùm quid turpe paras, quod me spectante ruberes,
Cur, spectante Deo, non magis indè rubes?

Vide *l.* 1. § 4. & *l.* 2. § 11. & *l.* 11. § 26. & *l.* 12. § 2.

Σῶζε ἀνθρώπους | Ovid. *Ponti l.* 2. *el.* 9.

Regia, crede mihi, res est succurrere lapsis:
Convenit & tanto, quantus es ipse, viro.
Conveniens homini est, hominem servare, voluptas:
Et melius nullâ quæritur arte favor.

Hac enim ratione fit, ut juxta parœmiam à Suida in literas relatam, ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ δαιμόνιον efficiatur. Marcus noster, prout à Juliano in *Cæsaribus* inducitur, à Sileno interrogatus, Τί μᾶλλον ἐδόκει τῷ βίῳ τέλος εἶ). respondit, Τὸ μιμεῖσθαι τοὺς Θεούς. Et secundò quærenti, Τί ποτε ἐνόμιζεν εἶ) τιὼ τῷ Θεῷ μίμησιν. Ille rursus, Δεῖδας μὴ ἐλαχίστων, εὖ ποιεῖν ἢ ὡς ὅτι μάλιστα πλείστους. Pythagoras verò, Æliano referente *l.* 12. *c.* 59. Λύο ταῦτα ἐν ἅπασι Θεῶν τοῖς ἀνθρώποις δεδόσθαι κάλλιστα, τό, τε ἀληθεύειν, κὴ τὸ εὐεργετεῖν· ἐοικέναι ἢ τοῖς Θεῶν ἔργοις ἑκάτερον. At Strabo *l.* 10. Εὖ μὲν εἴρηται κὴ τοῦτο, τοὺς ἀνθρώπους τότε μάλιστα μιμεῖσθαι τοὺς Θεούς, ὅταν εὐεργετῶσιν. ἄμεινον δ' ἂν λέγοι τις, ὅταν εὐδαιμονῶσιν. quo loco Xylander εὐδαιμονεῖν *numina rectè colere*, cur sit interpretatus, ego nullus assequor. Cicer. *de natur. deor. l.* 1. *Quoniam plurima homini ab homine vel commoda vel incommoda solent oriri; & Dei proprium est vel servare vèl benefacere; idcirco qui in gravi periculo succurrit, quive ingenti quopiam afficit beneficio, quoniam Dei quasi vice fungitur, ei cui prodest, Deus dicitur extitisse.* Et Plin. *hist. nat. lib.* 2. *cap.* 1. *Deus est mortali juvare mortalem: & hæc ad æternam gloriam via. hic est vetustissimus referendi bene merentibus gratiam mos, ut tales numinibus ascribant.* Verùm novissima ista minùs pia. Piè Gregor. Naz. *orat. pro pauperib.* Γένοιτο τῷ πλησίον πιώτερος, ἐκ τῷ φανῆναι χρηστότερος. λύει γὰρ ἀτυχοῦντι Θεὸς, τὸν ἔλεον Θεῷ μιμησάμενος. οἶδεν γὰρ ὅτως, ὡς τὸ εὖ ποιεῖν, ἀνθρώπος ἔχει Θεοῦ. Et *ad cives suos in angustiis constitutos:* dum præfectum ad clementiam & condonationem

tionem cohortatur. Μίμησαι δὲ ταῦτα θεῦ φιλανθρωπίαν. τοῦτο ἔχει μάλιστα θεῖον ἄνθρωπος τὸ εὖ ποιεῖν· ἔξεστί σοι θεὸν γνώσθαι μηδὲν ποιήσαντι. μὴ σφῆλ τὸν χαρὸν τῆς θεώσεως. Quod ῥητορικώτερον paulò, liberiúsque Claudian. *de Honor. Coss.* 4.

Sis pius imprimis. nam cùm vincamur in omni
Munere, sola Deos æquat clementia nobis.

Vide *l.* 5. § 33.

Βεβχὺς ὁ βίος | Vide *l.* 2. *c.* 17. & *l.* 4. § 17, 26.

Εἷς καρπὸς τῆς ἐπιγείου ζωῆς | *fructum vitæ appellat*, inquit Casaub. quem Philosophi dicunt *finem.* itaque quod de Heliogabalo Lamprid. *Eum fructum vitæ præcipuum existimans, si dignus atque aptus plurimorum libidini videretur.* Diodorus in simili sententia, *l.* 1. ὑπολαμβάνων βασιλείας εὐδαίμονος εἶ) τέλος, τὸ πάσας χρῆσθαι ταῖς ἡδοναῖς ἀνεπικωλύτως. *caussas vitæ* Juvenalis dixit, *Sat.* 6.

Et propter vitam vivendi perdere caussas.

Et Plin. *lib.* 5. *epist* 5. *Qui voluptatibus dediti quasi in diem vivunt, vivendi caussas quotidie finiunt.* Et *l.* 1. *ep.* 12. de Corellio Rufo, *quanquam plurimas vivendi caussas habentem, optimam conscientiam, optimam famam, maximam autoritatem ; præterea filiam, uxorem, nepotes, sorores ; intérq; tot pignora veros amicos.* Hæc *ad Lamprid.* Casaub. quanquam, *caussas vivendi* in novissimo hoc de Corellio aliud planè quàm finem qui Philosophis dicitur, designare videtur. Notat Lucret. *l.* 3. hominibus ἀπολαυστικοῖς solenne esse,

—ubi discubuere, tenéntque
Pocula plena manu,—
—& inumbrant ora coronis,
Ex animo ut dicant, brevis hic est fructus homillis.

Ità illi *vitæ fructum*, ὃ ἐν ἡμέρᾳ τρυγίῳ, ut Petrus loquitur, *ep.* 2. *c.* 2. *v.* 13. existimant : at Marcus istîc, διάθεσιν ὁσίαν καὶ σφέξεις κοινωνικάς· hoc est, linguâ nostrâ (*Christianam volo*) εὐσέβειαν καὶ ἀγάπην, *pietatem & charitatem :* sive ut Apostolus *ad Gal. c.* 5. *v.* 6. Πίστιν δι' ἀγάπης ἐνεργουμένην ità Paulo illi nostro τοῦτο χαρπὸς, τοῦτο κέρδος, Christo Domino suo, Christianísq; fratribus suis, inservire ; *ad Philipp. c.* 1. *v.* 21, 22. de quo loco videndus venerandus Airayus, qui solus interpretum videtur Apostoli mentem assecutus. Vide *l.* 4. § 24. & *l.* 12. § 29.

Πάντα ὡς Ἀντωνῖνος μαθητής | De Marco nostro itidem Capitol. *Pro instituto Patris volens agere, dicere, cogitare.* Pium vult uterque, cui in adoptionem ab Adriano datus est Marcus. Vide *l.* 1. § 16. ubi pleraque eadem, quæ istîc, deprehendas. De Tiberio pariter Strabo, Καὶ νῦν ὁ διαδεξάμενος υἱὸς ἐκεῖνον, (Augustum scilicet) κανόνα τῆς διοικήσεως, καὶ τὰ προστάγματα ἐκεῖνον ποιεῖται. Et ipse de se Tiberius apud Tacitum *annal. lib.* 4. *Qui omnia facta dictáque ejus vice legis observem.* Verùm hoc eum ad speciem tantùm veteratoriè, quo hominum animos sibi conciliaret, & ad tempus breve nimis, non constanter observâsse, ex Dione discas licet.

Τὸ ὑπὲρ πᾶν καὶ λόγον φαντασμάτων εὔτονον | Ità *lib.* 1. § 16. τὸ μνημονικὸν ἀσαλῶς ὅπως πᾶν ἐξεταστικῶς κειθήσων. ibi vide.

Τὸ ὁμαλὲς παντα χοῦ | Ità *l.* 1. § 16. πάντα συμφώνως ἑαυτοῖς. Senec. *epist.* 74. *Virtus convenientiâ constat. omnia opera ejus cum ipsa concordant & congruunt.* Et *epist.* 20. *Maximum hoc est & officium sapientiæ & indicium, ut verbis opera concordent, ut & ipse utique par sibi idémque sit. observa itaque, numquid vestis tua domúsque dissentiant : numquid in te liberalis sis, in tuos sordidus : numquid cœnes frugaliter, ædifices luxuriosé. unam semel ad quam vivas regulam prende, & ad hanc omnem vitam tuam exæqua. Vitium est hæc diversitas, & signum vacillantis animi, & nondum habentis tenorem suum. quid est Sapientia? semper idem velle, atque idem nolle : non potest cuiquam semper idem placere, nisi rectum.* Et *de vit. beat. c.* 8. *Hoc modo una efficietur vis ac potestas concors sibi : & ratio illa certa nascetur, nec dissidens, nec hæsitans. quæ cùm se disposuit, & partibus suis consensit, &, ut ità dicam, concinuit, summum bonum tetigit. nihil enim pravi, nihil lubrici supereſt ; nihil in quo nrietet aut labet. quare audacter licet profitearis, summum bonum esse animi concordiam. virtutes enim ibi esse debebunt, ubi consensus atque unitas erit : dissident vitia.*

Τὸ ὅσιον | Hoc Antonino (si Pausaniæ *in Arcad.* credimus) καὶ ἦ ἐς τὸ θεῖον τιμὴ, τῇ εὐσεβεῖ. id est, Pii appellationem acquisivit. quanquam Capitolinus ex aliis alias appellationis hujusce caussas adducit. Eandem & Marco Suidas cum aliis tribuit. Vide ad *l.* 1. § 16. ἤμερον.

Τὸ εὐόφθαλμον τῆς προσώπης | εὔφθαλμον Xyl. rectè. *Vultu sereno.* Flacc. *carm. l.* 1. *Od.* 37. & *Fronte serenâ.* Martial. *l.* 7. *epig.* 11. huic opponi videtur τὸ ὀφθάλμικον τῆς προσώπης. *l.* 7. § 23.

Μὴ ἀντιμεμφόμενος | Vide suprà § 26. μὴ ἀντιδυσχεραίνουσα.

Ὡς ἐπ' ὀφθὲν ἔσπευδεν | *nihil enixè aut festinè moliebatur.* utrumque enim designat τὸ σπεύδειν, sicut & τὸ ἐπείγειν (unde de Maximo Marcus *l.* 1. § 15. καὶ μηδαμῆ ἐπειγόμενον.) & *festinè ad rem aliquam ferri.* Homer. *Il.* δ. *v.* 293.

—— τί με σπεύδοντα καὶ αὐτὸν Ὀτρυνέεις.

Et Theognis ; *v.* 401.

Μηδὲν ἄγαν σπεύδειν· χαλεπὸς δ' ὅπῃ πᾶσιν ἄειρε. & *enixè in rem aliquam incumbere* Heliod. *clyp. v.* 364.

Παντὶ μὴ σπεύδων.——

Et Theogn. idem *v.* 335.

Μηδὲν ἄγαν σπεύδειν· πάντων μέσ' ἄειρε.——

ut sit istîc, ὡς ἐπ' ἀλλήν ἔσπευδεν, quod *l.* 1. § 16. ἀλλ' ὡς ἄν τινα εἰπεῖν ποτε, ἕως ἐδρῶτο. Aristot. *ethic. lib.* 4. *cap.* 3. in charactere τῦ μεγαλοψύχυ, utrumque his verbis expressit: ὁ γὰρ σπουδαῖος, ὁ περὶ ὀλίγα σπουδάζων· ὅτε σωφρονῶ, ὁ μηδὲν μέγα οἰόμενος. De Constantio Liban. *orat.* 3. τῖς μὲν κωμῳδῖς ἀτακτέων ὀξέως· ὁ μέντοι γ' ὀξύτητα ζωὴ ταραχῆ ποιέμενος.

Μὴ σφόδρα εὖ μάλα καπηλῶν | Vide *l.* 1. § 16. Agapet. *paræneſ. ad Justinian.* § 42. Νεανικῶς ἀκροᾶσθαι δεῖ τῦ μὴ σφαγμάτων κειτάς. δυσπέρατος γάρ ὄζιν ἡ τῦ δικαίυ εὕρεσις, ῥᾳδίως ἐκφεύγουσα τὸν λίαν σφοδρόν τας.

Διαβολὰς ὐκ ἐδέχετο | Vide *l.* 1. § 5.

Οὐ φοφοδὴς | φοφοδὴς, δειλὸς, τὸν φόβυς φοβέμενος. Suid. *pavidus, qui ſtrepitus metuit.* ſive ut Maro *Æn. l.* 2.

Omnes quem terrent auræ, ſonus excitat omnis.

Et hunc imitatus Silius *l.* 6.

—— *quem ſonus omnis & aura*
Exterret. ——

imò cui ſtrepitus, ubi nullus eſt, videtur eſſe. ut

Ἄπασα γὰρ τὴν φοβεμένην φοφεῖ.

Facilè anima metuens audit aut fingit ſonos.

quod de malè ſibi conſcio Eliphaz Jobi *c.* 15. *v.* 21. *Sonus pavoris auribus ejus jugiter inſonat.* ut Sophocles *Acriſio*, à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 8. laudatus. indè pro *ſuperſtitioſo*, & *ſuſpicioſo*, ſive *meticuloſo nimiſque cauto* uſurpatur. De Judæis *ad Diognetum* Juſtinus: Τό γε περὶ τὰς βρώσεις αὐτῆς φοφοδὲς, καὶ τὸ περὶ τὰ σάββατα δεισιδαιμονίαν.

Οἷος μὲν ἐν τῇ μέλει ἐπέρασε | leg. οἷος μεῖναι ἐν τῷ [αὐτῷ] μ. e. tanta victûs tenuitate uſum, ut à mane ad veſperam loco eodem poſſet durare, ſine ulla alvum levandi, aut veſicam, niſi ſtatis horis, neceſſitate. Caſaub. *ad Capitol. Pium.* Apud Etymologum *in* σμερδαλέος mendum geminum, (quod & Sylburgium video obſervâſſe) ubi terribilia viſa dicit μειζονα τὴν ψυχὴν τῆς ὀρώσης τῷ φόβῳ, καὶ μὴ ἐᾶν αὐτὴν ἐν τῷ μένειν. reponendum ἐν τῷ αὐτῷ μένειν. Quod autem hîc Marcus de Pio, Dionem de Marco narrare refert, ſed memoriâ, puto, lapſus V. C. Salmaſius *ad Capitolini Pium.*

Χαίρειν, εἴ τις δεικνύοι κρεῖττον | Vide Marcum in hoc Pii æmulum; *ſupr.* § 21. Laudat hoc & in Conſtantio Themiſtius *orat. quinquenn.* qui ubi Neſtoris conſilium Agamemnoni datum retulerat ex *Iliad. 1. v.* 74.

Πολλῶν δ' ἀγορευόντων, τῷ πείσεαι, ὅς κεν ἄριστα
Βυλὴν βυλεύσῃ. ——

Sed & reprehenſionem ejuſdem, *ibid. v.* 108.

— μάλα γάρ τοι ἔγωγε
Πολλ' ἀπομυθέομαι. —

Subjungit ad Imperatorem verſo orationis filo; σοὶ δ' ὐκ ἔστι μέχει γε νῦν, ὅσις ἂν ἔχοι σφενεγκεῖν, ὅπ χρησὶν αὐτῷ [αὐτῇ f.] συμβαλῶ σφοσφέρον[τα] σφοφηκήσας. ἀλλ' εἰ [ἢ] χρὴ ζαυτὸν σφολαβὼν τὸ δέον ἐξεῦρες, ἢ τὸ ἔργον ἐπάγεις τῷ παρ' ἄλλῳ καλῶς εὑρημένῳ. Et de eodem Liban. *orat.* 3. ὧν μὲν αὐτὸς εὑρίσκει, τύτων τῷ βυλῷ εἰς μέσον ἄγων· τὰς δὲ τῆς πέλας συμβυλίας, ὐκ αὐθαδείᾳ φαυλίζων, ἀλλ' ἔργῳ τὸν παλαιὸν λόγον βεβαιῶν, ὡς ἄρα καὶ τῦτό γε φρονήσεως, τὸ τοῖς βελτίοσιν εἰδέναι τῷ ἥττονι πιθεσθαι. Recté. ſiquidem, quod Iſocrat. *de Pace.* Πῶς ἂν ἄνθρωποι καλῶς φρονηθεῖεν ἢ κεῖναι περὶ τῆς χειμαζόμενον, ἢ βυλεύσασθαι περὶ τῆς μελλόντων, εἰ μὴ τὰς μὲν λόγυς τῆς ἐναντιεμένων παραλλήλως ἐξετάζοιεν, αὐτοὶ δ' αὐτὰς καινὰς ἀμφοτέρους ἀκεραίας παρέχοιεν. Et apud Herodotum *lib.* 7. Artabanus: Ὦ βασιλεῦ, μὴ λεχθεισέων μὲν γνωσέων ἀντέων ἀλλήλησι, ὐκ ἔστι τῷ ἀμείνονι αἱρεόμενον ἑλέσθαι, ἀλλὰ δεῖ τῇ εἰρημένῃ χρῆσθαι. λεχθεισέων δὲ, ἔστι ὥσπερ, τὸν χρυσὸν τὸν ἀκήρατον, αὐτὸν μὲν ἐπ' ἑαυτῦ ἐόντα σκαμνώσκομεν· ἐπεὰν δὲ παρατείνωμεν ἄλλῳ χρυσῷ, διαγινώσκομεν τὸν ἀμείνω.

Θεοσεβὴς χωρὶς δεισιδαιμονίας | *religioſus citrà ſuperſtitionem.* niſi ſi religioſum eo ſenſu accipi velimus, quo Nigidius apud Gellium *l.* 4. *c.* 9. in antiquo carmine,

Religentem eſſe oportet; religioſum nefas.

ut *religioſus* ſit is, qui nimiâ & ſuperſtitiosâ religione ſeſe alligaverat; quæ res vitio aſſignabatur. Quanquam vitio iſto laborâſſe cumprimis Romanos autor eſt Polybius *l.* 6. ubi ſtatum Romanum cum Carthaginienſi componens, Μείζω δέ μοι δοκεῖ, inquit, διαφορὰν ἔχειν τὸ Ῥωμαίων σφὸς τὸ βέλτιον, ἐν τῇ περὶ θεῶν διαλήψει· καί μοι δοκεῖ τὸ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ὀνειδιζόμενον, τῦτο συνέχειν τὰ Ῥωμαίων σφέσματα· λέγω δὲ τὴν δεισιδαιμονίαν. ἐπὶ τοσῦτον γὰρ ἐκλελοφωσῆ καὶ παρεισῆκται τῦτο τὸ μέρος παρ' αὐτοῖς εἴς τε τὸν κατ' ἰδίαν βίυς, καὶ τὰ κοινὰ τῆς πόλεως, ὥστε μὴ καταλιπεῖν ὑπερβολήν. Quin nec Marcum noſtrum hoc morbo immunem prorſus fuiſſe, cùm ex Capitolino in *Marco*; tum & ex Luciano in *Alexandro*, colligi poſſe videtur: niſi ſiquis gentis potiùs quàm regis vitium illud fuiſſe dixerit.

Ἵν' ὅπως εὐσωτειδήτω σοι | par huic Ariſtippi votum, qui cum ab eo quæreretur, quomodo Socrates diem obiiſſet, reſpondit, Ὡς ἂν ἐγὼ εὐξαίμην, *prout ipſe optaverim.* Laërt. *l.* 2. nec diſpar Balaami arioſi illud apud Moſem *l.* 4. *c.* 23. *v.* 10. *Moriatur anima mea morte juſtorum; ſitque finis meus, qualis illius eſt.* Intereſt, quòd Marcus Pio vita compar eſſe deſiderat, nè morte ſit diſpar, ſed cùm vitæ retrò ſalubriter actæ conſcientiâ placidus defungi queat: Balaam contrà morte compar eſſe piis ambit, cùm vitam eorundem æmulari ac ſectari recuſet: hoc eſt, ut poëtaſter ille apud Capitol. de Macrino,

Impius & Felix ſic ſimul eſſe cupit;
Ut nolit pius eſſe, velit tamen eſſe beatus:

Quod

Quod natura negat, nec ratio patitur.
Siquidem, ut Isidor. Pelus. *l.* 1. *epist.* 468. Οὐδὲν τοῦτο ἕτερόν ἐστιν, ἢ θέλειν μὲν σωτηρίας τυχεῖν, μὴ θέλειν δὲ ποιεῖν τὰ πρὸς αὐτὴν συμβαλλόμενα. Qualem autem quemque à morte deprehendi oporteat, optimè docet Epictet. *l.* 3. *c.* 5. Τί ποιοῦντας καταλαβεῖν ὀφείλει θάνατος; τὸν γεωργὸν γεωργοῦντα καταλαμβάνει, τὸν ναυτικὸν πλέοντα. σὺ τί θέλεις ποιῶν καταληφθῆναι; τί ποτε γὰρ ποιοῦντά σε δεῖ καταληφθῆναι; εἰ τι ἔχεις τούτου κρεῖσσον ποιῶν καταληφθῆναι, πρὸς ἐκεῖνο. ἐμοὶ μὲν γὰρ καταληφθῆναι γένοιτο μηδενὸς ἄλλου ἐπιμελουμένῳ, ἢ τῆς προαιρέσεως τῆς ἐμῆς, ἵν' ἀπαθὴς, ἵν' ἀκώλυτος, ἵν' ἀναναγκαστος, ἵν' ἐλεύθερος. ταῦτα ἐπιτηδείων θέλω εὑρεθῆναι, ἵν' εἰπεῖν δυνώμαι τῷ θεῷ, Μήτι παρέβην σε τὰς ἐντολάς; μήτι πρὸς ἄλλα ἐχρησάμην τοῖς φαντασίαις, ἃς ἔδωκας; μήτι τοῖς αἰσθήσεσιν ἄλλως; μήτι τοῖς προλήψεσι; μήτι σοί ποτ' ἐνεκάλεσα; μήτι ἐμεμψάμην σε τινὶ διοικήσει; ἕτοιμος, εἴ τι ἐπιτάσσεις, εἴ τι σημαίνεις· νῦν με θέλεις ἀπελθεῖν ἐκ τῆς παννυχίδος, ἀπειμι. χάριν σοι ἔχω πᾶσαν, ὅτι ἠξίωσάς με συμπανηγυρίσαι σοι, καὶ ἰδεῖν ἔργα τὰ σὰ, καὶ τῇ διοικήσει σε συμπαρακολουθῆσαί σοι. Ταῦτά με ἐνθυμούμενον, ταῦτα γράφοντα, ταῦτα ἀναγινώσκοντα καταλάβοι ὁ θάνατος. His gemina habet & *l.* 4. *c.* 10.

§ 31. Ἀνάνηφε | *Respisce*, ad mentis sanitatem revertere: ab eis translatum, qui ubi crapulam edormierint, veternúmque quem vini haustu copiosiore contraxerant, excusserint, ad pristinum mentis statum jam redeunt. Ità τὴν ἀνανῆψιν usus est Apostolus *ad Timoth. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 26.

Ἀναχαλῶ σεαυτὸν | Metaphora, ab eis, qui animæ deliquium passi, vel inclamatione, vel aliâ aliquâ ratione revocantur.

Ἐξυπνισθεὶς | *Lib.* 4. § 46. ὃ δεῖ ὥσπερ καθεύδοντας ποιῶν καὶ λέγειν. *Excitandus è somno & vellicandus est animus.* Sen. *ep.* 20.

Ὄνειροί σοι ἠνόχλουν | Pari imagine usus est Plut. de *profect. indic.* dum Stoicos ridet, qui hominem subitò καὶ ἐν ἀκαρεῖ χρόνῳ è pravitatis ac stultitiæ altissimo gurgite, ad bonitatis sapientiæque apicem celsissimum emergere aiebant: Ἂν δ' ὅτῳ τυχὶ, inquit, συμπέσῃ τὰ τῆς μεταβολῆς, καταδαρθέντα φαῦλον, ἀνεγερθὲν σοφὸν, καὶ προσεπεῖν, ἐκ τῆς ψυχῆς μεθεικότα τὰς χθιζὰς ἀβελτερίας καὶ ἀπάτας.

Φίλτατε ὄνειροι χαίρετ'· ἤδη ἦτ' ἄρα.
τίς ἀγνοήσειν αὐτῷ διαφορὰν ἐν αὐτῷ τοσαύτην γενομένην, καὶ φρόνησιν ἀθρόον ἐναλάμψασαν; Vide *l.* 2. § 17. Τὰ δὲ τῆς ψυχῆς, ὄνειρος.

§ 32. Τῇ δὲ διανοίᾳ ἀδιάφορα | Corrupit hîc Xylandri versionem editor Lugd. & mentem Marci pervertit planè, dum reddit, *rationi autem inter ea discrimen habetur.* cùm Xyl. Marci verba rectè explicans, *discrimen nullum* dixisset.

Πάντα ἐπ' αὐτῇ | Vide *suprà* § 8. & *l.* 5. § 13. & *l.* 11. § 1.

Περὶ μόνου τοῦ παρόντος | Vide *suprà* § 2. & *l.* 3. § 12.

Τὰ γὰρ μέλλοντα | Senec. *epist.* 117. *Quis nescit hoc ipso non esse bonum id quod futurum est, quia futurum est? nam quod bonum est, utique prodest: nisi præsentia prodesse non possunt. Si non prodest, bonum utique non est: si prodest, jam est.* Vide *l.* 7. § 8. & *l.* 8. § 26.

§ 33. Οὐκ ἔστιν ὁ πόνος | Senec. *epist.* 121. *Nemo ægrè molitur artus suos; nemo in usu sui hæsit: ad hoc edita protinus faciunt.* Vide *l.* 5. § 1. & *l.* 8. § 26.

Τὸ τῆς ποδὸς | τὰ Lugd.

Οὐ ἔστιν, οὐδὲ κακὸν οὐκ ἔστιν | Lugd. οὐκ ὄζιν, οὐδὲ κακὸν οὐκ ἔστιν. forsan, οὐκ ἔστιν, οὐδὲ κακὸν ὄζιν. ut οὐκ posterius in locum οὐ, quod est vitiosum, succedat.

§ 34. Ἡλίκας ἡδονὰς ἥδησαν λῃσταὶ | Senec. *de vit. beat. cap.* 7. *Voluptas etiam ad vitam turpissimam venit. & infelices quidam, non sine voluptate, imò ob ipsam voluptatem sunt.* & *c.* 8. *Quid, quòd tam malis quàm bonis voluptas inest? nec minùs turpes dedecus suum, quàm honestos egregia delectant?* & rursus *c.* 10. *Quis ignorat plenissimos esse voluptatibus vestris stultissimos quoque, & nequitiam abundare jucundis?* & *c.* 11. *Multos ostendam voluptatibus obsessos, quos fatearis necesse est malos. hos esse in voluptatibus dices: nec tamen illis bene erit, quia non bono gaudent.* Ergò voluptas in adiaphoris Marco habetur. *l.* 2. § 11. & *l.* 9. § 1. Vide & *l.* 10. § 10. & *l.* 8. § 40. Cæterùm Plato in *Timæo* ità Ἡδονὴν καὶ εὐφροσύνην distinguit, ut ἡδονὴν μὲν τοῖς ἄφροσιν, εὐφροσύνην δὲ τοῖς ἔμφροσιν attribuat. Idem in *Philebo.* Ἐν ὕβρει μείζους ἡδονὰς, ἢ πλείους εἶναι. & mox: Δῆλον, ὡς ἔν τινι πονηρίᾳ ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, ἀλλ' οὐκ ἐν ἀρετῇ, μεῖζαι μὲν ἡδοναὶ, μείζαις δὲ καὶ λῦπαι γίγνονται.

§ 35. Ἁρμόζονται μὲν ἔχει τινὸς πρὸς τοὺ ἰδιώτας | *Respectu aliquo imperitis parùm distant.* Cas. meliùs Xyl. *Usque ad certum finem privatis hominibus se accommodant.* i. e. quadantenus illis concedunt, eísque se attemperant.

Ἀντέχονται τοῦ λόγου τῆς τέχνης | Vide *ad l.* 4. § 31. quæ de Stratonico & Apelle. Psaltes quidam ignobilis cùm apud Antigonum regem specimen artis ederet, rexque nunc hanc, nunc illam chordam adstringere moneret, indignatus ille, Μὴ γένοιτό σοι ὕτω κακῶς, ὦ βασιλεῦ, ὡς ἐμοῦ ταῦτα ἀκειβῶν μᾶλλον. Sive, ut Plut. (qui Philippo dictum constanter asserit, in *apoph. de adulat. de Alex. orat.* 2. *Sympos. probl. lib.* 2. *cap.* 1.) ἵνα ἐμοὶ ταῦτα βέλτιον εἰδῇς. *Absit*, inquit, *ô rex, tam malè tecum agatur, ut in istis me peritior existas.* Ælian.

l. 9. *c.* 36. Ità regibus etiam in artis ſuæ ratione concedere nefas habent artifices etiam infimi quiq;. Apollodorus itidem architectus, cùm de operibus ſuis apud Trajanum verba habenti, Hadrianus obſtreperet, Ἄπελθε, inquit, καὶ τὰς κολοκυνθας γεώφε· τούτων γὰρ οὐδὲν ἐπίσασαι. *Abi & cucurbitas pinge tibi: iſtarum enim rerum nihil nôſti.* Dio Caſ. *l.* 69. Οὕτως ἐφ' ἑκάστης ὕλης, τὸν ἔμπειρον τοῦ ἀπείρου κρατεῖν πᾶσα ἀνάγκη. Epictet. *lib.* 3. *cap.* 26. Idemque *l.* 4. *c.* 12. Ἐπεί τοι πᾶσα ἐπιστήμη καὶ φρόνησις ὅτι τῆς ἀγνοίας καὶ τοῦ ἀγνοεῖν, καὶ ἓν μόνον αἱ ἐπιστῆμαι, ἀλλὰ καὶ αἱ τέχναι. φέρε ὃν θέλεις, σκυτέα. ὃν θέλεις τέκτονα· καὶ τοῦ πολλῶν καταγελᾷ περὶ τὸ αὐτοῦ ἔργον. Vide *l.* 5. § 32.

Τὸν ἑαυτοῦ | Quænam ars eſt iſta propria hominis, quâ hominis? ſed quam cum Diis communem habet, Marcus ipſe docet *l.* 11. § 5. ἀγαθὸν εἶ· *bonum eſſe.*

§ 36. Γωνίαι | Ità *l.* 3. § 10. Μικρὸν τὸ τῆς γῆς γωνίδιον. & *l.* 4. § 3. Πόσον γωνίδιον ἡ κατοίκησις. & *l.* 8. § 21. ἐν γωνίᾳ τούτῳ τῷ κλίματι.

Σταγὼν τοῦ κοσμοῦ | Apollonio quærenti *utra major eſſet, terra an mare*; reſpondit Iarchas Indus, *terram mari majorem*: πλὴν γὰρ θάλασσαν αὐτὴ ἔχει. *quia terra mare continet.* ſcil. πλὴν θάλασσαν λίμνην, *mare lacum eſſe* cenſuit; non autem πλὴν οἰκουμένην νῆσον, *terram* potiùs *inſulam*, ut Strab. *l.* 1. quocum conſentiens & Plin. *l.* 2. *c.* 66. *tellurem præcinctam circumfluo mari.* & Ariſtot. *de mundo c.* 3. ἡ σύμπασα μία νῆσός ὅτι, ὑπὸ τῆς θαλάσσης περιῤῥεομένη. quod Mela *c.* 1. *ambitur omnis Oceano.* at verò ὑγρὸν οὐσίαν, ſive *aquæ elementum*, terrâ longè majorem: καὶ γὰρ ἐκείνην τὸ ὕδωρ φέρει· *terram ſiquidem ab aqua ſuſtineri.* Ità ille aquei elementi mare partem minimam opinatus videtur, utpote qui ſubtus terram aquarum neſcio quas ſomniabat abyſſos, quibus ea quaſi ſupernataret, cùm *aquas* contrà *terra ſuſtineat*, ut rectè Plin. *l.* 2. *c.* 65. Verùm Marcus *guttulæ* inſtar obtinere vult ad mundi hujus univerſi ambitum; cui eleganter, ut γὴ στιγμὴ, *l.* 4. § 3. ità πέλαγος σταγὼν, hoc loco dicitur. Apud Eſaiam itidem c. 40. *v.* 15. Numini divino collati populi univerſi, dicuntur eſſe, ὡς σταγὼν ἀπὸ κάδου. *ut gutta ſitulæ*, hoc eſt, inſtar guttulæ, quæ ſive inter effundendum deciderit, ſive poſt effuſum liquorem in fundo ſubhæſerit, de menſura juſta nihil minuitur: & *ut pulvis lancium*, (nam Græci ῥοπὴν ζυγοῦ perperam reddunt) hoc eſt, inſtar pulviſculi, qui poſt aromata effuſa lanci adhæret, nec de juſto pondere tamen quicquam deperîſſe deprehendſtur.

Ἅδης βωλαῖον | *Lib.* 12. § 32. ἐν πόσῳ βωλαίῳ τῆς γῆς ἕρπεις; πλὴν παγέαν βῶλον. i. e. *glebam patriam*, pro agro ſive fundo dixit Syneſ. *epiſt.* 38. & Apul. *Mileſ. l.* 1. *Hymettos Attica, & Iſthmos Ephyræa, & Tænaros Spartiaca, glebæ fertiles, æternùm libris felicioribus conditæ, meæ vetus proſapia eſt.* Ità enim habet editio Colviana. *Tænaros*, inquam, non *Tenedos*: ut nihil opus ſit, quod Cl. Salmaſius voluit. *prolegom. in Solin.* pro *Spartiaca Sporadicam* ſubſtituere, cùm Tænaron in tractu Laconico agnoſcant Pauſanias & Stephan. *de urbibus.* *Athon* autem ideò forſan nominat Marcus iſtîc, quia tanquam magnum & ſtupendum quoddam commemorant Athon montem à Xerxe perfoſſum, cùm in Græciam trajiceret. quid enim magni perfoſſus Athos, ſi βωλάειον fuerit, ſi glebulæ duntaxat rationem obtineat.

Σπογγιὰ τῷ αἰῶνι | Vide *l.* 2. § 14, 17.

Ἐναφανιζόμενα | Vide *l.* 2. § 12. & *l.* 4. § 14. & *l.* 7. § 10. & *l.* 12. § 32.

Πάντα ἐκεῖθεν ἔρχεται | Vide *lib.* 2. § 3. & *l.* 4. § 23. Autor *de Mund. ad Alex. cap.* 6. Ἀρχαῖός τις λόγος καὶ πάτριός ὅτι πᾶσιν ἀνθρώποις, ὡς ἐκ θεοῦ τὰ πάντα, καὶ διὰ θεοῦ ἡμῖν σωτήρικεν· ὧδε μία ἡ φύσις, αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν αὐτάρκης, ἐρημωθεῖσα τῆς ἐκ τούτου σωτηρίας. Quod Apoſtolus *ad Coloſſ. c.* 1. *v.* 16, 17. ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα. & mox: τὰ πάντα δι' αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισται· καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ συνέστηκε. Et *ad Roman. cap.* 11. *v.* 36. Ἐξ αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα.

Τῷ κοινῷ ἡγεμονικῷ | Quod *lib.* 7. § 75. τὸ τοῦ κόσμου ἡγεμονικόν. *anima univerſi.* Vide *l.* 4. § 40.

Ὁρμήσασα, ἢ κατ' ἐπακολούθησιν | Forſan ὁρμήσασα. Vide *l.* 7. § 75. & *l.* 9. § 28. Vide & Briſonem *infrà ad* § 38.

Ἐπιχυμήματα | Vide ad *lib.* 3. § 2. Ocellus Lucan. *de univerſ. c.* 1. § 8. Πάντα ἔχει τὸ πᾶν, τὰ μὲν ὡς μέρη, τὰ δὲ ὡς ἐπιχυμήματα. eadem & ἐπακολουθήματα Philo dixit libro *de provident.* cujus fragmentum, imò ὑποστασιάπιον bene magnum exhibuit Euſeb. *præpar. l.* 8. *c. ult.* ubi inter alia: Καὶ μὴν δὴ τὸ πρὸ φύσεως ἀναγκαιότατον ἔργον· ἐπακολούθημα δὲ τούτου καπνός· ἀλλ' ὅμως παρέχεταί τινα ὠφέλειαν ἔστιν ὅτε καὶ αὐτός.

Καὶ τὸ θηλυτήριον | Virgil. *Georgic. l.* 1.

Ille malum virus ſerpentibus addidit atris.

quaſi veneni expertes antè fuiſſent: quod & è noſtris nonnullis, ſed fruſtrà, placuiſſe videtur.

Πᾶσα καινοτομία | Vide *ad l.* 3. § 11. τοῦτο παρὰ θεοῦ.

Ἄκανθα | Vide *lib.* 8. § 30. Joan. Chryſoſt. *in Geneſ. cap.* 3. *v.* 18. ἀκάνθας vocat κατάρας ὑπομνήματα non tamen quaſi ab initio iſta non fuerint, ut Auguſtinus cenſuit, *de Gen. contra Manich. l.* 1. *c.* 13. Sanius idem ipſe *de Gen. ad liter. l.* 3. *c.* 18. *Ab initio creata, in ſuo genere utilia, & ad univerſi ornatum perfectionémque conducentia, pœne loco haberi, quòd in locis ab homine cultis frequentiora exiſterent:* neque aliud Joan. voluit.

§ 37. Ὁ τὰ ὑδρὰν ἰδὼν | Idem argumentum tractat, *l.* 2. § 14. & *l.* 4. § 32. & *l.* 9. § 32. & *l.* 11. § 1. & *l.* 12. § 24, 35.

§ 38. Τῷ

§ 38. Τῶ ὀπισώδεσιν | Ità *l.* 4. § 34. σωίνησις καὶ συμμίξεις. & *ibid.* § 45. σωάφεια ἔυλογος. & *l.* 7. § 9. σωίδεσις ἱερά. Vide & Senec. *de benef. l.* 4. *c.* 7. *ad l.* 5. § 8.

Πάνλα ἀλλήλοις ἐπιπέπλεκται | Ità *l.* 7. § 9. πάνλα ἀλλήλοις ὀπιπλέκεται. Hoc est quod Brisso in Oeconomico à Stobæo adductus *tom.* 2. *tit.* 82. ὅπως ἔχει ποτ' ἄλλαλα τἀνθρώπινα φρέγματα, καθάπερ καὶ τᾶις ἀλύσιν τὰ κείκοι. τῶοι γὰρ ἐξ ἀλλάλων ἀρτῶνται, ἀλλάλοις τ' ἀκολυθέοντι, καὶ ἑνὸς ἐξ αὐτᾶν ἑλκυσθέντος ὁποίω δήποκα, τό τε ὅλον, καὶ τὸ ἐξ ἀρχᾶς ἀκολυθεῖ. καὶ κᾶν τᾶ βία ἃ φρεσμάτων ὁποῖαν ἂν βάλῃ ἐλέγξῃς, εὑρήσεις καὶ τὰ λοιπὰ ἐξ ἀνάγκας, καὶ τὸ ἑξῆς ἀλλάλοις ἑπόμενα.

Πάνλα φίλα ἀλλήλοις | Ità *l.* 7. § 9. ἄδεν ἀλλότριον ἄλλο ἄλλῳ.

Διὰ τῶ τοπικῶ κόνησιν | *per motum localem.* κίνησιν. Xyl. & Casaub. forsan, σωίνησιν, *connexionem. l.* 4. § 34.

Καὶ σύμπνοιαν | Vide *ad l.* 4. § 27. συμπαθῆ. Stoici apud Laërt. *l.* 7. in Zenon. Ἕνα τὸν κόσμον εἶῃ, καὶ τᾶτον περιφασμένον· ἐν ᾧ τῷ κόσμῳ μηδὲν εἶῃ κενὸν, ἀλλ' ἡνῶδς αὐτόν· τᾶτο γὰρ ἀναγκάζειν τῶ πᾶ ἑρμίων φᾶς τὰ ἐπίγεια σύμπνοιαν καὶ συντονίαν.

§ 39. Οἷς ἀσκεκλήρωται | Ità *l.* 4. § 26. συνεκλάθετο πᾶν τὸ συμβαῖνον.

Συνάρμοζε ἑαυτόν | τί γὰρ ἁρμοδιώτερον ; *l.* 7. § 57. Vide & *l* 3. § 16. & *l.* 4. § 34.

Φίλει, ἀλλ' ἀληθινῶς | quod Petrus *epist.* 1. *c.* 1. *v.* 22. φιλαδελφίᾳ ἀνυποκείτῳ.

§ 40. Πρὸς ὃ κατεσκεύασαι | Vide *l.* 5. §. 16. Senec. *ep.* 76. *Quæ conditio rerum, eadem & hominum est. navis bona dicitur, non quæ pretiosis coloribus picta est, nec cujus tutela ebore cælata est, nec quæ fiscis & opibus regiis pressa est ; sed stabilis & firma, & junctura aquam excludentibus spissa, ad incursum ferendum maris solida, gubernaculo parens, velox, & consentiens vento. gladium bonum dices, non cui deauratus est balteus, nec cui vagina gemmis distinguitur ; sed cui & ad secandum subtilis acies, & mucro munimentum omne rupturus. regula, non quàm formosa, sed quàm recta sit, quæritur.* Apul. *de Deo Socratis. Æquè divites spectari debere, ut equos mercamur. neque enim in emendis equis phaleras considerabamus, & baltei polimina inspicimus, & ornatissimæ cervicis divitias contemplamur, si ex argento & auro & gemmis monilia variæ gazæ dependent, si plena artis ornamenta capiti & collo circumjacent ; si fræna cælata, si ephippia fucata, singula aurata sint. Sed istis omnibus exuviis amotis, equum ipsum nudum, & solùm corpus ejus & animum contemplamur, ut sit ad speciem honestus, & ad cursum vegetus, & ad vecturam validus. jam primum in corpore si sit*

Argutum caput, & brevis alvus, obesáque terga,
Luxuriétque toris animosum pectus honestis.

præterea, si duplex agitur per lumbos spina. volo enim non modò perniciter, verumetiam permolliter pervehat. Vide & Joan. Chrysost. *edit. Savil. tom.* 7. *orat.* 2. Vide & Galen. *ad lib.* 4. § 19. sed & *l.* 9. § 31.

Ἔχει ᾗ ἔτως καὶ τῷ παντὶ | de *homine quovis*, perperam cepit Xyl. de *universo*, sive *universi rectore*, Casaub. rectè.

§ 41. Μέμφεταί σε θεοῖς | Idem *supr.* § 16. & *l.* 9. § 1. Epictet. *l.* 1. *c.* 27. Πέφυκεν ὁ ἄνθρωπος, μὴ ὑπομένων ἀφαιρεῖσθαι τᾶ ἀγαθᾶ, μὴ ὑπομένων ποιεῖσθαι τὸ κακόν. ἔτι τὸ τελευταῖον, ὅταν μήτε φρέσματα μεταθεῖναι δύνηθῇ, μήτε τὸν ἐμποδίζοντα ἐκτυφλῶσαι, (quo modo Ulysses Cyclopem) κάθηται, καὶ τένει, καὶ ὀ δύαται, λοιδορεῖ τὸν Δία, καὶ τοὺ θεοὺς τοὺ ἄλλους. prout impii illi, Esaiæ *c.* 8. *v.* 21. Idem *l.* 4. *c.* 7. Ἐάν τις ἐν τούτοις μόνοις ἡγήσηται τὸ ἀγαθὸν τὸ αὑτοῦ καὶ συμφέρον τοῖς ἀκωλύτοις καὶ ἐφ' ἑαυτῷ, ἐλεύθερος ἔσαι, εὔρους, εὐδαίμων, ἀβλαβὴς, μεγαλόφρων, εὐσεβὴς, χάριν ἔχων ὑπὲρ πάντων τῷ θεῷ, μηδαμᾶ μεμφόμενος μηδενὶ ἢ ἐφ' ἑαυτῷ ψεγομένων, μηδὲν ἐγκαλῶν. ἂν δ' ἐν τοῖς ἐκτὸς καὶ ἀφρουρήτοις, ἀνάγκη κωλύεσθαι αὐτὸν, ἐμποδίζεσθαι, ἐλεύθερον τοῖς ἐκείνων ἔχουσιν ἐξουσίαν, ἃ πεθαύμακε καὶ φοβεῖται· ἀνάγκη δ' ἀπεθῆ εἶῃ, ἅτε βλάπτεσθαι διόμενον ὑπὸ τᾶ θεᾶ· καὶ ἄνισον, ὡς αἰεὶ αὐτῷ τὸ πλείονος ἄξιον ποιοῦντι κακόν. Eadem prorsus dicit, quæ Marcus, sed inverso ordine, hoc loco.

Τὰ ἐφ' ἡμῖν ἀγαθὰ καὶ κακὰ κινῶμεν | *bona & mala tractaremus.* Xyl. *ad ea inclinaverimus.* Meric. verùm leg. κεινῶμεν. *judicaverimus.* quo sensu ὑπόσησις prius dixerat. atque ità Athen. *dipnosoph. l.* 15. Οἱ δ' ἀρχαῖοι καὶ τοὺ θεοὺς ἀνθρωποειδῆς ὑποσησάμενοι. *At prisci homines humanâ formâ præditos Deos existimantes*, sive, ut vulgò loquimur, *supponentes.* Tollemus obiter par mendum ex Aristotelis codicibus. *ethic. Eudem. l.* 7. *c.* 6. Ubi vulgò legitur ; Καὶ τούτῳ χρώμενοι κανόνι, κινοῦσι τὴν πρὸς τοὺς ἄλλους φιλίαν. leg. κείνουσι. quod & Aretinus advertit, qui, *judicant*, vertit.

Διὰ τὴν πρὸς ταῦτα διαφορὰν *propter hanc rerum differentiam.* Xyl. *Si cum opinione differentiæ ad res istas inclinaverimus.* Casaub. Quasi διαφορὰ τῆς ἀδιαφορίας opponatur. Verùm Marco τὸ διαφέρεσθαι πρός τι, est *ad rem aliquam adipiscendam*, vel simpliciter *ferri*, ut idem usurpat *l.* 5. § 1. vel *cum solicitudine & animi anxietate ferri.* Vide *lib.* 9. § 27, & 38. Verto itaque, *dum ad ista contendimus.* non in eo sensu *contendendi* vocabulo sumpto, quo διαφέρεσθαί τινος, *de re aliqua contendere*, sed quo πρός τι, *ad rem aliquam*, quam studiosè prosequitur, *contendere* quis dicitur.

§ 42. Πάντες οἱς ἓν ἀποτέλεσμα συνεργοῦμεν | imò, non πάντες tantùm, sed & πάντα. συνεργοῦν-

τις ἦν· Apoſtolus *ad Cor. epiſt. 2. c. 6. v. 1.* Et, πάντα συνεργεῖ. *ad Rom. c. 8. v. 28.*

Οἱ μὲν εἰδότως καὶ ἐκολουθητικῶς, οἱ δὲ ἀνεπιστάτως | Xyland. *pars ſcientes & certo ordine, pars inſcii.* Videtur εἰδότες legiſſe. quanquam eódem recidit, utrumlibet admiſeris. Verùm ἐκολουθητικῶς, *intelligenter* potiùs, vel *intelligentes* etiam reddidiſſet. ἀνεπιστάτως, *citra conſiderationem.* ἀνεπιγνώστως, *citra cognitionem.* hoc an illud legeris, ciccum haud intereſt: niſi quòd iſtud τὸ εἰδότως, illud τὸ ἐκολουθητικῶς, potiùs reſpondere videatur. Bernard. *de grat. & lib. arb. Operatur Deus ſalutem ſuorum, aliquando per creaturam ſine ipſa, aliquando per creaturam contra ipſam, aliquando per creaturam cum ipſa. multa enim fiunt hominibus ſalubria per inſenſibilem, & item per irrationabilem creaturam: quæ idcirco dixi fieri ſine ipſa, quòd non queat, intellectu carens eſſe vel conſcia. Multa quoque multorum ſaluti utilia facit Deus per malos, ſive homines, ſive angelos, ſed quoniam invitos, ideo contra ipſos. nam dum nocere cupientes, juvant, quantum [quantumvis] aliis valeat utilis actio, tantum [tamen] ipſis perverſa nocet intentio. Porrò per quos & cum quibus operatur Deus, boni ſunt, vel angeli, vel homines: quia quod vult Deus & agunt pariter & volunt. nec ſunt operis tantùm miniſtri per effectum, ſed & operantis quodammodo ſocii per conſenſum.* Et mox: *Utitur ergò Deus in ſalutem ſuorum irrationabili item & inſenſibili creaturâ, tanquam jumento vel inſtrumento, quæ jam expleto opere, nuſquam erunt. utitur creaturâ rationali, ſed malevolâ, quaſi diſciplinæ virgâ, quam correcto filio in ignem projiciet, tanquam ſarmentum inutile. utitur & angelis & hominibus bonæ voluntatis, tanquam commilitonibus & coadjutoribus ſuis, quos peractâ victoriâ ampliſſimè munerabit.* Syneſ. *epiſt.* 57. Αἱ κακοποιαὶ δυνάμεις ἐν κόσμῳ συντελοῦσι μὲν τὴν χρείαν τῆς προνοίας. κολάζουσι γὰρ τοὺς ἀξίους κολάζεσθαι. εἰσὶ δ' ὅμως δεσμοῖς τε καὶ ἀποτρόπαιοι. ὃ γὰρ διάκειται πρὸς γνωμὴν ὁ πμωρὸς ἢ δαίμων ἢ ἄνθρωπος, ὡς λειτουργίαν ταύτην εἰσφέρων θεῷ ἀλλὰ τῇ μοχθηρίᾳ τῆς φύσεως χαριζόμενος, ταῖς κοιναῖς συμφοραῖς ἐπεξέρχεται. Exemplum habes in Aſſyrio rege apud Eſaiam *c.* 10. *v.* 5, 7.

Καὶ τοὺς καθεύδοντας | Etiam dormientes cooperari ad ea quæ in mundo geruntur, Heraclitum dixiſſe aſſerit. cum tamen Heraclitus idem dixerit, referente Plut. *lib. de ſuperſtit.* Τοῖς ἐγρηγορόσιν ἕνα καὶ κοινὸν κόσμον εἶναι, τὸν δὲ κοιμωμένων ἕκαστον εἰς ἴδιον ἀποστρέφεσθαι. *Vigilantes in mundo uno eodemque omnium communi verſari; dormientes in ſuum cujuſque proprium neſcio quem concedere.*

Ἐκ περισσείας δὲ | *Supervacaneâ operâ.* Xyl. *quantum in ſe eſt.* Caſ. *abundè*, ſive *ex abundanti*, malim. Galen. *de opt. ſect. c.* 18. ἐκ περισσείας γάρ ὅτι καὶ τοῦτο καταλαμβάνω, ὅτι ἄχρηστος ἡ κατάληψις τῶν παθῶν. *ex abundanti eſt, iſtud oſtendere.* ἐκ περισσείας, ſive *ex abundanti* agere dicitur, qui liberaliter, ultra id quod exigi poterat aut neceſſe fuerat, aliquid vel concedit, vel largitur, vel quocunq; modo facit. indè apud Rhetores, τὰ ἐκ περισσείας καλούμενα προοίμια, de quibus Hermogen. *de invent. l.* 1. *c.* 3. & ἐκ περισσείας προοιμιάζεσθαι, & ἐκ περισσείας λέγειν, *ibidem*; ubi alia ac graviora, quàm ea quæ objiciant, objicere poſſe ſe crimina alicui prætendunt. eodem ſenſu, ἐκ τῶν περιόντων Marcus dixit *l.* 7. § 56. *Ex abundanti*, inquit, & iſtiuſmodi homines ad mundi opus operam conferunt ſuam, quia fati effectum, dum eidem renituntur, illuſtrant.

Ὁ μεμφόμενος | *qui objurgat naturam; & Deos mavult emendare, quàm ſe.* Senec. *epiſt.* 107.

Καὶ ὁ ἀντιβαίνειν πειρώμενος | *Dum in bonum uſum malè facta vertuntur, ejus conſiliis militant, etiam qui ejus conſiliis repugnant.* Greg. Rom. *in Job. l.* 6. *c.* 14. ità Aſſyrius Eſai. *c.* 10. *v.* 6, 11. *Deúſque de eis qui faciunt quæ non vult, facit ipſe quæ vult.* Aug. *de corrept. & grat. c.* 14. Et *enchir. c.* 100. *Per eam creaturæ voluntatem quâ factum eſt quod creator noluit, implevit ipſe quod voluit. hoc enim ipſo, quòd contra voluntatem Dei fecerunt, de ipſis facta eſt voluntas ejus.* Vide *l.* 8. § 35.

Τῷ τοιούτῳ ἔχρησεν ὁ κόσμος | Vide *l.* 9. § 42. Chryſipp. *de natur. lib.* 2. à Plutarcho relatus *de contradict. Stoic, c.* 31. & *de Commun. notit. c.* 13. Ἡ καλία πρὸς τὰ λοιπὰ συμπτώματα ἔχει ὅρον· γίνεται γὰρ αὐτή πως κατὰ τὸν τῆς φύσεως λόγον· καὶ ἵν' ὅτως εἴπω, οὐκ ἀχρήσως γίνεται πρὸς τὰ ὅλα· οὐδὲ γὰρ ἂν τἀγαθὸν ἦν. Vide *infr. ad illa*, ἐυτελὴς καὶ γελοῖος τίλος. Sed & Plato in *Theætet.* à Theodoreto etiam adductus *therap. lib.* 12. Ἀλλ' ὅτε ἀπόλυτος τὰ κακὰ δυνατόν· ὑπεναντίον γάρ τι τῷ ἀγαθῷ ἀεὶ εἶναι ἀνάγκη. Non neceſſarium prorſus, at conducibile tamen, nec noſtri negant. Lactant. *l.* 5. *c.* 7. *Virtutem aut cerni non poſſe, niſi habeat vitia contraria; aut non eſſe perfectam, niſi exerceatur adverſis. hanc enim Deus bonorum ac malorum voluit eſſe diſtantiam; ut qualitatem boni ex malo ſciamus, item mali ex bono: nec alterius ratio intelligi ſublato altero poteſt. Deus ergò non excluſit malum, ut ratio virtutis conſtare poſſet.* Aug. *enchir. c.* 10. *Ab hac ſummè & immutabiliter bonâ Trinitate creata ſunt omnia, & nec ſummè, nec æqualiter, nec immutabiliter bona, ſed tamen bona etiam ſingula. Simul verò univerſa valde bona; quia ex omnibus conſtitit admirabilis pulcritudo. in qua etiam illud quod malum dicitur, benè ordinatum & ſuo loco poſitum, eminentiùs commendat bona, ut magis placeant & laudabiliora ſint. neque enim Deus omnipotens, rerum cui ſumma poteſtas, cum ſummè bonus*

bonus sit, ullo modo sineret mali esse aliquid in operibus suis, nisi usque adeò esset omnipotens & bonus, ut bene faceret etiam de malo. Et c. 96. Quamvis enim ea quæ mala sunt, in quantum mala sunt, non sint bona, tamen ut non solùm bona, sed etiam sint & mala, bonum est. nam nisi esset & hoc bonum, ut essent & mala, nullo modo sineretur ab omnipotente bono; cui proculdubio quàm facilè est quod vult, facere; tam facilè est quod non vult, esse non sinere. Melius ergò judicavit de malis bene facere, quàm mala nulla esse permittere. Ibid. c. 27. Vide Petr. Lomb. l. 1. dist. 46.

Ἐκεῖνος πάντως σοι καλῶς χρήσεται | Disertè ac eleganter hoc disserit Clemens *Strom l.* 1. Αἱ ἢ ὑποστατικαὶ βλαί τε καὶ ἐνέργειαι, μείζονά ἐστι, γίνονται μὲν ἐκ φαύλης διαθέσεως, καθάπερ καὶ αἱ νόσοι αἱ σωματικαί. κυβερνῶνται δὲ ὑπὸ τῆς καθόλου προνοίας ὅπῃ τὸ τέλος ὑγιεινόν, κἂν νοσοποιὸς ᾖ ἡ αἰτία. μέγιστον γὰρ τῆς θείας προνοίας, τὸ μὴ ἐάσαι τινὰ ἐξ ἀποστάσεως ἐκπεσεῖν φυεῖσαν κακίαν, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἀνωφελοῦς μηδὲ μικρὰ κτίσαι πάντα βλαβερὰν αὐτοῖς ὑλέην. τῆς γὰρ θείας σοφίας καὶ ἀρετῆς καὶ δυνάμεως ἔργον ἐστὶν, ὃ μόνον τὸ ἀγαθοποιεῖν. φύσις γὰρ ὡς εἰπεῖν, αὕτη τοῦ θεοῦ, ὡς τοῦ πυρὸς τὸ θερμαίνειν, καὶ τοῦ φωτὸς τὸ φωτίζειν· ἀλλὰ κἀκεῖνο, μάλιστα, τὸ διὰ κακῶν ἐπιτιθέντων θεός τινων, ἀγαθόν τι καὶ χρηστὸν τέλος ἀποτελεῖν, καὶ ὠφελίμως τοῖς δικαίοις φαύλοις χρῆσθαι. Inculcat idem passim & Augustinus. *adv. Faust. l.* 16. *c.* 21. *Deus bene utitur etiam malis. epist.* 141. *Sicut mali, Dei bonis male utuntur, dum non corriguntur; sic contrà Deus, etiam malis eorum bene utitur, ad justitiam suam & exercitationem suorum.* Et *epist.* 59. *Sicut illorum nequitiæ est, male uti bonis operibus ejus; sic illius sapientiæ est, bene uti malis operibus eorum.* Idem *in Psalm.* 54. *Nè putetis gratis esse malos in hoc mundo, & nihil boni de illis agere Deum. omnis malus aut ideo vivit, ut corrigatur; aut ideo vivit, ut bonus per illum exerceatur.* Et *in Psal.* 36. *Habet aliquem hîc usum peccator? habet. utitur illo Deus ad probandum justum. est quod de peccatore agatur. locus hîc ejus est ut paleæ in fornace artificis. ardet palea, ut aurum purgetur: Sævit impius, ut justus probetur.* Et *in Psal.* 77. *Utitur eis, qui bonus est, bene. i. e. convenienter & justè: sicut è contrà iniqui creaturis ejus bonis utuntur malè.* Et *in Psal.* 104. *Deus bene utitur malis operibus hominum: sicut illi contrà malè utuntur bonis operibus Dei.* Et *est ipsa illa mirabilis Dei bonitas; quia bene utitur etiam malis, vel angelis vel hominibus. cùm enim ipsi vitio suo mali sint, ille de malo eorum bene facit.* Idem *enchir. c.* 101. *Summè bonus non sineret fieri malè, nisi omnipotens etiam de malo facere posset bene.* Et *de continent. c.* 6. *Tanta est omnipotens ejus bonitas, ut etiam de malis possit facere bona, sive ignoscendo, sive sanando, sive ad utilitates piorum coaptando atque vertendo, sive etiam justissimè vindicando. omnia namque ista bona sunt; & Deo bono atque omnipotenti dignissima, nec tamen fiunt nisi de malis. quid igitur melius, quid omnipotentius eo, qui cùm mali nihil faciat, bene etiam de malis facit?* Possent & alia plura coacervari. Verùm ista forsan quibusdam nimia videbuntur. Chrysippus certè ipse gemina ferè his habet, *de Divis l.* 1. referente Plutarcho *de Stoic. contradict. c.* 33. Ὅτι ταῦτα (τὰ κακὰ) ἐπιτέτακται καὶ τὸν Διὸς λόγον, ἤτοι ὅπῃ κολάσεις, ἢ κατ' ἄλλο ἔχουσαι πρὸς τὰ ὅλα οἰκονομίαν.

Ὁ τὰ ὅλα διοικῶν | Vide *l.* 5. § 21. & *suprà* § 5.

Τῶν σωτηρῶν | ità *l.* 7. § 19. τῷ ὅλῳ σωτηρί. & *infrà* § 43. σωτηρὰ εἰς ταυτόν.

Οἷον ὁ εὐτελὴς καὶ γελοῖος σίχος | Locum hunc illustrat nobis Plut. *de commun. notit. adv. Stoicos c.* 13. adductus ipsis Chrysippi verbis, quæ in animo proculdubiò Marcus habuit, cùm hæc scriberet. Ea ex *l.* 2. *de natura* sic habent: Ὥσπερ γὰρ αἱ κωμῳδίαι ἐπιγεγράμματα γελοῖα φέρουσιν, ἃ καθ' ἑαυτὰ μὲν ὅτι φαῦλα, τῷ ἢ ὅλῳ ποιήματι χάριν πρὸς προσίδωσιν ἔστιν ἔξεως ἂν αὐτῷ ἐφ' ἑαυτῆς τινὰ κακίαν· τοῖς ἢ ἄλλοις οὐκ ἄχρηστός ἐστιν. Interest tantùm, quod Marcus σίχον εὐτελῆ, Chrysippus ἐπίγραμμα φαῦλον, sed uterque γελοῖον, dixerit: ille ad hominem pravum, hic ad pravitatem hominis ipsam retulerit. Audi tamen ex parte Plutarchi, quam subjunxit, censuram: Πρῶτον μὲν ἔν, inquit, τινὶ κακίαν γεγονέναι καὶ τινὶ τῶν θεῶν προνοίαν, ὥσπερ τὸ φαῦλον ἐπίγραμμα γέγονε καὶ τινὶ τῶν ποιητῶν βέλησιν, πᾶσαν ἐπίνοιαν τῆς ἀτοπίας ὑπερβάλλει. ἔπειτα δὲ τὸ μὲν φαῦλον ἐπίγραμμα τινὶ κωμῳδίαν κοσμεῖ, καὶ σωτηρεῖ πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς, ἐφεσμένης τῇ γελοίᾳ ἢ κεχαρισμένης τοῖς θεαταῖς. ὁ δὲ πατρῷος καὶ ὕσταλος καὶ θεμίστιος Ζεὺς, καὶ ἀειστοτέχνας, καὶ Πίνδαρον, ἢ δρᾶμα δή τι μέγα καὶ ποικίλον καὶ πολυμαθὲς δημιουργῶν τὸν κόσμον, ἀλλὰ θεῶν καὶ ἀνθρώπων ἅμα κοινὸν συνοικισμὸν ἐκ δίκης καὶ ἀρετῆς ὁμολογουμένως καὶ μακαρίως, τί πρὸς τὸ κάλλιστον τοῦτο καὶ σεμνότατον τέλος ἐφέτω λησῶν καὶ ἀνδροφόνων καὶ πατραλόων καὶ τυράννων; (quod Marcus supr. τῷ τοιούτῳ ἔλεγεν ὁ κόσμος) ἢ γὰρ ἤδη τῷ θείῳ καὶ κομψὸν ἡ κακία γέγονε ἐπεισόδιον. ἔπι τὸ μὲν φαῦλον ἐπίγραμμα τῆς ποιήσεως πολλοσημόειόν ἐστι, καὶ εὐκρὲς ἐπέχει παντάπασιν ἐν τῇ κωμῳδίᾳ χωρίον· καὶ ὅτε πλεονάζει τὰ τοιαῦτα, ὅτε ἤδη εὖ τι ποιεῖσθαι δοκούντων ἀπόλλυσι καὶ λυμαίνεται τὴν χάριν· τῆς ἢ κακίας ἀναπέπλησται πάντα θεάματα, καὶ πᾶς ὁ βίος ἐνθὺς ἐκ παιδὸς καὶ ἀρχῆς ἄχει κορωνίδος ἀμημόνων καὶ ἐκπίπτων, καὶ ταραττόμενος, καὶ μηδὲν ἔχων μένος καθαρὸν μηδὲ ἀνεπίληπτον (ὡς ἔτοι λέγουσιν) αἴσχιστόν ἐστι δρεμμάτων ἁπάντων καὶ ἀτερπέστατον. Quanquam pro Chrysippo Marcóque multa forsan dici possent, si candidam saltem ac benignam interpretationem verborum utriusque admiserimus: verùm

ulteriùs de his impræsentiarum non lubet disserere. Illud tantùm adjiciam; in Plutarchi animadversione verba illa, παηρῷος καὶ ὕψιστος καὶ Δημόσιος Ζεὺς vitiata videri. quid enim habet commune παηρῷος καὶ ὕψιστος; Et primâ quidem facie videri possit, leviculâ inflectione πατρῶος καὶ ὕψιστος legendum. certè ὁ πατρῶος καὶ ὁ ὕψιστος Deus pater nostris dicitur. Esaiæ *c.* 44. *v.* 6. & Joan. *Apocal. c.* 1. *v.* 17. & *c.* 2. *v.* 8. & *c.* 22. *v.* 13. Verùm locum istîc τὸ πατρῶος καὶ ὕψιστος quem habeat, non video. Itaque malim Plutarcho ipso facem præferente legere, παηρῷος καὶ φυσικὸς καὶ Δημόσιος. Sic enim Plut. *de Stoic. contradict. c.* 29. Ὥσπερ ἀεὶ τῷ Διὶ τῷ σωτῆρι, καὶ ξυνέτορι καὶ πατρῴᾳ δίκης καὶ εὐνομίας.

§ 43. Μήπ ὁ ἥλιος | Lucian. itidem *de astrolog.* Τὰ ἔργα ἑκάστε αὐτέων διωρίσατο, τῇ Ἀφροδίτῃ μὲν εἰπών, *Iliad. ε. v.* 429.

Ἀλλά σ' ἰμερόεντα μετέρχεο ἔργα γάμοιο.
τὰ δ' τῷ πολέμε,

Ταῦτα δ' Ἀρηϊθόῳ καὶ Ἀθηναίῃ πάντα μελήσει.

Gemino utitur argumento Plutarchus *in lib. de tranq.* dum quorundam omnia ambientium vanitatem retundit. Ἀλλ' ἔνιοι, inquit, τοῦ μὲν Στωικοὺς αἰσχύνεσθαι παίζειν, ὅταν ἀκούσωσι τὴν σοφὸν παρ' αὐτοῖς μὴ μόνον φρόνιμον καὶ δίκαιον καὶ ἀνδρεῖον, ἀλλὰ καὶ ῥήτορα καὶ στρατηγὸν καὶ ποιητὴν καὶ πλούσιον καὶ βασιλέα προσαγορεύομενον· αὐτοὺς δὲ πάντων ἀξιοῦσι τούτων. Καίτοι καὶ τῶν θεῶν ἄλλος ἄλλων ἔχων δυνάμιν, ὁ μὲν Ἐνυάλιος, ὁ δὲ μαντικὸς, ὁ δὲ κερδῷος ἐπονομάζεται· καὶ τῷ Ἀφροδίτῃ ὁ Ζεὺς, ὡς ὁ μετὸν αὐτῇ πολεμικῶν ἔργων, ὅτι γάμος ἀποξένλοι καὶ θαλάμες. Et mox: Οὐ πάντα πάντων ὄζιν· ἀλλὰ δεῖ τῷ Πυθικῷ γράμματι πειθόμενον, αὐτὸν καταμαθεῖν· εἶτα χρῆσθαι πρὸς ἕν ἕκαστον, καὶ μὴ πρὸς ἄλλον ἄλλοτε βίᾳ ζῆλον ἕλκειν καὶ παραδιάζεσθαι τῷ φύσιν. Vide *ad l.* 4. § 27. sed & Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 22.

Διάφορος μὴ | Vide *ad l.* 9. § 9. Senec. *quæst. nat. præfat. l.* 1. *Occasus siderum atque ortus, & tam diversas concordantium vias.*

§ 44. Εἰ ἔν | ἔν illud παρέλκειν videtur. est enim novi argumenti exordium. Vide *l.* 8. § 3.

Καλῶς ἐβεβλάσατο | Ità *l.* 3. § 4. Ταῦτα δ' ἀγαθοὶ ἐν πίστεσιν. & *l.* 9. § 28. Εὖ ἔχει πάντα. Vide & *l.* 7. § 41. Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 24. Τῷ ὄντι κακῶς διοικεῖται τὰ ὅλα, εἰ μὴ ἐπιμελεῖται ὁ Ζεὺς μὲν ἑαυτοῦ πλὴν μὲν, ἵν' ὦσιν ὅμοιοι αὐτῷ· ἀλλὰ ταῦτα μὲν θνητά, ὅσα ἐνδυμεῖσθαι· Et *c.* 26. Καὶ στρατιώτῃ δὲ ἀγαθῷ μὲν λείπει ὁ μισθὸς μὴ, ἐὰν ἐργάτῃ, ἐὰν σκυλεῖ; τῷ δ' ἀγαθῷ λείπει; ὅταν ὁ Θεὸς ἀμελεῖ μὲν αὐτῷ ὑπὸ δυμάτων, μὲν διακόνων, μὲν μαρτύρων; οἷς μόνοις χρῆται παραδείγμασι πρὸς τοὺς ἀπαίδευτους, ὅτι καὶ ὄζι, καὶ καλῶς διοικεῖ τὰ ὅλα, καὶ ὅτι ἀνδρὶ ἀγαθῷ οὐδὲν ὄζι κακόν, ὅτε ζῶντι, ὅτε ἀποθανόντι. quæ novissima Socratis sunt ex Platon. *apolog.* mutuata. Vide *ad l.* 10. § 31.

Ἄκλιτον γὰρ θεὸν | Vide *l.* 2. § 11.

Ἀσπάζεσθαι καὶ στέργειν | *amplecti & acquiescere.* hoc est enim τὸ στέργειν, φιλεῖν καὶ προσαναπαύεσθαι, ut Marc. *l.* 4. § 31. Demosthen. *de coron.* Εἰ δέ φησιν εἶναι, δείξατε· κἀγὼ στέρξω, καὶ πιστεύσω. *acquiescam, & conticescam.* Isocrat. *ad Demonic.* Στέργε τὰ παρόντα. *præsentibus acquiesce, contentus esto.* Plut. *Antonio*; Νυνὶ δὲ τὰ παρόντα στέργομεν. *nunc rebus præsentibus contenti simus.* Polybius à Suida laudatus: Νῦν δὲ, ἃ πρὸς ἡμᾶς καθορκεῖν, τὰ παρόντα στέργομεν. Incertus autor apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 108.

Πάντων ἄριστον μὴ βιάζεσθαι θεούς·
Στέργειν δὲ μοῖραν.——
In cœlites vim non parare est optimum;
Sed amare fatum. Grot.

Et apud eundem *tit.* 109. Sophocles:

Στέργειν δὲ παμπόνηρα, καὶ θεοὺς τρέπει,
Σοφὸν κυβεύτην, ἀλλὰ μὴ τενεῖν τύχην.
Amare oportet casus, ac disponere,
Non gemere sortem, ut aleatorem bonum.

Ità enim accipio illa, Σοφὸν κυβεύτην, quomodo Flaccus dixit in *art.* ——*fidus Interpres*—— pro, *sicut fidus interpres.* & *l.* 1. *ep.* 2.

Rusticus expectans, dum defluat amnis——

pro, *Rustici instar est expectantis.* Vide *l.* 3. § 16. & *l.* 5. § 8. & *l.* 7. § 38. & *l.* 10. § 6, 11. Theodoret. denique *therap. l.* 1. Ἕκαστος μὲν ἀνθρώπων, τέχνην μαθεῖν ἐθέλων τινὰ, φοιτᾷ μὲν πρὸς διδάσκοντα, στέργει δὲ τὰ παραδιδόμενα παρ' ἐκείνου μαθήματα. Et mox: καὶ ὁ μὲν ἔχει μὲν γινομένων τὴν γνῶσιν· ὁ δὲ στέργει τὴν πίστιν. ubi malè vertit Acciaolus, *disciplinas colit, & fidei innititur.*: cùm vertendum potiùs fuerit, *documentis acquiescit, & fide contentus est.* hoc est enim quod priùs dixerat, πείθει τοῖς λεγομένοις, καὶ οὐκ ἀντιλέγει τῷ διδάσκοντι. Et in syntaxi diversa, apud Isocrat. *in Panathen.* Ἀνάγκη στέργειν τοῖς ἤδη συμβεβηκόσιν. *eis quæ jam obtigerunt acquiescere necesse est.* Idémque *de pace.* ὁρῶσι γὰρ ἡμᾶς οὐ στέργοντας οἷς ἂν ἔχωμεν, ἀλλ' ἀεὶ τὸ πλέονος ὀρεγομένους. *non contentos, sive acquiescentes eis, quæ possidemus.* de Scopa Polybius Suidâ referente: οὐκ ἔστεργε τοῖς παροῦσιν, ἀλλ' ἀνώκεις ἦν. quod mox quasi interpretatus ipse, οὐκ ἀρκούμενος τούτοις, inquit. Lucianus item à Budæo adductus: εἰ δέ τις αὐτάρκης ἔλεγε, στέργειν δεῖ δίκαιον τοῖς ἐγνωσμένοις. *acquiescere eis quæ decreta & statuta sunt.* Et apud Suidam autor innominatus: Ἐκεῖνος οὐκ ἠθέλησε στέργειν ἀναγκάζετο τούτοις· *illis contentus esse cogebatur.* Liban. *orat.* 3. *de Alexandro*; οὐδὲν κεκτημένος, ᾧ στέργειν ἄξιον, ἐπιχειρεῖ τὰ πλείονι. Greg. Naz. *in Julian. exact.* Ἀλλ' ἔκαστος ἐν ᾗ ἐκλήθη τάξει, ἐν ταύτῃ μενέτω, κἂν ἧ τὸ χρεῖττον ἄξιος· ἐν ᾧ στέργει τὸ παρὸν, πλέον εὐδαιμονῶν, ἢ ἐν τῷ ζητεῖν, ἣν οὐκ ἔλαβε. Eodem sensu & τὸ ἀγαπᾶν

ἀγαπᾷν usurpatur. Liban. *in vit. suâ.* ὁμωμοκότι ἦδη τοῖς παροῦσιν ἀγαπήσειν. *præsentibus contentum fore.*

Ἢ μηδὲ θύσαιμι, μηδὲ εὐχοίμεθα | Apul. *de Deo Socrat.* *Nullus*, inquis, *Deus rebus humanis intervenit. cui igitur preces allegabo? cui votum nuncupabo? cui victimam cædam? quem miseris auxiliatorem, quem bonis fautorem, quem adversatorem malis in omni vita ciebo? quem denique, quod frequentissimum est, jurejurando arbitrum adhibebo?*

Ἔξεστι δὲ ἐμοὶ βουλεύεσθαι καὶ φρονεῖσθαι ἃ φρονοῦντων, ut Tatianus *contr. Græc.* Ità *l.* 9. § 28. μὴ καὶ σὺ εἰκῇ.

Κατὰ τὰ ἐαυτοῦ καταστέλλω | Vide *supr.* § 16, 40. & *l.* 5. § 16. & *l.* 9. § 28.

Πόλις καὶ πατρὶς, ὡς μοὶ Ἀντωνίνῳ μοι ἡ Ῥώμη | Ità Cicer. *contr. Rullum* 2. *Roma communis patria omnium nostrûm.* & Modestin. in *Pandect. l.* 50. *tit.* 1. *leg.* 33. *Roma communis patria nostra est.* Seneca verò *ad Helv. c.* 6. de eadem, sensu haud paulò latiore, ratione hominum ex omnibus locis terrísque eò confluentium, ibíque sedes figentium suas; *Quæ velut communis patria potest dici.* quomodo de Italia Plinius *hist. nat. lib.* 3. *c.* 5. *Una cunctarum gentium in toto orbe patria.* Et Aristides *orat. in Romam*, ratione civitatis gentibus aliis communicatæ: Τὸ Ῥωμαῖον, ὦ πόλεως, ἀλλὰ χθόνος ὄνομα κοινόν τινος καὶ τοῦτο οὐκ ἐνὸς μόνου, πάντων, ἀλλ' ἀντιβόλοις πᾶσι τοῖς λοιποῖς. πολλοὶ γὰρ, inquit, ἐν ἑκάστῃ πόλει πολῖται γεγένηνται, οὐκ ἔπιον ἢ μόνοι ὁμοφύλων, οὐδ' ἰδόντες ποτὲ τινὲς αὐτῶν τὴν πόλιν. τοσοῦτον ἐξηγάγετε τὸ τῆς πόλεως ὄνομα. Cicero *de legib. lib.* 2. *Ego mehercule municipibus omnibus duas esse censeo patrias, unam naturæ, alteram civitatis. ut ille Cato, cùm esset Tusculi natus, in populi Romani civitatem susceptus est. itaque cùm ortu Tusculanus esset, civitate Romanus, habuit alteram loci patriam, alteram juris.* Tum, ubi in Atticis idem ostendisset, unde & Euripides *Ione*,

——— πατρὶς γῆ δ' Ἀθηναίων πόλις.

subjungit, *Sic nos & eam patriam dicimus, ubi nati; & illam, quâ excepti sumus. Sed necesse est caritate eam præstare, in qua reipub. nomen & universa civitatis est. dulcis autem non multò secus est ea quæ genuit, quàm ea quæ excepit. itaque ego esse hanc meam patriam prorsus nunquam negabo, dum illa sit major, & hæc in ea contineatur.* Duplici ergo nomine *patria* Marco *Roma*, & ortûs ratione, & civitatis. nam & *Romæ natus est.* Capitol.

Ὡς ἦ ἀνθρώπῳ, ὁ κόσμος | Ità Theodorus Atheus, εἰ πατρίδα τὸν κόσμον. Laert. *l.* 2. in *Aristip.* quod idem & alii. Vide *ad l.* 2. § 16. & *l.* 3. § 11. Herculis est apud Tragicum vox, à Plut. *de exil.* & Stob. *tom.* 2. *tit.* 40. laudata:

Ἀργεῖος, ἢ Θηβαῖος· ἐγὼ δ' εὐχραῖα
Μιᾶς ἅπας μοι πύργος Ἑλλήνων πατρίς.

Argivus an Thebanus: haud unam mihi
Adscribo; patria urbs est Graia quælibet.

Verùm latiùs patriam suam porrigit Crates Thebanus apud Laërt. *l.* 6. in *Hipparchia*:

Οὐχ ἥς πάτρης μοι πύργος, ἢ μία στέγη
Πάσης δ' χέρσου, καὶ πόλισμα καὶ δόμος
Ἕτοιμος ἡμῖν ἐνδιαιτᾶσθαι πάρα.
Mihi patria non urbs una, non una est domus:
Verùm quot urbes, quot domos tellus habet,
Totidem mihi sunt æqua ad hanc vitam loca. Grot.

Sed & Socrates, de quo Plut. *ibid.* Ὁ δὲ Σωκράτης βέλτιον, οὐκ Ἀθηναῖος, οὐδὲ Ἕλλην, ἀλλὰ Κόσμιος εἶναι φήσας, ὡς ἂν τις Ῥόδιος εἴπειν, ἢ Κοῖνθιος· ὅτι μηδὲ Σινώπῃ, μηδὲ Ταινάρῳ, μηδὲ Κεραυνίοις ἐνέκλεισεν ἑαυτόν· Subjungit Plut. ex Euripid.

Ὁρᾷς τὸν ὑψοῦ τὸν δ' ἄνωθεν αἰθέρα,
Καὶ γῆν πέριξ ἔχουσ' ὑγρᾶς ἐν ἀγκάλαις·
ἕτοι τῆς πατρίδος, ἡγοῦ ἔφυσαν εἶναι. Senec. *epist.* 102. *Primùm humilem non accipit patriam; Ephesum, aut Alexandriam, aut siquod est etiamnum frequentius incolis, latius tectis solum. illi patria est, quodcunque suprema & universa circuitu suo cingit. hoc omne convexum, intra quod jacent maria cum terris, intra quod aer humana divinis secernens etiam conjungit, intra quod disposita tot numina in actus suos excubant.* Democritus item apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 40. Ἀνδρὶ σοφῷ πᾶσα γῆ βατή· ψυχῆς γὰρ ἀγαθῆς πατρὶς ὁ σύμπας κόσμος. Quod Euripides *ibidem* laudatus ex Musonii *de exil.*

Ἅπας μὲν αἰθὴρ αἰετοῦ θρασύμολος·
Ἅπασα δ' χθὼν ἀνδρὶ γενναίῳ πατρίς:
Patet omne cælum præpeti Jovis aliti:
Ità terra quævis patria est forti viro. Grot.

Et in eundem sensum Naso *Fast. l.* 1.

Omne solum forti patria est; ut piscibus æquor,
Et volucri vacuo quicquid in orbe patet.

In Homeri epitaphio è veteri marmore à Falkenburgio *ad Nonni Dionysiaca* repræsentato;

Πατρὶς ἐμοὶ χθὼν πᾶσα. ——
Patria mî terra est omnis. ——

De Christicolis Justin. *ep. ad Diognet.* Πᾶσα ξένη, πατρὶς ἐστιν αὐτῶν· καὶ πᾶσα πατρὶς, ξένη. Distinctiùs, & ad Marci mentem proximè, Epictet. *l.* 2. *c.* 5. Τί γάρ ἐστιν ἄνθρωπος; μίσος πόλεως, πρῶτης μὲν τῆς ἐκ θεῶν καὶ ἀνθρώπων· μετὰ ταῦτα δὲ τῆς ὡς ἔγγιστα λεγομένης, ἣ τί ἐστι μικρὸν τῆς ὅλης μίμημα. Et *c.* 15. Τῆς αὐτῆς πόλεως πολίτην, καὶ τῆς μεγάλης καὶ τῆς μικρᾶς. Sed & Senec. *de otio sap. c.* 31. *Duas respublicas animo complectamur; alteram magnam & verè publicam, quâ Dii atque homines continentur; in qua non ad hunc angulum respicimus, aut ad illum; sed terminos civitatis nostræ cum sole metimur; alteram cui nos adscripsit conditio nascendi. hæc aut Athenienſium erit, aut Carthaginienſium, aut alterius alicujus urbis, quæ non ad omnes pertinent homines: quidam eodem tempore utriquæ*

utrique reipublicæ dant operam, majori minorique, quidam tantùm minori ; quidam tantùm majori. E primo genere est Marcus noster.

Τὸ ταῖς πόλεσιν | Vide *l.* 5. § 22. & *infr.* § 45, 54.

§ 45. Τῷ ὅλῳ συμφέρει | Vide *l.* 2. § 3. & *l.* 5. § 8.

Ὅσα ἀνθρώπῳ ἢ ἑτέροις ἀνθρώποις | Leg. forsan, καὶ ἑτέροις. hoc est, *ea quæ hominum alicui eveniunt, non universo tantùm, sed hominibus etiam aliis aliquo modo conducere.*

Κοινότερον | *Sed nunc vocabulum utilis accipiamus latiùs ; ut etiam rebus mediis pateat.* Xyl. imò, τὸ συμφέρον, sive *conducibile, nunc vulgari modo accipiatur, quatenus de rebus mediis enunciatur.* ità *l.* 2. § 9. ὡς ἄν τις κοινότερον συλλάβοι. τὸ συμφέρον enim sive *conducibile* de rebus mediis dici Stoici vix concesserint. quæ illi χρήσιμα ἢ εὔχρηστα esse aiebant, ἀλλ' οὐκ ὠφέλιμα, id est, *utilia*, sed non *conducibilia*. Vide ad *l.* 3. §6, 11. & *l.* 8. § 7. Ità Porphyr. *de abstinent.* ubi Carneadis illa retulerat ; Ἕκαστον γὰρ φύσει γεγονότων, ὅταν τὸ σῶμα ἡ πέφυκε καὶ γέγονε, τυγχάνῃ τέλεως, ὠφελεῖται· subjungit, κοινότερον δὲ τῆς ὠφελείας, ἵνα εὐχρησίαν ἔτι λέγωσιν, ἀκουστέον.

§ 46. Ὅσπερ σφάλλεται | Ὅσῳ Xyl. legisse videtur. Lugd. ὅσπερ exhibet. σφάλλεται, *aliquando offendere, molestum esse, tædio afficere.* Ità Dionys. Halic. *de dictione Isocratica.* πᾶς ὁ γοῦν λόγων κόσμος πολύς ἐστι παρ' αὐτῷ, καὶ λυπεῖ πολλάκις τὴν ἄλλην κατασκευήν, σφαλλόμενος ταῖς ἀκοαῖς id est, *obsidens aures & offendens.* quod alibi dixit idem, κόπτων τὴν ἀκοήν. confirmat autem hoc disertè id quod à Marco hîc dicitur, tenorem unum eundémq; visorum dictorúmve continuum, fastidium afferre. quanquam contrà Jo. Chrysost. *in ad Cor. ep.* 2. *orat.* 8. αὐτὴ ἡ καινοτομία πᾶσι σφάλλεται. *innovatio ipsa quosque offendebat.* Idem itidem. *in ad Hebr. orat.* 8. de rudimentis pietatis Christianæ primis, quæ *lactis* nomine apud Apostolum designantur ; Ὅρα γὰρ πῶς ἡμῖν ταῦτα σφάλλεται (τοῖς τελείοις, utique) ἀλλ' ἐκείνους ἔτρεφεν, ἡδέως σφαλλόμενα αὐτῶν. *Vide quomodo nos adultiores ista nunc offendant ; cùm illos tamen rudiores tunc alerent, ipsos neutiquam offendentes.* atque isto quidem sensu τὸ σφάλλεσθαι hîc sumi oportebat, si ὥσπερ legeremus. Verùm ὅπερ malim ; quia τοῦτο sequitur ; ut significet, hîc potiùs σφάλλεσθαι, *contingere, usu venire*, quomodo Plato in *Theætet.* ταῦτα ἤδη ὅταν σκέπτεσθαι σφάλλεται αὐτοῖς. *Hæc eis nè in somnis quidem fasere usu venit.* Et Porphyr. *de abstinent. l.* 1. Platonicum illud explicans, εἰς δὲ δεῖπνα καλούμενοι ἤδη ὅταν, φησὶ, σφάλλεται.

Ἀεὶ τὰ αὐτὰ | Quærit Aristot. *problem. l.* 21. *q.* 14. Διὰ τί τὰ αὐτὰ συνεθιζόμενοί τε ἥδια φαίνεται, καὶ λίαν συνεχῶς σφαλλόμενοι οὐχ ἥδια. Summa solutionis est. ὅτι τὸ μὲν ἔθος ἕξιν ἀκινήτου τινὸς ἐν ἡμῖν ποιεῖ, ἡ πλήρωσιν. τὸ δὲ συνεχῶς σφάλλεσθαί τι, πλησμονὴν τοῦ ἐπιθυμίαν, καὶ καθάπερ αἴτιον. leg. καὶ expuncto, καθάπερ ἀγγεῖον. & in proximis, pro ἔστι γάρ τι καὶ ἡ ἐπιθυμία. ἔστι δὲ [καθάπερ ἀγγεῖον] τι ἡ ἐπιθυμία. adfirmant sequentia : αἱ μὲν ἕξεις γυμναζόμεναι αὔξονται καὶ ἐπιδιδόασι· τὰ δὲ ἀγγεῖα σαπρόμενα ἐδὲν μείζω γίνεται· διόπερ τὸ μὲν ἔθος, ὃν γυμάσιον, αὔξει τοῦ ἀκινήτου ἕξιν· τὸ δὲ συνεχῶς σφαλλόμενον, σάπει μὲν καὶ πλησμονὴν τοῦ ἐπιθυμίαν· ἧς πληρωθείσης, ἐκέπ σφαλόμεθα. Plutarch. in *pædagog.* Μουσικὴ, καθάπερ κἂν ἄλλοις ἅπασιν, ἐν ἀκούσμασι καὶ διδάγμασι, πλήσμιόν τε καὶ σφαλτὸν ὄζειν· ἡ δὲ ποικιλία τερπνόν. Isocrat. *ad Demon.* § 12. Τὰς ἐντύξεις μὴ πυκνὰς ποιοῦ τοῖς αὐτοῖς, μηδὲ μακρὰς· ἵνα αὐτῶν πλησμονὴ μὲν ἀπῇ. Contrà ;

— μεταβολὴ πάντων γλυκύ.

Euripid. *Oreſt.* Idémque *Antiop.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 63.

Κόρος δὲ πάντων. κἀγὼ δὲ σὲ κἀμὲ νόμιζον
Λέκτροις ἐν αἰσχροῖς εἶδον ἐκπεπλησμένους.
Δαιτὸς δὲ πλησθεὶς τις, ἄσμενος πάλιν
Φαύλῃ παλαίᾳ σφαλτὴν ἔβαψε σάρκα.
Rerum satietas omnium est. turpes toros
Vidi sequentem, pulcra cui conjunx domi :
Et plenus epulis aliquis è vili cibo,
Novitate commendante, cepit gaudia. Grot.

Gregor. Naz. *de pace orat.* 3. Τερπνῆς καὶ ὑπνου καὶ ᾠδῆς κόρος ἔστι, καὶ φῶς αἰσχρῶν, ὡς λέγεται· καὶ πλησμονὴ πάντων, ἃ φῶς ἀλγεινῶν μόνον, ἀλλ' ἤδη καὶ φῶς ἡδέων· καὶ πάντα εἰς ἄλληλα σκευωρεῖ τε καὶ σκευωρέπεται. In animo forsan habebat Pindari illud *Nem. od.* 7.

Κόρον δ' ἔχει καὶ μέλι, καὶ τὰ τερπν' ἄνθη ἀφεδίσια.

Vel Homeri illud *Il. v. v.* 636.

Πάντων μὲν κόρος ἔστι, καὶ ὕπνου, καὶ φιλότητος.
Μολπῆς τε γλυκερῆς, καὶ ἀμύμονος ὀρχηθμοῖο.

vel etiam Moschi illud *idyll.* 4. *v.* 71.

——καὶ εὐφροσύνης κόρος ἔστι.

Idémque *de Theolog. orat.* 1. Οὐ τὸ μεμνῆσθαι διηνεκῶς κωλύω, τὸ θεολογεῖν δὲ· ἐδὲ τοῦ θεολογίαν, ὥσπερ (ὅπερ f.) ἐυσεβὲς, ἀλλὰ τοῦ ἀκμαίαν ἐδὲ τοῦ διδασκαλίαν, ἀλλὰ τοῦ ἀμετρίαν· ἡ γὰρ μέλιτος πλησμονὴ καὶ κόρος ἐμετὸν ἐργάζεται, καὶ ὅπερ ὄνος μέλιτος. Allusit ad Regis sapientissimi dictum, *Proverb. c.* 25. *v.* 16. *Mel si offenderis, quod satis est comedas, nè saturatus illo, evomas rursus : Ità pedem tuum studiosè contineas ab ædibus vicini tui, nè satur tui cùm fuerit, odio te habeat.* scil. *Saturatus stomachus, non oblata solùm renuit, sed ingesta etiam rejicit.* Eucher. *in Gen. q.* 1. Itaque Salvian. *ep.* 1. *Gratiâ meorum rogatus utor interdum, sed tamen parcè, & apud paucos, nè gratiâ ipsâ ingratè utar.* In Petron. *fragm.*

Non uno contenta valet natura tenore,
Sed permutatas gaudet habere vices.

Taurus

Taurus amat gramen mutatâ carpere valle:
Et fera mutatis sustinet ora cibis.
Ipsa dies ideo grato nos proluit haustu,
Quòd permutatis hora recurrit equis.

Cassiodor. *l.* 7. *ep.* 36. *Nemo dubitat, homines suâ varietate recreari: quia in continuatione rerum magnum mentibus esse constat fastidium. dulcedo mellis, si assiduè sumatur horrescit. Serena ipsa, quamvis magnopere desiderentur, jugiter adepta sordescunt.* & *l.* 2. *ep.* 3. *Ipse quoque annus temporum pater, quadrifariâ se diversitate componit: nec desiderium caperet, si novitatis gratiam non haberet.*

Τὰ ἀμφὶ τῷ θεάτρῳ | De Circensibus Plin. min. *l.* 9. *ep.* 6. *Nil novum, nihil varium, nihil quod non semel spectâsse sufficiat. quò magis miror tot millia virorum tam pueriliter identidem cupere, currentes equos, insistentes curribus homines, videre.* Qui & ideo miratur, *non vulgus tantùm, sed quosdam quoque graves homines, in re inani, frigidâ, assiduâ, tam insatiabiliter desidere.* Vide *ad l.* 7. § 3.

Καὶ τὸ ὁμοιοειδὲς | Cicer. *de invent. l.* 1. *Omnibus in rebus similitudo est satietatis mater.* Et Fabius *l.* 9. *c.*4. *Virtutes etiam ipsæ tædium pariunt, nisi gratiâ varietatis adjutæ.* & mox: *Ex similitudine tædium & satietas creatur.*

Πάντα ἄνω κάτω | Alluſit ad Heracliti dogma illud apud Laërt. *l.* 9. Τὸν μεταβολὴν, ὁδὸν ἄνω κάτω. Vide *l.* 2. § 14. & *l.* 4. § 32. & *ſuprà* § 37.

Μέχει τίνος ἓν; | Apud Senecam *epiſtol.* 77. Stoicus quidam: *Cogita, quamdiu jam idem facias. cibus, ſomnus, libido: per hunc circulum curritur.* ipſe *epiſt.* 24. *Quoſdam ſubit eadem faciendi videndique ſatietas, & vitæ non odium, ſed faſtidium: in quod prolabimur, ipſâ impellente philoſophiâ, dum dicimus; Quouſque eadem? nempe expergiſcar, dormiam, ſatiabor, eſuriam, algebo; æſtuabo: nullius rei finis eſt: ſed in orbem nexa ſunt omnia: fugiunt ac ſequuntur. diem nox premit, dies noctem: æſtas in autumnum deſinit; autumno hyems inſtat, quæ vere compeſcitur. omnia tranſeunt, ut revertantur. nihil novi video; nihil novi facio. ſit aliquando & hujus rei nauſea. multi ſunt, qui non acerbum judicent vivere, ſed ſuperfluum.* Idem *de tranquill. c.* 2. *Hoc quoſdam egit ad mortem, quòd propoſita ſæpe mutando, in eadem revolvebantur, & non reliquerant novitati locum. faſtidio illis eſſe cepit vita, & ipſe mundus: & ſubit illud* * *rabidarum* [* *tabidarum* Lipſ.] *deliciarum, Quouſque eadem?* Lucret. *l.* 3. hoc argumento ſub Naturæ perſona mortis ſubeundæ æquanimitatem ſuadet, ſubituri quiritationem objurgat:

Quid tibi tantopere eſt, mortalis, quòd nimis ægris
Luctibus indulges? quid mortem congemis, ac fles?
Nam ſi grata fuit tibi vita anteacta priórque,
Et non omnia pertuſum congeſta quaſi in vas
Commoda perfluxere, atque ingrata interiere;
Cur non, ut plenus vitæ conviva, recedis?
Sin ea, quæ fructus cunque es, periere profuſa,
Vitáque in offenſa eſt, cur ampliùs addere quæris;
Rurſum quod pereat malè, & ingratum occidat omne;
Nec potiùs finem vitæ facis atque laboris?
Nam tibi præterea quid machiner inveniámque
Quod placeat, nihil eſt. eadem ſunt omnia ſemper,
Si tibi non annis corpus jam marcet, & artus
Confecti languent, eadem tamen omnia reſtant;
Omnia ſi peragas vivendo vincere ſæcla.

Et paulò póſt:

Præterea verſamur ibidem atque inſumus uſque:
Nec nova vivendo procuditur ulla voluptas.

Quod idem Sen. *epiſt.* ſuperiùs memoratâ. *Ecquid habes propter quod expectes? voluptates quæ te morantur ac retinent, conſumpſiſti: nulla tibi nova eſt: nulla non jam odioſa ipsâ ſatietate. nihil tibi luxuria tua in futuros annos intactum reſervabit.* Iſte autem jugis rerum tenor Chironem etiam immortalitatis tædio affecit, ſi Luciano *in* νεκυικοῖς credimus. Τὸ γὰρ ἓν καὶ ἓν, inquit, ἔγωγε ποικίλον τι, καὶ οὐκ ἀπλοῦν ἡγοῦμαι εἶναι· ἐγὼ μὲν ζῶν ἀεὶ, καὶ ἀπολαύων τῶν ὁμοίων, ἡλίου φωσὶ, τερφῆς. αἱ ὧραι μὲν αἱ αὐταὶ, καὶ τὰ γιγνόμενα ἅπαντα, ἐξῆς ἕκαστον, ὥσπερ ἀκολουθοῦντα, διάτερον διατέρῳ· ἐπαλλήλων γὰρ αὐτῶν ὁ μὲν ἐν τῷ αὐτῷ ἀεὶ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μεταξὺ ὅλως, τὸ πεπὸν λῷον. Vid *l.* 12. § 35.

§ 47. Τιθηνεῶντας | Vide *lib.* 3. § 3. & *l.* 4. § 48, 50.

Φιλισίωνος | *Philiſtionis* Nicæi Comici Socrati coætanei meminit Suidas. *Philiſtionis* Locri, quem & antiquum appellat, Plut. *ſympoſ. l.* 7. *c.*1. & ex Plut. Gell. *l.* 17. *c.* 11. Et is forſan eſt, cui libros *de diæta*, qui Hippocratis nomen præferunt, à nonnullis adſcribi autor eſt Galenus *in Comment. ad lib. de diæt. in morb. acut.* quique à Plinio inter eos, è quibus ſua delibavit, recenſetur.

Ἐκεῖ δὴ μεταβαλεῖν ἡμᾶς δεῖ | Eò nos commigrare & concedere oportet, quò tot ante nos heroës, principes, tyranni, oratores diſerti, artifices periti, philoſophi tum graves, tum & rerum humanarum irriſores, conceſſerunt. *ad domum* ſcil. *viventi cuique deſtinatam.* ut Job *c.* 30. *v.* 23. Vide *l.* 3. § 3. & *l.* 4. § 48, 50. Senec. *epiſt.* 77. *Eò ibis, quò omnia eunt. quid tibi novum eſt? ad hanc legem natus es. hoc patri tuo accidit, hoc matri, hoc majoribus ante te, hoc omnibus pòſt te. Series invicta, & nullâ mutabilis ope, illigat & trahit cuncta. quantus te populus moriturorum ſequetur, quantus comitabitur? fortior, opinor, eſſes, ſi multa millia tibi commorerentur. atqui multa millia hominum & animalium hoc ipſo momento, quo tu mori dubitas, animam variis generibus emittunt. tu autem non putabas te aliquando perventurum ad id, ad quod ſemper ibas? nullum ſine exitu iter eſt.* Τὸν θάνατον autem μεταβολὴν Marcus dixit; quomodo μετάληψιν Plato *Phædone*: Εὖ χεδαί γε τῆς

τοῖς θεοῖς ἕξεσί τε καὶ χρὴ τῷ μεταποιοῦσιν τῷ ἐνθένδε ἐκεῖσε εὐτυχῆ γενέσθαι, μεταβαλεῖν, *mutare*, sed & *sedem mutare*, *de loco in locum migrare*. Ità Aristoteles *hist. anim. l.* 8. *c.* 12. de gruibus, μεταβάλλουσιν ἐκ τῆς Σκυθικῶν εἰς τὰ ἕλη τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου. & de piscibus, οἱ μὲν ἐκ τοῦ Πόντου, ἢ εἰς τὸν Πόντον μεταβάλλουσι. indè μεταβολὴ pro *migratione*. Aristot. *ibid.* τὰ μὲν ἐκ τῆς ἐγγὺς τόπων ποιούμενα τὰς μεταβολάς, τὸ ὃ καὶ ἐκ τῆς ἐχθρῶν. Thucyd. *l.* 1. Μάλιστα δὲ τῆς γῆς ἡ ἀεὶσι ἀεὶ τὰς μεταβολὰς τῆς οἰκητόρων εἶχεν. Vid. *ad l.* 5. § 13.

Φιλόσοφοι | Vide *l.* 3. § 3. & *l.* 7. § 19.

Στρεπτοὶ, πύρρωνοι | Vide *l.* 3. § 3. & *l.* 4. § 32, 48. Tragicus à Plutarch. *ad Apoll.* laudatus:

Πῇ δὴ τὰ σεμνὰ κεῖνα; πῇ δ' Λυδὸς
Μέγας δωτὰσις Κροῖσος, ἢ Ξέρξης βαρὺ
Ζεύξας θαλάσσης αὐχένα Ἑλλησπόντιος;
Ἅπαντες αἰδὴν ἦλθον εἰς λήθης δόμους.
Ubi ille quondam fastus? ubi nunc Lydiæ
Dominator ingens Græsus? & Xerxes grave
Qui ratibus æquor junxit Hellespontium?
Abripuit omnes orcus ad Lethes domum? Grot.

Εὔδοξος | Εὔδοξος Αἰσχίνου Κνίδιος, ἀστρολόγος, γεωμέτρης, ἰατρὸς, νομοθέτης. τοῦτον ἀντὶ τοῦ Εὐδόξου ἔνδοξον ἐκάλουν, διὰ τὴν λαμπρότητα τῆς φύσεως. Laert. *l.* 8. qui & vitam ejus breviter descripsit. de eodem & Suidas. Strabo operis initio. Diodor. Sic. *l.* 1. Aristot. *ethic. Nicom. l.* 1. *c.* 12. & *l.* 10. *c.* 2. (quos libros ideo Nicomacho filio, non Aristoteli patri tribuere videtur Laertius) Plut. *de Isid. & Osir.* in *Marcell.* & *adv. Colot.* & *adv. Epicur.* quo loco memorabile istius votum commemorat: ἤυχετο, φθέγξασθαι τῷ ἡλίῳ, καὶ καταμαθεῖν τὸ μέγεθος καὶ τὸ εἶδος, οἷς ὁ Φαέθων, καταφλεχθῆναι. Senec. *quæst. nat. l.* 7. *c.* 3. Gell. *l.* 17. *c.* 21. Philostrat. *in Sophist.* Vitruv. *l.* 9. *c.* 7, 9. Petron. in *Satyr.*

Ἵππαρχος | *Hipparchus* Nicæus, insignis item Mathematicus; quem *consiliorum naturæ participem*, Plinius vocat, *hist. nat. l.* 2. *c.* 12. & *ibid. c.* 26. *nunquam satis laudatum*; *& quo nemo magis approbaverit cognationem cum homine siderum, animásque nostras partem esse cæli.* Et mox: *eundem ausum, rem etiam Deo improbam,* (hominem loqui memineris potentiæ divinæ minùs gnarum, quàm vates sacer prædicat, *Psal.* 147. *v.* 4.) *annumerare posteris stellas, ac sidera ad nomen expungere,* (ità malim, quàm, *ad narmam expangere*;) —*cælo in hæreditate cunctis relicto, si quisquam, qui cretionem eam caperet, inventus est.* De eodem Strabo *l.* 1. & 2. & Ptolom. in *astronomic.*

Ἀρχιμήδης | *Archimedes celeberrimus geometricè & machinali scientiâ.* Plin. *l.* 7. *c.* 37. de quo vide cùm alios, tum Plut. ex *Marcell. vit. ad l.* 5. § 1. sed & quæ ille *ibidem* de eodem plura: quo loco inter alia refertur istius ad Hieronem arrogantissima vox illa. ὡς εἰ γῆν ἄλλην ἔσται ἐπέρχεσθαι, ἐπὶ ταύτην, μεταβαίνειν εἰς ἐκείνην. vel ut Pappus in *mechan.* Δός μοι ποῦ στῶ, καὶ κινῶ τὴν γῆν. *Des ubi consistam, & dimoturus sum terram.* sive ut Lud. Vives *de art. corrupt. l.* 5. *Si alter foret terræ globus, se illum ad hunc tracturum, vel hunc ad illum impulsurum.* Cicer. *Tusculan l.* 1. *Astrorum conversiones motúsque omnes qui animo vidit, is docuit similem animum suum ejus esse, qui ea fabricatus in cælo esset. nam cùm Archimedes Lunæ, Solis, quinque errantium motus in sphæram illigavit, effecit idem, quod ille, qui in Timæo mundum ædificavit, Platonis Deus, ut tarditate, celeritate dissimillimos motus una regeret conversio, quod si in hoc mundo fieri sine Deo non potest, nè in sphæra quidem eosdem motus Archimedes sine divino ingenio potuisset imitari.* de quo artificio vide Claudiani *epigram.* 21. De eodem autem Archimede videri possunt etiam Polyb. *hist. l.* 8. Diodor. *l.* 5. *c.* 9. Vitruv. *l.* 9. *c.* 3. Cicer. *Verrin.* 4. *pro Cluent.* & *Tusc. l.* 5. Athen. *l.* 5. *c.* 7. Synes. *de insomn.* Procl. *in Euclid. l.* 2. *c.* 3. Eustath. *ad Il.* α'. ubi ἐκατόγχειρον. & *ad Il.* ϛ'. ubi χειρωνοβόλον dictum refert. Rhemn. Fann. *de ponder.* & Pisid. apud Suid. in Δυνάμεις.

Αὐθάδεις | *Contumaces.* Xyl. *peremptorii, fidentes.* Cas. *arrogantes*, malim. quanquam nec hoc satis arridet, neque enim in partem sequiorem usurpasse videtur Marcus istic. vixque est ut uno verbo exprimam, quod voluisse sentiam. *qui de inventis suis summopere placebat sibi.* Vide *ad l.* 10. § 9.

Χλευασταὶ, οἷς Μένιππος | De *Menippo* Cynico Laërt. *l.* 6. Φέρει μὲν ἓν σπουδῶν ὀλίγον. τὰ δὲ βιβλία αὐτοῦ πολλὴ καταγέλωτος γέμει. καί τι ἴσον τοῖς Μελεάγρου τοῦ κατ' αὐτὸν γεγονότος. Mitiùs tamen de Menippo Strabo *l.* 16. Ἐκ τῆς Γαδάρων νῦν Μελεάγρου καὶ Μένιππος ὁ σπουδογελοῖος. Hinc autem de Menippo Diogenes Polluci ab inferis reversuro in Luciani *mortualibus* mandata dans: Ἢν που ἴδῃς Μένιππον τὸν κυνᾶν, (εὑρεῖς δ' ἂν αὐτὸν ἐν Κρανίῳ καὶ τὸ Κρανεῖον, ἢ ἐν τῷ Λυκείῳ, ἢ ἐν τοῖς ἐμπόροις τοῖς ἀλλήλοις φιλοσόφων καταγελῶντα) εἰπεῖν πρὸς αὐτὸν, ὅτι σοι, ὦ Μένιππε, κελεύει ὁ Διογένης, εἰ σοι ἐκεῖνος τὰ ὑπὲρ γῆς καταγελάσας, ἥκειν ἐνθάδε πολλῷ πλείω ἐπιγελασόμενον. & in Νεκυομαντείᾳ, eundem appellat Dialogus, Φοβερόν τινα κυνᾶ καὶ τὸ σῶμα λαμπρὸν, ὅσον καὶ γελῶν ἅμα ἔδακνε. Porrò à Menippo isto, scripta χλευαστικὰ καὶ σπουδαστικὰ Menippea dici solenne habent; ut Varronis *Satyræ*, & Luciani *dialogi.* Quin & libellos illos ipsos, qui illius nomine vulgò circumferebantur, ab aliis, Dionysio nempe Zopyroq; Colophoniis, sub Menippi persona fuisse compositos, non deesse qui tradant, Laertius testatur.

Ἐν ὅσῃ πολλῇ ἄξιον | Vide *l.* 4. § 32. & *supr.* § 16. Dio Prus. *orat.* 16. Ἂν ὁ ἐκεῖνο ἐνθυμη-

θῇς

ἀῆς ὅτι μηδεὶς ὄζην ὅλως τῶ βίω χρόνῳ, ἀλλὰ πάντες οἱ μακάριοι καὶ λίαν εὐδαίμονες δόξαντες, εἶθ', πεθνήκασι· καί σοι πάρεστιν ἤδη τοῦτο τὸ πέρας, κἂν ἐπὶ πλέῖον ἔλθῃς τῆ βίω· πλὴν λῆρον ἡγήσῃ καὶ μεγάλην εὐήθειαν, τὸ νομίζειν ὅλως τι δεινὸν εἶ τῆς γιγνομένων, ἢ μέγα, ἢ θαυμαστὸν, ὅτε γε ἐνὸς, τῆ χρεὶς λύπης καὶ φόβω καὶ τῆς τοιούτων παθῶν ἀπαλλαγεῖν. Aristid. *in Eteon.* Οὐ δεῖ δὴ φιλοψυχεῖν, οὐδὲ τὴν εὐδαιμονίαν τούτῳ μετρεῖν, εἴ τις ὡς πλεῖστα ἔχει πρήγματα, οὐδ' εἴ τις τῆ μακρῆ γήρως ἀπήλαυσεν, οἷα δὴ ἀπολαύειν εἰώθασιν ἄνθρωποι· ἀλλ' ἡγεῖσθαι τοῦτον κάλλιστ' ἐχειν ὅστις τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ τῆ βίω μοῖραν ἐν τοῖς καλλίστοις ἐξέπλησε, καὶ ὅστις, ὥσπερ ποιητὴς, ποθούντων ἀκούειν ἔπη καὶ ὀρᾶν, κατέλυσε τὸ δρᾶμα.

Εὐμῳρῆ | Ita *l.* 3. § 11. εὐνῶς. & *l.* 9. § 11. μὴ εὐμῳρείας & *l.* 11. § 9, 18. μὴ εὐμῳρείας καὶ τρυφότητος. & *l.* 7. § 22. φιλεῖν καὶ τοὺς παίοντας. Vide & *l.* 9. § 27.

§ 48. Τὰ ὁμοιώματα τῆς ἀρετῆς | Nihil tam candoris ingenui proprium quàm virtutes, quas ipse habeas, in aliis etiam adamare: quum *in alio sua quemq; natura delectet:* ut Plin. minor *in Paneg.* & multò adhuc magis, in aliis etiam suspicere, quibus ipse careas. Plin. idem *l.* 1. *ep.* . *Neq; enim ego, ut multi, invideo aliis bonum, quo ipse careo: sed contrà, sensum quendam voluptatémque percipio, si ea quæ mihi denegantur, amicis video supereſſe.* & *epist.* 17. *Scias eum plurimis virtutibus abundare, qui alienas sic amat.* Hieron. *apolog. ad Pammach. Virginitatem in cælum fero; non quia habeam, sed quia magis mirer quod non habeo. ingenua & verecunda confessio est, quo ipse careas in aliis prædicare.*

Τὸ ἐυμεταδότον. | Paul. *ad Tim. ep.* 1. *c.* 6. *v.* 19. ἐυμεταδότους εἶναι.

Περίχειρα | Vide *l.* 3. § 13.

§ 49. Ὅτι τοσῶνδε πυῶν λιπρῶν εἶ | Quod de corporis pondere Marcus, de robore Tullius in *Caton. Nè nunc quidem vires desidero adolescentis; non plus quàm adolescens etiam vires tauri aut elephantis desiderabam.* Objurgátque eos Senec. *de benef. l.* 2. *c.* 29. qui eis corporis dotibus non contenti, quas natura ipsis assignavit, *queruntur quòd magnitudine corporum non æquemus elephantes, velocitate cervos, levitate aves, impetu tauros; quòd sagacitate nos narium canes vincant; quòd acie luminum aquilæ, spatio ætatis corvi, multa animalia nandi facilitate.* Et de ætatis spatio rursus *lib. de brev. vit. c.* 1. *Major pars mortalium de naturæ malignitate conqueritur, quòd in exiguum ævi gignimur; quòd hæc tam velociter, tam rapidè dati nobis temporis spatia decurrant: adeò ut, exceptis admodum paucis, cæteros in ipso vitæ apparatu vita destituat.* Et mox vitium hoc non vulgi solius esse peculiare ostendens: *Inde Aristoteli cum rerum natura exigenti, minimè conveniens sapienti viro lis est: illam animantibus tantum indulsisse, ut quina aut dena secula edurent, homini in tam multa ac magna genito, tantò citeriorem terminum stare.* Verùm Theophrasto, non Aristoteli querelam hanc attribuit Cicero *Tuscul. lib.* 3. *Theophrastus moriens accusâsse naturam dicitur, quòd cervis & cornicibus vitam diuturnam, hominibus tam exiguam dedisset.* Cùm Aristoteles contrarium potiùs statuat, *de gener. animal. lib.* 4. *cap.* 10. Πάντων γὰρ ὁ ἄνθρωπος πλείω ζῆ χρόνον, πλὴν ἐλέφαντος ὅσων ἀξιόπιστον ἔχομεν τὴν πεῖραν. fuerit itaque forsan Senecæ σφάλμα μνημονικόν. Pedonis gemina in *Mæcen. obit.* querimonia:

Vivacésne magis cervos decet esse paventes,
Si quorum in torva cornua fronte rigent?
Vivere cornices multos dicuntur in annos;
Cur nos angustâ conditione sumus?

De utriusque & molis & ætatis mensura decreto numinis acquiescere quemque Marcus hîc monet. certè de utraque solicitum anxiúmve esse nec expedit, nec proficit. Τίς γὰρ ἡμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἕνα; Domini Christi verba sunt, *Matth. c.* 6. *v.* 27. quæ verba etiamsi de *statura* accipiant plerique; at de *ætate* intelligenda Andr. Dunæus noster contendit; eúmque sensum verba facilè admittunt.

Τοσῶν ὃ ἐστὶ τῆς | Ità Bas. τοσῶνδε ἐστὶ. Lugd. τῆς expuncto. Ego, transpositio malim τοσῶνδε τῆς, aut etiam πυῶν, ut in membro priore.

Ὅσον ἀφώρισαι | Vide *ad l.* 8. § 17. & *l.* 12. § 23.

Στέργεις | *Acquiescis eô contentus.* hoc est enim στέργειν τι, vel τινί. Vide *supr. ad* § 44. quo sensu & τὸ ἀγαπᾶν haud infrequens deprehenditur. Plato *Timæo.* Ἀλλ' ἐὰν ἄρα μηδενὸς, ἧττον παρεχόμενα εἰκότας, ἀγαπᾶν χρή. i. e. *contenti esse debetis, si probabilia dicentur.* Cicer. *de univers.* Lucian. in *Necyomant.* Ἐπειδὰν ὁ Αἰακὸς ἀπομετρήσῃ ἑκάστῳ τὸν τόπον (δίδωσι δὲ τὸ μέγιστον ὀκτὼ πόδας) ἀνάγκη ἀγαπᾶν καὶ ἀρκεῖσθαι πρὸς τὸ μέτρον ξυμπεσόντα· *necesse est, ut eâ, quæ assignata est, mensurâ contentus jaceat.* Idem *in Toxari.* Ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνοί γε ἠγάπησαν, ὅτως ἀφιέμενοι· *non contenti fuerunt,* vel, *non sat habuerunt sic dimitti.* Phocion. apud Plut. *in vit.* & *in apophth.* Εἶτα οὐκ ἀγαπᾷς, ὅτι μετὰ Φωκίωνος ἀποθνήσκεις; *An non sat habes, quòd cum Phocione moriturus sis?* Isocrat. *in panegyr.* Ὥστε καὶ τοὺς ἀφεστῶτας μηκέτι τὴν ἐλευθερίαν ἀγαπᾶν. *non contentos esse libertate; non sat habere quòd liberi existerent.* Demosth. *Philip. l.* 2. τὰ παρόντα ἀγαπήσειν· *rebus præsentibus contentum fore.* quod aliâ syntaxi Lysias ἀγαπᾶν τοῖς ὑπάρχουσιν ἀγαθοῖς. nec dispari significatu Hæbræorum חבב adhibetur. *Psalm.* 116. *vers.* 1. אחבתי, *sat habeo.* Jun. indè ἀγαπητὸν εἶναι· *satis habendum.*

§ 50. Πειρᾶμαι πείθειν αὐτὸς | Xyl. superiori periochæ

periochæ iſta attexuit, vertítque, *ità & de tempore annitendum eſt nobis, ut perſuadeamur*; ac ſi αὐτοὺ ſcriberetur. meliùs Lugd. *annitendum eſt nobis, ut perſuadeamus iis cum quibus agimus.* Hoc, inquit, conemur: ulteriùs enim nil datur. Epictet. *l.* 4. *c.* 6. Μὴ γὰρ δέδοταί σοι τοῦτο; (ἄλλως πεῖσαι, ἵνα ᾖς ἀγαθὸς καὶ καλός.) ἐκεῖνο μόνον σοι δέδοται, σαυτὸν πεῖσαι καὶ ὅπου πέπεικας;

Πεφάπε ὃ καὶ ἄκοντων | *Etiam invitis hominibus id agendum non eſt, quod juſtitiæ ratio jubet.* Xyl. quaſi Marcus velit, quod ex Platone Cicero *ad Lentul. lib.* 1. *epiſt.* 9. *Tantùm contendere in repub. quantùm probare tuis civibus poſſis: vim neque parenti neque patriæ afferri oportere.* Cùm Marcus contrà planè moneat, ubi ad conſenſum in recto ſuaſionibus alios adigere minùs valemus, etiam invitis ipſis & renitentibus id faciendum, quod juſtitiæ ratio exigere videbitur. Vide Joſh. *c.* 24. *v.* 14, 15. Optimè ad Marci mentem Clemens *ſtrom. l.* 4. Καὶ ἀκόντων πωῶν καὶ τὰ πλεῖστα ἐνισταμένων, κἂν κολάσεις ἐπαρθῆναι τοῖς τῆ ἀνδρείᾳ, ἢ φοβοῖς τῆ δεισιδαιμονίᾳ, φιλοσοφήσει ὅ τε οἰκέτης, ἢ τε γυνὴ καὶ μὴν καὶ ἐλεύθερος, κἂν τυράννου δαίμονος ἀπειλῇ αὐτὸ τοῦτο, κἂν ὅτι δικαιοσύνη ἄγηται, καὶ εἰς κινδύνους ἑκάστοτε περιέλκηται, ἀφ' ἧς τε τῆς κτήσεως ἀπάσης κινδυνεύσῃ, οὐκ ἀφέξεται τῆς δικαιοσύνης ἕνεκα· ὅπως ποτὲ οὐδὲ ἀπαυδήσει ποτὲ, ἢ μὴν γυνὴ φαύλως σωφρονοῦσα ἀνδρεῖα, ὁ δὲ υἱὸς, ἐὰν φαῦλον ἔχῃ πατέρα, ἢ πονηρὸν δεσπότην ὁ οἰκέτης· τῆς ἀρετῆς ἐκόντων γλυκαίως. Vide *l.* 3. § 7. & paulò poſt *ibidem*: Ἴσμεν γὰρ καὶ παῖδας, καὶ γυναῖκας, καὶ οἰκέτας, πολλάκις, ἀκόντων πατέρων καὶ δεσποτῶν καὶ ἀνδρῶν, βελτίους γεγονέναι.

Πεφάπε ὃ | Cùm antè πειθῶμεν dixiſſet. tranſitio non à numero ad numerum tantùm, ſed & à perſona ad perſonam. qualis & *l.* 2. § 9. & *l.* 8. § 12, & § 31. & *l.* 10. § 35. ejuſmodi in ſacra pagina occurrunt crebró. *Deut. cap.* 12. *v.* 8. *Pſalm.* 16. *v.* 12. & *Pſal.* 18. *v.* 32, 35. & *Pſal.* 77. *v.* 1, 2. Luc. *Act. c.* 1. *v.* 3, 4. & *cap.* 17. *v.* 2, 3. Paul. *ad Rom. c.* 8. *v.* 1, 2, 4. & *v.* 15. & *ad Cor. ep.* 1. *c.* 10. *v.* 6, 7. & 9, 10. Ità enim ſumendum videtur illud Joannis *epiſt.* 2. *v.* 8. Βλέπετε ἑαυτοὺς, ἵνα μὴ ἀπολέσωμεν ἃ εἰργασάμεθα, ἀλλὰ μισθὸν πλήρη ἀπολάβωμεν. itaque vetus interpres vertit, *ne perdatis, ſed ut accipiatis.*

Συσχεῖν εἰς ἄλλων ἀρετὴν τῇ κωλύσει | Vide *lib.* 4. § 1. & *l.* 5. § 20. & *l.* 8. § 32, 35. & *l.* 9. § 11.

Μετ' ἐπιεικείας | Vide *l.* 4. § 1. & *l.* 5. § 20. & 11. § 37.

Ὅπου καὶ μὴ ἀδυνάτων ἐκ ὀρέγου | Leg. καὶ ὅπου, & ὀρέγου· etiamſi ὀρέγῃ Xyl. maluiſſe videatur. Vide *l.* 5. § 17.

Τούτου δὲ πυγχάνεις, ἐφ' οἷς πεφύκαμεν, ταῦτα γίνεσθαι | Deeſſe videtur aliquid. ſupplenda forſan conditionalis particula, ut ſenſus ſit integer, [εἰ] ἐφ' οἷς πεφύκαμεν. Ità ſenſiſſe videntur interpretes. *Si id cujus cauſsâ citatus es, conſequaris.* Xyl. *Si id, cujus cauſsâ ſatus, inque mundum ſum editus, factum fuerit.* Meric. *hoc eſt,* inquit ille, *ut deſideria mea omnia rationis imperio ſubjiciam.* Neutrum ſatisfacit. Malim, adjectâ etiam negativâ [εἰ μὴ] ἐφ' οἷς πεφύκαμεν, ταῦτ' [ἂν] γίνεσθαι· *nos quod noſtrum eſt,* hoc eſt, conatos eſſe *conſequimur, etiamſi ea ad quæ impulſi ſumus, neutiquam fiant,* neq; exitum ſortiantur conatus noſtri. ὁρμὴ ſiquidem, i.e. *actum* noſtrum, non & *effectum,* quod in aliena poteſtate ſitum, nobiſmet ipſi proponebamus. Vel etiam perſonâ eâdem continuatâ, κἂν ἐφ' οἷς πεφύκαμεν, ταῦτα μὴ γίνεσθαι. *etiamſi ea quæ conatus ſis, non fiant.* Vide *l.* 5. § 14. Ità Epictet. *l.* 2. *c.* 6. ἀλλ' ὐκ ἐπέτυχες· μὴ γὰρ σὸν τοῦτο ἔργον ἦν.

§ 51. Ὁ μὲν φιλόδοξος, ἀλλοτρίαν ἐνέργειαν | Ambitioſus bonum ſuum extra ſe in alieno actu, favore, laude, exiſtimatione, poſitum habet. Vide *ad l.* 2. § 6.

Ὁ δὲ φιλήδονος, ἰδίαν πεῖσιν | Voluptuarius in ſenſu ſive corporis affectione. ità πεῖσιν noſter ſemper uſurpat. ut *l.* 3. *c.* 6. & *l.* 9. § 16. ὡς καλόν τι τὸ πάθος πᾶν ἀγαθὸν κεῖνον, utì Epicur. *ad Menœc.*

Ὁ δὲ νοῦν ἔχων, ἰδίαν πρᾶξιν | Studioſus verò ſive ſapiens in actione ſua, non & in actionis eventu, ut monitum *ſupr.* § 48. vel in hominum etiam quorumvis approbatione. Vide *l.* 5. § 34. & *l.* 9. § 16. De populo Athenienſi in *Panathen.* Ariſtides: Εὖ γὰρ ποιεῖν, ὐκ εὖ πάσχειν πεφυκέναι ἤδεσαν. Præclariſſimè, & ad Marci mentem accommodatiſſimè, Clemens *ſtrom. l.* 4. de verè pio: Ὁ δὲ φιλῇ καλῶσι, καθὸ κέκληται, ὑπακούων, ὅτε διὰ φόβου, ὅτε διὰ ἡδονὰς ὅτι τιμῶ γνῶσιν ἴσται. ὃ γὰρ ἀφισκέπτεται, εἴ τι λυσιτελὲς ἔξωθεν ἔπεται κέρδος ἢ ἀπόλαυσις αὐτῷ· ἀγάπῃ δὲ τῆ ὄντως ὄντος ἑρασθεὶς ἑλκόμενος, καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀγόμενος, διοσεβεῖ. ὅθεν ὀρθῶς ἐκ καθ' ὑπόθεσιν ἕξουσιαν λαβοὶ πρὸς τῆ θεῷ πρᾶξαι τὰ ἀπηρεμιῶτα, ἀπιμώρητός τε ὢν· ὀρθῶς εἰ καὶ μισθὸν τὰ μακάρων ἀγαθὰ λήψεσθε ὅτι τοῖς δὲ ἐπαγγελίαν προσλάβοι. ἀλλ' εἰ καὶ λήσεσθε τὸν θεὸν ἐφ' οἷς πράξει πειθεῖν ὅσον ἀδύνατον· πρᾶξαί τι πρὸς τὸν ὀρθὸν ἐθελήσαι πρὸ ἂν, τὸ ὄντως καλὸν καὶ αἱρετὸν ἐξ ἑαυτῆς, καὶ ταύτη ἀγαπητὸν ἕξει ἅπαξ ἑλόμενος. Nihil ſanctius dici poterat, nihil ſublimius.

§ 52. Ἔξεστι δὲ τούτῳ μηδὲν ὑπολαμβάνειν | Vide *l.* 5. § 2. & *l.* 7. § 2. unde videtur aliquid, quod hîc deeſt, ſupplendum, nimirum, μηδὲν [ὃ μὴ δεῖ] vel μηδὲν [κακὸν] *nihil ſecùs quàm oportet,* vel *nihil mali opinari.* hoc enim ſatìs eſt ad animum in tranquillo ſtatu continendum.

Αὐτὰ γὰρ τὰ πράγματα | Vide *l.* 5. § 19.

§ 53. Πρὸς τὸ ὑφ' ἑτέρου λεγομένῳ γίνεσθαι | vel

vel τῷ leg. λεγόμενον. Sed illud potiùs. τοὺς τῷ λεγομένῳ γίνεσθαι. ſicut τοὺς τῷ εἰρημένῳ λόγῳ εἶναι. Plato *in Phædone.*

Ἀπαρεγδυμήτως | *Non negligendo, ſive animum minùs advertendo & intendendo eis quæ dicuntur.* Sic *l.* 10. § 8. ἀπαρεγδύμητον. Vide *ad l.* 5. § 5. Socrates apud Plat. in *Hipp.* Ἀεὶ ἐῶσά, ἐπειδάν τις λέγῃ τι, προσέχειν τὸν νοῦν, ἄλλως τε, καὶ ἐπειδάν μοι δοκῇ σοφὸς εἶναι ὁ λέγων.

Ὡς οἷόν τε ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ λέγοντος | Hoc eſt, quod Plut. *de audiend.* τῇ προσοχῇ καταδύομεν εἰς τὸν νοῦν τοῦ λόγου. Et Origen. *ad Celſ. l.* 1. εἰσελθεῖν εἰς τὸν τῆς λέξεως νοῦν. Vide *Lib.* 7. § 4, 30.

§ 54. Τὸ τῆς συμμέτρου | Vide *l.* 5. § 22.

§ 55. Εἰ κυβερνῶνται οἱ ναῦται, ἢ ἰατρεύονται οἱ κάμνοντες καλῶς ἔλεγον | Rectè monet Guil. Canter. *var. lect. lib.* 7. *c.* 1. leg. κυβερνῶντα, & ἰατρεύοντα. quod interpretes tum Lat. tum Angl. non advertentes, Marci mentem neutiquam ſunt aſſecuti. *Si gubernatori*, inquit, *nautæ, medico ægroti, contradicere, maledicere, adverſari voluerint, unde aut à quo alio ſalutem illi, ſanitatem iſti ſperaverint?* Hos itaque lubentes promptíq; auſcultant, eiſq; obſequuntur, quibus cor ineſt, & quibus ſalus ſuamet cordi eſt. Plato in *Criton.* Γυμναζόμενον ἀνὴρ, καὶ τοῦτο προσέπαινον, πότερον πάντως ἀνδρεῖος ἐπαινῶ καὶ ψόγῳ καὶ δόξῃ τὸν νοῦν προσέχει, ἢ ἑνὸς μόνου ἰατροῦ, ὃς ἂν τυγχάνει ἰατρὸς ἢ παιδοτρίβης ὤν; ἑνὸς μόνου. ἐκεῖνον φοβεῖσθαι χρὴ καὶ αἰσχύνεσθαι καὶ ἐπαίνους τοῦ ἑνὸς ἐκείνου, ἀλλὰ μὴ τοὺς τῶν πολλῶν. Δηλαδή. ταύτῃ ἄρα αὐτῷ προσκτέον καὶ γυμναστέον καὶ ἐδεστέον γε καὶ ποτέον. ᾧ ἂν τῷ ἑνὶ δοκῇ τῷ ὀρθοτάτῳ καὶ ἐπαΐοντι μᾶλλον, ἢ ᾧ ξύμπασι τοῖς ἄλλοις. Καλῶς λέγεις. ἐκεῖ καὶ τ' ἄλλα οὕτως, ἵνα μὴ πάντα διϊῶμεν. καὶ δὴ περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων, καὶ αἰσχρῶν καὶ καλῶν, καὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν, πότερον τῇ τῶν πολλῶν δόξῃ δεῖ ἡμᾶς ἕπεσθαι, ἢ τῇ τοῦ ἑνὸς, εἰ τίς ἐστιν ἐπαΐων, ὃν δεῖ αἰσχύνεσθαι καὶ φοβεῖσθαι μᾶλλον ἢ ξύμπαντας τοὺς ἄλλους. Τοῦ ἑνὸς ἐκείνου δηλαδή. ἐκ ἄρα, ὦ βέλτιστε, πάνυ ἡμῖν ὅτου φροντιστέον, ὅ, τι ἐροῦσιν οἱ πολλοὶ ἡμᾶς, ἀλλ' ὅ, τι ὁ ἐπαΐων ὁ εἷς, καὶ αὐτὴ ἡ ἀλήθεια. Galen. *hortator. c.* 7. ὅτε νοσῶν, εὖ οἶδ' ὅτι, τοῖς πολλοῖς ἂν ὑπηρέτουν σαυτὸν, ἀλλ' ὀλίγοις δή τισιν ἐξ ἁπάντων, καὶ τούτων τοῖς ἰατρικωτάτοις· ὅτ' ἂν πλέων ἅπασι τοῖς συμπλέουσιν, ἀλλ' ἐνὶ τῷ κυβερνήτῃ· εἰ δὴ καὶ τῶν σμικροτάτων, τέκτονι μὴ τεκταινόμενος, ὑποδημάτων δὴ χρήζων, τῷ σκυτοτόμῳ, πῶς ἂν ἔν, ἔνθα περ πρωτεῖον ὁ ἀγὼν ὅτι, σαυτῷ δίδως τῆς κρίσεως τὴν ἐξουσίαν, ἀφελόμενος αὐτὴν τοῦ σοφωτέρων ἢ σαυτοῦ; In animo videtur habuiſſe Socratis illa apud Xenophont. *memorial. l.* 3. Ἐκεῖνο μὴν δή που οἶδα, ὅτι ἐν παντὶ πράγματι οἱ ἄνθρωποι τούτοις μάλιστα ἐθέλουσι πείθεσθαι, οὓς ἂν ἡγῶνται βελτίους εἶναι. καὶ γὰρ ἐν νόσῳ, ὃν ἂν ἡγῶνται ἰατρικώτατον εἶναι, τούτῳ μάλιστα πείθονται· καὶ ἐν πλοίῳ οἱ πλέοντες, ὃν ἂν κυβερνικώτατον· καὶ ἐν χωρίᾳ, ὃν ἂν χωρικώτατον. vel etiam, quod ex Aſtyagis perſona Xenophon ipſe, *Cyri inſtit. lib.* 1. Ὃν ἂν ἡγήσωνται περὶ τὰ συμφέροντα ἑαυτοῖς φρονιμώτερον ἑαυτῶν εἶναι, τούτῳ ἄνθρωποι ὑπερηδέως πείθονται· γνοίης δ' ἂν ὅπ τοῦθ' ὕτως ἔχει, ἐν ἄλλοις τε πολλοῖς, καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖς κάμνουσιν, ὡς προθύμως τοῦ ὀπτάξοντος ὅ, τι χρὴ ποιεῖν κάμνουσι, καὶ ἐν θαλάττῃ ἤ, ὡς προθύμως τοῖς κυβερνήταις οἱ συμπλέοντες πείθονται. Ariſtonymus in *tomariis*, referente Stobæo *tom.* 2. *tit.* 3. Ἐν μὲν τῷ πλεῖν πείθεσθαι δεῖ τῷ κυβερνήτῃ· ἐν ᾗ τῷ ζῆν τῷ λογίζεσθαι δυναμένῳ βέλπιον. Epictetus itidem *lib.* 3. *c.* 24. Ὅστις ἔν καθόλε τινὶ περὶ βίον ὑπεσήμανε κέκτηται, τί ἄλλο ἢ τοῦτον εἶναι δεῖ τὸν διατάττοντα; τίς γάρ ὅστιν ἐν νηῒ κυβερνήτης; ὁ κυβερνήτης. διὰ τί; ὅπ ὁ ἀπειθῶν αὐτῷ ζημιῶται. Piè Ambroſ. *in Pſal.* 37. De Deo medico cœleſti ſummo, *Ipſi nos committamus, parati quo velit curari medicamento. nemo dicit medico corporis ſui quomodò curandus ſit. novit medicus quæ ſingulis vulneribus medicamenta conveniant. Si dixerit medicus medicinæ genus, quo curari æger debeat, & ille faſtidit, diſcedit medicus, ægrúmque relinquit. vides eum qui curari velit, omni modo medico acquieſcentem.*

§ 56. Πόσοι μετ' ὤν εἰσῆλθον | *Quot antè me è vita exierunt, quibuſcum ego una intraveram?* Ità *l.* 4. § 3. ὅσων ἤδη μεταβολαῖς αὐτὸς ἐδυστυχήκας; Cur ergò exire me moleſtè feram, cùm tot mecum nati unà, jam exierint? Xyl. εἰσῆλθον, dum *venerunt*, vertit, ſenſum pervertit.

§ 57. Ἰκτειῶσι τὸ μέλι πικρόν | Sext. Empir. *Pyrrhon hypotheſ. l.* 1. *c.* 29. Οὐδεὶς τολμήσαι ἂν εἰπεῖν, ὅπ τὸ μέλι τὸ γλυκάζον τοὺς ὑγιαίνοντας· ἢ ὅπ τοὺς ἰκτεριῶντας τὸ πικράζει. Cauſſam reddit apud Suidam neſcio quis non de melle ſolùm: Τοῖς ἰκτειῶσι πᾶς χυμὸς πικρὸς δοκεῖ, διὰ τὸ τὴν ὑγρότητα τὴν περὶ τὴν γλῶτταν τοῦτον ἔχειν τὸν χυμόν. & diſertiùs de melle Alex. Aphrodiſ. *problem. l.* 1. *q.* 101. Τὸ μέλι τὸ πᾶσι γλυκύτατον, τοῖς ἰκτεριῶσι πικρὸν φαίνεται· διότι χολὴν πικρὸν ἔχουσι πλεονάζουσαν ἐν σαρκὶ τοῦ σώματος, καὶ ἐν τῇ γλώσσῃ. τὸ δὲν μέλι ἐσθιόμενον τὸν ἡσυχάζοντα πικρὸν χυμὸν ἀνακινεῖ· καὶ ἡ γεῦσις λοιπὸν ἀναπλαμβανομένη τῆς πικρότητος τῆς χολῆς, φαντασίαν ποιεῖ τοῦ νομίζειν τὸ μέλι πικρὸν ὑπάρχειν. Gregor. Naz. *de cathedr. Conſtantinopolit.* Οὐχ ὕτω δοκεῖς, φησὶ, τοῖς πολλοῖς, ἄνθρωπε. ἢ γῆ ᾗ δοκεῖ τοῖς ἰλιγγιῶσιν ἰσάναι, τοῖς δὲ μεθύουσι νάρκην οἱ νήφοντες; ἀλλ' ἐκ ἐπὶ κεφαλὴν βαδίζειν ἢ πρηστέπεδαι; τὸ μέλι τὸ πικρὸν ὅστιν ὅτε καὶ οἷς νομίζεται, νοσοῦσί τε καὶ κακῶς διακειμένοις; ἀλλ' ὁ φοβερὸς τοῦτο τὰ πράγματα ὕτως ἔχει, ὡς δοκεῖ τοῖς πάσχουσιν. Idémque *de pace* 3. Ἡ αὐτὴ γῆ, ἔσικε μὲν τοῖς ἐρρωμένοις, καὶ ὑπόνδοσι κινεῖται δὲ τοῖς ἰλιγγιῶσι.

ὅπου καὶ ἀνιχνευτικοὺς, τοῦ μὴ ὀρώντων παῖδας ὅτι τὸ ὀρώμενον βαίνουσι.

Λυσσοδήκτοις τὸ ὕδωρ φοβερόν | *A cane rabioso morsis, ubi parùm occursum est, solet aquæ timor nasci.* ὑδροφοβίαν *Græci appellant.* Celsus *l.* 5. *c.* 27. & Plin. *l.* 25. *c.* 2. *Insanabilis ad hoscè annos rabidi canis morsus, pavorem aquæ, potúsque omnis afferens odium.* quo tamen loco remedium è cynorrhodo mulieri in somnis indicatum narrat, quo deinceps complures servati sint. Idémque è cane ipso petitum remedium commemorat, *l.* 29. *c.* 5. *Est limus,* inquit, *salivæ sub lingua rabiosi canis, qui datus in potu fieri hydrophobos non patitur. multò tamen utilissimè jecur ejus, qui in rabie momorderit, datur mandendum.* Mali rationem hanc, (ut omittam quæ longiusculè petita Casius habet in *problemat. q.* 23.) probabiliorem forsan veróque propiorem assignet Aëtius *tetrab. l.* 2. *serm.* 2. *c.* 24. ideo aquam refugere ità affectos, quia in ea tanquam in speculo, contuentur, vel vultum proprium deformiorem jam factum, vel canis ipsius, cujus imago menti obversatur, speciem. qui & eodem loci refert, philosophum quendam hoc malo correptum generoso animo obstitisse, atque aquam admisisse, proverbiale illud sibi accinentem, Τί κοινὸν κυνὶ καὶ βαλανείῳ; *quid cani cum balneo?*

Καὶ παιδίοις τὸ σφαιρίον καλόν | Sext. *Pyrrhon. hypoth.* 1. *c.* 14. § 4. Παισὶ μὲν γὰρ σφαῖρα καὶ τέττιξ διὰ ταυτὸν εἰσιν. de *simia* pariter Pindar. *Pyth. ed.* 2.

——καλός πις
Πίθων παρὰ παισὶν αἰεί.

Itaque Attici κατ' εὐφημισμόν τινα *simias* καλλίας vocant: ut docet Suidas ex Dinarcho *orat. contra Pytheam.* Ὥσπερ οἱ τὰς καλλίας ἐν τοῖς οἴκοις τρέφοντες. & Helladius apud Photium *cod.* 279. Aristot. *ethic. l.* 4. *c.* 2. Σφαῖρα μὲν γὰρ ἡ λήκυθος ἡ καλλίσι, ἔχει μεγαλοφρέπειαν παιδικὴ δώρα. ἡ δὲ τούτῳ τιμὴ, μικρὸν καὶ ἀνελεύθερον.

Ἡ δοκεῖ σοι ἔλαττον ἰσχύειν τὸ διεψευσμένον | Vide *supra* § 27. & *l.* 8. § 14. & *l.* 9. § 40.

§ 58. Οὐδεὶς κωλύσει | Eadem hæc ferè, *l.* 5. § 10. Epictet. *l.* 4. *c.* 10. Ἔξεστί σοι παντὶ τῷ ἀποδύσῃ χεῖρας καὶ φύσιν. μή τις σε κωλύσαι δύναται; ἄδεις. Vide *l.* 2. § 9. & *l.* 3. § 12.

Παρὰ τὸν λόγον τῆς κοινῆς φύσεως | Vide *l.* 2. § 21. sed & Dominum Christum Matth. *cap.* 10. *v.* 29, 30.

§ 59. Οἷοί εἰσιν, οἷς δόλυσιν ἀρέσκειν | Idem monitum *l.* 4. § 3. & *l.* 7. § 62.

Δι' οἷα συμβαίνομεν | *Quænam sint, quæ obsequio suo aucupantur, & ut sibi contingant atque obveniant, hac ratione enituntur.* συμβαίνειν enim istîc *obvenire, contingere*; non autem *supereſſe*, quod Xylandrum fugerat. Dio Prus. *orat.* 4. post ea quæ *ad l.* 5. § 36. dedimus: αὐτομάτως αὐτῷ καὶ δίχα πόνου συμβαίνοντα. *ultro citra laborem ei obvenientia.* Arrianus verò an Epictetus *l.* 4. *c.* 5. in eadem sententia verbo simplici usus est. Ὅρα δ' οἷον ἂν γίνηται *considera quibus rationibus fiant*, i. e. *obtineantur, obveniant ista.* Vide *l.* 10. § 19.

Καὶ δι' οἷων ἐνεργειῶν | quàm servilibus, fœdis, turpibus ministeriis ista ambiant, illos demereantur. Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 17. Ἀγανακτοῦντί τινι, ὅτι Φιλόσοφος εὐτυχεῖ, ἤθελες ἂν σὺ καὶ Σέξα κοιμᾶσθαι; μὴ γένοιτο, φησὶν, ἐκείνη ἢ ἡμέρα. τί οὖν ἀγανακτεῖς, εἰ λαμβάνει τι ἀνδ' ὧν πωλεῖ; τί μᾶλλον εἰσιὼν τὸν διὰ τούτων, ἃ σὺ ἀπεδέξω, κλῶμενον ἐκεῖνα; Idémque *ibid. c.* 26. Τίς δ' ἀνάγκη τὸ μὴ γεγῶν ἐρωτᾶν, καὶ μὴ γεγόνων, καὶ ἐκείνας ἀπομύσσουσι, καὶ ἀποπλύνουσι, καὶ διαβρέχουσι, καὶ ἅμα μὲν νοσοῦσαν θεραπεύουσι ὡς δόλυ, ἅμα δ' ἀποθανεῖν εὐχομένῃ, καὶ ἰατροὺς διακελεύονται, εἰ ἤδη θανασίμως ἔχουσιν ἢ πάλιν, ὅταν μὴ μεγάλων τέττιγων καὶ σεμνῶν ἀρχῶν καὶ τιμῆς, τὰς χεῖρας μὴ ἀλλοτρίων δόλων καθαρὰς ᾖ, ἵνα μηδ' ἐλεύθερον δῶλον ᾖ. Ammian. *hist. l.* 14. *Dici non potest quâ obsequiorum diversitate colantur homines sine liberis Romæ.* Cicer. *Paradox.* 5. *An eorum servitus dubia est, qui cupiditate peculii nullam conditionem recusant duræ servitutis? hæreditatis spes quid iniquitatis in serviendo non suscepit? quem nutum locupletis senis non observat? loquitur ad voluntatem; quicquid denunciatum est facit: assentatur, assidet, munerat, miratur. quid horum est liberi? quid denique non servi inertis?* ego malim repetitâ negativâ, *quid non denique servi, non inertis?* Horat. *Serm. l.* 2. *Sat.* 5.

——turdus
Sive aliud privum dabitur tibi, devolet illuc
Res ubi magna nitet, domino sene; dulcia poma,
Et quoscunque feret cultus tibi fundus honores,
Ante Larem gustet, venerabilior Lare, dives.
Si quamvis perjurus erit, sine gente, cruentus
Sanguine fraterno, fugitivus, nè tamen illi
Tu comes exterior, si postulet, ire recuses.
Magna minórve foro si res certabitur olim,
Vivat uter locuples sine gnatis, illius esto
Defensor: famâ civem causſâque priorem
Sperne, domi si gnatus erit, fœcundave conjux.
Quinte puta aut Publi, (gaudent prænomine molles
Auriculæ) tibi me virtus tua fecit amicum.
Jus anceps novi, causſas defendere possum.
Eripiet quivis oculos citiùs mihi, quàm te
Contemptum cassâ nuce pauperet. hæc mea cura est,
Nè quid tu perdas, neu sis jocus. ire domum atque
Pelliculam curare jube: sis cognitor ipse.
Perſta atque obdura; seu rubra canicula findet
Infantes ſtatuas, seu pingui tentus omaſo
Furius hibernas canâ nive conſpuet Alpes.

Senex orbus ille Plautinus in *Milite* 3. 1.

Quando habeo multos cognatos, quid opus sit mihi liberis?
Nunc bene vivo & fortunatè, atque ut volo, atque animo ut lubet:

Mea

Mea bona meâ morte cognatis dicam, inter eos partiam.
Illi apud me edunt, me curant, viſunt quid agam, ecquid velim:
Priuſquam lucet, aſſunt: rogitant, noctu ut ſomnum ceperim.
Eos pro liberis habeo. quin mihi mittunt munera.
Sacrificanti dant indè partem mihi majorem, quàm ſibi:
Abducunt ad exta: me ad ſe ad prandium, ad cœnam vocant.
Ille miſerrimum ſe retur, minimum qui miſit mihi.
Illi inter ſe certant donis, ego hæc mecum muſſito:
Bona mea inhiant: certatim dona mittunt & munera.

Fœdiora ſunt, quæ Hieron. *ad Nepot.* etiam de Clericis quibuſdam. *Audio præterea in ſenes & anus abſque liberis quorundam turpe ſervitium. ipſi apponunt matulam, obſident lectum, purulentiam ſtomachi & phlegmata pulmonis manu propriâ ſuſcipiunt. pavent ad introitum medici: trementibúſque labiis, an commodiùs habeat, ſciſcitantur. & ſi paululum ſenex vegetior fuerit, periclitantur; ſimulatâque lætitiâ, mens intrinſecus avara torquetur. timent enim nè perdant miniſterium. ô quanta apud Deum merces, ſi in præſenti pretium non ſperarent? quantis ſudoribus hæreditas caſſa expetitur? minori labore margaritum Chriſti emi poterat.*

Ὁ αἰὼν πάντα κεκάλυφε. | Ità *l.* 9. § 27. πάντας ἡμᾶς γῆ κεκάλυφε.

Ad Librum VII.

§ 1. Τί ἐστιν ἡ κακία; τοῦτ' ἐστιν ὃ πολλάκις εἶδες | Et mox: ὃν μεσαὶ ἰσοδίαι, αἱ παλαιαὶ, αἱ μέσαι, αἱ νεώτεροι. Senec. *epiſt.* 97. *Erras, mi Lucili, ſi exiſtimas noſtri ſeculi eſſe vitium, luxuriam & negligentiam boni moris, & alia quæ objicit ſuis quiſque temporibus. hominum ſunt iſta, non temporum. nulla ætas vacavit à culpa. & fient, & facta ſunt iſta.* Et *de benefic. l.* 1. *c.* 10. ubi ſeculi ſui mores contaminatiſſimos acerbiùs paulò proſcidiſſet; *Itaque ſic finiamus,* inquit, *nè in noſtro ſeculo culpa ſubſidat. hoc majores noſtri queſti ſunt, hoc nos querimur, hoc poſteri noſtri querentur; everſos eſſe mores, regnare nequitiam, in deterius res humanas & in omne nefas labi.* Ea eſt Flacci querimonia, *carm. l.* 3. *ode.* 6.

Ætas parentum, pejor avis, tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitioſiorem.

At iſta, inquit ille, *ſtant loco eôdem, ſtabúntque paululum duntaxat ultro aut citro mota; ut fluctus, quos æſtus accedens longiùs extulit, recedens interiore litorum veſtigio tenuit. non expectant uno loco vitia; ſed mobilia, & inter diſſentientia tumultuantur, pellunt invicem fugantúrque. Cæterùm idem ſemper de nobis pronunciare debebimus, malos eſſe nos, malos fuiſſe; invitus adjiciam, & futuros eſſe. Erunt homicidæ, tyranni, fures, adulteri, raptores, ſacrilegi, proditores.* Et, *epiſt.* 97. *Omne tempus Clodios, non omne Catones fert.* Vide *ad l.* 8. § 15. ὃν φορεῖς ὁ κόσμος.

Ἄγαν κάτω, τὰ αὐτὰ | Vide *l.* 4. § 32. & *l.* 5. § 46.

Οὐδὲν καινόν | Solomon, *Eccleſ. c.* 1. *v.* 9. *Id quod fuit, idem eſt cum eo quod futurum eſt: & id quod factum eſt, idem cum eo quod fiet: neque eſt novi quidquam ſub ſole. Eſtne aliquid de quo dici poſſit, Ecce hoc novum eſt? imò jam fuit per ſecula, quæ ante nos fuerant.* Tertull. *de reſurr. c.* 12. *Quodcunque veneris, fuit: quodcunque amiſeris, nihil non iterum eſt.* Arnob. *l.* 1. *Novi fit nihil: vetera ſunt omnia, & nullis antiquitatibus inaudita.* Vide ad *l.* 2. § 3. vide & Senec. *epiſt.* 24. *ad l.* 6. § 44. Terent. *Eun. prolog.*

Nullum eſt jam dictum, quod non ſit dictum priùs,

Hoc argumento fabulas poeticas everſum it Palæphat. *de incredibil.* Ὅσα γὰρ εἶδη καὶ μορφαὶ εἰπεῖν λεγόμενα, αὐ νῦν οὐκ εἰσὶ, τὰ τοιαῦτα οὐκ ἐγένετο· εἰ καὶ τότε, καὶ ἄλλοτε ἐγένετο, καὶ νῦνγε γίνεται, καὶ αὖθις ἔσται. Laudátque illud Meliſſi & Lamiſci Samii, Ἔστιν ἃ ἐγένετο, καὶ νῦν ἔστι· quanquam illi forſan ſcripſerint: ἔστιν, ἃ ἐγένετο, νῦν καὶ ἔσται. De vitiis morbíſque pariter Diogenianus apud Plut. *ſympoſ. l.* 8. *c.* 9. Ἐκ τούτων νοσοῦμεν, οἷς καὶ ζῶμεν· ἴδια δὲ ἀπεμάξαμεν νόσων οὐκ ἔστιν, ἀλλ' αἱ τούτων μοχθηρίαι φορεῖς ἡμᾶς, καὶ ἡμᾶς δεῖ ταῦτα πλημμέλειαι πλὴν φύσιν ὑπολαβεῖν· καὶ τὰ τῆς ψυχῆς νοσήματα καὶ πάθη κοινωνία τινὰ καὶ πάτειον ὁδὸν βαδίζει· καὶ καινὸν οὐδὲν οὐδὲ τοῖς παλαιοῖς ἀνιστόρητον ἐξεύρηκε κακίας εἶδος. Eódem accommodat & Sophoclis illa ex *Antigone:*

Οὐ γάρ τοι νῦν γε κἀχθὲς, ἀλλ' ἀεί ποτε
Ζῇ ταῦτα, κοὐδεὶς οἶδεν ἐξ ὅτου φάνη.

unde emendandus idem *de commun. notit. adv. Stoic. c.* 7.

Non iſta nunc dierum vel nuper vigent,
Sed ævo ab omni: initia in occulto latent.

Πάντα καὶ συμπάθη ὁλιγοχρόνια | leg. tranſpoſitis

vocabulis, π. σ. καὶ ὁ. Vide *l.* 6. § 37. & *l.* 9. § 14. Item *l.* 5. § 10. & *infr.* § 23.

§ 2. Τὰ δόγματα | *Dogmata*, inquit, *aboleri non possunt, nisi phantasiæ, unde ortum habent, fuerint extinctæ.* φαντασίας autem νοήσεις, id est, cogitationes intelligit; (sic enim Chrysipp. apud Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* φαντασίαι λογικαὶ, ἢ ἧς λογικῶν ζώων, νοήσεις εἰσὶν) sive ὑπολήψεις, utì ipse se in sequentibus explicat.

Νεκρωθῆναι | ità νεκρῶσαι τὰς ὀπιθυμίας dixit Apost. *ad Coloss. c.* 3. *v.* 5. & νέκρωσιν τοῦ σώματος, ut δόγματων Marcus, in ὀνειροκριτικοῖς Astrampsycus,

Νεκρὸς ὁρῶν, νέκρωσιν ἕξεις τοῦ σώματος.

Ὡς δυνατὸν ἀναζωπυρεῖν | leg. ἂς, φαντασίας nimirum. in potestate, inquit, tua situm est phantasias sive opiniones veras rectásque, quas priùs animo conceperas, verùm, tanquam sub cineribus igniculi, sopitæ quodammodò & sepultæ jacent, resuscitare ubi volueris. Ità Paulus Timotheum monet, *epist.* 2. *c.* 1. *v.* 6. ἀναζωπυρεῖν τὸ χάρισμα τοῦ θεοῦ.

Δυνάμει τοῦτο ὃ δεῖ ὑπολαμβάνειν | Ità *l.* 6. § 52. Ἔξεστι τοῦτο μηδὲν ὑπολαμβάνειν· est autem ὃ δεῖ ὑπολαμβάνειν, idem ferè hîc, quod ὀρθῶ ὑπολαμβάνειν. *l.* 5. §. 34.

Τὰ ἔξω | Ità *l.* 4. § 3. τὰ πράγματα οὐκ ἅπτεται τῆς ψυχῆς ἀλλ' ἔξω ἕστηκεν. idem & *l.* 5. § 19.

Τοῦτο παῖδε, καὶ ἀρθὸς εἶ | Vide *ad l.* 3. § 5. & *infr.* § 12. Senec. *epist.* 71. *Da mihi adolescentem incorruptum & ingenio vegetum: dicet fortunatorem sibi videri, qui omnia rerum adversarum onera rigidâ cervice sustollit, qui supra fortunam exstat. non mirum est in tranquillitate non concuti: illud mirare, ibi extolli aliquem, ubi omnes deprimuntur; ibi stare, ubi omnes jacent. quid est in tormentis, quid est in aliis quæ adversa appellamus, mali? hoc, ut opinor; succidere mentem, & incurvari, & succumbere: quorum nihil sapienti viro potest evenire. stat rectus sub quolibet pondere. nulla illum res minorem facit: nihil illi eorum quæ ferenda sunt, displicet. nam quicquid cadere in hominem potest, in se cecidisse non queritur: vires suas novit: scit se esse oneri ferendo.* Vide *ad lib.* 6. § 19. & *lib.* 7. § 67. & *l.* 8. § 46.

Ὡς ἐώρας | *quas antè vidisti.* ἂς Xyl. non accedo. res, inquit, cùm eædem ipsæ maneant, tu eôdem modo intuere nunc, ubi vacillare te senseris, quomodo antè speculabaris, cùm de eis ritè judicabas. Sic *l.* 6. § 3. πάλιν ἐγκυρῶς βλέπε.

Ἀναβιῶναι | *reviviscere* quodammodo tibi licet, τῷ ἀναζωπυρεῖν τὰς φαντασίας, cogitationes illas, prout dixeram, resuscitando. Ità Apost. *ad Eph. c.* 5. *v.* 14. Ἔγειραι ὁ καθεύδων, καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν. atque hoc est, μέρος ἔχειν ἐν τῇ ἀναστάσει τῇ πρώτῃ. Joan. *Apocal. c.* 20. *v.* 6. *partem habere suam in resurrectione priore:* illâ nimirum, quâ οἱ νεκροὶ τῆς φωνῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ ἀκούσαντες, ζῶσιν. Joan. *c.* 5. *v.* 25. Vide *l.* 6. § 31.

§ 3. Πομπῆς κυνοσπλία | Vana viliáque varia coacervat; quibus paria geminaque fermè vult ea esse pleraque, quibus hominum vita conteri solet. consimilia istis habuimus supr. *l.* 5. § 33. nec absimilia prorsus *infrà* § 48. Plinius min. *lib.* 9. *epist.* 7. ubi vanitatem eorum exagitaverat, qui Circensibus tantopere capiebantur, *Capio*, inquit, *aliquam voluptatem, quòd hac voluptate non capiar.* Vide *ad lib.* 6. § 44. Gregor. Naz. *adv. Arian.* Αἱ ἡ κάτω παιδιαὶ αὗται, καὶ τὰ γένη ταῦτα τῆς θεατικῆς ζωῆς ἡμῖν τῆς σκιωδοῦς γέγονε παίγνια. Et *in Cæsar. fr.* Παῖδα ὁμοῦ παιδιά τις ἐκείνῳ καὶ λῆρος ἦν, θεοὶ ἐν τοῦτο κενόμωμα, τὸ χειμαῤῥὸν καὶ εὖ καὶ ὀνομάζεσθαι. τὰ μὲν ἄλλα ὡς ἐπὶ σκιωδοῦς καὶ ἄλλοις παίζεσθαι τάχα πηγυμόνης τε καὶ καταλυομόνης, τάχα δ' φθειρομόνης ῥᾷον ἢ σωιζομόνης· ὡς εἶδ' ἰδεῖν ἐν ἧς πολλῶν τοῦ βίου μεταβολῶν, καὶ τῆς ἄνω καὶ κάτω μεταπτώσεως ἐνεστείας· μόνον δ' ἴδιον ἀγαθὸν καὶ παραμόνον ἀσφαλῶς, τὴν εὐσέβειαν. & mox: τοιοῦτος ὁ βίος ἡμῖν τῶν ζώντων θεόσκαιρα, τοιοῦτο τὸ ἐπὶ γῆς παίγνιον, ἐκ ὄντας ψυχαῖς, καὶ γνωμόνας ἀναλυθῆναι. Vide *ad l.* 11. § 6. & *l.* 12. § 36.

Διαθρεπτισμοὶ | *velitationes, hastiludia.* Xyl. rectè. nec cur vocabuli significationem minùs intelligere se profiteretur, quicquam erat. διαπαίζομενοι, διόραν μαχόμενοι. Hesych. & indè διαπτισμοὶ pro *velitationibus*, quia velites hastis levioribus, sive jaculis utebantur, utì videre est apud Liv. *hist. l.* 8. & *l.* 26. & *l.* 36. & Veg. *de re milit. l.* 3. *c.* 16. Erant autem *velitationes*, vel *feriæ*, ut hostiles, præliorum quasi præludia quædam, vel *ludicræ* ac exercitatoriæ, quibus tirones ad munia bellica idonei magìs redderentur. indè ad *concertationes* quasvis translatum est vocabulum, *l.* 4. *c.* 3. διαθρεπτόμενοι. *se mutuò impetentes.*

Κυνιδίοις ὀφέλιον ἐρριμμόνον | Ità Apostolus *ad Philip. c.* 3. *v.* 8. præ fide justitiáque Christiana, veráque ac solida Christi notitia, σκύβαλα ἡγεῖται τὰ πάντα. quo loco σκύβαλα, quasi κυσίβαλα dicta, si Grammaticos audimus, vel sunt *stercora*, peculiariter *canina.* Σκύβαλον, κόπρος. Hesych. τὸ δὲ ἐντέρων ἐκβαλλόμενον. Etymolog. atque ità accipiunt interpretes plerique. eodémq; facit quod Apul. *florid.* 2. qui Cratetem ait *rem familiarem abjecisse, velut onus stercoris, magìs labori quàm usui.* vel etiam ea quæ *canibus projici* solent. Σκύβαλον, τὸ τοῖς κυσὶ βαλλόμενον, κυσίβαλόν τι ὄν. Suid. atque ità usurpavit Aristo in *epigram. anthology. l.* 1. *c.* 33. ubi poëta aut literator aliquis, mures Opicos, nè codices suos corroderent, abigens, ad felicioris ac lautioris alicujus ædes commigrare illos jubet, apud quem inventuri sint, δεῖπνον συχνὸν ἀπὸ σκυβάλων, *cœnam frequentem largámque satis ab eis quæ canibus projiciuntur, reliquiis.* Verùm de vocabulo isto, quòd latè patet, & nos latiùs alibi. Ossium autem canibus

bus projectorum meminit eò magìs Marcus, quia ea rixam inter illos creare assolent. unde versus proverbialis,

Dum canis os rodit, socium, quem diligit, odit.

quod & Gregor. Naz. *epist.* 22. *ad Basil.* κυσὶ βρῶμα ῥιφὲν ἐν μέσῳ κατ' ἀλλήλων ὁπλίζει. Indè Platonis illud, κυσὶν ὀστέον μηνύειν, osse objecto canes inter se committere, in epigrammate quod in Alexin amasium suum composuisse à Laërtio Apuleióque perhibetur. de quo alibi diximus.

Ψαμίον εἰς τὰς ἁλ ἰχθύων δεξαμένας | leg. δεξαμενάς. *in piscinas.* Xyl. rectè. est enim δεξαμενὴ *aquarum receptaculum* sive *conceptaculum*, aut etiam, si cum Frontino loqui libuerit, *conceptela*. ità enim legendum apud hunc autumo, *de Aquæductibus commentario. Irriguos agros, tabernas, cænacula, & conceptelas*, pro quo in editis, *corruptelas*, corruptè legitur. indè δεξαμεναὶ, ὑδάτων δοχεῖα. Hesych. *aquarum conceptacula*; sive illa cisternæ, sive piscinæ fuerint. ità de Roma Strabo, *geogr. lib.* 5. ὥστε πᾶσαν οἰκίαν ὀχεῖον δεξαμενὰς ἔχειν. id est, *cisternas*. Alexand. *problem. lib.* 1. *q.* 54. Ἐὰν εἰς θερμὴν δεξαμενὴν καταλυθῇ τις. *si quis in calidum Lavacrum aut solium descenderit.* Et Galen. *method. medend. l.* 10. *c.* . τοὺς ἅττως ἰσχνὰς ὑδρὶς τολμᾷ βάπτειν εἰς τὴν ψυχρὰν δεξαμενήν. id est, κολυμβήθρην, *in piscinam.* Laërt. *l.* 7. in Zenon. Ἀκούειν δ', τὸ μεταξὺ τοῦ τε φωνοῦντος καὶ τοῦ ἀκούοντος, ἀέρος, πλησιομόρως σφαιροειδῶς, εἶτα κυματουμένου, ὡς κυματοῦται τὸ ἐν τῇ δεξαμενῇ ὕδωρ κύκλοις ὑπὸ τοῦ ἐμβληθέντος λίθου. Dabitur hinc genuina interpretatio loco cuidam Procopii ἐν τοῖς ἀνεκδότοις, cum à laudatore, tum ab editore secius accepto. narrans autor ille Photii cujusdam à Justiniano in custodiam missi historiam: Τὰ μὲν πρῶτα, inquit, καταφυγὼν εἰς τὸν ναὸν τῆς Θεοτόκου, ὅθεν τῷ ἱερεῖ τραπέζαν οἰκέτης (leg. ἱκέτης) καθῆστο. — τὸ δὲ δεύτερον εἰς τῆς σοφίας τὸ ἱερὸν ἦκεν, ἐς αὐτῷ τε τῷ θείαν δεξαμενῷ ἐξαπιναίως ἐκπεσὼν, ἵνα ὑπὸ μάλιστα πάντων νενομίκασιν οἱ χειστιανοὶ σέβειν, quo loco Suidas δεξαμενῷ intelligit mensam sacram, τῷ τράπεζαν τῷ τὰ θεῖα δεχομένῳ errore supino nimis. quum fugæ Photianæ geminæ mentio fiat à Procopio, prioris, quâ ad mensam sacram in Virginis Deiparæ templo confugerit; alterius, quâ ἐς τῷ δεξαμένῳ in Sophiæ fano se contulerit. Suidæ παράσημα istud advertit Nic. Alemannus, sed in aliud haud minùs crassum fœdúmque incidit ipse, cùm δεξαμένῳ *emissarium* est interpretatus, & ἀντὶ τοῦ ὑπονόμου, pro *cloaca*, quam appellat Gregor. *in Evang. hom.* 17. accepit; hoc est, pro conceptaculo illo, in quod aquæ postquam sacris perficiendis inservierant, defluebant. at quis *cloacam* illam, *sacram*, multò minùs *divinam*, diceret? quis *apud Christianos eam in maxima esse veneratione?* imò loci istius vilitatem à veneratione remotissimam insinuat Gregorius, cùm sacerdotes malos assimilat aquæ baptismatis, quæ peccata baptisatorum diluens, illos ad regnum cœleste mittit, & ipsa postea in *cloacam descendit*. est igitur Procopio ἡ θεία δεξαμένη nihil aliud, quàm ipse *fons sacer*, quem βαπτιστήριον & κολυμβήθραν patres prisci, Alemanno etiam agnoscente, passim nuncupant. Offulam in piscinas missam commemorat, quia hoc spectaculo sese oblectare solebant piscinarum domini, cùm ad escam immissam pisces accurrentes contuerentur. Ambitionem autem luxúmq; veterum quorundam, in piscinis extruendis piscibúsque alendis, ex Varrone solo satìs discere licet, *qui de re rustic. lib.* 3. *c.* 17. narrat, *Hirrium cùm circum piscinas suas ex ædificiis duodena millia sestertia caperet, eam omnem mercedem escis, quas dabat piscibus, consumpsisse.* Quin & de Hortensio idem *ibid. Non satìs erat illum non pasci piscinis, nisi eos ipse pasceret ultrò: ac majorem curam sibi haberet, nè ejus esurirent mulli, quàm ego habeo nè mei in Rosea esuriant asini: & quidem utrâque re, & cibo & potione, cùm non paulò sumptuosiùs, quàm ego his, ministraret victum. ego enim uno servulo, hordeo non multo, aquâ domesticâ, meos multinumos alo asinos. ille primùm qui ministrarent, piscatores habebat complures: & ii piscículos minutos aggerebant frequenter, ut à majoribus absumerentur. præterea salsamenta in eas piscinas emptitia conjiciebat, cùm mare turbaret.* Addítque: *Celeriùs voluntate Hortensii ex equili educeres rhedarias, ut tibi haberes mulas, quàm è piscina barbatum mullum. nec minor cura ejus erat de ægrotis piscibus, quàm de minùs valentibus servis. itaque minùs laborabat, nè servus æger, quàm aquam frigidam biberent sui pisces.* Ælian. *hist. animal. l.* 12. *c.* 1. refert in Myrensi Lyciæ sinu situm esse Apollinis templum, cui piscina sit adsita: τὸν δὲ τοῦδε τοῦ θεοῦ ἱερέα κρέα μόχλια διαπείρειν πρὸ τοῦ θεοῦ θυομένων· καὶ ὀρφοὺς δὲ καὶ τοὺ ἰχθύας ἀβρόως φερομένους, οἷα δὴπου κεκλημένους δαιτυμόνας καὶ χαίρειν τοὺ θύσαντας, καὶ τῷ τούτων δαῖτα πιέσθαι εἰ σφισὶν ὄπλα ἀγαθά. Idémque *l. eôd. c.* 30. χειρούθεις δὲ ἰχθῦς καὶ ὑπανέοντες τῇ κλήσει, καὶ τραφὰς ἀσιένους δεχόμενοι πολλαχόθι καὶ εἰσὶ, καὶ τρέφονται. Quoniam autem piscium istiusmodi ad signum datum offulámque missam certatim facto concursu ludos sibi facere domini eorum solebant, ideò *piscinas* illas Varro dixit, *magis ad oculos, quàm ad vesicam pertinere.* Sed & τὰς τῆς γαστρὸς δεξαμενάς. id est, *ventris receptacula* Philo dixit. vise *ad l.* 4. § 16.

Μυρμήκων παλαιπωρίαν καὶ ἀχθοφορίαν | Seneca de occupatis quibusdam, sed nullo fine certo sibi proposito satagentibus; *de tranq. c.* 12. *Inconsultus illis vanúsque cursus est: qualis formicis per arbusta repentibus, quæ in summum cacumen, deinde in imum inanes aguntur.*

Μυΐδιων ἐπομβρίων διαδρομαὶ | Ità de eisdem Horat. *Serm. l. 2. Sat. 6.*

Currere per totum pavidi conclave, magisque
Exanimes trepidare. ——

quibus ille opes confert, earúmque usufructuarios. Vide *l. 11. § 22.*

Σιγιλλάρια νάρθηκα | Gloss. *sigillari.* Νάρθηκα. forsan, *sigillaria.* Νάρθηκας. vel etiam, *sigillarii.* Νάρθηκάς. *Sigillaria*, sive *sigilla*, parva sunt signa, icunculæ sive imagunculæ. Macrob. *Saturn. l. 1.* ubi *Sigillariorum celebritatem Saturnalibus adjectam* dixerat, *c. 10.* subjicit, *c. 11. Quasi verò sapiens quisquam sigillaria, quæ lusum reptanti adhuc infantiæ oscillis fictilibus præbent, tentat officio religionis adscribere.* & in fine capitis, *sigilla* vocat, *quæ arte fictili fingerentur.* Sueton. *l. 5. c. 5.* de Claudio: *Tiberius patruus petenti honores, consularia ornamenta detulit: sed instantiùs legitimos flagitanti, id solùm codicillis rescripsit, Quadraginta aureos in Saturnalia & Sigillaria misisse ei.* Senec. *epist. 12. Ego sum Felicio, Philositi villici filius, deliciolum tuum, cui solebas sigillaria mittere.* Tertull. *adv. Valent. c. 12. Ut autem tantum sigillarium extrinsecùs quoque inornarent.* Et *de orat. c. 12. Cùm perinde faciant nationes, adoratis sigillaribus suis residendo.* Arnob. *contr. gent. lib. 6. Deos esse sigillaria ipse censetis. Sigilliola* eidem *lib. eod. In sigilliolis parvulis contrahere se Deos, & alieni ad corporis similitudinem coarctari: at verò in vastis porrigere se longiùs atque in maximitate producere.* Porrò sigillaria νάρθηκα, ut Marcus hîc, sive ἀγάλματα νάρθηκα, ut Herodot. *l. 2.* & Lucian. *de Dea Syria*; sunt sigilla ità concinnata, ut nervorum sive verticillorum quorundam ope, pro tractantis arbitrio attracta citáque, modò in hanc, modò in illam partem moverentur, figuráque subinde varias exprimerent. Aristot. *de mund. c. 6.* καὶ οἱ νάρθηκας μίαν μήκυνδον ἐπιπασάμενοι, ποιοῦσι καὶ αὐχένα κινεῖσθαι καὶ χεῖρα τῷ ζώῳ, καὶ ὦμον καὶ ὀφθαλμόν, ἔστι δ' ὅτε πάντα τὰ μέρη μετὰ πινὸς εὐρυθμίας. Quod Apul. *de mund. Etiam illi, qui in ligneolis hominum figuris gestus movent, quando filum membri quod agitare solent, traxerint, torquebitur cervix, nutabit caput, oculi vibrabunt, manus ad ministerium præstò erunt, nec invenustè totus videbitur vivere.* Erant ea plerumque lignea, ut Apul. hîc. Horat. item *Serm. l. 2. Sat. 7.*

——*nervis alienis mobile lignum.*

Verùm & argentea quandoque. Petron. in *Satyr. Larvam argenteam attulit servus, sic aptam, ut articuli ejus vertebræque locatæ in omnem partem flecterentur. hanc cùm super mensam semel iterúmque abjecisset, & catenatio mobilis aliquot figuras exprimeret,* &c. Marcus ad animi motus exprimendos imagine hinc ductâ frequenter est usus. Vide *ad l. 2. § 2.* & *l. 6. § 16.* Usus est & Clemens Alex. non semel. sic enim *Strom. l. 2.* Νάρθηκα μὲν ἡμᾶς, ἀψύχων λίθων, φυσικῆς ἐνεργείας, τότε ἀκίνητον παρέλκει, ὁρμή τε ἡ προηγουμένη τούτων· καὶ ἐκεῖ ἔγωγε ἐννοῶ ζῶον εἶναι, ἐν τὸ ὁρμητικὸν ἀνάγκη λέλοιπεν ὑπὸ τῆς ἔξωθεν αἰτίας κινούμενον. Vide & eund. *ad l. 12. § 19.* Ista autem sigillaria νάρθηκα inter res ludicras nec ullo in pretio atque æstimatione habendas jure merito recenset Marcus istîc. Itaq; Syracusanus ille in Xenophontis *symposio*, qui eis exhibendis vitam tolerabat, atque hoc præcipuè gloriabatur, quòd hâc ratione stultis hominibus illuderet; ἔστι γὰρ, inquit, τὰ ἐμὰ νάρθηκα διάφορα τοῖς ἄφροσί με. Solenne habebat, quocunque terrarum veniret, καρπῶν μὲν ἀφθονίαν, φρενῶν δ' ἀφορίαν, *fructuum copiam, mentis inopiam*, loci incolis comprecari.

Εὐμόρως | *placidè.* ità *l. 8. § 47.* ἅπαντα ἐν τῷ ζῆν εὐμόρως. Sed ἀσμόρως, *lubenter.* De verè Christiano Clemens *Strom. l. 4.* Ἀσμόρως ἔχειν τοῦ βίου ἀπολυθήσεται χάριν ἴσως καὶ τοῦ τῶν αἰτίων παραχορηγοῦντος ἡμῖν ἐνδύναι ἐξόδου, καὶ τοῦ τῶν ὑπηκόων τεχνασαμένου ἐγνωκὼς, σεβάσιον εὔλογον λαβὼν, ἵν' ἐκ αὐτοῦ παρέχων, ἑαυτὸν ὑπεξέλθῃ, ὡς ὄζει, τοῦ μὴ δι' ὑπομονῆς, δι' ἀγάπης δὲ χωρίου. indè ἀσμόρως Marco, *l. 5. § 9.* & *infr. § 27.* Vide ad *§ 58.* ubi ἀσμόρως Plutarchus, quod ἀπαθῶς Herodotus dixerat.

Τοσοῦτος ἄξιος ἔπαινος | Vide *l. 5. § 16.*

§ 4. Κατὰ λέξιν | Vide *l. 6. § 53.* non est autem κατὰ λέξιν hîc *verbatim*, utì interpretes opinati sunt: sed *in sermone*, sive *in oratione, inter loquendum.* ut καθ' ἑκάστην ὁρμὴν, *in omni conatu*, sive *molitione.* Sed nec ὁρμὴ ἑκάστη, sed τοῖς γινομένοις παρακολουθεῖν, non *omni conatui*, sive *proposito*, sed *in omni conatu* sive *proposito, eis quæ fiunt*, sicut *in sermone omni, eis quæ dicuntur, animum advertendum* monet.

Παρακολουθεῖν | quod *infr. § 30.* συμπαρεκτείνειν τῷ νόησιν. Vide *ad l. 2. § 8.*

Καὶ καθ' ἑκάστην ὁρμὴν | hæc est ἐπιστροφὴ illa καθ' ἑκάστην προσοχὴν, *consideratio* sive *actionis* sive molitionis cujuivis, de qua *supr. l. 4. § 32.* & *infr. § 30.*

Καὶ ὅτι μὲν τὰ ἑτέρα | aut ista loco mota sunt, aut ὕστερον πρότερον Ὁμηρικῶς, ut ille loquitur, quæ ad membra priora pertinent, Marcus ipse subjunxit. itaque in vertendo priùs dictorum ordinem sequi præoptabam.

Ἐπί τινα σκόπον ἡ ἀναφορά | Vide *l. 2. § 16.* & *l. 10. § 37.*

Τί τὸ σημαινόμενον | Varro *de ling. Lat. l. 4. Cùm uniuscujusque verbi naturæ sint duæ, à qua re, & in qua re, vocabulum sit impositum.* —*Priorem illam partem, ubi, cur & unde sint verba, scrutantur, Græci vocant* ἐτυμολογίαν· *illam alteram* τὸ σημαινόμενον

μαινομένων. Ita enim distinguenda dictio Varroniana.

§ 5. Πότερον ἰσχυεῖ | Prudentissimum monitum, nè viribus nostris majora moliamur. Siquidem, ut Propert. *l.* 3. *eleg.* 7.

Turpe est, quod nequeas, capiti committere pondus:
Et pressum inflexo mox dare terga genu.

Jason. Siracid. *Sapient. c.* 3. *v.* 21. Κρεῖττόν σου μὴ ζήτει καὶ ἰσχυρότερά σου μὴ ἐξέταζε, quod Jun. vertit, *Difficiliora captu tuo nè quæras temerè: & valentiora viribus tuis nè exquiras insipienter.* Phaëtonti Phœbus apud Euripidem à Clement. Alex. adductus *pædag. lib.* 3. *c.* 2. ex restitutione Grotiana;

Τῶν ἡνιῶν, παῖ, μὴ δίχης ἅπτειρος ὤν,
Μηδὲ ἀναβῆς τὸν δίφρον, ἐλαύνειν μὴ μαθών.
Ah parce habenas tangere ignarâ manu,
Currúsque, fili, scandere equitandi rudis.

Eupolis *Amicis*;

Οὐκ ἐσωφρόνησας, ὦ πρεσβύτα, τἀμοῦ καταύσαντ'
Τἀμοῦ λαμβάνων ἄφνω, πρὶν καὶ μαθεῖν τἀμοῦ ἱππικοῦ.
Pol, senex, parùm sapuisti, qui tam citò stipendium
Hoc equestre sumpsisti, priusquam rectè equitare didiceras.

Flaccus in *art.*

Sumite materiam vestris, qui scribitis, æquam
Viribus, & versate diu, quid ferre recusent,
Quid valeant humeri. ——

Spectat horsum Christi Domini monitum, Luc. *c.* 14. *v.* 28. de ædificare cogitante, ὅπου πρῶτον καθίσας ψηφίζει τὴν δαπάνην, εἰ ἔχει τὰ πρὸς ἀπαρτισμόν, quòd primò considens sumptus secum reputat, num suppetat unde perficere possit; nè si posito fundamento fabricam absolvere nequiverit, ludibrio exponatur dicentium, Ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο οἰκοδομεῖν, καὶ οὐκ ἰσχυσεν ἐκτελέσαι. *Homo iste ædificare cœperat, verùm perficere non valebat.* Νῦν δέ τινες Στωϊκοὶ τὴν ὕλην καταπίνειν, συντάξεις ἀπορρήγνυντες ὀκνοῦσι ἐνδύειν. διὰ τοῦτο ἐμέσιν, ἢ ἀπεψίαν· εἶτα σοφοί, καὶ καταῤῥοιαι, καὶ πυρετοί. Epictet. *l.* 1. *c.* 26. Qui & idem *enchir. c.* 59. Ἂν ὑπὲρ Στωϊκὸν ἀναλάβῃς τὸ πρόσωπον καὶ ἐν τούτῳ ἠχρειώνησας, καὶ ὁ ἐστωϊασε ἐκπληρώσας, παρέλιπες. Vide *ad lib.* 4. § 31. & *lib.* 5. § 17.

Παραχωρῶ τῷ ἔργῳ τοῦ Στωϊκοῦ | Ità Liodes *Odyss. φ. v.* 152. ubi arcum Ulyssæum intendere frustrà tentaverat,

Ὦ φίλοι, ἢ μὲν ἐγὼ τανύω ——

vel utì Dionysius Metathemenus apud Athen. *l.* 10. sed sensu parùm honesto usurpans, extulit,

—— ἢ Στωϊκὸν τανύσει· λαζέσθω δὲ καὶ ἄλλος.

Ἐὰν ἄλλως τοῦτο μὴ καθήκῃ | Ità Jason Sirac. loco priùs adducto, monito suo prudentissimo sanè illi, subjungit; Ἃ προστέτακταί σοι, ταῦτα διανοοῦ. Uterque vult & Jason & Marcus, non deserendum esse id, quod est officii nostri, etiamsi ad effectum pro desiderio nostro perducere nequeamus. Siquidem in his obtinet, quod Naso *Ponti l.* 3. *el.* 4.

Denique opus nostræ culpetur ut undique curæ,
Officium nemo qui reprehendat, erit.
Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas:
Hac ego contentos auguror esse Deos.

Περιπαρελαβὼν τὸν Στωϊκόν | Plut. in *politic. præcept.* Οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ τῆς ἑαυτοῦ φύσεως ἔμπειρον ὄντα, δεῖ πρὸς ὃ χρήσιμον ἑτέρῳ πέφυκας, αἱρεῖσθαι τοῦ μᾶλλον Στωϊκοῦ.

Εἰς τὸ κοινῇ χρήσιμον | Vide *l.* 1. *c.* 16. & *l.* 4. § 12. & *l.* 5. § 7.

§ 6. Ὅσοι μὲν πολυύμνητοι | Idem argumentum habes *l.* 3. § 3, 10. & *l.* 4. § 33, 48. & *infr.* § 10. & *l.* 8. § 21, 25.

Ὅσοι δὲ τούτους ὑμνήσαντες | Scil. qui aliis immortalitatem æternitatémque quandam encomiis suis scripto traditis & posteritati consecratis conciliare ac largiri profitebantur, etiam ex ipsis illis haud pauci oblivioni sunt traditi, memoriáque illorum unà cum scriptis ipsis intercidit. Hoc est enim, quod poëtæ cumprimis, nec soli tamen, solent patronis, fautoribus, familiaribus suis polliceri. Theocrit. *Idyll.* 16.

Μουσάων δ' μάλιστα πέλει ἱερὸς ἀοιδοπόλος·
Ὄφρα κε κ' εἰν ἀΐδαο κατερυμένοισιν ἐόλδς ἀκούσῃς,
Μηδ' ἀκλεὴς μύρεαι ὅτι ψυχᾷ Ἀχέροντος, &c.

Tibull. *l.* 1. *el.* 4.

Quem referunt Musæ, vivet; dum robora tellus;
Dum cœlum stellas, dum vehit amnis aquas.

Flaccus *carm. l.* 4. *Od.* 8.

Dignum laude virum Musa vetat mori:
Cœlo Musa beat ——

qui & argumentum idem *ode* proximâ fusè prosequitur. Naso *amor. l.* 1. *el.* 10.

Scinduntur vestes, gemmæ franguntur & aurum:
Carmina quam tribuent, fama perennis erit.

quem & vide sis quàm magnificè idem hoc prædicet, *ibid. el.* 15. Plinius major *præfat. nat. hist. Apion quidem Grammaticus, hic quem Tiberius Cæsar cymbalum mundi vocabat, cùm publicæ famæ tympanum potiùs videri posset, immortalitate donari à se scripsit, ad quos aliqua componebat.* De majore ipso minor *l.* 6. *ad Tacitum suum epist.* 16. *Video morti ejus, si celebretur à te, immortalem gloriam esse propositam. quamvis enim pulcherrimarum clade terrarum, ut populi, ut urbes, memorabili casu, quasi semper victurus occiderit; quamvis ipse plurima opera & mansura condiderit, multùm tamen perpetuitati ejus scriptorum tuorum æternitas addet. equidem beatos puto, quibus Deorum munere datum est, aut facere scribenda, aut scribere legenda; beatissimos verò, quibus utrumque.* Idomeni Epicurus: *Si gloriâ tangeris, notiorem te epistolæ meæ facient, quàm omnia ista quæ colis, &*

propter quæ coleris. Refert Seneca *ep.* 21. Subjungítque. *numquid ergò mentitus est? quis Idomenea nôsset, nisi Epicurus illum suis literis incidisset? omnes illos megistanas & satrapas, & regem ipsum, ex quo Idomenei titulus petebatur, oblivio alta suppressit. Nomen Attici perire Ciceronis epistolæ non sinunt. nihil illi profuisset gener Agrippa, & Tiberius progener, & Drusus Cæsar pronepos: inter tam magna nomina taceretur, nisi Cicero illum applicuisset. Profunda supra nos altitudo temporis veniet, pauca ingenia caput exerent, & in idem quandoque silentium abitura oblivioni resistent, ac se diu vindicabunt. Quod Epicurus amico suo potuit promittere, hoc tibi promitto, Lucili. Habebo apud posteros gratiam; possum mecum duratura nomina educere. Virgilius noster duobus memoriam æternam promisit & præstat.*

Fortunati ambo, si quid mea carmina possunt;
Nulla dies unquam memori vos eximet ævo:
Dum domus Æneæ Capitoli immobile saxum
Accolet, imperiúmque pater Romanus habebit.

De Niso & Euryalo *Æn. l.* 9.

§ 7. Μὴ αἰσχύνου βοηθέμενος | Periochen superiùs proximam, à librario aliunde interjectam censet Xylander: quia quæ hîc dicuntur, eódem pertineant, quò priora illa § 4. & sunt reverà argumenti ejusdem & hæc & illa periocha. Verùm nihil obstat, quò minùs ità fuerint à Marco ipso digesta, qui prout in mentem nunc hæc nunc illa venerant, chartis illinere solenne habuit. quod & *infr.* § 14, & 16. animadvertere licebit. Rectè autem idem monet locum hîc habere Diomedeum illud, quod & in proverbium jam abiit, *Iliad. κ.*

Ζωός τε δὴ ἐρχομάων.

Usurpavit Plato *in Protag.* & Cicer. *famil. l.* 9. *ep.* 7. & *ad Attic. l.* 9. *ep.* 4. Sed & Aristot. *polit. l.* 3. *c.* 12. Τῶ γ' ἐνὸς οἱ δύο ἀγαθοὶ βελτίους (agnoscis Salomonis illud, *Eccles. c.* 4. *v.* 9.) τοῦτο γάρ ἐστι τὸ,

Ζωός τε δὴ ἐρχομάων.

Idémque *ethic. l.* 8. *c.* 1. Ζωός τε δὴ ἐρχομάων, νοῆσαι καὶ πρᾶξαι δυνατώτερος. Et Cicer. *offic. l.* 2. *Omnis ratio & institutio vitæ, adjumenta desiderat.* Ità generaliùs acceptum jure probabitur, quod de animi virtute víque corporis Sallustius in *Catilin. Utrumque per se indigens, alterum alterius auxilio eget.* de natura & arte Flaccus in *art.*

— alterius sic
Altera poscit opem res, & conjurat amicè.

Vide *ad l.* 2. § 1.

Ἐπιγεῖν τὸ ἐπιβάλλον | *id quod tibi incumbit, ad te pertinet*, tui est officii & muneris exequi. ità *l.* 5. § 25. ἃ ἀνθρώπῳ, καθ' ὃ ἄνθρωπός ἐστιν, ἁρμόττει ἐπιβάλλειν. & *l.* 10. § 24. ὅσα ἐκάστῳ ἐπιβάλλει *quæ unicuique conveniunt, ad eúmque pertinent.* Herodot. *l.* 4. Ἀπολαβόντες δὴ κτημάτων τὸ ἐπιβάλλον. *Sortitam facultatum, quæ ad ipsos pertinebat, portionem.* dixerat enim superiùs, ἀπολάχετε δὴ κτημάτων τὸ μέρος. Et cum μέρος, Lucas *Evang. c.* 15. *v.* 12. Δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας. *da mihi bonorum partem, quæ ad me pertinet.* Demosth. *de corona*: Τῆς δὴ ἄλλων ἀνθρώπων τύχης τὸ ἐπιβάλλον ἐφ' ἡμᾶς μέρος μετενηνέγκατ' νομίζω τῇ πόλει. *fortunæ cum aliis nobis communis ratam atque ad nos pertinentem portionem tulisse.* Sed & μοῖραν ἐπιβάλλουσαν, Procop. *Gottic. l.* 1. καὶ τοῖς Γότθοις ἐπιβάλλουσαν ἐν Γαλλοῖς μοῖραν λαβόντας. *acceptâ, quæ apud Gallos ad ipsos spectabat, portione.* Basil. Cæs. *in Psal.* 1. Ὁ μὲν ἐν τῷ βίῳ τυγχάνων, ὅπου μαχέσεως, διὰ τὸ ἄδηλον τῆς ἐκβάσεως· ὁ δὲ συμπαρὼν τὰ ἐπιβάλλοντα, καὶ ἀναπρράπτῳ τέλει τῷ ζωῷ καταχλοΐσας, ὅτος ἤδη ἀσφαλῶς μακαρίζεται. Aristot. *polit. l.* 1. *c.* 13. Δεῖ μὲν μετέχειν πάντας, ἀλλ' οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλ' ὅσον ἑκάστῳ πρὸς τὸ αὐτῷ ἔργον. διὸ τὸν μὲν ἄρχοντα τελείαν ἔχειν δεῖ τὴν ἠθικὴν ἀρετήν· δεῖ δ' ἄλλων ἕκαστον, ὅσον ἐπιβάλλει αὐτοῖς· *quantum ipsis convenit, vel, ad ipsos pertinet.* & *l.* 2. *c.* 3. Ἥκιστα γὰρ ἐπιμελείας τυγχάνει τὸ πλεῖστον κοινόν· δεῖ γὰρ ἰδίων μάλιστα φροντίζειν· δεῖ δὲ καὶ κοινῶν ὥσπερ, ἢ ὅσον ἑκάστῳ ἐπιβάλλει. *quantum ad unumquemque attinet.* & *l.* 7. *c.* 1. Ἑκάστῳ τῆς εὐδαιμονίας ἐπιβάλλει τοσοῦτον, ὅσον περ ἀρετῆς καὶ φρονήσεως, καὶ τὸ πράττειν κατὰ ταύτας. *tantum ad unumquemque felicitatis contingit, quantum virtutis & prudentiæ.* Et *l.* 3. *c.* 4. καὶ τὸ κοινῇ συμφέρον σώζει, καθ' ὅσον ἐπιβάλλει μέρος ἑκάστῳ τοῦ ζῆν καλῶς. *etiam publica utilitas homines in unum cogit, propterea quòd bene vivendi pars ad singulos pertinet.*

§ 8. Τὰ μέλλοντα μὴ ταραττέτω | Basil. Cæs. *in Esai.* Μὴ πολυπραγμονεῖ τὸ μέλλον. τί γὰρ ὄφελος ἐκ τοῦ προλαβεῖν τὴν γνῶσιν; εἰ μὲν γὰρ ἀγαθὸν ἔσται τὸ ἐσόμενον, ἥξει, κἂν μὴ προγνῷς· εἰ δὲ λυπηρόν, τί σοι τὸ κέρδος προλαπαιδεῦσαι τῇ λύπῃ; Ex Solonis mente Auson.

Certa si decreta sors est, quid cavere proderit?
Sive sint incerta cuncta, quid timere convenit?

Senec. *epist.* 74. *Si verò aliquod timetur malum, eò perinde, dum expectatur, quasi venisset, urgetur: & quicquid nè patiatur timet, jam metu patitur. quemadmodum in corporibus futuri languoris signa præcurrunt: quædam enim segnitia nervis inest & sine labore ullo lassitudo & oscitatio & horror membra percurrens: sic infirmus animus, multò antequam opprimatur malis, quatitur: præsumit illa, & ante tempus cadit. quid dementius autem, quàm angi futuris, nec se tormento reservare, sed accersere sibi miserias, & admovere, quas optimum est differre, si discutere non possis? vis scire, futuro neminem debere torqueri? quicunque audierit post quinquagesimum annum sibi patienda supplicia, non perturbatur, nisi*

fi

si medium ſpatium tranſilierit, & ſe in illam ſeculo poſt futuram ſolicitudinem immiſerit. & *epiſt.* 24. *Quid neceſſe eſt mala accerſere, & ſatis citò patienda cùm venerint, præſumere, ac præſens tempus futuri metu perdere? eſt ſine dubio ſtultum; quia quandoque ſis futurus miſer, eſſe jam miſerum.* Item *epiſt.* 98. *Calamitoſus eſt animus futuri anxius, & ante miſerias miſer. nil eſt, nec miſerius, nec ſtultius, quàm prætimere. quæ iſta dementia eſt, malum ſuum antecedere?* Vide eundem *epiſt.* 13. & *ad l.* 8. § 33. & *l.* 6. § 31.

Ἥξεις γὰρ ἐπ' αὐτὰ, φέρων τὸν αὐτὸν λόγον | itaque eiſdem, quibus nunc es, armis adverſus ea inſtructus. Vide *l.* 12. § 9.

§ 9. Πάντα ἀλλήλοις ὁπλέκεται | Vide *ad l.* 6. § 38. & *l.* 10. § 4.

Σωτῆρος ἱερά | Trahit huc σειρὰν χρυσῆν Homericam *Il. Θ. v.* 19. Ariſtides *orat. in Jovem*; Ἀποῤῥοὴ τῆς Διὸς τῆς πάντων πατρὸς δυνάμεως ἔκαστα ἔχει, καὶ ἀτεχνῶς ἐπὶ τῆς Ὁμήρου σειρᾶς ἅπαντα εἰς αὐτὸν ἤρτηται, καὶ πάντα ἐξ αὐτοῦ ἐξήρτηται. πολὺ καλλίων ἅλυσις αὕτη ἢ ἐπὶ χρυσοῦ τινὰ, καὶ εἴ τινα ἄλλην τις ἐπινοήσειεν. Vide *l.* 10. § 5. Greg. Naz. *de pace*, 1. id eſt, Τοῖς τῆς εὐνοίας δεσμοῖς, ὁ τεχνίτης λόγος, τὸ πᾶν συνέδησε. Redonanda Clementi vox iſta, *ſtrom. l.* 5. Ζωὴν, ἕξιν ἢ ἧλον ὅλων σώσεως. leg. σύνδεσις. Vide *ad l.* 12. § 30.

Συγκατατάξεται | Vide *l.* 4. § 45. & *l.* 5. § 8.

Συγκοσμεῖ | Vide *infr.* § 48.

Κόσμος εἷς | Vide *l.* 4. § 40.

Νόμος εἷς | Vide *l.* 2. § 16. Clemens *ſtrom. l.* 1. Νομοθέτης εἷς, καὶ νόμος εἷς· ὁ μὲν γὰρ, τῆς καὶ ἑνὸς, ὅ, τε τῆς φύσεως, ὅ, τε τῆς μαθήσεως νόμος εἷς.

Λόγος κοινὸς | Vide *l.* 4. § 4. & *infr.* § 10.

Ἀλήθεια μία | Vide *l.* 9. § 1. Julian. *de cynicſm. orat.* 1. Μία τίς ἐστιν ἀλήθεια, καὶ φιλοσοφία. & rurſus: ὥσπερ ἀλήθεια μία, ἔτω καὶ φιλοσοφία. Plut. *ſympoſ. l.* 8. *c.* 9. Ἀληθεύειν μὲν γὰρ ἁπλῶς ψεύδεσθαι δ' ἀπειρηκῶς, παρέχει τὰ φαινόμενα. Hinc illud; Πᾶν τὸ ἀληθεῦον σωαληθεύει. Siquidem, ut Ariſtot. περὶ ἑρμην. *c.* 19. Ἀληθῆ ἀληθεῖ ἔκ ἐνδέχεται ἐναντία εἶναι, ἔτε δόξαν, ἔτε ἀπόφασιν. ἐναντία μὲν γὰρ αἱ περὶ τὰ ἀντικείμενα. περὶ ταὐτὰ δ' ἐνδέχεται ἀληθεύειν τὸν αὐτόν. ἅμα τε ἔκ ἐνδέχεται τὰ ἐναντία ὑπάρχειν τῷ αὐτῷ. Et *analyt. prior. l.* 2. *c.* 2: ἐξ ἀληθῶν ἔκ ἔστι ψεῦδος συλλογισασθαι. Quin & quod de virtute idem *ethic. l.* 1. *c.* 6. Τὸ μὲν ἁμαρτάνειν, πολλαχῶς ὅτι τὸ δ' κατορθοῦν μοναχῶς. Et Plut. de virt. mor. Ἕκαστον ὧν περιπορεῖται ἀεὶ, μοναχῶς μὲν κατορθοῦται, πλεοναχῶς δ' ἁμαρτάνει· τὸ γὰρ βαλεῖν τὸν σκοπὸν, ἓν ὅτι καὶ ἁπλῶν· ἀστοχῆσαι δ' ἄλλοτε ἄλλοθι, ὑπερβάλλοντες τὸ μέτριον ἢ ἐλαττόμενοι τὸ μέτριον ἢ παραλείποντες. idem de veritate, quæ & virtutis genitrix, quam cum virtute eandem (teſte Senecâ *ep.* 71.) Socrates dixit, veriſſimum eſt. Ità Clem. Alex. *ſtrom. l.* 1. Μία ἔστιν ἡ ἀλήθεια· ὡς καὶ μία τῶν ὅλων ἐστὶν ἡ ἀρετὴ, καὶ ἓν τὸ εὐδαιμονεῖν. *Una eſt veritas: prout & virtus una; unáque felicitas, quam virtus facit.* Et *ibid.* Μία ἡ τῆς ἀληθείας ὁδός. *Veritatis via una eſt. At erroris multiplex.* Πολυχιδεῖς γάρ πως τῆς ψεύδους αἱ ἀτραποί. Theodoret. *therapeut. l.* 1.

—*velut ſylvis ubi paſſim*
Palantes error certo de tramite pellit;
Ille ſiniſtrorſum, hic dextrorſum abit. —

Flacc. *l.* 2. *Sat.* 3. Sed Clementem audiamus quem tranſcriptum dare non pigebit. Μιᾶς τοίνυν ὔσης τῆς ἀληθείας· τὸ γὰρ ψεῦδος μυείας ἐντεῦθεν ἔχει· καὶ διὰ τοῦτο αἱ βάκχαι τὰ τῆς Πενθέως διαφορήσασαι μέλη, αἱ τῆς φιλοσοφίας τῆς τε βαρβάρου τῆς τε Ἑλληνικῆς αἱρέσεις, ἐκάστη ὅσον ἔλαχεν, ὡς πᾶσαν αὐχεῖ τὴν ἀλήθειαν· φωτὸς δ' οἶμαι, ἀναστολὴ πάντα φωτίζεται. Et mox: Ὁ γὰρ αἰὼν τοῦ χρόνου τὸ μέλλον καὶ τὸ ἐπέκεινα αὐτοῦ δὴ καὶ τὸ παρωχηκὸς, ἀκαιρείας [ἀκαρείας, vel --ιαίως] σωίσησι πολὺ ἢ πλέον δυνατωτέρα τῆς αἰῶνος ἡ ἀλήθεια σωαγαγεῖν τὰ οἰκεῖα σπέρματα, κἂν εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ἐκπέσῃ γῆν. Denique; Ὁ δὲ τὰ διηρημένα σωθεὶς αὖθις καὶ ἑνοποιήσας, τέλειον τὸν λόγον ἀκριβῶς εὗ ἴσθ' ὅτι κατόψεται τὴν ἀλήθειαν. Et *in eod. lib.* ὡς ἢ ἑνὸς ὄντος τοῦ εὐδαιμονεῖν αἰτίου πυθέσθαι καὶ ἀρεταὶ πλείονες ὑπάρχουσι· καὶ ὡς τοῦ θερμαίνεσθαι ὅτε ἥλιος, τότε πῦρ, βέλτιόν τε καὶ ἐθνικὸς ἔτω μιᾶς ὔσης τῆς ἀληθείας, πολλὰ τὰ συλλαμβανόμενα εἰς ζήτησιν αὐτῆς. Rurſuſque ad Stoicum dogma de virtutibus propiùs accedens; quæ quoniam luculentiora ſunt, fuſiùs exhibebimus. Εἰ γοῦν σκοποῖμεν, μία καὶ δυνάμει ἔστιν ἡ ἀρετή· ταύτῃ ἢ συμβέβηκεν τούτοις μὲν τοῖς περὶ σοφίαν ἐγγινομένοις λέγεσθαι φρόνησιν ἐν τούτοις ἢ σωφροσύνην, ἐν τούτοις ἢ ἀνδρείαν, ἢ δικαιοσύνην. ἀνὰ τὸν αὐτὸν ἓν λόγον καὶ μιᾶς ὔσης ἀληθείας, ἐν γεωμετρίᾳ μὲν γεωμετρίας ἀλήθεια, ἐν μουσικῇ ἢ μουσικῆς, κἂν φιλοσοφίᾳ τῇ ὀρθῇ Ἑλληνικὴ εἶη ἡ ἀλήθεια. μόνη ἢ ἡ κυρία αὕτη ἀλήθεια ἀπαρεγχείρητος, ἣν παρὰ τοῦ ὑμῶν τοῦ θεοῦ παιδεύομεθα. Fruſtrà igitur ſunt qui veritatem aliam Theologicam, aliam Philoſophicam eſſe volunt, quaſi alicubi aliquid verum eſſe poſſit, quod alibi falſum ſit. quam ſententiam, abſurdam ſanè & rationi adverſam, refutantem, & contrariam ei demonſtrantem, vide ſis Caſmannum in *problem. marin.* ad finem *quæſt.* 1*a*. Sed quomodo ergò alia, & alia? Audi Clementem. Ὃν τρόπον φαμὲν μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς δραχμῆς, τοῦ μὲν ναυκλήρου δοθείσης, λέγεσθαι ναῦλον· τοῦ δὲ τελώνου, τέλος· καὶ οἰκίου μὲν τοῦ σταθμέχου μισθὸν ἢ, τοῦ διδασκάλου καὶ τοῦ παιδοτρίβου παιδαγωγίαν· καὶ ἄλλου ἄλλο τι τῶν τοιούτων ὀνόματα· οὕτως καὶ τῆς ἀληθείας μιᾶς οὔσης, τὰ μὲν ἀπὸ φιλοσοφίας, τὰ δὲ ἀπὸ τῆς βαρβάρου, τὰ δὲ ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς αἱρέσεως, ἐκάστῃ ὅσον ἔλαχεν, ὡς πᾶσαν αὐχεῖ τὴν ἀλήθειαν· φωτὸς δ' οἶμαι, ἀναστολὴ πάντα φωτίζεται.

περίσχοντι, ἀῤῥαδῶνα. Optimè Cicero *Academ. l.* 4. *Noſtra, inquies, ſola vera ſunt. certè ſola, ſi vera. plura enim vera diſcrepantia eſſe non poſſunt.* Et *de oratore l.* 2. *Plus uno verum eſſe non poteſt.* De *unica* interim *veritate* quæ argutantur Scholaſtici, vide apud Alexandr. Halenſ. *part.* 1. *q.* 15. *m.* 5. & Thom. Aquin. *ſum. part.* 1. *q.* 16. *a.* 6.

§ 10. Ἐναφανίζεται | Vide *l.* 2. § 12.

Εἰς τὸν ὅλ ὅλων λόγον | Vide *l.* 4. § 14, 18. & *l.* 6. § 23 & *ſupr.* § 6.

§ 11. Κατὰ φύσιν ὅτι καὶ κατὰ λόγον | *Eadem*, inquit, *actio creaturæ rationalis eſt ſecundum naturam & ſecundum rationem.* quia nimirum de natura rationalis eſt, eſſe prædituin ratione. Sen. *de vita beat. c.* 8. *Naturâ duce utendum eſt. hanc ratio obſervat, hanc conſulit. idem eſt ergò beatè vivere, & ſecundum naturam.* Sed & ex conſequenti, idem ſecundum naturam vivere, & ſecundum rationem.

§ 12. Ὀρθὸς, ἢ ὀρθούμενος | Xyl. ἐρωτηματικῶς legit: *Rectus, an qui erigatur?* quaſi dixerit; cogita tecum, uter horum ſis, qui rectus ipſe conſiſtat, an qui ab alio erigi opus habeat, M. Cauſab. μὴ legiſſe videtur. vertit enim; *Rectus ipſe, non directus.* quomodo ferè legitur *l.* 3. § 5. Vide quæ ſunt ibi adnotata. Mihi hoc velle videtur, vel ut rectus conſiſtas ipſe, vel ſi labi contigerit, erigentis opem nè ſpernas. Vide *ad l.* 1. § 7. & 14. & *l.* 4. § 12. Utriuſque horum imaginem haud ineptam ſubminiſtrat Syneſius *in calvit.* Ὥσπερ γεωργὸν παῖδες ὑπὸ τῆς ὁρμῆς ὀρθὸν ὑπαινόντων φυτὸν σωτεύοντες, ὡς εἰς ὀρθὸν αἱρεῖ βάλεταί τε καὶ πίφυκεν, ὅσα μὴ πρὸς τοῦτο παρ' ἑαυτὸν ἐξισχύει, κοντοῖς αὐτὰ καὶ χάραξιν ὑπαρείδουσιν. *Plantæ*, inquit, *quædam ſuapte vi* ὀρθαί· i. e. *rectæ creſcunt, aliæ quæ ſponte nequeunt, arte & ope, ſive adminiculis* ὀρθοῦσθαι. i. e. *erigi neceſſe habent.*

§ 13. Ἐν ἡνωμένοις | Ἡνωμένα καὶ διεζωτα, de quibus tum hîc, tum & *l.* 9. § 9. Marcus noſter, ſic diſtinguit Sextus Empiric. *adverſ. Phyſic. l.* 1. *c.* 2. Τῶν σωμάτων τὰ μὲν ὅλον ἡνωμένα, τὰ δὲ ἐκ ἀναπομένα, τὰ δὲ ἐκ διεζωτων ἡνωμένα, μᾶλλον δὲ ὅτι, τὰ ὑπὸ μιᾶς ἕξεως περιεχόμενα, καθάπερ φυτὰ καὶ ζῶα. ἐκ σωματουμένων δὲ, τὰ ἐκ τῆς παρακειμένων καὶ πρὸς ἓν τι κεφάλαιον νενόντων σωτεζόμενα, ὡς ἁλύσεις, καὶ πυρίσκοι, καὶ νῆες· ἐκ διεζωτων δὲ, τὰ ἐκ διεζευγμένων καὶ ἐπικειμένων συγκείμενα, ὡς σεραπαὶ καὶ παῖμναι καὶ χορεῖ. Plutarchus itidem in *præcept. conjugal.* Τῶν σωμάτων φιλόσοφοι τὰ μὲν ἐκ διεζωτων λέγουσιν εἶναι, καθάπερ σόλον καὶ σρατόπεδον· τὰ δὲ ἐκ σωματουμένων, ὡς οἰκίαν καὶ ναῦν. τὰ δὲ ἡνωμένα καὶ συμφυῆ, καθάπερ ὅτι φυτὸν ζῶον ἔκφυσον. Quod Pompon. *digeſt. l.* 41. *tit.* 3. *leg.* 30. *Tria genera ſunt corporum: unum, quod continetur uno ſpiritu, & Græcè* ἡνωμένον *vocatur; ut homo, lignum, lapis, & ſimilia: alterum, quod ex contingentibus ſe, hoc eſt, ex pluribus inter ſe cohærentibus conſtat, quod* συνημμένον *vocatur; ut ædificium, navis, armarium: tertium, quod ex diſtantibus conſtat; ut corpora plura, non ſoluta, ſed uni nomini ſubjecta; veluti populus, legio, grex.* Senec. *ep.* 102. *Quædam continua eſſe corpora, ut hominem: quædam compoſita, ut navem, domum, omnia denique quorum diverſæ partes junctura in unum ſunt coactæ: quædam ex diſtantibus, quorum adhuc membra ſeparata ſunt, tanquam exercitus, populus, Senatus. illi enim per quos iſta corpora efficiuntur, jure aut officio cohærent, naturâ diducti & ſinguli ſunt.*

Τὰ μέλη τοῦ σώματος | inculcat hoc Apoſtolus paſſim de Chriſticolis, quod Marcus hîc de omnibus in univerſum hominibus. *Ad Epheſ. c.* 4. *v.* 4. Ἓν σῶμα, καὶ ἓν πνεῦμα. & *ad Rom. c.* 12. *v.* 5. Οἱ πολλοὶ ἓν σῶμά ἐσμεν ἐν Χριστῷ, ὁ δὲ καθ' εἷς ἀλλήλων μέλη. item *ad Cor. ep.* 1. *c.* 10. *v.* 17. Ἓν σῶμα οἱ πολλοί ἐσμεν. & *c.* 12. *v.* 12. Καθάπερ τὸ σῶμα ἓν ἔστι, καὶ μέλη ἔχει πολλὰ, πάντα δὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος τοῦ ἑνὸς πολλὰ ὄντα, ἓν ἔστι σῶμα· οὕτω καὶ ὁ Χριστός. (quo loco ὁ Χριστὸς, pro corpore Chriſti politico, non phyſico ſumitur, prout & *ad Gal. c.* 3. *v.* 16.) Καὶ γὰρ ἐν ἑνὶ πνεύματι ἡμεῖς πάντες εἰς ἓν σῶμα ἐβαπτίσθημεν, καὶ πάντες εἰς ἓν πνεῦμα ἐποτίσθημεν. & rurſus, *v.* 27. Ὑμεῖς δέ ἔστε σῶμα Χριστοῦ, καὶ μέλη ἐκ μέρους. Gregor. Naz. *orat. pro pauper.* Θεραπευτέον ἔχ ἥπιον τὰ πλησίον, ἢ ἑαυτῷ τὰ ἑαυτοῦ· πάντες γὰρ ἓν ἐσμὲν ἐν κυρίῳ, καὶ μία κεφαλὴ πάντων, ἐξ ἧς τὰ πάντα, Χριστός· καὶ ὅσῳ ἔστιν ἀλλήλοις τὰ μέλη, τοῦτο ἔχομεν ἑαυτῷ, καὶ πᾶσιν ἅπαντες. Senec. *de ira l. c.* 2. 31. *Quid ſi nocere velint manus pedibus? manibus oculi? ut omnia inter ſe membra conſentiant, quia ſingula ſervari, totius intereſt: ità homines ſingulis parcent, quia ad cœtum geniti ſumus. Salva autem eſſe ſocietas niſi amore & cuſtodiâ partium non poteſt.*

Πρὸς μίαν πνὰ σωτηρίαν | Vide *ad l.* 2. § 1.

Μέλος εἰμὶ | Ità Sen. 95. *Omne hoc quod vides, quo divina atque humana concluſa ſunt, unum eſt; membra ſumus corporis magni.* Et Marcus pariter, *l.* 4. § 40. Ὡς ἓν ζῶον ὁ κόσμος. Vide & *ad l.* 2. § 1, 3, 4, 9. Verùm reſtriugit hîc ad σύστημα λογικόν. Vide *ad l.* 3. § 3. συγγενὲς πᾶν τὸ λογικόν.

Ἐὰν δὲ διὰ τῶ ῥᾠ στοιχεῖα μέρος | Verba illa διὰ τῶ ῥᾠ στοιχεῖα gloſſema forſan fuerit. Μέλος autem & μέρος ità Marcus diſtinguit; ut μέλος animantibus duntaxat competat, μέρος etiam inanimatis. Aliter paulò Strabo *l.* 2. qui non *animationis*, ſed *configurationis* ratione, iſtud ab iſto diſterminat; Ἡ καὶ μέλος τομὴ, inquit, ἢ ἄλλως καὶ μέρος διαφέρει, διότι ἡ καὶ μέλη λαμβάνει σχηματώδη ἔχοντα φυσικὴν, ὀρθώσει πνὶ καὶ τύπῳ σημειώδει· καθὸ καὶ τοῦτο εἴρηται, (*Odyſſ.* 1. *v.* 291.)

Τὸν δὲ διαμελεῖσι τομῶν ---ἢ ὃ ἐδὲν ἔχει τοιοῦτον. & accuratiùs Ariſtot. *hiſt. animal. l.* 1. *c.* 1. Τῶν ἐν τοῖς ζώοις μορίων, ἔνια ἃ μόνον μέρη, ἀλλὰ καὶ μέλη

μέλη καλεῖται. τοιαῦτα δ' ὄζιν, ὅσα ἦδ μερῶν ὅλα ὄντα, ἕτερα μέρη ἔχει ἐν αὐτοῖς ἴδια· οἷ παφαλὴ, καὶ ἀκέλος, καὶ χεὶρ, καὶ ὅλος ὁ βραχίων, καὶ ὁ θώρηξ. ταῦτα γὰρ αὐτὰ τέ ὄζι μέρη ὅλα, καὶ ἔστιν αὐτῆ ἕτερα μόρια. Membrum ergò unumquodque etiam pars eſt corporis; verùm non itidem è converſo.

Καταληπτικῶς ἐυφραίνει | Imò καταληκτικῶς. vocabulum ſignatum. ità delectat, ut ulteriùs nihil requiras. Vide *ad l.* 9. § 42. ubi vox eadem repetitur.

Εὐφραίνει τὸ ἐυεργετεῖν | Plut. *de vit. Epicur.* adverſus Epicureos agens; Αὐτοὶ δέ πυ λέγουσιν, ὡς τὸ εὖ ποιεῖν ἥδιόν ὄζι τῦ εὖ πάσχειν. Et *de philoſophorum convictu cum principibus*; Ἐπίκυρος τῦ εὖ πάσχειν τὸ εὖ ποιεῖν ὐ μόνον κάλλιον, ἀλλὰ καὶ ἥδιον εἶναί φησι. χαρᾶς γὰρ ἄδην ἕτο γένιμόν ὄζιν ὡς χάρις. ἀλλὰ σοφὸς ἰῶ ὁ τᾶς Χάρισι τὰ ὀνόματα θέμενος, Ἀγλαΐᾳ καὶ Εὐφροσύνᾳ, καὶ Θάλειαν· τὸ γὰρ ἀγαλλόμενον καὶ τὸ χᾶρον ἐν τῷ διδόντι χάριν πλεῖόν ὄζι καὶ καθαρώτερον. διὸ τῷ πάσχειν εὖ αἰσχύνονται πολλάκις, ἀεὶ δ' ἀγάλλονται τῷ ἐυ ποιεῖν. Idem *de Socrat. gen.* Ποίᾳ γὰρ ἕτω σκοπῷ βάλλοντα καὶ τυχεῖν ἥδυ, καὶ διαμαρτάνειν ἀνιαρὸν, ὡς ἀνδρὸς εὖ παθεῖν ἀξίυ διὰ χάριτος ἐφιέμενον; Et in *Erotic. de amantibus.* Ὥζε χαίρειν τοῖς ἐρωμένοις διδόντας, ὡς παρ' ἑτέρων ἃ χαίρουσιν αὐτοὶ λαμβάνοντες. De Chriſto Domino Gregor. Naz. *in bapt.* Δίδωσιν ἥδιον ἢ λαμβάνων ἕτερος.

Ὡς αὐτὸν ἐυπροῶν | Phalaris *epiſt.* 17. Οὐ διδόναι χάριτας οἶομαι δωρεάδος ἀγαθοῖς ἀνδράσιν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον παρ' αὐτῆ λαμβάνειν. Et *epiſt.* 119. quem locum libentiùs, quò emaculem, tranſcribo. Οὔτε νὺν ἐδίδαξέν ὁ κύριος, μέμφεσθαι μὴ ὑμᾶς ὡς φιλτάτυς, τῦ ζῆν τος (ζῆ τῦ forſan) χρόνυς μηδὲν αἰτησαμένυς (αἰτησαμένυς. culpat enim quodammodo, quòd nihil priùs petierant.) ἐυχαριστῆσαι ὧ τῦ παρόντος, ἡνίκα αἰτεῖσθε, ἄτερ ὑμῶν μὴ οἱ λαβόντες· δώσετε τᾶς ἀληθείας· δέδεγμαι γὰρ ὑμῶν χάριν τινὰ αἴτησιν. ἐγὼ δ' ὐ μὴ τοσαύτης ἡδονῆς λήψομαι μᾶλλον, ἢ δώσω. τί γὰρ ἀνδρὶ φιλοπάτριδι κάλλιον καὶ μεγαλοφρενέστερον, ἢ δοκεῖν τῦ ἑαυτῦ πολίτας εὖ ποιεῖν; Ariſtid. in *Panathen.* de populo Athenienſi: Εὖ γὰρ ποιεῖν, ὐκ εὖ πάσχειν, περυκότες ἥδεσαν· καὶ μᾶλλον ὀφείλειν αὐτοὺ τοῖς εὖ ποιῆσι τὸ ἑλλωικὸν, ἀλλ' ὐκ αὐτοὺ δεῖν παρ' ἑτέρων μᾶλλον τᾶς ἀρετᾶς λαμβάνειν· ἢ ὅτι κέρδει φιλεῖν τῦ δόντας αὐτύς· ἦ γε μᾶλλον, ἢ τῦ παῖδας καὶ γονέας ὅτι κέρδει φιλεῖν· ἀλλὰ καὶ μὴ ἦδ ἀναλωμάτων σώζειν τῦ ὡς ὑπὲρ οἰκείων τὰς γνώμας ἔχειν μόνυς. P. Syr. [*Beneficium dando accepit, qui digno dedit.*] Imò ſibi ipſi benefacit, inquit Marcus, qui benefacit alteri; quia & is qui benefacit & is cui benefit, ejuſdem corporis membra ſunt. Siquidem manus cùm pedi benefacit, ſibi ipſi etiam benefacit in pede. atque hoc eſt, quod *infrà* § 74. Ὠφελήμυ, ἐν ᾧ ὠφελεῖς. Et *l.* 11. § 4.

§ 14. Τοῖς παθεῖν ἐν τῆς σεσαρκώσεως δυσμόροις | Hoc eſt, corpuſculi mei membris. τοῖς μελυδρίοις τῦ σωματος τύτε. ut *infr.* § 68. Sive τοῖς κακοδύμοις μέρεσιν, ut *l.* 8. § 28. cur autem Annot. Lugdun. τὸ σεσαρκώσεως hìc ſubmoveret, σεσαρκωμένυ ſupponeret, nihil erat, cùm τὸ σεσαρκῶσθαι præceſſiſſet. Sed & τὸ σεσαρκῶσθαι *infrà* § 68. reperiatur. fruſtrà & Xyl. de aliorum caſibus hæc accepit, quæ de corporis proprii affectionibus dicta ſunt.

Ἐκεῖνα μέμψεται τὰ παθόντα | Malim μέμψηται, *conquerantur ea, ſi voluerint, quæ perpetiuntur.* Vide *infr.* § 15. & *l.* 8. § 28. Verùm mutato nihil opus. μέμψεται dictum fuerit, ut ὄψεται, *viderit. l.* 12. § 1.

Ἐγὼ ὧ | id eſt, τὸ ἡγεμονικόν. ut § 16. quod Xyl. cum non animadverteret, Marci mentem hìc non cepit. Ità Cicer. in ſomn. Scip. *Mens cujuſque is eſt quiſque.* Apoſtolus, ſed ſenſu parùm diverſo, quia mentem pro parte regenita ſumit, *ad Rom. c.* 7. *v.* 17. ὐκ ἐγὼ (id eſt, ὁ νῦς μυ. *v.* 25.) ἀλλ' ἡ ἐνοικῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία.

Ἐὰν μὴ ὑπολάβω | Vide *l.* 4. § 7. Plut. *de tranquill.* Καθόλυ ὧ, ἐπεὶ ἦδ ἀδιαλήπτων, τὰ μὲν φύσει τὸ λυπῦν καὶ βαρυῦν ἐπφέρει, τὰ δ' πλείσα δόξῃ συμφαίνειν ἐπιζόμεθα καὶ μανθάνομεν. ὐκ ἀνεχετὸν ὅζι τοῖς τοσαῦτα μὲν ἔχειν ἀεὶ τὸ τῆ Μενάνδρυ τρέχειν,

Οὐδὲν πεπονθὼς δεινὸν, ἂν μὴ σωφρονῇ.

τί γὰρ σοὶ ὄζι, φησὶν, ἂν μήτε σαρκὸς ἅπτηται, μήτε ψυχῆς; σοὶ δ' τὰ φύσει δικῦντα λυπεῖν, ἐκεῖνο τὸ Εὐριπίδειον,

Οἴμοι. τί δ' οἴμοι; δυνατά τοι πεπόνθαμεν.

ἐδεὶς γὰρ ἕτω τῆ παθητικῆ καταφρονημένυ καὶ ὀλιγαύγοντος ἀντιλαμβάνεται λόγος, ὡς ὁ τῆς κοινῆς καὶ φυσικῆς ἀνάγκης ἀναμνησις ποιᾶς, ἣ διὰ τὸ σῶμα μεμιγμένῳ ὁ ἄνθρωπος, μόνῳ ταύτῳ τῇ τύχῃ λαβεῖν δίδωσιν, ἐν ᾧ τοῖς κυριωτάτοις καὶ μεγίστοις ἀσφαλὴς ἔσηκεν. Hæc à Stoiciſmo haud procul abſunt. Idem *de exil.* τὸ λυπεῖσθαι καὶ ταπεινῦν ἑαυτὸν, ὅτι πάντα μὲν ἀχρηςόν ὄζι καὶ γνόμυν κενῶς καὶ ἀνοήτως. ὅπυ δ' αὐτὰ τὰ σεσῳσμένα δίδωσιν ὁ τῆ λόγυ φιλοφρονήσαντα καὶ ἀναπαλυφθέντα σοὶ ἑαυτὸν εἰπεῖν, οὐδὲν πεπονθὼς δεινὸν, ἂν μὴ σωφρονῇ, κομιδῆ γελοῖόν ὄζι, μὴ τῆς σαρκὸς πεπονθέναι, τί πέπονθε, μηδὲ τῆς ψυχῆς, εἰ διὰ τὸ σύμπτωμα τῦτο χεῖρον γέγονεν, ἀλλὰ τοῖς ἔξωθεν σωαχθομένοις καὶ σωαγανακτῦσι διδασκάλοις χρῆσθαι τῆς λύπης. Verùm Marcus ad ea etiam quæ corpori læſionem inferunt, argumentum iſtud extendit.

§ 15. Ἐμὲ δεῖ ἀγαθὸν εἶ) | Vide *l.* 4. § 18. & *l.* 6. § 22. & *l.* 8. § 5. Huc illud Joſuæ decretum, *c.* 24. *v.* 15. alii quicquid fecerint, ſe cum familia ſua in recto Dei veri cultu perſeveraturos.

Ἡ ἡ πορφύρα | Vide de *purpura*, quæ ex Epicteto adducuntur *ad l.* 11. § 18. Ὅ, τι

Ὅ, τι ἂν ποιῇ | Leg. ὃ, τι ἄν τις ποιῇ, ex membro præcedente.

§ 16. Τὸ ἡγεμονικὸν αὐτὸ ἑαυτῷ οὐκ ἐνοχλεῖ οὐ λέγω, ὃ φοβεῖ ἑαυτὸ εἰς ὀδυνμίαν. | Manca hæc esse, ex sequentibus satìs claret; nec quid possit suppleri, est adeò difficile conjectu. Verùm qui enunciativè capiunt, à Marci mente quàm longissimè recedunt. is enim passim inculcat, molestiam omnem, non à rebus externis, sed ab animo ipso & opinione de eis concepta, nobis obtingere: hoc est; mentem ipsam sese conturbare, solam sibi molestiam omnem facessere. Videantur quæ *suprà* § 14. & *l.* 4. § 7, 39. & *l.* 5. § 2. & *l.* 6. § 8, 52. & *infr.* § 68. & *l.* 8. § 40, 42, 47. & *l.* 9. § 13, 15. Itaque D. Boot. per interrogationem concipi postulat: cui ego libens assentior; & quæ desunt, ità supplenda existimarem. οὐκ ἐνοχλεῖ; οὐ λέγω, ὃ φοβεῖ ἑαυτό; [ὃ λυπεῖ;] εἰ ὀδυνμίαν [ὃ κινεῖ; vel ὃ ἄγει] sicut Galen. *de optim. sect. c.* 6. ἐὰν μὴ λυπῇ, μηδὲ εἰς αὖθις ἡμᾶς ἄγῃ. *Mens an non ipsa sese perturbat? exempli gratiâ: nonne seipsam terret? nonne tristitiâ afficit? nonne in cupiditates conjicit?* &c. vel etiam αὐτὸ ἑαυτῷ οὐκ ἐνοχλεῖ; ὃ λυπεῖ (ut sit hoc illius, οὐ λέγω loco) ἑαυτό; ὃ φοβεῖ; &c. Sensum ipsum, quicquid de verbis fuerit, confirmant sequentia. ἐὰν μὴ ἑαυτὸ ταράσσῃ Verba autem feliciùs paulò videtur restituisse sic D. Salmasius. οὐ ὃ φοβεῖ, οὐκ ἄγει εἰς ἀθυμίαν. ἄγει εἰς ἀθυμίαν idem est ac si dixisset ἑαυτὸ λυπεῖ. nam ἀθυμία est λύπη, ut εὐθυμία *hilaritas*. unde εὐθύμει, *hilari sis animo*, ità *l.* 4. § 38. χὴ ὅσα τοῦ μωρὸς εὐφραίνει ἢ λυπεῖ. istiusmodi aliquid supplendum ex sequentibus liquet, ubi hæc duo simul repetit, εἰ δέ τις ἄλλῳ αὐτὸ φοβεῖσαι ἢ λυπῆσαι δύναται, ποιείτω. & post, τὸ δὲ ψυχάριον τὸ φοβούμενον, τὸ λυπούμενον. confirmant eadem & sensum verborum Marci, quem asserimus genuinum. Si enim nihil aliud potest menti hisce modis molestiam facessere, ipsa sibi facessat necesse est, quandocunque molestiâ aliquâ afficitur. Ità Epictet. *l.* 3. *c.* 19. Περαίρεσιν γὰρ ἔδειν δύναται κωλύσαι ἢ βλάψαι ἀφαίρετον, εἰ μὴ αὐτὴ ἑαυτῇ. ἔδειν ἄλλο ταράξῃς ἢ ἀκαταστασίας αἴτιόν ἐστιν ἢ δόγμα.

Αὐτὸ γὰρ ἑαυτὸ ὑπολήψεως ὃ τρέψει | *Ipsa enim sese (si volet) opinando non movebit ipsis motibus.*

Τὸ σωμάτιον μὴ πάθῃ τι | Vide *infr.* § 33. & *l.* 8. § 28.

Οὐ γὰρ ἔξεις αὐτὸ εἰς κείσιν τοιαύτην | Locus iste mihi planè depositus, absque clariss. D. Salmasio fuisset, cui non ego magìs debeo, quàm Marcus ipse. is manum medicam fausto sydere admovit. Malè, inquit, Xylander αὐτῷ pessimè locum hunc sic vertit, *Animo nullus metus, dolor, aut opinio horum accidere potest: neque enim ei sunt habitus ad hæc.* Sic vertendum illi fuit; *Animula verò, quæ timet, quæ dolet, quæ super his omnino aliquid opinatur, nihil eorum patiatur, si non illam in hoc judicium demittas.* legendum igitur in Græcis, ὃδὲν μὴ πάθῃ, εἰ μὴ ἐξεις αὐτὸ εἰς κείσιν τοιαύτην. vel, εἰ μὴ παρέξεις αὐτὸ εἰς κρ. τ. Nihil verius. Epictet. dissert. *l.* 2. *c.* 6. Τίς γάρ σε ἀναγκάσαι δύναται ὑπολαβεῖν τι, ὧν μὴ θέλεις;

Ἀφορμὰς | Περὶ τῆς τῆς ἡγεμονικῆς αὐταρκείας, Vide *supr. l.* 5. § 14. & *infr. l.* 11. § 1.

Ἀνεμπόδιστον | Vide *l.* 5. § 20. Epictet. *l.* 2. *c.* 19. ἔστε πλεῖστός ἐστιν ἐφ' ἡμῖν, ἔθ' ὑγίεια, ἔστε δόξα, ἔστε ἄλλο τι ἀφελῶς, πλὴν ὀρθὴ χρῆσις φαντασιῶν. τοῦτο ἀκώλυτον φύσει μόνον, τοῦτο ἀνεμπόδιστον.

§ 17. Εὐδαιμονία ἔστι δαίμων ἀγαθὸς, ἢ ἀγαθόν | Deesse vocabulum aliquod videtur, quod membrum posterius expleat. forsan [ἡγεμονικὸν] ἀγαθὸν, fuerat, in hoc enim Marco censente, τὸ πᾶν. Vide *ad l.* 2. § 15. idémque idem ὁ δαίμων iste. Vide *ibid.* § 17. & *l.* 10. § 13. quo loco ait τὸν νοῦν, ubi voluerit, ἀγαθὸν δαίμονα fieri. Nam M. Casaubono, τὸ ἢ ἀγαθὸν expungenti non accedo. Conjecturam meam firmat, quod ex Platone Clemens *strom. l.* 2. Αὐτὸς γὰρ ὁ Πλάτων τὴν εὐδαιμονίαν, τὸ εὖ τὸν δαίμονα ἔχειν δαίμονα δὲ λέγεσθαι, τὸ τῆς ψυχῆς ἡμῶν ἡγεμονικόν. Cui gemina, ex innominato aliquo, ista Suidas exhibet: Ὅτι ὁ σπουδαῖος εὐδαίμων ἐστί. ὁ γὰρ εὖ τὸν δαίμονα ἔχων, σημαίνεται δοκεῖ τῷ τῶ εὐδαίμονος ὀνόματι. εἰ δὲ δαίμων ἑκάστῳ ἡ ψυχὴ, καθὰ Ξενοκράτει δοκεῖ, εἴη ἂν εὐδαίμων, ὁ εὖ τὴν ψυχὴν ἔχων. εὖ δὲ τὴν ψυχὴν ἔχει ὁ σπουδαῖος. σπουδαῖος ἄρα ὁ εὐδαίμων. Accedit & Pythagoræ scitum illud, εὐδαιμονεῖν ἄνθρωπον, ὅταν ἀγαθὴ ψυχὴ σωσηλύθῃται. Laert. *lib.* 8. Apul. *de Deo Socrat. Nam quodam significatu & animus humanus, etiam nunc in corpore situs, Dæmon nuncupatur,* [Maro *Æn. l.* 9.]

——*Dine hunc ardorem mentibus addunt,*
Euryale? an sua cuique Deus fit dira cupido?

igitur & bona cupido animi, bonus Deus est. unde nonnulli arbitrantur, εὐδαίμονας *dici beatos, quorum Dæmon bonus,* id est, *animus virtute perfectus est. quem nostrâ linguâ, ut ego interpretor, poteris Genium vocare, quod is Deus, qui est animus sui cuique, quanquam sit immortalis, tamen quodammodo cum homine gignitur.* Vide dissertationem hac de re Dionis Prus. *orat.* 23.

Τί ἔν ὥδε ποιῆς, ὦ φαντασία; | Quid est opus imaginatione, sive opinatione, cùm mens ipsa quod suum est & fecerit & habuerit? Vide *ad periochen* proximè *superiorem* extremam: & *infr.* § 29.

Ἀπέρχῃ τοῦ θεὸς σοι | forsan [νῦ] τοῦ θεὸς. atque ita M. Casaub. nam Xyl. omisit; maléq; reddidit, ὡς ἦλθες. *unde venisti.* cùm vertendum fuerit,

erit, *ut veniſti. faceſſe hinc, per Deos, ut veniſti.* Sed nec fortaſſe νὴ particulâ illâ interjectâ opus fuerit. Siquidem D. Salmaſ. formulam uſitatam eſſe monet, τοῦ Διός σοι, ſubaudi ὄμνυμι. eamque locutionem occurrere in *hemiambis* Anacreonteis, & in *diſſertationibus* Arriani. Ità certè Anacreon *carm.* 31.

Ἄφες με, τοῦ Διός σοι,
Πιεῖν, πεῖν ἀμυδίς.

Arrian. in Epicteti *diſſert. l.* 3. *c.* 26. Παῦσαι, τοῦ Διός σοι, ἐμπαίζων μι τῇ ψυχῇ. Et *c.* 23. Παύσασθε, τοῦ Διὸς ὑμῖν, καλὰ ὀνόματα καὶ παράγματα καθαιρούντες. & ad formulam Chriſtianam propiùs, *ibid. c.* 7. τὸν Θεόν σοι. quem locum corruptum fruſtrà ſuſpicatur Volſius. reſtituenda eadem *c.* 22. ubi, τὸν Θεόν σε, vitiosè legitur; quod interpretem eundem, cùm non adverteret, in alia abduxit. & diversâ rurſus formulâ, ſed ellipſi eâdem, *l.* 3. *c.* 23. Θαυμαστὸς, κύριε, τῷ ἐμῷ σοι σωτηρίαν. contractiùs etiam *l.* 2. *c.* 19. λέγε μοι, τοῦ Διὸς, οἷα περὶ ἔλεγες. Si locus ſaltem integer fuerit. facit enim ſuſpectum, quod Gellius *l.* 1. *c.* 2. exhibet, λέγε μοι σὺ τοῦ Διός. quod fortean fuerit, τοῦ Διός σοι. quin integram quoque idem extulit, *l.* 3. *c.* 10. ὀμνύω ὑμῖν πάντας Θεὸς, ὅτι περίκοψε. Locus ergò ſincerus & integer eſt. nec ullâ ratione admittenda Annot. Lugd. interpolatio, ἀπέχει περὶ τοῦ Διὸς σύ.

Οὐκ ὀργίζομαί σοι | Hoc enim dogmati Stoico adverſatur; non tamen & Chriſtiano, quod ὀργίζεσθε καὶ μὴ ἁμαρτάνειν monet, *ad Epheſ. c.* 4. *v.* 26. Diogeni autem Stoico, non Cynico (quod Eraſm. fugerat) de dogmate iſto diſſerenti, cùm adoleſcens quidam protervus, velut periculum facturus, an re præſtaret quæ docebat, in faciem inſpuiſſet, *non quidem iraſcor*, inquit ille; *ſed dubito tamen an iraſci oporteat?* Narrat Seneca *de ira l.* 3. *c.* 38. Fidentiùs Symmach. *l.* 9. *ep.* 105. *Nullius tam vehemens nequitia eſt, ut motu meo digna ſit.*

§ 18. Τί γὰρ διαφέρει κύνες μεταβολῆς γίνεσθαι; | Vide *lib.* 4. § 46. & *lib.* 5. § 13. & *lib.* 6. § 15.

Τί δαὶ φίλτερον | *infr.* § 21. & *l.* 4. § 36. & *l.* 9. § 32.

§ 19. Ὡς διὰ χειμάρρου | Vide *ad l.* 4. § 43. & *l.* 5. § 23. Aug. *in Pſal.* 38. *Momentis tranſvolantibus cuncta rapiuntur. torrens rerum fluit.*

Σωμῆ | Vide *l.* 6. § 41.

Ὡς τὰ μίξη | Vide *l.* 2. § 1. & *ſupr.* § 13.

Πόσους ἤδη ὁ αἰὼν Χρυσίππους | Vide *l.* 3. § 3. & *l.* 4. § 48. & *l.* 6. § 47.

Πόσους Ἐπικτήτους | E ſuperis ergò exceſſerat jam Epictetus. Accedit quod Gellius Herodi Attico, qui ſub Marco floruerat, æqualis ferè, de Epicteto, tanquam qui jamdudum deceſſerat, ità verba facit, *l.* 2. *c.* 18. De *Epicteto philoſopho nobili, recentior eſt memoria, quàm ut ſcribi, quaſi obliteratum, debuerit.* Vide *ad l.* 1. § 7. & *ad l.* 8. § 31.

§ 20. Ἐμὲ ἓν μόνον φροντιστὴν | *Hoc unum me ſolicitum habet.* ità τὸ φροντιστὴν ſæpiùs uſurpat *l.* 2. § 7. & *l.* 6. § 22. Eſtque hoc quod profitetur cumprimis utile piúmque, ſi ſolicitudo univerſa eo fine adhibeatur, ne quid unquam obrepat, quod officii ſui non ſit. Vide *infr.* § 66. & *ad l.* 8. § 3. Sic *l.* 8. § 1. ἄλλο μηδὲν φροντιστήν.

§ 21. Ἐγγὺς | Vide *l.* 4. § 16. Petrus *ep.* 1. *c.* 4. *v.* 7. Πάντων δὲ τὸ τέλος ἤγγικε.

Ἡ σὴ φροντὶς πάντων λήθη | Vide Solom. *Eccleſ. c.* 1. *v.* 11.

§ 22. Ἴδιον ἀνθρώπου φιλεῖν καὶ τοὺς πταίοντας | Hoc eſt quod Aug. *in Joan. tract.* 66. & *in concion. ſolemn.* 235. *Eſto medico ſimilis; qui odit morbum, amat ægrotum.* Ità Marcus etiam lapſos & errantes diligi vult. Amplius aliquid Chriſtus Dominus; non lapſos tantùm & errantes, verùm in nos ipſos delinquentes. Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν· εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς· καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς· καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς, καὶ διωκόντων ὑμᾶς. Matth. *c.* 5. *v.* 44. Hinc Iſidor. Pel. *l.* 2. *epiſt.* 259. Παρὰ μὲν ἀνθρώποις ἴσον εἶδος ἔχει, τὸ ἐυεργέτας μὴ ἀμείβεσθαι, καὶ ἐχθροὺς μὴ ἀμύνεσθαι. παρὰ δὲ τῇ θείᾳ φιλοσοφίᾳ τὸ μὲν ἀμείβεσθαι τοὺς ἐυεργέτας κρατεῖ τὸ δὲ ἀμύνεσθαι τοὺς ἐχθροὺς οὐκέτι· ἀλλὰ παντὶ τῷ τρόπῳ ἀνεξικακεῖν, εἰδὶ οἷόν τε, καὶ ἐυεργετεῖν. Contrà planè quàm Pindarus *Pyth. od.* 2. Φίλον εἶη φιλεῖν· ποτὶ δ' ἐχθρὸν ἅτ' ἐχθρὸς ἐών, λύκοιο δίκαν ὑποδύσομαι, ἄλλ' ἄλλοτε πατέων ὁδοῖς σκολιαῖς. Epictet. *l.* 3. *c.* 22. Cynicum inſtituens; Δαίρεσθαι δεῖ αὐτὸν, ὡς ὄγον, καὶ δαιρόμενον φιλεῖν αὐτοὺς τοὺς δαίροντας. De Chriſtianis Juſtin. *ad Diognet.* Ἀγαπῶσι πάντας, καὶ ὑπὸ πάντων διώκονται. Atque hæc eſt reverà charitas ſincera, *amare quos toleras, tolerare quos amas*, ut Gregor. Rom. *in Evang. ſerm.* 35. Quin Marcum ad eos etiam reſpexiſſe, qui adverſus nos ipſos fuerint injurii, quæ ſubjecit, oſtendunt. Vide *ad l.* 11. § 18.

Ὅτι καὶ συγγενεῖς | Vide *ad l.* 2. § 1. Hippias apud Platon. in *Protag.* Ὦ ἄνδρες οἱ παρόντες, ἡγοῦμαι ἐγὼ ὑμᾶς, συγγενεῖς τε καὶ οἰκείους καὶ πολίτας ἅπαντας εἶναι, φύσει, ἀ νόμῳ· τὸ γὰρ ὅμοιον τοῦ ὁμοίου, φύσει συγγενές ἐστιν.

Δι' ἄγνοιαν, καὶ ἄκοντες | Vide *l.* 2. § 1. & *l.* 4. § 3. & *l.* 8. § 14. & *l.* 11. § 18.

Ὡς μετ' ὀλίγον ἀμφότεροι τεθνήξεσθε | Vide *ad l.* 4. § 6. & *infr.* § 58.

Οὐκ ἔλαφόν σε | Vide *lib.* 2. § 1. & *l.* 9. § 38.

§ 23. Ἡ τῶν ὅλων φύσις, ἐν τῇ ὅλῃ οὐσίᾳ, ὡς κηρὸν | Elegánti ſimilitudine hoc illuſtrat, non Lucianus ille, Epicuri de grege, ὁ χλιδανὸς, ſed de ſchola Platonica Leo, (Byzantius fortean) utì ex Athen. *dipnoſoph. l.* 11. & Laert *l.* 3. in *Platon.* patet; in *dialogo*, quem *Alcedinem* inſcripſit, & inter

inter Luciani opuſcula, à quibus dictionis mollitie venâque candidiore plurimùm diſcrepat, extat vulgò. Τὸ μὲν γὰρ τοιοῦτο, inquit, καὶ τὰ παιδία τὰ παρ' ἡμῖν, τὰ πλάττειν ὀπισάμενα, πολὺν ἢ κηρὸν ὅταν λάβῃ, ῥᾳδίως ἐκ τοῦ αὐτοῦ πολλάκις ὄγκου, μεταχηματίζει πολλὰς ἰδέας φύσεις. Eiſdémq; planè inſiſtens veſtigiis Plut. *ad Apoll.* Ὡς γὰρ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πηλοῦ δυνατόν τινος πλάττοντος ζῷα συγχεῖν, καὶ πάλιν πλάττειν καὶ συγχεῖν, καὶ τοῦτο ἓν παρ' ἓν ποιεῖν ἀδιαλείπτως· ὅτου καὶ ἡ φύσις ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης, πάλαι μὲν τοὺ θεμένους ἠμᾶς ἀνέχει· εἶτα σωτηρίως αὐτοῖς ἐγγίνεται τοὺ πατέρας, εἶτα ἡμᾶς, εἶτ' ἄλλους ἐπ' ἄλλοις ἀνακυκλήσει· καὶ ὁ τῆς ῥᾳθυμίας πολαμὸς ἔτος ἐκδεξεχῶς ῥέων ἔποτε στήσεται, καὶ πάλιν ἐξ ἐναντίας αὐτῷ ὁ τῆς φθορᾶς. Cui non abſimile quod Aphrodiſſ. *probl. l.* 1. *q.* 49. Ὡς ὅταν ὁ ἀνδριαντοποιὸς τὸν χαλκοῦν ἵππον ἢ βοῦν, ἢ τι τοιοῦτον ζῶον χωνεύσας ἢ ἐλάσας, πλάσῃ ἄνθρωπον, ἢ ἕτερόν τι σκεῦος, ἀπὸ εἴδους εἰς εἶδος μεταβάλλων τὴν ὕλην. Luſûs autem puerilis illius, quo animalium icunculas è cera ſolent effingere, meminit & Lucianus in *inſomnio* verbis hiſce; Ὁπότε γὰρ ἀφειδείλην ὑπὸ τῆς διδασκάλου, ἀποξέων ἂν τὸν κηρὸν, ἢ βόας, ἢ ἵππους, ἢ καὶ νὴ Δί' ἀνθρώπους ἀνέπλαττον. Demetr. Phaler. qui dicitur: Περὶ ἑρμηνείας. καθόλου δ', ὥσπερ τὸν αὐτὸν κηρὸν, ὁ μὲν τις κυνὰ ἔπλασεν, ὁ δὲ βοῦν, ὁ δὲ ἵππον· οὕτω καὶ τὰ αὐτὰ πράγματα τὸν μὲν ἀποφαινόμενον καὶ κατηγοροῦντα φησιν. Et Fabius *inſtitut. l.* 10. *c.* 5. *Nec aliena tantùm transferre, ſed etiam noſtra pluribus modis tractare poſſumus, & ſententias eaſdem quàm numeroſiſſimè variare: velut eâdem cerâ aliæ atque aliæ formæ duci ſolent.* De cera ipſa Plinius min. *l.* 7. *ep.* 9.

Hæc laus eſt ceræ, mollis cedenſque ſequatur
Si doctos digitos, juſſáque fiat opus;
Et nunc informet Martem, caſtámque Minervam;
Nunc Venerem effingat, nunc Veneris puerum.

Vide *infr. ad* § 27.

Δεινὸν δ' ἐδέκε τὸ διαλυθῆναι τῷ κιβωτίῳ | Vide *l.* 4. § 40. & *l.* 6. § 47. & *infrà* § 25. & 50. & *l.* 11. § 17. Ædeſius apud Eunap. in *Maximo*: Ἀλλὰ σὺ μὲν καὶ τῷ ψυχῷ τῷ ἐμῷ ἐκ ἀγνοεῖς πλιγχώτας ἀκοὰς ἀκεσώμενος· τὸ δ' ὄργανον αὐτῆς σωφρᾶς ὅπως διακεῖται, τῆς γοητώσεως καὶ πλάνης διαλυομένης εἰς τὸ σωτηρίον.

§ 24. Τὸ ὀπικὸν τῆς θεσπότητος λίαν περὶ φύσιν, ὅταν πολλάκις ἐναποθνήσκειν ᾖ θέσμια, ἢ τελευτῶν ἀπορρέοντα | Periochen hanc miſerè mutilatam ac vitiatam eſſe, ſatìs indicant tam diſcrepantes à ſe invicem interpretum verſiones; quæ ejuſmodi ſunt etiam, ut è verbis ſenſus illi, quos ipſi præferunt, nullâ artis grammaticæ ope elici poſſint. In textu Xyl. nihil mutat. Meric. duntaxat disjunctivæ loco conditionalem ſubſtituit: ſed nec ſic quidem citra vim inſignem, exprimitur ea, quam ipſe Marco affingit, ſententia. D. Bootius (cui ego aſſentiri maluerim) ſic effert: Τὸ ὀπικὸν τῆς θεσπότητος λίαν περὶ φύσιν. ὅταν πολλάκις [γίγνηται,] vel etiam tranſpoſitione tantùm factâ, ᾖ, ἐναποθνήσκει· καὶ τὸ θέσμια τὸ τελευτῶν ἀπορρέοντα, ὥστε ὅλως ἐξαφανῶναι μὴ δύνασθαι. *Torvitas vultûs eſt valdè præter naturam. ubi ſæpius contigerit, immori ſolet; vultûſque decor ità inde extinguitur, ut denuo omnino reaccendi nequeat.*

Τὸ ὀπικὸν τῆς θεσπότητος | *Torvitas vultûs:* quo κότος ſive latens intus animus infeſtus atque infenſus ſe prodit. huic opponi videtur, τὸ εὔθυμον τῆς θεσπότητος. *l.* 6. *c.* 30. Heſych. Ἐπίκοτα, ἐπίμομφα, ἃ πᾶς ἄν τις μέμψαιτο. Σοφοκλῆς, Ναυπλίῳ καταπλέοντι. leg. Ναυπλίῳ καταπλέοντα. ad diſtinctionem alterius ejuſdem fabulæ eidem cognominis, quæ Ναύπλιος πυρκαϊὰς dicebatur. Ἐπίκοτον eſſe vult, *quod iratum & infenſum jure faciat*; at Marcus pro *offenſione* ſive *infenſione animi, quæ in vultu indicium facere ſolet.* Æſchyl. *Prometh. vinct.*

Ὁ δ' ἐπίκοτος αὖ θυμὸς ἀγναμπτον νόον.
At ille mentem infenſam pervicax gerens.

Περίσκεμμα | Ἡ εὐπρέπεια τῆς θεσπότητος, ut Jacob. Apoſt. *ep. c.* 1. *v.* 11. *decor vultûs*, qui triſtitiâ, iracundiâ, acerbitate animi, offenſione, indignatione non immutari tantùm & deturpari, ſed & tolli prorſus ſæpenumero ſolet. Seneca *de ira l.* 2. *c.* 35. *Non eſt ullius affectûs facies turbatior. pulcerrima ora fædavit; torvos vultus ex tranquilliſſimis reddidit. liquit decor omnis iratos. qualem intrà putas eſſe animum, cujus extrà imago tam fœda eſt*; & *l.* 3. *c.* 4. *Nulli certè affectui pejor eſt vultus. ferarum minùs tetra facies eſt, etiam cùm venatorem ſuum ſemianimes morſu ultimo petunt, quàm hominis irâ flagrantis.* Hinc illud Naſonis de Niobe *Metam. l.* 6.

Et quantum ira ſinit, formoſa.——

& de Procride *l.* 7.

Triſtis erat, ſed nulla tamen formoſior illâ
Eſſe poteſt triſti. tu collige qualis in illa,
Phoce, decor fuerit, quam ſic dolor ipſe decebat.

Imò, quod Marcus iſtîc, dum affectus iſtiuſmodi exprimere atq; induere vultus frequentiùs cogitur, uſu in naturam vertente, ità tandem decor ille extinguitur, ut nullâ reſtitui ratione poſſit. De Phariſæis ad ſuos Chriſtus, Matth. *c.* 6. *v.* 16. Μὴ γίνεσθε, ὥσπερ ὑποκριταὶ, σκυθρωποί· ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν. qui locus iſtum mirificè illuſtrat. plùs enim eſſe videtur τὸ ἀφανίζειν τὸ πρόσωπον, quàm τὸ αὐχμεῖν καὶ ἀκαλλὲς ποιεῖν, uti ex Homero atque Euſtathio Beza. Baſil. Cæſ. *ep.* 1. Ἔπεσαι τῷ ταπεινῷ καὶ καλαβεβλημένῳ φρονήματι, ὅμμα συγκὸν καὶ εἰς γῆν σωνεγκός. ——ὥσπερ ἃ ποιοῦσιν οἱ πυγδαῖοι κατ' ἐπιπόδυσιν, ταῦτα ἐκ τῷ αὐτομάτῳ ἡμῖν ἐπιφαίνεται. Nicoſtr. *de nupt.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 70. Αἱ γὰρ δὴ ὄψεις αἱ χρηστὰ ἔχοιεν ἂν τι πλεῖον τῆς κάλλους τῆς ψυχῆς· καὶ ἐκ ἔνι, ὅτε δυμέμφων, ὅτε ὀργιζόμενον, ὅτε χολῶντα, τὸ πρόσωπον φαιδρὸν

φαιδρὸν ἔχειν τε καὶ καθαρόν. εἰ δέ τις παῦρον καὶ κυκλώπειος, ἐυδὺς μὲν καὶ τῷ ὀφθαλμῷ παραβλέπει, καὶ δεινὸν δέδορκεν. ὅστις δ' μυείᾳ ἐυπλῆς, ταῖς χάρισι καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀναπέπαται. ὅνων ὀφθαλμοὶ καὶ παραβάτων τοιοῦτοι. ὁ δ' σωφρονῶν τὰς ὀρμὰς, σκαιὸς ὄζει καὶ ὅτῳ ἐπανδεῖ ὐκ ἐρύθημα, ἀλλὰ σκότος τε καὶ νέφος, τούτῳ τε ἡ ψυχὴ ὐδαμῶν ὐδαμῶς ἐυφραίνεται. quibus verbis extremis graphicè depinxisse videtur τὸ ἐπικοῦρον istud τῆς περισσότητος. nos dicimus, a louring look. Vide *infr.* ad § 59. Sed nec minùs *Sueton. l.* 4. *c.* 50. in *Caio.* cui *frontem torvam* ubi tribuerat, *Vultum*, inquit, *naturâ horridum ac tetrum, etiam ex industria efferabat, componens ad speculum in omnem terrorem ac formidinem.* Cæterùm D. Salmas. ista & luxata & perturbata suspicatur: jungi sic debere, Τὸ ἐπίκουρον τῆς περισσότητος λίαν ἁβρὰ φύσιν, ἀυτῷ γε τούτῳ παρακολουθεῖν πειρῶ, ὅπ παρὰ τὸν λόγον. atque hæc subiequi post illa quæ *supra* § 10. habebamus. Τῷ λογικῷ ζώῳ ἡ αὐτὴ πρᾶξις κατὰ φύσιν ὄζὶν καὶ κατὰ λόγον. *Si in animali rationali eadem actio secundum naturam & secundum rationem; ira in vultu efferveſcens, quæ præter naturam est, etiam præter rationem.* Illud, ἢ τὸ τελευταῖον ἀπισβέσαι, ὥστε ὅλως ἐξαφθῆναι μὴ δυνασθῆ. ad præcedentia § 22. censet idem pertinere, & de *lucerna* dici, quæ aliquando sic extinguitur, ut possit iterum accendi, aliquando verò, ubi in totum oleo defecta est, ità extinguitur, ut denuo accendi nequeat. Suspicatur ergò post exemplum *arculæ*, cui grave non esse dixit solvi, ut nec compingi, addidisse & simile de *lucerna*, (prout *l.* 8. § 17. post exemplum *bullæ* idem fecit) cui non est grave extingui, ut nec accendi, etiamsi eô modô extinguatur, ut non possit lumen suum recuperare. reliqua aliunde irrepsisse autumat; quibus de medio sublatis, periochen hanc antegressam cum proximè sequenti commodè cohæsuram. & sunt revera sectio 22ª. & 24ª. prout nos eas distinximus, ejusdem planè argumenti.

Εἰ γὰρ καὶ ἡ σωφρόνησις τοῦ ἁμαρτάνειν οἰκείωσεται | Mer. interierit negativam, ut sit τοῦ [μὴ] ἁμαρτάνειν, & de innocentiæ confidentia intelligatur. Melius opinor, Xyl. *Nam si etiam sensus peccati nullus erit.* hoc est, nam si eò usque in vultûs obfirmatione processeris, ut jam peccati sensum omnem amittas, quid ampliùs tibi vivere proderit? Galen. *de differ. puls. lib.* 4. σφυγμὸν, inquit, appellant veteres, τὴν ἐν ταῖς φλεγμοναῖς γινομένην αὐτῷ τῷ κάμνοντι σωφρόνησιν. Idémque *therapeut. l.* 13. *c.* 1. Ἡ πρὸς ἅμα τὴν φλογώσει καὶ πάσιν ἔχει πρὸς τὸ μέσιον, ἡμῖν δ' ἀπομάλλον, ἀυτῷ τε κάμνοντι διὰ τῆς ἰδίως ὀνομαζομένης σωφρονήσεως. Ità medicis familiaris an peculiaris vox ista videtur, affectionem illam denotans, quâ æger eorum quæ in corpore suo fecius se habent, ipse sensum obtinet. A corpore ad animum transtulit, ut Marcus hîc, ità & Epictet. *l.* 2. *c.* 11. Ἀρχὴ φιλοσοφίας, σωφρόνησις τῆς αὐθαδείας καὶ ἀδυναμίας. Clemens generaliùs de utroque pariter usurpavit, *strom. l.* 1. Εὑρετικὸν γὰρ καὶ ἐπινοητικὸν ἡ σωφρόνησις, ὅπως ἄλλειν πιθανῶς ἀναπείθουσα· σωφρύξει δ' τὸν ὄπως ἀλῶ, ἢ εἰς ὑπερήμερον σωφρόνησις. Idem vult, sed significantiùs paulò dictum, quod Gregor. Naz. *epitaph. in Patr.* Εὐσεπτὸν γὰρ τὸ πάσχειν. & *ad cives suos in angust.* Τολμηρὸν πρὸς τὸ ἁλγεῖν. Tunc ergò ἡ τοῦ ἁμαρτάνειν σωφρόνησις οἴχεται, cùm crebro peccandi usu, τυλοῦται λοιπὸν ἡ ψυχὴ, *callum quasi quendam contraxit animus*, ὥστε μηδ' ἐφιστάνειν ὕστερον ὅτι ἁμαρτάνει, *ut deinceps nè peccare quidem se animadvertat.* Epictet. *l.* 2. *c.* 18.

Τίς ἔτι τοῦ ζῆν ἀτιμία; | Vide *l.* 9. § 2.

§ 25. Πάντα ὅσα ὁρᾷς | De Catone Senec. *epist.* 71. *Quid ni ille mutationem reipub. forti & æquo pateretur animo? quid enim mutationis periculo exemptum? non terra, non cœlum, non totus hic rerum omnium contextus: quamvis Deo agente ducatur, non semper tenebit hunc ordinem; sed illum ex hoc cursu aliquis dies dejiciet. certis eunt cuncta temporibus; nasci debent, crescere, extingui. quæcunque vides supra nos currere, & hæc quibus innixi atque impositi sumus velut solidissimis, carpentur ac desinent. nulli non senectus sua est. inæqualibus ista spatiis eodem natura demittit. quicquid est, non erit: nec peribit, sed resolvetur. nobis solvi perire est. proxima enim intuemur: ad ulteriora non prospicit mens hebes, & quæ se corpori addixerit. alioqui fortiùs finem sui suorúmque pateretur, si speraret omnia illa sic invitam mortémque per vices ire, & composita dissolvi, dissoluta componi: in hoc opere æternam artem cuncta temperantis Dei verti.* Vide *supr.* § 23. & *lib.* 9. § 33.

Καὶ πάλιν ἄλλα | Naso *Metamorph. l.* 15.

Nil equidem durare diu sub imagine eadem
Crediderim. ———
Nec species sua cuique manet: rerúmque novatrix
Ex aliis alias reparat natura figuras.

Senec. *epist.* 30. *Quis queri potest, in ea conditione se esse, in qua nemo non est? prima enim pars æquitatis est æqualitas. Sed nunc supervacuum est naturæ causam agere, quæ non aliam voluit legem nostram esse, quàm suam. quicquid composuit, resolvit: & quicquid resolvit, componit iterum.*

Ἵνα ἀεὶ νεαρὸς | Hoc est quod Maxim. Tyr. *orat.* 25. *ad l.* 4. § 40. διὰ τὴν τοῦ ὅλου καινουργίαν. Vide *l.* 2. § 3. & *l.* 6. § 14. Aristot. *de gener. & corrupt. l.* 1. *c.* 3. Εἴωρ ἀεί τι ἐξ ὄντων ἀπόλλυται, διὰ τί ποτ' ὐκ ἀνήλωται πάλαι καὶ φθαρὲν τὸ πᾶν; διὰ τὸ τὴν τοῦδε φθορὰν ἄλλου εἶναι γένεσιν, καὶ τὴν τοῦδε γένεσιν ἄλλου εἶναι φθοράν, ἀπαυστον ἀναγκαῖον εἶναι τὴν μεταβολήν. Γένεσις γὰρ μέσην λαμβάνομένη, καὶ περικοπὴν ἀπαυσταπίζειν βάλλεται. Clem. *strom. l.* 4. & Philo *de mund. immort.*

Μένει γὰρ εἰσαεὶ φθειρομένων τῆς ἐν ἕδει, τερπνὸν ὡς ἀληθῶς καὶ θεῖον ἔργον.

§ 26. Τί ἀγαθὸν ἢ κακὸν ὑπολαβών | Vide *l.* 6. § 27. & *l.* 8. § 14. & *l.* 10. § 30. Epictet. *enchir. c.* 41. Ὅταν τις κακῶς ποιῇ, ἢ κακῶς σε λέγῃ, μέμνησο ὅτι καθήκει αὐτῷ οἰόμενῳ ποιεῖν ἢ λέγειν· οὐκ οἷόν τε ἦν ἀκολουθεῖν αὐτὸν τῷ σοὶ φαινομένῳ, ἀλλὰ τῷ ἑαυτῷ. ὥστε εἰ κακῶς αὐτῷ φαίνεται, ἐκεῖνος βλάπτεται, ὃς καὶ ἐξηπάτηται. καὶ γὰρ τὸ ἀληθὲς συμπεπλεγμένον ἄν τις ὑπολάβῃ ψεύδει, ἢ τὸ συμπεπλεγμένον βέβλαπται, ἀλλ' ὁ ἐξαπατηθείς. ἀπὸ τούτων ἕν ὁρμώμενος πρᾶος ἔξεις πρὸς τὸν λοιδορεῖσθαι ὑπειληφότα· καὶ ἐκεῖνο, ὅτι ἔδοξεν αὐτῷ

Ἐλεήσεις | At hoc dogma Stoicum non admittit. Vide *ad l.* 2. § 13. Epictetus tamen etiam *l.* 1. *c.* 18. Καλεπαίνειν δεῖ αὐτοῖς, ἢ ἐλεεῖν αὐτούς; & mox: ἐλέει αὐτὸν μᾶλλον.

Δεῖ ἓν συγγνώσκειν | Tu, inquit, aut eôdem, aut pari morbo laboras: igitur ignoscere debes gemina peccanti. Flaccus *l.* 2. *sat.* 3.

O major, tandem parcas, insane, minori.

Et Senec. *Agam.*

Det ille veniam facilè, cui veniâ est opus.

Siquidem ut Flaccus *l.* 1. *sat.* 3.

——— *æquum est*
Peccatis veniam poscentem reddere rursus.

Itaque quod Guigo *meditat. c.* 15. *Non fit exactor vindictæ, qui petitor est veniæ.* Verùm ignoscere istud Stoæ adversatur. Vide *ad l.* 1. § 15. Vide & *lib.* 11. § 18. & *ad lib.* 5. § 22. Demonactem.

Εἰ γὰρ μηκέτι | Dilemmate probat non irascendum peccanti. aut in eodem, inquit, errore versaris, & erranti ignoscas æquum est, nisi te ipse prædamnare volueris: aut saniori uteris judicio, & propitius esse debes illi, qui falsi specie, recti ignarus abripitur. Vide *ad l.* 2. § 1.

§ 27. Μὴ τὰ ἀπόντα ἐννοεῖν, ὡς ἤδη ὄντα | τὰ ἀπόντα, M. Casaub. *futura*; ut eódem referatur, quò illud *suprà* § 7. Τὰ μέλλοντα μὴ ταραττέτω. Melius Xyl. *ea quæ absunt*, sive *quæ desunt tibi*. Hoc est enim quod vult Marcus, ut non tam quæ nobis desunt, animis nostris obversentur, quò illorum cogitatione ad sortis præsentis displicentiam aliquam impellamur, quam de eis quæ adsunt, seriò cogitemus, quò in statu præsenti nostro acquiescamus libentiús. Hinc reprehensio illa Euripidea in *Hippolyt.*

Οὐ σ' ἀρέσκει τὸ παρὸν·
Τὸ δ' ἀπὸν φίλτερον ἡγῇ.

Et Auson. *idyll.* 15.

Spernimus in commune omnes præsentia.——

Manil. *l.* 4.

Nec quod habet, numerat; tantùm quod non habet, optat.

Liban. *orat.* 31. de avaris. Ἀρκεῖ δὲ αὐτοῖς τῆς παρόντων ὕλης. τὸ δ' ἀπὸν, ὅπου μὴ πάρεστιν, ὀδυνᾷ. Democritus itidem apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 4. Ἀνόητοι τῆς ἀπόντων ὀρέγονται· τὰ δὲ παρόντα πολλαπλασιώτερα ἐόντα ἀμελοῦσιν. qui & contrà *ib. c.* 17. Εὐδαίμων, ὁ μὴ λυπούμενος ἐφ' οἷσιν ὐκ ἔχει, ἀλλὰ χαίρων ἐφ' οἷσιν ἔχει. quod Epicteto tribuit Maxim. *collectan. c.* 28. Senec. *epist.* 74. *Quæris quare virtus nullo egeat? præsentibus gaudet; non concupiscit absentia.* Optimè Philemon apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 16. & Maxim. *c.* 22.

Ἐὰν οἷς ἔχομεν, τούτοις δὲ μηδὲ χρώμεθα,
Ἃ δ' ὐκ ἔχομεν, ζητῶμεν, ὧν μὴ δὶς τύχῃ,
Ὧν δὲ δι' ἑαυτοὺς ἐσόμεθ' ἐστερημένοι.
Si quæ bonorum habemus, his non utimur,
Quæ non habemus, quærimus; his carebimus,
Nobismet ipsi dum nos, eis, dum fors negat.

Plut. *de tranquill.* Μανικὸν γάρ ὄζει τοῖς ὑπολυμένοις ἀνιᾶσθαι, μὴ χαίρειν δὲ τοῖς σωζομένοις· ἀλλ' ὥσπερ τὰ μικρὰ παιδάρια, ὑπὸ πολλῶν παιγνίων ἂν ἕν τις ἀφέληται τι, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα ῥέψαντα κλαίει καὶ βοᾷ· τὸν αὐτὸν τρόπον δεῖ ἐνίους ὀχληθέντας ὑπὸ τῆς τύχης, καὶ τἄλλα πάντα ποιεῖν ἀνόνητα ἑαυτοῖς, ὀδυρομένους καὶ δυσφορεῖν τας. καὶ τί φήσει τις ἂν [ὐκ] ἔχομεν; τί δὲ ὐκ ἔχομεν; delenda enim negativa prior. Subjungit idem Arcesilai dictum. Οἱ πολλοὶ, inquit, ποιήματα μὲν ἀλλότρια καὶ γεγραφὰς καὶ ἀνδριάντας οἴονται δεῖν ἀκριβῶς καὶ κατὰ μέρος ἕκαστον ὑποπροδύμενοι τῇ διανοίᾳ καὶ τῇ ὄψει θεωρεῖν· τὸν δ' αὐτῆς βίον ἔχοντα πολλὰς ὐκ ἀτρεπεῖς ἀναθεωρήσεις ἐῶσιν, ἔξω βλέποντες ἀεὶ, καὶ θαυμάζοντες ἀλλοτρίας δόξας καὶ τύχας, ὥσπερ μοιχοὶ τὰς ἑτέρων γυναῖκας, αὐτῆς δὲ καὶ τῆς ἰδίων καταφρονοῦντες.

Πῶς ἂν ἐπεζητεῖτο, εἰ μὴ παρῆν | Plut. ibid. Καί τοι καὶ τοῦτο μέγα πρὸς εὐθυμίαν ὄζει, τὸ μάλιστα μὲν αὐτὸν ἐπισκοπεῖν, καὶ τὰ καθ' ἑαυτὸν εὐθυμήσομαι δὲ τούτοις μᾶλλον παροῦσιν, ἂν μὴ παόντων αὐτῆς φαντασίαν λαμβάνωμεν· ἀναμιμνήσκοντες αὑτοὺς πολλάκις, ὡς παθεινόν ὄζει ὑγεία νοσοῦσι, καὶ πολεμουμένοις εἰρήνη· &c. καὶ τὸ κέρδος γενομένων, ὡς ἀνιαρόν. ἃ γὰρ τότε γίνεται μέγα καὶ τίμιον ἡμῖν, ὅταν ἀπόληται, σωζόμενον δὲ, τὸ μηδὲν ὄζειν· ὑδενὶ γὰρ ἀξίαν τὸ μὴ εἶ) προσίδησιν· ἃ δὲ δεῖ κλάδας μὴ ὡς μεγάλα, καὶ τρέμειν ἀεὶ δεδιότας, ὡς ὑφ' μεγάλων, μὴ τρεπθῶμεν· ἔχοντας δὲ παρορᾶν καὶ καταφρονεῖν, ὡς μηδενὸς ἀξίων· ἀλλὰ χρῆσθαι μάλιστα ὅτι τῷ χαίρειν καὶ ἀπολαύειν αὐτῆς, ἵνα καὶ τὰς ἀποβολὰς, ἂν συμπεσόντων, ῥᾳότερον φέρωμεν. Idem *ad uxor. consol.* Καὶ δεινόν ὄζειν ἑτέρους μὲν ἡδέως ἂν ἐλέσθαι τἀμὰ σὰ τύχῃ, καὶ τοῦτο φρονοῦντα, ἐφ' ᾧ νῦν ἀνιώμεθα· σὲ δὲ ἐγκαλεῖν καὶ δυσφορεῖν παρῆσης, καὶ μηδὲ ἀπ' αὐτῆς τοῦ δάκνοντος αἰσθάνεσθαι πηλίκας ἔχει τὰ σωζόμενα χάριτας ἡμῖν· ἀλλ' ὥσπερ οἱ τὸν ἀκέφαλες καὶ μεθύοντες Ὁμήρου σίχας ἐπιλέγοντες, τὰ δὲ πολλὰ καὶ μεγάλα τῆς πεποιημένων ὑπερδυπαρορῶντες, ὕπω ἐξακριβοῦν

κεῖσθαι καὶ συνοφαλεῖν τῷ βίῳ τὰ φαῦλα, τοῖς δὲ χρησοῖς ἀνάρθρως καὶ συγκεχυμένως ὑπεβάλλετο, δυσιόν τι τοῖς ἀνελευθέροις καὶ φιλαργύροις πάσχειν, οἱ πολλὰ συμφέροντα ὑπ' αὐτῶν παρῶσιν, ἀλλὰ θρηνοῦσι καὶ δυσφοροῦσιν ἀπολομένων. Et mox: Οὐ γὰρ ὅτι ταῦτα μεγάλα μὴ τοῖς σεσωμένοις ἀγαθά, μικρὰ δὲ τοῖς ἔχουσιν.

Μὴ διὰ τὸ ἅπαξ ἀσμενίζειν | Διὰ τὸ, Annot. Lugd. sed utrumvis consistet probé. ut διὰ, vel *per*, vel *propter* hîc significet; *dum istis libenter acquiescis*, sive, *istis delectando, & acquiescendo*; vel *eò quòd istis delectaris & acquiescis*. ego illud malim, ob ἐθισμός. Hesych. Ἀσμένιζει, χαίρει, ἀγάλλεται. Ἀσμενίως, μετὰ χαρᾶς, ἡδέως, εὐκλεῶς, σεσωσμένως, ἑκουσίως. Vide *ad l.* 5. § 9.

Ἐκπιμᾶν αὐτὰ | Flaccus *lib.* 1. *epist.* 10.

Quem res plùs nimio delectavere secundæ,
Mutatæ quatient. Si quid mirabere, pones
Invitus — Marci mentem expressit optimé.

Ὥστε ἐάν ποτε μὴ παρῇ, ταραχθήσεσθαι | Ità considerandæ nobis commoda ea, quæ ex præsentibus rebus decerpimus, nè tamen erga has eo animo afficiamur, ut ex amissione earum perturbemur. Plut. *de tranquill.* Ὦ, ᾧ δίδωσι πρὸς τὰ πάθη μέτρια καὶ ἀδήμους εἶναι ὁ λογισμός,

Ἡδὺ μὲν, ἂν τι φέρῃς, ὀλίγον δ' ἄχος, ἢν ἀπολείπῃς, τοῦτον ἥδιστα ποιεῖ χρῆσθαι τοῖς παροῦσι τὸ ταρράλεον, καὶ μὴ δεδιὸς αὐτῷ τὰ ἀποβολὰ, ὡς ἀφόρητον. Sen. *de vit. beat. c.* 20. *Ego divitias & præsentes & absentes æquè contemnam: nec si alicubi jacent, tristior; nec si circa me fulgebunt, animosior, fortunam nec venientem sentiam, nec recedentem.* Flaccus *carm. l.* 3. *ode* 29. de Fortunâ;

Laudo manentem; si celeres quatit
Pennas, resigno quæ dedit: & meâ
Virtute me involvo; probámque
Pauperiem sine dote quæro.

§ 28. Εἰς αὐτὸν σωφρονῆ | Ità *lib.* 8. § 41. & 48. & *l.* 11. § 12. & *l.* 12. § 3. Τὸ ἡγεμονικὸν εἰς ἑαυτὸ συνεφρὲν, σφαῖρας κυκλοτερὴς καὶ αὐτοειδὴς γίνεται. Quod Plato *in Phædon.* Τῷ ψυχῷ αὐτῷ εἰς αὐτῷ ξυλλέγεσθαι καὶ ἀθροίζεσθαι. & rursus, συνηθροισμένη αὐτὴ εἰς αὐτό. & de Sarapione Damascius (opinor) apud Suidam: Σωφρονῶν ἑαυτὸν ἀεὶ καὶ σωφρῶν, ὡς οἷόν τε πρὸς τὸ εἴσω καὶ τὸ ἀμερέστερον. Verùm Marcus cùm σωφρονεῖσθαι dixit, *Erinacei* sive *Echini* imaginem in animo habuisse videtur,

Ὃς εὖτ' ἂν ἄλλων θηρίων ὀρμὴν μάθῃ,
Στρόβιλον ἀμφ' ἄκανθαν εἱλίξας δέμας,
Κεῖται δακεῖν τε καὶ δηχθῆναι μάχαρ.
Qui simul ab aliis impeti se scit feris,
Denso sub orbe sentium corpus tegens,
Morsúque ab omni tutus ac tactu jacet.

hoc est quod Marcus, *l.* 8. § 45. ἀκαταμάχητον γίνεται. neque enim Grotio accedere possum, qui postrema illa vertit,

Mordere & ultro tangere ignarus, jacet.

meliùs Campens. si metri rationem habuisset;

Sic jacet ut nec attingi nec morderi queat. Et Erasm.

Tutus jacet morsúque tactúque omnium.

Versus Ionis sunt Tragici in *Phœnice*; quos exhibent Plut. *in collat. terrestr. & aquat.* Athen. *dipnos. l.* 3. Schol. *ad Aristoph. equit.* & Zenobius in *proverb.* Ælian. *hist. animal. l.* 6. *c.* 54. Μέλλων ἁλίσκεσθαι ἑαυτὸν συνειλήσας, ἄληπτον ἐργάζεται. Oppian. item ἁλιευτ. *l.* 1. *v.* 363.

Φερξάμενος πυκινῆσιν ὑπὸ σφετέρῃσιν ἀκάνθῃς
Εἱλεῖται σφαιρηδὸν, ὑφ' ἕρκεϊ γυῖα φυλάσσων,
Ἔνδοθεν ἑρπύζων. —

Ità Plin. *l.* 8. *c.* 37. *Ubi sensere venantem, contractore, pedibus, ac parte omni inferiore, quâ raram & innocuam habent lanuginem, convolvuntur in formam pilæ, nè quid comprehendi possit præter aculeos.* Et Ambros. *hexamer. l.* 6. *c.* 4. *Echinus iste terrenus, quem vulgò hericium vocant, si quid insidiarum præsenserit, spinis suis clauditur, atque in sua se arma colligit, ut quicunque eum contingendum putaverit, vulneretur.* Indè natum proverbium,

Πολλ' οἶδ' ἀλώπηξ, ἀλλ' ἐχῖνος ἓν μέγα.

Ars varia vulpi est, una echino maxima. Erasm. Facere huc videtur & Horatii illud *suprà* laudatum,

Meâ virtute me involvo.

Ἑαυτῷ ἀρκεῖσθαι δικαιοσυνῇ | Vide *lib.* 5. § 14. & *l.* 8. § 7. Sen. *ep.* 74. *Una hæc via est ad tuta vadenti, & externa despicere, & honesto contentum esse.* Idem *ep.* 76. *Illud est quod imperitos in vexatione corporis malè habet; non assueverunt animo esse contenti.*

§ 29. Ἐξάλειφον τὴν φαντασίαν | *Expunge, dele phantasiam*, sive *imaginationem*: non omnem tamen, sed falsam & fallacem. Vide *l.* 6. § 13. & *suprà* § 2. & 17. & *l.* 8. § 29. & *l.* 9. § 7.

Σῆσον τὴν ὀρεξιν | Vide *l.* 2. § 2.

Περίεργον τὸ ἐνεὸς | Vide *l.* 6. § 2. & *l.* 8. § 31.

Δίελε | Vide *l.* 4. § 21.

Ἐννόησον τὴν ἑκάτου ὄρεξιν | Vide *ad lib.* 2. § 5. & *l.* 3. § 12. Basil. Cæsar. *orat.* 13. *de bapt.* Περισκεπτέον καὶ τὸν ἀφορμὴν τοῦ βίου, ἐν ὀφθαλμοῖς ἔχειν τὴν τελευτήν. Senec. *ep.* 12. *Mors tam juveni ante oculos debet esse, quàm seni.* Epictetus *enchirid. cap.* 22. Θάνατος καὶ φυγὴ, καὶ πάντα τὰ δεινὰ φαινόμενα πρὸ ὀφθαλμῶν ἔστω σοι καθ' ἡμέραν· μάλιστα δὲ πάντων ὁ θάνατος· καὶ οὐδὲν ἀνθρώπου ταπεινὸν ἐνθυμηθήσῃ, οὔτε ἄγαν ἐπιθυμήσεις τινός. Musonius apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. Οὐκ ἔστι τὴν ἐνεστηκυῖαν ἡμέραν καλῶς βιῶναι, μὴ προθέμενον αὐτὴν ὡς ἐσχάτην βιῶναι. Lactant. *institut. l.* 6. *c.* 24. ex Ciceronis *Verrin.* 4. *Semper ità vivamus, ut rationem reddendam nobis arbitremur; putemúsque nos momentis omnibus, non in aliquo orbis terræ theatro ab hominibus, sed desuper spectari ab ea,*

qui

qui & judex & testis idem futurus est. Idem autem, ut Joan. Chrysost. *tom. 2. orat. 67.* διὰ τοῦτο ἄδηλον ἡμῖν ἐποίησε τὴν τελευτὴν, ἵνα εὔδηλον ποιησώμεθα τὴν ἀπιστίαν καὶ τὴν ραθυμίαν. hoc est; ut Aug. *homil. 13. Ultimum diem latere voluit, ut omnes observarentur.* Et quod Gregor. Rom. *in Job. l. 12. c. . Dies ultimus salubriter ignoratur, ut semper proximus esse credatur. Quomodo enim de die in diem differendo peccas, cùm extremum diem, an iste sit, nescias?* Aug. *epist. 145.* Senec. *ep. 61. Id ago, ut mihi instar totius vitæ sit dies. non tanquam ultimum rapio, sed sic illum aspicio, tanquam esse vel ultimus possit.* Idémque *epist. 114. Quicquid facies, respice ad mortem. Nulla res magis proderit, quàm cogitatio mortalitatis.* Idem *de ira l. 3. c. 42. & ep. 12. Sic ordinandus est dies omnis, tanquam cogat agmen, & consummet atque expleat vitam. Qui omnes dies, tanquam ultimum ordinat; nec optat crastinum, nec timet.* Idem *de brev. vit. c. 7.* Horat. *l. 1. epist. 4.*

Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.

Martin. Dunienſ. in ethic. *Dies omnis pro ultimo habeatur.* Et Hieron. *in Matth. c. 24. Sic quotidie vivamus, quasi die illâ judicandi simus.*

Τὸ ἐκείνῳ ἁμάρτημα | Quod ab altero peccatum est, illi dimitte, cujus est, & ad quem pertinet. Idem *l. 9. § 20, 38. Sua vitia quisque fugiat: nam aliena non nocebunt.* Guigo *meditat. c. 2. § 7.*

§ 30. Συμπαρεκτείνειν | Vide *suprà* § 4. & *l. 6.* § 3, 53.

§ 31. Φαίδρωνα | Vide *lib. 3. § 5.* & *lib. 4.* § 26.

Φίλωνα | Vide *suprà* § 22. & *l. 3. § 9.*

Ἀκολούθησον θεῷ | Senec. *de vit. beat. c. 15. Sapiens semper habebit in animo illud vetus præceptum, Deum sequere.* Vetustissimum sané. Etenim Mosi tribuit Philo *de migrat. Abr.* Τέλος ἦν ὄτι καὶ τὸν ἱερώτατον Μωσῆν, τὸ ἕπεσθαι θεῷ. Cæterùm alii aliis tribuunt. Pythagoræ Boëthius *consol. l. 1. c. 4. Instillabas auribus cogitationibusque meis Pythagoricum illud,* Ἕπου θεῷ. Homero etiam Stobæus *eclog. tom. 1. l. 2. tit. 3.* Ὅσσ' αἰνίξαθ' Ὅμηρος ἐπόντα,

——κατ' ἴχνια βαῖνε θεοῖο.

ab eo Pythagoram sumpsisse. Alicui è septem sapientibus Cicero *de fin. l. 4. Quæque sunt vetera præcepta sapientum, Deum sequi; se nôsse,* &c. & Sosiades apud Stob. *tom. 2. tit. 3.* Zenoni Epictetus apud Arrian. *dissert. l. 1. c. 20.* Τέλος ὄτι τὸ ἕπεσθαι θεοῖς. Vide *l. 10. § 11.* & *l. 12. § 27, 31.*

Πάντα νομιεῖ | Hoc est, quod Manil. *l. 4.*

——*certâ stant omnia lege.*

Naso *Metam. l. 3.* ——*fatali lege geruntur.*

Hemistichium videtur poetæ cujusquam: ideo præmisit, ἐκεῖνος μού φησι. autor nimirum ille, quisquis fuerit. ut *l. 4. § 18.* quanquam Xyl. de Deo accipit, quasi is hoc dicat. illud malim cum M. Casaub. Manil. idem *l. 1.*

Sed nihil in tota magis est mirabile mole,
Quàm ratio, & certis quòd legibus omnia parent.

Pindar. *Nem. od. 5.*

——πότμος ἦ κείνει
Συγχωὶς ἔργων πάντων πέλει.——

Senec. *de provid. c. 5. Scito omnia certâ & in æternum dictâ lege decurrere. non, ut putamus, incidunt cuncta, sed veniunt.* (quod in *Herc. fur. 2.*

Certo veniunt ordine Parcæ)

olim constitutum est, quid gaudeas, quid fleas. & *epist. 96. Decernuntur ista, non accidunt.* Idem *epist. 76. Virum bonum concedas necesse est, summæ pietatis erga deos esse. itaque quicquid illi acciderit; æquo animo sustinebit. Sciet enim id accidisse lege divinâ, quâ universa procedunt.* Et in *quæst. nat. l. 3. præfat. Quid est præcipuum? posse læto animo adversa tolerare; quicquid acciderit, sic ferre, quasi tibi volueris accidere. debuisses enim velle, si scisses omnia ex decreto Dei fieri.* Et *epist. 71. Magnus animus Deo pareat, & quicquid lex universi jubet, sine cunctatione patiatur.* Vide *ad l. 10. § 5.*

Ἔτι εἰ δαίμονα τὰ στοιχεῖα | Locus corruptus; nec qui certò absque codicum ope restitui possit. Xyl. ἔτι εἰ δαιμόνια τὰ στοιχεῖα. *quòd si divina sunt etiam elementa.* Casaub. Τί δαὶ εἰ μόνα τὰ στοιχεῖα; *quid verò si elementa sola ferantur lege?* Boot. ἔτι [μᾶλλον] εἰ δάμονα τὰ σ. *multò etiam magis, si permanent elementa.* Lectoris esto arbitrium, vel eligendi si quod ex istis libuerit, vel proferendi, si quid potuerit istis probabilius certiúsve eruere.

Ἡ δηλίαν ὀλίγα | Xyl. ἢ δὴ λίαν, sed supplet simul quod deesse videbatur, aut admodum pauca [secus] D. Boot. εἰ μὴ λίαν ὀλίγα. atque ea proculdubio Marci mens; *pauca admodum fortunæ relinqui.* De viro certè sapiente Epicurus ipse in *select. sentent.* apud Laert. *l. 10.* & Stob. *tom. 1. l. 2. tit. 7.* Βεβαία σοφῷ τύχη παρεμπίπτει. τὰ ἢ μέγιστα καὶ κυριώτατα ὁ λογισμὸς διοικεῖ, καὶ καθ' τὸν συνεχῆ χρόνον διοικεῖ καὶ διοικήσει. hoc est, ut Senec. *de constant. c. 15. Rarò sapienti intervenit fortuna. Vis tu,* inquit, *fortiùs loqui, & illam ex toto submovere?* ut Cicer. *de fin. l. 2. Exiguam fortunam intervenire sapienti: maximáque ab eo & gravissimas res consilio ipsius & ratione administrari.* ut Vitruv. *præfat. l. 6. Pauca sapientibus fortunam tribuere. quæ autem maxima & necessaria sunt, animi mentisque cogitationibus gubernari.* Itaque Aristot. in *ethic. magn. l. 2. c. 8.* Οὗ πλεῖς ὁ νοῦς καὶ λόγος, ἐνταῦθα ἐλαχίστη τύχη· ἧ ἢ ἐλαχίστη τύχη, ἐνταῦθα πλεῖστος νοῦς. De Deo ac providentia divina multò magis hoc sentire pium est, nihil esse quod sit lege divinâ exemptum. Eximunt tamen, ut paucula, sed dubitanter, hîc Marcus, ità parvula & exigua non pauci. Balbus ex Stoicorum sententia apud Cicer. *de nat. Deor. lib. 2. Magna dii curant, parva negligunt.* Euripid. apud Plut. *de leg. poet. c. 7.*

Ζεὺς

Ζεὺς γὰρ τὰ μὲν τοιαῦτα φρονπίζει βροτῶν·
Τὰ μικρὰ δ' ἄλλοις δαίμοσιν παρεὶς ἐᾷ.
Námque id genus res Jupiter mortalium
Curat, minora cæteris linquit Deis. Grot.

Idémque ;——τὴν ἄγαν μὲν ἀπεῖναι
Θεὸς· τὰ μικρὰ δ' εἰς τύχην ἀνεὶς ἐᾷ.
——*res enim ſummas Deus*
Tractat : minores ire, quà fors fert, ſinit. Grot.

Laudat idem Plut. in *præcept. polit.* & in *lib. de iracund. coerc.* ſubjungens tamen, Ἐγὼ δ' ἐν τῇ τύχῃ μὲν οὐδὲν οἶμαι δεῖν ὀκνηρεύειν, οὐδὲ παφορᾶν τὸν νοῦν ἔχοντα· πιθέσθαι δ' ἢ μὴ χρῆσθαι, τὰ μὲν γυναικί, τὰ δ' οἰκέταις, τὰ δ' φίλοις, &c. ut Jupiter ſcil. Euripideus minora quædam diis minorum gentium. Stoicos interim notat in *ſene polit.* quòd Jovem depingant, Εἰς πάντα παρεγειρόντα καὶ πᾶσι καταμιγνύντα ἑαυτὸν. & *de commun. notit. c.* 17. quòd eidem tribuant, ἀνόητόν τινα πρόνοιαν καὶ κενόπονον ὀπημέλειαν. quod non intelligere ſe profitetur, quî poſſit cùm Dei vel majeſtate vel beatitate conſiſtere : ignarus interim ipſe immenſæ vel potentiæ vel prudentiæ divinæ. Chryſippus certè providentiæ numinis nihil prorſus quicquam ſubtrahit. Apud Plut. *ibid. c.* 30. ex *de natur. l.* 1. Οὐδὲ τελάχιστον ὅτι τῶν μερῶν ἔχειν ἄλλως, ἀλλ' ἢ κατὰ τὸν Διὸς βούλησιν· ἀλλὰ πᾶν μὲν ἔμψυχον ὅτως ἔχειν καὶ ὅτως κινεῖσθαι πέφυκεν, ὡς ἐκεῖνο ἄγει, καθ' ἕνος ὁπηφέφει, καὶ ἴσχει, καὶ διαπήσιν. Et apud eund. *de contradict. Stoic. c.* 30. Οὐδὲν γὰρ ὅτιν ἄλλως τῶν μέρος ἡμέτερον, οὐδὲ τελάχιστον, ἢ κατὰ τὸν κοινὸν φύσιν, καὶ κατὰ τὸν ἐκείνης λόγον. Ὅτι δὲ, inquit Plut. ἡ κοινὴ φύσις καὶ ὁ κοινὸς τῆς φύσεως λόγος, εἱμαρμένη καὶ πρόνοια καὶ Ζεύς ὅτιν, οὐδὲ τοὺς Ἀντιπόδας λέληθε. παντάχοῦ γὰρ ταῦτα θρυλλεῖται ὑπ' αὐτῶν· καὶ τὸ,

——Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή.

ex *Iliad. α.* v. 5. Faciunt huc quæ Dominus ipſe Chriſtus, de *paſſerculo*, de *pilo. Matth. c.* 10. v. 29, 30. quæ Petrus etiam Apoſtolus de Chriſti Domini ipſius cæde : apud Luc. *Act. c.* 2. v. 23. & *c.* 4. v. 28. Verùm non eſt animus iſta ulteriùs proſequi. Marcus pauca forſan excipi poſſe autumat, Chryſippus omnino nihil. Huic accedit & Epictet. *l.* 3. *c.* 24. ὅς γε οὐδὲ τῶν μικροτάτων πονὸς ἀμελεῖ. Addubitare tamen videtur Chryſippus *de eſſentia l.* 3. ubi de malorum origine quæſtione inſtitutâ, Πότερον, inquit, ἀμελουμένων τινῶν, καθάπερ ἐν οἰκίαις μείζοσι παραπίπτει τινὰ πίτυρα, καὶ ποσοὶ πυροί τινες, τῶν ὅλων ἓν ἀκονομουμένων ; & ſic Marcus iſtic. Vide *ad l.* 2. § 11. & *ad l.* 8. § 20.

§ 32. Εἰ σκεδασμὸς, ἢ ἄτομοι, ἢ κένωσις] Xyl. & Caſ. pro εἰ legunt ἢ. ut quinque membra conſtituantur ; Elementorum diſſipatio, in atomos reſolutio, annihilatio, extinctio, tranſmigratio. poteſt tamen retineri conditionalis, ut dicatur, *ſive diſſipatio, ſive reſolutio, ſive annihilatio detur, omnino unum è duobus iſtis conſequatur neceſſe eſt, ut vel extinguatur anima, vel transferatur.* ſicut *l.* 5. § 33. εἴτε σβέσιν, εἴτε μετάστασιν. Conjunguntur autem σκεδασμὸς & ἄτομοι *l.* 6. § 24. diſtinguuntur *infrà* § 49. διάλυσις ἀντιμερικῶν ἀτομικῶν, & σκορπισμὸς στοιχείων. & *l.* 8. § 25. σκεδασμὸς, σβέσις, μετάστασις. & *l.* 11. § 3. σβεσθῆναι, ἢ σκεδασθῆναι, ἢ συμμεῖναι. quod diſtributioni tamen priori favet. Quàm ambiguus autem in iſtis Marcus ; ſed & exteri plerique. vide *ad l.* 4. § 21.

Ἢτοι σβέσις, ἢ μετάστασις] Sen. *ep.* 65. *Mors quid eſt ? aut finis eſt, aut tranſitus. nec deſinere timeo ; idem eſt enim quod non cœpiſſe : nec tranſire ; quia nuſquam tam anguſtè ero.* & *epiſt.* 24. *Mors nos aut conſumit aut emittit. emiſſis meliora reſtant, onere detracto conſumptis nihil reſtat : bona pariter, malâq; ſubmota ſunt.* & *epiſt.* 72. *aut in meliorem emittitur vitam, lucidiùs tranquilliúſque in divina manſurus : aut certè ſine ullo futurus incommodo naturæ ſuæ reſcebitur, & revertetur in totum.* & *de provid. c.* 6. *Contemnite mortem, quæ vos aut finit, aut transfert.* Apud Plut. *conſol. ad Apollon.* ex Platonis *apolog.* Socrates, παραπλήσιον ἔστι τὸν θάνατον ἤτοι τῷ βαθυτάτῳ ὕπνῳ, ἢ ἀποδημίᾳ μακρᾷ καὶ πολυχρονίῳ, ἢ τρίτον φθορᾷ τινι καὶ ἀφανισμῷ τῆς τε σώματος καὶ τῆς ψυχῆς· κατ' οὐδὲν δὲ τούτων κακὸν ἔστι).

§ 33. Τὸ μὲν ἀφόρητον ἐξάγει· τὸ δὲ χρονίζον φορητόν] Æſchylus :

Θάρσει· πόνος γὰρ ἄκρον οὐκ ἔχει χρόνον.
Confide : tempus haud habet ſummus dolor.

Et Sophocl. *Philoct.*

Ὀξεῖα φοιτᾷ, καὶ ταχεῖ' ἀπέρχεται,
Acerrima accedit, fugit celerrima.

Æſchyli autem illud ubi laudaverat Plut. *de leg. poet. c.* 17. ſubjungit, Τοῦτό ὅτι τὸ παρ' Ἐπικάρμῳ θρυλλούμενον ἀεὶ καὶ θαυμαζόμενον, ὡς οἱ μεγάλοι πόνοι σωτόμως ἐξάγουσιν, οἱ δὲ χρόνιοι μέγεθος οὐκ ἔχουσιν. ὧν τὸ μὲν εἴρηκεν Ἀριστοφάνης ἐναργῶς, τὸ δὲ πρὸ εἰρημένῳ παρακείμενόν ὅτιν. εἰ γὰρ ὁ μέγας καὶ σωτήριος ὑπομένει πόνος, οὐκ ἔστι μέγας ὁ παρομένων, οὐδὲ δυσκαρτέρητος. Epicurus in κυρίαις δόξαις, apud Laërt. *l.* 10. ὁ χρονίζει τὸ ἀλγοῦν σωνεχῶς ἐν τῇ σαρκὶ· ἀλλὰ τὸ μὲν ἄκρον τὴν ἐλάχιστον χρόνον πάρεσιν· αἱ δὲ πολυχρόνιοι πρὸς ἀρρωστίαν πλεονάζον ἔχουσι τὸ ἡδύνων ἐν τῇ σαρκὶ, ἢ τὸ ἀλγοῦν. Et rurſus : Οἱ μεγάλοι πόνοι σωτόμως ἐξάγουσιν· οἱ δὲ χρόνιοι μέγεθος οὐκ ἔχουσιν. quod idem & ex Epicuro Plut. *de leg. poet. c.* 17. Cicer. *de fin. l.* 1. § 40. *Dolor in longinquitate levis, ingravitate brevis ſolet eſſe ; ut ejus magnitudinem celeritas, diuturnitatem alleviatio conſoletur.* Et *l.* 2. § 22. *Jam doloris medicamenta illa Epicurea, tanquam è narthecio promant ; ſi gravis, brevis ; ſi longus, levis.* & rurſus, § 93. *Maximus dolor brevis eſt. Summus dolor plures dies manere non poteſt.* Verùm

is cùm Epicuti ratiocinationem illam ridet exagitátque *ibidem*, tum & Epicurum nos eâ derisui habere contendit, *Tuscul. l.* 2. § 44, 45. Tertullian. *apolog. c.* 45. *Sic & Epicurus omnem cruciatum doloremque depretiat, modicum quidem contemptibilem pronunciando, magnum verò non diuturnum.* Sext. Empir. *adv. ethic. c.* 5. Πόνος ὁ μὲν ἀκρότατος, καὶ εἰ τὰ μάλιστα παρακλικώτατος, ἀλλά τοί γε πρὸς ἀκρῆς, ἀσφαπῆς τρόπον, δειματώσας, ἢ ἀναιρεῖ ἢ ἀναιρεῖται. ὁ δὲ μέσος καὶ παραλείπων, ὅτε παρ' ὅλον ὅσον τὸν βίον, ὅτε συνεχὴς πλὴ φύσιν, ἀλλὰ πολλὰς διαπαύσεις ἔχων καὶ ῥᾳστώνας. διηνεκὴς γὰρ ὢν, ἐκ ἂν παρέτεινε. μέτριος δὲ ἔστι. Senec. *ep.* 22. *Dolor levis est, si ferre possum; brevis est, si ferre non possum.* & *ep.* 78. *Summi doloris intensio invenit finem. nemo potest valde dolere, & diu. Sic nos amantissima nostri natura disposuit, ut dolorem aut tolerabilem aut brevem faceret.* Et mox: *Utrum vis? longum esse morbum, an concitatum & brevem? Si longus est, habet intercapedinem, dat refectioni locum: multum temporis donat: necesse est ut exurgat & desinat. brevis morbus ac præceps alterutrum faciet; aut extinguetur, aut extinguet. quid autem interest, non sit, an non sim? in utroque finis dolendi est. hoc itaque solatium vasti doloris est, quòd necesse est desinas illum sentire, si nimis senseris.* & *ep.* 30. *nullum dolorem longum esse, qui magnus est.* & *ep.* 94. *Optimam esse doloris naturam, quòd non potest, nec qui extenditur, magnus esse; nec qui est magnus, extendi.* Idem *de provident. c.* 6. *Contemnite dolorem: aut solvetur, aut solvet.* At festivè Morus noster dilemma tam Marci quàm Epicuri eludit; qui cùm ex Epicuri mente ceciniſſet;

Dejiciat miseram tibi nulla molestia mentem;
Si longa est, levis est: si gravis est, brevis est.

subjungit statim tanquam ex sua;

Dejicit heu miseram, prosternit & utraque mentem:
Longa nec ulla, levis: nec gravis ulla, brevis.

Vide *ad l.* 8. § 58.

Καλὰ ἀπόληψιν διατηρεῖ] leg. ὑπόληψιν. mens, inquit, nihil mali subesse opinetur, & tranquillitas inter cruciatus etiam acerbissimos constabit; cùm mens interim nihilo deteriùs se habeat. Vide *l.* 5. § 2. & *l.* 6. § 52. & *suprà* § 2. & 14. & *l.* 4. § 7. & *infrà* § 64.

§ 34. Ὡς αἱ ψῆφοι] Elegans similitudo, ab arenis, vel Libycis, vel maritimis, mutuata, quarum acervi cumulíque, sive ventorum sive fluctuum vehementiâ ac violentiâ adacti, alii aliis superveniendo, illos isti adoperiunt, obruúntque. non absimilis translatio, *l.* 9. § 28. in voce ὀπισθοπατήσεις. nam & hanc de arenis illis usurpavit Plutarch. in Alex. οἱ λάκκοι ἐν ἄμμῳ βαθείᾳ καὶ ἀχανεῖ πεφυκόσιν ἐπιπόνοι νότου· ὡς πού καὶ πάλαι λέγεται περὶ τὴν Καμβύσου στρατὸν, ἀναστήσας ψῆφα μεγάλην, καὶ κυματώσας τὸ πέλαγος, μυριάδας ἀνθρώπων πέντε καταχῶσαι καὶ διαφθεῖραι. historiam habes Herodot. *l.* 3.

§ 35. Πλατωνικόν] ex *Politic. l.* 6. codicum discrepantiam habes ad marginem adnotatum.

§ 36. Ἀντισθενικόν] Ex Epicteti *dissert.* apud Arrianum *l.* 4. *c.* 6. qui ut Cyro dictum ab Antisthene perhibet. Verùm utri Cyro dictum? majori? at hunc omnino non attigit. minori? nec hunc forsan unquam vidit. neutri, credo. sumptum existimo ex altero *librorum* an *orationum* Antisthenis, quibus *Cyri* nomen præfixit, in quo Cyro dicentem hoc aliquem induxerat. utriusque & Laërt. *l.* 6. *c.* 1. Et Athen. *l.* 5. meminêre. Refert & Laërt. ut Antisthenis dictum, Βασιλικὸν, καλῶς ποιεῖν, κακῶς ἀκούειν. Verùm Alexandro Maced. tribuit Plut. in *apophth.* Βασιλικόν ἐστιν, εὖ ποιεῖν, κακῶς ἀκούειν. Usurpavit & Dio Prus. *orat.* 47.

§ 37. Ἀργὸν] turpe menti, cùm vultum componat, fese ipsam non componere.

§ 38. Τοῖς πράγμασιν] Euripidis sunt ex *Bellerophonte*; ut docet Stob. *tom.* 2. *tit.* 108. integros exhibent cùm Stobæus ipse, tum & Plut. *de tranq.* & *de Homer.*

Τοῖς πράγμασιν γὰρ οὐχὶ θυμοῦσθαι χρεών·
Μέλει γὰρ αὐτοῖς οὐδέν. ἀλλ' ὁ τυγχάνων,
Τὰ πράγματ' ὀρθῶς ἂν πθῇ, πράσσει καλῶς.

Subjungit idem *de tranq.* ex Plat. *politic. l.* 10. Κυβεία γὰρ ὁ Πλάτων τὸν βίον ἀπεικάσειν, ἐν ᾧ χὴ βαλεῖν δεῖ τὰ πρόσφορα, χὴ βαλόντα, χρῆσθαι καλῶς τοῖς πεσοῦσι. τούτων δὲ τὸ μὲν βαλεῖν, ἐκ ἐφ' ἡμῖν· τὸ δὲ προσηκόντως χρῆσθαι τὰ γινόμενα παρὰ τῆς τύχης, καὶ νέμειν ἑκάστῳ τόπον, ἐν ᾧ καὶ τὸ οἰκεῖον ὠφελήσει μάλιστα, καὶ τὸ ἀβέλητον ἥκιστα λυπήσει τοὺς ὀπτυχάνους, ἡμέτερον ἔργον ὄντ', ἂν ἓν φρονῶμεν. Idémque *ad Apollon.* Πάνυ καλῶς ὁ Πλάτων ἔοικε παραινεῖν, ἐν ταῖς τοιαύταις συμφοραῖς ἡσυχίαν ἔχειν, καὶ ὅπως ἂν πλώσει κύβων πρὸς τὰ πεπτωκότα πίπτοντα τὰ ἑαυτῆς πράγματα, ὅπη ὁ λόγος ἐρεῖ βέλτιστ' ἔχειν. Socrates apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 103. Πεττείᾳ πῃ ἔοικεν ὁ βίος· καὶ δεῖ ὥσπερ ψῆφόν πνα πίπτοντα τὸ συμβαῖνον. ἐπεὶ γάρ ἐστιν ἄνωθεν βαλεῖν, οὐδὲ ἀναπόδατον πλὴ ψῆφον. Epictet. *dissert. l.* 2. *c.* 5. Αἱ ὕλαι ἀδιάφοροι· ἡ δὲ χρῆσις αὐτῶν ἐκ ἀδιάφορος. πῶς οὖν τηρήσει τις ἅμα μὲν τὸ ἐνσταθὲς καὶ ἀτάραχον, ἅμα δὲ τὸ ἐπιμελὲς καὶ μὴ εἰκαῖον, μηδ' ὀπισθοπατοῦντα; αἱ ψῆφοι ἀδιάφοροι, οἱ κύβοι ἀδιάφοροι. πόθεν οἶδα τί μέλλει πίπτειν; τῷ πειρᾶσθαι δ' ἐπιμελῶς καὶ τεχνικῶς χρῆσθαι, τοῦτο ἤδη ἐμὸν ἔργον ὄντα· ἔτι καὶ ἐπὶ τοῦ βίου. Terent. *Adelph. act.* 4. *sc.* 7.

Ita vita est hominum, quasi cùm ludas tesseris:
Si illud quod est maximè opus, jactu non cadit,
Illud quod cecidit fortè, id arte ut corrigas.

Atque hoc est, σοφὸν κυβευτικὸν imitari saltem; ut Sophocles apud Stobæum, *ad l.* 6. § 44. laudatus.

Πράγμα-

Παράγμασιν γὰρ ἀχθ' ἀνιῶδες] Dio Pruſ. *orat.* 74. Οἱ παραπλαίοντες ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἢ νὴ Δία ἐμπεσόντες εἰς πηλὸν ἢ ζόφῳ ἐκ ὀργίζονται τοῖς λίθοις ἢ τῷ πηλῷ. τελέως γὰρ ἂν ἦσαν ἀπόπληκτοι. δίκον αὐτοῦ αἰτιᾶσθαι διὰ τὸ μὴ παρασκευάσειν. Verùm iram nonnullorum nihil quicquam ſubterfugit. Itaque Plut. *de irac.* Θυμῷ δ' ἄδικον οὐδὲν, οὐδ' ἀνεπιχείρητον· ἀλλ' ὀργιζόμεθα καὶ πολεμίοις καὶ φίλοις, καὶ τέκνοις, καὶ γονεῦσι, καὶ θεοῖς, νὴ Δία, καὶ θείοις, καὶ ἀψύχοις σκεύεσιν. Unde Galen. *de affect. cur. c.* 5. ὅτι ὁ θυμὸς οὐδὲν ἀποδεῖ μανίας, ἐξ αὐτῆς ἤδη ὧν ποιοῦσιν οἱ θυμούμενοι, μαθεῖν ὅζιν. παίοντες γὰρ, καὶ λακπίζοντες, καὶ καταράζοντες ἱμάτια, καὶ θορυβώδες ἐμβλέποντες, ἅπαντα πατάσσουσιν, ἄχρι καὶ τοῦ καὶ θύραις καὶ λίθοις καὶ κλείθροις ὀργίζεσθαι, καὶ τὰ μὲν καταράττειν, τὰ δὲ θάκνειν, τὰ δὲ λακπίζειν. Hoc autem nobis ab ipſa pueritia & infantia quodammodo inoleviſſe à nutricibus ipſis malè inſtitutis, conqueritur Epictet. *lib.* 3. *c.* 19. Νῦν δ' ἄλλως ὁδὸν ἐξ ἀρχῆς ἐλαλύθαμεν εὐθὺς ἐπ παίδων ἡμῶν ὄντων ἢ πίτθη, ἔπειτε παραπαίσαμεν χάσκοντες, ἐχ ἡμῖν ἐπέπλασεν, ἀλλὰ τὸν λίθον ἔτυπτε. τί γὰρ ἐποίησεν ὁ λίθος; διὰ τοῦ τῆς παιδιᾶς σε μωρίαν ἔδει μεταβῆναι αὐτόν;

§ 39. Ἀθανάτοις τε] Cujus epici iſta ſint, nondum comperi. Videntur parentis alicujus verba, filium ad rem probè ſtrenuéque gerendam adhortantis. quibus gemina Solomonis illa *Proverb. c.* 23. *v.* 15, 16. & *c.* 27. *v.* 11.

Θεοῖς καὶ ἡμῖν] malim, θεοῖσι καὶ ἡμῖν, metri cauſſâ.

Χάρματα δοίης] Siquidem, *Filius ſapiens parentem exhilarat.* Solom. *Proverb. c.* 10. *v.* 1. & *c.* 15. *v.* 20. Menander apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 75.

Οὐκ ἔστι μείζων ἡδονὴ ταύτης πατρὶ,
Ἢ σωφρονοῦντα καὶ φρονοῦντ' ἰδεῖν τινα
Τῶν ἐξ ἑαυτοῦ.——

Major voluptas nulla genitori datur,
Virtute quàm ſi videat ac prudentiâ
Florere quenquam de ſuo exortum ſatu. Grot.

utì contrà rex idem ſapientiſſimus; *Prov. c.* 17. *v.* 21. *Qui ſtolidum gignit, gignit merum mœrorem ſibi:* (ità malim, quàm cum Jun. *ad mœrorem.* quod exilius & jejunè magìs dictum videri poſſit) *patérque ſtulti non gaudebit.* quo loco non gaviſurum eô modo vult accipi Druſ. *obſerv. l.* 1. *c.* 22. *quô illaudatum Buſirin* apud Virgilium Gellius *noct. Attic. l.* 2. *c.* 6. quem ibi viſe ſis. cæterùm interpres Anglicanus iſta prioribus ità connectit, ut eum qui rebus ipſis, ubi ex animi ſententia non ſucceſſerint, ſuccenſuerit, Diis hominibuſque ludibrio fore dicatur. viderint alii.

§ 40. Βίον θρεῖζειν] Euripidis eſſe ex *Hypſipyle* autor eſt Stob. *tom.* 2. *tit.* 108. integros habemus apud Stob. *ibid.* Plut. *ad Apollon.* (ex quo, quia emendatiſſimos exhibere videtur, plurimùm tranſcripſimus) Clem. *ſtrom. lib.* 4. & à Ciceron. verſos *Tuſc. l.* 3.

Ἔσθ' μὲν ὅστις * ὃ πονεῖ βεβὼς, * ἐκ ἀεὶ π. St.
† Θάπτει τε τέκνα, χ' ἕτερ' αὖ * κλᾶται νέα, † Θάπτειν. St.
Αὐτός τε † θνήσκει. * κἄτα δ' ἄχθονται βεβοτὶ * κλᾶδς πάλιν. St.
Εἰς γλῶ φέρουσες † γλῶ. ἀναγκαίως δ' ἔχει † θνήσκειν. St.
Βίον θρεῖζειν, ὥστε κάρπιμον σάχυν,
Καὶ τὸν μὲν ἔθ', τὸν δ' μή. τί ταῦτα δεῖ
Στένειν, ἃπερ δεῖ κακὰ φύσιν διαφράν; † πλὼδ' ἄν. ἐχ' Pl.
* Δεινὸν γὰρ οὐδὲν τ' ἀναγκαίων βροτῶν.
Mortalis nemo eſt quem non attingit labor,
Morbúſque: multi ſunt humandi liberi,
Rurſus creandi: mórſque eſt finis omnibus,
Quæ generi humano angorem nequicquam afferunt.
Reddenda eſt terræ terra. tum vita omnibus
Metenda, ut fruges: ſic jubet neceſſitas.

* δ δεινὸν οὐδ'. Cl.
δ δεινὸν οὐδ'. Heinſ.

ità Cicero. Vide *ad l.* 6. § 9. Epictet. diſſert. *l.* 2. *c.* 6. Τίνος ἕνεκα γίνονται σάχυες; ἐχ ἵνα καὶ ξηραν θῶσιν; ἀλλὰ ξηραίνονται μέν· ἐχ ἵνα δὲ καὶ θρεισθῶσιν; ἃ γὰρ ἀπόλυται γίνονται. εἰ δὲν αἴσθησιν εἶχον, ἔυχεσθ' αὐτοὺ ἔδει, ἵνα μὴ θρεισθῶσι μηδέποτε; τοῦτο δὲ κατάρα ὄζιν ἐπὶ σαχύων, τὸ μηδέποτε θρεισθῆναι. ὅπως ἰσέον, ὅτι καὶ ἐπ' ἀνθρώπων κατάρα ὄζι τὸ μὴ ἀποθανεῖν· ὅμοιον καὶ τοῦ μὴ ξηρανθῆναι, μηδὲ θρεισθῆναι. ἡμεῖς δ' ἐπειδὴ ὀι αὐτοὶ ἐσμὲν, ἅμα μὲν ὃς δεῖ θρεισθῆναι, ἅμα δὲ καὶ αὐτῷ τούτῳ παρακολουθοῦντες, ὅτι θρειζόμεθα, διὰ τοῦτο ἀγανακτοῦμεν· ὅτε γὰρ ἴσμεν τίνες ἐσμὲν, ὅτε μεμελετήκαμεν τὰ ἀνθρώπινα, ὡς ἱππικὸς τὰ ἱππικά.

Θρείζειν] eâdem uſus eſt tranſlatione Tragicus idem in *Oeneo*, ſive ut Grot. mavult, *Ino*; referente Stob. *tit.* 105. & Plut. itidem *ad Apollon.* ex parte:

Ἄναστα, πολλοῖς ὄζιν ἀνθρώποις κακά
Τοῖς δ' ἅρπ λήγει, τοῖς δ' κίνδυνος * μόλει. * μόλῃ St.
† Κύκλος γὰρ αὐτὸς καρπίμοις τε γῆς φυτοῖς, † Κύκλῳ γὰρ ἕρπει κ. τ.
* Θνητῶν τε γενεᾷ· τοῖς μὲν αὔξεται χθὼ φ.
βίος, * Θ. τ. γενεά. St.
Τοῖς δ' φθίνει τε κἀπτείζεται πάλιν.

Regina, multos opprimunt homines mala:
Ab his recedunt, rurſus illis imminent.
Eunt in orbem, terra quas fruges parit,
Hominúmque ſoboles. quippe pars ſurgens viret,
Pars jam metenda expectat exitii diem. Grot.

De Maxentio Nicephorus *l.* 7. *c.* 19. Ἐπὶ σμικρᾷ γὰρ φορᾷ, τοῦ ὑπ' αὐτὸν δορυφόρους τοῖς δήμοις ἀνεὶς, μυρίον πλῆθος ἐθέριζεν. *Levi de causſa, immiſſo ſatellitio, innumerabilem populi multitudinem demetebat.* Vide & noſtrum *l.* 11. § 34.

Καὶ τὸ μὲν ἓν, τὸ δ' μύ.] leg. τὸν μὲν, τὸν δέ cum Plut. Stob. Clem. Sic ſupr. τοῖς μὲν, τοῖς δ', ἀνθρώποις ſcil.

§ 41. Εἰ δ' ἠμελήθη] Ex incerto Tragico, ſed pietatis prægnans profeſſio. Gemina planè Epicteti illa, *diſſert. l.* 2. *c.* 16. his verbis Deum compellantis: Χρῶ μοι λοιπὸν, εἰς ὃ ἐὰν θέλῃς. ὁμογνωμονῶ σοι. ἴσος εἰμί. ἀδὲν παραιτοῦμαι τῶν σοὶ δοκούντων. ὅπου θέλεις, ἄγε. ἵν' θέλῃς, ἐάσατε φείδεσθε. ἄρχειν με θέλεις, ἡγεμονεύειν, μένειν, φεύγειν, πένεσθαι, πλουτεῖν; ἐγώ σοι πρὸς ἁπάντων τούτων πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἀπολογήσομαι. Vide *l.* 11. § 6. & *l.* 12. § 5.

Καὶ παῖδ' ἐμοὶ] Lugd. edit. καὶ παῖδ' ἐμοῦ. quod eódem recidit. quanquam illud malim. nam quòd Annotator, qui corrumpit ſæpius quàm corrigit, vult παῖδες ἐμοῦ reſcribi, metri ratio reclamat.

§ 42. Τὸ γὰρ ἓν μετ' ἐμοῦ] Eſt Ariſtophanis ex *Acharn. act.* 2. quod in proverbialem loquendi formulam ceſſit. Ità uſurpârunt Cicer. *ad Attic. lib.* 6. *ep.* 1. & *l.* 8. *ep.* 8. & Clem. Alex. *ſtrom l.* 6. Vide Paul. Leopard. *emend. l.* 5. *c.* 25.

§ 43. Μὴ σωσπφρηνεῖν] Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Τὸ ἄλλως παρὰ φύσιν σοὶ κακὸν μὴ ψεύδου· ἢ γὰρ σωφρονεῖν δεῖ πέφυκας, ἢ δὲ σωφρονεῖν, ἀλλὰ σωφρονεῖν. De amico Plutarch. *lib. de diſcrim. amic. & adulat.*

Συνωφρονεῖν γὰρ, ἢ συνοσεῖν ἔφυ.

Idémque *de exil.* Δεῖ τὸν παρὰ τῶν φίλων καὶ τῶν βοηθούντων λόγον, παρηγορίαν εἶναι, καὶ μὴ συμπάθειαν τοῦ λυπουμένου· ἢ γὰρ συμπαθοῦντων καὶ συνεπθρηνούντων, ὥσπερ χορῶν τραγικῶν, ἐν τοῖς ἀβελήτοις, χρεῖαν ἔχομεν, ἀλλὰ παρρησιαζόντων καὶ διδασκόντων, ὅπως τὸ λυπεῖσθαι καὶ τὸ ταπεινοῦν ἑαυτὸν, ὅπερ πάντες μὲν ἴσασιν ὅτι καὶ γινόμενον κενὸς καὶ ἀνόητος. ὅπως δ' αὐτὰ τὰ πράγματα λύσωσιν ὑπὸ τοῦ λόγου ψιλαφηθέντα καὶ ἀνακαλυφθέντα πρὸς ἑαυτὸν εἰπεῖν,

Οὐδὲν πέπονθας δεινὸν, ἂν μὴ προσδοκᾷς, κομιδῇ γελοῖόν ἐστι, μὴ τῆς σαρκὸς πεπονθέναι τι πέπονθε, μηδὲ τῆς ψυχῆς, εἰ διὰ τὸ σύμπτωμα τοῦτο χείρων γέγονεν, ἀλλὰ τοῖς ἔξωθεν συναχθομένοις καὶ συναγανακτοῦσι διδασκάλοις χρῆσθαι τῆς λύπης, καὶ τὰ μὴ νοσοῦντα σωφρονεῖν ἀναγκάσαι. utì ex Achæo idem *ad Apollon.* quo loco ſubjungit optimé. Οὐ δεῖν προσπαίσαντας, καθάπερ παῖδας, ἐχομένους τῆς πληγέως βοᾶν, ἀλλ' ἐνδίζειν τῷ ψυχῷ, ὅπως τάχιστα γένεσθαι πρὸς τὸ ἰᾶσθαί τε καὶ ἐπανορθοῦν τὸ πρᾶον τε καὶ νοσοῦσαν, ἰατικῇ θεωρησίαν ἀφανίζοντας. Gregor. Naz. *epiſt.* 28. *ad Ecebol,* ἐκ ἀρκεῖ τὰ ἀποδύρεσθαι μόνον ἃ πάσχομεν· ἀλλὰ δεῖ πρὸς τῷ φαρμάκῳ πρὸς τῷ πληγῷ. Ariſtot. *ethic. l.* 9. *c.* 11. Οἱ μὲν ἀνθρώδεις τῷ φύσει, συλλαβοῦντα συλλυπεῖσθαι τοὺς φίλους αὐτοῖς· κἂν μὴ ὑπάρχειν τῇ ἀλυπίᾳ τῷ ἐκείνοις γενομένῳ λύπῃ, ὄχ ὑπομένει. ὅλως τε συνθρήνους ἂν προσίεται, διὰ τὸ μηδ' αὐτὸς ἓν θρηνητικός. γυναικὸς γὰρ ἢ τοιοῦτοι ἄνδρες, τοῖς συγενάζουσι χαίρουσι, καὶ φιλοῦσιν ὡς φίλους καὶ συναλγοῦντας. μιμεῖσθαι δ' ἐν ἅπασι δεῖ σπουδὴν τὸν βελτίω. Ariſtippus itidem ſuis quibuſdam triſtitiâ mœſtitiâque ſeſe macerantibus; Ἀλλ' ἔγωγε ἦκω παρ' ὑμᾶς, ἵνα μὴ συλλυπήσωμαι, ἀλλ' ἵνα παύσω ὑμᾶς λυπουμένους. Ælian. *var. hiſt. l.* 7. *c.* 3. Quanquam permittit Epictet. *enchir. c.* 16. μέχρι μέν τοι λόγου συμπειφέρεσθαι καὶ συνεπισπεύδειν, ſi uſus fuerit. Vide *ad l.* 11. § 18. κατ' οἰκονομίαν. Vidè *ad l.* 5. § 36.

Μηδὲ σφύζειν] σφύζειν, *trepidare, concuti, palpitare,* inſigniter commoveri, ut indicio externo animi affectus ſe prodat. σφύζειν καὶ σφυγμοὺς de ſpirituum in arteriis motu pulſúque naturali jam communiter uſurpantur, nec aliud quicquam intellexit Ariſtoteles *hiſt. animal. l.* 3. *c.* 19. ubi dixit; Σφύζει δὲ τὸ αἷμα ἐν ταῖς φλεψὶν, ἐν ἅπασι πάντα ἅμα τοῖς ζώοις. *venas* enim promiſcuè pro *arteriis* etiam dixere. Verùm monet Galen. *de dogmat. Hipp. ac. Plat. l.* 6. *c.* . & in *prognoſt. Comment. l.* 1. & 3. à veteribus plerumque aliud quiddam eis vocabulis deſignatum; nempe τῷ σφοδρὸν εἰς τοσοῦτον διὰ ἀρτηριῶν κίνησιν, ὡς καὶ πεῖν ὑπολαβεῖν τῷ ἁφῇ, αἰσθητῷ ἓν ἀνθρώπῳ τῷ κινήσει. id eſt, *motum arteriarum adeò vehementem,* qualis in inflammationibus contingere ſolet, *ut ipſo affectu etiam, antequam manu attingas, facilè poſſit deprehendi.* ídq; ſe alibi demonſtrâſſe dicit, & oſtendit revera *de puls. differ. l.* 4. *c.* . & *de loc. affect. lib.* 2. & alibi. Vide Anut. Fœſ. *œconom. Hippocr.* indè tranſlatum eſt τὸ σφύζειν ad motum quemlibet ab affectûs vehementia animíque impotentia in corpore ſeſe exerentem. Heſych. Σφύζει, πηδᾷ, φλεγμαίνει. Apud Suidam Piſides;

Σφύζεις, Ἀχιλλεῦ, καὶ μεθύσκῃ τὰς φρένας.

Turges, Achilles, mentis haud compos tuæ.

Marcus, *infr.* § 69. μήτε σφύζειν, μήτε ναρκᾶν. Hoc itaq; vult, quod *l.* 5. § 36. dixerat, μὴ ὁλοχερῶς τῇ φαντασίᾳ συναρπάζεσθαι. Motum autem iſtiuſmodi γραφικώτατα expreſſit in Agamemnonis perſona Homerus *Iliad.* χ'. *v.* 91. ab Epictet. *diſſert. l.* 3. *c.* 24. Ciceron. *ad Attic. l.* 9. *c.* 4. & Chryſip. apud Galen. *de dogm. Hip. & Plat. l.* 4. *c.* 10. laudatus verbis hiſce:

Αἰνῶς γὰρ Δαναῶν περὶ δείδια· ἐδέ μοι ἧπαρ Ἔμπεδον, ἀλλ' ἀλαλύκτημαι· κραδίη δέ μοι ἔξω Στηθέων ὑπερώσκει, τρομέῃ δ' ὑπὸ φαίδιμα γυῖα.

§ 44. Ἐγὼ δ'] Ex Platonis *apolog.* Vide autem his gemina *l.* 3. § 6, 7. & *l.* 6. § 2.

§ 45. Οὐ ἂν τις αὐτὸν τάξῃ] Sumptum hinc

hinc divinum illud planè, ingentem invictúmque prorsus spirans animum, Epicteti votum, quô sic numen affatur, *dissert. l. 3. c. 24.* Ἦν ἂν χώραν ἢ τάξιν ἐγχωρίσῃς, μυριάκις ἀποθανεῖσθαι πρότερον ἢ ταύτῃ ἐγκαλεύψω. *Quemcunque mihi locum stationémve assignaveris, decies millies mortem oppetam ego, quàm ut eam deseram.* Idémque ex persona Socratis *l. 1. c. 9.* Γελοῖοί ἐστε, ὅτι πυνθάνεσθε, εἰ μήπου με ὁ στρατηγὸς ὁ ὑμέτερος ἔταξεν εἰς τινα τάξιν, ὃν ἔδει με τηρεῖν αὐτοῦ, καὶ φυλάττειν, καὶ μυριάκις πρότερον αἱρεῖσθαι ἀποθνήσκειν, ἢ ἐγκαταλιπεῖν αὐτόν. εἰ δ' ὁ θεὸς ἔν τινι χώρᾳ καὶ ἀναστροφῇ καταστήσας, ταύτῃ ἐγκαλιπεῖν δεῖ ἡμᾶς. quo loco aut δεῖ illud inducendum videtur, ut τὸ ἐγκαλιπεῖν ad ἀξιῶτε referatur: vel posterius membrum ἐρωτηματικῶς enunciandum: quanquam etiam sic suspensa manebit sententia.

§ 46. Ἀλλ' ὦ μακάριε] Ex Platon. *Georg.*

Καὶ ὁ φιλοψυχητέον] Ità Paulus Apost. *Act. c. 20. v. 24.* Ἀλλ' οὐδενὸς λόγου ποιοῦμαι, οὐδὲ ἔχω τιμίαν ἐμαυτόν, ὡς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου μετὰ χαρᾶς, καὶ τὴν διακονίαν, ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ κυρίου. Et pii illi martyres, de quibus Joannes *Apoc. c. 12. v. 11.* οὐκ ἠγάπησαν τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἄχρι θανάτου. hoc est, οὐκ ἐφιλοψύχησαν.

Ἐπιτρέψαντα θεῖ τόπων τῷ θεῷ] Vide *ad l. 4. § 31.*

Πιθάσαλα ταῖς γυναιξίν] lectionem hanc sollicitat Xyl. quòd scil. minimè muliebris hæc sententia videatur. Annot. Lugd. etiam ταῖς γυναιξὶν audacter deleri jubet. Verùm nihil movendum ex Platone liquet. fúntque etiam mulierculis decantata ista, *Fatum esse inevitabile; neminémque sibi destinatum unquam effugere valuisse.*

Οὐδεὶς ἂν ἐκφύγοι] ἐμφατικώτερον paulo Platonis codices, οὐδ' ἂν εἷς ἐκφύγοι. Homer. *Il. Z. v. 488.* à Clem. Alex. adductus, *strom. l. 6.* & à Stob. *tom. 1. l. 1. tit. 9.* & *l. 2. tit. 7.*

Μοῖραν δ' ὅ τινα φημὶ πεφυγμένον ἔμμεναι ἀνδρῶν,
Οὐ κακὸν, οὐδ' ἐσθλὸν, ἐπεὶ μάλα τοῦτα γένηται.

Nemo nocens, nemo bonus has in luminis oras
Editus, evadet fati quod lege paratur. Grot.

Apud Clem. eundem Phanocles in *Amore*, sive *Pulcris*; Ἀλλά τοι μοιράων νῦμ' ἄλυτον ἐόντων ὅτιν'
Ἐκφυγέειν, ὁπόσοι γῆν ἐπιφερβόμεθα.

Effugere at stamen fati irresolubile nulli,
Quotquot terræ alimur munere, posse datur.

Simonides apud Plut. *ad Apollon.* Ἀνθρώπων ὀλίγον μὲν κάρτος· ἀπρακτοι δὲ μεληδόνες· αἰῶνι δὲ παύσω, πόνος ἀμφὶ πόνῳ· ὁ δ' ἄφυκτος ὁμῶς ἐπικέεται θάνατος· κοινὸς γὰρ ἴσην λάχον μέρος, οἵ τ' ἀγαθοὶ, ὅσπις τε κακός. Vide quæ congesserunt de argumento hoc Clem. & Stob. locis superiùs memoratis, & Henr. Stephanus *l. 5. sched. 13.* sed & *ad l. 6. § 10.* Epictet. *l. 2. c. 6.* ἀποθνήσκειν μέλλω. ἄνθρωποι δ' ἄλλοι ἀθάνατοι ἔσονται;

§ 47. Πειρασόμεθα σκοπεῖν ἄρτιον δρόμον] Hæc etiam fortassis Platonis fuerit. Pythagoræ par monitum, *l. 11. § 26.* de quo & Synesius, *de provid. l. 2.* Ὁ τοι Σάμιος Πυθαγόρας τὸν σοφὸν, ἀλλ' οὐδὲν ἢ θεάμονα φησὶν εἶναι τῶν τε ὄντων καὶ γινομένων. ità enim rectè restituit Petavius, quod in diversam, vel adversam potiùs, mentem, ἀλλ' οὐδὲ θ-- antè legebatur. Anaxagoras sciscitanti, ἧς ἕνεκα αἱρεῖται τὰ πολλὰ πειρᾶται διανυκτερεύειν ὕπαιθρος, *cur noctem toties sub dio ageret*, respondit, τοῦ τὸν κόσμον θεάσασθαι. *ut mundum specularetur.* τὰς χορείας καὶ περιφορὰς τῶν ἀστέρων αἰνιττόμενος, inquit Philo *de mund. immortal.* Idem interroganti, Τίνος ἕνεκ' ἂν τις ἕλοιτο γενέσθαι μᾶλλον ἢ μὴ γενέσθαι, *cujusnam rei gratiâ quisquam natum se potiùs quàm non natum fuisse elegerit*, respondit, τοῦ θεωρῆσαι τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν περὶ τὸν κόσμον τάξιν. *ut cœlum contemplaretur, ordinémque*; *elegantem universi.* Aristot. *ethic. Eudem. l. 1. c. 5.* sive ut Laërtius autem *l. 2.* quærenti quem in finem natus esset, respondit, Εἰς θεωρίαν ἡλίου καὶ σελήνης καὶ οὐρανοῦ. *Ad Solem, Lunámque, ac cœlum contemplandum.* Sive ut Lactant. *instit. l. 3. c. 9.* qui & *Cœli ac Solis videndi caussâ tam magnum*, inquit, *esse credidit, videre cœlum & solem: ibid. & c. 12. Tanti visa est contemplatio cœli ac lucis ipsius, ut quascunque miserias libeat sustinere.* Sed & Clem. Alex. *strom. l. 4.* Τὴν καθαρσίαν τοῦ ἀνθρώπου ὀρθὴν πρὸς τὸν οὐρανὸν θέαν γινομένην. Quod Naso *Metam. l. 1.*

Pronáque cum spectent animalia cætera terram,
Os homini sublime dedit, cœlúmque videre
Jussit, & erectos ad sidera tollere vultus.

Quod tamen aliorsum trahit Galen. *de usu part. l. 3. c. .* quo loco & Platonis illud laudat; Ὡς ὅ τοῦτ' ἔστι τὸ ἄνω βλέπειν, ὅταν τις ὕπτιον αὐτὸν ἀνακλίνειε χασμώμενον, ἀλλ' ὅταν τῷ νῷ τὴν ὄψιν φύσιν ὑποσκοπῶμεν. Itaque Apostol. *ad Rom. c. 1. v. 20.* Τὰ ἀόρατα τοῦ θεοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται. Sub Augustini nomine autor *sermon. ad frater. in rem.* post Nasonis illud, nescio cujus meminit, à quo dum tyrannus quæreret & diceret, *Quare te Deus fecit?* respondit, *Ut contempler cœlum & cœlorum numina.* (*lumina* forsan) subjungítque, *Quis fidelium plus dixisset, aut probabiliore argumento, nescio. factus enim homo est in terra, non ad terram, sed ad cœlum: & factus est de terra, non propter terram, sed propter cœlum.* Respexit forsan autor ignobilis iste, ad Anaxagoræ illud superiùs memoratum; quod Lactantio tamen minùs satisfacit: Primùm, quòd *omne hominis officium in solis oculis posuit; nihil ad mentem referens, sed ad corpus omnia.* tum, quòd *rem maximam redegit ad minimam, duo sola deligendo, quæ sibi diceret in-*

tuenda. denique quòd *non autoris virtutem, providentiam, potentiam animo metitur, cujus opera miratur. quòd si,* inquit, *natum se esse dixisset, ut mundum intueretur ; quanquam omnia comprehenderet, ac majori uteretur sono ; tamen non implêsset hominis officium ; quia quantò pluris est anima quàm corpus, tantò pluris est Deus quàm mundus ; quia mundum Deus fecit & regit. Non ergò mundus oculis, quia utrumque est corpus ; sed Deus animâ contemplandus est.* Vide *ad l.* 8. § 26.

Ὥσωρ συμπεριθέοντα] quod συμπεριπολῦντα, Philo *de monarch. ad l.* 11. § 1. exhibuit. tanquam mente suâ & cogitatione sidera in motu cursúq; suo rapidissimo illo comitatus & consecutus. neque est enim hoc arduum menti humanæ. Senec. *de benef. l.* 3. *c.* 20. *Corpora obnoxia sunt & ascripta dominis : mens quidem sui juris est. quæ adeò libera & vaga est, ut nec ab hoc quidem carcere, cui inclusa est, teneri queat, quò minùs impetu suo utatur, & in infinitum comes cœlestibus exeat.* Et *ibid. l.* 6. *c.* 23. *Vide animi quantum audeant, quemadmodum soli aut noverint deos, aut quærant, & mente in altum datâ divina comitentur.* Et *l.* 2. *c.* 29. *Animo nihil non eôdem, quô intendit, momento pervium est. sideribus velocior, quorum post multa secula futuros cursus antecedit.* Augustin. *in Joan. tract.* 20. *Celeritatem animi ipsius vide. Vide si non vehementior est scintilla animi cogitantis, quàm splendor solis lucentis. Solem orientem tu vides animo. ab oriente ad occidentem venturus est ; jam ex alia parte cras oritur. ubi hoc fecit cogitatio tua, adhuc ille tardus est, & tu omnia peragrâsti.* Vel vitæ suæ momenta tanquam unà cum cœlestibus illis corporibus transvolantia considerans, quorum cursu dimensa sortimur mortales ejusdem intervalla. Senec. *epist.* 12. *Tota ætas partibus constat, & orbes habet circumductos majores minoribus. est aliquis qui omnes complectatur & cingat. hic pertinet à natali ad diem extremum. est alter qui annos adolescentiæ excludit. est qui totam pueritiam ambitu suo adstringit. est denique ipse annus, in se omnia continens tempora, quorum multiplicatione vita consumitur. mensis arctiore præcingitur circulo : angustissimum habet dies gyrum : sed & hic ab initio ad exitum venit, ab ortu in occasum.* Hinc Columellæ monitum. *de re rustic. l.* 10.

Invigilate viri : tacito nam tempora gressu
Diffugiunt, nullóque sono convertitur annus.

Nec subticendum, quòd Plato etiam in *Timæo*, τῆς ἐν ἡμῖν θείας καὶ τῆς παντὸς κινήσεις καὶ περιφορὰς eadem statuit. Vide *ad l.* 2. § 13.

Τὰς τῶν στοιχείων] Vide *ad l.* 4. § 46.

Ἀποκαθαίρεσθαι τὸν ῥύπον τῆς χαμαὶ βίου.] Sen. *epist.* 95. de philosophia. *Erras, si illam putas tantum terrestres operas promittere : altiùs spirat. Totum, inquit, mundum scrutor, nec me intra contubernium mortale contineo, suadere vobis ac dissuadere contenta. magna me vocant, suprâque vos posita. Nam tibi de summa cœli ratione Deûmque*
Disserere incipiam ; rerum primordia pandam.

ut ait Lucretius *l.* 1.--*Ista jam à formatione morum recesserunt ; sed levant animum, & ad ipsarum quas tractant rerum magnitudinem attollunt.* Idem *epist.* 117. & *ep.* 79. *Tunc animus noster habebit quod gratuletur sibi, cùm emissus his tenebris, in quibus volutatur, non tenui visu clara prospexerit, sed totum diem admiserit ; & redditus cælo suo fuerit. cùm receperit locum, quem occupavit sorte nascendi. Sursum vocant illum initia sua. erit autem illic etiam antequam hâc custodiâ exolvatur, cùm vitia disjecerit, purúsque ac levis in cogitationes divinas emicuerit.* Vide eundem, & *epist.* 65. vel Apostolum potiùs *ad Philip. c.* 3. *v.* 19, 20. & *ad Colos. c.* 3. *v.* 1, 2.

§ 48. Τὸ τῦ Πλάτωνος] ubi Plato hæc habeat, mihi nondum succurrit.

Ἐπισκοπεῖν δεῖ καὶ τὰ ὑπήνεια] Non cœlestia tantùm suspici vult, sed inferiora etiam ista omnia, tanquam de specula, despici. quod est argumentum τῆς ὑπερκοπύντων Luciani. Vide Senec. *ad Marc. c.* 18. & Cyprian. *epist. ad Donat.*

Τὸ παμμιγὲς] Vide *ad l.* 4. § 27. sed & *l.* 12. § 24. τὸ παμμιγὲς autem, sive cinnum hunc non in Mundo tantùm, Menippus apud Lucianum in *Icaro-Menippo*, rerum in terris gestarum, qualem in Luna divertens conspicabatur, faciem depingens : Οὐ μὰ ἦσαν εἰλαπίναι καὶ γάμοι· ἐτέρωθι δὲ δικασταὶ καὶ ἐκκλησίαι· καθ' ἕτερον δὲ μέρος ἔδυέ τις ἐν γειτόνων ἢ πανδῶν ἄλλος ἐφαίνετο. καὶ πολεμοῦντας μὰ ἑώρων τοὺς Γέτας· πλανωμένους ἢ ὅτι τῆς ἀμαξῶν τοὺς Σκύθας γεωργοῦντας δὲ τοὺς Αἰγυπτίους. καὶ ὁ Φοίνιξ δὴ ἐνεπρήσθετο· καὶ ὁ Κίλιξ ἐλήστευε· καὶ ὁ Λάκων ἐμαστιγοῦτο· καὶ ὁ Ἀθηναῖος ἐδικάζετο. ἁπάντων τούτων ὑπὸ τὸν αὐτὸν γινομένων χρόνον, ὥρα σοι ἤδη ὀπνοῦν, ὁπόταν τις ὁ κυκεὼν ἕτος ἐφαίνετο. Et Heraclitus apud eundem in βίων πράσει, sive *vitarum licitatione* : Ἔμπροσθεν ὠνέν· ἀλλά πως εἰς κυκεῶνα πάντα συνειλέονται. Sed & in homine, mundo hoc minore, deprehendi idem monet Synesius *de regn.* Εὖ γὰρ ἴσθι τοῦτο, ὡς οὐκ ἄπλουν τι χρῆμα, οὐδὲ μονοειδὲς ἄνθρωπος. ἀλλὰ συνῴκισεν ὁ Θεὸς εἰς ἑνὸς ζῴου σύστασιν, ὄχλον δυνάμεων παμμιγῆ καὶ πάμφωνον. In mundo itaque quantò magis ?

Τὸ ἐκ τῶν ἐναντίων συγκεκομμένον] Ità *suprà* § 9. συγκατατέτακται γὰρ καὶ συγκεκομμένον τὸν αὐτὸν κόσμον. Clemens *strom. l.* 1. Ἥδη γὰρ καὶ ἡ ἁρμονία, ἐναντία τῇ νεάτῃ ὕπα. ἀλλ' ἄμφω γε ἁρμονία μία. ἔν τε ἀειθμοῖς ὁ ἄρτιος τῷ περιττῷ διαφέρεται· ὁμολογοῦσι δ' ἄμφω τῇ ἀειθμητικῇ. ὡς τῷ σχήματι ὁ κύκλος, καὶ τὸ τείγωνον, καὶ τὸ τετράγωνον, καὶ ὅλα δὴ σχημάτων ἀλλήλων διενηνόχεν· ἀτὰρ καὶ ἐν τῷ κόσμῳ παντὶ τὰ μέρη σύμπαντα,

καὶ

κἂν διαφέρηται πρὸς ἄλληλα, πλὴν πρὸς τὸ ὅλον οἰκειότητα διαφυλάττει. Senec. *quæst. nat. l. 7. c. 27. Non vides quam contraria inter se elementa sint? gravia & levia sunt, frigida & calida, humida & sicca. tota hujus mundi concordia discordibus constat. non ad unam natura formam opus suum præstat, sed ipsâ varietate se jactat. alia majora, alia velociora aliis fecit: alia validiora, alia temperatiora: quædam autem eduxit è turba, ut singula & conspicua procederent; quædam in gregem misit.* Apul. *de mund. Mirum quibusdam videri solet, quòd, cùm ex diversis atque in se pugnantibus elementis mundi natura conflata sit, aridis atque fluxis, glacialibus & ignitis, tanto rerum divortio nondum sit ejus mortalitas dissoluta. quibus illud simile satisfaciet, cùm in urbe ex diversis & contrariis corporata rerum inæqualium multitudo concordat. sunt enim pariter dites & egentes, adolescentum ætas permixtâ senioribus, ignavi cum fortioribus, pessimi cum optimis congregati. aut profectò, quod res est, fateantur, hanc esse civilis rationis admirandam temperantiam, cùm quidem de pluribus una sit facta, & similis sui tota, cùm dissimilia membra sint, receptrixque sit naturarum ad diversa tendentium, & fortunarum per varios fines exitusq; pergentium, sic mare & fœmineum secum junguntur, ac diversus utriusque sexus ex dissimilibus simile animal facit: artésque ipsæ naturam imitantes ex imparibus paria faciunt. Pictura, ex discordibus pigmentorum coloribus, atris, albis, luteis & puniceis confusione modicâ temperatis, imagines his quæ imitatur similes facit. ipsa etiam Musica, quæ de longis & brevibus, acutis & gravioribus sonis constat, tam diversis & dissonis vocibus harmoniam consonam reddit.* &c. Et mox: *Æqualis quippe omnium diversitas, gravissimorum, levissimorum, ferventium, frigidorum, docente ratione naturæ, diversis licèt rebus, æqualitatem deferre concordiam, omnia parentis mundi amœnitatem æternitatémque reperit.* Quæ omnia sunt translata ex Aristotelis nomine *de mundo* inscripti libelli *cap.* 5. Vide *ad l.* 4. § 27.

§ 49. Τὰ προγεγονότα] Vide *l.* 6. § 46, 47.

Ἕξεσι καὶ τὰ ἐσόμενα προσφορᾶν] Vide *ad l.* 6. § 37. & *supr.* § 1. & *l.* 2. § 14. Plutarch. *de E I Delphic.* Μαντικὴ τέχνη ὄντι πρὲι τὸ μέλλον ἀπὸ τῶν παρόντων ἢ παρῳχημένων. ὑλενὸς γὸ ὑδ' ἀναίπ@ ἡ γένεσις, ὅτ' ἄλογος ἡ προγνωσις· ἀλλ' ἐπεὶ πάντα τοῖς γεγονόσι τὰ γιγνόμενα, τά τε γνωσόμενα τοῖς γιγνωσκόοις ἕπεται καὶ σωμήτηται, κἀπ' ἀξχῆς εἰς τέλ@ περαίνουσα, ἃ τὰς αἰτίας εἰς ταυτὸ συνιδεῖν τε πρὸς ἄλληλα καὶ συμπλέκειν φυσικῶς ὁπταίμεν@, ὅιδε καὶ προλέγει τά τε ὄνλα, τά τ' ἐσόμενα, πρίτ' ἐόντα. utì Homer. *Il. α'. v.* 70. Vide *l.* 10. § 5. Verùm de solertia ac sagacitate non fatidica, sed politica, Plin. min *l.* 1. *ep.* 5. Mauricum prædicans: *Vir est gravis, prudens, multis experimentis eruditus, & qui futura possit ex præteritis providere.* Inter alias historiæ laudes, hanc non ultimam ponit Niceph. Gregoras *hist. Rom. lib.* 1. ὅπ προφήτας τρόπον πνὰ τοὺ μηδόνλας ποιεῖ, ἐκ τῶ φθασάντων σοχαζομένους τὰ μέλονλα. Polyb. *hist. l.* 6. Τὸ γὸ γένος τῶ ἀνθρώπων ταύτῃ διαφέροντος τῶ ἄλλων ζώων, ᾗ μόνοις αὐτοῖς μέτεστι νῦ καὶ λογισμῦ, φανερὸν, ὡς ἂν εἰκὸς παραπλέγειν αὐτοὺ τὴν προειρημένην διαφορὰν, καθάπρ ὅπι τῶ ἄλλων ζώων, ἀλλ' ὁπσημαίνεδς τὸ γινόμενον, καὶ δυσαρεσεῖδς τοῖς παρῦσι, προορωμένους τὸ μέλλον, καὶ συλλογιζομένους, ὅπ τὸ παραπλήσιον ἐκβήσεις αὐτῶ συσκυρήσει. Cicer. *offic. l.* 1. § 11. *Inter hominem & belluam hoc maximè interest, quòd hæc tantùm, quantùm sensu movetur, ad id solùm quod adest, quodque præsens est, se accommodat, paululum admodum sentiens præteritum aut futurum. Homo autem, quia rationis particeps, consequentia cernit, principia & causas rerum videt, earúmque progressus, & quasi antecessiones non ignorat, similitudines comparat, & rebus præsentibus adjungit atque annectit futura; facilè totius vitæ cursum videt, ad eámque degendam præparat res necessarias.*

§ 50. Καὶ τὰ ἐκ γῆς] Euripidis ista sunt ex *Chrysippo.* quod ex Clemente Alex. *strom. l.* 6. didicimus. refert & Philo *de mund. immortal.* ex quo sic restituenda & disponenda sunt; accessione non contemnendâ insuper adaucta.

Χωρεῖ δ' ὀπίσω τὰ μὲν ἐκ γαίας
Φώτ' εἰς γαῖαν· τὰ δ' ἀπ' αἰθερίου
[1] Βλαστόντα γονῆς εἰς ὠρφάνιον
Πόλον ἦλθε πάλιν· ἀνήσκ δ' οὐδὲν
Τῶν γινομένων· διακρινόμενον
Δ' ἄλλο πρὸς ἄλλο
Μορφὴν ἑτέραν ἐπέδειξε.

[1] *ità Grot.* Βλασάνοντα γῆς *Phil.*

Retróque meant, quæ terra dedit
Iterum in terram: quod ab æthereo
Venerat ortu, cæleste poli
Repetit templum. quæ sunt, horum
Nihil emoritur, sed secretum
Illud ab isto
Alia sub imagine paret.

Ità Grotius legit vertítque: nisi quòd pro ἑτέραν, quod Philo Cleménsque habent, ἰδίαν subst̃ituit, & *propriâ* reddit. mihi, illud retinere potius antiquiúsque visum est: etiamsi Philonis codices uno loco istud exhibeant, quum uno ampliùs cum Clementis conveniant. Euripides idem in *supplic.* quod Voschionis nomen frustrà præfert, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 124.

Ὅθεν δ' ἔκαστον εἰς τὸ σῶμ' ἀφίκετο
Ἐνταῦθ' ἀπελθεῖν, πνεῦμα μὲν πρὸς αἰθέρα,
Τὸ σῶμα δ' εἰς γῆν.

Et unde nostræ quodque naturæ est datum
Eò reverti. magnus æther spiritum,
Corpus recipiat terra.——Grot.

Epicharmus apud Plut. *ad Apollon.* Συνεκρίθη καὶ διεκρίθη· καὶ ἀπῆν θεν ὅθεν ἦνθε πάλιν· γᾶ μὲν εἰς γᾶν, πνεῦμα δ' ἄνω. τί τῶν δὲ χαλεπόν; ὧδε ἐν. ità enim concipi debent, quæ vitiata in vulgatis habentur. *Concretum est, & discretum est, eódemque revenit, unde venit : ad terram terra, sursum spiritus. ecquid horum grave est? nihil quicquam.* Lucret. *l.* 2.

Cedit enim retro, de terra quod fuit antè,
In terras : & quod missum est ex ætheris oris,
Id rursùm cœli rellatum templa receptant.

Solomon ipse *Eccles. c.* 12. *v.* 7. *Reditque pulvis ad terram, quod priùs fuerat : spiritus autem ad Deum, qui primò dederat.* Heraclit. *epist. ad Amphidamant.* Ἐὰν ὑ φθάσαν ὑπέρογκον γένηται τὸ σῶμα, δύσεται εἰς τὸ εἱμαρμένον. ἀλλὰ ὐ ψυχὴ δύσεται· ἀλλὰ ἀθάνατον ὂσα χρῆμα εἰς ἀεργὸν ἀναπήσεται μετάρσιον. δίξονται δέ με αἰθέριοι δόμοι. Hinc de Sibylla prima fabulosum illud ex Sarapionis *Epicis* apud Clem. *strom. l.* 1. μηδὲ ἀποθανῦσαν λῆξαι μαντικῆς· ὑ τὸ μὸ εἰς ἀέρα χωρῆσαν αὐτῆς μὴ πελάσαι, τῦτ' ἔ τὸ ἐν φήμαις καὶ κληδόσι μαντεύομενον· τῦ δ' εἰς γλῶ μεταβαλόντος σώματος, πόας, ὡς εἰκὸς, ἀναφυείσης, ὅσα ἂν αὐτῷ ὀπνεσθῇ θρέμματα, ἀκριβῆ διὰ τῶν ἀπλάστων προφαίνειν τὰ μέλλοντος δίλωσιν· τῷ ὑ ψυχῷ αὐτῆς ἔ, τὸ ἐν τῇ σελήνῃ φαινόμενον πρόσωπον. quod eò potiùs refero, quia lucem dat loco Plutarchi *de sera num. vindict.* ubi de Sibylla dicitur, ᾄδειν αὐτῷ περὶ τῶν μελλόντων ἐν τῷ προσώπῳ τῆς σελήνης προφερομένῳ. Vide *l.* 5. § 4. & *l.* 4. § 5, 14, 21, 23.

Ἢ τῦτο διάλυσις καὶ τοιῦτός τις σκορπισμός] leg. ἢ τοιῦτος. vel, [ἢ] καὶ τ. Vide *supr.* § 32.

§ 51. Καὶ σίπισι] Καὶ istîc superfluum videtur. versus sunt ex Euripid. *Supplic.* à Plutarcho etiam in *Consul. ad Apollon.* laudati; quo loco versiculus proximè hos prægressus iste præfigitur;

Μισῶ δ' ὅσοι χρήζουσιν ἐκλιπεῖν βίον, &c.

sunt autem variè admodum in Eurip. cod. apud Marc. apúdque Plut. concepti, quod est vitiatorum indicium satìs clarum.

Σίτοισι καὶ πότοις καὶ μαγγανεύμασι] At Plut.

Βρωτοῖσι καὶ ποτοῖσι καὶ μαγεύμασι.

Eurip. cod.

Νωτοῖσι καὶ τρωμναῖσι καὶ μανεύμασι.

ubi Brod. νωθροῖσι, *quietè, laboris fugâ.* quod meritò rejicit Canter. & Plutarcho adhæret. quem ità probat *Grot.* ut opinetur tamen esse potuisse, νόσοισι καὶ τρωμναῖσι. quod mihi omnium minimè videtur verisimile; *morbis* enim vitam protelari, saltem horum ope uti homines ad mortem remorandam, quis dixerit? at Camer. ὄχοισι, vehiculis, legendum suspicatur. Ego vel Marcum sequar lubens, vel Plutarchum, qui ut verbulo differant, sensu conveniunt.

Καὶ μαγγανεύμασι] Euripid. cod. μαντεύμασι, *oraculis*, quibus moniti casus futuros declinent. Brod. Plut. μαγεύμασι, *carmine.* Grot. ut ad curationes magicas referatur. ego nec Marci nostri μαγγανεύμασι spreverim. cum & φίλτρα καὶ φάρμακα magica eô quoque vocabulo usitatissimè designentur. Quanquam alio forsan sensu istîc accipi queat, pro *scitamentis* nempe, sive *cupediis.* quomodo usus est Greg. Naz. *de amor. pauper. orat.* 16. ubi λιπαρὰς τραπέζας ἢ τὰ μαγείρων καὶ ὀψοποιῶν μαγγανεύματα καὶ κομψεύματα, conjunxit. Et Plin. *l.* 10. *c.* 50. *Dedêre & Parthi coquis suos mores. nec tamen in hoc mangonio quicquam totum placet.* Vel latiori etiam sensu, pro artificio omni, quô corpus humanum accurari solet. Unde *Mangonum ars*: & *venalitiorum mangonia*, Plin. *l.* 21. *c.* 26. & *puerorum mangonisatio, ibid. l.* 32. *c.* 10. quâ pubem eorum retardari procurabant mangones, sicut artificiis & accurationibus his, οἱ φιλόψυχοι senectutem & mortem etiam, quantùm poterant, ipsam. cæterùm & de magicis ac feralibus illis Plinius *l.* 28. *c.* 1. *Quis ista invenit ostenta? quis venefica innocentiora effecit, quàm remedia? procul à nobis nostrisque literis absint ista. nos auxilia dicemus, non piacula.* Tum subjungit, quod Tragici mentem accedit prope; *Vitam quidem non adeò expetendam censemus, ut quoquo modo trahenda sit.*

Παρεκτρέποντες ὀχεῖον] *avertentes currum.* Xyl. quasi ὄχον legerit. nisi typothetarum mendum fuerit. *canalem, aut fluvii cursum.* Annot. Lugd. *cursum divertentes, metaphora ab his qui fluvios derivant & deflectunt.* Brod. ὅλεθρον mavult Grot. ego nihil mutem.

Θεόθεν ὑ πνέοντ' ἔρον] Hæc aliunde sunt.

Καμάτοις ἀνοδύρτοις] *Laboribus luctu lachrymisque calentibus.* Xyl. *etiamsi miseriam nostram lugeamus* Cas. at quid si ἀνοδύρτοις, *minimè flendis aut lugendis*, verterimus? possit enim etiam oboriri suspicio, scripsisse Xyl. *carentibus* non *calentibus.* ut sit κάματοι ἀνόδυρτοι, *labores*, si cum Fr. [illegible] loquamur, *illachrymabiles*; vel eô sensu quo *Plutonem* ille *illachrymabilem* dixit, *carm. l.* 2. *Od.* 14. *quos lugere fierèque frustrà fuerit*: (τί γὰρ ἐλαφρὸν ἔτ' ἐς ἄπρακτ' ὀδυρόμενον δονεῖν καρδίαν;

Nam quid levat tandem mala,
Quassare corda luctibus?

Bacchylides apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 109.) vel quô fortes illos priscos Agamemnone priores *illacrymabiles* ignotósque *l.* 4. *od.* 9. *qui minimè lugeantur*; sive *qui lugendi non sint*, sed strenuè alacritérque perferendi. Senec. *ep.* 107. *Malus miles est qui imperatorem gemens sequitur.* Et *quæst. nat. l.* 3. *præfat. Flere, queri, ingemere*; *desciscere est.* quanquam & ἀνολύρεσθαι est θρηνεῖν, κλαίειν, Suidæ. atque indè poterit τὸ ἀνόδυρτον deduci.

§ 52. Καθαγιώτερος] *profusior.* D. Boot. ut sit

sit ἀπὸ τῦ καταβάλλειν *dependere, impendere, insumere.* quomodo Suidas ex Amipsiæ *mœchis*;

Καὶ σὺ μὸ ἤλθες, καββάγὸν τειώβολον.

id est, καταβαλών. indè καταβολή. Suidas idem, καθάπ᾽ οἱ ἐργαζομ τὰς καταβολὰς ποιῦνται τῶν χρημάτων. Et Gregor. Naz. *de pace* 3. *ad l.* 4. § 20. πολλὰ ἂν κατέβαγον χρήματα. & sit sensus. *fieri potest, ut profusior sis; ut tamen nihilo liberalior eâ ratione existas. Falluntur enim,* quibus *luxuria specie liberalitatis imponit.* ut Tacit. *hist. l.* 1. & ut Plin. in *paneg. Ambitio, & jactantia, & effusio, & quidvis potiùs quam liberalitatis existimanda est, cui ratio non constat.* Itaque Senec. *epist.* 121. *Non voco ego liberalem, pecuniæ suæ iratum. multum interest, utrùm quis dare sciat, an servare nesciat. multi sunt, qui non donant, sed projiciunt.* id est, καταβάλλουσι. sive καββάλλουσι, prout Hesiod. in *Theogon.*

Καββὰς᾽ ἐνὶ πόντῳ.

In mare projecit.

de talibus Tacit. libro superiùs indicato. *Perdere iste sciet, donare nesciet.* Et Epicharmus apud Plut. in *Pelopid.* & *de garrul.*

Οὐ φιλάνθρωπ σύγ᾽ ἐσ᾽· ἔχεις νόσον, χαίρεις λιδῶς.

ità enim est concipiendum, ut versus consistat.

Liberalis haud es ipse: morbum habes, lubet dare.

Ego malim καββαλικώτερ. quomodo mox κοινωνικώτερος. (ità enim scribendum, non κοινωνικότερος) & cum Xyl. *luctæ peritiorem* intelligi. nam καββάλιον pro *luctatore*, quod Xyl. autumat dici, exemplo carere existimo. καταβάλλειν *dejicere, prosternere*, colluctantibus est frequentissimum: quos ait Galen. *in Hippocr. aphor.* 3. αὐτὸ τῦτο ἔργον ποιεῖσθαι χ τὸν βίον ἅπαντα, τὼ διατριβὼ ἐν γυμνασίοις τῦ καταβάλλειν ἕτερος ἕνεκα. Eustath. *ad Hom. Il. l. v.* 206. Τὸ καββάγερ, ἢ ἁπλῶς ἀπὸ τῦ ἔβαγεν, ὅ ὅτι, ἔθετο· ἢ βασάξας ἄνω, εἶτα κατετίθετο· ὅπω χ ὁ πάλαισὶς καταβάλλει τὸν ἀντίπαλον. itaque artem istorum Galenus idem *lib. ad Thrasybul.* non tam γυμνασικὼ dici postulat, quàm καταλληλικώ· sive, ut Lacones efferebant, καββαλικώ. qui &, inquit is, καββαγικώτερον ἑαυτὸν γέ φασιν εἶν τὸν ἐν ταύτῃ τεθραμμένον, ἢ ἰσχυρότερον. *in hoc studio enutritos, non validiores sese dicunt esse, sed prosternendi peritiores.* Atque ità revera Spartanus quidam autore Plutarcho in *apopth.* de antagonista suo, à quo in certamine superatus & prostratus fuerat, dixisse fertur; ἢ μὸ ἓν κρείσσων, ἀλλὰ καββαγικώτερ. *non est melior me aut fortior, sed dejiciendi sive prosternendi peritior.* Quò & respexisse Marcum istìc, mihi probabile admodum videtur: quasi dixerit, Καββαγικώτερός σε ὄτι πις; vel, ἄλλ πίς ὄτι; est *aliquis te luctæ peritior,* sive corporis robore viribúsq; validior? at te benignior, aut modestior, &c. nè existat. hoc enim in te positum est: illud non item. vel, hoc si minùs extiterit, nihil est quòd ea in re, aut ille superiorem te esse sese glorietur, aut ipse ab ullo superari te dedecus ullum existimes. Quod Agesilaus aliquandò Persarum regem magnum prædicanti, Τί δ᾽ ἐμὲ γε μείζων ἐκεῖν, εἰ μὴ χ δικαιότερος; Plut. de se laudand. quòd contractiùs & λακωνικώτερον dici poterat, Τί μείζων, εἰ μὴ ἀμείνων; Plato *ep.* 4. Ἀνδρείᾳ μὸ γὸ, χ τάχει, χ ῥώμῃ διενεγκεῖν, δόξειεν ἂν χ ἑτέρων εἷ πνῶν· ἀληθείᾳ δ χ δικαιοσύνῃ, χ μεγαλοπρεπείᾳ, χ τῇ περὶ πάντα ταῦτα εὐχημοσύνῃ, ξυμφαίη πς ἂν τὸν ἀνπιπιμπλμένον τὰ τοιαῦτα πμᾶν, εἰκότως τῶν ἄλλων διαφέρειν. περὶ τύτων δ᾽ ὁ μίγιστός ὄτιν ἀγών. Nihil, opinor, ad Marci mentem aperiendam accommodatius dici potuit. Vide ad *lib.* 3. § 4. Epictet. *enchir. c.* 42. Οὗτοι οἱ λόγοι ἀσύνακτοι, ἐγώ σε πλυσιώτερός εἰμι. ἐγώ σε ἄρα κρείσσων· ἐγώ σε λογιώτερ· ἐγώ σε ἄρα κρείσσων. ἐκεῖνοι δ μᾶλλον σωακτοί· ἐγώ σε πλυσιώτερ· ἢ ἐμὴ ἄρα κλῆσις τῆς σῆς κρείσσων. ἐγώ σε λογιώτερ· ἢ ἐμὼ ἄρα λέξις τῆς σῆς κρείσσων. σὺ δέ γε ὅτε κλῆσις εἶ, ὅτε λέξις. Gemina habes *l.* 5. § 5. & *infr.* § 66. Adnotaverat nescio quis ad periochæ hujus caput verba hæc. ὐκ ἔστιν ἀρχὴ τῦτο, ἀλλὰ τῶν ἀνωτέρω τῶν περὶ τῶν Πλατωνικῶν σωαφές. quod in contextum postea cùm irrepsisset, nos denuo furcillavimus: eò magìs, quia etiam frivolum, falsum est, non alienum duntaxat.

Εὐτακτότερ ὂν τοῖς συμβαίνουσιν] Translatum à re militari, in qua de eis usurpatur, qui, quicquid obvenerit, ordinem non turbant, quicquid fuerit injunctum, citra tergiversationem aut querimoniam exequuntur. Xenophon. *Cyri institut. lib.* 1. Εὐτακτότερος χ εὐπειθεστέρους ποιεῖ. Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Ὁ καλὸς χ ἀγαθὸς, μεμνημέν, πς τ᾽ ὄτι, χ πόθεν ἐλήλυθε, χ ὑπὸ τίν γέγονε, περὶ μόνῳ τύτῳ ὄτι, πῶς τὼ αὐτῦ χώραν ἐκπληρώσῃ εὐτάκτως χ εὐπειθῶς τῷ θεῷ.

§ 53. Ὅσα ἔργον] Vide *l.* 5. § 3, 14.

Κοινὸν θεοῖς χ ἀνθρώποις λόγον] Vide *ad l.* 3. § 4. συγγενὲς πᾶν τὸ λογικόν.

Ὠφελείας τυχεῖν] ità *infr.* § 74. ὠφέλεια, περᾶξις χ φύσιν. Et *l.* 11. § 4. ποίησκέ π κοινωνικῶς; ὐκῦν ὠφέλημαι;

§ 54. Παιδαχῦ χ διδασκῶς] Vide *l.* 8. § 45. Senec. *Medeâ*, 2. 1.

Nusquam est potest non esse virtuti locus.

Ἐπί σοί ὄτι] Vide *ad l.* 2. § 11. ἐπ᾽ αὐτῷ τὸ πᾶν· & *l.* 10. § 32.

Τῇ παρύσῃ συμβάσει] ità deinceps leg. χ τῇ παρέσῃ φαντασίᾳ.

Θεοσεβῶς ἐναρεστεῖν] Vide *ad l.* 6. § 2, 32. & *l.* 10. § 21. Epictet. *dissert. lib.* 3. *c.* 26. ὅτ ἐφίσκη χ ἐννοεῖ, ὅτι ἐὰν τῷ θεῷ περσκατατάξῃ ἑαυτὸν, διελάσεται ἀσφαλῶς. πῶς λέγεις περσκατατάξαι; ἵν᾽ ἃ ἂν ἐκεῖν θέλῃ χ αὐτὸς θέλῃ·

καὶ ὃ ἂν ἐκεῖνῳ μὴ θέλῃ, τοῦτο μηδ' αὐτὸς θέλῃ. Vide *infrà* § 56. Sen. *ep.* 74. *Placeat homini, quicquid Deo placuit.*

Ἐμφιλοτεχνεῖν] compositio duriuscula, sed gemina illi Epicteti *dissert. l.* 2. *c.* 20. ὑ περιφιλοτεχνεῖ &c. Sunt autem compositiones istiusmodi apud Stoicos nimiò quàm familiares. Vide Epictet. *l.* 2. *c.* 5. *ad l.* 4. § 1.

§ 55. Τὸ ἐξῆς τῇ κατασκδῇ] Vide *l.* 5. § 16. & *supra* § 53. ità *l.* 12. § 12. Τὸ ἐξῆς τῇ φύσει. Clem. Alex. *strom. l.* 1. Φύσει δ' αὖ κοινωνικὸς καὶ δικαίως ὁ θεὸς ἡμᾶς ἐδημιούργησεν.

Τὰς σωματικὰς πάσεις] Vide *ad l.* 3. § 6.

Ἡ νοερὰ ἐθέλει περιπεσδεῖν] Vide *ad l.* 2. § 2. Ψυχῆς τάξις ἡγεμονικωτέρα. Plut. *adv. Epicur.* & in ista principatum obtinet τὸ ἡγεμονικὸν κατ' ἐξοχὴν sic dictum. Ἄτοπον ἦ τὸ κρεῖττον καὶ βεβαιότατον μὴ ἐν ἡμῖν ἡτιῶσθαι ὑπό τινος. Aristot. *ethic. magn. l.* 2. *c.* 6. Et *Eudem. l.* 5. *c.* 12. Ἄτοπον ἂν εἴη, εἰ τὸ χεῖρον παύτης ὄν, κυριώτερον αὐτῆς ἔσται. Idemque *polit. l.* 1. *c.* 4. Τὸ ζῷον πρῶτον συνέστηκεν ψυχῆς καὶ σώματος· ὧν τὸ μὲν ἄρχον ὀρθῶς φύσει, τὸ δ' ἀρχόμενον. δεῖ δ' σκοπεῖν ἐν τοῖς κατὰ φύσιν ἔχουσι μάλλον τὸ φύσει, καὶ μὴ ἐν τοῖς διεφθαρμένοις.——ἔστι δ' ἓν πρῶτον ἐν ζώῳ θεωρῆσαι καὶ δεσποτικὴν ἀρχὴν καὶ πολιτικήν. ἡ μὲν γὰρ ψυχὴ τοῦ σώματος ἀρχει, δεσποτικὴν ἀρχήν· ὁ δὲ νοῦς τῆς ὀρέξεως, πολιτικὴν καὶ βασιλικήν. Sallust. *bell. Catilin. Nostra omnis vis in animo & corpore sita est. animi imperio, corporis servitio magìs utimur.* Tertull. *de bapt. c.* 4 *Spiritus dominatur; caro famulatur.* Et Aug. *homil.* 37. *Anima dominatur; caro servit: anima superior est; caro subjecta est.* Rectè itaque Hesych. in *ascetic. c.* 1. § 33. Μὴ ἀγνοεῖτω τὴν κυείαν καὶ ἄφθαρτον ἡ φθαρτὴ πλὸς καὶ δύλη. Vide *infr. l.* 10. § 38.

Τὰ μὲν λοιπὰ τῶν λογικῶν ἕνεκεν] Vide *l.* 5. § 16. & Epictet. *dissert. l.* 2. *c.* 8

Χρησικὴ πᾶσιν ἐκείνοις] Probat hinc mentis principatum Epictet. *l.* 2. *c.* 23. Vide *ad l.* 5. § 21. & *l.* 10. § 39. Clemens *strom. l.* 1. Ἐν μὲν γε ὅπλοις, καὶ τοῖς μαχίμοις ζώοις, δι' ἐμψύχων τε καὶ ἀψύχων, ψυχὴ τὸ κάτλον ὀρθὶ καὶ νοῦς· ἐν ᾧ τοῖς τῆς ψυχῆς πάθεσιν, ὧν ὁπικρατεῖμεν τῇ ἀρετῇ, λογισμὸς ὀρθὶ τὸ τακτικόν.

Τὸ ἀπερίσπωτον] Vide *ad l.* 3. § 9.

Εὐδέα φραινέτω] Vide *ad l.* 10. § 11, 12.

Ἔχει τὰ ἑαυτῆ] ἀπέχει, forsan. quod est significantius, & Marco familiare, Vide *ad lib.* 4. § 49.

§ 56. Ὡς ἀποτεθνηκότα καὶ μέχει νῦν βεβιωκότα] Periochæ istius Senecâ meliorem interpretem frustrà quæsiveris. Sic ille *epist.* 12. *Sic ordinandus est dies omnis, tanquam cogat agmen, & consummet atque expleat vitam. Pacuvius qui Syriam usu suam fecit, cùm vino & illis funeris epulis sibi parentaverat, sic in cubiculum ferebatur à cœna, ut inter plausus exoletorum hoc ad symphoniam caneretur, βεβίωκε, βεβίωκε. nullo non se die extulit. hoc quod ille ex mala conscientia faciebat, nos ex bona faciamus, & in somnum ituri, læti hilaréque dicamus, Vixi, & quem dederat cursum fortuna peregi. crastinum si adjecerit Deus, læti recipiamus. ille beatissimus est & securus sui possessor, qui crastinum sine solicitudine expectat. quisquis dixit, Vixi, quotidie ad lucrum surgit.* Quod Flacc. *l.* 1. *epist.* 4.

Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.
Grata superveniet, quæ non sperabitur hora.

Idem Senec. *epist.* 101. *Sic formemus animum, tanquam ad extrema ventum sit. nihil differamus: quotidie cum vita paria faciamus.* Martial. *l.* 4. *ep.* 54.

Si sapis, utaris totis, Coline, diebus:
Extremumque tibi semper adesse putes.

Eumolpus apud Petronium: *Ego sic semper & ubique vixi, ut ultimam quamque lucem, tanquam non redituram consumerem.* Vide *ad l.* 3. § 8.

Ἐκ τοῦ περιόντος] idem quod *lib.* 6. § 41. ἐκ περισσίας. *ex abundanti.*

§ 57. Μόνον φιλεῖν] hoc est, quod Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 1. ἀρκεῖσθαι τῷ δεδομένῳ. Vide *ad l.* 3. § 4. & *l.* 10. § 12. Vide & Democritum *suprà ad* § 27.

Τί γὰρ ἁρμοδιώτερον] Vide *ad l.* 4. § 18. & *l.* 10. § 20. Epictet. *l.* 2. *c.* 7. Ἄλλο γάρ τι θέλεις, ἢ τὸ ἄμεινον; ἄλλο ἔν τὸ ἄμεινον, ἢ τὸ τῷ θεῷ δοκεῖν; & *l.* 4. *c.* 7. κρεῖττον ὃ ὁ θεὸς θέλει, ἢ ὃ ἐγώ. malè ista cum sequentibus commisit Xyl.

§ 58. Οἷς τὰ αὐτὰ συμβαίνει] Ità solatur se Merope in Euripidis *Cresphonte*: (Plut. exhibet in *Consol. ad Apollon.*)

Τεθνᾶσι παῖδες ἐκ ἐμοῦ μόνη βροτῶν,
Οὐδ' ἀνδρὸς ἐστερήμεθ'. ἄλλαι μύριαι
Τὸν αὐτὸν ἐξιώτλησαν, ὡς ἐγώ, βίον.

Orbata natis mortuis, spolior viro,
Non sola ego hominum: mille sunt aliæ, quibus
Toleranda fuit hæc vita, quæ nunc est mihi. Grot.

Juvenal. *Sat.* 13.

——*nec rara videmus*
Quæ pateris: casus multis hic cognitus, ac jam
Tritus, & è medio fortunæ ductus acervo.

Itaque ut Menander:

Παρηγόρει τὰ κακὰ δ' ἑτέρων κακῶν.
Solari alienis ex damnis velis tua.

Siquidem ut Senec. *Troad.* 4.

Ferre quam sortem patiuntur omnes,
Nemo recusat.

Quem & vide ulteriùs id argumenti *ib.* protelantem. Vide & *ad l.* 11. § 12. de Tragœdiarum usu. Facit huc Democriti techna illa, quâ Dario uxoris obitum impotentiùs simul ac obstinatiùs lugenti illusit. Spem faciebat regi posse se illam vitæ restituere, si res ad id perficiendū necessariæ suppeditarentur.

rege

ge nihil non libentissimè suppeditaturum se pollicente; reliqua quidem omnia sibi suppetere aiebat, unicum tantùm deesse. id quidnam esset percontanti, respondit, Ἐι τειῶν ἀπενθήτων ὀνόματα τῷ τάφῳ τῆς γυναικὸς ἐπισεφήνειεν, εὐδὺς αὐτὴν ἀναβιώσασθαι. h. e. *Si uxoris tumulo tria tantùm nomina inscriberet hominum, qui sine luctu vitam exegissent, fore statim ut reviviscceret illa.* Narrat Julian. Imperat. *epist.* 38. ἀπενθήτων autem nomine intelligo potiùs, *qui neminem luxissent*, quàm cum Gallo interprete, *quos nemo luxisset.* Subjungit enim Julianus Democritum, cùm rex μηδένα ἄνδρα, *virum nè unum* quidem istiusmodi reperisse posse se profiteretur, more suo ridentem subjecisse, Ἐπ, ὦ πάντων ἀτοπώτατε, θρηνεῖς ἀναίδην, ὡς μόνῳ ἀλγεινῷ τυχόντι συμπλακεὶς, ὃ μηδὲ ἕνα τῶν πώποτε γεγονότων ἄμοιρον οἰκοίης πάθους ἔχων εὑρεῖν; *Et te, omnium ineptissime, non pudet lugere, quasi solus malis istiusmodi conflictareris, cùm nè unum quidem ex omnibus qui unquam fuerint, reperire possis, cui ejusmodi nihil quicquam obtigerit?* Interpretationem vocabuli confirmat & Lucianus in *vita Demonactis Cynici*, quem ille Herodi Attico filii mortem immoderatiùs lugenti, pari technâ illusisse refert, τῦ παιδὸς τὸ ἄδηλον ἀναλαγεῖν pollicitum, εἰ μόνον αὐτῷ τρεῖς τινας ἀνθρώπους ὀνομάσειε μηδένα πώποτε πεπενθηκότας. quod ille cùm præstare nequiret, subjecisse Cynicum, Εἶτ', ὦ γελοῖε, μόνῳ ἀφόρητα πάσχειν νομίζεις, μηδένα ὁρῶν πένθους ἄμοιρον; Ità Juliano qui ἀπένθητος dicitur, idem Luciano πένθους ἄμοιρος nuncupatur. Nec inficetum Socratis illud, quod Plut. *de Apollon.* sic refert. Ἐι συνενέγκαιμι εἰς τὸ κοινὸν τὰς ἀτυχίας, ὥστε διελέσθαι τὸ ἴσον ἕκαστον, ἀσμένως ἂν τοὺς πλείους τὰς αὑτοῦ λαβόντας ἀπελθεῖν. Herodot. *l.* 7. his verbis expressit: Ἐι πάντες ἄνθρωποι τὰ οἰκήια κακὰ εἰς μέσον συνενείκαιεν, ἀλλάξασθαι βουλόμενοι τοῖσι πλησίοισι· ἐπιξυνέντες ἂν ἐς τὰ τῶν πέλας κακὰ, ἀπασάμενοι ἕκαστοι αὐτέων ἀποφερέοιατο ὀπίσω, τὰ ἐστενείκαντο,

Περὶ τὸ πῶς χρῆσθαι αὐτοῖς ὅλῳ γίνεσθαι] Utile admodum documentum, ut non tam animo obturbemur de eis quæ nobis secius obtigerint, quàm cogitationem in hoc totam defixam habeamus, quomodo eventus illos adversos probè utendo, in rem nostram convertamus. Facit huc cumprimis totus ille Plutarchi tractatus *de utilitate ex inimicis capienda.* Sed & Maximi Tyrii *dissert.* 35. Ὅτι δεῖ καὶ ὀλίγῳ τῶν προσόντων ὠφελεῖσθαι. Et Epicteti *l.* 3. *c.* 20. Ὅτι ἀπὸ πάντων τῶν ἐκτός ἐστιν ὠφελεῖσθαι.

Ὕλη σε ἔσται] σοι, malim. Vide *ad l.* 4. § 1, 49. & *l.* 10. § 33. & *infrà* § 68. Epictet. *l.* 4. *c.* 10. Ἐξεστί τινι παιτὶ τῷ ἀποβάντι χρῆσθαι κατὰ φύσιν· καὶ ὑβρεῖς σε κωλύσαι δύναται. μανιέτω μοι λέγε, Πῶς γένηται; πῶς ἀποβῇ; ὅπως δὲ ἂν γένηται, σὺ αὐτὸ θήσεις καλῶς, καὶ ἔσται σοι τὸ ἀποβὰν εὐτύχημα.

Μόνον προέσχε, καὶ θέλε σαυτῷ καλὸς εἶ] Ni vitiosa sit Scriptura; σαυτῷ καλὸς, i. e. *tibi bonus*, dicit, non eô sensu quô Jason Siracid. *c.* 14. *v.* 5. Ὁ πονηρὸς ἑαυτῷ, τίνι ἀγαθὸς ἔσται; *Qui sibi nequam, cui bonus?* quô Psaltes *Psal.* 49. *v.* 18. *Cùm tibi benefeceris, collaudabunt te homines.* aut quô Euripides versu illo celebratissimo, apud Platon. *Hipp. maj.* Cicer. *ad famil. l.* 13. *ep.* 15. Plut. *de latend.* in *Alex.* & *Caton. maj.* Lucian. *apolog.* Stob. *tom.* 2. *tit.* 3. alios.

Μισῶ σοφιστὴν, ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός.
Odi professum sapere, sibi qui non sapit.

Sed quô Apostolus dixit, *ad Rom. c.* 14. *v.* 22. Πίστιν ἔχεις; κατὰ σαυτὸν ἔχε ἐνώπιον τῦ Θεῦ. *Fidem habes? habe apud te in conspectu Dei.* i. e. sis temetipso Deóque teste contentus. μὴ πόμπευε, μηδ' ἀλαζονεύου. Epictet. *l.* 3. *c.* 23. quô Socrates in Platonis *sympos.* tibicinam jubet, αὐλεῖν ἑαυτῇ, *sibi canere.* Unde Isinenias, eundémque imitatus Julian. in *misopog.* Ταῖς μέτραις ἄσω, καὶ ἐμαυτῷ. ex Antigenidis præceptoris monito, *qui populo minùs placentem jussit, sibi canere & Musis.* Cicer. Bruto. quô Epictet. *l.* 4. *c.* 8. Σαυτῷ φιλοσόφησον. qui & *ibid.* de Euphrate, Καλῶς Εὐφράτης ἔλεγεν, ὅτι ὀλίγα μοι ἐπειρώμην λανθάνειν φιλοσοφῶν, καὶ ἦν μοι, φησὶ, τῦτο ὠφέλιμον. προῆγόν με δὴ ἤδειν, ὅσα καλῶς ἐποίουν, ὅτι δὲ διὰ τοῦ θεατὰς ἐποίουν, ἀλλὰ δι' ἐμαυτόν. ἤθιον ἐμαυτῷ καλῶς, κατεσθημμένον εἶχον τὸ βλέμμα, τὸν τρόπον· πάντα ἐμοὶ καὶ τῷ θεῷ. Greg. Naz. *ep.* 60. Τὰς μὲν πολλὰς ἔα χαίρειν, καὶ εἰ) κολοιὰς πᾶσιν ἀεὶ δοκιμάζοντας· αὐτὸς δ' σαυτῷ χρῶ συμβούλῳ καὶ τῷ θεῷ. Vide *infrà* § 67. & *l.* 9. § 26. & *l.* 10. § 9. Xyl. *Stude, ut tibi ipsi in omnibus actionibus honestatem consecutus videaris.* quem & Casaub. sequitur. Cæterùm, ut quod revera subesse sentiam, liberè eloquar; hæc omnia præter Marci mentem prorsus existere autumo; locúmque, qui trajectione laborat, ità operâ leviculâ restituendum. μᾶλλον προέσχε σαυτῷ. καὶ θέλε καλὸς εἶ) ἐπὶ παιδὸς ἢ προάστεως. formula familiaris in eis, quibus cautio præcipitur monitis. προέσχε σαυτῷ· & προσέχετε ἑαυτοῖς· Siracid, *c.* 29. *v.* 23. Luc. *Evang. c.* 17. *v.* 3. & *c.* 21. *v.* 34. & *Act. c.* 5. *v.* 35. & *c.* 20. *v.* 28. pro quo & Paulus, ἔπεχε σαυτῷ, dixit, *ad Tim. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 16.

Καὶ μέμνησο ἀμφοτέρων, ὅτι καὶ διάφορον ἐφ' ᾧ ἡ προαίρεσις] leg. forsan, καὶ μέμνησο ἐπ' ἀμφοτέρων. ὅτι καὶ διάφορον, ἐφ' ᾧ ἡ προαίρεσις. in utrisq; autem illis, hoc est, tum in illis sibi dimittendis, qui secius se gerunt, tum in rerum istarum, quæ contingunt, usu, medium quiddam esse, nec bonum sc. nec malum, illud circa quod actio tua versatur. Hæc ex conjectura non improbabili. nam interpretes quæ repræsentant, quomodo ex lectione, quam admittunt, elici possint, nullus video. Epictet. *l.* 2. *c.* 5. Αἱ ὕλαι

ὕλαι ἀδιάφοροι. ἡ δὲ χρῆσις αὐτῆς ἐκ διαφορᾶς.

§ 59. Ἔνδον βλέπε] Vide *ad lib.* 6. § 3.

Ἔνδον ἡ πηγὴ τῆς ἀγαθῆς] In mente scil. Plut. *de adulat.* Σπέρμα γὰρ φρονήσεως ἡ διάθεσις· ἀρχὴ καὶ πηγὴ τοῦ βίου τὸ ἦθος. Idémque *de tranquil.* Διὸ τὴν πηγὴν τῆς εὐθυμίας ἐν αὐτοῖς ἔσαν ἡμῖν ἐκκαθαίρωμεν, ἵνα καὶ τὰ ἐκτὸς, ὡς οἰκεῖα καὶ φίλια, μὴ χαλεπῶς χωρισθοῖεν συμφέρηται. Solomon *Prov. c.* 4. *v.* 23. *Præ omni custodia custodi cor tuum: indè enim prodit vita.* Vide *infrà* § 61. & *l.* 8. § 45. Epict. *enchir. c.* 46. Ἰδιώτου γάσις καὶ χαρακτήρ. οὐδέποτε ἔξ ἑαυτοῦ προσδοκᾷ ὠφέλειαν ἢ βλάβην. φιλοσόφου γάσις καὶ χαρακτήρ. πᾶσαν ὠφέλειαν καὶ βλάβην ἀφ' ἑαυτοῦ προσδοκᾷ. Senec. *ep.* 74. *Omnium bonorum vis & origo in ipsa est virtute. quid refert, an aqua decurrens intercipiatur atq; absumat, si fontes ex quo fluxerat, salvus est?*

Ἀεὶ ἀναβλύειν δυναμένη, ἐὰν ἀεὶ σκάπτῃς] Alludit ad naturam fontium, qui quò altiùs fodias, crebriùs haurias, eò magìs ebulliunt & scaturiunt uberiús. Clem. Alex. *pædag. l.* 3. *c.* 7. Τῶν φρεάτων ὅσα πέφυκε βρύειν, ἀπαγλεύμενα εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀναπηδᾶν μέτεστιν. quod ille ad liberalitatem transfert.

§ 60. Δεῖ καὶ τὸ σῶμα πεπηγέναι] Huc Chilonis illud monitum, Laërtii *l.* 1. Ἐν ὁδῷ μὴ σπεύδειν. &, λέγοντα μὴ κινεῖν τὴν χεῖρα. μανικὸν γάρ. Plutarchi nom. autor *de fort. Rom.* Τῆς μὲν ἀρετῆς φρόνημά τε τὸ βάδισμα, καὶ τὸ βλέμμα καθεστηκός· quod βλέμμα πεπηγὸς, cum nostro, Epictetus dixit *l.* 2. *c.* 8. ὀφθαλμὸν πεπηγότα, in *Marco* Sophistâ Philostratus. Basil. Cæsar. *epist.* 1. Τὸ βάδισμα μηδὲ νωθρὸν, ὡς ἔκλυσιν τῆς ψυχῆς καταγορεῖν· μηδ' αὖ σφοδρὸν καὶ στασιμῶδες, ὡς ἐμπλήκτως αὐτῆς τὰς ὁρμὰς ὑποφαίνειν. Galenus in *hortator. c.* 2. Fortunæ assectas depingit, θεούσῃ τῇ δαίμονι σωθέοντας. at de Mercurii sectatoribus, πάντες μὲν, κόσμιοι· inquit: ἔστε θέοντ', ἔστε βοῶσιν, ἔστ' ἀλλήλοις μάχονται. Anacharsidem describens Maxim. Tyr. *dissert.* 15. Ἀνὴρ σοφὸς σοφίαν ἐπαλυρρήμονα, οὐδὲ λαλόν. ἀλλ' ἦν αὐτῆς τὸ κεφάλιον, βίου ἀκειρὴς, καὶ γνώμη ὑγιὴς, καὶ λόγος βραχὺς, εὐστοχος, ἐοικὼς ὑπὲρ τὰξιν μισθοφόρῳ ἀστρατεύτῳ θέοντι, ἀλλ' ὁπλίτῃ βάδην ἰόντι, καὶ κινουμένῳ ἀσφαλῶς, Alexis apud Athen. *l.* 1.

Ἓν γὰρ νομίζω τοῦτο τῶν ἀνελευθέρων
Εἶναι. τὸ βαδίζειν ἀρρύθμως ἐν ταῖς ὁδοῖς,
Ἔξὸν καλῶς.——

Quod Plaut. *Pænul.* 3. 1.

Liberos homines per urbem modico magìs par esse gradu
Ire: servile esse duco festinatim currere.

Alex. Severus apud Lamprid. *Ingenuum currere nisi in sacro certamine non debere.* Clem. Alex. *pædag. l.* 3. *c.* 11. Ἀνδρὸς γυναῖκα σημεῖον οὐδὲν ἂν δεῖ πειρᾶσθαι ἐν τῷ προσώπῳ μαλακίας· ἀλλ' ὅλῃ ἐν ἑτέρῳ μέρει τοῦ σώματος· μὴ τοίνυν μηδὲ ἐν κινήσεσιν, μηδὲ ἐν σχέσεσιν εὑρεθείη ποτὲ ἡ ἀχμοσύνη τῆς ἀνδρείας. Vide Siracid. *cap.* 19. *v.* 26, 27.

Ἐπὶ τοῦ προσώπου] Ὥστε συμφαίνεσθαι τὴν τῆς ψυχῆς ἀρετὴν δι' αὐτοῦ. ut Galen. *hortat. c.* 2. Achil. Tat. *l.* 6. Ὁ νοῦς μοι δοκεῖ λελέχθαι καλῶς ἀόρατος εἶναι παράπαν. φαίνεται γὰρ ἀκειβῶς, ὡς ἐν κατόπτρῳ, τῷ προσώπῳ. Phraates apud Philostrat. in *vit. Apollon. l.* 2. *c.* 12. Πολλὰ μὲν ὀφθαλμοὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἰδῶν ἐρωτῶσι· πολλὰ δ' ἐν ὀφρύσι καὶ παρειαῖς κεῖται, γνωματεύειν τε καὶ θεωρεῖν· ἀφ' ὧν σοφοί τε καὶ φυσικοὶ ἄνδρες, ὥσπερ ἐν κατόπτρῳ εἴδωλα, τοῦ νοῦ τῶν ἀνθρώπων δεδεγμένοι. Cicer. *in Pison.* Vultus sermo quidam tacitus mentis est. & *de Orator. l.* 2. *sensus animi plerumque indicant vultus.* Tertull. *de resurr. c.* 15. *Volutet aliquid animus, vultus operatur indicium: facies intentionum omnium speculum est.* Vide *suprà* § 23. Apud Clem. Alex. *pædag. l.* 3. *c.* 11. Zeno adolescentis modesti imaginem sic delineat: Ἔστω καθαρὸν τὸ πρόσωπον· ὀφρὺς μὴ καθειμένη· μηδὲ ὄμμα ἀναπεπταμμένον, μηδὲ ἀνακεκλασμένον· μὴ ὑπτίου ὁ τράχηλος· μηδὲ ἀνειμένα τὰ τοῦ σώματος μέλη· ἀλλὰ τὰ μετέωρα ἐντόνοις ὅμοια * ὀρθόνυ. [*ὀρθοτόνυ· Arcer.] πρὸς τὸν λόγον ὀξύτης, καὶ κατοχὴ τῶν ὀρθῶς εἰρημένων· καὶ χάσματισμοὶ καὶ κινήσεις μηδὲν ἐνδιδόσαι τοῖς ἀκολάστοις ἐλπίσι. αἰδὼς μὲν ἐπανθείτω, καὶ ἐρεγωσία. Ità Isidor. Pel. *l.* 3. *ep.* 287. Ὥσπερ σώφρων γυνὴ ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς ἁγνείας τὰ σύμβολα φέρουσα, τὰς τῶν ἀκολάστως ὁρώντων καλάζει προσδοκίας· οὕτω καὶ σώφρων ψυχὴ ὅτι τῶν αἰδήσεων φέρουσα τῆς ἀρετῆς τὰ σωθήματα, τὰς τῶν διαφθείρειν αὐτῆς τὴν ὥραν βουλομένων διεκκόπτει ἐλπίδας. Et *ep.* 288. Ὄμμα γὰρ ἀναιδὲς, καὶ αὐχλὼ μετέωρος, καὶ ὀφρύων σωεχὴς κίνησις, καὶ βάδισμα στασιμῶδον, &c. τεκμήριον ψυχῆς ὄζης αἰσχύνης, τοῦ ἀφανεῖς τῶν οἰκείων παθῶν χαρακτῆρας ἐνυπόστασιν τῷ σώματι. Vide *l.* 11. § 15. De Bruto Fabius *institut. l.* 10. *c.* 1. *Scias eum sentire quæ dicit.*

Σὺν τῷ ἀνεπιπλήκτῳ] Huic opponitur τὸ καταχρηματίζειν αὐτὸν πρὸς τὸ σκυθρωπὸν, ut Basil. Cæs. *orat.* 1. *de jejun.* quod in Pharisæis notat D. Christus Matth. *c.* 6. *v.* 16. verbis illis: Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε, ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ, σκυθρωποί· ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ὅπως φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες. Est autem elegans παρήχησις in vocibus illis, ἀφανίζουσιν, ὅπως φανῶσιν. unà cum latente itidem oxymoro; quale illud quod apud Lucam observavit Casaub. *Act. c.* 5. *v.* 41. Ὅτι καταξιωθησαν ἀτιμασθῆναι. sunt enim, ut καταξιοῦσθαι & ἀτιμάζεσθαι, ità φαίνεσθαι & ἀφανίζεσθαι, sensu planè contraria. non accedo tamen Basilio, quòd τὸ ἀφανίζεσθαι sic explicat,

ἀφανίζε-

ἀφαιζε῀ τὸ πρόσωπον, ὅταν ἡ ἔνδον διάθεσις ὑπαλάσῃ χρῶμα τῷ ἔξωθεν ὑπισχνῆ, ὥσπερ ὑπὸ παραπετάσματι τῷ φιλεῖ καλυπτομένη. vid. *sup. ad* § 23.

§ 61. Ἡ βιωτικὴ τῇ παλαιστικῇ ὁμοιοτέρα] *Artem vivendi luctatoriæ* magìs quàm *saltatoriæ* similem esse dicit, primò, quia hoc est in utraq; illa principale, cavere nè dejiciaris, sed consistas jugiter: cùm in saltando, non tam de consistendo, quàm de gesticulando laboretur. Apost. ad *Ephes. c.* 6. *v.* 11. πρὸς τὸ δύνασθαι ὑμᾶς στῆναι· ὅτι ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη, &c. Et mox: *v.* 12. ἵνα δυνηθῆτε ἀντιστῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ, καὶ ἅπαντα κατεργασάμενοι στῆναι. Vide *supr. ad* § 51. & Petr. Fabr. *agonist. l.* 1. *c.* 11. deinde etiam, quia in saltando staticulos & gesticulationes omnes præmeditatas apud se saltatoï habet, suóque in illis exprimendis exhibendísque artificio simul & arbitrio utitur. cùm in lucta ad adversarii technas conatúsque attendere atq; accommodare se is qui luctatur, necesse habeat. quâ ratione & τῇ κυβιστικῇ ἡ βιωτικὴ confertur. be Vide *infr. ad* § 38. aliâ autem ratione *saltatoriæ* dissimilem fecit artem vivendi, *lib.* 11. § 1. & *l.* 12. § 9. ibi vide sis.

Οὐ προεγνωσμένα] quæ ideo graviora videri solent, quia minùs prævisa sunt. siquidem *præmoniti præmuniti*; quòd vulgò dicitur. Bern. in *concion. solenn.* 33. & *de divers. argum.* 37. &, *prævisa jacula minùs feriunt.* Gregor. Rom. *in Evang. hom.* 35. Et contrà, Ταράττει τὸ παρὰ γνώμην γεγονὸς, καὶ πολλῷ παρέχει ἀδυμίαν. Demosth. *Olynth.* 1. & Thucydid. apud Theophylact. *ep.* 30. Διελοῖ τὸ φρόνημα τὸ αἰφνίδιον καὶ ἀπροσδόκητον, καὶ πλείῳ παρὰ λόγον ξυμβαῖνον. Itaque Senec. *ad Marc. c.* 9. *Necesse est magìs corruamus, qui quasi ex inopinato ferimur. quæ multò antè prævisa sunt, languidiùs incurrunt. hic nos error decipit, hic effæminat, dum patimur, quæ nunquam pati nos posse prævidimus. aufert vim præsentibus malis, qui futura prospexit.* & *ep.* 76. *Præcogitati mali mollis ictus venit.* Et *de tranq. cap.* 11. *Si non quicquid fieri potest, pro futuro habes, das in te vires rebus adversis, quas infregit, quisquis prior vidit.* Et *ad Helv. c.* 5. *Illis gravis est fortuna, quibus est repentina. facilè eam sustinere potest, qui semper expectat. nam & hostium adventus eos prosternit, quos inopinatò occupavit: at qui futuro se bello ante bellum paraverunt, compositi & adaptati, primum, qui tumultuosissimus est, ictum facilè excipiunt.* Gregor. idem *in Job. l.* 13. *c.* 8. *Improvidi dum mala quæ ventura sunt, prævidere nesciunt, tantò eis graviora fiunt, quantò ab eis inopinata tolerantur. firmis autem mentibus repentè adversa non veniunt, qui priusquam veniant, prævidentur.* Vide *ad* § 68. & *l.* 4. § 46.

§ 62. Ἀκουσίως παίουσι] *Etiam leges veniam concedunt, ex involuntate & necessitate delinquenti,* utì Tertullian. *apolog. c.* 45. Ξύγγνωμον γάρ ὅτι τὸ ἀκούσιον. Cleon. apud Thucydid. *l.* 3. Et Athenienses in purgatione sui apud eundem *l.* 4. Πᾶν δ' εἰκὸς τῷ πολέμῳ καὶ δεινῷ πνι καταιρομένῳ σύγγνωμόν τι γίγνεσθαι καὶ πρὸς τὸ θεῖον. καὶ γὰρ τῶν ἀκουσίων ἁμαρτημάτων καταφυγὴ ἔστι τοῦ βωμοῦ, παρανομίαν τε ἐπὶ τοῖς μὴ ἀνάγκῃ κακοῖς ὀνομασθῆναι, καὶ ἐπὶ τῇ ξυμφορᾷ τῶν πολεμίων. Demosth. *pro coron.* Ἀδικεῖ τις ἑκών; ὀργὴ καὶ πρωεία κατ' ἀνδρός. ἐξήμαρτέ τις ἄκων; συγγνώμη ἀντὶ τῆς πρωείας τούτῳ. Maxim. Tyr. *dissert.* 41. Ἐλεεῖται τὰ ἀκούσια· μισεῖται τὰ ἑκούσια. Aristoteles ipse *ethic. Nicom. lib.* 3. *c.* 1. ἐν μὲν τοῖς ἑκουσίοις ἔπαινοι καὶ ψόγοι γίνονται· ἐν ᾧ τοῖς ἀκουσίοις συγγνώμη, ἐνίοτε δὲ καὶ ἔλεος. & *lib.* 5. *c.* 8. Ἀδικεῖ μὲν οὖν καὶ δικαιοπραγεῖ, ὅταν ἑκὼν τις πράττῃ· ὅταν δ' ἄκων, οὔτε ἀδικεῖ, οὔτε δικαιοπραγεῖ. ἀδίκημα γὰρ καὶ δικαιοπράγημα ὥρισται τῷ ἑκουσίῳ καὶ ἀκουσίῳ· ὅταν γὰρ ἑκούσιον ᾖ, ψέγεται· ἅμα δὲ καὶ ἀδίκημα τότε ἔστιν· ὥστε ἄδικόν τι ἔσται μὲν, ἀδίκημα δὲ οὐδέπω, ἐὰν μὴ τὸ ἑκούσιον προσῇ. eadem habet & *ethic. Eudem. l.* 4. *c.* 6. Verùm cùm in istis ἀκουσίοις vel ignorantia semper vel vis aliqua intercedat: ignorantiam quam facti vocant, intelligit Aristoteles: juris sive officii, vel veritatis saltem dogmatúmque in quibus illud fundatur, Marcus noster. parique modo ille vim eam intelligit, quæ à principio externo infertur, ὥσπερ εἰ ἕτερός τις λαβὰν τὴν χεῖρα τὴν δεῖνα τύποι ἕτερον. iste eam, quæ ab interno proficiscitur ac profluit. Vide *l.* 8. § 14. & *l.* 10. § 30. & *l.* 11. § 18. Clemens autem *strom. l.* 1. ὅτε μὲ οἱ ἔπαινοι, ὅτε οἱ ψόγοι, οὐδ' αἱ τιμαὶ, οὐδ' αἱ κολάσεις, δίκαιαι, μὴ τῆς ψυχῆς ἐχούσης τὴν ἐξουσίαν τῆς ὁρμῆς καὶ ἀφορμῆς, ἀλλ' ἀκουσίου τῆς κακίας οὔσης. ἐπεὶ δ' οὖν ἁμαρτημάτων περαίρεται καὶ ὁρμὴ κατάρχει· δημαρτημόνη δ' ὑπόληψις ἐσθ' ὅτε κρατεῖ, ἧς ἀγνοίας καὶ ἀμαθίας ὄντες ὀλιγωρήσωμεν ἀποζῆναι, εἰκότως αἱ κολάσεις. καὶ γὰρ τὸ πυρέττειν ἀκούσιον· ἀλλ' ὅταν δι' ἑαυτόν τις καὶ δι' ἀκρασίαν πυρέττῃ, αἰτιώμεθα τοῦτον. ὡς δὴ καὶ τῆς κακίας ἀκουσίου οὔσης. ὁ γὰρ αἱρεῖταί τις κακὸν, τῇ δὲ περὶ αὐτῷ ἡδονῇ σωσπαρόμενον, ἀγαθὸν ὑπολαβὼν λυπηρὸν ἡγεῖται. ὧν ὄντως ἐχόντων, τὸ ἀπαλλάττεσθαι τῆς τε ἀγνοίας, τῆς τε αἱρέσεως τῆς φαύλης καὶ ὀπτερποῦς, καὶ πρὸ τούτων τὸ μὴ συγκατατίθεσθαι ταῖς ἀπατηλαῖς ἐκείναις φαντασίαις, ἀπόκειται ἐφ' ἡμῖν. Ità & peccatum aliquo modo neutiquam voluntarium facit, nec peccantem tamen ideo pœnæ merito liberat: quia nimirum non est ἁπλῶς ἀκούσιον, sed κατά τι tantùm, quatenus corrumpitur judicium ὑπὸ τῶν παθῶν καὶ τῶν ἐκ τῆς προαιρέσεως ἐξηρτημένων, ut Marcus loquitur *l.* 12. § 3.

Οὔτε ὑπομαρτυρήσεως δεήσῃ] *neq; testimonio egebis, opus habebis,* interpres uterque. malim, *neq; testimonium,* id est, approbationem *ab illis petes.* ratio annexa, ab eorum dispositione interiore, huc trahit.

Εἰ βλέπων] ſuſpenſa relinquitur, prout exhibetur, oratio, cùm deſit verbum ad quod conditionalis ſe recipiat. leg. ergò (opinor) εἰσβλέπων. nam ἀεὶ βλέπων, minùs placet. quod tamen lectione receptà tolerabilius eſſet. vel εἰσβλέπεις, participium in verbum tranſmutando. ſed prius illud arridet magis.

§ 63. Πᾶσα ψυχὴ] Platonis eſſe Epictetus monet, à quo etiam laudatur, *diſſert. l.* 1. *c.* 28. & *l.* 2. *c.* 22. Ex ejuſdem *Protagora* ſumptum annotat Xyl. ubi tamen non comparet. Quæ ibi Plato, *ad l.* 11. § 18. dabimus. Cæterùm in *Sophiſt.* ſtatuit πᾶσαν ἀκούσιον ἀμαθίαν εἶ. Aſtipulari videtur pervulgatum illud, *Nemo vult falli.* Epictet. *diſſert. lib.* 4. *c.* 1. τίς θέλει ζῆν ἐξαπατώμενος, περιπίπτων; Aug. *de verb. Ap. ſerm.* 30. *Quis eſt, qui velit decipi? da mihi hominem religioſum; non vult fallere: da impium, ſacrilegum: fallere vult, falli non vult. nolunt fallere boni; falli autem nec boni volunt, nec mali.* Idémque *Enchir. c.* 17. *Uſque adeò rationalis natura refugit falſitatem, & quantùm poteſt devitat errorem, ut falli nolint etiam quicunq; amant fallere.* Verùm quæri poteſt, quomodo verum hoc ſit, nullam animam veri notitiâ ſponte deſtitui: cùm Petrus Apoſtol. de impiis ac flagitioſis quibuſdam dicat, Λανθάνει γὰρ αὐτοὺς τοῦτο θέλοντας. *Iſta illos veritas volentes fugit.* ſcilicet, quod Bernard. *de gradib. humil.* 2. *ut liberiùs peccent, libenter ignorant,* Et, quod Tertull. *apolog. c.* 1. *Non libet rectiùs ſuſpicari; non libet propiùs experiri. malunt neſcire, quia jam oderunt. nolunt ſcire pro certo, quod ſe neſcire pro certo ſciunt. ideo & credunt quæ non probantur; & nolunt inquiri, nè probentur non eſſe, quæ malunt credidiſſe.* Verùm quod in ſchola dicitur, *neminem bonum quà bonum odiſſe,* ità *verum quà verum nemo averſatur*; etiamſi aliâ ratione, quatenus nimirum ſibi minùs illud expedire arbitratur, aut affectibus ipſius adverſari videtur, haud lubenter eidem aſſentiatur. Vide Thom. *ſum. part.* 1a. 2æ. *q.* 29. *art.* 5. Cæterùm in Platonis ſententiam deſcendere videtur Clemens Alex. loco ſuperiùs ad § 62. indicato. Τὸ μὲν ἑκουσίως τῆς ἀληθείας, κακόν ἐστι· τὸ δὲ ἀληθεύειν καὶ τὰ ὄντα δοξάζειν, ἀγαθόν· τὸ δὲ ἀγαθῶν ἀκουσίως μὲν στέρεσθαι ἄνθρωποι στέργουσι δόμοις, ἢ κλαπέντες, ἢ γοητευθέντες, ἢ βιασθέντες, καὶ μὴ πεισάντες. ὁ μὲν δὴ πεισθεὶς ἑκὼν ἥδη παραναλίσκεται· κλέπτεται δὲ ὁ μεταπεισθεὶς ὑπὸ λόγου ἐξαιρούμενος· ὅτι ἥδη μὲν ὁ χρόνος, ἥδη δὲ ὁ λόγος ἐξαιρούμενος λανθάνει· βιάζεται τε πολλάκις ὀδυνήματα καὶ ἀλγηδόνες, φιλονεικία τε αὖ καὶ θυμός, μὴ τὸ δοξάσαι· καὶ ἐπὶ πᾶσι γοητεύονται, οἱ ἤτοι ὑφ' ἡδονῆς κηληθέντες, ἢ καὶ φόβῳ δείσαντες. Sed rem ipſam quod attinet nihil à noſtris alienum habet.

Οὕτως ἔν γε δικαιοσύνης] nemo, inquit, ſponte privatur, aut veritate, aut virtute. quod idem habet & *l.* 11. § 17. In hunc ſenſum conceptus eſt ſenarius ille, quem adducit, & ſimul etiam in hac parte refellit Ariſtoteles *ethic. l.* 3. *c.* 5.

Οὐδεὶς ἑκὼν πονηρὸς, οὐδ' ἄκων μακάριος.

Nolens beatus nemo, nec ſponte eſt malus.

nec aliter intellexiſſe philoſophum docent, quæ ſubjungit ſtatim: Ἔοικε τὸ μὲν ψεύδεσθαι, τὸ δ' ἀληθεύειν. μακάριος γὰρ οὐδεὶς ἄκων· ὁ δὲ μοχθηρία ἑκούσιον. Proinde accentum retrahere, quò τὸ πονηρὸς illud τῷ ὀπίσω καὶ ἀθλίῳ ſignificationem obtineat, utì vir doctiſſimus in *excerptis* poſtulat, præter mentem prorſus autoris forſan, præter ſenſum proculdubio citantis exiſtit. ut nè adjiciam, non deeſſe, qui pro mero Grammaticorum nugamento habeant illud, de ſignificatione ab accentu retracto immutata, cùm tranſlationem accentûs eandem in aliis itidem vocabulis ab Atticis uſurpari animadvertant, citra ullam ſignificatûs immutationem, Vide Euſtath. *ad Iliad.* β. & H. Steph. *de dialect.* c. 25. Nec alio ſenſu Hercules apud Epicharmum ab Euſtratio citatum per furorem à ſe geſta excuſans inducitur, his verbis,

Ἀλλὰ μὰν ἐγὼν ἀναγκαίως τάδε πάντα ποιέω·
Οἶμαι δ' ὡς οὐδεὶς ἑκὼν πονηρὸς, οὐδ' ἅτας ἔχων.

Hæc ego ex neceſſitate facio quæ facio omnia:
Quippe, ut credo, ſponte pravus nemo, aut calamitoſus eſt.

Vide *ſupr. ad* § 16. & *ad l.* 4. § 6. Sed & in eandem ſententiam citra ambiguitatem omnem diſertiſſimè Plato ipſe in Timæo; ubi cùm ſtatuiſſet, primò τὰ δεῖ ψυχῇ νοσήματα διὰ σώματος ἕξιν γίνεσθαι· deinde νόσον ψυχῆς, ἀνοίαν εἶ· tum ἀνοίας δύο γένη, μανίαν καὶ ἀμαθίαν· ſubjungit: ὃ νοσοῦσαν καὶ ἄφρονα ἔχον τὸ σῶμα τῇ ψυχῇ, οὐχ ὡς νοσῶν, ἀλλ' ὡς ἐκὼν κακὸς, κακῶς δοξάζεται. Et mox: Καὶ χρὴ δὴ πάντα ὁπόσα ἡδονῶν ἀκρασία καὶ ὄνειδος, ὡς ἑκόντων λέγεται τῶν κακῶν, οὐκ ὀρθῶς ὀνειδίζεται. κακὸς μὲν γὰρ ἑκὼν οὐδείς. διὰ δὲ πονηρὰν ἕξιν πρὸς τὸ σώματος καὶ ἀπαίδευτον τροφῇ ὁ κακὸς γίνεται κακός· πᾶσι δὲ τοῦτα ἐχθρὰ, καὶ ἄκοντι προσγίγνεται. ità reſtituit H. Stephan. quod perperam κακὸν ſi antè legebatur. cui βεβαιωτέον do ego Galenum in *diſſertatione*, quâ probare contendit, *animam ſequi temperaturam corporis c.* 6. lectionem eandem exhibentem. huic autem lectionis genuinæ aſſertæ gratiam mutuam rependent Platonis codices; ex quibus pro ἐχόντων, ἑκόντων apud Galenum reponendum. Verùm Ariſtoteli contra Stoicos & Platonem ipſum ſuffragatur, Platonicus licèt ipſe, Maximus Tyr. *diſſert.* 41. νόσος ψυχῆς μοχθηρία. νόσος σώματος δυσχέρεια. ἑκούσιον ἡ μοχθηρία· ἀκούσιον ἡ δυσχέρεια.

§ 64. Οὐκ αἰσχρὸν] Vide *ad l.* 2. § 1, & 11. & *l.* 4. § 8. Heſiodi *oper. l.* 2. *v.* 309. à Socrate laudatus apud Xenoph. *memorab. l.* 1.

Ἔργον

Ἔργον δὲ καὶ ἐν ὀνείδει —— Marcus autem istîc de labore an de dolore agat, (πόνε siquidem vocabulum utrumque designat) ambiguum faciunt ea quæ sequuntur : & forsan utrumq; voluit.

Οὔτε ἀφόρητον, οὔτε αἰώνιον] Vide *suprà* § 33.

Καὶ μὴ προσδόξάζῃς] *opinionem nè adjeceris.* nihil amplius ex opinione tua adjeceris, quàm quod sensus ipse renunciaverit. προσδοξάζειν enim Marcus dixit, quod προσεπιδοξάζειν Epictetus, referente Gellio *l.* 19. *c.* 1. Vide *ad l.* 8. § 49. ubi Marcus ipse explicat, quid istîc velit.

Πολλὰ πόνῳ τὰ αὐτὰ ὄντα, λανθάνει δυσχεραινόμενα] *occulto modo*, sive *clam & citra sensum nostrum, molesta sunt.* ità interpres uterque. at quomodo nec sentientibus molesta esse possunt ? itaque interpunctione mutatâ, & post λανθάνῃ adhibitâ, verto, *multa quæ tædio nos afficiunt, non animadvertimus ejusdem esse cum dolore naturæ.* Sensum hunc confirmant verba illa novissima. Ὅταν ἔν τέτων τινὶ δυσαρεστῇς, λέγε ἑαυτῷ, ὅτι πόνῳ ἐνδίδως. quòd ântè forsan non adverteris.

Ὅτι πόνῳ ἐνδίδως] hoc vult. molestiam nobis facessere multa, quæ laboris in se vim atque naturam habeant, etiamsi in eis minimè laborare videamur. hujus generis esse gravedinem, æstum, malaciam, nauseam, & similia. itaque in istis etiam cùm animi tenorem remittimus, à labore nos superari. Ejusmodi quiddam est, quod habet Tertull. *de patient. c.* 5. *impatientia sola matrix est ad omne delictum. atque ut compendio dictum sit ; omne peccatum impatientiæ ascribendum. malum est impatientia boni. nemo impudicus non impatiens pudicitiæ, & improbus probitatis, & impius pietatis, & inquietus quietis.* Ità etiam quietem ipsam, non minùs quàm laborem, sæpenumero molestam esse, & quietis quoque impatientiâ laborare contingit. Plutarch. *de tranquil. ad l.* 4. § 24. laudatus : Ἐνίοις δὲ καὶ τὸ μὴ πεφάνειν αὐτὸ πολλάκις εἰς ἀθυμίαν καθίστησιν. Ennius *Iphigen. apud* Gellium *l.* 19. *c.* 11.

Otio qui nescit uti, plus habet negotii,
Quàm negotioso cùm quis fuerit in negotio.

Nec dissimile quod Aug. *in Psal.* 84. *Pugnat contra nos quotidie fames & sitis ; pugnat contra nos lassitudo carnis, pugnat somni delectatio, pugnat oppressio. vigilare volumus ? dormitamus. jejunare volumus ? esurimus & sitimus. stare volumus ? defatigamur. quærimus sedere ? si & hoc diu facimus, deficimus. quicquid nobis providerimus ad refectionem, illic rursus inveniemus defectionem. Esuriens cibo te reficere voles : hoc age semper ; hoc agendo, in eo quod adhibueras ad refectionem, ibi invenies lassitudinem. multùm sedendo fatigatus eras ; surgis, deambulando reficeris : persevera in eo quo reficeris ; multùm deambulando lassaris : sedere iterum quæris. inveni mihi aliquid unde te reficias, ubi non, si perseveraveris, iterum deficias.* Et mox : *Si perseveraveris in eo quo te reficis, etiam morieris. Persevera in multùm manducando : ipsa res te interficiet. persevera in multùm jejunando ; indè morieris. sede semper, ut nolis surgere, morieris indè. ambula semper, ut nolis quiescere, morieris indè. vigila semper, ut nolis dormire, morieris indè. dormi semper, ut nolis vigilare, morieris indè.*

§ 65. Οἷον οἱ ἄνθρωποι] imò οἷον οἱ ἀπάνθρωποι. q. d. *Nè sis tu immiti animo etiam adversus immites ipsos :* nè id ipsum in te admittas, quod in illis damnare videri vis. Vide *ad l.* 6. § 6, 26. & *suprà* § 15. Affine monitum Senecæ illud *epist.* 103. *Tu ità cogita, quod ex homine periculum sit, ut cogites quid sit hominis officium. alterum intuere, nè lædaris ; alterum, nè lædas.* Sed videndus omnino Epictetus, *dissertat. l.* 4. *c.* 5.

§ 66. Εἰ Σωκράτης ἐνδοξότερον ἀπέθανεν] Senec. *ep.* 13. *Cicuta Socratem magnum fecit.*

Ἐντρεχέστερον τοῖς σοφισταῖς διελέγετο] Quod ex Platonis *dialogis* passim apparet. De eodem Aristides *orat.* Περὶ τῆς παραφθέγματος. Ὡς καὶ τοὺς σοφιστὰς ἤλεγχε φρϊῶν ὡς μάτην θρασυνομένους. Et Theodoret. *therap. l.* 2. κωμῳδῶν αὐτοὺς διετέλει. Itaque quod de Ulysse Homerus *Iliad.* β'.

Οὐ πω μὲν βασιλῆα καὶ ἔξοχον ἄνδρα ἐφώρει,
Τὸν ῥ' ἀγανοῖς ἐπέεσιν ἐρητύσασκε παρασταδόν·
Ὃν δ' αὖ δήμου τ' ἄνδρα ἴδοι, βοόωντά τ' ἐφέδρη-
Τὸν σκήπτρῳ ἐλάσασκεν. —— [σι,

id ad Socratis morem se cum istis gerendi Maximus Tyr. transtulit ; *dissert.* 16. Ἀρά σοι ἔδοκεῖ, inquit, αὐτὸ τοῦτο, εἰ καὶ ὁ Σωκράτης τοὺς μὲν βασιλικοὺς καὶ ἐξόχους ἀνδρας ἀγανοῖς λόγοις ἐγκαίρων καὶ ἀποδεχόμενος, Τιμαῖόν τινα, ἢ Παρμενίδην, ἢ ἄλλον βασιλικὸν ξένον· ὃν δ' αὖ δήμου τ' ἄνδρα ἴδοι, βοῶντά τ' ἐφέδρη, τοῦτον ἐλαύνων τῷ λόγῳ, Θρασύμαχόν τινα, ἢ Κλειτοφῶντα, ἢ ἄλλον λωποδύτην καὶ ἐπιβάτην ; Ità enim supplevit Cosm. Paccius, quod codices Græci mutilum exhibent.

Καρδιεικώτερον ὂν τῷ πάγῳ διενυκτέρευεν] ad verbum, *in glacie pernoctabat.* hoc est, cùm gelu constricta esset terra, in frigore extremo. Πάγος, ψύχος. Hesych. πάγος, *gelu, glacies* ; ut πάχνη *pruina.* ejusdem originis vox utraque. Plut. *de prim. frigid.* πάντα ταῦτα παντάπασιν ὑπὸ τῆς ψυχρότητος παγοῦται. διὸ καὶ πάγοι καλοῦνται. Cæterùm aliud constantiæ tolerantiæque in hoc ferè genere Socraticæ specimen à Scriptoribus celebratur : quod in bello ad Potidæam gesto factum commemorat Laërt. *l.* 2. Μεῖναι, inquit, νυκτὸς ὅλης ἐφ' ἑνὸς σχήματος αὐτὸν φασι. Autor est inter cæteros Plato *in sympos.* qui non tantùm νυκτὸς ὅλης, sed ἐξ ἑωθινοῦ μέχρις ἑσπέρας, καὶ τὴν νύκτα, μέχρις ἕως ἐγένετο καὶ ἥλιος ἀνέσχεν. Id ipsum autem Socratem non semel, sed sæpiùs egisse refert Favorinus : Πολλάκις ἐξ ἡλίου εἰς ἥλιον ἑστήκει ἀσκαθέσεως τῆς πρέμνων. Gell. *l.* 2. *c.* 1. *Stare solitus dicitur, pertinaci*

tinaci ſtatu perdius atque pernox, à ſummo lucis ortu ad ſolem alterum orientem, inconnivens, immobilis, iiſdem in veſtigiis, & ore atque oculis eundem in locum directis cogitabundus, tanquam quodam ſeceſſu mentis atque animi facto à corpore. Verùm de bello ad Potidæam quod narratur, Athenæus *l.* 5. in dubium revocat. Cæterùm quod Marcus hîc attingit, de *excubiis in Pago* (*Martio* forſan) frequentiùs habitis Caſ. intelligit.

Τὸν Σαλαμίνιον κελεύσειν ἄγειν] *Salaminius* iſte *Leo* dicebatur (neque enim, quod interpretes ſenſiſſe videntur, *Salaminius* illi nomen fuerat) homo locupletiſſimus, ad quem comprehendendum, quò morte afficeretur, nulla juſta de cauſſa, Socrati unà cum quatuor aliis in mandatis dederant triginta tyranni, penes quos ſumma tunc Athenis reſidebat. Verùm is illorum juſſis obtemperare recuſabat. Meminêre Plato in *apolog.* & *epiſt.* 7. Æſchines *Axioch.* Laërt *l.* 2. Epictet. *l.* 3. *c.* 26. & *l.* 4. *c.* 7.

Ἐν τοῖς ὁδοῖς ἐβρενθύετο] Alluſit ad Ariſtophaneum illud de Socrate in *Nubib.*.

Ὅπ βρενθύει ἐν τοῖσιν ὁδοῖς, κὴ τὼ ὀφθάλμὼ παραβάλλῳ.

Faſtuoſus per vias vadit, oculos circumferens.

quò & Plato in *ſympoſ.* reſpexit, ubi Socratis inceſſum, fugientibus ſociis poſt pugnam Potidææ commiſſam, deſcribens, Ἐμοί γε, inquit, ἐδόκει, ὦ Ἀεισόφανες, τὸ σὸν δὴ τοῦτο κὴ ἐκεῖ διαπορεύεσθαι, ὥσπερ κὴ ἐνθάδε, βρενθυόμενος κὴ τὼ ὀφθάλμὼ παραβάλλων, ἠρέμα παρασκοπῶν κὴ τοὺς φίλους κὴ τοὺς πολεμίους. &c. quod ridet etiam exagitátque Maſſurius apud Athen. *l.* 5. Βρενθύεται, ὑπερηφανεύεται, μέγα φρονεῖ, ἐπαίρεται. Heſych. & Βρενθυόμενοι, ἐναβρυνόμενοι. Zonaras *annal. tom.* 3. in *Michaele*; Ὁ μὲν ὢν πιθανὸς, ὡς μέγα τι καταρθῶν ἐβρενθύετο. τοῖς δ' ἄλλοις ἀνοηταίνειν ἐκείνετο.

Πεῖσαι δ' κὴ μάλις' ἂν τις δύσηισεν] leg. ἀπιστήσειε. quod & interpretes viderunt. neque enim hoc ab adverſariis objectum Socrati, etiamſi animi magni excelſíque ſpecimen dare quibuſdam videatur, Marcus tanquam verum admittere, ac non confictum potiùs, credi voluit. inceſſum ſcil. gravem & τὸ πιπτάζειν illud, de quo noſter *ſupr.* § 60. faſtum neſcio quem interpretabantur illi,

Ἀρκεῖσθαι τῷ δίκαιον εἶναι] Hoc enim profitebatur Socrates in Platon. *apolog.* Ἐμοὶ μὲν θανάτου μέλει ἢ ὁπωσοῦν. τοῦδε μηδὲν ἄδικον μηδ' ἀνόσιον ἐργάζεσθαι, τούτου δὲ τὸ πᾶν μέλει. Vide *ſuprà* § 20.

Μήτε τῶν ἀπογεγραμμένων] & hoc idem de ſe *ibid.* Ὑμῖν ὑπηρέτην κὴ τῷ θεῷ κρῖναι τοῦτον εἶναι, ὅτῳ μέλλει ἐμοί τε ἄριστα εἶναι κὴ ὑμῖν. Et mox: Κινδυνεύει γάρ μοι τὸ ξυμβεβηκὸς τοῦτο, ἀγαθὸν γεγονέναι. Et rurſus: Οὐδὲ τὰ ἐμὰ νῦν ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου γέγονεν· ἀλλά μοι δῆλόν ὅτι τοῦτο, ὅπ ἤδη τεθνάναι κὴ ἀπηλλάχθαι πρᾶγμάτων, βέλτιον ἦν μοι. denique *Criton.* Ἐι παύτῃ τοῖς θεοῖς φίλον, παύτῃ ἀρέσκω. quod laudat Epictet. *enchir. c. ult.* & *diſſert l.* 1. *c.* 4.

§ 67. Ἡ φύσις οὐχ ὅπως συνεκέρασε τῷ συγκείμαπ] deeſſe aliquid in quod tranſeat illud τὸ συνεκέρασε, clarius eſt quàm ut monitu opus ſit. Xyl. videtur legiſſe, οὐχ ὅπως συνεκέρασε τὸ σύγκειμα, vel τὸ σύγκραμα. quum vertit *non ità confudit omnia.* Ego ſuſpicor pronomen σε intercidiſſe, cùm ſyllaba σε continenter iteratum occurreret, ut ſcriptum fuerit, οὐχ ὅπως συνεκέρασέ σε τῷ συγκείμαπι. *non ità te*, id eſt, mentem tuam, *natura corporis tui compagini commiſcuit.* Ariſtophanes *Pluto*, 4.3.

Οὕτω πολυφόρῳ συγκεκέρασμαι δαίμονι.

Mali tam fæto ſum commiſtus dæmoni.

Hoc ſi cui minùs arriſerit, alteram habeat conjecturam; cohæſiſſe cum priore periocham iſtam, & ſic fuiſſe conceptam; [ὃν] ἡ φύσις οὐχ ὅπως συνεκέρασε. quam (mentem ſcil. νῦν, quò ſuperiora clauſerat) *natura*, &c. Cæterùm D. Salmaſii (qui nec prius illud improbat) ſi conjecturam alteram adjecerim, ut τὸ συγκριμάπον, vel τὸ σε συγκριμάπον, legatur, ea reliquis illis, opinor, præferenda videbitur. pro ſaliva ſua quiſque cenſeat. Tertull. *de reſurrect. carn. c.* 7. *Animam Deus inſeruit & immiſcuit carni; tantâ quidem concretioni, ut incertum haberi poſſit, utrúmne caro animam, an carnem anima circumferat; utrúmne animæ caro, an anima appareat carni. Sed & magìs animam invehi atque domiari credendum eſt, ut magìs Deo proximam.* Vide *l.* 10. § 24, & 36. σωπᾷ κὴ σωνέκρινεν.

Καὶ ὑπὸ μηδενὸς γνωσθῆναι] De Democrito Laërt. *l.* 9. ex Demetrii *æquivocis*: Δοκεῖ δ' κὴ Ἀθλιάζειν ἑλεῖν, κὴ μὴ ἀσθάνεσθαι γνωσθῆναι, δόξης καλαφρονῶν. κὴ εἰδέναι μὲν Σωκράτη, ἀγνοεῖσθαι δὲ ὑπ' αὐτοῦ. ἦλθον γὰρ (φησὶν) εἰς Ἀθήνας, κὴ ὅπις με ἔγνωκεν. de Socrate Epictet. *l.* 4. *c.* 8. & *l.* 3. *c.* 23. Οὕτως ἐλάνθανε παρὰ τοῖς πολίοις Σωκράτης· κὴ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν ἀξιοῦσθαι φιλοσόφοις συνάθλῶσι. Et Senec. *ep.* 79. *Quamdiu videbatur furere Democritus? vix recepit Socratem fama. quamdiu Catonem civitas ignoravit? reſpuit: nec intellexit, niſi cùm perdidit.* De Epicuro idem; *Vides Epicurum quantopere non tantùm eruditiores, ſed hæc quoque imperitorum turba miretur? hic ignotus ipſis Athenis fuit, circa quas delituerat. multis itaque jam annis Metrodoro ſuo ſuperſtes, in quadam epiſtola ait, nihil ſibi & Metrodoro inter bona tanta nocuiſſe, quòd ipſos illa nobilis Græcia non ignotos ſolùm habuiſſet, ſed pænè inauditos.* De Sarapione incertus autor, (Damaſcius, opinor, qui Iſidori vitam conſcripſit) apud Suidam: Τοῦτον ἐποιήσατο φίλον ὁ Ἰσίδωρος· τὸν λαθόντα πάντας ἀνθρώπους ὅλῃ εὐπαθείᾳ τε κὴ ὅλῃ βίᾳ φιλοσοφίᾳ, πλὴν αὐτῷ τῷ Ἰσιδώρῳ. τοσοῦτον δὲ τοῦ ἀνδρὸς θαυμῶ τῷ ἀληθοῦς τρόπου τε κὴ λόγου, τοῦτε ἐν παροιμίᾳ λέγεσθαι εὐδοτ-

δότος, ἔργῳ ἢ βεβασανδέντος ὡσ' ἐκείνῳ, τῷ λάθε βιώσας, ὥστε ὑδένα πω τότε ζώντων ἀνθρώπων, ὅτε πω νεωτέρων, ὅτε πω πρεσβυτέρων, ἐλπίσαμι ἂν εὑρέναι οὐ λέγω. ὑδὲ ἔγωγε πις ἄλλος δι' ἣν ὁ Ζαραπίων ἐκεῖνος· ὑδὲ ἂν ἔγωγε νῦν ὀπτεύσαμι, εἰ μή σοι ὁ αὐτὸς φιλόσοφος ἐπέδειξε τὸν Ζαραπίωνα τῷ λόγῳ. ὃ γὰρ ἔργῳ ποτὲ ἔφη πάσεσθαι αὐτὸν ὑπὸ χεῖρα ἑτέρῳ ἀνδρί. Ità iſte (autori ſi fidem habemus) ζῶν ὅ πω ἀνθρωπίνως ζωὼ, ἀλλ' ἀτεχνῶς θείαν εἰπεῖν, ὅπως ἠμέλει πᾶσι τοῖς παρ' ἀνθρώποις, ὥστε ὑδὲ ὄνομα αὐτῷ ἦν τῇ πόλει, & quòd Flacc. *l.* 1. *epiſt.* 17.

——*natus morienſque fefellit.*

Ἐν ὀλιγίστοις κεῖται] Vide *ad l.* 2. § 5. & *l.* 5. § 34.

Ὃτι ἀπήλπισας ἐλευθερικὸς] Vide *ad l.* 5. § 5. & *ſupr.* § 52. & *l.* 8. § 7.

Ἐλεύθερος] *liber.* Xyl. *liberalis.* Caſ. ἐλευθέριος. ſic *l.* 8. § 1.

§ 68. Ἀδιάσως διαζῆσαι] Et hæc forſan erant ſuperioribus connexa, copulativâ intercedente. [καὶ] ἀδιάσως διαζῆσαι. quaſi dicat, *nè deſperes, quin poſſis, etiamſi nec dialecticus nec phyſicus fueris, & liber exiſtere, & modeſtus, & liberalis, & pius evadere, & à coactione omni immunis vitam tranſigere.*

Κἂν πάντες καταβοῶσιν] Eſt qui καταβιῶσιν legi malit, quòd τῷ ἀδιάσως reſpondeat. alii viderint. ego nihil mutem.

Τὰ μελύδρια τῆς ὡριτεθεγμένης] *corporeæ humanæ molis membra.* Xyl. Vide *ad l.* 12. § 1. Idem *l.* 4. § 39. τὸ ὡρειέχον. & *l.* 12. § 2, 3. τὸ ὡρειλημμένον dicitur. & μελύδρια iſta, ὄργανα ὡρειπλασμένα. *l.* 10. § 38.

Φυράματος] φύραμα *maſſa lutea,* ſive γῆ ὑγρῷ φυραθεῖσα, ut Suidas; ex qua figulus vaſa fictilia conficit. Apoſtol. *ad Rom. c.* 9. *v.* 21. ἢ οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ὁ κεραμεὺς τοῦ πηλοῦ, ἐκ τοῦ αὐτοῦ φυράματος ποιῆσαι σκεῦος &c. Et Plut. in *collat. terreſt. & aquat.* de Alcedone, ὃ φυρῶσα πηλόν. Idémque in *ſympoſ.* Ἔτι δὲ μᾶλλον ἀρχιτέκτονα μέμψαιτ' ἂν ὑμᾶς, ἔργον αὐτοῦ μὴ ναῦν, μηδὲ οἰκίαν ἀποφαίνοντας, ἀλλὰ σφυρᾶσαι ξύλα, καὶ φυράσαι πηλόν. Alluſit autem hîc Marcus ad corporis humani quaſi ex maſſa ejuſmodi coagmentationem. Eâdem uſus metaphorâ Moſes *Geneſ. c.* 2, *v.* 7. de creatione Adæ: *Finxit Deus hominem è limo terræ.* Et Job. *c.* 10. *v.* 9. *Tanquam argillam effinxiſti me.* ſed & apud Heſiodum Vulcanus Jovis juſſu ad Pandoram concinnandam, dicitur

Γαῖαν ὕδει φυρεῖν.

Elegantiſſimè verò Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 1. corpus humanum dixit eſſe πηλὸν κομψῶς πεφυραμένον. *lutum affabrè maceratum.* Et Tiberium, pòſt Imperatorem, puerum adhuc, Theodorus Gadareus rhetoricæ præceptor, præſagio ſanè plùs nimiò felici ac veraci, πηλὸν αἵματι πεφυραμένον, *lutum ſanguine maceratum.* Sueton. *l.* 3. *c.* 57. quod tamen Suidas, ab Alexandro Ægæo philoſopho Peripatetico, de Nerone, cui præceptor fuerat, dictum refert. Nota eſt & de Prometheo fabula, quem è luto corpus homini effinxiſſe fabulantur. unde ὁ Προμηθέως πηλὸς humanum genus Archilocho dictum verſibus his;

Ἦν κεῖνος ἐγίαυτος, ᾧ ποτε πηλὸν,
Καὶ τὸν θαλάσσῃ, καὶ τὸ τερπάπτην, ὅπως
Ἐφθέγγεθ', ὡς ὁ πηλὸς ὁ Προμηθῆος.

quos Clemens nobis exhibet, *ſtrom. lib.* 5. & ex Clem. Euſeb. *præpar. l.* 13. *c.* 13. componítque cum Homeri illis;

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε.

de quibus vide *ad l.* 6. § 10. ut autem ille genus humanum *lutum Prometheum,* ità Columella *l.* 10, primos homines, *cretam Prometheam* dixit. Liban. *orat.* 31. Τὰ σώματα ὑμῖν, ὅσις μὲν ἔπλασεν, οὐκ οἶδα. ἔγω δ', εἰ δοκεῖ, Προμηθεύς. δίδα μὲν ὅτι, ὡς τοῦ αὐτοῦ πηλοῦ πάντα. Gregor. Naz. *orat. pro pauper.* Εἰκών τε εἰμὶ τοῦ θεοῦ, καὶ τῷ πηλῷ συμφύρομαι. Epiphan. *tom.* 1. *l.* 3. *hær.* 37. de Deo hominis lapſi miſerto; ἔδει τὸν ὄντως ὄντα τεχνίτην, κεραμέως δίκην, ὁπημελόμενον τοῦ ἰδίου πλάσματός τε καὶ ἄγγους, ἐπὶ πηλοῦ ὄντος, καὶ ὡς ὑπὸ ῥαγάδα ἀπόῤῥυμα γεγονότος, μὴ ἐάσαι ὅπως, ἀλλὰ μεταβαλεῖν εἰς τὸ ἀρχαῖον φύραμα. Eſaias *c.* 64. *v.* 8. ex *verſione Græca,* quæ LXX. dicitur, Κύριος πατὴρ ἡμῶν σύ· ἡμεῖς δὲ πηλός· ἔργα χειρῶν σου πάντες. omiſerunt, quod præcipuè haud omiſſum oportebat, σὺ κεραμεύς· *tu pater noſter: nos lutum: tu figulus: nos manuum tuarum opus univerſi.* Nec inficetum Heſychii Hieroſol. ænigmaticum illud (apud Photium extat in *excerptis God.* 275.) in Davidem Θεοπάτορα· (Matth. *c.* 22. *v.* 45.) Τοῦ κεραμέως πατὴρ ὁ πηλός. *lutum figuli pater.* Eódem ſpectat, & quòd Apoſtolus *ad Cor. ep.* 2. *c.* 4. *v.* 7. corpora noſtra nuncupat σκεύη ὀστράκινα, *Vaſa teſtacea.* de quo videndus Gregor. Nyſſ. *orat. catechet. c.* 8. Quin & noſtris φύραμα dicitur corpus humanum. Joan. Damaſcen. *de fide orthod. lib.* 3. *c.* 49. Chriſtum Deum aſſumpſiſſe ait, σάρκα ἐψυχωμένην ψυχῇ λογικῇ τε καὶ νοερᾷ, ἀπαρχὴ τοῦ ἡμετέρου φυράματος. Et Joannes Chryſoſt. *in Matth. Orat.* 1. eos refellens, qui Chriſtum aiebant, ὥσπερ διά τινος σωλῆνος, per virginem duntaxat, *tanquam per fiſtulam aquam,* tranſiiſſe, εἰ τοῦτο ἦν, inquit, ἄλλη τίς ἐστιν ἐκείνη ἡ σάρξ ἡ τοῦ φυράματος τοῦ ἡμετέρου.

Ἐν χαλκῇ] Vide *l.* 4. § 39. & *l.* 8. § 28. Epictet. *l.* 2. *c.* 18. Ἄφες τὸν φόβον τοῦ θανάτου, καὶ φέρε ὅσας θέλεις βασάνους καὶ ἀπειλάς, καὶ γνάθῳ ὅση χαλκῆ ἐστὶν ἐν τῷ ἡγεμονικῷ καὶ ἐυσία.

Τοῦτο ὑπάρχεις κατ' ἀξίαν] Sen. *ep.* 9. *Quicquid inciderit, ſciamus non eſſe tam magnum, quam rumore jactetur.* Et *ep.* 110. *Vana ſunt iſta quæ nos*

movent,

movent, quæ attonitos habent. nemo noſtrûm quid veri eſſet, excuſſit, ſed metum alter alteri tradidit. nemo miſſus eſt ad id quo perturbatur accedere, & naturam ac bonum timoris ſui nôſſe. itaque res falſa & inanis habet adhuc fidem, quia non coarguitur. Et *ep.* 104.

Terribiles viſu formæ, letúmque labóſque :
egregiè Virgilius noſter, non re dixit terribiles eſſe, ſed viſu. id eſt, *videri, non eſſe. quid in iſtis eſt tam formidabile, quàm fama vulgavit? quid eſt, cur timeat laborem vir, mortem homo?* Vide *ad l.* 2. § 12. & *lib.* 4. § 3.

Σὲ ἐζήτουν] Senec. *epiſt.* 64. de Sextio : *In quaeunque poſitione mentis ſum, cùm lego hunc, libet omnes caſus provocare, libet exclamare : Quid ceſſas fortuna? congredere. paratum vides. illius animum induo, qui quærit ubi ſe experiatur, ubi virtutem ſuam oſtendat :*

Spumantémque dari pecora inter inertia votis
Optat aprum, aut fulvum deſcendere monte leonem.

libet aliquid habere quod vincam, cujus patientiâ exercear. Idem *de provid. c.* 3. *Ignominiam judicat gladiator cum inferiore componi, & ſcit eum ſine gloria vinci, qui ſine periculo vincitur. pudet congredi cum homine vinci parato. alium circumſpicit, cum quo conferre poſſit manum.* Et *c.*4. *Opus eſt ad notitiam ſui experimento. quid quiſque poſſet, niſi tentando non didicit. itaque quidam ultrò ſe ceſſantibus malis obtulerunt, & virtuti ituræ in obſcurum occaſionem, per quam eniteſceret, quæſiêrunt. gaudent aliquando magni viri rebus adverſis, non aliter quàm fortes milites bellis. ego Mirmillonem ſub C. Cæſare de raritate munerum audivi querentem ; Quàm bella, inquit, ætas perit! avida eſt periculi virtus ; & quò tendat, non quid paſſura ſit, cogitat.* Epictet. *l.* 1. *c.* 29. Κληθέντα εἰς τινα τοιοῦτον φρίσσειν εἰδέναι δεῖ, ὅτι ἐλήλυθεν ὁ καιρὸς τοῦ ὀφθῆναι, εἰ πεπαίδευμεθα. νέῳ, ὡς ἀπὸ σχολῆς ἀπὸν εἰς πάῖσιν, ὅμοιόν ἐστι τῷ μεμελετηκότι συλλογισμὸς ἀναλύειν· κἂν τις ἔυλογον αὐτῷ προτείνῃ, λέγει, μᾶλλόν μοι πεπλεγμένον κομψῶς προτείνατε, ἵνα γυμνασθῶ. καὶ οἱ ἀθληταὶ τοὺς κύφους νεανίσκους ζυσαρεστοῦσιν, ἃ βασάζει με, φησίν· ἕτός ἐστιν εὐφυὴς νέος, ὁ ὠθίζων αὐτὸς ἐφ' ἑαυτῷ, καὶ λέγων, Ἐμοὶ γοῦν πρίσσειν μὴ ἔρχεσθ τοιαύτῳ, ὁποῖα τότῳ ἐλήλυθεν ; ἐμὲ γοῦν καταζρισθῆναι καθήμενον ἐν γωνίᾳ, ἀναμένον στεφανωθῆναι Ὀλύμπια ; πότε τις ἐμοὶ καταμελεῖ τοιοῦτον ἀγῶνα ; ὅτας ἔχειν ἔδει πάντας ὑμᾶς. ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς Καίσαρος μονομάχοις, εἰσί τινες, οἱ ἀγανακτοῦντες, ὅτι ἀδεὶς αὐτοῦ προάγει, ἀδὲ ζδύνει, καὶ ἔυχονται τῷ θεῷ, καὶ προσέρχονται τοῖς ὀπτιόποις, δόκιμοι μονομαχῆσαι· ἐξ ὑμῶν δ' ἀδεὶς φανήσεται τοιοῦτος ; Atqui Diogenes, cùm in caſus quoſdam adverſos incidiſſet, Εὖγε, inquit, ἡ τύχη, ὅτι μὲ ἀρρένως προέσηκας. Stob. *tom.* 2. *tit.* 106.

Τλῆ ἀρετῆς] Vide *l.* 4. § 1. & *ſupr.* § 58. Ità Gregor. Naz. *epiſt.* 57. ὕλιω ἀρετῆς ποιέμενος τὸν ἀδύνειαν. Idémque *orat.* 28. Τλιω ἀρετῆς ποιῆται τὰ λυπρά.

Scilicet adverſis probitas exercita rebus,
Triſti materiam tempore laudis habet.

Naſo *triſt. l.* 5. *el.* 5. *laudis* ; quia virtutis, cui laus debita.

Θεῷ ἢ ἀνθρώπῳ ἐξοικειῦται] Quin & ad utroſque hoſce ſpectat, aut ſpectare debet, quicquid molimur, Marco ipſo aſſertore. *l.* 3. § 13.

Οὔτε καινὸν] Senec. *epiſt.* 77. de viro ſapiente. *Vanas humanarum mentium formidines ſecurus audit, & dicit,*

——non ulla laborum,
O virgo, nova mî facies inopinâve ſurgit.
Omnia præcepi, atque animo mecum antè peregi.

(Æneas apud Virgil. *Æn. l.* 6.)

tu hodie iſta denuncias : ego ſemper denunciavi mihi, & hominem paravi ad humana. at ſtultis & fortunæ credentibus omnis videtur nova rerum & inopinata facies. magna autem pars eſt apud imperitos mali, novitas. Idem *ep.* 91. *Tota ante oculos ſortis humanæ conditio ponatur. nec quantum frequenter evenit, ſed quantum plurimùm poteſt evenire, præſumamus animo, ſi nolumus opprimi, nec ullis inuſitatis, velut novis obſtupefieri.* Vide *ſupr.* § 61.

Οὔτε δυσμετακίνητον] Senec. *ep.* 105. *Nihil illi videtur grave, nihil aſperum, quod virum incurvet.* Vide *ſupr. ad* § 2.

§ 69. Ἡ πλειότης] Vide *lib.* 3. § 7. & *l.* 5. § 31.

Πᾶσαν ἡμέραν ὡς τελδ[αίαν] Muſon. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. Οὐκ ἔστι τῷ ἐνεσκῦαν ἡμέραν κλῶς βιῶναι, μὴ προσδέμενον αὐτῷ, ὡς ἐφέτῳ βιῶναι. Vide *ad lib.* 2. § 11. & *ſupra* § 29, 56.

Μήτε σφύζειν, μήτε ναρκᾶν] antitheſis obſervanda. Vide *ſupr.* § 43. ambigi tamen poteſt, an eôdem iſtîc, quô illîc, ſenſu uſurpetur τὸ σφύζειν. Suid. σφύζειν, ἐπείγειν. poteſt autem *torpori*, ſive *ſtupori* opponi cùm *trepidatio*, (nam & iſtam ille tollit) tum & *motus concitatior*, ſive *incitatior* quivis, conſtabit ſatìs alterutra ſignificatio ; nec utram ſumpſeris, multùm refert. Vide *l.* 1. § 15. Gregor. Naz. περὶ εὐταξίας. Μήτε νωθεῖς ὦμεν πρὸς τὸ καλὸν, μήποτε ὑπνώσωμεν· νωθεία γὰρ ὕπνῳ σύζυγος· μήτε διάπυροι σὺν ἀλογίᾳ, ἵνα μὴ ἐκφερώμεθα· ἓν γέ τι πάντες πάντως, ἢ κίνησιν δόμοι διὰ τὴν νωθείαν, ἢ κτημνιζόμενοι διὰ τὴν θερμότητα. ἀμφοτέρων δ', ὅσον χρήσιμόν ἐστι λαβόντες, τῆς μὲν τὸ φρᾶον, τῆς δὲ τὸν ζῆλον· ἀμφοτέρων, ὅσον ἐστὶ βλαβερὸν διαφυγόντες, τῆς μὲν τὸν ὄκνον, τῆς δὲ τὸ θράσος· ἵνα μήτε τῷ ἐλλείποντι ὦμεν ἄκαιροι, μήτε τῷ περιττεύοντι κινδυνώδεις. ὁμοίως γὰρ ἄκαιρος καὶ νωθρότης ἄκαιρος, καὶ θερμότης ἀπαίδευτος.

δαί]ΘΟ· ἡ μὲν ἐκ ἐγκίζουσα τῷ καλῷ, ἡ δ' ὑπερπίπτουσα. quod autem istic γωδρείαν, idem cum Marco νάρκιλλα paulò superiùs dixerat. Αἱ γὰρ ἀδενεῖς, καὶ πρὸς ἀρετὴν καὶ πρὸς κακίαν ὁμοίως γωδεῖς καὶ δυσκίνητοι, ὑπ' ἐτέρωσε μέγα νεύουσαι, ὅια τῆς ναρκώντων κινήματα, αἱ γλυκαῖαι δ' καὶ θερμαὶ φύσεις, λόγῳ μὲν αὐτὰς παιδαγωγοῦντος καὶ διδυνουσῶν μέγα τι χρῆμα πρὸς ἀρετὰ· ὀπλειτέσης δ' ὀπτικῆς καὶ λόγου, τὸ ἴσον εἰς κακίαν εὐειέσκονται.

§ 70. Οἱ θεοὶ ὑ δυσχεραίνουσιν] Efficacissimum sanè & Christiano quovis dignum ad pravorum hominum tolerantiam suadendam, à numinis divini exemplo desumptum argumentum. Vide ad *l.* 9. § 27. & *l.* 8. § 8. & *l.* 9. § 11. Sed & Joan. Chrysost. *in Matth. c.* 6. *v.* 45. *orat.* 18. Tertull. *de patient. c.* 2. *Disciplina cœlestis Deum ipsum ostendit patientiæ exemplum; jamprimum, qui* florem [rorem, al.] *Jucis hujus super justos & injustos æqualiter spargit; qui temporum officia, elementorum servitia, totius genituræ tributa dignis simul & indignis patitur simul occurrere; sustinens ingratissimas nationes, ludibria artium, & opera manuum suarum adorantes, nomen, familiam ipsius persequentes, luxuriam, avaritiam, iniquitatem, malignitatem quotidie insolescentem, ut suâ sibi patientiâ detrahat: plures enim dominum idcirco non credunt, quia sæculo iratum tam diu nesciunt.* Cyprian. *de bon. patient. Patientiam magisteriis cœlestibus discimus. est enim nobis cum Deo virtus ista communis. indè patientia incipit: indè claritas ejus & dignitas caput sumit. origo & magnitudo patientiæ Deo autore procedit. diligenda res homini, quæ Deo chara est: bonum, quod amat divina majestas, commendat. Qualis verò in Deo & quanta patientia, quòd in contumeliam suæ majestatis & honoris instituta ab hominibus profana templa, & terrena figmenta, & sacra sacrilega patientissimè sustinens, super bonos & malos æqualiter facit diem nasci, & lumen solis oboriri; & cùm imbribus terram rigat, nemo à beneficiis ejus excluditur, quò minùs justis similiter & injustis indiscretas pluvias largiatur. Videmus inseparabili æqualitate patientiæ nocentibus & innoxiis, religiosis & impiis, gratias agentibus & ingratis, Dei nutu tempora obsequi, elementa famulari, spirare ventos, fontes fluere, grandescere copias messium, fructus mitescere vinearum, exuberare pomis arbusta, nemora frondescere, prata florere. & cùm crebris imò continuis exacerbetur offensis Deus, indignationem suam temperat, & præstitutum semel retributionis diem patienter expectat. cúmque habeat in potestate vindictam, mavult diu tenere patientiam, sustinens scil. clementer & differens, ut, si fieri potest, multùm malitia protracta aliquando mutetur, & homo in errorum & scelerum contagione volutatus, vel serò ad dominum convertatur.*

Τοσούτων φαύλων ἀνέχεσθε] Justiniano Imper. Prasini supplices, referente Theophane apud Almannum in *notis ad Procop. l.* 9. Εἰ πέπωκεν θλίβόμενοι, μὴ ἀγανακτήσει τὸ κράτος σου· τὸ γὰρ θεῖον πάντων ἀνέχεται. Theodosio Liban. *orat.* 12. Τίνα γὰρ δὴ τὰ τῆς θεῶν; συγγνώμη τοῖς τὰ καθ' ἡμέραν ῥήματα ἐπ' αὐτοὺ ἀφιεῖσιν, ὅταν τι παρὰ τῶν πραγμάτων λυπῶσιν· καί τοι πολλάκις αὐτοὶ σφᾶς αὐτοὺ ἀπολλύουσιν. ἀλλ' οἱ μὲν συκοφαντοῦσιν· οἱ δ' ἀνέχονται· καὶ διὰ τοῦτο πολὺ τὸ τῆς ἀνθρώπων γένους. εἰ δ' ἔπουτο πᾶσιν ἁμαρτήμασι δίκη, σφόδρα ἂν ὀλίγον ἦν τὸ σωζόμενον. ὅσις ἂν ἐοικέναι βάλεται θεοῖς, ἀφιεὶς τιμωρίας χαιρέτω μᾶλλον, ἢ λαμβάνων. Et clariùs adhuc *orat.* 13. Τί γὰρ δὴ τὸ τῆς θεῶν; ἄνωθεν μὲν ἅπαντα καθορῶσι καὶ ἀκούσι. ἐν δὲ τοῖς ὅπῃ γῆς καὶ λεγομένοις καὶ πραττομένοις, ἀδικήματα πολλάγε ἄλλα, καὶ δὴ καὶ ὅταν δ' αὐτοὺ ἄνθρωποι πράττωσι κακῶς, ἀδικεῖσθ' τε λέγουσι παρ' ἑκόντων, ἐμβλέποντες εἰς τὸν ὑπερον, ὑλεγὸς ἀπέχοντας ῥήματος· εἶδον ἐγὼ πινας καὶ λίθους ἐπ' αὐτὸν ἀφιέντας. οἱ δ' ἐν τοιαύτῃ δυνάμει τοῦ λαβεῖν δίκην, εἰ βουληθεῖεν, ὄντες, ὑ βάλονται. εἰ δ' ἅπασιν ἔπουτο τοῖς τοιούτοις αἱ δίκαι, πάντα ἂν ἦν καθ' ἡμέραν τῆς ἀπολλυμένων πλέα· καὶ ὅδ' ἂν ἐξέρχειν οἱ ζῶντες πρὸς τὰς ταφάς. καὶ ὃ καὶ αὐτὸς τούτῳ τὸ κρείττους εἶ δεικνύσι, τῷ μηδὲ δικάζῳ χρῆσθαι θυμῷ πολλάκις. vide *ad l.* 8. § 51.

Καὶ κήδονται αὐτῆς] Quod Christus Dominus, Matth. *c.* 5. *v.* 45. Τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. & Luc. *c.* 6. *v.* 35. Χρηστός ἐστι ἐπὶ τοὺ ἀχαρίστους καὶ πονηρούς. Et Paulus *Act. Apost. c.* 14. *v.* 15, 16. Εἴασε πάντα τὰ ἔθνη πορεύεσθαι ταῖς ὁδοῖς αὐτῆς· καίτοιγε ἀγαθοποιῶν, οὐρανόθεν ὑετοὺ δίδους καὶ καιροὺς καρποφόρους, ἐμπιπλῶν τροφῆς καὶ εὐφροσύνης καρδίας αὐτῆς. Senec. *de benef. l.* 1. *c.* 1. *Non est quòd tardiores faciat ad bene merendum, turba ingratorum: nè Deos quidem immortales ab hac tam effusa liberalitate sacrilegi negligentésque eorum deterrent. utuntur naturâ suâ, incunctantérque illos ipsos munerum suorum malos interpretes juvant. hos sequamur duces, quantùm humana imbecillitas patitur.* Et *l.* 3. *c.* 25. *Propositum est nobis secundum rerum naturam vivere & deorum exemplum sequi. si deos imitaris, da & ingratis beneficia: nam & sceleratis sol oritur; & piratis patent maria.* vide tamen & eundem *ibid. c.* 28. Idem *l.* 7. *c.* 31. *Non est mihi relata gratia: quid faciam? quod Dii omnium rerum optimi autores, qui beneficia ignorantibus dare incipiunt, ingratis perseverant.* Vide *l.* 9, § 11, 27.

Ὅσον οὐκ ἔπω λήγειν μέλλων ἀπαυδᾷς] Eodem utitur argumento, *l.* 8. § 5. Senec. *de iræ l.* 3. *c.* 43. *Magno animo brevia feramus incommoda.*

Εἷς ὢν τῆς φυλακῆς] quod latro ad crucem socio suo, Luc. *c.* 22. *v.* 40. ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι

ὧν. Vide *l.* 11. § 18. Senec. *de benef. l.* 1. *c.* 1. *Non est quòd tardiores faciat ad bene merendum turba ingratorum. nam primùm, nos illam augemus, deinde, nè deos quidem immortales ab hac tam effusa benignitate sacrilegi negligentésque eorum deterrent.*

§ 71. Τὸν μὴ ἰδίαν κακίαν μὴ φοβεῖσθαι] vide Apost. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 5. *v.* 7,--10. Epictet. *l.* 2. *c.* 16. Ἀλλ' οὐκ εἶ Ἡρακλῆς, οὐδὲ δύνασαι καθαίρειν τὰ ἀλλότρια κακά; ἀλλ' οὐδὲ Θησεύς, ἵνα τὰ τῆς Ἀττικῆς καθάρῃς; τὰ σαυτῆ κάθαιρε· ἐντεῦθεν ἐκβαλὲ ἀπὸ τῆς διανοίας ἔκβαλε ἀπὸ Περικλέους καὶ Σκίρωνος, λύπην, φόβον, ἐπιθυμίαν, φθόνον, δεισιδαιμονίαν, φιλαργυρίαν, μαλακίαν, ἀκρασίαν.

Ὁ καὶ δυνατόν] vide *l.* 8. § 55.

§ 72. Ὃ ἂν ἡ λογικὴ] vide *l.* 3. § 8. & *l.* 4. § 2.

Καταδέστερον ἑαυτῆς] utpote quæ ad ampliora & præstantiora sit nata. Vide *l.* 3. § 6.

§ 73. Τί ἔτι ζητεῖς] Vide *ad l.* 5. § 6. Senec. *ep.* 79. *Oppone, quæ dehortentur; dic, Factum tuum matura sequetur oblivio, & parùm grata existimatio civium. respondebit tibi; Ista omnia extra opus meum sunt. ego ipsum contemplor; facere rectè piéque contentus.*

Ὅσῳ οἱ μωροὶ] *quibus famæ major sitis est quàm virtutis.* Juvenal. *sat.* 10. Vide *l.* 4. § 44. & *ad l.* 5. § 23. Sed quare stultos censet, qui laudem expetunt? quia id volunt, quod in ipsis non est. Epictet. *l.* 2. *c.* 13. Ὅταν ἀγωνιῶντα ἴδῃ ἄνθρωπον, λέγω, οὗτος τί ποτε θέλει; εἰ μὴ τοῦ ἐκ ἐφ' αὑτῷ τι ἤθελε, πῶς ἂν ἔτι ἠγωνία; διὰ τοῦτο καὶ ὁ διδάσκαλος, μόνον μὴ ἄδων, οὐκ ἀγωνιᾷ· εἰς θέατρον δ' εἰσέρχομαι, κἂν λίαν εὐφωνῶ ἦ, καὶ καλῶς διδασκαλίζῃ· οὐ γὰρ ἄσαι μόνον θέλει καλῶς, ἀλλὰ καὶ συνδοκιμῆσαι· τοῦτο δ' ἐκεῖ ὄντων ἐπ' αὐτῷ Flacc. *l.* 1. *ep.* 16.

Vir bonus ac prudens dici delector ego ac tu.
Qui dedit hoc hodie, cras si volet, auferet idem.
Pone, meum est, inquit: pono, tristisque recedo.

§ 74. Οὐδεὶς κάμνει ὠφελούμενος] At Themistocles Athenienſibus ipsum proscindentibus; Τί κοπᾶτε, ὦ μακάριοι, πολλάκις ἓν πάσχοντες; Plut. *de laude sui c.* 3. & *in præcept. polit.* & *in apophth.*

Ὠφέλεια δὲ] Vide *supra* § 13, & 53.

Μὴ ἓν κάμνε] Apost. *ad Galat. c.* 6 *v.* 9. Τὸ δὲ καλὸν ποιοῦντες μὴ ἐκκακῶμεν. & *ad Thess. ep.* 2. *c.* 3. *v.* 11. μὴ ἐκκακήσητε καλοποιοῦντες. Vide *ad l.* 5. § 6. & *l.* 6. § 29.

Ὠφελούμενος. ἐκεῖ ὠφελεῖς] Senec. *de clem. l.* 1. *c.* 4. *Animus reipub. tu es; illa corpus tuum. vides, ut puto quàm necessaria clementia sit. tibi enim parcis, cùm videris alteri parcere.* Auson. *grat. act. Quartum hunc gradum novi beneficii tu, Auguste, constituis, deferre tibi ipsi, quò alter ornetur.* Cassiodor. *var. l.* 4. *c.* 24. *In lucrum cedunt, quæ bene meritis conferuntur. & de ipso munere magis acquiritur, cùm optimis digna præstantur.* Ità P. Syrus;

Beneficium dando accepit, qui digno dedit.

Sidonius *l.* 6. *ep.* 12. *Aliquis aliquem, ego illum præcipuè puto suo bono vivere, qui vivit alieno.* & Pacat. *paneg. Nullam majorem crediderim esse principum felicitatem, quàm feciſſe felicem, & interceſſiſſe inopiæ, & fortunam viciſſe, & dediſſe homini novum fatum. itaque imperatori propriam majestatem æstimanti, non tam id suum videri debet, quod abstulit, quàm quod dedit.* Greg. Naz. *de bapt.* Εὐεργέσθαι, τοῦ εὐεργετεῖν αἰτίαν. Et Jo. Chrysost. apud Anton. *meliss. l.* 1. *c.* 29. Οὐκ ἴσον ποιεῖ ὁ ἓν ποιῶν, ἀλλ' ἓν πάσχει αὐτὸς, καὶ εὐεργετεῖται μᾶλλον, ἢ εὐεργετεῖ. Noſtro planè consentiens Clemens Alex. *strom. l.* 2. Τῷ δὲ ὅτι εἰκὼν τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος εὐεργετητός. ἐν ᾧ καὶ αὐτὸς εὐεργετεῖται· ὥστε ὁ κυβερνήτης, ἅμα σώζει καὶ σώζεται. διὰ τοῦτο ὅταν τις αἰτῇ τινα, ὁ φησὶ τῷ Διδύμῳ, Καλῶς ἔδωκας, ἀλλὰ, Καλῶς εἴληφας. ὅτω λαμβάνει μὴ ὁ διδοὺς, διδοῖ ἢ ὁ λαμβάνων.

§ 75. Ἡ ἀλόγιστα καὶ τὰ κυριώτατά ἐστιν] M. Casaubonus legendum contendit, ἢ τὰ λογικὰ καὶ κυριώτατά ἐστιν, vel etiam, ἢ ἃ λογιστικὰ, τὰ κυριώτατά ἐστιν. ut sit sensus, *rationales creaturas esse objecta principalia, circa quæ peculiaris cura illa & providentia versatur.* atque ità revera intelligendum Apostoli illud, *ad Cor. ep.* 1. *c.* 9. *v.* 20. Μὴ τῶν βοῶν μέλει τῷ θεῷ; ἢ δι' ἡμᾶς πάντως λέγει; Ego tamen nihil mutandum censeo. hoc enim velle videtur Marcus, Ad mundi hujus fabricam producendam ac constituendam, peculiari quodam motu, universi natura accessit. deinceps autem, vel quæcunque in eo contingunt, vi nexûs cujusdam & consequentiæ necessariæ lege certâ tunc constitutæ eveniunt, vel principalia illa, ad quæ universi mens præcipuè & quasi peculiariter sese intenderit, nullâ ratione, sed temerè disposita fuerint. at hoc esset absurdissimum, mentem universi, cùm ad ista producenda ac constituenda peculiari motu processisset, de futura dispositione atque ordinatione legem nullam tuliſſe, sed temerè ferenda casui fortuito permisisse disposuit. ergo hæc genuina Marci mens. nec aliud quicquam evincunt loca ad lectionis mutatæ firmamentum adducta ex *l.* 6. § 39. & *l.* 9. § 26. *edit. Cas. l.* 6. § 44. & *l.* 9. § 28. distinctionis nostræ. siquidem priore loco τὰ κοινὰ, non τὰ λογικὰ, ea esse dicuntur, ὧν οἱ θεοὶ μάλιστα προνοοῦνται, atque istis κατ' ἐπακολούθησιν συμβαίνειν cætera. posteriore verò nuda ponitur distributio illa, Ἢ περὶ ἑκάστην ὁρμὴν ἢ τὴν ὅλην διάνοιαν. ἢ ἁπλῶς ἅρμησε, τὰ δὲ λοιπὰ κατ' ἐπακολούθησιν. Sicut & *l.* 6. § 35. de ratione præditis nè τοῦ quidem. Ità Marcus pro concesso sumit mentem universi, si ad primam rerum constitutionem ratione ac consilio quodam destina-

deſtinato acceſſerat, ità cuncta diſpoſuiſſe ut à primis illis cauſis ſuccedentia quæque neceſſariâ quadam conſecutione profluerunt. quod & iſtîc monitum voluit. Vide & *lib.* 10. § 6. Senec. *de beneficiis lib.* 6. *cap.* 23. *In prima illa conſtitutione, cùm univerſa diſponerent, etiam noſtra viderunt, rationémque hominis habuerunt. ——— etiamſi potiora illis ſunt, in quæ oriuntur, nos tamen in majora ituri juvant.* de ſyderibus loquitur.

Ad Librum VIII.

§ 1. Ὀῤῥω φιλοσοφίας ὤν] Epictet. *lib.* 2. *c.* 9. ὥτως ὐδὲ τιὼ τῦ ἀνθρώπυ ἐπαγγελίαν πληρῶσαι δυνάμωοι, θεσλαμβάνομθ᾽ τῦ φιλοσόφυ, τηλικῦτο φορτίον, ὃ εἴ τις ἑκὰ λίτρας ἄρας μὴ δυνάμωθ᾽, τῦ Αἴαν᾽ λίθον βασάζειν ἤθελεν. Quem eundem vide & *l.* 3. *c.* 21.

Ἀνταγωνίζε᾽ ὃ ϗ ἡ ὑπόθεσις] Repugnat res ipſa: ipſum vitæ tuæ inſtitutum opinioni iſti, quam de te habes tanquam qui philoſophus ſis, adverſatur, falſíq; te redarguit. vel quia aliis negotiis diſtrictus totus teneris, nec huic ſtudio totum te ſedulò jugitérq; dediſti, vel etiam quia affectibus etiamnum indulgere deprehenderis, eóq; à vero mentis animíq; cultu abeſſe te quàm longiſſimè prodis. Senec. *epiſt.* 59. *Exiguum temporis impendiſſe philoſophiæ, ſatìs abundéq; occupatis fuit. leviter tam magnæ rei inſiſtimus, quemadmodum autem poteſt aliquis, quantum ſatìs ſit, adverſus vitia diſcere, qui quantum à vitiis vacat, diſcit? Atqui, non cùm vacaveris, philoſophandum eſt: omnia alia negligenda, ut huic aſſideamus; cui nullum tempus ſatìs magnum eſt, etiamſi à pueritia uſq; ad longiſſimos humani ævi terminos vita protenditur.* Idem *epiſt.* 72. Galenus *de affect. dignoſc. & cur. c.* 3. cuidam ἀναμάρτητον ſeſe opinanti. Ἀλλὰ σύ γε θεῷ παραπλήσι᾽ ἐξαίφνης ϗκ ἄν ποτε γένοιο· ὅπυ γὰ οἱ δι᾽ ὅλυ τῦ βίυ ἀπάθειαν ἀσκήσαντες, ὐ πισδίου᾽ τελέως αὐτιὼ ἐγκεκάναι, πολὺ δή πυ μᾶλλον ὁ μηδέποτ᾽ ἀσκήσας σύ. Et *c.* 4. Δεῖται γὰ ἀσκήσεως ἕκασος ἡμῶν ἑκὰν ὅλυ τῦ βίυ, θεὸς τὸ ψυέδος τέλει᾽ ἀνήρ. Vide Epictetum *enchir. c.* 35, & 36. (ubi perperam divulſis quæ arctiſſimè cohærebant, ex Epiro Rhegium fecerunt editores) & *diſſert. l.* 3. *c.* 15. unde mendoſa quædam in *enchir.* poſſunt emendari feliciùs, quàm eſt à Volſio aliíſq; id non advertentibus tentatum. Inter alia quæ cùm utrobiq; vitiata videantur, intacta prorſus, tanquam integra, præterierunt illi, hæc habet. Δοκεῖς ὅτι ταῦτα ποιῶν, δύνασαι φιλοσοφεῖν· δοκεῖς ὅτι δύνασαι ὡσαύτως ἐδίειν, ὡσαύτως πίνειν, ὁμοίως ὀργίζεδζ, ὁμοίως δυσαχεσεῖν. ità in *diſſertationibus* exhibentur: nam in *enchiridio* & mutilata & inquinatiora lego, Δοκεῖς ὅτι ταῦτα ποιῶν, δύνασαι φιλοσοφεῖν; δοκεῖς ὅτι δύνασαι, (φιλοσοφεῖν ſcil. quod ἐν τῦ κοινῦ ſubaudiendum) ὡσαύτως ἐδίων, ὡσαύτως πίνων, ὁμοίως ὀργιδεὶς, ὁμοίως δυσαχεσῶν; neq; enim aut iraſci aut tædio habere permittebant Stoici. ità *c.* 22. θεῶτον, ἐν τοῖς χτ᾽ σαυτὸν, ὐχέπ δεῖ σε ὅμοιον ἐν ὐδενὶ φαίρεδζ, οἷς νυῦ ποιεῖς. ſequitur: ἀχρυπνῆσαι δεῖ, πονῆσαι, νικῆσαί πινας ὀπιθυμίας, ἀπελδεῖν ἀπὸ τῶ᾽ οἰκείων, ὑπὸ παιδαρίυ καταφερνιδιῶσαι, ὑπὸ τῶ᾽ ἀπαντώντων καταγελασδιῶσαι, ἐν παντὶ ἔλασσον ἔχειν, ἐν ἀρχῇ, ἐν τιμῇ, ἐν δίκῃ, &c. Huc applicat dictum vulgare, quod inter adagia locum meritò ſibi vindicet, idem *l.* 4. *c.* 6. Νυῦ ὃ θεὸς ἄλλοις γίνεσαι λέγεις, ἄλλων ὀπιμελεῖδζ. ϗ πολλοὶ ὃ τῦτο καλῶς λέγυσιν, ὅτι ἔργον ἔργῳ ὐ κοινωνεῖ. Et rurſus *c.* 10. Ἀλλὰ θεῖκα θέλεις τὰ τηλικαῦτα λαβεῖν; ϗ πῶς δυνάσαι; ἔργον ἔργῳ ὐ κοινωνεῖ. εἰ δ᾽ ἐκεῖνα θέλεις, τῦτο ἄφες· εἰ ὃ μὴ, ἴσε τῦτο ἔξεις, ἔτ᾽ ἐκεῖνα, θεὶ αὐμεν᾽ ἐκ᾽ ἀμφότερα. Quod fuſiùs pauciſ. enchir. *c.* 1. § 4. Τηλικῦτων ἐφιέμεν᾽, μέμνησο ὅτι ὐ δεῖ ὐδὲ μετρίως κεκινημένον ἅπτεσαι αὐτῶ᾽· ἀλλὰ τὰ μὲν ἀφιέναι παντελῶς, τὰ δ᾽ ὑποτίδεσαι θεὸς τὸ παρόν· ἐὰν ὃ ϗ ταῦτ᾽ ἐθέλῃς, ϗ ἄρχειν, ϗ πλυτεῖν, τυχὸν μὲν, ὐδ᾽ αὐτῶ᾽ τῦτων τῦξῃ, διὰ τὸ ϗ τῶ᾽ θεωτέρων ἐφίεδαι· πάντως γε μὲν ἐκείνων ἀποτεύξῃ, δ᾽ ὧν μόνον εὐδαιμονία ϗ ἐλδιθερία θεωγίνεται. Et *ibid. c.* 12. Ἴδι γὰ ὅτι ὐ ῥᾴδιον, ϗ τιὼ θεαίρεσιν τιὼ σαυτῦ κτ᾽ φύσιν ἔχυσαν φυλάξαι, ϗ τὰ ἐκτὸς· ἀλλὰ τ᾽ ἑτέρυ ὀπιμελύμενον, τῦ ἑτέρυ ἀμελῆσαι, πᾶσα ἀνάγκη. Quod Siracid. *c.* 38. *v.* 25. Ὁ ἐλατ᾽ύμεν᾽ θεάξῃ, αὐτὸς σοφιδήσεται. Et Epictet. *c.* 36. edit. vulg. Ταῦτα ὐ μὴ συμφωνεῖ. ἕνα σε δεῖ ἄνθρωπον ἢ ἀγαδὸν ἢ κακὸν εἶ). ἢ τὸ ἡγεμονικόν σε δεῖ ἐξεργάζεσαι τὸ σαυτῦ, ἢ τὰ ἐκτός. ἢ θεὶ τὰ ἔσω φιλοτεχνεῖν, ἢ τὰ ἔξω· τυτέσιν ἢ φιλοσόφυ τάξιν ἐπέχειν, ἢ ἰδιώτυ. In eam mentem Pythagor. apud Stob. *rom.* 2. *tit.* 1. χαλεπὸν πολλὰς ὁδὸς ἅμα τῦ βίυ βαδίζειν. Et obſervat Cl. Caſaubon. apud Athen. *l.* 12. τιὼ θεῖσαν opponi τῇ φιλοσοφίᾳ. id eſt, *vitam occupatam & ſolicitam philoſophicæ.*

Τί δόξεις, ἄφες] hoc quippe ſtultorum eſſe dixerat. *l.* 7. § 73. & *l.* 4. § 44. ſed & videri eſſe, quod non es, quid tibi proderit? *l.* 10. § 8. Socrates, teſte

teſte Xenophonte *memorab. l.* 1. dicere ſolitus eſt, ὡς οὐκ ἔστι καλλίων ὁδὸς ἐπ' εὐδοξίαν, ἢ δι' ἧς ἄν τις ἀγαθός τε γένοιτο καὶ μὴ δοκεῖν βούλοιτο. At Marcus hîc quid aliis videaris, miſſum prorſus vult facias, Æſchyli illud pervulgatum in Theb. imitatus;

Οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος, ἀλλ' εἶναι θέλει.

Eſſe, haud videri, enim elaborat optimus.

Quod è tragico de Amphiarao prolatum, ad Ariſtidem corona tranſtulit. Plut in *Ariſtid. vit. & Apoph.* qui & laudat *de poet. leg. c.* 13. De Iſidoro & de Marino etiam extulit Damaſcius in *vit. Iſid.* apud Phot. *bibl. cod.* 242. Catoni par elogium tribuit Saluſt. in *Catilin. Eſſe, quàm videri, bonus malebat.* qui ſubjungit tamen: *Ità, quò minùs gloriam petebat, eò magis adſequebatur.* quod ſuprà Socrates. De ſe Gregor. Naz. *adv. eos, qui ſedem Conſtantinopolitanam ambire ipſum inſimulabant.* Ἀλλ' ἔτω, φησὶ, δοκεῖ τοῖς πολλοῖς. τί δέ μοι διαφέρει, ᾧ τὸ εἶναι πλείων ὁ λόγος, μᾶλλον ἢ πᾶς; τοῦτο γὰρ ἢ κατέκρινεν, ἢ ἐδικαίωσεν, ἢ ἄθλιον ἐποίησεν, ἢ μακάριον. τὸ δὲ δοκεῖν ὀλίγον πρὸς ἡμᾶς, ὥσπερ οὐδὲ ὄναρ ἀλλότριον. Et mox: Τὸ δοκεῖν ἕν, ἂν μὲν ὑπάρχῃ, δεξόμεθα. ἵν' εἴπω τι καὶ ἀνθρώπινον· ἂν δὲ ἀνιπάπῃ, χαίρειν ἐάσομεν, καὶ ὀλίγον τοῦ εἶναι πρὸ τοῦ δοκεῖν ἀφαιρήσομεν. De Socrate Epictetus *diſſertat. lib.* 4. *c.* 8. Ἀπῆλθε, ἐνὶ ἀρκούμενος τῷ εἶναι φιλόσοφος· χαίρων ἦν, καὶ ὅτι μὴ δοκῶν, ἐξ ἐδάκνετο. Quin & idem apud Platonem, in *Gorgia*; Παντὶ μᾶλλον ἀνδρὶ μελετέον, ὅ τι τὸ δοκεῖν εἶναι ἀγαθὸν, ἀλλὰ τὸ εἶναι, καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ. Epictet. *enchir. c.* 24. Ἐάν ποτέ σοι γένηται ἔξω γραφῆναι, πρὸς τὸ βουληθῆναι ἀρέσαι τινὶ, ἴσθι ὅτι ἀπώλεσας τὸν σαυτοῦ σκοπόν. (ità malim pro ἔσαιαν, quàm cum Volfio ἔνστασιν) ἀρκοῦ ἐν ἑκάστῳ, τῷ εἶναι φιλόσοφος. εἰ δὲ καὶ δοκεῖν βούλει, πρὸς σεαυτὸν φαίνου, καὶ ἱκανὸς ἔσῃ. ubi tamen τῷ εἶναι ſuperflua eſſe ſuſpicatur meritò Volfius. Eratoſthenem verò virtii illius, quod à Marco hîc tangitur, inſimulat Strabo *geograph. l.* 1. Μέσος ἦν, inquit, τοῦ τε βουλομένου φιλοσοφεῖν, καὶ τοῦ μὴ ῥᾳδίως ἐγχειρίζειν ἑαυτὸν εἰς τὸν τοιοῦτον τρόπον, ἀλλὰ μόνον μέχρι τοῦ δοκεῖν προϊόντος.

Εἰ καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ βίου, ὅσον δήποτε ἡ σὴ φύσις θέλει, βιώσειν] D. Boot. ὅσον δήποτε ἡ σὴ φύσις θέλει, βιώσεις. *Si reliquum vitæ, quantumcunque natura tibi conceſſerit, tranſegeris.* emendationi aſſentior. Verùm mihi aliquid inſuper, quod deſit, ſupplendum eſſe videtur. Sequitur enim, καταγνῶσον ἂν τί θέλῃς· *conſidera ergò quid ea velit.* non quamdiu, ſed quomodo vivere te velit. unde liquet, de ea re monitum aliquod anteceſſiſſe. forſan ergò legendum fuerit, εἰ καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ βίου, ὅσον δήποτε, [ὡς] ἡ σὴ φύσις θέλει, βιώσεις. *Si reliquum vitæ, quantumcunque id futurum ſit, prout natura tua vult, & à te exigit, tranſegeris.*

Οὐδαμοῦ εὗρες τὸ εὖ ζῆν] Contendit non immeritò Mer. Caſaub. Antonini iſta, cum Solomonis illis, *Eccleſ. c.* 1. *v.* 13. & *c.* 2. *v.* 1. —— 11. quibus permulta, imò univerſa ferè, quæ ſub ſole geruntur, pervagatus Rex, nuſpiam vitam beatam veréq; tranquillam deprehendiſſe ſe profitetur. qui tamen illud, οὐδαμοῦ, apud Marcum, quod & denuò repetitur, malim, *nuſpiam*, ſimpliciter, quàm, *in iſtorum nullo*, vertiſſet. Adjici poteſt Severi Imper. illud; *Omnia fui, & nihil expedit.* Spartian. potiùs tamen, prout ab Aurelio refertur: *Ortus Lepti, humili patre, primò literis, deinde imbutus foro: quo parùm commodante, utì rebus arctis ſolet, dum tentat aut exquirit varia melioráq;, conſcendit imperium. ibi graviora expertus, laborem, curas, metum, & incerta prorſus omnia; quaſi teſtis vitæ mortalium, Cuncta, inquit, fui, conducit nihil.* Quod de Marco filius, de Severo pater ὁ μακρείτης, *ad Spart. Quatuor verbis complexus eſt integri libelli ejus (finem ſolùm excipimus) qui à ſapientiſſimo rege Solomone, ſuper humanarum rerum vanitate, divinitus planè & θεοπνεύστως eſt compoſitus.* Finem meritò excepit; quem fruſtrà ſtatuit hîc Marcus, ἐν τῷ ποιεῖν ἃ ὀπτίζηται ἡ τοῦ ἀνθρώπου φύσις. quanquam haud ineptè prorſus, ſi *naturam* diceret, qualis eſt ab initio condita ac creata. jam enim corrupta & defecta, non valet ſuis viribus eò etiam adſpirare, in quo uno bonum ipſius verum ac ſyncerum conſiſtit. Meliùs itaq; Solomon, utpote θεοδίδακτος, ἐν τῷ θεὸν φοβεῖσθαι, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ φυλάσσειν. *Vis*, inquit, *poſt hæc omnia ſummam rei? Deum reverere; & præcepta ejus obſerva: hoc eſt enim totum hominis. Eccl. c.* 12. *v.* 13. Epict. *l.* 3. *c.* 24. Τὰ ἀγαθὰ ἔξω μὴ ζητεῖτε· ἐν ἑαυτοῖς ζητεῖτε· εἰ δὲ μὴ, οὐχ εὑρήσετε. at quomodo apud ſe bonum iſtud offendet quis? ſubjungit; ὅλως θεὸς ἢ θεὸν τεταμένος, καὶ τὰς ἐκείνου ἐντολὰς καὶ τὰ προστάγματα. ecquid aliud Rex ſapientiſſimus?

Ἐπὶ πᾶν δόγματα ἔχῃ] Vide Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 11.

Ὃ οὐκ ἐστὶ ποιεῖ δίκαιον] *Bonum nihil eſt*, inquit, *niſi quod habentem bonum facit.* At de bonis, quæ dicimus, externis, verè Aug. *concion. ſolenn.* 236. *Omnia iſta bona ſunt; ſed unde facias bene, non quæ te faciant bonum. habeto bona, quæ te faciant bonum. bona ſunt quæ habes. eſto & tu bonus inter bona tua. eſto bonus manſurus inter bona peritura: erubeſce bonis tuis. noli eſſe malus in eis, nè pereas cum eis.* Vide *l.* 2. § 11. & Senec. *ep.* 76.

Ἐλεύθερον] *liberum.* at interpretes, *liberalem.* ἐλευθέριον. ſic *l.* 7. § 67.

Ὃ οὐκ ἐστὶ ποιεῖ πανοῦργα] Contrà, nihil malum eſt, niſi quod habentem malum atq; improbum facit: quod externa iſta non poſſunt. Vide *l.* 2. § 1.

§ 2. Μὴ μεταγνώσῃ ἐπ' αὐτῷ] Epicharm. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1.

Οὐ μεταγνῶσιν, ἀλλὰ προγνόντες καὶ σοφοὶ

Cunacii

Cuncta ſapiens prævidebit ; pœnitebit ſic nihil.
Plaut. *ſtich.* 1. 2. ——*quotidie*
Pridie caveat, nè faciat, quod pigeat poſtridie.
& *Bacchid.* 4. 9.
Priùs te caviſſe ergò, quàm pudere æquum fuit.
Pindar. *Pyth. od.* 5. Προμηθέα eſſe ait, Ἐπιμηθέως ὀφιόνου ἐυγατέρα. Vult itaq; nos Marcus eſſe Promethei non Epimethei liberos, nè Prophaſin, i.e. *excuſationem*, ſive *prætextum*, ſororem nobis adſciſcere neceſſe habeamus. Vide *infrà* § 10.

Μικρὸν, κὴ τέθνηκα, κὴ πάντ' ὀπ μέσα] Quod nos vulgari diverbio dicere ſolemus, *Ego cùm interii, totus mundus mihi intercidit.* Proſper, *ad uxorem :*

Etſi concluſo ſupereſſent tempora ſæclo,
Ut poſſet longos mundus habere dies :
Nos tamen occaſum noſtrum obſervare deceret,
Et finem vitæ quemq; manere ſuæ.
Nam mihi quid prodeſt, quòd longo flumina curſu
Semper inexhauſtis prona ferantur aquis ?
Multa quòd annoſæ vicerunt ſecula ſylvæ ?
Quódque ſuis durant florea rura locis ?
Iſta manent : noſtri ſed non manſere parentes :
Exigui vitam temporis hoſpes ago.

Aug. *de verb. Dom. ſerm.* 26. & *de* 10. *chord. c.* 2. & *homil.* 28. *Longè eſt quidem dies judicii : ſed uniuſcujuſque hominis dies ultimus longè eſſe non poteſt ; quia brevis eſt vita, & vitæ brevitas incerta.* Vide *ad l.* 4. § 26.

Τί πλέον ὀπζήτῶ] Ità Gregor. Naz. *ad Epiſc.* 150. ἃ γὰ ἄλλο τι ὀπζητῦμεν. Vide *ad l.* 5. § 6. & *l.* 6. § 2. & *l.* 7. § 13. & *l.* 9. § 40. Epictet. *l.* 3. *c.* 24. σὺ δ' ζητεῖς ἔπαθλον ἀνδρὶ ἀγαθῷ μεῖζον τῦ καλὰ κὴ δίκαια πρᾶτειν ; Plaut. *Amph.* 2. 2. *Virtus præmium eſt optimum.*

Ἰσονόμυ Διῶ] quia nimirum φυσικὸς νόμος ille cujus meminit *l.* 3. § 11. ſive Δίκης, utì nuncupat *l.* 2. § 16. hominibus communis cum diis ipſis à Stoicis ſtatuitur. unde & hominem ſapientem, qui ad legis iſtius normam vitam exigit ſuam, nihilo faciunt minorem Deo ipſo. Epictet. *l.* 1. *c.* 16. Ὡς κατά γε τὸν λόγον, ὃν δὲ χείρων τῦ Διῶν, ὃν δὲ μικρότερος· λόγυ γὰ μέγεθος ἐ μήκει, ἀλλ' ὕψει τοιέτῳ, ἀλλὰ δόγμασιν. Vide *ad l.* 3. § 7.

§ 3. Ἀλέξανδρος ὁ] Alexander verò. quaſi à prioribus penderet. ſed τὸ ὁ παρέλκειν videtur. ſicut τὸ ὃν. *l.* 6. § 44.

Τί πρὸς Διοδότυ] Juvenal. *ſat.* 8.

Libera ſi dentur populo ſuffragia, quis tam
Perditus, ut dubitet Senecam præferre Neroni ?

Καὶ τὰ ἡγεμονικὰ ἦν αὐτῶν ταὐτὰ] lectionem hanc ſi admittimus, ſenſus erit, *Eædem erant mentes illorum :* ſive *per omnia ſibi invicem conſentiebant.* id quod ſapientum eſt, & rationis rectæ, quæ una eadémq; apud omnes eſt, auſpicium ductúmq; affectantium. quum inſipientes & animi affectu & vitæ inſtituto, tum ſecum invicem, tum & à ſeipſis etiam diſſentiant. Cæterùm M. Caſ. ταῦτα legiſſe videtur : & G. Xyl. τοιαῦτα, cùm vertit, *ità erant eorum mentes inſtructæ.* ejuſmodi nimirum mentes habebant, quæ in rerum naturas acutiùs introſpicere, & ſagaciùs intromittere ſe poterant. hunc ſequor. indè ergò factum, ut cùm rerum naturam perſpectam haberent, & cui uſui inſervirent, nec multis opus eſſe ſibi ad bene ac feliciter agendum intelligerent, nec avidiùs quicquam, quàm par erat, appeteretur.

Ἐκεῖ ὃ ὅσων πρόνοια ; κὴ ἀλεία πόσων ;] Xyl. *ibi verò, quibus in rebus eſſet prudentia & ſervitus.* ut ad philoſophos illos, illorúmq; perſpicaciam referatur. M. Caſ. ad reges ac imperatores potiùs, quos priùs dixerat, retulit. in quo calculum ei lubens contribuo meum. Verùm quòd vertit, *quouſq;* ſe extendebat error eorum, eouſq; eorundem & ſervitus, non video quî poſſit cum autoris verbis conſiſtere, niſi πόσων aut ποσάτων pro πόσων ſubſtituere libuerit. Mihi nihil movendum videtur. erotematicè tantùm concipiendum exiſtimo. Apud illos, cùm rerum naturam, ac per conſequens uſum, non ritè aſſequerentur, de quot rebus alioqui minùs neceſſariis, ſed quæ ipſis neceſſariæ viſæ ſunt, ſatagere illos neceſſe fuit, quótq; rerum ſeſe ſervituti addicere ? Ἅμα γὰ τῇ ἀρχῇ πολλὰ τὰ ἀναγκαῖα ἀναπολάμβανον. Teles *collat. divit. & paupert.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 94. Notum eſt illud Philippi Macedonis, qui cùm quo loco deſtinaverat, caſtra ſtatuere, commodè non poſſet, quòd pabulum jumentis defore diceretur : Οἷος ἡμῖν ὁ βίος ὄζει, inquit, εἰ κ πρὸς ἃ δεῖ ὄνων χρείαν ὀφείλομεν ζῆν ; *qualis vita noſtra eſt, quibus ad aſinorum opportunitatem ea eſt exigenda ?* Refert Plut. in *apophth.* & in *præcept. polit.* ità aſinis etiam ac jumentis inſervire rex magnus neceſſe habebat ; non paſtores tantùm aut bubulci : quos ità conquerentes induxit Sophocles, referente eodem in *Agide ;*

Τέτοις γὰ, ὄντες δεσπόται δουλεύομεν,
Καὶ δεῖ δ' ἀνάγκη κ σιωπώντων κλύειν.
Famulamur iſtis, qui tamen domini ſumus,
Quamviſque taceant, nos ea audire eſt opus.

Contrà non eſt vulgatum minùs Socratis illud, qui ut Laërt. *l.* 2. cùm rerum venalium forum ac tabernas pertranſiret, dixiſſe fertur, Πόσων ἐγὼ χρείαν ἔκ ἔχω ; *Quàm multis ego nihil opus habeo ?* vel, ut Cicer. *Tuſc. l.* 5. *cùm in pompa magna vis auri argentíq; ferretur, Quàm multa non deſidero ? inquit.* Itaq; illa neſcio cujus in ore crebrò habebat, quæ & à Clemente Alex. *pædag. l.* 2. *c.* 10. laudantur, ſed ità ut metri rationem non habuerit ;

Τὰ δ' ἀργυρώμα]τ' ὄζει, ἢ τε πορφύρα,
Εἰς τὸν τραγῳδὸν χρήσιμ', ἔκ εἰς τὸ βίον.
Argentea iſta vaſa & ipſa purpura,
Tragicam ad pompam faciunt, ad vitam nihil.

In quam ſententiam Plut. *de avar.* ubi Scopæ Theſſali dictum commemoraverat, qui à vicino è domo ſua rogatus quidpiam, quod is qui petebat, ſuperfluum ipſi ac ſupervacuum eſſe dictitabat, reſpondit, Ἀλλὰ μὲν τούτοις ἐσμὲν ἡμεῖς εὐδαίμονες καὶ μακάριοι τοῖς περιττοῖς, ἀλλ' οὐκ ἐκείνοις τοῖς ἀναγκαίοις. *At verò iſta ſuperflua & ſupervacanea ſunt quæ nos divites ac beatos faciunt, non autem neceſſaria illa.* ſubjungit, iſtud videri πομπὴν καὶ πανήγυριν μᾶλλον ἢ βίον ἐπαινοῦντος, *pompam aut panegyrin potiùs, quàm vitam laudantis.* addítq; felicitatem iſtiuſmodi θεατῶν καὶ μαρτύρων, ἢ μηδὲν εἶναι, *aut nullam eſſe omnino, aut ſpectatorum, non dominorum eſſe*; certè abſq; illis nullam revera exiſtere. Itaq; περίουσια iſta, quam hîc Marcus tangit, eadem ferè eſt cum ea quam Apoſtolus notat, *ad Rom. c.* 13. *v.* 14. ubi vetat, τὴν σαρκὸς πρόνοιαν ποιεῖσθαι εἰς ἐπιθυμίας. nec abludit ab hac multùm ſolicitudo illa, cujus Martham illam ſedulam nimìs Chriſtus inſimulat, cùm ait, ὅτι μεριμνᾷς καὶ περὶ πολλὰ τυρβάζεται. ἑνὸς δέ ἐστι χρεία. Vide *l.* 7. § 20. & *l.* 9. § 40.

Δυλεία πόσων] De regibus Solomon, & ipſe rex, *Eccleſ. c.* 5. *v.* 9. מלך לשרה נעבר *etiam rex agro ſervus eſt.* dum eum ſcil. colendum neceſſariò curat. ut Chald. paraphr. & Rohobamo Solomonis filio atque in regno ſucceſſori conſiliarii ſeniores, *hiſtor. Reg. lib.* 3. *cap.* 12. *ver.* 9. תהיה עבד לעם הזה *ſervus ſis oportet populo iſti.* Siquidem, ut Auguſtin. *de Civ. Dei l.* 19. *c.* 15. *Etiam qui imperant, ſerviunt eis, quibus videntur imperare.* Itaq; non immeritò pronunciavit Antigonus, τὸ βασιλείαν, ἔνδοξον εἶναι δυλείαν. *regnum eſſe nobilem ſervitutem,* Ælian. *l.* 2. *c.* 20. &, *magnam ſervitutem magnam eſſe fortunam*; Seneca *ad Polyb. c.* 26. cùm, *in maxima fortuna minima ſit licentia,* ut Cæſar apud Salluſtium in *Catilin.* Eódem facit & Senarius Græcus ille;

Εἷς ὅτι δοῦλος οἰκίας, ὁ δεσπότης.
Unus familiæ ſervus, ipſe adeò eſt herus.

Et Hebræorum doctorum illud; המלכות היא עבדות. *Servitus eſt & regnum.* Ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν μικροδούλους λέγει, τούτους δ', ὡς εἰσὶν ἄξιοι, μεγαλοδούλους. Epictet. *l.* 3. *c.* 26. Ità, quod idem *l.* 4. *c.* 1. καὶ ὁ ὑπατος τῶν πρὸς πανηγυρῶν ὁ δὲν διαφέρει. Vide *l.* 10. § 19. Sed &, quod multò gravius eſt, iiſdem ſæpenumero

——*intus & in jecore ægre*
Naſcuntur domini.

quos *alterni ſubeant oportet Obſequio ancipiti.* Perſ. *ſat.* 3. & 5. & Ambroſ. *ep.* 7. *Intra ſe dominos habent: intra ſe ſervitium intolerabile patiuntur; tot dominorum, quot vitiorum ſervi.* Aug. *de civit. Dei l.* 4. *c.* 3. Unde Diogenis dictum; Τοὺς μὲν εἰκότας δεσπότας δυλεύειν· τοὺς δὲ φαύλους ὀπιθυμίας. Laërt. *l.* 9. & ſicut de Roma Aug. *de civit. Dei l.* 15. *c.* 4. *Urbs victrix gentium, captiva vitiorum.* Ità de Romanis Cic. *Verrin.* 3. *Judiciorum domini, cupiditatum ſervi.* ut nè illud adjiciam, quod Plin. *in paneg. Principes multi, civium domini, libertorum ſervi.* & quod Amb. *ep.* 7. *Emunt ſibi dominos, captivarum ſuarum captivi. Dabo* (inquit Sen. *ep.* 47.) *conſularem aniculæ ſervientem: dabo ancillulæ divitem.* Itaq; Democritus apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 6, & 7. Ἔνιοι πόλεως μὲν δεσπόζουσι· γυναιξὶ δὲ δουλεύουσι. Honeſtius tamen paulò, quod de Perſa Plut. *ad præfect. indoct.* Ὁ Περσῶν βασιλεὺς πάντας ἡγεῖτο δούλους, πλὴν τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς, ἧς μάλιστα δεσπότης ὤφειλεν εἶναι. Et quod Cato major, de ingenuis legitimíſq; conjugiis ſi accipias; Πάντες ἄνθρωποι τῶν γυναικῶν ἄρχουσιν· ἡμεῖς δὲ πάντων ἀνθρώπων ἡμῶν δὲ αἱ γυναῖκες. Plut. *apoph.* vide *l.* 2. § 2. & *l.* 9. § 38.

§ 4. Ὅπ] principium ἀκέφαλον, ſive abruptè exorſum. Hoc, inquit, animo tuo obverſetur, vel præſto tibi ad manum & ad mentem ſit, ubi hominum aut injuriis, aut flagitiis commoveri te ſenſeris, eadem facturos, etiamſi tu te indignatione confeceris.

Κἂν σὺ διαῤῥαγῇς] *etiamſi tu rumparis.* Ità Demoſthenes περὶ στεφάνου, Οὐδὲ ἂν σὺ διαῤῥαγῇς. Lucian. *Timon.* ὅπως οἱ κόλακες ἐκεῖνοι διαῤῥαγῶσι τῷ φθόνῳ. Et Eunap. Ædeſio. Οἱ δὲ παραθωασσόντες ῥηγνύμενοι τῷ φθόνῳ. Maro *bucol.* 7.

——*invidiâ rumpantur ut ilia Codro.*

& Martial. *l.* 9. *epigr.* 99.

Rumpatur, quiſquis rumpitur invidiâ.

& *l.* 8. *epigr.* 61.

Livet Carinus, rumpitur, furit, plorat,
Et quærit altos unde pendeat ramos.

Non abs re ipſa itaq; aberravit prorſus M. Caſ. cùm pro more noſtri idiomatis reddidit, *etiamſi tu te ſuſpenderis.* quomodo & Epictet. *l.* 2. *c.* 20. ἀπάγξασθαι ἂν αὐτὸν ἐποίησα ῥηγνύμενον. Malim tamen Marci phraſin retentam. Siquidem, ut *invidiâ*, ſic & *irâ*, *rumpi* dicuntur, qui excandeſcentiæ ſuæ indulgent nimìs. Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 13. Ὅταν δὲ θερμὸν αἰτιάσηταί σε μὴ ὑπακούσῃ ὁ παῖς, ἢ ὑπακούσας χλιαρώτερον ἐνέγκῃ, τὸ μὴ χαλεπαίνειν, μηδὲ ῥήγνυσθαι. de ebrio Baſil. Cæſ. *homil.* 1. λυσθρεῖται, τύπτει, ἀπειλεῖ, δύμνυται, βοᾷ, διαῤῥήγνυται. Liban. *vit. ſua*: Οἱ τῇ δόξῃ τῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς ῥηγνύμενοι. Moreli. *qui ex ſententia magiſtratuum angebantur.* imò, *qui eorum qui in magiſtratu conſtituti gloriâ, dum invident, rumpantur.* Plaut. *Bacchid.* 4. 2.

PA. *Sufflatus ille huc veniet.* PL. *diruptum velim.*
Placc. *l.* 1. *ſat.* 3. *Rumperis & latras.*

De dolore pariter Cicer. *ad Attic. l.* 7. *ep.* 12. *Non deterreor periculo, ſed dirumpor dolore.* & *l.* 4. *ep.* 16. *Unum omnia poſſe, dirumpuntur ii, qui ne aliquid poſſe*

posse doluerunt. Eodem sensu τὸ διαπείθειν usurpatum Lucæ *Act. c. 7. v. 54.* de quo alibi diximus. sed & *findi* Persio *sat. 3.*

——*turgescit vitrea bilis:*
Findor.——i. e. ῥήγνυμαι τῷ χόλῳ, καὶ λακῶ. Is. Casaub.

§ 5. Ὀλίγου χρόνου ἀρκεῖ ἀνθρώπῳ ἔσῃ] quod usitatiùs ac pleniùs ἐντὸς ὀλίγου χρόνου dicitur. quasi dicat, annon ad breviculum temporis spatium perpeti potes? sicut Psaltes *Psal. 37. v. 10. adhuc paulum, & improbus non erit.* ità Marcus hîc; *Adhuc paulum, & ipse non eris.* quid autem interest. tu an ille, tollaris? vide *l. 7. § 79.* At M. Cas. legisse videtur, ἀρκεῖ ἀνθρώπῳ ἔσῃ. cùm vertit, *intra tempus brevissimum cuncta finem habitura sunt; nec cujusquam ultrà memoria erit.* qui & *Africanum* pro *Adriano* cur substituerit nescio, cùm & Basil. & Lugd. Ἀδριανοῦ, exhibeant.

Περαιτέρω τοῦτο ἀμεταστρεπτὶ] *ità ut te neutiquam à faciendo dimoveri aut revocari patiaris.* ità *lib. 10. § 12.* ἀμεταστρεπτὶ ταύτῃ χωρεῖν. Clemens *strom. l. 5.* Μανθάνοντες ἤδη ἀπὸ τῆς ἀληθείας τὴν ὁδὸν, εὐθεῖαν βαδίζομεν ἀμεταστρεπτί. Plato *de legib. l. 9.* Τὰς ἤδη κακῶν ξυνουσίας φεῦγε ἀμεταστρεπτί.

§ 6. Μεταπθέναι] Naso *met. l. 15.*

——*cùm sint huc forsitan illa,*
Hæc translata illuc; summâ tamen omnia constant.

Μεταβάλλειν] Vide *l. 7. § 18, 23. & l. 9. § 33.*

Πάντα τρόπον] omisit clausulam hanc interpres Angl. Naso *Met. l. 15.*

——*omnia verti* *Cernimus.*——

Sic. *l. 9. § 19.* πάντα ἐν μεταβολῇ. Sed & ἐμφατικώτερον etiam in abstracto, ut istîc, sic *lib. 11. § 35.* πάντα μεταβολαί. & *lib. 4. § 3.* ὁ κόσμος ἀλλοίωσις.

Οὐκ ὥστε φοβηθῆναι, μή τι καινόν· πάντα συνήθη. ὥστε οὐχὶ φοβηθῆναι, μή τι καινόν.] transposita videntur ista, quibus rerum transpositionem alternatim fieri solitam describit Marcus: mihi sic collocanda videtur; πάντα τρόπον· πάντα συνήθη. ὥστε οὐχὶ φοβηθῆναι, μή τι καινόν. receptam lectionem Xyl. dum sequitur, Marci textum convellit & distrahit. vide *lib. 7. § 1, 58. & l. 9. § 35.*

Ἴσαι αἱ ἀπονεμήσεις] i. e. τὰ ἀπονεμόμενα, ut *l. 2. § 17. & infr. § 6.* quæ ex lege quasi quadam divina assignantur cuiq;, paria eadémq; sunt. Siquidem, ut Rex sapientissimus, *Eccles. c. 9. v. 2. Eadem omnibus eveniunt; justis, injustis; mundis, immundis; piis, impiis; summis, infimis.* &c. Et Senec. *ep. 107. ideo nulli querenda, quia paria sunt omnibus. nam etiam quod effugit aliquis, pati potuit. æquum autem jus est, non quò omnes usi sunt, sed quod omnibus latum est.* vide *infr. § 43.* vel etiam ità sunt æqualiter proportione, non Arithmeticâ, sed Geometricâ distributa, ut unicuique id quod est ipsi congruum maximè & consentaneum attribuatur. ut *l. 5. § 30. & infr. § 7.*

§ 7. Ἀρκεῖται πᾶσα φύσις ἑαυτῇ εὐοδοῦσῃ] Sufficit hoc naturæ sive creaturæ cuique, si munus sibi proprium ac peculiare exequatur, bonum sibi congruum & consentaneum assequatur. Siquidem, ut philosophus, *ethic. Eudem. l. 1. c. 8.* Τὸ φάναι πάντα τὰ ὄντα ἐφίεσθαι ἑνός τινος ἀγαθοῦ, ἂν ἀληθὲς. ἕκαστον γὰρ ἰδίου ἀγαθοῦ ὀρέγεται. & in hoc igitur acquiescit.

Φύσις ἡ λογικὴ εὐοδεῖ] Ità natura rationalis tunc prosperè agit, cùm munia sibi propria & peculiaria obit, qualia sunt quæ istîc Marcus recenset. Nam εὐοδία, εὐπραξία. Hesych. vide *l. 5. § 14, 34.* pro eo autem quod εὐοδεῖν Marcus istîc, εὐοδοῦσθαι dixit Joannes Apost. *epist. ad Gaium* v. 2. περὶ πάντων εὔχομαί σε εὐοδοῦσθαι καὶ ὑγιαίνειν, καθὼς εὐοδοῦταί σου ἡ ψυχή.

Τὰς ὀρέξεις καὶ ἐγκλίσεις ἀφ' ἑαυτῶν μόνον] Hoc est quod passim inculcat Epictet. *enchir. c. 1, & 2. dissert. l. 1. c. 1. & 27. & l. 2. c. 13. & l. 3. c. 24. & l. 4. c. 1, 4, 10.* alibi. huc autem plurimùm facit, quòd inter alia *l. 4. c. 1.* ἐλεύθερον sive liberum hominem eum definit, ὃν αἱ ὁρμαὶ ἀνεμπόδιστοι· αἱ ὀρέξεις ἐπιτυγχάνουσαι· αἱ ἐγκλίσεις ἀπρόπτωτοι.

Εἰρε] ἦρε M. Cas. rectè. ut de natura universali, sive anima universi, cujus portio quædam anima hominis cujusvis est, intelligatur.

Ἴσους καὶ κατ' ἀξίαν τοὺς μερισμούς] ità *supr. § 5.* ἴσαι αἱ ἀπονεμήσεις. Verùm est æqualitas ista, ut Aristoteles loquitur, *Ethic. l. 5. c. 3.* ἡ κατὰ τὸν γεωμετρικὸν ἀναλογίαν. in qua τὸ κατ' ἀξίαν cumprimis ratio habetur, τὸ γὰρ δίκαιον ἐν ταῖς διανομαῖς ὁμολογοῦσι πάντες κατ' ἀξίαν τινὰ δεῖν εἶναι. Plato *leg. lib. 6.* Διὸς γὰρ δὴ κρίσις ἥδε. τῷ μὲν μείζονι πλείω, τῷ δ' ἐλάττονι σμικρότερα νέμει, μίτεια δίδοσα πρὸς τὸν αὐτῶν φύσιν ἑκατέρῳ.

Μὴ εἰ τὸ πρὸς τὸ ἓν ἴσον εὑρήσεις ὅπῃ πανταχοῦ, ἀλλὰ εἰ συλλήβδην τὰ πάντα. τὸ δὲ πρὸς ἀλήθειαν] divulsa vitiatâque ista M. Cas. feliciter, mutatione levissimâ, restituit, legendo, τὰ πάντα τῶνδε πρὸς ἀλήθειαν τὸ ἕτερον. Proportionis istius, inquit, æqualitatem deprehendas licet, non si unum aliquod in unoquoque consideres; sed si istius quæque, cum alterius cujusquam affectibus ac dotibus à natura eidem collatis universis simul sumptis contuleris. quod esse proportionis geometricæ monet philosophus *ethic. Nicom. l. 5. c.* & Eudem. *l. 4. c. 2.* ἐν γὰρ τῇ γεωμετρικῇ συμβαίνει καὶ τὸ ὅλον πρὸς τὸ ὅλον, ὃ ἑκάτερον πρὸς ἑκάτερον. Itaque Aug. *de ver. relig. c. 40. Tota simul consideranda sunt, si velimus rectè judicare.* Plinius. *l. 4. ep. 14. Sapiens & subtilis* (rerum æstimator) *debet non diversis conferre diversa, sed singula expendere, nec deterius aliquid putare, quod est in suo genere perfectum.* Ità siquidem unumquodque in suo genere perfectum existere patefiet, nec muscæ aut culici magis quicquam deesse, quod ad muscæ culicísve naturam ac constitutionem pertineat, quàm elephanti

elephanti aut leoni: verúmque deprehendetur Plinianum illud, *l.* 11. *c.* 2. *Rerum naturam nusquam magìs, quàm in minimis, totum esse.* Siquidem de cunctis naturæ operibus dici potest quod de partibus humani corporis Hippocrat. *de loc. in hom.* Τὸ σῶμα ὃ τὸ σμικρότατον πάντα ἔχει, ὅσα τε καὶ τὸ μέγιστον. & rursus: ἐν τῷ σμικροτάτῳ πάντ' ἔνι τὰ μέρεα. In hanc mentem Galenus, *de usu part. l.* 17. extremo, ubi insignissimum illud summéque mirandum prædicaverat artificium, quod in humani corporis fabrica deprehenditur, Ἐναργῶς, inquit, τὰ τῆς φύσεως ὅτι καὶ πάντα τὰ ζῶα. μὴ γὰρ δὴ καθ' ἄνθρωπον ὑπολάβῃς μόνον εἶναι τοσαύτην ἐν τέχνῃ, ὅσην ὁ παρόντα ἐξηγήσατο λόγος, ἀλλ' ὅπου ἂν ἐθέλοις ἕτερον ζῷον, ἴσως ἐνδείξεται σοφίαν τε ἅμα καὶ τέχνην τὸν δημιουργόν· καὶ ὅσῳ γ' ἂν ᾖ μικρότερον, τοσούτῳ μεῖζον τὸ θαῦμα, καθάπερ ὅσα διασημαίνοντες ἐν μικροῖς ὄσαις οἱ δημιουργοί. Cui concinit & Plinius loco suprà memorato: *Restant*, inquit, *immensæ subtilitatis animalcula, nusquam alibi spectatiore naturæ rerum artificio.* In culice hic instat, in pulice ille; videri dignissimus uterque: quibus & ex Plutarcho *de solert. animal.* formicam licet adjungas. ὃ δὲν ὅτω μικρὸν ἡ φύσις ἔχει μειζόνων καὶ καλλιόνων κάτοπτρον, ἀλλ' ὥσπερ ἐν σαφεῖ καθαρᾷ πάσης ἔνεστιν ἀρετῆς ἔμφασις. Quin & Tertull. *de anima c.* 10. *Hoc magìs credas, si Deum recogites tantum artificem in modicis, quantum & in maximis.* Eundem vide sis *adv. Marcion. lib.* 1. *c.* 13, & 14. Ambr. *hexam. l.* 6. *c.* 6. *Mirabilis igitur natura in maximis: mirabilis etiam in nimimis. Sicut enim non minùs plana camporum, quàm montium alta miramur; nec plùs altitudinem cedri stupemus, quàm vitis aut oleæ brevis fœcunditatem: ità non ampliùs miror elephantum, quia procerus est, quàm murem, quia terribilis elephanto est. est enim donata prærogativa quædam singulis creaturis, ut quibusdam privilegiis propriis fulciantur.* Autor denique *quæstionum Vet. ac Nov. Test.* quæ Augustini nomine prostant, *quæst.* 123. *An quia præstantior est homo cæteris animalibus, idcirco illa imperfecta dicenda sunt? aut quia sancti angeli non sunt quod est Deus, imperfecti sunt? absit. omnia enim pro locis & gradibus suis firma & perfecta sunt, ut impleant id ad quod facta sunt.*

§ 8. Ἀναμινύσκειν ἐκ ἔξεστιν] Rectè ista Mer. Casaub. à superioribus, quibus vitiosè cohæserant, separavit; novæq; hinc periochæ initium dedit. vide *lib.* 3. § 14. & *l.* 5. § 5. & *l.* 7. § 67.

Οὐκ ἔξεστι] *non est otium.* Cas. per negotia non licet. vel etiam, *non potes*, non datur. adeò forsan es rudis & illiteratus, ut nec legere quidem queas. quanquam de vita aulica quod sequitur, si ad hanc periochen pertinet, à qua tamen Xyl. Lugd. Cas. ipse sejungunt, illi potiùs interpretationi favere videtur. forsan enim vitam aulicam caussantem inducit, quasi per eam Scriptorum evolvendi facultas aut opportunitas negetur. Verùm aliò illud quod sequitur, pertinere videtur.

§ 9. Τὸν ἐν αὐλῇ βίον] vide *l.* 5. §. 16. Flaccus *l.* 1. *epist.* 17.

Rure ego viventem, tu dicis in urbe beatum:
Stultus uterq; locum immeritum caussatur inique.
In culpa est animus, qui se non effugit unquam.

Senec. *ep.* 50. *Dicimus, Non ego ambitiosus sum; sed nemo aliter Romæ potest vivere. non ego sumptuosus sum, sed urbs ipsa magnas impensas exigit. quid nos decipimus? non est extrinsecùs malum nostrum: intra nos est, in visceribus ipsis sedet.* Et *ep.* 55. *Non multùm ad tranquillitatem locus confert. animus est qui commendat omnia. vidi ego in villa hilari & amœna mœstos; vidi in media solitudine occupatis similes.* vide *l.* 4. § 3.

Μηδὲ τὸν σαυτῦ] quasi dicat, forte tuâ contentus agas. quod Apost. *ad Philipp. c.* 4. *v.* 11. Ἐμαθον ἐν οἷς εἰμι, αὐτάρκης εἶναι. nam quod Lugd. exhibet, μηδὲ σὺ ἑαυτῦ, nec nauci est.

§ 10. Ἐπίληψις τις ἑαυτῦ] *pœnitentia*, inquit, *est sui ipsius reprehensio.* vide *l.* 12. § 16. ubi non reprehensio sui tantùm, sed condemnatio etiam dicitur. Ex Gallo Asinio, & Largio Licinio, Gellius *noct. Attic. lib.* 17. *cap.* 1. *Pœnitere tum dicere solemus, cùm quæ ipsi fecimus, aut quæ de nostra voluntate nostróque consilio facta, ea nobis pòst incipiunt displicere, sententiámque in eis nostram demutamus.* Plut. *de tranq.* ex Euripid. *Orest.* & Stob. *tom.* 2. *tit.* 24.

Ἡ σύνεσις ὅτι σύνοιδα δεινὰ εἰργασμένος,
οἷς ἕλκος ἐν σαρκὶ, τῇ ψυχῇ τῷ μεταμέλειαν, αἱμάσσουσαν ἀεὶ κ' νύσσουσαν ἐναπολείπει· τὰς μὲν γὰρ ἄλλας ἀναιρεῖ λύπας ὁ λόγος· τῷ δὲ μετάνοιαν αὐτὸς ἐργάζεται δάκνομένῳ σοὶ αἰχμὴν τῆς ψυχῆς, κ' κολαζομένῳ ὑφ' αὑτῆς· ὡς γὰρ οἱ ῥιγοῦντες, ἢ ἡπάλοις ἢ πυρετοῖς * δακνόμενοι * [δακναιόμενοι Gesner. sed ità Galen *de affect. dign. & cur. c.* 6. πυρετῷ δακνόμενοι.] θᾶσσον ταῦτα παχόντων ἔξωθεν ὑπὸ καύματος ἢ χρύσις μᾶλλον ἐνοχλοῦνται, κ' κάκιον ἔχουσιν· ὅτως ἐλαφρότερος ἔχει τὰ τυχόντα τὰς λύπας, ὥσπερ ἔξωθεν ὀπφερόμενος· τὸ δ',
Οὔτις ἐμοὶ γ' * ἄλλος ἐπαίτιος, ἀλλ' ἐγὼ αὐτός,
[* ἄλλων vulg. perperam] ὀπιθρωσκόμενον· τοῖς ἁμαρτανομένοις ἔνδοθεν ἐξ αὐτῦ, βαρύτερον ποιεῖ τῷ αἰσχρῷ τὸ ἀλγεινόν.

Ὡς χρήσιμόν τι παρηκόται] Est tamen pœnitentia reprehensio sui, tam de malo admisso, quàm de bono omisso. Verùm ad Marci propositum, membrum alterum suffecerat.

Ἀγαθὸν χρήσιμόν τι] Stoicum hoc dogma, nihil utile nisi quod bonum & honestum. Laërt. *l.* 7. *Zenon.* & Stob. *tom.* 1. *lib.* 2. *tit.* 4. § 8. Πᾶν ἀγαθὸν συμφέρον εἶναι, κ' λυσιτελὲς κ' χρήσιμον. χρήσιμον, ὅτι χρείαν ὠφελείας παρέχεται. sive, ὅτι ἐν τῇ χρείᾳ ὠφέλιμον. Socrates apud Platon. *polit.*

lit. l. 5. Καλλιστα γὰρ δὴ τοῦτο ἡμῖν λέγεται καὶ λελέξεται, ὅτι τὸ μὲν ὠφέλιμον κρεῖττον· τὸ δὲ βλαβερὸν αἰσχρόν. Idémque in *Alcib.* 1. Τὰ μὲν δίκαια, καλά· τὰ δὲ καλὰ ἀγαθά· τὰ δὲ ἀγαθὰ συμφέροντα· τὰ δίκαια ἄρα συμφέροντά ἐστιν. Cicer. *Offic. l.* 2. § 9, 10. *Summâ quidem autoritate philosophi, quicquid justum sit, id etiam utile esse censent: itémque quod honestum, idem esse justum. ex quo efficitur, ut, quicquid honestum sit, idem sit utile. in quo verbo lapsa consuetudo deflexit de via; sensimque eò deducta est, ut honestatem ab utilitate secerneret, & constitueret honestum aliquod, quod utile non esset: quâ nulla pernicies major hominum vitæ potuit afferri.* vide tamen hac de re porticûs argutiolas, *ad l.* 3. § 11. & *l.* 6. § 45.

Μεταπείσειν ὅτι τῷ ἡδονήν τινα παρεικέναι] indè probare vult voluptatem nec bonum esse, nec utile; quòd probus nemo de voluptate ulla neglecta omissáve, pœnitentiâ tangatur: sicut *l.* 5. § 15. idem indè concludit, quòd eandem despexisse ac spreviſse laudi sæpe atque decori habeatur.

§ 11. Τοῦτο δ' ἐστὶν] vide *ad l.* 3. § 11.

§ 12. Ὅταν δὲ ὕπνος] vide *ad l.* 5. § 1.

Κατὰ τὴν ἀνθρωπικὴν φύσιν] Cicer. *de fin. lib.* 5. *Apparet nos ad agendum esse natos. Itaque appetit animus semper aliquid agere. Ibid.*

Καὶ ἐν τῷ ἔργῳ δοκεῖ τὸ ἀγαθὸν εἶναι καὶ εὖ. Aristot. *ethic. lib.* 1. *c.* 7. vide *l.* 9. § 16.

Τὸ δὲ καθεύδειν κοινὸν καὶ τῶν ἀλόγων ζώων] Aristot. *ethic. lib.* 1. *c.* 13. tanquam dictum vulgò jactatum refert, μὴ διαφέρειν τὸ ἥμισυ τοῦ βίου τοὺς εὐδαίμονας τῶν ἀθλίων. *nihil per vitam dimidiam distare felices infelicibus. quia nimirum vitæ pars dimidia edormitur.* Ὕπνος γὰρ, ὥσπερ πλάνης, τὸ ἥμισυ ἀφαιρεῖ τοῦ βίου. Aristo apud Plut. *de ign. & aq.* καὶ τὸν ἥμισυ ἡμῖν τοῦ βίου σωζομένου χρόνον. Clem. Alex. *pædag. lib.* 2. *c.* 9. *Vitam nobiscum dividit somnus.* Senec. *epist.* 117. & ità, *dimidium ex hoc* (quod videmur vivere) *edormitur.* Idem *ep.* 99. (vide *ad lib.* 4. § 50.) Per somnum ergò nihil felices ab infelicibus distare dicit ex vulgi sententia Aristoteles: at Marcus istîc, nihil homines à jumentis. Siquidem, ἀρχὴ δέ ἐστιν ὁ ὕπνος τῆς ψυχῆς, ἣ λέγεται σωζομένη καὶ φαύλη. Aristot. *ibid.* & *c.* 8. οὐδὲν ἀγαθὸν ἀποπλανᾷ ὁ καθεύδων. Itaque Plato *leg. l.* 7. Κοιμώμενος οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος, οὐδὲν μᾶλλον τοῦ μὴ ζῶντος· καὶ γὰρ ἀναιδὴς ὁ ὑπνῶν, ὥσπερ καὶ ὁ θανών. Eustath. *ad Il.* Ψ'. & Plin. *præfat. hist. nat. Vita profectò vigilia est. Et revera plus vigilare, plus vivere est. Quid enim tam mortis simile quàm dormientis aspectus? quid tam vitæ plenum quàm forma vigilantis?* Petr. Chrysolog. *serm.* 24.

Ὃ κατὰ φύσιν ἐκάστῳ] vide *lib.* 5 § 9. Aristot. *hist. animal. l.* 8. *c.* 1. Τὸ κατὰ φύσιν, ἡδύ. & *c.* 2. Περσφιλὲς ἑκάστῳ τὸ κατὰ φύσιν.

§ 13. Φυσιολογεῖν. παθολογεῖν, διαγεκπικάζειν] Senec. *epist.* 89. *Philosophiæ tres partes esse dixerunt & maximi & plurimi autores: moralem, naturalem, & rationalem. prima componit animum; secunda rerum naturam scrutatur: tertia proprietates verborum exigit, & structuram, & argumentationes, nè pro vero falsa surrepant.* His ergò tribus monet uti Marcus, quatenus id commodè potest, ad unumquodque, quod imaginatio suggesserit. At Xyl. ista cum sequentibus conjungit, quasi dixerit Marcus; *Ubi de natura, affectibus, aut aliis rebus differere cum quopiam contigerit,* &c. quam contextûs seriem verba ipsa neutiquam admittunt. Lugd. autem hoc loco periochas ità dispositi, ut Medeæ Absyrtum nobis repræsentare voluisse videatur.

§ 14. Ἢ γὰρ περὶ ἡδονῆς] Lugd. ἢ γάρ. forsan ἢ καί. nam τὸ γὰρ ex proximo membro irrepsisse huc videtur.

Τοιάδε τινὰ δόγματα ἔχειν] leg. τοιάδε [γάρ] τινα δόγματα ἔχων. Sedi suæ caussali restitutâ & pro verbo substituto participio, orationis serie id poscente. potest & priore loco ὁ γὰρ legi, ut sententia continuetur sic, ὁ γὰρ περὶ ἡδονῆς καὶ λύπης &c. ——τοιάδε τινὰ δόγματα ἔχων. *qui enim de voluptate ac dolore, &c. dogmata habet istiusmodi,* esse nimirum ista bona vel mala, non autem adiaphora. Hæc Xyland. cùm non animadverteret à Marci mente istîc plurimum aberravit. De hoc autem subjecto. vide *lib.* 6. § 27. & *l.* 7. § 26, 61. & *supr.* § 1.

Ἀναπλάζεσθαι ὅπως ποιεῖν.] Ità *l.* 10. § 30. βιάζεσθαι. *cogitur facere quod facit.* non à vi aliqua externa, sed à principio interno, falso nimirum dogmate, pravo perversóq; judicio. nec dissimili modo Lucil. apud Varron *orig. Lat. l.* 4.

Vis est vita, vides, quæ nos facere omnia cogit.

quò tamen neutiquam spectare cum Dousa censeo versiculum apud Gnomologum illum,

Βίος κωλεῖται δ', ὃς βίᾳ ποιεῖσθαι.

Sive ut Grot. legit,

Βίος κέκλησται δ', ὅτι βίᾳ ποιεῖσθαι.

Vi quia paratur vita, vita dicitur.

vel potiùs,

Vi quia paratur victus, vita dicitur.

Cæterùm dilutè nimis, & præter Marci mentem Xyl. *cogitabo, ità opus esse fieri.* Vide *l.* 4. § 6. & *l.* 6. § 27, 57. & *l.* 7. § 62, 63. Certè Tertull. *de anim. c.* 16. *Id quod accidit ex serpentis instinctu, exinde inoleviſse & coadoleviſse in anima, ad instar jam naturalitatis, qui statim in naturæ primordio acciderit.* Et Bernard. *de grat. & lib. arb. Corruit homo de posse non peccare in non posse non peccare, amissâ ex toto consilii libertate. itémque de posse non turbari, in non posse non turbari, amissâ ex toto complaciti libertate.* De populo suo Jeremias *cap.* 13. *v.* 23. *An mutare potest Æthiops cutem*

suam?

ſam? an pardus poteſt maculas ſuas? ei ſi hoc potuerint, etiam vos poſſetis benè facere, qui malè facere edocti eſtis. Et de Maſſilienſibus ſuis Salvian. *de provid. lib. 6. c. 14. Inveteratâ in nobis malorum omnium labe, aliter jam non vitioſi eſſe non poſſumus, niſi ut omnino non ſimus.*

§ 15. Μέμνησο] Μεμνήσομαι. Lugd. edit. *cogitabo*, Xyl. qui antegreſſis annectit. Sed illud malo. ſicut *lib.* 2. § 4. & *mox* § 16. in priore autem μεμνήσομαι, nî vitioſum fuerit, tranſitus eſt à perſona ad perſonam. de quo *ad lib.* 6. § 50. diximus.

Ἀιχρὸν ξενίζεσθαι] Petr. *epiſt.* 1. *c.* 4. *v.* 12. Μὴ ξενίζεσθε τῇ ἐν ὑμῖν πυρώσει, ὡς ξένου ὑμῖν συμβαίνοντος. Iſocaſius ſub Leone Magno Quæſtor, in judicio cùm ſiſteretur, monenti præfecto, videret quo in ſtatu conſtitutus eſſet, Ὁρῶ, inquit, καὶ ξενίζομαι, ὅτι ἀνθρωπος ὢν, ἀνθρωπίναις ἐπιπέπτωκα συμφοραῖς. Zonaras *Annal. tom.* 3. vide *l.* 4. § 29. & *l.* 12. § 1.

Εἰ ἡ συκῆ σῦκα φέρει] Jacob. *epiſt. c.* 3. *v.* 12. Μὴ δύναται συκῆ ἐλαίας ποιῆσαι, ἢ ἄμπελος σῦκα; Et Dominus Chriſtus, Matth. *c.* 7. *v.* 26. Μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὰς, ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα; οὕτω πᾶν δένδρον ἀγαθὸν, καρποὺς καλοὺς ποιεῖ· τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ. οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν. ἕκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκεται. Luc. *c.* 6. *v.* 44. quia nimirum, ἕκαστον καρπὸν ἴδιον φέρει. Moſes *Geneſ. c.* 1. *v.* 11. vide *l.* 4. § 6. & *l.* 12. § 16.

Ὧν ὅτι φορός] Quid enim malis moribus in mundo provenit uberius? aut cujuſnam rei, quàm impietatis, improbitatis, impuritatis, pravitatis, feracior eſt orbis univerſus? Plaut *Trinum.* 1. 1.

——*mores mali*
Quaſi herba irrigua, ſuccrevere uberrimè.
Neque quicquam vile nunc eſt, niſi mores mali:
Eorum liceat meſſem metere maximam.

Flaccus *l.* 1. *epiſt.* 2.

Seditione, dolis, ſcelere, atque libidine, & irâ
Iliacos intra muros peccatur & extra.

Juven. *ſat* 13.

Quæ tam feſta dies, ut ceſſet prodere furem,
Perfidiam, fraudes, atque omni ex crimine lucrum
Quæſitum, & partos gladio vel pyxide nummos?

Vide in ſacra pagina ſanctorum querelas, *Pſal.* 12. & 14. Jer. *c.* 9. Mich. *c.* 7. &c. Itaque Syneſ. *de provident.* 1. Ἔν γε τῷ τόπῳ τῶν κακῶν, οὐ θαυμαστὸν ἐστὶ κακὰ, ἀλλὰ θαυμαστὸν, εἴ τι καὶ μὴ τοιοῦτον ἐνταῦθα· τοῦτο γὰρ μέτοικον καὶ ἀλλότριον. quomodo Diodor. Sicul. *l.* 18. παράδοξόν ἐστιν, οὐκ εἰ γέγονέ τι παράλογον, ἀλλ' εἰ μὴ πᾶν ὅτι τὸ γινόμενον ἀνέλπιστον. Et Juvenal. *ſat.* prænotatâ:

Egregium ſanctumque virum ſi cerno, bimembri
Hoc monſtrum puero, & miranti jam ſub aratro
Piſcibus inventis, & fœtæ comparo mulæ.
Rari quippe boni vix ſunt numero totidem, quot
Thebarum portæ, vel divitis oſtia Nili.

Ubi pro *miranti*, quidam *mirandis* legi volunt; ego (ſi quid mutandum fuerit) mutatione leviori *liranti* malim. Varro *de re ruſtic. lib.* 1. *c.* 29. *Tertiò cum arant jacto ſemine, boves lirare dicuntur*; id eſt, *cùm tabellis additis ad vomerem, ſimul & ſatum frumentum operiunt in porcis, & ſulcant foſſas, quò pluvia aqua delabatur.* vide & Plin. *hiſt. nat. l.* 18. *c.* 20.

§ 16. Τὸ μεταπήδας] *animi ſententiam mutare.* Ità Epictetus *diſſert. l.* 2. *c.* 15. homini ad ſe inediâ tollendum mente obfirmato, Εἰ μὲν ὀρθῶς ἔκεινας, ἴσθι σωθεργεῖσθαι· εἰ δ' ἀλόγως ἔκεινας, μεταδοῦ. Et Gregor. Naz. *ad Epiſcop.* 150. Οὐχ ἡ μετάθεσις τὸ αἰσχρὸν ἔχει· ἀλλ' ἡ τῆς κακῆς τήρησις, τῶν ἀπώλειαν. indè Dionyſius Heracleota ὁ μεταθέμενος dictus, ut Laërt. *l.* 5. in Heraclid. & in Zenon. ὁ μεταθέμενος εἰς ἡδονήν. quia nimirum ἀντικρυς ἀποδὺς τὴν ἀρετῆς χλαῖναν καὶ ἀντιμεταμφιάσας, *exutâ virtutis ſtolâ, adverſámq; planè indutus*, à Stoica ſecta jam ſenex ad Epicuream tranſilivit. de quo itaq; feſtivè Timon in *Sillis*;

Ἡνίκ' ἔχεις δύσιν, νῦν ἄρχεται ἡδύνεσθαι.

Athen. *dipnoſoph. l.* 7. apud quem malè *tranſpoſitorem* vertit Dalechamp. cùm, *immutatum* potiùs reddere debuerit. quod & Caſaub. monuit. *ad Athen. l.* 10. *c.* 10. vide *ad l.* 4. § 12. & *l.* 6. § 21, 29. Cæterùm de vocabulo iſto à ſcrupis calculiſve luſoriis traducto fuſiùs alibi egimus.

Ἔπειτα τῷ ὀρθοῦντι ὁμοίως ἐλεύθερόν ὅτι] æquè liberum eſt, inquit, quódque animum ingenuum nihilò magìs dedeceat, verum docenti, ubi erraverit quis, obſequi, atque rectæ viæ, ubi eam certo judicio elegerit, conſtanter liberéque inſiſtere. Corrigere nimirum vult abſurdum quorundam errorem, qui *quod ſemel imbiberint, nolunt deponere,* (ut Cypr. *l.* 2. *ep.* 1.) *& pervicaciam conſtantiæ loco habentes, rectiora monenti parere ſervile ducunt ac illiberale.* Adverſus cujuſmodi homines ſeſe accingit & Epictetus loco ſuperiùs memorata. Ὅταν ἀκούσωσί τινες τούτων τῶν λόγων, ὅτι βέλτιον ἦν δεῖν, καὶ ἡ μὲν προαίρεσις ἐλεύθερον φύσει καὶ ἀνανάστατον. τὰ δ' ἄλλα κωλυτὰ, ἀναίσχυντα, δοῦλα, ἀλλότρια, φαντάζονται, ὅτι δεῖ παντὶ τῷ κειθένπι ὡσανεὶ ἀπαραβάτως ἐμμένειν. ἀλλὰ πρῶτον ὑμᾶς ἦν δεῖ τὸ κεκειμένον. θέλω γὰρ ἦν τόνους ἐν σώμασι, ἀλλ' ὡς ὑγιαίνοντι. ἐν δέ μοι φρενητικῆς τόνους ἔχων ἐνδεικνύῃ. καὶ ἀλαζονεύῃ ἐπ' αὐτοῖς, ἐρῶ σοι, ἄνθρωπε, ζήτει τὸν διορθοῦντα. τοῦτο οὐκ εἰσὶ τόνοι, ἀλλ' ἀπυΐα. *Non enim, quia rigidum aliquid, ideo rectum; nec quia ſtupidum eſt, ideo ſanum*; Aug. *de civit. Dei l.* 14. *c.* 10. Verùm pergit Epictetus, & ubi pervicacium quorundam exempla propoſuerat, ὡς οὐκ ἔστι μεταθεῖναι, qui à re

re semel proposita nullâ ratione adduci sese patiantur, ex eis ait tandem se intellexisse, quidnam velit pervulgatum illud, Μωρὸν ὅτι πᾶσαι, ὅτε ῥῦξαί δοι· quod Volph. cur mutandum censeat, nihil video. Mox: Κἀκεῖνα, inquit, ἢ γὰρ ὀιμανόμην. ἀλλ' ὅσῳ βεβαιότερον κεῖνοι τὰ ὄντα, τοσούτῳ πλείονος ἐλλεβόρου δέονται.—ἐκ ἀρκεῖ τὸ κεκεικέναι, ἢ τὸ μὴ μεταδέδϛ. ὅτοι οἱ μανικοὶ τόνοι, ὄχ ὑγιεινοί. ἀποθανεῖν θέλω, ἂν με τοῦτο ἀναγκάσῃς. διὰ τί ἄνθρωπε; τί ἐγένετο; κέκεικα. ἐσώθην ὅπ ἐκέκεικας ἐμὲ ἀποκεῖναι. Claudit tandem dissertationem his verbis. Ὥσπερ ὀν νοσοῦντι ἢ ῥᾳθυμοπαζομένῳ σώματι, ποτὲ μὲν ὀπὶ ταῦτα, ποτὲ δ' ἐπ' ἐκεῖνα ῥέπει τὸ ῥεῦμα· ὕτω ἢ ἀσθενὴς ψυχὴ, ὅσα μὴ κλίνῃ, ἄδηλον ἔχει. ὅταν ὃ ἢ τόνος φθορᾷ τῷ κλίματι τούτῳ ἢ τῇ φορᾷ, τότε γίνεται τὸ κακὸν ἀξοήθητον ἢ ἀθεράπευτον. Itaque Synesius *de regno*: Ὁ ὃ ὅπι τοῖς ἁμαρτανομένοις ἰσχυρογνώμων, αἰσχυνόμενος ὁμολογίαν ἀγνοίας, ἃ κερδαίνει γνῶσιν ὐκ μετανοίας, ἃ δὲ δεῖται λόγων ἰατρῶν, ἀλλ' ἀνὴρ ἂν φαίη σοφὸς, ὅπ κολάσεως. vide ad *l.* 1. § 16.

Σὺ γὰρ ἐνέργεια κατὰ τὸν σὸν ὁρμὸν] Lugd. melius σὴ, & σὸν. deesse tamen forsan videatur, ἀρκεῖ σοί, aut tale aliquid. *Sufficit tibi operatio tua juxta animi tui impetum judiciúmque & mentem ipsam peracta.* verùm distinctio interjecta integram faciet sententiam. lego igitur, σὴ γὰρ ἐνέργεια, κατὰ τὸν σὸν ὁρμὸν &c. *tua enim est operatio & ista, utpote intentioni tuæ consentanea.* &c.

§ 17. Εἰ μὸ ὀπί σοι, τί αὐτὸ ποιεῖς;] Novam hinc periocham orditur & Anglus interpres & editor Lugdunensis. posúntq; revera aliò, quàm quò priora illa, referri. *Siquidem tui*, inquit, *est arbitrii aliquid facere vel omittere, cur facis quod non probas, sive in quo non acquiescis? sin alieni*, non tui, est, *de aliis, sive Deis, sive atomis*, hoc est, rerum principiis, juxta Democritum & Epicurum, *frustrà quereris*: frustrà autem facere aliquid, insipientis, cum illis litigare, etiam insanientis. vide *l.* 4. § 3. & *l.* 12. § 12, 24.

§ 18. Ἔξω τοῦ κόσμου τὸ ἀποθανὸν ἢ πίπτει] Lucret. *l.* 3.

Cedit enim rerum novitate extrusa vetustas
Semper: & ex aliis aliud reparare necesse est:
Nec quidquam in barathrum, nec tartara decidit atra.

Pythagoras apud Nasonem *Metam. l.* 15.

Non perit in tanto quidquam, mihi credite, mundo,
Sed variat mutátque vices: nascíque vocatur,
Incipere esse aliud, quàm quod fuit antè; morique
Desinere illud idem.——

Ennius Epicharmo de Terra apud Varron. *de ling. Lat. l.* 4, & 8.

Quæ dedit, illa capit, neque dispendi facit hilum.

Pacuvius *Chryse*, de Æthere;

——*omnia is animat, format, auget, alit, creat,*
Sepelit, recipitque in se omnia.

Maro itidem *Georg. l.* 4.

Scilicet huc reddi deinde, ac resoluta referri
Omnia: nec morti esse locum: sed viva volare
Sideris in numerum, atq; alto succedere cælo.

Ubi Servius: *Dissolvi cuncta & redire rursus in originem suam. nec morti, i. e. perditioni locum esse. nihil est enim, quod perire funditus possit, cùm sit* τὸ πᾶν, *i. e. omne, in quod redeunt universa resoluta. res autem hæc quæ mors vocatur, non est mors; quippe quæ nihil perire faciat; sed resolutio.* Et Macrob. *in somn. l.* 2. *c.* 12. *Constat secundum veræ rationis assertationem, quam nec Virgilius ignoravit, nihil intra vivum mundum perire, sed eorum quæ interire videntur, solam mutari speciem: & illud in originem suam, atque in ipsa elementa remeare, quod tale, quale fuit, esse desierit.* Senec. *ep.* 36. *Cogita nihil eorum, quæ ab oculis abeunt, & in rerum naturam, ex qua prodierunt ac mox processura sunt, reconduntur, consumi, desinunt ista, non pereunt.* & mox: *Observa orbem rerum in se remeantium: videbis in hoc mundo nihil extingui, sed vicibus descendere ac resurgere. æstas abit, sed alter annus illam adducit: hyems cecidit; referent illam sui menses: solem nox obruit, sed ipsam statim dies abigit. stellarum iste decursus, quicquid præterierit, repetit. pars cæli levatur assiduè, pars mergitur.* Et *quæst. nat. l.* 3. *c.* 9. *Nihil deficit, quod in se redit.* Et *de benef. l.* 5. *c.* 8. *Rerum natura nihil dicitur perdere, quia quicquid illi avellitur, ad illam redit: nec perire quicquam potest, quòd quò excidat non habet, sed eódem revolvitur, unde discedit.* Tatian. denique *adv. Græc.* Ὥσπερ γὰρ ἓν ὂν, πεὶν ἢ ϛῆναι τὸν ἐμὲ ἐγίνωσκον, μόνον ὃ ὐ ὑποστάσει τῆς σαρκικῆς ὕλης ὑπῆρχον· γενηθὲς ὃ, ὁ μὴ πάλαι, διὰ τῆς ϛήσεως, τὸ εἶναι πέπισϛευκα· τὸν αὐτὸν τρόπον, ὁ ϛηθόμενος, καὶ διὰ θανάτου μηκέτι ὢν, αὖθίς τε μηκέτ' ὁράσεσθαι, ἔσομαι πάλιν, ὥσπερ μὴ πάλαι γεγονὼς, εἶτα ϛηνηθεὶς· κἂν πῦρ ἐξαφανίσῃ πᾶν τὸ σαρκίον, ἐξαλειφθῆναι τῷ ὕλῃ, ὁ κόσμος κεχώρηκε· κἂν ἐν ποταμοῖς, κἂν θαλάσσαις ἐνθαπτισθῶ, κἂν ὑπὸ θηρίων διαφθαρῶ, ταμείοις ἐναπόκειμαι πλησίον θεοῦ. quæ verba perperam distincta interpres pessimè accepit. vide *l.* 4 § 4, 5, 23, 46. & *l.* 5. § 4. & *infr.* § 50.

Διαλύεται εἰς τὰ ἴδια] Lucret. *l.* 1.

Huc accedit, utì quæque in sua corpora rursum
Dissolvat natura, neque ad nihilum interimat res.

Senec. *ep.* 71. *Quicquid est, non erit: nec peribit, sed dissolvetur. nobis solvi, perire est. proxima enim intuemur; ad ulteriora non prospicit mens hebes.* vide *l.* 9. § 33.

Καὶ αὐτὰ ὃ μεταβάλλει Naso *Met. l.* 15.

——*omnia fiunt*
Ex ipsis, & in ipsa cadunt. resolutáque tellus
In liquidas rarescit aquas: tenuatur in auras,
Aeráque humor habet: dempto quoque pondere rursus

In

In ſuperos aër tenuiſſimus emicat ignes.
Indè retro redeunt: idémque retexitur ordo.
Ignis enim denſum ſpiſſatus in aëra tranſit:
Hinc in aquas: tellus glomeratâ cogitur undâ.
Vide *l.* 4. § 40.

§ 19. Καὶ ὁ ἥλιος ἐρεῖ, πρὸς τί ἔργον γέγονα] ità Baſ. at Lugd. ἐρεῖ πρὸς τί ἔργον γέγονε. *poteſt dicere cujus rei cauſsâ factus eſt.* Xyl. *de ſe dicet, a cujus gratiâ factus ſum* Caſ. quid ſi legas, καὶ ὁ ἥλιος ἄρα πρός τι γέγονε. *etiam ſol utique alicujus res gratiâ extitit.*

Καὶ οἱ λοιποὶ θεοί] Sidera nimirum, quæ animata eſſe putabant, & Deorum loco habebant. vide *l.* 9. § 35. & *l.* 12. § 28. Ità & ſapientes Ægyptii, θεὸς εἶ ἥλιον καὶ σελήνην. Laërt. *proœm.* & Pythagoras, ἥλιόν τε καὶ σελήνην, καὶ τοὺς ἄλλους ἀστέρας, εἶναι θεούς. Idem *l.* 8. De ſole Heraclit. *ad Hermodor. ep.* 1. Λίθοι, θεῶν μάρτυρες; ἔργα δεῖ μαρτυρεῖν, οἷα ἥλιος. νὺξ αὐτῷ καὶ ἡμέρα μαρτυροῦσιν· ὧραι αὐτῷ μάρτυρες· γῆ ὅλη καρποφοροῦσα μάρτυς· σελήνης ὁ κύκλος, ἐκείνης ἔργα ἑρμῆς μαρτυρία. Imò teſtimonium perhibent iſta omnia ſolis conditori, non ſoli. vide *Pſal.* 8. *v.* 1, 3. & *Pſal.* 19. *v.* 1, 2, 6. & *Pſal.* 74. *v.* 16, 17. & *Pſal.* 104. *v.* 19. & *Act. c.* 14. *v.* 14. Vide tamen, ſi operæ pretium id videbitur, *de ſole* Apoſtatæ impii Juliani Imperat. *orationem* autore dignam. Plato in *Cratylo*, à Theodoreto adductus *therapeut. l.* 3. Φαίνονταί μοι οἱ πρῶτοι ἀνθρώπων οἱ παρὰ τοῖς Ἕλλησι, τούτους μόνους ἡγεῖσθαι θεοὺς, ὅσπερ νῦν οἱ πολλοὶ τῶν βαρβάρων, ἥλιον, καὶ σελήνην, καὶ γῆν, καὶ ἄστρα, καὶ οὐρανόν. ἅτε ἐν αὐτοῖς ὁρῶντες ἀεὶ φερόμενα καὶ θέοντα, ἀπὸ ταύτης τῆς φύσεως, τῆς τοῦ θεῖν, θεοὺς αὐτοὺς ἐπονομάσαι. Clemens item in *protrept.* Οἱ μὲν γὰρ εὐθέως ἀμφὶ τὸν ἥλιον ἔργον θέαν ἀπατώμενοι, καὶ ὄφελει μόνῃ πεπιστικότες, τὴν ἀστέρων τὰς κινήσεις ὑποπτεύσαντες, ἐθαύμασάν τε, καὶ ἐξεθείασαν, θεοὺς ἐκ τοῦ θεῖν ὀνομάσαντες τοὺς ἀστέρας· καὶ προσεκύνησαν ἥλιον, ὡς Ἰνδοὶ καὶ σελήνην, ὡς Φρύγες. &c.

Σὺ δὲ πρὸς τί; τὸ ἥδιον;] vide *ad l.* 5. § 1. & *l.* 9. § 9.

§ 20. Ἡ φύσις ἐσόχασεν ἑκάστου] *natura finem ſuum habet in rei uniuſcujuſque fine.* Caſ. ut στοχάζεσθαι hîc ſit collimare. at Xyl. *conſilium iniit.* ad Marci mentem propiùs, *rationem habet.* hoc eſt enim στοχάζεσθαι Marco iſtic: ut *l.* 1. § 9. τὸ στοχαστικὸν τῆς φίλων. vide ibi adnotata. Tertull. *adv. Marc. l.* 2. *c.* 5. *Univerſa Deus diſponendo præſcivit, & præſciendo diſpoſuit.* Cyprian. *epiſt.* 3. ubi Domini Servatoris illud ex Matth. *c.* 10. *v.* 29. laudàſſet. nec paſſerculum quidem, qui aſſario dimidio veneat, citra Dei nutum ad terram decidere. *Cùm Chriſtus nec minima fieri ſine voluntate Dei dicat; exiſtimat aliquis & ſumma & magna, aut non ſciente, aut non permittente, in Eccleſia Dei fieri?* Trithem. *ad Cæſar. quæſt.* 8. *Magna divinæ providentiæ commendatio, quæ non ſolùm hominum curam habet, ſed avium quoque minutarum.* Hieron. quidem *in Abacuc. c.* 1. *v.* 14. *Sicut in hominibus etiam per ſingulos Dei currit providentia; ſic in cæteris animalibus generalem quidem diſpoſitionem & ordinem curſúmque rerum intelligere poſſumus.* v. g. *quomodo naſcatur piſcium multitudo & vivat in aquis, quomodo reptilia & quadrupedia oriantur in terra, & quibus alantur cibis? Cæterùm abſurdum eſt ad hoc Dei deducere majeſtatem, ut ſciat per momenta ſingula quot naſcantur culices, quótve moriantur; quæ cimicum & pulicum, & muſcarum ſit in terra multitudo; quanti piſces in aqua natent; & qui de minoribus majorum prædæ cedere debeant. Non ſimus tam fatui adulatores Dei, ut dum potentiam ejus etiam ad ima detrahimus, in nos ipſos injurioſi ſimus, eandem rationabilium quàm irrationabilium providentiam eſſe dicentes.* At Bernard. *de grat. & lib. arb. Attingit illa* (ſapientia divina) *à fine ad finem: hoc eſt, à maximo angelo uſque ad minimum vermiculum: ab ortu creaturæ uſque ad finem deſtinatum à creatore, ſive in quem urget natura, ſive quem accelerat cauſſa, ſive quem concedit gratia; dum nihil horum evenit, quod non prout vult, potenti præordinet providentiâ. Attingit autem, non quidem mobili diſcurſione, vel ſubjectæ creaturæ quaſi officiali adminiſtratione, ſed ſubſtantiali quadam & ubique præſenti fortitudine, quâ utique univerſa potentiſſimè movet, ordinat, adminiſtrat.* Adjici poterat quod de *capillis numeratis*, Chriſtus, Matth. *c.* 10. *v.* 30. de *folio ab arbore cadente.* Bern. *conc. ſolen.* 8, & 99. Trithem. *ubi ſuprá.* vide *ad l.* 7. § 31. Senec. *quæſt. natur. l.* 3. *c.* 29. *Sive anima eſt mundus, ſive corpus; naturâ gubernante, ut arbores, ut ſata, ab initio ejus uſque ad exitum, quiquid facere, quiquid pati debeat, incluſum eſt; ut in ſemine omnis futuri ratio hominis comprehenſa eſt; totius enim corporis & ſequentis ætatis in parvo occultóque lineamenta ſunt. Sic origo mundi, non minùs ſolem & lunam & vices ſiderum, & animalium ortus, quàm quibus mutarentur terrena, continuit.*

Τῆς ἀπολύσεως] Fuſcus apud M. Senecam, *Suaſor.* 2. *ſtatuta naſcentibus in finem vitæ dies eſt. Habebit quiſque quantum illi dies primus aſcripſit.* L. Senec. *ad Marc. c.* 20. ſic *lib.* 6. § 49. ἀφώρισεν. & *l.* 12. § 23. ὅρον ἔδωσιν. vide *l.* 2. § 4.

Ὡς ὁ ἀναβάλλων τὴν σφαῖραν] Sejungunt iſta à ſuperioribus G. Xyl. & M. Caſ. mihi continuanda prorſus videntur. quemadmodum, inquit, qui pilam mittit rationem apud ſe habet, non tantùm quomodo motus ille ineatur, ſed quà feratur, & quo loco terminetur; ſive quà permeet pila, quò pertingat, ubi cadat; ad eundem modum natura conſilium iniit, non de ortu tantùm, ſed de obitu etiam, ac progreſſu cujuſq. rei. Plautus alio, nec ab hoc

tamen prorsùs abhorrenti, ſenſu, *Captiv. prolog.*
Enimverò Dî nos quaſi pilas homines habent.

Τί ἔν ἀγαθὸν τῷ σφαιρίῳ] vide *l.* 4. § 42. & *l.* 7. § 23.

Τῇ πομφόλυγι] Notum eſt proverbium, *Homo bulla.* quod Varro retulit, *præfat. in libr. de re ruſt.* Apud Lucianum Charon Mercurio; ἐθέλω γάρ σοι εἰπεῖν ὧν πέρι ἐποιήσαν μοι ἔδοξαν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὁ βίος ἅπας αὐτῶν· ἤδη ποτὲ πομφόλυγας ἐν ὕδατι ἐθεάσω, ὑπό πνευμάτων τινῶν καταρρήγνυντα ἀνισα-μόνους; τὰς φυσαλίδας λέγω, ἀφ' ὧν συναγείρεται ὁ ἀφρός; ἐκείνων τοίνυν αἱ μὲν πνεῦσαι μικρὰ εἰσι, καὶ αὐτίκα ἐκεραγῆσαι ἀπίσβησαν, αἱ δ' ἐπὶ πλέον διαρκέσαι, καὶ προχωρησῶν αὐτῶν ἄλλων αὖται ὑπαφυσώμεναι, εἰς μέγιστον ὄγκον αἴρονται, εἶτα μόνον καὶ κεῖναι πάντως ἐξερράγησάν ποτε· ἃ δὴ δεῖν τε ἄλλως ἡμᾶς ὑπὸ πνεύματος ἐμπεφυσημένοι, οἱ μὲν μείζους, οἱ δ' ἐλάττους· καὶ οἱ μὲν ὀλιγοχρόνιον ἔσχον καὶ ὠκύμορον τὸ φύσημα, οἱ δ' ἅμα τῷ ξυνῆναι ἐπαύσαντο· πᾶσι δ' ἓν ἀπορραγῆναι ἀναγκαῖον.

Ἐπὶ λύχνου] Senec. *epiſt.* 41. *Rogo, non ſtultiſſimum dicas, ſi quis exiſtimet lucernæ pejus eſſe cùm extincta eſt, quàm antequam accenderetur? Nos quoque accendimur & extinguimur: medio illo tempore aliquid patimur. utrinque verò alta ſecuritas eſt. quid refert utrùm non incipias, an deſinas? utriuſque rei hic eſt effectus, non eſſe.*

§ 21. Ἔκστρεψον] ἔστρεψον Lugd. edit. unde *annot.* Στρέψον. *convertito te.* Omnino præter Marci mentem. Qui vult non ut ipſe convertat quis; ſed ut illud potiùs, in quo cogitationes defixas habet, non tam *convertat*, aut *circumvertat*, ut Caſ. quàm *invertat*, quô naturam ejus penitùs introſpiciat & perſpectam habeat. Ariſtophan.

Ἔκστρεψον ὡς τάχιστα τοὺς σωτῆρας τρόπους
Inverte quàm celerrimè mores tuos.

Ubi *Schol.* ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ῥυπωμένων ἱματίων καὶ ἐκστρεφομένων. ἐκστρέψαι δ' ἱμάτιον, τὸ ἀλλάξαι τὸ πρὸς τὸ ἔσω μέρος, ἔξω. Eadem & Suidas. vide *l.* 3. § 11. Verùm ibi de re quavis, iſtìc de corpore humano, ipſóque cumprimis cujuſque proprio agere videtur. Boëth. *conſol. lib.* 3. *c.* 8. *Quòd ſi, ut Ariſtoteles ait, Lynceis oculis homines uterentur. ut eorum viſus obſtantia penetraret, nonne introſpectis viſceribus, illud Alcibiadis ſuperficie tenus pulcerrimum corpus, turpiſſimum videretur? igitur te pulcrum videri non tua natura, ſed oculorum ſpectantium reddit infirmitas. qui nimirum, ſi interiora intueri valerent, aliter planè cenſerent.* Alluſit ad vulpis maximè morem de qua Plut. in *Collat. aquat. & terreſtr.* Ἡ δ' ἀλώπηξ ἁλοῦσα, ἐνδὺς ἐκστρέπεται· πέφυκε γὰρ δὴ δ' ἐντὸς ἐκτὸς ἡγουμένου, ἀποπίπτειν τὸ ἀγκιστρον. quanquam de ſcolopendra idem refert autor idem *de ſera vindicta.*

Τέτους ἠνάγκασαν ἐκτρέπεσθαι τὰ ἐντὸς ἔξω τῆς ψυχῆς, ἑλυσσωμένους περὶ φύσιν, καὶ ἅμα καμπτομένους, ὥσπερ αἱ θαλάττιαι σκολόπενδραι, καταπῆσαι τὸ ἄγκιστρον. ἐκτρέπουσιν ἑαυτάς. idem vult nos mente ac cogitatione facere, cùm ad corpus animum adjecerimus.

Πορευῦσαν] vitioſum videtur. forſan ἀποπνευῦσαν fuerat. ut *l.* 9. *c.* 2. ἀποπνευῦσαι. corpus, inquit, conſidera, quale fiat, vel morbo languidum, vel ſenectute emarcidum, vel ab anima jam derelictum.

Βραχύβιον ὄν καὶ ὁ ἐπαινῶν] Annotator Lugd. quo codice uſus, neſcio. βραχὺς ὁ βίος καὶ ὁ ἐπαινῶν &c. ſed fortè, inquit, βραχύβιον· quæ Marci vox eſt. Certè ſiqua exemplaria eam lectionem adfirmarent, legerem libens, βραχὺς ὁ βίος. βραχύβιον ὄν καὶ ὁ ἐπαινῶν, &c. vide *lib.* 4. § 16, & 33. & *l.* 7. § 5.

Ἐν γωνίᾳ] vide *l.* 3. § 10. & *l.* 4. § 3.

Ἡ γῆ σιγμή] vide *l.* 4. § 3.

§ 22. Περίσχε] Poteſt hæc perioche non uno modo intelligi. Poteſt enim ſumi quaſi moneat Marcus, quodnam debeat eſſe τῆς προσοχῆς ſive ὄψεως, ut *lib.* 4. § 26. loquitur, i. e. conſiderationis ſubjectum: idq; quotuplex eſſe velit: Nimirum vel ſubjectæ rei cujuſq; materiam, nè pluris eam quis quàm par eſt faciat: (vide *l.* 5. § 10.) vel dogma ac decretum ſuum, ut ſit rationi rectæ conſentaneum. (vide *lib.* 7. § 2. & *ſupr.* § 1.) vel actionem ſuam, ut utriq; illi reſpondeat. (vide *l.* 6. § 22.) vel vocabuli ſignificationem: ubi dicentem attendere oportebit. (vide *l.* 7. § 4. & *l.* 10. § 8.) atq; huc inclinare videtur Xyl. nec abſcedit Caſ. Verùm poteſt & in aliam, quam mox dabimus, mentem ſumi. Lugd. Editor ad tria membra reſtringit, dum τῷ ὑποκειμένῳ δόγματι conjungit, vertítque *ſubjectæ opinioni.* de diſtinctione accedo, quia disjunctivam Marcus τῷ ὑποκειμένῳ non præfixit. Verùm ecquid ſibi vult *opinio ſubjecta?* Verto itaque, *adverte*, vel *attende, præſenti, aut decreto, aut actioni, aut ſignificato.* Τὸ ὑποκείμενον, *præſens, quod adeſt.* Polyb. *l.* 3. Πῶς δ' ἂν εὐδοκιμοῖμεν τοῖς ὑποκειμένοις, τοὺς βεβαιοῦντας τῷ αὐτῷ προσαίρεσιν, καὶ διαφυλάττοντας τὴν κατάστασιν, παροξύναι δικαίως, εἰ μηδὲν εἰδείη τῆς ψυχῆς τὰ παρεγγενόμενα πρὸς ἑκάστας ὑπομνήσεως. qui præſentibus acquieſcit. τὰ ὑποκείμενα τοῖς προγεγενόσιν opponuntur. Plutarch. *Publicol. collat. cum Solon.* Δεῖ δὲ πρὸς τοὺς ὑποκειμένους καιροὺς τὰς πράξεις διαιρεῖν. *Sunt res ex temporibus præſentibus perpendendæ.* ſic *l.* 6. § 4. πάντα τὰ ὑποκείμενα. *præſentia cuncta.* & *l.* 10. § 18. ἕκαστον τῶν ὑποκειμένων. Monet ut ad id quod præ manibus eſt, ſive decretum illud, ſive factum, ſive dictum ſit, animum ſedulò advertamus. ut & *l.* 2. § 5. & *l.* 3. § 12. & *l.* 6. § 32. & *l.* 9. § 6.

Δικαίως ταῦτα πάσχεις] ſeparat iſta à præcedentibus.

dentibus M. Casaub. possunt tamen ad idem argumentum pertinere. Meritò multa pateris, quia ad id quod præ manibus est non attendis, sed de rebus futuris anxius, animíque suspensus es, & quod præcipuè te spectat differs. Vide *lib.* 9. § 25. & *lib.* 12. § 1.

Μᾶλλον ἢ θέλεις] Haud integra satìs videntur ista ; forsan scribendum fuerit [ὅτι] μᾶλλον δὴ &c. ut ratio reddatur, quare tot molestiis conflictetur ; quia nimirum sui emendationem de die in diem infrunitus differt. Legi possunt tamen & ἐρωτηματικῶς, [τί] μᾶλλον ἢ &c. quasi dicat. *Cur crastino die malis bonus fieri, quàm hodie esse?* vide *l.* 2. § 4. Pers. *sat.* 5.

Cras hoc fiet. idem cras fiet. Quid? quasi magnum
Nempe diem donas. Sed cùm lux altera venit ;
Jam cras hesternum consumpsimus, ecce, aliud cras
Egerit hos annos, & semper paulùm erit ultrà.

Naso *remed. l.* 1.

Sed propera, nec te venturas differ in horas :
Qui non est hodie, cras minùs aptus erit.

Nam quod sequitur,

Dicimus assiduè, cras quoque fiet idem ;

non de instituti mutatione in meliùs ; quod Casaub. *in Persium*, sensisse videtur, dum memoriâ fisus codicem non consulit ; sed de perseverantia in cœpta vitæ mollioris ac dulcioris usura dictum est. Petron. Arb. *satyr. Quod hodiè non est, cras erit : sic vita traditur.* Quod tamen eruditissimus ille vir, etiam cum duplici negatione exhibet. ; *Quod hodie non est, cras non erit.* Certè quod Naso suprà verbo monuerat, idem fusiùs Epictet. *dissert. l.* 4. 12. ὅτι παρὰ τὸ σήμερον ἁμαρτηθὲν, εἰς τἆλλα χεῖρον ἀνάγκη σοι τὰ πράγματα ἔχειν. πρῶτον μὲν, τὸ χαλεπώτατον, ἔθος τὸ μὴ προσέχειν ἐγγίνεται. εἶτα ἔθος τοῦ ἀναβάλλεσθαι τὸν προσοχὸν, ἀεὶ δ' εἰς ἄλλον καὶ ἄλλον χρόνον ἀπωθεῖν, (ità Casaub. restituit quod ἀώδει legebatur) ὑποπιέζωον τὸ συνιέναι, τὸ συνήθειαν. εἰ μὲν ἦν λυσιτελὴς ἡ ὑπόθεσις ἔξω, ἦν παντελὴς ἀπόφασις αὐτὴς ὅτι λυσιτελεστέα· εἰ δ' ἃ λυσιτελεῖ, τί ἐγὼ δίλωσκῆ τὸν προσοχὸν αὐλάσεις ; Verùm Marci verbis gemina prorsus sunt, & ad ea fortean respexit etiam, quæ in fine dissertationis illius Epictetus disceptat. γνῶ δ' ὅταν εἴπῃς, ἀπ' αὔριον προσέξω, ἴσθι ὅτι τοῦτο λέγεις, σήμερον ἔσομαι ἀναίσχυντος, ἄκαιρος, ταπεινὸς, ἐπ' ἄλλοις ἕτοιμος τὸ λυπεῖν με· ὀργισθήσομαι σήμερον, φθονήσω· βλέπε ὅσα κακὰ σεαυτῷ ὑπομένεις. ἀλλ' εἰς αὔριον καλῶς ἔχει· πόσῳ κρεῖττον, σήμερον ; εἰ αὔριον συμφέρει, πολὺ μᾶλλον σήμερον, ἵνα καὶ αὔριον δυνηθῇς, καὶ μὴ πάλιν ἀναβολὴν εἰς τὸν ἑξῆς. Joan. Chrysostom. *de statuis orat.* 19. Μή μοι λέγε, ὅτι χρὴ μικρὸν, μηδὲ εἰς τὸν αὔριον ἀναβάλλου. ἡ γὰρ αὔριον οὐδέποτε λαμβάνει τέλος. vide ad *l.* 3. § 4, 6.

§ 23. Ἐπ' ἀνθρώπων εὐποιΐαν] Hoc est, τὸ κοινωνικὸν καὶ συνεργητικόν· quod passim inculcat. καὶ γὰρ οὐδὲν καιρῶ τοσοῦτον μέγα εἰς δυναστείαν ἄν, ὅταν μὴ τὸ κεφάλαιον εἰς ἑτέρους διασπείρωται. Joan. Chrysost. *in ep.* 1. *ad Cor. c.* 10. *v.* 33. *orat.* 25.

Δέχομαι, ὅτι τοῦ θεοῦ ἀναφέρων] Ità pii passim, Deo adscribunt, quæcunq; ipsis obtigerint, universa. Job. *c.* 1. 21. *Psal.* 18. *v.* 39, 40. & *Psal.* 44. *v.* 7, 8. vide *l.* 12. § 36.

Ἀφ' ἧς πάντα] Ità *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5. *v.* 18. *Omnia à Deo sunt.* vide & *Thren. c.* 3. *v.* 37, 38. & Marc. *l.* 2. § 3. & *l.* 4. § 23, 33. & *infr.* § 27.

§ 24. Ὁποῖόν σοι φαίνεται] vilitatem rerum humanarum externarúmq; omnium, de materiæ, ex qua consistit, ignobilitate perspiciendam proponit. (quod idem agit & *l.* 5. § 10. & *l.* 6. § 13. & *l.* 9. § 14) Illa siquidem, τοιοῦτον πᾶν μέρος τοῦ βίου, καὶ πᾶν ὑποχείμενον, malim ad priora de *lotione*, cum G. Xyland. & M. Casaub. referre, quàm periochæ sequenti cum Cl. Salmas. connectere. Senec. *epist.* 107. *Eadem vitæ conditio est, quæ balnei.* Sed aliò ille respexit, quàm Marcus istîc. vide *ad* § 43.

§ 25. Λύκιλλα Οὐῆρον· εἶτα Λύκιλλα] Rectè distinxit ista, priùs confusa, explicavítq;, à Xylandro parùm intellecta, Cl. Salmasius *ad Capitol. Marc. Lucilla*, inquit, *Verum extulit. post & ipsa fatis concessit.* Itaq; in singulis subaudienda verba illa ἐξήνεγκε & ἐξωνέσθη. *Lucilla* Marci filia L. Vero imperii consorti nuptui data, eidémque superstes. Capitol. *Ver.*

Σέκουνδα Μάξιμον] de quo *l.* 1. § 15.

Ἐπιτύγχανον Διότιμον] *Epitynchani* nomen ex inscriptionibus sepulcralibus Salmas. *ibidem* exhibet. Verùm quis iste *Epitynchanus*, vel *Diotimus*, cui is supervixerit, & successerit, nescire me fateor. *Diotimi* tamen ut Adriano superstitis mentio fit rursus, *infr.* § 37.

Φαυστῖναν Ἀντωνίνου] Ἀντωνῖνον Φαυστῖναν. Salm. *Annia Faustina Antonini Pii uxor.* Capitol. *Pio.*

Κέλερ Ἀδειανόν] *Caninius Celer* orator sive Rhetor quem & Marcus & Lucius audiêrant. Capitol. *Mar.* & *Ver.* ab Adriano forsan eidem in disciplinam traditi. Nam quòd Mauss. in *dissert. critic.* quam Harpocrationi à se edito attexuit, *Caninium* & *Celerem*, quasi duos, recenset, quorum Marcus Caninius alter sit dictus, neminem (puto) σύμφωνον habet. post illa verò, εἶτα Κέλερ, subjungi postulat idem Salmas. τοιαῦτα πάντα quod suo loco motum fuerat.

Δειμεῖς] *cusseri*. Xyl. sed & Casaub. qui tamen de ingenii acumine exposuerat, aptiùs *lib.* 5. § 5. vide *ibi adnotata.* & *ad l.* 6. § 44.

Χιάρεξ] depravatum opinor. forsan Ἱέρεξ fuit. *Hieracis* certè apud Stobæum reperiuntur fragmenta ex *lib. de justitia.* vel χάρεξ etiam, siquidem

Charax

Charax Philosophus Pergamenus Suidæ memoratur. & Lugd. edit. Χάραξ habet.

Δημήτριος ὁ Πλατωνικὸς] *Phalereum*, puto, vult è familia Platonica, Theophrasti auditorem; de quo Laërt. *l.* 5. Suidas, Marc. ipse *l.* 9. § 29. quanquam potest etiam *Demetrius* Byzantinus Peripateticus, cujus & Laërtius *ibidem* meminit, Marco dictus intelligi. Verùm illum potiùs existimem designatum, quia inter homines acuminis & subtilitatis laude insignes hic à Marco proferatur. De eodem autem Cicero *offic. l.* 1. *Demetrius Phalereus in hoc numero haberi potest, disputator subtilis, orator parùm vehemens, sed dulcis; ut Theophrasti discipulum possis agnoscere.* Itaque de eodem iden. in *Bruto* § 37. *delectabat magìs Athenienses quàm inflammabat, & suavis maluit videri quàm gravis; sed suavitate eâ quâ perfunderet animos, non quâ perfringeret.* Eandémque illi suavitatis laudem tribuit in *oratore.* § 92.

Εὐδαίμων] *Eudæmon* inter Astrologos celebriores recensetur à Vitruvio. *l.* 9. *c.* 7. quo tamen loco Æmar. Ranconetus *Euchemon* legendum credebat. Turneb. *adverss. l.* 11. *c.* 3.

Πάντα ἐφήμερα] vide *ad lib.* 4. § 35, 48. & *l.* 9. § 14.

Οὐδ' ἐπ' ὀλίγον μνημονευθέντες] vide *lib.* 4. § 33. & *l.* 5. § 33. & *l.* 12. § 27.

Ἤτοι σκεδασθῆναι] vide *ad l.* 4. § 21. & *l.* 5. § 33.

§ 26. Εὐφροσύνη ἀνθρώπῳ] ἀνθρώπῳ, malim. vide *ad l.* 5. § 1. & *l.* 6. § 7, 33. *Lætitia est homini facere quæ sunt hominis:* verùm lætitia est homini Christiano, facere quæ sunt Dei. Joan. *ep.* 1. *c.* 5. *v.* 3. *Psal.* 112. *v.* 1. Esai *c.* 58. *v.* 13. Joan. *Evang. c.* 4. *v.* 34. Job *c.* 23. *v.* 12, 13. Cæterùm, quæ sunt hominis, quà hominis, ad creatoris imaginem conditi, ejusdémque legi conformis, eadem sunt itidem & Dei. vide Marc. *l.* 3. § 13.

Ἴδιον ἡ ἀνθρώπου εὐνοια] Lætitia, inquit, homini & voluptas esse debet, facere quæ officii sunt sui. Nihil autem magìs humani est officii, quàm erga genus humanum humanitatem exercere. Hoc itaque læto animo lubentíque faciendum est. Naso *Pont. l.* 2. & 9.

Conveniens homini est, hominem servare, voluptas. & vera benefaciendi cupido utilitates relinquit, ipso benefaciendi opere lætissima. Senec. *de benef. l.* 4. *c.* 14. vide *ad l.* 3. § 6.

Ἐπιθεώρησις τῆς τῶν ὅλων φύσεως] Ex Stoicorum sententia Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Γεγονέναι ὑπὸ τῆς φύσεως ἐπίτηδες τὸ λογικὸν ζῶον πρὸς θεωρίαν καὶ πρᾶξιν· τὸν γὰρ ἐνάρετον, θεωρητικὸν εἶναι, καὶ πρακτικὸν τῶν ποιητέων. ità enim ex Suida leg. *ibid.* Unde & illud apud Plutarchum *de placit. Philosoph. l.* 1. *præfat.* Peripateticorum quorundam esse, Ἄνθρωπον τέλειον, τὸν μὲν ὄντων θεωρητικὸν, τὸν δὲ δεόντων πρακτικόν. vide *ad l.* 7. § 48. Epictet. *l.* 1. *c.* 6. Τὸν ἄνθρωπον θεατὴν εἰσήγαγεν (ὁ Θεὸς) αὐτῷ τε καὶ τῶν ἔργων τῶν αὐτοῦ. καὶ οὐ μόνον θεατὴν, ἀλλὰ καὶ ἐξηγητὴν αὐτῶν· ὁρᾷς τε ὃν μὴ ἀδέκαστοι τούτων ἀποδείκνυτε. vise sis & quæ sequuntur lectu dignissima.

§ 27. Τρεῖς σχέσεις] vide *ad l.* 1. § 12.

Ἄιπον περικείμενον] corpus *ambiens* te, sive amictûs instar circumjectum tibi, cingénsque te. vide *l.* 10. § 1. sed & *ibid.* § 38. quo loco, τὸ περικείμενον ἀγγείοις, dicit, quatenus *organi* sive *vasis* instar animæ est usui; quod hîc τὸ αἴπον περικείμενον, quatenus ea ab isto afficitur. de eodem, περικείμενα πρόσθια. *l.* 12. § 2. & περικείμενον σωμάτιον. *ibid.* § 3. qui locus hunc illustrat plané.

Ἀφ' ἧς συμβαίνει πᾶσιν πάντα] vide *supr.* § 23. & *l.* 2. § 3.

§ 28. Ἀιθεῖαν καὶ γαλήνην] Translatio duplex; altera à cœli facie, unde ἀποδιοικίζειν dixit, *l.* 2. *c.* 4. altera à maris statu, unde ἐγγαληνίζειν τῷ βίῳ; Epicuro dictum, *epist. ad Herodot.* apud Laërt *l.* 10. quod γαληνισμὸν ποιεῖν postea exponit. Ità γαλήνη καὶ εὐδία Epictet. *l.* 2. *c.* 18. vide ad *l.* 7. § 68. Sed & de argumento isto *infrà* § 40. 47. & *supr. l.* 7. § 14, 16, 33. & *l.* 12. § 22.

Πᾶσα γὰρ κίνησις, καὶ ὁρμὴ, καὶ ὄρεξις, καὶ ἔκκλισις ἔνδον.] Epictet. *enchir. c.* 1. ἐφ' ἡμῖν ὑπόληψις, ὁρμὴ, ὄρεξις, ἔκκλισις.

Οὐδὲν κακὸν ᾧ δὲ ἀναβαίνει] vide *infr.* § 48.

§ 29. Ἐξάλειφε] vide *l.* 7. § 29.

Χρῶμαι ἐκείνῳ καθ' ἀξίαν] vide *ad l.* 3. § 11. & *infr.* § 43.

§ 30. Μὴ περιτρέπως ὑγιεῖ λόγῳ χρῆσθαι.] *Sanâ oratione non est apertè semper utendum.* Xyl. quem & Casaub. sequitur. atqui sanam orationem nusquam non adhibendam, Marcus censuerit, qui τὸ ἀληθεύειν simpliciter apud omnes passim exigit. vide *l.* 3. § 12, & 16. & *l.* 6. § 43. Alia ergò lectio istîc quærenda; Marci mens alia eruenda. ego malim κοσμίως, μὴ περιτρέπως· ὑγιεῖ [ᾧ] λόγῳ χρῆσθαι. *Et publicè in Senatu & apud unumquemque privatim, eam sermonis rationem habeas, ut non tam disertè & eleganter, quàm modestè & decenter loquaris. Oratione verò sanâ & salubri semper utaris.* vide *ad l.* 1. § 7. ἀξυλογία. & *l.* 3. § 5. κομψεία. Siquidem κομψὸν περίτρανον, φίλαλον. Suid. Antigonus *narrat. mirab.* 52. de Callimacho Ægyptio, περίτρανον ἔπος βαλόμενον. *cùm disertus videri vellet.* & Etymolog. Στωμύλλεσθαι, τὸ περιτρέπως λέγειν. Alioqui τρανὲς, σαφὲς, i. e. *clarum & perspicuum* denotare, docet Suidas adductis hisce inter alia testimoniis, ex autoribus, quorum nomina subticet.

Ἴσμεν γὰρ ὀλίγα τρανὲς, ἀλλ' ἁλώμεθα.

Incerti erramus, nec certi quid novimus.

(Est ex Sophoclis *Ajace*) &, τρανέστερα ἢ ὄψις τῆς ἀκοῆς. *visus auditu clarior* sive *certior est.*

quod Joan. Chryſoſt. *in Evang. Joan. orat.* 75. τῶν αἰδίστων πραγμάτων ἐστὶν ἡ ὄψις. at Philo *de confuſ. ling.* πρὸς τὸν σαφῆ τῆς ἀληθείας κατάληψιν μακρὸν ὅσον ὄψεως ὑστερίζει ἀκοή. Et, poſt Herodotum, Julian. *epiſt.* 22. ὦτα ὀφθαλμῶν ἀπιστότερα. & πρανὲς, φανὲς, Etymolog. Tum ex conſequenti, quia veritate nihil clarius certiúſque; hinc fit ut πρανὲς καὶ τρανὸν etiam ἀληθὲς *verum* ſignificet, Heſychio monente; & Sophoclis etiam Scholiaſte. θέσπιν τρανῶ etiam eodem ſenſu Syneſius *de regno.* τύπων τὰ κολοβὰ δ' ἀνοήματα καὶ ῥήματα τοῖς ἀκοαῖς ὑμῶν ἐναρμόζεται μᾶλλον, ἢ νῦν ἐκ φιλοσοφίας ἐν γλώττῃ θέσπιν τε καὶ τροχυλήν. verùm pro *diſerto* plerumque ſumitur, eâque ſignificatione apud Helleniſtas, qui dici ſolent ſaltem, etiam ſimplex τρανὸς reperitur. Autor *ſap. Solom. c.* 10. *v.* 21. ἡ σοφία ἤνοιξε στόμα κωφῶν, καὶ γλώσσας νηπίων ἔθηκε τρανάς. *linguas infantium diſertas reddit.* Jun. Interpretes Græci, Eſai. *c.* 35. *v.* 6. καὶ τρανὴ ἔσται γλῶσσα μογιλάλων. *diſertus erit.* Philo item *de vit. Moſ. l.* 1. τὰ μέλλοντα ἡμέδαπα διηγέλλετο τρανοτέρᾳ φωνῆς ἡσυχίᾳ. *ſilentio quâvis voce diſertiore.* Turneb. Quanquam nec illud inficias iverim, videri Epictetum conſilium dare, nè ſanâ apud inſanos, quales illi pleroſque reputabant, oratione ſemper utamur: & diſſimulationem quandam hac in parte, cum vulgo hominum agentibus, non concedere tantùm, ſed præcipere & probare. Etenim ſic *l.* 1. *c.* 29. πῶς ἦν; λέγειν δεῖ ταῦτα πρὸς τοὺς πολλούς; ἵνα τί; ἐγὼ ἀρκῶ, τὸ αὐτὸν πείθεσθαι; τοῖς δὲ παιδίοις, ὅταν προσελθόντα κρούσῃ, καὶ λέγῃ, Σήμερον Σατορνάλια ἀγαθά, λέγομεν, ὅτι ἔστιν ἀγαθὰ ταῦτα; ὕδατι μοῦ. ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ὀπίσω τρέχομεν. καὶ σὺ τοίνυν, ὅταν μέλαπείσαί πως ὑπὸ λύπης, γίνωσκε, ὅτι παιδίον ἐστὶ, καὶ ὀπίσω τρέχει αὐτῷ. ἐὰν δὲ μὴ τοῦτο θέλῃς, σιώπα λοιπόν. quibus addas licet quæ ad finem capitis ejuſdem habet idem. Verùm Marci mens hoc in loco videtur, ſani potiùs, moribúſque congrui ſermonis, quàm nitidæ elegantíſque dictionis, rationem jugiter habendam. Cæterùm D. Boot. quamvis ſenſum uſumque iſtum τὸ θέσπιν vocabuli iſtîc probet, proxima tamen illa, ὑγιεῖ λόγῳ χρῆσθαι ad periocham ſequentem pertinere cenſet; quam ab illis ordiri opinatur. quaſi dicat, *ut quod verum ſanumque eſt dicatur; aulam Auguſti totam,* &c. *mors occupavit.*

Ὑγιεῖ λόγῳ] *Sermone ſano,* i. e. *vero.* ὑγιὴς λόγος, *verus, ſincerus, ſimplex ſermo.* cui opponitur proverbiale illud ex Euripidis *Andromach.*

——ἐλπιτὰ πάντα, κοὐδὲν ὑγιές. i. e. ut Lucil. *Pergula pictoris; veri nihil, omnia ficta.* & νοσῶν λόγος. apud eundem in *Phœniſſ.* vide *ad l.* 12. § 1. Sed & apud Sophoclem in *Trachin.* (ſic reſtituente H. Stephano) τὸ γὰρ νοσῶν πλησίον ἀνδρὸς οὐχὶ σώφρον. νοσῶν π. i. e. νοσοῦντά πως λόγον, ut Euripides.

§ 31. Αὐλὴ Αὐγούστου] obſerves nominativa iſta abſolute poſita.

Παῖδες] *poſteri* Xyl. ἀπόγονοι forſan, *privigni.* ità enim in jure quandoque dicuntur.

Ἄρειος] *Arei* Philoſophi, cujus contubernio uſus eſt Auguſtus; meminit Sueton. *l.* 2. *c.* 29. ad quem locum Caſaub. Auguſti & Arei amicitiam & συμβίωσιν celebrant plurimi ſcriptores. Strabo, *lib.* 14. Senec. *ad Marc. c.* 4. Plutarch. in *Anton.* & *apoph.* Dion. Caſſ. *l.* 51. Themiſt. *orat. ad Jovian.* 12. & *quinquen.* 17. Julian. in *Cæſarib.* & in *epiſt. ad Alexandrin.* autores ille nominat, ipſe loca indicavi. Cæterùm quòd Themiſtius in *quinquenn.* ait, Antoninos duos, Pium ſcil. noſtrúmque, Epictetum, pari modo evexiſſe, quô Arium Auguſtus, Thraſylum Tiberius, Dionem Trajanus; unde conſtare, aut quî eſſe poſſit, nullus aſſequor: etiamſi Suidas etiam ad Marci principatum pertigiſſe ſcribat: quum à Neronis imperio (ſub quo Epictetum non vixiſſe tantùm, ſed in exiſtimatione magna extitiſſe, ex ipſius diſceptationibus ab Arriano editis clariſſimè liquet) ad Marci regnum anni ferè centum intercedant. Accedit quòd nec apud Marcum ipſum, nec apud eorum quenquam, qui Marci res geſtas ſcripto conſignàrunt, Epicteti ulla mentio comparet inter eos, quos is in honore habuerit, Philoſophos: cùm ſedulò tamen hos recenſeant. Denique cur Junio Ruſtico tantam gratiam agnoſcat, quòd Epicteti commentariorum copiam ſibi fecerit, qui ab Epicteto ipſo, quem familiariter habebat, nullo negotio comparare ſibi poterat? vide *l.* 1. § 7. & *l.* 7. § 19.

Μαικήνας] Mæcenatis cum Auguſto familiaritas, præterquam quòd Scriptores iidem commemorant, ex Maronis & Flacci ſcriptis etiam pueris nota eſt.

Θύται] *ſacerdotes.* Xyl. *aruſpices.* Caſ. *victimarii, popæ.* θύτης Æolicè φύτης *popa*; ut θύλλις, φύλλις *follis.* Salmaſ. ad Solin.

Πομπήϊον] gentem ſive familiam dicit; cujus dignitatem ſi ſpectemus, princeps & primarius Pompejus ille magnus; de quo *l.* 3. § 3. non urbem, de qua *l.* 4. § 48.

Πόσα ἐπαύδησαν] vide Abramum; quàm ſollicitus ageret, quòd prolem ſucceſſuram non haberet. *Geneſ. c.* 15. *v.* 2. Jephthem, quàm anxius cùm habiturus non eſſet. *Judic. c.* 11. *v.* 35. 37. Menander apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 75.

Ὀδυνηρόν ἐστιν εὐτυχεῖν τῷ βίῳ,
Ἔχειν ἔρημον διαδόχους τοῖς οἰκίαν.
Inſtructa inopiâ miſeráque eſt felicitas,
Divitiæ hæredem cùm non inveniunt ſuum. Grot.

Et Pindar. *olymp.* 10. Παῖς ἐξ ἀλόχου πατρὶ παθεῖν ὄνειδος ἤκουσε νεότατι πάλιν ἥδη. μάλα δέ τοι θερμαίνει φιλόταπι νόον· ἐπεὶ πλοῦτος ὁ λαχὼν δεσπόταν ἐπακτὸν ἀλλότριον δυάσκουσι συγεράσαι. Clemens denique Alex. *ſtrom. l.* 2. Ὅτε μέν, φασὶ, τῆς τῶν φύσιν τελειότητος ἀπολείπεται, ἄτε μὴ ἀνύπω-

καλασήσας τῇ χώρᾳ τὸν οἰκεῖον λαὸν χειρ· τέλειος, ὁ ποιητικῶς ἐξ αὐτῆς τὸν ὅμοιον· καὶ μᾶλλον ἐπειδὴν κἀκεῖνον τὸ αὐτὸ πεποιηκότα ᾖδει. vide Euripidis *Ionem*.

Ἵνα λαόν τινα] scil. hac ratione homines immortalitatem quandam moliuntur, spondéntque sibi. Justinian. *novel. constit.* 22. Ὁ γάμος ἔτως ὄζι σεμνὸν, ὡς τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει δοκεῖν ἀθανασίαν ἐπιτεχνητὴν εἰσηγεῖσθαι. καὶ ὅτι τῆς παιδοποιΐας ἀνανεάζεται τὰ γένη μᾶλλει δηλονοτὶ, ἡ τῆς θεῖας φιλανθρωπίας, καθ' ὅσον ὄζι δυνατὸν, τῇ καθ' ἡμᾶς τὸ ἀθάνατον χαριζομένης φύσει. Augustus apud Dionem *l.* 56. τὸ γυναῖκα εἶδον τέρπον τινὰ καὶ τὸ θνητὸν ἀσφαλίζεται· καὶ τὸ θνητὸν τῆς φύσεως ἡμῖν ἀεὶ λαβοχῇ γυῶν, ὥσπερ πυῶν λαμπάδων παραμυθεῖται. *Clem. strom. l.* 2. Πλάτων ἐν τοῖς ἐντὸς ἀγαθοῖς τάττει τὸν γάμον, ὅπως διάσας τινὰ ἀθανασίαν τῷ γένει ἡμῶν, καὶ ὅσονεὶ λαμπάδα τινὰ παισὶ παίδων μεταλαμπαδευομένην. Locus quem cùm Augustus, tum & Clemens, in animo habuisse videtur, est Platonis *de leg. l.* 6. χρὴ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἀντέχεσθαι, τῷ παῖδας παίδων καταλείποντα [--- ονλα Steph.] ἀεὶ τῷ θεῷ ὑπηρέτας ἀνθ' αὑτῶν παραδίδοναι. Idem *ibid. l.* 3. Ὡς ἔστιν ἡ τὸ ἀνθρώπινον γένος φύσει τινὶ μετείληφεν ἀθανασίας· ἣ καὶ πέφυκεν ὑπὸ θυμίαν ἴσχειν πᾶς πᾶσαν. τὸ γὰρ γενέσθαι κλεινὸν καὶ μὴ ἀνώνυμον κεῖσθαι τετελευτηκότα, τῆς τοιάτης ὄζιν ὑπὸ θυμία. γένος ἓν ἀνθρώπων ὄζι τι ξυμφυὲς τῷ παντὸς χρόνου. ὁ δὲ τέλος αὐτῷ συνέπεται καὶ συνέφεται, τάττῳ τῷ τρόπῳ ἀθάνατον ὂν, τῷ παῖδας παίδων καταλειπόμενον, ταυτὸν καὶ ἓν ὂν ἀεὶ γενέσει τῆς ἀθανασίας μετειληφέναι. τάττα δὴ ἀποσεῖεν ἐκόντα ἑαυτὸν, ἐδέποτε ὅσιον. & in *sympos.* Τάττῳ τῷ τρόπῳ πᾶν τὸ θνητὸν σώζεται, καὶ ἀθανασίας τινὸς τυγχάνει. ἐ τῷ παντάπασι τὸ αὐτὸ ἀεὶ ἓν ὥσπερ τὸ θεῖον, ἀλλὰ τῷ τὸ ἀπὸν καὶ παλαιόμενον ἕτερον νέον ἐγκαταλείπειν, ὅιον αὐτὸ ἑαυτοῦ. Aristot. *œconom. l.* 1. *c.* 3. ταύτῃ τῇ φοιόδῳ ἡ φύσις ἀναπληροῖ τὸ ἀεὶ ἓν, ἐπεὶ κατ' ἀειθμὸν ἐ δύναται, ἀλλά γε καὶ τὸ εἶδος. Aristides *hymn. in Jov.* Θνητὸν ὂν γένος ἡμῶν, καὶ μέρος ἀθάνατον τῇ δαδοχῇ γίνεται. & *in Æsculap.* ἀθάνατον ποιήσας τὸ γένος ἡμῶν δαδοχῇ.

Ἕκατος τῆς ἰδίας γένους] Annot. Lugd. vult ἕκαστον legi, ut ad ὁπλογίζεσθαι referatur. quod membrum superius non claudit, sed orditur proximum.

Ἀνάγκη ἑκατόν τινα γυέσθαι] Moliuntur quidem immortalitatem quandam hac ratione mortales: verùm frustrà sæpenumero, inquit Marcus noster, & Marco σύμφορος Psaltes θεόπνευστος. *Psal.* 49. *v.* 11, 14.

Πάλιν ὧδε ὅλας γένους θάνατον] θάνατον hîc deleri postulat Annot. Lugd. ut illa, πάλιν ὧδε ὅλας γένους cum prioribus illis continuentur. *Necesse est aliquem ultimum existeve rursus istic totius gentis.* Editor. Lugd. cum sequentibus nullo sensu commisit. Xyl. tanquam mutilum aut alienum prorsus omisit. M. Casaub. clausulam perioches hujus totius facit. *Hîc rursus considera, gentis totius mortem.* ut ὁπλογίζεσθαι superius hîc denuo suppleatur. Atque hæc genuina, puto, Marci mens.

§ 32. Κατὰ μίαν πρᾶξιν] vide *l.* 2. § 5. & *l.* 4. § 26. & *supr.* § 2.

Ἀρκεῖσθαι] vide *l.* 6. § 2. & *l.* 9. § 6.

Ἐνεργητικὸν κώλυσιν ἴσχειν] vide *l.* 5. § 20. & *l.* 4. § 1. & *l.* 6. § 50. & *infr.* § 47.

§ 33. Ἀπόρως μὴ λαβεῖν] Ità accipere externa ista, sive opes, sive honores, & consimilia à rerum omnium autore tributa, nè acceptis, quod plerique solent, insolescas. μωρὸς γὰρ, ὁ ἐν τάττοις φυσιώμενος. *l.* 5. § 23. Apostol. *ad Timoth. epist.* 1. *c.* 6. *v.* 17. τοῖς πλουσίοις παράγγελλε μὴ ὑψηλοφρονεῖν. *Primus vermis, & peculiaris morbus divitiarum est superbia. Difficile est, ut superbus non sit, qui dives est.* Aug. *serm solenn.* 205, & 212. & *de verb. Dom.* 5. & *homil.* 13. Itaque Isidor. Pelus. *l.* 3. *ep.* 322. τὸν πλοῦτον indigitat, τὸν τῆς ὑπερηφανίας πατέρα, τὸν τῆς ὑπερυψίας γυήτορα. Atqui, ut Clemens *pædag. l.* 2. *c.* 3. Πλοῦτος ἀεισος, ἡ τῶν ὑπερθυμιῶν πενία. καὶ ἡ μεγαλοφροσύνη ἡ ἀληθὴς, ἐ τὸ ὑπὲ πλούτῳ μεγαλοφρονεῖν, τάττο δὲ καταφρονεῖν. Argumentum sumit ad fastum hunc supprimendum ab illo ipso τῷ λαβεῖν vocabulo Apostolus *ad Cor. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 7. τί δ' ἔχεις, ὃ ἐκ ἔλαβες; εἰ δ' καὶ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι, ὡς μὴ λαβών; Sed & Senec. *ad Marc. c.* 10. *Non est quòd nos suspiciamus, tanquam inter nostra positi: mutuò accepimus. ususfructus noster est; cujus tempora ille arbiter muneris sui temperat.* Optimè Augustin. *epist.* 205. *Animum virilem & Christianum nec debent hæc, si accedunt extollere, nec debent frangere, si recedunt.*

Εὐλύτως δ' ἀφεῖναι] vide Senec. *ad lib.* 7. § 26. vide & *ad l.* 3. § 5. Gregor. Rom. *in Job. l.* 2. *c.* 42. *Tunc verè ostendimus, quia accepta rectè tenuimus, cùm æquanimiter ad momentum sublata toleramus.* Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 26. Μή τι θορυβήσῃ σοι τῶν ἐκτὸς, μή τι θορυβήσῃ, μή τι ὀδυνήσῃ· ἀποστώμενον. Ità Basil. Cæsar. *orat.* 7. Περισσέφυκέ σοι τὰ χρήματα πλέον ἢ τὰ μέλη τοῦ σώματος· καὶ λυπεῖ αὐτὸν ὁ χωρισμὸς, ὡς ἀκρωτηριασμὸς τῶν χαλκῶν. Hesiod. *oper.*

Χρήματα γὰρ ψυχὴ πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσι.
Sunt miseris animæ ipsius mortalibus instar
Divitiæ——

Et Antiphanes:

Ἀργύριόν ὄζιν αἷμα καὶ ψυχὴ βροτοῖς.
Anima est & sanguis argentum mortalibus.

Itaque quod Antipho apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 10. Ἐργαζόμενοι μὸ καὶ φειδόμενοι καὶ ταλαιπωρῦντες καὶ

πεφυσιδέντες ἥδονται, ὅια δὴ πεισθεῖεν ἡδέως. ἀφαιρεῖντις ὃ κὴ χεώμενοι ἀλγοῦσιν, ὥσπερ ἀπὸ τῶν σαρκῶν ἀφαιρεμένοι. sed & ἀφαιρεμένων multò magis. Senec. *de beat. c.* 22. *Mihi divitiæ si effluxerint, nihil auferent nisi semetipsas: tu stupebis, & videberis tibi sine te relictus, si illæ à te recesserint. utpote cui pecunia sua obhæsit, nec sine sensu avelli potest.* Idem. *de tranq. c.* 8. Bonum igitur ejusdem monitum *epist.* 74. *Omnia ista nobis accedant, non hæreant; ut si abducantur, sine nulla nostri laceratione discedant.*

§ 34. Ὁ ἀποχέζων ἑαυτόν] vide *l.* 2. § 16. & *l.* 4. § 23. Apost. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 12. *v.* 25. ἵνα μὴ ᾖ σχίσμα ἐν τῷ σώματι.

Ἔξεσί σοι πάλιν ἐνῶσαι σεαυτόν] Ità Apost. *ad Rom. c.* 11. *v.* 20, 23. Τῇ ἀπιστίᾳ ἐξεκλάσθησαν ἐκεῖνοι· σὺ δὲ τῇ πίστει ἑστηκας· καὶ ἐκεῖνοι δέ, ἐὰν μὴ ἐπιμένωσι τῇ ἀπιστίᾳ, πάλιν ἐγκεντρισθήσονται. Senec. *epist.* 98. *licet reverti in viam: licet in integrum restitui.*

Ἄλλῳ μέρει ἄδεται] Plutarch. *de amor. frat.* Λησταὶ μὲν τε φίλοι καὶ συμπόται, κλῶπαι δὲ κηδεσταὶ καὶ συμπέθερες, τῶν φρούρων, ὥσπερ ὅπλων ἢ ὀργάνων, διαφθαρέντων. ἀδελφὸς δὲ ἀνάκτησις ἑκάστου, ὥσπερ ὑδρηχοὸς ἀφαιρεθείσης, ἢ δένδρου ἐκκοπείσης. Itaque Hegesistratus πόδα ξύλινον coactus est sibi comparare, τὸ οἰκεῖον στερηθείς. Herodot. *l.* 9.

Ἐπ' αὐτῷ ἐποίησε] Et erat hoc revera in hominis potestate à primordio positum, nè à sui ac universi totius hujus conditore, cui inhærebat tunc, sese nî vellet ipse, divelleret. vide *l.* 2. § 11.

Συμφῶναι] quod Apost. *ad Rom. cap.* 6. *v.* 5. σύμφυτον γεγένται.

§ 35. Ἡ τῶν λογικῶν φύσις] Xyl. τῆς τῶν λογικῶν φύσεως legisse videtur, cùm vertit, *quemadmodum singulæ ferè rationis compotes naturæ ab ea cæteras facultates acceperunt.* Ego malim τῆς τῶν ὅλων φύσεως. & verterim, *sicut cæteras facultates ratione præditorum unusquisque ab universi natura accepit.* etenim τὸ λογικῶν illud ex priore parte sententiæ huc translatum videtur.

Πᾶν τὸ ἐνισχύμενον καὶ ἀντιβαῖνον ὑπαγορεύει] Natura, inquit, universi, i. e. numen ipsum, sive potentia ac providentia divina, obstantia & renitentia, ac opponentia sese quæque *circumducit* quodammodo *& in suum usum convertit.* Hoc est enim τὸ ὑπαγορεύειν, sensuum prægnans vocabulum, cujusque vim circumlocutione etiam prolixiore vix satis exprimas. vide *ad l.* 6. § 42. sed & Esajam Propher. *c.* 10. *v.* 5, 19. & Michæam *c.* 4. *v.* 5, 11, 12, 13. Petrum Apost. apud Lucam. *Act. c.* 2. *v.* 23 & *c.* 3. *v.* 14, 15, 17, 18. & Paulum *ad Rom. c.* 9. [illegible] *ad Phil. c.* 1. *v.* 12, 13, 14.

Πα[illegible] vide *supr.* § 32. & *l.* 4. § 1. &

[illegible] τὰ ὅλα βίβλα τὰ σα] vide *ad lib.* 7. § 8, 27, & *l.* 9. § 6. Flacc. *carm. lib.* 3. *od.* 29.

Prudens futuri temporis exitum
Caliginosâ nocte premit Deus,
Ridétque, si mortalis ultra
Fas trepidat.——

Μὴ συμφωνείσθω ὅπόσα ὅια κὴ ὅσα πιθανὸν ὀδυνᾶν ὀφλήσειν] *Neque animum adverte eis, quæ multa dolorem videntur posse afferre.* Xyl. dilutè & restrictè nimis. sed nec minùs laxè nimis Cas. *neque animus huc illuc divagetur & in cogitationibus suis coacervet unà molestias multas eas gravésque calamitates; quibus tu æquè ac alius quivis obnoxius es.* Neque enim tam communis ex æquo cum reliquis omnibus conditionis consideratio mentes mortalium conturbare solet, quàm eorum malorum, quæ nobis ipsis obventura esse suspicamur, cogitatio, & per præmeditationem quædam quasi præsensio. Itaque verto. *Noli animo complecti, quales quantásque molestias superventuras tibi fore,* πιθανὸν ὄζι, scil. *probabile aut verisimile est.* Monitum idem est cum eo quod *l.* 7. § 8. dederat ὡς τῶν μελλόντων. itaque in futuro ὀφλήσειν malim quàm in præterito ὀφλησῆσαι. Neque enim præterita jam ampliùs perturbare solent mala etiam molestissima: imò ejusmodi jam elapsorum dulcis est memoria & recogitatio; eóque dulcior recordatio, quò sensus & perpessio molestior graviórque fuerit.

——*Olim hæc meminisse juvabit,*

inquit, ad tolerantiam suos hortando, Heros ille Maronianus. *Æn. l.* 1. Libanius quidem *tom.* 2. *orat.* 21. *in Ellebich.* hoc negare videtur. Ἀνδρὲς μὲν ἐσμεν, inquit, παρελθόντων μεμνῆσθαι κακῶν. ἃ δὲ μηδὲ συμβῆναι τῷ ἀρχῇ ἔδει, σιγᾶσθαι φαίη τις ἄν. Attestatur tamen ipsa populi vox, & senarius ille proverbialis, quem inter incerti Tragici an Comici in excerptis suis posuit Cl. Grotius; sed Euripidis esse docet Cicero *de fin. l.* 2. *Quid si etiam,* inquit, *iucunda memoria est præteritorum malorum? ut proverbia nonnulla veriora sint, quàm vestra dogmata. vulgo enim dicitur,*

Iucundi acti labores.——*Nec malè Euripides,*
Suavis est laborum præteritorum memoria.

Et ex ejusdem *Andromeda* Stobæus. *tom.* 2. *tit.* 29.

Ἀλλ' ἡδύ τοι σωθέντα μεμνῆσθαι πόνων.

Aristoteles item *rhetor. l.* 1. *c.* 11. Τὰ μὲν μνημονευτὰ ἡδέα ἐστὶν, ὅσα ἐν τῷ παρόντι, ὅτε παρῆν, ἠδέα ἦν, ἀλλὰ ἔνια καὶ ἐκ ἠδέα· ὅθεν καὶ τοῦτο εἴρηται, Ἀλλ' ἡδύ τοι σωθέντα μεμνῆσθαι πόνων. καὶ——μᾶ γάς τε καὶ ἄλγεσι τέρπεται ἀνήρ,

Μνήσασθαι, ὅστις πολλὰ πάθῃ, καὶ πολλὰ ἐόργῃ.

Est ex *Odyss.* ὁ. *v.* 400. quod tamen in Homeri codicibus paulò seciùs legitur,

Ὅστις δὴ μάλα πολλὰ πάθῃ, καὶ πολλ' ἐπαλήθῃ.

Plutarch. *sympos. l.* 2. *c.* 1. Καὶ μὴν πρός γε τὸν χόρον ὁ Οἰδίπους (in Sophoclis *Oed.* [illegible])

Δεῖ

Δεινὸν μὲν τὸ πάλαι κείμενον ἤδη κακόν,
Ὦ ξεῖν', ἐπιγείειν. ὁ δ' Εὐριπίδης τἀναντίον,
Ὡς ἡδύ π τὸν σωθέν]α μεμνῆσθαι πόνων.

Ex quo Macrob. *Saturn. l. 7. c. 2.* Ὡς ἡδύτοι. Nam quòd Gnomologus vetus exhibet Ὡς ἡδὺ τοῖς σοφοῖσι, librariorum culpâ contigisse autumo, qui σοφοῖσι pro σωθεῖσι scripserant. Antonius autem *Melissæ l. 1. c. 54.* Epicteto dictum geminum tribuit, qui ex poeta forsan mutuatus fuerit. Ὡς ἡδὺ τὼ θαλάσσαν ἀπὸ γῆς ὁρᾶν; ὅπως ἡδὺ τῷ σωθέντι μεμνῆσθαι τῶν πόνων. quæ poetæ esse alicujus liquet satis, possuntque levi operâ numeris suis restitui, si τῷ γῆς articulum addideris, τῷ πόνων sustuleris, & pro ὅπως, ὡς, quod idem valet, substitueris. Claret ex his justam causam subesse, cur futurum istìc in præteritum defingamus.

Ὅπ βαρεῖ σε ἀεὶ τὸ παρὸν] Senec. *ep. 66. Non potest ferre sententiam sensus nisi in rem præsentem adductus est: Nec futuri providus est, nec præteriti memor; quid sit consequens nescit.* Et *ep. 74. Et quæ præterierunt, & quæ futura sunt, absunt: neutra sentimus. non est autem nisi ex eo quod sentias dolor.* Cic. *de finib. l. 1. § 35. Corpore nihil nisi quod præsens est, & adest, sentire possumus.* Et § 107. *Corpore præsentia sola sentiuntur.* Aristot. *de memor. & remin. c. 1.* Ἔστι γὰρ τῶν μὲν παρόν]ω αἴσθησις· τῶν δὲ μέλλον]ω ἐλπίς· τῶν δὲ γενομένω μνήμη. & *rhetor. l. 1. c. 11.* Διαφέρουσι μὲν τὰ παρόν]α· μέμνηνται δὲ τὰ γεγενημένα· ἐλπίζουσι δὲ τὰ μέλλον]α. Porphyr. *de abstinent. l. 1.* φύσει γὰρ ἀνεπίγνωμον τῶν ἀπόν]ω τὸ ἄλογον. Quòd autem βαρεῖ istìc Marcus dixit, Grammaticorum ferulam vix evàsit. Sic enim Thomas Magister: βαρύνειν χρήσιμον· βαρεῖν δὲ ἄχρηστον παρὰ τοῖς δοκιμωτάτοις τῶν παλαιῶν, πλὴν ὅτι τῶν παρακειμένων εἰς παθητικὴν σημασίας. negat τὸ βαρεῖν apud antiquorum probatissimos usurpari, nisi in præterito tantùm, patiendi sensu; prout Aristidæ *orat. sacr. 4.* Οἱ δ' ἦκον οἴνῳ βεβαρημένοι οἱ ναῦται. *Accessere vino gravati nautæ.* vide tamen *infr. ad* § 44.

§ 37. Τῇ τῶ κυρίω σορῷ Πάνθεια ἢ Πέργαμος] *Domini tumulo.* Xyl. *Domini sui.* Casaubonus ego mendum cùm subolfacere viderer, pro κυρίω Κύρω rescribendum opinabar. quod & annotatorem Lugd. monuisse postea deprehendi. Memineram nimirum *Pantheam* Abradatæ uxorem à Xenophonte prædicari. *pæd. l. 5.* quæ cùm Cyro majori in prædam cessisset, marito postea in prælio, dum Cyro militat, cæso, sese insuper extracto acinace interfecerat. Memineram & Pariscam Eunuchum narrare Plut. in *Artaxerx.* Cyri minoris in pugna occisi corpori assidentem ab Artasyra deprehensum. Marcum itaque suspicabar memoriâ lapsum historias hasce confudisse, & Pantheam pro Pariscа posuisse: Sed & Pergamum de quo Marcus istìc, ex Eunuchis forsitan eis fuisse, qui occumbenti Cyro aderant. Plures enim perhibentur extitisse. Verùm suspicionem, simul ac errorem hunc, exemit mihi V. D. Cl. Salmasius, qui Οὐήρω legi postulat, cujus Panthea liberta, Pergamus libertus fuerit; cui ego calculum eò proniùs contribuo, quia Veri scortillum à Luciano in *imaginibus* depingi, D. Bootio facem præferente, deprehendo; cui cum Abradatæ illius conjuge celebri, nomen commune fuerit. ὁμώνυμος γάρ ὅτι (Lucianum audis) τῇ τῶ Ἀβραδάτα ἐκείνη τῇ καλῇ.

Παρηκάθηται] ritum alludit sepulcris eorum, quos defunctos conditósque lugebant, assidendi. Indè illud Hermogenis *de invent. l. 3. c. 8.* εἰ ἐθάκρυες, ἂν ἂν ἐφείπου· εἰ παρεκαθέζα τῷ τάφῳ, ἂν ἂν ἐμίνιον. Ex Ctesiæ *Persic.* Photius *cod. 70.* Ὁ Βαγαπάτης τὸ σῶμα Δαρείου παρακαθίσας ἔτη ζ', ἐτελεύτησε. De Niobe Æschylus ab Hesychio laudatus,—ἐφημένην

Τάφῳ, τέκνοις ἔπωζε τοῖς τεθνηκόσιν.
——*tumulo insidens,*
Natis, ut ovis, incubabat mortuis.

idque donec lapidis instar, cui insidebat, obrigescens cum illis pariter defungeretur. Respexit eòdem Tacitus *ad l. 4. § 48.* adhibitus, ubi *urbis sepultæ ruinis assidere*, dixit. De canibus etiam, qui dominorum suorum, vel sepulcris, vel cadaveribus insepultis pertinaciter, sive astando, sive assidendo, perstiterint, videantur, Ælian. *hist. animal. l. 6. c. 35. & l. 7. c. 10.* Plut. in. *collat. aquat. & terrestr.* & Plin. *hist. nat. l. 8. c. 40.*

Χαυείας] nomen dubio procul depravatum χαβείας Xyl. & Cas. reponunt.

Διόπμ@] *suprà* § 23.

Γεάσων] vide *ad l. 5. § 28.* quanquam γεάσος hîc malim. ut *l. 9. § 3.*

Λύθρον] vide *ad l. 2. § 2.*

Ἐν θυλάκῳ] Epictetus à Stobæo laudatus; Κάτ]ω τετονὶ τὸν θύλακον. vide *ad l. 3. § 3.* Isocrates *ad Dionys.* ἐκ ἡμείψας μὴ τῆς τύχης τὼ φύσιν· ἐπὶ τὸν θύλακον ἔχεις δερμάτινον. Anaxarchus cùm Nicocreontis Tyranni Cyprii jussu pistillis ferreis in mortario ad necem usque cæderetur, Πίσατε τὸν Ἀναξάρχε θύλακον· Ἀνάξαρχον ἢ ἐκ πλήτλεις. *Unde*, inquit, *Anaxarchi sacculum, Anaxarchum etenim non tundis.* Tangunt strictim, Cicer. *Tuscul. l. 2.* Ovid. *in Ibin. v. 57.* Gregor. Naz. *in Julian 1.* Plutarch. *de virt. moral.* Narrant pleniùs, Clem. *strom. l. 4.* Gregor. Naz. *orat. 17. ad Eudox.* Origen. *adv. Cels. l. 7.* qui tamen pro Nicocreonte Aristocreontem exhibet. Tertullian. *apolog. c. 50.* qui *Anaxarchi follem* reddidit. (vide *ad l. 9. § 3.*) Philo *de viri boni libert.* qui ἀσκὸν, i. e. *utrem* pro θύλακον posuit. Laërt. *l. 9.* adjecto epigrammate suo.

Πίσατε μᾶλλον ἔτι, κἠ μᾶλλον· θύλακός ὅδε·
Πίσατ]· Ἀνάξαρχος δ' ἐκ Διός ὅδε πάλαι.

Dio Prus. *orat. 37.* qui & subjungit; αὐτὸς ἐκ ἔφη πίσασθαι,

πλίονας, ἀλλὰ τὸν αὐτῆς ὅσον ἔτυχε φρικώδη. ὥσπερ φασὶ Περσῶν τοὺς ὁμοπάτρας λαμβάνειν γυναῖκας ἀντὶ τῆς σώματος τὸν κάνδυν. Πέρσαι μὲν ἦν, ἐπὶ τοσοῦτο δυσφορεῖσιν. Ἑλλὰς δ' ἀνὴρ παρεῖχε τύπτειν τὸ σῶμα, ὡς κάνδυν, ὡς ἐμάπον. quo loco rescribendum videtur pro τὸν αὐτῆς, τὸ αὐτῆς, pro ὅτι τοσοῦτο, ὅτι τέτῳ. quo modo Simocat. *ep.* 25. ὅτι τῷ πάθει δυσφορεῖν. pro κάνδυν, κάνδυς. κάνδυς enim non κάνδυς dicitur. Sed & in versione mutari postulat, quòd δύλακον *arculam* vertit Naogeorgus; cùm *saccum* aut *sacculum* debuerit. Nisi cum Erasmo *Apoph. l.* 7. *manticam* quis maluerit. Synes. *epist.* 133. Δεῖσαν δ' ἀποδημήσειν, ἐνταῦθα τὸ φιλοσοφίας ὄφελος, τὸ μηδὲν ἡγεῖσθαι δεινὸν, ἀναχωρῆσαι τῆς δυλακίης τῆς κρευλλίου. Augustini Nom. *manual.. c.* 24. & Bern. *medit. c.* 3. *Nihil aliud est homo, quàm sperma fœtidum, saccus stercorum, cibus vermium.* Aliâ ratione de homine bibace, & qui in hoc tantùm vivit ut bibat, Senec. *epist.* 77. *Nihil interest centum per vesicam tuam, an mille amphoræ transeant; Saccus es.* Indè datum proverbium, cujus meminit in *Hesione* Alexis referente Athenæo *l.* 11. ubi Herculis bibacitatem simul ac edacitatem notat.

——κατά τε τὸν παροιμίαν,
Ἀεί ποτ' αὖ μὸ δόκος, αὖ δ' δύλακος,
Ἄνθρωπός ἐστιν. ——*vulgò quòd dici solet,*
Homo semper aliàs saccus est, aliàs uter. Grot.

Saccum opinor, edacitatis nomine dixit, bibacitatis *utrem.* Nam quod *saccum* Seneca dixit, *saccos vinarios* (ità Plin. vocat, *l.* 24. *c.* 1.) respexit, quibus *vina* (cum eodem *l.* 19. *c.* 4. *loquor*) *castrabantur*, i. e. colabantur, quò leniora mitioráque, sed & defæcatiora ac puriora, fierent. indè Lucil. apud Cic. *de fin. l.* 2. *vinum cui sacculus abstulerit nil.* & Mart, *l.* 12. *epig.* 61.——*Ut liquidum potet Alauda merum,*
Turbida sollicito transmittere cæcuba sacco.

Verùm eâdem planè, quâ Marcus hîc δύλακον Lucilius, quod eodem redit, *folliculum.* Nonius: *Folliculum Lucilius posuit pro corpore, l.* 26. *Ego quis sim, & quo folliculo nunc sum indutus, non quæro.* Arnobius item *adv. Gentes, l.* 2. *Nihil enim est nobis permissum ad hanc vitam; nec in carunculæ hujus folliculo constitutis, opis aliquid sponsum est auxiliique decretum.* Idémque *ibidem, corpora* nuncupat, *stercoris utres*, & *saccati obscœnissimas serias.*

§ 38. Βλέπε κείνων, φησὶ, σοφωτάτοις] Locus valde depravatus mihíque absque codicum ope, conclamatus planè. Xyl. σοφώτατα legisse videtur, cùm vertit, *quàm sapientissimè judica, inquit ille.* Cas. [ἐν] σοφωτάτοις, *in rebus judicii, discretionisque maximæ.* D. Boot. φησὶν ὁ σοφώτατος. *ait vir sapientissimus.* Mihi aliquid ejusmodi dixisse videtur, quale *l.* 10. § 12. reperitur. Si acutè intueri potes, rerúmque naturam penitiùs introspicere; id facias sedulò, oculis ad id usus tuis: sin minùs hoc vales, sapientissimos quosque ad eam rem in consilium adhibeas tibi. D. Salmasius locum vitiatum potiùs quàm mutilum censet. Lego, inquit, εἰ δυνάσαι ὀξὺ βλέπειν, βλέπε· Κείνων φησὶ σοφώτατος. Athenienses ille philosophus, Socratis discipulus, qui & *apologiam* pro Socrate scripsit, cujus verba hîc usurpat Marcus. sed fortasse aliter distinguendum. εἰ δυνάσαι ὀξὺ βλέπειν, βλέπε, Κείνων φησὶ σοφώτατος, δικαιοσύνης καταξανακλὼ ἀρετὼ ἔχ ὁρῶ, &c. vt ista potiùs sint Critonis. Possit & legi, Ζήνων φησὶ σοφώτατος, Si nobis constaret esse Zenonis. Hæc ille. vir autem tantus ubi δικάζει, mihi certius aliquid decernere temerarium nimis foret.

§ 39. Ἡδονῆς δ' ὁρῶ] Vide *lib.* 5. § 15. & *lib.* 6. § 34. & *supr.* § 8. voluptatem non esse bonum probat, quia bonum bono non adversatur; quum adversus voluptatem tamen continentia, quæ virtus est, ac per consequens bonum, se accingat. Senec. pariter *de vit. beat. c.* 10. *Hæc omnia virtus discutit, & aurem pervellit, & voluptates æstimat, antequam admittat; nec quas probavit, magni pendit; nec usu earum, sed temperantiâ læta est. temperantia autem cùm voluptates minuat, summi boni injuria est. Tu voluptatem complecteris, ego compesco.* Cic. *Academ. l.* 4. *Tu, cùm honestas in voluptate contemnenda consistat, honestatem cum voluptate tanquam hominem cum bellua copulabis?*

Τῶ ἐγκεράτειαν] sed & τῶ σωφροσύνῳ. siquidem ὁ σώφρων φεύγει τὰς ἡδονάς. Aristot. *ethic. l.* 7. *c.* 11. ὅτι γὸ ἥδεται, ὅις μάλιστα ὁ ἀκόλαστος, ἀλλὰ μᾶλλον δυχεραίνει. *ibid. l.* 3. *c.* 11

§ 40. Ἐὰν ἀφέλης τῶ ὑποληψιν] vide *l.* 7. § 14, 16. & *sup.* § 28. & *infrà* 41, 47.

§ 41. Ἐμποδισμὸς αἰσθήσεως;] *cùm impeditur somnus, aut appetitus.* Lugd. *Somnus.* illud unde sit nescio. nam Xyl. Basil. *Sensus*, rectè.

Ἐμποδισμὸς ὁρμῆς ὁμοίως κακὸν ζωτικῆς φύσεως] Repugnare sibi primâ facie potest Marcus videri. Siquidem *l.* 5. § 20. concedit quidem τῶ ἐνέργειαν ἐμποδίζεσθαι, *actum* sive *effectum impediri posse*; negat verò dari ab externis ulla τῆς ὁρμῆς, ἢ διαθέσεως ἐμπόδια, *appetitûs* sive *impetûs ac dispositionis impedimenta*: cùm hoc loco etiam ὁρμῆς ἐμποδισμὸν admittat, eúmque parti non λογικῆ, sed ζωτικῆ adscribat. verùm facilè conciliari poterunt ista, si ὁρμῶ distinguamus in internam externámque, quarum illa ab externis impediri nequeat, hæc possit. vel etiam in ὁρμῶ ἄλογον, sive *appetitionem à ratione alienam*, quæ cùm sit, ut Marcus hîc loquitur, ἀνυπεξαίρετος, *citra exceptionem ullam concepta*, est idcirco impedimento obnoxia; & eandem *rationem consentaneam*, quæ est μεθ' ὑπεξαιρέσεως, *cum exceptione. l.* 4. § 1. & *l.* 6. § 50. atque ideo neutiquam aut frustratur, aut à re ulla externa impeditur, quò minùs, quod sibi proposuerit, assequatur. *l.* 5. § 20.

Ὄψεται ἡ αἴλουσις] *Viderit ſenſus.* Ità Cicer. *ad Attic. l. 6. ep. 4. Sed hoc fortuna viderit: quoniam conſilio non multùm uti licet.* Florens *apologet. c. 16. Viderit habitus, dum materiæ qualitas eadem ſit; viderit forma, dum idipſum Dei corpus ſit.* Et *c. 42. Viderint, qui per capillum odorantur.* q. d. illis iſtud curæ eſto: nos ex illis non ſumus. *Act. Apoſt. c. 18. v. 15.* Judæis Gallio, Εἰ ζήτημά ἐστι περὶ λόγου καὶ ὀνομάτων, καὶ νόμου τοῦ καθ' ὑμᾶς, ὄψεσθε αὐτοί. κριτὴς γὰρ ἐγὼ τούτων οὐ βούλομαι εἶναι. Vide *l. 5. § 25. & l. 11. § 13.*

Ἀνυπεξαιρέτως] vide, *l. 4. § 1. & l. 5. § 20. & l. 6. § 50.*

Εἰ δὲ τὸ κοινὸν λαμβάνεις] *Si id quod communiter fieri ſolet, tibi propoſueris.* nempe poſſe aliquid intervenire, quod rei propoſitæ tibi proſecutionem impediat. Senec. *ad Marc. c. 9. Quicquam tu putas non futurum, quod multis ſcis poſſe fieri, quod multis eveniſſe? Cuivis poteſt accidere, quod cuiquam poteſt.* Vide eund. *de tranquil. c. 11. ad l. 7. § 58. & ep. 91. ibid. ad § 68.* vide & *infrà § 46.*

Τὰ μὲν τοῦ γεῖτονος ἴδια οὐδεὶς ἄλλῳ ὤφθην ἐμποδίζειν] Epictet. *diſſert. l. 2. c. 23.* Τῇ ὀρεκτικῇ δυνάμει τίνα πέφυκεν ἐμποδίζειν; καὶ προαίρεσις, καὶ προαιρετά. τῇ ἀκτικῇ ταὐτά· τῇ φαντασικῇ ὡσαύτως. προαίρεσιν δὲ πᾶν ἐμποδίζειν πέφυκεν; ἀπροαίρετον ἔστιν· αὐτὴ δὲ ἑαυτὴν διαστρεφοῦσα. ὅταν γὰρ ἐναντίεται τὸ φύσει ἐλευθέρου ἀπ' ἄλλου τινὸς παραχθῆναι ἢ κωλυθῆναι, πάλιν ὑφ' ἑαυτῆς. Idem. *l. 1. c. 19.* vide *l. 2. § 9. & l. 5. § 20. & l. 7. § 55. & l. 12. § 8.*

Οὐ πῦρ ὁ σίδηρος] vide *l. 4. § 39. & l. 7. § 68. & ſupr. § 28.* Epict. *l. 1. c. 29.* Τῷ προαιρέσιν ἄλλο νικῆσαι δύναται, πάλιν αὐτὴ αὑτήν. Hercules in Euripidis *Syleo.* apud Philon. *de allegor. de Joſeph. & de boni viri libert.* & apud Euſeb. *præpar. Evang. l. 6. c. 6.* & apud Grotium in *excerptis*, ubi verſus primus deeſt, ex illis reſtituendus, qui etiam in *Phæniſſ.* ejuſdem reperitur *v. 524.*

Πρὸς ταῦτ', ἴτω μὲν πῦρ, ἴτω δὲ φάσγανον.
* τέμνον, Euſeb. * Πίμπρα, κάταιθε σάρκας, ἐμπλήσθητί μου
Πίνων κελαινὸν αἷμα· πρόσθε γὰρ κάτω
Γῆς εἶσαν ἄστρα, γῆ δ' ἀνῆσ' εἰς αἰθέρα,
Πρὶν ἐξ ἐμοῦ σοι θῶπ' ἀπαύστου λόγον.

Ad hæc, adeſto ferrum & ignis inſuper;
Ure, (ſive, ſeca) hæc cremáque membra, & impletor mei
Potans rubentem ſanguinem: in terram priùs
Deſcendet æther, terra ſe in cælum feret,
Quàm blanda demeveniet ad te oratio. Grot.

Indi Philoſophi Alexandro; Σώματα μὲν μετάξεις ἐκ τόπου εἰς τόπον· ψυχὰς δ' ἡμετέρας, οὐκ ἀναγκάσεις ποιεῖν ἃ μὴ βούλομεθα· πῦρ ἀνθρώποις μέγιστον κολαστήριον· τοῦτο ἡμεῖς καταφρονοῦμεν. Clem. *ſtrom. l. 4.* & Philo pleniùs ex Calani *ad Alexandrum epiſt. lib. de libert.* ex Clemente tamen ſupplendus. Φίλοι πίθεσι χεῖρας καὶ ἀνάγκαν προφέρειν Ἰνδῶν φιλοσόφοις, οἵτ' ἐν ὕπνῳ ἑωρακότες ἡμέτερα ἔργα· σώματα γὰρ μετοίσεις ἐκ τόπου εἰς τόπον· ψυχὰς δ' ὑπάρσαι [ἀναγκάζειν] ποιεῖν ἃ μὴ βούλονται, ἢ μᾶλλον πλίνθους καὶ ξύλα φωνὴν ἀφεῖναι. πῦρ μεγίστης πῆς ζῶσι σώμασι πόνους καὶ φθορὰν ἐργάζεται· τοῦτο ὑπερόπτην ἡμεῖς γινόμεθα, ζῶντες καιόμενα· οὐκ ἔστι βασιλεὺς, οὐδὲ ἄρχων, ὃς ἀναγκάσει ἡμᾶς ποιεῖν ἃ μὴ θελήσομεν. vide *ad l. 5. § 10.*

Οὐ πύρωσις] ὃ λυπεῖ *l. 11. § 36.*

Ὅταν γένηται σφαῖρος, κυκλοτερὴς μένει] Alludit ad dictum quoddam Empedoclis, an Parmenidis, quod apud Stob. in *eclog. phyſic. l. 1. tit. 11.* ſed corruptè, ſic legitur.

Σφαῖρος κυκλοτερὴς μεμάκυς, &c. unde ſubit animum, locum iſtum mendo non vacare prorſus, & μένει illud aut irreptitium eſſe, aut vitio neutiquam immune. Verùm de dicto ipſo ampliùs videbitur *ad l. 12. § 3.* quòd autem à ſuperioribus iſta divellunt Lugd. editor. & interpres Anglic. mihi minùs commodè factum videtur. idem enim planè argumentum ſpectare, etiamſi eo modo ſumatur, quo ipſi & legunt & vertunt, quivis facilè perſpexerit. Quanquam ego malim dictionis ſerie continuatâ legere; τοῦτο γὰρ ἐστὶν εἰπεῖν ἅπαντα, ὅταν γένηται σφαῖρος κυκλοτερὴς, &c. vide *infr. § 48.*

§ 42. Ἑαυτὸν λυπεῖν] vide *l. 7. § 16. & infrà § 47.*

Οὐδὲ γὰρ ἄλλον πώποτε ἑκὼν ἐλύπησα] Vide de Marco *l. 1. § 15.* ad illud, συγγνωμονικόν. Cæterùm de Platone Diogenes, cùm is à quodam laudaretur; Τί δ' ἐκεῖνος ἔχει σεμνὸν, ὃς τοσοῦτον χρόνον φιλοσοφῶν οὐδένα ἐλύπησεν; ſed & Charilaum eo nomine notatum deprehendes *ad l. 9. § 5.* Ὅτι οὐδὲ τοῖς πονηροῖς πικρὸς, οὐδὲ τοῖς κακοῖς χαλεπὸς ἦν. Epictetus ipſe *diſſert. l. 3. c. 23.* Ἰατρεῖόν ἐστι τὸ τοῦ φιλοσόφου σχολεῖον· οὐ δεῖ ἡδέντας ἐξελθεῖν, ἀλλ' ἀλγήσαντας. quomodo à Petri concione illi, *Act. c. 2. v. 37.* κατανυγέντες τῇ καρδίᾳ. à Chriſto etiam adoleſcens ille, Matth. *c. 19. v. 22.* ἀπῆλθε λυπούμενος, Verbis nimirum Domini contriſtatus. Addas licèt his, nec Elium ſacerdotem, nec Davidem regem, notâ aliquâ immunes habitos, quòd ſuos perperam etiam agentes, contriſtare detrectarint. *Hiſtor. Reg. Iſrael. l. 1. c. 2. v. 29. & c. 3. v. 13. & l. 3. c. 1. v. 6.* Quomodo ergò Marcum, vel quà σκηπτοῦχον βασιλεὺς, vel quà ἐν βασιλεῦσι φιλόσοφον, culpâ liberabimus, ſi is neminem unquam quenquam contriſtavit? Forſan τὸ ἑκὼν, ſive *ſponte*, illud adjectum ſatisfecerit ad Marcum à cenſura omni hac in parte vindicandum, Neque enim ultrò ſive ſponte triſtitiâ pœniſve illos

afficit, qui lege mandante, moribus ipsorum exigentibus, id facit, sed coactus quodammodo ἀέκοντί γε θυμῷ, ad supplicia etiam justissima ac meritissima descendere. Talem nobis Deum depingit Jeremias vates, *Thren. c. 3. v. 33. Qui non affligit ex animo suo, mœstitiâque afficit mortales. De suo optimum; de nostro justum: optimum ex naturæ proprietate; justum ex caussæ necessitate.* Tertull. *de resurr. carn. c. 14.* Unde Salvian. *de provid. l. 5. c. 8. Nos vim Deo facimus iniquitatibus nostris. Nos nolentem ulcisci cogimus. Nos parcere volentem non permittimus.* & *l. 8. c. 2. Nos calamitatum nostrarum autores sumus. Deus enim pius & misericors est, & qui neminem velit perire vel lædere. Nos verò nos Deo nolente cruciamus. A Deo quidem punimur, sed ipsi facimus ut puniamur. Cùm autem punire nos ipsi facimus; cui dubium est, quin ipsi nos nostris criminibus puniamus? quia quicunque dat caussam quâ puniatur, ipse se punit.* Talem principem suum Naso *Pont. l. 1. eleg. 3.*

Est piger ad pœnas princeps, ad præmia velox;
Quique dolet, quoties cogitur esse ferox:
Multa metu pœnæ, pœnâ qui pauca coërcet,
Et jacit invitâ fulmina rara manu.

Et *l. 2. eleg. 2.*

Qui cùm triste aliquid statuit, sit tristis & ipse:
Cuique ferè pœnam sumere, pœna sua est.
Victa tamen vitio est hujus clementia nostro:
Venit & ad vires ira coacta suas.

Et *Trist. el. 4. l. 8.*

Ergò illum demens in me sævire coëgi,
Mitius immensus quo nihil orbis habet.

Talem & Marcus ipse se profiteri videtur.

§ 43. Εὐφραίνει ἄλλον ἄλλο] Hoc est quod Flaccus *epist. 1.*——*alios aliis rebus studiisque teneri.* & *l. 2. epist. 2.*

Denique non omnes eadem mirantur amántque.

Pindar. *Pyth. 10.*

Καὶ γὰρ ἑτέροισιν ἑτέρων ἔρως ἔκνιξε φρένας
Namque aliis aliarum rerum cupido pungit pectora.

& Petron. *--non omnibus unum est, Quod placet.*——Hom. *odyss. ξ. v. 228.*

Ἄλλος γὰρ τ' ἄλλοισιν ἀνὴρ ὀπιτέρπεται ἔργοις.
Namque homines aliis alii rebus capiuntur.

Et Archilochus apud Sextum Empir. *adversus ethic. c. 3.*

Ἄλλῳ ἄλλο ἐπὶ ἔργῳ κραδίλιν ἰαίνεται.

quod σωτομώτερον Clemens Alex. qui & ex Homero mutuatum vult, sic extulit, *strom. l. 6.*

Ἀλλ' ἄλλῳ ἄλλο καρδίλιν ἰαίνεται.
Aft alia res alius cor juvat magis.

Euripid. *Hippolyt.*

Ἄλλοισιν ἄλλα θεῶνσε κ' ἀνθρώπων μέλει.
Cordi alia hominibus aliis studia, & Deis.

Idémque Oeneo apud Clement.

Ἀλλ' ἄλλῳ ἄλλοις μᾶλλον ἥδεται τρόποις.
At alius aliis moribus capitur magis.

Indè illa Tragici incerti apud Sext. Empir. *Pyrrhon. l. 1. c. 14. § 2.*

Δεινόν γε ταὐτὸν τοῖς μὲν ἀνδάνειν βροτῶν,
Τοῖς δ' ἔχθος εἶναι.——
Miserum, quòd eadem sæpe res, hominum his placet,
Illis in odio est.——

Prout de se Lucilius; *Quod tibi magnopere cordi est, mihi vehementer displicet.* Cicer. *Tuscul. l. 5. § 63. Sic se res habet, te tua, me delectant mea.*

Siquidem, quòd ex Euripidis *Phœniss.* Sextus *ibid.*

Εἰ πᾶσι τ' αὐτὸν καλὸν ἦρυ σοφόν θ' ἅμα,
Οὐκ ἦν ἂν ἀμφίλεκτος ἀνθρώποις ἔρις.
Si idem probarent omnes, si saperent idem,
Dissidia generi nulla mortali forent.
Νῦν δ' οὐδ' ὅμοιον ἔστιν, οὐδ' ἴσον βροτοῖς.
Dissimillima nunc sunt ingenia mortalibus.

Pers. *sat. 5. v. 52.*

Mille hominum species, & rerum discolor usus.
Velle suum cuique est, nec voto vivitur uno.

Scil. quòd Terent. *Phorm. 2.* ——*ità est:*

Quot homines, tot sententiæ; suus cuique mos.

Vide Flaccum *carm. l. 1. od. 1.* & Marc. *l. 10. § 10.* sed &, Athanasii qui nomen præfert, autorem in *definition.* inter hominum θέλημα φυσικὸν, quod in omnibus idem sit; & γνωμικὸν, quod in aliis aliud, distinguentem, apud Casaub. *in Pers. sat. 5.*

Ἐμὲ δ', ἐὰν ὑγιὲς ἔχω τὸ ἡγεμονικὸν] Consimilis huic locus apud Epictetum *dissert. l. 3. c. 5.* ubi ex persona Socratis; Ὥσπερ ἄλλῳ τῳ χαίρει τὸ ἄχθον τὸν αὑτῷ ποιῶν κριός ἐστι, ἄλλῳ τὸν ἵππον. οὕτως ἐγὼ καθ' ἡμέραν χαίρω παρακολουθῶν ἐμαυτῷ βελτίονι ἡγουμένῳ. vide *supr. § 26. & l. 10. § 35.*

Μήτε τῶν ἀνθρώποις συμβαινόντων] Annot. Lugd. μήτε τι τῶν ἀνθρώπ. σ. vide *infr. § 46.*

Ἀλλὰ πᾶν ἐυμιμέσιν ὀφθαλμοῖς ὁρῶντα] Syntaxis poscit ὁρᾶν quia præcesserat τὸ ἡγεμονικόν.

Χρώμενον ἑκάστῳ κατ' ἀξίαν] vide *l. 3. § 11.* & *supr. § 29.*

§ 44. Τὸν ἴδιον τὸν χρόνον] ità Bas. & Lugd. ego ἴδιον malim. quòd, *l. 4. § 26.* κερδαντέον τὸ παρόν.

Τὴν ὑστεροφημίαν] vide *l. 2. § 17.* & *l. 4. § 19.*

Οὓς βαρύνεται] *quos ægrè ferunt.* Schol. ad illud Thucydidis *l. 2.* ἐβαρύνοντο ἢ κὴ χαλεπῶς ἔφερον. ὃ δεῖ, inquit, λέγειν, ὅτι ἐβαρύνετο, ἢ βαρέομαι, ἀλλὰ βαρύνομαι, &c. hoc nimirum sensu, opinor, negat τὸ βαρεῖσθαι usurpari. Alioqui Plato etiam in *Sympos.* dixit, Ὁ ἓν Πόρος μεθυσθεὶς τῷ νέκταρος, εἰς τὸν τοῦ Διὸς κῆπον εἰσελθὼν, βεβαρημένῳ ἔυδεν. vino, an somno, *gravatus, dormiebat.* Marcus *suprà § 36.* βαρεῖ σε ἀεὶ τὸ παρόν. Cæterùm τὸ βαρεῖσθαι ἀσταθμήτως, prout Marco istic, usurpatum, haud temerè alibi deprehendes. Herodianus tamen ἐβαρεῖτό τε αὐτῷ τὴν εὐγένειαν *Eorúmque nobilitatem ægrè, sive gravatim, ferebant.*

Τί ὅλως σοὶ θεὸς εἶ] ità *l. 4. § 19.* τί ἂν τοῦτο σοὶ θεὸς εἴη;

Ἀπηχῶσιν] ità *l. 4. § 3.* τὸν κενὸν τῆς ἀπηχήσεως.

§ 45.

§ 45. Ἀφὲν με, ἢ βάλλε ὅπου θέλεις] vide Calani *ad Alex. epist. supr. ad* § 41. In Senec. *excerpt. Exulabis. Non patria mihi interdicitur, sed locus. in quamcunque terram venio, in meam venio. Nulla terra exilium est. Altera patria est. Patria est, ubicunque bene est. illud autem per quod bene est, in homine, non in loco est. In ipsius potestate est, quae sit illi fortuna. Si sapiens est, peregrinatur; si stultus, exulat.* vide *l.* 5. § 16.

Ἐκεῖ γὰρ ἕξω τὸν ἐμὸν δαίμονα ἵλεων] Locus non faciet, quin mentem in statu recto & erecto custodiam. Philemon exul, interrogantibus, ὡς ἐυημέρηκε, *quàm prosperè ageret*, respondit, ὑμεῖς μὲν οὐκ οἴεσθε ὅτω τεθαμβῶσι. ἐγὼ μὲν γὰρ ἀεὶ ἀγαθὸς ὢν διατελῶ. *Vos minùs opinamini, qui in hoc statu me videtis. Ego enim semper bonus esse persisto.* pro ἕν, ἃ vel ἂν lego, ut sensus constet. Refert ex Telete *de exilio* Stob. *tom.* 2. *tit.* 40. Epictet. *lib.* 4. *c.* 7. Ἀλλ' ἐξορίζω σε. ὅπου ἂν ἀπέλθω, ἐκεῖ μοι καλῶς ἔσται· ἢ γὰρ ἐνθάδε, ἃ διὰ τὸν τόπον μοι καλῶς, ἀλλὰ διὰ τὰ δόγματα, ἃ μέλλω μεθ' ἑμαυτῆς ἀποφέρειν. οὐδὲ γὰρ δύναταί τις ἀφελέσθαι αὐτά. ἀλλὰ ταῦτα μόνα ἐμά ὄντι ἢ ἀναφαίρετα, ἢ ἀρκεῖ μοι παρόντα, ὅπου ἂν ὦ, ἢ ὅ, τι ἂν ποιῶ. Senec. *ad Helv. c.* 5. *Adversus ipsam mutationem locorum, satis hoc remedii putat Varro, quòd quocunque venimus, eâdem rerum naturâ utendum est. M. Brutus, quòd licet in exilium euntibus virtutes suas ferre secum. utraq; in unum collata plurimùm possunt. quantulum enim est, quod perdidimus? duo, quae pulcerrima sunt, quocunque nos moverimus, sequentur; Natura communis, & propria virtus.* vide *l.* 7. § 53.

Συνδυομένη] *anxia.* Xyl. *confusa* Cas. ut συγχεομένη, vel συγχυομένη legisse videatur. quid si συνδεδυμένη legatur? *unà cum corpore constricta, &* vinculis quodammodo obnoxia, Apostol. *ad Tim. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 9. ἐν ᾧ κακοπαθῶ μέχει δεσμῶν· ἀλλ' ὁ λόγος τοῦ θεοῦ οὐ δέδεται. Epictet *lib.* 1. *c.* 18. Ἀλλ' ὁ τύραννος δήσει· τί; τὸ σκέλος· ἀλλ' ἀφελεῖ· τί; τὸν τράχηλον. τί ἔν οὐδήσει, οὐδ' ἀφελεῖ; πάλιν προαίρεσιν. Vel *curis anxietatéque constricta, ac vincta.* ut Boët. *consol. l. c.* . *Nubila mens est, vinctáque frænis, hæc ubi regnant.* Verùm illud, opinor, potiùs fuerit, quod Cas. secutus videtur ità Epictet. *enchir. c.* 28. Εἰ μὲν τὸ σῶμά σε τις ἐπιτρέπει τῷ ἀπαντήσαντι, ἠναγκάσθαι ἂν ἔπη ἢ σὺ πάλιν γνώμῃ πάλιν σαυτοῦ ὀπτρέπειν τῷ τυχόντι, ἵνα ἐὰν λοιδορήσηταί σοι, ταραχθῇ ἐκείνῳ καὶ συγχυθῇ, οὐκ αἰσχύνῃ; Marc. ipse *lib.* 5. § 32. Διὰ τί συγχέουσιν ἄτεχνοι καὶ ἀμαθεῖς ψυχαὶ ἔντεχνον καὶ ὀπτήμονα;

Ἆρα τοῦτο ἄξιον] Symmach. *l.* 9. *ep.* 105. *Nullius tam vehemens nequitia est, ut motu meo digna sit. quid enim indignius, quàm sapientis affectum ex aliena pendere nequitia?* Senec. *de ira l.* 2. *c.* 6. Epictet. *enchir. c.* 11. Ὅταν καλῇς τὸν παῖδα, ἐνδυμοῦ ὅτι δύναται μὴ μετακῦσαι, καὶ μετακῦσας, μηδὲν ποιῆσῃ ὡς θέλεις. ἀλλ' οὐκ ἔστως ὄζιν αὐτῷ καλῶς, ἵνα ἐσ' ἐκείνῳ ἢ τὸ μὴ ταραχθῆναι. Vitium subesse Volphio suboluit. itaque pro τὸ μὴ, τό σε substituit, & pro ὄζιν, ἔσω vel ἂν mavult. at rectiùs Stob. *tom.* 2. *tit.* 19. ἵνα ἐσ' ἐκείνῳ ἢ τὸ ἐμὲ ταραχθῆναι· quanquam perperam apud Stob. ἔτος pro ἔστως legitur. Meliùs pro ἐνδυμοῦ προσέπινόει· Nam quare pro ἀλλ', καὶ Volf. pro αὐτῷ, αὐτὸς Gesner. nihil erat. *Hoc,* inquit, *tecum cogita, non tam feliciter agitur cum servulo meo, ut me perturbari in illo sit situm.* Vide *supr.* § 42,

§ 46. Ἀνθρώπῳ δεινὶ συμβαίνειν τι δύναται ὃ οὐκ ἔστιν ἀνθρωπικόν] Senec. *ep.* 71. *Nihil eorum quae ferenda sunt displicet. Nam quicquid cadere in hominem potest, in se incidisse non queritur, vires suas novit; scit se esse oneri ferendo.* vide & *lib.* 5. § 11. & *l.* 6. § 19. & *lib.* 7. § 2. Euripid. *Orest.*

Οὐκ ἔστιν οὕτω δεινὸν, ὦ σ' ἐπεῖν ἔπος
Οὐδὲ πάθος, οὐδὲ ξυμφορὰ θεήλατος,
Ἥς οὐκ ἂν ἄρσειε' ἄχθος ἀνθρώπου φύσις.
Nulla adeò fando terribilis oratio est,
Vel fors, vel irâ cœlitum invectum malum,
Natura quin humana patiundo id ferat. Grot.

Epictet. *l.* 1. *c.* 2. τῷ λογικῷ ζώῳ μόνον ἀφορητὸν ὄζι τὸ ἄλογον. vide *ad* § 15. Isocasii dictum.

Καὶ ἔπαθεν, ἢ πέφυκεν] vide *supra* § 41. τὸ κοινόν. & *l.* 4. § 33, 46. & *l.* 7. § 58. Senec. *epist.* 107. *Nihil horum insolitum, nihil inexpectatum est. offendi rebus istis tam ridiculum est, quàm queri, quòd spargaris in publico, aut inquineris in luto. eadem vitae conditio est, quae balnei, turbae, itineris: quaedam immittentur, quaedam incident. Non est delicata res vivere. Longam viam ingressus es. & labaris oportet, & aristes, & cadas, & lasseris, & exclames, O mors, id est, mentiaris. Alio loco comitem relinques, alio efferes, alio timebis: per ejusmodi offensas emetiendum est confragosum hoc iter.* Et mox: --*Quicquid dixeris, multis accidit.*——*Nihil miremur eorum, ad quae nati sumus: quae ideo nulli querenda, quia paria sunt omnibus. ità dico, paria sunt. Nam etiam quod effugit aliquis, pati potuit. aequum autem jus est, non quo omnes usi sunt, sed quod omnibus latum est. imperetur aequitas animo, & sine querela mortalitatis tributa pendamus.*

§ 47. Οὐκ ἐκεῖνό σε ἐνοχλεῖ, ἀλλὰ τὸ σὸν πεῖ αὐτῷ κεῖται] vide *sup.* § 40. Epictet. *enchir. c.* 5. τοιοῦτοι τοὺ ἀνθρώπους, οἷ τὰ πράγματα, ἀλλὰ τὰ περὶ τῶν πραγμάτων δόγματα. & *dissert. l.* 3. *c.* 19. Οὐδὲν ἄλλο ταραχῆς, ἢ ἀκαταστασίας αὐτόν ὄζιν ἢ δόγμα. Οὐδὲν γάρ ὄζιν αὐτῷ δεινὸν, ἀλλὰ ὑπὸ τῆς δόξης καὶ τῆς ἀδυνείας τῆς ἡμετέρας γίνεται τοιοῦτον. Dio. Prus. *orat.* 16. Senec. *de sap. constant. c.* 4. *Ad tantas ineptias perventum est, ut non dolore tantùm, sed doloris opinione vexemur, more puerorum quibus me-*

tus

tus incutit umbra, & perſonarum deformitas, & depravata facies; lacrymas verò evocant nomina parùm grata auribus, & digitorum motus, & alia quæ impetu quodam erroris improvidi refugiunt.

Ἐξαλοῖφαι ἐπί σοι ὄζιν] Ità Clem. in *hortator.* ἐξὸν ἀπομάξασθαι τὰ ἐμποδὼν τῇ σωτηρίᾳ. vide *l.* 5. § 2. & *ſupr.* § 29.

Οὐ γὰρ περί σε ἡ αἰτία τοῦ μὴ ἐνεργῆσαι] Nè contriſteris, inquit, ſi honeſta molienti objectum fuerit, quod effectum & ſucceſſum impediat; cùm tu quod in te eſt, quodque tui eſt officii feceris; nec à te ſit quod effectu ſucceſſúque caruerit. Hoc ipſo argumento pii homines, Dei miniſtri cumprimis, ſolari ſeſe ſolent, ubi conatus ſuos advertunt, fructu, optato etiam magìs quàm ſperato forſan, deſtitui. Eſajas *c.* 49. *v.* 4. *Etiamſi fruſtrà laboraverim, & inaniter, atque incaſſum vires meas conſumpſerim; officium tamen meum penes Jovam eſt, opus meum penes Deum meum.* Joan Chryſoſt. *in Joan. Evang. orat* 13. Οὐ γὰρ ὅια τῆς γυναικὸς, τοιαῦτα καὶ τὰ τῆς διδασκόντων ὄζιν· ὁ μὲν γὰρ γεωργὸς μὴ τοῦ ἐνιαυσίους πολλάκις μόχθους, καὶ τὴν ταλαιπωρίαν ἐκείνην, καὶ τοὺς ἱδρῶτας, ἂν μηδὲν ἐξενέγκῃ τῆς πόνου ἄξιον ἡ γῆ, παρ' ἄλλου ἑτέρου διώκεται τῆς πόνου τινὰ παραμυθίαν εὑρεῖν, ἀλλ' ὑποστρέφει μετ' αὐχμῆς καὶ κατηφείας ἀπὸ τῆς ἄλω πρὸς τὴν οἰκίαν, καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ παιδία, οὐδένα ἔχων ἀπαιτῆσαι τῆς φιλοπονίας τῆς μακρᾶς τὴν ἀντίδοσιν. ἐπὶ δὲ ἡμῶν οὐδὲν τοιοῦτόν ὄζι. κἂν γὰρ ἡ γεωργουμένη γῆ μηδένα ἐξενέγκῃ καρπὸν, ἡμῖν πάντα ὁπόσα ἐξαμιλλώμεθα πόνον, ὁ καὶ ταύτης καὶ ἡμῶν κύριος ὑ πρεσβεύεται κενὰς ἡμᾶς ἀφῆσαι ἐλπίσιν, ἀλλὰ δώσει τὰς ἀμοιβάς. Ἕκαστος γάρ, φησὶ, τὸν ἴδιον μισθὸν λήψεται κατὰ τὸν ἴδιον κόπον. (Apoſtoli ſunt *ad Cor. ep.* 1. *c.* 3. *v.* 8.) κατὰ τὸν κόπον, ὑ κατὰ τὸ τῆς πραγμάτων τέλος. Et Bern. *ad Eugen. de conſider. l.* 4. *Unusquiſque propriam mercedem accipiet ſecundum laborem ſuum, non ſecundum proventum. Fac quod tuum eſt: Deus quod ſuum eſt, abſque tua ſolicitudine atque anxietate curabit. Planta, riga, fer curam, & tuas explicuiſti partes: incrementum, ubi voluerit, dabit Deus, non tu. ubi fortè noluerit, tibi deperit nihil. Securus labor, quem nullus valet evacuare defectus.* Quod & *ibidem* aliâ imagine non minùs idoneâ illuſtrat. *En plagam. tibi incumbit curatio. rides me forſan, fore incurabilem perſuaſus. Noli diffidere: curam exegeris non curationem. Audiſti, Curam illius habe.* (Luc. *c.* 10. *v.* 35.) *Et non cura, vel ſana illum.*

Non eſt in medico ſemper relevetur ut æger.

Cui adjici poterit, & illud Hieronymi in *epiſt. ad Pammach. & Ocean. Qui Æthiopem invitat ad balneas; etſi nigredinem non auferat illi, certè vel pecuniam accipit ſibi: & licèt in illius candore non gaudeat, certè vel ſuo in lucro lætatur. Ità ſine dubio inobedientem qui divinis ſermonibus monet, quamvis refragantis peccata non tollat, mercedem tamen de miniſterio veræ caritatis ſibi acquirit.* Itaque iſtîc non Æthiops fruſtrà lavatur, nec operam ludit perdítve, qui in eo etiam laborem impenderit. Siquidem ut Apoſtol. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 15. Εὐωδία ἐσμὲν τῷ θεῷ ἐν τοῖς σῳζομένοις, καὶ ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις. Καὶ ὁ κόπος ἡμῶν οὐκ ἔστι κενὸς ἐν Κυρίῳ. Idem *ad eoſdem ep.* 1. *c.* 15. *v.* 58. Neque tamen conſideratio hæc, è piorum animis omnem prorſus anxietatem, ac triſtitiam eximit. Sicut enim χαρὰν καὶ στέφανον καυχήσεως ſuum ducunt ſuorum profectus, *ad Theſ. ep.* 1. *c.* 2. *v.* 19. ità contrà, etiamſi non inutile planè, triſte tamen & cordolium graviſſimum eſt ipſis, ubi conatus hac in parte ſuos fruſtratos adſpiciunt. *ad Hebr. c.* 13. *v.* 17. & Jerem. *c.* 13. *v.* 17. Ideo Bern. *in Cant.* 42. *Animam meam liberavi. non capio conſolationem, dum mortem filii intueor. Quæ enim mater, etiamſi omnem quam potuit curam & diligentiam ægrotanti adhibuiſſe ſe ſciat, ſi demum fruſtratam ſe viderit, & omnes labores ſuos eſſe penitus inefficaces, illo nihilominus moriente, propterea unquam à fletibus temperavit?* Verùm hæc rigidior juſto Stoica diſciplina non admittit.

Οὐκ ἄξιον ζῆν μὴ ἐνεργουμένου τούτου] Hoc eſt quod Clem. *ſtrom. l.* 4. de Philoſophis quibuſdam: Αὐτίκα εὔλογον ἐξαγαγεῖν τῆς πανδαίτου συμποσίου, εἴ τις τῶν παρόντων ἔτω τηρήσειεν αὐτὸν, ὡς μηκέτι ὀπιλελοῖφθαι αὐτῷ μηδὲ ἐλπίδα τῆς πόσεως.

Ἄπιθι ἔν ἐκ τοῦ ζῆν] Ità *l.* 5. § 29. τοῦ ζῆν ἔξιθι. de Conſtantio Ammian. *l.* 22. *Abiit è vita.* & de Theodoſio Ambroſ. *epitaph. Abiit non obiit.* Cicer. *Tuſcul. l.* 5. *Mihi quidem in vita ſervanda videtur illa lex, quæ in Græcorum conviviis obtinetur, Aut bibat, inquit, aut abeat* (ἢ πίθι, ἢ ἄπιθι) *aut enim fruatur aliquis cum aliis voluptate potandi, aut nè ſobrius in vinolentiam vinolentorum incidat, antè diſcedat. Sic injurias fortunæ, quas ferre nequeas, diffugiendo relinquas.* Et ſubjungit: *hæc eadem, quæ Epicurus, totidem verbis dicit Hieronymus.* Non ſoli ergò Stoici iſtiuſmodi dictabant. Senec. *epiſt.* 91. *In eum mundum intravimus, in quo his legibus vivitur: Placet? pare. Non placet? quacunque vis, exi.* & *epiſt.* 70. *Hoc eſt unum, cur de vita non poſſimus queri. bono loco res humanæ ſunt, quòd nemo niſi vitio ſuo miſer eſt. Placet? vive. Non placet? licet eò reverti, unde veniſti.* Epictet. *l.* 1. *c.* 24. τὸ δὲ κεφάλαιον, μέμνησο, ὅτι ἡ θύρα ἤνοικται· μὴ γίνου τῶν παίδων ἀειλοτέρω· ἀλλ' ὡς ἐκεῖνα, ὅταν αὐτοῖς μὴ ἁρέσκῃ τὸ πρᾶγμα, λέγει, ὅτι οὐκ ἔτι παίζω. καὶ σὺ, ὅταν σοι φαίνηταί ποτε ἐν τοιούτοις, εἰπὼν, οὐκ ἔτι παίζω, ἀπαλλάσσου· μένων δὲ, μὴ θρήνει. sed vide *ad l.* 3. § 1.

Ἢ καὶ ὁ ἐνεργῶν] Xyl. aut Caſ. quid hîc legerint,

rint, haud est facile conjectu. Neque enim verba, prout habentur, exhibere possunt, quod aut iste aut ille reddidit. Ego opinor legendum, ἢ κὴ ὁ ἐνεργῶν. *discedas è vita* εὐμενής. i. e. *placido animo, quomodo & is solet discedere, qui id quod volebat assecutus est; simúlque propitio etiam adversus illud quodcunque id fuerit, quod obstiterat tibi, quò minùs id quod volebas efficeres.*

§ 58. Ἀκαταμάχητον γίνεται τὸ ἡγεμονικὸν] vide *Jupr.* § 41. Flaccus, *carm. l. 2. od. 1.*

Et cuncta terrarum subacta,
Præter atrocem animum Catonis.

de quo viro verè viro Senec. ampliùs *de constant. sap. c. 1. & 2.* qui & *ibidem c. 6. Bona viri sapientis solidis & inexpugnabilibus munimentis præcincta sunt. Non Babylonis illi muros contuleris, quos Alexander intravit. Non Carthaginis aut Numantiæ mœnia, non unâ manu capta; non Capitolium arcémve. Habent illa hostile vestigium: illa quæ sapientem tuentur, à flamma & ab incursu, tuta sunt: nullum introitum præbent, excelsa, inexpugnabilia, Diis æqua.* Philo *de viri boni libert.* ex Xenonis sententia, ὅτι δᾶτ]ον ἀσκὸν βαπίσαι τις πλήρη πνεύματος. ἢ βιάσαιτο τὸν ἀσκὸν ὀγπηθὲν ἔχοντα δ]ῆσαί τι τῆς ἀβελήτων. ἀνένδοτος γὰρ κὴ αὐτὴ τος ψυχὴ, ὡ ὀρθὸς λόγος δόγμασι παγίοις ἐνδύρωσε. Senec. *de sap. constant. cap. 4. Quid igitur? non erit aliquis qui sapienti facere tentet injuriam? tentabit, sed non perventuram ad eum. Majóre enim intervallo à contactu inferiorum abductus est, quàm ut ulla vis noxia usque ad illum vires suas perferat. Etiam cùm potentes, & imperio editi, & consensu servientium validi, nocere ei tentent; tam citra sapientem omnes eorum impetus deficient, quàm quæ nervo, tormentísve in altum exprimuntur, cùm extra visum exiluerint, citra cælum tamen flectuntur. Quid tu putas, cùm stolidus ille rex multitudine telorum diem obscurâsset, ullam sagittam in solem incidisse? aut demissis in profundum catenis Neptunum potuisse contingi? Ut cœlestia humanas manus effugiunt, & ab his qui templa diruunt, aut simulacra conflant, nihil divinitati nocetur: ità quicquid fit in sapientem protervè, petulanter, superbè, frustrà tentatur.* quia, scil. mens inconcussa manet, nec animum istorum quicquam attingit; ut Philo suprà, & Marcus istîc. Ità Epictet. differt. *l. 4. c. 5.* Δύναταί τις τὴν προαίρεσιν τὴν σὴν βλάψαι; ἀδαμῶς. τί δ' ἐν ἔπι παρίσαν; ἐγὼ γ' παρελθὼν εἰς μέσον, κὴ ὑπάνων καταγελῶν, ὅσοι σε βλάπειν δοκῶσι, κηρύσσες; Ἀνδράποδα ταῦτα ἂν δίδεν, ἀδὲ πίς εἰμι, ἀδὲ πῶ μι τὸ ἀγαθὸν, κὴ τὸ κακόν· ὅπ ἐ πρόσοδος αὐτοῖς πρὸς τὰ ἐμά. ὅτω κὴ ὀχυρὰν πόλιν ὑπάνων καταγελῶσι τῆς πλιορκήντων. Νῶν ὅπι τί πρᾶγμα ἔχσιν ὅπι τῷ μηδενί; ἀσφαλὲς ὅτιν ἡμῖν τὸ τεῖχος· τροφὰς ἔχομεν ἐπ' πάμπολυ χρόνον. πὼ ἄλλων ἅπασαν παρασκευήν. ταῦτά ὅτι τὰ πόλιν ὀχυρὰν κὴ ἀνάλωτον ποιοῦντα. ἀνθρώπε ὃ ψυχῇ ὐδὲν ἄλλο ἢ δόγματα· ποῖον γὰ τεῖχος ὕτως ἰσχυρόν; ἢ ποῖον σῶμα ὕτως ἀδαμάντινον; ἢ ποία κτῆσις ἀναφαίρετος; ἢ ποῖον ἀξίωμα ὕτως ἀνεπιβούλευτον; πάντα παντα χῆ ἐπιτὰ, εὐάλωτα, ὅισοι τὴν ὀπωσῦν προσεχόντα, πᾶσα ἀνάγκη παράτ]εσθαι, καχεκπτεῖν, φοβεῖσθαι, πενθεῖν, ἀτελεῖς ἔχειν τὰς ὀρέξεις, προπωπικὰς ἔχειν τὰς ἐκκλίσεις. ἵνα ὃ θέλομεν τῷ μόνῳ ἀσφάλειαν διδομένῳ ἡμῖν ὀχυρὰν ποιεῖν; ἀλ' ἀποσάντες τὴν ἐπιτὴν καὶ ὅλως, τὰ ἀθάνατα κὴ φύσει ἐλεύθερα ἐκπονεῖν; divina planè hæc.

Εἰς ἑαυτὸ συγραφὴν] vide *l. 7. § 28.*

Ἀρκεῖσθαι ἑαυτῷ] Senec. *ep. 87. Nunquam major est animus, quàm ubi aliena sepositi; & fecit sibi pacem nihil timendo; fecit sibi divitias nihil concupiscendo.* vide *suprà* § 6. & *l. 5.* § 14.

Κἂν ἀλόγως παρατάξηται] vide *l. 5.* § 18. & *l. 11.* § 3. Epictet. *l. 4. c. 7.* εἶτα ὑπὸ μανίας μὲν δύναταί τις ὕτω διατεθῆναι πρὸς ταῦτα, καὶ ὑπὸ ἔθους ὁι Γαλιλαῖοι· ὑπὸ λόγου δ' κὴ ἀποδείξεως ὐ δύναται; quod autem παρατάτ]εσθαι Marcus hîc, idem Epictet. *l. 2. c. 1.* ἀνιπάτ]εσθαι dixit ἐν ᾗ καταχθεὶς, ὅπι δείξεις, τίνα δύναται λογικὸν ἡγεμονικὸν, πρὸς τὰς ἀπροαιρέτους δυνάμεις ἀνταξάμενον.

Ἀκρόπολίς ὅτιν] Mens, inquit, cujusq; ratione munita est *arx tutissima*, ad quam ubi se quis receperit, in securo jam consistit, verùm tutior nobis & inexpugnabilis revera, ad quam in omni discrimine confugere liceat, *arx* est, de qua Solomon *Proverb. c. 18. v. 10. Turris robustissima est nomen Jovæ; eò recipit se justus, & in tuto collocatur.* Et Marcus eremit. *de leg. spirit.* § 2. Ἡ βεβαία πίστις, πυργός ὅτιν ἰσχυρός. Epictet. *l. 3. c. 26.* Πῶς ἔν ἀκρόπολις καλύεται; ὐ σιδήρῳ, ὐδὲ πυρὶ, ἀλλὰ δόγμασιν.

§ 49. Μηδὲν αὐτὸς ἔνδοθεν ἐπίλεγε] Vide *l. 4.* § 7. & *l. 5.* § 36. & *infrà* § 40. & *l. 11.* § 37. Epictet. *dissert. l. 3. c. 8.* Ὁ υἱὸς ἀπέθανεν· ἄλλο ὐδέν ἐσι; ὐδέν. τὸ πλοῖον ἀπώλετο. εἰς φυλακὴν ἀπήχθη. Τί γέγονε; [τὸ πλοῖον ἀπώλετο.] εἰς φυλακὴν ἀπήχθη. τὸ ὴ, ὅπ κακῶς πέπρακχεν, ἔξ ὧν ἕκας προσίθησιν. & *c. 17.* Ἀλλ' ἡ γυνή μοι κακῶς ζῇται· καλῶς. ἂν τις παιδάνηται. τί ὅτι τοῦτο; λέγε, ἡ γυνή μοι κακῶς ζῇται. ἄλλο ἔν ὐδέν; ὐδέν· ὁ πατής μοι ὐδὲν δίδωσιν. [τί ὅτι τοῦτο, ὁ πατής ὐδὲν δίδωσιν. ἄλλο ὐδέν; ὐδέν·] ὅπι ὃ κακόν ὅτι τοῦτο, [πί] ἔξωθεν ἀυτῷ δεῖ προσθεῖναι κὴ προσκαλαφίσασθαι; Ità enim restaurandus locus ille videtur. Atque hoc est quod προσδοξάζειν Marcus dixit, *l. 7.* § 64. προπροδοξάζειν Epictetus. Hoc enim ex Epicteti ejusdem διαλέξεων ab Arriano digestarum *l. 5.* qui jam intercidisse videtur, tanquam Stoicis familiare, & peculia-

re vocabulum, adducit Gellius *l.* 19. *c.* 1. ubi sapientem dicit objectis visis terrificis ὑ συγκαταδιδόναι, ὑδὲ προσπροσδοξάζειν, *nec adsentiri, nec ulteriùs aliquid adjicere, & opinari*, quàm quod visum ipsum renunciat. Neq; enim duo ista, quod Gellius fecisse videtur, confundenda prorsus & pro eodem habenda existimem. In hanc eandem sententiam Philemon Com. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 108.

Μείζω τὰ κακὰ ποιοῦσι πολλοί, δέσποτα,
Αὐτοὶ δι' αὑτούς, ἢ πέφυκε τῇ φύσει.
Οἷον, τέθνηκεν υἱός, ἢ μήτης τινί,
Ἢ, νὴ Δί', ἄλλων τῶν ἀναγκαίων τί τις.
Εἰ μηδὲ λάβῃ τοῦτ', Ἀπέθανε, ἄνθρωπος ἦν,
Τοσοῦτον γέγονε τὸ κακὸν, ἡλίκον περ ἦν.
Ἐὰν δ' ἀδίκως ὁ βίος, ὑκ ἔτ' ὀφλομαι,
Ἀπόλωλεν, ἐν ἑαυτῷ ἐὰν τοῦτο σκοπῇ,
Πρὸς τοῖς κακοῖς οὓς ἕτερα συλλέγει κακά.
Ὁ δ' τῷ λογισμῷ πάντα παρ' ἑαυτὸ σκοπῶν,
Τὸ κακὸν ἀφαιρεῖται, ἀγαθὸν δ' λαμβάνει.
Here, persæpe homines graviora efficiunt mala
Ipsi sibi ipsis, quàm ea sunt naturâ suâ.
Excessit vitâ natus, aut mater puta,
Aut proxima aliquis ex necessitudine.
Id si quis sic accipiat; Nempe obiit diem
Homo natus; quantum fuerat, tantundem est malum.
Quòd si sic; Periit; non tuebor ampliùs;
Heu vita invita: qui ista secum deputat,
Is ad malum alia sibi consarcinat mala.
At qui rationis cuncta ad arbitrium vocat,
Is quod dolet deducit, retinet quod juvat. Grot.

Senec. *ep.* 78. *Levis dolor est, si nihil illi opinio adjecerit.*

Γνωείζων] vide *l.* 4. § 6. & *l.* 6. § 3. & *l.* 7. § 29.

§ 50. Τί δὴ καὶ ἐγίνετο ταῦτα;] Vide *l.* 6. § 36. Epictet. *dissert.* l. 1. *c.* 6. Ἀλλὰ μύξαι μοι ῥέπει, πρὸς ἓν ἕνεκα χεῖρας ἔχεις, ἀνθρώποδον; ὐχ ἵνα καὶ ἀπομύσσῃς σαυτόν? τοῦτο οὖν εὔλογον μύξας γίνεσθαι ἐν τῷ κόσμῳ; καὶ πόσῳ κρεῖττον ἀπομύξασθαί σε, ἢ ἐγκαλεῖν; vide quæ sequuntur. Chrysostom. *orat. de stat.* 1. Μὴ λέγωμεν, τίνος ἕνεκεν σωφρονεῖ ὁ Θεὸς τὰ κωλύματα; διὰ τοῦτο καὶ σωφρονεῖν, ἵνα σὺ τῷ πονηρίαν πᾶς πολλοῖς δείξῃ μᾶλλον..

Ἔξω ὑδὲν ἔχει] Hoc est quod Seneca *ep.* 93. *Omnia quæ usquam erant, cluserit; & seipsam sui finem fecit.* de natura principali. Et Empedocles pariter à Plutarcho laudatus, *de placit. Philosoph. l.* 1. *c.* 18. à Theodoreto *therapeut. l.* 4. & à Stobæo *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 2. de mundo sive universo,

Οὐδέ τι τοῦ παντὸς κενεὸν πέλει, ὐδὲ περισσόν,
Nil est in toto vacuúmve supervacuúmve Grot.

Εἰς ἑαυτὸν μεταβάλλει] vide *l.* 7. § 23, 25.

§ 51. Μήτε ἐν ταῖς πράξεσιν ὀκνηρεύειν] *Fluctuari*, Xyl. *tardum & remissum esse.* Cas. haud malè. ὀκνηρεύειν, languidè agere: tractum ab equis, qui apud Medicos veterinarios ὀκνηρεύειν dicuntur, cùm ilia *trahentes languidè incedunt*, τὰ ὀκνηρὰ ἐφέλκοντες ἐπὶ τὰ ἐμπρόσθια, καὶ ὑποφέρονται, ὥστε ἀλλήλοις συγκρούειν. uti Aristot. *histor. animal. l.* 8. *cap.* 24.

Κτείνεσι, κρεανομοῦσι.] Τὸ κρεανομεῖν propriè de *visceratione* usurpatur, in qua κρέα νέμουσι, *carnes distribuuntur.* Homer. *Il.* 1. *v.* 216.

Πάτροκλον μὲν ὅτιν ἐλὼν ἐπίνειμι τραπέζῃ
Καλοῖς ἐν κανέοισιν· ἀτὰρ κρέα νεῖμαι Ἀχιλλεύς.

i. e. ἐκρεανόμει, indè enim κρεανόμος. Eustath. *ibid.* Verùm Marcus noster istîc aliter accipit, de immanium atque efferatorum hominum truculentia, qui congeneres sibi mactant, ossâq; eorum *disfringunt tanquam ad ollam, carnes in frusta secant, velut ad lebetem:* ut Micheas loquitur, *c.* 3. *v.* 3. quod Cleoni minatur ille in Aristoph. *equit.*

Περικόπτειν ἐκ σὺ σκελάσω. i. e. κατὰ μέρος κατακόψω τὸ σῶμα. *Schol.* Ità vocabulum usurpavit Constant: Manasses in *breviario historico de Domitiano*, (πῶν

Διψῶν αἵματος καὶ σφαγῶν, καὶ μάγειρος ἀνθρώπων
Κρεανομῶν ἀσυμπαθῶς.——

Sed & Clemens Alex. in *hortat.* ubi Penthei discerptionem διασπαγμὸν κρεανομίαν appellat: Idémq; de Bacchicis orgiis *ibid.* & ex eodem Eusebium *præpar. l.* 2. *c.* 5. ex Clementis codicibus emendandus. Διόνυσον μαινόλλῳ ὀργιάζουσι Βάκχοι, ὠμοφαγίᾳ τῶν ἱερομανίαν ἄγοντες, καὶ τελοῦσιν τὰς κρεανομίας τῶν φόνων. Eodem sensu τὸ κατακερματίζειν ab Herodoto usurpatur, *l.* 7. ubi de Pytheo Ischenoi filio. ὃς ἐς τοῦτο ἀντέσχε μαχόμενος, ἐς ὃ κατεκερματίσθη ἅπας. *donec velut in laniena, frustatim concisus est:* κατακερματισθη.

Οἷον εἴ τις παρασὰς πηγὴν διαυγεῖ, καὶ γλυκείᾳ, βλασφημοίη αὐτίκα] Senec. *de benefic. l.* 7. *c.* 31. *Non est mihi relata gratia. quid faciam? quod dii omnium rerum optimi autores: qui beneficia ignorantibus dare incipiunt, ingratis perseverant. Alius illis objicit negligentiam nostri, alius iniquitatem, alius illos extra mundum suum projicit & ignavos, hebetesque, sine luce, sine ullo opere, destituit: Alius solem, cui debemus, quòd inter laborem quietémq; tempus divisimus, quòd non tenebris immersi, confusionem æternæ noctis effugimus, quòd annum cursu suo temperat, & corpora alit, sata evocat, percoquit fructus, saxum aliquod, aut fortuitorum ignium globum, & quidvis potiùs quàm deum, appellat. Nihilominus tamen more optimorum parentum, qui maledictis suorum infantium arridemus, non cessant dii beneficia congerere de beneficiorum autore dubitantibus: sed æquali tenore bona sua per gentes populósque distribuunt, unam potentiam sortiti, prodesse. Spargunt opportunis imbribus terras, maria statu movent, siderum cursu notant tempora, hyemes æstatésque interventu lenioris spiritûs molliunt; errorem labentium animorum placidi, atque*

propitii

propitii ferunt. imitemur illos. Meliúsque multò Dominus Christus. Mat. *c.* 5. *v.* 44, 45. Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς, καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς, καὶ διωκόντων ὑμᾶς. ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν, τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. Sive ut Luc. *c.* 6. *v.* 35. καὶ ἔσεσθε υἱοὶ τοῦ ὑψίστου· ὅτι αὐτὸς χρηστός ἐστι ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηρούς. vide *l.* 7. § 14, 69. Minus est quod de lapide Epictet. *l.* 1. *c.* 25. quàm quod Marcus hîc de fonte; Παρασὰς λίθον λοισθοροῦ, καὶ τί ποιήσεις; ἂν ᾖς πῦς ὡς λίθος ἀκύρι, πῦ ὀφελος τῆς λοισθορεμένης; ἂν δ' ἔχει τινὰ ἀδένειαν τὸ λοισθορεμένον ὑπεράθεαν, τότε ἀνύει τι. Ità lego conjunctim, quod codices sed perperam divisim ὑπὲ βάθραν exhibent. unde vet. lex. βάθραν procudit, quod *scalam* significet.

Πηγὴν ἀένναον] fontem perennem; qui non fallat, ut torrentes Temæ, Job. *c.* 6. *v.* 14, 20. Naso *remed. l.* 2.

Flumine perpetuo torrens solet altiùs ire:
Sed tamen hæc brevis est, illa perennis aqua.

Cotys, apud Anton. *Meliss. l.* 2. *c.* 1. ἐώρακα χειμάρρους ποταμοὺς μείζους τῆς ἀενναόου, ἀλλ' ὀλίγον χρόνον. Senec. *ep.* 99. *Non promittet talem in perpetuum, qui casu bonus est.* facit huc quod de gratia divina, qua suos is imbuit, Christus. Joan. *c.* 4. *v.* 14. γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἁλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Φύσεταιδὲν] *compone te*, Xyl. *gigne te*, Casaub. Iren. phrasis duriuscula, & syntaxis insolens. itaq; suspecta mihi lectio. quam tamen si retinere libuerit, quia alia commoda non occurrit, malim vertere, *congenitam & quasi nativam fac tibi usu atque industriâ jugi libertatem.* In hoc te assiduò exerce, ut virtus quasi in naturam transeat tibi. quod Clemens *strom. l.* 7. τῷ ἄρα ἀναπόβλητον τινὰ ἀρετὴν ἀσκήσει γνωστικῇ πεποιημένῳ, φυσᾶται ἡ ἕξις καὶ καθάπερ τῷ λίθῳ τὸ βάρος, ὅπως τὸ δὲ ἡ ὑπεροχὴ μένει ἀναπόβλητος.

§ 52. Τίς ἂν φαίνεταί τοι ὁ τὸν τῆς κρότου ἔπαινον φεύγων ἡδίων· ἢ οἱ ἀδ'] Ità Basil. quod Xyl. & Lugd. in ἡδίων verterunt, Xyl. sic reddidit, *uter verò tibi elegantior videtur, is qui plaudentium fugit laudem, an illi, qui neque ubi, neque qui sint, cognoscunt?* ergò juxta Xylandrum etiam transponenda fuerint verba; legendúmque τίς ἂν ἡδίων φ. σοι. vel τίς ἂν φ. σ. ἡδίων &c. Casaub. quid legerit, haud est conjectu proclive. cæterùm, ἢ illud in clausula novissima excludit. Sic enim vertit; *Qualem ergò censes illum esse, qui tanquam rem momenti alicujus proponit sibi strepitum plausûm; hominum, qui nec ubi sint, nec qui sint, ipsi norint.* Forsan, φεύγων ἢ διώκων fuerit. ut *l.* 11. § 10. ὅτε φεύγων ὅτε διωκων ὀφθήσῃ. ità legendo vel sic potest concipi; *Qualis ergò tibi is videtur, qui vanos hominum plausus vel aversatur, vel aucupatur*; (siquidem is ad quid natus sit non videtur attendere.) *vel ii etiam, qui nec ubi sint, nec qui ipsi sint, nôrunt?* vel etiam Casaubonum sequendo, qui v. h. p. v. au. v. auc. qui nec ubi sint, &c. Liceat bona cum lectoris venia, aliam insuper de loco isto suspicionem meam proponere. Fieri potest, ut Marcus scripserit, ὁ τὸν τῆς κρότου ἔπαινον ἢ εὐφημίαν διώκων, ut ex ἢ εὐφημίαν, illud φεύγων ἢ enatum sit: vel etiam ὁ τὸν τῆς κρότου ἢ [ψόγον] φεύγων, ἢ ἔπαινον διώκων, ut ψόγον interciderit, ἢ alterum in proximam clausulam transierit, per excriptoris oscitantiam. Siquidem ἔπαινον φεύγειν, sive laudem vanorum hominum fugere, res est laudis potiùs quàm vituperii. vide *l.* 10. § 13. Cæterùm alii viderint. τίς autem, ἀντὶ τοῦ πολύς τις frequentius est, quàm ut multis moneri opus sit.

§ 53. Ὅς οὐκ ἀρέσκει ἑαυτῷ] vide *ad l.* 3. § 4. Senec. *de tranquill. c.* 2. *Innumerabiles proprietates sunt, sed unus effectus vitii, displicere sibi.* Διαφέρονται γὰρ ἑαυτοῖς (οἱ φαῦλοι) καὶ ἑτέρων μᾶλλον ὀπαδυμοῦσιν, ἀλλ' ἢ βέλονται. Aristot. *eth. l.* 9. *c.* 4. Senec. idem *ep.* 102. *Putas tu posse sententiam unam omnium esse? Non est unius una.* Flaccus *epist.* 1.

Iidem eadem possunt horam durare probantes?

quasi dicat, non possunt.

§ 54. Συμπνεῖν] Arnob. *l.* 2. *Auras accipiunt naribus & per anhelitum reciprocatas reddunt; & nos spiritum consimiliter, & respiramus commeatibus crebris.* vid. *l.* 9. § 8.

Συμφρονεῖν τῷ θείχοντι πάντα νοερῷ] i. e. Deo sive numini divino, consentire; quod ὁμογνώμονα εἶναι dixit, *l.* 9. § 1. συνεραῖν. *l.* 10. § 21.

Πάντη κέχυται καὶ διαπεφοίτηκε] animam mundi, sive mentem, vult in omnia diffusam, & permeantem universa; de qua *ad l.* 4. § 40. eam Deum esse agnoscunt Stoici ipsi; quem & Jeremias *c.* 23. *v.* 24. ait, *cœlum & terrum implere; intra* nimirum *omnia, nec inclusum; extra omnia, nec exclusum*; ut Hildebertus *in symbol.* Unde dictum Empedocli, *Deum esse sphæram intelligibilem, cujus centrum ubique, circumferentia nusquam.* Trithem. *ad Cæsar. q.* 1. quanquam Jo. Gerson *super Magnificat. conc.* 3. supplendum monet; *nisi in seipso.* Cæterùm Jul. Scaliger *de subtil. exercit.* 363. *Trismegistum, sed pessimè, dixisse, Deum esse, cujus medium in centro, circumferentia ubique.* Optimè Hieron. *ad Marcell. q.* 5. *In omnibus infusus, & circumfusus, ut cuncta penetret interior, & contineat exterior.*

§ 55. Οὐδὲν βλάπτει τὸν κόσμον] ità *l.* 5 § 35. τίς γὰρ βλάβη τοῦ κοινοῦ;

Οὐδὲν βλάπτει τὸν ἕτερον] vide *ad l.* 2. § 1.

Μόνῳ γὰρ βλαβερὸν ὅτι] Malitia sive vitium, habenti

habenti ſolummodo malum eſt, & domino ſuo duntaxat nocet. Hierax Pythagoricus in *lib.* de *juſtitia* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 10. Ὁ καταρχὴν αὐτὸς περὶ τῆς ἀδικείας μελλόντων ἑαυτὸν ἀγνοῶν ἀδικεῖ. ἓν μὲν γὰρ μόνον ὅτι τὸ ἀδικοῦμενον ἐκ παντὸς ἡ ψυχή· τὸ δὲ ἀδικοῦν, καὶ ὑπὸ βλεῦον ἡ κακία, καὶ ἐν τῷ ἀδικοῦντι, καὶ κατὰ τὸ ἀδικούμενον· ἀλλὰ τὸ μὲν ἔλαττον, (βλάπτει,) τὸ δὲ πλεῖον· ἔλαττον μὲν τὸ ἀδικεῖσθαι μέλλοντα, πλεῖον δὲ τὸ ἀδικεῖν διανοούμενον. ἐπεὶ καὶ ἀπ' αὐτῶ τὸ κίνησιν λαμβάνει καὶ τὸ ἔκπαγλον. ἐγκεκρυμμένον τοίνυν, τὸ τεκόντα πρῶτον ἀνάπτει, καὶ πεῖν τεκεῖν ἐν τοῖς ἰδίοις φλέγει, καὶ δίψα λυμαίνεται, καὶ τῷ ἐπ' αὐτῆς ἰῷ χρῶζει δυσποιῷ τῇ βαφῇ. ὅτε γὰρ τῷ πυρὶ τὸν τεκεῖσαν ὕλαν διελθεῖν δυνατὸν [πρὸς] τὸν τῶν ἄλλων λύμαν, πεῖν παντελῶς αὐτὸν ἀναλῶσαι. ὅπω καὶ πᾶς ἄδικος, αὐτὸς τῆς κακίας πρῶτος γάσεται, πεῖν εἰς ἄλλους ἀφιέναι. Iraq; efferos hoſce animi affectus, ſive πάθη, Themiſtius *orat. quinquen.* confert σκληροῖς νοσήμασιν, ὡς αὐτῷ πρώτῳ πεμπόμενα καὶ διαπανῶνται τὸν ψυχῶν, ἢ ἐντέτηκε. ità ſiquidem Pantinus locum corruptum dubio procul cenſet reſtituendum. cætera forſan feliciter ſatis: ultimum illud ἢ ἐντέτηκε, quod ille vertit, *cui intabuit*, minùs placet, malim ἢ ἐντέτοκε, *cui innaſcitur*; quemadmodum Ariſtoph. *veſp.* νόσον ἀρχαίαν ἐν τῷ πόλει ἐντετοκυῖαν. Senec. *epiſt.* 81. *Minimum ex nequitia leviſſimúmque ad alios redundat: quod peſſimum ex illa eſt, & (ut ità dicam) ſpiſſiſſimum, domi remanet, & premit habentem. quemadmodum Attalus noſter dicere ſolebat, Malitia ipſa maximam partem veneni ſui bibit. Illud venenum, quod ſerpentes in alienam perniciem proferunt, ſine ſua continent, non eſt huic ſimile: hoc habentibus peſſimum eſt.* Verùm ulteriùs iſtis Marcus noſter progreditur. Maleficus quiſq; ſe primùm, ſe præcipuè lædit, inquiunt illi: ſe ſolùm, iſte. Veneni ſui maximam partem exorbet ipſe, aiunt illi, totum prorſus, iſte. vide *infrà* § 59.

Ὁπόταν πρῶτος ὅτως θελήσῃ] In ipſius, inquit, eſt arbitrio, quamprimum ipſe voluerit, malitiam ſuam deponere. vide *lib.* 2. § 11. & *l.* 7. § 71. Senec. *Hippolyt.* 1. 2.

Pars ſanitatis, velle ſanari fuit.

Ità Jacſonus noſter *in ſymbol. part.* 2. *lib.* 2. *c.* 6. § 3. *pars eſt morbi nolle ſanari: pars ſanitatis, velle ſanari.* Secùs nimirum, quàm in corporis affectibus. ὃ γὰρ, εἰ βέλονται ὑγιαίνειν, ὑγιαίνουσιν. Ariſtot. *eth. Eudem. l.* 7. *c.* 2. Joan. Chryſoſt. *in Gen. orat.* 19. ὃ γὰρ καθάπερ ἐπὶ τῶν σωματικῶν πραγμάτων ὅτιν ἰδεῖν, ὅτω καὶ ἐπὶ τῆς προαιρέσεως. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν σωματικῶν, ἀκίνητά ὅτι πολλάκις τὰ τῆς φύσεως πάθη· ὅπὶ τῆς προαιρέσεως οὐκ ἔν τοιοῦτον. ἀλλ' ἔστι πολλάκις θελήσαι καὶ τὸν βαῦλον μεταβαλέσθαι αὐτομολῆσαι καὶ ἡμέσθαι κακὸν, καὶ τὸν κακὸν μαθυμήσαντα πρὸς τὸν κακίαν ἐξολισθῆσαι. ἐπεὶ ἓν αὐτεξέσιον ἡμῖν τὸ φύσιν εἰργάσατο ὁ θεὸς ὅλων ἀνὸς,——ἐκ ἀναγκῶν ὑπηδήσιν, ἀλλὰ τὰ φάρμακα καταλλήλα ὑπηδεῖς, ἀφίησιν ἐν γνώμῃ τῷ κάμνοντι κεῖσθαι τὸ πᾶν. vide *ad l.* 10. § 13.

§ 56. Ἀλλήλων ἔχεσθαι γεγόναμεν] vide *l.* 2. § 1. & *infr.* § 59.

Ἡ τῶ πλησίον κακία ἐμὸν κακόν] vide *ſuprà* § 50. & *l.* 4. § 43. Epictet. *l.* 3. *c.* 18. Τί σοι καὶ τῷ ἀλλοτρίῳ κακῷ; & *c.* 24. πρὸ δ' ὑσίαν τῆς ἀγαθῆς καὶ τῆς κακῆς, ὥσπερ ἄξιον, τὸν κηδόμενον ἡμῶν καὶ πατρικῶς προισάμενον, ἐν τοῖς ἰδίοις. ubi reſtituenda vocula una quæ intercidit, θεὶς, ut τῷ δὲς, quod præceſſerat, reſpondeat, & ἐκ τῆς κοινῆς ſupplendum ὁ θεός.

Οὐκ ἔδοξε τῷ θεῷ] vide *l.* 2. § 11.

Ἵνα μὴ ἐπ' ἄλλῳ ἢ τὸ ἐμὲ ἀτυχεῖν] Epictet. *enchir. c.* 25. ὃ δύνασαι ἐν κακῷ εἶναι δ' ἄλλον, ὃ μᾶλλον ἢ ἐν αἰσχρῷ. Senec. *epiſt.* 70. *Bono loco res humanæ ſunt, quòd nemo niſi vitio ſuo miſer eſt.* Jo. Chryſoſt. *de ſtatuis orat.* 18. Οὐδεὶς γὰρ ἡμᾶς ἀδικίαν [illegible] δυνήσεται, ἐὰν μὴ ἑαυτὸν ποιήσωμεν· ὥσπερ ἓν. ὑδὲ μακαρίσεις, ἐὰν μὴ ἑαυτὸν ἐργασώμεθα καὶ τῷ τῶ θεῶ χάριν. vide *l.* 10. § 1.

§ 57. Ὁ ἥλιος καταπεχύσθαι δοκεῖ] Simile quiddam de Deo & mente humana, Senec. *de beat. vit. c.* 8. *Mundus cuncta complectens, rectórque univerſi Deus, in exteriora quidem tendit, ſed tamen in totum undique in ſe redit. idem noſtra mens faciat: cùm ſecuta ſenſus ſuos, per illos ſe ad externa porrexerit, & illorum & ſui potens ſit, & in ſeſe revertatur.* Et *epiſt.* 41. *Quemadmodum radii ſolis contingunt quidam terram, ſed ibi ſunt unde mittuntur: ſic animus magnus, & ſacer, & in hoc demiſſus ut propiùs divina noſsêmus, converſatur quidem nobiſcum, ſed hæret origini ſuæ: illinc pendet, illuc ſpectat, ac nititur; noſtris tanquam melior intereſt.* Minut. in Octav. *Deo cuncta plena ſunt: ubique non tantùm nobis proximus, ſed infuſus eſt. in ſolem adeò rurſus intende. Cælo affixus eſt; ſed terris omnibus ſparſus eſt, pariter præſens ubique intereſt, & miſcetur omnibus.*

Οὐ μὰ ἐκκέχυται] De ſole itidem Julian. *orat.* 2. Τὸ φῶς ὃ ὑδεὶς αὐτὸν ἀφαιρεῖται. ἀλλ' ὑδὲ αὐτὸς αὑτὸν ἀφαιρεῖται φωτὸς, πρὸ σελαίνῃ ἐξ ἐναντίας ἰσαμφίῳ περιλάμπων, καὶ μεταδιδοὺς αὐτῶ τῆς αὐτῶ φύσεως. ὑδὲ τὸν μέγαν καὶ θαυμαστὸν τοῦτον κόσμον ἐμπλήσας * αὐτῆς [αὐτῷ vulg. αὐτῇ emendant perperam.] καὶ ἡμέρας. ὑκοῦν ὑδὲ ἀνὴρ ἀγαθὸς ἀρετῆς μεταδιδοὺς ἄλλῳ, πρὸ μεταδοθέν πλέον ἔχων ἐφάνη ποτέ. De face pariter Tatian. ad Græc. Ἀπὸ μιᾶς δαδὸς ἀνάπτεται μὰ πυρὰ πολλὰ, πρὸς δὲ πρώτης δαδὸς διὰ τὴν ἔξαψιν τῶν πολλῶν δαδῶν ὑκ ἐλαττοῦται τὸ φῶς. Quod Ennius apud Cicer. *offic. l.* 1.

Homo,

Homo, qui erranti comiter monstrat viam,
Quasi lumen de suo lumine accendat, facit:
Nihilo minùs ipsi lucet, cùm illi accenderit.

Ἀκτῖνες ἀπὸ τοῦ ἐκτείνεσθαι λέγονται] In notationibus ludere, & conatu parùm felici, Chrysippo Stoicísque solenne fuit. Marcus istîc ἀκτῖνας dici vult solis radios παρὰ τὸ ἐκτείνεσθαι ab *extendendo*; minùs probabiliter. Neq; enim solent præpositiones in deductis hac ratione immutari. Meliùs Grammatici παρὰ τὸ ἄγειν deducunt: ἄγω, ἄξω, ἦχα, ἦγμαι, ἦκται, ἀκτίς. Neque enim Etymologo accedo derivanti παρὰ τὸ ἄγω, τὸ φέρω, ὅτι πάντα ἐκτεταμένη (quod & Marcus istîc) πάντα φέρεται. Malim παρὰ τὸ ἄγειν ἤτοι ἀγνύειν, τὸ κλάειν. i. e. frangere: unde & ἀκτὴ litus, ad quod undæ allisæ franguntur, & ἀκτῖνες solis radii, quòd παρὰ τὸ στερέμνιον ut Marcus loquitur, i. e. *ad corpora solida refringantur.*

Πρὸς τὰ ἀπαντῶντα κωλύματα] Senec. *epist.* 92. *Sed quædam soli quoque obstant. At solis vis & lux integra est etiam inter opposita: & quamvis aliquid interjaceat, quod nos prohibeat ejus aspectu, in opere est, cursu suo fertur. quoties inter nubila luxit, non est sereno minor, nec tardior quidem; quoniam multùm interest, utrùm aliquid obstet tantùm, an impediat. Eodem modo virtuti opposita nihil detrahunt. non est minor, sed minùs fulget: nobis forsitan non æquè appareat ac nitet; sibi eadem est, & more solis obscuri, in occulto vim suam exercet. hoc itaque adversus virtutem possunt calamitates, & damna, & injuriæ, quod adversus solem potest nebula.*

Ἐπλάμπειν τὸ ἀεχόμενον] Tren. *adv. hæres. l.* 4. *c.* 28. *qui in lumine sunt, non ipsi lumen illuminant, sed illuminantur & illustrantur ab eo.*

Αὐτὸ γὰρ ἑαυτὸ στερήσει] Corpus opacum solis radios non admittendo, lucis beneficio sese privat, soli nihil detrahit. ità qui officium suum præstanti se opponunt, bono, quo frui poterant, se privant, autori sive actori nihil obsunt.

§ 58. Ἤτοι ἀναισθησίαν φοβεῖται, ἢ ἄδηλον ἔπειτα] Frigidum sanè, frivolúmque nimìs adversus mortis metum solamen; *aut nullum es post mortem sensum habiturus, aut aliusmodi quàm nunc habes.* Hoc est, quòd Senec. *epist.* 82. *adversus mortem minuta jaculari; subulâ leonem excipere.* potest enim & sensus, qui nunc est, manere, manebítq; in improbis, ut tamen aliusmodi cruciatus persentiscant, quàm dum hîc viverent, unquam experti fuerit.

Ἀλλοῖον ζῶον ἔσῃ] nihil hoc est necesse.

Τοῦ ζῆν ὃ πάυσῃ] Atqui hoc est ipsum miseriarum omnium cumulus & culmen; quòd improbis ἅπαξ ἀποθανεῖν ἀπόκειται. *ad Hebr. c.* 9. *v.* 27. semel tantùm mortem obire liceat. quod Sophocl. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 120.

Θνητῷ γὰρ ἓν ἔξεστι τοῖς αὐτοῖσι δίς.
Namque homini eidem bis datum non est mori.

Post mortem semel obitam, in morte secunda, quæ sic dicitur *Apoc. c.* 20. *v.* 14. quâ ζῶντες ἐβλήθησαν εἰς λίμνην τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην ἐν θείῳ, *ibid. c.* 19. *v.* 20. iteratò mori non detur. Bern. *ad Eugen. de consider. l.* 5. alludens ad illum Esajæ *c.* 66. *v.* 24. & Marci *c.* 9. *v.* 44. *Ubi vermis nunquam moritur; nec ignis unquam extinguitur. Horreo vermem mordacem, & ignem vivacem. Herreo incidere in manus mortis viventis, & vitæ morientis. Hæc est secunda mors, quæ semper occidit, nunquam peroccidit. quis det illis semel mori, ut non moriantur in æternum? qui dicunt montibus, Cadite super nos, & collibus, Operite nos.* (Luc, *c.* 23. *v.* 30. & *Apoc. c.* 6. *v.* 16.) *quid nisi mortem mortis beneficio, aut finire, aut evadere volunt?* denique, *invocabunt mortem,* ait, *& non veniet.* Apoc. *c.* 9. *v.* 6. *Quàm miserum est autem,* ut Adrianus Imper. olim, *mortem optare, & mori non posse?* sive, ut chorus apud Senec. *Agamen.* 3. 2.

O quàm miserum est nescire mori!

Imò, *quid miserius, quàm,* quod Bern. *ib. semper velle quod nunquam erit, & semper nolle quod nunquam non erit? Non est dubium multò fore deterius his qui sic erunt; quàm his qui omnino non erunt.* Idem *in Cant. serm.* 35. siquidem *anima in eo statu posita, & beata esse perdit, & esse non perdit. qua ex re cogitur semper, ut & mortem sine morte, & defectum sine defectu, & finem sine fine patiatur: quatenus ei & mors immortalis est, & defectus indeficiens, & finis infinitus.* Gregor. Rom. *dialog. l.* 4. *c.* 45. sive, ut idem, si utriúsque autor idem, *in Job. l.* 9. *c.* 48. *Fit ergò miseris mors sine morte, finis sine fine, defectus sine defectu; quia & mors semper vivit, & finis semper incipit, & defectus deficere nescit.* Ità, *erunt illîc homines semper in morte, ac per hoc nunquam viventes; nunquam mortui, sed sine fine morientes; vitæ morituri, & morti sine fine victuri. Nunquam autem erit homini pejus in morte, quàm ubi erit mors ipsa sine morte.* August. *de civit. dei l.* 13. *c.* 11. & *homil.* 16. Atque hoc Joan. Chrysostomus opinatus est voluisse Apostolum, *ad Cor. epist.* 1. *c.* 3. *v.* 15. cùm diceret, Σωθήσεται, οὕτως δὲ ὡς διὰ πυρός. ac si σώζεσθαι ὡς διὰ πυρός, idem sit quod ἐν πυρὶ σώζεσθαι. Verùm aliud prorsus illud est, de quo videatur Jos. Scaliger. *notis ad N.T.* Cæterùm hinc querelæ illæ apud Jobum *c.* 3. *v.* 18. *Cur ærumnoso lux amplius datur, & vita amaris animo protrahitur? quibus mortem postulantibus non adest illa, quamvis eam præ thesauris abditissimis requirant: qui lætarentur ac præ gaudio exultarent, si sepulcrum adire aut repetere liceret.* Et Auson. *idyl.* 15.

——*Juturna reclamat,*
Quò vitam dedit æternam? cur mortis adempta est
Conditio? sic Caucasea sub rupe Prometheus
Testatur Saturnigenam, nec nomine cessat
Incusare Jovem, data sit quòd vita perennis.

Ità,

Ità, quòd Plin. *l.* 25. *c.* 3. *Ea vitæ conditio est, ut mori etiam optimi portus sit*; siquidem ut Philemon apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 122.

Θανεῖν ἄμεινόν ἐστιν, ἢ ζῆν ἀθλίως.
Satius mori, quàm vivere infeliciter.

Et Sophocl.

Τὸ μὴ γὰρ εἶναι κρεῖσσον, ἢ τὸ ζῆν κακῶς.
Non esse præstat quippe quàm malè vivere.

Et Æschylus *Ixione*:

Ζωῆς πονηρᾶς θάνατος εὐπορώτερος·
Τὸ μὴ γενέσθαι δ' ἐστὶν, ἢ πεφυκέναι
Κρεῖσσον, κακῶς πράσσοντα.——
Laboriosâ ætate mors felicior:
Natúmque non fuisse, quàm esse existimo
Melius viro illi, sæva cui toleranda sunt.

quantò magìs ea si æterna fuerint, & in æternum subeunda: quomodo idem in *Prometh.*

——κρεῖσσον εἰσάπαξ θανεῖν,
Ἢ τὰς ἁπάσας ἡμέρας πάσχειν κακῶς.
——*satius est semel mori,*
Quàm trahere miseros vita quot numerat, dies.

Hoc est, quod Christus Dominus, Matth. *c.* 26. *v.* 24. Καλὸν ἦν αὐτῷ, εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος. Cui ego credere malim, quàm viro eruditissimo, qui in contrarium contendit, deterioris conditionis esse, omnino non esse, quàm esse in miseria pœnæ interminatæ. Rectiùs solidiúsque Lysias *adv. Phaniam* ab Athenæo *l.* 12. laudatus: ubi Cinesiam acerbissimè perstrinxerat, Ὡς ἀσεβέστατον ἁπάντων καὶ παρανομώτατον ἀνθρώπων γεγονότα, καὶ τοιαῦτα περὶ θεοὺς ἐξαμαρτάνοντα ἃ τοῖς ἄλλοις αἰσχρὸν ὅτι καὶ λέγειν. Nec non congerrones illius Ἀντὶ Νομίσματος Κακοδαιμονίσας σφισιν αὐτοῖς τὄνομα θεμένους, ὡς ἧττ' θεῶν καταγελῶντας· subjicit statim, Ἐκείνων μὲν ἕν ἕκαστον ἀπόλεπτον, ὥσπερ εἰκὸς τοὺς τοιούτους· τοῦτον δ' ὑπὸ πλείστων γινωσκόμενον οἱ θεοὶ ὅτως διέθεσαν, ὥστε τοῖς ἐχθροῖς αὐτὸν βέλεσι ζῆν μᾶλλον ἢ τεθνάναι, παράδειγμα τοῖς ἄλλοις.——Τὸ μὲν γὰρ ἀποθανεῖν, ἢ κἀμὲ γνώμης γομίμως, κοινὸν ἅπασιν ἡμῖν ἐστιν· τὸ δ' ὅτως ἔχοντα τὸν πόσδον χρόνον διατελεῖν, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀποθνήσκοντα μὴ διώασθαι τελευτῆσαι τὸν βίον, τοῦτο κόνοις θεοσήκει τοῖς τὰ τοιαῦτα, ἅτε ὄντες, ἐξημαρτηκόσιν. Spectant horsum illa Senecæ *Medeâ* 5.

JAS. *Infesta memet perime.* MED. *Misereri jube.*

Et *Agamemn.* 5. 3.

E. *Concede mortem.* C. *Si recusares, darem:*
Rudis est tyrannus morte qui pœnam exigit.

E. *Mortem aliquid ultra est?* C. *Vita, si cupias mori.*

Sed & Suetonii illa de Tiberio *l.* 3. *c.* 61. *Mori volentibus vis adhibita vivendi. Nam mortem adeò leve supplicium putabat, ut cùm audiisset unum ex reis, Carnubium nomine, anticipâsse eam; exclamaverit, Carnubius me evasit. Et in recognoscendis custodiis, precauti cuidam pœnæ maturitatem, respondit; Non-dum tecum in gratiam redii.* Deus certè cum morti æternæ addictis nunquam in gratiam est deinceps rediturus, utpote quibus interminetur (nec vanæ sunt minæ Dominicæ) *& memoriam certissimam damnandorum, & oblivionem plenissimam damnatorum*; utí disertè Ruffinus; videndus *commen. in Oseam l.* 1. *ad c.* 1. *v.* 6. Frigidum ergò solamen, vitam non desituram, ubi morte ipsâ potest esse vita millies multò acerbior.

§ 59. Ἀλλήλων ἕνεκεν] vide *ad l.* 2. § 1. & *suprà* § 56.

Δίδασκε ἢ φέρε] vide *l.* 5. § 28. & *l.* 6. § 25. Varro *satyr. Menipp.* de mariti officio; referente Gellio *l.* 1. *c.* 17. *Vitium uxoris aut tollendum, aut ferendum est. qui tollit vitium, uxorem commodiorem præstat: qui fert, sese meliorem facit.* Malè autem Xyl. *Dedasce disce*: imò, *doce, corrige, evince, redargue.*

§ 60. Καὶ ὅταν εὐλαβῆται, καὶ ὅταν περὶ πλὼ σκέψιν τρέπηται] Xyl. & Cas. τὸ εὐλαβεῖσθαι καὶ περὶ πλὼ σκέψιν τρέφεσθαι, eódem referunt, cùm diversas & disparatas mentis operationes designari, καὶ ὅταν illud bis positum clarè satìs ostendat. Non est itaque istîc τὸ εὐλαβεῖσθαι *cautum esse*, quod neq; simpliciter unquam, opinor, significat; sed *cautè agere*, sive *cautè in re aliqua versari*: hoc autem in loco potiùs, *declinare*, sive *cautè defugere*. Sicut Latinis *metuere*, pro, *cavendo fugere & effugere*. Flaccus *carm. l.* 2. *od.* 2.

Illum aget pennâ metuente solvi
Fama superstes.

i. e. solvi cavente, & cavendo effugiente, nè solvatur. & *l.* 3. *od.* 11.

Quæ velut latis equa trima campis,
Ludit exultim, metuítque tangi.

i. e. tactum declinat. ità Græcis: τὸ εὐλαβεῖσθαι, *cautè declinare, aversari, fugere.* Isocrat. *ad Demon.* § 9. εὐλαβοῦ τὰς διαβολὰς, κἂν ψευδεῖς ὦσιν. i. e. *aversare, declina.* Plato *polit. l.* 2. εὐλαβούμενοι πενίαν ἢ πόλεμον. *Fugientes paupertatem aut bellum. Mens*, inquit, *secus quàm sagitta aut jaculum fertur.* Sagitta namq; non rectà fertur ubi à solidiore materia, in quam inciderit, resilit; sed nec cùm scopum petit remotiorem, quàm ut rectà permeando assequi possit. Mens autem *& cùm declinat aliquid, & cùm in rei alicujus consideratione volutatur*, ad quam ea necessariò requiritur, etiam tunc quoq; *ad scopum sibi propositum rectà fertur* nihilo minùs, quàm cùm aut prosequitur aliquid, aut cum consideratione vel omissa, vel peracta, jam rem ipsâ aggreditur.

Φέρεται κατ' εὐθὺ] vide *l.* 6. § 16. & *l.* 10. § 11. *rectà* scil. *mens* utrobiq; *fertur*, tum quia *rationis rectæ ductum* utrobique *sequitur. l.* 7. § 55. & *l.* 5. § 14. tum quia *viâ brevissimâ & expeditissimâ* etiam tunc quoq; *procedit. l.* 4. § 51.

Οὐδὲν ἧττον, καὶ ἐπὶ τὸ προκείμενον εἰσίναι πρὸς τὸ

Τὸ ἡγεμονικόν] ità Baſ. & Lugd. quod Xyl. reddidit, *rectà tamen fertur ingredi in principem cujuſvis partem.* Verùm nec grammaticam ſyntaxin iſta ſatis ſuſtinent, nec contextûs verbis, prout exhibentur, reſpondent. Ego Marci verba & luxata & mutilata ſuſpicor; legendúmque exiſtimo: φέρεται καὶ ἐνθὺ ἤδειν ἧττον ὅτι τὸ προηκοντισμένον καὶ εἰσιέναι [πέφυκεν] εἰς τὸ ἡγεμονικὸν ἕτερος &c. Cæterùm D. Boot. & M. Caſ. poſtrema iſta à ſuperioribus ſejungunt, & ab εἰσιέναι novam ordiuntur periocham, quæ monitum contineat, inſpiciendi ac conſiderandi mentes aliorum, quale & illud eſt. *l.* 7. § 62. & *l.* 9. § 17. hoc ſi admittere libuerit, leg. παρέχειν, non παρέχει, in clauſa ultima, quod & Bootio viſum eſt.

Παρέχει ὃ καὶ ἕτερῳ παρεισιέναι] Hoc eſt quod *l.* 3. § 8. dixerat; ἐᾶν ἐμφωλεῦον· & *l.* 10. § 9. ἀχρὶ κρυπτόμενον. Iſtorum autem, quorum proximè mentionem feceram, de loci iſtius conſtitutione, in ſententiam jam deſcendo prorſus: ductus nimirum Epicteti iſtis, quæ Marci mentem apprimè explicant. *ex diſſert. l.* 3. *c.* 9. ἔτ' ἐρεῖς, Σωκράτην Ἐπικτήτῳ, ὡς λίθῳ, ὦ ἀνδριάντι· εἶδες γάρ με καὶ οὐκ ἄν ἔδεν. ἀνθρώπῳ ὃ ὡς ἀνθρώπῳ συμβάλλει, ὃ τὰ δόγματα αὐτοῦ καταμανθάνων, καὶ ἐν τοῖς μέρεσι τοῖς ἴδιοις δεικνύων καλόν· δέ μοι τὰ δόγματα, δεῖξόν μοι τὰ σὰ· καὶ ὅπως λέγεις συμβεβηκέναι μοι. ἐλέγχουμαι ἀλλήλοις ἐν πέχω καλοὺς δόγμασι, ἄφελε αὐτό· ἐν πέχεις, θὲς εἰς τὸ μέσον. Hoc eſt quod Marcus εἰσιέναι εἰς τὸ ἡγεμονικὸν ἑκάστου παρέχειν ὃ καὶ ἑτέρῳ παρεῖναι εἰς τὸ ἑαυτοῦ ἡγεμονικόν. Aliud eſt quod Heſychius in *aſceticis, cap.* 1. § 23. Ὥσπερ ὁ κεραμεὺς ἔσοπτρον ἐν χειρὶ, μέσον ὄν, εἰ τύχοι, πολλῶν ἱστάμενος, ἀπεκίζων τὸ ἐσόπτρῳ, βλέπει μὲν τὸ ἴδιον πρόσωπον ὁπόταν, βλέπει ὃ καὶ τὰ ἄλλων τῶν ἐγκυπτόντων ἐν τῷ ἐπὶ ἐσόπτρῳ· ὕπως ὁ δὲ ὅλος ἐγκυπτων εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ, βλέπει μὲν τὴν ἑαυτοῦ κατάστασιν ἐν αὐτῇ, βλέπει ὃ καὶ τὰ μέλανα πρόσωπα τῶν νοητῶν Αἰθιόπων. Aliud & quod Ambroſ. *offic. l.* 3. *c.* 16. de amicis: *oſtendamus illi nos pectus noſtrum, & ille nobis aperiat ſuum.*

Ad Librum IX.

§ 1. Οὐδὲν ἀκόλουθον] Nihil hoc axiomate eſt paginæ ſacræ, pietatique Chriſtianæ magìs conſentaneum. Siquidem ut Joannes Apoſt. *epiſt.* 1. *c.* 4. *v.* 21. Ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔχομεν ἀπ' αὐτοῦ, (τοῦ Θεοῦ) ἵνα ὁ ἀγαπῶν τὸν Θεὸν, ἀγαπᾷ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. Et Chriſtus Dominus apud eundem *Evang. c.* 13. *v.* 34. Ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς. Unde Paulus *ad Theſſ. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 9. Θεοδίδακτοί ἐστε εἰς τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους. Proinde caritatis juſtitiæque quiſquis legem violat, pietatis etiam læſæ eodem nomine tenetur, quia voluntatem divinam tranſgreſſus deprehenditur. Optimè Dio Pruſ. *orat.* 3. abſque hoc, quòd Deos pro Deo dixerit. Εἶναι γὰρ ἐναγεῖς καὶ ἀλιτηρίους, ἃ μόνον τοὺς ἱερὰ συλῶντας, ἢ λέγοντάς τι βλάσφημον περὶ τῶν θεῶν· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον τούς τε φθονεῖς, καὶ ἀδίκους, καὶ ἀκρατεῖς, καὶ ἀνοήτους, καὶ καθόλου τοὐναντίον τι πράττοντας τῇ τε δυνάμει καὶ βουλήσει τῶν θεῶν. Poteſt his adjici, quod cumprimis huc facit, & Philonis illud *de decalog.* 1. *ad leg.* 7. Ὁ κλέπτων τινὰ, ἴσῳ καὶ ἱεροσυλίᾳ ἔνοχος ὤν, τὸ ἱερώτατον τῶν τοῦ θεοῦ ἀναθημάτων σεσυληκώς. τί γὰρ σεμνότερον ἢ ἀνώτερον ἀνθρώπου; Et *de legib. ſpecial. orat.* 2. ὄνομα μὲν ἀνθροφονία, χρῆται δὲ τοῦ κλέπτοντος ἄνθρωπον ὀνομαζεται· τὸ δ' ἀληθὲς ἔργον ἐστὶν ἱεροσυλία, καὶ ἱεροσυλιῶν ἡ μεγίστη· διότι τῶν ἐν κόσμῳ κτημάτων καὶ κειμηλίων, οὐδὲν ὅτε ἱεροπρεπέστερον, ὅτε θεοειδέστερόν ἐστιν ἀνθρώπου, παγκάλης εἰκόνος σπουδαιότατον ὀνειδεῖον, ἐμψύχου λογικῆς ἰδέας παράδειγμα τιμιώτατον. τὸν οὖν ἀνθροφόνον εὐθὺς ἀσεβῆ, καὶ ἀνοσιουργὸν ὑπολητέον. Quod & latiùs cum Marco protelat Solomon, *Proverb. c.* 14. *v.* 31. *Qui opprimit egenum, probro afficit opificem ejus.* & *c.* 17. *v.* 5. *Qui ſubſannat pauperem, probro afficit opificem ejus.* & ulteriùs adhuc *c.* 14. *v.* 21. *Qui contemnit proximum ſuum, peccator futurus eſt.* hoc eſt, Qui hominem quemvis facto, dicto, cogitato, manu, linguâ, mente læſerit: is coram Deo, & adverſus Deum ipſum admiſſi peccati reatu obſtrictus tenebitur. Eumæus Ulyſſi, Odyſſ. ξ.

Ξεῖν' ἔ μοι θέμις ἐστὶ κακόν γε καὶ ἀπύστατον ἄλλον
Ξείνου ἀτιμῆσαι· πρὸς γὰρ Διός εἰσιν ἅπαντες
Ξεῖνοί τε πτωχοί τε.——

Sed & Clem. Roman. *recogn. l.* 5. ubi ſimulacrorum cultores introduxerat impietati ſuæ velamentum iſtud prætexentes; *Nos ad honorem invisibilis Dei imagines viſibiles adoramus.* Reſpondet: *Falſiſſimum. ſi enim verè velitis Dei imaginem colere, homini benefacientes, veram in eo Dei imaginem coleretis, in omni enim homine eſt imago Dei.* Mox ubi varia caritatis ac miſericordiæ opera recenſuerat; *Hæc in tantum ad honorem Dei imaginis cedunt, ut qui iſta non fecerit, contumeliam imagini divinæ intuliſſe credatur.* Clemens Alex. ad *Hortatorii* exitum, ipſiſſimis ferè Marci verbis; ἐκ γὰρ

ἀπὸ τρόπου φιλοσόφων παῖδες, πάντα ὅσα πράττουσιν οἱ ἄνοητοι, ἀνοσιουργεῖν καὶ ἀσεβεῖν νομίζουσιν.

Ἕνεκεν ἀλλήλων] vide *l.* 2. § 1. & *l.* 5. § 30.

Τῷ προσβυτάτῳ τῶν θεῶν] τῷ τῶν ὅλων φύσιν. vide *ad l.* 4. § 23. quam & τῷ ἀληθείαν poſtea indigitat. καὶ τῶν ἄλλων ἀληθῶν ἁπάντων πρώτῳ αἰτίαν. prout autem *natura naturans*, (ut ſcholæ linguâ loquamur) ità & *prima veritas* Deus eſt. אל הים אמת i. e. *Deus veritas*, dictus Jeremiæ. *c.* 10. *v.* 10. non אל אמת duntaxat i. e. *Deus veritatis*. *Pſalm* 31. *v.* 5. cujus itidem *lex* & *ſermo*, אמה *Pſal.* 119. *v.* 142. non λόγος ἀληθείας tantùm, Jacob. *c.* 1. *v.* 18. ſed ἀλήθεια quoque, *veritas* ipſa. Joan. *Evang. c.* 17. *v.* 17.

Τὰ δέ γε ὅλα πρὸς τὰ ὑπάρχοντα πάντα] *Hæc autem omnia inter ſe.* Xyl. ut idem prorſus valeat utrumque, τὰ ὄντα καὶ τὰ ὑπάρχοντα. at Caſ. *quicquid nunc eſt ad id quod priùs fuerat, initiúmque illi dedit.* ut τὸ ὑπάρχον hic idem ſit quod τὸ ὑπάρξαν. Sicut & τὸ ὑπάρχειν in illis uſurpatur, quæ *ad l.* 2. § 10. laudavimus. Utrumvis conſtare poteſt. illud ſimplicius videtur.

Ὁ ψευδόμενος ἀσεβεῖ] *Falſa*, inquit, *quiſquis loquitur, impietatis eſt reus*; ſive volens id, ſive nolens fecerit. Si volens ſciénſque; quia fallere vult. Fallere autem eſt injuſtitiæ pars. ſi nolens, quia rerum naturæ veritatíque adverſatur. Videantur Auguſtini *de mendacio*, & *contra mendacium, ad Conſentium*, ſcripti libelli.

Ἀφορμὰς] *occaſiones*. Xyl. *inſtinctus & opportunitates*. Caſ. malim, *ſubſidia. Subſidia & adminicula à natura accepit*; ità uſurpavit Xenoph. œcon. ὁρῶμεν ὅτι καὶ πηγὰς ἔχουσι καὶ ἀφορμάς, ἀφ' ὧν δύνανται αὔξειν τὰς οἰκίας. *& adminicula quædam unde rem familiarem augere poſſint.* Demoſth. χρήματα ἐν ἔχοντι παρ' ὑμῶν, οὐδ' ἀφορμὴν οὐδεμίαν τῷ πολέμῳ. *Nec ſubſidium ullum ad bellum.*

Ὁ τὰς ἡδονὰς ὡς ἀγαθὰς διώκων, τοῦ δὲ πόνους ὡς κακὰ φεύγων, ἀσεβεῖ] Senec. *epiſt.* 74. *Ab hoc diſcede judicio*, (ut ullum præter virtutem bonum putes.) *non pietas conſtabit, non fides. Multa utramque præſtare cupienti patienda ſunt, ex his quæ mala appellantur: Multa impendenda ex his quibus indulgemus, tanquam bonis.* & *epiſt.* 76. *Si hanc opinionem receperis, aliquid bonum eſſe præter honeſtum, nulla non virtus laborabit. nulla enim obtineri poterit, ſi quidquam extra ſe reſpexerit.*

Μέμφεται πολλαχοῦ τῇ κοινῇ φύσει] vide *l.* 6. § 16. 40. vide & piorum etiam hac in parte querelas. *Pſalm* 73. & Jerem. *c.* 12. Sed & querelis iſtiuſmodi occurrentes; Senec. *de provid. c.* 2. & Salvian. *de gubernat. Dei. l.* 1. *c.* 2. Πῶς γὰρ καὶ ὅσιον ἀπεύχεται τὸ βουλήσει θεοῦ γενόμενον; Apollon. Tyan. *epiſt.* 66. Itaque quod Epictet. *l.* 1. *c.* 27. τὸ σύνολον, ἐκεῖνο μιμητέον, ὅτι ἐὰν μὴ ἐν τῷ αὐτῷ ᾖ τὸ εὐσεβὲς καὶ συμφέρον, οὐ δύναται σωθῆναι τὸ εὐσεβές. Idémque *enchir. c.* 30. ὅπου γὰρ τὸ συμφέρον, ἐκεῖ καὶ τὸ εὐσεβές. ὥστε ὅστις ὀπτιμελεῖται τῆς ὀρέξεως ὡς δεῖ, καὶ ἐκκλίνειν, ἐν τῷ αὐτῷ καὶ εὐσεβείας ὀπτιμελεῖται. & ibid. τῆς μὲν τοῦ θεοῦ εὐσεβείας, ἴσθι ὅτι τὸ κυριώτατον ἐκεῖνό ὄζιν, ἐφ' ὃ ὑπολήψεις δεῖ αὐτὴν ἔχειν, ὡς ὄντων καὶ διοικούντων τὰ ὅλα καλῶς καὶ δικαίως· καὶ σαυτὸν εἰς τοῦτο καταλεταχέναι, τὸ πείθεσθαι αὐτοῖς, καὶ εἴκειν πᾶσι τοῖς γινομένοις καὶ ἀκολουθεῖν ἑκόντα ὡς ὑπὸ τῆς ἀρίστης γνώμης ὁπτιτελουμένοις. ὅτω γὰρ ὅτε μέμφῃ ποτὲ τοῖς θεοῖς, ὅτε ἐγκαλέσεις, ὡς ἀμελοῦσιν. ἄλλως τε οὐκ ἔστιν οὐδὲ τοῦτο γένεσθαι, ἐὰν μὴ ἀποστῇς τῆς ἐκ ἐφ' ἡμῖν, καὶ ἐν τοῖς ἐφ' ἡμῖν μόνοις θῇς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν. ὡς ἂν γὰρ ἐκείνων ὑπολάβῃς ἀγαθὸν ἢ κακόν, πᾶσα ἀνάγκη ὅταν ἀποτυγχάνῃς ὧν θέλῃς, καὶ ἐπιπίπτῃς οἷς μὴ θέλῃς, μέμφεσθαί σε καὶ μισεῖν τοὺς αἰτίους.

Ὁμογνώμονας ὄντας] Quod *l.* 8. § 54. συμφωνεῖν & *l.* 10. § 21. σωφρᾶν dixit.

Οἷς ὄθησις] vide *l.* 2. § 11.

Ὁρμὴ πνεῖ ἀρχαία τῆς διανοίας] Vide *ad lib.* 7. § 75.

§ 2. Ἄγλυσον ψευδολογίας] ità Origen. *adv. Celſ. l.* 1. τῆς κακίας ἄγλυσος. Sed de Chriſto. At malitiæ & pravitatis expertem prorſus excedere quî detur, cùm eâ intincti etiam, & quidem δυσωποιῷ βαφῇ, καὶ ἀνεκπλύτῳ, non δυσεκπλύτῳ tantummodo, ex utero in lucem prodeamus. *Pſal.* 51. *v.* 5. & 58. *v.* 3. Job. *c.* 14. *v.* 4. Eſai. *c.* 48. *v.* 8.

Τὸ δ' ἓν κορεσθέντα γε τούτων] vide *infrà* § 37. & *ad l.* 5. § 29. ità Lucret. *l.* 3.

Cur non ut plenus vitæ conviva recedis?

Flaccus *ſat.* 1.

Rarus, qui exacto contentus tempore vitæ
Cedit, utì conviva ſatur.——

Talem tamen profitetur ſe Seneca. *ep.* 61. *Vixi quantùm ſatis erat: mortem plenus expecto.* Et Cicer. *de ſenect. Omnino rerum omnium ſatietas vitæ facit ſatietatem. Vitæ autem ſatietas tempus maturum mortis affert. Habet enim natura, ut aliarum omnium rerum, ſic vivendi modum.* Verùm *vitæ ſatietatem* loquuntur illi, *vitii & malitiæ ſaturitatem* Marcus hîc. Nec minùs iſtâ quàm illâ expleri patitur, anima pravitate penitiùs infecta. de qua Bernardi illud uſurpari poteſt, *de conſider. l.* 5. *Peccatum in anima, atramentum in charta bibula. facilius charta deteritur quàm litura eraditur.* quæque ut Moſes *lib.* 5. *cap.* 29. *v.* 19. *ebrietati ſitim adjicere* ſolet: temulentorum in morem; de quibus Simocat. *epiſt.* 52. Διψῶσιν οἱ μέθυσοι ὅταν κορεσθῶσι

δῶσι τῷ ὄινῳ, ἢ σοφίζονται τῇ μέθῃ μέθης ἐπίτασιν. διὰ γὰ τὸ εἰς ἄκρον ἐυεξίαν πρὸς τὸ ἐναντίαν διάθεσιν μεταπίπτειν. πρὸς γὰρ τὸν ὄινον τὸν οἰνόφλυγας καὶ ἐκκαλοῦντος. Ità de M. Antonio verba habens Plin. major *l.* 14. *c.* 22. *Ebrius jam sanguine civium, & tantò magìs eum sitiens. Namque & hæc necessitas vitium comitatur, ut bibendi consuetudo augeat aviditatem: Scitúmque est Scytharum legati, quantò plus biberint tantò magìs sitire Parthos.* Ab hac peccandi, quæ improborum animos occupat, aviditate inexplebili juste fit quod Gregor. *dialog. l.* 4. *c.* 44. *ut culpa quæ cum fine perpetrata est sine fine puniatur. Quoniam iniqui, qui ideo cum fine deliquerunt, quia cum fine vixerunt, voluissent utique, si potuissent sine fine vivere, ut potuissent sine fine peccare.*

Ἀποπνεῦσαι] Vide *ad lib.* 5. § 4. Cypriani nomine *de dupl. martyr. part.* 1. Quamdiu pulmonis officio attrahitur vicissim ac redditur halitus, certum vitæ indicium est: unde loquendi consuetudine *spirare* dicuntur, qui vivunt; & *expirâsse* qui vitam finierunt. id quod istîc ἀποπνεῦσαι, *lib.* 4. § 33. ἐκπνεῦσαι dicitur. eodem sensu Lucian. in *votis.* ἀποφυσήσας τὸ ψυχάριον ἄπεσιν. Et Homer. *Il.* Λ'. *v.* 524.

——Θυμὸν ἀποπνείων.

Δεύτερος πλοῦς] formula proverbialis; à nautis desumpta: πρῶτος πλοῦς dicitur, ὁ θεῖος, ἢ τοι ἐξ ἀρείας cùm, *vento favente & adspirante*, navigatio instituitur. δεύτερος πλοῦς, ὅταν ἀρίαι ἀποτυχόντες, κώπαις πλέωσι· *quando vento destituti, ad remigium se conferunt*, ut docet ex Pausania Eustath. *ad* extremum *Odyss.* β'. utriusque simul meminit Synes. *ep.* 148. ἐλκετο ναῦς, πρὸς ἔρεσιν αὖτις, κώπαις ἐκέλευε. Usurpavit Plato in *Phileb.* Καλὸν μὲν, τὸ ξύμπαντα γιγνώσκειν τῷ σώφρονι· δεύτερος δ' ἔστ' πλοῦς δοκεῖ, μὴ λανθάνειν αὐτὸν αὑτόν. Aristot. *ethic. lib.* 6. *c.* 9. Ἐπεὶ ὧν τὸ μέτρον τυχεῖν ἄκρως χαλεπὸν, καὶ τὸν δεύτερον φασι πλοῦν, τὰ ἐλάχιστα λυπεῖον τῶν κακῶν. Synes. in *Dione*: Οἱ δὲ πλείους οὐδ' ὁπόθεν ἐκινήθησαν, ἀλλ' οὐδὲ, τὸν δεύτερον λεγόμενον πλοῦν, ὑπὸ τῆς ῥᾳθυμίας εἰς νῦν διεγείρονται. Usum parœmiæ docet Niceph. Gregoras *hist. Rom. lib.* 8. *c.* 11. Ἐντεῦθεν εἰς παροιμίαν καὶ ὁ δεύτερος πλοῦς ἐξενήνεκται· καὶ ἡμεῖς πρώτων ἀποτυχόντες τὸν δεύτερον ἀποπλεύσομεθα, καὶ τάχιστα ἴσως· ἐπεὶ γὰρ καὶ λαμπάσι καὶ πυρσοῖς κεχρήμεθα, ἕως ἂν τερπόμεθα τῆς τὰ πάντα βοσκούσης λαμπάδος ὑπαρχούσης, οὗ δή τινα δεύτερον ἐκ μηχανῆς ἥλιον προσ[τ]όντες τῇ νυκτί. Et quæ sequuntur. Eodem sensu Ignatio Martyri *epist.* 1. δεύτερος λιμὸς dicitur. Κρείσσων ὁδὸ γεύματος ὄψις· πλὴν δεύτερός φασι λιμὸς καὶ ὁ τῶν γευμάτων τρόπος. Ubi notanda parœmia à parœmiographis, quòd memini, nusquam observata.

Ἢ προῤῥηθῆναι προσκαθῆσθαι τῇ καρδίᾳ] *ante mi-*

grare è vita, quàm illa vitia probare. Xyl. *Imò mortem potiùs optare, quàm moram in malo.* itaq; Lugd. rectè restituit, si distinctionem tantùm adjecisset, προῤῥηθῆς ἢ προκαθῆς. Spectat horsum queribunda illa Apostoli exclamatio *ad Rom. c.* 7. *v.* 24. Ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος, τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου. Possunt & huc trahi si de malis istiusmodi morum mentísque accipiantur, quæ referente Stobæo, *tom.* 1. *tit.* 122. suprà adducta sunt *ad l.* 8. § 5. ex Philemone Com. & Æschylo Tragic. cujus & illud *ibidem* est.

Βίου πονηροῦ θάνατος εὐκλεέστερος
Vitâ notatâ labe mors illustrior.

Et Euripid. *Erecth.*

ἐγὼ γὰρ τοὺ καλῶς τεθνηκότας
Ζῆν φημι μᾶλλον τοὺς βλέποντας μὴ καλῶς
——*Mihi illi morte qui pulcrâ jacent,*
Quàm vita quorum turpis est, vivunt magìs. Grot.

Et Democrates (teste Porphyrio *de abstin. à carnib. lib.* 4.) dicere solebat, τὸ καλῶς ζῆν καὶ μὴ φρονίμως καὶ σωφρόνως καὶ ὁσίως, ὁ καλῶς ζῆν ἐστὶ, ἀλλὰ πολὺ χρόνον ἀπεθνήσκειν. Socrates itaque apud Xenophontem in *Apolog.* Αἱρήσομαι τελευτᾶν μᾶλλον, ἢ ἀνελευθέρως τὸ ζῆν ἐπ' ἀφανοῦς, κερδάναι τὸν πολὺ χείρω βίον ἀντὶ θανάτου. Xenophon ipse in *Lacedæm. polit.* Αἱρετώτερον εἶναι τὸν καλὸν θάνατον ἀντὶ τοῦ αἰσχροῦ βίου. Sed & Plato *de leg. l.* 9. ad Marci mentem planissimè, ubi homini scelesto remedia quædam præscripserat: ἐὰν μὲν σοι δρῶντι ταῦτα λωφᾷ πι τὸ νόσημα. *Siquidem his adhibitis auxiliis morbus remiserit*, bene habebit. (id enim supplendum, éstque ellipsis Atticis familiaris, qualis Lucæ *c.* 13. *v.* 9. & alibi passim vide Eustath. ad *Il.* α'.) εἰ δὲ μὴ, καλλίω θάνατον σεμνύομεν, ἀπαλλάττου τοῦ βίου. Et *ibid.* Τοῖς ἀνιάτως εἰς τὸ κακὸν ἔχουσιν, οὐδὲ αὐτοῖς ἔτι ζῆν ἄμεινον. Et in *Timæo*, Ξυνέδαξε τοῦ πλείονος βίου, φαυλοτέρου ὄντος, τὸν ἐλάττονα ὅλα * πάντῃ [* παντὶ, al.] πάντως προαιρετέον. Itaque Justin. *dialog. cum Tryph.* Ἑρμαῖον ἴσθι ὡς ἀληθῶς τοῖς κακοῖς τὸ ἀποθνήσκειν. In hanc eandem sententiam & Themist. in *orat. quinquenn.* Πίνδαρον ἐπαινῶ τὸν ποιητὴν, ὃς ἅμα ὁ πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμοίως ἐνάρθη μοῖρα, τὸ προελθεῖν εἰς γῆρον πλείω τὸν βίον, ἀλλὰ μόνοις τοῖς ζῆν μὴ δικαιοσύνης προῃρημένοις· καὶ τούτοις ἐλπὶς γλυκεῖα σωθῆναι τὰ καὶ ἀγαθὴ γηροτρόφος παραπέμψασα μετ' εὐφροσύνης εἰς τὸ τῆς φύσεως καταγώγιον. ἢ ὃ τῆς κακίας ἀπαλλαγὴ, ὅσῳπερ ἂν θᾶττον ὑπάρξῃ, τοσούτῳ μᾶλλον τοῖς καταληφθεῖσιν ὑπ' αὐτῆς σωφελιμώτερον. ὁ γὰρ ἐᾷ πλέοσι πρεπόσαν πλημμελήμασιν. At Chrysippum in hac parte notat Plutarchus *de Stoic. contradict. c.* 10. & *de commun. notit. c.* 12. ut varium, minúsque sibi constantem; dum in *l.* περὶ τοῦ προτρέπεσθαι, modò Antisthenem laudat qui dixerit, δεῖν κλάδου νεὼν ἢ βρόχου, parandum aut *mentem*,

aut laqueum. Et Theognidem taxat, qui dixerat,

Χρὴ πινέιν, cùm dicere debuisset,

Χρὴ κακέιν φθίνοντα, κὴ ἐς βαθυκήτεα πόντον
Ῥίπτειν, κὴ πετρῶν, Κύρε δ' ἠλιβάτων.

Modò è diverso Platonem sugillat, qui dixerit, ὅπ τῷ μηδὲ παθόντι, μηδ' ὅπισθεν μόρῳ ζῆν, λυσιτελῆ μὴ ζῆν. statuítque ipse, ὅπ κὴ τοῖς φαύλοις θεσπίκει μόρον ἐν τῷ ζῆν· & *de natura lib.* 3. ὅπ λυσιτελεῖ ζῆν ἄφρονα, ἢ μὴ βιῶν, κἂν μηδέποτε μέλλῃ φρονήσειν. At contrà Marcus & istîc, & alibi. vide *l.* 10. § 8.

Οὐπω τε ὑδὲ ἢ πεῖρα πάθει φόβον ἐκ τῶ λοιμῶ.] Diodor. Sicul. *hist. lib.* 12. ἡ κακία κὴ ἡ φαυλότης, καθάπερ λοιμικὴ νόσος, ὀπύει τὸν βίον τῶ ἀνθρώπων, κὴ νοσοποιεῖ τὰς ψυχὰς τῶ ἀεὶ ζῴων. Joan. Chrysost. *in Joan. orat.* 57. Δεινὸν γὸ, δεινὸν, ἡ τῶ πονηρῶν σωτηρία. ὐχ ὅτω ταχέως λοιμὸς ἅπτεται, κὴ ψώρα διαφθείρει, ὡς ἡ τῶ πονηρῶν κακία ἀνδρῶν· φθείρει γὸ ἤδη χεῖρον ὁμιλίαι κακαί· quod & Apostol. *ad Cor. epist.* 1. *c.* 15. *v.* 33. adducit ex Menandri *Thaide*, utì Schol. Græc. adnotavit. Itaque quod Gregor. Naz. in opulentis, quoad pauperes, vitio vertit, de omnibus in universum, quoad peste correptos, respectu corporis, de pietatis, virtutísque studiosis, quoad improbitatem, impuritatem, impietatem, palàm præferentes, animi respectu, non incommodè usurpatur; & quoad illos quidem, nullà mutatione factâ. τῶ ἡμετέρων σωμάτων ἀσφάλειαν, τὸ τότων φυγὸ νομίζομεν· ὅπ κὴ τὸν αὐτὸν ἀπῶλῳ ἀέρα, μικρὸ δυχεραίνοντες· quoad istos, voculà unâ immutatâ, & ψυχῶν vocabulo pro σωμάτων substituto. Atque in eam mentem Senec. *de tranq. c.* 7. *Serpunt vitia & in proximum quemque transiliunt. Itaque ut in pestilentia cavendum est, nè corruptis jam corporibus, & morbo flagrantibus assideamus, quia pericula trahemus, afflatúque ipso laborabimus: ità in amicorum legendis ingeniis, dabimus operam, ut quàm minimè inquinatos assumamus.* Adjicere lubet Marci ipsius verba ferè novissima ad amicos, moribundum deflentes; *Quid me fletis, & non magìs de pestilentia & communi morte cogitatis?* quod *res humanas ridendo protulisse* eum dicit Capitolinus, cùm *deplorando* potiùs dicere debuerit: quod & Jos. Scaliger observavit.

Λοιμὸς γὸ] Philo *de provident.* apud Euseb. *præpar. lib.* 8. *c. ult.* καταστάσεως ἢ λοιμικῆς μᾶλλον, ἢ ὐχ ἧττον φθοροποιός ὄζιν ἡ κακία.

Διαφθορᾷ διανίας] Ità Paulus *ad Tim. epist.* 1. *c.* 6. *v.* 5. διεφθαρμένον τὸν νῦν. & Petr. *ep.* 2. *c.* 1. *v.* 4. ἀποφυγόντες τῆς ἐν κόσμῳ ἐν ἐπιθυμίᾳ φθορᾶς. Sed & ψυχῆς διαφθορὰν, ἀδικίαν dixit Plato apud Plut. de *Stoic. contradict. c.* 12. Τῷ γὸ δικαίῳ ὠφὸ αὔξεται, κὴ σώζεται, τῷ δ' ἀδίκῳ μειῶ κὴ ἀπόλλυται. Epictet. *l.* 4. *c.* 1.

§ 3. Μὴ καταφρόνει θανάτω] Mortem contemni vetat. Unde & Scaliger Capitolinum notat, quòd Marcum illa quæ superiùs retulimus *mortem contemnentem* dixisse asserit. Verum quid dicemus ergò creberrimis illis philosophorum, cùm exterorum, tum & nostrorum, dissertationibus, quibus ad *mortis contemptum* mortales cohortantur, animántque? Responsio proclivis satìs videtur; *contemnendam* esse *mortem*, quasi bonis saltem quicquam obesse possit; *Non contemnendam*, quatenus est naturæ munus, quod Marcus istîc, vel quà divinæ dispositionis, & dispensationis effectus.

Εὐαρέσει αὐτῷ] Vide *l.* 2. § 3. & *infr.* § 6.

Ἑνὸς ὄντος, ὧν ἡ φύσις ἐθέλει] Vide *lib.* 2. § 17. & *l.* 3. § 7. & *l.* 6. § 2.

Λελογισμένον] Hominem *consideratum*: quomodo Cicero *pro Cæcin. Illud considerati hominis esse putavit, qua de re jure decertare oportebat, armis non contendere.* Porphyr. *de abstinent. l.* 1. ταύτῃ διενηνοχέναι φαίνεται ὁ αὐτοκράτωρ τῶ φαύλω· ὅπ ὁ μὲν παντα χῶ τὸν λογισμὸν ἔχει παρεζωτα κὴ κρατοῦντα κὴ ἡνιοχοῦντα τὸ ἄλογον· ὁ δ' πολλὰ θεάτρων παιδιᾶς τῷ λογισμῷ, κὴ σὺν τότῳ θεάτρειν ἃ θεάτρει· διὸ κὴ ὁ μὲν ἀλόγιστος λέγεται, ὁ δ' λελογισμένος. qui locus parùm integer videtur; ità forsan restituendus ὁ δὲ π. θεάτρει π. τὸν λογισμὸν κὴ σ. τ. θεάτρει ἃ π. *multa facit ratione neglectâ, & cum ista* (parte scil. irrationali) *facit quæ facit.*

Μὴ ὁλοχερῶς, μηδὲ ὠστικῶς, μηδὲ ὑποφάνως θρῆς τὸν θάνατον ἔχειν] Vide *lib.* 3. § 7. Senec. *epist.* 30. *Vides quosdam optantes mortem, & quidem magìs quàm rogari solet vita. Nescio utros existimem majorem nobis animum dare, qui deposcunt mortem, an qui hilares eam, quietíque opperiuntur: quoniam illud ex rabie interdum ac repentina indignatione fit; hæc ex judicio certo tranquillitas est. Venit aliquis ad mortem iratus morti: venientem nemo hilaris excipit, nisi qui se ad illam diu composuerat. Multos spectavi abrumpentes vitam; sed plus momenti apud me habent, qui ad mortem veniunt sine odio vitæ, & admittunt illam, non attrahunt.* Idem *epist.* 24. *Objurgat Epicurus non minùs eos qui mortem concupiscunt, quàm eos qui timent; & ait; Ridiculum est, currere ad mortem tædio vitæ, cùm, genere vitæ, ut currendum esset ad mortem, effeceris. Item alio loco dixit: Quid tam ridiculum, quàm appetere mortem, cùm vitam tibi inquietam feceris, metu mortis? His adjicias & illud ejusdem notæ licet; Tantam hominum imprudentiam esse, imò dementiam, ut quidam timore mortis ad mortem cogantur.* Ità Arcesilaus apud Plutarch. *ad Apollon.* Πολλοὶ διὰ τ' ἀθένειαν, κὴ τὸ θρῆς τὸν θάνατον διαβολὴ, ἀποθνήσκουσιν, ἵνα μὴ ἀποθάνωσι. Atque ut Diogenes; Οἱ μὲν ἐν νηὶ χειμαζόμενοι, ἀφεμένους καταδῦναι τὸ ναῦν, θρέτερον ἑαυτοὺς ἐπισφάξαι. Lucret. *l.* 3.

Et ſæpe uſque adeò mortis formidine, vitæ
Percipit humanos odium, luciſque videndæ,
Ut ſibi conſciſcant mœrenti pectore letum.

Atqui, ut Martial. l. 2. *epig.* 80.

Hoc, rogo, non furor eſt, nè moriare, mori?

vel etiam metu mortis mortem precari? ut Plin. *l.* 6. *epiſt.* 20. Senec. *epiſt.* 70. *Stultitia eſt, timore mortis, mori. venit qui occidat. expecta. quid occupas? quare ſuſcipis alienæ crudelitatis procurationem? Utrùm invides carnifici tuo, an parcis? Scribonia Druſi Libonis amita, conſilium habenti, utrùm conſciſceret ſibi mortem, an expectaret, Quid te, inquit, delectat alienum negotium agere?* Sed pergit idem *ep.* 24. *Confirmes animum vel ad mortis vel ad vitæ patientiam. In utrumque monendi ac firmandi ſumus, & nè nimìs amemus vitam, & nè nimìs oderimus. Etiam cùm ratio ſuadet finire, non temerè nec cum procurſu capiendus eſt impetus. Vir fortis ac ſapiens non fugere debet è vita, ſed exire.* (quanquam de Catone quid *ibidem* dicat, vide *ad l.* 2. § 17.) *& ante omnia ille quoque vitetur affectus, libido moriendi. Eſt enim ut ad alia, ſic etiam ad moriendum inconſulta animi inclinatio: quæ ſæpe generoſos atque acerrimæ indolis viros corripit, ſæpe ignavos jacenteſque: illi contemnunt vitam, hi gravantur.* Vide ampliùs *ad l.* 6. § 46. Plinius min. *lib.* 1. *ep.* 22. de T. Ariſtone agens. *Nam impetu quodam & inſtinctu procurrere ad mortem, commune cum multis: deliberare verò, & cauſſas ejus expendere, útque ſuaſerit ratio, vitæ mortíſque conſilium ſuſcipere vel ponere, ingentis eſt animi.* Elegantiſſimè autor libri *de duplici martyrio*, quod Cypriani nomen præfert, ſive Eraſmus is, ſive alius quis fuerit: *Plurimùm intereſt inter barbaricam immanitatem & Martyrum modeſtiſſimam conſtantiam, in ſe imbecillem, in Chriſto fortem. Sunt qui certis artibus corpus ſtupefaciunt, nè ſentiant cruciatus: Sunt & affectus impotentes, qui ſenſum adimunt animo, ità ut vel mortem impavidi perferant. Sed placidum illud ac manſuetum; illud humiliter ſublime, & ſublimiter humile, non videmus niſi in Chriſti martyribus.*

Μὴ ὁλοχερῶς] Xyl. iſtîc à Marci tum mente, tum & verbis, longiſſimè receſſit: Acceſſit propiùs Mer. ſed ὁλοχερῶς iſtud prorſus omiſit; de vocabuli ſenſu incertus forſitan. Mihi hoc loco ἀντὶ τοῦ προπετῶς, *temerè*, poſitum videtur. de quo vide *ad l.* 5. § 36.

Μηδὲ ὡσικῶς] Suid. ὡσικῶς, τὸ μὴ βίᾳ καὶ ὠθισμῷ. μηδὲ ὡσικῶς καὶ μὴ βίας πρὸς θάνατον ἔχειν. Hunc Marci locum dubio procul adduxit, verùm id καὶ μὴ βίας, à Lexicographo, opinor eſſe, non ab autore. Suidam ex parte ſecutus Mer. *violentè* vertit. Ego, impetuosè, malim: quando cum impetu quis ad aliquid impellitur. Ità nec temerè vult hominem in mortem proſilire, priuſquam apud ſe ſeriò ac ſedulò perpenderit, juſta necne ſuppetat vitam exponendi aut excludendi occaſio, de quo vide *ad l.* 3. § 1. nec etiam ubi juſta cauſſa id faciendi ſuberit, cum impetu quodam ad mortem obeundam ferri. Tractum ab eis, qui dum ad rem aliquam quam avidè expetunt, potiundam confertim ruunt, alii alios protrudere, & propellere ſolent: hoc eſt quod Suidas, μὴ ὠθισμῷ ferri, cùm, utì illi Adonia ſpectatum in aulam regiam confluentes.

Ὥθιζον ἄστε θῆες

Theocrit. *idyl.* 15. ſive ut Philoſophiæ nomen ementiti, auri accipiendi ſpe impulſi, εἰς ἀκέρπαλιν ὠθίζουσαι. in Luciani *piſcatore*. vel etiam ut cives Athenienſes in Pnycem καταῤῥέοντες ἀθρόοι,

Ἀλλήλοις ὠστοῦνται περὶ πρώτης ξύλου,

atque Εἰς τὴν περιδρείαν πᾶς ἀνὴρ ὠσίζεται. Ariſtoph. *Acharnan.* ὡσικῶς itaque πρὸς τὸν θάνατον ἔχουσι, qui ſpiritum, non placidè emittunt, ſed *cum impetu ejiciunt*, ut de Catone ipſo Seneca, *ep.* 25. vide *ad l.* 2. § 17. Poteſt & à belluis feriſque tractum videri, quæ in ferrum, quo impetuntur, ſponte ipſæ ac cum impetu obviam feruntur. Ὡς ὑπὸ ὀργῆς, οἱ πρὸς τὴν πληγὴν ὁμοῦ ὠθούμενοι. Marci mentem expreſſit optimè Gregor. Nazian. *in Julian. orat.* 2. Ἐπὶ Πέρσας στρατὸν, θερμοὺς ἀλογίᾳ μᾶλλον ἢ ῥώμης ἀσφαλείᾳ πεδίους· καὶ ἐπ' ἐκεῖνο σωιδεῖν δωπετεὶς ὁ σοφώτατος, ὅπ θάρσος καὶ θερμὸς, κἂν οἱ τῆς ὀνόμασι πλησιάζοι, πρεῖσον ἀλλήλων τῇ δωάμει κεχώρεικε, ἀνδρείᾳ τε ὧν φαμὲν καὶ ἀναιδείᾳ. Τὸ μὲν γὰρ τοῖς πλημμελέσι θαῤῥεῖν, ἀνδρείας ὄτιν, ὡς τὸ ὑφιέσθαι, δειλίας· ἓ δὲ πλείων ὁ κίνδωνος, ὁμόσε χωρεῖν καὶ ὠθίζεσθαι, ἀλλὰ μὴ κατέχεσθαι, θερμοὺς· ὡς τὸ ὑποχωρεῖν, ἀσφαλείας. quod & ferinum potiùs quàm humanum idem cenſet, καθάπερ συῶν τοὺς θερμοτέρους πρὸς τὸ ξίφος ὠθίζεσθαι. Vide *l.* 11. § 3. Senec. *de ira l.* 3. *c.* 3. *Hic barbaris fortè ruentibus in bella exitus eſt. aguntur, quà dolor traxit, incompoſiti, interriti, incauti, pericula appetentes ſua: gaudent feriri, & inſtare ferro, & tela corpore urgere, & per ſuum vulnus exire.*

Μηδὲ ὑποκριτικῶς] hoc eſt, quod Senec. *ep.* 70. *Quid eſt ſtultius quàm faſtidioſè mori?* Aliud eſt enim quod Tertullianus *ad nation. l.* 1. *c.* 19. *faſtidium mortis, eſt ſpes reſurrectionis.* Siquidem huic *faſtidium mortis*, non nauſeatio ad mortem, ſed mortis cum faſtu quodam, ſed pio illo, deſpectus. Vide *l.* 3. § 7.

Περιμένειν] Vide *ad l.* 5. § 10.

Πότε ἐμβρυον ἐκ τῆς γαστρὸς] Senec. *epiſt.* 102. *Quemadmodum novem menſibus nos tenet maternus uterus, & præparat non ſibi, ſed illi loco, in quem videmur emitti, jam idonei ſpiritum trahere, & in aperto durare: Sic per hoc ſpatium, quod ab infantia patet in ſenectutem, in alium naturæ ſumimur partum: alia origo nos expectat, alius rerum ſtatus.* vide ulteriùs *ad l.* 4. § 21.

Τῦ ἐλύτρυ τέτυ ἐκπεσῶντι] ἔλυτρα dicuntur *folliculi* illi, quibus semina continentur & involvuntur nonnulla, nec omnia tamen: sunt enim & γυμνόσπερμα. Theophrast. *hist. l.* 1. *c.* 18. & Plin. *l.* 19. *c.* 7. quod Basil. hexaem. *orat.* 5. Τινὰ μὲν γυμνὰ, τινὰ δὲ ἐν ἐλύτροις κεκαλυμμένα. Plinio *tunicæ*, Varroni *l.* 1. *c.* 3. *vaginæ*, dicuntur. Hesych. ἔλυτρον, δίκτυ, θήκη, λέπυρον, ἐνείλημα, κάλυμμα, σκέπασμα. de seminibus usurpat etiam Dioscorides, *l.* 2. *c.* 111. & *l.* 4. *c.* 167. his autem dehiscentibus semina jam matura prorsus, ipsa sponte suâ decidunt. Unde illud Plinii *l.* 18. *c.* 30. *Oraculum verò, biduo celeriùs messem potiùs facere, quàm biduo seriùs.* Et de leguminibus Theophrast. *l.* 8. *c.* 10. Θερίζουσι δ' ἐυχλότερα τὰ χερσαῖα, ὅσα τὸ μᾶλλον καὶ ῥᾷον συλλέξαι· τὰ γὰρ καλαμᾶται. Ἐλύτρῳ, sive *integumento*, & *involucro* istiusmodi corpus humanum confert Marcus noster, quòd eô anima quasi involvatur. tempúsque nos præstolari monet, quo tanquam semen maturum jam, ea folliculo isti excidat. Eodémque in eundem sensum vocabulo usus est Admetus poëta quidam ignobilis, in versiculo isto, quem cippo suo inscribendum destinaverat;

Γαῖα λάβ' Ἄδμητα ἔλυτρον. ξεῖν' δ' εἰς θεὸν αὐτός.

Refert Lucianus in *vitâ Demonactis*. Arnobius pariter corpus, nunc *folliculum*, nunc *pelliculam* nuncupat. *lib.* 2. extremo. *nec in caruncularum hujus folliculo constitutis, opis aliquid sponsum est.* & mox: *Non vitam eripitis nobis, sed pelliculis revelatis & cutibus nos.* Itaque quod vir spiritûs ingentis Basilius Valenti mortem minitanti referente Sozom. *histor. eccles. l.* 6. *c.* 16. Μεγάλῳ φάσιν χάειν, ὡς (ὃς leg.) ἐν τάχει τῆς ψυχῆς τὸ σῶμα] ἀπαλλάξειεν. id Gildas noster in *epist. suorum increpatoria* sic reddidit; *qui maturiùs Basilium de nodo follis hujus solveret.* Quin & Tertullian. in *apolog. c.* 50. *Anaxarchi follem* dixit, quod Græci, δύλακον alii, alii ἀσκόν. vide *ad l.* 3. § 5, 7. & *l.* 8. § 37. & *l.* 10. § 36. Quanquam & corpus animæ ἔλυτρον dici potest, quatenus *thecæ* sive *vaginæ* generaliùs sumptæ significationem habet. vide Plutarchum *sympos. l.* 4. *c.* 2. *infr. ad* § 9. ἐυρέθη. siquidem in lingua Aramæa corpus etiam גרנה dicitur Daniel *c.* 7. *v.* 15. quæ vox *vaginam* significat; *annal. sacr. l.* 1. *c.* 21. *v.* 27. atque ità Tertull. *de resurr. c.* 9. corpus humanum, *afflatûs divini vaginam* nuncupat. Plinius *l.* 7. *c.* 52. de Hermotimo Clazomenio: *cremato corpore inimici remeanti animæ quasi vaginam ademerunt.* Verúmque hîc quod Theodoret. *therapeut: l.* 9. ὡς τὰ πολλὰ τῆς ἀγαν τιμᾶται τῶν ἐλύτροις ὑπαλθὲν κάλυπτεται. Nec aliter ferè Senec. *epist.* 92. *Quis unquam vestimenta æstimavit arculâ? Nec bonum, nec malum vagina gladium facit. de corpore idem existima me dicere.* Prout autem corpus ἔλυτρον Marcus, ità κέλυφος Epictetus dixit: *l.* 1. *c.* 20. τὸ κοχλίου ἀγαθὸν, ὄκ εἰκὸς, εἰ ἐν τῷ κελύφει· τὸ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, εἰκός; & *c.* 23. de Epicuro, ἐν τῷ κελύφει θεὶς τὸ ἀγαθὸν ἤμβλυ. Ità ridet Anacharsis Æsopum in Plutarchi *symposio.* ὡς κοχλίαν ἡγησάμενον τὸ κέλυφος, ἀλλὰ μὴ τὸ ζῶον. quanquam potuit & Marcus respexisse ἔλυτρα, sive χρεία, *involucra* illa, & *impedimenta*, utì Tertullianus appellat, *de carn. Christ. c.* 4. quibus infans, & dum in utero consistit, involvitur, & quibus exutus atque evolutus excidit quodammodo, cùm in lucem hanc prodit. *Sapientiæ Solomonis* Autor, de se matris utero edito. *c.* 7. *v.* 1. καὶ εἰς τὴν γῆν κατέπεσον.

Εἰ δὲ καὶ ἰδιωτικὸν παράπηγμα ἀψικάρδιον θέλεις] Citat ista bis Suidas, in παράπηγμα, & in ἀψικάρδιον, & auctiora quàm codices nostri exhibent, utrobique; illîc adjectis his, πρὸς τὸν θάνατον εἶπε. istîc hisce, ἐρήσεται ἂν ταχέως τῆς καρδίας ἀπηδωνον. quæ tamen postrema forsan Suidæ ipsius fuerint, τὸ ἀψικάρδιον exponentis. Idem παράπηγμα interpretatur κανόνα *canonem, regulam*, additque esse & εἶδός τι ὀργάνου ἀστρονομικοῦ. quo modo usurpavit Vitruvius. *l.* 9. *c.* 7. de quo videri poterit Turneb. *advers. l.* 11. *c.* 3. hoc loco, *documentum* Xyl. reddidit. *remedium* Casaub. atque ità Marcus ipse *l.* 4. § 44. βοήθημα. quanquam vim vocabuli si respicias, *machinamentum* potiùs, sive *adminiculum*, dixeris. nam quod priore Suidæ loco παράπηγμα legitur; & Portus *dementiæ facinus* vertit, παράφραμα est γραφικὴν ex posteriore corrigendum. ἰδιωτικὸν quod dicit vide *ad l.* 4. § 44.

Οὐκέτ' ἔστιν ἡ ἐμπνευσθεὶς] deest substantivum. ἡ ψυχὴ forsan. Nam quòd Annot. Lugd. articulum ἡ delet, ut ad ὁπόταν participium referatur, minùs placet.

Οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων ὁμοδογματούντων] Menander *Philadelph.* Stobæo referente *tom.* 2. *tit.* 122.

Ὡς ἡδὺ τὸ ζῆν εἰ μεθ' ὧν κείνει τις ἂν,
Τοῦτ' ἔστι τὸ ζῆν· ἡδὺ δ' ἀποθνήσκειν, ὅτῳ
Ζῆν μὴ πάρεσθ', ὡς βούλεται---
Quam dulce vita est, si quibuscum discupis
Transigere ætatem detur: at dulce est mori,
Cui vivere non est ex animi sententia.

Et Apollodor. *Adelph.*

Ἀπεραγμόνως ζῆν ἡδὺ μακάριος βίος·
Καὶ πλοῦτος, ἂν ᾖ μετ' ἐτέρων ἀπραγμόνων.
Ἐν σπουδαίοις δ' ἂν πονηροῖς ὄντα δεῖ
Εἶναι πονηρὸν, ὡς τὰ λαμπρὰ σώζεται.
Vita otiosa plena beatitudinis,
Si cùm otiosis aliis vitam transigas:
Cum similis ferisque agentem similem
Fieri necesse est. ô vitam rerumnabilem. Grot. vide *l.* 4. § 50. & *l.* 5. § 36. & *l.* 10. § 36.

Τὰ τοιαῦτα δογμάτια] forsan. τὰ αὐτὰ δὲ, *eadem dogmata colentes, eadem sentientes.* quod suprà ὁμοδογματούντων.

δογματοῦντας dixit. atque ità interpres uterque accepit.

Μή πω κ αὐτὸς ὀπιλάθωμαι ἐμαυτοῦ] Nè dum inter tot ingeniorum atque institutorum dissidia versor, ipse proprii, meíq; etiam ipsius quodammodo oblitus, ab eodem deficiam & desciscam tandem. Vide *ad l.* 6. § 29. Est autem proverbialis formula ista, de iis qui à nativa indole degenerant. quâ & Seneca usus est *de cl. m. l.* 1. *c.* 1. *Nec enim periculum est, nè te subita tui caperat obli-*10 Cicer. *ad famil. l.* 9. *ep.* 12. *Gratulor Baiis nostris: siquidem, ut scribis, salubres repentè factæ sunt: Nisi forte te amant, & tibi assentantur; & tam diu, dum tu ades, sunt oblitæ sui.* Menander *gubernatoribus*, à Prisciano *l.* 28. laudatus.

Ἐπιλάθετ' αὐτὸν, ὅστις εἶη.

Oblitus est se ipse qui fiet.

De viro probo pióque, sive Enocho, ut pluribus placet, Autor *sapientiæ Solomonis c.* 4. *v.* 10. Ζῶν μεταξὺ ἁμαρτωλῶν μετετέθη· ἥρπαγη, μὴ κα-20 κία ἀλλάξῃ σύνεσιν αὐτοῦ ἢ δόλος ἀπατήσῃ ψυχὴν αὐτοῦ. Βασκανία γὰρ φαυλότητος ἀμαυροῖ τὰ καλὰ· καὶ ῥεμβασμὸς ἐπιθυμίας μεταλλεύει νοῦν ἄκακον. Alluserit fortean hìc Marcus ad historiam Messalæ Corvini oratoris, quem *nominis etiam sui oblitum* ferunt. Plin. *hist. nat. l.* 7. *c.* 24.

§ 4. Ἑαυτῷ ἁμαρτάνει] Ità Augustinus *post collat. cum Donat. c.* 6. de verbis Apostoli *ad Cor. ep.* 1. *c.* 11. *v.* 29. agens. *Judicium manducat & bibit sibi ipsi, non alteri.* vide *l.* 5. § 25, 35.

Ἑαυτὸν κακοῖ] vide *l.* 2. § 1. & *l.* 8. § 55. Epictet. *l.* 4. *c.* 5. Μεγάλη βλάβη τοῦ ἀδικεῖν αὐτὴ ἡ ἀδικία. Dio Prus. *orat.* 74. ὑπὸ κακίας ἕκαστος αὐτὸς αὑτῷ βλαβερός. & *orat.* 75. Τὸν νόμον ὑφὲ ἓξ ὅσιός τ ὄζιν ἀδικῆται. τῷ γὰρ παραβαίνοντων τὸν νόμον ἑκάστῳ, οὐκ ἐκεῖνον, ἀλλ' ἑαυτὸν βλάπτει. Clem. Alexand. *paed. l.* 2. *c.* 10. Πᾶς ὃς ἁμαρτάνει, κ ἀδικεῖ, οὐχ ὅτως τὸν πέλας βλαπτει, ὡς ἑαυτόν· ὅτι πάντως ἑαυτὸν χείρονα ἀποφαινει ὁ γὰρ ἁμαρτάνων, παρ' ὅσον ἁμαρτάνει, χείρων κ αὐτὸς αὑτοῦ· vide de novissimo hoc Epicteti *dissertationem* insignem apud Arrianum, *l.* 2. *c.* 18. Festivè Simocat. *epist.* 40. Ἀδικεῖται μὲν ὑφὲ ἀδικεῖ· ἀδικοῦσι γὰρ κ πάντες, αὐτοπαθῶς ἕκαστος ἑαυτὸν ἀδικῶν· ἀρετῆς γὰρ κ κακίας ἐσμὲν αὐτοκράτορες· ἑκὼν ἀδικοῦσιν, οὐκ ἀδικοῦνται οἱ ἀνθρωποι· κ τὸν Ὁμηρικὸν τεθαύμακα Κύκλωπα· ὑφὲνα γὰρ βλάπτειν, ἀδικεῖσθαι ἔφασκε· κ ἦν τῷ ποιμένι ἀπόφασις, ἡ τῶν ἀληθείας κατάφασις. Chrysippus in *demonstrat. de justit.* ἀδικεῖσθαί φησιν ὑφ' ἑαυτοῦ τὸν ἀδικοῦντα, κ αὐτὸν ἀδικεῖν, ὅταν ἄλλον ἀδικεῖ, ἡγούμενον ἑαυτῷ τὸ παραγομένην αἰτιον, βλάπτοντα παρ' ἀξίαν ἑαυτόν· qui tamen idem in hoc repugnans sibi, in libris *adversus Platonem* scriptis, ἀτόπως φησὶ λέγεσθαι τὸ ἀδικεῖν ἑαυτόν· ἕτερον γὰρ φησὶ ἕτερον, ἄ φησὶ ἑαυτὸν ἢ ἀδικίαν· Plut. *de Stoic. contradict. cap.* 12. vide Aristot. *eth. ad Nic. lib.* 5. *c.* 11.

§ 5. Ἀδικεῖ πολλάκις ὁ μὴ πονηρὸς π] Robert. Capito Lincoln. Episcop. *Pontificum Romanorum malleus* nuncupatus, *epist.* 48. *Æque iniquitas est non punire nocentes, ac punire innocentes.* Et Bern. *ad Eugen. de consider. lib.* 2. *Non eris innocens, si aut punias eum, cui parcendum est, aut parcas ei, qui fuerat puniendus.* Georg. Godvin. *in epitaph. D. Jacob. Mauritii,*

Nec faciendo nocens, nec patiendo fui.

In mente forsan habuit illud Publ. Syri;

Bonis nocet, quisquis pepercerit malis.

Quem & Auson. imitatus in *sap. lud.* sub Cleobuli persona dixit; *Parcit quisque bonus, perdere vult malos.* Caro apud Salust. in *Catilin. Dum paucis sceleratis parcunt, bonos omnes perditum eunt.* Et hisce omnibus prior longè Pythagoras, referente *tom.* 2. *tit.* 46. Stobæo: Οἱ μὴ κολάζοντες τοὺς κακοὺς, βλάπτουσι ἀδικεῖοθαι τοὺς ἀγαθούς. Agapet. *parænet.* § 28. Ἴσον τῷ πονηρεύεσθαι, τὸ μὴ κωλύειν τοὺς πονηρεύεσθαι λογίζου. κὰν γάρ τις πολιτεύηται μὲν ἐνθέσμως, ἀλλ' ἔχηται ἧ τῶν βιαίων ἀθέσμως, συνεργὸς τῶν κακῶν παρὰ θεῷ κρίνεται. Hoc est quod Cato Censor, referente Plut. in *apoph.* τοὺ δυναμένους κωλύειν τοὺς κακῶς ποιοῦντας, ἐὰν μὴ κωλύωσι, κατακελεύειν. id est, ut Senec. *Troad.* 2. 2.

Qui non vetat peccare, cùm possit, jubet.

Vel ut τὸ κωλύειν illud disertiùs exprimatur,

Peccare qui non prohibet, cùm possit, jubet.

Narrat Plut. in Lycurgo, Archelaum Spartanum cuidam regni sibi consortem Charilaum tanquam virum apprimè bonum probúmq; collaudanti, regessisse; Πῶς δ [ὐκ] ἂν εἴη Χαείλαος ἀνὴρ ἀγαθὸς, ὃ, ὑδὲ πονηροῖς χαλεπὸς ὄζιν. *Qui verò potest esse vir bonus Charilaus, qui nè malis quidem durus & asper est?* Expungendam enim esse negativam priorem, quòd Erasmus in *apophth.* monet, aut ἃ loco saltem ἢν (quod non disconvenit) substituendum, clarè docet non uno loco Plutarchus ipse. qui in *apophth.* ubi Archidamidæ dictum hoc tribuitur, & Charilas alter dicitur, eo nomine prædicatus, ὡς φεὶς ἅπαντας ὁμοίως φῂ, sic extulit; Καὶ πῶς τις δικαίως ἂν ἐπαινοῖτο, εἰ κ φεὶς τοὺς πονηροὺς φῂ εἶη; Idémq; in *lib. de amic. & adulat.* de Charillo Laconem dixisse; Πῶς χρηστὸς, ὃς ὑδὲ τοῖς πονηροῖς πικρός; Eodémque prorsus modo in *frag. de invid. & odio*, nisi quòd pro Lacone τὸν σωφρονιστὴν, pro πικρὸς, ut suprà, χαλεπὸς posuit. Quod autem φεὶς τὸ ἀδικεῖν Marcus, idem φεὶς τὸ ἀσεβεῖν, Andocides *de myster.* Νομίσατε τοίνυν ἀσέβειαν ὑδὲν ἔλαττον εἶναι, τοὺς μηδὲν ἠδικηκότας ἀσεβῶν κατηγορεῖν, ἢ τοὺς ἐσεβηκότας μὴ τιμωρεῖσθαι. Doctores Hebræi רחמלת על רשעים היא אכזריות. *Improbis parcere crudelitas est.*

§ 6. Ἀρκεῖ ἢ παρῇσα] vide *l.* 6. § 2, 32. & *l.* 8. § 7, 26, 32, 36. Huc concluſio illa apud Lucianum *diſſertationis M.nippi cum Chirone* de vitæ tædio. τί ἂν οὖν πάθοι τις; Οἷον οἶμαι, καὶ φασι, συνετὸν ὄντα, ἀρέσκεσθαι καὶ ἀγαπᾶν τοῖς παροῦσι, καὶ μηδὲν αὐτῷ ἀφόρητον οἴεσθαι. Sed & Epicteti illud *l.* 4. *c.* 5. τούτων μεμνημένος, χαῖρε τοῖς παροῦσι, καὶ ἀγάπα πάντα, ὧν ἡμεῖς ὅτι. de ſe Æſchines. *ep.* 5. ἀγαπῶ τὰ παρόντα.

Εὐαρεστικὴ πρὸς πᾶν τὸ παρὰ τὸ ἐπ' αἰτίας συμβαῖνον] leg. vel πρὸς πᾶν τὸ παρόν, vel τὸ παρὰ τί, expunctis particulis illis τὸ ἐπ. illud prætulerim. Xyl. & Caſ. quid legi voluerint, incertum eſt. Verba ipſa certè neuter expreſſit. expreſſit Lugd. vertendo; *ut boni conſulat omnia quæ accidunt, præter id quod eſt à cauſa profectum.* quæ verba quid ſibi velint, ipſe viderit: Ego nullus aſſequor. ἐλλὴν γὰρ ἀναπίως πίφυκε χλιάζ· ut Plut. *de Iſid. & Oſir.* καὶ τὸ ἀναίτιον ὅλως ἀύπαρκτον. Idem *de Stoic. contradict. c.* 20.

§ 7. Ἐξαγεῖν φαντασίαν] vide *l.* 7. § 29. Iſta ſuperioribus attexit Xyl. pro privo monito habet M. Caſaub. & hoc, opinor, potius fuerit.

§ 8. Μία ψυχὴ] Vide *ad lib.* 4. § 4, 29, 46.

Ἑνὶ φωτὶ ὁρῶμεν] Vide *lib.* 12. § 30. Τὸν ἥλιον ὁρῶ πάντων τὸν αὐτόν. Tatian. *adv. Græc.*

Ἕνα ἀέρα ἀναπνέοντες] Vide *lib.* 8. § 54. Gregor. Naz. *orat.* 16. de opulentis pauperes averſantibus; ὅτι καὶ τὸν αὐτὸν ἀπῶμεν ἀέρα, μικρᾷ δὲ χρεμπίνοντες. Apud Philemonem, Comic. faſtuoſum aliquem neſcio quis ſic compellat,

Σὺ γάρ τις εἶναι; οἷπέ μοι παῤῥησίᾳ.
Σὺ λόγοις ἐν ἀνθρώποισιν, ἢ κἀνθρωπος ὤν;
Τὸ δ' ὅλον θεὶς πατεῖς; ἢ τὸν αὐτὸν ἀέρα
Ἕτερος σωέλκεις, οἷπέ μοι, τοιοῦτος ὤν;

i. e. vertente, qui & affectis medelam adhibuit, Grótio.

Effare nobis liberè, quem te putas?
Loquerisne hominibus ipſe non homo, ſed tenens
Orbem ſub pedibus? an communi veſceris
Aurâ nobiſcum, qui te tam magni facis?

quæ cur Stob. *c.* 6. ſub Ἀκολασίας *titulo* collocârit, non video. De ſe Solomon rex in *Sapient. c.* 7. *v.* 3. Καὶ ἐγὼ ἠθύμησα ἔσασα τὸν κοινὸν ἀέρα. Menander apud Plutarch. *ad Apollon.*

——ὅτι τοῖς αὐτοῖς νόμοις
Ἐφ' οἷσπερ ἡμεῖς, ἔσασας τὸν ἀέρα
Τὸν κοινόν.—— —— *lege tu*
Communem eâdem nobiſcum aërem trahis.

§ 9. Πρὸς τὸ ὁμοιομερὲς πανσθεὶς] Macrob. *Saturnal. lib.* 7. *c.* 5. *Singula autem ſimilitudinem ſui rapere teſtis eſt Empedocles, qui ait;*

Ὡς γλυκὺ μὲν γλυκὺ μάρπτε· πικρὸν δ' ὅτι πικρὸ· ὀρώρει
Ὀξὺ δ' ἐπ' ὀξὺ θέεν· στερεὸν δ' ἐποχεῖτο στερεῖσι.

Quæ ſunt ex Plutar. *ſympoſ. lib.* 4. *c.* 1. mutuata, ubi corruptiora habentur. quòd autem ibi pro στερεὸν δὲ λεπτὸν legitur, Leopard. μαλερὸν reſcribi poſſe opinatur, *emend. lib.* 8. *cap.* 10. quod eſt ignis epitheton apud Homerum. *Il.* φ'. *v.* 316. & *v.* 375. Et Heſiod. *aſpid. v.* 18. Cicer. *de amic. Nihil eſt appetentius ſimilium ſui, nihil rapacius, quàm natura.* Inſignem in hanc mentem Democriti θεωρίαν exhibet nobis Sextus *adv. Logic. l.* 1. *c.* 2. Πόθεν δέ τινες, inquit, παρὰ τοῖς φυσικοῖς κεῖται δόξα τὸ τὰ ὅμοια τῷ ὁμοίων εἶναι γνωστικά· ὁ γὰρ Δημόκριτος ἐπί τε τῆς ἐμψύχων καὶ ἀψύχων ἴσην τὸν λόγον. Καὶ γὰρ ζῶα, φησὶν, ὁμοιοῦται ζώοις συναναλίζεται, ὡς πελειὰς πελειαῖς, καὶ γεράνοις γερανοῖς, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀλόγων· ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων· καθάπερ ὁρᾶν πάρεστιν ἐπί τε τῶν κοσκινευομένων σπερμάτων, καὶ ὅτι τῆς παρὰ τοῖς κυματωγαῖς ψηφίδων. ὅπου μὲν γὰρ τὸν τῆς κοσκίνης δίνον διακεκριμένως φασὶ μὴ φακῶν πάσσεσθαι, καὶ κεῖσθαι μὴ κεῖσθαι φακῶν, καὶ πυροὶ μὴ πυρῶν· ὅπου δὲ τῷ κύματος κίνησιν αἱ μὲν ὀπτικὰς ψηφίδες εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον τῇ ὀπτικήσιν ἀθροίζεται, αἱ δὲ φαιοειδεῖς τοῖς φαιοειδέσιν, ὡς ἂν συναγωγόν τι ἐχούσης τῆς προσφυσήσεως τῶν ὁμοιότητος. Quibus adjicias licet Hippocratis illud ex *lib. de natura pueri*: Εἰ θέλοις αὐλίσκον προσθῆσαι τῇ κύστει, καὶ διὰ τοῦ αὐλίσκου ἐμβάλοις εἰς τὴν κύστιν γλοιῶδές τε καὶ φάρμακον καὶ μολίβδου κνήσματα λεπτὰ, καὶ ὕδωρ ὀπτέας, φυσῶν διὰ τοῦ αὐλίσκου, πρῶτον μὲν ἐκεῖνα ἀναμείξεται τῷ ὕδατι· ἔπειτα ἢ, χρόνῳ φυσώμενα ἐλδίσεται, ὅτε μόλιβδος μολίβδου, καὶ ἡ φάρμακος τῷ φάρμακον, καὶ ἡ γῆ τῇ γλοιῷ· καὶ λῇ τις αὐτὰ ἀναδῆναι ἐάσῃ, καὶ προῤῥήξας τὴν κύστιν σκέψεται, εὑρήσει αὐτῶν τὸ ὅμοιον ἐς τὸ ὅμοιον ἑλκυσθέν. ὅπου δὴ καὶ ἡ χολὴ διαφθείρεται, καὶ ἄρχεται ἕκαστον ἐν αὑτῷ τὸ ὅμοιον ὡς τὸ ὅμοιον.

Τὸ γοῦν ἐς πᾶν] Huic ex parte contradicere videtur Philoſophus *de cœlo l.* 4. *c.* 3. τὸ δ' εἰς τὸν αὐτῆς τόπον φέρεσθαι ἕκαστον, τοῦτο εἰς τὸ αὐτῆς εἶδος ὅτι φέρεσθαι· καὶ ταύτῃ μᾶλλον ἄν τις ὑπολάβοι, ἃ ἔλεγαν οἱ ἀρχαῖοι, ὅτι τὸ ὅμοιον φέρεται πρὸς τὸ ὅμοιον· τοῦτο γὰρ συμβαίνει πάντως· ἢ γὰρ ἐάν τις μεταθῇ τὴν γῆν, ἢ νοῦν ἢ σελήνην, οἰήσεται δεῖν μοίρων ἕκαστον πρὸς αὐτὴν, ἀλλ' ὅπως ἂν καὶ νοῦν. Verùm conciliat ipſe verbis proximis. ὅπως πίφυκεν ἕν τι φέρεσθαι μόριον, καὶ τὸ πᾶν. *Eúdem & terræ moles integra, & particula ejuſdem quælibet, fertur.*

Τὸ ὑγρὸν πᾶν συῤῥεῖν] lego, ὑπὸ τοῦ ῥεῖν. inquit Annot. Lugd. ſed nihil mutandum. nam & συῤῥεῖν mox denuo habetur: quod & ipſe agnoſcit.

Τὸ ὀλίγῳ ξηρότερον ἐυξάπτον] Virgil. *Æn. lib.* 1.

Suſcepitque ignem foliis, atque arida circùm
Nutrimenta dedit, rapuitque in fomite flammam.

Gregor.

Gregor. Naz. in *apolog.* Δύσληπτον μὲν τὸ ἀγαθὸν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει· ὥσπερ καὶ πῦρ ὕλῃ τῇ ὑγροτέρᾳ· ἕτοιμοι γὰρ οἱ θεοὶ τιμὰ τῶν κακῶν μετασεῖαν δοῦναι πλεῖστοι καὶ ὀπτήδειοι· καλέσαι τις πρὸς ἀπανθρωπίαν, ὄιμαι, καὶ ἄνεμον ἐξαπομένην, καὶ διαπαντοῖόν δικὴ ξυμφύτου. Et Syneſ. *de provident.* 1. Ὅσπερ δὲ πόλεσιν ἄνθρακες ὑπὸ δαιμόνων· δεῖπνον γὰρ ἐξάπονται διὰ τιμὴ ὕδατος πρὸς τὸ πῦρ ὀπτηδειότητα. Contrà tamen de igne cœleſti Plut. *ſympoſ. l.* 4. *c.* 2. ξύλων αὖων ἀψαυὲ δικαίως, τὰ δ' χλωρὰ καίει· rationem ab ipſo petas, licet.

Σμίνη καὶ ἀγέλαι] Ariſtot. *hiſt. animal. lib.* 1. *c.* 1. Τῶν ζώων τὰ μὲν ὄντα ἀγελαῖα· τὰ δὲ μοναδικά· τὰ δὲ ἐπαμφοτερίζει καὶ τὰ μὲν πολιτικά, τὰ δ' ἀποδαδικά ὄντα· ἀγελαῖα μὲν, οἷον ἐν τοῖς πτηνοῖς τὸ περὶ πελεκᾶν γένος, καὶ γέρανος, καὶ κύκνος· καὶ περὶ πλωτοῖς, πολλὰ γένη περὶ ἰχθύων· ὁ δ' ἄνθρωπος ἐπαμφοτερίζει· πολιτικὰ δ' ἔστιν, ὧν ἕν τι καὶ κοινὸν γίνεται πάντων τὸ ἔργον. ὅσπερ ὐ πάντα ποιεῖ τὰ ἀγελαῖα· ἔστι δὲ τοιοῦτον ἄνθρωπος, μέλιττα, σφὴξ, μύρμηξ, γέρανος. De apibus Plin. *lib.* 17. *c.* 5. *Illæ ad uſus vitæ laborem tolerant, opera conficiunt, rempublicam habent, conſilia privatim, ac duces gregatim.* Vide Plutarch. in *Lycurg.* de republ. Spartana *ad lib.* 1. § 16. κοινωνομοσύνη.

Εὑρέθη] *Inventa, reperta ſunt,* id eſt, exiſtunt. & mox; εὑρίσκετο. *reperitur.* i. e. exiſtit. utì paulò pòſt, ὑπάρχει. formula Hebræis admodum familiaris, quibus in ſacra pagina נִמְצָא *inveniri,* pro *eſſe*; & in ſcriptis Doctorum נִמְצָא τὸ ὄν, *ens. Hiſtor. Eſter. c.* 1. *v.* 5. *qui inventi ſunt.* id eſt, qui fuerunt, *Suſan. Annal. lib.* 2. *cap.* 19. *v.* 3. *bona in te inveniuntur.* id eſt, ſunt. Helleniſtæ pariter qui dicuntur, Lucas *Evang. c.* 17. *v.* 18. οὐχ εὑρέθησαν ὑποστρέψαντες. *Non inventi ſunt,* i. e. non extitêre, *qui reverterentur* & *Act. c.* 5. *v.* 39. μήποτε καὶ θεομάχοι εὑρεθῆτε. *nè Deo adverſemini.* Paulus *ad Cor. epiſt.* 1. *c.* 4. *v.* 1. Ζητεῖται ἐν τοῖς οἰκονόμοις, ἵνα πιστός τις εὑρεθῇ. *ut fidelis ſit. ad Phil. c.* 2. *v.* 7. Ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος, καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος. Ubi γενόμενος & εὑρεθεὶς idem valent. *Ad Hebr. c.* 11. *v.* 5. ex Græcis interpretibus, de Henocho dicitur, Οὐχ εὑρίσκετο· quod Moſes *l.* 1. *c.* 5. *v.* 24. dixerat אֵינֶנּוּ *non erat.* Petrus *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 22. Ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. quod vates dixerat, Eſajæ *c.* 53. *v.* 9. *& in ore ejus dolus non extitit.* Eàdem formulâ uſus eſt & Joannes *Apoc. c.* 14. *v.* 5. qui & *c.* 16. *v.* 20. καὶ ἄρη οὐχ εὑρέθησαν. *Monteſque non extiterunt.* & *c.* 18. *v.* 21. de Babylone Myſtica, καὶ ὐ μὴ εὑρεθῇ ἔτι. *Nec extabit ampliùs.* Ignat. *ad Roman.* exhibitus *ad l.* 4. § 16. Ἵνα μὴ κοιμηθεὶς βαρὺς εὑρεθήσωμαι. *Nè cui poſt mortem moleſtus ſim.* & *ibid. ad l.* 10. § 3. exhibendus, ἵνα καθαρὸς ἄρτος θεοῦ εὑρεθῶ. *ut purus Dei panis fiam.* Plut. *ſympoſ. lib.* 4. *c.* 2. καὶ λυχνίων ἀργυρῶν ξυλίνοις ἐγκειμένοις (leg. ἐγκειμένων) ἐλύτροις, τὸν μὲν ἀργυρον συμζῆται τακέντα, τὸ δὲ ξύλον ἄθικτον, καὶ ἀπαθὲς εὑρεθῆναι· *intactum illæſumque extitiſſe.* Clemens. *ſtrom. lib.* 1. Ἀρκεῖ δὲ τῷ γνωστικῷ, κἂν εἷς μόνος ἀκροατὴς εὑρεθῇ. *Si unum duntaxat auditorem habuerit.* Denique elogium illud, quod Ezechiæ regi tribuitur, *Regum hiſt. l.* 2. *c.* 18. *v.* 5. & Joſiæ *ib. c.* 23. *v.* 25. *Non fuit ſimilis illi in regibus qui præceſſerant.* Obſervat Nic. Liran. in *Hymnis Eccleſiaſticis,* ubi de ſanctis quibuſdam enunciatur, hâc formulâ exprimi, *Non eſt inventus ſimilis illi.* Quin & τὸ ἐξευρεθῆναι eodem ſenſu uſurpavit Marcus *infr.* § 35. pro *extitiſſe.*

Καὶ οὓς ἔρωτες] Ex Stoicorum ſententia, qui brutis animantibus affectus veros negabant, *quaſi affectus* neſcio quos concedebant. Senec. *de ira l.* 1. *c.* 3. *Muta animalia humanis affectibus carent; habent autem ſimiles illis quoſdam impulſus. Alioqui ſi amor in illis eſſet, & odium eſſet; ſi amicitia, & ſimultas; ſi diſſenſio & concordia; quorum aliqua in illis quoque extant veſtigia. Cæterùm humanorum pectorum propria bona malaque ſunt.* Ibid. *Dicendum eſt, feras irâ carere, & omnia præter hominem. nuſquam ea naſcitur, niſi ubi rationi locus eſt. impetus habent feræ, rabiem, feritatem, incurſum; iram quidem non magìs quàm luxuriam. iraſci non magìs ſciunt, quàm ignoſcere.* Eandem Stoicorum ferè omnium ſententiam fuiſſe monet & Galen. *de dogm. Hip. & Plat. l.* 3. *c.* 3. quam & operis ejuſdem *libro primo,* qui maxima ex parte jam intercidit, refutâſſe ſe dicit. Cæterùm, hoc non tam refellens, quàm ridens, Plutarchus in *collat. animal.* & ex Plut. Porphyrius *de abſtinent. l.* 3. Ex quo Plutarchi codices reficiendi & ſupplendi. Οἱ δὲ τούτων ἀβελτέρας λέγοντες, μήτε ἥδεσθαι, μήτε θυμοῦσθαι, μήτε φοβεῖσθαι, μήτε παρασκευάζεσθαι, μήτε μιμνησκεσθαι, ἀλλ' ὥσπερ μιμνησκεσθαι ἢ μέλιτταν, καὶ ὥσπερ παρασκευάζεσθαι ἢ χελιδόνα, καὶ ὥσπερ θυμοῦσθαι ἢ λέοντα, καὶ ὥσπερ φοβεῖσθαι ἢ ἔλαφον· οὐκ οἶδα πῇ χρήσονται, τοῖς λέγουσι, μηδὲ βλέπειν, μηδὲ ἀκούειν, ἀλλ' ὥσπερ βλέπειν, καὶ ὥσπερ ἀκούειν. μηδὲ φωνεῖν ἀλλ' ὥσπερ φωνεῖν· μηδὲ ὅλως ζῆν, ἀλλ' ὥσπερ ζῆν. ταῦτα γὰρ ἐκείνων ἂ μᾶλλόν ὅτι λεγόμενα καὶ παρὰ τοῖς ἐναργείαν.

Ἐν τῷ κρείττονι] *Apud præſtantiorem partem.* Xyl. quaſi diceretur, propenſionem ad ſocietatem apud animalia iſta in parte præſtantiore, h. e. anima, deprehendi. cùm hoc potiùs Marcus velit, in iſtis, utpotè præſtantioribus, quia ſunt animata, propenſionem illam intenſiorem exiſtere. hoc eſt enim ὀπτεινόμενον· quod ille omiſit.

Ἐπὶ

Ἐπὶ ᾧ τῶν λογικῶν ζώων πολιτῆται] Aristot. *polit. l.* 1. *c.* 2. φανερὸν, ὅτι φύσει ἡ πόλις ἐστὶ, καὶ ὅτι ἄνθρωπος φύσει πολιτικὸν ζῶον. καὶ ὁ ἄπολις διὰ φύσιν, καὶ ὁ διὰ τύχην, ἢ τοι φαῦλός ἐστιν, ἢ κρείττων ἢ ἄνθρωπος· διότι ὁ πολιτικὸν ὁ ἀνθρωπος ζῶον, πάσης μελίττης καὶ παντὸς ἀγελαίου ζώου μᾶλλον, δῆλον. Οὐδὲν γὰρ, ὡς φαμὲν, μάτην ἡ φύσις ποιεῖ. λόγον δὲ μόνον ἄνθρωπος ἔχει τῶν ζώων. quod suprà Marcus. Πᾶν τὸ νοερᾶς ψυχῆς μέτοχον, ἢ καὶ μᾶλλον. Juvenal. inter alia huc spectantia, *sat.* 15.

Sensum à cœlesti demissum traximus arce;
Cujus egent prona, & terram spectantia: mundi
Principio indulsit communis conditor illis
Tantùm animas, nobis animum quoq; mutuus ut nos
Affectus petere auxilium, & præstare juberet,
Diversos trahere in populum. —&c.

Cicer. *de amicit.* Quòd si hoc appareat in bestiis, volucribus, natantibus, agrestibus, cicuribus, feris, ut requirant atq; appetant, ad quas se applicent, ejusdem generis animantes, idque faciunt cum desiderio, & cum quadam similitudine amoris humani; quanto id magis in homine sit naturâ? quocirca à natura quæ solitarium nihil amat, mihi videtur potiùs, quàm abimbecillitate aut indigentia orta amicitia. quæ enim potest esse sine hac vita vitalis, ut ait Ennius? Quod Euripid. Oreste.

— Τί χρὴ ζῆν ἑταίρους ἄτερ;

ὅτι γὰρ τῶν ἀνθρώπων οἰκεῖται τὸ ζῆν ἀρδείσης τῆς κοινωνίας. Porphyr. *de abstin. animal. l.* 3. siquidem, ut Senec. *ep.* 6. *Nullius boni sine socio jucunda possessio est.* & Cicer. *ibid. Societate sublatâ, omnis est è vita sublata jucunditas. aufert enim fructus voluptatum omnium solitudo. Nec sine societate ulli potest esse jucunditas.* Idem *pro Planc.* Proinde Aristot. *Eudem. l.* 7. *c.* 1. Δεινότατον ἡ ἐρημία. Ἀνὰ γὰρ φίλων ἥδεις ἂν ἕλοιτο ζῆν, ἔχων τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ ἅπαντα. Idem *ethic. Nicom. l.* 8. *c.* 1. *Nec in cœlo etiam jucundè satìs sine socio aliquo acturum se* dicere solebat Archytas Tarentinus, referente Cicerone. Porrò, *quemadmodum solitudo in odio est, sic in dulcedine appetitio societatis,* Senec. *ep.* 9. Augustin. *de bon. conjug. c.* 1. *Sociale quiddam est humana natura. Nihilque est homini amicum sine homine amico.* Idem *epist.* 121. *c.* 2. Vide *l.* 5. § 16.

Ἐπὶ τῶν ἄστρων] vide *l.* 6. § 43. & *l.* 11. § 27.

Καὶ ἐκδιεσικότων τρόπων πνὰ] *etiam ex diversis modis.* Xyl. quasi disjunctim legerit, ἐκ διεσικότων, quod Lugd. ἐκδιεσικότων conjunctim legit. Et hoc malim. ut τὸ ἐκ vel redundet, ut in ἐκκενεῖν, ἐκκεντεῖν. atque ità Marcus mox, ἐν διεξῶσι. quomodo & *l.* 7. § 13. vel intendat, ut in ἐκκαίειν, ἐκτανύειν, quod Clemens usurpavit *strom l.* 2. atque ità Casaub. cepit, qui, *naturâ longè à se invicem distantia,* vertit. Ego simpliciter, *loco dissita,* sive *distantia,* dixerim. Hesych. Διέσει, διαχωρίσει. Διεσήκασιν, διεχωρίσθησαν, ἐμακρύνθησαν πόρρω. Certè quæ nostèr istic ἐκδιεσικότα, eadem Sextus Empir. *adv. Phys. l.* 1. *c.* 2. nunc διεζῶτα vocat, nunc ἐκκεχωρισμένα. Unde τὸ ἐκχωρίζειν verbi exemplum sumere poterat Lexicographorum princeps ille. Ex quo *ad l.* 7. § 13. alìsq; ibidem laudatis, lux loco isti luculentissima dabitur. Astra autem quæ hìc διεζῶσα, eadem *l.* 6. § 43. διάφορα dicuntur. Verùm ibi forsitan affectionum effectuúmque differentiam; hìc sitûs locíque distantiam designatam volebat. Hoc certè utrobiq; voluit. *exercitum* illum, (prout nuncupat sacra pagina) sive *instructuram* cœlestem, licèt astris constet innumeris, eisdémq; loco dissitis, affectione disparatis, ad munus tamen suum obeundum pulcrè ac concorditer conspirare. ut in eis vere censeri possit, de quibus Senec. *epist.* 102. *Quædam ex distantibus constant, quorum adhuc membra separata sunt, tanquam exercitus, populus, senatus. Illi enim, per quos ista corpora efficiuntur, jure aut officio cohærent, naturâ diducti & singuli sunt.*

Μόνα τὰ νοερὰ νῦν ὀπλέλησεν τῆς πρὸς ἄλληλα φιλίας] Lacrimarum non imbre sed fonte uberrimo & perennante, deplorari dignissima querimonia de naturæ humanæ pravitate insignissima, ab institutione primæva solitariè degenerantis. Homo, inquit, solus ex omnibus creaturis originis officiíque oblitus est sui. Joan. Chrysost. *in Genes. orat.* 12. ubi docuisset creaturas cæteras creatori suo debitum obsequium jugiter præstare. Ὁ δὲ ἀνθρωπος, inquit, τὸ ἥμερον ζῶον, τὸ λογικὸν, τὸ ὑπήκοον, τὰ ἐναντία τῇ οἰκείᾳ φύσει διαπράττεται, καὶ διὰ τὴν ῥᾳδυμίαν εἰς τὴν τῶν θηρίων *ὠμότητα [* ὁμιότητα, f.] ἑαυτὸν ἐξάγει. Idem deplorat Basil. Cæsar. *in Psal.* 49. *v.* 2 & *in Esai. c.* 2. *v.* 9. Verùm hoc ipso in genere, de quo Marcus istic, hominem plus feris ipsis naturæ legem transgredi, monet Juvenal. *sat.* 15.

Sed jam serpentum major concordia: parcit
Cognatis maculis similis fera. Quando leoni
Fortior eripuit vitam leo? quo nemore unquam
Expiravit aper majoris dentibus apri?
Indica tigris agit rabida cum tigride pacem
Perpetuam: sævis inter se convenit ursis.
Ast homini ferrum lethale incude nefandâ
Produxisse parum est. &c.---

Objurgat Seneca *epist.* 95. *Non pudet homines mitissimum genus, gaudere sanguine alterno, bella gerere, gerendáque liberis tradere, cùm inter se etiam mutis ac feris pax sit?* & *epist.* 103. *Nunquam illas ad nocendum nisi necessitas inigit: aut fame, aut timore coguntur ad pugnam: Homini perdere hominem libet.*

Ἀλλ' ὅμως καί τοι φεύγοντες θεὸν καταλαμβάνουσι] Hoc est quod Cicer. *de amicit.* Quinetiam si quis eâ asperitate est, & immanitate naturæ, ut congressus

gressus & societatem hominum fugiat atque oderit, qualem fuisse Athenis Timonem nescio quem accepimus; tamen is pati non possit, ut non acquirat aliquem, apud quem evomat virus acerbitatis suæ. Sed insignissimè Epictet. *l.* 2. *c.* 20. adversus Epicureos agens, qui dogmatibus suis societatem tollebant, cùm ad proprium commodum cuncta referrent. Ὡς ἰσχυρόν τι ἡ ἀνίκητόν ὄζιν ἡ φύσις ἡ ἀνθρωπίνη; πῶς γὰρ δύναται ἄμπελος μὴ ἀμπελικῶς κινεῖσθαι, ἀλλ' ἐλαϊκῶς; ἡ ἐλαία πάλιν μὴ ἐλαϊκῶς, ἀλλ' ἀμπελικῶς; ἀμήχανον, ἀδιανόητον. ἃ τοίνυν ἐστὶ ἄνθρωπον ὄντα παντελῶς ἀπολέσαι τὰς κινήσεις τὰς ἀνθρωπικάς. καὶ οἱ ἀποκοπτόμενοι, τὰς μὲν προαιρέσεις τὰς περὶ ἀνδρῶν ἀποκόψασθαι δύνανται ὥστε καὶ Ἐπίκουρος, τὰ μὲν ἀνδρὸς πάντ' ἀπεκόψατο, καὶ πατέρα, καὶ οἰκοδεσπότην, καὶ πολίτην, καὶ φίλον· τὰς δὲ προαιρέσεις τὰς ἀνθρωπικὰς οὐκ ἀπεκόψατο. ἃ γὰρ ἐδύνατο, ἃ μᾶλλον ἢ οἱ Ἀκαδημαϊκοὶ τὰς αἰσθήσεις τὰς ἀνθρωπικὰς ἀποβαλεῖν ἢ ἀποτυφλῶσαι δύνανται, καὶ τοι τοῦτο μάλιστα πάντων ἐπιτηδεύοντες. Cæterùm & Stoicis idem dici poterit, qui affectus humanos à natura inditos, exuere & extirpare incassum conati & connixi sunt. Huc facit Varronis illud, *longè fugit, qui suos fugit.* de quo videndi Auſ. Popma. & Turneb. *adverſ. l.* 15. *c.* 5.

§ 10. Φέρει καρπὸν] vide *l.* 8. § 19. Nihil est in rerum natura otiosum, infructuosum nihil. Vide *Eccles. c.* 11. *v.* 1, 2, 3. *ad Philip. c.* 2. *v.* 11. *Galat. c.* 5. *v.* 22. *Matth. c.* 7. *v.* 15. 20. & *c.* 12. *v.* 33, 35.

Ἐν ταῖς οἰκείαις ὥραις ἕκαστα] quod Psaltes *Psal.* 1. *v.* 3. בעתה בעתה ὥρα. Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Indè illud Marci *c.* 11. *v.* 13. οὐδὲν εὗρεν εἰ μὴ φύλλα· οὐ γὰρ ἦν καιρὸς σύκων. de quo loco, quò difficultate se quadam expediat, D. Leifeldus noſtras, ὁ μαχαίτης ita argutatur, ut ὁλωίδων καιρὸν fuisse ajat, σύκων peculiariter sic dictorum neget. Verùm nè sic quidem exolvi nodus videtur, quem more solenni dissimulant prorsus interpretes. V. Cl. Heinsius, spiritu duntaxat accentúque (cæteroqui nè literulà quidem immutatà) adjectis, notulísque eorundem indicibus appictis, sensum commodum satìs ac contextui reliquo congruentem elicuit, ut legerétur, οὐ γὰρ ἦν, καιρὸς σύκων. *Ubi enim erat, tempus erat ficuum.* vel, *tempestivæ & maturæ erant ficus.* quod ipse eruditis expendendum censendúmque dimitto.

Εἰ δὲ ἡ συνήθεια κυρίως τέτροφεν] Ità Basil. sed Lugd. meliùs τέτριφεν, *trivit.* Sic Cicer. *de fin. l.* 3. *Rerum nomina novarum, quæ nunc consuetudo diuturna trivit.* Xyl. autem ista non cepisse nil mirum; cùm scripturam veram non animadverterit.

Ὁ λόγος καὶ καινὸν καὶ ἴδιον καρπὸν φέρει] quia nimirum, τὸν καρπὸν, ὃν φέρει, αὐτὴ καρπᾶται. *l.* 12. § 1.

§ 11. Εἰ μὲν δύνασαι, μετάδοσις] Vide *l.* 5. § 28. & *l.* 8. § 59.

Πρὸς τοῦτο ἡ εὐμένεια] Ità *infrà* § 42. ἀσυφάρμακον ἡ πρᾳότης.

Καὶ οἱ θεοὶ δὲ εὐμενεῖς τοῖς πιστοῖς] Vide *l.* 7. § 70. Eodem utitur argumento apud principem Poetarum Phœnix Achillem alloquendo, *Iliad. i. v.* 492.

Ἀλλ', Ἀχιλεῦ, δάμασον δυμὸν μέγαν· οὐδέ τι σε
Νηλεὲς ἦτορ ἔχειν, σεβέσθαι δέ τε καὶ θεοὺς αὐτούς,
Τῶν ὦρ καὶ μείζων ἀρετὴ, τιμή τε, βίη τε.

Οὕτως εἶναι χρηστοί] τῷ τὸ θεῖον χρηστότητα istam prædicat Apostolus *ad Rom. c.* 2. *v.* 4. & *c.* 11. *v.* 22. & *ad Tit. c.* 3. *v.* 4. sed cumprimis *ad Rom. c.* 5. *v.* 6, 10.

Ἔξεστι δὲ καί σοι] quia nimirum πρὸς τοῦτο ἡ εὐμένειά σοι δέδοται. quod *suprà* dixerat. sic Matth. *c.* 5. *v. ult.*

Εἰ εἶπέ τις ὁ καλύων [lege ἢ εἶπε· quod & Casaubonus vidit.

§ 12. Πόνει] Lepida illa Crateris *epistola* ordine 4. Εἰδ' αἱρετὸν ὁ πόνος, πόνει· εἴτε φαῦλον, πόνει, ἵνα μὴ πονῇς. διὰ γὰρ τοῦ μὴ πονεῖν ἐστὶ φεύγειν πόνον, τῷ δὲ ἐναντίῳ καὶ διώκεται. forsan, τὸ δὲ ἐναντίον.

Μὴ ὡς ἄθλιος] siquidem πόνος οὐδὲν διαφόρων ὄζει. *l.* 3. § 4. neque itaque miserum facere potest. De Hercule Dio Prus. *orat.* 8. Πονοῦντα μὲν καὶ ἀγωνιζόμενον ἤλεουν, καὶ ἔφασαν αὐτὸν ἀνθρωπων ἀθλιώτατον· καὶ διὰ τοῦτο ἄθλιος ἐκάλουν τοὺς πόνους. αὐτὸς καὶ τὰ ἔργα, ὡς τὸν ὀπώπινον βίον ἄθλιον ὄντα. Verùm istos objicienti Lyco apud Senecam in *Herc. furen.* 2. 2. respondet Megara;

Quemcunque fortem videris, miserum neges.

vide *l.* 1. §. 15. καὶ ζητίλως κατεργασικὸν οὐδὲ περιττῶν.

Μηδὲ ὡς ἐλεεινὸς ἢ θαυμάζεσθαι θέλων] quod vitium in Diogene notavit Plato, qui cùm is frigidâ perfusus aliquando, aliquandiu consisteret, quò adstantium oculos ad se intuendum converteret, illi autem hominis quasi frigore rigentis misereri præ se ferrent, εἰ βούλεσθε αὐτὸν ἐλεῆσαι, ἀπόστητε, ἵνα *misereri hominis vultis, discedite,* inquiebat. ἐνδεικνύμενος φιλοδοξίαν αὐτοῦ, inquit Laërt. *l.* 6. *vanitatem gloriolæque cupidinem arguens in homine.* utpote qui nemine inspectante ipse sponte suâ se vexare desineret. Vide *l.* 2 § 7.

§ 13. Ἐξῆλθον πάσης περιστάσεως] Vide *ad lib.* 1. § 12, & 15. περιστάσεως autem vocabulum, etiamsi laxiùs acceptum circumstantias quascunque casúsve emergentes citra discrimen comprehendat, utì observant Sext. Empiric. *Pyrrh. hypothes. l.* 1. *c.* 14. Hermogen. *art. rhet. l.* 3. *c.* 3. & Fabius *institut. l.* 3. *c.* 5. & *l.* 5. *c.* 10. atque ità Democritus apud Athenæum *l.* 10. usurpavit, ubi de Alcæo dixit; χρῆ πᾶσαν ὥρην, καὶ πᾶσαν περίστασιν,

πίνων,

πίνων ὁ ποιητὴς ἔτ῾ ἐυείσκεται· hoc est; vertente, quò Dalechampium corrigat, Casaubono; *Quacunq; anni tempestate, & quocunq; rerum suarum statu,* sive tristi sive læto, *poëta hic potans reperitur.* & *ad Apollon. consol.* Plut. Ὥσπερ γὰ ἐν συσσίτοις, ποτὲ μὲν πολυαρκίαι γίνονται, ποτὲ δ᾽ ἀκαρπίαι, κ᾽ ἐν ζώοις ποτὲ μὲν πολυγονίαι, ποτὲ δ᾽ κ᾽ γονίαι, κ᾽ ἐν θαλάττῃ, εὐδίαι τε κ᾽ χειμῶνες· ὕτω κ᾽ ἐν βίῳ πολλαὶ κ᾽ ποικίλαι πεῖρασίαις χιονύμεθα, ἀεὶ τὰς ἐναντίας πείρασι τοῦ ἀνθρώπους τυχεῖν. Et tamen, quâ hic Marcus adhibuit, loquendi formulâ, in sequiorem partem sumitur; pro ejusmodi casibus qui molestiam nobis aliquam facessunt. quod & frequenter fieri Budæus monet. Ità Suidas. Ξυμφορᾶ· Θυμὸν ἔδνε τὴν ἀπὸ πειρασίων συζυγίαν, κ᾽ ὄκ ἐξ οἰκείας αἰτίας κακοπραγίαν. Et Phrynich. Πειρασις ἡ συμφορά. Stoicis familiare esse eo sensu adnotans. Maxim. Tyr. in *titulo dissert.* 35. Ὅτι ἔξεστι κ᾽ ἐν ταῖς πειρασίοις ὠφελεῖσθαι. Huc generosa illa gnostici vox apud Clem. *strom. lib.* 4. Ὠφέλει, δὸς πειρασιν, κ᾽ λάβε ἐπίδειξιν· quod latiùs paulò extulit Epictet. apud Arrian. *dissert. lib.* 1. *c.* 6. Φέρε γὰρ, ὦ Ζεῦ, ὡῖ θέλεις, πειρασιν· ἔχω γὰρ παρασκευὴν ἐκ σοῦ μοι δεδομένην κ᾽ ἀνδρωὴν πρὸς τὸ κοσμῆσαι διὰ τῶν ὀπτασιῶν ἑμαυτόν· & *ibid. c.* 24. cujus & *titulus*, Πῶς πρὸς πειρασίους ἀγωνιστέον· Αἱ πειρασίοις εἰσὶν, αἱ τοῦ ἄνδρας δεικνύουσι· quod Naso *trist. l.* 4. *eleg.* 3.

Quæ latet, inque bonis cessat non cognita rebus,
Apparet virtus arguitúrque malis.

Et Senec. *Herc. fur.* 2. 2.

Imperia dura tolle, quid virtus erit?

sed pergit Epictet. Λοιπὸν, ὅταν ἐμπέσῃ πειρασις, μέμνησο, ὅτι ὁ θεός σε, ὡς ἀλείπτης, παραχεῖ νεανίσκῳ βίβληκεν· ἵνα τί; φησίν; ἵνα ὀλυμπονίκης γένῃ· δεῖται δ᾽ ἱδρῶτ῾ ὁ γίνεται. *Ibidémque l.* 2. *c.* 6. Ἡμῖν δ᾽ ὀδεὶς θέλει, ἀλλ᾽ τ᾽ ἀνάγκης καλέσης εὐλύτως ὑπακοῦσαι αὐτῇ· ἀλλὰ κλαίοντες κ᾽ στένοντες πάσχομεν, ἃ πάσχομεν, κ᾽ πειρασίους αὐτὰ καλοῦμεν. πίας πειρασίους, ἄνθρωπε; εἰ πειρασίους λέγεις τὰ ὡρισμένα κατὰ πάντα ὡρισμένως εἰσίν· εἰ δ᾽ ὡς δύσκολα καλεῖς, ποίαν δυσκολίαν ἔχει, τὸ ἡμέρᾳ ἀπαρῆναι; Clemens idem *strom.* l. 7. Ταύτῃ ἄλλοτε, ὡρισμένως ἡμέρης, τῆς ἰδίας ἕξεως ὁ γνωστικὸς ἐξίσται. ἔμπεδ᾽ γὰρ κ᾽ ἀμετάβλητ῾ ἡ τῶν ἀγαθῶν ὀπτασιωνικὴ κτῆσις. Plura adjici poterant: verùm ista sufficerint, & vocabuli rationem explicando, & usum apud Stoicos hoc sensu frequentem comprobando.

Ἐξέβαλον] Vide *l.* 5. § 2. & *l.* 8. § 40. & *l.* 12. § 22, 25.

Ἔξω γὰρ ἐκ ἦν] Vide *l.* 7. § 16. & *l.* 8. § 47. & *l.* 10. § 38.

§ 14. Πάντα ταῦτα] forsan potiùs πάντα τ᾽ αὐτά· *omnia eadem sunt*, quæ priùs fuerant. vide *l.* 4. § 42, & *l.* 7. § 1.

Σωπῶσι μὲν τῇ πείρᾳ] Vide *l.* 4. § 44.

Εὐήμερα ἢ τὰ χρόνῳ] ità *l.* 4. § 35. Πᾶν ἐφήμερον. & § 44. τὰ ἀνθρώπινα ὡς ἐφήμερα, id est, *diurna, non diuturna*; sive *brevis ævi.* ὀλιγοχρόνια. ut *l.* 7. § 1. ità enim τὸ ἐφήμερον usurpatur. Clem. *pædag. l.* 2. *c.* 8. Αὐτίκα δὲ μάλα κ᾽ διελέγχεται τὸ ἐφήμερον αὐτῶν· ἀμφω γὰ μαραίνεσθον, κ᾽ τὸ ἄνθ῾ κ᾽ τὸ κάλ῾. & Timæus *de anim.* Θνατά τε κ᾽ ἐφαμέρια ζῶα.

Ῥυπαρὰ] Vide *l.* 5. § 10. & *l.* 8. § 24.

§ 15. Τὰ πράγματα ἔξω θυρῶν ἕστηκεν] Ità *lib.* 4. § 3. Ἔξω ἕστηκεν ἀπεκδυόμενα. & *lib.* 5. § 19.

Τὸ ἡγεμονικὸν] Vide *l.* 4. § 39.

§ 16. Οὐκ ἐν πείσει, ἀλλ᾽ ἐνεργείᾳ] Vide *l.* 6. § 51. & *l.* 8. § 12.

§ 17. Τῷ ἀναῤῥιφθέντι λίθῳ] Idem de pila. *l.* 8. § 20.

§ 18. Δίελθε ἔσω εἰς τὰ ἡγεμονικὰ αὐτῶν] Vide *l.* 4. § 38. & *l.* 7. § 34.

Τίνας κεῖται φοβῇ] Pythagor. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 46. Ποίει ἃ κείνοις ἔδοξεν καλὰ, κἂν ποιῶν μέλλῃς ἀδοξεῖν· φαῦλ῾ γὰ κεῖται παντὸς καλοῦ πρᾶστ῾. ὄχλ῾· διόπερ ὧν ἂν τοῦ ἐπαίνου καταφρονῇς, κ᾽ τῶν ψόγων καταφρόνει. Cleanthes apud Clementem *stromat. l.* 5.

Μὴ πρὸς δόξαν ὅσα, ἐθέλων σοφὸς αἶναι ἀμύητος.
Μηδὲ πρὸς πολλῶν ἄκεσιν κ᾽ ἀναισθησίαν δέξαι.
Οὐ γὰ πάθῃ ἔχει σωστικὸν κείνοις, ἅτε δικαίαν,
Οὔτε καλὸν· ὀλίγοις γὰ παρ᾽ ἀνθρώποις τοῦτό κεν εὕροις.

quod is à Comico γνωμικώτερον ἐν βραχεῖ conceptum asserit his verbis,

Ἀμείνων γὰ κείνων τὰ κρύβδην τῶν πολλῶν ψόφου.

ità enim quidam legi postulant, & cum Clementis scopo probè congruit. Cæterùm lectio recepta,

Ἀμείνων γὰ κείνων τὰ κρύβδην τοῦ πολλῷ ψόφῳ,

aliud sonare videtur, eôque respicere, quod à Demosthene dictum est, ὡς τοῦ μὲν ὑποκριτὰς ἐν τῇς φωνῇς, τοῦ δὲ ῥήτορας ὂν τῇς γνώμης δεῖ κρίνειν. Seciùs planè quàm Philisco Marci nostri filius, referente Philostrato, τὸν μὲν ἄνδρα δεικνύειν ἡ κόμη, τὸν δὲ ῥήτορα ἡ φωνή. Sed & quod Capheſias tibicen, cùm μεγαλοδόας τις prædicaretur, & post Capheſiam Zeno ac Demosthenes, οὐκ ἐν τῷ μεγάλῳ τὸ εὖ κεῖσθαι, ἀλλ᾽ ἐν τῷ εὖ τὸ μέγα. Referunt hoc Laërt. *lib.* 7. Athen. *l.* 14. Eustath. *in odyss.* 1. prius illud Stob. *tom.* 2. *tit.* 4. Suidas. Plut. in *vita.* 10. *rhet.* Quanquam & πολὺς ψόφος ille ad acclamantium, κ᾽ εὐφημεῖν δοκέντων ψόφον, cui opponitur illud τὸ ἔυφημον ἀψοφητὶ *lib.* 1. § 9. non incommodè referri potest. de ea vide sis Plinium min. *lib.* 2. *ep.* 14. ubi inter cætera; *si quando transibis per basilicam, & voles scire quomodo quisque dicat, nihil est quòd tribunal ascendas, nihil quòd præbeas aurem, facilis divinatio; scito eum pessimè dicere, qui laudabitur maximè.* In Senecæ excerptis:

Malè

Malè de te loquuntur homines. Sed mali. Moverer si de me M. Cato, si Lælius, si alter Cato, si duo Scipiones ista loquerentur. Nunc malis displicere laudari est. Non potest ullam autoritatem habere sententia, ubi qui damnandus est, damnat. Malè de te loquuntur: moverer, si judicio hoc facerent; nunc morbo faciunt. benè nesciunt loqui. faciunt, non quòd mereor, sed quòd solent. quibusdam enim canibus sic innatum est, ut non pro feritate, sed pro consuetudine latrent. vide *ad l.* 3. § 4. & *l.* 4 § 3. Τὸ ἄκειτον τῶν ἐυφημεῖν δοκούντων.

Ὅιους χὴ τοὺς αὐτούς] *Lib.* 3. § 4. & *lib.* 8. § 53.

§ 19. Πάντα ἐν μεταβολῇ] Ità *lib.* 4. § 3. & *l.* 7. § 23. vide & Aristot. *de gen. & Cor. l.* 1. *c.* 3. *ad l.* 7. § 25.

Αὐτὸς σὺ] Vide *infr.* 21.

Ὁ κόσμος ὅλος] *Lib.* 4. § 3. Ὁ κόσμος ἀλλοίωσις.

§ 20. Ἐκεῖ δεῖ καταλιπεῖν] Idem *lib.* 7. § 29. vide & *infr.* § 38. cum sequentibus autem ista Xyl. absurdè connectit.

§ 21. Ὁρμῆς, ὑπολήψεως παῦλα χὴ οὐ θάνατος ἄλλην κακόν] forsan ὁρμῆς χὴ ὑπολήψεως παῦλα, οὐ θάνατος. *Actionis finis & motûs, sive externi, sive interni, cessatio actionis* sive *motûs*, illius *quasi mors est. Nihil* tamen *mali subest.* ut mox, τούτων πᾶσα μεταβολὴ θάνατος· μὴπ δεινόν; potest tamen sententiâ continuatâ legi, ὁρμῆς, ὑπολήψεως παῦλα χὴ οὐ θάνατος, ἄλλην κακόν. *actionis, motûs, opinationis cessatio & quasi mors, nihil mali in se habet.* illud Cas. hoc Xyl. secutus est. vide *l.* 12. § 23. Diversa paulò ratione de aqua & aëre mortis vocabulum usurpavit Philo *de mundo.* Εἰ μὴ τοῖς ἀνέμων ῥιπίζοιτο τὸ ὕδωρ, ἀκίνητον ἂν ἦν, ὑφ' ἡσυχίας νεκρῶται· μεταβάλλει γῆν, χὴ τὸ ἀνωφελέστατον γίνεται, διὰ ψυχῆς ἀφηνιάζον ζῷον. αἴ γε μὴν ἀέρος φθοραὶ, παντὶ τῷ δῆλον. νοσεῖν γὰρ χὴ φθίνειν χὴ τρόπον τινὰ ἀποθνήσκειν πέφυκεν· ἐπεὶ τί ἄν τις, μὴ σοφιζόμενος ὀνομάτων εὐπρεπείας, ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ, εἴποι μοι λοιμὸν ἢ πάλιν ἀέρος θάνατον, τὸ οἰκεῖον πάθος ἀναχέοντος ἐπὶ φθορᾷ ἁπάντων. ὅσα ψυχῆς μεμοίρασται. Cæterùm ad Marci mentem planè Augustinus *in Joan. tract.* 38. *Res quælibet. si mutabilis est, non verè est: non enim est ibi verum esse, ubi est & non esse. quicquid autem mutari potest, mutatum, non est quod erat. Si non est quod erat, mors quædam ibi facta est: peremptum ibi aliquid, quod erat & non est. nigredo mortua est in capite albescentis senis; pulcritudo in corpore fessi & incurvi: mortuæ sunt vires in corpore languentis: mortua est statio in corpore ambulantis; mortua ambulatio in corpore stantis; mortua & ambulatio & statio in corpore jacentis, mortua locutio in lingua tacentis, quicquid mutatur, & est quod non erat, video ibi vitam quandam in eo quod est: & mortem in eo quod fuit.* vide *l.* 10. § 18.

Τούτων πᾶσα μεταβολὴ, θάνατος] Plut. *de EI Delph.* Οὐ μόνον, ὡς Ἡράκλειτος ἔλεγε, πυρὸς θάνατος ἀὴρ γένεσις, χὴ ἀέρος θάνατος ὕδατος γένεσις· ἀλλ' ἔτι σαφέστερον ἐπ' αὐτῆς ἰδοις ἂν· φθείρεται μὲν ἀκμάζων ἡλικιώτης γέρων· ἐφθάρη δ' ὁ νέος εἰς τὸ ἀκμάζοντα, χὴ ὁ παῖς εἰς τὸ νέον, εἰς ὃ τὸ παῖς ἦν τὸ νήπιον· ὃ τε χθὲς εἰς τὸ σήμερον τέθνηκεν, ὁ δὲ σήμερον εἰς τὸν αὔριον ἀποθνήσκει· μιᾷ δ' ὑδρίᾳ, ὅσ' ἔστιν εἶς. quæ tamen ipse tanquam arguta magis, quàm solida notat, in *lib. de tranquill.* & *de tarda Numinis vindict.* Senec. *ad Marc. c.* 20. *Ex illo quo primùm lucem vidit, iter mortis aggressus est; & illi ipsi qui adjiciebantur adolescentiæ anni, vitæ detrahebantur. in hoc omnes errore versamur, ut non putemus ad mortem nisi senes inclinatósque jam vergere: cùm illò infantia statim, & juventa, omnísque ætas ferat. agunt opus suum fata: nobis sensum nostræ necis auferunt: quòque facilius obrepat mors, sub ipso vitæ nomine latet. Infantiam in se pueritia convertit, pueritiam pubertas: juventutem senectus abstulit. incrementa ipsa, si bene computes, damna sunt.* Vide *ad l.* 3. § 1. Hæc autem luculentissimè explicantem Nasonem, ab anni tempestatibus ad ætates hominis traductâ imagine, habes *metamorph. l.* 15, *à v.* 199, *ad* 234. de se, & de Christianis sui temporis, Clemens *strom. l.* 4. Καθάπερ ἡλικίας μεταβολαὶ, ὅτῳ ὃ χὴ βίῳ ἐναλλαγαὶ. ὑπομένοντες.

Οὐδὲ ἡ τῶν ὅλων συ βίων λῆξις] Plut. ubi *supr.* Ἀλλ' ἡμεῖς ἕνα φοβούμεθα γελοίως θάνατον, ἤδη παῖδα τεθνηκότες χὴ ἀνήκοντες. Πότε γὰρ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς οὐκ ἔστιν ὁ θάνατος; Idem *ad Apollon.* Itaque, *si timenda mors est, semper timenda est. quod enim tempus morti exemptum est?* Senec. *epist.* 30.

§ 22. Τρέχε ἐπὶ τὸ ἡγεμονικὸν] Videntur ista eódem spectare, quò illud *periochæ* 18. & fortassè primò cohæserant. Vult enim ut in offensis injuriisq; ab alio nobis illatis, respiciamus ad *mentem triplicem*; ad *mentem propriam*, quò eam in justitiæ tenore contineamus, nec *nocentis odio innocentiam perdere* velimus. prout, *l.* 7. § 15. & *l.* 8. § 51: ad *mentem universi*; cujus cùm pars simus, æquo animo ferre debemus, quicquid illà dispensante nobis obtigerit, & in illius etiam usum bonúmq; cesserit. *l.* 2. § 3. & *l.* 5. § 8. & *l.* 6. § 8, 44. & *l.* 8. § 5. & *l.* 10. § 6. Ad *mentem injuriam inferentis*, ut consideremus, πότερον ἀγνοίᾳ ἢ γνώμῃ (ità enim legendum autumo) *utrùm per ignorantiam meram, an de industria*, pravo aliquo affectu, qui ex dogmate perverso provenire solet, seductus, peccaverit: in utroq; siquidem casu est leniter habendus *l.* 2. § 1. & *l.* 3. § 11. & *l.* 6. § 27. & *l.* 7. § 26. & *l.* 11. § 18. subjicit item de *cognatione communi* monitum, quam & locis eisdem sedulò inculcat.

§ 13. Ἤτις ἐὰν ἦν περιέχουσα] Edit. Lugd. ἥτις ἂν

ὅπῃς ἐάν νῦν π. σ. corrupté itaq; *Annot. lego,* ἐὰν ὅ π. σ. *deleo* ὅπῃς & νῦν. audacter pariter ac infeliciter; ex formula loquendi non animadversa, ὅπῃς ἐὰν pro ὅπῃς ἂν, *quæcunque*, sicut *Levit. c.* 20. *v.* 21. ἀνὴρ ὃς ἐὰν λάβῃ γυναῖκα. & Matth. *c.* 11. *v.* 36. πᾶν ῥῆμα ἀργὸν, ὃ ἐὰν λαλήσωσιν, &c.

Ἐπὶ τὸ κοινωνικὸν τέλος] vide *l.* 1. § 16. κοινονοημοσυνη. & *l.* 2. § 2. ὁρμὴ ἀκοινώνητον. vide & *l.* 8. § 7. & *infrà* § 31. ἐπ' αὐτὸ τὸ κοινωνικῶς πρᾶξαι.

Σταπώδης] vide *l.* 2. § 16. & *l.* 4. § 29.

Ἀπὸ τῆς τοιαύτης συμφωνίας] Asteriscos ista, tanquam mutila, notavit in versione Xyl. D. Salmasius pro συμφωνίας ἀσυμφωνίας legi vult. & cum sequentibus quæ ad argumentum superius pertinere censet, ità committit, ut post ὁ διϊσάμενος sententiam claudat antegressam. Sic enim ille. *Nihil magìs sibi discordans, quàm animus puerilis. Ludunt, irascuntur; & paulo momento huc illuc impellantur: tales, inquit, sunt & homines, qui actiones suas non referunt* πρὸς τὸ κοινωνικὸν τέλος, *& revera sunt.* Mihi tamen superioribus potiùs annectenda videntur; ut sit, διϊσάμενος ἀπὸ τῆς τοιαύτης συμφωνίας: quæ sequuntur, aliò spectare existimo: eódem nempe, quò illa, quæ recensuerat itidem *l.* 5. § 33. ad vanitatem vilitatémque insignem rerum omnium ferè humanarum designandam.

§ 24. Παιδίων ὀργαὶ] ἔρεα mavult D. Bootius, qui παίγνια sequitur. Ego nihil mutarim. præsertim cùm παιδία φιλόνεικα legam loco superiùs indicato; ubi argumentum idem prorsus tangi videtur.

Πνευμάτια νεκρὰς βαστάζοντα]. *Spiritus qui cadavera gestant.* Xyl. *animulæ miseræ cadavera sustinentes.* M. Casaub. quomodo ex Epicteto Marcus, *l.* 4. § 35. Ψυχάριον εἰ βαστάζον νεκρόν. quò & D. Salmas. inclinat. Sed ut huc irrepsisse ista ex superioribus suspicetur. D. Boot. vult ὀχήματα ν. β. quod si admittere placuerit, ὀχημάτια malim.

Ὡσε ἐνεργέστερον ποιῆσαι τὸ τῆς νεκύας] *Ut nè tam citò cadant: sicut in nænia vulgari dicitur.* sive, *ut mortuorum numerus tardiùs compleatur.* Cas. *ut eò efficacius accidat id quod in Necya.* Xyl. atq; hoc malim. ut sensus sit: *quò ea quæ in Necya,* sive *eorum quæ apud inferos haberi existimantur,* (unde *Odysseæ lib.* 11. Νεκύας nomen adhæsit) *repræsentatione aguntur, efficaciùs peragantur,* spectantiúmque mentes vehementiùs afficiant. (ità Platoni *de legib. l.* ποιεῖπερ πρὸς τὰς ψυχάς) vel *quò Necyæ,* sive *magicæ animarum evocationis opus efficacius procedat.* ut Νεκύας nomine *mortuorum evocatio* ope magicà procurata intelligatur. (quomodo Herodianus *l.* 4. usurpavit, ubi de Antonino Severi filio, Materniano eum mandâsse, νεκύας χρησάμενον, μαθεῖν περὶ τοῦ τέλους τοῦ βίου αὐτοῦ) & πνευμάτια quod præcesserat, ad *spiritus* impuros sive *dæmonas* referatur. Verùm illud malim, eò magìs, quia festi sive solennitatis cujusdam à Græcis celebrari solitæ meminit Suidas, quæ Νεκύα dicta fuerit, in quo spectacula forsan istiusmodi exhibebantur. Νεκύα, inquit, ἡ τῶν νεκρῶν ἑορτή· cur enim Νεκύσια legat Castellan. de Græc. festis ego nescio. Sed nec qua ratione Hesych. Γενέσια & Νεκύσια pro eisdem habeat: fieri tamen potest, ut utroque illo nomine & Νεκύα & Νεκύσια celebritas eadem dicta fuerit. Res itaque humanas & occupationes mortalium, partim puerulorum lusibus dissidiisq;, partim spectaculis vanis, quæ simpliciorum animos afficere consueverunt, consimiles, imò pares planè, pronunciat.

§ 25. Ἴδι ὅτι τῷ ποιότητα τοῦ αἵματος] Vult in re quaque considerari, formam & materiam: vel formam seorsim à materia abstractam, & durabilitatem ejus. Vide *l.* 4. § 21. & *l.* 7. § 29. & *l.* 8. § 31. & *l.* 12. § 18.

Τοῦτο τὸ ἰδίως ποιόν] Vide *l.* 10. § 7.

§ 26. Διὰ τὸ μὴ ἀρκεῖσθαι τῷ σῷ ἡγεμονικῷ] vide *l.* 6. § 41. & *l.* 8. § 48. Senec. *epist.* 20. *Huc ergò cogitationes tuæ tendant, hoc opta, omnia alia vota Deo remissurus, ut contentus sis temetipso, & ex te nascentibus bonis. Nullum enim bonum mansurum est, nisi quod ex se sibi invenit.* Idem, *epist.* 27. Epictet. *l.* 4. *c.* 6. Πῶς ἔτι ὀρθὰ δόγματα ἔχω. μὴ ἀρκούμενος εἶναι ὃς εἰμὶ, ἀλλ' ἐπιζητοῦντα τοῦτο δοκεῖν;

Ποιῶ τι ταῦτα διὰ κατασκιάσαι] Argentinens. editio, quâ usus D. Salmas. ποιῶ τινος ταῦτα διὰ κατασκιάσαι· quod ipse reddit, *qualia hæc ex quali fiunt!* ut sit exclamatio; ποῖον habes ἡγεμονικὸν, ex quo οἷα oriuntur? qualis illa vulgaris, ὁῖα ἐξ ὁίων; sed & Marci ista *l.* 10. § 25. ἐξ ὁίου ὁῖ· verum malim quod & Lugdunensem exhibere video, ποιῶνται ταῦτα, vel etiam ποιαῦτα, ὁῖα κατασκιάσαι, ποιεῖν utiq; ex membro priori supplendum; vel ταῦτα εἰς ἃ κ. eódem utrumq; recidit: *non es contentus* ἡγεμονικῷ *tuo ea faciente ad quæ natum est.* Lectionem hanc firmat, quod *l.* 8. § 45. habetur, ἀρκούμενον εἰ ἔχοι, ᾗ ἐνεργοίη χρὴ τὸ ἐξῆς τῇ ἰδίᾳ κατασκευῇ.

Ἀλλ' ἄλις] Locus defectus; forsan & depravatus. Hoc D. Boot. suspicatur, legítq; ἀλλ' ἀλλοῖα. indè multas tibi facessis molestias, quia non acquiescis mentis tuæ operatione ea ad quæ nata est, *sed aliena molientis.* meam addo conjecturam, fuisse ἀλλὰ ἄλις ἔχω. *Verùm sufficiat,* quòd hactenus hac in parte tibi ipsi injurius fueris. quemadmodum *inf.* § 37. ἄλις τοῦ ἀθλίου βίου. vel etiam, ἀλλὰ ἄλις, *sed hæc satis.* Putat tamen Salmas. cum sequentibus jungenda ista, & scribendum, ἀλλ' ὅταν ἄλλος φέγγῃ τε &c. & expungendum illud ἄλις.

§ 27. Ἡ παιδικὰ πνα ἐκφωνᾶσιν] leg. forsan ἐκφωνήσῃ,

ἐκφωνήσῃ, ut priùs φέγῃ ἢ μισῇ dixerat. alioqui erit tranſitio dura ſatìs à numero ad numerum. vel quid ſi τοιαῦτά τινες ἐκφωνῶσιν, legerimus?

Δίελθε] ut *ſuprà* § 18.

Οὐ δεῖ σε ἀπᾶδαι, ἵνα τύποις τί ποτε θεὶ σῇ δοκῇ] Vide *ad l.* 3. § 4. & *l.* 8. § 53. Euphrates apud Epictet. *l.* 4. *c.* 8. Τί κακόν, ἐν οἷς μὴ ἐποίουν ὀλιγωρεῖσθαι τὸν φιλόσοφον, ἐν ᾧ τοῖς συμβόλοις μὴ βλέπω πῶς ἐσθίω, πῶς πίνω, πῶς καθεύδω, πῶς ἀνέχομαι, πῶς ἀπέχομαι, πῶς συνεργῶ, πῶς ὀρέξει χρῶμαι, πῶς ἐκκλίσει, πῶς τηρῶ τὰς χρείας τὰς φυσικὰς, ἢ ὀπαδέτως, ὡς ἀσυγχύτως, ὡς ἀπαραπλήξως· ἐκεῖθέν με κεῖνε, οἱ θώμασαι· οἱ δ' ἔτω κωφὸς οἷ ἢ τυφλὸς, ἵνα μηδὲ τὸν Ἥφαιστον ὑπολαμβάνῃς κωλὸν χωλκέα, ἂν μὴ τὸ πιλίον ἴδῃς θεὶ τῷ κεφαλῷ θεικείμενον, τί κακὸν ὑφ' ὅτῳ ἠλιθίᾳ κεῖθ' ἀγνοεῖσθαι; vide & *ad l.* 5. § 32. Cicero *de finib. l.* 2. *Nihil eſt turpius quàm ſapientis vitam ab inſipientium ſermone pendere.* vide *l.* 6. § 20.

Εὐγοεῖν μὴ τοι αὐτοῖς δεῖ] vide *ad l.* 6. § 47. & *l.* 7. § 22.

Φύσει γὰρ φίλοι] vide *l.* 11. § 9. Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Πάντα φίλων μεστὰ, θεῖον μὴ θεῶν, εἶτα καὶ ἀνθρώπων, φύσει θεὸς ἀλλήλους ὠκειωμένων.

Καί οἱ θεοὶ ᾧ] vide *ſuprà* § 11.

Δι' ὀνείρων, διὰ μαντειῶν] vide *ad l.* 1. § 17: prope finem. Hermogenes apud Xenoph. in *ſympoſ.* Οὗτοι τοίνυν οἱ πάντα μὲν εἰδότες, πάντα δὲ δυνάμενοι θεοὶ, ὅτῳ μοι φίλοι εἰσὶν, ὥστε διὰ τὸ ὀλιγελεῖσθαί μὲ, ὅποτε λάθω αὐτοὺς ὅτε νυκτὸς ἢ μεθ' ἡμέρας, ἢ ὅποι ἂν ὁρμῶμαι, ἢ ὅ, τι ἂν μέλλω πράττειν. διὰ δὲ τὸ θεοὺς εἶναι, καὶ ὅ, τι ἂν ἐκεῖνοι ἀποβήσεται, σημαίνουσί μοι, πέμποντες ἀγγέλους, φήμας καὶ ἐνύπνια, καὶ οἰωνούς, ἅτε δεῖ, καὶ ἃ δὲ χρὴ ποιεῖν. οἷς ἐγὼ, ὅταν μὲν πείθωμαι, ἀλήποτέ μοι μεταμέλει· ἤδη δέ ποτε καὶ ἀπιστήσας ἐκολάσθην. Ammianus *l.* 21. *Amat enim benignitas numinis, ſeu quòd merentur homines, ſeu quòd tangitur eorum affectione, his quoque artibus prædere quæ impendent.*

Περὶ ταῦτα μέν τοι, περὶ ἃ ἐκεῖνοι διαφέρονται] Cum ſequentibus iſta conjungit Xyl. dum ſic vertit. *Hæc quidem, de quibus ii certant, circulus ſunt rerum mundanarum.* Videtur autem θεὶ ὧν legiſſe, vel etiam ὑφ' ὧν· quomodo in argumento haud diſpari Dio Pruſ. *orat.* 30. ubi vitam humanam ſympoſio contulerat, in hoc ait convivio, ἑτέρους μὲν πιθεῖν, πολὺ δ' ἀσεφαλίοις παίζειν· ἔστι δὲ τοὺς πιθοὺς τε καὶ ἀσεφαλεῖς οὐχ οἵους ἡμεῖς ὀνομάζομεν, ἀλλὰ τοὺς μὲν χρυσοῦς, τοὺς δ' ἀργυροῦς, ὃ δὴ νόμισμα καλοῦμεν ἡμεῖς, ὑφ' ᾧ διαφέρεσθαι καὶ ζητεῖν ἕκαστον πλουτεῖν. Quanquam & θεί τι διαφέρεσθαι dicitur. Clemens *ſtrom. l.* 5. διαφέρονται γὰρ ἡμῖν θεὶ τὰς ἀρχάς. Verùm ibi διαφέρεσθαι eſt *diſſentire*, & *diſſidere* potiùs, quàm *litigare* aut *contendere*: quod iſtìc locum non habet. neq; enim de rebus iſtis ſecum invicem tantopere contenderent, niſi de iiſdem gemina ſentirent: quin & par mendum habuimus *l.* 4. § 43. ἃ συμπαίζουσιν, pro ὧν. Porro poſſet & Xyl. verſio hactenus defendi, ſi τὸ περὶ hìc ἀντὶ τοῦ διὰ ſumatur. quomodo Thucydides aliquoties uſurpâſſe deprehenditur. *l.* 1. περὶ ταῦτα, *propterea.* &, μή τι περὶ τὰ παρόντα νεωτερίσουσιν, *nè quid novi propter præſentem rerum ſtatum molirentur.* & *l.* 8. περὶ γὰρ τὰς τοῦ Πεδαρίτου ὀπιστολὰς ἐπώπτου αὐτὸν, *ob Pedariti epiſtolas ſuſpectum illum habebant.* Cæterùm nè ſic quidem cum textu verſioni convenerit. quid enim fiet priori πρός? nam geminum exhibet lectio vulgata. Revera ab interpunctione labôrantem ſecutus eſt codicem Xyl. indè factum, ut & conjungenda divulſerit, & dirimenda commiſerit. Ad antegreſſa ſiquidem pertinent iſta, & cum eis planè cohærent; αὐτοῖς βοηθῆσι--- πρὸς ταῦτα μέντοι, πρὸς ἃ &c. *opem illis dii ferunt--- ad illa utique ad quæ*; &c. idem enim eſt iſtìc περὶ ταῦτα βοηθεῖν. quod *infrà* § 38. εἰς ταῦτα συλλαμβάνειν. & *infrà* § 11. εἰς ἕνια συνεργεῖν, qualia ibi commemorat, de quibus & iſtìc. Sequentia novam ordiuntur periochen. quod & Merico viſum.

Περὶ ἃ ἐκεῖνοι διαφέρονται] *quæ ab eis* (Deis nempe) *tanquam momenti alicujus ſint, expetunt.* Mer. Caſ. verùm ſignificationis hujus verbi τῷ διαφέρεσθαι exemplum requiro: nec occurrit. Malim itaque *ad quæ* (conſequenda ſcil.) *illi*, aut ſimpliciter *feruntur*; (quomodo *l.* 5. § 1. de eiſdem dixit, περὶ ἃ φέρονται) aut, ſi præpoſitio iſtìc emphaſin aliquam habere cenſebitur; *tanquam in ſalo jactati temerè feruntur*; (quomodo Lucas *Act. c.* 27. *v.* 27. Διαφερομένων ἡμῶν ἐν τῷ Ἀδρίᾳ, *cùm in Adria huc illuc jactaremur*) vel etiam, *cùm animi ſolicitudine anxiâ & diſtractione feruntur*, & quaſi *differuntur*: ſicut Plautus, *amore differri*, dixit *Milit.* 4. 4. idémque, *cupidine differri*, *Pœnul.* 1. 1. hàc enim mente uſurpatum Marco τὸ διαφέρεσθαι deprehendas; cùm in loco huic gemino *infrà* § 40. tum & *l.* 11. § 10. unde & διαφορὰ eidem, *l.* 6. § 41.

§ 28. Ταῦτά ὅτι] Leg. Τ' αὐτὰ, vel Τὰ αὐτὰ, *Eadem ſunt.* ſicut *l.* 2. § 14. & *l.* 6. § 46. Par mendum notavimus & ſuſtulimus, *ſupr.* § 14. & *l.* 4. § 32. & *l.* 10. § 7.

Τὰ τοῦ κόσμου ἐσκύκλια] *quæ ſurſum deorſum rotantur, & in orbem quendam eunt redeúntq; mundana iſta. Circulos mundanos* dixit Arnob. *l.* 2. Vide *ad l.* 2. § 14. Ἀνακυκλέματα. Quanquam aliâ etiam ratione iſtìc, quàm quâ illìc, ἄνω κάτω κυκλοῦσι mundana iſta dici videntur: quia dominos nimirum permutare ſolent, & ab iſtis ad illos per vices quaſdam, ſed incertas eas, tranſire; unde fit, ut homines quoque ipſi eiſdem nunc accedentibus, nunc

&

& recedentibus denuo, quasi rotæ cuidam versatili alligati modò in sublime attollantur, modò ad infima rursus devolvantur. Adagii instar celebratur illud, Τροχος τὰ ἀνθρώπινα· ἦγεν ἐυμετάβολα. Apostolius *proverb.* 1863. Phocylides.

Κοινὰ πάντη πάντων, ὁ βίος τροχὸς, ἀσταθὲς ὅλβος.

Fors eadem omni; vita rota; instabilis status omnis.

Cyro Crœsus apud Herodotum *lib.* 1. citante itidem Stobæo *tom.* 2. *tit.* 102. ὡς κύκλος ἦν ἀνθρωπίνων ὀδὶ πρηγμάτων· φερεφόμενος ἢ ἐκ ἐᾶ αἰεὶ τοὺ αὐτοὺ ἐυτυχέειν. Et priscus nescio quis apud Plut. ad Apollon.

Τροχῷ πρεπει χρῆσθ' ἄλλοθ' ἄλλα
Ἀψὶς ὕδατος γίγνετ', ἄλλοθ' ἄλλα.

Quò facit, quod Sesostri Ægyptio, è regibus subactis, quos jumentorum loco currum sibi trahere quandoq; cogebat, quidam regessisse fertur, rotam cur tam crebrò respiceret, à tyranno requisitus, Ἐκπλήττομαι ὁρῶν ἀεί τινας φερομένους τὸν τροχὸν, καὶ ἄλλοτε ἄλλους κυλιόμενον· καὶ ποτὲ μὲν ταπεινὰ τὰ ὑψηλὰ αὖθις ἢ τὰ ταπεινὰ ὑψοῦντα. Historiam eam Chagani Abarum regi priscum Romanum recitâsse tradit Nicephorus *Callisti l.* 18. *c.* 29. eâq; relatione Chaganis ferociam mitigatam; prout & responsione ipsâ primitus Sesostrem inductum, nè reges deinceps jungeret. Imaginis ejusdem consideratione Regis Franci, cujus in potestate tunc fuerat, delinivit animum Agarenorum Imperator. quum enim per biennium integrum ridere nunquam fuisset conspectus, in risum erupisse tandem aliquando accepto, accersiri hominem rex jussit. qui risûs causssam sciscitanti, his verbis respondit; utì Zonaras ea retulit *annal. tom.* 3. in *Basilii* historia: Τροχὸς ἀμάξης ἑώρων, ὧν τὸ μὲν πρόσθιον ἐλίω, τὸ δ' ὄπισθε μετέωρον· εἶτα τὸ μὲν μετέωρον κατήκτο πρὸς γῆν τὸ δὲ πρόσθιον μετεωρεῖτο· ὅτω δ' εἰκάσας καὶ τὰ ἀνθρώπινα πράγματα κυμαίνειν καὶ μεταφέρεσθαι, ἐξεγέλασα λεπτομερῶς, ὡς ἐκ ἀδύνατον, ὅτω διατεθῶσι καὶ τὰ κατ' ἐμαυτὸν, καὶ ὥσπερ ἐξ ὕψους κατολισθεῖν εἰς ταπεινότητα, ὅτως αὖθις ἴσως ἐκ χαμαιζήλου εἰς ὕψος ἐπαρθῆναι καὶ γνώσεσθαι μετάρσιος. Apud Sophoclem Menelaus, laudante in *Demetrii vita* Plutarcho;

Ἀλλ' ἡμὸς αἰεὶ πότμος ἐν πυκνῷ θεῷ
Τροχῷ κυλεῖται, καὶ μεταλλάσσει φύσιν.
Ὥσπερ σελήνης δ' ὄψις ἐυφεγγὴς δύο
Στῆναι δοκεῖ τ' ἀν ἔποτ' ἐν μορφῇ μιᾷ,
Ἀλλ' ἐξ ἀδήλου πρόσθεν ἔρχεται νέα
Πρόσω πα καλλιώσα καὶ πληθομένη·
Χ' ὅταν τῶν αὐτῆς ἐυγλυφεστάτη φανῇ,
Πάλιν διαῤῥεῖ, κἀπὶ μηδὲν ἔρχεται.

Lunæ confert, mutabilitatis nomine, sublunaria ista omnia; quomodo & Joannes in *Apocal. c.* 12. *v.* 1. Gregor. Naz. *ad suos ob Præsidis offensionem dejectus.* Κύκλος τις ἐστὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων· περιχωρεῖ γὰρ τὰ πάντα ῥᾳδίως, καὶ μεταχωρεῖ, καὶ ἀντικαθίσταται· ὡς αὔραις δὲ μᾶλλον πνεῦσαι, καὶ γεωμετρεῖται τοῖς κατὰ ὕδατος, ἢ ἀνθρώπων ἐυπραγία. Et *ad Sophron. epist.* 51. Ὁρᾷς διὰ τὰ ἡμέτερα, καὶ ὅπως κύκλος τις τῶν ἀνθρωπίνων περιέχει πραγμάτων, νῦν μὲν τῶν ἀνθάντων, καὶ ἐπὶ ταῦτά τω, καὶ ἔστι τὸ ἐυπραγεῖν ἔστοτε ἡμῖν, ἔστε τε δυσχεῖν· ἀλλὰ πάσχει μετακινούμενος καὶ μετοπίπτοντος· ἀεὶ αὔραις &c. ut *supra.* & in *orat. pro pauper.* Οὐκ ἦν ἀνθρωπίναν βέβαιον, ἢ μᾶλλον ἢ ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἰσταμένων ἀλλὰ κύκλος τις τῶν ἡμετέρων περιπέχει πραγμάτων ἄλλοτε ἄλλα ἐπὶ μιᾶς ἡμέρας πολλάκις ἔξεστι δ' ὅτε καὶ ὥρας, φέρων μεταβολάς. & quæ sequuntur. & mox· τὰ μὲν γὰρ ὄντα πάντα ῥᾴδια, καὶ πεπαίρεται, καὶ ὥσπερ ὑπὸ πνευμάτων ἀλλοτε ἄλλως μεταῤῥιπτούμενα καὶ με ἀποδέμενα. Agapet *parænes.* § 11. Κύκλος τις τῶν ἀνθρωπίνων περιπέχει πραγμάτων, ἄλλοτε ἄλλως φέρων αὐτὰ καὶ περιφέρων. Diodor. Sicul. *histor. lib.* 18. Ὁ γὰρ κοινὸς βίος ὥσπερ ὑπὸ τοῦ πνεύματος οἱ κυβερνώμενος, ἐναλλὰξ ἀγαθοῖς τε καὶ κακοῖς περιπέκλεται πάντα τὸν αἰῶνα. Trahit horium Clemens *strom. lib.* 5. ex Dionys. Thracis Grammatici in *libro* quo *trochiscorum* sive *rotularum mysticarum significationem* explicat; τόν τε τροχὸν, τὸν περιφόμενον ἐν τοῖς τῶν θεῶν τελεταῖς, καὶ τὸ τῶν ἀλλοτῶν τῶν διδομένων τοῖς περιστωμένοις allatis in eam mentem Orphei versibus illis:

Θνητῶν δ' ὅσα βροτοῖσιν ἐπὶ χθονὸς ἔργα μέμηλεν,
Οὐκὶ ἔχει μίαν αἶσαν ἐπὶ φρεσὶν, ἀλλὰ κυκλεῖται
Πάντα πεῖξ· ζῆναι γὰρ ἑκάστῳ δῆμος ὀδύνη.
Ἀλλ' ἔχει, ὡς ἤρξαντο θεόν μέρος ἶσον ἕκαστος.

Hinc & celebris ille *fortunæ rotâ*, de qua Cicero (quanquam à Fabio, an Tacito, in *dialogo de causs. corrupt. eloquent.* eo nomine notatus) *orat. in Pison.* Nè tum quidem, cùm illum suum saltatorium *versaret orbem, fortunæ rotam pertimescebat.* Sed & alii non pauci. Senec. *Hippolyt.* 4. 2.

Quanti casus humana rotant?

Et Tibull. *l.* 1. *eleg.* 5.

Versatur celeri fors levis orbe rotæ..

Plautus item (si Dion. Lambino, & Joan. Gulielmio *verisimil. lib.* 2. *cap.* 17. credimus) in *Truculent.* 2. 1.

Vertit sese rota vicissim; stultus est qui id admiretur.

Boëth. *consol. lib.* 2. *c.* 1, & 2. *Hunc continuum ludum ludimus; rotam volubili orbe versamus; infima summis, summa infimis mutare gaudemus. Tu verò volventis rotæ impetum retinere conaris.* Ammian. *hist. lib.* 26. *Quivis beatus versâ rotâ fortunæ ante vesperam potest esse miserrimus.* Vide *ad lib.* 4. § 52. ἐφήμερα. Quod autem illi rotam, Seneca etiam, audaciùs paulò, *petaurum* nuncupavit. Sic enim ille *ep.* 98. *oblitus hujusce petauri, quo humana jactantur; sibi uni fortuitorum constantiam spondet*

ſpondet (unuſquiſque.) & Plutarch. in *frag. de vitioſorum miſeria*; πεισενέχθεὶς καὶ σκοτοδινιάσας πρὸς τὴν τῆς τύχης πειθανεισμόν. vide *lib.* 8. § 5. Mericus autem noſter ἐγκύκλια iſtìc *ordinaria* vertit. haud incommodè prorſus, ſiquidem ἐγκύκλια dicuntur *vulgaria, communia, obvia quæque.* Heſych. Ἐγκύκλιον, τὸ παραχρῆ κυκλῶν. Et, Ἔγκυκλα, καὶ ἐγκυκλήματα τοῦ βίου καὶ σωμάτων. Nec malè igitur Cœl. Secundus *theſ. Ordinarius*, ἐγκύκλιος, *qui in orbem redit, vulgaris.* Ità Ariſtoteles *polit. l.* 2. *c.* 3. διακονίας ἐγκυκλίους dixit, *operas obvias & vulgares quaſvis.* Ἐπὶ δὲ τῆς δεσποτείας πάντων τούτοις μάλιστα προσκρούομεν, ὅσοις πλεῖστα τῶν ἐγχωρούντων ἐστὶ πρὸς διακονίας τὰς ἐγκυκλίους. quæ & ἐγκύκλια διακονήματα, *ibid. lib.* 1. *c.* 4. λαμβάνων τις ἂν ἐνδεέστατα τὰ ἐγκύκλια διακονήματα τοῦ σώματος. & unicâ voce ἐγκυκλήματα, *œconom. lib.* 2. *c.* 1. ſed & ἐγκύκλια ſimpliciter, *polit. lib.* 2. *c.* 7. ubi pronunciat, τοῦτο θρασύτητα πρὸς ἅπαν τὸ ἐγκυκλίων χρήσιμον ἔχει, ἀλλ' ἀπὸ πρὸς τὸν πόλεμον. Unde & ἐγκύκλιοι dicuntur Iſocrati *de pace*, οἱ πονοῦντες ἅπερ ὁπόταν πονῶσιν ἄνθρωποι, *plebeii quivis.* Πολὺ ἐνίων τούτων ἦν ἐγκυκλίων τροφὰς ποιεῖσθαι καθ' ἕκαστον ἐνιαυτόν. &, Ἐκκυκλεῖν τὸ μυστήριον, *myſterium divulgare & in profanorum aures ſive notitiam efferre.* Clemens *ſtrom. lib.* 7. ἃ γὰρ ἐκκυκλεῖν χρὴ τὰ μυστήρια. quod ἐξορχεῖσθαι frequentiùs dicitur. nec eſt verò vero abſimile Marcum eò magìs hoc vocabulo uſum quò rerum iſtarum, quas tanti faciunt miſeri mortales, non ſolùm τὸ σώματος καὶ τὸ γνώριμον, ut alibi loquitur, ſed & τὸ ἐντελὲς ſubindicaret. vide *l.* 4. § 38, 42.

Ἄνω κάτω] Ità Plato *Phileb.* Ἀεὶ γὰρ ἅπαντα ἄνω τε καὶ κάτω ῥεῖ. Greg. Naz. *orat. pro pauperibus*; Παίζεσθαι ἡμᾶς ἐν τοῖς ὀρωμένοις, ἄλλοτ' ἄλλως μεταβαινομένοις καὶ μεταβάλλουσι, καὶ ἄνω καὶ κάτω φερομένοις τε, καὶ περιδεπομένοις. & Philo in *vit. Moſis*: τύχης γὰρ ἀσταθμότερον ἐστὶν, ἄνω καὶ κάτω τὰ ἀνθρώπεια πατάζουσα. Indè quæſitus Diogeni jocus, qui cùm ὅτι πρόσωπον deversâ facie, ſepeliri ſe mandâſſet; cauſſam quærentibus, reſpondit, ὅτι μικρὸν ὀλίγον μέλλει τὰ κάτω ἀναστρέφειν, quia paulò pòſt futurum eſt, ut quæ deorſum ſita ſunt, ſurſum vertantur. quo loco malim ἄνω στρέφειν legere. quomodo & Cambyſes minatus eſt, Αἰγύπτῳ τὰ μὲν ἄνω, κάτω θήσειν· τὰ δὲ κάτω, ἄνω. Herodot. *lib.* 3. Quanquam potuit & alluſiſſe Marcus ad Heracliti illud, quô τὸν μεταβολὴν dixit eſſe ὁδὸν ἄνω κάτω. Habes *ad lib.* 4. § 40. indè Tertullianus *adv. Marc. l.* 2. *c.* 28. *Quòd enim ait Heraclitus ille tenebroſus, eadem via ſurſum & deorſum.* vide *lib.* 6. § 44.

Ἐξ αἰῶνος εἰς αἰῶνα] quod Hebræi dicere ſolent, מֵעוֹלָם עַד עוֹלָם *à ſeculo in ſeculum. Pſal.* 90. *v.* 2. & *Pſal.* 103. *v.* 17. & רַע דר נר ד *in ſeculum & ſeculum Pſal.* 90 *v.* 1. & *Pſal.* 100. *v.* 5. id eſt, *per ſecula quæque* Tertull. *de ſpectac. c.* 25. *Quale eſt, ex ore quo Amen in ſanctum protuleris, gladiatori teſtimonium reddere?* εἰς αἰῶνας ἀπ' αἰῶνος, *aliî omnino dicere niſi Deo & Chriſto?* doxologiæ formulas ſolennes reſpexit; ſimul alluſum & ad illud Commodo pugilem agenti acclamatum, referente *lib.* 72. Dione Νίκας νικήσεις ἀπ' αἰῶνος. quod & Rigaltius obſervavit. Vult itaque rerum iſtarum ſemper & eſſe & fuiſſe ſortem & naturam eandem; ut mutationibus & viciſſitudinibus eſſent obnoxiæ, & vertigine perpetuâ ſurſum deorſum ferrentur; talémque eſſe earum conditionem, ut, quòd de *Forte* ille cecinit, *triſt. l.* 5. *el.* 8.

Sit tantùm conſtans in levitate ſua.

Gregor. Naz. *ad cives ſuos in anguſt. conſtitut.* Οὐδὲν ἀκίνητον, ἐὰν δὲ ὁμοῦ, ἐὰν εἰς τέλος ὅμοιον, ἢ τὸ παρὸν, ἢ τὸ μέλλον, ἢ τὸ ἡμέτερον, ἢ τὸ ἀλλότριον, ἢ μικρὸν, ἢ μεῖζον, ἢ χ ὅ, τι ἂν εἴποι τις καὶ τοῦτο ἴσον ἢ ἀνίσοτης ἔχει, πάντα μεταβολῇ.

Καὶ ἤτοι ἐφ' ἕκαστον ὁρμᾷ] vide *ad l.* 6. § 36. & *l.* 7. § 75. & *ſupr.* § 1. Hinc autem Lugd. novam orditur, ſed abſurdiſſimè, ut aliàs ſæpe, periocham.

Ἡ ἅπαξ ὥρμησε] ἢ leg. eſt enim alterum diſtributionis membrum.

Καὶ τί ἓν τινὶ· πρόπον γάρ τινα ἄτομοι ἢ ἀμιγῆ] *& quid unum alicui. quodam enim modo atomi.* Xyl. qui & locum, ut mendoſum, aſteriſco appoſito notavit. *cuncta indiviſè quodammodo & inſeparabiliter à ſe invicem pendent.* M. Caſ. qui quid legerit ex verſione ariolari non poſſum. D. Salmaſ. καὶ τί ἐν τινὶ. *ſi ſemel*, inquit, *omnia ab æterno direxit*, τὰ λοιπὰ κατ' ἐπακολούθησιν, *reliqua ab illo ſemel conſtituto ordine pendent, & indiſſolubili ſerie invicem connexa ſunt, & ſemper aliquid in aliquo eſt. quia quod ſequitur, ab eo quod præcedit generatur, & cauſſa prior ſequentem producit; quia ſic Deus ab initio omnia ordinavit, ſic quodammodo atomi ſunt, non illi Democriti, & Epicuri, ſed alii: quia nimirum inſecabilis ille eſt atque indiviſibilis ordo rerum ac concatenatio cauſſarum, in qua ſemper ſequens à priore dependet, ut divelli non poſſint nec ſeparari.* Mavult itaque ἄτομα, quàm ἄτομοι. Adjicere liceat & conjecturam noſtram. πρόπον γάρ τινα ἐκ τί ἓν τινὶ, vel, καὶ ἕν τι πρόπον τινὰ γίνεται, ἢ ἄτομοι καὶ ἀμιγῆ. *vel reliqua à primis illis pendent, atque ex ſerie hac continua unum quid conſit, aut atomi atque inſecabilia corpora pro rerum initiis ſubſtituenda erunt.* In hanc ſuſpicionem eò magìs propendeo, quia diſtributio iſta Marco ſolens eſt. vide *infr.* § 37. & *l.* 4. § 3. ἤτοι πρόνοια ἢ ἄτομοι. & *l.* 10. § 6. D. Boot. καί τι ἓν γίνεται, legit. *& unum quiddam fit, ſicut catena ſcil. una conſtat ex annulis quamplurimis ſibi invicem annexis.* ità de genere humano generationis

vi virtutéque perennante, Plato *de leg. lib.* 3. τ' αυτὸν ϗ ἓν ὂν ἀεὶ ϕυίσει.

Τερπον γάρ πνα] ità *l.* 6. § 38. τερπον γάρ πνα πάνϛα ἀλλήλοις ὁπποπλεκται.

Ἔι πς θεὸς, ξυ ἔχει πάνϛα] vide *ad l.* 2. § 11.

Ἐι ϑ εἰκῆ μὴ ϗ σὺ εἰκῆ] vide *l.* 6. § 44. atqui contrà planè Jocasta in Sophoclis *Oedip. Reg.*

Τί δ' ἂν φοβοῖτ' ἄνθρωπος, ᾧ τὰ τῆς τύχης
Κρατεῖ, πρόνοια δ' ὄϛις ἀϕανὴς σαφῆς;
Εἰκῆ κράτιϛον ζῆν, ὅπως δύναιτό πς.
Quid quisque curet, quando fortuna omnia
Versat, nec ulla superæ est providentiæ
Nota? optimum est ergò vivere ut casus tulit.

Ἤδη πάνϛας ἡμᾶς γῆ καλύϕει] Ità *l.* 6. § 59. ὁ αἰὼν πάνϛα καλυϕει] Hesiod. aliquoties.

Ἀυτὰρ ἐπεὶ ϗ τοῦτο γένος κτ' γαῖα κάλυϕε.

Hinc Nicoclis dictum, εὐτυχεῖς ἐϊ) πού ἰατροὶ, *felices esse medicos*, ὅτι τὰς μὲν ὀπτυχίας αὐτῶν ὁ ἥλιος ὁρᾷ, τὰς ϑ ἀποτυχίας ἡ γῆ καλύπτει. Antonius *collect. l.* 1. *c.* 56.

Τὰς ὀπτιλματώσεις] vide *ad l.* 7. § 34. Flaccus *l.* 2. *ep.* 2.

——*Perpetuus nulli datur usus, & hæres*
Hæredem alterius, velut unda supervenit undam.

vide Naſon. *ad l.* 6. § 15.

§ 29. Χειμάῤῥους ὑ τῶν ὅλων αἰτία, πάντα φέρϛ] vide *ad l.* 2. § 17. & *l.* 4. § 43. & *l.* 5. § 23. & *l.* 7. § 19. Pertinent autem huc imagines illæ apud Homer. *Iliad.* ε'. *v.* 87.

—— ποταμῷ πλήθοντι ἐοικὼς
Χειμάῤῥῳ, ὅς' ὦκα ῥέων, ἐκέδασσε γεφύρας.
Τὸν δ' ὅτ' ἄρ τε γέφυραι ἐεργμέναι ἰσανόωσιν,
Οὐϛ' ἄρα ἔρκεα ἴσχει ἀλωάων ἐεισομένων,
Ἐλθόντ' ἐξαπίνης, ὅτ' ὄμβρος Διὸς ὄμβρϕ.
Πολλὰ δ' ὔ' αὐτοῦ ἔργα κατήριπε καλ' ἀιζηῶν.

& *Il.* λ'. *v.* 492.

Ὡς δ' ὁπότε πλήθων ποταμὸς πεδίονδε κάτεισι
Χειμάῤῥους, κατ' ὄρεσφιν ὀπαζόμενος Διὸς ὄμβρϕ·
Πολλὰς ϑ δρῦς ἀζαλέας, πολλὰς δέ τε πεύκας
Εἰσφέρεται, πολλὸν δέ τ' ἀφύσγετον εἰς ἅλα βάλλει. Et Mar. Æneid. *l.* 2.

Non sic aggeribus ruptis cùm spumeus amnis
Exiit, oppositásque evicit gurgite moles;
Fertur in arva furens cumulo; campóque per omnes
Cum stabulis armenta trahit.——

& *lib.* 12.

Aut ubi decursu rapido de montibus altis
Dant sonitum spumosi amnes, & in æquora currunt
Quisque suum populatus itex. ——

Τὰ πολιτικὰ ταῦτα, ϗ ὡς οἴεται, φιλοσόϕως πραγματικὰ] *Philosophicè agentes.* Xyl. rectè, sicut *l.* 2. § 10. φιλοσόϕως ὁ Θεόφραϛος. Certè tam ratione caret, quòd istîc φιλοσόϕως, quàm quòd illîc φιλόσοφος, legi postulat Annot. Lugd. nec Xylandrum tamen probo, quòd ista à se invicem divellit, quæ conjungenda potiùs fuérant, cùm de eisdem eſferantur: probo, quòd ex commate prægresſo τὸ ὡς ὀκ. τῶ κοινῶ repetat, ut pleniùs expressum sic legatur, ϗ, ὡς οἴεται, φιλοσόϕως πραγματικὰ ἀνθρώπια, ὡς μυξῶν μιϗά. *Sophistas* scil. Marcus hîc perstringere videtur, de quibus Julian. Imper. *epist.* 42. βάλλονται γὰρ πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὃ λέξεων μόνον, ἠθῶν ϑ ἐϊ) διδάσκαλοι. ϗ τὸ κτ' σφᾶς εἶναί φασι πλὴν πολιτικὴν φιλοσοφίαν. εἰ μὲν ἓν ἀληθὲς ἢ μὴ, τῆτο ἀφείδω νῦν. vel (quod magis reor) *politicos* illos, qui sapientiæ nomine laudari solent, quosque ideo à *Sophistis* distingui vult Dio Prus. *de regn. orat.* 4. Ξεναγοὶ γὰρ ϗ σοφισταὶ ϗ δημαγωγοί. λέγω ϑ διακρίνων στρατηγούς τε ϗ σοφιϛὰς, ϗ πολιτικοὺς ἄνδρας, ἀπὸ τῶν εἰρημένων. locum eò magis, quò expurgem, adduxi. quis enim non videt, (nec vidit interpres tamen) vocabulum σοφιϛὰς istinc furcillandum? quomodo enim *Sophistas* à *Sophistis* discreverit? vel hos certè quos Prodicus, referente in *Euthydemo* Platone, μεθόρια φιλοσόϕου τε ἀνδρὸς ϗ πολιτικοῦ, *viri philosophici ac politici conterminos*, dixerat. ὄιονται δ' ἐϊ), inquit ille, πάντων σοφώτατοι ἀνθρώπων· πρὸς ϑ τῷ ἐϊ), ϗ δοκεῖν πάνυ πρὸ πολλοῦ. *Putant se omnium hominum sapientissimos esse, atque ità à plerisque etiam existimari.* ideo autem & Philosophos & Sophistas etiam infensos habebant, quòd utrumque genus hoc, si in existimatione foret, luminibus suis obfecturum videretur. istis verò in ordinem redactis, ἀναμφισβήτως ἤδη παρὰ πᾶσι τὰ νικητήρια εἰς δόξαν οἴσεται σοφίας πέρι. ἐϊ) μὲν γὰρ τῇ ἀληθείᾳ σφᾶς σοφωτάτους, &c. habes μύξαι de qua Marcus. Et mox Σοφοὶ ϑ ἡγοῦνται ἐϊ), πάνυ εἰκότως. μετρίως μὲν γὰρ φιλοσοφίας ἔχειν, μετρίως ϑ πολιτικῶν, πάνυ ἐξ εἰκότος λόγου· μετέχειν γὰρ ἀμφοτέρων ὅσον ἔδει, ἐκπὸς ϑ ὄντες κινδύνων ϗ ἀγώνων καρπωδῶς πλὴν σοφίαν. Itaque illud ὡς οἴεται, ut videtur, duplici ratione potest intelligi; vel, *ut ipsi de se opinantur*, aliósque volunt opinari, vel etiam, *ut aliis* haud paucis, falsò tamen, videtur. Neque enim revera *Philosophos vivunt*; sed *Philosophos agunt*: hoc est philosophos simulant, & simiarum more imitantur, cùm nihil sint minús. Ideo Plato in *Sophist.* τὸν σοφιϛὴν definivit: μιμητὴν τοῦ σοφοῦ· quasi *philosophi* sive *sapientis simiam* dixisset. quomodo Regulus ille *omnium bipedum* ipse *nequissimus*, Rusticum, hominem verè integerrimum, malitiosè infectatus, *Stoicorum simiam* appellavit. Plin. Min. *l.* 1. *ep.* 5. sed & Lucianus istiusmodi homines vocat πιθήκους, ἀπ' ἄκρας χείλους φιλοσοϕοῦντας, ϗ ἕτερον μὲν ἐν ϕρεσὶ κεύθοντας, ἄλλο ϑ λέγοντας· quos eosdem & Gregor. Nyssen. *orat. de profess. Christ.* πιθηκόδεις ψυχὰς appellat, οἳ διὰ μιμήσεως ἐσπουδασμένης τὸν χριϛιανισμὸν ὑποκρίνονται. μόρφωσιν ἔχοντες εὐσεβείας· τὴν ϑ δύναμιν αὐτῆς ἀρνούμενοι· uti Apost. *ad Timoth. ep.* 2. *c.* 3. *v.* 5. vide *ad l.* 10. § 8. Tales D. Christus in Pharisæis ὑποκριτὰς etiam

etiam nuncupavit Matth. *c.* 6. *v.* 2. & *c.* 23. *v.* 23, 25, 27. id est, *histriones, scenicos.* Basil. Cæs. *orat.* 1. ὑποκειτὴς, ὁ ἐν θεάτρῳ, ἀλλότειον προσωπον ὑπελθών. δῆλον ὧν πολλάκις τὸ τῶ θεατότυ, καὶ ἰδιώτης τὸ τῶ βασιλέως. & Isidor. Pel. *lib.* 1. *ep.* 427. εἴ τις τοῖς μὴ πάθεσι ζῇ, τῶ δ' ταῦτα νεκρώσαντι τὰ ὅπλα φορεῖ, ἔοικε τοῖς ἐν σκιωῇ ἀλλότεια παίζουσι σχήματα, ὅις ἐπαγγελῶσιν οἱ θεαταὶ ὡς ἀργυλλόοις τῆ σχημάτων τὰ πρόσωπα. Quod & Lucian. in *apolog.* Οἱ τραγικοὶ ὑποκεῖται, ἐπὶ μὲν τῆς σκιωῆς, Ἀγαμέμνων ἕκας ἀυτῶ ἢ Κλέων, ἢ αὐτὸς Ἡρακλῆς εἶσιν. ἔξω δὲ πᾶλιν, ἢ Ἀεισχύλημος; ἀπαθέστατοι τὰ πρόσωπεῖα, γίγνονται ὑποκριτοὶ τραγῳδοῦντες, ἐκπίπτοντες, καὶ συρίττόμενοι, ἐνίοτε δὲ μαστιγόμενοι, ὡς ἂν τῷ θεάτρῳ δοκῇ. & Joan. Chrysost. *in Matth. orat.* 20. rationem reddens nuncupationis Dominicæ; ὁ μὲν ὑποκειτὴς μέχει τότε φαίνεται λαμπρὸς, ἕως ἂν τὸ θέατρον καθῆται· μᾶλλον δ' οὐδὲ τότε παρὰ πᾶσιν. ἴσασι γὰρ οἱ πλείους τὸν φαινομένον, τίς ὢν πόθεν ὑποκρίνεται· πλὴν ἀλλὰ τῷ θεάτρῳ λυθέντος, σαφέστερον ἅπασιν ἀναφαλύπτεται. quod Senec. *ep.* 76. *Hi, quibus sceptrum & chlamydem in scena fabulæ assignant, cùm præsente populo elati incesserunt, & cothurnati, simul exierunt, excalceantur, & ad staturam suam redeunt.* Dio. Prus. qui & Chrysost. *orat.* 38. ἐν ταῖς θέαις τίς ὑμῖν ἀληθῶς δοκεῖ βασιλεὺς, ἢ τύραννος ἢ θεός; καίτοι ταῦτα πάντα καλεῖσθαι, καὶ ἔκ ὀνόματα μόνον ἔχουσι θεῶν, ἀλλὰ καὶ πρόσωπα, καὶ στολάς· καὶ κελεύουσι πολλὰ, ὡς ἐκεῖνοι· τῶν δ' ποιημάτων σωτελεσθέντων, ἅπασι τὸ μηδὲν ὄντες. Histriones igitur reges agunt, cùm nihil in se regium habeant; at Sophistæ etiam βασιλεύειν διδάσκειν, alios *artem regendi edocturos* se profitentur, (quemadmodum & Protagoras Platonicus *politicam*, ὅπως τὰ τῆς πόλεως δυνατώτατος ἂν εἴη πρᾶττειν, καὶ λέγειν) οἱ οὐχ ὅπως βασιλεύειν, ἀλλ' οὐδὲ ζῆν ἴσασιν, *cùm ipsi interim nec vivere, nedum regnare nôrint.* Quin & quod Petrus Apost. *ep.* 2. *c.* 2. *v.* 19. de Pseudonymis doctoribus; ἐλευθερίαν ἄλλοις ἐπαγγελλόμενοι, αὐτοὶ δοῦλοι ὑπάρχοντες τῆς φθορᾶς. *Aliis libertatem polliceri, cùm sint ipsi vitiorum mancipia.* ità sapientiam pollicebantur sophistæ isti, cujus ipsi nè micam quidem penes se habebant; & eò minus, quò plus habere se opinabantur. quod rex sapientissimus monuit, *Prov. c.* 26. *v.* 12. ὅσοι γὰρ ἂν ἀμαθεῖς ὄντες, πεισθῶσι σοφοὶ εἶναι, ἔστι πολὺ εἰσιν ἀθλιώτεροι πᾶν ἄλλων ἁπάντων. καὶ δεῖ τοιοῦτο τὸ πᾶν σοφιστῶν γένος. Dio *orat.* 10. tales erant, talésque faciebant illos, qui in disciplinam eis sese dabant. vide *ad l.* 1. § 16.

Ἀνθρώπεια] *homuncione.* Xyl. rectè. leg. ergò ἀνθρώπια. nam ἀνθρώπεια, *humana.*

Μυξῶν μεστά] *Muci pleni.* Xyl. *gravitatis affectatæ pleni.* M. Cas. ut alluserit Marcus ad proverbium illud, Βλαισὶ μύξον, ὦδε πᾶν κομπαζόντων καὶ μεγαλαυχόντων, usurpatum; Suid. dè quo Salmas. *ad Tertull. Pall. dedusunt perperam* (Suidam notat) *à Myxo Cereris sacerdote.* at μύξον est μυξώδης· & μύξα, βλέννα, κόρυζα· κόρυζαν *pro rumore, superbiâ, jactantiâ dixere.* Sed & μύξαν *pro eodem. inde* μύξον, ἀλαζών. itaque *arrogantiæ* ac *fastûs*, malim reddere, sicut Marcus alibi, καὶ μεθ' ὕβρεως τύφω *lib.* 11. § 18. quàm *gravitatis affectatæ* pleni! quànquam σεμνοτυφία, quod sequitur, horum spectare videatur. Cæterùm habere locum hîc possit alter vocabuli istius usus etiam proverbialis, quo μυξώδεις καὶ βλεννώδεις, & μύξης sive κορύζης mesoì, fatui stupidíq; dicuntur; & μύξα sive κόρυζα pro stuporis indicio habetur. Ità apud Platonem. *polit. l.* 1. Thrasymachus Socrati stuporem objiciens, percontatur illum, nutricem habeat necne, ὅπ τοι, inquit, σὲ κορυζῶντα περιορᾷ, καὶ ἐκ ἀπομύττει δέοντος. In Luciani item *votis.* Timolaum subsannans Lucianus; Καί τις ἐνὸς τῶ ἀναισχυντότατου περοσδεῖ, ὅς σε παύσει μωραίνοντα, πλὴν πολλὴν ταύτην κόρυζαν ἀποξύσας. Idémque in *Pseudomant.* Τοῖς ἰδιώταις καὶ κορύζης μεσοῖς πλὴν ῥῖνα περίεργον. Et in *Philopseud.* Εἰ μὴ πάνυ πλὴν ῥῖνα κορύζης μεστὸς εἶην. Nec secùs ferè Epictetus, *lib.* 2. *c.* 21. dixit; κορύζης μεστὸς εἰς πλὴν σχολὴν εἰσέρχομαι, μόνην πλὴν ἰσοτειαν μαθησόμενος. Latinis pariter *mucidus* pro *stupido, stolido, fatuo.* Plaut. *Epid.* 3. 4. ---*homo es,*

Qui me emunxisti mucidum, minimi pretî.

Frustrà enim est Pareus, cùm de *opulento* dici censet, *cui mucus* scil. *æs est.* imò, tanquam de homuncione, cui *mucoris plenus nasus*, quique *consilii omnis expers est*, ut rectè Lambinus. prægressa docent.

Senex, tibi os est sublitum planè & probè.

nec aliâ ratione ejusmodi hominem *blennum* dixere. Fastus.

Blennos stultos esse Plautus indicat.

(*Bacchid.* 3. 1.)

Stulti, stolidi, fatui, fungi, bardi, blenni, buccones.

Lucil. *sat.* 30. citante Nonio, apud quem *plenus*, pro *blennus* corruptè legitur;

Deblaterat blennus.——

nam Βλέννα, μύξα· Βλεννὸς, νωθὴς, μωρός. Hesych. Cùm igitur pituitæ crassæ, quâ nares obstrui solent, copia nimia mentis aciem obtundere sensibúsq; officere censeatur, indè natum, ut sicut *emunctæ naris* hominem, quod de Lucilio Flaccus, *serm. lib.* 1. *sat.* 4. pro acris ingenii, exactíq; judicii dicebant: ità contrà *naris obesæ*, quod idem *epod.* 12. usurpavit, pro stolido stupidóque in usu esset. Verùm contextûs series illò potiùs inclinat, eodémq; ipse. Respexerit autem forsan Marcus ad illud Epicteti, qui *dissert. l.* 3. *c.* 22. de Cynicam professionem ementito, cùm revera nihil minùs præstaret, Μύξα γίνεται, ἄλλο δ' οὐδέν.

Τί ποτε πίησον, ὦ νῶ σε φύσις ἀπαιτεῖ] Post ἦ. ποτε distinguit Interpres Anglicanus, & erotematicè legit, τί ποτε; *O homo, quid negotii faceſſis tibi?* Xylandrum forſan ſecutus, qui ſic prior reddidit; *Quid faciendum? quod nunc natura poſcit, eô contende*, &c. Verùm contextûs ſeries iſta vix admittit, & diſtinctiones à Xyl. ipſo in contextu poſitæ reſpuunt omnino. Verto itaq;, *Facias tandem, ô homo, eorum aliquod, quæ natura nunc à te exigit.* De mente vide *l.* 6. § 2. & *l.* 7. § 54, 55. & *ſupr.* § 6. & *infr.* § 41. & *l.* 10. § 12, 33. nè eadem identidem appoſita denuo nauſeam pariant.

Μὴ ἀθρεῖ τὲ ἐπ' ἐσεται] Vide *lib.* 1. § 7, 9. & *l.* 7. § 58, 67. & *l.* 8. § 1. Epictet. *lib.* 3. *c.* 24. Μόνον μὴ πόμπευε αὐτὸς μηδ' ἀλαζονεύου ἐπ' αὐτῇ· ἀλλ' ἔργῳ δείκνυε· κἂν μηδεὶς αἰσθάνηται, ἀρκεῖ αὐτὸς ὑγιαίνων καὶ εὐδαιμονῶν. Senec. *epiſt.* 79. *Hæc nos oportet agere, & in hoc ire impetu toto, licèt pauci ſciant, licèt nemo videat.* Et, *epiſt.* 113. *nihil ad rem pertinet, quàm multi æquitatem tuam noverint.* Optimè Plut. *de perfect. indic.* Εἰ γὰρ ἀληθινὸς ἔρως παιδὸς ἢ γυναικός, ἀζητεῖ μάρτυρας, ἀλλὰ καρπεῖται τὸ ἡδὺ, κἂν κρύφα κατεργάσηται τὸν πόθον· ἔτι μᾶλλον εἰκὸς ὅτι τὸν φιλόκαλον, καὶ φιλόσοφον σωφρονα διὰ τὴν πρᾶξεων τῇ ἀρετῇ καὶ χαίρωντον, αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ σωφρῆ μέγα φρονεῖν, ἐπαινεῖν καὶ ἀγαπᾶν μηδὲν δεόμενον. ὥσπερ ἂν ὁ κλαίων ἐκεῖνος ὅτι οἱ τῶν θεραπαινίδα, καὶ βοᾶν, θέασαι, Διονυσία, πέπαυμαι πεπωρωμένος, ὅπως ὁ ποιήσας τὸ χαρίεν καὶ ἀστεῖον, εἶτα τοῦτο διηγούμενος, καὶ ἀφιέρων παντα χῶ, δῆλός ὅταν ἔξω βλέπων ἔτι, πρὸς δόξαν ἐλκόμενος, ὅπως ὢ τῆς ἀρετῆς γεγονὼς θεατὴς, ἀλλ' ὕπαρ, ἀλλ' ὄναρ αὐτῆς ὢν εἰδώλοις καὶ σκιαῖς ῥεμβόμενος, εἶθ' ὥσπερ ζωγράφημα φορτίδεις ὅλῃ θέαν τὸ πιθηκωδὲς. quemadmodum autem Plut. ab amantibus iconem traxit; ità Ariſtid. *in Eteon.* à ſitientibus. ὥσπερ οἱ διψῶντες σωφῆ πίνουσιν. quod & Dio Pruſ. *orat.* 27. Οἱ διψῶντες τῆ ὑδροπόρων ἐπειδὰν ἔλθωσιν ἐπὶ κρήνην τινὰ, πίνουσιν ὅλῃ κύψαντες· ἐμπλησθέντες ὦ, καὶ τὸ δίψος ἀποσβέσαντες ἡσυχῇ ἀπαλλάττονται, ἔτε κραξαντες, ἔτε εἰπόντες π. vide Epictet. *l.* 3. *c.* 12. *ad l.* 1. § 7. qui & iſtos vanæ gloriæ inhiantes, & famæ popularis aucupes avidos, ſcenicis confert; qui niſi turbâ inſpectante non cantant, non agunt. *l.* 3. *c.* 14. Ὡς οἱ καλοὶ τραγῳδοὶ μόνοι ᾄσαι ἃ δύνανται, ἀλλὰ κἂν πλατῶν. ubi, *mali Tragœdi*, Volſius cur redderet, nihil video.

Μηδὲ τὴν Πλάτωνος πολιτείαν ἐλπίζε] De Catone Cicero, *ad Attic. l.* 2. *ep.* 1. *Dicit tanquam in Platonis politia, non tanquam in Romuli fæce, ſententiam.* Quod Plutarch. in *Phocione* ſic reddit, ὥσπερ ἐν τῇ Πλάτωνος πολιτείᾳ καὶ ἐν τῇ Ῥωμύλου πολιτεύομενος. Plato certè quam finxit politiæ ideam, nuſquam unquam reperta eſt, aut repertam uſquam unquam iri ſpes eſt. Theodoret. *therapeut. l.* 9. Ἀλλ' ὁ μὲν φιλόσοφος τοιούσδε νόμους ξωέγραφε καὶ ἐδίνα πέπεικε τὴν ἀνθρώπων, ὁ πολίτην, ὁ ξένον, ὁκ ἀστὸν, ὁ χωρητικὸν, ὁχ ἑλλῆνα, ὁ βάρβαρον, ὁ δοῦλον, ὁκ ἐλεύθερον, ὁκ ἄνδρα, ὁ γυναῖκα, ὁ νέον, ὁ πρεσβύτην, ὁ λόγοις ἐντεθραμμένον, ὁ λόγων ἀμύητον, καὶ τὰς δὲ βιαίνας τοὺς νόμους. Hinc apud Athenæum ille *dipnoſoph. l.* 11. Ἔοικεν ἦν ὁ Πλάτων μὴ πῆς ἦν ἀνθρώποις γράψαι τοὺς νόμους, ἀλλὰ πῆς ὢν αὐτὸς διαπλαττομένοις· ὥστε καὶ ζητεῖσθαι τοὺ χρηματιστὴν ἐχθρῶν ἦν, ἃ πείσει λέγων, ταῦτα καὶ γράφειν, καὶ μὴ ταὐτὰ ποιεῖν πῆς ἐυχομένοις, ἀλλὰ τοῖς πῆ ἐνδεχομένοις ἀντεχομένοις. quæ poſtrema eruditus interpres minimè aſſecutus eſt. *debuit*, inquit, *Plato imitari non vota facientes, qui impoſſibilia ſæpe optant ſibi, ſed eos, qui res perfici poſſibiles ſuſcipiunt, ac moliuntur.* Quanquam iniquior forſan hoc nomine Platoni atq; aliis rerum publicarum ideas delineantibus Gregorius Naz. (non ſolus tamen is) qui *in Julian. invect.* 1, Πῶς δὲ θαυμάζειν ἄξιον τέτες, οἱ λόγῳ πλάτ]ωσι πόλεις πῆς ἔργοις συσῆναι μὴ θαυμάζες; Non poſſum autem erudito interpreti Anglic. aſſentiri, qui iſta cum ſequentibus tanquam ex aliena perſona à Marco prolata exiſtimat. Sunt enim Marci ipſius, eum, quem alloquitur, invitantis ad id, quod eſt naturæ ipſius conſentaneum, agendum & conandum, quantum in ſe eſt: monentísq; ſimul animum nè deſpondeat, etiamſi non poſſit hominum mores ità refingere, ut reip. Platonicæ inducendæ ſpes detur, aut eam hominum in bono promovendo conſpirationem experiri, quæ in ea, quam Plato ſibi finxit, republica expectari poterat; ſed ſucceſſibus etiam leviuſculis & proceſſibus perexiguis contentus agat, pergátq; nihilominus in inſtituto. quod idem & de ſe, profectúq; ſuo, cuique ſuadere conatur, *l.* 5. § 9.

Ὡς ὐ μικρόν π ὄφι] Non eſt parum, inquit, ſi vel parum ſtudio tuo proficere poteris, in tam ampla validâque hominum morúmque corruptela; ſi vel ſupprimere ſaltem valeas, quod corrigere non datur. Siquidem dogmata tenaciùs animi medullis infixa, imis de pulmonibus revellere prorſus, plus quàm Herculeus labor fuerit; quod tamen niſi fiat, nihil liberè ac lubenter, ſed ſervo fucatóq; affectu peragitur, quicquid à talibus præſtatur. Malè iſta cepit accepítq; Xyl. dum legit Δόγμα γὰρ αὐτῆ τις μεταβάλλει; vertítque, *Mutat aliquis illorum ſuum placitum?* ſed & Xylandri veſtigiis inſiſtens Anglus. cùm τις illud ſit ἐρωτηματικόν. *Ecquis enim dogmata*, ſive *judicium, illorum mutaverit?* Senec. *de ira. l.* 2. *c.* 10. *Numquid ille cujus navigium multam, undiq; laxatis compagibus, aquam trahit, nautis ipſíq; navigio iraſcitur? Occurrit potiùs, & aliam excludit undam, aliam egerit, manifeſta foramina percludit,*

dit, latentibus, & ex occulto ſentinam ducentibus labore continuo reſiſtit: nec ideo intermittit, quia quantum exhauſtum eſt, ſubnaſcitur. Lento adjutorio opus eſt contra mala continua & fœcunda; non ut deſinant, ſed nè vincant.

Δυλεία στενόντων καὶ πείθεσθαι θεοσποιημόων] Hoc eſt quod unico verbo Hebræi שקר i.e. *mentiri*, pro, *fictè ac mendaciter in obſequium ſe dedere.* Ità vates rex, *Pſal.* 18. *v.* 44,——46. *Populus priùs ignotus mihi, ignarúſque mei, ſerviunt mihi: ad ipſum mei auditum obediunt mihi: alienigenæ mentiuntur* (i. e. ut rectè Jun. *mendaciter dedunt ſe*) *mihi; dum decidente eis* (quaſi in talos) *animo, è conclavibus ſuis cohorreſcunt.* & *Pſal.* 66. *v.* 3. *Propter amplitudinem roboris tui, mendaciter ſe dedunt tibi inimici tui.* & *Pſal.* 81. *v.* 16. *Oſores Jovæ mendaciter ſe dediſſent ei.* ſed & vate rege prior Moſes, regis inſtar & ipſe, *Deut. c.* 33. *v.* 5. in ſolenni illa *benedictione* populi ſui, *ibid. v.* 29. *Hoſtes tui mendaciter ſe dedent tibi.*

Καὶ Δημήτριον τὸν Φαληρέα] Vide *ad l.* 8. § 25. Hunc autem, etſi Philoſophiam profeſſum, Alexandro ac Philippo adjungit, quia & ipſe reipub. regimen gloriosè ſatis Athenis tractaverat, ubi & ſtatuæ æreæ 360. eidem publico populi ſuffragio erectæ ſunt; quæ tamen haud longo pòſt intervallo omnes, unicâ duntaxat exceptâ, dejectæ, confractæ, conflatæ ſunt. Vide Laërt. *l.* 5. & Diodor. Sicul. *l.* 18. ſed & Cicer. *de offic. l.* 1.

Εἰ ἥδου, τί ἡ κοινὴ φύσις ἤθελε] Vide *l.* 8. § 3.

Οὐδείς με καλακήκεικε μιμεῖσθαι] Vide *l.* 5. § 36. & *l.* 7. § 58.

Ἁπλῶν ὄζει καὶ αἰδήμον τὸ φιλοσοφίας ἔργον] *Simplex ac modeſtum.* Adverſus illud peccant, poſt Philoſophos quoſdam, qui ſubtilitate nimiâ philoſophiam totam deartuârunt & delumbârunt; Scholaſtici noſtri, qui argutiis, tricis, & quæſtiunculis ſpinoſis Theologiam totam implexam & involutam nobis dederunt: adverſus iſtud cùm Sophiſtæ ἀλαζόνες, tum & Cynici ἀναιδεῖς.

Σεμνοτυφίαν] Σεμνοτυφία, vocabulum vix alibi lectum, ἢ μὴ τύφε πνὸς σεμνότης. Philo *in Flaccum*: Ἃ ὑ λαμπροτέραν καὶ βασιλικὴν ἐδήλου φύσιν, μὴ πλείονος παῤῥησίας ἐπιδείκνυτο· οἷς, σεμνότερον ἦγεν αὐτόν· ἄρχοντι ὑ λυσιτελίσατον ὄντως. *Gravitatem faſtuoſam*, ſive σεμνοτυφίαν in Conſtantio his verbis depingit Ammian. *l.* 16. *Inſidebat aureo ſolus ipſe carpento; Auguſtúſque fauſtis vocibus appellatus, vocum lituorúmque intonante fragore, talem ſe, támque immobilem, qualis in provinciis ſuis viſebatur, oſtendit. nam & corpus perhumile curvabat portas ingrediens celſas, & velut collo munito rectam aciem luminum tendens, nec dextrâ vultum, neq; lævâ flectebat, tanquam figmentum hominis: non cùm rota concuteret nutans, nec ſpuens, aut os aut naſum tergens vel fricans, manúmve agitans eſt viſus unquam.* Quæ eadem per totam vitam obſervâſſe, author eſt idem *l.* 21.

§ 30. Ἀνωδύνην ὀπτεύειν] Vide *l.* 7. § 48. Eſt autem iſtud argumentum totius *dialogi* Lucianici illius, quem ὀπτοκοπῆσας ea de cauſſa inſcripſit. Sed & *ſomnii Scipionis* Ciceroniani partis non contemnendæ.

Καὶ πλοῦν παντοῖον] *Omnis generis divitias.* Xyl. πλοῦτον. ſed ſequentia refutant, ἐν χειμῶνι, ἐν χαλεπαῖς.

Ἐπιόει ὃ καὶ τὸν ὑπ' ἄλλων πάλαι βεβιωμένον βίον] vide *l.* 7. § 49. Hoc autem hiſtoriæ beneficio cumprimis datur; de qua Nicet. Chon. operis hiſtorici initio. Βίβλῳ ζώντων, ἡ ἱστορία. καὶ σάλπιγξ πείθειαν, τὰ γεγραμμένα, τοὺ πάλαι πεπραγμένους ἐξανιστῶσα, καὶ ὑπ' ὄψιν ποιοῦσα τοῖς βουλομένοις. Verùm Marcus hîc potiùs vult nos animo complecti, quàm immenſum temporis ſpatium nos anteceſſerit, quod tranſactum ſit illis, qui & nobis prorſus ignoti, rerúmque noſtrarum itidem ignari fuerint. vide *ad l.* 4. §. 3. τὸ χάος, ſed & *l.* 6. § 18.

Ὅσοι μὴ ἐδὲ ὄνομά σου] vide Boëth. *conſol. l.* 2. *c.* 7. *ad l.* 4. § 3. vide & *l.* 8. § 21.

Τάχιστα ὀπτήσονται] vide *ibid.* & *l.* 3. § 10. & *l.* 4. § 19.

Τάχιστα ψέξουσι] vide *l.* 4. § 3. τὸ συμπάθολον.

Οὔτε ὑ μνήμη ἀξιόλογον] vide *ibid.* τὸ κενόν.

§ 31. Ἀταραξία] Idem *l.* 7. § 54. & *ſuprà* § 6.

Καλαλήγουσα ἐφ' αὐτὸ] ut nihil aliud requirat, quàm rectè feciſſe. vide *l.* 3. § 6. & *l.* 5. §. 34. & *l.* 6. § 7, 50. & *l.* 7. § 73. & *infrà* § 42. καλαληκικῶς διδόναι.

§ 32. Ὅλα ὅτι τῇ ὑποληψει κοιμῶμαι] vide *ad l.* 8. § 40, 47.

Καὶ πολλῷ εὐρυχωρείαν πεποιήσεις ἤδη σαυτῷ τὸν ὅλον κόσμον περιειληφέναι τῇ γνώμῃ] iſta peſſimè divellit & delumbat Lugd. dum ab illis ἤδη σαυτῷ novam orditur ſententiam, cùm ſuperioribus adnecti mens autoris liquidò poſtulat. Meliùs Angl. à ſequentibus, τὸν ὅλον κόσμον· Neutri tamen aſſentior. articulum, qui deperîſſe videtur, interſerendo, dictionis ſeriem continuandam ſic ſentio. π. εὐρ. πεποιήσεις ἤδη σαυτῷ [τῷ] τὸν ὅλον κόσμον περιειληφέναι, &c. vide Platon. *polit. l.* 6. à Marco laudatum *l.* 7. § 35.

Πολλῷ εὐρυχωρείαν] *quaſi ex anguſtiis educere te poteris, & in patente te collocare.* Ità Pſalt. *Pſ.* 18. *v.* 20. *Eduxit me in locum patentem.* εἰς πλατυσμόν. Græc. *in latum.* & *Pſal.* 31. *v.* 9. *Non concluſiſti me in manibus inimicorum meorum; ſed in patente, ſive, in lato, poſuiſti pedes meos.* ἐν εὐρυχώρῳ, Græc. cui opponitur στενοχωεία. *ad Rom. c.* 2. *v.* 9. θλῖψις καὶ στενοχωεία. Epict. *l.* 1.

c. 25. Ὁρᾷς, ὅτι σὺ σαυτῷ στενοχωρίαν παρέχεις, οὐ σαυτὸν θλίβεις; & mox, Καθόλου δὲ ἐκεῖνο μέμνησο, ὅτι ἑαυτοῦ θλίβομαι, ἑαυτοῦ στενοχωροῦμαι· τυτέστι, τὰ δόγματα ἡμᾶς θλίβει καὶ στενοχωρεῖ. Talem sibi procuraverat στενοχωρίαν Pellæus ille, qui

Æstuat infelix angusto limite mundi,
Ut Gyari clausus scopulis, parvâque Seripho.

Juvenal. *sat.* 10. atque hoc est verè στενοχωρεῖν τὸν κόσμον, utì Epictetus idem, sed sensu paulò diverso dixit *l.* 3. *c.* 26.

Τὸν ὅλον κόσμον περιεληφέναι τῇ γνώμῃ] quod ævum animo percurrere, Senecæ *ep.* 71. vide *l.* 7. § 47. & *l.* 11. § 1.

Ἀχανὲς ἦ τὸ πρὸ τῆς γενέσεως] vide *l.* 4. § 3, 50. Greg. Rom. *in Job. l.* 7. *c.* 20. *& immensum est, quod sine termino sequitur; & parum est, quicquid finitur. Longum quippe nobis videri non debet, quod cursu sui temporis tendit ut non sit: quod dum per momenta ducitur, ipso hoc momenta sua quæ differunt, impellunt; atque unde teneri cernitur, indè agitur, ut non teneatur.*

§ 33. Πάντα ὅσα ὁρᾷς, τάχεσι φθαρήσονται] vide *ad l.* 2. § 12. & *l.* 4. § 48. & *l.* 7. § 25. Senec. *epist.* 71. *Omne humanum genus, quódque est, quódque erit, morte damnatum est. Omnes quæ usquam rerum potiuntur urbes, quæque alienorum imperiorum magna sunt decora, ubi fuerint, aliquando quæretur, & vario exitii genere tollentur. alias destruent bella, alias desidia paxque ad inertiam versa consumet, & magnis opibus exitiosa res, luxus. Omnes hos fertiles campos repentina maris inundatio abscondet, aut in subitam cavernam concidentis soli lapsus abducet. quid est ergò quare indigner, aut doleam, si exiguo momento publica fata præcedo?*

Ὁ ἑξηκοντούτης ἀποθανὼν] Vide *ad l.* 2. § 14. & *l.* 4. § 50. Hieron. *in Nepot. Si nongentos excederemus annos, & Methusalæ tempora nobis donarentur, tamen nihil esset præterita longitudo, quæ esse desiisset. etenim inter eum qui decem vixit annos, & eum qui mille, postquam idem vitæ finis advenerit, & irrecusabilis mortis necessitas, transactum omne tantundem est.* Augustin. *de verb. Dom. serm.* 42. & *homil.* 1. & 28. & *de* 10. *chord. c.* 2. *Tota vita brevis est; à prima infantia usque ad decrepitam senectutem, spatium breve est. Quòd tam diu vixerat, quid Adæ profuisset, si hodie mortuus esset? Si adhuc viveret, & hodie moreretur, quid illi vitæ longitudo profuisset? quid enim diu est, ubi finis est? quantum est in hac vita, quod erit aliquando finitum? quicquid fuit futurum, ubi præteritum factum est, jam tale habetur, ac si non fuerit.* Gregor. *in Job. l.* 15. *c.* 2. *Si ab ipso humani generis exortu usque ad hoc tempus, in quo sumus, mentis oculos ducimus, omne quòd finiri potuit, quàm breve fuerit videmus. Ponamus enim quemlibet hominem à primo die mundi conditum, usque ad hodiernum diem vitam ducere, hodie tamen eandem vitam, quam quasi longam ducere videbatur, finire: ecce finis adest, præterita jam nulla sunt, quia cuncta transierunt. futurum in hoc mundo nihil est, quia nullum ad vitam vel brevissimum restat momentum. Ubi est ergò longum tempus, quod inter initium finémque deprehensum ità consumitur, ac si nec breve unquam fuisset.* Senec. *epist.* 49. *Modò amisisse te videor: quid enim non modò est, si recorderis? modò apud Sotionem philosophum puer sedi; modò caussas agere cepi; modò desii velle agere, modò posse. Infinita est velocitas temporis, quæ magìs apparet respicientibus. Nam ad præsentia intentos fallit; adeò præcipitis fugæ transitus levis est. Caussam hujus rei quæris? quicquid temporis transiit, eodem loco est: pariter adspicitur; unà jacet: omnia indè in profundum cadunt. & alioqui non possunt longa intervalla esse in ea re; quæ tota brevis est.* Idémque *ep.* 99. *Omnes quantùm ad brevitatem ævi, si universo compares, & juvenes, & senes, in æquo sumus. minus enim ad nos ex omni ætate venit, quàm quod minimum esse quis dixerit. quoniam quidem minimum aliqua pars est; hoc quod vivimus, proximum nihilo est.*

§ 34. Δι' ὅια φιλοῦσι] *quæ amant.* Xyl. imò, *propter quæ amant,* alios scil. atque ità Casaubonus at Lugd. χολῶσι. quasi mens esset, *propter quæ succensent aliis.* quod χολῶνται potiùs diceretur.

Γυμνὰ νόμιζε τὰ ψυχάρια αὐτῶν] vide *l.* 2. § 12. & *l.* 3. § 11. & *l.* 7. § 62. Senec. *ep.* 47. (quam transcripsit, more suo, tacito autoris nomine, Macrob. *Saturn. l.* 1. *c.* 11) *Quemadmodum stultus est, qui empturus equum, non ipsum inspicit, sed stratum ejus & frænum: sic est, qui hominem ex veste, aut conditione, quæ vestis modo nobis circumdata est, æstimandum putat.* Ὅτε γὰρ ἵππος εὐγενὴς κρίνοιτ' ἄν, ὁ πολυτελῆ σκεύη ἔχων, ἀλλ' ὁ τὴν φύσει λαμπρός. ὅτε ἀνὴρ σπουδαῖος, ὁ πλύσιμον ἐσθῆτα κεκτημένος, ἀλλ' ὁ πρὸς ψυχὴν γενναῖος, Socrates apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. quod Plutarchi nomine exhibet, Anton. *Melissa. l.* 1. *c.* 31. Senec. idem *ep.* 41. *Quid est stultius, quàm in homine aliena laudare? non faciunt meliorem equum aurei fræni.* Et *epist.* 92. *Quod de veste dixi, idem de corpore me existima dicere. Nam hoc quoque natura, ut quandam vestem, animo circumdedit. Velamentum ejus est. quis autem unquam vestimenta æstimavit arculâ? nec bonum, nec malum vagina gladium facit.* Itaque ut idem *epist.* 80. *Omnium istorum personata felicitas est. contemnes illos, si despoliaveris. Equum empturus, solvi jubes stratum, detrahis vestimenta venalibus, nè qua vitia corporis lateant. Hominem involutum æstimas? Mangones quicquid est quod displiceat, aliquo lenocinio abscondunt. itaque ementibus ornamenta ipsa suspecta sunt. sive crus alligatum, sive brachium aspiceres, nudum juberes & ipsum tibi corpus ostendi. Vides illum Scythiæ, Sarmatiæve regem, insigni capitis decorum?*

decorum? Si vis illum æstimare, totúmque scire qualis sit, fasciam solve. Si perpendere te voles, sepone pecuniam, domum, dignitatem, intus teipsum considera. Quid ad rem pertinent mulæ saginatæ, unius omnes coloris? quid ista vehicula cælata?

-Instrati ostro alipedes, pictisque tapetis;
Aurea pectoribus demissa monilia pendent:
Tecti auro fulvum mandunt sub dentibus aurum.

Ista nec dominum meliorem facere possunt, nec mulam. Idem *ep.* 87. quod Flaccus, *serm. l.* 1. *sat.* 2.

Regibus hic mos est ubi equos mercantur,
*Opertos, * apertos*
Inspiciunt, (nè si facies, ut sæpe, decora
Molli fulta pede est, emptorem inducat hiantem,)
Quòd pulcræ clunes, breve quòd caput, ardua cervix.

*Ità Lipſ. vulg. perperam.

Hoc illi rectè, nè corporis optima Lynceis
Contemplere oculis; Hypsæâ cæcior, illa
Quæ mala sunt spectes.---

quæ verè mala, quæ mentis mala; hæc enim sola verè mala Stoæ. Nec dissentiunt nostri. Joan. Chrysost. *edit. Savil. tom.* 7. *orat.* 2. τί πολ' ὄζιν ἵππε ἀρετή; ἄρα τὸ χρυσᾶν ἔχειν χαλινὸν, καὶ τελαμόνας πυέτας, καὶ γραμάτων δεσμὸν ἐκ ζωικῶν νημάτων συγκείμενον, καὶ ταπήτας ποικίλας καὶ χρυσοπάσους καὶ φάλαρα λιθοκόλλητα, καὶ πολυτίμους χρυσοῖς χοινίοις συμπεπλεγμένους· ἢ τὸ δρομικὸν εἶναι, καὶ ὑσκελῆ, καὶ βαδίζειν ἔυρυθμα, καὶ ὁπλὰς ἔχειν ἵππου φρενήσας γλυκαίως, καὶ ἀνδρείαν κεκτῆσθαι πρὸς ἐν ἀποδημίαις μακραῖς, πρὸς ὲν πολέμοις ἀρκούσαν, καὶ δυνάσθαι καὶ ἐν παρατάξει μὴ πολλῶ φαίνεσθαι τῶ παρεστήκοθος, καὶ θοπῆς ἡγουμένης ζάζειν τὸν ἀναβάτην; ὐκ ἔυδηλον ὅτι ταῦτα ἵππε ἀρετὴ, ὐκ ἐκεῖνα; τί δέ; ὄνου καὶ ἡμιόνου ποίαν φαίης ἀρετὴν εἶναι; ἢ τὸ δύνασθαι μετ' ἐυκολίας ἀχθοφορεῖν, καὶ ῥαδίως τὰς ὁδὸς διανύειν, καὶ πόδας ἔχειν στερρότητι πέτρας μιμουμένους; μὴ τὰ ἔξωθεν αὐτοῖς περικείμενα ζωτελῆ τι πρὸς τὴν οἰκείαν ἀρετὴν αὐτῆς φήσομεν; ὐδαμῶς. ἄμπελον δὲ ποίαν θαυμασόμεθα πρὸς τοῖς φύλλοις κομῶσαν, καὶ τοῖς κλήμασιν, ἢ πρὸς τῷ καρπῷ βεβρυθμένην; ποίαν δ' ἀρετὴν ἐλαίας εἶναί φαμεν; ὅταν μεγάλης ἔχῃ τὸν κλάδον καὶ πολλὴν πρὸ ἀπὸ τῶν φύλλων κόμην, ἢ ὅτε τὸν οἰκεῖον καρπὸν δαψιλῆ καὶ παντοχῆ διεσπαρμένον ἐμφαίνῃ; ὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων ποιῶμεν. διακεινήσωμεν πρὸς ἀρετὴν πρὸς τὸν ἄνθρωπον, καὶ βλάξειν ἐκείνην νομίσωμεν, πρὸς αὐτὴν λυμαινομένην· τί ἔν ὄζιν ἀρετὴ ἀνθρώπε; ἡ χρήματα, ἵνα πενίαν δείσῃς· ἢ δὲ ὑγίεια ζώματος, ἵνα φοβηθῇς νόσον· ἢ δὲ τῶν πολλῶν ὑπόληψις, ἵνα ἀφίδης δόξαν πονηράν· ἢ τὸ ζῆν ἁπλῶς καὶ εἶναι, ἵνα φοβερός σοι γένηται ὁ θάνατος· ἢ ἐλευθερία, ἵνα δειλίαν φύγῃς· ἀνὰ ἡ τῶν ἀληθῶν δογμάτων ἀκρίβεια, καὶ ἡ πρὸς τὸν βίον ὀρθότης. vide *ad lib.* 6. § 40.

Ὅση οἴησις] *quæ est illa opinio?* Xyl. imò, quòd *l.* 11. § 17. μεθ' οἵε τύφε; *quanto cum fastu?* & *l.* 12. § 27. μετ' οἰήσεως. grande scil. ac grave quippiam, & quod magni faciendum sit, fecisse sese opinantur ac præ se ferunt, ubi aliquem vel perstrinxerint, vel collaudârint. atque hoc est quod Marcus *l.* 10. § 13. dicit, hos in aliorum laudibus vituperiisque φρυάτ]εσθαι. Euripid. *Glauco*, referente Stob. *tom.* 2. *tit.* 22.

Βαρὺ τὸ φόρημ', οἴησις ἀνθρώπε κακή.
Fastus mali hominis, res est intolerabilis.

§ 35. Ἡ ἀποβολὴ ὐδὲν ἄλλο ὄζιν, ἢ μεταβολή] Senec. *ep.* 71. *Quicquid est, non erit; nec peribit, sed dissolvetur. Nobis solvi, perire est. proxima enim intuemur: ad ulteriora non perspicit mens hebes.* vide *lib.* 7. § 18. 23, 25. & *lib.* 8. § 18.

Καθ' ἣν πάντα καλῶς γίνεται] vide *ad l.* 3. § 4. ἀγαθὰ εἶ πάσχειν.

Ὁ κὴ πᾶν] ὁ illud Lugd. ejecit. ego retineo & expleo; sed & in locum suum, unde excidit, restituo, legendo, κὴ ὅπ π.

Ἐν ποίοις θεοῖς] *inter tot Deos.* Atqui Stoicis μία νοερὰ ψυχὴ, *una anima universalis intellectu prædita. l.* 4. § 40. & *l.* 6. § 14. & *l.* 9. § 8. i. e. *Deus unus.* Vide Epiphan. *ad l.* 4. § 18. Ità disertè Laërt. *l.* 7. *Zenon.* si Lipsii distinctionem *de Stoic. Physiolog. l.* 1. *c.* 9. Ambrosii Camald. versionem sequimur; ἔν τε εἶ θεὸν. καὶ νῦν, καὶ ἐμπρυτόλιν, καὶ Δία, πολλαῖς τε ἑτέραις ὀνομασίαις προσονομάζεσθαι. Verùm ego, cur interpunctio recepta solicitetur, nihil video. ἔν τε εἶ θεὸν, καὶ νῦν, &c. sin moveatur, ἕνα potiùs legerim. Ad manum interim adest conciliatrix ratio. Deum summum unicum agnoscebant, quem & Δία sive *Jovem* nuncupabant, mundi istius conditorem, πάντων δημιεργὸν, καὶ ἄφθαρτον μόνον. alios interim Deos inferiores statuebant φθαρτὸν, corruptelæ obnoxios, sive (ut Plut. *de com. notit.* eosdem deridens) τηλοῦς *fusiles*, ὥσπερ κηρίνους ἢ κατατετρίνους, *tanquam si cerei aut stannei existerent.* in his & astra ponebant. Ità Plut. *de Philos. placit. l.* 1. *c.* 7. Θεὸν δὲ κὴ τὸν κόσμον, καὶ τοὺς ἀστέρας, καὶ τὴν γῆν, τὸ δ' ἀνωτάτω πάντων νοῦν ἐν αἰθέρι. Verum Epiphan. *hæres. lib.* 1. *hæres.* 5. Deum asserit Stoicos in hæc quasi membra quædam dispertitos. Μείζων δὲ τὴν μίαν θεότητα εἰς πολλὰς μερικὰς οὐσίας, εἰς ἥλιον, καὶ σελήνην, καὶ ἄστρα, εἰς ψυχὴν, καὶ ἀέρα, καὶ τὰ ἄλλα. vide *l.* 8. § 19. & *l.* 12. § 28. vide & Athenag. *in legat. pro Christian.*

Ἐξευρέθη] *reperta est, extitit.* ut *supr.* § 8.

§ 36. Τὸ ζωθὲν] Vide *supr.* § 14. & *l.* 8. § 24.

Γερόσ] Ità *l.* 8. § 37. γερόσε πᾶν τοῦτο.

Πῶρι γῆς τὰ μάρμαρα] *nuclei terræ. Cas. calli.* Xyl. Aliâ ratione Philo *de provid.* γῆς εἶσιν ὄγκοι

(*terræ tubera sunt*) σὺ δὲ ὧν σωιεχὴς ϗ ἀδιάσ[Θ πόλεμΘ. Theodor. Prodrom. *in provident.*

Εὕρημα κυνὸς ἡ σεβασὴ πορφύρα·
Ὁ μάργαρος κύημα φαῦλον ὀρέων·
Λίθοι τὸ σύμπαν, οἱ χνοάζοντες λίθοι.
Ὁ λαμπρὸς δικΘ ἐκ πετάνης ϗ ξύλων,
Ὀπῶν τε πλίνθων, ϗ λίθων ἐξεσμένων.
Γῆς πίτανΘ, γῆς ξύλα, γῆς πάντες λίθοι.
Τίω γῆ ἢ πιῶν, ϗ σεβῶν, ἐκ αἰχύνῃ;

Augusti hominis purpura, inventum est canis;
Libido, margarita, vilis ostrei:
Summa est lapillis, quòd glabella saxa sunt.
Ex calce, lignis, splendida ornatu domus,
Coctóque latere, fossilique marmore est.
Calx nata terrâ, ligna, lapides terra sunt.
An terram honorans, erubescere haud velis? Suart.

Ὑποσάθμαι ὁ χρυσὸς, ὁ ἄργυρος] f. ὁ χρ. [ϗ] ὁ ἄργυρος. *fæces* autem sive *sedimentum* terræ ista vocat, quia inter liquandum subsidit, quod est purissimum metalli atque pretiosissimum; quomodo in vino & urina solet τὸ ὑπόστημα, sive ἡ ὑποσάθμη, vocabulum Henrici Stephani thesauro adjiciendum, cùm ex Marco, tum ex Hesychio, apud quem reperias. Ὑποσάθμη, τρυγία, τρύξ. & Σκωρία, ἡ χαλκόδης ἐν [τοῖς χυτοῖς] ὑποσάθμη. ità enim locum illum defectum integrandum sentio. Sed & ex Laert *l.* 7. qui in *Zenon.* ait Stoicos eâdem ratione dixisse ὑποσάθμιον πάντων τὴν γῆν. quanquam nec hi soli. nam & Porphyr. *de abstinent. l.* 3. nos ait mundi inferioris ὑποσάθμιον οἰκεῖν. & Synes. *de provident. l.* 1. τὴν ὑποσάθμιον τῶν ὄντων, mundi inferiora ista appellat. Leucippus item apud Hermiam *in Philos. irrif.* τὰ παχυμερῆ κάτω ὑποστάσα ὕδωρ ϗ γῆν ἠρέδζ. & Theodoret. qui *therap. l.* 1. pravos improbósque homines ait, ὑποσάθμη τινὶ παχείᾳ ἐοικέναι, τῷ διυλισῆς Θ ὑ διικνεμένῃ πόρων διὰ παχύτητα. de Cynico Julian. *de cynism. orat.* 2. ἐμοὶ γοῦν τὸ χρυσίον ἐκ ἔστι χρυσίον, ἀλλ' ἡ ψάμμΘ ψάμμΘ, εἰ πρὸς ἀμοιβὴν τις αὐτὸ ἐξεταζοι, ϗ τῆς ἀξίας αὐτῷ ὅπη πέφυκεν αὐτὸ πιμήσῃ ἠρέσθαι· γῆν γὰρ αὐτὰ οἶδεν ἀμφότερα· τὸ ἀπανιώτερον ἢ ϗ τὸ ῥᾴδιον, ἀνθρώπων ἐπὶ κενοδοξίας ταῦτα ϗ ἀμαθίας νενόμικεν ἔργα. Quin & ideo potest metalla ista γῆς ὑποσάθμια dixisse, quia in infimas terræ partes, quasi demersæ jacent, quomodo ad ima fæces, ac sedimenta subsidunt. unde Senec. *ep.* 1. *In imo pessimum.* & epist. 108. *gravissimum quodque turbidúmque subsidit.* Ità enim de his autor idem *ep.* 90. *aurum & argentum, quasi malè nobis committerentur, natura abscondit. nos in lucem, propter quæ pugnaremus, extulimus. Nec erubescimus summa apud nos haberi, quæ fuerant ima terrarum. vis scire, quàm falsus oculos tuos decipit fulgor? nihil est istis, quamdiu immersa & involuta cœno suo jacent, fœdius; nihil obscurius.* & *de benef. l.* 7. *c.* 10. *Laminas utriusque materiæ, ad quas cupiditas nostra caligat, terra, quæ quicquid utile futurum nobis erat protulit, istas defodit & mersit: &, ut noxiis rebus, ac malo gentium in medium prodituris, toto pondere incubuit.* Quod Plinius *nat. hist. l.* 33. *præfat. Hæc summâ sui parte tribuit, quæ prosunt. illa nos premunt, illa nos ad inferos agunt, quæ occultavit atque demersit.* Sed non altè satis, si Senecæ credimus, qui mox *ibidem. Possum de rerum natura queri, quòd aurum argentúmque non interiùs absconderit, quòd non majus, quàm quod detrahi posset, pondus injecerit.* Idem denique *ep.* 92. de viro bono: *Aurum argentúmque illis, in quibus jacuere tenebris dignissima, non ad hunc æstimat splendorem, quò imperitorum verberant oculos: scit erui è cœno, ex quo illa secrevit cupiditas nostra, & effodit.* In sacris literis, divitiæ, quæ istis cumprimis constant, עבטים voce compósita id est, *densum lutum* sive *cœnum* dicuntur. Abacuc. *c.* 2. *v.* 5. sed & שמרים i. e. *fæces*, sive ὑποσάθμαι, ut Marcùs istîc, Sophoniæ *c.* 1. *v.* 12. si Drusio fides: *proverb. class.* 1. *l.* 2. *prov.* 58. quanquam eò loci, *concretum esse super fæces:* vel de securitate ac fiducia, cum Piscatore; vel de obstinatione in malis, cum Junio, è pace tranquillitatéque jugi natâ, malim intelligere: ex gemina ferè formula, quæ Jeremiæ *c.* 48. *v.* 11. reperitur.

Τειχία ἡ ἑδνὶς] vide *ad l.* 6. § 12.

Τὸ πνευματικὸν] *etiam quæ spiritu constant.* Xyl. *etiam vita tua*, Cas. i. e. *anima*, quasi πνεύματον legerit. τὸ πνευματικὸν, est *formale*, sive *quod formæ rationem obtinet:* Opponitur enim τῇ ὑποκειμένῃ ὕλῃ τὸ πνευματικὸν, sicut πρὸς ὑλικῷ τὸ αἰτιῶδες, *l.* 4. § 16. & l. 5. § 13. ubi idem planè quod istîc argumentum tractatur; & *l.* 7. § 29. & *l.* 8. § 9. quod *l.* 12. § 10. ὕλαν ϗ αἴτιον dixit. & *ibid.* § 18. αἴτιον ϗ ὑλικόν. πνεύματα verò *formæ* sunt. *l.* 12. § 30. πνεύματα ϗ ὑποκείμενα.

Ἐκ τούτων εἰς ταῦτα μεταβάλλον] quia nimirum elementa, ex quibus & spiritus ipse sive anima juxta Stoicos conflatur, in se invicem transmutantur. vide *l.* 4. § 21, 46.

§ 37. Ἄλις σὺ ἀθλίᾳ βίᾳ ϗ γογγυσμῷ] Socrates apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 4. τοῖς παιδίοις μικρὰ πρόφασις τὸ κλαίειν ἱκανή. Apost. *ad Corinth. ep.* 1. *c.* 10. *v.* 10. Μηδὲ γογγύζετε, καθάπερ καί τινες αὐτῶν ἐγόγγυσαν.] de Israëlitis loquitur in eremo subinde ex occasione quavis murmurantibus.

Πίθηκισμὸς] *imitationis.* Xyl. *dissimulationis* Cas. at Suidæ πιθηκισμοὶ sunt ἀπάται ϗ κολακεύματα. (apud quem pro μενικᾶς, με νικᾶς leg.) ex Aristoph. in *Equit.* ubi Cleon adversario suo;

Οἱ μοι πάλαι, ὅσοις πιθηκισμοῖς με θελγαύνεις;

& mox: Ἀλλ' ἐκ ὑποβαλεῖς με δωπίαις.---

Et

Et apud eundem in *Vesp.*

Ταῦτα ἰδὼν, ὑπό τι μικρὸν ἐπιθήκισα·

paululum adulatus sum. Verùm Marco πιθηκίζειν videtur esse *simiarum more*, quæ gesticulationibus variis ludos faciunt, *nugari*. quod Apollodor. in Adelph. dixit

--ὧν πιθήκοις ὄντα δεῖν Πίθηκον εἶ).——

hoc est, *inter nugaces nugacem esse*, sive pariter nugas meras agere. habes *supr. ad l.* 9. § 3. siquidem simia risûs lusûsque solius gratiâ in ædibus habetur. Plutarch. in *adulat.* ὁρᾷς τὸν πίθηκον; ὃ δύναται τὴν οἰκίαν φυλάττειν, ὡς ὁ κύων, ἢ δὲ βαστάζειν, ὡς ὁ ἵππος, ἢ ἀρᾶν τὴν γῆν, ὡς οἱ βόες· ὄζειν ἔν φέρει καὶ βωμολοχίαν, καὶ παιδιᾶς ἀνέχεται, γέλωτος ὄργανον ἐμπαρέχων. facere tamen pro Xylandri versione videri possit Epicteti illud *enchir. c.* 35. quod idem totidem ferè verbis habetur & *dissert. l.* 3. *c.* 15. Ταῦτα πάντα ὑπισχνούμενος, ἔρχου ἐπὶ τὸ ἀθλεῖν· εἰ δὲ μή, ὡς τὰ παιδία, ἀναιρηφήσῃ, ἃ νῦν μὲν παλαιστὰς παίζει, νῦν δὲ αὐλητάς, νῦν δὲ μονομάχους, εἶτα σαλπίζει, εἶτα τραγῳδεῖ· οὕτω καὶ σὺ νῦν μὲν ἀθλητής, νῦν δὲ μονομάχος, εἶτα ῥήτωρ, εἶτα φιλόσοφος, ὅλῃ δὲ τῇ ψυχῇ ἄδεις, ἀλλ' ὡς πίθηκος, πᾶσαν θέαν, ἣν ἂν ἴδῃς, μιμῇ, καὶ ἄλλο ἐξ ἄλλου σοι ἀρέσκει, τὸ σύνηθες δ' ἀπαρέσκει. verùm quid est hoc vago & desultorio vitæ instituto nugacius? vide *l.* 4. § 16. Idem *l.* 2. *c.* 4. de philosophiam professo, sed vitæ inquinatissimæ homuncione: Ἀρχέδημον τοίνυν νοῶν, μοιχὸς ἴδοι, καὶ ἄπορος, καὶ ἀντὶ ἀνδρώπου λύκος ἢ πίθηκος. τί γὰρ διαφέρει; Diogenes *epist.* 17. cujus initium, an inscriptio, cùm interciderit, ità potest restitui. [Ὁ Κύων τοῖς Ἕλλησιν ὀνομαζομένοις ὁμοιάζειν.] ὑπάρχει δὲ τοῦθ' ὑμῖν, κἂν ἐγὼ μὴ λέγω. ὄντες γὰρ τοῖς μὲν ὄψεσιν ἄνθρωποι, ταῖς δὲ ψυχαῖς πίθηκοι, περιπατεῖτε πάντα, γινώσκετε δὲ οὐδέν. reliquâ ferè totâ epistolâ πιθηκισμὸν illorum graphicè describit.

Τί τούτων καινόν] *ad l.* 7. § 1.

Τί σε ἐξίστησι] *quid terret te?* Xyl. *ad quid obstupescis?* Cas. Malim, *quid te percellit?* sive *de mentis statu dimovet.?*

Ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς θεοὺς ἤδη ποτὲ ἁπλούστερος καὶ χρηστότερος γένου] *Quin & jam erga deos simplicior & melior es factus.* Xyl. quasi ἐγένου legeretur. at Lugd. γένοῦ. rectè. quem & Cas. secutus est, *esto jam tandem erga Deos simpliciùs ac benigniùs affectus.*

Ἴσον τὸ ἑκατὸν ἔτη] vide *ad l.* 3. § 7. & *l.* 6. § 23. & *l.* 12. § 35. potest autem hæc clausula fuisse à prægressis sejuncta; & hoc velle, opera naturæ lustres breviore spatio an prolixiore, nihil interesse; cùm eadem visurus sis.

§ 38. Ἐκεῖ τὸ κακὸν] vide *supr.* § 4. & 20.

§ 39. Ἀπὸ μιᾶς πηγῆς νοερᾶς πάντα] vide *l.* 6. § 36.

Ὡς ἐνὶ σώματι] vide *ad l.* 4. § 40.

Ἐπισυμβαίνει] vide *ad l.* 5. § 8.

Τί ἔν ταραχαῖς; τῷ ἡγεμονικῷ λέγεις, τεθνηκας, ἔφθαρσαι, ὑποκείνῃ, σωαγελάζῃ, βόσκῃ;] *Quid ergò perturbaris? menti tuæ dicis, mortuus es, periisti, efferatus es, simulas, es in cœtu, aleris?* Xyl. illud advertit vocabulum θνείωσαι, quod in periocha sequenti infertum sensum facit exsensum, istûc esse retrahendum, & est prorsus. sed τεθνείωται leg. &, me autore, ultimo loco potiùs collocandum. At Cas. (qui à præcedentibus, illa τῷ ἡγεμονικῷ λέγεις &c. divellit, tanquam aliò spectantia) *Dicis parti illi rationi præditæ, mortua es, corruptio apprehendit te? num & hæc excrementa egerit? num pecudum ritu depascitur?* ut nimirum corporis instar morti obnoxia sit. Ità τὸ φθείρεσθαι vult eâ esse *corruptelâ affectum*, quæ interitum rei corruptæ afferat: quum de mente aliâ ratione τὸ φθείρεσθαι dicatur Marco *supr.* § 2. vult legi, ἀποκείνει, βόσκει; (nam τῷ σωαγελάζῃ rationem nullam habuisse videtur) & novum ista conficere ἐρώτημα. vult deniq; τὸ ἀποκείνειν illud *excernendi* significatum habere. D. Boot. autem aliter ista interstinguit. siquidem argumentum superius ad τῷ ἡγεμονικῷ claudit, tanquam si scriptum esset, τί ἔν ταραχαῖς τῷ ἡγεμονικῷ; *Quid mente tuâ conturbaris?* indè autumat & ipse novam sequi materiam, cujus verba sic concipienda sint. Λέγεις, τεθεώρηκα· ἔφθαρσαι, ὑποκείνῃ, &c. *Dicis contemplatum*, sive, *in contemplatione versatum te, verùm corruptus es, simulas, pecudum ritu degis, efferatus es.* ὑποκείνεσθαι certe istîc *histrionem agere* mihi significare videtur; eo sensu nimirum quo ex carmine Petron. Joan. Sarisber. dixit, *policrat. l.* 3. *c.* 8. *totum ferè mundum histrioniam exercere.* quanquam nec spreverim ipse prorsus, quod Cas. subindicat, ut ἀποκείνῃ in media forma significatu activo legatur. eò magìs quia Marcus ipse *l.* 6. § 14. πίμιον, inquit, ὅτε τὸ συναγελάζεσθαι, ὅτε τὸ τρέφεσθαι· τοῦτο γὰρ ὅμοιον τῷ ἀποκείνειν τὰ ὠφελήματα τῆς τροφῆς. quod autem τεθνείωται dicit, Epictetus forsan explicabit, qui de evidentias rerum oppugnantibus, ait, *dissert. l.* 1. *c.* 5. ἐκτέτμηται τὸ αἰσθητὸν αὐτοῦ, καὶ ἐκτρεπτικόν· καὶ τὸ λογικὸν οὐκ ἀποτέτμηται, ἀλλ' ἀποτεθνείωται. Vel Crantor etiam apud Plut. *ad Apollon.* nam τεθνειῶσθαι τῷ ἡγεμονικῷ est idem Marco, quod Crantori τεθνειῶσθαι τὴν ψυχὴν, in illis; τεθνειῶσθαι γὰρ οἶκος, οἰκεῖ μὲν σῶμα τοιοῦτον, ἐνταῦθα δὲ ψυχή. Verùm locus insigniter depravatus videtur. Nec certi quid statuere ausim. D. Salmas. de hoc loco per literas consultus, de θνείωται huc retrahendo consentit: periodum totum sic concinnandam censet. Τί ἔν ταραχαῖς; μήπω τῷ ἡγεμονικῷ λέγεις, τέθνηκας, ἔφθαρται, ὑποκείνῃ, σωαγελάζῃ, βόσκῃ, θνείωται; *numquid ἡγεμονικῷ tuo dicis; quòd mortuum est, quòd corruptum, quòd aliud agit, aliud simulat, quòd congregetur, pascat,* &

& efferetur. vel ſic etiam, Τί ἦν παρέλαγε; τί λέγεις; τῷ ἡγεμονικῷ τέθνηκας, ἔφθαρσαι, &c. *an τῷ ἡγεμονικῷ mortuus es, corruptus es?* &c. hæc omnia non ſunt τῦ ἡγεμονικῦ, ac divinæ particulæ, quæ nobis inſita eſt, ſed brutæ materiæ.

§ 40. Ἢτοι οὐδὲν δύανται θεοὶ, ἢ θελόντων δύανται] *Aut nihil omnino pro nobis Dei poſſunt, aut animi diſtractiones & intemperies ſopire & lenire poſſunt.* M. Caſ. qui loco τῦ θελόντων quid legerit ignoro. Ego Xylandrum ſequor hîc furcillantem prorſus. Vide ad periochæ præcedentis clauſulam. *Vel nihil,* inquit, *poſſunt dii, vel poſſunt aliquid.* Sequentia liquidò comprobant. Annot. Lugd. ἢτ᾽ δέξαται δύανται. quod idem valet.

Μᾶλλον τῷ μὴ παρεῖναί τι τύτων, ἢ τῷ παρεῖναι] *Cur non magìs etiam petis, ut dent tibi nè quid horum metuas, aut expetas, neque magìs doleas, ſi abſit, quàm ſi adſit?* Xyl. Ego malim. τῦ μὴ π. τ. τ. ἢ τῦ π. *Cur non hoc potiùs poſcis, nè iſtorum aliquid metuas, aut nè iſtorum aliquid cupias, quàm nè iſtorum aliquid abſit, vel adſit tibi.* in verſionem ſuam Caſ. utrumque admiſit. Hoc eſt quod Diogenes olim in parentibus notabat. ὅτι τῷ υἱὸν γενέσθαι, τοῖς θεοῖς εὔχεται· περὶ δὲ τῦ ποταπὸς ὀνῆναι, ἢ εὔχεται, *Filium,* inquit, *ut habeatis, victimâ cæſâ deos poſcitis: verùm de hoc, qualis futurus ſit, parum penſi habetis; nec ut bonus, probúſque evadat, Deis ſupplices eſtis.* Laërt. *l.* 5. ità Marcus, Deos, inquit, oratis ut hoc vobis obtingat, illud non obtingat; at cur non potiùs oratis, ut nihil vos iſtiuſmodi affi-ciat? cur non potiùs ut nè expetas, quàm ut re expetitâ potiaris? cur non potiùs ut nè metuas, quàm ut id quod metuis nè eveniat? illud enim, non iſtud verè felicem facit. Vide *l.* 4. § 49. finitimum huic Marci monito Menandri illud:

Ἄνθρωπ᾽ ὢν μηδέποτε τῷ ἀλυπίαν
Αἰτῦ παρὰ θεῦ, ἀλλὰ μακροθυμίαν.
Nè poſce homo natus à Deo indolentiam,
Sed potiùs animum æquanimem, & tolerantem mali.

Grot. Nec abluditreprehenſio apud Petronium Eumolpiana illa; *Quis unquam venit in templum & votum fecit, ſi ad eloquentiam perveniſſet? quis, ſi Philoſophiæ fontem inveniſſet? ac nè bonam quidem mentem, aut bonam valetudinem petunt; ſed ſtatim atque limen Capitolii tangunt, alius donum promittit, ſi propinquum divitem extulerit, alius ſi theſaurum effoderit, alius ſi ad trecenties HS pervenerit.*

Μὴ παρεῖναι] Dio Pruſ. *orat.* 16. Τοσύτων ἓν δυσκόλων ὄντων ἀπὸ τῦ ζώματ᾽ ἀρχομένοις τί δεῖ προσδοκᾶν; ἢ πῶς ἔνεστιν ἐκάστυ τύτων ἀδαγόμνον καὶ ῥᾳδίως ἀνθέλκεσθαι, μὴ κακοδαιμονέσατον ἁπάντων εἶναι προσευχόμνον τοῖς θεοῖς, ὅπως μὴ τῦτο, μηδὲ τῦτο ζυμβῇ; καθάπερ εἴ τις ἐν ὄμβρῳ πρὸ ὁμῷ, σκέπασμα μὸ ἔχοι μηδὲν, ἠυχοιτο δὲ μόνον, ἕκαστον τῶν ζαλαγμῶν διαφυγεῖν· ἢ εἴ τις πλέων, ἀντὶ τῦ τοῖς οἰακι προσέχειν, καὶ τὸ πρωΐπνον δέχεσθαι καλῶς, ἠυχοιτο μηδὲν τῶν κυμάτων χεῖ τὸν ναῦν βλάβῃ.

Καὶ εἰς ταῦτα συνεργεῖν] Stoicos hîc Plut. conſtrictos tenere ſe autumat, *de Stoic. contradict. c.* 27. Εἶπερ ὁ θεὸς, inquit, ἀρετὴν ἢ δίδωσιν ἀνθρώποις, ἀλλὰ τὸ καλὸν αὐθαίρετόν ὅτι· πλῆτον ἢ κ ὑγίειαν χρεὶς ἀρετῆς δίδωσιν, ὐκ ἓν χρησμωδοῖς δίδωσιν, ἀλλὰ καλῶς, τυτέστι βλαβερῶς καὶ αἰσχρῶς κ ὀλεθρίως· καὶ τι εἰ μὸ δύανται τὴν ἀρετὴν παρέχειν οἱ θεοὶ, ὐκ εἰσὶ χρηστοὶ μὴ παρέχοντες· εἰ δ᾽ μὴ δύανται ποιεῖν ἀγαθὸς, ἀδὲ ὠφελεῖν δύανται, μηδενὸς τῶν ἄλλων ὄντ ἀγαθῦ, μηδὲ ὠφελίμυ.

Ἐπ᾽ ἐμοὶ αὐτὰ οἱ θεοὶ ἐποίησαν] Ita *l.* 2. § 11. ἐπ᾽ αὐτῷ τὸ πᾶν ἔθεντο.

Οὐ κρεῖσσον χρῆζ τοῖς ὑπό σοι] Epictet. *l.* 2. *c.* 16. Εἶτα λέγωμν, Κύριε ὁ θεὸς, πῶς μὴ ἀγωνιῶ; μωρὲ, χεῖρας ὐκ ἔχεις; ὐκ ἐποίησέ σοι αὐτὰς ὁ θεός; ἔυχε νυῖ καθήμνος, ὅπως αἱ μυξαὶ σε μὴ ῥέωσιν· ἀπόμυξαι μᾶλλον, κ μὴ ἐσχάλε. τί ἦν; ἐνταῦθά σοι ὐδὲν δέδωκεν; ὐ δέδωκέ σοι καρτερίαν, μεγαλοψυχίαν, ἀνδρείαν; πλικῶτας ἔχων χεῖρας, ἐπ ζητεῖς ἢ ἀπομύξασθαι; Objurgat hoc nominè Græcos Demoſthenes *Philip.* 3. Ταῦθ᾽ ὁρῶντες οἱ Ἕλληνες ἀνέχονται· κ ἢ αὐτὸν πρόπον, ὄνπερ οἱ τὴν χάλαζαν, ἐμοίγε δοκῦσι διαφεῖν, ἐυχόμνοι μὴ καθ᾽ ἑαυτὺς ἕκασοι γενέσθαι· κωλύειν ἢ ὐδεὶς ἐπιχειρῶν. Xenoph. *Præd. l.* 1. Ὡς ὐδὲ θέμις εἴη αἰτεῖσθαι παρὰ τῶν θεῶν, ὅτε ἱππεύειν μὴ μαθόντας, ἱππομαχῦντας νικᾶν· ὅτε μὴ ὁπλομαχῆς τοξεύειν, τοξεύοντας κρατεῖν τῶν ὁπλομαχῶν τοξεύειν· ὅτε μὴ ὁπλομαχῆς κυβερνᾶν, σῴζειν ἔυχεσθαι ναῦν κυβερνῶντας, ὐδὲ μὴ ἀπείραντάς γε αὖτον, ἔυχεσθαι καλὸν αὐτοῖς εἶναι φύεσθαι· ὐδὲ μὴ φυλαττομένης γε ἐν πολέμῳ, ζωτηρίαν αἰτεῖσθαι παρὰ γὰ τῶν θεῶν θεμιὸν πάντα τὰ τοιαῦτα εἶ· τὸς δ᾽ ἀθέμιτα ἐυχομένυς ὁμοίως εἰκὸς παρὰ θεῶν ἀτυχεῖν, ὥσπερ δ᾽ παρὰ ἀνθρώπων ἀποκλεῖν τὸν παράνομα δεομένυς. Et agendi peritia ergò feliciter agere cupienti nanciſcenda; & peritiæ actio inſuper adjicienda. neque enim nandi peritiſſimus etiam in naufragio artis ope incolumis futurus eſt, ſi brachiis implexis, cruribus cancellatis, fluctibus ferendum ſeſe permiſerit. Ariſtides *de concord. ad Rhod.* Ἄτοπον τὸς θεὸς ἐνοχλεῖν, αὐτὸς δ᾽ μὴ βέλεσθ᾽ πράτειν, ἀλλ᾽ ἐφ᾽ ἡμῖν εἶ δοκεῖ τοῖς θεοῖς αὐτοῖς. Tertull. *exhort. caſtit. c.* 12. *Tantâ ſolicitudine petere audebis, quod in te poſitum recuſabis?*

Ἡ διαφέρειν πρὸς τὰ μὴ ὑπό σοι] *quàm de eis, quæ non ſunt in tua manu poſita, ſolicitum eſſe.* Xyl. *Ea, quæ in tua poteſtate non ſunt ſita, affectare,* Caſ. Malim, *ad ea cum animi quodam cruciatu & diſtractione ferri, & quaſi differri.* vide *ſupr.* § 26.

Μετὰ δουλείας] *cum ſervitute,* i.e. animo addicto & mancipato. Ità *l.* 8. § 3. καὶ δουλεία πόσων. &

& *supra* § 27. δυλοῖα γενόντων. Sic nimirum servi & manicipia fiunt, sùntque revera earum rerum, quas tanta cum anxietate requirunt, & quibus ἔτως σφαπαθῶσιν, ut Marcus noster, *l.* 5. § 1. Flaccus *l.* 1. *epist.* 10.

Imperat aut servit collecta pecunia cuique,
Tortum digna sequi potiùs, quàm ducere funem.

Hoc est quod Seneca *ep.* 8. ex persona fortunæ munera enixè anxiéque aucupantium. *Hoc miserrimi fallimur: habere nos putamus*; *habemur.* i. e. putamus res esse in nostra potestate; cùm nos potiùs in illarum potestate simus; dum illarum servi & quasi mancipia sumus.

Καὶ εἰς τὰ ἐφ' ἡμῖν ὁι θεοὶ συλλαμβάνουσιν] Aug. *de grat. Christ. l.* 1. *c.* 15. *Cur petitur, quod ad nostram pertinet potestatem, si Deus non adjuvat voluntatem?* & *de pecc. merit. & remiss. l.* 2. *c.* 6. *Quis optat, quod in potestate sic habet, ut ad faciendum nullo indigeat adjumento?* Τῷ γὰρ ὄντι, ὃ ἐξ αὐτῦ τις ἔχει, φέρειν ὅτι καὶ μάταιον παρ' ἄλλε λαμβάνειν. Epictet. *l.* 1. *c.* 9.

Ὁι θεοὶ συλλαμβάνουσι] Indè *l.* 1. § 17. συλλήψεις θεόθεν ἡγώμεθα. Sed disertiùs paulò Marco Paulus noster *ad Rom. c.* 8. *v.* 16. τὸ πνεῦμα συναντιλαμβάνεται. *vicissim auxiliatur*; quasi mutuas confert operas. Ità & nos Deo συνεργεῖν oportet: Ap. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 6. *v.* 1. & nobis operantibus συνεργεῖ Deus. Marc. *Evang. c.* 16. *v.* 20. unde & Apost. de se *ad Cor. epist.* 1. *c.* 15. *v.* 10. Περισσότερον αὐτῶν πάντων ἐκοπίασα· οὐκ ἐγὼ δὲ· *quam non tam ego*; vel, *non solus ego* (quomodo *ad Gal c.* 2. *v.* 20. Ζῶ δ', οὐκέτι ἐγὼ, quanquam de loci istius interpunctione ambigi meritò potest) ἀλλ' ἡ χάρις τῦ θεῦ, ἡ σὺν ἐμοί. nec gratia Dei sola, nec ipse solus; sed ipse cum gratia, gratia cum ipso est cooperata. Bern. *de grat. & lib. arb. Ità nec gratiæ divinæ quam agnoscit, ingratus, nec ope fretus divinâ, extitit otiosus: verùm & opis gratiam numini tribuit, & huic etiam operam suam contribuit.*

Huc Epicharmi illud;

Τῶν πόνων πωλῦσιν ἡμῖν πάντα τἀγαθ' ὁι θεοί.
Dii suas labore dotes esse venales volunt. Grot.
Καίτ' ἐργαζόμενον πολὺ φίλτερον ἀθανάτοισιν·
Τῷ δὲ θεοὶ νεμεσῶσι καὶ ἀνέρες, ὅς κεν ἀεργός.
Ipsi sudantem & clementiùs aspiciunt Dii:
Ignavum oderunt pariter superique hominesque.

Hesiod. *oper. l.* 1. Sed & Æschyl. *Pers.*

Ἀλλ' ὅταν σπεύδῃ τις αὐτὸς, κ' ὦ θεὸς συναπτεται.
Quò quis ultrò properat, illuc adjuvat cursum Deus.

Idémque. Φιλεῖ γὰρ τῷ κάμνοντι συναλγεῖν Θεός.
Habet laborans collaborantem Deum.

Et, Τῷ δ' αὖ πονοῦντι καὶ θεὸς συλλαμβάνει.
Adesse gaudet, sed laboranti, Deus.

quod Euripidi tribuit Stob. *tom.* 2. *tit.* 29. Et Clem. *strom. l.* 6. & post Clementem Theodoretus Clementis compilator, *therap. l.* 1. Verùm ille ex Euripp. *Hippolyto*, hic ex *Eclimeno* (sive ut Grotius autumat ex *Clymene*) esse vult: qui & illud Socratis in *Minoe* eódem refert:

Οὐκ ἔστι τοῖς μὴ δρῶσι σύμμαχος τύχη·
Fortuna non est socia nil conantibus.

Indè proverbium apud Laconas, τὰν χεῖρα ποπφέροντα δεῖ πὼ τύχω ὀπιπαλεῖν. Plut. in *apoph. Lacon.* sed & apud alios Græcos, referente Suidâ,

Τῶ χεῖρε προσφέροντα τὸν θεὸν καλεῖν.

Et, Αὐτὸς πρῶτα νῶν δρᾶν, εἶτα τὸν θεὸν καλεῖν.
Deum invocare oportet admotâ manu.

Et, *Molire primus ipse, mox Deum invoca.*

Ἀργὸς γὰρ ἥδεῖς, θεὸς ἔχων ἀνὰ στόμα
Βίον διώκεις· ἐν ξυλλέγειν ἄνευ πόνε.

Eurip. *Electr.*

Expers laboris atque inops nemo potest
Rem facere, quamvis sæpe compellet Deos. Grot.

Synes. denique *de provident.* 1. Καὶ τῦτο προνοίας, εἰ ἦν ἔξεστι μὴ ῥαδυμοῦντας, ἀλλὰ χωμένους οἷς παρ' αὐτῆς ἔχομεν, πάντα πάντως εὐδαίμονας εἶναι. ἔστι γάρ ὅτιν ἡ προνοια καὶ πὼ μητέρα τῦ νεογιλῦ βρέφους, ἣν δεῖ πρόσματα ἔχειν, ἀποσοβῆσαν τὰ προσπεσούμενα καὶ λυπήσοντα· ἐκεῖνο γὰρ ἀτελὲς ἔτι καὶ οἰκοθεν ἀβοήθητον· ἀλλὰ κατ' ἐκείνην ἥπερ αὐξήσασά γε αὐτὸ καὶ ὁπλίσασα, χρῆσθαι κελεύει, καὶ τὰ καθ' ἑαυτὸ ἀφορμεῖν. ταῦτα τῶ παντὸς ἄξια ἀνθρώποις εἶναι· καὶ γὰρ προνοιαν νομίσει, καὶ ἑαυτῷ φρονήσιν, εὐσεβεῖς τε καὶ ὁσιμελεῖς ἅμα γενόμενοι· καὶ ἐκ ἠγνόησονται θεῦ τε ἐπιστροφὴν καὶ χρῆσιν ἀρετῆς σασιάζειν πρὸς ἄλληλα. Pulcerrimè.

Ὅλως ᾧ δὲ ἐπίτρεψον τὰς εὐχὰς, καὶ θεώρεις πῖ γίνεται] *Posce deum*, inquit, *bonam mentem, & videbis quid futurum sit*, quod Dominus Christus Luc. *c.* 11. *v.* 13. Πόσῳ μᾶλλον δώσει πνεῦμα ἅγιον τοῖς αἰτῦσιν αὐτόν. *quanto magis gratiam spiritus eam poscentibus concedet?* scil. quod Joan. *ep.* 1. *c.* 5. *v.* 14. Ἐάν τι αἰτώμεθα κατὰ τὸ θέλημα αὐτῦ, ἀκύει ἡμῶν· καὶ ἐὰν οἴδαμεν ὅτι ἀκύει ἡμῶν, οἴδαμεν ὅτι ἔχομεν τὰ αἰτήματα ἡμῶν. Epictet. *lib.* 2. *c.* 18. Μεῖνον πάλαι· μὴ συναρπασθῇς. μέγας ὁ ἀγὼν ὅτι, θεῖον τὸ ἔργον, ὑπὲρ βασιλείας, ὑπὲρ ἐλευθερίας, ὑπὲρ εὐροίας, ὑπὲρ ἀταραξίας. τῦ θεῦ μέμνησο· ἐκεῖνον ὁπαδὸν βούλεται καὶ παρασκευάζει, ὡς τὸν Διοσκόρες ἐν χειμῶνι πλέοντες. Videatur & Menandrianum illud superiùs paulò exhibitum.

§ 41. Τὰ προηγούμενα φυσιολογῶν] *Quæ de rerum natura priùs fueram meditatus.* Ità se explicat ipse apud Laërt. in *epist.* de quo Marcus istic, Epicurus; ἦν γεγονότων ἡμῖν διαλογισμῶν. vide *inf.* cat Cas. προηγούμενα, *præstantiora*; cùm *præterita, præcedentia*, prægressa, priora, Epicurus vellet.

Πῶς ἡ διάνοια] etiam Epicurus inter decumbendum animi priùs potiúsq; quàm corporis, spiritùs quàm carnis, rationem habet curámq; gerit? quid Chrysippum? quid Christianum facere oportebit? Ità Psaltes. *Ps.* 41. *v.* 4, 10. animæ sanitatem

tatem primo loco, tum corporis Deum poscit.

Καλαφράττεσθαι] Xyl. καλαπλάττεσθαι legisse videtur. quasi Pindaricum illud voluerit, γιήοις θεὶ ἀπάων πάντοθεν φάρμακα. *Pyth.* 3. idémq; medicum adhibitum omnino negare Epicurum frustrà autumat; cùm negat duntaxat eo animo adhibitum, ac si magni momenti haberet illud, quod à medico præstaretur. Ego verò existimabam τὸ καλαφράττεσθαι istîc esse *munire corpus* adversus vim morbi. Somnia nimirum mera comminiscimur nobis, ubi genuina non occurrit scriptura. Verùm somnium istud excussit planè mihi Vir clariss. Salmasius, dum legendum suggerit, καλαφρυάττεσθαι. quo verbo usus est & Marcus *l.* 7. § 3. & *l.* 10. § 13. unde & φρύαγμα pro *fastu*. μετὰ δεινῦ φρυάγματος, *l.* 4. § 42. *non medicis*, inquit, *præbebam me, ut de me magnos spiritus sumere possent, quasi aliquid operæ pretium facturi, in sanitate mihi restituta.* Nihil certius. Quod autem Marcus hîc καλαφρυάττεσθαι, id in eodem planè argumento ὀφρῦν ἐπᾶραι Epictetus dixit, *dissert. l.* 3. *c.* 10. τί ἂν κολακεύεις τὸν ἰατρόν; τί λέγεις, ἐὰν θέλῃς, κύριε, καλῶς ἔξω; τί παρέχεις αὐτῷ ἀφορμὴν τοῦ ἐπᾶραι ὀφρῦν; hoc est, τοῦ καλαφρυάττεσθαι. de eisdem sensu diverso Marco, τὰς ὀφρῦς ὑπὲρ τῆς ἀῤῥώστου συστῆσαι dixit *l.* 4. § 42. Certè ὀφρῦν & καταφρύαγμα conjunxit & pro eodem usurpavit Epictetus *l.* 3. *c.* 26. *ad l.* 10. § 19. repræsentandus. καλαφρυάττεσθαι optimè exprimit quod Hebræi dicunt התפאר i. e. inquit Jairus *ad Judic. cap.* 7. *vers.* 2. ובטיר *vauntir*; to vaunt.

Ἀλλ' ὁ βίος ἤρετο εὖ καὶ καλῶς] M. Casaub. ἠρέσκετο, legisse videtur. D. Boot. (cui accedo) ἤλατο mavult. Senec. *ep.* 92. *Epicurus, cùm illum hinc urinæ difficultas torqueret, hinc insanabilis exulcerati dolor ventris, beatissimum, inquit, hunc & ultimum diem ago.* quod idem & *ep.* 66. tangit. Epicuri verba ipsa habes ex *epist. ad Idomeneum* apud Laërt *l.* 10. τῷ μακαρίαν ἄγοντες καὶ ἅμα τελευτῶντες ἡμέραν τὸν βίον ἐγράφομεν ὑμῖν ταυτὶ γράμματα τὰ παρηκολουθήκει, καὶ δυσουρικὰ πάθη, καὶ κωλικὰ οὐκ ἀπολείποντα τὸν ἐν ἑαυτοῖς μεγέθους· ἀντιπαρετάττετο δὴ τούτοις τὸ χαίρειν ψυχῇ, ὅτι τῆς πρὸς γεγονότων ἡμῖν διαλογισμῶν μνήμης. Eam Cicero, qui *ad Hermachum* scriptam asserit, sic vertit, *Tuscul. l.* 3. *cùm ageremus vitæ beatum, & eundem supremum diem, scribebamus hæc. tanti autem morbi aderant vesicæ & viscerum, ut nihil ad eorum magnitudinem posset accedere. compensabatur tamen cum his omnibus animi lætitia, quam capiebam memoriâ rationum inventorumque nostrorum.* Meminit & Epictetus *dissert. l.* 2. *c.* 23.

Ταῦτα] Leg. τ' αὐτά. τ' αὐτὰ ἐκείνῳ, *eadem quæ ille.* quod non advertens Xyl. sententiam mutilavit.

Μὴ ἀφίσασθαι φιλοσοφίας ἐν οἷς ἅπαντες τοῖς σοφισταῖς] Quod de Theoderico Gotho aleam tractante, Sidon. *l.* 1. *ep.* 2. *In bonis jactibus tacet, in malis ridet, in neutris irascitur, in utrisque philosophatur.*

Μήτε τῷ ἰδιώτῃ καὶ φυσιολόγῳ συμφλυαρεῖν] at Epicurum suprà ajebat dixisse, ὅτι τὰ θεωρήματα φυσιολογῶν διατέλει. & *l.* 10. § 30. monet Marcus ipse, φυσιολόγως ὀρᾶν τὰ ἐν τῷ βίῳ. itaq; illud καὶ φυσιολόγῳ Xyl. prorsus omisit. Verùm potuit ibi speculationes naturales designâsse, quæ ad rem præsentem mentémq; firmandam faciebant, istîc vanas, futiles, curiosas, inutiles, notare, quæ ad mores formandos nihil conducerent. Suspicio tamen haud prorsus spernenda forsan fuerit, scripsisse Marcum καὶ μὴ φυσιολόγῳ, vel καὶ ἀφυσιολόγῳ, & rerum naturæ imperito. vide *l.* 10. § 9. μὴ συμφλυαρεῖν autem dixit, quomodo συνεπιθρηνεῖν *l.* 7. § 43.

Πρὸς μόνῳ τῷ νῦν πρακτομιδῷ ἔῃ] Vult nos, quod vulgò dicitur, *hoc agere.* Flaccus in *art. Ut jam nunc dicat, jam nunc debentia dici.* Ità Marcus, ut jam nunc facias, jam nunc fieri debentia. vide *ad l.* 6. § 2. & *suprà* § 6, 29. & *l.* 10. § 1.

§ 42. Οὐ δύνανται] itaque ὅτι τοῦ κόσμου ἐξελθεῖν ὀφείλομεν, ut Apost. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 5. *v.* 10. *è mundo emigrare nos oportet.* si ejusmodi vitare velimus homines, quales in mundo non possunt non esse frequentes. Verùm necessitatem illam, quam somniabant Stoici, quasi citra malum bonum nè consistere quidem posset, Christiani neutiquam agnoscimus. vide *ad l.* 6. § 41. & *l.* 8. § 15.

Οὓς ἀνάγκη ἐν τῷ κόσμῳ εἶναι] Tertull. *adv. Prax. c.* 10. *Oportebit enim & milvos esse & hæreticos.* Alluxit ad illud Apostoli, *ad Cor. ep.* 1. *c.* 11. *v.* 19. Δεῖ γὰρ καὶ αἱρέσεις εἶναι] sed & D. Christus, Matt. *cap.* 18. *v.* 7. ἀνάγκη γάρ ἐστιν ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα.

Τίνα ἔδωκεν ἡ φύσις ἀρετὴν πρὸς τοῦτο] Vide *supr.* § 11. Epictet. *enchir. c.* 9. ἐφ' ἑκάστῳ τῶν προσπιπτόντων, μέμνησο ἐπιστρέφων ἐπὶ σεαυτὸν ζητεῖν, τίνα δύναμιν ἔχεις πρὸς τὴν χρῆσιν αὐτοῦ· ἐὰν καλὸν ἴδῃς ἢ καλῶν, εὑρήσεις δύναμιν πρὸς ταῦτα ἐγκράτειαν. ἐὰν πόνος προσφέρηται, εὑρήσεις καρτερίαν· ἂν λοιδορία, εὑρήσεις ἀνεξικακίαν, καὶ οὕτως ἐθιζόμενόν σε, οὐ συναφπάσουσιν αἱ φαντασίαι.

Πρὸς μὲν τὸν ἀγνώμονα τίνι πρόσηλα] Ità Apost. *ad Titum c.* 3. *v.* 1. πᾶσαν ἐπιδεικνυμένους πρᾳότητα πρὸς πάντας. & quia objici poterat, multos esse ἀγνώμονας καὶ ἀνοήτους, mox subjicit, *v.* 3. Ἦμεν ποτε καὶ ἡμεῖς ἀνόητοι, ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, &c.

Μεταδιδάσκειν τὸν πεπλανημένον] quod Jacob. Apost. *ep. c.* 5. *v.* 19. τὸν ἀπὸ τῆς ἀληθείας πλανηθέντα

Δίκλα ἐπὶ πλάνης ὁδοῦ ἀπὸ ὁδηγοῦ. vide *suprà* § 11. & *ad l.* 8. § 59. Hoc est autem quod ipsa naturæ lex lúxque postulat. Cicer. *offic. l.* 1. *Omnium communia hominum videntur ea, quæ sunt generis ejusdem, quod ab Ennio est positum;*

Homo qui erranti comiter monstrat viam,
Quasi lumen de suo lumine accendat, facit;
Ut nihilominùs ipsi luceat, cùm illi accenderit.

Huc præceptio Mosaica *Deut. c.* 22. *v.* 1. de vicini pecude jumentóque ubi erraverit, reducendo. De qua Tertull. *adv. Marc. l.* 4. *c.* 35. *Pecora quoq; fratris tui, si errantia in via inveneris, prohibet despicias, quò minùs ea reducas fratri tuo; nedum ipsum sibi.*

Ἀφαμαρτάνῃ τῆς προκειμένης] Bonum enim sibi quisq; suum etiam in eo quod peccat, proponit; quum tamen peccando malum quiq; attrahant sibi suum. Hoc est quod Augustin. passim inculcat *ep.* 121. *c.* 4. *Beatam vitam habere omnes homines volunt. etiam qui pessimè & perditè vivunt, nullo modo ità viverent, nisi eodem modo se esse vel posse fieri beatos putarent. Hoc est ergò quod cupiunt & boni & mali; sed ad quod perveniunt non nisi boni.* Et *ibid. c.* 5. *Dicunt nonnulli, beatum esse, qui secundum suam vivit voluntatem. absit verum credamus, quid si enim nequiter velit vivere? nonne tanto miserior esse convincitur, quanto faciliùs mala ejus voluntas impletur?* Mox, post adducta ex Ciceronis *Hortensio* ista, (quæ laudat etiam *de Trinit. l.* 13. *c.* 5.) *Omnes aiunt, beatos esse qui vivunt ut ipsi velint, falsum id quidem. Velle enim quod non deceat idem ipsum miserrimum: nec tam miserum est non adipisci quod velis, quàm aliquid velle quod non oporteat. Testimonium,* inquit, *hoc verum est. ille igitur beatus est, qui quicquid vult habet, & nihil vult quod non debet.* & *in Psal.* 118. *conc.* 1. *beatum esse tam magnum est bonum, ut hoc & boni velint & mali. nec mirum est, quòd boni propterea sunt boni; sed illud est mirum, quòd etiam mali propterea sunt mali, ut sint beati. Nam quisquis libidinibus deditus, luxuriâ stupríque corrumpitur, in hoc malo beatitudinem quærit, & se miserum putat, cùm ad concupiscentiæ suæ effectum non pervenit, & beatum jactat, cùm ad eum pervenit. Sic avarus ad hoc opes congregat, ut beatus sit: & sceleratus quisque in sceleribus beatitudinem quærit. ità omnes beatitudinem concupiscunt: sed quomodo ad eam perveniatur, plurimi, dum nesciunt, per itinera ea currunt, quæ misera sunt, & ad majorem miseriam ducunt.* His gemina apud eundem, *de lib. arb. l.* 1. *c.* 14. *de trinit. l.* 13. *c.* 3,-8. *de natura & grat. c.* 49. *de Stoic. & Epicur. c.* 3. & alibi. Sed & apud Salvian. *de provid. divin. l.* 1. & *ad Eccles. Cathol. l.* 3.

Πεπλάνηται] Ità *l.* 6. § 20. πεπλανημένα καὶ πλὴν ὁδὸν ἀγνοοῦντα. De se David, *Psal.* 119. *v.* 176. ἐπλανήθην ὡς πρόβατον ἀπολωλός. Esajas, *c.* 53. *v.* 6. πάντες, ὡς πρόβατα, ἐπλανήθημεν. & Pet. *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 25. ἦτε γὰρ ὡς πρόβατα πλανώμενοι. alludunt ad ovium naturam, de quarum simplicitate & proclivitate ad deerrandum, videri poterit Aristot. *histor. animal. l.* 9. *c.* 3.

Ἐξ ὧν ἡ διάνοιά σου χείρων] Vide *lib.* 7. § 22.

Εἰ ὁ ἀπαίδευτος τὰ τοῦ ἀπαιδεύτου πράσσει] Senec. *de ira l.* 2. *c.* 31. *Aut ignorantia nos rerum, aut insolentia iracundos facit. ignorantia. quid enim mirum est malos mala facinora edere? quid novi est, si inimicus nocet, amicus offendit, filius labitur, servus peccat?* Terent. *Andr.* 4. 5. *Mirum verò, impudenter mulier si faciat meretrix?* vide *ad l.* 4. § 6. & *l.* 12. § 16.

Σαυτῷ μᾶλλον ἐγκαλεῖν, ὅτι σὺ προσεδόκησας] & paulò pòst. σὸν τὸ ἁμάρτημα] ità Martia marito insimulanti, quòd à se accepta Cæsaris arcana in exitium suum imperatrici prodiderat. Δικαίως, *justè*, inquit, *hæc pateris;* Ὅπ μοι πιστὸν συνοικοῦν χρόνον, οὐκ ἔγνως, οὐδ' ἐφυλάξω πρὸς ἀκρασίαν· *quòd cùm tam diu mecum vitam exegeris, incontinentiam linguæ, vel non adverteris, vel non caveris.* Verùm apud Plutarch. *Fulvium* perperam pro *Fabio* legi docent. Lipsius *ad Tacit. annal. l.* 1. & Muret. *var. lect. l.* 11. *c.* 2. Plutarch. *de ira cohib.* Ἐκπληκτικὸν ὄντι τὸ ἄφρων καὶ τὸ ἀπροσδόκητον· διὸ καὶ ὡς τις Παναίτιος ἔφη, χρῆσθαι τῷ Ἀναξαγόρᾳ, καὶ καθάπερ ἐκεῖνος ὅτι τῇ τελευτῇ τοῦ παιδὸς εἶπεν, ἤδειν ὅτι θνητὸν ἐγέννησα, τοῦτο τοῖς παροξύνουσιν ἕκαστον ὀφωνεῖν ἁμαρτήμασιν, ἤδειν ὅτι σοφὸν οὐκ ἐπεπαίμην ὅλον, ἤδειν ὅτι ἀπαθῆ τὸν φίλον οὐκ ἐκτησάμην, ἤδειν ὅτι γυναῖκα γυναῖκα εἶχον. Senec. loco proximè memorato. *Turpissimam aiebat Fabius imperatori excusationem esse, Non putavi, ego turpissimam homini puto. Omnia puta, expecta. etiam in bonis moribus aliquid existit asperius. Semper futurum aliquid quod te offendat; existima.*

Μὴ καταληπτικῶς ἔδωκας] phrasis notanda; quam & suprà restituimus. *l.* 7. § 13. καταληπτικῶς δίδόναι quis dicitur, quando *actio dandi*, sive *doni collatio*, ἐπ' αὐτὸ τὸ δεδωκέναι, ἤτοι κοινωνικῶς τι πρᾶξαι, καταλήγει. ut *suprà* § 32. καὶ ἐνταῦθα ἡ ὄρεξις ἀπολήγει. ut *l.* 5. § 34. *Nihil aliud spectat, nec ullum finem ulteriorem habet præfixum ac propositum sibi, nisi ut datum ac largitum sit.* (quomodo Seneca, *de benef. l.* 1. *c.* 2. *dedi ut darem.* & *l.* 4. *c.* 13. *dat, nè non dederit*) ὡς πάντα τὸν καρπὸν ἀπειληφέναι, ità ut omnem prorsus fructum donationis in eo ipso quòd dederit, & posuerit, qui dat, & accepisse se existimet. utì Marcus mox. de quo modo largiendi vide plura, *l.* 5. § 6. & *l.* 7. § 72, 73. Senec. *epist.* 115, *Pecuniæ ex quo in honore esse cepit, verus rerum honor cecidit: mercatoréque & venales invicem facti, quærimus non quale sit quid, sed quanti. ad mercedem pii sumus, ad mercedem impii: honesta quamdiu aliqua illis spes inest, sequimur; in contrarium transituri, si plus scelera promittant.* quod Juvenal. *sat.* 10.

——*quis enim virtutem amplectitur ipsam*
Præmia si tollas?—— Sed pergit Seneca. *Quid est autem turpius, quàm aliquem computare quanti vir bonus sit? cùm virtus nec lucro invitetur, nec absterreatur damno; adeóque neminem spe ac pollicitatione corrumpi, ut contra se impendere jubeat, ac sæpius in ultro-tributis sit. Quid consequor, inquit, si hoc fortiter, si hoc gratè fecero? quod feceris. nihil tibi extrà promittitur: si quid fortè obvenerit, inter accessiones. numerabis. rerum honestarum pretium in ipsis est.* Idem *de benef. l.* 4. *c.* 1. ad quæ Lipsius *factum ipsum facti merces.* Idem *epist.* 113. *Sacra res est justitia, alienum bonum spectans; nihil ex se petens, nisi usum sui. me justum esse gratis oportet. parùm est. me in hanc pulcerrimam virtutem ultro etiam impendere juvet. non est quòd spectes, quod sit justæ rei præmium majus, quàm justum esse.* Sed &, *de clem. l.* 1. *c.* 1. *Rectè factorum verus fructus, fecisse. nec ullum virtutum pretium dignum illis extra ipsas est.* Et *de vit. beat. c.* 9. *Interrogas, quid petam ex virtute? ipsam: nihil enim est melius; ipsa pretium sui est.* Silius *bell. Pun. l.* 13.

Ipsa quidem virtus sibimet pulcerrima merces.

& brevius adhuc Claudian: *de Mallii coss.*

Ipsa quidem virtus pretium sibi--,

& Tragicus nescio quis latius, apud Clem. *strom. lib.* 4.

Ὃδ' ἕνεκ' ἀρετὴ πᾶν ἐν ἀνθρώποις μόνη
Οὐκ ἐκ θυραίων τἀπίχειρα λαμβάνει·
Αὐτὴ δ' ἑαυτῇ ἆθλα πᾶν πόνων ἔχει.

Hoc in tot una rebus humanis habet
Virtus, quòd extrà præmium non accipit;
Dignum laboris ipsa, sed pretium sui est. Grot.

Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Τί ἐν ὄφελος αὐτῷ τῷ πρᾶξαι καλῶς; τὸ πρᾶξαι. ἔπαθλον ἓν ὀλίγον; σὺ δὲ ζητεῖς ἔπαθλον ἀνδρεῖ ἀγαθῷ μεῖζον τοῦ καλὰ καὶ δίκαια πράττειν; vide *l.* 1. § 16. Spectat huc planè illud Pauli Apost. *ad Philip. c.* 1. *v.* 21. Ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν Χριστὸς, καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος· quo in loco (præfiscini dictum sit) solus interpretum reverendus D. Airæus noster Apostoli mentem assecutus videtur. *Parùm*, inquit, *pensi habeo, quid de me fiat, modò sive vitâ sive morte meâ Christo honos ullus accrescat. mihi siquidem, cùm in vita, tum & in morte, quæstus est Christus.* hoc est, quæstus omnis, sive merces omnis, quem ego mihi vel vivendo vel moriendo propono expetóq;, Christus est; sive is est, ut Christo deserviam. vide *l.* 8. § 2. Malè autem hîc Annot. Lugd. qui καταληπτικῶς δοῦναι exponit, *ità dare, ut in accipiente desinat.* pejùs quòd καταληπτικῶς, rescribi postulat. pessimè quòd hoc ità sumi vult, ut significet, *seipsum spectando*: quod est Marci menti ex diametro adversum.

Τοῦτο μισθὸν ζητεῖς] Θαυμάζεται γὰρ ἐν τοῖς φιλτέροις, (inquit Plut. *de amore prolis*) τὸ,

Μισθῷ γὰρ ἀνθρώπων τις ἄνθρωπον φιλεῖ;

Ergò hominem homo mercede quisquam diligit?

Magna scil. laus est, si homo mansuetus homini est. Senec. *epist.* 95. Cicero *de legib. l.* 1. *Id enim ipsum injustissimum est, justitiæ mercedem quærere.* & *ibid. Qui non ipso honesto movemur, ut boni viri simus, sed utilitate aliquâ atque fructu, callidi sumus, non boni.* Et mox: *Quid liberalitas? gratuitáne est an mercenaria? si sine præmio benigna est, gratuita; si cum mercede, conducta: nec est dubium, quin is qui liberalis benignúsque dicitur, officium, non fructum sequatur. Ergò item justitia nihil expedit præmii, nihil pretii. per se igitur expetitur. Eadémque omnium virtutum caussa atque sententia est.* Idem *academ. l.* 4. *charitas, amicitia, justitia, reliqua virtus esse nulla potest, nisi erit gratuita: nam quæ mercede aliquâ ad officium impellitur. ea non est virtus, sed fallax imitatio simulatióque virtutis.* Ἀμισθὶ γὰρ ἡ ἀρετὴ ἵνα μὴ ἀρετὴ μόνη, ὁρᾷς τὸ καλὸν μόνον βλέπουσα. Gregor. Naz. *ad Episc.* 150.

Ὡς εἰ οἱ ὀφθαλμοὶ] vide *ad l.* 2. § 1. de corporis membris, Ambros. *hexam. l.* 6. § 9. *Videas suo singula gratuito stipendio militare.*

Ἀπέχει τὸ ἴδιον] Insignis Annotatorem Lugd. non emendandi, sed in deterius demutandi pruritus tenuit, qui proverbii planè immemor, κακὸν ἓν κείμενον ὃ κινεῖν monentis, etiam καλὰ ἓν κείμενα passim solicitat, nec solicitat tantùm, sed sedibus suis pellit prorsus. Is hoc loco, *Lego*, inquit, ἔχουσι ἴδιον. qui idem tamen libro 11. ἀπέχω pro ἔχω positum vult. Locus is est, *l.* 11. § 1. ἐγὼ ἀπέχω τὰ ἐμά, sed & *l.* 4. § 49. ἡ φύσις ἡ τοῦ ἀνθρώπου ἀπέχει τὰ ἴδια. ad quem locum quæ adnotavimus si consulere libuerit, Marci sensui mutatione istâ nervos plurimùm acciscos facilè deprehendes. nam numerum mutari, ubi neutra sunt nomina, docere poterant eum & sub Orbilii ferula adhuc agentes. Consultiùs fecisset si pro ἄ ὦ legisset ὅ ὦ. neque enim relativum illud ad ταῦτα, h. e. membra operantium, sed ad τόδε τι, sive opus; ad quod condita sunt, respicit.

Ad

§ 1. Ἔσῃ ποτέ] *Eris, ſpero, aliquando*: Caſ. Ego malim ἐρωτηματικῶς legere. *Eriſne tandem aliquando?* expoſtulare ſiquidem videtur cum anima ſua, quòd iſta nondum aſſecuta ſit. prout & *l.* 4. § 37. & *infrà* § 9. ut receptam lectionem ſequamur. ſic Jerem. *c.* 13. *v.* 27. *non mundabis te? quando tandem futurum eſt?*

Ἁπλῆ καὶ μία] vide *ad l.* 6. § 30. τὸ ὁμαλές.

Γυμνή] vide *lib.* 11. § 27. Flacc. *carm. lib.* 1. *od.* 24.

Incorrupta fides, nudáque veritas.

Et Naſo *amor. l.* 1. *el.* 3. *Nudáque ſimplicitas.* —— Φανερωτέρα τὸ ἀπεκειμένου σώματος] vide *infr.* § 37. & *l.* 12. § 2, 3. At Epictet. *l.* 3. *c.* 22. τὴν ἡλίκα καθαρώτερον ἡγεμονικόν, ait. & Joan. Chryſoſt. *in ep.* 1. *ad Cor. orat.* 40. πλὴν τὸ βαπτιζόμενον ψυχὴν αὐτὴν τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων καθαρωτέραν.

Ἀπεκειμένου] Ità Dio Pruſ. *orat.* 37. de Anaxarcho: ὅσῳ μᾶλλον ἀπεκείμενος. viſe *ad l.* 8. § 34. corpus veſti, ſive indumento, confert; quomodo & Apoſt. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5. *v.* 4. Joan. Chryſoſt. *de ſtatuis orat.* 5. τί πολλὴν ὅτι θάνατος; ὅσῳ ὅτι μᾶλλον ἀποδύσασθαι καθάπερ γὰρ ἱμάτιον, τὸ σῶμα τὴν ψυχὴν ἀπέκειται· καὶ τοῦτο ποιεῖ βραχὺ διὰ τῆς τελευτῆς ἀποδέμενοι, λαμπροτέραν ἀπολήψομεθα πάλιν. Lucret. *l.* 3. *Si immortalis*, inquit, *noſtra foret mens*, (quod eſſe nos novimus) *veſtem relinquere, ut anguis, gauderet.* At Tertull. *de reſurrect. c.* 7. *carnis tunicam*, cutem dicit. *carnem*, inquit, *pelliceæ tunicæ, i. e. cutes ſuperductæ veſtierunt. uſque adeò ſi detraxeris cutem, nudaveris carnem.* Porphyr. *de abſtinent. l.* 1. Ἀπολυτέον ἄρα τοῦ πολλοὺς ἡμῖν χιτῶνας, τόν τε ὀρατὸν τοῦτον καὶ σαρκινον, καὶ ὃς ἔσωθεν ἡμφιέσμεθα, περισχεῖς ὄντας πῆς δερματίνους· & *l.* 2. Ἐν ᾧ τῷ ναῷ τῷ πατρὸς, τῷ κόσμῳ τούτῳ, ἓν ἕκαστον καὶ ἐκτὸς ἡμῶν χιτῶνα τὸν δερμάτινον, ὐχ ἁγνὸν περιάπτει διαπρεῖν; Certè Origenes *tunicas pelliceas*, quibus protoplaſtas Deus induiſſe Moſi dicitur *Gen. c.* 3. *v.* 21. corpora vult eſſe, quibus animæ amiciuntur. Verùm delirium hoc refutat Methodius apud Epiphan. *hær.* 64. § 23. Ambroſ. *hexam. l.* 6. *c.* 6. *Caro hodie ſumitur, cras deponitur. non igitur caro tu es. caro amictus eſt animæ, quæ ſe induit quodam corporis veſtimento. non igitur tu veſtimentum es, ſed qui veſtimento uteris.* Gregor. Roman. *in Job. l.* 9. *c.* 29. *veſtimentum eſt corpus terrenum, quò indutâ anima tegitur, nè in ſubtilitate ſubſtantiæ ſuæ nuda videatur.* Senec. *ep.* 92. *Quod de veſte dixi, idem de corpore me exiſtima dicere. nam hoc quoque natura, ut quandam veſtem, animo circumdedit. velamentum ejus eſt.*

Τῆς φιλητικῆς καὶ στερητικῆς] στερητικῆς iſtud iſtîc non concoquo. Xyl. omiſit, Caſ. de affectibus & deſideriis ab exterioribus iſtis penitus abſtractis expoſuit. Sed leviculâ mutatione, lectio recta reſtituatur, στερκτικῆς reſcribendo. dilectionem talem commendat ſibi, qualis eſt στοργὴ, ſive *naturalis affectio*, quâ prolem ſuam parentes diligunt; hoc eſt, veram, ſimplicem, gratuitam, non mercenariam, non fucatam, non effictam. de qua videatur Plut. περὶ τῆς εἰς τὰ ἔκγονα φιλοστοργίας.

Πλήρης καὶ ἀνενδεής] vide *ad l.* 2. § 17. & *l.* 3. § 5, 7, 8. *Apoſtol. ad Phil. c.* 4. *v.* 18. ἀπέχω πάντα καὶ περισσεύω· πεπλήρωμαι. Clem. *ſtrom. l.* 7. de Gnoſtico. Αὐτάρκης μὲν γὰρ ὁμῶς, ἀνενδεὴς δ' οὐ τῶν ἄλλων, Epictet. *l.* 3. *c.* 24. ἔδ' ἔποτε δ' ὀξὺν οἷόντ' εἰς τὸ ἄλλο ἐλθεῖν, εὐδαιμονίαν καὶ πόδον τῶν ἐν παρόντων. τὸ γὰρ εὐδαιμονεῖν ἀπέχειν δεῖ πάντα ἃ θέλει, πεπληρωμένῳ πνὶ ἐοικέναι· ἔ δίψῳ δεῖ περιεῖναι αὐτῷ, ἐ λιμόν. vide *l.* 11. § 1.

Οὐδὲν ἐπιποθοῦσα] Vide *l.* 11. § 37.

Ἀρκεθήσῃ τῇ παρούσῃ] Vide *l.* 7. § 54. & *l.* 8. § 2. & *l.* 9. § 6. Apoſt. *ad Philip. c.* 4. *v.* 14. Ἐμαθον ἐν οἷς εἰμι αὐτάρκης εἶναι. Clemens *ſtrom. l.* 7. ὁ γνωστικὸς ἐδὲ ὀρέγεται πνος τῶν ἀπόντων, ἀρκούμενος τοῖς παροῦσι· eleganti imagine illuſtrat hoc Epictetus *enchir. c.* 15. ubi convivio vitam confert his verbis. Μέμνησο, ὅτι, ὡς ἐν συμποσίῳ δεῖ σε ἀναφέρεσθαι· περιφερόμενον γέγονέ τι κατά σε; ἔκτεινας τὴν χεῖρα, κοσμίως μετάλαβε· παρέρχεται; μὴ κατέχε· ἔπω ἧκει; μὴ ὀπόθαλε πόρρω τῆς ὄρεξιν, ἀλλὰ περίμενε, μέχρις ἂν γένηται κατά σε. οὕτω περὶ τέκνα, οὕτω περὶ γυναῖκα, οὕτω περὶ ἀρχάς, οὕτω περὶ πλοῦτον· καὶ ἔσῃ ποτὲ ἄξιος τῶν θεῶν Συμποτης. ἐὰν δὲ καὶ παρατεθέντων σοι μὴ λάβῃς ἀλλ' ὑπερίδῃς, τότε ἐ μόνον Συμποτης τῶν θεῶν ἔσῃ, ἀλλὰ καὶ συνάρχων. ità leg. ex Simplicii commentario; non παραδέντων, quod codices impreſſi proferunt. Hunc imitatus ex Charidemi perſona Dio Pruſ. *orat.* 30. Παρεγένετο εἰς τὸν κόσμον τοῦ ἀνθρώπους ἑρτάσοντας, ἐσ' εὐωχίαν πνὰ καὶ δεῖπνον λαμπρὸν κεκλημένους. tum de convivarum variis moribus differens, inter alia, πνὰς δ' αὖθις, μὴ ὀρκοῦντας τοῖς παροῦσιν, ἀλλὰ ἐπὶ τὰ πορρώτερω διατείνειν τὰς χεῖρας· οἷς μεσηγεὺς ὄντις, ἰχθύων ἐρέσθαι, καὶ πρόγματα ἔχειν. Talis, monſtrum id hominis, Heliogabalus, *qui ad mare piſcem nunquam comedit; in longiſſimis à mari locis omnia marina ſemper exhibuit.* Lamprid. Syneſius *de providut.* 1. Αἶσχός τε καὶ πολλάκις εἰρῆσθαι ἄξιον· ἀνθρώποις ἀπαιδεύτοις

σίας χαιρὸν, μὴ θέμενον βίον, ὥσπερ ἐν πραπέζῃ μοιρίδα, ἵππι θεραπευομένῃ γίνοιτο καθ' ἡμᾶς, ἵνα ἀγελώμενα· ἀφ' αὐτὴν εἶ). τὸν θεραπεύοντα καὶ ὑφαιρέμενον· τυχὸν γὰρ ὁ τοιοῦτος καταγέλαστος ἔσται, συμπότης ὢν ἄκοσμος, καὶ τῷ πάντων τὸ συμπόσιον ἀπεχθήσεται, τίνι ἐφ' ἑαυτῷ παρέχων ἀνελλιπεία τὴν τάξιν· μὴ τυχὼν δὲ, ταῦτά τι, καὶ ὥσπερ κλαύσεται παιδαρίοις δίκην, τῆς θεμενεχθείσης μοίρας, καὶ εἰς τὸν πλησίον ἐλθούσης, αὐτὸς ἐξεχόμενος.

Ἡδήσῃ τοῖς παροῦσι πᾶσι] Vide *l.* 3. § 4. & *lib.* 4. § 23. Clem. Alex. *strom.* l. 7. οὕτως ὁ πιστὸς, ὁ πεπεισμένος ἄριστα διοικεῖσθαι τὰ κατὰ τὸν κόσμον ἀμέλει, πᾶσιν ἐυαρεστεῖ) τοῖς ξυμβαίνουσιν.

Πάντα σοι πάρεστι] Apoſt. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 6. *v.* 10. ὡς μηδὲν ἔχοντες, καὶ πάντα κατέχοντες. quia ut Marc. *leg. ſpirit.* § 2. Ὁ Χειρὼν τὰ πάντα τῷ πεδίνῃ γίνεται· quod Pyladi Oreſtes Euripideus,

—— πάντα γὰρ τάδ' ἐστὶ σύ μοι.

Πάντα σοι ἓυ ἔχει] Vide *l.* 4. § 39. Apoſt. *ad Rom. c.* 8. *v.* 28. πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθόν. *Julian. orat.* 8.

Οὐδὲν μέλει μοι· ταμιᾶ καὶ καλῶς ἔχει. ubi pro καὶ malim γὰρ quæ in compendioſa ſcriptura facilè commutantur.

Παρὰ τῶν θεῶν πάρεστι] Vide *ad lib.* 3. § 11.

Ἐπὶ ζωτείᾳ τῶν τελείων ζώων] Mundi ſcil. ſive Dei. Vide *lib.* 4. § 40. & *lib.* 5. § 8. Laërt. *Zenon. l.* 7. Θεὸν δ' ἐστὶ ζῶον ἀθάνατον, λογικὸν, τέλειον, νοερὸν, ἐν εὐδαιμονίᾳ, κακῶν παντὸς ἀνεπίδεκτον, προνοητικὸν κόσμου τε καὶ τῶν ἐν κόσμῳ.

Γεννῶντος πάντα] Vide *l.* 4. § 23.

Καὶ ζωέχουσι] Vide *lib.* 12. § 30. De Chriſtianis idem Juſtin. *epiſt. ad Diognet.* ὅσῳ δέ ἐστιν ἐν σώματι ψυχὴ, τοσοῦτον εἶναι ἐν κόσμῳ χριστιανοί· ἔσπαρται κατὰ πάντων τῶν τοῦ σώματος μελῶν ἡ ψυχὴ, καὶ χριστιανοὶ κατὰ τὰς τοῦ κόσμου πόλεις. οἰκεῖ μὲν ἐν τῷ ζώματι ψυχὴ, οὐκ ἔστι δ' ἐκ τοῦ σώματος· καὶ χριστιανοὶ ἐν κόσμῳ οἰκοῦσιν, οὐκ εἰσὶ δ' ἐκ τοῦ κόσμου· ἀόρατος μὲν ἡ ψυχὴ ἐν ὁρατῷ φρουρεῖται τῷ σώματι· καὶ χριστιανοὶ γινώσκονται μένοντες (leg. diviſim μὲν ὄντες) ἐν τῷ κόσμῳ, ἀόρατος δ' αὖ πάλιν ἡ θεοσέβεια μένει· ἐγκέκλεισται μὲν ἡ ψυχὴ τῷ σώματι, σωέχει δ' αὐτὸ τὸ σῶμα· καὶ χριστιανοὶ κατέχονται μὲν ὡς ἐν φρουρᾷ τῷ κόσμῳ, αὐτοὶ δὲ ζωέχουσι τὸν κόσμον. vide reliqua: ſunt enim elegantia.

Διδυδύμοις εἰς γῆσιν ἑτέρων] Vide *lib.* 4. § 21. & *l.* 7. § 23, 25.

Θεοῖς τε καὶ ἀνθρώποις συμπολιτεύεσθαι] Ità mundus, ex Stoicorum ſententia θεῶν καὶ ἀνθρώπων ἐστὶ κοινὸν συνοικισμένων μὲν δίκης καὶ ἀρετῆς ὁμολογουμένως καὶ μακαρίως· à Deo conditus, dicitur. Plut. *de commun. notit. c.* 13. & Cicer. *de nat. Deorum l.* 2. *Mundum eſſe cenſent quaſi communem urbem & civitatem hominum & Deorum.* & Senec. *ad Marc. c.* 18. *urbem diis hominibuſque communem.* Diodorus à Scalig. *ad Manil. lib.* 5. adductus. ὁ κόσμος ὅτι σύστημα ἐκ θεῶν καὶ ἀνθρώπων· ὡς εἴ τις λέγοι, πόλις ὅτιν ἐξ ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων. Verùm clariſſimè Cicer. *de leg. l.* 1. *Quid eſt, non dicam, in homine, ſed in omni cœlo, atque terrâ, ratione divinius? quæ cùm adolevit atque perfecta eſt, nominatur ritè Sapientia. Eſt igitur, quoniam nihil eſt ratione melius, eáque & in homine & in Deo, prima homini cum Deo rationis ſocietas. inter quos autem ratio, inter eoſdem recta ratio communis eſt. quæ cùm ſit lex, lege quoque conſociati homines cum Diis putandi ſumus. inter quos porrò eſt communio legis, inter eos communio juris eſt. quibus autem hæc ſunt inter eos communia, & civitatis ejuſdem habendi ſunt. unde etiam univerſus hic mundus una civitas communis deorum atque hominum exiſtimanda eſt.* Vide Chryſipp. *de finib. ad l.* 2. § 16.

Θεοῖς συμπολιτεύεσθαι] De Chriſtianis Paulus *ad Philip. c.* 3. *v.* 20. ἡμῶν γὰρ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς. Et Juſtin. *ad Diognet.* ἐπὶ γῆς διατρίβειν· ἀλλ' ἐν οὐρανῷ πολιτεύονται. & *ibid.* τότε θεάσῃ πυρὰνων ἐπὶ γῆς, ὅτι θεὸς ἐν οὐρανοῖς πολιτεύεται. quo loco Sylburg. mavult, ὅτι θεὸς ἐν ἀνθρώποις πολιτεύεται· at quid ſi legamus, ὅτι πυρὰνων ὅτι γῆς ἀνθρωπος, ἐν οὐρανοῖς πολιτεύεται; alii viderint. Clemens Alex. in *protrept.* Ὦ τῆς ἁγίας καὶ μακαρίας ταύτης διαθέσεως, (pietatem ac religionem veram vult) δι' ἧς ἀνθρώποις συμπολιτεύεται θεός. Qui & *pædag. lib.* 2. *c.* 10. Joannem Baptiſtam ait in eremo Χριστὸν γαλιλαίῳ τῷ θεῷ πολιτεύσασθαι. vide *l.* 5. § 27. συζῆν θεοῖς.

Ὡς μήτε μέμφεσθαί τι αὐτοῖς] quod Epictet. *l.* 2. *c.* 19. ὁμογνωμονῆσαι τῷ θεῷ καὶ μηκέτι, μήτε θεὸν, μήτ' ἄνθρωπον μέμφεσθαι. vide *lib.* 12. § 12, 24.

Μήτε καταγινώσκεσθαι ὑπ' αὐτῆς] hoc eſt quod Apoſt. *ad Rom. c.* 14. *v.* 18. εὐάρεστος τῷ θεῷ, καὶ δόκιμος τοῖς ἀνθρώποις.

§ 2. Τί σε ἡ φύσις ἀπαιτεῖ, ὡς ὑπὸ φύσεως μόνον διοικουμένου] *Obſerva quid natura tua requirat, quippe qui tantùm à natura guberneris.* Xyl. nec abſcedit multùm Caſ. ego malim, *quatenus gubernatur à natura mera.* i. e. anima vegetativa, quam φύσιν meram appellat ſæpius Marcus. hoc eſt quatenus nec ſenſu, ut bruta animantia, nec ratione, ut homo, ducitur. Sic *infr.* § 33. ὅσα ὑπὸ φύσεως ἡ ψυχὴ ἀλόγου διοικεῖται. De Stoicis Galenus *lib. quo animam differit corporis craſin ſequi. c.* 4. πνεῦμά τι τῇ ψυχῇ ἐξ) βέλονται, καθάπερ καὶ τῇ φύσιν· ἀφ' ὑγρότερον μὲν καὶ ψυχρότερον τὸ τῆς φύσεως, ξηρότερον δὲ καὶ θερμότερον τὸ τῆς ψυχῆς· ὥστε καὶ τῆδ' ὕλη μέν τις οἰκεία τῆς ψυχῆς ὅτι τὸ πνεῦμα, τὸ δὲ ὕλης εἶδος. Hæc ergo Marci mens genuina. *permitte tibi,* inquit, *& admitte in te ea quæ natura*

tura tua poscere videtur, quà est vegetativâ facultate prædita; nisi, si id tibi quà animal, id est, vitæ tuæ sensitivæ, adversari videbitur. tum quod natura tua, quà es animal, expetere visa fuerit, nisi id tibi quà es homo, & virtuti rationali, minùs consentaneum extiterit. Ità nihil vult admitti, quod natura hominis, aut quà vitam meram cum stirpibus, aut quâ sensum cum animantibus communem habet, si rationi rectæ, cujus imprimìs ratio habenda est, repugnaverit: vide *l.* 12. § 3. Marco Seneca lucem fœnerabit *epist.* 92. *Quid ergò,* inquit, *si virtutem nihil impeditura sit bona valetudo, & quies, & dolorum vacatio, non petes illa? quidni petam? non quia bona sunt; sed quia secundum naturam sunt, & quia bono à me judicio sumuntur.* Et luculentiorem adhuc Aristoteles, *ethic. ad Eudem. l.* 7. *c.* 15. Δεῖ πρὸς τὸ ἄρχον ζῆν, καὶ πρὸς τοῦτ' ἔξιν καὶ τοῦτο ἐνέργειαν τοῦ τοῦ ἄρχοντος· οὗ δ' ἕνεκα πρὸς ἕκαστα. ἐπεὶ δὴ καὶ ἄνθρωπος φύσει συνέστηκεν ἐξ ἄρχοντος καὶ ἀρχομένου, καὶ ἕκαστον δὴ δεῖ πρὸς τοῦτο ἑαυτῷ ἀρχὴν ζῆν. Et mox. Εἰ τις ἓν αἵρεσις καὶ κλῆσις τῆς φύσει ἀγαθῶν ποιήσει τοῦτο τὸ θεοῦ μάλιστα θεωρεῖσθαι, ἢ σώματος, ἢ χρημάτων, ἢ φίλων, ἢ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν, οὕτω ἀρίστη, καὶ ἔστ' ὁ ὅρος καλλίστος· εἴ τις, ἢ δι' ἔνδειαν, ἢ δι' ὑβρολοῦ κωλύει τὸν θεὸν θεραπεύειν καὶ θεωρεῖν, οὕτω ἢ φαύλη.

Μηδὲν περιεργάζου] *Nihil ages supervacaneum.* Xyl. at verba monentis sunt, non promittentis. itaque Casaub. *rebus otiosis nè facessas negotium tibi.* Malim simpliciter, *nihil satage*, vel, *nihil satagere-ris*; de re nulla ulteriùs solicitus sis.

§ 3. Φθαρήσῃ γάρ σε ἐπαγαλῶσαι] vide *ad l.* 7. § 33, 64. & *l.* 8. § 46.

Ἐπὶ τῇ ὑποληψει ὅτι τῇ σῇ φορητὸν ποιῆσαι] Senec. *epist.* 78. *Levem illum, dum putas, facies.*

Τῆ συμφέρειν] quid enim valetudinis & sanitatis caussâ non sustineas? vide *ad l.* 5. § 8.

Ἢ τῆ καθήκειν] *officii caussâ* quid non debeas? vide Apostolum *ad Roman. cap.* 8. *vers.* 35, 36. *ad Hebr. cap.* 11. *vers.* 35, 36, 37. *ad Phil. c.* 1. *v.* 20, 21. & *c.* 2. *v.* 17. Lucam *Act. c.* 20. *v.* 34, 24. & *c.* 21. *v.* 13. vide & *lib.* 3. § 6.

§ 4. Σεαυτὸν αἰτιᾶσθαι, ἢ μηδὲ σεαυτόν.] *Te* (inquit) *accusa*, qui succenseas alteri ob illud, quod corrigere in ipso non vales: *veletiam nec te accusaveris*, quòd corrigere nequeas; sed fetas quod corrigere non potes. Potest tamen aliter intelligi. Tuam agnosce imbecillitatem, qui non potueris erroris illum convincere. quanquam nec hoc quidem vitio tibi vertendum fuerit. *curam* enim *exegeris, non curationem*; ut scitè Bern. *ad Eugen. de consider. l.* 4. Cautè itaque Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Ἐγὼ τὸ μὲν ἐμὸν παύσω ἐξ ἅπαντος. ἐπ' ἐμοὶ γὰρ ὅτι. τὸ δ' ἀλλότριον πείσομαι καὶ δώσω· ἐξ ἅπαντος δ' ὃ πείσομαι. qui etiam in eandem cum Marco sententiam. *l.* 2. *c.* 24. Δῆξον μάχου, καὶ ἀποκτάσεται· ἂν δὲ μὴ δείκνυῃς, αὐτὸς αὑτῷ μᾶλλον ἐγκαλεῖ, ἢ τῷ μὴ πειθομένῳ. Et *lib. eod. c.* 12. Δῆξον αὐτῷ τοῦ ἀληθείαν, καὶ ὄψει ὅτι ἀκολουθεῖ· μέχρι δ' ἂν ᾖ μὴ δείκνυῃς, μὴ ἐκείνου καταγέλα, ἀλλὰ μᾶλλον αἰδάγου τῆς ἀδυναμίας τῆς σαυτοῦ. Eundem vide & *l.* 4. *c.* 5. hoc idem differentem. vide *ad l.* 8. § 59. & *l.* 9. § 11, 42.

§ 5. Ἐξ αἰῶνος] ità *l.* 5. § 8. ἐκ προαιωνίων αἰτίων. vide *lib.* 4. § 26. & *lib.* 8. § 20, 23.

Περικατασκάζετο] vide *ad l.* 7. §. 31. Apostol. apud Luc. *Act. c.* 4. *v.* 28. Ὅσα ἡ βουλή σου προώρισε γενέσθαι. Et Petr. *ibid. c.* 2. *v.* 23. Τῇ ὡρισμένῃ βουλῇ καὶ προγνώσει τοῦ θεοῦ. Et Jacob. *ib. c.* 15. *v.* 17. Κύριος ὁ ποιῶν ταῦτα πάντα, ἃ ἔστι γνωστὰ ἀπ' αἰῶνος αὐτῷ. Sive, ut alii codices exhibent; Γνωστὰ ἀπ' αἰῶνός ὅτι τῷ θεῷ πάντα ἔργα αὐτοῦ. Gregor. *in Job. l.* 12. *c.* 1. *Nulla, quæ in hoc mundo hominibus fiunt, absque omnipotentis Dei consilio occulto veniunt; nam cuncta Deus secutura præsciens, ante secula decrevit, qualiter per secula disponantur,*

Ἡ ὁπλοκὴ τῶν αἰτίων] i. e. *Series implexa caussarum*: ut Senec. *de benef. l.* 4. *c.* 7. sive *immutabilis caussarum cohærentium series*, ut *ad Helv. c.* 8. Idem *de provident. c.* 5. *Caussa pendet ex caussa; privata ac publica longus ordo rerum trahit.* sed & Cicero *de divinat. l.* 1. Εἱμαρμένη· i. e. *fatum definit ordinem seriémque caussarum, cùm caussa caussæ nexa rem ex se gignit.* Et latiùs adhuc *de Nat. Deor. lib.* 1. *fatalem quandam necessitatem, quâ quicquid accidit, id ex æterna veritate caussarúmque continuatione fluxisse dicatur.* Idémque eódem respiciens *de Fato*: *Nisi ex æternitate caussa caussam ferens hoc erit effectura.* ut sit quasi εἱρμός τις αἰτίων sic dicta. Nec consultè satìs H. Stephanus, cùm in Lexic. Ciceron. aliam esse Græcè, aliam Latinè vocis notationem affirmat. *sero* enim Latinum, unde *series* & *sertum* est, omnino εἴρω Græcum. vide *ad l.* 7. § 9, 49, 75. Trahit autem huc Is. Casaub. Persii illud, *sat.* 3. *v.* 66.

Discite, ô miseri, & caussas cognoscite rerum:

i. e. *caussas eorum*, inquit, *quæ homini eveniunt; quæ Stoici referebant ad legem fatorum.* quibus & Marci ista subjicit.

Συνέχλωθε] Vide *l.* 3. § 11. & *l.* 4. § 26.

§ 6. Εἰ ἄτομοι, εἴτε φύσεις] Malim φύσις, ut *l.* 11. § 18. Εἰμὴ ἄτομοι, φύσις ἡ τὰ ὅλα διοικοῦσα. at Xyl. φύσει legisse videtur. *Sive naturâ constat mundus,*

Μέρος εἰμὶ τοῦ ὅλου] vide *ad l.* 2. § 3. & Casaub. *ad Pers. sat.* 3. *v.* 73.

Οὐδὲν βλαβερὸν τῷ μέρει] vide *l.* 5. § 22. & *l.* 6. § 45. Τὸ αὐτὸ συμφέρει τῷ μέρει καὶ τῷ ὅλῳ. Aristot. *polit. l.* 1. *c.* 4. Siquidem in toto pars est.

est. itaque Persarum regi Agesilai amicitiam ambienti, respondit is, Ὅπ᾽ ἂ δυνατὸν φίλον αὐτὸν Ἀγησιλάῳ ἴσθι ἔτι· εἰ δὲ εἴη Λακεδαιμονίοις κοινῇ φίλος, δῆλον ὅτι αὐτῷ ἔσῃ· ἐφ᾽ ἅπασι γὰρ ἐκεῖνον ἀειδμῆτος. Ælian. *l.* 10. *c.* 20. Quin &, ut Plato *Charm.* τῷ ὅλῳ ἢ καλῶς ἔχοντι, ἀδυνάτην ὄντι τὸ μέρος εὖ ἔχειν. *Potest quod inutile reipub. sit id cuiquam utile esse?* Cicer. *offic. l.* 3. Qui & *ibid. Ergò unum debet esse omnibus propositum, ut eadem sit utilitas uniuscujusque & universorum; quam si ad se quisque rapiat, dissolvetur omnis humana consociatio.*

Τῆς ὑπὸ τοῦ κόσμου περιειληφυίας] *Insuper acceperit*, i. e. insuper habeat, insitum atque innatum habeat. *accepisse*, pro *habere*. Sic Joan. *Apoc. c.* 11. *v.* 17. de Deo; εἴληφας δυνάμιν μεγάλην, *potentiam magnam accepisti*, i. e. *habes, exerces, exeris*. Sic. *Psal.* 24. *v.* 4. Græc. ὃς οὐκ ἔλαβεν ἐπὶ ματαίῳ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. Vulgat. *Non accepit in vanum animam suam.* i. e. *non vanè habet*. Hebr. *ad vanitatem non effert*. ut Junius i. e. *vanitati non addixit*.

Τὸ μηδὲ ὑπό τινος ἔξωθεν αἰτίας ἀναγκάζεσθαι] Probat hinc, nihil in mundo admitti, quod universo sive primæ caussæ damnosum sit. Hoc enim naturæ cujusque esse commune, ut nihil in se habeat, quod non conducat sibi; quod damnosum sit, multò minùs: primam autem caussam à nulla alia cogi posse, nec omnino igitur istiusmodi aliquid admissuram; quia nec à se habeat, nec aliunde admittat. vide *l.* 5. § 35. & *l.* 8. § 56.

Οὐδὲν προάξω ἀκοινώνητον] Vide *ad l.* 2. § 2. & *l.* 9. § 22.

Σκοπώμαι τῶν ὁμογενῶν] Non animadverterunt interpretes usum vocabuli hujus apud Marcum nostrum. itaque alter clausulam hanc prorsus omisit, alter de *deliberationibus* interpretatus est. at σκοπεῖσθαι Marco est *rationem habere*. Vide *ad l.* 1. § 9.

Εὐσεβεῖν] Vide *l.* 2. § 5. & *l.* 5. § 34.

Πολίτης βίου] Vide *l.* 5. § 22. & *l.* 2. § 16.

§ 7. Σημαντικῶς τῷ ἀμοιβῆσθαι] *alterationem* potiùs esse vult, quam *corruptionem* vulgariter dicimus. rationem petas licet ex *l.* 5. § 13. & *l.* 8. § 18. & *l.* 9. § 34. Idem planè Hippocrates *de diæta l.* 1. Ἀπόλυσαι μὲν ἀδὲν ἀπάντων χρημάτων, ἀδὲ γίνεται ὅπ μὴ πρόσθεν ἦν· ξυμμισγόμενα δὲ καὶ διαλυόμενα, ἀμοιβῆται· νομίζεται δὲ παρὰ τῶν ἀνθρώπων τὸ μὲν ἐξ ἀδὲν εἰς φῶς αὐξηθὲν γενέσθαι· τὸ δὲ ἐκ τοῦ φανεροῦ ἐς ἄδηλον μειωθὲν ἀπολέσθαι. sed & è priscis philosophis haud paucis visum, τὴν γένεσιν καὶ τὴν φθορὰν, ἀλλοίωσιν εἶναι, monet Aristot. *de gener. & corrupt. l.* 1. *c.* 1. ἀεὶ γὰρ μένειν τὸ ὑποκείμενον ταὐτὸ καὶ ἕν. τὸ δὲ τοιοῦτον ἀλλοιοῦσθαί φαμεν· ἔστι γὰρ ἀλλοίωσις, ὅταν ὑπομένοντος τοῦ ὑποκειμένου, παθητῶν ὄντων, μεταβάλλῃ ἐν τοῖς αὐτοῖς πάθεσιν. Ibid. *c.* 4. Itaque Casaub. *ad Baronii annal. appar. exerc.* 1. § 10. *Fuit opinio vetustissimorum Græcorum, nihil è rebus creatis perire, sed mutari duntaxat. mortem inane esse nomen sine re: nam revera mutationem esse, quam vulgus dicit mortem: quippe nihil creatum interire, sed formam aliam assumere.* (vide *ad l.* 9. § 35.) *hoc est, utì illi dicere solebant*, ἀλλοιοῦσθαι. Hoc autem Joan. Philoponus *ad Aristot. de gener. & corrupt. l.* 1. ab Homerico illo *Odyss. π. v.* 181. sumptum existimat.

Ἀλλοῖός μοι, ξεῖνε, φάνης νέον ἠὲ πάρος περ.

Ἀλλοῖος, inquit, non ἄλλος· ad quem locum Eustathium ex Grammaticis quibusdam inter ἀλλοίωσιν, ἐπεροίωσιν, & μεταμόρφωσιν distinguentem vise sis. nam quòd ad illa Aristotelis *physic. l.* 5. *c.* 2. Ἡ μὲν ἓν κατὰ ποιὸν κίνησις ἀλλοίωσις ἔστω. Simplicius; Ἔοικε τὸ τῆς ἀλλοιώσεως ὄνομα αὐτὸς ὁπθεῖναι τῇ κατὰ ποιὸν κινήσει. non erat quòd Nogarola falsitatis argueret, adductis ex Ocello Lucano, Timæo Locro, & Platone, (nam planum illum Hermetis titulo indutum, cui larvam Casaub. *ad Baron. appar. exerc.* 1. § 10. detraxit, nihil moramur) locis quibusdam, quibus illi κατὰ ποιὸν κίνησιν, ἀλλοιώσεως nomine designant. Neque enim hoc voluit Simplicius, neminem Aristotele priorem de ista motûs specie vocabulum illud usurpâsse: sed confusâ generalíque magis notione τὸ ἀλλοιώσεως ῥῆμα priscos illos usurpâsse, dum non κατ᾽ οὐσίαν tantùm, quam φθορὰν dicimus, sed & κατὰ ποσὸν etiam, eodem hoc nomine comprehendebant; quod Aristoteles accuratiùs ista distinguens, ad κατὰ ποιὸν κίνησιν duntaxat restrinxit. itaque in locis ipsis a Negarota adductis Plato duo tantùm motûs genera: statuit, κατὰ ἀλλοίωσιν, καὶ κατὰ φοράν, & τὸ κινούμενον πᾶν ἢ φέρεσθαι, ἢ ἀλλοιοῦσθαι· αὗται γὰρ, inquit, μόναι κινήσεις· ità ἀλλοιώσεως nomine, cum Marco istîc, φθίσιν τε καὶ φθορὰν etiam comprehendit. *Corruptionem* itaque nihil vult Marcus aliud esse, quàm *alterationem* quandam. Accedit Apollonius Tyan. *epist.* 66. sed adhuc παραδοξότερος, tam nec γένεσιν, quàm φθορὰν inficiatus. Θάνατος οὐδεὶς οὐδενὸς, ἢ μόνον ἐμφάσει, καθάπερ οὐδὲ γένεσις οὐδενὸς, ἢ μόνον ἐμφάσει. τὸ μὲν γὰρ ἐξ οὐσίας τραπὲν εἰς φύσιν ἔδοξε γένεσις. τὸ δὲ φύσεως εἰς οὐσίαν καὶ ταῦτα θάνατος, ὅτε μεγνομένη κατ᾽ ἀλήθειάν τινος ὅτε φθειρομένη ποτε. μόνον ἢ ἐμφανὲς ὄντος, ἀοράτου τε ὕστερον, τῇ μὲν διὰ παχύτητα τῆς ὕλης, τῇ δὲ διὰ λεπτότητα τῆς οὐσίας, ὅσης μὲν ἀεὶ τῆς αὐτῆς, κινήσει ἢ διαφερούσης καὶ στάσει. At è diverso Tertull. *adv. Prax. c.* 27. *Transfiguratio interemptio est pristini. omne enim quodcunque transfiguratur in aliud, desinit esse quod fuerat, & incipit esse quod non erat.* & clariùs adhuc *de resurr. carnis c.* 55. *Interpretabimur itaque pleniùs & vim & rationem demutationis, quæ fermè subministrat alterius carnis resurrecturæ præsumptionem, quasi demutari, desinere sit in totum, & de pristino perire.*

Discer-

Discernenda est demutatio ab omni argumento perditionis. Aliud enim demutatio, aliud perditio. porrò non aliud, si ità demutabitur caro, ut pereat. peribit autem demutata, si non ipsa permanserit in demutatione. Servius *ad Æneid. l. 6. Elementorum perire, mutari est.*

Εἰς ἀλλοφείωσιν ὄντων] ἀλλοίωσιν Xyl. rectè. quia ἀλλοιοῦσθαι præcesserat.

Τὰ ἑαυτῆς μέχρι κακῶν] Ratiocinatio gemina superiori; nisi quòd ibi ab impotentia, ista ab ignorantia, quarum neutra universi naturæ competat, argumentatio instituitur. *Malum & damnosum aliquid, illa nec nolens, nec nescius admiserit.* vide *ad l. 6. § 41. & l. 8. § 15. & l. 9. § 34.*

Εἰ δέ τις καὶ ἀφέμενος] Haud rectè satìs ista interpretes cepisse videntur. Ex aliorum quasi mente ista supponit: *Si quis*, inquit, *missâ naturæ illius universalis ordinatione*, quam ipse forsan non agnoscit, ità res esse ex suapte natura constitutas dicat, ut eâ ratione corruptioni & mutationi sint obnoxiæ, is sanè ex suis ipsius rationibus stultitiæ redarguetur, quòd miretur & indignetur mutari quippiam quod mutari natum sit. Vis autem consequentiæ minùs claret, nisi primum illud ex aliena sententia præsumptum & substratum intelligatur. vide *ad l. 4. § 5.*

Θαυμάζειν] Senec. *ep.* 101. *Quid est stultius, quàm mirari id ullo die factum, quod omni potest fieri?* vide *l. 8. § 13.*

Τῆς διαλύσεως εἰς ταῦτα] forsan, εἰς ταὐτὰ, *in eadem.* vide *l. 4. § 5.* Epictet. *l. 3. c. 13.* Εἰς ὕδὲν δεινὸν, ἀνθ' ὅτου ἐγὼ· εἰς τὰ φίλα καὶ συγγενῆ, εἰς τὰ σοιχεῖα. ὅσον ἦν ἔν σοι πῦρ, εἰς πῦρ ἀπεισιν· ὅσον ἦν γῆδιον, εἰς γῆδιον· ὅσον πνεῦματίον εἰς πνεῦμάπιον· ὅσον ὑδατίου, εἰς ὕδατιον. Ἅπαντα γὰρ φθείρεται εἰς ταὐτ' ἐξ ὧν ὄζιν. Aristot. *metaphys. l. 2. c. 4.* Ità Gregor. Nyss. *de homin. opific. c. 26.* Ὁμολογοῦμεν τῇ διαλύσει τὸ σῶμα, εἰς τὰ ἐξ ὧν συνέστηκε γίνεσθαι· καὶ οὐ μόνον τοῦ γῆν εἰς τὴν γῆν ἀναλύεσθαι· ὑγρὰ καὶ ἀέρα, καὶ τὸ ὑγρὸν ἀναχωρεῖν τῷ ὁμοφύλῳ· καὶ ἑκάστου τῶν ἐν ἡμῖν πρὸς τὸ συγγενὲς τοῦ μεταχώρησιν γίνεσθαι.

Ἦτοι γὰρ σκεδασμὸς] vide *l. 7. § 32. & 49.*

Εἰς ἓν ὅλον λόγον] vide *ad l. 4. § 14, 21.*

Κατὰ πρόσθον ἐκπυρωμάτων] vide *l. 3. § 3. & l. 5. § 13, 32.*

Ἐχθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν] *Heri & nudius tertius.* i. e. nuperrimè. proverbialis formula, de re haud ità pridem gesta. Sed usitatiùs pro eadem χθὲς καὶ πρώην dicitur Aristophan. *ranis:*

χαιρόμεθα τούτοις τοῖς πονηροῖς χθιζοῖς

Χθές τε καὶ πρώην κοπῖσι τῷ καινίσῳ κόμματι.

Plato *de legib. l. 3.* Τὰ δ' ἄλλα ἄλλοις πάμπολλα, ὡς ἔπος εἰπεῖν, χθὲς καὶ πρώην γεγονότα. Idémq; *Alcib. 2.* Οἶμαι δέ σε οὐκ ἀνήκοον εἶναι, ἔνι ἄρα χθιζά τε καὶ πρωΐζα γεγονότα. quomodo Job. *c. 8. v. 9.* χθιζοί ἐσμεν. vide *ad l. 4. § 42.* Strabo *l. 1.* de sydere Canopo: Καὶ ὁ Κάνωβος, ἐχθὲς καὶ πρώην καταφαινόμενος. Plut. *de igne & aqua:* Ὕδωρ μὲν, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, ὅτε οὐκ ἦν ἀνθρώποις. οὐδέ τις εὑρετὴς λέγεται θεῶν ἢ ἀνθρώπων· ἡ δὲ πυρὸς χρῆσις ἐχθὲς φασι καὶ πρώην ὑπὸ Προμηθέως [εὑρηται. πρὸ δὲ τούτου] βίᾳ [καὶ] πυρὸς, οὐκ ἄνευ ὕδατος ἦν. ità enim locum illum supplendum autumo. De Constantino Calamano Nicet. Chon. in *Manuel. l. 4. c. 5* Ὡς τὸ γένος ἀπόβεσμένος, καὶ χθὲς καὶ πρώην, εἰ ἔστιν ὅλως, ἐγνώσθη. *nuper natus, nuper notus.* Pro eodem νυῶ καὶ χθὲς dixit Sophoc. in *Antigon.*

Οὐ γάρ τι νυῶ γε κἀχθὲς, ἀλλ' ἀεί ποτε
Ζῇ ταῦτα, κοὐδεὶς οἶδεν ἐξ ὅτου φάνη.

Hæc namque jura non hodie ac heri vigent,
Sed ævo ab omni: initia in occulto latent. Grot.

Ex quo emendandi Plutarchi codd. qui in *Sympos. l. 8. c. 9.* & *de commun. not. c. 27.* eodem alluserit. & χθὲς καὶ τρίτην, Heliodor. *l. 7.* Τὸ ξένον μειράκιον προτιμῆσαι ἤμελλε, χθὲς καὶ τρίτην παρεισδυνός. Expressit Catull. in *epithalam.*

Sordebant tibi villicæ
Concubinæ hodie atque heri.

νυῶ καὶ νεωστὶ, Aristot. *polit. l. 7. c. 10.* Ἔοικε δ' ὁ νυῶ, οὐδὲ νεωστὶ, οὕτ' ἐξ γνώσιμον πῖς πρὸς φιλοσοφίας φιλοσοφῆσαι. Hebræi dicunt, חמול שלשום sive אתמול שלשום quod Græci vertunt, χθὲς, sive ἐχθὲς καὶ πείτην, & πείτην ἡμέραν. *Genes. c. 31. v. 2, 5. Deut. c. 19. v. 6. Reg. l. 1. c. 4. v. 7. & c. 10. v. 11. & c. 21. v. 5. & lib. 2. c. 5. v. 2. Annal. l. 1. c. 11. v. 2.* aliquando etiam ἐχθὲς καὶ πείτης. *Reg. l. 4. c. 13. v. 5.* quanquam laxiùs isti, non pro *nuper* tantùm, sed pro *jam olim* etiam usurpant. Moses *Exod. c. 4. v. 10.* נם מתעול גם משלשם quod Græc. πρὸ τῆς χθὲς, & πρὸ τῆς πείτης ἡμέρας. Lat. *ab heri & nudiustertius.* sensus est, *unquam antehac.* Cæterùm à priore illa formula haud multùm abludit Platonis illud in *Euthydem.* πίρυσι ἢ πρωπέρυσι. Πέρυσι ὅ ἢ πρωπέρυσι οὐδέπω ἥκω σοφός. Posteriore Xenophontis illud *Hellen. l. 3.* Νῶτε καὶ πίρυσι. ἐσμὲν οἱ αὐτοὶ νῶτε καὶ πέρυσι. *& nunc & olim iidem sumus.*

Τοῦτο ἔν ὃ ἔλαβε, μεταβάλλῃ, ἀλλ' ὃ ἡ μήτης ἔτεκεν] *Aliud*, inquit, *est quod nunc geris corpus, sed & anima* (cùm aëreum quiddam hoc statuat) *ab eis, quæ mater tua enixa est*: cùm à cibo, quo vesceris, aëre, quem attrahis, maximam sui partem, ex qua ea nunc constant, acceperint. vid. *ad l. 9. § 20.*

Ὑπόθες δ' ὅτι ἐκεῖνό σε λίαν προσαλέκῃ τῷ ἰδίῳ ποιῷ, ὡδὶν ὄντι, οἶμαι, πρὸς τὸ νυῶ λεγόμενον.] Istis, ut vitii suspectis, Xyl. notam adfixit. Cas. quid secutus fuerit, non possum ex versione as-

sequi. mihi aquam hærere agnosco. interim observo verbum προσπλέκειν quod Stephani Thesaurus ille luculentissimus non exhibet, Marco hîc usurpatum; & in forma passiva quam vocant, Galeno, *de sect. opt. c.* 20. verbis illis; ἵνα μὴ δοκῶμεν τῇ λέξει προσπλέκεσθαι. *Nè videamur vocabulo ipsi addicti esse*; aut *ei pertinaciter adhærere*. Forsan ergò Marci mens fuerit. *Suppone verò, illud quod à matre traxisti, istî ipsi quod nunc geris, & peculiares suas affectiones habet, te valde addicere, eidemque quasi implicitum tenere, cùm nihil hoc faciat ad id quod nunc dicitur, nec propterea obstet, quò minùs verum id sit.* Sed ἐπέχω. locum certè vel vitiatum vel mutilatum suspicor.

Τῷ ἰδίως ποιῷ] Vide *l.* 9. § 24.

§ 8. Ονόματα θέμενοι] Flaccus *l.* 1. *ep.* 16.

Tu rectè vivis, si curas esse quod audis. Et mox:

Cùm pateris sapiens emendatúsque vocari,
Respondésne tuo, dic sodes, nomine? ——— &c.

Vide Epictetum *dissert. l.* 2. *c.* 10. De clerico, Hieron. *ad Nepot. Interpretetur primò vocabulum suum, & nitatur esse quod dicitur.* Plato *epist.* 4. φαυερὸς ἔν δεῖ ἡμᾶς γενέσθαι, ὅπ ἐσμὲν τοιοῦτοι οἱοίπερ φαμέν. Synes. *de regn.* χρῆσθαι δικαίως τῇ σεμνῇ προσηγορίᾳ τῶ σεμνὸ πράγματος. ἐχρὴ ὀνόματα πίστις τῶν πραγμάτων ὄτι, τὰ δ' πράγματα καὶ τῶν ὀνομάτων. Dio Prus. *orat.* 38. Præclarè Gregor. Nyss. *de profess. Christ.* Ὥσπερ γὰρ εἴ τις ἰατρὸς, ἢ ῥήτωρ, ἢ γεωμέτρης καλεῖσθαι προθήσεται, ὐκ ἂν ἀξιωθείη τῆ ἀπὸ ταύτης ἐπωνυμίας· λέγεσθαι, μὴ ἐυεικόμενος ὅτι τῆς πείρας ὁ ὀνομάζεται· ἀλλ' ὁ καθ' ἀλήθειαν τούτων προσαγορεύειν θέλων, ὡς ἂν μὴ ψευδώνυμος ἡ κλῆσις ἐλέγχοιτο, αὐτῷ ὀφθαλμῷ τῷ προσηγορίαν πιστώσηται. τὸν αὐτὸν καὶ ἡμεῖς τρόπον, εἴ τὸν ἀληθῆ σκοπὸν τῆς χριστιανῆς ἐπαγγέλματος ἐξετάζοντες ἔυρομεν, ὐκ ἂν ἐλοίμεθα μὴ εἶναι τοῦτο, ὅπερ τὸ ὄνομα ἐπέρ ἡμῖν ἐπαγγέλλεται; ὡς ἂν μὴ τὸ πρὸς τῆς παθήκης διήγημα καὶ ἡμῖν ἐφαρμόσειε· πρωθάζοιμεν ἢ ἀληθῶς, ὅπερ ὀνομαζόμεθα, τῷτο καὶ εἶναι διὰ τῆς ὑψηλῆς πολιτείας. subjungit mox de simia Alexandrina, apologum: quem & Lucianus *in apologia* narrat: ac concludit denique: εἰ μὲν ἓν τὸ μὴ ὄνομά τις τῆς χρειῆς ὑποφύοιτο, ὅσα ἢ πρὸς ὀνόματος τούτῳ συνθεωρεῖται, μὴ δεικνύοι τῷ βίῳ, καταψεύδεται τῆς ὀνόματος ὁ τοιῆτος, κἀπὸ τὸ προτεθὲν ἡμῖν ὑπόδειγμα, προσωπεῖον ἄψυχον, ἀνθρωπίνῳ χαρακτῆρι μεμορφωμένον, θείθεις πρὸ πιθήκῳ. Idémque *de perfect. Christ.* ubi etiam fusissimè hoc idem prosequitur: ἐκεῖνο, ἐπειδὰν τῆς μεγίστης τε καὶ θειοτάτης καὶ προτάτης τῶν ὀνομάτων μετέχῃ τῆς ἀγαθῆς δεσπότης ἡμῖν κοινωνία, ὥστε πρὸ τῆ ἐπωνυμίᾳ τῆς χρειῆς πιμηθέντας χριστιανὸς ὀνομάζεσθαι· ἀναγκαῖον ἂν εἴη, πάντα τὰ ἑρμηνευτικὰ τῆς τοιαύτης φωνῆς ὀνόματα καὶ ἐν ἡμῖν καθορᾶσθαι· ὡς μὴ ψευδώνυμον ἐφ' ἡμῖν ἓν τῷ κλῆσιν, ἀλλ' ὐκ τῆ βίῳ τῷ μαρτυρείαν ἔχειν· ἐ γὰρ ὐκ τῆ καλεῖσθαί τι τὸ εἶναι γίνεται· ἀλλ' ἐ ὑποκειμένη φύσις, ὅτα δ' ἂν ἔτα τύχῃ, διὰ τῆς προσφυῆς τῆ ὀνόμα]ος σημασίας γνωρίζεται. Ignat. *ad Magnes.* Πρέπον ὄτι μὴ μόνον καλεῖσθαι χριστιανὸς, ἀλλὰ καὶ εἶναι· ἐ γὰρ τὸ λέγεσθαι, ἀλλὰ τὸ εἶναι, μακάριον ποιεῖ. Ambros. *de dignit. Sacerd. c.* 3. *Quod sumus professione, actione potiùs quàm nomine demonstremus: ut nomen congruat actioni, & actio respondeat nomini*; *nè sit nomen inane, & crimen immane. Nomen inane*; quia ut Salvian. *adversus avar. l.* 4. *Parùm sunt vocabula, res ipsas non habentia.* Idémque *de provid. l.* 4. *c.* 1. *Nomen sine actu atque officio suo, nihil est.* Ubi & mox subdit denuo, *Vocabula nihil esse sine rebus. Crimen immane.* quia ut idem *ibid. c.* 7. *Atrocius sub sancti nominis professione peccatur.* &, *c.* 11. *magìs damnabilis est malitia, quam titulus bonitatis accusat*; *& reatus impii est pium nomen.*

Μήποτε μετονομάζῃ καὶ ἀπολλύεις] *nè quando ista nomina amittas.* Xyl. ut legendum sit ἀπολλύοις. alioqui vertendum, *num aliquando amittis*, &c. Xenoph. *œconom.* φυλάτῃ γὰρ ἰσχυρῶς, μὴ ἀποβάλῃς τῶν ἐπωνυμίαν τὸ ἀνὴρ καλὸς καγαθὸς κεκλῆσθαι. Cassiodor. *l.* 8. *ep.* 18. *Sumpsisti nomen ex meritis: custodi, ut semper læteris veritate vocabuli. nam cùm omnis appellatio ad declarandas res videtur imposita, nimis absurdum est portare nomen alienum, aliud dici, quam possit in moribus inveniri.* vide *l.* 3. § 6. & *l.* 4. § 16. & *l.* 6. § 38. & Epictet. *ad l.* 9. § 37. μετονομάζεσθαι, *transnominari.* Sueton. *de claris Gram. c.* 18. *L. Crassitius cognomine Pasides, mox Pansam se transnominavit.*

Ἐθέλετό σοι σημαίνειν] *significare volebat.* id est, significat. Galenus pariter *de affect. dignosc. & cur. c.* 1. τί ποτε θέλεται σημαίνειν. Et Arist. *Soph. elench. l.* 1. *c.* 13. Θέλει τὸ μεταξὺ σημαίνειν. *significare vult.* i. e. significat, σημαίνει. τὸ θέλεσθαι sæpenumero παρέλκει. Sic Arist. *polit. l.* 2 *c.* 2. Καὶ θέλεταί γ' ἤδη ποτὲ εἶναι, πόλις, ὅταν αὐτάρκη συμβαίνει τῶν κοινωνίαν εἶναι τῶ πλήθους. εἶναι θέλεται. i. e. ἀληθῶς ὄζι, &c. *est revera solétque dici.* Sylburg. & *l.* 5. *c.* 10. θέλεται δ' ὁ βασιλεὺς εἶναι φύλαξ, ὅπως οἱ κεκτημένοι τὰς οὐσίας μηδὲν ἄδικον πάσχωσιν, ὁ δ' δῆμος μὴ ὑβρίζηται μηθὲν. *vult esse.* i. e. est. Liban. *orat.* 3. καὶ κρίτωνας φανεῖσθαι τῆς παροιμίας, ἣ τοῖς ὀφθαλμοῖς δείκνυσιν τῶν αἰδῶ βέλεται, *definire vult.* i. e. definit. Jacob. *epist. c.* 4. *v.* 4. ὃς ἂν οὖν βουληθῇ φίλος εἶναι τῶ κόσμου, ἐχθρὸς τῶ Θεῶ καθίσταται. *quicunque esse voluerit.* i. e. quicunque fuerit. τὸ θέλειν pariter usurpatum reperias, ut *suprà.* sic Plato in *sympos.* ἐὰν ἐθέλῃ παύεσθαι ὁ λύγξ. *si cessare voluerit.* i. e. cessaverit singultus. Euripid. *Troad.* Ἐρημία γὰρ πόλιν ὅταν λάβῃ κακὴ, νοσεῖ τὰ τῆς θεῶν, οὐδὲ τιμᾶσθαι θέλει, sic Homer. *Il. α. v.* 19. ἔυχεται εἶναι.

est.

eſt. Epiphan. *hæreſ.* 66. § 9. πλοῖα γὰρ θέλει λέγειν ἥλιόν τε καὶ σελήνην. *Navigia dicit Solem & Lunam.* Joan. *Evang. c.* 7. *v.* 17. Ἐάν τις θέλῃ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιεῖν. *Si quis voluerit facere.* i. e. Si quis fecerit. ità pro eo quod Matth. *c.* 20. *v.* 26, 27. & Marc. *c.* 10. *v.* 43, 44. ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι· &, πρῶτος εἶναι. Luc. *c.* 22. *v.* 26. habet. ὁ μείζων ἐν ὑμῖν, & ὁ ἡγούμενος. Diſertiſſimè *Act. c.* 2. *v.* 12. τί ἂν θέλοι τοῦτο εἶναι; *Quid hoc eſſe velit? Quid hoc ſibi vult?* ſive, *Iſtud quid eſt?* nos diceremus *What may this be?* Senec. *de ira. l.* 2. *c.* 9. *quid ſi quis iraſcatur?* & mox, *quid ſi iraſci velit?* & *c.* 10. *quid ſi mirari velit.* i. e. *quid ſi miretur?* utì mox ibidem. vide *ad l.* 4. § 6. & *l.* 5. § 22.

Διαληπτικὴν ὄψιν] *Scientiam de ſingulis rebus percipiendi.* Xyl. *percipiendis*, forſan ſcripſerat. meliùs Caſ. *objecti cujuſvis enixam & intelligentem conſiderationem.* ὄψιν, non ὄψησιν· malim tamen διαληπτικὴν *diſceptativam* reddere. quomodo διάληψιν pro *diſceptatione* Marcus uſurpavit, *l.* 1. § 10. ἐν τόπῳ συμβιαλήψεως.

Ἀπαρενθύμητον] *Sine diſtractione.* Caſ. *qui cogitationibus alienis non occupatur.* Xyl. imò, *animadverſionem ſedulam, à negligentia & inadvertentia immunem.* id eſt, ut nihil negligat, & minùs animadverſum tranſmittat, ità *l.* 5. § 5. μὴ παρενθυμικῶς. *non negligens, non neglectim habens.* & *l.* 6. § 50. γίνεσθε ἀπαρενθυμήτως. *ſedulò attendere, atque animum adhibere.* Sunt autem vocabula iſta porticûs peculiaria, quæque vix alibi reperias. aliud paulò videtur, quod *l.* 7. § 54. μήπ ἀκατάληπτον παρεισρυῇ.

Σύμφορον] *Prudens*, Xyl. *Concors*, potiùs, ſive *conſentiens*, quod & explicatio adjuncta docet.

Τὸ ὑπέρφορον] in ſequiorem partem vocabulum hoc ſæpius uſurpatur. ità ὑπέρφορος, ὁ ἀλαζών, *inſolens, arrogans.* Ὑπέρφορον ὅπως ὁ Πολέμων, ὡς πόλεσιν ἀπὸ τοῦ φέροντος, συνάσας ὅ ἀπὸ τοῦ μὴ ὑφεμένου, θεοῖς ὅ ἀπὸ τοῦ ἴσου διαλέγεσθαι. Philoſtrat. *in vit. Sophiſt.* quo loco & quàm inſolenter erga Antoninum Pium ſe geſſerit, narrat. Et indè ὑπερφρονεῖν, ὑπεροράν, καταφρονεῖν. *contemnere, deſpectui habere.* Thucyd. *l.* 3. in *Cleon. orat.* Πέφυκε γὰρ καὶ ἄλλος ἄνθρωπος τὸ μὲν θεραπεῦσαι ὑπερφρονεῖν, τὸ δὲ μὴ ὑπεῖκον θαυμάζειν. verùm hîc cùm de voluptatum, dolorum, mortis ipſius contemptu ac quaſi conculcatione, ſuperatione ſaltem agatur, quomodo & Plut. *in Lacon. inſtit.* ἡδονῶν ὑπερφρονεῖν *voluptates deſpicere*; & τὸ ὑπέρφορον pro *animi ſublimitate*, Thucydid. *l.* 2. dicitur: laudis ac decoris potiùs ſignificatum obtinet. nec diverſo ſenſu τὸ καταφρόνημα καὶ ἡ καταφρόνησις apud eundem Thucyd. eodem *lib.* in *Pericl. orat.* uſurpatur: ubi ſuos hortatur, ἐναι τοῖς ἐχθροῖς ὁμόσε, μὴ φρονήμασι μόνον, ἀλλὰ καταφρονήμασι· αὐχήμασι μὲν γὰρ καὶ ἀπὸ ἀμαθίας εὐτυχοῦς καὶ δειλῷ τινι ἐγγίνεται· καταφρόνησιν δέ, ὃς ἂν καὶ γνώμῃ πιστὰ τῶν ἐναντίων ἔχειν.

Τῶν ὑπάρσεων τοῦ φρονοῦντος μοίρᾳ ὑπὲρ λείαν ἢ ταχεῖαν κίνησιν] *Evectionem*, ſive *elevationem mentis ſupra omnem voluptatem & dolorem.* uſitata enim eſt Marco periphraſis illa hoc ſenſu, λείας καὶ ταχείας κινήσεως. vide *l.* 4. § 3. & *l.* 5. § 26. ὑπέρτασις vocabulum ſatìs infrequens. Verùm verbum ipſum ὑπερτείνειν crebriùs uſurpatur, eodem ipſo ſenſu, quo nomen hîc ſumitur. Sic enim Ariſtot. *ethic. l.* 3. *c.* 1. ἃ καὶ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ὑπερτείνει, καὶ μηδεὶς ἂν ὑπομείναι· *quæ naturam humanam tranſcendunt, nec ſuſtinere quiſquam poſſit.* Et Thucyd. *lib.* 2. ἀπὸ περιαιῶν δύο ὑπερτεινουσῶν ὑπὲρ τὸ τεῖχος. *Ex duabus antennis murum tranſcendentibus*, ſive *ſupra murum ſe attollentibus.* & indè ὑπερτενὲς, τὸ ὑπερανέχον. Suid.

Μὴ χλιχόμενος τοῦ ὑπ' ἄλλων καὶ ταῦτα ὀνοµάζεσθαι] Flaccus pariter *l.* 1. *epiſt.* 16.

Vir bonus ac prudens dici delector, ego ac tu.
Qui dedit hoc hodie, cras, ſi volet, auferet; ut ſe
Detulerit faſces indigno, detrahit idem.
Pone, meum eſt, inquit: pono, triſtiſque recedo.
Idem ſi clamet furem, neget eſſe pudicum,
Contendat laqueo collum preſsiſſe paternum,
Mordear opprobriis falſis? mutemve colores?
Falſus honor juvat, & mendax infamia terret,
Quem niſi mendoſum & mendacem? ——

Senec. *ep.* 29. *Illud præcipuè impedit, quòd citò nobis placemus: ſi invenimus, qui nos bonos viros dicat, qui prudentes, qui ſanctos, agnoſcimus. nec ſumus modicâ laudatione contenti: quicquid in nos adulatio ſine pudore congeſſit, tanquam debitum prendimus. optimos nos eſſe, ſapientiſſimos, affirmantibus aſſentimur; cùm ſciamus illos ſæpe mentiri. adeóque indulgemus nobis, ut laudari velimus in id, cui contraria quàm maximè facimus.* Lipſ. *cent.* 1. *epiſt.* 77. *Mihi ſententia de me, niſi apud me, non fertur, nec quis ſim, alios rogo.* hoc eſt quod Apoſt. ad *Cor. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 3. Ἐμοὶ δὲ ἐλάχιστόν ἐστιν, ἵνα ὑφ' ὑμῶν ἀνακριθῶ, ἢ ὑπὸ ἀνθρωπίνης ἡμέρας.

Φιλοψύχως καὶ ὁμοίως τοῖς ἡμιζώοις; θηριομάχοις] Alluſit eódem Seneca, quò Marcus iſtìc, *epiſt.* 49. videndus *ad l.* 4. § 47. Verùm ille moræ tantùm brevitatem notans in mortis dilationem enixiùs expetentibus; Marcus miſeram fœdámque vitæ ſortem ipsâ morte etiam minùs tolerabilem. de qua & Senec. *epiſt.* 101. Indè illud *Mæcenatis turpiſſimum votum, quo & debilitatem non recuſat, & deformitatem, & noviſſimè acutam crucem, dummodo inter hæc mala ſpiritus prorogetur.*

Debilem facito manu,
Debilem pede, coxâ:
Tuber aſtrue gibberum;
Lubricos quate dentes.

sequi, mihi omnem hærere agnosco. interim observo verbum [illegible] quod Stephani Thesaurus ille fucatissimus non exhibet, Marco hic usurpatum; & in forma passiva quam vocant, Galeno, de sect. op. c. 10. verbis illis, ἵνα μὴ ἀναλίσκηται λέξει ἀφελόμενος. Ne videamur vocabulo addicti esse, aut ei pertinaciter adhærere. Fortasse ergo Marci manus fuerit. Suppone verò, illud quod a maxime traxisti, ἐξ ἧς ipsi quod nunc geris, & peculiares tuas affectiones habet, te valde addicere, eamque quasi implicitum tenere, nihil hoc [illegible] ad quod nunc dicitur, nec propterea obstet, quo minus verum id sit. Sed σύγχυσιν locum certe vel vitiosum vel mutilatum suspicor.

Τῶ ἰδίῳ animo.] Vide I. 9. § 2.

§ 8. Ἐφ' ἑαυτοῦ ἀρκοῦ.] Flaccus I. 1. ep. 16. Tu recte vivere, solaria esse quod audis. Et mox: Cum pateris, spinis sentis quæ Rosa nascit? &c. Ἐπιθυμητικὸν τὸ, ἀπὸ τοῦ ἐπιθυμεῖν] Vide Epictetum I. 2. c. 10. De clerico, ap. Hieron. ad Nepot. Interpretetur primo vocabulum suum, & intelligat se esse quod dicitur. Plato Polit. 4. φαυλότης ἐν τῇ τῶν ψυχῶν γενέσει, ὅτι ἐμπίπτει σίδηρος ἀντὶ χαλκοῦ. Synes. de regn. χρῆναι διαλογίζεσθαι τὴν ψυχὴν ἐφ' ἑαυτῆς τὰ σώματα ἀφαιρουμένην, ἀλλ' ὁποῖα τὰ ἐκ τῶν ἀσωμάτων ἐπιρρεῖ. Dio Prus. orat. [illegible] μεθαρὲ Gregor. Nyss. de perfect. Christ. Ὥσπερ γὰρ εἴ τις ἐκτὸς ἢ ῥητορικῆς, ἢ γεωμετρικῆς, ἢ πολιτικῆς, ἐπαγγελίαν ποιοῖτο τῷ ἀπαιδεύτῳ τῶν λόγων, μὴ ἐνεστηκυίας ἐν τῷ βίῳ τῆς [illegible] ἀλλὰ ὁ καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος τὸν ἴδιον ἑαυτοῦ λόγον, ὡς ἂν μὴ ἀλλοτρίου τοῦ ἐπιτηδεύματος ὄντος, ἀλλὰ τοῦ ἰδίου ἑκάστου ἀγαθοῦ. Ἐπιθυμητικὸν τὸ μὴ ἐπιτρέπειν ἑαυτὸν ἐπιθυμεῖν. Ἀπὸ τοῦ ἐπιθυμεῖν. Ambros. de dignit. sacerd. c. 2. Quod semel professus, actione potius quam nomine abnegavit: ut [illegible] congressi actioni, & actio respondeat nomini. [illegible] inane, & crimen immane. Nam mens [illegible] de Satana adversus nos. 1. 4. Parum sunt vocabula, res ipsas non habentia. Idemque de prudentia. 1. 5. c. 1. Nomen sine actu nequit officio suo nihil est. Ubi & hunc sublit depono, fabulas nihil esse sine rebus. Column. [illegible] idem ibid. c. 7. Atrocius [illegible] professione placeret, &c. c. 11. magis [illegible] malitia, quam titulus bonitatis accusat [illegible] impii est pia [illegible]

Ἵνα μὴ ποτε ἐπιλάβωμαι] ne quando ista mecum cogitem. Xyl. ut legendum sic μεταλάβω. alioqui vertendum, cum aliquando [illegible] Xenophon. Cyrop. φυλακὴ τῶν ἔργων, ἵνα ἀναίδηλα [illegible] Cassiod. [illegible] meritis: [illegible] semper [illegible] ritus [illegible] nam [illegible] rei vitium imposuit, [illegible] fundamentum, [illegible] nomen alienum, aliud [illegible] posse [illegible] inveniri. [illegible] 5. [illegible] 9. § 31. [illegible] Suidas [illegible] clavis Gram. c. 16. [illegible] Cæsar [illegible] mox [illegible] insani se [illegible]

Ἐξέλιπέ τι αὐτὸν ἐνεργοῦντα] significat. Galen. [illegible] cuc. c. 1. τὰ τῶν [illegible] dixit l. 1. [illegible] significat. [illegible] pendunero παρέλιπε. Sic Aristt. [illegible] ἐξέλιπε ἡ μὴ ποτε [illegible] ἐν σοφίᾳ τὰ [illegible] μὴ ἐξέλιπε. l. 2. [illegible] lengue dict. Sylburg. [illegible] c. 10. [illegible] Βασιλεὺς ἦν αὐτῶν, [illegible] βασιλεὺς ἦν [illegible] Βεβίωται καθ' ἑαυτὸν [illegible] 1. 2. est. Lucian. [illegible] dehnit. Jacob. [illegible] ἐν τῷ χρόνῳ ἐκλείπειν τὸ ὄντως [illegible] quicunque esse [illegible] i. e. quicunque fuerit. [illegible] Λείπω pariter usurpatum [illegible] ias, ut supra sic Plato [illegible] Hippocr. ἀεὶ [illegible] cessare volunt [illegible] erit, i. e. cessaverit [illegible] ἐκλείπουσι [illegible] ἐκλείπει [illegible] ἐκλείπουσι [illegible] ἐκλείπει [illegible] ἐκλείπουσι [illegible] ἐκλείπει

est. Epiphan. *hæres.* 66. § 9. πλοῖα γὰρ θέλει λέγειν ἥλιόν τε καὶ σελήνην. *Navigia dicit Solem & Lunam.* Joan. *Evang. c.* 7. *v.* 17. Ἐάν τις θέλῃ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιεῖν. *Si quis voluerit facere.* i. e. Si quis fecerit. ità pro eo quod Matth. *c.* 20. *v.* 26, 27. & Marc. *c.* 10. *v.* 43, 44. ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι· &, πρῶτος εἶναι. Luc. *c.* 22. *v.* 26. habet. ὁ μείζων ἐν ὑμῖν, & ὁ ἡγούμενος. Disertissimè *Act. c.* 2. *v.* 12. τί ἂν θέλοι τοῦτο εἶναι; *Quid hoc esse velit? Quid sibi vult?* sive, *Istud quid est?* nos diceremus *What may this be?* Senec. *de ira. l.* 2. *c.* 9. *quid si quis irascatur?* & mox, *quid si irasci velit?* & *c.* 10. *quid si mirari velit.* i. e. *quid si miretur?* utì mox ibidem. vide *ad l.* 4. § 6. & *l.* 5. § 22.

Διαληπτικὴν ἕξιν] *Scientiam de singulis rebus percipiendi.* Xyl. *percipiendis*, forsan scripserat. meliùs Cas. *objecti cujusvis enixam & intelligentem considerationem.* ἕξιν, non ἕξις· malim tamen διαληπτικὴν *disceptativam* reddere. quomodo διάληψιν pro *disceptatione* Marcus usurpavit, *l.* 1. § 10. ἐν τρόπῳ συμβιαλήψεως.

Ἀπερισπάστως] *Sine distractione.* Cas. *qui cogitationibus alienis non occupatur.* Xyl. imò, *animadversionem sedulam, à negligentia & inadvertentia immunem.* id est, ut nihil negligat, & minùs animadversum transmittat, ità *l.* 5. § 5. μὴ παρεσπασμένῳ. *non negligens, non neglectim habens.* & *l.* 6. § 50. γίνεσθαι ἀπερισπάστως. *sedulò attendere, atque animum adhibere.* Sunt autem vocabula ista porticûs peculiaria, quæque vix alibi reperias. aliud paulò videtur, quod *l.* 7. § 54. μήπ ἀκατάληπτον παρεισρυῇ.

Σύμφορον] *Prudens*, Xyl. *Concors*, potiùs, sive *consentiens*, quod & explicatio adjuncta docet.

Τὸ ὑπέρφορον] in sequiorem partem vocabulum hoc sæpius usurpatur. ità ὑπέρφορος, ὁ ἀλαζὼν, *insolens, arrogans.* Ὑπέρφορον ἦ ἔτως ὁ Πολέμων, ὡς πόλεσιν ἀπὸ τοῦ φέροντος, δυνάστας ἢ ἀπὸ τοῦ μὴ ὑφεμένου, θεοῖς ἢ ἀπὸ τοῦ ἴσα διαλέγεσθαι. Philostrat. *in vit. Sophist.* quo loco & quàm insolenter erga Antoninum Pium se gesserit, narrat. Et indè ὑπερφρονεῖν, ὑπερορᾶν, καταφρονεῖν. *contemnere, despectui habere.* Thucyd. *l.* 3. in *Cleon. orat.* Πέφυκε γὰρ καὶ ἄλλως ἄνθρωπος τὸ μὲν δεδραπευόμενον ὑπερφρονεῖν, τὸ δὲ μὴ ὑπεῖκον θαυμάζειν. verùm hîc cùm de voluptatum, dolorum, mortis ipsius contemptu ac quasi conculcatione, superatione saltem agatur, quomodo & Plut. *in Lacon. instit.* ἡδονῶν ὑπερφρονεῖν *voluptates despicere*; & τὸ ὑπέρφορον pro *animi sublimitate*, Thucydid. *l.* 2. dicitur: laudis ac decoris potiùs significatum obtinet. nec diverso sensu τὸ καταφρόνημα καὶ ἡ καταφρόνησις apud eundem Thucyd. eodem *lib.* in *Pericl. orat.* usurpatur: ubi suos hortatur, ἰέναι τοῖς ἐχθροῖς ὁμόσε, μὴ φρονήματι μόνον, ἀλλὰ καταφρονήματι· αὐχημα μὲν γὰρ καὶ ἀπὸ ἀμαθίας εὐτυχοῦς καὶ δειλῷ τινι ἐγγίνεσθαι· καταφρόνησιν δὲ, ὃς ἂν καὶ γνώμῃ πιστὰ τὰ ἐναντία θρασέχειν.

Τῶν ὑπέρσασιν τῷ φερομένῳ μοείᾳ ὑπὲρ λείαν ἢ τραχεῖαν κίνησιν] *Evectionem*, sive *elevationem mentis supra omnem voluptatem & dolorem.* usitata enim est Marco periphrasis illa hoc sensu, λείας καὶ τραχείας κινήσεως. vide *l.* 4. § 3. & *l.* 5. § 26. ὑπέρτασις vocabulum satìs infrequens. Verùm verbum ipsum ὑπερτείνειν crebriùs usurpatur, eodem ipso sensu, quo nomen hîc sumitur. Sic enim Aristot. *ethic. l.* 3. *c.* 1. ἃ καὶ τὸν ἀνθρωπίνον φύσιν ὑπερτείνει, καὶ μηδεὶς ἂν ὑπομείναι· *quæ naturam humanam transcendunt, nec sustinere quisquam possit.* Et Thucyd. *lib.* 2. ἀπὸ κερκίδων δύο ὑπερτεινουσῶν ὑπὲρ τὸ τεῖχος. *Ex duabus antennis murum transcendentibus*, sive *supra murum se attollentibus.* & indè ὑπερτείνες, τὸ ὑπερανέχον. Suid.

Μὴ γλιχόμενος τῶν ὑπ' ἄλλων καὶ ταῦτα ὀνειδιζόντων] Flaccus pariter *l.* 1. *epist.* 16.

Vir bonus ac prudens dici delector, ego ac tu.
Qui dedit hoc hodie, cras, si volet, auferet; ut sē
Detulerit fasces indigno, detrahit idem.
Pone, meum est, inquit: pono, tristisque recedo.
Idem si clamet furem, neget esse pudicum,
Contendat laqueo collum pressisse paternum,
Mordear opprobriis falsis? mutémve colores?
Falsus honor juvat, & mendax infamia terret,
Quem nisi mendosum & mendacem? ——

Senec. *ep.* 29. *Illud præcipuè impedit, quòd citò nobis placemus: si invenimus, qui nos bonos viros dicat, qui prudentes, qui sanctos, agnoscimus. nec sumus modicâ laudatione contenti: quicquid in nos adulatio sine pudore congessit, tanquam debitum prendimus. optimos nos esse, sapientissimos, affirmantibus assentimur; cùm sciamus illos sæpe mentiri. adeóque indulgemus nobis, ut laudari velimus in id, cui contraria quàm maximè facimus.* Lips. *cent.* 1. *epist.* 77. *Mihi sententia de me, nisi apud me, non fertur, nec quis sim, alios rogo.* hoc est quod Apost. ad *Cor. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 3. Ἐμοὶ δὲ ἐλάχιστόν ἐστιν, ἵνα ὑφ' ὑμῶν ἀνακριθῶ, ἢ ὑπὸ ἀνθρωπίνης ἡμέρας.

Φιλοψύχως καὶ ὁμοίως τοῖς ἡμιθρώτοις θηριομάχοις] Allusit eòdem Seneca, quò Marcus istîc, *epist.* 49. videndus *ad l.* 4. § 47. Verùm ille moræ tantùm brevitatem notans in mortis dilationem enixiùs expetentib us; Marcus miseram fœdámque vitæ sortem ipsâ morte etiam minùs tolerabilem. de qua & Senec. *epist.* 101. Indè illud *Mecænatis turpissimum votum, quo & debilitatem non recusat, & deformitatem, & novissimè acutam crucem, dummodo inter hæc mala spiritus prorogetur.*

Debilem facito manu,
Debilem pede, coxâ:
Tuber astrue gibberum;
Lubricos quate dentes.

Vita dum supereſt, bene eſt.
Hanc mihi; vel acutam
Subde, ſuſtineo, crucem.

(ità reſtituit, Lipſio feliciùs, puto, Acidalius, quæ corruptiſſima priùs proſtabant) *quod miſerrimum erat, ſi incidiſſet, optatur; & tanquam vita petitur, ſupplicii mora: contemptiſſimum putares, ſi vivere vellet uſque ad crucem. Tu verò, inquit, me debilites licet, dum ſpiritus in corpore fracto & inutili maneat: depraves licet, dum monſtroſo & diſtorto temporis aliquid accedat: ſuffigas licet, & acutam ſeſſuro crucem ſubdas. eſt tanti, vultus ſuum premere, & patibulo pendere diſtrictum, dum differat id quod eſt in malis optimum, ſupplicii finem. eſt tanti, habere animam, ut agam. quid huic optes, niſi deos faciles? quid ſibi vult iſta carminis effœminata turpitudo? quid timoris dementiſſimi pactio? quid tam fœda vitæ mendicatio? huic putas unquam recitâſſe Virgilium,*

Uſque adeóne mori miſerum eſt? ——

optat ultima malorum, & quæ pati graviſſimum eſt, extendi & ſuſtineri cupit: quâ mercede? ſcilicet, vitæ longioris. quid autem hujus vivere eſt? diu mori. invenitur aliquis qui malit inter ſupplicia tabeſcere, & perire membratim, & totiens per ſtillicidia amittere animam, quàm ſemel exhalare? invenitur qui velit adactus ad illud infelix lignum, jam debilis, jam pravus, & in fœdum ſcapularum ac pectoris tuber eliſus, cui multæ moriendi cauſſæ etiam citra crucem fuerant, trahere animam tot tormenta tracturam? nega nunc magnum beneficium eſſe naturæ, quòd neceſſe eſt mori. Multi pejora paciſci adhuc parati ſunt etiam amicum prodere, ut diutiùs vivant, & liberos ad ſtuprum manu ſuâ tradere, ut contingat lucem videre tot conſciam ſcelerum. Excutienda vitæ cupido eſt: diſcendúmque nihil intereſſe, quando patiaris, quod quandóque patiendum eſt. quàm benè vivas referre, non quamdiu. Sæpe autem in hoc eſſe bene, nè diu. Vide *ad l. 4. § 40. & lib. 8. § 58. & l. 9. § 2.* Auguſtin. *ep. 45. Quantis laboribus agitur, ut longiore tempore laboretur, & mors cùm impendere ceperit, ideò cavetur, ut diutiùs timeatur? quibus excruciantur doloribus, qui curantur à medicis, & ſecantur? nunquid ut non moriantur? non, ſed ut aliquanto ſeriùs moriantur. multi cruciatus ſuſcipiuntur certi, ut pauci dies adjiciantur incerti. Et nonnunquam ipſis doloribus victi continuò moriuntur, quos mortis timore ſuſcipiunt. Et cùm omnino non eligant vitam finire nè doleant, ſed dolere nè finiant, accidit eis ut doleant & finiant: non ſolùm, quia & ſanati utique vitam finiunt poſt dolores, quæ tantis comparata, nec ſempiterna eſſe poteſt, quia mortalis eſt; nec diuturna, quia tota brevis eſt; nec de ipſo brevi ſpatio ſui ſecura, quia ſemper incerta eſt: verùm etiam, quòd aliquando eam dolore finierunt, quam nè finirent, dolere voluerunt.* Sophocl. *Ajace:*

Αἰαῖ· τὸ δ' ἀνδρὶ τῷ μαχεῖ χρήζειν βίου,
Κακοῖσιν ὅτις μηδὲν ἐξαμᾴνεται.
Τί γὰρ πάρ' ἦμαρ ἡμέρα τέρπειν ἔχει
Περᾶσα, καὶ ναίουσα τῷ γε καὶ θανεῖν;
Οὐκ ἂν πελαίμην ἀξένου λόγου βροτόν,
Ὅστις * κενᾶσιν ἐλπίσιν θεραίνεται. * καλαῖσιν H. Steph.
Ἀλλ' ἢ καλῶς ζῆν, ἢ καλῶς τεθνηκέναι
Τὸν εὐγενῆ χρή. πάντ' ἀκήκοας λόγον.

Optare vitæ ſpatia longævæ viro
Deforme, nullum cui levamentum eſt mali.
Nam quid diei rurſus & rurſus dies
Adjecta prodeſt, amplians ſemper mori?
Me judice ille nullius pretii eſt homo,
Cui ſpes inanis credulam mentem fovet.
Pulcram agere vitam, nobilem, aut pulcrè decet
Obire. habes quodcunque dicendum fuit. Grot.

Idémque *Electrâ:*

Τί γὰρ βροτὸν ἂν τοῖς κακοῖς μεμιγμένον,
Θνήσκειν ὁ μέλλων τῷ χρόνῳ κέρδος φέροι;

Morte appetente, quem cingunt hominem mala,
Dilatio brevicula quid lucri ferat? Grot.

Οὐκοῦν τὸ μὴ ζῆν κρεῖσσον ἐς' ἢ ζῆν κακῶς.

Indecorâ vitâ ſatius eſt non vivere.

Euripid. Pirithoo, apud Stob. *tom. 2. tit. 122.* contrà planè quàm apud eundem Iphigenia *in Aulide,*

—— μαίνεται δ' ὅστις εὔχεται
Θανεῖν· κακῶς ζῆν κρεῖσσον, ἢ θανεῖν κακῶς.

—— *Deſipit qui vult mori:*
Meliúſque vivere malè, quàm mori bene. Lipſ.

Sive ut Grot. —— *qui mori properat, furit.*
Moleſta vita melior, quàm pulcrè mori.

ubi *modeſta* pro *moleſta* perperam proſtat. Senec. *epiſt. 77. Cæſar, cùm illum tranſeuntem per Latinam viam, unus ex cuſtodiarum agmine, demiſſâ uſque in pectus vetere barbâ, rogaret mortem, Numquid enim, inquit, vivis?* Et de Herodico Plato *polit. lib. 3.* Et ex Platone Plut. *de tard. numin. vind.* qui cùm in morbum inſanabilem incidiſſet, γυμναστικὴ ἰατρικὴ primus hominum adjunxit, eâque ratione vitam diutiùs ſuſtinuit, ὅπ μακρὸν ἐποίησε τὸν θάνατον αὑτῷ καὶ τοῖς ὁμοίως νοσοῦσιν. *non vitam illum ſed mortem ſibi, ſimilitérque laborantibus diuturniorem reddidiſſe. Plurimum* autem *refert, vitam aliquis extendat, an mortem.* Senec. *epiſt. 68.* Hinc Oedipi querela illa de filiæ pietate importuna in Senecæ, ſi Senecæ ſaltem, *Thebaid.*

——*Quid me, nata, peſtifero tenes*
Amore vivum? funus extendis meum,
Longáſque vivi ducis exequias patris.
Aliquando terrâ corpus inviſum tege.
Peccas honeſtâ mente, pietatem vocas
Patrem inſepultum trahere. qui cogit mori
Nolentem, in æquo eſt, quique properantem impedit.
Occidere eſt, vetare cupientem mori.
Non tamen in æquo eſt: alterum gravius reor.
Malo imperari, quàm eripi mortem mihi.

Gregor.

Gregor. Nyſſen. *orat. catech. c.* 2. Τὸ ζῆν διὰ τῆς καταδυμίων ἀπόλαυσιν αἱρετὸν ὅτι τοῖς τῶν βίων μετέχουσι. ὡς εἴγέ τις ἐν ὁδοιπορίαις διαβιάη, πρὸς πολὺ τοιούτῳ τὸ μὴ εἶναι τῶν ἀλγεινῶς ἔχειν ἀξιοπότερον κείνεται.

Θηριομάχοις] qui cum beſtiis depugnaturi committebantur, vel eiſdem laniandi objiciebantur, *beſtiariis*. indè θηριομαχεῖν Paulo Apoſt. uſurpatum, *ad Corinth. epiſt.* 1. *cap.* 15. *v.* 32. ſed ſenſu, puto, diverſo. de quo alibi, cum Deo bono dicturi ſumus.

Τοῖς αὐτοῖς ὄνυξι καὶ δήγμασι] Micyllus apud Lucian. in *cataplo.* ἀγῶνον ἢ πύματον οἱ αὐτοὶ ὀδόντες ἀγωνίσωσιν. vide *ad l.* 4. § 47.

Ἐμβίβασον ἓν σαυτὸν εἰς τὰ ὀλίγα ταῦτα ὀνόματα.] M. Caſ. metaphoram eſſe autumat *à navem conſcendentibus* ductam. atque ità τὸ ἐμβιβάζειν quandoque uſurpatur. Libanius *de ſervit. orat.* 31. ὥσπερ τῆς μοίρας εἰς ναῦν ἐμβιβασθείς, ἀντὶ τῆς ἀρύσεως πέλαγος τέμνει. Plato ἐμβιβάζω σε εἰς πλοῖον. Eò magìs forſan, quia de *inſulis* ſubjunctum eſt. poteſt tamen & ab *aquis*, ſive *balneariis*, ſive *tinctoriis* tractum videri. de his enim τὸ ἐμβιβάζειν quoq; dicitur. Dioſcorid. *lib.* 1. *c.* 189. ἐμβιβάδω ἐν βαλανείῳ. & Galen. *ad Glaucon. lib.* 1. *c.* ἐμβιβάζω σε τῷ ὕδατι. ut ſit ſenſus, *inde, immitte, ingere, immerge te penitus in iſta; ut eis, quaſi totus tinctus ſis.* Sicut δικαιοσύνῃ βεβαμμένον dixit *l.* 3. § 4. Ità Iſchomachus apud Xenophont. in *œconom.* πειρῶμαι ἐμβιβάζειν εἰς τὴν δικαιοσύνην τοὺς οἰκέτας. Syneſ. *de regn.* Αὐτὸς ἑαυτὸν ἐμβιβάσας τῷ τοιούτῳ τῆς ζωῆς εἴδει. Eligat quivis quod arriſerit magis.

Εἰς μακάρων τινὰς νήσους μετῳκισμένον] Ità Ariſtides *orat. ſacr.* ἤδη μέν τις καὶ ἄλλον ζηλῶν τινὸν αὐτῷ συμβάντος, καὶ βουλόμενος ἐνδείξασθαι τὴν ἡδονὴν, εἶπεν, ὡς ἄρα εἴη πολὺ ἢ διπλάσιος γεγονώς· ἄλλος δέ τις, ὡς ἐν μακάρων νήσοις εἴη δοκοίη. Senem forſan Ariſtophaneum in animo habuit, qui in *Veſpis* —ἔγωγ'

Ἡυξαμόλιν ἀκύων·
Κἂν μακάρων διπλοῦν
Αὐτὸς ἔδοξα νήσοις,
Ἡδόμενος λέγοντι.

Liban. *Nœniâ in Daphn. Apoll. incend.* τίς δ' ἂν ἐπόθησε τὰς τῶν μακάρων νήσους; *quis non beatorum inſulis locum illum præoptâſſet?* Alluſit uterque ad *inſulas* illas, μακάρων Græcis dictas, *fortunatas*, & *fortunatorum*, Latinis: de quibus Strabo *geograph. lib.* 1. & 3. & ex eodem Euſtath. *ad Odyſſ.* δ. & Caſaub. *ad eund.* Diodor. Sicul. *lib.* 5. extremo. Philoſtrat. *vit. Apollon. lib.* 5. *c.* 1. Plut. in *Sertor.* Plin. *hiſtor. nat. l.* 6. *c.* 32. Mela *l.* 2. *c.* 7. Plaut. *Trinumm. act.* 2. *ſc.* 4. Eas depingit nobis Flaccus *epod.* 16. & Muret. *var. lect. lib.* 5. *c.* 1. Eò poſt mortem migrare credebant, an fingebant, animas eorum, qui hîc piè probéq; degerant. qua de re viſendi Heſiodus *lib.* 1. *v.* 169. Pindar. *olymp.* 2. Plato in *Gorg.* & ex horum utroque Plut. *ad Apollon.* & Clem. *ſtrom. l.* 4.

Ἀπὸ δαρδῶν εἰς γωνίαν τινὰ] Simile quiddam Epictetus *lib.* 2. *c.* 13. Philoſophiæ nomen ambienti cuidam, qui, quod profiteri volebat, præſtare non poterat: Σὺ δ' ἐπὶ τὰς αὐτῆς βάδιζε, καὶ ἐπαίνων ἀποσῇς μηδέποτε εἰς τὴν γωνίαν ἀπελθὼν κάθησο, καὶ πλέκε συλλογισμούς, καὶ ἄλλῳ παίτεινε. οὐκ ἔστι δ' ἐν σοὶ πόλεως ἡγεμὼν ἀνήρ.

Ἐξιὼν τοῦ βίου] vide *ad lib.* 9. § 2. Diogenes cuidam excuſanti ſe, tanquam πρὸς φιλοσοφίαν ἀνεπιτήδειον, *Philoſophiæ ſtudio inidoneum*; Τί οὖν ζῇς, εἰ τὸ καλῶς ζῆν σοὶ μέλει; *Quid igitur*, inquit, *vivis, ſi bene vivere non curas?* Laërt. *lib.* 6. *Diogeni* ex parte accedit Ariſtot. *ethic. lib.* 3. *c.* 9. ὅσῳ ἂν μᾶλλόν τις τὴν ἀρετὴν ἔχῃ πᾶσαν, καὶ εὐδαιμονέστερος ᾖ, τῷ τοιούτῳ μάλιστα ζῆν ἄξιον. Cynicus idem humerum ſaucius, cur è vita non excederet, ſciſcitanti reſpondit, τοὺς εἰδότας ἃ δεῖ πράττειν ἐν τῷ βίῳ, καὶ ἃ δεῖ λέγειν, τούτους γε ζῆν προσήκειν· τοῖς δ' οὐκ εἰδόσι τά τε λεκτέα καὶ τὰ πρακτέα, ἀποθνῄσκειν ἐν καλῷ ἔφη. Ælian. *l.* 10. *c.* 11. id quod Flaccus *l.* 2. *epiſt.* 2.

Vivere ſi rectè neſcis, diſcede peritis.

Εν γε μόνον τοῦτο πράξας] *cùm id unum in vita egeris, ut eo modo diſcedas.* Xyl. atqui nihil minùs in vita egit, qui ignavè prorſus inſipientérque ſe geſſerit. meliùs itaque Caſ. (qui Xylandri tamen illud etiam in contextum ſuum admiſit) *cùm hoc unicum in vita laude dignum geſſeris, quòd hoc modo è vita exieris.* id quod Othoni Sylvio competere poſſit; de quo Dio Caſ. *lib.* 64. Κάκιστά γε μὴν ἀνδρῶν ζήσας, κάλλιστα ἀπέθανε· καὶ κακουργότατα τὴν ἀρχὴν ἁρπάσας, ἄριστα αὐτῆς ἀπηλλάγη. Itaque ut Plut. in *Othon.* Ἀπέθανε δ', ἀπολιπὼν μὲν χήρανας, μηδ' ἐλάττονας, τὸν βίον αὐτῶν λυπήσαντας τὸν θάνατον. βιώσας γὰρ οὐδὲν ὀπισθότερον Νέρωνος, ἀπέθανεν εὐγλωττότερον· *per quæ factum putem* (inquit Sueton. *l.* 8. *c.* 12.) *ut mors ejus minimè congruens vitæ majori miraculo fuerit.*

Οὐ κολακείας ἔτοι θέλουσιν] Deus à mortalibus non adulationem, ſed imitationem & obſequium poſcit. Hinc reprehenſiones illæ, *Pſal.* 50. *v.* 16, 17. & *Pſal.* 78. *v.* 36, 37. Eſaj. *c.* 1. *v.* 11. -16. &, *c.* 66. *v.* 3. Jerem. *c.* 7. *v.* 9, 10, 21, 24. Ezech. *c.* 20. *v.* 39. Luc. *c.* 6. *v.* 46. Non poſſum continere me, quin ſubjiciam inſignes illos è ſcena, qui cothurnum certe, non ſoccum reſipiunt, verſus; quorum meminere Porphyr. *de non edend. animant. l.* 2. & Clem. *ſtrom. l.* 7. & Cyrill. *adverſ. Julian. l.* 9.

Τίς ὧδε μωρὸς καὶ λίαν ἀνεπιλώβητος
Εὐπρὸς ἀνδρῶν, ὅστις ἐλπίζει θεὸς

Ὁσῶν ἀσάρκων, καὶ χολῆς πυρεμβόλης,
Ἃ καὶ κυσὶν πεινῶσιν οὐκ βρώσιμα,
Χαίρειν ἀπαρχῇ, καὶ γέρας λαχεῖν τόδε,
Τούτων τε τοῖσι δρῶσιν ἀκτίνειν χάειν,
Κἂν λῃστὰ, κἂν πειρατὰ, κἂν τύραννοι δὴ
Τύχωσιν ὄντες ;
Quis gente in hominum tam ſupinè credulus,
Aut ſtultus adeò eſt, qui deos exiſtimet,
Seu bilis uſtæ, ſive nudorum oſſium,
Projecta quæ vix tangat eſuriens canis,
Gaudere donis, idque honori ducere,
Facientibúſque gratiam reponere,
Sive ii latrones, ſive piratæ ſient,
Sive & tyranni ?

Εὔπιστος ex Porphyrio repoſui, quod apud alios ἄπιστος legitur. εὔπιστος, qui Ebræis פתי *credulus, fatuus,* de quo Solomon, *Prov. c.* 14. *v.* 15. ἄκακος πιστεύει παντὶ λόγῳ. Extrema, quæ reliqui omiſerunt, ſed cumprimis ad rem præſentem faciunt, ex Clemente attexui.

Ἐξομοιοῦσθαι ἑαυτοῖς] Marcus à Juliano in *Cæſarib.* inducitur Sileno percontanti, τί κάλλιστον τῶν βίῳ τέλος ; reſpondens, τὸ μιμεῖσθαι τὸν θεόν. verùm amplius aliquid ſonare videtur τὸ ἐξομοιοῦσθαι. hoc eſt enim quod Apoſtolus, *ad Cor. ep.* 2. *c.* 3. *v.* 18. εἰς τὴν αὐτὴν εἰκόνα μεταμορφοῦσθαι· ὥστε συμμόρφους γενέσθαι· *ad Rom. c.* 8. *v.* 29. ἅγιος, καθὼς ἐκεῖνος ἅγιός ἐστιν. *Levit. c.* 19. *v.* 1. & Pet. *ep.* 1. *c.* 1. *v.* 16. ἁγνὸς, καθὼς ἐκεῖνος ἁγνός. *Joan. ep.* 1. *c.* 3. *v.* 3. δίκαιος, καθὼς ἐκεῖνος δίκαιός ἐστιν. *ibid. v.* 17. ἐλεήμονας καθὼς ἐκεῖνος ἐλεήμων. Luc. *c.* 6 *v.* 36. τέλειος, denique, ὥσπερ ἐκεῖνος τέλειος. Matth. *c.* 5. *v.* 48. Gregor. Nyſſ. *de profeſſ. Chriſt.* Χειστιανισμός ἐστι τῆς θείας φύσεως μίμησις. Juſtin. *ad Diognet.* Καὶ μὴ θαυμάσῃς εἰ δύναται μιμητὴς ἄνθρωπος γενέσθαι θεοῦ. ὅσπερ γὰρ τὸ τοῦ πλησίον ἀναδέχεται βάρος· ὃς ἐν ᾧ κρείσσων ἐστὶν, ἕτερον τὸν ἐλαττούμενον εὐεργετῶν ἐτέλει, ὅσα παρὰ τοῦ θεοῦ λαβὼν ἔχει, θεὸς γίνεται τῶν λαμβανόντων. ἔστι μιμητὴς ὅστις θεοῦ. Sed & Plato, cujus verba forſan reſpexit hîc Marcus, *leg. l.* 4. Τίς ποθεῖ φίλη καὶ ἀκόλουθος θεῷ ; μία καὶ ἕνα λόγον ἔχουσα ἀρχαῖον, ὅτι τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον φίλον ἂν εἴη. unde colligit Clemens *ſtrom. l.* 5. Philoſophiæ finem à Platone ſtatui, ὁμοίωσιν θεῷ, *Deo ſimilem fieri.* Idémque de eodem *l.* 2. beatitudinem collocâſſe, ἐν ὁσιότητι τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ ἐν ἐξομοιώσει τῇ πρὸς τὸν θεόν. Similitudinem autem hanc in eo conſiſtere, ut quis juſtus, piúſque cum prudentia exiſtat. quod & dogmati noſtro eſſe conſentaneum, quippe quibuſdam è noſtris, Moſis illud *Geneſ. c.* 1. *v.* 26, 27. ità ſumi, ac ſi dictum ſit, Τὸ μὲν κατ' εἰκόνα, εὐθέως μὲν τῇ γένεσιν εἰληφέναι τὸν ἄνθρωπον. τὸ καθ' ὁμοίωσιν δὲ ὕστερον καὶ τῇ τελειώσει μέλλειν ἀπολαμβάνειν. Verùm argutum nimìs hoc, nec quod poſſit admitti ; cùm utrumque homini primitus condito diſertè tribuatur.

Εἶναι τῷ συκῷ τὰ συκῆς ποιοῦσαν] Chriſtus Dominus Matth. *c.* 7. *v.* 16. ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς· μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ τῶν ἀκανθῶν σταφυλὰς, ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα ; &c. vide *l.* 9. § 9.

Μέλισσαν τὰ μελίσσης] ἴδοις γὰρ πώποτε κηφῶσα εἶδος ὑπὸ γήρως γλωμῶδες μέλιτταν· Plut. *de ſene politic.*

Τὸν ἢ κύσα, τὰ κυνὸς] Eliſæo, quàm atrocia perpetraturus is eſſet, prædicanti, Hazael Syrus, *Num tu ſervum tuum canem eſſe autumas, qui ejuſmodi in me admittam ? hiſt. Regum l.* 4. *c.* 8. *v.* 13. Ità *canem* eſſe non diffitetur, haud hominem, qui ejuſmodi faciat. Vide *ad l.* 5. § 11.

Τὸν ἢ ἄνθρωπον τὰ ἀνθρώπου] vide *l.* 5. § 1. & *l.* 8. § 23. & *infrà* § 15. ἄνθρωπον ἀληθινόν, *verum hominem, qui facit* ſcil. *quæ hominis ſunt.* Epictetus *l.* 1. *c.* 16. Εἰ ἀνδρὼν ἤμεν, ἐποίουν τὰ τῆς ἀνδρὸς· εἰ κύκνος, τὰ τοῦ κύκνου· νῦν ἢ λογικὰς ἡμᾶς ὑμνεῖν με δεῖ τὸν θεόν· ποιῶ αὐτό. vide *ad l.* 5. § 7. Idem *l.* 2. *c.* 9. Οὐκ ἔστι τὸ τυχὸν αὐτὸ μόνον, ἀνθρώπου ἐπαγγελίαν πληροῦσαι. τί γάρ ἐστιν ἄνθρωπος ; ζῷον, φησὶ, λογικὸν θνητόν· εὐθὺς ἐν τῷ λογικῷ πάνων χωριζόμεθα ; τοῦ θείων· καὶ πάνων ἄλλων ; τοῦ θεραπόντων, καὶ τοῦ ὁμοίων. ὅρα πάνω, μή πως ὡς θεία ποιήσῃς· εἰ ἢ μὴ, ἀπώλεσας τὸν ἄνθρωπον· ἐκ ἐπλήρωσας τῷ ἐπαγγελίαν. ὅρα μή πως θέλατον· εἰ ἢ μὴ, καὶ ὕπως ἀπώλετο ὁ ἄνθρωπος. πάνα ἕν ποιοῦμεν ὡς θέλασα ; ὅταν τῆς γαστρὸς ἕνεκα, ὅταν τοῦ αἰδοίων, ὅταν εἰκῇ, ὅταν ῥυπαρῶς, ὅταν ἀνεπιστρέπτως· ποῦ ἀπεκλίναμεν ; ὅτι τὰ θέλατα· τί ἀπωλέσαμεν ; τὸ λογικόν. ὅταν μαχίμως, καὶ βλασφήμως, καὶ θυμικῶς, καὶ ὠστικῶς, ποῦ ἀπεκλίναμεν ; ὅτι τὰ θεῖα· λοιπὸν οἱ μὲν ἡμεῖς μεγάλα θεῖα εἰσὶν, οἱ δὲ θεῖδια κακοήθη καὶ μικρὰ, ἀφ' ὧν ἔστιν εἰπεῖν, Λέων με καὶ φαγέτω. διὰ πάντων ἢ τούτων ἀπόλυται ἢ τοῦ ἀνθρώπου ἐπαγγελία. πότε γὰρ σώζεται συμπεπλεγμένον ; ὅταν τῷ ἐπαγγελίαν πληρώσῃ. πότε διεζευγμένον ; ὅταν τῷ ἐπαγγελίαν πληρώσῃ. πότε αὐλοί ; πότε λύρα ; πότε ἵππος ; πότε κύων ; (f. τότε αὐλοί· τότε &c.) τί ἦν θαυμαστὸν, εἰ καὶ ἄνθρωπος ὡσαύτως μὲν σώζεται, ὡσαύτως δὲ ἀπόλυται. Ità de Chriſtiano homine Salvian. *de provident. l.* 4. *c.* 1. *Cùm hoc ſit hominis Chriſtiani fides, fideliter Chriſti mandata ſervare ; ſit abſque dubio, ut nec fidem habeat, qui infidelis eſt, nec Chriſtum credat qui Chriſti mandata conculcat. ac per hoc totum in id revolvitur, ut qui Chriſtiani nominis opus non agit, Chriſtianus non eſſe videatur.* Itaque D. Ambroſ. *ſerm. de Abr.* apud Gratian. *c.* 22. *q.* 2. *c.* 20. *Mendacium eſt, ſe Chriſtianum dicere & opera Chriſti non facere.*

§ 9. Μίμος, πόλεμος, πόλα] Xyl. Λοιμὸς cur pro Μίμος infereiat, nihil video. in πόλεμος τὸ τ ex ſequenti vocabulo irrepſit : iſtud autem cum

ſequentibus

quentibus ad illud ἀπαλείφῃ, Xylandr. ſecutus, referre malim, quàm pro abſolutè poſitis, aut ad θυλεία relatis cum Caſaubono habere; qui & ἀπαλείφεται illud paſſivè ſumit; quod ego nolim.

Ὁπόσα ὁ φυσιολόγῃ & φαντάζῃ καὶ παραπέμπεις] *Quàm multa ſunt, quæ cùm tanquam phyſicus merus, ſecundum naturam earum nudè ſpeculatus fueris, citra uſum ulteriorem tranſmittis?* Caſ. qui pro ὁπόσα, πόσα legiſſe videtur: & per interrogationem extuliſſe. at Xyl. *hæc quotidie delebunt ſacra illa tua placita, quæ è contemplatione naturæ rerum hauſta circumfers.* cui accedo potiùs, niſi quòd τὸ παραπέμπειν, *circumferre*, vertit: cùm ſit, prout Caſaub. rectè, *tranſmittere*. Cæterùm *tranſmiſſionem* intelligo, qualem Maxim. Tyr. *diſſert.* 28. verbis illis delineat; Ἄτε ἂν ἐν πρεσβύταις τῆς ψυχῆς αἱ αὐθήσεις ἰδρυμέναι, ἐπειδάν τινος ἐφάψωνται ἀρχῆς, καὶ παραδῶσι τῷ νῷ, ἐπλαδόμενος ταύτης, διοχετᾷ τὰ λοιπὰ καὶ διεξέρχεται ὅπῃ τὰ ἀκόλουθα. qui in conſequentibus τῷ παραπέμπειν etiam vocabulo, in hac eadem re illuſtranda atque explicanda, utitur. ut ſit, *decreta illa, quæ ex rerum natura ſeriò ſedulóque conſiderata in mentem tranſmittis, atque ibi recondis.* ità Hermogen. *de invent.* Σὺ δὲ παραπέμπεις τῷ νῷ τὰς θεωρίας. Scopus tamen forſan is fuerit planè, quem Caſaub. voluit; *Speculationem naturæ, nî praxin conjunctam habeat, otioſam fore; faciléque abolitam iri, niſi cautio jugis adhibeatur, quicquid indidem hauſeris.* Epictet. *l.* 3. *c.* 21. Ὅπερ τὰ θεωρήματα ἀναλαβόντες ψιλά, εὐδὺς αὐτὰ ἐξεμέσαι θέλουσιν ὡσεὶ σοφιστικοὶ πρὸς τὸ πιθανόν. πρῶτον αὐτὸ πέφυκεν· εἶθ' ὕστερον μὴ ἐξεμέσῃς. εἰ δὲ μή, ἐμετὸς τῆς ὄντως γίνεται, πρᾶγμα ἀηδέστατον καὶ ἄκρατον. ἀλλ' ἀπ' αὐτῶν ἀναδοθέντων δεῖξόν τινα ἡμῖν μεταβολὴν τῆς ἡγεμονικῆς τῆς σαυτῆς, ὡς οἱ ἀθληταὶ τοὺς ὤμους ἀφ' ὧν ἐγυμνάσθησαν καὶ ἔφαγον, ὡς οἱ τὰς τέχνας ἀναλαβόντες ἀφ' ὧν ἐμαθον. ὑπ ἔρχεται ὁ τέκτων καὶ λέγει, ἀκήκοατέ μου διηγουμένου περὶ ἀρχιτεκτονικῶν· ἀλλ' ἐκμεθυσάτω οἰκίαν, ταύτῃ καταστάσας δείκνυσιν ὅπ ἔχει τὴν τέχνην· τοιοῦτόν τι καὶ σὺ ποίησον. φάγε ὡς ἄνθρωπος, πίε ὡς ἄνθρωπος, κοσμήθητι, γάμησον, παιδοποίησον, πολίτευσαι, ἀνάσχου λοιδορίας, ἔνεγκε ἀδελφὸν ἀγώμονα, ἔνεγκε πατέρα, ἔνεγκε υἱόν, γείτονα, σώσοδον. Ταῦτα ἡμῖν δεῖξον, ἵν' ἴδωμεν ὅπ μεμαθηκας τῆς ἀληθείας τι τῶν φιλοσόφων. Addam tamen, quæ ſe ingerit impræſentiarum, conjecturam. Quid ſi ἀφυσιολογήτως legerimus? quomodo & *l.* 9. § 41. ἀφυσιολογήτῳ. ut ſit mens Marci, *quæ abſque naturæ ipſius contemplatione ſeria ac conſiderata, temerè imaginaris, & citra examen juſtum admittis.* hoc enim paſſim inculcat Marcus, ut rei cujuſq; naturam ſedulò inveſtigemus, eámque probè perſpectam habeamus, priuſquam de ea ſententiam cenſurámve ullam feramus. Ità *l.* 2. § 12. & *l.* 3. § 11. & *l.* 6. § 3, 13. & *l.* 7. § 29, 66. *l.* 8, § 13. (quo loco & de viſo quovis primo loco φυσιολογεῖν præcipit.) & *l.* 10. § 11, 17, 18. & *l.* 11. § 2. 16. & *l.* 12. § 8. Nec mirum videri debet, ſi dogmata ea, quæ in rei ipſius, de qua ſtatuitur, natura penitius perſpecta, fundamentum non habent, occaſione quavis occurrente, aboleantur facillimé. Trahit horſum, quòd περὶ τοῦ γνωρίζειν, *de natura rei cujuſvis excutienda & dignoſcenda*, ſtatim iſtîc ſubjungitur: in quam mentem & τὴν θεωρησιν τῆς τῶν ὅλων φύσεως commendat, *l.* 8. § 26. & *l.* 10. § 31. λόγον ἐωρακότα ἀκριβῶς καὶ φυσιολόγως τὰ ἐν τῷ βίῳ. quin & bene vivendi fundamentum unicum ſtatuit, ἐν θεωρήμασι περὶ τὴν τοῦ ὅλου φύσεως, καὶ τῆς ἰδίας τοῦ ἀνθρώπου καταστάσεως, *l.* 11. § 5. *In ſpeculationibus illis* ſive *theorematibus indè deductis, quæ vel univerſi naturam, vel ſuam cujuſque conditionem ſtatúmque nos edocent.* Vide Athenagoram *ad l.* 3. § 6. laudatum.

Καὶ τὸ περιεργικὸν ἅμα συνπλεῖν] Apud Laert. *l.* 7. Zeno; τὰ μὲν εἶναι καθήκοντα ἀνάγκη περιεργάσεως· τὰ δὲ περιεργικὰ καὶ ἀνάγκη μὲν περιεργάσεως πάσης, ὑγείας ὀπωπελεῖσθαι καὶ αἰδημοσύνης, καὶ τὰ ὅμοια· καὶ περίεργον δέ, τὸ πρὸς ἑαυτὸν, καὶ τὴν κτῆσιν διαρρίπτειν. ut τὰ περιεργικὰ ſint *officia ea, quæ moleſtiam aliquam adjunctam habeant.* Verùm Marcus iſtîc laxiùs uſurpat pro quolibet negotio, quod muneris noſtri exiſtat. vide *l.* 9. § 13. & *l.* 8. § 25, 26.

Καὶ τὸ ἐν τῇς περὶ ἑκάστων ὀπτικῆς αὐθαδεῖς σώζειν] αὐθαδεῖς, ſicut ἀπέρφρονα, *ſupr.* § 8. in meliorem partem iſtîc ſumi videtur, (quod rariùs opinor deprehendas) vel pro *certa animi fiducia* ex rerum naturalium contemplatione orta, de qua *l.* 3. § 11. & *infr.* § 11. vel pro *animi affectu ſibi placentis, acquieſcentiſque*, in veritatis, quam adeptus eſt, cognitione; quod vocabuli notio, per ſe media, deſignat. ſiquidem ut Ariſt. *ethic. Mag. l.* 1. *c.* 29. ὁ αὐθάδης αὐτοάδης τίς ὄζιν, ἀπὸ τοῦ αὐτὸς αὑτῷ ἀρέσκειν. ità Senec. *ep.* 59. *Ipſe te conſule, ſi per dies noctéſque par & æqualis animi tenor, erecti & placentis ſibi eſt: perveniſti ad humani boni ſummam.* Ortum vocabuli ſenſúmque, non uſum, ſecutus eſt Marcus. nec aliter forſan uſurpatur, *l.* 6. § 47. quin & Iſocrates in Archidam. ubi αὐθαδείας καὶ σεμνότητας conjungit, in dexteriorem itidem partem ſumpſiſſe videtur.

Λανθάνον] quod Apoſt. *ad Rom. c.* 14. *v.* 22. Πίστιν ἔχεις; κατὰ σαυτὸν ἔχε. hoc eſt: ut Chryſoſt. μὴ δείκνυε, ἀλλ' ἀρκείτω σοι τὸ συνειδός. vide *ad l.* 7. § 58.

Οὐχὶ κρυπτόμενον] quod *l.* 3. § 8. dixit, ὑπὲν ἐμφωλεύον. Senec. *ep.* 43. *tegant, non abſcondant te parietes tui.* Cicer. *offic. l.* 3. *Honeſta enim bonis viris, non occulta quæruntur.* Galen. *de affectib. curand. c.* 5. Ἀνεφχθήτω σε ἡ θύρα πᾶσι τοῖς τῆς οἰκήσεως· ἐξέστω τοῖς συνήθεσιν εἰσιέναι πάντα καιρὸν, ἵν' ὅτως ἦς παρεσκευασμένος. ità legend. pro

eo

eo quod vulgati codices ἀνεῴχθη & ἔξεστι. confirmat autor ipse, qui sic paulò pòst. τῆς δύσεως ἓν ἀνεῳγμένης σε διαπαντὸς, ὡς εἶπον, ἐξουσία τοῖς συνήθεσιν ἔσω καὶ πάντα χωρεῖν εἰσίεναι. δεῖ ἓν δαρῆναι, ὡς ὑπὸ τῶν εἰσιόντων εὑρίσκειν μηδενὶ τῶν μεγάλων ἁμαρτημάτων ἰσχυρῶς κατειλημμένον. (ità leg. pro eo, quod nullo sensu, sano saltem, κατηλειμμένον legitur,) ὡς δ' ἄλλοι πάντες ἂν οἱ προσελθόντες εἰς τὸ δημόσιον, ἅπαντα σπεύδονται φράττειν κόσμια, οὕτω σὺ καὶ τὴν ἰδίαν οἰκίαν φράττεις. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν αἰδήμονοι τοῦ ἄλλους, ἁμαρτόντες τι φωραθῆναι, μόνους ἑαυτοὺς ἐν αἰδεῖνται· σὺ δ' σαυτὸν αἰδῇ μάλιστα, πειθόμενος τῷ φάντι,

——— πάντων δ' μάλιστ' αἰδοῦ σαυτόν.

vide *ad l.* 3. § 4.

Πότε δὲ ἀπλότητ & ἀπολαύσεις] potest esse expostulatio, qualem observavimus *suprà* § 1. ego tamen τότε legere malim, & hîc, & in sequentibus clausulis; quod semel immutatum deinceps immutari necesse habuit. *cùm eò*, inquit, *processeris, atque ità mentem pariter vitámque tuam institueris, tunc frueris simplicitatéque gravitatéque* &c. vide *l.* 12. § 28. ἀπολαύειν τῆς ζωῆς.

§ 10. Ἀράχνιον μῆλον ὑφάναι] Studia hominum, quibus sese efferunt, acsi magni aut eximii aliquid confeciſſent, elevat; cum vilissimorum animalculorum artibus, quibus illi prædas sibi compares captant, conferendo.

Ὑποχῆ] Ὑπχὴ, *genus retis.* Vet. lex. H. Steph. Sed sine exemplo. quod hinc licet petatur. Sed & ex Oppiano ἁλιευτικῶν. *l.* 3. *v.* 81. quo loco retium genera nominaque varia recensens, inter cætera & horum meminit.

Τῶν τὰ μὲν ἀμφίβληστρα, τὰ δ' ἰχθῦσι καλέουσι,
Γάγγαμά τ' ἠδ' ὑποχαὶ σαγῆνές, ἠδὲ σαγῆναι.

unde figuræ rotundæ fuisse videntur ὑποχαὶ istæ: cujusmodi sunt, quas nos appellamus *Purse-nets.*

Ἄλλ & Σαρμάταις] quibuscum tunc Romanis cumprimis res fuit. Itaque in Marci vita mentio fit Sarmatarum inter gentes cæteras à Marco debellatas. horum aliquos in excursionibus qui trucidaverant, aut ceperant, egregium facinus executos se autumabant. Nec tacendum hîc, quo & alluserit fortean Marcus, quod de Avidio Cassio refert Vulcatius: *Cùm exercitum duceret, & inscio ipso manus auxiliaria, centurionibus suis autoribus, tria millia Sarmatarum negligentiùs agentium in Danubii ripis occidissent, & cum præda ingenti ad eum redîssent, sperantibus centurionibus præmium, quòd præparvâ manu tantum hostium, segniùs agentibus tribunis & ignorantibus, occidissent, rapi eos jussit & in crucem tolli, servilique supplicio affici; quòd exemplum non extabat: dicens, evenire potuisse, ut essent insidiæ, ac periret Romani imperii reverentia.*

Οὗτοι δὲ λῃσταί] quinam isti quos *latrones* dicit? num *Sarmatæ*? sicut Pauli Festus; *Cimbri linguâ Gallicâ latrones dicuntur.* ad quem locum Scalig. *Cimbri* λῃστρικοὶ *sanè* πλάνητες *fuerant. Sed non magìs Cimber latronem significat, quàm Isaurus piratam; Ambro, dissolutum ac voracem; Opicus, obscœnum: sed quia tales fuerunt eæ nationes, de earum nomine vocamus, qui tales sunt.* ità istîc Xyl. nec secius de barbaris patriam suam incursantibus suósque diripientibus, quos *abigeos* & *latrones* aut *fures* magìs quàm *hostes* dici postulat, Synesius *epist.* 132. τὰ καὶ τοὺς ἀπελάτας τούτους ἅπαντα πολυπραγμονῶ. ἐμὲ γὰρ ἄξιον καλεῖν αὐτοὺς πολεμίους, ἀλλὰ λῃστὰς, ἢ λωποδύτας, ἤ τι πεῦτον ὄνομα μικροπρεπέστατον, οἳ μηδένα ἐῤῥωμένως ὑπενεγκόντων ὑφίστανται, ἀλλὰ μόνους τοὺς καταπλήγας ἀποσφάττουσιν, ὥσπερ ἱερεῖα, καὶ πειθύουσι. Verùm videndum, an non illos potiùs hoc titulo indigitet Marcus, qui Sarmatis captis, tanquam re pulcrè strenuéque gestâ, semetipsos efferebant. ut transitus sit factus à numero ad numerum. quasi dicat, *quid à latronibus etiam isti qui Sarmatas capiunt, magìs quàm ipsi quos capiunt Sarmatæ, distant?* Quod Alexandro Scythæ apud Q. Curtium *l.* 7. *c.* 8. *Tu, qui te gloriàris ad latrones persequendos venire, omnium gentium, quas adîsti, latro es.* Aut quid à prædonibus vulgariter sic habitis distant viri isti, prout ipsi se haberi volunt, militares? Notum est illud piratæ, qui Alexandro eidem quærenti, quo scelere impulsus, mare haberet infestum; *Eodem*, inquit, *quo tu orbem terræ. Sed quia id ego exiguo navigio facio, latro vocor; quia tu magnâ classe, imperator.* Cicer. *de repub. l.* 3. laudante Nonio. & August. *de civit. Dei l.* 4. *c.* 4. qui & subjicit. *Sanè remotâ justitiâ, quid sunt regna, nisi magna latrocinia?* unde Pythia, Adrastum Sicyoniorum βασιλέα, Clisthenem verò λῃσῆρα dixit. Herodot. *l.* 5. & Dio Prus. *orat.* 2. Sed & Lucan. *l.* 10. Alexandrum *felicem terrarum prædonem* appellat. Déque eodem Senec. *de benefic. l.* 1. *c.* 13. *A pueritia latro, gentiúmque vastator.* & *quæst. nat. l.* 3. *præfat.* Quantò potius *deorum opera celebrare, quàm Philippi aut Alexandri latrocinia?*

Ἐὰν τὰ δόγματα ἐξετάζῃς] malè divulsit ista à superioribus Xyl. & Lugd. Editor. *Mentes*, inquit, *si militarium istorum spectes, prædonibus suppares facilè deprehendes.* prædæ siquidem duntaxat inhiant utrique.

§ 11. Κτῆσαι] *acquiras*, non *acquirere.* est enim aoristi imperativi medii non infinitivi activi, utì interpres Angl. opinatus, dictionis seriem durirem reddidit.

Οὐδὲν δὲ ἕτω μεγαλοφροσύνης ποιητικὸν] vide *ad l.* 3. § 11.

Ἐξεδύσατο τὸ σῶμα] *corpus exuit*, sive *è corpore subduxit se*; is nimirum, qui consideratione istâ animum jugiter exercitatum probéque subactum habuerit. neque enim à prioribus ista dissociata oportuit

tuit. vide Platonis locum insignem, qui huc spectat, ex *Theæteto, ad l.* 11. § 1.

Ἀνῆκεν ὅλον ἑαυτόν] Vide *ad l.* 4. § 34. & *infrà*, § 14. Eurip. *Phœniss.*

Ἀλλ' εἰς Θεὸν χρὴ ταῦτ' ἀναρτήσαντ' ἔχειν.

Rejecta oportet ista ad numen omnia.

Senec. *de otio sap. c.* 32. *Ego secundum naturam vivo, si totum me illi dedo.* Annot. Lugd. ἀνῆκε mavult, imperandi formulâ, sive monendi. frustrà. cùm enunciativè ponantur & antegressa proxima, & sequentia itidem.

Οὐδ' εἰς νῦν βάλλεται] Africanus apud Ciceron. *l.* 6. *de repub.* in *somnio: Neque sermonibus vulgi dederis te, nec in præmiis humanis spem posueris rerum tuarum. Suis te illecebris oportet ipsa virtus trahat ad verum decus. quid de te alii loquantur, ipsi videant.* Bion Borysthenita inter cætera profectûs in virtute insignioris indicia, hoc cumprimis statuit, ubi quis eodem loco convicia hominum atque vota habet: sive ut ille loquebatur, ὅταν ὑπ' λοιδορούντων ὅτως ἀκούῃ τις, ὡς λεγόντων,

Ὦ ξέν', ἐπεὶ ὅτε κακῷ ὅτ' ἀφρονι φωτὶ ἔοικας,

Οὐλέ τε καὶ μέγα χαῖρε· θεοί νύ τοι ὄλβια δοῖεν.

Plut. *de profect.* Talis Cato, de quo Senec. *de ira l.* 2. *c.* 32. *M. Catonem in balneo in ore quidam percussit imprudens: quis enim illi sciens faceret injuriam? postea satisfacienti, Cato, Non memini, inquit, percussum me. majore animo non agnovit, quàm ignovisset.* Idem, *de constant. sap. c.* 14. Phocion pariter cùm quidam uxorem ipsius contumeliosè habuisset, pòst apud ipsum pœnas commeritas metuens sese purgitaret, ignarum se Phocionis conjugem fuisse, Ἀλλ' ἦν γὰρ ἐμὴ γυνὴ ὑπό σου οὐδὲν πάσχειν. *at verò mea, inquit, uxor nihil à te perpessa est. alia forsan fuerit, quam tu læseris: nec mihi itaque quòd satisfacias, aut excuses te, opus est.* Narrat ex Musonio *orat. quâ disceptat philosophum an deceat injuriarum agere*, Stob. *tom.* 2. *tit.* 19. qui idem, quomodo inter concionandum conviciis impetentem nihil quicquam attenderit, apud Plut. legas licet, in *præcept. polit.* & *infrà ad l.* 11. § 14. Archelaus itidem ab obvio quodam aquâ conspersus, cùm ab amicis ad pœnas de homine sumendos instigaretur; Ἀλλ' οὐκ ἐμοῦ, ἀλλ' ἐκείνου κατεσκέδασεν, ὃν ἔδοξεν ἐμὲ εἶναι. *Atqui non me, inquit, conspersit, sed illum quem esse me est opinatus.* Plut. in *apophth.* Socrates etiam dicere solebat, τοῖς κωμικοῖς δεῖν ὁπότε δοκοῖεν ἑαυτὸν διδόναι, οἱ μὲν χάριν τῶν προερούντων λέξειαν, δορυφοροῦσαν δ' οἱ λόγοι, ὅ τι ἂν ᾖ, ὑπὲρ ἡμῶν. *Expedire, ut Comicis perstringendos sese homines præbeant: siquid enim veri de nobis dixerint, corrigendi ansam dabunt:* (quomodo Philippus demagogis Athenienſibus gratiam debere se dictitabat, ὅτι λοιδοροῦντες βελτίονα ποιοῦσιν τῷ λόγῳ καὶ τῷ ἤθει παρῶμεν δέ, inquiebat, αὐτοὺς ἃ λέγουσι καὶ τοῖς λόγοις, καὶ τοῖς ἔργοις ψευδομένους ἐλέγχειν. Plut. apoph.) *sin falsi quid dixerint, nihil ad nos pertinebit illud.* idémque dicenti, ὦ σοὶ λοιδορεῖται ὁ δεῖνα; *An non tibi iste conviciatur?* respondit. οὐχί· ἐμοὶ γὰρ ἃ προίεται ταῦτα. *Nequaquam; mihi enim ista non competunt.* Laërt. *l.* 2. Diogenes dicenti, Πολλοί σε καταγελῶσι. *deridet te multi, ô Diogenes.* Ἐγὼ δ' ἃ καταγελῶμαι. *At ego*, inquit, *non derideor.* Alii etiam cuidam idem monenti; Καὶ κείνων τυχὸν οἱ ὄνοι. ἀλλ' ὅτ' ἐκεῖνοι τῶν ὄνων ὑπερφρονοῦσι, ὅτι ἐγὼ ἐκείνων. *Et illos forsan deridet asini; verùm nec asinos advertunt ipsi, nec ego illos.* Laërt. *l.* 6. Hoc est, quod de Hercule Epicus quidam apud Plutarch. *de util. ex inimic.*

Οὐδ' ὅσων μιᾶς συγερῶν ἐμπάζετο μύδων.

Nec muscam quanti faciebat dicta maligna.

vel quod David potiùs, *Psal.* 38. *v.* 13. *Ego verò instar surdi fueram, qui nullus audio; instar muti, qui nihil regerere possit.* vide *lib.* 6. § 2.

Τὸ νῦν προαποθνῄσκον] vide *lib.* 7. § 54. & *l.* 9. § 6.

Φιλεῖν τὸ νῦν [illegible]πορευόμενον] vide *l.* 3. § 16. & *lib.* 6. § 43. & *supr.* § 6. & *infrà* § 21. & *lib.* 12. § 1.

Εὐδεῖαν φαίνειν] vide *l.* 8. § 59.

Εὐδεῖαν περαίνοντι ἐπωδὴ τῷ θεῷ] Plato *de legibus l.* 4. à Plut. etiam laudatus *adv. Colot.* Ὁ μὲν δὴ θεὸς ἀρχήν τε καὶ τελευτὴν καὶ μέσα τῶν ὄντων ἁπάντων ἔχων, εὐθεῖαν περαίνει, κατὰ φύσιν περιπορεύμενος· τῇ δ' αἰεὶ ξυέπεται δίκη τῶν ἀπολειπομένων τὸ θεῖον νόμου τιμωρός. ἧς ὁ μὲν εὐδαιμονήσειν μέλλων ἐχόμενος, ξυέπεται, &c. quem Platonis locum cùm Marcus ob oculos habuit, quum hæc scriberet; tum & autor *libri de mundo*; qui Aristotelis nomen præfert. eodem opus illud suum clausit; quique illum dictione Latinâ μεταφέζει καὶ παραφέζει, Apuleius.

§ 12. Τίς ὑπονοίας χρεία, παρὸν σκοπεῖν τί δεῖ προσχθῆναι] Xylandri versionem etsi minùs perspicuam immeritò induxit Editor Lugd. cùm loco ejus depravatissimam dederit. Interpres Angl. frustrà in duo membra sententiam, continuari postulantem, dissecuit. *Quid*, inquit Marcus, *est suspicione opus?* sive, *cur tibi res aliqua suspecta sit*, aut scrupulum animo ac trepidationem injecerit, *cùm considerare liceat*, vel *præsto sit intueri, quid facto opus sit?* hoc est enim παρὸν σκοπεῖν ut ἐξὸν ποιεῖν, & similia. Senec. *epist.* 74. *non potest quisquam beatus esse, qui huic se opinioni credidit*, (externis subesse mali aliquid.) *Non enim beatum est nisi quod intrepidum. inter suspecta malè vivitur.*

Κἂν μὲν σωφρᾷς, εὐκρινῶς ἀπαστράπτει ταύτην χαρεῖν] Forsan legi debeat κἂν μὲν σωφρᾷς εὐκρινῶς, sublatâ distinctione, *& si clarè perspexeris. εὐκρινῶς, clarè, distinctè.* Plato: Ἵνα εὐκρινέστερον ἴδωμεν, ὃ βουλόμεθα. indè διακρινεῖν, σαφηνίζειν, διαγαγεῖν Hesych. de dialectica Laërt. *lib.* 7. in Zenon.

Zenon. Τότε ἀληθὲς ἡ τὸ ψεῦδος διαγινώσκειν ἀπ' αὐτῆς, ἡ τὸ πιθανὸν τότε ἀμφιβόλως λεγόμενον διακρινεῖν. Cicer. *ad Atticum lib. 7. epist. 10. simul hoc διακρινήσεις θέλημα.* & *epist. 3. sed id φιλοσοφώτερον διακρινήσομεν.* verùm accedo potiùs D. Bootio nihil mutanti, sed copulativâ tantùm interjectâ, legenti, κἂν μὲν σωφρᾷς, εὐμενῶς ἡ ἀμεταστρεπτὶ τ. χ. ità opponitur τὸ εὐμενῶς, τῷ μετ' ὀργῆς.

Ἀμεταστρεπτὶ ταύτῃ χωρεῖν] vide *lib.* 8. § 5.

Ἐχόμενον τῇ φαινομένῃ δίκῃ] Epictet. *l.* 1. *c.* 2. Ταῦτα οὖν δεῖ Πείσκῳ Ἐλευθέρῳ, ἡ ἰδὼν ἐποίησε· θεασάμενος γὰρ αὐτὸν Οὐεσπασιανὸς, ἵνα μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὸ σύγκλητον, ἀπεκρίνατο, ὅτι σύ ὄζει μὴ ἐᾶσαί με εἶναι συγκλητικόν· μέχρι δ' ἂν ᾖ, δεῖ με εἰσέρχεσθαι. ἄγε, ἀλλ' εἰσελθών, φησι, σώπησον· μὴ μ' ἐξέταζε, ἡ σιωπήσω. ἀλλὰ δεῖ με ἐξετάσαι· κἀμὲ εἰπεῖν τὸ φαινόμενον δίκαιον· ἀλλ' ἐὰν εἴπῃς, ἀποκτενῶ σε· πότε οὖν σοι εἶπον, ὅτι ἀθάνατός εἰμι; ἡ σὺ τὸ σὸν ποιήσεις, κἀγὼ τὸ ἐμόν. σὸν ὄζειν ἀποκλεῖναι· ἐμὸν ἀποθανεῖν μὴ τρέμοντα· σὸν, φυγαδεῦσαι. ἐμὸν, ἐξελθεῖν μὴ λυπούμενον· vide *l.* 3. § 6, 7. & *l.* 4. § 12.

Ἄριστον γὰρ καταντῆσαι τούτῳ] *optimum enim est eum attingere scopum.* Xyl. hoc est, ut id facias, quod justum & æquum est, quodcunque tibi indè obvenerit.

Ἦκε ἀπόφασις ἀπὸ τούτου ἔξω] Mutila hæc suspicatur Xyland. Editor Lugd. in versione prorsus resecuit. pro ἔξω D. Boot. legit ὄζει *ab hoc*, inquit, justo scil. utique & æquo *aberrare, lapsûs nomen meretur*, non autem ob justè factum odium incurrere, aut molestum aliquid perpeti, aut etiam, quò minùs quod conaris, effectum des, impediri. ego si quis id exhiberet codex, ἀπόδειξιν quam ἀπόφασιν malim; prout Marcus *l.* 4. § 43. ἀπόδειγμα dixit.

Σχολαῖόν τι καὶ ἅμα ἐυκίνητον] hoc est, quod *l.* 7. § 69. Μήτε σφύζειν, μήτε ναρκᾶν. M. Cas. ista à superioribus divellit, atque erotematicè effert; ac si legeret, τί σχολαῖόν τι καὶ ἅμα ἐυκίνητόν ὄζει; viderint alii. Ego nullus assentior.

Ἐυκίνητον] non, *mobile*; quod τὸ τῆς γνώμης ἐυκίνητον, in plebe, Romanâ cumprimis, Herodiano *lib.* 7. notatum, designet; unde & *mobile vulgus*, Statio *sylv. lib.* 2. *poem.* 2. sed *agile*, ad id quod est officium suum aggrediendum agendúmque promptum ac proclive; quodque in eisdem persequendis modo justo debitóque moveatur. Stoici siquidem in dictionibus istiusmodi ἐνέργειαν & ἔμφασιν quandam, ultra usum communem ac vulgarem, affectabant. vide *infrà ad* § 21.

Φαυλὸν ἅμα καὶ σωτικὸς] non qualis stulto-rum risus, quem ejusmodi esse ait Solomon *Eccles. c.* 7. *v.* 6. qualis est *spinarum sub olla crepitus*;

——*Magno veluti cùm flamma sonore*
Virgea suggeritur costis undantis aheni.

ut Maro, *Æn. lib.* 7. sive ut Apul. in *apolog. Flammæ* instar *stipulâ accensæ, claro strepitu, largo fulgore, cito incremento; sed enim materiâ levi, caduco incendio, nullis reliquiis.* icon aptissima vitulationis stolidorum, quâ illi, *non gaudent, sed gestiunt*, ut Aug. de *serm. Dom. in mont. l.* 1. itaque *risum* & *lætitiam* istiusmodi pro *insania* mera, Solomon habet. *ibid. c.* 2. *v.* 3. tanquam ἐξεστικὸς, non σωτικός *n.* Senec. *ep.* 23. *Animus debet esse alacer & fidens, & super omnia erectus. Res severa est verum gaudium. cæteræ hilaritates non implent pectus, sed frontem remittunt; leves sunt: nisi fortè tu illum judicas gaudere, qui ridet.* vide *ad l.* 4. § 26. νῆφε ἀγεμόνος.

Ὁ τῷ λόγῳ κατ' ἀρχὴν ἑπόμενος.] *Dei, naturæ, rationis, dictamen ductumque sequi*, pro eodem Stoicis habetur. vide *ad l.* 3. § 16. & *lib.* 7. § 31. & *supr.* § 11. & *lib.* 4. § 12. & *l.* 12. § 31. Plato *epist.* 2. Νῦν ὃ μέγας ἐγὼ εἰμὶ, ἐμαυτὸν παρέχων τῷ ἐμῷ λόγῳ ἑπόμενον.

§ 13. Ἐὰν ἄλλου ἄλλῳ γένηται] *in aliorum sint potestate.* Xyl. potiùs, *ab aliis fiant*, cùm ipse nequeas, vel necesse non habeas. Epictet. *lib.* 1. *c.* 27. ἀπλοῦν, ἢ αὐτὸς ἀεὶ σὺ θέλω, ἢ ἄλλῳ παρακεῖσθαι φορμὸν τοῦ ἀεὶ εὑρεῖν. εἰ μὴ δύναμαι κατορθῶσαί τι αὐτὸς, ὑφ' ἑτέρου τοῦ ποιῆσαί τι χρήσιμον.

Οὐ δίδοσι] quia alienæ vel mentes vel actiones mihi sunt res mediæ. *lib.* 6. § 32. & *lib.* 8. § 55.

Οἱ ἐν τοῖς τοῦ ἄλλων ἐπαίνοις ἢ ψόγοις φρυαττόμενοι] id est, ἐπαιρόμενοι. *translatio ab equis petita, cùm in altum pedibus sublatis anterioribus, & jubâ concussâ,* φρυάττεσι. Salmas. indè & καταφρυάττεσθαι. *supr. l.* 9 § 41. frustrà autem interpretes de eis intelligunt, qui alienis sermonibus & laudibus se jactant; ut alter, qui ψόγοις illud insuper habuit: vel qui aliorum laudibus ac vituperiis tantum tribuunt; ut alter, qui τὸ φρυάττεσθαι significatum non attendit. quomodo enim quis eò possit φρυάττεσθαι καὶ ἐπαίρεσθαι, quòd ab aliis vituperio afficiatur? non eos loquitur qui laudantur, vel vituperantur, aliorúmque vel laudibus elati animos sibi sumunt, vel vituperiis perculsi abjiciunt: sed eos, qui alios laudibus, aut vituperiis prosequuntur, idque faciendo attolluntur, & efferunt se, acsi magni quippiam egissent. hæc enim est istorum ὄρεξις illa, de qua Marcus *l.* 9. § 32.

Τοιοῦτοι μὲν ὅσοι τῆς κλίνης εἰσὶ] Hinc apud Lucianum in *Cataplo*, Κλίνη, sive *lectus*, ad testimonium adversus Tyrannum dominum suum ferendum apud inferos accersitus, ἐγὼ μὲν τοι ταῦτα εἰπεῖν ἀνώνυμος· τοιαῦτα ἦν ἃ ἐπ' ἐμοῦ διεπράττετο. vide *ad lib.* 3. § 4. & *lib.* 11. § 18. ὅσοι τῆς κλινιδίου.

Οἷα ὃ ποιοῦσιν] vide *ad l.* 6. § 59.

Ἀλλὰ

Ἀλλὰ τῷ μεμνῆτο ἐμοῦ μόνον] corpore tantum, sed animo etiam commune, quo diligam favorem famamque aucupantes, usu, ad conscientiam facilem, ea contemnentes quibus gloriantur.

Ὅτου δὲ Σιλβανὸς] Epictet. *ench.* c. 4. Ἐὰν ἐπιθυμήσῃς ἀνθρώπων ὄντων, ἢ γένῃ, διατείνει ἐπὶ πᾶσι, ἢ μὴ γένῃ, ἀπολωλεκὼς εἶ. Synes. *de insomn.* Καὶ μὴν τὸ μὴ γενέσθαι, ἢ βούλεται. Sen. *ep.* 34. *Pars magna bonitatis est, velle fieri bonum.* & *ep.* 80. *Quid tibi opus est, ut sis bonus? velle.* Fabius *institut. l.* 12. *c.* 11. *ut boni viri finis, voluntate maxime constat.* Gregor. Naz. *de sacr. bapt.* Ἀρκεῖ τοῦτο τὰ Σιλβανοῦ μέτρον, τὸ ἀγαθοῦ. quanquam idem *de theolog.* 1. exagitat illos, Ὅτῳ ἀρκεῖ τὸ Σιλβανοῦ εἶναι θεὸς τὸ τῷ ὄντι ὄντι. Joan. Chrysost. *in Matth.* hom. 49. Ἀρκεῖ Σιλβανῷ, ἢ τὸ πᾶν ὑγιεῖ. Liban. *orat.* 4. Βελτίονα μόνον, ἢ πάντα ἔχοντα. vide *ad l.* 8. § 35.

§ 14. Τὰ πάντα ἀδόκητα ἢ ἀπολαμβάνοντα οὕτω] quod de *natura*, qui & Stoæ *Deus*, dicebant. Job. c. 1. v. 21. *Dominus dedit, Dominus abstulit.*

Ἀπολαμβάνοντα] Epictet. *enchir.* c. 10. Μηδέποτε εἰπὲ περί τινος ὅτι ἀπώλεσα αὐτό, ἀλλ' ὅτι ἀπέδωκα· τὸ χωρίον ἀπώλεσα; ἔστω ἀπέδωκα· τὸν ἵππον ἀπώλεσα; ἔστω ἀπέδωκα· τὴν γυναῖκα ἀπώλεσα; ἔστω ἀπέδωκα· τὸ παιδίον ἀπώλεσα; ἔστω ἀπέδωκα· τὸν ἀπολλύοντα; Idemque *dissert. l.* 3. *c.* 26. Ἐπὶ ἀφαιρουμένῳ σοὶ ἄλλου (τοῦ θεοῦ λέγειν) ἢ αὐτὸν σεαυτὸν, ἀγανάκτει; ἀφείλετο δῶρα, ἢ σὺ τὰ κλαπέντα; ὅτι δὲ κλέπτου πάντα, ἢ ξένους ἀεὶ, μέχρι σοῦ ἢ ξένους ἀεί. Et *l.* 4. *c.* 1. Ἀπόλωλε τὸ βιβλίον, τὸ βιβλίον; virtuta scriptura, quod & Vobisius videt; qui sic restituere ausus est. ἀπόλωλε ἐκ ἀποδόσεως; ἐκ δόσεως. Verum interpolatione tam laceniosa, quæ nec sensum admittit commodum nec vitium tollit, nihil opus. literula immutata sufficiet. ἐφ. ἢ ἀπόλωλεν; Stoicus est Laconissimus. *non Deo, qui dederat, repetenti objectaris?* q. d. dans placet, repetens quidni placeat? vide eund. *ad l.* 2. § 2. vide & *l.* 12. § 26.

Δός, ὃ θέλεις] hoc est, quod Rufus apud Epictetum *dissert. l.* 1. *c.* 1. ἀρκεῖσθαι τῷ δεδομένῳ. vide *ad l.* 4. § 31, 34. & *l.* 5. § 25. & *l.* 7. § 57.

Ἀπόλαβε ὃ Σίλβις] Vide vocem Demetrii Cynici magnanimas ex Senec. *de provident. c.* 5. ad *l.* 4. § 14. Epictet. *l.* 4. *c.* 10. Χάριν ἔχω, ὅτι μοι ἔδωκας ἐκτῆσθαι τοσαῦτα πρόβατα καὶ βοῦς καὶ τὸν ὑπὲρ τούτων λόγον; πάλιν δὲ ἀπολαβὼν ἢ ἀφαιρούμενος οὐ μὴ Σίλβις χάριν ἔχω; ἢ τί πάντα ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ἔδωκας. vide *l.* 12. § 26. Senec. *de tranquill. c.* 11. *Sapiens non mancipia tantum possessionesque & dignitates, sed corpus quoque suum & oculos & quicquid est charioremve vitam cæterum, seque ipso minor præcavit; utitque ut commodatis sibi, & reposcenti-bus sine tristitia redditurus, quandocunque ergo reddere jubebitur, non quæretur cum fortuna: sed dicet: Gratias ago, quod possedi, habuique.* Idem, *epist.* 64. *Fac quod animum tuum decet. illud denique non sinistrum male interpretari; absolute, sed bene, &c.* Epictet. *ench. c.* 2. *Gaude, quod talem habuisti; & assumptum eius, quem tuum fecisti, boni patris.* Item *ad fratr. c.* 12. *Si magnum ex fide quæstum voluerunt, quæramus, num de eo, quod depositum est, quæratur; sed de eo quod negatur, habeamus gratiam.* Nolite Basil. *Cæsar. hom.* 5. Συμφέρεται δὲ ἀφαιρεῖσθαι ὧν τὴν κτῆσιν ἐδώρησεν· ἀλλ' ἐπὶ τῷ ἔχειν ἃ ἔδωκεν εὐχαριστεῖν. Hieron. *in Nah.* 3. *Ne mœste quæras, quare tibi auferatur: sed gaude, quod talem habueris.* Idem *in Paul. Non murmuremus, quod talem amisimus; sed gratias agimus, quòd habuimus, imo habemus.* Et *ad Julian. Tulisti, Domine, quæ ipse dederas. recepisti ancillam, quam mihi ad tempus solatium commodaveras. non contristor, quod recepisti; sed ago gratias, quod dedisti.* Bern. *de resurrect. serm.* 110. *Tulisti quamdiu tuum erat; nec pro dolore, quibus ille sublatus est, murmurandum: meritis gratias agendum, quòd tam diu concessus est nobis.* Et *in Cant. conc.* 26. *Ipse dedimus ablatum, non ablisse fatemur tamen, quod dicere fuit; & gratias agimus, quod habere illum meruimus.* Verissimè Gregor. Rom. *in Job. l.* 2. *c.* 42. *Tunc vere offendimus, quod accepta rectè tenuimus, cum æquanimiter ad munerum sublata toleramus.*

Οὐ κατὰ παραμυθίαν, ἀλλὰ κατ' ἀλήθειαν μόνον ἢ εὐτρεπῶς] De morte pariter *l.* 9. § 3. Ita Apost. *ad Philip. c.* 1. *v.* 17. Χαίρων ἢ συγχαίρων κατηξίωσε. & *ad Cor. ep.* 2. *c.* 12. *v.* 15. Ἡδέως δαπανήσω, ἢ ἐκδαπανηθήσομαι. Tertull. *de patient. c.* 2. *Nobis etsi rerum patientiæ auctoritatem non assatio humana commendaverit, superna tamen, sed divina ac cœlestis disciplinæ divinæ dispositio delegat.* Cyprian. *de eadem: Apparet non esse illic veram patientiam, ubi se insolens affectatæ libertatis audacia, & exerti ac feminudi pectoris impudica jactantia.*

§ 15. Ζῶνος δὲ ἐν ἄρει] vide *infra* § 22, 23. & *l.* 8. § 45.

Ὡς ἐν πόλει τῷ νόμῳ] vide *ad l.* 2. § 16. & *l.* 4. § 34.

Λογισμὸν ἀνθρώπου] qui enim decus quàm oportet, degit, quivis potiùs quàm homo est. Vide *supra ad* § 8. & *l.* 5. § 11. Stilpo, cùm turba ad ipsum contemplandum confluerent, dicentis cuidam, *Quid ad me? at ego Stilpo, tanquam feram quandam, & Stilpo, admiramini te. Quamvis, ait, ego sim homo. Nequaquam verò, inquit, sed ut hominem verum.* Laërt. *l.* 2. Flacc. *arbo. Fit homo.* Demonacti Proteus cùm diceret, ἄνθρωπος εἰμι, respondit ille, οὐκ ἀνθρωπίσκος, non vivus homuncio.

Κρεῖττον δὲ ἢ ὑπὸ ζῴου] vide *ad l.* 6. § 3.

§ 16. Μυκτῆρ' ἔλκος ἀναλίσκει] Ita in Ms. Senec. *ep.* 16. *Philosophia non in verbis, sed in re-*

bus

Zenon. Τότε ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος διαγινώσκεσθαι ὑπ' αὐτῆς, καὶ τὸ πιθανὸν τότε ἀμφιβόλως λεγόμενον διακρινεῖσθαι. Cicer. *ad Atticum lib. 7. epist. 10. simul hoc* διακρινήσεις προβλημα. & *epist. 3. sed id* φιλοσοφώτερον διακρινήσομεν. verùm accedo potiùs D. Bootio nihil mutanti, sed copulativâ tantùm interjectâ, legenti, κἂν μὲν σωφρᾶς, εὐμενῶς καὶ ἀμεταστρεπτὶ τ. χ. ità opponitur τὸ εὐμενῶς, τῷ μετ' ἀφονοίας.

Ἀμεταστρεπτὶ ταύτῃ χωρεῖν] vide *lib.* 8. § 5.

Ἐχόμενον τῇ φαινομένῃ δικαίᾳ] Epictet. *l.* 1. *c.* 2. Ταῦτα οἶδε Πείσων Ἑλείδης, καὶ ἰδὼν ἐποίησε· προσωπέμψαντες γὰρ αὐτῷ Ουεσπασιανὸς, ἵνα μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὸ σύγκλητον, ἀπεκρίνατο, ὅτι σύ ὅτι μὴ ἐᾶσαί με ἓν συγκλητικὸν· μέχρι δ' ἂν ᾖ, δεῖ με εἰσέρχεσθαι. ἄγε, ἀλλ' εἰσελθών, φησι, σώπησον· μὴ μ' ἐξέταζε, καὶ σιωπήσω. ἀλλὰ δεῖ με ἐξετάσαι· κἀμὲ εἰπεῖν τὸ φαινόμενον δίκαιον· ἀλλ' ἐὰν εἴπῃς, ἀποκτενῶ σε· πότε οὖν σοι εἶπον, ὅτι ἀθάνατός εἰμι; καὶ σὺ τὸ σὸν ποιήσεις, κἀγὼ τὸ ἐμόν. σὸν ὅτιν ἀποκτεῖναι· ἐμὸν ἀποθανεῖν μὴ ταραχθῆναι· ἐμὸν, φυγαδεῦσαι. ἐμὸν, ἐξελθεῖν μὴ λυπούμενον· vide *l.* 3. § 6, 7. & *l.* 4. § 12.

Ἄριστον γὰρ καταντῆσαι τούτου] *optimum enim est eum attingere scopum.* Xyl. hoc est, ut id facias, quod justum & æquum est, quodcunque tibi indè obvenerit.

Ἥκει ἀπόπτωσις ἀπὸ τούτου ἔξω] Mutila hæc suspicatur Xyland. Editor Lugd. in versione prorsus resecuit. pro ἔξω D. Boot. legit ὅτι *ab hoc*, inquit, justo scil. utique & æquo *aberrare, lapsûs nomen meretur*, non autem ob justè factum odium incurrere, aut molestum aliquid perpeti, aut etiam, quò minùs quod conaris, effectum des, impediri. ego si quis id exhiberet codex, ἀπόδειξιν quam ἀπόπτωσιν malim; prout Marcus *l.* 4. § 43. ἀπόδειγμα dixit.

Σχολαῖόν τι καὶ ἅμα ἐυκίνητον] hoc est, quod *l.* 7. § 69. Μήτε σφύζειν, μήτε ναρκᾶν. M. Cas. ista à superioribus divellit, atque erotematicè effert; ac si legeret, τί σχολαῖόν τε καὶ ἅμα ἐυκίνητόν ὅτι; viderint alii. Ego nullus assentior.

Ἐυκίνητον] non, *mobile*; quod τὸ τῆς γνώμης ἐυκίνητον, in plebe, Romanâ cumprimis, Herodiano *lib.* 7. notatum, designet; unde & *mobile vulgus*, Statio *sylv. lib.* 2. *poem.* 2. sed *agile*, ad id quod est officium suum aggrediendum agendúmque promptum ac proclive; quodque in eisdem persequendis modo justo debitóque moveatur. Stoici siquidem in dictionibus istiusmodi ἐνέργειαν & ἔμφασιν quandam, ultra usum communem ac vulgarem, affectabant. vide *infrà ad* § 21.

Φαυλὸν ἅμα καὶ σωτικὸς] non qualis stultorum risus, quem ejusmodi esse ait Solomon *Eccles. c.* 7. *v.* 6. qualis est *spinarum sub olla crepitus*;

——*Magno veluti cùm flamma sonore*
Virgea suggeritur costis undantis aheni.

ut Maro, *Æn. lib.* 7. sive ut Apul. in *apolog. Flammæ* instar *stipulâ accensæ, claro strepitu, largo fulgore, cito incremento*; *sed enim materiâ levi, caduco incendio, nullis reliquiis.* icon aptissima vitulationis stolidorum, quâ illi, *non gaudent, sed gestiunt*, ut Aug. de *serm. Dom. in mont. l.* 1. itaque *risum* & *lætitiam* istiusmodi pro *insania* mera, Solomon habet. *ibid. c.* 2. *v.* 3. tanquam ἐξεστικὸς, non σωστικός π. Senec. *ep.* 23. *Animus debet esse alacer & fidens, & super omnia erectus. Res severa est verum gaudium. cæteræ hilaritates non implent pectus, sed frontem remittunt; leves sunt: nisi fortè tu illum judicas gaudere, qui ridet.* vide *ad l.* 4. § 26. νῆφε ἀνειμένῳ.

Ὁ τῷ λόγῳ κατ' ἀκολουθίαν ἑπόμενος.] *Dei, naturæ, rationis, dictamen ductumque sequi*, pro eodem Stoicis habetur. vide *ad l.* 3. § 16. & *lib.* 7. § 31. & *supr.* § 11. & *lib.* 4. § 12. & *l.* 12. § 31. Plato *epist.* 2. Νῦν ὃ μέγας ἐγώ εἰμι, ἐμαυτὸν παρέχων τῷ ἐμῷ λόγῳ ἑπόμενον.

§ 13. Ἐὰν ὑπὸ ἄλλου γένηται] *in aliorum sint potestate.* Xyl. potiùs, *ab aliis fiant*, cùm ipse nequeas, vel necesse non habeas. Epictet. *lib.* 1. *c.* 27. ἀπλοῦν, ἢ αὐτὸς ἀεισθῆναι θέλω, ἢ ἄλλῳ παρασχεῖν ἀφορμὴν τοῦ ἀεισθῆναι. εἰ μὴ δύναμαι καταρθῶσαί τι αὐτὸς, ὑφ' ἑτέρου ἄλλῳ τοῦ ποιῆσαί τι γλυκαίνομαι.

Οὐ δικαίσει] quia alienæ vel mentes vel actiones mihi sunt res mediæ. *lib.* 6. § 32. & *lib.* 8. § 55.

Οἱ ἐν τοῖς περὶ ἄλλων ἐπαίνοις ἢ ψόγοις φρυατζόμενοι] id est, ἐπαιρόμενοι. *translatio ab equis petita, cùm in altum pedibus sublatis anterioribus, & jubâ concussâ,* φρυάττεσθαι. Salmas. indè & καταφρυάτζεσθαι. *supr. l.* 9 § 41. frustrà autem interpretes de eis intelligunt, qui alienis sermonibus & laudibus se jactant; ut alter, qui ψόγοις illud insuper habuit: vel qui aliorum laudibus ac vituperiis tantum tribuunt; ut alter, qui τῷ φρυάττεσθαι significatum non attendit. quomodo enim quis eò possit φρυάττεσθαι καὶ ἐπαίρεσθαι, quòd ab aliis vituperio afficiatur? non eos loquitur qui laudantur, vel vituperantur, aliorúmque vel laudibus elati animos sibi sumunt, vel vituperiis perculsi abjiciunt: sed eos, qui alios laudibus, aut vituperiis prosequuntur, ídque faciendo attolluntur, & efferunt se, acsi magni quippiam egissent. hæc enim est istorum οἴησις illa, de qua Marcus *l.* 9. § 32.

Τοιοῦτοι μὲν ὅσοι τῆς κλίνης εἰσὶ] Hinc apud Lucianum in *Cataplo*, Κλίνη, sive *lectus*, ad testimonium adversus Tyrannum dominum suum ferendum apud inferos accersitus, ἐγὼ μὲν τοι ταῦτα εἰπεῖν ἀνέχομαι· τοιαῦτα ἦν ἃ ἐπ' ἐμοῦ διεπράττετο. vide *ad lib.* 3. § 4. & *lib.* 11. § 18. ὅσοι τῷ κλινιδίῳ.

Οἷα ὃ ποιοῦσιν] vide *ad l.* 6. § 59.

Ἀλλὰ

Ἀλλὰ τῷ πιωτάτῳ ἑαυτῷ μέρει] non corpore tantùm, ſed animo etiam coguntur, qui aliorum favorem, famámve aucupantur, uſq; ad conſcientiam læſam, eis obſequi, quibus placere ambiunt.

Ὅταν θέλῃ [Epictet. *lib.* 4. *c.* 9. ἐλεύθερον ὄντα ἀναγκάζειν ἀνθρωπίνης ψυχῆς· θελῆσαι δεῖ, καὶ γέγονε, διωρθῶται· ὡς πάλιν, ἀπονυσάξαι, καὶ ἀπόλωλεν. Syneſ. *de inſomn.* Καθαρμῷ τὸ μέγιστον μέρος, ἡ βέλησις, Sen. *ep.* 34. *Pars magna bonitatis eſt, velle fieri bonum.* & *ep.* 80. *Quid tibi opus eſt, ut ſis bonus? velle.* Fabius *inſtit. l.* 12. *c.* 11. *ut boni viri ſimus, voluntate maximè conſtat.* Gregor. Naz. *de ſacr. bapt.* ἅγιον τοῦτο τὸ θελῆσαι μόνον, τὸ ἀγαθόν. quanquam idem *de theolog.* 1. exagitat illos, Οἷς ἀρκεῖ τὸ θελῆσαι μόνον πρὸς τὸ εἶναι σοφοῖς. Joan. Chryſoſt. *in Matth. hom.* 49. Ἀρκεῖ θελῆσαι, καὶ τὸ πᾶν ἤνυσας. Liban. *orat.* 4. Βουλήθητι μόνον, καὶ πάντα ἕξεται. vide *ad l.* 8. § 35.

§ 14. Τῇ πάντα διδούσῃ καὶ ἀπολαμβανούσῃ φύσει] quod de *natura*, qui & Stoæ *Deus*, de Deo, Job. *c.* 1. *v.* 21. *Dominus dedit, Dominus abſtulit.*

Ἀπολαμβανούσῃ] Epictet. *enchir. c.* 10. Μηδέποτε ὅπι μηδενὸς ἐστῆς, ὅπ ἀπώλεσα αὐτό, ἀλλ' ὅτι ἀπέδωκα· τὸ χωρίον ἀφῃρέθη; ἔκλυ καὶ τοῦτο ἀπεδόθη; ἀλλὰ κακὸς ὁ ἁφελόμενός σε. τί δέ σοι μέλει διὰ τίνος σε ὁ δοὺς ἀπήτησε; Idémque *diſſert. l.* 3. *c.* 26. Εἶτα σύμπαντα εἰλικρινῶς παρ' ἄλλου (τοῦ Θεοῦ δηλονότι) καὶ αὐτὸν σαυτὸν, ἀγαναικτεῖς, καὶ μέμφῃ δόντα, ἂν σε τι ἀφέληται; ὅτι τί εἴληφας ταῦτα; χρησάμενος. μέχει τίνος; μέχεις ἐν ὃ χρῆσας θέλῃ. Et *l.* 4. *c.* 1. Ἀπαιτοῦντι τὰ δοθέντα, ἃ δέδωκεν, ἐκ αἰδήσῃ; vitiata ſcriptura. quod & Volſius videt; cui ſic reſtituere viſum eſt. ἐκὼν ἐκ ἀποδώσεις; ἐκ αἰδήσῃ. Verùm interpolatione tam laciniosâ, quæ nec ſenſum admittit commodum, nec vitium tollit, nihil opus. literula immutata ſufficiet. leg. ἔχ ἡδήσῃ; Stoicus eſt Laconiſmus. *non Deo, qui dederat, repetente oblectaris?* q. d. dans placet, repetens quidni placeat? vide eund. *ad l.* 2. § 3. vide & *l.* 12. § 26.

Δὸς ὃ θέλεις] hoc eſt, quod Rufus apud Epictetum *diſſert l.* 1. *c.* 1. ἀρκεῖσθαι τῷ δεδομένῳ. vide *ad l.* 4. § 31, 34. & *l.* 5. § 25. & *l.* 7. § 57.

Ἀπόλαβε ὃ θέλεις] Vide voces Demetrii Cynici magnanimas ex Senec. *de provident. c.* 5. ad *l.* 4. § 34. Epictet. *l.* 4. *c.* 10. Χάειν ἔχω, ὧν ἔδωκας. ἐφόσον ἐχρησάμην τοῖς σοῖς, ἀρκεῖ μοι. πάλιν αὐτὰ ἀπόλαβε, καὶ κατάταξον οἷς ἦν θέλεις χώραν. σὰ γὰρ ἦν πάντα· σύ μοι αὐτὰ δέδωκας. vide *l.* 12. § 26. Senec. *de tranquill. c.* 11. *Sapiens non mancipia tantùm poſſeſſionesque & dignitates, ſed corpus quoque ſuum & oculos & manus & quicquid eſt chariorem vitam facturum, ſeque ipſum inter precaria numerat; vivitque ut commodatus ſibi, & repoſcentibus ſine triſtitia redditurus. quandocunque ergò reddere jubebitur, non queretur cum fortuna: ſed dicet; Gratias ago, quòd poſſedi, habuique.* Idem, *epiſt.* 64. *Fac quod æquitatem tuam decet. deſine naturæ beneficium malè interpretari; abſtulit, ſed dedit.* & *ad Polyb. c.* 25. *Gaude, quòd talem habuiſti; & uſumfructum ejus, quamvis brevior voto tuo fuerit, boni conſule.* Item. *ad Marc. c.* 12. *Si magnas ex filio percepiſti voluptates, oportet te, non de eo, quod detractum eſt, queri; ſed de eo gratias agere, quod collegiſti.* Noſtri: Baſil. Cæſar. *homil.* 5. Συγγνώμονός ὄζι δικαίας, ἐκ ἐπὶ τῷ χαιρισμῷ δυσφόρως ἔχειν· ἀλλ' ὅτι τῇ ἐξ ἀρχῆς σωφρεία χάειν ἔχειν τὸ συγκληρώσαντι. Hieron. *in Nepot. Nè doleas quòd talem amiſeris: ſed gaudeas quòd talem habueris.* Idem *in Paul. Non mœremus, quòd talem amiſimus; ſed gratias agimus, quòd habuimus, imò habemus.* Et *ad Julian. Tuliſti liberos, quos ipſe dederas. recepiſti ancillam, quam mihi ob breve ſolatium commodaveras. non contriſtor, quòd accepiſti; ſed ago gratias, quòd dediſti.* Bern. *de Humbert. ſerm.* 110. *Tuliſti quoniam tuus erat, nec pro nobis, quibus ille ſublatus eſt, murmurandum: magis grates agendum, quòd tam diu conceſſus eſt nobis.* Et *in Cant. conc.* 26. *Etſi dolemus ablatum, non obliviſcimur tamen, quòd datus fuit; & gratias agimus. quòd habere illum meruimus.* Veriſſimè Gregor. Rom. *in Job. l.* 2. *c.* 42. *Tunc verè oſtendimus, quòd accepta rectè tenuimus, cùm æquanimiter ad momentum ſublata toleramus.*

Οὐ καταθεσωμόμενος, ἀλλὰ πειθαρχῶν μόνον καὶ συνοῶν] De morte pariter *l.* 9. § 3. Ità Apoſt. *ad Philip. c.* 2. *v.* 17. Χαίρων καὶ συγχαίρων πάντοτε. & *ad Cor. ep.* 2. *c.* 12. *v.* 15. Ἥδιστα δαπανήσω, καὶ ἐκδαπανηθήσομαι. Tertull. *de patient. c.* 2. *Nobis exercendæ patientiæ autoritatem non affectio humana caninæ æquanimitatis ſtupore formata, ſed viva ac cœleſtis diſciplinæ divinæ diſpoſitio delegat.* Cyprian. *de eadem*: *Apparet non eſſe illic veram patientiam, ubi ſit inſolens affectatæ libertatis audacia, & exerti ac ſeminudi pectoris inverecunda jactantia.*

§ 15. Ζῆσον ὡς ἐν ὄχει] vide *infrà* § 22, 23. & *l.* 8. § 45.

Ὡς ἐν πόλει τῷ κόσμῳ] vide *ad l.* 2. § 16. & *l.* 4. § 34.

Ἄνθρωπον ἀληθινόν] qui enim ſecus quàm oportet, degit, quidvis potiùs quàm homo eſt. Vide *ſuprà ad* § 8. & *l.* 5. § 11. Stilpo, cùm turba ad ipſum contemplandum confluereret, dicenti cuidam, Θαυμάζουσί σε ὦ Στίλπον, *tanquam feram quandam, ô Stilpo, admirantur te.* Οὐ μενῦν, ἀλλ' ὡς ἄνθρωπον ἀληθινόν· *Nequaquam verò*, inquit, *ſed ut hominem verum.* Laërt. *l.* 2. Flacc. *arte.*—*Fiet homo.*— Demonacti Proteus cùm diceret, ὃ κίναδες, regeſſit ille, ἐκ ἀνθρωπίζεις, *non vivis hominem.*

Κρεῖττον γὰρ ἢ ὕπω ζῆν] vide *ad l.* 9. § 2.

§ 16. Μηκέθ' ὅλως διαλέγεσθαι] forſan ὅλῳ. Senec. *ep.* 16. *Philoſophia non in verbis, ſed in rebus*

bus est. & *ep.* 20. *Illud te rogo atque hortor, ut philosophiam in præcordia ima demittas, & experimentum tui profectûs capias, non oratione, nec scripto, sed animi firmitate, & cupiditatum diminutione. verba rebus proba. facere docet Philosophia, non dicere: & hoc exigit ut ad legem suam quisq; vivat, ut verbis opera concordent, nè orationi vita dissentiat.* Et *ep.* 108. *Sic ista tractemus, ut quæ fuerunt verba, sint opera: ut voces mox in rem transferantur.* & *ep.* 24. *Hæc in animo voluta, quæ sæpe audîsti, sæpe dixisti: sed an verè audieris, an verè dixeris, affectu proba. hoc enim turpissimum est, quod nobis objici solet, verba nos philosophiæ, non opera tractare.* hoc est, *philosophos esse* ἀνὰ τὸ φράτλειν, μέχει τὸ λέγειν, *factis procul, verbis tenus.* ut Epictetus apud Gellium *l.* 17. *c.* 19. *homines* scil. *ignavâ operâ, & philosophâ sententiâ.* quos odisse se profitebatur Pacuvius. cujus verba in eam sententiam Macedo quidam Philosophus præ templorum omnium foribus scribenda censebat. nihil enim fieri posse indignius, neq; intolerantius, quàm quòd *homines ignavi ac desides, ornati barbâ & pallio, mores & emolumenta philosophiæ in linguæ verborúmq; artes converterent; & vitia facundissimè accusarent, intercutibus ipsi vitiis madentes.* Refert Gellius *l.* 13. *c.* 8. Ità (inter alia quæ indè profluxerunt in vitam mala) *quæ philosophia fuit, facta philologia est.* Senec. *ep.* 108. &, *de vita semper disputatur, nunquam vivitur.* Idem *epist.* Vitium istud in Stoicis suis, ut familiare nimìs, notat idem Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 7. Ἀλλα λέγομεν, inquit, ἄλλα ποιοῦμεν. λέγομεν τὰ καλὰ· ποιοῦμεν τὰ αἰσχρά. ἀσυμπαθεῖς πρὸς τὸν λόγον· μακρὰν ἀπὸ τοῦ χρῆσθαι τούτοις ἃ λέγομεν, ἐφ' οἷς ὡς εἰδότες αὐτὰ ἐπαιρόμεθα. Idem. *l.* 2. *c.* 9. & *c.* 10. Τοιγαροῦν μέχει λογαείων προκόπτομεν· ἔξω δ' αὐτῶν, οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον. eundem vide sis ejusmodi homunculos fusissimè simul ac acerrimè exagitantem, *enchir. c.* 51. & *dissert. l.* 3. *c.* 26. imò passim eosdem insectantem. siquidem invectivam istam singulis ferè subjectis fecit intercalarem. Quin & elegantissimâ usus imagine idem *enchir. c.* 44. Μὴ δαμῶς σαυτὸν εἴπῃς φιλόσοφον· μηδὲ λάλει τὸ πολὺ ἐν ἰδιώταις περὶ τῶν θεωρημάτων. μέγας γὰρ ὁ κίνδυνος, εὐθὺς ἐξεμέσαι, ὁ ἐκ ἔπεψας. ἐπεὶ καὶ τὰ πρόβατα, οὐ χόρτον φέροντα τοῖς ποίμεσιν ὀπίδεικνύει, πόσον ἔφαγον· ἀλλὰ τοῖς νομεῦσιν ἔσω πέψαντα, ἔριον ἔξω φέρει καὶ γάλα. καὶ σὺ πίνων, μὴ τὰ χέως ῥήματα τοῖς ἰδιώταις ὀπιδείκνυσον, ἀλλ' ἀπ' αὐτῶν πεφθέντων τὰ ἔργα. Senec. *epist.* 108. *Omnia quæ dicunt, quæ turbâ audiente jactant, aliena sunt. quomodo probare possint sua esse, monstrabo. faciant quæ dixerint.* qui & *ep.* 117. claudit vocibus illis profectûs indicium proferentibus clarissimum, *Si fecero omne quod disco.* sive utì Lipsius ex M SS^m. vestigiis, *si vixero.* Præclarè Gregor. Naz. *orat.* 15. Οὐ γὰρ ὁ ἐν λόγῳ σοφὸς, οὗτός ἐμοὶ σοφός· ὃς δὲ ὅσις γλῶσαν ἔυσχεφον ἔχει, ψυχὴν δ' ἄσαπν καὶ ἀπαίδευτον· ἀλλ' ὅσις ὀλίγα μὲν ἀρετῆς φθέγξεται, πολλὰ δ' ὅις ἐνεργεῖ παραδείκνυσι, καὶ τὸ ἀξιόπιστον τῷ λόγῳ διὰ τοῦ βίου περιτίθησιν. Verùm quod Aristot. *ethic. l* 2. *c.* 4. Οἱ πολλοὶ τοῦτο μὲν οὐ πράττουσιν· ἐπὶ δὲ τὸν λόγον καταφεύγοντες, οἴονται φιλοσοφεῖν, καὶ οὕτως ἔσεσθαι σπουδαῖοι· ὅμοιόν τι ποιοῦντες τοῖς κάμνουσιν, οἳ τῶν ἰατρῶν ἀκούσι μὲν ὀλιγωλῶς, ποιοῦσι δ' οὐδὲν τῶν προσταττομένων. ὥσπερ οὖν ἐκεῖνοι ἐν ἕξουσι τὸ σῶμα, οὕτω διακαθόμενοι, οὐδ' οὕτω τὴν ψυχὴν, οὕτω φιλοσοφοῦντες. Itaque verè Demosthenes: Ὡς ἅπας ὁ λόγος, ἂν ἀπῇ τὰ πράγματα, ματαιόν τι καὶ κενὸν φαίνεται. Præclarè siquidem Basil. Cæsar. *orat.* 24. & ex eodem Simeon Cancellar. *orat.* 1. Ὁ μὲν γὰρ τὴν ἄκρειν ῥημάτων παρὰ τοῖς ἄλλοις φιλοσοφίαν ἔργῳ βεβαιῶν,

Οἱ δὲ πίπνυν, τοὶ δ' ὀκιαὶ ἀίσσουσιν.

ἐπεὶ τό γε λαμπρῶς μὲν ἐπαινέσαι τὴν ἀρετὴν καὶ τὸ μέσον, καὶ μακρὰς ἀπ' αὐτῆς ἀποτείνειν λόγους· ἰδίᾳ δ' τὸ ἡδὺ πρὸ τῆς σωφροσύνης, καὶ τὸ πλέον ἔχειν πρὸ τοῦ δικαίου πᾶν· ἐοικέναι φαίην ἂν ἔγωγε τοῖς ἐπὶ σκηνῆς ὑποκρινομένοις τὰ δράματα, οἳ ὡς βασιλεῖς πολλάκις καὶ δυνάσται εἰσέρχονται, ὅτε βασιλεῖς ὄντες, ἐπὶ μισθῷ τυχὸν ἐλεύθεροι τὸ παράπαν.

§ 17. Ὡς μὲν πρὸς ὀσίαν, κεγχρεμίς] quod de terra *l.* 4. § 3. στιμή. de pelago. *l.* 6. § 36. σαγών. sunt autem κεγχρεμίδες *ficuum granula.* pro quo κεχειμίδες apud Suidam vitiosè habetur.

Ὡς δ' πρὸς χρόνον, τρυπάνῳ περιστροφή] *tanquam pistilli circumvolutio.* M. Cas. & sanè ὥσπερ περιστροφὴ, sive περιτροπή i. e. *pistilli circumvolutio,* proverbialiter usurpatur, à Platone philosopho in *Theætet.* Platone Comic. in *Adonid.* & Philem. in *Heroib.* ἐπὶ τῶν τὰ αὐτὰ ποιούντων, καὶ μηδὲν πραινόντων. utì Hesych. Suid. Zenodot. Apost. Verùm τρυπάνου περιστροφή. i. e. *terebræ vertigo,* sive *circumversio,* ut Xyl. Marco istîc de spatio temporis brevissimo: quemadmodum, ῥιπὴ ὀφθαλμοῦ *oculi jactus,* ut Beza, potiùs quàm *ictus.* ut vulg. Apostolo *ad Cor. ep.* 2. *c.* 15. *v.* 51. quò pertinet illud poetæ nescio cujus apud Suidam,

Τρύπανα δ' ὠκύνητα, καὶ ἀκίνητα τέρετρα.

citiùs enim terebra circumvertitur, quàm animadverti ferè potest.

§ 18. Εἰς ἕκαστον τῶν ὑποκειμένων] *De singulis rebus indaga.* Xyl. *Objecto cuique animum adverte.* Cas. non improbo. potest tamen, *rerum præsentium unamquamque considera.* &c. τὰ ὑποκείμενα, *præsentia.* Vide *l.* 8. § 22.

Ἕκαστον πέφυκεν ὥσπερ ἀνήσκειν] vide *l.* 4. § 48. & *l.* 9. § 21. *Quæ nata sunt, ea omnia denasci aiunt.* Cassius Hemina *annal. l.* 2. i. e. ἀποθνήσκειν, *defungi, mori,* non *decrescere,* ut Nonnius explicat. Senec. *ep.* 99. *Cui nasci contigit, restat mori.* Tertull.

tull. *de Carn. Christ. c. 6. Mutuum debitum est inter se nativitati, cum mortalitate. forma moriendi, caussa nascendi est. non enim mori solet, nisi quod nascitur, id autem moritur, quod & nascitur.* Idem. *de resur. c. 12. Dies moritur in noctem, & tenebris usquequaque sepelitur: & tamen rursus cum suo cultu, cum dote, cum sole, eadem & integra, & tota, universo orbi revivisit; interficiens mortem suam, noctem; rescindens sepulturam suam, tenebras; hæres sibimet existens, donec & nox revivisat, cum suo & illa suggestu.* Et latiùs progressus Petrus Ravennas *in symbol. serm. 59. crede homo, de morte resurgere te posse, cùm tibi totum quod in rebus est, sic quotidie resurgat. Sol occidit & resurgit. Dies sepelitur & redit. Menses, anni, tempora, fructus, semina, cùm transeunt, ipsa moriuntur; cùm redeunt, suâ ipsâ morte revivisunt.* Ità quod Tertull. *ibid. Totus hic ordo revolubilis rerum, testatio est resurrectionis mortuorum.*

§ 19. Οἷοί εἰσιν ἐσθίοντες, καθεύδοντες, ὀχεύοντες, ἀποπατοῦντες] Hæc enim & summis cum imis quibúsq; communia sunt; & conditionis mortalis ac caducæ cumprimis nos admonent. Notum est, Menecratem medicum, qui Jovis sibi nomen adsciverat, Philippus Macedo quomodo exceperit, eduliorum loco appositis thure cum acerra. Narrat Ælian. *var. hist. l. 12. c. 57.* Quin & Alexander ex duabus præcipuè rebus, τὸ θνητὸν καὶ φθαρτὸν, sive mortalitatem suam, agnoscere se professus est, ἐκ τοῦ καθεύδειν καὶ τοῦ σωφρονίζειν, *somno* nimirum *ac coitu.* Plut. in *Alex.* & de *adulat. & in sympos. l. 8. c. 1.* Antigonus itidem major, cùm Hermodotus quidam ipsum in carmine per adulationem *Solis* (non *Jovis*, ut Erasm. *apophth. l. 4.*) *filium, Deúmque* indigitâsset, ἐκ ταῦτά μοι σύνοιδεν ὁ λασανοφόρος, *At verò*, inquit, *latent ista prorsus eum, qui matulam mihi porrigit.* Plut. *in apophth. & de Isid. & Osirid.*

Εἶτα οἷοι ἀνδρομυμένοι, καὶ γαυρούμενοι] *Quanto se cum fastu efferant*, acsi nè homines quidem aut mortali semine creti sint, *ubi gloriantur, indignantur, interminantur &c.* vide ad *l. 6. § 28.* illud ἀνδρομυμένοι mihi suspectum habetur. ἀνδρομυμεῖν certè alibi legisse non memini. Xyl. *aliis imperare*, vertit. ut sit *hominibus leges ac jura præscribere.* Cas. *exultare.* ità quid is legerit, haud satìs liquet. nisi forsan ἀδρυνόμενοι, *turgescentes, grandescentes*; quod de stirpibus usurpatur. forsan ἀνδρογομεῖν idem quod ἀνδρολογεῖν fuerit, quod de *delectu militari* usurpatur: vel etiam quod κρεανομεῖν, quod de *viscerationibus*, sive de *carnibus viritim distributis* adhibetur. in istis autem non sine fastu gerere se solent, qui eas exhibent. vide *l. 9. § 34.* ὅσῳ ὄινησις.

Ἐδήλουν πόσοις] *quot illis inservire & obsequi necesse fuit*, idq; πρὸ ὀλίγου, *haud ità dudum*; quò possent dignitatis honorísque gradum illum, in quo tanto cum supercilio se gerunt, adsequi. vide *l. 8. § 3.* Epictet. *l. 3. c. 26.* ἐγὼ μὲν οὐκ ἤθελον, εἰ διὰ φηλικίωνα ἔδει ζῆσαι, τῆς ὀφρύος ἀπτῶ καὶ τῶν δηλικῶν καταφρυάγμασιν ἀναχώρων. διὰ γὰρ τί ὅτι δῆλον εὐτυχῶν ὡς δοκεῖ, καὶ τυφλωμένον. quo tamen loco ego τυφωμένον malim. scil. ut Claudian. *in Eutrop. l. 1.*

Asperius nihil est humili, cùm surgit in altum.
——nec bellua tetrior ulla est,
Quàm servi rabies in libera colla frementis.

Ruffus Vibius apud M. Senecam *controvers. 9.*

Divite novitio nihil est insolentius. &,
Pedissequa honoris est novi arrogantia. Salvian. *epist. 2.*

Ἅπας ὁ τροχὸς, ὅστις ἂν νέον κρατῇ.

Æschyl. *Prometh.* præ cæteris verò

Ἀφόρητός ἐστιν εὐτυχῶν μαστιγίας.

Comicus, apud Dion. Cocc. *l. 60.* Quod & Isidor. Pelus. ubi adduxerat *l. 2. ep. 297.* qui εὐπεραχῶν habet, pro eo quod εὐτυχῶν Dio, subjungit; Καὶ τὸ εὐπεράτειν παρὰ τὴν ἀξίαν, ἀφορμὴ τοῦ κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις γίνεται. Aur. Victor in *Dioclet. Quantum ingenium est, compertum habeo, humillimos quosque maximè, ubi alta accesserint, superbiâ atque ambitione immodicos esse.* Agur sapiens Ebræus *v. 20. Tria sunt, sub quibus commovetur terra: imò quatuor sunt, quæ ea ferre non potest. servus, cùm regnat; stultus, cùm satur est; exosa, cùm maritatur; ancilla, cùm heræ suæ hæres evaserit.* siquidem, ut Solon,

Τίκτει τοι κόρος ὕβριν, ὅτ' ἂν πολὺς ὄλβος ἔπῃ.
E nimiis opibus petulantia nascitur ingens.

Sive ut Theognis; (quod Homero tamen tribuit Schol. *ad* illud *Pindari olym. 13.* ὕβριν κόρος ἐμπέρα.)

Τίκτει τοι κόρος ὕβριν, ὅτ' ἂν κακῷ ὄλβος ἕπηται.

Idémque.

Πόλλας τοι κόρος ἄνδρας ἀπώλεσεν ἀφραίνοντας.
Γνῶναι γὰρ χαλεπὸν μέτρον, ὅτ' ἐσθλὰ παρῇ.
Nascitur ex nimiis opibus petulantia stultis.
Nec paucos satias evertit mentis egenos.
Difficile est, adsunt cùm bona, nôsse modum.

Aristot. apud Stob. *tom. 2. tit. 3.* τίκτει γὰρ, ὥσπερ φησὶν ἡ παροιμία, κόρος μὲν ὕβριν, ἀπαιδευσία δὲ μετ' ἐξουσίας ἄνοιαν. Philistius apud Clem. *strom. l. 6.* εἰώθασι γὰρ μάλιστα οἱ παρὰ δόξαν ἀπροσδοκήτως εὖ πραγοῦντες εἰς ὕβριν πίπτειν. quod illum Clem. à Thucydide mutuatum asserit, qui dixerit; Εἰώθασι δὲ οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, ὅταν μάλιστα καὶ ἐλαχίστου ἀπροσδόκητος εὐπραγία ἔλθῃ, εἰς ὕβριν πίπτειν. locus est in *Cleonis orat. l. 2.* ubi tamen legitur, εἰώθει δὲ τῶν πόλεων, αἷς ἂν, &c. Quò respexit tamen & Isidor. Pel. *l. 2. ep. 296.* εἰώθασιν γὰρ ἄνθρωποι, οἷς ἀδοκήτως μάλιστα εὐημερία ὑπαντήσει, εἰς ὕβριν χωρεῖν. de Largio Macedone

cedone quid Plin. min. *l.* 3. *ep.* 14. vide *ad l.* 6. § 38. vide & quæ de Gallo Cæsare Ammian. *lib.* 14. initio.

Δι' ὅια] φειδιόμενα, scil. ut *l.* 6. § 59. *ob quæ adipiscenda*, sive, *quâ mercede.*

Καὶ μεῖ' ὀλίγον, ἐν τοιούτοις ἔσυνται. Legend. ὁπλίοις ἔσυνται. vide *Psal.* 82. *v.* 6, 7. Esai. *c.* 14. *v.* 9, 10. & Ezech. *c.* 32. *v.* 18, 30. Verùm quod Maro *Æn. l.* 10.

Nescia mens hominum fati sortisque futuræ,
Nec servare modum rebus sublata secundis.

Sosiphanes apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 22.

Ἂν δ' εὐτυχεῖτε, μηδὲν ὄντες, εὐθέως
Ἴσ' ἐρανῷ φρονεῖτε· τὸν δ' κύειον
Ἅδην παρεξῶτ' οὐχ ὁρᾶτε πλησίον.
Si faverit fortuna, cùm sitis nihil,
Cælo levatis capita; nec de proximo
Respicitis orcum, regna qui in reges habet. Grot.

Plutarch. *de Isid. & Osir.* Εἰ δέ τινες ἐξαιρεθέντες ὑπὸ μεγαλαυχίας, ὡς φησιν ὁ Πλάτων, ἅμα νεότητι καὶ ἀγνοίᾳ πλεονάζοντες τῷ ψυχρῷ, μεθ' ὕβρεως ἐδίξαντο θεῶν ἐπωνυμίας, καὶ θεῶν ἱδρύσεις, βραχὺν ἥνδεσιν ἢ δόξα χρόνον· εἶτα κενότητα καὶ ἀλαζονείαν μὴ ἀσεβείας καὶ παρανομίας περισόφλοντες,

Ὠκύμοροι καπνοῖο δίκλω ἀρθέντες ἀπέπταν·
καὶ νῦν ὥσπερ ἀχώριστοι δεσπόται, δῆθ' ἱερῶν καὶ δῆθ' βωμῶν ἀποσπασθέντες, ὐδὲν ἀλλ' ἢ τὰ μνήματα καὶ τοὺ τάφους ἔχουσιν. vide *lib.* 6. § 24. & *infr. ad* § 31.

§ 20. Συμφέρει ἑκάστῳ, ὃ φέρει ἑκάστῳ ἡ δῆθ' ὅλων φύσις] Pra clara gnome. de qua vide ampliùs *ad l.* 2. § 3. & *l.* 3. § 4. & *l.* 4. § 23, 29. & *l.* 7. § 27. Apollon. Tyan. *ep.* 66. εἰ τάξις ὄζι δῆθ' ὄντων, ἔστ ὄ, καὶ θεὸς ὅπισθεῖ ταύτης, ὁ δίκαιος ὁ βελήσεται τὰ ἀγαθά· πλεονεκτικὸν γὸ καὶ παρὰ τάξιν ἡγήσεται ὃ τὰ μόμβια συμφέρειν. ubi tamen pro ἀγαθὰ malim ἀγαπητὰ, *quæ ipsi sunt cordi.* Siquidem vir bonus τὰ ἑαυτῷ ἐκ τ' ὅλων συγκλωδόμβια ἀγαθὰ ἐῖ πέπεισται, ut Marcus noster *l.* 3. § 4.

Καὶ τότε συμφέρει, ὅτε ἐκείνη φέρει] vide *ad l.* 4. § 23. τὸ ἔυκαιρον. Aug. *in Psal.* 145. *v.* 15. *Prorsus, tanquam ægrotum reficiens medicus, & quod opus est, hoc dat; & quando opus est, tunc dat.*

§ 21. Ἐρᾷ μὲν ὄμβρος γαῖα] Euripidis versus sunt ab Aristotele laudati, *ethic. Nicom. l.* 8. *c.* 1. *Eudem. l.* 7. *c.* 1. & *magn. l.* 2. *c.* 11. ab Athen. *dipnosoph. l.* 13. à Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 12. apud quos duos novissimos integri habentur.

Ἐρᾷ μὲν ὄμβρος γαῖ', ὅτ' ἂν ξηρὸν πέδον
Ἄκαρπον αὐχμῷ, νοτίᾳ δ' ἐνδεῶς ἔχει.
Ἐρᾷ δ' ὁ σεμνὸς οὐρανὸς πληρούμενος
Ὄμβρου πεσεῖν εἰς γαῖαν ἀφροδίτης ὕπο.
Ὅταν δ' συμμιχθῶσιν εἰς τ' αὐτὸν δύο,
Τίκτουσιν ἡμῖν πάντα, καὶ τρέφουσ' ἅμα·
Ὧν δὴν βέβαιον ζῇ τε καὶ θάλλει γένος.

Cerne, amat ut imbrem terra, cùm sterili solum
Squallore lugens poscit humectas opes.
Rursum amat & æther ipse, Venerisque impetu
Fœtos madoris explet in terram sinus.
Quæ fœderata mutuis amplexibus,
Quod ubique rerum est proferunt, ac nutriunt.
Hinc vita visque seculis mortalibus. Grot.

Eis autem gemina adducit etiam Athenæus ex Æschyli *Danaïdibus* ista:

Ἐρᾷ μὸ ἀγνὸς ἱερανὸς τρῆσαι χθόνα·
Ἔρως δ' γαῖαν λαμβάνᾳ γάμυ τυχεῖν·
Ὄμβρος δ' ἀπ' εὐνοῦντ ἱερανῦ πεσὼν
Ἔκυσε γαῖαν· ἡ δ' τίκτει βοτοῖς
Μήλων τε βόσκας καὶ βίον Δημήτειον.
Δένδρων δὲ δ' ὥρα ἐκ νοτίζον γάμυ
Τέλειός ὄζι· τῶν δ' ἐγὼ παρίπ.

Penetrare terram purus ille æther cupit:
Cupit vicissim terra conjugio frui.
Ab amante cælo defluens terram simul
Fœcundat imber: illa mortali parit
Cereale generi germen, & pastus gregum:
Maturitatem dat suam arboribus quoque
Mador maritus. causa at his cunctis ego. Grot.

Proinde cùm apud plures ista reperiantur, Plutarchus in *amatorio*, non poetæ huic vel illi, sed *poetis* tribuit. Ἐρᾶν οἱ ποιηταὶ λέγουσι καὶ γῆς ἱερανὸν· ἥλιον δ' Σελλούης, ἐρᾶν οἱ φυσικοὶ, καὶ συγγενέσθαι καὶ κυῆσαι· καὶ γλυκὺ δ' ἀνθρώπων μητέρα καὶ ζώων καὶ φυτῶν, ἐκ ἀναγκαῖον ἀπολέσθαι ποτὲ καὶ σβεσθῆναι παντάπασιν, ὅταν ὁ δεινὸς ἔρως ἡ ἵμερος τῆ θεῆ τὸν ὕλλον ἀπολίπῃ, καὶ παύσηται πυθέσθαι καὶ διώκουσα τ' ἐκεῖθεν ἀρχὴν καὶ κίνησιν; ità enim per interrogationem si proferantur novissima illa, Xylandri asteriscо nihil opus erit. Indè Maronis illa *georg. l.* 2.

Vere tument terræ, & genitalia semina poscunt:
Tum Pater omnipotens fœcundis imbribus æther
Conjugis in gremium lætæ descendit, & omnes
Magnus alit magno commistus corpore fœtus.

Et Statii *sylv. l.* 1. in *epithalam.*

——*Ipsum in connubia terræ*
Æthera, cùm pluviis rarescunt nubila, solvo.
Sic rerum series mundique revertitur ætas.

Adjicias licet & Lucretii illa *l.* 1.

Postremò pereunt imbres, ubi eos pater æther
In gremium matris terrai præcipitavit.
At nitidæ surgunt fruges, ramique viresunt
Arboribus; crescunt ipsæ, fætúque gravantur.
Hinc alitur porrò nostrum genus atque ferarum.

Quin & Scythæ τῷ γλῶ νομίζουσι τῆ Διὸς ἔῖ γυναῖκα. Herodot. *l.* 4. Quod autem de amore illi, de potu festivè, suo more Anacreon, *ode* 19.

Ἡ γῆ μέλαινα πίνᾳ·
Πίνει δ' δένδρε' αὖτῶ·
Πίνει θάλασσα δ' αὔρας·
Ὁ δ' ἥλιος θάλασσαν·
Τὸν δ' ἥλιον σελήνη.

Fœcunda

Fœcunda terra potat:
Hanc arboréſque potant:
Et potat æquor auras:
Phœbúſque potat æquor:
Ipſúmque Luna Phœbum.

Ὅτι σοι συμφέρῃ] Epictet. *l.* 2. *c.* 16. τόλμησον, ἀναβλέψας πρὸς τὸν θεὸν, εἰπεῖν, ὅτι χρῶ μοι λοιπὸν εἰς ὃ ἂν θέλῃς· ὁμογνωμονῶ σοι· ἔδην παρεσκεύασμαι πᾶσι σοι δοκοῦντι. & *l.* 4. *c.* 7. προσκείσομαι διάκονος, καὶ ἀκόλουθος ἐκείνῳ· ζωορμῶ, ζωορέγομαι, ἁπλῶς συνθέλω. ità enim lego, quod vulgò ὀρέγομαι tantùm languidè legitur, ut dictioni vis conſtet ſua. Sen. *ep.* 96. *Non pareo Deo, ſed aſſentior. ex animo illum, non quia neceſſe eſt, ſequor.* vide *ad l.* 4. § 33. & *ſup.* § 1.

Ὅτι φιλεῖ τοῦτο γίνεσθαι] à vulgari ſermonis uſu argumentatur, argutiùs paulò Marcus, ut alibi, *l.* 5. § 8. in verbis συμβαίνειν & φέρειν, ità iſtic in verbo φιλεῖν· quod ἀντὶ τοῦ πεφυκέναι ἢ τοιοῦτον εἰωθέναι uſurpatur; quomodo & Latinis *amat*, pro *ſolet*; quod à Græcis tractum monuiſſe videtur Fabius, *inſtit. l.* 9. *c.* 3. Quanquam diverſum eſt paulò Saluſtianum illud, quod ibi Fabius adduxit; *Vulgus amat fieri.* ſicut & ejuſdem illud, in *Jugurth. Quæ ira fieri amat.* & *ibid.* rurſus; *ea quæ ſecundæ res amant.* In iſtis enim ſenſus eſt, *quæ amant*, i. e. *quæ cupiunt & quibus delectantur*, vel, *quæ lubenter admittunt.* Saltem Syntaxis diverſa eſt: neque enim, *ira fieri ſolet*; vel, *vulgus fieri ſolet*; ſed *per iram*; &, *vulgò*, vel *à vulgo*, dixeris; quod viris magnis non eſt animadverſum. Cæterùm ſic Flaccus *carm. l.* 3. *ode* 16.

Aurum per medios ire ſatellites
Et perrumpere amat ſaxa potentiùs
Ictu fulmineo.——

Ammian. *hiſt. l.* 16. *ut in rebus amat fieri dubiis.* & *l.* 17. *ut rebus fieri amat dubiis & turbatis.* quomodo Herodot *l.* 8. Ὅσα φιλέει γίνεσθαι ἐν πολέμῳ. & Plato *polit. lib.* 5. Ὅσα δὴ ἐν πολέμῳ φιλεῖ. & Polyb. *lib.* 6. Ὃ δὴ φιλεῖ γηράσκειν. Quin & τὸ ἐρᾶν pari modo uſurpatum invenias. Ità enim Herodian. *lib.* 1. Ἐρᾷ γὰρ τὸ βάρβαρον καὶ ὅπῃ ταῖς τυχούσαις ἀφορμαῖς ῥᾷστα κινεῖσθαι. Tacit *annal. l.* 4. *ut ferè amat poſterior adulatio.* Apul. *florid.* 3. *Quod genus in comœdia fieri amat.*

§ 22. Ἤτοι ἐνταῦθα] Aut in eo vitæ genere manes, cui jam es aſſuetus; aut inſtitutum mutas quod niſi velis ipſe non cogeris; aut è vita diſcedis, munere defunctus: in his autem omnibus nihil eſt quod ægrè te habeas. Geminâ ferè argumentatione utitur ad Lucilium ſuum Seneca *epiſt.* 42. *Hoc periturum eſt. nempe adventitium eſt. tam facilè ſine iſto vives, quàm vixiſti. Si diu illud habuiſti, perdis poſtquam ſatiatus es. Si non diu, perdis antequam aſſueſcas.*

Καὶ ἤδη ἐδίκας] Notum eſt Pythagoræ monitum illud: ἐλθὲ βίον τὸν ἄριστον· ἥδιστος δ' αὐτὸν ἡ συνήθεια ποιήσει. Referunt Galen. *de affect. cur. c.* 6. Stob. *tom.* 2. *tit.* 29. Anton. *Meliſſ. l.* 2. *c.* 80. Plut. in *præcept. ſalubr.* & *de exil.* qui idcirco *lib. de profect.* hoc inſigne facit δίλωμα πρεσκοπῆς, τὸ μηκέτι πρεσαίνειν, μηδ' ὄρθιον ἄγαν, ἀλλὰ ῥᾳδίαν καὶ λείαν καὶ δι' εὐπετείας ἔχειν τὴν τῆς ἀρετῆς ὁδὸν, οὐ σκληραγωγοῦντα τῇ ἀσκήσει. Quod Hieron. an Paulin. *ad Celant.* *Aſperam nobis & inſuavem virtutum viam nimia facit vitiorum conſuetudo; quæ ſi in alteram partem transferatur, invenitur ſemita juſtitiæ levis.* Quanquam Plut. idem in tract. *de tranquill.* quaſi Pythagoricum illud corrigens: οὐχ ἡ συνήθεια ποιεῖ τοὺς ἑλομένους τὸν ἄριστον βίον ἥδιον, ὥς τις εἶπεν· ἀλλὰ τὸ φρονεῖν ἅμα τὸν αὐτὸν βίον ποιεῖ καὶ ἄριστον καὶ ἥδιστον. Nec diffitendum tamen, multùm conducere aſſuetudinem, ad vitæ, quæcunque ea tandem fuerit, moleſtias allevandas. Plut. *de audiend.* Τῶν ἐγγεγραμμένων εἰς τὰς πολιτείας, οἱ μὲν ἀλλοδαποὶ καὶ ξένοι κομιδῇ πολλὰ μέμφονται καὶ δυσκολαίνουσι πρὸς γινομένων· οἱ δ' ἐκ μετοίκων σωφρονοῦντες καὶ σωτῆρες ὄντες τῶν νόμων, ὑπὸ χαλεπῶς προσδέχονται τὰ ὀπισθάλοντα καὶ ξένγυσιν. & *ibid.* Ἐν γράμμασι, καὶ πρὸς λύραν, καὶ παλαίστραν, αἱ πρὸς μαθήσεις ἀρχαὶ πολὺ ἔχουσι θόρυβον, καὶ πόνον, καὶ ἀσάφειαν· εἶτα προϊόντι χρόνῳ μικρὸν, ὥσπερ πρὸς ἀνθρώπους, συνήθεια πολλὴ καὶ γνῶσις ἐγγινομένη, πάντα φίλα καὶ χειροήθη καὶ ῥᾴδια λέγειν τε καὶ πράττειν παρέσχεν. Ariſtoteles *rhet. l.* 1. *c.* 10. Ἔστι δὲ καὶ τὸ ζωήδες, καὶ τὸ ἐδιστὸν, ἐν τοῖς ἥδεσι· πολλὰ γὰρ καὶ τῶν φύσει μὴ ἡδέων, ὅταν ἐθισθῶσιν, ἡδέως ποιοῦσιν. Jo. Chryſoſt. *in epiſt.* 2. *ad Tim. orat.* 6. Μεγάλη γὰρ, καὶ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς, καὶ ἐν τοῖς κακοῖς, τῆς ζωηδείας ἡ τυραννίς. ὥστε δεησόμεθα πάντες λοιπὸν, αὐτῆς ἐλκύσης ἡμᾶς. vide & quæ ſequuntur. Naſo. *Artis, l.* 3.

Fac tibi conſueſcat; nihil aſſuetudine majus.
Et, *Quod malè fers, aſſueſce; feres bene: multa vetuſtas*
Lenit.——

Arnob. *lib.* 2. *Fiet familiaris, & more in naturam verſa conſuetudo.* Cicer. in *Lælio. Magna vis eſt vetuſtatis & conſuetudinis: nemo eſt, ſi nulla res impediat, qui non eo, quo conſuevit, equo libentiùs utatur quàm intracto & novo. Nec modò in hoc quod eſt animal, ſed in eis etiam quæ ſunt inanimata conſuetudo valet; cum locis etiam ipſis montoſis delectemur & ſilveſtribus, in quibus diutiùs commorati ſumus. Sic veteres inquilinos indulgentia loci & conſuetudo etiam inter injurias detinet.* Senec. *epiſt.* 70. Plinius minor *l.* 6. *epiſt.* 2. *Mihi & gratiora ſunt bona* (domeſtica) *quòd perſeverant; & leviora incommoda, quòd aſſuevi.* Indè illud Campanorum apud Livium *l.* 23. *Notiſſimum quodque malum maximè eſt tolerabile.* Et Philoctetes Euripideus, referente Dione Pruſ. *orat.* 53.

Καί τοι πολ' ἤδη τῷ χρόνῳ λώφησέ μοι
Νόσος· κατ' ἀρχὰς δ' ἐδαμῶς ἀνεκτὸς ἦν.

De vi doloris jam remisit tempore
Morbus, qui initio fuerat intolerabilis.
Plaut. *Trinumm.* 1. 2.

Habeas, ut nactus: nota mala res, optima est.
Nam ego nunc si ignotum capiam, quid agam nesciam.
De Christi Domini jugo veterum nescio quis.

Grave dum tollis, suave cùm tuleris.

Ἔξω ὠθεῖς] Vitæ genus mutas: è privato in publicum prodis: negotiis immisces. Alluſit forsan ad proverbium, quod à Zenodoto refertur. Ἀνδρὶ Λύδῳ πράγματα οὐκ ἦν, ἀλλ' αὐτὸς ἐξελθὼν ἐπείατο.

Ἀπολειτούργητος] Vitam hanc λειτουργίαν τινὰ esse vult: quomodo Paulus ὑπηρετεῖν in concione ad Antiochenses apud Lucam *Act. c.* 13. *v.* 36. Δαυὶδ μὲν γὰρ ἰδίᾳ γενεᾷ ὑπηρετήσας, τῇ τοῦ θεοῦ βουλῇ ἐκοιμήθη. Cicer. *de senect. Dum sumus in his inclusi compagibus corporis, munere quodam necessitatis & gravi opere perfungimur.* Indè, *vitæ munera*, &, *defunctos mortuos*, dicimus, utpote qui vitæ officia jam compleverint. Servius *ad Æn. lib.* 6. Pulcrè autem & ad Marci mentem Apostolus apud Lucam. *Act. c.* 20. *v.* 24. Ἀλλ' οὐδενὸς λόγον ποιοῦμαι, οὐδὲ ἔχω τὴν ψυχήν μου τιμίαν ἐμαυτῷ, ὡς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου μετὰ χαρᾶς, καὶ τὴν διακονίαν ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ κυρίου. quasi dicat, *cur non lubens vitam ponam, ubi cursum absolverim, munusque ac ministerium à Christo Domino assignatum executus planè fuerim.* διακονίαν dixit, quod Marcus λειτουργίαν. ἀπολειτουργῆσαι (quod alibi haud temerè reperias) *munere defunctum esse*: ut ἀποβιῶσαι, *vitam obiisse*: & ab eodem jam liberum & immunem fieri: quod Joannes in *Apocal. c.* 14. *v.* 13. dixit, ἀπὸ τῶν κόπων ἀναπαύσονται.

§. 23. Ὅτι τοιοῦτο ἐκεῖνο ὁ ἀγρὸς ὄζει] *hoc esse agrum.* Xyl. *hoc vel illud esse.* Cas. f. τοιοῦτο [οἷ] ἐκεῖνο, *tale quid, quale illud.* nihil à loco alio distare, animi tranquillitatem quod attinet. vide *l.* 4. § 3.

Πάντα ἐστὶν ἐνδιδὲ τ'αὐτὰ τοῖς ἐν ἄκρῳ τῷ ὄρει] Vide *supr.* § 15. Sed & *ad l.* 4. § 3. ἀναχωρήσεις αὐτοῖς ζητοῦσιν. & *l.* 8. § 45. Epictet. *l.* 3. *c.* 22. Ὅπου γ' ἂν ἀπέλθω, ἐκεῖ ἥλιος, ἐκεῖ σελήνη, ἐκεῖ ἄστρα, ἐνύπνια, οἰωνοὶ, ἡ πρὸς θεοὺς ὁμιλία.

Τὰ τοῦ Πλάτωνος] Ex *Theæteto*: laudata etiam à Theodoreto *therapeut. l.* 1 & *l.* 12.

Σηκὸν ἐν ὄρει περιβαλλόμενος] ἀχρεῖον καὶ ἀπαίδευτον ἀπὸ ἀσχολίας, οὐδὲν ἧττον τῶν νομέων τὸν τοιοῦτον ἀναγκαῖον γνώσεσθαι σηκὸν ἐν ὄρει τὸ τεῖχος περιβεβλημένον. Plat. de sapiente sermo est, Philosophiæ studiis prorsus dedito, qui non secus in urbe conversatur, quàm si in monte aliquo ab hominum commercio sejunctus ageret, murisque civitatis, perinde ac caulæ alicujus septo pastor rusticus, inclusus teneretur. Theodoretus cum Marco περιβαλλόμενον legit. Sed Platonis mentem seciùs cepit, cùm opinaretur Platonem hoc voluisse, verum Philosophum ἐν ὄρει σηκὸν δειμάμενον οἰκήσειν, *in tuguriolo aliquo, sive stabulo in monte sibi extructo esse habitaturum*: quod Plato nullus hîc dicit.

Καὶ βάλλειν βλήματα] ista quò pertineant, ego planè sum nescius. Xyl. *& balare.* quasi βληχάσθαι & βληχήματα legerit; quo fundo, quóve sensu, nullus video. Annot. Ludg. *propriè*, inquit, *est jacere jacula.* Sed jacula istîc quid faciant, nullus itidem nos docet. M. Cas. sequentibus adfigit; & περιβάλλειν περιβλήματα legisse videtur; *& problemata tibi proponere ista, quidnam est mihi nunc mens mea*, &c. verùm D. Salmas. expungenda censet; utpote quæ nec sensum ullum efficiant, nec in melius reformari possint. Vetat autem Medicorum princeps τοῖς ἀνιάτοις ἐγχειρεῖν.

§ 24. Τί ὄζει μοι τὸ ἡγεμονικόν μου] Epictet. *lib.* 1. *c.* 26. Αὕτη ἔν ἀρχὴ τοῦ φιλοσοφεῖν, αἴσθησις τοῦ ἰδίου ἡγεμονικοῦ, πῶς ἔχει. Vide *l.* 12. § 33.

Μὴ ἀπόλυτον καὶ ἀπαπασμῶδον μου κοινωνίας] Vide *ad l.* 4. § 29. & *l.* 8. § 34.

Μὴ περιστικὸς] à metallis translatum, quæ ubi liquefacta jam, affusa fuerint rei alicui, in unum idémque cum ea corpus coalescere videntur. Ità Epict. *l.* 1. *c.* 3. Τί τούτοις περιστήκας; vide *ad l.* 12. § 19.

Ὥστε τούτῳ συμπεφθαι.] Plato. *Phædon.* Ἐκάστη ἡδονὴ καὶ λύπη, ὥσπερ ἧλον ἔχουσα, προσηλοῖ πρὸς τὴν ψυχὴν πρὸς τὸ σῶμα, καὶ προσπερονᾷ, καὶ ποιεῖ σωματοειδῆ, δοξάζειν ταῦτα ἀληθῆ εἶναι, ἅπερ ἂν καὶ τὸ σῶμα φῇ· quanquam negat passim Marcus corpus de istis quicquam pronunciare. vide *lib.* 7. § 14, 16, 33. & *lib.* 8. § 25, 37.

Καὶ ἀνακεκραμένον τῷ σαρκιδίῳ] ità *lib.* 7. § 57. ἡ φύσις οὐχ ὅπως συγκέκρασε τῷ συρκείμασι. &c. & *l.* 5. § 26. μὴ συγκυκάσθω.

§ 25. Κύειν ὃ ὁ νόμος] Pausanias Plistanactis filius, quærenti quare legum priscarum nullam abrogare apud suos liceret, respondit: ὅτι τοὺς νόμους τῶν ἀνδρῶν, ἃ τοὺς ἄνδρας τῶν νόμων χρείους εἶναι δεῖ. Pittacus item Crœso percontanti, τίς ἀρχὴ μεγίστη; respondit, ἡ τῶν ποικίλων ξύλων. leges designans, quæ codicibus insculpebantur. Indè Chilonis monitum; Νόμοις πείθεσθαι. Laërt. *l.* 1. quod Spartanis religiosissimum semper fuerat. Archidamus Zeuxidami filius, scisciranti quinam Spartæ rerum potirentur, οἱ νόμοι, inquit; καὶ τὰ ἀρχεῖα κατὰ τοὺς νόμους. Agesilaus in *epist.* ad suos à bello ipsum revocantes, quod cùm bene succedere videretur ægrè quidem, reliquit tamen; Ἄρχω γὰρ οὐκ ἐμαυτῷ ἀρχὰν, ἀλλὰ τῇ πόλει, καὶ τοῖς συμμάχοις· καὶ τότε ἄρχων ἄρχει ἀληθέως καὶ δίκαιος, ὅταν καὶ ἀρχὴ ὑπὸ τῶν νόμων καὶ ἐφόρων, ἃ σοὶ οἱ ἄλλοι ἐν πόλει ἄρχοντες ὦσιν. Demaratus, quærenti, quare patriâ exularet, cùm rex ibi fuisset, ὅτι πρείσσονες, inquit, αὐτοῦ οἱ νόμοι εἰσίν. Plut. in *præcept. polit.* Δεῖ γὰρ οὐκ ἄχει τῷ βωμῷ φίλον εἶναι τῷ μὴ συμφορκεῖν, ὡς πρός Περικλῆς εἶπεν, ἀνὴρ ἄχει πατρὸς νόμος καὶ δίκαιος.

δικαίᾳ. Verùm legem universi sive naturæ Marcus hîc vult, de qua *l.* 2. § 16. & *l.* 4. § 10. de qua & Dionysius major dixit, τοῦ μὲν τῆς πόλεως νόμου δικάζεσθαι, τοῦ δὲ τῆς φύσεως μὴ δικάζεσθαι βιάσασθαι. & Aristot. nomine, *de mund. c.* 6. Νόμῳ γὰρ ἡμῶν ἐποχλινὴς, ὁ θεὸς, ἐδημίου ὑπὸ δικαίου διορθωσιν, ἢ μιᾶ δίκῃ κρείττων ἦ, οἶμαι, καὶ βεβαιότερος τῶν ἐν χώρᾳσιν ἀναστρεφομένων. & Philo *de bon. hom. libert.* Νόμος ἦ ἀψεύδης, ὁ ὀρθὸς λόγος, ἀεὶ ὑπὸ τοῦ δεῖνος ἢ τοῦ δεῖνος ἀνατρεπτὸς ἐν ψαρπηδίοις ἢ σκάλαις ἄψυχος ἀψύχοις, ἀλλ' ὑπ' ἀθανάτου φύσεως ἄφθαρτος ἐν ἀθανάτῳ διανοίᾳ τυπωθείς. Clemens denique *strom. lib.* 1. ἐν ᾗ τῷ Πέτρῳ κηρύγματι ἔυρεσις ἀν νόμου καὶ λόγου τοῦ κύριου προσαγορεύομένου. vide & l. 11. § 1.

Ὁ παρανομῶν δραπέτης] Ità *l.* 4. § 29. φυγάς. & *l.* 11. § 9. λειποτάκτης. vide sis apud Platonem Socratis disceptationem cum *Critone* fugam suadente.

Ἀλλὰ καὶ ὁ λυπέμενος] *At dolorem aliquis concipit*, &c. Xyl. imò *simul*, vel *similiter*, haud minùs is quoque, qui *dolet*, *contristatur*, &c.

Ὅ βέλεταί τι] *propter aliquid eorum quod factum est, vel fit, vel fiet secundum voluntatem ejus, qui universum gubernat.* Xyl. ut legisse videatur, ὅτι βέλεταί τι γεγονέναι. Xylandri vestigia premit Casaubonus. Verùm dictionis sic reconcinnatæ series interpretationem istam nullâ videtur admittere, nisi trajectionem duram satìs constituamus; ut illud ὃ βέλεταί τι, vel ὅτι βέλεται, sensu saltem, subjiciatur verbis illis, ὑπὸ τοῦ τὰ πάντα διοικοῦντος. Negativa forsan particula intercedit; ut rescribendum sit ὃ [μὴ] βέλεταί τι γεγονέναι &c. *qui contristatur, irascitur, vel metuit, quòd præter voluntatem suam aliquid factum sit, fiat, vel futurum sit*: sive, *quòd quicquam, quod ipse nolit, factum sit, fiat, vel futurum sit, ex eis quæ ab eo qui universa disponit constituta sunt.* viderint alii.

Ὅς ἐστι νόμος νόμων ὅσα ἑκάστῳ ὀπτάλλει] Vide *l.* 7. § 32. πάντα νομίσῃ. Plut. *de Homer.* ὁ νόμος λέγεσθαι ἔσικεν ἀπὸ τοῦ νέμειν τὰ ἴσα πᾶσιν, ἢ τὸ καθ' ἀξίαν ἑκάστῳ. vide *l.* 8. § 67.

Ὅσα ἑκάστῳ ὀπτάλλει] sive, τὸ ὀπτάλλον, ut *l.* 7. § 7. *quæ cuique conveniunt, & ad unumquemque pertinent.* Arist. *polit. l.* 1. *c.* 13. Δεῖ μὲν μετέχειν πάντας, ἀλλ' οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλ' ὅσον ἑκάστῳ πρὸς τὸ αὐτῷ ἔργον. διὸ τὴν μὲν ἀρχικὴν τελείαν ἔχειν δεῖ ἠθικὴν ἀρετήν. τῷ δ' ἄλλων ἕκαστον, ὅσον ὀπτάλλει αὐτοῖς. *quantum ipsis convenit*, vel *ad ipsos pertinet.* & *l.* 2. *c.* 3. Ἥκιστα γὰρ ὀπτμελείας τυγχάνει τὸ πλείστων κοινόν. τῷ γὰρ ἰδίων μάλιστα φροντίζουσι· τῷ δὲ κοινῶν ἥκιστον, ἢ ὅσον ἑκάστῳ ὀπτάλλει. *quantum ad unumquemque attinet.* & *l.* 7. *c.* 1. Ἑκάστῳ τῆς εὐδαιμονίας ὀπτάλλει πόσον, ὅσονπερ ἀρετῆς καὶ φρονήσεως, καὶ τοῦ πράττειν κατὰ ταύτας. *tantum unicuique felicitatis contingit, quantum virtutis & prudentiæ.* Basil. Cæs. *ap.* 167. *ad Diodor.* ὥσπερ ὅλως ὀπτάλλει ἡμῖν διαβάλλειν ἀνθρώπους, τὰς πραγμάτων ἀφεμένους. *si rebus ipsis missis personas perstringere nobis convenit.* Autor *l.* 2. *Maccab. c.* 9. *v.* 24. τὰς ὀπταλλούσας πρὸς τὰς θυσίας προσάξεις. *convenientes ad sacrificia sumptus.* Jun. *pertinentes.* Leo. Jud. & Vatabl. Porphyr. *de abstinent. l.* 4. Καὶ οὐδὲν τοσοῦτον ἂν τις μανείη, ὡς μὴ πᾶσιν ὀπτάλλειν ἡγεῖσθαι σωφρόσιν εἶ προσφυᾶσθαι. *nemo ità insaniverit, ut non existimet ad unumquemque pertinere, bonum esse lubenter velle.* Malim itaque cum Xyl. *quod suum est.* quàm cum Cas. *quæ unicuique eveniunt.*

§ 26. Σπέρμα] *Semen* pro *genitura virili* dixit. quam à *semine* tamen distinguit Aristot. *de gener. animal. l.* 1. *c.* 18. Γονὴ μὲν τὸ ἀπὸ τῶν γονίμων γινόμενον καλεῖται ὑπὸν, ὅσα συναναζεσθαι πέφυκε, τὸ σφῶτον ἔχον ἀρχὴν γενέσεως· σπέρμα δὲ, τὸ ἐξ ἀμφοτέρων τὰς ἀρχὰς ἔχον τῆς συναυξανόντων. verùm distinctionem hanc nec usus communis observat, nec sacræ paginæ scriptores. vide *Genes. c.* 38. *v.* 9. & *Levit. c.* 15. *v.* 16. vide *l.* 12. § 24.

Εἰς μήτραν ἀφεὶς ἀπεχώρησε] Perinde de semine in terram misso Christus Dominus. Marc. *c.* 4. *v.* 26. ὡς ἐὰν ἄνθρωπος βάλῃ τὸν σπόρον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ καθεύδῃ, καὶ ἐγείρηται νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ ὁ σπόρος βλαστᾷ, καὶ μηκύνηται, ὡς οὐκ οἶδεν αὐτός. αὐτομάτη γὰρ ἡ γῆ καρποφορεῖ, πρῶτον χόρτον, εἶτα στάχυν, εἶτα πλήρη σῖτον ἐν τῷ στάχυϊ. sive ut Apostolus, *ad Cor. ep.* 1. *c.* 15. *v.* 3. ἃ σπείρεις, οὐ τὸ σῶμα τὸ γενησόμενον σπείρεις, ἀλλὰ γυμνὸν κόκκον· ὁ δὲ θεὸς αὐτῷ δίδωσι σῶμα, καθὼς ἠθέλησε, καὶ ἑκάστῳ τῶν σπερμάτων τὸ ἴδιον σῶμα. De homine pariter dictum sit. *Ego te*, inquit, *formavi in utero.* Jerem. *c.* 1. *v.* 5. *Manus quasdam autoris tui utero hominem formantis advertis.* Ambros. *in Luc. l.* 1 *c.* 6. *Qui primum hominem fecit ex pulvere, omnes homines fabricatur ex semine.* August. *adv. Jul. lib.* 3 *c.* 17. & *de nupt. & concupisc. l.* 2 *c.* 13. *Idémque de verbo, Ap. conc.* 11. *qui primò creavit hominem sine homine, modò creat hominem ex homine.* Ità David. *Psal.* 119. *v.* 73. *Manus tuæ fecerunt & formârunt me.* & *Psal.* 139. 13--16 *Tu obtegebas me in utero matris meæ: massam meam viderunt oculi tui: & in libro tuo descripta erant membra omnia mea, quæ de die in diem artificiosè confecta fabricabantur, cùm nulla priùs existerent.* Job item, *c.* 10. *v.* 8--12. *Manus tuæ figurârunt & fecerunt me; sicut argillam, efformâsti me; sicut lac, fudisti me: tanquam caseum coagulâsti me: cute & carne induisti me: ossibus & nervis contexuisti me*: Mater illa pia filiis suis. *Maccab. hist. l.* 2. *c.* 7. *v.* 22. *Nescio ipsa quomodo in utero meo comparueritis: neque enim ego spiritum vitámque largita sum vobis, neque primariam cujusque informationem ego coaptavi; sed condi-*

tor ille munaï, qui finxit hominum ortum, omniúmque naturam invenit. Quod Prudent. *Stephan. od.* 10.

Quânam arte nobis vivere intus ceperis,
Nihilúmque & illud unde corpus neſcio;
Novit animator ſolus & factor tui.
Impendere ipſi, cujus ortus munere es:
Bene in datorem, quod dedit, refuderis.

Hermes Pæmand.

Ὅταν ἡ γένεσις ἀποθησαυρίζει γόνον,
Συμβαίνει πως ἐκπηδᾶν ἐκ τοῦ σώματος
Ὅλης μελῶν ὑσίαν πνὰ, καὶ θείαν ἐνέργειαν,
Ὡς τὸ αὐτὸ ἀνθρώπου γενόμενον.

Dei igitur opus iſtud, quo corporis fabrica conficitur: ſed ad quod perficiendum ille animæ miniſterio utitur; quam hîc Marcus deſignavit. vide Jul. Scal. *ad l.* 11. § 1. Minùs enim placet, quod Tertullian. *de anima c.* 26. *omnem hominis in utero ſerendi, ſtruendi, fingendi paraturam aliqua utique poteſtas divinæ voluntatis miniſtra modulatur; quamcunque illam rationem agitare ſortita.* Angelorum ſcilicet miniſterio peragi vult iſta: ſubjungit enim; *Nos officia divina Angelos credimus*: quos & exterorum, *Alemonæ, Partulæ, Lucinæ* ſubſtituit. At Philo *naturæ* hoc tribuit, *de mundi immortal.* ἐξ ἀνθρώπων βλασταίνουσιν ἄνθρωποι, σπείροντος μὸ εἰς μήτραν ἀνδρὸς, ὡσεὶ ἄρρεν, γυναικὸς ὃ ὑποδεχομένης τὰ σπέρματα σωτηρίας, τῆς ὃ φύσεως ἀοράτως ἔνεστα καὶ τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς διαπλαττούσης μερῶν. *naturam* vùlt vel animam vegetatricem, vel vim ac facultatem ſemini à primordio divinitus inditam.

Ἄλλη αἰτία παραλαβοῦσα] vide Galenum *de natural. potent. ſive facultat. l.* 1. *c.* 3. Philo *de creat.* τὸ σπέρμα τῆς ζωῆς φύσεως ἀρχὴ ἐστὶ συμβέβηκε. τοῦθ' ὡς ἔστι φαυλότατον, ἐοικὸς ἀφρῷ διαρεῖται. ἀλλ' ὅταν εἰς τὴν μήτραν καταβληθὲν ἐκπνεύσῃ, κίνησιν ὑδρὸς λαβὸν, εἰς φύσιν τρέπεται. (quod Galen. utì ſuprà, *l.* 2. *c.* 3. ὃ γὰρ ἦν σπέρμα σπέρμα, τοῦθ' ὅταν ἄρξῃ φύειν τε καὶ διαπλάττειν τὸ ζῶον, φύσις τις γίνεται) φύσις δὲ βελτίων σπέρματος· ἐπεὶ καὶ κίνησις ἐμψυχὸς ἐν ὑγροῖς· ἡ δ' οἷα τεχνῖτις, ἢ κρείττονος εἰπεῖν, ἀνεπίληπτος τέχνη, ζωοπλαστεῖ, τὴν μὲν ὑγρὰν ὑσίαν, εἰς τὰ τοῦ ζώματος μέλη καὶ μέρη διαλύσασα, τὴν ὃ πνευματικὴν, εἰς τὰς τῆς ψυχῆς δυνάμεις, τήν τε φρενικὴν καὶ τὴν αἰσθητικήν.--- ἢ γὰρ τοῦ λογισμοῦ ταυτῶ ὑπαρκτέον, διὰ τοῦ φάσκοντας δύρασθαι αὐτὴν ἐπεισιέναι, θείαν καὶ ἀίδιον ὄντα. ἔκτεν ἤρξατο μὲν ἀπὸ σπέρματος ἐντελοῦς ἡ φύσις· ἔληξε δ' εἰς τὸ πρωτεῖον, τὴν τοῦ ζώου καὶ ἀνθρώπου κατασκευήν. Vide & Clem. Alex. *pædag. l.* 2. *c.* 6. *ad lib.* 4. § 16.

Ἐξ οἵου ὅτου] herì μυξάδειον. *l.* 4. § 48. & *l.* 6. § 13. mox μέγα θαῦμα, ut Hermes ſuppoſititius Aſclepio θεῖον θαῦμα, ut Plato *de leg. l.* 1. unde Pſaltæ illud *Pſal.* 139. *v.* 14. *Mirum in modum.* & Aug. *homil.* 32. *Videt homo inſolita & miratur; miratur alia, cùm ſit ipſe mirator magnum miraculum. Omni enim miraculo quod fit per hominem majus miraculum eſt ipſe homo.* Idem *de civit. Dei l.* 10. *c.* 12. Similis illa Iphiçratis vox, quò & Marcus forſan alluſerit, fortunas evectionémque ſuam admirabundi, cùm obſcuriſſimis natalibus ortus fuiſſet. Ἐξ οἵων εἰς οἷα; Ariſt. *rhet. l.* 1. *c.* 9. atque ut *ibid. c.* 7. ἐξ ὧν ὑπῆρχε ταῦτα; Sicut autem eleganter hîc Marcus, ἐξ οἵου ὅτου, ità Sophocles *Ajace*, ſed de demutatione in ſequiorem partem factâ, Οἵου ἐξ οἵου; Longus *Paſtoral. l.* 4. Μαθέτω ὁ μαργὸς, οἵου ὢν οἷον ἐρᾷ. Porphyr. *de abſtinent. l.* 1. ἀφ' οἵων εἰς οἷα. Pſellúſque περὶ δαιμόνων ἐνεργείας, ἀνθ' οἵων οἷα; ſic mox denuo, ὅσα ἐκ οἷα; ſcilicet, *ex minimis ſeminibus naſcuntur ingentia.* Senec. *de provid. c.* 1. Polyb. *hiſt. l.* 3. φύεται ἐκ τῶν τυχόντων πολλάκις τὰ μέγιστα τῶν πραγμάτων. Plut. *de Stoic. contradict. c.* 31. τὴν γὰρ φύσιν ὁρῶμεν πᾶσι ζώοις καὶ φυτοῖς [ἡμέροις τε] καὶ ἀγρίοις ἀρχὰς τὰ μικρὰ καὶ γλίσχρα καὶ μόλις ὁρατὰ τῶν μεγίστων ηὐξήσεως λαμβάνουσαν. ἐ γὰρ ἐν πυρῶ σάχυ, ἢ λίμπελον ἐκ μιγάρτυ μόνον, ἀλλὰ ἐκ πυρῆνος ἢ βαλάνυ πυὸς ὄρνεον διαφυγόσης, ὥσπερ ἐκ μικρῶ πυνθήνος, ἐξαλάσα, καὶ ῥιπίσασα τὴν ὕλην, ἔρνος ἢ βάτυ, ἢ δρυὸς, ἢ φοίνικος, ἢ πεύκης πελιμήκιστον ἀναδίδωσιν. Plin. *hiſt. nat. l.* 17. *c.* 10. *Minimis id* (cupreſſi ſemen) *granis conſtat, ut vix perſpici quædam poſſint; non omittendo naturæ miraculo, etiam parvo gigni arbores: his principiis reſpuentem ſecures materiem naſci, indomita ponderibus immenſis prela, arbores velis, turribus muríſque impellendis arietes. hæc eſt naturæ vis, hæc potentia.* Et Senec. *quæſt. natur. lib.* 2. *c.* 6. *Conſideremus, quàm ingentem vim per occultum agant parvula admodum ſemina; & quorum exilitas in commiſſura lapidum vix locum inveniat, in tantum convaleſcunt, ut ingentia ſaxa detrahant, & in momenta diſſolvant ſepulos rupeſque.* De frumento Paulus *ad Cor. ep.* 1. *c.* 15. *v.* 37. quod ſuprà retulimus. Unde Tertull. *de reſurr. c.* 52. *Seritur ſolummodo granum, ſine folliculi veſte, ſine fundamento ſpicæ, ſine munimento ariſtæ, ſine ſuperbia culmi. Exurgit autem copiâ fœneratum, compagine ædificatum, ordine ſtructum, cultu munitum, & uſquequaque veſtitum.* Auguſt. *epiſt* 3. *Ipſa vis ſeminum quos numeros habeat, & quàm vivaces, quàm efficaces, quàm latenter potentes, quàm in parvis magna molientes, quis adeat animo, quis promat eloquio?* De ſinapi videatur & quod Dominus Chriſtus Matth. *c.* 13. *v.* 32. Et Marc. *c.* 4. *v.* 31, 32. At de homine quantò majora dici poſſunt, & miranda magis?

Ἐν τοιαύτῃ ἐσκαλύφει μυόμφα] *in abdito facta.* David, *Pſal.* 139. *v.* 15. Et Solomon. *Eccleſ. c.* 11. *v.* 5. *neſcis oſſa in gravidæ utero quomodo fingantur.* Optimè Lactant. *de opific. c.* 19. *legem rationémque*

rationemque nascendi tenet Deus solus; siquidem solus efficit.

Τῶ βεἰδεσθαι] τὸ βεἴδος. *l.* 12. § 30. (cui τῶ ἀνωφερῆ opponit) hoc est, *vim deprimentem*, sive *devergentem*; formam sive principium internum, cujus vi deorsum quædam feruntur, sicut sursum alia: siqua tamen corpora vi suâ sursum ferantur, quod negat Lucret. cujus hæc sunt, *l.* 2.

——*nullam rem posse suâ vi*
Corpoream sursum ferri, sursúmve meare.

Nam quod *externam* nescio quam *depressiones & elevationis causam efficientem*, interpres Angl. opinatus est hîc intelligi, quæ oculis corporeis objecta sit, quomodo illa altera efformationis & nutritionis mentis conspectui, & ab authoris mente, & à rei ipsius veritate alienum est. Ità usurpavit Philo *de mundo*: τὸ μὲν ὑ πῦρ σωματέλκον γῆν, ὑπὸ τῆ πρὸς αὐτὴν νεύσεως, βεἰδειν ἀναγκάζει. & Aristot. *problem. l.* 16. *q.* 11. Ὅταν ὑ βεἰσῃ ὅλη ὑπὸ πάντεσσι μέρεσι.

Οὐχὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἀλλ' οὐχ ἧττον ἐναργῶς] Ambros. *de sacram. l.* 1. *c.* 2. *Melius videntur, quæ non videntur, quàm quæ videntur.* Siquidem ut Joan. Chrysost. *Genes. orat.* 10. Οὐχ ὅπως οἱ σωματικοὶ ὅτοι ὀφθαλμοὶ τὰ ὁρώμενα βλέπειν δύανται, ὡς οἱ τῆ πνεύματος ὀφθαλμοὶ τὰ μὴ ὁρώμενα, μηδὲ ὑφεστῶτα. Quin & Plut. *de commun. notit. c.* 19. [Ἀγαθὰ γὰρ καὶ κακά, αἱρετά τε καὶ φευκτὰ, οἰκεῖά τε καὶ ἀλλότρια,] ταῦτα μᾶλλον ἔοικε διεῖδέναι καὶ ψυχῶν, λευκῶντι καὶ μελάνειν, σαφεστέραν ἔχειν τὴν ἐνάργειαν. ἐκείνων μὲν γὰρ ἔξωθέν εἰσιν αἱ φαντασίαι ὑπ' αἰσθήσεων ἐπεισόδιον· ταῦτα δ' ἐκ τῆς ἀγαθῶν τῆς ἐν ἡμῖν ξύμφυτον ἔχει τὴν γένεσιν. vide *l.* 3. § 15. & *l.* 11. § 12.

§ 27. Πάντα τοιαῦτα] vide *l.* 4. § 32. & *l.* 7. § 1, 49. & *l.* 9. § 28.

Ὅλα δράματα καὶ σκηνὰς ὁμοιοῖς] Vide *l.* 6. § 44, 46. & *l.* 11. § 6. Pro fabulæ sive dramatis, quæ in scena agitur, vitæ hujusce actus habet. Sic & Apul. *metamorph. l.* 8. de Tlepolemi cæde, Thrasillâ autore, per visum nocturnum patefactâ; *omnémque scenam sceleris illuminat.* De rebus Cæsaris ac Pompeii, Cælius *Ciceroni l.* 8. *ep.* 11. *Scena rei totius hæc.* ubi qui *summa* postulant, dicti elegantiæ detrahunt. Vult enim Cælius nihil inter ambitiosos illos seriò, sed simulatè, ac velut in scena peragi. Cicero ipse *Bruto epist* 9. *Tibi nunc populo, & scenæ* (*ut dicitur*) *serviendum.* De Domitiano Dio Cassius à Joan. Xiphilino in Compendium redactus; histor. Roman. *l.* 67. Καίτοι καὶ σκηνοποιὰς τινὰς ἐοικὸς ἐθρύπτετο· αὐτός τε γὰρ καὶ φιλεῖν τὸν ἀδελφὸν καὶ συνδεῖν ἐσπουδαιοῦτο, καὶ τοὺς ἐπαίνους τοὺς ἐπ' αὐτῷ μὴ δακρύων ἔλεξε, πάντα τὰ ἐναντιώτατα, ὧν ἠβούλετο, ὑποκρινόμενος. vide eundem de Tiberio, *ad l.* § 11, 14. Elegantissimè autem linguâ nostrate expressit istud Tho. Morus noster sub finem *historiolæ Edvardi V.* quo loco, ubi personatam Ducis Buckingamii & Ricardi Proregis actionem descripserat; illius quasi procerum plebisq; nomine, qui nihil minùs volebant, huic tanquam negotii totius ignaro, diadema regium deferentis, hujus tanquam qui id nollet, obstinatè respuentis, nec nisi prece improbâ & importunâ, ut admitteret, adacti: *Multus*, inquit, *erat inter homines his de rebus ultrò citróque sermo habitus; mirari plerosque, ità utrinque actitatum, acsi neutra pars sua alteri communicasset consilia, cùm nemo interim tam hebeti esset ingenio, qui ex composito rem geri non liquidò satis pervideret. Verùm ex adverso respondere alios; Negotia istiusmodi à viris politicis, spectante populo, quasi fabulam in scena, peragi. In dramate verò, etiamsi nôrint satis spectatores, sutorem esse qui tyranni partes agit, tamen siquis adeò boni moris expers fuerit, ut in majestatis sede jam situm, pro sodalitate prisca familiariter compellare velit hominem, futurum forsan, ut satellitii manu caput comminutum meritò referat, quia scenæ faciem conturbatum ierit.* Videatur & Petronius, & Joannes Sarisber. *policrat. l.* 3. *c.* 8. *ad l.* 11. § 6. ὅτι τ μείζονος σκηνῆς, repræsentandus uterque.

Αὐλαὶ ὅλαι Ἀσειαναὶ vide *l.* 8. § 23, 31.

Μόνον δὲ ἑτέρων] *Eadem planè*, inquit, *& ista & illa omnia, nisi quòd alios actores habuerunt.* q. d. fabula eadem utrobique fuit: histriones tantùm subindè mutabantur: deesse videtur vocula aliqua πρωτόμυα vel tale quid. Christ. Colerus *epist. de stud. politic. Eadem fabula nunc luditur, quæ olim; tantùm personæ mutatæ sunt.* Rectè autem M. Cas. ista prioribus attexuit; quæ Xyl. nullo sensu cum sequentibus commiserat.

§ 28. Ὅμοιον τῷ θυμοῦσθαι παιδίῳ λακτίζοντι καὶ κεκραγότι] Elegans imago. Talis Tyrannus ille Lucianeus in *cataplo*, qui fato trahente, Παρ' ὅλην τὴν ὁδὸν ἀντέτεινε, καὶ ἀντέσπα, καὶ τῶ πόδε ἀντερείδων πρὸς τὸ δάφος, ὡ παντελῶς εὐήνιος ἦν. Talis Flaccus de quo Philo; Περὶς δὲ ἀνεῖλκον ἀφωνιάζοντα καὶ κεκραγότα, καὶ δαπαλαίοντα· ὧν καὶ σύμπαν κατεῖχεν τὸ σῶμα, ὡς ἱερεῖα τῦπον κρεουργηθῆναι.

Τῶ ἔνδεσιν ἡμῶν] *Miserias mortalis vitæ hujus.* Cas. *alligationem nostram.* Xyl. malim, *illigationem* (nisi si vocabulum vitiatum sit, quod quis forsan suspicetur) ut indicetur necessitas illa, quæ fato nos illigatos & obstrictos habeat. Siquidem *fatum* Stoici definiunt *necessitatem rerum omnium actionúmque, quam nulla vis rumpit.* Senec. *quæst. nat. l.* 2. *c.* 36. Idémque *epist.* 77. *Series invicta & nullâ mutabilis ope illigat & trahit cuncta.* Habes disertè ἔνδεσιν nostri. Eodem respexisse videtur Homerus *Iliad.* β. v. 111. & *l.* v. 18.

Ζεὺς με μέγα Κρονίδης ἄτῃ ἐνέδησε βαρείῃ.

Sed & apud Dionem Prus. *orat.* 30. ille nescio quis, μιᾷ πάντας ἀλύσει δεδέσθαι, contendit. quem vise

sis id argumenti latiùs ibi prosecutum. Posset forsan & animæ in corpore, cui *illigata* quodammodo hæret, ut testæ piscículus incola, *innexio*; quam, dum in malis agit, moræ longioris impatiens, lugeat quis, designari. Ἔνδεσις enim ista quoque dici potest, & solet. De Pythagoreis Clemens *strom. l.* 3. ἐνσωματοῦσθαι, καὶ μεπενδεῖσθαι, καὶ μεταγγίζεσθαι τὰς ψυχὰς ἀξιοῦσιν, qui & *l.* 7. πρὸς μετένδεσιν dixit. Et in eandem mentem Plato *Timæo*: τὰς τῆς ἀθανάτου ψυχῆς περιόδους ἐνέδησεν εἰς ἐπίρρυτον ζῶμα καὶ ἀπόῤῥυτον. quod Cicero *lib. de universo* sic reddidit: *In eo* (corpore scil.) *influente atque effluente animo divino ambitus illigabant*, ut vel aliam scripturam secutus fuerit Tullius, vel (quod magis autumo) apud hunc vitiata sint verba, legendumque *animi divini ambitus*: nam *divinum* dixit quod ἀθάνατον Plato. Et mox: Αἱ δὲ, εἰς ποταμὸν ἐνδεδεῖσαι πολλὰ, ὅτ' ἐκράτουν, ὅτ' ἐκρατοῦντο, &c. quod Cicero ab imagine Platonica illa discedens; *Itaque illi in flumen immersi, neque tenebant neque tenebantur: immersos* dixit, quod *illigatos* Plato, ad imaginem præsentem aptiùs atq; accommodatiùs; sicut & in antegressis ubi corporis ex elementis primis structura depingitur, quod Plato, Εἰς ταυτὸ ξυνεκόλλων, ᾗ τοῖς ἀλύτοις οἷς αὐτοὶ ξυνείχοντο δεσμοῖς, ἀλλὰ διὰ σμικρότητα ἀοράτοις γόμφοις ξυντήκοντες. Cicero: *Eas inter se copulabant, haud iisdem vinculis quibus ipsi erant colligati, sed talibus quæ cerni non possent propter parvitatem, crebris quasi cuneolis injectis*, &c. Ξυντήκοντες illud insuper habuisse videtur, quod ad aliam imaginem spectaret, nec cum *vinculis* & *clavis* sive *cuneolis colliquefactio* aptè satis convenire videretur. Cæterùm ista accuratiùs pensitanti dictionis mutilatæ subit animum suspicio. Siquidem illud πρὸς ἔνδεσιν ἡμᾶς, non ad superiora pertinere videtur, sed sententiam novam inchoare; ad quam pleniùs concipiendam verbum aliquod desideretur, puta ὀπτέον, vel ejusdem significatûs aliud quidpiam. ὀπτέον δὲ πρὸς ἔνδεσιν ἡμᾶς, καὶ ὅτι μόνῳ τῷ λογικῷ ζώῳ δέδοται τὸ ἑκουσίως ἕπεσθαι, &c. *Consi-dera autem quomodo necessitate fatali illigati sumus, dum*

Ducunt volentem fata, nolentem trahunt:

& quòd sponte sequi creaturæ ratione præditæ soli conceditur. Certè nisi sic concipiatur, dictionis series hiabit; & copulativa planè superflua & otiosa est futura. Illustrabit autem locum hunc imprimis Persæ dictum ab Herodoto *l.* 9. literis consignatum; Ξεῖνε, ὅ, τι δεῖ γινέσθαι ἐκ τοῦ Θεοῦ, ἀμήχανον ἀποτρέψαι ἀνθρώπῳ. Ταῦτα δὲ Περσέων ζυχοὶ ὀπεσάμενοι, ἑπόμεθα ἀναγκαίῃ ἐνδεδεμένοι. *Mardonium*, inquit, *sequimur, fatali quâdam necessitate illigati.* Subjungit idem, tanquam ἔνδεσιν istam deplorans; ἐχθίστη δὲ ὁδὸς αὕτη, πολλὰ φρονέοντα, μηδενὸς κρατέειν· *hoc autem in rebus humanis acerbissimum est, quòd nulla prudentia potestatem dat cuiquam extricandi se necessitate istâ, quâ constrictus tenetur.*

Ἑκουσίως ἕπεσθαι] vide *l.* 4. § 34. spontè sequi, ideò solius hominis proprium est, quia solus habet τὸ αὐτεξέσιον, & *liberam electionem* solus obtinuit; ad bona & honesta, hominis solius probè instituti; quia huic soli & ad benè agendum propendet animus & volupe est rectà incedere. Galen. *de affect. curand. c.* 6. Οὕτω γοῦν καὶ αὐτὸς τῶν ἀνθρώπων ὁρῶμεν ἐπιμελεστέρους πῶς βελτίοσι τοῦ χείρους, ἢ μᾶλλον ἀκοντας βιαζομένους, ὥσπερ τὰ παιδία καὶ τοὺς εἰκέτας· ἢ πειθέντας ἑκόντας, ὥσπερ τοὺς ἀγαθοὺς φύσει.

Ἕπεσθαι φιλὸν, πᾶσιν ἀναγκαῖον] vide *ad l.* 3. § 4. & *ad l.* 6. § 42. Cleanthes; (quem vide *ad l.* 3. § 4.)

Ὡς ἕψομαί γ' ἄκνῳ· ἢν δ' ἐμὴ θέλω,
Κακὸς γενόμενος, οὐδὲν ἧσσον ἕψομαι.
Sequar impiger: fac nolle; factus improbus,
Cogente restitantem vi, sequar tamen.

scil. quod Senec. 107. post Cleanthis illa;

Ducunt volentem fata, nolentem trahunt.

Et *epist.* 77. *Puta te nolle sequi, duceris.* (eo scil. sensu quo ad supplicium rapti *duci* dicuntur) *fac tui juris, quod alieni est.* Alluserit eódem & *quæst. natur. l.* 2. *c.* 59. *In omnes constitutum est capitale supplicium; & quidem constitutione justissimâ. nam, quod maximum solet esse solatium extrema passuris, omnium causa eadem est. sequeremur traditi à judice aut magistratu, & carnifici nostro præstaremus obsequium. quid interest utrùm ad mortem jussi eamus, an ultronei? Quisquis autem queritur, & plorat, & gemit, imperata facere vi cogitur, & invitus rapitur ad jussa nihilominus. quæ autem dementia est potiùs trahi quàm sequi?* Epictet. *l.* 2. *c.* 16. Ταῦτα (λύπην, φόβον, ὀργὴν, ἐπιθυμίαν, μαλακίαν, ἀκρασίαν) ἐκ ἔστιν ἄλλως ἐκβαλεῖν, εἰ μὴ πρὸς μόνον τὸν θεὸν ἀποβλέπουσα, ἐκείνῳ μόνῳ προσπεπονθότα, τοῖς ἐκείνου προστάγμασι καὶ διοικήσεσιν· ἂν δ' ἄλλό τι θέλῃς, εἰμώζων καὶ στένων ἀκολουθήσεις τῷ ἰσχυροτέρῳ, ἔξω ζητῶν ἀεὶ πῶς εὑρεθήσεται, καὶ μηδέποτ' εὑρεθήσεται ἐκεῖ γὰρ ζητεῖς, ὃ μή ἐστιν, ἀφεὶς ἐκεῖ ζητεῖν ὅπου ἐστί. Pia sanè, & cœlitùs illapsa sententia. In eandem mentem Greenhamus noster. *oper. tom.* 2. *c.* 31. § 15. *O si Deum homines sponte sequerentur. omnino siquidem sequendum est; aut sicut ovis pastorem ad caulam ducentem, aut sicut porcus lanium ad macellum trahentem: quodsi ad macellum malimus quàm ad caulam, bestiæ sumus, aut bestiis ipsis etiam pejores.*

§ 29. Διὰ τοῦτο φέρεσθαι] vide *l.* 12. § 31.

§ 30. Τί παρόμοιον ἁμαρτάνεις] Ità Dion Syracusanus, qui cùm à Dionysio tyranno patriâ pulsus Megaram petiisset & ad Theodorum urbis illius principem, quem convenire cupiebat, non sine difficultate admitteretur, indignantibus, qui aderant illi, familiaribus, τί τοῦτο, inquit, μεμφόμεθα; καὶ γὰρ αὐτοὶ

αὐτοὶ πάντα ἐν Συρακόσαις ὅμοια τούτοις ἐποιῦμεν. *Patienter hoc ferendum est: forsitan enim & nos, cùm Syracusis ageremus, in gradu dignitatis alicujus constituti, aliquid tale fecimus.* Narrant Plut. in *Dion.* & Val. Max. *lib.* 4. *c.* 1. nisi quòd ille Πτολόδωρον vocat, quem iste Theodorum. Plut. *de utilit. ex inimic.* Ὁ Πλάτων ὁσάκις ἀγανακτοῦσιν ἀνθρώποις παρεγένοιτο, πρὸς αὑτὸν ἀπὸν εἰώθει λέγειν, Μή τι ἄρ' ἐγὼ τοιοῦτος; & *de audiend.* Τὸ τοῦ Πλάτωνος ἐκ ὀκνητέον ἀεὶ πρὸς αὐτὸν ἐπὶ ἡσυχαζόντων ἀποδιέγεσθαι, ἢ τι ἄρ' ἐγὼ τοιοῦτος; Meminit & ejusdem idem, in *monit. salubr.* &, *de irac. cohibend.* quod Flaccus sic, *satyr.* 4.

——*Hoc quidem non bellè: numquid ego illi*
Imprudens olim faciam simile? hæc ego mecum
Compressis agito labris.——

Idémque *sat.* 3. ——*quid tu?*
Nullane habes vitia? imò alia, haud fortasse minora.

Et mox;

——*denique teipsum*
Concute, numqua tibi vitiorum inseverit olim
Natura, aut etiam consuetudo mala.

Epictet. *lib.* 4. *c.* 4. Περιέχω τοῖς ἀνθρώποις τινὰ φασὶ, τινὰ κινοῦντα, ἃ κακοήθως, ἵνα ἔχω ψέγειν ἢ καταγελᾶν· ἀλλ' ἐπ' αὐτὸν ἐπιστρέφω, εἰ τ' αὐτὰ κἀγὼ ἁμαρτάνω. πῶς ἂν παύσομαι; ποτὲ καὶ ἐγὼ ἡμάρτανον· νῦν δ' ἐκεῖνα, χάρις τῷ θεῷ. Vix Christianum magis dici poterat. Gemina certè sunt novissima ista Apostoli illis, de Romanis, *ad ipsos epist. c.* 6. *v.* 17. forsan autem legendum, ἁμαρτάνω, ὅπως ἂν παύσομαι. *quo modo*, sive *ut, id ulteriùs facere desistam.* vide & *ad lib.* 7. § 26. & *lib.* 11. § 18.

Ὅπ βιάζεται] & *lib.* 8. § 14. ἀναστάζεται. Ità Clemens *strom. l.* 1. Στέρουσαι τῆς ἀληθείας, ἢ κλαπέντες, ἢ γοητευθέντες, ἢ βιασθέντες. Et mox: βιάζεται πολλάκις ὀδυνή τε καὶ ἀλγηδὼν, φιλονεικία τε αὖ καὶ θυμός. & rursus: Αἱ λέξεις αὐταὶ τῶν σοφιστῶν, ἃ μόνον γοητεύουσι, κλέπτουσι τοὺς πολλούς, βιαζόμεναι δὲ ἔδοξ' ὅτι. Apud Galenum, *de affect. dignosc. & corrigend. c.* 4. ὑπὸ τοῦ καταστάντος θυμοῦ βιασθεὶς ἔφαγεν. vide *l.* 7. § 62. & 63.

§ 31. Σατύρωνα ἰδὼν Σωκρατικὸν, φαντάζου ἢ Εὐτυχίδη, ἢ Ὑμήρῳ] Confusè nimis ista, Xyl. reddidit. distinctius Cas. falsus tamen, opinor, uterque quòd *Socraticum* pro nomine proprio habeat, cùm sit sectæ denominativum, & ad *Satyronem* an *Satyrionem* potiùs, quod magis suspicor, referatur.

Καὶ [Εὐφράτην ἰδών] *Euphrates* Philosophus Ægyptius, quem laudat Plinius min. *lib.* 1. *ep.* 10. Commemorat, nec sine laude, & Epictet. *enchir. c.* 35. & *dissert. lib.* 2. *c.* 15. & *l.* 4. *c.* 8. & Eunap. in *vitar. proæm.* vide *ad lib.* 7. § 57. perstringere tamen videtur Philostrat. in *vit. Apollon. lib.* 5. *c.* 11. & 14. & *lib.* 6. *c.* 7. De morte hujus ità Dio. *lib.* 69. Ἐν τῷ ἔτει ἐκείνῳ καὶ Εὐφράτης ὁ φιλόσοφος ἀπέθανεν ἐθελόντως, ὅπτρέψας] αὐτῷ καὶ τὸ Ἀδριανεῖον κώνειον, καὶ διὰ τὸ γῆρας, καὶ διὰ τινὰ νόσον, πιεῖν. ubi frustrà Leunclav. poscit legi Εὐφρήσης. cùm *Euphratis* nomen agnoscant præter suprà memoratos, etiam Euseb. in *Chron.* qui Stoicum fuisse tradit; & Sidon. *lib.* 4. *epist.* 3. qui Astronomiæ etiam peritiam tribuit.

Εὐτυχίωνα] *Eutychio Proculo Siccensi, Grammatico* usum Marcum, monet Capitolinus. Verùm Eutychio iste, quem hîc Marcus, an is existat, ambigo; cùm inflexione levi discrepent nomina, *Eutychius* & *Eutychio*; eò magis, quia Grammaticum cum Philosopho componi, haud satis congruum videatur.

Σιλουανὸν] *Sylvanum.* is fortè fuerit quem & Σιλβανὸν Suidas. Σιλβανὸς, φιλόσοφος, ὃς ὀπτικὴς μὲν ἦν τὰ ἄλλα καὶ ἱερὸς, ἁπλούστερος δὲ τὰ ἤθη καὶ ὀπτικώτερος.

Καὶ Ἀλκίφρονα] deest ἰδὼν (quod Xyl. in fraudem induxit) vel librarii culpâ deperditum; vel ἐκ τοῦ κοινοῦ supplendum. *Alciphronis philosophi Magnesii* meminit Suidas: sub ejus nomine epistolæ quædam, quæ sophistam magis quàm philosophum sapiunt, ab Aldo aliisque sunt editæ.

Τροφαιοφόρον] *Trophæophorus* iste quis extiterit, ariolari non possum; sed nec nomen ipsum alibi legisse memini.

Καὶ Ξενοφῶντα ἰδὼν] apparet hinc τὸ ἰδὼν, *considerandi*, non *conspiciendi*, significatum istìc obtinere; cùm *Xenophon*, qui seculis aliquot Marcum antecesserat, inter cæteros contemplandus proponatur.

Κείτωνα] *Crito* Socratis familiaris amicus; ut patet ex Platonis *dialogo*. Sed & Xenophontis; quod liquet ex *epistola ad eundem* Xenophontis; unde excerpta quædam habemus apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 83.

Σάμηρον] fortè Σεύηρον potiùs, ut *lib.* 2. §. 14. *Severus* Philosophus Marco cumprimis charus. de quo ad locum illum diximus.

Πῆ ἔν ἐκείνοις; ἔδαμῆ, ἢ ὁπωδὴ] *nusquam aut ubicunque.* Xyl. *nusquam aut ubilibet.* Cas. verùm leg. distinctim, ὅπη δή; *nusquam, aut ubi tandem?* sic *lib.* 7. § 57. Νῦν ἔν ἐκείνοις πῆ; ἔδαμῆ.

Καπὸν] Ità *l.* 12 § 27, 33. quod *lib.* 2. § 17. τύφος. Empedocles apud Plut. *de Isid. & Osir.* & Sext. Empir. *adv. logic. lib.* 1. *c.* 2.

Παῦρον ἢ ζωῆσι βίου μέρος ἀθρήσαντες,
Ὠκύμοροι, καπνοῖο δίκην ἀναδόντες, ἀπέπταν.

versus prior haud satis integer videtur. H. Stephanus, Παῦρον ἢ ζώης ἄδικα, legendum autumat. Hervet. Π. ἢ ζωοῖσι. ego Π. δ' ἐν ζωοῖσι, utrique prætulerim. Hoc idem in sacra pagina, *Psal.* 37. *v.* 20. Οἱ δὲ ἐχθροὶ τοῦ Κυρίου, ἅμα τῷ δοξασθῆναι αὐτοὺς καὶ ὑψωθῆναι, ἐκλείποντες ὡσεὶ καπνὸς ἐξέλιπον.

λιπον. Interpres Græcus sic extulit, quo tamen in loco veritas Hebraica sic potiùs habet: *Improbi peribunt; & inimici Dei, tanquam agnorum, sive arietum, adeps, consumentur, & in fumum abibunt.* allusione factâ ad victimarum immolatarum rationem. de quibus *Il. ά. v.* 317.

Κνίση δ' ἠερτὸν ἶκεν ἐλισσομένη περὶ καπνῷ,
Ibid. Ps. 102. *v.* 3. ἐξέλιπον, ὡσεὶ καπνὸς, αἱ ἡμέραι μου. Jacob. *epist. c.* 4. *v.* 14. Ποία γὰρ ἡ ζωὴ ὑμῶν; ἀτμὶς γάρ ἐστιν, ἡ πρὸς ὀλίγον φαινομένη, ἔπειτα δὲ καὶ ἀφανιζομένη.

—— Ψυχὴ δέ τε, ἠύτε καπνὸς,
Ὤχετο τετριγυῖα —— *Iliad. ψ. v.* 100.

Senec. Troad. *chor.* 2.

Hæc omnes petimus fata: nec amplius,
Juratos superis qui tetigit lacus,
Usquam est, ut calidis fumus ab ignibus
Vanescit spatium per brevе sordidus;
Ut nubes, gravidas quas modò vidimus,
Arctoi Boreæ disjicit impetus:
Sic hic quo regimur, spiritus effluet.
Post mortem nihil est: ipsáque mors nihil.

Καὶ τὸ μηδὲν] Euripides (*Meleagro*, opinor) apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 122.

Τὸν ζῶντας ἐν σοὶ σῇ[σ]θανὼν ὁ πᾶς ἀνὴρ
Γῆ καὶ σκιὰ· τὸ μηδὲν εἰς ὑδὲν βέπῃ·
Viventibus te impende: nam qui est mortuus,
Humus est & umbra: nil quod erat in nil abit. Grot.

unde refingenda suspicor quæ apud eundem ex eodem, sed vitiata, puto, *tit.* 98. sic exhibentur:

Τὸν ζῶντας ἐν σοὶ σῇ· καταθανὼν ὑδεὶς ἀνήρ.
Γῆ καὶ σκιὰ, τὸ μηδὲν εἰς ὑδὲν βλέπῃ.

Etsi nôrim ab interpretibus hæc aliò trahi. Sophocl. *Ajac.*

Ὁρῶ γὰρ ἡμᾶς ὑδὲν ὄντας ἄλλο πλὴν
Εἴδωλ', ὅσοιπερ ζῶμεν, ἢ κένφ σκιάν.
Nam video nil nos esse mortales, nisi
Imaginosa somnia, aut umbram levem. Grot.

Euripid. *Medeâ.*

Τὰ θνητὰ δ' ὄντα νῷν πρέπειν ἡγοῦμαι σκιάν.
Humana nil nisi umbram ego nôram priùs.

E nostris quidam:

Bulla est omnis homo, flos, vapor, umbra, nihil.

hoc est quod Ebræi. הבל & בוב *vanitas* & *falsitas*, sive *mendacium*, *Psal.* 39. *v.* 6. & *Ps.* 62. *v.* 9.

Σὺ δὲν ἐν τίνι] *tu autem in quo tempore es?* Xyl. ut χρόνῳ subintelligatur. *quam brevis es ævi?* vide *ad l.* 4. § 33.

Οἷαν ὕλην καὶ ὑπόθεσιν φεύγεις;] Plut. *de tranquil.* Ἀλλ' ὥσπερ ἐν μουσικῇ βαρεῖς φθόγγοι καὶ ὀξεῖς, ἐν δὲ γραμματικῇ φανέντα καὶ ἄφωνα γράμματα· μουσικὸς δὲ καὶ γραμματικὸς, οὐχ ὁ θάτερα δυσχεραίνων καὶ ὑποφεύγων, ἀλλ' ὁ πᾶσι χρῆσθαι καὶ μιγνύναι πρὸς τὸ οἰκεῖον ὑποκείμενον· οὕτω καὶ τὴν πραγμάτων ἀντιστοιχίας ἐχόντων, ὁ δεῖ τοῖς ἐπιεικεῖς ἐξαυτομεῖν, ὑπ' ἀπαγρέιαν, ἀλλ' ὥσπερ ἁρμονικὸς, ἁμελύνοντας ἀεὶ τοῖς χρείττοσι τὰ χείρονα, καὶ τὰ φαῦλα τοῖς χρησοῖς ἐμπεριλαμβάνοντας, ἐμμελὲς τὸ τοῦ βίου μίγμα ποιεῖν καὶ οἰκεῖον αὐτοῖς. Hoc est quod Marcus hîc ὕλην καὶ ὑπόθεσιν, *materiam subjectam* hæc facere, in qua se exerceat, & artis suæ specimen edat exerátque.

Γυμνάσματα] vide *ad lib.* 6. § 20. & *infrà* § 1033. Creusa apud Euripidem *Ione*;

Πρὸς τίν' ἀγῶνα πρέμεις' ἀρετῆς;
Ὅου πόσις ἡμῶν προδότης γέγονε;
Στέρομαι δ' οἴκων, στέρομαι παίδων·
Φροῦδαι δ' ἐλπίδες, ἃς ἐλαβόμαν
Χρήζουσα καλῶς, ἐκ δ' ἐφυμάδην.
Virtutis stadium quale patet mihi?
Vir nonne ipse mihi proditor extitit?
Expulsa ædibus (heu) orbáque liberis:
Vanæ spes etiam, quas bene ponere
Cùm valdè cupiam, non datur exequi.

Joan. Chrysost. *in Act. orat.* 15. Ἔστω σοι παλαίστρα καὶ γυμνάσιον ἡ γυνή. πῶς γὰρ ἐκ ἄτοπον, γυμνάσια μὲν ἀναδέχεσθαι ὑδὲν κέρδος ἔχοντα, ἔνθα θλίβομαι τὸ ζῶμα, γυμνάσια δὲ μὴ ποιεῖν οἰκεῖα καὶ πρὸ τῶν ἀγώνων στέφανον ἡμῖν παρέχοντα; Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Ἐπὶ τούτοις ὁ θεός με νῦν μὲν ἐνταῦθα ἄγει, νῦν δὲ ἐκεῖ πέμπει, πίνητα δείκνυσι τοῖς ἀνθρώποις, δίκαι ἀρχῆς, νοσοῦσα, εἰς Γύαρα πέμπει, εἰς δεσμωτήριον εἰσάγει. ὁ μισῶν· μὴ γένοιτο· τίς δὲ μισεῖ τὸν ἄδειον τῆς ὑπηρετῶν ἑαυτῷ; ὑδ' ἀμελῶν· ὅς γε ὑδὲ τῆς μικροτάτων τινὸς ἀμελεῖ· ἀλλὰ γυμνάζων, καὶ μέχρι πρὸς τοῦ ἄλλους χρώμενος. vide *ad lib.* 6. § 42.

Μέχει ἐξοικειώσης σαυτῷ] Senec. *de ira. lib.* 2. *c.* 13. *Nihil est tam difficile, & arduum, quod non humana mens vincat, & in familiaritatem perducat.*

Ὡς ἐρρωμένου σώματος πάντα ἐξοικειοῖ] Eadem imago, *infrà* § 35. τὸ σωμάτιον ῥωμαλέον τοῦτο, in animantibus quibusdam ad miraculum usque stupendum obsérvârunt autores celeberrimi; utpote in sturnis, coturnicibus, cervis, capreis. Aristotel. *de plantis lib.* 1. *c.* 5. Ὁ ὑοσκύαμος, καὶ ὁ ἐλλέβορος ἀνθρώποις μὲν θανατήσιμον, ὀρτυγὶ δὲ τίς ὄρτυξι. Sext. Empir. *Pyrrhon. hypoth. lib.* 1. *c.* 14. § 1. Τὸ γῦν κώνειον παίνει τοῦ ὄρτυγας· καὶ ὁ ὑοσκύαμος τὰς ὗς. αἱ δὲ χαίρουσι καὶ σαλαμάνδραις ἐδίπσαι· ὡσαυτῶς ἔλαφος τὰ ἰοβόλα ζῶα, καὶ αἱ χελιδόνες κανθαρίδας. Alex. Aphrodis. *problem. præfat.* ὄρτυγες τε ζιτοῦν τὸν ἐλλέβορον, τοῖς ἀνθρώποις θανατήσιμον ὄντα· φάσι δὲ τὸ κώνειον. Basil. *in hexam. orat.* 5. Τὸ μὲν κώνειον οἱ φάρες βόσκονται, διὰ τῶν κατασκιλῶ τὸ ζώμα τῶν ἐν τῷ θανατηρίῳ βλάβλω ἀποθλιβόμενοι. ἐλλέβορος δὲ ὀρτύγων ὅτι βοτὴ, ἰδιότητι κράσεως τῶν βλάβλω ἀποφυγόντων. quæ eadem apud Eustathium Antioch. *in Hexam.* leguntur. uter ab utro acceperit,

rit, alii viderint. Ambros. *hexam. l.* 3. *c.* 9. sic reddidit. *Sturni vescuntur conio: nec fraudi est eis, quoniam qualitate sui corporis venenum succi letalis evadunt. Helleborum autem plerique loquuntur escam esse & alimoniam coturnicum, eò quòd naturali quodam temperamento sui corporis vim pabuli nocentis evitant.* Denique, *cervis cibus venenum est.* Plin. *hist. nat. lib.* 10. *c.* 23. *coturnicibus veratri semen gratissimus cibus.* & *c.* 72. *Capreæ & coturnices venenis pinguescunt, placidissima animalia.* Lucret. *de rer. nat. lib.* 4.

Tantáque in his rebus distantia differitásque est,
Ut quod alis cibus est, aliis fuat acre venenum;
Sic etenim nobis veratrum est acre venenum;
At capreis adipes & coturnicibus auget.

Et *l.* 5. *Quippe videre licet, pinguescere sæpe cicutâ*
Barbigeras pecudes, homini quæ est acre venenum.

Tum struthio ferrum, ossa, saxa, quidlibet ferè, comedit, concoquit, conficit, Plin. *lib.* 10. *c.* 1. *concoquendi sine delectu devorata mira natura.* Alex. Aphrod. *probl. præfat.* Σπεύδοχόμηλος ἐλάτῃ τινὶ ζέσηεν πέπλος. Ælian. *de animal. l.* 14. *c.* 7. Λίθος καταπόσα ὁ στρουθὸς, ἐν τῷ ἐχίνῳ φυλάττει, καὶ πίττει τῷ χρόνῳ. Quin & de hominibus ac gentibus etiam nonnullis, prioribus illis gemina prodidere. Sext. Empir. *Pyrrhon. hyp. l.* 1. *c.* 14. § 2. Ἀλλὰ καὶ Αἰθιόπων οἱ ἀντιπέρην τῆς Μερόης παρὰ τὸν Τηλέβοαν ποταμὸν οἰκοῦντες, σκορπίους καὶ ὄφεις, καὶ τὰ παραπλήσια ἀκινδύνως ἐσθίουσιν. Refert & Idem *ibidem* de Rufino quodam Chalcidense, ὅτι ἐλλέβορον ὡς τι τῶν σωτηρίων παρεστέφετο καὶ ἔπινε. de anu quâdem Attica quæ κωνείου πεντήκοντα ὅλκας ἀκινδύνως de Lyside, qui μηκωνίου τέτταρας ἀλύπως ἐλάμβανε.

Ὡς τὸ λαμπρὸν πῦρ] Vide *ad l.* 4. § 1.

§ 32. Μηδενὶ ἐξέσω εἰπεῖν ἀληθέστερα περὶ σοῦ] Festivè Aristippus oratori, qui in judicio causam ipsius egerat, postquam jam obtinuerat, interroganti quid Socrates illi profuisset, respondit, τοῦτο, τοὺς λόγους, ὃς ἅπας ὑπὲρ ἐμοῦ ἀληθεῖς ἦν. Laert. *l.* 2. sed & Pindarus cuidam, qui quò gratiam sibi ab eo deberi innueret, se aiebat ubique locorum apud cunctos illum collaudare, regessit, eidem sese prædicationis gratiam referre; faciendo nempe ut vera loquatur. Κἀγώ σοι χάριν ἀποδίδωμι. ποιῶ γάρ σε ἀληθέστερον. Plut. *de laud. propria.*

Ἀλλὰ φθονοῦσί μοι] D. Christus suis, Matth. *c.* 5. *v.* 11. Μακάριοί ἐστε, ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς, καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν, ψευδόμενοι, &c. neque enim, si ἀληθεύοντες. Cato *orat. De Coss. suo*, apud Charis. *lib.* 2. *Ei rei do operam, ut mihi falsò malè dicatur.* vide Philipp. Macedquid de se, *supr. ad* § 11.

Ὅστις τούτων τι περὶ σοῦ ὑπολήψεται] Ergò & in mente, non in lingua tantùm, mendacium est.

Πλὴν ἢ τοῦτο ὅτι σοι] Plaut. *Trinum.* 1. 2.

M. *Omnes bonos bonáque accuratè addecet,*
Suspicionem & culpam, ut ab se segregent.
C. *Non potest utrumque fieri.* M *Quapropter?* C. *Rogas?*
Nè admittam culpam, ego meo sum promus pectori:
Suspicio est in pectore alieno sita.

Lips. *Cent.* 1. *ep.* 77. *Qualis sim, in me situm est. qualis audiam, in vano est vulgo.* Erasm. *epist. Innocentiam præstare possum: quid homines de me loquantur, non possum.* vide *l.* 11. § 14.

Τίς ὁ κωλύων] Vid *l.* 2. § 9. & *l.* 3. § 12. & *l.* 8. § 32.

Κρῖνον μηκέτι ζῆν] Vide *supr. ad* § 8. Τί ἔν ἔτι ζῆν θέλεις, ποιὸς ὤν; Epictet. *l.* 3. *c.* 26.

Οὐδὲ γὰρ αἱρεῖ λόγος] *Neque enim patitur ratio tenisi talem.* Xyl. *neque enim rationi consentaneum est, ut vivat, qui talis non sit.* Cas. ad verbum, *neque enim poscit, postulat, exigit ratio,* (ut vivas, scil.) *nisi hujusmodi sis.* Sic Plato *Phileb.* Διὰ τὴν ἄρα τὸ ζῶον ἡμῖν ἢ πᾶσαν, ἢ τι τοιοῦτον πάσχειν, ἀδαμῆ ὁ λόγος αἱρεῖ. *Ratio non poscit,* vel *non patitur* etiam. Epictet. *lib.* 1. *c.* 29. Μέχρι τίνος; μέχρις ἂν ὁ λόγος αἱρῇ ζωεῖναί με τῷ σωματίῳ ὅταν δὲ μὴ αἱρῇ, λάβετε αὐτό. *Quosque ista perpetieris? quamdiu me corpusculo huic conversari ratio exegerit. Ubi autem hoc ratio non exegerit amplius, tollite illud sultis à me.* vide *ad l.* 4. § 24.

§ 33. Τί ὅτι τὸ ὅπη παύσῃς τῆς ὕλης] vide *ad l.* 9. § 27. & *supr.* § 11. 12, 31. & *l.* 12. § 1.

Οὐ πρότερον παύσῃ γένων] Ità *l.* 9. § 26. δυσκόλως ἐνόντων.

Ἀπόλαυσιν γὰρ δεῖ ὑπολαμβάνειν] Ità *lib.* 8. § 26. εὐφροσύνη. & *l.* 11. § 16. χαρᾶν. & *l.* 3. § 6. ἀπόλαυσιν. *Psal.* 112. *v.* 1. *Beatus vir qui deum timet, delectatur in præceptis ejus*; exequendis, scil. D. Christus; *Mihi cibus & potus est, voluntatem paternam exequi.* Joan. *c.* 4. *v.* 34. & Job *c.* 23. *v.* 12. *Non recessi à mandatis ejus: verba oris illius demenso meo prætuli.* Scitum, tritúmque est Laconis illud, qui interrogatus, τί παρέχει παιδαγωγῶν, *quidnam institutione puerorum suâ præstaret*; respondit, τὰ καλὰ τοῖς παισὶν ἡδέα ποιῶ. *Facio ut honesta illis jucunda fiant.* Plut. *virt. docer.* sive, ut idem, *de virt. mor.* ὅτι ποιήσει τὸν παῖδα τοῖς καλοῖς ἥδεσθαι, καὶ ἄχθεσθαι τοῖς αἰσχροῖς· *facturum se, ut honestis delectentur, turpia verò exosa habeant.* Οὐ μεῖζον οὐδὲν, οὐδὲ κάλλιον, *quo nihil majus meliúsve*, sive *præstantius*: inquit ille. Liban. *orat.* 11. de Antiochenis suis, ἥδιον, οὐ μόχθον, τὸ τῆς οἰκείας σωτηρίας τέρπειν· τὸν μὲν ἀπαλλαγὴν τῶν πόνων οὐ δεξάμενοι, τὸ δ' ἐπ' αὐτῷ μόχθῳ ἀγαπήσαντες.

Παντὶ τῷ ἔξεστι] Vide *ad lib.* 5. § 16. & *lib.* 12. § 1. Senec. *epist.* 28. *Quid tam turbidum fieri potest quàm forum? ibi quoque licet quietè vivere si necesse sit.*

Τῷ μὴ ἓν κυλίνδρῳ] Vide *l.* 8. § 57, 65.

Ὅστις

Ὅσα ὑπὸ φύσεως ἢ ψυχῆς ἀλόγου δοικεῖ] vide *supra* § 2. & *l.* 6. § 14.

Νῦς ὃ κ λόγος] vide *l.* 8. § 32, 41.

Τὸ σωματικὸν τὸ νεκρὸν] vide *l.* 4. § 45.

Οὐδὲ ποιεῖ κακὸν] vide *l.* 4. § 7. & *l.* 9. § 41.

Κρεῖττον γίνεσθ ὁ ἄνθρωπος] Malis externis melior fit homo. quia sunt ἀρετῆς κ λόγου γυμνάσματα. *supr.* § 30. Gregor. Naz. *adv. Julian. orat.* 1. φιλεῖ γὰρ τὰ ἠθικὰ φρονήματα πρὸς τὸ βίαιον κρατῆν αὐξάνεσθαι· καθάπερ φλὸξ ὑπὸ ἀνέμου ῥιπιζομένη, πίστῳ μᾶλλον ἀνάπτεται, ὅσῳ ἂν σφοδρώτερον καταπνέῃ. Quod Naso *amor. l.* 1. *eleg.* 1.

Vidi ego jactatas motâ face, crescere flammas:
Et vidi nullo concutiente mori.

Et mox: οἱ δίκαιοι πρωΐτερον ἢ χειμῶνος πεπαύκασι δᾶττον ἢ ἀθενέστερον, ῥώσαντες τὰς ψυχὰς εἰς εὐσέβειαν, κ ὥσπερ σίδηρον θερμὸν ὕδατι, τοῖς κινδύνοις σωμώσαντες. Idémque *orat.* 28. ἔστι μύθῳ φυτὸν, ὃ θάλλει τεμνόμενον, κ πρὸς ἢ σίδηρον ἀναγωνίζεται, κ εἰ δεῖ παραδόξως εἰπεῖν πρὸς παραδόξου παράσιτον, θανάτῳ, κ τομῇ φύεται, κ αὔξεται θρεπτικώτερον, τοιοῦτόν τι ἡ φιλοσοφία. Quod Flaccus *carm. l.* 4. *ode* 4.

Duris ut ilex tunsa bipennibus,
Per damna, per cædes, ab ipso
Ducit opes animúmque ferro.

Et Epictet. *enchir. c.* 24. ὅ, τι γὰρ ἂν τούτων ἀποβαίνῃ, ἐπ' ἐμοί ὄφελος ἔσται ὑπὸ αὐτοῦ. & *l.* 3. *c.* 20. Καὶ ἀπὸ νόσου ὄφελος ἀφεληθῆναι (ità Antigonus, qui à morbo revalescens, ὑδὲν χρῆσον inquit: ὑπέμνησε γὰρ ἡμᾶς ἡ νόσος ὑ μέγα φρονεῖν, ὡς ὄντας θνητούς. Plut. *Apoph.*) ἔστιν ἀπὸ πηρώσεως· ἔστιν ἀπὸ θανάτου. Hinc professiones illæ de se Davidicæ, *Psal.* 119. *v.* 67, 71. Hinc *catino*, in quo aurum argentúmque expurgari solet, piorum perpessiones atque ærumnæ conferuntur. *Psal.* 66. *v.* 10. Esaiæ *cap.* 1. *v.* 25, &c. 48. *v.* 10. Job *c.* 23. *v.* 10. Dan. *c.* 11. *v.* 35. Malac. *c.* 3. *v.* 23. *ad Rom. c.* 5. *v.* 2, 3, 4. Jacob *c.* 1. *v.* 2, 3. Petr. *ep.* 1. *c.* 4. *v.* 12. Autor *Sap. Solom. c.* 3. *v.* 6. Jasoni Siracid. *c.* 2. *v.* 4. Sed & autor *ad Ebr. cap.* 12. *v.* 11. καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι' αὐτῆς γεγυμνασμένοις ἀποδίδωσι δικαιοσύνης. vide *l.* 7. § 58.

Ἐπιεικεστέρους] vide *l.* 5. § 15.

Τὸν φύσει πολίτην ὑδὲν βλάπτει] vide *ad l.* 5. § 22. & *supr.* § 6.

Τῶν καλουμένων ἀκληρημάτων] ἀκληρήματα, συμφοραὶ, δυσχίαι. Suidas: apud quem ἀκληρώσασι perperam legitur pro ἀκληρήμασι, cùm in vocabulo ipso, quod literarum series docet; tum & in scriptoris nescio cujus verbis his *ibidem adductis*, διὰ τοῦτο δοκεῖ μοι μάλιστα πρέπειν τοῖς ἀκληρήμασι, διὰ τὸ πάντων βάλεσι σοφωτέρους κ μειλιχωτέρους εἰς διάφορα. à verbo ἀκληρεῖν. unde mox apud eundem, Συμπάσχοντες τῇ τῶν ἀκληρούντων ὑποφορᾷ. & Diodor. *l.* 16. De Philippo bello superatis insultante; ὑβριζων διὰ λόγων τας τῶν ἀκληρούντων δυσχίας. & de Thebis à Macedonibus direptis; ὐκ ἦν, ὅστις ἰδὼν, ὐκ ἂν, ἠλέησε τὰς τύχας τῶν ἀκληρούντων. & mox: πᾶσι ἰδίαν ἔχθραν ἐν πᾶσι τῶν ἠτυχηκότων ἀκληρήμασιν ἐναπεδείκνυτο.

§ 34. Τῷ δεδεισμένῳ ὑπὸ τῶν ἀληθῶν δογμάτων] Ità Basil. at Lugd. δεδαυμένῳ. Xyl. *qui morsus est à veris dogmatibus, tanquam qui à cane rabioso*, &c. inquit M. Casaubonus. Verùm ego ista concoquere non possum. Lego igitur, τῷ δεδαυμένῳ, ei qui veris dogmatibus imbutus est. Sicut βεβαμμένον dixerat, *l.* 3. § 4. atque eodem sensu Plato dixit, *de leg. lib.* 4. ἵνα δυσποιὸς ἡ αὐτῶν δόξα γίγνοιτο πρὸς δεινῶν τε κ πρὸς ἀνάγων.

Ἀρκεῖ κ τὸ βεβαρυμένον] Hoc est quod vulgò dicitur; *verbum*, sive, ut Terent. extulit, *Phorm.* 3. 3. *Dictum sapienti sat est.* Maxim. Tyr. *dissert.* 27. Ὥσπερ γὰρ ὅταν μακρῶν κ λεπτῶν δοκίων, ὁ τὸν σφῆνα κινήσας, παρέπεμψε τὴν κίνησιν κ᾽ πᾶσιν τοῖς δοκίοις μίσχει τῆς ἀκμῆς· κ ὥσπερ τῶν μακρῶν κ διατεταμένων κάλων, ὁ διασείσας τὴν ἀρχὴν, παραδίδωσι τὴν κίνησιν τῷ ὅλῳ, βαδίζων ὅτι τὸ πέρας· ὕτω κ τῷ νῷ βεβαίας ἀρχῆς δεῖ πρὸς ἔννοιαν τῶν φαντασμάτων ὅλων· ὁ μὲν δὴ ἐν πυκνὸς ἀνὴρ, κ πρὸς ἀρετὴν εὐτρεπώτατος, αὐτός τε παρ' αὑτῷ τὴν ἀρχὴν λαβὼν, πορεύεται, κ ἐφοδεύει, κ ξυλλαμβάνει, κ ἀναπιμπάζεται τῇ μνήμῃ τὰ νῦν δεδεγμένα. Joan. Lenccius in *præfat. ad observat. polit.* *Ut semen, quamvis sit exiguum, cùm occupavit idoneum locum, vires suas explicat, & ex minimo in maximos actus diffunditur: sic tametsi pauca sunt & angusta quæ dicuntur, tamen si illa animus bene cultus exceperit, radices agunt, exurgúntque altiùs, & undequaque se expandunt.*

Φύλλα τὰ μὲν] Ista non integra, sed concisa; nec tam versus ipsos, quàm versuum ἀποτελέσματα duo, repræsentat hìc editio Lugdunensis; & in versione sua reddidit Xylander; cùm in Marci contextu tamen integros exhibuisset: nempe,

Φύλλα τὰ μὲν τ᾽ ἀνέμοις χαμάδις χέει. ———

Et, Ὡς ἀνδρῶν γενεή. ———

Nec est ab vero simile, Marcum ista duntaxat, posuisse, quia τὸ βεβαρυμένον priùs dixerat; alium aliquem, Xylandrum forsan ipsum, reliqua suppleviss̀e. Sunt autem Homeri ex *Il.* ζ. *v.* 147. unde & primum imaginis istius, pulcherrimæ sanè, libet adjicere versiculum,

Οἵη τῶν φύλλων γενεή, τοιήδε κ ἀνδρῶν.

Laudatum à Zenone apud Laërt. *l.* 7. à Pyrrhone *ibid. l.* 9. à Strabone *l.* 14. à Schol. Apollon. *ad l.* 1. à Plutarcho *ad Apollon.* & *de tard. num. vindict.* qui & subjungit, Φύλλοις εἰκάζει τὸν βίον, ἀπομαραινομένοις παντάπασιν, κ φθίνουσιν ἐν ὀλίγῳ. à Luciano in *speculantib.* à Simonide (referente Stobæo

bæo *tom. 2. tit.* 98) qui & ἓν τόδε κάλλιστον dixisse Chium Poetam asserit, sed quod pauci admodum seriò cogitant, à Clemente *strom. l. 6.* qui Homerum contendit & ista, & illa, *Il. φ. v.* 464.

—— Βροτῶν ἕνεκα πτολεμίζω
Δειλῶν, οἳ φύλλοισιν ἐοίκοτες, ἄλλοτε μέν τε
Ζαφλεγέες τελέθουσιν ἀρούρης καρπὸν ἔδοντες,
Ἄλλοτε δ' αὖ φθινύθουσιν ἀκήριοι. ——

à Musæo accepisse; qui eadem prior sic extulerat.

Ὡς δ' αὔτως; ἠ φύλλα φύει ζείδωρος ἀρουρα·
Ἄλλα μὲν ἐν ἐαλίῃσιν ἀποφθίνει, ἄλλα δ' φύει.
Ὡς ἦ καὶ ἀνθρώπων γενεὴ ἠ φῦλον ἐλίσσει.

ubi observanda παρονομασία in φύλλον & φῦλον. eisdem gemina ferè habet & Mimnermus apud Stob. itidem.

Ἡμεῖς δ' οἷά τε φύλλα φύει πολυανθέμῳ ὥρῃ
Ἠρῳ, ὅτ' αἶψ' αὐγὴ αὔξεται ἠελίου·
Τοῖς ἴκελοι, πήχυιον ὅτ' ἄνθεος ἥβης
Τερπόμεθα, θεὸς δαίμονας εἰδότες ἔτ' ἐσθλόν
Οὐδ' ἀγαθόν· κῆρες δ' παρεστήκασι μελαῖναι,
Ἡ μὲν ἔχουσα τέλος γήραος ἀργαλέου,
Ἡ δ' ἑτέρη θανάτοιο. &c.

ubi versu 2. pro αἶψ' Andr. Schott. *observ. l. 2. c.* 52: ἄψ legi vult, ut de Solis recursu qui ab hyeme vere fit, intelligatur. ego quarto pro θεὸς δαίμονας, quod nec locum hîc habet, & metrum corrumpit, πρόσθεν legerim, ut infantiæ pueritiæque tempora respiciantur, quibus boni malíq; discrimen vix innotescit. unde his hominem, ὡς βοτόν τι, μὴ φρονεῖν ait Æschylus *Inferiis*; *sensu carere*, Plin. *l. 7. c. 52. teneros, rudes, inutiles annos*, appellat Senec. *epist.* 99. & Aristophanes apud Clem. *strom. l. 5.*

Ἀνδρες ἀμαυρόβιοι, φύλλων γενεῇ παρεόμοιοι.

Plut. adv. Epicur. Τὸ δὴ ἐφήμερα καλεῖν καὶ ἀβέβαια καὶ ἀσταθμητα, φύλλοις τε γινομένοις ἔτος ὥρα καὶ φθίνουσιν εἰκάζειν τὸν βίον, τί παρέσχηκεν ἄλλο τοῖς ποιηταῖς, ἢ τὸ τῆς σαρκὸς εὐπήκτου καὶ πολυκλαύστου καὶ νοσώδες; Quin & Jason Siracid. *sap. c. 14. v. 19.* Ὡς φύλλον θάλλον ὅτι δένδρα δασέα, τὸ μὲν καταβάλλει, ἄλλα δ' φύει· ὕτως γενεὰ σαρκὸς καὶ αἵματος, ἡ μὲν τελευτᾷ, ἑτέρα δ' γεννᾶται. Nec est huic absimile, quod Doctores Talmudici in עירובין sive *Mixtorum tractatu.* בני האדם דומים לעשבי השדה הללו נוצצין והללו נובלין *Filii hominum similes sunt herbis agri; quarum aliæ florent, aliæ marcescunt.* August. in *Psalm.* 101. *conc.* 2. ubi adduxerat Solomonis illud ex *Eccles. c. 1. v. 4. Generatio vadit una, venit altera. Videtis generationes hominum sic esse in terra, tanquam in arbore folia; sed in arbore olivæ, vel lauri, vel cujuscunque alterius, quæ toto tempore fronde vestita est. Sic tanquam folia, genus humanum terra portat, plena est hominibus, sed cùm aliis morientibus, alii nascendo succedunt. Semper enim arbor illâ veste viridi ornata est. Sed subter attende quàm multa calces aridæ folia.* Vide Flaccum *ad lib. 4. § 33.* Ab hominibus ad montes etiam transtulit Philo *de mundo.* ὅτι δένδρων ἄλλων αἱ φύσεις ἄλλ' ὀρῶν διαφέρουσιν· ἀλλὰ καθάπερ ἐκεῖνα, καμεῖς μέν τισι φυλλορροεῖ, καμεῖς δ' πάλιν ἀνθεῖ. διὸ καὶ τὸ ποιητικὸν εὖ εἴρηται, φύλλα, τὰ μὲν τ' &c. ἀπὸ αὐτὸν τρόπον καὶ τῶν ὀρῶν, τὰ μὲν ἀποθραύεται, τὰ δ' προσφύεται. Cæterùm dicto Homerico illo Stratonicus pro more suo jocularíter est abusus; cùm enim Caunum (Cariæ id opidum est) appulsus, incolas à loci insalubritate vultu pallido admodum lividóve incedere plerosque conspiceret, poeticum illud protulisse fertur,

Οἵη περ φύλλων γενεή, τοίη δ' καὶ ἀνδρῶν,

reprehensus verò, quasi locum insalubritatis notâsset, scommate etiam acerbiore adjecto perstringens, Μή ποτ', inquit, θαρρῆται μ' ἂν λέγειν ποτε, ὅτι καὶ οἱ νεκροὶ περιπατοῦσι; *An ego sustineam, inquit, civitatem morbidam, aut insalubrem dicere, in qua mortui quoque ambulent?* Refert Strabo. *l.* 14.

Φυλλάεια δ' καὶ τὰ τεχνία σου] Hinc Epictetus δύσφημον existimanti de puerulo dicere, Αὔριον ἀποθανῇ, *cras forsitan morietur*; Λέγε δύσημον εἶναι καὶ τὸ φυλλορροεῖν. vide *ad l.* 11. § 33, 34. & apud nos in patria lingua, *infantes flosculos* esse, vulgari diverbio dicitur. Cæterum quo modo φυλλάεια Marcus istîc, ità βολβάεια ἢ κοχλίδια *uxorem liberósque* dixit Epictetus *enchirid. c.* 12. vel 7. potiús. Lucian. in speculant. Ἐκεῖνος μὲν ὁ χαίρων, ὅτι ἄῤῥενα παῖδα ἔτεκεν αὐτῷ ἡ γυνή, καὶ φίλους δὲ τοῦτο ἐστῶν, καὶ τέρμα τῆς παρὸς πάμμωρος, εἰ ἡσθήσατο, ὡς ἐπιστεύσας γνώμῃ ὁ παῖς τεθήξεται, ἆρα ἂν σοι δοκῇ χαίρειν ἐπ' αὐτῷ γνωμένῳ; ἀλλὰ τὸ αἴτιον, ὅτι τὸν μὲν εὐτυχοῦντα ὁρᾷ τῷ παιδὶ ἐκεῖνον ὁρᾷ, τὸν τῆς ἀθλητῆς πατέρα, τῆς Ὀλύμπια νενικηκότος· ἢ γείτονα δὲ, ἢ οἰκειζόμενα τὸ παιδίον οὐχ ὁρᾷ, ὃς εἶδεν, ἀφ' εἵας αὐτῷ κρήνης ἐκρέματο. Senec. *ad Marc. c.* 9. *Tot præter domum nostram ducuntur exequiæ; de morte non cogitamus: tot acerba funera; nos togam nostrorum infantium, nos militiam, & paternæ hæreditatis successionem animo agitamus: tot divitum subita paupertas in oculos incidit, & nobis nunquam in mentem venit, nostras quoque opes æquè in lubrico positas. Acerba* cùm dixit, *poma* alludebat, quibus poeta ignobilis in fictitio *Hadriani & Epicteti colloquio*, prout, *foliis* Homerus & ex Homero Marcus istîc, nos contulit *distícho illo*;

Poma ut in arboribus pendent; sic corpora nostra,
Aut matura cadunt, aut citò acerba ruunt.

Καὶ ταῦτα τὰ ὀπιζοῶντα] ἀνθρώπια scil. ut. *l.* 9. § 29. ἀνθρώπια μυξῶν μεστά.

Σὺ πάντα ὡς αἰώνια ἐσόμενα] Senec. *epist.* 120. *At nos corpus tam putre sortiti, nihilominus æterna proponimus, & quantum potest ætas humana protendi, tantum spe occupamus, nullâ contenti pecuniâ, nullâ potentiâ, nihil satis est morituris, imò*

mori-

morientibus. quotidie enim propiùs ab ultimo ſtamus, & illò unde nobis cadendum eſt omnis hora impellit.

Μικρὸν καταμύσεις] *Paulo pòſt morieris.* καταμύειν, *connivere, oculos claudere,* pro, *mori.* quia moribundis viſus deficit, mortuis oculi clauduntur. indè formulæ illæ *Il.* ε *v.* 82. & alibi frequenter ;

——τὴν δ' κατ' ὄσσε
Ἑλλαβε πορφύρεον θάνατος. —— & *ibid. v.* 47.
—— συνερὸς δ' ἄρα μιν σκότος εἷλε. --

Item *Il.* ω. *v.* 350.

——θανάτῳ δὲ μέλαν νέφος ἀμφεκάλυψεν·

Sed & apud Maron. *Æn. l.* 10.

——*letho canentia lumina ſolvit.*

&, *Olli dura quies oculos, & ferreus urget*
Somnus ; in æternam clauduntur lumina noctem.

Contrà. βλέπειν, ſive, *videre,* pro *vivere* ; & βλέποντες *videntes,* pro, *viventibus.* Euripid. *Troad.*

Οὐ πιστὸν, ὦ παῖ, τῷ βλέπειν τὸ κατθανεῖν.
Τῷ μὲν γὰρ ἀλγεῖν, τῷ δ' ἔνεισιν ἐλπίδες.

quod Theocrit. *idyll.* 4.

Ἐλπίδες ἐν ζωοῖσιν· ἀνέλπιστοι δ' θανόντες.

Idem *Iphigen. Tauric.*

Θανόντα μᾶλλον ἢ βλέποντ' ἔξω φίλον.

Quod idem alibi :

Οὐκ ἂν προσθείμην καὶ τὸν ἄψυχον φίλον.

&, ἥλιον ὁρᾶν, φῶς ὁρᾶν, pro eodem. Euripid. *Troad.*

——ἆρά μοι ἀέλιον λεύσεις ;

& *Ione* : Ἥλιον ἂν θανοίμαν, ἢ 'ρᾶν φάος. Syntaxis inſolens, ſed qualis illa (ut obiter adnotem) *Herc. fur.*

Παρεινέσαιμ' ἂν μᾶλλον, ἢ πάσχειν κακῶς.

Idem. *Iph. Taur.*

Ὃν ἡδὺν ἦτον ἢ με φῶς ὁρᾶν θέλω.

&, Ἄμεινον θανόντος σε βλέπειν ἡμᾶς φάος. Itémque, *Alceſt.*

Χαίρεις ὁρῶν φῶς ; πατέρα δ' οὐ χαίρειν δοκεῖς ;

Cui ſubjungit Epictet. *l.* 2. *c.* 22.

Θέλεις βλέπειν φῶς ; πατέρα δ' οὐ θέλῃ δοκεῖς ;

Ità Naſo, *triſt. l.* 5. *eleg.* 4.

Sive diem videat, ſive tegatur humo.

§ 35. Τὰ χλωρὰ θέλω] viridia enim oculis grata ſunt, viſumque reficiunt. Plut. *de tranquill.* τὰς ὄψεις ὥσπερ ἀγαν λαμπρῶν πεπωκυίας, ταῖς ἀνθηραῖς καὶ πώδεσι χρωιαῖς παρηγορεῖσθαι. Et Baſil. Cæſ. *ep.* 5. Τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἐπειδάν ποτε συντόνως τὰ λαμπρὰ καταβλέψωσι, φέρει πνὰ ῥᾳστώνην πρὸς τὰ χλωρὰ καὶ χλοάζοντα τῶν χρωμάτων ἐπιτερπεῖν. Plut. idem *de amor. frat.* Ὀφθαλμιῶντες ἰώμεθα δεῖν ἀποστρέφειν, ὅπου τὰ μὴ ποιοῦντα πληγὴν μηδὲ ἀνίπυπίαν, τὴν ὄψιν.

Καὶ τὴν ὑγιαίνουσαν ἀκοὴν] Ad *aurem* retulit, ſed animi, non corporis, ἠθικῶς & φυσικῶς conſideratam, quod hîc Marcus, *de ſtomacho,* Joannes ὁ Χρυσορρήμων *in Act. Apoſtol. orat.* 55. quo loco laudans Apoſtoli illa *ad Cor. ep.* 1, *c.* 3. *v.* 2. Γάλα ὑμᾶς ἐπότισα, καὶ οὐ βρῶμα· οὔπω γὰρ ἠδύνασθε. & *ad Heb. c.* 5. *v.* 11, 12. Γάλακτος ἐν χρείᾳ κατέστητε, καὶ οὐ στερεᾶς τροφῆς. ἐστὶ νωθροὶ γεγόνατε ταῖς ἀκοαῖς. Sed & auditorum Chriſti illud, Joan. *c.* 6. 60. Σκληρός ἐστιν ὁ λόγος οὗτος, τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν ; quibus adjici poterant, cùm Chriſti ipſius ad ſuos illa, Joan. *c.* 16. *v.* 12. Πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν. ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι· tum & Apoſtol. *ad Tim. ep.* 2. *c.* 4. *v.* 3. iſta, τῆς ὑγιαινούσης διδασκαλίας οὐκ ἀνέξονται, κνηθόμενοι τὰς ἀκοάς. quanquam in illis auris infirmior, in iſtis inquinatior notari videtur. Ἔστι γὰρ, inquit, ἕξιν ἀσθένεια καὶ ἀκοῆς· καθάπερ γὰρ στόμαχος, οὐκ ἂν δύναιτο ὑγιεινὰ σιτία καὶ δυσκατέργαστα, ἀδεκτὴς ὢν· οὕτω καὶ ψυχὴ ὀγκωθεῖσα, καὶ φλεγμαίνουσα, ἄπονος γυμνάσῃ καὶ ἔκλυτος, οὐκ ἂν δυνηθείη δέξασθαι τὸν πνευματικὸν λόγον· ἂν δὲ ἰσχνὴ καὶ ὑγιεινὴ, πάντα ῥᾴδια, πάντα εὔκολα. Eódem retulit & Lactant. *inſtit. l.* 5. *c.* 4. *Sicut infans ſolidi ac fortis cibi capere vim non poteſt, ob ſtomachi teneritudinem, ſed liquore lactis ac mollitudine alitur, donec firmatis viribus veſci fortioribus poſſit : ità & huic, oportebat, quia nondum poterat capere divina, priùs humana teſtimonia offerri.*

Τὸν ὑγιαίνοντα στόμαχον πρὸς πάντα τρόφιμα ὁμοίως ἔχειν] vide *ſuprà* § 31. Epictet. *diſſert, l.* 4. *c.* 4. Μὴ γίνου δυσάρεστος, μηδὲ κακοστόμαχος πρὸς τὰ γινόμενα. Plut. *de tranquill.* ex Eurip. *Oreſt.*

Δυσάρεστον οἱ νοσοῦντες ἀπορίας ὕπο,
καὶ γὰρ ἡ γνώμη λυπεῖ, καὶ τὸν ἰατρὸν αἰτιῶνται καὶ δυσχεραίνουσι τὸ κλινίδιον,
Φίλων δ' ὅ, τ' ἐλθὼν * λυπρός, ὅ, τ' ἀπιὼν βαρύς,

* λυπρὸς.

Ὡς ὁ Ἴων φησὶν· εἶτα τῆς νόσου διαλυθείσης, καὶ κράσεως ἑτέρας γιγνομένης, ἦλθεν ἡ ὑγεία φίλα πάντα ποιοῦσα καὶ προσιοῦσα· ὁ γὰρ χυδὲς ὠὰ καὶ ἀμύλια καὶ * Σιπάνειον [Σίπνον H. Steph.] ἄρτον δυσπλύαν, τήμερον αὐτόπυρον ἐπ' ἐλαίας ἢ καρδαμίδι σιτεῖται προσφιλῶς καὶ προθύμως. Nec multò pòſt : Ἐν τῷ πυρέττειν πικρὰ πάντα καὶ ἀηδῆ φαίνεται γιγνομένοις· ἀλλ' ὅταν ἰδιώμασι ἑτέρας τὰ αὐτὰ προσφερόμενος καὶ μὴ δυσχεραίνοντας, ἐκεῖνο Σιπόν, ὅτε τὸ ποτὸν, ἀλλ' αὐτοῦ αἰτιώμεθα καὶ τὴν νόσον· οὕτω καὶ πῖσι πράγμασι παυσόμεθα μεμφόμενοι καὶ δυσχεραίνοντες, ἂν ἑτέρως τὰ αὐτὰ προσδεχόμενος ἀλύπως καὶ ἱλαρῶς ὁρῶμεν. Idem *de utilit. ex inimic.* Ὥσπερ γὰρ τὰ ῥωμαλέα πῖσι στομάχοις καὶ ὑγιεινότατα τῶν ζώων ὄρνεα ἐδίονται καταπίπτει καὶ σκορπίος· ἔστι δὲ ἃ καὶ λίθοις καὶ ὀστράκοις τρέφεται, μεταβάλλοντα δὲ δι' ἐντονίαν καὶ πεπτικὴν δύναμιν· οἱ δὲ ζηχοὶ καὶ νοσώδεις ἄρτον καὶ οἶνον προσφερόμενοι ναυπηγῶσιν· ὥσπερ οἱ μὲν ἀνόητοι καὶ τὰς φιλίας διαφθείρουσιν, οἱ δὲ φρόνιμοι καὶ ταῖς ἔχθραις ἐμμελῶς χρῆσθαι δύανται. Accedit huc

huc, quod de Tantalo Pindarus, *Olymp. od.* 1. Ἀλλὰ γὰρ καταπέψαι μέγαν ὄλβον οὐκ ἐδύνατο· κόρῳ δ' ἔλεν ἄταν ὑπέρκοπον.

Ὀφθαλμός ὅτι] *oculus est.* i. e. instar oculi, vel sicut oculus. Sic Flaccus *l.* 1. *epist.* 2.

—— *qui rectè vivendi prorogat horam,*
Rusticus expectans, dum defluat amnis. --

i. e. instar rustici expectantis: & in *arte*:

Nec verbum verbo curabit reddere, fidus
Interpres. —— i. e. instar fidi interpretis.

§ 36. Ἀναπνεύσω μέν ποτε ἀπὸ τούτου τοῦ παιδαγωγοῦ] forsan ἀναπνεύσομέν ποτε. *respirabimus aliquando*; vel, ut scripturæ receptæ, nec literulam mutemus, ἀναπνεύσωμεν, *respiremus*: quia sequitur ἡμᾶς. nè τὸ μὲν illud sit superfluum. Festivè Annibal, referente Plutarcho, ἢ μὲν Φάβιον, ὡς παιδαγωγὸν φοβοῦντο, ἢ δὲ Μάρκελλον, ὡς καταγωνιστήν. ὑφ' ὃ μὲν γὰρ κωλύεσθαι κακόν τι ποιοῦντα· ὑφ' ὃ δὲ καὶ πάσχειν. Vide nostrum *suprà l.* 5. § 9. De Henrico 5. Imp. Lambertus Schafnaburg. *Is* (Heri-mannus Archiep. Colon.) *ubi se in sua recepit*; *Rex tanquam severissimo pædagogo liberatus, statim in omnia flagitiorum genera præcipitem se dedit.* De Aureliano Vopiscus: *Senatus mortem ejus graviter tulit: graviùs tamen Populus Romanus, qui vulgò dicebat, Aurelianum pædagogum esse Senatorum.*

Ἡσυχῇ καταγινώσκει ἡμῶν] Autor *Sap. Solom. c.* 2. *v.* 14, 15. Ἐλήλυθεν ἡμῖν εἰς ἔλεγχον ἐννοιῶν καὶ ἐναντίος τοῖς ἔργοις ἡμῶν· βαρύς ἐστιν ἡμῖν καὶ βλεπόμενος, ὅτι ἀνόμοιος τοῖς ἄλλοις ὁ βίος αὐτοῦ. Isidor. Pelus. *l.* 2. *ep.* 50. Ἔλεγχον τοῦ οἰκείου βίου τὸν ἐκείνων πολιτείαν ἡγοῦνται. & *l.* 4. *ep.* 220. ἔλεγχον ἡγοῦνται τῶν σφῶν κακίας τὰς τῶν πέλας ἀρετάς. Itaque quod idem *l.* 3. *ep.* 211. Παντὶ χρόπῳ οἱ ἄδικοι παρὰ τῶν φαύλων μισοῦνται. Dion Prus. *orat.* 72. Οὐ δοκεῖ ἡδέως ὁρᾶν τοὺς φιλοσόφους ἐπὶ μα ἔχοντας, ὅτι νουθετήσειν καὶ ἐξελέγξειν παρεσκευασμένους λογίζονται, ἀλλὰ σκυθρώπους καὶ δακνόμενοι. ὥσπερ οὐδὲ οἱ παῖδες ἡδέως ὁρᾶν δοκοῦσι, ὃς ἂν * ἴδωσι [* ἴδοσι f.] παιδαγωγοῦ σχῆμα ἔχοντας, καὶ παρεσκευασμένους ὥσπερ ὃς ὁπλίζοντας αὐτούς, καὶ οὐκ ὀπλίζοντας ἁμαρτάνειν, οὐδὲ ῥᾳδυμεῖν. Cyprian. *epist. ad Donat. Malos quisquis non imitatur, offendit.* &, *castigare videtur, quicunque dissentit.* Lactant. *instit. l.* 5. *c.* 9. Petron. *satyr. Non dubiè ità est. Si quis vitiorum omnium inimicus rectum iter vitæ insistere cœpit, primùm propter morum differentiam odium habet. quis enim potest probare diversa? deinde qui solas extruere divitias curant, nihil volunt inter homines melius credi, quàm quod ipsi tenent.*

Ἐκ τοιούτου βίου ἀπέρχομαι] vide *ad l.* 9. § 3.

Μὴ ἀποσπώμενος] *Non avulsum vitæ.* Senec. *epist.* 30.

Ὥσπερ ἐπὶ τοῦ εὐθανατοῦντος] De Augusto Sueton. *l.* 2. *c.* 99. *Sortitus est exitum facilem, & qualem semper optaverat. nam ferè quoties audisset citò ac nullo cruciatu defunctum quempiam, sibi & suis εὐθανασίαν similem* (*hoc enim & verbo uti solebat*) *precabatur. Sortitus exitum facilem.* hoc est, εὐθανατήσας. cui contrarium est τὸ δυσθανατεῖν, quod est apud Hippocratem, ut declarat Galenus, τὸ βεβαίως καὶ σωὸν ὁδυνᾶν ἀνήσειν· & τὸ ψυχομαχεῖν apud autorem *quæstionum* sub nomine Athanasii *ad Antiochum.* Casaub. *ad Suet.*

Εὐκόλως τὸ ψυχάριον ἀπὸ τοῦ σώματος ἐξελεῖται] Ità *l.* 9. § 3. τὸ ψυχάριον ἀπὸ τοῦ ἐλύτρου τούτου ἐκπεσεῖται.

Σωπᾷ καὶ σωκρίνει] Ità Epicharmus *ad l.* 7. § 50. Σωκρείδη. Tertull. *de resurrect. c.* 14. *totum porrò hominem ex utriusque substantiæ concretione parere.* vide *l.* 7. § 67.

Ἀλλὰ νῦν διδυμᾷ] vide *l.* 8. § 18. Carneades moribundus; Ἡ συσπάσασα φύσις καὶ διαλύσει: Laert. *l.* 5.

Οὐ μᾶλλον ἀνθελκόμενος] quod priùs ἀποσπώμενος. vide l. 3. § 5.

§ 37. Οὗτος τοῦτο ἐπὶ τίνα φέρει] vide *ad l.* 2. § 16. & *l.* 11. § 21. Casaub. *ad Pers. sat.* 3. *Scopus est qui petitur*; *sagittæ & tela sunt actiones vitæ.* Philo Jud. *de confus. lingu.* Πλοῦτον ἢ δόξαν ἕκαστος αὐτῷ σκοπὸν προτεθειμένος, ὅπῃ τοῦτον ὥσπερ βέλη, τὰς τοῦ βίου πράξεις ἁπάσας ἀφίησι.

Σεαυτὸν πρῶτον ἐξέταζε] de Socrate Epictet. *l.* 2. *c.* 1. ἑαυτὸν ἤλεγχε καὶ ἐξέταζε. Ità Sophon. *c.* 2. *v.* 1. *Exsutite vos, excutite vos, inquam.* sive ut R. Camius explicat, *Inquirite in vosmetipsos, tum in alios.* Jerem. *Thren. c.* 3. *v.* 40. *Scrutemur & excutiamus vias nostras.* Paulus *ad Cor. ep.* 2. *c.* 13. *v.* 5. Ἑαυτοὺς πειράζετε· ἑαυτοὺς δοκιμάζετε. & *ep.* 1. *c.* 11. *v.* 28. Δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτόν. & *ad Gal. c.* 6. *v.* 4. Τὸ δὲ ἔργον ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω ἕκαστος. Gregor. Naz. in *Iamb.*

Σαυτὸν δ' ἐρεύνα πλεῖον, ἢ τὰ τῶν πέλας·
Τὰ μὲν γὰρ αὐτὸς κερδανεῖς, τὰ δ' οἱ πέλας.

Gregor. Rom. *in Job l.* 14. *c.* 15. *Ordo erectionis in bono, ut primùm contra nos, tum contra alios erigamur.* Sen. *ep.* 66. *Me priùs scrutor*; *dcinde hunc mundum.* Spectat huc Heracliti illud, qui interrogatus, quid ageret, respondit, ἐδιζησάμην ἐμαυτόν· *meipsum exquirebam*, i. e. excutiebam. Refert Plutarch. *adv. Colot.* & Julian *de cynism. orat.* 1. Laërt. etiam *l.* 9. sed quem Philosophi mentem non assecutum, docet Casaub. *in not*: Cæterùm hoc ille cum paucis. Persius *sat.* 4.

Ut nemo in sese tentat descendere, nemo?
Sed præcedenti spectatur mantica tergo.

§ 38. Τὸ γλωσσαπλοῦν ὄζον ἐκεῖνο] de vocabulo isto vide sis *ad l.* 2. § 2. & *l.* 7. § 3. Is. Casaub. *ad* illud *Pers. sat.* 5. *v.* 129.

—*sed si intus & in jecore ægro*
Nascuntur domini. — &c.

Si exteriorem dominum non habes, interiorem verò circumsers, non unum sed plures, qua fronte liberum te dices? hi sunt domini, qui domi nascuntur, & nervos intus agitant. Ait Marcus sanè quàm ἐμφατικώτατα, illud occultum quod intus nos movet, id esse ἐντοσείαν, ζωλὼ, ἄνθρωπον, hoc est, quod faciat nos hoc aut illud studiosè prosequi; exempli causâ, eloquentiam, id esse per quod vivimus; quia ità vivimus ut illud est, quod nos impellit: libidinosè, si libido urget; meticulosè, si metus; iracundè si ira. Denique hic velut alius quidam homo est, dominus illius intra quem habitat: hæc mens optimi imperatoris; qui sic alium hominem intra hominem collocat, ut Persius ait hîc, intus nasci dominos: idem est enim. Hæc ille. Ego tamen Mer. filio potiùs accedo, qui τὸ ἡγεμονικὸν istîc interpretatur *opiniones*, sive *dogmata in pectore sive mente delitescentia*, unde non actiones tantùm, sed & affectiones illæ ortum suum habent. Hoc enim passim inculcat Marcus. τὸ ἡγεμονικὸν sive mentem illud ipsum esse, quod quocunque velit hominem impellit, quodque omnem prorsus cuiq; molestiam facessit. vide *ad l.* 7. § 15. Quanquam conciliari possunt ista, si illud adverterimus, Stoicis affectus nihil aliud videri quàm δόξας ψευδεῖς καὶ κρίσεις πονηρὰς, sive *opiniones falsas ac depravatas*, utì ex Chrysippo docet Galenus passim. in *libr. de dogmat. Hippocr. ac Plat.* Plutarch. *de virt. moral.* & Cicer. *Tuscul. l.* 4. Verùm Marci mentem expressit optimè, eâdem planè abusus imagine, Tertullianus *de anima c.* 6. his verbis: *Anima movet corpus; & conatus ejus extrinsecùs foris parent. ab illa est enim impingi, & pedes in incessum, & manus in contactum, & oculos in conspectum, & linguam in effatum, velut sigillario muto, superficiem intus agitante.* vide *l.* 2. § 3. Nec abscessit longè Varro, qui in *satyra*, cui titulus, *Mutuum muli, animam grallatori, corporis artus grallis contulit.* dictionem pessimè habitam, post aliorum conatus haud infelices prorsus, nos sic reconcinnare tentavimus. *Grallatores queis gradiuntur, perticæ ligneæ, ab hominis vi, qui instat, agitantur. sic illi animi nostri sunt grallæ, crura ac pedes nostri; ex se ἀκίνητοι, sed ab animo moventur.*

Ἐκεῖνο ἄνθρωπος] vide *lib.* 12. § 30. 33. R. Judas in Cozræo *l.* 1. *c.* 49. *Anima revera ipsa est homo: illud enim ex Mose quod nobiscum loquitur, & intelligit, & dirigit, non est lingua, vel cor, vel cerebrum ejus. Verùm ista sunt Mosis organa tantùm; anima autem ipse Moses est.* Philo *de agricult.* Ἄνθρωπος ὁ ἐν ἑκάστῳ ἡμῶν τίς ἂν εἴη πλὴν ὁ νοῦς; ὃς τὰς ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν καὶ φυσικῶν ὠφελείας εὑρὼν κεκτᾶται. Et *de hæred. Divin.* Ὥστε ὁ κατ' ἕκαστον ἡμῶν νοῦς κυρίως καὶ πρὸς ἀλήθειαν ἄνθρωπός ἐστι. & Plato *in Alcib.* 1. ἔστι τὸ σῶμα, ὅτε σωφρονοῦμεν ἕκαστον ἡμῶν ἄνθρωπος. & mox; λείπεται μηδὲν ἄλλο ἢ ἄνθρωπον εἶναι ἢ ψυχήν, quod ibi fusiùs disseritur. τὸ γοῦν ἕκαστος εἶναι δοκεῖ. Aristot. *ethic. l.* 9. *c.* 4. Cicer. *somn. Scip. Mens cujusque, is est quisque, non ea figura, quæ digito demonstrari potest.* Idem. *Academ. l.* 4. *Aristippus, quasi animum nullum habeamus, corpus solùm tuetur: Zeno, quasi corporis simus expertes, animum solùm complectitur.* Macrob. *l* 1. *c.* 13. Ergò, *qui videtur, non ipse verus homo est; sed verus ille est, à quo regitur quod videtur.* Atqui Tertullianus *de resurr. c.* 33. *tam corpus homo, quàm & anima.* Et fidentiùs paulò ex Mosis verbis *Genes. c.* 2. *v.* 7. *adv. Marcion. l.* 1. *c.* 24. *Quid est homo aliud quàm caro? Siquidem nomen hominis, materia corporalis, non animalis à creatore sortita est. Et facit hominem Deus, inquit, limum de terra; non animam; anima enim ab afflatu.*

Μηκέτι] Annecti possunt superioribus ista: quanquam à Marco, tanquam seorsim habita, ponuntur.

Συμπεφαντάζω] Compositum Stoici commatis vocabulum satis insolens. *Nè solicitus sis de his.* Cas. *Nè animo tibi proponas.* Xyl. *nè junctim cum principali illo contemplare & intuere ista.* φαντάζεσθαι contemplari. Gregor. Naz. *orat. de bapt. de Deo;* φῶς, ὅσον ἂν καθαιρώμεθα, φαιδρύνεται· καὶ ὅσον ἂν φαιδρυνώμεθα, ἀγαπώμενον.

Τὸ συνεκείμενον ἀγγεῖον] Corpus nimirum, quod & ἀγγεῖον dixit, *l.* 3. *c.* 3. & τὸ συνεκείμενον, *suprà* § 1. & *l.* 12. § 2, 3.

Τὰ ὀργάνια ταῦτα] *instrumenta mentis* corporis membra: ea enim est, quæ eis omnibus utitur. quâ ratione & ὅπλα eadem dicuntur Apostolo *ad Rom. c.* 6. *v.* 13. vide *ad l.* 5. § 21. & *l.* 7. § 35. Ità Alex. Aphrodis. *de beatit.* τὸ σῶμα ἡμῖν ὄργανον ὂν ὑπὸ τῆς φύσεως πρὸς τὰς κατὰ φύσιν πράξεις. Nemes. *de natur. hom. c.* 6. ἡ δύναμις ψυχῆς, τὸ δ' ὄργανον σῶμα. & Gregor. Nyss. *de homin. opific. c.* 12. Καθάπερ τι μεσικὸν ὄργανον ἅπαν τὸ σῶμα δεδημιούργηται. Plutarchi nomine autor *Platonic. quæst. q.* 7. vult Platoni dicta in *Timæo* ψυχῆς ὄργανα, τὰ τῶν ζώων σώματα· atque indè animam σῶμα φυσικὸν ὀργανικὸν ἐντελέχειαν finitam Aristoteli, *de anim. lib.* 2. *c.* 1. Plut. ipse in *sympos.* ψυχῆς μὲν ὄργανον τὸ σῶμα, θεοῦ δ' ἡ ψυχή. & *de Pyth. orac.* Σῶμα μὲν ὀργάνοις χρῆται πολλοῖς, αὐτῷ δὲ σώματι ψυχὴ διὰ μέσου τοῦ σώματος· ψυχὴ δ' ὄργανον θεοῦ γέγονεν. Plin. *Hist. nat. lib.* 11. *c.* 37. *Animo videmus, animo cernimus; oculi, ceu vasa quædam, visibilem ejus partem accipiunt, atque transmittunt. Ad Pers. Sat.* 3. Casaubon. *Stoicorum est illud scitum,* τὸν ἄνθρωπον ἐκπώδιζε χρὴ τοῦ λογικοῦ ζώου, σώματι δὲ χρῆσθαι ὡς ὀργάνῳ. *quod multis locis illustrat Simplicius in enchiridium sapientissimi senis.*

Μόνα δὲ διαφέροντα, καθόπερ περιφυῆ] Hoc tantùm, inquit, interest inter membra corporis & instrumenta externa; quod *adgnata* sint illa, ista non item.

item. contrà, quam de servis Aristot. *polit. l.* 1. *c.* 4. ὁ δὲ δοῦλος ὄργανον ἔμψυχον, καὶ μέρος τι τοῦ δεσπότου, οὗ ἔμψυχον μὲν τοῦ σώματος, κεχωρισμένον δὲ μέρος. Atqui Simplicius in *præfat. comment. in Epict. enchir.* τὸν ἀληθῶς ἄνθρωπον, asserit, τῷ σώματι, οὐχ ὡς μορίῳ συμφυεῖ, ἀλλ' ὡς ὀργάνῳ χρῆσθαι. ad quem locum vide sis quæ in *annot.* Hieron. Volsius adversus Simplicium disserit. Hoc autem argumento etiam, Tertulliano referente, *de resurr. carn. c.* 16. corpus excusatum quidam ibant, ne aut reatûs in crimine, aut in judicio supplicii cum anima particeps censeri deberet. *carnem nihil sapientem, nihil sentientem per semetipsam, non velle, non nolle de suo habentem, vice potiùs vasculi apparere animæ, ut instrumentum, non ut ministerium. itaque animæ solius judicium præsidere, qualiter usa sit vasculo carnis: vasculum verò ipsum non esse sententiæ obnoxium.* Verùm ista ille fusissimè in sequentibus refutat; quæ transcribere integra molestum nimis foret. Inter alia, quod suffecerit, hic præscribitur: *Ab exemplo vacare diversitatem rerum. Omne enim vas,* inquit, *vel instrumentum aliunde in usus venit, extranea omnino materia à substantia hominis? caro autem ab exordio uteri consata, conformata, congenita animæ, etiam in omni operatione miscetur illi. nam etsi vas apud Apostolum vocatur (ad Thess. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 4.) *eadem tamen ab eodem homo exterior appellatur: ille scil. limus, qui prior titulo hominis inscisus est. (Gen. c.* 2. *v.* 7.) *non calicis, aut gladii, aut vasculi ullius. Vas enim capacitatis nomine dicta est, quà animam capit & continet. Homo verò de commonione naturæ, quæ eam non instrumentum in operationibus præstat, sed ministerium. Ità & ministerium tenebitur judicio, etsi de suo nihil sapiat; quia portio est ejus quæ sapit, non supellex.* Quanquam idem, *de anim. cap.* 40. *Res est caro alterius planè substantiæ, & alterius conditionis: addicta tamen animæ, ut supellex, ut instrumentum, in officia vitæ. Neque enim de proprio sapit quid, aut sentit, ad suadendam vel imperandam peccatelam quidni, quæ ministerium est? & ministerium, non quale servus, vel minor amicus, animalia nomina; sed quale calix, vel quid aliud ejusmodi corpus, non anima.*

Ad Librum XI.

§ 1. ΕΑυτῷ ὁρᾷ] Theodoric. de S. Victor. *ad fratr. Mont. Dei. Egregium instrumentum corporis est oculus, si sicut cætera, sic videre posset semetipsum. quod cùm interiori oculo concessum sit: si ad exterioris exemplum seipsum negligens, vacat circa aliena, etiam cùm vult, ad seipsum redire non valet.* Augustin. *de Trinit. l.* 9. *c.* 3. *Mens ipsa se novit: neque enim ut oculus corporis videt alios oculos & se non videt; ità mens novit alias mentes, & ignorat semetipsam. per oculos enim corporis corpora videmus, quia radios qui per eos emicant, & quicquid cernimus tangunt, refringere & retorquere in ipsos non possumus, nisi cùm specula intuemur. mens verò ipsa sicut corporearum rerum notitias per sensus corporis colligit; sic incorporearum rerum per semetipsam: ergò & semetipsam per semetipsam novit.* Nec adversatur, quod Basil. Cæsar. *orat.* 3. πῶς ὄντι χαλεπώτατόν ὄντι ἑαυτὸν ἐπιγνῶναι· ὃ γὰρ μόνον ὁ ὀφθαλμὸς τὰ ἔξω βλέπων, ἐφ' ἑαυτὸν ὐκ ἐπέρχεται τῷ ὁρᾷν· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἡμῶν ὁ νοῦς ὀξέως τὸ ἀλλότριον ἁμάρτημα βλέπων, βραδύς ἐστι πρὸς τὰ τῶν οἰκείων ἁμαρτημάτων ἐπιγνῶσιν. Sed nec quod ex Cicer. *Tusc. l.* 1. Joan. Sarisber. *Metalog.* 4. *c.* 20. *Non valet tantum animus ut plenè seipsum videat; sed ut oculus, sic animus se non videns, alia cernit.* Ille enim de tarditate mentis humanæ ad errata suâ advertenda iste de plena ac perfecta, quæ revera istîc non datur, sui cognitione loquitur.

Ἑαυτῷ διαθεῖ] *sese artat,* inquit, & fingit mens. quod de fortuna Plautus *Capt.* 2. 2.

Fortuna humana fingit, artátque ut lubet.

Non ità se corpus. istud format & articulatim effingit anima, non ipsum se. Siquidem ut ex Themistio *de anim. l.* 1. Jul. Scaliger. *de subtil. exerc.* 6. § 9. *Anima sui est domicilii architecta.* vide *l.* 10. § 26. Verùm de parte animæ principante Marcus istîc.

Ἑαυτῷ ὁπόταν ἂν βάλῃ ποιεῖ] vide *l.* 6. § 8. & *l.* 8. § 55. & *l.* 10. § 13.

Τὸν καρπὸν, ὃν φέρει, αὐτὴ καρπᾶται] vide *l.* 9. § 9. Ità Joan. *c.* 4. *v.* 36. σωάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον. & *ad Rom. c.* 6. *v.* 22. ἔχετε τὸν καρπὸν ὑμῶν εἰς ἁγιασμὸν, καὶ τὸ τέλος ζωὴν αἰώνιον. Epictet. *l.* 1. *c.* 29. τοῦτον νόμον ὁ θεὸς τέθεικε, εἰ τι ἀγαθὸν θέλεις, παρὰ σεαυτοῦ λάζε. &. *c.* 19. τὸ ζῶον αὐτῷ ἕνεκα πάντα ποιεῖ· καὶ τὸ λυπηρὸν, αὐτὸς ὁ Ζεύς. vide *infr.* § 4.

Τὸ ἀνάλογον ὅτι τῶν ζώων] quasi καρπὸς de animalibus dici insolens sit. Verbum Hebræis nihil usitatius, quàm פרי i. e. καρπὸν שגל *fœtum* animantium atque adeò hominis etiam nominare. Ità Moses

Moſes *l.* 5. *c.* 28. *v.* 4. *fructus uteri tui, & fructus jumentorum tuorum.* & Pſaltes, *Pſal.* 132. *v.* 11. *ex fructu ventris tui.* Lucæ item *evang. c.* 1. *v.* 42. Eliſabetha Mariæ Θεοφόρῳ, Εὐλογητὸς ἡ ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου.

Οὐχ ὥσπερ ὅτι ὀργήσεως] Vide *ad l.* 3. § 8. & *l.* 8. § 32. & *l.* 12. § 36.

Εἴπ ἐγκόψῃ] *Siquid offendatur*, Xyl. *ſiquid interruperit*, Caſ. meliùs. malim tamen, *inciderit.* ut Flaccus *lib.* 1. *ep.* 14. dixit, *incidere ludum.* & Senec. *ep.* 101. *quam premimus horam, caſus incidit.*

Ἀλλ' ὅτι παντὸς μέρους πλῆρες] Senec. *ep.* 61. *Id ago, ut inſtar totius vitæ ſit dies.*

Ἐγὼ ἀπέχω τὰ ἐμά] Vide *lib.* 4. § 29, 49. & *l.* 9. § 42. *in fine.* & *lib.* 10. § 1. hinc Biantis ſapientis illud, cujus Cicero meminit, in *paradox.* 1. *omnia mea mecum porto.* Et Stilponis itidem apud Senecam *epiſt.* 9. & *de conſtant. ſap. c.* 5. (licèt aliter paulò referant alii. vide *infr. ad* § 36.) *omnia mea mecum ſunt.* quò alluſit Senarii illius autor,

* Σοφὸς παρ' αὑτ. * Ὁ Σοφὸς ἐν αὑτῷ φορέῖ πᾶν ὅσιαν.

Grot. *Sapiens opes ſecum ipſe circumfert ſuas.*

Et quod de Jobo Aug. *de diverſ.* 12. *omnia perdiderat, & plenus erat.* vide Epictet. ex *lib.* 3. *c.* 24. *ad l.* 10. § 1.

Περιέρχεται τὸν ὅλον κόσμον] Vide *lib.* 7. § 47, 48. vide & Platon. *ibid.* § 35. *ex polit. lib.* 6. Idem in *Theætet.* de philoſopho genuino: Τῷ ὄντι τὸ σῶμα μόνον ἐν τῇ πόλει κεῖται αὐτοῦ καὶ ἐπιδημεῖ· ἡ δὲ διάνοια πανταχῇ φέρεται, κατὰ Πίνδαρον, τάτε γᾶς ὑπένερθε, καὶ τὰ ἐπίπαν γεωμετροῦσα, οὐρανόν τε ὕπερ ἀστρονομοῦσα, καὶ πᾶσαν πάντῃ φύσιν ἐρευνωμένη ἑκάστων ὅλων, οὐσίας τε πέρι ἐγγὺς ἐάν αὐτῶν συγκαθιεῖσα. quem Platonis locum laudat & Porphyr. *de abſtinent. anim. lib.* 1. ſed & Clem. Alex. *ſtrom. lib.* 5. & ex Clem. Euſeb. *præpar. lib.* 13. *c.* 13. & Theodoret. *therap. lib.* 12. niſi quòd Clem. & Euſeb. pro ἡ δὲ διάνοια πανταχῇ φέρεται, legunt αὐτὸς δὲ πέπαται. at Theod. Ἡ δὲ διάνοια πανταχῇ τέτραται. Alluſit eodem, ſed in alio argumento Marcus noſter *lib.* 2. § 13. in eodem planè & Galen. *hortator. c.* 1. Philo Jud. *de monarch.* Τύπων γὰρ (philoſophos loquitur) ὁ λογισμὸς ἀπὸ τῆς γῆς ἄνω μετέωρος αἰρόμενος ἀϊδιεργάτοις, καὶ συμπεριπολεῖ ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ τῷ σύμπαντι οὐρανῷ, ταχεῖ πάντα γυμνάζων ἰδεῖν. Idémque *de malor. inſid.* Πῶς ἂν ὅπτε φύσις μένειν ἅμα καὶ ἀπόδημον ἠθέλησε; ἢ καὶ τὰ ἐνταῦθα καὶ τὰ ἑτέρωθι καθορᾶν; ἢ θάλατταν μὲν περᾶν, ἅπασαν γῆν δὲ ἄχει περᾶτον ἐπέρχεσθαι; ἢ δίχα τῆς ὀπτικῆς καὶ τὰ μεταίρσια καταλαμβάνειν, ἀέρα, καὶ ζόφους αὖτε, καὶ χαρακῶν ἰδιότητας, καὶ ὅσα ταῖς ἐπισίοις ὄψεσι, καινουργούμενά τε καὶ ἐξ ἔθους, ἀποτελεῖται; ἢ πάλιν δὲ ἀέρος εἰς οὐρανὸν ἀπὸ γῆς ἀνίπτασθαι, καὶ τὰς ἐν οὐρανῷ φύσεις ἐξετάζειν, ὡς ἔχουσιν, ὡς κινοῦνται, τίνες ὅροι τῆς κινήσεως ἀρχῆς καὶ τέλους αὐτοῖς, πῶς ἀμίλλαις τε καὶ τῷ πρὸς κατὰ τὴν συγγενείας ἅλικον ἁρμόζον); μόνον γὰρ αὐτὸς παρ' ἡμῖν ὁ νοῦς, ἅτε πάντων ὠκυδρομώτατος καὶ τὸν χρόνον ἐν ᾧ γίγνεσθαι δοκεῖ, φθάνει καὶ παραμείβεται, κατὰ τὰς διορατὰς δυνάμεις, ἀχρόνως πάντὸς καὶ μερῶν, καὶ πρὸ πιόντων αὐτῶν ὀπτανόμενος ἤδη ἢ ὃ μόνον ἄχει τῆς γῆς καὶ θαλάττης, ἀλλὰ καὶ ἀέρος καὶ οὐρανοῦ περάτων ἐλθών, ἐπ' ἐνταῦθα ἔστι, βραχιὼ ὅσον τοῦ ζωοχοῦ καὶ ἀπαύστου δρόμου νομίσας τὸν κόσμον εἶναι· πεφυκότερον δὲ ἐχώρησε, γλιχόμενος καὶ τῶν ἀκαταλήπτων θεοῦ φύσιν, ὅπ μὴ πρὸς τὸ εἶναι· μόνον καταλαβεῖν, ἀν δύνηται. Sicut autem hoc argumento animi immortalitatem præſtruit Philo; ità gemino ejuſdem ortum cœleſtem & divinitatem etiam quandam adſtruit Manilius *aſtronom. l.* 2.

Quis dubitet poſthæc hominum conjungere cælo.
Cui eximiam natura dedit linguámque, capáxque
Ingenium, volucrémque animum? quem denique in unum
Deſcendit Deus atque habitat, ipſúmque requirit?
Quis cælum poſſit, niſi * *cæli munere,* * ità lego quod vulgò *cæli munera nôſſe*;
Et reperire Deum, niſi qui pars ipſa Deorum eſt?
Atque hanc convexi molem ſine fine perennis,
Signorúmque choros, ac mundi flammea tecta,
Æternum & ſtellis adverſus ſidera bellum,
Atque fretum & terras cælo, ſubjectáque utriſque,
Cernere, & anguſto ſub pectore claudere poſſit;
Ni tantos animis oculos natura dediſſet,
Cognatámque ſibi mentem vertiſſet ad * *ipſam.* * *ipſum*, Jun.
Et tantum ditâſſet opus; cælóque veniret,
Quod vocat in cælum, ſacra ad commercia rerum,
Et * *primas quas dant leges naſcentibus aſtra?* * *privas.* Scal.

Cicero *de nat. Deor. lib.* 2. § 153. *Quid verò? homo non in cælum uſque penetravit? ſoli enim ex animantibus nos aſtrorum ortus, obitus curſúſque cognovimus. ab hominum genere finitus eſt dies, menſis, annus: defectiones Solis & Lunæ cognitæ, prædictæque in omne poſterum tempus, quæ, quantæ futuræ ſint, quæ contuens animus accipit ab his cognitionem Deorum*

rum. Senec. *epist.* 102. *Magna & generosa res est humanus animus: in immensum se extendit: nec ullos sibi poni nisi communes & cum Deo terminos patitur.* Hermes etiam Trismeg. ab animi vi ista ad divinam transcendens *Pœmandr. c.* 11. § 18. Νόησον τὸν περιέχοντα τὰ πάντα· καὶ νόησον, ὅτι τοῦ σώματος οὐδὲν ὅτι περιοριστικὸν, οὐδὲ ταχύτερον, οὐδὲ δυνατώτερον, αὐτὸ δὲ πάντων ἀπεριόριστον, καὶ ταχύτατον, καὶ δυνατώτατον. Καὶ οὕτω νόησον ἀπὸ σαυτοῦ· κέλευσόν σε τῇ ψυχῇ εἰς [* γῆν ἢν δεῖ, vel γῆν ἢν δεῖ, vel γῆν ἐφάπτου π. f.] δὲ καὶ πορεύθηναι· καὶ ταχύτερόν σε τοῦ κελεύσεως ἐκεῖ ἔσαι· μέλει σοι δεῖν δὲ αὐτῇ κέλευσον ὅτι τὸ ὠκεανόν· οὕτως ἐκεῖ πάλιν ταχέως ἔσαι. οὐχ ὡς μεταβᾶσα ἀπὸ τόπου εἰς τόπον ἀλλ' ὡς ἐκεῖ οὖσα· κέλευσον δὲ αὐτῇ καὶ εἰς τὸ ὑπερῶον ἀναπτῆναι· καὶ οὐδὲ πτερῶν δεηθήσεται· ἀνὴρ οὐδὲ αὐτῇ οὐδεὶς ἐμποδὼν, οὐ τοῦ ἡλίου πῦρ, οὐχ ὁ αἰθὴρ, οὐχ ἡ δίνη, οὐδὲ τὰ τῶν ἄλλων ἀστέρων σώματα· πάντα δὲ διελεύσεται ἀναβήσεται μέχρι τοῦ ἐσχάτου σώματος· καὶ δὲ βουληθείας καὶ αὐτὸ ὅλον διαρρήξαντος, καὶ τὰ ἐντὸς, εἰγε τι ἐκτὸς τοῦ κόσμου θεάσαται, ἔξεστί σοι. Ἴδε ὅσων δυνάμεων, ὅσον τάχος ἔχεις· εἶτα σὺ μὴ δύνασαι ταῦτα, ὁ θεὸς δὲ οὐ;

Καὶ τὸ περὶ αὐτὸν κενὸν] *Et vanitatem ejus.* Casaub. melius Xyl. *eique inane circundatum.* hoc est quod Hermes, καὶ τὰ ἐντὸς, εἰγε τι ἐκτός. Ex Chrysipp. Plut. *de Stoic. contradict. c.* 42. ὅτι τοῦ κόσμου κενὸν ἐντὸς ἄπειρόν ὅζι. contrà quàm Aristot. qui *de cœlo lib.* 1. *c.* 9. Δῆλον ὅτι οὐδὲ τόπος, οὐδὲ κενὸν, οὐδὲ χρόνος ὄζιν ἔξω τοῦ οὐρανοῦ. Dionysius Longinus *de Oratione sublimi, an grandi, c.* 31. Τῇ θεωρίᾳ καὶ διανοίᾳ τῆς ἀνθρωπίνης ὀπτικοῖς, οὐδ' ὁ σύμπας κόσμος ἀρκεῖ· ἀλλὰ καὶ τοῦ περιέχοντος πολλάκις ὅρους ἐκβαίνουσιν αἱ φαντασίαι. καὶ εἴ τις περιβλέψαιτο ἐν κύκλῳ τὸν βίον, ὃς πλέον ἔχει τὸ περιττὸν ἐν πᾶσι καὶ μέγα, ταχέως εἴσεται πρὸς ἃ γεγράμμεθα.

Καὶ τὸ σχῆμα ἀυτῆς] *Et speciem meram externam substantiâ soliditatéque inanem,* Cas. ut sit σχῆμα, idem hîc Marco, quod Apostolo ferè *ad Cor. epist.* 1. *c.* 7. *v.* 31. Verùm rectiùs Xyl. *figuram illius.* quomodo Plut. *de placit. philos. l.* 2. *c.* 2. περὶ σχήματος.

Εἰς πλῆθος ἀπειρίας τοῦ αἰῶνος ἐπλήνεται.] Seneca *epist.* 102. *Arctam sibi ætatem dari non sinit: omnes, inquit, anni mei sunt: nullum seculum magnis ingeniis clusum est: nullum non cogitationi proprium tempus.*

Τῶν προειρημένων παλιγγενεσίαν] Vide *lib.* 5. § 13, 32. & *lib.* 10. § 7. Aristocles *de philosoph. l.* 7. apud Eusebium, *præpar. lib.* 15. *c.* 11. ex Stoicorum sententia; κατὰ τινας εἱμαρμένους καὶ ὡρισμένους χρόνους ἐκπυρώσεις τὸν σύμπαντα κόσμον, *per certa præstituta definitáque temporis intervalla mundum universum conflagrare.* Et *ibid. c.* 16. Numen. *de bono lib.* 1. ex eorundem mente, post ἀνάκαυσιν sive *eversionem rerum* omnium ejusmodi ἀποκατάστασιν πάλιν γίνεσθαι, *fieri denuo restitutionem,* sive *restaurationem*; quam & τῶν ὅλων παλιγγενεσίαν, *universi regenerationem* Eusebius *ibidem* nuncupat; eodem vocabulo de re eadem, ut Stoicis familiari, usus est & Philo Jud. *de mundi immort.* Δοκεῖ δέ, inquit, τισι Στωικοῖς, ὁ μὲν τις κόσμος ἀΐδιος, ὁ δέ τις φθαρτὸς λέγεσθαι· φθαρτὸς μὲν, ὁ τισι διακόσμησιν· ἀΐδιος δὲ, ὁ μὴ τὴν ἐκπυρώσεως παλιγγενεσίαις καὶ περιόδοις ἀθανατιζόμενος ἐδέποτε λήγουσας. Et rursus, Καὶ μὲν δὴ τε τὰς ἐκπυρώσεις καὶ τὰς παλιγγενεσίας εἰσηγούμενοι τοῦ κόσμου, νομίζουσι καὶ ὁμολογοῦσι τοῦ ἀγεράστου θεοῦ εἶναι, ὡς τῷ λόγῳ διαφθείρειν οὐκ ἐρυθριῶσιν. Et ex eorundem sententia, τίνα ἐν τοῖς ὕστερον χρόνων μακρὰς περιόδους ἀναλύειν τὰ πάντα εἰς ἑαυτά· ἐξ ἧς πάλιν αὖ ἀναλύσιν κόσμου ἴσασι θεομυθείᾳ τοῦ τεχνίτου. Basilius Cæsar. *in Hexam. orat.* 3. de eisdem: οἱ τὸ πᾶν ἐκπυρώσεις λέγοντες, καὶ ἀναβιώσεις πάλιν οὐκ οἶδ' ὅπως σπερματικῶν λόγων τὴν ἀναπομπὴν τοῖς ἐκπυρωθεῖσιν· ὅθεν καὶ ἀπείρους φθορὰς κόσμου καὶ παλιγγενεσίας εἰσάγουσιν. Nec abhorrent ab utraque voce etiam nostri. Siquidem *renovationem mundi* illam, quam post resurrectionis universalis & judicii novissimi diem expectamus, Petrus apud Luc. *Act.* 3. *v.* 21. Τὴν τῶν πάντων ἀποκατάστασιν, & Dom. Christus apud Matth. *c.* 19. *v.* 28. Τὴν παλιγγενεσίαν, adstipulantibus veteribus plerisque, eandem appellat. Aug. certè *ad Pelag. epist. l.* 3. *c.* 3. *Regenerationem hoc loco, ambigente nullo, novissimam resurrectionem vocat.* Nec desunt tamen qui ambigunt. Verùm hæc alterius sunt loci. Interim ità Basilius ipse usurpavit *de creat. orat.* 1. ubi alludens, opinor, ad illud quod narrat Lucas *Act. c.* 17. *v.* 18. de Pauli prædicatione Athenis sannis exceptâ; οἱ δὲ πλατὺ γέλωτα καταχέουσιν ἡμῶν περὶ σωτηρίας τοῦ κόσμου τούτου καὶ παλιγγενεσίας αἰῶνος ἀπαγγελλόντων. Dionysius item personatus, ille *de Hierarch. Eccles. c.* 7. Αἱ μὲν γὰρ ἱεραὶ ψυχαὶ πρὸς τὸ ὅπη τὰ χείρω καὶ τὸ τῇδε βίου δυσάμμυναι καταπίπτειν δοκοῦσι, ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ τοῦ ὅπη τὸ ἄρρητον ἔξωθεν θεοειδεστάτου μετάταξιν. Epiphan. *l.* 1. *tom.* 3. *hær.* 37. Ἵνα οὖν ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ ἀνασκάσῃ τὸ ἀγγος ἐν τῇ ἀνασκαφῇ εἰς τοῦ ἀρχαίου φανερότητα.

Οὐδὲν νεώτερον ὄψονται] Vide *ad l.* 6. § 37. & *l.* 7. § 1.

Ὁ τεσσαρακοντούτης] Vide *ad l.* 2. § 14. & *l.* 7. § 50. & *l.* 12. § 35.

Τὸ μηδὲν ἑαυτῆς φροντίζειν] Ità Epictet. *l.* 1. *c.* 14. αὐτοῦ ἀπάντων φροντίζειν. nihil in rebus creatis animâ carius habere, Christiana etiam disciplina docet. Τί γὰρ τῆς ψυχῆς ἀντάλλαγμα; Matth. *c.* 16, *v.* 26. & Mar. *c.* 8. *v.* 36.

Ψυχῆς γὰρ ὄζιν οὐδὲν τιμιώτερον.

Euripid. *Alcest.* & Greg. Naz. *in Julian. orat.* 1.

τῆς ψυχῆς ἐλέγχου ἐλεγχοῦ πιωότερον. vide *l.* 3. § 9. & *l.* 5. § 21.

Ὅσα ἴδιον κ νόμον] siquidem lex exigit, ut ad ipsius normam exigantur omnia. Vide *ad l.* 10. § 25.

§ 2. Ἐπὶ τὰ κτ μέρος πρέχειν] Monet, omnia quæ nos abducunt, tanquam res momenti alicujus, membratim quasi divulsa considerare; & de singulis partibus quærere quid sit quod in eis æstimatione dignum offendatur. Siquidem quod Tiberius dicere solebat, *Omnia eadem habere, quæ totum.* Suet. *l.* 3. *c.* 34. nec quicquam in toto esse, quod in partibus, quibus totum illud constat, non existit. V. *l.* 3. § 11. & *l.* 9. § 36. & *l.* 10. § 18. pari autem ratione Alcibiadem in concionem prodire trepidantem ad multitudinis contemptum animavit Socrates, seorsim singulorum consideratione propositâ. *An tu*, inquit, *sutorem illum, Micyllum puta, vereris? an scrutarium istum? an pellionem illum? an coriarium istum?* neganti, ἔκνυν, inquit, ὁ δῆμος ὁ Ἀθηναίων ἐκ τούτων ἠθροισται; εἰ δὲ μὴ, καθ' ἕνα καταφρονεῖς, καταφρονητέον ἄρα κ μὴ ἠθροισμένων. *Annon istis constat populus Atheniensis? singulos autem si parvi pendis, cur non & confertos nihili facias?* Narrat Ælian. *l.* 2. *c.* 1. Eódem spectat & illud ejusdem, in eos qui vulgi scita & sententias admitterent, probaréntque: Ὅμοιον εἴ τις παρὰ δόξαν ἓν ἀποδοκιμάζων, τὸν ἐκ μὴ τοιούτων σωρὸν ὡς δόκιμον, ἀποδέχοιτο, *perinde eos facere, acsi quis cùm nummum unum tanquam adulterinum rejecerit, eorundem planè acervum integrum tanquam probum ac legitimum admitteret.* Laërt. *l.* 2.

§ 3. Ἡ ἕτοιμος, ἐὰν ἤδη ἀπολυθῆναι δέῃ τὸ σῶμα] malim, ἢ ἕτοιμος, ἐὰν ἤδη δέῃ, ἀπ. vel, ἢ ἕτοιμος, ἐὰν δέῃ, ἤδη ἀπ. ut ἕτοιμος ad ἀπολυθῆναι saltem, vel etiam ad ἤδη ἀπολυθῆναι, referatur, *quæ prompta*, sive *parata est, si oporteat, jam statim discedere, & è corpore emigrare.* ἀπολυθῆναι *discedere*, Polyb. *l.* 6. κ λαβὼν τὸ ἀπολειφθὲν, αὖθις ἀπελύετο. *discessit rursus.* Lucas *Act.* *c.* 28. *v.* 25. ἀσύμφωνοι ὄντες πρὸς ἀλλήλους ἀπελύοντο, *discesserunt*; indè ἀπόλυσις, *discessus*; unde ποιήσασθαι τὴν ἀπόλυσιν, *discessionem facere*, Polyb. eidem non semel, *l.* 4. quod de *morte* usurpatur, perinde ac ἀπολυθῆναι hîc Marco. apud Laert. *l.* 1. Lyco in testamento, μὴ τὴν ἐμὴν ἀπόλυσιν, *post decessum meum.* Heraclit. *ad Amphid. epist.* 1. Τάχα κ ψυχὴ μανθάνεται ἀπόλυσιν ἑαυτῆς ἤδη ποτὲ ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου τούτου κ σκιώδους τοῦ σώματος ἐκκύψασα, ἀναμιμνήσκεται τὰ πάντα χωρία, ἔνθεν καταελθοῦσα πρὸς ἐβλήθη τοῦτο. Facit huc & Simeonis senis verendi illud, Lucæ *evang. c.* 2. *v.* 29. Κύριε, νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, *Domine, dimitte nunc servum tuum*, sive *discedendi da copiam servo tuo.* Præclarè Clemens, *strom. l.* 4. Τί γὰρ κ ἀδικούμεθα ὡς πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς, δυνάτῳ ἀπολυόμενοι πρὸς τὸν κύριον; εἰσὶ γὰρ φρονοῦντες, χάριν εἰσόμενοι τοῖς τῷ ἀφορμὴν τῆς ταχείας ἀποδημίας παρεχομένοις. ἀποδημίαν dicit. i. e. *profectionem*, sive *migrationem*; quod ἀπόλυσιν priùs dixerat; nec alio sensu τὸ ἀναλῦσαι, & ἀναλύεσθαι, ἡ ἀνάλυσις etiam, de obitu usurpantur. Epictet. *l.* 1. *c.* 9. Ὅταν ὁ θεὸς ἀπολύσῃ ὑμᾶς τῆς ὑπηρεσίας ταύτης, τότε ἀναλύεσθε πρὸς αὐτὸν, *tunc ad illum migrate.* Paul. *ad Philipp. c.* 1. *v.* 23. Τὴν ἐπιθυμίαν ἔχων εἰς τὸ ἀναλῦσαι κ σὺν Χριστῷ εἶναι. quod *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5. *v.* 8. dixerat, εὐδοκοῦμεν μᾶλλον, ἐκδημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος, κ ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν κύριον. Idem *ad Tim. ep.* 2. *c.* 4. *v.* 6. Ὁ καιρὸς τῆς ἐμῆς ἀναλύσεως ἐφέστηκε. *Instat tempus migrationis meæ.* Photius de Pamphilo *in biblioth. cod.* 118. ἀνέλυσε πρὸς ὃν ἐπόθει θεόν. & de Meletio Greg. Nyss. Ἡ πρὸς Χριστὸν ἀνάλυσις· *migratio ad Christum.* vide *ad l.* 2. § 11. & *l.* 3. § 5. & *l.* 5. § 29. & *l.* 7. § 56, 69. & *l.* 8. § 47.

Ἤτοι σβεσθῆναι] vide *ad l.* 7. § 33.

Κατὰ ψιλὴν παράταξιν] Ità *l.* 8. § 48. καὶν ἀλόγως παρατάξηται. παράταξις, πόλεμος ἐμπαράσκευος. Suid. Estque iste vocabuli usus frequentissimus. Verùm istîc pro *obstinatione*, prout & Xyl. optimè vertit, singulariter à Marco usurpatur.

Ὡς οἱ Χριστιανοὶ] *obstinationem* meram judicio inanem in perpessionibus suis, *Christianis* Marcus affingit; quemadmodum eisdem, sed *Galilæorum* nomine designatis, *amentiam* (quod & Plinius mox dandus) *animique obfirmationem usu solo acquisitam.* Epictetus *l.* 4. *c.* 7. videndus *ad l.* 8. § 45. cùm tamen nulli hominum validioribus rationum momentis ducti, aut firmioribus dogmatum fundamentis nisi, ad mortem strenuè ac intrepidè excipiendam se accingant. Verùm Marci in fidei nostræ rationibus ac fundamentis insciitiæ ista fuerint condonanda; qui nec solus etiam hunc errorem erravit, sed cum suis plerisque communem, ac solennem habuit. Plinius Min. *l.* 10. ad Trajan. *ep.* 97. etiamsi Christianos crimine omni (quantum quæstione etiam per tormenta habitâ indagare poterat) immunes prorsus pronunciet; tamen, *non dubitandum*, inquit, *qualecunque esset quod faterentur, pervicaciam certè & inflexibilem obstinationem debere puniri. fuerunt alii similis amentiæ*, &c. Quod laudans Tertullianus *apolog. c.* 2. *Plinius*, inquit, *Secundus, cùm provinciam regeret, de Christianis quid ageret Trajanum Imperatorem consuluit, allegans, præter obstinationem non sacrificandi, nihil aliud de sacramentis illorum comperisse*, &c. Ità cùm nihil aliud, Christianis quod objicere poterant, haberent, *obstinationem* & *amentiam* objiciebant. Hinc illa apud Tertull. *de spect. c.* 1. *Sunt qui existiment Christianum, expeditum morti genus, ad hanc obstinationem abdicatione voluptа-*

voluptatum erudiri. Idémque *apologet. c.* 27. *Sed quidam dementiam existimant, quòd cùm possimus & sacrificare in præsenti & illæsi abire, manente apud animum proposito, obstinationem saluti præferamus.* Et mox: *Cùm erumpunt adversus nos, ingratis restistimus, ut æquales; & repugnamus, perseverantes in eo quod oppugnant, & illos nunquam magis detriumphamus, quàm cùm pro fidei obstinatione damnamur.* Et ib. c. ult. *Illa ipsa obstinatio, quam exprobratis, magistra est.* Item *ad nation. l.* 1. *c.* 17. *De obstinationibus verò & præsumptionibus, siqua proponitis,* &c. *Et c.* 18. *Reliquum obstinationis in illo capitulo collocatis; quòd neque gladios, neque cruces, neque bestias vestras, non ignem, non tormenta, ob duritatem & contemptum mortis animo recusemus. Et c.* 19. *Hucusque, opinor, horrenda obstinationum Christianarum, quanquam de persuasionibus omnis obstinatio nostra præstruitur.* Non est itaque, quod Marcus hîc, ψιλὴ παρόταξις. Videndus idem, *de patient. c.* 2. *ad l.* 10. § 14. De Judæis paria pronunciat Tacitus *histor. l.* 5. *Apud ipsos fides obstinata.* qui obstinationem tamen in meliorem partem usurpâsse videtur, in oratione Thraseana, *annal. l.* 15. *Quæ imò virtutes odio sunt, severitas obstinata, invictus apud gratiam animus.* Verbo autem παραταξάσθαι, unde παράταξις vocabulum Marco istîc usurpatum, sed composito, de sancto Confessore & Matyre abusi sunt Viennenses & Lugdunenses in *ep. ad Asiatic.* apud Euseb. *hist. eccles. l.* 5. *c.* 1. Τοσοῦτον ὑπερῆρεν ἀπαρεταξατο αὐτοῖς, ὥστε μήτε τὸ ἴδιον καθιεῖναι ὄνομα. Non est autem vero absimile, quod M. Casaub. autumat, respexisse Marcum ad fervorem sui temporis Christianorum, qui tantâ animi aviditate sese ad quæstiones & supplicia offerebant, vel ingerebant potiùs, ut Arrius Antoninus turbam, an turmam, eorum intuitus, qui manu factâ ante tribunalia coierant: exclamaverit, Ὦ δειλοί, εἰ θέλετε ἀποθνήσκειν, κρημνὸς ἢ βρόχος ἔχετε. *O miseri, siquidem mortem vultis, præcipitiorum, ac laqueorum abundè habetis,* Refert Tertull. *ad Scapul.* Verùm Clem. *strom. l.* 4. negat id fuisse è disciplina Christiana, & hæreticis imputat; quorum alii pro nomine Christiano mortem obire omnino detrectent; alii cædibus ultrò se dedant. Τινὲς, inquit, τὴν αἵρεσιν, ἀσεβῶς ἅμα καὶ δειλῶς φιλοζωοῦσι· μαρτυρίαν λέγοντες ὀλεθρίαν εἶναι τὸν τοῦ ὄντως ὄντος γνῶσιν θεοῦ φονέα ἑαυτὸν εἶναι αὐτὸν ἑαυτοῦ καὶ αὐθέντην τὸν διὰ θανάτου ὁμολογήσαντα. λέγομεν [leg. φέγομεν] καὶ ἡμεῖς τὸν ὑπομείναντας τὸ θανάτῳ· εἰσὶ γάρ τινες, οὐχ ἡμέτεροι, μόνον τὸ ὀνόματος κοινωνοῦντες, οἱ δὲ ἑαυτοὺς παραδόντες. --- τούτους ἐξάγειν αὐτοὺς ἀμαρτύρως λέγομεν, κἂν δημοσίᾳ κολάζωνται. θανάτῳ δὲ ἑαυτοὺς ὑπέδοσαν κυρίῳ, καθάπερ καὶ οἱ τῶν Ἰνδῶν γυμνοσοφισταὶ ματαίῳ πυρί. Vide *ad l.* 3. § 1. & *l.* 9. § 3

Λελογισμένως, σεμνῶς] Apud Senecam *epist.* 77. Stoicus quidam. *Non est res magna vivere. Omnes servi vivunt, omnia animalia. Magna est res honestè mori, prudenter, fortiter.* Vide *l.* 9. § 3

Ὥστε καὶ ἄλλον πεῖσαι ἀγαγώδως] In eandem sententiam, & ab eadem mente, Epictet. *l.* 4. *c.* 11. Δεῖ γὰρ μηδὲ κτλ. τὸν ἀπὸ τοῦ σώματος ἔμφασιν ἀπὸ τῆς φιλοσοφίας ἀποσοβεῖν τοῦ πολλοῦ· ἀλλ' ὥσπερ τὰ ἄλλα, εὐθυμον καὶ ἀπαρέγχυτον ὑπόδειγμα αὐτὸν, ὅτου καὶ ἀπὸ τοῦ σώματος· ἴδετε, ὦ ἄνθρωποι, ὅτι ἐκεῖνός μοι δέομαι· ἴδετε, πῶς ἀοικος ὢν, ἄπολις καὶ φυγὰς, ἂν ὅτου τύχῃ, καὶ ἀνέστος, πάντων τῶν ὑποταγέντων καὶ πλουσίων ἀπαρεγχώρητον διάγω καὶ εὐρύστερον· ἀλλὰ καὶ τὸ ἱμάτιον ὁρᾶτε, ὅτι ἐκ τῆς αὐτῆς διαίτης· ἂν δέ μοι ταῦτα λέγῃ τις ἀνθρώπου ἦθμα καταδίκου ἔχων καὶ πρόσωπον, τίς με πείσει θεῶν προσελθεῖν φιλοσοφίᾳ, *ὥστε [ὅπως f.] τοιοῦτος ποιεῖ; § 4. Οὐκοῦν ὠφέλημαι] vide *l.* 7. § 13, 74. Solomon, *Prov. c.* 11. *v.* 17. *Benefacit sibiipsi vir beneficus.* Vide *suprà* § 1. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 19. Ὁ Ζεὺς καθόλου τοιοῦτον φύσιν τῶν λογικῶν ζώων κατεσκεύασεν, ἵνα μηδενὸς τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν δυνηται τυγχάνειν, εἰ μή τι εἰς τὸ κοινὸν ὠφέλιμον προσφέρηται· ὅτου ἐκεῖνο ἀκοινώνητον γίνεται, τὸ πάντα αὐτοῦ ἕνεκα ποιεῖν. Senec *ep.* 48. *Non potest beatè degere, qui se tantùm intuetur, qui omnia ad utilitates suas convertit: alteri vivas oportet, si vis tibi vivere.*

Τοῦτο ἵνα ἀεὶ προχειρον ἀπαντᾷ] τοῦτο [ὅρα.] ἵνα, &c. aliquid enim tale supplendum videtur.

§ 5. Τίς σοὶ ἡ τέχνη; ἀγαθὸν εἶναι.] Seneca *ep.* 9. *Ars est, bonum fieri. ad hoc, sed non cum hoc nascimur.* August. *de civit. Dei. l.* 4. *c.* 21. *Virtus ars est bene vivendi. Neque enim dat natura virtutem, neque contingit ea animo nisi instituto, & edocto, & ad summum assiduâ exercitatione perducto.* Sen. *ibid.* & Clem. *strom. l.* 1. Οὐ γὰρ φύσει, μαθήσει δέ, οἱ καλοὶ κἀγαθοὶ γίνονται, καθάπερ ἰατροὶ καὶ κυβερνῆται.

Ἐκ διατριμάτων] Plut. *sympos. l.* 1. *c.* 1. Βίου τέχνη, φιλοσοφία, sive ut Epictet. *l.* 3. *c.* 26. ὄψιμα τοῦ βίου. i. e. *ars vitæ.* Cicer. *Tusc. l.* 2. *ars bene vivendi.* Senec. *epist.* 90. vel, *vitæ rectè agendæ.* Idem, *ep.* 94. Τί ἐν ἐλπίζεις; ὅτι τῷ μείζονι τέχνῃ ἀπὸ ὀλίγων δεῖν ἀναλαβεῖν; Epictet. *l.* 1. *c.* 20.

§ 6. Πρῶτον αἱ τραγῳδίαι] Tragœdiam ex dramaticis primam dicit extitisse. Nec secus Autor *libell. de Tragœd.* & *Comœd.* qui Donato tribuitur. Indè itaque orditur & Horat. *art. poet.*

Ignotum tragicæ genus invenisse Camœnæ,
Dicitur, & plaustris vexisse poemata, Thespis,
Quæ canerent agerentque perunctis fœcibus ora.

Et mox,

Carmine qui Tragico vilem certavit ob hircum,
Mox etiam agrestes Satyros nudavit:---

quo loco ad duplicem τῆς τραγῳδίας notationem respectum habuit; vel ἀπὸ τῆς τρυγὸς, vel ἀπὸ τῦ τράγυ. de quo videri possunt, Athan. *dipnosoph. l.* 2. Eustath. *ad Odyss. ξ'.* Serv. *ad Virgil. eclog.* 3. Autor *lib. de comœd. & trag.* &c. Quanquam de *tragœdiæ* primatu ac principatu ambigere licet: si *tragœdiæ* vocabulum strictiùs sumatur, quatenus ea *comœdiæ* opponitur. Etenim ab origine commune utriusque nomen id fuerat. Isa. Casaubon. *de satyr. poes. l.* 1. *c.* 1. *Constat sanè primis temporibus ignoratum fuisse discrimen inter tragœdiam & comœdiam; cum quidem communi nomine omnes ejus generis* δραματικαὶ μιμήσεις *vocarentur* τρυγῳδίαι *sive* τραγῳδίαι. *Athen. l.* 2. Ἀπὸ μέθυος καὶ ἡ κωμῳδίας καὶ ἡ τῆς τραγῳδίας εὕρεσις ἐν Ἰκαρίῳ τῇ Ἀττικῆς εὑρέθη, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τῆς τρύγης καιρὸν· ἀφ' ἧς δὴ καὶ τρυγῳδία τὸ πρῶτον ἐκλήθη καὶ κωμῳδία· lego, ἐκλήθη καὶ ἡ τραγῳδία, καὶ ἡ κωμῳδία. Idem: τραγῳδία τὸ παλαιὸν ἦν ὄνομα κοινὸν καὶ πρὸς τὴν κωμῳδίαν. ὕστερον δὲ τὸ μὲν κοινὸν ὄνομα ἔσχεν ἡ τραγῳδία, ἡ δὲ κωμῳδία ἴδιον. Hæc ille. Sanè à salibus illis agrestibus & Fescenninis inconditis, à quibus dramaticæ actiones illæ initium sumpserunt, ad levitatem comicam, quàm ad tragicam gravitatem proclivior multò deflexio fuit. vide Aristot. *poetic. lib* 1. *c.* 4. Ideo & apud Plut. ille *sympos. l.* 7. *c.* 8. à mensis epulísque tragœdiam amandat, ὡς ἡ πάνυ τι συμποτικὸν, ἀλλὰ σεμνότερον βοῶσαν. Nequè verò Straboni magìs crediderim *geogr. l.* 1. asserenti, τὴν κωμῳδίαν λαβεῖν τὴν αὐξησιν ἀπὸ τῆς τραγῳδίας, τῶν κατ' αὐτὴν ὕψος καταβιβασθεῖσαν εἰς τὸ λογοειδὲς νυνὶ καλούμενον· quàm eidem, orationem metro vinctam solutâ antiquiorem statuenti; atque indè λόγον πεζὸν, sive hunc sermonem pedestrem dictum, ὡς τὸν ἀπὸ ὕψους πρὸς καταβάντα καὶ ὀχήμα]τος εἰς τὸ ἁφ. Siquidem, ut rectè Aristides *orat. in Sarap.* Κατὰ φύσιν γε μᾶλλόν ὅτι ἀνθρώπῳ πεζῷ λόγῳ χρῆσθαι. ὥσπερ γε καὶ βαδίζειν, οἶμαι, μᾶλλον, ἢ ὀχούμενον φέρεσθαι. quem & ulteriùs vide sis, delirium istud ibidem refutantem. Jul. Scalig. *poetic. l.* 1. *c.* 5. *Tragœdiam esse rem antiquam, constat ex historia. Non tamen, quod tradunt, tragœdiam comœdiâ vetustiorem. Nam & res lætæ in cantionibus quæsitæ priùs; & priùs nuptiæ quàm interitus; & potationes, quàm sobrietates; & communis sermo, quàm ampullatus; & pastoralis vita, quàm regia.*

Ὑπομνησικαὶ τῶν συμβαινόντων] Insigniter locum hunc illustrant Timoclis illa ex *Bacchanalia agentibus*, ab Athenæo *dipnosoph. l.* 6. adducta, à Stobæo *collect. tom.* 2. *tit.* 125. repetita:

Ὦ τὴν ἄκυσον, ἣν τι σοι δοκῶ λέγειν·
Ἄνθρωπός ἐστι ζῶον ἐπίπονον φύσει,
Καὶ πολλὰ λυπεῖ· ὁ βίος ἐν ἑαυτῷ φέρει.
Παραψυχὰς ἓν φρονοῦσιν ἀνθρώποις
Ταύτας· ὁ γὰρ νοῦς τῶν ἰδίων λήθην λαβὼν,
Πρὸς ἀλλοτρίους τε ψυχαγωγηθεὶς πάθει,
Μεθ' ἡδονῆς ἀπῆλθε, παιδευθεὶς ἅμα.
Τὰς γὰρ τραγῳδίας προσδοκῶν εἰ βούλει σκοπεῖν,
Ὡς ὠφελοῦσι πάντας· ὧν μὲν γὰρ πένης
Πτωχόν περον αὐτὸν καταμαθὼν τὸν Τήλεφον
Γενόμενον, ἔτι τῷ πενίαν ῥᾴον φέρει.
Ὀργῶσι τε μανικοῖς Ἀλκμαίων' ἐπέψαται.
Ὀφθαλμιᾷ τις; ἰσὶ Φινείδαι τυφλοί.
Τέθνηκε τῷ πῶς; ἢ Νιόβη κεκύφικε.
Χωλὸς τίς ὅτι; τὸν Φιλοκτήτην ὁρᾷ.
Γέρων τις ἀτυχεῖ; κατέμαθεν τὸν Οἰνέα.
Ἅπαντα γὰρ τὰ μείζον' ἢ πέπονθέ τις
Ἀτυχήματ' ἄλλοις γεγονότ' ἐνορῶν,
Τὰς αὐτὸς αὑτῷ συμφορὰς ἧττον φέρει.
Adverte sodes, num quid ex usu loquar:
Miserum suâpte naturâ animal est homo,
Et vita quanta quanta est scatet incommodis:
Lenimenta ideo curis & solatia
Sibi ipsa reperit. namque mens proprii mali
Oblita, alienis dum se mulcet miseriis,
Doctrinam pariter cum voluptate imbibit.
Primùm Trgœdos, si placet, considera,
Quam pulcra dent documenta. nam qui pauper est,
Ubi pauperiorem se cognovit Telephum,
Ibi paupertatem fert suam patientiús.
Lymfatur aliquis? Alcmæonem conspicit.
Oculis laborans cæcos Phinidas videt.
Natum effert alius? Niobe lugentem levat.
Dolet hic se claudum? sed Philoctetem videt.
Miser in senecta est? intuetur Oeneum,
Ità quisque, dum evenisse majores suis
Olim aliis calamitates secum cogitat,
Animo æquiore fert fortunæ injurias. Grot.

Liban. itidem *orat.* 19. ὁ ἄνθρωπος πέφυκε μάλιστα παίδων θανάτοις. τοῦτο πῶς ἂν ἂν ἐνέγκοι, πεντήκοντα παῖδας ὁρῶν (leg. ὁρῶν ἐν) ὀφθαλμοῖς πατέρων κειμένους, καὶ δυσπετέρα σφαττομένου ἀνθ' ἱερείου πρὸς πάφον· καὶ πάλιν ἑτέρους ἀπὸ τῶν χειρῶν τῆς μητρὸς, πρὶν μὲν μανείσης, πρὶν δ' ἁπτομένης; quo loco, & τὸ τῶν τραγῳδοποιῶν ἔθος, κοινὸς τῶν λόγων διδασκάλους, nuncupat. Eodem nomine historiam comendari solitam, monet Polybius in operis ingressu: ἐναργεστάτην καὶ μόνην διδάσκαλον φάσκουσι, τὸ δύνασθαι τὰς τῆς τύχης μεταβολὰς γνησίως ὑποφέρειν, τὴν τῶν ἀλλοτρίων πεπτωκότων ὑπόμνησιν. Hinc Choricius rhetor Gazensis in *orat. epitaph. Procop. Gaz.* à Casaub. *ad Polyb.* laudatus. Ἰδιώτην μὲν φάρμακον ἔχω λύπης ὁ χρόνος. ὁ δὲ διὰ μύσης ἐλθὼν, καὶ δεῖαν γλυκάσμασιν ἀκεσμάτων, μή μοι τοιαύτην θεραπείαν ἀναμενέτω· δεῖ γὰρ τῆς ἰατρείας τὸ χρόνῳ τὰ τῶν λογισμῶν φάρμακα συνηγήσασθαι· ἢ τί πλέον ἡμῖν οἱ λόγοι δωρήσονται; τῶν δὲ χαίειν πολλῷ τὰς τῶν παλαιῶν ἐμπαθαίνοντες τύχας· ἵνα γὰρ τὸν χρόνον ἀνόνητα δαπανῶμεν, ἀλλ' ὅπως ὅτι μάλιστα τῷ παρόντι ἀπολαύσωμεν ὠφέλειαν θρεψώμεθα, καὶ τοιούτων συμβάντων

συμβάντος χαρᾷ, φῶς ἄνδρας ἴσα ποθοῦντας ἡμῖν, ἢ πικρότερα πάθη, νῦν ἀναφέρησθε, ὅπως ὀισωμὲν ῥᾷον. Siquidem, ut Cicer. *ad familiar. l. 5. ep. 16. Est consolatio pervulgata illa quidem maximè, quam semper in ore atque in animo habere debemus; homines nos ut esse meminerimus, eâ lege natos, ut omnibus telis fortunæ proposita sit vita nostra: neque esse recusandum, quò minùs eâ, quâ nati sumus, conditione vivamus: néve tam graviter eos casus feramus, quos nullo consilio vitare possumus: eventisque aliorum memoriâ repetendis, nihil accidisse nobis novi cogitemus. Levat enim dolorem communis quasi legis & humanæ conditionis recordatio.* Ibid. *l. 6. ep. 6.* In quam mentem Liban. *orat* 19. βέλει μαθεῖν, ὅπως ἰᾶται ψυχὴν λύπη βεβασανισμένην ἀνενεγκεῖν καὶ ῥᾴω καλέσῃσαι; λαβὼν ἄνθρωπον ἐστερημένον φιλτάτων, ἢ χρημάτων, ἢ σεισθεισμένον, ἢ πεπληγμένον, ἄγε πρὸς τὸ δέατρον· δεῖξον αὐτῷ δὲ ὀρχησᾶ παλαιὰς βασιλείας καθυρημένας, καὶ κυφιεῖς. Hoc argumento Hippoclem suum in liberorum obitu solatur Crantor, & ex Crantore Apollonium suum Plutarchus: ὅτι κοινὸν ἀτυχεῖν ἔδει ἀνθρώπῳ, ἀλλὰ πάντες τ' αὐτὸ πεπόνθαμεν. Hoc Nicophontem ille apud Philemonem in *Corinthia.*

Εἰ τὰ παρὰ τοῖς ἄλλοισιν ἐνδεῖν κακὰ
Ἀσμενος ἔχοις ἄν, Νικοφῶν, ἃ νῦν ἔχεις.
Si mala novisses, quæ alios implicitos tenent,
Libens haberes, Nicophon, quæ nunc habes. Grot.

Egeriam Virbius apud Nasonem *metam. l.* 15.

——*Similes aliorum respice casus,*
Mitiùs ista feres. ——vide *ad l.* 7. § 5. 58.

Ἐπὶ τῆς μείζονος σκηνῆς] A Neoptolemo Tragico sumptum, qui interrogantibus, quid ab Æschylo, Sophocle, Euripide prolatum admiraretur, respondit istorum nihil, sed quod ipse ἐπὶ μείζονος σκηνῆς *in scena majori* vidisset; Philippum, cùm pridie, dum Cleopatræ filiæ suæ nuptias magnificè celebrat, Deus tertius decimus dictus esset, in theatro postridie jugulatum ac projectum. Refert Stob. *tom. 2. tit. 95.* Hoc autem eò magìs in mente atq; admiratione habere Tragicus is poterat, quòd Philippi fatum hoc, tanquam vaticinandi spiritu correptus, dum Persas, adversus quos Rex expeditionem tunc moliebatur, perstringit, futuri tamen ignarus ipse, carmine isto, quod istìc inseratur sanè dignissimo, quodammodo prædicere visus est. φρονεῖτε νῦν αἰθέρος ὑψηλότερον, καὶ μεγάλων πεδίων ἀρέρας· φρονεῖτε καταβαλόμενοι δόμων δόμους· ἀφρασύνᾳ θεόθεν βιοτὰν τικτομένοισι· ὁ δ' ἀμφιβάλλων ταχέως κέλαδον ἔργῳ σκοπιάν, ἄφνω δ' ἄφαντος θεσπέσα, μακρὰς ἀφαιρέμενος ἐλπίδας θανάτῳ, πολύμοχθος αἶσα. historiam narrat Diodor. Sic. *l.* 16. extremo. ubi θανάτων malè pro θανάτῳ legitur. Uterque, & Neoptolemus, & Marcus noster, mundum hunc *scenam majorem* dixit; *mimo* seu *fabulæ* vitam hanc assimilavit. Ità Græcis παροιμιωδῶς, Μίμος ὁ βίος dicitur. Plato *Phileb.* Μιμεῖται ὃ νυνὶ ὁ λόγος ἡμῖν ἐν γραφαῖς τε καὶ ἐν τραγῳδίαις, μὴ τοῖς δράμασι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ τοῦ βίου ξυμπάσῃ τραγῳδίᾳ καὶ κωμῳδίᾳ, λύπας ἡδοναῖς ἅμα κεραννύς. Palladas in *anthelog. l. 1. c. 13.*

Σκηνὴ πᾶς ὁ βίος, καὶ παίγνιον· ἢ μάθε παίζειν,
Τὼ σπουδὼ μεταθείς, ἢ φέρε τὰς ὀδύνας.
Scena est hæc vita & mimus: vel ludere disces,
Posthabitis curis, vel cruciére miser.

Senec. *de tranquill. c. 15.* emendante Pinciano. *Nihil magnum, nihil severum, nè serium quidem ex tanto apparatu. Singula, propter quæ læti ac tristes sumus, sibi quisque proponat, & sciat verum esse quod Bion dixit, omnia hominum negotia similia mimicis esse.* Petron. in *satyr.*

Grex agit in scena mimum. Pater ille vocatur,
Filius hic, nomen divitis ille tenet.
Mox ubi ridendas inclusit pagina partes,
Vera redit facies, dissimulata perit.

Quæ ex Petronio ubi laudaverat Joan. Sarisberiensis, *policratic. lib. 3. c. 7.* subjungit ipse *c. 8. & quidem eleganti utitur similitudine; quia ferè quicquid in turba profanæ multitudinis agitur, comœdiæ quam rei gestæ similis est. Militia, inquit, est vita hominis super terram,* (Job. c. 7. v. 1.) *at si nostra tempora propheticus spiritus concepisset, dicetur egregiè, quia comœdia est vita hominis super terram; ubi quisque sui oblitus, personam exprimit alienam.* Et mox: *Ferè totus mundus ex Arbitri nostri sententia mimum videtur implere, ad comœdiam suam quodammodo respiciens; & quod deterius est, eò usque comœdiæ suæ insistunt, ut in se, cùm opus fuerit, redire non possint. In eo tamen vita hominum tragœdiæ quàm comœdiæ videtur esse similior, quòd omnium ferè tristis est exitus, dum extrema gaudii luctus occupat. Aut si nomen comœdiæ gratiosius est, non duco contentionis funem, dum constet inter nos, quòd ferè totus mundus, juxta Petronium, exercet histrioniam. Hujus itaque tam immensæ, tam mirabilis & inenarrabilis tragœdiæ vel comœdiæ theatrum, quo peragi possit, ei mirabiliter coæquatur: tanta est area ejus, quantus & orbis: difficillimum est, ut quisquam vel admittatur exclusus, vel emittatur inclusus, dum carnis gerit luteum indumentum.* Ubi tamen, quod obiter adnotem, frustrà sunt, qui quasi tessellas Petronianas inter Arbitri fragmenta extrudunt, & obtrudunt nobis ista, *Totus fere mundus numerum* (ità illi legunt) *implet:* &, *Fere totus mundus exercet histrionem.* Neque enim Petronii ista sunt, sed Sarisberiensis ex Petronii carmine sensus istos elicientis. Lipsius item ipse, *de constant. lib. 1. c. 8. Mundus universus exercet histrioniam, ait Arbiter; certe hîc.* Cautiùs Baudius, *de induc. Belg. lib. 2. Totum orbis terrarum exercet histrioniam, ait facetus quidam scriptor. Certe nusquam magis scenæ &*

populo ſervitur quàm in actionibus Magnatum, ubi quò plùs pompæ & oſtentationis apparet, eò minùs ſolidæ veritatis ſubeſt. Potùit *faceti ſcriptoris* nomine Joannem noſtrum intelligere, qui *policraticon* ſuum, *de nugis curialium*, inſcripſit. Rem ipſam Polybius planè ſuggerit *hiſtor. lib.* 3. Πρὸς μὲν γὰρ τὸ παρὸν ἀεί πως ἁρμοζόμενοι καὶ ζωυποκειμένοις, τοιαῦτα καὶ λέγουσι καὶ πράττουσι πάντες· ὥστε δυσεύρετον εἶναι τῷ ἑκάστου προαιρέσιν, καὶ λίαν ἐν πολλοῖς ὀψισκοτεῖν τὴν ἀλήθειαν. *Ferè enim mortales rebus præſentibus ſeſe accommodantes, mimúmque unà cum aliis agentes, ea dicunt faciuntque, ut ex factis dictíſve ſingulorum mentem animúmque cognoſcere apprimè ſit difficile, veritáſque plerumque tenebris obtecta deliteſcat*, perſonâ nimirum, quam gerit unuſquiſque, obvelatâ: quò & illud P. Syri,

Hæredis fletus ſub perſona riſus eſt.

Lucian. in *Necyomant.* Δοκεῖ μοι ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος πομπῇ τινι μακρᾷ προσοικέναι· χορηγεῖν γὰρ καὶ διατάττειν ἕκαστα ἡ τύχη, διάφορα καὶ ποικίλα τοῖς πομπεύουσι σχήματα προσάπτουσα. τὸν μὲν γὰρ λαβοῦσα βασιλικῶς διεσκεύασε, πάχεαν τε ὀπισθεῖσα καὶ δορυφόρους παρεδίδου, καὶ τιὼ κεφαλὴν χρύσεον τῷ διαδήματι· τῷ δ' οἰκέτου σχῆμα προσέθηκε. τὸν δέ τινα καλὸν ἐκ γενετῆς, τὸν δ' ἄμορφον καὶ γελοῖον παρεσκεύασε. παντοδαπὴ γάρ, οἶμαι, δεῖν ἰδέαν τὴν θέαν. πολλάκις δὲ καὶ μέσης τῆς πομπῆς μετέβαλε τὰ ἐνίων σχήματα, ἐκ ἐῶσα ἐς τέλος διαπομπεύσαι, ὡς ἐταράχθησαν· ἀλλὰ μεταμφιέσασα, τὸν μὲν Κροῖσον ἠνάγκασε τὴν τοῦ οἰκέτου καὶ αἰχμαλώτου σκευὴν ἀναλαβεῖν, τὸν δὲ Μαίανδριον, τέως ἐν τοῖς οἰκέταις πομπεύοντα, τὴν Πολυκράτους τυραννίδα μετενέδυσε· καὶ μέχρι μιᾶς πύλης εἶασε χρῆσθαι τῷ σχήματι· ἐπειδὴν δ' ὁ πομπὸς κατωτέρω παρέλθῃ, τιμωρητὰ ἔσεσθαι ἀποδοῦσα τὸν σκευὴν, καὶ ἀποδυσαμένους τὸ σχῆμα μὴ τοῦ σώματος, ὥσπερ ἦν πρότερον γίγνεσθαι, ἀλλὰ τοῦ πλησίον διαφέρων. ἔνιοι δ' ὑπ' ἀγνωμοσύνης, ἐπειδὰν ἀπαιτῇ τὸ κόσμιον ἀπιέσασα ἡ τύχη, ἄχθονταί γε καὶ ἀγανακτοῦσιν, ὥσπερ οἰκείων τινῶν στερισκόμενοι, καὶ οὐχ ὡς ἀπὸ πρὸς ὀλίγον ἐχρήσαντο ἀποδιδόντες. vide *l.* 6. § 22. Senec. *epiſt.* 80. *Horum qui felices vocantur, hilaritas ficta eſt, aut gravis & ſuppurata triſtitia: & quidem gravior, quia interdum non licet palàm eſſe miſeros, ſed inter ærumnas cor ipſum exedentes, neceſſe eſt agere felicem; ſæpiùs hoc exemplo mihi utendum eſt. Nec enim ullo efficaciùs exprimitur hic humanæ vitæ mimus, qui nobis partes has, quas malè agimus, aſſignat.* Apud Vopiſcum Probus de munere Imperatorio, *Agenda eſt perſona, quam mihi miles impoſuit.* quod idem & Auguſtus unà cum vita jam depoſiturus, amicos admiſſos percontatus eſt, *Ecquid iis videretur mimum vitæ commodè tranſegiſſe*; adjecítque clauſulam.

Δότε κρότον, καὶ πάντες ὑμεῖς μετὰ χαρᾶς κροτήσατε. Sueton. *lib.* 2. *c.* 99. quod Dio hiſt. *l.* 56. Κρότον δή τινα παρ' αὐτῶν ὁμοίως τοῖς γελωτοποιοῖς, ὡς καὶ ὅλη μίμου τινὸς τελευτῆς, αἰτήσας, καὶ πάμπαν πάντα ἀνθρώπων βίον διέσκωψεν. vide ampliùs *ad l.* 12. § 2, 36. ſed & *l.* 10. § 27. & *l.* 7. § 3.

Φέρουσιν αὐτὰ καὶ κακεργότες, Ἰὼ Κιθαιρών] Epictet. *lib.* 1. *c.* 24. Μέμνησο, ὅτι ἐν τοῖς πλουσίοις καὶ βασιλεῦσι καὶ τυράννοις αἱ τραγῳδίαι τόπον ἔχουσιν· ἐκεῖ γὰρ πένης τραγῳδίαν συμπαίζει, εἰ μὴ ὡς χορευτής. οἱ δὲ βασιλεῖς, ἄρχουσι μὲν ἀπ' ἀγαθῶν, φέρουσι δὲ μακρὰ· εἶτα πρὸς τέλειον ἢ τέταρτον μέρος, Ἰὼ Κιθαιρών, τί μ' ἐδέξω; Oedipodis verba ſunt ex Sophoclis *Oedipo Rege*. Hoc vult ergò Marcus, vel iſtiuſmodi perpeti reges & tyrannos, non plebeios duntaxat; imò illos ipſos multò magís. in quam mentem Libanii verba videre licet ex *orat.* 19. ſuperiùs paulò adducta. Vel (quod potiùs opinor) eos quòque, qui cum indignatione animi ejulatioñéque ea ferunt, perferre tamen nihilominùs, neceſſitate cogente, ad quæ tantopere indignantur. vide *lib.* 7. § 57. *Cithæron* Bœotiæ mons Oedipo expoſito, Pentheo diſcerpto, aliíſque id genus facinoribus illuſtris, an infamis. Solin. *polyhiſt. c.* 13. *Apud Thebas Helicon lucus erat, Cithæron ſaltus, amnis Iſmenus, fontes Aganippe & Hippocrene.* Et Mela *de ſit. orb. l.* 2. *c.* 3. *Cithæron fabulis carminibúſque celeberrimus.* Sed & Clemens Alex. in *hortat.* de monte Sinæ, an Sione, an eccleſiâ potiùs iſto deſignatâ *ad Hebr. c.* 12. *v.* 23. Οὐκ ἔστι τοῦτο θεῷ περιληπτόν, ἡ τραγῳδία, ὡς Κιθαιρών, ὑποκείμενον, ἀλλὰ τῆς ἀληθείας ἀνακείμενον δράσασιν.

Λέγεταί τινα τῶν πάλαι τὰ δράματα ποιούντων χρήσιμος] Dio Pruſ. *orat.* 18. Πολὺ δ' ἂν ἔργον εἴη τὸ λέγειν, ὅσα ἀπὸ τούτων χρήσιμα. De Epicharmo Theocritus *epigr.* 17.

Πολλὰ γὰρ πολλὰν ζωὰν τοῖς πᾶσιν εἶπε χρήσιμα·
Μεγάλα χαίρεις αὐτῷ. ——

Flaccus *lib.* 2. *ep.* 1.

Os tenerum pueri balbúmque poeta figurat:
Torquet ab obſcœnis jam nunc ſermonibus aurem.
Mox etiam pectus præceptis format amicis,
Aſperitatis, & invidiæ corrector, & iræ.
Rectè facta refert: orientia tempora notis
Inſtruit exemplis: inopem ſolatur, & ægrum.

Idem in Arte:

Sic etiam fidibus voces crevere ſeveris,
Et tulit eloquium inſolitum facundia præceps:
Utiliúmque ſagax rerum, & divina futuri
Sortilegis non diſcrepuit ſententia Delphis.

Et rurſus:

Omne tulit punctum qui miſcuit utile dulci,
Lectorem delectando paritérque monendo.

Denique;

Aut prodeſſe volunt, aut delectare poetæ,
Aut ſimul & jucunda & idonea dicere vitæ.

vide

vide Plutarch. *de leg. Poet.* & Hug. Grotii *prolegom. ad dicta Poet. Stobæana.*

Ἐι δ' ἠμελήθη] Vide *ad l.* 7 § 41.

Τοῖς τραγ.] *Ibid.* § 38.

Βίᾳ διείζειν *Ibid.*] § 40.

Μετὰ τὴν τραγῳδίαν ἡ ἀρχαία κωμῳδία παρήχθη] Flaccus *art. poet.*

Succeſſit vetus his comœdia, non ſine multa
Laude.——

Παιδαγωγικὴν παῤῥησίαν ἔχουσα] Fabius, *lib.* 10. *c.* 1. *Antiqua illa comœdia, fœcundiſſimæ libertatis, inſectandis vitiis præcipuâ.* & *l.* 12. *c.* 2. *Liberrimum genus hominum Comici veteres.*

——*Sed in vitium libertas excidit & vim*
Dignam lege regi.——Flaccus *in Arte.*

quem & vide *epiſt.* 1 *l.* 2. Vis illius ideam ? habeas à Jul. Scalig. *poetic. l.* 3. *c.* 97. *veteris comœdiæ argumenta omnia falſa, feſtiva, mordacia, maledica: ut quocunque verbo pronunciato, illico capiatur occaſio ad aliquid ſubſannandum,*

Δι' αὐτῆς τῆς εὐθυῤῥημοσύνης] dum non obliquè, ſed diſertâ, directâ, exertâ oratione uſa, homines palàm perſtringebat.

Μετὰ ταῦτα τὴς ἡ μέση κωμῳδία, ᾗ λοιπὸν ἡ νέα] De *Media comœdia*, quæ choro duntaxat amoto, qui libertati, an licentiæ potiùs, mordaci ac maledicæ præcipuè attributus fuerat, à veteri, quam proximè eſt ſecuta, diſtabat maximé: unde Flaccus.

——*lex eſt accepta, chorúſque*
Turpiter obticuit, ſublato jure nocendi.

Déque novâ, quæ huic ſucceſſit eâdémque multò caſtigatior extitit, videri poterit Jul. Scaliger *poetic. l.* 1 *c.* 7.

Ἡ κατ' ὀλίγον ἐπὶ τὸν ἐπ μιμήσεως φιλοτεχνίαν ἐτερέφθη] Vitioſa ſcriptura non animadverſa, interpretationum portenta quædam hoc loco procudit: præcedentia illa, τὴς ἡ μέση, (quam lectionem editio utraque agnoſcit, ſed interpres neuter expreſſit) & πρὸς τί ποτε, ſatìs monere poterant, continuandam eſſe ſententiæ ſeriem ac tenorem ad illud uſque ἐπίσησον, quo ea clauditur. Verùm obturbabat ἡ iſtud, quod ſpiritu tantùm mutato, vel adſcito, ſi ἡ extuleris, tam proclivia deinceps futura ſunt omnia, quàm eſt imber ipſe cùm pluit. *Poſt iſta*, inquit, *quænam media fuerit comœdia, & nova quo fine introducta ſit; quæ paulatim ad mimicum artificium deflexit, conſideres. nam & iſtìc utilia etiam deprehendi poſſe nemo neſcit.* Julius Scaliger *poet. l.* 1. *c.* 10. *Sublato choro, introducti qui modos faterent, quòd omnia geſticulatione imitarentur, Mimi nominati. tantùm potuit aptior atque expreſſior actio, ut generis nomen, quod erat poeſeos univerſæ, ipſi ſoli ſibi vendicarent. hoc in luſu cùm poſtea quædam impenſiùs populo placuiſſent, auſi ſunt ſeorſim ſuis auſpiciis quam commoverant expectationem ſuſtinere, atq; in eo laudem quærere, & artificis propterea nomen vendicare.* Hos *Latini Mimos vocant ex Publio & Laberio, qui in eo genere excelluere: & planipedes ob eam cauſſam, quòd cothurno tragici, ſocco autem comœdi pedes induebant; ipſi autem nudis pedibus agebant. Hujus definitio proportionem habet cum comœdia, quæ ipſius parens exſtitit, cui inter actus apponi cùm eſſet ſolita, ex ea extractâ atque aſſertâ ſervitute, juſtum ſibi poema fecere. Eſt igitur Mimus, poema quodvis genus actionis imitans, ità ut ridiculum faciat. Cicero tamen Ethologos cùm vocat à moribus quos exprimerent, ridiculi rationem non admiſcuit. Sunto igitur duo genera, quæ etiam vicatim & oppidatim per univerſam Galliam mirificis artificibus circumferuntur, Morale & Ridiculum. Horatius negat eſſe pulcra poemata, nam & veri Mimi proprium eſt, quædam ſordida ut affectet.* Hæc ille. Salmaſ. *ad Solin.* ubi *Mimos* peculiariter ſic dictos à *fabulis comœdiâ* ſcil. & *tragœdiâ* diſterminat (quo modo & *Mimos* à *comicis fabulis* & *tragicis hiſtoriis* diſtinguit Lactant. *l.* 6. *c.* 20.) ad hunc locum reſpicions; *Mimos*, inquid, *in locum comœdiæ ſucceſſiſſe ſcribit Marcus. & ſanè quas hodie agunt, & vocant Itali comœdias, Mimi ſunt & Planipedes vèriùs quàm comœdiæ; perſonas tantùm habent ex comœdia.* Apul. *florid.* 1. *Cumprimis hoc ſpectandum, quid in theatro deprehendas. Nam ſi Mimus eſt, riſeris; ſi funirepus, timueris; ſi comœdia, faveris; ſi Philoſophus, didiceris. Mimi* ergò *ridiculi*; habent affatim quod rideas; ſed & quod diſcas, exhibent: quod Marcus mox monuit. Neque verò ego cum illuſtriſſimo viro *ethologum* & *ridiculum Mimi genera duo* conſtituerim, ſed pro affectionibus *Mimi* duabus habuerim: cùm *ridiculum* in *Mimis* perpetuum fuerit. quod & Horatius ipſo illo, quem is attigit, loco ſubindicat, *ſerm. lib.* 1. *ſat.* 10. qui ubi dixerat,

——*nam ſic*
Et Laberi mimos, ut pulcra poemata mirer.

Subjunxit.

Ergò non ſatìs eſt riſu diducere rictum
Auditoris.——

quod eſt *Mimorum* ſcilicet. Unde & Arbiter *partes ridendas Mimis* tribuit. Quin nec id Cicero ipſe ſiluit: cujus hæc ſunt, *de oratore l.* 2. verba; *Atque ità eſt totum hoc ipſo genere ridiculum, ut acutiſſimè tractandum ſit. Mimorum eſt enim ethologorum, ſi nimia eſt imitatio, ſicut obſcœnitas.* Hinc eſt quod Naſo, *triſt. l.* 2. dixit,

--*imitantes turpia Mimos.*

Et, *Mimos obſcœna jocantes.*

Cæterùm aliud eſt ab eo quod Marcus hìc, illud Maximi Tyrii orat. 21. Ἡ μὲν παλαιὰ μοῦσα, χορεῖ παίδων ἔτι καὶ ἀνδρῶν, γῆς ἐρᾶται καὶ δήμους σωτηρίους ἄρτι ἀμπελῶν καὶ ἀρότου κεκοινωνηκότας, ἄσμασι ἁδυσι εὐτυχίαν μεταπεσοῦσαν ἢ πνεῦμα ἐπὶ τέχνῃ ἀκορέστως χάσκει καὶ ἐν σκιᾷ καὶ θεάτροις

τοις, ἀρχὴ τῆς περὶ πολιτείαν αὐτοῖς πλημμελείας ἐγένετο. Malo tamen aſcribitur, quòd uterque dixit. Illud tantùm adjicere liceat, poſſe apud noſtrum conjunctim legi, τὸ ἐμμιμήσεως φιλοτεχνίαν, nam & ἐμμιμεῖσθαι dici ſolet, quod *actione mimicâ repræſentatur.*

Λάγκαι γὰρ ἂν τούτων τινὰ χρήσιμα] Ità Senec. *epiſt.* 8. *Quàm multa poetæ dicunt, quæ à Philoſophis aut dicta ſunt, aut dicenda? non attingam tragicos, aut togatas noſtras; habent enim hæ quoque aliquid ſeveritatis, & ſunt inter comœdias & tragœdias mediæ: quantum diſertiſſimorum verſuum inter Mimos jacet? quàm multa Publii non excalceatis, ſed cothurnatis dicenda ſunt?* & *de tranquill. c.* 11. *Publius tragicis comicíſque vehementior ingeniis, quoties mimicas ineptias, & verba ad ſummam caveam ſpectantia reliquit, multa habet cothurno, non tantùm ſipariis, fortiora.*

Πρὸς τίνα ποτὲ] *quemnam finem reſpicit?* Xyl. *Ad quem alium ſcopum, quàm quem diximus?* Caſ. ut πρὸς τίνα [ἄλλον] legiſſe videatur. Mihi non erotematicè, ſed enunciativè efferri videtur, & ſententia prior continuari; conſidera quem finem totum hoc ſcenicum inſtitutum aſpiciat.

§ 7. Τὸ μὴ ἓν ἄλλῳ βίῳ τυγχάνειν] De quonam vitæ genere loquatur hoc loco Marcus haud ſatìs liquet. Forſan & nullum certum vitæ inſtitutum deſignatum volebat, ſed hoc monitum duntaxat, ſtatum præſentem, quicunque tandem is exiſtat, eſſe cuique ad Philoſophiæ vel ſtudium vel exercitium eidem maximè idoneum.

§ 8. Οὐ δύναται μὴ τῶν ὅλων φυτῶν ἀποκεκόφθαι] Ramus à ramo cui adnaſcitur avulſus, à toto plantæ corpore divellitur; ità qui à Chriſti corpore divellitur, *nec caput ipſum tenet*, ut Apoſt. loquitur *ad Col. c.* 2. *v.* 19. *Non poteſt concordiam habere cum Chriſto, qui diſcordare voluerit cum Chriſtiano.* Aug. *de verb. Dom. conc.* 57.

Ἄνθρωπος ὃ ἑαυτὸν χωρίζει] Ità *l.* 4. § 29. Ὁ τὸν ἰδίαν ψυχὴν ἀποχίζων. & *l.* 8. § 34. Ὁ ἀποχίζων ἑαυτόν. & Judas Apoſt. *ep. v.* 19. Οἱ ἀποδιορίζοντες ἑαυτούς. de quibus Autor *ad Hebr. c.* 10. *v.* 39. Ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐσμὲν ὑποστολῆς εἰς ἀπώλειαν. alioqui πῆς χωρίσει; Apoſt. *ad Rom. c.* 8 *v.* 35. ἢ πῆς κτίσις ἑτέρα, *ibid. v.* 39.

Ἔξεστι δὲ πάλιν ἡμῖν συμφῦσαι] Vide *ad l.* 8. § 34.

Καὶ πάλιν τῷ ὅλῳ συμπληρωτικοῖς γίνεσθαι] D. Jun. συμπληρώματος mavult. utrumvis conſtare poterit. Epicur. *epiſt. ad Menæc.* Τὸ σωτηρίαν ἐν τοῖς ἀφλαῖς καὶ ἀ πολυτελέσι δαίταις, ὑγιείας ὅτι συμπληρωτικόν. Marcus ipſe *l.* 9. § 23. Ὡς γὰρ αὐτὸς σὺ πολιτικὸν συστήματος συμπληρωτικὸς εἶ· οὕτω καὶ πᾶσα πρᾶξίς σε συμπληρωτικὴ ἔστω ζωῆς πολιτικῆς.

Ἀνατίνωτον καὶ λυσιτελῆ διάστημα] vocabulum hoc poſterius more Stoico coagmentatum, parùm frequens & durioris analogiæ. Illuſtrat autem locum hunc Plutarchi illud *de frat. dilect.* Μεγάλαι μὲν γὰρ αἰτίαι μεγάλων διαλύσιν ἔνιοι καὶ φιλίαν. ὅταν δὲ ῥᾳδίως αὖθις ἐνίοχνται διαλύσεις· ὥσπερ γὰρ τὰ συμπαγέντα, κἂν χαλάσῃ τὸ ἐγκόλλον, ἐνδέχεται πάλιν λυθῆναι καὶ σωρευθῆναι· συμφυὲς δὲ σώματος ῥαγὲν καὶ ῥᾳδιούργον, ἔργον ὄντιν πόλλην εὑρεῖν καὶ σύμφυσιν· ὅπως αἱ μὲν ὑπὸ χρείας συνημμέναι φιλίαι, κἂν διασῶσιν ὑ χαλεπῶς αὖθις ἀναλαμβάνουσιν. ἀδελφοὶ δὲ τῇ κατὰ φύσιν ἐκπεσόντες ἔστοι ῥᾳδίως συνέρχονται· κἂν συνέλθωσι, ῥυπαρὸν καὶ ὕποπτον ἀλλὰ αἱ διαλύσεις ἐφέλκονται· quod Medius Sycophanta dicere ſolebat, κἂν θεραπεύσῃ τὸ ἕλκος, ἡ ὠλὴ μένει. *etiamſi vulnus coierit, manet tamen cicatrix*, quaſi veſtigium quoddam vulneris etiam jam coaliti. ὐχ ὅμοιος ὁ χλαῖνος, inquit Marcus iſtìc. Quod autem de fratribus ac cognatis Plut. idem de omnibus in univerſum hominibus Marcus; quia συγγενὲς πᾶν τὸ λογικόν. *l.* 3. § 4. & *infr.* § 9.

Ὁμοδαιμονεῖν μὲν μὴ ὁμοδογματεῖν δύναται.] Non poſſum Xylandro iſtìc aſſentiri, qui verbis illis, ὅπ λέγουσιν αἱ φυτουργοὶ, omiſſis, reddidit; *Oportet igitur in eadem arbore eſſe, etſi non idem cum omnibus ſentias.* Sed nec Caſaubono, qui contrà quàm editor etiam Lugd. clauſulam hanc ab antegreſſis divulſam, periochæ inſequenti præfixit. Ruſticorum dictum vulgare, ſed depravatum, opinor. quid enim ὁμοδογματεῖν fuerit ad plantas tranſlatum? nam de hominibus, prout Marcus ipſe *l.* 9 § 3. uſurpatum, quid velit, quis neſcit? D. Boot. ſuſpicatur poſſe ὁμοαυξεῖν, vel ὁμοιοπαθεῖν legi, ut ſit *ſimul fruticari, ſed non ſimul creſcere*; vel *ſimiliter affici.* D. Salmaſ. ὁμοαυμαλεῖν mavult. *Ramus*, inquit, *qui corpore ſuæ arboris avulſus aut reciſus, ut inſeratur in aliam, nunquam unum corpus facit cum illa arbore cui inſeritur, quamvis partem faciat fruticis, & ſimul cum eo fruticet.* In re ferè deſperata tentemus & nos aliquid; etiamſi Hippocrates in arte vetet, πεῖρα τοῦ ἀνηκέστου ὐκ ἔστι πεποιῆσθαι. Ego nihil ſcripturam vulgatam propius comminiſci poſſum, quàm ὁμοαυμαλεῖν· ut ſit, *pariter fruticari, ſed non configurari*; non figuram ſpeciémq; eandem cum ramis reliquis obtinere; ſiquidem inſitorum cum ſtirpe reliqua coalitio non ſine cicatrice fieri ſolet. τὸ ὁμοαυμαλεῖν eâdem analogiâ, quâ τὸ ὁμοδοξμαλεῖν dictum; eâdem ſententiâ, quâ ὁμοιοχρονεῖν, Ariſtoteli *problem. l.* 2. *q.* 5. Si quis probabilius aliquid afferre poterit; ei ego lubens conceſſerim.

§ 9. Εὐσταθὲς κρίσεως καὶ πρόθεσις] vide *ad l.* 5. § 18. & *l.* 6. § 10.

Περάτων] vide *ad l.* 9. § 11. 42.

Καὶ γὰρ τοῦτο ἀδυνατεῖ τὸ χαλεπαίνειν] ità *infra* § 18. ὐκ ἔστι τὸ δυνατὸν ἀνδρεικόν.

Λιπαρίκαι] & θεραπίται. *l.* 10. § 25.

§ 10. Οὐκ

§ 10. Οὐκ ἔστι χείρων ἀδικία φύσις τέχνης] Arte siquidem nulla natura vincitur. Aristot. *ethic. lib.* 2. *c.* 11. Οὐδὲν γὰρ φύσει ὄντων ἄλλως ἐθίζεται· οἷον ὁ λίθος φύσει κάτω φερόμενος, οὐκ ἐθισθείη ἄνω φέρεσθαι, οὐδ' ἂν μυριάκις αὐτὸν ἐθίζῃ τις, ἄνω ῥίπτων· οὐδὲ τὸ πῦρ κάτω· οὐδ' ἄλλο οὐδὲν τῶν ἄλλως πεφυκότων, ἄλλως ἂν ἐθισθείη· Senec. *epist.* 11. *Rerum naturam sapientia sub imperio non habet: quæcunque attribuit conditio nascendi, & corporis temperatura, cùm multùm diúque se animus composucrit, hærebunt.* scil.

—— *culturâ natura potentior omni,*
Quam licèt expellas furcâ tamen usque recurret.

utì Flaccus *l.* 1. *ep.* 10. utpote quæ sit *fixa, & mutari nescia.* Juvenal. *sat.* 13. Proinde, *Repugnante naturâ, quælibet cedit industria.* Cassiodor. *l.* 4. *ep.* 38. Nec fortior ergò ars naturâ; nec præstantior etiam; cùm illa sit Creatoris opus, ista creaturæ.

Αἱ τέχναι τὰς φύσεις μιμοῦνται] Theophr. *de caus. plant. l.* 2. *c.* 25. ἡ τέχνη μιμεῖται τὴν φύσιν. & Aphrodis. *problem. l.* 1. *q.* 90. Sen. *ep.* 65. *Omnis ars imitatio est naturæ.* Sed & ἰατρὸν medicum, ὑπηρέτην καὶ μιμητὴν, *naturæ ministrum ac imitatorem* dixit Hippocrates, teste Galeno *de dogm. Hip. & Plat. l.* 9. *c.* 8.

Τῶν χειρόνων ἕνεκεν τῶν χείρω] vide *l.* 5. § 16. & *l.* 7. § 55.

Ἔνθεν γὰρ ἡ φύσις δικαιοσύνης] Hoc enim jus fasque exigere videtur, ut præstantioribus deteriora inserviant. Καὶ δίκαιον, καὶ δεῖ τὸ μὲν ἄρχεσθαι, τὸ δ' ἄρχειν, ἣν πεφύκασιν ἀρχήν· Aristot. *polit. l.* 1. *c.* 4. quem vise prolixiùs istud ibidem discepţantem. sed & *ad l.* 7. § 55.

Ἀπὸ δὴ τῆς ταύτης αἱ λοιπαὶ ἀρεταὶ ὑφίστανται] Polus Pythagoricus *de justit.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 9. Δοκεῖ μοι τὴν δικαιοσύνην μητέρα τε καὶ πασῶν τῶν ἄλλων ἀρετῶν θεσμοθετῆσαι· ἄτερ γὲ ταύτας οὔτε ζώφρονα, οὔτε ἀνδρεῖον, οὔτε φρόνιμον οἷόντε εἶναι. Julian. Imp. *orat. in Constant.* 2. etiam *pietatis matrem* vult esse *justitiam.* Ἔστι δὲ ὁσιότης τις δικαιοσύνης ἔκγονος. Jamblich. *ep. ad Anatol.* Τὴν δικαιοσύνην, αὐτὴ τὸ τῶν ὅλων ἀρετῶν τέλος, καὶ ἡ σωτηρίαν αὐτῶν συμπασῶν, ὃν ἡ δὴ πᾶσαι ἕνεκα συλλήβδην καὶ ἡ παλαιὸν λόγον. παλαιὸν λόγον illum exhibet nobis Aristot. de justitia *ethic. Nicom. l.* 5. *c.* 1. Ἡ δικαιοσύνη ἀρετή μέν ἐστι τελεία, ἀλλ' οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ πρὸς ἕτερον· καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις δοκεῖ κρατίστη τῶν ἀρετῶν εἶναι ἡ δικαιοσύνη, καὶ οὔθ' ἕσπερος, οὔθ' ἑῷος οὕτω θαυμαστός· καὶ παροιμιαζόμενοί φαμεν.

Ἐν δὴ δικαιοσύνῃ συλλήβδην πᾶσ' ἀρετή 'στι.

καὶ τελεία μάλιστα ἀρετή, ὅτι ὁ ἔχων αὐτὴν καὶ πρὸς ἕτερον δύναται τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι, ἀλλ' οὐ μόνον καθ' αὑτόν. Quod ipsum & aliâ ratione adfirmat *ethic. magn. l.* 1. *c.* 34. & *Eudem. l.* 4. *c.* 1. Δοκεῖ ἡ δικαιοσύνη τελεία τις ἀρετὴ εἶναι· οἱ δὲ δίκαιά ἐστι ἃ ὁ νόμος κελεύει ποιεῖν· ὁ δὲ νόμος τὰ πάσας ἀρετὰς πρόσταξε· ὁ ἄρα τῷ κατὰ νόμον δικαίῳ ἐμμένοντι, τελέως ἀποδοῦναι ἂν ὥστε ὁ δίκαιος καὶ ἡ δικαιοσύνη, τελεία τις ἀρετή ἐστιν. qui locus in mendo non uno cubare videtur. Legendúmque opinor. Ὁ δὲ νόμος τὰ κατὰ π. ἀ. κελεύει. vel προστάττειν κελεύει. neque enim lex ipsa facit, sed facere jubet. tum noviſſima illa sic restituenda videntur. Ὥστε τελέως ἀποδοῦναι ὁ δίκαιος· καὶ ἡ δικαιοσύνη τελεία τις ἀρετή ἐστιν. Vide *infrà ad* § 20.

Ἐὰν ἤπιοι διαφερώμεθα πρὸς τὰ μέσα] *Si vel rebus iis nimiùm tribuamus.* Xyl. *Si vel mentes & affectus in istis figamus.* Cas. neuter vocabuli vim satìs expressit. Verto, *Si ad ista temerè anxiéque feramur.* vide *ad l.* 9. § 27.

Εὐεξαπάτητοι καὶ πρηπωποὶ καὶ μεταπωποὶ] vide *l.* 3. § 9. & *l.* 5. § 10.

§ 11. Οὐκ ἔρχεται ἐπί σε τὰ πράγματα] vide *ad. l.* 4. § 3, 39. & *l.* 9. § 15.

Καὶ εἶνα ἀτρεμῆσα μόνη] ista post ἔρχῃ interserenda autumo: quò dictionis series feliciùs ac faciliùs fluat. Vide *infrà* § 16.

Οὔτε διώκων, οὔτε φεύγων ὀφθήσῃ] *nec prosequens, nec fugiens videberis.* i. e. nec prosequeris ampliùs, nec fugies.

§ 12. Σοφῆς ψυχῆς αὐτοκρατής] vide *ad l.* 8. § 48. & *ad l.* 12. § 3.

Μήτε ἐκπλήττηται ἐπί τινι, μήτε ἔσω συνέχῃ] Membrum alterum omisit Xyl. *neque ad aliquid se extendit, neque se contrahit.* Cas. verùm τὸ συντρέχειν nusquam, opinor, in eo significatu reperitur, & hîc aliud planè sonat, *nec ad exteriora prominet, nec cum eis intus concurrit,* sive *consentit.* quomodo Philo dixit, *de vita Mos. l.* 2. Συνηρέχοντα τοῖς πράγμασιν ὀνόματα ἐξέδοσαν· *nomina rebus concurrentia & consentanea.* & Plut. in *Fabio,* Συνηραμένη ἔγνω τῶν λογίων πρὸς τὰς τύχας καὶ τὰς πράξεις· *oracula cum rebus concurrisse.* Et Cicer. *Tuscul. l.* 1. concurrant *omnes plebeii philosophi:* ut sit istic τὸ συνηρέχειν, idem quod τὸ συγκείνειν. *l.* 5. § 26. cum exterioribus sive sensibus, sive rerum specie & pompa concurrere & consentire. vide *l.* 2. § 12. & *l.* 6. § 13. & *l.* 7. § 56. *extremâ.*

Μήτε συνιζάνῃ] *neque subsidit.* Cas. quod est ὑφιζάνειν potiùs. quanquam & συνιζάνειν eo sensu quandoque sumitur. Ità enim Lucian *ver. histor. l.* 1. μαλακῶς ἐνδιδόντος τοῦ πνεύματος καὶ συνιζάνοντος, *languente ac subsidente vento.* Quemadmodum Propert. dixit *eleg.* 8. *subsidere ventos.* Malim tamen cum Xyl. *contrahit se,* vel, hoc si mavis, *considit ac comprimitur.* Quomodo συνίζειν καὶ συνδιδόναι conjunxit Philo *de mund. immort. ad l.* 4. § 46. adductus. & Galenus, Budæo referente, τὸ συνιζηκὸς τῶν πόρων ἀναπετάννυσιν. i. e. *poros compressos aperire,* dixit. & Aphrodis. *probl. l.* 2. *q.* 22.

Ἡ λύπη συνίζησιν ποιεῖ ἡγεμὼν τοῦ Χωμάτων, διὰ τοῦ τῆς ψυχῆς εἴσω ῥοπῆ. *dolor corporis contractionem sive compressionem producit, dum anima ad interiora se subtrahit.* quod *l.* 1. *q.* 31. dixerat. ἡ λύπη πύκνωσιν ἐργάζεται τοῦ πόρου. Clem. *pædag. lib.* 2. *c.* 2. συνιζήσεις τῆς κεφαλῆς εἰς τὸ στῆθος· *compresso in pectus capite.* Plut. *Publicol.* de figulino opere: ὃν ἔπαθεν, ἃ πεπόνθε πάσχειν πολὺ ἐν πυρὶ, πυκνοῦσθαι καὶ συνιζάνειν· *non est spissatum & constrictum.* nec obstat, quòd τῷ αἴρειν, τὸ συνίζειν opponitur ab Aristot. *de respir. c.* 4. ubi de insectis agens, ἐν αὐτῷ, inquit, τῷ ἀναζώσματι, τῷ ἐμφύτῳ πνεύματι αἴροντι καὶ συνίζοντι, συμβαίνει πρὸς τὴν ὑγρὰν γένεσιν τείνειν. Siquidem *compressionem* quandam & ibi designari, manifestum est. Zeno autem referente Galeno, *de dogm. Hip. & Plat. l.* 5. *c.* 1. τὰ πάθη dixit esse ὁρμὰς τοῦ κεῖσθαι συστολὰς καὶ λύσεις, ἐπάρσεις τε, καὶ πτώσεις τῆς ψυχῆς. quod nostri mentem clarissimè explicat.

Φωτὶ λάμπεται] lumine illo, de quo Joan. *Evan. c.* 1. *v.* 9. ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον. sed alios magìs, alios minús. illuminabat illud & Marcum, etiamsi sui nescium; sicut & Cyrum, etiamsi sui ignarum robore idem accingebat. Esaiæ *c.* 44. *v.* 5.

Ὧι τῷ ἀληθείαν ὁρᾷ] vide *l.* 3. § 14. & *l.* 10. § 26.

§ 13. Ὄψεται] *viderit ipse.* quasi dicat, quid ad me? nihil ad me; illius, non meâ id interest. Ità Senec. *de benefic. l.* 2. *c.* 14. *Scio hoc illi non profuturum. Sed quid faciam? rogat. resistere precibus ejus non possum. viderit. de se, non de me, queretur.* vide *l.* 5. § 25. & *l.* 9. § 27. Sen. idem. *ep.* 71. *Si vis beatus esse, si fide bonâ vir bonus, sine contemnat te aliquis.* & *ep.* 76. *Ad honesta vadenti contemnendus est contemptus iste.*

Ἐγὼ ὃ ὄφομαι, ἵνα μή τι καταφρονήσεως ἄξιον] Ira capiendum, quod Apostolus *Tito c.* 2. *v.* 15. μηδείς σε περιφρονείτω· & Timotheo *ep.* 1. *c.* 4. *v.* 12. μηδείς σε τῆς νεότητος καταφρονείτω· quo loco sic accipiendum sequentia docent; quibus monet ut conditionis suæ locíque autoritatem, vitæ ac conversationis puritate gravitatéque tueatur. vide *l.* 10. § 32.

Μισήσει; ὄψεται.] Epictet. *l.* 3. *c.* 18. φέρει σε ὁ δεῖνα· ὄψεται, πῶς ποιεῖ ἕτερον ἕρχον. & *c.* 10. ἐὰν ἔδῃ ἄτοπόν μοι περιπεπλῦσθαι τὸν ἀδελφόν· ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐκείνου ὄψεται· ἐγὼ δ' ὡς ἂν περιπεπλεγμένῳ αὐτῷ, ὡς δεῖ χρήσομαι τοῖς περὶ ἐκεῖνον· τοῦτο γάρ ἐμόν ἐστιν· ἐκεῖνο δ' ἀλλότριον· τοῦτο οὐδεὶς κωλύσει οὐδὲ ἐκεῖνο κωλύσαι.

Οὐκ ὀνειδιστικῶς] vide *infr.* § 18. Ambros. *de offic. l.* 3. *c.* 16. *Neque monitio aspera sit, neque objurgatio contumeliosa.* Epictet. *l.* 2. *c.* 12. ὁ ὀνηλάτης ὅταν λάβῃ τινὰ παρώμονον. ἤγαγεν ἐπὶ ὄνον τινὰ δήσας· οὐχὶ καταγελάτας, ἢ λοιδορησάμενος ἀπῆλθε. καὶ σὺ δεῖξον αὐτῷ τοῦ ἀληθείαν, καὶ ὄψει ὅτι ἀκολουθεῖ· μέχει δ' ἂν ὑ δεικνύῃς, μὴ ἐκείνου καταγέλα, ἀλλὰ μᾶλλον αἰδάνου τῆς ἀδυναμίας τῆς σαυτοῦ.

Οὐδὲ ὡς ὀπιδεικνύμενος ὅτι ἀνέχομαι] nè leviſſimum quidem præ me ferens offensionis sensum aut significationem: vel etiam, quasi patientiam ostentans meam. vide *infr. ad* § 18. ὡς ἐν χολῇ.

Οἷος ὁ Φωκίων] De *Phocione* tria potissimùm, quæ huc faciunt, memorabilia reperiuntur. quòd rabulam quendam, qui prō concione dicentem interpellaverat, oratione prolixâ in se debacchantem placidissimè sustinuit, ad dictionis seriem quam priùs inchoaverat ità reversus, acsi nihil quicquam vel ab illo dictum, vel à se auditum, animadversúmve fuisset. refert Plut. in *præc. polit.* quòd cùm ad mortem duceretur, obviúsque quidam, post convitia multa frustrà effusa, cùm ipse nullus attenderet, etiam in faciem ei tandem expuisset, ad magistratus conversus, illud tantummodo dixerit, ὑ παύσει τις τοῦτον ἀχρεμονοῦντα; *Non compescet istum aliquis indecore se gerentem?* Plut. in *apophth.* & in *Phoc.* quòd filio morti jam proximus, illud unicum in mandatis dedit, μηδὲν Ἀθηναίοις μνησικακεῖν. *ne quid eorum meminisset, quæ adversus ipsum Athenienses inique egerant.* Plut. *ibid.* id quod Ælianus haud paulò ἐμφατικώτερον extulisse perhibet. *l.* 12. § 49. per amicos, qui morienti aderant, filio mandâsse, μηδὲν Ἀθηναίοις μνησικακήσειν ὑπὲρ τῆς παρ' αὐτοῦ φιλοτησίας, ἧς νῦν πίνω· quasi poculum illud cicutâ temperatum, non alio loco haberet, quàm poculum quod in amicitiæ societatísq; mutuæ argumentum propinari atq; exhiberi solet. Unde Theodoreto lucem fœnerari haud piguerit: qui *therapeut. lib.* 3. Platonem ait in rebus religionem spectantibus ad ritus receptos se attemperâsse, τῶν Ἀθηναίων φιλοτησίαν ὀρρωδήσαντα, καὶ τὸ τοῦ Σωκράτους περιτενχθὲν ὑποφώμνον κώνειον. in quo loco vertendo Acciaolus interpres dictionis venustatem corrupit planè, dum sic reddit; *timens ne Atheniensium gratiâ benevolentiâq; excideret*; dum φιλοτησίας significatum non animadvertit. Id autem optimè explicabit nobis Gregor. Naz. qui *ad Eudox. ep.* 57. Socratem ait temperaturæ ejusdem poculum hilariter admodum excepisse, ὥσπερ ὑκ ὀπὶ θανάτῳ δεχόμενον, ἀλλ' ὡς φιλοτησίας προπινόμενον. Quin & Socratem eâ ipsâ voce usum, morti jam propinquum, refert Ælianus, *l.* 1. *c.* 16. cùm enim ab Apollodoro missas, in quibus honorificentiùs efferetur, vestes pretiosas recusâsset: Falli multùm aiebat Apollodorum, εἴγε αὐτὸς πιστεύειν, ὅτι μὴ τοῦ ἐξ Ἀθηναίων φιλοτησίαν, καὶ τὸ τῆς φαρμάκου πόμα, ἔπ ὄντως ὄψεσθαι Σωκράτους. Adjici potest his illud, non Socratis apud Platonem, uti memoriâ lapsus Cœlius Secund. in *thesauro* prodidit, sed Theramenis apud Ciceronem *Tusc. l.* 1. qui *cùm conjectus*

jectus in carcerem triginta jussu tyrannorum, venenum ut sitiens obbibisset, reliquum sic è poculo effecit, ut id resonaret; quo sonitu reddito, ridens, Propino, inquit, hoc pulcro Critiæ; qui in eum fuit teterrimus. Græci enim in conviviis solent nominare, cui poculum tradituri sint. (habes, Cicerone clarissimè exponente, quid sit ἡ φιλοτησία.) *lusit vir egregius extremo spiritu, veréque, ei qui venenum præbuerat, mortem est auguratus, quæ brevi consecuta est.* Secius paulò Xenophon retulit *Hellenic. l. 2.* τὸ λεπτὸν ψῦχος (τῆς κωνείου) ἀποκτιννύναι εἰπεῖν Κριτίαν τὸν ἑαυτοῦ καλὸν τῷ καλῷ. falsus interim Erasmus *apophth. l. 6. var. mist. dict.* 238. qui Æliani relationem *hist. var. l. 9. c. 21.* dum negligentiùs percurrit, Theramenem è triginta tyrannis fuisse ratus est. Sed ut ad Phocionem redeamus, novissimum hujus illud, opinor, respexit Marcus; eò magìs quia subjicit, εἰ γε μὴ προσποιεῖτο sicut & *infr.* § 18. ἐὰν γνήσιον ᾖ καὶ μὴ σκυβάλου· ambigua est enim illa Phocionis dictio: potéstq; etiam σαρκασμὸν satìs aculeatum & mordacem continere, Athenienssem populum ejusmodi poculis amicos suos excipientem, & indiciis ejusmodi suam erga illos benevolentiam obsignantem notantis. quomodo Theopompus *hist. l. 38.* de Clearcho Heracleotarum tyranno, ὃς τοῖς πλείστοις ἐδίδου κώνειον πιεῖν, *qui cicutâ propinatâ quamplurimos sustulerat*, Ἐπειδὴ ἔν πάντες ἔγνωσαν τὸν τοῦ φαρμάκου ταύτην φιλοτησίαν, ἐπαύσαντο τῆς οἰκιῶν, πρὶν φαγεῖν πάγκον. Athen. *dipnosoph. l. 3.* Lusit pariter Libanius emaculandus obiter, *declamat. 11.* ubi parasitus, fratre ad vitam philosophicam descíscente, vitæ pertæsus, Δότε μοι, inquit, προτείνει φιλοτησίαν ἡ τύχη· leg. Δότε μοι, προπίνειν φιλοτησίαν τῇ τύχῃ· *concedite mihi, ut liceat fortunæ benevolentiæ poculum propinare.* h. e. ut cicutam bibere licitum sit, quo me vitâ eximam. vide *ad l. 10. § 11.* De Phocione verò præclarum ac difertum habetur Val. Maximi elogium, quo suspicionem istam, quam Marci verba suscitare possint, ab eodem amolitur. *l. 3. c. 8. Placidi & misericordes, & liberales, omnique suavitate temperati mores Phocionis, quos optimè profectò consensus omnium bonitatis cognomine decorandos censuit; itaq; constantia, quæ naturâ rigidior videbatur, lenis è mansueto pectore fluxit.*

Ἐσω δὲ οὐ πιαῦται εἶδ)] quod Psaltes *Psal. 51. v. 6 in præcordiis.* Apost. *ad Rom. c. 2. v. 28.* οὐκ ἐν τῷ φανερῷ, ἀλλ' ἐν τῷ κρυπτῷ. contrà quàm hypocritis solenne est, qui μόρφωσιν pietatis & patientiæ externam gerunt, cùm δύναμιν utriusq; internam nullam habeant. Idem *ad Timoth. ep. 2. c. 3. v. 5.*

Καὶ ὑπὸ θεῶν βλέπεται] Intus oportet istiusmodi esse, ubi Deus ipse, qualis sis, videt; qui non speciem externam, sed cordis habitum intuetur. *Hist. Reg. l. 1. c. 16. v. 7.* ὁ θεὸς οὐκ ὄψεται ὡς ὁ ἄνθρωπος· ὁ γὰρ ἄνθρωπος ὄψεται εἰς πρόσωπον, ὁ δὲ θεὸς ὄψεται εἰς καρδίαν. Plut. *de tard. num. vindict.* Hoc est, quod in pagina sacra toties occurrit, ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. Ac quod Lucæ *evang. c. 1. v. 6.* de Zacharia sacerdote ac conjuge illius usurpatum, Ambros. *Multi hominibus justi videntur; pauci Deo: aliter enim hominibus, & aliter Deo: hominibus secundum faciem & speciem externam; Deo secundum veritatem & virtutem internam.* Epictet. *l. 2. c. 13.* Θέλησον ἀρέσαι αὐτὸς ποτε σαυτῷ· θέλησον καλὸς φανῆναι τῷ θεῷ· ἐπιθύμησον καθαρὸς καὶ καθαρὸς σαυτοῦ γενέσθαι, καὶ μετὰ τοῦ θεοῦ.

Τί γάρ σοι κακὸν, εἰ αὐτὸς γνῶ ποιεῖ τὸ ἐπὶ τῇ φύσει σοι οἰκεῖον] τὸ ἐπὶ illud forsan inducendum fuerit. Assentior autem M. Casaubono ποιεῖς legenti. *quid tibi indè mali accedit, si quod naturæ tuæ est consentaneum ipse facis?*

Τῇ τοῦ ὅλου φύσει ἔυκαιρον] vide *l. 4. § 23.*

Τεταγμένῳ πρὸς τὸ γίνεσθαι δι' ὅτου δὴ τὸ κοινῇ συμφέρον] duriuscula syntaxis, quam interpretes vix assecuti videntur. *eo destinatus, ut communi utilitati inservias.* Xyl. *designatus esse quod & quomodo postulabit commune bonum.* Cas. ut orationem defectam opinatus videatur. Verùm non hoc est quod Marcus voluit; *homo*, inquit, *ad hoc compositus & aptus, ut id fiat, quocunque tandem modo, quod in commune expedit.* Ità τὸ τάττεσθαι & τετάχθαι usurpant creberrimè & Marcus & Epictetus. Aliter tamen paulò Cas. ὁ μακαρίτης *ad Pers. sat. 3. v. 72.* qui τεταγμένῳ hîc vult esse quod Persio *locatus.* idem γίνεσθαι legit pro γίνεται. Verùm id sensum nihil mutat.

§ 14. Ἀλλήλων καταφρονοῦντες] notat diversa & inconstantia hominum ingenia, qui se invicem modò despiciunt, modò suspiciunt, modò sibi invicem arrogantissimè imperant, modò rursus abjectissimè inserviunt. vide *ad lib. 4. § 32.*

Ἀρεσκεύοντες] ἀρεσκεύειν quid sit vide *ad l. 5. § 5.*

Ὑποκαταλίνονται] hoc est, Suidâ interprete; ὑποκάτω κλίνονται *inferiùs considunt, accumbunt.* Metaphora ab eis qui ad mensam aliis priorem ac superiorem locum concedunt. Subjungit Suidas ex autore incerto: Κλιθεὶς εἰς ἑξῆς ἐστὶν ὑποκαταλίνεται πάντων καταφρονηθείς, ὡς πρὸς ἓν τὸ ἡλικιάν. At Plato *polit. l. 1.* ὑποκαταλίνεσθαι ἀλλήλοις, utì Marcus istìc, significatu laxiore dixit, ἀντὶ τοῦ ὑπείκειν ἀλλήλοις, pro *sibi invicem concedere*, utì ipse *ibidem* se explicat, vel *submittere se* potiùs, si Marci mentem attendamus.

§ 15. Αὐτῷ φανήσεται] *res ipsa indicabit.* Xyl. ad verbum, *ibi apparebit.* ubi scil. ad rem ipsam ventum fuerit. quod Architecton Athenienssis, ὡς ἔστ' εἰρηκαν, ἐγὼ ποιήσω. & Euripid.

θεοῦ

Φεῦ φεῦ τὸ μὴ τὰ πράγματ' ἀνθρώποις ἔχειν
Φωνήν.——

Heu, quòd res ipsæ vocem neutiquam obtinent.

Plut. in *præcept. polit.* vel quid si αὐτῷ *istîc* pro αὐτόθι, hoc est, *illico, confestim* sumatur? affectus istiusmodi statim se prodit. Verùm subit animum suspicio, fuisse, αὐτὸ φανήσεται· *illud ipsum apparebit*; citra sermonem ullum se prodet; quod & sequentia confirmare videntur. Alludum videtur ad proverbium, quod σωτόμως καὶ ἐλλειπτικῶς (in adagiis nimirum usu communi tritis solenne hoc) efferri solet, Αὐτὸ δείξει. Atque ità Plato in *Theæteto* deprehenditur extulisse: Et ex Platone Aristænetus (si autoris nomen id, quod Jos. Mercerus ambigit) *lib.* 1. *epist.* 4. cæterùm Aristophanes in Lysistrata integrum exhibuit,

Τ' ἔργον τάχ' αὐτὸ δείξει.

Atque hoc est quod Suidas voluit, ubi dixit, Αὐτὸ δείξει. παροιμία. ἐλλείπει τὸ ἔργον. *deest*, supplenda scil. *vox* ἔργον. nam quod Maussacus in *dissert. critic.* ἔργον censet apud Suidam eò loci idem esse, quod est Hesychio in *præfat.* ὑπόθεσις· quo loco Diogenianum ait τὰς πλείους τῶν παροιμιῶν ψιλῶς καὶ ἀνευ τῆς ὑποθέσεων τιθεικέναι· à Suidæ mente dubio procul quàm longissimè aberravit. Idem forsan & cum Suida voluit Hesychius, ubi αὐτὸ δείξει dixit esse παροιμίαν ἔξω τοῦ ἐπιλόγου εἰρημένην· *paramiam quæ sine epilogo*, sive *extrema parte sui enunciatur*. quanquam nescius non sum, posse *epilogi* nomine subjunctam sive adjectam orationem aliquam intelligi, quæ parœmiæ rationem explicationémque contineat. Verùm τὸ ἔργον apud Suidam pro *hypothesi* sumi, nemo quisquam, opinor, καὶ ὁλοχερῶς μόνον προνοήσας, (ut cum Marco nostro loquar) Maussaco concesserit.

Ἐπὶ τῷ μετώπῳ γεγράφθαι] ὡς ἐνδὺς σωματοφαίνεσθαι τῶν τῆς ψυχῆς διάθεσιν δι' αὐτοῦ. ut Galen. loquitur *hortator. c.* 2. *Frons hominis tristitiæ, hilaritatis, clementiæ, severitatis index.* Plin. *lib.* 11. *c.* 37. Cicero *Antonio* inter eas *ad Atticum lib.* 14. *epist.* 15. *Quid mecum per literas agis? unam ob caussam mallem coram egisses; non enim solùm ex oratione, sed etiam ex vultu, & oculis, & fronte (ut aiunt) meum erga te amorem perspicere potuisses.* Achilles an Neoptolemus Ennianus à Gellio *lib.* 19. *cap.* 8. laudatus, *Eo ingenio natus sum; amicitiam atque inimicitiam in fronte* (sive, *in frontem*, ut Nonius) *promptam gero.* vide *l.* 1. § 14. & *l.* 7. § 60.

Τοιοῦτον, ἔχει ἐνδὺς ἐν τοῖς ὄμμασιν ἐξέχει] Ità continuatim exhibet Lugd. nam Bas. post ἔχει comma interserit. Interpp. quî legerint, aut quid secuti fuerint, haud est facilè conjectu, forsan ὁποῖον ἔχει, ἐνδὺς ἐν τ. ὄ. ἐ. *quomodo se habeat, statim in oculis extat.* vel, τοιοῦτον ἔχει; ἐνδὺς, &c. *ità se habet? in oculis extat statim.* forsan autem, τοιοῦτον ἔχειν, sive ἔχῃ, ἐνδὺς &c. *talem esse*, sive, *sic affectum esse, in oculis se statim prodit.*

—in vultu pignora mentis habet.

ut Naso *art. l.* 2. & apud Æschylum Clytemnestræ Agamemnon, se specie falsâ deceptus,

Εὖ γὰρ φρονοῦσης ὄμμα σου καταρρεῖ,

Nam prodit oculus esse te affectum probè.

Oculi enim *sunt animi indices.* Cicer. *de orat. perfect. ut imago est animi vultus, sic indices oculi.* Idémque *de leg. lib.* 1. *Natura speciem ità formavit oris, ut in ea penitus reconditos mores effingeret: nam & oculi nimis arguti, quemadmodum animis affecti simus, loquuntur; & is, qui appellatur vultus, qui nullo in animante esse præter hominem potest, indicat mores.* Ambros. *hexam. lib.* 6. *c.* 9. *Imago quædam animi loquitur in vultu.* Eunap. in *Maximo.* Τὰς δ' ὁρμὰς τῆς ψυχῆς δεδήλωκε τὰ ὄμματα· unde & quidam *oculos animi portas* quasdam dixere. Adamantius *physiognom. l.* 1. *c.* 1. ὥσπερ διὰ πυλῶν τούτων ἡ ψυχὴ διαφαίνεται. Alii *fenestras* per quas mens non prospicit tantùm, sed se prodit quoq; & per quas motus atque affectus animi transluceant quodammodo. Lactant. *de opific. Dei c.* 8. *Mens est quæ per oculos ea, quæ sunt opposita transpicit, quasi per fenestras lucente vitro aut speculari lapide obductas. Et idcircò mens & voluntas ex oculis sæpe dignoscitur.* & *c.* 9. *Mens oculis tanquam fenestris utitur.* & Salvian. *de providen. l.* 3. *c.* 7. *Sciens fenestras quodammodo esse nostrarum mentium lumen oculorum.* Senec. *de benefic. lib.* 2. *c.* 2. *Qui tam paratè fecit, non est dubium quin libenter faciat, itaque lætus facit, & induit sibi animi sui vultum.* atque hoc est φαιδρύνειν ἑαυτὸν ἁπλότητι· ut Marcus *l.* 7. § 31.

Ὡς δὴ ἐρασθὲν ἐν τῷ βλέμματι] Tibull. *l.* 1. *eleg.* 9.

Non ego celari possim, quid nutus amantis,
Quidve ferant miti lenia verba sono.

Quò spectant & illa Æschyli in *Toxotid.* apud Plutarch. *de profect. indic.* & in *amator.* & apud Antigon. *mirab. narrat.* 127. restituente Salmasio *in Solin.*

Ἄδμῃ μὲν ἀγναῖς παρθένοις γαμηλίων
Λίκτρων ἀτρέπτῃ βλεμμάτων ῥέπει βολή·
Νέας γυναικὸς δ' ὄμμα μὴ λάθῃ φλέγον
Ὀφθαλμός, ὅστις ἀνδρὸς ἢ γεγαμμένης·
Ἔχω δ' τούτων θυμὸν ἱππογνώμονα·

Ritu puellis nuptiali expertibus
Immotus oculus in terram defigitur.
Nec me puellæ lumina exardentia
Fallant, experta siqua jam fuerit virum.
Animus mihi ista discernendi gnarus est.

Nec fefellerunt, qui *amorem* dixere non magìs quàm vinum aut ignem posse celari. Antiphanes apud Athenæum *l.* 2.

κρύ-βαι

--κρύψαι, Φειδία,
Ἅπαντα τἄλλά τις δυώατ' ἂν πάλιν λυθῆν,
Οἰνόν τε πίων, εἰς ἔρωτά τ' ἐμπεσών·
Ἀμφότερα μιαίνει γὰρ ἀπὸ τῆς βλεμμάτων,
Καὶ τῆς λόγων τ' αὖ· ὥστε τοὺς ἀρνουμένους
Μάλιστα ταῦτα καταφανῆς πολλοῖς ποιεῖν.

[ubi nihil opus cum Casaubono in senario penultimo pro τ' αὖ, ταῦθ' rescribere.]

--celare, Phidia,
Præter duo aliquis reliqua possit omnia,
Amore captus si sit, aut sit ebrius.
Oculis ab ipsis etenim utrunque proditur,
Itémque verbis; ut negare qui volunt,
Ista evidenter arguant mendacii. H. Steph.

Cui affine est, quod Petr. Victorius *var. lect. l.* 18. *c.* 23. pervulgatam esse apud suos vocem, *Amorem tussímque celari non posse.* de igne idem Naso *epist.* 12. ubi Medea Jasoni amorem suum exprobrans;

Perfide, sensisti; quis enim bene celet amorem?
Eminet indicio prodita flamma suo.

Et Helenæ Paris *epist.* 15.

Sed malè dissimulo; quis enim celaverit ignem,
Lumine qui semper proditur ipse suo?

Et ibid.

Quà licet & possum luctor celare furorem:
Sed tamen apparet dissimulatus amor.

Statius Achill. *lib.* 1.

Nec latet haustus amor; sed fax vibrata medullis,
In vultus atque ora redit, lucémque genarum
Tingit.—

Γεῖσωνα] Vide *ad lib.* 5. § 28.

Ἐπιτήδευσις ἢ ἁπλότης] *Affectatio simplicitatis*, quâ quis simplex aliis videri studet, sive pro simplici se venditat. Dionys. Halic. in *arte.* Ὁ γὰρ ὄγκος καὶ τὸ ἐξ ὑπερβολῆς ἅπαν, ἀηδὲς πέπονθεν. Gregor. Naz. *epist.* 16. ad Euseb. Οὐ φίλον μοι τὸ τεχνικόν· ἡ γὰρ φιλοῦσα συγγίνεται φαντασία τε καὶ ἀλήθεια. Synes. *de regno.* Itaque Tatianus *adv. Græc. c.* 46. ait scriptis propheticis fidem habuisse, διά τε τὸ λέξεων τὸ ἄτυφον, καὶ τὸ εἰπόντων τὸ ἀνεπιτήδευτον, καὶ τὸ πάντως ποιήσεως τὸ συγκαλύπτον. &c.

Σκαλιώ ἐστιν] obturbat istud σκαλιώ. Σκαλμὴ Polluci *lib.* 10. *c.* 38. ex Sophocle, *ensis* nomen barbarum; *Thracum* scil. *peculiaris*: quod ex Hesychio discimus. Verùm id istîc quid velit, nullus assequor. Xyl. σκάλλωσι, quomodo Plut. ὁδὸν σκαλλωλιὼ vocat. vertítq; *insidiæ tectæ.* Sed & alicubi Epiphanius, μηδὲν ὀρθὸν, ἀλλὰ πάντα σκαληνά· *rectum nihil, sed obliqua cuncta.* D. Boot. vult σκαιὰ, *scævâ, sinistra.* M. Casaub. *nullo modo laudabilis.* ità quid legerit, incertum est. Verùm clarissimus Salmas. *Omnino*, inquit, *referibendum*; σκαμβή ἐστι. Proverbium est Græcum, σκαμβὸν ξύλον εὐθὺ πρὸς ὀρθόν. (Habes apud Suidam, & Apostolium proverb. 1801.) Latini hoc nomen etiam suum usu fecerunt. Unde apud Sueton. *Otho. c.* 12. *Scambus, & malè pedatus.* Rem nimirùm ipsam acu tetigit, nec quæsitu ulteriùs opus. Σκαμβὴ, διεσταλμένη. Suid. quid si locum hunc Marci ob oculos habuit?

Οὐδέν ἐστιν αἴσχιον λυκοφιλίας] λυκοφιλία quid sit, nescium se fatetur Xyl. Explicabit ex Ælio Dionysio Eustathius *ad Il.* κ'. ex Menandro Dionysius. Λυκοφιλίως, ἀντὶ τοῦ ὑποπτως, ὑποβόλως· *suspectè, subdolè.* Menander,

Λυκοφίλιοι μὲν εἰσιν αἱ διαλλαγαί.

Suspecta pax hæc, tanquam amicitia est lupi. Grot. Explicabit Plato, in *epist.* 2. *ad Dionysium* datâ: Ἀλλὰ ταῦτα μὲν, inquit, ταύτην γεγόμφωκα τὴν ἐμοὶ καὶ σοὶ λυκοφιλίαν καὶ ἀκοινωνίαν διὰ σὲ ἀπειργάσατο. *Hæc autem sic gesta, tuam mecum amicitiam lupinam diremit, nósque tuâ culpâ dissociabiles reddidit.* Et Platonem imitatus, Cornelius Episc. Romanus, *epist. ad Fabium Antioch.* apud Eusebium *lib.* 6. *c.* 43. de Novato. Ἕτοι οἱ ἄνδρες καταμαθόντες αὐτὸν, καὶ καταφωράσαντες τὴν ἐν ἀπάτῃ πανουργίαν τε καὶ παλιμβολίαν, τάς τε ὑποκρίσεις καὶ ψευδαλογίας, καὶ τὴν ἀκοινωνησίαν ἀπὸ καὶ λυκοφιλίαν. *Viri isti illum observantes, & deprehensâ hominis astutiâ & versutiâ, perjuriisque & mendaciis, affectu dissociabili, & lupinâ, sive veteratoriâ, amicitiâ.* Λυκοφιλίαν καὶ ἀκοινωνησίαν conjunxit; quemadmodum & Plato, cujus codices hinc corrigendi: & pro ἀκοινωνίαν, quod est κόμμα καὶ φαῦλον, legendum ἀκοινωνησίαν· qua voce usus est & Aristoteles *polit. lib.* 2. *c.* 3. Alluditur hoc vocabuli ad apologum de induciis sive fœderibus, quæ cum ovibus lupi aliquando inire volebant, canibus gregis custodibus obsidum loco sibi traditis, quorum loco scil. catulos suos ipsi darent, quò liberiùs deinceps grassarentur in greges. Eum Samiis narrâsse primò Æsopum, cùm is à Crœso poscceretur, autor est Max. Planudes in *vit. Æsop.* recitâsse denuo Athenienses Demosthenem, cùm ab Alexandro (non ut Suidas, ab Antipatro) ipse cum oratoribus aliis deposcceretur, refert Plutarchus in *Demosth.* eundem παραφερσικῶς extulit exhibuítq; Libanius in *progymnasm. fab.* 1. pro eo autem quod λυκοφιλίαν Marcus, ἀλωπεκιὼ φιλίαν dixit Leo Imperator sapientissimus dictus in *oraculis* suis.

Ἀλωπεκιὼ ὑποκριθεὶς τὴν φιλίαν,
Καὶ μακροθύμως χαλινώσας τὴν φρένα,
Ὡς φρίσβυς ἄγαν καὶ πολιὸς τις ἐχέφρων.
Vulpinâ amicum mente simulans subdolè,
Patienter ingenium cohibens, ut fræno insitum,
Sicut senex valde & canus sapientiâ.

vide Joan. Rutgers. *var. lect. l.* 5 *c.* 8.

§ 16. Κάλλιστα ἢ ζῆν] f. διαζῆν. est enim novi argumenti exordium.

Ἐὰν ἕκαστον αὐτῶν θεωρῇ διηκριβωμένως] vide *supra* § 2. & *l.* 3. § 11.

Οὐδὲν αὐτῷ ὑπόλειμμα τῶν αὐτοῦ ἡμῶν ἐμπαιῶν]

ποιεῖ] Vide *supra* § 11. & *lib.* 9. § 15.

Εὐδυς ἐξαλεῖψαι] Vide *l.* 8. § 47.

Ὀλίγυ χρόνυ ἔσῃ] Vide *l.* 10. § 11, 15.

Χαῖρε αὐτοῖς ᾗ ῥᾴδια ἔστω σοι] ἔσῃ forsan. Ità Joan. *ep.* 1. *c.* 5. *v.* 3. Αἱ ἐντολαὶ τῷ ἀγαπῶντι βαρεῖαι ἐκείσιν. Vide *l.* 8. § 26. & *l.* 10. § 33.

Ἐπὶ τῦτο πεσεῖται, κἂν ἄδοξον ᾖ] Hoc est quod Pythagoras, κἂν ποιῶν μέλλῃς ἀδοξεῖν. Vide *ad l.* 9. § 18. Basil. Cæsar. *orat.* 24. & ex eodem Simeon Magist. *orat.* 1. Οὐκ ἔστιν ὃ μᾶλλον φυλακτέον εἰη τῇ σωφροσύνῃ, τῦ σπεύδειν δόξαν ζῆν, καὶ τὰ τοῖς πολλοῖς δοκοῦντα σκοπεῖν, καὶ μὴ τὸν ὀρθὸν λόγον ἡγεμόνα ποιεῖσθαι τυ βίυ, ὥστε καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀνταρέσκειν, κἂν ἀδοξεῖν, καὶ κινδυνεύειν ὑπὲρ τῦ καλῦ ζῆν, μηδὲν αἰσχυνεῖσθαι τῆς ὀρθῶς ἐγνωσμένων παρακινεῖν. Epictet. item *enchir. c.* 34. Ὅταν τι διαγνῷς ὅτι ποιητέον ἐστὶ, ποιῆς, μηδέποτε φύγῃς ὀφθῆναι πράσσων αὐτὸ, κἂν ἀλλοῖόν τι οἱ πολλοὶ μέλλωσι περὶ αὐτῦ ὑπολαμβάνειν· εἰ μὲν οὐκ ὀρθῶς ποιεῖς, αὐτὸ ἔργον φεῦγε· εἰ δ' ὀρθῶς, τί φοβῇ τὺς ἐπικρίνοντας οὐκ ὀρθῶς; Ità Apostolus ad cœlestia contendit, διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 6. *v.* 8. Plut. *de audiend.* Οὐ γὰρ μόνον, ὡς φησιν Φωκυλίδης,

Πολλ' ἀπαιδεῦται διζήμενον ἔμμεναι ἔθλον.

ἀλλὰ καὶ γελᾶσθαι δεῖ πολλὰ καὶ ἀδοξῆσαι. Ubi obiter adnotâsse haud pigebit, versum illum, quem Plutarchus Phocylidæ vindicat, paulò aliter à Clemente *strom. l.* 5. *prope finem* concipi,

——πολλὰ παιδεῦσαι--&c.

eâ nempe notione quâ Ulysses πολυπαινὴς, & πολύπλαγκτος dicitur, *odyss. ρ. v.* 511. Epictet. *enchir. c.* 12. Ἐι θέλεις προκόπτειν, ἀφίεσο τῦ δοκεῖν σοφός τις εἶναι ἐκτὸς ἄνυς δόξαι καὶ ἠλίθιος. quod Anaxagoræ obtigisse refert Laërt. *l.* 2. Οἷον γάρ ὅτι τὸ ἀνόητον ὄντως ἀπολειφθῆναι, διὰ τὸ μὴ νομισθῆναι τοῖς ἀνοήτοις ἀνόητον; *Quæ enim ratio est in amentia persistere, nè amentibus amens videare?* Simplic. *comment. in Epictet. ibid.* Socrates apud Senecam *ep.* 71. *Ut sis beatus, & te alicui stultum videri sine.* Lactant. *instit. l.* 5. *c.* 14. *Non potest quisquam justus esse, quod est cum vera sapientia conjunctum, nisi idem stultus esse videatur.* Dionys. *de divin. nomin. c.* 7. Ἓυ ὅτι ὁ θεὸς τὸ ἀληθεύειν ἐνωδεὶς, ὅτι ἓυ ἔχει, κἂν ὅτι πολλοὶ νομίζωσιν αὐτὸν ὡς ἐξεστηκότα. Ità de Domino Christo ipsi propinqui ejus dicebant, ὅτι ἐξέστη. Marc. *c.* 3. *v.* 21. Æschyl. *Prometh.*

Κέρδιστον ἓυ φρονῦντα μὴ δοκεῖν φρονεῖν.

——*Utilissimum est,*

Minimè videri sapere, cùm sapias tamen.

Siquidem ut Apost. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 2. *v.* 14. Τὰ τῦ πνεύματος τῦ Θεοῦ, μωρία τῷ ψυχικῷ ἐστι. & *c.* 1. *v.* 18. Ὁ τῦ σταυρῦ λόγος τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις μωρία· τοῖς δὲ σωζομένοις ἡμῖν θεῦ. & quod Plato *epist.* 2. Σχεδὸν γὰρ ἐκ τύτων περὶ τῦ πολλὰς καταγελαστότερα ἀκύσματα· ὅσῳ αὖ περὶ τῦ εὐφυεῖς (εὐσεβεῖς, potiùs) θαυμαστότερόν τε καὶ ἐνθουσιαστικώτερα. Vide Epictet. *enchir. c.* 23. *ad l.* 4. § 12. Vide & *l.* 5. § 3. & *l.* 6. § 2.

Παντὶ γὰρ συγγνώμη τὸ ἴδιον ἀγαθὸν ζητῆντι] Vide *ad l.* 6. § 27. Cato Uticensis, referente Plutarcho; Τί γὰρ θαυμαστὸν, εἰ ὅπως νομίζει τὰ ἀγαθῶν μέγιστον, ἕτερος μὴ ποιήσει;

§ 17. Πόθεν ἐλήλυθεν] vide *l.* 8. § 3. & *l.* 3. § 11. & *l.* 6. § 36.

Οἷον ἔσῃ μεταβάλλον] vide *l.* 8. § 21.

Οὐδὲν κακὸν παθόντα] Vide *l.* 4. § 42. & *l.* 7. § 23.

§ 18. Καὶ πρῶτον μὲν] Καὶ illud παρέλκον videtur. quomodo Hebræis in scriptorum exordiis creberrimé. Proponit varias considerationes, quibus animi impetus ad offensationem & iracundiam in injuriis illatis proclivis, reprimatur, & in affectione placida & tranquilla contineatur. Eas alibi sæpe priùs inculcatas, prout ex locorum collatione videre est, hoc loco simul uno quasi fasciculo comprehensas, veluti per synopsin quandam, ob oculos constituere visum est.

Τίς ἡ θεὸς αὐτός μοι σκέψις] Vide *l.* 8. § 27. & *l.* 9. § 22.

Ἀλλήλων ἕνεκεν γεγόναμεν] Vide *l.* 2 § 1. & *l.* 8. § 56, 59.

Περισπόμεθα αὐτῆ γέγονα] Hoccine Marcus, ut imperator, an ut philosophiæ studiosus? utrovis enim modo accipere licet. Plato *Dionysio ep.* 4. Νῦν ἓν δῆλον μὲν ὅτιν ὃ λέγω, ἀναμιμνήσκειν ὄμως δεῖ ἡμᾶς αὐτύ, ὅτι περισπᾶται, πλέον ἢ παίδων, τῆς ἄλλων ἀνθρώπων διαφέρειν, sed illâ potiùs ratione, opinor; ὡς ἄρχων *l.* 3. § 5. quanquam potest & utroque.

Ὡς κεῖος πίμνης] Ὁ μὲν τῆς αἰγῶν ἡγεμών, τράγος· ὁ δ' οἴων, κεῖος καὶ κτίλος· τῆς δ' βοῶν, ταῦρος. Pollux *l.* 2. *c.* 12. § 29. de Ulysse Priamus *iliad. γ'. v.* 196.

Αὐτὸς δ', κτίλος ὣς, ὅτε πωλεῖται σίχας ἀνδρῶν,
Ὃς' οἷον μέγα πῶϋ διέρχεται ἀργιόδοντα.

quod in Cleanthem detorsit Timon. utì Laërt *l.* 7. & de Æneæ poeta *il. v. v.* 492.

Λαοὶ ἔπειθ', ὡσεί τε μὴ κτίλον ἕσπετο μῆλα.

Ἡ ταῦρος ἀγέλης] Achill. Tatius *Leucip. l.* 1. Βαδίζει ταῦρος ὑψαυχενῶν, καὶ ὥσπερ ὅπλοις ἐνεκυμβωμένος, ὅτι τῆς ἄλλων βοῶν ὅτι βασιλεύς. De Agamemnone *il. β. v.* 480.

Ἠΰτε βῦς ἀγέληφι μεγ' ἔξοχος ἔπλετο πάντων
Ταῦρος· ὃ γάρ τε βόεσσι μεταπρέπει ἀγελαίοισι.

Et Flaccus *sat.* 3. *Viribus editior,* ——*ut in grege taurus.* Polyb. *hist. l.* 6. Καθάπερ ὅτι τῆς ἄλλων ζώων, καὶ ἐπὶ τύτων (κτήνης ἀνθρώπων) σωματροιζομένων, ὅπερ εἰκὸς κατὰ τῦτο τὸ ὁμόφυλον σωαγελά-

γελάζεσθαι, διὰ τὸ τῆς φύσεως ἀδένειαν· ἀνάγκη τὸν τῇ σωματικῇ ῥώμῃ καὶ τῇ ψυχικῇ τόλμῃ διαφέροντα, τύπτων ἡγεῖσθαι καὶ κρατεῖν· καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ζώων τῶν ἀδοξοποιήτων ζώων θεωρεῖται· τοῦτο γὰρ φύσεως ἔργον ἀληθινώτατον νομίζειν· παρ' οἷς ὁμολογουμένως τοῦ ἰσχυροτάτους ὁρῶμεν ἡγουμένους. λέγω δὲ ταύρους, κάπρους, ἀλεκτρυόνας, τὰ τύπτοις παραπλήσια. Videtur autem Marcus hîc ob mentem habuisse Epicteti illa, *dissert. l.* 3. *c.* 1. Σὺ ἓν τίς εἶ ἐνταῦθα; μέγα δὲ εἰπεῖν, ὅτι ἕτός εἰμι, ὦ δεῖ μέλειν ἀνθρώπῳ· ὑδὲ γὰρ λέοντι τὸ τυχὸν βοῦστον τολμᾷ ἀντιστῆναι αὐτῷ. ἂν δ' ὁ ταῦρος προσελθὼν ἀνδίσηται; λέγε αὐτῷ, ἂν σοι δόξῃ, σὺ δὲ τίς εἶ; ἄνθρωπε, ἐν παντὶ γένει φύεταί τι ἐξαίρετον, ἐν βυσὶν, ἐν κυσὶν, ἐν μελίσσαις, ἐν ἵπποις. μὴ δὲ λέγε τῷ ἐξαιρέτῳ, Σὺ δέ τις εἶ; εἰ δὲ μὴ, ἐρεῖ σοι φωνὴν λαβὼν, ἐγώ εἰμι τοιοῦτον, οὗ ἐν ἱματίῳ πορφύρᾳ· μὴ μὲ ἄξιόν ὅμοιον εἶναι τοῖς ἄλλοις· ἢ τῇ φύσει με μέμφει, ὅτι με διαφέροντα παρὰ τοὺς ἄλλους ἐποίησε. Idem *l.* 1. *c.* 2. Σὺ ἑαυτὸν ἡγῇ μίαν πνὰ εἶναι κρόκην ἐν τῷ χιτῶνι; τί δὲν σε ἔδει φροντίζειν, πῶς ἂν ὅμοιος ἦς τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις; ὥστε ὑδὲ ἡ κρόκη θέλει τι ἔχειν ἐξαίρετον· ἐγὼ δὲ πορφύρα εἶναι βούλομαι, τὸ ὀλίγον ἐκεῖνο, καὶ στιλπνὸν, καὶ τοῖς ἄλλοις αἰσχρὸν τῷ εὐφυεστῇ φαίνεσθαι καὶ καλά. τί δὲν μοι λέγεις, ὅτι ἐξομοιώθητι τοῖς πολλοῖς; καὶ πῶς ἔτι πορφύρα ἔσομαι· quem locum eò lubentior adduxi, quò ab interpunctione laborantem, quod interpreti imposuit, restituerem. Et paulò pòst ibid. Ὁ ταῦρος, λέοντος ἐπιθυμητὴς, μόνος αἰσθάνεται τῆς αὐτῆς παρασκευῆς καὶ προβέβληκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς ἀγέλης.

Εἰ μὴ ἄτομοι, φύσις ἢ τὰ ὅλα διοικοῦσα] vide *l.* 9. § 39. & *l.* 10. § 6.

Τὰ χείρονα τῶν κρειττόνων ἕνεκεν] vide *suprà* § 10. & *l.* 5. § 30

Ὁποῖοί τινές εἰσιν] vide *l.* 3. § 4. & *l.* 10. § 13.

Ὅιας ἀνάγκας δογμάτων] vide *l.* 8. § 14.

Μετ' ὄιτυ τύφου] quod *l.* 9. § 34. ὅση ὄιησις. quanquam hîc malim *prudentiæ opinionem*, quàm *fastum* vertere: quanquam & ista fastu sufflat. Vide *ad lib.* 2. § 15.

Ἅπαντες] vide *l.* 7 § 62. Πάντας ἄκοντας ἁμαρτάνειν, dogma Stoicum. Epictet. *l.* 1 *c.* 18. nec horum duntaxat, sed sapientum omnium si Platoni credimus; sic enim is in *Protagor.* Ἐγὼ γὰρ οὐδὲν τοιοῦμαι τοῦτο, ὅτι ὑδεὶς τῶν Σοφῶν ἀνδρῶν ἡγεῖται, ὑδένα ἀνθρώπων ἑκόντα ἁμαρτάνειν, ὑδὲ αἰσχρά τε καὶ κακὰ ἑκόντα κατεργάζεσθαι. ἀλλ' ἴσασιν, ὅτι πάντες οἱ τὰ αἰσχρὰ καὶ τὰ κακὰ ποιοῦντες, ἄκοντες ποιοῦσι. qui & idem in *Hipp. maj.* Κακὰ δὲ γε πολὺ πλείω ποιοῦσιν ἢ ἀγαθὰ πάντες ἄνθρωποι, ἀρξάμενοι ἐκ παίδων· καὶ ἐξαμαρτάνοντα ἄκοντες.

Ἄκοντες καὶ ἀγνοοῦντες] Itaque hoc utroque nomine (si verum istud) veniâ ac misericordiâ digniores; ut *l.* 2. § 13. Οἷς πολλὴ δοκεῖ συγγνώμη εἶναι, ἐὰν μὴ εἰδώς τις ἀδικήσῃ, ἢ ψεύσηται, ἢ ἄλλό τι κακὸν ποιήσῃ· καὶ οἱ νόμοι δὴ τοι πολὺ χαλεπώτερόι εἰσι τοῖς ἑκοῦσι κακὰ ἐργαζομένοις, καὶ ψευδομένοις, ἢ τοῖς ἄκουσιν. Plato *Hipp.* & Demosth. *adv. Midiam.* Οἱ μὲν τῆς βλάβης νόμοι πάντες, ἂν μὲν ἑκὼν βλάψῃ, δίπλην· ἂν δ' ἄκων, ἁπλῆν τὸ βλάβος καλοῦσιν ἐπάγειν· ὁ μὲν γὰρ παθὼν, παντάχοῦ βοηθείας δίκαιός ἐστι τυγχάνειν· τῷ δὲ ποιήσαντι δι' ἐκ ἴσου τὸ ὀργιοῦν, ἂν δ' ἑκὼν, ἀντ' ἄκων, ἔταξεν ὁ νόμος· οἱ γὰρ φονικοὶ, τοῦ μὲν ἐκ προνοίας ἀποκτιννύντας, θανάτῳ καὶ ἀειφυγίᾳ καὶ δημεύσει τῶν ὑπαρχόντων, ζημιοῦσι· τοῦ δ' ἀκουσίως, ἀνέσεως καὶ φιλανθρωπίας πολλῆς ἠξίωσαν.

Ἄκουσα σέβεται τὴν ἀλήθειαν] Ex Platone. Vide *l.* 7. § 63.

Αὐτὸς πολλὰ ἁμαρτάνεις] Hoc est quod primo loco cogitandum proposuit Antonius Epicureus in scripto suo περὶ τῆς τοῖς ἰδίοις πάθεσιν ἐπιεικείας, cujus meminit Galenus *de affectib. dignoscend. & curand. c.* 1. ὅτι καὶ αὐτοὶ πολλὰ παραπλησίως τοῖς ἄλλοις ἁμαρτάνομεν. Senec. *de ira l.* 1. *c.* 14. *Cogitet, quàm multa contra bonum morem faciat; quàm multa ex his quæ egit, veniam desiderent. jam irascetur etiam sibi; nunquam enim æquus judex aliam de sua, aliam de aliena causa sententiam fert. Nemo invenitur, qui se possit absolvere: & innocentem quisque se dicit respiciens testem, non conscientiam.* Æschylus apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 3.

Ἁμαρτάνει τι καὶ σοφὸς σοφώτερος.

Peccat aliquando, sapiente & qui plus sapit.

Et ad Marcum propiùs accedens Jacob. *ep. c.* 3. *v.* 1. Πολλὰ γὰρ πταίομεν ἅπαντες. *In multis offendimus omnes.* Ad quem locum Beda noster; *Non dixit offenditis, sed offendimus, inquit: & in multis, præmisit; omnes, subjunxit.* Et Aug. *epist.* 29. *Non in uno, sed in multis; nec quosdam sed omnes dicit.* Vide *ad l.* 7. § 26.

Καὶ ἄλλος τοιοῦτος εἶ] quod *l.* 7. § 79. οἷος ὢν τὸν φύλον, *alius ejusmodi.* quomodo in paræmia dicitur, ἄλλος ὁ Ἡρακλῆς, *alius*, sive, *alter, iste Hercules est.* i. e. alter ejusmodi qualis Hercules. de Titormo usurpatum. Ælian. *l.* 12. *c.* 22. quò facit Platonis illud adductum *suprà ad l.* 10. § 30 fortean tamen, ἄλλος legendum. *alias*, sive *aliis in rebus, ipse paria peccas.* ἄλλο τι ὁμοιότης. *l.* 7. § 26. παρόμοιόν τι *l.* 10. § 30.

Vitia habes alia, etiam haud fortasse minora. Flaccus *sat.* 3.

Ἀλλὰ τιὸν ἔξιν ποιητικὸν ἕξεις] Malim, ἔχεις. atque ità reddidit interpres uterque. *habes dogmata gemina* ut *l.* 7. § 26. vel *affectus pariter vitiosos.* & paria itaque nî aliud obstaret, puta supplicii

plicii vel opprobrii formido, admitteres, vel admittere aliquando poteris. quod Apostolus innuit, *ad Gal. c. 6. v. 1.* verbis illis, *σκοπῶν σεαυτὸν, μὴ καὶ σὺ πειρασθῇς.* Aristot. *de rhetor. ad Alex. c. 37.* ὅπιεικές τι καὶ δίκαιον καὶ ζυμφέρον ὄζιν συγγνώμιν ἔχειν. τὸ γὰρ ἁμαρτάνειν κοινὸν πάντων ἀνθρώπων· καὶ ὐδεὶς οἶδεν, εἰ τι τοιῦτον αὐτῷ ζυμπέσῃ. Optimè Plin. min. *l. 6. ep. 22. Optimum & emendatissimum existimo, qui cæteris ità ignoscit, tanquam ipse quotidie peccet; ità peccatis abstinet, tanquam nemini ignoscat.*

Διὰ δειλίαν] scil. quod Naso *amor. l. 1. eleg. 4.*

Siqua metu dempto casta est, ea denique casta est:
Quæ quia non potuit—(metu nimirum coercita)
— non facit, illa facit. Itaq; Plautus *stich. 1, 2.*
Ubi facillimè spectatur mulier quàm ingenio est bono?

* Cùm, * *Cui malefaciendi est potestas, quæ, nè faciat id, temperat.* Acidal.

Vacat enim abstinentiæ testimonium, cùm licentia eripitur. Tertul. *adverss. Marc. l. 1. c. 29.* & ut Flaccus *l. 1. ep. 17.*

Oderunt peccare (etiam) mali formidine pœnæ.

ὥσπερ ὑπὸ πληγῆς φόφῳ κύων ἢ * γαλῆ, [* γαλεὸς perper. vulg.] τῆς ἡδονῶν ἀποζεπόμενοι, καὶ πρὸς τὸ δεινὸν ἀποβλέποντες. Plut. *de virt. moral.*

— tolle periclum,
Jam vaga prosiliet frænis natura remotis.

Flacc. *l. 2. sat. 7.*

Ἡ δοξοκοπίαν] vide *l. 12. c. 4.* apud Stob. *tom. 2. tit. 9.* Philiscus, an Philemon. tribuit illi Grotii editio: huic Gesneri: huic item Anton. *Meliss. l. 1. c. 13.* & Maxim. *c. 5.*

Ἀνὴρ δίκαιός ὄζιν, ὃς οὐκ ὢν μὴ ἀδικῶν,
Ἀλλ' ὅστις ἀδικεῖν δυνάμενος μὴ βούλεται·
Οὐδ' ὃς τὰ μικρὰ λαμβάνειν ἀπέχεται,
Ἀλλ' ὃς τὰ μεγάλα κρατεῖ μὴ λαμβάνων,
Ἔχειν δυνάμενος καὶ κρατῶν ἀζημίως·
Οὐδ' ὅς γε πᾶσι πάντα διατηρεῖ μόνον,
Ἀλλ' ὅστις ἄδολον γνησίαν τ' ἔχων φύσιν
Εἶναι δίκαιος, κοὐ δοκεῖν ἐθέλει θέλει.

Non justus, omnis abstinens injuriæ est,
Sed qui nocere cùm potest, tunc abstinet:
Nec qui recusat parva, sed qui maximis
Tentatus, animi robur invictum gerit.
Nec quisquis ista quolibet præstat modo;
Sed qui dolosi nescius fuci, integrâ
Probitate, justus esse, non credi, studet.

Grot. Alluſit ad Æschyli illud in *Theb.*

Οὐ γὰρ δοκεῖν δίκαιος, ἀλλ' εἶναι θέλει.

vide *l. 8. § 1.*

Πολλὰ γὰρ κατ' οἰκονομίαν γίνεται] *Multa,* inquit, *per dispensationem quandam fiunt.* Non *divinam* quidem eam, de qua Xylander intellexisse videtur; cùm vertit, *Quædam enim fato fiunt.* siquidem non *quædam,* sed *omnia* in universum, *fato fieri,* statuebant Stoici. sed *humanam,* prout & Anglus rectè cepit. In quem eundem sensum Epictetus pariter *l. 3. c. 14.* τῶν πραττομένων, τὰ μὲν πρηγμένως πράττονται, τὰ δ' κτίσασιν, τὰ δὲ κατ' οἰκονομίαν, τὰ δὲ συμπεφορέν, τὰ δὲ κατ' ἔνστασιν. quo de loco videri poterit Hieron. Volfius in *Annot.* Membrum illud quod attinet, quod hîc Marcus attingit: κατ' οἰκονομίαν fieri aliquid dicitur, cùm aliud quidpiam specie tenus geritur, quàm quod vel intenditur, vel revera subest. Indè fit, ut quædam mali speciem præ se ferant, quæ tamen, cùm alio fine, aliaq; ratione peragantur, quàm primo aspectu videri possit, culpâ omni prorsus carere censentur. *Oeconomia* istiusmodi fuit, quòd copiæ Israeliticæ, quasi formidine perculsæ ad Ajensium incursum in fugam sese dabant, quò ab urbe sua istos longiùs electarent. Jos. *hist. c. 8. v. 15.* vide Origen. *adv. Cels. l. 1. ad l. 3. § 4.* quòd Jehu rex Israelis, Baalis colendi cupidum simulabat sese, cùm ejusdem cultores comprehendendi & pessundandi consilia apud se coqueret. *Reg. hist. l. 4. c. 10. v. 19.* quòd Solomon de infante dissecando sententiam tulit. *Reg. l. 3. c. 3. v. 25.* cui non absimile Claudii imperatoris illud, qui fœminæ filium suum non agnoscenti, matrimonium juvenis indixit. Sueton. *l. 5. c. 15.* quòd Carolus magnus patrem & filium maleficii reos habitos, cùm sontem alterum, alterum insontem esse compertum haberet, utrosq; duci jussit, quò alter se prodendo alterum liberaret. And. Isern. *de feud.* quòd Archimandrita quidam Ægyptius, qui quò monachum juvenem à libidinis flammis, quibus ustulari se conquestus est; liberaret, subornavit qui conviciis hominem insectaretur, & post injuriam illatam, innocentem insuper apud sese deferret. Hieron. *ad Rustic.* quòd Davus Terentianus Mysin cum puerulo in viam provoluturum se minatur. *Andr. 4. 5.* Nec desunt ex antiquis, qui patriarcharum piorúmq; aliorum lapsus in sacris literis proditos, hoc *œconomiæ* prætextu eant excusatum. Origenes *stromat. l. 6.* quò Jacobi mendacium excuset Esauum sese profitentis. *Gen. c. 27. 19.* post adducta Platonis illa ex *polit. l. 3.* τῷ ὄντι θεοῖς μὲν ἄχρηστον ψεῦδος, ἀνθρώποις δ' χρήσιμον, ὡς ἐν φαρμάκου εἴδει. *Considerandum est,* inquit, *quomodo Philosophus cautè dixerit, Deo indecens & inutile esse mendacium, hominibus non interdum inutile; & quòd nè per dispensationem quidem* (hoc est, κατ' οἰκονομίαν, & ità prorsus Orig. sci ipserat) *putandus sit Deus aliquando mentiri.* quod *homini* tamen *per dispensationem* quandam *licere* concedit, allatis exemplis Judithæ *c. 11. v. 2.* Holofernæ mentitæ; Esteræ *c. 5. v. 8.* Hamanem convivam poscentis; ubi nulla tamen mendacii vestigia comparent. Quod autem Plato, ἐν φαρμάκου εἴδει, Clemens Alex. ἐν θεραπείας μέρει dixit. sic enim iste, *strom. lib. 7.* de Gnostico agens, ἀληθῆ τε φθεγεῖται ἅμα καὶ ἀληθῶς· πολλοὶ δὲ μήποτε

ἐν

ἐν διεξοδικαῖς μέρεσι, καθάπερ ἰατροὶς πρὸς νοσοῦντας ὅλῃ σωτηρία τῶν κομιδῇ κάμνόντων, ψεύσεται, ἢ ψεῦδος ἐρεῖ κατὰ τὴν σοφιστάς. *non tam*, inquit, *mentietur, quàm mendacium dicet, utì subtilitatum periti distinguere solent.* Eódem trahit Origenes *operis dicti lib.* 10. ejusdémque *œconomiæ*, sive *dispensationis*, speciem vult esse disceptationem, vel increpationem potiùs, illam, quâ adversus Petrum Paulus Antiochiæ usum se profitetur. *ad Galat. c.* 2. *v.* 11. eundémq; secutus, cùm Joan. Chrysostom. in *Gal. expos.* ὁ μάχης ἦν τὰ ῥήματα, ἀλλὰ οἰκονομίας. οἱ γὰρ ὄντως ἐμάχοντο, οὐκ ἂν ὅλῃ τῇ διατριβῇ ἀλλήλοις ἐπετίμησαν. σφόδρα γὰρ ἂν αὐτοῦ ἐσκανδάλισαν. νυνὶ δὲ λυσιτελοῦσα ἦν ἡ ἐν τῷ φανερῷ μάχη. tum & Hieron. *in comment. Novâ bellator*, inquit, *usus est arte pugnandi, ut dispensationem Petri, quâ Judæos salvari cupiebat, novâ ipse conditionis dispensatione corrigeret; & resisteret ei in faciem, non arguens propositum, sed quasi in publico contradicens.* qui & *rabulis forensibus* Apostolos comparat, qui pari ratione, *omissis sæpe negotiis in proprias contumelias vertuntur, & joculari se invicem dente mordent, ut populum circumstantem fallant, & apud reos prævaricationis suspicionem effugiant.* Idémq; *ad August. ep.* 1. *Bene uterq; finxit. nec tamen defendimus officiosum mendacium; sed ostendimus honestam dispensationem.* Verùm Apostolum à nota hac uberrimè vindicat Augustinus *epist. ad Hieron.* ea de re scriptâ. & in *lib. de mendac.* qui tamen & ipse ibidem Jacobi dictum, quo Esavum esse se affirmabat, vult mendacium videri, non esse; & dispensationis ratione non absimili excusat. οἰκονομίας revera rationem habuit, eodémque refert, qui & συμπεριφορὰν appellat, Clemens dictus, Timothei circumcisionem à Paulo procuratam, *Act. c.* 16. *v.* 3. cùm tamen περιτομὴν χειροποίητον οὐδὲν ὠφελοῦν prædicaret, *Rom. c.* 2. *v.* 28. *Galat. c.* 5. *v.* 6. & *c.* 6. *v.* 15. συμπεριφερόμενος Ἰουδαίοις. sed & quod de se Apostolus idem *ad Cor. ep.* 1. *c.* 9. *v.* 19. 22. Ἐλεύθερος γὰρ ὢν ἐκ πάντων, πᾶσιν ἐμαυτὸν ἐδούλωσα, ἵνα τοὺς πλείονας κερδήσω· καὶ ἐγενόμην τοῖς Ἰουδαίοις, ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω· τοῖς ὑπὸ νόμον, ὡς ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερδήσω· τοῖς ἀνόμοις, ὡς ἄνομος, μὴ ὢν ἄνομος Θεῷ, ἀλλ' ἔννομος Χριστῷ, ἵνα κερδήσω ἀνόμους· ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσιν ὡς ἀσθενής, ἵνα τοὺς ἀσθενεῖς κερδήσω· τοῖς πᾶσι γέγονα τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσω. Nec illud minùs, quod Chrysippus habet in *lib. de rhetoric.* referente Plut. *de contradict. Stoic. c.* 1. ὅτω ῥητορεύσειν καὶ πολιτεύσεσθαι τὸν σοφὸν, ὡς καὶ τὸν πλούσιον ὄντα ἀγαθὸν καὶ τῆς δόξης καὶ τῆς ὑγείας· cùm tamen ipse secus omnino censeat. Quod Epictet. *enchir. c.* 16. de homine in mœstitia luctúque agendi ob infortunium aliquod, quod eidem obtigerit, μέχρι μόνου λόγου μὴ ὀκνῇ συμπεριφέρεσθαι αὐτῷ, κἂν ὅτου τύχῃ, συνεπιτενθεῖν· σφόδρα μέντοι, μὴ καὶ ἔσωθεν συνεπιτενθῇς. quem vide & *ad l.* 8. § 27. Idem & Senec. *epist.* 5. *Intus omnia dissimilia sint: frons nostra populo conveniat.* & *ep.* 103. *Non abhorreat à publicis moribus; nec hoc agat, ut quicquid non facit, damnare videatur*, qui & idem, Lactantio *instit. l.* 3. *c.* 15. referente, unde dispensationis hujusce usum Stoicis frequentem satis familiarémq; fuisse liquet. *Faciet*, inquit, *sapiens, & quæ non probabit, ut etiam ad majora transitum inveniat: nec relinquet bonos mores, sed tempori se aptabit: ut quibus alii utuntur in gloriam aut voluptatem, utatur agendæ rei caussâ.* & ut, quàm latè pateat, autoribus illis, dispensatio ista, videatur; *Omnia*, inquit, *quæ luxuriosi faciunt, quæque imperiti, faciet & sapiens, sed non eodem modo, eodémq; proposito.* Horum itaque exemplo dogmatéq; Fabius *instit. l.* 12. *c.* 1. caussarum minùs honestarum defensionem in oratoribus excusat. *Nè hoc quidem*, inquit, *est nudum intuendum, qualem caussam vir bonus, sed etiam quare, & quâ mente defendat. ac primùm concedent mihi omnes oportet, quod Stoicorum quoque asperrimi confitentur, facturum aliquando virum bonum, ut mendacium dicat; & quidem nonnunquam leviorbus caussis; ut in pueris ægrotantibus utilitatis eorum gratiâ multa fingimus; multa non facturi promittimus; nedum si ab homine occidendo grassator avertendus sit, aut hostis pro salute patriæ fallendus, ut hoc, quod aliàs in servis quoq; reprehendendum est, sit aliàs in ipso sapiente laudandum.* qui & concludit, *licere quandoq; uti arte dicendi, bonâ quidem, sed quæ malis artibus simillima sit.* Certè quòd *mendacium* quandoq; dicturum virum bonum sapientémq; ex Stoicorum sententia, affirmavit, id disertè Stobæus *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 8. Λέγεσι δή, μὴ ψεύδεσθαι τὸν σοφόν. —— τῷ μέντοι ψεύδεσθαι ποτὲ συγχωρεῖσθαι νομίζουσιν αὐτὸν καὶ πολλοὺς τρόπους, καὶ στρατηγίαν τῶν ἀντιπάλων, καὶ καὶ τῶν συμφερόντων θεραπείαν, καὶ κατ' ἄλλας οἰκονομίας τοῦ βίου πολλάς. Vide *ad l.* 4. § 49. Plura istiusmodi adjici poterant: sed ista sufficerint ad Marci mentem explicandam. vide & *l.* 4. § 19.

Πολλὰ δεῖ σφόδρα μανθάνειν] De alienis factis non est temerè pronunciandum. Gregor. Naz. δεῖ εὐταξίας. Πολλὰ δεῖ γραφῆναι καὶ παθεῖν πρὶν ἄλλου κατ]αγνῶναι δυσσέβειαν.

Ἀκριβοῦς ὁ ἀνθρώπινος βίος] *puncto* minùs. Senec. *ep.* 49. vide *l.* 5. § 24.

Μετ' ὀλίγον πάντες ἐξεπάγημεν] quod *l.* 7. § 21. μετ' ὀλίγον ἀμφότεροι τεθνήξετε. vide *l.* 4. § 3. & 48. ἐκτέταται. In eandem ferè cum Marco sententiam Euripid. *Supplic.*

—— ὦ παλαίπωροι βροτοὶ,
Τί κτᾶσθε λόγχας, καὶ κατ' ἀλλήλων φόνους
Τίθεσθε; παύσασθ', ἄλλα λήξαντες πόνων,
Ἄσκ φυλάσσεσθ', ἥσυχοι μεθ' ἡσύχων.
Σμικρὸν τὸ χρῆμα τοῦ βίου τοῦτον ὃ χρὴ

Ὡς ῥᾷστα καὶ μὴ σὺν πόνοις διεκπεραῦν.
——*Misera gens mortalium,*
Quid arma, quid vos mutuæ cædes juvant?
Quin abstinete. liberas urbes metu,
Vacuas malorum, placida tutetur quies.
Humana vita res brevis. cura optima est,
Ut absque cura mollis ac facilis fluat. Grot.

Οὐκ αἰ ψεύξεις.] vide *l.* 7. § 16. & *l.* 8. § 40. & *l.* 9. § 13. & *supr.* § 11. 16.

Οὐκ αἰσχρόν] Vide *lib.* 2. § 1. Musonius in *orat.* quâ differit, *an Philosophus debeat injuriarum agere*; apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 19. Ὁ μὲν ἁμαρτάνων ἐυδυς καὶ ἐν αἰσχύνῃ ὄζιν, ὁ δὲ πάσχων, ὥσπερ ἔχ ἁμαρτάνει, καθόσον πάσχει, ὕτως οὐδὲ ἐν αἰσχρῷ οὐδενὶ γίνεται.

Χαλεπώτερα ὀπφέρουσιν αἱ ὀργαὶ] Graviora ab affectu suo patiuntur, quàm ab eis ipsis quibus irascuntur. Τὰ γὰρ ἔνδοθεν μᾶλλον βαρύνει, ὅταν ἐν τοῖς ἠπάλοις καὶ πυρετοῖς τὸ ῥιγοῦν ἢ κατακαίειν τοῦ ἔξωθεν κρύος ἢ καῦμα. Plut. *de tranquill.* vide Senecam *de ira. lib.* 2. *cap.* 35, 36. & Joan Chrysost. *infr.* Theognis,

Οὐδὲν, Κύρν', ὀργῆς ἀδικώτερον, ἢ τὸν ἔχοντα
Πημαίνει, θυμῷ δειλὰ χαριζομένη.
Irâ Cyrne, nihil crudelius; ipsum ea habentem
Lædit, & excruciat cor miserabiliter.

Τὸ ἐυμενὲς ἀνίκητον] Apost. *ad Rom. c.* 12. *v.* 21. Μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ. vide *lib.* 6. § 6, 26. & *l.* 7. § 22.

Καὶ μὴ σεσηρὸς] *adscititia.* Xyl. *affectata* Cas. *personata.* quemadmodum ille dixit, *Hæredis fletus sub persona risus est.* ab eis tractum qui vultu renident, dum animus tamen interim angitur & exæstuat: ut ille qui *Æn. l.* 1.

Spem vultu simulat, premit altum corde dolorem.

ut illi de quibus Apost. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5. *v.* 12. Οἱ ἐν προσώπῳ καυχώμενοι, καὶ ὐ καρδίᾳ. vide *lib.* 1. § 15. & *supr.* § 13. Expressit vim vocabuli Ammianus, cùm de Juliano dixit, *lib.* 21. *amarum subridens.*

Τί γάρ σοι ποιήσει ὁ κακώσων σε] Τίς ὁ κακώσων ὑμᾶς; &c. Petr. *ep.* 1. *c.* 3. *v.* 13.

Ἐὰν διαπαλῇς ἐυμενὴς ἑαυτῷ] Dio Siracusanus, referente Plutarcho. Ἀνδρώπε ὄ κακίαν, εἰ καὶ χαλεπὴν ὄζιν, ὐχ ὕτως ἄγριον ἐδὲ παντάπασι καὶ δύσκολον, ὥστε μὴ μεταβάλλειν χάριτι νικηθεῖσαν ὑπὸ τῆς πολλάκις ἓυ ποιούντων. *Vincit malos pertinax bonitas.* Senec. *de benef. lib.* 7. *c.* 31. Idémque *de ira l.* 2. *c.* 34. *Irascitur aliquis? tu contrà beneficiis provoca. Cadit statim simultas ab altera parte deserta, nisi par non pugnat. si utrinq; certabitur, ille est melior, qui prior pedem retulit; victus est qui vicit.* νίκα ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν. *ad Rom. c.* 12. *v.* 21. *Quàm pulchra ars, vincere in bono malum?* Guigo *medit. c.* 15. Et Val. Maxim. *lib.* 4. *c.* 2. *Speciosiùs aliquanto injuriæ beneficiis vincuntur, quàm tantùi odii pertinaciâ pensantur.* Et, *Bono vinci satius est, quàm malo more injuriam vincere.* Salust. *Jugurth.* Præclarè Joan. Chrysost. *in Matth. orat.* 18. Εἰ ὐ μεγάλα ἠδίκησαι, ὐ διὰ τοῦτο μάλιστα ἐυεργέτησον, ἵνα ὐ σωτηρὸ λαμπρότερον ποιήσῃς τ σέφανον, ὐ τ ἀδελφὸν τ ἐχθρὸς ἀπαλλάξῃς ἀρρωστίας· ἐπεὶ ὐ οἱ ἰατροὶ, ὅταν ὐ λακπίζωνται ὐ ὑβρίζωνται παρὰ τῶν μαινομένων, τότε μάλιστα αὐτοὺ ἐλεοῦσι ὐ παραπλήσιόν ἐστι τοῖς τῶν ἀνοήτων λόγοις, εἰδότες ὅτι τ ὑπερβολῆς τοῦ νοσήματο ἡ ὕβρις ὄζι. ὐ σὺ πίνων παύτῳ τοὶ τῶν ὑβριζόντων ἔχε τὸν γνώμον, ὐ ὕτω κέχρησο τοῖς ἀδικοῦσιν· ἐκεῖνοι γάρ εἰσι μάλιστα οἱ νοσοῦντες, ὐ τὸν βίαν ὑπομένοντες. ἀπάλλαξον τοίνυν αὐτοὺ τ χαλεπῆς ταύτης ἐπηρείας, καὶ δὸς ἀφεῖναι τῷ ὀργῇ, καὶ δαίμον ἐλεύθερόν χαρισαι, τοῦ θυμοῦ ὐ γὰρ δαιμονῶντας ἐὰν ἴδωμεν, δακρύομεν· ὐχὶ καὶ αὐτοὶ ὄ ποιοῦμεν δαιμονῶντες· τοῦτο καὶ νῦν ποιῶμεν ὅπ τῶν ὀργιζομένων. καὶ γὰρ ἐκείνοις ἐοίκασιν οἱ θυμούμενοι, μᾶλλον ὄ κἀκείνων εἰσὶν ἀθλιώτεροι, μὴ αἰδήμονως μαινόμενοι· διὸ καὶ ἀσύγγνως ἀυτῶν ἡ παραπληξία. μὴ τοίνυν ἐπέμβαινε κειμένῳ, ἀγὰ καὶ ἐλέει· καὶ γὰρ ἂν ὑπὸ χολῆς πινὰ ἐνοχλούμενον καὶ σκοτοδινιῶντα καὶ ἐμέσαι ἐπειγόμενον τ πονηρὸν τοῦτον χυμὸν ἴδωμεν, χεῖρα ὀρέγωμεν καὶ διαβαστάζωμεν ἀπορρεφόμενα· ἀγ' ἓν μόνον ζητῶμεν, ὅπως ἐκεῖνον ἀπαλλάξωμεν τ χαλεπῆς ταύτης ἐνοχλοίας· τοῦτο τοίνυν ὅπ τούτων ποιῶμεν, καὶ διαβαστάζωμεν ἐμοῦντας καὶ ἀπορρεφομένους· μὴ δὴ πρότερον ἀφῶμεν, ἕως ἂν ἅπασαν ἀποθῆται τὴν πικρίαν. καὶ τότε σοι χάριν εἴσεται μείζω, ἐπειδὰν παύσηται, τότε γνώσεται σαφῶς ὅσης αὐτὸν ἀπήλλαξας ταραχῆς. καὶ τί λέγω τὴν παρ' ἐκείνου χάριν; ὁ γὰρ Θεός σε ἐυθέως στεφανώσει, καὶ μυρίοις ἀμείψεται κέρδεσι, ὅτι σε τ ἀδελφὸν νοσήμα ἠλευθέρωσας χαλεπῦ· καὶ κείνῳ ὄ ὡς δεσπότην τιμήσει, διὰ παντὸς αἰδούμενός σε τὴν ὑπεροχίαν. ὐχ ὁρᾷς τὰς πληγὰς γυναῖκας, πῶς δάκνουσι τοὺς παρεζώσας, καὶ ὐκ ἀλγοῦσιν ἐκεῖναι; μᾶλλον ὄ ἀλγοῦσι μὲν, φέρουσι ὄ γενναίως, καὶ σωθῆναι τ ὀφλισκανούσας καὶ διακοπτομένας ὑπὸ τ ὠδίνο. ταῦτα καὶ σὺ ζήλωσον, καὶ μὴ γίνε μαλακώτερος γυναικῶν. ἐπειδὰν γὰρ τέκωσιν αἱ γυναῖκες αὖται (γυναικῶν γάρ εἰσι μικροψυχότεραι) τότε σε τ ἄνδρα εἴσονται. Adeò sanè præclara & eximia verba sunt ista, ut nec ipse describere gravatus sim, nec lectori pio tædium sperem legendo, prolixiora licèt, oboriturum.

Πρᾴως παραινῆς] Ità Plato *politic. lib.* 9. Πείθωμεν τοίνυν αὐτὸν πρᾴως· ὐ γὰρ ἑκὼν ἁμαρτάνει· ἐρωτῶντες, &c. Parimodo quo Marcus istic. Isidor. Pelus. *lib.* 3. *epist.* 397. χρὴ τῇ παῤῥησίᾳ μιγνύναι τὴν φρονήσεως. & rursus: πῶς παῤῥησιασόμεθα; ὐκ ἀκράτῳ τῇ παῤῥησίᾳ χρησόμενοι, ἀγὰ κεκραμένῃ αὐτὴν φρονήσει. Euripid. *Belleroph.* apud Suidam.

Οἱ

Οἴμοι, τὸ μὲν νοσοῦντι θυμῶδες κακόν·
Heu, fateor, huic qui ægrotat iraſci, malum eſt. Senec. *de conſtant. ſap. c.* 13. *Quis phreneticomedicus iraſcitur? quis febricitantis, & frigida prohibiti maledicta in malam partem accipit? hunc affectum adverſus omnes habet ſapiens, quem adverſus ægros ſuos medicus: quorum nec obſcæna, ſi remedio egent, contrectare, nec reliquias & effuſa intueri dedignatur, nec per furorem ſævientium excipere convicia. ſcit ſapiens, omnes hos, qui togati purpuratique incedunt, valentes coloratósque, malè ſanos eſſe: quos non aliter videt, quàm ægros intemperantes. Itaque nè ſuccenſet quidem, ſi quid in morbo petulantiùs auſi ſunt adverſus medentem.* vide *Aug. ad lib.* 7. § 22.

Μεταδιδάσκης] vide *lib.* 5. § 28. & *lib.* 9. § 11. Δεῖξον τῷ πλάγιῳ ἢ ὄψει, πῶς ἀφίσανται τῶν ἁμαρτημάτων. Epictet. *l.* 1. *c.* 18.

Εὐχολῶν] *Vacans huic rei.* Xyl. imò, *placidè, imperturbatè te habens.* Epictet. *lib.* 3. *c.* Εὐχολῶ, ἡσυχίαν ἄγω. & *c.* 9. εὐχολῶ· ὃ πεπαῦταί μου ἡ διάνοια· Marcus ipſe *lib.* 4. § 19. εὐχολώτερος καὶ ἀταρακτότερος ἔσῃ. vide & *lib.* 12. §. 2.

Πρὸς ἄλλο πφύκαμεν] πρὸς σωτηρίαν. *lib.* 2. § 1.

Οὐ μὴ βλαβῶ] vide *lib.* 2. § 1. & *lib.* 10. § 33.

Σὺ δὲ βλάπτῃ] vide *l.* 5. § 4.

Εὐαφῶς] *efficaciter* Caſ. *apertè.* Xyl. *aptè, ſcitè, dextrè, affabrè,* malim. Lucian. ὑποβάλλειν τοὺς δακτύλους εὐαφῶς. *ſcitè digitos ſubjicere.* tractum à praxi Chirurgica; in qua multùm refert, qua manu vulnere colligenda, vel oſſa reſtituenda, tractentur. Pindar. *Pyth.* 4. Χερὶ μαλακὰν χεῖρα περιβάλλοντα τρώμαν ἕλκος ἀμφιπολεῖν. Ab eadem arte tractum eſt, & Apoſtoli illud *ad Galat. c.* 6. *v.* 1. ubi de fratre in peccatum prolapſo, καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον ἐν πνεύματι πραότητος. eſt enim τὸ καταρτίζειν (quod & Beza & Strigelius adnotârunt) *membrum luxatum reconcinnare,* ſive, *loco ſuo reponere, & adaptando rurſus componere.* & καταρτισμὸς, μεταγωγὴ τῶν ὀστῶν ἐπὶ τὰ παρὰ φύσιν πάντα εἰς τὸν κατὰ φύσιν. Galen. reſpexit eodem & Plutarch. in *Catone minore,* ubi Catoni Statylium juvenem nimis fervidum & præcipitem, Apollinidi Stoico ac Demetrio Peripatetico curandum tradenti hæc verba tribuit: Ὑμεῖς ἔχετον ὀιόμενοι τοῦτον μαλάξαι, καὶ καταρτίσαι πρὸς τὸ συμφέρον. Siquidem, ut Gregor. in *paſtore lib.* 2. *c.* 6. *Sæpenumero deteriùs frangitur, cum fractura incautè colligitur, ità graviùs quis ſciſſuram ſentiat. ſi hanc immoderatiùs ligamenta conſtringent.* & quod Rad. Ardan. *orat. Dom. poſt Trin.* 6. *Manſueta correctio peccatores emendat, intemperans etiam emendandos perturbat.* Certè, quod Seneca *de clement. l.* 1. *c.* 17. *Nullum animal eſt moroſius, nullum majori arte tractandum, quàm homo.*

Οὐδὲ μέλιοσαι αὐτὸ ποιεῖν, οὐδὲ ὅσα σωματικὰ] Porphyr. *de abſtinent. ab animal. lib.* 3. Τὰ δὲ σωματικὰ ὅπως τηρεῖ τὸ δίκαιον τὸ πρὸς ἄλλα, τίς ἀγνοεῖ; τοῦτο μὲν μυρμήκων ἕκαστον, τοῦτο δὲ καὶ μελιττῶν, καὶ τῶν ὁμοίων.

Μήτε ἀνειδιστικῶς] vide *lib.* 1. § 10. De Euphrate Philoſopho, Plin. min. *lib.* 1. *ep.* 10. *Inſectatur vitia, non homines. nec caſtigat errantes, ſed emendat.* Senec. *de clement. lib.* 1. *c.* 17. *Agat princeps curam, non tantùm ſalutis, ſed & honeſtæ cicatricis.* Et Auguſtin. *epiſt.* 159. *Sic ſuccenſe iniquitati, ut conſulere memineris humanitati.* vide & *lib.* 5. § 22. & *ſupr.* § 13.

Ἀδήκτως τῇ ψυχῇ] *atque ità nè cor mordeatur.* Xyl. *citra ſermonis aſperitatem.* Caſ. δάκνειν τινὰ ψυχὴν, τινὰ καρδίαν, τὸν θυμὸν. dicunt Græci, quod *mordere & pungere cor alicui,* id eſt, *angere, divexare, cruciare,* Latini. & δάκει τις τὸν θυμὸν, ἢ τινὰ καρδίαν, *corde morderi.* i. e. *angi, cruciari.* Syneſ. *de regno.* Οἱ δ' ὅπως ἂν ἀσεμφῶς ἔχωσιν,--ὥστε, οὐδὲ φασιν αὐτοῖς ἀποχρῆσειν, εἰ πᾶς ξυγχωρήσει μὴ πάντα ἐκ πάντων ἐπαινεῖν τὰ βασιλέως καὶ βασιλέα· ἀλλ' εἰπεῖν παρέκοι, καὶ λυπῆσειν ἀνατείνονται, καὶ ἀπειλῆσι δήξασθαι τινὰ καρδίαν, οὐκ ἐν χερῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ μίσει, εἰ ἄρα ὠφελήσοιτο. Idémque *de calvitie.* μίσην αὐτῶν δάκνυμαι τινὰ καρδίαν. Liban. *orat. de pact.* ὃ δακνυμένου ἀπέρχεταί τις τινὰ καρδίαν, εἰ ὁ χθὲς μαθητὴς, σήμερον ἑτέρου γίνηται; Ariſtoph. *Acharn.*

Ὅσα δὴ δάκνυμαι τινὰ ἐμαυτοῦ καρδίαν.

Et in *Nubib.* ——ὅμως δ' τὸν θυμὸν δακών·

Indè θυμοδακὲς *quod cor mordeat.* Julian. *orat.* 2. Ποταπὸν δ' χρῆμα λοιδορία; ὡς θυμοδακὲς ἀληθῶς, καὶ ἀμύτιστον ψυχὴ μᾶλλον, ἢ σίδηρος χρῶτα; Sed & δάκνειν & δάκνεσθαι, & *mordere,* ac *morderi,* iidem ſimpliciter dicunt Eurip. *Theſ.*

Μή μοι νεανικὸν θεραπευτὴν μᾶλλον δάκοι.

Plut. *de Stoic. contradict. c.* 9. Καί τοι πικρῶς ἐν τῷ γένει τούτῳ καὶ Πλάτωνα καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς Χρυσίππου δάκνουσι. Cicer. *ad Attic. lib.* 13. *ep.* 12. *Valdè me momorderunt epiſtolæ tuæ: eædem tamen ſanaverunt.* Flacc. *l.* 1. *ep.* 6.

——*Mordear opprobriis falſis?*

Terent. *eunuch.* 3. 1.

--*Par pari referto, quod eam mordeat.*

Sidon. *lib.* 3. *ep.* 8. *vel pupugiſſe verſu gemello, vel momordiſſe diſticho,* qui & *ibidem, piperatam facundiam,* pro *mordaci* dixit. & *lib.* 8. *ep.* 11. *epigrammata piperata.* i. e. *mordacia,* ut exponit ipſe; quæ *melleis* opponit: Hieronymum imitatus, qui in *epiſt. ad* Euſtoch. *ut te aliquid & piperis mordeat,* ſed & *acetum mordax,* eâdem mente Perſ. *ſat.* 1. Indè δάκτης λόγος, *mordax oratio.* Plutarch. *de amic. & adul.* λόγῳ δάκτῃ καὶ παῤῥησίᾳ κηδεμονικῇ καταπόμψου. Idem δῆγμα, δησμὸς, δῆξις. Idem *ſympoſ. lib.* 2. *c.* 1. Δῆγμά τι περίστα αὐτῶ

τῷ σκώμματι. & mox: τὰ σκώμματα μᾶλλον δάκνει, καθάπερ τὰ παρηγορωλφὰ βέλη, πλείονα χρόνον ἐμμένοντα, καὶ λυπεῖ τοὺς σκωφθέντας. ità enim reſcribendum pro eo quod μέλη ſenſu nullo codices exhibent. Idem *de amic. & adul.* ἐλέγχῳ καὶ λόγῳ δήγμὸν ἐμποιῶν καὶ μετάνοιαν. & *in Lycurg.* αἱ δὲ παιδιῶν καὶ σκωμμάτων δήξεις, ὅδεν ἀμελοῦντες οὐδὲ χεῖρον οὐδὲν ἀσυδῶς ὑποφέρουσι. Alia, neç pauca ſuppeditabit Hadr. Junius *cent.* 2. *adag* 58. Indè ἀδηκ]ος, *morſu immunis*; qui oratione, ſive ſermone ejuſmodi mordaci perſtrictus non eſt. Eunap. *in Liban.* ὅσοις οὖν συλλεγέντων Λιβανίῳ, καὶ σωφρονίας ἀξιωθέντων ἀπῆλθεν ἀδηκ]ος. *nemo omnium, qui Libanio allecti & in familiaritatem accepti fuerunt, abiit à morſu immunis.* ità legunt vertúntque, cùm Hadr. Junius, tum & Fed. Morellius: ſed vera lectio, ἀδηλ]ος, non ἀδηκ]ος, ſequentia firmant. ἀλλὰ τότε ἦθος εὐθὺς δῆλος τις ἦν ἔγνωσο &c. *ſed ſtatim, quâ eſſet indole, dignoſcebatur.* Verùm indè ἀδήκτως apud Plut. in *Pomp.* ubi Flora narrâſſe dicitur, ὡς ἐκ τοῦ ἐπιτρῴου σωφρονιστηρίου ἀδήκτως ἀπηλθεῖν, *nunquam quiviſſe ſe à Pompeji conſuetudine ſine morſu aliquo diſcedere*; h. e. ut non aculeum quaſi aliquem in animo reſiduum perſentiſceret quo modo Periclis dictio ità audientium animos affeciſſe perhibetur ὡς τὸ κέντρον ἐγκαταλιπεῖν, ut Eupolis *Tribubus*. Cæterùm hoc loco ego, quid ἀδήκτως τῇ ψυχῇ velit, non ſatìs aſſequor: malim ἀδηκ]ήτῳ τῇ ψυχῇ, nec de reprehenſi, ſed de reprehendentis animo accepe-rim, nè ità vel redarguat, vel admoneat, ut animi injuriæ illatæ apprehenſione attacti & exulcerati indicium præ ſe ferat. hoc eſt enim quod poſtea de *ſuccenſente* dicit, τέτρωται, *vulneratus eſt, vulnus accepit*. Quanquam poteſt & ἀδηκ]ήτῳ τῇ ψυχῇ exponi, *animo non mordaci*. quomodo Dioſcoridi *l.* 1. *c.* 28. ἔλαιον ἄδηκ]ον dicitur, i.e. *quod non mordeat*, ut Plin. *l.* 23. *c.* 4. & Plutarch. *de adulat.* τῷ δὲ συνεχῶς ταῖς ἡδοναῖς, καὶ τῷ πρὸς χάριν, ἄκρατον ἀεὶ καὶ ἀδήκτον ὁμιλίαν ὑποπτεύειν. ἄδηκτον ὁμιλίαν dicit, quæ nihil mordax habeat. verùm prius illud arridet magis.

Μηδὲ ὡς ἐν σχολῇ] *neve otio abuti videaris*. Xyl. forſan, quia priùs ἐυσχολῶν dixerat. Ego ſimpliciter malim, tanquam in ſchola, hoc eſt, vel ὡς παιδαγωγός τις, *pædagogi cujuſdam inſtar*, qui imperiosè cùm agat, moleſtus eſſe ſolet, & gravis habetur. *l.* 5. § 9. & *l.* 10. § 35. unde παρρησία παιδαγωγικὴ *ſuprà* § 6. vel etiam *tanquam in ſchola*, ubi ingenii exercendi oſtentandíque cauſsâ fieri aſſolent oratiúnculæ. hoc eſt enim quod ſequitur, μηδὲ ἵνα ἄλλῳ παρασὰς δαυμάσῃ. & *ſupr.* § 13. ὡς ἐπιδεικνύμενος. vide *ad l.* 1. § 16. σχολαστικός. *quaſi exercitationis cauſsâ*. Caſ. Ambroſ. *offic. lib.* 3. *c.* 6. *objurget, non jactantiæ ſtudio, ſed affectu charitatis*. quod Marcus hîc φιλοσόφως. Talia autem, qualia Marcus hîc notat, Senecæ ſcripta Cajus Cæſar eſſe volebat. cùm *commiſſiones meras* eſſe diceret, ferente Suetonio, *l.* 4. *c.* 53. i. e. λόγους πρὸς τὰς ἐπιδείξεις καὶ ἀγῶνας γεγραμμένους, ut ex Iſocrate *in eum locum* clariſſ. Caſaub. vel etiam αὐτολεξεὶ, ἀγωνίσματα. utì idem ex Thucyd. *l.* 1. & Ariſtot. *Poet. c.* 9. ſed & Polybio; cujus aureum dictum digniſſimúmq; quod ubique, non ibi tantùm, legatur (ejuſdem habes τῷ μαθητῇ elogium) illud *l.* 3. è codicibus Polybianis à vitio typothetarum incuriâ contracto ſic repurgatum. Ἰσως γὰρ ἐὰν ὠφέλῃ τις τὸ διὰ τί, καὶ πῶς, καὶ πόθεν χάριν ἐπεφάχθη, καὶ τὸ προσῳδὲν πότερα ἔυλογον ἔχει τὸ τέλος, τὸ καταλειπόμενον αὐτῆς, ἀγώνισμα μόνον, μάθημα δ' ὢ γίνεται. Quod Plinius *l.* 7. *epiſt.* 17. *Hiſtoria non oſtentationi, ſed fidei veritatique componitur*. Nec multò ſecius Fabius, *l.* 10. *c.* 1. in viri clariſſimi commentariis fœdè depravatus: *Totum opus hiſtoriæ, non ad intuitum rei pugnámque præſentem, ſed ad memoriam poſteritatis & ingenii famam componitur.*

Ἀλλ' ἤτοι πρὸς μόνον] quod Chriſtus Matth. *c.* 18. *v.* 15. ὕπαγε, καὶ ἔλεγξον αὐτὸν μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου. Socrates in menſa cùm familiarem quendam vehementiùs paulò increpuiſſet, Plato, ἐκ ἄμεινον ἦν ἰδίᾳ ταῦτα λελέχθαι; *Annon*, inquit, *hæc privatim dicta, præſtiterat?* cui ille viciſſim, Σὺ δ' ἐκ ἄμεινον ἂν ἐποίησας, ἰδίᾳ πρὸς ἐμὲ ταῦτα εἰπών; *Annon & à te mihi privatim hoc dictum præſtiterat?* deeſſe autem videtur disjunctionis membrum alterum, ſi recepta lectio admittatur, *vel ſolùm convenias, vel ut ſolus advertat*, (aut ejuſmodi quippiam) etiamſi plures adſtiterint. *ſed ut cum ſolo ità loqui debes.* Xyl. acſi eſſet, ἀλλ' ὡς πρὸς μόνον, ſive, ἀλλ' ὅπως ὡς πρὸς μόνον. disjunctivæ certè rationem nullam habuit: ſed nec Caſ. qui vertit, *ſed ità ſemper ut ſolus conſciat.* ἀλλ' ἀεί τι quod mihi valde comprobatur. Optimè Plut. *de amic. & adul.* Δεῖ γὰρ, ὡς νοσήμα]ος ἐκ εὐφεπὲς, τῆς ἁμαρτίας τὸν νουθέτησιν καὶ ἀποκάλυψιν ἀπόῤῥητον ἔ]ι, καὶ μὴ παίηγευκλῶ, μηδ' ὀνειδισικλῶ, μηδὲ μάρτυρας καὶ θεατὰς σωφάγεσαι· ὃ γὰρ φιλικὸν, οὐλλὰ σοφισικὸν, ἀλλοτρίοις εὐδοκιμεῖν σφάλμασι, καλλωπιζόμενον πρὸς τοὺ παρόντας, ὥσπερ οἱ χειρουργοῦντες ἐν τοῖς θεάτροις ἰατροὶ πρὸς ἐπιδεξιότητα. Ὡς παρὰ τὰς Μούσας] quia pro numero Muſarum, monita *novem*. vide Plut. *ſympoſ. l.* 9. *c.* 14. de numero Muſarum,

Ἄξιον ποτὲ ἀνθρωπ]ος ἔ]ι] *humanitatem colamus, dum inter homines ſumus*. Senec. *de ira l.* 3. *c.* 43. vide *l.* 7. § 22. & *l.* 10. § 8.

Τὸ κολακεύειν] quod *l.* 4. § 31. μήτε τύραννος, μήτε δῆλος. De Antonio Niceph. Calliſt. *l.* 8. *c.* 40. Πᾶσι δ' ὢν κεχαρισμένον ἑαυτὸν παρέχων, ἐπιμέλετο μήτ' ἀηδὴς καὶ κόλαξ ἔ]ι δοκεῖν, μήτε πρὸς πόρον ἐξάγειν τὰ δικαιότατα πιμᾶσθαι, καὶ

οἷς ἂν καλδίοι πίθηδς. Isidor. Pel. *l.* 3. *epist.* 121. Ὥσπερ ὀξὺ μὲν ἡ βαρὺ κομιδῇ φθέγξασθαι ῥᾴδιον, τῷ δὲ μέσῳ τυχεῖν, μουσικῆς ὄντι ἕξεως· ὥτω καὶ περὶ τὸ παῤῥησιάσασθαι, καὶ μὴ, λογιστέον· οἱ μὲν γὰρ ἂ τῷ ὠφελῆσαι, ἅμα τῷ ὑβρίσαι γίνονται μόνον· οἱ δὲ τῷ κολακεύειν, καὶ τὰ μὴ δεόντα ἐγκώμια ὑφαίνειν· οἱ δὲ μέσῳ ἀεὶ χρώμενοι, ὅτε ὑβρίζουσιν, ὅτε δωποδύουσιν, ἅμα κερᾴσαντες τῇ παῤῥησίᾳ τὸν αἰδῶ καὶ τῇ ὀπτιμήσει τὸν δεσπότην, ὥτως ἐπὶ τὸ ἰατρεύειν τὸν ἑαυτοῦ ἀγοῦντας ἔχονται.

Τὸ ῥᾷον καὶ ἥμερον, ὥσπερ ἀνθρωπικώτερον, ὥτω καὶ ἀῤῥενικώτερον] Naso, *art. l.* 3.

Candida pax homines, trux decet ira feras.

& *trist. l.* 3. *eleg.* 5.

Quòd quisque est major, magis est placabilis ira;
Et faciles motus mens generosa capit.

Ὥσπερ τε ἡ λύπη ἀδενὴς, ὥτω καὶ ἡ ὀργὴ] *Iram dolorémque* copulat. ἡ γὰρ ὀργὴ μετὰ λύπης· καὶ ὁ ὀργιζόμενος πᾶς λυπεῖται. Aristot. *rhet. l.* 2. *c.* 4. Utrumque facit imbecillitatis indicium. Ità & Senec. *de ira l.* 1. *c.* 16. *Tantùm abest à magnitudine animi ira, quantum à fortitudine audacia, à fiducia insolentia, ab austeritate tristitia, à severitate crudelitas. Mihi videtur veternosi & infelicis animi imbecillitatis sibi conscii, sæpe indolescere. Ut exulcerata & ægra corpora ad ictus levissimos gemunt; ità muliebre maximè & puerile vitium est: at incidit & in viros; Nam viris quoque puerilia ac muliebria ingenia sunt.* Et, *de vit. beat. c.* 3. *omnis ex infirmitate feritas est.* Menander apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 20.

Τὸ δ' ὀξύθυμον τοῦτο καὶ λίαν πικρὸν,
Δεῖγμ' ὄζειν εὐθὺς πᾶσι μικροψυχίας.
Irasci prompta amarulentáque indoles
Indicium infirmi pectoris cunctis facit.

Musonius apud Stob. Μικρόψυχον γὰρ τὸ ἀγανακτεῖν καὶ ὀπτεύεσθαι ἐπὶ τοιούτων. Juvenal. *sat.* 13. —— *minuti*

Semper & infirmi est animi exiguique voluptas,
Ultio. Continuò sic collige, quòd vindictâ
Nemo magis gaudet quàm fœmina. ——

Ammianus *hist. l.* 27. *c.* 6. *Iram definiunt esse ulcus animi, nasci ex mentis mollitie consuetum; id asserente argumento probabili, quòd iracundiores sunt incolumibus languidi, & fœminæ maribus, & juvenibus senes, & felicibus ærumnosi.* Aristot. *rhetor. l.* 2. *c.* 2. Κάμνοντες, πεπόμφοι, ἐρῶντες, δλῶντες, ὅλως ὀπτυμοῦντες, καὶ μὴ κατορθοῦντες, ὀργίλοι εἰσὶ καὶ εὐπαρόρμητοι. Plut. *de irac. cohib.* Ὡς γὰρ οἴδημα μεγάλης ὄζιν ἐν σαρκὶ πληγῆς πάθος, ὥτως ἐν ταῖς μαλακωτάταις ψυχαῖς ἡ πρὸς τὸ * λυπῆσαι * [λυπῆσαι] ἔνδοσις ἐμφέρει μείζονα θυμὸν ἀπὸ μείζονος ἀδενείας. διὸ καὶ γυναῖκες ἀνδρῶν ὀργιλώτεραι, καὶ νεοττοὶ γηραιόντων, καὶ γέροντες ἀκμαζόντων, καὶ κακῶς πράττοντες εὐτυχούντων. ὥτως ἐν τῷ λυπεῖσθαι μάλιστα ἡ ψυχὴ καὶ πάσχοντος ἀνίσταται μάλιστα δ' ἀδένειαν ὁ θυμὸς, ἐκ γὰρ ἀδενείας, ὥς τις εἶπε τῶν ψυχῆς ἐοικὼς, ἅμα ὀπτάλασι καὶ ἀπόμαισιν ἐν τῷ ἀμυντικῷ ὁρμῇ σφοδρότερον ἐξανισαμένης. quod autem dicit ὥς τις εἶπε, Platonem tangit, qui sicut Plutarch. idem, *de virt. mor.* refert, τρία τὰ ψυχῆς τὰ θυμὸν ποιοῦντα.

Ἀδενὴς] τὸ γὰρ ἀδενὲς εὐπαθέστερον. Theophr. *de causs. plant. l.* 4. *c.* 6. non ἀπαθέστερον, ut codices vulgati, etiam Heinsii editio, exhibent. Sic enim ipse lib. eodem *c.* 13. τὰ γὰρ ἀδενέστερα δῆλον [ὡς] εὐπαθέστερα. Et rursus *c.* 14. τὸ ἀδενὲς παθητικώτερον.

Ἀμφότεροι γὰρ τέτρωνται καὶ ἐνδεδώκασιν] *Uterque vulnus accepit & herbam porrexit.* Xyl. optimé. Sive, *manus dedit, & victus est uterque,* & qui irascitur, & qui dolet. Dio Prus. *orat.* 16. Ἀλλὰ διανοίᾳ ἰσχυρᾷ ὄζι χρεία, μάλιστα μὲν ἀπρώτου καὶ πρὸς μηδὲν εἰκούσης· εἰ δὲ, μήγε ῥᾳδίως, μηδὲ ὑπὸ τῆ τυχόντ[ος] πτοωσομένης. Ubi in membro posteriori, defectus subesse videtur; supplendus hoc modo; εἰ δὲ [μὴ,] μήγε ῥ' &c. negativa iterata librarium vel oscitantem, vel festinantem fefellit. Liban. *in vita sua*: ἐποίουν δὲ ἁλὶν αὐτὸν λεῖδς τυτωνὶ τῶν σκευμάτων. ὥτως ἐκ ἐτετρώμην.

Παρὰ τῦ μουσηγέτυ] *à duce sive præside Musarum.* Quia *decimum* addiderat. At quis iste Marco *Musarum ductor*? M. Casaub. *Herculem* vult. Herculem certè Eumenius in *oratione de scholis instaurandis, Musageten, hoc est, comitem ducémque Musarum esse, accepisse* ait *Fulvium illum Nobiliorem; qui ædem Herculis Musarum in circo Flaminio ex pecunia Censoria fecit, cùm in Græcia esset imperator.* Quin & Sueton. *l.* 2. *c.* 29. *Ædis Herculis Musarum à Marcio Philippo* sub *Augusto extructæ* meminit. Nam quod *Herculis & Musarum*, legebatur, Is. Casaubonus, codicum veterum fidem secutus, copulativam sustulit: quanquam Plut. in *quæst. Rom.* communem fuisse aram quandam *Herculis ac Musarum* apud Romanos, est autor; institutæ caussam, ex Jubæ traditione, fuisse, quòd Evandrum literas Hercules docuisset. Cæterùm Eumenius idem, *Herculem Musarum tutorem potiùs & defensorem,* quàm *ductorem & præcentorem* habitum innuit, cùm subjicit, *Camœnarum signa novem sub tutela numinis fortissimi ab eodem Fulvio consecrata, quò mutuis operis præmiisque juvari ornarique significaret, Musarum quietem defensione Herculis, & virtutem Herculis voce Musarum.* De hoc *Herculis Musarum*, an *Herculis Musarúmque* templo, Naso *artis l.* 3.

Nec rubor est emisse palam: venire videmus
Herculis ante oculos virgineúmque chorum.

& *Fastor. l.* 6. *extremo.*

Dicite Pierides, quis vos addixerit isti,
Cui dedit invitas victa noverca manus.
Sic ego, sic Clio: clari monumenta Philippi
Aspicis, unde trahit Martia casta genus, &c.

Sic cecinit Clio. doctæ assensêre sorores,
Annuit Alcides, increpuitque lyram.

Verùm apud Græcos Apollinis potiùs, *Musagetæ* titulus iste; hoc munus est, *Musarum chorum ducere eisdémque præcinere.* quod & ex Lutatii *histor. commun. l.* 1. Probus Grammat. asserit. Synes. *Dione*, de philosopho, Πρεσβεῦναι δὲ δεῖ τὸ μὴ ἔχειν αὐτὸν ἴδιον ἔργον ὑπορρεῖμμενον τῇ χορῇ, ὥσπερ τὸν Ἀπόλλω λόγος ἔχει, νῦν μὲν ταῖς Μούσαις συμβδεῦν αὐτὸν ἐξάρχοντα, καὶ ἐνιδόντα ῥυθμὸν τῷ σχήματι, νῦν δὲ αὐτὸν καθ' μόνας ᾄδειν. Cornutus an Phurnutus, *de deis, c.* 32. Ἀπ' αὐτῆς δὲ τῆς ἀρχῆς καὶ μουσηγέτης ἐκλήθη, καὶ παίζειν μετὰ τῶν Μουσῶν ἐνομίσθη.

Ἐκ γὰρ Μουσάων καὶ ἑκηβόλου Ἀπόλλωνος,
Ἄνδρες ἀοιδοὶ ἔασιν, ὅπηχθόνιοι βασιλῆες.

φησὶν ὁ Ἡσίοδος. Διὰ τοῦτο καὶ ἱερὸς αὐτῷ ὁ κύκνος, τῷ μουσικώτατον καὶ λευκότατον ἅμα ἐστὶ τῶν ὀρνέων. Pausan. *Eliac. l.* 1. in Junonis templo, quod est Elide, Πεποίηται Μοῦσαι μὲν ᾄδουσαι, καὶ Ἀπόλλων ἐξάρχων τῆς ᾠδῆς. Idémq; in *Attic.* disertè, Ἀπόλλωνα μουσηγέτην καλοῦσι. *Musarum ducem sive præsidem vocant Apollinem.* Cujus appellationis Apollini tributæ meminit & Plato, *de leg. l.* 2. Plutarch. *sympos. l.* 9. *c.* 14. & *cur Pyth. metro oracula edere desierit.* & Aristides, *orat. Platonic.* 1. sed & Orpheus *hymno in Apollinem*, Julianus item, *orat. in solem.* Apollinem cùm μουσηγέτην, tum & μουσῶν ἡγεμόνα non semel nuncupat: Maximus Tyrius *orat.* 21. Τὴν ἀληθῆ ἁρμονίαν, ἣν μὲν ὁ Μουσῶν χορὸς, ἐξάρχει ἡ αὐτῆς ὁ Ἀπόλλων ὁ μουσηγέτης. Liban. deniq; *orat.* 2. Μὴ θεὸς τὸν μουσηγέτην τὸν πάσης ἐφορῶντα, &c. Cæterùm Herculem, an Apollinem voluerit Marcus, parùm refert. Clemens verò noster *strom. l.* 6. etiam Domino Deo nostro appellationem hanc tribuit. Sed & Philostratus Antonino illi, cui *vitas sophistarum* inscripsit; & Galliarum Regi Francisco Magno. Cl. Casaubonus in *notis ad Marci nostri vitam.*

Τὸ μὴ ἀξιῶν ἁμαρτάνειν τοὺ φαύλους, μανικὸν] transponendæ sunt voces priores. Τὸ ἀξιοῦν μὴ ἁμαρτ. sensus exigit. idem prorsus habet *lib.* 5. § 17.

Τυραννικὸν] ità *l.* 6. § 27. ὠμόν πως. Verùm istîc tyrannicum potiùs, quia velle se solum lege communi exemptum, *tyrannidem* sapit.

§ 19. Ἀπαλειπτέον] vide *supra* § 16.

Τὸ μὴ ἀφ' ἑαυτῆς λέγειν ἐν τοῖς ἀποπωτάτοις] Ex Marci mente, non à se loquitur, qui non ab animo, non à mente sua. Ὅταν ὑποκείνηται, καὶ ὁπλάσως καὶ ἀναλήθως τὸ ποιῇ ἢ λέγῃ πως. *l.* 2. § 16. quæ huic loco commentarii vicem præbent. Nam aliud est ἀφ' ἑαυτῆς λέγειν. *Joan. c.* 18. *v.* 34.

Καθὸ σαυτῷ ὀνειδίζῃς] *tibi ipsi exprobra.* Xyl. *tibi ipsi exprobrabis.* Caf. τῷ καθὸ neuter rationem ullam habuit. Ego malim σωνειδήσεις, *secundum quod*, vel *in qua, conscius tibi futurus es.*

Ὑποκαλακλινομένῃ τῇ θειοτέρᾳ] Vide *l.* 7. § 55.

§ 20. Πειθόμενα τῇ τῶν ὅλων διατάξει] Plut. *sympos. l.* 1. *c.* 2. Καὶ τὸ Θεὸν ὁρᾶς, ὃν ἀειτοτέχναν ἡμῖν ὁ Πίνδαρος θεοσεῖπεν, ὃ πανταχῇ τὸ πῦρ ἄνω τάττοντα, καὶ κάτω τοῖς γῇ, ἀλλ' ὡς ἂν αἱ χρεῖαι τῶν σωμάτων ἀπαιτῶσι,

Τῆτο μὲν ἐν κόσχαισι θαλασσονόμοις βαρυωδίαις,
Καὶ μὲν κηρύκων τε λιθορρίνων χελύνητε, φησὶν Ἐμπεδοκλῆς.

Ἔνθ' ὀφθαλμοὶ χθόνα χρωτὸς ὑπέρτατα ναιετάουσι, ἔχ ἧν ἡ φύσις ἄλλων χώρην, ἀλλ' ἦν ἡ πρὸς τὸ κοινὸν ἔργον ποθεῖ Συστάσις. Idémque paulò secius, *de facie Lunar.* Οὐδὲν ἔοικεν ὅλως μέρος αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τάξιν ἢ θέσιν ἢ κίνησιν ἰδίαν ἔχειν, ἣν ἁπλῶς καὶ φύσιν προσαγορεύειν· ἀλλ' ὅταν ἕκαστον ἔξω χάους γένηται, καὶ πρὸς ὃ πέφυκεν, ἢ πεποίηται, τούτῳ παρέχῃ χρησίμως καὶ οἰκείως κινούμενον ἑαυτὸ, καὶ πάσχον, ἢ ποιοῦν, ἢ διακεῖμενον, ὡς ἐκείνῳ πρὸς σωτηρίαν ἢ κάλλος ἢ δυνάμιν ὑπῆρξεν ὄντι, τότε δοκεῖ τοῦ καθ' φύσιν χώρου ἔχειν καὶ κίνησιν καὶ διάθεσιν. ὁ γοῦν ἄνθρωπος, ὡς εἴ τι τῶν ἄλλων ἕτερον, καθ' φύσιν γεγονὼς, ἄνω μὲν ἔχει τὰ ἐμβρυῶδη καὶ γεώδη μάλιστα πρὸς τοῦ κεφαλοῦ· ἐν ᾧ τοῖς μέσοις τὰ θερμὰ καὶ πυρώδη· ὑπὲρ τὸ πυρὸς τὸ μὲν ἄνω πρὸς τὰ ὄμματα ἀποσίλβον καθ' φύσιν ὄζει, τὸ δ' ἐν κοιλίᾳ καὶ καρδίᾳ παρὰ φύσιν· τῶν ἕκαστον οἰκείως καὶ χρησίμως τέτακται.

Ναὶ μὲν κηρύκων τε λιθορρίνων χελύνων τε, καὶ παντὸς ὀρέος φύσιν, ὡς φασιν, ὁ Ἐμπεδοκλῆς καταμανθάνων.

Ἔνθ' ὀφθαλμοὶ χθονὸς χρωτὸς ὑπέρτατα ναιετάουσαι. καὶ ὑπὲρ τὸ λιθώδες τοῦ ἔξω (τοῦ νοτίδα, f. *humidum*, Xyl.) ὑπακείμενον, ὑδέρα πάλιν τὸ θερμὸν ὑπὸ κυφότητος εἰς τοῦ ἄνω χώρου ἀποπεφύκμενον οἴχεται. μέμικται δέ πως πρὸς ὑγρὰ, καὶ Συστέτακται καθ' ἑκάστου φύσιν. ὅπως δ' εἰκὸς ἔχειν καὶ τὸν κόσμον, εἴγε δὴ ζῷόν ὄζει πολλαχῇ γῆν ἔχοντα, πολλαχῇ δ' πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ πνεῦμα, ὃν ἐξ ἀνάγκης κατατεθλιμμένον, ἀναλόγῳ διακεκοσμημένον. & *ibid.* Ὅρα καὶ σκόπει, ὦ δαιμόνιε, μὴ μεθύσας καὶ ἀπάγων ἕκαστον ὅπου πέφυκεν ἕδρας, διάλυσίν τινα κόσμου ἐπάγῃς. Mox; post ea quæ superiùs posita sunt, de partibus corporis, oculo præsertim & corde: ὑδὲ γὰρ ὀφθαλμὸς ἐνταῦθα τοῦ σώματός ὄζει τοῦ κυφότητος ἐκπεσθείς, ὑδὲ ἡ καρδία τῆς βάρους ὀλισθοῦσα πέπωκεν εἰς τὸ σῆθος, ἀλλ' ὅπι βέλτιον ἦν ἕτως ἑκάτερον τεταχθαι· μὴ τοίνυν νομίζωμεν, μήτε γῆν ἐνταῦθα κεῖσθαι συμπεσοῦσαν διὰ βάρος, μήτε τὸ ἥλιον εἰς τοῦ ἄνω χώρου, ἀσκὸν δίκην, τοῦ κυφότητος ἐντεθλίφθαι, μήτε τοὺ ἄλλους ἀστέρας, ὥσπερ ἐν ζυγοστασίῳ διαφορᾷ ῥέψαντας, ἐν οἷς εἰσι γεγονέναι τόποις, ἀλλὰ τῷ κατὰ λόγον κρατοῦντος. Vise sis quæ sequuntur. Denique de anima ipsa idem *ibidem*: Αὐτὴ δὲ ἡ ψυχὴ ὑ παρὰ φύσιν τῷ σώματι

μαπ σωεῖρκτω, βεαδεῖ ταχεῖα, καὶ ψυχρῷ πυρώδης, καὶ ἀόρατ☉ αἰθητῷ ;

Παρακρατεῖται ἐνταῦθα ἐπὶ τῶ συγκείμαι☉] ὅλη γὰρ ἴσως ἡ σύστασις τῶν ζώων ἐκ τούτων συνέστηκεν, ἃ διαφέρει πρὸς οἰκείους τόπους. ἕκαστον γὰρ τῶν μερῶν ἔχει πρὸς αὐτὸ χώραν. Ariſtot. *de cœlo l.* 2. *c.* 6.

Τὸ ἐνδύσιμον τῆς διαλύσεως σημεῖον] Ἐνδύσιμον, vel à re *muſica*, vel à re *nautica*, vel à re *militari* etiam forſan tranſlatum videri queat: In re muſica uſurpatur pro *modulationis exordio*, quo præcentor ſive chori præfectus cantandi reliquis auſpicium facit. Heſych. Ἐνδύσιμον, τὸ περὶ τῆς ᾠδῆς παίδευσμα. Et apud Suidam neſcio quis ; Ὁ δὲ ψαμμὸς, οἷ☉ ἐνδύσιμ☉ ἦν τῆς ᾠδῆς. Eò alluſit Ariſtot. *polit. l.* 8. *c.* 5. Περὶ δὲ μουσικῆς ἔνια, — ἵνα ὥσπερ ἐνδύσιμον γίνηται τοῖς λόγοις, ἃς ἄν τις ποιῆται ἀποφαινόμεν☉ περὶ αὐτῆς. Ejuſdem nomine, *de mundo c.* 6. Μία μὲν ἐκ πάντων ἁρμονία σωμάτων καὶ χρωμένων καὶ ἀέρων, ἐξ ἑνός τε γίνεται καὶ εἰς ἓν ἀπολήγει· καθάπερ ὁ ἐν χορῷ κορυφαῖ☉ καταρξάμεν☉, σιωπᾷ πᾶς ὁ χορὸς ἀνδρῶν, ἐὰν ὅτε καὶ γυναικῶν, ἐν διαφόροις φωναῖς, ὀξυτέραις καὶ βαρυτέραις, μίαν ἁρμονίαν ἐμμελῆ κεκραμένων· ὅτως ἔχει καὶ ἐπὶ τῶ τὸ Σύμπαν διέπον☉ θεῖ· καὶ γὰρ τὸ ἄνωθεν ἐνδύσιμον ὑπὸ τῶ φερωνύμως ἂν κορυφαίω περιαγομένου, κινεῖ μὲν τὰ ἄστρα ἀεὶ, καὶ ὁ σύμπας οὐρανός. &c. hoc eſt, ut Plato *Euthyd.* Ὥσπερ ὑπὸ διδασκάλω χορὸς ἄπεσιμήναντ☉. Julian. item Imp. *ad Jamblich. ep.* 42. Ἐπεὶ δ' αὐτὸς ἡμῖν τῆς μέλλης τὸ ἐνδύσιμον ἐμμηνυθείς, καὶ οὗ Ἑρμῆ ῥᾴδιῳ κινεῖς καὶ διεγείρεις καθάδοντας, φέρε σοι, καθάπερ οἱ τῷ Διονύσῳ τὸν θίασον χρύσαντι πρὸς τὴν χορείαν ἄνεσοι φέρονται, ὕπω καὶ ἡμεῖς ὑπὸ τῷ σῷ πλήκτρῳ τὸ εἰκὸς ἀντηχήσομεν, ὥσπερ οἱ τῷ χορευτῇ πρὸς τὸ ἀνάκλημα τῆ ῥυθμῆ ξυνομῳδοῦντες. Et Liban. *orat.* 3. *in Conſtantium & Conſtantem* : Ὅπ νῦν τὰ σωφρονέστ☉ τῆ οἰκουμένης ψυχῆ, καθάπερ ἐν χορῷ, μίαν ἁρμονίαν ἐπεισαμένα, ξυμᾴδει, δύο κορυφαίων ἐνδιδόντων τὸ μέλ☉. *In re nautica*, pro *Celeuſmate*, ſive *carmine*, incondito plerumq; ſatis illo, quo *celeuſta*, i. e. *hortator*, ſive *portiſculus*, remigibus præit, eoſdémq; ad opus ſuum exequendum inſtigat. Philoſtrat. min. *imag. l.* 1. in *Argo.* Ὁ δὲ ὃ τὸ ἐνδύσιμον τοῖς ἐρέταις ᾄδει. Autor innominatus à Suida laudatus : Οἱ δὲ κελευσταὶ τοῖς ἐρέταις τὸ ἐνδύσιμον ἐνέδοσαν· οἱ δὲ ὅτι τῇ ἐνδύσει ἀθρόοι τῷ ῥοθίῳ ἐπιλάλαξαν. In re *militari*, etiam ſi nondum occurrat exemplum uſurpationis iſtius, poteſt idem tamen eodem ſenſu uſurpari, quo ἀνακλητικὸν Suidæ exponitur. τὸ εἰς ἔφοδον ſcil. ut Pollux, *l.* 1. *c.* 10. § 19. *claſſicum* illud, quo prælii ineundi ſignum datur. (ſiquidem & τὸ ἀνάκλημα τῆ ῥυθμῆ Julianus illud περιφορᾷ) quâ etiam ſtatim poſt ſuperiorem illam uſus eſt imagine, autor ille *de mundo*. Ὅταν ἓν ὁ πάντων ἡγεμών τε καὶ ῥυθμὸς, καὶ ἀόρατ☉ ὢν ἄλλως τῷ λογισμῷ, σημήνῃ πάσῃ φύσει μεταξὺ ἀέρατε τε καὶ γῆς φερομένῃ, κινεῖ☉ πᾶσα ἐνδελεχῶς ἐν κύκλοις καὶ πέρασιν ἰδίοις· ἔοικε δὲ κομιδῇ τὸ ῥηθὲν, πῖς ἐν παλίμπ κωφοῖς μάλιστα γινομένοις, ἐπειδὰν ἡ σάλπιγξ σημήνῃ τῷ στρατοπέδῳ· τότε γὰρ τ φωνῆς ἕκαστος ἀκούσας, ὁ μὲν ἀσπίδα ἀναιρεῖ☉, ὁ δὲ ζώσηται ἐνδύε☉, ὁ δὲ κνημίδας, ἢ κράνο☉, ἢ ζωστῆρα περιπέτα· καὶ ὁ μὲν ἵππον χαλινοῖ, ὁ δὲ σωφρίζα ἀναβαίνο· πάντα δὲ ὑφ' ἕνα σημάντορα κινεῖται καὶ φέρεται τὸ τοῦ κράτος ἔχοντ☉ ἡγεμόν☉. ὕπω χρὴ καὶ τὸν Σύμπαντ☉ φρονεῖν. ὑπὸ γὰρ μιᾶς ῥοπῆς ὁρωμένων ἁπάντων, γίνε☉ τὰ εἰκῆα. ad quod vocabuli ſignificatum alluſit forſitan Lucian. in *Lapithis*, cùm ait Cleodemo, qui Stoicos inceſſere avebat, ἐνδύσιμον præbuiſſe Hetæmoclis epiſtolam, quæ pugnis turbiſque mox conſecutis claſſicum quoddam præcinebat. Poteſt & Marco videri (quia διαλύσεως, i.e. *diſſolutionis* ſignumditur) eſſe τὸ ἐνδύσιμον hoc loco, quod τὸ ἀνακλητικὸν (prout & conſtanter id uſurpatur) eidem *l.* 3. § 5. idem enim planè utrobiq; argumentum agitur ; atq; ita cùm Xyl. tum & Caſaubonus acceperunt. Marci autem mentem eximiè illuſtrant, quæ ex autore illo *de mundo* adduximus : ex quo & iſta, cùm eódem faciant cum primis, ſubjunxiſſe non pigebit ; Καθόλ☉ δ', ὥσπερ ἐν νηῒ κυβερνήτης, ἐν ἅρμασι δ' ἡνίοχ☉, ἐν χορῷ δ' κορυφαῖ☉, ἐν πόλει δὲ νόμ☉, ἐν στρατοπέδῳ δ' ἡγεμών· τοῦτο θεὸς ἐν κόσμῳ. πολὺ καθόσον, πῖς μὲν καμπτὴρ τὸ ἄρχειν, πολυκίνητόν τε καὶ πολυμέριμνον· πῖ δὲ ἄλυπον, ἄπονόν τε, πάσης κεχωρισμένον σωματικῆς ἀσθενείας. ἐν ἀκινήτῳ γὰρ ἱδρυμένο☉, πάντα κινεῖ, καὶ θεὶ ἀγεῖ ὅπῃ βέλεται καὶ ὅπως· — ἡγεμένε δ' ἀκινήτως ἄνω, καὶ ἐμμελῶς ὁ Σύμπας διοικονομεῖ☉ διάκοσμο☉ ἀέρατε καὶ γῆς.

Οὐ δεινὸν τὸ νοσερὸν ἀπειδὲς εἶ] de querimonia iſta, vide *ad l.* 9. § 9.

Οὐδέν γε βίαιον τούτῳ ὅπτ' ἄνε☉] Nihil à Deo creaturæ rationali violentum injungitur, nihil quod naturæ ipſius adverſum, nihil quod non eidem conſentaneum planè ſit: annon hoc eſt quod dominus Chriſtus, Mat. *c.* 11. *v.* 30. Ὁ γὰρ ζυγός μ☉ χρηστὸς, καὶ τὸ φορτίον μ☉ ἐλαφρόν ἐστι ;

Ἀλλὰ μόνα, καὶ φύσιν ἔστιν αὐτῷ] leg. vel ἀλλ' ἃ μόνα κ. φ. vel, ἀλλὰ μόνα ἃ κ. φ. vide Fabium ex *inſtit. l.* 12. *c.* 11. *ad l.* 12. § 32.

Οὐ μέν τοι ἀνέχεται, ἀλλὰ πρὸ ἐναντίαν φέρε☉] *tamen ea non ſuſtinet, ſed in contrarium fertur.* Xyl. rectè. Et hoc eſt, quod Apoſt. *ad Tim. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 25. ἀνθιστάμεν☉, ſive ἐναντῦ☉. quem vide & *ad Rom. c.* 8. *v.* 7. nam quòd interpres Angl. τὸ ἀνέχεσθαι hîc *ſurſum ferri* reddidit, cùm ab uſu vocabuli, tum & ab autoris mente aberravit, & difficultatibus ſe ſupervacaneis implicuit.

Ἀφισαμένη τῆς φύσεως] ista enim omnia sunt humanitati, adeoque humanæ ipsi naturæ repugnantia.

Καταλείπῃ καὶ τότε τῷ ἑωυτῆς χώρεαν] itaq; λιποτάκτης γίνεται. ut *supr.* § 9. certè enim *stationem suam* deserit, cum spiritibus illis desertoribus, Judæ, *v.* 6. qui non per omnia divinæ sponte se subjicit voluntati. vide *lib.* 10 § 25.

Πρὸς ἰσότητα γὰρ καὶ δικαιοσύνην κατεσκεύασται] non ad *justitiam* magis, inquit, quàm ad *pietatem* conditus est homo; imò ad istam etiam multò magis. vide Paulum apud Luc. in *Act. c.* 17. *v.* 26, 27.

Τῆς εὐκοινωνησίας] εὐκοινωνησία (sicut *lib.* 1. § 16. κοινονοημοσύνη) vocabulum, quod haud temerè alibi reperias, affectionem illam designans propriè, quâ quis est εὐκοινώνητος, ut Aristot. *ethic. lib.* 4. *c.* 1. sive εὐμετάδοτος καὶ κοινωνικὸς, ut Paul. *ad Tim. ep.* 1. *c.* 6. *v.* 58. *Communicare ac largiri sua proclivis.* Verùm Marco istic passivitatis significatum magis obtinet, affectúmq; eum denotat, quo *promptus quis est ad communem fatorum legem subeundam*, eaq; omnia æquo animo perpetienda, quæ ad universi rationes conducere videbuntur. vide *supr.* § 13.

Πρεσβυτέρα γὰρ δικαιοπραγημάτων] *antiquior*, inquit, *justitiâ* ipsâ est *pietas* & θεοσέβεια. vide *l.* 6. § 30. quomodo ergò antiquissima omnium justitia, ex qua reliquæ virtutes universæ procedunt? *supr.* § 10. Verùm ibi justitiam latiori sensu accepit, prout eam virtutem designat, quâ suum cuique, sive Deo, sive homini, tribuitur; istic strictiore, quâ homini quod est suum elargitur, & pietati, quæ erga Deum est, ἀνθαιρεῖται. utriusq; vocabuli hujus usûs & significatûs creberrima in sacris etiam codicibus occurrunt exempla. Vide *ad lib.* 12. § 1.

§ 21. Ὦ μὴ ἕης, καὶ ὁ αὐτὸς ὄζιν ἀεὶ τῆς βίου σκοπὸς] Casaub. *ad Pers. sat.* 3. *v.* 60.

Est aliquid quò tendis?

ἔχεις πρὸ προβεβλημένον σοι τὸν βίου σκοπόν; *finis ille ultimus est scopus ad quem totâ vitâ collineandum: singulæ verò actiones instar sagittarum sunt, quas eódem jacimus.* Philo *de sacrific. Cain & Abel.* Σκοπῷ μὲν τὸ κεφάλαιον, βέλεσιν δ' ἔοικεν ἡ κεφαλαιώδης. *ità intellige sequentia Persii verba;*

—*& in quod dirigis arcum.*

Aptiùs tamen & singula facta & dicta sagittis assimilaveris quàm arcui. Virgil. *in culice*

—*huc mittit, & omnes*

Dirigit huc sensus, —

Vide *ad lib.* 2. § 16. & *l.* 10. § 37. *Collineandi* autem verbum, quo est usus ille, rei de qua agitur, eximiè competere videtur. Oportet enim omnes vitæ totius actiones in fine illo unico ultimóque concurrere, quemadmodum lineæ undiquaque à circuli peripheria profectæ in centro desinunt ac conveniunt universæ. Marcus alter, Eremita, non Imperator, ἐν τῇ συμβουλίᾳ, ἕνα σκοπὸν ὀφείλομεν ἔχειν ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ, καὶ πράσσειν. Mirum interim quòd Chrysippum Plutarchus asserit, *plures fines sive scopos statuisse.* Quanquam, prout codices exhibent, Plutarchi hoc ipsius, non Chrysippi videatur: locum, quò restituam, altiùs repetam: sic itaq; legitur, *de commun. notion. c.* 20, & 21. Καὶ γὰρ ἄλλων ἕνεκα τῶν ἐκεῖ τὰς ἀνθρώπους εὑρεσιολογίαν ἄξιον ἱστορῆσαι, πάντων ἁπλῶς πραγμάτων καὶ δογμάτων οἰκείων ὁμοῦ καὶ ἀλλοτρίων ἀπλῶς παρὰ τὴν ἔννοιαν. ἔστι δὲ τέλη καὶ σκοποὶ πρακτῶν τοῖς βίοις, καὶ μὴ πάντων ὅσα πράττομεν ἐφ' ἕν τι γίνεται τὴν ἀναφορὰν· ubi pro ἁπλῶς legendum vel ἀφειδῶς, *nulli aut rei aut dogmati suo an alieno parcentem*; vel cum Turnebo ἀπάδοντα, *à rebus omnibus dogmatibúsque, cùm suis, tum alienis, dissonantem, sive dissidentem.* Tum periodi consummatæ notula ibidem figenda, ut illa πρὸς τὴν ἔννοιαν ὄζι, novam periochen ordiantur: alioqui quod tanquam absurdum & à notione communi alienum notat, & Chrysippo appingit Plutarchus, Plutarchus ipse dixerit.

Οὗτος μὲν καὶ ὁ αὐτὸς δὴ ὅλου τοῦ βίου ἐστὶ καὶ ὅλου τοῦ] Senec. *epist.* 20. *Vitium est hæc vitæ diversitas, & signum vacillantis animi, ac nondum habentis tenorem suum. Etiamnum dicam unde sit ista inconstantia, & dissimilitudo rerum consiliorúmque. nemo proponit sibi quid velit; nec si proposuit, perseverat in eo, sed transilit: nec tantùm mutat, sed redit, & in ea quæ deseruit & damnavit, revolvitur.*

Τὸν σκοπὸν δεῖ τὸν κοινωνικὸν] vide *lib.* 5. § 8. 16. & *l.* 9. § 23.

Ἀεὶ ὁ αὐτὸς] vide *ad lib.* 1 § 8, 16. Τὸ ἀεὶ ὅμοιον. & *infr.* § 27. Elizabethæ nostræ, piæ ac beatæ beandæque æternùm memoriæ, notum est nobile ac tantâ dignissimum heroinâ elogium, *Semper eadem.*

§ 22. Τὸν μῦν, τὸν ὀρεινὸν καὶ τὸν καταικίδιον] Fabulam Æsopicam de *mure urbano* ad *agrestem* aliquando excurrente, & illo vicissim in urbem divertente, habes ab Horatio festivissimè descriptam, *serm. l.* 2. *sat.* 6.

Καὶ τὴν ποίαν] Alluśit eódem & *lib.* 7. § 3. μυϊδίων ἐπιποιήσων διαφθοράν.

§ 23. Τὰ δὲ πολλῶν δόγματα λαμίας, παιδίων δείματα] Socrates certè apud Platonem in *Critone* multis ostendit, τὰς δὲ πολλῶν δόξας, esse nihili faciendas. Idémq; in *Phædone*, plerósq; θάνατον φοβεῖσθαι, ὥσπερ οἱ παῖδες τὰ μορμολύκεια. & Epictetus eódem, opinor, respiciens, *dissert. lib.* 2. *c.* 1. Οὐ γὰρ θανάτου, ἢ πόνου φοβερὸν, ἀλλὰ τὸ φοβεῖσθαι πόνον ἢ θάνατον. —ἔδει μὲν ἂν [ἄ] πρὸς μὲν θάνατον, τὴν φυγήν· πρὸς δὲ τὰ ἐπὶ αὐτῷ δόγμα, τὴν ἀνεπιστημοσύνην, καὶ τὸ ἀμαθές, καὶ ἀδιαφόρητον. Ταῦτα δὲ ὁ Σωκράτης καλῶς

λῶς ποιῶν μορμολύκεια ἐκάλει· ὡς γὰρ τοῖς παιδίοις τὰ πρόσωπα φαίνεται δεινὰ, καὶ φοβερὰ δι' ἀπειρίαν, τοιοῦτόν τι καὶ ἡμεῖς πάσχομεν πρὸς τὰ πράγματα, δι' ἄγνοιαν· ἢ ἅπερ καὶ τὰ παιδία πρὸς τὰς μορμολυκείας· τί γὰρ ἔστι παιδίον; ἄγνοια, ἀμαθία. θάνατος τί ἐστι; μορμολύκειον. Socrates itaque non *plebis dogmata lamiis larvisque* conferebat, sed *idiotas* eorúmque *dogmata puerulis, externa* ista quæ illos terrere solent, *larvis*. Epictetus ipse pariter *lib.* 3. *c.* 21. ὅταν ἴδῃ τις διὰ τέκνων αὐτὸν ἐκφοβῶν, λέγει αὐτῷ, Ὕπαγε, ζήτει τὰ παιδία· ἐκείνοις τὰ πρόσωπεῖα φοβερά ἐστιν· ἐγὼ δ' οἶδα, ὅτι ὀστράκινά ἐστιν, ἔσωθεν δ' οὐδὲν ἔχει. vade *ad l.* 2. § 12.

§ 24, Λακεδαιμόνιοι τοῖς μὲν ξένοις ἐν ταῖς θεωρίαις ὑπὸ τῇ σκιᾷ τὰ βάθρα] Scilicet peregrinis advenísque indulgebant ea Spartani, quæ concessa nolebant suis. Ideo, cùm Chii quidam Spartæ aliquando agentes, dum à cœna redeunt ebriati, in Ephorio vomuissent, & in Ephororum sellis etiam ventris onus depositum fuissent, comperto non cives suos, sed Chios contumeliæ illius autores extitisse, præconis ministerio publico denunciabant, τοῖς Χίοις ἐφιᾶσιν ἀσελγαίνειν. *Chiis se, ut lasciviant, permittere.* Plut. in *apoph. Lacon.* Cæterùm Ælian. *lib.* 2. *c.* 15. pro *Chiis Clazomenios* habet, & sellas *fuligine tinctas* refert, edictúmque ab Ephoris in hæc verba; ἐξέστω Κλαζομενίοις ἁμαρτάνειν. *Clazomeniis licitum esto indocerè se gerere.* Advenis itidem, qui ad ludos solennes spectandi gratiâ Spartam convenerant, in umbra sedes collocabant; quod suis quos ad duritiem omnem sustinendam exercitatos volebant, neutiquam permittebant. Verùm istud ævi inferioris fuisse videtur. siquidem primis reipublicæ illius temporibus advenas minimè admisisse videntur. Plut. in *instit. Lacon.* Ξενηλασίας ἧς εἰσηγήσατο, (de Lycurgo sermo habetur) ὅπως οἱ παρεισρέοντες μὴ διδάσκαλοι κακῶν τοῖς πολίταις ὑπάρχωσι. De Lacedæmoniis interim Tertull. *apologet. c.* 6. *primos* eos *penulam ludis excogitâsse, nè vel hyeme voluptas impudica* (quæ in theatris scil. exercetur] *frigeret.* quod tamen ridendo dixisse Tertullianum contendit Rigaltius.

§ 25. Τῷ Περδίκκᾳ ὁ Σωκράτης] De Socrate Laërt. *l.* 2. Ὑπεφέρητο δὲ καὶ Ἀρχελάου τοῦ Μακεδόνος, καὶ Σκώπα τοῦ Κραννωνίου, καὶ Εὐρυλόχου τοῦ Λαρισαίου, μήτε χρήματα προσιέμενος αὐτῶν, μήτε παρ' αὐτοῦ ἀπολαύων. De Perdicca nihil. Imò, quod de Perdicca Marcus, de Archelao Seneca, *de benef. l.* 5. *c.* 6. *Archelaus rex Socratem rogavit, ut ad se veniret: dixisse Socrates traditur, Nolle se ad eum venire, à quo acciperet beneficia, cùm reddere illi paria non posset.* Verùm subjicit Seneca: *Primùm in ipsius potestate erat non accipere, deinde ipse dare beneficium prior incipiebat. Veniebat enim rogatus, & id dabat quod utique ille non erat Socrati redditurus. Etiamnum Archelaus daturus erat aurum & argentum; recepturus contemptum auri & argenti. Non poterat ergò Archelao referre Socrates gratiam? & quid tandem erat accepturus, quantum dabat?* &c.

§ 26. Ἐν τίσι τῶν Ἐφεσίων γράμμασι] Quænam ista *Ephesia scripta?* aut *literæ* etiam *Ephesiæ?* nam Magicos nescio quos characteres, & vocabula barbara sub hoc titulo etiam proverbio celebrata, discimus ex Diogeniano in *paræmiarum collectaneis*; Hesychio; Suidâ; Eustath. *ad Iliad.* π. Clemente Alex. qui & *strom. l.* 6. recenset & explicat: & *lib.* 1. ad *Dactylos Idæos* autores & inventores refert. Verùm nihil illis videtur cum præceptis istiusmodi, quæ ad mores componendos spectant, commune fuisse. Forsan Marcus scripserat ἐν τοῖς τῶν Ἐπικουρείων, sive τῶν Ἐπικούρου γράμμασιν. Indè enim istiusmodi aliquid Seneca, utì mox videbitur, adducit. Et *Epicurum* suprà laudaverat Marcus ipse l. 9. § 14.

Σωκρατικῶς ὑπομιμνήσκειν τῶν παλαιῶν τινας τῶν ἀρετῇ χρησαμένων] Senec. *epist.* 11. *Aliquis vir bonus nobis eligendus est, ac semper ante oculos habendus, ut sic tanquam illo spectante vivamus, & omnia tanquam illo vidente faciamus. Hoc Epicurus præcepit: custodem nobis & pædagogum dedit: nec immeritò, magna pars peccatorum tollitur si peccaturis testis assistat: aliquem habeat animus, quem vereatur, cujus autoritate etiam secretum suum sanctius faciat. O felicem illum, qui non aspectus tantùm, sed etiam cogitatus emendat! O felicem, qui sic aliquem vereri potest, ut ad memoriam quoque ejus se componat atque ordinet! qui sic aliquem vereri potest, citò erit verendus. Elige igitur Catonem; si hic videtur tibi nimis rigidus, elige remissioris animi virum, Lælium; elige eum, cujus tibi placuit & vita & oratio: & ipsius animum ante te ferens, & vultum; illum semper tibi ostende vel custodem, vel exemplum. Opus est, inquam, aliquo ad quem mores nostri se ipsi exigant. nisi ad regulam, prava non corriges.* Idem *ep.* 25. *Sic fac, inquit Epicurus, omnia, tanquam spectet Epicurus. Prodest sine dubio custodem sibi imposuisse, & habere quem respicias, quem interesse cogitationibus tuis judices. Hoc quidem longè magnificentius est, sic vivere, tanquam sub alicujus boni viri, ac semper præsentis, oculis. Sed ego etiam hoc contentus sum, ut sic facias quæcunque facis tanquam spectet aliquis: omnia nobis mala solitudo persuadet; cùm jam profeceris tantùm, ut sit tibi etiam tui reverentia, licebit dimittas pædagogum. Interim te aliquorum autoritate custodi; aut Cato ille sit aut Lælius, aut cujus interventu perditi quoque homines vitia supprimerent, dum te efficis eum coram quo peccare non audeas: cùm hæc effeceris, & aliqua cæperit apud te tui esse dignatio, incipiam tibi te permittere.* Idem. *epist.* 102. *Scias magnorum virorum, non minùs præsentiâ esse utilem memoriam.* Gemina habet his Theodoric. à S. Victore

Victore in epist. quæ *Bernardi* nomen præfert, *ad Carthus. fratr. de Mont. Dei. Elige tibi tu ipse hominem consilio meo, cujus vitæ exemplar sic cordi tuo inhæserit, reverentia insederit, ut quotiens recordatus fueris, ad reverentiam cogitati assurgas, vitam ordines, mores componas; hic præsens tibi sit quandocunque volueris; occurrat sæpe & cùm nolueris. Omnia facta, cogitata tua ab eo videri cogitabis; ac si videat, ac si arguat, emendare cogéris.* Epictet. *dissert. l. 2. c. 18.* Θέλησον ἀρέσαι αὐτὸς ποτε σαυτῷ· θέλησον καλὸς φανῆναι τῷ Θεῷ· ὁπόθ' ὑμήσον καθαρὸς μὴ καθαρᾶ συνῇ ἡμέᾳ, ἢ μὴ τὸ δεῖ. εἰδ' ὅταν προσπίπτῃ σοι τὴς φαντασία τοιαύτη, Πλάτων μοι, ὅπ * ἴδη ὅπ τὰς ἀποδιοπομπήσεις, ἴδη ὅπ θεῶν ἀποδοπαίων ἱερεῖ ἱκέτης· ἀρκῶν καὶ ὅπ τὰς τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν σωφρσίας ἀποχωρήσας πρὸς τέτῳ γίνῃ ἀντιξεπάζων, ἄν τε τῶν ζώντων πνὰ ἔχῃς ἄν τε τῶν ἀποθανόντων. Vide & Isidor. Pelus. *l. 3. ep. 91.* Cæterùm, quod Clemens præclarissimè *strom. l. 7.* εἰ δὲ ἡ παρσία πνὸς ἀνδρὸς ἀγαθῦ, διὰ τὴν ἐνδοξίαν καὶ τὴν αἰδῶ, πρὸς τὸ κρεῖττον ἀεὶ χηματίζῃ τὸν ἐντυγχάνοντα, πῶς ἂ μᾶλλον ὁ συμπαρὼν ἀεὶ ἀδιαλείπτως τῷ Θεῷ, ἂκ εὐλόγως ἂν ἑαυτὸν παρ' ἕκασα κρεῖττον εἴη εἰς πάν; καὶ τὰ ἔργα καὶ τὸν λόγες, καὶ τὴν διάθεσιν; τοιῦτο δὲ ὁ πάντη παρεῖναι τ Θεὸν πεπεισμένος· πάντη τοίνυν παρεῖναι τ Θεὸν πεπεισμένοι, πάντη τ βίον ἑορτὴν ἄγοντες, γεωργῶμεν αἰνῦντες, πλέομεν ὑμνῦντες, καὶ τὴν ἄλλην πολιτείαν ἐντέχνως ἀναστρεφόμεθα. vide ad *l. 6. § 28.*

§ 27. Ἑωθεν εἰς τ ἱερὸν ἀφορᾶν] Monitum istud Pythagoricum cœlum singulis matutinis suspiciendi, non abhorret à Platonico illo forsan, *l. 7. § 47.*

Ἀεὶ καὶ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως] vide *sup. § 21.* & *l. 6. § 30.* τὸ ὁμαλὲς παντα χῆ. Plinius minor. *l. 3. epist. 1. Me ut certus siderum cursus; ità vita hominum disposita delectat.* Aristot. nom. *de mundo c. 6.* Τῶν ἀιδίων τὰ τιμιώτατα, τ αὐτὸν ἐπέχει τόπον, ἄστρα τε, καὶ ἥλιο καὶ σελήνη, πάντα τε ἀέναα. διὰ τῦτο ἀεὶ τὴν αὐτὴν ζώζοντα τάξιν διακεκόσμηται, καὶ ἄπορε ἀνορωθέντα μετακινήθη. De motûs autem solaris cœlestisq; constantia, nullâ ratione aut creaturæ vi interrumpenda, Deus ipse per Jerem. *c. 31. v. 35, 36.* & *c. 33. v. 20, 23.* cui constantiam in recto justóq; haud imparem à Pyrrho tributam Fabritio Romano, autor est apud Suidam autor innominatus; ὃν συλλεώτερον ἂν τις ἀποδέξαι, τ δικαίας ἀρετῆς, ἢ τ σωήθυς περίας τ ἥλιον. In vero, à Fr. Bonaventura Ingolstad. Pontifici Romano, autor est Petr. Marnixius, *de P. R. c. 8. Papa solis instar in eodem veritatis cursu permanet; neque ab ea magis dimoveri potest, quàm terra à centro suo.* Cæterùm de hoc ipse viderit. ἡμῖς δέ τοι ὑ ταχυπειθεῖς. Talem certè sapientem suum Stoici prædicabant. Ad hoc, quantum humana ferebat conditio, eniti suos Pythagoras volebat. Sed & Senec. *ep. 77. virtutem non flamma, non ruina inferiùs abducet; hæc una majestas deprimi nescit; nec proferri ultrà, nec referri potest. sic hujus, ut cœlestium, stata magnitudo est. ad hanc nos conemur educere.* Optimè Clem. *strom. lib. 4.* Αὕτη γὰρ ἡ χ τ ἀνάμιμνησις πρὸς θεὸν, τὸ φυλάτειν τ νῦν ἐν τῇ χ τὰ αὐτὰ χέτει. αὕτη ὁ νῦ χέσις, ὡς νῦ· ἡ ὁ ποικίλη διάθεσις, γίνεται πρὸς τὰ ὑλικὰ προσπάθεια. Idémque *l. 2.* Ἡ πίστις ἐν χ ἡ γνῶσις τῆς ἀληθείας, ἀεὶ χ τὰ αὐτὰ χ ὡσαύτως ἔχειν κατασκευάζυσι τὴν ἐλομένην αὐτὰς ψυχήν.

Καὶ τῆς γυμνότητ] vide *l. 10. § 1.* Aliâ ratione, de Deo, Senec. *epist. 31. Deus nihil habet; nudus est.*

Οὐδὲν γὰρ προκάλυμμα ἄστρε] *Astris enim nullum est velamentum.* Xyl. *Nullum astrum velamentum aliquod habet.* Casaub. haud incommodè uterque. ἄστρων tamen ille legisse videtur.

§ 28. Οἷ ὁ Σωκράτης τὸ κώδιον ὑποζωσμένη] Idem patraverat, uti videtur, Xanthippe, quod à mulieribus Athenienfibus factum fingit Aristophanes in Ἐκκλησιαζούσαις, sive *concionem habentibus fœminis.* Historiam nusquam legisse memini. At contrà Ælianus *hist. var. l. 7. c. 9, 10.* Phocionis uxorem narrat mariti veste solâ indutam, nullo alio vel amictu, vel ornatu adjecto, in publicum sæpe prodiisse. quod & ille σωφροσύνης μεγάλης indicium facit. Xanthippen verò Socratis, ad pompam spectandam viri veste amictam prodire recusâsse; illúmq; dixisse, Ὁρᾷς, ὡς ἃ θεωρήσουσι, θεωρησομένη ὑ μᾶλλον βαδίζεις. *vides te non tam spectaturam, quàm spectandam, proficisci.* Ea interim videtur sors fuisse Socratis, quæ & Epaminondæ fuerat; quem *l. 5. c. 5.* narrat Ælianus, ἕνα τρίβωνα, *unum* tantummodo *pallium* habuisse: quod cùm ad fullonem opus esset mundandum mittere, domi interim coactum sese continere. refert & Joan. Chrysost. *adv. vituperat. vit. monach. l. 2.* Eadem. scil. Imperatoris illius magni sors, quæ subulcorum Ithacensium, *Odyss. ξ.*

Οἷς ἃ πολλαὶ χλαῖναι, ἐπημοιβοῖτε χιτῶνες.
——μία δ' οἵη φωτὶ ἑκάστῳ.

quanquam instructior paulò Epaminondæ paupertas, quàm sophistarum paris illius, Proæresii & Hephæstionis, de quibus Eunapius, ἦν γὰρ αὐτοῖς ἱμάτιον καὶ τριβώνιον, καὶ πλέον ὐδέν. *unicam tantùm utriq; penulam communem fuisse*: itaq; alter cùm eâ indutus foras prodiret, alterum necessariò stragulis involutum in ædibus delituisse. quod autem in Epaminonda paupertatis fuit, id parcitati sordidæ in quibusdam adscribit Theophrastus, cùm inter alios τὸ ἀνελεύθερε *characteras* hunc ponat, ἔνδον μένειν, ὅταν ὀκνῶ ἱμάτιον ἐκπλύναι. Penuriæ extremæ,

extremæ, incertum, an parcitati, tribuentem, de Telauge neſcio quo retuliſſe Æſchinem, autor eſt apud Athen. *l.* 5. Maſurius *in dialogo*, cui id nominis indidit, ἰματίῳ φορήσεως καθ' ἡμέραν ἡμιβόλιον κιάφῳ τελέσαι μιδὸν, κωδίῳ ἐζωσμένον. quomodo de Socrate Marcus iſtîc.

Καὶ ἃ εἶπεν ὁ Σωκράτης τοῖς ἑταίροις αἰδεσθῆσι] Socrati nimirum ſolenne fuit, feſtivo aliquo commento eludere, quas alii ægrè ferebant, uxoris ſuæ in ſe admiſſas procacitates & protervias. Ejuſmodi enim fuerat, quod quærenti quomodo Xanthippæ rixas & convitia ſuſtinere poſſet, Καὶ σὺ μὴν χῆνων βοώντων ἀνέχῃ· *quomodo tu*, inquit, *anſerum tuorum ſtrepitus?* illóq; ſubjiciente, *at illi mihi ova pullóſq; pariunt*, regeſſit Socrates, *& illa mihi liberos.* Laërt. *l.* 2. ubi cur *gallinas* Eraſmus pro *anſeribus* ſubſtituerit, neſcio. Nec abſimile, quod Euthydemo, quem ad cœnam domum ſecum duxerat, indignanti, quòd illa per bilis æſtum, poſt contumelioſè dicta non pauca, menſam tandem evertiſſet, Παρὰ σοὶ γὰρ ἐκ τοῦ ὄρνις τις εἰσπτᾶσα ταυτὶ τοῦτο ἐποίησεν; ἡμεῖς γὰρ οὐκ ἠγανακτήσαμεν. *Annon*, inquit, *nuper, cùm apud te eſſemus, gallina quædam involans idem ipſum fecerat? nec nos id moleſtè ferebamus.* Habet Plut. *de irac. cohib.* qui & geminum ferè quiddam de Pittaco refert, *lib. de tranquill.* ejuſdem autem κόμματος quippiam videtur fuiſſe, & quod iſtâ occaſione protulerat. Socratem certè à Xanthippe peſſimè ac procaciſſimè habitum, moderatè ac æquanimiter omnia tuliſſe, docent nos autores haud pauci. Syneſ. in *Dione*, ut cæteros taceam, Αὐτὴ μὲν γὰρ ἡ Ξανθίππη, φεῦ τῆς ὀλιγωρίας, ὡς ἐχρῆτο Σωκράτει· ἀλλ' οὐδὲν ἐκώλυσε Σωκράτει εὐθυμεῖσθαι καὶ καταφρονεῖσθαι.

§ 29. Ἐν τῷ γράφειν καὶ ἀναγινώσκειν] Hieron. *ad Paulin. de ſtud. ſacr. liter.* *Taceo de grammaticis, rhetoricis, philoſophis, geometris, dialecticis, muſicis, aſtronomis, aſtrologis, medicis; ad minores artes veniam, & quæ non tam linguâ, quàm manu adminiſtrantur: agricolæ, cæmentarii, fabri, metallorum lignorúmve cæſores, lanarii quoque & fullones, & cæteri qui variam ſupellectilem & vilia opera fabricantur, abſq; doctore non poſſunt eſſe quod cupiunt.* Gregor. Naz. *ad Epiſcop.* 150. Τάξις γὰρ ἂν εἴη, διδάσκειν πρότερον εἶτα μανθάνειν, μὴ ὅπερ τὰ θεῖα καὶ τηλικαῦτα τὸ μέγεθος, ἵνα μὴ δεῖ ἄνω τε καὶ κάτω μικρῶν καὶ τῶν μηδενὸς ἀξίων. Idem *in Apologet.* 1. ἵνα δὲ ξένον τι καὶ ἀπὸ τέχνης τοῖς πολλοῖς τὰ θεῖα φιλοσοφῶσιν, ὅτι τὸ ἄρχειν ἀναβαίνειν ἀπὸ τῶν ἀρχομένων, ἵνα δὲ ἔξω τῶν νενομισμένων τῆς φιλοσοφίας ὁρῶν, καὶ φέρον εἰς ὄνησιν, ὥσπερ ἵνα καὶ ἑαυτῷ τῶν εὐδοκίμων τὸ προφασίσασθαι, καὶ προφὴ καλῶς τοῦ ἀνέμους πρῆσαι τὸ πρόθυμον τοῦ διδασκάλου. εἰ δὲ βάλῃ, σταπόντι γοναίῳ τὸ ταξιαρχῆσαι, καὶ ταξιάρχῃ καλῷ, τὸ στρατηγῆσαί τε καὶ πολέμου παντὸς ἠγεμονίαν ἐγχειρισθῆναι. Quod autem de nautis hîc dixit pleniùs expoſuit *orat. in Baſil.* ἐπαινῶ δὲ τὸ νηΐτιον νόμον· ὃς τοῖς κώφοις προέτρεψεν ἐγχειρῆσαι τῷ νῦν κυβερνήτῃ, καὶ κεῖθεν ἐπὶ τοῖς προέδροις ἀγαγὼν, καὶ πρόσας τὰ ἱμάτια δεῖν, ὅπου ἐπὶ τὸν οἰάκων καθίζοι, μὴ τοῖς πολλοῖς τυφθεῖσαν θάλασσαν, καὶ τοῖς τῶν ἀνέμων διάσκεψιν. quam imaginem ab Ariſtophaneis in *Equitib.* illis mutuatam cenſet Muret. *var. lect. l.* 18. *c.* 16. (quæ tanquam Comici incerti in *excerptis* ſuis ex parte Grotius exhibet)

Ἐρέτιον χρῆναι πρῶτα ψηφίζῃ, πρὶν πεδαλίοις ὀπιχειρεῖν·
Κἄτ' ἐντεῦθεν προερετῦσαι, καὶ τοὺς ἀνέμους διαδρῆναι
Κἄτα κυβερνᾶν αὐτὴν αὑτῆς.

quod de militibus, haud multùm abludit ab eo quod Eupolis in *Amicis*;

Οὐκ ἐσωφρόνησας, ὦ πρεσβύτα, τοῖς κατάσασιν
Τήνδε λαμβάνων ἄφνω, πρὶν καὶ μαθεῖν τοῖς ἱππικοῖς.

Huc pertinet & Antiſthenis illud, qui Athenienſibus conſuluit, τοὺς ὄνους ἵππους ψηφίσασθαι. quod nec Ambroſius Laërtii interpres, nec Eraſmus in *apophthegmatum collectaneis* ritè cepit. Cùm ille vertit, *aſinos ut equos deligerent*; iſte reddidit, *aſinos æquè ac equos ad agriculturam deligerent*: cùm potiùs dicendum eſſet, *ut aſinos equos fieri decernerent.* i. e. pfephiſmate, ſive decreto ſancirent, ut aſini fiant equi. quod cùm illi ἄλογον, abſurdum, & rationi contrarium eſſe dicerent; regeſſit, Ἀλλὰ μὴν καὶ στρατηγοὶ γίνονται παρ' ὑμῖν, μηδὲν μαθόντες, μόνον δὲ χειροτονηθέντες. *Atqui imperatores veſtro ſolo ſuffragio fiunt, qui artis imperatoriæ nihil quicquam didicerunt.* q. d. tam decreto veſtro poſſunt ex aſinis equi, quàm ex imperitis hominibus imperatores fieri. Verùm non magìs illi ſuffragiis ſuis id ſi ſciſcerent, efficere quibant ut imperatores homines iſtiuſmodi exiſterent, etiamſi imperatoris nomen eis decernerent, quàm perficere poterant, aut ut *aſinus equus*, aut *ut ſimia leo* fieret. quod Gregor. Rom. 1. *in regeſt. l.* 1. *ep.* 5. *ecce ſereniſſimus Dominus imperator fieri ſimiam leonem juſſit; & quidem proviſione illius vocari poteſt, fieri autem leo non poteſt.* Itaq; ſcitè Gregor. Naz. *orat. à reditu*, quem & Gregor. ille alter forſan legerat, τὸ γὰρ τέταρτον τῆς εὐγλωττίας ἐγώ τότε ἀξιῶσω λόγου τὸ ἐν γεφύραις καὶ θεσπίσμασι, ὅταν καὶ κἀμοὶ ἀποδῶσι τὸ ἐν χεώμασι, καὶ πίθηκον αἰδοῖ λέοντα εἶδ' κεκελαδημένον. Poterat & pro *ſimia canem* dixiſſe; cùm, ut Epiphan. etiam *hær.* 57. § 6. κατὰ κυνὸς ὄνομα λέων haud infrequenter inditur.

Οὐ πρότερον ἄρξεις πρὶν ἀρχθῆς] Nihil hoc axiomate apud omnes omne genus autores tritius. Solon apud Laërt. *l.* 1. & Stob. *tom.* 2. *tit.* 46. Ἄρχε πρῶτον μαθὼν ἄρχεσθαι· ἄρχεσθαι γὰρ μαθὼν ἄρχειν ὀπίσω. Et Clitarchus apud Anton. *malis-*

meliss. l. 2. c. 1. Ἄρχειν μὴ μαθὼν, ἄρχειν μὴ ἐπιχείρει. Isocrat. in *Nicod.* Ἐὰν ἄρχεσθαι μαθῶσι πολλῷ μᾶλλον ἄρχειν δυνήσονται. De se Tullius rex apud Dionysium Halicarn. *l. 4.* Πειράσομαι ποιῆσαι φανερὸν ὅτι κἀγὼ ἔσεσθαι καλῶς, κἀρξας σωφρόνως δύναμαι. Plato *de legib. l. 6.* Δεῖ δὴ πάντ' ἄνδρα διανοεῖσθαι τοῦτο ἀπάντων ἀνθρώπων, ὡς ἐὰν μὴ δουλεύσας ἱκανῶς ἦσθ' ἂν δικαίως ἄξιος ἐπαίνου· καὶ καλλωπίζεσθαι χρὴ τῷ καλῶς δεδουλεῦσθαι μᾶλλον ἢ τῷ καλῶς ἄρξαι. Aristot. *polit. l. 3. c. 4.* Διὸ καὶ λέγεται τοῦτο καλῶς, ὡς ἐκ ἔστιν εὖ ἄρξαι μὴ ἀρχθέντα. & ex eodem Joan. Climach. *ad Pastor.* Οὐκ ἔστιν εὖ ἄρξειν, ἐὰν μὴ ἀρχθέντα. Idem *ibid. l. 7. c. 14.* Τὸν τε γὰρ μέλλοντα καλῶς ἄρχειν, ἀρχθῆναί φασι δεῖν πρῶτον. Senec. *de ira l. 2. c. 15. Nemo regere potest, qui non & regi.* Itaque de Agesilao Plut. hoc illi profuisse ad rem in imperio bene gerendam. Τὸ ἐλθεῖν ὅτι τὸ ἄρχειν, μὴ ἀπαίδευτον τοῦ ἄρχεσθαι. Joseph. *Antiq.* Πάντες οἱ ἄρχεσθαι καλῶς μεμαθηκότες, καὶ ἄρχειν ἴσονται, παρελθόντες εἰς ἐξουσίαν. Philo Jud. Ὁ μαθὼν ἄρχεσθαι, καὶ ἄρχειν ἐυδὺς μανθάνει· ἅμα γὰρ οἱ πάσης γῆς καὶ θαλάσσης τὸ κράτος ἀναφανέν τις, ἄρχων ἂν εἴη πρὸς ἀλήθειαν, εἰ μὴ μάθοι καὶ πεπαίδευται τὸ ἄρχεσθαι. Utrumque exhibet Maxim. *collect. c. 46.* Cicer. *de legib. l. 3. Qui bene imperat, paruerit aliquando necesse est: & qui modestè paret, videtur, qui aliquando imperet, dignus esse.* Isidor. Pelus. *l. 5. ep. 455.* Οὐδὲν ὕπως ποιεῖ νομίμως ἄρχειν, ὡς τὸ νομίμως ἦρχθαι· Ὁ γὰρ ἀγαθὸς ἐν ἀσκηταῖς, ἀγαθὸς ἔσται καὶ ἐν ἡγεμόσι· οἱ δ' ἐν τῷ ἰδιωτεύειν, καὶ πρωτοστατεῖν πρόκεινται, καὶ πρὸς τὸ ἄρχεσθαι ἀνεπιτήδειοι, ὅτοι καὶ εἰς ἀρχὴν ἀνεπιτηδειότατοι. Quam sententiam claram satis sanè, & concinnè conceptam, interpres fœdissimè ut multas alias ejusdem autoris, depravavit. Vide eundem & *epist.* 225. & 275. Ab alia mente, nec vera tamen certâve minùs, Plut. *ad princip. inerud.* Δεῖ δὲ, ὥσπερ ὁ κυβεύων, αὐτὸς ἀσφαλὴς ἡνιόχῳ καὶ διάσεσφε, ὅπως ἀποδυσώμεθα τὰ λοιπὰ τῇ πρὸς αὐτὸν ἐφαρμογῇ καὶ παρεδέσει σωφρονοῦντες, παρεπισπώμενοι τὸν ἄρχοντα πρῶτον αὐτὸν ἀρχὴν κτησάμενον ἐν ἑαυτῷ, καὶ καταθυμοῦντα τὸν ψυχικὸν, καὶ καλασκάμενον τὸ ἦθος, ὅτω σωφρονίσειν τὸ δαιμόνιον· ὅτε γὰρ πίπτουσιν ὄξιν ὀρθὴν, ὅτε διδάσκειν ἀγωνιῶντος, ὅτε κοσμεῖν ἀκοσμοῦντος, ἢ τάττειν ἀτακτοῦντος, ἢ ἄρχειν μὴ ἀρχομένου. ubi non possum probare quod Hen. Stephan. pro ὀρθὴν vult πρέχειν substitui: quem tamen M. Bernard. sequitur *var. lect. l. 3. c. 17.* hoc autem fit, ut Plato *polit. l. 9.* Ὅταν ἑαυτῆς τις ὢν ἀκρατὴς, ἄμεινον ὁπόταν ἐπιχειρήσῃ ἄρχειν. *Neque enim exercitum continere potest imperator, (aut populum princeps) qui se ipse non continet.* Cicer. *ad Quint. frat. Tunc incipiet aliis imperare, cùm ipse improbissimis dominis, dedecori & turpitudini servire desierit.* Idem *parad.* 5. vide *l.* 1. § 15, 16, & *l.* 2. § 2.

Πολλῷ μᾶλλον ἐν τῷ βίῳ] siquidem, *Ars est artium regimen vitæ.* Joan. Gerson *de recidiv.* vide *suprà ad* § 5.

§ 30. Δοῦλος πέφυκας] Iambus est τείμετρος, à Philone adductus in *lib. de libert. viri boni:* Ὅθεν, inquit, καὶ τὰ τρία μέτρα φιλοσόφως εἰρῆσθαί φασιν. Οὐ γὰρ μετεῖναι τῶν νόμων δούλοις ἔφη· καὶ πάλιν Δοῦλος πέφυκας, ὦ μέτρεσί σοι λόγε. tria dixerat, sed ubinam tertium? nusquam comparet. Legas, me autore, τὰ τείμετρα, non τρία μέτρα. Quòd autem præfixâ causali superioribus annectit ista M. Cas. quasi ab ortûs nativi ratione argumentum duxerit Marcus; ideo scil. disciplinâ cuique ad virtutem opus esse, quia servus quisque natus sit, hoc est, sensibus brutísque affectibus addictus, cognitione autem solidâ, rationéque rectâ destitutus; probare non possum. Primò siquidem Stoicis istud haud placet, vitia à natura, sive ingenita, esse; non magìs quàm virtutes. Tum non omnes in universum mortales, sed servos solos spectare quod à poeta hîc dicitur, ex Philone liquet: & servos quidem ἀργυρωνήτους τε καὶ αἰχμαλώτους, æquè ac vernas οἰκογενεῖς. Itaque τὸ πεφυκέναι, hoc loco, non *natum esse* significare videtur, sed eodem sumi sensu, quo in eodem ferè argumento, ab Euripide in *Hecuba*, ubi dixit;

Αἰ αἰ, τὸ δοῦλον ὡς κακὸν πέφυκ' ἀεί;

& à Theognide in illis;

Οὔποτε δουλοσύνη κεφαλὴ εὐδεῖα πέφυκεν,
Ἀλλ' αἰεὶ σκολιὴ, κ' αὐχένα λοξὸν ἔχει.

δοῦλος πέφυκας, i.e. δοῦλος εἶ, *servus es.* Ubi nec spernendam planè duxerim Caroli filii conjecturam, qui inter ista describendum animadvertit ipse, in priore versiculo vocabulum idem hoc forsan reponendum, ut legatur,

Οὐ γὰρ μετεῖναι τῶν νόμων δούλοις ἔφυ.
Οὐκ ἔφυ μετεῖναι, ἀντὶ τοῦ, ὃ μέτεστιν, ἢ μετεῖναι οὐκ ἔστιν.

quomodo Evenus apud Arist. *ethic. Eudem. l. 2. c. 7* Πᾶν γὰρ ἀναγκαῖον φεῦγε μ' ἀνιηρὸν ἔφυ. *Ingratum est quicquid necessarium est.* Et apud Herodotum *l. 7.* Thessali; δέδια γὰρ ἀδυναμίης ἀνάγκη κρέσσων ἔφυ. *Nunquam impotentiâ potior est necessitas.* Euripid. *Orest.*

Μ. Ἄπαγε συγγενὲς φάσγανον. Ο. Ψυχὴν ἔφυς.
Μ. Ἀλλὰ κλαπεῖς μοῦ σύγαπες; Ο. Οὐ ψυχὴν ἔτ' εἶς.

Idem valet ἔφυς & εἶς. Deniq; λόγος istic *rationem* non significat; quasi de *servis* dicatur, quod Hom. *Odyss. ρ. v.* 322. & ex Homero Plato *de leg. l. 6.* & Athen. *dipnos. l. 6.*

Ἥμισυ γὰρ τ' ἀρετῆς ἀποαίνυται εὐρύοπα Ζεὺς
Ἀνέρος, ἢν τ' ἂν μιν κὴν δούλιον ἦμαρ ἕλῃσιν.

Sed

ſed *ſermonem*, ſive *orationem* deſignat, utì & Philo ipſe nos docet, qui verbis verſibúſque illis ait τὸν μὲν μετουσίαν, quod priora ſpectant, τὴν ἰσηγορίαν, quod poſteriora reſpiciunt, i. e. *lege agendi facultatem, & liberam ſuffragii cum reliquis ferendi poteſtatem*, vel etiam, latiùs ſumendo, *ſermonis libertatem*, eſſe ſervis denegatam. quomodo παῤῥησίαν eiſdem interdictam, Julianus *de cyniſm. orat.* 2. Τῷ δούλῳ γὰρ ὁ νόμος οὐ μεταδίδωσι παῤῥησίας. quanquam ἰσονομίαν quam cum ἰσηγορίᾳ is confundere videtur, à παῤῥησίᾳ, ſed ſecius ſumptâ, diſpeſcit Iſocrates, in *Areopag.* ubi ait, Ὡσὶ γὰρ ἡγεῖται τὸν μὲν ἀκολασίαν, δημοκρατίαν· τὸν δὲ παρανομίαν, ἐλευθερίαν· τὸν δὲ παῤῥησίαν, ἰσονομίαν. Vult nimirum ſenarius ille, verum eſſe de *ſervis*, quod de *egenis* Theognis,

Πᾶς γὰρ ἀνὴρ πενίῃ δεδαμασμένος, ἠτέ τ' ἐπ' ἠπεῖρον
Οὐδ' ἔρδειν δύναται· γλῶσσαν δ' οὐδὲ δέδεται.
Nam cui paupertas eſt addita, nil facere audet,
Nil fari. linguam vincula ſæva premunt.

Hinc apud Longinum περὶ ὕψους neſcio quis, δουλείαν ἅπασαν, ψυχῆς γλωττόκομον καὶ δεσμωτήριον, καὶ τὸν περικείμενον τοῖς σώμασι δεσμὸν, *ſervitutem omnem, cùm ori fiſcellam obducat, eſſe animæ capſulam ac carcerem quendam.* itaque δοῦλον μηδένα γίνεσθαι ῥήτορα, *ſervum neminem unquam rhetorem extitiſſe*; cùm aliæ tamen artes atque inſtituta humaniora etiam in ſervos cadant. Verùm Suidas ubi Sibynnium quendam Theodectæ ſervum, οἰκετῶν πρῶτον ῥητορεῦσαι, *è ſervis primum omnium rhetoricam profeſſum ait*, plures deinceps idem factitâſſe ſubindicat. Meminit & Lucii Otacilii in *rhetoribus clariſ.* Suetonius, quem *cùm ſerviiſſet, etiam oſtiarius in catena, à patrono, cui orationem ſcripſerat, manumiſſum, Cn. Pompeium docuiſſe, teſtatur.* Certè Philoſophis eſſe ſervis licuit; quod multis exemplis docet Gellius, *l.* 2. *c.* 18. cur non rhetoribus licuerit? De parreſia interim iſtis negata occurrunt Tragicorum illa, Sophoclis *Acriſio* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 40.

Δοῦλον γὰρ ἐν δεσμοῖσι δραπέτης ἀνὴρ
Κῶλον προδοὺς, πᾶν πρὸς ἡδονὴν λέγει.
Fugitivus arctis vinculis coercitus
Serviles artus, ſola fatur quæ placent.

Euripidis in *Buſiride* apud Stob. itidem.

Δοῦλῳ γὰρ οὐκ ὄνειδος οὐδὲν τοῦτ' ἔνι
Εἰ δεσπόταισι μὴ φρονοῦντα τυγχάνοι.
Servo profari quámlibet verum nefas,
Uſus heriles ferre ſi verum negant.

In *Phœniſſis*, ubi Polynices de exilii malis à matre requiſitus, ait;

Ἓν μὲν μέγιστον, οὐκ ἔχει παῤῥησίαν.
Primùm, loquendi nulla libertas adeſt.

Illa; Δοῦλον τόδ' εἶπας, μὴ λέγειν ἃ πῆ φρονεῖ.
Servile certè hoc, non loqui quid ſentias.

Idémque *Ione*;

Καθαρὸν γὰρ ἂν τις εἰς πόλιν πέσῃ ξένος,
Κἂν πῆ λόγοισιν ἀσὸς ᾖ, τόγε σῶμα
Δοῦλον πέπαυται, κοὐκ ἔχει παῤῥησίαν.
Hanc puram in urbem quiſquis externus venit
Quamvis vocetur civis, os ſervum tamen
Gerit, & loquendi non habet fiduciam.

quæ refutatum tamen eunt, Plutarch. *de exilio*, & Muſon. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 40. ſed & Xenophon in *Athenienſium repub.* Ἰσηγορίαν, inquit, τοῖς δούλοις πρὸς τοὺς ἐλευθέρους ἐποίησαμεν, καὶ τοῖς μετοίκοις πρὸς τοὺς ἀστούς. Cæterùm in eandem cum illis ſententiam conveniunt & Plautina illa; *Epidic.* 1. 1.

——*plus ſcire ſatius eſt quàm loqui*
Servum hominem, ea ſapientia eſt.——

Et *milite* 2. 5.

——*plus oportet ſcire ſervum quàm loqui*

& *ibid. ſc.* 6.

——*namque hominem ſervum ſuos*
Domitos habere oportet oculos & manus
Orationémque——

Quin & Apoſtolus ipſe *ad Titum epiſt. c.* 2. *v.* 9. ſervis interdicit, ne ſint τοῖς δεσπόταις ἀντιλέγοντες. Quod Socrates itidem apud Platonem *in Criton.* ἔδικαιον πρὸς δεσπότου ἢ πατέρα κακῶς ἀκούοντα ἀντιλέγειν. negat *juſtum eſſe adverſus herum patrémve, eum qui ab utrovis malè audierit, obloqui.* At Ariſtoteles *polit. l.* 1. *c.* 13. illos redarguit, qui ſive rationis exercitium, ſive orationis etiam libertatem ſervis abjudicant, & juſſa herilia duntaxat excipere atq; exequi, citra diſceptationem ullam omninovolunt. Λέγουσιν, inquit, ὡς καλῶς οἱ λόγοι τοὺς δούλους ἀποστεροῦντες, καὶ φάσκοντες δεῖν τάττειν χρῆσθαι μόνον. Et videri poſſet trimetron illud, quod hîc Marcus poſuit, reſpexiſſe, niſi aliò potiùs ſpectare ex Philone diſceremus, cujus, ex his quæ dicta ſunt, mens, opinor, genuina liquidò ſatis comparebit. Marcum autem exiſtimo hæc ſeparatim poſuiſſe, & confuſaneè poetica quædam fragmenta congeſſiſſe, quæ animadverſione aliqua digna cenſebat; quemadmodum idem *ſuprà* fecerat *l.* 7. § 38, 43. & § 50.

§. 31. ——ἐμὸν δ' ἐγέλασε φίλον κῆρ] Ex *odyſſ.* 1. *v.* 413. Ulyſſis ſunt verba narrantis, ut corditùs riſerit, ſecum animo reputans,

Ὡς ὄνομ' ἐξαπάτησεν ἐμὸν, καὶ μῆτις ἀμύμων·

quam felici aſtu, nomine confiſo, Cyclopem illum immanem fefelliſſet. Iſta autem ſegmenta in uſum ſuum chartis ſuis illeviſſe videtur Marcus, quòd utilius, ac ſublimiùs aliquid meditandi aut commentandi anſam atq; occaſionem dare poſſe viderentur. qua de re etiam ſuperiùs monitum dederat, *l.* 10. § 33.

§ 32. Μέμφονται δὲ ἀρετῶν] Heſiodi videtur, ex *op. l.* 1. *v.* 184. verùm ibi legitur,

Μέμφονται δ' ἄρα τοὺς——τοκῆας ſcil. de quibus & verſu præcedente,

Αἶψα γηράσκοντας ἀτιμήσουσι τοκῆας·

de hominibus ſeculi quinti loquitur impiis & nefariis. Aut exſcriptoris itaq; Marci ſcriptura depravavit cùm

cùm ſenſum idoneum è verbis elicere nequiret, Marcus ipſe παρῳδήσας, cum inflexione aliqua extulit; quod non exiſtimo. Interim ex Marco Heſiodi noviſſima illa emaculari poſſe autumo, quæ in codicibus vulgatis ſic leguntur, ——χαλεποῖς βάζουτ' ἐπέεσσιν· cùm emendatius meliúsque videatur, quod Marcus hîc exhibet, ——βάζοντες ἔπεσσιν· iſtius enim formæ & quæ anteceſſerunt, & quæ ſequuntur, ſunt omnia.

§ 33. Σῦκον χειμῶν ζητεῖν] Ex Epicteto decerptum videtur, cujus hæc ſunt *diſſert. lib.* 3. *c.* 24. Ὅταν τινὶ προσπάσχῃς, ὡς ἤδη τοῦ ἀναφαιρέτων, ἀλλὰ τοιούτῳ γένει, οἷόν ὅτι χύτρα, οἷ ὑάλινον πτήσιον· ἐν ὅταν καταγῇ, μεμνημένος μὴ, μὴ ταραχθῇς· ἕτω καὶ ἐνταῦθα, ἐὰν παιδίον σαυτῦ καταφιλῇς, ἐὰν ἀδελφὸν, ἐὰν φίλον, μηδέποτε ὅλως τὴν φαντασίαν εἰς ἅπαν, μηδὲ τὴν διάχυσιν ἐάσῃς προελθεῖν ἐφόσον αὐτὴ θέλει, ἀλλ' ἀνάστασον, κώλυσον, οἷς τοῖς θειαμβεύουσιν ἑρεσχῶτες ὄπισθεν κὴ ὑπομιμνήσκοντες, ὅτι ἄνθρωποί εἰσι· τοιοῦτόν τι καὶ σὺ ὑπομίμνησκε σαυτὸν, ὅτι οὐδὲν φιλεῖς σαυτῦ φιλεῖς. ὅτι τῦ παρόντος σοι δίδοται, οὐκ ἀναφαίρετον, ἀεὶ εἰσάπαν, ἀλλ' ὡς σῦκον, ὡς σταφυλὴ, τῆ τεταγμένῃ ὥρᾳ τῦ ἔτους· ἂν δ' χειμῶνος ἀπαιτῇς, μωρὸς εἶ· ἕτω καὶ τὸν υἱὸν ἢ τὸν φίλον πότε ποθῇς, ὅταν οὐ δίδοταί σοι, ἴσθι ὅτι χειμῶνος σῦκον ἀπαιτεῖς· οἷ γὰρ ὅτι χειμὼν πρὸς σῦκον, τοιοῦτόν ὅτι ἡ ἀπὸ τῶν ὅλων πρόσασις πρὸς τὰ κατ' αὐτῶν ἀναιρέμματα. quibus gemina monet & *Enchirid. c.* 3. Quod autem de *ficu* Epictetus, idem de *roſa* ferè Seneca *epiſt.* 122. *Non vivunt contra naturam, qui expectant ut pueritia ſplendeat tempore alieno? non vivunt contra naturam, qui hyeme concupiſcunt roſam? fomentóque aquarum calentium, & calorum aptâ mutatione, brumâ lilium florem vernum exprimunt?* Gregor. item Naz. *adv. Eunom. orat.* 1. *bonum intempeſtivum* eſſe ait, ὥσπερ ἄνθος ἐν χειμῶνι, παντελῶς ἄωρον. Sed & Nicetas Chron. de Alex. Com. *lib.* 1. *c.* 8. qui miſerrimis tempeſtatibus ſplendidiſſimè ornatus procedebat, ait illum, χειμῶνος μέσου χάειτας ἐαρινὰς φρέπειν. Boetius *conſolat. l.* 1. *c.* 6.

Nunquam purpureum nemus,
Lecturus violas, petas,
Cùm ſævis aquilonibus
Stridens campus inhorruit.

Παιδίον ζητεῖν, ὅτε οὐκέτι δίδοται] *pueritiam quærere præteritam.* Xyl. minùs ſanè. παιδίον *puerulus*, non *pueritia*. Sed nec minùs lapſus interpres Anglus, qui reddidit, *Pueros deſiderare, priuſquam dentur*, imò, *poſtquam ſublati amplius jam non exiſtunt*. Hoc eſt autem quod proverbialiter dici ſolitum obſervat Schol. *ad Ariſtophan. Plut.* ab Hercule amiſſum Hylam deſiderante & inclamante tractum:

Ποθεῖν τὸν ἐκ παρόντα, κὴ μάτην καλεῖν.

Deſideras abſentem & hunc fruſtrà invocas.

Plautus *Perſ. act.* 4. *ſc.* 4.

——*quid illum quæras, qui fuit?*

Vetatur idem & proverbio illo altero,

Ῥόδον παρελθὸν μηκέτι ζήτει πάλιν.

Nè quæras iterum præteritam ſemel roſam.

Meminere Zenobius in *collect. adag.* 702. Suidas *adag.* 58. Apoſtolius *adag.* 1621. Scaliger *ſtromat. adag.* 827. Verùm apud Suidam & Apoſtolium vitiosè legitur, Ῥόδον παρελθών· quod ſecuti Schottus in verſione *ſtromatei* Scaligeriani.

Nè quære, quando præteriſti, iterum roſam.

Pantinus apud Apoſtolium,

Quam præteriſti, nè ampliùs quæras roſam.

Et Portas apud Suidam,

Roſam, quam præterieris, nè ampliùs quære denuo.

quæ à proverbii mente abeunt procul. In ejuſdem expoſitione Suidæ codices mutilati videntur. ὅτι τῶν κυδαινόντων τινὰ, inquit. deeſt, ἤδη ἀπελθόντα, ἢ ἀπολιπόντα, ἢ ἀπθανόντα. *de eis qui celebrant aliquem, qui utique jam abiit, vel obiit, aut aliud* ejuſmodi. Zenobius, Ἐπὶ τῶν μεταμελομένων πρός τι, κὴ μὴ δυναμένων τι ἀνύσαι. quod Pantinus apud Apoſtolium, qui utrumq; & Suidam & Zenobium tranſcripſit, ſic reddidit; *de negligentibus circa aliquid, quiq; nihil efficere poſſunt.* ἀμελημένων legiſſe exiſtimarem, niſi τὸ μεταμέλεσθαι alibi pariter vertiſſe deprehendiſſem. vertendum potiùs, *de eis qui circa rem aliquam pœnitentiâ fruſtrà tanguntur, cùm nihil proficiant.* De *roſa* diſtichon apud eundem in nōtis.

Τὸ ῥόδον ἀκμάζει βραχὺ χρόνον· ἦν δ' παρέλθῃ.
Ζητῶν εὑρήσεις, ὦ ῥόδον, ἀλλὰ βάτον.

Verna brevi roſa flore nitet; ſimul ille receſſit,
Non roſa quærenti, ſed rubus aſper erit.

Proinde, qui rerum iſtiuſmodi deſiderio intempeſtivo ſe torquet, miſeriam ſibi meram creat.

Ὃς γὰ ἀπολαύειν βούλετ', ὧν ἀπολείπεται
Διὰ τὸν χρόνον, πῶς ἔτ' ἐκ ἔς' ἄθλιος;

Nam qui ea potiri concupiſcit, à quibus
Arcetur horis, quomodo non ſit miſer?

Menander *Ærariâ*, referente Stobæo *tom.* 2. *tit.* 117.

§ 34. Καταφιλῆσαι τὸ παιδίον] Ex eodem Epicteti loco & iſtâ deſumpta ſunt. Τί κακὸν ὅτι μεταξὺ, καταφιλῆσαι τὸ παιδίον, ὀνυχελλίζουσα λέγειν, Αὔριον ἀποθανῇ; τῷ φίλῳ ὡσαύτως, Αὔριον ἀποδημήσεις, ἢ σὺ, ἢ ἐγὼ, κὴ ἐκέτι ἀφόμεθα ἀλλήλους; ἀλλὰ δύσφημά ὅτι ταῦτα. κὴ γὰ τῶν ἐπαοιδῶν ἔνιαι· ἀλλ' ὅτι ὠφελοῦσιν, ἐκ ὀπισρέφομαι· μόνον ὠφελείτω· σὺ δ' δύσφημα καλεῖς ἄλλα, ἢ τὰ κακῦ τινος σημαντικά; δύσφημον. δέ μοι λέγεις ὄνομα φυσικῦ τινος πράγματος σημαντικόν; λέγε δύσφημον ἔτι, κὴ τὸ φεισθῆναι τοῦ ταχέως· ἀπώλειαν γὰ σημαίνει τῶν ταχέων, ἀλλ' ὁ τῦ κόσμου. Iſta autem diſſertatio enata eſt forſan ex occaſione illius

illius quod ab eodem dictum refertur, *enchirid. c.* 3. Ἂν παιδίον σαυτῆ καταφιλῇς ἢ γυναῖκα, μέμνησο ὑπολέγειν, ὅτι ἄνθρωπον καταφιλεῖς· ἀποθανόν[σ]ῳ γὰρ αὐτῆ ἡ ταραχθήσῃ· quod astanti forsan alicui minùs gratum auditu, malíque ominis esse visum est. vide *l.* 9. § 3. & *l.* 10. § 34.

Τὰς σάρκας φιλεῖσθαι] vide *ad lib.* 7. § 40. at Angl. interpres, σαφυλὰς legisse videtur; (contrà quàm ipse Epictetus habet) quas φιλίζεσθαι, i. e. *meti* vix dixeris. fefellit illum forsan quod de *uvis* sequitur.

Δύσφημα ταῦτα] ità Senec. *ad Marc. c.* 9. *quis non tanquam dirum omen respuit?*

§ 35. Ὄμφαξ, σαφυλὴ] Et ista indidem, sed magis acciса. Pergit Epictet. Λέγε δύσφημον καὶ τὸ φυλλορροῦν, καὶ τὸ ἐρᾴδα γίνεσθαι ἀντὶ σύκου, καὶ ἀσαφίδας ἐκ τῆς σαφυλῆς. (quod Theocritus, an quis alius, *Idyl.* 27. Ἀ σαφυλὶς σαφὶς ὅτι.) πάντα γὰρ ταῦτα σὺν προσθέσει εἰσὶν εἰς ἕτερα μεταβολαί, ἐκ ἀπώλεια, ἀλλὰ τεταγμένη τις οἰκονομία καὶ διοίκησις. τυτέσιν ἀποδημία, καὶ μεταβολὴ μικρά· τοῦτο δύναται. μεταβολὴ μείζων, ἐκ ἐκ τοῦ νῦν ὄν[τ]ος εἰς τὸ μὴ ὄν, ἀλλ' εἰς τὸ νῦν μὴ ὄν. Apollon. Tyan. *ep.* 66. Τὸ γὰρ ὂν ἐκ ἀπόλλυται· διὰ τοῦτο ὄν, ὅτι ἔσται διαπαντός· ἢ καὶ τὸ μὴ ὂν γίνε[σ]θαι· πῶς δ' ἂν γένοιτο, μὴ ἀπολλυμένου τοῦ ὄν[τ]ος; vide *ad l.* 4. § 4 & *l.* 5. § 13.

§ 36. Λῃστὴς προαιρέσεως ἐ γίνεται] Epictet. αὐτολεξεὶ, *l.* 3. *c.* 22. Λῃστὴς π. ἐ. γ. τύραννος ἐ. γ. Idem, *lib.* 1. *c.* 18. Ἀλλ' ὁ τύραννος δήσει. τί; τὸ σκέλος. ἀλλ' ἀφελεῖ. τί; τὸν τράχηλον. τί ἔτι, ἐὰν δήσει, ἐὰν ἀφελεῖ; πρὸς προαίρεσιν. vel, τί ἔτι; ἐὰν δήσει, ἐὰν ἀφελεῖ πρὸς προαίρεσιν. Et Clemens *strom. l.* 4. πρὸς ἀρετὴν ἐκ ἐκ' ἄλλοις ποιεῖν φαμὲν, ἢ πάντων μάλιστα ἐφ' ἡμῖν. τὰ μὲν ἔξω ἄλλα ἔρχεται δυνάμεις τις προσπολεμοῦσα. τὸ δ' ἐφ' ἡμῖν ἀδιαφθόρως ἐὰν μάλιστα ἐνίσχυτο· ἐπίσοδον γὰρ τὸ δῶρον, καὶ ἐκ ὑποπτεῦον ἄλλῳ τινί. vide Apostolum *ad Rom. c.* 8. *v.* 35, 39. Stilpo cùm Megarâ captâ à Demetrio rogaretur, numquis rerum ipsius quicquam abstulisset, quò restitutio posset fieri, respondisse fertur, οὐδείς· οὐδένα γὰρ εἶδον ὑπεσάμενον ἀποφέροντα. *Nemo quisquam: neque enim quenquam vidi, qui scientiam asportaret.* Plut. in *Demetr.* vel ut idem *de puer. instit.* numquid amisisset quærenti. οὐδέν· πόλεμος γὰρ οὐ λαφυραγωγεῖ ἀρετήν, *Nihil*, inquit, *quicquam: neque enim bellum virtutem unquam deprædatur.* Laërt. item *l.* 2. ait jussum à rege catalogum sive indicem eorum quæ amiserat exhibere, dixisse, μηδένα τῶν οἰκείων ἀπολωλέναι· παιδείαν γὰρ μηδένα ἐξηνεγκέναι· τόν τε λόγον ἔχειν καὶ τὴν ὑπεσήμην. *Nihil rerum suarum amisisse se: neque enim eruditionem quendam extulisse: rationémque ac scientiam supereſſe sibi.* denique ut Plut. *de tranquil.* μηδένα ἰδεῖν τὰμὰ φέροντα. *neminem*, inquit, *vidi, qui meum aliquid ferret.* quibus Stilponis verbis optimè subjungit idem *ibid.* Καὶ τοίνυν ἡ πόλις πάντα τἄλλα λεηλατήσας καὶ θεραιρεμένης, ἔχομέν τι τοιοῦτον ἐν ἑαυτοῖς, *Iliad.* ε *v.* 484. Οἷον κ' ὄτε φέρεσκεν Ἀχαιοὶ, ὅτ' ἂν ἀγείρει. qui & mox, δόξας χρησὰς, καὶ μαθήματα, καὶ λόγους εἰς ἀρετὴν τελευτῶντας, ἀναφαίρετον ὑσίαν καὶ ἀδιάφθορον appellat. In casu consimili Stilponiani illius, post rei familiaris direptionem Æneas Gaz. ad suos *epist.* 5. Νῦν βεβαιότερον γνώσεσθε, ὅτι χρυσὸς καὶ ἄργυρος καὶ θεοφανεῖς ἐσθῆτες τοῖς μὲν πολλοῖς θειμάχητον, ἀβέβαιον δέ τι χρῆμα, καὶ ἐκ ἑσπόρως, ὑδὲ τῷ ἔχοντι ὡς ἀληθῶς, εἴγε τῷ βυλομένῳ διαρπάζειν ἔξεστι· τὰ δὲ μαθήματα, καὶ ἡ σοφία, τοῖς μὲν ἀνοήτοις καταγέλαστον, βέβαιον δέ τι κτῆμα, καὶ πτητὸς, καὶ ἀνάλωτον, καὶ τὸ ὅλον κρεῖττον λῃστείας. qui idcirco optimè subinfert; τύτῳ μᾶλλον ἀντέχετε καὶ ἐκέτι πρὸς φυλακὴν δεήσεσθε, ἐ τείχυς, ἐχ ὅπλων, ἐ φυλατ[τ]όντων φάλαγ[γ]ας.

§ 37. Τέχνην ἔφη δεῖ τὸ συγκατατίθεσθαι εὑρεῖν] Epictet. *enchir. c.* 7. Ἄρον τὴν ἔκκλισιν ἀπὸ πάντων τῶν ἐκ ἐφ' ἡμῖν, καὶ μετάθες ὅτι τὰ παρὰ φύσιν τῶν ἐφ' ἡμῖν. τὴν ὄρεξιν δὲ παντελῶς ὅτι τοῦ παρόντος ἄνελε· μόνῳ δ' τῷ ὀρμᾶν καὶ ἀφορμᾶν χρῶ, κούφως μέντοι, καὶ μεθ' ὑποχωρήσεως, καὶ ἀνειμένως. Habes pleraque hîc à Marco posita; habes & apud Marcum sparsim *artis* hujus regulas in locis ad marginem adnotatis, & cumprimis *lib.* 8. § 7. verum δεῖ τῷ συγκατατίθεσθαι peculiariter *artem* quam dicit voluisse videtur quod proposuit idem *dissert. lib.* 3. *c.* 8. Ὡς πρὸς τὰ ἐρωτήματα τὰ σοφιστικὰ γυμνάζόμεθα· ὅπως καὶ πρὸς τὰς φαντασίας καθ' ἡμέραν ἕξει γυμνάζεσθαι· προτείνυσι γὰρ ἡμῖν καὶ αὗται ἐρωτήματα. ὁ υἱὸς ἀπέθανε τῷ δεῖνος· ἀπόκειται, ἀπροαίρετον, ἐ κακόν. ὁ πατὴρ τὸν δεῖνα ἀποκληρόνομον κατέλιπε· τί σοι δοκεῖ; ἀπροαίρετον, ἐ κακόν· ἐλυπήθη ἐπὶ τούτῳ· προαιρετικὸν, κακόν. γυναίως ὑπέμεινε. προαιρετικὸν, ἀγαθόν. κἂν ὅπως ἐθιζώμεθα, προκόψομεν· ἐδέποτε γὰρ ἄλλῳ συγκα[τ]αθησόμεθα, ἢ ἐ ἡ φαντασία καταληπτικὴ γίνεται. *nihil enim aliud statuendus est locus ille illustris, qui vitiosè vulgò legitur* ἢ ἔν φ. κ. γ. *clausulâ novissimâ etiam à reliquo corpore divulsâ.* Hæc est *assensûs cohibendi ars* de qua Marcus istîc. vide ampliùs *ad l.* 8. § 49.

Ὀρέξεως μὲν παντάπασιν ἀπέχειν] Epictet. *lib.* 3. *c.* 12. è Marco istîc emendandus. τίς γάρ ἐστιν ἀσκητὴς; ὁ μελετῶν ὀρέξει μὲν χρῆσθαι, ἐκκλίσει δὲ πρὸς μόνα τὰ προαιρετικὰ χρῆσθαι. lege meo periculo, ὀρέξει μὲν μὴ χρῆσθαι· sic enim ipse suprà. παντελῶς ἄφελε. & *enchir. c.* 2. § 2. παντελῶς ἄνελε.

§ 28. Περὶ τοῦ μαίνεσθαι εἰ μὴ] Vitiosa scriptura, quæ & Xylandro imposuit, rescribendum (quod & Casaub. vidit.) ἢ μή. *de hoc*, inquit, *agitur utrùm insaniamus necne.* Hoc est, scil. Stoicorum placitum, ὅτι πάντες οἱ μωροὶ μαίνονται. Cicero *paradox.* 4. & Laërt. *lib.* 7. Zenon. Πάντας τοὺς ἀφρονας

ἄφρονας μαίνεσθαι. hoc est, ut Cicero *Tuscul. lib.* 4. *Omnes stultos insanire.* Siquidem, ut idem *lib.* 3. *omnes perturbationes animi morbos esse, stultúmque neminem his morbis vacare. unde sic concludunt: qui in morbo sunt, sani non sunt. omnium autem insipientium animi in morbis sunt. omnes insipientes igitur insaniunt.* Epictetus *lib.* 1. *c.* 28. τίνες λέγουσιν οἱ παντὶ τῷ φαινομένῳ ἀκολουθοῦντες; μαινόμενοι. ἡμᾶς δὲν τι ἄλλο πιεῖμεν; quem locum interpres doctissimus perperam reddidit, dum autoris mentem non attendit. Flaccus (quem & vise sis fusiùs ista prosecutum *serm. l.* 2. *sat.* 3.)

Quem mala stultitia, & quemcunque insscitia veri
Cæcum agit, insanum hunc Chrysippi porticus & grex
Autumat. —— vide & Epictet. *l.* 1. *c.* 22.

§ 30. Ὁ Σωκράτης ἔλεγε] ubi ista Socratis reperiantur, ignoro. nec possum certò statuere, an scriptum fuerit [ὡς] ὁ Σωκράτης ἔλεσε; & priora illa istud respiciat. Socrates certè in Plat. *Alcib.* 2. Πάντας ἂν ὧν φάσκες ἄφρονας μαίνεσθαι, ὀρθῶς ἂν φαίνοιμι.

Τί ὧν ζητεῖτε] leg. τί ὧν ὑ ζητεῖτε; ità & uterque interpres.

Ὅπ ἔχομεν] Nemo scil. id quærere & acquirere satagit, cujus compotem jam sese credit. In hanc mentem Dio Prus. *orat.* 69. Ὁ μὲν ἀργυρίου δόμενος, ἢ ἱματίων, ἢ οἰκίας, ἢ ἄλλου τῶν, καὶ δόξαι ταί τε καὶ ζητεῖ παρὰ τῶν ἐχόντων λαβεῖν· ὁ δὲ νῦν οὐκ ἔχων, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο δόξας, ὅπ οὐκ ἔχει νῦν. Dionysodorus apud Platon. in *Euthydem.* τῶν λαμβανόντων εἰσὶν οἱ μανθάνοντες, ἀλλ' ὑ τῶν ἐχόντων. In eandem mentem & ex Platonis *Alcibiad.* 1. quædam laudat Theodoret. *therapeut. l.* 1. cujus hæc sunt verba. ὅτω τὸν Ἀλκιβιάδην πείθει ὁ Σωκράτης μαθεῖν, τὸν τῆς γνώσεως ὄνησιν φέρτερον ἐξοπείσας· πρότερον μὲν γὰρ αὐτὸν ἐξήλεγξεν ὡς οἴδε τα. εἶτ' ἐκείνῳ εἰρηκότι, Ἀλλ' οὐκ ἂν ἐυρεῖν με ἤγῃ; ἐπήγαγε, καὶ μάλα γε, εἰ ζητήσειας· ἐκείνου δ' αὖ φάντος, εἶτα ζητῆσαί με οὐκ ἂν οἴει; ὑπολαβὼν ἔφη, ἔγωγε, εἰ ὀιηθείης γε μὴ εἰδέναι· ἀρχὴ ἄρα γνώσεως, τῆς ἀγνοίας ἡ γνῶσις. Plato certè in *Sophist.* μαθεῖν ἥδιστ' ἂν ἐθέλειν τὸν ἐιόμενον σοφὸν εἶ. Idémque apud Anton. *meliss. lib.* 2. *c.* 74. Δεῖ τῶν νέων ἐκπυδᾶσθαι [μᾶλλον] τὸ οἴημα καὶ τὸν τύφον, ἢ τῶν ἀσκῶν τὸν ἄερα, τοὺ ἐγχέαι τὶ βυλομένους χρήσιμον. (ità enim legendum, supplendum ex Plutarcho *de audiendo*; non autem τῶν ἢ loco cum Gesnero ὡς substituendum.) εἰ ὃ μὴ, γέμοντες ὄγκου καὶ φυσήματος, ἃ προσδέχονται. Siquidem ut Socrates *ibid.* τοὺ μὲν ἀσκοὺς, τὸ πνεῦμα δίδοσι· τοὺ δ' ἀνοήτους ἀνθρώπους τὸ οἴημα. nec tam φυσοῖ ἡ γνῶσις, ut Apost. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 8. *v.* 1. quàm ἡ τῆς γνώσεως ὄησις, καὶ ἡ ψευδώνυμος γνῶσις, utì idem loquitur *ad Tim. ep.* 1. *c.* 6. *v.* 20. Facit huc & illud Domini Matt. *c.* 9. *v.* 12. Οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. opinione sua, non revera, sanos alloquitur. Clem. *paed. l.* 1. *c.* 1. τοῖς νοσοῦσι τὸ σῶμα ἰατροῦ χρῄζ· καὶ τοῖς ἀδυνᾶσι τὴν ψυχὴν παιδαγωγοῦ δεῖ· ἴσως γὰρ ὑγιεία καὶ νόσος· ἀλλ' ἡ μὲν μαθήσει, ἡ δ' ἐάσει ἁμαρτάνεται. Naso *Ponti. l.* 3. *el.* 4.

Firma valent per se, nullúmque Machaona quærunt.
Ad medicam dubius confugit æger opem.

Optatus, *de schism. l.* 3. *Sanitas non flagitat medicinam. ægroti est remedia quærere.* Cæsarius Arelat. *serm.* 37. *Non requirit medicum, qui se non sentit ægrotum.* itaque Gregor. Rom. *in Psal. pœnitent.* 4. *Nemo est insanibilior illo, qui sibi sanus videtur.* Siquidem, ut Joan. Chrysost. *edit. Savil. tom.* 6. *orat.* 67. ὁ τὴν νόσον ἀγνοῶν, ἀδεμίαν ποιήσεται τῆς ἀρρωστίας θεραπείαν. Et Isidor. Pel. *l.* 2. *ep.* 238. τὸ ἐν νόσῳ χαλεπωτάτῃ τυγχάνοντα νομίζειν ὑγιαίνειν, μανία λαμπρὰ καὶ ἀνήκεστος. πῶς γὰρ ὁ τοιοῦτος ἰατρὸν ζητήσει, μηδ' αὐτὸ τοῦτο ὃπ νοσεῖ ὁμολογῶν; vide Pharisæorum arrogantiam, Luc. *c.* 18. *v.* 9. & Joan. *c.* 9. *v.* 40. sed & typum consimilium, typum ecclesiæ Laodicenæ fastuosum illum apud Joannem *Apocal. c.* 3. *v.* 17. scitè Bion, ut Laërt. *l.* 4. τὴν οἴησιν, ἀσχολίας ἐγκοπὴν. Opinionem dicebat esse *profectûs impedimentum.* & de Philosophis Clemens *strom. l.* 1. ἡ περίληψις τῆς οἰήσεως ἀπιστῶν ἀναπείθει. sed & Greg. Naz. *apolog.* τὸ οἴεσθαι τοῦ εἶ τὸ πλεῖστον ἀφῃρεῖται· καὶ μέγα τοῖς ἀνθρώποις ἡ κενοδοξία πρὸς ἀρετὴν ἐμπόδιον. Senec. *epist.* 69. *Illud præcipuè salutem impedit, quòd citò nobis placemus. ideo mutari nolumus, quia nos optimos esse credimus.* & *epist.* 50. De Harpaste fatua. *Incredibilem tibi narro rem, sed veram. subitò videre desiit, & nescit se esse cæcam. hoc quod in illa ridemus, omnibus nobis accidere liqueat tibi. nemo se esse avarum intelligit, nemo cupidum. cæci tamen ducem quærunt: nos sine duce erramus; & ideo difficulter ad sanitatem pervenimus, quia nos ægrotare nescimus. nec quærimus quidem medicum; erubescimus discere bonam mentem.* Optimè ergò Epictet. *l.* 2. *c.* 11. Ἀρχὴ φιλοσοφίας, παρά γε τοῖς ὡς δεῖ, καὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν ἀπομάθοις αὐτοῦς, συναίσθησις τῆς αὐτῶ ἀσθενείας καὶ ἀδυναμίας περὶ τὰ ἀναγκαῖα. & mox: τὴν οἴησιν περισειλήφαμεν· δι' ἃ γὰρ, φησὶν, ἐκ οἶδα ἐγὼ τὸ καλὸν καὶ τὸ αἰσχρόν; ἔκ ἔχω ἔννοιαν ἁυτῶ; &c. & *ibid. c.* 17. τὸ περῶτόν ὄτιν ἔργον τῆς φιλοσοφοῦντος, ἀποκαλεῖν οἴησιν. ἀμήχανον γὰρ, ἃ τις εἰδέναι οἴεται, ταῦτα ἀζητεῖσθαι μανθάνειν. & in *fine dissertationis*: ταύτην ἔν τὴν οἴησιν τὴν τῶ δοκεῖν εἰδέναι τι τῶν χρησίμων ἀποκαλλονται ἔρχεσθαι δεῖ πρὸς τὸν λόγον. εἰ ὃ μὴ, ἐδὲ ἐγγὺς ἐσόμεθα τῆ περικόψαι, κἂν πάσας τὰς συναγωγὰς καὶ τὰς συντάξεις διέλθωμεν. Quod Apostol. *ad Cor. ep. c.* 3. *v.* 18. Εἴ τις δοκεῖ σοφὸς εἶ, μῶρος γενέσθω, ἵνα γένηται σοφός. siquidem, ut Seneca, *de tranquill. c.* 1. *Multi ad sapientiam potuerant pervenire, nisi se putássent jam pervenisse.* vide *l.* 1. § 7.

Τί ὧν μάχεσθε καὶ διαφέρεσθε] sunt enim ista animi parùm sani indicia. vide *Jacob. cap.* 4. *v.* 1.

Ad

Ad Librum XII.

§ 1. Ἐφ' ἃ διὰ περιόδου ἔυχῃ ἐλθεῖν] διὰ περιόδου, *posthac*, Casaub. *per circuitus temporum*, Xyl. Malim, *per ambages* περιελθών. Flaccus *lib.* 1. *epist.* 11.

Strenua nos exercet inertia : navibus atque
Quadrigis petimus bene vivere. quod petis, hîc est,
Est Ulubris ; animus si te non deficit æquus.

Senec. *ep.* 28. *Non peregrinaris, sed erras, & ageris, ac locum ex loco mutas ; cùm illud quod quæris, bene vivere, omni loco positum sit.* Idemque *ep.* 31. *Quomodo, inquis, istò pervenitur ? non per Peninum Graiúmve montem, nec per deserta Candaviæ : nec Syrtes tibi, nec Scylla, nec Charibdis, adeundæ sunt ; quæ tamen omnia transîsti procuratiunculæ pretio. tutum iter est, jucundum est, ad quod natura te instruxit. Licet ad Philosophiam etiam sine viatico pervenire.* Idem. *ep.* 17. vide Mosem, *Deut. c.* 30. *v.* 11. ——14. & ex Mose Paulum, *ad Rom. c.* 10. *v.* 6, 8. Non est itaque necesse, quod ille apud Clem. *strom. l.* 5.

Πολλὰ πλανηθῆναι δίζήμενον ἔμμεναι ἐυδλον. vel εὐδαίμονα etiam. vide *ad l.* 11. & 16. & *l.* 5. § 16. & *l.* 10. § 33.

Τὸ μέλλον ὀπιπρέψης τῇ φρονίμᾳ] Idem suos monet Dom. Christus. Matth. *c.* 6. *v.* 34. Μὴ μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον. vide *l.* 4. § 33, 34. & *l.* 7. § 8. & *l.* 10. § 11.

Τὸ παρὸν μόνον ἀπολαύνης] vide *l.* 3. § 12. & *l.* 6. § 2. & *l.* 8. § 44. Pindar. *Pyth. od.* 3. Τὸν δ' ἀμφέπουσ' αἰεὶ φρεσὶ δαίμον' ἀσκήσω, κατ' ἐμὰν δεξαπδίων μαχανάν. & *ibid.* 8. Φερὸ πολὸς γὰρ ἄρμον αἰεὶ χρῆμα πᾶν φερνεῖν ἢ τὸ παρκείμενον. idem Nem. 3. Μὴ τοίνυν πολυφραγμόνει τὸ μέλλον· ἀλλὰ τὰ παρόντα φρὸς τὸ χρήσιμον διαπρεσσ· τί γὰρ ὄφελος ἐκ τῆς φρενλαβεῖν τὴν γνῶσιν ; εἰ μὴ ἀγαθὸν ἔσαι τὸ ἐσόμενον, ἥξει κἂν μὴ φρογνῶς· εἰ δ' λυφρὸν, τί σοι τὸ κέρδος πρὸς παγάδας τῆ λύπη. Basil. Cæsar. *in Esai.* & apud Simeon. Logoth. *orat.*. 21. vide. *l.* 7. § 7.

Πρὸς ὁσιότητα καὶ δικαιοσύνην] Ità Zacharias Luc. *c.* 1. *v.* 35. ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ. & Paulus *ad Ephes. c.* 4. *v.* 34. ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότητι. quarum altera Deum spectat, altera hominem. cùm tamen δικαιοσύνη laxiùs sumpta quandoq; utrumq; comprehendat. ut Matth. *c.* 5. *v.* 20. & *c.* 6. *v.* 33. & Luc. *c.* 1. *v.* 6. vide *ad l.* 11. § 10, & 20.

Ἵνα φιλῆς τὸ ἀπογεμόμενον] vide *l.* 3. § 15. & *l.* 10. § 11, 20.

Σοὶ γὰρ αὐτὸ ἡ φύσις ἔφερε] Vide *ad l.* 3. § 4. συνεμφέρεται τε καὶ συνεμφέρει. & *l.* 5. § 8.

Χωρὶς περιπλοκῆς] Siquidem, ut Æschyl. *armor. judic.* à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 11. laudatus ;

Ἁπλᾶ γάρ ὅτι τῆς ἀληθείας ἔπη.
Simplicia verba veritas simplex amat. Grot.

Et Euripid. *Phœniss.*

Ἁπλῆς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ,
Κ' ὃ ποικίλων δεῖται' ἂν δίκ' ἐξευρεμάτων·
Ἔχει γὰρ αὐτὰ καιρόν· ὁ δ' ἄδικος λόγος
Νοσῶν ἐν αὐτῷ, φαρμάκων δεῖται σοφῶν.
Simplex & infucata veri oratio est ;
Nil indiget res æqua sermonum ambitu,
Manifesta per se : caussa sed juris sui
Vitio laborans, quærit à verbis opem. Grot.

Julian. Imp. *orat.* 7. Λέγεται γοῦν Εὐριπίδης καλῶς,

Ἁπλῆς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ.·
σκιαγραφίας γὰρ φησι τὸν ψευδῆ καὶ ἄδικον δεῖσθαι. &

Theodoret. *therap. l.* 1.

Ἀληθῶς ἄρα ὁ τεχνικὸς λόγος ἐκεῖνος
——ὁ δ' ἄδικος λόγος
Νοσῶν ἐν αὐτῷ, φαρμάκων δεῖται σοφῶν.

Basil. Cæsar. *orat.* 14. & Simeon Cancellar. *orat.* 201. Ὁ μὲν γὰρ ἀληθὴς λόγος, καὶ ἀπὸ ὑγιοῦς διανοίας προϊὼν, ἁπλοῦς ὅτι καὶ μονότροπος· ὁ δὲ ποικίλος καὶ ἔντεχνος, πολὺ τὸ ἐπίπλοκον καὶ ἐγκατάσκευον ἔχων, μυεία καταγωγατίζεται, καὶ χρέεται τροφοὺς ἀμυθήτους· ὅταν γὰρ ἄλλως μὲν φύσεως ἔχῃ τὰ πράγματα, ἄλλως δ' οἱ λόγοι περὶ αὐτῶν ἀναπέμπωσι, σεσοφὴ τίς ὅτι, μᾶλλον δὲ διασεσοφὴ, ὑπὸ τοῦ λόγου περὶ πλὴν ἀλήθειαν γινομένη· καὶ ὁ μὲν φανόμενος, ἄλλος δὲ ὢν κατ' ἀλήθειαν σεσοφῶς κέχρηται λόγοις, ἀπατᾷ τοὺς συνόντας, ὥσπερ τοὺς κύνας λαγωοὶ καὶ ἀλώπεκες, ἑτέραν δεικνύοντες, καὶ ἑτέραν τρεπόμενοι.

Πειπεφραμμένου σαρκίδιον] *altilis massæ*, vel *molis carneæ*. Cas. ità περὶ vacabit. nisi fortè intentionis vim habere censeatur. *circumdatæ tibi carnis.* Xyl. ut. περιπεφραμμένου legisse videatur. Illa scriptura si retineatur, malim vertere *concretæ & coagmentatæ circum te carni.* siquidem τὸ πρέφειν grammatici volunt aliquando significare τὸ πηγνύναι. & indè Hesych. Πειπρέφετο, περιεπήγετο. habetur illud ξ. *v.* 477. ubi de nive, quæ scutis adhærebat, conglaciatâ,

——αὖταρ ἔπειτα χιὼν γίνετ' ἴσον τε πάχυσι,
Ψυχρὴ, καὶ σακέεσσι περιπρέφετο κρύσταλλος.

Sed & *Iliad.* ε. *v.* 903. de lacte in caseum coaguli vi concrescente, (πῆξεν,

Ὡς δ' ὅτ' ὀπὸς γάλα λευκὸν ἐπιπρήθων συνέ-
Ὑγρὸν ἐὸν, μάλα δ' ὦκα περιπρέφεται κυκεόωντι·

Eam enim scripturam Herodianus restituit, & Eustathius approbat ; & tum ad rem ipsam, unde imaginem eam mutuatus est poeta, tum & ad quam transtulit & accommodavit, vulneris scil. celerrimam coalitionem & curationem magìs quadrat, quàm περιπρέφετο illud, quod priùs

legebatur. accedit, quòd & τεφαλὶς indè deducta ἀπὸ τυρῦ, de *caseo*, & pro *caseo* usurpatur, quod docent & Herodianus ab Eustathio adductus,& ex Antiphane atq; Aristophane aliisq; Athenæus *lib.* 10. & *l.* 14. Firmant insuper apud Marcum explicationem istam, cùm quòd Jobus etiam *c.* 10. *v.* 10. de humani corporis in utero compositione agens, à *lactis in caseum coagulatione* similitudinem adhibuit, ad id negotii illustrandum: vide *ad l.* 10. § 26. tum quod Marcus ipse *l.* 7. § 68. quo loco hoc eodem vocabulo utitur; sed φύραμα appellat quod istîc σαρκίδιον. Cæterùm, siquis,quia μεταγέφομαι istud merè poeticum videtur,ad scripturam alteram illam potiùs inclinare voluerit,redditum malim, *quæ circum te mutationibus obnoxia est, carnis.* ut sit τὸ πιτεφμμόφον, τὸ ἐν τῆς τεφπῆς σωεχῶς ὄν. quod *corpori* cumprimis competit. vide *l.* 7. § 15.

Ὄφεται γὰφ τὸ πάφον] *viderit id quod patitur.* vide *ad l.* 11. § 13. sic *l.* 7. § 14. μέμφε), & § 16. μεελμνάτω, λεγέτω. & *l.* 8. § 28. ἀποφαινέσω. & § 40. ὑπολαβέτω.

Τὸ πάφον] *id quod patitur.* corpusculum vult, τὸ σαρκίδιον. verùm Cleanthes, referente Gregorio Nyss. *de anima*, etiam animam unà cum corpore pati contendit. Συμπάφει, inquit, ἡ ψυχὴ τῷ σώματι νοσοῦντι καὶ τεμνομένῳ, καὶ τὸ σῶμα τῇ ψυχῇ. sed ψυχῆς nomine τὸ πνευμάτιον intelligit, quod ἀπὸ τοῦ νοῦ distinguit Marcus *infr.* § 3.

Τὸ ἔν σοι θεῖον τιμήσῃς] vide *lib.* 5. § 21. & *infr.* § 18. 26. Cicero *offic. l.* 3. *Mente nihil homini dedit Deus ipse divinius.* Aristot. *de gener. animal. l.* 2. *c.* 3. Λείπεται ἢ τὸν νοῦν μόνον θύραθεν ἐπεισιέναι, καὶ θεῖον εἶναι μόνον. Generaliùs Heraclit. *ad Amphid. ep.* 1. Θεῖόν τι ἡ ψυχή.

Καὶ τὸ μὴ παύσεσθαί ποτε ζῆν φοβηθῇς] transpositis vocibus leg. καὶ μὴ τὸ π. est autem monitum præclarum. *Nè timeas,ne quando vivere desinas*; sed illum metuas, nè dum de die in diem differs, fiat ut rectè vivere nunquam incipias. hoc est, malè vivere magìs, quàm mori formides. Ἀλλ' ἡμεῖς παιδικόν τινα φοβέμεθα φόβον, θάνατον μὴ δεδοικότες, ἁμαρτίαν ἢ μὴ δεδοικότες. καὶ γὰφ τὰ παιδία τὰ μικρὰ, πεποιωπεῖα μὴ δέδοικε, πῦρ ἢ ὃ δέδοικεν· ἀλλ' ἐὰν βαστάζόμενα τύχῃ παρὰ λυχνίαν λύχνον ἔχουσαν, ἀπερισκέπτως τῷ χεῖρα ἐπαφίησι τῇ λυχνίᾳ καὶ τῇ φλογί· καὶ τὸ μὲν συναπαφόμενον φεύγει πεποιωπεῖον· τὸ δ' ἀληθῶς φοβερὸν ὃ δέδοικε, τὸ πῦρ. ἕτω δὴ καὶ ἡμεῖς, θάνατον μὲν δεδοικότες, ὅπεφ ὄντι πεποιωπεῖον συναπαφόμενον· ἁμαρτίαν ἢ ὃ δεδοίκαμεν, ὅπεφ ὄντι ἀληθῶς φοβερὸν, καὶ πυρὸς δίκην κατεσθίον τὸ σωτικόν. Joan. Chrysost. *edit. Savil. tom.* 6. *orat.* 43. quibus gemina habet & Isidor. Pelus. *l.* 2. *ep.* 257.

Ἄξιος τῷ γεννήσαντι κόσμου] *dignus mundo qui te genuit*, i.e. Deo. vid. *l.* 4. § 23.

Τῷ γὰφ καὶ γένος ἐσμέν.

Aratus in *Phænom.* à Paulo laudatus *Act. c.* 17. *vers.* 28.

Aude, hospes, contemnere opes, & te quoque dignum
Finge Deo.——

Nemo alius est Deo dignus quàm qui opes contempsit. Sen. *epist.* 18. quàm qui mortem quoque. Marcus hîc. Idémq; *epist.* 31. *subsilire ad cœlum ex angulo licet: exurge modò & te quoq; dignum finge Deo.* Huc phrases illæ in sacra codice frequentes: de eis qui Christo quicquam anteponunt, propinquos, parentes,victum,vitam; οὐκ ἔστι μου ἄξιος. Matth. *c.* 10. *v.* 37, 38. de iis, qui se à seculi sui inquinamentis intaminatos custodierint, ἵνα πατήσωσι μετ' ἐμοῦ ἐν λευκοῖς· ὅτι ἄξιοί εἰσιν. *Apoc. c.* 3. *v.* 4. & de vita instituenda monita Apostolica; ἀξίως τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ κυείου, καὶ τῆς κλήσεως, περιπατῆσαι. *ad Thess. epist.* 1. *c.* 2. *v.* 12. *Col. c.* 1. *v.* 10. *Eph. c.* 4. *v.* 1. & ἀξίως τοῦ εὐαγγελίου Χριστοῦ πολιτεύεσθε. *ad Philip. c.* 1. *v.* 27. Agapetus *paræn.* § 3. Ὁ ἑαυτὸν γνοὺς, γνώσεται θεόν· Ὁ δὲ θεὸν γνούς, ὁμοιωθήσεται θεῷ· ὁμοιωθήσεται δὲ θεῷ, ὁ ἄξιος νομισθεὶς θεοῦ· ἄξιος δὲ γίνεται θεοῦ, ὁ μηδὲν ἀνάξιον πεφάτων θεοῦ, ἀλλὰ φφονῶν μὲν τὰ αὐτοῦ· λαλῶν δὲ ἃ φφονεῖ· ποιῶν δὲ ἃ λαλεῖ. ubi in colo tertio vitium subesse videtur scribendúmque; quò membra sibi invicem nexu gemino cohæreant: ὁμοιωθεὶς δὲ θεῷ, ἄξιος θεοῦ γνώσεται.

Παύσῃ ξένος ὢν τῆς πατείδος] vide *ad l.* 4. § 29. & *l.* 8. § 14, 15.

Τῆς πατείδος] i. e. *mundi.* vide *ad l.* 4. § 44. πόλις καὶ πατείς.

Καὶ κρεμάμενος ὀκ τοῦδε καὶ τοῦδε] quod Plato in *Epitaph.* dixit; καὶ μὴ ἐν ἄλλοις αἰωρεῖται. *nec suspensa aliorum aut bono casu aut contrario, pendere ex aliorum eventis cogitur.* Cicer. *Tusc. l.* 5. Galen. in *hortator. c.* 2. ἐξ ἐλπίδων ὀχεῖσθαι, eodem ferè sensu dixit.

§ 2. Ὁ θεὸς πάντα τὰ ἡγεμονικὰ] indè καφδιογνώστης dictus Petro *Act. c.* 15. *v.* 8. & πάντων καφδιογνώστης *ibid. c.* 1. *v.* 24. ὅτι μονώτατος οἶδε τὴν καφδίαν πάντων ἀνθφώπων. ut Solomon rex. *Histor. Reg. l.* 3. *c.* 8. *v.* 39. Idémque in *Proverb. c.* 15. *v.* 11. Ἅιδης καὶ ἀπώλεια φανεφὰ παφὰ κυείῳ· πῶς οὐχὶ καὶ αἱ καφδίαι τῶν ἀνθφώπων; *Solus itaque perfectè novit quid sit in homine, videns in eo & quod in se ipse non videt.* Bern. *in Psal.* 90. *conc.* 15. Sed ἐμφατικώτατα Apostol. *ad Hebr. c.* 4. *v.* 12, 13. Ζῶν γὰφ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, καὶ ἐνεφγὴς, καὶ τομώτεφος ὑπὲφ πᾶσαν μάχαιφαν δίστομον, καὶ διϊκνούμενος ἄχφι μεφισμοῦ ψυχῆς τε καὶ πνεύματος, ἁφμῶν τε καὶ μυελῶν, καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καφδίας· καὶ οὐκ ἔστι κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον αὐτοῦ· πάντα δὲ γυμνὰ καὶ τετφαχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, πφὸς ὃν ἡμῖν ὁ λόγος. Ad quem locum Schol. Πάντα γυμνὰ παφ' αὐτῷ·

αὐτῷ· ἢ ἄλλοι περικαλύμματι ἢ περισκοπείῳ τις ἑαυτὸν ἀποκλέψαι δύναται ἀπὸ ὀφθαλμῶν ἐκείνων. τετραχηλισμένα δ', ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν περὶ τὰ τετράποδα τῶν ἐκ τοῦ τετραχήλου ἠρτημένων καὶ γεγυμνωμένων τῆς δορᾶς. quibus gemina ferè Jo. Chryſoſt. habet. Tractum, inquiunt *ab ovibus, quarum, pelle detractâ, corpora nudantur.* quò facit lepidiſſimus ille de lepore inſigniter macilento jocus, apud Ælian. *ruſtic. epiſt.* 11. ἐπεὶ γὰρ ἐδάρη, καὶ τὸ δέρμα ἀπεδύσατο, φανερὸς πλινθοῦτα ἐγένετο· μᾶλλον δ' (ἃ γὰρ ὀρθῶς λέγω) ἀφανὴς ὅτι νῦν ἔτι πλέον· verùm ampliùs aliquod inſinuare videntur verba illa Apoſtoli. Eſt enim proculdubio in tota illa dictione allegoria diſertiſſima *à lanionum ſive victimariorum ritu* ducta, à quibus *animalia immolanda* τετραχηλίζειν, dicuntur, *cùm non ſolùm à collo ſuſpenſa excoriantur, ſed per dorſi ſpinam etiam reſupinata finduntur, ut tota foris & intus oculis pateant*; utì optimè Beza. quò pertinet, quod Varin. Favorin. habet, τετραχηλίζειν, τὸ διχοτομεῖν, ἢ γοῦν τὸ διὰ τῆς ῥάχεως σχίζειν. vide ampliùs *ad l.* 1. § 3. & *l.* 11. § 13.

Καὶ φλοιῶν] *corticum* nomine non externa tantùm, puta veſtem, pompam, reliquum vitæ apparatum, ſed & corpus ipſum, καὶ τὰ κρεάδια, (utì mox loquitur) & hæc præcipuè comprehendit. Varro pariter in *Tithono*; *ſic invitata matura anima corporeum corticem facilè relinquit.* Quin & *corticem* Nicander tam de *hominis cute*, quàm & de *anguis exuvio*, uſurpavit. ſic enim in Alexiphar. *v.* 302. de Marſya,

——Φοῖβος ἀπὸ φλόα δύσατο γυίων.

& in Theriac. *v.* 355.

Ἐξότε γηραλέον μὲν ἀπὸ φλοὸν ἕρπετὰ βάλλει.

& *v.* 392.

Εὖτ' ἂν ἀπ' ἠελίοιο νέον φλοὸν ἄψεα βάλλῃ.

vide *infr.* § 8.

Τῶν ἐξ ἑαυτῆς εἰς ταῦτα ἐῤῥυηκότων καὶ ἀπωχετευμένων] *Animam* ſcil. *mentem* ſaltem, θεοῦ ἀπόῤῥοιάν τινα opinabantur Stoici. Vide *ad lib.* 2. § 1. Cicero *Tuſc. lib.* 4. *Humanus animus decerptus ex mente divina.* Et hanc igitur magìs attendit & intuetur potiùs quàm corpus, quod eſt iſtius integumentum tantùm & involucrum. Plut. *de tardit. vindict. divin.* Ἀλλ' ὁ θεὸς ὅτε ἀγνοεῖ δή που ἢ ἐκάστου διάθεσιν, ὅτε δὴ ψυχῆς μᾶλλον ἢ σώματος αἰσθάνεται πρυκώς. &c. & Samueli Deus ipſe, *Regum hiſtor. l.* 1. *c.* 16. *v.* 8. *Non ſpecto, quod ſpectare ſolet homo. homo enim ſpectat quod eſt ob oculos; ſed Deus ſpectat quod eſt in animo.* γυμνὸν ἔσωθεν τοῦ ψυχοῦ βλέπων, ut Clemens *ſtrom. l.* 6. ſive, αὐτῇ τῇ ψυχῇ, αὐτοῦ τοῦ ψυχοῦ γυμνοῦ, γυμνὸς αὐτὸς θεωρῶν. uti Plato in *Gorgia.*

Τὸν πολυὺ θεασμὸν σαυτοῦ θεραπήσεις] quò ſcil. μεριμνᾷς, καὶ πραγματεύῃ περὶ πολλά. ut Marthæ Jeſus Luc. *c.* 10. *v.* 41. Vide *l.* 2. § 7. & *l.* 6. § 22. & *l.* 9. § 31. Interpres neuter commodè ſatis reddidiſſe videtur. De Diogene, Julian. *de cynicſm. orat.* 1. Τὰς δὲ ἐκ τοῦ σώματος ἐμπίπτοντας τῇ ψυχῇ δορύβους, οἷα πολλάκις ἡμᾶς ἀναγκάζει, τοῦτο τὸ θεικέλιον ἀπὸ χάους πολυπραγμονεῖν, ἀεὶ ἐν μέσῃ περιέπτο.

Ὁ δὲ μὴ τὰ θεικέλια κρεάδια ὁρῶν, ἅπερ γε ἐσθῆτα, καὶ οἰκίαν, καὶ δόξαν, καὶ πλοῦτον τοιοῦτον περιβολὸν καὶ σκηνὴν περιώμου, ἀχολήσεται] Locus vitiatus: quemque Lugdunenſis editor corrupit ampliùs, ἀχολήσεται, exhibendo. prout in Baſileenſi concipitur, contrarium planè autoris menti ſenſum nobis repræſentat: *eum* ſcil. *qui circumjectum ſibi corpus non intuetur, veſtitum, domicilium, cæteráque ad corporis uſum ſpectantia reſpiciendo, moleſtiam negotiúmq; ſibi comparaturum.* At Marci mens aliorſum abit, eum nimirum qui corporis curam non habet iſta multò minùs moraturum. Caſ. ἅπερ γε legiſſe videtur, atque ἢ illud disjunctivæ loco habuiſſe. vertit enim; *ſiquidem qui nec corpus ſuum, nec veſtitum ſuum, nec ejuſmodi adminicula ulla reſpicit, multum quietis otiíq; eum procurare ſibi neceſſe eſt.* Οἰκίαν καὶ δόξαν, prorſus omiſit. iſtam autem interpretationem ſi admiſerimus, pro ἀχολήσεται, legendum erit, εὐχολήσεται. quòd *l.* 4. § 19. εὐχολώτερον ἔσῃ dixit. tum ἐκ τοῦ κοινοῦ in poſteriore membro μὴ ſubintelligendum, quaſi μὴ θεώμενον diceretur. Ità *Pſal.* 9. *v.* 18. *Non enim oblivioni in æternum tradetur egenus; expectatio pauperum in perpetuum peritura eſt.* pro, *neque expectatio pauperum in perpetuum peritura eſt.* & Pindar. *Pyth.* 10. Ναυσὶ δ', ὅτε πεζὸς ἰών. i. e. *nec navi, nec pedes iter faciens.* At Xyl. erotematicè legit, ἅπερ γε---ἀχολήσεται, *Qui enim non aſpicit carnem circumjectam, ſine occupetur, in veſte, domo, gloriáque, reliquiſque exterioribus, ac quaſi tabernaculo contemplando?* forſan μήπερ γε quod vel negandi vel interrogandi vim habeat. *neutiquam occupabitur*: vel, *nuncubi occupabitur*: i. e. *negotium faceſſet ſibi.* Vide Epictetum *l.* 3. *c.* 2. & 9. *ad l.* 11. § 18. Qui idem & quod Marcus iſtìc vult, ſcitâ ſatìs imagine nobis depinxit, *l.* 3. *c.* 26. dum *corpus aſello*, reliqua *vitæ inſtrumenta aſelli* hujus *inſtructui* confert. Ὅλον, inquit, τὸ σῶμα ὅπως ἔχειν σε δεῖ, ὡς ὀνάριον ὁπισθαγωγοῦν· ἐφ' ὅσον μὲν δύνῃ, ἐφ' ὅσον ἂν δίδωται. ἂν δ' ἀγγαρεῖα ᾖ, καὶ σκαπώτης ὁπλάδιται, ἄφες, μὴ ἀντίτεινε, μηδὲ γόγγυζε. ὅταν δὲ πρὸς τὸ σῶμα ὅπως ἔχειν σε δεῖ, ὅσα τε ἀπολείπῃ δεῖ τὰ ἄλλα, ὅσα τοῦ σώματος ἕνεκα παρασκευάζεται· ὅταν ἐκεῖνο ὀνάριον ᾖ, τάλλα γίνεται χαλινάρια καὶ ὀναρίσια, ὑποδήματα, κεντᾶι, χόρτος. ἄφες κἀκεῖνα· ἀπόλυε θᾶττον καὶ εὐκολώτερον ἢ τὸ ὀνάριον.

Τὰ θεικέλια κρεάδια] vide *l.* 10. § 1. 38. & *infrà* § 3. ſed & Julian. *ſuprà* Ambroſ. *Hexam. l.* 6. *c.* 6. *Non igitur caro tu es. caro enim amictus eſt animæ.* & Varro *Andabatis*, citante Priſciano, *l.* 6. *ſed quidvis potiùs, ô homo, quàm carunc.la.*

Τῷ τοιούτῳ περιβολῷ] περιβολῆς nomine comprehendit, *quicquid exterius nos circundat*, sive munimenti, sive ornamenti nomine; metaphorâ ab *amictu* ductâ. Ità Herodian. *l.* 1. Οὔτε τοῦ γένους μακρᾷς διαδοχαῖς εὐπατείδας, ὅτε τοῦ πλούτου περιβολαῖς λαμπρούς. Xenophon. *œconom.* Τὰ μὲν ἐμὰ ἱκανά ὅτιν ἐμοὶ παρέχειν τὰ ἐμοὶ ἀρκοῦντα· εἰς ἃ τὸ σὸν χρῆμα ὃ σὺ περιβέβλησαι, καὶ τίμιόν σοι δόξαν, ἴσθι· οἱ τεῖς ὅσα νῦν κέκτησαι προσγένοιτό μοι, ἴσθι ἂς ἂν ἱκανά μοι δοκεῖ εἶ). Procop. *Gothic. l.* 4. Τὰς γὰρ δυνάμεις περιβεβλημένους μεγάλῳ, καὶ βεραχέων πάνυ ὂν οὐσίᾳ κτῆσις ἀφαιρεῖται πολλάκις τὰ παρόντα αὐτοῖς ἴσχυσεν.

Καὶ σκηνῇ] *tabernaculum*. Xyl. *scenam*, malim. Basil. *in hexam. orat.* 5. Ὃ δεῖνα περίβλεπτος ὅτι χρημάτων περιουσίᾳ καὶ πλήθει περὶ αὐτὸν πολλάκις· δορυφορεῖα φίλων περιστοιχοῦντα τῷ ἀπ' αὐτοῦ χάριν ἀπορρίπτοντι· πλήθει συγγενείας καὶ ταύτης κατεχρηματισμένης· ἐσμὸς τῶν ἑρπομένων μυρίων, τῶν τε ἐπὶ σπίνων καὶ τῶν κατ' ἄλλας χρείας αὐτῷ περιτρεφόντων, ὃς καὶ θεραπόντων, καὶ πάλιν ἐπαινετῶν ὑπουργοῦντος ἐπιφθονος ὅτι τοῖς ἐπιτυχάνουσι· περίδεες τῷ πλούτῳ καὶ τῷ πολιτικῷ πρᾶγμα δυναστείαν, ἢ καὶ τὰς ὑπὸ βασιλέων τιμάς· ἐθνῶν ὑπηκόων· ἢ στρατοπέδων ἡγεμονίαν. τὸν κήρυκα μέγα βοῶντα περὶ αὐτοῦ· τοῦ ῥαδιόεχως ἔνδεν καὶ ἔνδεν βαρυτάτῳ καταπλῆξαι τοῖς ἀρχομένοις ἐμβάλλουσας· τὰς πληγάς, τὰς δημεύσεις, τὰς ἀπαγωγάς, τὰ δεσμωτήρια. ἐξ ὧν ἀφόρητος ὁ περὶ τῶν ὑποχειρίων ἀδροίζεται φόβος. καὶ τὸ μὲν τοῦτο μία νύξ, ἢ πυρετὸς εἷς, ἢ πλευρίτις, ἢ περιπνευμονία, ἀνάρπασον ἐξ ἀνθρώπων ἀπάγουσα τὸν ἄνθρωπον οἰκεῖται, πᾶσαν τὴν κατ' αὐτὸν σκηνὴν ἐξαπίνης ἀπογυμνώσασα. Habes liberaliter delineatam *scenam* illam, de qua Marcus istîc. Sed & Senec. *ad Marc. c.* 10. *Quicquid est hoc, quod circa nos ex adventitio fulget, liberi, honores, opes, ampla atria, & excluſorum clientium turbâ referta vestibula, clara, nobilis, aut formosa conjux, cæteráque ex incerta & mobili sorte pendentia; alieni commodatiq; apparatus sunt. nihil horum dono datur: collatitiis, & ad dominos redituris, instrumentis scena adornatur.* Idémque *de beneficiis, l.* 6. *c.* 31. *Ingentia super se & suos regna fregerunt, nec intellexerunt in illa scena, & vanis & citò diffluentibus bonis refulgente, ex eo tempore ipsos nihil non adverſi expectare debuisse, ex quo nihil veri audire potuerunt.* Vide *l.* 11. § 6. *scena* pro *apparatu*. Syneſ. *de regno.* Τῷ περὶ τὸ βασιλικὸν σῶμα σκηνῇ καὶ θεραπείαν. De *corpore* Simocat. *epiſt.* 25. Οὕτως ἐλύπει τὸν φιλόσοφον τὸ ἀνήτου τοῦτο περισκήνιον. quod & σκηνῆς ἀπήγειον, Paul. Apoſt. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5. *v.* 1. & σκήνωμα, Petr. *ep.* 2. *c.* 1. *v.* 13.

§ 3. Τεία ὅτιν ἐξ ὧν συνέστηκα] Vide *l.* 2. § 2. & *l.* 3. § 16.

Τάλλα μέτεστι τῆς ὀπτιμελείας δεῖνι σά ὅτι] μέτεστι τῆς ὀπτιμελείας. hoc eſt quod eleganter Syneſ. *ep.* 11. ποσῶν ὁμιλήσας φροντίσιν, ὅσον ἀφοσιώσασθαι τοῦ χρῆσθαι σώματος βίῳ. neque enim corporis, aut animæ etiam, quà rationis eſt expers, cura omnis abjicienda eſt. Vide *l.* 10. § 2. Crates Cynic. *epiſt.* 3. Μελέτω ὑμῖν τῆς ψυχῆς· τὸ δὲ σῶμα χρῆσθαι, ὅσον ἀνάγκη· σὺν δὲ ἔξω, μηδ' ὅσον. Ex Platon. *polit. l.* 3. Clem. *ſtrom. l.* 4. Ἐπιμελεῖσθαι σώματος δεῖν, ψυχῆς ἕνεκα ἁρμονίας, ἀλλ' ἕξιν τὸ βιοῦντα ὅτι, καὶ ὀρθῶς βιῶν. & mox de externis illis: τούτων δὲ ἀνδρικτέον, ἕ δὲ αὐτὰ, ἀλλὰ διὰ τὸ σῶμα· ἃ δὲ τοῦ σώματος ὀπτιμέλεια διὰ τὴν ψυχὴν γίνεται, ἐφ' ἣν ἡ ἀναφορά. Gregor. itidem Nyſſen. *de anim.* χρεία καὶ τῆς ψυχῆς τῆς ὀπτιμελείας τοῦ σώματος, ἵνα κατασκήνωμα αὐτὸ ὄργανον ὀπτήδειον ἑαυτῇ. Et Tertull. *de anim. c.* 38. *Certè domus animæ caro eſt, & inquilinus carnis anima: desiderabit itaque inquilinus ex cauſsa & neceſsitate hujus nominis profutura domui, toto inquilinatûs ſui tempore: non ut ipse subſtruendus, nec ut ipse loricandus, nec ut ipse tibicinandus, ſed tantummodo continendus: quia non aliter contineri possit quàm domo fultâ.* Senec. *ep.* 92. de viro bono: *Corporis quoque, velut oneris neceſsarii, non amator, ſed procurator eſt: nec ſe illi, cui impoſitus eſt, ſubjicit.*

Τὸ δὲ τείτον μόνον χρείας σόν] vide *l.* 8. § 56. & *l.* 10. § 38. Ambroſ. *hexam. l.* 6. *c.* 7. *Aliud enim ſumus nos; alia ſunt noſtra; alia quæ circa nos ſunt. nos ſumus, hoc eſt anima & mens. noſtra ſunt corporis membra & ſenſus ejus. circa nos pecunia eſt, ſervi ſunt, & vitæ iſtius apparatus.*

Ὃ ἐὰν χρείσῃς ἀπὸ σεαυτοῦ] lege δεῖ. & mox, pro ὅσα ἄλλα, ὅσα ἄλλοι. pro τοῦ χάριτος, τοῦ χαρίσῃ σε. nihil mutavit editor Lugd. cùm ex Xylandri verſione tamen ſatìs advertere potuiſſet.

Τῷ πεπαιδευμένῳ σοι σώματι] ut *ſuprà* § 2. & *l.* 10. § 1.

Τῷ συμφύτῳ πνεύματι] vide *l.* 2. § 2. & *l.* 5. § 4. & *l.* 6. § 15.

Ἡ ἔξωθεν περιῤῥέουσα δίνη] vide *l.* 4. § 43. & *l.* 8. § 14. ἀναχυκλοῦμενα. ad *vertiginem* interim illam reſpexiſſe videtur, quâ raptari videntur corpora cœleſtia, à quibus pendent inferiora iſta.

Καθαρὸν τὸν νοερὸν δυνάμεων ἀπόλυτον] deſiderari videtur copula [καὶ] ἀπόλυτον. Ità de Domino Chriſto, quem Chriſtianis imitandum proponit Clemens Alexand. *pædag. l.* 1. *c.* 2. ἀπόλυτος εἰς τὸ παντελὲς ἀνθρωπίνων παθῶν.

Ἐφ' ἑαυτῇ ζῆν] i. e. ἑαυτῇ ἀρκουμένῃ, *ſeipsâ contentam*; quod felicitatem ſuam attinet. Πάντα ἔχουσαν παρ' ἑαυτῆς τὰ εἰς τὸν βίον χρήσιμα. *l.* 4. § 23. non ut ſibi ſoli vivat. *neceſse eſt enim ut vivat & alteri qui vult ſibi.* Senec *epiſt.* 48. & τὸ ἀκοινώνητον nuſquam non damnat Marcus. Vide *l.* 8. § 48. & *l.* 9. § 6. & *l.* 10. § 1. & *l.* 11. § 1.

Τὰ περιστρεμμένα ὑπὸ περιπαθείας] quæ ei (menti

ti ſcil.) *conſenſu quodam naturæ adhærent.* Xyl. *quicquid per ſympathiam ei poſſit adhærere.* Caſ. ut προπάθεια idem hîc ſit, quod συμπάθεια, de qua *l.* 5. § 26. Verùm nec συμπάθεια illa excuti prorſus queat, ut ibi oſtenſum eſt; & aliud quiddam ſonat ἡ προπάθεια, *affectionem* nimirum eam, *quâ rei alicui addicti ſumus, eámque quodammodo deperimus.* hoc eſt enim τὸ προπάσχειν. Ità quod Baſil. Cæſ. an Euſtath. Sebaſt. in *aſcetic.* Λυθῆναι δεῖ τῶν δεσμῶν τῆς προπαθείας τοῦ βίου, τὸν γε ἀληθινῶς ἀσχολεῖσθαι μέλλοντα τῷ θεῷ. Id Dionyſ. Areopag. citante Budæo; Ὅσοι γὰρ ἂν ὀφείλονται τοῖς γηίνοις προπάσχειν. Idémque *epiſt.* 10. ἐπειδὴ ἀληθείας ὄντες ἐρασταὶ, τῆς προπαθείας ἀναχωρῆσι τῶν ὑλικῶν ἀγγελοπρεπῶς ἐν μέσῳ ἀνθρώπων πολιτευόμενοι σὺν ἀπαθείᾳ πάσῃ. Syneſ. *Dione*: Καὶ δὴ τὰ τῶν ἀρετῶν ὄνατο ἄν τις, τὸ ἀπηλλάχθαι τῆς ὑλικῆς προπαθείας. Obiter aſteriſcum tollo minùs neceſſarium ex Socratis *hiſtoriæ editionis Stephanianæ, lib.* 1. *c.* 10. πολλὰ παραλείπουσιν, ἢ θεοῖς * ὀφλισκάνοντες πίπτουσιν, ἢ θεοσώποις χαριζόμενοι. lege meo periculo, defectûs notâ furcillatâ, προπάσχοντες πίπτουσιν. Cicero *ad Attic. l.* 2. *ep.* 19. ſe nimium τῷ καλῷ προπεπονθέναι profitetur. Iſid. Peluſ. *l.* 1. *ep.* 310. Προπάθεια μὲν ἐκ ὀξυδορκεῖ· ἀνθιπάθεια δ' ὅλως ἐκ ὁρᾷ. *Affectus addictus cæcutit; adverſus planè cæcus eſt.* Euſtath. *ad Il. β'.* Ἐιώθαμεν ἄνθρωποι ἐν ὕπνοις ἐκεῖνα ὡς ὀπτὸν φαντάζεσθαι, * ὡς [οἷς f.] προπαθῶς πως ἔχομεν. Epictetus etiam *l.* 3. *c.* 24 *ad l.* 11. § 31. adductus: Ὅταν τινὶ προπάσχῃς, ὡς ὑδενὶ τῶν ἀναφαιρέτων. Idémque *l.* 2. *c.* 16. *ad lib.* 10. § 27. repræſentatus; θεὸς μόνον τὸν θεὸν ἀποβλέποντα, ἐκείνῳ μόνῳ προπεπονθότα. Reſtituenda Athenagoræ eadem vox *de reſur. mort. in fine.* Κἂν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐμπαθέστερον καὶ σφοδρότερον τοῖς τῇδε προπεπονθότες, (perperam vulgati, προπιπ.) ἄσχολοι τοῦτο διατελῶσιν. Clement. Alex. *ſtrom. lib.* 1. Μὴ προπαθεῖα νικῶσα, μὴ φόβῳ δηλοῦσα, μὴ ἡδονῇ ἐπαίρουσα. Idémque *l.* 7. explicans illa D. Chriſti, Lucæ *evang. c.* 14. *v.* 26. Ἐὰν μὴ μισήσητε τὸν πατέρα, καὶ τὴν μητέρα, προσέτι δὲ καὶ τὴν ἰδίαν ψυχήν. πάσας τε γὰρ, inquit, προπαθείας τὰς σαρκινὰς, πολὺ τῆς ἡδονῆς τὸ φίλτρον ἐχούσας, μεμίσηκεν. &c. qui & *lib.* 2. de affectibus iſtiuſmodi, Προπαιδαλοῖ τῷ σώματι τὴν ψυχὴν, τοῦτο μὴ ἀφοείζοντες καὶ ἀποσωρεύοντες ἑαυτὸν τῶν παθῶν. quod *lib.* 4. vocat ἀπροπαθῶς βιῶν. Et rurſus ἀπροπαθῶς ἀπολιπεῖν. Vide *ad. l.* 2. § 3. Itaque Syneſ. *de inſomn.* ἰσχυρὰς συγκαταθέσεις, καὶ προπαθείας conjungit. ἅτε γὰρ ἁπλῶς ἀπαθῶς διακείμεθα περὶ τὰ δεδογμένα· ἀλλὰ ἰσχυραὶ μὲν αἱ συγκαταθέσεις τε καὶ προπάθειαι. ἀποσυγκεῖμαι δ' ἐκ ἔτι ἔοικα· ubi vides etiam opponi ſibi invicem τὸ προπάσχειν καὶ τὸ ἀποσυγκεῖν. quemadmodum Evagrius, τὴν προπάθειαν καὶ τὴν ἀνθιπάθειαν, *hiſt. Eccleſ. lib.* 1. *c.* 15. ὡς καὶ πρὸς χρισιανῶν θαυμασθῆναι, τῆς μὴ προπαθείας, ἢ ἀντιπαθείας κρινόντων τὰ ὁρώμενα i. e. vertente Joanne Chriſtophorſono, *qui nec amore, nec odio ducti*, &c. De Syneſio loquitur, qui & idem *epiſt.* 57. ἐδυνατὸν ἦν ἀγγέλῳ σωφρονεστάτῳ μηδὲν ἀπολαῦσαι τῆς ὕλης κακὸν εἰς προπάθειαν. quod mox explicans. Ἀλλ' ἔστι φρικώδους δυνάμεως, ὁμιλοῦντα τοῖς χείροσι μηδένα τρόπον παθαίνεσθαι. Et rurſus: τὸ προσετικέναι δὲ ὅτι τὸ δεινόν. ità τὸ προπεπονθέναι eſt παθαίνεσθαι καὶ προσετικέναι. prout & Marcus *lib.* 5. § 1. ὅταν προπαθῶσιν, συγκαταπίπτουσι τοῖς κατ' αὐτὰς ἔργοις. Nec illud prætereundum quod Plutarch. prout in *Pompejo*, τοῖς μεγαλοις προπαρτᾶσθαι. ita in *amator.* idem τοῖς ἐρασταῖς προπεπονθέναι, pro *addictum eſſe & affectu adhæreſcere* dixit. Sunt itaque τὰ προσπαρτήματα ἐν προπαθείαις εα, *quibus ex affectûs propenſione nimia animus adhæreſcit.* Epictet. *lib.* 3. *c.* 28. Μή τι προσπαρταῖ σοι τῶν ἐκτὸς, μήτε προσπέφυκε, μήτε ὀδυνήσει σ' ἀποσπώμενον. Quin & affectus ipſos, τὰ πάθη, προσπαρτήματα nuncupare, Baſilidæ ejuſque aſſeclis ſolenne fuiſſe, docet Clemens *ſtrom. lib.* 2. adducto ex Iſidori περὶ προσφυοῦς ψυχῆς inſigni teſtimonio; quod ad Marci mentem illuſtrandam etiam non parùm conduxerit. Quin & (ut H. Stephani Theſauro auctarium leviuſculum ſaltem contribuamus) προσάρτημα gemino ferè ſenſu uſurpavit Galenus *de Hipp. & Plat. placit. lib.* 4. *c.* 10. Cæterùm neque τὰ ἁπλῶς προσηρτῆσθαι ταῦτα, de quibus Marcus hîc, in vitio habetur; iſtud enim à natura eſt: verùm τὸ προσηρτημένοις προπεπονθέναι. Itaque de Diogene Epictetus *lib.* 3. *c.* 26. Πάντα ἔυλυτα εἶχε, πάντα μόνον προσηρτημένα. non & προσπεφυκότα· quod *ſuprà* dixerat. vide *l.* 3. § 5. & *lib.* 4. § 44. & *l.* 8. § 30. Adjici poſſunt his Porphyrii illa, *de abſtinent. lib.* 1. Ἃ μὲν ἐκ τῆς ἀνητῆς προσπεφύκαμεν φύσεως, ἀποθέσθαι πάντα μετὰ τῆς πρὸς αὐτὰ προπαθείας. Et mox: καὶ τῶν ἔργων ἀποσυτέον καὶ τῆς πρὸς αὐτὰ προπαθείας, καὶ πάθους· τὸ γὰρ ὀφελον τῶν ἔργων ἀφιστάμενον, τῆς αἰτίας, ἀφ' ὧν καὶ τὰ ἔργα, προσηλῶσης· ubi vides τὴν προπάθειαν etiam ἀπὸ τοῦ πάθους diſtingui. Ponantur ergò diſtinctionis causâ, tanquam gradus quidam, quibus ἀπὸ τῆς ἀπαθείας in partem ſequiorem fiat declinatio, προπάθεια, πάθος, προπάθεια. Eſt itaque ἀπάθεια *integra & abſoluta ab omni affectione vitioſa immunitas*; quod pro *ſummo bono* habebant Stoici. προπάθεια *leviſſima ab hac declinatio*, & *affectûs* vitioſi quaſi *præludium* quoddam. πάθος *affectus vitioſus*, ſive *morbus ipſe.* Hieron. *in Matth c.* 5. *v.* 28. *Inter* πάθος & προπάθειαν. i. e. *inter paſſionem & propaſſionem, hoc intereſt; quòd paſſio reputatur in vitium, propaſſio licèt vitii culpam habeat, non tenetur in crimine. Ergò qui viderit mulierem, & anima ejus fuerit titillata, hic propaſſione percuſſus eſt; Si verò conſenſerit,*

ſerit, & de cogitatione affectum fecerit, de propaſſione tranſivit ad paſſionem. προπάθεια denique *ubi morbus invaluerit, & affectus radices adeò altas egerit, ut nec ex animo evelli facilè queat, nec avelli à re deſiderata, cui* προσηλῶσθαι quodammodo videtur.

Καὶ χρόνῳ τὰ ἐπίκεινα] *quæ ultrà ſunt.* quod ſuprà dixerat, ὅσα ὡς μέλλοντα προορᾷ σε. Flaccus, *carm. l.* 1. *ode* 16.

Lætus in præſens animus, quod ultrà eſt
Oderit curare. vide *l.* 6. § 32. & *l.* 7. § 7.

Τὰ ἐπίκεινα ἢ τὰ παρῳχημένα] Senec. *epiſt.* 78. *circumcidenda ergò duo ſunt, & futuri timor & veteris incommodi memoria. hoc ad me jam non pertinet; illud nondum.*

Οἱ δ' Ἐμπεδόκλεες, σφαῖρος κυκλοτερὴς μονῇ ὑριήθεϊ γαίων] Ad verſum quendam, quem Empedoclis eſſe vult, alluſit. ut & antè non ſemel *l.* 8. § 44. & *lib.* 11. § 12. Eum Parmenidæ videtur tribuere Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 18. Stobæanorum excerptor Grotius ſaltem. Sub cujus nomine iſta apud hunc repræſentantur:

Ἀλλ' ὅτε πάντοθεν ἶσος ἐὼν, καὶ πάμπαν ἀπείρων,
Σφαῖρος κυκλοτερὴς, μιμίης ὑριτόθη χαίρων.

poſteriorem verſum & ibi, & apud Marcum, iſtîc fœdiſſimè depravatum nemo non viderit, medelam Grotius conatus eſt, reſcribendo,

Σφαῖρος κυκλοτερῆς μιμήματ' ὑπέρβαλα χαίρων.

Verùm hæc à ſcripturæ veteris veſtigiis longiuſculè abſcedunt. Salmaſius feliciùs refinxiſſe videtur in *exercit. Plinian.* ad Marci codices propiùs ſic accedens:

Σφαίρος κυκλοτερὴς μονῇ ὑριηλέϊ γαίων.

Τὸ σφαῖρος autem vocabulum cùm non alibi, niſi in Marci iſtis bis, legatur, quanquam poſſit, inquit Salmaſius, dici σφαῖρα & σφαῖρος, ut σκύφα & σκύφος· poſſit & σφαιρὸς pro σφαιροειδὴς, *rotundus ut ſphæra.* hæc tamen ſi minùs placuerint, forſitan non diſplicebit, quod aliquando mihi venit in mentem ſcribendum, Σφαῖρ' ὡς κυκλοτερὴς, &c. ſic Λέων ὡς, apud poetam & alia multa. ex illo, Σφαῖρ' ὡς inepti librarii fecerunt Σφαῖρος. idem igitur valet ac κυκλοτερὴς ὡς σφαῖρα. Mihi verò iſtud perplacet. Sic de *Eſchino* quem alluſiſſe Marcum diximus *l.* 7. § 28. Euſtathius Antioch. (ſi is ſaltem) *in hexaemer.* ὡς σφαῖρός ἐστι πρὸ σώματι, καὶ ὁ κόσμος ἐστὶν αὐτῷ ὁλόκυκλος. ὡς σφαῖρα dixit, quod σφαιρηδὸν Clemens *ſtrom. l.* 5. ὥσπερ οἱ ἐγγύοι σφαιρηδὸν κινούμενοι. hanc autem ſcripturam ſi admiſerimus, in illis Οἷς δ' Ἐμπεδόκλεος ſubintelligendum erit κόσμος. qualem orbem ſive mundum deſcribit Empedocles; & Parmenides itidem utì eſt ſuprà indicatum. De *viro bono* pariter Auſonius *idyll.* 16.

Securus, mundi inſtar habens, teres atque rotundus,
Externæ nè quid labis per lævia ſidat.

Horatium imitatus; qui de *ſapiente* dixit; *ſerm. lib.* 2. *ſat.* 7.

In ſeipſo totus teres atque rotundus.

Vide *l.* 8. § 48. Cæterùm Viri cl. primum illud ipſe omnino admittendum exiſtimaverim, quia apud Euſtathium Homeri εἰς ηγητῶ ad *odyſſ.* ζ. σφαῖραν. Ἐμπεδόκλειον reperio in uſu communi olim frequentem extitiſſe. Παρὰ τὸ σφαῖραν, inquit, ἢ παρώνυμον ὁ Ἐμπεδόκλειος σφαῖρος, &c. quod & Arati Scholiaſtes confirmat, qui iſtud tamen Heſiodo tribuit, dum σφαῖραν huic τὸ σφαῖραν dictam ait, ſicut Homero ἔαρον ἢ ἐαρόν. idem pro eo quod κονῇ Marci codex, & δίνῃ Salmaſius, μονῇ exhibet, & μενῇ. Verùm iſta quia alibi latiùs excuſſimus, actum hîc agere ulteriùs nolumus.

Μόνον τε ζῆν ὁ ζῆς] vide *lib.* 2. § 14. & *infrà* § 26. Senec. *epiſt.* 101. *ſi vita noſtra non prominebit, ſi in ſe colligetur.*

§ 4. Πολλάκις ἐθαύμασα] Eis maximè placere & approbare nos ſtudemus, quos imprimis diligimus ac ſuſpicimus. mirum igitur Marco, nec immeritò, videtur, homines, cùm ſemetipſos maximè diligant, aliis potiùs quàm ſibimetipſis approbatos ſe velle.

Ἑαυτὸν μὲν ἕκαστος μᾶλλον πάντων φιλεῖ] Euripides *Creſphonte* à Schol. *ad* ejuſdem *Medeam* laudatus;

Ἐκεῖνο γὰρ πέπονθ' ὅπερ πάντες βροτοί·
Φιλῶν μάλιστ' ἐμαυτὸν, οὐκ αἰσχύνομαι.
Mihi hoc, quod cunctis inſitum eſt mortalibus
Amare meipſum maximè, non me pudet.

Siquidem, qui φίλων legunt, quod codices vulgò exhibent, ſenſum corrumpunt prorſus; quod nec Grotius advertit, cùm vertit;

Minimum, inter omnes, quos amo, noceo mihi.

———τίς γὰρ ἐσθλὸς οὐχ αὑτῷ φίλος;
———*namque quis bonus nequam ſibi?*

Sophocl. *Oedip. Colon.*

Οὐδ' ἔστιν ὅστις, ὅστις οὐχ αὑτὸν φιλεῖ.
Nemo eſt, amicus ipſe qui non ſit ſibi.

Et Eurip. *Med.*

Τίς δ' οἶδεν εἰ θανὼν μὲν ἄρτι γινώσκει τόδε·
Ὡς πᾶς τις αὐτὸν τὴν πάλαι μᾶλλον φιλεῖ;
Quis iſtud nempe non novit mortalium,
Diligere ſeſe cæteris plus quemlibet?
φιλεῖ δ' ἑαυτὸν πλεῖον οὐδεὶς οὐδένα.
Nec quiſquam charior alteri quàm ipſe eſt ſibi.

Τίνι γὰρ ἑαυτῷ πρὸ αὐτῶ σπουδὴν ἐν ἐλάττονι λόγῳ τίθεται] *Nam quoto cuique eadem honeſtatis cura ſecretò, quæ palàm? multi famam, conſcientiam pauci verentur.* Plin. min. *l.* 3. *ep.* 20. Hinc & illa Pelagii *ad Demetriam querela. Non cogitamus quid ipſi ſimus, ſed quid alteris eſſe videmur. unde eò perducta res eſt, ut neglectâ veritate meriti, de ſola opinione curemus, qui teſtimonium vitæ noſtræ, non à conſcientia noſtra, ſed à fama petimus.* Nec diſſimilis Bernardi querimonia, *de gradibus humil. & ſuperb. part.* 2. *gr.* 6. *Qui de omni alia re plùs ſibi credit,*

credit, quàm aliis; de se solo plùs aliis credit, quàm sibi. Adversus morem morbúmq; malum hunc, salutare monitum ab Apostolo habemus, *ad Galat. c. 6. v. 4.* τὸ δὲ ἔργον ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω ἕκαστος· καὶ τότε εἰς ἑαυτὸν μόνον τὸ καύχημα ἕξει, καὶ οὐκ εἰς τὸν ἕτερον· De se Cicero, verè necne, ipse viderit, *ad Attic. l. 12. ep. 27. Mea mihi conscientia pluris est, quàm omnium sermo.*

Ὁ μὴ ἄμαχε μυώσκων ἐξοίσει] Vide *ad lib. 3. § 4.*

Τὰς πίλας μᾶλλον αἰδώμεθα] contrà nimirum monitum illud Pythagoricum in *aur. carm.*

——Πάντων δὲ μάλιστ' αἰσχύνεο σαυτόν.

Tu plùs quàm cunctos alios te disce vereri.

cui consonat Democriticum illud monitum, quod *suprà* cum aliis ejusdem notæ attulimus *ad l. 2. § 6.* vide & *ad l. 11. § 26.* & *l. 10. § 9.*

§ 5. Ἐπειδὰν ἅπαξ ἀποθάνωσι, μηκέτι αὖθις γένωνται] Ità de animæ statu post mortem incertus fluctuat passim Marcus. de corporis resurrectione multò magis assensionem cohibiturus. quod, nihil est itaq; mirum, si δόγμα ξένον nec παράδοξον, tantùm, sed, παράλογον etiam, Stoicis Athenien sibus est visum, prædicante Paulo, *Actor. c. 17. v. 18, 19.* Nos melius edocti, eà bonitate præditum novimus esse Deum nostrum, universi conditorem, ut nolit servorum suorum, qui fidele ipsi obsequium in hac vita præstiterint, vel animas, vel corpora in morte prorsus intercidere, sed præmiis futuris utrumque reservari.

Εἰ γὰρ δίκαιον ἐστὶν] καὶ δίκαιον ἔστι), sacra attestatur Scriptura. Εἰ δίκαιον παρὰ Θεῷ Apostol. *ad Thess. epist. 2. c. 1. v. 6.* &, δικαιοσύνης στέφανον ἀποδώσει ὁ δίκαιος κριτής. *ad Tim. ep. 2. c. 4. v. 8.* &, οὐ γὰρ ἄδικος ὁ Θεὸς ἐπιλαθέσθαι τοῦ ἔργου ὑμῶν, καὶ τῆς κόπου τῆς ἀγάπης. *ad Hebr. c. 2. v. 10.* Nec tamen hinc sequitur, quod Pontificii statuunt, hominum opera bona dignitatis suæ ratione vitam æternam, gloriámq; cœlestem ità promereri, ut Deus injustus futurus sit nisi eam illis rependat. prout Rhemens. nostri *annot. in Luc. c. 21. v. 35. ad Thess. ep. 2. c. 1. v. 5. & Hebr. c. 6. v. 10.* Ut omittam enim τὸ ἀξιοῦσι, quod illi tantopere urgent, aliud planè sonare, prout nôrunt qui linguam Græcam vel primoribus tantùm labiis degustârunt. Rectè Durand. *in sent. l. 2. dist. 27. q. 2. Meritum de condigno strictè & propriè sumptum, videlicet pro actione voluntaria, propter quàm operanti debetur merces ex justitia, sic, quòd si non reddatur, ille ad quem pertinet reddere, injustè facit, & est simpliciter & propriè injustus, non est hominis ad Deum.* quod ille cùm multis argumentis confirmâsset, concludit tandem, *sentire & dicere oppositum esse temerarium seu blasphemum. Quòd si quid,* inquit, *pro bonis operibus nostris datur vel redditur, potiùs & principaliùs est ex liberalitate Dei dantis, quàm ex merito nostri operis. Etsi dicatur, quòd quamvis Deus non constituatur nobis debitor ex aliquo nostro opere, constituitur tamen debitor ex sua promissione: sciendum est, quia quod redditur ex promissione præcedente, non redditur ex merito operis de condigno, sed solùm vel principaliter ex promisso.* Unde patet responsio ad id quod justum esse dicitur. Siquidem ut piè pariter ac præclarè Bernard. *de grat. & lib. arb. Justum apud Deum est ut reddat quod debet; debet autem quod pollicitus est, promissum quidem ex misericordia, sed ex justitia jam præstandum. justè enim & ex debito requiritur, quodcunq; vel gratis promittitur.* Et Bellarm. ipse *de pœnit. l. 3. c. 4.* explicans Joannis verba illa ex *epist. 1. c. 1. v. 9.* πιστός ἐστι καὶ δίκαιος. *Verba illa,* inquit, *fidelis est & justus, referuntur ad promissionem divinam. ideo enim Deus justus & fidelis dicitur, quia stat promissis, nec fidem fallit.* quod & *de justific. l. 5. c. 15.* confirmat ex illis Nehem. *c. 9. v. 8.* verbis, *Implêsti verba tua, quoniam justus es.* Siquidem *veritas* sive *veracitas pars* est *justitiæ,* ut ex Cicer. *de invent.* Thom. Aquin. *sum. part 2a. 2æ. q. 109. art. 3.* Denique potest aliquid justo atq; æquo consentaneum esse, quia justitiæ nullâ ratione repugnat, quod tamen nihil injusti, si non fiat, inducat. justum fuit quòd Solomon rex à Shimeio mandati violati de Hierosolymis continendo se, pœnas exegit: *Regum hist. l. 3. c. 2. v. 46.* quibus tamen remissis, nihil injusti admisisset. justum & æquum, quòd Abiatharo læsæ majestatis reo, patris caussâ vitam condonavit. *ibid. v. 26.* quem tamen si sustulisset, adversus justitiam nihil peccâsset.

Ἦν ἂν καὶ δυνατόν] τί ἄπτον κεῖνται, εἰ ὁ Θεὸς νεκροὺς ἐγείρει; Paulus, *Act. c. 26. v. 8.* Athenagoras *de resurrect.* ἢ ὅτι ἀδύνατον, ἢ ὅτι ἀβέλητον. ἀλλ' ὅτε ἀδύνατον, ὅτε ἀβέλητον. εἰ ἀδύνατον, ἢ ἐκ τοῦ μὴ γινώσκειν τὸ γεννησόμενον, ἢ ἐκ τοῦ δύναμιν ἀρχῆσαι μὴ ἔχειν πρὸς τὸ ποιῆσαι τὸ ἐγνωσμένον· ἀλλ' ὅτ' ἀγνοεῖν τι τὸν Θεὸν δυνατόν· καὶ τίνα δύναμιν, ὡς ὄντιν ἀρχῆσα πρὸς τὴν τῶν σωμάτων ἀνάστασιν, δείκνυσιν ἡ τούτων αὖθις γένεσις. οὐκ ἀδύνατον ἄρα. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἀβέλητον. εἰ γὰρ ἀβέλητον, ἢ ὡς ἄδικον, ἢ ὡς ἀνάξιον. ἀλλ' οὐκ ἄδικον. δίκαιον γὰρ συναμφότερον, τὸν ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος ἄνθρωπον πάντων γένεσις πρὸς πεφαγμένων ὑπόδικον, τίνα τε ἐπὶ τούτοις δίκης τιμὴν, ἢ τιμωρίαν. ὅτε ἀνάξιον· εἰ γὰρ τὸ χεῖρον οὐκ ἀνάξιον, τοιοῦτοι, τὸ φθαρτὸν ποιῆσαι σῶμα, καὶ παθητόν· πολὺ μᾶλλον τὸ κρεῖττον οὐκ ἀνάξιον, ὅπερ ὄντιν, ἄφθαρτον καὶ ἀπαθές. εὔδηλον ὃν ὅτι καὶ δυνατὸν, καὶ βελητὸν, καὶ δίκαιον, καὶ ἄξιον, ἡ τῶν διαλυθέντων σωμάτων ἀνάστασις. verùm de mente sola satagit Marcus; de corpore nihil solicitus, quod nec se, nec suum, nec sui quicquam à quoquam censeri volebant Stoici.

Ἐκ δὲ τοῦ μὴ ὅτως ἔχειν] Æquior certè erga numen divinum Marcus, licèt Ethnicus, qui nihil in-

justi aut iniqui Deo vult imputari, etiamsi viros bonos in morte prorsus intercidere pateretur, quàm Papicolæ, qui Deum injustitiæ diserte καὶ γυμνῇ κεφαλῇ, quòd aiunt, incusatum eunt, nisi ipsis ob labores misellos in hac vita decurtatissima exantlatos, tanquam probissimè pleniss iméq; commeritis, præmia æterna retribuat.

Πιστεύω σοι ὅτι μὴ δεήσει] Idem hoc, cum illo à Marco cum primis laudato, *l.* 11. § 6. ἔχει λόγον καὶ τοῦτο.

Δικαιολογῇ πρὸς τὸν θεὸν] Hoc est quod Apost. *ad Rom. c.* 9. *v.* 20. Μενοῦνγε, ὦ ἄνθρωπε, σὺ τίς εἶ, ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ θεῷ; vult [πρὸς ἅπαντων τὸν θεὸν (i.e. ὑπὲρ τοῦ θεοῦ) ἀπολογεῖσθαι,] cum Epicteto *l.* 2. *c.* 16. πρὸς μηδενὸς δικαιολογεῖσθαι πρὸς τὸν θεόν. Ità pii prisci, etiamsi conturbabantur nonnunquam, cùm bonis hîc malè esse, malis bene animadverterent; illud tamen pro certo ac immoto statuunt fundamento; *Attamen Deus corde rectis bonus est. Psal.* 37. *v.* 1. &, *Tu certè, Domine, justus es.* Jerem. *c.* 12. *v.* 1. & Apost. *ad Rom. c.* 9. *v.* 14. Τί οὖν ἐροῦμεν; μὴ ἀδικία παρὰ τῷ θεῷ; μὴ γένοιτο. & *ibid. c.* 3. *v.* 4, 5. Μὴ ἄδικος ὁ θεὸς; μὴ γένοιτο· γινέσθω δὲ ὁ θεὸς ἀληθὴς, πᾶς δὲ ἄνθρωπος ψεύστης, καθὼς γέγραπται, ὅπως ἂν δικαιωθῇς ἐν τοῖς λόγοις σου, καὶ νικήσῃς ἐν τῷ κρίνεσθαί σε. ex *Psal.* 51. *v.* 4. vide *infrà* § 12.

Οὐκ ἂν δι' ὅτου διελεγόμεθα τοῖς θεοῖς] *non auderes ità cum eis disserere.* Cas. malim, *non ità disserères*, & de æquo justóque cum eis ageres, nisi optimos justissimósque esse præsumeres.

§ 6. Ἔδιζε καὶ ὅσα ἀπομιμήσεις] quid est enim quod usus & industria non possit? Horsum spectant tot poetarum illustrium monita. Menandri, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 29.

——πάντα γὰρ
Ταῖς ἐντελεχείαις κατατρυπᾶται πράγματα.
——*rerum omnium*
Nihil est quod non conficiat assiduus labor.

Alexandridis,

Τὸ συνεχὲς ἔργον, παντὸς ἐνείσκει τέλος.
Ubique finem assequitur continuus labor.

Philemonis,

Ἐκ τῆς φιλοπονίας γίγνετ', ὧν θέλεις, κρατεῖν.
Datur laboris cupido quidvis assequi.

Antiphanis,

Τῆς ὀπωρείας δῆλα πάντα γίγνεται.
Labori assiduo, nihil est quod non cesserit.

Sophoclis *Oedip. rege.* à Plut. laudatum *de fortun.* & à Clement. *strom. lib.* 5.

——πᾶν δὲ τὸ ζητούμενον
Ἁλωτόν· ἐκφεύγει δ' ἃ τ' ἀμελούμενον.
——*quicquid quæritur,*
Spes deprehendi est. omne neglectum perit.

& huic vicinum incerti alicujus:

Ἁλωτὰ γίγνετ' ὀπωρείᾳ καὶ πόνῳ
Ἅπαντα.——
Laboriosæ diligentiæ assequi
Nihil est negatum.——

& ad Marci verba proximè, Menandri in *moroso*,

——ἀνὴρ χρὴ πρᾶγμα
Τὸν ἓν πονοῦντ' ὅλως ἀπογνῶναι ποτε.
——*quem laborum non piget,*
Nihil arbitrari is debet insperabile.

Socrates Alcibiadi miranti, quî posset Xanthippen tam rixosam sustinere, & intolerandam esse dicti tanti, Ἀλλ' ἔγωγε συνήθροισμαι· καθάπερ τροχιλίας ἀκούων συνεχῶς. *At ego*, inquit, *assuetus ei sum: nec me magis offendit, quàm rotæ stridor aquam educentis eos qui assiduè audiunt.* Nec sileri dignum hîc Æschyli illud, à Plut. *de legend. poet.* & *de perfect. indic.* à Stob. *tom.* 2. *tit.* 29. & *tit.* 117. à Cæl. Rhodig. *antiq. lect. l.* 8. *c.* 7. L. Gyrald. *de poet. l.* 6. Erasm. *apopth. l.* 6. relatum: qui dum in Isthmiis pugilum certamen spectabat, cùm altero eorum frontem percussó, corona tota exclamaret; Ioni Chio, qui proximè assidebat, latus fodiens, Ὁρᾷς, οὗ ἡ ἄσκησίς ἐστιν; ὁ παγκρατὴς σιωπᾷ· οἱ δὲ θεώμενοι βοῶσιν. *Vide*, inquit, *quanta sit vis exercitationis? ictus ipse silet: spectatores verò vociferantur.* ubi νύξας malui, *latus fodiens*, Flaccum imitatus, *epist.* 7. vertere; quàm, *aurem vellicans*, cum Paul. Leopardo; qui *emend. l.* 2. *c.* 21. & 22. Stobæum hîc emaculat, Cælium, Lilium, Erasmum castigat. De Cyro Xenophon *lib.* 1. Οὐκ ἀπεδίδρασκεν ἐκ τῶν πτλάδων, εἰς τὸ μὴ ποιεῖν ἃ ἐπτλῶτο· ἀλλ' ἐκυλινδεῖτο, ἐν τῇ πεφαλῇ αὖθις ἄμεινον ποιεῖν· Verùm Marco gemina prorsus Plut. *de tranquill.* Δεῖ μηδὲν ἀπομιμώσκειν, μηδὲ ἀπιστεῖν, ἀλλὰ θαυμάζοντα καὶ ζηλοῦντα καὶ συνεθισθῶντα, πεῖραν ἅμα λαμβάνειν ἑαυτῶν καὶ κατανόησιν ἐν τοῖς ἐλάττοσι πρὸς τὰ μείζονα, μὴ φθάνοντα, μηδὲ ἀποδύντα τὴν ψυχὴν πρὸ ὀπμέλειαν αὐτῆς, μηδὲ διαδιδόσκοντα· τάχα γὰρ ἥδιον ἔσται δυσερίστερον. ἀγέλαν γὰρ ἐμποιεῖ καὶ μαλακίαν ἀγύμναστον ἡ πρὸς τὸ ῥᾷον ἀεὶ διατείνουσα, καὶ πρὸς τὸ ἥδιον ὅπου δεῖ ἀβελήτων ἀναχωροῦσα γλυκυθυμία τὰς ψυχῆς· ἡ δὲ καὶ νόσοι, καὶ πόνοι, καὶ φυγῆς μελετῶσα φαντασίαν ὑφίσταται, καὶ περισβιαζομένη τῷ λογισμῷ πρὸς ἕκαστον, εὑρήσει πολὺ τὸ κατεφθαρμένον καὶ διάκενον καὶ σαθρὸν ἐν τοῖς δοκοῦσι χαλεποῖς καὶ φοβεροῖς. Diogenes denique referente Laërtio, *l.* 6. Διττὴν ἔλεγεν εἶναι τὴν ἄσκησιν· ἣν μὲν ψυχικὴν, τὴν δὲ σωματικήν. ταύτην καὶ ἦν ἐν γυμνασίᾳ συνεχεῖς γενόμενα φαντασίαι, εὐλυσίαν πρὸς τὰ τῆς ἀρετῆς ἔργα παρέχονται. παρεπέπτωτο δὲ πικμίεια τὴν ῥᾳδίως ἀπὸ τῆς γυμνασίας ἐν τῇ ἀρετῇ καταγίνεσθαι· ὁρᾷν τε γὰρ ἔντε ταῖς τέχναις, ταῖς βαναύσοις καὶ ταῖς ἄλλαις, ὅτι τὴν τυχοῦσαν ὀξυχειρίαν τοῦ πεχνίτας ἀπὸ τῆς μελέτης πεποιημένους. τούς τε ἀθλητὰς καὶ τοὺ ἀθλητὰς, ὅσον ὑποφέρουσιν ἑκάτεροι τῇ ἰδίᾳ πονήσει τῇ συνεχεῖ. καὶ ὡς ἔστι, εἰ μετιοίεν καὶ τὴν ἄσκησιν καὶ ὅτι τὴν ψυχὴν, οὐκ ἂν ἀνωφελῶς καὶ

ἀτελῶς

ἀτελῶς ἐμόχθουν. ὑδέν γε μᾶλλον ἔλεγε τὸ παράπαν ἐν τῷ βίῳ χωρὶς ἀσκήσεως καταρθοῦσθαι· δυνατὸν ἦν τὸν ταύτῃ πᾶν ἐκνικῆσαι. Vide *ad l.* 3. § 6. Senec. *ep.* 50. *Nihil est, quod non expugnet pertinax opera, & intenta ac diligens cura: robora in rectum quamvis flexa, revocabis; curvatas trabes calor explicat; & aliter natæ in id finguntur, quod usus noster exigit. quantò faciliùs animus accipit formam, flexibilis & omni humore obsequentior? & ep.* 80. de athletis agens. *Illud maximè revolvo mecum, si corpus perduci exercitatione ad hanc patientiam potest, quâ & pugnos pariter & calces non unius hominis ferat, quâ solem ardentissimum in ferventissimo pulvere sustinens aliquis, & sanguine suo madens, diem ducat: quantò faciliùs animus corroborari possit, ut fortunæ ictus invictus excipiat, ut projectus & conculcatus exurgat?* Idem *de ira l.* 2. *c.* 12. *Nihil est tam difficile & arduum, quod non humana mens vincat, & in familiaritatem perducat assidua meditatio: nullique sunt tam feri & sui juris affectus, ut non disciplinâ perdomentur.* Mox, ubi varia hujus rei exempla protulerat; *Mille sunt alia, in quibus pertinacia impedimentum omne transcendit, ostenditque nihil esse difficile, cujus sibi ipsa mens patientiam indiceret.*

Ἡ χεὶρ ἡ ἀριστερὰ] Τῷ δεξιὰν τῆς ἀριστερᾶς φύσει κρείττονα εἶναι, multis locis inculcat, multisq; rationibus contendit Aristoteles *de partib. animal. l.* 3. *c.* 4. & *l.* 4. *c.* 8. *de animal. incess. c.* 4. *ethic. Nicom. l.* 5. *c.* 7. & *Eudem. l.* 4. *c.* 5. & *in problem. l.* 21. *q.* 12, & 13. & 19, & 31. Idem tamen, Καί τοι, inquit, ἐνδέχεται πάντας ἀμφιδεξίους γενέσθαι. Εἰ γὰρ πάντες τῇ ἀριστερᾷ μελετῶμεν ἀεὶ βάλλειν, γοῦν μεθ' ἡμῶν ἂν ἀμφιδέξιοι· ἀλλὰ φύσει γε ἀριστερά ὅτι· ᾗ τὰ δεξιὰ ὑδὲν ἧττον φύσει βελτίω ὅτι τῶν ἀριστερῶν, κἂν πάντα ποιῶμεν τῇ ἀριστερᾷ, καθάπερ τῇ δεξιᾷ. Vult omnino dextra naturâ fortiora ac validiora sinistris esse. At Plato, (quem & hoc nomine is notat, *polit. l.* 2. *c.* 10.) *de legib. l.* 7. hoc tanquam delirium exagitat, Ὡς ἄρα τὰ δεξιὰ καὶ τὰ ἀριστερὰ διαφέροντά ἐσθ' ἡμῶν φύσει πρὸς τὰς χρείας εἰς ἑκάστας τῶν πραξέων, τὰ χεῖρας. quod & refutare conatur primò membrorum reliquorum exemplo. ἐπεὶ τάχα τοῖς ποσὶ τούς τε καὶ τὰ κάτω τῶν μελῶν οὐδὲν διαφέροντα εἰς τοὺς πόνους φαίνεται. quod idem de oculis auribúsq; dici poterat; & nutricum matrúmq; maximè insciticæ usuique pravo adscribit. Τὰ δὲ χεῖρας * ἀνοίᾳ [* ἀσυνοίᾳ alii] τροφῶν καὶ μητέρων οἷς χωλοὶ γεγόνασιν ἕκαστοι. τῆς φύσεως γὰρ ἑκάτερον τῶν μελῶν χεῖρον ἐπορρόπους, αὐτοὶ διὰ τὰ * ἤθη [* ἔθη forsan] διαφορὰ αὐτὰ ποιήσαμεν, οὐκ ὀρθῶς χρώμενοι. Dein rejicit etiam operum quorundam instantiis: ἐν ὅσοις μὲν γὰρ τῶν ἔργων μὴ μέγα διαφέρει, λύρᾳ μὲν ἐν ἀριστερᾷ χρώμενον, πλήκτρῳ δ' ἐν δεξιᾷ, πρᾶγμα ὐδὲν, καὶ ὅσα τοιαῦτα· τέκτοις δὲ παραδείγμασι χρώμενον, καὶ εἰς ἄλλα, μὴ δέον, ὅτῳ χρῆσθαι χρεὼν ἄνοια. *Siquidem in quot quibúsq; operibus utrâ utamur nihil refert, sicut inter lyram tangendam, lyram sinistrâ, plectrum dextrâ, an è converso teneamus, nullius momenti res est. aliáq; ejusdem rationis, quicunq; animadverterit, is his exemplis edoctus, ni ad alia etiam negotia, ubi oportebit utrâq; pariter citra discrimen usus fuerit, insano certè parùm distabit.* quæ verba ideò lubentior verto, cùm quia Serranus ità reddidit, ut sensum autoris haud clarè satis expresserit; tum ut locum ab interpunctione priùs laborantem restituam explicémque. demum ratiocinatur à ritu gentium quarundam. Ἔδειξε δ' ταῦτα ὁ τῶν Σκυθῶν νόμος, ὃς ἐν ἀριστερᾷ μὲν τόξον ἀπάγων, ἐν δεξιᾷ δ' οὐδὲν προσαγόμενος μόνον· ἀλλ' ὁμοίως ἑκατέραις ἐπ' ἀμφότερα χρώμενος. quibus accenseri possunt & Benjamitæ illi funditores ἀμφιδέξιοι, insigni in eo genere artificio præditi. *Judic. c.* 20. *v.* 16.

Διὰ τὸ ἀνέθιστον] ità Plato suprà, διὰ τὰ ἤθη, vel ἔθη, potiús.

Τὸ χαλινὸν ἐρρωμενέστερον ἢ ἡ δεξιὰ κρατεῖ] Neque hoc Plato penitus tacuit. Πάμπολλα δ' ἕτερα τοιαῦτα παραδείγματα ἐν ἡνιοχείαις τε ὅτι καὶ ἐν ἑτέροις· ἐν οἷσπ μαθεῖν δυνατὸν, ὅπῃ παρὰ φύσιν καταδουλάζουσιν οἱ ἀριστερὰ δεξιῶν ἀδυνέστερα καταδουλάζοντες.

Τὸ γὰρ εἰθίσθαι] Itaque Plato, διαφέρει δ' πάμπολυ μαθὼν μὴ μαθόντος, καὶ ὁ γυμνασάμενος μὴ γεγυμνασμένου. *Multum interest inter eum, qui utrâque manu uti didicerit, assueritque, & eum qui alterutri tantùm.* quod & à re *athletica*, & à *militari*, mox comprobat. Ideo autem usus obtinuit, ut *ad frænum sinistra* adhibeatur, quò dextra vel virgæ, quâ equus regitur, vel armis, quæ gestanda ac utenda fuerint, putà ensi hastæve exerendis, exercendísq; immunis relinquatur. Xen. *de re equestri.* Ὁ ἱππεὺς τῇ μὲν ἀριστερᾷ ἄγει τὸν ἵππον, τῇ δ' δεξιᾷ τὸ δόρυ ἔχει. quanquam posset & alia assignari ratio, cur frænum fortiùs sinistrâ teneatur; si verum foret, quod Solinus habet. *polyhist. c.* 1. *Parti dextræ habilior ascribitur motus, lævæ firmitas major.* Verùm in hoc Solinum rejicit meritò Cl. Salmasius. quem vise sis in *exercitationum* thesauro illo πολυμαθεστάτῳ.

§ 7. Ὁποῖον δεῖ καταληφθῆναι ὑπὸ τοῦ θανάτου] qualem ipse se velit à morte deprehendi. Vide *l.* 6. § 30. *ad finem.* ésto; hæc lectio satis commoda. non celabo tamen suspicionem meam; legi posse non minùs commodè καταλειφθῆναι, *qualem te à morte relinqui oporteat*; sive *necesse sit*, & *quod animum, & quod corpus attinet.* siquidem quales nos, quoad corporis statum, mors deprehensura sit, τῶν ἐφ' ἡμῖν οὐκ ἔστιν, ut cùm Stoicis loquamur.

Τῶν βεβαιοτήτων τοῦ βίου] vide *ad l.* 2. § 17. & *l.* 4. § 26. & *l.* 5. § 24.

Τῶν ἀχαίνειαν] vide *ad l.* 4. § 3. 50.

§ 8. Γυμνὰ

§ 8. Γυμνὰ ἀπὸ φλοιῶν] vide *lib.* 3. § 11. & *supr.* § 2. Mat. Casimirus Lyric. *l.* 3. *od.* 12.

Si primum vacuis demere corticem
Rebus, Fusce, velis, cætera diffluunt,
Vernæ more nivis, quæ modò nubium
Leni tabuit halitu.

Τίς ὁ ἑαυτῷ ἀχολίας αἴτιος] Forsan [πῶς πᾶς] πις, vel [ὅπι πᾶς] πις. quia sequitur, πῶς ὐδεὶς ἂν ἄλλυ ἐμποδίζεται. (de quo vide *l.* 5. § 34.) hoc est, quod ille apud Plut. *de tranquill.*

Οὐπις ἐμοὶ πρὸ ἄλλος ἐπαίτιος, ἀλλ' ἐγὼ αὐτός. ità enim legendum, non ἄλλων. vide *lib.* 7. § 16.

§ 9, Παγκρατιαστῇ, ὐχὶ μονομάχῳ] *pugili*, sive *pancratiastæ, non gladiatori*. quia alter armis nativis χὴ σεσοφυέσι, *lib.* 10. § 38. alter depugnat adscititiis, itaque gladium si deposuerit, statim occiditur; alter manum præstò semper habet; nec quicquam ampliùs, nisi ut dextrè utatur, est opus.

Ἀεὶ ἔχει] De virtute pariter Antisthenes, Ὅπλον ἀναφαίρετον, ἀρετή. Laërt. *l.* 6. at quod de *baculo* Aristot. *de motu animal, c.* 8. idem de ense, vel alio quovis telo, dici potest. Γίνεται ὥσπερ ἀφαίρετον μέρος, ἡ βακτηρία. vide *lib.* 11. § 36. sed & Cleanthis placitum *ibid. lib.* 7. in *Zenon.* διαπαντὸς χρῆσθαι τῇ ἀρετῇ ἀναπόβλητος γάρ ὅτι· χὴ πάντοτε τῇ ψυχῇ χρῆται ὅση τελεία ὁ ασυδαῖος.

§ 10. Τοιαῦτα τὰ πράγματα] leg. ποῖα αὐτὰ τὰ πράγματα. *qualia sint ipsa per se nuda.* ut *supr.* § 8. & *l.* 8. § 11.

Διαιρῆντα] de *distributione* ista, vide *lib.* 2. § 12. & *l.* 4. § 21.

§ 11. Ἡλίκλω ἐξιοῦσαν] Vide *lib.* 7. § 53, 54.

§ 12. Τὸ ἑξῆς τῇ φύσει μήτε θεοῖς μεμπτέον] τὸ illud D. Boot. vult esse casûs primi. ut sit τὸ ἑξῆς τῇ φύσει, clausula, superioribus periocham istam annectens, sensúmq; hunc exhibeat; *Quod ex rei natura ad ea quæ suprà posita sunt consequitur.* At interpres uterq; in casu quarto accepit. *Quod ad naturam consequitur.* Xyl. *Quicquid in serie ac sequela eventuum naturalium ordinaria contingit.* Cas. Ego malim, *quicquid contingit naturæ consentaneum, de eo nec Dii culpandi nec homines.* hoc est, nulla de re. πάντα γὰρ κατὰ τὸν ὅλον φύσιν. τὸ ἑξῆς τῇ φύσει. sicut *lib.* 7. § 54. τὸ ἑξῆς τῇ κατασκευῇ. Idem quod *lib.* 2. § 9. τὸ ἀκόλουθον τῇ φύσει. Syntaxis autem est, qualis apud Gregor. Naz. *in Basil.* Τί τοῦτο ὐκ ἐπαινετέον μᾶλλον, ἢ μεμπτέον; vide *supr.* § 5.

Ἀκοντες] Vide *lib.* 11. § 18. *consid.* 3. Δεῖ δ' ὃς ἂν κακὸς ᾖ ἄκων, συγγνώμων ἔχειν. Hippias apud Platon.

Οὐδενὶ μεμπτέον] Epictet. *lib.* 3. *c.* 26. Οὐ δεῖ μέμφεσθαι ὐδενὶ, ἐγκαλεῖν ὐδενὶ, σεσθέσθαι τῇ διοικήσει τῇ ὅλων. ità enim legend. non σεσθέσθαι. Et *ibid. c.* 10. Μὴ δεῖν μέμφασθαι, μὴ ἀνθρωπον. Idémque *enchir. c.* 5. Ἀπαιδεύτου ἔργον τὸ ἄλλοις ἐγκαλεῖν, ἐφ' οἷς αὐτὸς πράττει κακῶς· ἠρχμένου παιδεύεσθαι, τὸ ἑαυτῷ. πεπαιδευμένου, τὸ μήτ' ἄλλοις, μηθ' ἑαυτῷ.

§ 13. Πῶς γελοῖον] Plaut. Trucul. 2. 1.

Vertit sese rota vicissim: Stultus est, qui id admiretur.

Ξένον] Vide *lib.* 4. § 29. & *lib.* 8. § 15. Antisthenes apud Laërt. *lib.* 6. πρὸς συφῷ ξένον ὐδὲν, ὐδ' ἄπο. locus mendi manifestus, in quo tollendo frustrà operam posuerunt viri magni. Ambros. Camald. *novum* quasi καινὸν legerit. quidam, ὐδ' ἀξιέρασον. quod Henr. Stephan. non probat. ἄπο tolerari posse putat; sed suspectum tamen habet. Is. Casaub. quid si ἀπὸν legatur? ut sapienti *nihil deesse velit.* verùm hoc, ut aliquid videatur, non satisfacere tamen ipse profitetur. haud infelicior istis saltem forsan futura est conjectura nostra, si ὐδ' ἀσεσδόκητον rescribamus. conjunxit hæc certè Marcus noster *sup.* § 1. Ξένον οὖν τῆς παρειδόν χὴ θαυμάζων, ὡς ἀσεσδόκητα, τὰ καθ' ἡμέραν γινόμενα.

§ 14. Ἢτοι ἀνάγκη εἱμαρμένη ἀπαράβατος τάξις, ἢ σεύοια ἱλαπμός] Cas. *aut fatum, (idque vel necessitas absoluta, & decretum inevitabile, vel placabilis flexibilisque providentia.) aut confusio fortuita.* &c. ut videatur legisse, ἢ τοι εἱμαρμένη, [χὴ ἢ] ἀνάγκη [χὴ] ἀπ, τ. &c. At Xyl. *aut necessitas fatalis, atque ordo inevitabilis,* ut [χὴ] alterum tantùm incertum voluerit, cui accedo potiùs, quam malim ἀπαράβατον *inviolabilem,* quàm *inevitabilem* reddere. Certè fato τὸ ἱλάσιμον nullo modo convenit. Maro *Æn. l.* 6.

Desine fata Deûm flecti sperare precando.

ad quem locum Servius: *locutus est secundum Epicureos qui dicunt.*;

Nec bene promeritis capitur, nec tangitur irâ.

Est Lucretii *lib.* 1. quanquam & Stoicos adjicere potuerat, & hos magìs, quia fata illi nulla agnoscebant.

Φυρμὸς εἰκαιότητος] *confusio inanis.* Xyl. *confusio merè fortuita.* Cas. sive *temeraria.* φυρμὸς εἰκαιότητος, *confusio temeritatis*; quo vocabulo usus est Marcus & *lib.* 2. § 13. ἀντὶ τῆς εἰκῆ, *temeraria, fortuita.* Lugd. edit. φυρμὸς ἀκιότατος· pro quo Annot. ἀκιάτατος substituit; vertítq; *confusio durissima.* Hesych. certè, Ἀκιώτατοι, ἄσυφοι. κὶς γὰ θηλυ γένος. ex Hesiodi *oper. l.* 1. *v.* 433.

Δαφνῆς δ' ἢ πτελέης ἀκιώτατοι ἱστεβοῆες.

Verùm τὸ ἄκιον istîc non magìs locum habet, quàm οἱ κίες, aut etiam θείπες χὴ ἵπες, vermiculi illi scil. à quibus vocabulum id desumptum est. *confusio* nimirum *dura* planè, *quam corrodere cossi nequeunt.* Ego siquid mutandum (quod nihil est necesse) videretur, εἰκαιότατος mallem. quod optimè convenit cum eo quod sequitur, ἀπερισκεπτότατος. siquidem, quæ rectore carent, temerè feruntur.

Ἀπερι-

Ἀπροσάτῳ] id est, χωλῷ τῷ προσάτου, sive ἀνηγεμόνευτῳ utì ipse se mox explicat. Hesych. ἀπροσάτευτος, ὁ μὴ ἔχων προστασίαν τινός. *cui nemo praeest*; vel etiam, *qui nulli*. utrovis enim modo sumi possunt Hesychii verba. verùm istîc ἀπροσάτου passivè sumitur; quomodo eidem ἀνεπισκήπτην est ἀφύλακτον, ἀνεπίσκοπον, *cui curator & inspector nullus est*.

Εἰ μὴ ἀπαρέβαλος ἀνάγκη] Senec. *epist.* 16. *Quid mihi prodest philosophia, si fatum est? quid prodest, si Deus rector est? quid prodest, si casus imperat? nam & mutari certa non possunt: & nihil praeparari potest adversus incerta, si aut consilium meum Deus occupavit, decrevitque quid facerem, aut consilio meo nil fortuna permittit. Quicquid est ex his, vel si omnia haec sunt, philosophandum est. sive nos inexorabili lege fata constringunt, sive arbiter Deus universi cuncta disponit, sive casus res humanas sine ordine impellit & jactat, philosophia nos tueri debet. haec adhortabitur, ut Deo libenter pareamus, ut fortunae contumaciter resistamus: haec docebit, ut Deum sequaris, feras casum.*

Ἄξιον αὐτὸν ποίησον τῆς ἐκ τοῦ θείου βοηθείας] vide *supr. ad* § 1. & *l.* 9. § 28.

Ἀσμένιζε] *gratum habe, gratulare tibi.* Cas. *contentus esto.* Xyl. *sat habeas.* vide *l.* 5. § 9. ἀσμενίζειν εἰς τὰ πλείω.

Κἂν παραφέρῃ σε ὁ κλύδων] Melius saniúsque consilium, quàm Marcus hîc, suggerit nobis Augustinus *de diverss. serm.* 19. *Transeunt omnia cum diebus; noli tu transire cum illis. est quò te teneas, ut non transeas. res humana tanquam fluvius decurrit, tene te ad lignum nè traharis. quo me teneo? verbo Dei, quod manet in æternum.* Petr. *epist.* 1. *c.* 1. *v.* 23, 25. & *ibid. serm.* 24. *Vis comprehendere verbum manens? noli sequi flumen carnis. quis comprehendat verbum manens, nisi qui in ipso manet?* Idémque *de verb. Apost.* 4. *In Deo spem pone. si posueris spem in ipso spiritu, quo homo es,* (quod Marcus hîc monet) *iterum spiritus tuus in carnem relabitur, quia non dedisti eum illi à quo suspendatur. ut contineas te, noli remanere in te, transcende te; in illo te pone, qui fecit te.*

§ 15. Τὸ μὴ τῆς λύχνου φῶς] collatio gemina Christi illi, Matth. *c.* 6. *v.* 22, 23.

§ 16. Ὅπ ἥμαρτε] forsan, ὅτι ἥμαρτέ τις. ut τις excriptori minùs cauto exciderit, dum in τί, quod proximè sequebatur, oculum intendit.

Τί δαὶ οἶδα, εἰ τοῦτο ἁμάρτημα] Vide *l.* 11. § 18. *considerat.* 5.

Εἰ δὲ καὶ ἥμαρτεν] etiamsi peccârit quis, pœnitentiam satisfactionis justæ loco haberi postulat. vide *l.* 1. § 7. Arrian. *de gest. Alex. l.* 7. Μόνη γὰρ ἐμοί γε δοκεῖ ἴασις ἁμαρτίας ὁμολογεῖν τε ἁμαρτάνοντα, καὶ δῆλον εἶναι ἐπ' αὐτῷ μεταγνώσεσθαι. ὡς τοῖς παθοῦσίν τι ἄχεα, ὑπάντη χαλεπὰ τὰ πάθήματα φαινόμενα, εἰ ὁ δράσας αὐτὰ ξυγχωρήσειεν, ὅτι ἐκ καλῶν ἔδρασεν. Petron. *satyr. Sævi quoque implacabilesque domini crudelitatem suam impediunt, quando pœnitentia fugitivos reduxit; & dedititiis hostibus parcimus.*

Κατέκρινεν αὐτὸς ἑαυτόν] quod Galen. *de affect. corrig. c.* 4. καταγνὺς ἑαυτοῦ. vide *lib.* 8. § 10. Juvenal. *sat.* 13.

Exemplo quodcunque malo committitur, ipsi
Displicet autori. prima est hæc ultio, quòd se
Judice, nemo nocens absolvitur.--

Ὅμοιον τοῦτο τῷ καταδρύπειν τινὰ ἑαυτὸν ὀδύνῃ] Plut. *de sanit. conserv.* Ὁ γὰρ ὀπισθόν τοιούτων ἀναλογισμῶν δῆγμὸς αἱματῆται τινὰ ψυχήν. Et *de tranquill.*

Ἡ σιώπης, ὅπ σιώσιδα δεινὰ εἰργασμένος,
(ex Euripid. *Orest.* i. e. τὸ σιωπᾶδες, ut Stob. explicat *tom.* 2. *tit.* 24.) οὗ ἕλκος ἐν σαρκὶ, τῇ ψυχῇ τινὰ καταμέλειαν, αἱμάσσουσαν ἀεὶ καὶ νύσσουσαν ἐναπολείπει. Senec. *de ira lib.* 3. *c.* 26. *Maxima est factæ injuriæ pœna, fecisse: nec quisquam gravius afficitur, quàm qui ad supplicium pœnitentiæ traditur. Nulla major pœna nequitiæ est, quàm quòd sibi displicet.* Idem *epist.* 42. Est autem, δρύπτειν καὶ καταδρύπτειν de arboribus propriè dictum, ὅπ τὸ ὀπιλεπιζομένων δρυῶν, ut Grammatici volunt, quibus *cortex dilacerando detrahitur.* nam quod Etymologus addit, de hominibus victûs gratiâ, cùm glandibus primò vescerentur, ad mutuam usque sui dilacerationem secum invicem depugnantibus, quod verbo originem dederit; merum est nugamentum. Indè ad homines traductum & ὅπ δρύπτειν plurimùm usurpatum. ὅταν πις ἑαυτὸν καταπίλλῃ ὅπ δρύπτει. Hesych. De athletis usurpavit Marcus *l.* 6. § 19. & Apollonius ibi relatus. de hastâ vulnerato, Homer. *Il.* φ'. *v.* 324.

--πρυμνὸν ὑπ βεβαρίνα δουρὸς ἀκωκὴ
Δρύψ' ἀπὸ μυώνων.———

de naufrago ad scopulum allisо, *odyss.* ε'. *v.* 426.

Ἔνθ' ἐπὸ ῥινός τε δρύφθη.

de aquilis, sese invicem, an eos, quorum ora involaverant incertum, lacerantibus; *odyss.* β'. *v.* 153.

Δρυφαμένῳ δ' ὀνύχεσσι παρειὰς ἀμφί τε δειράς.

de mulieribus luctu & mœrore correptis, Hesiod. in *scut. Herc. v.* 243.

———χερὶ δ' ἐδρύπτοντο παρειάς.

de Hecuba Euripides;

———δρύπτεταί τε παρειὰν,
Δίαιμον ὄνυχα πτερυγόεσσα παραγναμοῖς.
--*dilaniátque genas,*
Unguem cruentum lacerationibus adhibens.

Et in *epigram. anthol.* --καταδρύψασα παρειάς. Indè, ἀμφιδρυφὴς ἄλοχος, sive γυνὴ. *Il.* β'. *v.* 700. cui --ἀμφίδρυφοί εἰσι παρειαί. *Il.* λ'. *v.* 393. *Utrasque lacerata,* sive *laniata, genas.* ut Maro *Æn. l.* 12. *Et roseas laniata genas.*

καὶ ἐκ-

Καταδρύπτειν itaque τῷ ὄψιν est, quod Silius *bell. Pun. l.* 8. *Ora manu lacerans.*—
Et Naso *metam. l.* 11.

Ora, comam, vestem lacerans.—

quæ omnia in luctu fieri assolent. sed nec in pœnitentiæ remorsu, ubi acriùs is urget, minùs. Sic enim de Alexandro post Clitum interfectum, Curtius *l.* 8. *c.* 2. *laniare deinde os unguibus.* haud inepte ergò Marcus pariter ait habere se, si pœnituerit, ac si id fecisset, quod per doloris vim à pœnitentia obortam, fieri etiam non rarò solet.

Τῷ μὴ θέλοντι τῷ συκῷ ὀπὸν ἐν τοῖς σύκοις φέρειν] Ità *l.* 4. § 6. θέλει τῷ συκῷ ὀπὸν μὴ ἔχειν. Ad Marci mentem Senec. *de ira l.* 2. *c.* 10. *Non irascetur sapiens peccantibus. quare? quia scit neminem sapientem nasci, sed fieri. scit paucissimos omni ævo sapientes evadere. quia conditionem humanæ naturæ perspectam habet: nemo autem naturæ sanus irascitur. quid enim si mirari velit, non in sylvestribus dumis poma pendere? quid si miretur, spineta sentesque non utili aliquâ fruge compleri? nemo irascitur, ubi vitium natura defendit.* Illud verò ἐν σύκοις suspectum forsan alicui esse possit, tanquam ab interpolatoris cujuspiam manu, non à Marco ipso extiterit. cùm non tam in fructu ficûs ὀπὸς iste, quam in frondibus & stirpe ipsâ deprehendatur. Synes. *de provident.* 2. Καὶ τῆς συκῆς ὁρῶμεν γλυκύτατον μὲν τὸν καρπόν· φύλλα δὲ καὶ φλοιὸν καὶ ῥίζαν καὶ τρέμνον; ἅπαντα ὀπωδέστερα. Plutarch. item *sympos. l.* 5. *c.* 9. Γλυκὺς ἔτως καρπὸς ἀπὸ δένδρου φύεται πικρότατου. τῆς γὰρ συκῆς τὸ ξύλον ὀπῶδές ὄζιν· ὥστε καμόμενον μὲν εὐωδέστατον καπνὸν, καὶ καυθῆσαν δὲ τῷ ἐπὶ τῆς τέφρας κονίαν ῥυπτικωτάτῳ παρέχειν ὑπὸ δριμύτητος. verùm nec fructus quoque lacteo isto humore, antequam maturitatem consequatur, immunis est; quem ideo *pomi infantiam* vocat Plinius *l.* 18. *c.* 19. Idémque *ibid. c.* 28. *succus lacteus in capite ficis, in corpore non item.* & *l.* 23. *c.* 7. *Exprimitur ante maturitatem pomi.* Plutarch. ipse *ibid. lib.* 6. *c.* 10. τὸ φυτὸν ἁπάντων ὀπωδέστατον· ὥστε καὶ τὸ σῦκον αὐτὸ, καὶ τὸ ξύλον, καὶ τὸ ἔργον ἀναπεπλῆσθαι. leg. καὶ τὸ φλοιὸν, vel καὶ τὸ θρίον ἀναπεπλῆσθαι.

Ἢ τὰ βρέφη κλαυθμυρίζεσθαι] Senec. *de ira. l.* 2. *c.* 9. *Si irasceris juvenibus senibúsque quòd peccant; irascere infantibus, quòd peccaturi sunt. Nam quis irascitur pueris, quorum ætas nondum novit rerum discrimina? major est excusatio, & justior hominem esse quàm puerum.* quod autem *de infantium vagitu* Marcus, idem de *gruum clangore* Liban. *orat.* 12. Ὥσπερ ὅτ' ἂν ἐκόλαστε γεράνους διὰ τῶν καταγήν· ἔπως ἂν δὲ ἐκείνους [διὰ τῶν σάσιν καὶ τῶν ὕδειν.]

Τί γὰρ πάθῃ] quod *lib.* 10. § 30. τί γὰρ ποιήσει; *quid enim faciet?* Lucian. *ad eum qui dixerat, Prometheus es.* τί γὰρ πάθοιμι; ἐμμωστέον γὰρ οἷς ἅπαξ ὠφειλόμην. *quid enim faciam?* &c. Idémque in *spe-culantib.* τί γὰρ ἂν πάθοι τις, ὅποτε φίλος ἀνὴρ βιάζοιτο; *quid enim faciat quis, ubi vir amicus urserit?* Laco apud Ælianum *l.* 9. *c.* 27. quòd lacrymas mitteret, reprehendenti, τί πάθω; ἃ γὰρ ἐγὼ αἴτιος τέτυκα φύσις δέμας ῥεῖ. Joan. Chrysost. *in* 2. *ep. Cor. orat.* 1. Καὶ τί πάθω, ὅτι μαρτυρίας καιρὸς ἃ πάρεστι νῦν; *Quid faciam, cùm martyrii jam tempus non sit?* Galen. *method. l.* 10. τί ἂν ἓν τις πάθοι πρὸς ἀνθρώπους μήτε ἔργῳ μήτε λόγῳ πιθῆναι δυναμένους; Terent. *Heautontim.* 4. 1.

Quid cum illis agas, qui neque jus, neque bonum atque æquum sciunt?

Εἰ ἓν γοργὸς εἶ] *si igitur trux es.* Xyl. imò, *si acer ipse validúsque es.*

§ 17. Εἰ μὴ καθῆκον] vide *ad l.* 3. § 6, 7. sed & Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 2.

Ἡ γὰρ ὁρμή σε ἔτω εἰς τὸ πᾶν ἀεὶ ὁρᾶν] Sententia defecta. Cas. *Teneas semper propositum tuum ab omni necessitate ac coactione liberum.* acsi scriberetur. ἡ ὁρμή σε ἀβίαστος ἔτω. At Xyl. hæc sequentibus conglutinat. *Tui animi motus ità sint compositi, ut omnia circumspicias.* mihi nec istud placet, nec, quod censeam sentiámve, probabile aliquid impræsentiarum occurrit. forsan ἡ γὰρ ὁρμή σε ἔτω εἰς [τάδε] πάντη. *etenim conatus tuus ad ista,* τὸ καθῆκον scil. ἢ τὸ ἀληθές, *omnino tendat.* ut τὸ ἀεὶ ὁρᾶν ad sequentia pertineat. vel etiam si ἀβίαστος illud admittere libuerit; ἡ γὰρ ὁρμή σε ἀβίαστος εἰς τὸ πᾶν. *impetus enim,* sive *conatus tuus non est coactioni aut vi ulla ex parte obnoxius,* quò minùs ab eis abstinere possis; vel quæ officio tuo adversantur, agendis, vel quæ veritati repugnant, dicendis. vide *l.* 10. § 33.

§ 18. Τὸ τῷ φαντασίαν σοι ποιῆσαι] *quod se objicit tibi.* Casaub. *quod cogitationem tuam commovet.* Xyl. imò, *quod phantasiam tibi afficit.* ut *lib.* 3. § 11.

Ἀναπνεῦσαι δικαιοσύνῃ] vide *supr.* § 8. 10.

§ 19. Κρεῖττόν τι καὶ δαιμονιώτερον] τὸ ἓν σοι θεῖον. *supr.* § 1. & *l.* 11. § 19. τὸ ἓν σοι θειότερον μέρος. vide Julian. *infrà ad* § 26. Epictet. *l.* 1. *c.* 3. τί γάρ εἰμι; ταλαίπωρον ἀνθρωπάριον καὶ τὰ δυσκινά μου σαρκίδια ἀλλ' ἔχεις τι καὶ κρεῖττον τῶν σαρκιδίων. τί ἓν ἀφεὶς ἐμεῦνο, τούτοις προσέπηξας; leg. προσέπηκας. de qua voce vide Synes. *epist.* 57. *suprà ad* § 3. & Marcum *l.* 10. § 24.

Τῶν νουθετησάντων σε] vide *ad l.* 2. § 2. & *l.* 10. § 38. Clemens *strom. l.* 4. Δεῖ γὰρ κύριον εἶναι τὸν κεκτῆσθαι τῆς ἑαυτοῦ γνώμης· μὴ νευρασπαστούμενον, ἀψύχων δίκην ὀργάνων, ἀφορμὰς ἴσως μόνον παρὰ τῆς ἔξωθεν αἰτίας λαμβάνοντα.

Τί μοι νῦν ὄζιν ἡ διάνοια] vide *l.* 5. § 11. & *l.* 10. § 24.

§ 20. Τὸ μὴ εἰκῇ] vide *l.* 2. § 16. & *infrà* § 24.

Ἐπὶ τὸ κοινωνικὸν] vide *l.* 5. § 16. & *l.* 7. § 55. & *l.* 8. § 34. & l. 11. § 21.

§ 12.

§ 21. Μετ' ὀ πολύ] vide *l.* 9. § 28. 32. & *l.* 11. § 18. *conſider.* 6.

Ἵνα ἕτερα ἐφεξῆς γίνηται] vide *l.* 7. § 23. 25. & *infrà* § 23. Auguſt. *confeſſ. l.* 4. *c.* 11. *ecce illa diſcedunt, ut alia ſuccedant, & omnibus ſuis partibus conſtet infirma univerſitas.*

§ 22. Πάντα ἡ ὑπόληψις] vide *ad l.* 2. § 15. & *l.* 3. § 9.

Καὶ αὐτὴ ὑπ' σοι] ἐφ' ἡμῖν ὑπόληψις. Epictet. *enchir. c.* 1.

Ὅσον κάμψαντι τὸν ἄκρον] ἄκρον κάμπτειν, quòd Plut. in *collat. terr. & aquat.* ἀκρωτήριον κάμπτειν. *promontorium prætervehi.* nos dicimus, **to double the cape.** ſolent autem prominentia loca iſtiuſmodi plùs aliis eſſe undis infeſta, ventis expoſita, procellis ὀbnoxia, eóque nomine magìs periculoſa: indè proverbium de *Maleo* ſive *Maleis* Laconico promontorio.

Μαλέας ὁ κάμψας ὀπιλάθετο τῶν οἴκαδε.
Maleas legens, quæ ſunt domi obliviſcere.
Euſtath. *ad odyſſ.* γ'. Ulyſſes *Odyſſ.* ί *v.* 80.

Ἄλλα με κῦμα ῥόθ τε περιγνάμπτοντα Μάλειαν
Καὶ βορέης ἀπέωσε.——
Et Neſtor de eodem *ibid.* γ'. *v.* 288. juxta Maleam navigantes habuiſſe ſe συγερὼ ὀδύν.

——λιγέων τ' ἀνέμων αὐτμῇσι——
Κύματα τε τρφόεντα, πελώρια, ἴσα ὄρεσσιν.
Liban. *orat.* 31. inter cætera nautis moleſta, καὶ πέτρας περιβεβλημένοις, οἷς ἦν δεῖ κάμψαντας ὁρμεῖν τυχεῖν. & *orat.* 3. καὶ ταυτὸ σωίζαινε, ὥσπερ ὅτι τῷ περιβόλων, ἐπειδὰν ἡ θάλαττα ποικίλοις ἐλαυνομένη πνεύμασιν εἰς σωέχειαν ἐγείρηται κυμάτων· ὅπου γὰρ πρὶν καθαρῶς τὸ πέλαγον κῦμα πρὸς πρὸς περιβόλους ῥαγῆναι, τὸ δεύτερον ἐγγαταλαμβάνει, καὶ τὸ τρίτον αὖθις· καὶ τοῦτο διατελεῖ γινόμενον, ἕως ἂν λήξῃ τὰ πνεύματα.

Γαλήνη] Ità *l.* 5. § 2. ἐν πάσῃ γαλήνῃ. & *l.* 8. § 25. αἰθρίαν καὶ γαλήνην. qualem animi ſtatum delineat. Plut. *de virt. mor.* verbis illis Homericis ex *Odyſſ.* έ. *v.* 391.

Δὴ τότ' ἔπειτ' ἄνεμος μὲν ἐπαύσατο· ἡ δὲ γαλήνη
Ἔπλετο νηνεμίη· κοίμησε δὲ κύματα δαίμων.
Eodémque alludens Sextus *adv. ethic. c.* 5. Εὐδαίμων ἔστιν ὁ ἀπαρέγχως διεξάγων, καὶ, ὡς ἔλεγεν ὁ Τίμων, ἐν ἡσυχίᾳ καὶ γαληνότητι καθεστώς.

---πάντη γὰρ ἔπεισε γαλήνη.
Τὸν δ' ὡς ἓν ἐνόησε ἐν νηνεμίῃσι γαλήνης.
vide *ad l.* 2. § 4.

Στάδεσσὶ πάντα] vide *ad l.* 6. § 10. Lucian. in *Scytha extremo.* ἦν γὰρ τοῦθ' ὑπάρξῃ, ἔυδια πάντα, καὶ πλοῦς ἀεί, καὶ λειοκύμων ἡ θάλασσα, καὶ ὁ λιμὴν πλησίον.

Καὶ κόλπος ἀκύμων] quod Dio Pruſ. *orat.* 74. ἄκλυστον λιμένα. qualis Maronianus ille dixit. *Æn. l.* 1.

——ubi omnis ab alto
Frangitur, inque ſinus ſcindit ſeſe unda reductos. ex poeta autem aliquo traducta hæc, M. Caſ. nec fruſtrà, opinor, autumat. etiam βίον ἀκύμονα dixit Plut. in *Galba.* &, ἵλεων καὶ ἀκύμαντον τῆς ψυχῆς διάθεσιν, Syneſ. alicubi, Idémque *de regn.* αἰδῶς ἀκύμονα διάθεσιν.

§ 23. Μία καὶ πᾶσιν ἐνέργεια] idem planè argumentum habetur. *l.* 9. § 21.

Τὸν ὃ χαρὸν καὶ τὸν ὅρον δίδωσιν ἡ φύσις] ſic *l.* 106. § 49. ἀφώρισεν. hoc eſt, quod Solomon *Eccleſ. c.* 3. *v.* 1. לכל זמן ועת לכל חפץ תחת כל השמים, καὶ καιὸς παντὶ πράγματι. ubi rectè זמן *tempus determinatum,* ſive, *præſtitutum,* ex Eſt. *c.* 9. *v.* 26, 31. Ezræ *c.* 10. *v.* 14. & Nehem. *cap.* 10. *v.* 34. reddit Piſcator; & exponit, prout & Jun. prior, *determinatum à Deo.* etſi locus ille à pleriſque aliter, ſed perperam, accipitur. hoc eſt etiam, quod Job. *c.* 7. *v.* 1. צבא לאנוש *tempus præfinitum eſt homini ſuper terram.* ità enim malim cum Pagnino & Mercero, quàm, cum vulgatæ auctore, *militiam,* vertere. atq; ità etiam *ibid. c.* 14. *v.* 14. Junius & Tremel. verterunt, ubi de vita humana uſurpatur. nec de verſione ambigere patitur Job ipſe. qui *c.* 14. *v.* 5. *Præciſi ſunt dies ejus, terminos ſive limites illius ſtatuiſti, quos tranſgredi non datur.* Jaſon Siracid. *cap.* 18. *v.* 8. *præfinitum cuique eſt obdormiendi tempus.* Indè & Æſchyli illud apud Plut. de Homero:

Ἀλλ' ὅπα πολλὰ πταίματ' ἐν στέρνοις λαβὼν,
Θνήσκει τις, εἰ μὴ τέρμα συντρέχῃ βίᾳ.
Οὔτ' ἐν στέγῃ τις ἡμῶν παρ' ἑστίᾳ,
Φεύγει τι μᾶλλον τὸν πεπρωμένον μόρον.
Non tela ſiquis pectus intra acceperit,
Morietur, ævi fata niſi dent terminum:
Nec ſi larem quis ſervet, aſſiduus foco,
Effugiet horam, Parca quam decreverit. Grot.

Et Phalaris *epiſt.* 147. Ἴσως γὰρ, ὡς μηδεὶς τυραννοκτονήσει τὸν Φάλαριν ἔξω τῆς ἰδίας μοίρας, ἣν ἀπὸ νεότητος ἔχρμεν καθ' ἑαυτῶν· forſan καθειμαρμένως. atque ità interpres, *definitum & conſtitutum.* Solon. item apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 9.

——τὰ δὲ μόρσιμα πάντως
Οὔτις οἰωνὸς ῥύσεται, οὐθ' ἱερεύς,
Οὐθ' οἱ Παιῶνος πολυφαρμάκου ἔργον ἔχοντες
Ἰατροὶ, καὶ πῆς οὐδὲν ἔπεστι τέλος.
Πολλάκι δ' ἐξ ὀλίγης ὀδύνης μέγα γίγνεται ἄλγος·
Κἠκ ἄν τις λύσαιτ' ἤπια φάρμακα δύης.
Τὸν δὲ κακῆς νόσοισι κυκώμενον ἀργαλέαισι τε
Ἀφαμάρτος χειρῶν, αἶψα πιὼν ὑγιὴς.
Μοῖρα δέ τοι θνητοῖσι κακὸν φέρει, ἠδὲ καὶ ἐσθλόν.
Δῶρα δ' ἄφυκτα θεῶν γίγνεται ἀθανάτων.

——*fato quæcunque manet ſors,*
Non hanc avertet victima; ſed nec aves;

Nec

Nec qui Pæonias ægris mortalibus herbas
Sæpe erraturam ferre laborat opem.
Sæpe dolor tenui morbos produxit acerbos,
Tollere quos nullis sit medicaminibus:
Sæpe diu sævo jactatum corporis æstu,
Contactu sanum reddidit una manus.
Sic fato sors læta venit, contraria fato:
Nec vitare datur, quæ placuêre Deis. Grot.

Indè Propertio *l.* 3. *eleg.* 3. *mortis dies parca*, hoc est, πεπρωμένη, ut rectè Scaliger. vide ad *l.* 2. § 4. & *ad l.* 4 § 23. & *ad l.* 8. § 20. & *infr.* § 36.

Ποτὲ μὲν καὶ ἦν ἴδια] Datur hinc conciliatio dictorum illorum, quæ adversari superioribus videri poterant: *homines violentiæ deditos, non dimidiaturos dies suos*; hoc est; nè dimidium quidem dierum suorum exacturos esse, Psal. 55. *v.* 23. quosdam etiam, *defungi* בלא יומו Job. *c.* 15. *v.* 32. hoc est, ἐν οὐκ ἰδίᾳ ἡμέρᾳ Sept. *in die non sua.* Vatabl. & Pagn. & בלא עתו Job. *c.* 22. *v.* 16. i. e. ἀώρως, Sept. *ante tempus suum.* Vulg. siquidem si naturæ propriæ rationem habemus,

Quota pars moritur tempore fati?

Sen. *Herc. Oet.* 2. 2. quia, *pauci ad senectutem perveniunt.* Cic. *de sen.* pauci eum vitæ terminum assequuntur, quem constitutionis nativæ virtute poterant, si siniſtri nihil interveniſſet. verùm, si *naturæ communis*, utì Marcus loquitur, hoc est, numinis divini dispositionem ac dispensationem spectamus, *nemo nisi suo die moritur.* Sen. *ep.* 69. etiam qui immaturus maximè obiisse videtur,

tulit suum, —— *metásque dati pervenit ad ævi.*

Idem *ad Marc. c.* 20. ex *Æn. l.* 10. Itaque non fuit necesse, ut Servius quò Virgiliana duo illa conciliaret, *Æn. l.* 10. —— *Stat sua cuiq; dies.*— & de Didone *l.* 4.

—— *nec fato, meritâ nec morte peribat,*
Sed misera ante diem; ——

ad illud confugeret, *poetas secundum Sectas varias loqui; illud ex Stoicorum, hoc ex Epicureorum sententia protulisse*, Videmus enim, Marco auctore, utrumque etiam Stoicorum placitis esse fatìs consentaneum. alia Servii conciliatio videri poterit *ad l.* 4. quam quia prolixior est, nec ad nostri mentem, omitto.

Νεαρὸς ἀεὶ] vide *supr.* § 21. & *l.* 7. § 25.

Καλὸν ἦ ἀεὶ πᾶν καὶ ὡραῖον] vide *l.* 4. § 23. & *l.* 10. § 20.

Οὐδὲ αἰσχρὸν] vide *l.* 2. § 11. & *l.* 4. § 3. & *l.* 8. § 1.

Συμφέρον καὶ συμφερόμενον] vide *l.* 2. § 11. & *l.* 3. § 4. συνεμφέρεται καὶ συνεμφέρει. verto autem istic; *conducens, & congruum.* συμφέρειν *convenire, congruum esse.* Liban. *orat.* 11 Θαῦμα πίνυν ἕτερον ἐπὶ τῆς αὐτῆς βασιλείας παραπλήσιόν τε καὶ ὃ παραπλήσιον τῷ πρότερῳ· τῷ μὲν γὰρ εἷς θεὸς συμφέρεται· τῇ δὲ πρὸς ξένων λύγῳ μιᾶσαι δέξηται, *aliud sub eodem regno miraculum contigit, priori geminum, nec geminum tamen. in hoc enim convenit, quòd circa Deos fiebat: in hoc discrepat, quòd in Deis peregrinis istuc translatis:* cùm prius nimirum in patriis restitutis exhibeatur. ut Fed. Morellius hìc, ut alibi sæpenumero, non dormitavit, sed altum dormivit; cùm vertit, *Regi enim circa Deos, ad cultum confert hospitum: huic autem est, quod peregrinarum migratione distet.*

Θεοφόρητος ὁ φερόμενος καὶ τ' αὐτὰ τῷ] ista cum sequentibus Xyl. vertere neglexit; vitiata suspicatus, an de sensu ambiguus, incertum. Θεοφόρητος, quemadmodum & Θεόληπτος in sequiorem partem sumitur haud rarò, pro *arreptitio*, sive *lymphatico.* Itaque apud Plut. Adulator, quò eum cui se accommodat, δεισιδαίμονα ὄντα, *superstitionibus constrictum*, hac etiam in parte superare videatur, Θεοφόρητον, sive *arreptitium* se simulat. ut τὸ Θεοφόρητον, sit etiam τοῦ δεισιδαίμονος excessus, aut affectus saltem illo vehementior. Verùm à Marco accipitur in meliorem partem, pro eo, *qui numini ferendum, agendum se totum permiserit.* nec aliter ferè à Philone Judæo, & Dionysio illo, qui Areopagitæ titulum præfert, usurpatur. est autem tralatio ab eis desumpta, qui instinctu quodam divino agitantur; cujusmodi vates sunt, καὶ οἱ ἔνθεοι. ità de Æschine Philostratus: τὸ δεινὸς λέγειν, ὅπερ μὲν ἐπεχείρησε σοφιστῶν ἀπαιδεύτῳ· ἀπ' Αἰσχίνου δ' ἤρξατο, Θεοφορήτῳ ὁρμῇ αὐτοκελεύστῳ, ὥστε οἱ τοὺς χρησμοὺς ἀναπίνοντες. Indè Θεοφορεῖα. de Scopa Callistratus in *imagin.* 2. Οὐ ποιητὴν ἢ καὶ λογοποιῶν μόνον πέφυκε τέχνας ἐπὶ γλώττῃ ἐκ θεῶν δεδασμὸν πεσόντος· ἀλλὰ καὶ τῶν δημιουργῶν αἱ χεῖρες θεωτέρων ἐνθουσιάσεων ἐρέσσουσι, κάτοχα καὶ μὴ μανίας ἀφθέγκτου τὰ ποιήματα· ὁ γὰρ δὴ Σκόπας ὥσπερ ἔκ τινος ὀπτασίας κινηθεὶς, εἰς τιμὴν τῆς ἀγάλματος δημιουργίαν τιμὴν Θεοφορεῖαν ἐφήκε. Θεοφόρητος perinde Marco, qui non linguam tantùm, sed & manum mentémque suam ad nutum numinis divini per omnia prorsus ità contradidit regendam dirigendámque, ut nihil aliud agat, dicat, cupiat, cogitet, quàm quod Deo ipsi visum fuerit. Indè Clementi *strom. l.* 7. Θεῖος ἄρα ὁ γνωστικὸς καὶ ἡνιοχούμενος Θεοφορῶν καὶ Θεοφερόμενος.

Ὁ φερόμενος καὶ τ' αὐτὰ τῷ θεῷ] *qui viâ eâdem quâ Deus fertur.* i. qui Deo consentit, convenit. Epiphan. *l.* 1. *tom.* 3. *hæres.* 38. τὰ μὲν καὶ τὰ αὐτὰ φερομένοις, τὰ δὲ διηλλαγμένοις. *partim cum illis convenientem, partim ab eis discrepantem.*

Ἐπὶ τ' αὐτὰ τῇ γνώμῃ φερόμενος] quod Epictet. *l.* 2. *c.* 16. Deum ipsum alloquendo, ὁμογνωμονῶ σοι. vide *l.* 10. § 21.

§ 34. Ὡς ἂν ἡ δίκη αὐτὴ ἐνέρσητεν] *nequid aliter quàm justitia æquitásque exigit.* Casaub. minùs plenè. meliùs Xyl. *nequid secius quàm justitia ipsa egisset.* formula diserta, & ἀνειδοδίκαιόν τι insinuans.

Ὅτε

Οὗτε ἡ τῆ ἐπιψυχῆ μεμπ]έον] vide *l.* 8. § 17.

Ὁποῖον ἕκαστον ἀπὸ σερήμα]] *Quale unumquodlibet à privatione fuerit.* Xyl. ut idem sit τὸ σέρημα, quod ἡ σέρησις. cujus exemplum frustrà quæro. Cas. *cujusmodi corpora nostra sint adhuc rudia & imperfecta.* unde quid legerit haud satis liquet. ego ἀσέρμα]] omnino legendum censeo. vel, si cui id minùs arridet, ἀσερήμα]]. quod propiùs accedit ad scripturam priorem, & apud Nicandrum reperitur (si pro *semine* ibi sumi, quod quidam censent, compertum haberetur) vel ἀσορδήμα]] etiam, sive ἀσερματώσεως (ut τῆ ψυχώσει respondeat ἡ ἀσερμάτωσις) quæ *actum ipsum seminandi* designant. sensus patet; idémque est, quodcunque ex istis legere libuerit, quod Tertull. *ex seminis sparsione* dixit, *apologet. c.* 9. Nec silentio prætereundum videtur, quod Plut. nos docet *de commun. notit. c.* 31. Stoicis autoribus, qui in notationibus plùs satìs ineptire solebant, τὸ μὲν ἀσέρμα τὸν ὅλον μικρὸν ὄγκον ἐκ πολλῆ ἀσείρασιν ὠνομάζε· τὸν δὲ φύσιν ἐμφύσησιν ἔχειν, καὶ διάχυσιν τοῦ ἐκ' αὐτῆς ἀνοιγομένων καὶ λυομένων λόγων καὶ ἀειθμῶν. quo loco miror ego, quid Lipsium impulerit, ut pro ἐμφύσησιν ἐν φύσεσιν legi voluerit, &, *in spiritibus & inflationibus*, verterit. *Stoic. physiolog. l.* 3. *c.* 6. cùm locus sincerus sit, sensúsque proclivis satis. *Semen ideo dictum, quòd in eo quasi conspiratione & colligatione quadam in exiguam molem vis virtutísque multum compingatur; naturam verò, quòd ejus ope operâque, quasi insufflatione quadam, vis virtúsque illius excitetur, diffundatur, & ex potentia in actum producatur & prodeat.* verùm hoc ἐν παρέργῳ. *A semine*, inquit Marcus, *sive seminatione, usque ad animationem.* ἀσέρμα itaque sive ἀσερμάτωσις (id si scripserat) idem est hîc Marco, quod ἀσέρμα]] καθολὴ Apostolo, *ad Hebr. c.* 11. *v.* 11. Vide *ad. l.* 4. § 36. & *l.* 10. § 26.

Μέχει ψυχώσεως] quod in ipso partu fieri autumabant Stoici. qui & fœtum ad partum usque animal esse negabant, sed utero muliebri, tanquam plantam telluri, adfixum, vel potiùs tanquam arbori fructum, agnatum, veluti partem ejusdem, ab eo cúmque eo nutriri censebat. Plut. *de placit. philos. l.* 5. *c.* 15. Οἱ Στωικοὶ μέρος εἶ) αὐτὸ τῆς γαστρὸς, ὃ ζῶον (contra planè quàm Plato, *ibid.*) ὥς φησι καὶ τοὺς καρπὸς, μέρη τῆ φυτῆ ὄντας, πεπαυομένους ἀποῤῥεῖν, ὅτω καὶ τὸ ἔμβρυον. Idemque *de Stoic. contradict. c.* 38. de Chrysippo locutus; Τὸ βρέφ]] ἐν τῆ γαστρὶ φύσει τρέφεσθαι νομίζει, καθάπερ φυτόν· ὅταν δὲ τεχθῆ ψυχόμενον ὑπὸ τοῦ ἀέρος καὶ σομούμενον, τὸ πνεῦμα *μεταβάλλειν [*μεταλαβεῖν Salmas. *ad Epist. & Simpl.*] καὶ γίγνεσθαι ζῶον. ὅθεν οὐκ ἀπὸ τρόπου τὸν ψυχὸν ὠνομάσθαι παρὰ τὸν ψύξιν. Et Philo eódem respiciens, *lib. de insomn.* Γεννάμενον ἐνθὺς, ἢ ἔξωθεν εἰσκείνεται; ἢ ὑπὸ τοῦ περιέχον]] ἀέρος ὃ ἔνδεσμ]] ἐν ἡμῖν φύσις, ὅια σίδηρος, ὃν χαλκέως πεπυρωμέν]] ὕδατι ψυχροῖ, πρὸς τὸ κρατιότερον σομοῦται; δῆλον καὶ παρὰ τὴν ψύξιν ὠνομάσθαι δοκεῖ ψυχή. Vide *ad l.* 6. § 16. Tertull. *de anim. c.* 25. *Sunt qui præsumunt, non in utero concipi animam, nec cum carnis figulatione compingi atque produci; sed & effuso jam partu, nondum vivo infanti extrinsecùs imprimi. Cæterùm semen ex concubitu, muliebribus locis sequestratum, compingue-scere in solam substantiam carnis; eam editam, & de uteri fornace fumantem, & calore solutam, ut ferrum ignitum, & ibidem frigidæ immersum, ità aeris rigore percussam, & vim animalem rapere, & vocalem sonum reddere. hæc Stoici cum Æneside mo.* Addit idem ex medicis idem sensisse *Hicesium, & naturæ & artis suæ prævaricatorem.* Sed & *Platonem alicubi dixisse. Perinde animam extraneam aliàs, & extorrem uteri, primâ adspiratione nascentis infantis adduci, sicut expiratione novissimâ educi. incertum tamen, an ex sententia fixerit,* (ità legit Rigalt.) *an ex alterius persona id protulerit.* Absurda sanè sententia quæque pluribus refutetur, indigna. Itaque Septimius, dogmatis istius patronos, παραδόξων τι, & *à sensu communi dissitum, in eo affectâsse*, contendit; sed quod à mulierculis quibusvis possit refelli. *Puduit*, inquit, *opinor illos hoc statuere quod fœminæ agnoscerent. at quanto ruboratior exitus à fœminis revinci quàm probari?* Lactant. *de opific. c.* 17. *Anima non est* (quod Varro dixerat) *aer ore conceptus; quia multò priùs gignitur anima, quàm concipi aer possit. non enim post partum insinuatur in corpus, ut quibusdam philosophis* (Stoicis scil.) *videtur, sed post conceptum protinus, cùm fœtum in utero necessitas divina formavit.* Verùm varias nostrorum hac de re sententias videas licet apud Hieron. *adv. Ruffin. apolog.* 2. Ruffin. *in apolog. Pamphili nom. pro Origen.* vide & *l.* 2. § 2.

Ἄνω μετέωρος ἐξαρθεὶς] vide *l.* 7. § 49. & *l.* 9. § 28. nam de *sursùm elato animo*, Xyl. frustrà hæc accepit.

Τῶν πολυτροπίαν, ὅση] quod *l.* 7. § 48. τὰ συμμιγές.

Ὅσον τὸ θεοικὸν ἐναιθερίων καὶ ἐναιθερίων] scil. universas mundi totius regiones ætheriam, aeriam, aquatilem, terrestrem, incolis suis refertas censebant, cùm Stoici, tum & Platonici. Alcinous, *de doctrin. Platon.* Εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι δαίμονες, οἷς καὶ καλοῖεν ἄν τις ἡγεμόνας θεοὺς, καθ' ἕκαστον τῶν στοιχείων, οἱ μὲν ὁρατοὶ, οἱ δὲ ἀόρατοι, ἐν τε αἰθέρι, καὶ πυρὶ, ἀέρι τε, καὶ ὕδατι· ὡς μηδὲν κόσμου μέρος ψυχῆς ἄμοιρον εἶ), μηδὲ ζωῆς κρεῖτ]ον ἀγενήτου φύσεως. Apul. *de deo Socrat. Quid igitur? tanta vis aeris, quæ ab humillimis Lunæ anfractibus usque ad summum Olympi verticem interjacet, vacabitne animalibus suis atque erit ista naturæ pars mortua ac debilis? & nè volucres cogites, qui aerem pervolant. ipsæ enim, inquit, aves, si sedulò advertas, terrestre animal, non aereum, rectiùs perhibeantur. est enim semper illis omnis*

vitæ

victus in terra. ibidem pabulum, ibidem cubile. tantùm quod aëra proximum terræ volitando transverberant. Cæterùm cùm illis fessa sunt remigia pennarum, terra ceu portus est. Itaque aëri dæmonas attribuit, tertia quædam, ut loquitur, animalia, neque tam bruta, quàm terrea, neque tam levia quàm ætheria. Porphyr. item *de abstinent. l.* 3. ζῶα λογικὰ distribuit in quatuor classes, ἐναιθέρια, ἐναέρια, ἔνυδρα, ἐπίγεια.

Καὶ ὅπι ὁσάκις] ἡ̣ illud παρέλκει, & inducendum videtur. nam ὅπ, ad τεῖτον refertur. quam dictionis seriem non advertentes interpretes, alter Marci mentem pervertit, alter ad rem minùs pertinentia infercit.

Ταὐτὰ ὄψει] *eáque te visurum.* Xyl. *eadem te visurum.* ταὐτὰ non ταῦτα.

Ἐπὶ τίσι ὑπέρ⊖] Lugd. erotematicè legit. ἐπὶ τίσι ὑπέρ⊖; *hisne superbimus?* Cas. enunciativè. rectiùs, opinor. *hæc sunt, de quibus tantoperè superbimus.* forsan tamen deest aliquid. οἷ⊖ ὑπέρ⊖. ut ὅσον τὸ φρονικῶν. ut vel de rebus ipsis intelligatur, sitque idem hîc ὑπέρ⊖ quod *l.* 6. § 13. ἡ ἰσονεία ἐφ' ᾗ σεμνύνεται, quam & ὑπέρον *ibidem* nuncupat. ità Xyl. *tum quis in eis fastus.* vel de hominibus, qui istorum ratione insolescunt. quod *lib.* 11. § 18. μεθ' ὅτι ὑπέρ. & *l.* 9. § 34. ὅση οἴησις. Sed illud mavelim. Apud Stobæum *tom.* 2. *tit.* 4. Socrates: τὸ μὲν ἀπαιδεύτων βίῳ καθάπερ ὑφωρίτῃ, πολλὰ ὑπέρ μετεκδύματα θεῖκεῖται. leg. ἐπενδύματα, vel etiam μετενδύματα. Sic enim Lucian. *necyomant.* τὴν τραγῳδίαν μετενέδυτο. quo loco tamen in vulgatis μετενέδησε perperam editur. éstque quod Synes. *de provident.* μεταμφιέσασθαι dixit. vide *ad l.* 4. § 1.

§ 25. Βαθὲ ἔξω τὴν ὑπόληψιν] Vide *supr.* § 22. & *l.* 4. § 7. & *l.* 8. § 40.

§ 26. Ἐπλάθε] Ità Autor *ad Hebr. c.* 12. *v.* 5. ἐκλέλησθε τῆς παρακλήσεως. Scilicet, quod Bern. *de consider. lib.* 2. *Sic se habent corda mortalium. quod scimus cùm necesse non est, in necessitate nescimus.*

Πάντα κατ' τὴν τῶν ὅλων φύσιν] Vide *l.* 5. § 8, 10. & *l.* 8. § 4.

Τὸ ἀμαρταινόμενον ἀλλότριον] vide *l.* 9. § 38.

Πᾶν τὸ γινόμενον ἕτως ἀεὶ ἐγίνετο] vide *lib.* 7. § 1. & *l.* 8. § 46.

Ὅση ἡ συγγένεια] Ἄνθρωπος γὰρ ἀνθρώπῳ καὶ ἐκὼν καὶ ἄκων πᾶς ὅτι συγγενής. Julian. Imp. in *epist.* ἀκεφάλω. vide *ad l.* 2. § 1. & *l.* 3. § 4.

Ὁ ἐκάστου νοῦς θεὸς] Hermes *Pœmand. c.* 12. ὁ νοῦς ἐν ἀνθρώποις, θεός ὄζιν. Atque indè Synes. in *calvit. encom.* de capite. ἐκεῖ νόμιζε κατεσκευάσθαι τὸν νοῦν· ἐκείνῃ τὴν κεφαλὴν ἡγοῦ· νεὼν τοῦ θεοῦ. *Dei templum caput,* quia mentis sedes. Cicer. *offic. l.* 3. § 44. à Lactantio laudatus *instit. l.* 7. *c.* 24. *cùm verò jurato dicenda sententia sit, meminerit Deum adhibere testem; id est, ut ego arbitror, mentem suam.* Euripid. apud Theon. Soph. in *progymn.*

Ὁ νοῦς γὰρ ἡμῖν ὅστις ἐν ἑκάστῳ θεός.
Mortalium cuique sua mens est Deus.

quod Panegyrista Constantinianus vertit,

Sua cuique prudentia Deus est.

Menand. apud Plut. in *Platon. quæst.* 1.

Ὁ νοῦς γὰρ ἡμῶν ὁ θεός.--
Mens quippe nostra Deus est.

Idémque in *Adelph.* citante Justin. *de Monarch.*

-- θεός ὅστι τοῖς χρηστοῖς ἀεὶ
Ὁ νοῦς ἄρ', ὡς ἔοικε τοῖς σοφωτάτοις.
--*Numen est verè bonis mens ipsa.*

Hinc Nemes. *de natur. homin. c.* 44. Εὐσεπίδης ⟨ὃ⟩ καὶ Μένανδρος ἐν ἑνίοις τὸν νοῦν τὸν ἐν ἑκάστῳ φασὶ θεωνοῦν ἑκάστῳ, θεὸν ⟨ὃ⟩ μηδένα. Verùm plus forsan Nemesius affingit & affigit illis quàm volebant ipsi: qui nihil aliud, opinor, innuebant, quàm quod Senarius ille,

Βέβηλος ἅπασιν ἡ συνείδησις θεός.
Dei instar habere mentem & conscientiam in homine debere, ejusdémque dictamen bonum quemque tanquam oraculum quoddam sequi. At Epictet. *l.* 2 *c.* 8. Οὐκ οἶδας ὅτι θεὸν τρέφεις; θεὸν γυμνάζεις; θεὸν φορτίζεις, τάλας, καὶ ἀγνοεῖς; δοκεῖς με λέγειν ἀργυροῦν τινὰ ἢ χρυσοῦν ἔξωθεν. ἐν σαυτῷ φέρεις αὐτὸν, καὶ μολύνων οὐκ αἰσθάνῃ, ἀκαθάρτοις μὴ διανοήμασι, ῥυπαραῖς ⟨ὃ⟩ πράξεσι. καὶ ἀγάλματος ἐν τῷ θεῷ παρόν⊖, οὐκ ἂν τολμήσαις τι τούτων ποιεῖν, ὧν ποιεῖς. αὐτῷ ⟨ὃ⟩ θεῷ παρόν⊖ ἔσωθεν, καὶ ἐφορῶν⊖ πάντα, καὶ ἐπακούον⊖, οὐκ αἰσχύνῃ ταῦτα ἐνδυμούμενος, καὶ ποιῶν, ἀναίσθητος τῆς σαυτοῦ φύσεως, καὶ θεοχόλητε. vide *lib.* 2. § 2. & *l.* 3. § 5. & Apul. *ad l.* 7. § 17.

Ἐκεῖθεν ἐῤῥύηκε] vide *supr.* § 2. & *lib.* 2. § 4. Cur autem ἐν τούτῳ potiùs quàm ἐκεῖθεν legi velit Annot. Lugd. nec ego quicquam video, nec ipse (puto) facilè dixerit. Naso, *art. l.* 3.

Est Deus in nobis; sunt & commercia cœli:
Sedibus ætherei spiritus ille venit.

Et Fastor. *l.* 6.

Est Deus in nobis, agitante calescimus ipso:
Impetus hic sacræ semina mentis habet.

hoc est quod Synes. *epist.* 101. τῶ θεῶ ἀπόσπασμα ὁ νοῦς εἰς ἀνθρώπους ἧκει. Julian. *de Cynism. orat.* 1. ὅτι τῷ λόγῳ καὶ τῷ ἐν ἡμῖν θεῷ, τοῦτ' ὄζι, τῷ νόῳ, ταῦτα ὄζιν ἀπόῤῥητα. mox tamen quasi corrigens quod priùs dixerat; τοῦτο δὲ μᾶλλον τὸ θεῖον (affectum vult) καὶ πειστέον καὶ ὑπακουστέον τῷ παρ' ἡμῖν θεῷ μᾶλλον ⟨ὃ⟩ θείῳ. vide *supr.* § 19. Cæterùm de Stoicis Laërt. *lib.* 7. in *Zen.* Θεῖός τε εἶναι τὸν σοφόν· ἔχειν γὰρ ἐν ἑαυτοῖς ὁμοιονεὶ θεὸν τὸν ⟨ὃ⟩ φαῦλον, ἄθεον. quod de Ephesiis in statu naturali constitutis Apostolus, *ad eosdem c.* 2. *v.* 12.

Οὐδὲν ἴδιον ἀνθρώπου] Lucil. *l.* 27. *cùm sciam nihil esse in vita proprium mortali datum.* Piè Tertull.

tul. *de patient. c.* 7. *& quod noſtrum videtur, alienum eſt. nihil enim noſtrum, quia Dei omnia, cujus ipſi quoque nos.* Expreſſit nimirum paucis, quod pluribus Rex David, *Paralip. lib.* 1. *c.* 29. *v.* 11, -16. vide *l.* 5. § 33. & *l.* 10. § 14. Præclarè etiam Euripid. *Phœniſſ.*

Οὗτοι τὰ χρήματ' ἴδια κέκτηνται βροτοί.
Τὰ δ' ἐσθ' ὑπ' ἐσθλῶν δ' ἔχοντες ὀπιμελόμεθα·
Ὅταν δ' ὁ χρήζων αὐτὰ, ἀφαιρεῖται πάλιν.

Non poſſidemus propria mortales bona
Sed jus Deorum, noſtra diſpenſatio eſt;
Et commodata, cùm volunt, repetunt Dei. Grot.

Pulcrè in eandem ſententiam & Senec. *ad Marc. c.* 10. *Quicquid eſt hoc quod circa nos ex adventitio fulget, liberi, honores, opes, ampla atria, & excluſorum clientum turbâ referta veſtibula, clara, nobilis, aut formoſa conjux, cæteráque ex incerta mobilique ſorte pendentia, alieni commodatíque apparatus ſunt. nihil horum dono datur: collatitiis, & ad dominos redituris ſcena adornatur. Alia ex his primo die, alia ſecundo referentur: pauca uſque ad finem perſeverabunt. uſusfructus noſter eſt; cujus tempus ille arbiter muneris ſui temperat. nos oportet in promptu habere, quæ in incertum diem data ſunt, & appellatos, ſine querela reddere: peſſimi eſt debitoris, creditori facere convitium. Omnes ergo noſtros, & quos ſuperſtites lege naſcendi optamus, & quos præcedere juſtiſſimum ipſorum votum eſt, ſic amare debemus, tanquam nihil nobis perpetuitate, imò nihil de diuturnitate eorum promiſſum ſit. Sæpe admonendus eſt animus, amet ut receſſura, imò tanquam recedentia, quicquid à fortuna datum eſt, tanquam extemplò abiturum poſſideat.* Verùm illa à diſpenſatoris officio ducta collatio cùm in ſcripturis ſacris tum in exoticis etiam eſt frequentiſſima. Siquidem eò ſpectat parabola illa, περὶ τῦ οἰκονόμε τῆς ἀδικίας, Lucæ *c.* 16. *v.* 1, 9. Petri monitum illud, *ep.* 1. *c.* 4. *v.* 10. ἕκας☉ καθὼς ἔλαβε χάρισμα, εἰς ἑαυτὸν αὐτὸ διακονῦντες, ὡς καλοὶ οἰκονόμοι ποικίλης χάριτ☉ θεῦ. Indè Marcus Eremit. *de leg. ſpirit.* § 158. Πᾶν ἀγαθὸν παρὰ κυρίε οἰκονομικῶς ἐπέρχεται· καὶ οἱ φέροντες αὐτὸ, οἰκονόμοι ἀγαθῦ διάκονοι. Indè Hieroni Pindar. *Pyth.* 1. Πολλῶν ἔσοι ταμίας. Et Alex. Severus Imper. *diſpenſatorem publicum* ſe profitebatur. Lamprid.

Ἐκεῖθεν ἐλήλυθεν] Ità *lib.* 6. § 36. πάντα ἐκεῖθεν ἔρχεται. vide *l.* 4. § 23. & *l.* 10. § 14. Πάντα ἐκ τῦ θεῦ. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5. *v.* 18. *A te omnia.* David *Paral. l.* 1. *c.* 29. *v.* 14.

Πάνθ' ὑπόληψις] *ſupr.* § 8. 22.

Τὸ παρὸν μόνον] Vide *lib.* 2. § 14. & *ſupr.* § 3.

§ 27. Πῦ νῦν τὰ πάντα ἐκεῖνα] Vide *l.* 3. § 3. & *l.* 4. § 3. & *l.* 6. § 47. & 59. & *l.* 10. 31.

Καπνὸς καὶ σποδὸς] Alluſum ad ritum corpora defunctorum cremandi. vide *ad l.* 4. § 48.

Μῦθος] *cinis & ſermo.* Xyl. *fabula*, malim Perſ *ſat.* 5. *v.* 132.

--cinis, & manes, & fabula fies.

quod mutuatum illum vult, Cl. Caſaub. ab Horat. *carm. l.* 1. *ode.* 6.

Jam te premet nox, fabulæque manes.

Verùm ibi, *fabulæ manes*, ſunt *manes fabuloſi*, ſive *manes*, qui *fabulæ meræ* ſunt. quomodo Juvenal. *ſat.* 2. *v.* 149. *Eſſe aliquos manes,--*

Nec pueri credunt.——

Joan. Chryſoſt. *in Matth. orat.* 17. de mortuis· ὐδὲν ὁρῶ πάλιν ὀστέων, καὶ σποδὸς, καὶ ἀφάχνης. πάντα ἐκεῖνα γῆ. πάντα ἐκεῖνα μῦθ☉· πίνακα ὄναρ καὶ σκιὰ, καὶ διήγημα ψιλὸν, καὶ γραφή. Itaque Gregor. Naz. *adv. Arian.* Ἐγὼ σε ἀφίημι τοῖς πάφοις μεγαλοφρονεῖν, ἢ τοῖς μύθοις. ad eos qui de majoribus ſuis gloriabantur.

Ἡ ὐδὲ μῦθ☉] Vide *lib.* 4. § 33. & *lib.* 8. § 25.

Φάβι☉ Κατυλλῖν☉ ἐπ' ἀρχῆ] Q. *Fabius Catullinus* ſub Adriano Conſul reperitur in *Faſtis* ad annum U. C. 883. quanquam in Græcis à Scaligero editis, non Κατυλλῖν☉ ſed Κατυλῖν☉. *Catulinus* non *Catullinus* is dicitur.

Λέσι☉ Λῦπ☉] *Lucius Lupus.* Xyl. & Caſ. ut ſit legendum, Λέκι☉. Xyl. *Lucius Lupus in hortis obiit.* ἐν κήποις. at Caſ. *Lucius Lupus & Stertinius Baiis.* nec neceſſarium eſt iſtîc illud, *obiit.* Cæterùm lectionem receptam adſerit Iſa. Caſ. *ad Spartiani Hadrian.* (ubi mentio *Luſii* cujuſdam Senatûs juſſu, vel Hadriani etiam, ut Dio vult, in itinere occiſi) ſed ità, ut de *Luſio Lupo* iſto parùm ſibi liquere profiteatur.

Στερτίνι☉ ἐν Βαίαις] *Stertinii*, qui per Tiberii tempora ſub Germanico copias duxit, meminit Tacitus *annal. lib.* 2. verùm utrùm is ſit quem Marcus velit, aut quid is Baiis, mihi planè incompertum. *Stertinius* item Philoſophus Stoicus Horatii temporibus ſub Auguſto floruit. meminit hujus Flaccus *l.* 2. *ep.* 12.--*an Stertinii deliret acumen.* & *ſerm. lib.* 2. *ſat.* 3. *ſapientum octavum*, ludibundus appellat. verùm nec iſtum iſtîc deſignatum crediderim.

Στερτίνι☉ ἐν Καπρείαις] Καπρέαις potiùs, *Capreis. Capreæ inſula, trium millium freto ab extremis Surrentini promontorii diſjuncta.* Tacit. *Annal. lib.* 4. *Tiberii principis arce nobilis*; Plin. *hiſt. nat. lib.* 3. *c.* 6. qui eò ſeceſſerat, quò libidinibus ſuis indulgeret liberiùs. unde & palàm ac vulgò ab inſulæ illius nomine *Capreius* dicebatur. Sueton. *l.* 3. *c.* 42, 43. ità enim malim, quàm *Caprium*, vel *Caprinum*; quorum alterum ſaltem pro *Caprineo* repoſitum vult Caſaub.

Οὐήλι☉ Ῥῦφ☉] *Rufi Helvii*, qui miles gregarius cùm eſſet, coronam civicam ſub Tiberio meruit, meminit Tacit. *Annal. lib.* 3. *Vettii* etiam *Rufi*, qui

qui ſub Marco ad annum U. C. 931. conſulatum geſſit, *Faſti* meminere. Verùm *Velius Rufus* iſte quis exiſtat, mihi nondum occurrit. Sed nec locus ſatìs integer videtur, cùm nec ubi *Stertinius* aut *Rufus* iſte egerint, quod in reliquis diſertè expreſſum eſt, quicquam dicitur.

Ἡ περὶ ὁπῶν διαφορά] διαφορὰ, *eminentia, excellentia, diſcrepantia* ab aliis *inſignior*, ſive *ſtudium in re aliqua diligentiùs poſitum*, quàm ab aliis poni ſolet. Ità Plato *epiſt.* de Athenis; εἰσὶ γὰρ οἳ ἐκεῖ παντων ἀνθρώπων διαφέροντες περὶ ἀρετήν. Terent. *Andr.* 1. 1.

Horum nihil ille egregiè præter cætera
Studebat, & tamen omnia hæc mediocriter.

hoc eſt ὐδὲν μὴ διαφορᾶς.

Μετ' ὀιήσεως] quod *l.* 11. § 18. μὴ τύφῳ. vide *ſuprà* § 24. malè enim, *opinionis cauſâ*, Xyl. Apud Theodoretum *therap. l.* 2. Timon in *ſillis*;

Ἄνθρωποι κενεῆς ὀιήσι ἔμπλεοι ἀσκοί.

Πᾶν τὸ καταγελώμενον] vide *l.* 4. § 2. μὴ καταγέλα.

Τὸ ἐπὶ τῆς δοξάσης ὕλης] vide *l.* 4. § 1. & *l.* 7. § 58, 67.

Θεοῖς ἐπόμενον] vide *l.* 7. § 31. & *l.* 10. § 28. & *infrà* § 31.

Ὁ ὑπὸ ἀτυφίᾳ τύφῳ τυφόμενος] leg. vel ὑπὸ ἀτυφίας, vel potiùs ἐπὶ ἀτυφίᾳ. par mendum ſuſtulimus *l.* 6. § 12. ubi ὑφ' ἧ σεμνώεται ſcriptum fuerat: cùm σεμνώεσθαι ὑπό τινι Græcum non ſit. Eſt autem gnome iſta notatu digniſſimâ, peſſimum eſſe faſtûs genus illud omniúmque minimè tolerandum, quando *è faſtu ſpreto faſtus* enaſcitur. & de hoc ipſe ſuperbit ſeſéque effert animus, quòd ſuperbiam conculcâſſe videatur. Auguſt. *confeſſ. l.* 10. *c.* 38. *Sæpe homo de ipſo vanæ gloriæ contemptu vaniùs gloriatur; ideóque non jam de ipſo gloriæ contemptu gloriatur. non enim eam contemnit, cùm gloriatur intús.* Idémque *epiſt.* 59. *quæſt.* 7. *Fit enim miris modis in anima hominis, ut de falſa humilitate magìs inflatur, quàm ſi apertiùs ſuperbiret.* Notavit vitium hoc Socrates in Antiſthene: quem tamen ἐν τῇ ἀτυφίᾳ *ſummum bonum* ſtatuiſſe vult Theodoret. *therap. l.* 11. quìque Platonem ὡς τετυφωμένον ἔσκωπτεν. unde & ægrotum inviſens, cùm pelvim conſpicaretur, in quem Plato vomuerat, χολὴν μὲν ὁρῶ ἐνταῦθα, τύφον δ' οὐχ ὁρῶ. *Bilem quidem*, inquit, iſtic *video, faſtum verò non video.* quaſi bile ſe liberâſſet, faſtu non item. Cæterùm ipſe cùm laceram pallii partem ad obviorum conpectum obverteret, Ὁρᾷ σε διὰ τείχων κενοδοξίαν. *Per pallii ſciſſuras*, ajebat Socrates ſeſe *Antiſthenis vanitatem intueri.* Laërt. *l.* 2. & *l.* 6. ſive ut Ælianus refert *lib.* 9. *c.* 35. ἃ παύσῃ ἐγκαλλωπιζόμενος ἡμῖν. *An non deſines*, inquit, *oſtentare te* nobis? latet argutia, quam latinè vix commodè expreſſeris, in voce καλλωπίζειν, quæ *ornatus* ſignificationem habet; quamq; in eodem argumento uſurpavit Epictet. *enchir. c.* 45. ὅταν εὐτελῶς ἠρεμοῦντος ἧς καὶ τὸ σῶμα, μὴ καλλωπίζε ἐπὶ τούτῳ. Notavit & Plato in Diogene, qui cùm Platonis ædes ingreſſus, ſtragula pretioſiora conculcaret, adjecto, Πατῶ τὸ Πλάτωνος κενοδοξίαν. *Calco Platonis vanitatem* ſive *ſtudium inane*; regeſſit Plato, Ὅσον, ὦ Διόγενες, τὸ τύφος διαφαίνῃς, δοκῶν μὴ τετυφῶσθαι; *quantum faſtûs, ô Diogenes, oſtendis ipſe, dum minimè faſtuoſus ambis videri?* Sive, ut alia referunt; Πατῶ τὸν Πλάτωνος τύφον. *Calco Platonis faſtum*; ille: Ἐτέρῳ γε τύφῳ. *Calcas, ſed alio faſtu*; iſte Laert. *l.* 6. Non erat itaque quòd Julianus orationem *de Cyniſmo* ſuam tam atrociter ordiretur. Ἄνω ποταμῶν, τοῦτο δὴ τῆς παρρησίας. Ἀνὴρ Κυνικὸς Διογένης φησὶ καινόδοξον. Neque enim *Diogenes vanitatis arceſſitus*, novum adeò aut inauditum. qui & quærenti πῶς ἄν τις ἔνδοξος γένοιτο, reſpondit (ut Lucian. *pro imag.* refert) οἰ δόξης καταφρονήσας. *per gloriæ contemptum ad gloriam muniendam viam* aliis monſtravit, eandémque ipſe ingreſſus eſt. Quin & Flaccus Ariſtippum inducit ſic Diogenem alloquentem, *l.* 1. *epiſt.* 17.

Scurror ego ipſe mihi, populo tu.--

haud fruſtrà ſané. ſcurram enim agebat ille, improbum admodum ſæpenumero & impurum, nec ab obſcœnitate haud ſermonis duntaxat, ſed actûs etiam ipſius, alienum. vitium idem hoc in Lacedæmoniis quoque Cynicus idem notavit; ſiquidem in Olympia cùm Rhodios quoſdam ſplendidè veſtitos videret, τύφος τοῦτό ὅστι. *Hoc faſtus eſt*, dixit mox, ubi in Laconas tunicis vilibus ſordidísq; amictos inciderat. Ἄλλος ἔστος τύφος· *Alius*, inquit, *iſte faſtus eſt.* Ælian. *l.* 9. *c.* 34. Suum ipſius utique in illis morbum animi deprehendit, atróq; carbone notavit imprudens. Quem itaque non immeritò taxans Petrus Bleſenſ. in *invectiv. melior*, inquit, *eſt purpurata humilitas quàm pannoſa ſuperbia.* Optimè Plut. *de profectûs indicatura.* Ἄχει δ' ἔτι τις ὑπὸ δεικνύμενος ῥοῦπον ἢ κηλίδα χιτῶνος, ἢ δεῤῥωγὸς ὑπόδημα, καλλωπίζεται πρὸς τοὺς ἐντὸς, ἀτυφίᾳ κενῇ διασκώπτων αὐτὸς ἑαυτὸν ὡς μικρὸν, ἢ ὡς κυρτὸν, ὅτεται νεανιεύεσθαι, τὰ δ' ἐντὸς αἰσχη τῆς ψυχῆς, καὶ τὰ περὶ τὸν βίον ἐγκλήματα, καὶ φθόνους, καὶ κακοηθείας, καὶ μικρολογίας, καὶ φιλησυχίας, ὥσπερ ἕλκη, περιτέλλων καὶ ἀποκρύπτων, ἐδένα δίγειν, ἐδὲ θεραπεύειν ἐᾷ, δηλῶν τὸν ἔλεγχον, ὀλίγου αὐτῷ θεραπεία μέτεστι, μᾶλλον δ' ἐδέν. quo loco (ut id obiter adnotem) etiamſi Stephanus ἐσκρέμαλα legat, quod exponit, cùm in aliquem excreamus; ſuſpicor tamen ἐσχέμαλα potiùs fuiſſe, quod *offenſiones* & *incurſationes* deſignat: ſiquidem χειμαθῆναι, ἐπερμῆσαι. & ἐγχείπτειν eſt ἐμπίπτειν. Heſych. quod autem ait Plut. διασκώπτων ἑαυτὸν, ὡς κυρτὸν, ad Cratetem reſpexit, cujus & vitam conſcripſit, teſte Juliano. illi etenim iſtud ſolenne fuit.

fuit. Laërt. *l.* 6. & Julian. de *Cynism.* cui tamen Tatianus etiam ἔντυφον γλωσσομαχίαν nonveretur objicere. Adjicere non abs re fuerit, quod de Pyrrhone Sceptico Aristocles *de philosoph. l.* 8. ab Euseb. *præpar. l.* 14. *c.* 17. laudatus: Αὐτὸς ὢ τῦτον τὸν τύφον φιλαλόμως, ἄτυφον ἑαυτὸν ἐκάλει. *fastûs immunem jactitabat se cùm totus fastu amictus esset,* Ἐμοὶ γὰ inquit, μόνοι τετυφῶσθαι, μᾶλλον ἢ μεμνῆσθαι μανίαν ἐρρωμένως δοκοῦσιν, οἱ τοιαῦτα λεγόντες. Scitè Jo. Climac. *scalæ grad.* 21. de typho isto; ab Antonio adductus. χαλεπὸν διαφυγεῖν τὴ κενοδοξίας δαίμονα. ὁ γὰ ποιήσει τις καθαιρήσων αὐτὸν, τῦτο ἀρχὴ κενοδοξίας ἑτέρας γενήσεται. νηπίων, κενοδοξῶ. καλαύω, ἵνα μὴ γνωσθῶ· ὡς φέγιμος, πάλιν κενοδοξῶ. λαμπρὸς φιλοβλήμενος, ἡσυχάσω ταύτῃ· ἢ ἐντελῶς ἐξαλλάσσων, πάλιν κενοδοξῶ· ὡς ἂν ῥίψῃς τὸν τείχολον ταύτῃ, ὀρθὸν τὸ κέντρον ἵσταται. Nec immeritò itaque Plato, referentibus Evagr. *hist. eccles. l.* 1. *c.* 21. & Niceph. Callist. *l.* 14. *c.* 50. τὸν κενοδοξίαν, ὡς τελαυτῶν χιτῶνα, ἢ ψυχὴ πέφυκεν ἀποτιθέσθαι. Unde Athen. *dipnosoph. l.* 11. ἦν ὁ Πλάτων ἢ κενόδοξος, ὅτις ἔφησεν ἔχαιρον τὸν τῆς δόξης χιτῶνα ἐν τῷ θανάτῳ ἀποδυόμενος. Philo etiam ab Antonio itidem laudatus. φασί τινες, ὅτι ὕσταιν ἀποδύεται τὸν τῆς κενοδοξίας χιτῶνα ὁ σοφός. i. e. vertente Tacito. *histor. l.* 4. *etiam sapientibus gloriæ cupido novissima exuitur.* Crates certè in sectæ suæ institutum ludens ipse de *pera Cynica* sic παιζόμενος, referente Laërtio *l.* 6.

Πήρη τις πόλις ὅτι μέσῳ ἐνὶ οἴνοπι τύφῳ·

vel ut Demetrii Phalarei nomen qui præfert, exhibet,

Πήρη τις γαῖ' ὅτι μέσῳ ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ. Atq; ità Homerus, quem is imitatus est. *Odyss. τ. v.* 172.

Κρήτη τις γαῖ' ὅτι μέσῳ ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ.

quanquam is *peram Cynicam*, vel *urbem*, vel *insulam* esse voluit, quæ ipsa ἄτυφος *fastu pompâq; omni destituta* existeret; cùm illis tamen tanquam aquis marinis omni ex parte cingerentur.

§ 28. Καὶ ὄψει θεσπὸι] Dii nimirum Stoicorum sunt visui etiam corporeo obvii. siquidem *Mundum* ipsum pro *Deo* habebant. vide *ad l.* 4. § 23. *corpora cœlestia* etiam in *Deorum* numero ponebant. *v. l.* 8. § 19. & *ad l.* 9. § 33. quò spectat & Menandri illud apud Clem. Alex. in *hortat.*

Ἥλιε, σὲ γὰ δεῖ θεοσκυνεῖν πρῶτον θεῶν,
Δι' ὃν θεωρεῖν ὅτι καὶ ἄλλους θεύς.
Sol, namque Deorum colere te primùm decet,
Cujus beneficio alios spectamus Deos. Grot.

Quin in Apul. *de Deo Socratis*, Deos in ordines duos dispertitur, *visibiles* & *invisibiles. Deos cœlites partim visu usurpamus; aliis intellectu vestigamus. ac visu quidem cernimus clarissima mundi lumina, Solem, Lunam, Stellas, Sydera. Est aliud genus Deorum quod natura visibus nostris denegavit; nec non tamen intellectu eos rimabundi contemplamur, acie mentis acriùs contemplantes.* & rursus: *Pars eorum obtutu hebeti visuntur, ut sydera. Cæteri solo intellectu, neque prompto, noscuntur.* Verùm Deus noster, Deus verus, vivus, ὁ φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, is est, ὃν εἶδεν οὐδεὶς ἀνθρώπων, οὐδὲ ἰδεῖν δύναται. Paulus *ad Timoth. ep. c.* 6. *v.* 16. & Joan. *Evang. c.* 1. *v.* 18. & *ep.* 1. *c.* 4. *v.* 12. Θεὸν οὐδεὶς πώποτε τεθέαται. unde & ἀόρατος Paulo dicitur *ep. eâdem c.* 2. *v.* 17. Rectè itaq; hac ratione Aug. *de divers. serm.* 12. dicentibus Ethnicis *Ostendite nobis Deum vestrum*, respondet; *si ostendi posset, Deus non esset.* Tertull. *apolog. c.* 17. *Invisibilis est, etsi videatur; incomprehensibilis, etsi per gratiam repræsentetur; inæstimabilis, etsi humanis sensibus æstimetur; ideo verus & tantus est. cæterùm quod videri communiter, quod comprehendi, quod æstimari potest, minus est, & oculis quibus usurpatur, & manibus quibus contaminatur, & sensibus quibus invenitur.* Et Minut. Felix: *Hic nec videri potest, visu clarior est; nec comprehendi, tactu purior est; nec æstimari, sensibus major est: infinitus, immensus, & soli sibi tantus, quantus est notus. nobis verò ad intellectum pectus angustum est, & ideo sic eum dignè æstimamus, dum inæstimabilem dicimus. Magnitudinem Dei qui se putat nôsse, minuit: qui non vult minuere, non novit.* & postea: *At enim quem colimus Deum, nec ostendimus, nec videmus. Inò ex hoc Deum credimus, quòd eum sentire possumus, videre non possumus. in operibus enim ejus, & in mundi omnibus motibus, virtutem cujus semper præsentem adspicimus; cùm tonat, fulgurat, fulminat, cùm serenat.* Theophilus item *ad Autolyc. l.* 1. ἐρεῖς ἔν μοι, Σὺ ὁ βλέπων, δήγησαί μοι τὸ εἶδος τῦ θεῦ. ἄκυε, ὦ ἄνθρωπε· τὸ μὲν εἶδος τῦ θεῦ ἄῤῥητον καὶ ἀνέκφραστον, καὶ μὴ δυνάμενον ὀφθαλμοῖς σαρκίνοις ὁρασθῆναι· δόξῃ γάρ ἐστιν ἀχώρητος, μεγέθει ἀκατάληπτος, ὕψει ἀπειρίτητος, ἰσχύι ἀσύγκριτος, σοφίᾳ ἀσυμβίβαστος, ἀγαθωσύνῃ ἀμίμητος, καλοποιΐᾳ ἀνεκδιήγητος. Quin & à nostra quoque religione extranei, *Dei invisibilitatem* agnovere nobiscum, Hinc illud Euripidis, ut Clem. in *hortat.* an Philemonis, ut Justin. *de Monarch.*

Θεὸν δ' ποῖον, εἶπε μοι, * νοητέον; * νομιστέον Just.
Τὸν πάνθ' ὁρῶντα, κ' αὐτὸν οὐκ ὁρώμενον.
Dic, quæso, qualem fas putas credi Deum?
Qui cuncta spectat, ipse non spectabilis.

Orpheus item à Justino *ibidem* laudatus:

——οὐδέ τις αὐτὸν
Εἰσορόᾳ θνητῶν, αὐτὸς δ' γε πάντας ὁρᾷται.
——*conspicit ipse*
Cunctos mortales, nec quisquam conspicit ipsum.

Aristotelis nom. Autor *de mund. c.* 6. ἀόρατος ὢν ἄλλως, πλὴ λογισμῷ. hoc est, quod Senec. *quæst. nat. l.* 7. *c.* 30. *Effugit oculos: cogitatione visendus est.* Non est ergò prorsus inconspicabilis tamen; siquidem ut Apost. *ad Rom. c.* 1. *v.* 20. τὰ ἀόρατα αὐτῦ

αὐτῷ ἀπὸ κτίσεως κόσμῳ τοῖς ποιήμασι νοούμενα, καθορᾶται, ἥτε ἀΐδιος αὐτοῦ δύναμις καὶ θειότης. unde non inscitè Calvin. *institut. lib.* 1. *c.* 5. § 1. *Deum mundum condendo, invisibilis cùm esset, visibili quodam ornatu insignem in conspectum prodiisse.* Et Senec. *de benefic. lib.* 4. *c.* 8. *Quocunque te flexeris, ibi illum videbis occurrentem tibi; nihil ab illo vacat, opus suum ipse implet.* Sed & nobis in Christo suo cumprimis conspiciendum se præbet: ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ θεοῦ τοῦ ἀοράτου *ad Colossˑ. c.* 1. *v.* 15. quiq; ideo Philippo; Ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ, ἑώρακε τὸν πατέρα. Joan. *c.* 14. *v.* 9. Verùm fidei oculo, non corporis; sed nec mentis aut intelligentiæ nativæ mero, salubriter videtur alteruter,

Οὐδὲ τῷ ψυχῷ ἐμαυτῷ ἑώρακα] Si anima invisibilis, animæ conditor multò magis. Minut. in Octav. *Deum oculis carnalibus vis videre, cùm ipsam animam tuam, quâ vivificaris, & loqueris; nec aspicere possis, nec tueri?* vide & Aug. *de Trinit. lib.* 5. *c.* 1. vide *l.* 10. § 26.

Ἐξ ὧν τῆς δυνάμεως αὐτοῦ ἑκάστοτε πειρῶμαι] Theophil. *ad Autolyc. lib.* 1. καθάπερ γὰρ ψυχὴ ἐν ἀνθρώπῳ ὐ βλέπεται, ἀόρατος οὖσα ἀνθρώποις, διὰ δὲ τῆς κινήσεως τοῦ σώματος νοεῖται ἡ ψυχή· ὕτως ἔχοι ἂν, καὶ τὸν θεὸν μὴ δύνασθαι ὁρᾶσθαι ὑπὸ ὀφθαλμῶν ἀνθρωπίνων, διὰ δὲ τῆς προνοίας καὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ βλέπεται καὶ νοεῖται. Autor *de mundo c.* 6. Ἡ ψυχὴ δι' ἧς ζῶμέν τε, καὶ πόλεις καὶ οἴκους ἔχομεν, ἀόρατος οὖσα, τοῖς ἔργοις αὐτῆς ὁρᾶται. πᾶς γὰρ ὁ τοῦ βίου διάκοσμος ὑπὸ ταύτης ἔνευσε, καὶ διατέτακται, καὶ συνέχεται, ταύτα χρὴ καὶ περὶ θεοῦ διανοεῖσθαι, δυνάμει μὲν ὄντος ἰσχυροτάτου, κάλλει δ' ὑπερφερεστάτου, ζωῇ δ' ἀθανάτου, ἀρετῇ δ' κρείττονος. διὸ πάσῃ φύσει γνώμονος ἀνθεώρηται, ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων θεωρεῖται. i. e. ut Apul. paraphrasticè reddidit. (nam merus paraphrastes iste illius est) *De inferiore licet imagine capiamus exempla. Anima in homine non videtur: & tamen fateamur omnes necesse est, hujus operâ omnia, quæ per hominem præclare fiunt, provenire: neque animæ ipsius qualitatem ac figuram oculis occurrere, sed mentis ab ea gestarum rerum intelligi qualis & quanta sit. omne quippe humanæ vitæ præsidium ingenio ejus est paratum. Nisi fortè tam injustus rerum æstimator potest esse, qui hæc eadem de Deo neget, quem videat esse viribus exuperantissimis, augustissimâ specie, immortalis ævi, genitorum virtutem ipsámque virtutem. Unde nihil mirum est si mortales oculi ejus non capiunt aspectum, quando divinorum operum vestigiis sit perspicuus atque manifestus.* Minut. *Nec mireris, si Deum non videas, vento & flatibus omnia impelluntur, vibrantur, agitantur; & sub oculis tamen non venit ventus & flatus.* Apul. *Florid.* 2. *Deûm forma invisitata, vis cognita: quorum potestates licet sentire, non datur cernere.* Epictet. *lib.* 1. *c.* 6. Ἀφ' ἑκάστου τῶν ἐν κόσμῳ γινομένων ῥᾴδιόν ἐστιν ἐγκωμιάσαι τὴν προνοίαν, ἂν δύο πρᾶγματα ἔχῃ ταῦτα ἐν ἑαυτῷ, δύναμίν τε συνεργαστικὴν τῶν γεγονότων ἐκάστῳ, καὶ τὸ εὐχάριστον. & quæ sequuntur. vide & eundem *lib.* 1. *c.* 16.

§ 29. Σωτηρία βίου] quod *lib.* 4. § 19. *extrem.* ἰσοτία τῆς ἀληθείας. Plato *Protag.* Τίς ἂν ὑμῖν σωτηρία ἐφάνη τοῦ βίου. Et mox; ἡ ὀπτικὴ μὲν πλανήσασα τὸ ἀληθὲς. ἔσωσεν ἂν τὸν βίον.

Ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς] Vide *ad lib.* 3. § 4.

Ἀπολαύειν τοῦ ζῆν] *Vitâ frui.* Ità Martial *l.* 10. *ep.* 61.

Vivere bis, vitâ est posse priore frui.

Senec. *epist.* 61. *Paratus exire sum; & ideo fruor vitâ, quia quamdiu futurum hoc sit, non nimis pendeo.* ubi Lipsˑ. *fruor vitâ, securus & lætus.* vide *ad lib.* 3. § 6. & *l.* 9. § 26. & *l.* 10. § 33.

Σωσάμενοι ἄλλο ἐπ' ἄλλῳ] Vide *ad lib.* 5. § 6. & *l.* 6. § 6. & *l.* 3. § 13. Varro περὶ εὐτηείας. *Legendo & scribendo vitam procudito.* i. e. *producito.* Nonius.

§ 30. Ἐν φῶς ἡλίου] Vide *l.* 8. § 57. & *l.* 9. § 8.

Μία οὐσία] vide *l.* 4. § 40. & *l.* 7. § 9.

Μία ψυχὴ] vide *l.* 4. § 40. & *l.* 9. § 8.

Μία νοερὰ ψυχὴ] vide *lib.* 7. § 9. & *lib.* 9. § 8.

Πνεύματα καὶ ὑποκείμενα, ἀναίδητα καὶ ἀνοικείωτα] πνεύματα καὶ ὑποκείμενα, sunt. *formæ & materiæ formis quasi substratæ & subjectæ.* interpres Angl. ἀΐδητα legisse videtur: cui accedere non possum. verum ab interpunctione locum laborare opinor; & post ἀναίδητα collocandam distinctionem, ut series dictionis sic procedat; *reliquæ dictarum rerum partes, formæ* scil. *& materiæ sensûs expertes, sunt etiam à necessitudine mutua alienæ. Spiritus* pro *forma*, ut Marco, ità Pomponio *ad lib.* 6. § 8. exhibito. qui *corpus continuum* definit, *quod continetur uno spiritu,* (i. e. unâ formâ) *ut homo, tignum, lapis.* ex subjectis speciebus *tigni lapidísque*, non *animal*, sed *formam, spiritûs* nomine denotâsse, liquidò patet. vide *ad l.* 6. § 13. & *ad lib.* 10. § 2. sic *l.* 9. § 36. ἡ ὑποκειμένη ὕλη & τὸ πνευματικὸν Marco ἀνηδαιρεῦνται. Hoc idem videtur, quod πνεῦμα ὑλικὸν Tatianus *adv. Græc.* nuncupat; nec *stellis* tantùm, aut *animantibus stirpibúsque*, sed *aquis* etiam inesse vult.

Κρατοῦντα τὸν νοῦν σωέχει, καὶ τὸ ἑπόμενα αὐτὰ βεῖδον] leg. κρατοῦντα τὸ νοῦν σωέχει, καὶ τὸ ὄπι τὰ αὐτὰ βεῖδον. *& tamen ista etiam* (licèt sensûs ac rationis expertia) *mens* (universi scil.) *continet, & facultas interior*, sive *forma illa, cujus vi eódem loci feruntur.* Vide *l.* 10. § 26. Τῷ βείδεσιν. & *l.* 4. § 16. Τὸ αἰπῶδες. τὸ νοῦν αὐτὸ τῷ ὁ νῦς· sicut & Aristoteli *ethic. l.* 9. *c.* 4. δόξειε δ' ἂν τὸ νοῦν ἕκαστος εἶναι, ἢ μάλιστα. vide *l.* 10. § 38. Verùm τὸ νοῦν istis est, ἡ νοερὰ ψυχὴ, de qua *suprà.* i. e. *Deus*

Deus ipſe. de quo *l.* 10. § 1. σωέχει πάντα. ſive, *ſpiritus Dei*, τὸ σωέχον τὰ πάντα Sap. Solom. *c.* 1. *v.* 7. Laërt. *Zenon. l.* 7. ἕν τε εἶ) θεὸν καὶ νόον καὶ εἱμαρμένην καὶ Δία. Apoſt. *ad Coloſſ. c.* 1. *v.* 16, 17. θεὶ λόγε. τὰ πάν]α δι' αὐτῦ ἔκτισ]αι καὶ τὰ πάν]α δι' αὐτῦ σωέσηκε. Clemens *ſtromat. l.* 5. Σφὶγξ ὄχ ἡ τῦ ὅλων σώδεσις, ἢ τῦ κόσμε χεῖ τὸν ποιητὴν Ἄρατον φεφορὰ, ἄλλα τάχα μὴ ὁ δήκων πνδμαπκὸς τόν⊖, καὶ σωέχων τὸν κόσμον. Cicero *de natura deorum. l.* 2. *Natura eſt,* 10 *quæ continet mundum omnem, atque ea quidem, non ſine ſenſu & ratione.* & rurſus: *Mundum & ejus partes naturâ ſentiente teneri, in qua ratio perfecta inſit. quam vim animam eſſe dicunt mundi, eandémq; eſſe mentem ſapientiámq; divinam.* Habes hîc apertè Marci τὸ νοῦν. Idem *de divinat. l.* 2. *Hæc ità fieri omnibus inter ſe convenientibus mundi partibus profectò non poſſent, niſi ea uno divino ac continuato ſpiritu continerentur. Totam mundi hujus molem,* inquit, *mens divina continet, ut anima corpus.*

Διάνοια ᾗ ἰδίως ἐπὶ τὸ ὁμόφυλον] Homo magìs ad ſibi congenerem fertur, cum quia liberam habet electionem, tum quia τὸ νοῦν illud peculiarem in homine operationem exercet, exerítq; Laërt. *Zen.* Εἰς ἅπαν τῦ κόσμε μέρος δήκει ὁ νῦς, καθάπερ ἐφ' ἡμῶν ἡ ψυχή· ἀλλ' ἤδη δι' ὧν μὴ μᾶλλον, δι' ὧν ᾗ ἧ]ον. δι' ὧν μὴ γὰ, ὡς ἔξις κεχώρηκεν, ὡς διὰ σῶν ὀςῶν, καὶ σῦ νεύρων· δι' ὧν ᾗ ὡς νῦς, ὡς διὰ τῦ ἡγεμονικῦ.

§ 31. Ἕπεδζ τῷ λόγῳ καὶ τῷ θεῷ] Plut. *de audiend.* Ταὐ]ὸν ὄτι τὸ ἕπεδζ θεῷ καὶ τὸ πείθεδαι λόγῳ. Et Apul. *de philoſoph. Sapientem pediſſequum & imitatorem Dei dicimus, & ſequi arbitramur Deum, id eſt,* λόγον. At de Juliano Gregor. Naz. *ſteliteut.* 1. Ὁδηγῷ λόγῳ καὶ μὴ θεῷ χεώμε⊖· quaſi iſta ſejuncta à ſe invicem exiſtant. Et Socrates apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 3. Μόνῳ τῷ λόγῳ, καθάπερ ὅπ]εράπῳ σώφρονι, παρακαθεπέον τὸν βίον· ità ſolam rationem vult ducem adhiberi ad vitam inſtituendam. verùm proclivis ſatìs eſt ſolutio. rationis rectæ, qualis eſt initio condita, ductus, à religionis Deíq; regulis nuſpiam deviat. Cæterum quà jam corrupta & vitiata eſt, à legis divinæ tramite in quamplurimis abſcedit, ſuíq; ſequaces ut plurimùm abducit. vide ampliùs *ad l.* 7. § 31. & *l.* 10. § 11, 12.

Τὸ ἀχθεδζ, ἢ διὰ τῦ πεθνηκέναι] leg. εἰ διὰ τῦ τ. ſenſus exigit. *l.* 9. § 1.

§ 32. Πόσον μέρ⊖ ἀπείρε καὶ ἀχανῦς αἰῶν⊖] vide *l.* 4. § 50. & *l.* 5. § 24.

Πόσον ᾗ ὅλης ὐσίας] Epictet. *l.* 1. *c.* 12. Οὐκ ὄιδα, ἡλίκον μέρ⊖ εἶ πρὸς τὰ ὅλα; Lucret. *l.* 6.

Et quota pars homo ſit terräi totius unus.

Τῆς ὅλης ψυχῆς] vide *ſuprà* § 30.

Ἐν πόσῳ ᾗ βωλαρίῳ τῆς ὅλης γῆς ἕρπεις] ità *l.* 6. § 36. Ἄδω; βωλάριον, at *l.* 3. § 10. & *l.* 4. § 3. in eodem argumento. γωνίδιον dixit. Plato *Phædon.* Ἔπ δὲ καὶ πάμμεγά π εἶ) αὐτὸ (τὸ ὅλον) καὶ ἡμεῖς ὀικῶν καὶ μίχεις Ἡρακλείων σηλῶν ἀπὸ Φάσι⊖ ἐν σμικρῷ πνι μορίῳ, ὥσπερ θεὶ τέλμα μύρμηκας, ἢ βατράχες, θεὶ θάλασαν ὀικῦν]ας.

Ὡς ἥ σὶ φύσις ἄγει] Fabius *inſtit. l.* 12. *c.* 11. *Natura nos ad mentem optimam genuit: adeoq; diſcere meliora volentibus promptum eſt, ut verè intuenti mirum ſit illud, magìs malos eſſe tam multos. nam* 20 *ut aqua piſcibus, ut ſicca terrenis, circumfuſus nobis ſpiritus volucribus convenit: ità certè facilius eſſe oportebat ſecundum naturam. quàm contra eam vivere.* Nihil ſcil. iſtis de nativo vitio ſuboluerat.

Ὡς ἥ κοινὴ φύσις φέρει] vide *l.* 3. § 4. & *l.* 5. § 8.

§ 33. Πῶς ἑαυτῷ χρῆται τὸ ἡγεμονικὸν] vide *l.* 5. § 11. & *l.* 10. § 23. & *ſuprà* § 19.

Ἐν γὰ τέτῳ τὸ πᾶν] vide *l.* 3. § 9. & *l.* 7. § 38. Ex Rufo *de amicit.* Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 7. Τῶν ὄντων τὰ μὲ ἐφ' ἡμῖν ἔθετο ὁ θεὸς, τὰ δ' ὐκ. ἐφ' ἡμῖν μὲ, τὸ κάλλιτον, καὶ ατεθαιό]ατον, ᾧ δὴ καὶ αὐτὸς ἐυδαίμων ὄτι, τίνι χρῆσιν ἥν φαντασιῶν· τῦτο γὰ ὀρθῶς γιγνόμενον, ἐλευθεία ὄτι, ἐυροια, ἐυθυμία, ἐυσάθεια. τῦτο ᾗ καὶ δίκη ὄτι, καὶ νόμ⊖, καὶ σωφροσύνη, καὶ σύμπατα ἀρετή.

Τὰ δὲ λοιπὰ εἰ θεσαρετά ὄτιν, ἢ ἀθεσα] leg. εἴτε, *ſive.*

Νεκρὰ] vide *l.* 2. § 12.

Καὶ καπνός] Ità *l.* 10. § 31. καπνὸς καὶ τὸ μηδέν.

§ 34. Οἱ τὴν ἡδονὴν ἀγαθὸν] Epicureos notat, qui ſummum bonum etiamſi in voluptate, ſummum malum in dolore conſtituerant, mortis tamen contemptum profitebantur, & prædicabant. Vide Epicurum ipſum, *ſuprà l.* 9. § 14. cujus & illa dogmata ſunt apud Laërt. *l.* 10. ex *epiſt. ad Menæceum.* Μηδὲν θεὸς ἡμᾶς εἶ) τὸν θάνατον· ἐπεὶ πᾶν ἀγαθὸν καὶ κακὸν ἐν αἰθήσει. στέρησις δέ ὄτιν αἰθήσεως ὁ θάνατ⊖· ὅθεν γνῶσις ὀρθὴ τῦ μηδὲν εἶ) θεὸς ἡμᾶς τὸν θάνατον, ἀπολαυσὸν ποιεῖ τὸ τῆς ζωῆς ἄνητόν. ὐδὲν γὰ ὄτιν ἐν τῷ ζῆν δεινὸν, τῷ καταληφόπ γνησίως, τὸ μηδὲν ὑπάρχειν ἐν τῷ μὴ ζῆν δεινόν. τὸ φεικωδέτατον ἄρα τῶν κακῶν ὁ θάνατ⊖, ὐδὲν θεὸς ἡμᾶς· ἐπειδή τε ὅταν μὲ ἡμεῖς ὦμεν, ὁ θάνα]⊖ ὐ πάρεσιν· ὅταν ᾗ ὁ θάνατ⊖ παρῇ, τόδ' ἡμεῖς ὐκ ἐσμέν· ὔτε δὴ θεὸς πρὸ τῶν ζῶντας ὄτιν. ὔτε θεὸς πρὸ τῶν τετελδηκότας· ἐπειδή τε θεὶ ὃς μὲ ὐκ ἔτιν, οἳ δ' ὐκέτ' εἰσίν. Lucret. *l.* 3.

Nil igitur mors eſt, ad nos neque pertinet hilum.

& mox:

Multò igitur mortem minus ad nos eſſe putandum,
Si minus eſſe potoſt, quàm quod nihil eſſe videmus.

Quo etiam telo pugnat & Cicero, *Tuſcul. l.* 1. *Natura verò ſic ſe habet, ut quomodo initium nobis rerum omnium ortus noſter afferat, ſis exitum mors: quæ.*

ut nihil pertinuit ad nos ante ortum, sic nihil post mortem pertinebit. in quo quid potest esse mali, cùm mors nec ad vivos pertineat, nec ad mortuos? alteri nulli sunt, alteros non attingit. Senec. *ep.* 70. *plus à se quisque exiget, si viderit hanc rem etiam à contemptissimis posse contemni.* & *epist.* 4. *Difficile est, inquis, animum perducere ad contemptum animæ. non vides, quàm ex frivolis caussis contemnatur? alius ante amicæ fores laqueo pependit, alius se præcipitavit à tecto, nè dominum stomachantem diutiùs audiret; alius nè reduceretur è fuga, ferrum adegit in viscera. non putas virtutem hoc effecturam, quod efficit nimia formido?*

§ 35. Τὸ ἔυκαιρον μόνον ἀγαθὸν] Pindar. *Pyth.* 9. —— ὁ καιρὸς πάντὸς ἔχει κορυφάν. Gregor. Naz. *ad Eunom. orat.* 1. Καιρὸς τῷ παντὶ πράγματι, ὡς Σολομῶντι καμοὶ δοκεῖ. καὶ τὸ καλὸν, μὴ καλὸν, ὅταν μὴ καλῶς γένηται, ὥσπερ ἄνθρωπος ἐν χειμῶνι παντελῶς ἄωρον, καὶ γυναικὶ κόσμος ἀνδρῶν, ἢ γυναικεῖος ἀνδράσι, καὶ πένθει γαμικὰ ἁρμόζοντα. Callistratus in *tabul. explicat. imag.* 6. ὡραῖον πᾶν τὸ ἔυκαιρον· καὶ μόνος κάλλους δημιουργὸς ὁ καιρός· ἅπαν δ' ἀπηνθηκὸς ἔξω τῆς καιρῆς φύσεως. Verùm Marcus istìc τὸ ἔυκαιρον accipit eo sensu, quo & Solomonem locutum monuimus, *suprà ad* § 23. vide *l.* 4. § 23. Plut. ad Apollon. τὴν δὲ εὐκαιρίαν μᾶλλον ἢ τὴν εὐγνωμοσύνην παντάχοῦ καθορῶμεν προτιθεῖσαν.

Τὸ πλείους χρὴ λόγον ὀρθὸν προφέρεις] vide *ad l.* 3. § 7, 8. & *l.* 8. § 32. & *l.* 11. § 1.

Τὸν κόσμον διαφθεῖσα πλείοσι ἢ ἐλάττοσι χρόνοις] vide Menandrum *in Supposititio ad l.* 2. § 14.

§ 36. Ἐπολιτεύσω ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ πόλει] vide *ad l.* 3. § 11. & *l.* 6. § 42.

Τὸ δὲ χρὴ τοὺς νόμους ἶσον ἑκάστῳ] vide *lib.* 7. § 31. & *l.* 8. § 5, 6. & *l.* 10. § 6.

Ἀποπέμπει σε, ὁ τύραννος, ὁ δὲ δικαστὴς ἄδικος] *Emittit te*, inquit, *ex hac vita, non tyrannus, aut judex iniquus aliquis*, etsi occidat te ille, addicat iste, *sed* per illum istúmve, *natura*, sive *Deus* ipse, *qui & in vitam te prior miserat.* Hoc est quod Job. *c.* 1. *v.* 21. *Dominus dedit, dominus tulit.* cùm junctis operis Chaldæi Sabæíq; servos trucidâssent, armenta & jumenta abegissent, Diabolus etiam liberos ædium ruinâ oppressisset. *Non dixit, Dominus dedit, Diabolus abstulit. sed Dominus dedit, Dominus abstulit. quia nihil abstulisset Diabolus nisi permisisset Dominus. noluit etiam gloriam diabolo dare, ut aliquid potuisset tollere, quod Dominus non permisisset auferre.* Aug. *in Psalm.* 31. & 90. & *in serm. Solenn.* 241. *non tentatori tribuit, sed autori.* Gregor. Rom. in *Job. l.* 18. *c.* 1. *non abstulerat diabolus, qui nocendi habuit voluntatem; sed Dominus, qui dederat potestatem.* Hugo Victorin. an quis alius, sub Aug. nom. *de patient. cap.* 13. vide *lib.* 8. § 20, 23.

Οἷον εἰ κωμῳδὸν ἀπολύει τῆς σκηνῆς] *Vitam dramati* confert, & istìc, & alibi. *l.* 10. § 27. & *l.* 11. § 6. Epictet. *enchir. c.* 17. Μέμνησο, ὅτι ὑποκριτὴς εἶ δράματος, οἷον ἂν θέλῃ ὁ διδάσκαλος· ἂν βραχὺ, βραχέος· ἂν μακρὸν, μακροῦ· ἂν πτωχὸν ὑποκρίνεσθαί σε θέλῃ, ἵνα καὶ τοῦτον εὐφυῶς ὑποκρίνῃ· ἂν χωλὸν, ἂν ἄρχοντα, ἂν ἰδιώτην· σὸν γάρ ἐστι τοῦτο μόνον, τὸ δοθὲν ὑποκρίνεσθαι πρόσωπον καλῶς· ἐκλέξασθαι δ' αὐτὸ, ἄλλου. quibus paria habet & *dissert. l.* 4. *c.* 7. Sed & Aristo Chius apud Laërt, *l.* 7. in Zenon. Εἰ δ' ὅμοιον τῷ ἀγαθῷ ὑποκριτὴν τὸν σοφὸν, ὃς ἄντε Θερσίτου, ἄντε Ἀγαμέμνονος πρόσωπον ἀναλάβῃ, ἐκάτερον ὑποκρίνεται πρέποντος. Contrà planè quàm Philippus Macedo, quem post insignem de Athenienſibus partam victoriam, victorum captivis cùm per ebrietatem contumeliosiùs illuderet, liberâ voce Demades verbis istis increpuit; Βασιλεῦ, ἡ τύχη σοι πρεπόντως πρόσωπον Ἀγαμέμνονος, αὐτὸς δὲ αἰσχύνῃ πράττων ἔργα Θερσίτου; Diodor. Sic. *l.* 16. *c.* 44. Teles item Pythagoricus lib. περὶ αὐταρκείας, (pro quo perperam apud Læl. Bisciolam *horar. subseciv. t.* 1. *c.* 1. ἀναρχίας habetur.) à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 5. laudatus. Δεῖ ὥσπερ τὸν ἀγαθὸν ὑποκριτὴν, ὅ, τι ἂν ὁ ποιητὴς προστάξῃ πρόσωπον, τοῦτο ἀγωνίζεσθαι καλῶς· ὅτω καὶ τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα, ὅ, τι ἂν προστεθῇ ἡ τύχη. καὶ γὰρ αὖτη, φησὶν ὁ Βίων, ὥσπερ ποιήτρια, ὁτὲ μὲν προτολόγον, ὁτὲ ὑστερολόγον προστίθησι πρόσωπον· καὶ ὁτὲ μὲν βασιλέως, ὁτὲ δὲ ἀλήτου· μὴ ἐν βάλῃ δ' ὑστερολόγος ὤν, τὸ προτολόγου πρόσωπον. εἰ δὲ μή, ἀνάρμοστόν τι ποιήσεις. Idemque in *lib.* περὶ διαστάσεων apud eund. *ibid. tit.* 105. ἡ τύχη, ὥσπερ ποιήτρια τις ὖσα, παντοδαπὰ ποιεῖ πρόσωπα, γυναικῶν, πτωχῶν, φυγάδος, ἐνδόξου, ἀδόξου. δεῖ οὖν τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα, πᾶν ὅ, τι ἂν αὐτῇ προσθῇ, καλῶς ἀγωνίζεσθαι. *Ibidem. tit.* 1. Musonius, opinor: Ὥσπερ ἀγαθὸς ὑποκριτὴς, ἓν μὲν τὸν προλογον, ἓν δὲ τὰ μέσα, ἓν δὲ τὸν καταστροφὸν. ὅτω καὶ ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ ἓν μὲν τὰ πρῶτα τοῦ βίου, ἓν δὲ τὰ μέσα, ἓν δὲ τὸν τελευτόν. & *tit.* 92. ex Arriani *protreptico.* Socrates Archelao: Εἰ γε μὲν ἱκανὰ τὰ ὄντα ἐμοὶ, ἀλλ' ἐγὼ τέτοις ἱκανὸς, καὶ ὅπου κἀκεῖνα ἐμοί. ἢ οὐχ ὁρᾷς, ὅτι ἂν εὐφωνότερον ᾖδεν, εἰ ὧν ὁ Πῶλος τὸν τύραννον Ὀιδίποδα ὑποκείνατο, ἢ ὅτι Κολωνῷ ἀλήτῃ καὶ πτωχόν; εἶτα χείρων Πῶλος ὁ γυναῖος ἀνὴρ φανεῖται, ὡς μὴ πᾶν τὸ προσταττὸν ἐν τῷ δαιμονίῳ πρόσωπον ὑποκείνασθαι καλῶς; ἀλλὰ τὸν Ὀδυσσέα μιμήσεται, ὃς καὶ ἐν τοῖς ῥάκεσιν ᾖδεν μεῖον διέφερεν, ἢ ἐν τῇ ἁλῇ χλαίνῃ τῇ πορφυρᾷ; Synes. *de provident. l.* 1. Ἅπας γὰρ βίος ἀρετῆς ὕλη. καθάπερ δὴ ἐπὶ σκηνῆς ὁρῶμεν τοὺς τραγῳδίας ὑποκριτὰς, ὅσοις καλῶς ἐξήσκηται τὸ φωνεῖν, ὁμοίως ὑποκρινεῖται, τόντε Κρέοντα καὶ τὸν Τήλεφον· καὶ ὅλην τ' ἀλυσγῆ τὴν ῥακίων διοίσει, πρὸς τὸ μέγα καὶ καλὸν ἐμβοῆσαι, καὶ καταλαβεῖν ἠχοῖ τὸ μέλος τὸ πρέπον· ἀλλὰ καὶ τὸν πρόπαππον, καὶ τὸν

τὸν

πῶ δοκοῦναι καὶ τῆς αὐτῆς ὀπτδείξεται μικπκῆς· καὶ ὅ, τι ἂν σπεῖδῆται σεσωπεῖον, τὸ καλῶς αὐτὸν ὁ χρησὸς τῷ δράματ☉ ἀπαιτεῖ· ὅτως ἡμῖν θεὸς καὶ τύχη σπείδησιν, ὥσπερ σεσωπεῖα, τοὺ βίους ἐν τῷ μεγάλῳ τῷ κόσμῳ δράματι· καὶ ὐδὲν τι μᾶλλον ἕτερ☉ ἑτέρου βί☉ βελτίων ἢ χείρων· χρῆται ᾗ, ὡς ἕκας☉ βύλεται. δύναται ᾗ ὁ αὐτδαῖ☉ ἀπαλαχῆ καλῶς διαζῆσαι, κἂν τὸν πρωχὸν, κἂν τὸν μόναρχον ὑποκείνεται· διοίσεται ᾗ ὐδὲν σπεὶ τῷ σεσωπείῳ· ἐπεὶ καὶ ὁ τραγῳδὸς γελοῖ☉ ἂν γένοιτο, τὸ μὴ φεύγων, τὸ ᾗ αἱρούμων☉· καὶ γὰ ἐν τῷ τῆς χρεὼς συνδικμῷ, σφαγῆναί τε καὶ κηρύτ]εται, καὶ ἐν τῷ τῶ βασιλέως ἀχημονῶν, κλάζεται, καὶ συείτ]εται. Dio denique Pruſ. *orat.* 38. *ad Nicomedienſes*, Ἤδη ποτὲ θέας μετελάβετε, μᾶλλον ᾗ μονονχὶ καθ' ἑκάςλω ἡμέραν θεᾶσθε. ἆρα ᾖν ἐκεῖ τίς ὑμῖν ἀληθῶς ἔξ) δοκεῖ βασιλεὺς, ἢ τύραννο☉, ἢ θεός; καίτοι πάντα ταῦτα καλοῦνται· καὶ ὐκ ὀνόματα μόνα ἔχουσι θεῶν, ἀλλὰ καὶ σρόσωπα, καὶ σολὰς, καὶ κελεύουσι πολλὰ ὡς ἐκεῖνοι· τῶ ᾗ ποιήμα]☉ συντελεσθέντ☉, ἀπίασι τὸ μηδὲν ὄντες. Vide ampliùs *ad l.* 4. § 1. videatur & Ariſtides *in Eteon. ad l.* 6. § 46. Petron. item aliósq; *ad l.* 11. § 6. Verùm ille de agendi modo maximè, Marcus de termino præcipuè hîc agit.

Οὐκ ἔπον τὰ πέντε] Alluſit ad actuum in dramatibus numerum, de quo, Flaccus in *art.*

Neve minor, neu ſit quinto productior actu,
Fabula, quæ poſci vult, & ſpectata reponi.

Nam quod Donatus, *perſonam eandem* negat *plùs quinquies prodire in proſcenium*: refutat id Jul. Scalig. *poet. l.* 1. *c.* 9.

Ἐν μύτοι τῷ βίῳ τὰ τρία ὅλον τὸ δρᾶμα] vide *l.* 3. § 8. & *l.* 11. § 1. Senec. *epiſt.* 77. *Eam viam ingreſſi ſumus, quam peragere non eſt neceſſe. iter imperfectum erit, ſi in media parte, aut citra petitum locum ſteteris. vita non eſt imperfecta, ſi honeſta eſt. Ubicunque deſines, ſi bene deſinis, tota eſt.* & *ibid. non finitur officiorum certus numerus, quem debeas implere.*

Τὸ γὰ τέλειον ὀκεῖν☉ ὀεῖζει] quod *ſupr.* § 23. καιρὸν καὶ ὅρον δίδωσι. Ità Job. *c.* 14. *v.* 4. χρόνον ἔθε, ὃν ὐ μὴ ὑπερβῇ ὅρος meliùs reddidiſſent. nam Hebr. תקו idem hoc loco valet quod נבול de mari uſurpatum, *Pſal.* 104. *v.* 9. *terminos, limites deſcriptos.* Scil. quod Senec. *ad Marc. c.* 10. *Tempus ille arbiter muneris ſui temperat.*

Ὁ τὸ μὸ τῆς συγκρίσεως] Hoc eſt, quod Solomon *Eccles. c.* 3. *v.* 2. Tam *naſcendi* quàm *denaſcendi tempus, cuique* eſſe *à Deo præſtitutum.* vide *ſupr.* § 23.

Σὺ ᾗ ἀναίπ☉ ἀμφοτέρων] Non es, inquit, mortis tuæ arbiter magìs, quàm ortûs tui fueras. David, *Pſalm.* 31. *v.* 16. בידך עתותי *In manu tua ſunt tempora mea.* & *Pſal.* 68. *v.* 20. *Domini Dei* למות תוצאות *mortis ſunt exitus*, nec poteſt quiſquam aut ſibi ipſi, aut alteri, citra ipſius permiſſionem ac voluntatem, vitam eripere. Poteſt interim tamen mortis, vel ſibi, vel alteri conſcitæ homo ipſe haud ἀναίπ☉. i. e. *inſons* eſſe. quod nec Marcus ipſe diffitebitur.

Ὁ ἀπολύων ἵλεως] vide *l.* 2. § 3.

Ἀπὸ ἦν ἵλεως] imò non ſemper ἵλεως, hoc eſt, *propitius, placatus. placidus* ſanè ſemper in ſe Deus, quia immotus, & immutabilis; non quoad illos tamen ſemper, quos hinc abripit, *propitius*, neceſſe eſt ergò, dum hîc vivunt, ſibi concilient ipſum mortales, ſi in morte propitium experiri voluerint. neque enim ἵλεως ipſe i. e. *placidus lætuſque* defungi poterit, niſi qui Deum ſibi ἵλεον i. e. *propitium*, quia in Chriſto ſuo reconciliatum, habuerit. τῦτο ἦν ἐυσωπεδήτῳ μοι (ut Marci noſtri verbis utar, ex *l.* 6. § 30.) ὅπῃ ἥ τελδταία ὥρα. *mihi itaque ſic affecto, idque mihi probè conſcio, ſuperveniat hora noviſſima. hora*, inquam, *illa decretoria*, (utì Seneca vocat *epiſt.* 102) quam ſenio jam confectus ferè, cum Jobo, *cap.* 14. *verſ.* 14. *quotidie expecto.* Et tu, Domine Jeſu, ὁ Ἀμὼ, voto ſervuli tui, inutilis licèt, *Amen* tuum ſubjicere nè dedigneris.

FINIS.

Syllabus Locorum Scripturæ Sacræ, quæ in Commentario iſto vel explicantur, vel illuſtrantur.

Geneſis.

Cap. 1. verſ. 2 *pag.* 151 *col.* 2 *lin.* 41 v. 11 *p.* 300 *c.* 1 *l.* 31 v. 26, 27 *p.* 119 *c.* 1 *l.* 8 *p.* 360 *c.* 1 *l.* 51 C. 2 v. 7 *p.* 289 *c.* 1 *l.* 46 *p.* 382 *c.* 1 *l.* 10 *p.* 383 *c.* 2 *l.* 7 v. 24. *p.* 185 *c.* 1 *l.* 24. C. 3 v. 19. *p.* 222 *c.* 1 *l.* 18 v. 21 *p.* 351 *c.* 1 *l.* 42 v. 22 *p.* 148 *c.* 1 *l.* 6 C. 4 v. 9 *p.* 97 *c.* 1 *l.* 2 C. 5 v. 24 *p.* 211 *c.* 1 *l.* 31 C. 9 v. 4 *p.* 227 *c.* 2 *l.* 23 C. 11 v. 4. *p.* 148 *c.* 1 *l.* 6 C. 15 v. 2 *p.* 306 *c.* 2 *l.* 44 C. 17 v. 13 *p.* 35 *c.* 1 *l.* 13 C. 20 v. 6 *p.* 42 *c.* 2 *l.* 26 C. 27. v. 19 *p.* 400 *c.* 2 *l.* 41 C. 31 v. 2, 5 *p.* 355 *c.* 2 *l.* 31 C. 38 v. 9 *p.* 371 *c.* 2 *l.* 21 C. 42 v. 4 *p.* 148 *c.* 1 *l.* 7 C. 47 v. 9 *p.* 78 *c.* 1 *l.* 14 C. 49 v. 11 *p.* 224 *c.* 2 *l.* 2 C. 50 v. 2 *p.* 175 *c.* 1 *l.* 55

Exodus.

Cap. 1 verſ. 5 *pag.* 214 *col.* 2 *lin.* 19 C. 4 v. 10 *p.* 352 *c.* 2 *l.* 38 C. 20 v. 10 *p.* 104 *c.* 2 *l.* 32 C. 34 v. 10 *p.* 104 *c.* 2 *l.* 35

Levit.

Cap. 15 verſ. 16 *pag.* 371 *col.* 2 *l.* 22 C. 17 v. 11, 14 *p.* 227 *c.* 2 *l.* 23 C. 19 v. 2 *p.* 360 *c.* 1 *l.* 38

Numb.

Cap. 16 verſ. 3, 7 *p.* 178 *col.* 2 *l.* 39 C. 23 v. 10 *p.* 242 *c.* 2 *l.* 47

Deut.

Cap. 2 verſ. 27 *pag.* 137 *col.* 2 *lin.* 10 C. 5 v. 8 *p.* 104 *c.* 2 *l.* 40 v. 52 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 10 C. 6 v. 5 *p.* 157 *c.* 1 *l.* 14 v. 13 *p.* 48 *c.* 1 *l.* 8. C. 10 v. 4. *p.* 123 *c.* 1 *l.* 53 C. 12 v. 8 *p.* 254 *c.* 1 *l.* 38 C. 17 v. 11 *p.* 98 *c.* 2 *l.* 25 v. 11, 20 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 11 C. 19 v. 6. *p.* 353 *c.* 2 *l.* 32 C. 22 v. 1 *p.* 349 *c.* 1 *l.* 9 C. 28 v. 4 *p.* 384 *c.* 1 *l.* 1 v. 14 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 11 C. 29 v. 19 *p.* 322 *c.* 2 *l.* 54 C. 30. v. 11 *p.* 417 *c.* 1 *l.* 18 C. 32 v 14 *p.* 224 *c.* 2 *l.* 3 C. 33 v. 5, 29 *p.* 341 *c.* 1 *l.* 18, 19

Joſh.

Cap. 1 verſ. 7 *pag.* 137 *col.* 2 *lin.* 12 C. 8 v. 15 *p.* 400 *c.* 2 *l.* 17 C. 23 v. 6 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 12 C. 24 v. 14, 15 *p.* 254 *c.* 1 *l.* 18 *p.* 263 *c.* 2 *l.* 54

Judic.

Cap. 7 verſ. 2 *pag.* 348 *col.* 1 *lin.* 31 C. 11 v. 35, 37 *p.* 306 *c.* 2 *l.* 45

Regum

Lib. 1 Cap. 2 v. 29 *p.* 311 *c.* 2 *l.* 49 C. 3 v. 13 *p.* 311 *c.* 2 *l.* 50 v. 17 *p.* 161 *c.* 1 *l.* 12 C. 6 v. 12 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 12 C. 10 v. 11 *p.* 352 *c.* 2 *l.* 32 C. 16 v. 7 *p.* 395 *c.* 1 *l.* 56 *p.* 419 *c.* 1 *l.* 47 C. 25 v. 31, 33 *p.* 45 *c.* 2 *l.* 52

Lib. 2 Cap. 2 v. 19, 21 *p.* 137 *col.* 2 *l.* 13 C. 3 v. 36 *p.* 27 *c.* 2 *l.* 11 C. 10 v. 12 *p.* 161 *c.* 1 *l.* 14 C. 13 v. 15 *p.* 33 *c.* 2 *l.* 46 C. 15 v. 26 *p.* 156 *c.* 2 *l.* 54 C. 16 v. 12 *p.* 114 *c.* 1 *l.* 44 *p.* 210 *c.* 1 *l.* 20 *p.* 233 *c.* 2 *l.* 5

Lib. 3 Cap. 1 v. 6 *pag.* 311 *c.* 2 *l.* 50 C. 3 v. 25 *p.* 400 *c.* 2 *l.* 22 C. 4 v. 5 *p.* 22 *c.* 2 *l.* 29 C. 8 v. 39 *p.* 418 *c.* 2 *l.* 3 C. 12 v. 9 *p.* 296 *c.* 1 *l.* 28 v. 24 *p.* 114 *c.* 1 *l.* 33 C. 19 v. 4 *p.* 201 *c.* 1 *l.* 37

Lib. 4 Cap. 5 v. 13 *p.* 154 *c.* 2 *l.* 41 C. 8 v. 13 *p.* 360 *c.* 2 *l.* 13 C. 10 v. 19 *p.* 400 *c.* 2 *l.* 21 C. 13 v. 5 *p.* 352 *c.* 1 *l.* 35 C. 22 v. 2 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 14

Annal.

Lib. 1 Cap. 11 ver. 2 *p.* 352 *c.* 2 *l.* 34 C. 29 v. 11, 16 *p.* 433 *c.* 1 *l.* 4 v. 14 ibid. *l.* 43

Lib. 2 Cap. 1 verſ. 11 *p.* 157 *c.* 2 *l.* 26 C. 19 v. 3 *p.* 329 *c.* 1 *l.* 33 C. 34 v. 2 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 14

Eſdr.

Cap. 7 verſ. 27 *pag.* 45 *col.* 1 *lin.* 56

Nehem.

Cap. 2 verſ. 12 *pag.* 45 *col.* 2 *lin.* 1 C. 7 v. 5 ibid.

Eſter.

Cap. 1 verſ. 5 *pag.* 329 *col.* 1 *lin.* 32 C. 5 v. 8 *p.* 400 *c.* 1 *l.* 51

Job.

Cap. 1 verſ. 21 *pag.* 114 *col.* 1 *lin.* 37 *p.* 304 *c.* 2 *l.* 7 *p.* 365 *c.* 1 *l.* 20 *p.* 438 *c.* 1 *l.* 41 C. 2 v. 10 *p.* 114 *c.* 1. *l.* 41 C. 3 v. 18 *p.* 319 *c.* 2 *l.* 46 C. 6 v. 15, 20 *p.* 317 *c.* 1 *l.* 20 C. 7 v. 1 *p.* 57 *c.* 1 *l.* 9 *p.* 77 *c.* 2 *l.* 44 *p.* 429 *c.* 2 *l.* 20 C. 10 v. 4 *p.* 322 *c.* 2 *l.* 34 *p.* 439 *c.* 2 *l.* 1 v. 5 *p.* 429 *c.* 2 *l.* 26 v. 5, 14 *p.* 57 *c.* 1 *l.* 10, 11 v. 8, 12 *p.* 371 *c.* 2 *l.* 49 v. 9 *p.* 289 *c.* 1 *l.* 47 C. 15 v. 21 *p.* 242 *c.* 1 *l.* 25 v. 32 *p.* 430 *c.* 1 *l.* 17 v. 33 *p.* 180 *c.* 1 *l.* 36 C. 22 v. 16 *p.* 430 *c.* 2 *l.* 19 C. 23 v. 12, 13 *p.* 305 *c.* 1 *l.* 35 *p.* 377 *c.* 2 *l.* 36 C. 24 v. 13, 17 *p.* 105 *c.* 2 *l.* 42 C. 28 v. 28 *p.* 240 *c.* 1 *l.* 29 C. 30 v. 23 *p.* 251 *c.* 2 *l.* 44 C. 38 v. 25, 26, 34, 37 *p.* 191 *c.* 1 *l.* 48

Pſalm.

Pſal. 1 verſ. 3 *pag.* 331 *col.* 1 *lin.* 32 Pſ. 8 v. 1, 3 *p.* 302 *c.* 1 *l.* 23 Pſ. 12 v. 1 Pſ. 14 v. 2 *p.* 300 *c.* 1 *l.* 48 Pſ. 16 v. 12 *p.* 254 *c.* 1 *l.* 39 Pſ. 18 v. 20 *p.* 341 *c.* 2 *l.* 50 v. 32, 35 *p.* 254 *c.* 1 *l.* 39 v. 39, 40 *p.* 304 *c.* 2 *l.* 7 v. 44, 46 *p.* 341 *c.* 1 *l.* 8 Pſ. 19 v. 1, 2, 6 *p.* 302 *c.* 1 *l.* 4 Pſ. 22 v. 15 *p.* 222 *c.* 1 *l.* 20 Pſ. 31 v. 5 *p.* 321 *c.* 1 *l.* 12 v. 9 *p.* 341 *c.* 2 *l.* 52 v. 16 *p.* 439 *c.* 2 *l.* 14 Pſ. 34 v. 1 *p.* 221 *c.* 2 *l.* 50 Pſ. 36 v. 3 *p.* 189 *c.* 1 *l.* 54 Pſ. 37 v. 5 *p.* 156 *c.* 2 *l.* 56 v. 10 *p.* 297 *c.* 1 *l.* 10 v. 20 *p.* 220 *c.* 2 *l.* 24 Pſ. 38 v. 13, 14 *p.* 233 *c.* 1 *l.* 4 v. 13 *p.* 363 *c.* 2 *l.* 16 Pſ. 39 v. 6 *p.* 159 *c.* 1 *l.* 47 *p.* 376 *c.* 1 *l.* 45 v. 9 *p.* 114 *c.* 1 *l.* 46 Pſ. 41 v. 4, 10 *p.* 347 *c.* 2 *l.* 56 Pſ. 44 v. 1, 8 *p.* 304 *c.* 2 *l.* 8 Pſ. 49. v. 11, 14 *p.* 307 *c.* 1 *l.* 32 v. 12, 20 *p.* 202 *c.* 1 *l.* 34, 52 *c.* 2 *l.* 45 v. 18 *p.* 283 *c.* 2 *l.* 5 Pſ. 50 v. 16. 17 *p.* 359 *c.* 2 *l.* 56 Pſ. 51 v. 4 *p.* 424 *c.* 1 *l.* 37 v. 5 *p.* 322 *c.* 2 *l.* 34 v. 10 *p.* 219 *c.* 1 *l.* 43 Pſ. 55 v. 6, 7 *p.* 181 *c.* 1 *l.* 35 v. 22 *p.* 157 *c.* 1 *l.* 1 v. 23 *p.* 430 *c.* 1 *l.* 16 Pſ. 57

v. 4 p. [illegible] c. 1 l. 25 Pf. 58 v. 3 [illegible]

l. 6 C. 17 v. 5 p. 321 c. 2 l. 27 [illegible]

Jerem.

Cap. 1 verf. 5 pag. 371 col. 2 lin. 36 C. 2 v. 14 p. 35 c. 2 l. 9 C. 4 v. 14 p. 148 c. 2 l. 18 v. 22 p. 191 c. 1 l. 47 [illegible]

Ebren.

Cap. 3 verf. 33 pag. 312 col. 1 lin. 5 v. 37, 38 p. 114 c. 1 [illegible]

Cap. 7 [illegible] pag. 326 c. 1 lin. 43 [illegible]

Hagg.

Cap. 1 verf. 6 pag. 114 col. 1 lin. 29 [illegible]

Mic.

Cap. 5 verf. 3 pag. [illegible] col. 2 l. 39 [illegible]

Nah.

Cap. 2 verf. 3 [illegible] col. 2 lin. 19 [illegible]

Zephan.

Cap. 2 verf. 2 pag. 344 col. 2 lin. 23 [illegible]

Zacar.

Cap. 10 verf. 1 pag. 191 c. 1 lin. 49

Malac.

Cap. 3 verf. 3 pag. 378 col. 1 lin. 39

Matth.

Cap. [illegible] pag. 102 col. 1 lin. 3 [illegible]

Syllabus Locorum Scripturæ Sacræ, quæ in Commentario isto vel explicantur, vel illustrantur.

Geneſis.

Cap. 1. verſ. 2 *pag.* 151 *col.* 2 *lin.* 41 v. 11 *p.* 300 *c.* 1 *l.* 31 v. 26, 27 *p.* 119 *c.* 1 *l.* 8 *p.* 360 *c.* 1 *l.* 51 C. 2 v. 7 *p.* 289 *c.* 1 *l.* 46 *p.* 382 *c.* 1 *l.* 10 *p.* 383 *c.* 2 *l.* 7 v. 24. *p.* 185 *c.* 1 *l.* 24. C. 3 v. 19. *p.* 222 *c.* 1 *l.* 18 v. 21 *p.* 351 *c.* 1 *l.* 42 v. 22 *p.* 148 *c.* 1 *l.* 6 C. 4 v. 9 *p.* 97 *c.* 1 *l.* 2 C. 5 v. 24 *p.* 211 *c.* 1 *l.* 31 C. 9 v. 4 *p.* 227 *c.* 2 *l.* 23 C. 11 v. 4. *p.* 148 *c.* 1 *l.* 6 C. 15 v. 2 *p.* 306 *c.* 2 *l.* 44 C. 17 v. 13 *p.* 35 *c.* 1 *l.* 13 C. 20 v. 6 *p.* 42 *c.* 2 *l.* 26 C. 27. v. 19 *p.* 400 *c.* 2 *l.* 41 C. 31 v. 2, 5 *p.* 355 *c.* 2 *l.* 31 C. 38 v. 9 *p.* 371 *c.* 2 *l.* 21 C. 42 v. 4 *p.* 148 *c.* 1 *l.* 7 C. 47 v. 9 *p.* 78 *c.* 1 *l.* 14 C. 49 v. 11 *p.* 224 *c.* 2 *l.* 2 C. 50 v. 2 *p.* 175 *c.* 1 *l.* 55

Exodus.

Cap. 1 verſ. 5 *pag.* 214 *col.* 2 *lin.* 19 C. 4 v. 10 *p.* 352 *c.* 2 *l.* 38 C. 20 v. 10 *p.* 104 *c.* 2 *l.* 32 C. 34 v. 10 *p.* 104 *c.* 2 *l.* 35

Levit.

Cap. 15 verſ. 16 *pag.* 371 *col.* 2 *l.* 22 C. 17 v. 11, 14 *p.* 227 *c.* 2 *l.* 23 C. 19 v. 2 *p.* 360 *c.* 1 *l.* 38

Numb.

Cap. 16 verſ. 3, 7 *p.* 178 *col.* 2 *l.* 39 C. 23 v. 10 *p.* 242 *c.* 2 *l.* 47

Deut.

Cap. 2 verſ. 27 *pag.* 137 *col.* 2 *lin.* 10 C. 5 v. 8 *p.* 104 *c.* 2 *l.* 40 v. 52 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 10 C. 6 v. 5 *p.* 157 *c.* 1 *l.* 14 v. 13 *p.* 48 *c.* 1 *l.* 8. C. 10 v. 4. *p.* 123 *c.* 1 *l.* 53 C. 12 v. 8 *p.* 254 *c.* 1 *l.* 38 C. 17 v. 11 *p.* 98 *c.* 2 *l.* 25 v. 11, 20 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 11 C. 19 v. 6. *p.* 353 *c.* 2 *l.* 32 C. 22 v. 1 *p.* 349 *c.* 1 *l.* 9 C. 28 v. 4 *p.* 384 *c.* 1 *l.* 1 v. 14 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 11 C. 29 v. 19 *p.* 322 *c.* 2 *l.* 54 C. 30. v. 11 *p.* 417 *c.* 1 *l.* 18 C. 32 v 14 *p.* 224 *c.* 2 *l.* 3 C. 33 v. 5, 29 *p.* 341 *c.* 1 *l.* 18, 19

Joſh.

Cap. 1 verſ. 7 *pag.* 137 *col.* 2 *lin.* 12 C. 8 v. 15 *p.* 400 *c.* 2 *l.* 17 C. 23 v. 6 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 12 C. 24 v. 14, 15 *p.* 254 *c.* 1 *l.* 18 *p.* 263 *c.* 2 *l.* 54

Judic.

Cap. 7 verſ. 2 *pag.* 348 *col.* 1 *lin.* 31 C. 11 v. 35, 37 *p.* 306 *c.* 2 *l.* 45

Regum

Lib. 1 Cap. 2 v. 29 *p.* 311 *c.* 2 *l.* 49 C. 3 v. 13 *p.* 311 *c.* 2 *l.* 50 v. 17 *p.* 161 *c.* 1 *l.* 12 C. 6 v. 12 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 12 C. 10 v. 11 *p.* 352 *c.* 2 *l.* 32 C. 16 v. 7 *p.* 395 *c.* 1 *l.* 56 *p.* 419 *c.* 1 *l.* 47 C. 25 v. 31, 33 *p.* 45 *c.* 2 *l.* 52

Lib. 2 Cap. 2 v. 19, 21 *p.* 137 *col.* 2 *l.* 13 C. 3 v. 36 *p.* 27 *c.* 2 *l.* 11 C. 10 v. 12 *p.* 161 *c.* 1 *l.* 14 C. 13 v. 15 *p.* 33 *c.* 2 *l.* 46 C. 15 v. 26 *p.* 156 *c.* 2 *l.* 54 C. 16 v. 12 *p.* 114 *c.* 1 *l.* 44 *p.* 210 *c.* 1 *l.* 20 *p.* 233 *c.* 2 *l.* 5

Lib. 3 Cap. 1 v. 6 *pag.* 311 *c.* 2 *l.* 50 C. 3 v. 25 *p.* 400 *c.* 2 *l.* 22 C. 4 v. 5 *p.* 22 *c.* 2 *l.* 29 C. 8 v. 39 *p.* 418 *c.* 2 *l.* 3 C. 12 v. 9 *p.* 296 *c.* 1 *l.* 28 v. 24 *p.* 114 *c.* 1 *l.* 33 C. 19 v. 4 *p.* 201 *c.* 1 *l.* 37

Lib. 4 Cap. 5 v. 13 *p.* 154 *c.* 2 *l.* 41 C. 8 v. 13 *p.* 360 *c.* 2 *l.* 13 C. 10 v. 19 *p.* 400 *c.* 2 *l.* 21 C. 13 v. 5 *p.* 352 *c.* 1 *l.* 35 C. 22 v. 2 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 14

Annal.

Lib. 1 Cap. 11 ver. 2 *p.* 352 *c.* 2 *l.* 34 C. 29 v. 11, 16 *p.* 433 *c.* 1 *l.* 4 v. 14 ibid. *l.* 43

Lib. 2 Cap. 1 verſ. 11 *p.* 157 *c.* 2 *l.* 26 C. 19 v. 3 *p.* 329 *c.* 1 *l.* 33 C. 34 v. 2 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 14

Eſdr.

Cap. 7 verſ. 27 *pag.* 45 *col.* 1 *lin.* 56

Nehem.

Cap. 2 verſ. 12 *pag.* 45 *col.* 2 *lin.* 1 C. 7 v. 5 ibid.

Eſter.

Cap. 1 verſ. 5 *pag.* 329 *col.* 1 *lin.* 32 C. 5 v. 8 *p.* 400 *c.* 1 *l.* 51

Job.

Cap. 1 verſ. 21 *pag.* 114 *col.* 1 *lin.* 37 *p.* 304 *c.* 2 *l.* 7 *p.* 365 *c.* 1 *l.* 20 *p.* 438 *c.* 1 *l.* 41 C. 2 v. 10 *p.* 114 *c.* 1. *l.* 41 C. 3 v. 18 *p.* 319 *c.* 2 *l.* 46 C. 6 v. 15, 20 *p.* 317 *c.* 1 *l.* 20 C. 7 v. 1 *p.* 57 *c.* 1 *l.* 9 *p.* 77 *c.* 2 *l.* 44 *p.* 429 *c.* 2 *l.* 20 C. 10 v. 4 *p.* 322 *c.* 2 *l.* 34 *p.* 439 *c.* 2 *l.* 1 v. 5 *p.* 429 *c.* 2 *l.* 26 v. 5, 14 *p.* 57 *c.* 1 *l.* 10, 11 v. 8, 12 *p.* 371 *c.* 2 *l.* 49 v. 9 *p.* 289 *c.* 1 *l.* 47 C. 15 v. 21 *p.* 242 *c.* 1 *l.* 25 v. 32 *p.* 430 *c.* 1 *l.* 17 v. 33 *p.* 180 *c.* 1 *l.* 36 C. 22 v. 16 *p.* 430 *c.* 2 *l.* 19 C. 23 v. 12, 13 *p.* 305 *c.* 1 *l.* 35 *p.* 377 *c.* 2 *l.* 36 C. 24 v. 13, 17 *p.* 105 *c.* 2 *l.* 42 C. 28 v. 28 *p.* 240 *c.* 1 *l.* 29 C. 30 v. 23 *p.* 251 *c.* 2 *l.* 44 C. 38 v. 25, 26, 34, 37 *p.* 191 *c.* 1 *l.* 48

Pſalm.

Pſal. 1 verſ. 3 *pag.* 331 *col.* 1 *lin.* 32 Pſ. 8 v. 1, 3 *p.* 302 *c.* 1 *l.* 23 Pſ. 12 v. 1 Pſ. 14 v. 2 *p.* 300 *c.* 1 *l.* 48 Pſ. 16 v. 12 *p.* 254 *c.* 1 *l.* 39 Pſ. 18 v. 20 *p.* 341 *c.* 2 *l.* 50 v. 32, 35 *p.* 254 *c.* 1 *l.* 39 v. 39, 40 *p.* 304 *c.* 2 *l.* 7 v. 44, 46 *p.* 341 *c.* 1 *l.* 8 Pſ. 19 v. 1, 2, 6 *p.* 302 *c.* 1 *l.* 4 Pſ. 22 v. 15 *p.* 222 *c.* 1 *l.* 20 Pſ. 31 v, 5 *p.* 321 *c.* 1 *l* 12 v. 9 *p.* 341 *c.* 2 *l.* 52 v. 16 *p.* 439 *c.* 2 *l.* 14 Pſ. 34 v. 1 *p.* 221 *c.* 2 *l.* 50 Pſ. 36 v. 3 *p.* 189 *c.* 1 *l.* 54 Pſ. 37 v. 5 *p.* 156 *c.* 2 *l.* 56 v. 10 *p.* 297 *c.* 1 *l.* 10 v. 20 *p.* 220 *c.* 2 *l.* 24 Pſ. 38 v. 13, 14 *p.* 233 *c.* 1 *l.* 4 v. 13 *p.* 363 *c.* 2 *l.* 16 Pſ. 39 v. 6 *p.* 159 *c.* 1 *l.* 47 *p.* 376 *c.* 1 *l.* 45 v. 9 *p.* 114 *c.* 1 *l.* 46 Pſ. 41 v. 4, 10 *p.* 347 *c.* 2 *l.* 56 Pſ. 44 v. 1, 8 *p.* 304 *c.* 2 *l.* 8 Pſ. 49. v. 11, 14 *p.* 307 *c.* 1 *l.* 32 v. 12, 20 *p.* 202 *c.* 1 *l.* 34, 52 *c.* 2 *l.* 45 v. 18 *p.* 283 *c.* 2 *l.* 5 Pſ. 50 v. 16. 17 *p.* 359 *c.* 2 *l.* 56 Pſ. 51 v. 4 *p.* 424 *c.* 1 *l.* 37 v. 5 *p.* 322 *c.* 2 *l.* 34 v. 10 *p.* 219 *c.* 1 *l.* 43 Pſ. 55 v. 6, 7 *p.* 181 *c.* 1 *l.* 35 v. 22 *p.* 157 *c.* 1 *l.* 1 v. 23 *p.* 430 *c.* 1 *l.* 16 Pſ. 57

v. 4 p. 181 c. 1 l. 35 Pſ. 58 v. 3 p. 322 c. 2 l. 34 Pſ. 62 v. 9 p. 376 c. 1 l. 45 v. 12 p. 227 c. 1 l. 32 Pſ. 65 v. 10, 12 p. 191 c. 1. l. 56 Pſ. 66 v. 3 p. 341 c. 1 l. 14 v. 10 p. 378 c. 1 l. 37 Pſ. 68. v. 20 p. 439 c. 2 l. 15. Pſ. 73 v. 1 p. 424 c. 1 l. 20. v 3 p. 322 c. 1 l. 55 Pſ. 74 v. 16, 17 p. 300 c. 1 l. 24 Pſ. 77 v. 1, 2 p. 254 c. 1 l. 39 Pſ. 78 v. 36, 37 p. 359 c. 2 l. 47 Pſ. 81 v. 16 p. 341 c. 1 l. 16 Pſ. 82 v. 6, 7 p. 235 c. 2 l. 38 p. 368 c. 2 l. 7 Pſ. 87 v. 3 p. 147 c. 1 l. 27 Pſ. 90 v. 1 p. 337 c. 1 l. 56 v. 2 ibid. l. 55 Pſ. 100 v. 5 p. 337 c. 2 l. 1 Pſ. 103 v 17 p. 337 c. 1 l. 55 Pſ. 104 v. 9 p. 439 c. 2 l. 4 v. 19 p. 300 c. 1 l. 25 Pſ. 109 v. 18, 19 p. 49 c. 1 l. 7 Pſ. 112 v. 1 p. 305 c. 1 l. 34 p. 377 c. 2 l. 33 v. 7 p. 222 c. 2 l. 14 Pſ. 116 v. 1 p. 253 c. 2 l. 53 Pſ. 118 v. 23 p. 114 c 1 l. 31 Pſ. 119 v. 18 p. 117 c. 2 l. 43 v. 67 p. 378 c. 1 l. 35 v. 71 ibid. v. 73 p. 371 c. 2 l. 43 v. 75 p. 133 c. 1 l. 37 v. 139 p. 133 c. 1. l. 36. v. 142 p. 322 c. 1 l. 13 v. 176 p. 349 c. 1 l. 53 Pſ. 120 v. 5, 6 p. 181 c. 1 l. 35 Pſ. 127 v. 5 p. 56 c. 2 l. 21 Pſ. 132 v. 11 p. 384 c. 1 l. 2 Pſ. 139 v. 5 p. 119 c. 1 l. 9 v. 13, 16 p. 371 c. 2 l. 44 v. 14 p. 372 c. 1 l. 55 v. 15 p. 372 c. 2 l. 54 Pſ. 140 v. 3 p. 202 c. 1 l. 55 v. 9 p. 56 c. 2 l. 24 Pſ. 144 v. 4 p. 159 c. 2 l. 47 Pſ. 145 v. 15 p. 368 c. 1 l. 42 v. 17 p. 133 c. 1 l. 39 p. 421 c. 2 l. 51 Pſ. 146 v. 4 p. 222 c. 1 l. 22 Pſ. 147 v. 4 p. 252 c. 1 l. 46 v. 20 p. 104 c. 2 l. 37

Parœm.

Cap. 1 verſ. 7 pag. 240 col. 1 lin. 28 v. 22 p. 189 c. 1 l. 53 C. 4 v. 22 p. 284 c. 1 l. 9 v. 25, 27 p. 137 c. 2 l. 11 C. 6, v. 6 7 p. 183 c. 1 l. 23 C. 9 v. 10 p. 240 c. 1 l. 27 C. 10 v. 1 p. 273 c. 1 l. 34 C. 11 v. 17 p. 387 c. 2 l. 19 C. 13 v. 1 p. 154 c. 2 l. 27 C. 14 v. 15 p. 169 c. 1 l. 34 p. 360 c. 1 l. 17 v. 21 p. 321 c. 1 l. 29 v. 31 p. 321 c. 2 l. 26 C. 15 v. 11 p. 418 c. 2 l. 44 v. 20 p. 275 c. 1 l, 34 C. 16 v. 3 p. 157 c. 1 l. 3 v. 32 p. 26 c. 2 l. 6 C. 17 v. 5 p. 321 c. 2 l. 27 v. 21 p. 273 c. 1 l. 43 C. 18 v. 10 p. 315 c. 2 l. 33 C. 19 v. 11 p. 233 c. 2 l. 7 C. 23 v. 5 p. 227 c. 1 l. 27 v. 15, 16 p. 275 c. 1 l. 30 C. 24 v. 24 p. 56 c. 2 l. 17 C. 25 v. 22 p. 221 c. 1 l. 23 C. 26 v. 19 p. 134 c. 1 l. 24 C. 27 v. 11 p. 273 c. 1 l. 30 C. 30 v. 16 p. 121 c. 2 l. 30 v. 20 p. 367 c. 2 l. 27 v. 27 p. 183 c. 1 l. 44

Eccleſ.

Cap. 1 verſ. 2 pag. 159 col. 1 lin. 36 v. 4 p. 379 c. 1 l. 48 v. 9 p. 257 c. 1 l. 56 v. 11 p. 78 c. 1 l. 43 v. 13 p. 60 c. 2 l. 52 C. 2 v. 2 p. 61 c. 2 l. 23 v. 3 p. 364 c. 2 l. 8 v. 17 p. 61 c. 2 l. 24 C. 3 v. 2 p. 429 c. 2 l. 11 v. 1 p. 439 c. 2 l. 9 C. 4 v. 5 p. 220 c. 1 l. 1 v. 9 p. 296 c. 1 l. 22 C. 7 v. 6 p. 363 c. 1 l. 53 v. 21 p. 233 c. 1 l. 56 v. 26 p. 61 c. 2 l. 36 C. 9 v. 2 p. 86 c. 1 l. 29 p. 297 c. 1 l. 46 v. 11 p. 46 c. 2 l. 50 C. 10 v. 14 p. 112 c. 2 l. 38 C. 11 v. 1, 3 p. 331 c. 1 l. 28 v. 5 p. 372 c. 2 l. 55 C. 12 v. 7 p. 51 c. 1 l. 48 p. 136 c. 1 l. 14 p. 222 c. 1 l. 19 v. 8 p. 159 c. 1 l. 36 v. 13 p. 294 c. 2 l. 33

Eſaj

Cap. 1 verſ. 11, 16 p. 359 col. 2 l. 47 v. 25 p. 378 c. 1 l. 38 C. 2 v. 22 p. 227 c. 2 l. 27 C. 6. v. 9, 10 p. 71 c. 1 l. 34 p. 147 c. 2 l. 52 C. 10 v. 5, 7 p. 246 c. 1 l. 45 v. 5, 19 p. 308 c. 1 l. 49 v. 6, 11 p. 246 c. 2 l. 22 C. 14 v. 9, 10 p. 368 c. 1 l. 7 C. 30 v. 21 p. 137 c. 2 l. 15 C. 33 v. 22 p. 133 c. 2 l. 44 C. 35 v. 6 p. 306 c. 1 l. 20 C. 39 v. 8 p. 96 c. 1 l. 16 C. 40 v. 15 p. 242 c. 1 l. 42 C. 42 v. 18, 19 p. 71 c. 1 l. 35 C. 44 v. 5 p. 394 c. 1 l. 25 v. 6 p. 248 c. 1 l. 7 C. 45 v. 7 p. 114 c. 1 l. 23 p. 219 c. 1 l. 37 C. 46 v. 8 p. 129 c. 1 l. 8 C. 48 v. 8 p. 322 c. 2 l. 35 v. 10 p. 378 c. 1 l. 38 C. 49 v. 4 p. 314 c. 1 l. 16 C. 53 v. 6 p. 349 c. 1 l. 55 C. 56 v. 10 p. 202 c. 1 l. 50 C. 58 v. 13 p. 305 c. 1 l. 34 C. 64 v. 8 p. 289 c. 2 l. 28 C. 66 v. 24 p. 319 c. 2 l. 6

Jerem.

Cap. 1 verſ. 5 pag. 371 col. 2 lin. 36 C. 2 v. 14 p. 35 c. 2 l. 9. C. 4 v. 14 p. 148 c. 2 l. 16 v. 22 p. 191 c. 1 l. 47 C. 5 v. 8 p. 202 c. 1 l. 34, 51 C. 7 v. 9, 10, 21, 29 p. 359 c. 2 l. 48 C. 9 v. 2, 3 p. 181 c. 1 l. 36 p. 300 c. 1 l. 49 C. 16 v. 10 p. 322 c. 1 l. 11 C. 12 v. 1 p. 133 c. 1 l. 41 p. 424 c. 1 l. 21 v. 1, 2 p. 322 c. 1 l. 55 C. 13 v. 17 p. 314 c. 2 l. 17 C. 23 v. 23 p. 299 c. 2 l. 56 v. 24 p. 165 c. 1 l. 30 p. 317 c. 2 l. 39 C. 31 v. 35, 36, &c. C. 33 v. 20, 23 p. 410 c. 1 l. 46 C. 44 v. 17 p. 169 c. 1 l. 2

Thren.

Cap. 3 verſ. 33 pag. 312 col. 1 lin. 5 v. 37, 38 p. 114 c. 1 l. 26 p. 300 c. 2 l. 10 v. 40 p. 371 c. 2 l. 33

Ezek.

Cap. 18 verſ. 11, 13 p. 104 c. 2 l. 15 C. 20 v. 39 p. 359 c. 2 l. 49 C. 32 v. 18, 30 p. 368 c. 1 l. 8

Dan.

Cap. 7 verſ. 15 pag. 326 c. 1 lin. 45 C. 11 v. 35 p. 378 c. 1 l. 39

Hoſh.

Cap. 1 verſ. 6 pag. 320 col. 2 lin. 7

Amos.

Cap. 3 verſ. 6 pag. 114 col. 1 lin. 29 p. 219 c. 1 l. 38

Jon.

Cap. 4 verſ. 3, 9 pag. 201 col. 1 l. 39

Mic.

Cap. 3 verſ. 3 pag. 316 col. 2 lin. 16 C. 4 v. 11, 13 p. 308 c. 1 l. 50 C. 7 v. 1 p. 300 c. 1 l. 49

Habbak.

Cap. 2 verſ. 5 pag. 344 col. 2 lin. 19

Zephan.

Cap. 1 verſ. 12 pag. 344 col. 2 lin. 21 C. 2 v. 1 p. 381 c. 2 l. 30

Zacar.

Cap. 10 verſ. 1 pag. 191 c. 1 lin. 49

Malac.

Cap. 3 verſ. 3 pag. 378 col. 1 lin. 39

Matth.

Cap. 3 verſ 7 pag. 202 col. 1 lin. 3 C. 4 v. 10 p. 48 c. 1 l. 5 C. 5 v. 11 p. 377 c. 1 l. 47 v. 20 p. 417 c. 1 l. 46 v. 28 p. 88 c. 1 l. 41 v. 44, 45 p. 317 c. 1 l. 2 v. 44 p. 267 c. 2 l. 21 v. 45 p. 291 c. 2 l. 24 v. 48 p. 360 c. 1 l. 37 C. 6 v. 2, 5

p. 178 *c.* 2 *l.* 27 *p.* 339 *c.* 1 *l.* 1 v. 2 *p.* 190 *c.* 1 *l.* 36 v. 6 *p.* 190 *c.* 1 *l.* 1 v. 10 *p.* 161 *c.* 1 *l.* 24 v. 16 *p.* 268 *c.* 2 *l.* 44 v. 22, 23 *p.* 427 *c.* 1 *l.* 26 C. 7 v. 12 *p.* 230 *c.* 2 *l.* 32 v. 15, 20 *p.* 331 *c.* 1 *l.* 29, 33 v. 16 *p.* 360 *c.* 2 *l.* 2 v. 26 *p.* 300 v. 1 *l.* 23 v. 27 *p.* 233 *c.* 1 *l.* 22 C. 10 v. 29, 30 *p.* 220 *c.* 1 *l.* 3 *p.* 256 *c.* 1 *l.* 45 *p.* 272 *c.* 1 *l.* 38 *p.* 300 *c.* 2 *l.* 31 v. 37, 38 *p.* 418 *c.* 2 *l.* 13 C. 11 v. 30 *p.* 405 *c.* 2 *l.* 44 C. 12 v. 33, 35 *p.* 331 *c.* 1 *l.* 30 v. 34 *p.* 148 *c.* 2 *l.* 22 v. 36 ibid. *l.* 15 v. 43 *p.* 61 *c.* 1 *l.* 1 C. 13 v. 13, 15 *p.* 71 *c.* 1 *l.* 34 v. 13 *p.* 147 *c.* 2 *l.* 49 v. 32 *p.* 172 *c.* 2. *l.* 50 C. 15 v. 14 *p.* 71 *c.* 1 *l.* 35 *p.* 154 *c.* 1 *l.* 33 v. 19 *p.* 148 *c.* 2 *l.* 23 C. 16 v. 4 *p.* 61 *c.* 1 *l.* 3 v. 17 *p.* 143 *c.* 2 *l.* 47 v. 26 *p.* 381 *c.* 2 *l.* 53 C. 18 v. 7 *p.* 348 *c.* 2 *l.* 38 v. 15 *p.* 212 *c.* 2 *l.* 5 *p.* 404 *c.* 2 *l.* 22 C. 19 v. 5 *p.* 185 *c.* 1 *l.* 24 v. 17 *p.* 63 *c.* 2 *l.* 15 v. 22 *p.* 311 *c.* 2 *l.* 44 v. 28 *p.* 385 *c.* 2 *l.* 27 C. 20 v. 26, 27 *p.* 257 *c.* 1 *l.* 5 C. 21 v. 25 *p.* 161 *c.* 1 *l.* 20 C. 22 v. 37 *p.* 157 *c.* 1 *l.* 20 v. 45 *p.* 289 *c.* 2 *l.* 36 C. 23 v. 23, 25, 27 *p.* 339 *c.* 1 *l.* 1 C. 25 v. 9 *p.* 148 *c.* 1 *l.* 7 C. 26 v. 24 *p.* 320 *c.* 1 *l.* 22 v. 39 *p.* 161 *c.* 1 *l.* 27 C. 27 v. 50 *p.* 186 *c.* 2 *l.* 27 *p.* 228 *c.* 1 *l.* 23

Marc.

Cap. 3 verſ. 21 *pag.* 398 *col.* 1 *lin.* 48 C. 4 v. 26 *p.* 371 *c.* 2 *l.* 24 v. 31, 32 *p.* 372 *c.* 2 *l.* 50 C. 7 v. 33 *p.* 125 *c.* 1 *l.* 29 C. 8 v. 36 *p.* 385 *c.* 2 *l.* 54 C. 9 v. 21 *p.* 7 *c.* 1 *l.* 47 v. 44 *p.* 319 *c.* 2 *l.* 6 C. 10 v. 43, 44 *p.* 357 *c.* 1 *l.* 6 C. 11 v. 13 *p.* 331 *c.* 1 *l.* 33 C. 12 v. 30 *p.* 157 *c.* 1 *l.* 19 C. 14 v. 36 *p.* 161 *c.* 1 *l.* 27 v. 41 *p.* 178 *c.* 2 *l.* 34 C. 15 v. 37, 39 *p.* 186 *c.* 2 *l.* 26 *p.* 228 *c.* 1 *l.* 25 C. 16 v. 19 *p.* 136 *c.* 1 *l.* 4 v. 20 *p.* 347 *c.* 1 *l.* 28

Luc.

Cap. 1 verſ. 3 *pag.* 188 *col.* 2 *lin.* 50 v. 6 *p.* 417 *c.* 1 *l.* 47 v. 42 *p.* 384 *c.* 1 *l.* 3 v. 75 *p.* 417 *c.* 1 *l.* 42 C. 2 v. 29 *p.* 386 *c.* 1 *l.* 53 C. 4 v. 2 *p.* 61 *c.* 1 *l.* 6 C. 6 v. 24 *p.* 178 *c.* 2 *l.* 28 v. 34, 35 *p.* 189 *c.* 2 *l.* 47, 48 *p.* 291 *c.* 1 *l.* 31 *p.* 317 *c.* 1 *l.* 9 v. 36 *p.* 360 *c.* 1 *l.* 32 v. 44 *p.* 300 *c.* 1 *l.* 38 v. 46 *p.* 359 *c.* 2 *l.* 44 C. 7 v. 25 *p.* 44 *c.* 1 *l.* 5 C. 9 v. 31 *p.* 63 *c.* 1 *l.* 47 v. 51 *p.* 136 *c.* 1 *l.* 7 C. 10 v. 27 *p.* 157 *c.* 1 *l.* 19 v. 29, 37 *p.* 97 *c.* 1 *l.* 16 v. 41 *p.* 419 *c.* 1 *l.* 55 C. 11 v. 2 *p.* 161 *c.* 1 *l.* 24 C. 12 v. 17 *p.* 203 *c.* 1 *l.* 53 C. 15 v. 21 *p.* 161 *c.* 1 *l.* 20 C. 17 v. 3, 4 *p.* 11 *c.* 1 *l.* 33 v. 3. *p.* 283 *c.* 2 *l.* 43 v. 18 *p.* 329 *c.* 1 *l.* 35 C. 20 v. 19 *p.* 61 *c.* 1 *l.* 9 C. 21 v. 16, 18 *p.* 48 *c.* 2 *l.* 40, 45 v. 34 *p.* 283 *c.* 2 *l.* 43 v. 35 *p.* 423 *c.* 1 *l.* 41 C. 22 v. 20 *p.* 92 *c.* 1 *l.* 28 v. 40 *p.* 291 *c.* 2 *l.* 56 C. 23 v. 30 *p.* 319 *c.* 2 *l.* 15 v. 36 *p.* 186 *c.* 2 *l.* 26 v. 46 *p.* 228 *c.* 1 *l.* 25 C. 24 v. 18 *p.* 154 *c.* 1 *l.* 5

Joan.

Cap. 1 verſ. 9 *pag.* 394 *col.* 1 *lin.* 20 v. 14 *p.* 92 *c.* 1 *l.* 34 v. 18 *p.* 143 *c.* 2 *l.* 48 *p.* 435 *c.* 2 *l.* 6 C. 3 v. 20 *p.* 107 *c.* 2 *l.* 13 C. 4 v. 14 *p.* 317 *c.* 1 *l.* 28 *p.* 377 *c.* 2 *l.* 35 v. 36 *p.* 383 *c.* 2 *l.* 38 C. 6 v. 60 *p.* 231 *c.* 1 *l.* 1 *p.* 380 *c.* 1 *l.* 5 C. 7 v. 17 *p.* 357 *c.* 1 *l.* 3 C. 9 v. 34, 40 *p.* 71 *c.* 1 *l.* 35 C. 12 v. 40 *p.* 71 *c.* 1 *l.* 36 C. 13 v. 1 *p.* 63 *c.* 1 *l.* 45 v. 34 *p.* 321 *c.* 1 *l.* 28 C. 14 v. 9 *p.* 436 *c.* 1 *l.* 11 C. 15 v. 18 *p.* 154 *c.* 1 *l.* 11 C. 16 v. 12 *p.* 380 *c.* 2 *l.* 8 v. 33 *p.* 154 *c.* 1 *l.* 11 C. 17 v. 17 *p.* 322 *c.* 1 *l.* 18 C. 19 v. 10 *p.* 170 *c.* 1 *l.* 48 v. 30 *p.* 228 *c.* 1 *l.* 24 v. 39 *p.* 175 *c.* 1 *l.* 55 C. 21 v. 19 *p.* 195 *c.* 2 *l.* 7

Act.

Cap. 1 verſ. 1, 2, 22 *pag.* 136 *col.* 1 *l.* 5 v. 3, 4 *p.* 154 *c.* 1 *l.* 40 v. 24 *p.* 438 *c.* 2 *l.* 41 C. 2 v. 12 *p.* 357 *c.* 1 *l.* 9 v. 23 *p.* 273 *c.* 1 *l.* 40 *p.* 308 *c.* 1 *l.* 51 v. 25 *p.* 1 *c.* 1 *l.* 25 C. 3 v. 14, 18 *p.* 308 *c.* 1 *l.* 51 v. 21 *p.* 385 *c.* 2 *l.* 26 C. 4 v. 13 *p.* 17 *c.* 1 *l.* 49 v. 28 *p.* 273 *c.* 1 *l.* 40 C. 5 v. 39 *p.* 148 *c.* 1 *l.* 8 *p.* 329 *l.* 39 v. 41 *p.* 284 *c.* 2 *l.* 52 C. 7 v. 14 *p.* 214 *c.* 2 *l.* 22 v. 35 *p.* 283 *c.* 1 *l.* 44 v. 39 *p.* 148 *c.* 1 *l.* 8 v. 42 *p.* 61 *c.* 1 *l.* 12 v. 54 *p.* 297 *c.* 1 *l.* 2 C. 13 v. 36 *p.* 370 *c.* 1 *l.* 15 v. 50 *p.* 2 *c.* 1 *l.* 42 C. 14 v. 10 *p.* 136 *c.* 2 *l.* 8 v. 14, 15 *p.* 291 *c.* 2 *l.* 32 v. 14 *p.* 300 *c.* 1 *l.* 25 v. 15 *p.* 231 *c.* 2 *l.* 20 C. 15 v. 8 *p.* 418 *c.* 2 *l.* 40 C. 16 v. 1 *p.* 2 *c.* 1 *l.* 39 v. 3 *p.* 401 *c.* 1 *l.* 35 v. 11 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 3 C. 17 v. 2, 3 *p.* 254 *c.* 1 *l.* 40 v. 18, 19 *p.* 385 *c.* 2 *l.* 34 *p.* 423 *c.* 1 *l.* 24 v. 26 *p.* 47 *c.* 2 *l.* 22 v. 28 *p.* 208 *c.* 1 *l.* 6 *p.* 211 *c.* 1 *l.* 36 *p.* 418 *c.* 2 *l.* 1 C. 20 v. 23, 24 *p.* 353 *c.* 1 *l.* 42 *p.* 370 *c.* 1 *l.* 23 v. 28 *p.* 383 *c.* 2 *l.* 44 v. 35 *p.* 46 *c.* 1 *l.* 12 C. 21 v. 1 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 3 v. 13 *p.* 253 *c.* 1 *l.* 42 v. 14 *p.* 161 *c.* 1 *l.* 21 C. 25 v. 23 *p.* 8 *c.* 1 *l.* 45 C. 26 v. 8 *p.* 423 *c.* 2 *l.* 33 C. 27 v. 27 *p.* 335 *c.* 2 *l.* 36 v. 37 *p.* 214 *c.* 2 *l.* 24 C. 28 v. 4, 6 *p.* 136 *c.* 2 *l.* 14 v. 18 *p.* 117 *c.* 2 *l.* 44 v. 25 *p.* 386 *c.* 1 *l.* 40 v. 26, 27 *p.* 71 *c.* 1 *l.* 45

Roman.

Cap. 1 verſ. 20 *pag.* 277 *col.* 2 *lin.* 41 *p.* 435 *c.* 2 *l.* 56 C. 2 v. 9 *p.* 341 *c.* 2 *l.* 56 v. 17 *p.* 156 *c.* 2 *l.* 47 v. 19 *p.* 134 *c.* 1 *l.* 35 v. 28 *p.* 395 *c.* 1 *l.* 47 C. 3 v. 4, 5 *p.* 424 *c.* 1 *l.* 2 C. 4 v. 9 *p.* 48 *c.* 1 *l.* 9. C. 5 *v.* 2, 4 *p.* 378 *c.* 1 *l.* 40 v. 5 *p.* 143 *c.* 2 *l.* 53 v. 15 *p.* 254 *c.* 1 *l.* 91 C. 6 v. 5 *p.* 308 *c.* 1 *l.* 32 v. 13 *p.* 382 *c.* 2 *l.* 31 v. 17 *p.* 375 *c.* 1 *l.* 30 C. 7 v. 24 *p.* 323 *c.* 2 *l.* 5 C. 8 v. 1, 4, 8 *p.* 254 *c.* 1 *l.* 41 v. 7 *p.* 407 *c.* 2 *l.* 53 v. 24 *p.* 143 *c.* 2 *l.* 53 v. 28 *p.* 96 *c.* 1 *l.* 13 *p.* 246 *c.* 1 *l.* 2 v. 29 *p.* 360 *c.* 1 *l.* 27 v. 35, 36 *p.* 352 *c.* 1 *l.* 39 v. 36, 39 *p.* 392 *c.* 1 *l.* 44 C. 9 v. 14 *p.* 424 *c.* 1 *l.* 22 v. 17, 22 *p.* 308 *c.* 1 *l.* 52 v. 20 *p.* 424 *c.* 1 *l.* 12 v. 21 *p.* 209 *c.* 1 *l.* 37 v. 22 *p.* 308 *c.* 1 *l.* 52 C. 10 v. 6 *p.* 417 *c.* 1 *l.* 19 C. 11 v. 20, 23 *p.* 308 *c.* 1 *l.* 16 v. 36 *p.* 53 *c.* 2 *l.* 44 *p.* 146 *c.* 2 *l.* 53 C. 12 v. 5 *p.* 264 *c.* 1 *l.* 15 v. 16 *p.* 32 *c.* 1 *l.* 52 v. 19 *p.* 104 *c.* 1 *l.* 24 v. 20 *p.* 221 *c.* 1 *l.* 24 v. 21 *p.* 236 *c.* 2 *l.* 52 *p.* 402 *c.* 1 *l.* 27, 53 C. 13 v. 1 *p.* 214 *c.* 2 *l.* 25 v. 12 *p.* 105 *c.* 2 *l.* 39 v. 14 *p.* 296 *c.* 1 *l.* 15 C. 14 v. 18 *p.* 352 *c.* 2 *l.* 39 v. 21 *p.* 233 *c.* 1 *l.* 16 *p.* 361 *c.* 2 *l.* 46 v. 22 *p.* 283 *c.* 2 *l.* 13

Corinth.

1 Corinth.

Cap. 1 verſ. 14 *pag.* 298 *col.* 1 *lin.* 54 v. 15 *p.* 436 *c.* 1 *l.* 10 v. 18 *p.* 298 *c.* 1 *l.* 55 C. 2 v. 10 *p.* 143 *c.* 2 *l.* 49 C. 3 v. 8 *p.* 314 *c.* 1 *l.* 35 v. 13 *p.* 120 *c.* 2 *l.* 31 v. 15 *p.* 319 *c.* 2 *l.* 41 C. 4 v. 1 *p.* 154 *c.* 2 *l.* 10 v. 2 *p.* 257 *c.* 2 *l.* 4 v. 7 *p.* 307 *c.* 2 *l.* 30 C. 5 v. 7, 10 *p.* 292 *c.* 1 *l.* 8 *p.* 329 *c.* 1 *l.* 40 v. 18 *p.* 348 *c.* 2 *l.* 27 C. 6 v. 19 *p.* 120 *c.* 2 *l.* 14 C. 7 v. 1 *p.* 45 *c.* 2 *l.* 3 v. 20, 24 *p.* 154 *c.* 1 *l.* 25 v. 23 *p.* 157 *c.* 1 *l.* 30 v. 31 *p.* 227 *c.* 1 *l.* 23 v. 35 *p.* 104 *c.* 1 *l.* 32 C. 9 v. 19, 22 *p.* 401 *c.* 1 *l.* 39 v. 20 *p.* 17 *c.* 2 *l.* 43 *p.* 292 *c.* 2 *l.* 29 C. 10 v. 6, 7 *p.* 254 *c.* 1 *l.* 41 v. 9, 10 ibid. v. 17 *p.* 264 *c.* 2 *l.* 17 v. 31, 32 *p.* 116 *c.* 2 *l.* 38 v. 33 *p.* 304 *c.* 2 *l.* 4 C. 11 v. 19 *p.* 348 *c.* 2 *l.* 36 v. 28 *p.* 381 *c.* 2 *l.* 36 v. 29 *p.* 327 *c.* 1 *l.* 29 C. 12 v. 12 *p.* 264 *c.* 2 *l.* 18 v. 25 *p.* 308 *c.* 1 *l.* 13 v. 27 *p.* 264 *c.* 2 *l.* 25 C. 13 v. 4 *p.* 188 *c.* 1 *l.* 24 v. 5 *p.* 31 *c.* 2 *l.* 20 C. 15 v. 10 *p.* 347 *c.* 1 *l.* 25 v. 38 *p.* 371 *c.* 2 *l.* 30 v. 58 *p.* 314 *c.* 2 *l.* 9 C. 16 v. 13 *p.* 128 *c.* 1 *l.* 10

2 Corinth.

Cap. 2 verſ. 15 *pag.* 314 *col.* 2 *lin.* 6 C. 3 v. 18 *p.* 363 *c.* 1 *l.* 25 C. 4 v. 4 *p.* 154 *c.* 1 *l.* 30 v. 7 *p.* 289 *c.* 2 *l.* 38 C. 5 v. 1 *p.* 420 *c.* 1 *l.* 53 v. 4 *p.* 351 *c.* 1 *l.* 24 v. 6, 8 *p.* 78 *c.* 1 *l.* 31 *p.* 386 *c.* 2 *l.* 12 v. 12 *p.* 4 *c.* 1 *l.* 36 v. 18 *p.* 53 *c.* 2 *l.* 45 *p.* 304 *c.* 2 *l.* 9 *p.* 433 *c.* 1 *l.* 48 C. 6 v. 1 *p.* 246 *c.* 1 *l.* 1 *p.* 347 *c.* 1 *l.* 27 v. 8 *p.* 298 *c.* 1 *l.* 24 C. 9 v. 10 *p.* 162 *c.* 2 *l.* 10 *p.* 352 *c.* 1 *l.* 15 C. 12 v. 15 *p.* 365 *c.* 2 *l.* 31 C. 13 v. 5 *p.* 381 *c.* 2 *l.* 34

Galat.

Cap. 2 verſ. 11 *pag.* 401 *col.* 1 *lin.* 9 v. 14 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 1 v. 20 *p.* 347 *c.* 1 *l.* 32 C. 3 v. 16 *p.* 264 *c.* 2 *l.* 23 C. 4 v. 26 *p.* 113 *c.* 2 *l.* 30 C. 5 v. 6 *p.* 241 *c.* 1 *l.* 41 v. 22 *p.* 331 *c.* 1 *l.* 29 C. 6 v. 1 *p.* 154 *c.* 2 *l.* 14 *p.* 403 *c.* 2 *l.* 37 v. 4 *p.* 381 *c.* 2 *l.* 37 v. 9 *p.* 292 *c.* 1 *l.* 47 v. 10 *p.* 97 *c.* 1 *l.* 13 *p.* 137 *c.* 1 *l.* 41.

Epheſ.

Cap. 1 verſ. 18 *pag.* 177 *col.* 2 *l.* 45 *p.* 154 *c.* 1 *l.* 29 C. 2 v. 10 *p.* 219 *c.* 1 *l.* 43 v. 12 *p.* 430 *c.* 2 *l.* 54 C. 4 v. 1 *p.* 418 *c.* 2 *l.* 18 v. 4 *p.* 264 *c.* 2 *l.* 14 v. 14 *p.* 13 *c.* 1 *l.* 28 v. 17 *p.* 13 *c.* 1 *l.* 4 v. 18 *p.* 71 *c.* 1 *l.* 36 v. 24 *p.* 417 *c.* 1 *l.* 43 v. 26 *p.* 45 *c.* 2 *l.* 54 v. 27 *p.* 104 *c.* 1 *l.* 20 C. 5 v. 11 *p.* 105 *c.* 2 *l.* 40 v. 12, 13 ibid. *l.* 19 *p.* 119 *c.* 2 *l.* 44 v. 14 *p.* 258 *c.* 1 *l.* 52 v. 16 *p.* 150 *c.* 1 *l.* 9 v. 31 *p.* 185 *c.* 1 *l.* 25 v. 31 *p.* 1 *c.* 1 *l.* 26 C. 6 v. 11, 12, 13 *p.* 77 *c.* 2 *l.* 47 *p.* 285 *c.* 1 *l.* 5

Philip.

Cap. 1 v. 12, 13 *pag.* 207 *col.* 2 *l.* 15 v. 14 *p.* 308 *c.* 1 *l.* 53 v. 20 *p.* 195 *c.* 2 *l.* 8 *p.* 353 *c.* 1 *l.* 41 v. 21, 22 *p.* 241 *c.* 1 *l.* 44 *p.* 350 *c.* 1 *l.* 38 v. 23 *p.* 176 *c.* 1 *l.* 34 *p.* 201 *c.* 1 *l.* 40 *p.* 386 *c.* 2 *l.* 46 v. 27 *p.* 418 *c.* 2 *l.* 18 C. 2 v. 7 *p.* 329 *c.* 1 *l.* 42 v. 11 *p.* 331 *c.* 1 *l.* 28 v. 17 *p.* 365 *c.* 2 *l.* 30 v. 21 *p.* 31 *c.* 2 *l.* 18 C. 3 v. 14 *p.* 92 *c.* 2 *l.* 1 v. 19, 20 *p.* 278 *c.* 2 *l.* 16 *p.* 352 *c.* 2 *l.* 21 C. 4 v. 11 *p.* 298 *c.* 2 *l.* 18 v. 12 *p.* 42 *c.* 1 *l.* 2 v. 14 *p.* 251 *c.* 2 *l.* 25 v. 18 *p.* 179 *c.* 1 *l.* 13 *p.* 351 *c.* 2 *l.* 14 v. 22 *p.* 205 *c.* 1 *l.* 40

Coloſ.

Cap. 1 verſ. 10 *pag.* 418 *col.* 2 *l.* 18 C. 2 v. 19 *p.* 392 *c.* 1 *l.* 36 C. 3 v. 1, 2 *p.* 278 *c.* 2 *l.* 16 v. 16 *p.* 92 *c.* 1 *l.* 39

1 Theſſal.

Cap. 2 verſ. 12 *pag.* 418 *col.* 2 *lin.* 18 v. 19 *p.* 314 *c.* 2 *l.* 13 C. 4 v. 4 *p.* 157 *c.* 1 *l.* 27 *p.* 383 *c.* 2 *l.* 4 v. 9 *p.* 321 *c.* 1 *l.* 31 C. 5 v. 6 *p.* 34 *c.* 2 *l.* 42 v. 6, 7 *p.* 105 *c.* 2 *l.* 41 v. 21 *p.* 106 *c.* 2 *l.* 19

2 Theſſal.

Cap. 1 verſ. 5 *pag.* 423 *col.* 1 *lin.* 42 v. 6 ibid. *l.* 43 C. 2 v. 4 *p.* 104 *c.* 2 *l.* 10 C. 3 v. 11 *p.* 292 *c.* 1 *l.* 48

1 Timoth.

Cap. 1 verſ. 1 *pag.* 192 *col.* 1 *lin.* 54 v. 17 *p.* 435 *c.* 2 *l.* 9 C. 2 v. 15 *p.* 56 *c.* 2 *l.* 29 C. 4 v. 6 *p.* 2 *c.* 1 *l.* 40 *p.* 189 *c.* 1 *l.* 4 v. 7 *p.* 92 *c.* 2 *l.* 29 v. 10 *p.* 1 *c.* 2 *l.* 14 v. 12 *p.* 394 *c.* 1 *l.* 39 C. 5 v. 21 *p.* 239 *c.* 2 *l.* 54 C. 6 v. 5 *p.* 324 *c.* 1 *l.* 49 v. 12 *p.* 94 *c.* 1 *l.* 52 *p.* 240 *c.* 1 *l.* 14 v. 16 *p.* 435 *c.* 2 *l.* 6 v. 17 *p.* 239 *c.* 2 *l.* 29 *p.* 307 *c.* 2 *l.* 17 v. 18 *p.* 2 *c.* 1 *l.* 50 *p.* 408 *c.* 1 *l.* 19 v. 19 *p.* 153 *c.* 1 *l.* 34

2 Timoth.

Cap. 1 verſ. 5 *p.* 2 *c.* 1 *l.* 41 v. 6 *p.* 258 *c.* 1 *l.* 20 C. 2 v. 16 *p.* 92 *c.* 2 *l.* 8 v. 23 ibid. *l.* 29 v. 25 *p.* 147 *c.* 2 *l.* 41 *p.* 407 *c.* 2 *l.* 52 v. 26 *p.* 243 *c.* 1 *l.* 32 C. 3 v. 5 *p.* 338 *c.* 2 *l.* 55 *p.* 395 *c.* 1 *l.* 51 v. 10 *p.* 189 *c.* 1 *l.* 5 v. 15 *p.* 2 *c.* 1 *l.* 41 *p.* 7 *c.* 1 *l.* 48 C. 4 v. 3 *p.* 380 *c.* 2 *l.* 10 v. 5 *p.* 34 *c.* 2 *l.* 42 v. 6 *p.* 386 *c.* 2 *l.* 12 v. 7 *p.* 94 *c.* 1 *l.* 54 *p.* 240 *c.* 1 *l.* 15 v. 8 *p.* 423 *c.* 1 *l.* 34

Titus

Cap. 2 ver. 15 *p.* 394 *c.* 1 *l.* 38 C. 3 v. 2 *p.* 348 *c.* 2 *l.* 50 v. 9 *p.* 92 *c.* 2 *l.* 11.

Hebr.

Cap. 4 ver. 12, 13 p. 418 c. 1 l. 49 C. 5 v. 11, 12 p. 380 c. 2 l. 3 C. 6 v. 10 p. 423 c. 1 l. 36, 43 C. 9 v. 27 p. 319 c. 1 l. 53 C. 10 v. 34 p. 205 c. 1 l. 1 v. 39 p. 392 c. 1 l. 42 C. 11 v. 1 p. 143 c. 2 l. 54 v. 5 p. 329 c. 1 l. 46 v. 11 p. 162 c. 2 l. 25 p. 431 c. 1 l. 35 v. 13 p. 154 c. 1 l. 18 v. 35 -37 p. 253 c. 1 l. 40 C. 12 v. 4. p. 94 c. 1 l. 7 v. 5 p. 319 c. 2 l. 53 p. 432 c. 1 l. 36 v. 9-11 p. 195 c. 1 l. 1 p. 378 c. 1 l. 42 v. 22 p. 113 c. 2 l. 30 v. 32 p. 240 c. 1 l. 32 Cap. 13 verſ. 17 p. 314 c. 2 l. 26

Jacob.

Cap. 1 v. 2, 3 p. 378 c. 1 l. 40 v. 11 p. 268 c. 2 l. 23 v. 13 p. 64 c. 1 l. 1 p. 219 c. 2 l. 35 v. 14 p. 98 c. 2 l. 38 v. 18 p. 323 c. 1 l. 13 v. 25 p. 122 c. 2 l. 42 v. 27 p. 239 c. 2 l. 55 C. 2 v. 8 p. 133 c. 2 l. 45 C. 3 v. 1 p. 399 c. 2 l. 25 v. 12 p. 300 c. 1 l. 21 C. 4 v. 1 p. 77 c. 2 l. 48 C. 5 v. 17

p. 231 *c.* 2 *l.* 21 v. 19 *p.* 348 *c.* 2 *l.* 56

1 Petr.

C. 1 v. 16 *p.* 360 *c.* 1 *l.* 29 v. 18 *p.* 168 *c.* 2 *l.* 54 v. 33, 25 *p.* 427 *c.* 1 *l.* 34 C. 2 v. 5, 9 *p.* 93 *c.* 2 *l.* 37 v. 8 *p.* 233 *c.* 1 *l.* 17 v. 11 *p.* 77 *c.* 2 *l.* 47 *p.* 18 *c.* 1 *l.* 29 *p.* 154 *c.* 1 *l.* 19 v. 22 *p.* 329 *c.* 1 *l.* 48 v. 23 *p.* 236 *c.* 2 *l.* 50 v. 25 *p.* 349 *c.* 1 *l.* 56 C. 3 v. 13 *p.* 402 *c.* 1 *l.* 41 C. 4 v. 10 *p.* 433 *c.* 1 *l.* 18 v. 12 *p.* 154 *c.* 1 *l.* 7 *p.* 300 *c.* 1 *l.* 13 *p.* 378 *c.* 1 *l.* 40 v. 14 *p.* 195 *c.* 1 *l.* 9 v. 15 *p.* 61 *c.* 2 *l.* 42 C. 5 v. 7 *p.* 157 *c.* 1 *l.* 4

2 Petr.

C. 1 v. 4 *p.* 324 *c.* 1 *l.* 50 v. 9 *p.* 71 *c.* 1 *l.* 37 *p.* 154 *c.* 1 *l.* 31 v. 15 *p.* 63 *c.* 1 *l.* 48 v. 19 *p.* 143 *c.* 2 *l.* 45 C. 2 v. 13 *p.* 241 *c.* 1 *l.* 37 v. 14 *p.* 88 *c.* 1 *l.* 39 C. 3 v. 1 *p.* 56 *c.* 2 *l.* 42 v. 7, 10, 12 *p.* 89 *c.* 1 *l.* 46

1 Joan.

C. 1 v. 9 *p.* 423 *c.* 2 *l.* 14 C. 2 v. 17 *p.* 227 *c.* 1 *l.* 33 C. 3 v. 3 *p.* 360 *c.* 1 *l.* 30 v. 10 ibid. *l.* 31 C. 4 v. 2 *p.* 117 *c.* 1 *l.* 3 v. 12 *p.* 435 *c.* 2 *l.* 7 v. 21 *p.* 321 *c.* 1 *l.* 26 C. 5 v. 3 *p.* 305 *c.* 1 *l.* 33 v. 18 *p.* 239 *c.* 2 *l.* 56

2 Joan.

V. 2 *p.* 297 *c.* 2 *l.* 14 v. 8 *p.* 254 *c.* 1 *l.* 43

Jud.

V. 16 *p.* 157 *c.* 1 *l.* 42

Apoc.

C. 1 v. 5 *p.* 92 *c.* 1 *l.* 30 v. 6 *p.* 93 *c.* 2 *l.* 35 v. 17 *p.* 248 *c.* 1 *l.* 8 C. 2 v. 8 *p.* 248 *c.* 1 *l.* 8 C. 3 v. 4 *p.* 418 *c.* 2 *l.* 15 v. 12 *p.* 147 *c.* 1 *l.* 28 v. 17 *p.* 71 *c.* 1 *l.* 38 *p.* 154 *c.* 1 *l.* 37, 47 C. 5 v. 10 *p.* 93 *c.* 2 *l.* 35 C. 6 v. 16 *p.* 319 *c.* 2 *l.* 15 C. 12 v. 1 *p.* 336 *c.* 1 *l.* 53 v. 11 *p.* 277 *c.* 1 *l.* 24 C. 14 v. 5 *p.* 329 *c.* 1 *l.* 52 v. 13 *p.* 270 *c.* 1 *l.* 33 C. 16 v. 20 *p.* 329 *c.* 1 *l.* 53 C. 17 v. 21 *p.* 329 *c.* 1 *l.* 54 C. 19 v. 20 *p.* 319 *c.* 2 *l.* 4 C. 20 v. 6 *p.* 93 *c.* 2 *l.* 36 *p.* 258 *c.* 1 *l.* 55 v. 14 *p.* 319 *c.* 2 *l.* 2 C. 22 v. 13 *p.* 248 *c.* 1 *l.* 9.

Syllabus Autorum, quorum ſcripta obiter in hoc opere *explicantur*, *ſupplentur*, *emendantur*.

Æ*Lianus* emend. *pag.* 131 *col.* 2 *lin.* 54

Æneas Gaz. em. *p.* 172 *c.* 1 *l.* 37

Agapetus em. *p.* 408 *c.* 1 *l.* 27

Anaxagoras apud Laert. em. *p.* 125 *c.* 2 *l.* 50

Antonius Abbas em. *p.* 309 *c.* 1 *l.* 12

Apollon. Tyan. em. *p.* 368 *c.* 1 *l.* 37

Apulejus explic. *p.* 244 *c.* 1 *l.* 4

Ariſtoteles explic. *p.* 286 *c.* 2 *l.* 1 ſupplet. *p.* 229 *c.* 1 *l.* 12 *p.* 183 *c.* 1 *l.* 38 *p.* 250 *c.* 2 *l.* 6 emend. *p.* 245 *c.* 2 *l.* 41 *p.* 250 *c.* 2 *l.* 4 *p.* 392 *c.* 2 *l.* 5 *p.* 425 *c.* 2 *l.* 47, 50

Athenæus expl. *p.* 156 *c.* 1 *l.* 45

Athenagoras em. *p.* 236 *c.* 1 *l.* 51 *p.* 421 *c.* 2 *l.* 26

Auguſtinus em. *p.* 277 *c.* 2 *l.* 47

Bio apud Laert em. *p.* 124 *c.* 2 *l.* 25

Cicero em. *p.* 175 *c.* 1 *l.* 31 *p.* 374 *c.* 1 *l.* 15

Clemens Alexandr. expl. *p.* 83 *c.* 2. *l.* 2 *p.* 95 *c.* 2 *l.* 39 ſuppl. *p.* 13 *c.* 2 *l.* 48 emend. *p.* 2 *c.* 2 *l.* 49 *p.* 83 *c.* 2 *l.* 9 *p.* 168 *c.* 1 *l.* 6 *p.* 172 *c.* 1 *l.* 36 *p.* 239 *c.* 2 *l.* 27 *p.* 332 *c.* 2 *l.* 34

Cydonius ſuppl. *p.* 194 *c.* 2 *l.* 25

Dio Caſſ. expl. *p.* 173 *c.* 2 *l.* 47

Dio Pruſ. expl. *p.* 197 *c.* 1 *l.* 47 emend. *p.* 310 *c.* 1 *l.* 6 *p.* 338 *c.* 2 *l.* 14 *p.* 381 *c.* 1 *l.* 40 *p.* 405 *c.* 2 *l.* 20

Diodorus Sic emen. *p.* 389 *c.* 1 *l.* 53

Diogenes Cyn. ſuppl. *p.* 345 *c.* 1 *l.* 31

Empeclodes emend. *p.* 375 *c.* 2 *l.* 53 *p.* 423 *c.* 2 *l.* 33, 40

Ennius apud Gel. em. *p.* 147 *c.* 2 *l.* 22

Epicharmus apud Plut. em. *p.* 280 *c.* 1 *l.* 4 *p.* 281 *c.* 1 *l.* 26

Epictetus expl. *p.* 91 *c.* 1 *l.* 45 *p.* 121 *c.* 1 *l.* 6 *p.* 267 *c.* 1 *l.* 23 expl. & emend. *p.* 9 *c.* 1 *l.* 7 *p.* 293 *c.* 1 *l.* 36, 44 expl. & ſuppl. *p.* 318 *c.* 2 *l.* 14 emend. *p.* 8 *c.* 2 *l.* 51 *p.* 94 *c.* 1 *l.* 23 *p.* 100 *c.* 1 *l.* 5 *p.* 104 *c.* 1 *l.* 51 *p.* 105 *c.* 1 *l.* 14 *p.* 196 *c.* 2 *l.* 44 *p.* 213 *c.* 1 *l.* 13 *p.* 216 *c.* 1 *l.* 34 *p.* 217 *c.* 1 *l.* 8, 12, 27 *p.* 233 *c.* 2 *l.* 26 *p.* 237 *c.* 1 *l.* 47 *p.* 277 *c.* 1 *l.* 13 *p.* 294 *c.* 1 *l.* 36 *p.* 304 *c.* 1 *l.* 38 *p.* 313 *c.* 2 *l.* 6 *p.* 315 *c.* 2 *l.* 50 *p.* 365 *c.* 1 *l.* 37 *p.* 367 *c.* 2 *l.* 7 *p.* 369 *c.* 1 *l.* 11 *p.* 375 *c.* 1 *l.* 30 *p.* 399 *c.* 1 *l.* 21 *p.* 408 *c.* 2 *l.* 54 *p.* 413 *c.* 2 *l.* 38 *p.* 426 *c.* 1 *l.* 54 *p.* 428 *c.* 2 *l.* 45

Epicurus apud Laert. emend. *p.* 33 *c.* 1 *l.* 20 *p.* 52 *c.* 2 *l.* 11

Epigrammatar. exp. *p.* 155 *c.* 1 *l.* 46

Epiphanius em. *p.* 155 *c.* 2 *l.* 34

Eunapius em. *p.* 404 *c.* 1 *l.* 17

Euripides apud Plut. Gell. Grot. expl. & emend. *p.* 174 *c.* 2 *l.* 23, 52 *apud Plut. Clem. Stob.* em. *p.* 275 *c.* 1 *l.* 344 *apud Clem. & Phil.* em. *p.* 279 *c.* 2 *l.* 27, 31 em. & expl. *p.* 280 *c.* 2 *l.* 5 em. *p.* 376 *c.* 1 *l.* 31

Euſtathius em. *p.* 275 *c.* 1 *l.* 16 *p.* 421 *c.* 1 *l.* 28

Etymologus em. *p.* 127 *c.* 1 *l.* 25

Favorinus apud Stob. expl. *p.* 172 *c.* 2 *l.* 53

Frontinus em. *p.* 259 *c.* 1 *l.* 14

Galenus em. *p.* 286 *c.* 2 *l.* 58 *p.* 361 *c.* 2 *l.* 56 *p.* 362 *c.* 1 *l.* 6

Gnomologus em. *p.* 309 *c.* 1 *l.* 5

Gregor. Naz. em. *p.* 324 *c.* 1 *l.* 30

Heracleo em. *p.* 103 *c.* 1 *l.* 33

Hermes em. *p.* 385 *c.* 1 *l.* 10

Heſiodus

Hesiodus expl. *p.* 133 *c.* 1 *l.* 3 em. *p.* 134 *c.* 1 *l.* 2, 53
Hesychius em. *p.* 268 *c.* 2 *l.* 14
Hieroeles ap Stob. em. *p.* 49 *c.* 2 *l.* 49
Hippocrates explic. *p.* 43 *c.* 1
Homerus expl. *p.* 103 *c.* 1 *l.* 28
Horatius em. *p.* 189 *c.* 1 *l.* 48

Io trag. apud Athen. expl. *p.* 271 *c.* 1 *l.* 56
Justinus em. *p.* 352 *c.* 1 *l.* 42
Juvenalis em. *p.* 300 *c.* 2 *l.* 5

Laertius expl. *p.* 112 *c.* 1 *l.* 23 *p.* 197 *c.* 2 *l.* 1 em & expl. *p.* 187 *c.* 2 *l.* 15 *p.* 197 *c.* 2 *l.* 17. 31 em. *p.* 199 *c.* 2 *l.* 31 *p.* 305 *c.* 1 *l.* 53 *p.* 343 *c.* 2 *l.* 31 *p.* 426 *c.* 2 *l.* 18
Libanius expl. *p.* 295 *c.* 2 *l.* 49 em. *p.* 388 *c.* 2 *l.* 36 *p.* 395 *c.* 1 *l.* 33
Lucianus em. & exp. *p.* 175 *c.* 2 *l.* 4 35 em. *p.* 432 *c.* 1 *l.* 30

Manilius em. *p.* 211 *c.* 2 *l.* 23 *p.* 384 *c.* 2 *l.* 15, 24, 48
Maxim. Tyr. suppl. *p.* 287 *c.* 2 *l.* 37
Menander expl. *p.* 89 *c.* 1 *l.* 28 em. & exp. *p.* 74 *c.* 1 *l.* 9
Mimnermus em. *p.* 379 *c.* 1 *l.* 16

Pacuvius apud Non. em. *p.* 56 *c.* 1 *l.* 49
Palaephatus em. *p.* 257 *c.* 2 *l.* 39
Philo suppl. *p.* 311 *c.* 2 *l.* 3 em. *p.* 230 *c.* 2 *l.* 9 *p.* 412 *c.* 2 *l.* 13
Plato em. *p.* 286 *c.* 2 *l.* 42 *p.* 307 *c.* 1 *l.* 23 *p.* 323 *c.* 2 *l.* 33 *p.* 416 *c.* 1 *l.* 43
Plinius expl. *p.* 238 *c.* 2 *l.* 38 suppl. *p.* 172 *c.* 1 *l.* 18 em. *p.* 74 *c.* 1 *l.* 12 *p.* 110 *c.* 1 *l.* 54
Plutarchus expl. *p.* 280 *c.* 1 *l.* 29 em. & exp. *p.* 103 *c.* 1 *l.* 20 em. *p.* 31 *c.* 1 *l.* 9 *p.* 103 *c.* 1 *l.* 41 *p.* 111 *c.* 1 *l.* 7 *p.* 199 *c.* 2 *l.* 50 *p.* 215 *c.* 2 *l.* 15 *p.* 222 *c.* 1 *l.* 28 *p.* 239 *c.* 1 *l.* 1 *p.* 248 *c.* 1 *l.* 11 *p.* 270 *c.* 2 *l.* 25 *p.* 298 *c.* 2 *l.* 44 *p.* 327 *c.* 1 *l.* 37 *p.* 355 *c.* 2 *l.* 18 *p.* 388 *c.* 2 *l.* 39 *p.* 404 *c.* 1 *l.* 2 *p.* 405 *c.* 1 *l.* 51 *p.* 406 *c.* 2 *l.* 33 *p.* 408 *c.* 2 *l.* 14 *p.* 431 *c.* 1 *l.* 50 *p.* 434 *c.* 2 *l.* 51
Polybius expl. *p.* 236 *c.* 1 *l.* 26, 40 em. *apud Suid. p.* 239 *c.* 1 *l.* 33
Porph. ap. Stob. em. *p.* 63 *c.* 1 *l.* 8 em. *p.* 226 *c.* 2 *l.* 15 *p.* 324 *c.* 2 *l.* 25
Procopius expl. *p.* 259 *c.* 1 *l.* 32 em. ibid. *l.* 37
Prudentius em. *p.* 87 *c.* 1 *l.* 50

Seneca phil. expl. *p.* 173 *c.* 2 *l.* 46 em. *p.* 22 *c.* 1 *l.* 8 *p.* 61 *c.* 1 *l.* 42 *p.* 93 *c.* 1 *l.* 48 *p.* 132 *c.* 1 *l.* 52 *p.* 134 *c.* 2 *l.* 31 *p.* 142 *c.* 2 *l.* 33 *p.* 168 *c.* 1 *l.* 37 *p.* 198 *c.* 2 *l.* 27 *p.* 251 *c.* 1 *l.* 47 *p.* 358 *c.* 1 *l.* 1 *p.* 366 *c.* 1 *l.* 55
Senec. trag. em. *p.* 52 *c.* 1 *l.* 3 *p.* 117 *c.* 1 *l.* 43
Sextus. empir. expl. *p.* 103 *c.* 1 *l.* 7
Socrates hist. em. *p.* 421 *c.* 1 *l.* 22
Sophocles expl. *p.* 248 *c.* 2 *l.* 22 em. *p.* 306 *c.* 1 *l.* 54 *p.* 358 *c.* 2 *l.* 5
Stobæus em. *p.* 140 *c.* 2 *l.* 34 *p.* 207 *c.* 2 *l.* 30 *p.* 298 *c.* 2 *l.* 31 *p.* 313 *c.* 1 *l.* 16 *p.* 328 *c.* 1 *l.* 48
Suetonius em. *p.* 433 *c.* 2 *l.* 50
Suidas em. *p.* 12 *c.* 1 *l.* 15 *p.* 65 *c.* 1 *l.* 9 *p.* 71 *c.* 2 *l.* 18 *p.* 366 *c.* 2 *l.* 30 *p.* 414 *c.* 2 *l.* 10, 26
Synesius em. *p.* 277 *c.* 2 *l.* 9

Tacitus em. *p.* 175 *c.* 1 *l.* 54
Tatianus em. *p.* 141 *c.* 2 *l.* 42
Tertullianus expl. *p.* 174 *c.* 1 *l.* 21 em. *p.* 170 *c.* 2 *l.* 48 *p.* 174 *c.* 2 *l.* 31 *p.* 431 *c.* 2 *l.* 18
Themistius em. *p.* 242 *c.* 1 *l.* 56 *c.* 2 *l.* 1 *p.* 318 *c.* 1 *l.* 21
Theophrastus em. *p.* 73 *c.* 1 *l.* 41 *p.* 86 *c.* 1 *l.* 51 *p.* 405 *c.* 1 *l.* 7
Tragicus apud Clem. & Cyril. em. *p.* 360 *c.* 1 *l.* 15 *apud Porph. & Cyril.* supp. *ibid. l.* 18

Varro apud Non. em. *p.* 85 *c.* 2 *l.* 43 em. *p.* 261 *c.* 1 *l.* 1

Syllabus vocum Græcarum (Hebræis Latinísque paucis interſitis) quæ in hoc opere explicantur.

Ἀγαπᾶν אהב pag. 253 col. 2 lin. 33, 53
Ἀγαπητόν p. 197 c. 1 l. 50
Ἀδραχτὶς *Ops.* p. 186 c. 2 l. 51
ἄδηκ(τ)ος ἀδήκτως p. 404 c. 1 l. 10, 20
ἀδιάπαυστον p. 112 c. 1 l. 38
ἀδιάφορος p. 29 c. 1 l. 22
ἀδιαφθορία p. 29 c. 1 l. 40 p. 30 c. 1 l. 41
ἀδιάφορα p. 243 c. 1 l. 52
ἀδιάφθορον p. 178 c. 1 l. 45
ἀδιαύμαστον p. 27 c. 2 l. 14
ἀδιαφθόρως p. 17 c. 2 l. 39
αἶα, γαῖα p. 222 c. 1 l. 16
αἰδρία p. 305 c. 2 l. 18
αἰρεῖ p. 147 c. 1 l. 26
αἰρῶν λόγος p. 58 c. 2 l. 46
αἰτεῖν p. 180 c. 1 l. 5
αἰπῶδες p. 147 c. 1 l. 48
ἀκαταληψία p. 198 c. 1 l. 40
ἀκαιρεῖον, ἀκαῖρες *insecabile* p. 72 c. 1 l. 4 p. 112 c. 2 l. 55
ἀκενόδοξον p. 30 c. 2 l. 24
ἀκενόσπουδον p. 5 c. 2 l. 49
ἄκιοι p. 426 c. 2 l. 46
ἀκλήρημα, ἀκληρεῖν p. 378 c. 1 l. 48, 55
ἀκοινώνητος p. 53 c. 1 l. 4 p. 98 c. 1 l. 49
ἄκριτον p. 76 c. 2 l. 41 & 52 p. 125 c. 1 l. 53
ἀκτῖνες p. 319 c. 1 l. 4
ἀκύδυτος p. 12 c. 2 l. 42
ἀλλοιωδῶς, ἀλλοίωσις p. 354 c. 1 l. 15, 39
ἀμελὲς p. 24 c. 1 l. 15
ἀμεταπάστως p. 200 c. 2 l. 6
ἀμηχανεῖν p. 28 c. 1 l. 2
ἀναβιῶναι p. 258 c. 1 l. 50
ἀναζωπυρεῖν p. 258 c. 1 l. 15
ἀναγκαίως p. 243 c. 1 l. 33
ἀνακλητικὸν p. 11 c. 2 l. 9 p. 99 c. 2 l. 5
ἀναλῦσαι p. 176 c. 1 l. 33
ἀνάλυσις p. 386 c. 2 l. 6
ἀναληφθῆναι, ἀνάληψις p. 136 c. 1 l. 3, 5, 7, 11

ἀναριῶν,

ἀναγεῦν, *recentare* p. 123 c. 1 l. 22, 29 p. 124 c. 2 l. 46
ἀναγνῦφειν p. 243 c. 1 l. 27
ἀγαπνοή p. 81 c. 2 l. 49
ἀγατάσεως p. 99 c. 2 l. 4
ἀνδρίζεως ΨΨΙΑΙΙΙΙ p. 129 c. 1 l. 89
ἀνδρόγυω p. 118 c. 2 l. 41.
ἀνδρονομεῖν p. 367 c. 1 l. 48
ἀνδρωδῶσαι p. 43 c. 1 l. 43
ἄνεμος, *anima* p. 51 c. 1 l. 41
ἀνεξέτας p. 98 c. 2 l. 4 p. 102 c. 2 l. 25
ἀνεπίκρυπτον p. 25 c. 2 l. 6
ἀνεπίπληκτον p. 19 c. 1 l. 25 p. 27 c. 2 l. 14
ἀνεπιτάτως, -τώτως p. 246 c. 1 l. 8, 9
ἀνεπφάντως p. 19 c. 2 l. 10
ἀνέχεσθαι p. 407 c. 2 l. 50
ἀνδέλικτος p. 98 c. 2 l. 36
ἀνόδυρτος p. 280 c. 2 l. 36
ἀνπικαθῶς p. 104 c. 2 l. 2
ἀντλεῖν & ἐξαντλεῖν p. 181 c. 1 l. 37 *exanclare, exantlare* ibid. c. 2 l. 16
ἄνω κάτω p. 337 c. 1 l. 23
ἀξία, *æstimatio* p. 115 c. 1 l. 40
ἀξιῶσθαι p. 423 c. 1 l. 23
ἀπαυδριάζειν p. 57 c. 1 l. 27
ἀπαυτεῖν p. 88 c. 2 l. 34 p. 180 c. 1 l. 6 p. 190 c. 2 l. 7
ἀπερακολουθήτως p. 75 c. 1 l. 12
ἀπαρενδύμητον p. 188 c. 2 l. 30 -μήτως p. 255 c. 1 l. 4 p. 357 c. 1 l. 23.
ἀπεύπωτον p. 112 c. 1 l. 30
ἀπειλάλητος p. 12 c. 1 l. 25
ἀπειασάτως p. 104 c. 1 l. 31
ἀπέχειν p. 178 c. 2 l. 22.
ἀπέχῃ ibid. l. 35
ἀπεσκικός p. 6 c. 1 l. 30
ἀπένδυτος p. 283 c. 1 l. 9
ἀπό p. 238 c. 1 l. 32
ἀποκαθῶς p. 46 c. 2 l. 32
ἀποκαμαρῶς p. 238 c. 1 l. 4
ἀποκλύσαι p. 123 c. 2 l. 11
ἀποκολοκυνθωσις p. 238 c. 2 l. 4
ἀπολαβεῖν p. 125 c. 1 l. 27
ἀπολαύειν p. 102 c. 1 l. 41
ἀπολαυστικός p. 21 c. 2 l. 39
ἀπολειτυργεῖν p. 370 c. 1 l. 14
ἀπολυθῶναι, ἀπόλυσις p. 385 c. 2 l. 38, 42
ἀπονεμόυθνα p. 297 c. 1 l. 43
ἀπονοεῖως p. 52 c. 1 l. 40
ἀποπνῦσαι p. 323 c. 1 l. 16.
ἀποπειπή p. 6 c. 2 l. 17
ἀποτάγμα p. 177 c. 2 l. 56 p. 178 c. 1 l. 3, 29
ἀπείξ p. 104 c. 1 l. 37
ἀπεσπωτον p. 112 c. 1 l. 15, 28
ἀπεσπωσία p. 111 c. 2 l. 36
ἀπεστάτης p. 427 c. 1 l. 1
ἄπεσθαι p. 45 c. 2 l. 32
ἀρέσκεως, ἀρεσκύεως p. 187 c. 1 l. 46, 49
ἀρεσκία p. 188 c. 1 l. 6
ἀειθμοὶ p. 82 c. 2 l. 37 p. 83 c. 1 l. 10 p. 236 c. 2 l. 46
ἀστεολογία p. 9 c. 2 l. 48
ἄσορος p. 21 c. 1 l. 14
ἄφλος p. 21 c. 1 l. 5
ἄπυρ p. 106 c. 2 l. 41
ἀπύχια p. 179 c. 1 l. 23
αὐδαδεις p. 252 c. 2 l. 25
αὐδαδες p. 361 c. 2 l. 30
αὐδαδίζεως p. 157 c. 2 l. 18
αὐταρκὲς p. 34 c. 1 l. 13
αὐτάρκεια p. 114 c. 1 l. 8
αὐτὸ δεῖξι p. 346 c. 1 l. 12
αὐτυργεῖν p. 4 c. 2 l. 14
ἀφ' ἑαυτῦ λέγειν p. 406 c. 1 l. 50
ἀψιχάρδιον p. 326 c. 2 l. 20
ἀψίχαρον p. 34 c. 1 l. 3.
ἀφοφπί p. 19 c. 1 l. 25

Βάπτεσθαι p. 230 c. 2 l. 41 tingi p. 131 c. 1 l. 7
βαρεῖν p. 309 c. 1 l. 33
βαρεῖως p. 312 c. 2 l. 45
βαρῦσθαι ibid l. 42, 51
βενεπαιὸς *Veneta* factio p. 3 c. 2 l. 51
βλεννὸς p. 339 c. 2 l. 44
βλέπειν p. 380 c. 1 l. 17
βρενδύειν p. 288 c. 1 l. 33
βύλεως, παρέλκον p. 356 c. 2 l. 38

Γαλήνη p. 305 c. 2 l. 18
γάλλοι p. 129 c. 1 l. 29
γεφυρίζειν p. 29 c. 2 l. 42
γλιχρύεσθαι p. 187 c. 2 l. 10
γλιχρῶς p. 177 c. 1 l. 54
γλῶσαι, γλωσσήματα p. 158 c. 1 l. 48, 50
γραμμὴ, *linea* p. 137 c. 1 l. 46
γρᾶσθαι, γρᾶσιον p. 211 c. 2 l. 36
γύμνασμα p. 376 c. 2 l. 9
γυψῶσαι p. 175 c. 2 l. 21

Δαΐεα, *terra* ארץ p. 186 c. 2 l. 55 p. 187 c. 1 l. 1
δάκνειν, δάκνεως p. 403 c. 2 l. 15, 35
δεξαμεναὶ p. 259 c. 1 l. 11
δεὶς p. 19 c. 1 l. 26
δεισπεὶς p. 95 c. 1 l. 3
δέπερ πῶς p. 323 c. 1 l. 26
δῆγμα, δηγμὸς, δῆξις, δήκτης p. 403 c. 2 l. 53, 55
δημοκοπικὸν p. 34 c. 2 l. 18
διαδρεπίζειν p. 124 c. 1 l. 4
---εσπομοὶ p. 258 c. 2 l. 25
διαπνεῖσθαι, διαπνοὴ, *perflari* p. 81 c. 1 l. 5, 33 p. 82 c. 1 l. 2 p. 228 c. 1 l. 31 p. 229 c. 2 l. 34
διορθῶν p. 83 c. 1 l. 45
διαρραγῶσαι p. 295 c. 2 l. 25
διαφέρεσθαι, διαφορὰ p. 245 c. 2 l. 43, 47, 52 p. 393 c. 2 l. 15 p. 434 c. 1 l. 7
διδασκαλίαι p. 45 c. 2 l. 3
διερριμμένος p. 137 c. 2 l. 5
διήκειν p. 363 c. 2 l. 55
διχαμοσυὴν p. 417 c. 1 l. 45
δειμὺς p. 287 c. 1 l. 6
δρύπειν, καταδρύπειν p. 427 c. 2 l. 24
δρυπεῖς & δρυπεῖς, *drupæ* p. 86 c. 1 l. 39, 42, 46
δυσαναλεῖν p. 381 c. 2 l. 5
δυσκατάληπτα p. 200 c. 1 l. 1
δυσοδῶν p. 130 c. 2 l. 18.
δυσσυμπαρακολύθητος p. 188 c. 2 l. 29
δυσσυῶν p. 216 c. 1 l. 54

Ἐγκατύπεσθαι p. 185 c. 1 l. 4
ἐγκυβισᾶν p. 12 c. 2 l. 55
ἐγκύπειν p. 122 c. 2 l. 43
ἐγχειρίδιον, *manuale* p. 116 c. 2 l. 55
ἐγχείμματα, ἐγχείπεσθαι p. 434 c. 2 l. 51, 53
εἰς & ἐς & *ad*, pro *de* p. 1 c. 1 l. 24, 28, 39 *propter* c. 2 l. 9
εἰμαρμένη p. 353 c. 2 l. 29
εἴρω, *sero, series* p. 353 c. 2 l. 41
ἐκδιεσηκὼς p. 330 c. 1 l. 50
ἐκδυμιᾶσθαι p. 220 c. 1 l. 19
ἐκπρέψαι p. 303 c. 1 l. 34
ἐκπυμεῖσθαι p. 382 c. 1 l. 5
ἐκπαδῶναι p. 124 c. 1 l. 51 p. 174 c. 1 l. 28
ἐκπικὸς p. 225 c. 1 l. 56 p. 226 c. 1 l. 16
ἐλατῶσθαι p. 217 c. 2 l. 7.

ἔλυτρα p. 326 c. 1 l. 1
ἐμβαίνειν p. 30 c. 1 l. 47
ἐμβιβάζειν p. 359 c. 1 l. 17
ἔμβολοι, λα, rostra p. 218 c. 1 l. 9
ἔμφασις p. 19 c. 1 l. 1
ἐμφυτοζόωμα p. 66 c. 2 l. 55
ἐμφιλοσοφῶν p. 189 c. 1 l. 50
ἐμφιλοτεχνεῖν p. 282 c. 2 l. 4
ἔνδεσις p. 374 c. 1 l. 5
ἐνδόσιμον p. 407 c. 1 l. 8
ἐνεργητικὸς p. 2 c. 2 l. 39
ἐνκαρδεσεῶν p. 42 c. 1 l. 8
ἐνκύκλια p. 337 c. 1 l. 4
ἐν πυδὶ p. 7 c. 1 l. 27
ἐντυγχανειν p. 12 c. 1 l. 33
ἐν χρῷ p. 58 c. 1 l. 39
ἐξαμάτωσις p. 145 c. 1 l. 13
ἐξάπτεσθαι p. 140 c. 2 l. 20
ἐξελθεῖν p. 212 c. 2 l. 41
ἔξεσι p. 298 c. 1 l. 49
ἕξις p. 225 c. 2 l. 54 p. 226 c. 1 l. 3, 8 c. 2 l. 8
ἐξομοιῶσθαι p. 360 c. 1 l. 24
ἔξωμις, ἐξωμίας p. 155 c. 2 l. 50, 53
ἐπαγγέλλεσθαι p. 111 c. 2 l. 34
ἔπαυλις p. 40 c. 1 l. 29
ἐπιβάλλειν p. 204 c. 1 l. 40
ἐπιβάλλον p. 262 c. 1 l. 51
ἐπιθυμία, ἐπιθύμημα p. 85 c. 2 l. 9 p. 244 c. 2 l. 31
ἐπιγαφαὶ p. 157 c. 2 l. 48
ἐπιθήματα p. 38 c. 1 l. 38
ἐπίκοτον p. 268 c. 2 l. 9
ἐπικυματώσεις p. 274 c. 1 l. 50
ἐπιλαβεῖν p. 43 c. 2 l. 50
ἐπινοῆσαι p. 51 c. 1 l. 40
ἐπίνοια, ἐπινόημα p. 39 c. 1 l. 50 p. 45 c. 1 l. 35
ἐπιπωδεῖζέπειν p. 308 c. 1 l. 42
ἐπίπνοια p. 45 c. 1 l. 36
ἐπισημαίνεσθαι p. 232 c. 2 l. 43
ἐπισημασία p. 233 c. 1 l. 5
ἐπισκύνιον, *supercilium* p. 86 c. 2 l. 45 p. 87 c. 1 l. 2
ἐπισῶσαι p. 20 c. 1 l. 24
ἐπισροφὴ p. 157 c. 2 l. 48
ἐπισύρειν p. 316 c. 1 l. 14
ἐπίσχεσις p. 305 c. 2 l. 48
ἐρᾶν p. 369 c. 1 l. 39
ἑτοιμότητες p. 133 c. 2 l. 36
εὐαναλήπτως p. 11 c. 1 l. 5, 15
εὐάρμοσον p. 17 c. 2 l. 41
εὐαφῶς p. 403 c. 1 l. 29
εὐδαιμονία p. 266 c. 2 l. 16
εὐελλαδάκλως p. 11 c. 1 l. 28
ἔυδις p. 241 c. 2 l. 39
εὐεργετικὸς p. 9 c. 1 l. 39
εὐλαβεῖσθαι, *cautè agere, cavere* p. 320 c. 2 l. 14.
εὐζωεῖν p. 116 c. 1 l. 43
εὐδαιμονεῖν p. 231 c. 2 l. 4
εὐδυσχερμεῖν p. 137 c. 2 l. 3
εὕκαιρον p. 438 c. 1 l. 25
εὐκερσον p. 27 c, 1 l. 14
εὔλυσις p. 100 c. 1 l. 14 p. 109 c. 2 l. 47
εὐμάρεια p. 123 c. 1 l. 9
ἔυμοιρις p. 218 c. 2 l. 47 p. 219 c. 2 l. 4
εὐκοινωνησία p. 408 c. 1 l. 14
εὐγῶς, εὐγοικῶς p. 115 c. 1 l. 1
εὐκεινῶς p. 363 c. 2 l. 54
εὐιδεῖν, εὐιδία p. 230 c. 2 l. 15 p. 297 c. 2 l. 10
εὐόμιλος p. 37 c. 1 l. 48.
εὐπαρείδαι p. 21 c. 1 l. 14
εὐπειθὴς p. 219 c. 1 l. 12
ἔυπτος p. 360 c. 1 l. 16
εὑρέθη p. 329 c. 1 l. 28
ἔυρυς p. 59 c. 1 l. 20
εὑρεῖν p. 216 c. 1 l. 52
εὐρυχωρία p. 341 c. 2 l. 49
εὐσαθεῖν p. 206 c. 2 l. 53 p. 222 c. 2 l. 21
εὐσχολία p. 137 c. 1 l. 7 εὐσχόλως p. 148 c. 2 l. 6
εὐσχολεῖν p. 403 c. 1 l. 18
ἔυτακτος p. 281 c. 2 l. 29
εὐτρεπὲς p. 299 c. 1 l. 12.
ἐφήμερα, *animalculum* p. 161 c. 2 l. 8 *planta* p. 174 c. 1 l. 4 *venenata* ibid l. 53
ἐχέτω p. 178 c. 2 l. 39
ἐχθὲς *heri* p. 174 c. 2 l. 8

Ζητητικὸν p. 33 c. 1 l. 48 c 2 l. 8

Ἤ, *nisi* p. 197 c. 2 l. 40
ἡμερόβιοι p. 162 c. 1 l. 3
ἡμίγυμνος p. 155 c. 2 l. 30

Θέλειν παρέλκον p. 336 c. 2 l. 51
θεωρὶς p. 59 c. 1 l. 39
θεοφόρητος, θεοφορία p. 430 c. 2 l. 11, 30
θερισμαλεῖν p. 359 c. 1 l. 8
θίγειν p. 45 c. 2 l. 42
θύλακος p. 309 c. 2 l. 36
θύς p. 306 c. 2 l. 35

Ἰδιῶς p. 17 c. 1 l. 47 p. 243 c. 2 l. 41
ἰδιωτικὸν p. 122 c. 2 l. 18
ἰσόνομος, ἰσονομία p. 23 c. 2 l. 9, 33

Καββαλικὸς p. 280 c. 2 l. 56 p. 181 c. 1 l. 28
καδαιότης p. 16 c. 2 l. 37
κὴ, pro ἀλλὰ p. 60 c. 2 l. 56 p. 61 c. 1 l. 1
κμεὸς p. 43 c. 1 l. 29
κνημίας p. 256 c. 1 l. 31
καλλωπίζειν p. 434 c. 1 l. 56
καρπὸς p. 146 c. 2 l. 34 p. 241 c. 1 l. 11 p. 383 c. 2 l. 45
καταύνησις p. 197 c. 1 l. 23
καλαχειρεργεῖν p. 316 c. 2 l. 30
καλαμίειν p. 380 c. 1 l. 4
καλάλλιλον p. 192 c. 1 l. 35
καλαληκτικῶς δδόναι p. 149 c. 2 l. 38
καλαλύσαι p. 176 c. 1 l. 33
καλάπλασμα p. 197 c. 1 l. 15
καταρτίζειν p. 403 c. 1 l. 39 καταρτισμὸς ibid l. 42
καλαφρόνημα, καλαφρόνησις p. 357 c. 1 l. 53
καλαφρυάτσεδαι רחפאל p. 348 c. 1 l. 13, 30
κατεντεινεσθαι p. 128 c. 2 l. 37 p. 157 c. 2 l. 37 p. 236 c. 1 l. 32
καλεργαστικὸν p. 27 c. 1 l. 32
καλορθώσεις, καλορθώμαλα p. 204 c. 1 l. 35, 36
κεκολασμένος p. 110 c. 1 l. 34
κενοσπουδία p. 258 c. 2 l. 3
κεγχραμίδες p. 366 c. 2 l. 29
κηδεμονικῶς p. 17 c. 1 l. 32
κηρῶσαι p. 175 c. 1 l. 30
κοινονομοσυνὴ p. 31 c. 2 l. 9 p. 32 c. 1 l. 20 *sensus communis* ibid l. 27
κολάζεσθαι p. 110 c. 1 l. 48, 51, 52
κομψεία p. 98 c. 2 l. 52 p. 182 c. 2 l. 4
κόσμος p. 183 c. 2 l. 24
κρᾶσιν ἑαυτῦ p. 26 c. 1 l. 42
κρεανομεῖν p. 316 c. 2 l. 6, 12
κρίμα p. 123 c. 2 l. 17, 20
κροκύφαντον *reticulum* p. 51 c. 1 l. 17

Λελογισμένος, *consideratus* p. 324 c. 2 l. 15
λιπὸν p. 139 c. 1 l. 4, 8

λύθρον,

λυθρον, λύθρ& p. 51 c. 1 l. 2, 7
λυκοφιλία p. 397 c. 2 l. 5
λυοσόδηκ]οι p. 256 c. 1 l. 3

Μαγγάνδμα p. 280 c. 2 l. 5
μαχάρων -νῆσοι p. 359 c. 1 l. 48
μέλ& p. 264 c. 2 l. 47, 50
μέμφε] p. 265 c. 2 l. 11
μῦ, & p. 264 c. 2 l. 48, 50
μεταβαλεῖν p. 252 c. 2 l. 39
μεταλίθευς p. 300 c. 2 l. 13
μετονομάζευς, *transnominari* p. 356 c. 1 l. 31
μετειώτεροι p. 226 c. 2 l. 30
μέτον, ἐλλείπ] p. 8 c. 1 l. 1
μύζειν, μυγμὸς p. 33 c. 1 l. 43, 45
μύξ& p. 339 c. 1 l. 54
μυξάειον p. 174 c. 2 l. 13 p. 225 c. 1 l. 56

Νάτ]ειν p. 91 c. 1 l. 46
νεκρῶν p. 258 c. 1 l. 10
νεκύα p. 334 c. 1 l. 41
νδυεσσαμεν p. 53 c. 1 l. 48
νδυεσσαίσαι p. 260 c. 1 l. 9
νδυεσσαίσεια p. 237 c. 2 l. 22
νδυεσσασεῦς p. 53 c. 1 l. 20, 54 p. 118 c. 2 l. 39 p. 229 c. 2 l. 48
νδυεσσασέμεν p. 260 c. 1 l. 7
νδυεσσασῦν p. 382 c. 1 l. 15
νήφειν p. 34 c. 2 l. 41 νήφ]ης ib. l. 45
νίσιμον p. 74 c. 1 l. 46
νυῖ καὶ χθές p. 355 c. 2 l. 13
νυῖ καὶ νεωστ ibid. l. 25

Ὀδῶ p. 18 c. 2, 33
Οἰκογενὴς יליד בית p. 35 c. 2 l. 8, 9
οἰκονομία p. 138 c. 1 l. 35 c. 2 l. 38 p. 182 c. 2 l. 29 p. 400 c. 2 l. 8
οἰκονομικὸς p. 187 c. 2 l. 33
οἰόμην p. 17 c. 2 l. 25
ὀλιγόχρονα p. 200 c. 2 l. 37
ὁλοχερῶς p. 11 c. 2 l. 5, 12 p. 217 c. 1 l. 37 p. 325 c. 1 l. 42
ὀμόπονον p. 24 c. 1 l. 24
ὀνειδισικῶς p. 19 c. 2 l. 28
ὄρμα p. 108 c. 1 l. 24
ὀρεχθῶσαι p. 124 c. 1 l. 29
ὀρθὸς p. 101 c. 2 l. 55 p. 258 c. 1 l. 28
ὀρτυγοθυφεῖν, ὀρτυγοκοπεῖν p. 6 c. 2 l. 35
ὄσμῶ p. 294 c. 2 l. 7
ὀσφράκλ&, *vernaculus, verna* p. 35 c. 2 l. 8, 17 *vernilitas* ib. l. 41
ὀφρῦς, *frons* p. 87 c. 2 l. 39
ὄψε] *viderit* p. 210 c. 1 l. 8 p. 311 c. 1 l. 1 p. 394 c. 1 l. 28

Πάγ&, πάχη p. 287 c. 2 l. 42
παῖς p. 7 c. 1 l. 39 παιδόθεν ibid. l. 47
παλιγγενεσία p. 385 c. 2 l. 5
πάμμελαι& , *Parmularius* p. 4 c. 1 l. 16 *Parma* ibid. l. 26 c. 2 l. 40
παμμιξὲς 278 c. 2 l. 25
πᾶν. בל *ullum quicquam* p. 104 c. 2 l. 24
παρακελευτικὸν p. 99 c. 1 l. 20
παρακαδίζω p. 309 c. 2 l. 11
παρακολουθεῖν p. 61 c. 2 l. 49 p. 75 c. 1 l. 11 p. 88 c. 2 l. 37 p. 189 c. 1 l. 6, 7
παρακύψειν p. 122 c. 2 l. 43
παρανδρεῦς p. 43 c. 2 l. 1
παραπίμπειν p. 78 c. 1 l. 46 p. 361 c. 1 l. 12
παράπυγμα p. 326 c. 2 l. 16
παράσασις, παρασήμαλα p. 113 c. 1 l. 28, 34
παράταξις p. 386 c. 2 l. 23
παράφορος p. 26 c. 2 l. 48
παρεμπεῖν p. 186 c. 1 l. 26
παρεμπόρδμα p. 115 c. 2 l. 1
παρεπιδυμεῖς p. 189 c. 1 l. 24 p. 233 c. 1 l. 52
παρυπομνησις p. 19 c. 2 l. 40
παρὰ, ὑπὸ πασα p. 197 c. 1 l. 21
πεῖσις p. 102 c. 2 l. 14, 44 p. 254 c. 2 l. 23 p. 20 c. 1 l. 55
πεῖση, πείσμαλα p. 103 c. 1 l. 36, 38
περιβάλλειν p. 59 c. 1 l. 5
περιβολὴ p. 420 c. 1 l. 1
περιγίνευς p. 256 c. 1 l. 51
περιεῖναι p. 19 c. 2 l. 35
περιεργάζευς p. 353 c. 1 l. 29
περίεχον p. 163 c. 1 l. 15 c. 2 l. 11
περίσευς p. 92 c. 2 l. 8
περικείμενον p. 305 c. 1 l. 8
περιλαλεῖν p. 12 c. 1 l. 6
περιπελὴς p. 153 c. 2 l. 10, 30
περιπατᾶν p. 267 c. 2 l. 2
περισάσεις, περισαπικὰ, περιεσῶτα p. 21 c. 2 l. 17 p. 27 c. 1 l. 9 p. 223 c. 2 l. 39 p. 331 c. 2 l. 49
περίφορεν, περιφέρευς p. 26 c. 1 l. 55 p. 27 c. 1 l. 1
πέρπερ&, περπερία, περπερεύευς p. 188 c. 1 l. 21 c. 2
πεφυκέναι p. 412 c. 2 l. 26
πηλοπλάστων p. 21 c. 1 l. 31
πηδαλὸν, πηδαλολογία p. 88 c. 2 l. 2
πηδυκίζειν p. 345 c. 1 l. 3
πηχα p. 197 c. 1 l. 20
πλησιακὸς p. 2 c. 2 l. 52 p. 3 c. 1 l. 1
πνεῦμα ἀποπνέων, ἀφιέναι p. 186 c. 2 l. 11
πνεύμαπικον p. 244 c. 2 l. 30
ποιμενὸς p. 276 c. 2 l. 17
πρᾶγμα p. 181 c. 2 l. 22 p. 213 c. 2 l. 12
πράγματα p. 21 c. 2 l. 19, 44
πρασιανὸς, *Prasina* factio p. 3 c. 2 l. 51
προηγμένα, *productâ, promota* p. 115 c. 1 l. 19 p. 121 c. 1 l. 19
προίσαδς p. 92 c. 2 l. 7
προίσοια p. 296 c. 1 l. 13.
προπίπω, προπιτῶς p. 42 c. 2 l. 53 p. 112 c. 1 l. 1
πρὸ ποδὸς p. 58 c. 1 l. 51 ἔργω, ὁδῷ p. 207 c. 2 l. 21
πρὸς p. 73 c. 2 l. 1 p. 282 c. 1 l. 14
πρὸς pro διὰ p. 335 c. 2 l. 7
προσάρτημα p. 421 c. 2 l. 27
προσδοξάζειν p. 287 c. 1 l. 9
προσεπιδοξάζειν p. 315 c. 2 l. 53
προσίσαδς p. 250 c. 1 l. 28, 48
προσκόπειν p. 233 c. 1 l. 13
προσλαμβάνειν p. 354 c. 1 l. 39
προσπάθεια, προσπάθειν p. 186 c. 1 l. 7 p. 421 c. 1 l. 6, 8 ἀπὸ τῶ πάθους distinguitur ibid. c. 2 l. 42, 51
προσπλέκειν p. 346 c. 1 l. 2.
προστησιῶς p. 28 c. 1 l. 5
προσωνυμοικίζευς p. 141 c. 2 l. 35, 37
προσετηκέναι p. 185 c. 1 l. 4
πρόσχημα p. 268 c. 2 l. 22
πρωτισδύειν p. 282 c. 1 l. 14
πυῶδες p. 110 c. 2 l. 18

Ῥαικεντάτην, *recentatum* p. 123 c. 1 l. 40
ῥαίκτως, *rectè* ibid. 42
ῥεμβὸς, p. 61 c. 1 l. 53 p. 76 c. 2 l. 11

ῥέμβεσθαι, ἀποῤῥέμβεσθαι p. 61 c. 1 l. 26 p. 145 c. 2 l. 19
ῥόμβος p. 217 c. 2 l. 47
ῥήγνυσθαι, διαῤῥαγῆναι, *rumpi* p. 295 c. 2 l. 26, 41
ῥοπὴ *momentum* p. 75 c. 2 l. 50
Σεκυτόειος, *Secutorianus, Secutor* p. 4 c. 2 l. 42
σιμοτυφία p. 341 c. 1 l. 42
σισηρέγαι, *ringi, renidere* p. 28 c. 1 l. 10
σισηρὸς p. 402 c. 1 l. 30
σημεῖον p. 126 c. 2 l. 32
σημειωτοὶ, & σημειώσεις ἐδηττες p. 44 c. 1 l. 2
σιμιλάεια p. 260 c. 1 l. 7
σκάμμη p. 397 c. 1 l. 42
σκαμβὴ p. 397 c. 2 l. 2
σκελετὸς p. 214 c. 2 l. 41
σκίμπους p. 75 c. 2 l. 12 *scimpodium*, ibid. l. 26
σκίβαλα p. 258 c. 2 l. 39
σκωῖτον, *cinum, cilium* p. 87 c. 1 l. 44
σοφισταὶ p. 35 c. 1 l. 9 p. 338 c. 2 l. 4
σπαῖρος p. 50 c. 2 l. 13
σπέρμα p. 162 c. 1 l. 45 c. 2 l. 23 p. 226 c. 2 l. 2 p. 371 c. 2 l. 14
σπερματικὸς λόγος p. 141 c. 1 l. 24
σποδεῖν p. 241 c. 2 l. 45
σποδὸς p. 214 c. 2 l. 41
σταγὼν, στάγμα p. 266 c. 2 l. 28
στελλεσθαι p. 34 c. 1 l. 34
στενοχωρία p. 341 c. 2 l. 55
στέργειν p. 195 c. 2 l. 14 p. 248 c. 2 l. 3 p. 253 c. 2 l. 31
στάγμα p. 75 c. 2 l. 37
στοιχεῖον, στοιχεῖωδες p. 123 c. 1 l. 48, 55
στολὴ, *stola* p. 10 c. 1 l. 27 στόλιον ibid. c. 2 l. 28
στοργὴ p. 22 c. 1 l. 51
στοχάζεσθαι, στοχαστικὸν p. 16 c. 2 l. 51 p. 17 c. 1 l. 2 p. 302 c. 1 l. 46 p. 354 c. 1 l. 37
συγγνωμονικὸν p. 28 c. 1 l. 42
συγκλᾶσθαι p. 161 c. 1 l. 47
συγκολλᾶσθαι דבק p. 185 c. 1 l. 23, 24
συγκρίνειν p. 393 c. 2 l. 41
συζῆν θεῷ p. 211 c. 1 l. 28
συμβαίνειν p. 192 c. 2 l. 42
συμμηρύσαι p. 161 c. 1 l. 47
συμμονὴ p. 195 c. 2 l. 20
συμπολιτεύεσθαι θεοῖς p. 352 c. 2 l. 22
συμφέρεσθαι p. 430 c. 1 l. 52
σωειδὴς p. 269 c. 1 l. 53
σωεῖναι p. 191 c. 1 l. 4
σωεμφέρειν, σωεμφέρεσθαι p. 96 c. 1 l. 23
σωιζάνειν p. 393 c. 2 l. 46
σωίστασθαι, & διασωίστασθαι p. 87 c. 2 l. 24
σωτηρεῖν p. 57 c. 1 l. 30
συντῆσαι p. 161 c. 1 l. 47
σωτάτλειν p. 192 c. 1 l. 50
σωτετηκέναι p. 285 c. 1 l. 13 דבק ibid. l. 22
σωτρέχειν p. 393 c. 2 l. 31
σύρμα, *Syrma* p. 10 c. 1 l. 33
συσσαίζεσθαι p. 215 c. 1 l. 46
σφυζειν, σφυγμὸς p. 276 c. 2 l. 17 p. 290 c. 2 l. 40
σχέσις p. 21 c. 2 l. 1 p. 305 c. 2 l. 7
σχῆμα p. 385 c. 1 l. 39
σχολαστικὸς p. 36 c. 1 l. 16 c. 2 p. 37 c. 1 l. 1
σώματα p. 39 c. 2 l. 4 p. 214 c. 2 l. 18

Τάττεσθαι p. 395 c. 2 l. 28
τηδήκω, τεθνήξομαι p. 72 c. 2 l. 51 p. 73 c. 1 l. 4
τέρετρα p. 174 c. 2 l. 50
τηρεῦσθαι, *cinefieri* p. 124 c. 2 l. 13
τόπον διδόναι p. 104 c. 1 l. 20
τοῦ διὸς σοι p. 267 c. 1 l. 4
τραγῳδεῖν p. 108 c. 1 l. 27 p. 212 c. 2 l. 33
τραγῳδία p. 388 c. 1 l. 1
τραχεῖς, & πιεπαχεῖς p. 305 c. 2 l. 40 p. 306 c. 1 l. 8, 14
τραχηλίζεσθαι p. 419 c. 1 l. 15
τρέφειν p. 417 c. 2 l. 38
τριγλυφικὸν p. 182 c. 1 l. 22
τροπὴ p. 110 c. 1 l. 28
τυπτᾶσθαι p. 118 c. 1 l. 10 p. 229 c. 2 l. 35
τύφος p. 73 c. 2 l. 43 p. 77 c. 2 l. 18 p. 225 c. 2 l. 12
τύχη פּוּרִים p. 46 c. 2 l. 46, 51
τῷ, διὰ τὸ p. 85 c. 1 l. 20

ὑγιὴς λόγος p. 306 c. 1 l. 48
ὗς, ὑὸς, ὑΐ p. 191 c. 1 l. 26
ὑπάρχον p. 322 c. 1 l. 23
ὑπεξαίρεσις, *exceptio* p. 120 c. 2 l. 27
ὑπέρτασις, ὑπερτείνειν p. 357 c. 2 l. 9, 10
ὑπερτεῖς ibid. l. 18
ὑπερφρονεῖν, ὑπέρφρων p. 357 c. 1 l. 36, 42
ὑπηνὴς p. 76 c. 2 l. 42
ὑποδεὴς p. 53 c. 2 l. 15
ὑποκαθαπλίνειν p. 395 c. 2 l. 45
ὑποκείμενον p. 303 c. 2 l. 40
ὑποκρίνεσθαι p. 345 c. 2 l. 31
ὑποκριτὴς p. 338 c. 2 l. 56
ὑπομνήσεις p. 45 c. 2 l. 3
ὑποστάθμη p. 344 c. 1 l. 21
ὑποχὴ p. 362 c. 1 l. 29
ὕπτιος p. 110 c. 2 l. 34

Φαιδρὸν p. 34 c. 1 l. 23
φαντάζεσθαι p. 8 c. 2 l. 12 p. 382 c. 2 l. 22
φαντασία p. 8 c. 1 l. 44 p. 258 c. 1 l. 4
φαντασιαστικὸς p. 8 c. 2 l. 8
φαντασιοπληξία p. 8 c. 1 l. 38
φαντασικῶς p. 118 c. 1 l. 10
φάρμακα p. 38 c. 1 l. 30 p. 197 c. 2 l. 16
φελώνη, *penula* p. 40 c. 2 l. 33, 38
φιδείρεσθαι p. 345 c. 2 l. 16
φιλεῖν p. 369 c. 1 l. 19
φιλάληθες p. 22 c. 2 l. 53
φιλοδίκαιον p. 23 c. 1 l. 23
φίλαικειον p. 23 c. 2 l. 41
φιλοσοφεῖσθαι p. 5 c. 2 l. 40
φιλόστοργος p. 19 c. 1 l. 4
φιλοτησία p. 394 c. 2 l. 42
φιλόφοφος p. 19 c. 1 l. 34
φιλοψυχεῖν p. 277 c. 1 l. 18
φρυάτλεσθαι p. 364 c. 1 l. 32
φύματα p. 74 c. 2 l. 3 *vomicæ, tubera l.* 3, 4
φύραμα p. 289 c. 1 l. 35
φύρεσθαι p. 97 c. 2 l. 39
φύσις p. 226 c. 1 l. 44

Χαριεντίζεσθαι, χαριεντισμὸς, *carinari* p. 29 c. 2 l. 9, 22, 28, 49
χθὲς καὶ πρώην, χθὲς καὶ σήμερον p. 355 c. 1 l. 20, 50
χθιζοὶ p. 174 c. 2 l. 9
χρεῶν p. 136 c. 2 l. 55
χώρειν διδόναι p. 104 c. 1 l. 5
χωρεῖν p. 148 c. 2 l. 41

Ψῆφοι p. 236 c. 2 l. 40
ψόφος p. 332 c. 2 l. 48
ψαρολίθες p. 242 c. 1 l. 15
ψυχαὶ p. 214 c. 2 l. 15 p. 226 c. 1 l. 48 c. 2 l. 4
ψυχομαχεῖν p. 381 c. 2 l. 7

Ὦρα p. 43 c. 1 l. 12, 27 p. 51 c. 2 l. 56
ὠσικῶς p. 325 c. 1 l. 48

Syllabus rerum præcipuarum, quæ hoc ſcripto continentur.

Prior numerus paginam denotat, ſecundus columnam, tertius lineam.

Aſteſſus inſtar habet, qui fatum, qui fratrem averſatur pag. 34 col. 1 lin. 50 pag. 154 col. 1 l. 55
Abſentia, amiſſa, præterita requirere fatuum 414 1 10, 2 40
Accommodatio commoda non vituperanda 17 2 41 18 1 *quantum expediat* ib. 2 *quando & quomodo devergat* ib.
Adulatio nec adhibenda, nec admittenda 34 1 32
Adulator qualis 18 1 16. 2 1. *vermiculis compar* 90 1 9
Adverſa invicem ad univerſi bonum conſpirant 54 1 10
Æqualitas æquitatis pars prima 23 2 17. *hæc quandoque nihil iniquius* ib. 20
Aer ambiens fata, animantia quàm variè afficiat 163 1 16 2
Æſtimationis juſtæ ratio in rerum uſu habenda 21 2 1. 31 1 55. 2 3. 115 1 9. 158 1 7. 297 2 27. 352 1 41. 353 1 26
Ætatis flos, res lubrica 43 1 20
Ævum rapidè decurrens, ſecum omnia abripit, in ſe abſorbet 165 2 49. 167 2 56. 209 1 3 2 1. 267 1 44. 278 1 34. 338 1 26. 341 2 4. 342 1 12, 23. 433 1 46. 434 1 19
Affectionibus naturalibus fruſtrà obnitimur 210 2 1
Affectus animum miſerè diſtrahunt 53 1 30. 103 1 53. 2 1. 104 1 31. 381 2 13. 382 1 49 428 2 47. *vim faciunt* 299 2 31. *rationem extrudunt* 223 1 52. 224 1 18. *his abripi non oportet* 92 2 36
Affectus tenerrimi, prudenter, ſed difficulter, haberi poſſunt 19 1 4, 24
Alia altis placent 313 1 33
Alienis intendens animus ſe negligit 61 2 40. 68 2 50. *negotium fruſtrà faceſſit ſibi* 137 1 7,10
Alteratio eſt, quam corruptionem dicimus 355 1 46. 415 1 14
Amat maximè ſe quiſque 422 2 23
Amicitiæ nec temerè contrahendæ, nec facilè diſſolvendæ 33 2 5, 44
Amicorum abſentium etiam ratio habenda 33 1 1
Amor celari non poteſt 356 1 50. *amorem conciliat* 25 2 5. 397 1 30
Ἀναπόλησις & συλλογισμοῦ, in autoribus probatiſſimis deprehenſa 92 1 6. 174 1 4
Androgynum hominem conditum, fabula 129 1 1
Anima flatus 51 1 41. 227 2 24. 228 1 20. 323 1 17. *exhalatio à ſanguine* 51 1 43. 215 2 38. *ſanguis quâ ratione dictus* 52 1 20 *de eadem variæ veterum ſententiæ* 140 2 5. 141 2 56
Animus contumelioſè quibus modis ſe habeat 59 2 1, 7.74 1 48. 93 2 50. *de animi immortalitate quam ambiguè ſenſerint philoſophi plerique* 68 1 50. 2 1. 90 2 3. 138 2 21. 140 1 1, 27. 2 1 20. 141 2 10, 49. 143 2 44. 215 2 38. 423 1 18. 424 1 10
Antoninus Pius Imp. qualis 31 1 15. 40 1 20
Apum induſtria 183 2 3
Aquam pavent λυσσόδηκτοι 256 1 3
Arancæ indoles 183 1 44
Ars naturam imitatur 393 1 19
Ars hominis bonum eſſe 387 2 31. *ea niſi diſcatur, non habetur* 412 2 3. *in quibus conſiſtat* 415 2 18
Artem ut nôrit quis, diſcat oportet 411 1 35. 2 52. *quam nôrit, exerceat, & intra fines ejus ſe contineat* 156 1 16, 28. C. 2 1. 248 1 15 261 1 15
Artifex quiſque artem ſuam diligit, & enixè affectatur 184 2 28. 185 1 27. 186 1 20. *adverſus quoſvis tuetur* 243 2 46. 244 1 1. *imperitorum judicia non moratur* 214 1 32.
Artificia ſtudiáque inania reprehenſa 5 2 50. 6 1 1
Aſtrorum contemplatio, quatenus uſui 277 2 4. 410 1 32. *quatenus inutilis* 9 2 40
Aulica vita, mores quales 265 1 30. 238 1 8. *inficere ſolent* 230 2 40. 231 2 50. *in aula tamen rectè vivere eſt* 205 1 38. 298 2 3
Αὐτοχρῆμα *probata & collaudata* 4 2. 5 1
Auxilia non ſperenda 261 2 9. 263 1 24 269 1 26
Beatitudinem mens bona ſola facit 266 2 16 *citra externa aut aliena nulla* 65 1 15. 2 41. 79 23. 102 1 6, 32. 254 2 19, 27. 334 2 22. 419 2 53. 422 2 44. *at Deum qui excludunt, impiè ſaciunt* 65 1 40. 2 44. *quo ſine nec vir bonus, nec mens bona* 65 2 21. 347 1 15. 2 31. *ad eam via recta compendioſiſſima* 180 1 28
Benefacere juvat 265 1 11. *Benefacienti ipſo prodeſt* ibid. 29 292 1 41. 2 28. 387 2 18. *jugiter benefaciendo vitâ fruimur* 436 2 5. *benefacientem malè audire regium* 274 2 14
Beneficii dandi ratio genuina 189 1 29. 190 1. 191 1 23. *minùs proba* 189 1 1. *dexterè tam accipiendi, quàm largiendi, ars eſt* 15 1 7. 307 2 13.
Beneficium nullum niſi gratuitum, quod in ſe definat 167 1 7. 349 2 37. 350 2 48
Benignitas, re exhibenda, non ſpecie aut voce ſolâ 395 2 53. 396 1 35. *benignitas & beneficentia divina nobis in exemplum data* 291 2 28. 292 1 1. 316 2 35. 317 1. 331 2 5. 335 1 27
Bona non ſunt, quæ bonos non faciunt 66 1 27. 202 2 41. 294 2 41. *quæ nimia eſſe poſſunt* 204 2 34, 40. *quæ contemnere, quorum damna libenter ſuſtinere, laudem habet* 204 2 20, 34, 40
Bono malum vincere præclarum 402 1 43. 2 48
Bonum nihil, niſi honeſtum 47 2 6. 49 1 11. *niſi tempeſtivum* 438 1 14
Bonus verè eſt, qui conditioni ſuæ reſpondet 245 1 31. *qui intus talis* 395 1 46. *ſacerdos is & ſervus Dei*

93 2 30 40. *athleta* 94 1 10. *pancratiasta* 428 1 13. *aspera multa exercitii caussâ, citra offensionem, subiturus* 232 1. 233 2 36. *virtute altè intinctus* 94 2 12. *nec mutatu facilis* 95 2 14. *rupis instar, immotus* 176 1 46. 177 2 18. *mentis curam antiquissimam habet* 225 2 41. 226 2 41. *hac bonâ oblectatur* 312 2 27. *rectè factis contentus, lætus, agit* 102 1 40. 135 2 3. 288 1 46. 292 1 25. 294 1 3. 305 1 30, 39. 384 1 14. *Deo se probat* 394 1 53. *sponte obsequitur* 369 1 13. *huic regendum, agendum totum se dat, suâque dispensanda permittit universa* 103 2 14. 133 1 10. 153 2 44. 156 2 49. 159 1 34. 161 1 46. 280 2 35. 288 1 50. 430 2 21. *præsentibus, concessis destinatis acquiescet* 34 1 12. 53 2 4. 57 2 47. 79 2 8. 95 2 56. 96 1 1. 120 1 13. 253 1 37. 270 1 41. -271 1 37. 328 1 1. 351 2 24. -352 1 14. *ut necessariis* 54 1 1. 153 1 19. 159 2 19. *justis* 133 1 27. *bonis* 96 1 8. 248 1 24. *congruis* 145 2 24. 192 2 10, 41. 245 1 28. *commodis* 146 2 30. *tempestivis* ibid. 24. *divinitùs dispensatis* 159 2 38. 281 2 52. *rationi consentaneis* 276 1 9. *in eisque rectè excipiendis ac exequendis virtutem exercet suam* 58 1 39. 115 1 47. 147 1 43. 210 1 23. 220 1 13. 248 2 18. 274 2 7. 348 2 40. 417 1 29. 422 1 7. *nec lege indiget* 100 2 56. 101 1 1. *nec teste* 101 1 53. 286 1 53. 288 2 32. 340 1 14. *nec juramento* 27 1 31. 100 2 5. 101 1 16. *nihil numen poscit, quod alios latere velit* 107 2 45. *nihil clàm agit, quod palàm innotescere nolit* 361 2 50. 362 1. *& solus, & cum aliis pariter se gerit* 108 1 38. *vitam ut Deo consors, divinam agit* 59 1 39. 211 1 28. 352 1 50 c. 2 40. 418 1 45. 2 18. *aliorum de se judicia, dicta, nihil moratur* 363 1 12. 2 16. *sereno, placido, composito semper est animo* 57 1 27. 101 2 18. 429 1 37, 50. *nec numen incusat, nec homines* 426 1 13. *de vita vel productiore vel contradictiore nihil satagit* 109 2 44. 110 2 51. 118 2 24. *mortem nec metuit, nec optat* 108 2 15. *nihil purulentum minúsve sincerum in pectore fovet* 110 2 18, 34. *malis est pædagogi instar* 381 1 11. *quia vita illis censura est.* ibid. 28

Calamitas virtutis exerendæ, exercendæ, occasio 122 1 11. 283 1 51. 287 2 18. 316 1 41. 332 1 20

rectè ferre, virtutis & felicitatis est 177 2 23, 55. 179 1 42

Calumniatores aversandi 5 1 50. 52 1. *pediculis, vermiculis, viperis pares* 89 2 55

Censura examen sedulum sequatur 33 1 48. 401 1 1, 42

Circulus est rerum omnium 72 1 42. 2 1. *cujus particulæ sibi invicem innexæ,* 245 1 51 *orbis instar rotantur* 335 2 48. 337 2 21

Civilitas in magnatibus laude digna 32 1 23 c. 2 44 2 1, 21

Cœlum civitas, patria nostra 119 2 13. 130 1 41

Coactum nihil gratum 98 1 31. 341 1 6

Cogitatorum ratio habenda 2 2 9. 148 2 37. *Deo reddenda, quem non latent* 2 2 18. *reos faciunt* ibid. *l.* 4. *animum tingunt* 105 1 16 24. *facti crimen habent* 2 2 14. *affectuum, sermonum, actuum fontes, radices* 148 2 18. 205 1 16. *vitanda vana* 92 2 4. *recidenda non necessaria* 148 2 11. *cogitandum nihil, quod proloqui pudeat.* 92 2 38. 93 2 11

Comitas severitati juncta quantum valeat 18 2 20, 30

Comœdia vetus, media, nova; quatenus utilis 391 1 6, 36

Conatus etiam effectu destitutus, inanis non est 314 1 8 c. 2 26

Conscientia sua cuique maximè verenda 62 2 10. 92 1 34. *famæ (cum paucis,* 402 2 46) *perferendæ* 39 1 14. *huic quò consulas sustinenda infamia* 186 1 20, 36. 220 1 4. 234 2 22. 398 1 8. *hac contentum agere oportet* 135 2 45

Constantia in bono tenenda 154 1 9. 265 2 52. 297 1 19. *aliud ea à pervicacia* 29 1 22. 30 1 39. c. 2 3. 236 2 41. *hac nihil fœdius, nocentius* 133 1 12. 134 2 26

Continentia sui, virtus eximia 26 1 42. 42 1 1.

Corpus è luto effictum 289 1 49. *ex se cadaver merum* 165 2 23. *terra & sanies* 91 2 45. *saculus, utris, folliculus* 309 2 36. 310 1 46. *animæ amictus* 305 2 8. *qualis* 51 1 17. *vagina* 326 2 40. *vasculum* 92 1 49. *quale* 383 2 8. *membra organa* 282 2 29. *nullius præ anima præstantiæ* 502 3. 51 2 56. *huic ergò inservire natum* 91 2 14 43. *hanc quatenus afficiat* 163 2 18

Corporis habitus & gestus gravis & fixus 284 1 25. *nec affectatus tamen* ibid. 43. *ut speculum mentis sit* ibid. 2 5. *restitutio non impossibilis Deo* 423 2 32

Cunctatio, & dilatio, in vita rite instituenda damnosa 55 2 15. 93 2 21. 117 1 43. 136 2 38, 50. 137 1 3. 304 1 12. 351 1 1.

Deus summè bonus 63 2 14. *à quo nihil mali quî dicatur quum tamen corrigendo & puniendo aspera infligat* 62 2 24. 64 1 3. *mala ordinat, non facit* 219 1 34, 46. *natura prima* 146 2 49. *mens incorporea* 164 2 41. *corpus prisca quâ notione dictus* 165 1 18. *visibilis, invisibilis quatenus* 435 1 40. 436 1 14. *unde innotescant* 436 1 15. -2 4. *mundi quasi anima* 145 2 16. 146 1 2. 164 2 35. *omnia permeat* 207 2 40. 317 2 40. 318 2 28. *temperat* 207 2 30. *ubique adest, omnia intuens,* 119 2 47. 120 1. *nudus etiam mentes ipsas* 418 2 39. 419 1 52. *res humanas curat* 64 1 16. c. 2 1. *singulorum etiam* 65 1 1. 248 1 25. *ab ipso, per ipsum, in ipso, ad ipsum omnia* 146 2 41. 147 1 1. 144 2 14. *ipsius providentiâ, ab initio designata,* 149 1 5. *dispensantur,* 114 1 13. -2 47. 433 1 46. *eidemque inserviunt universa* 245 2 55. 247 2 56. *præ omnibus verendus* 240 1 24. -2 17. *per omnia tam minoris,*

quàm majoris momenti negotia, cogitandus, 221 2 25, 52. 222 1 1. *& respiciendus* 116 2 43. *quocunque ducit, sequendus* 112 1 44. 272 1 43. *statio, quam ille assignaverit, tuenda, venenda* 277 1 1. *ad omnia advocandus* 234 2 44. 335 1 48. *in omnibus agnoscendus* 42 2 12. 40 2 42. 304 2 5. *de omnibus celebrandus* 221 2 27. 245 2 22. *huic quò salvi simus, ut medico, gubernatori, auscultandum jugiter* 255 1 14. 2 1. *hunc nec admittentes, sibi, non ipsi nocent* 319 1 2. *patiens est, ad pœnas tardus* 312 1 4. *malis & ingratis benignus* 291 2 28. 316 2 35. 331 2 5. *non adulationem, sed imitationem exigit* 359 2 4. 360 1 56. *injustè nihil agit* 424 1 11

Dispensatio qualis licita 178 2 6. 182 2 29. 400 1 52. 401 2 41

Documenta pauca sufficient 58 2 54. 59 1. *brevia & summaria* 123 1 44, 48. *in promptu modò sint* 116 1 49 c. 2 18. 122 2 36. 133 2 36

Dolor, longus, levis; gravis, brevis 273 2 28. 274 1 38

Ellipsis frequens 147 2 40

Emendatione opus habere se, non emendatur, qui non credit 7 1 43. *nemo quærit, quod jam nactum se putat* 416 1 24

Epistolæ quales esse debeant 10 2 45

Error multiplex 263 1 2. 264 1 4. *erroris admonitus, corrigere sit promptus* 233 2 36. 234 2 21. 300 2 32. 306 2 15. *errantem reducere conandum* 348 2 55. 349 2 3. *sed placidè* 403 1 14. 404 2 45. *errata nec leviora negligenda* 15 1 56. c. 2 1. 1.

Examen sui, primitùs, sedulum, juge prodest 370 2 16. 381 2 29. 437 2 16

Exempla quantum prosint 231 2 40. *viva valeant* 14 1 13

Externa quæque bonis, malis pariter obveniunt 66 1 27. 200 2 41. *Media ergò* 66 1 54, &c. *vilia* 200 2 39. 304 2 12. 309 2 32, 34. *caduca* 66 2 38. 200 2 36. *diurna, non diutina* 161 2 3. 174 1 36. c. 2 50. 332 2 1. *ad ævum retrò, porrò, angustissima* 181 2 40. *ut perituris utendum* 414 2 44. *tragica larva, senica instructura eis demenda* 66 2 33. 67 1 2. 225 2 3. 289 2 54. 303 1 29. 420 1 15. *modestè habenda, placidè linquenda* 307 2 2, 39. *in pretio habere, invidentiæ, injustitiæ, impietatis est radix* 230 1 31, 33. 245 2 10. 322 1 53

Fama, extra nos 254 2 18. *alienum, non nostrum* 292 2 29. *inane quiddam* 125 1 41. 159 1 34. c. 2 10. 229 2 55. 230 1 1. *judicii expers* 76 2 51. 77 1 1. 125 1 33. *inconstans* 125 2 46. *sectari stolidum* 19 1 26. 135 2 50. 292 1 26. *superstes, res nihil* 113 1 10. *quàm angusta* 126 1 19. *evanida* 78 1 40. 125 1 35. 132 2 15. 159 1 23. *de ea solicitum agere, quatenus futile* 137 2 24. 138 1 3, 19. *aucupantium iniquitas, vanitas* 230 2 29

Fatum quid 193 1 33. 195 2 20. 353 2 25. *an philosophiæ studium inane faciat* 427 1 9

Festivitas quatenus adhiberi queat 9 2 49. 10 1 98 2 43. 99 1

Fides habita fidelem facit 25 2 1. 428 1 12, 23. *fidem fallere nihil adigat* 107 1 14

Filius sapiens, parenti res læta 275 1 33

Fluxa istic universa; consistens nihil 75 2 54. 76 1. 77 1 6. 209 1 19, 23. 227 1 21. *fumi instar evanida* 72 2 17. *his ergò affici sapientis non est* 209 2 3. 227 2 36. *sed quærere, inter fluctuantia hæc quò se contineat* 427 1 28

Fors incerta 76 2 37. *fortuita divinitus diriguntur* 53 2 20. *fortunam fingit quisque sibi* 218 2 46.

Fratres dissidia non decent 50 1 48

Frons animi index esse debet 25 2 13. 396 1 36

Fructum nihil non fert, & suum quodque 331 1 37. *his onusta speciosissima* 86 2 9. *sapientia gratissima* ib. 1.

Futuri ut nihil certum, 113 2 38. *præsagiri tamen multa possunt* 279 1 42. *frustra torquent* 262 2 35. 308 1 56. 309 1 39. *aut solicitos habent* 417 1 25

Gloriam de spreta gloria aucupari vanissimum 434 1 26 435 1 39

Gravitate affectatâ, fastuosâ, nihil gravius 16 2 22. 58 1 56. 341 1 42

Homo corpore, animâ, mente constat 52 2 3. 118 1 5. 420 1 34. *homines omnes cognati* 47 2 17. 69 2 1. 267 2 40. 335 1 24. 432 1 46. *semine cœlesti pariter oriundi* 48 1 16. 130 1 28, 43, 48. 155 1 4. *rationis ejusdem participes* 96 2 46. *luce communi fruentes, aere spirantes* 328 1 26, 28. *corporis ejusdem membra* 264 2 47, 50. *ad opem mutuam nati* 48 2 7. 49 2 7. 50 1 123. c. 2 25. *quæ sit omnibus præstanda* 96 2 52. 97 1. 103 2, 23. 123 1 29. 344 2 43. *ut in commune boni sint* 53 1 10. 98 1 49. 133 1 50. 200 2 19 *homo neminem odisse debet.* 49 1 50. *nec peccantes* 267 2 13. *sed mitis esse etiam immitibus* 287 2 8. *non ad otium natus est* 182 1 47. *nec ad voluptatem* 183 1 4. *sed ad opus* 182 1 36. 183 2 49. 299 1 5. *pront & alia universa.* 302 1 6. *hominis manus. Numen venerari, celebrare, homines juvare, servare* 215 2 44. 240 2 20. 241 1 7. *opus cœlestia contemplari* 277 2 42. 278 1 9. 305 1 49. *humanitatem colere* 404 2 49. *ars, bonum fieri* 387 2 3. *hæc qui non præstat, nec hominis nomine dignus est.* 182 2 50. 360 2 13, 15. 361 1 41. *hominem enim internum, exteris exutum, considerare oportet* 342 2 48. 343 1. *nec ab homine aliud, quàm quod est hominis, exigitur* 204 1 49 *nihilque homini despondendum posse, quod homo potuit.* 189 1 10, 34. 230 2 42. 424 1 32. *aut perferre, quod homo pertulit* 206 1 12. 207 1 30. *nec impotentia ignaviæ prætexenda* 187 2 6, 34. c. 2 1 188 2 24.

2 24. 189 1 20. 231 1 3. c. 2 54. *cum voluntas in cauſſa eſt* 51 2 30. *nec affecti huic indulgendum* 189 1 10. *ſed uſu & induſtriâ contrà pro viribus obnitendum* ib. 34 *homi animal ephemeron.* 161 2 4. 262 1 20. *anima cadaver geſtans* 165 2 23 *ipſe, & humana omnia, vanitas mera* 77 2 34. 78 1 45. 194 2 1. *bullarum inſtar* 303 1 5. *mortales natos* 131 1 48. *pacem invicem colere, non diſſidia fovere, nedum iras & inimicitias immortales gerere decet* 132 1 37. c. 2. 400 2 46. 402 1 9. *divulſus à corpore, cui coaluerat, reſtitui poteſt* 362 1 36, 46

Ictericis mel amarum 255 2 33

Ignis natura 121 2 19. *principiatus prælatus* 44 1 19

Imaginativa vis qualis 118 1 10. 229 2 25

Imitatio dextra rerum ingratarum, grata 87 2 31

Impatientia malorum omnium mater 216 1 3. 287 1 21

Imperiti peritis ferendi 17 1 55

Imperceptibilia quibus omnia habeantur 198 1 40. 199 2 52. *perceptu difficilia pleráque quibus* ibid. 46. 200 2 35

Impius omnis injuſtus, mendax, laſcivus, mollis 321 1 21. 322 2 22

Impoſſibilia ſectari, velle, inſanum 205 2 17. 206 1 1.

Ingenii tecti amicitia anxia 25 2 20

Inimicorum laudes perniciosæ 21 1 11

Injuriæ fructus in læſi ſenſu 133 2 28

Injuſtitia, jus non exequi 327 2 2

Inſani, ſtulti quique 415 2 55

Invidia æmulationis proles 38 1 32

Ira Iræ non reponenda 236 1 49. 237 1 13. *injuriâ plus lædit* 402 1 15. *vincere iram, res virilis* 405 1 12

Iraſci an liceat 267 1 28, 54. *rebus ſtolidum* 279 1 1.

Juſtitia, virtutum omnium genetrix 393 2 34. *ad ſuperos hinc abiit* 215 1 2. *rediſſe quando habita* ibid. 50 2

Juſtum eſt, bonis rependi bona 413 1 31

Labori aſſueſcendum 331 2 21

Lædere quemquam, niſi ipſe ſe, nemo poteſt 48 2 22

Laus à bonis, non à quibuſvis 97 1 19. c. 2 44. 98 1. *aliena quid ad nos?* 138 1 30. *nihil eâ melius fit* 139 1 14.

Lectio accurata prodeſt 11 1 42. *varia diſtrahit* 54 2 36

Lege certâ obveniunt omnia 119 2 14. 429 2 9

Liberalitas profuſione diſtat 281 1 8

Libido & voluptas non minùs quam labor & dolor moleſtæ 90 2 31

Librorum ſupellex citra uſum rectum inutilis 117 2 19

Literaturæ profeſſoribus ſalaria liberaliter aſſignanda 3 1 29 c. 2

Loco nullo non bene vivere licet 4 3 2 56. 44 2 11. 122 1 26. 205 1 47. 281 2 46. 313 1 1. 370 1 39. 417 1 1

Lotio intempeſtiva, noxia 39 1 25

Magnates ἀσθενέστεροι 21 1 14. 22 1 53

Mali ſemper fuerunt, ſemper erunt 257 1 24. *miſeratione magis quam indignatione digni* 69 2 4. 208 2 30. 232 1 8, 37, 50. *juvandi & ſuſtinendi* 287 1 39

Malum nihil niſi inhoneſtum 48 2 6. 49 1 12. *habenti ſoli noxium* 317 2 56. 318 1 38. *nihil ergò lædit, quod vere bono non deſtituit* 46 2 22. 49 1 4. 133 1 15. 162 2 41. *malo abſtinere, ubi nil obſtat, virtutis eſt; ex metu mero non eſt,* 400 1 1

Malus non volens quis 286 1 56. c. 2 53. *ſe non diligit* 184 2 5. *malum quenquam nemo, nec Deus fecerit* 49 1 4. 63 2 9

Mare guttula 244 1 22

Materia univerſi qualis 219 1 12. *varias ſubinde formas* 267 2 51. 268 1

Mediocritis in cunctis obſervanda 31 2 1. 33 2 40. 34 1 1. c. 2 41. 37 1 54. c. 2 5. 41 10. 44 2 50. 45 1 17. 241 2 43. 290 2 37.

Mendacio ſapiens quatenus immunis 178 1 45. c. 17

Meus divinitus derivata 48 1 42 141 2 25 211 1 47. 414 1 24. *hanc præter noſtrum nihil* 210 1 10. *eſt ipſe quiſque* 265 2 18. 382 1 44. *ſola eſt in homine æſtimatione digna* 228 1 28. 230 1 43. *principatum obtinens* 120 1 26 207 2 30. 281 1 41. *ſervire corpore aut cupidini non debet* 52 2 17. 79 1 5, *hac Deum attingimus* 67 2 54. 68 1. 420 2 25. *numinis ſeu dæmonis inſtar habet* 65 1 30. 69 1 25. 71 1 44. 99 1 44. 200 1 55. 207 2 46. 266 2 38. *ſans vitæ* 284 1 4. *affectuum, dogmatum* 305 2 26. *hæc inprimis curranda, colenda* 60 1 38. 78 1 43. 115 2 52. 120 2 2. 207 0 42, 208 2 12. 230 1 43. 300 1 16. *pura ſervanda* 239 2 53. *huic ſanandæ aſperum nihil non ſuſtinendum* 193 1 53. 195 1 5. *huic nihil præferendum* 385 2 50. *hanc contra nihil admittendum* 104 1 52 c. 2 *hanc potiùs quàm vultum componere par eſt* 278 2 18. *huic nihil impervium* 68 2 18. 384 1 29. 385 1 48. *omnia permeat & perluſtrat* 278 1 15, 51. c. 2 l. 1 *vaganè ſit* 61 1 24 c. 2 11 1 13. *alia ſcrutando ſæpe ſe negligit* 68 2 30. *viſis tempore nè concedant* 210 2 42. 211 1 37. *rectè ſemper fertur* 230 2 1. *nec impeditur* 62 1 17. 207 2 1. 216 2 21, 213 2 48. *quia cum exceptione aggreditur* 120 237. *& obſtinatia quæque in rem ſuam vertit* ibid. 1 36. 131 1 10, 20. c. 2 l. 30. 207 2 6. 316 1 14. *motu levi aut aſperto non afficitur* 125 1 14. 210 1 33. *invicti ſit, ubi aliis ſubducta, ſuâ ſe virtute involverit* 271 1 38. c. 2 l. 32 211 1 22. c 2 l. 31. 393 2 27. 420 2 31. 422 2 16. *ſe intuetur, ſe pro libitu artat, ſe fruitur* 383 1 23. c, 2 l. 26, 35. 37. *moleſtiam ſola ſibi faceſſit* 426 1 7, *mente bonâ nil melius* 103 2 26. *hujus morbi graviſſimi* 71 1 28. *cæcitas* ibid. l.

34. 154 1 27. 324 1 10. *ponuria* 156 1 56. *de mentis sede sensa varia* 126 2 37. 128 2 34
Methodus recta plurimi in cunctis habenda 18 2 24
Migratio frequens minus commoda 38 2 20
Mimicaca quæ, nec inutilis ea 391 1 35. 392 1 2
Minima non negligenda 34 1 24. 75 1 33. 104 2 44. 106 1 51. 122 1 30, 24
Mirari, philosophiæ initium 27 2 32
Mirum sapienti nihil ibid. 16 56. *c.* 2 *l.* 51. 57 1. 355 1 26. *qui miratur stultus est* 426 2 5
Misericordiam sapienti quatenus negent Stoici 69 2 40 70 2 56
Mores, candidi 153 1 6. *nigri* ibid. 22 *præfracti* ibid. 2 *l.* 10. *morosi* ibid. *l.* 20 *ferini, pecuini* ibid. *l.* 54. 201 2 50. 202 2 53. *pueriles* 153 2 55 201 2 48. *muliebres* ibid. *l.* 49
Morositas, & in docente, & in discente, officit 15 1 52, 57
Mors non est malum 66 1 54. 333 1 26. *sed malè mori* 179 1 30. *vitâ turpi melior* 323 2 2. 324 1 10. *naturæ opus* 67 2 19. 79 2 46. 99 2 51. 131 1 20. *debitum* 136 2 55. *non timenda* 67 2 23. *nec erubescenda* 131 1 43. *nec contemnenda; id quatenus* 324 1 56 *c.* 2 9 437 2 31. *nec fastuosè*, 325 2 41. *nec fastidiosè*, ibid. 42. *nec negligenter*, ibid. 1 42. *nec præcipitanter*, ibid. l. 17 48. *nec rabidè*, 324 1 35. *c.* 2 *l.* 10. *nec jactanter*, 365 2 28. *nec discupienter*, 423 1 31. *nec reluctanter*, 373 2 34 *sed consideratè*, 324 2 14. *compositè*, 110 1 20. *facilè*, 100 1 4. 109 147. 381 1 51. *placidè*, 79 2 16. *lubenter*, 260 2 20. *quod pauci faciunt* 179 1 54. 180 1 50. 222 2 40. *decenter*, 109 2 52. 110 1 21. *gratulatoriè obeunda*, 176 1 38. *expectanda* 215 2 33. 225 2 48. *excipienda* 55 1 34. 176 1 34. *admittenda* 260 2 20. *conscifcenda* 213 1 43. *quod quibus de causis permittebant Stoici* 83 2 53. 85 1 19. 211 2 49. 213 2 20. 314 1 26, 32. *sed jure rejicitur & refellitur dogma istud* 84 1 20. *c.* 2 *l.* 50. *ritè mori, res magna* 387 2 2. *miri non posse, volenti miserum* 319 1 31. 320 2 9. *mors migratio* 63 1 19, 21. *c.* 2 *l.* 2. 314 2 32. 386 1 38 *c.* 2 *reditus rei ad principium suum* 136 1 11. *compagis dissolutio* 79 2 26. 381 2 17. *resolutio in elementa prima* 131 1 24. 186 1 12, 32. 279 2 34. 280 1 18. 289 2 5. 435 1 29. *in eodem statu ponere, quo retro fueramus, nonnullis (sed falsò) visum* 142 2 32. 303 1 21. *portus* 90 1 22. 213 2 16. *requiem dat* 90 2 12. 91 1. 186 2 15. *messis* 275 1 54. 276 1 51. 415 1 7. *imperatores, magnates, medicos, mathematicos, philosophos, poetas, artifices, pariter tollit* 88 2 46. 89 1, 2. 152 2 29, 46. 158 2 38. 159 1. 170 1 9. *c.* 2 *l.* 4. 251 2 29. 252 2 54. 267 2 15. 304 2 23. 305 1 29. 306 2 20. 307 2 8. *omnes æquat* 255 4 12. 256 1 46. *hanc nemo ratione ullâ effugerit* 222 1 35. 223 2 2. 277 1 18, 35. *mortis dilatio, res ferè nihili* 169 2 12, 23. 178 1 20, 22. 181 2 25. 357 2 44. 359 2 1. *mors verè nulla nonnullis* 131 16. *rerum omnium aliis* 333 1 22, 26. *c.* 2 *l.* 34. *urbium etiam* 172 2 11. *ortus unius, mors alterius* 167 1 5. *c.* 2 *l.* 1. 274 1 50
Multis immiscere se haud expedit 99 1 26. 147 1 29. 280 1 39. *supervacuis præsertim, minusque necessariis* 148 1 9. 150 1
Mundus quasi animal, 147 1 19. 249 1 50 *c.* 2 *unum quodammodo*, 163 2 56. 164 1 2. *corpore uno animâ unâ prædito, constans*, ibid. 2 10, 14 *licèt, cinni instar*, 278 2 25. *ex natura sua discordibus*, 152 1 14. *c.* 2 278 2 48. 279 1 40 *scitè admodum compacto & concinnato* 151 *c.* 1, 2. *cujus membra ad congenera sibi sponte feruntur* 436 2 38. 437 1 39. *cùm lubentia sibi invicem inserviunt* 368 2 45. 369 1 43. *cedunt sibi invicem in totius usum* 406 2 3. 407 2 37. *homo solus ex omnibus hic officio suo deest* ibid. 38 49. *mundus civitas quædam* 75 1 45. 113 1 43. 125 1 3. 130 1 32. 147 1 19, 249 1 50 *scenæ instar* 388 1 32. 90 2 5. *malis moribus fœtus* 300 1 53. *mutationibus obnoxius* 129 2 39, 53. 132 1. 269 2 16. 297 1 25. *eisdémque consistens* 54 2 5. 67 2 48. 79 2 36. 161 1 31. 226 2 45. 227 1 5. 267 1 39. 269 2 41 *mundana omnia quam nihili* 366 2 27. *peritia & peritura* 66 2 38. *mundi conflagrationes* 89 1 39. 204 1 2. 385 1 48. *c.* 2 45
Nihil ex nihilo, in nihilum 150 1 51. *c.* 2 16, 22. 203 2 7. 301 1 45. 343 2 12
Nominibus quæ gerimus, re respondendum 356 1 16. *c.* 2 29.
Novum insolensve nihil 72 1 33. *c.* 2 16. 154 1 1. 166 148. 250 1 44. 257 1 23. 313 2 27. *sapienti fortive* 159 2 20. 205 2 14. 290 2 11. *stultis secus* 167 2 52. 268 1 47
Obstinatio mera Christianis immeritò objecta 386 1 28. 387 1 54
Occupationes fingere, ineptum 9 1 40. 21 1 51, 55
Ocularum continentia 88 1 18
Officia pro relationibus & personis præstanda 21 2 1. *officii divini humanique ratio pariter in quibusque habenda* 116 2 32. 117 1. 305 2 7, 50
Opinio quantum valeat 73 1 30. *c.* 2 34. 111 2 16. 130 1 26. 256 2 3, 38. 265 2 23. 353 1 35. *ea nos, non res ipsæ, turbat* 129 2 24, 29. 133 1 51. 287 1 7. 313 2 6. 315 2 39. 316 1 32
Orbi quibus ministeriis demereantur 256 2 4. 257 2 13
Ostentatio vitanda, hujusque vanitas 8 2 21. 9 1 19. *c.* 2 10. 30 2 24. 38 2 13. 39 1 8. 283 2 13.
Otium, uti nesciis, negotio molestus 147 2 11. 287 1 13, 40
Parentum virtus ad eandem proli calcar 2 1 27. 241 1 48. *horum vestigiis, citra examen, non insistendum* 168 2 38. 169 2 11
Parere prius quam imperare 411 2 52. 412 2 1
Παῤῥησία ferenda 6 2 45
Parsimonia justa, etiam in principe, probanda 39 1 42. *Vide Publica.*
Pater familias quare dicatur; qualis esse debeat 15 1 41. 16 1 44

Patria sapienti nulla non terra 313 2 25
Pax subdola qualis 397 2 5
Peccandi malis satietas nulla 322 2 49. 323 1
Peccantes citra iracundiam aut asperitatem corrigere conandum 212. 1 8. C. 2 30. 237 1 18. C. 2 14. 304 1 52. 402 2 49. 403 1 14. *juvandi & sustinendi* 215 2 47. *vel corrigendi, vel ferendi* 320 2 12. *peccant nescii, invitι, quatenus* 399 1 46. C. 2 1. *peccare nemo coegerit* 200 2 8. 318 2 17
Peccata Stoicis paria 62 1 55. *graviora, quæ à libidine, quam quæ ab ira.* ibid. 2 4. *aliena placidè sustinenda* 47 1 12. *nobis non absunt* 148 2 55. 210 1 1. 272 1 24. 318 2 8
Peccati abstinentia à procuratione divinâ 42 2 22. 43 1 12. C. 2 32 52
Peritia verè bonum aut sapientem non facit, nec plurimi ex se habenda 14 2 9. 19 2 25, 30
Perseverantia jugis in vita rectè instituenda 22 1 4. 240 1 10
Pertinacia fastùs, insciti æ, stultitiæ proprium 30 1 41, 47
Philosophiæ studio ætas nulla non incumbere debet 52 1 44. C. 2 13. *huic aliis missis vacandum.* 112 1 45. 292 1 9. 2 41. *nec aliud quicquam præ principali hoc intendendum* 115 1 54. *senectæ occupato præcipuè* 52 1 49. *in actione ea non in sermone consistit* 365 2 55. 366 1 10. *hanc professi plerique titulo, non re tales* 37 1 22. 293 1 6. 338 1 50. 339 1 51. 366 1 11. *hujus partes quæ* 299 2 2
Philosophari, licet sine tunica, 155 1 7. *sine libro* C. 2 8. *seminudo* ibid. 30 *sine commeatu* 156 1 41
Phocionis indoles qualis 394 2 9. 395 1 45
Pietas justitiæ juncta 417 1 41. *hæc antiquior etiam* 408 1 26
Platonis politia 340 1 51. C. 2 38
Plausus nec aucupandus, nec importunè exhibendus 19 1 51
Præceptoribus quantum debeamus 22 1 6
Præsentem imaginari, quem vereare prodest 409 2 20. 4 10 1 31
Præstantioribus viliora concedere & inservire nata sunt & debent 205 2 30. 207 2 56
Præstantissima quæque eligenda, procequenda, tenenda 104 1 39. 106 1 52. C. 2
Prævisa minùs afficiunt 285 1 4
Prece nil à Deo petendum, quod homines latere velis 93 1 7. *verè bona imprimis petenda* 346 1 55. 347 1 14. C. 2 31. *preces liberaliter, simpliciter concipiendæ* 291 1 25 50. 292 1 49. *precibus praxis pro viribus jungenda* 346 2 7. 347 1 14. C. 2 30
Principia duo, caussa & materia 145 1 48. C. 2 5
Progressus in bona perpetes 104 2 44. *quos faciamus, observandum* ibid. 40 *modici non spernendi, sed fovendi* 340 2 39
Proprium quicquam quatenus nemo habeat 432 2 54. 433 1 45
Publica privatis, cum paucis, præferenda 31 1 9. 32 1 15. *publici sumptus moderandi* 32 2 18. 34 1 45. 52 2 1. 38 2 37, 42
Rectâ semper accuratè, quasi ad lineam ductam, progrediendum 137 1 46, 53. C. 2 5 145 2 19. 185 1 26, 49
Redeundum properè ubi deviâsse senseris 196 1 9, 13. 224 1 35. *reditus is firmabit magis* ibid. 19
Refectiones necessariæ, sed modicè & sobriè habendæ 150 1 20. C. 2 56. 184 1 1. C. 2 4
Regere quî queat alios, qui se non regit? 450 1 39
Regibus philosophantibus beantur regna 24 1 30. 25 1 54 *ejusmodi subditis patrum instar* 15 2 21. *libera satìs sub iisdem servitus* 23 2 45. 24 1 14
Regnum ipsum servitus 295 2 26. 296 2 16
Religio citra superstitionem 242 2 21
Res ipsæ, formis & apparatu sepositis, perpendendæ 128 2 45
Romana, gravitas, strenuitas 58 1 24, 36
Sapere se solum qui putat, desipit 31 1 9
Sapientiæ gradus quis, lapsum moneri velle 133 2 45. 135 1 50
Scelera lucem aversantur 107 2 13. 108 1 4
Secessus per se parum prodest 121 1 42. C. 2 46 *in se secedere prosit* 122 2 21, 48. 123 1 15. *secessus amœnus conscientia proba* 122 2 38 *horridus mala* ibid. 52. 123 1 1
Semina accepta vis occulta effingit 371 2 14. 373 1 33
Sene ab actu non desistendum 237 2 28. 238 1 4
Sententia temerè nova ferenda 242 1 9. *alienæ melior cedendum* 30 2 40. 31 1. 242 1 44
Servi fors qualis 412 2 6. 413 2 35. *servitia speciosa* 39 2 11
Soboles solicitè requisita, & ipsa decessura 303 2 42
Socrates unde magnus 287 2 17. 288 2 3
Somnus, cum pecude nobis communis, actionem intercipit 299 1 30
Somno aut somnio similis plurium vita 168 1 48. C. 2 1. *somniorum spectra mera sunt, quæ nos perturbant* 77 1 41. C. 2 16. 243 1 39. 256 1 50
Sophistæ quales 8 1. 35 1 9 20
Sors communis non recusanda 282 2 32. 283 1 39
Spes Christiana qualis 143 2 55
Temerè nihil ad mittendum agendum 98 2 4. 102 2 24. 106 2 21. 123 1 30. 128 2 45. 169 1 1. 216 2 35. 217 1 1. 206 2 41
Temperamentum probum animi, morum, motuum, laude dignum 18 2 20, 30. 19 1 4. 27 2 56. 31 1 55. C. 2 2
Tempus præsens, quo solo utimur, fruimur, sedulò advertendum, ritè disponendum 58 1 39. 115 1 47. 147 1 41. *temporis opportunitas, res magni momenti* 42 1 29
Terra tota ad universum puncti instar 126 1 8
Tragœdiæ quis usus 388 1 48. 319 1 31. *an comœdiâ antiquior* 387 2 47. C. 2 47. 388 1 47 *Tranquillitas benè agendo, non nihil agendo, acquiritur* 148 1 40
Transitio à numero ad numerum 56 1 45. 154 2 4. 254 2 35. *à persona ad personam* ibid. 36. 300 1 10
Tyranni iidem aliis, aliis servi 157 1 39. C. 2 1. *fastuosissimi,*

fissimi, qui è servitio emerserint 367 2 9. *tyrannorum hypocrisis* 20 1 55. c. 2 27 *invidentia* ibid. c. 2 6. *tyrannum regemque quantum interfit* 20 1 55
Unionis genera varia 264 1 12
Urbes integræ quasi morte sublatæ & sepultæ 170 2 14. 174 1 23
Usus quantum valeat 424 1 32. 425 2 24. *gravia primitus levia, ingrata grata facit.* 369 1 55. 370 1 7.
Utile nihil, nisi honestum 115 2 28. 298 2 41. 299 1 14
Varietas juvat 250 1 55. 251 2 28
Velle sanari sufficit 318 1 40. 365 1 5
Veniam quatenus admittant Stoici 28 2 27. *peccantibus haud difficulter habenda* 11 1 30. 28 1 43. c. 2 1. 270 1 19. *ab eis præsertim, qui ipsi eâ opus habent* ibid. & 399 2 20. *invitè delinquentibus debetur* 98 1 33. 285 1 54. 426 1 51. *ignaris quatenus* 70 2 52. 71 1 24. 426 2
Venter quàm vorax 144 1 3. c. 2 30. 145 1 12
Verbositas vitanda 99 1 32
Veritas una 263 1 38. 264 1 7. *res divina* 322 1 5. *hujus sermo simplex* 417 1 55. c. 2 32. *eâ nemo volens destituitur* 286 1 55. c. 2 53.
Vernularum dicacitate delectantur domini 35 2 24. 36 1
Vestis familiaris à forensi alia 101 43. *citra splendidam in aula agere licet* 43 1 2. 44 2 1
Victûs ratio valetudini conducit; tenuis potior 22 39. 51 30
Vindictæ modus optimus 220 2 44. 221 2 20
Vir verè quis 128 2 54. 129 2 23
Viribus majora non molienda 261 1 4
Virtus sola in pretio habenda, & studiosè affectanda 103 2 26. 104 2 22. 159 2 15. 230 1 14 252 2 55. 253 1 15. *sola permanent immota* 103 2 41. *sola ad posteros, ad superos transmittit* 78 1 46. 79 1 47. *rectà semper fertur* 230 2 1. *viâ per se, vitii viâ minùs arduâ, minùs molestâ* 198 1 9. *masculo* 58 1 24. 99 1 50 128 2 44. *nisi gratuitus nulla* 135 25. *ipsa sibi sufficit* 271 2 27. *ipsa pretium & præmium est sibi* 39 1 13. 296 1 30. 250 1 20. *virtutes in aliis agnoscere & suspicere, candoris est* p. 153 c. 1 *l.* 20
Vita brevis p. 60 2 4. 136 1 21. 149 1 43. 182 1 1. *incerta* 295 1 28. *puncti instar ad æum* 209 2 40. 342 1 15, 36. c. 2 l. 33. *præsens tantùm vivitur. & hoc punctum insecabile* 71 1 19. 72 a 6. 79 2 33. 112 2 6, 53. 149 2 1. 422 1 4 *fugit* 57 2 14. 149 2 48. *nec redit denuò* 57 2 34. 59 2 20. 60 1 55. *indies diminuitur* 80 1 48. 81 1 52 85 1 19. c. 2 l. 8. *peregrinatio* 78 1 11. *navigatio* 85 1 53. 90 1 19. *militia* 77 2 43. *lucta* 285 1 4. *molestiis referta* 180 2 27. 181 1 40. *cum dissentientibus transigenda* 326 2 27. *fabula* 389 1 56. 390 1 3. *in qua personam & terminum assignat choragus deus* 438 1 37 439 2 10. *non quàm longa, sed quàm bene acta interest* 111 1 37. *sibi per omnia debet esse consentanea* 13 2 6. 18 1 48. 24 1 24. 32 2 47. 41 1 42. 42 2 47. *sibi, naturæ, rationi, legi, numini consentanea, eadem* 16 1 47. c. 2 l. 21. 61 1 6. 97 1 36. 111 2 23. 115 1 51. 186 1 51, 5. 197 2 4. 241 1 9. c. 2 l. 14. 264 1 11. 437 1 30. *vitæ scopus certus aliquis propenendus, nè vaga sit* 74 2 17. 75 1 3, 16. 157 2 27. 381 2 23. 408 1 37. c. 2 l. 48 *fructus quis verus* 241 1 11. *præterita ad examen revocanda* 233 1 55. 234 2 10. *probè acta in senecta, morte, solamen* 142 2 43. 436 2 10, *malè, morte pejor* 418 1 40. *vitæ spatium à deo præstitutum* 57 1 7. 58 1. 429 2 20. 430 1 44. *eo contentus agere quisque debet* 251 1 37. c. 2 l. 29. *dies ultimus jugiter cogitandus* 58 2 25. 63 1 5. 116 1 6. 271 2 41. *tanquam ultimus quisque habendus* 212 2 35. 272 1 1. 282 1 55. c. 2 l. 20. 290 2 32. 384 1 13. 385 1 33 *qualem in eo deprehendi oporteat* 243 1 4. *vitæ satietas* 322 2 36
Vitii contages 324 1 12, 46, 49. *inconstantia* 98 1 23. 317 1 19
Vocabula olim usitata, post obsoleta 158 1 37
Voluptas bonum quare non sit 243 2 21. 299 1 16. 310 2 15. *inescat* 191 1 24. *æquè ac dolor differt, distrahit* 90 2 31. *eâ pessimi etiam fruuntur* 243 2 20
Vulgus inconstans, mutabile 125 1 46. 136 1 47. c. 2 35. *judicii expers* ibid. 1 53. *hujus censura nihili habenda* 135 2 8, 53. 332 2 20. 335 1 5
Vultus species affectata, genuina exterminat 268 2 40

FINIS.

UNIVERSITY LIBRARY CAMBRIDGE